SACRORUM CONCILIORUM NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO.

TOMUS DECIMUS TERTIUS.

REPRODUCTION

EN FAC-SIMILÉ

TIRÉE A 250 EXEMPLAIRES SEULEMENT

PAR LES PROCÉDÉS ANASTATIQUES

DE

F. M. GEIDEL, A LEIPZIG

POUR

H. WELTER, ÉDITEUR
RUE BERNARD-PALISSY, N° 4, PARIS
ET A LEIPZIG, SALOMONSTRASSE, 16
1902

Catholic Church. Councils.

SACRORUM CONCILIORUM

NOVA, ET AMPLISSIMA COLLECTIO,

IN QUA PRÆTER EA QUÆ

PHIL. LABBEUS ET GABR. COSSARTIUS S. J.

Et noviſſime NICOLAUS COLETI *in lucem edidere,*

EA OMNIA INSUPER SUIS IN LOCIS OPTIME DISPOSITA EXHIBENTUR, QUÆ

JOANNES DOMINICUS MANSI,

ANTEHAC CONGREGATIONIS MATRIS DEI, NUNC VERO

ARCHIEPISCOPUS LUCENSIS, EVULGAVIT.

EDITIO NOVISSIMA

AB EODEM OPTIME MERITO PRÆSULE

POTISSIMUM FAVOREM ETIAM ET OPEM PRÆSTANTE

EM.^MO CARDINALI DOMINICO PASSIONEO

SANCTÆ SEDIS APOSTOLICÆ BIBLIOTHECARIO,

ALIISQUE ITEM ERUDITISSIMIS VIRIS MANUS AUXILIATRICES FERENTIBUS, CURATA,
Novorum Conciliorum, novorumque Documentorum Additionibus locupletata,
Ad MSS. Codices Vaticanos, Lucenſes, alioſque recenſita, & perfecta.

ACCEDUNT ETIAM NOTÆ, ET DISSERTATIONES QUAMPLURIMÆ, QUÆ IN CETERIS EDITIONIBUS DESIDERANTUR.

TOMUS DECIMUS TERTIUS.

Ab an. DCCLXXXVII. uſq; ad an. DCCCXIV. incl.

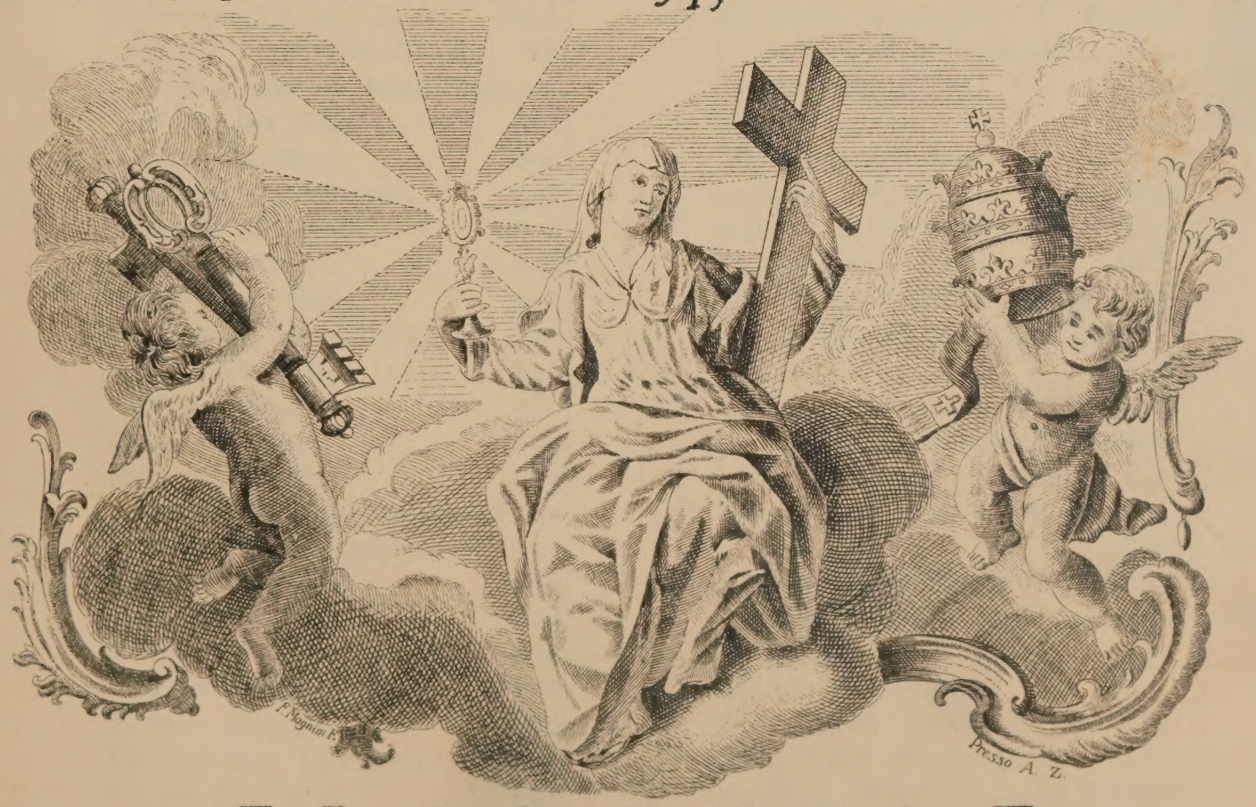

ALMA COLLEGE
263.1
LIBRARY
M4-318
Alma, California

FLORENTIÆ
MDCCLXVII.

EXPENSIS ANTONII ZATTA VENETI.

(Editio iterata ad Editionis principis exemplum ab Huberto Welter, Bibliopola, Via dicta Bernard Palissy 4, Parisiis MDCCCCII)

9445

f
BX
825
S3
1901
v. 13

SYLLABUS

EORUM, QUÆ IN TOMO XIII.

CONTINENTUR.

Quæ hoc indice ☞ notata ſunt, noſtræ Editioni noviter acceſſere, omiſſis iis, quæ tipothetarum vitio notari non potuerunt.

ANNO CHRISTI			ANNO CHRISTI		
787	*CONCILII NICÆNI II. continuatio G. L.*	Pag. 1	787	Epiſtola Hadriani Papæ ad Carolum Regem.	759
	ACTIO QUARTA.	*ibid.*		Epiſtola Synodi ejuſd. ad Eccleſiam Alexandrinam. G. L.	810
	ACTIO QUINTA.	158	788	*CONC. WORMATIENSE V.*	822
	ACTIO SEXTA.	203		*CONC. IN VILLA INGILENHEIM.*	ibid.
	ACTIO SEPTIMA.	368		*CONC. NARBONENSE.*	ibid.
	ACTIO OCTAVA.	414		Obſervatio P. Pagi.	824
☞	Sermo laudatorius pronunciatus ab Epiphanio Diacono Eccleſiæ Catanæ Provinciæ G. L.	414		*CONCIL. FINCHENHALLENSE.*	826
	In Concilium Nicænum II. Notæ Severini Binii.	485		*Synodus Britannica apud Acleam.*	ib.
	Synodus Conſtantinopolitana Conſtantini & Eirenes G. L.	491		Capitulare Aquiſgranenſe Caroli Magni.	*ibid.*
	SYNOLUS VII. OECUMENICA NICÆÆ Bithinorum ex libello Synodico.	*ibid.*		*CONC. WORMATIENSE VI.*	ib.
	— eadem ex libello Photii G. L.	*ibid.*	☞	*Joannis Dominici Manſi Archiep. Lucenſis Præfatio in novam Concilii Forojulienſis Editionem.*	827
	— eadem ex Nilo. G. L.	495	791	*CONC. FOROJULIENSE.*	830
	Obſervatio Philippi Labbæ.	ibid.	☞	Epiſtola Synodalis S. Paulini Aquilejenſis Epiſcopi.	*ibid.*
	SYNODI OECUMENICÆ NICÆÆ ſecundo habitæ vulgata, & antiqua Editio.	497		Symbolum Fidei.	842
	ACTIO PRIMA.	*ibid.*		Capitula.	845
	Epiſtola Imperatoris.	502		*Notæ Severini Binii.*	853
	Confeſſio Catholica.	506		*Adnotatio P. Pagi.*	854
	Anathematiſmi.	*ibid.*	792	*CONC. RATISPONENSE.*	855
	ACTIO SECUNDA.	526		*Notæ Severini Binii.*	ibid.
	Epiſtola Hadriani Papæ.	536		*CONC. ROMANUM*, in quo Felix Urgellitanus Ep. damnatur.	857
	ACTIO TERTIA.	548	793		
	ACTIO QUARTA.	570	☞	*CONC. HISPANUM* forte *TOLETANUM* Hæreticorum faventium Elipando Toletano.	857
	ACTIO QUINTA.	633	☞	*Synodus in Beth-Boten Jacobitarum.*	ibid.
	ACTIO SEXTA.	651	☞	*Ad Concilium Francfordienſe Additio Dominici Manſi Archiep. Lucenſis.*	859
	Refutationis falſo nominatæ Definitionis Tomus Primus.	652	☞	*CONC. ROMANUM.*	ibid.
	Tomus ſecundus.	659		*COLLATIO* Verolamii ſub Offa Rege Merciorum.	861
	Tomus Tertius.	670		*CONCIL. PROVINCIALE VEROLAMII.*	ibid.
	Tomus Quartus.	679		*CONCIL. FRANCOFORDIENSE.*	ibid.
	Tomus Quintus.	690		Epiſtola Hadriani Papæ ad Epiſcopos Hiſpaniæ.	865
	Tomus Sextus.	706			
	Definitiones Gregorii.	710			
	ACTIO SEPTIMA.	722			
	Definitio Synodi Nicænæ II.	728			
	Epiſtola Synodi ejuſdem ad Imperatorem.	740			
	Canones ejuſdem Synodi, interprete Gentiano Herveto.	745			

Libel-

ANNO CHRISTI

793 Libellus Episcoporum Italiæ contra Elipandum. 873
Synodica Concilii ad Episcopos Galliæ, & Germaniæ. 883
Epistola Caroli Magni ad Elipandum & Episcopos Hispaniæ. 899
Jacobi Sirmondi admonitio. 906
Philippi Labbè observatio. 907
Canones Concilii Francofordiensis. 908
Notæ Severini Binii. 912
F. Laurentii Surii Admonitio. 913
☞ *Joannis Dominici Mansi Archiep. Lucensis Præmonitio in sequentem Epistolam.* 919
☞ Dictatus Paulini Patriarchæ Aquilejensis. 921
795 Vita, Epistolæ, et Decreta Leonis Papæ III. 925
Notæ Severini Binii. 957
Epistola Kenulfi Regis Merciorum ad Leonem Papam. 959
Epistola I. Leoni Papæ III. ad Kenulfum Regem. 961
— II. ad Carolum Magnum. 962
— III. IV. V. &c. usque ad XII. inclusive ad eundem. *ibid. & seqq.*
— XIII. ad Riculphum Episcopum Moguntinum. 977
Nota Severini Binii. 978
Symbolum Orthodoxæ Fidei Leonis Papæ. *ibid.*
Epistolæ quinque Caroli Magni ad varios. 980 *& seqq.*
☞ *Joannis Dominici Mansi Archiep. Lucensis Appendix ad Epistolas Leonis Papæ III. & Caroli Magni, & Præfatio.* 983
☞ Fragmentum Epistolæ Papæ Leonis. 986
☞ Omnium totius Britanniæ Episcoporum & Sacerdotum Epistola ad Leonem Papam III. *ibid.*
☞ *Joannis Dominici Mansi admonitio in sequentem Epitomen Leonis Papæ III.* 987
Ex Epistola Leonis ad Alcoinum. *ibid.*
☞ Epistola Leonis Papæ ad Horeense Virginum Benedictarum Monasterium apud Treveros. 989
☞ Bulla Leonis P., qua confirmatur translatio Sedis Ep. Ratisb. &c. 990
796 ☞ *CONCILIUM GALLICANUM* incerti loci. 991
797 *CONC. ANGLICUM.* ibid.

ANNO CHRISTI

797 Aquisgranensis Conventus ex Baluzio. *ibid.*
Aliud Capitulare ex Baluzio. *ibid.*
☞ *CONCILIUM* seu Conventus Ecclesiasticus Ratisponensis. 993
☞ 800 aut circiter *CONCILIUM MOGUNTINUM.* ib.
Capitulare Theodulfi Episcopi Aurelianensis. *ibid.*
Tituli Capitulorum. *ibid.*
Additio ad idem Capitulare. 1006
Additio altera. 1008
Nota Jacobi Sirmondi. 1008
Capitulare II. Theodulphi Episcopi Aurelianensis. 1010
Synodus Fincballensis sub Ebanbaldo Archiepiscopo Eboracensi habita. 1022
CONCILIUM APUD BACANCELD. 1024
☞ *Adnotatio & Additio ad Concilium apud Bacanceld.* ibid.
Synodus Reispacensis. 1026
☞ *Joannis Dominici Mansi Archiep. Lucensis Præmonitio in sequentem Synodum.* ibid.
☞ Decreta cujusdam Concilii Provincialis in quadam incerti loci Synodo Diœcesana promulgata. *ibid.*
☞ *Notæ P. Forster.* 1028
☞ ☞ *Ad Reispacensem Synodum Adnotio Chronologica & Additio.* 1027
☞ Arnonis Epistola Encyclica de celebranda Synodo in Rispach. 1029
☞ Charta Frinsingensis, in qua Patres Concilii Reispacensis commemorantur. 1030
CONCIL. ROMANUM IN BASILICA S. PETRI. ibid.
Excerpta ex actionibus ejusd. Concilii a Leone Papa III. habiti. 1031
Obsery. P. Antonii Pagi. 1032
CONC. VIRGELLENSE. 1033
CONC. AQUISGRANENSE. ibid.
Confessio Fidei Felicis Episcopi Urgellitani. 1035
Observatio Philippi Labbè de Concilio Ratisponensi ab aliis omisso. 1040
CONC. CLOVESHOÆ. 1040
CONC. TURONENSE. 1042
Leonis III. Papæ adventus in Saxoniam. *ibid.*
Caroli Magni in imperatorem Romanorum creatio. 1043
Canonica purgatio Leonis Papæ, & Caroli Imperatoris inauguratio. 1044

Bre-

ANNO CHRISTI		
800	Brevior altera narratio ex Ademano in Vita Caroli Magni.	1045
	Synodus Romana in cauſa Leonis Papæ III.	1046
	Notæ Severini Binii.	ibid.
☞ 801	Capitula addita a Carolo Magno Imp. ad legem Longobardorum.	1047
	Caroli Magni ſelecta Capitula Eccleſiaſtica.	1050
	Index Titulorum.	ibid.
	Titulus I. & Capita.	*ib. & ſeq.*
	Titulus II. & Capita.	1051 *& ſeq.*
	Titulus III. & Capita.	1057 *& ſeq.*
	Titulus IV. & Capita.	1059
	Titulus V. & Capita.	1061
	Epiſtola Caroli Magni ad Pippinum filium Regem Italiæ.	1062
	Nota Jacobi Sirmondi.	1063
	De Synodis, ſeu conventibus publicis a Carolo Magno celebratis.	*ibid*
	Capitula Caroli Auguſti per annos Imperii ſui digeſta.	1064
	Capitula Eccleſiaſtica Caroli M.	*ibid.*
	Capitulare Epiſcoporum.	1069
	Obſervatio P. Philippi Labbè.	ibid.
	Capitula excerpta de canone.	*ibid.*
804	Capitulare a Carolo M. datum ad Saltz.	1070
805	— Dominicus ad Theodonis villam.	*ibid.*
811	— Interrogationis.	*ibid.*
	Brevis Capitulorum.	1071

ANNO CHRISTI		
☞ 814	*Ad Conſtitutiones Eccleſiaſticas Caroli M. Præfatio Joannis Dominici Manſi Lucenſis Archiep.*	1073
☞	Capitulare Caroli Magni ex MS. Codice Bibliothecæ Chigianæ.	1075
	Obſervatio Prævia Martenii.	*ibid.*
	De Alode.	1079
	Antiquum Capitulare per Miſſos Caroli Magni Imp. promulgatum ex MS. Andaginenſis Monaſterii.	1080
	Capitula.	1082
	Gherardi Epiſcopi Leodienſis Inſtructio Paſtoralis.	1084
	Epiſtola Caroli M. Imp. ad Garibaldum Epiſcop. Leodienſem.	1087
	— Garibaldi Epiſc. Leodienſ. ad ſuæ Diœceſis Presbyteros.	1088
	Edictum Caroli M., quo jejunium pro neceſſitatibus publicis maxime pro fame, peſte, & bello indicitur.	1089
	Capitula.	1090
	In ſubſequentem Epiſtolam Præmonitio.	1095
	Epiſtola Canonica.	*ibid.*
	Notæ Editoris in ſuperiorem Epiſtolam.	1097
	CONCILIUM IN GALLIA INCERTI LOCI.	1098
	CONC. WORMATIENSE.	1099
	CONC. ALTINENSE.	ibid.
	Epiſtola Synodalis.	*ibid.*
	Nota Severini Binii.	1101
	CONCILIUM AQUISGRANENSE.	1102
☞	*Ad Concilium Aquiſgranenſe Additio.*	1103

ANNO CHRISTI 787.

CONCILII NICÆNI SECUNDI CONTINUATIO

ACTIO IV.

ΠΡΑΞΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Ἐν ὀνόματι τῦ κυρίυ κ̀ δεσπότυ Ἰησῦ Χριστῦ τῦ ἀληθινῦ θεῦ ἡμῶν, βασιλείας τ̃ν εὐσεβεστάτων κ̀ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτ̃ν Κωνσταντίνυ κ̀ Εἰρήνης τ̃ς αὐτῦ θεοσέπτυ μητρὸς, ἔτυς ὀγδόυ τ̃ς αὐτ̃ν ὑπατείας, καλάνδαις Ὀκτωβρίαις, ἰνδικτιῶνος ἑνδεκάτης.

Συνελθόντος τ̃ς ἁγίας κ̀ οἰκουμενικ̃ς συνόδυ, τ̃ς κατὰ θείαν χάριν κ̀ εὐσεβὲς θέσπισμα τ̃ν αὐτ̃ν θεοκυρώτων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τ̃ς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. τυτέστι, Πέτρυ τῦ εὐλαβεστάτυ πρωτοπρεσβυτέρυ τ̃ς κατὰ Ῥώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῦ ἁγίυ ἀποστόλυ Πέτρυ. κ̀ Πέτρυ τῦ εὐλαβεστάτυ πρεσβυτέρυ, μοναχῦ κ̀ ἡγουμένυ τ̃ς κατὰ Ῥώμην εὐαγ̃ς μονῆς τῦ ἁγίυ Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τ̃ς ἀποστολικ̃ς καθέδρας τῦ ὁσιωτάτυ κ̀ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τ̃ς πρεσβυτέρας Ῥώμης Ἀδριανῦ· Ταρασίυ τῦ ὁσιωτάτυ κ̀ ἁγιωτάτυ ἀρχιεπισκόπυ τ̃ς μεγαλωνύμυ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, κ̀ Ἰωάννυ κ̀ Θωμᾶ τ̃ν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν κ̀ τηρητῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τ̃ς ἀνατολικ̃ς διοικήσεως.

Καθεζομένων τε πρὸ τῦ ἱερωτάτυ ἄμβωνος τῦ ναῦ τ̃ς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τ̃ς ἐπωνύμυ Σοφίας· συμπαρόντων κ̀ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων κ̀ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, τυτέστι Πετρωνᾶ τῦ παυδοφήμυ ἀπὸ ὑπάτων πατρικίυ κ̀ κόμητος τῦ θεοφυλάκτυ βασιλικῦ ὐφικίυ, κ̀ Ἰωάννυ βασιλικῦ ὁσιαρίυ κ̀ λογοθέτυ τῦ στρατιωτικῦ λογοθεσίυ, κ̀ πάσης τ̃ς ἁγίας συνόδυ κατὰ τάξιν τῶν

ACTIO QUARTA.

A IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei noſtri. Imperio piiſſimorum & amicorum Chriſti dominorum noſtrorum Conſtantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, octavo anno conſulatus eorum, Kalendas Octobris, indictione undecima.

Conveniente ſancta & univerſali ſynodo, quæ per divinam gratiam & piam ſanctionem eorumdem divinitus confirmatorum imperatorum congregata eſt in Nicænium clara metropoli Bithynienſium provinciæ: id eſt, Petro reverendiſſimo archipresbytero ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ ſancti apoſtoli Petri, & Petro reverendiſſimo presbytero, monacho & abbate venerabilis monaſterii ſancti Sabbæ Romæ ſiti retinentibus locum apoſtolicæ ſedis almi & ſanctiſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ Hadriani; Taraſioque almo & ſanctiſſimo archiepiſcopo magni nominis Conſtantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendiſſimis presbyteris, monachis & vicariis apoſtolicarum ſedium orientalis diœceſeos.

Sedentibúſque ante ſacratiſſimum ambonem templi ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ, quæ cognominatur Sophia; præſentibus & auſcultantibus glorioſiſſimis & magnificentiſſimis principibus, id eſt, Petrona famoſiſſimo exconſule patricio, & comite Deo conſervati imperatorii obſequii, & Joanne imperiali oſtiario & logotheta militaris logotheſii, & omni ſancta ſynodo ſecundum ordinem in

ACTIO IV

prima actione signatum; præsentibus etiam & Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis evangeliis:

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Per antecedentes * attentius actiones, statu Domini omnitenentis nos docente secundum proverbiatorem, veritatem meditatum est guttur nostrum; quia literis quæ lectæ sunt, sanctissimorum virorum, orientis videlicet & occidentis, concordes effecti sumus. Sed quia propheticus nobis sermo præcipit: *Super montem excelsum ascende, qui evangelizas Sion: prædica in fortitudine, vocem tuam exalta, qui evangelizas Jerusalem: prædicate, ne timeatis.* Hanc ergo propheticam præceptionem sequentes, sacerdotes viri, prædicemus, voces nostras exaltemus, pacem annunciantes ecclesiæ catholicæ, quæ vera Sion & civitas cælestis regis Christi Dei nostri. Quomodo autem fiet hoc? Deferantur nobis in medium ad audientiam gloriosissimorum sanctorum patrum volumina: & ex ipsis haurientes, potemus singuli gregem nobis commissum. Taliter enim & in omnem terram exibit sonus noster, & in fines terræ verborum virtus nostrorum: pro eo quod non transferimus terminos quos posuerunt patres nostri, sed apostolice docti tenemus traditiones quas accepimus.

* proxime

Isai. 40.

Psalm. 18.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit. Secundum assertionem Tarasii sanctissimi patriarchæ deferantur in medium libri & testimonia beatorum patrum, & liquido sanctæ huic synodo relegantur.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Proficuæ ac salubri jussioni sanctissimi patriarchæ, & consensui universalis synodi hujus parentes, & hanc terminare satagentes, attulimus & exhibuimus sacrosanctos libros. Quorum primus est divinitus electus & scriptus liber, quem & nunc præ omnibus legam. Omnes igitur attentius & prudentius audiamus, & dictorum virtutem certius agnoscamus, quatenus integræ utilitatis fructum capessere valeamus.

Idem legit.

De Exodo filiorum Israel.

Locutus est Dominus ad Moysen: Facies propitiatorium de auro mundissimo; duos cubitos & dimidium tenebit longitudo ejus, cubitum ac semissem latitudo. Duos quoque cherubim aureos & productiles facies ex utraque parte oraculi. Cherub unus sit in latere uno, & alter in altero. Utrumque latus propitiatorii tegant, expandentes alas & operientes oraculum: respiciantque se mutuo versis vultibus in propitiatorium, quo operienda est arca, in qua pones testimonium, quod dabo tibi. Inde præcipiam, & loquar ad te; super propitiatorio scilicet ac medio duorum cherubim, qui erunt supra arcam testimonii, cuncta, *quæ mandabo per te filiis Israel.*

Exod. 25.

ANNO CHRISTI 787.

A προταχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ πράξει. παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος· προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· κατὰ τὰς διελθούσας προσεχῶς πράξεις, πνοῆς κυρίου παντοκράτορος διδαξάσης ἡμᾶς παροιμιακῶς, ἀλήθειαν ἐμελέτησεν ὁ λάρυγξ ἡμῶν, ὅτι τοῖς ἀναγνωσθεῖσι γράμμασι τῶν ἁγιωτάτων ἀνδρῶν ἀνατολῆς καὶ δύσεως σύμφωνοι γεγόναμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ προφητικὸς λόγος ἐντέλλεται ἡμῖν· ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἀνάβηθι ὁ εὐαγγελιζόμενος Σιὼν, κήρυξον ἐν ἰσχύϊ, τὴν φωνήν σου ὕψωσον ὁ εὐαγγελιζόμενος Ἱερουσαλήμ· κηρύξατε, μὴ φοβεῖσθε. B ταύτη οὖν τῇ προφητικῇ διαταγῇ ἑπόμενοι, ἱερεῖς ἄνδρες, κηρύξωμεν, τὰς φωνὰς ἡμῶν ὑψώσωμεν, εἰρήνην προσφθεγγόμενοι τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἥτις ἐστὶν ἀληθὴς Σιὼν καὶ πόλις τοῦ ἐπουρανίου βασιλέως Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν· γενήσεται δὲ τοῦτο πῶς; προσαγέσθωσαν εἰς μέσον ἡμῖν πρὸς ἀκρόασιν τῶν περιδόξων ἁγίων πατέρων αἱ βίβλοι· καὶ ἐξ αὐτῶν ἀρυόμενοι, ποτίσωμεν ἕκαστος ἡμῶν τὸ καθ' ἡμᾶς ποίμνιον· οὕτω γὰρ καὶ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἐξελεύσεται ὁ ἡμέτερος φθόγγος, καὶ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τῶν ῥημάτων ἡμῶν ἡ δύναμις· διότι οὐ μετατίθεμεν ὅρια, ἃ ἔθεντο οἱ πατέρες ἡμῶν, C ἀλλ' ἀποστολικῶς διδαχθέντες κρατοῦμεν τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος * Κωνσταντίας Κύπρου εἶπε· κατὰ τὴν διαλαλιὰν Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου ἀγέσθωσαν εἰς μέσον αἱ βίβλοι καὶ αἱ ῥήσεις τῶν μακαρίων πατέρων, καὶ διαῤῥήδην τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ συνόδῳ ἀναγνωσθήτωσαν.

* f. d. ἐπισκόπος

Λεόντιος ὁ εὐκλεέστατος ἀσηκρῆτις εἶπε· τῇ ὀνησιφόρῳ καὶ σωτηριώδει κελεύσει τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου πατριάρχου πειθαρχοῦντες, καὶ τῇ συναινέσει τῆς οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου, ταύτην περαιῶσαι προθυμούμενοι, προσαγηόχαμεν καὶ παρεστήσαμεν τὰς ἁγιωτάτας καὶ ἱερὰς βίβλους· ὧν πρώτη ἡ θεόλεκτος καὶ θεόγραπτος βίβλος, ἣν καὶ νῦν προηγουμένως D ἀναγνώσομαι. πάντες τοιγαροῦν νουνεχῶς καὶ ἐμφρόνως ἀκούσωμεν, καὶ τῶν λεγομένων τὴν δύναμιν ἀκριβῶς ἐπιγνώμεν, ὅπως ὁλόκληρον τὴν ὠφέλειαν καρπωσώμεθα.

Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω.

Ἐκ τῆς Ἐξόδου τῶν υἱῶν Ἰσραήλ.

Καὶ εἶπε κύριος πρὸς Μωσῆν· ποιήσεις ἱλαστήριον ἐπίθεμα χρυσίου καθαροῦ, δύο πήχεων καὶ ἡμίσους τὸ μῆκος, καὶ πήχεος καὶ ἡμίσους τὸ πλάτος· καὶ ποιήσεις δύο χερουβὶμ χρυσᾶ τορευτὰ, καὶ ἐπιθήσεις αὐτὰ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν κλιτῶν τοῦ ἱλαστηρίου. ποιηθήσονται χερουβὶμ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους E τούτου, καὶ χερουβὶμ εἷς ἐκ τοῦ κλίτους τοῦ δευτέρου τοῦ ἱλαστηρίου· καὶ ποιήσεις τοὺς δύο χερουβὶμ ἐπὶ τὰ δύο κλίτη. ἔσονται οἱ χερουβὶμ ἐκτείνοντες τὰς πτέρυγας ἐπάνωθεν, συσκιάζοντες ταῖς πτέρυξιν αὐτῶν ἐπὶ τοῦ ἱλαστηρίου. καὶ τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς ἄλληλα, εἰς τὸ ἱλαστήριον ἔσονται τὰ πρόσωπα τῶν χερουβίμ· καὶ ἐπιθήσεις τὸ ἱλαστήριον ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἄνωθεν· καὶ εἰς τὴν κιβωτὸν ἐμβαλεῖς τὰ μαρτύρια, ἃ ἂν δῶ σοι. καὶ γνωσθήσομαί σοι ἐκεῖθεν, καὶ λαλήσω σοι ἄνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου ἀναμέσον τῶν δύο χερουβὶμ τῶν ὄντων ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου, κατὰ πάντα ὅσα ἐὰν ἐντείλωμαί σοι πρὸς τοὺς υἱοὺς Ισραήλ.

Τῶν

ANNO CHRISTI 787

ACTIO IV

Τῶν Ἀριθμῶν.

Αὕτη ἡ ἐγκαίνισις τοῦ θυσιαστηρίου μετὰ τὸ πληρῶσαι τὰς χεῖρας αὐτοῦ, καὶ μετὰ τὸ χρίσαι αὐτὸ ἐν τῷ εἰσπορεύεσθαι Μωσῆν εἰς τὸ σκηνοῦν τὸ μαρτυρίου λαλῆσαι αὐτῷ. καὶ ἤκουσε τὴν φωνὴν κυρίου λαλοῦντος πρὸς αὐτὸν ἀνωθεν τοῦ ἱλαστηρίου, ὃ ἐστιν ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ τοῦ μαρτυρίου ἀνὰ μέσον τῶν δύο χερουβίμ, καὶ ἐλάλει πρὸς αὐτόν.

Ex Numeris.

Hæc oblata ſunt in dedicatione altaris, quando unctum eſt. Cumque ingrederetur Moyſes tabernaculum fœderis, ut conſuleret oraculum, audiebat vocem loquentem ad ſe de propitiatorio, quod erat ſuper arcam teſtimonii inter duos cherubim, unde & loquebatur ei. Num. 7.

Ἰεζεκιὴλ τοῦ προφήτου.

Καὶ εἰσήγαγέ με εἰς τὸν ναόν, ᾧ διεμέτρησε τὰ αἰλὰμ πήχεων ἓξ τὸ πλάτος ἔνθεν, καὶ πήχεων ἓξ τὸ εὖρος τοῦ αἰλάμ. καὶ μεθ' ἕτερα. Καὶ ὁ οἶκος, καὶ τὰ πλησίον ἐξυλωμμένα κύκλῳ, καὶ τὸ ἔδαφος· καὶ ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως τῶν θυρίδων· καὶ θυρίδες ἀναπτυσσόμεναι τετραγώνως εἰς τὸ ἐσώτερον, καὶ ἕως πλησίον τῆς ἐσωτέρας, καὶ ἕως τῆς ἐξωτέρας, καὶ ἐφ' ὅλον τὸν τοῖχον κυκλόθεν ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν καὶ ἔξωθεν, γεγλυμμένα χερουβὶμ καὶ φοίνικες· καὶ φοινιξ ἀνὰ μέσον χερουβὶμ καὶ χερουβίμ. δύο πρόσωπα τῷ χερουβίμ· πρόσωπον ἀνθρώπου πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ ἔνθεν, καὶ πρόσωπον λέοντος πρὸς τὸν φοίνικα ἔνθεν καὶ ἔνθεν, ἐσταγεγλυμμένον ὅλος ὁ οἶκος κυκλόθεν. ἐκ τοῦ ἐδάφους ἕως τοῦ φατνώματος τὰ χερουβίμ.

De Ezechiele.

Et introduxit me in templum, & menſus eſt frontes, ſex cubitos latitudinis hinc, & ſex cubitos latitudinis inde, latitudinem tabernaculi. Ezech. 41. Et poſt alia. *Et templum interius, & veſtibula atrii, limina, & feneſtras obliquas, & hæc tecta in circuitu per tres partes contra uniuſcujuſque limen, ſtratumque ligno per gyrum in circuitu: terra autem uſque ad feneſtras, & feneſtræ clauſæ ſuper oſtia, & uſque ad domum interiorem, & forinſecus per omnem parietem in circuitu, intrinſecus & forinſecus ad menſuram, & fabrefacta cherubim & palmæ, & palma inter cherub & cherub; duaſque facies habebat cherub, faciem hominis juxta palmam ex hac parte, & faciem leonis juxta palmam ex alia parte expreſſam per omnem domum in circuitu.*

Ἐκ τῆς πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Παύλου.

Εἶχε μὲν οὖν καὶ ἡ πρώτη σκηνὴ δικαιώματα λατρείας, τό,τε ἅγιον κοσμικόν. σκευὴ γὰρ κατεσκευάσθη ἡ πρώτη, ἐν ᾗ ἥ τε λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα, καὶ ἡ πρόθεσις τῶν ἄρτων ἥτις λέγεται ἅγια. μετὰ δὲ τὸ δεύτερον καταπέτασμα σκηνὴ ἡ λεγομένη ἅγια ἁγίων, χρυσοῦν ἔχουσα θυμιατήριον, καὶ τὴν κιβωτὸν τῆς διαθήκης περικεκαλυμμένην πάντοθεν χρυσίῳ· ἐν ᾗ στάμνος χρυσῆ ἔχουσα τὸ μάννα, καὶ ἡ ῥάβδος Ἀαρὼν ἡ βλαστήσασα, καὶ αἱ πλάκες τῆς διαθήκης. ὑπεράνω δὲ * αὐτῶν χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον.

Ex epiſtola S. Pauli apoſtoli ad Hebræos.

Habuit quidem & prius juſtificationes culturæ, & Sanctum ſæculare. Tabernaculum enim factum eſt primum, in quo erant candelabra & menſa & propoſitio panum, quæ dicitur Sancta. Poſt velamentum autem ſecundum, tabernaculum quod dicitur Sancta ſanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam teſtamenti circumtectam ex omni parte auro; & in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron quæ fronduerat, & tabulæ teſtamenti: ſuperque erant cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium. Hebr. 9.

Ὁ οὐιώπιτος πατριάρχης εἶπε· σκοπήσωμεν ἱεροὶ ἄνδρες, ὅτι ἡ παλαιὰ εἶχε θεῖα σύμβολα, χερουβὶμ δόξης κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· καὶ ἐκ τούτου παρέλαβεν ἡ νέα.

Tarasius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Perſpiciamus, ſacrati viri, quia vetus teſtamentum habuit divina ſigna, cherubim obumbrantia propitiatorium: & ex hoc novum accepit.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ναὶ δέσποτα, ἀληθεία.

Sancta ſynodus dixit: Etiam domine, ſic ſe habet veritas.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐὰν ἡ παλαιὰ εἶχε χερουβὶμ κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, καὶ ἡμεῖς εἰκόνας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἔχομεν, κατασκιάζοντας τὸ ἱλαστήριον.

Tarasius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Si vetus habebat cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos iconas Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſanctæ Dei genitricis, ſanctorumque ipſius habeamus, obumbrantes altare.

Οἱ μεγαλοπρεπέστατοι ἄρχοντες εἶπον· ἀληθῶς Θεοῦ διατυπώσεις.

Magnificentiſſimi principes dixerunt: Veraciter Dei præceptio eſt.

Κωνσαντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσαντίας τῆς Κύπρου εἶπε. καθὼς ἀνεγνώσθη, πρόσωπον ἀνθρώπου εἶχε τὸ χερουβίμ. καὶ πῶς τινες λέγουσιν, ὅτι τίς εἶδε πρόσωπον χερουβίμ; καίτοιγε εἶπε γλυπτὸν πρόσωπον.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Uti lectum eſt, vultum hominis habebat cherubim & quomodo quidam dicunt, quia quis vidit vultum cherubim? Etenim dixit ſculptilem vultum.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· πάντες οἱ ἅγιοι οἱ ἀξιωθέντες ἰδεῖν ἀγγέλους, ἀνθρωπομόρφους αὐτοὺς ἐθεάσαντο, καθὼς διαφόρως ἐν τῇ γραφῇ ἀνέγνωμεν. διὸ καὶ περὶ τῶν χερουβὶμ ὁ Θεὸς Μωσεῖ ἐχρημάτιζε λέγων· ὅρα, ποιήσεις πάντα κατὰ τὸν τύπον τὸν δειχθέντα σοι ἐν τῷ ὄρει. καὶ

Tarasius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnes ſancti qui meruerunt angelos videre, in ſpecie hominum eos viderunt, quemadmodum in diverſis legimus ſcripturæ locis, propter quod de cherubim Deus Moyſi locutus eſt dicens: *Fide, ut facias omnia ſecundum formam quæ oſtenſa eſt tibi in monte.* Et hinc Exod. 25.

ACTIO IV

famulus Moyſes, quales formas vidit, tales & fecit, cum quibus & cherubim.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Quando autem movebatur populus ad idololatriam, tunc Deus dicebat Moyſi: Ne facias omnem ſimilitudinem ad ſerviendum eis.

Joannes reverendiſſimus presbyter & vicarius apoſtolicarum ſedium orientis dixit: Exceſſius his eſt, quia & Jacob titulum erexit Deo. Unde & benedixit ei repromittens donationes, quæ omne verbum excedunt. Et alibi in ſpecie hominis luctatus eſt cum eo, & appellavit eum Iſrael, quod eſt interpretatum, mens videns Deum. Ipſe autem ait: *Vidi Dominum facie ad faciem, & ſalva facta eſt anima mea;* & ecce non ſolum intelligibiles virtutes viſæ ſunt, ſed & ipſe qui natura inviſibilis eſt Deus, & incorporeus, cum oſtenſus eſt in ſpecie noſtra.

Genes. 28.

Genes. 32.

Demetrius reverendiſſimus diaconus & ſcevophylax ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ Conſtantinopoleos legit.

Sancti patris noſtri Joannis Chryſoſtomi de præconio in Meletium: cujus initium eſt hoc.

Ubique inter hunc ſacratum gregem oculos circumferens, & univerſam civitatem hic præſentem aſpiciens, non habeo quem beatificem: Et poſt alia: Et erat reverentiæ magiſterium, quod fiebat. Jugiter enim coacti ejus vocabulum memorari, & ſanctum illum habere præ animo, nomine ipſius fugabant omnem a ſe paſſionem & cogitationem irrationabilem: & ſic multum factum eſt hoc, ita ut ubique in vicis, & in foro, & in agris, & in itineribus hoc undique nomine perſonarent. Non autem * circa tam magni nominis affectum paſſi eſtis tantummodo; verum etiam & circa ipſam ejus corporis formam. Quod ergo in nominibus feciſtis, hoc & ſuper illius iconam geſſiſtis. Etenim in annulorum circulis, & in calicibus, & phialis, & in thalamorum parietibus, & ubique iconam ſanctam illam exaraverunt multi; ut non ſolum audirent ſanctum vocabulum illud, ſed & viderent corporis ejus ubique figuram, & duplici quadam migrationis illius conſolatione fruerentur.

* Gr. circa nomen tam magnum affectum.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Si Joannes aurei oris talia dixit de iconis, qui adhuc audet dicere contra eas quidquam?

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Recepit eas veraciter; & talem amorem habebant pii, qui tunc erant, circa imaginem ejus, ut ubique formarent iconam ſancti Meletii. Unde & pater hic ſupra modum illos laudat.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Et nos a patribus noſtris percipientes doctrinas, dicimus eas & venerabiles iconas, & ſanctas, & ſacras.

Theodoſius reverendiſſimus hegumenus monaſterii ſancti Andreæ Neſii attulit librum ejuſdem Joannis oris aurei, petens relegi: quem accipiens Antonius monachus legit.

πεῖθεν ὁ Θεράπων Μωσῆς, ὁποίους τύπους ἐθεάσατο, τοιούτους καὶ πεποίηκε· μεθ' ὧν καὶ τὰ χερουβίμ.

ANNO CHRISTI 787.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσαντίας τῆς Κύπρου εἶπεν. ὅτε δὲ ἐκινεῖτο ὁ λαὸς πρὸς εἰδωλολατρείαν, τηνικαῦτα ὁ Θεὸς εἶπε τῷ Μωσεῖ, ἐ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα πρὸς τὸ λατρεῦσαι αὐτοῖς.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀναλολῆς εἶπεν· ὑψηλότερον τούτων, ὅτι καὶ Ἰακὼβ στήλην ἤγειρε τῷ Θεῷ. ὅθεν καὶ ἐλόγησεν αὐτὸν, ἐπαγγειλάμενος τὰς ὑπὲρ λόγον δωρεάς. καὶ ἑτέρωθι ἀνθρωποειδῶς ἐπάλαισε μετ' αὐτοῦ, καὶ προσηγόρευσεν αὐτὸν Ἰσραὴλ, ὅ ἐστι μεθερμηνευόμενον, νοῦς ὁρῶν τὸν Θεόν. αὐτὸς δέ φησιν. εἶδον Θεὸν πρόσωπον πρὸς πρόσωπον, καὶ ἐσώθη μου ἡ ψυχή. καὶ ἰδοὺ ἐ μόνον αἱ νοεραὶ δυνάμεις ὤφθησαν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φύσει ἀόρατος Θεὸς καὶ ἀσώματος, ὡς δέδεικται ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἰδέᾳ.

Δημήτριος ὁ ἁγιώτατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσαντινουπόλεως ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς Μελέτιον ἐγκωμίου, οὗ ἡ ἀρχή.

Πανταχοῦ τῆς ἱερᾶς ταύτης ἀγέλης περιφέρων τοὺς ὀφθαλμοὺς, καὶ τὴν πόλιν ἅπασαν ἐνταῦθα παροῦσαν βλέπων, οὐκ ἔχω τίνα μακαρίσω. καὶ μεθ' ἕτερα· καὶ ὡς ἁγιάβειας διδασκαλία τὸ γινόμενον. σωφρόνως γὰρ ἀναγκαζόμενοι τῆς προσηγορίας ἐκείνης μεμνῆσθαι καὶ τὸν ἅγιον ἐκεῖνον ἔχειν ἐπὶ ψυχῆς παντὸς ἀλόγου πάθους καὶ λογισμοῦ φυγαδευτήριον εἶχον τὸ ὄνομα. καὶ ἕως πολὺ γέγονε τοῦτο, ὡς πανταχοῦ, καὶ ἐν ἀμφόδοις, καὶ ἐν ἀγορᾷ, καὶ ἐν ἀγροῖς, καὶ ἐν ὁδοῖς τοῦτο πάντοθεν περιηχεῖσθαι τῷ ὀνόματι. ἀ πρὸς τὸ ὄνομα δὲ τοσοῦτον ἐπάθετε μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸ σώματος τὸν τύπον· ὅπερ γοῦν ἐν ὀνόμασιν ἐποιήσατε, τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος ἐπράξατε τῆς ἐκείνου. καὶ γὰρ ἐν δακτυλίων σφενδόναις, καὶ ἐν ἐκπώμασι καὶ φιάλαις, καὶ ἐν θαλάμων τοίχοις, καὶ πανταχοῦ τὴν εἰκόνα τὴν ἁγίαν ἐκείνην διεχάραξαν πολλοί. ὡς μὴ μόνον ἀκοῦσαι τῆς ἁγίας προσηγορίας ἐκείνης, ἀλλὰ καὶ ὁρᾶν αὐτοῦ πανταχοῦ τοῦ σώματος τὸν τύπον, καὶ διπλοῦν τινα τῆς ἀποδημίας ἔχειν παραμυθίαν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκ. Νικομηδείας εἶπε· Ἰωάννης ὁ χρυσόστομος τοιαῦτα λέγει περὶ τῶν εἰκόνων, τίς ἔτι τολμᾷ εἰπεῖν κατ' αὐτῶν τι,

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ἀπεδέξατο αὐτὰς ἀληθῶς· καὶ τοιοῦτον πόθον εἶχον οἱ τότε εὐσεβεῖς εἰς τὴν εἰκόνα αὐτοῦ, ὥστε πανταχοῦ ἐξετύπων τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου Μελετίου. ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ ὑπερβαλλόντως αὐτοὺς ἐπαινεῖ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· καὶ ἡμεῖς ἐκ τῶν πατέρων ἡμῶν παρειληφότες τὰς διδασκαλίας, λέγομεν αὐτὰς καὶ σεπτὰς, καὶ ἁγίας, καὶ ἱεράς.

Θεοδόσιος ὁ ἁγιώτατος ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ Νησίου προσήνεγκε βίβλον τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, αἰτούμενος ἀναγνωσθῆναι, ἣν λαβὼν Ἀντώνιος μοναχὸς ἀνέγνω.

ANNO CHRISTI 787.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου λόγος· ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως, οὗ ἡ ἀρχή.

Τῆς Χριστοῦ βασιλείας τὸ εὐαγγέλιον προκηρύττουσι μὲν προφῆται. καὶ μεθ' ἕτερα· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας πεπληρωμένην. εἶδον γὰρ ἄγγελον ἐν εἰκόνι ἐλαύνοντα βαρβάρων νέφη· εἶδον πατούμενα βαρβάρων φῦλα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα· κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχεις εἶπεν· εἰ ὁ χρυσοῦ τιμαλφέστερον ἔχων τὸ στόμα τοιοῦτον λόγον ἐφώνησεν· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφήν· τί λέξομεν περὶ τῶν μισούντων;

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπεν· ἐκείνου λέγοντος, ὅτι ἐγὼ ἠγάπησα, τίς τολμᾷ φάναι τὸ ἐναντίον;

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος, καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, εἶπε. τίς ἐστιν οὗτος ὁ ἄγγελος, εἰ μὴ περὶ οὗ γέγραπται· ὅτι ἄγγελος κυρίου ἐπάταξεν ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πέντε χιλιάδας τῶν Ἀσσυρίων ἐν μιᾷ νυκτὶ περὶ τὴν Ἱερουσαλὴμ ἐστρατοπεδευκότων;

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Δυῤῥαχίου εἶπεν· ἀλλ' ἵλεως ἡμῖν γένοιτο κύριος ἐπὶ τοῖς παραπτώμασιν οἷς πεπράχαμεν περὶ τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Γρηγόριος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Ἐκ τοῦ λόγου τοῦ ἁγίου Γρηγορίου Νύσσης, λεχθέντος ἐν Κωνσταντινουπόλει. περὶ θεότητος υἱοῦ καὶ πνεύματος, καὶ εἰς τὸν Ἀβραάμ· οὗ ἡ ἀρχή.

Οἷόν τι πάσχουσι πρὸς τοὺς πολυανθεῖς τῶν λειμώνων. καὶ μεθ' ἕτερα· εἶδον πολλάκις ἐπὶ γραφεῖς εἰκόνα τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἀδακρυτὶ τὴν θέαν παρῆλθον, ἐναργῶς τῆς τέχνης ὑπ' ὄψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν. λοιπὸν πρόκειται ὁ Ἰσαὰκ τῷ πατρὶ παρ' αὐτῷ τῷ θυσιαστηρίῳ ὀκλάσας ἐπὶ τὸ γόνυ, καὶ περιηγμένας ἔχων εἰς τοὐπίσω τὰς χεῖρας. ὁ δὲ ἐπιβεβηκὼς κατόπιν τῷ ποδὶ τῆς ἀγκύλης, καὶ τῇ λαιᾷ χειρὶ τὴν πεφαλὴν τοῦ παιδὸς πρὸς ἑαυτὸν ἀνακλάσας, ἐπικύπτει τῷ προσώπῳ ἐλεεινῶς πρὸς αὐτὸν ἀναβλέποντι καὶ τὴν δεξιὰν καθωπλισμένος τῷ ξίφει πρὸς τὴν σφαγὴν κατευθύνει· καὶ ἅπτεται ἤδη τοῦ σώματος τῇ τοῦ ξίφους ἀκμῇ· καὶ τότε αὐτῷ γίνεται θεόθεν φωνὴ τὸ ἔργον κωλύουσα.

ἠδυνήθη

Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· ἴδε πῶς * ἠδύνθη ὁ πατὴρ ἡμῶν εἰς τὴν ἱστορίαν, ὥστε καὶ ἐδάκρυσεν.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· πολλάκις ὁ πατὴρ ἀνέγνω τὴν ἱστορίαν, ἀλλὰ τυχὸν οὐκ ἐδάκρυσεν· ἀλλ' ὁπηνίκα τὴν ζωγραφίαν κατεῖδεν, ἐδάκρυσεν.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν. εἰ τοιούτῳ διδασκάλῳ ἡ ἱστορία παρέσχεν ὠφέλειαν καὶ δάκρυα, πόσῳ γε μᾶλλον τοῖς ἀμαθέσι καὶ ἰδιώταις παρέξει κατάνυξιν καὶ ὠφέλειαν;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν. ἐν διαφόροις τόποις ἐθεασάμεθα τὴν τοῦ Ἀβραὰμ ἱστορίαν, καθὼς ὁ πατήρ φησι.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατανῆς

ACTIO IV.

Sanctæ memoriæ patris nostri Joannis Chrysostomi sermo: Quod veteris & novi testamenti unus sit legislator: & in vestem sacerdotis: cujus initium est.

Christi regni evangelium ante quidem prædicavere prophetæ. Et post alia: Ego & cera perfusam dilexi picturam pietate repletam. Vidi enim angelum in icona pellentem barbarorum cuneos. Vidi conculcatas barbarorum nationes, & David veraciter dicentem: *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges.* Psalm. 72

Sanctissimus patriarcha dixit: Si is qui auro pretiosius os habebat, perhibuit dicens: Ego & perfusam dilexi picturam: quid dicemus de his qui oderunt?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Illo dicente, quia ego dilexi: quis audet effari contrarium?

Joannes reverendissimus presbyter & vicarius orientalium pontificum dixit: Quis autem est iste angelus, nisi ille de quo scriptum est: Quia angelus Domini percussit centum octoginta millia Assyriorum in una nocte circa Jerusalem hostiliter militantia? 4. Reg. 19.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Sed propitius nobis sit Dominus super delictis quæ * peccavimus circa sacras imagines. patravimus

Gregorius diaconus & notarius legit.

Ex sermone sancti Gregorii Nyssæ, habito Constantinopoli, de Deitate Filii & Spiritus, & in Abraham: cujus initium est.

Veluti quiddam patiuntur ad multum florida prata. Et post alia: Vidi sæpe in pictura imaginem passionis, & non sine lacrymis aspectum transivi, dum evidenter ars ante vultum afferret historiam. Ceterum ponitur Isaac apud ipsum altare super genu locatus, & ligatas habens manus retrorsum. At ille ascendens post tergum pueri * suffragine * juncta, læva manu comam pueri ad se reflectit, & incurvatur vultui miserabiliter * ad se respicienti, & dexteram armatus gladio ad occisionem dirigit, & tangit jam corpus gladii acie: & tunc ei fit divinitus vox prohibens opus. Gen. 22. * Gr. suffragini innixus, * vincta * Gr. ad ipsum

Gloriosissimi principes dixerunt: Vide, quomodo * doluerit pater noster in pictura, ita ut & lacrymaretur. * iucundatus sit,

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Multoties pater legit historiam; sed forte nunquam lacrymatus est: at vero postquam picturam vidit, lacrymatus est.

Joannes reverendissimus presbyter & monachus, & vicarius orientalium pontificum dixit. Si tali doctori pictura præstitit utilitatem & lacrymas, quanto potius indoctis & idiotis præstabit compunctionem & utilitatem?

Sancta synodus dixit: In diversis locis vidimus Abrahæ picturam, sicut pater ait.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ di-

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787

dixit: Si ſanctus Gregorius vigilans in divinis intellectibus, Abrahæ hiſtoria viſa lacrymatus eſt, quanto magis depicta incarnata diſpenſatio Chriſti Domini noſtri, qui propter nos homo factus eſt, videntes ad profectum & lacrymarum effuſionem hortabitur?

Taraſius ſanctiſſimus epiſcopus dixit: Si vidiſſemus iconam crucifixum oſtendentem Dominum, nonne & nos lacrymaremur?

Sancta ſynodus dixit: Magnifice: nam in ipſa liquido conſideratur humilitatis celſitudo Dei, qui propter nos incarnatus eſt.

Stephanus reverendiſsimus diaconus & notarius ac referendarius legit.

A εἶπεν· εἰ ὁ ἁγι☉ Γρηγόρι☉ ὁ γρηγορῶν εἰς τὰ θεῖα νοήματα, τῦ Ἀβραὰμ τὴν ἱσορίαν θεασάμεν☉ ἐδάκρυσε, πόσῳ μᾶλλον ἡ ἐζωγραφημένη σὶσαρκ☉ οἰκονομία τῦ δεσπότυ ἡμῶν Χριςοῦ, τῦ δι' ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντ☉, τὰς ὁρῶντας πρὸς ὠφέλειαν κ) δακρύων χύσιν προτρέψεται;

Ὁ ἁγιώτατ☉ πατριάρχης εἶπεν· εἰ εἴδομεν εἰκόνα ἐσταυρωμένον ἐπιδεικνῦσαν τὸν κύριον, οὐκ ἂν κ) ἡμεῖς ἐδακρύσαμεν;

Ἡ ἁγία σιωδ☉ εἶπε· μεγάλως· ἐν αὐτῇ γὰρ ἀκριβῶς καταινοῖται τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τῦ δι' ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντ☉ Θεῦ.

Στέφαν☉ ὁ διάκον☉ κ) νοτάριος κ) ῥεφερενδάριος ἀνέγνω.

B

*Sancti Cyrilli Alexandrini epiſcopi, ex epiſtola ad Acacium Scythopoleos epiſcopum, de * apopompæo: cujus initium eſt.*

* Capro emiſſario

Miſsis nunc a ſanctitate tua nunciis gaviſus ſum valde. Et poſt alia plurima dixit: Dicimus ergo, quod figura & umbra erat lex, & quaſi quædam pictura poſita ad viſionem his qui conſpiciunt res. Umbræ autem artis ſunt eorum qui pingunt in tabulis, principia exarationum; quibus ſi ſuperinducantur colorum flores, tunc profecto picturæ pulcritudo niteſcet. Et poſt pauca: Scriptum eſt igitur in mundi facturæ libro: *Et factum eſt poſt verba hæc, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham, Abraham: at ille reſpondit, Adſum. Ait ei: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Iſaac; & vade in terram viſionis, atque offer eum ibi in holocauſtum ſuper unum montium, quem monſtravero tibi. Igitur Abram de nocte conſurgens, ſtravit aſinum ſuum, ducens ſecum duos juvenes & Iſaac filium ſuum. Cumque concidiſſet ligna in holocauſtum, abiit ad locum quæ præceperat ei Deus. Die autem tertio, elevatis oculis, vidit locum procul, dixitque ad pueros ſuos: Expectate hic cum aſino; ego autem & puer illuc uſque properantes, poſtquam adoraverimus, revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocauſti, & impoſuit ſuper Iſaac filium ſuum. Ipſe vero portabat in manibus ignem & gladium.* Et poſt alia: *Venerunt ad locum, quem oſtenderat ei Deus, in quo ædificavit altare, & deſuper ligna compoſuit. Cumque ligaſſet * Iſaac filium ſuum, poſuit eum in altari ſuper ſtruem lignorum, extenditque manum & arripuit gladium, ut immolaret filium ſuum.* Ergo ſi quidam noſtrum deſiderat videre depictam in tabula hiſtoriam de Abraham, * quomodo ſcilicet eum deſignaverit pictor: utrum nam ſimul, an ſigillatim geſſerit quæ de illo dicuntur? * Siquidem nonnulli in alia atque alia ſpecie diverſis eumdem locis depingunt: utputa aliquando ſedentem quidem aſino, aſſumpto puero, ſequentibus famulis; aliquando autem remanente rurſus aſino deorſum una cum famulis onerantem Iſaac, & habentem præ manibus gladium ſimul & ignem. Nec non & alibi eumdem in ſpecie iterum alia compedientem * ſuper ligna, & armaſſe gladio dexteram, ut necem inferat. Sed non alter & alter erat Abraham diverſis in locis aliter atque aliter viſus; ſed idem ipſe ubicumque ſemper, ſecundum rerum neceſſitatem,

Gen. 22

* Gr. pedes Iſaac filii ſui,

* Gr. quomodo deſ. pictor?

* Gr. Siquidem in al. atque al. ſp. d eumdem loc. depinxerit.

* ſuper ligna adoleſcentem,

Τὰ ἁγίυ Κυρίλλυ ἐπισκόπυ Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς ἐπισολῆς τῆς πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, περὶ τῦ ἀποπομπαίυ· ἧς ἡ ἀρχή.

Τοῖς παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἀρτίως ἐπεσταλμένοις εὐτυχῶν ἥδην ἄγαν, κ) μεθ' ἕτερα. φαμὲν ἓν, ὅτι σκιὰ κ) τύπος ὁ νόμος, κ) οἷον τις γραφὴ παραπεθεῖσα πρὸς θέαν τοῖς ὁρῶσι τὰ πράγματα. αἱ δὲ σκιαὶ τῆς τ☧ γραφόντων ἐν πίνακι τέχνης τὰ πρῶτα χαράγματά εἰσιν· αἷς εἴπερ ἐπενεχθείη τ☧ χρώματα τὰ ἄνθη, τότε δὴ τότε τῆς γραφῆς ἀπαστράψει τὸ πάλλος. ☪ μ☧ Ἑβραϊκέα· γέγραπται τινων ἐν τῇ τῆς κοσμοποιΐας βίβλῳ· κ) ἐγένετο μ☧ τὰ ῥήματα ταῦτα, ὁ Θεὸς ἐπείρασε τὸν Ἀβραάμ, κ) εἶπε πρὸς αὐτόν· Ἀβραάμ, Ἀβραάμ. ὁ δὲ εἶπεν· ἰδὲ ἐγώ· κ) εἶπε, λάβε τὸν υἱόν συ τὸν ἀγαπητόν, ὃν ἠγάπησας, τὸν Ἰσαὰκ, κ) πορεύθητι εἰς Γῆν ὑψηλὴν, κ) ἀνένεγκε αὐτὸν εἰς ὁλοκάρπωσιν ἐφ' ἑνὶ τ☧ ὀρέων, ὧν ἄν σοι εἴπω. ἀναστὰς δὲ τὸ πρωΐ, ἐπέσαξε τὴν ὄνον αὐτῦ. παρέλαβε δὲ μεθ' ἑαυτῦ δύο παῖδας, κ) Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτῦ. κ) χίσας ξύλα εἰς ὁλοκάρπωσιν, ἀναστὰς ἐπορεύθη, κ) ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ὃν εἶπεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ. κ) ἀναβλέψας Ἀβραὰμ τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῦ, εἶδε τὸν τόπον μακρόθεν. κ) εἶπεν Ἀβραὰμ τοῖς παισὶν αὐτῦ· καθίσατε αὐτῦ μ☧ τῆς ὄνου· ἐγὼ δὲ κ) τὸ παιδάριον διελθόσομεθα ἕως ὧδε· κ) προσκυνήσαντες, ἀναστρέψομεν πρὸς ὑμᾶς. ἔλαβε δὲ Ἀβραὰμ τὰ ξύλα τῆς ὁλοκαρπώσεως, κ) ἐπέθηκεν Ἰσαὰκ τῷ υἱῷ αὐτῦ· ἔλαβε δὲ μ☧ χεῖρας τὸ πῦρ κ) τὴν μάχαιραν, κ) ἐπορεύθησαν οἱ δύο ἅμα. κ) μεθ' ἕτερα· ☪ ᾠκοδόμησεν ἐκεῖ Ἀβραὰμ θυσιαστήριον, κ) ἐπέθηκε τὰ ξύλα· κ) συμποδίσας Ἰσαὰκ τὸν υἱὸν αὐτῦ, ἐπέθηκεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον ἐπάνω τ☧ ξύλων. κ) ἐξέτεινεν Ἀβραὰμ τὴν χεῖρα αὐτῦ λαβεῖν τὴν μάχαιραν σφάξαι τὸν υἱὸν αὐτῦ, ἆρ' ἓν εἰπέρ τις τ☧ καθ' ἡμᾶς ἐπεθύμησεν ἰδεῖν καταγεγραμμένον ἐν πίνακι τὴν ἐπί γε τῷ Ἀβραὰμ ἱσορίαν, πῶς ἂν αὐτὸν ἐχάραξεν ὁ ζωγράφος; ἆρ' ἂν σὶ πάντι δρῶντα τὰ εἰρημένα, ἢ ἀνὰ μέρος κ) ἑτεροίως, ἤγουν ἑτεροειδῶς πλεισαχῦ τὸν αὐτόν; οἷόν τι φημί. ποτὲ μὲν ἐφιζήσαντι τῇ ὄνῳ, συμπαραληφθέντος τῦ παιδαρίου κ) ἑπομένων τ☧ οἰκετ☧· ποτὲ δὲ αὖ πάλιν ἀπομειναίσης τῆς ὄνου κατω τοῖς οἰκέταις ὁμῦ, καταφορτίσαντα μὲν τοῖς ξύλοις τὸν Ἰσαὰκ, ἔχοντι δὲ μ☧ χεῖρας τὴν μάχαιραν κ) τὸ πῦρ. κ) μὴν ☪ ἑτέρωθι τὸν αὐτὸν ὧν εἶδεν πάλιν ἑτέρῳ, συμποδίσαντα

Gen. 22

ANNO CHRISTI 787.

σαντα μὲν τὸ μειράκιον ἐπὶ τὰ ξύλα, ὁπλίσαντα δὲ τῇ μαχαίρᾳ τὴν δεξιάν, ἵν' ἐπάγοι τὴν σφαγήν. ἀλλ' ἦν οὐχ ἕτερος Ἀβραὰμ πλεισταχοῦ τῆς γραφῆς ὁρώμενος ἑτεροίως, ἀλλ' ὁ αὐτὸς παντιχοῦ. ταῖς τῶν πραγμάτων χρείαις συγκαθισταμένης ἀεὶ τῆς τοῦ γράφοντος τέχνης. οὐ γὰρ ἦν εἰκὸς, ἤγουν τῶν ἐνδεχομένων, ἐν ἑνὶ κατιδεῖν αὐτὸν πάντα δρῶντα τὰ εἰρημένα.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἰδοὺ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος σύμφωνα τῷ ἁγίῳ Γρηγορίῳ τῷ Νύσσης λέγει.

Κοσμᾶς διάκονος, νοτάριος καὶ κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Iambicos versus sigillatim, expressimus.

Τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θεολόγου ἐκ τῶν ἐπῶν, ἐκ τοῦ περὶ ἀρετῆς λόγου· οὗ ἡ ἀρχή.

Θεὸν τὸν πάντων αἴτιον πρῶτον καλῶ.
Καὶ μεθ' ἕτερα.
Οὐδ' ὁ Πολέμων ἔμοιγε σιγηθήσεται.
Καὶ γὰρ τὸ θαῦμα τῶν ἄγαν λαλουμένων.
Ἦν μὲν τὸ πρόσθεν οὗτος οὐκ ἐν σώφροσι,
Καὶ σφόδρα γ' αἰσχρὸς ἡδονῶν ὑπηρέτης.
Ἐπεὶ δ' ἔρωτι τοῦ καλοῦ κατεσχέθη.
Σύμβουλον εὑρών· οὐκ ἔχω δ' εἰπεῖν τίνα·
Εἴτ' οὖν σοφόν τιν', εἴθ' ἑαυτὸν ἀθρόως
Τοσοῦτον ὤφθη τῶν παθῶν ἀνώτερος.
Ὡσθ' ἔντι θήσω τῶν ἐκείνου θαυμάτων.
Ἑταιρί δ' εἰσκαλεῖταί τις ἀκρατὴς νέος·
Ἠδ' ὡς κυλῶνος ἦλθε, φασὶ, πλησίον·
Τῆς δ' ἦν ὑπερκύπτων Πολέμων ἐν εἰκόνι·
Ταύτην ἰδοῦσα· καὶ γὰρ ἦν σεβασμία·
Ἀπῆλθεν εὐθὺς, καὶ θεὰς ἡττημένη·
Ὡς ζῶντ' ἐπαισχυνθεῖσα τὸν γεγραμμένον.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· καὶ ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ θηγόρος πατὴρ θαυμαστὴν ἠγήσατο τὴν εἰκόνα τοῦ Πολέμωνος.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἐκ γὰρ σωφροσύνη ἐξ αὐτῆς ἀπετελέσθη. εἰ μὴ γὰρ εἶδε τὴν εἰκόνα ἡ ἑταιρὶς τοῦ Πολέμωνος, οὐκ ἂν τῆς ἀσελγείας ἀπέστη.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Δυῤῥαχίου εἶπε· θαυμαστὴ ἡ εἰκὼν καὶ ἀξιάγαστος, ὅτι ἠδύνηθη τὸ γυναῖον ῥύσασθαι ἐκ τῆς βδελυρᾶς αἰσχρουργίας.

Γεώργιος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω.

Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βόστρων, ἐκ τοῦ λόγου τοῦ εἰς τὴν αἱμόῤῥουν· οὗ ἡ ἀρχή.

Ὅτι μὲν πρώτη Ἰουδαίων κλῆσις, ἐδίδαξεν ἡ γραφή. καὶ μεθ' ἕτερα.

Ταῦτα τοῦ σωτηρίου κρασπέδου λαβομένη ἔλεγεν ἡ αἱμόῤῥους, ὡς βασιλέα τῆς φύσεως κρατοῦσα τὸν κύριον, καὶ τοῦ πάθους τὴν τυραννίδα διδάσκουσα. καὶ τυχοῦσα τῆς δωρεᾶς, ἀνδριάντα ἤγειρε τῷ Χριστῷ, τὸν μὲν πλοῦτον ἰατροῖς ἀναλώσασα, τοῦ δὲ πλούτου τὰ λειπόμενα προσενέγκασα τῷ Χριστῷ.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὥστε ἐκ εἰκόνα ὁ στηλογραφῶν, τῷ Θεῷ αὐτὴν προσφέρει, ὃν τρόπον καὶ ἡ αἱμόῤῥους τὸν ἀνδριάντα.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας

A pictoris arte repræsentatus. Neque enim erat conveniens, imo impossibile, in uno eodemque loco videri omnia gerere, quæ de illo dicuntur.

ACTIO IV

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: En & sanctus Cyrillus consona sancto Gregorio Nysseno dicit.

Cosmas diaconus, notarius & cubuclesius legit.

B *De carminibus sancti Gregorii theologi, ex sermone de virtute habito; cujus initium est.*

* Deum omnium auctorem primum invoco
Et post alia:
Nec Polemon a me silentio præteribit.
Etenim miraculum est ex illis quæ oppido sunt * prædicanda.
Erat quidem prius iste non inter pudicos,
Et va de turpis voluptatum minister.
Ast cum affectu boni detentus esset,
Consiliarium inveniens (non autem habeo dicere quem)
Sive ergo sapientem aliquem, sive semet,
* audacter
C Tantum apparuit passionibus superior,
Ut unum quoddam ponam miraculorum ejus.
Meretricem advocat quidam incontinens juvenis:
Quæ cum juxta portam venisset, ut ajunt,
In qua erat prospiciens Polemon in icona:
Hanc cum vidisset (etenim erat colenda)
Abiit confestim, & alpectu superata,
Ut viventem verecundata depictum.

* In ms. solyano versio in suos quoque verius distincta est, ut modo edidimus.
* Gr. prædicata.
* Gr. subito

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Et sanctus Gregorius deiloquus pater mirabilem retulit iconam Polemonis.

Sanctissimus patriarcha dixit Etenim castitas ex illa patrata est: nisi enim vidisset scortum iconam Polemonis, nequaquam a stupro cessasset.

D

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrhachii dixit: Mirabilis est imago & admiratione dignissima, quoniam potuit mulierculam liberare ab execrabili & turpi operatione.

* Gregorius Deo amabilis diaconus & notarius venerabilis patriarchii legit.

* Georgius

Antipatri episcopi Bostrensium, ex sermone in mulierem quæ fluxum sanguinis passa est: cujus initium est.

E Quod prior quidem fuerit Judæorum vocatio, scriptura docuit. Et post alia.

Hæc salutari fimbria comprehensa dicebat mulier quæ fluxum sanguinis patiebatur, ut regem naturæ tenens Dominum, & passionis tyrannidem edocens: perceptoque dono, statuam erexit Christo. Et quidem divitias in medicos expenderat, sed divitiarum residua obtulit Christo.

Sanctissimus patriarcha dixit: Itaque & imaginem qui depingit, Deo illam offert, quemadmodum & mulier statuam.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

xit: * Proprie dicere, jubet, & recipit amplisime facientes imagines.

* ut proprie dicam

Thomas reverendisimus monachus monasterii Chenolacci dixit: Librum beati Asterii affero, & offero sanctæ synodo: & ut jubetis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Et accipiens Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

εἶπε· χυρίως εἰπεῖν, κελεύει, καὶ ἀποδέχεται κατὰ πλάτος τοὺς ποιοῦντας εἰκόνας.

Θωμᾶς ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς μονῆς τοῦ Χωνολάκκου εἶπε· βίβλον τοῦ μακαρίου Ἀστερίου ἐπιφέρομαι, καὶ προσφέρω τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ· καθὼς κελεύετε.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Beati Asterii episcopi Amasiæ relatio in Euphemiam martyrem.

Τοῦ μακαρίου Ἀστερίου ἐπισκόπου Ἀμασείας ἔκφρασις εἰς Εὐφημίαν τὴν μάρτυρα.

Pridem, o viri, Demosthenem habebam in manibus illum optimum, & Demosthenis illa, ubi Æschinem amaris * immittit cogitationibus. Retardatus vero sermone, & densus intelligentia, quietem * deprecatus sum, & ambulacrum, quo mihi solveretur pusillum animæ dolor: & procedens de habitaculo, pauxillum cum notis comitatus in forum, illinc ad Dei templum profectus sum, oraturus in vacatione. Cum autem & hoc consecutus, in obscuro porticus domorum incederem, vidi illic picturam quamdam, & me in summitatem visio * tulit: ut Euphranoris autem diceres esse diligentiam artificii, vel cujusque illorum veterum, qui * sculptibilem Junonem in magnitudinem, cum modica esset, erigentes, etiam tabulas animatas operabantur. Veni ergo, si velis (etenim nunc vacatio narrationis est) edisseram tibi scripturam. Neque enim magis prava quam pictores, nos utique musarum pueri habemus * remedia. Mulier quædam virgo sacra & incorrupta, Deo pudicitiam vovens, Euphemiam vocant eam. Cum autem tyrannus aliquando pie viventes persequeretur, nimis alacriter mortis elegit periculum. At vero cives & communicatores religionis, pro qua obiit, utpote virilem & sacram virginem admirantes, juxta sacrarium theca constructa, & posito loculo, honores ei concelebrant, & annuam festivitatem, * novum & publicum facientes commercium. Ergo alii quidem Dei mysteriorum sacri disputatores hierophantæ verbo quoque memoriam semper honorant, & qualiter consummaverit sufferentiæ certamen, diligenter eos qui simul adsunt, edocent. Pictor autem pie agens, & ipse per artem pro viribus totam historiam ejus designans in sindone, juxta thecam sacram posuit visionem. Habet autem ita se illud amabile artificium. Excelsus super thronum stabilis est judex, amare ac maligne aspiciens in virginem. Irascitur enim quando vult ars etiam in animatis materiis. Adsunt autem satellites principatus, & milites multi: quorum alii quidem monumentorum descriptores libros ferunt & codicillos: quorum alter a cera manu suspensa, * aspicit ad eam quæ judicabatur, totam inclinans faciem, veluti jubens * magis loquendum, ne laborans circa auditum, mendosa scribat ac reprehensibilia. Stabat autem virgo in aquilo indumento ac veste philosophiam designans; & ut visum est pictori, etiam vultu urbano: ut vero mihi videtur, anima virtutibus decorata. Ducunt autem ad prin-

Πρώην, ὦ ἄνδρες, Δημοσθένην εἶχον ἐν χερσὶ τὸν δεινόν, καὶ Δημοσθένους ἐκεῖνα, ὅθα δὴ τὸν Αἰσχίνην πικροῖς βάλλει τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἐγχρονίσας δὲ τῷ λόγῳ, καὶ πυκνωθεὶς τὴν διάνοιαν, ἀνέσεως ἐδεόμην καὶ περιπάτου, ὥστε μοι λυθῆναι μικρὸν τῆς ψυχῆς τὸ πονέμβυον. προελθὼν καὶ δωματίου, καὶ ὀλίγα τοῖς γνωρίμοις συμβαδίσας ἐπ' ἀγορᾶς, ἐκεῖθεν εἰς τὸ τοῦ Θεοῦ τέμενος ἀφικόμην ἀξόμενος ἐν σχολῇ. ὡς δὲ καὶ ἴστε τυχὼν εἶδα δή * τὴν ὑποστέγων δρόμον εἰσάδιζον, εἶδον ἐκεῖ γραφιωτινα, καί με κατ' ἄκρας εἶλεν ἡ θέα. Εὐφράνορος ἂν εἴπες εἶναι τὸ φιλοτέχνημα, ἤτινος ἐκείνων τῶν παλαιῶν, οἳ τὴν γραφικὴν ἦραν εἰς μέγα, ἐμψύχως ὀλίγα δέοντος ἐργασάμενοι πίνακας. δεῦρο δ' εἰ βούλει· καὶ γὰρ σχολὴ νῦν διηγήμαλος. φράσωσοι τὴν γραφικήν. οὐδὲ γὰρ φαυλότερα πάντως τῶν ζωγράφων οἱ μουσῶν παῖδες ἐχομεν φάρμακα. γυνή τις ἱερὰ παρθένος ἀκήρατος Θεῷ τὴν σωφροσύνην καθιερώσασα, Εὐφημίαν καλοῦσιν αὐτήν· τυράννου δέ ποτε τοὺς εὐσεβοῦντας ἐλαύνοντος, μᾶλα προθύμως τὸν ἐπὶ θανάτῳ εἵλετο κίνδυνον. οἱ δὲ δὴ πολῖται καὶ κοινωνοὶ τῆς θρησκείας, ὑπὲρ ἧς ἐτελεύτησεν, ὡς ἀνδρείαν ὁμοῦ καὶ ἱερὰν τὴν παρθένον θαυμάσαντες, πλησίον τοῦ ἱεροῦ τῆς θήκης δειμάμενοι, καταθέμενοί τε ἐν λάρνακα, τιμὰς τελοῦσιν αὐτῇ καὶ ἐνιαύσιον ἑορτήν, κοινὴν καὶ πάνδημον ποιοῦντες πανήγυριν. οἱ μὲν οὖν τῶν θεοῦ μυστηρίων ἱεροφάνται καὶ λόγῳ τιμῶσι τὴν μνήμην ἀεί, καὶ ὅπως ἐξετέλεσε τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα, ἐπιμελῶς τοὺς συνιόντας λαοὺς ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δὲ δὴ ζωγράφος εὐσεβῶς καὶ αὐτὸς διὰ τῆς τέχνης κατὰ δύναμιν πᾶσαν τὴν ἱστορίαν ἐν σινδόνι χαράξας, αὐτοῦ που πρὸ τὴν θήκην ἱερὸν ἀνέθηκε θέαμα. ἔχει δὲ ὧδε τὸ φιλοτέχνημα. ὑψηλὸς ἐπὶ θρόνου καθίδρυται δικαστής, πικρὸν καὶ δυσμενὲς βλέπων εἰς τὴν παρθένον. ὀργίζεται γὰρ ὅταν ἐθέλῃ κἂν ταῖς ἀψύχοις ὕλαις ἡ τέχνη. δορυφόροι δὲ τῆς ἀρχῆς καὶ στρατιῶται πολλοί· οἱ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπογραφεῖς δέλτους φέροντες καὶ γραφίδας· ὧν θάτερος ἀνερτήσας ἀπὸ τοῦ κηροῦ τὴν χεῖρα, βλέπει πρὸς τὴν κεκριμένην σφοδρῶς, ὅλον ἐκκλίνας τὸ πρόσωπον, ὥσπερ παρακελευόμενος μεγαλοπρεπέστερον λαλεῖν, ἵνα μὴ κάμνων περὶ τὴν ἀκοὴν, ἐσφαλμένα γράφῃ καὶ ἐπιλήψιμα. ἔστηκε δὲ ἡ παρθένος ἐν φαιῷ χιτῶνι καὶ φιλοσοφίαν σημαίνουσα· ὡς μὲν ἔδοξε τῷ γραφεῖ, καὶ τὴν ὄψιν ἀσκεῖα. ὡς δέ μοι δοκεῖ, τὴν ψυχὴν κεκαλλωπισμένην ταῖς ἀρεταῖς. ἄγουσι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα δύο στρατιῶται, ὁ μὲν ἕλκων ἐμπροσθεν, ὁ δὲ κατόπιν ἐπείγων κεκραμένον τῆς

παρ-

* Gr. impetit

* Gr. quiete egebam & ambulatione

* cepit

Gr. qui picturæ plurimum dignitatis conciliarunt.

Ἀναστάσιος videtur legisse Ἤραν pro Ἥραν in ms. Iolyano legitur scriptibilem Junonem.

* pharmaca.

communem & publicam celebrit atem

* Gr. addit iracunde

clarius

* Ἴσ. ἐν ἐπὶ δρόμῳ

ANNO CHRISTI 787.

παρθένου τὸ ἦθος αἰδοῖ καὶ ἐρρότητι. νεῦει μὲν γὰρ εἰς γῆν, ὥσπερ ἐρυθριῶσα τοῖς ὄψεσι τῶν ἀρρένων. ἑστηκε δὲ ἀκατάπληκτος, θάρσει κεχρυσωμένη πρὸς τὸν ἀγῶνα δεινόν· ὡς ἐγωγε τοὺς ἄλλους τέως ἐπήνουν ζωγράφους, ὅτε ἐθεασάμην τῆς γυναικὸς ἐκείνης τῆς Κολχίδος τὸ δρᾶμα· ὅπως μέλλουσα τοῖς τέκνοις ἐπιφέρειν τὸ ξίφος, ἐλέῳ καὶ θυμῷ μεμιγμένη τὸ πρόσωπον. καὶ θάτερος μὲν τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὀργὴν ἐμφανίζει, θάτερος δὲ τὴν μητέρα μηνύει φειδομένην καὶ φεισομένην. νῦν δὲ τὸ θαῦμα ἀπ' ἐκείνης τῆς ἐννοίας πρὸς ταύτην μετατέθεικα τὴν γραφήν· καὶ σφόδρα γε ἄγαμαι τὸν τεχνίτου, ὅτι μᾶλλον ἔμιξε τῷ χρωμάτων τὸ ἦθος, αἰδοῖ τε ὁμοῦ καὶ ἀνδρείαν κεράσας, πάθη κατὰ φύσιν μαχόμενα. προβαινούσης δὲ εἰς τὸ πρόσω τῆς μιμήσεως, δήμιοί τινες ἐν χιτωνίσκοις γυμνοὶ ἤδη ἤρχοντο τοῦ ἔργου. καὶ ὁ μὲν δραξάμενος τῆς κεφαλῆς, καὶ ἀνακλίνας εἰς τὸ κατόπιν, παρεῖχε τῷ ἑτέρῳ ἑξῆς εἰς τιμωρίαν τῆς παρθένου τὸ πρόσωπον· ὁ δὲ παρασὰς ἐξέκοπτε τῶν ὀδόντων. σφύρα δὲ καὶ τέρετρον φαίνεται τῆς τιμωρίας τὰ ὄργανα. δακρύω δὲ τὸ ἐντεῦθεν, καί μοι τὸ πάθος ἐπισχέτω τὸν λόγον. τὰς γὰρ τοῦ αἵματος σταγόνας ὅπως ἐναργῶς ἐνέχρωσεν ὁ ζωγράφος, ὥστε εἴποις ἂν προσεῖσθαι τῶν χειλέων ἀληθῶς, καὶ θρηνήσας ἀπέλθοις. δεσμωτήριον μετὰ ταῦτα, καὶ πάλιν ἡ παρθένος σεμνὴ ἐν τοῖς φαιοῖς ἱματίοις κάθηται μόνη ἐκτείνουσα τὸ χεῖρε πρὸς οὐρανόν, καὶ καλέσα Θεὸν ἐπίκουρον τῶν δεινῶν. δύκομβή δὲ ταύτῃ φαίνεται ὑπὲρ κεφαλῆς τὸ σημεῖον, ὃ δὴ νόμος Χριστιανοῖς προσκυνεῖν τε καὶ ἐπιγράφεσθαι. σύμβολον οἶμαι τοῦ πάθους, ὅπερ αὐτὴν ἐξεδέχετο. ἤδη γὰρ καὶ μετ' ὀλίγον πῦρ ἄλλαχοῦ σφοδρὸν ὁ ζωγράφος ἀνῆψεν, ἐρυθρῷ χρώματι κἄνθεν καὶ κἄνθεν ἐπιλαμφθέντι σωματοποιήσας τὴν φλόγα. ἕστηκε δὲ μέσην αὐτήν, τὰς μὲν χεῖρας πρὸς οὐρανὸν ἐκπεπλωκυῖαν, ἀχθηδόνα δὲ ἐδεμίαν ἐπιφαινούσαν τῷ προσώπῳ, ἀλλὰ τοὐναντίον γεγηθυῖαν, ὅτι πρὸς τὴν ἀσώματον καὶ μακαρίαν ἐξεδήμει ζωήν· μέχρι τούτου καὶ ὁ ζωγράφος ἔσησε τὴν χεῖρα, κἀγὼ τὸν λόγον. ὥρα δέ σοι καὶ αὐτήν, εἰ βούλει, τελέσαι τὴν γραφήν, ἵνα κατίδῃς ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατόπιν τῆς ἐξηγήσεως ἤλθομεν.

Οἱ ἐνδοξότατοι ἄρχοντες εἶπον· Ἀσεβὴς ταραχὴν ἐστιν ἡ τέχνη τοῦ ζωγράφου, καὶ ὡς καθ' αὑτοί τινες ἀφρόνως σκώπτουσιν· αὐτὸς γὰρ ὁ πατὴρ τὸν ζωγράφον ἀσεβοῦντα παρατίθεται.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἀλλὰ μὴν καὶ ἱερὸν ἀνάθημα αὐτὸ ἀποκαλεῖ· ὁ μέντοι θεολόγος σεβασμίαν τινὰ εἰκόνα, καὶ ὁ Χρυσόστομος ἁγίαν, ὁ δὲ ἀναγνωσθεὶς πατὴρ ἱεράν· καὶ τί ἔτι πρὸς ταῦτα δυνατόν τις ἀντιλέξαι;

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ἀκούοντες ἅπαντες τὰς τῶν πατέρων διδασκαλίας, τινὰ ψυχὴν κατανύγημεν, καὶ τὰ παρελθόντα ἔτη ἀποδυρόμεθα. ἀλλ' ἔχαρεν ἡμῶν τῷ Θεῷ, ὅτι διὰ τῶν διδασκαλιῶν τῶν ἁγίων πατέρων ἤλθομεν εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀμορίου εἶπε· πανίερε καὶ θεοτίμητε δέσποτα, ἡμεῖς δὲ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος ἀκούσαντες τὰς τῶν ἁγίων πα-

cipem duo milites, unus quidem illam ante trahens, alter autem post tergum urgens virginis temperatum pudore atque constantia morem. Etenim innuit quidem in terram, ut erubescens a vultibus marium. Stabat autem nequaquam perculsa, nihilque passa penes agonem * timendum. Cumque ego alios interim laudarem pictores, quando intuitus sum illius mulieris Colchidis opus, quæ filiis cum esset gladium illatura, misericordia & furore dividit faciem. Et unus quidem oculorum insinuat iram, alter vero matrem indicat parcentem & trementem. Nunc autem miraculum ab illa cogitatione ad hanc commutavi scripturam: & vehementer admiror artificem, quoniam magis miscuit colorum morem, & reverentiam simul & virilitatem temperans, affectiones per naturam repugnantes. Procedente vero anterius imitatione, carnifices quidam in tunicis parvis nudi * jam veniebant ob opere. Et quidam apprehenso quidem capite, inclinans post tergum, præbebat alteri præparatam ad supplicium virginis * personam: quidam vero astans incidebat dentes: malleus autem & terebra supplicii organa apparent. Præterea lacrymor hinc, & mihi passio intercidit sermonem: sanguinis enim guttas sic evidenter supercoloravit, ut diceres has labia veraciter distillasse, & lamentatus abires. Ad vincula post hæc, & iterum virgo venerabilis in furvis vestibus, sed & sola extendens manus in cælum, & invocans Deum procuratorem inter atrocia. Cui oranti apparet super caput signum, quod nunc lex est Christianis adorare atque præscribere: quodque indicium autumo fuisse passionis, quæ illam expectabat. Mox ergo & post modicum, ignem alibi validum pictor succendit, rubeo colore hinc & inde rutilanti corpoream faciens flammam: statuitque in medio illam, manus quidem ad cælos expandentem, molestiam vero nullam in facie demonstrantem; sed e contrario gaudentem, quoniam ad incoream & beatam vitam abibat. Usque huc & pictor statuit manum, & ego sermonem. Tempus autem tibi est & eam, si volueris, picturam perficere, ut perspicias subtiliter, * nisi multum post narrationem venimus.

* timidum.

* jam aggrediebantur opus.

* faciem,

* si non

Gloriosissimi judices dixerunt: Pia igitur est ars pictorum, & non ut eam quidam insipienter vituperant: ipse quippe pater pictorem pie agere asseruit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Sed & sacrum illud monumentum appellat. Et theologus venerabilem imaginem, & Chrysostomus sanctam appellat: at vero pater qui lectus est, sacram. Et quid ulterius ad hæc potest aliquis contradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium dixit: Audientes universi patrum nostrorum magisteria, compuncti sumus anima, & præteritos annos deflemus. Sed gratias agimus Deo, quia per doctrinas patrum nostrorum venimus ad agnitionem veritatis.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Sacratissime & Deo honorabilis domine, nos & tota sancta synodus audientes sanctorum patrum nostrorum magisteria de

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787

sacris imaginibus, credimus, & confitemur, & sacras & sanctas eas vocamus: & qui ita non dixerit, sit anathema.

Sancta synodus dixit: Sit anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Semper bonus pictor per artem res exhibet, quemadmodum & is qui martyris Euphemiæ imaginem designavit: propter quod & in his doctor picturæ artem collaudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Utique dicendo: Laudabam quidem ego primitus quæ erant Colchidis, usque dum veni ad imaginem martyris.

Sancta synodus dixit: Et hæc contemplatus, & perculsus.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Et pater qui lectus est, ea passu sest, quæ sanctissimus Gregorius *: ambo enim in imaginibus lacrymati sunt.

* Nyssenus supra.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Præcipit pater, & licentiam dat in fine sermonis volenti depingere certatorum martyrum narrationem: ait enim: Tempus autem tibi est, & eam, si volueris, picturam perficere: ut perspicias subtiliter, nisi multum post narrationem venimus.

Joannes Deo amabilis presbyter, & locum retinens apostolicarum sedium Orientis, dixit: Itaque major est imago sermone: & hoc Dei providentia factum est propter idiotas homines.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Si sanctis viris talem compunctionem fecerunt sacræ imagines, quanto magis nobis?

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium dixit: Patribus nostris talia dicentibus, non habemus quod dicamus.

Joannes Deo amabilis presbyter, & locum retinens apostolicarum sedium Orientis, dixit: Non adversantur pictores scripturis, sed quidquid scriptura dicit, id demonstrant; ita ut assertores sint eorum quæ scripta sunt.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Divinus apostolus edocet dicens: *Quæcumque scripta sunt, ad nostram doctrinam scripta sunt.* Ipsæ itaque sanctæ atque colendæ imagines & picturæ, * tam quæ in musivis, quam quæ in materiali scriptione fiunt, ad nostram doctrinam & æmulationem & formam sunt, & scriptæ consistunt; ut & nos eamdem formam & agonem ostendamus circa Deum: quatenus & nos quoque dignos statione ac portione ipsorum, & cohæredes faciat regni sui.

Rom. 15.

* Gr. & materiales efformationes, atque musiva, ad nostram.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Beatus & deifer doctor Asterius, sicut stella clarissima, omnium nostrum corda illustravit. Itaque non extra consequentiam catholica ecclesia suscepit sacras & venerabiles iconas, sed apte sanctorum patrum nostrorum doctrinas secuta.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctæ magnæ ecclesiæ laudabilium apostolorum legit.

τέρων ἡμῶν διδασκαλίας περὶ τῆς ἱερῶν εἰκόνων, πιστεύομεθα, καὶ ὁμολογοῦμεν, καὶ ἱερὰς καὶ ἁγίας αὐτὰς ἀποκαλοῦμεν· καὶ ὁ μὴ οὕτως λέγων ἔστω ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· ἔστω ἀνάθεμα.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς Δυρραχίου εἶπεν· ἀεὶ ὁ καλὸς ζωγράφος διὰ τῆς τέχνης παρέχει τὰ πράγματα, καθὼς καὶ ὁ τὴν τῆς μάρτυρος Εὐφημίας εἰκόνα χαράξας. διὸ καὶ ἐν τούτοις ὁ διδάσκαλος τῇ γραφικῇ τέχνῃ ἐπαινεῖ.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· εἰκότως ἐν τῷ λέγειν· ἐπῄνουν μὲν ἐγὼ πρότερον τὰ τῆς Κολχίδος, ἕως οὗ μετῆλθον ἐπὶ τὴν εἰκόνα τῆς μάρτυρος.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· καὶ ταῦτα καθορῶν, καὶ κατανυττόμενος.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· καὶ ὁ ἀναγνωσθεὶς πατὴρ τὰ αὐτὰ ἔπαθε τῷ ὁσιωτάτῳ Γρηγορίῳ· ἀμφότεροι γὰρ ἐπὶ ταῖς εἰκόσι δακρυώδεις ἐγένοντο.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. προστάττει ὁ πατὴρ, καὶ ἄδειαν δίδωσιν ἐν τῷ τέλει τοῦ λόγου τῷ θέλοντι ἀναζωγραφεῖν τοὺς ἀθλητικοὺς μαρτύρων τινὰ ἐξήγησιν. ἔφη γάρ· ὥρα δέ σοι καὶ αὐτῇ, εἰ θέλει, τελέσαι τινὰ γραφήν· ἵνα κατίδῃς ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατόπιν ἐξηγήσεως αὐτοῦ ἤλθομεν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολῆς, εἶπεν· ὥστε μείζων ἡ εἰκὼν τοῦ λόγου. καὶ τοῦτο θεοῦ προνοίᾳ γέγονε διὰ τοὺς ἰδιώτας ἀνθρώπους.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· εἰ τοῖς ἁγίοις ἀνδράσι τοιαύτην κατάνυξιν ἐποίησαν αἱ ἱεραὶ εἰκόνες, πόσῳ γε μᾶλλον ἡμῖν;

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· τῆς πατέρων ἡμῶν τοιαῦτα λεγόντων, οὐκ ἐχόμεθα εἰπεῖν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῆς ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολῆς, εἶπεν· οὐκ ἐναντιοῦνται οἱ ζωγράφοι τοῖς γραφαῖς, ἀλλ' εἴτε ἡ γραφὴ λέγει, ταῦτα παρεισῶσι. ὥστε συμφωνοί εἰσι τῇ γεγραμμένῃ.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου εἶπεν· ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκει λέγων. ὅσα προεγράφη, εἰς τὴν ἡμετέραν διδασκαλίαν προεγράφη. αὗται οὖν αἱ ἅγιαι καὶ σεβάσμιαι εἰκόνες, καὶ ζωγραφίαι, καὶ ὑλογραφίαι, καὶ διὰ μωσείων, εἰς ἡμετέραν διδασκαλίαν καὶ ζῆλον καὶ τύπον εἰσὶ καὶ ἐγράφησαν, ἵνα καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν τύπον καὶ ἀγῶνα ἐπιδεικνώμεθα πρὸς Θεόν· ὅπως καὶ ἡμᾶς ἀξιώσῃ τῆς κλήσεως καὶ τῆς μερίδος αὐτῶν, καὶ συγκληρονόμους ποιήσῃ τῆς βασιλείας αὐτοῦ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ὁ μακάριος καὶ θεοφόρος διδάσκαλος Ἀστέριος, ὡς ἀστὴρ φαεινὸς, πάντων ἡμῶν τὰς καρδίας κατηύγασεν. ὥστε οὐκ ἔξω τῆς εἰκότος ἡ καθολικὴ ἐκκλησία παρείληφε τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀλλ' ἁρμοδίως ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλίαις ἐξακολουθοῦσα.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῆς ἁγίας μεγάλης ἐκκλησίας τῶν παυσοφήμων ἀποστόλων ἀνέγνω.

Ex

ANNO CHRISTI 787.

Ἐκ τῦ μαρτυρίυ τῦ ἁγίυ μάρτυρος Ἀναστασίυ τῦ Πέρσυ, ὅ ἡ ἀρχή.

De martyrio ſancti Anaſtaſii martyris Perſæ : cujus initium eſt.

ACTIO IV.

Vide Bollandum die 22. Januar. & Baron. ad Martyrol. Rom. *Hard*

Ὁ μονογενὴς υἱὸς κ λόγος τῦ Θεῦ, δι' ὃ τὰ πάντα ἐγένετο. κ μετ' ἕτερα· ὡς δὲ ἐπλεόνασεν αὐτῷ ὁ πόθος τῦ φωτισθῆναι, παρεκάλει πολλὰ τὸν προειρημένον ἄνδρα, ὥσε ἀξιωθῆναι τῆς χάριτος τῦ ἁγίυ βαπτίσματος. ὁ δὲ ὑφορώμενος διὰ τὸν τῆς Περσῶν φόβον μὴ κινδυνωδέσῃ ἐκ τότυ, ὑπερετίθετο αὐτό. ὅμως σὺν αὐτῷ ἀπῆει εἰς τὰς ἐκκλησίας, κ ηὔχετο, κ τὰς ἱστορίας τῆς ἁγίων μαρτύρων ἑώρα, κ ἐπυνθάνετο παρ' αὐτῦ τί, τί ἂν εἴη ταῦτα. κ ἀκούων παρ' αὐτῦ τῆς ἁγίων τὰ θαύματα, κ τὰς ἀφορήτες βασάνες τὰς παρὰ τῆς τυράννων ἐπαχθείσας αὐτοῖς, κ τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον αὐτῆς ὑπομονήν, ἐθαύμαζέ τε κ ἐξίσατο· μείνας ὖν χρόνον ὀλίγον παρὰ τῷ εἰρημένῳ φιλοχρίςῳ ἀνδρὶ, ἀεί σι ἐπιθυμίαν εἰσδέχεται τῇ ψυχῇ, εἰς Ἱεροσόλυμα παραγένεσθαι, χάριτος τῦ ἁγίου ἀξιωθῆναι βαπτίσματος.

Unigenitus Filius & Verbum Dei, per quem omnia facta ſunt. Et poſt alia : Cum autem abundaſſet in eo deſiderium, ut illuminaretur, rogabat multum prædictum virum, ut dignus efficeretur gratia ſancti baptiſmatis. At ille trepidans propter Perſarum metum, ne periclitaretur, differebat eum. Verumtamen cum illo ibat ad eccleſias, & orabat, & picturas ſanctorum martyrum aſpiciebat, & ſciſcitabatur ab eo, quænam hæc eſſent. Et audiens ab eo ſanctorum miracula, & dura tormenta quæ illis a tyrannis illata fuerant, & ſuper hominem tolerantiam, mirabatur & ſtupefiebat. Manens ergo tempore pauco apud prædictum Chriſto dilectum virum, optimum ſumit in anima deſiderium, ut Hieroſolymam perveniret, & ibi fieret ſancto baptiſmate dignus.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπε· φαίνεται, ὅτι ἡ τῆς σεπτῆς εἰκόνων παράδοσις ἐνθεσμός ἐσιν.

Εὐθύμιος ὁ ἐλαβέστατος διάκονος κ μοναχὸς, νοτάριος τῦ ἐλαβεστάτυ ἐπισκ. Γοτθίας, ἀνέγνω.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myrenſium dixit : Apparet, quia venerabilium imaginum traditio * ſolemnis eſt.

Euthymius reverendiſſimus diaconus & monachus, * pro Deo amabili epiſcopo Gotthiæ, legit.

* legitima

* Gr. notarius rever. epiſcopi Gotthiæ.

Ἐκ τῆς θαυμάτων τῦ ἁγίυ μάρτυρος Ἀναστασίυ· ὧν ἡ ἀρχή.

Ex miraculis ſancti Anaſtaſii martyris ; quorum initium eſt.

Θαυμάτων διήγησιν προβαλέσθαι βέλομαι. κ μετ' ὀλίγα· φέρε δὴ κ τὰ ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης γενόμενα ὑπὸ τῦ ἁγίυ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐξορήσωμεν. πλησιάσαντος ἐν τῇ ἁγίᾳ πόλει τὸ ἁγίυ λειψάνυ, γνωσὸν γέγονε πάσῃ τῇ πόλει. κ θόρυβος μεγάλης πληθύτες, ἀνασάντες, τί τε ἱερὰ ξύλα σημάναντες, συνηθροίσθησαν ἅπαντες ἐν τῷ παγκάλῳ ναῷ τῆς Θεοτόκυ, ἐπιλεγομένῳ τῆς Νέας. κἀκεῖθεν μὲ σταυρῶν κ λιτῆς ὑπήντησαν τῷ ἁγίῳ λειψάνῳ, μὲ δοξολογίας χαίροντες κ ἀγαλλιώμενοι, κ ὥσπερ ἀναθήλαντες, μᾶλλον δὲ ἀναζωπυρήσαντες ἐπὶ τῇ παρυσίᾳ τῦ μάρτυρος ἐκ τῆς περικειμένης αὐτοῖς τῆς τε ὀλιγοπιστίας κ ἑτέρων δεινῶν νεκρώσεως, μεγάλῃ ἔλαβον παραψυχήν. προσευχομένων δὲ αὐτῆ, κ κατασπαζομένων, κ περιειλισσομένων τῇ σορῷ, κ τὸ ὀφειλόμενον γέρας ἀπονεμόντων τῷ λειψάνῳ κ τῇ μνήμῃ τῦ ἁγίυ τότυ, γυνή τις τῆς δήθεν ἐπιφανῶν τῆς Καισαρέων· εἰ ὅπως δέον εἰπεῖν, κ μὴ μᾶλλον ὡς ἑτέρως, ὡς αὐτὴ ἐδήλωσε τὰ πράγματα· ἦ ὄνομα μὲν Ἀρετὴ, ζόφῳ δὲ ἀντίθετος ἀρετῆς, πρὸς δυσπιστίαν ξαπεῖσα ἔλεγε· ἐγὼ λείψανον ἀπὸ Περσίδος ἐρχόμενον ὐ προσκυνῶ. ὢ τῆς ἀθλίας κ ἀγνώμονος ψυχῆς. ὐκ ἤκυσεν ἡ τάλαινα αὕτη τῦ ἱεροψάλτυ Δαβὶδ ἐπιτιμῶντος τῇ τῆς ἀκολάστων αὐθαδείᾳ, κ λέγοντος· παῦσον τὴν γλῶσάν συ ἀπὸ κακῦ, κ χείλη συ τὰ μὴ λαλῆσαι δόλον. τί ὖν ὁ δοξάζων τὺς δοξάζοντας αὐτὸν θεὸς ποιεῖ ἐπ' αὐτῇ, ἀκολύθως ἐγὼ ἐρῶ. εἰσελθόντος ἐν τῇ πόλει τῦ ἁγίυ λειψάνυ, κοινῇ βυλευσάμενοι οἱ τῆς αὐτῆς πόλεως, ἀπήρξαντο κτίζειν οἶκτήριον τῷ ἁγίῳ πλησίον τῦ Τετραπύλυ τῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως· ἔσησαν δὲ κ

Miraculorum relationem proponere volo. Et poſt pauca : Eja nunc, & ea quæ apud Cæſariam Palæſtinæ a ſancto facta ſunt, ſecundum quod poſſibile fuerit, enarremus. Cum appropinquaſſet ſanctæ civitati almum cadaver, notum factum univerſæ civitati, & lætitia magna repleti ſunt omnes. Et ſurgentes, ſacraque ligna percutientes congregaverunt ſemetipſos in venerabiliſſimo templo Dei genitricis, quod dicitur Novæ. Et deinde cum crucibus & litania obviam venerunt ſancto lipſano, cum glorificatione gaudentes & exultantes : & quaſi reflorentes, imo recreati in præſentia martyris a paucitate fidei quæ erat in illis, & aliarum nequitiarum mortificatione, magnam acceperunt conſolationem. Orantibus autem illis, & deoſculantibus, & ſe circa tumulum volutantibus, atque debitum præmium recompenſantibus lipſano ac memoriæ ſancti hujus, mulier quædam quæ quaſi ex claris erat Cæſarienſium (ſi ita oporteat dici, & non magis aliter quemadmodum res ipſæ manifeſtarunt) nomine quidem Arete, id eſt, virtus, ſed moribus virtuti omnino contraria, in diffidentiam verſa dicebat : Ego lipſanum a Perſide veniens non adoro. O miſeram & ſine intellectu animam, quæ non audivit infelix ſacratiſſimum pſalmiſtam David increpantem flagitioſorum audaciam, ac dicentem : *Cohibe linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum.* Quid ergo Deus, qui glorificat glorificantes ſe, facit in ea, conſequenter ego dicam. Ingreſſo civitatem ſancto lipſano, communiter conſiliati cives ejuſdem urbis cœperunt conſtruere oratorium ſancto juxta Tetrapylum, quod erat in medio civi-

Anaſt. verb. *Orientales ligna pro lampanis perquirunt.*

Pſalm. 33.

ACTIO IV.

tatis. Statuerunt autem & imaginem ejus ibidem. Cum autem adhuc ædificaretur, aſtans martyr infelici illi in ſomnis in habitu monachi, dixit ei: Lumbos tuos doles? illa vero ad eum: Non, domine, nihil mali habeo, ſana ſum: & una cum ſermone expergefacta, & ſentiens in ſe validum cecidiſſe dolorem, cœpit clamare, gemere, ac indeſinenter affligi; ita ut non poſſet omnino reſpirare, importabilia patiens, ut vacationem agens reputaret ſecum, & requireret, quinam eſſet, & ex qua cauſa tam ſubitaneus dolor, qui ſibi foret illatus. Sed in his conſummavit dies quatuor. Quinta vero die illuceſcente vidit aſtantem ſibi ſanctum, atque dicentem: Deſcende ad Tetrapylum, & roga ſanctum Anaſtaſium, & ſanaberis. At illa ſurgens, & in memoriam veniens improborum ſermonum ſuorum quos locuta eſt adverſus caput ſuum, advocatis pueris ſuis, ait eis: Tollite me, tollite me, ut eamus ad Tetrapylum ſancti Anaſtaſii: novi enim & nunc edocta, etiam a Perſide veniens lipſanum adorare & honorare, & quæ Deus mundavit, non communicare, id eſt, commune * dicere. Levantes ergo eam pueri ejus in phorio, id eſt, portatorio, pergebant. Cumque appropinquarent loco, illa de longe attollens oculum, & videns ſancti imaginem, cœpit magna voce cum effuſione lacrymarum clamare: Iſte eſt in veritate, quem vidi in ſomnis prædicentem mihi de malis quæ me obtinent. Et cum ſe projeciſſet ſupra pavimentum, & plorraſſet multum, placato ſancto, erecta eſt ſana. Et quæ paullo ante ab aliis portabatur, & in extremis poſita periclitabatur, propriis pedibus ambulans abiit domum ſuam, concorditer cum ceteris laudans & glorificans Deum, & magnificans martyrem.

* ſeu potius ducere.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & vicarii Hadriani papæ ſenioris Romæ dixerunt: Hæc imago ſancti Anaſtaſii uſque in hodiernum diem eſt Romæ in monaſterio ipſius cum pretioſo ejus capite.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Tauromeniæ dixit: Verum dixere honorabiliſſimi vicarii, quoniam & in Sicilia fuit mulier dæmonium patiens: & Romæ poſita, per prædictam ſacratiſſimam imaginem ſana effecta eſt.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus & vicarius orientalium pontificum, dixit: Ad ea quæ dicta ſunt, oſtenſum eſt ex his quæ lecta ſunt; quia & imagines ſanctorum miracula operantur, & ſanitates perficiunt.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Librum defero ſancti Athanaſii, & ſanctæ ſynodo offero ad legendum.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Et accipiens Stephanus diaconus & notarius legit.

Sermo ſanctæ memoriæ patris noſtri Athanaſii de imagine Domini noſtri Jeſu Chriſti veri Dei noſtri, facto miraculo in civitate Bezyto.

Suſtollite oculos mentis veſtræ, & videte novum miraculum hoc quod factum eſt

ANNO CHRISTI 787.

εἰκόνα αὐτῆς ἐκεῖ. ἔτι δὲ κτιζομένῳ αὐτῷ, ἐπισας ὁ μάρτυς τῇ δυσλιποτάκτῳ κατ' ὄναρ ἐν σχήματι μοναχῆς, φησὶν αὐτῇ· τὶς * ψώας σε πονεῖς; ἡ δὲ πρὸς αὐτόν· οὐχὶ δέσποτα, οὐδὲν κακὸν ἔχω, ὑγιὴς εἰμι. ἅμα τῷ λόγῳ διυπνίσασα, καὶ αἰσθομένη διεμπεσοῦσαν αὐτῇ σφοδρῶς τὴν ἀλγηδόνα, ἤρξατο βοᾶν, καὶ σκυλίειν, καὶ σωπέχεσθαι, ὥστε μὴ δύνασθαι αὐτὴν μηδόλως ἀναπνεῦσαι ἀφόρητα πάσχουσαν· ὅπως σχολὴν ἄγουσα ἀναλογίσηται καὶ ζητήσῃ ἐν ἑαυτῇ, τίς ἡ αἰφνίδιος αὕτη ὀδύνη, καὶ ἐκ ποίας αἰτίας. ἀλλ' ἐν τούτοις διετέλεσεν ἡμέρας τέσσαρας· πέμπτης δὲ ἡμέρας ἐπιφωσκούσης, ὁρᾷ ἐπιστάντα αὐτῇ τὸν ἅγιον, καὶ λέγοντα· κάπελθε εἰς τὸ Τετράπυλον, καὶ παρακάλεσον τὸν ἅγιον Ἀνάσταsιον, καὶ ὑγιαίνεις. ἀνασᾶσα δὲ αὕτη, καὶ εἰς μνήμην ἐλθοῦσα τῶν δυσφήμων αὐτῆς ῥημάτων ὧν ἐλάλησε κατὰ τῆς ἰδίας κεφαλῆς, προσκαλεσαμένη τοὺς παῖδας αὐτῆς, λέγει αὐτοῖς· ἄρατέ με, ἀπέλθωμεν ἐν τῷ Τετραπύλῳ τοῦ ἁγίου Ἀνασταsίου. οἶδα γὰρ νῦν διδαχθεῖσα καὶ ἀπὸ Περσίδος ἐρχόμενον λείψανον προσκυνεῖν καὶ τιμᾶν, καὶ ἃ ὁ Θεὸς ἐκαθάρισε, μὴ κοινοῦσθαι. ἀναλαβόμενοι οὖν αὐτὴν οἱ παῖδες αὐτῆς ἐπὶ φορείου, ἀπήρχοντο. ὡς δὲ ἐπλησίαζον τῷ τόπῳ, αὕτη ἐκ μήκους ἄρασα τὸ ὄμμα, καὶ θεασαμένη τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου, ἤρξατο μεγαλοφώνως σὺν ἐκχύσει δακρύων βοᾶν· οὗτός ἐστιν ἀληθῶς, ὃν εἶδον ἐν ὕπνοις προλέγοντί μοι περὶ τῶν σωεχόντων με δεινῶν. καὶ ῥίψασα ἑαυτὴν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, καὶ κλαύσασα ἱκανῶς, καὶ ἐξιλεωσαμένη τὸν ἅγιον, πέπαυται ὑγιαίνουσα. καὶ ἡ πρὸ ὀλίγου ὑπὸ ἑτέρων βασαχθεῖσα, καὶ περὶ τοῦ ἔχατου κινδυνεύουσα, οἰκείοις ποσὶ περιπατήσασα ἀπῆλθεν εἰς τὸν οἶκον αὐτῆς, συμφώνως τοῖς λοιποῖς αἰνοῦσα καὶ δοξάζουσα τὸν Θεὸν, καὶ μεγαλαυχοῦσα τὸν μάρτυρα.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέσατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ Ἀδριανοῦ πάπα τῆς παλαιοτέρας Ῥώμης εἶπον· αὕτη ἡ εἰκὼν τοῦ ἁγίου Ἀνασταsίου ἕως τῆς σήμερον ἡμέρας ἐν Ῥώμῃ ἐστὶν εἰς μοναστήριον σὺν τῇ τιμίᾳ αὐτοῦ κεφαλῇ.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέσατος ἐπίσκοπος * Ταυρομενίου εἶπεν· ἀληθῶς εἰρήκασιν οἱ τιμιώτατοι τοποτηρηταὶ, ἐπειδὴ καὶ ἐν Σικελίᾳ ἐχρημάτιζε γυνὴ τις δαιμονιῶσα· καὶ ἐν Ῥώμῃ γενομένη, σὺν τῇ προειρημένῃ ἱερωτάτῃ εἰκόνος ἐξιάθη.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέσατος πρεσβύτερος, καὶ μοναχὸς, καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· πρὸς τοῖς εἰρημένοις ἀποδέδειχθε ἐκ τῶν ἀναγνωσθέντων, ὅτι καὶ αἱ εἰκόνες τῶν ἁγίων θαυματουργοῦσι, καὶ ἰάσεις ἀποπλοῦσιν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπε. βίβλον ἐπιφέρομαι τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, καὶ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ προσάγω πρὸς τὸ ἀναγνωσθῆναι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος διάκονος ἀνέγνω.

Λόγος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου περὶ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν, γενομένου θαύματος ἐν Βηρυτῷ τῇ πόλει.

Ἄρατε τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ὑμῶν, καὶ ἴδετε τὸ καινὸν θέαμα τοῦτο, ὅπερ γέγονε νῦν. ἐμβλέ-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

βλέψατε εἰς τὸ θαῦμα τὸ ἄπειρον τῦ Θεῦ καὶ δότε αὐτῷ δόξαν. καταυνοήσατε εἰς τλὶ ἄφατον αὐτῦ φιλανθρωπίαν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς αὐτῦ οἰκονομίας· καὶ θρλῶν μετ' ἀφροσιώης ἀναλάβετε. ἐπὶ μῦ Θεῦ οὐδὲν ξένον. Θεὸς γὰρ ὢν πάντα δύναται. ὅτι δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν καὶ ἐφ' ἡμῶν, ἐκστήσεται πᾶσα καρδία τῆ ἀκουόντων. ὄντως ἔξέση ὁ ὐρανὸς ἐπὶ τῷ τετολμημμένῳ. ἐταράχθησαν * πάλιν ἄβυσσοι, καὶ ὁ ἥλιος ἐσκοτίσθη, καὶ ἡ σελλήνη, καὶ οἱ ἀστέρες ὁμοίως ἐπὶ τῷ γεγονότι. ἀλλὰ πάλιν ηὐφράνθησαν ἐπὶ τῷ οἰκονομηθέντι ὑπὸ κυρίυ πᾶσαι αἱ τῆ ὐρανῶν δυνάμεις. ἀκύσατε, καὶ ἴστητε, ὃ γέγονεν ἐν ταῖς ἡμέραις ἡμῶν. σωνιέντες σύνετε, καὶ τὸ ἓς ὑμῶν κλίνατε, πρόσχετε τῆ ἐξω τὸ τῆς καρδίας, καὶ ἀκύσατε. πόλις ἐστὶ Βηρυτὸς καλυμμένη, ἐν μεθορίοις Τύρυ καὶ Σιδῶνος κειμένη, πλῆσα δὲ ὑπὸ Ἀντιόχειαν. ἐν ταύτῃ τῇ πόλει Βηρυτῷ πλήθη πολλὰ ἦν τῆ Ἰυδαίων· πλησίον δὲ τῆς συναγωγῆς αὐτῆ μεγάλης ὔσης σφόδρα Χρισιανός τις ἔλαβεν οἰκίᾳ κελλίον παρά τινος, ἐν ᾧ κατοικῶν, ἀντικρὺ τῦ ἀκυβίτυ αὐτῆ ἔπηξεν εἰκόνα τῦ κυρίυ ἡμῶν Ἰησῦ Χρισῦ. ἐν σανίσι μὲν ἦν ἐζωγραφημμένη, ὁλόσαρον δὲ ἔχουσα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησῦν Χρισόν. Χρόνυ δὲ ὀλίγυ διελθόντος, ἐπεζήτησε μιτάτον μεῖζον ὁ Χρισιανὸς, ὡς χρῆζων. τῦτο δὲ ἡ τῦ κυρίυ ἡμῶν Ἰησῦ Χρισῦ ὠκονόμησε χάρις, ὥς γε ἐγὼ πείθομαι, τῦ θέλοντος πάντας σωθῆναι ἀνθρώπυς, καὶ εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν, δεικνύοντος τὰ θαυμάσια αὐτῦ τοῖς σέβυσι καὶ πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν πισθύσιν, εἰς ἔλεγχον μὲν τῆ ἀσεβῶν, στήριγμα δὲ τῆ πισῶν. ἐζήτει ἓν ὁ Χρισιανὸς, ὡς ἔφλυ, μείζονα οἶκον, καὶ εὗρεν ἐν τόπῳ τινὶ τῆς πόλεως, καὶ μετῆρεν ἐκεῖσε ἀπὸ τῦ οἴκυ τῦ πλησίον τῆς συναγωγῆς τῆ Ἰυδαίων. καὶ μετάρας πάντα τὰ αὐτῦ κατὰ λήθλυ· οἰκονομία δὲ ἦν Θεῦ· τὴν εἰκόνα τῦ κυρίυ ἀφῆκε λησμονήσας, καθὼς ἔφλυ. Ἰυδαῖος δέ τις λαμβάνει οἰκίᾳ τὸν οἶκον ἐκεῖνον, ὅθα ἡ εἰκὼν τῦ δεσπότυ ἵσατο. εἰσαγαγὼν δὲ πάντα τὰ αὐτῦ, κατέμυεν ἐν τῷ οἴκῳ, μὴ θεωρήσας τὴν εἰκόνα τῦ κυρίυ, ὅτι ἵσατο ἐκεῖ. οὐδὲ γὰρ κατενόησε τὸν τόπον ἐκεῖνον, ἀλλ' εἰσελθὼν κατέμυεν. ἐν μιᾷ δὲ τῆ ἡμερῶν ἐκάλεσεν ὁ αὐτὸς Ἰυδαῖος συνέθνον αὐτῦ ἐπὶ ἀρίσῳ· καὶ ἐν τῷ ἀρισᾶν αὐτὸς ἐπάρας τὸς ὀφθαλμὸς ὁ κληθεὶς Ἰυδαῖος εἶδε τλὶ εἰκόνα τῦ δεσπότυ ἡμῶν Ἰησῦ Χρισῦ, καὶ λέγει τῷ κεκληκότι αὐτόν· σὺ Ἰυδαῖος ὢν πῶς τλὶ εἰκόνα τῦ πισύυ ἔχεις; ὕβρεις τε θαμπόλλας καὶ ἀθεμίτυς ἀφῆκε κατὰ τῦ δεσπότυ· ἃς ἐ τολμῶ, μὴ γένοιτο, γράψαι, ἅσπερ εἶπε κατὰ τῦ σωτῆρος ἡμῶν ὁ κληθείς. τότε ὁ καλέσας ἰδὼν τλὶ εἰκόνα τῦ δεσπότυ, ἐπληροφόρησεν αὐτὸν τὸν κληθέντα ὑπ' αὐτῦ Ἰυδαῖον, λέγων, ὅτι μέχρι τῦ παρόντος οὐκ εἶδον τλὶ εἰκόνα τοιύτλυ. καὶ ἐσώπησεν ὁ κληθείς. ἀπῆλθε δὲ πρὸς τὸς ἀρχιερεῖς αὐτῦ, καὶ διαβάλλει τὸν Ἰυδαῖον, τὸν ἐν τῷ οἴκῳ, ὅθα ἡ εἰκὼν τῦ κυρίυ, λέγων· ὅτι ὁ δεῖνα Ἰυδαῖος ἔχει εἰκόνα τῦ Ναζωραίυ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ. οἱ δὲ ἀκύσαντες ἔφησαν. εἰ δυάσαι τοῦτο ἀποδεῖξαι. ἐκεῖνος δὲ ἐβεβαιώσατο, ὅτι ἐγὼ τῦτο ἀποδείξω ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ. οἱ δὲ ἐπλήσθησαν θυμῦ· καὶ τλὶ μὲν ἐσπέραν ἐκείνλω ἡσύχασαν. πρωΐας δὲ γενο-

nunc. In infinitam admirationem Dei aſpicite, & date ei gloriam. Contemplamini ineffabilem miſericordiam ejus, & magnitudinem diſpenſationis ejus; atque lamentum cum lætitia ſumite. In Deo quidem nihil extraneum. Deus enim cum ſit, omnia poteſt. Quia vero in diebus noſtris & in nobis factum eſt, expaveſcet omne cor audientium. Vere expavit cælum in eo quod temere factum eſt. Conturbatæ ſunt abyſſi, & ſol obtenebratus eſt, & luna, & ſtellæ ſimiliter ſuper hoc quod patratum eſt. Sed iterum lætatæ ſunt in eo quod a Domino diſpenſatum eſt, omnes cælorum virtutes. Audite, & admiramini quod factum eſt in diebus noſtris. Intelligentes intelligite, & aurem veſtram inclinate, * foras quod cordis eſt porrigite, & audite. Civitas eſt Berytus vocata, in finibus Tyri & Sidonis ſita, Antiochiæ ſubdita. In hac civitate Beryto multitudines erant copioſæ Judæorum. Porro juxta ſynagogam ipſorum, quæ valde eſſe magna videbatur, Chriſtianus quidam accepit ad penſionem cellulam a quodam, in qua habitans, contra accubitum ſuum fixit imaginem Domini noſtri Jeſu Chriſti, * honeſte depictam, & integræ ſtaturæ habentem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Tranſacto autem modico tempore, perquiſivit manſionem majorem ille Chriſtianus, quemadmodum & indigebat. Hoc autem Domini noſtri Jeſu Chriſti gratia diſpenſavit, ut credo, qui vult omnes homines ſalvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire; oſtendens miracula ſua ſe colentibus, & omnibus in ſe credentibus, in redargutionem impiorum, & ſtabilitatem fidelium. Quæſivit ergo Chriſtianus, ut dixi, majorem domum, & invenit in quodam loco civitatis, & tranſtulit ſe illuc a domo quæ erat juxta ſynagogam Judæorum: & ſublatis omnibus ſuis, per oblivionem (diſpenſatione tamen Dei) imaginem Domini dimiſit oblivioni, ut præfatus ſum, traditam. Quidam vero Judæus accepit domum illam ad penſionem, in qua imago Domini ſtabat. Intromiſſis autem omnibus ſuis permanebat in domo, minime contemplatus iconam Domini, quod ſtaret illic. Neque enim conſideravit locum illum, ſed ingreſſus manebat. Quadam vero die invitavit Judæus unum ex contribulibus ſuis ad prandium: & cum pranderent, elevatis oculis Judæus qui invitatus fuerat, vidit iconam Domini noſtri Jeſu Chriſti; & dicit ei qui ſe invitaverat: Tu cum ſis Judæus, quomodo imaginem hujuſmodi habes? Convicia plurima quoque & nefanda emittens adverſus Dominum, quæ non audeo ſcribere (abſit) quæ dixit contra Salvatorem is qui fuerat invitatus. Tunc is qui invitaverat, videns imaginem Domini, rationem reddidit invitato Judæo, dicens: Quia uſque in præſens non vidi hanc imaginem: & ſiluit invitatus. Abiit autem ad ſummos ſacerdotes ſuos, & accuſat Judæum qui in domo manebat, in qua imago Domini erat, dicens, quia ille imaginem habet Nazareni videlicet in domo ſua. Qui audientes dixerunt: Si potes hoc oſtendere. At ille affirmavit, quia ego oſtendam hoc in domo ejus. Illi vero repleti furore, veſpere quidem ſiluerunt. Mane vero facto, ſummi ſacerdotes eorum atque presbyteri, aſ-

* πάλιν.

* ἐκδοθέντα.

* & quidem ante exteriorem aurem, quæ cordis

* Gr. in tabula

1. Tim. 2.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 87.

sumpto eo qui Judæo detraxerat, & turba multa gentis suæ, pergunt ad domum Judæi, in qua imago Domini stabat. Pervenientes autem ad locum summi sacerdotes insiluerunt, & seniores, cum eo qui indicaverat, & vident imaginem Domini stantem. Tunc vehementer irati, Judæum quidem qui habitabat in domo illa, extra synagogam facientes, expulerunt; imaginem vero Domini nostri Jesu Christi deponentes, dixerunt: Quia sicut patres nostri illuserunt ei aliquando, ita & nos illudamus illi. Tunc cœperunt conspuere in faciem sanctæ imaginis Domini, & dare alapas coram his qui convenerant, hinc & inde imaginem Domini in faciem percutientes, atque dicentes: Quæcumque fecerunt ei patres nostri, omnia faciamus & nos imagini ejus. Et dicunt: Audivimus quia illuserunt ei; & hoc ipsum nos faciamus: infinitis ergo ludibriis illuserunt iconam Domini, quæ nos neque dicere audemus. Deinde dicunt: Audivimus, quia clavis infixerunt manus ejus & pedes; hoc & nos etiam faciamus ei: tunc in manus & pedes imaginis Domini infixerunt clavos. Iterum sævientes dixerunt: Audivimus, quia aceto & felle potaverunt eum cum spongia; faciamus ei & nos: & fecerunt, apponentes ad os imaginis Domini spongiam aceto plenam. Rursus dicunt; Didicimus, quia calamo percusserunt caput ejus patres nostri; id ipsum & nos faciamus: & accipientes calamum, percutiebant caput Domini. Ceterum novissime dicunt: Ut liquidius edocemur, quia lancea latus ejus aperuerunt; nihil prætermittamus, sed addamus & hoc, facientes deferri lanceam: præceperunt cuidam suorum tollere lanceam, & percutere contra latus imaginis Domini. Mox ergo emanavit multitudo sanguinis & aquæ ab ea. Christe gloria tibi: incomprehensibilis, gloria tibi: quis sicut tu Deus? quis præter te Deus faciens terribilia & obstupescenda? O miraculum Salvatoris nostri majestatis! Horruerunt veraciter & jam super hoc supernæ virtutes tuæ. O quantus es Domine ad * humilitatem! o quantus ad longanimitatem! o quantus es in misericordia! Prius enim propter nos & propter salutem nostram, cum esses sine carne, incarnatus ex virgine Maria, crucifixus es in illa carne, cum esses ipse impassibilis deitate. Nunc vero iterum in imagine crucifixus es, Domine, in redargutionem impiorum & omnium incredulorum, atque stabilitatem eorum qui veraciter in te credunt. Sed gloria tibi, Domine, qui solus omnia potes, una cum benedicto Deo nostro & Patre, atque cum Spiritu sancto. Amen. Vos autem, o filii, audite reliqua, quæ dispensata sunt ab eodem Domino: ipsius enim erat permissio. Denique postquam percussum est lancea latus ejusdem imaginis Domini, & emanavit sanguis & aqua, ut superius dictum est, dicunt summi sacerdotes eorum & seniores; Quoniam susurrant colentes eum, quod sanitates multas fecerit, sumamus ergo sanguinem hunc & aquam, & deferamus ad synagogam, & colligamus omnes qui male habent in populo, & ungamus eos ex illo, & videamus si vera sunt quæ dicuntur. Tunc afferentes lateri iconæ Domini vas secundum lo-

* Gr. humanitatem

μβύης παραλαμβάνουσιν οἱ ἀρχιερεῖς αὐτῆς, καὶ οἱ πρεσβύτεροι αὐτῆς, τὸν δραβάλλοντα Ἰουδαῖον, καὶ ὄχλον πολὺ τοῦ ἔθνους αὐτῆς, καὶ ἀπέρχονται ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Ἰουδαίου, ἔνθα ἡ εἰκὼν τοῦ κυρίου ἵστατο. χλόμυδι δὲ ἐπὶ τόπου εἰσεπήδησαν οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι σὺν τῷ καταμηνύσαντι, καὶ ὁρῶσι τὴν τοῦ κυρίου εἰκόνα ἱσταμένην. τότε θυμωθέντες σφόδρα, τὸν μὲν Ἰουδαῖον τὸν οἰκοῦντα ἐν τῷ οἴκῳ ἐκείνῳ, ἀποσυνάγωγον ποιήσαντες ἤλασαν, τὴν δὲ εἰκόνα τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καταγαγόντες, ἔφησαν· ὅτι καθὼς καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐνέπαιξαν αὐτῷ ποτε, ὅπως καὶ ἡμεῖς ἐμπαίξωμεν αὐτῷ. τότε ἤρξαντο ἐμπτύειν εἰς τὸ πρόσωπον τῆς ἁγίας εἰκόνος τοῦ κυρίου, καὶ ἐῤῥάπισαν αὐτὴν κατὰ πρόσωπον τῆς σωτηρίου. ἔνθεν κἀκεῖθεν ἐῤῥάπιζον τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου, λέγοντες· ὅσα ἐποίησαν αὐτῷ οἱ πατέρες ἡμῶν, πάντα ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς τῇ εἰκόνι αὐτοῦ. καὶ λέγουσιν· ἠκούσαμεν, ὅτι ἐνέπαιξαν αὐτῷ· καὶ ἡμεῖς τοῦτο αὐτὸ ποιήσωμεν. ἐμπαιγμοῖς οὖν ἀπείροις ἐνέπαιξαν τῇ εἰκόνι τοῦ κυρίου, ἅπερ οὐδὲ λέγειν ἡμῖν πέπλεκται. εἶτα λέγουσιν· ἠκούσαμεν, ὅτι ἧλωσαν αὐτοῦ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας· τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν αὐτῷ· τότε κατὰ τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας τῆς τοῦ κυρίου εἰκόνος ἔπηξαν ἥλους. πάλιν λέγουσι μεμνήσθαι· ἠκούσαμεν, ὅτι ὄξει καὶ χολῇ ἐπότισαν αὐτὸν μετὰ σπόγγου· ποιήσωμεν αὐτῷ καὶ ἡμεῖς. καὶ ἐποίησαν, προσελθόντες εἰς τὸ στόμα τοῦ κυρίου τῆς εἰκόνος τὸν σπόγγον τοῦ ὄξους πεπληρωμένον. πάλιν λέγουσι. μεμαθήκαμεν, ὅτι καλάμῳ ἔτυψαν τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ οἱ πατέρες ἡμῶν· τοῦτο καὶ ἡμεῖς ποιήσωμεν, καὶ λαβόντες κάλαμον, ἔτυπτον εἰς τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῦ δεσπότου. τέλος λοιπὸν λέγουσιν· ὡς ἀκριβῶς μανθάνομεν, ὅτι λόγχῃ τὴν πλευρὰν αὐτοῦ ἔνυξαν, μηδὲν παραλείψωμεν, ἀλλὰ προσθῶμεν καὶ τοῦτο. καὶ προσάξαντες κομισθῆναι λόγχην, ἐπέτρεψάν τινι αὐτῶν ἆραι τὴν λόγχην, καὶ κρῦσαι κατὰ τῆς πλευρᾶς τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου. θείᾳ οὖν ἀνέλυσε πληθος αἵματος καὶ ὕδατος ἀπ' αὐτῆς. Χριστέ, δόξα σοι· ἀκατάληπτε, δόξα σοι. τίς ὡς σὺ δέσποτα; τίς πλήν σου Θεὸς ποιῶν φοβερὰ καὶ ἐξαίσια; ὦ τοῦ θαύματος τῆς σωτῆρος ἡμῶν μεγαλειότητος; ἐφρίξαν ἀληθῶς καὶ νῦν αἱ ἄνωθεν ἄγιαι δυνάμεις σου ἐπὶ τούτῳ· ὦ πόσος εἶ δέσποτα εἰς φιλανθρωπίαν· ὦ πόσος εἰς μακροθυμίαν· ὦ πόσος εἶ ὢν ἐλέει. πρώην γὰρ δι' ἡμᾶς καὶ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθεὶς ὁ ἄσαρκος ἐκ παρθένου Μαρίας, ἐσταυρώθης ἐν ἐκείνῃ τῇ σαρκὶ, ἀπαθὴς ὢν αὐτὸς θεότητι· νῦν δὲ πάλιν ἐν τῇ εἰκόνι ἀνεσταυρώθης, ὦ δέσποτα, εἰς ἔλεγχον μὲν τῆς ἀσεβῶν καὶ πάντων τῆς ἀπίστων, σπειγμὸν δὲ τῆς εἰς ἀληθείαν, εἰς σὲ πιστευόντων. ἀλλὰ δόξα σοι δέσποτα, τῷ μόνῳ τὰ πάντα δυναμένῳ, ἅμα τῷ εὐλογητῷ Θεῷ ἡμῶν καὶ πατρὶ σὺν τῷ ἁγίῳ πνεύματι. ἀμήν· ὑμεῖς δὲ ὦ τέκνα ἀκούσατε τὰ λοιπά, ἅπερ οἰκονομήθη ὑπ' αὐτοῦ τοῦ κυρίου. αὐτοῦ γὰρ ἡ συγχώρησις. μετὰ γὰρ τὸ κρυσθῆναι τῇ λόγχῃ τὴν πλευρὰν τῆς εἰκόνος αὐτοῦ τοῦ κυρίου, καὶ ἀναβλύσαι τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω, λέγουσιν οἱ ἀρχιερεῖς τῆς Ἰουδαίων, καὶ οἱ πρεσβύτεροι· ἐπειδὴ θρυλλοῦσιν οἱ σεβόμενοι αὐτὸν, ὅτι ἰάσεις πολλὰς ἐποίησε, λάβωμεν νῦν τοῦτο

ANNO CHRISTI 787.

τοῦτο τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, καὶ ἀπαγάγωμεν εἰς τὴν συναγωγὴν, καὶ συναξωμεν πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας τοῦ λαοῦ καὶ χρίσωμεν αὐτοὺς ἀπ' αὐτοῦ, καὶ ἴδωμεν, εἰ ἀληθῆ εἰσι τὰ λεγόμενα. τότε προσενέγκαντες τῇ πλευρᾷ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου βῆσσαν κατὰ τὸν τόπον τῆς εἰκόνος τῆς σφαγῆς τῆς λόγχης, ὅθεν ἐξήει τὸ αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ, ἔπλησαν τὴν βῆσσαν κατὰ τὸν τόπον τῆς σφαγῆς τῆς λόγχης· καὶ ἀπήγαγον ἐμπαίζοντες, ἵνα, ὡς ἐνόμιζον, ὑβρίσωσιν ἐπὶ πάντων τὸν ἁπάντων κύριον. καὶ συνάξαντες πάντας τοὺς κακῶς ἔχοντας, πρῶτον πάντων παράλυτον ἐκ γενετῆς, ὃν ᾔδεισαν, προσαγαγόντες, ἔχρισαν αὐτόν· καὶ παραχρῆμα ἀνεπήδησε, καὶ ἥλατο υγιασθεὶς καθόλου ὁ ἄνθρωπος. εἶτα ὀφθαλμιῶντας ἤγαγον· κἀκεῖνοι ὁμοίως χρισθέντες ἀνέβλεψαν. δαιμονῶντες δὲ ἀναρίθμητοι εὐθέως ἐκαθαρισθησαν. παραχρῆτε μεγάλη καὶ ἄπειρος κατὰ πᾶσαν τὴν πόλιν γεγενηται πάντων ἐπιρρεόντων διὰ τὰ ἄπειρα θαύματα· ἐκινήθη τε πάντα τὰ πλήθη τῶν Ἰουδαίων. οἱ γὰρ πλεῖστοι, ὅσοι ᾤκουν τὴν πόλιν, κατέτρεχον πάντες φέροντες τοὺς ἐν τοῖς οἴκοις αὐτῶν, ὅσοι εἶχον νοσοῦντας ἢ παραλυτικοὺς, ἢ χωλοὺς, ἢ κυλλοὺς, ἢ ξηροὺς, ἢ λεπροὺς, πάντες κατέτρεχον· ὡς μηκέτι μήτε τὴν συναγωγὴν αὐτῶν μεγίστην οὖσαν χωρεῖν, μήτε τὸν τόπον, πλήθους ἀπείρου λαοῦ συνδραμόντος διὰ τὰ ἄπειρα θαύματα. πάντες δὲ οἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ πρεσβύτεροι, καὶ ὁ λαὸς τῶν Ἰουδαίων, ἀνδρῶν τε καὶ παίδων καὶ γυναικῶν, ἐπίστευσαν ἐπὶ τὸν κύριον ἡμῶν Γησοῦν Χριστὸν, κράζοντες· δόξα σοι Χριστὲ, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐσταύρωσαν, ὁ καὶ ὑφ' ἡμῶν νῦν σταυρωθεὶς ἐν τῇ εἰκόνι σου. δόξα σοι υἱὲ τοῦ Θεοῦ, ὁ τοσαῦτα ποιήσας θαυμάσια. σοὶ πιστεύομεν· ἵλεως ἡμῖν γενοῦ, καὶ δέξαι ἡμᾶς· ταῦτα ἐβόων πενθοῦντες ἅπαντες, καὶ αἱ βοαὶ ἀνεπέμποντο, καὶ τὰ θαύματα ἐτελοῦντο, τῶν ἀρχιερέων χριόντων, καὶ τῶν νοσούντων θεραπευομένων καὶ ζωοποιουμένων. μετὰ δὲ τὸ πάντας ἰαθῆναι, αὖθις πρὸς τὸν ἐπίσκοπον τῆς ἐκεῖσε ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ἤδη μεμαθηκότα τὰ γενόμενα πλήθη κατέδραμον, κράζοντα εἷς ὁ Θεὸς ὁ πατὴρ, εἷς θεὸς ὁ υἱὸς, αὐτὸς ὁ μονογενής. εἷς Χριστὸς, ὃν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐσταύρωσαν. αὐτὸν Θεὸν οἴδαμεν· τούτῳ ἡμεῖς πιστεύομεν πολλαῖς οὖν εὐφημίαις δοξάσαντες τὸν Θεὸν, τήν τε εἰκόνα τοῦ ἐπισκόπῳ ἐπιδείξαντες, καὶ ἀπαγγείλαντες ἃ ἐποίησαν τῇ τοῦ κυρίου εἰκόνι· τό, τε αἷμα καὶ τὸ ὕδωρ ὁμοίως, ὅπως ἐξέβλυσεν ἐκ τῆς πλευρᾶς τῆς εἰκόνος, τῶν τε ἀπείρων θαυμάτων τὰ γεγονότα· οὕτως παμπληθεὶ ἅπαντες τοῦ ἁγίου βαπτίσματος ἀξιωθῆναι ἱκέτευον. οὓς λαβὼν ὁ ἐπίσκοπος ἅμα τῷ αὐτοῦ κλήρῳ, κατηχήσας ἐπὶ πολλὰς τὰς ἡμέρας, ἐβάπτισε, τήν τε συναγωγὴν ἐκκλησίαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ ἀφιέρωσεν. ἐκείνων δὲ παρακαλεσάντων, καὶ τὰς λοιπὰς συναγωγὰς αὐτῶν μαρτυρία πεποίηκε. καὶ οὕτως χαρὰ μεγάλη γέγονεν ἐν τῇ πόλει ἐκείνῃ, οὐ μόνον σωμάτων ἰαθέντων καὶ ζωοποιηθέντων, ἀλλὰ καὶ τοσούτων ψυχῶν ἐκ νεκρῶν εἰς ζωὴν αἰώνιον ἐπελθόντων. ταῦτα γνοὺς ἐγὼ ἐσπούδασα δηλῶσαι ὑμῖν, προσφιλέστατοι ἀδελφοί, εἰς ὠφέλειαν τῶν ψυχῶν ὑμῶν· ἵνα γνόντες καὶ ἐπὶ τούτῳ τοῦ ἡμετέρου Θεοῦ καὶ σωτῆρος τὴν δύναμιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Γησοῦ Χριστοῦ, πλέον τῇ εἰς αὐτὸν στερεωθῆτε πίστει, καὶ ἀγαλλια-

A cum imaginis percussionis lanceæ, unde exivit sanguis & aqua, repleverunt ampullam ad locum jugulationis lanceæ: & inferentes illudebant, ut injuriis appeterent, sicut putabant, coram omnibus universorum Dominum. Et collectis omnibus qui male habebant, ante omnes paralyticum, quem a nativitate noverant, adducentes unxerunt: & statim saliit, & exiliit sanus homo penitus. Deinde cæcos adduxerunt, qui & ipsi visum receperunt. Dæmonium vero * patientes mox emundati sunt. Turbatio quoque magna & infinita per totam civitatem effecta est, cunctis con-

B fluentibus propter infinita miracula. Commotæ autem sunt omnes multitudines Judæorum: plures enim civitatem habitabant. Currebant ergo ferentes eos quos in domibus suis habebant, quotquot habebant languentes, aut paralyticos, * aut debiles, aut aridos, aut leprosos, omnes cucurrerunt: ita ut neque synagoga eorum, licet magna fuerit, caperet illos, neque locus, multitudine infiniti populi propter miracula concurrente. Omnes autem principes sacerdotum ac seniores, & populus Judæorum, virorum, puerorum, & mulierum crediderunt in Dominum Jesum

C Christum, clamantes: Gloria tibi, Christe, quem patres nostri crucifixerunt, qui & a nobis nunc crucifixus es in imagine tua. Gloria tibi, Fili Dei, qui tanta fecisti miracula: tibi credimus: propitius nobis esto, & suscipe nos. Hæc clamabant lugentes omnes, & voces emittebantur, & miracula perficiebantur, summis sacerdotibus ungentibus, & cunctis curatis & vivificatis. Postquam autem omnes sanati sunt, confestim ad episcopum sanctissimæ constitutæ illic ecclesiæ, qui jam quæ fuerant facta didicerat, multitudines currebant clamantes: Unus Deus Pater, unus Deus Fi-

D lius, & ipse unigenitus: unus Christus, quem patres nostri crucifixerunt. Ipsum Deum novimus, huic nos credimus. Multis itaque laudibus glorificantes Deum, imaginemque archiepiscopo demonstrantes, & annunciantes quæ fecerant imagini Domini, qualiter & sanguis & aqua exierunt ex latere imaginis, nec non & infinita miracula quæ facta sunt; ita omnes multitudines, ut sancto baptismate digni fierent, supplicabant. Quos episcopus una cum clero suo assumptos, * omnes baptizavit per multos dies, & synagogam eorum ecclesiam Salvatori nostro Christo dicavit. Illis autem rogantibus, etiam ce-

E teras synagogas eorum martyria fecit: & sic gaudium magnum factum est in civitate illa, non solum corporibus sanatis & vivificatis, sed & tot animabus in vitam a mortuis redeuntibus æternam. Hæc agnoscens ego festinavi indicare vobis, fratres amantissimi, ad utilitatem animarum vestrarum: ut cognoscentes & in hoc Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi virtutem, plus aliquid in fide ipsius confirmemini; & exultetis super magnalibus ejus, quæ nunc etiam operatus est. Date ergo ipsi gloriam cum lætitia in compunctione &

ACTIO IV.

* Gr. addit. innumeri.

* Gr. addit. aut claudos

* Gr. addit. & initiatos.

ACTIO IV.

lamento . gaudentes & gratias agentes , quia sua nos fide , & sua fecit agnitione dignos (in Christo Jesu Domino nostro :) cum quo & Patri una cum Spiritu sancto gloria nunc & semper & in sæcula sæculorum . Amen .

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : En & [1] is qui ab immortalitate cognominatus est , totam sanctam synodum hanc fecit compungi & lacrymari : quoniam non solum venerandas esse cognovit , verum etiam maximas gerere sanitates .

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sed ne quis dicat , cur illæ iconæ , quæ apud nos sunt , miracula minime faciunt ? Ad quem respondemus . Quia , sicut apostolus ait , signa infidelibus , non fidelibus data sunt . Nam qui ad imaginem accedebant , infideles erant : propterea signum fecit Deus per imaginem , ut illos traheret ad fidem nostram Christianorum . *Generatio* enim *mala & adultera signum quærit , & signum non dabitur ei .*

1. Cor. 14.

Matth. 12.

Theodorus Deo amabilis diaconus & notarius legit .

Ex epistola beati Nili ad Heliodorum silentiarium .

Per ea quæ per singula loca & in diversis temporibus quotidie fiunt miracula , Dominus hos quidem qui modicæ sunt fidei , nec non & infideles ad stabilitatem fidei invitat : fidelium vero fidem , imo & spem crescere facit , & gravem & immobilem demonstrat * prudentiam . Et volo tibi quid unum ex denis millibus Platonis nostri trophæa reportantis & martyris modo narrare : qui non solum in patria nostra , sed in omni civitate ac regione paratissime gratiam donat , & ostendit his , qui Deum per eum postulant , admirabilem fortitudinem . In monte quippe qui vocatur Sina , ubi Moyses a Deo legem accepit , monachis habitantibus indigenis & peregrinis , unus quidam virorum genere Galata una cum proprio filio * singularem amplexus vitam degebat , continentiæ certamina transigens multo tempore in deserto . Et ecce quadam die repente quidam in prædicto monte religione * barbari & detestabiles irruentes comprehendunt eos , qui in promptu ex his & impræsentiarum inventi sunt monachi una cum filio senis Galatæ , & in captivitatem ducunt . Quos & ligantes post tergum , multas transeunt mansiones desertas , jejunos & nudos minantes eos , nec calciatos penitus aliquo calciamento , per illa inaquosa & asperrima , & nullius consolationis loca , vi & necessitate circumeuntes , & infinito pavore detentos . Solus autem in quodam abdito specu occultatus senior luctu tabefiebat , non ferens privationem Deo amabilis filii : & Dominum flagitabat Christum per Platonem compatriotam martyrem , ut in-

* sensum .

* monasticam

* Gr. pagani

ANNO CHRISTI 787.

A σθῆτε ἐπὶ τοῖς μεγαλείοις αὐτοῦ, τοῖς καὶ νῦν γεγενημένοις. δότε οὖν αὐτῷ δόξαν μετ' εὐφροσύνης ἐν κατανύξει καὶ θρήνῳ, χαίροντες καὶ εὐχαριστοῦντες, ὅτι τῆς αὐτοῦ πίστεως ἡμᾶς κατηξίωσε, καὶ τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως· μεθ' οὗ τῷ πατρὶ ἅμα τῷ ἁγίῳ πνεύματι δόξα νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἰδοὺ καὶ ὁ τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμος πᾶσαν τὴν ἁγίαν σύνοδον ταύτην παρεσκεύασε κατανυγῆναι καὶ δακρύσαι, ἐπειδὴ οὐ μόνον σεπτὰς αὐτὰς ἐγνώρισεν, ἀλλὰ καὶ ἰάσεις ἀ-

B ποτελούσας.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλὰ μή τις εἴπῃ, τίνος ἕνεκεν αἱ παρ' ἡμῖν εἰκόνες οὐ θαυματουργοῦσι; πρὸς ὃν ἀποκρινούμεθα, ὅτι καθὼς ὁ ἀπόστολος εἴρηκεν, ὅτι τὸ σημεῖα τοῖς ἀπίστοις, οὐ τοῖς πιστεύουσιν. οἱ οὖν προσελθόντες τῇ εἰκόνι, ἄπιστοι ἦσαν. τούτου ἕνεκεν σημεῖον ἐποίησεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς εἰκόνος, ἵνα αὐτοὺς ἑλκύσῃ πρὸς τὴν πίστιν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν. γενεὰ γὰρ πονηρὰ καὶ μοιχαλὶς σημεῖον ἐπιζητεῖ, καὶ σημεῖον οὐ δοθήσεται αὐτῇ.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

C

Ἐπιστολὴ τοῦ μακαρίου Νείλου πρὸς Ἡλιόδωρον σιλεντιάριον.

Διὰ τῶν κατὰ τόπον καὶ ἐν διαφόροις χρόνοις ἑκάστοτε γινομένων θαυμάτων ὁ κύριος τοὺς μὲν ὀλιγοπίστους καὶ τοὺς ἀπίστους πρὸς πίστιν βεβαίαν ἐκκαλεῖται, τῶν δὲ πιστῶν τὴν πίστιν μᾶλλον καὶ τὴν ἐλπίδα αὔξει, καὶ στιβαρὸν καὶ ἀσάλευτον ἐκφαίνει τὸ φρόνημα. καὶ βούλομαί σοι ἓν ἐκ μυρίων Πλάτωνος τοῦ ἡμετέρου τροπαιοφόρου μάρτυρος νυνὶ διηγήσασθαι, οὐ μόνον ἐν τῇ πατρίδι ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν πάσῃ πόλει καὶ χώρᾳ τοῖς δι' αὐτοῦ τὸν Θεὸν

D ἐξαιτοῦσιν ἑτοιμότατα δωρουμένου τὴν χάριν, καὶ τὴν παράδοξον ἐνδεικνυμένου ἰσχύν. ἐν γὰρ τῷ ὄρει τῷ καλουμένῳ Σινᾷ, ἔνθα Μωσῆς παρὰ Θεοῦ τὸν νόμον ἐδέξατο, μοναχῶν κατοικούντων καὶ ἐντοπίων καὶ ξένων, εἷς τις ἀνὴρ Γαλάτης τὸ γένος ὑπάρχων, ἅμα τῷ ἰδίῳ υἱῷ τὸν μονήρη ἀσπασάμενος βίον, διέτριβεν ἐκεῖ, ἐξανύων τοὺς τῆς ἀσκήσεως ἄθλους ἱκανὸν χρόνον ἐπὶ τῆς ἐρημίας. Ἐν δή τινι ἡμέρᾳ αἰφνίδιον * ἐπιῤῥίψαντες τῷ εἰρημένῳ ὄρει βάρβαροί τινες Ἕλληνες τὴν θρησκείαν, καὶ ἀπηγορευμένοι, συλλαμβάνουσι τοὺς ἑτοίμως εὑρεθέντας ἐκ τοῦ προχείρου μονάζοντας σὺν τῷ υἱῷ τοῦ γέροντος Γαλάτου, καὶ αἰχμαλωτίζουσιν. οὕσπερ καὶ συνδήσαντες

E ὀπισθάγκωνα, πολλὰς μονὰς ὑπερβαίνουσιν ἐρήμους, νήστεις καὶ γυμνοὺς ἐλαύνοντες, μὴ ὑποδεδεμένους παντοῖον ὑπόδημα, κατὰ τῶν παραμυθήτων ἐκείνων καὶ ἀνύδρων καὶ τραχυτάτων τόπων, τῇ βίᾳ καὶ τῇ ἀνάγκῃ τροχάζοντας, καὶ τῷ ἀπείρῳ φόβῳ τρυχομένους. μόνος δὲ ἔν τινι ἀποκρύφῳ σπηλαίῳ κατακρυβεὶς ὁ πρέσβυς, τῷ πένθει ἐτρύχετο, μὴ φέρων τὴν στέρησιν τοῦ θεοφιλοῦς υἱοῦ· καὶ τὸν δεσπότην κατεδυσώπει Χριστὸν διὰ Πλάτωνος τοῦ πατριώτου μάρ-

1 Hoc est, *sanctus Athanasius*, cui supra recitata narratio tribuitur. *Harduinus*.

ANNO CHRISTI 787.

μάρτυρος, καμφθῆναι πρὸς οἰκτιρμούς. τὸ δὲ αὐτὸ καὶ ὁ υἱὸς διὰ τοῦ αὐτοῦ παναγίου μάρτυρος τὸν Θεὸν παρεκάλει, ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ δεδεμένος, κατελεῆσαι αὐτὸν, καὶ ἐκτελέσαι θαῦμα. ἀμφοτέρων δὲ ἐπακουσθέντων, τοῦτε πατρὸς ἐν τῷ σπηλαίῳ τοῦ ὄρους, καὶ τοῦ υἱοῦ ἐν τῇ αἰχμαλωσίᾳ, ἰδοὺ ἐξαίφνης ὁ ἡμέτερος μάρτυς Πλάτων ἐπιστὰς ἔφιππος φαινόμενος, ἕλκων τε καὶ ἄλλον ἵππον εὔκαιρον, ἐμφανίζεται τῷ παιδὶ διαγρηγοροῦντι καὶ γνωρίζοντι τοῦτο ἐκ τοῦ πολλάκις τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἁγίου ἐπὶ τῶν εἰκόνων τεθεᾶσθαι· καὶ εὐθέως κελεύει αὐτὸν ἐκ μέσου πάντων ἐξαναστάντα λαβεῖν τὸν ἵππον, καὶ ἐπικαθεσθῆναι. καὶ δῆτα παραυτίκα δίκην ἀράχνης τὰ δεσμὰ διελύθη· καὶ μόνος αὐτὸς λυτρωθεὶς διὰ τῆς ἐπικλήσεως, τῷ νεύματι τοῦ Θεοῦ ἀναστὰς, τῷ ἵππῳ ἐποχεῖται, καὶ ἕπεται ὁδηγοῦντι τῷ ὁσίῳ μάρτυρι θαῤῥαλέος καὶ χαίρων. συντόμως δὲ καὶ ὀξέως ἀμφότεροι, ὅ, τε ἅγιος Πλάτων καὶ ὁ νέος μοναχὸς, καθάπερ ὑπόπτεροι φθάνουσι τὴν τοῦ γέροντος οἴκησιν εὐχομένου καὶ κλαίοντος· καὶ ἀποσώσας ὁ καλλίνικος μάρτυς τῷ τὴν καρδίαν ἀλγοῦντι πατρὶ τὸν ποθητὸν υἱὸν, ἀφανὴς γεγένηται. ὥστε οὖν ἐν παντὶ τόπῳ τοῖς δι' αὐτῶν τὸν Θεὸν ἐπιβοωμένοις πᾶν πρᾶγμα θαυμαστὸν καὶ παράδοξον οἱ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ ἀοίδιμοι καὶ εὐκλεεῖς ἀθληταὶ ἰσχύουσιν ἐκτελεῖν. ταῦτα δέ σοι γεγράφηκα φιλομάρτυρι ὄντι, καὶ μηδήποτε κόρον τῆς μνήμης τῶν τρισμακαρίστων μαρτύρων λαμβάνοντι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· δέδεικται, ὅτι διὰ τῆς προεγνωσμένης αὐτῷ εἰκόνος τοῦ μάρτυρος ἐπέγνω αὐτὸν ἐπιστάντα, ὁπηνίκα σῶσαι αὐτὸν παρεγένετο.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ὅτι κἀγὼ τῇ προδηλωθείσῃ ἱστορίᾳ τὰ παρόμοια πέπονθα. ἀδικουμένου γάρ μου ὑπό τινων ἀρχοντικῶν χειρῶν, λέγει μοι ὁ ἀρχιδιάκονός μου, ἀνὴρ εὐλαβὴς καὶ φοβούμενος τὸν Θεόν· ὅτι εἶδον τὸν πατριάρχην ἐν ὁράματι εἰπόντα· ὅτι ἀνελθέτω πρὸς ἡμᾶς ὁ μητροπολίτης, καὶ πάντα τὰ πράγματα αὐτοῦ διοικοῦνται, ὡς συμφέρει αὐτῷ· ἠρώτησα γοῦν ἐγὼ τὸν ἀρχιδιάκονον· ὅτι ποίᾳ μορφῇ καὶ ἰδέᾳ σοι ἐφάνη ὁ πατριάρχης; καὶ ἀπεκρίθη μοι, ὅτι ἐρυθρὸς τῷ προσώπῳ, γηραλέος τὴν κόμην. λέγω αὐτοῦ ἐγὼ, ὅτι ὁ πατριάρχης οὐκ ἔστι τοιαύτης ἰδέας. ἀλλ' ἡ ἐνδυτὴ ἔχει τοῦ ἁγίου Νικολάου τὴν εἰκόνα· καὶ καθὰ ἐξηγῆσαι, τοιαύτης μορφῆς ἐστιν, ὃν εἶδες. καὶ ἀπεκρίθη μοι ἐκεῖνος· ὅτι ναὶ, ὄντως τοιαύτης μορφῆς εἶδον ἄνδρα τὸν λαλήσαντά μοι ταῦτα, ἐκ τούτου γοῦν ἐπέγνων, ὅτι ὁ ἅγιος Νικόλαος αὐτῷ ἐφάνη, διὰ τῆς πρὸς τὴν εἰκόνα ὁμοιώσεως. εὐθέως οὖν πιστεύσας τῷ λόγῳ, ἀνῆλθον ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει· καὶ πάντα τὰ πράγματά μου γεγόνασιν εὔθετα συμβαλλόμενα τῷ ἐπισκοπείῳ μου.

Θωμᾶς ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν εἶπεν· θρυλλοῦσί τινες περὶ τοῦ ἁγίου Νείλου, ὡς κατὰ τῶν εἰκόνων συγγεγραφότος. ἐπὶ χεῖρας οὖν ἔχομεν βίβλον τοῦ αὐτοῦ πατρός· καὶ εἰ κελεύετε, ἀναγνωσθήτω.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλείσιος λαβὼν ἀνέγνω.

A curvaretur ad miserationes. Id ipsum autem & filius per eumdem sanctissimum martyrem rogabat Deum in captivitate vinctus, ut sui misereri, & miraculum facere dignaretur. Utroque autem exaudito, patre scilicet in spelunca montis, & filio in captivitate, ecce subito martyr Plato noster astat super equum apparens, trahensque alterum equum * opportunum, manifestatur puero vigilanti, & hunc agnoscenti ex eo, quod sæpe videret sancti characterem in imaginibus: & statim jubet eum de medio cunctorum exsurgere, & accipere equum, & insidere. Et confestim more araneæ vincula dissoluta sunt; & solus ipse B liberatus per invocationem, nutu Dei surgens, insedit equo, & sequitur ducentem se sanctum martyrem constans & gaudens. Compendiose autem & * acute ambo, sanctus scilicet Plato, & novitius monachus, quemadmodum pennati perveniunt ad habitaculum senis orantis atque lugentis: & restituens salvum victoriosissimus martyr corde dolenti patri desiderabilem filium, disparet. Itaque in omni loco his qui per eos invocant Deum, omnes res mirandas & gloriosas Domini Christi memorabiles & inclyti athletæ perficere valent. Porro hæc tibi scripsi, ut amico martyrum existenti, & nunquam aliquando satietatem memoriæ C beatorum martyrum accipienti.

* vacuum,

* celeriter

Sancta synodus dixit: Ostensum est, quia per imaginem martyris, quæ sibi ante fuerat cognita, agnovit eum astantem, cum salvare illum venit.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrorum dixit: Quia & ego præostensæ historiæ similia passus sum. Nam cum injuriam paterer a quibusdam principalibus manibus, dixit mihi archidiaconus meus, vir religiosus ac timens Deum: Quia vidi patriarcham in visione dicentem, quia ascendat ad nos metropolita, & omnes res ejus dispensabuntur, ut expedit ei. Interrogavi ergo ego archidiaconum, dicens: Quali forma apparuit tibi patriarcha? Et respondit mihi: Quia rubicundus facie, & senili coma. Ajo ego ei: quia patriarcha non est talis * visionis, sed vestis habet sancti Nicolai imaginem: & bene asseris; nam hujusmodi formæ est, quem vidisti. At ille respondit mihi, quia etiam talis revera formæ vidi virum, qui hæc mihi locutus est. Ex hoc ergo cognovi, quod sanctus Nicolaus ei apparuerit, per similitudinem, quæ in icona erat. Mox ergo credens verbo, ascendi ad Deo conservandam regiam urbem: & omnia negotia mea, quæ meo pertinebant episcopio, facta sunt E apta.

* formæ

Thomas reverendissimus presbyter & locum retinens orientalium pontificum dixit: Susurrant quidam de sancto Nilo, quia contra iconas scripserit; & ideo præ manibus habeo librum ejusdem patris: & si jubetis, legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius legit.

ACTIO IV.

Ejusdem sancti patris Nili ad Olympiodorum præfectum.

Scribis mihi, si putas, decorum sit tibi extructuro templum maximum ad honorem tam sanctorum martyrum, quam Christi, quem ipsi per certamina & dolores ac sudores testificati sunt, vel imagines etiam ponere in sacrario, & variis animalium * bestiis parietes implere a dextris & a sinistris: ita ut videantur in terra quidem extensa lina, & lepores, & capræ, & cætera animalia fugere: porro illi capere festinantes cum catellis alacriter insequi: in mari vero laxari retia, & omne genus piscium capi, & ad aridam piscatoriis manibus ferri: insuper & gypso fingi omnes species, ostendi ad desiderium oculorum in domo Dei: sed & in communi domo mille cruces insigi, & picturas volucrum ac jumentorum, & repentium, ac diversorum germinum fieri. Ego ad ea quæ scripta sunt, dixerim; quia nimirum infantium est, & parvulos decet his, quæ prædicta sunt, seducere fidelium oculum; firmi vero & virilis sensus proprium est, in sacrario quidem ad orientem divini templi unam & solam crucem formare. Per unam enim & salutarem crucem salvatur hujusmodi genus, & desperatis quidem spes ubique prædicatur: historiis autem veteris & novi testamenti replere hinc & inde manu optimi pictoris templum sanctorum, quatenus qui nesciunt literas, neque possunt legere divinas scripturas, contemplatione picturæ memoriam sumant fortis facti eorum, qui vero Deo proprie servierunt, & ad æmulationem erigantur gloriosarum & memorabilium actionum, pro eo quod terram pro cælo commutaverint, quæ non videntur visibilibus præponentes. Porro in communi domo multis ac diversis domunculis insignita, sufficere unicuique mansinnculæ infixam pretiosam crucem, & superflua dimitti necessarium æstimo. Sic autem contenta prolixis orationibus, & indubitabili fide ac eleemosynis, humiliationibus & spe ad Deum perenni, & divinorum verborum meditationibus, & compassione contribulibus, & humanitate famulis attributa, omnibusque mandatis Domini nostri Jesu Christi circumvallare se, & conjugem suam, ac filios, & totam substantiam circumtegere & ornare atque munire, admoneo & rogo.

* venationibus

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium dixit: * Epistola hæc primitus lecta est, cum esset depravata, perdidit & seduxit nos: putabamus enim simplicem esse illam & absque insidiis.

* Gr. Epistola hæc quæ lecta est, depravata pridem perdidit, &c.

Sanctissimi Episcopi dixerunt: Nos si audissemus tunc quod dicit pater, quia hinc & inde pinge domum veteribus & novis narrationibus, non in vanitatem versi credidissemus. Ipsi enim pro eo quod dixit, hinc & inde pinge, dealba posuerunt: quod nos fortiter decipiebat.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri & vicarii Hadriani papæ senioris Ro-

ANNO CHRISTI 787.

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Νείλου πρὸς Ὀλυμπιόδωρον ἔπαρχον.

Γράφεις μοι, εἰ ἄρα πορεπωδέστατον εἴη μέλλοντί σοι κατασκευάζειν σηκὸν μέγιστον πρὸς τιμὴν τῶν ἁγίων μαρτύρων, καὶ τοῦ ὑπ' αὐτῶν διὰ μαρτυρικῶν ἄθλων καὶ πόνων καὶ ἱδρώτων μαρτυρηθέντος Χριστοῦ, εἰκόνας τε ἀναθεῖναι ἐν τῷ ἱερατείῳ, καὶ θῆρας ζώων παντοίας τοὺς τοίχους πλῆσαι, τούς τε ἐκ δεξιῶν, τούς τε ἐξ εὐωνήμων· ὥστε βλέπεσθαι κατὰ μὲν τὴν χέρσον ἐκτεινόμενα λίνα, καὶ λαγωοὺς, καὶ δορκάδας, καὶ τὰ ἑξῆς φεύγοντα ζῶα, τοὺς δὲ θηράσαι σπεύδοντας σὺν τοῖς κυνιδίοις ἐκθύμως διώκοντας. κατὰ δὲ τὴν θάλαττον χαλώμενα δίκτυα, καὶ πᾶν γένος ἰχθύων ἁλιευόμενα, καὶ εἰς τὴν ξηρὰν ἑξαγόμενα χερσὶν ἁλιευτικαῖς· καὶ προσέτι γυψοπλασίας πᾶν εἶδος ἐκφᾶναι, δεικνύμενον πρὸς ἡδονὴν ὀφθαλμῶν ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ θεοῦ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κοινῷ οἴκῳ χιλίους σαυροὺς πήξασθαι, καὶ ἱστορίας πτηνῶν, καὶ κτηνῶν, καὶ ἑρπετῶν, καὶ βλαστημάτων παντοδαπῶν· ἐγὼ δὲ πρὸς τὰ γραφέντα λέξαιμι, ὅτι περ νηπιώδες ἂν εἴη καὶ βρεφοπρεπὲς, τὸ τοῖς προλεχθεῖσι περιπλανῆσαι τὸν ὀφθαλμὸν τῶν πιστῶν· στερροῦ δὲ καὶ ἀνδρώδους φρονήματος οἰκεῖον, τὸ ἐν τῷ ἱερατείῳ μὲν κατὰ ἀνατολὰς τοῦ θειοτάτου τεμένους ἕνα καὶ μόνον ταπῶσαι σαυρόν. δι' ἑνὸς γὰρ σωτηριώδους σαυροῦ τὸ τῶν ἀνθρώπων διασώζεται γένος, καὶ τοῖς ἀπηλπισμένοις ἐλπὶς παντυχοῦ κηρίσσεται. ἱστορίων δὲ παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης πληρῶσαι ἔνθεν καὶ ἔνθεν χειρὶ καλλίστου ζωγράφου τὸν ναὸν τῶν ἁγίων. ὅπως ἂν οἱ μὴ εἰδότες γράμματα, μηδὲ δυνάμενοι τὰς θείας ἀναγινώσκειν γραφὰς, τῇ θεωρίᾳ τῆς ζωγραφίας μνήμην τε λαμβάνωσι τῆς τῶν γνησίως τῷ ἀληθινῷ Θεῷ δεδουλευκότων ἀνδραγαθίας, καὶ πρὸς ἅμιλλαν διεγείρωνται τῶν εὐκλεῶν καὶ ἀοιδίμων ἀριστευμάτων, δι' ὧν τῆς γῆς τὸν οὐρανὸν ἀντηλλάξαντο, τῶν βλεπομένων τὰ μὴ ὁρώμενα προτιμήσαντες. ἐν δὲ τῷ κοινῷ οἴκῳ πολλοῖς καὶ διαφόροις οἰκίσκοις διειλημένῳ, ἀρκεῖσθαι ἕκαστον οἰκίσκον πεπηγμένῳ τιμίῳ σαυρῷ. τὰ δὲ περιττὰ καταλιμπάνειν ἀναγκαῖον νομίζω· εὐχαῖς δὲ ἐκτενέσι καὶ ἀδιστάκτῳ πίστει καὶ ἐλεημοσύναις διαρκεῖν, καὶ ταπεινοφροσύναις, καὶ ἐλπίσι πρὸς Θεὸν ἀεννάοις, καὶ θείων λόγων μελέταις, καὶ συμπαθείᾳ πρὸς τὸ ὁμόφυλον, καὶ τῇ πρὸς τοὺς οἰκέτας φιλανθρωπίᾳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐντάλμασι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ περιτειχίζειν ἑαυτόν τε καὶ τὴν ἑαυτοῦ σύμβιον καὶ τέκνα, καὶ πᾶσαν τὴν ὕπαρξιν περισκέπειν καὶ κοσμεῖν καὶ ἐξασφαλίζεσθαι παραινῶ καὶ παρακαλῶ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἡ ἀναγνωσθεῖσα, πρώην φαλσευθεῖσα ἀπώλεσε καὶ ἐπλάνησεν ἡμᾶς· ἰδοκοῦμεν γὰρ ἀκεραίαν αὐτὴν εἶναι ἀνεπιβούλευτον.

Οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι εἶπον. εἰ ἠκούσαμεν τότε, ὅπερ λέγει ὁ πατὴρ, ὅτι ἔνθεν καὶ ἔνθεν ζωγράφησον τὸν οἶκον παλαιαῖς καὶ νέαις ἐξηγήσεσιν, οὐκ ἂν ματαιωθέντες ἐπιστεύσαμεν. ἐκεῖνοι γὰρ ἀντὶ τοῦ, ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἱστόρησον, τὸ, λευκανον τεθείκασιν· ὅπερ ἡμᾶς ἰσχυρῶς ἐπλάνησε.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας

ANNO CHRISTI 787.

ρας Ρ'ώμης εἶπον· πιθάνη ἡ ὁ ἐν θείᾳ τῇ λήξει Κωνσταντῖνος πάλαι πεποίηκεν. οἰκοδομήσας γὰρ ναὸν τοῦ σωτῆρος ἐν Ρ'ώμῃ, ἐν τοῖς δυσὶ τοίχοις τοῦ ναοῦ ἱστορίας παλαιὰς καὶ νέας ἐνετύπωσεν, ἐνταῦθα τὸν Ἀδὰμ τοῦ παραδείσου ἐξιόντα, ἐκεῖσε δὲ τὸν λῃστὴν εἰς τὸν παράδεισον εἰσιόντα· καὶ τὰ λοιπά.

Ταράσιος ὁ ὁσιώτατος πατριάρχης εἶπεν. εἰ ἀληθεῖς ἦσαν οἱ πάλαι τῆς χριστιανοκατηγόρων ὑπέρμαχοι, διὰ ποίαν αἰτίαν αὐτὴν τὴν βίβλον τοῦ ὁσίου Νείλου οὐ παρέσησαν ἐν τῷ συλλόγῳ αὐτῆς, εἰς πληροφορίαν πάντων; εἰπάτωσαν γὰρ οἱ θλαβέσαντες ἐπίσκοποι, Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, καὶ Θεοδόσιος ὁ τοῦ Ἀμορίου, εἰ προήχθησαν βιβλία τὸ τηνικαῦτα ἐν τῇ συνόδῳ.

Γρηγόριος καὶ Θεοδόσιος οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι εἶπον· οὐδαμῶς δέσποτα· ἀλλὰ ἀντὶ βίβλων πιττάκια ἡμῖν ἐπεδείκνυον, καὶ ἐξ αὐτῶν ἐξηπάτων ἡμᾶς.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶπεν· καὶ πῶς ὑμεῖς ἀρχιερεῖς ὄντες οὐκ ἐπεζητήσατε ὁλοκλήρους τὰς χρήσεις ἀπὸ τῶν βιβλίων;

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· πίστευσον ἀδελφὲ, οὐκ ἔμελεν ἡμῖν. οὐδὲ ἐπόνησεν· ἀλλ' ὡς γέγραπται, ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος ἡμῶν καρδία· καὶ φάσκοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθημεν.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων εἶπεν· ἀμέλει καὶ ἡμᾶς αὐτὸς ἐκεῖνα τὰ πιττάκια ἀπώλεσαν, ἅπερ ὑμεῖς παρηγάγετε. οἶδε γὰρ ὁ Θεὸς ὅτι αὕτη ἡ χρῆσις τοῦ ὁσίου Νείλου παρὰ τὸ κείμενον * ἐκδικηθεῖσα ἐτύφλωσεν ἡμᾶς, ἐξαιρέτως δὲ ἐμὲ αὐτόν· ἀλλὰ νῦν ἀκεραία ἀναγνωσθεῖσα ἐπέστρεψε καὶ διώρθωσε, καὶ διέσωσεν.

* ἐκδοθεῖσα

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε. ἐπειδὴ πάρεστι καὶ ἄλλη βίβλος ἰσότυπος, ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχείου, ἀνέγνω τὴν ἑτέραν βίβλον περιέχουσαν τὴν προγεγραμμένην ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ Νείλου.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν. ἰδοὺ ἀποδέδεικται σαφῶς, ὅτι ὅσιος ὁ ἅγιος καὶ θεσπέσιος πατὴρ Νεῖλος τὰς ἁγίας εἰκόνας ἀπεδέχετο· καὶ ληγορήθη δὲ ὑπὸ τοῦ ψευδοσυλλόγου ἐκείνου, ὡς κατὰ τῶν εἰκόνων λαλήσας, ὅθεν οἱ μόνον χριστιανοκατήγοροί εἰσιν οἱ δειλαιοι, ἀλλὰ μὴν καὶ ἁγιοκατήγοροι καὶ πατραλοῖαι, συκοφαντοῦντες τοὺς θείους πατέρας ἐν τῷ ψεύδει.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδης εἶπε· βίβλον τοῦ ἁγίου καὶ ὁμολογητοῦ Μαξίμου ἔχω μετὰ χεῖρας· καὶ προσφέρω αὐτὴν εἰς τὸ ἀναγνωσθῆναι

Καὶ λαβὼν Κωνσταντῖνος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχείου, ἀνέγνω.

Ἐκ τῶν κινηθέντων δογμάτων μεταξὺ τοῦ ὁσίου Μαξίμου καὶ Θεοδοσίου ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Βιθυνίας, καὶ τῶν σὺν αὐτῷ ὑπάτων· ὧν ἡ ἀρχή.

Τὰ κεκινημένα περὶ τῆς ἀμωμήτου ἡμῶν πίστεως τῶν Χριστιανῶν. καὶ μεθ' ἕτερα Μάξιμος εἶπε· δε-

Amæ dixerunt: Tale quid & divæ memoriæ Conſtantinus magnus imperator olim fecit: ædificato enim templo Salvatoris Romæ, in duobus parietibus templi hiſtorias veteres & novas deſignavit, hinc Adam de paradiſo exeuntem, & inde latronem in paradiſum intrantem figurans: & reliqua. ACTIO IV.

Tarasius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Si veraces erant priſci Chriſtianos calumniantium propugnatores, cur ipſum librum ſancti Nili non oſtenderunt in collegio ſuo ad ſatisfactionem omnium? Dicant ergo reverendiſſimi epiſcopi qui pſeudoſyllogo interfuerunt, Gregorius Neocæſariæ, & Theodorus Amorii, ſi protulerunt libros tunc in concilio.

Gregorius & Theodorus Deo amabiles epiſcopi dixerunt: Nequaquam, domine: ſed pro libris pittacia nobis oſtenderunt, & ex eis decipiebant nos.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardis dixit: Et quomodo vos cum eſſetis ſummi ſacerdotes, non requiſiſtis integra teſtimonia ex codicibus?

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Neocæſariæ dixit: Crede frater, non nobis erat curæ, neque ſtudium inde habuimus: ſed ut ſcriptum eſt, obſcuratum eſt inſipiens cor noſtrum: & dicentes nos eſſe ſapientes, ſtulti facti ſumus. Rom. 1.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myrenſium dixit: Plane & noſipſos illa pittacia perdiderunt, quæ vos attuliſtis. Novit enim Deus, quia hoc teſtimonium S. Nili non poſitum, ut fuerat editum, obcæcavit nos, præcipue meipſum: ſed nunc integrum lectum convertit & emendavit, & ſalvavit nos.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Quoniam adeſt alius liber æqualis formæ, legatur.

Et ſumens Conſtantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii, legit alterum librum habentem præſcriptam epiſtolam ejuſdem Nili.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Ecce oſtenſum eſt liquido, quia ipſe ſanctus & egregius pater Nilus ſanctas iconas ſuſcipiebat. Acculatus eſt autem a pſeudoſyllogo illo, quod contra iconas locutus fuerit. Unde miſeri non ſolum Chriſtianorum calumniatores, ſed & ſanctorum calumniatores exiſtunt, & patricidæ, accuſantes falſo ſacratiſſimos patres.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardis dixit: Librum ſancti confeſſoris Maximi habeo præ manibus, & offero eum ad legendum.

Et accipiens Conſtantinus diaconus & notarius venerabilis patriarchii, legit.

Ex his dogmatibus, quæ mota ſunt inter ſanctæ memoriæ Maximum, & Theodoſium epiſcopum Cæſariæ Bithyniæ, & Conſules qui cum ipſo erant: cujus initium eſt.

Quæ mota ſunt de immaculata fide noſtra Chriſtianorum. Et poſt alia; Domini,

ACTIO IV.

poſtquam placuit hoc fieri, exitus fiat eorum quæ * prædicantur: & quo vultis, ſequor vos. Et in his ſurrexerunt omnes cum gaudio & lacrymis, & miſerunt * metanœam, & oratio facta eſt: & unuſquiſque ipſorum ſancta evangelia, & pretioſam crucem, & iconam Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti, & dominæ noſtræ quæ eum genuit, ſanctiſſimæ Dei genitricis, ſalutaverunt, ponentes & proprias manus in confirmationem eorum quæ dicta fuerant. Et paullo poſt: Converſus ergo ad epiſcopum abbas Maximus, cum lacrymis dixit ei: Domine magne, diem judicii expectamus omnes: noſti quæ ſignata & placita ſunt ſuper ſanctis evangeliis, & vivifica cruce, & imagine Dei, & Salvatoris noſtri, ac ſanctiſſimæ & ſemper virginis matris ejus, quæ peperit eum.

* placuerunt.

* *In cod. Foliano hoc additur gloſſema.* Metanœa pœnitentia interpretatur: hoc tamen in loco pro genuflexione ponitur: unde cum dicit, miſerunt metanœam, nihil aliud intelligatur, niſi poſuerunt terræ genua; quia enim pœnitentium eſt maxime genuflectere, ſæpe Græci genuflexionem metanœam, id eſt pœnitentiam vocant.

ANNO CHRISTI 787.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Salutaverunt, hic pro adoratione pater aſſumpſit, quoniam ſanctum evangelium & vivificam crucem adoravit: cum quibus etiam colendas imagines Salvatoris & ejus immaculatæ matris.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Connumerantur cum ſanctis vaſis honorabiles imagines.

Sancta ſynodus dixit: Manifeſtum eſt.

Sanctiſſimi epiſcopi Siciliæ inſulæ dixerunt: Ut ſancta cum ſanctis connumerantur.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Habemus & nos eumdem librum ſancti Maximi: & ſi jubetis, relegantur quæ prædicta ſunt.

Coſmas diaconus & cubucleſius ſumens, legit præſcriptum S. Maximi teſtimonium.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Conſpiciamus, fratres, qualiter dixerit, quia ſalutaverunt: quod & nos honoris affectu facere debemus. Nam latria noſtra ad unum Deum refertur.

Joannes reverendiſſimus presbyter & vicarius orientalium ſedium dixit: Niſi eſſent neceſſariæ imagines, nequaquam ad cautelam eas ſalutaviſſent: ita ut æquæ potentiæ honorabiles imagines cum evangelio & pretioſa cruce ſint.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Et hoc non qualiſcumque vir, ſed Maximus ille Deo ſapiens, & ſanctorum conſimilis; inſuper & confeſſor, & veritatis propugnator: qui & ſufficit nobis ad imitandum in ſalutando ſacras imagines.

* primus presbyter

Elias reverendiſſimus * presbyter ſanctæ eccleſiæ dominæ noſtræ Dei genitricis in Blachernis ſitæ, legit ex charta habente definitiones ſanctæ ac univerſalis ſextæ ſynodi.

* ex more Græcorum qui Trullanos canones tribuunt ſextæ ſynodo.

*Canon ſanctæ ac univerſalis ſextæ * ſynodi octuageſimus ſecundus.*

In quibuſdam venerabilium imaginum ſcripturis agnus digito præcurſoris oſtenſus deſignatur, qui in figuram admiſſus eſt gratiæ, verum nobis per legem præoſtendens agnum Chriſtum Dominum noſtrum. Veteres ergo formas & umbras, ut veritatis ſymbola & præfigurationes eccleſiæ traditas amplectentes, gratiam præferimus & veritatem, ut plenitudinem legis hanc ſuſcipien-

Α σωθῆτε ἐπὰν ἐδοξε τᾶτο γενέσθαι, ἔκβασις γένοιτο τῆς δοξάντων· καὶ ὅπε κελεύετε, ἀκολεθῶ ὑμῖν. καὶ ἐπὶ τᾶτοις ἀνέστησαν πάντες μετὰ χαρᾶς καὶ δακρύων, καὶ ἔβαλον μετάνοιαν, καὶ ἐγένετο· καὶ ἕκας Φ αὐτῷ τὰ ἅγια εὐαγγέλια, καὶ τὸν τίμιον σαυρὸν, καὶ τὴν εἰκόνα τᾶ Θεᾶ καὶ σωτῆρ Φ ἡμῶν Ἰησᾶ Χριςᾶ, καὶ τῆς δεσποίνης ἡμῶν τῆς αὐτᾶν τεκέσης παναγίας Θεοτόκε ἠσπάσαντο, τεθηκότες καὶ τὰς ἰδίας χεῖρας ἐπὶ βεβαιώσει τῶν λαληθέντων. καὶ μετὰ βραχέα· γραφεὶς τοίνυν ὁ ἁβᾶς Μάξιμος πρὸς τὸν ἐπίσκοπον, μετὰ δακρύων εἶπεν αὐτῷ· κῦρι ὁ μέγας, ἡμέραν κρίσεως ἐκδεχόμεθα πάντες. οἶδας τὰ τυπωθέντα καὶ δόξαντα ἐπὶ τῶν Β ἁγίων εὐαγγελίων, καὶ τᾶ ζωοποιᾶ σαυρᾶ, καὶ τῆς εἰκόνος τᾶ Θεᾶ καὶ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τῆς αὐτᾶν τεκέσης παναγίας ἀειπαρθένε μητρός.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρε εἶπεν· τᾶ ἠσπάσαντο, ὧδε ἐπὶ προσκυνήσεως ἔλαβεν ὁ πατὴρ, ἐπειδὴ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον καὶ τὸν ζωοποιὸν σαυρὸν προσεκύνησε· μεθ' ὧν καὶ τὰς σεβασμίας εἰκόνας τᾶ σωτῆρος, καὶ τῆς αὐτᾶ παναγνε μητρός.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· συνηθίλωται τοῖς ἁγίοις σκεύεσιν αἱ τίμιαι εἰκόνες.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· εὔδηλον.

Οἱ ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι Σικελίας τῆς νήσε εἶπον· ὡς ἅγια μετὰ τῶν ἁγίων συναριθμῆνται. C

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· ἔχομεν καὶ ἡμεῖς τὸν αὐτὸν βίβλον τᾶ ἁγίε Μαξίμε, καὶ εἰ ἀξιᾶτε ἀναγνωσθῆναι τὰ προειρημένα.

Κοσμᾶς διάκονος καὶ κουβουκλείσιος λαβὼν ἀνέγνω τὸν προγεγραμμένον τᾶ ἁγίε Μαξίμε χρῆσιν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. σκοπήσωμεν ἀδελφοὶ, ὅπως εἴρηκεν, ὅτι ἠσπάσαντο· ὅπερ καὶ ἡμεῖς τιμητικῇ διαθέσει ποιεῖν ὀφείλομεν· ἡ γὰρ λατρεία ἡμῶν πρὸς τὸν ἕνα Θεὸν ἀνάγεται. D

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος πρεσβύτερος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· εἰ μὴ ἦσαν ἀναγκαῖαι αἱ εἰκόνες, οὐκ ἂν ἐπ' ἀσφαλείᾳ αὐτὰς κατεσκάσαντο. ὥσε ἰσοδυναμᾶσιν αἱ τίμιαι εἰκόνες τῷ εὐαγγελίῳ καὶ τῷ τιμίῳ σαυρῷ.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπεν· καὶ τᾶτο οὐχ ὁ τυχὼν ἀνὴρ, ἀλλὰ Μάξιμος ὁ θεόσοφος καὶ τοῖς πάσιν εὐφημίλλος, ἔτι μὴν καὶ ὁμολογητὴς, καὶ τῆς ἀληθείας ὑπέρμαχος. ἀρκετὸν ἦν καὶ ἡμᾶς μιμεῖσθαι αὐτὸν ἐν τῷ ἀσπάζεσθαι τὰς ἱερὰς εἰκόνας.

Ἠλίας ὁ εὐλαβέστατος πρωτοπρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τῆς δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκε τῆς Βλαχερνῶν, ἀνέγνω ἀπὸ χάρτε περιεχοντος τὸς ὅρυς τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδε.

E

Κανὼν τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ϛ'. συνόδε.

Ἔντισι τῆς σεπτῆς εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τῷ προδρόμε δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρελήφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμε προϋποφαίνων ἀμνὸν Χριςὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. τὰς ἓν παλαιὰς τύπυς καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τῆς ἀληθείας σύμβολα τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένας κατασπαζόμενοι, τὴν χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα

ANNO CHRISTI 787

ACTIO IV

ρωμα νόμε τυύτῳ ὑποδεχόμθοι. ὡς ἂν δὴ τὸ τέλειον καὶ ἐν ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τὲ αἴροντα τὴν ἁμαρτίαν τὲ κόσμε ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν κατὰ τὸ ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τὲ νῦν ἀντὶ τὲ παλαιὲ ἀμνὲ ἀνακλιθῆναι· ὁρίζομθα· δι' αὐτὲ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τὲ Θεὲ λόγε καταννοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τὲ τε πάθες αὐτὲ, καὶ τὲ σωτηρίε θανάτε χειραγωγούμθοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν χυομθίης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. καὶ μετὰ τὸ ἀναγνῶναι αὐτὸν, γραφεὶς εἶπε πρὸς τὴν ἁγίαν σύνοδον· τίμιοι πατέρες καὶ ἅγιοι, τὸν διωγμὸν τῆς ἐκκλησίας πλέον ἐμὲ ὐδεὶς ὑπέμεινε τῶν ἁμαρτιῶν με. ἀλλὰ θεῖον ἄγκιστρον γέγονέ μοι ὁ παρὼν χάρτης, ἐν ᾧ ὑπέγραψαν οἱ πατέρες τῆς ἕκτης συνόδε, καὶ εἵλκυσάν με εἰς τὴν τῆς ὀρθοδοξίας πίστιν. ὃ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης, ᾧ παράσχοι ὁ Θεὸς τὸν ὑπὲρ ἐμὲ μισθόν.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπε· τίνος χάριν ἐν τῷ χάρτῃ ἀνέγνω, καὶ ὄχι ἐν βίβλῳ;

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ὅτι αὐτὸς ὁ πρωτότυπος χάρτης ἐστὶν, ἐν ᾧ ὑπέγραψαν οἱ ἅγιοι πατέρες.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νικομηδείας εἶπε· καὶ ἑτέραν βίβλον ἔχω περιέχυσαν τὰς αὐτὰς κανόνας τῆς ἱερᾶς ἕκτης συνόδε.

Ἣν λαβὼν Νικήτας ὁ εὐλαβέστατος νοτάριος καὶ διάκονος, ἀνέγνω τὸν αὐτὸν κανόνα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. τινὲς ἄγνοιαν νοσοῦντες, εἰς τὲς κανόνας τύτες σκανδαλίζονται, φάσκοντες· ἆρά γε τῆς ἕκτης συνόδε εἰσίν; γινωσκέτωσαν δὲ οἱ τοιῦτοι, ὡς ὅτι ἡ ἁγία μεγάλη ἕκτη σύνοδος ἐπὶ Κωνσταντίνε συνεκροτήθη κατὰ τῆς μίαν λεγόντων ἐνέργειαν καὶ θέλησιν ἐπὶ Χριστῷ· οἵτινες τὰς αἱρετικὰς ἀνεθεμάτισαν, καὶ τὴν ὀρθόδοξον ὁμολογήσαντες πίστιν, οἰκαδε ἀνεχώρησαν κατὰ τὸ τεσσαρεσκαιδέκατον ἔτος Κωνσταντίνε. μετὰ γὰρ τέσσαρα ἢ πέντε ἔτη οἱ αὐτοὶ πατέρες συναθροισθέντες ἐπὶ Ἰυστινιανῦ υἱῦ Κωνσταντίνε, τὲς προδεδηλωμθίνες κανόνας ἐκτεθείκασι· ᾧ μηδεὶς ἀμφιβαλλέτω περὶ αὐτῆς· οἱ γὰρ ὑπογράψαντες ἐπὶ Κωνσταντίνε, οἱ αὐτοὶ καὶ ἐπὶ Ἰυστινιανῦ τῷ παρόντι χάρτῃ ὑπέγραψαν, ὡς δῆλον καθίσαται ἐκ τῆς αὐτῆς ἰδιοχείρε ἀπαραλλάκτε ὁμοιότητος. ἔδει γὰρ αὐτὲς σύνοδον οἰκουμενικὴν ἀποφήναντας, καὶ κανόνας ἐκκλησιαστικὲς ἐκθέσθαι· πρὸς ἀνάμνησιν δὲ τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας αὐτῦ, καὶ τὲ σωτηρίε θανάτε, χειραγωγεῖσθαι ἡμᾶς ἔφησαν ἐκ τῶν σεπτῶν εἰκόνων. καὶ ἐὰν δὶ αὐτῶν χειραγωγώμεθα εἰς τὴν οἰκονομίαν Χριστῦ τὲ Θεῦ ἡμῶν, τίνας ἔχομεν λογίσασθαι τὲς καταβρίψαντας τὰς σεπτὰς εἰκόνας;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ὡς ἀθέες, καὶ Ἑβραίες, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρές.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλ' ἀγαθὸς ἐστὶ κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν προσδέξασθαι πάντας ἡμᾶς, ὃ γὰρ ἀφῆκε τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ῥόδε εἶπεν· ἰδὸ δέδεικται ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν, ὅτι ἡ ἐκκλησία ἡμῶν τοσαῦτα ἔτη ἐπολεμήθη καὶ ἐσυλήθη. ἀλλ' εὐχαριστῦμεν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῷ ἐγείραντι

tes. Quatenus ergo perfectio & in colorum operationibus universorum vultibus ascribatur, agni Christi Dei nostri, qui tollit peccatum mundi, secundum humanitatem characterem & in imaginibus ex nunc pro veteri agno * titulari definimus, per eum humilitatis celsitudinem Dei Verbi considerantes, & ad memoriam conversationis in carne factæ, tam scilicet passionis ejus, quam salutaris mortis, & ex hac redemptionis effectæ, redeuntes. Et postquam legit, conversus ad sanctam synodum dixit: Honorabiles patres & sancti, persecutionem ecclesiæ plus me nullus elegit pro peccatis meis: sed divinus hamus facta est mihi præsens charta, in qua subscripserunt patres sancti sextæ synodi, & traxerunt me ad orthodoxiæ fidem. Non autem solum hoc, sed & sanctissimus patriarcha, cui præbeat Deus pro me mercedem.

* depingi

Sabbas reverendissimus monachus dixit: Cujus rei gratia in charta, & non in codice legit?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quia principalis charta est, in qua subscripserunt sancti patres.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Et alium codicem habeo, qui continet easdem regulas sacræ sextæ synodi.

Quo accepto, Niceta reverendissimus diaconus & notarius legit eumdem canonem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quidam ignoratione languentes in hos canones scandalizantur, asserentes: putas sextæ synodi sunt? Cognoscant autem qui hujusmodi sunt, quod sancta & magna sexta synodus sub Constantino fuerit celebrata contra illos, qui unam dicebant operationem & voluntatem in Christo: in qua hæreticis anathematizatis, & orthodoxa explanata fide, domum reversi sunt quartodecimo anno Constantini. Ergo post quatuor sive quinque annos iidem ipsi patres convenientes sub Justiniano filio Constantini, præsignatos canones exposuerunt: & nemo dubitet de illis. Illi enim qui subscripserunt sub Constantino, ipsi & sub Justiniano præsenti chartæ subscripserunt, ita ut hoc manifestum sit ex eorum propriæ manus scripturæ immutabili similitudine. Oportebat enim eos qui synodum universalem præsentaverant, etiam canones ecclesiasticos exponere. Ut autem ad recordationem conversationis ejus in carne factæ, & salutaris mortis manu quodammodo ducamur, dixerunt & de venerabilibus iconis: & si per eas manu ducimur in dispensationem Christi Dei nostri, quales habemus æstimare illos qui subverterunt venerandas iconas?

Sancta synodus dixit: ut sine Deo, & Hebræos, & veritatis inimicos.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed bonus est Dominus Deus noster ad suscipiendum omnes nos: non enim relinquet virgam peccatorum super sortem justorum. *Psalm. 124.*

Leo sanctissimus episcopus Rhodi dixit: Ecce ostensum est ex divinis scripturis, quia ecclesia nostra tot annis impugnata est & dispoliata: sed gratias agimus Christo Deo

no-

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

noſtro, qui erexit ſacratiſſimum dominum noſtrum ad erectionem ejus.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum retinentes Hadriani papæ ſenioris Romæ dixerunt: Librum habemus præ manibus beati Leontii epiſcopi Neapoleos Cypri, & poſtulamus legi eum.

Et accipiens Stephanus reverendiſſimus diaconus & notarius, legit.

Leontii epiſcopi Neapoleos Cypri, ex quinto ſermone pro Chriſtianorum apologia contra Judæos, ac de imaginibus ſanctorum.

Eja nunc de cætero ſuper veneranter pictis imaginibus apologiam faciamus, quo obſtruantur ora loquentium injuſtitiam. Legalis enim eſt hæc traditio: & audi Deum dicentem ad Moyſem: *Imagines duorum cherubim aureorum ſculptilium conſtrue, obumbrantium propitiatorium.* Et iterum: * templum quod Deus oſtendit Ezechieli: * *Facies*, dixit, *palmarum & leonum & hominum & cherubim a pavimento ejus uſque ad laquear tecti.* Vere terribilis ſermo, qui mandat Iſraeli non facere omne ſculptile, neque iconam, neque ſimilitudinem eorum quæcumque ſunt in cælo, & quæcumque ſunt ſuper terram: & ipſe præcipit Moyſi facere ſculptilia animalia, cherubim, qui & Ezechieli plenum ſimilitudinibus ſculptilium, leonum, palmarum & hominum templum oſtendit. Unde & Salomon ex lege accepta figura, plenum fecit templum æneis & ſculptilibus & fuſilibus leonibus, & bobus, & palmis, & hominibus: & tamen non eſt in his reprehenſus a Deo. Si igitur me reprehendere vis ſuper imaginibus, reprehende Deum qui hæc facere juſſit, ut in recordationem ejus eſſent apud nos. Judæus dixit: Sed non adorabantur illæ ſimilitudines ſicut dii, ſed ad recordationem ſolam efficiebantur. Chriſtianus dixit: Bene dixiſti, quia & penes nos ſicut dii non adorantur ſanctorum characteres & iconæ vel formæ. Si enim ut Deum adorarem lignum imaginis, poſtiem profecto & ligna reliqua adorare. Nam ſi ut Deum lignum adorarem, minimè utique deleto charactere iconam incenderem. Et iterum, uſquequo compacta ſunt duo ligna crucis, adoro figuram propter Chriſtum, qui in ipſa crucifixus eſt: poſtquam autem ab invicem ſeparata fuerunt, projicio ea & incendo. Et ſicut is qui juſſionem imperatoris ſuſcepit, & ſalutavit ſigillum, non lutum adoravit, aut chartam, aut plumbum, ſed imperatori adorationem & cultum impendit: ita & nos Chriſtianorum pueri figuram crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, ſed ſignum & annulum & characterem Chriſti, eum aſpicientes, per eum illum qui in eo crucifixus eſt, ſalutamus & adoramus: & ſicut pueri proprii patris cujuſdam, qui peregre profectus eſt ad tempus ab illis, multo erga eum affectu ex anima flagrantes, ſive virgam ejus in domo videant, ſive ſedem, ſive chlamydem; hæc cum lacrymis deoſculantes amplectuntur; & non illa adorant, ſed patrem deſiderant & honorant: ita & nos omnes fideles ut virgam Chriſti, crucem adoramus; ut ſedem vero & cubile,

Exod. 25.

* Forte, circa templum. Hard.

* al. habebat Ezech. 41.

Exod. 20.

Exod. 24.

3. Reg. 6. & 7.

τὸν παντέρον ἡμῶν δεσπότην ἐπὶ κατορθώσει αὐτῆς.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ, ἐπέχοντες τὸν τόπον Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, εἶπον· βίβλον ἔχομεν ἐπὶ χεῖρας τοῦ μακαρίου Λεοντίου ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου, καὶ ἀξιοῦμεν ἀναγνωσθῆναι αὐτήν.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ ἁγιώτατος διάκονος καὶ νοτάριος, ἀνέγνω.

Λεοντίου ἐπισκόπου Νεαπόλεως τῆς Κύπρου, ἐκ τοῦ πέμπτου λόγου ὑπὲρ τῆς Χριστιανῶν ἀπολογίας κατὰ Ἰουδαίων, καὶ περὶ εἰκόνων τῶν ἁγίων.

Φέρε δὴ λοιπὸν περὶ τῶν σεπτογράφων εἰκόνων ἀπολογίαν ποιήσωμεν, ὅπως ἐμφραγῶσι στόματα λαλούντων ἀδικίαν. νομικὴ γὰρ καὶ αὐτὴ ἡ παράδοσις. καὶ ἄκουσον τοῦ Θεοῦ λέγοντος πρὸς Μωσῆν· εἰκόνας δύο χερουβὶμ χρυσογλύπτων κατασκάσαι, κατασκιαζόντων τὸ ἱλαστήριον. καὶ πάλιν κατὰ τὸν ναόν, ὃν ἔδειξεν ὁ Θεὸς τῷ Ἰεζεκιήλ· πρόσωπα, εἶπε, φοινίκων, καὶ λεόντων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ χερουβὶμ ἀπὸ ἐδάφους αὐτοῦ ἕως τοῦ φωτωμάτος τῆς στέγης. ὄντως φοβερὸς ὁ λόγος ὁ ἐντελλάμενος τῷ Ἰσραὴλ μὴ ποιῆσαι παντοῖον γλυπτὸν, μηδὲ εἰκόνα, μηδὲ ὁμοίωμα, ὅσα ἐστὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, καὶ ὅσα ἐστὶν ἐπὶ τῆς γῆς· καὶ αὖτος προστάσσει τῷ Μωσεῖ ποιῆσαι γλυπτὰ ζώδια, χερουβὶμ, ὃς καὶ τῷ Ἰεζεκιὴλ πλήρη εἰκόνων καὶ ὁμοιωμάτων γλυπτῶν, λεόντων, φοινίκων, καὶ ἀνθρώπων δείκνυσι τὸν ναόν. ὅθεν καὶ ὁ Σολομὼν ἐκ νόμου λαβὼν τὸν τύπον, πλήρη πεποίηκε τὸν ναὸν χαλκῶν, καὶ γλυπτῶν, καὶ χωνευτῶν λεόντων, καὶ βοῶν, καὶ φοινίκων, καὶ ἀνθρώπων· καὶ οὐ κατεγνώσθη ἐν αὐτῷ ὑπὸ Θεοῦ. εἰ τοίνυν ἐμοῦ κατηγορῆσαι θέλεις περὶ εἰκόνων, κατάγνωθι τοῦ Θεοῦ τοῦ ταῦτα ποιεῖν κελεύσαντος εἰς ὑπόμνησιν αὐτοῦ εἶναι παρ' ἡμῖν. ὁ Ἰουδαῖος ἔφη. ἀλλ' οὐ προσεκυνοῦντο ἐκεῖνα ὡς θεοὶ τὰ ὁμοιώματα, ἀλλ' ὑπομνήσεως μόνης χάριν ἐγίνοντο. ὁ Χριστιανὸς ἔφη· καλῶς εἶπας, οὐδὲ παρ' ἡμῖν ὡς θεοὶ προσκυνοῦνται οἱ τῶν ἁγίων χαρακτῆρες, καὶ εἰκόνες, καὶ τύποι. εἰ γὰρ ὡς Θεὸν προσεκύνουν τὸ ξύλον τῆς εἰκόνος, ἔμελλον πάντως καὶ τὰ λοιπὰ ξύλα προσκυνεῖν. εἰ γὰρ ὡς θεὸν προσεκύνουν τὸ ξύλον τῆς εἰκόνος, οὐκ ἂν πάντως λειανθέντος τοῦ χαρακτῆρος, τὴν εἰκόνα κατέκαιον. καὶ πάλιν, ἕως μὲν ἔστι συμπεπεδημένα τὰ δύο ξύλα τοῦ σταυροῦ, προσκυνῶ τὸν τύπον διὰ Χριστὸν τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα· ἐπὰν δὲ διαιρεθῶσιν ἐξ ἀλλήλων, ῥίπτω αὐτὰ καὶ κατακαίω. καὶ ὥσπερ ὁ κέλευσιν βασιλέως δεξάμενος, καὶ ἀσπασάμενος τὴν σφραγῖδα, ἢ τὸν πηλὸν ἐτίμησεν, ἢ τὸν χάρτην, ἢ τὸν μόλυβδον, ἀλλὰ τῷ βασιλεῖ τὴν προσκύνησιν καὶ τὸ σέβας ἀπένειμε· ὅτω καὶ Χριστιανῶν παῖδες τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ προσκυνοῦντες, οὐ φύσιν τοῦ ξύλου τιμῶμεν, ἀλλὰ σφραγῖδα καὶ δακτύλιον καὶ χαρακτῆρα Χριστοῦ αὐτὸν βλέποντες, δι' αὐτοῦ τὸν ἐν αὐτῷ σταυρωθέντα ἀσπαζόμεθα καὶ προσκυνοῦμεν. καὶ ὥσπερ παῖδες γνήσιοι πατέρα τινὸς ἀποδημήσαντα πρὸς ἡμῶν ἀπ' αὐτῶν, πολλῇ τῇ σπουδῇ πρὸς αὐτὸν ἐκ ψυχῆς διακείμενοι, κἂν τὴν ῥάβδον αὐτοῦ ἐν τῷ οἴκῳ θεάσωνται, κἂν τὴν χλαμύδα, ταῦτα μὴ δακρύων καταφιλοῦντες ἀσπάζονται· καὶ οὐκ ἐκεῖνα τιμῶντες, ἀλλὰ τὸν πατέρα

τέρα

ANNO CHRISTI 787

τέρα ποθοῦντες καὶ τιμῶντες· οὕτως καὶ ἡμεῖς οἱ πι-
στοὶ ἅπαντες ὡς μὲν ῥάβδον Χριστοῦ τὸν σταυρὸν προσ-
κυνοῦμεν· ὡς δὲ θρόνον καὶ κοίτην αὐτοῦ τὸ πανά-
γιον μνῆμα, ὡς δὲ οἶκον τὴν φάτνην καὶ τὴν Βη-
θλεέμ, καὶ τὰ λοιπὰ ἅγια αὐτοῦ σκηνώματα· ὡς
δὲ φίλους αὐτοῦ, τοὺς ἀποστόλους αὐτοῦ καὶ τοὺς ἁγίους
μάρτυρας καὶ λοιποὺς ἁγίους· ὡς δὲ πόλιν αὐτοῦ σε-
βόμεθα τὴν Σιών, ὡς δὲ χώραν αὐτοῦ τὴν Να-
ζαρὲτ ἀσπαζόμεθα, καὶ ὡς θεῖον αὐτοῦ λουτρὸν τὸν
Γορδάνην περιπτυσσόμεθα. τῇ γὰρ πολλῇ καὶ ἀφά-
τῳ πρὸς αὐτὸν στοργῇ ἔνθα ἐπέβη, ἢ κεκάθικεν,
ἢ ἐπέφανεν, ἢ ἥψατο, ἢ ὅλως ἐπεσκίασε, σεβό-
μεθα, καὶ προσκυνοῦμεν ὡς τόπον Θεοῦ· οὐ τὸν τό-
πον, οὐδὲ τὸν οἶκον, οὐδὲ τὴν χώραν, ἢ τὴν πό-
λιν, ἢ τοὺς λίθους τιμῶντες· ἀλλὰ τὸν ἐν αὐτοῖς ἀνα-
στραφέντα καὶ ἐπιφανέντα καὶ γνωρισθέντα σαρκὶ, καὶ
ἡμᾶς τῆς πλάνης ἐλευθερώσαντα Χριστὸν τὸν Θεὸν
ἡμῶν· καὶ διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὰ Χριστοῦ πάθη ἐν
ἐκκλησίαις, καὶ οἴκοις, καὶ ἀγοραῖς, καὶ ἐν σινδόσι
καὶ ἐν ταμιείοις, καὶ ἱματίοις, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ
ἐκτυποῦμεν· ἵνα διηνεκῶς ὁρῶντες ταῦτα ἐπομιμνη-
σκώμεθα, καὶ μὴ ἐπιλανθανώμεθα, ὡς σὺ ἐπελά-
θου κυρίου τοῦ Θεοῦσου. καὶ ὥσπερ σὺ προσκυνῶν τὸ
βιβλίον τοῦ νόμου, οὐ τὴν φύσιν τῶν ἐν αὐτῷ δερ-
μάτων καὶ τοῦ μέλανος προσκυνεῖς, ἀλλὰ τοὺς λό-
γους τοῦ Θεοῦ τοὺς ἐν αὐτῷ κειμένους· οὕτως κἀ-
γὼ τὴν εἰκόνα τοῦ Θεοῦ προσκυνῶν, οὐ τὴν φύ-
σιν τῶν ξύλων καὶ χρωμάτων προσκυνῶ· μὴ γένοι-
το· ἀλλὰ τὸν ἄψυχον χαρακτῆρα Χριστοῦ κρατῶν,
δι' αὐτοῦ Χριστὸν κρατεῖν δοκῶ καὶ προσκυνεῖν. καὶ
ὥσπερ ὁ Ἰακὼβ δεξάμενος παρὰ τῶν υἱῶν αὐτοῦ
χιτῶνα ποικίλον ἠμαγμένον τοῦ Ἰωσήφ, κατεφί-
λησε μετὰ δακρύων, καὶ τοῖς ἰδίοις ὀφθαλμοῖς τοῦτο
περίεθηκεν, καὶ οὐ τὸ ἱματίον ἀγαπῶν, ἢ τιμῶν
τοῦτο ἐποίησεν. ἀλλὰ δι' αὐτοῦ νομίζων τὸν Ἰωσὴφ
κατεφιλεῖν, καὶ ἐν χερσὶν αὐτὸν κατέχειν· οὕτω καὶ Χρι-
στιανοὶ πάντες εἰκόνα Χριστοῦ, ἢ ἀποστόλου, ἢ μάρ-
τυρος κρατοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι τῇ σαρκὶ, τῇ
ψυχῇ αὐτὸν τὸν Χριστὸν νομίζομεν ἢ τὸν μάρτυρα
αὐτοῦ κατέχειν. εἰπέ μοι σὺ ὁ νομίζων χειροποίη-
τον μηδὲν, ἢ ὅλως κτιστὸν προσκυνεῖν, ἆρα οὐ
πολλάκις γυναικὸς σῆς ἢ τέκνων τελευτησάντων χι-
τῶνα ἢ κοσμίδιον ἰδὼν ἐν τῷ σῷ ταμιείῳ, κρα-
τήσας ἐφίλησας, καὶ δάκρυσιν αὐτὸ κατέβρεξας, καὶ
οὐκ ἐν τούτῳ κατεκρίθης; οὐ γὰρ ὡς Θεὸν τὰ
ἱμάτια προσεκύνησας, ἀλλὰ τὸν πόθον πρὸς τόν
ποτε αὐτὸ περιβεβλημένον διὰ τοῦ φιλήματος ἔ-
δειξας· ἐπεὶ καὶ αὐτὰ ἡμῶν τὰ τέκνα ὡς τοὺς πα-
τέρας κτιστοὺς ὄντας καὶ ἁμαρτωλοὺς πολλάκις ἀσπα-
ζόμεθα, καὶ οὐκ ἐν τούτῳ κατακρινόμεθα. οὐ γὰρ
ὡς Θεοὺς αὐτοὺς ἀσπαζόμεθα, ἀλλὰ τὴν στοργὴν
ἡμῶν τῆς φύσεως τὴν πρὸς αὐτοὺς διὰ τοῦ φιλή-
ματος ἐνδεικνύμεθα. ὡς γοῦν πολλάκις εἶπον, ὁ
σκοπὸς ἐξετάζεται ἐπὶ παντὸς ἀσπασμοῦ, καὶ ἐπὶ
πάσης προσκυνήσεως. εἰ δὲ ἐγκαλεῖς μοι, ὅτι ὡς
Θεὸν προσκυνῶ τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ, διὰ τί οὐκ
ἐγκαλεῖς τῷ Ἰακὼβ προσκυνήσατι ἐπὶ τὸ ἄκρον
τῆς ῥάβδου τοῦ Ἰωσήφ; ἀλλὰ πρόδηλον, ὅτι οὐ τὸ
ξύλον ἰδὼν προσεκύνησεν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ξύλου τὸν
Ἰωσήφ, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦ σταυροῦ τὸν Χρι-
στόν. ἐπεὶ καὶ τοῖς πωλήσασι τὸν τύφον ἀσεβέσιν
ἀνθρώποις ὁ Ἀβραὰμ προσεκύνησε, καὶ γόνυ ἔ-
καμψεν ἐπὶ τὴν γῆν· ἀλλ' οὐχ ὡς Θεοὺς αὐτοὺς

ACTIO IV.

A ipsius sanctissimum monumentum; ut domum, præsepe & Bethlehem, & sancta ejus cætera tabernacula: porro ut amicos, ejus apostolos & sanctos martyres ac reliquos sanctos ejus: at vero ut civitatem ejus colimus Sion, ut autem villam ejus iterum Nazareth salutamus; atque ut divinum ejus lavacrum Jordanem amplectimur. Multa quippe & inessabili erga ipsum affectione ubi ascendit, vel sedit, vel illuxit, vel tetigit, aut omnino obumbravit; colimus & adoramus ut locum Dei: non locum, neque domum, neque regionem, vel civitatem, aut lapides honorantes, sed eum qui in illis conversatus est,
B & illuxit, & in carne innotuit, atque ab errore liberavit, Christum videlicet Dominum nostrum; & per Christum ea quæ sunt Christi, passionem in ecclesiis, & domibus, & plateis, & in imaginibus, & in sindonibus, & in penetralibus, & in vestimentis, & in omni loco formamus: ut incessanter aspicientes hæc commoneamur, & non obliviscamur, ut tu es oblitus Domini Dei tui. Et sicut tu adorans librum legis, non naturam pellium vel atramenti, quæ in ipso est, adoras, sed verba Dei quæ rejacent in eo: ita & ego imaginem Christi adorans, non naturam lignorum & colorum adoro (absit) sed ina-
C nimatum characterem Christi tenens, per eum Christum tenere * spero, & adorare. Et sicut Jacob acceptam a filiis suis tunicam variam & sanguinolentam Joseph deosculatus est cum lacrymis, & propriis oculis hanc circumposuit, & non vestimentum amans vel honorans, hoc fecit, sed per id æstimans Joseph osculari, & in manibus eum habere: ita & Christiani universi imaginem Christi vel apostolorum aut martyrum tenentes aut salutantes carne, anima ipsum Christum æstimamus vel martyrem ejus habitum retinere: Dic ergo mihi tu, qui opinaris nihil manu factum, vel nihil omnino creatum adorandum, nunquamne multotiens, muliere tua, vel filiis
D mortuis, tunicam, vel ornamentum ejus visum in cubiculo tuo osculatus es, & lacrymis illud infudisti, & in hoc non es condemnatus? non enim ut Deum vestimenta adorasti, sed amorem per osculum circa illum ostendisti, qui hoc aliquando fuerat circumamictus. Nam & ipsi natos nostros & patres creatos existentes & peccatores multotiens salutamus, & in hoc minime condemnamur: non enim ut Deos salutamus eos, sed affectionem naturæ nostræ erga illos per osculum demonstramus. Ut ergo sæpe dixi, intentio exquiritur in omni salutatione, & omni adoratione. Porro si me accusas, quod quasi Dominum lignum adorem crucis, quare non calumniaris Jacob, qui adoravit super summitatem virgæ Joseph? Sed mani-
E festum est, quia non lignum videns adoravit, sed per lignum virgæ, Joseph; quemadmodum & nos per crucem, Christum. Nam & impios homines qui vendiderunt sepulcrum, Abraham adoravit, & genu curvavit super terram; sed non ut Deos eos adoravit. Et rursus Jacob Pharaoni benedixit impio & idololatræ, sed non ut Deo illi benedixit. Et iterum,

* Gr. mihi videor, Gen. 37.

Hebr. 11.

Gen. 47.

Gen. 33.

Esau

ACTIO IV.

Esau cadens adoravit, sed non ut Deum. Vidisti quot salutationes & adorationes demonstravimus tibi ex scripturis, non habentes reprehensionem? Et tu quidem conjugem tuam fortassis & impudicam ac vitiosam per singulos dies osculans non reprehenderis, cum certe nusquam Deus tibi corporale osculum mulieri offerre præceperit. Quia vero me vidisti iconam Domini nostri Jesu Christi, vel immaculatæ matris ejus, vel alterius cujuspiam justi salutare, indignaris & mox blasphemans talis, & nos idololatras appellas. Deinde non confunderis? dic mihi, non horrescis? non tremis? non erubescis, videns me in toto terrarum orbe templa idolorum destruere, & templa martyrum ædificare? Si idola adorarem, cur martyres, qui destruxerunt idola, * adoraremus. Si ligna ut deos honoro & glorifico, quomodo honoro & glorifico martyres, qui lignea simulacra destruxerunt? Si lapides ut deos glorifico, quomodo honoro & adoro martyres & apostolos, qui contriverunt & perdiderunt lignea signa? quomodo honoro & laudo, & templa erigo, & festivitates celebro tribus pueris, qui in Babylone imaginem auream non adoraverunt? Certe multa est iniquorum obduratio, vere multa est Judæorum cæcitas, multa impietas. Injuriam patitur ab eis veritas: Deus contumelias sustinet a lingua ingratorum Judæorum. Per reliquias martyrum & imagines multotiens effugantur dæmonia: & hæc injuriis appetentes homines sordidi, subvertunt & illudunt atque deridentur. Quot, dic mihi, * visitationes, emanationes, sed & frequenter sanguinum fluores ex iconis & reliquiis martyrum facti sunt? & insensati corde videntes non credunt, sed fabulas ac deliramenta hæc existimant; videntes taliter per singulos dies in toto pene terrarum orbe viros impios & iniquos, idolorum cultores & homicidas, & fornicatores, & latrones subito per Christum & crucem ejus compungi, & ad agnitionem veritatis venire, & mundo toti renunciare, atque omnem operari virtutem. Dic mihi, quomodo sumus idololatræ, qui & ipsa ossa, & cinerem, & pannos, & sanguinem, & tumulum martyrum ideo adoramus & honoramus, quia idolis non sacrificarunt? Judæus dixit: Et quomodo per totam scripturam præcipit Deus non adorari omnem creaturam? Christianus dixit: Dic mihi, terra & montes, creaturæ Dei sunt? qui ait: Utique. Christianus dixit; quomodo ergo docet inquiens: *Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est*? Et iterum ipse dixit: *Cælum mihi sedes est, terra autem scabellum pedum meorum*? Judæus dixit: Sed non ut deos, sed per hæc eum qui fecit, adoras. Christianus dixit: Fidelis sermo: ergo scito, quod & ego per cælum, & terram, & mare, & ligna, & lapides, & lipsana, & templa, & crucem, & per angelos, & homines, atque per omnem creaturam visibilem & invisibilem, soli cunctorum conditori, dominatori & creatori adorationem & culturam offero. Non enim creatura per seipsam factorem adorat, sed per me cæli

προσεκύνησε. καὶ πάλιν ὁ Ἰακὼβ τὸν Φαραὼ ἀλόγησεν ἀσεβῆ καὶ εἰδωλολάτρην ὄντα, ἀλλ' ὡς Θεὸν αὐτὸν ἀλόγησε· καὶ πάλιν τὸν Ἡσαῦ πεσὼν προσεκύνησεν, ἀλλ' ὡς Θεόν. εἶδες πόσους ἀσπασμοὺς καὶ προσκυνήσεις ἀπεδείξαμέν σοι γραφικὰς, καὶ μὴ ἐχέτας καταγνῶσιν; καὶ σὺ μέν τινα τὴν σύμβιον ἴσως καὶ ἄσεμνον οὖσαν καὶ ἐμπαθῆ καθ' ἑκάστην ἀσπαζόμενος, ὁ καταγνωστὸς εἶ· καὶ περ ἐδαμῶς σοι τῷ Θεῷ σωματικὸν ἀσπασμὸν γυναικὸς ἐντειλαμένῳ. ἐμὲ δὲ ἐπὰν ἴδῃς εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἢ τῆς παναμώμου αὐτοῦ μητρὸς, ἢ ἄλλου τινὸς δικαίου ἀσπαζόμενον, ἀγαναχτεῖς, καὶ ἀθέως βλασφημῶν ἀποπηδᾷς, καὶ εἰδωλολάτρας ἡμᾶς ἀποκαλεῖς. εἶτα οὐκ αἰσχύνῃ εἰπέμοι οὐ φέρεσεις, οὐ τρέμεις, οὐκ ἐρυθριᾷς, ὁρῶν με καθ' ἡμέραν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ ναοὺς εἰδώλων καταλύοντα, καὶ ναοὺς μαρτύρων οἰκοδομοῦντα; εἴ τι εἴδωλα προσεκύνουν, διὰ τί λοιπὸν τιμῶ τοὺς μάρτυρας, τοὺς τὰ εἴδωλα καταλύσαντας; εἴ τι ξύλα ὡς θεοὺς τιμῶ καὶ δοξάζω, πῶς τιμῶ καὶ δοξάζω τοὺς μάρτυρας, τοὺς τὰ ξύλινα ξόανα καταλύοντας; εἰ τοὺς λίθους ὡς θεοὺς δοξάζω, πῶς τιμῶ καὶ προσκυνῶ τοὺς μάρτυρας καὶ ἀποστόλους, τοὺς σωτηρίψαντας καὶ ἀπολέσαντας τὰ λίθινα ζῶδια; πῶς τιμῶ, καὶ ἐπαινῶ, καὶ ναοὺς ἐγείρω, καὶ ἑορτὰς ἐπιτελῶ τοῖς τρισὶ παισὶ, τοῖς ἐν Βαβυλῶνι τῇ χρυσῇ μὴ προσκυνήσασιν; ὄντως πολλὴ τῆς ἀνόμων ἡ πώρωσις, ἀληθῶς πολλὴ τῆς Ἰουδαίων ἡ τύφλωσις, πολλὴ ἡ ἀσέβεια. ἀδικεῖται ὑπ' αὐτῆς ἡ ἀλήθεια. Θεὸς ὑβρίζεται ὑπὸ γλώσσης ἀχαρίστων Ἰουδαίων. ἐκ λειψάνων πολλάκις μαρτύρων καὶ εἰκόνων ἐλαύνονται δαίμονες· καὶ ταῦτα ὑβρίζοντες ἄνθρωποι μιαροὶ διασρέφουσι, καὶ διαπαίζουσι, καὶ διαγελῶσι. πόσαι, εἰπέ μοι, ἐπισκιάσεις, πόσαι ἀναβλύσεις, πολλάκις δὲ καὶ αἱμάτων ῥύσεις ἐξ εἰκόνων καὶ λειψάνων μαρτύρων γεγόνασι; καὶ οἱ ἀσύνετοι τῇ καρδίᾳ ὁρῶντες οὐ πείθονται, ἀλλὰ μύθους ταῦτα καὶ λήρους λογίζονται. ὁρῶντες οὕτως τὸ καθ' ἡμέραν ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ χεδὸν ἄνδρας ἀσεβεῖς καὶ παρανόμους, εἰδωλολάτρας καὶ φονεῖς, πόρνους, καὶ λῃστὰς ἐξαίφνης διὰ τὸν Χριστὸν καὶ τὸν σωτῆρα αὐτοῦ κατανυσσομένους καὶ κόσμῳ παντὸς ἀποτασσομένους, καὶ πᾶσαν ἀρετὴν ἐργαζομένους. εἰπέ μοι, πῶς ἐσμὲν εἰδωλολάτραι, οἱ καὶ αὐτὰ τὰ ὀστᾶ, καὶ τὴν κόνιν, καὶ τὰ ῥάκη, καὶ τὸ αἷμα, καὶ τὴν σορὸν τῶν μαρτύρων προσκυνοῦντες καὶ τιμῶντες, διὰ τὸ μὴ θύσαι αὐτοὺς τοῖς εἰδώλοις; ὁ Ἰουδαῖος ἔφη· καὶ πῶς διὰ πάσης τῆς γραφῆς παραγγέλλει ὁ Θεὸς μὴ προσκυνῆσαι παντὶ κτίσματι; ὁ Χριστιανὸς ἔφη· εἰπέ μοι, ἡ γῆ καὶ τὰ ὄρη κτίσματά εἰσι τοῦ Θεοῦ; ὁ δὲ ἔφη· δηλονότι. ὁ Χριστιανός. πῶς οὖν διδάσκει· ὑψοῦτε κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῆς ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι; καὶ προσκυνεῖτε εἰς ὄρος ἅγιον αὐτοῦ. καὶ πάλιν αὐτός φησιν· ὁ οὐρανός μοι θρόνος, ἡ δὲ γῆ ὑποπόδιον τῆς ποδῶν μου. ὁ Ἰουδαῖος ἔφη· ἀλλ' οὐχ ὡς Θεούς, ἀλλὰ * δι' αὐτὸν τὸν ποιήσαντα προσκυνεῖς· ὁ Χριστιανὸς ἔφη· πιστὸς ὁ λόγος. οὐκοῦν γνῶθι, ὅτι κἀγὼ δι' οὐρανοῦ, καὶ γῆς, καὶ θαλάσσης, καὶ ξύλων, καὶ λίθων, καὶ λειψάνων, καὶ ναῶν, καὶ σαυροῦ, καὶ δι' ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ διὰ πάσης κτίσεως ὁρατῆς τε καὶ ἀοράτου, τῷ πάντων δημιουργῷ καὶ δεσπότῃ καὶ ποιητῇ μόνῳ τιμὴ προσκύνησιν καὶ τὸ

ANNO CHRISTI 787.

* honore

* Gr. obumbrationes.

Psalm. 98.

Isai. 66.

* δι' αὐτὸν L.

ANNO CHRISTI 787.

καὶ τὸ σέβας προσάγω. οὐ γὰρ δι' ἑαυτῆς ἀμέσως ἡ κτίσις τῷ ποιητῇ προσκυνεῖ, ἀλλὰ δι' ἐμοῦ οἱ εὐρχνεῖ διηγοῦνται δόξαν Θεοῦ, δι' ἐμοῦ προσκυνεῖ Θεὸν ἡ σελήνη, δι' ἐμοῦ δοξάζει Θεὸν τὰ ἄστρα, δι' ἐμοῦ ὕδατα, ὄμβροι, δρόσοι, καὶ πᾶσα κτίσις, δι' ἐμοῦ προσκυνεῖ καὶ δοξάζει Θεόν. καὶ ὥσπερ βασιλέως τινὸς ἀγαθοῦ στέφανον ποικίλον καὶ πολύτιμον ἑαυτῷ ἰδιοχείρως κατασκευάσαντος, πάντες οἱ γνήσιοι προσκείμενοι τῷ βασιλεῖ, ἀσπάζονται καὶ τιμῶσι τὸν στέφανον· οὐ τὸν χρυσὸν ἢ τὸν μαργαρίτην τιμῶντες, ἀλλὰ τῇ κορυφῇ τοῦ βασιλέως ἐκείνῃ τιμῶντες, καὶ τὰς παυσόφρας αὐτοῦ χεῖρας τὰς τὸν στέφανον κατασκευάσας· οὕτως ὦ ἄνθρωπε, οἱ Χριστιανῶν λαοὶ ὅσας ἐὰν τύπους σαρκοῦ καὶ εἰκόνων ἀσπάζονται, οὐκ αὐτοῖς τὸ σέβας τοῖς ξύλοις ἢ τοῖς λίθοις προσάγουσιν, ἢ τῷ χρυσῷ, ἢ τῇ φθαρτῇ εἰκόνι, ἢ τῇ λάρνακι, ἢ τοῖς λειψάνοις, ἀλλὰ δι' αὐτῶν τῷ Θεῷ τῷ καὶ αὐτῶν καὶ πάντων ποιητῇ τιμὴ δόξαν ἢ τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὸ σέβας προσφέρουσιν. ἡ γὰρ εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ τιμὴ, εἰς αὐτὸν ἀναβέβηκε. ποσάκις τινὲς εἰκόνας βασιλικὰς ἀφανίσαντες καὶ ὑβρίσαντες, ἐκάτη τιμωρίᾳ κατεδικάσθησαν, ὡς αὐτὸν τὸν βασιλέα ὑβρίσαντες, καὶ οὐ λίθους σανίδας; εἰκὼν τοῦ Θεοῦ ἐστιν ὁ κατ' εἰκόνα τοῦ Θεοῦ γεγονὼς ἄνθρωπος, καὶ μάλιστα ἐκ πνεύματος ἁγίου οἰκήσιν δεξάμενος. δικαίως οὖν τῷ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ δούλων τιμῶ καὶ προσκυνῶ, καὶ τὸν οἶκον τοῦ ἁγίου πνεύματος δοξάζω. ἐνοικήσω γὰρ ἐν αὐτοῖς, φησὶ, καὶ ἐμπερπατήσω· αἰσχυνέσθωσαν οἱ Ἰουδαῖοι, οἱ βασιλεῦσιν ἰδίοις τε καὶ ἀλλοφύλοις προσκυνήσαντες, ἐπερ Χριστιανοὺς κατηγορήσιν εἰδωλολάτρας. ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ κατὰ πᾶσαν πόλιν καὶ χώραν, καὶ κατὰ πάσας ἡμέρας καὶ ὥρας, κατὰ τῶν εἰδώλων ὁπλιζόμεθα, κατὰ εἰδώλων ψάλλομεν, κατὰ εἰδώλων συγγράφομεν, κατὰ εἰδώλων καὶ δαιμόνων διζόμεθα. καὶ πῶς εἰδωλολάτρας ἡμᾶς καλοῦσιν οἱ Ἰουδαῖοι; πῦ νῦν εἰσιν αἱ προσαγόμεναι τοῖς εἰδώλοις ὑπ' αὐτῶν θυσίαι τῶν προβάτων, καὶ βοῶν, καὶ τέκνων; πῦ αἱ κνίσαι, πῦ οἱ βωμοὶ καὶ προχύσεις τῶν αἱμάτων; ἡμεῖς δὲ οἱ Χριστιανοὶ, ὅτε βωμὸν, ὅτε θυσίαν πῶς ἢ τί ἐστίν, ἐπισάμεθα. οἱ μὲν γὰρ Ἕλληνες μοιχοῖς ἀνθρώποις καὶ φονεῦσι καὶ ἀκαθάρτοις καὶ μιαροῖς τοὺς ναοὺς ὠνόμαζον καὶ τὰ εἴδωλα, καὶ αὐτοὺς ἐθεοποίουν· ὡ μοίπτε γε προφητῶν ἢ ἁγίων μαρτύρων ναὸν ἢ βωμὸν ὠνόμασαν. ὥσπερ γὰρ οἱ ἐν Βαβυλῶνι Ἰσραηλῖται εἶχον ὄργανα καὶ κιθάρας καὶ ἕτερά τινα, καθὼς καὶ οἱ Βαβυλώνιοι· καὶ τὰ μὲν εἰς δόξαν Θεοῦ, τὰ δὲ εἰς θεραπείαν δαιμόνων· οὕτω καὶ ἐπὶ εἰκόνων Ἑλληνικῶν καὶ Χριστιανικῶν νοήσωμεν, ὅτι ἐκεῖνοι μὲν εἰς λατρείαν τοῦ διαβόλου, ἡμεῖς δὲ εἰς δόξαν Θεοῦ καὶ ὑπόμνησιν. πλεῖστα καὶ πολλὰ θαυμάσια ὁ Θεὸς διὰ ξύλου ἀνέδειξε πεποίηκε, ξύλον ζωῆς, ξύλον γνώσεως ὀνομάσας· καὶ ἄλλο φυτὸν ὀνομάσας Σαβέκ, συγχωρήσεως τίθησιν. εἶτα ῥάβδῳ τὸν Φαραὼ ἐκάλυψε, θάλασσαν ἔσχισεν, ὕδωρ ἐγλύκανεν, ὄφιν ὕψωσε, πέτραν διέρρηξεν, ὕδωρ ἐξήγαγε, ξύλον βλασήσαν τῇ σχισῇ τοῦ Ἀαρὼν ἱερωσύνῃ ἐκύρωσεν. ὅπου καὶ Σολομὼν φησιν· εὐλογητὸν ξύλον, δι' οὗ γίνεται δικαιοσύνη. ὅπου καὶ Ἐλισαιὲ ξύλον ἀπορρίψας ἐν Ἰορδάνῃ, τὸν εἰς τύπον τοῦ Ἀδὰμ σίδηρον ὡς ἐξ ᾅδου ἀνήγαγε. ὅπου προσέταξε τῷ ἑαυτοῦ παιδὶ διὰ

enarrant gloriam Dei, & per me adorat Deum luna, & per me glorificant Deum stellæ, per me aquæ, imbres, rores, & omnis creatura per me adorat & glorificat Deum. Et quemadmodum regis cujusdam benigni, qui coronam variam & pretiosam sibi propria manu paravit, omnes qui germane adhærent regi, salutant coronam & honorant: non aurum & margaritam honorantes, sed verticem regis honorantes, & sapientissimas manus ejus, quæ coronam struxerunt: sic, o homo, Christianorum populi quotquot figuras crucis & iconarum salutant, non ipsis culturam lignis, vel lapidibus offerunt, vel auro, vel corruptibili imagini, vel arcæ, vel reliquiis, sed per ea Deo & ipsorum & cunctorum creatori gloriam & salutationem & cultum impendunt. Honor enim qui sanctis ejus impenditur, ad eum recurrit. sicut e contra quidam imagines imperiales demolientes, principem offenderunt, & non ipsam tabulam. Imago igitur Dei est, qui ad imaginem Dei factus est homo, maximeque quia eum Spiritus sanctus habitationem accepit. Ergo juste qui imaginem Dei servorum honorat & adorat, etiam domum Spiritus sancti glorificat. *Inhabitabo enim in ipsis*, inquit, *& inambulambo*. Confundantur Judæi, qui reges proprios & alienos adoraverunt, potius quam Christianos pronuncient idololatras. Nos autem Christiani per omnem civitatem & regionem, & per omnem diem & horam contra idola armamur, contra idola psallimus, contra idola scribimus, contra idola ac dæmones oramus. Et quomodo idololatras nos appellant Judæi? Ubi enim nunc sunt exhibita idolis ab eis sacrificia ovium & boum & filiorum? Ubi nidores, ubi aræ & * perfusiones sanguinum? Porro nos Christiani neque aram, neque sacrificium qualiter vel quid sint, novimus. Et quidem pagani ab adulteris hominibus & homicidis & pollutis templa nominabant & idola: & illos deificabant: non autem prophetarum, vel sanctorum martyrum templum, vel aram nominaverunt. Sicut enim Israelitæ qui Babylone fuerunt, habebant organa & citharas, & alia quædam, quemadmodum & Babylonii: & alia quidem in gloriam Dei, alia vero in culturam dæmonum: ita & de imaginibus gentilium & Christianorum intelligamus, quia illi quidem in servitutem diaboli, nos autem in gloriam & memorationem Dei. Verumtamen & multa miracula Deus per lignum audire fecit, lignum vitæ & lignum scientiæ nominans: & aliud virgultum nominans Sabec, indulgentiam ponit. Deinde virga Pharaonem operuit, mare scidit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltavit, petram dirupit, aquam protulit, lignum germinans in tabernaculo Aaron sacerdotium confirmavit. Sic & Salomon ait: *Benedictum est lignum, per quod justitia fit*. Sic & Elisæus ligno in Jordanem jacto, ferrum in typum Adæ quasi ex inferno reduxit: sic præcipit puero suo per virgam suscitare puerum Sunamitidis. Deus ergo, qui per tot ligna miracula operatus est, non potest, dic mihi, mira facere etiam per pretiosum lignum sanctæ crucis? Si impium est adorare os-

ACTIO IV. *Psalm.* 18.

* profusiones

Levit. 26. 2. *Cor.* 6.

Gen. 2.

Exod. 14.

Sap. 14. 4. *Reg.* 6.

4. *Reg.* 4.

ACTIO IV.

sa, quomodo cum omni honorificentia detulerunt ossa Joseph ex Ægypto, quomodo mortuus homo ossa Elisæi tangens surrexit? Porro si per ossa miracula operatur Deus, perspicuum est, quod possit etiam per imagines, & per lapides, & per alia multa. Nam & Abraham non permisit sepeliri corpus Saræ in monumentis alienis, sed in proprio sepulcro causa honoris. Nam & Jacob honorat per lapidem Deum, statuens & ungens cum in typum Christi angularis lapidis. Et item acervum lapidum in Laban nominavit testem. Et Jesus Nave duodecim lapides statuit in recordationem Dei. Si enim essent tibi, o Judæe, in templo tuo duo cherubim illi, qui obumbrabant propitiatorium, sculpti, & intrasset quisquam paganus idolorum cultor, & visis his arguisset Judæos, quasi & ipsos adorantes simulacra, quid putas haberes, dic mihi, respondere illi de duobus cherubim fusilibus, & bobus, & palmis, & leonibus, qui erant in templo sculpti? Nihil haberes utique verum ad eum dicendum, nisi hoc; quia non ut deos habemus ea in templo, sed ad recordationem Dei & gloriam istos cherubim habemus in templo. Si ergo hæc ita se habent, quomodo me super iconis accusas? Sed dicis mihi, quia Deus Moysi præcepit facere in templo sculptilia: & ego hoc dico; Sed Salomon hinc directus etiam plura in templo construxit, quæ neque ei Deus præcepit, neque tabernaculum testimonii habuit, neque templum quod Ezechiel ex Deo contemplatus est: & non est in hoc Salomon reprehensus: in gloriam enim Dei hujusmodi formas construxit, quemadmodum & nos. Habuisti autem tu, o Judæe, & alia quædam in memoriam & gloriam Dei, videlicet virgam Moysi, fabrefactas divinitus tabulas, incombustum rubum, aridam & irriguam petram, manna gestantem urnam, arcam, altare, Dei nominis laminam, Deum manifestans ephod, Deo habitabile tabernaculum. Utinam & tu prius hæc adorans vacasses, & invocans eum, qui est super omnia Deus, & ipsum memorasses per has pusillas iconas & figuras, & non vitulum & muscas haberes super tabulas a Deo patratas. Utinam sanctum ac aureum altare desiderasses & tu, & non vaccas Samariæ. Utinam & virgam quæ germinaverat, & non Astartem, quæ desolavit civitatem tuam. Utinam & divinitus imbrem dantem petram salutavisses, & non Baal deum tuum. Sed ideo hæc omnia non adoras, prisce Israel, quia non dilexisti Deum ex toto corde. Qui autem diligit amicum, aut imperatorem, & præcipue benefactorem suum, sive filium ejus videat, sive virgam, sive sedem, sive coronam, sive domum, sive servum, tenet, osculatur, & honorat per ista bene meritum, & maxime Deum. Cum ergo videris Christianos adorare crucem, scito quia crucifixo Christo adorationem offerunt, & non ligno. Nam si naturam ligni coluissent, profecto & arbores & nemora adorassent: sicuti & tu quondam Israel adorabas hæc, dicens arbori & ligno: Tu es deus meus, tu me genuisti. At nos ite-

Gen. 50. Exod. 13. 4. Reg. 13. Gen. 23. Gen. 28. Gen. 31. Jos. 4. Exod. 25. 3. Reg. 6. Ezech. 40. 41. Jerem. 2.

ANNO CHRISTI 387.

A τῆς ῥάβδου ἀναστῆσαι τὸν παῖδα τῆς Σωμανίτιδος. ὁ οὖν διὰ τοσούτων ξύλων θαυματουργήσας Θεὸς οὐ δύναται, εἰπέ μοι, θαυματουργεῖν καὶ διὰ τοῦ τιμίου ξύλου τοῦ ἁγίου σταυροῦ; εἰ ἀσεβές ἐστι τιμᾷν τὰ ὀστᾶ, πῶς μετὰ πάσης τιμῆς μετεκομίσαντο τὰ ὀστᾶ Ἰωσὴφ ἐξ Αἰγύπτου; πῶς νεκρὸς ἄνθρωπος τῶν ὀστέων Ἐλισσαίου ἁψάμενος ἀνέστη; εἰ δὲ δι' ὀστέων θαυματουργεῖ Θεὸς, εὔδηλον ὅτι δύναται καὶ δι' εἰκόνων, καὶ διὰ λίθων, καὶ δι' ἑτέρων πολλῶν. ἐπεὶ καὶ Ἀβραὰμ οὐ κατεδέξατο θάψαι τὸ σῶμα Σάῤῥας ἐν μνήματι ἀλλοτρίῳ, ἀλλ' ἐν ἰδίῳ τάφῳ τιμῆς χάριν. ἐπεὶ καὶ Ἰακὼβ τιμᾷ διὰ λίθου Θεὸν, στήσας καὶ χρίσας αὐτὸν εἰς τύπον Χριστοῦ τοῦ ἀκρογω-
B νιαίου λίθου. καὶ πάλιν βουνὸν λίθων ἐπὶ τοῦ Λάβα, ὠνόμασε μάρτυρα. μαρτυρεῖ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆν δώδεκα λίθους στήσας εἰς Θεοῦ ἀνάμνησιν. εἰ γὰρ εἶσάν σοι ὦ Ἰουδαῖε ἐν τῷ σῷ ναῷ τὰ δύο χερουβὶμ ἐκεῖνα τὰ κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, τὰ γλυπτὰ, εἰσῆλθε δέ τις Ἕλλην εἰδωλολάτρης ἐν τῷ ναῷ σου, καὶ θεασάμενος ταῦτα ἐμέμψατο τοῖς Ἰουδαίοις, ὡς καὶ αὐτῶν εἴδωλα προσκυνούντων, τί ἂν εἶχες, εἰπέ μοι, ἀπολογήσασθαι αὐτῷ περὶ τῶν δύο χερουβὶμ τῶν χωνευτῶν, καὶ τῶν βοῶν, καὶ φοινίκων, καὶ λεόντων τῶν ὄντων τότε ἐν τῷ ναῷ γλυπτῶν; οὐδὲν εἶχες πρὸς αὐτὸν ἀληθὲς λέγειν, εἰ μὴ τοῦτο· ὅτι οὐχ ὡς Θεοὺς ἔχομεν αὐτὰ ἐν τῷ ναῷ,
C ἀλλ' εἰς ἀνάμνησιν Θεοῦ καὶ δόξαν τὰ χερουβὶμ ταῦτα ἔχομεν ἐν τῷ ναῷ. εἰ οὖν ταῦτα οὕτως, πῶς ἐμοὶ περὶ εἰκόνων ἐγκαλεῖς; ἀλλ' ἐρεῖς μοι, ὅτι ὁ Θεὸς τῷ Μωϋσῇ προσέταξε ποιῆσαι ἐν τῷ ναῷ τὰ γλυπτά. κἀγὼ τοῦτο λέγω. ἀλλ' ὁ Σολομὼν ἐκεῖθεν ὁδηγηθεὶς καὶ πλείονα ἐν τῷ ναῷ κατεσκεύασεν, ἅπερ οὐδὲ ὁ Θεὸς αὐτῷ προσέταξεν, οὐδὲ ἡ σκηνὴ τοῦ μαρτυρίου ἔσχεν, οὔτε ὁ ναὸς ὃν Ἰεζεκιὴλ ἐκ Θεοῦ ἑώρακε· καὶ οὐ κατεγνώσθη ἐν τούτῳ Σολομών. εἰς δόξαν γὰρ Θεοῦ μορφὰς κατεσκεύασεν, ὥσπερ καὶ ἡμεῖς. εἶχες δὲ σὺ ὦ Ἰουδαῖε καὶ ἕτερά τινα εἰς μνήμην καὶ δόξαν Θεοῦ, τὴν ῥάβδον Μωσέως, τὰς θεοτεύκτους πλάκας, τὴν ἄφλεκτον βάτον, τὴν ξηρεύδρον πέτραν, τὴν μαννοφόρον στάμνον, τὴν κιβωτὸν, τὸ θυσιαστήριον, τὸ θεώνυμον πέταλον, τὸ θεόδηλον ἐφοὺδ, τὴν θεόσκηνον σκηνήν. εἶθε καὶ σὺ πρώην τούτοις ἐσχόλαζες προσκυνῶν, καὶ ἐπικαλούμενος τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, καὶ αὐτοῦ ἐμνημόνευες διὰ τῶν μικρῶν τούτων εἰκόνων καὶ τύπων, καὶ μὴ τὸν μόσχον καὶ τὰς μυίας κατεῖχες ὑπὲρ τὰς θεοτέκτους πλάκας. εἶθε καὶ τὸ ἅγιον χρυσοῦν θυσιαστήριον ἐπόθεις καὶ σὺ, καὶ μὴ τὰς δαμάλεις τῆς Σαμαρείας. εἶθε καὶ τὴν βλαστήσασαν ῥάβδον, καὶ μὴ τὴν Ἀστάρτην ἐρημώσασάν σου τὴν πόλιν. εἶθε τὴν ὀμβρόθεον ἠσπάσω πέτραν, καὶ μὴ Βαὰλ τὸν Θεόν σου. ἀλλὰ διὰ τοῦτο αὐτὰ
E πάντα οὐ προσκυνεῖς ὁ πάλαι Ἰσραὴλ, ἐπειδὴ οὐκ ἠγάπησας τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου· ὁ γὰρ ἀγαπῶν τὸν ἑαυτοῦ φίλον, ἢ βασιλέα, καὶ μάλιστα εὐεργέτην, κἂν υἱὸν αὐτοῦ θεάσηται, κἂν ῥάβδον, κἂν θρόνον, κἂν στέφανον, κἂν οἶκον, κἂν δοῦλον, κρατεῖ, ἀσπάζεται, καὶ τιμᾷ διὰ τούτων τὸν εὐεργέτην, καὶ μάλιστα τὸν Θεόν. ὅταν οὖν ἴδῃς Χριστιανοὺς προσκυνοῦντας τὸν σταυρὸν, γνῶθι ὅτι τῷ σταυρωθέντι Χριστῷ τὴν προσκύνησιν προσάγουσι, καὶ οὐ τῷ ξύλῳ. ἐπεὶ εἰ τὴν φύσιν τοῦ ξύλου ἔσεβον, πάντως ἂν καὶ τὰ δένδρα καὶ τὰ ἄλση προσεκύνουν,

ANNO CHRISTI 787.

κύνειν, ὥσπερ καὶ σύποτε ὁ Ἰσραὴλ προσεκύνησε τύποις, λέγων τῷ δοκάρῳ καὶ τῷ ξύλῳ· σύ μου εἶ Θεός, καὶ σύ με ἐχάρισας. πάλιν δὲ οὐχ οὕτως λέγομεν ἡμεῖς τῷ σανίδι, οὐδὲ ταῖς μορφαῖς τῶν ἁγίων· θεοὶ ἡμῶν ἐστέ· ἀ γὰρ εἰσὶ θεοὶ ἡμῶν, ἀλλ' ὁμοιώματα εἰκόνες Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, πρὸς ἀνάμνησιν, καὶ τιμὴν, καὶ δι' ὑπερβολὴν ἐκκλησιῶν προκείμενα καὶ προσκυνούμενα· ὁ γὰρ τιμῶν τὸν μάρτυρα, τὸν Θεὸν τιμᾷ· καὶ ὁ τῇ μηδὲ αὐτοῦ προσκυνῶν, αὐτῷ τῷ τιμίῳ προσάγει. καὶ ὁ τὸν ἀπόστολον τιμῶν, τὸν ἀποστείλαντα τιμᾷ· εἴθε καὶ σὺ Μωσαϊκὰς εἰκόνας ἐποίεις καὶ προφητικάς, καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν δι' αὐτῶν προσεκύνεις τῷ Θεῷ καὶ δεσπότῃ αὐτῶν, καὶ μὴ τῇ εἰκόνι τῇ χρυσῇ Ναβυχοδονόσορ· καὶ πῶς ἐν αἰσχύνῃ καθ' ἡμῶν κινούμενος, καὶ καταπαίρομαι κατὰ τῶν εἰκόνων καὶ τοῦ σταυροῦ ἐγκαλῶν, εἰ Ἀβραὰμ τοῖς εἰδωλολάτραις προσεκύνησεν, εἰ Μωσῆς τὸν Ἰοθὸρ εἰδωλολάτρην προσεκύνησεν, καὶ Ἰακὼβ τὸν Φαραὼ, καὶ Δανιὴλ τὸν Ναβυχοδονόσορ; εἰ ἔτι προφῆται καὶ δίκαιοι ὄντες, διὰ τινας ἐνεργείας προσεκύνουν αὐτοῖς εἰσὶ τῷ γῇ εἰδωλολάτραις ὄσιν, ἐμὲ καταπαίρῃ προσκυνοῦντος σταυρῶν καὶ χαρακτῆρσιν ἁγίων, ἐξ ὧν μυρία ἀγαθὰ παρὰ Θεοῦ δι' αὐτῶν κομίζομαι; ὁ γὰρ τὸν βασιλέα φοβούμενος, οὐκ ἀτιμάζει τὸν υἱὸν αὐτοῦ· καὶ ὁ Θεὸν φοβούμενος, τιμᾷ πάντως καὶ σέβει καὶ προσκυνεῖ ὡς υἱὸν Θεοῦ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ αὐτοῦ, καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἁγίων αὐτοῦ. ὅτι αὐτῷ πρέπει δόξα σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Rum non sic dicimus cruci, neque figuris sanctorum: Dii nostri estis: non enim sunt dii nostri, sed similitudines & imagines Christi & sanctorum ejus, ad recordationem & honorem, & decorem ecclesiarum propositæ ac adorandæ. Qui enim honorat martyrem, Deum honorat: & qui matrem ejus adorat, ipsi honorificentiam exhibet. Et qui apostolum honorat, illum qui misit, honorat. Utinam & tu Mosaicas iconas faceres, & propheticas, atque per singulos dies in eis adorares Dominum & Deum ipsorum, & non imaginem auream Nabuchodonosor. Et quomodo non confunderis contra me commotus, & elevatus super imaginibus, & cruci calumniam inferens? Si Abraham idololatras adoravit, & Moses Jethro idololatram, & Jacob Pharaonem, & Daniel Nabuchodonosor: si isti cum essent prophetæ ac justi, propter quædam beneficia adorabant eos super terram idololatras existentes; in me efferris adorantem crucem & characteres sanctorum, ex quibus dena millia bona a Deo per eos percipio? Qui enim regem timuerit, non inhonorat filium ejus. Et qui Deum timet, honorat utique, & colit, ac adorat ut Filium Dei Christum Dominum nostrum, & figuram crucis ejus, & characteres sanctorum ejus. Quia ipsum decet gloria cum Patre ac Spiritu sancto, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Gen. 23

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἔστιν ὁ ἀναγνωσθεὶς πατὴρ ἐν μιᾷ τῶν πόλεων τῆς Κύπρου ἱεροπρεπῶς διέπρεψε. καὶ πολλὰ ἐγκώμια καὶ πανηγυρικοὺς λόγους αὐτοῦ ἔχομεν, μεθ' ὧν καὶ εἰς τὸ μετεμόρφωσιν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν. συνεγράψατο δὲ καὶ τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας τοῦ Ἐλεήμονος· ἔτι μὴν καὶ τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ σαλοῦ, καὶ ἑτέρα τινά· καὶ ἐν πᾶσι τοῖς λόγοις αὐτοῦ ὀρθόδοξος γνωρίζεται. ἤκμαζε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους Μαυρικίου τοῦ βασιλέως.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hic qui lectus est pater, in una urbium Cypri decore sacratissimo claruit: & multa præconia, & festivos sermones ejus habemus, cum quibus est etiam sermo ejus in transfiguratione Salvatoris nostri. Conscripsit autem & vitam S. Joannis archiepiscopi Alexandriæ cognomento Eleemonis, id est, misericordis: quin & S. Symeonis simplicis, & alia quædam: atque in omnibus sermonibus suis orthodoxus cernitur. Floruit autem temporibus Mauricii imperatoris.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· ὅτι δὲ πιστὰ ὄντως ἔχει πρὸς δόξαν τοῦ προειρημένου πατρὸς, εὔδηλον· οἱ γὰρ τοποτηρηταὶ τοῦ ἀγιωτάτου πάπα προσήνεγκαν τῷ αὐτοῦ βίβλον τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ. καὶ μάλιστα ὅτι πλατύτερος ἀπέδειξε τῷ τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἀποδοχῇ καὶ προσκύνησιν.

Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius apostolicæ sedis orientis, dixit: Quia vero hæc ita se habent ad gloriam prædicti patris, manifestum est. Vicarii quippe sanctissimi papæ attulerunt ejus librum sanctæ synodo; & maxime, quia latius demonstravit sacrarum imaginum receptionem.

Ἔτι Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς ἀνατολῆς, ἐπιδείξας τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ εἶπε· τὸ βιβλίον τοῦτο, τί μοι πατέρες, ἐν τῇ βασιλίδι πόλει εὕρηκα παρὰ τῷ κυρῷ Προκοπίῳ τῷ σιλεντιαρίῳ. ὃ ὁρῶν αὐτὸ, λίαν ἐχάρην, ἐπειδὴ τὸ ἴσον αὐτοῦ ἔχομεν ἐν τῇ ἀνατολῇ ἀπαράλλακτον. διδάσκει δὲ ἐν αὐτῷ ὁ μακάριος Ἀνασάσιος περὶ διαφορᾶς προσκυνήσεως. καὶ εἰ κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος, ἀναγνωσθήτω.

Item Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius apostolici throni orientis, librum ostendens synodo, dixit: Librum istum, honorabiles patres, in regia urbe reperi apud dominum Procopium silentiarium; & invento valde gavisus sum, quoniam exemplar ejus habemus in oriente simillimum. Docet autem in eo beatus Anastasius de diversa adoratione: & si jubet sancta synodus, legatur.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Et accipiens Stephanus reverendissimus monachus.

Inc. Joliano; S hic Athanasius Theopoleos, id est Antiochiæ, fuit episcopus; cui S papa Gregorius sæpe amabiliter scripsit, & inter alia, quod librum suum de pastorali regula interpretatus fuerit, & imperatori obtulerit, meminit.

ACTIO IV.

*Sancti Anastasii episcopi Theopoleos epistola ad quemdam scholasticum, per quam respondit ei ad illatam sibi ab eo * aporiam; cujus initium est.*

Τῦ ἁγίυ Ἀνασασίυ ἐπισκόπυ Θευπόλεως ἐπιστολὴ πρός τινα σχολασικὸν, δι' ἧς ἀπεκρίνατο πρὸς αὐτὸν πρὸς τλὼ ἐνεχθεῖσαν αὐτῷ παρ' αὐτῦ ἀπορίαν· ἧς ἡ ἀρχή.

ANNO CHRISTI 787.

* *in eodem codice*: Aporia est inopia, confusio, defectio, solutio, reverentia, turbatio & terror, ut priores ostendunt interpretes.

Si tantum interroganti sapientiam sapientia reputabitur. Et post aliqua: Et nemo offendatur adorationis significatione. Adoramus enim homines & angelos sanctos, non tamen servimus illis. *Dominum enim*, inquit Moyses, *Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: & vide quomodo in eo quidem quod dixit, *servies*, præposuit, *soli*: In eo vero quod ait, *adorabis*, nequaquam: itaque adorare quidem licet; honoris quippe indicium est adoratio: servire autem nequaquam; ergo nec orare. Hæc quidem dicet aliquis interim ad primum. Secundus autem multorum opinionibus subjicitur, nondum interioris percepta lectionis peritia.

Deut. 6. Matth. 4.

Εἰ τῷ μόνον ἐπερωτήσαντι σοφίαν σοφία λογισθήσεται. καὶ μετ' ἕτερα. καὶ μηδεὶς προσκοπτέτω τῇ τῆς προσκυνήσεως σημασίᾳ. προσκυνοῦμεν γὰρ καὶ ἀνθρώπυς, καὶ ἀγγέλυς ἁγίυς, ἀ μὴν λατρεύομεν αὐτοῖς. κύριον γὰρ, φησὶ Μωϋσῆς, προσκυνήσεις τὸν Θεόν συ, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. καὶ ὅρα, πῶς ἐπὶ μὲν τῦ, λατρεύσεις προσέθηκε, μόνον· ἐπὶ δὲ τῦ, προσκυνήσεις, ἁπλῶς. ὥσε προσκυνεῖν μὲν ἔξεσι, τιμῆς γὰρ ἔμφασίς ἐσιν ἡ προσκύνησις· λατρεύειν δὲ ἁπλῶς· οὐκοῦν οὐδὲ προσεύχεσθαι. ταῦτα μὲν ἐρεῖ τις τέως πρὸς τὸν πρῶτον· ὁ δὲ δεύτερος ταῖς τῆς πολλῶν δόξαις ὑπάγεται, μήπω τῆς εἴδον ἀναγνώσεως πεῖραν εἰληφώς.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videamus de adoratione quid dicat pater.

Sancta synodus dixit: Diversitatem adorationis ostendit. Dixit enim, quia *Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli servies*. In hoc quod dixit, servies, posuit, solum: in adoratione vero, nusquam: porro, pseudosyllogus ille hunc locum in suam accepit quasi justificationem. Evidens tamen est, quod impie hoc assumpserit.

Ταράσι@ ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. ἴδωμεν περὶ τῆς προσκυνήσεως τί λέγει ὁ πατήρ.

Ἡ ἁγία σύνοδ@ εἶπε. διαφορὰν προσκυνήσεως παρέσησεν. εἶπε γὰρ, ὅτι κύριον τὸν Θεόν σευ προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις. ἐπὶ τῷ λατρεύσεις ἔθηκε τὸ, μόνῳ· ἐπὶ δὲ τῆς προσκυνήσεως, οὐκέτι. ἡ δὲ ψευδοσύνοδ@ ἐκεινη παρέλαβε τὸ χωρίον τοῦτο εἰς δικαίωμα. πρόδηλον δὲ, ὡς ἀσεβῶς αὐτὸ ἐκλαμβάνεσα.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Sed vide, qualiter * ſanctiſſimus pater id interpretetur. Quod autem in medio poſuit, valde nos omnes & eos qui contentioſius adverſantur, ad imaginum receptionem ac adorationem deducit. Honoris quippe eſt indicium adoratio. Cuncti ergo, qui ſacras imagines ſe profitentur honorare, & adorationem recuſant, convincentur a ſancto patre, quod in hypocriſi hoc dicant. Re enim vera qui adorationem non ſuſcipiunt, quod eſt honoris indicium, contrarium noſcuntur facere, id eſt, inhonorare.

Ταράσι@ ὁ ἁγιώτατ@ πατριάρχης εἶπε. ἀλλ' ἴδε, ὁ πάνσοφ@ πατὴρ πῶς αὐτὸ ἑρμηνδει. ὅπερ δὲ ἐν τῷ μέσῳ τέθεικε, λίαν πάντας ἡμᾶς καὶ τοὺς ἐρεσικῶς ἀντιτιθεμένυς εἰς τλὼ τῶν εἰκόνων ἀποδοχλὼ καὶ προσκύνησιν ἐνάγει· τιμῆς γάρ ἐσιν ἔμφασις ἡ προσκύνησις· πάντες οὖν οἱ τὰς ἱερὰς εἰκόνας ὁμολογοῦντες τιμᾶν, τὴν δὲ προσκύνησιν παραιτούμενοι, ἐλεγχθήσονται ὑπὸ τοῦ ἁγί@ πατρὸς, ὡς ἐν ὑποκρίσει λέγοντες. τῷ ὄντι γὰρ τὴν προσκύνησιν μὴ ἀποδεχόμενοι, ὅπερ ἐσὶ τιμῆς σύμβολον, τὸ ἐναντίον ἐπιδείκνυνται ποιοῦντες, ὅπερ ἐσὶν ἀτιμία.

* sapientissimus

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phociæ dixit; Opportunum eſt prophetice dicere: *Convertiſti planctum meum in gaudium mihi: conſciſti ſaccum meum, & præcinxiſti me lætitia.* Converterunt enim divinæ ſcripturæ intellectus noſtros ab omni impietate, & repleverunt nos divina ſcientia & diſciplina.

Pſalm. 29.

Λέων ὁ ὁσιώτατ@ ἐπίσκοπ@ Φωκίας εἶπεν· εὔκαιρόν ἐσι προφητικῶς εἰπεῖν. ἔστρεψας τὸν κοπετόν μυ εἰς χαρὰν ἐμοὶ, διέῤῥηξας τὸν σάκκον μυ, καὶ περιέζωσας με εὐφροσύνην. ἔστρεψαν γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ τὰς νόας ἡμῶν ἀπὸ πάσης ἀσεβείας, καὶ ἐνέπλησαν ἡμᾶς θείας ἐπιγνώσεως καὶ ἐπισήμης.

Constantinus sanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri librum tradidit ſancti Anaſtaſii epiſcopi Theopoleos: quem ſuſceptum Stephanus diaconus & notarius legit.

Κωνσαντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσαντίας τῆς Κύπρυ βίβλον ἐπέδωκε τοῦ ἁγίυ Ἀνασασίυ ἐπισκόπυ Θευπόλεως· ἣν δεξάμενος Στέφανος ὁ ἁγιωτάτ@ διάκον@ καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Sancti patris noſtri Anaſtaſii ad Symeon epiſcopum Boſtræ, ſermo de ſabbato; cujus initium eſt.

Τῦ ὁσίυ πατρὸς ἡμῶν Ἀνασασίυ πρὸς Συμεὼν ἐπίσκοπον Βόστρης λόγ@ περὶ σαββάτυ, ὃ ἡ ἀρχή.

Si patres oportet, ſecundum quod dictum eſt, & ſicuti ipſe fateris, interrogare, nec non & ſeniores. Et poſt pauca: Sicut enim dum * diligitur imperator, imago ejus pro ipſo adoratur: cum vero jam præſens fuerit, ſuperfluum eſt deſerto primitivo adorare imaginem. * Ergo quia adoratur, eo quod præſto ſit is propter quem adoratur,

* Gr. abeſt

* Gr. non tamen quia

Εἰ πατέρας δεῖ κατὰ τὸ λόγιον, καὶ ὡς σὺ φῂς, ἐπερωτᾶν, ἔλιγε μικὼ καὶ πρεσβυτέρυς. καὶ μετ' ὀλίγα· ὥσπερ γὰρ ἀπόντ@ μὲν βασιλέως, ἡ εἰκὼν αὐτὸ ἀντ' αὐτῦ προσκυνεῖται· παρόντος δὲ λοιπὸν αὐτῦ προσκυνεῖται· παρόντ@ δὲ λοιπὸν αὐτοῦ, περιττὸν καταλιπόντι τὸ πρωτότυπον, προσκυνεῖν τλὼ εἰκόνα· ἃ μὲν ἐπεὶ μὴ προσκυνεῖται, ὅτι

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV

ὀφλᾶ τὸ παρεῖναι τὸν, δι' ὃν προσκυνεῖται, ἀτιμάζεσθαι αὐτῷ ἔδει. καὶ μετ' ὀλίγα· ὥσπερ ὁ παροινῶν εἰκόνι βασιλέως, τιμωρίαν δικαίαν ὑφίσατται, ὡς αὐτοκράτορα βασιλέα ἀτιμάσας· καὶ τοι τῆς εἰκόνος ἄδηλον ἕτερον ὕσης, ἢ ξύλον καὶ χρώματι κηρῷ μεμιγμένα καὶ κεκαμμένα. τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ τὸν τύπον τοῦ δέ τινος ἀτιμάζων, εἰς αὐτὸν ἐκεῖνον, οὗ ὁ τύπος ἐστὶ, ἀναφέρει τὴν ὕβριν.

Ἰωάννης ὁ ἀλαβέστατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· παρέσησεν ὁ πατὴρ, ὡς μὴ παρόντος βασιλέως ἡ εἰκὼν αὐτοῦ τιμᾶται, ἀ μὴν παρόντος ἀτιμάζεται. ὥστε καὶ ἀρτίως τοῦ δεσπότου τῆς ὅλων Ἰησοῦ Χριστοῦ αἰσθητῶς ἡμῶν μὴ παρόντος· ἀθέατος γάρ B ἐστι ταῖς τῆς σαρκὸς ἡμῶν ὀφθαλμοῖς, ὡς δὲ Θεὸς πάντων πάρεστι· τιμητέον τὴν αὐτοῦ εἰκόνα, καθὼς ἐπὶ τοῦ βασιλέως ὁ πατὴρ ὑπέβαλεν.

Γρηγόριος ὁ ἀλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Ὁρμίσδα, προσηύξατο βίβλον τοῦ ἁγίου Σωφρονίου· ἣν λαβὼν Στέφανος ὁ ἀλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Alii quidem aliter ſanctos honorificent, A inhonorari eam oportet. Et poſt pauca: Sicut enim qui contumeliam infert imagini imperatoris, pœnam juſtam perpetitur, ac ſi eidem imperatori contumelias irrogaſſet; quamquam imago nihil aliud ſit quam lignum & colores ceræ commixti & temperati: eodem modo qui figuram alicujus inhonorat, in eumdem ipſum, cujus figura eſt, refert injuriam.

Joannes reverendiſſimus monachus, presbyter & vicarius orientalium principum ſacerdotum dixit: Oſtendit pater, quod abſente imperatore imago ejus honoratur: * alioquin inhonoratur. Ita & nunc dominatore omnium Jeſu Chriſto ſenſibiliter no- B bis abſente (inviſibilis eſt enim carnis noſtræ oculis, at vero ſicut Deus ubique adeſt) ergo honoranda ejus imago eſt, quemadmodum & pater intellexit.

* *Gr.* non tamen eo præſente inhonoratur.

Gregorius reverendiſſimus monachus & hegumenus monaſterii Hormiſdæ, obtulit librum S. Sophronii: quem accipiens Stephanus reverendiſſimus monachus legit.

Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων ἐγκώμιον εἰς τοὺς ἁγίους Κύρον καὶ Ἰωάννην.

Sancti patris noſtri Sophronii archiepiſcopi Hieroſolymorum laus in ſanctos Cyrum & Joannem.

Vid. Henſchen. die 10. Martii in vita S. Sophronii. *Hard.*

Ἄλλοι μὲν ἄλλως τοὺς ἁγίους τιμάτωσαν, πολυμερῶς αὐτοῖς τὰς δωρεὰς θεσμβάλοντες, καὶ τὰς εὐεργεσίας πολυτρόπως κηρύττοντες· οἱ μὲν νεῶν ὑψηλῶν ἀνασήμασιν, οἱ δὲ ποικίλων μαρμάρων κοσμήσεσιν· ἄλλοι χρυσωνῶν ψηφίδων σωθέσεσιν· ἕτεροι φαιδραῖς ζωγράφων τεχνήμασι καὶ χρυσοῖς· ἄλλοι καὶ ἀργυροῖς ἀναθήμασιν· ἕτεροι δὲ τοῖς ἐκ σηρικῶν καὶ βομβυκίνων ὑφάσμασι· καὶ ἁπαξαπλῶς ἅπαντες ἐπὶ τιμὴ τῶν μαρτύρων ἰσωθῆναι ἠμιλλήθησαν, ὡς ἕκαστος εὐπορίας ἔχει καὶ βουλήσεως· C ἀλλήλους δὲ τούτοις νικᾶν ἐφιέσθωσαν, τιμῶντες τοὺς ἁγίους εὐσεβῶς αὐτοῖς σοργὴν ἐνδεικνύμενοι, καὶ χαριζόμενοι ἀντὶ μὲν τῶν φθαρτῶν τὰ ἀμάραντα, ἀντὶ δὲ τῶν προσκαίρων τὰ πέλας ἀτελῆ ἔχοντα. D τοιούτοις γὰρ αὐτῶν οἱ θεσπέσιοι τοὺς ἐραστὰς ἀμείβεσθαι τοῖς δώροις εἰώθασιν.

Alii quidem aliter ſanctos honorificent, multifarie dona eorum divulgantes, & beneficia multimode prædicantes: alii quidem templorum excelſorum erectionibus, alii vero variorum marmorum ornamentis, alii autem deauratorum muſivorum compoſitionibus: alii ſplendidis pictorum artificiis, & aureis: alii etiam argenteis monumentis: porro alii ſericis & * bombycinis texturis: & ut ſemel abſolute dicamus, omnes in honorem martyrum ſatagant, ut unicuique facultas & voluntas ſuppeditat: & invicem in his vincere geſtiant, circa ſanctos * unitum affectum demonſtrantes & exhibentes, pro corruptibilibus quidem immarceſcibilia, & pro temporalibus terminum non habentia præſtolantes. Talibus enim ſuos amatores egregii recompenſare conſueverunt.

* bambacinis

* *Gr.* ſuum

Ἐκ τῆς αὐτῆς συγγραφῆς τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, τῆς αὐτῆς ἁγίων θαῦμα *. ὃ ἡ ἀρχή.

*Ex eadem conſcriptione ejuſdem patris de ſanctorum eorumdem miraculo; * cujus initium eſt.*

* tricesimo ſexto.

Ἀλεξάνδρειαν Αἰγύπτου καὶ Λιβύων ἀκούω μητρόπολιν. καὶ μεθ' ἕτερα. ἐλθόντες οὖν εἰς νεώτινα τέλειον, τῷ μὲν εἴδει φοβερὸν καὶ ὑπέρλαμπρον, τῷ δὲ ὕψει τῆς οὐρανοῦ αὐτῆς ἐφαπτόμενον· καὶ εἰσω τούτου γενόμενοι, μεγίστην εἰκόνα καὶ θαυμασίαν ἐβλέπομεν, μέσον μὲν τὸν δεσπότην Χριστὸν γεγραμμένον χρώμασιν ἔχουσαν, Χριστοῦ δὲ τοῦ μητέρα καὶ δέσποιναν ἡμῶν τοῦ θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαριὰμ δώνυμον, καὶ ἐκ δεξιῶν Ἰωάννην τὸν βαπτιστὴν αὐτοῦ τοῦ σωτῆρος καὶ πρόδρομον, τὸν ἐγκοιλίοις σκιρτήμασιν αὐτὸν προμηνύσαντα, ἐπεὶ καὶ λαλῶν οὐδὲν ὢν ἐκ κοιλίας ἔτι· καί τινας τοῦ τῆς ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἐνδόξου χοροῦ καὶ τῆς μαρτυρικῆς ὁμηγύρεως· μεθ' ὧν ἐτύγχανον καὶ αὐτοὶ Κῦρος καὶ Ἰωάννης οἱ μάρτυρες. οἳ πρὸ τῆς εἰκόνος ἑστῶτες, τῷ δεσπότῃ προσέπιπτον, τὰ

Alexandriam Ægypti & Lybiæ audio metropolim. Et poſt alia: Venientes ergo ad templum quoddam perfectum, ſpecie quidem terribile & præclarum, altitudine vero ad cælum ipſum pertingens: quod intrantes maximam imaginem & admirabilem videbamus, in medio quidem Dominum Chriſtum pictum coloribus habentem, Chriſti autem matrem & dominam noſtram Dei genitricem & ſemper virginem Mariam ſiniſtrorſum, & dextrorſum Joannem Baptiſtam & *Luc. 1.* præcurſorem ejuſdem Salvatoris, qui ex utero eum exultationibus prænunciavit (nam & loquens, cum eſſet intus, non audiebatur) & quidam ex apoſtolorum & prophetarum glorioſo choro, & martyrum cœtu: cum quibus & aderant ipſi Cyrus & Joannes martyres, qui ante imaginem ſtantes,

Do-

ACTIO IV.

Domino procidebant genua incurvantes, & capita in pavimentum ferentes, & pro juvenis medela intercedentes. Et post alia: Et ad imaginem tertio venientes, præmissis modis utebantur & verbis. Et cum hora multa deprecarentur, & deorsum jacentes *, jube Domine, tantum clamarent: Christus miseratus, ut revera misericors, annuit: &, date ei, per imaginem fatus est: & de humo exurgentes martyres, primo quidem gratias agebant Christo Deo nostro, qui eorumdem deprecationem exaudierat: deinde gaudentes & tripudiantes, ecce, * ajunt, nobis donavit gratiam Deus. Ingredere itaque Alexandriam, & in magno Tetrapylo jejunus dormi: & modico olei de candela, quæ sursum ante imaginem Salvatoris ardet, accepto in ampulla parva, rursus jejunus ad ista perveniens, etiam hoc pedibus unctis, donum sanitatis habebis. Et post alia: Ipse autem surgens post extinctionem candelæ sumit oleum, & ad sanctorum pervenit templum: ubi sicut jussus fuerat, manus & pedes unxit: & continuo languorem deposuit, & incolumitatem recepit.

* si jubes

* ajunt nobis, melius mihi,

γόνατα κάμπτοντες, καὶ τὰς κεφαλὰς εἰς ἔδαφος φέροντες, καὶ περὶ τῆς τοῦ νέου θεραπείας πρεσβεύοντες. καὶ μεθ' ἕτερα. καὶ πρὸς τὴν εἰκόνα τὸ τέλος γλυκύμυοι, τοῖς προλαβοῦσι ξόποις ἐχρῶντο ῥήμασι. καὶ ὡς ὥραν πολλὴν ἐδεήθησαν, καὶ κάτω κείμενοι τὸ, εἰ θέλεις δέσποτα, μόνον ἀνέκραζον· ὁ Χριστὸς σπλαγχνισθεὶς, ὡς οἰκτίρμων ἐπένευσε· καὶ δότε αὐτῷ * πρὸ τῆς εἰκόνος, ἐφθέγξατο. καὶ χαμόθεν ἀνασάντες οἱ μάρτυρες, πρῶτον μὲν ἠυχαρίστουν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, ὡς τῆς δεήσεως αὐτῶν ἐπακούσαντι· εἶπεν δὲ χαίροντες καὶ γαννύμενοι, ἰδού, φασί, * πρὸς ἐμὲ τὴν χάριν ὁ Θεὸς ἐδωρήσατο. εἴσελθε γὰρ εἰς Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐν τῷ μεγάλῳ Τετραπύλῳ νῆστις καθεύδησον· καὶ μικρὸν τοῦ τῆς κανδήλας ἐλαίου, τῆς ἄνω πρὸ τῆς τοῦ σωτῆρος εἰκόνος ἀπτομένης, λαβὼν εἰς ληκύθιον, πάλιν ἄγαν τὰ ἐνθάδε κατίλαβε· καὶ τότε τοὺς πόδας ἀλειψάμενος, τῆς ὑγείας ἕξεις τὸ δώρημα. καὶ μεθ' ἕτερα. αὐτὸς δὲ ἀνασὰς μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς κανδήλας λαμβάνει τὸ ἔλαιον, * πρὸς τὸ ἅγιον ἔρχεται τέμενος. ἐνθα γενόμενος, ὡς ἐθεσπίσθη, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας ἠλείψατο· καὶ παραχρῆμα τὴν νόσον ἀπέθετο, καὶ τὴν ῥῶσιν ἀνέλαβε.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnia recipienda eſſe fatetur, & pictorum & reliquarum artium monumenta, ad decorem ſacrarum domorum.

Thomas reverendiſſimus monachus, presbyter ac vicarius orientalium principum ſacerdotum, dixit: Hæc imago, honorabiles patres, Alexandriæ in * Tetrapylo ſtat uſque nunc, & diverſas infirmitates curat.

* addit Anaſtaſius aut quis alius in vſ. Joliane: eſt ædificium quatuor partes (corr. arbitror, portas) habens.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· πάντα τὰ ἀποδεδειγμένα λέγει, καὶ τὰ τῆς ζωγράφων καὶ τῆς λοιπῶν τεχνῶν ἀναθήματα πρὸς εὐπρέπειαν τῶν ἱερῶν οἴκων.

Θωμᾶς ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολῆς εἶπεν· αὕτη ἡ εἰκὼν, τίμιοι πατέρες, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐν τῷ Τετραπύλῳ ἑστῶσα ὑπάρχει ἕως τοῦ νῦν, καὶ παντοίας νόσους ἐξιᾶται.

Sancta ſynodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per ſacras imagines miracula perficit.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε. δόξα σοι τῷ Θεῷ καὶ διὰ τῶν ἱερῶν εἰκόνων θαυματουργίας ἐπιπλέοντι.

Euſtathius reverendiſſimus monachus, presbyter & abbas monaſterii * Maximini, dixit: Et ego, ſancti patres, librum fero ejuſdem patris, conſcriptionis habentem vitas multorum ſanctorum virorum: & ſicut placuerit cœtui veſtro.

* Maximi

Εὐστάθιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Μαξιμίνου εἶπε· κἀγὼ ἅγιοι πατέρες βίβλον ἐκφέρομαι τοῦ αὐτοῦ πατρὸς, συγγραφὴν περιέχουσαν βίους πολλῶν ἀνδρῶν· καὶ ὡς παρίσατε τῇ ὑμῶν ὁμηγύρει.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

Et accipiens Stephanus monachus legit.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Ejuſdem patris noſtri Sophronii ex libro Prato.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου ἐκ τοῦ λειμωναρίου.

Dicebat abbas Theodorus Æliota, quia quidam incluſus erat in monte olivarum, valde certator. Impugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quadam ergo die cum immineret ei vehementer, cœpit ſenex lamentari, & dicere dæmonio: Uſquequo non parcis mihi? recede jam a me, conſenuiſti mihi. Apparet ei dæmon viſibiliter, dicens: Jura mihi, quod nemini dicas, quod dicturus ſum tibi; & ultra te non impugnabo. Et juravit ei ſenex, quod per eum qui in altiſſimis habitat, nemini dicam, quæ mihi dixeris. Tunc dicit ei dæmon: Ne adores hanc imaginem, & te amplius non impugnabo. Habebat autem imago effigiem dominam noſtram ſanctam Mariam Dei genitricem, portantem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum. Dicit incluſus dæmoni: Sine ut mecum tractem.

Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος ὁ Αἰλιώτης, ὅτι ἰωΐτης ἐγκλειστος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, ἀγωνιστὴς πάνυ. ἐπολέμει δὲ αὐτὸν ὁ δαίμων τῆς πορνείας. ἐν μιᾷ οὖν ὡς ἐπέκειτο αὐτῷ σφοδρῶς, ἤρξατο ὁ γέρων ἀποδύρεσθαι, καὶ λέγειν τῷ δαίμονι. ἕως πότε οὐκ ἐνδίδως μοι; ἀπόστα λοιπὸν ἀπ' ἐμοῦ, συνεγήρασάς μοι. φαίνεται αὐτῷ ὁ δαίμων ὀφθαλμοφανῶς, λέγων· ὄμοσόν μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις, ὃ μέλλω λέγειν σοι· καὶ ἡσυχάσω σε πολεμῶν. καὶ ὤμοσεν αὐτῷ ὁ γέρων, ὅτι μὰ τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τοῖς ὑψίστοις οὐκ εἶπω τινί, ἅπερ λέγεις μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ δαίμων· μὴ προσκυνήσῃς ταύτῃ τῇ εἰκόνι, καὶ οὐκ ἔτι σε πολεμῶ. εἶχε δὲ ἐκτύπωμα ἡ εἰκὼν τὴν δέσποιναν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν Θεοτόκον βαστάζουσαν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. λέγει ὁ ἔγκλειστος τῷ δαίμονι· ἄφες σε-

ANNO CHRISTI 787

ψω-

ANNO CHRISTI 787.

ψωμαι. τῇ δὲ ἐπαύριον δηλοῖ τῷ ἀββᾷ Θεοδώρῳ τῷ Αἰλιώτῃ οἰκοῦντι τότε ἐν τῇ λαύρᾳ Φαρῶν. καὶ ἦλθε, καὶ διηγήσατο πάντα. ὁ δὲ γέρων λέγει τῷ ἐγκλείστῳ· ὄντως ἀββᾶ ἐνεπαίχθης, ὅτι ὤμοσας τῷ δαίμονι. πλὴν καλῶς ἐποίησας ἐξεπών. συμφέρει δέ σοι μὴ καταλιπεῖν εἰς τὴν πόλιν ταύτην πορνεῖον, εἰς ὃ μὴ εἰσέλθῃς, ἢ ἵνα ἀρνήσῃ τὸ προσκυνεῖν τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ μητρὸς ἐν εἰκόνι. στηρίξας δὲ αὐτὸν καὶ ἐνδυναμώσας πλείοσι λόγοις, ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἴδιον αὐτοῦ τόπον· φαίνεται δὲ πάλιν ὁ δαίμων τῷ ἐγκλείστῳ, καὶ λέγει αὐτῷ, τί σοι κακόγερε; οὐκ ὤμοσάς μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις; καὶ πῶς πάντα ἐξέπες τῷ ἐλθόντι πρὸς σέ; λέγωσοι κακόγερε, ὡς ἐπίορκος ἔχεις κριθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ἀποκριθὴ αὐτῷ ὁ ἔγκλειστος, λέγων. ὅ,τι μὲν ὤμοσα καὶ ὅτε ἐπιώρκησα, οἶδα. πλὴν τὸν ἐμὸν δεσπότην καὶ ποιητὴν ἐπιώρκησα· σὲ δὲ οὐκ ἀκούω.

A In craſtinum autem nunciat hoc abbati Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in laura Pharorum. Et venit, cui omnia indicavit. At vero ſenex dicit incluſo: Sic abba illuſus es, ut dæmoni jurares? Verumtamen bene feciſti hoc dicere. Expedit autem tibi potius, ut non dimittas in civitate iſta lupanar, in quod non introeas, quam ut recuſes adorare Dominum & Deum noſtrum Jeſum Chriſtum cum propria matre ſua in imagine. Confirmato ergo eo, & confortato multis ſormonibus, abiit in proprium locum ſuum. Apparet itaque rurſus dæmon incluſo, & dixit ei: Quid eſt male ſenex? non juraſti mihi, quod nemini diceres? & quomodo cuncta dixiſti ei qui venit ad te? Dico tibi maligne ſenex, ut perjurus habes judicari in die judicii. Reſpondit ei incluſus, dicens: * Quia juravi quidem, jura- * Gr. Quod vi: & quia perjuravi, ſcio. Verumtamen ** Gr. meum minime Dominum & factorem perjuravi: te autem non audio.

ACTIO IV.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν. ὥσπερ ὁρμίσκοι χρυσοῖ, ὕτως εἰσὶν οἱ Θεοφόροι ἡμῶν πατέρες, συμφωνοῦντες εἰς τιμὴν προσκυνησιν τῶν ἱερῶν εἰκόνων.

B Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Quemadmodum aurea monilia, ita ſunt deiferi patres noſtri, concordantes in adoratione ſacrarum imaginum.

Ἰωάννης ὁ ὑπερεύσεβέστατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε. καὶ C ἕτερον σημαίνει ὁ λόγος τοῦ πατρὸς ἡμῶν Σωφρονίου, ὅτι συμφέρει ὀμόσαντα ἐπιορκῆσαι, ἢ ὅλως φυλαξαι ὅρκον ἐπὶ τῇ καταλύσει σεπτῶν εἰκόνων. τοῦτο δὲ λέγομεν, ἐπειδή τινες σήμερον ἐπαφορμίζονται ὅρκῳ.

Joannes reverendiſſimus monachus, presbyter & vicarius orientalium pontificum, dixit: Et aliud ſignificat ſermo patris noſtri Sophronii, quia expedit ei qui juravit, magis perjurare, quam omnino ſervare jusjurandum in deſtructionem venerabilium imaginum. Hoc autem dicimus, quoniam quidam hodie exculant ſe propter juramentum.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ἐπειδὴ ἐγίνωσκε τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ, ὅτι μετανοοῦντας προσδέχεται, τότε οὖκον διετάξατο παραβῆναι τὸν ἀσεβῆ ὅρκον. καὶ τανῦν οἱ ἐν τῇ αἱρέσει ταύτῃ ὁμοιωσάντες, εἰ μὲν ἄλλην ἁμαρτίαν οὐ πεποιήκασιν, ἄλογος αὐτῆς ἡ ἀπόφασις, καὶ οὐκ ἔχουσί τι λέγειν. ἐπεὶ δὲ καὶ ἄλλαις ἁμαρτίαις περιπίπτουσιν, ὤφελον τὸν Θεὸν ἐξιλεώσασθαι, D ἐκδυσωπῆσαι περὶ τῆς ἀφέσεως τοῦ ἀθεμίτου ὅρκου.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quoniam ſciebat bonitatem Dei, quia pœnitentes ſuſcipit, ideo diſpoſuit tranſgredi impium juramentum. Et nunc qui in hæreſi iſta juraverunt, ſi quidem aliud peccatum non fecerunt, rationabilis eis eſt excuſatio, & non habent quod dicant: nam ſi in alia peccata incidum, debent Deum placare, & obſecrare de remiſſione illiciti juramenti.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος * Σωβρίτων εἶπεν· ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων Πέτρος ἠρνήσατο, ἀλλὰ μετανοήσας ἐδέχθη.

* Σωμιτῶν

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Subritenſium dixit. Princeps apoſtolorum Petrus negavit, ſed acta pœnitentia receptus eſt. *Matth. 26*

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ Ἡρῴδης οὐκ ἐπιώρκησεν, ἀλλ' ἀπώλετο. ὁ δὲ Πέτρος ἀρνησάμενος μετ' ὅρκου, εἶτα ἐξελθὼν καὶ δακρύσας, ἐσώθη. πᾶσαν γὰρ ἁμαρτίαν ὁ Θεὸς συγχωρεῖ, ἐάντις ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μετανοήσῃ.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Herodes non perjuravit, ſed periit: at vero Petrus negavit cum juramento: deinde foras egreſſus & lacrymatus, ſalvus factus eſt. Omne quippe peccatum benignus Deus ignoſcit, ſi ex tota anima quis pœnitentiam geſſerit. *a. Joan. 1*

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα, οὕτως ἡμᾶς ἡ ἁγία γραφὴ διδάσκει.

Sancta ſynodus dixit: Etiam, domine, ſic nos ſancta ſcriptura docet.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ E πρώταρχος τῆς Θεολογίας Ἰωάννης ἔφη· ἡμεῖς τεκνία, ἐὰν λέγωμεν, ὅτι ἁμαρτίαν οὐκ ἔχομεν, ψευσαι ἐσμεν. ἐὰν δὲ παρακαλῶμεν ἀεὶ τὸν Θεὸν ὑπὲρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἵλεως ἡμῖν γίνεται, καὶ παρορᾷ τὰ πλημμελήματα ἡμῶν.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Primus theologiæ princeps, ſanctus videlicet Joannes ait: *Nos, filioli, ſi dixerimus, quia peccatum non habemus, mendaces ſumus.* Si ergo rogaverimus Deum pro peccatis noſtris, propitius nobis fit, & dimittit delicta noſtra. *Marc. 2.*

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῶν Δυρραχίου εἶπε· δεῖ πολλῷ σωνεχόμεθα δέσποτα, ὅτι πλεῖσα κακὰ διεπραξάμεθα, καὶ * σωντόμως μετανοίας καὶ ἐξαγορεύσεως δεόμεθα.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrachii dixit: Pavore multo detinemur, domine, quia plurima mala egimus, & compendioſam pœnitentiam & confeſſionem precamur.

* ἀλλ. κατ.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε. γέ-

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phociæ dixit. *Zach. 3.*

Scri-

ACTIO IV.

Scriptum est, quia juramentum mendax ne diligatis: & hujus rei gratia mendax juramentum nostrum parvipenditur, tamquam nullam fortitudinem habens.

Joannes Deo amabilis presbyter & vicarius orientalium pontificum dixit: Si jubetis nunc, quærantur illa quæ de juramento sunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Jam quæ ad id pertinent, dicta sunt. Si quid autem amplius est, in alia examinatione requiratur. Nunc autem proposita exequamur.

Theodosius Deo amabilis diaconus & notarius legit.

Γραπται, ὅτι ὅρκον ψευδῆ μὴ ἀγαπήσητε· καὶ τοῦτο χάριν ὁ ψεδὴς ἡμῶν ὅρκος παρασαλήσεται, ὡς μηδεμίαν ἰσχὺ ἔχων. ANNO CHRISTI 787.

Ἰωάννης ὁ Θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εἰ κελεύετε, τανῦν τὰ περὶ τοῦ ὅρκου ζητείσθω.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἤδη τὰ περὶ αὐτοῦ ἐρρέθη. εἴτι δὲ πλέον, ἐν ἑτέρᾳ ἐξετάσει ζητείσθω. νῦν δὲ ἐχώμεθα τῶν προκειμένων.

* Θεόδωρος ὁ Θεοφιλέστατος διάκονος, μοναχὸς καὶ νοτάριος, ἀνέγνω. * Theodosius

B

Ex miraculis sanctorum Cosmæ & Damiani.

Ἐκ τῶν θαυμάτων τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ.

Alius quidam vir clemens valde, fistulam habens in femore, & multis usus medicamentis, ita ut sese etiam gladiis medicorum traderet, per annos circiter quindecim miseriis afflictus est in passione, a qua superatus amplius * crevit languor, quadrati oris effectus, & superjacente rheumate fatigatus: frequenter etiam immisso corpori potu inde profluente, medicisque dicentibus, quod languor ita dominaretur ei, ut non posset manus hominis inveniri, quæ passioni auxiliaretur. * Postposuit ergo se vir, & accepit a multis consilium, ut ad sanctorum Dei famulorum Cosmæ & Damiani sanctificatam pergeret domum. Et cum hoc facere voluisset (* multas enim habet voluntates necessitas) videt sanctos in somnis dicentes sibi: Veni ad nos, & sanaberis. Fiducia ergo accepta per exhortationem sanctorum, pervenit ad gloriosam eorum domum; & per singulos dies non cessavit obsecrare, ut liberaretur a passione. Porro cum permansisset anno, & nullam visitationem fuisset adeptus, in fine egressus liminare, quod appositum erat domui sanctorum, & intuens in imaginem Salvatoris, quæ posita erat in dexteriori porticu (picta vero erat in ea tam sancta Maria Dei genitrix, quam sancti famuli Christi Cosmas & Damianus, & quidam ex magnis viris, Leontius nomine) deprecationibus factis prolixis, flevit per multas horas amare; atque obsecratis sanctis, abiit in locum cubiculi sui. Et aspicit per noctem venientes ad se famulos Christi Cosmam & Damianum, mediam habentes gratia plenam virginem, & dicentem * sibi: Ecce iste est, adjuvate eum velociter.

* Gr. amp. auxit languorem, q. o. effectum & rheuma quod inerat, emittentem.

* Gr. Desperavit

* Gr. multa consilia

* Gr. ipse.

C

Ἕτερός τις ἀνὴρ ἐπιεικὴς σφόδρα, σίελγγα ἐχηκὼς ἐν τῇ κοτύλῃ, καὶ πολλαῖς χρησάμενος θεραπείαις τῆς ἰατρῶν, ὑπερβαλὼν δὲ ἑαυτὸν καὶ τοῖς ξίφεσι τῆς ἰατρῶν, ἐπὶ ἐνιαυτὸς τε δεκαπέντε ταλαιπωρήσας ἐν τῷ πάθει, καὶ νικηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, πλέον πύξησε τὸ νόσημα, πεξασόμε τότε γλυομένε, καὶ ἀφιεὶς τὸ ἐναποκείμενον ῥεῦμα. πολλάκις δὲ καὶ τῶ παραπεμπομένῳ τῷ σώματι ποτῶ ἐκεῖθεν ἀπορρέοντος, τῆς τε ἰατρῶν εἰρηκότων κεκωλυεῦθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτῶ, καὶ μὴ δείσκεσθαι ἀνθρώπου χεῖρα δυναμένῳ βοηθῆσαι τῷ πάθει· ἀπείγνω λοιπὸν ἑαυτῶ ὁ ἀνὴρ, καὶ σωεβελεύθη παρὰ πολλῶν καταλαβεῖν τὸν τῆς ἁγίων τῶ Θεῶ θεραπόντων Κοσμᾶ & Δαμιανῶ ἡγιασμένον οἶκον, καὶ τοῦτο ποιῆσαι βελόμενος· πολύβουλος γὰρ ἡ ἀνάγκη· θεωρεῖ τὼς ἁγίες καθ' ὕπνον λέγοντας αὐτῷ· δεῦρο πρὸς ἡμᾶς, καὶ ἰαθήσῃ. θαρσήσας τοίνυν τῇ προτροπῇ τῶν ἁγίων, καταλαμβάνει τὸν ἔνδοξον αὐτῶν οἶκον. καὶ καθ' ἑκάστω δυσωπῶν αὐτὼς ἐκ ἐνεδίδε ἀπαλλαγῆναι τῶ πάθες. ὡς δὲ ἐπέμεινε χρόνον, καὶ ἐδεμιᾶς ἐτύγχανεν ἐπισκέψεως, τέλος ἐξελθὼν ἐν τῷ ὑπερθύρῳ τῷ προσπαρακειμένῳ τῷ οἴκῳ τῶν ἁγίων, καὶ βλέψας εἰς τινὰ εἰκόνα τῶ σωτῆρος τινὰ ἀνακειμένην ἐν τῇ κατὰ τὸ δεξιὸν στᾷ· γέγραπται δὲ ἐν αὐτῇ ἥτε ἁγία Μαρία ἡ Θεοτόκος, καὶ οἱ ἅγιοι θεράποντες τοῦ Χριστῶ Κοσμᾶς καὶ Δαμιανὸς, καί τις τῶν μεγάλων ἀνδρῶν Λεόντιος τὄνομα· δεήσεις ἐκτενεῖς ποιησάμενος, καὶ κλαύσας πικρῶς ἐπὶ ὥρας πολλὰς, καὶ δυσωπήσας τὼς ἁγίες, ἀπῆλθεν ἐν τῷ τόπῳ τῆς κοίτης αὐτῶ. καὶ θεωρεῖ διὰ τῆς νυκτὸς ἐρχομένους πρὸς αὐτὸν τὼς θεράποντας Χριστῶ Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν, μέσων ἔχοντας τινὰ κεχαριτωμένην παρθένον καὶ λέγουσαν αὐτοῖς· ἴδε ἔτος ἐστὶ, βοηθήσατε αὐτῷ σὺν τάχει.

D

Item ipse legit ex eisdem miraculis. De uxore Constantini Laodicensis.

Ἔτι ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἐκ τῶν αὐτῶν θαυμάτων. περὶ τῆς γυναικὸς Κωνσταντίνου τῶ ἐν Λαοδικείᾳ.

E

Contigit quemdam virum fidelissimum, qui in militia exercebatur, nomine Constantinum, qui gloriosorum sanctorum Cosmæ & Damiani patrocinium sedulus implorabat, profectum fuisse ab hac amabili Christo regia civitate, causa injunctæ sibi militiæ. Qui in unaquaque peregrinatione sua, in fide deferebat effigiem san-

Συνέβη τινὰ ἄνδρα ἐν στρατείᾳ ἐξεταζόμενον, ὀνόματι Κωνσταντῖνον, πιστότατον, καὶ μὴ ἀπολιμπανόμενον τῆς τῶν ἐν δόξῃ ἁγίων Κοσμᾶ & Δαμιανῶ προσεδρείας, ἐκδεδημηκέναι ταύτης τῆς φιλοχρίστω καὶ βασιλίδος πόλεως, τῆς προσούσης αὐτῷ στρατείας χάριν. ὅστις ἐν ἑκάστῃ αὐτῶ ξενιτείᾳ κατὰ πίστιν ἐπέφερε τὸ ἐκτύπωμα τῶν ἁγίων ἐν εἰ-

xo-

ANNO CHRISTI 787. Τριμιτανία,

κονιδίῳ πρὸς ἀσφάλειαν ἰδίαν. ἐπιστὰς δὲ τῇ Λαοδικέων πόλει, ἥτις ἐπωνομάσθη ἡ * Τριμιτανία, ἐν αὐτῇ τε διατρίψας προφάσει τοῦ ἐγκεχειρισμένου αὐτῷ προστάγματος φανερὸν χρόνον, γάμῳ νομίμῳ προσωμίλησεν· ὀλίγων δὲ ἡμερῶν διαγενομένων, ἡ συναφθεῖσα τούτῳ πρὸς γάμον γυνὴ ἠσθένησεν ἐν τῇ σιαγόνι αὐτῆς τῇ ἐξ εὐωνύμων, ἀπόστημα ἐκβαλοῦσα· καὶ ὑπὸ τῶν ἀλγηδόνων δεινῶς ἀνιωμένη, τῷ ἀνδρὶ οὐ μετρίους κόπους ἐνεποίει· ὅστις παραμυθούμενος τὴν ἰδίαν γυναῖκα, καὶ πολλὴν πεῖραν τῶν ἁγίων ἔχων, ἐπιλαθόμενος δὲ, ὅτι κατὰ τὸ εἰωθὸς αὐτοῦ τούτους ἐπεφέρετο, ἔλεγεν αὐτῇ· τί σοι ποιήσω; ἐπὶ ξένης εἰμί. εἰ γὰρ ἤμην ἐν τῇ πόλει μου, ἐλάμβανον τῆς κηρωτῆς τῶν δεσποτῶν μου τῶν ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, καὶ εὐθὺς τοὺς πόνους σου ἔπαυον, καὶ τὸ νόσημα ἐθεράπευον. ἡ δὲ πιστὴ ὑπάρχουσα, καὶ θαυμάσασα πρὸς τὸ σύντομον τῆς τῶν ἁγίων ἰάσεως, καὶ εὐξαμένη ἀξιωθῆναι μετὰ τὴν ἐπάνοδον αὐτῶν τῆς ἐν τῷ ἐνδόξῳ αὐτῶν καὶ περιβοήτῳ ναῷ τούτων προσκυνήσεως, καὶ τρωθεῖσα ἐκ μόνης τῆς ἀκοῆς τῷ πρὸς τοὺς ἁγίους πόθῳ, ἡσύχασε. καὶ ὕπνῳ κατενεχθεῖσα τῇ ἐπιούσῃ νυκτὶ ὁρᾷ τοὺς μεγάλους τούτους καὶ φοβεροὺς ἰατροὺς καὶ θεράποντας τοῦ Χριστοῦ Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν ἐν ᾧ ἐκτυποῦνται σχήματι, ἑστῶτας πρὸς τῇ κλίνῃ αὐτῆς, καὶ λέγοντας αὐτῇ. τί ἔχεις; τί ἀγωνιᾶς; τί θλίψεις προσάγεις τῷ ἀνδρί σου; ὧδέ ἐσμεν μεθ' ὑμῶν, μηδενὸς φροντίσῃς, ταῦτα εἰπόντες αὐτῇ ἀπέστησαν. ἡ δὲ διϋπνισθεῖσα ἠρώτα τὸν ἴδιον ὁμόζυγον, πυθέσθαι παραὐτοῦ βουλομένη τὰ σχήματα τῶν ἐνδόξων ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ὅπως ἱστοροῦνται, καὶ ἐν ποίᾳ τάξει ἡ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀσθενεῖς γίνεται παράστασις· τοῦ δὲ ἀνδρὸς ἀπαγγείλαντος μὲν αὐτῇ τὸ σχῆμα, διηγησαμένου δὲ καὶ τὰ αὐτῶν χαρίσματα, συνετίθετο μὲν τῷ συμβίῳ πρὸς τὰ σχήματα, ἔλεγε δὲ αὐτῷ τὰ λοιπὰ τὰ ῥηθέντα αὐτῇ ἐν ὀπτασίᾳ ὑπὸ τῶν ἁγίων· λοιπὸν καὶ ὁ ἀνὴρ εἰς ἀνάμνησιν ἐλθὼν ἐκ τοῦ διηγήματος, ὅτι εἶχεν ἐν τῷ σπομασχάλῳ αὐτοῦ τὸ τῶν ἁγίων ἐν εἰκονιδίῳ ἐκτύπωμα, ἐκβαλὼν τοῦτο παρευθὺς ἔδειξε τῇ γυναικί. ἡ δὲ θεασαμένη προσεκύνησε, καὶ ἔγνω, ὅτι ὄντως σὺν αὐτοῖς ἐκεῖσε διῆγον οἱ ἅγιοι κατὰ τὴν αὐτῶν φωνήν· καὶ εὐθέως ἀπηλλάγη ἡ γυνὴ τοῦ νοσήματος.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· ἀπεδείχθη σαφῶς ἡμῖν, ὅτι καὶ διὰ τῶν εἰκόνων φαίνονται οἱ ἅγιοι θαυματουργοῦντες. διὰ γὰρ τῆς εἰκόνος ἐφανερώθησαν τῇ γυναικὶ, ἰώμενοι αὐτήν.

Μάνζων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Πρακάνων εἶπε· μετὰ τὸ ἀναχωρῆσαι πέρυσι ἐκ τῆς βασιλευούσης πόλεως, καὶ ἀπελθεῖν εἰς τὴν κατ' ἐμὲ δουλικὴν ὑμῶν πόλιν, ἀσθενείᾳ περιέπεσον χαλεπωτάτῃ, ὥστε με καὶ τοὺς ἰδίους περισυνάξαι πρὸς τὸ ποιῆσαι διαθήκην· καὶ ἐν τούτοις τῆς νόσου κατεχούσης, ἤνεγκα τὴν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνα, καὶ εἶπον· ὅτι, κύριε ὁ δοὺς τὴν χάριν τοῖς ἁγίοις σου, ἐπίσκεψαί με. καὶ ἅμα τῷ ἐπιθεῖναί με τὴν αὐτὴν σεβασμίαν εἰκόνα εἰς τὸ πάσχον μέλος, παραυτίκα ἀπηλάθη τὸ νόσημα, καὶ ὑγιὴς κατέστην.

Καὶ ἀναστὰς Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σελευκείας εἶπε· καὶ ἡμῖν διεγνώσθη τοῦτο. πλησίον γὰρ ἡμῶν ἐστιν.

ACTIO IV.

* Gr. Trimitaria, seu Trimitanta, * Trimetaria.

A ctorum in parva imagine ad proprium munimentum. Cum autem pervenisset ad Laodicensium civitatem, quæ cognominata est * Trimetria, ibique moratus esset occasione commissi sibi præcepti aliquo tempore, nuptias legitimas assecutus est. Paucis vero diebus transactis, uxor quæ huic fuerat nupta, infirmata in maxilla sua sinistra, & apostema faciens, ac a doloribus acriter agitata, non mediocres viro ingerebat labores. Qui consolatus est mulierem suam, multum habens sanctorum experimentum. Porro oblitus, quia secundum consuetudinem suam eos secum deferret, dicebat ei: Quid tibi faciam? hospes sum. Si enim in civitate mea essem, sumerem cerotem dominorum meorum Cosmæ & Damiani, & statim dolores tui quiescerent, & infirmitas curaretur. Quæ cum esset fidelis, ad sanctorum celerem * sanitatem admirata oravit, quo digna fieret post reversionem suam in gloriosa eorum & famosa domo adorationem ipsorum adire. Nam & ex solo auditu compuncta præ amore, quem circa sanctos habebat, conticuit; somnoque detenta postera nocte aspicit magnos hos & terribiles medicos & famulos Christi Cosmam & Damianum schemate quo erant depicti, stantes ad stratum suum, & dicentes sibi: Quid habes? quid certas? quid tribulationes infers viro tuo? hic sumus vobiscum, nihil tibi curæ sit. Quibus ad eam dictis recesserunt. Illa vero evigilans interrogabat conjugem suum, sciscitari ab eo volens habitus gloriosissimorum sanctorum Cosmæ & Damiani, vel qualiter pingerentur, & in quo ordine ipsorum ad infirmitates fieret exhibitio. Cumque maritus ei habitum indicasset, & eorum * schemata enarrasset: illa eidem conjugi suo eorum formis expositis, & cetera quoque sibi a sanctis in visu dicta narravit. Ceterum & vir in recordationem ex narratione veniens, quod haberet sub axilla sua sanctorum in imagine parva effigiem, eductam protinus uxori monstravit. At illa cum vidisset, eam adoravit, & cognovit, quod vere secum ibidem degerent sancti secundum vocem ipsorum. *

* Gr. sanationem

* charismata

* Gr. addit. & statim liberata est femina morbo.

Joannes reverendissimus presbyter, & monachus, ac vicarius orientalium pontificum, dixit: Ostensum plane nobis est, quia & per imagines apparent sancti miracula facientes. Per imaginem enim manifesti sunt mulieri, sanantes eam.

Manzo sanctissimus episcopus Pracanensium dixit: Postquam recessi anno præterito a regia urbe, & veni ad servilem civitatem vestram, in qua dego, infirmitatem incurri sævissimam, ita ut propinquos colligerem ad faciendum testamentum. Et in his languore comprimente, attuli augustissimam imaginem Salvatoris nostri Jesu Christi: & dixi: Domine, qui das gratiam sanctis tuis, visita me. Et mox ut posui eamdem colendam imaginem in membrum, quod patiebatur, confestim expulsus est languor, & restitutus sum sanus.

Exurgens autem Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit: Et nobis innotuit hoc: juxta nos enim est.

ACTIO IV.

Item * Theodorus diaconus, & monachus, & vaſorum cuſtos venerabilium patriarchalium oratoriorum, legit.

* Gr. Theoſius

Ἔτι Θεοδόσιος διάκονος μοναχὸς καὶ σκαφύλαξ τῆς ἁγίων πατριαρχικῶν κτητείων, ἀνέγνω.

ANNO CHRISTI 787.

Ex eiſdem miraculis, de muliere tortionem habente.

Ἐκ τῆς αὐτῆς θαυμάτων, περὶ τῆς γυναικὸς τῆς ἐχούσης τὸν στρόφον.

Rom. 5.

Bene ſapientiſſimus Paulus, columna & magiſter eccleſiæ, clamat, quia ſpes non confundit, & quia caritas Dei diffuſa eſt in cordibus noſtris. Hanc ſpem poſſidens una fidelis mulier, & a ſævis infirmitatibus eruta diverſo modo per glorioſos ſanctos Coſmam & Damianum, ſine oblivione cum gratiarum actione faciebat erga illos memoriam, crebrius ad hanc mirabilem eorum domum accedens, & debitum honoris eis perſolvens: & ut compendio dicam, per ſingulos dies, magnos & admirabiles ſanctos Coſmam & Damianum habens in mente non ſatiabatur, ſed in omni pariete domus ſuæ hos depingebat, inſatiabilis ex viſione eorum exiſtens. Unde & ex eminente amore ſuo hoc * agebat; & nemo ſuſpicetur hoc * o fideles: ſine * accuſatione quippe ſuper utilitate animæ ubique quod non creditur, judicatur. Hanc contigit interioribus doloribus ac inceſſabilibus infirmatam in propria domo comprimi, volutarique in lecto indeſinentem habentem dolorem; & nec una dilatio cruciatuum erat in ea. Taliter autem accidente, ſolam contigit hanc ad modicum inveniri. Cum autem vidiſſet ſe periclitantem, tracta deſcendit de ſtrato, & appropinquans loco, in quo in pariete erant depicti ſapientiſſimi ſancti iſti, fide ſua pro baculo utens, & erigens ſemetipſam, unguliſque manuum ſuarum radens ex * unctione, ac mittens in aquam, bibit temperatum: & continuo ſana facta eſt, doloribus, qui erant in illa, ceſſantibus ſanctorum adventu. Quæ poſtquam ſana facta eſt, venit in hanc magnam domum, gratias agens Domino Deo, qui dedit tanta chariſmata ſanctis ſuis: & narravit omnibus curationem, quæ ſibi facta fuerat per ſanctos in hujuſmodi habitu.

Καλῶς ὁ σοφώτατος Παῦλος, ὁ στῦλος καὶ διδάσκαλος τῆς ἐκκλησίας, βοᾷ, ὅτι ἡ ἐλπὶς οὐ καταισχύνει, τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐκκεχυμένης ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν. ταύτην μὲν ἐλπίδα κεκτημένη μία πιστὴ γυνὴ, καὶ χαλεπῶν ἀθυμιῶν ῥυσθεῖσα διαφόρως διὰ τῆς ἐνδόξων ἁγίων Κοσμᾶ καὶ Δαμιανοῦ, ἀνεπίλησον τὴν μνήμην τῆς πρὸς αὐτοὺς εὐχαριστίας ἐποιεῖτο, συχνότερον ἐν τῷ θαυμασῷ αὐτῶν τόπῳ οἶκον παραγινομένη, καὶ τὸ χρέος τῆς τιμῆς αὐτοῖς ἀποτινύουσα· καὶ ἁπλῶς, καθ' ἑκάστην τοὺς μεγάλους καὶ θαυμαστοὺς ἁγίους Κοσμᾶν καὶ Δαμιανὸν ἔχουσα ἐν τῇ διανοίᾳ ἐκ ἐκορέννυτο, ἀλλὰ καὶ εἰς πάντα τὸν τοῖχον τοῦ οἴκου αὐτῆς τούτους ἀνέγραφεν, ἀκόρεστος τῆς θέας αὐτῶν ὑπάρχουσα· ὅθεν ἐκ τοῦ ὑπερβάλλοντος αὐτῆς πόθου τοῦτο ἐποίησε· καὶ μηδεὶς ὑπολάβοι τοῦτο ἄπιστον· οὐδὲ γὰρ ἀκατηγόρητον ἐπ' ὠφελείᾳ ψυχῆς παντὶ τῷ ἀπίστῳ κεῖται· τοιγαροῦν συνέβη ὑπὸ τῶν ἔσωθεν ἀθυμήσασαν πόνοις ἀνυδάτοις ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ συνέχεσθαι, κυλιομένην τε ἐν τῷ κραββάτῳ ἄπαυστον ἔχειν τὴν ὀδύνην· καὶ οὐδεμίαν ἀνοχὴ τῶν ἀλγηδόνων ἦν ἐν αὐτῇ. ὅπου δὲ συμβάντος μόνην ἔλαχε ταύτην πρὸς ὀλίγον εὑρεθῆναι· ὡς δὲ εἶδεν ἑαυτὴν κινδυνεύουσαν, συρομένη κατῆλθεν ἐκ τῆς κλίνης· καὶ φθάσασα τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἐν τῷ τοίχῳ ἦσαν γεγραμμένοι οἱ πάνσοφοι οὗτοι ἅγιοι, τῇ πίστει αὐτῆς ἀντὶ βακτηρίας χρησαμένη καὶ ἀνορθώσασα ἑαυτὴν, τοῖς ὀνυξί τε αὐτῆς τῶν χειρῶν καταξέσασα τοῦ χρίσματος, καὶ βαλοῦσα ἐν ὕδατι, ἔπιεν εὔκρατον· καὶ παρεδόθη ὑγιὴς γέγονε, τῶν ὀδυνῶν ἐν αὐτῇ ἀλγηδόνων παυσαμένων τῇ τῶν ἁγίων ἐπιφοιτήσει· ἥτις μὴ τὸ ὑγιαίνειν ἦλθεν ἐν τῷ μεγάλῳ τούτῳ οἴκῳ εὐχαριστοῦσα τῷ δεσπότῃ Θεῷ τῷ δεδωκότι τοσαύτα χαρίσματα τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ. καὶ διηγήσατο πᾶσι τὴν δι' τῶν ἁγίων προσγεγομένην αὐτῇ ἐν τῷ τοιούτῳ σχήματι θεραπείαν.

Symeon reverendiſſimus monachus & hegumenus regionis, tradidit librum: quem ſuſcipiens Niceta Deo amabilis diaconus & notarius venerabilis patriarchici ſecreti, legit.

Συμεὼν ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς χώρας, ἐπαίδωκε βίβλον· ἣν δεξάμενος Νικήτας ὁ εὐλαβέστατος διάκονος καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχικοῦ σκρινίου, ἀνέγνω.

Sancti patris noſtri Joannis Chryſoſtomi ſermo in lavationem quintæ feriæ.

Τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου. εἰς τὸν νιπτῆρα.

Omnia facta ſunt propter gloriam Dei & uſum noſtrum. Nubes ad imbrium miniſterium, terra ad fructuum abundantiam, mare ad mercatorum copiam. Omnia tibi miniſtrant, imo autem imagini Dei. Nam quando imperiales characteres & imagines in civitatem introducuntur, obviam veniunt principes & vulgus cum laudatione, non tabulam honorantes, neque perfuſam cera picturam, ſed characterem imperatoris: ſic creatura non terrenum habitum, ſed cæleſtem figuram veneratur.

Πάντα ἐγένοντο διὰ δόξαν Θεοῦ, χρῆσιν δὲ ἡμετέραν. νεφέλη εἰς τὴν τῶν ὄμβρων διακονίαν, γῆ εἰς τὴν τῶν καρπῶν ἀθυμίαν, θάλαττα εἰς τὴν τῶν ἐμπόρων ἀφθονίαν· πάντα σοι λειτουργεῖ τῷ ἀνθρώπῳ, μᾶλλον δὲ τῇ εἰκόνι τοῦ δεσπότου. ὥσπερ γὰρ ὅταν βασιλικοὶ χαρακτῆρες καὶ εἰκόνες εἰς πόλιν εἰσφέρονται, καὶ ὑπαντῶσιν αὐτοῖς ἄρχοντες καὶ δῆμοι μετ' εὐφημίας, οὐ σανίδα τιμῶσιν, οὐδὲ τὴν κηρόχυτον γραφὴν, ἀλλὰ τὸν χαρακτῆρα τοῦ βασιλέως· οὕτω καὶ ἡ κτίσις οὐ τὸ γήϊνον σχῆμα τιμᾷ, ἀλλὰ τὸν ἐπάνιον χαρακτῆρα αἰδεῖται.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Libri qui lecti ſunt; de templo ſancto-

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν. αἱ βίβλοι αἱ ἀναγνωσθεῖσαι ἐκ τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων

Ἀνάρ-

ANNO CHRISTI 787.

Ἀναργύρων εἰσί, τὸ ὄντως ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει. οἱ δὲ κληρικοὶ τῶν ἐκεῖσε ὄντων ἐκόμισαν αὐτοὺς πρὸς ἡμᾶς, καὶ κατέλειναν, ἵνα ἀναγνῶμεν αὐτοὺς ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· καὶ δέον ἦν δέσποτα ἀναγνωσθῆναι αὐτούς. εἰς γὰρ ὠφέλειαν πάντων ἡμῶν παρήχθησαν.

Πέτρος ὁ ἁγιώτατος ἀναγνώστης καὶ νοτάριος τοῦ ἁγίου πατριαρχείου ἀνέγνω.

A rum * Anargyron ſunt, quod eſt in divinitus conſervanda regia urbe. Porro clerici qui inde ſunt, detulerunt eos ad nos, & adjuraverunt nos, ut legeremus illos in ſancta ſynodo.

ACTIO IV. *Anaſt. in m. Joliano. SS. Coſmas & Damianus jure Anargyri dicuntur, qui abſque argento ſive pecunia medicabantur.*

Sancta ſynodus dixit: Et oportebat illos, domine, legi: ad utilitatem enim omnium noſtrum allati ſunt.

Petrus reverendiſſimus lector ac notarius venerabilis patriarchii legit.

Τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν λόγου τετάρτου, οὗ ἡ ἀρχή.

Sancti Athanaſii ex ſermone quarto contra Arianos; cujus initium eſt.

Οἱ Ἀρειομανῖται, ὡς ἔοικε, κείναπες ἅπαξ ἀποσάται γθυέθαι. καὶ μεθ' ἕτερα. τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ παραδείγματος τῆς εἰκόνος τοῦ βασιλέως προσεχίσερόν τις κατανοεῖν δυνήσεται. ἐν γὰρ τῇ εἰκόνι τοῦ βασιλέως τὸ εἶδος καὶ ἡ μορφήἐσι· καὶ ἐν τῷ βασιλεῖ δὲ τὸ ἐν τῇ εἰκόνι εἰδόςέσιν. ἀπαράλλακτος δέἐσιν ἡ ἐν τῇ εἰκόνι τοῦ βασιλέως ὁμοιότης· ὥσε τὸν ἑνορῶντα τὴν εἰκόνα, ὁρᾶν ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα. καὶ πάλιν τὸν ὁρῶντα τὸν βασιλέα ἐπιγινώσκειν ὅτι οὗτός ἐσιν ὁ ἐν τῇ εἰκόνι. ἐκ δὲ τοῦ μὴ διαλλάττειν τὴν ὁμοιότητα, τῷ θέλοντι μὴ τὴν εἰκόνα θεωρῆσαι τὸν βασιλέα εἶπει ἂν ἡ εἰκών· ἐγὼ καὶ ὁ βασιλεὺς ἓν ἐσμεν. ἐγὼ γὰρ ἐν ἐκείνῳ εἰμὶ, κἀκεῖνος ἐν ἐμοί· καὶ ὃ ὁρᾷς ἐν ἐμοὶ, τοῦτο ἐν ἐκείνῳ βλέπεις. καὶ ὃ ἑώρακας ἐν ἐκείνῳ, τοῦτο βλέπεις ἐν ἐμοί. ὁ γοῦν προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα· ἡ γὰρ ἐκείνου μορφὴ καὶ τὸ εἶδός ἐσιν ἡ εἰκών.

B Ariani, ut apparet, ſemel judicaverunt prævaricatores fieri. Et poſt alia: Hoc & a paradigmate imaginis imperatoris attentius quis conſiderare poterit. In imagine quippe imperatoris ſpecies & forma eſt: in imperatore vero eadem quæ in imagine ſpecies eſt. Parilis autem eſt in imagine, imperatoris ſimilitudo: ita ut qui videat imaginem, in ea imperatorem cernat: & rurſus qui viderit imperatorem, cognoſcat quod hic ſit, qui in imagine eſt. De eo vero, quia non mutetur ſimilitudo, volenti * præ imagine videre imperatorem, imago dixerit: Ego & imperator unum ſumus. Ego enim in illo ſum, & ille in C me. Et quod aſpicis in me, id & in illo vides: & quod intuitus es in illo, hoc vides in me. Qui ergo adorat imaginem, in ipſa adorat imperatorem. Illius enim forma & ſpecies eſt imago.

* *Gr.* poſt imaginem, *atque in mſ. Joliano.*

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων διδάσκει, ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· ὡσαύτως δὲ καὶ ἡ ἀτιμία. ὁ δὲ πατὴρ νῦν ἐπὶ ὑποδείγματος ἔλαβε τὰ ἀναγνωσθέντα.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Ipſa rerum natura docet, quia imaginis honor ad principale refertur: ſimiliter autem & inhonorantia. Pater autem nunc in exemplum ſumpſit quæ lecta ſunt.

Ἐπιφάνιος ὁ θεοφιλέσατος διάκονος τῆς ἐκκλησίας Κατάνης, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Σαρδινίας, εἶπε. τὰ παραδείγματα ἐπὶ τῶν ὁμολογουμένων λαμβάνονται, D οἷά περ καὶ ὁ θεηγόρος οὗτος πατὴρ τὴν τοῦ βασιλέως εἰκόνα.

Epiphanius Deo amabilis diaconus eccleſiæ Catanæ, & locum retinens Thomæ reverendiſſimi epiſcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata in manifeſtis accipiuntur, quemadmodum & deiloquus pater imperatoris imaginem.

Νικήτας ὁ ἁγιώτατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Niceta reverendiſſimus diaconus & notarius legit.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῶν πρὸς Ἀμφιλόχιον τεσσαράκοντα κεφαλαίων περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, ἀπὸ κεφαλαίου ιζ'.

Sancti Baſilii de XXX. *capitulis ad Amphilochium ſcriptis de Sancto Spiritu, capitulo* XVII.

Ὅτι βασιλεὺς λέγεται καὶ ἡ τοῦ βασιλέως εἰκών, καὶ οὐ δύο βασιλεῖς. οὔτε γὰρ τὸ κράτος σχίζεται, οὔτε ἡ δόξα μερίζεται. ὡς γὰρ ἡ κραποῦσα ἡμῶν ἀρχὴ καὶ ἐξουσία μία, οὕτως καὶ ἡ παρ' ἡμῶν δοξολογία μία, καὶ οὐ πολλαί· διότι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει.

Quia rex dicitur & regis imago, & non ſunt duo reges. Nam neque imperium ſcinditur, neque gloria dividitur. Sicque enim principatus noſter, qui nobis imperat, & poteſtas una eſt, & * non multæ, eo quod imaginis honor ad primitivum tranſeat.

* *Gr. addit.* ita & laus quæ a nobis datur, una eſt &

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέσατος πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, εἶπε. τοῦτο τὸ βιβλίον παρ' ὑμῖν, ὃ ἐπὶ χεῖρας ἔχομεν, μεθ' ἡμῶν ἠγάγομεν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς· καὶ ἠξιώσαμεν ἀναγνωσθῆναι.

Joannes reverendiſſimus presbyter & locum retinens orientalium ſummorum ſacerdotum, dixit: Librum hunc quem præ manibus habemus, nobiſcum detulimus ab oriente; & poſcimus recitari.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέσατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

Conſtantinus reverendiſſimus diaconus & notarius legit.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI

*Sancti Basilii ex sermone contra Sabellianos & Arianos, & Anomœos, * id est, dissimiles; cujus initium est.*

* hoc glossema abest a cod. Joliano.

Impugnat Judaismus paganismum, & uterque Christianismum. Et post alia: Sed veritatis ratio utrinque adversantia refugit. Ubi enim unus est * principatus, & unum quod ex eo est; & unum quidem est principale, una vero est imago, unitatis ratio non corrumpitur; pro eo quod genitus ex Patre Filius existat; & naturaliter in se Patrem figuret. Ut imago quidem est, incommutabilitatem habet: ut autem genimen, substantiam unam salvat. Neque enim qui in foro imperatoriæ imagini intendit, & imperatorem dicit eum qui in tabula est, duos imperatores confitetur, imaginem scilicet, & cujus est imago. Neque si ostendens tabulam pictam, dixerit, hic est imperator, privavit principale imperatoris appellatione, cum magis illi honorem stabiliat per hujus confessionem.

* Gr. unum principium,

Joannes reverendissimus presbyter, monachus & vicarius orientalium pontificum, dixit: Pseudosyllogum illud susurravit, quia qui adorat imaginem, dividit Christum in duo: & qui videt imagines, & dicit vel superscribit, quia hic est Christus, dividit Christum: quod stultitissimum est. Deifer enim Basilius, utpote luminare & magister existens ecclesiæ Dei, & Spiritu Sancto divina initiatus, ait; quia imaginis honor ad primitivum pertransit: & qui imagini imperatoris intendit, videt in ea imperatorem? qui autem adorat eam, non duos imperatores adorat vel videt, sed unum imperatorem. Dixit namque pater lucide, quia imperator dicitur & imperatoris imago, & non duo imperatores. Itaque qui adorat imaginem, & dicit, quia hic est Christus Filius Dei, non peccat. Manifestum autem est, quia Christus est verus Dei Filius, & Patri consessor in cælis, & cum proprio corpore suo: sed per imaginem quæ de coloribus facta paret, adoratur imperium eius, & glorificatur, & in memoriam venimus ipsius præsentiæ, qua in terra conversatus est. Unde & hic pater ostendit non duas adorationes, sed unam esse & imaginis & principalis, cujus imago est.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri ac vicarii Hadriani papæ senioris Romæ attulerunt librum: quem accipiens Demetrius Deo amabilis diaconus, & vasorum custos sanctissimæ magnæ ecclesiæ, legit.

Sancti patris nostri Basilii ex epistola ad Julianum transgressorem

Secundum immaculatam fidem Christianorum, quam divinitus sumus sortiti, confiteor & polliceor credere in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum: unum Deum, tria adoro & glorifico. Confiteor autem incarnatam Filii dispensationem, & Dei genitricem sanctam Mariam, quæ illum secundum carnem peperit. Suspicio autem & sanctos apostolos,

Τῦ ἁγίυ Βασιλείυ ἐκ τῦ λόγυ τῦ κατὰ Σαβελλιανῶν, καὶ Ἀρείυ, καὶ τῶν Ἀνομοίων· ὅ ἡ ἀρχή.

Μάχεται Ἰουδαϊσμὸς ἑλληνισμῷ, καὶ ἀμφότερος Χριστιανισμῷ. καὶ μέσ ἕπερα. ἀλλ' ὁ τῆς ἀληθείας λόγος ἑκατέρωθεν τὰ ἐναντιώματα διασείφλυσεν. ὅπυ γὰρ μία μὲν ἡ ἀρχὴ, ἓν δὲ τὸ ἐξ αὐτῆς· καὶ ἓν μὲν τὸ ἀρχέτυπον, μία δὲ ἡ εἰκών, ὁ τ' ἐνότητος λόγος ὁ διαφθείρεται· διότι γέννητὸς ὑπάρχων ἐκ τῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, καὶ φυσικῶς ἐκτυπῶν ἐν ἑαυτῷ τὸν πατέρα, ὡς μὲν εἰκὼν τὸ ἀπαράλλακτον ἔχει. ὡς δὲ γέννημα, τὸ ὁμοούσιον διασώζει. ἐδὲ γὰρ ὁ κατὰ τὴν ἀγορὰν τῇ βασιλικῇ εἰκόνι ἐνατενίζων, καὶ βασιλέα λέγων τὸν ἐν τῷ πίνακι, δύο βασιλέας ὁμολογεῖ, τήν τε εἰκόνα, καὶ τὸν ὅ ἐστιν ἡ εἰκών· ἔτε ἐὰν δεικνὺς τὸν ἐν τῷ πίνακι γεγραμμένον, εἴπῃ, ὅτις ἐστὶν ὁ βασιλεὺς, ἀπεστέρησε τὸν πρωτότυπον τ' τῦ βασιλέως προσηγορίας· μᾶλλον μὲν ἐκείνῳ τιμὴν τιμὴν ἐβεβαίωσε διὰ τῆς τότου ὁμολογίας.

Ἰωάννης ὁ ἁλαβέστατος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· τὸ ψευδοσύλλογον ἐκεῖνο ἐθρύλλησεν, ὅτι ὁ προσκυνῶν τῇ εἰκόνι, διαιρεῖ τὸν Χριστὸν εἰς δύο. καὶ ὅτι ὁ θεωρῶν τὴν εἰκόνα, καὶ λέγων ἢ ἐπιγράφων, ὅτι ἅπός ἐστιν ὁ Χριστὸς, διαιρεῖ τὸν Χριστόν· ὅπερ ἀνόητόν ἐστι. ὁ γὰρ θεοφόρος Βασίλειος, ἅτε φωστὴρ καὶ διδάσκαλος ὢν τῆς ἐκκλησίας τῦ Θεῦ, καὶ πνεύματι ἁγίῳ μεμυημένος τὰ θεῖα, εἶπεν· ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ τῇ εἰκόνι τῦ βασιλέως ἀπενίζων, ὁρᾷ ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα· καὶ ὁ προσκυνῶν αὐτῇ, ἐ δύο βασιλεῖς προσκυνεῖ, ἢ ὁρᾷ, ἀλλ' ἕνα βασιλέα. ἔφη γὰρ ὁ πατὴρ τηλαυγῶς· ὅτι βασιλεὺς λέγεται καὶ ἡ τῦ βασιλέως εἰκὼν, καὶ ἐ δύο βασιλεῖς. ὥσε ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, καὶ λέγων, ὅτι οὗτός ἐστιν ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεῦ, οὐχ ἁμαρτάνει. δῆλον δὲ, ὅτι ὁ Χριστός ἐστιν ὁ τῦ Θεῦ ἀληθὴς υἱὸς, καὶ συνθρονος τῷ πατρὶ ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ μετὰ τῦ ἰδίυ σώματος ἐστιν· ἀλλὰ διὰ τῆς εἰκόνος τῆς ἐκ χρωμάτων φαινομένης προσκυνεῖται τὸ κράτος αὐτῦ, καὶ δοξάζεται, καὶ εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τῆς αὐτῦ ἐπὶ γῆς παρουσίας. ὅθεν καὶ ὁ πατὴρ ἀπέδειξεν οὐ δύο προσκυνήσεις, ἀλλὰ μίαν εἶναι καὶ τῆς εἰκόνος καὶ τοῦ ἀρχετύπου, οὗ ἐστιν ἡ εἰκών.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ Ἀδριανῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, προσήγαγον βίβλον· ἣν δεξάμενος καὶ Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας, ἀνέγνω.

Τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Βασιλείυ ἐκ τ ἐπισολῆς αὐτῦ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην.

Κατὰ τὴν θεόθεν ἐπικεχληρωμένην ἡμῖν ἀμώμητον πίστιν τῶν Χριστιανῶν ὁμολογῶ καὶ συνλίθημι πιστεύειν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα. Θεὸν τὸν πατέρα, Θεὸν τὸν υἱὸν, Θεὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ἕνα Θεὸν τὰ τρία προσκυνῶ καὶ δοξάζω. ὁμολογῶ δὲ καὶ τὴν τῦ υἱῦ ἔνσαρκον οἰκονομίαν, καὶ θεοτόκον τὴν κατὰ σάρκα τεκοῦσαν αὐτὸν ἁγίαν Μαρίαν. δέχομαι δὲ καὶ τοὺς ἁγίους ἀποστόλους, προφήτας

ANNO CHRISTI 787.

φήτας καὶ μάρτυρας, καὶ εἰς τὴν πρὸς Θεὸν ἱκεσίαν τούτους ἐπικαλοῦμαι, τοῦ δι' αὐτῶν, ἤγουν διὰ τῆς μεσιτείας αὐτῶν, ἵλεών μοι γενέσθαι τὸν φιλάνθρωπον Θεὸν, καὶ λύτρον μοι τῶν πταισμάτων γενέσθαι καὶ δοθῆναι. ὅθεν καὶ τοὺς χαρακτῆρας τῶν εἰκόνων αὐτῶν τιμῶ καὶ προσκυνῶ· κατ' ἐξαίρετον τούτων παραδεδομένων ἐκ τῶν ἁγίων ἀποστόλων, καὶ οὐκ ἀπηγορευμένων, ἀλλ' ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις ἡμῶν τούτων ἀνιστορουμένων.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων ἀνέγνω.

A prophetas & martyres: & ad supplicationem, quæ est ad Deum, hos invoco; ut per eos, id est, interventionem eorum, propitius mihi sit misericors Deus, & culparum mihi redemptio fiat, & detur. Unde & characteres imaginum eorum honoro & adoro; præcipue cum hoc traditum a sanctis apostolis, & non prohibitum sit: quin & in omnibus ecclesiis nostris ostendatur depictum.

Gregorius Deo amabilis diaconus sanctissimorum & laudabilissimorum apostolorum legit.

ACTIO IV.

Θεοδωρήτου ἐπισκόπου Κύρου ἐκ τοῦ βίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου, οὗ ἡ ἀρχή.

B *Theodoreti episcopi Cyri de vita Symeonis Stylitæ; cujus initium est.*

Συμεώνην τὸν πάνυ, τὸ μέγα θαῦμα τῆς οἰκουμένης. καὶ μεθ' ἕτερα· φασὶ γὰρ οὕτως ἐν Ῥώμῃ τῇ μεγίστῃ πολυθρύλλητον γενέσθαι τὸν ἄνδρα. ὡς ἐν ἅπασι τοῖς τῶν ἐργαστηρίων προπυλαίοις εἰκόνας αὐτῷ βραχείας ἀναστῆσαι, φυλακήν τινα ἑαυτοῖς καὶ ἀσφάλειαν ἐντεῦθεν ποριζομένους.

Ἰωσὴφ ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Ἡρακλείας εἶπε· κἀγὼ ὁ ἁμαρτωλὸς βίβλον ἐπιφέρομαι περιέχουσαν τὸν βίον τοῦ ἁγίου Συμεὼν, τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει. καὶ ὡς κελεύετε.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Symeon, qui valde magnum erat miraculum orbis. Et post alia: Ajunt enim hunc virum in maxima Roma famosissimum fuisse, ut in omnibus ergasteriorum foribus iconas ipsi breves erigerent, custodiam quamdam sibi ex hoc & munimen acquirentes.

Joseph reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Heracliæ, dixit: Et ego peccator librum fero continentem vitam sancti Symeonis mirabilis montis, & ut jubetis.

Sancta synodus dixit: Legatur.

C Et accipiens Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius legit.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Συμεὼν τοῦ ἐν τῷ θαυμαστῷ ὄρει, κεφάλ. ριή.

Ex vita sancti patris nostri Symeonis mirabilis montis capitulum centesimum decimum octavum.

Περὶ τῆς γυναικὸς τῆς ἐν Ῥωσοπόλει ἀτέκνου οὔσης, καὶ βιαίῳ κατεχομένης δαίμονι· ἥτις ἰαθεῖσα καὶ παιδοποιήσασα, εἰκόνα τοῦ δικαίου ἀνέθετο ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῆς, ἥτις μεγάλως ἐθαυματούργει.

De femina quæ Rhosopoli sterilis erat, valido dæmonio pressa: quæ sana & fœcunda facta, imaginem justi imposuit domi suæ, quæ magnifice miracula operabatur.

Γυνή τις ἦν ἐν Ῥωσοπόλει τῆς Κιλικίας, Θεοτέκνα λεγομένη, ἥτις οἰκήσασα μετὰ ἀνδρὸς ἔτη εἴκοσι, τέκνον οὐκ ἔσχε. συνέβη δὲ αὐτὴν ὑπὸ δαίμονος ἐκ παιδὸς καταῤῥήγνυσθαι μασσωμένην τὴν γλῶσσαν. ὁ δὲ ἀνὴρ αὐτῆς μηκέτι δυνάμενος ὑπενεγκεῖν τῆς θλίψεως αὐτῆς τὴν περίστασιν, ἀπέλυσεν αὐτὴν τοῦ οἴκου αὐτοῦ, μὴ ὁμιλήσας ἑτέρᾳ γυναικὶ ἐπὶ χρόνους τέσσαρας· εὐραμένη οὖν ἐκείνη συνοδίαν, κατέφυγε πρὸς τὸν δίκαιον. ὡς δὲ εἶδεν αὐτὸν ὁ δαίμων, εὐθέως ἔβρυχε, καὶ ἐβασανίζετο ἔμπροσθεν αὐτοῦ, θεωρῶν σὺν τῇ γυναικὶ τὴν πνευματικὴν αὐτοῦ εἰκόνα λέγουσαν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ· χωρίσω σε ἀπ' αὐτῆς, πονηρὸν καὶ ἀκάθαρτον πνεῦμα, καὶ ἐπιστρέψει πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς, καὶ γενήσεται αὐτῇ ἐν τῷ ἐνιαυτῷ τῷ ἐπιόντι παιδίον. καὶ ἠλάλαξε τὸ δαιμόνιον ἀγρίως ταρασσόμενον· ὦ βίας * κατὰ σοῦ. οὐκ ἔστι σὸν ἀνδρολυσίας ποιεῖν, διὰ τί δὲ καὶ τέκνον αὐτοῖς δίδως, ἀπ' ἐμοῦ τέκνον μὴ ποιησάσης αὐτῆς; τί κακὸν ἐποίησά σοι; τί δὲ καὶ ἥμαρτον ἐνώπιόν σου, ὅτι χωρίζεις με τῆς γυναικός μου; εἰ δοῦλόν με ἠγόρασας, εἶχες τάχα καὶ εἰς δουλείαν με ἐκδοῦναι ἀνθρώποις. ἔφη δὲ Συμεών· ὅτι κακὸς ὑπάρχεις δοῦλος, ἐπίγνωθι σεαυτὸν παγκάκιστε, καὶ ἀποτρέχε ἐν φλογὶ πυρὸς καιόμενος, καὶ κόμισον ὕδωρ, καὶ σύλλεξον ξύλα. καὶ παραχρῆμα ὥσπερ ἄνεμος δρομαῖος καίων σφόδρα ὁ δαίμων, ἀράμενος ἐν τῇ γυναικὶ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος

* τῆς κατ' ἐμοῦ.

Mulier quædam erat Rhosopoli Ciliciæ, Theotecna dicta, quæ habitaverat cum viro annis viginti, & filium non habuit. Contigit autem eam etiam a dæmonio a pueritia vexari, & mandere linguam. Vir autem ejus ultra non valens sufferre tribulationis ejus angustiam, dimisit illam a domo sua, & per quatuor annos cum nulla est femina sociatus. Illa vero invento comitatu confugit ad justum. Cum autem vidisset eum dæmon, statim fremuit, & torquebatur coram eo, videns cum muliere spiritalem ejus imaginem, dicentem humana voce: Separabo te ab ea, maligne & immunde spiritus, & revertetur ad virum suum, & efficietur illi anno sequenti puer: & ejulavit dæmonium ferociter conturbatum: O violentia adversus me! non est tuum matrimonii solutiones efficere: ut quid autem & filium eis das, cum a me filium minime fecerit? quid mali feci tibi? vel quid peccavi in conspectu tuo, quia separas me a muliere mea? si servum me comparasses, dares me forsitan & in servitium hominibus. At vero Symeon ait. Quia malus servus es, recognosce teipsum maligne, & curre in flamma ignis arsurus; & fer aquam, & collige ligna.

Confer Vitam S. Symeonis die 24 Maji n. 123. Hard

ACTIO IV.

gna. Et ſtatim veluti ventus curſim & vehementer incedens dæmon, & tollens in muliere amphoram aquæ minabatur; & impletam illam, & collecta de ſilva ligna attulit ululans & dicens: Væ mihi, væ mihi malo ſervo & inventori malorum; quid paſſus ſum? Nam a muliere mea ſeparat me ſanctus Symeon; & quid faciam infelix, neſcio. His autem dictis coram populo qui convenerat, poſtquam adimplevit miniſterium quod ſibi fuerat imperatum, clamavit altiſone loquens; & aſpiciens contra ſe veniens fulgur ignis, currebat in muliere per circuitum ſtatus ejus, plurimum & dolenter cruciatus; & taliter protinus exiit: & muliere priſtino ordini reſtituta, dimiſit eam Symeon ſanam, dicens ad illam: Vade mulier in domum tuam, & cohabita cum viro tuo. Ecce enim direxit Dominus cor ejus, ut recipiat te cum gaudio magno: quod & factum eſt. Cumque illa reverſa fuiſſet, ſtatim rectum factum eſt cor viri ſui ad diligendum eam: & ingreſſus eſt ad illam, & confeſtim concepit in utero: & completo anno, tulerunt puerum ad ſervum Dei, laudantes & glorificantes Deum. Cum autem compleſſent orationem ſuam, & rediiſſent ad propriam domum, erexit mulier fide ducta imaginem ſancti in interiori domo ſua: quæ operabatur miracula, obumbrata Spiritu Sancto, qui habitabat in ſancto: & a dæmonio vexati emundabantur illic, & ex variis paſſionibus infirmati curabantur. In quibus & una mulier fluxum ſanguinis inceſſanter per quindecim annos paſſa, in fide acceſſit ad videndum imaginem, & continuo fluxus ſtetit. Dixit enim intra ſe, quia ſi tantum videro ſimilitudinem ejus, ſalva ero.*

ANNO CHRISTI 787.

ἐλάωνετο. καὶ πλήσας αὐτὸ, συλλέξας δὲ καὶ ἐκ τῶν ξύλα, ἤνεγκεν ὀλολύζων καὶ λέγων. οὐαί μοι, οὐαί μοι τῷ κακῷ δέλφ, καὶ ἐφωρετῇ τῶν κακῶν. τί πέπονθα; τῆς γυναικός μου χωρίζει με ὁ ἅγιος Συμεών. καὶ τί ποιήσω ὁ δύσμοιρος ἐγώ, ἐκ οἶδα. ταῦτα δὲ αὐτοῦ λέγοντος ἐνώπιον τοῦ συνελθόντος λαοῦ, μετὰ τὸ πληρῶσαι αὐτὸν τὴν προσαχθεῖσαν ὑπηρεσίαν, ἀνέκραγε μέγα λέγων· καὶ βλέπων * κατ' αὐτοῦ φερομένην ἀστραπὴν πυρός, ἔδρεχεν ἐν τῇ γυναικὶ κύκλῳ τῆς σάρκας αὐτῆς, μεγάλως καὶ ἐπωδυνίως βασανιζόμενος· καὶ ὅτως ἐξῆλθε παραχρῆμα, καὶ ἡ γυνὴ γέγονεν ἐν κατανύξει, καὶ ἀπέλυσεν αὐτὴν Συμεὼν ὑγιῆ, εἰρηνικῶς πρὸς αὐτήν· ἄπελθε γυνὰι ἐν τῷ οἴκῳ σου, καὶ συνοίκει τῷ ἀνδρί σου. ἰδοὺ γὰρ κατεύθυνεν ὁ Θεός τὴν καρδίαν αὐτοῦ, τοῦ δέξασθαί σε μετὰ χαρᾶς μεγάλης· γέγονε δὲ ὅτως. καὶ ὑποστρεψάσης αὐτῆς, εὐθέως ηὐθύνθη ἡ καρδία τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τοῦ ἀγαπῆσαι αὐτήν. καὶ προσῆλθεν αὐτῇ, καὶ παραχρῆμα συνέληφεν ἐν γαστρί. καὶ πληρωθέντος τοῦ ἐνιαυτοῦ, ἤγαγον πρὸς τὸν δοῦλον τοῦ Θεοῦ τὸ παιδίον, αἰνοῦντες καὶ δοξάζοντες τὸν Θεόν. μετὰ δὲ τὸ πληρῶσαι αὐτοὺς εὐχὴν αὐτῶν, καὶ ἐπαναλῦσαι εἰς τὰ ἴδια, ἀνέστησεν ἡ γυνὴ πίστει φερομένη τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου ἐν τῷ ἐνδοτέρῳ αὐτῆς οἴκῳ. καὶ ἐθαυματέργει, ἐπισκιάζοντος αὐτῇ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτῷ πνεύματος ἁγίου. καὶ δαιμονιῶντες ἐκαθαρίζοντο ἐκεῖ, καὶ ἐκ ποικίλων παθῶν ἀθενοῦντες ἐθεραπεύοντο. ἐν οἷς καὶ μία γυνὴ αἱμορροοῦσα ἀπαύστως ἐπὶ δεκαπέντε χρόνους, προσελθοῦσα ἐν πίστει, ἀπῆλθε τοῦ ἰδεῖν τὴν εἰκόνα· καὶ παραχρῆμα ἔστη ἡ ῥύσις. εἶπε γὰρ ἐν ἑαυτῇ· ὅτι ἐὰν μόνον θεάσωμαι τὴν ὁμοίωσιν αὐτοῦ, σωθήσομαι. ἰδοῦσα δὲ, ὅτι ἐξηράνθη ἡ πηγὴ τοῦ αἵματος αὐτῆς, ἔδραμε εὐθέως πρὸς τὸν ἄνθρωπον τοῦ Θεοῦ, προσκυνοῦσα ἐνώπιον αὐτοῦ, ὑμνοῦσά τε καὶ δοξάζουσα τὸν Θεὸν, καὶ ἀπαγγέλλουσα τὸ γεγονὸς εἰς αὐτὴν παράδοξον.

* L. καθ' ἑαυτόν.

* *Gr. addit.* Videns autem, quod exſiccatus eſſet fons ſanguinis ſui, ad hominem Dei protinus accurrit, adorans coram eo, laudans & glorificans Deum, ac enuncians miraculum in ſe perpetratum.

Item legit aliud miraculum ſancti patris Symeonis.

Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἕτερον θαῦμα τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Συμεών.

* Accidit autem in diebus illis quemdam virum forenſem urbis Antiochiæ dira preſſura detineri a dæmonio maligno, & anguſtari per aliquot tempora, ita ut ſtrangularetur ab ipſo, conſtrictis ſpiraminibus ſuis. Hic aſcendens ad ſanctum, & conſecutus remedium interceſſionibus ipſius, & factus tamquam nihil fuiſſet mali perpeſſus, & rediens ad propriam domum, pro gratiarum actione erexit illi imaginem in publico & clariſſimo civitatis loco, ſuper januas ergaſterii ſui. Videntes autem eam quidam ex infidelibus tam honorabiliter cum luminibus & velis glorificari, repleti zelo, conturbaverunt ſimiles ſuos, inordinatos ſcilicet homines: ita ut conveniret multitudo, & cum tumultu clamaret: Tolle a vivendo qui hoc fecit, & imago deponatur. Contigit autem per diſpenſationem Dei, ut vir non inveniretur tunc in domo ſua. Procurabant enim, ut in

Συνέβη δὲ ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις ἄνδρα τινὰ ἀγοραῖον τῆς πόλεως Αντιοχείας συνοχῇ δεινῇ κατέχεσθαι ὑπὸ δαίμονος πονηροῦ, καὶ στενοχωρεῖσθαι ἐπὶ χρόνους, ὥστε καταπνίγεσθαι αὐτὸν ὑπ' αὐτοῦ, σφιγγομένων τῶν πνοϊκῶν αὐτοῦ. ὅτος ἀνελθὼν πρὸς τὸν ἅγιον, καὶ τυχὼν ἰάσεως τῆς αὐτῷ παρεσβείαις, καὶ ῥυόμενος ὡς μηδὲν κακὸν πεπονθώς, ἐπανελθὼν εἰς τὸν ἴδιον οἶκον, κατ' ἐξαρίσιαν ἀνέστησεν αὐτῷ εἰκόνα ἐν δημοσίῳ καὶ ἐμφανεῖ τῆς πόλεως τόπῳ, ἐπάνω τῶν θυρῶν τοῦ ἐργαστηρίου αὐτοῦ. ἰδόντες δὲ αὐτὴν τινες τῶν ἀπίστων ὅτως ἐντίμως μετὰ φώτων καὶ ζήλων δοξαζομένην, καὶ πλησθέντες ζήλου, συνετάραξαν τοὺς ὁμοίους αὐτοῖς ἀτάκτους ἀνθρώπους, ὥστε συνελθεῖν πλῆθος, καὶ ἐνταράχως κράζειν· αἶρε τοῦ ζῆν τὸν τοῦτο πεποιηκότα, καὶ ἡ εἰκὼν καταβληθήτω. συνέβη δὲ κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ τὸν ἄνδρα μὴ ἀνευρεθῆναι ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ. προεθυμοῦντο γὰρ διαχειρίσασθαι αὐτὸν, ἄλλων ἄλλα κραζόντων. ἡ γὰρ κακία

1 Eſt hæc narratio apud Damaſcenum orat. 3. de imag. Item in vita S. Symeonis die 24. Maii apud Papebrochium n. 170. *Harduinus*.

ANNO CHRISTI 787.

χία αὐτῆς πολλὴ καὶ μεγάλη ἦν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σφόδρα, καὶ ὁ φθόνος ἀμέτρος· καὶ ἐνεργούμενοι εἰς τοῦτο συνεληλύθεισαν, καιρὸν νομίσαντες ἁρπάσασθαι, καὶ καθυβρίσαι τὸν ἅγιον, ὡς πολλάκις ἐξελέγξαντι τὴν κακοπιστίαν καὶ πλάνην τῶν ἐν αὐλαῖς ἑλληνιζόντων. ὡς οὖν οὐκ ἠδύναντο φέρειν τὴν τοσαύτην μανίαν, ἐπέβαινον εἷς στρατιώτης ἀνελθεῖν ἐν ἀναβαθμοῖς, καὶ ῥῖψαι τὴν εἰκόνα. ἀνελθὼν δὲ ἐκεῖνος, καὶ ἐκτείνας τὰς χεῖρας ποιῆσαι τὸ προσαχθέν, ἀθρόως ἀπερράγη ἄνωθεν κάτω, καταπεσὼν ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ ἐγένετο θόρυβος μέγας εἰς τὸν ὄχλον. καὶ προσέθεντο ἐξαφθέντες ἄλλον ἀναβαγεῖν. καὶ ἐκτείνας κἀκεῖνος τὰς χεῖρας αὐτοῦ, ὡσαύτως ἀπερράγη ἐπὶ τὴν γῆν. καὶ τούτου γενομένου, φοβηθέντες πάντες ἤρξαντο τὴν σφραγῖδα τοῦ σαυροῦ περιάπτειν ἑαυτοῖς. ἐπὶ πλέον δὲ μεμνότες οἱ ἄπιστοι ἐκεῖνοι, προσέθεντο καὶ τρίτον ἀνενέγκαι ἐπὶ τούτῳ. καὶ ὡς ἐξέτεινε καὶ αὐτὸς τὰς χεῖρας τοῦ ῥῖψαι τὴν εἰκόνα, ὁμοίως καὶ αὐτὸς κατερράγη ἐπὶ τὴν γῆν. τότε φόβος μέγας ἐπῆλθεν ἐπὶ πάντας τοὺς περιεστῶτας πιστούς· οἱ καὶ ἐκπληττόμενοι ἐπὶ τῇ πωρώσει καὶ τόλμῃ τῶν ἀπίστων καὶ ἀνοσίων ἐκείνων ἀνδρῶν, καὶ προσκυνοῦντες μὴ προσευχῆς τῇ εἰκόνι, ἀνεχώρουν.

eum manus injicerent, aliis alia vociferantibus. Malitia enim eorum multa & magna erat in conspectu Dei vehementer, & invidia immensa, & * operantes ad hoc convenerant, tempus invenisse putantes simultates excitandi, & sanctum injuriandi, utpote illum, qui crebro redarguerat malitiam fidei & errorem eorum, qui in ipsis gentiliter conversabantur. Cum ergo non possent ferre tantam insaniam, præceperunt uni militum ascendere scalam, & ejicere imaginem. Qui ascendens, & extendens manus, ut faceret quod sibi præceptum fuerat, mox elisus est, a sursum usque deorsum cadens in terram: & facto magno tumultu in turba, appositerunt exardescentes alium imponere. Sed & ille manus suas extendens, pari modo elisus cecidit super terram. Quod factum timentes omnes, cœperunt signaculum crucis sibi imponere. Porro infideles illi per amplius insurgentes, adjecerunt tertium imponere ad hoc: & cum extendisset & ipse manus, ut ejiceret imaginem, similiter & ipse corruit super terram. Timor tunc venit magnus super omnes qui circumstabant fideles, qui & perculsi super cæcitate & audacia infidelium, & non sanctorum virorum illorum, adorata cum ratione imagine, recedebant.

ACTIO IV.

* Gr. furiis incitati

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπε· ταῦτα μοι, τίμιοι πατέρες, ἐκ τῆς ἀναγνωσθέντων ἀκηκόαμεν, καὶ πιστεύομεν. κἀγὼ δὲ ὁ μέτριος, ἅπερ γινώσκω γεγονότα σημεῖα παρόμοια, διηγήσομαι. ἀνήρ τις Κύπριος ἐν Κωνσταντίᾳ τῇ πόλει, ἐλάων τὸ ζεῦγος αὐτοῦ, καὶ ἀπιὼν ἐπὶ ἔργῳ αὐτοῦ, εἰσῆλθε τοῦ εὔξασθαι εἰς οἰκτήριον οἶκον τῆς ἁγίας θεοτόκου. καὶ ἐν τῷ εὔχεσθαι αὐτὸν, ἀναβλέψας βλέπει τὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας θεοτόκου ἀπὸ χρωμάτων ἐν τῷ τοίχῳ, καὶ λέγει· τοῦτο τί ποιεῖ ὧδε; καὶ ἐπάρας τὸ βουκέντριον αὐτοῦ, ἐξώρυξε τὸν ὀφθαλμὸν τῆς εἰκόνος τὸν δεξιόν· καὶ ἐξελθὼν ἐκ τοῦ ναοῦ, ἔνυξε τὸ ζεῦγάριον αὐτοῦ τῷ βουκέντρῳ. κλασθέντος δὲ τοῦ βουκέντρου, ἐπανῆλθε τὸ κλάσμα τοῦ βουκέντρου εἰς τὸν δεξιὸν ὀφθαλμὸν τοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετύφλωκεν αὐτόν. τοῦτον τὸν ἄνδρα ἐγὼ εἶδον, καὶ ἐπίσαμαι ἑτερόφθαλμον γεγονότα. ἕτερος ἄνθρωπος ἐν τῇ πόλει λεγομένῃ Κιτίῳ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἁγίας θεοτόκου, πεντεκαιδεκάτῃ τοῦ Αὐγούστου, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ναὸν, τοῦ κοσμῆσαι αὐτὸν βήλοις. καὶ λαβὼν ἧλον, ἔπηξεν αὐτὸν ἐν τῷ τοίχῳ εἰς αὐτὸ τὸ μέτωπον τῆς εἰκόνος τοῦ ἁγίου Πέτρου. χοϊνίου δὲ δήσαντος, καὶ ἁπλώσαντος τὸ βῆλον, ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ ὀδυνὴ ἐπέλαβεν αὐτὸν ἐν τῇ κεφαλῇ καὶ τῷ μετώπῳ ἀφόρητος· καὶ διέμεινε τὰς δύο ἡμέρας τῆς ἑορτῆς κειμένου καὶ βασανιζόμενος. γνοὺς δὲ ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κιτίου ἐμέμψατο, καὶ ἐκέλευσεν αὐτῷ ἀπελθόντι ἐκβαλεῖν τὸν ἧλον ἀπὸ τῆς εἰκόνος. ἀπελθὼν δὲ, καὶ τοῦτο δράσας, σὺν τῷ ἐκβαλεῖν τὸν ἧλον ἐκφοίβη τῆς ὀδυνῆς. ἐρωτηθεὶς οὖν ὁ ἐπίσκοπος τοῦ Κιτίου, μεθ' ὅρκου κατέθετο τοῦτο ὕπως ἔχειν ἐπὶ σωτῆρι. πρὸ δύο ἐτῶν κατέπλευσαν ἄνδρες Κιτιεῖς ἐν δυσὶ πλοίοις εἰς πόλιν τῆς

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, honorabiles patres, de his quæ lecta sunt, audivimus, & credimus. Ego autem humilis signa quæ facta scio, similia referam. Vir quidam Cyprius in civitate Constantia, minans jugum suum, & pergens ad opus suum, ingressus est ad orandum in orationis domum Dei genitricis. Et cum oraret, suspiciens videt imaginem sanctæ Dei genitricis ex coloribus factam in pariete, & dicit: hoc quod facit hic? Et accepto stimulo suo effodit oculum imaginis dextrum: & exiens de templo, pulsavit boves aculeo. Cumque rumperetur stimulus, rediit fragmen stimuli in dextrum oculum hominis, & obcæcavit eum. Hunc ego vidi virum, & novi lusum effectum. Alius homo in civitate Citio, festivitate sanctæ Dei genitricis, die scilicet decimoquinto mensis Augusti, ingressus est in templum, ut adornaret illud velis: & assumpto clavo, fixit eum in pariete, in ipsa fronte imaginis sancti Petri. Cum ergo funem ligasset, & explicuisset velum, eadem hora dolor apprehendit eum in capite & fronte intolerabilis: & mansit duobus diebus solemnitatis jacens, & cruciatus patiens. Quo comperto episcopus Citii redarguit, & jussit pergere & educere clavum ex imagine. Qui pergens, & hoc gerens, cum educeret clavum, alleviatus est dolor. [1] Interrogetur autem hinc & episcopus: adest enim. Interrogatus ergo episcopus Citii, cum juramento firmavit hæc coram synodo sic se habere. Ante biennium navigaverunt viri * Cypri in duabus navibus in civitatem Syriæ, quæ vocatur Gabala. Cum autem essent Gabalæ secundum consuetudinem, taxati Agare-

* Citienses

[1] Videtur excidisse in Græco codice hæc sententia. *Harduinus*.

ACTIO IV.

renorum descenderunt ad maritima : & venientes quidam eorum Gabalam, divertunt in quoddam templum civitatis. Porro unus ex Agarenis videns imaginem in pariete de calculis, interrogavit quemdam Christianum qui aderat, quid prodest imago hæc? Ad quem Christianus ait, quia his quidem qui eam honorant, prodest : his autem qui illam inhonorant, nocet. Et Sarracenus : Ecce ego, inquit, effodiam oculum ejus, & videbo quid mihi noceat. Hæc dixit, & extendens contum suum, imaginis oculum dextrum effodit. Protinus ergo & suus dexter oculus in terram exiliit, idemque ignea est febre detentus. Hi autem qui simul cum illo aderant, acute illum ægrotasse videntes, tulerunt, & ad civitatem ipsius reduxerunt. Hæc nobis retulerunt viri qui remearunt ad Cyprum, numero triginta duo.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ tradidit librum; quem accipiens Gregorius Deo amabilis diaconus sanctissimorum & laudatissimorum apostolorum, legit.

Sancti Basilii de sermone in beatum Barlaam; cujus initium est.

Prius quidem sanctorum mortes. Et post alia : Assurgite nunc mihi, o clarissimi athleticarum virtutum pictores, & militis abbreviatam imaginem vestris magnificate artibus : obscurius a me, qui coronatus est, scriptum, vestræ sapientiæ fulgorate coloribus. Ibo in victoriarum martyris per vos pictura victus : gaudebo tali vestræ fortitudinis hodie victoria superatus. Videbo manus ad ignem subtilius a vobis depictum certamen. Videbo clariorem in vestra depictum imagine luctatorem. Plorent dæmones, martyris factis fortibus & nunc perculsi : combusta illis manus & vincens ostendatur : & pingatur in tabula similiter & ipse agonotheta luctaminum Christus, cui est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

* Photini Deo amabilis presbyteri & defensoris sanctissimæ magnæ ecclesiæ Constantinopoleos.

De vita sanctæ memoria Joannis Jejunatoris, qui fuit episcopus ejusdem urbis.

Adhuc nec hoc lateat miraculum, nec indulgeamus egregio patri hoc dudum maxime celare acceleranti. Nam nox quidem erat, & deambulabamus cum velocitate multa, utpote in terram ultra positam Mauricium imperatorem adituri : Mauricium, qui dudum quidem justissimus

(1) Extat antiquus codex Vat. in quo multæ patrum sententiæ præter eas quæ hic habentur, & & in hac synodo recitatæ sunt, insertæ videntur. Nam neque ordini interlocutionum respondent, neque in ullo alio codice repertæ sunt : ex insertis una esse videtur hæc Photini narratio, cum non in omnibus hujus synodi libris legatur.

ANNO CHRISTI 787.

A Συρίας καλουμένην Γάβαλα. ὄντων δὲ αὐτῶν ἐν Γαβάλοις κατὰ τὸ σύνηθες, ταξάτοι τῶν Ἀγαρηνῶν κατῆλθον εἰς τὴν παραθαλασσίαν· καὶ ἐλθόντες τινὲς αὐτῶν εἰς Γάβαλα, ἠπολήκευσαν εἴς τινα ναὸν τῆς πόλεως. εἷς δὲ τῶν Ἀγαρηνῶν ἰδὼν εἰκόνα ἐκ ψηφίδων ἐν τῷ τοίχῳ, ἠρώτησέ τινα Χριστιανὸν παρόντα, τί ὠφελεῖ ἡ εἰκὼν αὕτη; πρὸς ὃν ὁ Χριστιανός φησιν, ὅτι τοὺς μὲν τιμῶντας αὐτὴν ὠφελεῖ, τοὺς δὲ ἀτιμάζοντας βλάπτει. καὶ ὁ Σαρρακηνὸς λέγει· ἰδοὺ ἐγὼ ἐξορύττω τὸν ὀφθαλμὸν αὐτῆς, καὶ ἴδω τί με βλάπτει. ταῦτα εἴρηκε, καὶ ἀνατείνας τὸν κοντὸν αὐτοῦ, τὸν ἐν τῇ εἰκόνι δεξιὸν ὀφθαλμὸν ἐξώρυξε. παραχρῆμα οὖν καὶ αὐτοῦ ὁ δεξιὸς B ὀφθαλμὸς εἰς γῆν ἐξεπήδησεν, αὐτός τε κατεσχέθη διακαεῖ πυρετῷ. οἱ δὲ συνόντες αὐτῷ ὡς ὀξέως ἔχοντα ἀνέλαβον, καὶ ἐπὶ τὴν πόλιν αὐτῶν ἀπήγαγον. ταῦτα ἡμῖν διηγήσαντο ἐπανελθόντες εἰς τὴν Κύπρον οἱ ἄνδρες, τριάκοντα δύο ὑπάρχοντες τὸν ἀριθμόν.

Θεοδόσιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης ἐπέδωκε βίβλον· ἣν λαβὼν Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων ἀνέγνω.

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τοῦ εἰς τὸν μακάριον Βαρλαὰμ τὸν μάρτυρα· οὗ ἡ ἀρχή.

C

Πρότερον μὲν τῶν ἁγίων οἱ θάνατοι. καὶ μεθ' ἕτερα. ἀνάστητέ μοι νῦν ὦ λαμπροὶ τῶν ἀθλητικῶν κατορθωμάτων ζωγράφοι, καὶ τὴν τοῦ στρατιώτου κολοβωθεῖσαν εἰκόνα ταῖς ὑμετέραις μεγαλυνάτε τέχναις. ἀμαυρότερον παρ' ἐμοῦ τὸν στεφανίτην γραφέντα τοῖς τῆς ὑμετέρας σοφίας περιλάμψατε χρώμασιν. ἀπέλθω τῇ τῶν ἀριστευμάτων τοῦ μάρτυρος παρ' ὑμῶν νενικημένος γραφῇ· χαίρω τῇ τοιαύτῃ τῆς ὑμετέρας ἰσχύος σήμερον ἡττώμενος νίκῃ. ἴδω τῆς χειρὸς πρὸς τὸ τοῦρ ἀκριβέστερον παρ' ὑμῶν γραφομένην τὴν πάλην. ἴδω φαιδρότερον ἐπὶ τῆς ὑμετέρας τὸν παλαιστὴν γεγραμμένον εἰκόνος. κλαυ- D σάτωσαν δαίμονες καὶ νῦν ταῖς τοῦ μάρτυρος ἀριστείαις πληττόμενοι. φλεγομένη πάλιν αὐτοῖς ἡ χεὶρ καὶ νικῶσα δεικνύσθω. ἐγγραφέσθω τῷ πίνακι καὶ ὁ τῶν παλαισμάτων ἀγωνοθέτης Χριστός· ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας, ἀμήν.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

* Φωτεινοῦ τοῦ θεοφιλεστάτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκκλησιεκδίκου τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ ἐπισκόπου γενομένου τῆς αὐτῆς πόλεως.

E

Ἔτι μηδὲ τοῦτο διαλάθῃ τὸ θαῦμα, μηδὲ συγχωρώμεν τῷ θεσπεσίῳ πατρὶ, τοῦτο δὴ μάλιστα συνεπικρύψαι σπουδάζοντι. νὺξ μὲν γὰρ ἦν, καὶ διεπορευόμεθα σὺν τάχει πολλῷ, ὡς δὴ κατὰ τὴν ἀντίπεραν γῆν Μαυρίκιον τὸν βασιλέα καταληψόμενοι· Μαυρίκιον τὸν πάλαι μὲν δικαιότατον καὶ πραό-

* Ἔστιν ἀρχαία βίβλος ἐν τῇ ἀποστολικῇ βιβλιοθήκῃ ἐν ᾗ πολλαὶ ἄλλαι χρήσεις πατέρων καὶ περικοπαὶ παρὰ τὰς ἐν τῇ συνόδῳ ἀναγνωσθείσας δοκοῦσι παρεμβεβλῆσθαι, ἐκτὸς οὖσαι δηλαδὴ τῆς συνεχείας τῶν διαλαλιῶν, κἀν ταῖς λοιπαῖς βίβλοις μὴ ἐφευρεθασαι. μία γοῦν τῶν παρεμβληθεισῶν δοκεῖ περικοπῶν αὕτη ἡ ἐκ τοῦ βίου τοῦ Νηστευτοῦ, ἅτε δὴ μὴ ἐν πάσαις ταῖς βίβλοις τῆς συνόδου ταύτησι ἐμφερομένη.

1 Adnotatio Græci Scholiastæ. *Harduinus.*

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

πρόπιπτον, νῦν δὲ ἤδη καὶ μάρτυρα. τοῦτο γὰρ ὁ βύθιος αὐτῷ δράκων ὁ τύραννος καὶ μὴ βουλόμενος ἐχαρίσατο. καὶ τοίνυν σπουδῇ ἐβαδίζομεν. γυνή δέ τις ὡραία σφόδρα καὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ τὴν ὄψιν καὶ τὴν ψυχήν, καὶ πλουσία λίαν οὖσα μᾶλλον, οὐ δοκοῦσα δὲ διὰ τὴν συνοικοῦσαν αὐτῇ συμφοράν, πόρρωθεν ἐωράτό μοι συναναφυρομένη τῷ πλήθει τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν πτωχῶν· διωκομένη δὲ παρὰ τῶν ἐπὶ τούτοις τεταγμένων, οὐδαμῶς ἐνεδίδου, ἀλλά τοι μετὰ δακρύων αἰδημόνη διὰ τὴν φύσιν, διὰ τὴν ἀνάγκην ἀναιδῶς παρηνώχλει. ταῦτα ὁρῶν, τὴν τάξιν ἣν ἐτετάγμην, καταλιμπάνω, καὶ καταλαμβάνω τὴν ἄνθρωπον· καὶ ὅ, τι βούλοιτο ἂν, ἐπιθανόμην. ἡ δέ· ἄνδρα ἔχω, φησί, καὶ δαιμόνιον ἔχει ἤδη τοῦτό γε· καὶ μυρίοις, ὡς εἰπεῖν, ἁγίοις τόποις καὶ ἁλαβέσιν ἀνθρώποις προσαγαγοῦσα τὸν ἄθλιον, ἴσχυσα πλέον οὐδέν. τὸ δὴ ἓν τελευταῖον ἀπὸ τῆς ἐρήμου νῦν παραγέγονα. τῷ ἁγίων γὰρ τῷ κατὰ ταύτην ὁ παρὰ πάντων σχεδὸν τῷ ἐκεῖσε θαυματουργῶν ἐπὶ τῷ θαυματουργεῖν μαρτυρούμενος, πρὸς τὴν ἁγιότητα καὶ αὐτὸς ἀπειπών, ἀπελθεῖν, ἔφη, πρὸς Ἰωάννην τὸν πατριάρχην τὸν μέγαν, ἐκεῖθέν τε κομιῇ μετ' εὐλογίας ἀρχιερέως Θεοῦ παντοκράτορος εἰκόνα τῆς παρθένου μητρὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀποίσεις, καὶ ἀποκομιεῖς τινὶ εἰκόνα εἰς οἶκον, ἣν κατεσκεύωκας ἐν γῇ σῇ. ἰδοὺ γὰρ ἀποστελεῖ ἤδη τὸν ἄνδρα τὸν σὸν, καὶ καταικιεῖ γε αὐτὴν ἐν αὐλαῖς οἰκεσι· καὶ οὐ μὴ ὄψηται τινὰ πόλιν τοῦ βασιλέως, ἣ ἀπελεύσῃ νῦν, τὴν μεγάλην· καὶ ὑψώσεις, καὶ ἀναθήσεις τὸ ὁμοίωμα, καὶ χωρήσεται ἅγιον οἶκόν σου· καὶ ἔσαι, πᾶς ὃς ἂν κατασκηνώσῃ ἐν αὐτῷ, εὐλογηθήσεται· καὶ ἰδοὺ φυγὴ φεύξεται, καὶ ἀπηλλοτριωμένον ἔσαι τὸ πνεῦμα, καὶ οὐκέτι οὐ μὴ ἐγγιεῖ, διότι κύριος ἐγγύς, καὶ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ δόξα αὐτοῦ. ἀμήν. ταῦτα εἰ πᾶσαν προσάγω τῷ πατριάρχῃ κατὰ τὴν ἡμέραν τὴν ἐφεξῆς, τὴν ἐν τοῖς παρασκευαῖς εἰωθυῖαν ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου τῷ πλησίον εἴσοδον ποιεῖσθαι. καὶ ἀναφέρω τῷ τὸ πράγματος περιπέτειαν, νεανικῶς ὁμοῦ καὶ ῥητορικῶς, νῦν δέ γε ὑφειμένως καὶ γοερῶς. καὶ ἔχαιρον ὡς δῆθεν πείσων, ἐλπίζων ἅμα ἐπαινεθήσεσθαι, καθότι τοὺς ὅπως δυσσεβεῖς αἱρεῖσθαι τῷ ὑποθέσεων. ἔτι δέ μοι διδάσκοντι, καὶ λέγοντι κατὰ ἀξίαν· ὅτι ὁ ἐρημίτης, ὦ δέσποτα, εἰ πως ὑπὸ Θεοῦ κινηθεὶς, ὡς ἄρα ὑμεῖς ὀκνηροὶ ἀποδιώκειν μέλλη· διακόπτει τέ μοι τὸν λόγον, καὶ τῷ θυμῷ ζέσας· ναὶ κύριε, ναὶ δέσποτα, τῷ φωνῷ ἄρας ἐρημίτης ἐβόα· ναὶ, ἵνα ἐγὼ ὁ κύριος ἐκβάλλω τὸν δαίμονα. ἵνα εἶπω, σοὶ λέγω τῷ ἀκαθάρτῳ, ἔξελθε ἀπὸ τοῦ πλάσματος, καὶ ὕπαγε ὧδε καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ ἄφαντον. τοιαῦτα κελεύεις ἵνα φλυαρῶ ἄνθρωπος ῥυπαρὸς καὶ ἁμαρτωλός. εἰ ἐσὲ θαυματουργοῦντα τὸ ἐμὸν ἐκβάλετε πνεῦμα. ἔχων χρήζεις πολλῶν, ἀδελφὲ Φωτεινέ, μὰ τὰς τῶν ἁγίων εὐχάς· ὅτω παρ' ἐλπίδας ἀτιμωθεὶς, ἀνεχώρουν ἐρυθριῶν· καὶ ἠρέμα ὑπεκδραμών, ἐφερόμην ὅπῃ καὶ τύχοι, τοῖς ἀπαντῶσιν ἐμπίπτων, ὡς δὴ κεχραιπαληκώς· καὶ καταλαμβάνω τινὰ τῶν ἱερατείων μόλις ἐχατιάν. καὶ θυμῷ θυμωθεὶς· τῆς γὰρ δὴ λύσης ἤδη τὸ πλεῖσον εἰς θυμὸν ἀπενηνέχθη, καθότι οὐχ εὕρισκον χάριν ἐνώπιον τοῦ ἀρχιερέως τοῦ Θεοῦ τοῦ μεγάλου· πολλὰ σιωπῇ καταβόων ἐπ' ἐμαυτοῦ, καὶ ὅτι οὐκ εἴη

& mitissimus fuit; nunc autem & martyr: hoc enim profundissimus ei draco & tyrannus etiam nolendo donavit. Cum ergo festine ambularemus, mulier quædam speciosa valde, tam veste, quam vultu & anima, quæ dives admodum fuerat, sed non putabatur propter calamitatem quæ inerat ei, procul apparuit mihi mixta cum multitudine fratrum nostrorum pauperum, quæ * persecutionem ab his passa, qui super isto erant ordinati, nequaquam recedebat, sed cum lacrymis, licet verecundata propter naturam, necessitatis tamen causa impudenter inferebat molestiam. His visis ordinem, in quo fueram deputatus, B relinquo, & apprehendo mulierem, & quidnam vellet, interrogabam. At illa: Virum, inquit, habeo & dæmonium habet: & tertius annus est iste, ex quo denis millibus, ut ita dicam, venerabilibus locis & religiosis hominibus hunc miserum obtuli, & nihil obtinere amplius valui. Ad extremum ego nunc ab eremo veni. Nam ille ipse, qui in ea præ omnibus fere sanctis miracula facientibus, in patrandis miraculis testimonium * habebat ad curationem * exhortans: Vade, inquit, ad Joannem patriarcham magnum, indeque feres cum benedictione summi sacerdotis Dei omnipotentis imaginem virginis C matris Dei; & ibis, & portabis imaginem in domum, in qua habitasti in terra tua. Ecce enim mittes de cetero virum tuum, & locabis eum in atriis domus tuæ; & non videbit civitatem regis magnam, ad quam nunc proficisceris: & exaltabis, & pones similitudinem, & fiet sanctificatio domui tuæ: & erit ut omnis quicumque habitaverit in ea, benedictione benedicatur: & ecce fuga fugiet, & alienatus erit spiritus, & ultra non appropinquabit ei, eo quod Dominus prope sit, & in sæcula gloria ejus. Amen. His dictis, adduco eam ad patriarcham die sequenti, * qui sex D ta feria consueverat in Dei genitricis templo juxta ingressum facto celebrare: & refero * negotii circumstantiam, nunc quidem valde juveniliter simul & rhetorice, nunc autem summisse ac dolenter: & gaudebam, suadere sperans pariter & laudari, eo quod ita pias asserem propositiones. * Adhuc autem mihi mœsto, & docenti, quoniam eremita, E nem; ut dicam, tibi dico immundo, o domine, dixit a Deo motus, quod merito vos domine expulsurus sis: interdicit sermonem meum, & furore fervens; etiam domine, etiam domine, vocem extollens eremita clamabat: etiam, ut ego dominus ejiciam dæmoexi a figmento, & vade huc atque illuc, & ad invisibile: talia jubes ut garriam homo sordidus & peccator: si estis mira operantes, meum ejicite spiritum. Orationum eges multarum, frater Photine, per orationes sanctorum. Sic præter spem inhonoratus, recedebam erubescens: & silenter effugiens, efferebar retrorsum, & fortuito, & in obviantes quasi crapulatus incidebam: apprehendo vix quamdam sacelli extremitatem: & furore commotus (plurimum namque tristi-

* Gr. rejecta ab his

* habet, * Gr. ad curationem & ipse nihil proficiens

* Gr. die sexta feria de more in Dei genitricis propinquum templum effecturus ingressum: * casum advertum

* Gr. Adhuc autem mihi docenti, & cum libertate dicenti, q.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787

tiæ jam in furorem efferebatur, eo quod non invenerim gratiam in conspectu summi sacerdotis Dei magni) multa silentio in memetipso * reputabam, & quod non esset ab isto quidquam boni ulli ovium sperandum, pastore videlicet nobis ad lupi naturam perveniente. In his ergo cum essem hæsitans, mihi consilium fit. Et mittens domum ex sequentibus quemdam, defero dominæ imaginem ex his quæ illic positæ erant, satis oppido speciosam: & adornans valde bene, & ut erat possibile ad evidentius apparendum & repu-

* Gr. conquerebar,

f Gr. quia a maximo patre ut. i. inc. acceptam imaginem.

tandum, * quia oportebat a maximo patre, utpote jam inclinato, accipere imaginem, tenui hanc, & dedi mulieri; orareque pro nobis, & patriarchæ gratias multas confiteri, atque abire cum gaudio jubebam. At illa liberabatur * modicum & exultans, & non habens quod * faceret. Unde & erat utriusque quasi dimidium gaudium. Nam ego quidem * putabatur, non autem gaudebam. Illa vero & putabatur, & gaudebat: sed intentio & rei finis non habebat initium. Tunc ergo animi defectionem, quæ nos obtinuerat, consolari taliter opinatus, acquisivi * aliud, contemplans & reputans, quem, quando, & ubi, & in quo, & quomodo, vel qua nobis me-

* Gr. propemodum

* Gr. fieret.

* Gr. putabar, seu, videbar,

* Gr. aliam,

diante * abirem seductus & circumveniens mulierculam miserrimam, & ita miserabilem, & tantas fiducias nobis commendantem. Maxime autem contristabar, utpote separans mulierem a meliorum protectione, & per alium talia sapientem ad ea * quæ dealbari verebatur. In his rursus, & propter hujusmodi seductionem, & dicere atque oblatrare spiritum existimavi: & quia ipse ego e contrario firmaverim atque locaverim stabilitatem, quæ erat dæmoni circa hominem. Et quod factus sum ei & materia & occasio calumniarum justarum, non dum dico contra memetipsum solum, * ergo contra omnes quidem Christianos, & contra sacerdotes primum; eo quod uxorem quidam presbyter altero typho, ajunt, altero dæmone, qui erat mendacii, præjudicavit: quod nihil profecto est aliud, quam in Beelzebub ejicere velle dæmonia. Hæc quidem mihi & hujusmodi indesinenter animam ingressa atrociter conturbabant, & inficiebant, & magna expectare dabant mala tam ab hominibus, quam ab ipso Deo. Verumtamen recogitabam, & referebam mihimet ipsi * excusationem, & quamdam quasi consolationis phantasiam ad præsens imponebam, dicens apud me: Deus enim de futuro faciet curam. * In hoc quippe anno intra locum forte nobis morietur sive muliercula, sive ipse vir, sive alius quisquam. Moriar autem multotiens ego, & cessabit * qui tristitiam inferebat. Igitur in his tunc a dyscolis, quæ circa miseram mulierem erant, ut rebar, liberatus, rebar a turba liberari. Post annos reor ferme tres stabam penes ipsas sacras portas magni templi Et ecce mulier elevans supercilia, & vehementer ac indefesse pronuncians & respirans, intuita est in me, & proximam interrogabat: ipse, putas, est? vel quid?

* Gr. seduxissem & circumvenissem

* Gr. quæ opus illi erant exhibitione

* Gr. sed

* simulationem

* Gr. In hoc quippe intermedio. tempore forte

* Gr. quod tristitiam, & ita mss. Jol.

τὸ ἀπὸ τῶδε ἐλπίσαι ὕδωρ ἀγαθὸν ὕδασι τῆς προβάτων, τῷ ποιμένι ἡμῶν αὐτῷ πρὸς λύκου φύσιν ἐκβάντος καὶ ἐκδεδιητημένῳ. Ἐν τούτοις οὔτι μοι καταρεμβῶ, βελὴ γίνεται. καὶ σείλας οἱαδεῖ τῷ ἑπομβίων τινά, κομίζω τῶν ἀνατεθειμβίων ἐκείσε πάνυ δὴ πάνυ περικαλλῆ τῆς δεσποίνης εἰκόνα. καὶ κατισχηματισάμενος ἔυ μάλα καὶ ὡς οἷόν τε ἦν πρὸς τὸ πιθανῶς ὀφθῆναί τε καὶ νομισθῆναι, ὅτι δὴ παρὰ τῦ μεγίστου πάππου, ὡς δὴ τὸ λοιπὸν ἐπικαμφθέντος, λαβὼν τῇ εἰκόνα κατέχοιμι, ἐπιδὺς τῇ γυναικὶ τῇ εἰκόνα, ἔυχεσθαί τε ὑπὲρ ἡμῶν, τῷ τε πατριάρχῃ χάριτας πλείστας ὁμολογεῖν, ἀπιέναι μετὰ χαρᾶς ἐνεκελευόμην. ἡ δὲ ἀπηλλάττετο μικρὸν καὶ σκιρτῶσα, καὶ οὐκ ἔχουσα ἥτις καὶ χθόιτο. ἰῶ ὥσπερ ἐξ ἡμισείας ἀμφοτέρων ἡ χαρά. ἐγὼ μὲν γὰρ ἐδόκουν μὲν, οὐκ ἔχαιρον δέ· ἡ δὲ καὶ ἐδόκει, καὶ ἔχαιρεν. ἀλλ' ὁ σκοπὸς καὶ τὸ τῦ πράγματος τέλος οὐκ εἶχεν ἀρχήν. τότε μὲν οὖν ἰῶ κατισχῦσαν ἡμᾶς ἀθημίαν παραμυθεῖσθαί πως οἰηθεὶς, προσεκτησάμην ἑτέραν, ἀναθεωρῶν τε καὶ ἀναλογιζόμενος, τίνα, καὶ πότε, καὶ τῦ, καὶ ἐπὶ τίνι, καὶ ὅπως, καὶ τίνος ἡμῖν μεσιτευούσης εἴλκυσεν ἐξηπατηκώς τε καὶ σοφισάμενος γύναιον ἄθλιον, καὶ ὕτως ἐλεεινὸν, καὶ τηλικαύτης ἐλπίδας ἡμῖν παρακατατεθέμενον. μάλισα δὲ ἰωιώμην, ὡς δὴ καὶ προσαφηρημένος τῇ ἄνθρωπον τῇ τῶν ἀμεινόνων προσασίαν, καὶ τὸ δὶ ἑτέρου τά γε τοιαῦτα σοφῦ πατρὸς, ἅπερ ἐδεῖτο, διακεκονῆσθαι. ἐπὶ τούτοις αὖ καὶ οἷα τοιότης ἕνεκα τῆς ἐξαπάτης φωνεῖν, ἐρεῖν τε καὶ προσολακτήσειν τὸ πνεῦμα προσανελογιζόμην· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐγὼ τοὐναντίον βεβαιώσω τε καὶ ἐμπεδώσω τῇ πρὸς τὸν ἄνθρωπον τῷ δαίμονι προσεδρείαν. καὶ ὅτι γθυοίμην αὐτῷ καὶ ὕλη καὶ πρόφασις κατηγορημάτων δικαίων, ἅπω λέγω κατ' ἐμαυτὸν γε μόνα, κατὰ πάντων μὲν ὧν ἐφεξῆς τῶν Χριστιανῶν, καὶ κατὰ τῶν ἱερέων γε πρῶτον· καθότι τῇ γαμετῇ ὁ πρεσβύτερος ἑτέρῳ τύφῳ, φασὶν, ἑτέρῳ δαίμονι τῷ τῦ ψεύδους ἠδίκησεν· ὅπερ ἐσὶν οὐδὲν ἕτερον, ἢ τοῦτο ἐκεῖνο σαφῶς, ἐν Βεελζεβὰλ ἐθέλειν ἐκβάλλειν δαιμόνια. τοιῦτα μοι δή μοι καὶ τὰ τοιαῦτα συνέχει τῇ ψυχῇ, εἰσιόντα δεινῶς, ἐπεπίραττέ τε καὶ συνεπεθόλει, καὶ μεγάλα ἐλπίζειν ἐδίδει κακὰ καὶ πρὸς ἀνθρώπων, καὶ πρὸς αὐτῦ τῦ Θεῦ. πλεῖν ἀντεπενόουν τε καὶ ἀντεισῆγον ἐμαυτῷ σκῆψιν, καί τινα δῆθεν παραψυχῆς φαντασίαν τὸ παρὸν ἐτίθουν, λέγων ἐπ' ἐμαυτῦ· τῷ γὰρ Θεῷ μελήσει τῦ μέλλοντος. ἐν γὰρ τούτῳ τῷ χρόνῳ τῷ μεταξὺ τεθνήξοιτό που ἴσως ἡμῖν ἢ τὸ γυναῖον, ἢ καὶ αὐτὸς ὁ ἀνὴρ, ἢ καί τις ἄλλος· ἀποθάνοιμι δὲ πολλάκις ἐγὼ, καὶ πεπαύσεταί τὸ λυπᾶν. ἐπὶ τούτοις μὲν δὴ τότε ἦν περὶ τινὰ ἀθλίαν γυναῖκα δυσκόλων, ὥς γε ᾤμην, ἀπαλλαγεὶς, ὥμην ὄχλου ἀπηλλάχθαι. μετὰ δὲ χρόνους οἱμαί πως ἓξ εἰσήκειν μοι πρὸς αὐταῖς δήπου ταῖς ἱεραῖς πύλαις τῦ μεγάλου ναῦ· καὶ ἰδοὺ γυνὴ ἐπάρασα τὰς ὀφρῦς, καὶ σφοδρὸν ἅμα καὶ σωτονον καὶ φθεγγομένη καὶ ἀναπνέουσα, βλέψασα εἰς ἐμὲ, τὴν πέλας ἠρώτα· ὅτος ἆρα ἐσίν; ἢ τί; καὶ προσφθεγξαμένη· ναὶ αὐτός ἐσιν ἀληθῶς· δρόμῳ ἴεται, καὶ προσπίπτει μοι πρὸς τὰ γόνατα· καὶ κατενεχθεῖσα προσρήγνυταί μοι τοῖς ἀσραγάλοις, καὶ κατεφίλει περιλαβοῦσα, κειμένη πρὸς τὸ ἔδαφος. ἐγὼ μὲν οὖν ἰωιεχόμην τέως καὶ ἔχαιρον, καὶ

τῆδε

ANNO CHRISTI 787.

τῆδε χάκεῖσε πρὸς τὸς ὄχλυς διέβλεπον θρυπτό- A μβυ@, ϗ τοῖς περιεστηκόσι κεμβάλιν θεάσασθαι διδὸς, ϗ ἐνδεικνύμβυος, ὅτι ἄρα ἰῶ πι ϗ αὐτὸς τῆβ πολλὰ δυναμβύων. ἡ δὲ τά τε ἄλλα, ὁπόσα τῆβ δεομένων ἰῶ, προσεπῆσα, ϗ τὸ, προσκυνῶ τὸν κύριν, προσεπεπῆσα πολλάκις· ἰῶ γὰρ ἐκεῖσε· εἶπε μβύ τοι ϗ προσεπισφίγυσα λίαν ἡμᾶς, ἐπικαταβάλλει τῇ βίᾳ τοῖς νώτοις τοῖς ἑαυτῆς. ϗ πεσὼν ἐκείμιν, γέλως ἐντεῦθεν τῆβ περιεστηκότων πολύς· ϗ μόλις ὑπὸ τᾶ κατηρυθριακέναι δ᾽γανασὰς προσερράπισα, ϗ δεκανοὺς ἐκάλουν, ϗ πρὸς τὸ δικανικὸν ἁρπάζεσθαι τινὰ ἀνοσίαν ἐκέλευον. ἐπεὶ δὲ τῷ προσώπῳ ἐνατενίσας εἰκάζειν ἠρξάμιν, τωύτιν ἐκείνιν εἶναι τινὰ πάλαι· προστίθειγάρ B τοι ϗ τὸ, ὅτι ὁ Θεὸς τὸν μισθὸν τᾶ οἴκυ μυ δῴη σοι δέσποτα· τότε δὴ τότε ἀνεθεώρουν τὸ πᾶν, ϗ ἅμα χαίρων τε ϗ ἀγωνιῶν, τᾶτο ϗ μόνον ἠρώτων· ἰάθης; ἢ πῶς ἰάθης; ἔφιν. ϗ θῳλαβᾶσα ἐπὶ σχολῆς διηγήσατο τὴν ἄφιξιν τὴν εἰς τὴν χώραν, τὴν εἰς τ οἶκον τ ἑαυτῆς ἀποκομιδὴν τῆς εἰκόνος· ϗ ὅτι πρὸς ὕψος ἤρται, ϗ προσανατέθειται τᾶ δωματίυ τοῖς τοίχοις ἱεροπρεπῶς ἅμα ϗ εὐπρεπέστατα· ὅπως δὲ ϗ χρόνον ὑπόσυχνον τῇ εἰκόνι προσυλακτῆσάντε ϗ κατορχησάμβυοι, ϗ μικρᾶ σπαράξαν τὸ πλάσμα, τὸ πνεῦμα τέλος οἰχήσοιτο. Ὦ γέγονεν ἡμῖν ἀξιᾶν, ἔφη, τὸ πάσχειν ὄντως τὸ πάλαι. τὰς γὰρ τὰ παραυλήσια πάσχοντας ὁ τόπος, ὁ τύπος δὲ μᾶλλον τ παρθένυ μήτρὸς ἐξιᾶται. τᾶτο μὲν οὖν τὸ πέρας τῆς ὡφελείας.

ACTIO IV.

& locuta ; etiam ipſe eſt veraciter ; curſim movetur , & procumbit mihi ad genua ; & flexa comprehendit mihi talos , & oſculabatur circumplexans , & jacens in pavimento . Ego quidem ſinebam interim & gaudebam , & huc atque illuc ad turbas circumſpiciebam * præminens , & his qui circumſtabant jacentem * videndus , & oſtendens quod eſſem utique alicui , & ipſe eorum qui multa poſſunt . At illa alia quædam quæ egenarum erant , ſæpius allocuta ; * (erat enim inde) deinde tamen & conſtringens nos valde , deponit vi tergis ſuis : & jacebam cadens , riſus factus hinc circumſtantibus multum ; & vix præ reverentia exurgens , dedi ei alapam , & decanos vocabam , & ad * decanum rapere ſceleratam jubebam . * Nam & faciem intuitus , arbitrari cœpi hanc illam eſſe , quæ olim . Apponebat quippe & hoc , quia Deus mercedem domus meæ det tibi Domine . Tunc plane , tunc cuncta videbam , pariterque gaudens & * agonizans , hoc ſolum interrogabam : ſana facta es ? vel quomodo ſana facta s ? & aſſumens * ſecreto , enarravit adventum ad regionem , & deportationem imaginis ad domum ſuam : & quia in excelſum elevata , & ſuperpoſita eſt in parietibus domicilii ſacre pariter & decentiſſime . Ut autem & per tempus frequens imagini oblatrans atque * deluſum figmentum diſcerpens ſpiritus , in fine * inſonuit : & facta eſt nobis medicina , dixit , quod * patiebatur olim in veritate . Eos enim qui ſimilia patiuntur , locus , imo figura virginis matris curat . Hic eſt enim finis cauſæ ,

* delicias faciens , Gr. videri dans, & mſ. lol.

* Gr. addit. & veneror dominum , impius locuta ; erat enim ibi.

* decanicum * Gr. Poſt veto ſ.

* certans

* Gr. in otio,

* Gr. inſultans, ac fere figmentum, &c. Gr. diſceſſerit.

* Gr patiebamur Matth. 18.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε· γέγραπται, ὅτι ἐπὶ δύο ἢ τριῶν μαρτύρων σταθήσεται πᾶν ῥῆμα. ϗ σήμερον παρέσησαν ἡμῖν πλεῖσαι ἱεραὶ βίβλοι, αἵ τινες τὰς νόας ἡμῶν ἤρδευσαν, ϗ ἐπληροφόρησαν περὶ τῆς ἀποκατασάσεως τῶν ἁγίων εἰκόνων.

Καὶ ἀνέγνω Πέτρος ὁ ἀναγνώστης.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phociæ dixit : Scriptum eſt , quia in duobus vel tribus teſtibus ſtabit omne verbum : & hodie exhibiti ſunt nobis plurimi ſacri libri , qui mentes noſtras rigaverunt , & ſatisfecerunt de reſtitutione ſanctarum imaginum .

D

Ἐκ τᾶ βίυ τῆς ὁσίας Μαρίας τῆς Αἰγυπτίας. οὗ ἡ ἀρχή.

De vita beatæ Mariæ Ægyptiæ ; cujus initium eſt.

Vide P. Henſchenium die 2. Aprilis. *Hard.*

Μυστήριον βασιλέως κρύπτειν, καλόν· τὰ δὲ ἔργα τᾶ Θεᾶ ἀναφανδὸν κηρύττειν, ἔνδοξον. ϗ μεθ᾽ ἕτερα. τὰς μὲν ἄλλας ὁ ναὸς εἶχε, μηδενὸς ἐμποδίζοντος. ἐμὲ δὲ μόνην τὴν πύλαιαν ἐκ εἴδεχετο, ὥσπερ τινὸς στρατιωτικῆς πληθύος πεπιεσμένης εἰς τᾶτο, τῆς ἐμοὶ προσαχθείσης ἀποκλεῖσαι τινὰ εἴσοδον· ὅπου μέ τις ἀθρόα διεκώλυε δυνάμις. ϗ πάλιν ἔστην εἰς τὰ προώλια. τοῦτο τρὶς τε ϗ τετράκις παθοῦσά τε ϗ ποιήσασα, ἀποκαμοῦσα λοιπὸν, ϗ μηκέτι ὠθεῖν ϗ ἀντωθεῖσθαι ἰσχύουσα· ἐγεγόνει γάρ μοι ϗ τὸ σῶμα ἐκ τῆς βίας κατίσχνον. ἐνδοῦσα λοιπὸν ἀνεχώρησα, ϗ ἔστην ἔν τινι γωνίᾳ τῆς αὐλῆς τᾶ ναᾶ. ϗ μόλις ποτὲ ἐν συναισθήσει τῆς αἰτίας τῆς κωλύσης με ἰδεῖν τὸ ζωοποιὸν ξύλον γεγένημαι. ἤψατο γάρ μυ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς καρδίας λόγος σωτήριος, ὑποδεικνύς μοι, ὅτι ὁ βόρβορός@ ἰῶ τῶν ἔργων μυ ὁ τὴν εἴσοδον κλείων μοι. ἠρξάμην τοίνυν κλαίειν ϗ ἀποδύρεσθαι, ϗ τὸ στῆθος ἔλυπτον, στεναγμὸς ἐκ βάθυς τῆς καρδίας ἀνάγων. κλαίυσα δὲ ὁρῶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ ἱστάμην,

Secretum regis celare bonum eſt , opera vero Dei prædicare glorioſum eſt . Et poſt aſia : Alios quidem templum habebat , nemine impediente : me vero miſeram non recipiebat , veluti quadam militari multitudine ad hoc ordinata vel juſſa , ut mihi excluderet aditum : taliter me quædam * audax prohibebat virtus . Et iterum ſteti in atriis : hoc ter & quater patiens ſive faciens , deficiens , ultra jam pelli & repelli non valui : factum enim mihi eſt corpus præ vi defeſſum . Deſinens ergo receſſi , & ſteti in quodam angulo aulæ templi : & vix tandem ad conſcientiam perveni cauſæ prohibentis me videre vivificum lignum : Tetigit enim mihi oculos cordis ſermo ſalutaris , oſtendens mihi , quod cœnum eſſet operum meorum , quod introitum mihi claudebat . Cœpi igitur flere ac plangere , atque pectus percutiebam , gemitus ex profundo cordis attrahens . Cumque plorarem , video de loco in quo ſtabam , imaginem

* Gr. conferta

ACTIO IV.

sanctissimæ Dei genitricis desuper stantem : & ajo ad eam indeclinabiliter intuens : Virgo domina, quæ Deum Verbum secundum carnem genuisti ; novi quidem, novi, quod non sit decibile, neque rationabile, me ita sordidam & ita luxuriosam, imaginem contemplari tuam, quæ semper es virgo casta, corpus & animam habens mundam & impollutam. Justum enim est, ut luxuriosam me munditia tua odio habeat & detestetur. Verumtamen quoniam, ut audivi, ideo factus est Deus quem genuisti, homo, ut vocet peccatores ad pœnitentiam ; auxiliare mihi, quæ sola sum, non habens quemquam in adjutorium. Jube etiam mihi indulgeri ecclesiæ ingressum, ne prives me visione ligni, in quo secundum carnem affixus Deus quem genuisti, sanguinem proprium pro me in redemptionem dedit. Jube mihi etiam, o domina, januam aperiri sacratissimæ crucis adorationis. Ecce te do Deo, qui ex te genitus est, vadimonium, quod ulterius carni huic injuriam non inferam per turpem quamcumque commixtionem : sed cum lignum crucis filii tui videro, mundo & his quæ in mundo sunt, confestim abrenunciem, & statim ibo quocumque ipsa, utpote salutaris * vades, insinaveris & duxeris me. His dictis, ac si quadam certitudine percepta, fidei fervore, miserationis genitricis Dei confisa, & movens meipsam de illo loco, in quo stans deprecationem faciebam ; & venio rursus ; & ingredientibus memet commiscui : & non erat jam ullus qui me impelleret & * repelleret, nullusque prohiberet januæ appropinquare, per quam in templum ingrediebantur. Comprehendit ergo me horror & ecstasis, & tota ex toto torquebar atque tremebam. Deinde cum pervenissem ad januam, quæ utique tunc mihi fuerat obserata, ac si omnino virtus, quæ prius me impedierat, nunc mihi præparasset ingressum, ita sine labore ingressa sum : ita intra sancta sanctorum ingredi digna effecta sum. Nam & vivificam crucis visionem promerui, & Dei vidi mysteria, quin & quam sit paratus ad suscipiendam pœnitentiam. Projiciens itaque meipsam super terram, & sancto illo adorato pavimento, currebam * postulatura, penes eam quæ mihi fidem dixerat, accelerans. Fio itaque in illo loco, in quo vadimonii chirographum scriptum est : & genu flexo coram sanctissima virgine Dei genitrice, his usa sum verbis : Tu quidem bonitatis amatrix domina, tuam in me ostendisti misericordiam : tu indignæ non es abominata deprecationem : vidi gloriam, quam juste non videmus nos luxuriosi. Gloria Deo qui per te peccatorum suscipit pœnitentiam. Quid enim habeo peccatrix amplius considerare, vel fari ? Tempus est, domina, ut compleantur jam fœdera vadimonii, cui fidem dixisti. Nunc deduc quo jusseris. Nunc esto mihi magis salutis magistra, manu ducens in viam quæ ad pœnitentiam dirigit. Et cum hæc adhuc dicerem, audivi quemdam a longe clamantem : Si Jordanem transieris, bonam invenies requiem. Ego vero hanc vocem audiens, & hanc propter me factam fuisse credens, lacrymata clamavi, & Dei genitrici vociferata sum : Dei geni-

Matth. 9.

* vas,

* Gr. repellebatur,

* egressa,

ANNO CHRISTI 987.

Α ἐπάνω εἰκόνα τῆς παναγίας θεοτόκου ἑστῶσαν· καί φημι πρὸς αὐτὴν ἀκλινῶς ἀτενίσασα· παρθένε δέσποινα ἡ τὸν Θεὸν λόγον κατὰ σάρκα γεννήσασα, οἶδα μὲν, οἶδα, ὡς ἐκ ἔστιν ἁπρεπές, οὐδὲ ἄλογον, τὴν ὅλως ῥυπαρὰν ἐμέ, τὴν ὅτως πανάσωτον, εἰκόνα καθορᾶν σου τῆς ἀειπαρθένου, τῆς ἁγνῆς, τὸ σῶμα καὶ ψυχὴν ἐχούσης καθαρὰν καὶ ἀμόλυντον. δίκαιον γὰρ ἐστι τὴν ἄσωτον ἐμὲ ὑπὸ τῆς σῆς καθαρότητος μισεῖσθαί τε καὶ βδελύσσεσθαι. πλὴν ἐπείπερ, ὡς ἤκουσα, διὰ τοῦτο γέγονεν ὁ Θεὸς ὃν ἐγέννησας, ἄνθρωπος, ὅπως καλέσῃ τοὺς ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν· βοήθησόν μοι τῇ μόνῃ, καὶ μὴ ἐχούσῃ τινὰ εἰς βοήθειαν. ἐπίταξον κἀμοὶ συγχωρηθῆναι Β τῆς ἐκκλησίας τὴν εἴσοδον· μὴ στερήσῃς με τὸ ξύλον ἰδεῖν, ἐν ᾧ κατὰ σάρκα προσπαγεὶς ὁ Θεός, ὃν ἐγέννησας, τὸ αἷμα τὸ ἴδιον ὑπὲρ ἐμοῦ εἰς ἀντίλυτρον δέδωκεν. ἐπίταξον κἀμοὶ ὦ δέσποινα, τὴν θύραν ἀνοιχθῆναι τῆς θείας τοῦ σταυροῦ προσκυνήσεως. καὶ σε δίδωμι τῷ ἐκ σοῦ τεχθέντι Θεῷ ἐγγυητὴν ἀξιόχρεων, ὡς ἐκέτι τὴν σάρκα ταύτην συμβείσω δι' αἰσχρᾶς οἱασδήποτε μίξεως· ἀλλ' ἵνα τὸ ξύλον τοῦ σταυροῦ τοῦ υἱοῦσου θεάσωμαι. κόσμῳ γὰρ τοῖς ἐν κόσμῳ πᾶσιν ἀπόπτυτος, καὶ αὐτίκα ἐξέρχομαι, ὅπου ἂν αὐτή ὡς ἐγγυητὴς σωτήριος ὑπόδῃ καὶ ὁδηγήσῃ με. ταῦτα εἰποῦσα, καὶ ὥσπερ τινα πληροφορίαν λαβοῦσα τὸ τῆς πίστεως C ἔμπυρον, τῇ ἀσπλαγχνίᾳ τῆς θεοτόκου θαρρήσασα, κἀγὼ ἐμαυτὴν ἐξ ἐκείνου τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἑστῶσα ἐποιούμην τὴν δέησιν· καὶ ἔρχομαι πάλιν, καὶ τοῖς εἰσιοῦσιν ἐαυτὴν ἐγκατέμιξα. καὶ ἐκέτι μοὶ οὐδεὶς ὠθῶν με ἀντιθέμενος, οὐδεὶς ὁ κωλύων τὸ πλησίον γενέσθαι με τῆς θύρας, δι' ἧς τὸν οἶκον εἰσήεσαν· ἔλαβέ με οὖν φρίκη καὶ ἔκστασις, καὶ ὅλη διόλου ἐκλονούμην καὶ ἔτρεμον. εἶτα φθάσασης μου εἰς τὴν θύραν τὴν ἕως τότε ἠσφαλισμένην μοι, ὡς εἰ πᾶσα ἡ δυνάμις ἡ πρότερόν με κωλύσασα, νῦν ἐμοὶ προσδοποιεῖ τὴν εἴσοδον, ὅτως εἰσῆλθον ἀπόνως. ὅτως ἐντὸς τῶν ἁγίων τῶν ἁγίων γεγένημαι. τῆς τε γὰρ ζωοποιοῦ θείας τοῦ σταυροῦ κατηξίωμαι, καὶ εἶδον τοῦ Θεοῦ τὰ μυστήρια, καὶ οἷός ἐστιν ἕτοιμος D τοῦ δέχεσθαι τὴν μετάνοιαν· ῥίψασα τοίνυν ἐμαυτὴν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τὸ ἅγιον ἐκεῖνο προσκυνήσασα ἔδαφος, ἔδρεχον δεξιοῦσα, πρὸς τὴν ἐγγυησαμένην γενέσθαι σπεύδουσα. γίνομαι τοίνυν ἐν ἐκείνῳ τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ τὸ τῆς ἐγγύης ὑπεγράφη χειρόγραφον. καὶ γόνυ κλίνασα ἔμπροσθεν τῆς παναγίας παρθένου θεοτόκου, τούτοις ἐχρήμην τοῖς ῥήμασι· σὺ μοι ὦ φιλάγαθε δέσποινα, τὸ σὸν ἐν ἐμοὶ ἐπιδείξω φιλάνθρωπον· σὺ τῆς ἀναξίας οὐκ ἐβδελύξω τὴν δέησιν. εἶδον δόξαν, ἣν δικαίως οὐχ ὁρῶμεν οἱ ἄσωτοι. δόξα τῷ Θεῷ, τῷ διὰ σοῦ δεχομένῳ τὴν ἁμαρτωλῶν τὴν μετάνοιαν. τί γὰρ ἔχω πλέον ἡ ἁμαρτωλὸς ἐννοῆσαι, ἢ φθέγξασθαι; καιρός ἐστι δέσποινα πληρωθῆναι λοιπὸν τῆς ἐγγύης, ἧς ἐπεγγυήσω, τὰ σύμφωνα. νῦν οὖν ὅπου κελεύεις, ὁδήγησον· νῦν χρεία μοι μᾶλλον σωτηρίας διδάσκαλος, χειραγωγοῦσα πρὸς τὴν ὁδὸν τὴν εἰς μετάνοιαν ἄγουσαν· καὶ ταῦτα ἔτι λέγουσα, ἤκουσά τινος πόρρωθεν κράζοντος. ἐὰν τὸν Ἰορδάνην διέλθῃς, καλὴν εὑρήσεις ἀνάπαυσιν. ἐγὼ δὲ τῆς φωνῆς ταύτης ἀκούσασα, καὶ ταύτην δι' ἐμὲ γενέσθαι πιστεύσασα, δακρύσα ἔκραξα, καὶ τῇ θεοτόκῳ ἐβόησα· θεοτόκε δέσποινα μὴ ἐγκαταλίπῃς με.

ANNO CHRISTI 787.

με. καὶ ταῦτα εἰποῦσα ἔξειμι τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ, καὶ συντόνως ἐβάδιζον.

Ιωάννης ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπε· τὴν τοιαύτην εἰκόνα ἡμεῖς ἐθεασάμεθα ἐν τῇ ἁγίᾳ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλει, καὶ πλειστάκις αὐτὴν ἠσπασάμεθα.

Στέφανος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, νοτάριος καὶ ῥεφερενδάριος τοῦ εὐαγοῦς σεκρέτου, ἀνέγνω.

Ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου μάρτυρος Προκοπίου, οὗ ἡ ἀρχή.

Κατὰ τοὺς καιροὺς ἐκείνους ἐβασίλευσε Διοκλητιανὸς ὁ τύραννος. καὶ μεθ' ἕτερα· ὁ δὲ νεανίας χαρὰν μεγάλην λαβὼν καὶ πίστιν ἐθαρσοποιήθη· ὁμοίως καὶ πάντες οἱ σὺν αὐτῷ. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ τῆς νυκτὸς ὑπέστρεψε μετὰ τῶν στρατιωτῶν, καὶ ἦλθεν ἐν τῇ Σκυθοπόλει. καὶ προσκαλεσάμενος κρυφίως πᾶσαν τὴν συντεχνίαν τῶν χρυσοχόων καὶ ἀργυροπλαστῶν, ἠρώτα αὐτούς. λέγων. δύνασθέ μοι ποιῆσαι σκεῦος, ὃ ἐγὼ ἐκδίδωμι ὑμῖν; οἱ δὲ φοβηθέντες τὸ αὐστηρὸν τοῦ ἀνδρὸς, συμβούλιον ποιήσαντες, ἔστησαν ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἕνα τὸν μείζονα αὐτῶν τεχνίτην ὀνόματι Μάρκον, εἰπόντες· οὗτος ποιήσει κύριε τὸ θέλημά σου. καὶ μετ' ὀλίγα. ὁ δὲ Μάρκος οὐκ ἐπείθετο αὐτῷ· ὁ δὲ νεανίας ἔπεισεν αὐτὸν, λέγων· ὅτι ἕως θανάτου οὐ μὴ ἀπαγγείλω τῷ βασιλεῖ τὸ μυστήριον. ὁ δὲ πεισθεὶς, διὰ τῆς νυκτὸς ἐν μυστηρίῳ κατὰ μόνας εἰργάσατο τὸν σταυρὸν δι' ἀργυρίου καὶ χρυσίου. καὶ ἐγένετο, ἐν τῷ πληρωθῆναι τὸν σταυρὸν, καὶ ἀνορθοῦσθαι, ὤφθησαν ἐν αὐτῷ τρεῖς εἰκόνες· καὶ ἐπεγέγραπτο τῇ Ἑβραΐδι διαλέκτῳ ἄνω ἐν τῇ ἀρχῇ· Εμμανουήλ. καὶ ἐν ταῖς ἑκατέρωθεν ἀρχαῖς· Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ. ἠβουλήθη σὺν ὑφοραθεὶς ὁ Μάρκος ἀπαλεῖψαι τὰς εἰκόνας, καὶ οὐκ ἠδυνήθη, ἡ γὰρ χεὶρ αὐτοῦ ἔμεινεν ὡσεὶ ξηρά. ἀλεκτρυόνος δὲ φωνήσαντος, ἦλθεν ὁ δοὺξ ὁ λεγόμενος Νεανίας εἰς τὸν οἶκον Μάρκου, τοῦ ἆραι τὸν σταυρόν. καὶ ἰδὼν αὐτὸν, προσεκύνησεν αὐτόν. καὶ λέγει τῷ Μάρκῳ· τί ἐστι ταῦτα τὰ πρόσωπα, καὶ τίς ἡ ἐπιγραφή; λέγει αὐτῷ· κύριε ἐν ᾗ ὥρᾳ ἐτελέσθη τὸ ἔργον, ἀνέτειλαν αἱ εἰκόνες αὗται· καὶ οὐ γινώσκω τίνος, ἢ τίς ἡ ἐπιγραφή. ὁ δὲ Νεανίας ἔγνω τινὰ δύναμιν ἐν αὐτῷ εἶναι. καὶ προσκυνήσας τὸν σταυρὸν, εἴλυσεν ἐν πορφύρα, καὶ ἐπορεύθη τὴν ὁδὸν αὐτοῦ χαίρων, δεδωκὼς τῷ τεχνίτῃ Μάρκῳ τιμὰς πλείους· καὶ εἰσῆλθε μετὰ τῶν δύο νουμέρων ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ τοῦ εὐαγοῦς πατριαρχείου ἀνέγνω.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Θεοδώρου ἀρχιμανδρίτου Σικέων· οὗ ἡ ἀρχή.

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ. καὶ μεθ' ἕτερα. ὄντος δὲ αὐτοῦ ὡς ἐτῶν δώδεκα, ἐγένετο θανατικὸν ἐκ τοῦ βουβῶνος ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ, ὥστε καὶ αὐτὸν ἀῤῥωστῆσαι παραπλήσιον θανάτου. ἀπήγαγον δὲ αὐτὸν ἐν τῷ εὐκτηρίῳ οἴκῳ τοῦ ἁγίου Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, τῷ ὄντι πλησίον τοῦ χωρίου, καὶ ἀνέκλιναν πρὸς τὰ * εἴσοδα τοῦ θυσιαστηρίου. ἐπάνωθεν δὲ αὐτοῦ ἐν τῷ σταυροδόχῳ

εἰσόδια

A trix domina, ne derelinquas me. Et his dictis, exivi de atrio templi, & constanter ambulabam.

ACTIO IV.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter, & vicarius orientalium pontificum sedium, dixit: Talem imaginem nos vidimus in sancta Christi Dei nostri civitate, & crebrius eam salutavimus.

Stephanus Deo amabilis diaconus, notarius & referendarius venerabilis patriarchici secreti, legit.

Ex passione sancti martyris Procopii; cujus initium est.

B Per illa tempora regnavit Diocletianus tyrannus. Et post alia: Adolescens autem gaudio magno percepto in fide roboratus est, similiter omnes qui cum eo erant: & eadem noctis hora reversus est cum militibus, & venit Scythopolim. Et advocatis occulte omnibus auri & argenti artificibus, interrogabat eos, dicens: Potestis mihi facere vas, quod ego vobis expono? Qui timentes austeritatem viri, consilio facto statuerunt coram eo unum, qui erat major eorum, artificem nomine Marcum, dicentes: Iste faciet, domine, voluntatem tuam. Et post pauca: Marcus autem non parebat ei. Adolescens vero persuasit illi, dicens, C quia usque ad mortem non indicabo imperatori secretum. Qui credens, per noctem in secreto operatus est crucem de argento & auro. Et factum est ut consummata & erecta cruce, apparerent tres in ea imagines: & erat superscriptum Hebraica dictione sursum in principio, Emmanuel: & in utrisque initiis, Michael, & Gabriel. Voluit ergo Marcus reveritus delere imagines, & non potuit. Manus enim ejus manebat veluti arida. Cum autem gallus vocem dedisset, venit dux qui dicebatur * adolescens, ad domum Marci, ut tolleret crucem: & videns eam, adoravit illam, & dicit Marco: Quæ sunt hæ facies, & quæ D superscriptio? Dicit ei: Domine in ea hora, qua consummatum est opus, ortæ sunt iconæ istæ; & nescio cujus, vel quæ sit superscriptio. Porro * adolescens cognovit quamdam virtutem in ea esse. Et adorata cruce, involvit purpura, & ivit viam suam gaudens, datis artifici Marco pretiis pluribus: & introivit cum duobus numeris in civitatem suam.

* Neanias

* Neanias

Stephanus reverendissimus monachus & librorum custos venerabilis patriarchii legit.

E

Ex vita sancti patris nostri Theodori archimandritæ Sicensium; cujus initium est.

Benedictus Deus & Pater Domini nostri Jesu Christi. Et post alia: Cum autem esset quasi annorum duodecim, facta est mortalitas ex bubone in illa villa, ita ut ipse infirmaretur pene ad mortem. Porro detulerunt eum in oratoriam domum sancti Joannis Baptistæ, quæ erat juxta villam, & * statuerunt eum ad introitum altaris. Porro super illud in receptaculo crucis

2. Cor. 1.

* straverunt

ACTIO IV.

cis ſtabat imago Salvatoris noſtri Jeſu Chri-
gi. Cumque ex dolore bubonis cruciaretur,
repente de imagine ceciderunt ſuper eum
roris guttæ : & ſtatim gratia Dei a dolore
convaluit, & ſanus effectus eſt, & ivit do-
mum ſuam : & poſt brevia : Imitari igitur
volens David in Deo decibili hymnodia,
cœpit diſcere pſalterium. Cumque difficile
cum multoque labore didiciſſet uſque ad
decimum ſextum, imminentem decimum
ſeptimum pſalmum non valebat memoriæ
commendare. Meditans ergo in oratorio
ſancti martyris Chriſtophori, quod erat de
proxima villa, & non valens ediſcere,
proſternens ſe ſupra faciem, deprecabatur
Deum, ut docibilem ſe faceret ad ſpalmo-
rum meditationem. Porro amator homi-
Matth. 7. num Deus, qui dixit, *Petite, & dabitur vobis*, dedit ei petitionem ipſius. Itaque
ſurgens de pavimento, & imagini Salvato-
ris intendens, & ſupplicans ſenſit dulcedi
nem melle ſuaviorem illatam in os ſuum.
Qui agnita Dei gratia, & percepta dulce-
dine, gratias egit Deo : & ab hora illa fa-
docibilius cilius ac * bene doctæ memoriæ pſalterium
commendabat.

Coſmas Deo amabilis diaconus & cubu-
cleſius legit.

EPISTOLA GREGORII SANCTISSIMI papæ Romani ad ſanctiſſimum Germanum, qui fuerat patriarcha Conſtantinopoleos.

QUalis & quæ delectatio meam ſic lætificare animam novit, ſicut gratificus nuncius ſuper tuo nomine, quod reverendum revera mihi & magnificandum decenter eſt, o ſanctificate & divinitus acte ? Hoc enim & nunc ego per honorabiles literas tuas evangelizatus exultavi, & præ nimio gaudio, ſpiritu lætificatus ſum. Deinde in cælum extendens oculum, gratiarum dominatori omnium Deo retuli actiones : qui taliter etiam modo voluit, & fine tenus vobis cooperatur, & omnia veſtra in lucem educit. Hoc enim & orandum mihi eſt noctu & interdiu, & nunquam aliquando hoc deſiderium deferendum eſſe in Chriſto confidens pronunciabo. Teſtimonium autem perhibet ſermoni meo, o ſuperlaudabilis & a Deo dilecte, etiam tuæ per omnem horam benevolentiæ recordatio : quam habitatricem habens in labiis, & dolorem verbi ferre non valens, illico ad affatum per literas properavi. Eſt enim debitum mihi, & debitis cunctis inſignius, te fratrem meum & propugnatorem eccleſiæ ſalutare ac alloqui, & luctaminum tuorum collaudare materias. Etiamſi quis dicat & valde convenienter clamet potius ea impietatis præcurſor, qui nunc paſſus eſt, bona actione malam actionem tuis commutaturus felicitatibus. Nam arbitrabatur ſecundum illum qui deſurſum cecidit, fremere ſimul & prævalere adverſus pietatem : ſed impeditur cælitus ſpe fraudatus : & audiebat quidem ab eccleſia ea quæ & Pharao prius Ægyptius
Exod. 15. tyrannus, Moyſe de illo canente : *Dixit inimicus, perſequens comprehendam, partibor ſpolia, replebo animam meam*. Sed & audiebat quæ & ipſe diabolus, & cum pro-

ἴσατο εἰκὼν τῦ σωτῆρ☙ ἡμῶν Ιησῦ Χριστῦ. ὀδυνωμένε τινων αὐτῦ ἐκ τῦ βουβῶνος, ἄφνω ἐκ τῆς εἰκόνος ἐπέσαξαν αὐτῷ σταγόνες δρόσε· καὶ ἀθέως τῇ χάριτι τῦ Θεῦ ὑγιὴς ἐγένετο, καὶ ἀπῆλθεν ἐν τῷ οἴκῳ αὐτῦ. καὶ μιμῆσθαι τοίνυν θέλων τὸν Δαβὶδ ἐν τῇ θεοπρεπεῖ ὑμνῳδίᾳ, ἤρξατο μανθάνειν τὸ ψαλτήριον. δυσκόλως δὲ μετὰ πολλῦ κόπε μαθόντος αὐτῦ ἕως ἐκκαιδεκάτε, τὸν ἐπιόντα ἑπτακαιδέκατον ψαλμὸν ἐκ ἠδυήσατο ἀποστηθίσαι. μελετῶν γὰρ ἐν τῷ ὰκτητείῳ τῦ ἁγίε μάρτυρος Χριστοφόρε, ἴσῳ ὄντι ἐκ τῦ πλησίον τῦ χωρίε, καὶ μὴ δυνάμενος μαθεῖν, ῥίψας αὐτὸν ἐπὶ πρόσωπον, ἐδέετο τῦ Θεῦ, ὅπως εὐμαθῆ αὐτὸν ποιήσῃ εἰς τὴν τῶν ψαλμῶν μελέτην. ὁδὲ φιλάνθρωπος Θεὸς ὁ εἰπών· αἰτεῖτε, καὶ δοθήσεται ὑμῖν· ἔδωκεν αὐτῷ τὴν αἴτησιν αὐτῦ. ἀνασάντι γοῦν ἐκ τῆ σωτῆρος προσέχοντι καὶ δεομένῳ, ἥδεσε γλυκύτητος ἡδύτερον μέλιτος ἐνεχθεῖσα ἐν τῷ στόματι αὐτῦ. ὁ δὲ γνοὺς τὴν χάριν Τῦ Θεῦ, καὶ μεταλαβὼν τῆς γλυκύτητος, καὶ εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ, ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης εὐκόλως καὶ εὐμαθῶς ἀπεστήθισε τὸ ψαλτήριον.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκον☙ καὶ κουβουκλείσι☙ ἀνέγνω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΤΟΥ *ἁγιωτάτε πάπα Ρώμης πρὸς Γερμανὸν τὸν ἁγιώτατον πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως.*

ΠΟΙΑ καὶ τίς θυμηδία τὴν ἐμὴν ὅτως οἶδεν εὐφραίνειν ψυχὴν, ὡς ἡ περὶ σὲ τὸ σεμνὸν ὄντως ἐμοὶ καὶ ὑπερφυὲς ὄνομα καὶ καλλώπισμα, ἡγιασμένε καὶ θεοδήγητε, χαροποιὸς ἐπαγγελία; ταύτην γὰρ καὶ ἀρτίως ἐγὼ τοῖς τιμίοις σε γράμμασιν εὐαγγελισθεὶς ἀνεσχίρτησα, καὶ ὑπὸ τῆς ἄγαν χαρᾶς τῷ πνεύματι ἀνεζωπύρησα. εἶτα εἰς οὐρανὸν ἀνατείνας τὸ ὄμμα, εὐχαριστίας ἀνέπεμψα τῷ παντεμόνι τῶν ὅλων Θεῷ, τῷ ὕτω καὶ νῦν εὐδοκήσαντι, καὶ μέχρι τέλους ὑμῖν συνεργοῦντι, καὶ πάντα εἰς φῶς ἄγοντι τὰ ὑμέτερα. τῦτο γὰρ καὶ δὲ εὐχῆς ἐσί μοι νύκτωρτε καὶ μεθ' ἡμέραν· καὶ ὅποτε ταύτης ἀφέξομαι τῆς ἐφέσεως, εἰς Χριστὸν θαῤῥῶν ἀποφαίνομαι. μαρτυρεῖ δέ μοι τῷ λόγῳ καὶ ἡ κατὰ πᾶσαν ὥραν Τῆς ὑμετέρας, ὦ πανεύφημε καὶ Θεῷ πεφιλημένε, καλοκἀγαθίας ἀνάμνησις· ἣν τινα ἔναυλον ἔχων, τοῖς χείλεσι τὴν ὠδῖνα τῦ λόγου φέρειν ἀδυνατῶ, αὖθις πρὸς τὴν διὰ γράμματος ἐχώρησα πρόσρησιν. ἔσι γὰρ χρέος ἐμοὶ, καὶ χρεῶν ἁπάντων ἐπισημότατον, Τόσε τὸν ἐμὸν ἀδελφὸν, τὸν τῆς ἐκκλησίας πρόμαχον προσαγορεῦσαι καὶ προσειπεῖν, καὶ τῶν παλαισμάτων ἐξομνῆσαι τὰ αἴτια. εἰ καί τις ἐρεῖ καὶ μάλα εἰκότως· βοάτω μᾶλλον αὐτὰ ὁ νῦν πεπονθὼς, καὶ τῇ ἀπραξίᾳ τὴν δυσπραξίαν τοῖς σοῖς ἀντιλλαξάμενος εὐτυχήμασι, τῆς ἀσεβείας ὁ πρόδρομος· ἐπεὶ γὰρ ἔφετο κατὰ τὸν ἄνωθεν πεσόντα καταφρυάξεσθαι ἅμα καὶ κατισχύσαι τῆς ἀσεβείας, συμποδίζεται ἄνωθεν, τῆς ἐλπίδος διαψευσθείς. καὶ ἦκεν μὲν παρὰ τῆς ἐκκλησίας, ἅπερ καὶ Φαραὼ τὸ πρότερον ὁ Αἰγύπτιος τύραννος, Μωϋσέως αὐτῷ καταπάδοντος· εἶπεν ὁ ἐχθρὸς, διώξας καταλήψομαι, μεριῶ σκῦλα, ἐμπλήσω ψυχήν με. * ἐπεφωνεῖτο δὲ ἅπερ αὐτὸς ὁ διάβολος, τῆς προφητικῆς αὐτῷ ὑποφωνήσης

ANNO CHRISTI 787.

* ex L χρσῆτο ἅπερ αὐ

ANNO CHRISTI 787.

νάσης κατάρας· διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς καθέλοι σε εἰς τέλος· ἐκτίλαι σε καὶ μεταστήσαι ἀπὸ σκηνώματός σου, καὶ τὸ ῥίζωμά σου ἐκ γῆς ζώντων. ὅπως ἐκεῖνος παρ' ἐλπίδα τῆς κατ' ἐλπίδα διαψευσθεὶς ἐγχειρήσεων ὤλετο, τῇ τῆς ἀνωθεν ὑμῶν ἐπιμαχίας σεμνότητι τῆς κατὰ θεομαχίας ἐκνεκενθείσης τὰ ἀποσάτα, καὶ ὡρὸς ἐσχάτιον ἐληλαμμένα παιωλεθρίαν μικρὰ δεῖν τοῦ χειρομάχου φρυαγματος· ὡς ἐπ' αὐτῷ τὸ τῆς γραφῆς ἐπαληθεῦσαι ῥητόν· πόζον δυναστῶν ἠθέτησε, καὶ οἱ ἀθετοῦντες περιεζώσαντο δυνάμιν. διότι ὁδὸν ὡρὸς τὸ ἀσθενὲς τοῦ Θεοῦ τὸ ἰσχυρὸν τῆς τῶν θεομάχων ἐδελυξίας καθέσηκε. Ὃ συνεκπολεμεῖν τῷ Θεῷ τὸν κόσμον ἐπὶ τοὺς παράφρονας εἴρηται. * πῶς γὰρ ἂν μὴ θεοῦ πολεμούμενος ὁ ἁγιασμὸς σὺ κατὰ Θεοῦ τῆς ἀθέων κίνησις ἀρνικοτὰν τὸν ἀφανῶς πολεμούμενον, καὶ συμπολεμοῦντι δὲ μᾶλλον εἰπεῖν ἀληθέστερον, καὶ τοὺς πολεμοῦντας ξοπόμενον, ἵνα οὕτως ἀπερίσχωτης παρατάξεως, ὡς ὁ Θεὸς αὐτός σοι παρέδειξεν; ἡγεῖσθαι προσάξας ἐν τῇ παρεμβολῇ τῆς Χριστοῦ * βασιλείας τὸ ἔνδοξον ὄντως καὶ ἐπίσημον λάβαρον, τὸν ζωοποιὸν λέγω σαυρόν, τὸ μέγα κατὰ τοῦ θανάτου τῆς αὐτοῦ μεγαλειότητος τρόπαιον· ἐν ᾧ τοῦ κόσμου τετραμερῶς τὰ πέρατα διεγράψατο, ἐγκατασίξας προγράμμασιν. εἶτα καὶ τὴν ἁγίαν εἰκόνα τῆς πάντων δεσποίνης καὶ ὄντως ἀγνῆς θεομήτορος, ἧς τὸ πρόσωπον οἱ πλούσιοι τοῦ λαοῦ λιτανεύσουσι. καὶ γὰρ ἁγία, καθὼς τοῖς πατράσι δοκεῖ, ἥτις ὅπω παρ' ὑμῶν εὐσεβῶς τιμηθεῖσα παρέσχε τὰς ἀμοιβάς. ἐπεὶ ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει κατὰ τὸν μέγαν Βασίλειον. καὶ εὐσεβείας ἀναμέσως ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὑποθεσις, καθὼς φησιν ὁ Χρυσόστομος· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας πεπληρωμένην. εἶδον γὰρ ἐν εἰκόνι ἀγγέλων στίφη βαρβάρων διώκοντα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα· κύριε ἐν τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῆς ἐξουδενώσεις. καὶ ὅδαμοῦ ἡ ἐκκλησία παρέσφαλεν, εἰ καὶ ὅπως λελόγισαι. συγχωρήσοι ὁ Θεὸς, ὅτε κατ' ἐθνικὴν ἡ παράδοσις ἀκολουθίαν· μὴ γένοιτο· * εἰ καὶ ὁ σκεπὸς τὰ πράγματος κατάτι δοκιμάζεται, καὶ ὅδαμοῦ σκοπεῖται τὰ ἀποπλύσματα. ἐπεὶ οὖν ἐν Παναιάδι τῇ πόλει παρὰ τῆς αἱμορροούσης λίαν εὐσεβῶς κινηθείσης εἰς ἀνάμνησιν τοῦ περὶ αὐτὴν θαύματος γενομένης ἀπεπέμπετο, ἵνα τῆς ἀναφυείσης ποτὲ πόας πρὸς τοῖς ποσὶ τοῦ εἰκόνος τοῦ κυρίου ἡμῶν ἀνασηλωθέντος παρὰ τούτης ἀνδριάντος, ὃ ξένης τῷ εἴδει, ὁ γνωσμα, προκειμένης τοῖς πᾶσι, παντοίων νοσημάτων ἀλεξητήριον ἵνα συγκαταβάσει καὶ ἀγαθότητι αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ σωτῆρος ἡμῶν. νομικὴ μᾶλλον εἰπεῖν ἡ τοιαύτη ἔνθεσις ἀνασήλωσις, εἰ καὶ τύπων ἐκτυπωτέρα, καὶ τῆς σκιᾶς προτιμοτέρα ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια. διὸ μεγίστην σωτηρίας ὑπόθεσιν ἡ τῶν ἁγίων ἐμήχυσις θεοβούλως τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦτο κεφάλαιον παραδέδωκεν, ὥστε ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσι, καὶ ἐν ταῖς χρωματουργίαις τῶν σεπτῶν Ἁγίων χαρακτῆρα κατὰ τὸ ἀνθρώπινον τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου ἀνασηλοῦσθαι· δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου καταννοοῦντες, καὶ ὡρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦτε παθους αὐτοῦ, καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου χειραγωγούμενοι, καὶ τῆς ἐντεῦθεν ἠρεμούσης τῷ κοσμῳ ἀπολυτρώσεως. καὶ ὁδοὶ ἐντεῦθεν τῆς

phetica illi prænunciaretur maledictio : *Propterea destruet te Deus in finem , evellet te , & emigrabit te de tabernaculo tuo , & radicem tuam de terra viventium* . Ita & ille præter spem conatibus , qui in spe erant , frustratus periit , superno agone vestro & robore , apostatæ enervata impugnatione adversus Deum , deorsum effecta , & ad novissimum propemodum expulsa exitium Christum impugnantis ferocitate : ita ut super eo scriptura veraciter impleatur , quæ dicit : *Arcus fortium superatus est , & infirmi accincti sunt robore* : pro eo quod nulla est ad infirmum Dei firmitas abominationis eorum qui Deum impugnant , & pugnare pro Deo mundum contra insentatos * asserit . Quomodo ergo non cum Deo pugnans , o tu sanctissime , adversus eos qui sine Deo & contra Deum sunt , commoveris ? Qui videlicet inveniunt eum qui invisibiliter oppugnatur , imo ut verius dicamus , simul pugnat , & hostes in fugam vertit : ac ubi sic cœpisti prælium , ut Deus ipse tibi monstravit ? præesse præcipiens in castris regni Christi gloriosum vere ac insigne labarum , id est , vivificam crucem , magnum contra mortem magnitudinis suæ trophæum : in quo mundi quadrifarie terminos circumscripsit , lineamentis distinguens . Deinde & sanctam imaginem omnium dominæ ac veræ Dei matris , cujus vultum divites plebis deprecabuntur . Etenim sancta est , quemadmodum patribus videtur , quæ taliter a vobis pie honorata tribuit vicissitudines . Nam imaginis honor ad principalem transit , secundum Basilium magnum . Et pietate est plena venerabilium imaginum causa , sicut dicit Chrysostomus : Ego & cera perfusam amavi picturam pietate refertam : vidi enim in imagine angelum cuneos barbarorum persequentem , & David veritatem dicentem : Domine in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges . Et nequaquam ecclesia erravit , licet ita fuerit æstimatum . Indulgeat Deus , & neque secundum gentilem consequentiam est traditio (absit) & intentio rei secundum quid probatur , & nequaquam considerantur quæ perficiuntur . Nam neque in Paneade civitate hæmorrhoissæ pie motæ in recordationem facti in se miraculi repudiabatur , cum orta esset herba circa pedes statuæ , quæ ab ea in nomine Domini Jesu Christi erecta est : & extranea erat , incognitaque specie , positaque omnibus in variorum languorum remedium condescensione & bonitate Dei & Salvatoris nostri . Imo legalis , ut * jam dicamus , hujusmodi est in Deo erectio ; licet * figuris magis signanda : & umbræ præferenda sit gratia & veritas . Unde maximam salutis causam sanctorum cœtus Dei consilio hoc capitulum * tradidit in universorum vultibus , & colorum operationibus venerabilem & sanctum characterem secundum humanitatem ejus , qui tollit peccatum mundi , erigamus , per eum humilitatis celsitudinem Dei verbi considerantes , & ad memoriam conversationis in carne factæ , tam videlicet passionis ejus & salutaris mortis , quam redemptionis , quæ hinc mundo effecta est , manu quodammodo ducti : & nulla est hinc a divinis

ACTIO IV.

1. Reg. 2.

* scriptum est.

Sup. 5.

Psalm. 72

* ita Gr. figuris expressior

* Gr. h. cap. eccleſiæ trad.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

vinis dissonantia. Si enim propheticæ præ-
locutiones terminum minime perceperunt,
ne scribantur res ad ostensionem eorum
quæ adhuc facta non sunt: id est, si non
est incarnatus Dominus; non formetur
Matth. 2. sancta imago ejus secundum carnem. Si
non est natus in Bethlehem ex gloriosa
Luc. 2. virgine Dei genitrice, neque magi mune-
ra obtulerunt, neque pastoribus supra ste-
tit angelus, neque multitudo cælestis ex-
ercitus nato hymnum obtulit: si non in
ulnis genitricis ut infantulus ferebatur, qui
portat universa; & lactis alimoniam pertu-
lit, qui dat escam omni carni; nec hoc
figuretur. Si non a sene suspiciebatur, qui
vitæ tenet principatum & mortis, & om-
nium Dominus per eum agnitus simul &
prædicatus, & ut dimissionem concederet,
postulatus: si non in Ægyptum causa di-
spensationis pergebat super nubem levem,
omni scilicet lumine illustratam matrem
ac sanctitate robustam, qui in excelso se-
det, & redit ex Ægypto, & habitat Na-
zareth; ne figurentur coloribus. Si non
mortuos suscitavit, & erexit paralyticos,
& leprosis præbuit purgationem, & cæcos
illuminavit, deinde & expressam fecit lin-
guam mutorum, & bases claudorum firma-
vit, & expulit dæmones: nisi aperuit au-
res surdorum, & omnia operatus est glo-
riosa, & in Deo signa perfecit; ne pin-
gantur: & nisi passionem voluntarie susce-
pit, & infernum spoliavit, & surgens in
cælum ascendit, qui venturus est judicare
vivos & mortuos; * neque figurent scri-
pturæ vel historiæ, quæ ista enarrant,
tam per literas, quam per colores. At
si hæc omnia facta sunt, & magnum est
pietatis mysterium, utinam esset possibi-
le, ut cælum & terra & mare, animan-
tia quoque omnia & virgulta, & quid-
quid aliud est, enarrent illa & per vo-
ces & per literas, & per picturas. Eo-
rum enim quæ non sunt, formatio, ido-
lica pictura nominatur, quæ & paganæ fa-
bulationis poema finxit, eorum quæ nun-
quam fuerunt per essentiam, facturam de-
sipienter asseverans. Et certe nulla est con-
descensio ecclesiæ Christi cum idolis: ab-
sit. Neque enim vitulas adoravimus, ne-
que vitulum in Choreb fudimus, neque
a nobis creatura Deus æstimata est: sed
neque rursus sculptili procidimus, & Beel-
phegor initiati sumus, neque natorum oc-
cisores aut sacrificatores fuimus, aut oc-
culta mysteria celebravimus: neque filios
nostros & filias immolavimus unquam dæ-
monibus, ut in nos ea, quæ a Salomone
idolorum cultoribus dicta sunt, assuman-
tur. Numquid a nobis infecta est terra in
Reg. 11. sanguinibus? vel imaginem in templo fe-
cimus, quadriforme habentem idolum, &
hanc adoravimus? Numquid abominatio-
nem repentium & pecorum supra murum
templi depinximus? Aut iterum nos Eze-
chiel vidit plangentes Adonidem, & in-
censum Soli offerentes, de quibus dicit
Ezech. 8. apostolus: *Servierunt creaturæ potius quam*
Rom. 1. *creatori*. Putasne statuimus imagines dua-
Ezech. 23. rum fornicariarum in Ægypto, Oola sci-
licet & Ooliab, & eas adoravimus? An
rursus a nobis sacrificia Bel in Babylone,
Dan. 14. & Dagon in Palæstina oblata sunt? vel
Jud. 16.

θείων ἀσύμφωνον. εἰ γὰρ αἱ προφητικαὶ ἀναῤῥήσεις οὐκ εἰλήφασι τέλει περαίωσιν, μὴ γραφέσθω τὸ πρᾶγμα πρὸς ἔνδειξιν τοῦ μήπω γεγονέναι. τυπούσθω, εἰ μὴ ἐσαρκώθη ὁ κύριος, μὴ τυπούσθω ἡ κατὰ σάρκα ἁγία εἰκὼν αὐτοῦ. εἰ μὴ ἐτέχθη ἐν Βηθλεὲμ ἐκ τῆς ὑπερενδόξου παρθένου θεοτόκου, καὶ οἱ μάγοι τὰ δῶρα προσήγαγον, καὶ ποιμέσιν ἐπέστη ὁ ἄγγελος, καὶ πλῆθος οὐρανίου στρατιᾶς τῷ τεχθέντι τὸν ὕμνον προσέφερον. εἰ μὴ ἐν ἀγκάλαις τῆς τεκούσης ὡς βρέφος ἐφέρετο ὁ βαστάζων τὰ σύμπαντα, καὶ γαλακτοτροφίας ἠξιοῦτο ὁ διδοὺς τροφὴν πάσῃ σαρκί, μηδὲ τοῦτο τυπούσθω. εἰ μὴ ὑπὸ πρεσβύτου ὑπεδέχετο ὁ καταρχὼν τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, καὶ τοῦ ὅλων κύριος δι' αὐτοῦ γνωριζόμενος ἅμα καὶ κηρυττόμενος, καὶ ἵλεω ἀπόλυσιν παρ' αὐτοῦ δυσωπούμενος. εἰ μὴ ἐν Αἰγύπτῳ οἰκονομία ἐπορεύετο ἐπὶ νεφέλης κούφης, τῆς ὁλοφώτου μητρὸς καὶ ἐῤῥωμένης τῇ ἀγαθότητι καὶ ἁγιότητι, ὁ εἰς ὕψος καθήμενος· καὶ παλινδρομεῖ ἐξ Αἰγύπτου, καὶ οἰκεῖ πόλιν Ναζαρέτ· μὴ τυπούσθωσαν χρώμασιν. εἰ μὴ νεκροὺς ἤγειρε, καὶ ἐξανέστησε παραλύτους, καὶ λεπροῖς παρέσχε τὸν κάθαρσιν, καὶ ἀπομμάτους ὠμμάτωσεν, εἶτα καὶ τραυλὴν ἐποίησε γλῶσσαν μογιλάλων, καὶ βάσεις χωλοῦ ἐστερέωσε, καὶ ἀπήλασε δαιμόνια· εἰ μὴ διηνοίξεν ὦτα κωφῶν, καὶ πάντα εἰργάσατο τὰ παράδοξα, καὶ τὰς θεοσημείας ἐτέλεσε· μὴ γραφέσθωσαν· εἰ μὴ τὸ πάθος ἑκουσίως ἐδέξατο, καὶ τὸν ᾅδου ἐσκύλευσε, καὶ ἀνασὰς εἰς οὐρανοὺς ἀνελήλυθεν ὁ μέλλων ἔρχεσθαι κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· μὴ γραφέσθωσαν, μηδὲ τυπούσθωσαν αἱ τοῦτο δηλοῦσαι καὶ διὰ γραμμάτων καὶ διὰ χρωμάτων γραφαὶ καὶ ἱστορίαι. εἰ δὲ τοῦτο πάντα γεγόνασι, καὶ μέγα τὸ τῆς ἀσεβείας μυστήριον, εἴθε ἦν δυνατὸν καὶ τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, καὶ τὴν θάλασσαν, τὰ ζῶα πάντα καὶ τὰ φυτὰ, καὶ εἴτι ἄλλο, ἐκδιηγεῖσθαι αὐτὰ καὶ διὰ φωνῶν, καὶ διὰ γραμμάτων, καὶ ἱστοριῶν. τοῦ γὰρ μὴ ὄντων ἡ τύπωσις εἰδωλικὴ γραφὴ ὀνομάζεται, ἃ καὶ Ἑλληνικὴ μυθοποιία ἀνέπλαττε, τοῦ μὴ γεγονότων ἐν τῇ ὑπάρξει ληρῶδες τὴν ποίησιν. καὶ ὁμιλία συγκατάθεσις τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ μετὰ εἰδώλων· μὴ γένοιτο. οὐδὲ γὰρ δαμάλεις προσεκυνήσαμεν, οὐδὲ μόσχον ἐν Χωρὴβ ἐχαλκεύσαμεν, ὅτε Θεὸς ἡμῖν ἡ κτίσις λελόγισται· οὐδ' αὖ πάλιν τῷ γλυπτῷ ὑπεπέσομεν, καὶ τῷ βεελφεγὼρ ἐτελέσθημεν, οὐδὲ τεκνοφόνους τελετὰς ἢ κρύφια μυστήρια ἐτελέσαμεν, οὐδὲ τοὺς υἱοὺς ἡμῶν καὶ τὰς θυγατέρας ἐθύσαμεν δαιμονίοις ποτὲ, ὡς ἂν εἰς ἡμᾶς τὰ παρὰ Σολομῶντος τοῖς εἰδωλολάτραις λεγόμενα ἐκλαμβάνεσθαι. μὴ γὰρ ὑφ' ἡμῶν ἐφοινίχθη ἡ γῆ ἐν τοῖς αἵμασιν; ἢ εἰκόνα εἰς τὸν ναὸν ἐποιήσαμεν, τετράμορφον ἔχουσαν εἴδωλον, καὶ τοῦτο προσεκυνήσαμεν; μὴ βδέλυγμα ἐρημώσεως καὶ κτηνῶν ἐπὶ τοῦ τοίχου τοῦ ναοῦ κατεγράψαμεν, ἢ πάλιν ἡμᾶς Ἰεζεκιὴλ ἐθεάσατο θρηνοῦντας τὸν Ἄδωνιν, καὶ θυμιῶντας τῷ ἡλίῳ; περὶ ὧν φησιν ὁ ἀπόστολος· ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. μὴ ἄρα ἐσήμαμεν εἰκόνας τοῦ δυὸ πορνῶν ἐν Αἰγύπτῳ, τῆς Ὁλοδὰμ καὶ τῆς Ὁλίβας, καὶ τούτοις προσεκυνήσαμεν, ἢ ὧθις θυσίαι παρ' ἡμῶν τῷ Βὴλ ἐν Βαβυλῶνι, καὶ τῷ Δαγὼν ἐν Παλαισίνῃ προσηνέχθησαν ἢ τοῖς ἄλλοις θεοῖς τοῦ ἐθνῶν ὑπεπέσομεν; ἐκ ἔστι τοῦτο,

ἐκ

*Gr. nec scribantur, nec figurentur.

ANNO CHRISTI

ἐν μισθοῖ

ἀκ ἔστι. κατηγορείτω μηδείς, ὅτι * μηδὲν τῷ ὄν- A
των κ᾽ γλυομλων τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα ὁ
λαὸς τῦ Χριστῦ μέχρι τήμερον, πλὴν τῆς ἁγίας
κ᾽ ζωαρχικῆς τριάδος, ἐσεβάσθη, ἢ ἐλατρδσε-
μή γέγοιτο. ὁ μὲν γὰρ τρόπος τῆς τῷ εἰδώλων
λατρείας φανερός. Χριστιανοῖς δὲ θεοσεβέσιν ὁ
τῷ ἁπάντων δεσπότης τὸ προσκυνούμλον. εἰ δὲ
καί τις Ιυδαϊκῶς κινέμλος φανερὸς τλὶ ἔγκλησιν,
τὰ πάλαι τοῖς εἰδωλομανοῦσι καταβοώμλα ἐπιφη-
μίζει, κ᾽ εἰδωλολατρείαν ἐπιγράφει τῇ ἐκκλησίᾳ
ἡμῶν ἐκ τῆς τῷ σεβασμίων εἰκόνων ἐνθέου κ᾽
θαυμασῆς πρὸς τὰ κρείττονα ὁδηγήσεως, ἡγείσθω
μὲν ἑδὲν ἄλλο, ἢ κύων καθυλακτῷ· κ᾽ ὡς ἐν
σφενδόνῃ πόρρω ἀποβαλλόμλος ἀκουέτω ὡς Ιυδαῖος· B
εἶθε λῷ τὸν Ισραὴλ διὰ τῷ ὁρωμλων, ὧν προσε-
τύγη, φανερὸν ἀγαγεῖν τῷ θεῷ τλὶ φανερωτικὴν,
διὰ τῷ τυπικῶν μνημονδεῦν τῦ κτίσαντος, κ᾽ μὴ τὸν
μόχον κατέχειν κ᾽ τὰς μυίας ὑπὲρ τὰς πλάκας τῆς
διαθήκης. εἶθε τὸ ἅγιον θυσιαστήριον ἐπόθει μᾶλ-
λον, κ᾽ μὴ τὰς δαμάλεις τῆς Σαμαρείας. εἶθε
λῷ αὐτῷ φανερὸν τῇ ῥάβδῳ τῦ Ααρὼν, κ᾽ μὴ
τῇ Ασάρτῃ. καλὸν λῷ αὐτῷ ἅμα κ᾽ δίκαιον, τὴν
ὀμβρόθεον πέτραν ἀσπάζεσθαι, κ᾽ μὴ τὸν Βάαλ.
εἶθε λῷ αὐτῷ φανερὸς τλὶ ῥάβδον Μωσέως μᾶλλον
ὁρᾶν, Ϛ τλὶ σάμνον τὴν χρυσῆν, κ᾽ τλὶ κιβωτὸν,
τὸ ἱλαστήριον, τὸ πέτηλον, τὸ ἐφὼδ, τλὶ τράπε-
ζαν, τλὶ σκηνὴν τλὶ ἐσωτέραν Ϛ τλὶ ἐξωτέραν· C
ἅπερ πάντα εἰς δόξαν γλυόμλα τῦ Θεῦ, εἰ κὰ
χειροποίητα, ἀλλ᾽ οὖν ἅγια ἁγίων ἐλέγοντο. εἴ
τι κ᾽ τὰ χερυβὶμ τὰ γλυπτὰ, ὧν μνήμλιν ποιού-
μλος ὁ ἀπόστολος φησί· χερυβὶμ δόξης κατισ-
χιάζοντα τὸ ἱλαστήριον· οἷς κ᾽ τὴν θείαν ἐποχεῖ-
σθαι δόξαν παρὰ τῆς γραφῆς διδασκόμεθα. εἰ
τύτοις προσεῖχον, ὐκ ἂν τοῖς εἰδώλοις ὑπέπεσε.
πᾶν γὰρ ἔργον ἐν ὀνόματι κυρίυ γενόμλον, τί-
μιον κ᾽ ἅγιον πέφυκε. κ᾽ τί δεῖ τὸ γράμμα εἰς
μῆκος ἐκτείνεσθαι; κ᾽ μάλισα πρὸς ἄνδρα θεάρε-
σον, κ᾽ σκεῦος ἐκλελεγμένον Θεῷ, κ᾽ τὴν χάριν εἰ-
ληφότα τῦ πνεύματος, κ᾽ παρακύπτειν εἰς τὰ βάθη
τῷ θείων δογμάτων δυνάμλον, κ᾽ θεοδηγήτως κα- D
τανοεῖν εἰς ἄκρον τὸ ὕψος τῆς γνώσεως. ἀλλ᾽ εἰς
μέσον τῦδε, κ᾽ εἰς τὸ προκείμλον ἐπανέλθωμλν,
τῆς ὑπερμάχυ συ ἡγιασμλης, Ϛ πάντων τῷ Χρι-
στιανῶν δεσποίνης ἀποθαυμάζοντες τὰ μεγαλουργή-
ματα. κ᾽ οἷον αὐτὸς μὲν ὑπ᾽ αὐτῆς ἀνεδείχθης ἐν
ἅπασιν ὁδηγέμλος κ᾽ διασωζόμλος, κ᾽ κατὰ τῷ
ἐχθρῶν κραταιύμλος. ἐκεῖνοι δὲ οἱ ἐκ πολλοῦ
κατ᾽ αὐτῆς παροινήσαντες, ὡσῦτον εὗρον ἀντίμαχον
ὅσον εἶχον ἀντίδικον. κ᾽ τῦτο ἐ θαυμαστόν. εἰ γὰρ
Βεθυλία διὰ χειρὸς Ιυδὶθ γυναικὸς Ισραηλίτι-
δος διεσώζετο, ἧς ἔργον ἡ Ολοφέρνυ ἀναίρεσις,
* τῶν. σώτα- λῶ * σωτηρίαν τῦ Ισραὴλ οἱ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκή- E
ρυξαν· πῶς ὐκ ἂν ἔδει πλέον τλὶ σλὶ ὑπερφυᾶ
ἁγιότητι τοιαύτῃ συμμάχῳ κεχρημλίσθαι κατάρξαι
τῷ πολεμίων τῆς πίστεως, κ᾽ νίκην σεφανῶσαι ὑπὸ
ὑπὸ χεῖρα; ἀλλὰ ταῖς αὐτῆς ἱκεσίαις κ᾽ τῷ ἁγίων
ἁπάντων ὁ κραταιὸς ἐν πολέμοις Θεὸς ἡμῶν, ὁ
ἰσχυρὸς κ᾽ μακρόθυμος, ὁ ὁδηγήσας σε ὑπὲρ τὸν
Ιωσὴφ ὡσεὶ πρόβατον, φυλάξοισε ἡγιασμλὴ εἰς
χρόνυς ἐπιμήκεις, ἅπαν τὸ Χριστιανικὸν ἐνεργετεῖ-
σι πολίτευμα, κ᾽ τῷ θείῳ κανόνι πάντας σοιχεῖν
ὁδηγῦντι ἅμα κ᾽ παροξυνοντι, κ᾽ φυλάσσειν τὴν
παρακαταθήκλν· ἣν παρὰ τῶν πατέρων εἰλήφα-

aliis diis gentium procidimus? Non ſunt A
hæc, non ſunt: calumnietur nullus: quo- ACTIO
niam in nullo eorum quæ conſiſtunt & fa- IV.
cta ſunt, nomen quod eſt ſuper omne no-
men populus Chriſti uſque hodie, præ-
ter ſanctam vivificam Trinitatem, coluit,
vel * ſervivit: abſit. Nam modus idolo- * Gr. latria adoravit.
latriæ manifeſtus eſt. Chriſtianis autem
Dei cultoribus omnium dominator eſt ado-
randus. Porro ſi quis Judaico more ad
acculationem motus, quæ olim contra ido-
lorum cultores dicta ſunt, diffamaverit,
& idololatriam eccleſiæ noſtræ aſcripſerit
ex venerabilium imaginum deifico & mira-
bili ad meliora ducatu, nihil aliud arbi- B
tremur, quam ut canis latret, & in fun-
da procul abjectus audit ſicut Judæus:
Utinam & Iſrael per viſibilia viſus eſſet
Deo adorationem offerre, & per typica
memor eſſet creantis, & non vitulum re-
tineret ac muſcas ſuper tabulas teſtamen-
ti. Utinam ſanctum altare magis deſide-
raſſet, & non vitulas Samariæ. Utinam
attendiſſet Aaron virgam, & non Aſtar-
tem. Bonum quippe ſimul & juſtum eſ-
ſet ei, petram ſalutare quæ imbres divi-
nitus dedit, & non Baal. Utinam ad vir-
gam Moyſi magis intuitus eſſet, & ur-
nam auream, arcam, propitiatorium, pe-
talum, ephod, menſam, tabernaculum in- C
terius & exterius: quæ omnia in gloriam
Dei patrata, licet manu facta, ſancta ta-
men appellabantur ſanctorum, deinde &
cherubim ſculptiles, quorum memoriam
faciens apoſtolus ait: *Cherubim gloriæ a-* Hebr. 9.
dumbrantia propitiatorium: quibus & divi-
nam vehi gloriam a ſcriptura docemur.
Si his intendiſſet, non utique idolis pro-
cidiſſet. Omne namque opus quod in no-
mine Domini fit, pretioſum & ſanctum
eſt. Et quid opus eſt epiſtolam in lon-
gum extendere? & maxime ad virum Deo
placitum, & vas electum a Deo, gratiam
adeptum ſpiritus, & in profunda divino-
rum dogmatum valentem proſpicere, at- D
que Deo ductore conſiderare ſummam ſcien-
tiæ altitudinem. Verum hinc ad propoſi-
tum redeamus, propugnatricis tuæ, o ſan-
ctiſſime & omnium Chriſtianorum domi-
ne, magnificationes: & qualis ipſe oſtenſus
fueris in cunctis ab illa directus & ſalva-
tus, & contra inimicos confortatus, admi-
rantes. Illi vero qui ex multo jam tem-
pore contra eam debacchati ſunt, tanto
invenerunt reſiſtentem, quanto invenerunt
ſibi contradicentem. Et hoc mirum non Jud. 8.
eſt. Si enim Betulia per manum Judith
mulieris Iſraelitidis ſalvabatur, cujus opus
Holofernis peremptio fuit; & hanc ſalva-
tricem Iſrael, qui per idem tempus fue- E
runt, prædicaverunt: quomodo non opor-
teret amplius tuam ampliſſimam ſanctita-
tem tali propugnatrice uſam aggredi fidei
hoſtes, & victoria coronare ſubjectos? Sed
ejuſdem ſupplicationibus & omnium ſancto-
rum potens in prælio Deus noſter, for-
tis & longanimis, qui deduxit te ſuper Jo-
ſeph ut ovem, cuſtodiat te ſanctiſſime in
annos prolixos, univerſæ Chriſtianæ be-
ne operantem converſationi, & ſacro cano-
ni obtemperare cunctos docentem & inci-
tantem, & cuſtodire depoſitum quod a pa-
tribus ſuſcepimus; convertentem eos qui ad

ACTIO IV.

modicum quid non intellexerunt : o juge gaudium noſtrum, & communis utilitas & refectio, ſanctiſſime & omnibus Chriſtianis amabilis.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Petrum divinum apoſtolum æmulatus, tuba cecinit nobis a Roma veritatem etiam pater iſte beatus.

* Gr. Theodoſius

* Theodorus reverendiſſimus monachus & notarius legit.

EPISTOLA GERMANI BEATISSIMI, qui fuit patriarcha Conſtantinopoleos, ad Joannem epiſcopum Synadenſem.

EPiſtolam veſtræ Deo amabilitatis tradidit nobis Taraſius laudabiliſſimus patricius, in qua continebatur de Deo amabili epiſcopo Nacoliæ. Significamus ergo ei, quod & antequam ſuſcepiſſemus literas veſtræ Deo amabilitatis, cum huc perveniſſet idem ipſe Deo amabilis epiſcopus, ad ſermonem venimus cum eo, dijudicantes ſenſum ejus, qualis haberetur ſententiæ ſuper his quæ audieramus de illo : & hanc nobis propoſuit * traditionem (opportunum eſt enim, ut omnia ſubtiliter ſignificemus Deo amabilitati tuæ) quod audiſſet divinam ſcripturam dicentem · Non facies omnem ſimilitudinem, ad adorandum eam, eorum quæ ſurſum in cælo & ſuper terram ſunt. * Contra hoc dixi, quia non oportet adorare manufacta, id eſt, quæ ab hominibus ſunt confecta. Nam ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitramur, & interceſſiones eorum invocamus. Ad hæc igitur nos reſpondimus ei : quia Chriſtianorum fides & cultus & adoratio in unum eſt & ſolum Deum, ſicut ſcriptum eſt : *Dominum Deum tuum adorabis, & ipſi ſoli ſervies* : & glorificatio noſtra, & obſequium noſtrum ipſi ſoli offertur tam a ſanctis qui in cælis ſunt, & intelligibilibus incorporalibuſque virtutibus, quam ab eis, qui in terra cum * eſſent, viam cognoverunt veritatis : quemadmodum & in eccleſiis Chriſti, quæ ubique poſitæ ſunt, ſancta laudatur & glorificatur Trinitas in ſingulari dominatione ac deitate : ſecundum quod & unus a nobis Deus prædicatur & non eſt præter eum qui dominetur in potentatu ſuo ſæculo, & ex non extantibus omnia, ut eſſent, produxit, quotquot viſibilia & inviſibilia ſunt ; id eſt, Pater & Filius & Spiritus ſanctus, ſancta ſcilicet conſubſtantialis & vivifica Trinitas. In quam etiam credentes, & quam confitentes, baptizati ſumus in nomine Patris & Filii & Spiritus ſancti, quemadmodum tradidit ipſe Deus Verbum, qui incarnatus eſt, Dominus videlicet noſter Jeſus Chriſtus, qui unus eſt ejuſdem ſanctæ & incomprehenſibilis divinæ Trinitatis : & non creaturas adoramus (abſit) neque culturam, quæ deificæ dominationi debetur, ad conſervos inflectimus. Neque enim reges vel principes in terra adorantes, æqualem adorationem ei quam Deo exhibemus, facere noſcimur. Etenim Nathan propbetam con-

* Gr. rationem, ſeu apologiam

* rationem habet mſ. Jol. Enod. 20.

* Gr. Juxta

Deut. 6.

* ſint,

Matth. 28.

Reg. 1.

ANNO CHRISTI 787

μὴν, ἐπισρέφοντα τὰς πρὸς ὀλίγον ἀγνωμονήσαντας· ἡ ὁλόκληρος ἡμῶν χαρὰ καὶ κοινὸν ὄφελος καὶ ἀπόλαυσις, ἁγιώτατε, καὶ πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς ποθητέ.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Πέτρον τὸν θεῖον ἀπόστολον ζηλώσας ἐσάλπισεν ἡμῖν ἐκ Ρώμης τὴν ἀλήθειαν καὶ ὁ μακάριος οὗτος πατήρ.

Θεοδόσιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΤΟΥ μακαριωτάτου πατριάρχου γενομένου Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Ἰωάννην ἐπίσκοπον Συνάδων.

ΕΠΙΣΤΟΛΗΝ τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας ἀπεδέξαμεν ἡμῖν Ταράσιος ὁ πανευφημος πατρίκιος, ἐν ᾗ περιείχετο περὶ τοῦ θεοφιλοῦς ἐπισκόπου Νακωλείας. σημαίνομεν οὖν αὐτῇ, ὡς καὶ πρὸ τοῦ δέξασθαι ἡμᾶς τὰ γράμματα τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας, καταλαβόντος ἐνταῦθα τοῦ αὐτοῦ θεοφιλοῦς ἐπισκόπου, εἰς λόγους ἤλθομεν πρὸς αὐτὸν, ἀνακρίνοντες τὸ φρόνημα αὐτοῦ, ὁποίας ἔχεται γνώμης περὶ τῶν ἀκουσθέντων ἡμῖν περὶ αὐτοῦ· καὶ οὕτως ἡμῖν προεβάλετο τὴν ἀπολογίαν· δέον γὰρ λεπτομερῶς πάντα σημάναι τῇ ὑμετέρᾳ θεοφιλίᾳ· ὅτι ἀκούσας τῆς θείας γραφῆς λεγούσης· Ὃ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, προσκυνεῖν αὐτῷ, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς. κατὰ τοῦτο εἶπον, ὅτι ὃ χρὴ χειροποιήτοις προσκυνεῖν, ἤγουν τοῖς ὑπὸ ἀνθρώπων κατεσκευασμένοις ἐπεὶ τοὺς ἁγίους τοῦ Χριστοῦ μάρτυρας, τοὺς ἀληθεῖς μαργαρίτας τῆς πίστεως, πάσης τιμῆς ἀξίους ἡγούμεθα, καὶ τὰς πρεσβείας αὐτῶν ἐπικαλούμεθα. πρὸς ταῦτα τοίνυν ἡμεῖς ἀπεκρινάμεθα αὐτῷ· ὅτι τῶν Χριστιανῶν ἡ πίστις καὶ τὸ σέβας καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον Θεὸν ὑπάρχει, καθὼς γέγραπται· Ὅτι κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις, καὶ ἡ δοξολογία ἡμῶν, καὶ ἡ λατρεία ἡμῶν αὐτῷ μόνῳ προσάγεται παρά τε τῶν ἐν οὐρανοῖς ἁγίων καὶ νοερῶν ἀσωμάτων δυναμέων, καὶ παρὰ τῶν ἐπὶ γῆς ἐγνωκότων τὴν ὁδὸν τῆς ἀληθείας, καθὼς καὶ ἐν ταῖς ἁπάντων ἐκκλησίαις τοῦ Χριστοῦ ἡ ἁγία ἀνυμνεῖται καὶ δοξάζεται Τριὰς ἐν μοναδὶ καὶ κυριότητι καὶ θεότητι, καθὸ καὶ εἷς θεὸς παρ' ἡμῖν ὁμολογεῖται, καὶ ὃς ἔστι πάρεξ αὐτοῦ δεσπόζων ἐν τῇ δυνασείᾳ αὐτοῦ, τοῦ αἰῶνος, καὶ ἐκ μὴ ὄντων τὰ πάντα εἰς τὸ εἶναι παραγαγών, ὅσα τε ὁρατὰ, καὶ ὅσα ἀόρατα· τυτέστιν εἰς παλαιὰ καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα, τὴν ἁγίαν ὁμοούσιον καὶ ζωοποιὸν τριάδα. εἰς ἣν καὶ πιστεύσαντες, καὶ ἣν ὁμολογήσαντες ἐβαπτίσθημεν, καθὼς παραδέδωκεν ὁ αὐτὸς θεὸς λόγος ὁ ἐνανθρωπήσας, ὁ εἷς αὐτῆς τῆς ἁγίας καὶ ἀκαταλήπτου θείας τριάδος, ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. καὶ οὐ κτίσμασι προσκυνοῦμεν· μὴ γένοιτο· οὐδὲ τὸ τῇ θείᾳ δεσποτείᾳ ὀφειλόμενον σέβας εἰς ὁμοδούλους κατάγομεν. οὐδὲ γὰρ βασιλεῖς ἢ ἄρχοντας κατὰ γῆς προσκυνοῦντες, τὴν ἴσην ὡς πρὸς τὸν Θεὸν προσκύνησιν ποιοῦντες φαινόμεθα. καὶ γὰρ ὁ προφήτης Νάθαν φαίνεται ἐπὶ τῆς γῆς προσκυνήσας τὸν Δαβὶδ ἄνθρωπον ὄντα καὶ βασιλέα· ἀλλ' ὁ παρὰ τοῦτο ἐγκληθήσεται

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

πιι ὡς ἄνθρωπον σεβασθεὶς παρὰ τὸν ὄντα Θεόν. Ἀ-
ὐδὲ τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν, τῆ διὰ κηρᾶ κ χρω-
μάτων ἐκτυπωμβώων, εἰς παρατροπὴν τῆς περὶ τὸ
θεῖον σέβας τελειότητος δεχόμεθα. ὐδὲ γὰρ τῆς
ἀοράτυ θεότητος εἰκόνα, ἢ ὁμοίωμα, ἢ σχῆμα,
ἢ μορφήν τινα ἀποτυπώμβυ· ἢν ὐδὲ αὐτῶν τῆ
ἁγίων ἀγγέλων αἱ ὑπερέχουσαι τάξεις ὅτε κατι-
νοεῖν, ὅτε ἐξιχνιάσαι ὅλως ἰσχύσιν. ἀλλ' ἐπεί-
περ ὁ μονογενὴς υἱὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ
πατρός, ἀνακαλώμβυ Θ τὸ ἴδιον πλάσμα ἐκ τῆς
τᾶ θανάτυ κατοχείσεως, δόξα τᾶ πατρὸς κ τᾶ
ἁγίυ πνεύματος, ἄνθρωπος γνέσθαι ἠξίωσε, πα-
ραπλησίως ἡμῖν μετασχὼν αἵματος κ σαρκὸς, ὡς
ὁ μέγας ἔφη ἀπόστολος, κατὰ πάντα ὅμοιος ἡμῖν Β
γνόμβυ Θ χωρὶς ἁμαρτίας, τᾶ ἀνθρωπείυ αὐτᾶ
χαρακτῆρος, κ τῆς κατὰ σάρκα αὐτᾶ ἀνθρωπίνης
ἰδέας τὴν εἰκόνα τυπωσάντες, κ ἃ τῆς ἀκατιλήπτυ
αὐτᾶ κ ἀθεάτυ θεότητος, ἐντεῦθεν τὰ τῆς πί-
στεως φανερὰν ἐπεγόμεθα, δεικνύντες, ὡς οὐχὶ
κατὰ φαντασίαν κ σκιωδῶς τὴν ἡμετέραν φύσιν
ἤνωσεν ἑαυτῷ, καθώς τινες τῆ ἀρχαίων αἱρετι-
κῶν πλανηθέντες ἐδογμάτισαν· ἀλλ' ὅτι αὐτῷ
πράγματι κ ἀληθείᾳ ἄνθρωπος γέγονε τέλειος Θ
κατὰ πάντα, δίχα μόνης τῆς ἐπισπορείσης ἡμῖν
ἐκ τᾶ ἐχθρᾶ ἁμαρτίας. κ ταύτῃ τῇ ἐννοίᾳ τῆς
περὶ αὐτᾶ ἀσφαλᾶς πίστεως τὸν τῆς ἁγίας αὐτοῦ
σαρκὸς χαρακτῆρα ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀποτυπῶντες C
ἀσπαζόμεθα, κ σεβασμᾶ παντὸς, κ τιμῆς τῆς
πρεπώσης ἀξιοῦμβυ, εἰς ἀνάμνησιν ἐντεῦθεν ἐρχό-
μβυοι τῆς θείας αὐτᾶ κ ζωοποιᾶ κ ἀῤῥήτυ ἐναν-
θρωπήσεως. ὁμοίως κ τῆς κατὰ σάρκα ἀχράντυ
αὐτᾶ μητρὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκυ κατὰ τὸν αὐτὸν
τρόπον τὴν ὁμοίωσιν ἀνιστορῦμβυ, δεικνύντες, ὅτι
γνησίυ τὴν φύσιν ὑπάρχυσα, κ ὐκ ἀλλοτρία τοῦ
ἡμετέρυ φυράματος γνομβύη, τὸν Θεὸν τὸν ἀόρατον,
κ τὰ πάντα τῇ χειρὶ περιέποντα, ὑπὲρ πᾶσαν ἔννοι-
αν κ ἀγγέλων κ ἀνθρώπων ἐν τῇ ἑαυτῆς σωμέλα-
βε γαστρὶ, κ ἐξ αὐτῆς σαρκωθέντα ἀπεκύησε. κ
γὰρ ὡς κυρίως κ ἀληθῶς μητέρα Θεᾶ τὸ ἀληθινοῦ
σέβομβυ αὐτὴν, κ μεγαλυώμβυ, κ πάσης ὁρατῆς D
κ ἀοράτυ κτίσεως ὑπερτέραν λογιζόμεθα. κ τοὺς
ἁγίυς δὲ μάρτυρας τᾶ Χριστᾶ, ἀποστόλυς τε, κ προ-
φήτας, ὁσίυς, κ λοιπὰς τῆ ἁγίων, σωδούλυς δὲ
ἡμῶν κ ἀληθεῖς θεράποντας Θεᾶ γενομβύυς, πρά-
ξεσί τε ἀγαθαῖς, κ τῷ κηρύγματι τῆς ἀληθείας,
κ ὑπομονῇ τῆ ὑπὲρ αὐτᾶ τᾶ Θεᾶ παθημάτων δόδο-
κίμυς κ φίλυς Θεᾶ ἀποδειχθέντας, κ πολλὴ παῤ-
ῥησίαν πρὸς αὐτὸν εἰληφότας ἀποθαυμάζομβυ κ
μακαρίζομβυ, κ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς ἀνδρείας αὐ-
τῆ κ γνησίας περὶ τὸν Θεὸν δουλείας, τὰ ὁμοιώματα
αὐτῆ ἀναγράφομβυ· ὐχ ὡς τῆς θείας φύσεως κοι-
νωνοὺς αὐτοὺς ἀποφαίνοντες, τιμὴ ὀφειλομβύην τῇ θεί-
κῇ δόξῃ τε κ οὐσίᾳ τιμυῶ κ προσκυήσιν αὐτοῖς E
ἀπονέμομβυ, ἀλλὰ τὸν πόθον ἡμῶν τὸν περὶ αὐ-
τοὺς διὰ τοῦτο ἐνδεικνύμβυοι, ἅπερ διὰ τῆς ἀκοῆς ἀλη-
θῆ πεπιστεύκαμβυ, ταῦτα κ διὰ γραφικῆς μιμήσεως
πρὸς βεβαιοτέραν ἡμῶν πληροφορίαν σωίζομβυ.
κ γὰρ σαρκὶ κ αἵματι συμπεπλεγμβύοι, ἐκ δὶ ὁράσεως τὰ τῆς κατὰ ψυχὴν ἡμῶν πληροφορίας βε-
βαιᾶν ἐπεγόμεθα. ἐπεὶ κ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι τᾶ Θεᾶ
εἰς τὸν ἕνα κ μόνον τὴν λατρείαν τε κ δοξολογίαν
ἐκ προσκυήσιν παραφυλάττοντες, κ πρὸς τοῦτο ἅπαν-
τες προσκαλώμβυοί τε κ διδάσκοντες, τὰ ἑαυτῆ

stat super terram adorasse David hominem existentem & regem; sed non ideo accusabitur, quasi qui hominem veneratus sit præter Deum. Neque imaginum facturam, quæ per ceram & colores formantur, in subversionem perfectionis, quæ circa divinum efficitur cultum, admittimus. Neque enim invisibilis deitatis imaginem & similitudinem, vel schema vel figuram aliquam formamus, quam ne ipsorum sanctorum angelorum sublimes ordines considerare & investigare penitus valent. Sed quoniam unigenitus Filius, qui est in sinu patris, revocans proprium figmentum a mortis damnatione, beneplacito Patris sanctique Spiritus homo dignatus est fieri, similiter nobis participatus carnis & sanguinis, uti magnus ait apostolus, per omnia similis nobis factus absque peccato: humanum ejus characterem, & humanæ speciei, quam per carnem suscepit, imaginem, & non incomprehensibilis ejus, & invisibilis deitatis, formantes, hinc quæ sunt fidei repræsentare * urgemur, ostendentes quod non per phantasiam & umbratice naturam nostram sibi univerit, quemadmodum quidam antiquorum hæreticorum errantes dogmatizaverunt: sed quod ipsa re ac veritate homo sit perfectus per omnia, excepto solo peccato, quod seminatum est nobis ex inimico. Et hoc sensu tutæ fidei quam in illum habemus, sanctæ ipsius carnis characterem in imaginibus formantes, & salutamus, & omnium cultu ac honore decenti dignum decernimus, in recordationem hinc venientes divinæ illius & vivificæ ac ineffabilis incarnationis. Similiter autem & intemeratæ secundum carnem matris ejus sanctæ Dei genitricis juxta eumdem modum depingimus similitudinem, ostendentes, quia cum mulier esset natura, & extranea massæ nostræ minime facta, Deum invisibilem & cuncta moderantem super omnem sensum & hominum & angelorum in suo concepit utero, & ex se incarnatum peperit. Etenim ut proprie ac veraciter matrem Dei veri colimus eam, & magnificamus, & omni visibili ac invisibili creatura superiorem arbitramur. Et sanctos quoque martyres Christi, apostolos & prophetas, conservos quidem nostros & veros famulos Dei factos, actibusque bonis & prædicatione veritatis, & patientia in passionibus, quas pro ipso Deo pertulerunt, probatos & amicos Dei ostensos, & multam fiduciam apud eum consecutos admiramur & beatificamus, & ad recordationem virilitatis eorum, ac germanæ circa Deum servitutis, similitudines eorum depingimus: non eos ut divinæ naturæ communicatores pronunciantes, debitum deificæ gloriæ atque potestati honorem & adorationem illis impendimus; sed amorem nostrum, quem circa eos habemus, per hoc demonstrantes, quæ per auditum vera esse credimus, hæc & per picturæ imitationem ad firmiorem certitudinem nostram statuimus. Etenim carne ac sanguine connexi, * & per visionem ea quæ animæ satisfacere possunt, certissime noscere compellimur. Nam & ipsi sancti Dei

Hebr. 4.

* fatagimus,

* & etiam per vii. plenius animæ nostræ certitudinem confirmare studemus.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

in unum & ſolum Deum ſervitutem atque glorificationem & adorationem conſervantes, & ad hoc omnes advocantes atque docentes, ſuum effuderunt ſanguinem, & veræ confeſſionis corona redimiti ſunt. Hic eſt modus faciendarum imaginum: non quo decentem incomprehenſibili & inacceſſibili deitati in ſpiritu & veritate adorationem transferamus in manufactas imagines, vel artis opera hominum, vel omnino in eas quæ a Deo factæ ſunt creaturæ ſive in viſibilibus, ſive in inviſibilibus: ſed quo dilectionem, quam juſte poſſidemus circa veros ſervos Dei noſtri, per talem modum monſtrantes, per illorum honorem in Deum qui ab his glorificatus eſt & illos glorificavit in confeſſione dominationis ejus, glorificationem & cultum referamus: ut & nos imitatores virilitatis eorum & caritatis quæ in Deum eſt, per bona opera & refragationem contra vitia demonſtremur. Juxta ergo hunc modum imaginum facturam in eccleſia Chriſti fieri, & non aliunde nos quæ ſunt ſalutis expectare, unuſquiſque certiſſime noverit, tam in viſibili mundo, quam in futuro ſæculo, niſi a ſolo unigenito Filio Dei [1] una cum Patre & Spiritu ſancto, qui divina dona largitur. Neque enim aliud nomen eſt datum hominibus, in quo nos ſalvos fieri oporteat. Porro etſi Domini & Salvatoris noſtri, & intemeratæ matris ejus, quæ vere Dei genitrix eſt, & ſanctorum ejus imagines ſalutamus, ſed non ſecundum eumdem affectum etiam fidem circa illos ipſos habemus. Verumtamen * Deum quidem novimus ſine initio & infinitum, & in manu omnia continentem, factoremque noſtrum & omnis creaturæ, & veraciter Salvatorem Deum, habentem poteſtatem in cælo & in terra, pro genere hominum incarnatum fuiſſe. Porro hanc ancillam, & proprie matrem ejus, ac interceſſionem potentiſſimam generis noſtri ſuſcipimus. Illum quidem ut dominatorem, & quæ ſalutis noſtræ ſunt tribuentem; hanc vero ut materne pro nobis petentem: & ſanctos omnes, tamquam conſervos quidem noſtros, & noſtræ naturæ conſiſtentes, ſed placentes Deo, quemadmodum prædictum eſt, & ſupernam confidentiam & beatitudinem apud eum adeptos, & gratiam conſecutos a Deo ad miniſtrandum nobis beneficia ipſius, ſanitateſque paſſionum, & periculorum ereptiones in invocatione Dei noſtri, cum per memoriam eorum in hymnis & canticis, beatitudinem & honorem ipſorum recolimus. Memoria enim juſtorum, ut ſcriptura inquit, cum laudibus. Hæc omnia jam expoſuimus jam fato Deo amabili epiſcopo Nacoliæ: quæ & ſuſcepit, & profeſſus eſt tamquam coram Deo univerſorum ſic ſe tenere, & nihil aliud dicere vel agere ad ſcandalizandos populos, vel turbationis eis cauſam præſtandum. Hoc ergo ſciens Deo amabilitas veſtra, neque Deo amabilem ſynodum ſuam vexari faciat, neque in hoc ſcandalum ei aliquod fiat. Sed de cetero accerſito eo, & præſenti-

Act. 4.

Gr. Deum quidem illum nov.

Prov. 10.

ὑξέχεαν αἵματι, καὶ τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας τὸν σέφανον ἀνεδήσαντο. ὅπερ ἐστὶν ὁ ζόπος τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, οὐχ ὡς τὴν πρέπουσαν τῇ ἀκατιλήπτῳ καὶ ἀπροσίτῳ θεότητι ἐν ὑλικῷ ματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσιν μετατιθέντων ἡμῶν εἰς χειροποιήτους εἰκόνας, ἢ τέχνης ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων, ἢ ὅλως εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γενόμενα κτίσματα εἴτε ἐν ὁρατοῖς, εἴτε ἐν ἀοράτοις· ἀλλ' ὡς τὴν ἀγάπην ἡμῶν, ἵνα δικαίως κεκτήμεθα πρὸς τοὺς ἀληθεῖς δούλους τοῦ θεοῦ ἡμῶν, διὰ τῆς τοιούτων ζόπων δεικνύοντες. καὶ διὰ τῆς ἐκείνων τιμῆς εἰς τὸν ὑπ' αὐτῆς δοξαζόμενον θεὸν καὶ δοξάσαντα αὐτοὺς ἐν τῇ ὁμολογίᾳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ, τὴν δοξολογίαν καὶ τὸ σέβας ἀναφέρωμεν· ὥστε καὶ ἡμᾶς μιμητὰς τῆς ἀνδρείας αὐτῆς καὶ τῆς πρὸς θεὸν ἀγάπης, διὰ τῆς ἀγαθῶν ἔργων καὶ τῆς κατὰ τῆς παθῶν ἀντικατατάσεως ἀποδειχθῆναι. κατὰ τοῦτον οὖν τὸν ζόπον τὴν τῆς εἰκόνων ποίησιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Χριστοῦ πολιτεύεσθαι ἕκαστος πληροφορείσθω, καὶ μὴ ἑτέρωθεν ἡμᾶς τὰ τῆς σωτηρίας ἐκδέχεσθαι κατά τε τὸν ὁρώμενον κόσμον καὶ τὸν μέλλοντα αἰῶνα, εἰ μὴ παρὰ μόνου τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ θεοῦ ἅμα τῷ παρ' αὐτοῦ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι τὰς θείας δωρεὰς χορηγοῦντος. οὐδὲ γὰρ ὄνομα ἕτερόν ἐστι τὸ δεδομένον ἐν ἀνθρώποις, ἐν ᾧ δεῖ σωθῆναι ἡμᾶς. εἰ δὲ καὶ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τῆς ἀχράντου αὐτοῦ μητρὸς τῆς ἀληθῶς θεοτόκου, καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ τὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα, ἀλλ' οὐ κατὰ τὴν αὐτὴν διάθεσιν καὶ τὴν περὶ αὐτῶν πίστιν ἔχομεν· ἀλλὰ τὸν μὲν ἐπισάμεθα θεὸν ἄναρχον καὶ ἀπερίληπτον, ἐν ᾗ χειρὶ τὰ πάντα περιέχοντα, ποιητὴν τε ἡμῶν καὶ πάσης κτίσεως, καὶ ἀληθῶς σωτῆρα θεόν, ἔχοντα ἐξουσίαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, ὑπὲρ γένους ἀνθρώπων ἀληθῶς ἐνανθρωπήσαντα· τὴν δὲ θέλουσαν καὶ μητέρα αὐτοῦ κυρίως ὑπάρχουσαν, καὶ πρεσβείαν δυναπωτάτην τοῦ γένους ἡμῶν. τὸν μὲν ὡς δεσπότην τὰ τῆς σωτηρίας ἡμῶν νέμοντα, τὴν δὲ μητρικῶς τὰ ὑπὲρ ἡμῶν αἰτουμένην· καὶ τοὺς ἁγίους δὲ πάντας, ὡς συμθέλους μὲν ἡμῶν, καὶ τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως ὑπάρχοντας, διαρέσεις δὲ τῇ θεῷ γενομένους· καθὼς προείρηται. καὶ τῆς ἀνωτάτω παῤῥησίας καὶ μακαριότητος παρ' αὐτῷ τετυχηκότας, καὶ χάριν εἰληφότας παρὰ θεοῦ ὑπακούειν ἡμῖν τοὺς παρ' αὐτοῦ διεργεσίας, ἰάσεις τε παθημάτων, καὶ κινδύνων ἀπολυτρώσεις ἐν τῇ διὰ τῆς μνήμης αὐτῶν ἐπικλήσει τοῦ θεοῦ ἡμῶν, ἧς κατὰ τὸ δυνατὸν ἡμῖν ἀξιώμεν τιμῆς, καὶ τῶν ἐν ὑμνῳδίαις μακαρισμῶν. μνήμη γὰρ δικαίων ὡς φησιν ἡ γραφὴ, μετ' ἐγκωμίων. τούτοις πάντα παρεθέμεθα τῷ λεχθέντι θεοφιλεῖ Νακωλείας ἐπισκόπῳ. ἅπερ καὶ ἐδέξατο, καὶ καθωμολόγησεν ὡς ἐπὶ τοῦ θεοῦ τῶν ὅλων ὅτως κρατεῖν, καὶ μηδέν τι λέγειν ἢ πράτλειν πρὸς τὸ σκανδαλίσαι τοὺς λαοὺς, ἢ ταραχῆς αὐτοῖς αἰτίαν παρασχεῖν· τοῦτο οὖν ἡ ὑμετέρα θεοφιλία, μήτε τῷ θεοφιλεῖ αὐτῆς σώματι σκυλλεῦσαι ποιήσῃ, μήτε αὐτὴ ἐν σκανδάλῳ τινὶ ἐν τούτῳ γινέσθω· ἀλλὰ δὴ μετασελλομένη αὐτὴν, καὶ τὰ παρόντα ἡμῶν γράμματα ὑπαναγινώσκουσα τῆς ἐν τούτοις συγκαταθέσεως αὐτοῦ πληροφορίαν λαμβάνουσα, ὑπερθέχεσθω τῆς τε τῆς κρατίστων ἡμῶν

δεσ-

1 In Græco, qui una cum Patre & Spiritu Sancto divina largitur. *Harduinus.*

ANNO CHRISTI 787.

δεσποτῶν Ⓒ βασιλέων πολυχρονίᾳ ζωΐας καὶ νίκης, αἰτείσθω δὲ καὶ τῷ τῶν Χριστιανῶν λαῷ τὴν ὑπερέχουσαν πάντα νοῦν εἰρήνην τοῦ Θεοῦ.

bus literis noſtris lectis ſatisfactioneque conſenſus ejus * per eas percepta, exoret quidem pro optimorum dominorum noſtrorum & imperatorum longævitate atque victoria: poſtulet autem & Chriſtianorum plebi pacem Dei, quæ exuperat omnem ſenſum.

ACTIO IV. Gr. in his. Philipp. 4.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε. ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἅγιος Γερμανὸς συμφωνεῖ τοῖς πρὸ αὐτοῦ ἁγιωτάτοις πατράσιν.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Pater noſter ſanctus Germanus concordat cum prædeceſſoribus ſanctiſſimis patribus.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· ἀληθῶς δέσποτα ἐν πᾶσι συμφωνεῖ.

Sancta ſynodus dixit: Vere, domine, in omnibus concordat.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τοῦτο τὸ γράμματα λαβὼν ὁ Νακωλείας ἀπέκρυψε, καὶ οὐκ ἔδωκεν αὐτὸ τῷ μητροπολίτῃ αὐτοῦ. πρὸς τοῦτο λοιπὸν πάλιν γράφει τῷ Νακωλείας ὁ μακαρίτης Γερμανός. ἡ γὰρ ἀρχὴ τῆς αἱρέσεως ἐξ αὐτοῦ ἐγένετο.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Has literas ſuſcipiens Nacolienſis abſcondit, & non dedit eas metropolitano ſuo. Ad hoc iterum ſcribit ad Nacolienſem beatus Germanus. Initium enim hæreſeos ex illo fuit.

* Θεοδόσιος Ⓒ ὁ θεοφιλέστατος μοναχὸς, διάκονος καὶ νοτάριος καὶ σκηνοφύλαξ τῶν εὐαγῶν πατριαρχικῶν ὀρατηρίων, ἀνέγνω.

* Theodorus Deo amabilis diaconus, notarius & ſcevophylax venerabilium patriarchicorum oratoriorum, legit.

* Theodoſ.

Ejuſdem patris noſtri ſanctæ memoriæ Germani ad Conſtantinum epiſcopum Nacoliæ.

Τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανοῦ πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον Νακωλείας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ θεοφιλέστατος τῆς Σωαδέων μητροπόλεως γεγράφηκεν ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀπέδωκεν αὐτῷ ἡ θεοφιλία σου τὰ ἡμέτερα γράμματα· ἐφ' οἷς οὐ μετρίως ἐπὶ σοὶ ἐλυπήθημεν, ἐν δακρύοις θεμένῳ, ὡς ἔοικε, καὶ τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, καὶ τὴν ὀφειλομένην τοῖς μέλεσι τοῦ Χριστοῦ παρ' ἀλλήλων ἀγάπην τε καὶ τιμήν. τούτου χάριν διὰ τῶν παρόντων ἡμῶν γραμμάτων παραγγέλλομεν τῇ θεοφιλίᾳ σου, παραθοῦ δι' ἑαυτῆς ἀποδοῦναι τὴν προλεχθεῖσαν ἡμῶν ἐπιστολὴν τῷ εἰρημένῳ θεοφιλεῖ αὐτῆς μητροπολίτῃ, καὶ πᾶσαν αὐτῷ τιμὴν ἀπονέμειν, καὶ ὑπείκειν αὐτῷ κατὰ τὴν πρέπουσαν ἱερεῦσι τάξιν. καὶ καθὼς τοὺς ἡμέτερους λόγους ἐδέξατο ἡ θεοφιλία σου, καὶ τάπις ἐξακολουθεῖν ὡμολόγησεν, ἐμμενάτω, μὴ τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορουμένη. οὐκ ἀγνοεῖ γάρ, ὅτε μὴν ἐπελάθετο, ὡς γε λογιζόμεθα, ὅτι καὶ ἀποτάξασθαι τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς παρεκάλεσε ἡμᾶς, προλέγουσα ἐπανάστασιν μελετᾶσθαι κατ' αὐτῆς, ἐφ' οἷς, ὡς ἔλεγεν αὐτὴ, ὑ σωφρίστατο· ὀμνύουσα βεβαιοῦμένη μηδὲν πρὸς ὕβριν τοῦ κυρίου, ἢ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἕνεκεν τῆς τόπων εἰκόνος εἰπεῖν ἢ ὀμόσαι πράξασθαι, ἀλλ' ἢ μόνον τὴν γραφικὴν προτείνειν διδασκαλίαν περὶ τοῦ μηδὲν τῶν ἐν κτίσμασι τῆς θείας ἀξιοῦν τιμῆς. ἣν τινα καὶ ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν ὕτως ἔχειν, καὶ βεβαίως κρατοῦμεν, καὶ ὁμολογοῦμεν. καὶ τὰ γραφέντα δὲ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν μνημονευθέντα θεοφιλῆ μητροπολίτην αὐτῆς ὑπανέγνωμεν αὐτῇ, καὶ τάπις ἐμμένειν καθωμολόγησε, καὶ τὰ ἴσα τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς παρέχομεν αὐτῇ. μὴ οὖν θελήσῃς σκάνδαλον γένεσθαι λαῷ ἀπειροκάκῳ, μεμνημένος τοῦ φοβεροῦ * βήματος τοῦ κυρίου, ὅπερ καὶ τοῖς ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίζουσιν ἐπάγειν ἠπείλησε. τοῦτο δὲ γινωσκέτω, ὡς μέχρις ἂν τὴν ἡμέτεραν ἐπιστολὴν ἀποδῷ τῷ θεοφιλεστάτῳ αὐτῆς μητροπολίτῃ, ἐξ ἐπιτιμίων τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν οἱασδήποτε ἐφάψασθαι λειτουργίας ἱερατικῆς. δεῖ γὰρ ἡμᾶς μᾶλλον αὐστηρότερον αὐτῇ προσαχθῆναι, ἤπερ ἀνοσιώτητον αὐτὴν καταλιπεῖν, τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ κατακρίσει ἑαυτὴν ὑπεύθυνον.

JOannes Deo amabilis Synadenſium metropolitanus ſcripſit nobis, quod non tradidit ſibi Deo amabilitas tua literas noſtras: in quibus non mediocriter ſuper te contriſtati ſumus, eo quod poſtpoſueris, ut liquet, & Dei *amorem, & debitum membris Chriſti ab alterutris amorem pariter & honorem. Hujus rei gratia per præſentes literas noſtras præcipimus Deo amabilitati tuæ, ut ſtatim per ſemetipſam det prædictam epiſtolam noſtram prædicto Deo amabili metropolitano ſuo, & omnem ei honorem impendat, & ſubjaceat ei ſecundum ordinem qui condecet ſacerdotes; & quemadmodum ſermones noſtros Deo amabilitas tua ſuſcepit, & hos ſectari profeſſa eſt, permaneat, non in ſenſu ſuo abundans. Non enim ignorat, nec obliviſcitur, ut exiſtimamus, quia & pro abrenunciando epiſcopatu proprio nos rogavit, prætendens incurſionem meditari contra ſe, in quibus, ut dicebat ipſa, non erat conſcia: affirmans nihil ad injuriam Domini vel ſanctorum ejus propter horum imaginem ſe dicere vel agere, ſed tantummodo ſcripturæ ſectari magiſterium, eo quod nihil in creaturis divinum mereatur honorem. Quod & nos ita ſe habere didicimus, & firmiter retinemus & profitemur. Quæ autem ſcripta ſunt a nobis ad jam memoratum Deo amabilem metropolitam ejus, legimus ei; & in his permanere profeſſa eſt: & exemplaria hujuſcemodi epiſtolæ præbuimus ei. Ne ergo velis ſcandalum fieri plebi experti malorum, memorans terminum judicii Domini, quod etiam his qui unum puſillorum ſcandalizant, inferre minatus eſt. Hoc autem ſciat, quod donec epiſtolam noſtram tribuerit Deo amabiliſſimo metropolitano ſuo, ex auctoritate ſanctæ ac conſubſtantialis Trinitatis non habeat poteſtatem qualemcumque contingere ſacerdotale officium. Oportet autem magis nos auſterius eam aggredi, quam non correctam divinitus referendæ damnationi * eam deſerere.

Gr. timorem.

Matth. 18. Marc. 9. Luc. 17.

* Lixeîματος.

* ream

Ta-

ACTIO IV.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sicuti & prædixi, fratres, introductio illatæ novitatis hujus ex prædicto viro, id est, episcopo Nacoliæ, facta est.

Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit.

ANNO CHRISTI 787.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὡς καὶ προέφθη, τίμιοι ἀδελφοί, ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐπεισάκτου καινοτομίας ταύτης γέγονεν ἐκ τοῦ προειρημένου ἀνδρὸς ἐπισκόπου Νακωλείας.

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, καὶ νοτάριος ἀνέγνω.

EPISTOLA GERMANI EPISCOPI Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Θωμᾶν ἐπίσκοπον Κλαυδιουπόλεως.

Prov. 18.

DIxit in quodam eloquiorum suorum loco sapientissimus Salomon : *Frater qui adjuvatur a fratre, quasi civitas firma & alta : Valet autem sicut seris munitum regnum.* Ego autem non ex his qui adjuvare possunt, memet existimans, sed potius ex illis qui adjutorio egent, præsentem exarare literam ad vestram studui Deo amabilitatem, cogitationum non ferens molestiam. Quædam enim eam egisse audivi, quæ si quidem, ut secundum deiloquum Gregorium dicamus, mendacia, auræ ferant : at si veracia, undique mentem meam confusio comprehendit. Putas enim quod & ipsa, secundum multorum desidiam, dilectionis jucunditate labiis tantum * fuerit usa, & non in profundum descenderit mentis, existimantis videlicet quod non sincera dilectione circa illam flagremus ? vel hoc quidem nequaquam, sed imperitiam nostram & pigritiam, & negligentiam circa ea quæ Deo sunt placita, respuit ; utpote quæ nullam curam gesserit in perscrutanda voluntate divina, secundum traditum nobis per sacras scripturas sanctum mandatum ? Aut horum non quidem est apta suspicio, illud vero fortasse opinandum est, ut meliore sibi facta revelatione (piget autem me dicere elatione quadam & * prudentia : Caritas enim malum non cogitat, ut ait divinus apostolus) in talem devenerit satisfactionem, quam manifestare nobis ex necessitate * debeat. Porro facta est nobis * ex hujusmodi suspicionibus non irrationabilis occasio : quia tempore multo degens apud nos vestra Deo amabilitas & commorans, quæ etiam * literalium nonnunquam verborum & quæstionum interrogationes proponens, nullum sermonem movit nobis aliquando de imaginibus sive sanctorum virorum, sive ipsius Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & secundum carnem ejus sanctæ & veraciter Dei genitricis Mariæ : neque tamquam inquirens, & certitudinem invenire volens, id est, interrogans, qualis nobis de hoc sensus existeret : & si secundum rationem esset quod in his fieret, nullam inferendo damnationem ista facientibus : sed neque ad firmam satisfactionem abjectione & interemptione dignum hujusmodi ducens, ad consilium nobis accipiendum tradidit semetipsam * utrum & nos similis sensus essemus : sed de his omnino in silentio perfecto se sciens, in civitate sua quasi ex communi dogmate & indubitabili quadam disceptatione imaginum depositionem, sicut didicimus, fecit : si veritas ita se habet, iterum dicemus. Etenim non est nobis facilis animus ad cre-

* Gr. fit illicitus,

* sensu tumido : 2. Cor. 13.

* Gr. debet.

* Gr. hujusmodi suspicionum

* scripturæ non. sententiarum & qu.

* Gr. ut

ΕΙΡΗΚΕ πῶς τῆς ἑαυτοῦ λόγων ὁ σοφὸς Σολομών· ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ μεμοχλωμένον βασίλειον. ἐγὼ δὲ οὐ τῆς βοηθεῖν δυναμένων ἑαυτὸν λογιζόμενος, ἀλλὰ μᾶλλον τῆς βοηθεῖσθαι δεομένων, τὸ παρὸν ἐγχαράξαι γράμμα πρὸς τιμὴν ὑμετέραν ὡρμήθην θεοφιλίαν, τῆς λογισμῶν μὴ φέρων τιμὴν ὄχλησιν. τινὰ γάρ μοι ἠκούσθη περιφέρεσθαι αὐτιμὴ, ἄσπερ εἰ μὴ ψευσθῇ, κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰπεῖν, αὖραι φερέτωσαν· εἰ δὲ ἀληθῆ, πανταχόθεν μου τιμὴν διάνοιαν ἀπορίας περιέλαβεν. ἆρα γὰρ καὶ αὐτὴ κατὰ τιμὴν τῆς πλειόνων ῥαθυμίαν τὸ τῆς ἀγάπης τερπνὸν χείλεσι μόνον περιεκέχρωσαι, καὶ οὐκ εἰς τὸ βάθος κατέδυ τῆς διανοίας, δηλονότι λογιζομένης αὐτῆς, οὐκ ἂν εἰλικρινεῖ ἀγάπῃ διακεῖσθαι ἡμᾶς πρὸς αὐτιμὴ ; ἢ τοῦτο μὲν ὐδαμῶς, τὸ δὲ ἀμαθὲς ἡμῶν, καὶ περὶ τὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκοντα ὀκνηρότερόν τε καὶ ἠμεληκὸς διέπτυσεν, ὡς ὑ πολλῆς φροντίδος ἀξιούσης τῆς ἐρεύνης τοῦ θείου θελήματος κατὰ τιμὴν παραδοθεῖσαν ἡμῖν διὰ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἁγίαν ἐντολήν ; ἢ καὶ τούτων μὲν οὐκ ἄσχολος ἡ ὑπόνοια, ἐκεῖνο δὲ ἴσως ὑπολαμβάνειν ἐστὶν, ὡς κρεῖττονος αὐτῆ ἀποκαλύψεως γνωρίσεως· οὐκοῦν γὰρ εἰπεῖν οἱ ἡσεώς τινος καὶ φρονήματος· ἡ γὰρ ἀγάπη τὸ κακὸν οὐ λογίζεται, λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος· εἰς τοιαύτην ἦλασε πληροφορίαν, ἵνα φανερώσαι ἡμῖν ἐξ ἀναγκαίας ὀφείλει. γέγονε δὲ ἡμῖν τῆς τοιούτων ὑπονοιῶν οὐκ ἀνάλογος ἀφορμή· ὅτι χρόνῳ πολλῷ γενομένῃ παρ' ἡμῖν ἡ ὑμετέρα θεοφιλία, σωαυλιζομένη τε, καὶ γραφικῶν ἔθ' ὅτε λόγων τε καὶ ζητημάτων ἐρωτήσεις προβαλλομένη, οὐδέποτε λόγον κεκίνηκεν ἡμῖν ποτε περὶ εἰκόνων, εἴτε ἁγίων ἀνδρῶν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἁγίας καὶ ἀληθῶς θεοτόκου μητρός· ὅτε ὡς συζητοῦσα καὶ τὸ ἀκριβὲς ἀρεῖν βουλομένη, ἤγουν ἐρωτῶσα, ὁποῖον ἡμῖν περὶ τούτου τὸ φρόνημα· καὶ εἰ κατὰ λόγον ἐστὶ τὸ ἐν τούτοις γινόμενον, εὐδεμίαν φέρον κατάκρισιν παρὰ Θεῷ τοῖς ποιοῦσιν. ἀλλ' ὅτε ὡς βεβαίᾳ πληροφορίᾳ ἀποβολῆς καὶ ἀναιρέσεως ἄξιον τὸ τοιοῦτον τιθεμένη, πρὸς τὸ συμβουλεύειν ἡμῖν ἐπιδέδωκεν ἑαυτὴν, ὥστε καὶ ἡμᾶς τῆς ὁμοίας ἔχεσθαι γνώμης· ἀλλὰ πάντα τὰ περὶ τούτου ἐν τελείᾳ σιωπῇ παρ' ἡμῖν ποιησαμένη, ἐν τῇ κατ' αὐτὴν πόλει γεγυμνασμένη, ὡς ἀπὸ δόγματος κοινοῦ καὶ ἀναντιῤῥήτου τινὸς διακρίσεως τιμὴν τῆς εἰκόνων καθαίρεσιν, ὡς μεμαθήκαμεν, ἐποιήσατο, εἰ τὸ ἀληθὲς ὅπως ἔχει, πάλιν ἐρῶμεν. καὶ γὰρ οὐκ ἄδρομεν ἡμῖν ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ πιστεύειν ἀπερισκέπτως τοῖς πρὸς τὸ διασύρειν τοὺς πλησίον λεγομένοις πολλάκις. ἀλλ' ἡμεῖς ἀναγκαῖον τιθέμενοι, ὡς ἐν διακρίσει καὶ ἀδελφικῇ

ANNO CHRISTI 787.

φικὴ δοκιμασία τὰ τῆ φρονήματος ἡμῶν φανερῶ-
σαι, λεπτομερῶς τὰ περὶ τούτε σωειδομεν δηξελ-
θεῖν. ἐκεῖνο πρότερον ὑπομιμνήσκοντες, ὡς ἐξ
ἅπαντος φυλάττεσθαι ἡμᾶς χρὴ τὰς τῆς πραγ-
μάτων καινοτομίας· καὶ μάλιστα ὅπου τοῖς ἐν τῇ πί-
στει τῆ Χριστῆ λαοῖς θόρυβός τις καὶ σκανδάλων ὑπό-
θεσις παρακολουθεῖ, ἔπειτα καὶ χρόνε μακρῆ ἔθος
ἐν τοῖς ἐκκλησίαις ἐκράτησεν. εἰ γὰρ μετὰ βου-
λῆς οἰνοποτεῖν ἡ Γραφὴ διατάσσεται, πολλῷ μᾶλ-
λον ἡμᾶς χρὴ πλείονι συζητήσει τοῖς καιροτέροις
ἐγχειρεῖν, ἵνα μὴ ὑπόδικοι τῷ φοβερῷ γενώμεθα
κρίματι, τῷ καὶ ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίζοντι
ἐπιρτημμένῳ παρὰ Θεῦ. καὶ ἄλλως τῶν πρὸς ὕβριν
τῆς τῆ Χριστῆ ἐκκλησίας παρὰ τῶν ἀπίστων συνα-
γομένων ῥημάτων ἢ πραγμάτων τινὶ ἀναξίῳ ποι-
εῖσθαι ὀφείλοντες, καὶ τὸ τούτης σεμνὸν τε καὶ ἔνθεον
δεικνύειν ἀσάλευτον. τῆτο τοίνυν ἐν πρώτοις γι-
νώσκειν χρεὼν, ὡς ὁ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ Ἰουδαῖοι, τὰ τοιαῦτα ἡμῖν προσήγαγον εἰς
ὀνειδισμόν, καὶ οἱ τῆς ὄντως εἰδωλολατρείας θερα-
πεῦται, αἰσχραίνειν μόνον ἐπιχειροῦντες τὸ τῆς πί-
στεως ἡμῶν ἄχραντόν τε καὶ ἔνθεον, καὶ οὐχὶ τὸ χει-
ροποιήτοις προσέχειν ἀναιρεῖν ἐπειγόμενοι. ὅπερ γε
αὐτοῖς ἡ πᾶσα σπουδὴ καὶ τὸ σέβας περὶ τοῦτο
κατανύνεται, μηδενὸς τῆς ὁρωμένων καὶ αἰσθητῆς ὑψη-
λότερον τίθεσθαι, ἀλλὰ τινὰ θείαν φύσιν παν-
τοίως ταπεινοῦν, ἢ τόπῳ τινὶ περιλείοντας τινὰ
τῆ παντὸς ἐποπτικὴν αὐτῆς πρόνοιαν, ἢ σωματι-
καῖς εἰδοποιοῦντας μορφώσεσιν. οὓς ἐκ ἀγενῶς
μὲν τῆς ἡμετέρων προγενεστέρους τινὲς ὡς κύνας ἐνε-
οὺς, γραφικῶς εἰπεῖν, μάτην καθυλακτοῦντας τῆς
ποίμνης τῆ Χριστῆ ἀπεώσαντο, ὧν οὐκ ἐν χερσὶν
ἡμῖν τὰ πονήματα. ὁ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς οἰ-
κείων ἀσεβῶν ἐπιτηδευμάτων ὁ τῆς ἀληθείας λό-
γος ἴστας ἐπισκοπίζει. τῆς μὲν σκηλιτεύων τῆς
Ἑλληνικῶν τελετῆς καὶ μύθων τὸ αἰσχρὸν καὶ ἀπόπτυ-
στον· Ἰουδαίους δὲ ἐντρέπων, ὁ μόνον τινὰ τῆς πα-
τέρων πρὸς τὰ εἴδωλα προχώρησιν αὐτοῖς ὀνειδί-
ζων, ἀλλὰ καὶ τινὰ πρὸς τὸν θεῖον νόμον, ὃν ἐκεῖ-
νοι αὐχῆσι κρατεῖν, ἐναντίωσιν· εἶγε ἐκεῖνε οὐ
τόπῳ τινὶ διωρισμένῳ τὰ τῆς τυπικῶν θυσιῶν προ-
σάγειν θεσπίζοντος, ἔτοι γε παντὶ τόπῳ τῆς οἰ-
κεμένης τῆτο πράττειν ὁ παραιτοῦνται, σωνήθως
τὸ πρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀπειθὲς παρεκὴ ἀκολου-
θίᾳ ἐπιτηδεύοντες, καὶ ταύτῃ θύοντες δαιμονίοις καὶ
οὐ Θεῷ· ἡ γὰρ ἀληθὴς πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν
λατρεία τε καὶ προσκύνησις ἐν τῇ τηρήσει τῆς ἁγίας
περὶ αὐτὸν ὁμολογίας, καὶ τῆς παρ' αὐτῆ δεδομένων
σωεκτικῶν τε καὶ κεφαλαιωδεστέρων μυστηίων καὶ νό-
μων φυλακῇ ἀκεραίως κατορθῆται. * Σαρρακη-
νοῖς δὲ ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ τὸ τοιῆτον ἐπισκήπτειν δο-
κῆσιν, ἀρκετὸν εἰς αἰσχύνην μὴ ἐνδοσιν, προσα-
γαγεῖν τὴν μέχρι τῆ νῦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τελεμέ-
νην παρ' αὐτῆς λίθῳ ἀψύχῳ προσφώνησιν, τήν
τε τῆ λεγομένε Χοβὰρ ἐπίκλησιν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς
ματαίας αὐτῶν πατροπαράδοτα ἐκεῖσε ἀνασροφῆς
ὡς ἐν ἐπισήμῳ ἑορτῇ παιγνιώδη μυσήρια. Χρι-
στιανῶν δὲ πάντων καθ' ὅλης τῆς οἰκεμένης ὑπὸ
ζυγὸν ἕνα, τὸν τῆ εὐαγγελίε δηλαδὴ, ὡς ὁ προ-
φήτης φησὶ, δεδλευόντων Θεῷ χαρακτὴρ ἰδιαίτα-
τος, ἡ εἰς ἕνα Θεὸν τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ
τὸ ἅγιον πνεῦμα, τριάδα ἄκτιστον, ἀίδιον, ἀκα-
τάληπτον, ἀόρατον, ὁμοούσιόν τε καὶ ὁμόθρονον, πί-

Agem. 61

A dendum inconsulte his qui crebro dicuntur detrahere proximis. * Necessarium ponentes, in tractatione & fraterna probatione, ea quæ sensus nostri sunt, manifestare, subtiliter illa quæ de hoc sunt, considerabamus aggredi; illud primitus commonentes, quia omnino cavere nos oportet rerum novitatem; & maxime ubi plebes quæ in fide Christi sunt, turbatio quædam & scandalorum causa subsequitur, deinde & prolixi temporis consuetudo in ecclesiis tenuit. Si enim cum consilio vinum potare scriptura præcipit, multo magis nos oportet multa inquisitione necessarioribus operam dare, ut non obnoxii terribilis efficiamur judicii, quod & illi qui unum ex minimis scandalizat, præparatur a Deo: & * aliter subversionem verborum vel rerum, quæ ad injuriam Christi ecclesiæ ab infidelibus collectæ sunt, facere debentes, etiam hujus venerabilem atque divinam ostendere immobilitatem. Hoc igitur in primis scire oportet, quia non tantum nunc, sed frequenter etiam Judæi talia nobis intulerunt in opprobrium, & hi qui vere idololatriæ cultores existunt, vituperare solum intemeratam & divinam fidem nostram conantes, & non, ut manufactis * intenderent, perurgentes. Ubi illis omne studium & cultus super hoc perficitur, nihil his quæ videntur & sentiuntur, excelsius ponere, sed divinam naturam varie humiliare, aut loco quodam circumcludentes universorum inspectricem ejus providentiam, aut corporalibus specificantes formis quos non ignobiliter quidam prædecessores nostri ut canes mutos, ut cum scriptura dixerimus, vane latrantes ab ovili Christi repulerunt: quorum non nobis sunt præ manibus studia. Sed & de propriis impiis adinventionibus veritatis sermo hos compescere facit: quorum quidem alius publicat paganorum immolationem & fabularum turpitudinem & execrationem. Judæos autem alius erubescere facit, quod non solum patres eorum ad idola prolapsi sunt, exprobrans, sed & quod contra legem, quam illi tenere se gloriantur, agant: * sed loco quodam definito ea quæ typicarum sunt hostiarum, offerre decreverit, isti in omni loco orbis terrarum hoc agere non detrectent, consuetam in sanctum Spiritum perfidiam paterna consequentia adinvenientes, & hoc modo immolantes dæmoniis & non Deo. Vera enim ad verum Deum servitus atque adoratio in observatione sanctæ confessionis quæ est circa eum, atque in custodia legum & mysteriorum, quæ & ab ipso sive generaliter, sive capitulatim data sunt, certissime dirigitur. Sarracenis autem, quoniam & ipsi tale quid obtendere dignoscuntur, sufficit ad confusionem & verecundiam, afferre acclamationem, quæ usque in præsens in eremo ab eis inanimato lapidi celebratur, * cognomenque illius dicitur Chobar, & cetera vanæ ipsorum traditionis & conversationis ludicra mysteria, quæ in insigni solemnitate * gerebant. Christianorum autem omnium per totum orbem sub uno jugo, evangelii videlicet, ut propheta dicit, servientium Deo forma peculiarissima est fides & confessio, credens in unum

Deum

ACTIO IV.

addit. ex Gr. Sed nos ponen.

Prov. 31.

Matth. 18. alioqui

* Gr. non intendatur, non intenderent.

* Gr. cum illa loco q.

* Gr. invocationemque illius quod dicitur. gerunt.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

Deum Patrem & Filium & Spiritum ſanctum, Trinitatem increatam, ſempiternam, incomprehenſibilem, inviſibilem, unius ſubſtantiæ ac ſeſſionis: confitens pariter & Filii Dei * incarnationem, & alia ſecundum virtutem ſacratiſſimi ſymboli, quod plebs Chriſti concorditer ante myſticam & ſanctam oblationem offert Deo: atque illa ſpiritualis regeneratio, quæ in nomine earumdem trium * Dei principalium perſonarum per ſanctum baptiſma celebratur: atque * divina cooperatione facta perceptio, & communicatio vivificorum * fœderum incruenti ſacrificii: per quæ veritatis illuceſcit illuminatio, & impietatis tenebræ effugantur, habentes & ipſæ proprii erroris manifeſtiſſimam cognitionem, multorum videlicet deorum ſuperſtitionem. Hæc autem ita invicem adverſantur, ut apoſtolice dicam, quemadmodum in principio diviſit Deus inter lucem & inter tenebras. Dicat igitur nobiſcum beatiſſimus evangeliſta Joannes: *Hæc eſt victoria quæ vicit mundum, fides noſtra:* addatur autem & a nobis, & dicatur: Hæc eſt petra, ſupra quam Chriſtus ædificavit ſuam eccleſiam, portis inferi; id eſt, aggreſſionibus contrariam virtutum inconcuſſam & inevertibilem. Hinc novum nomen ſortiti ſumus, quod, ut Iſaias dicit, benedicetur. Dixit enim ita: *Benedicent Deum verum:* & ſuperignotam atque inveſtigabilem ineffabilis ejus naturæ annunciantes incomprehenſibilitatem; inviſibilem etiam illam, & incircumſcriptam, & omnino incommutabilem indubitabili certitudine prædicantes; atque ſempiternam ejus virtutem & divinitatem a creatura mundi, ſecundum ſacratiſſimum Paulum, per ea quæ facta ſunt, intellectam conſpicientes. Sicque ſervire Deo vivo & vero meruimus, & libertate qua Chriſtus nos liberavit, honorificati ſumus & glorificati, ab omni erepti idolico errore & impietate: cujus præcipua cognitio, dicere lapidi, tu me genuiſti: & ligno, tu me feciſti, ſecundum prophetæ vocem: & non aſpicere in cælum, ut Iſaias clamat, ut exiſtimetur quis eſt, qui oſtendit hæc omnia: qui educit per numerum mundum ſuum, per nomen vocabit præ multa gloria, & in multitudine virtutis; cujus manus plaſmaverunt univerſam militiam cæli, quemadmodum alius quidam ait prophetarum: ceterum creaturæ univerſæ in apto ordinem intuentes, per eam intellectu animæ * ſimiliter generationis rationem conſiderare, & per eam veraciter exiſtentem Deum adorare, quemadmodum beatus Athanaſius, ſermonem contra idola componens, liquidius edocet. Sicut ergo nulla communicatio luci ad tenebras, vel conventio Chriſti ad Belial: ita nihil eſt commune Chriſtianis, qui unum Deum inacceſſibili claritate & virtute adorandum colunt, ad eos qui fingunt Deum, & hujuſmodi a propheta juſte miſeri vocantur. Illis enim cinis quidem cor eſt, ſicut ſcriptum eſt: quorum alii quidem opera idoli a ſe facti creari ſibi Deum recentem ex non exiſtentibus opinantur: & corruente hoc ex qualibet cauſa & exterminato, firmiter tenent non eſſe ſibi omnino Deum, niſi quiddam aliud pari modo condiderint.

* Gr. perfectam incarnationem.

* divinarum

* Gr. atque deificans perceptio,

* Gr. ſymbolorum

1. Joan. 5.

Matth. 16.

Iſai. 65.

Rom. 1.

Gal. 4.

Iſai. 29.

* Gr. proportione productivum ejus verbum conf.

2. Cor. 6.

Iſai. 43.

σις τε καὶ ὁμολογία· σωσομολογουμένης καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ πλείας ἀνθρωπήσεως, καὶ τῆς ἄλλων κατὰ τιὰ δυάμιν τοῦ ἱερὸ συμβόλε, ὅπερ ὁ λαὸς τοῦ Χριςοῦ ὁμοφρόνως πρὸ τῆς μυςικῆς καὶ ἁγίας ἀναφορᾶς προσάγει Θεῷ· ἥτε εἰς τὸ ὄνομα τούτων δὴ τῆς ζιῶν θεαρχικῶν ὑποςάσεων τελεμένη διὰ τοῦ θείε βαπτίσματος πνευματικὴ ἀναγέννησις, καὶ τῆς ζωοποιῶν τῆς ἀναιμάκτε θυσίας συμβόλων ἡ θεουργικὴ μετάληψις καὶ κοινωνία· δι' ὧν ὁ τῆς ἀληθείας ἀναλάμπει φωτισμός, καὶ τὸ τῆς ἀσεβείας ἀπελαύνεται σκότος, ἔχον καὶ αὐτὸ τῆς οἰκείας πλάνης ἐμφανέσατον γνώρισμα τιὼ τῆς πολυθείας ἀθεότητι. τοῦτο δὲ ὅτως ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἀποσολικῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον τὸ καταρχὰς διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀναμέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους. λεγέτω τοίνυν μεθ' ἡμῶν ὁ μακάριος Εὐαγγελις Ἰωάννης· αὕτη ἐςὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίσις ἡμῶν. προσεθήτω δὲ καὶ παρ' ἡμῶν, καὶ λεγέσθω· αὕτη ἐςὶν ἡ πέτρα, ἐφ' ᾗ Χριςὸς τιὼ ἑαυτοῦ φκοδόμησεν ἐκκλησίαν, πύλαις ᾅδε, ἤγεν προσβολαῖς τῆς ἐναντίων δυνάμεων, ἀκατάσειςόν τε καὶ ἀπερίτρεπτον. ἐντεῦθεν τὸ καινὸν ἐκληρωσάμεθα ὄνομα, ὅπερ, Ησαΐας φησὶν, εὐλογηθήσεται. λέγει γὰρ ὅτως· εὐλογήσει τὸν θεὸν τὸν ἀληθινὸν, τὸ ὑπερέγνωσόν τε καὶ ἀνεξιχνίασον τῆς ἀῤῥήτε αὐτοῦ φύσεως διαγγέλλοντες· ἀόρατον τε αὐτιὼ καὶ ἀπερίγραπτον, καὶ πάντη ἀναλλοίωτον ἐν ἀδιςάκτῳ πληροφορίᾳ κηρύττοντες, καὶ τὴν ἀΐδιον αὐτῆς δύναμιν καὶ θειότητα ἀπὸ κτίσεως κόσμε, κατὰ τὸν ἱερώτατον Παῦλον, τοῖς ποιήμασι νοεμένη καθορῶντες. ὅτω δουλεύειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ ἠξιώμεθα, καὶ τῇ ἐλευθερίᾳ, ᾗ Χριςὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, τετιμήμεθά τε καὶ δεδοξάσμεθα, πάσης ἀπαλλαγέντες εἰδωλικῆς πλάνης τε καὶ ἀσεβείας· ἧς τὸ ἐξαίρετον γνώρισμα, λέγειν τῷ λίθῳ, σύ με ἐγέννησας· καὶ τῷ ξύλῳ, σύ με ἐποίησας, κατὰ τιὼ τοῦ προφήτε φωνιώ· καὶ μὴ ἀναβλέπειν εἰς τὸν ὐρανὸν, ὡς Ησαΐας βοᾷ, καὶ λογίζεσθαι, τίς ὁ καταδείξας τιῦτα πάντα, ὁ ἐξάγων κατὰ ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ, πάντα ἐπ' ὀνόματι * καλεῖ ἀπὸ πολλῆς δόξης, καὶ ἐν πλήθει ἰσχύος· ἃ αἱ χεῖρες ἔπλασαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ ὐρανοῦ, ὡς ἕτερός τις εἶπε τῆς προφητῆς· ἢ τιὼ λοιπιὼ τῆς κτίσεως πάσης ἁρμόνιον διάταξιν ὁρῶντας, δι' αὐτῆς τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς ἀναλόγως τὸν γενεσιεργὸν αὐτῆς λόγον ἐννοεῖν, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα καὶ ὄντως ὄντα Θεὸν προσκυνεῖν, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Αθανάσιος τὸν κατὰ εἰδώλων σωτάττων λόγον ἐκδιδάσκει σαφέστατα· ὡς ἂν ὐδεμία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ συμφώνησις Χριςῷ πρὸς Βελίαρ· ὅτως οὐδὲ κοινὸν Χριςιανοῖς ἕνα Θεὸν ἐν ἀποσίτῳ δόξῃ τε καὶ δυνάμει προσκυνέμενον σέβεσι, πρὸς τοὺς πλάττοντας Θεὸν, καὶ τοιύτῃ παρὰ τοῦ προφήτε πλανιζομένους δικαίως. ἐκείνοις μὲν γὰρ σποδὸς ἡ καρδία, ὡς γέγραπται· ὧν οἱ μὲν τῇ ποιήσει τοῦ παρ' αὐτοῖς γινομένε εἰδώλε, κτίζεσθαι αὐτοῖς Θεὸν πρόσφατον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος νομίζουσι· καὶ διαπίπτοντος τούτε ἐξ ὁποιασοῦν αἰτίας, καὶ ἀφανιζομένε, βεβαίως κρατοῦσι μὴ εἶναι αὐτοῖς ὅλως Θεὸν, εἰ μή τινε ἕτερον ὁμοίως δημιεργήσωσι. καὶ τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς ἡ θεία διδάσκει γραφὴ ἐπὶ τῆς κατὰ τιὼ ἔρημον μοσχοποιΐας τῶν Ισραηλιτῶν, ὅτε κατεσα-

σία-

* ἤγ. καλέσ

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

σάσαντες τῷ Ααρὼν ἔλεγον· ποίησον ἡμῖν θεούς, οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ἐμφαίνοντες διὰ τούτου λογίζεσθαι αὐτοὺς, καθόλου μὴ εἶναι Θεὸν, μήτε ἀληθινὸν, μήτε ψευδώνυμον, εἰ μή τι ἄρα εἴδωλον αὐτοῖς τεχνουργηθείη τὸ ἐπιζητούμενον· ᾧ τινι μετὰ τοῦτο τῷ ἐξ Αἰγύπτου αὐτῶν ἔξοδον ἀνετίθεσαν, τῆς ἀτεβείας αὐτῶν καὶ ἀνοίας δεικνύοντες τῷ ὑπερβολῇ. οἱ δὲ μετέπειτα τῷ τῆς Ελληνικῆς δεισιδαιμονίας μεζόνως αἰσχύνω, καὶ τούτῳ περιέπειν σπεύδοντες ἐπ' ὀνόματι τῶν παρ' αὐτοῖς θρησκευομένων Θεῶν, τὰς τῶν ξοάνων κατασκευὰς ἐφιλοπόνουν, τόν τε Διὸς, ὃν καὶ πατέρα καὶ ὕπατον, ἤγουν ὑψηχώτατον Θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὠνόμαζον, καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν ἐκ ἄδηλος ἡ ὀνομασία τοῖς πλείοσιν. ὧν τὰ σεμνολογήματα καὶ αἱ κατὰ τὰς τελευτὰς αὐτοῖς θυσίας τιμαὶ, πορνεῖαί τε καὶ ἀσέλγειαι, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ἐπίδειξις, μικρὸν γάρ εἰπεῖν, αἰσχρορρήμοσύναι τε καὶ βλασφημίαι. ὅπου γε παρ' αὐτοῖς ἀνδροκτονίαι τὸ πρὸς τιμὴν Θεοῦ σπευδαζόμενον ἦν, καὶ τὸ ἐμπομπεύειν ταῖς αἰσχρουργίαις αὐτῶν ἐτετίμητο, εἰς τιμὴν τῶν προσκυνημάτων λαμβανόμενον, ὡς τοῦτο πεπραχότων ἐκείνων, καὶ τούτοις γινομένοις ἐφηδομένων. αἱ δὲ παρὰ Χριστιανοῖς ἁγίων ἀνδρῶν εἰκόνες, τῶν τε μέχρις αἵματος ἀντισάντων τῇ ἁμαρτίᾳ κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν, καὶ τῷ τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας ὑπακουσάντων, προφητῶν τε λέγω καὶ ἀποστόλων, εἴτε καὶ ὧν ἐνσεβεῖ βίῳ καὶ κατορθώσει ἔργων ἀγαθῶν ἀληθῶς Θεοῦ δῆλων ἀναδειχθέντων, ὅσον ἕτερόν εἰσιν, ἢ ἀνδρείας ὑπογραμμὸς, πολιτείας τε ἀγωγῆς καὶ ἀρετῶν ὑποτύπωσις, καὶ τοῦ δοξάζειν Θεὸν, ᾧ κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἠρέσησαν, ὑπονυγμὸς καὶ διέγερσις. λόγου μὲν γὰρ τὸν τῶν ἁγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις διεξιὼν ὠφελεῖ τοὺς ἀκούοντας, καὶ πρὸς ζῆλον μιμήσεως προσκαλεῖται πολλάκις. τοῦτο δ' ἂν καὶ διὰ τοῦ προσέχειν τῇ εἰκόνι κατὰ τὸν τοῦ εἰκόνος λόγον γένοιτο. ἅ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παιδεύσει, τοῦτο γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσι. Βασίλειος ὁ μέγας βοᾷ, ἐξ ἑκατέρου τούτων πρὸς ἀνδρείαν διεγείρεσθαι τοὺς προσέχοντας λέγων. σύντομος γάρ, ὡς ἄντις εἴποι, καὶ κεφαλαιώδης ὑφήγησις τῶν πεπραγμένων τῷ γραφέντι ἐν τῇ εἰκόνι, γίνεται τοῖς ὁρῶσιν ἡμῖν μιμητὴ τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἡ μόρφωσις, ὥσπερ ἔν τε τοῖς εἰδώλοις τῶν ψευδωνύμων Θεῶν αἱ μιαραὶ αὐτῶν συναναφαίνονται πράξεις. καὶ τὸν μὲν ἐξ ἀκοῆς τὰ κατὰ τοὺς ἁγίους ἄνδρας παρειληφότα εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἀκουσθέντων ἡ τοιαύτη θεωρία σώσωθεῖ, τὸν δὲ ἀγνοοῦντα φιλοπονεῖν παρασκευάζει, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον διδασκόμενον, εἰς πόθον τε αὐτοῦ καὶ αἶνον Θεοῦ θερμῶς ἐγείρει· ὥσε δὲ ἑκατέρου τούτων τοὺς ὁρῶντας τῶν ἁγίων τὰ καλὰ ἔργα δοξάζειν τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς, κατὰ τὸ εὐαγγελίου φωνήν. * εἰ δὴ κατὰ Μωσέα νομοθεσίαν παραγγέλλει τῷ λαῷ κλῶσμα ὑακίνθινον εἰς τὰ κράσπεδα τὰ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων τιθέναι πρὸς ἀνάμνησιν τῶν διατεταγμένων καὶ φυλακὴν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἐστὶ διὰ τῆς ὁμοιωματικῆς ἀναζωγραφήσεως τῶν ἁγίων ἀνδρῶν ἀναθεωρεῖν τὴν ἔκβασιν τῆς ἀνα-

* Ισ. ὡν ἡ

Et hoc liquido nos divina docet scriptura in eo quod factum est in eremo, opere vituli ab Israelitis, quando seditionem commoventes dicebant ad Aaron: *Fac nobis deos, qui nos præcedant*: ostendentes per hoc, se arbitrari non esse omnino Deum, neque verum, neque falsi nominis, nisi forte idolum sibi artificio fieret * vel exquisitum; cui post hoc exitum eorum ex Ægypto * commodarent, impietatis eorum & amentiæ ostendentes nimietatem. Alii autem post hæc gentilis religionis aggressi confusionem, & hanc circumtegere festinantes sub nomine deorum qui apud eos colebantur, simulacrorum * curas studio peragebant, tam scilicet Jovis, quem & patrem & [1] consulem, id est, sublimissimum deorum ac hominum nuncupabant; quam ceterorum, quorum non est incerta nominatio pluribus. Quorum * purgationes & honores, qui per sacrificia quæ ab eis celebrantur, fiebant, fornicationes quoque atque luxuriæ, ac totius immunditiæ demonstrationes, ut parum sit dici, turpia verba pariter & blasphemiæ: cum apud eos homicidia in honorem Dei studio agerentur, & pompa turpibus operibus eorum honorabatur, in honorem eorum qui adorabantur assumpta, utpote hæc illis agentibus, & his factis congratulantibus. Porro quæ apud Christianos sunt imagines sanctorum virorum, qui usque ad sanguinem restiterunt peccato secundum apostoli vocem, quique verbo veritatis ministraverunt, prophetarum scilicet & apostolorum: sive etiam eorum qui pia vita & directione operum bonorum veraciter Dei servi ostensi sunt, nihil aliud sunt quam fortitudinis exemplum, conversationisque venerandæ ac virtutum norma, atque ad glorificandum Deum, cui in præsenti vita bene placuerunt, incitamentum & excitatio. Sermo enim bonorum virorum actus edocens, juvat audientes, & ad zelum imitationis frequenter invitat. Id ipsum autem fit secundum competentem rationem, si finis attendatur imaginum. Quæ enim sermo historiæ per auditum commendat, hæc pictura tacens per imitationem ostendit, magnus clamat Basilius, ex utroque isto ad fortitudinem, hos qui attendunt, erigi dicens. Brevis enim, ut quis dixerit, & capitularis narratio gestorum * a pictore in imagine fit nobis, qui aspicimus, imitabilis visionis ipsius formatio. * Ut ergo & cum idolis falsorum deorum sceleste ipsorum * coexistunt actiones: & alium quidem ex auditu percipientem ea quæ per sanctos viros gesta sunt, in recordationem auditorum hujusmodi contemplatio impellit. Alium vero ignorantem ad diligenter percunctandum instruit, & * quæ per illum docentur, in amorem & laudem Dei fervide suscitant: ita ut per utrumque istorum aspicientes sanctorum opera bona, glorificent Patrem nostrum qui in cœlis est, secundum evangelii vocem. At si per Moysem legislatio præcipit populo filum hyacinthinum in fimbriis, quæ sunt in summitatibus vestium, imponi ad recordationem præ-

* Exod. 32.

* Gr. simulacra eorum.

* Gr. simulacrorum curas.

* veneraciones

Hebr. 12.

* Gr. ab eo qui depictus est in im.

* Gr. quemadmodum & cum

* Gr. simul apparent

* Gr. illius acta edoctum

Matth. 5. Num. 15.

1 Satis imperite pro Ὕ *supremum*, vel *summum*. Harduinus.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

præceptorum atque custodiam: quanto magis non convenit per similitudinem picturæ sanctorum virorum aspicere proventum conversationis eorum, & horum imitari fidem secundum apostolicum magisterium? Domini autem secundum carnem visionis imaginibus formari characterem, in redargutionem quidem est hæreticorum, qui phantasia & non veritate hominem eum factum maledice perhibent, & in manuductionem quamdam eorum, qui non omnino ad celsitudinem ascendere spiritualis contemplationis valent, sed indigent etiam quadam corporali consideratione ad * auditorum firmamentum, quanto videlicet utilius & solicitius fuerit. Mysterium enim quod & cælos operuit majestate, absconditum a sæculis & generationibus in Deo, qui omnia creavit, & quod non solum ex auditu fidem habet (fides enim ex auditu, ait apostolus) sed etiam per visionem firmatur in eorum mentibus qui vident: & virtute illud vociferatur; quia se Deus manifestavit in carne, & creditum est in mundo, omnibus sanctius atque salubrius invenietur. Ita ut ea quæ scripta sunt per evangelicas prædicationes de conversatione ejus, qua secundum carnem in terra cum hominibus conversatus est, in populorum, ne delerentur, descripta sint monumentis: ut & cultus claritatis ejus, & circa nos bonitatis, manifestius prædicaretur & adoraretur. Non enim lignorum & colorum adoratur mixtura, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris ipse adorationem assumit in spiritu & veritate, per se nobis oblationem quæ ad Patrem est, donans, ipse quoque cum ipso pariter adorandus. Nam & Jacob adorasse dicitur super summitatem virgæ Joseph, non ligno cultum impendens, sed honorem ei, qui hanc possidebat, ostendens. Sic itaque & sanctæ Domini & semper gloriosæ matris effigies intelligitur a Christi populo, & honoratur: sic a priscis sanctissimarum ecclesiarum prælatis talia recepta sunt, & * hi nullam prohibitionem adepti sunt. * Quamquam post persecutionem transitus in adventum fidei, hæc ubique retenta concilia universalia etiam usque ad generationem nostram parati sunt, quæ plurimorum capitulorum super imaginibus regulas exposuere. Quas non esset congruum indiscusse super hoc & perfunctorie derelinquere, si secundum quorumdam opinionem cum idolorum formis & execramentis, quæ continentur in divinis scripturis, etiam consuetudo quæ * antiquitus apud nos tenebatur, discedat, vel ad Dei alienationem ducatur. Is enim qui se cum apostolis esse usque ad consummationem sæculi dixit, hoc videlicet etiam his qui post eos inspectores ecclesiæ sunt, repromittit. Non enim cum illis corporaliter perseveraturus erat usque ad instantis sæculi transitum; quin & cum his qui in nomine ejus duo vel tres congregandi erant, adesse perhibuit: & non utique tot multitudines zelo congregatas suæ pietatis, divinæ intelligentiæ ac ducatus exortes desereret, quo minus viderent perveniſſe usque ad perseverantiam perfectionis ecclesiæ ipsius, quam

Gr. rerum auditarum sit quæcumque utiliores sunt; & majori prosequendæ affectu.

Rom. 17.

Joan. 4.

Hebr. 11.

Gr. nulla prohibitione vetita sunt.

Gr. cum tamen persecutionibus transactis, & fide cum libertate ubique prævalente, generalia quoque concilia usque ad nostra tempora facta sint, & ea canones ediderint de pluribus capitulis longe minoris momenti, quam sit de imaginibus disputatio.

Gr. a priscis temporibus apud nos viget, in idem tendit, atque ad Dei alienationem ducit.

Matth. 28.

Matth. 18.

A σροφῆς αὐτῷ, ϗ τύπων μιμεῖσθαι τὴν πίστιν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν. τὸ δὲ τῆς κυρίας τῆς κατὰ σάρκα ἰδέας ἐν εἰκόσι τυποῦσθαι τὸν χαρακτῆρα, εἰς ἔλεγχον μὲν ἐστὶ τῆς φαντασίᾳ ϗ οὐκ ἀληθείᾳ ἄνθρωπον αὐτὸν γεγόσθαι λοιδορούντων αἱρετικῶν, χειραγωγίαν δέ τινα τῶν μὴ πάντη εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀναγεσθαι τῆς πνευματικῆς θεωρίας ἐξισχυόντων, ἀλλὰ δεομένων καί τινος σωματικῆς καταπυκάσεως πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων βεβαίωσιν, ὅσον ἐπωφελέστερόν τε ϗ περισπουδαστότερον. τὸ γὰρ μυστήριον τὸ τοὺς οὐρανοὺς καλύψαν τῇ ἀρετῇ, ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων ϗ ἀπὸ τῶν γενεῶν ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, μὴ μόνον ἐξ ἀκοῆς τὴν πίστιν ἔχειν· ἡ γὰρ πίστις ἐξ ἀκοῆς, φησὶν, ὁ ἀπόστολος· ἀλλ' ἤδη ϗ δι' ὁράσεως ἐντυποῦσθαι τῶν ὁρώντων ταῖς διανοίαις, ϗ δυνάμει ἐκεῖνο βοᾷν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, ϗ ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, πάντων μᾶλλον ἁγιαστικώτερόν τε ϗ σωτηριωδέστερον ἀνευρήσεται· ὥστε τὰ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων περὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἐπὶ γῆς μετ' ἀνθρώπων πολιτείας ἀναγεγραμμένα, ταῖς τῶν λαῶν πρὸς τὸ ἀνεξάλειπτον ἐγγράφεσθαι μνήμαις, ϗ τὸ σέβας τῆς δόξης αὐτοῦ ϗ περὶ ἡμᾶς ἀγαθότητος ἐναργέστερον κηρύττεσθαι ϗ προσκυνεῖσθαι. ὁ γὰρ τῶν ξύλων ϗ τῶν χρωμάτων προσκυνεῖται ἡ μίξις, ἀλλ' ὁ ἀόρατος Θεὸς, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρὸς, ἐκεῖνος τῷ προσκύνησιν δέχεται ἐν πνεύματι ϗ ἀληθείᾳ. δι' ἑαυτοῦ τῷ πρὸς τὸν πατέρα ἡμῶν προσαγωγὴν χαριζόμενος, ϗ σὺν αὐτῷ προσκυνούμενος, ἐπεὶ ϗ ὁ Ιακὼβ προσκυνῆσαι λέγεται ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τοῦ Ιωσὴφ, ὁ τῷ ξύλῳ τὸ σέβας προσαγαγών, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸν κατέχοντα αὐτὸ τιμὴν ἐνδεικνύμενος. ὅτω τοίνυν ϗ τῆς ἁγίας τοῦ κυρίου, ϗ ὑπερενδόξου αὐτοῦ μητρὸς τὸ ἀπεικόνισμα ἐπινενόηται τῷ τοῦ Χριστοῦ λαῷ, ϗ τετίμηται. ὅτω τοῖς ἀνέκαθεν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν προεσῶσι τὰ τοιαῦτα παρεδέχθησαν, ϗ ἀδεμιᾶς κωλύσεως ἔτυχον· καί τοι μὴ τὰς τῶν διωγμῶν παρελεύσεις, ϗ τὴν ἐν παῤῥησίᾳ τῆς πίστεως πανταχοῦ ἐπικράτειαν, ϗ σωθέντων οἰκουμενικῶν μέχρι ϗ τῆς ἡμετέρας ἡλικιῶν, ϗ περὶ πλειόνων κεφαλαίων πολὺ τοῦ περὶ τῶν εἰκόνων λόγου κατιδεεστέρων κανόνας ἐκθεμένων· ὃς οὐκ ἂν εἰκὸς ἀνεξέτιστον περὶ τούτου ϗ συγκεχωρημένον καταλιπεῖν, εἴπερ κατὰ τὴν τινων ὑπόνοιαν ταῖς περὶ τῶν εἰδώλων μορφαῖς, ϗ ἀπαγορεύσεσι ταῖς φερομέναις ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἡ παρ' ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ κρατήσασα αὕτη συνήθεια συνυπάγεται, ϗ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλλοτρίωσιν φέρει. ὁ γὰρ τοῖς ἀποστόλοις συνέσεσθαι εἰπὼν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, δηλονότι τοῦτο ϗ τοῖς μετ' αὐτοὺς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐπισκοποῦσιν ἐπαγγέλλεται. ὁ γὰρ δὴ ἐκείνοις σωματικῶς παραμεῖναι ἤμελλον ἕως τῆς τοῦ συνεστῶτος αἰῶνος παρελεύσεως· ἔτι μὴν ϗ τοῖς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ δύο ἢ τρισὶ συνηγμένοις συνεῖναι εἰπὼν, οὐκ ἂν τοσαῦτα πλήθη ζήλῳ συνηγμένα τῆς εἰς αὐτὸν εὐσεβείας, ἀμέτοχα τῆς θείας αὐτοῦ ἐπιπνοίας τε ϗ ἐνεργείας κατέλιπε· τοῦ μὴ πρὸς καταρτισμὸν τελειότητος τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἰδεῖν, ἣν παρασῆσαι ἑαυτῷ πεπιεύκαμεν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, ἤτι τῶν τοιούτων· καί τοι οὐκ ἐν ὀλίγαις

ἢ ἀσή-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

ἡ ἀσήμοις τῶν πόλεων τῶ τοιούτῳ ἐθει κρατήσαν-
τος, ἀλλὰ χεδὸν μὴ εἰ πᾶν ἐν πασαις ταῖς χώ-
ραις, ϗ ἐν ταῖς περιφανεσταις ϗ πρωτευούσαις τῶν
ἐκκλησιῶν. ὅτι δὲ ἀρχαῖόν ἐστι τὰς ἱστορικὰς διη-
γήσεις τῶν γραφῶν πολλάκις ἐν εἰκόσι τυπῶσθαι,
παείσησι τῶ ἁγίῳ Γρηγορίῳ τῶ Νύσσης λό-
γος, εἰς τὸν Αβραὰμ ἔχων τὴν ἐπιγραφήν, ἐν
ᾧ τὴν περὶ τῆς θυσίας τῶ Ισαὰκ ἱστορίαν ἀνει-
λῆφθαι ἐν ζωγραφίαις διδάσκει. εἰ δὲ τὰ κατ'
ἐκεινους ὕπας, πολλῷ μᾶλλον τὰ τῆς δεσποτικῆς
οἰκονομίας θαύματα ϗ παθήματα τοιαῦτης ἔτυ-
χον ἀναδείξεως, ὥσπερ ϗ τῶν ἁγίων μαρτύρων αἱ
ἀθλητικαὶ ἀνδραγαθίαι πρὸς ζῆλον ἀγαθὸν φέ-
ρουσαι τοὺς ὁρῶντας· ὅπερ σαφῶς γεγονέναι ἀπο-
δείκνυται ϗ ἐπὶ τῆς τῶ γναναίῳ ϗ θαυμασῶ μάρ-
τυρος τῆς ἀληθείας Ανασασίου ἀθλήσεως. ἀλλ'
ἐκεῖνο ἴσως ἂν εἴποι τις, ὅτι ἁλλαβεῖσθαι ἡμᾶς
ἀναγκαῖον τῆς ἁγίας γραφῆς τὰ παραγγέλματα.
οἷον· ὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, ὐδὲ παντὸς
ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ ὐρανῷ ἄνω, ὅσα ἐπὶ τῆς
γῆς κάτω, ϗ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς
γῆς, ὐ ποιήσεις ὐδὲ προσκυνήσεις αὐτοῖς, ὐδὲ
μὴ λαβεύσεις αὐτοῖς. ϗ πάλιν· ὐ λήψῃ τὸ ὄνο-
μα κυρίῳ τῶ Θεῶ σου ἐπὶ ματαίῳ. ϗ ἐν τῇ Δε-
υτερονομίῳ· μὴ ἀνομήσητε, ϗ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς
γλυπτὸν ὁμοίωμα, ϗ τὰ σὺν αὐτοῖς. ἀλλὰ ταῦτα
πάντα φανερὸν ἔχει τὸν νοῦν, τὸ τὴν θείαν φύσιν
ἀνείδεόν τε εἶναι ϗ ἀκατάληπτον, ϗ μηδενὶ ὁμοίαν
ἡγεῖσθαι τῶν ὁρωμένων, σοφασμοῖς ϗ ὑπονοίαις
ἀγομένους πρὸς σωματικὰς ὑπολήψεις. προειπὼν
γὰρ, ὅτι ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε ἐν τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐλά-
λησε κύριος πρὸς ὑμᾶς ἐν Χωρὴβ ἐν τῷ ὄρει ἐκ
μέσου τῶ πυρός· ταῦτα προειπὼν, ἐπήγαγε δι-
ὰς· μὴ ἀνομήσητε, ϗ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυ-
πτὸν, ἢ τὶ σεαὐτοῖς, τοῦτο μὲν ἀναμιμνήσκων
τῆς γενομένης τῶ μόσχου κατασκαφῆς, τοῦτο δὲ ϗ
ἀσφαλιζόμενος, ὥσε μὴ ϗμὶ αὐτὰς κατὰ ζῆλ τῆ
Αἰγυπτίων σωήθειαν, ἰὼ ἐγίνωσκον, πρὸς τὴν
τοιαύτην κατολίσθησαι ἀσέβειαν, ϗμὶ τὸ θεῖον
ἡγεῖσθαι τούτοις ὅμοιον. τοῦτο γὰρ ϗμὶ ὁμῶς
ἀποσολῶ ἐν τῇ πρὸς Αθηναίους δημηγορίᾳ
φησί· γενῶ ὄν ὑπάρχοντες τῶ Θεῶ ὐκ ὀφεί-
λομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χα-
ράγματι τέχνης ϗ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον
εἶναι ὅμοιον. τῆς δὲ αὐτῆς ἐννοίας ἔχεται ϗ τὸ·
ὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τῶ Θεῶ ἐπὶ ματαίῳ. τοῦ-
τέστιν, ὐ καλέσεις ἐν ἠγνοῃ Θεόν, ὅπερ ὐκ ἀλη-
θῶς τοῦτο ὑπάρχει, ἀλλὰ μάτην ὑπονοίας ϗ ἐπω-
νυμίας τοιαύτης ἔξιωται. ἀλλ' ἡμῖν, ὡς ὁμέγας
διδάσκει ἀπόσολος, εἷς Θεὸς ὁπατὴρ ἐξ ὃ τὰ πάν-
τα· ϗ εἷς κύριος Ιησοῦς Χριστὸς, δι' ὃ τὰ πάντα·
ϗ ἓν πνεῦμα ἁγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. ὐ φυσικῆς
ἑτερότητος διὰ τῆς τῆ προθέσεων ἐναλλαγῆς εἰ-
σαγομένης· μὴ γένοιτο· τὰ γὰρ ξία εἷς Θεὸς μετ'
ἀλλήλων νοεμένα, ὡς διδάσκει Γρηγόριος ὁ
σοφός. ὐδενὶ ὂν τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα,
ἢ τὸ σέβας, ἢ τὴν λατρείαν ὁ λαὸς τῶ Χριστῶ
μέχρι ϗ σήμερον, πλὴν τῆς ἁγίας ϗ ζωαρχικῆς
τελαδῶ, προσήγαγε· μὴ γένοιτο. παντὸς γὰρ
ἁματο λατρείαν τοῖς τοιούτοις προσιθεῖσα ἡ θεία
γραφὴ, τὸ ἀλλότριον ἡμῶν ϗ πάντη ἀμέτοχον πρὸς
τὴν τοιαύτην πλάνην παρίσησιν. προδήλος γὰρ
τῆς τῆ εἰδώλων λατρείας ὁ τρόπος. παρ' ἡμῖν

exhibuisse sibi credidimus non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi: licet non in paucis vel ignobilibus civitatibus, sed, ut ita dixerim, pene in omnibus regionibus. & in illustribus ac principalibus ecclesiis hujusmodi more retento. Quod vero antiquum sit historicas narrationes scripturarum frequenter in imaginibus formari, probat sanctæ memoriæ Gregorii Nyssæ sermo, de Abraham habens superscriptionem; in quo de sacrificio Isaac historiam in picturis assumptam docet. * Quod si secundum illos taliter se res habet, multo magis dominicæ dispensationis miracula & passiones hujusmodi debent consequi * approbationem, quemadmodum & sanctorum martyrum triumphi certaminum, qui ad zelum bonum adducunt aspicientes. Quod manifeste factum ostenditur etiam in fortissimi & mirabilis testis veritatis Anastasii certamine. Sed illud fortasse dixerit aliquis, * tueri necessarium nobis sanctæ scripturæ præcepta. Ut puta: *Non facies tibimet idolum, neque omnem similitudinem; quæcumque in cælo sursum, & super terram deorsum, & quæcumque in aquis subtus terram: non adorabis ea, neque servies illis.* Et rursus: *Non accipies nomen Dei tui in vanum.* Et in Deuteronomio: *Neque inique agatis, & facietis vobismetipsis sculptilem similitudinem, & quæ cum illis.* Sed hæc omnia manifestum habent sensum, quod divina natura * sempiterna sit atque incomprehensibilis, & nulli similis æstimanda eorum quæ cernuntur: * sed neque tractatibus & ingeniis ferenda ad corporales opiniones. Prædicens enim Moyses, custodite valde animabus vestris, quia similitudinem non vidistis in die qua locutus est Dominus ad vos in Choreb de medio ignis. Hæc prædicens, intulit statim: *Neque inique agatis, neque faciatis vobismetipsis sculptile*, & quæ cum ipsis: recordatus vituli confectionis quæ facta fuerat, atque præcavere hortatus, ne & ipsi secundum Ægyptiorum consuetudinem, quam sciebant, ad talem laberentur impietatem, & divinitatem æstimarent similem istis. Hoc enim & magnus apostolus in concione facta apud Athenienses perhibuit: *Genus ergo cum simus Dei, non debemus æstimare auro aut argento, aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, divinum esse simile:* eidemque sensui continuat: *Et ne accipiat nomen Domini Dei in vanum:* id est, ne voces & æstimes Deum quod non veraciter hoc est, sed frustra opinionem & cognomen tale promeruit. Sed nobis, ait magnus apostolus, *Unus Deus Pater ex quo omnia, & unus Dominus Jesus Christus per quem omnia, & unus Spiritus Sanctus in quo omnia:* non naturali alteritate pro præpositionum commutatione inducta. Absit: tria enim unus Deus cum alterutris intelligitur, ut docet Gregorius sapiens. Nulli ergo nomen quod est super omne nomen * populus Christi usque hodie, excepta sancta & vitæ principali Trinitate, applicuit. Absit. * Nam ubi nos servire talibus divina scriptura prohibet, & alienos seu exortes a tali vult errore modis

* Gr. Quod si gesta illorum ita, multo, &c.
* Gr. expressionem
* Gr. vereri
Exod. 20.
* Gr. forma tarens sit,
* Gr. neque quia conjecturis & suspicionibus ad corporeas conceptiones.
Deut. 5.
Deut. 4.
Act. 17.
Ephes. 4.
1. Cor. 8.
* Gr. ad aut cultum, aut latriam Certe enim latriæ cui tum non ex-

ACTIO IV.

omnibus exhiberi. Denique manifestus est idolorum servitutis modus. Apud nos autem unus est Deus adorandus, & una & eadem in ipsum est fides, & unum ac salutare baptismum: sic & una quæ offertur ei servitus a nobis, sicut traditum est a sacris apostolis, & conservatum; sacrificiumque laudis, quod per Christum referendum est Deo & Patri, ut divinus ait apostolus, id est labiorum fructus confitentium nomini ejus; & divinissima traditio quæ est in vivificis mysteriis, quam prænunciavit Malachias propheta quasi ex persona Dei locutus: *Quia ab ortu solis usque ad occasum glorificatum est nomen meum in gentibus, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & sacrificium mundum.* Nullus igitur est consensus templo Dei; id est ipsius ecclesiæ cum idolis. Absit. Hæc est enim columna & firmamentum veritatis, ut apostolice nuncupata est: idolorum autem nomina exterminabuntur a terra, propheta Zacharias clamat: quando omnis locus domui David, id est ecclesiæ Christi, cujus domus nos sumus, * per receptionem fidei ejus adaperietur. His utique addentur tam ea quæ sunt in sapientia quæ dicitur Salomonis, quam & illa quæ apud magniloquum rejacent Isaiam. Ibi enim dicitur: *Initium fornicationis excogitatio idolorum. Adinventio autem eorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque in sæculum erunt. Inani enim gloria hominum* * *introivit in mundum*, & *ideo brevis eorum finis excogitatus est*; & cetera: apud prophetam autem: *Confundentur qui fingunt Deum* & sculpunt: & omnes unde facti sunt, exsiccati sunt, & surdi ab hominibus facti sunt, & ea quæ cum ipsis efferuntur, fabri lignariæ artis excogitatio: & lignorum quæ in ministerium hominibus sunt, * efficientia in viri formam, & publicatio amentiæ eorum qui adorant ea: quibus infertur. Videte, non dicetis, quia mendacium in dextera mea est: quod ad præscripræ impietatis destructionem intulit. Nos ergo scientes & credentes in Filium Dei, qui est veritas & dextera Patris, alieni a prædicta prophetæ damnatione ostendimur: & secundum hoc opportune propheticum verbum dicam; Quid palex ad frumentum? Quæ familiaritas non subsistentis levitatis, quæ ventilatur a spiritibus nequitiæ, eorum qui serviunt creaturæ potius quam creatori, ad veræ Dei cognitionis * alumnum in omni plebe Christi invenitur? Illi enim de quibus Isaias dixit, super vertices montium immolabant, & super colles sacrificabant, subtus quercum & populum & arborem obumbrantem: quia * bene tegit, quemadmodum alius prophetarum Isaiæ coævus clamat. Populus autem Christi regem sæculorum incorruptibilem, invisibilem, solum & sapientem Deum adorat in aula sancta ejus, adorationem in spiritu & veritate faciens, omnemque laudem & glorificationem vivificæ Trinitati incessanter offerens. Brevis autem finis idolorum, quem sapientia concionatur, id est horum demolitio, & quod non in sempiternum maneant, non aliunde quam ex apparitione factum est magni Dei & Salvatoris nostri

habendum hujusmodi rebus, addendo, scriptura alienos nos & omnino exortes ostendit a tali errore.

Hebr. 13.

Malach. 1.

2. Cor. 6.

1. Tim. 3.

Zach. 13.

* Gr. receptioni

Sap. 14.

* Gr. introivit

Isai. 44

* Gr. transmutatio

Jerem. 23.

* Gr. nutritium sermonem, qui in omni

Isai. 65.

* Gr. bonum tegumentum,

Ose. 5.

1. Tim. 2.

δὲ ὥσπερ εἷς θεὸς τὸ προσκυνούμενον, μία τε καὶ ἡ εἰς αὐτὸν πίστις, ἓν τὸ σωτήριον βάπτισμα· οὕτω μία καὶ ἡ προσαγομένη αὐτῷ λατρεία παρ' ἡμῶν, καθὼς παραδέδοται ἐκ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ πεφύλακται· ἥ τε τῆς αἰνέσεως θυσία, ἣν διὰ Χριστοῦ ἀναφέρεσθαι τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ ὁ θεῖος ἔφη ἀπόστολος, τουτέστιν ὁ τῶν χειλέων καρπὸς ὁμολογούντων τῷ * ὀνόματι αὐτοῦ. καὶ ἡ ἐν τοῖς ζωοποιοῖς μυστηρίοις θειοτάτη παράδοσις, ἣν προεμήνυσε Μαλαχίας ὁ προφήτης ὡς ἐκ προσώπου φήσας τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, καὶ μέχρι δυσμῶν, δεδόξασται τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρά. εὐδοκία τοίνυν συγκατάθεσις ναῷ Θεοῦ, ἤγουν τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ μὴ εἰδώλων· μὴ γένοιτο. αὕτη μὲν γὰρ σύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας ἀποστολικῶς κατωνόμασται· τῶν δὲ εἰδώλων τὰ ὀνόματα ἐξολοθρευθήσεσθαι ἀπὸ τῆς γῆς ὁ προφήτης Ζαχαρίας βοᾷ· ὅτε πᾶς τόπος τῷ οἴκῳ Δαβὶδ, τουτέστι τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, οὗ ὁ οἶκός ἐσμεν ἡμεῖς, τῇ παραδοχῇ τῆς πίστεως αὐτοῦ διανοιχθήσεται. τούτοις πάντως προσεθήσεται τότε καὶ τὰ λεγομένη Σολομῶντος σοφία, καὶ τὰ παρὰ τῷ μεγαλοφώνῳ κειμένα Ἡσαΐα. ἐκεῖ μὲν γὰρ λέγεται· ἀρχὴ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων· * ἔφεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. ἔστε γὰρ ἦσαν ἀπ' ἀρχῆς, οὔτε εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· καὶ διὰ τοῦτο σπουδάζομεν αὐτῶν τὸ τέλος ἐπινοηθῆ. οὔτε ἐξῆς. παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ· αἰσχυνθήσονται οἱ πλάσσοντες Θεὸν, καὶ γλύφοντες· καὶ πάντες ὅσοι ἐγλύφοντες ἐξηράνθησαν, καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων ἐγένοντο, καὶ τὰ σὺν αὐτοῖς, τέκτονος ξυλουργικῆς τέχνης ἐπίνοια, καὶ ξύλων τῶν εἰς ὑπηρεσίαν ἀνθρώποις μετεποίησεν εἰς ἀνδρὸς μόρφωσιν, καὶ ἐξάμβος τῆς ἀνοίας τῶν προσκυνούντων αὐτοῖς. οἷς ἐπιφέρεται· ἴδετε, οὐκ ἐρεῖτε, ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου. ὅπερ τῆς προγεγραμμένης ἀσεβείας ὡς ἀνεξεπτικὸν ἐπήγαγεν. ἡμεῖς οὖν εἰδότες καὶ πιστεύοντες εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὃς ἐστιν ἀλήθεια καὶ δεξιὰ τοῦ πατρὸς, ἀλλόξιοι τῆς ἐρημώσεως τοῦ προφήτου δεικνύμεθα κατακρίσεως. καὶ κατὰ τοῦτο ἀκαίρως τὸ προφητικὸν ῥῆμα ἐρῶ· τί τὰ ἄχυρα πρὸς τὸν σῖτον; τίς οἰκειότης τῆς ῥιπιζομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἀνυποστάτου κεφάτητος τῶν λατρευόντων τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πρὸς τὸν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ζοφιμον λαὸν, τὸν ἐν παντὶ τῷ λαῷ τοῦ Χριστοῦ διορισόμενον; ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, περὶ ὧν τοῦτα ὁ Ἡσαΐας φησὶν, ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς βουνοὺς ἔθυον, ὑποκάτω δρυὸς καὶ λεύκης καὶ ὀσυδρυσυσκιάζοντες· ὃ μὴ καλὸν σκέπη, ὡς ἕτερός τις προφήτης σύγχρονος τῷ Ἡσαΐα φησίν. ὁ δὲ λαὸς τοῦ Χριστοῦ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, μόνῳ σοφῷ Θεῷ προσκυνεῖ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν ποιούμενος, πᾶσάν τε αἴνεσιν καὶ δοξολογίαν τῷ ζωοποιῷ Τριάδι προσφέρων διαπαντός. τὸ δὲ παρὰ τῇ σοφίᾳ διηγορευμένον τῶν εἰδώλων σωτήριον πάλος, ἤγουν ὁ τούτων ἀφανισμὸς, καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτὰ δύνασθαι, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆς ἐπιφανείας γέγονε τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν

ANNO CHRIST 787

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵνα ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ ἀπὸ A
περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης τῷ αἵματι αὐ-
τοῦ περιποιηθεῖσα, διὰ παντὸς ἐν εὐσεβείᾳ ὁμο-
λογεῖ καὶ δοξάζει. εὐθὺν οὖν τῆς ἐν ἐκείνοις γεγραμ-
μένης τῶν εἰδώλων κατηγνωστέως ὁ γνήσιος καὶ
ἀληθὴς τῆς Χριστοῦ προσκυνητὴς λαὸς τὸ Χριστὸν
εἰς ἑαυτὸν ἐπισύρεται, ἐκ τῶν τῶν ἁγίων ἀνδρῶν
εἰκόνας ἔχειν πρὸς ἀναμνησιν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς·
ὥσπερ οὐδὲ τῷ μακαρίῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ τῷ ἐν
σαρκὶ ἀπαγορεύοντι περιτομὴν, καὶ τοῖς κατὰ νόμον
δικαιοῦσθαι βουλομένοις ἐπιτιμῶντι, τὸ περιτμεῖν
τὸν Τιμόθεον. νομικῶς τε περικείρασθαι, καὶ θυ-
σίαν ἐν τῷ ναῷ προσαγαγεῖν, μομφὴν ἐπάγου-
σαν καὶ κατάκρισιν. ὁ γὰρ ἁπλῶς τὰ ἀποπλέοντα B
σκοπεῖν χρὴ, ἀλλὰ πανταχοῦ σκοπὸς τῶν πρατ-
τόντων δοκιμάζεται· καὶ ἡ αἰτίας ἀφίησι τὸν ποιοῦν-
τα, ἢ τἀναντίον καταδικάζει. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο
ἀκριβῶς παραφυλάττοιτο, τάχα οὐδὲ αὐτὸ τὸ Θεοῦ
τὸ πρόσταγμα ἀκατηγόρητον παρὰ τοῖς ἀπίστοις
γενήσεται· εἶγε γλυπτὸν, ἢ γοῦν χωνευτὸν ἀπα-
γορεύοντος τοῦ νόμου, τὸ καταισχύζοντα τὸ ἱλαστή-
ριον ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ χερουβὶμ δόξης, ὡς ὁ ἀπό-
στολος ὀνομάζει, τοιαύτης ὑπῆρχον καταστάσεως.
οἷς καὶ τὴν θείαν ἐποχεῖσθαι δόξαν οὐ μόνον ἐκ
τῆς γραφῆς διδασκόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὁ μακάριος
Ἀθανάσιος τὸ ψαλμικὸν ἑρμηνεύων ῥητὸν, ὁ κα-
θήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, τοιαύτην πε- C
ρὶ αὐτῶν παραδίδωσιν ἔννοιαν. καί τοι ἐκείνων τῶν
χερουβὶμ τὰ ἀρχέτυπα ἄγνωστα τῇ φύσιν ἀνθρώ-
ποις παντάπασιν ὄντα· πνεῦμα γὰρ καὶ πῦρ ὑπάρ-
χουσι, καὶ πάσης σωματικῆς σχηματοθεσίας ἀλλό-
τρια καὶ φύσεως. τὰ γὰρ περὶ αὐτῶν σωματικώτερον
τῷ προφήτῃ λεγόμενα, συμβολικῶς καὶ ἀνειγ-
μένως τὴν ἔννοιαν ἔχει, ἑτέρως νοεῖσθαι κατὰ τὴν
διαγὴν καὶ τοῖς ἀσωμάτοις πρέποντα μὴ δυνάμενα
λόγον. καὶκεῖνο δὲ εἰπεῖν ἀναγκαῖον. ὅτι ἐδαμῶς
Χριστιανοὶ τῶν κατὰ σαρκα προσηλύτων ἢ γνωρίμων
καὶ φίλων τὸ εἶδος ἀναγράφοντες σέβουσιν, ἢ τι-
μῆς τινος ἀξιοῦσιν. ἀλλ' οὐδὲ βασιλικῶν προσα- D
γμάτων ὑποκύψαντες ὑβρεσιν, τὰ τοιαῦτα ὑπενόη-
σαν, ἅπερ δικαίως ἐγκαλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ φάσ-
κοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν
δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ εἰς ὁμοίωμα εἰκόνος φθαρ-
τοῦ ἀνθρώπου, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ὥστε καὶ ἐκ
τούτου δείκνυσθαι τὸ ζῆτημα σαφῶς, τὸ πρὸς ἡμᾶς
ἀνάρμοστον εἶναι τῷ προκειμένῳ τῆς γραφῆς κα-
τηγορίαν· εἰ μὴ οὖν τὰς περὶ τὸ θεῖον ἀσεβεῖς
ὑπολήψεις πρὸς τὸ σωματικώτερον μεταστιθέμενοι,
ἢ τὰ τῆς θεοπρεποῦς δόξης τε καὶ λατρείας καταλι-
πόντες, ἢ κατάτι γοῦν ὅλως σμικρύνοντες ἐκ τῆς
τοιαύτης ἐσκευάμεθα ὑποθέσεως, καλῶς ἂν εἶχε
περιαιρεῖσθαι τὰ ἀπασχολοῦντα ἡμᾶς καὶ ἀφέλκοντα E
τῆς πρὸς τὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸν Θεὸν σεβασμιότητος
καὶ προσκυνήσεως. νυνὶ δὲ τἀναντίον ὁρῶμεν γινόμε-
νον. προσβλέπων γάρ τις μετ' ἐπιστήμης εἰκόνα τι-
νὸς τῶν ἁγίων, ὡς τὸ εἰκὸς, δόξα σοι ὁ Θεὸς,
λέγει, τοῦ ἁγίου τὸ ὄνομα προσθείς. ὥστε καὶ διὰ
τοῦ ῥητοῦ τούτου πληροῦσθαι τὸ ἐν τῇ εὐχῇ λεγό-
μενον παρ' ἡμῶν, ἵνα καὶ δι' ὁρωμένων καὶ δι' ἀορά-
των δοξάζηται τὸ πανάγιον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. ἀλλ'
οὐ Θεόν τινα τῶν ἁγίων ἀνδρῶν καλεῖν ἀνεχόμε-
θα. καὶ τοι τοῦ κυρίου καὶ μόνου ὄντος Θεοῦ τῆς τοιαύ-
της προσωνυμίας τοῖς βουλομένοις αὐτῷ μεταδι-

finibus usque ad fines orbis terræ sanguine ejus acquisita est, semper pie sentiens confitetur & glorificat. Nihil ergo reprehensionis idolorum, quæ in illis scripta est, germanus & verax Trinitatis adorator populus Christi in semet attrahit, sanctorum virorum imagines habendo ad rememorationem virtutis eorum: quemadmodum nec beato Paulo apostolo carnis prohibenti circumcisionem, & eos qui secundum legem justificari volebant, increpanti, culpam aliquam infert aut crimen, quod circumciderit Timotheum legaliter, quod totonderit, atque in templo sacrificium obtulisse clamaverit. Neque enim quæ patrantur, simpliciter intueri oportet; sed ubique intentionem * gestorum convenit comprobari. Nisi enim hoc diligenter observetur, fortasse nec ipsius Dei præceptum sine calumnia penes infideles efficietur. * Quod autem sculptiles lege interdicente, qui obumbrabant propitiatorium super arcam cherubim gloriæ, ut apostolus nominat, talis * essent * factiræ, quibus & divinam quoque gloriam * contineretur, non solum ex scriptura discimus, sed & beatus Athanasius illud psalmi dictum interpretans, *Qui sedes super cherubim, appare*; talem de illis tradidit intelligentiam. Et certe illorum cherubim principalia ignota sunt omnimodis natura hominibus. Spiritus enim & ignis existunt, & ab omni corporali formatione atque natura extranea. Quæ enim de illis corpulentius a propheta dicta sunt, symbolicum & * excellentem sensum habent, aliter intelligi * valentia secundum venerabilem rationem, & id quod incorporalia decet. Illudque dicere necessarium est, quoniam nequaquam Christiani eorum qui sibi sunt secundum carnem agnati, noti vel affines, speciem depingentes, colunt, aut aliquo reddunt dignos honore. Sed neque imperialium præceptorum potestati succumbentes talia excogitaverunt, super quibus juste accusantur illi, qui *dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*, ut ait apostolus: ita ut etiam ex hoc plane modo demonstretur, quod * calumnia quæ scripturæ inest, nobis non possit aptari. Ergo si pias de divinitate opiniones ad corpulentias transferentes, & ea quæ Deo decibilis gloriæ atque servitutis sunt, deferentes, aut secundum aliquid omnino minorantes de hujusmodi causa offensi fuerimus, bene utique circumauferri haberent ea quæ occupant & abstrahunt nos a cultura & sedulitate, qua circa unum & verum utimur Deum: quod nunc e contrario videmus factum. Intendens enim quis cum disciplina imagini cuidam sanctorum, quemadmodum conveniens est, gloria tibi Deus, dicit, sancti cujuslibet nomen adjiciens: ita ut per hunc quoque modum compleatur quod in oratione dicitur a nobis, quo & per invisibilia & visibilia glorificetur sanctissimum nomen Christi. Sed neque Deum quemdam sanctorum virorum vocare patimur. quamquam hujusmodi appellationem is qui proprie solus & unus est Deus, illis

* Gr. generatium convenit probari, quæ agentem vel crimine absolvit, vel contra damnat.

* Gr. Siquidem sculptile sive conflatile lege interdicente

Hebr. 9.

* erant structuræ infidere, Psalm. 79.

* Gr. anagogicum

* Gr non valentia

Rom. 1.

* Gr. accusatio, quam infert scriptura, nobis

ACTIO IV.

lis qui sibi placuerint, latgitus sit, quem admodum in sacro psalmorum scriptum est libro. Neque rursus ut sufficientem habere nos arbitrantes Dei cognitionis certitudinem, tales imagines parvipendimus, vel sternimus concursum qui in ecclesiis Dei fit; sed die ac nocte, imo ut cum psalmo dixerim, vespere & mane & meridie Deo benedicimus, & maxime in tempore divini sacrificii ac officii. Quin potius ut liquido scientes, non aliunde nobis spem provenire salutis, nisi ex pia fide & confessione quæ in unum Deum, qui in Trinitate adoratur, efficitur: quarum una quidem in corde consistit, altera vero in ore profertur: (*Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*) semper laudem ipsius Dei qui fecit nos, in ore habemus, & exaltationes ejus in faucibus ferimus, omnisque plebs Christi ad perceptionem sanctissimi corporis ejus & sanguinis, per quæ memoriam mortis ejus & resurrectionis secundum ipsius celebramus traditionem, insatiabili desiderio & divinitus mota industria perurgetur magis, quam cervus ad fontes aquarum. Sed nec illud scandalizet quosdam, quod ante imagines sanctorum luminariorum concinnatio & suavis odoris thymiamata fiunt. Symbolice namque talia celebrari ad honorem illorum excogitata sunt, quorum cum Christo requies est, quorum honor in eum recurrit: hoc probante Basilio sapiente, quia honor circa bonos conservorum approbationem habet benevolentiæ erga communem exhibitæ dominum. Indicia sunt namque sensibilia lumina divini ac sine materia luminis dati: porro aromatum incensum purissimæ & totius Sancti Spiritus inspirationis & * refectionis insigne. Et hæc quidem veluti contra emergentes oppositiones & contradictiones, quæ quasi ex scripturis prætenduntur, scribenda consideravimus; rogantes, ut id quod sine scandalo & turbatione populi sit, omnimodis persequamini: præsertim cum, ne unus ex minimis contemnatur, præcipiat Dominus; similiter autem & ne scandalizetur, * impottabilem ferat & terribilem iis qui hoc fecerint, damnationem. Nunc autem & civitates * omnes & multitudines populorum non in pauco super hoc tumultu consistunt: in quo ne nos obnoxii appareamus, omni studio procuremus. Præ omnibus providendum est nobis, quod mentem meam commovet, ne occasionem elationis hinc capiant ii, qui contra fidem nostram inimici sunt crucis Christi, dicentes, quod usque nunc Christiani errassent. Nisi enim hoc idololatriam esse cognovissent, nequaquam modo manufactorum abjectionem fecissent. Quod quantam injuriam & depositionem inferat fidei quæ in Christum est, unusquisque confessus exiterit. Siquidem & hoc quasi quid verisimile profecto dicturi sunt, quoniam his qui semel erraverunt, * omnino persuaderi non poterit; quippe penes quos veritas non est. Porro quid plura dixerim, cum & ipsi per cuncta piissimi & amici Christi imperatores nostri tabulam veraciter proprii Deitatis amoris, id est, imaginem quæ ante regalia est, erigentes, & in ea apostolorum, & prophetarum imponentes effigies, & horum de Do-

Psalm. 82. *Psalm. 54.* *Rom. 6.* *Psalm 149.* *Psalm. 42.* *Homil. in 40. martyres.* *Matth. 18.*

* *Gr.* repletionis

* *cum hoc imp.*

* *Gr.* ἰσὰ

* *Gr.* omnino dandæ non sunt aures

δοντες, ὡς ἐν τῇ ἱερᾷ τῆς ψαλμῶν ἀναγέγραπται βίβλῳ. ὅτε πάλιν ὡς ἱκανῶς ἔχειν νομίζοντες ANNO CHRISTI 787.
ἐσμὲν ἵας βεβαίωσιν τὰς τοιώτας εἰκόνας κατα-
φρονοῦμεν τῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ συνδρο-
μῆς, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ψαλμι-
κῶς δὲ μᾶλλον εἰπεῖν, ἑσπέρας καὶ πρωὶ καὶ με-
σημβρίας ἀλογεῖν τὸν Θεὸν, καθὼς φησιν ὁ Δα-
βὶδ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ καιρῷ τῆ θείας μυσταγω-
γίας καὶ λειτουργίας· ἀλλ' ὡς ἀσφαλῶς ἐνισάμενοι
ἐκ ἄλλοθεν ἡμῖν τινὰ ἐλπίδα περιγίνεσθαι τῆς
σωτηρίας, ἢ ἐκ τῆς πρὸς τὸν μόνον ἀληθινὸν
Θεὸν τὸν ἐν Τριάδι προσκυνούμενον ἀσεβοῦς πίστεως
καὶ ὁμολογίας, τῆς μὲν ἐν καρδίᾳ σωιζομένης,
τῆς δὲ διὰ στόματος προφερομένης. καρδία γὰρ
πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται
εἰς σωτηρίαν· διὰ παντὸς τινὰ αἴνεσιν αὐτοῦ τοῦ
ποιήσαντος ἡμᾶς θεοῦ ἐν τῷ στόματι ἔχοντες, καὶ
τὰς ὑψώσεις αὐτοῦ ἐν τῷ λάρυγγι φέροντες, πᾶς
ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τινὰ μετάληψιν τοῦ παναγί-
ου αὐτοῦ σώματος καὶ αἵματος, δι' ὧν τὴν μνή-
μην τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὴν
αὐτοῦ τελουμένην παράδοσιν, ἀκορέστῳ ἐπιθυμίᾳ καὶ
θεοκινήτῳ σπουδῇ κατεπείγονται μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τὰς
πηγὰς τοῦ ὑδάτων ἡ ἔλαφος. ἀλλὰ μηδ' ἐκεῖνο
σκανδαλιζέτω τινὰς, τὸ ἐμπροσθεν τῶν εἰκόνων
τῶν ἁγίων φωταγωγίαν γίνεσθαι καὶ λώδη θυμία-
σιν. συμβολικῶς γὰρ τελεῖσθαι τὰ τοιαῦτα πρὸς
τιμὴν ἐκείνων ἐπενοήθη, ὧν μετὰ Χριστὸν ἡ ἀνάπαυ-
σις, ὧν καὶ ἡ τιμὴ εἰς αὐτὸν ἀναφέρει· τοῦτο λέ-
γοντος Βασιλείου τοῦ σοφοῦ, ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἁγί-
ους τοῦ ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς
τὸν κοινὸν δεσπότην διαθέσεως σύμβολον μὲν τὰ
αἰσθητὰ φῶτα τῆς αὐλῆς καὶ θείας φωτοδοσίας. ἡ
δὲ τῶν ἀρωμάτων ἀναθυμίασις τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ
ὅλης τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμπνοίας τε καὶ πληρώ-
σεως. καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὰς ὑφορμώσας ἀντι-
θέσεις καὶ τὰς ἐκ γραφῶν δῆθεν προτεινομένας
ἀντιλογίας γράψαι σπουδάσαμεν, παρακαλοῦντες τὸ
ἀσκανδάλιστον τοῖς λαοῖς, καὶ ἀταραχοποιοῦντι τρόπῳ
μετὰ διώκειν ὑμᾶς, ὁπότε καὶ τῶν μικρῶν ἑνὸς μὴ
καταφρονεῖν παραγγέλλει ὁ κύριος· ὁμοίως δὲ καὶ
τὸ σκανδαλίζειν ἀφόρητον καὶ φοβερὰν τοῖς τοῦτο
πράττουσιν ἐπάγειν κατάκρισιν. ναὶ δὲ πόλεις ὅλαι
καὶ τὰ πλήθη τῶν λαῶν οὐκ ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου
θορύβῳ τυγχάνουσιν· οὗ ἡμεῖς μὴ αἴτιοι φανῶμεν
διὰ πάσης ποιησώμεθα σπουδῆς. ὑπὲρ ἅπαντα δὲ
προνοητέον ἡμῖν, ὅπερ μοι κατασείει τὴν διάνοιαν,
τοῦ μὴ ἀφορμὴν ἐπάρσεως ἐντεῦθεν λαβεῖν τοὺς
τῆς πίστεως ἡμῶν, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ
Χριστοῦ· ὥστε καὶ λέγειν αὐτούς, ὅτι μέχρι τοῦ
νῦν οἱ Χριστιανοὶ ἐπλανῶντο. εἰ μὴ γὰρ εἰδωλο-
λατρείαν ἤθεσαν τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἂν ἀρτίως τὴν
τῶν χειροποιήτων ἀποβολὴν ἐποιήσαντο. ὑπὲρ πόσης ὕβρεως καὶ καθαίρεσιν προσρίβεται τῇ εἰς Χρι-
στὸν πίστει, πᾶς τις ὁμολογήσειε. πάντως γὰρ καὶ
τοῦτο κατὰ τὸ εἰκὸς λέγειν αὐτοῖς ἔσαι, ὅτι τοῖς
ἅπαξ πλανωμένοις οὐκ ἔστιν ὅλως πεισθῆναι, ὡς
τῆς ἀληθείας οὐκ οὔσης παρ' αὐτοῖς. τί δὲ, ὅτι
καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ πάντα ἀσεβέσαντες καὶ φιλόχριστοι
ἡμῶν βασιλεῖς σήμερον ἀληθῶς τῆς οἰκείας φιλο-
θείας, τινὰ πρὸ τῶν βασιλείων λέγω εἰκόνα ἐγεί-
ραντες, ἐν ᾗ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἀναθέ-
μασι τὰς ἰδέας, καὶ τὰς τούτων περὶ τοῦ κυρίου ἐγ-
γρα-

γράψαντες φωνάς, τῆς ἑαυτῆς πεποιθήσεως τὸ καύχημα τὸν σωτήριον σταυρὸν ἀπεκήρυξαν; κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸ, εἰς εἰκόνας διαφόρους τὸν Θεὸν θαυματουργῆσαι, περὶ ὧν πολλοὶ πολλὰ ἱστορεῖν βούλονται· οἷον ἀῤῥωστούντων θεραπείας, ὧν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν πείρᾳ γεγόναμεν. περιεργιῶν ἀναλύσεις, αἱ καθ' ὕπνους πολλάκις τῶν γεγραμμένων ἐπιφάνειαι· τὸ δὲ πάντων μάλιστα ἐμφανέστατον, μηδεμιᾶς ἀντιῤῥήσεως ἢ ἀμφιβολίας τινὸς ἀνεχόμενον, ἡ ἐν Σωζοπόλει τῆς Πισιδίας τὸ πρὶν ὑπάρχουσα εἰκὼν τῆς παναχράντου Θεοτόκου, ἐκ τῆς γεγραμμένης παλάμης αὐτῆς τὴν τοῦ μύρου ἔκχυσιν προχέουσα. οὗ τινος θαύματος μάρτυρες πολλοί. εἰ δὲ καὶ νῦν οὐκ ἔρχεται ἡ τοιαύτη τῆς εἰκόνος γινομένη θαυματουργία, ἀ παρὰ τοῦτο τὰ πρῶτα ἀπιστηθήσεται· ἵνα μὴ ὁμοίως ἄπιστα κρίνωνται τὰ ἐν ταῖς πράξεσι τῆς ἀποστόλων ἱστορούμενα ἐν ἀρχῇ τῶν κηρύγματος σημεῖα καὶ χαρίσματα διάφορα τοῦ πνεύματος, πανταχοῦ ἁδρῶς ἐνεργούμενα· τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ διὰ τῆς τοιαύτης συγκαταβάσεως τοὺς ἀσθενέστερον διακειμένους βεβαιοτέρους εἰς τὸ περὶ αὐτοῦ πίστιν ἐργαζομένῳ, καὶ ἅμα τὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως καὶ διὰ τούτων δεικνύοντος, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο. ποτὲ μὲν γὰρ ἡ τούτων σκιὰ, ποτὲ δὲ τὸ τῶν ἱματίων ἀπτόμενον σωτήριον τοῖς ἰάσεις παρεῖχον. ὥσπερ οὖν ἐν ἐκείνοις οὐ παντὸς σώματος σκιὰ, ἀλλὰ τοῦ Πέτρου μόνη τινὶ θεραπείαν ἐδίδου τοῖς κάμνουσιν· ὡσαύτως καὶ τὰ σωτήρια οὐ παντὸς ἱματίου, ἀλλὰ τῆς τοῦ Παύλου καὶ μόνων ἐῶντο τοὺς ἀσθενοῦντας, εἰς πληροφορίαν πίστεως τοῦ ὑπ' αὐτῆς κηρυττομένου Θεοῦ, ὡσαύτως τινὶ οἰκείαν χάριν καὶ διὰ τῆς ἀψύχων ἀποδεικνύοντος· ὅπως καὶ ἐπὶ τῶν εἰκόνων πολλάκις ηὐδόκησε γίνεσθαι, οὐκ ἐπὶ πάσης εἰκόνος ἢ Γραφῆς τοῦ τοιούτου εἴδους τῆς ἀνθρωπείας ἐν τοῖς σωτηρίοις γινομένου, ἀλλ' ἐν μόναις τῆς ἁγίων, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου· ὥστε μὴ ἐκ ταυτομάτου συνεῖναι τὰς ἰάσεις συμβαίνειν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριτος· ἄξιον δὲ, ὡς οἶμαι, μηδὲ ἐκεῖνο ἀπαρασήμαντον καταλιπεῖν, ὅπερ ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ τέθεικεν ἱστορίᾳ· ὅτι ἐν Πανεάδι τῇ πόλει, ἣν τινα Καισάρειαν τινὲς Φιλίππου τὸ Εὐαγγέλιον ὀνομάζει, λέγεται ὁ οἶκος εἶναι τῆς αἱμορῥοούσης γυναικός. ἤ τις τῷ κρασπέδῳ τοῦ σωτῆρος ἅψατο, ὡς γέγραπται ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις. οὗ τινος οἶκος πρὸς ταῖς πύλαις ἀνδριάντα φησὶν ἐκ χαλκοῦ πεποιημένον ἑστάναι, εἰκόνα φέροντα τοῦ κυρίου· ἀντικρὺ δὲ ἐκτύπωμα γυναικὸς ἐπὶ γόνυ κεκλιμένης ὑπάρχειν τετυμμένοις ἐπὶ τὸ πρόσθεν ταῖς χερσὶν, ἱκετευούσῃ ἔοικός, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ περὶ αὐτὴν θαύματος τούτου αὐτῇ συμβαθέντος. καὶ ὡς πρὸς ταῖς ποσὶ τοῦ εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου γλυμμένου ἀνδριάντος βοτάνη τις ἀναφύεται ξένη τοῦ εἴδους, καὶ ἡ Γνωρίμη, ἥτις παντοίων νοσημάτων ἰατρεῖον γίνεται· ὅπερ καὶ αὐτόψει παραλαβεῖν ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος ἔφη. προδήλως τοῦ σωτῆρος τὰ τῆς ἰδίας χάριτος ἐν συγκαταβάσει ποιουμένου πρὸς τὴν πίστιν τῶν γυναίων, δεικνύοντος ὅπερ ἡμῖν ἀνωτέρω δεδήλωται, ὅτι οὐκ ἁπλῶς τὰ ἀποτελούμενα σκοπεῖται, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς τοῦ πράττοντος δοκιμάζεται. λέγει δὲ ἐν τούτῳ ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος, ὅτι καὶ τῆς ἀποστόλων τὰς εἰκόνας Πέ-

mino inſcribentes voces, confidentiæ ſuæ glorificationem ſalutarem crucem eſſe prædicaverunt? * Capitula vero ſunt, quæ dicunt, per imagines diverſas Deum operatum miracula, de quibus multi multam hiſtoriam texere volunt: utputa infirmitatum medelas, quas & ipſi nos experti ſumus, & circumventionum reſolutiones, * quas in ſomnis per picturas crebro conſpeximus. Porro maxime omnium manifeſtiſſimum, & nullam controverſiam vel ambiguitatem ſuſtinens, eſt, quod imago quæ pridem Sozopoli Piſidiæ intemeratæ Dei genitricis fuit, ex depicta palma ſua unguenti emanationem profuderit. Cujus miraculi teſtes ſunt multi. Licet autem nunc hujuſcemodi non fiat opus miraculi, non tamen incredibilia erunt priora, ne pari modo incredibilia judicentur quæ in actibus apoſtolorum ſunt deſcripta in principio prædicationis ſigna diverſa & chariſmata Spiritus, quæ nunc minime patrantur; amatore hominum videlicet Deo per talem condeſcenſionem eos, qui infirmiores * erant, potentiores in fide ſua perficiente, & pariter ſuam virtutem etiam * per hos oſtendente, quemadmodum apoſtolorum factum eſt tempore. Aliquando enim horum umbra, aliquando vero * veſtium ſublata ſudaria ſanitates præſtabant. Sicut ergo in illis non omnis corporis umbra, ſed Petri tantummodo dabat laborantibus medelam: ſimiliter & ſudaria non omnis veſtimenti, ſed Pauli ſolummodo ſanabant infirmos, in ſatisfactionem fidei ejus qui ab ipſis prædicabatur, qui gratiam ſuam etiam per inanimata demonſtrabat: ita & ſuper imaginibus ſæpe fieri placuit; non in omni imagine vel pictura talis ſpecie beneficii inter credentes effecta, ſed in ſolis ſanctorum, vel etiam ejuſdem Domini: quo non ſuapte intelligerentur ſanitates accedere, ſed ex ſola gratia Dei noſtri. Dignum autem, ut reor, eſt, neque illud prætermittamus, quod Euſebius Pamphili in eccleſiaſtica hiſtoria poſuit: quia in Paneade civitate, quam Cæſaream Philippi evangelium nominat, fertur domum eſſe ſanguinis fluxum * patientis mulieris, quæ fimbria Salvatoris ſanata eſt, ſicut ſcriptum eſt in evangeliis. Cujus domus pro foribus ajunt ſtatuam de ære factam ſtare, imaginem ferentem Domini: contra quam formam mulieris genibus provolutæ conſiſtere, palmis extenſis ſupplicanti ſimilem, in recordationem miraculi quod factum eſt circa ſe, hoc ab ea ſolicite acto: & quod ad pedes ſtatuæ in nomine Domini factæ, herba quædam oritur nova ſpecie ac ignota, quæ variorum languorum medicamentum eſt; quod per ſeipſum vidiſſe Euſebius ait: manifeſte Salvatore propriæ gratiæ diſpenſatoriæ inſignia faciente ad fidem mulierculæ: oſtendente quod nos ſuperius indicavimus, quia non ſimpliciter * tractanda ſunt quæ geruntur; ſed intentio * ei. eſt comprobanda. Dicit autem idem Euſebius, quod & apoſtolorum imagines Petri & Pauli, atque ipſius Chriſti, per colores * æſtimatas in picturis aſpexerit. Non autem hoc dicimus nos, ut ſtatuas æneas facere ſtudeamus; ſed ut inſinuemus, quoniam & illud ſecundum gentilem conſuetudinem factum, non renuente, ſed volen-

ACTIO IV.

Gr. Caput vero eorum qui dicuntur, per imag.

* Gr. & crebras depictorum in ſomnis viſiones.

* ſunt

* per hæc

* Gr. de veſtibus pendentia Act. 5. Lib. 7. c. 14. Matth. 16.

* paſſæ Matth. 9. Ibidem

* tractanda

* accipienda

* Gr. conſervata

te

ACTIO IV.

(1) Græci, ne sacra omnibus pateant, sacrum altare cancellis circumcludunt: in quibus reponunt imagines, quæ simul altare contegunt, & populo adorandæ proponuntur. Eluc videtur alluſiſſe Germanus; id enim ſtatuæ minus commode præſtare queunt: ac proinde uſum imaginum ut commodiorem & communiorem, magis etiam pium quodammodo vocavit. Nam alioqui pium eſſe ac receptum ab eccleſiis ſacrarum ſtatuarum uſum, ex quibuſdam epiſcoporum inſerlocutionibus, & ex ipſa definitione hujus ſynodi apertiſſime conſtat.

* Græcis morem, qui apud nos obtinuit magis pie quodammodo, non eſt fas violare. In his igitur abſolvatur noſtræ com.

* Intelligibilia propugnacula, *Epheſ.* 2.

te Domino, ut in ipſo demonſtretur per plurimum tempus ipſius bonitatis miraculum: * quod apud nos venerabilius eſt quaſi liter obtinens mos, doceat commemorationis ſermo. Deus autem veritatis, qui deduxit nos in omnem veritatem, & omnem diſſenſionis occaſionem & turbationis cauſam a noſtris abigit animabus, unanimiter uno ſpiritu glorificantes eum ſupercæleſti regno dignos efficiat.

ANNO CHRISTI 787.

Οἱ Γραικοὶ τ
ἅγιον θυσιαστ
ειον, ἵνα μ
πᾶσιν ἐκθέ
ἢ τὰ θεῖα, κ
γκέλλοις περ
κλείουσιν· ὅ
οἷς τὰς σεπ
ἀναστηλοῦσιν ἐ
κόνας, δι' ὧ
ᾗ τὰ αὐτὰ π
εἰφραττεται,
ᾗ τὴν ἁγιασ
τύποι προσκ
νοῦνται. προ
τοῦτο γὰρ δοκ
ἀφορᾶν ὁ Γε
μανὸς, ὅτι
ἀνδριάντων α
τὸ τοῦτο γι
θαι ἀμήχαν
θεῖν ᾗ τιμᾶσ
εἰκόνων χρη
ὅτι δὲ κα
τέραν τε ᾗ π
τὸ περικλεὲ
ἀχρεστέραν
πας καταγνῶ
σιν· ὅτι γ
ᾗ τὸ ἱερως
ανδριάντας
ἐγείρειν εὐ
βές, ᾗ κ' ἁ
σηθεὶς τῇ κα
λικῇ ἐκκλησ
ἔκ τε διακαλ
τιῶν, ἐπισ
πων, ᾗ ἐκ
ἔρα αὐτῷ
ἁγίας ταύτ
σωσάσθω καθ
σηκε πρυ
τατον.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Clamaverunt cuſtodes eccleſiæ catholicæ, ſancti videlicet patres noſtri, qui ſemper ſupra intelligibiles ejus vigilantes * arietes, omne prælium & inane verbum repulerunt; & hanc indiſcerptam ſervantes, univerſam phalangem adverſantium perſecuti ſunt, & una cum veteribus hæreſibus & erroribus novæ pravitatis Chriſtianos calumniis appetentium pupugerunt gladio Spiritus. Dicamus ergo cunctis una voce cum magiſtro noſtro, Paulo videlicet divino apoſtolo: *Chriſtus pax noſtra, qui fecit utraque unum*. Ipſum decet gloria, honor & adoratio cum Patre & Sancto Spiritu, nunc & ſemper & in ſæcula ſæculorum. Amen.

Ταραſίου τοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου εἶπεν· ἐβόησαν οἱ φύλακες τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, οἱ διὰ παντὸς ὑπεράνω τῆς νοητῆς αὐτῆς ἀγρυπνοῦντες ἐπάλξεων. πᾶσαν παράταξιν καὶ μάτιον λεγόμενον ἀπώσαντο· καὶ ταύτῃ ἀσπάραχτοι τηρήσαντες, παντοίαν φάλαγγα τῶν ἀντίων ἐξεδίωξαν, καὶ ἅμα τοῖς παλαιαῖς αἱρέσεσι καὶ τὸν πλάνῃ τῆς νεωτερικῆς καινοτομίας τῶν Χριστιανοκατηγόρων ἐξεκέντησαν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος. ἐπωμνύμεν σοὶ ἅπαντες μιᾷ φωνῇ μετὰ τοῦ ἡμῶν διδασκάλου Παύλου τοῦ θείου ἀποστόλου. Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν. αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ πανσόφῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

B

C

Sancta ſynodus dixit: Divinitus ſonantium patrum doctrinæ nos correxerunt. Ex ipſis haurientes veritatem potati ſumus. Eos ſequentes, mendacium perſecuti ſumus. Ab eis edocti, venerabiles imagines ſalutamus. Patres prædicant, filii obedientiæ ſumus, & congratulamur in facie matris, traditione eccleſiæ catholicæ: Credentes in unum Deum, in Trinitate laudandum, honorabiles imagines ſalutamus. Qui ſic ſe non habent, anathema ſint: qui ita non ſentiunt, procul ab eccleſia pellantur. Nos antiquam legislationem eccleſiæ catholicæ ſequimur. Nos jura patrum conſervamus: nos eos qui addunt quid vel auferunt ex catholica eccleſia, anathematizamus. Nos ſubintroductam novitatem Chriſtianos accuſantium anathematizamus. Nos venerabiles iconas ſalutamus. Nos eos qui ſic ſe non habent, anathemati ſubmittimus. Chriſtianos accuſantibus, id eſt, imagines confringentibus anathema ſit. His qui aſſumunt dicta ſanctæ ſcripturæ, quæ ſunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema. His qui non ſalutant ſanctas ac venerabiles iconas, anathema. His qui appellant ſacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quod veluti ad Deos Chriſtiani, ita ad iconas accedant, anathema. His qui communicant ſcienter injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema. His qui dicunt, quod excepto Chriſto Domino noſtro, alius nos eruerit ab idolis, anathema. His qui audent dicere, catholicam eccleſiam idola aliquando recepiſſe, anathema.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε· τῆς θεοφθόγγου πατέρων αἱ διδασκαλίαι ἡμᾶς διωρθώσαντο. ἐξ αὐτῆς ἀρυσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐποτίσθημεν. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες, τὸ ψεῦδος ἐδιώξαμεν. παρ' αὐτῆς διδαχθέντες, σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. πατέρες κηρύττουσι, τέκνα ὑπακοὴν ἐσμεν, καὶ εὐφραινόμεθα ἐν προσώπῳ μητρὸς τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν τὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ ἕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔσωσαν. οἱ μὴ ὕπνου φρονοῦντες πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐπδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν. ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς τοὺς προσθέτοντες, ἢ ἀφαιροῦντες ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὴν ἐπεισακτον καινοτομίαν τῶν Χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. ἡμεῖς τοὺς μὴ ὕπνους ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς Χριστιανοκατηγόροις, ἤτοι τοῖς εἰκονοκλάσταις ἀνάθεμα. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις, τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας εἴδωλα, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ Χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσέρχονται, ἀνάθεμα. τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλάποτε δεδέχθαι, ἀνάθεμα.

D

E

Καὶ

1 Adnotatio Græci Scholiaſtæ. *Harduinus*

ANNO CHRISTI 787.

Καὶ μετὰ τὸ ἐκφωνηθῆναι τὰς προαναφερομένας ἀναθεματισμοὺς διὰ χάρτου, ἡ ἁγία συνοδικὴ, ἀναγινώντος Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων, ἐξεφώνησε τὰ ὑποτεταγμένα.

ACTIO IV.

Et postquam prolati sunt præfati anathematismi per chartam, sancta Synodus, legente Euthymio episcopo Sardis, pronunciavit subter annexa.

Τῷ τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκπληροῦντες θείαν πρόσταξιν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, τὸν παρ' αὐτοῦ δοθέντα αὐτοῖς λύχνον τῆς θείας γνώσεως οὐχ ὑπὸ τὸν μόδιον ἔκρυψαν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς λυχνίας ἀνέθηκαν τῆς ὠφελιμωτάτης διδασκαλίας· ἵνα λάμψῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, τουτέστι τοῖς ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ γινηθεῖσι, διὰ τὸ μήποτε προσκόψαι τινὰ πρὸς λίθον τὸν πόδα τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας τῶν δυσεβῶς ὁμολογούντων τὸν κύριον. αὐτοὶ γὰρ πᾶσαν πλάνην αἱρετικῶν ἐξώθησι, καὶ τὸ σεσηπὸς μέλος, εἴπως ἀνίατα νοσεῖ, ἐκκόπτουσι. Καὶ τὸ πτύον κατέχοντες, τουτέστι ἄλωνα καθαίρουσι. καὶ τὸν μὲν σῖτον, ἤτοι τὸν θρέψιμον λόγον, τὸν στηρίζοντα καρδίαν ἀνθρώπου ἀποκλείουσιν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὸ δὲ ἄχυρον τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας ἔξω ῥίψαντες, κατακαίουσι πυρὶ ἀσβέστῳ. διὸ καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος, ἡ δόξα Θεοῦ καὶ ἐπιδοῦσα τῶν δυσεβῶν καὶ πιστοτάτων ἡμῶν βασιλέων, Εἰρήνης τῆς νέας Ἑλένης, καὶ νέου Κωνσταντίνου τοῦ ταύτης θεοφυλάκτου βλαστοῦ σωαθροισθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τὸ δεύτερον, διὰ τῆς ἀναγνώσεως κατανοήσασα τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα, αὐτὸν μὲν τὸν Θεὸν δοξάζει, παρ' οὗ ἐδόθη ἐκείνοις λόγος πρὸς ἡμετέραν διδασκαλίαν, καὶ πρὸς κατάρτισμὸν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. * τοὺς δὲ μὴ τὰ ἐκείνων φρονοῦντας, ἀλλὰ συσκιάσαι μηχανωμένους τὴν ὄντως ἀλήθειαν διὰ τῆς αὐτῶν καινοτομίας, τῇ ψαλμικῇ καταπάσσει φωνῇ· ὅσα ἐπονηρεύσαντο οἱ ἐχθροὶ ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐκαυχήσαντο λέγοντες, ὅτι οὐκ ἔστι διδάσκαλος, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται δολοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἡμεῖς δὲ κατὰ πάντα τῶν αὐτῶν Θεοφόρων πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα καὶ * πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, μηδὲν προσθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν· ἀλλὰ τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα. οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν, καθὼς αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἓξ σύνοδοι ὥρισαν καὶ ἐβεβαίωσαν. καὶ πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ποιητὴν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον αὐτοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, ὁμοούσιόν τε καὶ συναΐδιον αὐτῷ τε τῷ πατρὶ καὶ τῷ συναναρχῳ αὐτοῦ υἱῷ. τριάδα ἄκτιστον, ἀμέριστον, ἀκατάληπτον, ἀπερίγραπτον· τὴν αὐτὴν ὅλην καὶ μόνην λατρευτήν τε καὶ προσκυνητὴν καὶ σεβάσμιον· μίαν θεότητα, μίαν κυριότητα, μίαν ἐξουσίαν, μίαν βασιλείαν καὶ δύναμιν, ἥτις τοῖς οὖσι σέβεται διαιρεῖται ἀδιαιρέτως. καὶ τῇ ὑσίᾳ συνάπτεται διηρημένως. ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὸν ἕνα τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ σώσαντα διὰ τῆς σωτηριώδους αὐτοῦ οἰκονομίας. τοῦ τε πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνό-

Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi divinum adimplentes præceptum sancti patres nostri, lucernam sibi divinæ cognitionis ab eo datam non sub modio absconderunt, *Matth. 5.* sed supra candelabrum posuerunt utilissimi *Marc. 4* magisterii, ut luceat omnibus qui in do- *Luc. 8.* mo, id est, qui in ecclesia catholica nati sunt: ne forte offendat aliquis eorum, qui pie confitentur Dominum, ad lapidem hæreticæ & malæ opinionis pedem suum. Ipsi enim omnem errorem hæreticorum fo- *Matth 3.* ras expellunt, & putrefactum membrum, si insanabiliter elanguet, excidunt; & ventilabrum habentes, aream purgant: & triticum quidem, id est, verbum quod nutrit, quodque confirmat cor hominis, includunt in horreo catholicæ ecclesiæ: paleam autem hæreticæ ac malæ opinionis foras projicientes, comburunt igne inextinguibili. Quamobrem sancta & universalis hæc synodus beneplacito Dei & nutu piorum & fidelissimorum imperatorum nostrorum, Irenæ novæ Helenæ, ac novi Constantini hujus Deo conservandi germinis, congregata secundo in hac Nicæensium clara metropoli, per lectionem considerans memorabilium & beatorum patrum nostrorum dogmata, ipsum quidem Deum glorificat, a quo illis datus est sermo ad doctrinam nostram: & ad perfectionem catholicæ & apostolicæ ecclesiæ: adversus vero eos qui non sentiunt ea quæ illi, sed obumbrare moliuntur eam quæ vere est veritas, per novitatem suam, psalmi concinunt vocem: Quanta malignati sunt ini- *Psalm. 73.* mici in sancto tuo, & gloriati sunt dicentes, quia non est magister, & nos non cognoscet tractantes dolose verbum veritatis. Nos autem per omnia eorumdem deiferorum patrum nostrorum dogmata & præcepta tenentes, prædicamus uno ore & uno corde, nihil addentes, nihil auferentes ex his quæ ab illis tradita sunt nobis; sed in his roboramur, in his confirmamur: ita confitemur, ita docemus, quemadmodum sanctæ ac universales sex synodi definierunt & firmaverunt. Et credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium factorem visibilium & invisibilium: & in unum Dominum Jesum Christum unigenitum Filium & Verbum ejus, per quem omnia facta sunt. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, consubstantialemque & consempiternum eidem Patri & Filio ejus, qui una cum eo sine initio est. Trinitatem inconditam, indivisam, incomprehensibilem, incircumscriptam: eamdem totam ac solam * servitu- * latria te colendam, & adorandam, & venerandam: unam deitatem, unam dominationem, unam potestatem, unum imperium & potentiam, quæ personis dividitur indivise, & substantia copulatur divise. Confitemur & unum ejusdem sanctæ & consubstantialis Trinitatis Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum in novissimis diebus propter nostram salutem incarnatum & hominem factum, salvasse per

ACTIO IV.

salutiferam dispensationem suam, passionemque ac resurrectionem, & in cælos regressionem, genus nostrum, & nos liberasse ab errore idolorum; & ut ait propheta: *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus salvavit nos*. Quem & nos sequentes, & hujus vocem propriam facientes, magna voce clamamus: Non synodus, non principum imperium, non conjuratio Deo odibilis, ab idolorum errore liberam fecerunt ecclesiam, quemadmodum Judaicum deliravit concilium, quod contra venerabiles imagines infremuit: sed ipse gloriæ Dominus incarnatus Deus nos salvavit, & ab idolica deceptione eripuit. Ipsi igitur gloria, ipsi grates, ipsi gratiarum actio, ipsi laus, ipsi magnificentia ipsius: redemptio, ipsius salus, qui salvare solus in * perpetuum potest, & non aliorum, qui de humo veniunt, hominum. Ipse in nobis, in quos fines sæculorum devenerunt, per incarnatam dispensationem suam prænunciatos prophetarum suorum affatus terminavit, inhabitans in nobis, & inambulans, & delens nomina idolorum a terra, sicuti jam scriptum est. Salutamus autem & dominicas & apostolicas & propheticas voces, super quas honorare & magnificare didicimus primo quidem eam quæ proprie ac veraciter esset Dei genitrix, & superior cælestibus cunctis virtutibus; sanctasque & angelicas virtutes, atque beatos & laudabilissimos apostolos, prophetasque & gloriosos martyres, qui pro Christo certaverunt; atque sanctos & deiferos magistros, & omnes sanctos viros: & horum expetere intercessiones, ut valentes nos familiares reddere regi omnium Deo, custodientes videlicet mandata ejus, & in virtutibus vivere procurantes. Insuper salutamus & figuram pretiosæ ac vivificæ crucis, & sancta lipsana sanctorum; & sanctas ac venerabiles iconas recipimus & salutamus, atque amplectimur secundum antiquam traditionem sanctæ catholicæ Dei ecclesiæ, id est, sanctorum patrum nostrorum, qui & has susceperunt, & stabilierunt fore in cunctis Dei ecclesiis, & in omni loco dominationis ejus. Porro has pretiosas & venerabiles iconas, ut prædictum est, honoramus & salutamus, ac honoranter adoramus; hoc est, magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi humanationis imaginem, & intemeratæ dominæ nostræ sanctissimæ Dei genitricis, ex qua ipse voluit incarnari, & salvare atque liberare nos ab omni impia idolorum vesania: sanctorum etiam & incorporalium angelorum; ut homines enim justis apparuerunt. Similiter autem & divinorum ac famosissimorum apostolorum, deiloquorum etiam prophetarum, & certatorum martyrum, & sanctorum virorum figuras & effigies. utpote per picturam suam in recordationem & memoriam adducere nos valentes, & ad principale attrahere, atque participes facere alicujus sanctificationis. Hæc ita sapere & didicimus & roborati sumus a sanctis patribus nostris, & ab eorum divinitus tradito magisterio. Et gratias Deo super inenarrabili dono suo, quia in finem non de-

Isa. 33.

* perfecta

ANNO CHRISTI 787.

A δυ, τὸ γένος ἡμῶν, καὶ ἀπαλλάξαντα ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, καὶ ὥς φησιν ὁ προφήτης· οὐ πρέσβις, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. ᾧ καὶ ἡμεῖς ἑπόμενοι, καὶ τὴν τούτου φωνὴν οἰκειούμενοι, μεγαλοφώνως βοῶμεν. οὐ συνόδος, οὐ βασιλέων κράτος, οὐ συνωμοσίαι θεοστυγεῖς τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τὴν ἐκκλησίαν ἠλευθέρωσαν, καθὼς ἐληρώδησε τὸ Ιουδαϊκὸν συνέδριον, τὸ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων φρυαχθέν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς δόξης κύριος ἐνανθρωπήσας Θεὸς καὶ ἔσωσε, καὶ τῆς εἰδωλικῆς ἀπάτης ἀπήλλαξεν. αὐτῷ τοίνυν δόξα, αὐτῷ χάρις, αὐτῷ εὐχαριστία, αὐτῷ αἶνος, αὐτῷ μεγαλοπρέπεια, αὐτοῦ ἡ
B ἀπολύτρωσις, αὐτοῦ ἡ σωτηρία τοῦ μόνου σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δυναμένου, καὶ οὐχ ἑτέρων τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἀνθρώπων. αὐτὸς τὰς εἰς ἡμᾶς, ἐφ' οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησαν, διὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας προκατηγγελθείσας διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ῥήσεις ἐπεραίωσεν, ἐνοικήσας ἐν ἡμῖν, καὶ ἐμπεριπατήσας, καὶ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καθὼς ἤδη γέγραπται. ἀσπαζόμεθα δὲ καὶ τὰς κυριακὰς καὶ ἀποστολικὰς, καὶ προφητικὰς φωνὰς, δι' ὧν τιμᾶν καὶ μεγαλύνειν ἐδιδάχθημεν, πρῶτα μὲν τὴν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον, τὴν ἀνωτέραν πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων· τάς τε ἁγίας καὶ ἀγγελι-
C κὰς δυνάμεις, τούς τε μακαρίους καὶ πανευφήμους ἀποστόλους, προφήτας τε τοὺς ἐνδόξους, καὶ τοὺς καλλινίκους καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσαντας μάρτυρας, καὶ τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους διδασκάλους, καὶ πάντας τοὺς ὁσίους ἄνδρας· καὶ ἐξαιτεῖσθαι τὰς τούτων πρεσβείας, ὡς δυναμένας ἡμᾶς οἰκειῶσαι τῷ παμβασιλεῖ τῶν ὅλων Θεῷ, φυλάττοντας δηλαδὴ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς, καὶ ἐναρέτως βιοῦν προαιρουμένους. ἔτι γε μὴν ἀσπαζόμεθα καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ τὰ ἅγια λείψανα τῶν ἁγίων, καὶ τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα, καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ περιπτυσσόμεθα κατὰ τὴν ἀρχήθεν παράδοσιν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς
D ἐκκλησίας, εἴτουν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν ταύτας καὶ δεξαμένων καὶ κυρωσάντων εἶναι ἐν πάσαις ταῖς ἁγιωτάταις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. ταύτας δὲ τὰς τιμίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, καθὼς προείρηται, τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν· τουτέστι τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως εἰκόνα, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν καὶ παναγίας θεοτόκου, ἐξ ἧς αὐτὸς ηὐδόκησε σαρκωθῆναι, καὶ σῶσαι, καὶ ἀπαλλάξαι ἡμᾶς πάσης δυσσεβοῦς εἰδωλομανίας. τῶν τε ἁγίων καὶ ἀσωμάτων ἀγγέλων· ὡς ἄνθρωποι γὰρ τοῖς δικαίοις ἐνεφανίσθησαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν θείων καὶ
E πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν θεηγόρων προφητῶν, καὶ ἀθλοφόρων μαρτύρων, καὶ ὁσίων ἀνδρῶν τὰς μορφὰς καὶ τὰ εἰκονίσματα· ὡς διὰ τῆς αὐτῶν ἀναζωγραφήσεως εἰς ὑπόμνησιν καὶ μνήμην ἀνάγεσθαι δυνάσθαι πρὸς τὸ πρωτότυπον, καὶ ἐν μεθέξει γίνεσθαί τινος ἁγιασμοῦ. ταῦτα οὕτω φρονεῖν ἐδιδάχθημεν, καὶ ἐβεβαιώθημεν παρά τε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῆς αὐτῶν θεοπαραδότου διδασκαλίας. καὶ χάρις τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ δωρεὰν, ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἡμᾶς ἐγκατέλιπεν, οὐδ' ἀφῆκε τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ

τὸν

ANNO CHRISTI 787.

τὸν κλῆρον τῶν δικαίων, ἵνα μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν, εἴπουσι πρακτικὰς αὐτῶν ἐνεργείας· ἀλλ' ἀγαθύναντι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ, καθὼς ὁ ὑμνογράφος Δαβὶδ ἐμελῴδησε· μεθ' οὗ καὶ τὸ ἑξῆς σωμποψάλλομεν· τοὺς δὲ λοιπὸν ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· καὶ εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

A seruit nos, neque reliquit virgam peccatorum super sortem justorum, ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas, id est, actuales operationes suas: Sed bene fecit bonis & rectis corde, quemadmodum hymnographus David melodice cecinit; cum quo & reliquum psallimus: Quia de cetero declinantes in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: & pax super Israel Dei.

ACTIO IV.

Psalm. 124.

Ερμηνεία ὑπογραφῆς Ρωμαίων.

Interpretatio subscriptionis Romanorum.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιπρεσβύτερος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πάντας προσδεξάμενος τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκ τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθετούντων τὰς σεπτὰς εἰκόνας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀρεσθεὶς καὶ συνιχήσας, ὑπέγραψα.

B IN nomine Domini Jesu Christi Petrus misericordia Dei archipresbyter sanctæ ecclesiæ catholicæ & apostolicæ, & locum complens Hadriani sanctissimi & apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam & traditionem sanctorum patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur approbans & consentiens, subscripsi.

Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πάντας προσδεξάμενος τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκ τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθετούντων τὰς σεπτὰς εἰκόνας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀρεσθεὶς καὶ συνιχήσας, ὑπέγραψα.

C Petrus misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti Sabbæ, & locum complens Hadriani sanctissimi & apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam traditionemque sanctorum patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur approbans & consentiens, subscripsi.

Ταράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, βεβαιούμενος οὕτως ἔχειν τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀσμένως, οὕτως ὑπέγραψα.

* Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, confirmans sic se habere veritatem, omnia quæ superius efferuntur libenter admittens, his subscripsi.

* In mſ. Joh. Tarasium postponunt Joanni.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ παξιαρχικὸς σύγκελλος, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, πᾶσι τοῖς ἀναφερομένοις ἐν τῷ δὲ τῷ ὄφει σωτίθημι, καὶ συνιχήσας ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

D Joannes misericordia Dei presbyter & patriarcharum syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, & conveniens subscripsi mea manu.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῆς ἐξαχειμένης ἐν Αἰγύπτῳ, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις τῷδε τῷ ὄφει σωτίθημι, καὶ συνιχήσας ὑπέγραψα.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii in Ægypto siti, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, & concordans subscripsi.

Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ Cappadociæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἐφέσου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

E Joannes episcopus Ephesi libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κυπρίων κατὰ τὴν προαναφερομένην καὶ ὑφ' ἡμῶν ὁμολογηθεῖσαν ὀρθόδοξον πίστιν δέχομαι καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας, καὶ τιμητικῶς προσκυνῶν ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, secundum ea quæ superius efferuntur, quamque nos confessi sumus orthodoxam fidem, suscipio, & saluto sacras & venerabiles iconas, & honorabiliter adorans, subscripsi.

Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεσσαλονικης ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Theophylus indignus episcopus Thessalonicæ libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Basilius indignus episcopus Ancyræ Galatiæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Leo episcopus Heracliæ Thraciæ similiter. A

Nicolaus indignus episcopus Cyzici omnia quæ præscripta sunt libenter admittens, subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ libenter quæ scripta sunt suscipiens, subscripsi.

Elias peccator, episcopus Cretensium insulæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Niceæ Bithynienſium provinciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Stauracius peccator, episcopus Chalcedonis, omnia quæ præscripta sunt libenter suscipiens, subscripsi.

Leo gratia Dei presbyter sanctissimæ Dei apostolicæ magnæ ecclesiæ, & princeps monasteriorum, & defensor sanctissimæ Dei ecclesiæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Epiphanius peccator diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & vicarius Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, sequor ut debent rationabiles pecudes pastorum voces, quemadmodum Dominus ait: quia *oves meæ vocem meam audiunt*. Ergo & ego pastorum rectas voces sequens, per vestigia eorum incedere propono: quibus & consentiens in omnibus testimoniis ipsorum quæ lecta sunt, subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachianensium provinciæ, Illyricianensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Nicolaus monachus hegumenus, & ex persona throni Tyanorum, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Daniel peccator, episcopus Amaseæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Georgius indignus presbyter, & ex persona throni Nazianzi, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, similiter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Nicetas peccator, episcopus Claudiopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Gregorius exiguus episcopus Neocæsariæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Myrorum Lyciæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ

Λέων ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης ὁμοίως ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ηλίας ἁμαρτωλὸς, ἐπίσκοπος τῆς Κρητικῆς νήσου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα. B

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος χαλκηδόνος, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Λέων χάριτι Χριστοῦ πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἄρχων τῶν μοναστηρίων, καὶ ἔκδικος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος ἁμαρτωλὸς, διάκονος τῆς ἁγιωτάτης C ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας, καὶ τοποτηρητὴς Θωμᾶ τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας· ἕπεσθαί πως φιλεῖ τὰ λογικὰ θρέμματα τοῖς τῶν ποιμένων φωναῖς, καθὼς φησιν ὁ κύριος· ὅτι τὰ ἐμὰ πρόβατα τῆς ἐμῆς φωνῆς ἀκούει. κἀγὼ κατ' ἴχνος αὐτῶν βαδίζειν προαιροῦμαι· οἷς καὶ σοιχῶν ἐν πάσαις ταῖς ἀναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Δυρραχιανῶν χώρας τῆς Ἰλλυρικῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Νικόλαος μοναχὸς ἡγούμενος, καὶ ἐκ προσώπου D τοῦ θρόνου Τυάνων, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς, ἐπίσκοπος Ἀμασείας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἀνάξιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ναζιανζοῦ, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

* Κώνστας ἐπίσκοπος Γαγγρῶν ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα. * al. Κωνστάντιος

Νικήτας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, E ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινοῦντος ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς

Φρυ-

ANNO CHRISTI 787.

Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωνάδων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αντιοχείας Πισιδίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος διάκονος, ἔξαρχος, καὶ ἐκ προσώπου τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως Καρίας. ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Ικονίου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγρ.

Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ηπείρου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγρ.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἁμαρτωλὸς, πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Τραϊανουπόλεως τῆς Θρᾳκῶν χώρας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ρόδου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Φάσιδος, ἤτοι Τραπεζοῦντος, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Μανουὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αδριανουπόλεως, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ιεραπόλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως τῶν Συλαίου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γαλάτων ἐλάχιστος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου ἀρχιεπισκόπου Σικελίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαϊτῶν, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Κύριλλος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Ιωάννου ἐπισκόπου Γοτθίας, ἐντραφεὶς τοῖς ἀποστολικοῖς κηρύγμασι καὶ τῶν πατέρων παραδόσεσι, καὶ τὰ νῦν προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Σουγδάων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Αντώνιος ἀνάξιος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Σμύρνης, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

al. Κωνσταντῖνος Χίου

* Κωνσας ὁ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ρηγίου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ιωάννης τιλωίπορος καὶ ἁμαρτωλὸς μοναχὸς, τόπον

A Phrygarum provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Michael indignus episcopus Synadensium, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

ACTIO IV.

* Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. * Gregorius

Theophylactus indignus diaconus exarchus, & ex persona claræ metropoleos Cariæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Iconii libenter omB nia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Pergæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Gregorius peccator, presbyter, & ex persona throni Trajanopoleos Thracensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Rhodi libenter
C omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Christophorus indignus episcopus Phasidis, id est, Trapezuntinensium, libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos Phrygarum provinciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi manu mea.

Basilius indignus episcopus civitatis Silæi, libenter omnia quæ præscripta sunt susciD piens, subscripsi.

Galato exiguus presbyter, & ex persona (Stephani) archiepiscopi Siciliæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Cyrillus monachus, & ex persona Joannis (monachi) episcopi Gothiæ, enutritus apostolicis prædicationibus, & patrum traditionibus, & quæ nunc præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt susciE piens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus civitatis ** Sugdensium Sugdensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi

Antonius indignus monachus, & ex persona throni Smyrnæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, suscipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus * Chii libenter om- * Gr. Rhegii & mt. Iolyi
nia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Joannes miser & peccator * cacomonachus, locum faciens Procopii reverendissimi epis- * peccator monachus

co-

ACTIO IV.

pi, consona patribus per omnia sapiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Catanæ, ratum ducens semper amatores veritatis & sanctorum patrum doctrinam & vestigia sequi, atque rectis eorum venustari dogmatibus; *i. enumeratis his & ego * taxari festinans, consentiens omnibus quæ ab eis edicta sunt, iis quæ præscripta sunt, subscripsi.

Joannes indignus episcopus Tauromeniæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prolata sunt sequens, subscripsi.

* Messanæ, Gaudiosus indignus episcopus * Missinæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorumdem quæ * prolata sunt subsequens, subscripsi. * In Gr. prælecta. Hard.

Theodorus indignus episcopus Panormi, concorditer doctrinas & testimonia eorum quæ præscripta sunt sequens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Leontinæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prælecta sunt sequens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Bibonensium, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prelata sunt sequens, subscripsi.

* Pro Triocalæos. Hard. Joannes indignus episcopus * Treocaleos definiens, similiter subscripsi.

* Theodorus * Theodoricus indignus episcopus Taurianæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum, quæ prælata sunt sequens, subscripsi.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prælata sunt sequens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Liparetensium insulæ superius latis sanctorum patrum doctrinis conveniens in omnibus, subscripsi.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium superius prolatis sanctorum patrum testimoniis consentiens in omnibus, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Carinæ superius prolatis testimoniis sanctorum patrum consentiens in omnibus, subscripsi.

Theophanes episcopus Lilybæi similiter.
Theodorus episcopus Tropæorum similiter.
Sergius episcopus Nicoterensium similiter.
Theodorus episcopus Bizyæ similiter.
Maurianus episcopus Pompejopoleos similiter.
Joannes episcopus Salonentianæ similiter.

Eustratius episcopus Bithynensium provinciæ similiter.
Petrus episcopus Germiensium similiter.
Joannes episcopus Arcadiopoleos similiter.
Constantinus presbyter, & ex persona throni Sebastopoleos, similiter.
Gregorius presbyter, & ex persona Nicetæ episcopi Coloniæ, similiter.

Sisinnius episcopus Parii similiter.
Epiphanius episcopus Mileti similiter.

ANNO CHRISTI 787.

Τὸν ποιήμνιος Προκοπίᾳ τῷ ἁλαβεστάτῳ ἐπισκόπῳ, σύμφωνα κατὰ πάντα τοῖς παξάσι φρονῶν, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης φιλῶν ἀεί πως τοῖς ἐρασταῖς τῆς ἀληθείας, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων κατ' ἴχνος βαίνειν διδασκαλίαις καὶ ταῖς ὀρθαῖς αὐτῶν κατακαλλωπίζεσθαι δόξαις, οἷς κἀγὼ πεπίχθαι σπεύδω, σοιχῶν πᾶσι τοῖς αὐτῶν δεδογμένοις καὶ προγεγραμμένοις, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Ταυρομενίας συνφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ ταῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα. * ἀλ. Ταυρομενίτας

Γαυδιῶσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσσιήνης, συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ ταῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβώνων συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ ταῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρεοκάλεως ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς συμφώνως κατὰ πάντα ταῖς προαναγνωσθείσαις χρήσεσι τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Χρισοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ ταῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαρίτων νήσου ταῖς προαναφερομέναις τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις σοιχῶν ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Θεότιμος ἐπίσκοπος Κροτώνων ταῖς προαναφερομέναις τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι σοιχῶν ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Κωνσαντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρίνης ταῖς προαναφερομέναις τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι σοιχῶν ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Θεοφάνης ἐπίσκοπος τῆς Λιλυβαίας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.
Μαυριανὸς ἐπίσκοπος Πομπηϊοπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλονιτιανῆς ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκ. τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ὁμοίως.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆς Σεβαστουπόλεως, ὁμοίως.
Γρηγόριος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος τῆς Παρίου ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Μιλήτου ὁμοίως.

Νική-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV

Νικήτας ἐπίσκοπος Προικοννήσου ὁμοίως.
Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὁμοίως.
Οὖρσος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀβαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος τῆς Κίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τοῦ Ἄπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Κυψέλλων ὁμοίως.
Λαυρεντίου ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀψαρητιανῶν ἐκκλησίας, ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Καρπάθου ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος * Κροτηδῶν ὁμοίως.
* Δεκυπαδῶν
Κυριακὸς ἐπίσκοπος * Ζυπάρων ὁμοίως.
* Dioxyparensium
Λέων ἐπίσκοπος Μεσημβρίας ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Δέρκων ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου ὁμοίως.
* Gr. Theodosius
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Καμυλιάνων ὁμοίως.
Σωτήριχος ἐπίσκοπος Κισκιασῶν ὁμοίως.

. . . . . .

Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Τράλλης ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Μασαύρων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Βριέλων ὁμοίως.
Ἰγνάτιος ἐπίσκοπος Πρίνης ὁμοίως.
Κώνστας πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Ἀγάθης, ὁμοίως.
* Agax.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας Μαιάνδρου ὁμοίως.

Σάββας ἐπίσκοπος Ἀνέων ὁμοίως.
Νικηφόρος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Γαργάρων, ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Καλόης ὁμοίως.
* Calox, * Calohæ.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀλγιζῶν ὁμοίως.
Νικόδημος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπος Βαρέτων ὁμοίως.
Θεόγνιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Φιλίππου ἐπισκόπου Σιών, ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος [6] Λεβένδου ὁμοίως.
Στρατόνικος ἐπίσκοπος Κυμης ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Ερυθρῶν ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος [3] Τύμνου ὁμοίως.
Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.
Ὀλβιανὸς ἐπίσκοπος Ελαίας ὁμοίως.
Πάρδος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Περγάμου ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος [4] Ἀδραμυττίου ὁμοίως.
Μαρῖνος ἐπίσκοπος [5] Ατάνδρου ὁμοίως.
* Gr. Mariaud.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀσσοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Φωκίας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Πανίου ὁμοίως.
Μελχισεδὲκ ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως ὁμοίως.

A Niceta episcopus Proconnesi similiter.
Joannes presbyter, & ex persona Nicetæ episcopi Coloniæ, similiter.
Ursius episcopus Avaritianensium ecclesiæ similiter.
Eustratius episcopus Methymnæ similiter.
Leo episcopus Cii similiter.
Joannes episcopus Apri similiter.
Theophylactus episcopus Cypsellorum similiter.
Laurentius episcopus sanctæ Apsaretianensium ecclesiæ similiter.
Leo episcopus Carpathi similiter.
Eustathius episcopus Crotadensium similiter.
B Cyriacus episcopus * Zyparensium similiter.
* Dioxyparensium
Leo episcopus Mesembriæ similiter.
Gregorius episcopus Dercensium similiter.
* Theodorus episcopus Amorii similiter.
Joannes episcopus Nyssæ similiter.
Georgius episcopus imperialium Thermarum similiter.
Georgius episcopus Camulianorum similiter.
Soterichus episcopus Ciscissensium similiter.

(Theophylactus Hypæpensium similiter.)
Theophylactus episcopus Trallæ similiter.
Constantinus episcopus Mastaurorum similiter.
C Georgius episcopus Briulensium similiter.
Ignatius episcopus Prinæ similiter
Constantinus presbyter, & ex persona throni * Agathæ similiter.
Theodosius episcopus Nyssæ similiter.
Basilius episcopus Magnesiæ similiter.
Basilius episcopus Magnesiæ Mæandri similiter.
Sabbas episcopus Aneensium similiter.
Nicephorus presbyter, & ex persona episcopi Gargarensium, similiter.
Gregorius episcopus Palæaspoleos similiter.
Theophanes episcopus * Chalchæ similiter.
D Leo episcopus Algizensium similiter.
Nicodemus episcopus Evazensium similiter.
Lycastus episcopus Varetensium similiter.
Theognius presbyter, & ex persona Philippi episcopi, Sion similiter.
Theophanes episcopus [6] Lebendi similiter.
Stratonicus episcopus Cymæ similiter.
Eustathius episcopus Erythrensium similiter
Theophylus episcopus [7] Tymni similiter.
Cosmas episcopus Myrinæ similiter.
Olbianus episcopus Elææ similiter.
Pardus episcopus Pitanæ similiter.
Basilius episcopus Pergamensium similiter.
E Basilius episcopus [8] Atrammytii similiter.
* Marianus episcopus [9] Atandri similiter.
Joannes episcopus Assi similiter.
Leo episcopus Phociæ similiter.
Joannes episcopus Rhædesti similiter.
Joannes episcopus Panni similiter.
Melchisedec episcopus Calliopoleos similiter.

Theo-

HARDUINI NOTÆ.

1 Lege ex Actione VII. Κωτραδῶν, & Latine, *Cotradensium*. Hard.
2 Pro Λεβεδου
3 Pro Τέμνου, vel potius Τήμνου.
4 Pro Αδραμυττίου.
5 Pro *Adramitii*.
6 Pro *Lebedi*.
7 Pro *Temni*.
8 Pro *Antandri*.

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

Theophylactus episcopus Chariopoleos similiter.
Leonides episcopus Madyti, id est Colæ, similiter.
Sisinnius episcopus * [1] Zuruli similiter. * Tzurulli
Thomas episcopus Daonii similiter.
Gregorius episcopus Theodoropoleos similiter.
Sisinnius episcopus Chalcidis similiter.
Benjamin episcopus * [2] Lizycensium similiter. * Lycizensium
Joannes episcopus Bryseos similiter.
Spyrido episcopus * Palææ Cythrensium similiter. * Veteris
Eustathius episcopus * Golensium similiter. * Solensium
Theodorus episcopus Citii similiter.
Georgius episcopus Trimithuntensium similiter.
Alexander episcopus Amathuntensium similiter.
Constantinus episcopus Iliopoleos similiter.
Synesius episcopus Nessi similiter.
Theophylus episcopus Anastasiopoleos similiter.
Leo episcopus Minzi similiter.
Petrus episcopus Asponensium similiter.
Anthimus episcopus Verinopoleos similiter.
Michael episcopus Melitupoleos similiter.
Sisinnius episcopus * [3] Adriæ similiter. * Adraniæ * Hadrianiæ
Theodorus episcopus Germæ similiter.
Basilius episc. * Hadranuthyrensium similiter.
Leo episcopus Pœmaninensium similiter.
Symeon episcopus Ocæ similiter.
Strategius episcopus Dardani similiter
Joannes episcopus Lampsaci similiter.
Theodotus episcopus [5] Palatensium similiter.
Leo episcopus Troadensium similiter.
Niceta episcopus [6] Hylæi similiter.
Theodorus episcopus Abydi similiter.
Leo episcopus Traculensium similiter.
Anastasius episcopus Tripoleos similiter.
Joannes episcopus Tabalensium similiter.
Stephanus episcopus Salensium similiter.
Stephanus episcopus Silandri similiter.
Nicolaus episcopus Pericommatos similiter.
Isoes presbyter, & ex persona throni Thyatirensium, similiter.
Joannes episcopus Setensium similiter.
Constantinus episcopus Acrasi similiter.
Theophanes episcopus * Mæoniæ similiter. * Lymæorum
Michael episcopus Stratoniciæ similiter.
Lycastus episcopus Philadelphiæ similiter.
Michael episcopus Stallæ similiter.
Gregorius episcopus Gordi similiter.
Joannes episcopus Daldæ similiter.
Eustathius episcopus Hyrcanæ similiter.
Joseph episcopus Attaliæ similiter.
Theopistus episcopus Hermocapeliæ similiter.
Zacharias episcopus Hierocæsariæ similiter.
Michael episcopus Cerasensium similiter.
* Daniel episcopus Helenupoleos similiter. * David
Cyrion episcopus Lophi similiter.
Basilius presbyter, & ex persona [7] Dascylii, similiter.
Theophylactus episc. Apolloniadis similiter.

A Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Χαριοπόλεως ὁμοίως.
Λεωνίδης ἐπίσκοπος Μαδύτων, ἤτοι Κόλης, ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Τζυρυλλῶν ὁμοίως.
Θωμᾶς ἐπίσκοπος τῶν Δαονίων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Θεοδωροπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.
Βενιαμὶν ἐπίσκοπος Λιζύκων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Βρύσεως ὁμοίως.
Σπυρίδων ἐπίσκοπος Παλαιᾶς Κύθρων ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος Γόλων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῶν Κιτίων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Τριμιθοῦντος ὁμοίως.
B Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπος Ἀμαθοῦντος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἰλιοπόλεως ὁμοίως.
Σωσίστος ἐπίσκοπος Νήσων ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος Ἀναστασιοπόλεως ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Μίνζης ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος Ἀσπονῶν ὁμοίως.
Ἀνθιμος ἐπίσκοπος Βερινοπόλεως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Μελιτηνοπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Ἀδρανίας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γέρμης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος [8] Ἀδρανοθύρων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ποιμανηνῶν ὁμοίως.
Συμεὼν ἐπίσκοπος Ὠχης ὁμοίως.
C Στρατήγιος ἐπίσκοπος Δαρδάνου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Λαμψάκου ὁμοίως.
Θεόδοτος ἐπίσκοπος Παλατῶν ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Τρωάδων ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος τῆς Ὑλαίων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἀβύδου ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Τρακύλλων ὁμοίως.
Ἀνασάσιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος [9] Ταβάλων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος Σάλων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος Σιλάνδρου ὁμοίως.
Νικόλαος ἐπίσκοπος τοῦ Περικόμματος ὁμοίως.
Ἰσώης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου
D [10] Θυατήρων, ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σέτων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀκρασοῦ ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Λυμαίων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Στάλλης ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Γόρδου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος Τρκανῆς ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ἐπίσκοπος Ἀττιλείας ὁμοίως.
Θεόπιστος ἐπίσκοπος Ἑρμοκαπηλίας ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως.
E Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Κερασέων ὁμοίως.
Δαβὶδ ἐπίσκοπος Ἑλενοπόλεως ὁμοίως.
Κυρίων ἐπίσκοπος τοῦ Λόφου ὁμοίως.
Βασίλειος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Δασκυλίου, ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως.

Κων-

HARDUINI NOTÆ.

1 In provincia Europæ. 2 In Provincia Europæ, Λίζικος. In Estheſi Andronici, Λύζικος.
3 *Hadrianiæ* in Mſ. pro *Adraniæ*, in Provincia Helleſponti. 4 Pro *Hadrianotherenſium*, in Provincia Helleſponti. 5 Pro *Peltenſium* in Phrygia Pacatiana. 6 Pro *Illi*, ut ſupra.
7 Pro *Epiſcopi* vel *throni Daſcylii*. 8 Pro Ἀδρανυθηρῶν. 9 Pro Γαβάλων. 10 Pro Θυατείρων.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Βασιλινυπόλεως ὁμοίως.
Λεὼν ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, ἤτοι Ἀρίσης, ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Ἀδρανῆς ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Πρύσης ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Λάμπης ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἡρακλειυπόλεως ὁμοίως.
Ἀνασάσιος ἐπίσκοπος Κνωσσῆ ὁμοίως.
Μελίτων ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Κισάμε ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Σεβρίτων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Φοίνικος ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Ἐλευθέρνης ὁμοίως.
Φωτεινὸς ἐπίσκοπος Καντάνε ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Χερσονήσε ὁμοίως.
Γεώργιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπε τῦ θρόνε Κεφαλληνίας ὁμοίως.
Φίλιππος ἐπίσκοπος Κερκυραίων ὁμοίως.
Ἀντώνιος ἐπίσκοπος Τροιζῆνος ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος Μονεμβασίας ὁμοίως.
Γαβριὴλ ἐπίσκοπος Αἰγίνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Πόρθμε ὁμοίως.
Φίλιππος ἐπίσκοπος Ὠρεῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ζακυνθε ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Λινόης ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Μέλλης ὁμοίως.
Νεόφυτος ἐπίσκοπος * Δοσέρβων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Στέννων ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀσπενδε ὁμοίως.
* Κώνσας ἐπίσκοπος Ζάλων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Σινώπης ὁμοίως.
Μαρῖνος διάκονος, καὶ ἐκ προσώπε Θεοδώρε ἐπισκόπε Ἀνδράπων ὁμοίως.
Ἀνδρόνικος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπε Ἰωάννου ἐπισκόπε Ζαλίχων, ὁμοίως.
* Κώνσας ἐπίσκοπος Σασίμων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἀμάστρης ὁμοίως.
Ἡράκλειος ἐπίσκοπος Ἰωνοπόλεως ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος Δαδύβρων ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Σόρων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος Πρυσιάδος ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος Κρατείας ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος τῆ Ριζαίε ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος τῆ Πολεμωνίε ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κομάνων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Κερασῶντος ὁμοίως.
* Νικηφόρος ἐπίσκοπος Κλανέε ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος [2] Τροκνάδων ὁμοίως.
Ἰωάννης διάκονος, καὶ ἐκ προσώπε τῦ θρόνε Φασηλίδος, ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Πινναρῶν ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος [3] Κανέας ὁμοίως.
Ἀνασάσιος ἐπίσκοπος [4] Πάξων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος [5] Νάσας ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος Καυδίχων ὁμοίως.

Constantinus episcopus Cæsariæ Bithyniæ similiter.
Gregorius episcopus Basilinupoleos similiter.
Leo episcopus Neocæsariæ * similiter. * sive Arisses
Nicephorus episcopus Adrani similiter.
Theodorus episcopus Prusæ similiter.
Epiphanius episcopus Lampæ similiter.
Theodorus episcopus Heracliupoleos similiter.
Anastasius episcopus Cnossi similiter.
Melito episcopus Cydoniæ similiter.
Leo episcopus Cisami similiter.
Theodorus episcopus Subritensium similiter.
Leo episcopus Phœnicis similiter.
Joannes episcopus Arcadiæ similiter.
Epiphanius episcopus Eleuthernæ similiter.
Photinus episcopus Cantani similiter.
Sisinnius episcopus Chersonesi similiter.
Gregorius presbyter, & ex persona throni Cephalleniæ, similiter.
Philippus episcopus Corcyrensium similiter.
Antonius episcopus Trœzenæ similiter.
Petrus episcopus Monembasiæ similiter.
Gabriel episcopus Æginæ similiter.
Leo episcopus Porthmi similiter.
Philippus episcopus Orei similiter.
Leo episcopus Zacynthi similiter.
Leo episcopus Linoæ similiter.
Niceta episcopus Mellæ similiter.
Neophytus episcopus Gordoservorum similiter.
Joannes episcopus * Tennensium similiter. * Stennon, * Etennensium
Leo episcopus Aspendi similiter.
Constantinus episcopus Zalensium similiter.
Gregorius episcopus Sinopæ similiter.
* Martinus diaconus, & ex persona Theodori episcopi Andrapensium, similiter. * Marinus
Andronicus presbyter, & ex persona Joannis episcopi Zalichensium, similiter.
Constantinus episcopus Sasimensium similiter.
Gregorius episcopus Amastræ similiter.
Heraclius episcopus Junopoleos similiter.
Niceta episcopus Dadybrensium similiter.
Theophanes episcopus Sorensium similiter.
Joannes episcopus Heraclæ similiter.
Theophylus episcopus Prusiadis similiter.
Constantinus episcopus Gratiæ similiter.
Niceta episcopus Rizæi similiter.
Constantinus episcopus Polemonii similiter.
Theodorus episcopus Comanensium similiter.
Joannes episcopus Cerasuntensium similiter.
Nicephorus episcopus Clanei similiter.
Leo episcopus Trocnadensium similiter.
Joannes diaconus, & ex persona throni Phaselidis, similiter.
Theodorus episcopus Pinnarensium similiter.
Stephanus episcopus * Canuæ similiter.
Anastasius episcopus * Patrensium similiter. * Patarensium
Georgius episcopus Nasæ similiter.
Constantinus episcopus Candicensium similiter.

Leo

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro Ετένων. 2 Forte Τρόεμων. 3 Pro Καυνε. 4 Pro Παπίων. 5 In Notitia Lyssæ Νύσσα, vel Νῦσος. 6 Pro Cauni.

ACTIO IV. ANNO CHRISTI 787.

Leo episcopus Corydalensium similiter. A Λεών ἐπίσκοπ☉ Κορυδάλων ὁμοίως.
Nicodemus episcopus Sidymensium similiter. Νικόδημ☉ ἐπίσκοπ☉ Σιδύμων ὁμοίως.
Leo episcopus Limyrensium similiter. Λεών ἐπίσκοπ☉ Λιμύρων ὁμοίως.
Constantinus episcopus Tlensium similiter. Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπ☉ Τλῶν ὁμοίως.

Petrus diaconus, & ex persona throni Oricandensium, similiter. Πέτρ☉ διάκον☉, καὶ ἐκ προσώπ τῦ θρόν ⁸ Ορικάνδης ὁμοίως.
Stephanus episcopus Araxi similiter. Στέφαν☉ ἐπίσκοπος Ἀραξῶ ὁμοίως.
Georgius episcopus Oeniandi similiter. Γεώργι☉ ἐπίσκοπ☉ Οἰνιάνδ ὁμοίως.
Constantinus episcopus Combensium similiter. Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος ⁹ Κόμβων ὁμοίως.
Stauratius episcopus Zenopoleos similiter. Σταυράκι☉ ἐπίσκοπος Ζηνοπόλεως ὁμοίως.
Gregorius episcopus Cibyræ similiter. Γρηγόρι☉ ἐπίσκοπος Κιβύρης ὁμοίως.
Basilius episcopus Tabensium similiter. Βασίλειος ἐπίσκοπ☉ Τάβων ὁμοίως.
Dorotheus episcopus Neapoleos similiter. Δωρόθεος ἐπίσκοπ☉ Νεαπόλεως ὁμοίως.
Constantinus episcopus Alabandensium similiter. B Κωνσαντῖν☉ ἐπίσκοπ☉ Ἀλαβάνδ ὁμοίως.
David episcopus Jassi similiter. Δαβὶδ ἐπίσκοπ☉ Ἰασσῦ ὁμοίως.
(Gregorius episcopus Mylasensium similiter.) . . . . . .
Sergius episcopus Bargyliensium similiter. Σέργι☉ ἐπίσκοπ☉ Βαργυλίων ὁμοίως.
Gregorius episcopus Heraclia ⁸ Latomi similiter. Γρηγόρι☉ ἐπίσκοπ☉ Ἡρακλείας τῦ ¹⁰ Λατόμ ὁμοίως.
Joannes episcopus ² Mybdi similiter. Ἰωάννης ἐπίσκοπ☉ ¹¹ Μύβδ ὁμοίως.
Stauracius episcopus Stadiæ similiter. Σταυράκι☉ ἐπίσκοπος Σταδίας ὁμοίως.
Gregorius episcopus Stratoniciæ similiter. Γρηγόριος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.

Niceta diaconus, & ex persona throni Halicarnassi similiter. Νικήτας διάκονος, καὶ ἐκ προσώπ τῦ θρόν Ἁλικαρναασσῦ.
Michael episcopus Chæretopensium similiter. Μιχαὴλ ἐπίσκοπος ¹² Χαιρετόπων ὁμοίως.
Pantaleon episcopus Valentiæ similiter. C Παντυλέων ἐπίσκοπος Οὐαλεντίας ὁμοίως.
Georgius episcopus Peltensium similiter. Γεώργιος ἐπίσκοπος Πέλτων ὁμοίως.
Christophorus episcopus ³ Antanasi similiter. Χρισοφόρος ἐπίσκοπος Ἀνταναασῦ ὁμοίως.

Leo episcopus Eumeniæ similiter. Λέων ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Philippus episcopus Tranupoleos similiter. Φίλιππος ἐπίσκοπος Τρανυπόλεως ὁμοίως.
Leo episcopus Aleensium similiter. Λέων ἐπίσκοπος Ἀλέων ὁμοίως.
Paulus episcopus Acmoniæ similiter. . . . . .
Gregorius episcopus ⁴ Timenutensium similiter. . . . . .
. . . . . .

Nicephorus episcopus ⁵ Luidensium similiter. Νικηφόρος ἐπίσκοπος ¹³ Λυΐδων ὁμοίως.
Georgius episcopus ⁶ Aptiæ similiter. Γεώργιος ἐπίσκοπος ¹⁴ Ἀπτίας ὁμοίως.
Joannes episcopus Sybeos similiter. Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σύβεως ὁμοίως.
Zacharias episcopus Trapezupoleos similiter. Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Τραπεζυπόλεως ὁμοίως.
Leo episcopus Sebastiæ similiter. D Λέων ἐπίσκοπος Σεβασείας ὁμοίως.

Theophylactus presbyter, & ex persona throni Georgii Hypsi episcopi, similiter. Θεοφύλακτος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπ τῦ θρόν Γεωργίς ἐπισκόπ Τψε, ὁμοίως.
Constantinus episcopus Eucarpiæ similiter. Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας ὁμοίως.
Andreas episcopus Cedisosi similiter. Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Κηδισωσῦ ὁμοίως.
Dositheusis episcopus Psonuntensium, id est, * Collapses, similiter. Δοσίθεος ἐπίσκοπος Ψονδντος, ἤτι Κολασσέων, ὁμοίως.
Constantinus episcopus Cottyaii similiter. Κωνσαντῖνος ἐπίσκοπος τῦ Κοττυαείς ὁμοίως.
Niceta episcopus Nacoliæ similiter. Νικήτας ἐπίσκοπος Νακωλείας ὁμοίως.
Leo episcopus Docimii similiter. Λέων ἐπίσκοπος τῦ Δοκιμίς ὁμοίως.

Joannes presbyter, & ex persona throni Hectorii, similiter. Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπ τῦ θρόν ¹⁵ Εκτορείς ὁμοίως.
Michael episcopus Hierapoleos similiter. Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.
Nicolaus episcopus Phytiæ similiter. E Νικόλαος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.
Theophylactus episcopus Cinnaboreos similiter. Θεοφύλακτ☉ ἐπίσκοπος Κινναβόρεως ὁμοίως.
Damianus episcopus Myri similiter. Δαμιανὸς ἐπίσκοπος Μύρ ὁμοίως.
Christophorus episcopus Prymisi similiter. Χρισοφόρος ἐπίσκοπος ¹⁶ Πρυμισῦ ὁμοίως.

Ni-

* Gr. Colossensium. * Colossais.

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro *Latmi*. 2 Pro *Myndi*. 3 Pro *Atanassi*, in Phrygia Pacatiana.
4 Pro *Temenutherensium*. 5 Supra *Laudensium*. In Notitia Phrygiæ Pacatianæ Λυνδα.
6 Pro *Appiæ*, ut supra. 7 Pro *Stectorii*, in Phrygia Pacatiana.
8 Pro Ορυκάνδα, ut quidem est in Notitia. 9 In Notitia Lyciæ, Κόμβη.
10 Pro Λάτμυ. 11 Pro Μύνδα in Caria. 12 Pro Καιρεπάτων, in Phrygia Pacatiana.
13 Pro Λύνδων. 14 Pro Απτίας, vel Απτάς, in Phrygia Pacatiana.
15 Pro Στεκτορίς, in Phrygia. 16 In Notitiis Phrygiæ, Πρόμισος, & Πρυμνησός.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Νικήτας ἐπίσκοπος Αὐγουστοπόλεως ὁμοίως.
Niceta episcopus Augustopoleos similiter.

Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Μιδαείτων ὁμοίως.
Georgius episcopus Midaei similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αμβλαδῶν ὁμοίως.
Constantinus episcopus Ambladensium similiter.

Στέφανος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ὄστρα, ὁμοίως.
Stephanus presbyter, & ex persona throni Ostri, similiter.

Γρηγόριος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου πόλεως * Πολυβάτου, ὁμοίως.
* Georgius presbyter, & ex persona throni civitatis * Polybatis, similiter.
* Πολυβότου — * Gregorius Polcos Polybotti

Σισίννιος ἐπίσκοπος τοῦ Φιλομηλίου ὁμοίως.
Sisinnius episcopus Philomelii similiter.

Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Παπῶν ὁμοίως.
Michael episcopus Papensium similiter.

Σισίννιος ἐπίσκοπος Απαμείας τῆς Κιβωτοῦ ὁμοίως.
Sisinnius episcopus Apamiæ Cibori similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωμάνης ὁμοίως.
Constantinus episcopus Comanæ similiter.

Νικηφόρος ἐπίσκοπος Αδάδων ὁμοίως.
Nicephorus episcopus Adadensium similiter.

Πέτρος ἐπίσκοπος [1] Τοτιάσου ὁμοίως.
B Petrus episcopus Totiassii similiter.

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος [2] Συγαλασσοῦ ὁμοίως.
Theodosius episcopus [2] Sygalassi similiter.

Λέων ἐπίσκοπος Βάρης ὁμοίως.
Leo episcopus Baræ similiter.

Πέτρος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.
Petrus episcopus Seleuciæ similiter.

Νικηφόρος ἐπίσκοπος Φλόγων ὁμοίως.
Nicephorus episcopus Phlogensium similiter.

Μαρῖνος ἐπίσκοπος Μαγύδων ὁμοίως.
Marinus episcopus Magydensium similiter.

Λέων ἐπίσκοπος Ανδίδων ὁμοίως.
Leo episcopus Andidensium similiter.

Στέφανος ἐπίσκοπος Παρνασσοῦ ὁμοίως.
Stephanus episcopus Parnassi similiter.

* Σαρδάνης ἐπίσκοπος Δοάρων ὁμοίως.
Bardanes episcopus Doarensium similiter.
* Βαρδάνης

Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Δεβελτοῦ ὁμοίως.
Eustratius episcopus * Dabellii similiter.
* Debelti

* Εὐφήμιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως ὁμοίως.
* Euphemius episcopus Sozopoleos similiter.
* Euthymius

Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Βουλγαροφύγου ὁμοίως.
Theodosius episcopus Bulgarophygi similiter.

Γεώργιος ἐπίσκοπος Πλωτινουπόλεως ὁμοίως.
Georgius episcopus Plotinopoleos similiter.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Περβεραίου ὁμοίως.
C Basilius episcopus Perberæi similiter.

Μιχαὴλ ἐπίσκοπος τοῦ Παμφίλου ὁμοίως.
Michael episcopus Pamphili similiter.

Ρουβὶμ ἐπίσκοπος τοῦ Σκοπέλου ὁμοίως.
Ruben episcopus Scopeli similiter.

Σισίννιος ἐπίσκοπος Γαριέλων ὁμοίως.
Sisinnius episcopus Garielensium similiter.

Κάλλιστος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδος ὁμοίως.
Callistus episcopus Eudociadis similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Λιγύνων ὁμοίως.
Constantinus episcopus Ligynensium similiter.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Κυδρύλων ὁμοίως.
Joannes episcopus Cudrulensium similiter.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κρημνῶν ὁμοίως.
Theodorus episcopus Cremnorum similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αδριανῆς ὁμοίως.
Constantinus episcopus Hadrianæ similiter.

Θεόφιλος ἐπίσκοπος τῆς Χίου ὁμοίως.
Theophylus episcopus Chii similiter.

Γαλάτιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλου ὁμοίως.
Galatius episcopus Meli similiter.

Σέργιος ἐπίσκοπος τῆς Λέρου ὁμοίως.
Sergius episcopus Leri similiter.

Μάνζων ἐπίσκοπος Διοκαισαρείας ὁμοίως.
Manzo episcopus Diocæsariæ similiter.

Εὐσάθιος ἐπίσκοπος * Κελεντέρεως ὁμοίως.
D Eustathius episcopus * Celentereos similiter.
* Ισ. Καλανδέρεως, — * f. Celendereos

Ζαχαρίας ἐπίσκοπος πόλεως Καρδαβανθοῦ ὁμοίως.
Zacharias episcopus civitatis Cardabunthensium similiter.

Σισίννιος ἐπίσκ. Μοσβάδων ὁμοίως.
Sisinnius episcopus Mosbadensium similiter.

Εὐσάθιος ἐπίσκοπος Λάμου ὁμοίως.
Eustathius episcopus Lami similiter.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γερμανικοπόλεως ὁμοίως.
Theodorus episcopus Germanicopoleos similiter.

Σισίννιος ἐπίσκ. Συχῆς ὁμοίως.
Sisinnius episcopus Syccæ similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Δαλισανδοῦ ὁμοίως.
Constantinus episcopus Dalisandi similiter.

Λέων ἐπίσκ. Σιβηλων ὁμοίως.
Leo episcopus Sibelensium similiter.

Στέφανος ἐπίσκοπος πόλεως Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Stephanus episcopus Philadelphiæ similiter.

Εὐδοξίος πρεσβύτερος, μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τοῦ Μετελλινοπόλεως, ὁμοίως.
Eudoxius presbyter & monachus, & ex persona throni Metellupoleos, similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τῆς Ανδρου ὁμοίως.
Constantinus episcopus Andri similiter.

Εὐσάθιος ἐπίσκοπος τῆς Τηνου ὁμοίως.
E Eustathius episcopus Teni similiter.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κάδων ὁμοίως.
Theodorus episcopus Cadensium similiter.

Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως ὁμοίως.
Michael episcopus Tiberiopoleos similiter.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αγκύρας ὁμοίως.
Constantinus episcopus Ancyræ similiter.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Αζάνων ὁμοίως.
Joannes episcopus Azanensium similiter.

Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Μωσυνῶν ὁμοίως.
Theophylactus episcopus Mosynensium similiter.

Βασίλειος ἐπίσκοπος Διονυσουπόλεως ὁμοίως.
Basilius episcopus Dionysupoleos similiter.

Ste-

HARDUINI NOTÆ.
1 In Notitiis Τετύασος, vel Τυτίασος, vel Τιάσσος in Pisidia. *Harduinus.*
2 Pro Συγαλασσῶ, in Pisidia. *Harduinus.* 3 Pro *Segalassi*. Harduinus.

ACTIO IV.

ANNO CHRIST. 787.

Stephanus epiſcopus Synnai ſimiliter.
Sabbas monachus & hegumenus monaſterii Studii ſimiliter.
Gregorius hegumenus Hormiſdæ ſimiliter.

Symeon hegumenus Choræ ſimiliter.
Joannes hegumenus Pagurii ſimiliter.
* Maximini — Euſtathius hegumenus * Maximi ſimiliter.
Joſeph hegumenus & archimandrita Heraclii ſimiliter.

Thomas monachus, & ex perſona Joannis hegumeni Chenolacci, ſimiliter.
Plato hegumenus & archimandrita Saccudeonis ſimiliter.
Theodorus hegumenus & archimandrita Pandi ſimiliter.

* In Græco, *Macarii*. Hard. — * Macarius hegumenus & archimandrita Barda ſimiliter.
Strategius monachus ſanctæ Sion ſimiliter.
Gregorius hegumenus Hyacinthi ſimiliter.
Acœmitorum — Joſeph hegumenus * Acœmitenſium ſimiliter.
Michael hegumenus ſancti Petri ſimiliter.

Theodorus hegumenus & archimandrita Bodi ſimiliter.
Theophylactus monachus Cathon ſimiliter.
Conſtantinus hegumenus Calaurenſium ſimiliter.
Antonius hegumenus Diu ſimiliter.
Hilarion hegumenus Floron ſimiliter.
Niceta hegumenus ſancti Alexandri ſimiliter.
Theodorus hegumenus Xerocepu ſimiliter.
Niceta hegumenus Gudila ſimiliter.
Niceta hegumenus ſancti Eliæ ſimiliter.
Theoctiſtus hegumenus Auleti ſimiliter.
Quirici — Conſtans hegumenus ſancti * Cyriaci ſimiliter.
Stephanus hegumenus Careonis & archimandrita ſimiliter.
Nicephorus hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſimiliter.
Theophylactus hegumenus ſancti Eliæ ſimiliter.
* Biſtili — Joannes hegumenus Chenolacci ſimiliter.
* Batilei — Paulus hegumenus * Baulei ſimiliter.
* Quirici — Stephanus hegumenus ſancti * Errici ſimiliter.
* Cyrici — Lazarus hegumenus ſancti Autonomi ſimiliter.
Ignatius hegumenus Syceos ſimiliter.
Gregorius hegumenus Calliſtrati ſimiliter.
Gregorius hegumenus Monagri ſimiliter.
Siſinnius hegumenus Aritæ ſimiliter.

Anaſtaſius hegumenus Carnehenſium ſimiliter.
Bahanes hegumenus & archimandrita Thermarum ſimiliter.
Petrus hegumenus Homericenſium ſimiliter.
Stephanus hegumenus Thermizenſium ſimiliter.
Thomas hegumenus Hieragathæ ſimiliter.
Theophylactus hegumenus Cathodi ſimiliter.
Nicephorus hegumenus S. Andreæ ſimiliter.
David hegumenus ſancti Thyrſi ſimiliter.
Leo hegumenus ſancti Georgii Cellarum ſimiliter.
* Laccorum — Joannes hegumenus * Laccenſium ſimiliter.
Leo hegumenus Leucu hydatos ſimiliter.

* Agabri — Gregorius hegumenus * Agauri ſimiliter.
Iſidorus hegumenus Latri ſimiliter.
Doſitheus hegumenus Mnemoſynon ſimiliter.

A Στέφανος ἐπίσκοπος Σωωὰς ὁμοίως.
Σάββας ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος μονῆς τῆς Στυδίων ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῶν Ορμίσδου ὁμοίως.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς Χώρας ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τῆ Παγυρίᾳ ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἡγούμενος τῆς Μαξιμίνα ὁμοίως.
Ιωσὴφ ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆ Ηρακλείᾳ ὁμοίως.
Θωμᾶς μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπε Ιωάννε ἡγουμένε τῆ Χιωολάκκα, ὁμοίως.
Πλάτων ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης * Σακκυδεῶν ὁμοίως. * Vr. Σακκιδίων
B Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆ Πάνδου ὁμοίως.
Μάκαριος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Βαρδὰ ὁμοίως.
Στρατήγιος μοναχὸς τῆς ἁγίας Σιὼν ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς Ταχίνθε ὁμοίως.
Ιωσὴφ ἡγούμενος τῆς Ακοιμήτων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς Βωδῆς ὁμοίως.
Θεοφύλακτος μοναχὸς τῆς Καθῶν ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἡγούμενος Καλαωρῶν ὁμοίως.
C Αντώνιος ἡγούμενος τῆς Δίε ὁμοίως.
Ιλαρίων ἡγούμενος τῶν Φλώρων ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Αλεξάνδρᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τῆ Ξηροκήπε ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τῆς Γεδίλα ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος τοῦ ἁγίε Ηλίε ὁμοίως.
Θεοκτίστος ἡγούμενος τοῦ Αὐλητοῦ ὁμοίως.
Κώνσας ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Κυρίκε ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῆ Καρεῶνος καὶ ἀρχιμανδρίτης. ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκε ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Ηλίᾳ ὁμοίως.
D Ιωάννης ἡγούμενος τῆ Χιωολάκκα ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῆ Βιτίλα ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Κηρύκε ὁμοίως.
Λάζαρος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Αὐτονόμᾳ ὁμοίως.
Ιγνάτιος ἡγούμενος τῆ Συκέως ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆ Καλλιστράτε ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆ Μοναγρε ὁμοίως.
Σισίννιος ἡγούμενος Αρίτης ὁμοίως.
Ανασάσιος ἡγούμενος * Καμ. ὁμοίως. * L. Καμ
Βαάνης ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς Θερμῶν ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος τῶν Ομηρίκων ὁμοίως.
Στέφανος ἡγούμενος τῶν Θερμιζῶν ὁμοίως.
E Θωμᾶς ἡγούμενος τῶν Ιεραγάθης ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τῶν Καθόδε ὁμοίως.
Νικηφόρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίε Ανδρέε ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Θύρσε ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Γεωργίᾳ τῶν Κελλίων ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τῶν Λάκκων ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῆ Λάκκε ὕδατος ὁμοίως.
Γρηγόριος ἡγούμενος Αγαύρε ὁμοίως.
Ισίδωρος ἡγούμενος τῆ Λάτρε ὁμοίως.
Δοσίθεος ἡγούμενος Μνημοσυνίων ὁμοίως.

Ni-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

Νικηφόρος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Σεργίᾳ τῆ Μιδι- A
κιῶνος ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος πῦ Αμορίᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τῶν Κανδηλων ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἡγούμενος τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων ὁμοίως.
Ιωαννης ἡγούμενος τῶν Κοιλαδων ὁμοίως.
L. Δωδεκα- Αντώνιος ἡγούμενος τῆ *Δωδεκάθρᾳ ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῶν Αγνύων ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος πῦ ἁγίᾳ Πέτρᾳ πόλεως Ποιμανινῶν ὁμοίως.
Εὐχημων ἡγούμενος Κρίζων ὁμοίως.
Μάκαρις ἡγούμενος Ψαρῶδε ὁμοίως.
Επιφάνιος ἡγούμενος πῦ Παρανάνδε ὁμοίως. B
Αντώνιος ἡγούμενος πῦ Περιστερεῶνος ὁμοίως.
Δαβὶδ ἡγούμενος πῦ ἁγίᾳ Γεωργίᾳ Πετιέτ. ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίᾳ Ζωτικῆ ὁμοίως.
Αγάπιος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Θύρσᾳ ὁμοίως.
* Δανιὴλ ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Μαγνησίας ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκε Περιζέτων ὁμοίως.
Κάλλιστος ἡγούμενος διαφόρων μοναστηρίων Κύπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος Βορδῆ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος Λιμβῆ ὁμοίως. C
Κώνσας ἡγούμενος τῆ Ιππε ὁμοίως.
Γεώργιος ἡγούμενος Δομνίκων ὁμοίως.
Εὐθύμιος ἡγούμενος Οξιβετῶν ὁμοίως.

Αντώνιος ἡγούμενος Οὐζίας ὁμοίως.
Βατίλειος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Ανδρέᾳ ὁμοίως.
Φίλιππος ἡγούμενος Βεόμων ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκε Ορτυκιδίων ὁμοίως.
Ακάκιος μοναχὸς τῆ ἁγίᾳ Ορέστᾳ ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τῆ Σωτῆρος ὁμοίως.
Πέτρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπε Κελλαρίων, D
ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἡγούμενος τῶν Σωδειῶν ὁμοίως.
Θεοφιλος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπε τῆ ἡγουμένε τῆς ἁγίας Θεοτόκε Φωλνῶν ὁμοίως.

Κήρυκος ἡγούμενος Δολοκόμης ὁμοίως.
Σέργιος ἡγούμενος τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Ιωάννης πρεσβύτερος τῆ ἁγίᾳ Σεργίᾳ τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος Οκτάων ὁμοίως.
Αντώνιος ἡγούμενος Ακραβόρων ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος Πλατανίε ὁμοίως.
Μάρκος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Ιωάννᾳ τῆ Θεολόγῳ ὁμοίως. E
Λέων ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκε Σαλδαίων ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Στεφάνᾳ τῆ Αντιψιλίᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπε Θεοδότε ἡγουμένε τῆς ἁγίας Θεοτόκε Καλοκετῆ ὁμοίως.

Εὐτυχιανὸς μοναχὸς τῶν Καλλιστράτε ὁμοίως.
Θεόδοτος μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκε Επικανζῆ ὁμοίως.

Nicephorus hegumenus ſancti Sergii Midicionis ſimiliter.
Theodorus hegumenus Amorii ſimiliter.
Theodorus hegumenus Atracteniſium.

Conſtantinus hegumenus ſanctorum trium Puerorum ſimiliter.
Joannes hegumenus Cœladenſium ſimiliter.
Antonius hegumenus Dodecathroni ſimiliter.
Paulus hegumenus Agnyon ſimiliter.
Paulus hegumenus ſancti Petri civitatis Pœmaninenſium ſimiliter.

Euſchemon hegumenus Crizenſium ſimiliter.
* Macarius hegumenus Pſarodi ſimiliter. * Gr. Macarii
Epiphanius hegumenus Paranandi ſimiliter.
Antonius hegumenus Periſtereonos ſimiliter.
David hegumenus ſancti Georgii * ſimiliter. * Prieti

Joannes hegumenus ſancti Zotici ſimiliter.
Agapius hegumenus ſancti Thyrſi ſimiliter.
* Daniel hegumenus ſanctorum apoſtolorum Magneſiæ ſimiliter. * Gabriel
Theodoſius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Perizetorum ſimiliter.

Calliſtus hegumenus diverſorum * monachorum Cypri ſimiliter. * Gr. monaſteriorum & in c. Iol.
Theophylactus hegumenus Bordæ ſimiliter.
Theodorus hegumenus Limbi ſimiliter:
* Conſtantinus hegumenus Hippi ſimiliter. * Gr. Conſtans

Georgius hegumenus Domniceniſium ſimiliter.
* Euthymius hegumenus Oxybetenſium ſimiliter. * in mſ. Iol. additur Euthymius hegumenus Peſ puzenſium
Antonius hegumenus Uziæ ſimiliter.
Baſilius hegumenus ſancti Andreæ ſimiliter.
Philippus * Beſceſſium ſimiliter. * Beomorum
Baſilius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Ortycidienſium ſimiliter. * Beſirentium

Acacius monachus ſancti Oreſtis ſimiliter.
Joannes hegumenus ſancti Salvatoris ſimiliter.
Petrus monachus, & ex perſona * Cellarum, ſimiliter. * Cellariorum
Zacharias hegumenus * Syndenſium ſimiliter. * MS. Sugdenſium. Hard.
Theophylus monachus, & ex perſona hegumeni ſanctæ Dei genitricis Photnon, ſimiliter.

Cerycus hegumenus Dolocomæ ſimiliter.
Sergius hegumenus * Geſinenſium ſimiliter. * Germiorum
Joannes presbyter ſancti Sergii Germion ſimiliter. * Gerpenſium
Niceta hegumenus * Octaorum ſimiliter. * Octavini
Antonius hegumenus Acraborum ſimiliter.

Petrus hegumenus Platanii ſimiliter.
Marcus hegumenus ſancti Joannis Theologi ſimiliter.
Leo hegumenus ſanctæ Dei genitricis Saldaienſium ſimiliter.

Conſtantinus hegumenus ſancti Stephani Antipſili ſimiliter.
Theodorus monachus, & ex perſona hegumeni ſanctæ Dei genitricis Calocetenſium, ſimiliter.
Eutychianus monachus monaſterii Calliſtrati ſimiliter.
Theodorus monachus ſanctæ Dei genitricis Epicanzi ſimiliter.

Joan-

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI 787.

Joannes monachus, & ex persona Stephani hegumeni Bonisensium, similiter.
Ἰωάννης μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἡγουμένου Βονισσῶν ὁμοίως.

Callistus monachus ejusdem monasterii Bonisensis similiter.
Κάλλιστος μοναχὸς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου Βονισσῶν ὁμοίως.

Niceta hegumenus sanctæ Dei genitricis monasterii Castrii Tii similiter.
Νικήτας ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου μονῆς τοῦ Κάστρου τῆς Τίου ὁμοίως.

Samuel monachus archangeli Gabrielis similiter.
Σαμουὴλ μοναχὸς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ὁμοίως.

Theodosius hegumenus sanctæ Trinitatis similiter.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμοίως.

Joannes monachus, & ex persona Strategii hegumeni, * similiter.
Ἰωάννης μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Στρατηγίου ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

* sanctæ Dei genitricis.

* Hilarion monachus sanctæ Dei genitricis * similiter.
Ἱλαρίων μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Κελλίων ὁμοίως.

* Hilarius.
* Gr. addit. Cellarum
* Cellion.

* Dositheus monachus sancti Theodori Sicundæ similiter.
Θεοδόσιος μοναχὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῆς Σικούνδας ὁμοίως.

* Theodosius

Paulus hegumenus sanctæ Dei genitricis Tyrosinun similiter.
Παῦλος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Τημπ. ὁμοίως.

Leo hegumenus sancti Cyriaci similiter.
Λέων ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ ὁμοίως.

Epiphanius hegumenus sanctæ Dei genitricis Limnas similiter.
Ἐπιφάνιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Λίμνας ὁμοίως.

Georgius hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
Γεώργιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Cosmas hegumenus sanctæ Dei genitricis Paradisii similiter.
Κοσμᾶς ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Παραδεισίου ὁμοίως.

Euschemon monachus sancti Salvatoris juxta Byraicum similiter.
Εὐχήμων μοναχὸς τοῦ Σωτῆρος πλησίον τοῦ Βυραϊκοῦ ὁμοίως.

Bardas hegumenus, & archimandrita Prusiadis, similiter.
Βάρδας ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδείτης Προυσιάδος ὁμοίως.

Petrus hegumenus sanctorum apostolorum Castri Protili similiter.
Πέτρος ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Καστροπωτίλου ὁμοίως.

Basilius monachus civitatis Amorii sanctæ Dei genitricis similiter.
Βασίλειος μοναχὸς τοῦ Ἀμορίου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Basilius presbyter, & hegumenus monasterii Oxypetri, similiter.
Βασίλειος πρεσβύτερος μονῆς τοῦ Ὀξυπέτρου ὁμοίως.

Philippus hegumenus Eumeniæ similiter.
Φίλιππος ἡγούμενος Εὐμενείας ὁμοίως.

Basilius hegumenus sancti Luciani similiter.
Βασίλειος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ ὁμοίως.

Theophylactus hegumenus Pegadii similiter.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τοῦ Πηγαδίου ὁμοίως.

Anthimus * hegumenus Psamathi similiter.
Ἀνθίμος μοναχὸς Ψαμάθου ὁμοίως.

* Gr. monachus & in c. fol.

Michael hegumenus sancti martyris Georgii similiter.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου ὁμοίως.

Christophorus hegumenus Candelarum similiter.
Χριστοφόρος ἡγούμενος τῶν Καντήλων ὁμοίως.

Nicolaus hegumenus Cænurgon similiter.
Νικόλαος ἡγούμενος τῶν Καινουργῶν ὁμοίως.

Sisinnius hegumenus Lithini similiter.
Σισίννιος ἡγούμενος τοῦ Λιθίνου ὁμοίως.

Thomas monachus Mosynensium similiter.
Θωμᾶς μοναχὸς Μοσυνιῶν ὁμοίως.

Michael monachus, & ex persona hegumeni monasterii sanctæ Dei genitricis Pyrgi, similiter.
Μιχαὴλ μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ ἡγουμένου μονῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Πύργου ὁμοίως.

Gregorius hegumenus sanctæ Dei genitricis symbolorum similiter.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Συμβόλων ὁμοίως.

Joannes hegumenus sanctæ Dei genitricis Rudensium similiter.
Ἰωάννης ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ρέδων ὁμοίως.

* Cosmas

* Constantinus hegumenus sancti Petri Hydendrensium similiter.
* Κώνστας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου Ὑδενδρῶν ὁμοίως.

* al. Κοσμᾶς

Symeon hegumenus sanctæ Dei genitricis Abramitensium similiter.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς Ἀβραμιτῆς ὁμοίως.

Gregorius hegumenus sancti Clementis similiter.
Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ὁμοίως.

Theognis hegumenus monasterii sancti apostoli Timothei Cretensium * similiter.
Θεόγνις ἡγούμενος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τιμοθέου τῆς Κρητῆς νήσου ὁμοίως.

* insulæ

Joannes hegumenus sancti martyris Theodori similiter.
Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου ὁμοίως.

Theodosius hegumenus sanctæ Dei genitricis similiter.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Petrus hegumenus S. Joannis deiloqui Crotensium insulæ similiter.
Πέτρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Κρητῆς νήσου ὁμοίως.

ANNO CHRISTI 787.

ΠΡΑΞΙΣ ΠΕΜΠΤΗ.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοσέπτου μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ τεσσάρων νωνῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ια'.

Συνελθόντης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ πίστεως θέσπισμα τῶν αὐτῶν θεοκυρώτων βασιλέων συναθροισθέντης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. τουτέστι, Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ρώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Πέτρου τοῦ ἁγιωτάτου πρεσβυτέρου, μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ρώμην ἁγίας μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Ἀδριανοῦ. Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν ἁγιωτάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ ἀποκρισιαρίων τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Καθεσθέντων τε πρὸ τοῦ ἱερατείου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας, συμπαρόντων καὶ ἀκροωμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, τουτέστι Πετρώνα τοῦ παναοιδίμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὑφικίου, καὶ Ἰωάννου βασιλικοῦ ὑσιαρίου καὶ λογοθέτου τοῦ στρατιωτικοῦ λόγοθεσίου, καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τιμὴ προκαθεζομένης ἐν τῇ πρώτῃ πράξει· παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος· προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ τὴν δήλωσιν τῶν μελλόντων διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ προκατηγγέλας Θεὸς ἔφη διὰ Ἱερεμίου τοῦ προφήτου περὶ τῶν τὰς καινοτομίας εἰσαγόντων ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ· ὅτι δύο κακὰ πεποιήκασιν· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκους συντετριμμένους, οἳ ὑδωρ σύνεχειν. λάκκος δὲ συντετριμμένος ἐστὶ αἱρετικῶν λόγος, ἐξ οὗ ἐλοιδόρησαν οἱ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως εἰσηγηταὶ, καὶ ἐποτισαν τοὺς ἁπλουστέρους ἀνατροπῇ θολερᾷ· οἷς τὰ αὐτὰ ἐπιπέμπεται διὰ φωνῆς προφητικῆς. Ἑβραίους γὰρ καὶ Σαρρακηνοὺς, Ἕλληνάς τε καὶ Σαμαρείτας, ἔτι γε μὴν Μανιχαίους καὶ Φαντασιαστὰς, ἤτοι Θεοπασχίτας μιμησάμενοι, ἠθέλησαν ἀφανίσαι τὴν τῆς σεπτῆς εἰκόνων θέας, τὴν ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδοθεῖσαν ἐκ τῶν ἀρχαίων χρόνων, ὡς δειχθήσεται ἐν τῇ ἀναγνώσει τῶν προκειμένων βίβλων.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἀναγνωσθήτωσαν εἰς ἔλεγχον καὶ θρίαμβον τῆς Χριστιανοκατηγόρου καὶ ψευδοσυλλόγου ἐκείνης συνελεύσεως.

Λεόντιος ὁ καθωσιωμένος βασιλικὸς ἀσηκρῆτις

ACTIO QUINTA.

ACTIO V.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & Christi amicorum dominorum nostrorum Constantini & Irenæ ipsius a Deo redimitæ matris, anno octavo consulatus eorum, quarto Nonas Octobrias, indictione undecima.

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem divinitus roboratorum imperatorum congregata est in Nicænsium clara metropoli Bithynienſium provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctissimæ Romanæ ecclesiæ sancti Petri apostoli, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & hegumeno venerabilis monasterii sancti Sabbæ Romæ siti, obtinentibus locum apostolicæ cathedræ sanctissimi & almi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani; Tarasioque sanctissimo & almo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, atque Joanne & Thoma reverendissimis presbyteris, monachis & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos.

Residentibus etiam ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia; præsto existentibus & audientibus glorioſissimis & magnificentissimis, Petrona videlicet laudabilissimo exconsule patricio, & comite Deo conservati imperialis obsequii, & Joanne imperiali ostiario & logotheta militaris logothesii, & tota sancta synodo secundum ordinem præcedentem in prima actione: præsentibus quoque & Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, nec non omni monachica * plenitudine propositis sanctis & intemeratis Dei evangeliis,

* multitudin

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui manifestationem futurorum per prophetas prænunciavit Deus, ait per Jeremiam prophetam de his qui novitatem in catholicam ecclesiam introducunt: quia duo mala fecerunt: *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi lacus contritos, qui aquam continere non poterunt*: Lacus enim contritus est omnis hæreticorum sermo, ex quo hauserunt Christianos accusantes hæreseos præceptores, & potaverunt simpliciores subversione turbulenta: quibus væ transmittitur per vocem propheticam. Hebræos enim & Sarracenos, gentiles & Samaritas, insuper & Manichæos atque Phantasticos, id est, Theopaschitas imitantes, voluerunt exterminare venerabilium imaginum visionem, quæ in sancta Dei ecclesia catholica tradita est ab antiquis temporibus, quemadmodum ostendetur in lectione librorum qui propositi sunt.

Jerem. 2.

Habac. 2. juxta 70.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Legantur in redargutionem & publicationem Christianos accusantis pseudosyllogi illius conventionis.

Leontius devotus & imperatorius a secretis

ACTIO V.

tis dixit : Secundum juſſionem ſanctæ ſyno- A
di adſunt divini libri , qui legi debent : non
ſolum * illi , ſed & maligni nominis hæ-
reticorum , qui ab olim honorabilibus imagi-
nibus detraxerunt.

* autem

Sancta ſynodus dixit : Legantur.

Coſmas diaconus , (notarius) & cubucle-
ſius , legit.

εἶπε· κατὰ τὴν κέλευσιν τῆς ἁγίας συνόδου πά-
ρεισιν αἱ θεῖαι βίβλοι αἱ ἀναγνωσθῆναι ὀφείλου-
σαι. ὑ μόνον δὲ ἀλλὰ κ τῶν κακωνύμων αἱρετικῶν,
τῶν ἐκ παλαιῶ τὰς τιμίας εἰκόνας διαβεβηκότων.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν. ἀναγνωσθήτωσαν.

Κοσμᾶς διάκονος κ χαρτοκλείσιος ἀνέγνω.

ANNO CHRISTI 787.

Sancti Cyrilli archiepiſcopi Hieroſolymorum inſtitutio ſecunda ; cujus initium eſt.

Τῦ ἁγίου Κυρίλλου ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων κατήχησις δευτέρα, ἧς ἡ ἀρχή.

Dirum peccatum eſt , & languorum ſæ-
viſſimus eſt animæ prævaricatio . Et poſt
Catech. 2. circa fin. alia : Quam enim opinionem habes de Na- B
buchodonoſor ; Non audiſti a ſcripturis ;
quia impiiſſimus erat , agreſtem morem &
leoninum propoſitum habens ? Non audi-
ſti , quia oſſa regum produxit in lucem ?
Non comperiſti , quia populum captivum
tranſtulit ? Non audiſti , quia oculos regis
excæcavit , præoſtendens ei filios cum oc-
ciderentur ? Non audiſti , quia cherubim
rapuit ? Non dico ſpirituales illos & ſuper-
cæleſtes , ſed qui in templo erant conſtru-
cti ſupra propitiatorium arcæ , intra quos
loquebatur Deus.

Δεινὸν ἡ ἁμαρτία , κ νόσος χαλεπωτάτη ψυ-
χῆς ἡ παρανομία. κ μετ' ἔπερα· τίνα γὰρ ὑπό-
νοιαν ἔχεις περὶ Ναβουχοδονόσορ ; ὐκ ἤκουσας ἀπὸ
τῶν Γραφῶν, ὅτι δυσσεβέστατος ἦν, ἀγριώτητος τὸν
τρόπον, κ λεοντώδη τὴν προαίρεσιν ἔχων; ὐκ ἤκου-
σας , ὅτι τὰ ὀστᾶ τῶν βασιλέων ἐξήνεγκεν εἰς τὸ
φῶς ; ὐκ ἔγνως , ὅτι τὸν λαὸν αἰχμάλωτον ἀπή-
γαγεν; ὐκ ἤκουσας, ὅτι τὸς ὀφθαλμὸς τῦ βασι-
λέως ἐξετύφλωσε, προδείξας αὐτῷ τὰ τέκνα σφατ-
τόμενα; ὐκ ἤκουσας, ὅτι τὰ χερουβὶμ ἥρπασεν ;
ὐ λέγω τὰ νοητὰ κ ἐπουράνια , ἀλλὰ τὰ ἐν τῷ
ναῷ κατεσκλασμένα , τὰ ἐπὶ τὸ ἱλαστήριον τῆς
κιβωτῦ , ὧν ἀναμέσον ἐλάλει ὁ κύριος.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν · ἐννοήσωμεν,
ὅπως ἐμέμφθη ὁ Ναβουχοδονόσορ , κατασρέψας
τὰ χερουβὶμ ἐκεῖνα, κ ποῖον ἐπιτίμιον πέπονθεν.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· μεγάλη τὸ σφάλμα κ ἡ
κατάκρισις.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὃς ἂν ἕκαστος ὁ
ἱερὸν ἐκβάλλων ἐκ τῆς ἐκκλησίας κ κατασρέφων,
τῷ αὐτῷ ὑποπίπτει ἐπιτιμίῳ.

Πέτρωνας ὁ ἐνδοξότατος πατρίκιος εἶπε · μέγα
ἐπιτίμιον τῦ Ναβουχοδονόσορ , ὅτι ἐξηλάθη τῆς
βασιλείας, κ ἑπτὰ ἔτη διέμεινεν ἐν ταῖς ἐρήμοις,
ὥσπερ βῦς ἐσθίων τὰς βοτάνας.

Κοσμᾶς διάκονος, νοτάριος κ κουβουκλείσιος ,
ἀνέγνω.

Sancta ſynodus dixit : * Magna culpa , &
magna damnatio.

* Gr. Poſt lapſum & damnatio.

Sanctiſſimus patriarcha dixit : Ergo unuſ-
quiſque qui ſacrum ejicit de eccleſia & ſub-
vertit , eidem pœnæ ſuccumbit.

Petronas glorioſiſſimus patricius dixit :
Dan. 4. Magnam pœnam Nabuchodonoſor paſſus
fuit , quia expulſus eſt de regno , & ſe-
ptem annis manſit in deſertis , ſicut bos
comedens herbas .

Coſmas diaconus , notarius & cubucleſius ,
legit.

Sancti Symeonis Columnalis , qui in mirabili monte fuit , epiſtola quinta ad imperatorem Juſtinum juniorem.

Τῦ ἁγίου Συμεὼν τῦ Στυλίτου , τῦ ἐν τῷ θαυμα-
σῷ ὄρει , ἐπιστολὴ πέμπτη πρὸς τὸν
βασιλέα Ἰουστῖνον τὸν νέον.

Jerem. 9. Quis dabit , ſemper Auguſte & bone do-
mine , oculis meis fontes lacrymarum ad
lugendum & flendum amare & intolerabili-
ter omnibus diebus miſeræ vitæ meæ ? quia
* Deo corona- ſub divino zelo veſtri * Deo redimiti &
ti Chriſtianiſſimi imperii talia extra omnem
rationem impietatis agi præſumuntur ab his
qui ſine Deo ſunt , Samaritis videlicet , qui
ſupra omnem immunditiam polluti & exe-
crandi conſiſtunt , quique habitant ea quæ
dicuntur Caſtra juxta civitatem Porphyreo- E
nem , in venerabili domo , quam Deo pla-
cabile imperium veſtrum juſſit illic ædifi-
cari . Quæ ſubtiliter ſciet veſtra divinitus
conſervanda tranquillitas per ea quæ ſigni-
ficata ſunt humilitatis noſtræ a Paulo ſan-
ctiſſimo epiſcopo ejuſdem Porphyreonis , &
miſſa ſunt nobis a beatiſſimo orientis pa-
triarcha , qui & ipſe ſuper hoc vehemen-
* Gr. quidni enim manſ. facile ter doluit : * quanto magis manſuetiſſimi
principes ? Præſertim cum & inanimatos la-
pides hujuſmodi impietates * facere ſuffi-
cerent exclamare , quas in præſentia vidit

Τίς δώσει, ἀεισέβαστε κ ἀγαθὲ δέσποτα, τοῖς
ὀφθαλμοῖς μου πηγὰς δακρύων ἐπὶ τῷ πονθῆσαι
κ κλαῦσαι πικρῶς ἐ ἀφορήτως ἐν ὅλαις ταῖς ἡμέ-
ραις τῆς ἐλεεινῆς μου ζωῆς ; ὅτι περ ἐπὶ τῷ θείῳ
ζήλῳ τῆς ὑμετέρας θεοσεβῦς κ Χριστιανικωτάτης
βασιλείας τοιαῦτα ὑπὲρ πάντα λόγον ἀσεβείας τε-
τόλμηται πεπρᾶχθαι παρὰ τῶν ἀθέων κ ὑπὲρ πᾶ-
σαν ἀκαθαρσίαν ἀκαθάρτων κ βδελυκτῶν Σαμα-
ρειτῶν, τῶν τὰ λεγόμενα Καστρα οἰκούντων πλησίον
τῆς πόλεως Πορφυρεῶνος, εἰς τὸν σεπτὸν οἶκον, ὃν
τὸ θεάρεστον ὑμῶν κράτος ἐκέλευσε κτίζεσθαι ἐκεῖ.
ἅπερ κατὰ λεπτὸν γνώσεται ἡ ὑμετέρα θεοφύλακτος
γαλήνωτης ἐκ τῶν σημανθέντων τῇ ἡμῶν ταπει-
νώσει παρὰ Παύλου τῦ ὁσιωτάτου ἐπισκόπου τῆς αὐ-
τῆς Πορφυρεῶνος, ἐκπεμφθέντων ἡμῖν παρὰ τοῦ
μακαριωτάτου τῆς ἑῴας πατριάρχου , κ αὐτῦ ἐπὶ
τούτῳ σφοδρῶς ἀλγήσαντος , πῶς γὰρ οὐχὶ ἡμερώ-
τατοι αὐτοκράτορες ; διότι κ ἀψύχους λίθους ἱκανὰ
ἦν παρασκευάσαι ἐκβοῆσαι τὰ τοιαῦτα ἀσεβήμα-
τα, ἅτινα αὐτοψεὶ ἐθεάσατο ὁ ἐρημίτης ὁσιώτα-

τος

ANNO CHRISTI 787.

τος ἀρχιερεὺς. ὑπὲρ γὰρ θάνατον καὶ ἀπώλειαν λε- A
λόγισαι τῇ ἡμῶν ταπεινώσει τὸ ὅλως εἰς ἀκοὰς
ἡμῶν ἐλθεῖν τοιαύτην ἀσέβειαν ὑπερβάλλουσαν
βλάσφημον τόλμαν, πεπλημμεληκυῖαν εἰς αὐτὸν τὸν
δι' ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντα θεὸν λόγον, καὶ εἰς τὴν
παναγίαν ἔνδοξον θεομήτορα, καὶ τὸν πάνσεπτον καὶ
τίμιον σταυρὸν, καὶ εἰς τοὺς ἁγίους αὐτοῦ. διὸ ὑπο-
μιμνήσκοντες ἀναφέρομεν ἐπὶ τὰς θείας ὑμῶν
ἀκοὰς, ὅτι εἰ οἱ παθσεβεῖς τῷ καλλινίκων ὑμῶν
νόμοι παρακελεύονται, εἰκόνος βασιλέως ἐνυβριζο-
μένης, θανάτῳ ἐξαισίῳ καὶ πανολεθρίῳ παραδίδο-
σθαι τοὺς τοῦτο ἐπιχειρεῖν τολμῶντας, πόσης ἄρα
ἀξιοί εἰσι κατακρίσεως εἰς ἀπώλειαν, οἱ εἰς τιμὴ
εἰκόνα τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς παναγίας ἐνδόξου B
θεοτόκου, μετὰ πάσης ἀληκτου ἀναιδείας καὶ ἀσε-
βείας, καὶ διὰ τὸ ὑπερβάλλον κακὸν οὐκ ἔχω τι εἰ-
πεῖν τοιαῦτα πεπλημκότες; μηδεμιᾶς εἰς * αὐτοὺς
ἐνουμένης φιλανθρωπίας; ὅθεν δυσωποῦμεν τὸ
καλλίνικον ὑμῶν κράτος, μὴ ποιῆσαι ἔλεον εἰς
τοὺς τοῦτο πεπλημκότας, μήτε φείσασθαι αὐτῷ,
μήτε τιμὴ οἱανδὴν παράκλησιν, ἢ ἀπολογίαν δέξα-
σθαι περὶ αὐτῶν, ἵνα μὴ καὶ εἰς ἄλλό τι τραπῶσι,
καθὼς ἤδη θεωρίαν ἑωρακὼς ἡμῖν δηλώσας τῷ
Αὐγούστῳ μηνὶ τῷ ἁγιωτάτῳ καὶ θεοτιμήτῳ πα-
τριάρχῃ, σημαίνας ἐν τῷ τόπῳ παρ' ἑαυτῷ ἔχειν.
ὃ γὰρ ἔκρυψεν ἀφ' ἡμῶν ὁ θεὸς τὰ ἐνθυμήματα
αὐτῶν. ὅθεν πεπληροφόρημαι, ἀσεβέστατοι αὐτο- C
κράτορες, ὅτι οὐκ ὑπενέγκοι βασάσαι ἡ ὑπὸ τῆς
μεγαλειότητος αὐτοῦ ἐλλαμπομένη θεοσημεικτος
ὑμῶν καρδία τιμὴ τοσαύτην τῆς ἀτιμίας ἀτοπίαν,
ἣν οὐδέποτε μέχρι τοῦ νῦν ἀκηκόαμεν, τάχα δὲ
οὔτε ἄλλος Χριστιανός. ἀλλ' ἐνορκῶ ὑμᾶς δέσποτα
κατὰ τοῦ Ἐμμανουὴλ θεοῦ ὑψίστου, μή ἀναμεῖναι μή-
τε τοσὸν μικρὸν τοῦ γενέσθαι τιμὴ πρέπουσαν ἐκδί
κησιν· κελεῦσαι δὲ ἐκζητηθῆναι καὶ τὰ ἐν τῷ
φρέατι γεγονότα παρὰ τῆς ὑπερβαλλούσης αὐτῶν
παλαικίστου πονηρίας, κατὰ τιμὴ ὑφὴ τῆς πρὸς
τιμὴ ἡμῶν μεζιότητα ἐπισολῆς· μὴ προσδεχομέ-
νης τῆς ἡμερωτάτης ὑμῶν δεσποτείας, εἰ ἴσως δό- D
ξωσί τινες ὑποσπείρειν ἀκαίρους λόγους, ὡς δεσποι-
νικῶν αὐτῶν ὄντων, τοῦ Θεοῦ τοῦ δεδωκότος ὑμῖν
τὸ κράτος ὕτως ὑπὲρ πᾶσαν ἀσέβειαν ἐνυβριζομέ-
νους· ὅπως καὶ οἱ λοιποὶ αὐτῶν φόβον ἔχωσι πάσας
τὰς ἡμέρας τῆς ἐπαράτου καὶ ἀφωρισμένης αὐτῶν
ζιώσεως· ὃς καὶ ἀποδέξεται τὸ συγγενὲς αὐτῶν σκό-
τος εἰς τιμὴ καταδίκιμ τῶν μέλλοντας αὐτοὺς κα-
τοδύειν ἀσβέστῳ καὶ ἀφεγγεῖ πυρός· καὶ κατατεμα-
τίσει αὐτοὺς εἰς τὰ κατωχθόνια τῆς ἀζύμου αὐτὸ
τὸ παράγιον καὶ παντοδυνάμον πνεῦμα Ἰησοῦ Χριστοῦ
τοῦ κυρίου ἡμῶν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον,
τῷ ἀπολέσθαι αὐτοὺς εἰς ἀπέραντον ἀπώλειαν. τοῦ-
τον γὰρ τὸν ζῆλον ἐνδεικνύμενοι σπουδαίως, θεο-
φύλακτοι ζοπαιζοι, εἰς αὐτὸν τὸν συμβασιλεύον-
τα τῇ ἀσεβείᾳ ὑμῶν μονογενῆ θεὸν, ὑπὲρ τιμὴ
τοῦ Ἀβραὰμ θυσίαν ἀποδεχθήσεσθε παρὰ τῆς
αὐτοῦ παντεπόπτου θεότητος· καὶ ἔσαι ἐπὶ πλείω
ἐλογημένη καὶ μεγαλωμένη τῷ κράτει τῆς ἰσχύος
αὐτοῦ ἡ φιλόχριστος ὑμῶν βασιλεία ὑπὲρ πάσας
τὰς ἔμπροσθεν βασιλείας· ὅτι αὐτῷ ἡ δόξα εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οἶδα-
τε, ποίαν ἀπόφασιν ὁ πατὴρ παρέσησεν;

praedictus sanctissimus pontifex. Etenim su- A
per mortem & perditionem reputatum est
ab humilitate nostra, quod quoquomodo
ad auditus nostros venerit talis impietas,
quæ superexcedit omnem actionem blas-
phemam, præsumptam in id ipsum Dei
Verbum, quod propter nos incarnatum
est, & in sanctissimam ac gloriosam Dei
genitricem, atque in venerabilem ac pre-
tiosam crucem, nec non & in sanctos e-
jus. Propter quod commemorantes sugge-
rimus divinis auribus vestris, quoniam si
piissimæ bonarum victoriarum vestrarum le-
ges jubent, imagine imperatoris injuriis la-
cessita, morti supremæ ac pernicioſissimæ
tradendos, qui hoc conari præsumpserint, B
quanta, putas, digni sunt damnatione in
perditionem, qui in imaginem Filii Dei &
sanctissimæ ac gloriosæ Dei genitricis cum
omni * incessabili impudentia & impietate, * indicibili.
& propter nimiam malitiam, non habeo
quod dicam, talia præsumpserunt, nulla
in eis facta misericordia? Unde obsecra-
mus victoriosissimum imperium vestrum,
ne faciat misericordiam in eos qui hoc a-
gere ausi sunt, neque parcat eis, neque
qualemcumque postulationem vel rationem
super iilis accipiat, ne in aliud quid ver-
tantur, sicuti jam visu videram, indicans
Augusto mense sanctissimo & a Deo ho- C
norabilissimo patriarchæ, significans inte-
rim hoc apud se servandum: neque enim
abscondit a nobis Deus cogitationes eo-
rum. Unde certus sum, semper Augusti
imperatores, quod non sufferat Deo con-
firmatum cor vestrum, quod ipsius est ma-
gnitudine illustratum, tantam inhonoran-
tiæ procacitatem, quam nunquam hucusque
audivimus, fortassis autem nec alius
quisquam Christianorum. Sed adjuro vos,
domine, per Emmanuel Deum excelsum,
ne sufferatis saltem ad modicum quid fie-
ri decentem vindictam; sed jubeatis ex-
quiri etiam illa quæ in puteo facta sunt
a nimia eorum & pessima nequitia, secun- D
dum tenorem epistolæ quæ ad nostram me-
diocritatem transmissa est: minime permit-
tente mansuetissima dominatione vestra, si
forte putaverint quidam subseminare im-
portunos sermones, cum * quasi dominicæ * Gr. q. ad do-
sint potestatis, Deo qui dedit vobis im- minæ i. Au-
perium, taliter super omnem impietatem gustæ potes-
injuriis affecto: ut & ceteri eorum timo- tatem per-
rem habeant cunctis diebus maledictæ ac tineant.
segregatæ vitæ iptorum: quos & suscipient
cognatæ tenebræ suæ in damnationem * ver- * cineris
mis qui comesturus est illos, & ignis qui
* splendebit: & * anathematizabit eos in in- * non
ferioribus abyssi ipse sanctus & omnipotens * catathema-
spiritus Jesu Christi Domini nostri, qui ex tizabit.
Patre procedit, ad perdendum illos in in- E
finitam perditionem. Hunc enim zelum vo-
bis strenue, Deo conservandi & triumpha-
tores, in ipsum qui cum pietate vestra re-
gnat, unigenitum demonstrantibus Deum,
super sacrificium Abrahæ suscipiemini ab ejus
cunctorum inspectrice deitate: & erit peram-
plius benedictum, potentia virtutis ejus, & mag-
nificatum Christo dilectum imperium vestrum
super omnia præcedentia regna: quoniam ip-
si est gloria in sæcula sæculorum. Amen.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: No-
stis, qualem sententiam exhibuerit pater?

ACTIO V.

ANNO CHRISTI 787.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Etiam indulgentia eos indignos judicavit .

Joannes reverendissimus monachus, & vicarius orientalium pontificum, dixit : Liquet omnibus, quia Samaritæ pejores sunt aliis hæreticis : & hæresis eorum nimis ejicienda & prava est, & a gratia omnino longinqua . Itaque oratio demonstravit, quoniam hi qui venerabiles iconas subvertunt, deteriores sunt illis. * Dignum ergo est nominare illos Samaritas.

*Gr. Satis autem est

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit : Ego quidem imaginum infractores tanto pejores Samaritis arbitror, quanto illi ignoranter egerunt, cum essent alieni a Christianismo . Isti vero scienter fecerunt, & idcirco indigni sunt satisfactione : sicut enim scriptum est : *Qui novit voluntatem Domini sui, & non facit, vapulabit multis.*

Luc. 2.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit : Ecce ego servus minimus sanctitatis vestræ librum defero sancti patris nostri Joannis episcopi Thessalonicæ, & postulo recitari .

Sancta synodus dixit : Recitetur.

Et accipiens Demetrius reverendissimus diaconus & scevophylax, legit.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· καὶ συγχωρήσεως ἀναξίους αὐτοὺς ἔκρινεν.

Ἰωάννης ὁ ὑπερβέβαιος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῆς ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· ἔυδηλόν ἐστι πᾶσιν, ὅτι οἱ Σαμαρεῖται χείρονες τῆς ἄλλων αἱρετικῶνεἰσι, καὶ ἡ αἵρεσις αὐτῶν λίαν ἀπόβλητος καὶ κιβδήλη ἐστί, καὶ μακρὰν τῆς χάριτος . ὥστε ἀπέδειξεν ὁ λόγος, ὅτι οἱ τὰς σεπτὰς εἰκόνας καταστρέφοντες χείρους εἰσὶ τούτων . ἱκανὸν δέ ἐστιν ὀνομάσαι αὐτοὺς Σαμαρείτας.

Κωνσαντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσαντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ἐγὼ μὲν τὰς εἰκονοκλάστας χείρας τῶν Σαμαρειτῶν ἡγοῦμαι, ὅσον ἐκεῖνοι καὶ ἀγνοίᾳ διεφθάρξαντο, ἀλλοέθνοι ὄντες τῶ Χριστιανισμῶ· ὅτοι δὲ ἐν γνώσει πεποιήκασι, καὶ ἀνάξιοί εἰσιν ἀπολογίας . ὡς γὰρ γέγραπται· ὁ γνοὺς τὸ θέλημα τοῦ κυρίου αὐτοῦ, καὶ μὴ ποιῶν, δαρήσεται πολλάς.

Νικόλαος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κυζίκου εἶπε. κἀγὼ ὁ ἐλάχιστος τῆς ὑμῶν ὁσιότητος βίβλον ἐπάγομαι τῶ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης, καὶ ἀξιῶ ἀναγνωσθῆναι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Δημήτριος ὁ ὑπερβέβατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Joannis episcopi Thessalonicæ de sermone ; cujus initium est.

Ἰωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ἐκ τοῦ λόγου, οὗ ἡ ἀρχή.

Usque nunc Dominum nostrum & Jesum Christum tentans perseverat inimicus in eremo . Et post pauca : Gentilis dixit : Vos ergo in ecclesiis imagines non pingitis sanctis vestris, & adoratis illas ? & non solum sanctis, sed & ipsi Deo vestro : sic ergo æstima & nos simulacra circumfoventes, non ea adorare, sed incorporales virtutes, quæ per illa placantur . Sanctus dixit : Sed nos imagines hominum factorum, sanctorum videlicet servorum Dei & corpora ferentium facimus ad recordandum & honorandum eos : & nihil incongruum operamur pingentes eos, quales & fuerunt : neque enim * agimus secundum vos, neque incorporalium quorumdam corporales characteres demonstramus : sed & adorantes, non imagines, ut etiam tu prædixisti, sed eos qui per picturam indicantur, glorificamus : & hos non ut deos (absit) sed ut proprios servos & amicos Dei, & fiduciam habentes intercedendi pro nobis . At vero imagines Dei facimus, id est, Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, quemadmodum visus est super terram, & cum hominibus conversatus est, hunc pingentes, & non ut intelligitur natura Deus . Quæ enim similitudo est, vel qui habitus incorporei & sine schemate Verbi Patris ? Spiritus enim est Deus, ut scriptum est, id est, sanctæ & consubstantialis Trinitatis natura . Sed quoniam beneplacito Dei & Patris descendens unigenitus Filius ejus & Deus Verbum e cælis, incarnatus est propter salutem nostram de Spiritu Sancto & intemerata virgine Dei genitrice Maria, humanitatem ejus pingimus, non incorporalem deitatem . Gentilis dixit . Esto : Deus Verbum ut incar-

* Gr. fingimus

Joan. 4.

Μέχρι τῦτε πειράζων τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν. καὶ μετ' ὀλίγα· ὁ Ἕλλην εἶπεν· ὑμεῖς οὖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις εἰκόνας οὐ γράφετε τοῖς ἁγίοις ὑμῶν, καὶ προσκυνεῖτε αὐτάς ; καὶ οὐ μόνον τοῖς ἁγίοις, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑμῶν· ὕτως οὖν νόμιζε καὶ ἡμᾶς τὰ ζωγραφούμενα μὴ προσκυνεῖν, ἀλλὰ τὰς δι' αὐτῶν θεραπευομένας ἀσωμάτους δυνάμεις. ὁ ἅγιος εἶπεν· ἀλλ' ἡμεῖς εἰκόνας ἀνθρώπων γεγενημένων, τῶν ἁγίων δούλων τοῦ θεοῦ καὶ σωματοφόρων, ποιοῦμεν εἰς τὸ μεμνῆσθαι αὐτῶν καὶ τιμᾶν αὐτοὺς, καὶ οὐδὲν ἀπρεπὲς ἐργαζόμεθα γράφοντες αὐτοὺς, οἷοι καὶ γεγόνασιν. οὐδὲ γὰρ πλαττόμεθα καθ' ὑμᾶς, οὐδὲ ἀσωμάτων τινῶν σωματικὰς χαρακτῆρας δεικνύομεν· ἀλλὰ καὶ προσκυνοῦντες, οὐ τὰς εἰκόνας, ὡς καὶ σὺ προεῖπες, ἀλλὰ τοὺς διὰ τῆς γραφῆς δηλουμένους δοξάζομεν. καὶ τούτους οὐχ ὡς θεούς· μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὡς γνησίους δούλους καὶ φίλους θεοῦ, καὶ παῤῥησίαν ἔχοντας πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν. τοῦ δὲ θεοῦ εἰκόνας ποιοῦμεν, λέγω δὴ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς ὤφθη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, τοῦτον γράφοντες, καὶ οὐχ ὡς νοεῖται φύσει θεός. ποία γὰρ ὁμοίωσις, ἢ ποῖον σχῆμα τοῦ ἀσωμάτου καὶ ἀσχημάτιστου λόγου τοῦ πατρός ; πνεῦμα γὰρ ὁ θεὸς, ὡς γέγραπται, τυγχάνει ἡ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος φύσις . ἀλλ' ἐπεὶ εὐδοκίᾳ τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς κατελθὼν ὁ μονογενὴς αὐτοῦ καὶ θεὸς λόγος ἐξ οὐρανῶν, ἐσαρκώθη διά τινα ἡμῶν σωτηρίαν ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ τῆς ἀχράντου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας, τινὰ ἀνθρωπότητα αὐτοῦ γράφομεν, οὐχὶ τινὰ ἀσώματον θεότητα . ὁ Ἕλλην εἶπεν· ἔσω, τὸν θεὸν λόγον ὡς ἐνανθρωπήσαντα εἰκονογραφεῖτε· τί περὶ τῆς ἀγγέλων φατέ ; ὅτι καὶ

αὐτὸς

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

αὐτὰς ζωγραφεῖτε ὡς ἀνθρώπους, καὶ προσκυνεῖτε, καὶ τοι μὴ ὄντας ἀνθρώπους, ἀλλὰ νοερὰς καὶ ἀσωμάτους λεγομένους τε καὶ ὑπάρχοντας. ἔτω νόμιζε καὶ τὰς παρ' ἡμῖν τιμωμένας θεοὺς διὰ τῶν ἀγαλμάτων θεραπεύεσθαι, μηδὲν ἄτοπον ἡμῶν ὀφθαλμοῖς πραττομένων, ὥσπερ οὐδὲ ὑμῶν ἐπὶ τῶν γραφομένων ἀγγέλων. ὁ ἅγιος εἶπε. περὶ τῶν ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων, καὶ τῶν ὑπὲρ τούτους ἁγίων δυνάμεων, προσθήσω δὲ καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων, νοερὰς μὲν αὐτὰς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία γινώσκει, ὑ μὲν ἀσωμάτους πάντῃ καὶ ἀοράτους, ὡς ὑμεῖς οἱ Ἕλληνες φατέ· λεπτοσωμάτους δὲ καὶ ἀερώδεις, ἢ πυρώδεις κατὰ τὸ γεγραμμένον· ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα, καὶ τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πῦρ φλέγον. καὶ τοῦτο πολλοὺς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων φρονήσαντας εὑρήσομεν. ὧν ἐστι Βασίλειος ὁ μέγας, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀθανάσιος, καὶ ὁ μέγας Μεθόδιος, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτούς. μόνον γὰρ ὡς ἀληθῶς τὸ θεῖον ἀσώματον καὶ ἀπερίγραπτον, τὰ δὲ νοερὰ κτίσματα ὑ πάντῃ ἀσώματα καὶ ἀόρατα, ὡς τὸ θεῖον. διὸ καὶ ἐν τόπῳ εἰσί, καὶ ἐμπεριγραφα τυγχάνουσιν. εἰ δέ που εὕροις ἀσωμάτους καλουμένους τοὺς ἀγγέλους, ἢ δαίμονας, ἢ ψυχάς, ὡς μὴ ὄντας ἐκ τῆς συμμίξεως τῶν ὑλικῶν τεσσάρων στοιχείων, καὶ τοιούτῳ σώματι παχεῖ καὶ ἀντίτυπα, οἷα ἡμεῖς περικείμεθα, ὅτως αὐτοὺς προσηγόρευσαν. τῷ ὄντι γὰρ ὡς πρὸς ἡμᾶς ἀόρατοί εἰσιν, ὡς ὁραθέντες δὲ παρὰ πλειόνων αἰσθητῶς πλεοναχὶς τῷ εἴδει τῶν οἰκείων αὐτῶν σωμάτων· ὡράθησαν δὲ ὑφ' ὧν ἠνοιξεν ὁ θεὸς τοὺς ὀφθαλμούς· καὶ τύπῳ περιγραφόμενοι, δείκνυνται μὴ ὄντες πάντῃ ἀσώματοι, ὡς ἡ θεία φύσις. ἡμεῖς οὖν οὐχ ὡς θεοὺς, ἀλλ' ὡς κτίσματα νοερὰ, καὶ λειτουργοὺς θεοῦ, καὶ μὴ κυρίως ὄντας ἀσωμάτους, οὐχ ἁμαρτάνομεν γράφοντες τοὺς ἀγγέλους, καὶ τιμῶντες. τὸ δὲ ἀνθρωποειδεῖς γράφειν αὐτοὺς, ἐκ τοῦ κατὰ συνέχειαν ὅτως αὐτοὺς ὀφθῆναι τοῖς ἐφ' οὓς ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ μόνου θεοῦ, γεγένηται.

natus depingitur: de angelis quid asseritis? & ipsos namque depingitis ut homines, & adoratis, quamquam homines non sint, sed intelligibiles & incorporales & dicti & existentes: sic reputa & eos qui apud nos honorantur, deos per statuas placari, nihil inconveniens nobis agentibus, quemadmodum nec vobis super depictis angelis. Sanctus dixit: De angelis & archangelis, & sanctis virtutibus quæ super istos sunt, addam autem etiam nostras hominum animas, intelligibiles quidem eos catholica & apostolica novit ecclesia, non tamen incorporales omnino & invisibiles, sicuti vos pagani fatemini: * subtiles autem corpore, & aereos, & igneos, secundum id quod scriptum est: *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros ignem urentem*. Et hoc multos sanctorum patrum nostrorum sensisse invenimus: quorum est Basilius ille magnus, & sanctæ memoriæ Athanasius, atque Methodius & qui circa ipsos sunt: sola enim, ut veraciter fateamur, divinitas est incorporalis & incircumscripta: porro intelligibiles creaturæ non omnino incorporales & invisibiles, ut divinitas, sunt: propter quod in loco sunt, & circumscriptæ consistunt. Porro sicubi reperis incorporeos vocari angelos, aut dæmones, aut animas, tamquam non existentes de commixtione materialium quatuor elementorum, sic eos noveris appellatos, cum non sint, & ipsa corpora crassa, & similia his, quibus nos circumdamur. Licet, ut verius fateamur, ad comparationem nostri * incorporei sunt: at vero visi sunt a plurimis crebro sensibiliter in specie propriorum corporum suorum, (visi sunt autem ab his, quibus aperuit Deus oculos) & loco circumscripti monstrantur, cum non sint omnino incorporei, sicut divina natura. Nos ergo non ut deos, sed ut creaturas spirituales, & ministros Dei, & non ut proprie incorporeos existentes, pingentes & honorantes angelos, non peccamus: quod vero in humana eos forma depingamus, eo factum est, quod frequenter sic apparuerint his, ad quos missi sunt a solo Deo.

* loquitur ex propria sententia: nam concilium supra act. 4. in confessione sua angelos incorporeos affirmat. *Psalm.* 103. & *ad Hebr.* 1.

* Gr. invisibiles

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐνωτισώμεθα τὸ ῥηθὲν τῆς πατρὸς, ὅτι ἐκεῖ μὲν Σαμαρεῖται τὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν, καὶ τῆς ἀχράντου μητρὸς κατέσρεψαν, ἐνταῦθα δὲ Ἕλληνες, ὡς μεμαθήκαμεν. ἀπέδειξε δὲ ὁ πατὴρ, ὅτι καὶ τοὺς ἀγγέλους δεῖ γράφεσθαι, ἐπειδὴ περιγραπτοί εἰσι, καὶ ὡς ἄνθρωποι ἐνεφανίσθησαν πολλοῖς.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Auribus percipiamus dictum patris, quia ibi quidem Samaritæ imagines Domini & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti & intemeratæ matris ejus ſubverterunt, hic autem pagani, ut didicimus. Oſtendit vero pater, quod & angelos oporteat pingi, quoniam circumſcripti ſunt, & veluti homines apparuerunt multis.

Η ἁγία σύνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα.

Στέφανος μοναχὸς ἀνέγνω.

Sancta ſynodus dixit: Etiam, domine.

Stephanus monachus legit.

Ἐκ τῆς διαλέξεως Ἰουδαίου καὶ Χριστιανοῦ.

De diſputatione Judæi & Chriſtiani.

Ο Ἰουδαῖος λέγει· ἐπείσθην εἰς πάντα, καὶ πιστεύω τῷ ἐσταυρωμένῳ Ἰησοῦ Χριστῷ, ὅτι αὐτός ἐστιν ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. σκανδαλίζομαι δὲ εἰς ὑμᾶς ὦ Χριστιανοὶ, ὅτι τοῖς εἰκόσι προσκυνεῖτε. ἡ γραφὴ γὰρ πάντως παραγγέλλει μὴ ποιεῖν ἑαυτοῖς γλυπτὸν, ἢ πᾶν ὁμοίωμα. ὁ Χριστιανὸς ἔφη. Θεὸς προσφάτως παραγέγγελκέ σε μὴ προσκυνεῖν αἱ γραφαὶ, καὶ πᾶσαν ὁμοίωσιν μὴ προσκυνεῖν ὡς Θεόν.

Judæus dicit: Credidi ad omnia, & credo crucifixo Jeſu Chriſto, quia eſt Filius Dei vivi. Scandalizor autem in vos, Chriſtiani, quia imagines adoratis. Scriptura quippe ubique præcipit, non facere ſibi quemquam ſculptile vel omnem ſimilitudinem. Chriſtianus dixit: Deum recentem præcipiunt te non adorare ſcripturæ, & omnem ſimilitudinem non adorare ut Deum. Imagines vero quas vides, ad recordatio-

ACTIO V. ANNO CHRISTI 787.

nem benignissimæ salutis pinguntur, per Salvatorem nostrum Jesum Christum effectæ, incarnationis ejus personam significantes: sanctorum autem imagines similiter uniuscujusque ipsorum signant agones, quos adversus diabolum habuerunt, & victorias eorum atque coronas. Non autem, ut tu intelligis, deificantes eas Christiani adorant, sed zelo ferventes & fide, sanctorum contemplantur imagines, memoriam ferentes horum Dei cultus: & adorantes, sanctorum invocant Deum, dicentes: Benedictus es Deus hujus sancti ac omnium sanctorum, qui dedisti eis patientiam, & dignos illos fecisti regno tuo: nos quoque participes eorum constitue, atque orationibus eorum salvos nos fac. At vero Salvatoris iconam contemplantes & adorantes, spiritualibus oculis & cordis visibus Deo cunctorum Domino gratias agimus, qui dignatus est in forma servi hominem susscipere, & salvare mundum, & similis nobis effici per omnia absque omni peccato. Ergo non ligneam imaginem vel picturam adoramus, aut colimus, sed omnium Dominum Christum Deum glorificamus. Verumtamen, frater, ostendam tibi, quia & Moyses, qui hæc tibi in lege dedit, jussus est, sicut scriptum est, & sculptiles duos seraphim fecit, supra tabernaculum testimonii expansos hinc & inde: quo non licebat cuipiam ingredi, nisi soli pontifici semel in anno, & incensum offerre in sancta sanctorum. Similiter autem & serpentem æneum opus æris fusile condens, & suspendens in medio castrorum, dicebat: Quicumque morsus fuerit a serpente, intueatur æneum serpentem istum, & credat, quia serpens iste potens est sanare illum, & sanabitur. Vides quomodo ille Moyses, qui præcepit similitudinem non faciendam, similitudinem fecit?

Exod. 25. & 7.

Num. 21.

Joannes reverendissimus monachus, presbyter ac vicarius orientalium pontificum, dixit: Ecce manifeste sacratissimi patres nostri, negantes incarnatam dispensationem Christi Dei nostri, dicunt * projiciendas esse sanctas imagines, Hebræi scilicet & Samaritæ. Itaque qui abjiciunt eas, istis similes sunt.

* 6r projeciſſe

Sancta synodus dixit: Similes sunt.

Epiphanius Deo amabilis diaconus, & locum retinens Thomæ episcopi Sardiniæ legit.

Ex falsis superscriptionibus itinerariorum sanctorum apostolorum.

Pictor ergo prima die lineamentis eo designato quievit. Postera vero die etiam coloribus illum permisit, & Lycomedi gaudenti iconam dedit: quam & ponens in cubiculo suo coronavit. Quod cum postea cognovisset Joannes, dixit ei: Diligende mihi fili, quid agis a balneo * ingressus in cubiculum tuum solus? nonne ego tecum & cum reliquis fratribus oro? an nos celas? Et hæc dicens, & ludens, cum eo ingreditur cubiculum, & videt iconam coronatam senioris, & * appositas lucernas: & accersito & vocato eo, dixit: Lycomedes, quid sibi vult imago hæc? quis ex diis tuis est iste depictus? Video enim te ad-

* ingrediens

* 8. aras ante,

Αἱ γὰρ εἰκόνες ἃς θεωρεῖς, πρὸς ὑπόμνησιν τῆς φιλανθρώπου σωτηρίας γράφονται τὸ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τῆς ἐνανθρωπήσεως αὐτοῦ σημαίνουσαι τὸ πρόσωπον· αἱ δὲ τῶν ἁγίων εἰκόνες ὡσαύτως ἑκάστου αὐτῶν τοὺς ἀγῶνας σημαίνουσι τοὺς κατὰ τοῦ διαβόλου, καὶ τοὺς νίκας αὐτῶν καὶ τοὺς στεφάνους. ἐγὼ γὰρ, ὡς σὺ νοεῖς, θεοποιοῦντες αὐτὰς προσκυνοῦσιν οἱ Χριστιανοί· ἀλλὰ ζήλῳ πυρέμενοι καὶ πίστει τοὺς τῶν ἁγίων θεωροῦσιν εἰκόνας, μνήμην φέροντες τῆς τούτων θεοσεβείας. καὶ προσκυνοῦντες τὸν τῶν ἁγίων ἐκκαλοῦνται Θεόν, λέγοντες. Εὐλογητὸς εἶ ὁ Θεὸς τοῦδε τοῦ ἁγίου καὶ πάντων τῶν ἁγίων, ὁ δοὺς αὐτοῖς ὑπομονὴν, καὶ ἀξίωσον τῆς σῆς βασιλείας· μετόχους ἡμᾶς ποίησον αὐτῶν, καὶ δέχαις αὐτῶν διάσωσον ἡμᾶς. τιμῶ δὲ τοῦ σωτῆρος εἰκόνα θεωροῦντες καὶ προσκυνοῦντες, πνευματικοῖς ὀφθαλμοῖς καὶ καρδίας ὄμμασι Θεῷ τῷ τῶν ὅλων δεσπότῃ εὐχαριστοῦμεν, τῷ καταδεξαμένῳ ἐν μορφῇ δούλου τὸν ἄνθρωπον λαβεῖν, καὶ σῶσαι τὸν κόσμον, καὶ ὁμοιωθῆναι ἡμῖν χωρὶς πάσης ἁμαρτίας κατὰ πάντα· ἔχων τῇ ξυλίνῃ εἰκόνι ἢ τῇ γραφίδι προσκυνοῦμεν ἢ σέβομεν, ἀλλὰ τὸν τῶν ὅλων δεσπότην Χριστὸν τὸν θεὸν δοξολογοῦμεν. πλὴν ἀδελφὲ δείξωσοί, ὅτι καὶ Μωσῆς ὁ παῖδά σοι νομοθετήσας ἐκελεύσθη, καθὼς γέγραπται, καὶ γλυπτὰ δύο σεραφὶμ ἐποίησεν ἐπάνω ἱλαστηρίου τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου ἐντεῦθεν καὶ ἐντεῦθεν, ἔνθα οὐκ ἐξὸν ἦν τινι εἰσπορεύεσθαι, εἰ μὴ μόνῳ τῷ ἀρχιερεῖ ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ, καὶ τὰ ἅγια τῶν ἁγίων θυμιᾶν. ὁμοίως δὲ καὶ τὸν ὄφιν τὸν χαλκοῦν χαλκούργημα χωνεύτον δημιουργήσας, καὶ κρεμάσας μέσον τῆς παρεμβολῆς, ἔλεγεν· ὃς ἂν δηχθῇ ὑπὸ ὄφεως, ἀτενιζέτω τῷ χαλκῷ ὄφει τούτῳ, καὶ πιστευέτω, ὅτι ἐστὶν ὄφις ἵνα δυνατὸς ἰάσασθαι αὐτὸν, καὶ ἰαθήσεται. ὁρᾶς, πῶς ὁ παραγγέλλων Μωσῆς ὁμοίωμα μὴ ποιῆσαι, ὁμοίωμα ἐποίησεν;

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· ἰδοὺ προφανῶς οἱ ἱερώτατοι ἡμῶν πατέρες τὰς ἀρνουμένους τοῦ ἔνσαρκον οἰκονομίαν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν λέγουσιν ἀποβαλέσθαι τὰς ἁγίας εἰκόνας, Ἑβραίους φάσκοντες καὶ Σαμαρείτας. ὥστε οἱ ἀποβαλλόμενοι αὐτὰς, τούτοις ὅμοιοι εἰσίν.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· ὅμοιοι εἰσίν.

Ἐπιφάνιος διάκονος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ ἐπισκόπου Σαρδινίας, ἀνέγνω.

Ἐκ τῶν ψευδεπιγράφων περιόδων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ὁ οὖν ζωγράφος τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ σκιαγραφήσας αὐτὸν, ἀπηλλάγη. τῇ δὲ ἑξῆς καὶ τοῖς χρώμασιν αὐτὸν κατεκέρασε, καὶ ὕστερον τῷ Λυκομήδει χαίροντι τιμὴν εἰκόνα ἀπέδωκεν. ἣν ἀναθεὶς εἰς τὸν ἑαυτοῦ κοιτῶνα, ἔστεφεν· ὡς ὕστερον γνόντι τὸν Ἰωάννην εἰπεῖν αὐτῷ· ἀγαπητόν μοι τέκνον, τί ὀλιγωρήτῃ ἀπὸ βαλανείου εἰσερχόμενος εἰς τὸν κοιτῶνά σου μόνος; οὐχὶ σοὶ ἐγὼ καὶ τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς εὔχομαι; ἢ ἡμᾶς κρύπτεις; καὶ παῖζων λέγων καὶ παίζων, μετ' αὐτοῦ εἰσεισιν εἰς τὸν κοιτῶνα· καὶ ὁρᾷ εἰκόνα περιεστεμμένην πρεσβύτου, καὶ παρακειμένους λύχνους, καὶ βωμὸν ἔμπροσθεν. καὶ φωνήσας αὐτὸν εἶπε. Λυκόμηδες, τί βλέπεί σοι τὸ

τῆς

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

Ἰησῦ εἰκόνος ταύτης; τίς πῶν θεῶν σε τυγχάνει ὁ A huc gentiliter vivere: & Lycomedes ei respondit: Deus quidem mihi est ille solus, qui me erexit a morte cum conjuge mea. Si autem & post Deum illos homines, qui benefactores nostri sunt, deos oportet vocari, tu es qui in imagine es depictus, quem corono & amo & colo, quia dux mihi factus es bonus. Et Joannes vultum suum nondum contemplatus, dixit ei: Illudis mihi, filiole mi; tali sum forma super Dominum tuum? quomodo mihi persuadere poteris, quod mihi imago similis sit? & Lycomedes ei attulit speculum. Et videns semetipsum in speculo, & intuens imaginem, dixit: Vivit Dominus Jesus Christus, similis mihi est imago: male autem hoc egisti. B

γεγραμμένος; ὁρῶ γάρ σε ἔτι ἐνικῶς ζῶντα. καὶ ὁ Λυκομήδης αὐτῷ ἀπεκρίνατο· ὁ θεὸς μοῦ μόνος ἐστὶν ἐκεῖνος μόνος, ὁ ἐμὲ ἐγείρας ἐκ τοῦ θανάτου μετὰ τῆς συμβίου μου. εἰ δὲ καὶ μετὰ τὸν Θεὸν τοὺς εὐεργέτας ἡμῶν ἀνθρώπους θεοὺς χρὴ καλεῖσθαι, σὺ εἶ ὁ ἐν τῇ εἰκόνι γεγραμμένος, ὃν σέβω καὶ φιλῶ καὶ σέβομαι ὁδηγὸν ἀγαθόν μοι γεγονότα. καὶ ὁ Ἰωάννης μηδέπω τὸ ἑαυτοῦ πρόσωπον θεασάμενος, εἶπεν αὐτῷ· παίζεις με τεκνίον· πιθανὸς εἰμὶ μορφῇ ὑπὲρ τὸν κύριόν σου; πῶς με πείθεις, ὅτι μοι ἡ εἰκὼν ὁμοία ὑπάρχει; καὶ ὁ Λυκομήδης αὐτῷ προσήγαγε κάτοπτρον. καὶ ἰδὼν ἑαυτὸν ἐν τῷ κατόπτρῳ, καὶ ἀπενίσας τῇ εἰκόνι, εἶπε· ζῇ κύριος Ἰησοῦς Χριστός, ὁμοία μοι ἡ εἰκών· κακῶς δὲ τοῦτο διεπράξω.

Ἔτι ὁ αὐτὸς ἀνέγνω ἐκ τῆς αὐτῆς βίβλου, ἧς ἡ ἀρχή.

Adhuc idem legit de ipso libro; cujus initium est.

Ποτὲ βουλόμενος τὸν Ἰησοῦν κρατῆσαι. ἕτερα. ἐν ὑλώδει καὶ παχεῖ σώματι προσέβαλλον. ἄλλοτε δὲ πάλιν ψηλαφῶντές με αὐτὸν, ἄϋλον καὶ ἀσώματον τὸ ὑποκείμενον, καὶ ὡς μηδὲ ὅλως ὄν. εἰ δέ ποτε ὑπό τινος τῶν Φαρισαίων κληθεὶς εἰς κλῆσιν ἐπορεύετο, συναπήειμεν αὐτῷ, καὶ ἔκαστος ἡμῶν ἐλάμβανε τυχὸν ἄρτον ἕνα ὑπὸ τῶν κεκληκότων· ἐν οἷς καὶ αὐτὸς ἐλάμβανεν ἕνα. τὸν δὲ αὐτοῦ ἄλλων διεμέριζεν ἡμῖν· καὶ ἐκ τοῦ βραχέος ἕκαστος ἡμῶν ἐχορτάζετο. καὶ οἱ ἡμῶν ἄρτοι ὁλόκληροι ἐφυλάσσοντο, ὥστε ἐκπλήττεσθαι τοὺς καλοῦντας αὐτόν. ἐβουλόμην δὲ πολλάκις σὺν αὐτῷ βαδίζων ἰδεῖν, εἰ ἴχνος αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς φαίνεται. ἑώρων γὰρ αὐτὸν ἀπὸ τῆς γῆς ἑαυτὸν ἐπαίροντα, καὶ οὐδέποτε εἶδον. καὶ τινὰ ὑμῖν ἔτι ὥσπερ προτροπὴν ἕνεκεν, ἀδελφοί, τῆς ἐφ' αὐτὸν πίστεως ὁμιλῶ, τί γὰρ μεγαλεῖα αὐτοῦ καὶ τί θαυμάσια τὰ νῦν σεσιγήσθω, ἄρρητα ὄντα, καὶ πάλαι ἃ οὐ θέμις ἦν λέγεσθαι, ἢ ἀκούεσθαι. πρὶν δὲ συλληφθῆναι αὐτὸν ὑπὸ τῶν ἀνόμων, καὶ ὑπὸ ἀνόμου ὄφεως νομοθετουμένων Ἰουδαίων, συναγαγὼν πάντας ἡμᾶς, ἔφη· πρίν με ἐκείνοις παραδοθῆναι, ὑμνήσωμεν τὸν πατέρα, καὶ ὅπως ἐξέλθωμεν ἐπὶ τὸ προκείμενον. κελεύσας οὖν ἡμῖν γύρον ποιῆσαι ἀποκρατοῦντας τὰς ἀλλήλων χεῖρας, ἐν μέσῳ δὲ αὐτὸς γενόμενος ἔλεγε τό· ἀμήν, ἐπακούεσθέ μου. ἤρξατο οὖν ὑμνεῖν καὶ λέγειν· δόξα σοι πάτερ. καὶ ἡμεῖς κυκλοῦντες * ἐπηχοῦμεν αὐτῷ τὸ, ἀμήν. δόξα σοι λόγε, δόξα σοι χάρις. ἀμήν. δόξα σοι τὸ πνεῦμα, δόξα σοι ἅγιε, δόξα σου τῇ δεξῇ, ἀμήν. αἰνοῦμέν σε πάτερ, εὐχαριστοῦμέν σοι, φῶς, ἐν ᾧ σκότος οὐκ οἶκεῖ. ἀμήν. ἐφ' ᾧ δὲ εὐχαριστοῦμεν, * λέγω, σωθῆναι θέλω, καὶ σῶσαι θέλω. ἀμήν. λυθῆναι θέλω, καὶ λῦσαι θέλω. ἀμήν. ζωθῆναι θέλω, καὶ ζῶσαι θέλω. ἀμήν. φαγεῖν θέλω, καὶ βρωθῆναι θέλω. ἀμήν. ἀκέσαι θέλω, καὶ ἀκέσθαι θέλω. ἀμήν. νοηθῆναι θέλω, νὰς ὢν ὅλος. ἀμήν. λύσασθαι θέλω, καὶ λύσαι θέλω. ἀμήν. ἡ χάρις χορεύει, αὐλῆσαι θέλω, ὀρχήσασθε πάντες. ἀμήν. θρηνῆσαι θέλω, κόψασθε πάντες. ἀμήν. καὶ μεθ' ἕτερα. πιστὸς, ἀγαπητὸς, χορεύσας μεθ' ἡμῶν ὁ κύριος ἐξῆλθε· καὶ ἡμεῖς ὥσπερ πλανηθέντες, ἢ καὶ ἀποκοιμηθέντες, ἄλλος ἀλλαχόσε πεφεύγαμεν.

Aliquando volens Jesum tenere. Et post alia: In materiali & crasso corpore * congrediebantur. Alias autem iterum palpante me eum, sine materia erat & incorporeum quod suberat, & quasi omnino non esset. Porro si aliquando ab aliquo Pharisæorum invitatus ad recubitum ibat, pergebamus & nos cum ipso; & unusquisque nostrum accipiebat dispositum panem unum ab his qui invitabant: inter quos & ipse accipiebat unum. Porro suum benedicens, dividebat nobis; & de pauxillo unusquisque nostrum saturabatur: panesque nostri integri conservabantur, ita ut obstupescerent invitantes eum. Volui autem sæpe cum illo gradiens videre, si vestigium ejus super terram pareret. Videbam enim eum a terra sese sustollere, & nunquam aliquando vidi. Et hæc vobis adhuc veluti exhortando, fratres, fidei quæ in ipsum est causa loquor. Magnalia enim ejus & mirabilia, cum sint ineffabilia, ** traceantur, quippe cum forte neque dici, neque possint audiri. Porro antequam comprehenderetur ab impiis & ab iniquo serpente legem accipientibus Judæis, congregans nos omnes, ait: Priusquam illis tradar, hymnum dicamus Patri, & sic ad propositum exeamus. Cum ergo jussisset nobis gyrum facere tenentibus invicem manus, ipse medius factus dicebat: Amen, obedite mihi. Cœpit ergo hymnum cancre & dicere: Gloria tibi, Pater, & nos circumdantes respondebamus ei: Amen. Gloria tibi, Verbum, gloria tibi, gratia. Amen. Gloria tibi, Spiritus, gloria tibi sancte, gloria gloriæ tuæ. Amen. Laudamus te, Pater, gratias tibi agimus, lux in qua tenebræ non habitant. Amen. In quo autem gratias agebamus, * dico: Salvari volo, & servare volo. Amen. Solvi volo, & solvere volo. Amen. * Tabefieri volo, & * tabescere facere volo. Amen. Nasci volo, & gignere volo. Manducare volo, & consumi volo. Amen. Audiri volo, & audire volo. Amen. Intelligi volo, cum intellectus sim totus. Amen. Lavari volo, & lavare volo. Amen. Gratia chorum ducit: tibia canere volo, saltate omnes. Amen. Lamentari volo, plangite omnes. C D E

* Gr. manus applicui.

** Gr. modo tac.

* L. ἐπικυκλοῦμεθα.

* Gr. λέγω.

* f. dicit:

* Gr. addit. Sauciari volo, & saucia re volo.

* Confer Angelini ep. 253. ad Corsinium. Hard.

ACTIO V.

ANNO CHRISTI 787.

nes. Amen. Et poſt alia: Hæc, dilectiſſimi, chorum ducens nobiſcum Dominus exivit: & nos quaſi aberrantes, vel etiam obdormientes, hac illacque fugimus. Ego ergo videns eum pati, nec expectavi quidem paſſionem ejus, ſed fugi in montem olivarum, plorans ſuper hoc quod contigerat: & quando, Tolle, clamabatur, ſuſpenſus eſt hora ſexta diurna: & tenebræ ſuper totam terram fiebant, & ſtans Dominus meus in medio ſpeluncæ, & illuminans me, dixit: Joannes, ab inferiori turba Hieroſolymis crucifigor, & lanceis ſtimulor & arundinibus; aceto quoque & felle potor: tibi autem loquor; & quod loquor, audi. Ego tibi ſummiſi ut aſcenderes in hunc montem, quatenus audias quæ oportet diſcipulum a magiſtro diſcere, & hominem a Deo. Et his dictis, oſtendit mihi crucem luminis infixam, & circa crucem turbam multam, unam formam non habentem: & in ea erat forma una & viſio ſimilis. Ipſum autem Dominum ſupra crucem videbam, ſchema non habentem, ſed quamdam vocem tantummodo: vocem autem non hanc, quæ nobis eſt aſſueta, ſed quamdam * propriam & ſuavem, & revera Dei, dicentem ad me; Joannes; * unum oportet te a me ex his audire; unius enim egeo, * pro futuro & audias. Quod crux luminis aliquando quidem ſermo vocetur a me propter vos, aliquando vero mens, modo autem Chriſtus, modo oſtium, modo via, modo panis, modo ſemen, modo reſurrectio, modo Jeſus, modo pater, modo ſpiritus, modo vita, modo veritas, modo fides, modo gratia.

Marc. 15. Matth. 27. Luc. 23. Joan. 19.

* Gr. jucundam

* Gr. unum op. a me hæc audire.

* Gr. qui auditurus ſit

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Contemplemur, quia tota conſcriptio hæc contraria eſt evangelio.

Sancta ſynodus dixit: Etiam, domine: nam putativam humanitatem dicit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: In itineribus iſtis ſcriptum eſt, quod neque manducaret, neque biberet, neque pedibus terram calcaret, conſimilia Phantaſticorum. Sed in evangelio ſcriptum eſt de Chriſto, quia & manducavit & bibit; & Judæi de ipſo dicebant: *Ecce homo vorax & vini potator*. Et ſi, ut fabuloſe mentiti ſunt, terram non calcabat, quomodo ſcriptum eſt in evangeliis, quod Jeſus fatigatus ex itinere ſedit circa puteum?

(Matth. 11.

Joan. 4.

Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Hic liber eſt, qui conſtituit pſeudoſyllogum illud.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Riſu digna ſunt hæc.

Theodorus Deo amabilis epiſcopus Catanæ dixit: Ecce liber qui deſtruxit venuſtatem ſanctæ Dei eccleſiæ.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardium dixit: Decebat conventiculum illud habere librum iſtum in teſtimonium.

Conſtantinus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: O blaſphemiam, quæ hic Joannem apoſtolum in monte olivarum dicit fugiſſe in ſpeluncam tempore crucis. Evangelium autem teſtatur, quia introivit cum eo in atrium Caiphæ, & quia aſtabat cruci Chriſti cum ſancta matre ejus.

ἐγὼ μὲν ἰδὼν αὐτὸν πάσχοντα, οὐδὲ προσέμεινα αὐτῷ τὸ πάθος, ἀλλ' ἔφυγον ἐπὶ τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν, κλαίων ἐπὶ τῷ συμβεβηκότι. Ὡς ὅτε τὸ, ἆρον, ἐβοᾶτο, ἀπεκρεμάσθη ὥρας ἕκτης ἡμερινῆς, καὶ σκότος ἐφ' ὅλης τῆς Γῆς ἐγένετο. καὶ σὰς ὁ κύριός μου ἐν μέσῳ τῷ σπηλαίῳ, καὶ φωλίσας με, εἶπεν· Ἰωάννη, τῷ κάτω ὄχλῳ ἐν Ἱεροσολύμοις σαυρῶμαι, καὶ λόγχαις νύσσομαι, καὶ καλάμοις· ὄξος τε καὶ χολὴν ποτίζομαι. σοὶ δὲ λαλῶ, καὶ ὃ λαλῶ, ἄκουσον. ἐγώ σοι ὑπέβαλον ἀνελθεῖν εἰς τοῦτο τὸ ὄρος, ὅπως ἀκούσῃς ἃ δεῖ μαθητὴν παρὰ διδασκάλου μανθάνειν, καὶ ἄνθρωπον παρὰ Θεοῦ. Ὡς εἰπών τοῦτο, ἔδειξέ μοι σαρὸν φωτὸς πεπηγμένον, καὶ περὶ τὸν σαρὸν ὄχλον πολύν, μίαν μορφὴν μὴ ἔχοντα, καὶ ἐν αὐτῷ δὴ μορφὴ μία, καὶ ἰδέα ὁμοία. αὐτὸν δὲ τὸν κύριον ἐπάνω τοῦ σαροῦ εἴδον σχῆμα μὴ ἔχοντα, ἀλλά τινα φωνὴν μόνον. φωνὴν δέ, ἣ τοιαύτη τις ἡμῖν σωθῇ, ἀλλά τινα ἡδεῖαν καὶ χρηστήν, καὶ ἀληθῶς Θεοῦ, λέγουσαν πρός με· Ἰωάννη, ἕνα δεῖ παρ' ἐμοῦ ταῦτα ἀκοῦσαι· ἑνὸς γὰρ χρῄζω τῶν μέλλοντος ἀκούειν. ὁ σαρὸς ὁ τῆς φωτὸς, ποτὲ μὲν λόγος καλεῖται ὑπ' ἐμοῦ δι' ὑμᾶς, ποτὲ δὲ νοῦς, ποτὲ δὲ Χριστὸς, ποτὲ θύρα, ποτὲ ὁδὸς, ποτὲ ἄρτος, ποτὲ σπόρος, ποτὲ ἀνάστασις, ποτὲ Ἰησοῦς, ποτὲ πατὴρ, ποτὲ πνεῦμα, ποτὲ ζωὴ, ποτὲ ἀλήθεια, ποτὲ πίστις, ποτὲ χάρις.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· Θεωρήσωμεν ὅλον τὸ σύγγραμμα τοῦτο, ἐναντίον ἐστὶ τῷ εὐαγγελίῳ.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα· καὶ δόκησιν τινὰ ἀνθρώπησιν λέγει.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐν ταῖς περιόδοις ταύταις ἐγράφη, ὅτι οὔτε ἤσθιεν, οὔτε ἔπινεν, οὔτε ποσὶ τινὶ γῆν ἐπάτει, τὰ παρόμοια τῆς Φαντασιαστῶν. ἀλλ' ἐν τῷ εὐαγγελίῳ γέγραπται περὶ τοῦ Χριστοῦ, ὅτι καὶ ἔφαγε, καὶ ἔπιε, καὶ Ἰουδαῖοι περὶ αὐτοῦ ἔλεγον· ἰδοὺ ἄνθρωπος φάγος καὶ οἰνοπότης. καὶ εἰκότως ἐμυθολόγησαν, ὅτι τοῦ γῆν οὐκ ἐπάτει, ὡς γέγραπται ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὁ Ἰησοῦς κεκοπιακὼς ἐκ τῆς ὁδοιπορίας ἐκάθισε παρὰ τὸ φρέαρ;

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· αὕτη ἡ βίβλος ἐστὶν ἡ συνιστῶσα τὸν ψευδοσύλλογον ἐκεῖνον.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· γέλωτος ἄξια εἰσὶ ταῦτα.

Θεόδωρος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ἴδε ἡ καταστρέψασα τὸν σολισμὸν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας.

Εὐθύμιος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Σάρδεων εἶπεν· ἔπρεπε τῇ παρασυναγωγῇ ἐκείνῃ ἔχειν τινὰ βίβλον τοιαύτην εἰς μαρτυρίαν.

Κωνσταντῖνος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· ὦ τῆς βλασφημίας, ὅτι οὐ ταῦθα τὸν Ἰωάννην τὸν ἀποστολον ἐν τῷ ὄρει τῶν ἐλαιῶν λέγει πεφευγέναι εἰς τὸ σπήλαιον κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ σαροῦ· τὸ δὲ εὐαγγέλιον μαρτυρεῖ, ὅτι συνεισῆλθεν αὐτῷ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Καϊάφα, καὶ ὅτι παρειστήκει τῷ σαρῷ τοῦ Χριστοῦ μετὰ τῆς ἁγίας αὐτοῦ μητρός.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO V

Η ἁγία συνόδος εἶπε. πᾶσα αἵρεσις ἐν τῇ βίβλῳ τούτῃ ἀποκέκραται.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· αἰ αἰ, ἀπὸ ποίων βίβλων αἱρετικῶν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν συνισάνουσιν.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· τοῦτο τὸ βιβλίον παντὸς μιασμοῦ καὶ ἀτιμίας ἐστὶν ἄξιον. καὶ προβεβλήκασιν ἐξ αὐτοῦ μαρτυρίαν κατὰ τῶν εἰκόνων τὰ περὶ τοῦ Λυκομήδους γεγραμμένα.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εἰσφέρει τὸν Λυκομήδην στεφανοῦντα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀποστόλου, ὥσπερ καὶ οἱ Ἕλληνες τὰ εἴδωλα.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· μὴ γένοιτο, ὅτι ὁ ἅγιος Ἰωάννης ὁ θεολόγος ἐναντίον τῷ εὐαγγελίῳ αὐτοῦ ἐφθέγξατο.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· αἱ προαναγνωσθεῖσαι ἔννοιαί εἰσι τὰ εὐαγγέλια;

Η ἁγία συνόδος εἶπε· μὴ γένοιτο· ὅτε τὰ προαναγνωσθέντα δεχόμεθα, ὅτε τὰ ἔσχατα τοῦ Λυκομήδους.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ δεχόμενος τὰ δεύτερα τὰ περὶ τοῦ Λυκομήδους, δέχεται καὶ τὰ πρῶτα, καθ' ὃν τρόπον καὶ τὸ ψευδοσύλλογον ἐκεῖνο.

Η ἁγία συνόδος εἶπεν· ἀνάθεμα αὐτῷ ἐκ τοῦ πρώτου γράμματος ἕως τοῦ ἐσχάτου.

Ἰωάννης ὁ ἁγιώτατος μοναχὸς, πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν πατριαρχῶν εἶπεν· ἰδοὺ μακάριοι πατέρες, ἀποδέδεικται σαφῶς, ὅτι οἱ προσάπται τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ἀληθῶς κοινωνοί καὶ μέτοχοί εἰσι Ναβουχοδονόσορ, ἔτι μᾶλλον καὶ τῶν Σαμαρειτῶν, ἔτι λοιπὸν Ἰουδαίων τε καὶ Ἑλλήνων· πρόσεστι τούτοις καὶ τῶν ἀθέων καὶ ἐπαράτων Μανιχαίων, ὧν τὴν μαρτυρίαν προσήγαγον. τῶν γὰρ φαντασίαν δοκούντων τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ Θεοῦ λόγου εἶναι τοῦτο. ἀλλ' εἴη αὐτοῖς ἀνάθεμα σὺν τοῖς γράμμασιν αὐτῶν.

Η ἁγία συνόδος εἶπεν. ἀνάθεμα.

Πέτρωνας ὁ μεγαλοπρεπέστατος πατρίκιος εἶπεν· εἰ κελεύεις δέσποτα, ἐρωτήσωμεν τὸν τοῦ Ἀμορίου καὶ τὸν Νεοκαισαρείας, εἰ ἀνεγνώσθησαν τὰ βιβλία εἰς τὸν ψευδοσύλλογον ἐκεῖνον.

Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας καὶ Θεοδόσιος τοῦ Ἀμορίου ἐρωτηθέντες εἶπον· μὴ ὁ Θεός. ἐκεῖ βίβλος οὐκ ἐφάνη, ἀλλὰ διὰ ψευδοπιττακίων ἐξηπάτων ἡμᾶς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τῷ οἰκείῳ λογισμῷ πεισθέντες ἐξέθεντο ἃ ἐβούλοντο.

Πέτρωνας ὁ μεγαλοπρεπέστατος πατρίκιος εἶπεν· ἀλλὰ καὶ κατὰ βασιλικὴν ἐπιχειρίαν πάντα ἐποίουν.

Γρηγόριος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας εἶπε· πολλάκις δέσποτα εἶπον, καὶ πάλιν λέγω, ὅτι βίβλος ἐν μέσῳ ἡμῶν, ἢ σύγγραμμα πατρικὸν οὐκ ἐφάνη, εἰ μὴ τὰ ψευδοπιττάκια προσεκόμιζον, τοῦτο δὲ τὸ τοῦ Λυκομήδους καὶ τὰς ἀκοὰς ἡμῶν ἐμίανεν.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος, μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εἰ παίσατε τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ, γένοιτο ἀπόφασις, τοῦ μηκέτι ἀπογράφεσθαί τινας τὸ μιαρὸν τοῦτο βιβλίον.

Sancta ſynodus dixit : Omnis hæreſis in hoc libro pendet.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Heu, heu, qualium hæreticorum libris hæreſim ſuam conſtituunt.

Gregorius epiſcopus Neocæſariæ dixit : Hic codex omni contagione ac dehoneſtate eſt dignus. Et protulerunt ex eo teſtimonium contra imagines, quæ ſunt de Lycomede conſcripta.

Joannes reverendiſſimus monachus & vicarius orientalium patriarcharum, dixit : Inducit Lycomedem coronantem imaginem apoſtoli, quemadmodum pagani idola.

Baſilius epiſcopus Ancyræ dixit : Abſit, quod ſanctus Joannes deiloquus contra evangelium ſuum effatus ſit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Senſus qui perlecti ſunt, evangelii ſunt?

Sancta ſynodus dixit : Abſit : neque quæ prælecta ſunt ſuſcipimus, neque ultima Lycomedis.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Qui ſuſcipit ſecunda quæ de Lycomede ſunt, ſuſcipit etiam & prima, quemadmodum & pſeudoſyllogum illud.

Sancta ſynodus dixit : Anathema illi a prima littera uſque ad noviſſimam.

Joannes reverendiſſimus monachus & vicarius orientalium patriarcharum, dixit : Ecce, beati patres, liquido demonſtratum eſt, quia præſules Chriſtianos accuſantis hæreſeos veraciter communicatores & participes ſunt Nabuchodonoſor & Samaritanorum, adhuc etiam Judæorum atque gentilium, quin potius & a Deo alienorum ac maledictorum Manichæorum, quorum teſtimonium protulere. Nam hæc eorum ſunt, qui phantaſiam putant incarnatam diſpenſationem Dei Verbi. Sed ſit eis anathema pariter, & conſcriptis eorum.

Sancta ſynodus dixit : Anathema.

Petronas magnificentiſſimus patricius dixit : Si jubes, domine, interrogemus Amorienſem & Neocæſarienſem epiſcopos, ſi lecti ſunt libri in pſeudoſyllogo illo.

Gregorius Neocæſariæ ac Theodorus Amorii interrogati dixerunt : Ne Deus : illic liber non apparuit, ſed per falſa pittacia decipiebant nos.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit Proprio animo ſuaſi expoſuerunt quæ voluerunt.

Petronas magnificentiſſimus patricius dixit : Sed & per imperiale ſuffragium cuncta faciebant.

Gregorius epiſcopus Neocæſariæ dixit : Sæpe, domine, dixi, & iterum dico, quia liber in medio noſtrum aut conſcriptio paterna non apparuit, niſi illa falſa pittacia deferebant : illud autem Lycomedis & auditus noſtros contaminavit.

Joannes reverendiſſimus monachus & vicarius orientalium pontificum dixit : Si placet ſanctæ ac univerſali huic ſynodo, fiat ſententia, ne ulterius ſcribant aliqui ſordidum iſtum librum

San

ACTIO V.

Sancta synodus dixit : Nemo scribat : non solum hoc, sed igni eum dignum judicamus fore tradendum.

Petrus reverendissimus lector.

Η ἁγία συνοδος εἶπεν· μηδεὶς ἀπογραφέσθω. μὴ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ πυρὶ αὐτὸ ἄξιον κρίνομεν ἀποδίδοσθαι.

ANNO CHRISTI 787.

Πέτρος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης ἀνέγνω.

Sancti Amphilochii episcopi Iconii librum de falsis superscriptionibus hæreticorum ; cujus initium est.

Τοῦ ἁγίου Ἀμφιλοχίου ἐπισκόπου Ἰκονίου περὶ τῆς ψευδεπιγράφων τῆς παρὰ αἱρετικοῖς· οὗ ἡ ἀρχή.

Justum autem arbitrati sumus omnem eorum denudare impietatem, & publicare patentem errorem, quoniam & libros quosdam proponunt superscriptiones habentes apostolorum, per quos simpliciores quoque decipiunt. * Et post alia : Hæc quidem Joannes apostolus nequaquam diceret scribens in evangelio, quia Dominus in cruce dicit : *Ecce filius tuus :* ita ut a die illa susciperet Joannes Mariam in sua. Quomodo ergo hic dicit non adfuisse ? sed nihil extraneum : sicut enim Dominus veritas est, ita diabolus mendax est. Ille enim mendax est & pater ejus : & cum loquitur mendacium, ex suo loquitur. Sed hæc quidem de mendacio.

Δίκαιον δὲ ἡγησάμεθα πᾶσαν αὐτῶν γυμνῶσαι τὴν ἀσέβειαν, καὶ δημοσιεῦσαι αὐτῶν τὴν πλάνην. ἐπειδὴ καὶ βιβλία τινὰ προβάλλονται ἐπιγραφὰς ἔχοντα τῶν ἀποστόλων, δι' ὧν ἁπλουστέρους ἐξαπατῶσι. καὶ μετ' ὀλίγα. δείξομεν γὰρ τὰ βιβλία ταῦτα, ἃ προφέρουσιν ἡμῖν οἱ ἀποστάται τῆς ἐκκλησίας, οὐχὶ τῶν ἀποστόλων πράξεις, ἀλλὰ δαιμόνων συγγράμματα. καὶ μετ' ἕτερα. ταῦτα μὲν ὁ ἀπόστολος Ἰωάννης οὐκ ἂν εἶπεν, ὁ γράψας ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, ὅτι ὁ κύριος ἀπὸ τοῦ σταυροῦ λέγει· ἰδοὺ ὁ υἱός σου· ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης λαβεῖν τὸν ἅγιον Ἰωάννην τὴν Μαριὰμ εἰς τὰ ἴδια. πῶς οὖν ταῦθα λέγει μὴ παρεῖναι ; ἀλλ' ὁδὲν ξένον. ὥσπερ γὰρ ὁ κύριος ἀλήθειά ἐστιν, οὕτως ὁ διάβολος ψεύστης τυγχάνει. ἐκεῖνος γὰρ ψεύστης ἐστί, καὶ πατὴρ αὐτοῦ· καὶ ὅταν λαλῇ τὸ ψεῦδος, ἐκ τῶν ἰδίων λαλεῖ. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ ψεύδους.

* Gr. addit. Et paulo post : Ostendemus enim hos libros, quos nobis illi proferunt, qui ab ecclesia defeciverunt, non apostolorum acta esse, sed dæmonum scripta.
Joan. 19.
Joan. 14.
Joan. 8.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Pater noster sanctus Amphilochius magnus est, & audiamus quid dicat de circuitibus his qui falsi nominis sunt, propter quod non nos oportet parere * subscriptioni ipsorum.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ὁ πατὴρ ἡμῶν ὁ ἅγιος Ἀμφιλόχιος μέγας ἐστὶ, καὶ ἀκόσωμεν τί λέγει περὶ τῶν περιόδων τούτων τῶν ψευδωνύμων. διὸ οὐ δεῖ πείθεσθαι ἡμᾶς τῇ ἐπιγραφῇ αὐτῶν.

* Gr. inscriptioni
* superscriptioni

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Nihil amplius sancto resultat evangelio, quam impia hæc conscriptio. Convenienter ergo etiam de imaginibus contrariam opinionem habet.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· πλεῖον τῶν τοῦ ἀσεβοῦς συγγράμματος ἄλλο τι τῷ ἁγίῳ εὐαγγελίῳ οὐ μάχεται. εἰκότως ἂν καὶ περὶ τῶν εἰκόνων τὴν ἐναντίαν δόξαν ἔχει.

Sanctissimus patriarcha dixit : * Sapienter pater publicat confusionem & garrulitatem hujus codicis.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· * σοφῶς ὁ πατὴρ θεμελιοῖ τὴν αἰχμὴν καὶ τὴν φλυαρίαν τῆς δὲ τῆς βίβλου.

* Gr. Liquido

Sancta synodus dixit : Etiam, domine.

Η ἁγία συνοδος εἶπε· ναὶ δέσποτα.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit : Oportebat, domine, hoc legi ad satisfactionem omnium, & non illud : polluit enim aures nostras.

Νικηφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου εἶπεν· ἔδει δέσποτα τοῦτο ἀναγνωσθῆναι πρὸς πληροφορίαν πάντων, καὶ μὴ ἐκεῖνο· ἐμόλυνε γὰρ τὰ ὦτα ἡμῶν.

Sancta synodus dixit : Sed ad cautelam bene factum est, quod lectum est.

Η ἁγία συνοδος εἶπεν· ἀλλὰ πρὸς ἀσφάλειαν καλῶς ἐγένετο, ὅτι ἀνεγνώσθη.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Eusebium attulerunt in testimonium, qui adversus venerabiles imagines garrierunt, in epistola ejus quam ad Constantiam Licinii uxorem scripsit. Sed videamus, cujus dogmatis sit Eusebius.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· Εὐσέβιον προήγαγον εἰς μαρτυρίαν οἱ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων φλυαρήσαντες, ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ τῇ πρὸς Κωνσαντίαν τὴν τοῦ Λικινίου γυναῖκα γραφείσῃ. καὶ ἴδωμεν ποίας δόξης ἐστὶν ὁ Εὐσέβιος.

Stephanus reverendissimus monachus legit.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Octavum Eusebii Pamphili librum ad Euphrationem ; cujus initium est.

Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου πρὸς Εὐφρατίωνα· ὅ ἡ ἀρχή.

Domino meo per omnia confiteor. Et post alia : Non enim coexistere Filium Patri, sed ante fuisse Patrem quam Filium dicimus : * ergo si coexistunt, quomodo erat Pater Pater, & Filius Filius ? vel quomodo unus quidem primus, alter vero secundus est ? & alter quidem ingenitus, alter autem genitus ? Duo quippe

Τῷ δεσπότῃ μου κατὰ πάντα ὁμολογῶ· καὶ μετ' ἕτερα. οὐ γὰρ συνυπάρχειν φαμὲν τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ, προυπάρχειν δὲ τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ. ἐὰν γὰρ συνυπάρχωσι, πῶς ἔσαι ὁ πατὴρ πατὴρ, καὶ ὁ υἱὸς υἱός; ἢ πῶς ὁ μὲν πρῶτος, ὁ δὲ δεύτερος; καὶ ὁ μὲν ἀγέννητος, ὁ δὲ γεννητός; δύο γὰρ ἐξ ἴσου ὁμοίως ἀλλήλοις συνυπάρχοντα,

* nam si

ισό-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

ἰσότιμα ἂν νοοῖντο· ἢ ἤτοι ἄμφω, ὡς ἔφλω, ἀγέννητα, ἢ ἑκάτερα γέννητά· ἀλλ' ἑκάτερον ἑτέρων ἀληθές· ἔστι γὰρ τὸ ἀγέννητον, ἔστι τὸ γεννητὸν ἂν εἴη· ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον, καὶ κρεῖττον, καὶ τάξει καὶ τιμῇ τῷ δευτέρᾳ ἡγεῖται, ὡς ἂν καὶ τὸ εἶναι τὸ τοιόνδε εἶναι τῷ δευτέρῳ αἴτιον γεγονημένον.

A si ex æquo similiter invicem consistunt, & æqualiter honorantur, intelligi datur, aut utrosque, ut dixi, ingenitos, aut utrosque genitos esse. Sed neutrum eorum verum esse dignoscitur: * neque enim ingenitum, neque genitum utrumque consistit: sed unum quidem primum & majus est, atque ordine & honore secundum præcedit, * ita secundo ut causa sit & existendi & hujusmodi existendi.

* Gr. neque enim essent ingenitum & genitum; sed

* Gr. utpote secundo causa & exist.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης κατ' ἐρώτησιν εἶπε· δεχόμεθα τοῦτον;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· μὴ γένοιτο δέσποτα ὅστις πλεῖον ἐκείνων μισείσθω.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha interrogando quibuſdam dixit: Suſcipimus hunc?

Sancta ſynodus dixit: Abſit, domine. Iſte pluſquam illi odio habeatur.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας εἶπε· μὴ γένοιτο Χριστιανῷ ἀνθρώπῳ τοῦτο λέγειν. καὶ ἀνεγνώσθη ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς. τὸν αὐτὸν δὲ καὶ μόνον ἀληθινὸν εἶναι διδάσκει διὰ ὧν φησιν· ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεόν. οὐχὶ ὡς ἑνὸς ὄντος μόνου τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ὡς ἑνὸς ὄντος μόνου ἀληθινοῦ Θεοῦ, μετὰ προσθήκης ἀναγκαιοπρεπῶς τοῦ, ἀληθινοῦ. ἐπεὶ καὶ αὐτὸς Θεὸς μὲν ὁ υἱός, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὸς Θεός. εἷς γάρ ἐστι καὶ μόνος ἀληθινὸς Θεός, διὰ τὸ μὴ ἔχειν πρὸ αὐτοῦ τινά. εἰ δὲ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς ἀληθινός, ἀλλ' ὡς εἰκὼν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ εἴη ἂν καὶ Θεός· ἐπεὶ καὶ Θεὸς ἦν ὁ λόγος, ὅμοιος ὡς ὁ μόνος ἀληθινὸς Θεός.

B Basilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Abſit ut Chriſtianus homo dicat. Et lectum eſt ex eadem epiſtola. Eumdem autem & ſolum verum eſſe docet per ea quæ ait: *Ut ſciant te ſolum verum Deum*; non quaſi unus ſolus eſſet Deus, ſed tamquam unus exiſteret verus Deus cum additamento perneceſſario veri. Nam & ipſe quidem Filius Deus, ſed non verus Deus: unus enim eſt & ſolus verus Deus, eo quod non habeat ante ſe quemquam. Quod ſi & ipſe Filius verus eſt, ſed ſicut imago veri Dei, ſic dumtaxat & Deus eſt. Nam & Deus erat Verbum; non tamen ut ſolus verus Deus.

Joan. 17.

Χριστοφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς εἶπε· πανάγιε δέσποτα καὶ πᾶσα ἡ ἁγία καὶ ἱερὰ σύνοδος, ὥσπερ ἡμεῖς ἔχομεν τὰ θεόγραφα βιβλία ἀποστόλων καὶ προφητῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων, ὅτι ἔπρεπε καὶ τῷ ψευδοσυλλόγῳ ἐκείνῳ ἔχειν τοιαῦτα βιβλία εἰς μαρτυρίαν καὶ δύναμιν.

C Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus ſanctæ Cyriacæ dixit: Sanctiſſime domine, totaque ſancta & ſacra ſynodus, quemadmodum nos habemus divinitus conſcriptos libros apoſtolorum & prophetarum & ceterorum ſanctorum, ita decebat & pſeudoſyllogum illud talia habere volumina in teſtimonium & virtutem.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀνάθεμα τοῖς βίβλοις ἐκείναις, καὶ τοῖς χρησαμένοις αὐτοῖς.

Sancta ſynodus dixit: Anathema & libris illis, & utentibus eis.

Πέτρος καὶ Πέτρος οἱ θεοφιλέστατοι πρεσβύτεροι καὶ τοποτηρηταὶ Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπον· ἔδειξεν αὐτὴ ἡ ἀνάγνωσις, ὅτι Ἀρειανῶν ἔχει φρόνημα. εἶχε δὲ ἡ προαχθεῖσα βίβλος Εὐσεβίου καὶ ἑτέρας βλασφημίας, ὧν ἡ σύνοδος ἐπακοῦσαι οὐκ ἠνέσχετο.

Petrus & Petrus Deo amabiles presbyteri, & locum obtinentes Hadriani papæ ſenioris Romæ, dixerunt: Oſtendit hæc lectio, quod Arianorum habuerit ſenſum: habebat autem prolatus liber Euſebii & alias blaſphemias, quas ſynodus audire D non pertulit.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ἀποβαλλόμεθα.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· καὶ ἀποβαλλόμεθα, καὶ ἀναθεματίζομεν.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit; Conſcripta ejus abjicimus.

Sancta ſynodus dixit. Et abjicimus, & anathematizamus.

Stephanus reverendiſſimus monachus legit.

Ἀντιπάτρου ἐπισκόπου Βόστρης ἀντίῤῥησις τῆς Εὐσεβίου ἐπισκόπου Καισαρείας ὑπὲρ τῆς Ὠριγένους ἀπολογίας, λόγος πρῶτος, οὗ ἡ ἀρχή,

Antipatri epiſcopi Boſtræ contradictiones in Euſebium epiſcopum Cæſariæ pro Origenis defenſione; ſermo primus, cujus initium eſt.

Ἐγὼ μὲν ἀρκούντως ἐνόμιζον γεγραφηκέναι, καὶ τὸ ἱκανὸν τοῖς παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἐπιταχθεῖσι ποιῆσαι, τὸ πάντῃ θεοφιλέστατε καὶ ὁσιώτατε πάτερ Ἰωάννη. καὶ μετ' ὀλίγα. ἐπειδὴ γὰρ πολύϊστωρ ὁ ἀνὴρ γέγονε, πάσας τὰς τῶν ἀρχαιοτέρων βίβλους τε καὶ συγγράμματα ἐξερευνήσας καὶ ἀνιχνεύσας, καὶ τὰς πάντων μικρῷ δεῖν δόξας ἐκθέμενος, καὶ πλεῖστα συγγράμματι καταλείψας τῷ ἑαυτοῦ· ὧν ἔνια καὶ πάσης ἀποδοχῆς ἄξια τυγχάνει· τῇ τοιαύτῃ τὸ ἀνδρὸς ὑπολήψει χρώμενοι, συναρπάζειν ἐπιχειροῦσιν οἱονεί, ὡς ὅτι, φησίν, οὐκ ἂν εἵλετο Εὐσέβιος ἐπὶ τοῦτο ἰδεῖν, εἰ μὴ πάσας ἀκριβῶς ἠπίσατο τὰς παλαιῶν τὰς δόξας τοῦτο βουλομένας.

Ego quidem ſufficienter æſtimabam me ſcripſiſſe, & his quæ a tua ſanctitate juſſa ſunt, ſatisfeciſſe, per omnia Deo amabilis & ſanctiſſime pater Joannes. Et poſt pauca: Quoniam multus in hiſtoriis fuit vir, omnia antiquorum voluminа & conſcripta ſcrutatus atque rimatus, & cunctas ferme opiniones exponens, & plurima conſcripta in ſæculo derelinquens, quorum nonnulla omni receptione digna conſiſtunt, talis viri opinione utentes, ſubripere conantur nonnullos, fatentes quod Euſebius * ad hoc non * treheretur vidiſſe, niſi omnes ad liquidum veterum ſciret opiniones hoc velle monſtrantes. At ego,

E

* Gr. poluiſſet hoc ſuſcipere, niſi videretur veniſſ.

ACTIO V.

ego, quod multus quidem in historiis sue rit vir, & nihil ex veteribus conscriptionibus illius lauerit notitiam, consentio & confiteor. Imperiali quippe coöperatione usus, facile quæ ubique sparsa erant, colligere poterat. Non autem ad dogmatum * acribiam hunc perveniſſe perhibeo. Unde concedendum quidem est illi, quod multa didicerit; quod autem dogmatum habuerit notionem, nullo modo: quem videlicet nimis fuisse procul ab horum acribia scimus. Et paulo post: Itaque ne videamur aggredi virum, de quibus non est nobis impræsentiarum dicendi propositum; neque discutientes diligentius apologiam quæ facta est, hæreticos ostenda mus utrumque, ipsum scilicet qui excusatur, & eum qui pro eo excusationem exposuit. Et post alia: Ostende quemquam ex illustribus ecclesiæ magistris, qui expresse & indubitabiliter, quod præexistant animæ, dogmatizaverit: & ne subreptiones quasdam proferre tentes ad comprobationem. Illud enim quod demonstrare festinas, Filii ad Patrem subjectionem etiam sibi similiter aliquos perhibere, primo quidem non miremur: tua est & eorum qui circa te sunt, talis opinio. Unde nec super hoc in præsenti nobis ullus est ser- mo, cum videlicet universali sit olim * inquisitione projectum atque repulsum: & non in hoc obediatur, neque discutiatur propter eos, pro quibus hæc nobis proposita sunt. Porro puræ voci quæ est Periarchon detrahi, nequaquam a quoquam usque nunc auditi, o acer advocate Origenis pravitatum.

* i. exactam cognitionem.

* Gr. inquisitioni subjectum.

Sanctissimus patriarcha dixit: Ostensa sunt conscripta Eusebii etiam per paternam vocem aliena esse a catholica ecclesia.

Demetrius Deo amabilis diaconus & vasorum custos legit.

Theodori lectoris de ecclesiastica historia.

Persa quidam Xenajas vocatus, quem tempore sacerdotii sui Calendio inveniens ecclesiastica adulterare dogmata, & castella excitare, pellit a regione. De hoc multa, quæ a diversis audiens scrutatus sum, ex parte dicam. A Persarum enim regione proprium dominum fugiens, ad Romanorum pervenit. Et paulo post: Hunc Petrus pro Cyro Hierapolitanorum ecclesiæ episcopum transmittit; quem non post multum episcopi a Perside venientes quasi vernulam arguebant, & ut divini exortem baptismatis. Quo comperto Petrus, quid oporteret fieri non curans, dixit sufficere illi episcopi consecrationem ad supplementum * divini sacramenti.

* divinæ initiationis.

Stephanus diaconus & notarius venerabilis patrimonii legit.

Joannis * *Diacrinomeni de ecclesiastica historia.*

* Diacrinomeni. i. segregati: sic vocabantur qui synodum Chalcedonensem non recipiebant: ex Leontio de sectis.

Non enim licitum asserebat Xenajas, angelos, cum incorporei sint, corpora facere, & quasi in humanis formis existentes cor-

ANNO CHRISTI 7[illegible]

ἐγὼ δὲ, ὅτι μὴ πολυΐστωρ ὁ ἀνὴρ, κ᾽ ὑδέν τε τῆς παλαιοτέρων συγγραμμάτων τὴν ἐκείνε διέλαθε γνῶσιν, σύμφημι κ᾽ ὁμολογῶ· Βασιλικῇ γὰρ συνεργίᾳ χρώμενος, ῥᾳδίως τὰ παντιχῆ πρὸς ἑαυτὸν συναγειν ἠδυνατο· ἐκετι δὲ πρὸς τὴν τῆς δογμάτων ἀκριβειαν φθάσαι φημὶ τὸν ἄνδρα. ὁθεν πελυμαθίας μὴ παραχωρητέον αὐτῷ, δογμάτων δὲ γνῶσιν ἐκέτι· ἀλλὰ κ᾽ πάνυ κατόψιν τῶτον τῆς πικύτης ἀκριβείας ἠξιώμεθα. κ᾽ μικρά. ὥστε δὴ, ἵνα μὴ δόξωμεν ἐπεμβαίνειν τῷ ἀνδρὶ, περὶ ὧν ὁ πρόκειται ἡμῖν ἐπὶ τῶ παρόντος λέγειν, ἵνα βασανίζοντες πρὸς ἀκρίβειαν τὴν γενομένην ἀπολογίαν, αἱρετικὰς ἀποδείξωμεν τὰς ἀμφοτέρας, αὐτόν τε τὸν ἀπολογησάμενον, κ᾽ τὸν ὑπὲρ ὅτε τὴν ἀπολογίαν σωσάμενον. κ᾽ μεθ᾽ ἕτερα. δεῖξον ξανὸν κ᾽ ἀναμφίβολόν τινα τῆς τῆς ἐκκλησίας ὑγιφανῶν διδασκάλων, ὅτι προϋπάρχουσιν αἱ τῆς ἀνθρώπων ψυχαὶ, δογματίσαντα· κ᾽ μὴ παραλογισμῆς τινας προφέρειν πειρῶ εἰς ἀπόδειξιν. τὸ γὰρ δεικνύναι σε σπεύδειν, ὅτι τῶ υἱῶ πρὸς τὸν πατέρα ὑπέτασιν ὁμοίως αὐτῷ τινας εἰρηκότας, πρῶτον μὲν ὁ ξενιοθῶμεν· σὸ γὰρ κ᾽ τῆς περὶ σὲ ὑπολήψεως τοιαύτη δόξα. ὅθεν περὶ τότε ἐπὶ τῶ παρόντος λόγος ἡμῖν ὐδείς, πάλαι μὲν οἰκουμενικῇ ζητήσει ὑποβληθέντος κ᾽ ἀποκηρυχθέντος. * μὴ πείθεσθαι δὲ ὲν τότῳ, μηδὲ δι᾽ ἐς τοῦτο ἡμῖν πρόκειται, βασανίζειν· τὸ δὲ ψιλὸν τὴν περὶ ἀρχῶν φωνὴν διαβάλλειν, ὐδαμῶς παράτενε μέχρι τῶ νῦν ἀκήκοας ὦ δεινὲ συνήγορε τῆς Ὠριγένους ἀποπήμασιν.

* Gr. μὴ πείθεσθαι δὲ ἐν τότῳ.

Ο ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀπεδείχθησαν τὰ συγγράμματα τῦ Εὐσεβίε κ᾽ διὰ πατρικῆς φωνῆς ἀλλότρια εἶναι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας.

Δημήτριος ὁ ἀγαπητὸς διάκονος κ᾽ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Θεοδώρε ἀναγνώσε ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱσορίας.

Πέρσης τις Ξεναΐας ἐπικληθεὶς, ὃν ἐν τοῖς αὐτῦ ἱερατικοῖς χρόνοις ὁ Καλενδίων ἁρπικῶς τὰ ἐκκλησιαστικὰ νοθεύοντα δόγματα, κ᾽ τὰς κώμας ἀνασατοῦντα, ἀπελαύνει τῆς χώρας. περὶ τότε, ἃ πολλὰ παρὰ διαφόρων ἀκηκοὼς ἠκρίβωσα, ἀπὸ μέρους λέξω. ἀπὸ γὰρ τῆς τῶν Περσῶν χώρας οἰκεῖον δεσπότην πεφυγὼς. κ᾽ μετ᾽ ὀλίγα. τῶτον ὁ Πέτρος ἀντὶ Κύρε τῆ Ἱεραπολιτῶν ἐκκλησίᾳ ἐπίσκοπον ἐκπέμπει· ὃν μετ᾽ ὀ πολὺ ἐπίσκοποι ἐκ τῆς Περσικῆς παραγινόμενοι οἰκέτριαν ἔλεγον, κ᾽ τῦ θεία βαπτίσματος ἀμέτοχον. ὅπερ μαθηκὼς ὁ Πέτρος, τί δέοι γένεσθαι μὴ φροντίσας, ἔφησεν ἀρκεῖν αὐτῷ τὴν τῦ ἐπισκόπε χειροτονίαν πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς θείας μυήσεως.

Στέφανος διάκονος κ᾽ νοτάριος τῦ ἁγίου πατριαρχείε ἀνέγνω.

Ἰωάννε τῦ Διακεκριμένε ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱσορίας.

Μὴ γὰρ εἶναι θεμιτὸν ἔλεγεν ὁ Ξεναΐας, ἀσωμάτες ὄντας ἀγγέλες σωματοποιεῖν, κ᾽ ὡς ἐν μορφαῖς ἀνθρωπίναις ὑπάρχοντας ἐνσωμάτες τυποῦν.

ἀλλα

ANNO CHRISTI 787.

ἀλλὰ μὴν μηδὲ κἀκεῖνο νομίζειν, τιμὴν ἢ δόξαν ἐπιθέναι τῷ Χριστῷ τῇ διὰ γραφῆς αὐτῷ τεχνικῶς πλασσομένῃ εἰκόνα· εἶναι δὲ μόνῃ αὐτῷ προσδεκτὴν εἰδέναι τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν. καὶ μετ' ἄλλα. εἰδέναι δὲ λέγει κἀκεῖνο, νηπιώδες εἶναι φρενὸς τὸ πλασσουργεῖν ἐν περιστερᾶς εἰδώλῳ τὸ φανάγιον καὶ προσκυνητὸν πνεῦμα· καίτοι τῆς ἀγγελικῶν ἑαυτοὺς παρεδωκότων γραμμάτων, ὅτι γέγονε περιστερὰ τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἀλλ' ὅτι ἐν εἴδει περιστερᾶς ὤφθη ποτέ· τὸ δὲ οἰκονομικῶς, ἀλλ' οὐχ ἁπλῶς ἅπαξ πῶς ἐφάπαξ φανὲν ἑαυτοῦ ἁρμόδιον τοῖς στερεοῦσι σώματος εἴδωλον ποιεῖν. ταῦτα Φιλόξενος διδάσκων, ἅμα τῇ διδασκαλίᾳ καὶ τὸ ἔργον ἐπέφερε. πολλαχόθεν γὰρ ἀγγέλων μὴ εἰκόνας καταφέρων ἐξήλειφε, τὰς δὲ τὸν Χριστὸν τυπούσας εἰς ἀδύτους ἐπιμίδε τόπους.

A poreos formare : sed nec illud existimare, honorem aut gloriam impendere Christo imaginem ei per picturæ artem * efficere : esse autem illi solam acceptabilem nosse in spiritu & veritate adorationem. Et post alia : Nosse autem dicit & illud, esse pueriles sensus, fingere in columbæ idolo sanctissimum & adorandum Spiritum ; præsertim cum evangelicæ nequaquam tradant litteræ, quia factus est columba Spiritus, sed quia in specie columbæ apparuit aliquando : quia vero dispensatorie, non substantialiter semel ostensus est, non ideo aptum piis est corporis idolum faciendi. Hoc Philoxenus docens, una cum doctrina etiam opus patrabat. Crebro namque angelorum imagines quidem deponens delebat ; eas vero quæ Christum figurabant, in abditis locis occultabat.

ACTIO V.
* effictam.
Joan. 4.
Matth. 3. Marc. 1. Luc. 4. Rom. 1.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀκούσωμεν ἱεροὶ ἄνδρες, τίνες οὐκ ἐδέξαντο τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀβάπτιστοι, Μανιχαῖοι, οἱ φαντασίας προσβάλλοντες ἐπὶ τῆς τοῦ Χριστοῦ οἰκονομίας, καὶ ἐκ τῶν μιασμάτων αὐτῶν οἱ τῆς χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως εἰσηγηταὶ ἔλαβον τὰς ἀφορμάς.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Audiamus, ſacrati viri, qui non receperunt venerabiles imagines, non baptizati, Manichæi, & hi qui phantaſiam prædicant in Chriſti diſpenſatione : ex quorum pollutionibus Chriſtianos accuſantis hæreſeos introductores fomites ſuſceperunt.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος ἡγούμενος μονῆς τῶν Στουδίου εἶπεν· εὐχαριστοῦμεν τῷ Θεῷ καὶ τῇ ἀγαπητικῇ προαιρέσει τῶν δεσποτῶν ἡμῶν τῶν ἀγαθῶν, ὅτι οἱ ψευδοφύλακες τῆς ψευδοσυνόδου ἐκείνης ἐθριαμβεύθησαν μετὰ καὶ τῶν συμπαρόντων αὐτοῖς αἱρετικῶν.

Sabbas reverendiſſimus hegumenus monaſterii Studii dixit : Gratias agimus Deo & bonæ voluntati dominorum noſtrorum bonorum, quia falſi cuſtodes pſeudoſyllogi illius devicti ſunt una cum conſentientibus ſibi hæreticis.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἀνάθεμα αὐτοῖς.

Sancta ſynodus dixit : Anathema illis.

Κωνσταντῖνος ὁ εὐλαβέστατος ἀναγνώστης τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας ἀνέγνω.

Conſtantinus reverendiſſimus lector ſanctiſſimæ eccleſiæ legit.

Ἐκ τοῦ βίου τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα.

De vita ſancti patris noſtri Sabbæ.

Φλαυιανοῦ πίνυν καὶ Ἠλίου τῶν πατριαρχῶν ἐν Σιδῶνι, ὡς εἴρηται, γεγονότων, καὶ γράμμασι κολακευτικοῖς τε καὶ οἰκονομικοῖς πρὸς βασιλέα χρησαμένων, καὶ τὴν ἐν Σιδῶνι μὴ τῆς ὀρθῆς πίστεως συναθροιζομένην σύνοδον καταλυσάντων, καὶ εἰς τοὺς οἰκείους θρόνους ἐπανελθόντων, ἀγανακτήσαντες οἱ περὶ Σωτήριχον, καὶ Φιλόξενον, εἰς ὀργὴν ἄχεπον ἐκίνησαν τὸν βασιλέα, ὡς ἀπατηθεὶς ὑπὸ τῆς τῶν πατριαρχῶν πανουργίας καὶ προσποιήσεως. καὶ λαβόντες παρ' αὐτοῦ ἐξουσίαν, καὶ χρυσίον ἱκανὸν τοῖς Ἀντιοχείας δήμῳ δαψιλώσαντες, καὶ πολυτρόπως θλίψαντες τὸν Φλαυιανόν, καὶ ζόφον τινὰ ἀποπνίξαντες, καὶ καταναγκάσαντες τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον ἀναθεματίσαι, ὅτως τῆς ἐπισκοπῆς ἐξεώσαντες, ὑπερορίᾳ κατεδίκασαν. καὶ γνοὺς ὁ βασιλεὺς, περιχαρὴς γεγόμενος, Σεβῆρον τὸν τῆς Ἀκεφάλων ἔξαρχον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας ἀπέστειλεν.

Flaviano igitur & Elia patriarchis Sidonem, ut dictum eſt, pervenientibus, & litteris adulatoriis ac diſpenſatoriis ad imperatorem utentibus, & ſynodum quæ Sidone contra rectam * congregata fuerat fidem deſtruentibus, & ad proprias ſedes reccuntibus, indignati hi qui circa Soterichum & Philoxenum erant, in iram vehementem commoverunt imperatorem, quaſi deceptum a patriarcharum aſtutia & fictione. Et accipientes poteſtatem quam voluerunt, & aurum multum vulgo Antiocheno tribuentes, & multis modis Flavianum tribulantes, & quodammodo ſuffocantes, & cogentes Chalcedonenſem ſynodum anathematizare, taliter illum ab epiſcopatu pellentes exilio damnaverunt. Quo comperto imperator graviſus eſt, & Severum Acephalorum * exarchum epiſcopum Antiochiæ miſit.

* Gr. congregabatur
* principem

Ἀντώνιος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς ἀνέγνω.

Antonius reverendiſſimus monachus legit.

Ἐκ τῆς δεήσεως τῆς ἐπιδοθείσης τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τῇ συνελθούσῃ ἐν ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει κατὰ Σεβῆρον τὸν αἱρετικὸν καὶ Ἀκεφάλων, παρὰ τῶν κληρικῶν καὶ μοναχῶν τῆς Ἀντιοχέων μεγαλοπόλεως ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας· ἧς ἡ ἀρχή.

Ex deprecatione quæ data eſt ſanctæ ſynodo convenienti in hac regia urbe contra Severum hæreticum & Acephalum, a clericis & monachis Antiochenſium magnæ civitatis ſanctæ Dei eccleſiæ ; cujus initium eſt.

Habetur in ſynodo Conſtantinop. ſub Menna act. 1. circa med.

Νῦν ἐπὶ ποτε καιρὸς, ὦ μακαριώτατοι. καὶ μετ' ὀλίγα. οἷα καὶ ὁσιώτατοι, καὶ ἃ περὶ τὰς ἐν Δάφνῃ πηγὰς πράξας πεπόλμηκε, μαγείαις τε χρώμενος αὐτόθι, καὶ θυμιάμασι μυσαροῖς θεραπεύων τὰς

Nunc tandem tempus eſt, o beatiſſimi. Et poſt pauca : Qualia vero, ſanctiſſimi, & quæ circa fontes, qui Daphnæ ſunt, agere auſus ſit, magicis artibus ibidem uſus, & incenſis dæmonia placans, tota il-

ACTIO V.

la civitas canit. Siquidem nec ipſis ſanctis altaribus vel ſacratis vaſis pepercit, illa quidem eradens ut * ſceleſta, hæc autem conflans & erogans his qui ſimilis moris ſunt. Porro præſumptum eſt ab eo etiam hoc, o beatiſſimi. Eas enim, quæ in typum Sancti Spiritus ſunt, aureæ & argenteæ columbæ ſuſpenſæ ſupra * divina * ſacramenta & altaria, cum aliis defraudabat, dicens non oportere columbas nominari Spiritum Sanctum.

* Gr. profana,

* ſacros fontes
* lavacra

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Si in nomine Sancti Spiritus ſuperpoſitas columbas receperunt patres, quanto magis incarnati Verbi iconas, quod apparuit ſuper terram cum corpore? Sed credite, quia & Anaſtaſius qui Conſtantinopolitanis præfuit, aureas & argenteas iconas fraudavit in proprios uſus, quod & Severus fecit.

Stephanus Deo amabilis diaconus & notarius & referendarius legit.

Joannis epiſcopi Gabalenſium in vitam & converſationem Severi hæreſiarchæ; cujus initium eſt.

Si quidem voluiſſet Severus vel vitæ ſemper ejus. Et poſt pauca: Et neque angelorum illæſum dimiſit honorem. Multum autem ſermonem in tribunali ſtans * fecit, & multitudini perſuadere tentabat in ipſo multoties ſacrario ſanctiſſimi Michaelis, quod non purpurea angelis veſtimenta conveniant, ſed alba: non ignorans quod nihil ſanctis virtutibus * ſenſibile conveniat, ſed ſatagens & * hæc ſimiliter auferre, & in alterutrum commovere multos ſic & aliter ſe habentes.

* faciebat,

* de veſtibus curæ eſt
* hac ratione dividere

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Conſideremus, quia cum reliquis etiam in hoc ipſo accuſatus eſt, quoniam dicebat, quia non convenit angelos purpurea, ſed alba veſtimenta induere.

* Theophilus Deo amabilis diaconus & ſcevophylax dixit: In ſancta magna eccleſia Conſtantinopoleos, quando promotus ſum, inquiſivi in brevi, & reperi in eo deeſſe duos codices deauratos per imagines: quos requirens agnovi, quod in ignem eos mittentes incenderint. Inveni autem & alium librum Conſtantini chartophylacis, continentem de venerabilibus iconis: & reciderunt folia, in quibus jacebant verba ſuper iconis: & ecce eumdem codicem præ manibus habens ſanctæ ſynodo oſtendo.

* Demetrius

Et explicans idem * Theophilus codicem, oſtendit omnibus foliorum reciſionem.

* Demetrius

Leontius devotus a ſecretis dixit: Et aliud, patres, mirandum eſt in codice hoc. Ut videtis enim, argenteas tabulas habet, & hinc inde imaginibus omnium ſanctorum adornatur: & rem ipſam dimittentes, id eſt, imagines, quæ ſcripta de imaginibus intus erant, reciderunt: quod extremæ dementiæ eſt.

Sancta ſynodus dixit: Anathema ſint qui reciderunt, & inſidiati ſunt.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phociæ dixit:

δαίμονας, & τοῦτο πᾶσα ἐκείνη ἄδει ἡ πόλις. ἐμοὶ δὲ αὐτῷ ἐφείσατο τῶν ἁγίων θυσιαστηρίων, ὅτε τῶν ἱερῶν σκευῶν, τὰ μὲν ξέων ὡς σκαλῆ, τὰ δὲ χωνεύων καὶ ῥογδῶν τοῖς ὁμοτρόποις. πεπόλμηται δὲ αὐτῷ καὶ τοῦτο ὃ μακαριώτατοι. τὰς γὰρ εἰς τύπον τοῦ ἁγίου πνεύματος χρυσᾶς τε καὶ ἀργυρᾶς πετομένας περιστερὰς χρεμαμένας ὑπεράνω τῶν θείων κολυμβηθρῶν καὶ θυσιαστηρίων, μετ' ἄλλων ἐσφετερίσατο, λέγων, ὁ χρῆναι ἐν εἴδει περιστερᾶς ὀνομάζεσθαι τὸ ἅγιον πνεῦμα.

ANNO CHRIST. 787.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· εἰ τοὺς ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἁγίου πνεύματος ἀναπεθείσας περιστερὰς ἐδέξαντο οἱ πατέρες, πόσῳ μᾶλλον τὰς εἰκόνας τοῦ σαρκωθέντος λόγου, καὶ ὀφθέντος ἐπὶ τῆς γῆς μετὰ σώματος; ἀλλὰ πιστεύσατε, ὅτι καὶ Ἀναστάσιος ὁ προηγησάμενος τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰς χρυσᾶς καὶ ἀργυρᾶς εἰκόνας ἐσφετερίσατο εἰς ἰδίαν χρείαν, καθὰ πεποίηκε Σεβῆρος.

Στέφανος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, νοτάριος καὶ ῥεφερενδάριος, ἀνέγνω.

Ἰωάννου ἐπισκόπου Γαβάλων εἰς τὸν βίον καὶ τὴν πολιτείαν Σεβήρου τοῦ αἱρεσιάρχου, ἧς ἡ ἀρχή.

Εἰ μὲν ἐβούλετο Σεβῆρος ἡ ζωῆς τῆς αὐτῆς. καὶ μετ' ὀλίγα. καὶ οὐδὲ τὴν ἀγγέλων τιμὴν ἀλώβητον εἴασε. πολλὰ δὲ ἀεὶ λόγον ἐπὶ τοῦ βήματος ἐποιεῖτο, καὶ τὸ πλῆθος ἐπειρᾶτο πείθειν ἐν αὐτῷ πολλάκις τῷ ἱερῷ τοῦ ἁγιωτάτου Μιχαὴλ, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀλυρὰ τοῖς ἀγγέλοις ἱμάτια προσήκειν, ἀλλὰ λαμπρά· εἰκὸς ἀγνοῶν, ὡς οὐδὲν τοῖς ἁγίαις δυνάμεσιν ἐνθήτος μέλει, σπουδάζων δὲ καὶ ταύτην διαιρεῖν, καὶ ἐπ' ἀλλήλους κινεῖν ὅπως ἢ ἕτερος ἔχοντας τοὺς πολλούς.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· σκοπήσωμεν, ὅτι μετὰ τῶν λοιπῶν καὶ εἰς τοῦτο αὐτὸ συνελήφθη, ἐπειδὴ ἔλεγεν, ὅτι οὐ προσήκει τοὺς ἀγγέλους ἱμάτια ἀλυρὰ, ἀλλὰ λαμπρὰ ἐνδεδύσθαι.

Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ εἶπεν· ἐν τῇ ἁγίᾳ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ Κωνσταντινουπόλεως, ὅτε προεβλήθην σκευοφύλαξ, ἐψηλάφησα εἰς τὸ βρέβιον, καὶ εὗρον λείποντα δύο βιβλία ἠργυρωμένα διὰ εἰκόνων. ἅπερ ζητήσας ἔγνων, ὅτι εἰς πῦρ βαλόντες ἔκαυσαν οἱ αἱρετικοί· εὗρον δὲ καὶ ἑτέραν βίβλον Κωνσταντίνου χαρτοφύλακος, περιέχουσαν περὶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων· καὶ ἀπέτεμον τὰ φύλλα, ἔνθα ἔκειτο τὰ περὶ εἰκόνων ῥήματα, οἱ δόλιοι. καὶ δὴ καὶ αὐτὴν βίβλον μετὰ χεῖρας ἔχων ἐπιδείκνυμι τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ.

Καὶ ἀναπτύξας ὁ αὐτὸς Δημήτριος καὶ βίβλον, ὑπέδειξε πᾶσι καὶ τὴν τῶν φύλλων ἐκτομήν.

Λεόντιος ὁ καθωσιωμένος ἀσηκρήτης εἶπε· καὶ ἄλλο, πατέρες, θαυμάσαι ἐστὶν ἐν τῇ βίβλῳ ταύτῃ. ὡς ὁρᾶτε γὰρ, ἀργυρᾶς πτύχας ἔχει, καὶ ἑκατέρωθεν ταῖς εἰκόσι πάντων τῶν ἁγίων κεκόσμηται. καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐάσαντες, ἤγουν τὰς εἰκόνας, τὰ περὶ τῶν εἰκόνων ἴσως γεγραμμένα ἀπέτεμον· ὅπερ ἐγκλῆς ἐστὶν ἀνοίας.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· ἀνάθεμα τοῖς τεμοῦσι καὶ ἐπιβουλεύσασι.

Λέων ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Φωκίας εἶπε· τοῦτο

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

τὸ μὲν τὸ βιβλίον τὰ φύλλα ἀπώλεσεν, ἐν δὲ τῇ πόλει ἐν ᾗ κατοικῶ, ἐπάνω τριάκοντα βιβλίων πυρὶ κατέκαυσαν.

Σάββας ἡγούμενος τῆς Στουδίου εἶπεν· ἔσθ' ὅτε, δεσπότα, τοῖς τυφλώττουσι μὴ βλέπειν τὸ φῶς. τούτου ἕνεκεν κἀκεῖνοι τυφλοὶ ὄντες τῇ ψυχῇ ἐσκοτίσθησαν·

Δημήτριος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ σκευοφύλαξ ἀνέγνω.

Hic quidem codex folia perdidit: in civitate autem in qua habito, ſupra triginta codices combuſſerunt igni.

Sabbas reverendiſſimus monachus & hegumenus monaſterii Studii dixit: Moris eſt, domini, his qui cæci ſunt, non videre lumen: hujus rei gratia illi qui cæci ſunt anima, obtenebrati ſunt.

Demetrius Deo amabilis diaconus & ſcevophylax legit.

Κωνσταντίνου διακόνου καὶ χαρτοφύλακος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας Κωνσταντινουπόλεως εἰς πάντας τοὺς ἁγίους μάρτυρας, οὗ ἡ ἀρχή.

Conſtantini diaconi & chartophylacis ſanctiſſimæ Dei magnæ eccleſiæ Conſtantinopoleos, in omnes ſanctos martyres; cujus initium eſt.

Αἱ μὲν Χριστοῦ πανηγύρεις· καὶ μετ' ἔπειτα. εἶτα οἴεσθε ὦ ἔτοι, ἔφησαν οἱ δικάζοντες, ὡς ἐν χαλκῷ καὶ λίθοις τινὰ σωτηρίαν ποιούμεθα, οὐχὶ δὲ πρός τινα δυνάμιν προνοητικήν τε καὶ σωτήριον ἀποβλέπομεν, παρ' ἧς τὰ κάλλιστα ἡμῖν περιγίνεται; καὶ πῶς πλάσαι καὶ λιθουργοὶ, οἱ μάρτυρες ἔφησαν ἀγαλμάτων πλῆθος κατισχυάζουσι, ποικίλαις μορφαῖς σχηματίζοντες, καὶ τοῖς ναοῖς προσηλοῦσιν· ὑμεῖς δὲ θυσίαις τιμῶντι γεραίρετε, τινὰ τῆς ἀπείρου λύσιν παρ' αὐτῆς ἐξαιτούμενοι; τί δὲ ἆρα παρ' ὑμῖν, οἱ τύραννοι διεξῆλθον, ὅταν θεῖον, ἐν εἰκόσιν οὐκ ἐγχαράττεται; πῶς οὖν σφαλοιδορεῖσθε ἡμῖν, δεισιδαιμονέστερον ἐφ' ὁμοίαις πράξεσι σφαλλόμενοι; ἴσως καὶ ἐπείσθη καὶ ἡμῖν, ὦ δικασταί, τοῖς ἀνεξελέγκτοις ψόγοις τινὰ τῆς εἰκόνων γραφικὴν παραρτύεται, φέρε τῆς περὶ τοῦτο πλάνης καὶ ἀμφιβολίας ὑμᾶς ἀπαλλάξωμεν, εἶπον οἱ μάρτυρες. ὁ γὰρ τὸ θεῖον ἁπλοῦν ὑπάρχον καὶ ἄληπτον μορφαῖς τισι καὶ σχήμασιν ἀπεικάζομεν, ἔστε κηρῷ καὶ ξύλοις τινὶ ὑπερούσιον καὶ προάναρχον ὐσίαν τιμᾶν ἡμεῖς διεγυμνάσαμεν· ἀλλ' ἐπεὶ τοῦ πρώτου καταπαλαισθέντος διὰ τῆς παραβάσεως ἀνθρώπου, καὶ τῆς καθελούσης ἀποσατικῆς θρασυνομένης δυνάμεως, ἡ φύσις ἐδεῖτο τὸ ἀναστήσοντος· ὁ γὰρ οἷός τε ἦν ἐξ ἀρχῆς κάτω κειμένη, ἢ τινὰ ἧττον ἀναπαλαῖσαί τε καὶ ἀναλέσασθαι, τῷ ἐχθροῦ τῷ πτώματι ἐπιβαίνοντος, ἔτε μὴν εἰκὸς ὑπῆρχε μὴ ἐπὶ δευτέροις παλαίσμασι τῆς νίκης τὸν τύραννον ἐκτινάξασθαι· αὐτὸς ὁ δημιουργὸς τοῦ οἰκείου ποιήματος, ὁ τῆς τριάδος εἷς Θεὸς λόγος, ὥσπερ ἐν τῇ πλάσει πάλαι τῆς φύσεως ὑπουργόν τινα παρεσήσατο, ἕπως ἐδὲ νῦν τινὰ εἰκόνα φθαρεῖσαν ἀνανεούμενος, ἄλλῳ τινὶ ἀνάκτησιν ἐνεχείρησεν, ἀλλ' αὐτουργῷ δυνάμει χρησάμενος, τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἀγῶνας ἀνθρωπικῶς ἀνεδέξατο, τοῦτο γὰρ ἦν πῶς οἰκεῖον καταλλήλως τῷ ἀγωνίσματι διαφράξασθαι. ἐπειδὴ δὲ πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος δεῖσι δρόμοις, ἢ ἐνίοτε τῶν ὑπερμάχειται τὸν ἀντίπαλον· ἢ γὰρ ἀπάτῃ, ἢ νόμῳ, ἢ τυραννίδι· τοὺς μὲν δύο παντελῶς σφαφεῖς ὡς ἀχρήστους τε καὶ οὐκ οἰκείους, ἔτε μὴν τοῖς δὲ ἕς ὁ ἀγών, λυσιτελεῖς τε καὶ ὠφελίμους, ὁ ἡμέτερος πρόμαχος· ἥ τε γὰρ ἀπάτη διεψευσμένῳ ἔχει τὴν νίκην, φυλάξας τὸν ἀγωνιστὴν ἀναξέπασα· ἥ τε τυραννὶς παραλόγῳ βίᾳ κρατεῖ, μὴ ἐξίσου ποιήσασα τὴν συμπλοκήν· τῆς λοιπῶν μὴ ἐγκρίνας τὸν δρόμον, ἐπὶ τὸν κατὰ νόμον πάλιν χωρεῖ· καὶ σάρκα λαβὼν ἐκ τοῦ πεσόντος φυράματος ἐψυ-

Chriſti quidem feſtivitates. Et poſt alia: Deinde arbitramini, * quod iſti dixerunt, qui litigant, quod in ære ac lapidibus ſalutem faciamus, & non ad quamdam virtutem providam & protectricem inſpiciamus, a qua nobis optima obtinentur? Et quomodo pictores & lapidarii, martyres dixerunt, ſimulacrorum multitudinem conſtruunt, variis formis configurantes, & templis affigunt? & vos ſacrificiis hæc celebratis, * ſecretorum ſolutionem ab eis expectantes? Quid autem & apud vos? tyranni perſecuti ſunt. Nam quam aſſeritis, divinitas in imaginibus non exaratur? Quomodo ergo nobis male dicitis, ſuperſtitioſius in ſimilibus actibus poſiti? Ergo quoniam & nobis, o judices, in exquiſitis vituperationibus imaginum picturam conficitis, eis ab horum errore & ambiguitate vos liberabimus, dixerunt martyres. Non enim divinitatem, cum ſimplex ſit & incomprehenſibilis, formis quibuſdam & figuris comparamus; neque cera & lignis ſuperſubſtantialem & præexiſtentem ſine initio ſubſtantiam honorare didicimus: ſed quia primo * inveterato per tranſgreſſionem homine, & deponente apoſtatica virtute, quæ * temere geſſit natura verebatur eum qui ſe erecturus erat: non enim poterat ex ſe deorſum * jacens, ſuperationi ſuæ reluctari vel revocari, inimico caſum aggrediente: ſed nec conveniens erat, niſi fecundis luctaminibus, victoria tyrannum excutere: ipſe conditor propriæ factura, qui unus eſt ex Trinitate, Deus Verbum, ſicut non in fictione * priſcæ naturæ miniſtrum quemquam exhibuit, ita neque nunc imaginem corruptam inſtauraturus, alii reparationem ejus commiſit; ſed propriæ operationis virtute uſus, agones pro nobis humanos ſuſcepit. Hoc enim erat conveniens, ut * proprium certamen ageret. Porro quia omnis certator tribus modis agonizans, vel uno horum ſuperat hoſtem, deceptione ſcilicet, aut lege, aut tyrannide: ſed duos penitus dimittens tamquam inutiles & non proprios, * ſed neque hos duos ad agonem commodos vel proficuos, dux & propugnator noſter: ſive enim fraus ſimulatam habeat victoriam, prave repugnantem fugans: ſive tyrannis irrationabili vi obtineat, non ex æquo faciens congreſſionem: * reliquorum quæ morem nequaquam diſcernens ad luctamen quod ſecundum legem eſt, progreſſus, & carnem aſſumens maſſæ quæ occiderat, animatam anima rationali atque intellectuali, manens quod erat,

* Gr. arb. vos, dixerunt judices, quod in ære

* difficultatum

* devicto

* eum depoſuerat, inſolefcente, natura indigebat eo qui ipſam erigeret.

* jacens iterum reluctari, vel congreſſum revocare, pridem

* Gr. apte reſpondens

* ac ne his quidem, propter quos certamen eſt, com.

* ceteros modos non approbans adj.

ACTIO V.

rat, & suis non carens, omnia fit absque peccato, quanta & ex quibus est homo, & non putative apparere caro dissimulans. Et post pauca: Igitur formam in qua demonstratus est, & cum hominibus conversatus est, tabulis depingimus, recordationem salutis quæ per eum facta est, divina effigie facientes; & non secundum vos, varias figuras secundum quod * putantur, derivantes aut sculpentes.

* Gr. placuerit, * putatur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Pagani propter idola martyres condemnabant, & dicebant eis: Cujus rei gratia certatis, & nostras similitudines recusatis, habentes & ipsi proprias iconas? Sancti vero respondebant: Sed nos non simulacra dæmonum facimus, sed Dei Verbi, qui incarnatus est, iconas facimus, & sanctorum ejus: non tamen deificamus eas.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius dixit: Et hunc codicem quem fero, quique veteris est testamenti, scholiis adjacentibus in patriarchio invenimus: habebat autem scholion in defensionem imaginum. Porro insidiatores veritatis deleverunt scholion: & videte illud. Verumtamen obscure paret: sed videte illud honorandi patres.

Idem reverendissimus Cosmas aperiens codicem, ostendit omnibus, qui aderant in sancta synodo, deletum locum.

Exod. 20. Deut. 5.

Idem autem legit; parebat enim: *Non erunt tibi alii præter me: ne facias tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque sunt in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum, & quæcumque in aquis subtus terram, non adorabis ea, neque servies illis.* Scholion: Et si facimus similitudinem hominum Dei cultorum, non ad adorandum ut deos, sed ut videntes ad æmulationem ipsorum veniamus. At vero si facimus similitudines Christi, non ut similitudinem adoremus, sed ut mens videndo ad superiora volet. Non enim imaginem corruptibilem corruptibilis hominis adoramus; sed quoniam Deus dignatus est inconvertibiliter fieri homo, facimus ejus iconam ut hominis, licet scientes eum natura Deum. Non ergo ipsam Deum iconam dicimus, sed Deum * videntes in icona depictum, cujus similitudinem habet imago. Porro pagani errantes, similitudines deos prædicant, quibus & immolant. Delatus est alius codex habens interpretationem scripturæ, in qua jacebat præscriptum scholion: quem & sumens Gregorius Deo amabilis episcopus Neocæsariæ legit. * Cumque adjaceret quæ deleta fuerat, & relegeretur.

* Gr. novimus

* Gr. cui adjacebat q d f & relegebatur,

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt qui dicti sunt patriarchæ, Anastasius, Constantinus & Niceta hæretici.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit: Si esset thesaurus iste tunc manifestus, non esset homo læsus. Sed Deus reddat his qui absconderunt eum in die illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanæ dixit: Digni sunt isti anathemate, quoniam

ANNO CHRISTI 787.

A χωμένην ψυχῇ τε καὶ * νοερᾷ, μείνας ὅπερ ἦν, καὶ τῶν ἑαυτοῦ μὴ ἐκστάς, πάντα γίνεται πλὴν τῆς ἁμαρτίας * ὅσα καὶ ἐξ ὧν περ ὁ ἄνθρωπος, καὶ μὴ τῇ δοκήσει * τὸ σῶμα σχηματισάμενος. καὶ μετ' ὀλίγα. τοῦτον τοιγαροῦν, ἐν ᾗπερ ἐδείχθη μορφῇ, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, τοῖς πίναξιν ἐπιγράφομεν, ὑπόμνησιν τῆς δι' αὐτοῦ σωτηρίας τὸν θεῖον τύπον ποιούμενοι, καὶ οὐ καθ' ὑμᾶς ποικίλας ἰδέας παράγοντες, καὶ σχήματα κατὰ τὸ δοκοῦν διαγλύφοντες.

* Adde, χογικῇ. Hard.

* τὸ σὰρξ παγῆναι σχηματισάμενος. ἄλλο καὶ μή τὸ σὰρξ φανῆναι σχηματισάμενος.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οἱ Ἕλληνες διὰ τὰ εἴδωλα τοὺς μάρτυρας κατεδίκαζον, καὶ ἔλεγον αὐτοῖς· τίνος χάριν, ἀθλεῖτε, καὶ B τὰ ἡμέτερα ὁμοιώματα παραιτεῖσθε, ἔχοντες καὶ αὐτοὶ ἰδίας εἰκόνας; οἱ ἅγιοι ἀπεκρίνοντο· ἀλλ' ἡμεῖς οὐκ ἐνδάλματα δαιμόνων ποιοῦμεν, ἀλλὰ τοῦ ἐνανθρωπήσαντος Θεοῦ λόγου ποιοῦμεν εἰκόνας, καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων· οὐ μέντοι θεοποιοῦμεν αὐτάς·

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος κουβουκλείων εἶπε· καὶ ταύτην τὴν βίβλον ἣν ἐπιφέρομαι, τῆς παλαιᾶς δέ ἐστι, μετὰ σχολίων ἐμπαραθέτων ἐν τῷ πατριαρχείῳ εὕρομεν· ἔχε δὲ σχόλιον εἰς ἀπολογίαν τῶν εἰκόνων· οἱ δὲ ἐπίβουλοι τῆς ἀληθείας ἀπήλειψαν τὸ σχόλιον· καὶ ἴδετε αὐτό. ὅμως δὲ ἀμυδρῶς φαίνεται· ἀλλὰ ἴδετε αὐτὸ τίμιοι πατέρες.

C Ὁ αὐτὸς εὐλαβέστατος Κοσμᾶς ἀναπτύξας τὴν βίβλον, ἐπέδειξε πᾶσι τοῖς οὖσιν ἐν τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ τὸν ἀπαλειφθέντα τόπον.

Ὁ αὐτὸς ἀνέγνω, ὑπεφαίνετο γάρ. οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. οὐ ποιήσεις ἑαυτῷ εἴδωλον, οὐ δὲ παντὸς ὅμοιον, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. σχόλιον. εἰ καὶ ποιοῦμεν ὁμοιώματα ἀνθρώπων θεοσεβῶν, οὐκ ἐπὶ τὸ προσκυνεῖν ὡς θεοῖς, ἀλλ' ἵνα ὁρῶντες αὐτοὺς, εἰς ζῆλον αὐτῶν ἔλθωμεν. εἰ δὲ ποιοῦμεν ὁμοίωμα τοῦ Χριστοῦ, οὐχ ἵνα τῷ ὁμοιώματι προσκυνῶμεν, D ἀλλ' ἵνα ὁ νοῦς διὰ τοῦ ὁρᾶν ἀναπτερωθῇ. οὐ γὰρ εἰκόνι φθαρτῇ φθαρτοῦ ἀνθρώπου προσκυνοῦμεν· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Θεὸς ἠξίωσεν ἀτρέπτως γενέσθαι ἄνθρωπος, ποιοῦμεν αὐτοῦ τὴν εἰκόνα ὡς ἀνθρώπου, καί περ εἰδότες αὐτὸν φύσει Θεὸν ὄντα. οὐκ αὐτὴν οὖν Θεὸν τὴν εἰκόνα λέγομεν, ἀλλὰ Θεὸν οἴδαμεν τὸν ἐν τῇ εἰκόνι γραφέντα, οὗ τὸ ὁμοίωμα ἔχει ἡ εἰκών. Ἕλληνες δὲ πλανώμενοι τὰ ὁμοιώματα Θεοὺς δοξάζουσιν, οἷς καὶ θύουσιν. παρήχθη ἑτέρα βίβλος ἔχουσα ἑρμηνείαν τῆς γραφῆς, ἐν ᾗ ἔκειτο τὸ προγραφὲν σχόλιον· ἣν καὶ λαβὼν Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀνέγνω, παρακειμένης ἀπαλειφθείσης, E καὶ ἀναγινωσκομένης.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· ταῦτα ἐποίησαν οἱ λεγόμενοι πατριάρχαι, Ἀναστάσιος, Κωνσταντῖνος καὶ Νικήτας οἱ αἱρετικοί.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας εἶπεν· εἰ ἦν ὁ θησαυρὸς οὗτος φανερὸς τότε, οὐκ ἂν ἄνθρωπος ἐβλάβη. ἀλλ' ὁ Θεὸς ἀποδῴη τοῖς κρύψασιν αὐτὸν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κατάνης εἶπεν· ἄξιοί εἰσιν οὗτοι ἀναθέματος, ὅτι παραχαράκται ἐγένοντο τῆς ἀληθείας, καὶ ἐπίβουλοι τῶν πατέ-

ANNO CHRISTI 787.

πατέρων, καὶ οἱ παρ' αὐτῶν ἀναθεματισθέντες ἄξιοι διφημίας εἰσίν.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· καὶ πᾶς ψυχαῖς αὐτῶν, ὅτι τὴν ἀλήθειαν ἐκρυψαν.

Πέτρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Γερμίων εἶπεν· ἐξαλειφθήτω τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκ βιβλίου ζώντων, καὶ μετὰ δικαίων μὴ γραφήτωσαν.

Κώνστας ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κύπρου εἶπεν· Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς μετὰ τοσαύτην καῦσιν, τμῆσιν, καὶ ἐξάλειψιν, καταλείψας αὐτά.

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Μύρων Λυκίας εἶπεν· ταῦτα ποιήσαντες, Δέσποτα, ἔθηκαν τὸν λύχνον αὐτῶν ὑπὸ τὸν μόδιον. ἀλλ' εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ λάμψας τοῖς ἐν σκότει φῶς σωτηρίας.

Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλεισίων εἶπεν· εὕρομεν καὶ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐν τῷ σκευοφυλακίῳ τῶν εὐαγῶν εὐκτηρίων τοῦ πατριαρχείου, περιέχουσαν διαφόρων μαρτύρων ἆθλους· μετὰ τούτων δὲ καὶ περὶ τῆς ἀχειροποιήτου εἰκόνος Καμουλιανῶν. ἀπέκοψαν δὲ τὰ φύλλα, οὗ ἕνεκα τὰ περὶ τῆς εἰκόνος. καὶ ἰδοὺ πᾶσιν αὐτὰ δείκνυω.

Μιχαὴλ ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Συνάδων εἶπεν· ὁ Παυσίλλας ἔλεγε, παναγιώτατε Δέσποτα, τοὺς παρερμηνεύοντας καὶ ἐπιβάλλοντας τῆς θείας γραφῆς ἀνάθεμα.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἀλλ' ἐπέστρεψεν ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ.

Ἰωάννης ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· τὸ ἀληθὲς εἰπεῖν, ἡ κακοδοξία τῶν βιβλιοκαυσῶν καὶ τῶν εἰκονοκλασῶν ξανοτέραν ἀπέδειξε τὴν ἀλήθειαν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· οὐ μόνον τὰς ἱερὰς εἰκόνας ἔξεσαν, ἀλλὰ καὶ εὐαγγέλια, καὶ ἄλλα τινα ἱερά. οὕτως γὰρ οἶδεν ἡ ἀλήθεια διωκομένη τρανοτέρως φαίνεσθαι.

Στέφανος μοναχὸς εἶπεν· ἔτι καὶ ἕτερον βίβλον ἔχομεν ἐπιβεβλαμμένον ὑπὸ τῶν χριστιανοκατηγόρων. καὶ εἰ κελεύετε, τοῦτον ἐπιδείξω πᾶσιν.

Ἡ ἁγία συνοδος εἶπεν· δειχθήτω.

Καὶ ἐπὶ τῆς συνόδου ἁπάσης ἐδείχθη ἔχουσα ἐν δυσὶ καταβατοῖς ἀπαλοιφάς.

Γρηγόριος ὁ θεοφιλέστατος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τῶν Ταχίνθων εἶπε· τὸ ἰσότυπον αὐτοῦ ἔχω, δεσπότα, βιβλίον· εἰ κελεύετε ἀναγνωσθήτω.

Καὶ λαβὼν Στέφανος μοναχὸς καὶ βιβλιοφύλαξ ἀνέγνω.

Ex τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας Εὐαγρίου, ἐκ τοῦ δ' λόγου.

Μετὰ γὰρ τὸ προσβαλεῖν τῇ πόλει τὸν Χοσρόην, μυρίας τε ἐφόδους ἐργάσασθαι, καὶ τεῖχος σωσάμησαθαι πολλῷ, ὥστε καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως ὑπερπηδῆσαι, ἑτέρας τε μυρίας μηχανὰς ῥᾶψαι, ἀπρακτον ἐποιεῖτο τὴν ἀποπρόσιν. λέγω δὲ τὰ γρώμενα. ἐπήγγειλεν ὁ Χοσρόης τοῖς ἀμφ' αὐτὸν δυνάμεσι ξύλων ἀθροῖσαι μέγα τι χρῆμα πρὸς

adulterantes erant veritatem, & insidiatores patrum: & qui ab eis anathematizati sunt, digni sunt laude. ACTIO V

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gr. Sancta synodus
Væ animabus eorum, quoniam veritatem absconderunt.

Petrus sanctissimus episcopus Germiæ dixit: Deleantur nomina eorum de libro viventium, & cum justis non scribantur.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Benedictus Deus, qui post tantum incendium, incisionem, & abolitionem, reliquit illa.

Theodorus sanctissimus episcopus Myrensium Lyciæ dixit: Qui hæc fecerunt, domine, posuerunt lucernam suam sub modio. Sed benedictus Deus, qui ostendit in tenebris lumen salutis.

Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius dixit: Invenimus autem & codicem hunc in scevophylacio venerabilium oratoriorum patriarchii, continentem diversorum martyrum agones: cum his autem & de imagine non manufacta Camulianensium. * Præterea reciderunt folia, in quibus erant de imaginibus scripta: & ecce omnibus eum ostendo. * porro

Michael sanctissimus episcopus Synadensium dixit: Pastillarius dicebat, sanctissime domine, falsos interpretes & insidiatores divinæ scripturæ anathema.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed conversus est dolor ejus in caput ejus.

Joannes Deo amabilis presbyter, monachus & loci servator orientalium pontificum dixit: Verum dicendum est; mali mores codices incendentium ac iconas frangentium lucidiorem ostenderunt veritatem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non solum sacras iconas eraserunt, sed & evangelia, & alia quædam sacra: ita enim novit veritas persecutionem passa expressius apparere.

Stephanus monachus dixit: Adhuc & alium codicem habemus depravatum a Christianorum accusatoribus: & si jubetis, hunc ostendam vobis.

Sancta synodus dixit: Ostendatur.

Et coram universa synodo ostensus est habens in duabus paginis deleta.

Gregorius Dei cultor presbyter & hegumenus monasterii * Herachitii dixit: Æqualis formæ hujus habeo, domini, codicem: & si jubetis, legatur. * Gr. Hyacinthi & inc. Iolyano

Et accipiens Stephanus monachus, & librorum custos, legit.

*De ecclesiastica historia Evagrii, ex * sermone quarto.* * l. lib. 4. c. 26

Cum enim aggressus esset adversus civitatem Chosroes, millenosque impetus operatus terram multam cumulasset, adeo ut muros civitatis excederet, necnon & alias machinas consuisset, inefficacem patrabat regressum: dicam autem quæ facta sunt. Præcipiebat Chosroes potentatibus suis lignorum colligere magnam quamdam struem ad devastationem, cujusque materiæ: quæ quan-

ACTIO V.

quando collectæ sunt velocius quam præceptum fuerat, in circuitu propius ponens terram in medium jecit, & contra frontem civitatis ibat. Sicque paulatim superædificatis lignis atque pulvere, civitatemque adiens, tantum in altum extulit, & murum excessit, ut superius sagittæ contra eos qui pro civitate perituri erant in muro, jaci viderentur. Igitur quando hi qui depopulationem patiebantur, terram videbant prope quasi montem proficiscentem urbi appropiare; * gloriososque hostes existere, & similiter civitatem pedites ingressuros, ultro machinantur ex adverso terræ congeriei, quæ apud Romanos agger appellatur, fossam subtus, * quam fodientes hinc terram fecerunt, ut flammis ligna incensa aggerem ad terram deponerent. Et opus quidem consummatum est: aggerem autem succendentes consilio defraudati sunt, non habente igne progressionem, unde aere recepto materiam consumere posset. Cum ergo in omnem defectionem devenissent, deferunt divinitus * fabricatam iconam, quam hominum quidem manus non operatæ sunt: Abagaro autem Christus Deus, quoniam cum videre gestiebat, transmisit. Hanc igitur sanctissimam imaginem per effossionem quam sibi operati sunt, intromittentes, & aqua perfundentes, * ab ea contra rogum & ligna dimiserunt: & statim divina virtus fidei operantium adfuit, & quod prius erat illis impossibile, perficiebatur: continuo quippe receperunt flammam ligna; * & verbo confestim in prunas versa superioribus impartiebantur, omnia igne hinc & inde porrigente.

* Gr. effeque in eo hostes, ut civitatem pedites ingrederentur, prima luce machinantur.

* ducere, & inde ignem emittere; ut flammis

* fabrefactam

* Gr. ex eorogum & ligna desperierunt.

* Gr. & dicto citius in pruinas versa sup. imp. o i. depascente.

ANNO CHRISTI 787.

Τὴν πολιορκίαν τῆς προστυχούσης ὕλης. ἅπερ ἐπειδὴ σωνελέγη ὀξύτερον τῆς ἐπιτάξεως, κυκλοτερῶς περιθεὶς τὸν χοῦν εἰς μέσον ἐπέβαλε, καὶ ἀντιμέτωπος τῇ πόλει ἦει. ὅπως τε κατὰ σμικρὸν ἐποικοδομῶν ξύλοις τε καὶ πυρὶ χώματι, καὶ τῇ πόλει προσιών, τοσοῦτον εἰς ὕψος ἦρε, καὶ τὸ τεῖχος ὑπερήλατο, ὡς ἐξ ὑπερδεξίων τὰ βέλη κατὰ τῶν προκινδυνευόντων ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐν τῷ τείχει ῥίπτειν. ἐπειδὴ τοίνυν οἱ τῇ πολιορκίᾳ συνεχόμενοι τεθέαντο τὸ χῶμα πλησίον ὥσπερ ὄρος βαδίζον ἐγγίζειν τῇ πόλει, ἐπιδόξαντε εἶναι τὰς πολεμίους πεζῇ τῆς πόλεως ἐπιβήσεσθαι, ἅμα ἑῷ μηχανῶντι ἀντικρὺ τοῦ χώματος, ὅπερ ἀγέσα πρὸς Ρωμαίων κέκληται, διώρυγα ὑπὸ γῆν κατεργάσασθαι, ἔνθεν τε πῦρ ἀνεῖναι, ὡς ἂν τῇ φλογὶ τὰ ξύλα φθειρόμενα τὸν χοῦν εἰς γῆν καταγάγωσι. ⁊ τὸ μὲν ἔργον ἐπέλεσε. πυρὰς δὲ προσανάψαντες τῷ σκοπῷ διημάρτανον, ἐκ ἔχοντος τοῦ πυρὸς διέξοδον, ὅθεν ἀὴρ ἐπιλαμβανόμενον δυνοιτο τῆς ὕλης περιδράξασθαι. ὡς δ' ἦν εἰς πᾶσαν ἀμηχανίαν ἦλθον, φέρεσι τινὶ θεότυκτον εἰκόνα, ἣν ἀνθρώπων μὴ χεῖρες ἐκ εἰργάσαντο, Αὐγάρῳ δὲ Χριστὸς ὁ Θεὸς, ἐπεὶ αὐτὸν ἐδεῖν ἐπόθει, πέπομφε. ταύτην τοίνυν τὴν παναγίαν εἰκόνα κατὰ τὴν εἰργασμένην σφίσιν εἰσαγαγόντες διώρυγα, ὕδατί τε ἐπικλύσαντες, ἀπ' αὐτοῦ κατὰ τῆς πυρᾶς καὶ τῶν ξύλων ἀφῆκαν· καὶ παραυτίκα τῆς θείας δυνάμεως τῇ πίστει τῶν δεδρακότων ἐπιφοιτησάσης, ὅπερ ἐκείνοις πρώην ἀδύνατον, ἐξηνύετο. παραυτίκα γὰρ εἰσεδέξατο πυρὶ φλόγα τὰ ξύλα, καὶ λόγῳ θᾶττον ἀπανθρακωθέντα τοῖς ὑπερτέροις μετεδίδοσαν, ἅπαντα τοῦ πυρὸς ἀμφιεννεμομένου.

Leo reverendissimus lector magnæ ecclesiæ regiæ Constantinopoleos dixit: Et ego indignus servus vester, cum descendissem ad Syriam cum regiis apocrisiariis, fui Edessæ, & sacram ac non manufactam iconiam vidi a fidelibus honorari pariter & adorari.

Λέων ὁ ἀλαβέσατος ἀναγνώστης τῆς μεγάλης ἐκκλησίας τῆς Βασιλίδος Κωνσταντινουπόλεως εἶπε· κἀγὼ ὁ ἀνάξιος ὑμῶν δοῦλος, ἡνίκα κατέβην εἰς Συρίαν μετὰ τῶν βασιλικῶν ἀποκρισιαρίων, ἐγενόμην ἐν Ἐδέσσῃ, καὶ τὴν ἱερὰν καὶ ἀχειροποίητον εἰκόνα τεθέαμαι ὑπὸ πιστῶν τιμωμένην τε καὶ προσκυνουμένην.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hesterno die reverendissimus hegumenus Maximini codicem paradisi amœnissimi Limonarii protulit, & lectus est: & reperimus & nos in bibliotheca exemplar ejusdem Limonarii incisa habens folia, in quibus de imaginibus scripta jacuerant.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος παλριάρχης εἶπε· κατὰ τὴν χθὲς ἡμέραν ἀλαβέσατος ἡγούμενος τῆς Μαξιμίνου τὸ Λειμωνάριον ἐξήνεγκε, καὶ ἀνεγνώσθη· καὶ εὑρομεν καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τὸ ἴσον τῆς αὐτῆς Λειμωναρίου, πεπληρωμένον ἔχον τὰ φύλλα, ἐν οἷς τὰ περὶ εἰκόνων ἐκειντο.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit: Sanctissime domine, indignus servus præsumam loqui coram sancta & sacra atque universali hac synodo. Propheticus sermo est, quia, *in operibus manuum suarum comprehensus est peccator*. Quod enim putabant adversus nos facere in pseudosyllogo illo collecti, hoc adversus eos factum est. Et quædam quidem inciderunt, quædam vero falsaverunt, ut manifestata veritate arguantur impietates eorum.

Χριστοφόρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς εἶπε· πανάγιε Δέσποτα, ὁ ἀνάξιος δοῦλος τολμήσω λαλῆσαι ἐπὶ τῆς ἁγίας ⁊ ἱερᾶς καὶ οἰκουμενικῆς ταύτης συνόδου. προφητικός λόγος ἐστί, ὅτι ἐν τοῖς ἔργοις τῶν χειρῶν αὐτοῦ συνελήφθη ὁ ἁμαρτωλός. ὃ γὰρ προσεδόκων καθ' ἡμῶν ποιεῖν ἐπὶ τῆς ψευδοσυλλόγου ἐκείνης συρραθέντες, τοῦτο καθ' ἑαυτῶν γέγονε. καὶ τὰ μὲν ἔκρυψαν, τὰ δὲ ἐφάλσαν· ἵνα τῆς ἀληθείας φανερουμένης ἐλεγχθῇ ἡ ἀσέβεια αὐτῶν.

Stephanus monachus & librorum custos dixit: Codex datus ab hegumeno Maximini, continens sermonem qui falsatus * est in altero codice qui est de iconis.

* invenitur etiam ab aliis interpretibus & maxime in textæ synodi codice falsatus.

Et legit idem Stephanus monachus & librorum custos.

Στέφανος μοναχὸς ⁊ βιβλιοφύλαξ εἶπε· Κῶδιξ ἐπιδοθεῖσα παρὰ τοῦ ἡγουμένου τοῦ Μαξιμίνου, περιέχουσα τὸν λόγον τὸν φαλσαθέντα εἰς τὸ ἄλλο βιβλίον τὸ περὶ εἰκόνων.

Καὶ ἀνέγνω ὁ αὐτὸς Στέφανος.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO V.

Ἐκ τῦ Λειμωναείυ.

Ἐλεγόν τινες τῶν γερόντων, ὅτι ἰῶτις ἔγκλειστος εἰς τὸ ὄρος τῶν ἐλαιῶν ἀγωνιστὴς πάνυ. ἐπολέμει δὲ αὐτὸν δαίμων τῆς πορνείας. Ὧν μιᾷ ἦν, ὡς ἐπέκειτο αὐτῷ σφοδρῶς, ἤρξατο ὁ γέρων ἀποδύρεσθαι, καὶ λέγειν τῷ δαίμονι· ἕως πότε οὐκ ἐνδίδως μοι; ἀπόστα λοιπὸν ἀπ' ἐμοῦ, σωεγήρασάς μοι. φαίνεται αὐτῷ ὁ δαίμων ὀφθαλμοφανῶς λέγων· ὄμοσόν μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις ὃ μέλλω σοι εἰπεῖν, καὶ ἀπέτι σε πολεμῶ. ὤμοσεν αὐτῷ ὁ γέρων· ὅτι μὰ τὸν ἐνοικοῦντα ἐν τοῖς ὑψίστοις, οὐκ εἴπω τινί, ἅπερ εἴπῃς μοι. τότε λέγει αὐτῷ ὁ δαίμων· μὴ προσκυνήσῃς ταύτῃ τῇ εἰκόνι, καὶ ἀπέτι σε πολεμῶ. εἶχε δὲ ἡ εἰκὼν ἐκτύπωμα τῆς δεσποίνης ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν τὴν Θεοτόκον, βαστάζουσαν τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν Χριστόν. λέγει ὁ ἔγκλειστος τῷ δαίμονι· ἄφες σκέψωμαι. τῇ δὲ ἐπαύριον δηλοῖ τῷ ἀββᾷ Θεοδώρῳ τῷ Αἰλιώτῃ οἰκοῦντι τότε ἐν τῇ Λαύρᾳ Φαρῶν, καὶ διηγεῖται αὐτῷ ἅπαντα. ὁ δὲ γέρων λέγει τῷ ἐγκλείστῳ· ὄντως ἀββᾶ ἐνεπαίχθης, ὅτε ὤμοσας τῷ δαίμονι. ὅλως καλῶς ἐποίησας ὑγιεπῶν. συμφέρει δέ σοι μὴ ἐᾶσαι ἐν τῇ πόλει ταύτῃ πορνεῖον, εἰς ὃ μὴ εἰσέρχῃ, ἢ ἵνα ἀρνήσῃ τὸ προσκυνεῖν τὸν κύριον ἡμῶν καὶ Θεὸν Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν μετὰ τῆς αὐτοῦ μητρός. στηρίξας οὖν αὐτὸν καὶ ἐνδυναμώσας πλείοσι λόγοις, ἀπῆλθεν εἰς τὸν ἴδιον τόπον αὐτοῦ. φαίνεται πάλιν ὁ δαίμων τῷ ἐγκλείστῳ, καὶ λέγει αὐτῷ· τί ἔνι κακόγερε; οὐκ ὤμοσάς μοι, ὅτι οὐδενὶ λέγεις; καὶ πῶς πάντα ἐξέπας τῷ ἐλθόντι πρός σε; λέγω σοι κακόγερε, ὡς ἐπίορκος ἔχεις κριθῆναι ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως. ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἔγκλειστος· ὅτι μὲν ὤμοσα, ὤμοσα. καὶ ὅτι ἐπιώρκησα, οἶδα. πλὴν τὸν δεσπότην καὶ ποιητὴν ἐπιώρκησα, σοῦ δὲ οὐ μὴ ἀκούσω.

Ex eodem Limonario.

Dicebant quidam seniorum, quia erat quidam inclusus in monte Oliveti decertator maximus: impugnabat autem eum dæmon fornicationis. Quadam ergo die cum ei valide immineret, cœpit senior lamentari & dicere dæmoni: Usquequo non parcis mihi? recede jam a me, consensisti mihi. Apparet autem ei dæmon evidenter dicens: Jura mihi, quod nemini dicas quod tibi dicturus sum, & te ulterius non impugnabo. Juravit ei senex, quia per eum qui habitat in excelsis, non dicam cuiquam quæ mihi dixeris. Tunc dixit ei dæmon: Ne adores hanc iconam, & te ultra non impugnabo. Habebat autem imago figurationem dominæ nostræ sanctæ Mariæ Dei genitricis portantis Dominum nostrum Jesum Christum. Dicit inclusus dæmonio: Sine tractem. In crastino autem indicat hoc abbati Theodoro Æliotæ, qui habitabat tunc in Laura Pharentium; & enarrat ei omnia. At vero senior incluso dixit: Abba vere illusus es, quia juraſti dæmonio: verumtamen bene feciſti hoc dicendo. Porro expedit tibi, ut non dimittas in hac civitate scortum, ad quod non ingrediaris, quam ut recuses adorare Dominum nostrum Jesum Christum cum matre ipsius. Confirmato ergo eo & confortato plurimis verbis, abibat ad proprium locum suum. Apparet iterum dæmon incluso, & dicit ei: Quid est male senex? nonne juraſti mihi quod nemini diceres? & quomodo cuncta dixisti venienti ad te? Dico tibi, male senex, ut perjurus judicaberis in die judicii. Respondit ei inclusus: Quia juravi quidem, juravi utique; & quia * perjuravi, scio: verum meum Dominum & factorem perjuravi; te tamen non audiam.

Eadem narratio jam superius posita est ad 4. H.

* pejeravi

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ Λειμωναείυ.

Διηγήσαντο ἡμῖν οἱ αὐτοὶ πατέρες καὶ τοῦτο λέγοντες· ὅτι ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις γυνή τις φιλόχριστος εἰς τὰ μέρη Ἀπαμείας φρέαρ ὤρυξε· καὶ πολλὰ δαπανήσασα, καὶ εἰς βάθος πολὺ καταβᾶσα, οὐχ εὗρεν ὕδωρ· καὶ ἐν ἀθυμίᾳ πολλῇ ὑπῆρχεν ἡ γυνὴ καὶ διὰ τὸν κόπον καὶ διὰ τὰς δαπάνας. Ἐν μιᾷ οὖν καὶ τοὺς ὕπνους θεωρεῖ ἡ γυνή τινα λέγοντα αὐτῇ πέμψον φέρε τὴν ὁμοίωσιν τοῦ ἀββᾶ Θεοδοσίου τοῦ εἰς τὸν Σκοπελον, καὶ τὸ ὕδωρ δί αὐτοῦ ὁ Θεὸς χαρίσεται. ἡ δὲ γυνὴ πέμψασα δύο ἀνθρώπους αὐτῆς, ἔλαβε τὴν εἰκόνα τοῦ ἁγίου· καὶ χαλασάσης αὐτὴν ἐν τῷ φρέατι, εὐθὺς καὶ παραχρῆμα τὸ ὕδωρ ἐξῆλθεν, ὥστε τὸ ἤμισυ τοῦ φρέατος πληρωθῆναι. ἔφερον οὖν ἡμῖν ἐκ τοῦ αὐτοῦ ὕδατος, καὶ ἐπίομεν, καὶ ἐδοξάσαμεν τὸν Θεὸν ἡμῶν.

De eodem Limonario.

Narraverunt mihi iidem patres & hoc dicentes: quia in his diebus mulier quædam Christi amatrix in finibus Apamiæ puteum fodit: & multa expendens, & multum laborem faciens, & in profundum multum descendens, non reperit aquam: & in defectione animi multa erat mulier & propter laborem & propter sumptus. Semel ergo in somnis videt mulier quemdam dicentem sibi: Mitte, fer similitudinem abbatis Theodosii, qui in Scopulo est; & aquam per eum Deus præbebit tibi. Mulier autem missis duobus hominibus suis, accepit iconam sancti; & deposita ea in puteum, statim & absque dilatione aqua exiit, ita ut medietas putei repleretur. Detulerunt ergo nobis ex eadem aqua, & bibimus, & glorificavimus Deum nostrum.

Τοῦ αὐτοῦ.

Διηγήσατο ἡμῖν Διονύσιος ὁ πρεσβύτερος τῆς ἐκκλησίας Ἀσκάλωνος περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ ἀναχωρητοῦ, λέγων· ὅτι οὗτος μέγας ἐν τῇ πα-

Item ejusdem.

Narravit nobis Dionysius presbyter ecclesiæ Ascaionis de abbate Joanne anachoreta, dicens: Quia hic magnus in præsenti generatione fuit homo, & ad * statum

* Gr. prolatum statu

ACTIO V

ANNO CHRISTI 787.

ſuum Deo beneplacentem hoc de eo miraculum aſſerebat. In ſpecu, inquiens, ſenex ſedebat in partibus Socchus poſſeſſionis, ab Hieroſolymis miliariis viginti ferme diſtantis. Imaginem autem habebat ſenex in ſpecu ſanctæ intemeratæ dominæ noſtræ Dei genitricis & ſemper virginis Mariæ, habentem in ulnis Chriſtum Dominum noſtrum. Quotieſcumque ergo volebat quoquam pergere, aut ad eremos longinquas, aut Hieroſolymam ad adorandam ſanctam crucem & ſancta loca, vel etiam in Sina monte oraturus, aut ad martyres, qui ab Hieroſolymis multis ſpatiis aberant (erat enim amicus martyrum oppido ſenex. Nam nunc quidem ad ſanctum Joannem Epheſum, nunc vero ad ſanctum Theodorum Euchaita, aut ad ſanctam Theclam Seleuciam pergebat, vel ad ſanctum Sergium Arapham) * perſtruebat candelam & ſuccendebat, ſicuti habebat conſuetudinem: & ad deprecationem ſtans ut iter ſibi dirigeretur, dicebat ad dominam, in imaginem ejus attendens: Sancta domina Dei genitrix, quoniam viam habeo longam ad ambulandum, multorum dierum ſpatium habentem, de candela tua curam habeto, & inextinguibilem eam ſecundum meum propoſitum cuſtodi. Ego enim adjutorium tuum comitem habens, vadam. Et his ad imaginem dictis abibat; & propoſito itinere completo revertebatur, aliquando quidem menſe uno, aliquando vero duobus vel tribus, nonnunquam quinque aut ſex moratus: & ſic inveniebat candelam ordinatam & ardentem, ut eam ad iter agendum egreſſus ſinebat: nunquamque illam a ſemetipſa extinctam vidit, neque a ſomno ſurgens, neque ab eremo rediens in ſpeluncam.

* præſtruebat

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Demonſtratum eſt, quod antiqua traditio ſit ſacrarum imaginum conſuetudo.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Jam ſatiati ſumus ex paternis teſtimoniis, & cognovimus, quia priſca traditio eſt venerabilium imaginum erectio. Sectatores igitur ſumus ſanctorum patrum.

Sancta ſynodus dixit: Sectatores & concordes.

Stephanus reverendiſſimus monachus dixit: Et alios codices habemus de cauſa ſacrarum imaginum uſque ad quindecim: & ut jubeas.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Repleti ſumus atque contenti.

Sancta ſynodus dixit: Satis eſt.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quoniam demonſtratum eſt in præcedenti lectione, quia ab Hebræis, & paganis, & Samaritis, ac Manichæis, atque Phantaſiaſtis accuſata eſt eccleſia propter venerabiles imagines, & omnes certificati ſumus, juſtum eſt etiam fratrem noſtrum & dilectum dominum Joannem, & loci ſervatorem apoſtolicarum orientis ſedium, audire: habet enim quamdam relationem inſinuantem, unde cœperit imaginum ſubverſio.

Sancta ſynodus dixit: Et quærimus, domine, audire de hoc.

ρούσῃ χλιᾷ γέγονεν ἄνθρωπος· ὁ καὶ πρὸς σύστασιν τῆς αὐτοῦ πρὸς Θεὸν εὐαρεστήσεως τοῦτο περὶ αὐτοῦ τὸ θαῦμα. Ἐν σπηλαίῳ, φησίν, ὁ γέρων ἐκάθητο εἰς τὰ μέρη Σοκχους του κτήματος ἀπὸ μιλίων μικρὸν πρὸς Ἱερουσάλυμα ἔχουσιν. εἰκόνα δὲ εἶχεν ὁ γέρων ἐν τῷ σπηλαίῳ τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, ἔχουσαν ἐν ἀγκάλαις Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. καθότι οὖν ἐβούλετο πώποτε ἀπελθεῖν ἢ εἰς ἐρήμους μακρὰς, ἢ εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ τῷ προσκυνῆσαι τὸν ἅγιον σταυρὸν καὶ τοὺς ἁγίους τόπους, ἢ καὶ εἰς τὸ Σινᾶ ὄρος προσεύξασθαι, ἢ ἐπὶ εἰς μάρτυρας ἀφεστῶτας Ἱεροσολύμων πολλοῖς διαστήμασιν· ἵνα γὰρ ἄγαν φιλομάρτυς ὁ γέρων· καὶ νῦν μὲν εἰς τὸν ἅγιον Ἰωάννην εἰς Ἔφεσον, νῦν δὲ εἰς τὸν ἅγιον Θεόδωρον εἰς Εὐχαΐτα, ἢ εἰς τὴν ἁγίαν Θέκλαν εἰς Σελεύκειαν, ἢ εἰς τὸν ἅγιον Σέργιον εἰς Ἄραφτα· ἐκαλλαζε τὴν κανδήλαν, καὶ ἦπτεν, ὡς εἶχε συνήθειαν. καὶ πρὸς ἱκεσίαν τοῦ τὴν πορείαν αὐτῷ κατευθῦναι, ἔλεγε πρὸς τὴν δέσποιναν, εἰς τὴν εἰκόνα αὐτῆς προσέχων· ἁγία δέσποινα θεοτόκε, ἐπειδὴ ὁδὸν ἔχω μακρὰν βαδίσαι, πολλῶν ἡμερῶν προθεσμίαν ἔχουσαν, τῆς κανδήλας σε φρόντισον, καὶ ἄσβεστον αὐτὴν κατὰ τὴν ἐμὴν πρόθεσιν φύλαξον. ἐγὼ γὰρ τὴν σὴν βοήθειαν συνοδοιπόρον ἔχων ἀπέρχομαι. καὶ τοῦτο πρὸς τὴν εἰκόνα φησὰς ἀπῆρχετο. καὶ τὴν προτεθεῖσαν πορείαν πληρῶν ὑπέστρεφε, ποτὲ μὲν διὰ μιᾶς, ποτὲ δὲ διὰ δύο καὶ τριῶν, ἔστι δὲ ὅτε καὶ διὰ πέντε ἕξ. καὶ ὅπως ἀφῆκε τὴν κανδήλαν ἐσκλασμένην ἢ ἄπτουσαν, καθάπερ αὐτὴν πρὸς ὁδοιπορίαν ἐξερχόμενος ἔασε· καὶ οὐδέποτε αὐτὴν ἀφ' ἑαυτῆς σβεσθεῖσαν ἑώρακεν, ὅτε ἐξ ὕπνου ἐγειρόμενος, οὔτε ἐξ ἐρήμου φοιτῶν εἰς τὸ σπήλαιον.

Βασίλειος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος· Ἀγκύρας εἶπεν· ἀπεδείχθη, ὡς ἀρχαιοπαράδοτός ἐστιν ἡ τῶν ἱερῶν εἰκόνων συνήθεια.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἤδη κεχορτάσθημεν ἐκ τῶν πατρικῶν χρησίων, καὶ ἐγνώκαμεν, ὅτι ἀρχαία παράδοσίς ἐστιν ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάστασις. ἀκόλουθοι οὖν ἐσμὲν ἁγίων πατέρων.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· ἀκόλουθοι καὶ σύμφωνοι.

Στέφανος ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς εἶπεν· καὶ ἑτέρας βίβλους ἔχομεν περὶ τῆς ὑποθέσεως τῶν ἱερῶν εἰκόνων ἕως τῶν δεκαπέντε· κατὰ τὸ κελεῦσαι.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· πεπληρώμεθα, καὶ κεκορέσμεθα.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν· κεκορέσμεθα.

Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐπειδήπερ ἀπεδείχθη ἐν τῇ προλαβούσῃ ἀναγνώσει, ὅτι ὑπὸ Ἑβραίων, καὶ Ἑλλήνων, καὶ Σαμαρειτῶν, Μανιχαίων καὶ Φαντασιαστῶν ἐνεκλήθη ἡ ἐκκλησία ἕνεκεν τῶν σεπτῶν εἰκόνων, καὶ πάντες πεπείσμεθα, δίκαιόν ἐστι καὶ τὸν ἀδελφὸν ἡμῶν καὶ ἀγαπητὸν κύριον Ἰωάννην τὸν τοποτηρητὴν τῶν ἀποστολικῶν τῆς ἀνατολῆς θρόνων ἐπακοῦσαι· ἔχει γάρτινα διήγησιν δηλοῦσαν, πόθεν ἤρξατο ἡ τῶν εἰκόνων καταστροφή.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπε· καὶ ζητοῦμεν, δέσποτα, ἀκοῦσαι περὶ τούτου.

Ἰωάν-

ANNO CHRISTI 787.

Ιωάννης ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων, ἀπὸ πιττακίου ἀνέγνω.

Βούλομαι ἐγὼ ὁ μέτριος καὶ πάντων ἔσχατος διηγήσασθαι μετὰ πάσης ἀληθείας ἐπὶ τῆς παρούσης ταύτης ἁγίας ὑμῶν καὶ ἱερᾶς συνόδου, ὅπως, καὶ πότε, καὶ ὅθεν ἔσχε τὴν ἀρχὴν ἡ κακίστη καὶ θεοστυγὴς αὕτη τῶν χριστιανοκατηγόρων καὶ Εἰκονοκλαστῶν αἵρεσις. συντομίᾳ δὲ χρήσασθαι λόγου προαιρούμενος, διὰ χάρτου ἔκρινα καλὸν ποιήσασθαι τὴν ἐξήγησιν, ὡς ἂν μηδένα με τῆς ἀληθείας λάθοι. τοῦ τῶν ἀθέων Ἀράβων τεθνηκότος τυράννου, ἤτοι συμβούλου (Σελεμὰν δὲ ἦν οὗτος τοὔνομα)· διεδέξατο τοῦτον Οὔμαρος. ὃς ἐπιβὰς τῆς ἀρχῆς, B εὐθὺς μετεπεμψάμενος ἀπέστρεψε τὸν ἀνάσκαφον Μασαλμὰν ἀπὸ τῆς γῆς ταύτης πολέμιον ὄντα ἐνσμένη· ὃς τῇ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χάριτι, καὶ τῆς αὐτὸν τεκούσης παναγίας θεοτόκου, μετ' αἰσχύνης καὶ ἀπωλείας τοῦ οἰκείου τῶν Σαῤῥακηνῶν στρατεύματος ὑπέστρεψεν εἰς Συρίαν, ἀνύσας ὧν ἤλπισεν οὐδέν. τελευτήσαντος δὲ τοῦ Οὐμάρου, τοῦτον διαδέχεται Εζίδος, ἀνὴρ κοῦφός τις καὶ ἀπαράφορος. ἦν δέ τις ἐν τῇ Τιβεριάδι προηγέτης τῶν παρανόμων Εβραίων, φαρμακομάντις, δαιμόνων ψυχοβλαβῶν ὄργανον, ὀνομαζόμενος Τεσσαρακοντάπηχυς, δυσμενὴς ἐχθρὸς τῆς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ· C ὃς μεμαθηκὼς τὴν τοῦ κρατοῦντος Εζίδου κουφότητα, καὶ δὴ τούτῳ προσελθὼν ὁ παμπόνηρος οὗτος Εβραῖος, ἐπεχείρει μαντεύεσθαί τινα καὶ προλέγειν αὐτῷ. ὡς οὖν ἐκ τούτων εὐπαράδεκτος ἐγεγόνει καὶ εὐπαῤῥησίαστος τῷ τυράννῳ, ἔφη· θέλω πρωτοσύμβουλε, εὐνοίᾳ τῇ πρός σε διακείμενος, ὑποθέσθαι σοι τρόπον τινὰ εὐχερῶς καὶ ῥᾳδίως ἀνυσθησόμενον, δι' οὗ σοι προστεθήσεται ζωῆς μῆκος, καὶ διαμενεῖς χρόνους τριάκοντα ἐν τῇδε σου τῇ ἀρχῇ, εἰ εἰς ἔργον ἀγάγοις τοὺς λόγους μου. ὁ δὲ ἄφρων ἐκεῖνος τύραννος κεπφωθεὶς τὸν νοῦν ἐφέσει μακροβιώσεως· ἦν γὰρ φιλοτρυφητὴς καὶ ἀκόλαστος· ἀπεκρίνατο, ὅτιγε ὅσα ἂν ὑπόθῃ μοι, ἑτοίμως ποιῶ. καὶ ἐὰν τύχω D [* al. τοῦ ἀπρακτεῖν.] πρακτέος, μεγίσταις ἀμείψομαί σε τιμαῖς. ὁ δὲ φαρμακομάντις Εβραῖος φησὶ πρὸς αὐτόν· κέλευσον εὐθέως πάσης ἄτερ ἀναβολῆς καὶ ὑπερθέσεως γράψαι κατὰ πᾶσαν σου τὴν ἀρχὴν ἐγκύκλιον ἐπιστολήν, ὥστε πᾶσαν εἰκονικὴν διαζωγράφησιν εἴτε ἐν σανίσιν, εἴτε διὰ μουσείων ἐν τοίχοις, εἴτε ἐν σκεύεσιν ἱεροῖς, καὶ ἐνδυτοῖς θυσιαστηρίων, καὶ ὅσα τοιαῦτα εὑρίσκεται ἐν πάσαις ταῖς τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαις, ἀφανίσαι, καὶ τέλος καταλῦσαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐν ταῖς ἀγοραῖς πόλεων κατὰ κόσμον εἰσὶ καὶ εὐπρέπειαν οἰαδήποτε ὁμοιώματα. σατανικῷ δὲ κακουργήματι κινούμενος ὁ ψευδομάντις προσέθηκε, πᾶν ὁμοίωμα, E ἀνυφόρατον δεῖξαι τὴν πρὸς ἡμᾶς ἔχθραν μηχανώμενος. ὁ δὲ ἀλιτήριος τύραννος τούτῳ κουφότητι πεισθεὶς, ἀποστείλας καθεῖλεν ἀπὸ πάσης ἐπαρχίας τῆς ὑπ' αὐτὸν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ λοιπὰ ὁμοιώματα. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ ἀπεκόσμησε τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ φαρμακοῦ Εβραίου ἀφειδῶς τὰς ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ, πρὸ τοῦ φθάσαι ἐν τῇ γῇ ταύτῃ τὸ κακόν. φευγόντων δὲ τῶν θεοφιλεστάτων Χριστιανῶν, τοῦ μὴ ταῖς οἰκείαις χερσὶ καταστρέψαι τὰς ἁγίας εἰκόνας, Εβραίους θεοστυγεῖς, καὶ

ACTIO V

A Joannes reverendissimus monachus & loci servator orientalium pontificum, a pittacio legit.

Volo ego humilis & cunctorum novissimus ostendere cum omni veritate coram præsenti ac sancta vestra & sacra synodo, qualiter & quando & unde habuerit initium pessima & Deo exosa hæc Christianos accusantium & imagines confringentium hæresis: compendio dumtaxat sermonis uti procurans, per chartam judicavi bonum fieri narrationem, quatenus nil me veritatis lateat. Arabum itaque, qui sine Deo sunt, mortuo tyranno, id est, consiliario (Seleman autem erat hujus nomen) ei successit B Umarus: qui ad principatum ascendens, mox accersiens pepulit * e fossa projectum Masalmam a terra hac, cum esset hostis insanissimus: qui magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi gratia, & sanctissimæ Dei genitricis quæ illum peperit, cum confusione multa & perditione propriæ Sarracenorum militiæ reversus est Syriam, nil eorum quæ sperabat, adeptus. Mortuo autem Umaro subrogatus est Ezidus, vir quidam levis & mobilis. Erat autem Tiberiade ductor quidam prævaricatorum Hebræorum, veneficus divinus, dæmonum animas lædentium organum, cognominatus Sarantapechys, impius inimicus ecclesiæ Dei C Qui videlicet nequissimus Hebræus cum didicisset imperantis Ezidi levitatem, accessit ad eum, & cœpit divinare quædam & prædicere ei. Ex quo igitur factum est, ut acceptus tyranno & gratus efficeretur: Volo inquit, prime * consiliarie, pro symbolo benevolentiæ qua circa te flagro, dictare tibi modum quemdam, per quem facilius ac celerius adipisci possis, ut addatur tibi vitæ longitudo, & permaneas annis triginta in hoc principatu tuo, si tamen in opus perduxeris verba mea. At insipiens ille tyrannus, mente obtusus aviditate longævitatis (erat enim amator deliciarum & * petulans) respondit: Quia quæcumque di- D ctaveris, paratissime facio: & si voti compos extitero, maximis te honoribus recompensando locupletabo. At vero veneficus atque divinus Hebræus ait ad eum: Justo statim absque omni dilatione vel induciis scribi per omnem principatum tuum encyclycam epistolam, ut omnem imaginalem picturam sive in tabulis, sive per musiva in parietibus, sive in vasis sacris & vestibus altarium, & quotquot hujuscemodi reperiuntur in cunctis Christianorum ecclesiis, * exterminare ac perfecte deponere: nec non & quotquot in foris civitatum ad ornatum sunt & decorem in quacumque similitudine. Quin satanæ maligna operatio- E ne motus fallus divinus addidit, omnem similitudinem: * argumentatus hoc, ut importabilem ostenderet inimicitiam quam contra nos habebat. Ast tyrannus deceptione captus, huic levitate usus obsecundavit: & mittens deposuit ab omni provincia quæ sub ipso erat, sanctas imagines, & residuas similitudines: & hoc modo non parcens deturpavit ecclesias Dei per veneficum Hebræum sub potestate sua sitas, antequam perveniret malum ad terram istam. Porro fugientibus Deo amabilibus Christianis, ne propriis manibus subverterent

* Gr. e fossa projiciendum

* Anast. verb. sic etiam vocat appellans regem Sarracenorum.

* petulcus

* extermineat, ac deponant.

* Gr. callide, ut nullam suspicionem suæ contra nos inimicitiæ daret.

ACTIO V.

ANNO CHRISTI 787.

rent sanctas imagines, Hebræos Deo odibiles, & vilissimos Arabes angariabant, qui ad hoc missi erant Amiræi: sicque incendebant venerabiles iconas, & domos ecclesiarum modo quidem linientes, modo autem eradentes. Quibus auditis pseudoepiscopus Nacoliæ, & hi qui circa ipsum erant, imitati sunt iniquos videlicet Judæos & impios Arabes, injuriam inferentes ecclesiis Dei. Justum autem judico sacro vestro intimare auditui, qualem miser ille finem & veneficus Hebræus susceperit. Cum enim hoc egisset symbulus Ezidus, non plusquam duobus annis & dimidio vivens defunctus est, & perrexit in ignem æternum. Et imagines quidem in antiquo statu suo & honore restitutæ sunt. Porro hujus filius Ulidus nomine indignatus, tamquam homicidam sui patris veneficum turpissima morte interfici jussit, digna pro facto falsæ divinationis suæ portantem.

Sanctissimus episcopus Messanæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, cum Sarracenorum symbulus imagines subverteret.

Sabbas reverendissimus monachus & hegumenus monasterii Studii dixit: Domine, & nos indigni servi sanctitatis tuæ expetimus, ut sacræ imagines restituantur in locis suis juxta priorem consuetudinem, & ut litanias celebrent pii Christiani cum illis.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quid dicitis, venerabiles fratres?

Sancta synodus dixit: Et nos omnes consentimus.

Petrus Deo amabilis archipresbyter & loci servator sanctissimi papæ senioris Romæ legit ex pittacio.

Tarasio sanctissimo Constantinopoleos novæ Romæ patriarchæ, atque omni sanctæ huic & universali synodo Petrus archipresbyter sanctissimæ ecclesiæ sancti ac laudabilis apostoli Petri, & Petrus presbyter & hegumenus monasterii sancti Sabbæ, ambo loci servatores Hadriani papæ senioris Romæ: Justum arbitramur, ut secundum pronuntiationem omnium nostrum, imo juxta antiquam traditionem catholicæ ecclesiæ, sicuti omnes sancti patres edocent nos, veniat in medio nostrum colenda imago, & hanc salutemus: & quemadmodum placuerit vobis, sacerdotes, pronuntiare super hoc. Et aliud capitulum suggerimus, ut omnes conscriptiones, quæ contra venerabiles imagines factæ sunt, cum anathemate deleantur, vel igni tradantur: & de hoc petimus pronuntiari, ut videtur sacræ synodo.

Sancta synodus dixit: Veniat, fiat.

Petrus Deo amabilis archipresbyter & loci servator sanctissimi papæ senioris Romæ dixit: Si jubet sancta vestra synodus, ponatur crastino venerabilis imago, & omnes salutemus eam.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat.

Joannes reverendissimus monachus presbyter & loci servator orientalium pontifi-

οἰκτροὺς Ἄραβας ἠγγάρευον οἱ εἰς τοῦτο ἀποσταλέντες Ἀμηραῖοι· καὶ οὕτως ἔκαιον τὰς σεπτὰς εἰκόνας, καὶ τοὺς οἴκους τῶν ἐκκλησιῶν πῆ μὲν κατέχριον, πῆ δὲ κατέξεον. τούτων ἀκηκοὼς ὁ ψευδεπίσκοπος Νακωλείας, καὶ οἱ κατ' αὐτὸν, ἐμιμήσαντο τοὺς παρανόμους Ἰουδαίους, καὶ τοὺς ἀσεβεῖς Ἄραβας, καὶ ἐνύβρισαν τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ. ἄξιον δὲ κρίνω τῆς ἱερᾶς ὑμῶν ἀκοῆς καὶ οἷον ἐδέξατο τέλος ὁ ἄθλιός τε καὶ δείλαιος ἐκεῖνος καὶ φαρμακὸς Ἑβραῖος. ὡς γὰρ τοῦτο δράσας ὁ σύμβουλος Ἐζίδος, οὐ πλείω τῶν δύο ἥμισυ χρόνων βιώσας ἀπέθανε, καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ, * αἱ μὲν εἰκόνες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ ἱδρύσει καὶ τιμῇ κατέστησαν· ὁ δὲ τούτου υἱὸς Οὐλιδος τοὔνομα, ἀγανακτήσας, ὡς φονέα τοῦ ἰδίου πατρὸς τὸν φαρμακὸν αἰσχίστῳ θανάτῳ ἀναιρεθῆναι ἐκέλευσεν, ἄξια τἀπίχειρα τῆς ψευδομαντείας αὐτοῦ κομισάμενον.

* Forte, καὶ μὲν. H.

Ὁ ἁγιώτατος ἐπίσκοπος Μεσσήνης εἶπε· κἀγὼ παιδίον ἤμην ἐν Συρίᾳ, ὁπηνίκα ὁ τῶν Σαρρακηνῶν σύμβουλος τὰς εἰκόνας κατέστρεφεν.

Σάββας ὁ εὐλαβέστατος μοναχὸς καὶ ἡγούμενος Στουδίου εἶπε· δέσποτα καὶ ἡμεῖς οἱ ἀνάξιοι δοῦλοι τῆς ἁγιωσύνης ὑμῶν ἐξαιτούμεθα, ἵνα αἱ ἱεραὶ εἰκόνες κατασταθῶσιν ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν κατὰ τὴν προτέραν συνήθειαν, καὶ ἵνα λιτανεύωσιν οἱ εὐσεβεῖς Χριστιανοὶ μετ' αὐτῶν.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπε· τί λέγετε τίμιοι ἀδελφοί;

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· καὶ ἡμεῖς πάντες συναινοῦμεν.

Πέτρος ὁ ἁγιώτατος πρωτοπρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀνέγνω ἀπὸ πιττακίου.

Ταρασίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, * καὶ (οἰκουμενικῷ) πατριάρχῃ, καὶ πάσῃ τῇ ἁγίᾳ ταύτῃ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ Πέτρος πρωτοπρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Πέτρος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἀμφότεροι τοποτηρηταὶ Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης. Δίκαιον ἡγούμεθα, ἵνα κατὰ τὴν ἐκφώνησιν πάντων ἡμῶν, μᾶλλον δὲ κατὰ τὴν ἀρχαίαν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καθὼς πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες διδάσκουσιν ἡμᾶς, ἔλθῃ ἐν μέσῳ ἡμῶν σεβασμία εἰκὼν, καὶ ταύτην ἀσπασώμεθα· καὶ ὡς παρίσταται ὑμῖν ἱερεῖς, ἐκφωνήσατε περὶ τούτου. καὶ ἕτερον δὲ κεφάλαιον ἀναφέρομεν, ἵνα πάντα τὰ συγγράμματα τὰ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γενόμενα, μετὰ ἀναθεματισμοῦ ἐξαλειφθῶσιν, ἢ τῷ πυρὶ παραδοθῶσι. καὶ περὶ τούτου αἰτοῦμεν ἐκφωνηθῆναι, ὡς δοκεῖ τῇ ἱερᾷ συνόδῳ.

* Adnotatio Gr. Scholiastæ τὴν λέξιν ταύτην ὁ ἀρχαῖος ἑρμηνεὺς Ἀναστάσιος οὐκ ἀνέγνω· ἔοικε δὲ παρεμβεβλῆσθαι.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπεν· ἐλθέτω, γενέσθω.

Πέτρος ὁ θεοφιλέστατος πρωτοπρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ ἁγιωτάτου πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης εἶπεν· εἰ κελεύει ἡ ἁγία σύνοδος, τεθήτω ἀπὸ τῆς αὔριον σεπτὴ εἰκὼν, καὶ πάντες ἀσπασώμεθα αὐτήν.

Ἡ ἁγία σύνοδος εἶπε· γενέσθω, γενέσθω.

Ἰωάννης ὁ εὐλαβέστατος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῶν ἀνατολικῶν ἀρχιερέων εἶπεν· εὐλογητὸς

ANNO CHRISTI 787.

τὸς ὁ Θεὸς ὁ δοξάσας τὴν φιλόχριστον Νικαέων πόλιν ἐν ταῖς ἡμέραις Κωνσταντίνε καὶ Εἰρήνης τῶν φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ ἀναδείξας αὐτὴν διπλῆς χάριτος ἀξίαν. τὴν πίστιν πρῶτον ὧδε Χριστὸς ἐφάνωσε, νῦν δὲ διὰ τῆς ἁγίας συνόδου ταύτης τὰ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ σύμβολα πᾶσιν ἐφανέρωσε. Ἄρειος ὁ δύσφημος ἐνταῦθα καθηρέθη· τῶν θεοστυγῶν εἰκονοκλαστῶν ἡ αἵρεσις ἐνταῦθα ἠφανίσθη. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ λέγων διὰ τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰωάννου· ἐγώ εἰμι τὸ ἄλφα καὶ τὸ ω μέγα. Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ὁ κατ' ἀρχὰς ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ τέλει τὴν ὀρθόδοξον πίστιν κραταίνας.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε, κατὰ ἕνα ἕκαστον στίχον ἐκ τρίτης ἐκφωνῆσα· τῶν θεοφθόγγων πατέρων αἱ διδασκαλίαι ἡμᾶς διωρθώσαντο. ἐξ αὐτῶν ἀρυσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐστομώθημεν. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες τὸ ψεῦδος ἀπεδιώξαμεν. παρ' αὐτῶν διδαχθέντες τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. παρ' αὐτῶν ὁδηγηθέντες τὴν κατὰ τιμὴν προσκύνησιν αὐταῖς ἀπονέμομεν. πατέρες κηρύττουσι, τέκνα ὑπακοῆς ἐσμεν, καὶ ἐγκαυχώμεθα ἐν προσώπῳ μηξοὸς τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ ὅπως φρονοῦντες πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν. ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς τὸς προσθέντας τι, ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς ἁγίας ἐκκλησίας, ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα. ἡμεῖς τὴν εἰσαχθεῖσαν καινοτομίαν τῶν χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τοὺς μὴ ὅπως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς χριστιανοκατηγόροις, ἤτοι τοῖς εἰκονοκλάσταις ἀνάθεμα. Τοῖς λαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις, τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς εἰκόνας εἴδωλα ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς ταῖς εἰκόσιν οἱ Χριστιανοὶ προσῆλθον, ἀνάθεμα. τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἴδωλά ποτε δεδέχθαι, ἀνάθεμα.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων.

Κωνσταντίνε καὶ Εἰρήνης μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πολλὰ τὰ ἔτη.

Εἰρηνοποιῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη.

Τὰς καθαιρέτους τῆς προσφυομένης καινοφωνίας κύριε κράτυνον.

Εὐσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτοῖς.

cum dixit: Benedictus Deus, qui glorificavit amatricem Christi Nicænsium hanc civitatem in diebus Constantini & Irenæ amatorum Christi imperatorum. Benedictus Deus qui exhibuit eam duplici gratia dignam. Fidem prius hic Christus expressius explanavit: nunc autem per sanctam synodum hanc dispensationis suæ symbola omnibus manifestavit. Arius infamis hic est depositus: Deo perosorum imaginum confringentium hæresis hic exterminata est. Benedictus Deus qui dicit per sanctum apostolum Joannem: *Ego sum Alpha & Omega*. Benedictus Deus, qui hic in primis & in fine fidem orthodoxam confirmavit. Apoc. 1. & 22.

Sancta synodus exclamavit, per unumquemque versum ter pronuntians: Divinitus sonantium patrum doctrinæ nos correxerunt: ex ipsis haurientes veritatem potati sumus: eos sequentes, mendacium persecuti sumus. Ab eis edocti venerabiles imagines salutamus. Ab eis ducti adorationem quæ per honorem fit, eis impendimus. Patres prædicant: filii obedientes sumus, & * congratulamur in facie matris traditioni ecclesiæ catholicæ. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines salutamus. Qui sic se non habent, anathema sint. Qui ita non sentiunt, procul ab ecclesia propellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur: Nos jura patrum conservamus. Nos eos qui addunt vel auferunt ex catholica ecclesia, anathematizamus. Nos venerabiles iconas salutamus. Superinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos eos qui sic se non habent, anathemati submittimus. Christianos accusantibus, id est, imagines confringentibus anathema. His qui assumunt dicta sanctæ scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema. His qui non salutant sanctas ac venerabiles imagines, anathema. His qui appellant sacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quod veluti ad Deos Christiani ad iconas accedant, anathema. His qui communicant scienter injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema. His qui dicunt, quod excepto Christo Deo nostro alius eruerit nos ab idolis, anathema. His qui audent dicere catholicam ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema.

* Gr. gloriamur in f. m. traditione e. c.

Multos annos imperatorum.

Constantini & Irenæ magnorum principum & imperatorum multos annos.

Pacificorum imperatorum multos annos.

Depositores novitatis, quæ pridem facta est, Domine, conforta.

Piam da, Domine, vitam eis.

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO SEXTA.

ΠΡΑΞΙΣ ΕΚΤΗ.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus, anno octavo consulatus eorum, * tertio Nonas Octobrias, indictione undecima.

* pridie Nonas, *al.*

Conveniente sancta & universali synodo, quæ per divinam gratiam & piam sanctionem eorumdem divinitus corroboratorum imperatorum congregata est in Nicæensium clara metropoli Bithynicnsium provinciæ: id est, Petro reverendissimo archipresbytero sanctæ Romanæ ecclesiæ sancti apostoli Petri, & Petro reverendissimo presbytero, monacho & hegumeno venerabilis monasterii sanctæ Sabbæ Romæ siti, tenentibus vices apostolicæ sedis almi & sanctissimi archiepiscopi senioris Romæ Hadriani; & Tarasio almo & sanctissimo archiepiscopo magni nominis Constantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendissimis presbyteris monachis, & vicariis apostolicarum sedium orientalis diœceseos.

Residentibus quoque ante sacratissimum ambonem templi sanctissimæ ac magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia: præsentibus & audientibus glorioſissimis & magnificentissimis judicibus, id est, Petrona laudabilissimo exconsule patricio, & comite Deo conservandi imperialis obsequii; & tota sancta synodo secundum ordinem qui præscriptus est in prima actione: præsentibus etiam Deo amabilibus archimandritis & hegumenis, atque omni monachica plenitudine; propositis sanctis & intemeratis Dei evangeliis,

* Leo

* Leontius inclytus a secretis dixit: Novit sancta & beata synodus, qualiter in præceptis conventu diversa dicta * legerimus divinitus insequendorum hæreticorum, qui accusavorunt sanctam & immaculatam Christianorum ecclesiam ad * erigendas sacras imagines. Hodie autem præ manibus habemus eorumdem Christianos accusantium blasphemiam in scriptis, id est, absurdam & evertendam atque per se redarguendam definitionem pseudosyllogi, in omnibus consonantem impiæ opinioni Deo odibilium hæreticorum: sed & artificiosam & efficacissimam ejus refutationem, quam Spiritus Sanctus liquido præbuit: (oportebat enim eam divulgari sapientibus * affatibus, & discerpi fortibus refutationibus) quam & subjicimus ad quod placuerit.

* *al.* digesserunt

* *Gr.* ob erectionem sacrarum imaginum.

* *Gr.* contradictionibus

Sancta synodus dixit: Legatur.

Joannes Deo amabilis diaconus sanctissimæ magnæ ecclesiæ Constantinopoleos, & cancellarius, legit.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. Βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ θεοσέπτου μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπαλείας, πρὸ δύο νωνῶν Ὀκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ια΄.

Συνελθόντος τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ εὐσεβῆ θέσπισμα τῶν αὐτῶν θεοκυρώτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας. τυπέσι, Πέτρῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ πρωτοπρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ρωμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ Πέτρῳ τῷ εὐλαβεστάτῳ πρεσβυτέρῳ, μοναχῷ καὶ ἡγουμένῳ τῆς κατὰ Ρώμην ἁγίας μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Ἀδριανοῦ. Ταρασίου τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν εὐλαβεστάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ ἱστοτηρητῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως.

Καθεζομένων τε πρὸ τοῦ ἱερωτάτου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας, συμπαρόντων καὶ ἀκουσμένων τῶν ἐνδοξοτάτων καὶ μεγαλοπρεπεστάτων ἀρχόντων, τουτέστι Πετρώνα τοῦ παυσαφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀφικίου, καὶ πάσης τῆς ἁγίας συνόδου κατὰ τάξιν τοῦ προτεταγμένου ἐν τῇ πρώτῃ πράξει· παρόντων καὶ τῶν θεοφιλεστάτων ἀρχιμανδριτῶν τε καὶ ἡγουμένων, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ πληρώματος. προκειμένων τῶν ἁγίων καὶ ἀχράντων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

Λέων ὁ ἐνδοξότατος ἀσηκρῆτις εἶπεν· ἐπίσταται ἡ ἁγία καὶ μακαρία σύνοδος, ὡς τῇ προλαβούσῃ συνελεύσει διάφορα ῥήσεις διεξήλθομεν τῶν θεομάτων αἱρετικῶν, τῶν αἰτιασαμένων τοῦ ἁγίαν καὶ ἀμώμητον τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν ἐπὶ τῇ ἀνασκευάσει τῶν ἱερῶν εἰκόνων. σήμερον δὲ μὴ χεῖρας ἔχομεν αὐτῶν τῶν χριστιανοκατηγόρων τοῦ ἐγγραφον βλασφημίαν, ἤγουν τὸν ἀλλόκοτον καὶ ἀνάξεπτον καὶ αὐτέλεγκτον ὅρον τοῦ ψευδοσυλλόγου, ἐν πᾶσι συμφέρουσαν τῇ δυσφημίᾳ τῶν θεοσυγῶν αἱρετικῶν. ἃ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοῦ ἔντεχνον καὶ δραστικώτατον αὐτοῦ ἀναιρετικοῦ, ὧν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παρέσχετο· ἔδει γὰρ αὐτὸν θριαμβεύθηναι σοφαῖς ἀντιῤῥήσεσι, καὶ σπαραχθῆναι ἰσχυραῖς ἀναλύσεσιν· ὧν καὶ ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ παρισάμενον.

Ἡ ἁγία συνόδος εἶπεν. ἀναγνωσθήτω.

Ἰωάννης διάκονος καὶ * σακελλάριος ἀνέγνω.

* L. καγκελλάριος

ANNO CHRISTI 787.

ΑΝΑΣΚΕΥΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΤΘΕΝΤΟΣ ϗ ψευδῶς ὀνομασθέντος ὅρου παρὰ τῆς ἀθροισθείσης πλήθους τῶν χριστιανοκατηγόρων.

REFUTATIO EJUS QUÆ resarcinata & fallaciter nominata est definitio a congregata turba eorum qui Christianos accusant.

ACTIO VI.

ΤΟΜΟΣ ἀ.

TOMUS PRIMUS.

ΦΙΛΟΝ ἀεί πως τῷ μισανθρώπῳ δαίμονι χωρίζειν ἀπὸ Θεοῦ τὸν κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἄνθρωπον, ϗ πολυχρονίοις ἀπάταις διασφάλλειν. ϗ ἐοικὸς αὐτῷ περισπουδαστέρου, ἢ τῆς εὐσεβείας κατηγωνίσασθαι, ϗ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης ἀνασοβεῖν τὴν κατάστασιν. ὃ δὴ ϗ ἐπὶ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων ἐπεδείξατο διά συμμορίας τινός, ἐν ᾗ οἱ ἀθροισθέντες ἴδης ὑποκειμένης ἐκθέσεως εὐσηγητοὶ γεγόνασι, ϗ ἑβδόμῳ σιώδου ψευδῶς ἑαυτοῖς ἐπεφήμισαν, τὸ ἁπλοῦν ϗ ἔγνωσμένον πᾶσι τὸ κατὰ τῶν εἰδώλων μῖσος οἱονεί ὡς ἐν ἀγκίστρῳ δέλεαρ προβαλλόμενοι, ϗ τὸ αὐτῶν μῖσος ἀντιπαραθέντες πρὸς τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις, τοὺς ἁπλουστέρους σωήρπασαν. ϗ τὴν παλαιοπάτητον ϗ διεφθαρμένην φωνὴν, τὴν εἰδωλολατρείαν λέγω, ἀναχαλκεύσαντες, δι' ἧς οἱ τῷ διαβόλῳ ϗ ταῖς πονηραῖς αὐτοῦ δυνάμεσι διὰ δαιμονικῶν ἀγαλμάτων, ϗ τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα λατρεύσαντες, δικαίως εἰδωλολάτραι ὀνομάζεσθαι κεκατεδικάσθησαν· τὸ * βασίλειον ἱεράτευμα ϗ ἔθνος ἅγιον, τοῖς ἐνδεδυμένοις Χριστὸν, ϗ τῇ χάριτι αὐτοῦ ἀπαλλαγεῖσι τῶν εἰδώλων, ϗ τῆς πλάνης αὐτῶν ἀνασωθεῖσι προσρίψαι ἐπειράθησαν. εἴθε δίκην ἀμβλωθριδίων ἀθύρων τυχόντα τὰ ῥήματα αὐτῶν διεφθάρησαν, ὡς ἂν τῇ ἐκκλησίᾳ γρώμενα μιάσματι. ἀλλ' ἐπειδὴ ληρωδηθέντα ὑπό τινων ἐγαλακτοξοφήθησαν, ἐ μὴν δὲ εἰς τελείαν ἡλικίαν κατέλιπον, ταῦτα ἀνελεῖν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ἀναγκαῖόν ἐστιν. ἀλλ' ἡγείσθω Χριστὸς ὁ ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν, ὁ φωτίζων πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τὸν κόσμον, ὁ μόνος νοῦς πάντων εὐσεβῶς νοούντων ϗ νομίμων, ϗ λόγος πάντων λεγόντων ϗ λεγομένων, ϗ πᾶσι πάντα ϗ ὢν ϗ γινόμενος· ὁ διδοὺς γλῶσσαν παιδείας τοῦ γνῶναι, λυσίκα δεῖ εἰπεῖν λόγον. ἡ δήλωσις γὰρ τῶν λόγων αὐτοῦ φωτιεῖ ϗ σωνετιεῖ νηπίους· ὅπως τὸ ψεῦδος ἐξελαθεὶν, ϗ ἡ ἀλήθεια ἐπεισέλθῃ πᾶσι πλανωγῶς ϗ φαιδρῶς διαλάμπουσα· ἵνα οἱ εὐσεβείας ζηλωταὶ ἐπισπασάμενοι, μεμνημένοι τοῦ θείου ἀποστόλου εἰπόντος· οὐαί μοί ἐστιν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι· σωηγορεῖν ϗ ὑπερασπίζεσθαι πίστης, ϗ ἀπελέγχειν τὸ ψεῦδος, ϗ λεθοβολεῖν τῇ σφενδόνῃ τοῦ πνεύματος ὀφειλέται εἰσίν. ὅθεν γραφικῶς ϗ παῤῥησιαστικῶς τε ϗ συλλογιστικῶς ἐλθόντες εἰς ἔποψίαν τῶν φλυαρησάντων, κατὰ τὸν Φινεὲς τῷ σειρομάστῃ τοῦ πνεύματος, τῇ μιᾷ πληγῇ τοῦ ἐλέγχου ῥᾳδίως τοὺς κατὰ τὴν ἀσέβειαν ταύτην ἀλλήλοις συμπεπλεγμένους σωεκκεντήσειαν, ϗ ψευδηγόρους διὰ ἀποδείξεως ἐναργοῦς πᾶσι τὰς γλώσσας αὐτῶν πᾶσι γνωρίσειαν, ὡς ἐπαρθείσας κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ϗ κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ, ϗ ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος τῆς αὐτοῦ ἐνανθρωπήσεως λελαληκυίας. εἶτα τε διαῤῥήξαντες τοὺς δεσμοὺς αὐτῶν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύ-

GRatum est semper odienti homines dæmoni tam a Deo separare, quam multiplicibus fallere seductionibus hominem qui ad imaginem Dei factus est : & nil ei magis solicitudini & studio est, quam pietati resistere, & ecclesiasticæ pacis concutere ordinem. Quod etiam & in temporibus nostris ostendit per conciliabulum quoddam, in quo qui congregati sunt subjectæ * materiæ suasores sunt effecti, & septimum semet diffamaverunt esse concilium, simplex & cunctis agnitum quod est adversus idola odium, veluti quamdam in hamo seductoriam escam objicientes, * execramentum suum e contrario proponentes contra imaginales figuras, subripuere simpliciores : & antiquissimam illam & corruptam vocem, idolorum videlicet culturam, iterum fabricantes, per quam ii qui diabolo & malignis ejus virtutibus per dæmoniaca simulacra, & creaturæ potius quam creatori servierunt, juste idololatræ decreti sunt nominari : ques & iis qui Christum induerunt, & gratia ejus ab idolis liberati, atque ab eorum errore salvati, regale sacerdotium & gens sancta * effecti, comparare atque conferre conati sunt : sed utinam more imperfectorum abortivorum mox nata verba eorum * corrumperentur, priusquam in ecclesia talia essent effecta contagia. Verum quia cum inepta essent, a quibusdam lacte nutrita sunt : licet ad perfectam nondum pervenissent ætatem, hæc perimere gladio Spiritus necessarium ducimus. Sed in his omnibus dux nobis sit Christus verus Deus noster, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, qui solus intellectus est pie intelligentium & intellectorum, & sermo dicentium & dictorum, qui omnia omnibus & est & efficitur ; qui dat linguam disciplinæ cognoscendi, cum oportet dicere verbum. Declaratio enim sermonum ejus illuminat, & intellectum dat parvulis : quatenus mendacium pellatur, & veritas introeat omnibus lucide ac splendide fulgens : quam pietatis zelatores amplexati, divini apostoli memores inquientis, *Væ mihi est, si non evangelizavero ;* debent ejus & advocati & protectores esse, mendacium redarguentes, & funda spiritus lapidantes. Unde tam secundum scripturas, quam mores patrum, scrutabiliter ac syllogistice contra stultiloquia venientes, secundum Phinees mucrone spiritus, una redargutionis plaga facile hos qui sibi in hac impietate conglobati sunt, simul pungere studeant, & mendaces per evidentem exhibitionem linguas eorum cunctis ostendant : quippe quæ & contra notitiam unici Filii Dei, & contra ecclesiam ejus elatæ, & iniquitatem in excelsum incarnationis ipsius locutæ sunt : & ita demum disruptis vinculis eorum gladio spiritus, qui est Verbum Dei,

* Gr. expoGitionis auctores ef.

* Gr. & ex eorum reiicientes in imaginales fig.

* Gr. sunt effecti, inurere conati sunt,

* Gr. corrupta essent.

Joan. 1

Psalm. 118.

2. Cor. 9

Ephes. 6

ἴσ. περὶ χειμένοις βασιλικοῖς, &c.

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

Dei, & depoſito jugo indiſciplinationis eorum, tegmina verſutiarum ipſorum omnibus manifeſta conſtituant: quia Dominus deriſit eos, & ſubſannavit eos, & loquetur ad eos in ira ſua, dicens: *Diſcedite a me, non novi vos*. De quibus etiam per prophetam Jeremiam prædixit: *Falſo prophetæ vaticinantur in nomine meo: non miſi eos, & non præcepi eis, neque locutus ſum ad eos: viſionem mendacem & divinationem fraudulentam & ſeductionem cordis ſui prophetizant vobis*. Idcirco erunt projecti in viis Jeruſalem, id eſt, eccleſiæ catholicæ; & conculcatio omnibus qui pie Deum confitentur. Laqueus enim fortis viro labia ſua, & capitur ſermonibus oris ſui. Retributio autem labiorum ejus dabitur ei impietatis argutio. Ait enim: *Arguam te, & ſtatuam contra faciem tuam peccata tua*. Et quidem ſuper his iſta dixiſſe ſufficiat. Ne vero prolixis anfractibus prolongemus ſermonem, propoſitam viam continuantes, ad redargutiones ex ipſa ſuperſcriptione verbum faciamus. Neque enim aliter horum vaniloquium ignavum & maledictis refertum oſtendi poterit, niſi redarguendo cum Dei aſpiratione adverſus eos aciem præparemus: * unam ipſis acquiſituri cautelam, ut videlicet nihil noviter ſine nobis agant ex his quæ ad divinum cultum pertinere noſcuntur; ſed magis apoſtolicis & paternis * obediant documentis, nec non & eccleſiaſticis inſtitutis. Rogamus autem eos qui hanc fuerint adepti ſcripturam, quo eam ſcrutabiliter & non tranſitorie legant: ut liquido & expreſſe comperientes ſubtilitatem objectionis, * lauream Dei eccleſiæ ſolvant. Uſi ſunt autem proœmiis hujuſcemodi.

Matth. 7.

Jerem. 14. 23.

Pſalm. 49.

* Or. unam nobis acquirentes caut. ut videlicet nihil a nobis innoveturex his quæ * obedimus.

* victoriam * victarias & laudes.

ματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ, καὶ διαλύσαντες τὸν τῆς ἀμαθίας αὐτῶν ζυγὸν, τῆς πανουργίας αὐτῶν τὰ προκαλύμματα ἐμφανῆ πᾶσι κατασήσειαν. διότι καὶ ὁ κύριος ἐκγελάσεται αὐτοὺς, καὶ ἐκμυκτηρίσει αὐτοὺς, καὶ λαλήσει πρὸς αὐτοὺς ἐν ὀργῇ αὐτοῦ, λέγων· ἀπέλθετε ἀπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. περὶ ὧν καὶ διὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου ἀπεφαίνατο· ψευδῆ ὅτι προφητεύουσιν ἐπὶ τῷ ὀνόματί μου· ἐγὼ γὰρ ἀπέστειλα αὐτούς, καὶ οὐκ ἐνετειλάμην αὐτοῖς· καὶ ὁράσεις ψευδεῖς καὶ μαντείας καὶ οἰωνίσματα καὶ προαιρέσεις καρδίας αὐτῶν λελαλήκασι. διὰ τοῦτο ἔσονται ἐρριμμένοι ἐν ταῖς ὁδοῖς Ἱερουσαλήμ, ἤτοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ κατάπατημα πᾶσι τοῖς πιστεῦσιν ὁμολογοῦσι τὸν κύριον. παγὶς γὰρ ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τί ἴδῃ χείλη, καὶ ἀλίσκεται ῥήμασιν ἰδίου στόματος· ἀνταπόδομα δὲ χειλέων αὐτῶ δοθήσεται αὐτῷ τῆς ἀσεβείας ὁ ἔλεγχος. ἐλέγξω σε γάρ, φησί, καὶ παρασήσω κατὰ πρόσωπόν σου τὰς ἁμαρτίας σου. καὶ τοῦτο μὴ εἰς τοσοῦτον. ἵνα δὲ μὴ μακροτέροις ἐπεισοδίοις τὸν λόγον μηκυνώμεν, τῆς προκειμένης ὁδοῦ ἐχόμενοι, πρὸς τοὺς ἐλέγχους ἐξ αὐτῆς ἐπιγραφῆς τὸν λόγον ποιήσωμεθα, οὐδὲ γὰρ πῶς ἔστιν ἄλλως τλῶ τούτων ἀποδεῖξαι ματαιολογίαν ἀδρανῆ καὶ λοιδορίας μεμεστωμένην, εἰ μὴ ἐλεγχικῶς * μὴ τῆς τοῦ κρείττονος ἐπιφροσύνης πρὸς αὐτοὺς ἀνθιστώμεθα, μίαν ἀσφάλειαν ἑαυτοῖς ποριζόμενοι, τὸ μὴ καινουργεῖσθαί τι παρ' ἡμῶν τῶν ὄντων εἰς εὐσέβειαν· πειθόμενοι δὲ μᾶλλον ἀποστολικαῖς καὶ πατρικαῖς διδασκαλίαις, καὶ ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσι. παρακαλοῦμεν δὲ τοὺς ἐντυγχάνοντας τῷδε τῷ συντάγματι, ἐρευνητικῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ παροδίτικῶς· ἵνα σαφῶς καὶ βαίως ἐπιγνόντες τὰ ἀκριβὲς τῆς ἀντιθέσεως, τὴν νικητήρια τῷ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ ἀποτίσωσιν. ἐχρήσαντο δὲ προοιμίοις τοιοῖσδε.

* Or. μετὰ τὸν ἀπὸ τοῦ κρείττονος, &c.

Quidquid Gregorius iſte Neocæſarienſis poſt hæc dixiſſe aut legiſſe hic ſcribitur, id ex ſynodo illa falſo ſeptima dicta ſumptum, hic confutatur: quare ea quæ hic curſivis (ut vocant) litteris exprimuntur, ſunt verba ſynodi falſo ſeptimæ dictæ, eamque variationem non honoris, ſed diſcretionis gratia fieri ſcito. Jerem. 23.

GREGORIUS DEO AMABILIS epiſcopus Neocæſariæ legit

Terminus ſanctæ magnæ ac univerſalis ſeptimæ ſynodi.

JOANNES DIACONUS legit.

AMendacio inchoantes, & per totam hanc rebellium vocum novitatem hoc in opitulationem aſſumpto, in mendacium finierunt Chriſtianorum calumniatores. Quomodo enim ſancta, quæ nec quid eſt ſanctum in notione ſuſcepit? præſertim cum ſit polluta, profana & execranda. Illi namque qui in ea congregati ſunt, ut prophetice fateamur, inter ſanctum & pollutum non diſtinxerunt, & inter mundum & immundum non diſcreverunt, iconam incarnati Dei Verbi, Domini videlicet noſtri Jeſu Chriſti, ſimiliter ut iconam ſatanæ, idolum nuncupantes. Quomodo autem magna & univerſalis, quam neque receperunt, neque concordaverunt reliquarum præſules eccleſiarum, ſed anathemati hanc tranſmiſerunt? Non habuit enim adjutorem illius temporis Romanorum papam, vel eos qui circa ipſum ſunt ſacerdotes, nec etiam per vicarios ejus, neque

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Ὁρος τῆς ἁγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ἑβδόμης συνόδου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΤΗΣ ΤΟΥ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας ἀνέγνω.

ΕΚ ψεύδους ἀρξάμενοι, καὶ δι' ὅλης αὐτῆς ταύτης τῆς νεωτεροποιοῦ * κενοφωνίας τοῦτο εἰς σωασπισμὸν λαβόντες, εἰς ψεῦδος κατέληξαν οἱ χριστιανοκατήγοροι. πῶς γὰρ ἁγία ἡ μηδ' ὅ, τί ἐστιν ἅγιον, ἐν γνώσει λαβοῦσα; ἀναγὴς δὲ καὶ βέβηλος καὶ παρέγγραπτος. οἱ γὰρ ἐν αὐτῇ ἀθροισθέντες, προφητικῶς φάναι, ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέγνωσαν, τλῶ εἰκόνα τοῦ σαρκωθέντος Θεοῦ λόγου, κυρίου δὲ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁμοίως τῇ εἰκόνι τοῦ σατανᾶ, εἴδωλον ἀποκαλέσαντες. πῶς δ' ὦ μεγάλη καὶ οἰκουμενική, ὧν ὅτε ἐδέξαντο, ὅτε συνεφώνησαν οἱ τῶν λοιπῶν ἐκκλησιῶν πρόεδροι, ἀλλ' ἀναθέματι ταύτην παρέπεμψαν; ἐκ ἔχει συνεργὸν τὸν τότε τῆς Ρωμαίων πάπαν, ἢ τοὺς περὶ αὐτὸν ἱερεῖς, ὅτε διὰ τοποτηρητῶν αὐτοῦ, ὅτε δι' ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς, καθὼς νόμος ἐστὶ ταῖς συνόδοις. ἀλλ' ὅτε συμφρα-

* κενοφωνίας.

ANNO CHRISTI 787.

φρονοῦντας αὐτῇ τοὺς παῤ ἑαρχας τῆς ἕω, Αλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ τῆς ἁγίας πόλεως, ἢ τὰς σὰ αὐτοῖς μύσας καὶ ἀρχιερεῖς. ὑπνος καπνὸς ἀχλύος πλήρης, σκοτίζων ὀφθαλμὰς ἀφρόνων, ὁ λόγος αὐτῶν, καὶ οὐχὶ λύχνος τεθεὶς ἐπὶ τὴν λυχνίαν τοῦ φωτίζειν τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ. διότι τοπικῶς ὡς ἐν παραβύσῳ τὰ αὐτῶν ἐλαλήθη, καὶ οὐκ ἐπάνω τοῦ ὄρους τῆς ὀρθοδοξίας. οὐδὲ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ἀποστολικῶς ἐξῆλθεν ὁ φθόγγος αὐτῶν, ἢ εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης τὰ ῥήματα αὐτῶν, ὥσπερ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν συνόδων. ἑβδόμη δὲ πάλιν πῶς, ἡ μὴ συμφωνήσασα ταῖς πρὸ αὐτῆς ἓξ ἁγίαις καὶ οἰκουμενικαῖς συνόδοις; πᾶν γὰρ ἕβδομον τετιμημένον τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀριθμήσει προκειμένων πραγμάτων ἀκόλουθον ὀφείλει εἶναι· ἐπεὶ τὸ μηδὲν τῶν συναριθμουμένων μετέχον οὐδὲ συναριθμεῖται. ὡς γὰρ εἴτις ἓξ χρυσίνους στοιχηδὸν καταθείη, εἶτα τέταρτος παραθείη χαλκοῦν νόμμον, ἕβδομον οὐκ ἂν τοῦτον προσαγορεύσειε διὰ τὸ τῆς ὕλης ἐπροῦσιον· ὁ γὰρ χρυσὸς πολυτελὴς καὶ τίμιος, ὁ δὲ χαλκὸς εὐτελὴς καὶ ἄτιμος. ὅπως καὶ αὕτη χρυσοῦν μηδὲν ἢ τίμιον ἐν δόγμασιν ἔχουσα, ἀλλὰ πάντη ὑπόχαλκος ὅσα καὶ κίβδηλος, ἰοῦ θανατηφόρου γέμουσα, ταῖς ἓξ πανιέροις συνόδοις, καὶ χρυσέοις τοῦ πνεύματος ἔπεσιν ἐκλαμπούσαις συναριθμεῖσθαι οὐκ ἠξίωται. ἔχουσα δὲ τὴν ἔπαρσιν τοῦ εἰπόντος, Θήσω τὸν θρόνον μου ἐπάνω τῶν νεφελῶν, ὑψηχεῖ πιάδε.

per encyclicam epistolam, quemadmodum lex dictat conciliorum. Sed nec consentientes sibi patriarchas orientis, Alexandriæ scilicet, Antiochiæ, ac sanctæ civitatis, vel comministros & summos sacerdotes, qui cum ipsis existunt. Vere fumus caligine plenus, obtenebrans oculos stolidorum, est sermo eorum, & non lucerna posita super candelabrum, ut illuminet omnibus qui in domo sunt: pro eo quod localiter in abdito, & non super orthodoxiæ montem dicta fuerunt verba ipsorum. Neque enim in omnem terram more apostolorum exivit sonus eorum, aut in fines orbis terræ verba eorum, quemadmodum sex sanctarum & universalium synodorum. Porro septima quomodo, quæ non concordavit cum præcedentibus sex sanctis ac venerabilibus synodis? Omne quippe, septimum quod fuerit ordinatum, in supputatione præcedentium rerum subsequens debet esse: quam quod eorum quæ sibi connumerantur, nihil participat, profecto non connumeratur. Sicut enim si quis sex aureos more versus ordinet, deinde apponat æneum nummum, septimum hunc propter alterius materiæ substantiam nullatenus appellaverit. Siquidem aurum multi & pretiosi metallum est commodi, as vero vile & inhonorabile. Ita & hæc cum aureum vel pretiosum in dogmatibus nihil habeat, sed in omnibus * ærea sit & reproba * venenoque mortifero plena, sacratissimis sex synodis, aureis carminibus spiritus refulgentibus, connumerari non meruit. Habens autem elationem ejus qui dixit, *Ponam thronum meum supra nubes*, personat hujuscemodi.

ACTIO VI.

Psalm. 18.

* subærata
* rubigine mortifera.

Isai. 14.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ πανσεβὲς δέσπισμα τῆς θεοσέπτων καὶ ὀρθοδόξων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Λέοντος συναχθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, ἐν τῷ σεβασμίῳ ναῷ τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῷ ἐπονομαζομένῳ Βλαχέρναις, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Sancta magna & universalis synodus, quæ per gratiam Dei & pissimam sanctionem Deo redimitorum & orthodoxorum imperatorum nostrorum Constantini & Leonis congregata est in hac Deo conservanda regia urbe, in colendo templo sanctæ ac intemeratæ dominæ nostræ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, quod appellatur Blachernæ, definivit subter annexa.

ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΣ
διάκονος ἀνέγνω.

Εἰ κατὰ θείαν χάριν ἡ ἄθροισις αὐτῶν γέγονε, τοῖς τῇ χάριτι τοῦ Θεοῦ λαληθεῖσι ῥήμασιν ἐκεκόσμητο ἄν, καὶ ἀληθείᾳ ἐφαιδρύνετο· ἐπειδὴ ἡ χάρις ταύτῃ συνέζευκται, καὶ σύζυγα δύο, καὶ ὁμοδίαιτα ταῦτα. καὶ μάρτυς Ἰωάννης ὁ τῆς θεολογίας πρωτοπρόεδρος, λέγων· ἡ χάρις καὶ ἡ ἀλήθεια διὰ Ἰησοῦ ἐγένετο. αὐτὴ ἂν τὴν ἀλήθειαν ἀφέντες, ἐν ᾗ ὁ παροιμιαστὴς αὐχεῖ λέγων· ἀλήθειαν μελετήσει ὁ λάρυγξ μου· καὶ τὸ ψεῦδος ἐπισπασάμενοι, δῆλον ὅτι τῆς χάριτος ἐκπεπτώκασιν. ὅθεν οὐδὲ ὁ λόγος αὐτῶν θείῳ ἅλατι ἔσται ἠρτυμένος, ἵνα δῷ χάριν τοῖς ἀκούουσι. τὸ δὲ ἐν τῷ πανσέπτῳ ναῷ τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου συναγηγέρθαι αὐτούς, οὐδὲν θαυμαστόν· ἐν τούτῳ γὰρ οὐκ ἐγκαλλωπισθήσονται· ὡς οὐδὲ Ἄνναν καὶ Καϊάφαν, καὶ τὸ αὐτῶν Ἰουδαϊκὸν συ-

JOANNES DIACONUS
legit.

Si per divinam gratiam eorum congregatio facta esset, verbis quæ per Dei gratiam dicta sunt, adornaretur, & veritate utique refulgeret; quoniam gratia huic conjuncta est, & compares sibi atque contubernales existunt, testante Joanne qui in theologia præeminet, ac dicente: *Gratia & veritas per Jesum Christum facta est*. Ipsi ergo veritatem deferentes, in qua Salomon gloriatur dicens: *Veritatem meditabitur guttur meum*: & mendacium amplectentes, a gratia proculdubio exciderunt. Unde nec sermo eorum divino est sale conditus, ut det gratiam audientibus. Illud autem quod dicitur, in venerabili templo congregatos eos fuisse, non est mirum. In hoc enim nullo fuco meliorabuntur: quemadmodum nec Annam & Caipham, vel Judaicum eorum concilium quod factum est in Christum, ju-

Jac. 1.

Prov. 8.

Coloss. 4.

ACTIO VI.

vit quod in templo adversus eum initum est sine lege consilium. Nam Deo magis damnabiles ostendebantur, quia in locis sanctis non sancta, sed inimica Deo fœdera pepigerunt. * Sed utinam ex paterna voce proœmium sumerent, Dionysii videlicet deiloqui, traditionesque ipsius atque omnium sanctorum patrum nostrorum incorruptas servarent. Sed non est hoc in illis, sicuti cetera per totam expositionem eorum manifestabunt: licet inconvenienter hi qui falsa ovium pelle cooperiuntur, de theologia præfationem faciant, ita dicentes.

* Gr. Sed utinam ut ex p. v. pr. sumpserunt Dion. d. traditiones quoque ip sius

ANNO CHRISTI 787.

νέδεον τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ βεβλασφημοῦν ὤνησεν ἢ ἐν τῷ ἱερῷ κατὰ Χριστοῦ γλυφομένη ἄθεσμος βεβλή. διὰ τοῦτο γὰρ μᾶλλον κατάκριτοι ἐδείκνυντο, ὅτι ἐν τοῖς ἁγίοις τόποις τὰ ἀναγῆ καὶ ἐχθρὰ Θεῷ συνθήματα συνεσκάσαν. εἴθε δὲ ὡς παῤῥησίᾳ φωνῇ προοιμιασάμενοι Διονυσίου τοῦ θεοφάντορος, καὶ τὰς παραδόσεις αὐτοῦτε καὶ πάντων τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἀῤῥαγεῖς διεφύλαξαν. ἀλλ' ἐκ ἔστι τοῦτο ἐν αὐτοῖς, ὡς τὰ ἑξῆς διὰ πάσης τῆς ἐκθέσεως αὐτῶν δηλώσει. εἰ καὶ ἀκαταλλήλως, οἷα λύκοι κωδίῳ προκαλυπτόμενοι, ἐκ θεολογίας προοιμιάζονται, ὑπωσὶ φάσκοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Cunctorum causa & consummatio deitas, quæ omnia bonitate sua ex non existentibus ut essent exhibuit, hæc ornate & ordinate agitari definivit: quatenus incolumitati per gratiam donatæ conjuncta, indeclinabilem perpetuitatem & inflexibilem ad utraque nutum veri status salva custodiant.

B

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Ἡ πάντων αἰτία καὶ τελεσιουργὸς θεότης, ἡ τὰ ὅλα τῇ ἰδίᾳ ἀγαθότητι ἐκ μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι ὑποστησαμένη, ταῦτα κοσμίως τε καὶ ἀπταίστως φέρεσθαι ὡρίσατο· ὅπως τῆς κατὰ χάριν δεδωρημένης αὐτοῖς ἀθανασίας ἐχόμενα, ἀκλινῆ τινὰ ὁμαλὸν καὶ ἀῤῥεπῆ τινὰ πρὸς ἑκάτερα νεῦσιν τῆς ἀληθοῦς στάσεως διασῴζοιεν.

EPIPHANIUS DIACONUS * legit.

* & Cubicularius

C

Si universa creatura a Deo condita accepit ex non extante subsistendi virtutem, nunc ejus utique præcepto mota & directa novit creatoris custodire mandatum, tamquam ab ipso quoque provisionem adepta, sive inanimata sit, sive animata. Ipsi autem traditionem, quæ a Christo nobis in sancta ecclesia sua ad recordationem salutiferæ dispensationis suæ data est, anathematizare præsumpserunt, ignorantes, quod nihil eorum quæ in illa sunt, sine ipso fuerit factum; & ostenduntur inanimatis insensibiliores, & irrationabilibus irrationabiliores: & non solum hæc, sed & bene se D currere arbitrantes, linguam in pravis sermonibus & dogmatibus suis fallacem demonstrant, sanctam Dei ecclesiam idolis adornari perhibentes; atque mendacium spem suam ponentes, ad eam proferunt: Vias tuas scire nolumus, neque antiquam traditionem sequi proponimus. Et quidem au- *Job 21.* dient a Christo qui eam fundavit: *Nescio* *Matth. 7. & 25.* *vos*: fingunt autem se diabolum triumphare, dicentes ita.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ κεβουκλείσιος ἀνέγνω.

Ἡ μὲν ἅπασα κτίσις παρὰ Θεοῦ δημιουργηθεῖσα, καὶ λαβοῦσα τινὰ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι ὑποστατικὴν δύναμιν, νεῦσῳ τῷ αὐτοῦ προστάγματι κινεῖσθαί τε καὶ διοικεῖσθαι, γινώσκει τὴν τοῦ κτίσαντος φυλάττειν πρόσταξιν, ὡς παρ' αὐτοῦ καὶ προνεμηθεῖσα, κἂν ἄψυχος τις ᾖ, κἂν ἔμψυχος ᾖ. αὐτοὶ δὲ τινὰ δοθεῖσαν ἡμῖν παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῇ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ πρὸς ἀνάμνησιν τῆς σωτηριώδους οἰκονομίας αὐτοῦ παράδοσιν ἀναθεματίσαι πετολμήκασιν, ἀγνοοῦντες, ὡς οὐδὲν τῶν ἐν αὐτῇ χωρὶς αὐτοῦ γέγονε. καὶ ἀποδείκνυνται τῶν ἀψύχων ἀναισθητότεροι, καὶ τῶν ἀλόγων ἀλογώτεροι. καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλ' εὐδρομεῖν οἰόμενοι τὴν γλῶτταν ἐν τοῖς ἀπόποις λόγοις καὶ δόγμασι, ψεύδηγοροῦσι τινὰ ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν εἰδώλοις ἐγκαλλωπίζεσθαι. καὶ θέμενοι ψεύδος τινὰ ἐλπίδα αὐτῷ, πρὸς αὐτὸν ἀποφθέγγονται· οὐδὲς σε εἰδέναι ὁ βουλόμεθα, οὐδὲ τῇ ἀρχῇθεν παραδόσει κατακολουθεῖν προαιρούμεθα. μενοῦνγε ἀκούσονται παρὰ τοῦ αὐτὸν θεμελιώσαντος Χριστοῦ· οὐκ οἶδα ὑμᾶς. σχηματίζονται δὲ διάβολον θριαμβεύειν, λέγοντες οὕτως.

GREGORIUS EPISCOPUS Neocæsariæ legit.

Quia vero hic qui ob priorem claritatem Lucifer dictus est, proprium ordinem circa Deum collocatum habens, & in excelsum contra factorem suum sensum extendens, tenebræ hinc cum apostatica virtute sua factus est, & ex glorioſissima, lucem faciente, & super lucem existente Dei principalitate sponte cadens, omnis malitiæ ultroneus factor & inventor ac magister apparuit, & offuscatus est; non ferens aspicere hominem a Deo creatum pro eo in gloriam intromissum, in qua ipse

E

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἐπεὶ δὲ ὁ διὰ τινὰ πρὸν λαμπρότητα Ἑωσφόρος τινὰ οἰκείαν τάξιν περὶ Θεὸν ἱδρυμένην ἔχων, καὶ πρὸς ὕψος κατὰ τὸ πεποιηκότος τὸ ἑαυτοῦ ἀναπεινὰς φρόνημα, σκότος ἐντεῦθεν μὲν τῆς ἀποστατικῆς αὐτοῦ δυνάμεως γέγονεν· ἔκπτωσις δὲ τῆς ὑπερδόξου, φωτοποιοῦ τε καὶ ὑπερφώτου θεαρχίας αὐθαιρέτως ἐκπεπτωκὼς, πάσης κακίας αὐτουργὸς, εὑρετὴς καὶ διδάσκαλος ἀποδειχθεὶς ἠμαυρώθη· μὴ φέρων εἰς ἃ κατετέτακτο δόξαν ἀντεισαχθεῖσάτε τὸν ὑπὸ Θεοῦ κτισθέντα ἄνθρωπον ὁρᾶν, κα-

σαν

σαν κατ' αὐτοῦ τὴν ἑαυτοῦ κακίαν ἐκένωσε, καὶ δι' A ἀπάτης αὐτὸν τῆς τοῦ Θεοῦ δόξης τε καὶ λαμπρότητος ἠλλοτρίωσε, τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα προσκυνεῖν ὑποθέμενος.

fuerat constitutus, omnem adversus eum malitiam suam evacuavit, & per deceptionem illum a divina gloria & claritate reddidit alienum, creaturam potius quam creatorem adorare cohortans.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Εἰ μὲν κατὰ τῆς ἀπηγορευμένης καὶ ἐβδελυγμένης παρά τε τῶν ἐνδυσαμένων δύναμιν ἐξ ὕψους ἁγίων ἀποστόλων, καὶ τῶν ἐμπνεύσει τοῦ ἁγίου πνεύματος προαναφωνησάντων θείων προφητῶν, εἶτά τε καὶ τῶν αὐτοῖς ἀκολούθων θεσπεσίων πατέρων B ἡμῶν, εἰδωλολατρείας καὶ κτισματολατρείας ἦν ὁ λόγος αὐτῶν, πάντες ἂν οἱ τῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι συνετίθεντο, καὶ ἐπίκαιρον ἦν αὐτοῖς ταῦτα γραφῇ παραδοῦναι. ἀλλ' ἐπειδὴ ταύτην ἀφέντες, τοῦ ψεύδους ὑπερασπίζονται, καὶ τὸν πατέρα τούτου διάβολον θριαμβεύειν ὑποκρινόμενοι, κατὰ τῆς ἀμωμήτου ἐκκλησίας τὴν γλῶσσαν ἐκθήγουσι, καὶ καπήλων δίκην τὸν οἶνον μίσγουσιν ὕδατι, καὶ ἀνατροπὴν θολερὰν τὸν πλησίον ποτίζειν οὐκ ἐπλαβήθησαν, ἐνδίκως ἀκούουσι θείας φωνῆς ὡς πρὸς αὐτοὺς ἀποτεινομένης παρὰ τοῦ θεοφάντορος Δαβὶδ ψάλλοντος· ἵνα τί ἐκδιηγεῖσθε τὰ δικαιώματά μου, καὶ ἀναλαμβάνετε τὴν διαθήκην μου διὰ στό- C ματος ὑμῶν; ὑμεῖς δὲ ἐμισήσατε παιδείαν, καὶ ἐξεβάλετε τοὺς λόγους μου εἰς τὰ ὀπίσω, τὴν μερίδα ὑμῶν τεθεικότες μετὰ τῶν παραχαραξάντων τὰ δόγματα τῆς ἀληθείας. ἔνθεν ὑποκρινόμενοι τὴν ἀλήθειαν, φασίν.

EPIPHANIUS DIACONUS
* legit.

* & Cubicularius

Si quidem contra idolorum servitutem, vel contra creaturarum servitutem, quam sancti apostoli qui induti sunt virtutem ex alto, ac divini prophetæ qui ante vaticinati sunt, sicque demum egregii patres nostri qui illos secuti sunt, interdixerunt & execrati sunt, sermo eorum esset, omnes utique alumni ecclesiæ * componerent, & hæc tradere scripturæ illis opportunum existeret. Sed quia hanc deserentes, mendacium protegunt; & patrem hujus, diabolum videlicet, publicare simulantes, contra ea quæ sunt immaculatæ ecclesiæ, linguam exacuunt, & cauponum more vinum miscuerunt aquæ, & subversione turbulenta proximum potare non sunt reveriti, juste audiunt divinam ad se vocem per deiloquum David & psalmistam prolatam: Quare e narratis justitias meas, & assumitis testamentum meum per os vestrum? vos autem odistis disciplinam, & projecistis sermones meos retrorsum, portionem vestram ponentes cum his qui adulterant dogmata veritatis. Unde simulantes veritatem, ajunt.

* assentirentur,

Psalm. 49.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ὅθεν τὸ τῆς οἰκείας χειρὸς ἔργον ὁ πλάστης Θεὸς βλέπειν τέλεον εἰς ἀπώλειαν χωροῦν μὴ ἀνεχόμενος, μετὰ τὴν διὰ νόμου καὶ προφητῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τούτου γενομένην ἐπιμέλειαν, καὶ μήπω δυνηθέντος εἰς τὴν προτέραν ἐπανελθεῖν εὐγένειαν, κατηξίωσε τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν καὶ λόγον ἐν ἐσχάτοις καὶ προωρισμένοις καιροῖς ἐπὶ τῆς γῆς ἀποστεῖλαι. ὃς εὐδοκίᾳ πατρικῇ, καὶ συνεργίᾳ τοῦ ὁμοδυνάμου καὶ ζωαρχικοῦ πνεύματος ἐν μήτρᾳ οἰκήσας παρθενικῇ, καὶ ἐκ τῆς ἁγίας καὶ ἀμωμήτου σαρκὸς αὐτῆς ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑπάρξει, ἤτοι ὑποστάσει, σάρκα λαβὼν τὴν ἡμῖν ὁμοούσιον, καὶ ταύτην διὰ μέσης ψυχῆς λογικῆς τε καὶ νοερᾶς συμπήξας τε καὶ διαμορφώσας, γεννηθείς τε ἐξ αὐτῆς ὑπὲρ λόγον καὶ παντὸς νοὸς διανόησιν, σταυρόν τε ὑπομείνας ἑκούσιον, καὶ θάνατον ἑλόμενος, καὶ τριήμερος ἐκ νεκρῶν ἀνα- E στὰς, καὶ πᾶσαν τὴν σωστικὴν αὐτοῦ οἰκονομίαν πληρώσας.

GREGORIUS EPISCOPUS
Neocæsariæ legit.

*Unde propriæ manus opus fictor Deus * cum vidisset modis omnibus in perditionem demersum, nequaquam sustinuit, sed post diligen-* D *tiam quæ per legem atque prophetas pro hujus est effecta salute, nondumque illo redire valente in priorem notabilitatem, dignatus est filium suum & Verbum in novissimis & prædestinatis temporibus mittere ad terram. Qui voluntate paterna, & cooperatione vivifici & æqualis sibi potentia Spiritus, in utero virginali habitans, & ex sancta & immaculata carne ejus in propria * substantia vel subsistentia carnem sumens nobis consubstantialem, hanc mediante anima rationali & intelligibili compaginavit atque formavit, & natus est ab ipsa super omnem rationem & omnem intellectum & cogitationem; crucemque pertulit ultroneam, & mortem elegit, atque tertia die* E *resurgens ex mortuis, omnem salutarem dispensationem implevit.*

* Gr. videns eum in p. labens non passus post

* Gr. existentia

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ
κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Φησὶν ἡ θεία γραφὴ ἐν τῇ κοσμοποιΐᾳ τὸν Θεὸν εἰρηκέναι ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν. μέγα οὖν τὸ μέγεθος τῆς ἀξίας, ὅτιπερ γεγονὼς εἰκόνι Θεοῦ τετίμηται. ἀλλὰ τούτου ἐκπτωθέντος τῇ ἀπάτῃ, καὶ μὴ φυλάξαντος τὸ τῆς πρώτης πλάσεως ἀξίωμα, τὸ ἀν-

EPIPHANIUS DIACONUS
* legit.

* & Cubicularius

Ait scriptura in mundi factura Deum dixisse: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*. Ingens ergo est magnitudo dignitatis, quia terrena imagine Dei honoratus est. Sed eo seductione cadente, ac non conservante primæ plasmationis dignitatem, humanum genus in idolo-

Gen. 1

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

lolatriam translapsum est. Hunc Deus & Verbum Patris factus homo, & non mutata natura, perfectus, revocans a casu, atque removens eum ab errore idolorum, denuo in immortalitatem fingit, præbens ei donum sine pœnitentia. * Hæc iterata fictio, Dei magis inspectrix efficitur, & priori fictione præstantior, ac donum æternum. Has ergo donorum magnitudines obtenebrare volentes, aliam idololatriam per facturam imaginum ore aspero perhibent introduci, & redemptionem nostram jactanter * factam asseverant; & veriis verbis suam sententiam consuentes, ecclesiam Dei tamquam errantem judicant, mollientes sermones suos super oleum, scripta quædam pronuntiantes. Sed dolosa verba eorum, & jaculum saucians est lingua ipsorum. Loquuntur pacifica, in se autem habent inimicitiam: propter quod & inferunt.

* Gr. Hæc priore deiformior & præstantior formatione fit reformatio, ac d.

* Gr. per se factam

Ἀθρώπινον γοῦν εἰς εἰδωλολαξείαν κατωλίσθησε. τὸν ὁ Θεὸς καὶ λόγος τοῦ πατρὸς γενόμενος τέλειος ἄνθρωπος, μὴ τραπεὶς τὴν φύσιν, ἀνεκαλέσατο τῆς ἐκπτώσεως· καὶ ἀποσήσας αὐτὸν τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, ἀναπλάττει εἰς ἀθανασίαν, παραχόμενος αὐτῷ δωρεὰν ἀμεταμέλητον. αὐτὴ τοῦ πρωτέρου θεοειδεστέρα, καὶ κρείττων τῆς πλάσεως γίνεται ἡ ἀνάπλασις, ⁊ τὸ χάρισμα αἰώνιον. τὰ δὴ μεγέθη ταῦτα τῶν δωρημάτων ἀμαυρῶσαι θέλοντες, ἑτέραν εἰδωλολατρείαν θρασυνόμενοι ἐπεισελθεῖν τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν, καὶ ἀπολύτρωσιν κομψὴν ἀλαζονικῶς ἐγκαυχάσθαι δὲ ἑαυτῶν πεποιηκέναι. καὶ ποικίλοις ῥήμασι τὴν ἑαυτῶν γνώμην συρράψαντες, τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ὡς ἐσφαλμένην κρίνουσιν, ἀπαλύνοντες τοὺς λόγους αὐτῶν ὑπὲρ ἔλαιον, γραφικά τινα φθεγγόμενοι. ἀλλὰ δόλια τὰ ῥήματα αὐτῶν, καὶ βολὶς τιτρώσκουσα ἡ γλῶσσα αὐτῶν. λαλοῦσι γὰρ εἰρηνικά, ἐν ἑαυτοῖς δὲ ἔχουσι τὴν ἔχθραν. διὸ καὶ ἐπιφέρουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Removit nos a corruptionem faciente dæmonum magisterio, id est, ab idolorum errore pariter & cultura, & tradidit adorationem quæ in spiritu est & veritate.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἀπέσησεν ἡμᾶς ἐκ τῆς φθοροποιοῦ τῶν δαιμόνων διδασκαλίας ἤτοι τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τε καὶ λατρείας, καὶ τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν παραδέδωκεν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Inviti, o præstantissimi, ad veritatem trahimini. Totus enim sacer apostolorum cœtus, & sancta patrum nostrorum caterva, ad homines venisse Dei Patris Verbum & Filium prædicat, ut erueret nos ab idolorum errore. Sed & prænuntiatas voces habemus per prophetas ita clamantes: *Ecce*, enim, ait, *dies veniunt, dicit Dominus; & delebo nomina idolorum a terra, & non erit ultro memoria eorum.* Ita ut vos confiteri coacti sitis, quod nos ab idolorum errore Christus Deus noster eruerit. Et si eruit, quomodo rursus idolis servierunt, qui in illum crediderunt? Cesset vestra maledica garrulitas. Deus redemit incarnatus, & rursus captivamur? & ab eo qui tyrannidem in nos exercuit, nunc iterum superamur? Audite divinam scripturam dicentem: *Regnum ejus æternum, & potestas ejus in generationes generationum*: &, *regnabit Dominus in æternum, Deus tuus Sion in generationem & generationem.* Nequaquam, ut imperatores terreni modo superant, modo superantur, ita & Deus: sed victoria ejus in æternum manet. Neque enim ut homo est Deus, ut formetur, neque ut Filius hominis, ut comminetur ei, sicut scriptum est. His autem & apostolus consonat dicens: *Sine pœnitentia enim sunt*, inquit, *dona & vocatio Dei.* Porro eadem effantur, semet adornare putantes, Subinferunt enim, sese impugnantes.

Zach. 13.

Psalm. 144. & 145.

Ubi legitur διαπηθῆναι videtur Anastas. legisse διαρτισθῆναι. Rom. 11.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΞ ἀνέγνω.

Ἀκουπτε, ὦ βέλτιστοι, πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἕλκεσθε. πᾶσα γὰρ ἡ τῶν ἀποστόλων θεία ὁμήγυρις, καὶ ἡ ἁγία πληθὺς τῶν πατέρων ἡμῶν εἰς ἀνθρώπους ἐλθόντα τὸν τοῦ Θεοῦ πατρὸς υἱὸν καὶ λόγον κηρύττει ἀποσῆσαι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων. ἀλλὰ ⁊ προκατηγγελθείσας φωνὰς ἔχομεν διὰ τῶν προφητῶν ἔτω βοώσας· ἰδοὺ γάρ, φησὶν, ἡμέραι ἔρχονται, λέγει κύριος, καὶ ἐξαλείψω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκ ἔσαι αὐτῶν μνεία. ὥστε καὶ ὑμεῖς ὁμολογεῖν ἠναγκάσθητε, ἀποσῆσαι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. καὶ εἰ ἀπέσησε, πῶς πάλιν εἰδωλολάτρησαν οἱ εἰς αὐτὸν πιστεύσαντες; ἄπαγε τῆς ληρώδους ὑμῶν φλυαρίας. Θεὸς λυτροῦται σαρκωθείς, καὶ πάλιν αἰχμαλωτιζόμεθα; καὶ ὑπὸ τοῦ τυραννήσαντος ἡμᾶς πάλιν νυνὶ χειρούμεθα; ἀκούσατε τῆς θείας γραφῆς λεγούσης· ἡ βασιλεία αὐτοῦ βασιλεία αἰώνιος, καὶ ἡ ἐξουσία αὐτοῦ εἰς γενεὰς γενεῶν· καὶ βασιλεύσει κύριος εἰς τὸν αἰῶνα, ὁ Θεός σου Σιὼν εἰς γενεὰν καὶ γενεάν. ὁδαμῶς, καθὼς οἱ ἐπὶ τῆς γῆς βασιλεῖς ποτὲ μὲν νικῶσι, καὶ αὖθις ἡττῶνται, ἔτως καὶ ὁ Θεός· ἀλλ' ἡ νίκη αὐτοῦ εἰς τὸν αἰῶνα μένει. οὐδὲ γὰρ ὡς ἄνθρωπος ὁ Θεὸς διαρτηθῆναι, οὐδὲ ὡς υἱὸς ἀνθρώπου ἀπειληθῆναι, ὡς γέγραπται. τούτοις δὲ ⁊ ὁ ἀπόστολος συμφωνεῖ· ἀμεταμέλητα γάρ, φησὶ, τὰ χαρίσματα καὶ ἡ κλῆσις τοῦ Θεοῦ. τὰ αὐτὰ δὲ φθέγγονται, ἑαυτοὺς σεμνύειν δοκοῦντες. ἐπιφέρουσι γάρ, ἑαυτοῖς μαχόμενοι.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Καὶ εἶθ' ὕτως μ῀ τοῦ προσλήμματος εἰς οὐρανὸς ἀνελήφθη, τοὺς ἁγίους αὐτοῦ μαθητὰς καὶ ἀποστόλους, διδασκάλους τῆς τοιαύτης σωτηριώδους πίστεως καταλελοιπώς. οἳ τὴν ἡμῶν ἐκκλησίαν ὡς νύμφην αὐτοῦ τῆς εὐσεβείας ποικίλοις καὶ φωτοφαέσι δόγμασιν ὡραΐσαντες, πάγκαλον καὶ ὑπέρλαμπρον, ὡς οἷα χρυσωτοῖς χρυσοῖς περιβεβλημμένην ἐπιποικίλμασιν ἀνέδειξαν. ἧς τὴν ὡραιότητα παραλαβόντες οἱ κλεινοὶ ἡμῶν πατέρες καὶ διδάσκαλοι, καὶ αἱ ἔξ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ συνοδοι, ἀμείωτον διεφύλαξαν.

*Et ita demum cum assumptione in cælos ascendit, sanctos discipulos suos & apostolos magistros hujus salutiferæ fidei derelinquens. Qui ecclesiam nostram tamquam sponsam ejus variis pietatis atque lucisluis dogmatibus speciosam reddentes, * optimam & clarissimam, utpote quibusdam fimbriis aureis ostenderunt circumamictam & variatam. Cujus speciem accipientes inclyti patres nostri atque magistri, nec non & sanctæ ac venerabiles sex synodi, sine diminutione conservaverunt.*

* formosissimam

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΣΙΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS. legit.

Ἀμαθὲς καὶ ἀπαίδευτον φρόνημα ἔχοντες, οὐδὲ μανθάνουσι τῆς νεωτεροποιοῦ κενοφωνίας θρυλλολίκτου τῆς ἑαυτῆς παρεγγράπτου οἰήσεως· καὶ παραπετάσματι πανούργῳ ἐπισκιάσαι θέλοντες τὸ ἑαυτῆς φρόνημα, γελοιοπαθοῦντι ὀξ ἀφροσυνίας πάσχουσιν, ἐπαινοῦντες πολλὰ καὶ μεγάλα τὴν ἐκκλησιαστικὴν θεσμοθεσίαν, καὶ τιμῶν ἀμείωτον φυλάττειν τὰς ἁγίας ἓξ οἰκουμενικὰς συνόδους, κἂν μὴ θέλωσι, σωτίθενται. καὶ ῥήμασι μὲν σχηματίζουσι τὴν εὐσέβειαν, περὶ δὲ τὸν νοῦν κακοεργοῦσι· καὶ τοῖς χείλεσι τοῦτο τιμῶσι, τῇ δὲ καρδίᾳ πόρρω ἀπέχουσιν ἀπ' αὐτῆς, μὴ προσιέμενοι δέχεσθαι τὴν ἐν παντὶ τῷ παρελθόντι χρόνῳ ὑπὸ τοσούτων ἁγίων κεκρατηκυῖαν παράδοσιν. ὄφελον ἠκούοντο τὸ πλῆθος τῆς τε νυῦ Χριστιανῶν, καὶ τῆς ὅσοι γεγόνασιν ἀφ' ἧς κατηγγέλη τὸ εὐαγγέλιον, ἀποβαλλόμενοι καὶ ὀξυθυμοῦντες τὴν τῶν διὰ σηλογραφίας διήγησιν. μ῀ γὰρ τὸ γενέσθαι τὴν ἁγίαν οἰκουμενικὴν ἕκτην συνόδον ἕως ὅ αὐτοὶ συνηθροίσθησαν κατὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνων, ὑ πλείονα ἢ ἑβδομήκοντα ἔτι παρελήλυθεισαν. καὶ ὡς ἐδάμως ἐν τούτοις τοῖς ἔτεσιν αἱ τῆς εἰκόνων ἀναζωγραφήσεις παρεδοθησαν, πᾶσι κατάδηλόν ἐστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπέκεινα χρόνοις τῆς ἕκτης συνόδου, εἰπεῖν δὲ τάληθές, ἀποστόλων κηρύξεως γεγόνασι, καθὼς ἐν παντὶ τόπῳ ὀξ αὐτῆς τῆς ὄψεως τῆς ἁγίων ναῶν διδασκόμεθα, καὶ πατέρες ἅγιοι μεμαρτυρήκασι, καὶ ἱστοριῶν εἰσηγηταὶ διαγορεύουσι, καὶ σώζονται ἄχρι τοῦ νυῦ τὰ αὐτῶν συγγράμματα. ἐν γὰρ τῷ πρώτῳ καὶ πεντακισχιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἔτει Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν εἰς ἀνθρώπους ἐλθὼν, καὶ τριάκοντα τρία ἔτη ἐπὶ μησὶ παρὰ μικρὸν πέντε βιοτεύσας μεθ' ἡμῶν, καὶ τὸ μέγα καὶ σωτήριον μυστήριον τῆς ἡμῶν ἀπολυτρώσεως ἐργασάμενος, τὴν εἰς οὐρανὸς πορείαν ἐποιήσατο, ἀνελθὼν δῆλον, ὅθεν κατῆλθεν, ἐντειλάμενος τοῖς ἀποστόλοις διδάσκειν πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ αὐτοῖς διατεταχθαι. ἀπὸ οὖν τῶν χρόνων τούτων ἕως Κωνσταντίνου τοῦ πρώτου Χριστιανῶν βασιλεύσαντος, διῆλθον ἔτη ὡσεὶ τριακόσια, τὸ πρὶν Ἑλλήνων τυραννούντων· ὅτε λοιπὸν οἱ πλείους τῶν Χριστιανῶν τὸν καλὸν ἀγῶνα ἀγωνισάμενοι, μαρτυρικῶς τὸν βίον τοῦτον κατέλιμπανον, κατὰ τῶν εἰδώλων ἀντανιστάμενοι. ἡ

*Indoctum & ineruditum sensum habentes, nec sentiunt tyrannicæ suæ ipsius vocum novitatis abjiciendam opinionem, fastumque & arrogantiam suam isti, qui tumultuari susurrando conantur: & versuto volentes velamento suum ipsius sensum obumbrare, ridiculum quoddam ex desidia patiuntur, laudantes multum ac magnifice ecclesiasticam legislationem; & hanc immutilatam servare sanctas sex & universales synodos, licet nolentes, * promittunt: & verbis quidem simulant pietatem, mente autem iniquitatem operantur: & labiis eam honorant, corde autem longe distant ab illa; minime consentientes admittere traditionem, quæ in omni præterito tempore a tot sanctis retenta est. Utinam multitudinem saltem reveriti essent Christianorum, qui tam impræsentiarum, quam qui fuerunt ex quo annuntiatum est evangelium, exprobrando & abjiciendo ejus narrationem quæ per titulorum picturam effecta est. Nam postquam sancta & universalis sexta synodus facta est, usque dum ipsi congregati sunt contra venerabiles iconas, non plusquam septuaginta præterierunt anni. Unde omnibus liquet, quod nequaquam in his annis imaginum picturæ sunt traditæ, sed in temporibus sextam synodum præcedentibus: & revera ab apostolorum fuerunt prædicatione, quemadmodum in omni loco ex ipsa visione sanctorum templorum ediscimus, & patres sancti testati sunt, atque historiarum perhibent relatores, salvanturque hactenus conscriptiones eorum. In primo enim & quingentesimo post expleta quinque annorum millia, Christus Deus noster ad homines veniens, & per triginta tres annos & menses pene quinque nobiscum conversans, magnum & salutare mysterium nostræ redemptionis operatus est; sicque ad cælos iter effecit, ascendens procul dubio unde descendit, præcipiens apostolis docere omnia quæ illos ipse docuerat. A temporibus ergo istis usque ad Constantinum imperatorem qui primus ex Christianis regnavit, transierunt anni quasi trecenti, cum prius tyrannidem pagani exercerent: quando scilicet plurimi Christianorum bonum certamen certantes, martyrio sæculum hoc derelinquebant adversus idola insurgentes. Christianorum vero*

* Gr. assentiuntur. Isa. 29.

co-

ACTIO VI.

ANNO CHRIST. 787.

copia divino zelo commota, templaque construentes, quidam in nomine Christi, quidam vero in honore sanctorum, alii humanitatis in eis Christi Dei nostri acta, alii autem certaminis martyrum narrationes coloribus exarabant: alii autem in tabulis * semper memoriam ferre volentes * in eis, desiderati martyris imaginem depingebant, vel etiam ipsius Christi. Sed & in sacris vestibus & cimeliis imagines tam a sanctis patribus nostris, quam a piis viris depingebantur, & in ipsis incruenta sacrificia celebrabant: & usque ad nos hæc omnia liquido demonstrata sunt, & permanent in æternum. Et certe etiam hæresibus exortis felle ac amaritudine plenis adversus ecclesiam, sed & sex synodis universalibus Dei nutu per diversa tempora in earum eversionem congregatis, omnia quæ tradita sunt in ecclesia catholica sive scripto, sive sine scripto ab antiquis temporibus, una cum sanctarum quoque imaginum demonstratione corroborata sunt & stabilita. Sancta vero sexta & universalis synodus cum promulgasset definitionem suam contra eos qui unam voluntatem prædicant in Christo Deo nostro, & Constantinus qui tunc imperabat, & præceptione sua per beneplacitum Dei hanc congregaverat, vita post modicum excessisset, Justinianusque filius ejus imperium obtinuisset: iidem ipsi qui in ea fuerant congregati, rursus nutu divino unanimiter convenientes post quatuor vel quinque annos, regulas ediderunt pro correctione ecclesiasticorum negotiorum usque ad duas & centum. In quibus canonibus etiam de imaginibus in octuagesima secunda regula exposuerunt ita: In quibusdam venerabilium imaginum picturis agnus digito præcursoris exaratur ostensius, qui in * figuram * præcessit gratiæ, verum nobis per legem præmonstrans agnum, Christum videlicet Deum nostrum. Veteres ergo figuras & umbras, utpote veritatis indicia & præcedentes characteres ecclesiæ traditos salutantes, gratiam honore perferimus & veritatem, hanc ut legis plenitudinem admittentes. Ut ergo præfectio etiam per colorum operationes * in omnium vultibus depingatur, characterem agni Christi Dei nostri qui tollit peccatum mundi, secundum humanitatem, etiam in iconis ex hoc pro veteri agno definimus depingi: per eum videlicet celsitudinem humilitatis Dei Verbi considerantes, & ad memoriam conversationis quam in carne gessit, passionis quoque ac salutaris mortis ejus adducti, atque redemptionis quæ hinc est mundo effecta. Videmus ergo cuncti & intelligimus, quod & ante sanctas synodos & post sanctas synodos imaginum descriptiones in ecclesia traditæ fuerint, quemadmodum & evangelii. Etenim per lectionem auribus perceptam hujus auditionem menti transmittimus, & oculis intuentes imaginales formas, simili modo intelligibiliter illustramur: & per duas res invicem se sequentes, lectionem ajo & picturas, unius notitiam accipimus, ad memoriam rerum veniendo gestarum. Hinc & duorum generalissimorum sensuum in canticis canticorum copulata hæc operatio potuit inveniri, cum dicitur: *Ostende mihi fa-*

* Gr. in scipsis

* Gr. assumptus est

* ante omnium oculos

Cant. 2.

δὲ τῆς Χριστιανῶν πληθὺς σὺν θείῳ ζήλῳ κινούμενοι, ναοὺς ἀνοικοδομοῦντες, τινὲς μὲν εἰς ὄνομα Χριστοῦ, ἕτεροι δὲ εἰς τιμὴν ἁγίων, οἱ μὲν τὰ τῆς ἀνθρωπήσεως τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν αὐτοῖς ἀνεζωγράφουν, οἱ δὲ τὰς ἀθλητικὰς τῶν μαρτύρων ἐξηγήσεις. ἄλλοι ἐν σανίσιν ἀεὶ τὴν μνήμην φέρειν θέλοντες ἐν ἑαυτοῖς, τοῦ ποθουμένου μάρτυρος τὴν εἰκόνα ἐγλυγράφουν, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ καὶ ἐν ἱεραῖς ἐσθῆσι καὶ ἐν κειμηλίοις αἱ εἰκόνες παρά τε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν καὶ ὁσίων ἀνδρῶν ἀνεζωγραφίωνται, καὶ ἐν αὐτοῖς τὰς ἀναιμάκτους θυσίας ἐτέλουν· καὶ ἕως ἡμῶν ταῦτα πάντα ἐμφανῶς ἀναδέδεικται, καὶ μένουσιν εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ μοί τι αἱρέσεων ἐκφυέσεων χολῆς καὶ πικρίας πεπληρωμένων κατὰ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τῶν ἓξ συνόδων τῶν οἰκουμενικῶν Θεοῦ ἐπινεύσει κατὰ διαφόρους χρόνους συναθροισθεισῶν ἐπὶ τῇ τούτων καταστροφῇ, πάντα τὰ παραδοθέντα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐγγράφως καὶ ἀγράφως ἐκ τῶν ἀρχῆθεν χρόνων αὖται κεβαίωσαν καὶ ἐστήριξαν, μεθ' ὧν καὶ τὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάδειξιν. ἡ δὲ ἁγία ἕκτη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος μὴ τὸ ἐκφωνῆσαι τὸν ἑαυτῆς ὅρον κατὰ τῶν τὸ ἓν θέλημα προσβαλόντων ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, Κωνσταντίνου τοῦ πάλαι βασιλεύοντος, καὶ τῇ αὐτοῦ προσάξει δόξῃ Θεοῦ ταύτῃ συναθροίσαντες, μετ' ὀλίγον τὸν βίον ἀπολιπόντος, καὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ αὐτοῦ υἱοῦ τὸ βασίλειον ἐσπεποιημένου, αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ ἐν αὐτῇ συναθροισθέντες, πάλιν θείᾳ ἐπινεύσει ὁμοθυμαδὸν συνελθόντες μετὰ τέσσαρας ἢ πλείους χρόνους, κανόνας ἐξέδωκαν ἐπὶ καταρθώσει τῆς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἕως τῆς δύο καὶ ἑκατόν· ἐν οἷς κανόσι καὶ περὶ τῆς εἰκόνων ἐν τῷ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ κανόνι ἐξέθεντο ὅπως. Ἐν τισι τῆς σεπτῶν εἰκόνων γραφαῖς ἀμνὸς δακτύλῳ τῷ προδρόμου δεικνύμενος ἐγχαράττεται, ὃς εἰς τύπον παρεληφθη τῆς χάριτος, τὸν ἀληθινὸν ἡμῖν διὰ νόμου προϋποφαίνων ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν. τοὺς μὲν παλαιοὺς τύπους καὶ τὰς σκιὰς, ὡς τὴν ἀληθείας σύμβολά τε καὶ προχαράγματα τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομένους κατασπαζόμενοι, τιμῶ χάριν προτιμῶμεν καὶ τὴν ἀλήθειαν, ὡς πλήρωμα νόμου ταύτῃ ὑποδεξάμενοι. ὡς ἂν δὴ τὸ τέλειον καὶ ταῖς χρωματουργίαις ἐν ταῖς ἁπάντων ὄψεσιν ὑπογράφηται, τὸν τοῦ αἴροντος τοῦ κόσμου τιμῶ ἀμαρτίαν ἀμνὸν Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν κατὰ τὸν ἀνθρώπινον χαρακτῆρα καὶ ἐν ταῖς εἰκόσιν ἀπὸ τοῦ νῦν ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ ἀμνοῦ ἀνασηλοῦσθαι ὁρίζομεν, δι' αὐτοῦ τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ λόγου καταννοοῦντες, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας, τοῦ τε πάθους αὐτοῦ καὶ τοῦ σωτηρίου θανάτου καὶ τῆς ἐντεῦθεν γεγομένης τῷ κόσμῳ ἀπολυτρώσεως. ὁρῶμεν δὴ πάντες καὶ σωζόμεν, ὅτι καὶ πρὸ τῶν ἁγίων συνόδων, καὶ μετὰ τὰς ἁγίας συνόδους αἱ τῶν εἰκόνων ἀναζωγραφήσεις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδομέναι ἦσαν, ὥσπερ καὶ ἡ τοῦ εὐαγγελίου. καὶ γὰρ διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἐν τοῖς ὠσὶ δεχόμενοι τὴν ταύτης ἀκρόασιν τῷ νοῒ παραπέμπομεν, καὶ τοῖς ὄμμασιν ὁρῶντες τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις, ὡσαύτως νοερῶς ἀναζωπυρούμεθα· καὶ διὰ δύο πραγμάτων ἀλλήλοις ἑπομένων, τῆς τε ἀναγνώσεως φημὶ, καὶ τῆς ἀναζωγραφήσεως, ἑνὸς γνῶσιν λαμβάνομεν, τῷ εἰς μνήμην

ἔρ-

ANNO CHRISTI 787.

ἔρχεσθαι τῶν πεπραγμένων. ἔνθεν καὶ τῶν δύο γενικωτάτων αἰσθήσεων ἐν τοῖς ᾄσμασι τῶν ᾀσμάτων ἐστὶν εὑρεῖν συνεζευγμένην τὴν ἐνέργειαν, διὰ τοῦ λέγειν· δεῖξόν μοι τὴν ὄψιν σου, καὶ ἀκούτισόν μοι τὴν φωνήν σου· ὅτι ἡ φωνή σου ἡδεῖα, καὶ ἡ ὄψις σου ὡραία. οἷς συμφώνως καὶ ἡμεῖς ψαλμικῶς λέγομεν· καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτως καὶ εἴδομεν. τούτων οὕτως ἐχόντων, εὐκαιρόν ἐστιν εἰπεῖν πρὸς τοὺς κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων βαττυρίσαντας· μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησε κακά. ὧν ῥυσθείημεν τῇ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ χάριτι.

A

ciem tuam; sonet vox tua in auribus meis: vox enim tua dulcis, & facies tua decora. Quibus consonantes & nos psallendo dicimus: *Sicut audivimus, ita & vidimus.* His ergo ita se habentibus, opportune dicendum est ad eos qui contra sanctas imagines garrierunt: *Vana locutus est unusquisque ad proximum suum; labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala.* A quibus eruamur gratia Christi veri Dei Salvatoris nostri.

ACTIO VI.

Psal. 47.

Psal. 11.

B

ΤΟΜΟΣ β'.

TOMUS SECUNDUS

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ΚΑΙ κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

ΕΠΙΛΑΘΟΜΕΝΟΙ τῆς ἀψευδοῦς τοῦ κυρίου περὶ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ ἐπαγγελίας· πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς· γυμνῇ τῇ κεφαλῇ καὶ ἀπερικαλύπτῳ τῷ στόματι, ἔχοντες ἐναντιωτάτας δόξας, πολεμοῦσιν αὐτῇ. καὶ κεκλοφότες πατρικὰς φωνὰς, ὡς οἰκείας προτίθενται, λέγοντες οὕτως.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

OBliti non mentientis Domini repromissionis, quam de ecclesia sua spopondit, quia *portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, nudo capite, revelataque facie, habentes contrarias opiniones, impugnant illam; & furantes paternas voces, quasi suas opponunt, dicentes ita.

Matth. 16.

C

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Πάλιν δὲ ταύτης τὴν εὐπρέπειαν βλέπειν μὴ φέρων ὁ προλεχθεὶς τῆς κακίας δημιουργὸς, οὐκ ἠπόρησε κατὰ διαφόρους καιρούς τε καὶ τρόπους πονηρᾶς ἐπινοίας, ὥστε ὑπὸ χεῖρα δι' ἀπάτης ἑαυτῷ ποιῆσαι τὸ ἀνθρώπινον· ἀλλ' ἐν προσχήματι Χριστιανισμοῦ τὴν εἰδωλολατρείαν κατὰ τὸ λεληθὸς ἐπανήγαγε, πείσας τοῖς ἰδίοις σοφίσμασι τοὺς πρὸς αὐτὸν ὁρῶντας μὴ ἀποστῆναι τῆς κτίσεως, ἀλλὰ ταύτην προσκυνεῖν, καὶ ταύτην σέβεσθαι, καὶ Θεὸν τὸ ποίημα οἴεσθαι τῇ τοῦ Χριστοῦ κλήσει ἐπονομαζόμενον.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Iterum autem hujus decorem videre non ferens prædictus malitiæ fabricator, non est fraudatus per diversa tempora & modos maligno ingenio faciendi sibi subditum genus humanum: sed in schemate Christianismi idololatriam sensim * induxit, persuadens sophismatibus suis ad se spectantibus minime a creatura recedere, sed hanc adorare, hancque percolere, & Deum facturam arbitrari Christi vocabulo nominandam.*

* Gr. reduxit,

D

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ καὶ κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Οἱ τὴν πνευματικὴν πολεμοῦντες Ιερουσαλὴμ, ἤγουν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν, συσχηματίζονταί πως τοῖς τὴν γηΐνην πολεμήσασιν Ιερουσαλήμ. καὶ σπουδάζουσι καὶ αὐτοὶ πατρικῷ χρήσασθαι λόγῳ, καθάπερ Ραψάκης ποτὲ τῇ ἑβραΐδι διαλέκτῳ κατὰ τοῦ Ισραὴλ ἐχρήσατο. οὗτοι γὰρ οἱ αἱρετικοὶ τὴν πατρικὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν φωνὴν κατὰ τῶν πατέρων καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὁπλίζουσιν. ἀλλ' ἀπὸ τῶν καρπῶν αὐτῶν, φησὶν ὁ κύριος, ἐπιγνώσεσθε αὐτούς. παρεοίκασι γὰρ τάφοις κεκονιαμένοις, οἳ ἔξωθεν μὲν φαίνονται τοῖς ἀνθρώποις ὡραῖοι, καθὼς καὶ οὗτοι οἱ χριστιανοκατήγοροι, τοῖς πατρικοῖς δῆθεν προκαλυπτόμενοι ῥήμασιν· ἔσωθεν δὲ γέμουσιν ὀστέων καὶ πάσης ἀκαθαρσίας, νεκρῶν φημι καὶ ὀδωδότων δογμάτων. ἡμεῖς δὲ τὸν αὐτῶν τάφον ἀνακαλύψαντες, εἰς φανέρωσιν ποιησώμεθα τὴν πᾶσαν αὐτῶν ἀκαθαρσίαν· ὅτι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας στρεβλοῦ-

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Qui spiritualem expugnant Jerusalem, id est, catholicam ecclesiam, his figurantur qui terrenam expugnavere Jerusalem. Et festinant & ipsi patrio uti sermone, quemadmodum quondam Rhapsaces, qui Hebræa lingua contra Israel utebatur. Isti enim hæretici paternam doctrinam & ecclesiasticam vocem contra patres contraque catholicam ecclesiam armant. Sed *a fructibus*, inquit Dominus, *eorum cognoscetis eos*. Comparati enim sunt sepulcris dealbatis, quæ foris quidem parent hominibus speciosa: quemadmodum & isti Christianorum calumniatores patriis quasi cooperti sermonibus, intus autem pleni sunt ossibus & omni spurcitia, mortuis videlicet fœtidisque dogmatibus. Nos autem idem sepulcrum revelantes, in manifestationem faciamus cunctam eorum immunditiam: quia secundum propria desideria pervertunt quæ in ecclesia catholica sunt a sanctis patribus edita.

4. Reg. 18.

Matth. 7.

Matth. 23.

Et

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 387.

Et vocibus quidem eisdem utuntur, sed astute commutant sensus eorum. Quæ namque adversus Arianos ipsi profati sunt, isti contra venerabiles iconas stilo scripturæ mutato fatentur. Quod enim memorabilis pater Gregorius Nyssæorum præsul ecclesiæ in * epitaphii sermone, quem super sancto Basilio, suo videlicet carne ac spiritu fratre, scribens adversus Arianos dogmatizavit, isti contra imagines assumpserunt: quod ex eadem præfatione ipsius periochæ videri poterit, quæ ita se habet: Utique nullus ignorat * intentionem ostensionis, quæ tempore magistri nostri effecta est. Quia enim hominum vesania circa idola prædicatione Christi extincta fuerat, & omnes erant in ruinis jam & abolitione vanorum culturæ, per totum pene orbem prædicatione pietatis exorta; is qui tenebat humanæ deceptionis principatum, undique coercitus Christi nomine ab orbe terrarum abactus est. Cum autem in malitia sapiens malitiæ inventor existeret, non est fraudatus malignis argumentis ad faciendum rursus per seductionem sibi humanitatem subjectam; sed sub prætextu Christianitatis idolorum culturam paulatim * induxit, persuadens sophismatibus suis ad se respectum habentibus, ut non recederent a creatura, sed hanc adorarent & colerent, Deumque facturam arbitrarentur, Filii nomine nuncupatam. At vero si ex non [n] extantibus vel a creatura, vel a divina substantia in sua est alienatus natura, nullus est huic sermo reddendus, sed hi qui nomen Christi creaturæ imposuerunt, hanc adorent, huic deserviant, in ea spem salutis habeant, & ab ipsa præstolentur judicium: * nec non & apostata qui cecidit, totam nequitiam suam hominibus qui indigni sunt, largiatur, Ario scilicet & Aetio & Eunomio & Eudoxio, quin potius & multis aliis, per quos idololatria quæ jam defecerat, denuo, sicut est, nomine Christianitatis inducta est. Et obtinuit homines languor, qui serviunt creaturæ potius quam creatori: ita ut & auxilio illius temporis imperatorum deceptio confortaretur, & omnes excellentes principatus pro eodem languore certarent. * Tunc ex Deo demonstratur magnus Basilius, quemadmodum Elias sub Achab; qui sacerdotio jam quodammodo decidenti auxilium præbens, veluti quamdam deficientem lucernam verbum fidei per gratiam quæ inhabitabat in eo, rursus resplendescere fecit. Intendamus quod verum est, quia totus hujus patris sensus adversus Arii furia laborantes intenditur. Dicit enim sanctum Basilium illis temporibus demonstratum, quibus Arius, Eunomius, Eudoxius, Macedonius, & qui circa illos, * dissimiles scilicet & Semiariani, creaturam Filium & Verbum Patris & Deum nostrum fatebantur, tamquam * Deo quidem, sed creato servientes. Unde idolorum cultores juste tam ab ipso quam a catholica ecclesia nominantur, eo quod eum quem colunt, ex non extantibus ut esset, fateantur effectum, sicuti omnis eorum quæ condita sunt, creatura. Itaque sanctas imagines Christiani neque deos nominarunt, neque spem salutis suæ in eis aliquando ha-

* Paulo post principium.

* Gr. int. cur tali tempore noster claruerit doctor.

* Gr. reduxit,

* ex. est creatura, & secundum propriam naturam aliena est a divina substantia, nihil de hoc curarent; sed nomen Christi creaturæ imponentes, hanc adorarent, huic deservirent, in ea sp. sal. haberent, & ab ipsa præstolarentur jud.

* & omnino nactus apostata homines totius ejus nequitiæ capaces, Arium inquam, Aetium, Eun. Eud & præterea multos alios, per ipsos idololatriam, &c. reduxit.

* Gr. Cum ergo omnes propemodum homines ad partem quæ præ valebat, transissent, tunc, &c. 3 Reg. 17. 18. 19.

* Anomœi

* Gr. tamquam Deo illi qui creatus erat, ser.

σι τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων ἐκδοθέντα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ φωναῖς μὲν ταῖς αὐταῖς κέχρηνται, ἀλλὰ πανούργως παραλλάσσοντες τὴν αὐτῶν ἔννοιαν. ἃ γὰρ κατὰ τῶν Ἀρειανῶν αὐτοὶ ἀπεφαίνατο, οὗτοι εἰς τιμὴν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐνηλλαγμένην ἀντηλλάξαντο. ὁ γὰρ ἀοίδιμος Γρηγόριος ὁ τῆς ἐκκλησίας Νυσσαέων προέδρος ἐν τῷ εἰς τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐπιταφίῳ λόγῳ, τὸν αὐτοῦ σαρκὶ καὶ πνεύματι ἀδελφὸν, ὅπερ ῥητὸν αὐτοὶ κατὰ τῶν εἰκόνων ἐξελάβοντο, ὁ παλαὶ κατὰ Ἀρειανῶν ἐδογμάτισεν· ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ προοιμίου τῆς αὐτῆς περιοχῆς ἔξεστιν ἰδεῖν, ἥτις ἐπὶ λέξεως ἔχει ὧδε· πάντως οὐδεὶς ἀγνοεῖ τὸν σκοπὸν τῆς κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διδασκάλου ἡμῶν ἀναδείξεως. ἐπειδὴ γὰρ ἡ περὶ τὰ εἴδωλα τῶν ἀνθρώπων μανία τῷ κηρύγματι τοῦ Χριστοῦ κατεσβέσθη, καὶ πάντα ἦν ἐν ἐρειπίοις ἤδη καὶ ἀφανισμῷ τὰ τῶν ματαίων σεβάσματα, διὰ πάσης σχεδὸν τῆς οἰκουμένης τοῦ κηρύγματος τῆς δυσσεβείας φοιτήσαντος, ὥσε τὴν ἐπικρατοῦσαν τῆς ἀνθρωπίνης ἀπάτης ἀπανταχόθεν ἐξεργεσθαι τῷ τοῦ Χριστοῦ ὀνόματι τῆς οἰκουμένης ἐξελαυνόμενον· σοφὸς μὲν εἰς κακίαν ὢν ὁ τῆς κακίας δημιουργὸς ἐκ ἠπόρησε πονηρᾶς ἐπινοίας, ὡς πάλιν ὑποχείριον ποιήσαι δι' ἀπάτης ἑαυτῷ τὸ ἀνθρώπινον· ἀλλ' ἐν προσχήματι Χριστιανισμοῦ τιμὴν εἰδωλολατρείαν κατὰ τὸ λεληθὸς ἐπανήγαγε, * τοῖς ἰδίοις σοφίσμασι τοὺς πρὸς αὐτὸν ὁρῶντας μὴ ἀποσῆναι τῆς κτίσεως, ἀλλὰ ταύτην προσκυνεῖν, καὶ ταύτην σέβεσθαι, καὶ Θεὸν τὸ ποίημα * σεβεσθαι τὴν τοῦ υἱοῦ κλῆσιν ὀνομαζόμενον. εἰ δὲ ἐκ μὴ ὄντων ἐστὶν ἡ κτίσις, καὶ τῆς θείας οὐσίας κατὰ τὴν ἰδίαν ἠλλοτρίωται φύσιν, μηδεὶς ποιείσθαι τὸν λόγον· ἀλλὰ Χριστοῦ ὄνομα ἐπιθέντες τῇ κτίσει, ταύτην προσκυνεῖν, ταύτην λατρεύειν, ἐν αὐτῇ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχειν, παρ' αὐτῆς ἀναμένειν τὴν κρίσιν. καὶ ὅλως ἐμπεσὼν ὁ ἀποστάτης ἀνθρώποις πᾶσαν αὐτοῦ τὴν κακίαν ἱκανοῖς χορηγῆσαι, Ἀρείῳ τε λέγω, καὶ Αἰτίῳ, Εὐνομίῳ, Εὐδοξίῳ, καὶ πρὸς τούτοις καὶ πολλοῖς ἄλλοις, * δι' ὧν ἐκλείπουσαν ἤδη τὴν εἰδωλολατρείαν πάλιν, καθὼς ἔρηται, τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστιανισμοῦ ἐπανήγαγε. καὶ κατεκράτει τῶν ἀνθρώπων ἡ νόσος τῶν τῇ κτίσει λατρευόντων παρὰ τὸν κτίσαντα· ὡς καὶ τῇ συμμαχίᾳ τῶν τότε βασιλέων τῷ ἀπάτῳ κρατυνέσθαι, καὶ πάσας τὰς ὑπερεχούσας ἀρχὰς τῆς τοιαύτης ὑπερμάχεσθαι νόσου. καὶ πάντων μικρᾶς δεῖν ἀνθρώπων πρὸς τὸ ἐπικρατοῦν μεταπεσόντων, τότε παρὰ τοῦ Θεοῦ ἀναδείκνυται ὁ μέγας Βασίλειος, καθάπερ Ἠλίας ἐπὶ τοῦ Ἀχαάβ. καὶ τῆς ἱερωσύνης ἤδη τρόπον τινὰ πεπτωκυίας ἀντιλαμβανόμενος, ὥσπερ τινα λύχνον ἐκλελοιπότα τὸν τῆς πίστεως λόγον διὰ τῆς οἰκείας αὐτῷ χαριτος ἀναλάμψαι πάλιν ἐποίησε. σκοπήσωμεν πληθὲς, ὅτι πᾶσα ἡ ἔννοια τοῦ πατρὸς κατὰ τῶν Ἀρειομανιτῶν ἀποτείνεται. λέγει γὰρ ἀναδεδεῖχθαι τὸν ἅγιον Βασίλειον ἐν τοῖς χρόνοις ἐκείνοις, ἐν οἷς ἦν Ἀρειος, Εὐνόμιος, Εὐδόξιος, Μακεδόνιος, καὶ οἱ περὶ αὐτὸν Ἀνομοιοι καὶ Ἡμιάρειοι, κτίσμα τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ πατρὸς καὶ Θεὸν ἡμῶν λέγοντες. ὡς Θεῷ δὲ τῷ κτισῷ λατρεύοντες, εἰδωλολατρεῖν δικαίως ὑπ' αὐτοῦ τε καὶ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ὀνομάζονται· διότι, ᾧ λατρεύουσιν, ἐκ

* Ἐν. πίστει τοῖς

* Ἐν. εἰδωλολατρείαν ut sup.

μὴ

ANNO CHRISTI 787.

μὴ ὄντων εἰς τὸ εἶναι λέγουσι γεγονέναι, καθὼς πᾶσα ἡ τῶν δημιουργημάτων κτίσις. τὰς τοίνυν σεπτὰς εἰκόνας οἱ Χριστιανοὶ οὔτε θεοὺς ὠνόμασαν, οὔτε ὡς θεοῖς ἐλάτρευσαν, οὔτε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐν αὐταῖς ἔσχον, οὔτε παρ' αὐτῶν ἐκδέχονται τὴν μέλλουσαν κρίσιν, εἰ μὴ εἰς ἀνάμνησιν καὶ ὑπόμνησιν, ἐπόθῳ διακείμενοι πρὸς τὰ αὐτῶν πρωτότυπα, καὶ ἠσπάσαντο ἐτιμητικῶς προσεσκύνησαν· οὐ μὴν δὲ ἐλάτρευσαν, ἢ τὸ θεῖον σέβας ταύταις ἀπένειμαν· ἄπαγε τῆς κατηγορίας· ἀλλ' οὐδὲ ἄλλας τισὶ τῶν ἐν τοῖς κτίσμασιν ἠριθμημένων. Ἀρειανοὶ δὲ τῇ κτίσει συναριθμοῦντες τὸν τοῦ Θεοῦ υἱὸν καὶ λόγον, παρ' αὐτοῦ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας αὐτῶν ἐδόξαζον ἔχειν, καὶ τὴν μέλλουσαν κρίσιν δι' αὐτοῦ * γεγενῆσθαι. Τούτου ἕνεκεν καὶ ὁ θεσπέσιος πατὴρ ἐλέγχων αὐτοὺς ἔφη· ταύτῃ προσκυνεῖν, ἤγουν τῇ κτίσει· ταύτῃ λατρεύειν, ἐν αὐτῇ τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας ἔχειν, παρ' αὐτῆς ἀναμένειν τὴν κρίσιν. οὐκοῦν ἀποδείκνυνται παραχαράκται τῆς ἀληθείας οἱ ταύτης τῆς κενοφωνίας πρόβολοι, κατὰ τὸν προφήτην κάπηλοι μίξαντες τὸν οἶνον ὕδατι. καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ φαλσεύται τῶν πατρικῶν ἐκδόσεων γεγόνασι. τοῦ γὰρ αὐτοῦ θεοφόρου πατρὸς εἰπόντος, τῇ τοῦ υἱοῦ κλήσει ὀνομαζόμενον, αὐτοὶ θέλοντες εἰς τὴν εἰκονικὴν ἐκτύπωσιν τὴν ἔννοιαν μετενέγκαι, ἀντὶ, τῇ τοῦ υἱοῦ κλήσει, τῇ τοῦ Χριστοῦ κλήσει ἐψευδηγόρησαν. πρόδηλον γὰρ εἰρηκότος αὐτοῦ, τῇ τοῦ υἱοῦ κλήσει ὀνομαζόμενον, ὅτι κατὰ Ἀρειανῶν ἀποφαίνεται, ὡς εἰς τὴν ἄνω καὶ ἄκτιστον θείαν γέννησιν τοῦ υἱοῦ βλασφημούντων. διὸ καὶ τοὺς ἐξάρχους τῆς αὐτῆς αἱρέσεως ἐστηλίτευσεν εἰπών, Ἀρείῳ τε λέγω, καὶ Εὐνομίῳ, Εὐδοξίῳ, καὶ Αετίῳ. αὐτοὶ δὲ ἀντὶ τοῦ υἱοῦ Χριστοῦ εἰπόντες, εἰς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐκτύπωσιν ἐπειράθησαν τὴν βλασφημίαν προσάψαι. τοίνυν καὶ ἐν τούτῳ φαλσορρήμονές τινες καὶ ψευδολόγοι πεφανέρωνται· καὶ ἐπάγουσιν ἃ μὴ θέμις.

Γρ. γενέσθαι.

A buerunt, neque ab illis expectant futurum judicium, nisi ad recordationem & munimen eas habentes, & amore circa illarum principulia flagrantes, has & amplexi sunt, & honoranter adoraverunt: non tamen divinæ his servitutis vel cultus officium impenderunt, (abesto calumnia) sed neque aliis quibuslibet rebus. Ariani autem creaturæ connumerantes Dei Filium & Verbum, ab eo spem salutis suæ prædicabant habere, & per eum futurum judicium effici. Hujus rei gratia egregius pater arguens illos ait: Hanc, id est, creaturam, adorare, huic servitutem exhibere, in ea salutis spem habere, ab ipsa expectare judicium. Ergo probantur veritatis adulatores hujus vocum novitatis propugnatores, & secundum prophetam caupones, miscentes vinum aquæ: & non solum hoc, sed & falsarii paternarum traditionum effecti sunt. Eodem quippe deifero patre dicente, Dei vocatione nominatam, ipsi volentes in imaginalem formationem sensum transferre, pro Filii vocatione, *Christi vocatione* falso profati sunt. Manifestum est enim quod dicens, Filii vocatione nominatam, adversus Arianos pronuntiaverit, in supernam & increatam divinam generationem Filii blasphemantes. Propter quod & primores ejusdem hæreseos publicavit dicens, Ario videlicet, Eunomio, Eudoxio, & Aetio. Ipsi autem pro eo ut dicerent Filii, dicentes Christi, mutato sensu in venerabilium imaginum formationem blasphemiam conati sunt usurpare. Igitur & in hoc falsiloqui quidam & mendaces manifestantur, qui & inferunt quæ licita minime comprobantur.

ACTIO VI.

Isa. 1.

* Gr. Filii

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Διὸ δὴ καθὼς πάλαι ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ τελειωτὴς Ἰησοῦς τοὺς ἑαυτοῦ πανσόφους μαθητὰς καὶ ἀποστόλους τῇ τοῦ παναγεστάτου πνεύματος δυνάμει ἐπὶ ἐκμειώσει τῶν τοιούτων κατὰ παντὸς ἐξαπέστειλεν, οὕτως καὶ νῦν τοὺς αὐτοῦ θεράποντας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἐφαμίλλους πιστοὺς ἡμῶν βασιλεῖς ἐξανέστησε, τῇ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος σοφισθέντας δυνάμει, πρὸς καταρτισμὸν μὲν ἡμῶν καὶ διδασκαλίαν, καθαίρεσιν δὲ δαιμονικῶν ὀχυρωμάτων ἐπαιρομένων κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ καὶ ἔλεγξιν διαβολικῆς μεθοδείας ἐπλάνης.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

D

Propter quod quemadmodum olim Jesus salutis nostræ auctor & consummator sapientissimos discipulos suos sancti Spiritus induens virtute, pro imminutione talium, in omnem terram direxit: ita nunc famulos suos & apostolorum consimiles, fideles videlicet imperatores nostros erexit, ejusdem Spiritus sapientia præditos, & dignos virtute factos, ad perfectionem scilicet & doctrinam nostram, atque destructionem dæmonicarum munitionum extollentium se contra scientiam Dei, atque redargutionem diabolicæ argumentationis pariter & erroris.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ Καὶ κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Τίς ἐλάλησεν ἀδικίαν τοιαύτην εἰς τὸ ὕψος πότε; τίς ἂν γένοιτο τῆς ἀσεβείας ταύτης χαλεπωτέρα; ὦ τῆς ἀναισχύντου καὶ πονηρᾶς βλασφημίας. ὦ τοῦ κεκρυμμένου δόλου, καὶ τῆς ποικίλης ῥᾳδιουργίας· ὡς ἐξ αὐτοῦ τοῦ διαβόλου τῆς μεθοδείας διδαχθέντες φθέγγονται, ὅτι τὴν σαφῶς καὶ τρανῶς ἡμᾶς πρὸς δόξαν Θεοῦ χειραγωγοῦσαν θέαν καὶ ὄψιν, δι' ἧς τὸ τῆς ταπεινώσεως ὕψος τοῦ Θεοῦ

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Quis locutus est iniquitatem talem in excelsum aliquando? quæ fiat hac impietate crudelior? O irreverentem & malignam blasphemiam! o absconditam fraudem, & variam falsitatem! ut ex ipsius diaboli argumentatione instructi effantur; quia visionem & vultum, quæ clare nos & expresse ad gloriam Dei manu quodammodo ducunt, & per quæ humilitatis celsitudinem

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

Dei Verbi conſideramus, & ad converſatio-
nis ejus quam in carne geſſit, id eſt, paſ-
ſionis & ſalutaris mortis ejus memoriam
trahimur, dæmonicas munitiones extollen-
tes ſe adverſus ſcientiam Dei, & diaboli-
cam argumentationem & errorem auſi ſunt
Pſal. 63. nuncupare. Intenderunt vere arcum ſuum
rem amaram, ut ſagittent in occultis im-
maculatum. Si enim confiterentur, pro
imminutione idolorum indutos virtute ex
alto ſanctos diſcipulos, adveniente ſuper
eos Spiritu Sancto, fuiſſe miſſos, nor uti-
que dicerent alios erectos, poſtquam obti-
nuit illorum traditio & doctrina annos cir-
citer octingentos, & patres ſancti hanc ut
anchoram ſecuram confirmaverunt & ſtabi-
lierunt. Semel enim univerſaliter erepti
per Chriſtum ab idolis, non egemus ſu-
per idolis * conqueri: niſi forte præſumant
dicere, mutationem factam in eccleſia, &
leges alias & ordinationes traditas; induc-
centes nobis occaſiones irrationabiles &
negatione refertas. Hoc enim rumore for-
tes iſti tumultuantes dicebant, ſicut olim
Jeſus ſalutis noſtræ auctor & conſumma-
Hebr. 8 tor. Hinc accedit eis dicere: *Omne quod
antiquatur & ſenescit, prope interitum fit*:
& quia antiquata eſt apoſtolorum doctri-
na, novam nos procuramus erigere: quia
& Moyſes & Aaron ſacerdotes ſimili mo-
do fuiſſe probantur. Sed quando gratia
ſubintravit, apoſtolus dixit alium ſurrexiſ-
ſe ſacerdotem. Ergo & nunc debuerant da-
re maximam quamdam gratiam, apoſto-
lorum gratia ſuperiorem (ſic enim & di-
cunt) ad perfectionem quidem noſtram &
magiſterium. Et cum epiſcopi eſſent qui
talem ſynodum adunaverunt, & perfectio-
nem apoſtolicarum diſpoſitionum haberent,
& alios debuiſſent perficere, non ab aliis
perfici. Nam magis renuerunt doctrinam
magiſterii ac traditionis ſanctorum apoſto-
lorum & illuſtrium patrum noſtrorum. Un-
de conſortes & participes nullatenus oſten-
ſi ſunt horum eruditionis & doctrinæ, eo
quod non conſenſerunt traditioni eorum:
& imprecatur eis pſalmiſta David dicens:
Pſalm. 11. *Diſperdat Dominus univerſa labia doloſa,
& linguam magniloquam*. Dicat & nobis
pſallens veraciter ipſe David, & nos una
Pſal. 9. cum ipſo; *Inimici defecerunt frameæ in fi-
nem, & civitates eorum deſtruxiſti*. Quan-
do defecerunt inimici frameæ, & civi-
tates, id eſt, munitiones ejus? nonne
in Chriſti humanatione? de quo ſcri-
Iſa. 53. ptum eſt, quia *fortium dividet ſpolia*,
An ſuper pſeudoſyllogo & factione ipſo-
rum ſcriptum eſt, quia inimici defece-
runt frameæ in finem? Et ſi in finem
& per omnia defecerunt frameæ inimi-
ci, impietatiſque civitates deſtructæ ſunt,
quomodo hæc iterum reædificata & re-
novata eſſe garrierunt, ut ſibimet ad-
ſcribant deſtructionem eorum, & redem-
ptionem humani generis quæ ex illis ef-
fecta eſt? Derogantes magno ſalutis no-
ſtræ myſterio & diſpenſationi Chriſti, qui
eſt ſuper omnia benedictus Deus in ſæcu-
la ſæculorum Amen. Deinde adulationi-
bus ad imperatores uſi, ita ajunt.

λόγε καπινοῦμεν, καὶ πρὸς μνήμην τῆς ἐν σαρ-
κὶ πολιτείας αὐτοῦ, τό τε πάθος αὐτοῦ καὶ τὸ σω-
τήριε θανάτε χειραγωγέμεθα, δαιμονικὰ ὀχυρώ-
ματα ἐπαιρόμενα κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Θεοῦ, καὶ
διαβολικὴν μεθοδείαν καὶ πλάνην ἐθρασυτόμησαν
ἀποκαλέσαι. ὄντως, ἐνέλειναν τὸ τόξον αὐτῶν,
πρᾶγμα πικρόν, τὸ κατατοξεῦσαι ἐν ἀποκρύφοις
ἄμωμον. εἰ γὰρ ὡμολόγυν ἐπὶ καθαιρέσει τῶν
εἰδώλων τοὺς ἐνδυσαμένους δύναμιν ἐξ ὕψους ἁγίους
μαθητὰς, ἐπελθόντος αὐτοῖς τοῦ ἁγίου πνεύματος,
ἀπεσάλθαι, οὐκ ἂν ἕτερος ἔλεγον ἀνίσασθαι μετὰ
τὸ κεκραληκέναι τὴν ἐκείνων παράδοσίν τε καὶ διδα-
σκαλίαν χρόνος ὡσεὶ ὀκτακοσίους, καὶ πατέρας ἁγίους
τοιύτην ὡς ἄγκυραν ἀσφαλῆ κρατῶναί τε καὶ βε-
βαιῶσαι. ἅπαξ γὰρ καθόλε λυτρωθέντες παρὰ
Χριτοῦ ἐκ τῶν εἰδώλων, οὐ χρείαν ἔχομεν περὶ τῶν
εἰδώλων ἐγκαλεῖσθαι· εἰ μή πε τολμήσωσι λέ-
γειν, μεταποιησιν γεγονῆσθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ,
ἢ θεσμὸς ἕτερος καὶ τάξεις παραδεδόσθαι, παρεισφέ-
ροντες ἡμῖν προφάσεις ἀλόγους καὶ ἀρνήσεως μεσάς.
τέτο γὰρ ἐθρύλλησαν οἱ γρυναδαι εἰπόντες, κα-
θὼς παλαι ὁ τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἀρχηγὸς καὶ
τελειωτὴς Ιησοῦς. ἐντεῦθεν παρέπεται αὐτοῖς λέ-
γειν· πᾶν παλαιούμενον καὶ γηράσκον ἐγγὺς ἀφα-
νισμοῦ· καὶ ὅτι πεπαλαίωται ἡ τῶν ἀποσόλων διδασ-
καλία, νέαν ἡμεῖς προαιρόμεθα ἐξανασῆσαι· ὅτι
καὶ Μωσῆς καὶ Ααρὼν ἱερεῖς· ἀλλ' ὅτε ἡ χάρις ἀν-
τεισῆλθεν, ὁ ἀπόσολος λέγει ἕτερον ἀνίσασθαι
ἱερέα. ἐκὸν ἓν νῦν ὤφειλον δοῦναι μεγίσλω τι-
νὰ χάριν ὑπὲρ τῶν ἁγίων ἀποσόλων· οὕτω
γὰρ καὶ λέγυσι· πρὸς καταρτισμὸν μὲν ἡμῶν καὶ
διδασκαλίαν, καὶ ἐπίσκοποι ὄντες οἱ τῆς τοιαύτης
συνόδε, πάντως τῶν τελειότητα τῆς ἀποσολικῆς
διατάξεως ἔχοντες, καὶ ἄλλες ὤφειλον καταρτί-
ζειν, ἐκὶ ὑπὸ ἄλλων καταρτίζεσθαι· ὡς μᾶλλον
ἀπεμήναντο μαθητείαν τῆς διδασκαλίας καὶ παρα-
δόσεως τῶν ἁγίων ἀποσόλων, καὶ τῶν κλεινῶν ἡμῶν
πατέρων. ὅθεν ἀμέτοχοι ἀπεδείχθησαν τῆς τύτων
διδασκαλικῆς παιδεύσεως, ὡς μὴ συνευδοκήσαντες τῇ αὐ-
τῶν παραδόσει. καὶ ἀποφαίνεται αὐτοῖς ὁ ψαλμῳ-
δὸς Δαβὶδ λέγων· ἐξολοθρεύσει κύριος πάντα
τὰ χείλη τὰ δόλια, γλῶσσαν μεγαλορρήμονα.
εἰπάτω δὲ ἡμῖν ψάλλων ὁ αὐτὸς Δαβὶδ ἀληθῶς,
καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ· τὰ ἐχθρὰ ἐξέλιπον αἱ ῥομ-
φαῖαι εἰς τέλος, καὶ πόλεις κατεῖλες· πότε ἐξέ-
λιπον τὰ ἐχθρὰ αἱ ῥομφαῖαι καὶ αἱ πόλεις, ἤτοι
τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ; οὐχὶ ἐπὶ τῆς τοῦ Χριτοῦ ἐν
ἀνθρωπήσεως; περὶ ἧς καὶ γέγραπται, ὅτι τῶν ἰσχυ-
ρῶν μεριεῖται σκῦλα. μὴ ἐπὶ τῆς ψευδοσυλλόγυ
καὶ τῆς συμμορίας αὐτῶν γέγραπται, ὅτι τὰ ἐχ-
θρὰ ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι εἰς τέλος; καὶ ἐὰν εἰς
τέλος, καὶ παντάπασιν ἐξέλιπον αἱ ῥομφαῖαι τοῦ
ἐχθροῦ, καὶ τῆς ἀσεβείας αἱ πόλεις καθῃρέθησαν,
πῶς τύτε πάλιν ἀνοικοδομεῖσθαι καὶ ἀνανεοῦσθαι
πεφλυαρήκασιν; ἵνα ἑαυτοῖς ἐπιγράψωσι τὴν αὐ-
τῶν καθαίρεσιν, καὶ τὸ ἀνθρωπείε γένες τῶν ἐξ
αὐτῶν ἀπολύτρωσιν; σμικρύνοντες τὸ μέγα τῆς
σωτηρίας ἡμῶν μυτήριον, τὴν οἰκονομίαν Χριτοῦ
τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ τοῦ ὄντως ἀλογημένε εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν. εἶτα ταῖς κολα-
κείαις πρὸς τὺς κρατοῦντας χρώμενοι, ὕπως φασίν

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

A

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οἱ τῷ περιόντι αὐτοῖς θείῳ ζήλῳ κινούμενοι, τὴν τῶν πιστῶν ἐκκλησίαν τῇ τῶν δαιμόνων ληϊζομένην ἀπάτῃ ὁρᾷν μὴ ἀνεχόμενοι.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Qui divino zelo, qui illis inest, moti, fidelium ecclesiam dæmonum subreptam seductione videre non patientes.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ καὶ κουβουκλείσιος ἀνέγνω.

Ταῦτα λέγοντες, οὔτε ἔγνωσαν τὰς ἐπαγγελίας, ἃς ἡ καθολικὴ ἐκκλησία παρὰ τοῦ αὐτὴν θεμελιώσαντος Χριστοῦ ἔλαβεν, οὔτε διὰ τῆς ἀπολυτρώσεως τῆς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ὁμολογοῦσι σωθῆναι τὸ ἀνθρώπινον γένος. οὓς γὰρ Χριστὸς τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐξωνήσατο, πάλιν τῷ διαβόλῳ πιπράσκουσιν· οὓς τῷ ἰδίῳ θανάτῳ ἐζωοποίησεν, αὐτοὶ τῷ δηλητηρίῳ τῶν αὐτῶν χειλέων θανατοῦσι, καὶ εἰς πέταυρον ᾅδου καταβιβάζουσιν. ἀκουσάτωσαν τῶν ᾀσμάτων διαῤῥήδην ἀδόντων πρὸς τὴν ἐκκλησίαν ὡς ἐκ προσώπου Χριστοῦ· ὅλη καλὴ εἶ πλησίον μου, ὅλη καλὴ, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. ἤδη ἤκουσαν ὅλην αὐτὴν καλὴν εἶναι καὶ πλησίον Χριστοῦ, καὶ μώμου παντὸς ἀπηλλάχθαι. πρὸς ἣν καὶ διὰ Ἡσαΐου φθέγγεται· ἐπὶ τῆς χειρός μου ἐζωγράφησά σου τὰ τείχη, καὶ ἐνώπιόν μου εἶ διὰ παντός. καὶ πῶς ἡ ταύτας τὰς ἐπαγγελίας λαβοῦσα ληΐζεται ὑπὸ τῆς τῶν δαιμόνων ἀντικειμένης δυνάμεως; καὶ ἔνθα Χριστός ἐστι κεφαλὴ κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον, τίς ὁ ταύτην δυνάμενος εἰς προνομὴν λαβεῖν; αὐτὸς παρέστησεν αὐτὴν ἑαυτῷ μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα, καὶ πῶς πάλιν μολύνεται; φεῦ τῆς ὑπολήψεως ταύτης. πρόδηλον γὰρ, ὅτι ἄρνησις τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας μεσολαβεῖ τὴν ὑπόνοιαν ταύτην. ἀλλ' ἔσπευσαν ἐξουδενῶσαι τὴν ἐκκλησίαν· διὰ τοῦτο ἐξουδενώσει αὐτοὺς κύριος, καὶ ἔσονται παρὰ πᾶσι τοῖς ἐν αὐτῇ γεννηθεῖσιν ἐξουδενωμένοι καὶ ἀνατεθεματισμένοι. ἔμεινε γὰρ ἀληΐστος καὶ ἀῤῥαγὴς καὶ ἀσάλευτος. ταῖς δὲ κολακείαις πληρώσαντες τὸ στόμα, ἐπὶ τὴν διήγησιν τῶν παρ' αὐτοῖς πραχθέντων τὸν λόγον ποιοῦνται σεμνυνόμενοι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hæc dicentes, neque cognoverunt repromissiones quas catholica ecclesia suscepit a B Christo qui eam fundavit, neque per redemptionem, quæ est in Jesu Christo Domino nostro, confitentur salvari genus humanum. Quos enim Christus proprio mercatus est sanguine, iterum diabolo vendunt. Quos propria morte vivificavit, ipsi toxico labiorum suorum mortificant, & in laqueum inferni demergunt. Audiant cantica canticorum aperte ad ecclesiam ex persona Christi cantantia: *Tota * bona es proxima mea, tota bona es, & macula non est in te.* Ecce jam audierunt totam eam bonam esse & proximam Christi, ac ab omni macula liberam; ad quam & per Isaiam affatur: *In manu mea depinxi muros* C *tuos, & in conspectu meo es semper.* Et quomodo quæ has repromissiones accepit, subripitur a dæmonum adversa virtute? & maxime ubi Christus est caput secundum divinum apostolum, quis est qui hanc possit in prædam arripere? Ipse exhibuit eam sibi non habentem maculam aut rugam, & quomodo rursus coinquinatur? O * reprehensionem istam! Certum est enim quod negationem dispensationis ejus sequestret opinio hæc. Sed festinaverunt ecclesiam spernere: idcirco spernet illos Dominus, & erunt apud omnes qui in ea nati sunt, reprobati & anathematizati: mansit enim inexpugnabilis & * incorruptibilis D & immobilis. Porro adulationibus replentes os, ad narrationem a se gestorum faciunt gloriantes.

* pulchra Cant. 4.

Isa. 49.

Ephes. 1.

* G. opinionem

* Gr. inconcussa

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Πᾶσαν τὴν ἱερατικὴν συνεκαλέσαντο τῶν θεοφιλῶν ἐπισκόπων ὁμήγυριν, ὅπως συνοδικῶς ἐπὶ τὸ αὐτὸ γενομένη, γραφικήν τε συζήτησιν ποιησαμένη περὶ τῆς ἀπατηλῆς τῶν ὁμοιωμάτων χρωματουργίας, τῆς κατασπώσης ἐκ τῆς ὑψηλῆς καὶ Θεῷ E πρεπούσης λατρείας εἰς τὴν χαμαίζηλον καὶ ὑλικὴν κτισματολατρείαν τὸν τῶν ἀνθρώπων νῦν, θεοκινήτως ἐκφωνήσῃ τὸ αὐτῇ δοκοῦν· εἰδότες τὸ γεγραμμένον ἐν προφήταις· ὅτι χείλη ἱερέων φυλάξεται γνῶσιν, καὶ νόμον ἐκζητήσουσιν ἐκ στόματος αὐτῶν, ὅτι ἄγγελοι κυρίου παντοκράτορος εἰσίν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Omne sacratum convocaverunt Deo amabilium episcoporum collegium, ut synodice in id ipsum effectum, & scripturarum quæstionem faciens de seductoria similitudinum colorum operatione, quæ avellit ex summa & Deo decibili latria ad humilem & materialem creaturæ latriam, hominis sensum Deo movente pronuntiet quid sibi fuerit visum: scientes quod scriptum est in prophetis: Quia labia sacerdotum custodient scientiam: & legem exquirent ex ore ipsorum, quia angeli Domini omnipotentis sunt.

Malach. 2.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἀμνημονήσαντες τὴν τοῦ Θεοῦ λόγου ἐκ παρθένου

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Immemores Dei Verbi nativitatis ex virgi-

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

gine, hujuſque magni & ſalutaris myſterii, quod ipſe in carne veniens nobis donavit, eruens nos ab idolorum errore, ac horum inſana ſuperſtitione: ipſique hanc ſalutem uſurpantes, gloriamque ſibi cumulare volentes, inglorii a catholica eccleſia prædicantur. Quibus aperte affatur Chriſtus Deus noſter per prophetam dicens: *Sacerdotes ſpreverunt legem, & coinquinaverunt ſancta mea. Inter ſanctum & pollutum non diſtinxerunt, & inter mundum & immundum non diſtinxerunt.* Ipſi enim iconas Domini & ſanctorum ejus a dæmoniorum icona non diſtinxerunt, eas ſimiliter idola nominantes, & calumnioſe accuſantes eccleſiam, quam acquiſivit proprio ſanguine Chriſtus Deus noſter; ſeductoriamque colorum operationem evangelii enarrationem ſuſurrando fatentes, quam venerabilem & ſanctam fideles dicunt & nominant; non profecto aſpicientes ad id quod videtur, ſed ad ea quæ in ipſo ſignantur. Audientes enim auribus, gloria tibi Domine, proclamant: & videntes oculis, eamdem utique deferunt gloriæ actionem. In memoriam quippe venimus converſationis ejus, qua cum hominibus converſatus eſt. Quidquid enim narratio in ſcriptis inſinuat, id ipſum & pictura denuntiat. Qualia vero impudenter jactanterque verboſa fauce garrierunt, inſpiciamus. Quæ avellit ex ſumma & Deo decibili latria ad humilem ac materialem creaturæ latriam. O veſanam linguam ut gladium acutum & mendacio infectam habentium, immaculatam fidem Chriſtianorum in imaginum æſtimantium commutari culturam; quique contumelioſe profantur, humilem ac materialem creaturæ latriam hanc appellantes. Nullus Chriſtianorum hominum qui ſub cælo ſunt, imagini cultum ſervitutis exhibuit: pagana eſt enim iſta fabulatio, & dæmonum adinventio, atque opus actionis ſatanicæ. Periit hoc Chriſti adventu. Servitus nunc in ſpiritu & veritate eſt: diverſa autem quæ Deo exhibentur, ad memoriam videlicet ejus & ſanctorum ipſius, habet eccleſia repoſita: ex quibus etiam imaginum eſt factura. Ipſi præterea ſeſe arguunt dicentes: Pronuntiet quod ſibi fuerit viſum. Latuit eos quod ab ore dominico ſcriptum eſt: *Qui loquitur a ſemetipſo, propriam gloriam quærit.* Igitur ipſi teſtantur ſe a ſemetipſis affari, & non a Spiritu Sancto. Quis, putas, hæc audiat? niſi forte qui non fuerit Spiritus. Deinde gloriantes, non in Domino, ſed in lingua ſua, ſic ajunt.

Exech. 22.

Joan. 4.

Joan. 7.

γήνησιν, ϗ τότε τὸ μέγα ϗ σωτήριον μυστήριον, ὅπερ αὐτὸς σαρκὶ ἐπιδημήσας ἡμῖν ἐχάρισατο, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης, ϗ τῆς τούτων μανιώδους θρησκείας· αὐτοί τε ταύτῃ τιὴ σωτηρίαν σφετερισάμενοι, δόξαν ἑαυτοῖς βυλόμενοι περιθεῖναι, ἀδόξως παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας θριαμβεύονται. οἷς εἰκότως προσφθέγγεται Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν διὰ τοῦ προφήτου· οἱ ἱερεῖς ἠθέτησαν νόμον μου, ϗ ἐβεβήλωσαν τὰ ἅγιά μου. ἀναμέσον ἁγίου ϗ βεβήλου ὐ διέγνωσαν, ϗ ἀναμέσον καθαρῶν ϗ ἀκαθάρτων ὐ διέγνωσαν. αὐτοὶ γὰρ τὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου ϗ τῆς ἁγίων αὐτοῦ ὐ διέγνωσαν, τῇ τῆς δαιμόνων εἰκόνι αὐτὰς παραπλησίως εἴδωλα ὀνομάσαντες. ϗ κατηγορικῶς συκοφαντήσαντες τιὴ ἐκκλησίαν, ἣν περιεποιήσατο Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν τῷ ἰδίῳ αἵματι. ἀπατηλὴν δὲ χρωματουργίαν τιὴ τοῦ εὐαγγελίου διήγησιν ἐθρύλλησαν, ἣν σεπτὴν ϗ ἁγίαν οἱ πιστοὶ λέγουσί τε ϗ ὀναμάζουσιν, οὐκ ἀποβλέποντες εἰς τὸ ὁρώμενον, ἀλλ' εἰς τὰ ὧν αὐτῷ σημαινόμενα. ἀκούοντες γὰρ τοῖς ὠσὶ, δόξα σοι κύριε προσφθέγγονται· ϗ ὁρῶντες τοῖς ὄμμασι, πάντως τιὴ αὐτιὴ ἀναπέμπουσι δοξολογίαν. εἰς γὰρ μνήμην ἐρχόμεθα τῶν ἐν ἀνθρώποις αὐτοῦ ἀναστροφῶν. εἴτε γὰρ ἡ ἐξήγησις ἐγγράφως ἡμῖν δηλοῖ, τοῦτο ϗ ἡ ἀναζωγράφησις. οἷα δὲ ἀναίδην καὶ ἀλαζονικῶς πεφθεγγάσατο, σκοπήσωμεν. τῆς κατασπούσης ἐκ τῆς ὑψηλῆς ϗ Θεῷ πρεπούσης λατρείας εἰς τιὴ χαμαίζηλον ϗ ὑλικὴν κτισματολαξείαν. ὢ τῆς παραπληξίας. τὴν γλῶσαν ὡς μάχαιραν ὀξεῖαν ἔχοντες ϗ πεπηγμένην τῷ ψεύδει, τὴν ἀμώμητον πίστιν ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν εἰς τὴν τῶν εἰκόνων νομίζουσι μετηλλάχθαι σεβασμιότητα· ϗ ὑβριστικῶς προσφθέγγονται, χαμαίζηλον ϗ ὑλικὴν κτισματολατρείαν ταύτῃ ἀποκαλοῦντες. ὐδεὶς τῶν ὑπὸ τὸν ἐρανὸν Χριστιανῶν ἀνθρώπων εἰκόνι ἐλάξευσεν. ἑλληνικὸν γὰρ τὸ μύθευμα, δαιμόνων ἐφεύρημα, πράξεως σατανικῆς τὸ ἐγχείρημα. ἀπόλωλε τοῦτο τῇ τοῦ Χριστοῦ ἐπιδημίᾳ. λατρεία νυνὶ ὂν πνεύματι ϗ ἀληθείᾳ ἐστί. διάφορα δὲ τῷ Θεῷ ἀναπεμπόμενα πρὸς μνήμην αὐτοῦ τε ϗ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἔχει ἡ ἐκκλησία ἐναποκείμενα, ἐξ ὧν ἐστι ϗ ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις. αὐτοὶ δὲ ἑαυτοὺς ἐλέγχουσιν εἰπόντες· ἐκφωνήσῃ κατὰ τὸ αὐτῶν δοκοῦν. λέληθεν αὐτοὺς τὸ γεγραμμένον παρὰ τοῦ κυριακοῦ στόματος· ὁ λαλῶν ἀφ' ἑαυτοῦ, τὴν ἰδίαν δόξαν ζητεῖ. τοίνυν αὐτοὶ μαρτυροῦσιν ἀφ' ἑαυτῶν φθέγγεσθαι, ϗ ὐ παρὰ τοῦ πνεύματος. τίς ἄρα τούτων ἀκούσεται; εἰ μήπω ὐκ ἔστι τοῦ πνεύματος. εἶτα ἐγκαυχώμενοι, ὐκ ἐν κυρίῳ, ἀλλὰ τῇ ἑαυτῶν γλώσῃ, ὅπως φασίν;

GREGORIUS EPISCOPUS Neocæſariæ legit.

Et ecce nunc congregata ſacra ſynodus, cujus numerum implemus trecenti triginta octo, ſynodicas ſequentes legislationes, amplectenter ſuſcipimus & prædicamus dogmata ſeu traditiones, quas ipſæ roborantes, ſecure nos tenere ſanxerunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ Νεοκαισαρείας ἀνέγνω.

Καὶ δὴ τυγῶν συναθροισθεῖσα ἡκαθ' ἡμᾶς ἱερὰ συνοδος, ἧς τὸν ἀριθμὸν πληροῦμεν τριακόσιοι τριάκοντα ὀκτώ, ταῖς συνοδικαῖς ἑπόμενοι θεσμοθεσίαις, ἀσπασίως δεχόμεθα ϗ ἀνακηρύττομεν τὰ δόγματα ϗ τὰς παραδόσεις. ἃς αὐτοὶ βεβαιώσασαι, ἀσφαλῶς κρατεῖν ἡμᾶς πεθεσπίκασιν.

ΕΠΙ-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

A

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Πολίανδρον ἔχοντες τὴν ὁμήγυιν ἐναβρυνόμενοι τῷ πλήθει ἐγκαυχώμενοι. ὀχλαγωγήσαντες γὰρ κατὰ τῆς ἐκκλησίας πεφλυαρήκασιν ἀθυροστομοῦντες, ἃ μὴ θέμις, ἀδικίαν εἰς τὸ ὕψος λαλήσαντες. καὶ κατὰ τὸν τῆς Ἑβραίων λαὸν πυξήθησαν, καὶ χυδαῖοι ἐγένοντο. ἀλλ' οὐκ ἠδόκησεν ἐν αὐτοῖς ὁ κύριος. διατί; ὅτι τῆς ἐκκλησίας ἑαυτοὺς ἐξωθήσαντες ἐπλανήθησαν ἐν τῇ ἐρήμῳ, ἐν ἀνύδρῳ, τὸν εὐφραίνοντα καρδίας ἀνθρώπων πνευματικὸν οἶνον μὴ ἔχοντες. αὖθις δὲ τὰ αὐτὰ περὶ τῆς αὐτῆς φθέγγονται, λόγῳ μὲν σχηματιζόμενοι ταῖς σωσδικαῖς ἀκολουθεῖν θεσμοθεσίαις, τοῖς δὲ ἔργοις ἀρνοῦνται, καὶ ἀπαριθμοῦσι τὰς οἰκουμενικὰς σωνόδους, λέγοντες.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Populoſum habentes concilium, jactant de multitudine gloriantes. Turbas quippe contra eccleſiam congregantes garrierunt, os non habens oſtium aperientes, quod licitum non eſt, iniquitatem in excelſum locuti ſunt; & ſecundum Hebræum populum creverunt, & viliſſimi facti ſunt. Sed non beneplacuit in eis Domino. Quare? quoniam ab eccleſia ſeſe pellentes, erraverunt in eremo, in inaquoſo, vinum ſpirituale, quod lætificat corda hominum, non habentes. Rurſus autem eadem de * ſemetipſis aſſeverant, verbo quidem figurante ſynodicas ſectari legum poſitiones; factis autem negant, & dinumerant univerſales ſynodos, dicentes.

Exod. 7. juxta 70.

Pſal. 103.

B

* *Gr.* iiſdem

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθεῖσα μεγάλη σωόδος ἐπὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως· ἥτις τὸν δυσσεβέσατον Ἄρειον τῆς ἱερατικῆς καθέλεν ἀξίας, διὰ τὸ λέγειν κτίσμα εἶναι τὸν ἄκτιστον υἱὸν τοῦ Θεοῦ, τὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, καὶ κατὰ πάντα ὁμόδοξον καὶ ὁμότιμον· ἣ καὶ τὸ θεόλεκτον τῆς σωτηριώδους ἡμῶν πίστεως ἐξεφώνησε σύμβολον. εἶθ' ὅπως ἡ πρὸ ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων τῶν σωελθόντων ἐν τούτῃ τῇ βασιλίδι πόλει ἐπὶ Θεοδοσίου βασιλέως τοῦ μεγάλου· ἥτις Μακεδόνιον τὸν Πνευματομάχον κατέκρινεν, ὡς εἰς τὸ πανάγιον καὶ ἄκτιστον βλασφημοῦντα πνεῦμα, καὶ μὴ εἶναι αὐτὸ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ καὶ τῷ υἱῷ ἀσεβῶς δογματίζοντα· αὐτότε τὸ τῆς σωτηριώδους ἡμῶν πίστεως σύμβολον πλατύτερως ἐτράνωσε, Θεὸν καὶ τὸ ἅγιον καὶ παντοδύναμον πνεῦμα κυρώσασα.

C

D

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

* *Secundum quidem primum ſermonem ſancta & univerſalis ac magna ſynodus, quæ apud Nicæam celebrata eſt ſub ſanctæ memoriæ Conſtantino Magno imperatore; quæ impiſſimum Arium a ſacerdotali depoſuit dignitate, eo quod diceret creaturam increatum Filium Dei, qui conſubſtantialis Patri & Spiritui Sancto, & per omnia unius gloriæ ac unius eſt honoris: quæ & a Deo * electum ſalubris fidei noſtræ protulit ſymbolum.* * *Sicque demum centum quinquaginta ſanctorum patrum qui convenerunt in hac regia urbe ſub majore Theodoſio imperatore: quæ Macedonium Pneumatomachum damnavit, tamquam in ſanctiſſimum Spiritum blaſphemantem, & non eſſe homouſion Patri & Filio impie dogmatizantem: ipſum quoque ſalutaris fidei noſtræ ſymbolum latius expreſſit, Deum etiam & ſanctum omnipotentem Spiritum firmans.*

* *Gr. Primo quidem loco ſancta*

* *Gr. diſtinctum*

* *Gr. Deinde centum*

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ταύτας τὰς ἁγίας οἰκουμενικὰς δύο σωόδους καὶ Νεστόριος ὁ δυσσεβὴς ἐδέξατο, καὶ οἱ ἀμφ' αὐτὸν αἱρετικοί. ὅπως καὶ ἡ τῆς τούτων ὀχλαγωγίας σύνοδος ταύτας δεχομένη, ἑτέραν αἵρεσιν παρεισήγαγεν, ἀφ' ἧς οἱ αὐτῇ προσέχοντες χριστιανοκατήγοροι ὠνομάσθησαν παρὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας, κατ' ὀδὸν διαφέροντες ἀνοήτων ἀνδρῶν τὸν ἥλιον ὁρώντων ὑπὲρ γῆν ὄντα, καὶ πρὸς ἀλλήλους φασκόντων· τῇ λαμπρότητι τοῦ ἡλίου οἱ ἀστέρες κεκρυμμένοι εἰσὶ, καὶ ἡμέρα ἐστὶ καὶ οὐχὶ νύξ· τὰ προφανῆ καὶ δῆλα ἀργολογίᾳ συλλογισάμενοι περαίνουσιν, εἶτα ἐπιφέρουσιν.

E

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Has ſanctas univerſales duas ſynodos etiam impius recepit Neſtorius, & qui partis ejus erant hæretici. Ita & horum factioſæ cohortis ſynodus has recipiens, aliam hæreſim introduxit, a qua qui intendunt ei, Chriſtianorum calumniatores nominati ſunt a ſancta Dei catholica eccleſia, in nullo ab inſenſatis viris diſcrepantes, qui ſolem videntes eſſe ſuper terram, dicunt adinvicem; Præ claritate ſolis ſtellæ abſconſæ ſunt, & dies eſt, & non eſt nox: manifeſtiſſima & certiſſima otioſo ſermone ratiocinantes * deliberant, ita ſubdentes.

* *Gr. concludunt,*

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Μετὰ τούτους ἡ τῶν διακοσίων ἁγίων πατέρων ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον σωελθοῦσα ἐπὶ Θεοδοσίου

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Poſt hos ducentorum ſanctorum patrum apud Epheſum prius convenientes ſub juniori Theo-

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

Theodosio imperatore, quæ Judæorum sensum habentem & hominem colentem Nestorium condemnavit: quoniam prædicabat Christum seorsum ex Deo Verbum, & Christum alterum qui esset ex muliere; partim privatimque ponens Deum Verbum, & partim hominem: duas hinc subsistentias in uno Christo dogmatizans, & negans unitatem quæ per subsistentiam facta est: secundum quam non quasi alter cum altero coadoratur, sed unus intelligitur Christus Jesus Filius unigenitus, una adoratione honorandus cum propria carne.

τοῦ νέα, ἥτις τὸν ἰσδαιόφρονα καὶ ἀνθρωπολάτρην Νεσόριον κατεδίκασε, διὰ τὸ δοξάζειν αὐτὸν Χριστὸν ἰδικῶς τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον, καὶ Χριστὸν ἕτερον τὸν ἐκ γυναικὸς, ἀνὰ μέρος καὶ ἰδικῶς τιθέντα τὸν Θεὸν λόγον, καὶ ἀνὰ μέρος τὸν ἄνθρωπον· δύο ἐντεῦθεν ὑποστάσεις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ δογματίζοντα, καὶ ἀρνούμενον τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν. καθ' ἣν οὐχ ὡς ἕτερος ἑτέρῳ συμπροσκυνεῖται, ἀλλ' εἷς νοεῖται Ἰησοῦς Χριστὸς υἱὸς μονογενὴς, μιᾷ προσκυνήσει τιμώμενος μετὰ τῆς ἰδίας σαρκός.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hæc & Eutyches, & Dioscorus, atque qui confusionem duarum in Christo naturarum prædicant, admiserunt. Sed hæretici permanserunt aliam hæresim inferentes; Ergo his connumerabuntur & ipsi, tamquam versutam vocum novitatem in catholicam ecclesiam inferentes. Et veluti pueri, qui ea quæ a patribus suis evidenter dicta & facta, illusorie adinvicem enarrant; ita & isti quæ ab omnibus manifeste sciuntur, * docte opinantur proferre, tradereque scripturæ, sed ridendi omnibus facti sunt. Et rursus vana confabulatione utentes dicunt.

* more docto. sum.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ταύτῃ καὶ Εὐτυχὴς καὶ Διόσκορος, καὶ οἱ σὺν αὐτοῖς συγχυτικοὶ ἐδέξαντο· ἀλλ' αἱρετικοὶ μεμυήκασιν ἑτέραν αἵρεσιν εἰσαγαγόντες. ὅθεν τούτοις συναριθμηθήσονται καὶ αὐτοὶ, ὡς νεωτεροποιὸν κενοφωνίαν παρεισενέγκαντες ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. καὶ οἷα παῖδες τὰ παρὰ τῶν ἰδίων πατέρων προφανῶς λεγόμενά τε καὶ γινόμενα χλευαστικῶς ἀλλήλοις διηγούμενοι, ὅτως καὶ ὅτι τὰ παρὰ πάντων ἀειδήλως γινωσκόμενα, διδακτικῶς οἴονται προφέρεσθαι καὶ γραφῇ παραδοῦναι· ἀλλὰ καταγέλαστοι τοῖς πᾶσι γεγόνασι, καὶ αὐθις τῇ ἑαυτῶν κενομυθίᾳ χρώμενοι λέγουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Deinde Chalcedone magna & opinatissima synodus, quæ sub Marciano Deo amabili principe concurrit, quæque Dioscorum & infelicem Eutychem anathematizavit, prædicantes non in duabus naturis post summam Dei Verbi unitatem, quæ in subsistentia facta est, eumdem & unum Christum & Dominum cum carne subsistere; sed ex duabus naturis unitionem factam, & unam mixtam & confusam effectam. Præterea & quæ Constantinopoli convenit centum sexaginta quinque sanctorum patrum sub Justiniano divæ recordationis: quæ anathematizavit Origenem, qui & Adamantius dictus est, Evagrium, Didymum, cum paganis conscriptis eorum; atque Theodorum Mopsuestenum, & Diodorum præceptorem Nestorii, Severum, Petrum, Zooram, cum impiis dogmatibus eorum; & * factam Ibæ epistolam, quæ scribitur ad Marim Persam: sanctæ & magnæ quartæ synodi pia corroborans dogmata.*

* Gr. dictam

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἶτα ἡ ἐν Χαλκηδόνι μεγάλη καὶ περιβόητος συνοδος, ἡ ἐπὶ Μαρκιανοῦ τοῦ θεοφιλοῦς βασιλέως συνδραμοῦσα· ἥτις Διόσκορον καὶ τὸν δυσυχῆ Εὐτυχέα ἀνεθεμάτισε, δογματίζοντας μὴ ἐν δυσὶ φύσεσι μετὰ τὴν ἄκραν καθ' ὑπόστασιν τοῦ Θεοῦ λόγου ἕνωσιν εἶναι τὸν αὐτὸν καὶ ἕνα Χριστὸν καὶ κύριον μετὰ τῆς σαρκὸς, ἀλλ' ἐκ δύο μὲν γεγονέναι φύσεων τὴν ἕνωσιν, μίαν δὲ ἀποτελεσθῆναι πεφυρμένην τε καὶ συγκεχυμένην. περός γε ταύτῃ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθοῦσα τῶν ἑκατὸν ἑξήκοντα πέντε ἁγίων πατέρων ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ τοῦ τῆς θείας μνήμης· ἥτις ἀνεθεμάτισεν Ωριγένην τὸν καὶ Ἀδαμάντιον, Εὐάγριον, Δίδυμον, μετὰ τῶν ἑλληνικῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, καὶ * Θεόδωρον τὸν καθηγητὴν Νεστορίου, Σεβῆρον, Πέτρον, Ζώραν, μετὰ τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν δογμάτων, καὶ τὴν λεγομένην Ἴβα ἐπιστολὴν γραφεῖσαν πρὸς Μάριν τὸν Πέρσην· τὰ τῆς ἁγίας καὶ μεγάλης τετάρτης συνόδου εὐσεβῆ ἐπικυρώσασα δόγματα.

* Διόδωρον

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Has sanctas & universales synodos, & præcedentes eas, susceperunt Sergius Constantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, Honorius Romanus, & qui circa ipsos sunt unam voluntatem in Christo dicentes. Sed ut hæretici anathematizantur a catholica ecclesia, per hæresim suam vana loquentes. Sic & isti licet & has sanctas synodos admittant, propter hæresim tamen

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ταύτας τὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς συνόδους, καὶ τὰς πρὸ αὐτῶν ἐδέξαντο Σέργιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Κῦρος Ἀλεξανδρείας, Ονώριος Ρώμης, καὶ οἱ περὶ αὐτοὺς Μονοθελῆται λεγόμενοι· ἀλλ' ὡς αἱρετικοὶ ἀναθεματίζονται παρὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡς κενὰ διὰ τῆς αὐτῶν αἱρέσεως λαρυγγίσαντες ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ· ὅτως καὶ ὅτι ταύτας τὰς ἁγίας συνόδους δεξάμενοι, ἀλλ'

ἂν

ἢν διὰ τὴν ἑαυτῶν αἵρεσιν ἐκβέβλωνται τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· καὶ μάτην αὐτοῖς ὁ περὶ τούτου λόγος καὶ ἄργος, καὶ ἐδὲ ἀποκρίσεως ἄξιος, ὅτι ἐν προστηγορίᾳ τῶν ἁγίων συνόδων, ταύταις ἀντίκεινται καὶ ἐναντιοῦνται. καὶ εἰ μὲν ἀγνοίᾳ τοῦτο πεποιήκασιν, ἀπαιδευσίας καὶ ἀμαθίας ἀνάμεσον· εἰ δὲ ἐν γνώσει, ἀσεβείας καὶ πάσης ἀλλοκότου συνειδήσεως. ἢ γὰρ δείξωσιν ἡμῖν σύνοδον ἀντικειμένην συνόδῳ, εἰ μήτε ἐκ τῶν ἀλλοτρίων ὄντων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ ἀναθεματισθέντων, ὡς καὶ ἡ αὐτῶν· ἢ τοῖς ἁγίαις καὶ ἐγκρίτοις ἀκολουθήσωσι, καὶ ἅπερ εἶασαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ αὐτοὶ δέξωνται. καὶ εἰ μὲν δέξωνται τὰς σεπτὰς εἰκόνας, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἕπονται, ὡς παρὰ τῶν ἁγίων ἐξ οἰκουμενικῶν συνόδων δεδεγμένας. εἰ δὲ μὴ ἕπονται τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, οὐδεὶς αὐτῶν ἀκούσεται μὴ ἀκολουθούντων τῇ θεοπρεπεῖ παραδόσει ταύτης.

suam abjiciuntur a catholica ecclesia: & vanus illis est super hoc sermo, & otiosus, ac nulla responsione condignus; quoniam in appellatione sanctarum synodorum, his resultant & adversantur. Et si quidem ignorantia hoc fecerunt, amentia est & indisciplinatione plenum: quod si scienter, impietate & omni absurda conscientia. Aut enim ostendant nobis synodum adversantem synodo, nisi forte ex illis quæ alienatæ sunt a catholica ecclesia, & anathematizatæ, quemadmodum & eorum: aut probabiles sequantur, & sanctas; & quæ dimiserunt in ecclesia, & isti suscipiant. Et si quidem susceperint venerabiles iconas, catholicam ecclesiam sectantur, utpote a sanctis sex universalibus susceptas synodis. Si vero non sectantur catholicam ecclesiam, nemo illos audiet non sequentes Deo decibilem traditionem.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Ὡσαύτως καὶ ἡ ἐν χρόνοις Κωνσταντίνου τοῦ ἀσεβοῦς βασιλέως ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει ἑκατὸν ἑβδομήκοντα ἁγίων πατέρων· ἥτις ἀνεθεμάτισε καὶ ἐκκήρυκτον ἐποίησε Θεοδώρου τὸν τῆς Φαράν, Κῦρον τὸν Ἀλεξανδρείας, Ὀνώριον Ῥώμης, Σέργιον, Παῦλον, Πύῤῥον καὶ Πέτρον τοὺς ἐνταῦθα προεδρεύσαντας, Μακάριόν τε Ἀντιοχείας, καὶ Στέφανον τὸν αὐτοῦ μαθητεύσαντα, διὰ τὸ λέγειν αὐτοὺς μίαν θέλησιν καὶ ἐνέργειαν ἐπὶ τοῦ δύο τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν φύσεων.

Similiter & ea quæ temporibus Constantini pii principis in hac a Deo conservanda urbe centum septuaginta sanctorum patrum convenit; quæ anathematizavit & abjectum fecit Theodorum Pharanitanum, Cyrum Alexandrinum, Honorium Romanum, Sergium, Paulum, Pyrrhum & Petrum, qui hic præsules extiterunt; Macariumque Antiochenum, & Stephanum discipulum ejus: eo quod dicerent unam voluntatem & operationem in duabus unius Christi Dei nostri naturis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Τούτοις τοῖς λογιδρίοις οὐδεὶς λόγος ἀνασκευῆς, διὰ τὸ ἀνωτέρω ταῦτα ἀνεσκευάσθαι. σοφίσματι δὲ ῥιψδήλῳ τὰς ἁγίας συνόδους πάλιν εἰς μέσον ἄγουσιν οὕτως λέγοντες.

His ratiunculis nullus est refutationis sermo necessarius, eo quod sint hæc superius confutata. Sophismate autem profano sanctas synodos iterum in medium afferunt, ita dicentes.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Αὗται τοίνυν αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἓξ σύνοδοι εὐσεβῶς τε καὶ θεαρέστως τὰ δόγματα τῆς καθ' ἡμᾶς ἀμώμητου τοῦ Χριστιανῶν πίστεως ἐκθέμεναι, ἐκ τῶν θεοπαραδότων εὐαγγελίων μυηθεῖσαι, μίαν ὑπόστασιν ἐν δυσὶ φύσεσι, καὶ θελήμασι, καὶ ἐνεργείαις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, κυρίου δὲ ἡμῶν καὶ Θεοῦ, παραδεδώκασι, καὶ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τε θαύματα καὶ τὰ παθήματα ὑπάρχειν ἐδίδαξαν.

Ipsæ igitur sanctæ & universales sex synodi pie ac Deo placabiliter dogmata immaculatæ Christianorum fidei exponentes, & traditis divinitus evangeliis imbutæ, unam subsistentiam in duabus naturis & voluntatibus & operationibus in uno Christo Domino nostro & Deo tradiderunt, & unius ejusdemque miracula & passiones existere docuerunt.

al. placibiliter. H

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ὢ τῆς οἰήσεως καὶ πολυζονικοῦ φρονήματος. ὡς ἀμαθῆ τινα ἐκκλησίαν, καὶ μηδέπω θείων δογμάτων ἐν γνώσει οὖσαν, διδάσκειν πειρῶνται· ἥτις μεμαρτύρηται πάσης σοφίας ἀπλέως ἔσα, καθὼς τῇ μεγαλοφωνίᾳ τοῦ πνεύματος ἐμβοᾷ ὁ τούτης μυσταγωγὸς θεῖος ἀπόστολος, φάσκων περὶ αὐτῆς· ἵνα γνωρισθῇ ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξου-

O elationem & sensum arrogantissimum! Quasi imperitam & divinorum dogmatum ignaram ecclesiam docere nituntur; cui nimirum testimonium perhibetur, quod omni sapientia plena sit: quemadmodum magna voce spiritibus exclamavit divinus apostolus, qui hanc sacramentis imbuit, dicens de illa: *Ut innotescat principatibus & potes-*

Ephes.

ACTIO VI. ANNO CHRISTI 787.

poteſtatibus per eccleſiam multiformis ſapientia Dei. Non igitur recte judicaverunt, ſed nimis periculoſe quæ non quæruntur in medium deducentes. Ut enim anchoram certam catholica eccleſia hæc dogmata & recepit & ſignavit, atque horum magiſterio opus non habet. Verum cum divinis dogmatibus eorum etiam venerabiles imagines receperunt, & cultu quodam & honore patres noſtri dignas judicaverunt, & pictas erexerunt eas in venerabilibus templis quæ ab eis ædificata ſunt: ſed & in omni congruo loco depinxerunt, & has amplexi ſunt. Ipſi autem omnem divinam catervam eorum tranſcendere præſumpſerunt, & adverſus hos ſedem ſuam locaverunt, ſuperbientes ſecundum patrem mendacii, id eſt, diabolum: & ſancta coinquinaverunt, injuriiſque affecerunt, atque igni mandaverunt. O * argumentum, o audacem dementiam! Recedat ſenſus eorum, & parcet populo ſuo Dominus ab hac corruptrice malitia eorum: fiatque ut * omnes qui catholicam ſectantur eccleſiam, recipiant evangelicas picturas, & martyricorum certaminum formationes; & has amplectantur, quemadmodum antiquitus ſancta Dei eccleſia ſuſcepit. Adhuc autem ſua continuantes artifícia taliter maledicunt.

* facinus

* Gr. omnes cath. ſectentur.

σίαις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυπείκιλος σοφία τοῦ Θεοῦ. ὃ τίνων ἐρθῶς κεκρίκασιν, ἀλλὰ καὶ λίαν ἐπισφαλῶς τὰ μὴ ζητέμενα εἰς μέσον ἄγοντες. ὡς γὰρ ἄγκυραν ἀσφαλῆ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ταύτῃ τῷ δόγματι κὴ ἀπεδέξατο κὴ ἐσφράγισε, κὴ τῆς διδασκαλίας τέτων ἀνενδεὴς ἔχει· ἀλλὰ καὶ μὴν τῇ θείων αὐτῆς δογμάτων κὴ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἐδέξαντο, κὴ σεβασμοῦ τινος κὴ τιμῆς παῖτας οἱ πατέρες ἡμῶν ἠξίωσαν, κὴ ἀνεγραψαν ταύτας ἐν τοῖς σεπτοῖς ναοῖς τοῖς παρ' αὐτῆς δομηθεῖσιν· ἀλλὰ κὴ ἐν παντὶ τόπῳ τῇ δέοντι διεζωγράφησαν, κὴ ταύτας ἠσπάσαντο. αὐτοὶ δὲ πᾶσαν ἴλω αὐτῆς θείαν ὁμήγυριν ὑπεραναβεβηκέναι πολεμήκασι, κὴ τὸν θρόνον αὐτῆς ἐξ ἐναντίας τέτων τεθείκασι, ξαχηλιάσαντες κατὰ τὸν πατέρα τῆς ψεύδους διάβολον· κὴ τὰ ἅγια ἐχραναν κὴ ἐνύβρισαν, κὴ πυρὶ φαρέπεμψαν. ὦ τῆς ἐπιχειρήσεως· ὦ τῆς πολυμηρᾶς ἀπονοίας. οἰχέσθω αὐτῆς τὸ φρόνημα, κὴ φείσεται τῶ λαῶ αὐτοῦ κύριος ἐκ τῆς φθοροποιοῦ ταύτης αὐτῆς κακίας· κὴ γένοιτο πάντας τὴ καθολικὴ κατακολουθεῖν ἐκκλησίᾳ, ἀποδέχεσθαι πάσας τὰς ἀναγγελικὰς ἀναζωγραφήσεις, κὴ τῆ μαρτυρικῶν ἄθλων τὰς ἐκτυπώσεις, κὴ ταύτας ἀσπάζεσθαι, καθὼς ἀρχῆθεν ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία παρέλαβεν. ἔτι δὲ τῆ αὐτῶν ἐχόντων τεχνασμάτων οὕτως ληρωδοῦντες.

C

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Quæ cum multo ſtudio & tractatu & nos aſpiratione ſancti Spiritus examinantes & cognoſcentes, invenimus in ipſum opportuniſſimum ſalutis noſtræ dogma, id eſt, in diſpenſationem Chriſti, illicitam pictorum artem blaſphemantem, & ſubvertentem caſdem ſanctas & univerſales ſex ſynodos divinitus collectas & inſpiratas.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Α μὴ πολλῆς ἐπιμελείας κὴ διασκέψεως καὶ ἡμεῖς τῇ ἐπιπνοίᾳ τῶ παναγίω πνεύματος ἐξετάσαντες, κὴ ἐπιγνόντες, εὕρεμεν εἰς αὐτὸ τὸ καίριον δόγμα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἤτοι εἰς τὴν κατὰ Χριστὸν οἰκονομίαν τὴν ἀθέμιτον τῆς ζωγράφων τέχνην βλασφημοῦσαν, καὶ ἀναῤῥέπουσαν μὴν τὰς αὐτὰς ἁγίας καὶ οἰκουμενικὰς ἓξ θεοσυλλέκτους συνόδους.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Et ſtudium & tractatus etiam in malo, quemadmodum ſtudebat & tractabat cum Achitophel contra patrem ſuum Abeſſalom; ſic & ipſi contra ſanctos patres: & ut videbatur Achab ex divina inſpiratione pſeudoprophetarum dicta ſuſcipere: ſed & iſte fraudatus eſt ſpe. Ait autem Proverbiator:

2. Reg. 15. 16. & 17.

Prov. 14.

Sunt viæ quæ videntur viro rectæ eſſe, noviſſima tamen earum mergunt in profundum inferni. Talia & iſti paſſi ſunt: quippe qui paſſione * homini placita ſuperati, ex proprio ventre profati, putantes quidem vias ſuas rectas, in laqueum autem inferni obedientes ſibi demergunt. Quomodo enim in ipſum opportuniſſimum, ut ajunt, diſpenſationis Chriſti myſterium imaginum factio a pictore facta ore blaſphemo refertur? vel quomodo iterum ſanctas ſex univerſales ſynodos pictorum ars ſpernit, & præter voluntatem earum in eccleſiis ſunt imagines poſitæ, cum iidem ipſi divini patres noſtri didaſcalice ac voluntarie expreſſius explanantes ſalutis noſtræ myſterium, in venerabilibus templis figuraverint, arte picto-

* Gr. hominibus placendi

ΔΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Εστιν ἐπιμέλεια κὴ διάσκεψις ἐπὶ κακῷ γινομένη, καθὼς ἐπεμελεῖτο κὴ διεσκέπτετο μὴν τοῦ Αχιτόφελ κατὰ τοῦ ἰδίου πατρὸς ὁ Αβεσσαλὼμ, οὕτω καὶ αὐτοὶ κατὰ τῶν ἁγίων πατέρων· κὴ ὡς ἐδόκει τῷ Αχαὰβ ἐκ θείας ἐπιπνοίας τὰς διὰ τῶν ψευδοπροφητῶν προῤῥήσεις δέχεσθαι· ἀλλὰ κὴ ἔτυχε ἐψεύδη τῆς ἐλπίδος. ἔφη δὲ κὴ ὁ παροιμιαστής· εἰσὶν ὁδοὶ δοκοῦσαι ἀνδρὶ ὀρθαὶ εἶναι, τὰ μὴν τελευταῖα αὐτῶν κατάγουσιν εἰς πυθμένα ᾅδου. τοιαῦτα κὴ οὗτοι πεπόνθασιν, ἅτε τῷ πάθει τῆς ἀνθρωπαρεσκείας ἡττημένοι, κὴ ἐκ τῆς ἰδίας κοιλίας φθεγγόμενοι, δοκοῦντες τὰς ὁδὰς αὐτῶν ὀρθὰς εἶναι, αἱ δὲ εἰς πέταυρον ᾅδου τοὺς πειθομένους αὐτοῖς κατάγουσι. πῶς γὰρ εἰς αὐτὸ τὸ καίριον, ὥς φασι, τῆς οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ μυστήριον ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις παρὰ τῶν ζωγράφων γινομένη βλασφήμως φέρεται; ἢ πῶς πάλιν τὰς ἁγίας ἓξ οἰκουμενικὰς συνόδους ἡ τῶν ζωγράφων τέχνη ἀθετεῖ, κὴ παρὰ γνώμην αὐτῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις αἱ εἰκόνες ἀνετέθησαν, ὁπότε αὐτοὶ ἐκεῖνοι οἱ θεῖοι πατέρες ἡμῶν διδασκαλικῶς κὴ ἐθελου-

ANNO CHRISTI 787.

λησίως ἔχουσιν τὸ τῆς σωτηρίας τῆς ἡμετέρας μυστήριον, ἐν τοῖς σεπτοῖς ναοῖς ἀνετύπωσαν τῇ τῶν ζωγράφων τέχνῃ χρώμενοι, καὶ οὐχ ὡς ὅτι φασί; τίς τῶν θείων πατέρων ἡμῶν εἰς αὐτὸ τὸ καίριον δόγμα τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ἦγεν εἰς τιμὴ κατὰ Χριστὸν οἰκονομίαν ἀθέμιτον ἀπεφώνατο τιμὴ τῶν ζωγράφων τέχνῃ; ὃ γάρ τις ἀποδέχεται, τοῦτο ψέγειν οὐκ ἀνέχεται. τοιγαροῦν ληρωδεῖν γινώσκουσιν, ἀλλ' οὐκ ἀποδεικνύειν τὰ ληρωδούμενα. ὡς ἔοικεν, ὑπέλαβον, ὅτι οὐδεὶς αὐτοὺς γνώσεται δολοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. πᾶσαι μὲν οὖν αἱ βάναυσοι τέχναι τὸ σκοπὸν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἐκκλίνουσαι, ἀποχήρυκτοί εἰσιν· αἱ δὲ μὴ οὕτως ἔχουσαι, ἀλλ' εἰς τὸν βίον ἡμῶν χρησιμεύουσαι, οὐδαμῶς τὸ ἀπρεπὲς ἔχουσιν, οὐδὲ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διεπτύησαν ἢ ἀπεβλήθησαν. καὶ τιμὴ ζωγραφικὴν τέχνῃ, εἰ μὲν εἰς ὄψιν αἰσχρότητος ταύτην χρήσαιτό τις, ἀπόπτυστός ἐστι καὶ ἐπιβλαβής· οἷον ἐὰν ζωγραφήσῃ τις σχήματι πορνικὰ καὶ θεάματι, λυγίσματά τε ὀρχηστικὰ, καὶ ἱπποδρομίων θέας· καὶ εἴτι ἕτερον τούτοις παραπλήσιον ὑπὸ τῆς τέχνης γράφοιτο, αἰσχρὸν τὸ ἐπιτήδευμα. εἰ δὲ ἁγίων ἀνδρῶν βίους καὶ μαρτυρικῶν ἄθλων διηγήσεις, καὶ τὰ τούτων ἐξηγητικὰ παθήματα, καὶ τῆς τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν οἰκονομίας τὸ μυστήριον γράφειν ἐθέλωμεν, τιμωκαῦτα τῇ τῶν ζωγράφων χρώμενοι τέχνῃ, διεισκόμεθα λίαν ὀρθῶς ἐργαζόμενοι. καὶ γὰρ καὶ σαυρὸν ζωγράφος ἀνατυποῖ, καὶ οὐδεὶς τῶν εὖ φρονούντων τὸν γραφέντα σαυρὸν ἀποβάλλεται, οὐδὲ θείας τύπον γυμνοῦ χάριτος, κἂν ζωγράφος αὐτὸν ἐχρωματούργησε. τοὔμπαλιν καὶ ἐπὶ τῶν βιβλίων ὁμοίως ὑποληπτέον. εἰ μὲν γὰρ αἰσχρὰ διηγήματα ἐν βίβλοις τις ὁμαγράφει, αἰσχρὰ καὶ ἀπόβλητα, ἐκ Χριστιανικῆς ἀκοῆς ἀλλότρια· εἰ δέ γε θεόπνευστα ῥήματά τε καὶ διηγήματα ὁδηγοῦντα πρὸς εὐσέβειαν, αἰρετέα τε καὶ ἀποδεκτὰ, καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας ἐπάξια. τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ὡς φθάσαντες εἴπομεν, ἐννοεῖν ἀναγκαῖον. ἐπεὶ καὶ κιθάραν ἢ αὐλούς τις ἐργαζόμενος, αἰσχρὸν τὸ ὑπὸ τοῦ ἐπιχείρημα· εἰ δέ τι τῶν ἱερῶν σκευῶν, ἀποδεκτόν· καὶ οὐδεὶς τῶν εὐφρονούντων τιμὴ τέχνῃ κακίζει, ἂν εἰς τὶ τοῦ βίου τούτου ἀναγκαῖα χρήσιμόν τι κατασκεύασῃ. ὁμαγοεῖσθαι γὰρ χρὴ τὸν σκοπὸν καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ τὸ ἀποτέλεσμα τῶν τεχνῶν γίνεται· καὶ εἰ μὲν πρὸς εὐσέβειαν, δεκτόν· εἰ δὲ πρὸς αἰσχρότητά τινα, συγκατάθεσιν καὶ ἐκβλεβλημένον. τῇ δὲ κατηγορίᾳ προσπηγνύμενοι καὶ ἐξῆς φασιν.

rum usi, & non ut isti fatentur? Quis tam eruditissimorum patrum nostrorum in ipsum opportunissimum dogma salutis nostræ, id est, in Christi dispensationem, illicitam pronuntiavit pictorum artem? Quod enim quis suscipit, id vituperare non patitur. Igitur desipere sciunt, sed non demonstrare illa quæ desipiunt. Ut enim apparet, arbitrati sunt, quod nemo agnoscat verbum eos veritatis fraudare. Omnes quidem manuales artes quæ a consilio mandatorum Dei declinant, abjiciendæ sunt: quæ vero ita se non habent, sed ad vitam nostram non inutiles esse probantur, nihil indecens habent, neque has sancti patres nostri respuerunt vel abjecerunt. Porro si picturæ arte in effigiem turpitudinis quis usus fuerit, respuenda & noxia est: ut puta si pinxerit quis figuras meretriculares, sive spectacula, infractusque saltatorios, & circorum visiones; & quidquid aliud his simile ab arte fuerit factum, * turpis est adinventio. At vero si industriorum virorum vitas & martyricorum certaminum relationes, & horum narrandas passiones, & magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi dispensationis mysterium pingere voluerimus, tum pictorum usi artificio, inveniemur valde recte operantes. Etenim pictor crucem format, & nullus eorum qui bene sapiunt, depictam crucem ejicit, neque divina eum denudat gratia: licet pictor eam coloribus operatus extiterit. Rursusque super libris similiter accipiendum est. Nam si turpes quidem narrationes quis in libris depinxerit, turpes sunt & rejiciendi, atque ab auditu Christiano alienandi: si vero divinitus inspirata verba seu narrationes ducentes ad pietatem, laudandum est & admittendum, & ecclesia dignissimum judicandum. Idipsum etiam super icona Domini nostri Jesu Christi ac sanctorum ejus, ut prædiximus, existimare necessarium. Nam & si citharam vel tibias quis operatus fuerit, turpis est operatio: si autem quid sacrorum vasorum, acceptabile: & nullus eorum qui bene sapiunt, arti derogat, si in his quæ hujus sunt vitæ necessaria, utile quid effecerit. Considerare enim oportet intentionem & modum, per quem * perfectio artium fit: & siquidem ad pietatem spectat, acceptabile: si vero ad quamlibet turpitudinem, odibile & abjectum est. Porro accusationi insistentes deinceps ajunt.

* turpe exercitium.

* opus

ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Σωσισῶσαν δὲ Νεστόριον τὸν διαιροῦντα εἰς υἱῶν δυάδα τὸν δι' ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντα ἕνα υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

* *Statuerunt autem Nestorium partientem in filiorum dualitatem eum, qui propter nos homo factus est, unum Filium & Verbum Dei.*

* stabilitatem autem

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Πάλιν, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, μόνον ἀποφαίνονται, καὶ οὐκ ἀποδεικνύουσι. πῶς γὰρ σωσισῷ

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Iterum, sicut prædiximus, tantum pronuntiant, & non ostendunt. Quomodo sistit

ACTIO VI. Joan. 2.

ANNO CHRISTI 787.

ſtit Neſtorium, qui pingit imaginem Chriſti? Neſtorius duos filios introducit, unum Verbum Patris, alterum eum qui eſt ex virgine. Veri autem Chriſtiani unum eumdemque confitentur Filium & Chriſtum & Dominum: & pingentes iconam ſecundum id quod Verbum caro factum eſt & habitavit in nobis, id eſt, homo perfectus, valde recte & pie faciunt. Circumſcriptus eſt enim Deus Verbum carne, ad nos profectum, non tamen quis excogitavit divinitatem ejus depingere. *Deum*, inquit, *nemo vidit unquam*: incircumſcriptus eſt enim, & inviſibilis, & incomprehenſibilis; * ſed humanitatem: ex duabus enim naturis novimus Chriſtum, & in duabus naturis indiviſe, id eſt, divina & humana. Una ergo incircumſcripta, & una circumſcripta in uno Chriſto videtur: & imago non ſecundum ſubſtantiam principali aſſimilatur, ſed tantum ſecundum nomen & ſecundum poſitionem membrorum figuratorum. Neque enim imaginem quis ſcribens hominis alicujus, animam in imagine quærit: præſertim cum differentia incomparabilis ſit animæ hominis & divinæ naturæ. Nam illa quidem increata eſt, & conditrix, & ſine tempore: iſta vero creata & temporalis, & ab ipſa condita. Et nullus aliquando bene ſentientium viſa hominis imagine cogitavit, quod ſeparetur per pictorem homo ab anima. Non enim ſolummodo anima privatur imago, ſed & ipſa ſubſtantia corporis, videlicet carnibus, * medullis, nervis, oſſibus, & elementis, id eſt, ſanguine, phlegmate, nigra & rubea cholera: quorum temperantiam in imagine videri impoſſibile. Si enim hæc in imagine vidiſſemus, hanc utique jam hominem, & non imaginem hominis nominaſſemus. Ergo * perit una cum reliquis problematibus ſuis etiam præſens vaniloquium: riſu præterea digna ſunt quæ proferuntur.

s. Joan. 4.

* Gr. ſed circumſcriptus ſecundum humanitatem.

* Gr. muſculis

* properat

Νεσόριον ὁ ἀναζωγραφῶν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ; ὁ Νεσόριος δύο υἱὰς εἰσάγει, ἕνα τὸν λόγον τοῦ πατρὸς, καὶ ἕτερον τὸν ἐκ τῆς παρθένου. οἱ δὲ ἀληθινοὶ Χριστιανοὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσιν υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ κύριον, καὶ ἀναζωγραφοῦντες εἰκόνα καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ἤγουν ἄνθρωπος τέλειος, λίαν ὀρθῶς ποιοῦσι. περιγράφη γὰρ ὁ Θεὸς λόγος σαρκὶ εἰς ἡμᾶς ἐπιδημήσας· ὑ μὴν δὲ τὴν θεότητα αὐτοῦ διενοήθη τις ἀναζωγραφῆσαι. Θεὸν γάρ, φησίν, οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. ἀπερίγραπτος γὰρ καὶ ἀόρατος καὶ ἀκατάληπτος, ἀλλὰ περιγραπτὸς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἐκ δύο γὰρ φύσεων ἴσμεν τὸν Χριστὸν, καὶ ἐν δύο φύσεσιν ἀδιαιρέτως, ἤγουν θεία καὶ ἀνθρωπίνη. ἡ μία οὖν ἀπερίγραπτος, καὶ ἡ μία περιγεγραμμένη ἐν τῷ ἑνὶ Χριστῷ θεωρεῖται. καὶ ἡ εἰκὼν ὑ κατὰ τὴν ὑσίαν τῷ πρωτοτύπῳ ἔοικε, ἢ μόνον κατὰ τὸ ὄνομα καὶ κατὰ τὴν θέσιν τῶν χαρακτηριζομένων μελῶν. οὐδὲ γὰρ εἰκόνα τις ἀναζωγραφῶν ἀνθρώπου τινὸς, ψυχὴν ἐν τῇ εἰκόνι ζητεῖ· καίτοι γε τῆς διαφορᾶς ἀσυγκρίτου ὔσης ψυχῆς ἀνθρώπου, καὶ θείας φύσεως. ἡ μὲν γὰρ ἄκτιστος καὶ δημιουργικὴ καὶ ἄχρονος, ἡ δὲ κτιστὴ καὶ χρονικὴ καὶ παρ' αὐτῆς δημιουργηθεῖσα. καὶ ὐδείς πότε τῶν εὖφρονούντων ἰδὼν ἄνθρωπου εἰκόνα, [x] ἐλογίσατο, ὅτι χωρίζεται διὰ τοῦ ζωγράφου ὁ ἄνθρωπος ἐκ τῆς ψυχῆς. οὐ μόνον γὰρ ψυχῆς ἐστέρηται εἰκὼν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς τοῦ σώματος ὑσίας, φημὶ δὲ σαρκῶν, μυῶν, νεύρων, ὀστῶν καὶ στοιχείων, ἤτοι αἵματος, φλέγματος, χυμῶν, καὶ χολῆς· ὧν τὴν σύγκρασιν ἐν εἰκόνι ἰδέσθαι τῶν ὁμηχάνων ἐστίν. εἰ γὰρ τοῦτο ἐν τῇ εἰκόνι καθωράτο, ἄνθρωπον ἂν αὐτὴν ὀνομάσαιμεν, καὶ οὐκ ἀνθρώπου εἰκόνα. ἐκοῦν οἴχεται μετὰ τῶν λοιπῶν αὐτῆς προβλημάτων καὶ ἡ παροῦσα περὶ θρεία. γέλωτος δὲ ἄξια καὶ τὰ ἐπιφερόμενα.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Nec non & Arium & Dioſcorum, & Eutychetem, & Severum, qui confuſionem & mixtionem in duabus naturis unius Chriſti dogmatizant.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

O inconſideratas & aniles eorum fabulas, & abſconditam fraudem! Iterum enim eiſdem gratum illis eſt immorari garrulitatibus. Aut enim ignorant diverſitatem a ſe numeratorum hæreticorum, aut ſponte garrire procurant. Arii enim ac Dioſcori & Eutychetis hæreſes contrariæ ſunt Neſtorio, & invicem adverſantur, licet pares in impietate perſiſtant. Arius enim ex non extantibus, ut eſſet, inquiens, æternum & increatum Verbum Dei & Patris, addit impietati ſuæ etiam aliam hæreſim, non habere dicens Chriſtum animam rationa-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ Ἀρειον καὶ Διόσκορον, καὶ Εὐτυχέα, καὶ Σεβῆρον, τοὺς σύγχυσιν καὶ φυρμὸν ἐπὶ τῶν δύο φύσεων τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ δογματίζοντας.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ω τῶν ἀπερικέπτων αὐτῶν καὶ γραϊκῶν μύθων, καὶ τοῦ κεκρυμμένου δόλου. πάλιν γὰρ τοῖς αὐτοῖς φίλον αὐτοῖς ἐστιν ἐνδιατρίβειν φλυαρίαις· ἢ ἀγνοοῦσι τὴν ἐναντιότητα τῶν ὑπ' αὐτῶν ἠριθμημένων αἱρεσιωτῶν, ἢ ἑκόντες φλυαρεῖν προαιροῦνται. Ἀρείου γὰρ, Διοσκόρου τε καὶ Εὐτυχέους αἱ αἱρέσεις ἐναντίαι πῶς εἰσὶ τῷ Νεσορίῳ, καὶ ἀλλήλαις μάχονται, κἂν ὁμότιμοι τὴν ἀσέβειαν. Ἀρειος γὰρ ἐξ οὐκ ὄντων εἰς τὸ εἶναι λέγων τὸν προαιώνιον καὶ ἄκτιστον λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, προσίθησι τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ἑτέραν αἵρεσιν, μὴ ἔχειν λέγων τὸν Χριστὸν

x Hic deeſſe videtur ex Latino, τὸν ψυχὸν ἐν τῇ εἰκόνι. *Hard.*

ANNO CHRISTI 787.

σὸν ψυχικὸν λογικὴν, ἀλλ' ἀντὶ τῆς ψυχῆς τῷ Θεότητα, ἣ καὶ τὸ πάθος προσῆπτε. Διόσκορος δὲ καὶ Εὐτυχὴς τῷ Νεστορίῳ λέγοντι δύο φύσεις καὶ ὑποστάσεις ἐπὶ Χριστοῦ ἐξ ἐναντίας φερόμενοι, τὰς φύσεις συγχέοντες, μίαν ἐκενολόγησαν, καὶ πόρρω τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ βαδίσαντες τῆς μὴ ἐκκλινούσης μήτε δεξιὰ μήτε ἀριστερὰ, τῆς ἀποστολικῆς καὶ πατρικῆς διδασκαλίας ἐξέβησαν. καὶ τίς ἡ κοινωνία καὶ συμφωνία τῇ καθολικῇ τοῦ Θεοῦ ἁγίᾳ ἐκκλησίᾳ ἕνεκεν τῶν ἐξητικῶν ἀναζωγραφήτων μετὰ Ἀρείου καὶ Διοσκόρου καὶ Εὐτυχοῦς; ἀλλ' ἢ μόνον κενοὶ λόγοι καὶ ἐξίτηλοι, καὶ ἀποστολικοῦ παραγγέλματος ἀλλόξιοι, ὑβριστικοὶ ὄντες· ὁ λόγος ὑμῶν πάντοτε ἔσω ἐν τῇ χάριτι, ἅλατι ἠρτυμένος. οὓς ἐβδελυττόμενος καὶ ὁ πολύαθλος Ἰὼβ ἔλεγε· εἰ βρωθήσεται ἄρτος ἄνευ ἁλός; εἰ δὲ ἔστι γεῦμα ἐν ῥήμασι κενοῖς; προκείσθω οὖν, ὡς εἰκὸς καὶ μάτην κατηγοροῦσι τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, μὴ μὴν λέγοντες Νεστορίῳ τῷ δυσσεβεῖ καὶ βλασφήμῳ συμφέρεσθαι εἰκονογραφοῦσαν τὴν τοῦ κυρίου ἐνανθρώπησιν, μὴ δὲ Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ τοῖς ἐναγέσι καὶ συγχυτικοῖς. καὶ πρόδηλον, καθὼς ἀποδέδεικται, ὡς ἐναντίως μὲν ἀλλήλοις ἔχουσιν, ἄμφω δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ προσπολεμοῦσιν. εἰ γὰρ δῶμεν τῷ Νεστορίῳ κατὰ τὴν αὐτῶν φωνὴν τὴν ἐκκλησίαν παρέπεσθαι, βλασφήμουσι, λέγοντες τῷ Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ ταύτην ὁμονοεῖν. εἰ δὲ τἀναντίον Εὐτυχεῖ καὶ Διοσκόρῳ συμφρονεῖν συγχωρήσωμεν, καὶ ἐν τούτῳ πεφανέρωται ψευδολογοῦντες. ὡς γὰρ φθάσας ὁ λόγος ἀπέδειξε, Νεστόριος καὶ Εὐτυχὴς ἀλλήλων τῇ ἀσεβείᾳ διενηνόχασι, καὶ ἄλογος καὶ περιττὸς ὁ τούτων παρασυλλογισμός.

lem, sed pro anima divinitatem, quam & passio tetigisset. Dioscorus autem & Eutyches Nestorio dicenti duas naturas & subsistentias in Christo: ex adverso ducti, naturas confundentes, unam vane locuti sunt; & procul a regia via incedentes, quæ non declinat neque ad dexteram neque ad sinistram, ab apostolica & paterna doctrina retroversi sunt. Et quæ communicatio vel consensus catholicæ sanctæ Dei ecclesiæ propter venerabiles picturas, cum Ario & Dioscoro & Eutyche? nisi quod tantum inanes sunt sermones eorum, & corruptibiles, & ab apostolico mandato alieni, quod ait: *Sermo vester semper sit in gratia Dei sale* Coloss. 4. *conditus*. Quos & abominatus multi certaminis Job dicebat: *Si comeditur panis absque sale? si vero & gustus est in verbis inanibus?* Job 6. Claret ergo, quod frustra & vane calumnientur ecclesiam Dei, nunc quidem dicentes eam cum Nestorio impio & divisore commisceri, pingendo in iconis humanitatem dominicam; nunc vero cum Eutyche ac Dioscoro sceleratis confundere: nam manifestum est, sicut supra ostensum est, quod contrarie sibimet sentiant, licet uterque impugnet ecclesiam. Si enim dederimus, quod Nestorium secundum ipsorum vocem sequatur ecclesia, mentiuntur, dicentes eam cum Eutyche ac Dioscoro sapere. Si vero potius eam (quod contrarium est) Eutychi ac Dioscoro consentire permittimus, etiam in hoc manifestantur falso loquentes. Ut enim sermo præcedens ostendit, Nestorius & Eutyches abinvicem impietate variantur, & irrationabile ac superfluum est hujusmodi eorum commentum.

ACTIO VI.

ΤΟΜΟΣ γ'.

TOMUS TERTIUS.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΚΑΙ ἐπειδὴ ἐπ' ἀκάνθαις ἀροτριάσαντες, τῶν ἀποστολικῶν σπερμάτων ἀλλόξια φθέγγονται, τῶν δὲ αἱρετικῶν ζιζανίων βλαστήματα καρποφοροῦσι, πρὸς αὐτὸς ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτου βοᾷ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὸν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὸν μερίδα μου, ταύτην λέγοντες.

ET quia in spinis arantes, ab apostolicis seminibus aliena profantur, & hæreticorum zizaniorum germina fructificant, ad eos Dominus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, demoliti sunt portionem meam*, hæc dicentes. Jerem. 12.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Ὅθεν δίκαιον φήθημεν, λεπτομερῶς διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ὅρου ἀποδεῖξαι τὴν τῶν ποιούντων καὶ σεβομένων πλάνην. πάντων οὖν τῶν θεοφόρων πατέρων, καὶ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων τὴν καθαρὰν καὶ ἀμίαντον καὶ θεαπόδεικτον πίστιν ἡμῶν καὶ ὁμολογίαν οὕτως παραδεδωκότων, τὸ μηδένα τρόπον διαιρέσεως ἢ συγχύσεως ἐπινοεῖν τινα εἰς τὸν ὑπὲρ νοῦν τε καὶ ἔννοιαν, ἄῤῥητόν τε καὶ ἄγνωστον ἐκείνου ἕνωσιν τῶν δύο καθ' ὑπόστασιν μίαν τοῦ μονωτάτου δηλουμένου προσώπου φύσεων.

*Unde justum arbitrati sumus, subtiliter per præsentem definitionem nostram ostendere, qui faciant & colant errorem. * Omnium igitur deiferorum patrum, & sanctarum ac universalium synodorum, qui puram & incontaminatam & Deo acceptam fidem & confessionem nostram ita tradiderunt, ut nullum modum divisionis vel confusionis excogitaret aliquis in illam ineffabilem & ignotam unitionem, quæ super omnem sensum & cogitationem est, duarum scilicet per subsistentiam naturarum unice demonstratæ personæ.*

* Gr. Omnibus igitur deiferis, &c. puram & incontaminatam traditionibus

ACTIO VI

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Vere ſuum errorem oſtenderunt ſubtiliter vana ſapientes Omnibus enim ſanctis patribus noſtris, qui in ſanctis ſex univerſalibus ſynodis convenerunt, venerabiles imagines pictas in ſanctis templis & in aliis congruentibus locis ſtabilientibus, & ſuſcipientibus has, ipſi reprobaverunt per quaſdam falſidicas ratiunculas, errorem dicentes, & idololatriam alteram præter dæmonicam ſubrogantes: & duas res ſibimet adverſantes non diſcreverunt ab invicem. Eorum enim quæ ad gloriam Chriſti Dei noſtri, & rememorationem in carne converſationis ejus patrata ſunt, & eorum quæ propter gloriam & memoriam dæmoniorum a paganis & quibuſdam Judæis, qui eis deſerviunt, facta ſunt, unam & eamdem nominationem ore ſuo circumferunt, & ſcripturæ tradere non ſunt reveriti, miſcentes quæ miſceri non poſſunt, & excuſantes excuſationes in peccatis. Diviſionis & confuſionis deliramentorum ſtrepitum dant in theologicam diſciplinam eccleſiæ catholicæ, & garriunt dicentes, nullum modum diviſionis excogitare in unitione quæ per ſubſiſtentiam in carne facta eſt Dei Verbi. Et ut apparet, paternas voces nunquam legerunt: porro ſi legerunt, tranſeundo legerunt, & non ſcrutando. Deiloquus Gregorius interimit inane ipſorum commentum, ita dicens: Cum naturæ * diſtent, cum intellectibus quoque dividuntur & nomina: & omnes ſancti patres noſtri confuſionem non admittentes, ſeparatas dicunt intellectu duas naturas ratione differentiæ, non diviſionis. Igitur aut ignota eſt illis etiam in hoc vera dogmatum agnitio, aut calumniantur ſanctos patres noſtros, quod nullo modo dicant diviſionem in duarum naturarum unitione diſpenſationis Chriſti. Et Neſtorius quidem rebus dividit naturas, dicens alterum Dei Verbum, & alterum eum qui eſt ex virgine, in hominem ſpecialiter, & in Deum ſpecialiter. Catholica vero eccleſia inconfuſe confeſſa unitionem, intellectu ſolo dividit naturas indiviſe, unum eumdemque confeſſa Emmanuel etiam poſt unitionem. Porro injuriam ſpirantes in ſuis naſis, efferunt.

Orat. 2. de Filio.

* Gr. diſtant conſideratione intellectus, ſimul dividuntur

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Quis eſt inſenſatus intellectus vani ° *ſcriptoris, propter frivolum & turpe lucrum ſtudentis quod ſtuderi non poteſt? id eſt, corde credita & oris confeſſione prolata manibus pollutis formare.*

° pictoris

EPIPHANIUS EPISCOPUS legit

Apoplexia eſt hoc dicere vel ſentire: neque enim viri prudentis eſt culpare inculpatos.

ANNO CHRISTI 787.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὕτως τῷ ἑαυτῶν πλάνῳ ἔδειξαν λεπτομερῶς οἱ ματαιόφρονες. πάντων γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν τῶν κὲ ἐν ταῖς ἁγίαις ἓξ οἰκουμενικαῖς συνόδοις ἀθροισθέντων τὰς σεπτὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις καθεδρυσάντων ἐν τοῖς ἁγίοις ναοῖς, κὲ ἐν ἄλλοις ἐπιτηδείοις ἔχουσι τόποις. κὲ ἀποδεξαμένων ταύτας, αὐτοὶ ἀποκηρύκτους πεποιήκασι διά τινων παρεγγράπτων λογιδείων, πλάνῳ λέγοντες, κὲ εἰδωλολατρείαν ἑτέραν παρὰ τὴν δαιμονικὴν ἀντεισάγοντες. κὲ δύο πραγμάτων ἀλλήλοις ἀντικαθισαμένων ἡ διαίρεσιν παρ' ἑκατέροις αὐτῆς. τὸ γὰρ εἰς δόξαν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, κὲ ἀνάμνησιν τῆς ἐν σαρκὶ πολιτείας πεπλήρωται, κὲ τὸ διὰ δόξαν κὲ μνήμην δαιμονίων ὑπὸ τῆς αὐτοῖς Λαξδαίων Ἑλλήνων, κὲ Ἰουδαίων τινῶν γεγραμμένα, μίαν κὲ τὴν αὐτὴν ὀνομασίαν τοῖς σώμασιν αὐτῆς περιφέρουσι, κὲ γραφῆ παραδοῦναι ἀνηχώτησαν, μιγνύντες τὰ ἄμικτα, καὶ προφασιζόμενοι προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. διαιρέσεως κὲ συγχύσεως περιβομβοῦσι ληρῳδήματι εἰς τὴν θεολογικὴν ἐπιστήμην τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· καὶ φλυαροῦσι λέγοντες, μηδαμοῦ τρόπον διαιρέσεως ἐπινοεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν σαρκὶ ἑνώσει τοῦ Θεοῦ λόγου. κὲ ὡς ἔδοξε, παρικὰς φωνὰς ἐδέπω ἀνέγνων. εἰ δὲ κὲ ἀνέγνων, παροδευτικῶς ἀνέγνων, οὐκ ἐρευνητικῶς. ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἀναιρεῖ τὸ διάκενον αὐτῆς ῥαψῴδημα, οὕτως λέγων· ἰδίαι καὶ φύσεις διῄσανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται κὲ τὰ ὀνόματα. κὲ πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν τὴν σύγχυσιν μὴ προσιέμενοι, χωρισὰς τῇ ἐπινοίᾳ λέγουσι τὰς δύο φύσεις τῷ λόγῳ τῆς διαφορᾶς, ἡ τῆς διαιρέσεως. τοιγαροῦν ἢ ἠγνόηται αὐτοῖς καὶ ἐν τούτῳ ἡ ἀκριβὴς τῆς δογμάτων ἐπίγνωσις, ἢ κατηγοροῦσι τῆς ἁγίων πατέρων ἡμῶν, κατὰ μηδαμοῦ τρόπον λέγειν αὐτὰς διαίρεσιν ἐπὶ τῇ τῆς δύο φύσεων ἑνώσει τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας. κὲ ὁ μὲν Νεστόριος τοῖς πράγμασι διαιρεῖ τὰς φύσεις, λέγων ἄλλον τὸν τοῦ Θεοῦ λόγον, κὲ ἄλλον τὸν ἐκ τῆς παρθένου, εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς, κὲ εἰς Θεὸν ἰδικῶς. ἡ δὲ καθολικὴ ἐκκλησία ἀσυγχύτως ὁμολογοῦσα τὴν ἕνωσιν, τῇ ἐπινοίᾳ κὲ μόνῃ διαιρεῖ τὰς φύσεις ἀδιαιρέτως, ἕνα τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσα τὸν Ἐμμανουὴλ κὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν. ὕβριν δὲ πνέοντες ἐν τοῖς ἑαυτῶν μυκτῆρσιν, ἐπιφέρουσι.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τίς ἡ ἄνοητος ἐπίνοια τοῦ σκαιογράφου δι' οἰκτρὰν αἰσχροκέρδειαν ἐπιτηδεύσαντος τὸ ἀνεπιτήδευτον; τετέσι τὸ καρδίᾳ πιστεύομενον, κὲ στόματι ὁμολογούμενα χερσὶ βεβήλοις διαμορφῶσαι.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἀποπληξία τοῦτο λέγειν κὲ φρονεῖν. οὐδὲ γὰρ ἀνδρὸς σώφρονος τὸ αἰτιάσασθαι ἀναιτίους. τίς γὰρ

γὰρ ἡ αὐτῶν * σκαιολόγος διανόησις, ταῦτα τὰ
ληρήματα ἐννοεῖσθαι ἐπὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας κα-
θιερωμένων πραγμάτων; εἰ ὁ ζωγραφῶν δι' αἰ-
σχροκέρδειαν λέγεται εἰκονίζειν τὸν κύριον ἡμῶν
καθὸ ἄνθρωπος τέλειος γέγονε, καὶ τοὺς ἁγίους αὐ-
τοῦ, ὥρα αὐτοὺς καὶ τοὺς τὰ θεῖα εὐαγγέλια γρά-
φοντας αἰτιᾶσθαι, καὶ τοὺς τὸν σταυρὸν ἐγχαράττον-
τας διὰ χρωμάτων σκαιογράφους ἀποκαλεῖν, καὶ δι'
αἰσχροκέρδειαν λέγειν τοῦτο ποιεῖν. τί οὖν; καὶ
τέκτων σταυρὸν κατασκευάζων σκαιοτέκτων ὀνομασθή-
σεται; καὶ λιθουργὸς τράπεζαν ἁγίαν ἀποξέων καὶ
διατυπῶν, σκαιολιθουργός; καὶ χρυσοχόος, καὶ
ἀργυροκόπος, καὶ ὑφάντης ὡσαύτως; οὐκοῦν κατὰ τὴν
αὐτῶν παράνοιαν οἴχεται πᾶσα ἐπιστήμη καὶ τέχνη
δοθεῖσα παρὰ τοῦ Θεοῦ πρός τε τὴν αὐτοῦ δόξαν,
καὶ πρὸς σύστασιν τῆς ἡμετέρας ζωῆς. καὶ ἐπειδὴ
ἥκασιν εἰς ἀγνωσίας καὶ μοχθηρίας ὑπερβολὴν,
ἐκ τῆς θείας γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν
ἀκουσάτωσαν ἐπαινουμένην τὴν δοθεῖσαν τῇ φύσει
ἡμῶν σοφίαν διὰ τοῦ δημιουργήσαντος ἡμᾶς μεγα-
λοδώρου Θεοῦ· τοῦ μὲν Ιωβ περὶ τοῦ Θεοῦ φάσκοντος·
τίς ἔδωκε γυναιξὶν ὑφάσματος σοφίαν; καὶ τῆς
θείας γραφῆς μαρτυρούσης διὰ τοῦ Θεοῦ δεδόσθαι
σοφίαν τῷ Βεσελεὴλ εἰς πᾶσαν τεκτονικὴν ἐπιστή-
μην. φησὶ γὰρ οὕτως· καὶ ἐλάλησε κύριος πρὸς
Μωσῆν, λέγων· ἰδοὺ ἀνακέκλημαι ἐξ ὀνόματος
τὸν Βεσελεὴλ τὸν τοῦ Οὐρείου υἱοῦ Ωρ ἐκ τῆς φυ-
λῆς Ιούδα. καὶ ἐνέπλησα αὐτὸν πνεῦμα θεῖον σοφίας
καὶ συνέσεως καὶ ἐπιστήμης, ἐν παντὶ ἔργῳ διανοεῖ-
σθαι, καὶ ἀρχιτεκτονεῖν, ἐργάζεσθαι τὸ χρυσίον, καὶ
τὸ ἀργύριον, καὶ τὸν χαλκὸν, καὶ τὴν ὑάκινθον, καὶ
τὴν πορφύραν, καὶ τὸ κόκκινον τὸ νηστὸν, καὶ τὴν
βύσσον τὴν κεκλωσμένην, καὶ τὰ λιθουργικὰ, καὶ εἰς
τὰ ἔργα τὰ τεκτονικὰ τῶν ξύλων, ἐργάζεσθαι κα-
τὰ πάντα τὰ ἔργα. καὶ ἐγὼ δέδωκα αὐτὸν καὶ τὸν
Ελιὰβ τὸν τοῦ Αχισαμὰκ ἐκ φυλῆς Δάν. καὶ παν-
τὶ συνετῷ καρδίᾳ δέδωκα σύνεσιν· καὶ ποιήσουσι
πάντα ὅσα συνέταξά σοι. οἷς συνῳδὰ καὶ ὁ πο-
λὺς ἐν θεολογίᾳ Γρηγόριος φάσκει· καὶ κατέβη
πνεῦμα κυρίου, καὶ ὡδήγησεν αὐτούς. καὶ πνεῦμα ἐπι-
στήμης ἐνέπλησε τὸν Βεσελεὴλ τὸν ἀρχιτέκτονα τῆς
σκηνῆς· οὐκοῦν τὰς παρὰ τοῦ Θεοῦ δοθείσας ἐπιστή-
μας τοῖς ἀνθρώποις ἀποφαυλίζοντές τε καὶ καταγι-
νώσκοντες, τῇ τῶν θεοκαταγνώστων αἱρέσει συνα-
ρίθμιοί εἰσί τε καὶ λέγονται, προστιθέντες κατὰ τὸ
γεγραμμένον ἁμαρτίαν ἐφ' ἁμαρτίᾳ. οἱ οὖν γνή-
σιοι καὶ οὐ νόθοι υἱοὶ τῆς ἐστολισμένης νύμφης τοῦ
Χριστοῦ, καὶ σπῖλον ἢ ῥυτίδα μὴ ἐχούσης καθολι-
κῆς ἐκκλησίας, μόνῳ Θεῷ τὰς λογικὰς θυσίας
καὶ τὰς λατρείας προσφέροντες, διὰ μὲν τῆς ὁρατι-
κῆς αἰσθήσεως βλέποντες τὴν σεπτὴν εἰκόνα τοῦ
Χριστοῦ, καὶ τῆς κυρίας καὶ ἀληθῶς δεσποίνης ἡμῶν
τῆς ἁγίας θεοτόκου, ἁγίων ἀγγέλων τε καὶ πάντων
ἁγίων, ἁγιάζονται, καὶ εἰς ἀνάμνησιν τούτων τὸν
νοῦν αὐτῶν ἀνατυποῦσι, καὶ καρδίᾳ εἰς ἕνα Θεὸν πι-
στεύουσιν εἰς δικαιοσύνην, καὶ στόματι ὁμολογοῦσιν
εἰς σωτηρίαν. ὡσαύτως καὶ τοῦ εὐαγγελίου ἀκούον-
τες, τὴν τῶν ἀκουστῶν αἴσθησιν ἁγιασμοῦ καὶ χά-
ριτος πληροῦσι, καὶ τῇ καρδίᾳ συνιᾶσι τὴν τῶν
γεγραμμένων διήγησιν. εἶτα εἰκῇ φυσιούμενοι τί
φασιν;

A pabiles. Nam quæ est eorum sinistri sermonis excogitatio, hæc deliramenta intelligendi in ecclesiæ dicatis rebus? Si is qui pingit, propter turpe lucrum dicatur imaginari Dominum nostrum secundum quod homo perfectus factus est, & sanctos ejus: oportet illos etiam qui divina evangelia scribunt, incusare, & eos qui crucem per colores exarant, stultos pictores appellare, ac dicere quod propter turpe lucrum hoc faciant. Ergo ne & faber qui crucem facit, stultitiæ fabricator nominabitur; & latomus mensam sanctam incidens & formans, stultitiæ latomus est; & aurifex, & argentarius, & textor similiter? Itaque juxta illorum vesaniam discessit omnis disciplina & ars a Deo data tam ad gloriam suam, quam ad statum vitæ nostræ. Et quia venerunt in ignorantiæ ac malignitatis superfluitatem, ex divina scriptura & sanctis patribus nostris audiant laudari sapientiam, quæ data est naturæ nostræ per magnum datorem Deum qui nos condidit, & quidem Job de Deo asseverante: Quis dedit mulieribus texturæ sapientiam? Divina quoque scriptura testatur Dominum dedisse sapientiam Beseleel in omnem fabrilem disciplinam, ita dicens: *Ego vocavi ex nomine Beseleel filium Urii filii Or de tribu Juda: & implevi eum spiritu Dei, sapientia & intelligentia & scientia in omni opere, * ad excogitandum quidquid fabrefieri potest & auro & argento & ære, marmore & gemmis & diversitate lignorum. Dedique ei socium Eliab filium Achisamec de tribu Dan. Et in corde omnis eruditi posui sapientiam, ut faciant cuncta quæ præcepi tibi.* Quibus consonans Gregorius, qui multus est in theologia, profatur: Et descendit spiritus Domini, & deduxit eos: & spiritus disciplinæ replevit Beseleel principem fabrorum tabernaculi. Ergo qui disciplinas Dei, quæ hominibus datæ sunt, * depravant & reprehendunt, divinitus reprobatorum hæresi connumerati & sunt & dicuntur, addentes, secundum quod scriptum, peccatum super peccatum. Hi ergo qui germani & non nothi stolis amictæ sponsæ Christi, & maculam vel rugam non habentis, catholicæ videlicet ecclesiæ filii sunt, soli Deo rationabilia sacrificia & servitutes offerentes, per visibilem sensum intuentes venerabilem imaginem Christi, & proprie ac veraciter dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum & omnium sanctorum, sanctificantur, per recordationem horum mentem suam informant, & corde in unum Deum credunt ad justitiam, & ore confitentur ad salutem. Similiter & evangelium audientes, auditorum sensum sanctificatione ac gratia replent, & corde intelligunt eorum quæ scripta sunt narrationem. Deinde frustra inflati quid ajunt?

ACTIO VI.

Job 38. secundum transl. 70.

Exod. 32.

* Gr. plura numerantur.

Gregor Naz. orat. funebr. in sanctum Basil. circa med.

* Gr. vituperant

Isa. 32.

Rom. 10

GRE-

ACTIO VI.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Fecit enim iſte talis imaginem, nominans eam Chriſtum: & eſt nomen quod eſt Chriſtus, Deus & homo. Ergo & imago Dei & hominis. Itaque aut circumſcripſit, ſecundum quod viſum eſt vanitati ſuæ, incircumſcriptionem deitatis circumſcriptione creatæ carnis; aut confundit inconfuſibilem unitionem illam, confuſionis iniquitatem incurrens; duas blaſphemias ex hoc deitati applicans per circumſcriptionem & confuſionem. Eiſdem ergo & is qui adoravit, blaſphemiis ſummittitur: & væ utriſque conſimile, quia cum Ario & Dioſcoro & Eutyche, atque cum Acephalorum hæreſi erraverunt.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Non eſt pictorum adinventio imaginum factura, ſed catholicæ eccleſiæ approbabilis legislatio & traditio: atque antiquitati congruens reverentia ſecundum divinum Baſilium. Teſtimonium perhibet ipſa rerum antiquitas & ſpiritu inductorum patrum noſtrorum doctrina, quia videntes has in venerabilibus templis, libenter ſuſceperunt: & ipſi venerabilia templa dedicantes, has pingere ſtuduerunt; in quibus Deo accepta vota ſua & incruenta ſacrificia Domino cunctorum Deo obtulerunt. Igitur eorum eſt ingenium & traditio, & non pictoris: nam pictoris ſola ars eſt: diſpoſitio manifeſtum eſt quod ſit ſanctorum patrum qui dedicaverunt. Nomen autem quo Chriſtus dicitur, indicium eſt deitatis & humanitatis, duarum videlicet perfectarum Salvatoris naturarum. Et ſecundum naturam qua viſus eſt, imaginem ejus Chriſtiani pingere ſunt edocti, & non ſecundum quam inviſibilis erat: ipſa enim incircumſcripta eſt. Deum quippe nemo vidit unquam, ex evangelio audivimus. Humana ergo natura Chriſto depicto, ſcilicet juxta quod veritas demonſtravit, ſecundum nomen tantum Chriſtiani confitentur communicare imaginem ei quod principale eſt, & non ſecundum ſubſtantiam. Ipſi autem ſtolidi effecti indifferentem dicunt eſſe imaginem & principale, atque * in aliis ſubſtantiis eſſe ipſam ſubſtantiam judicant. Et quis eorum non derideat indiſciplinationem, imo lugeat impietatem? In reprobum quippe ſenſum converſi loquuntur quæ non conveniunt, confuſionis * cauſam ſuſurrantes habere per venerabilium imaginum effectum eccleſiam, & applicare eam divinitati circumſcriptionis ſpeciem aſſerentes: denique iniquitatem ſuper iniquitatem apponentes, væ tranſmittunt. Sed convertetur dolor eorum in caput ipſorum. Si enim qui maledicit antiquo Iſrael, maledictus eſt, qui benedicit, benedictus eſt quanto magis qui novo Iſrael, qui intelligibiliter videt Deum, id eſt, Dei eccleſiæ maledicit, eſt maledictione repletus? Quis autem eos non execrabitur, cum Ario & Diſcoro & Eutyche dicentes, atque

De Spiritu Sancto ad Amphil. c. 29.

Joan. 1.

* Gr. in aliis & aliis ſubſtantiis eſſe eamdem ſubſtantiam

* crimen

Num. 24.

ANNO CHRISTI 787.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εποίησε γὰρ ὁ τοιοῦτος εἰκόνα, ὀνομάσας αὐτὸν Χριστόν· καὶ ἔστι τὸ, Χριστὸς, ὄνομα Θεὸς καὶ ἄνθρωπος. λοιπὸν καὶ εἰκὼν Θεοῦ καὶ ἀνθρώπου. καὶ λοιπὸν ἢ συμπεριέγραψε κατὰ τὸ δοκοῦν τῇ αὐτοῦ ματαιότητι τὸ ἀπερίγραφον τῆς θεότητος τῇ περιγραφῇ τῆς χλιαρᾶς σαρκὸς, ἢ σωρεύει τῷ ἀσυγχύτῳ ἕνωσιν ἐκείνῳ, τῷ τῆς συγχύσεως ἀνομήματι περιπεσών, δύο βλασφημίας ἐκ τοῦ τῇ θεότητι προσάψας διὰ τῆς περιγραφῆς τε καὶ συγχύσεως. ταῖς αὐταῖς οὖν καὶ ὁ προσκυνήσας βλασφημίαις ὑποβέβληται· ᾧ τὸ οὐαὶ ἀμφοτέροις ἐφάμιλλον, ὅτι Αρείῳ καὶ Διοσκόρῳ καὶ Εὐτυχεῖ, καὶ τῇ τῶν Ακεφάλων αἱρέσει συνεπλανήθησαν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὐ ζωγράφων ἐφεύρεσις ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις, ἀλλὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἔγκειται θεσμοθεσία καὶ παράδοσις. καὶ τὸ ἀρχαιότητι σύμφερον, αἰδέσιμον κατὰ τὸν θεῖον Βασίλειον. μαρτυρεῖ δὲ αὐτὴ τῶν πραγμάτων ἡ ἀρχαιότης, καὶ ἡ τῶν πανσεβάστων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, ὅτι ὁρῶντες ταύτας ἐν ταῖς σεπταῖς ναοῖς, ἠσμένισαντο· καὶ αὐτοὶ σεπτοὺς ναοὺς δεικνύμενοι, ταύτας ἐσηλογράφησαν· ἐν οἷς τὰς θεοπροσδέκτους αὐτῶν εὐχὰς καὶ ἀναιμάκτους θυσίας τῷ δεσπότῃ τῶν ὅλων Θεῷ προσέφερον. μεμύηνται αὐτῶν ἡ ἐπίνοια καὶ ἡ παράδοσις, καὶ οὐ τοῦ ζωγράφου. τοῦ μὲν γὰρ ζωγράφου ἡ τέχνη μόνον· ἡ δὲ διάταξις προδήλων τῶν θεμαμένων ἁγίων πατέρων. τὸ δέ, Χριστὸς, ὄνομα σημαντικόν ἐστι θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, τῶν δύο τελείων τοῦ σωτῆρος φύσεων. καὶ καθ' ἣν ὡράθη φύσιν, τιμὴ εἰκόνα αὐτοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἀναζωγραφεῖν ἐδιδάχθησαν, ἀλλ' οὐ καθ' ἣν ἀόρατος ἦν. αὐτὴ γὰρ ἀπερίγραπτος· Θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, εὐαγγελικῶς ἠκούσαμεν. τῇ ἀνθρωπίνῃ οὖν φύσει τοῦ Χριστοῦ ἀναζωγραφουμένου, δῆλον ὅτι καθὼς ἡ ἀλήθεια ἔδειξε, κατὰ τὸ ὄνομα μόνον ὁμολογοῦσιν οἱ Χριστιανοὶ κοινωνεῖν τῷ ὁρωμένῳ εἰκόνα τῷ ἀρχετύπῳ, καὶ οὐ κατὰ οὐσίαν. αὐτοὶ δὲ κεφωθέντες ἀδιάφορον λέγουσιν εἶναι εἰκόνα καὶ πρωτότυπον, καὶ ἑτεροουσίους τὸ τυπικὸν τῆς οὐσίας κρίνουσι. καὶ τίς αὐτοὺς οὐ γελάσει τῆς ἁμαθίας; μᾶλλον δὲ θρηνήσει τῆς ἀσεβείας; εἰς ἀδόκιμον γὰρ νοῦν ἐκπεπόντες λαλοῦσι τὰ μὴ καθήκοντα, συγχύσεως αἰτίαν θρυλοῦντες ἔχειν διὰ τῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων ποιήσεως τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, καὶ προσάπτειν αὐτῇ τῇ θεότητι περιγραφῆς εἶδος· εἶτα καὶ ἀνομίαν ἐπ' ἀνομίᾳ προσιθέντες, καὶ ἐπιπέμπουσιν. ἀλλ' ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν. εἰ γὰρ ὁ καταρώμενος τὸν πάλαι Ισραὴλ ἐπικατάρατος, καὶ ὁ εὐλογῶν αὐτὸν εὐλογημένος, πόσῳ μᾶλλον ὁ τὸν νέον Ισραὴλ τὸν νοερῶς ὁρῶντα Θεὸν, τιμὴ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν καταρώμενος, ἐστὶ κατάρας ἔμπλεως; τίς δὲ οὐκ ἂν αὐτοὺς βδελύξηται, Αρείῳ καὶ Διοσκόρῳ καὶ Εὐτυχεῖ λέγοντας, καὶ τῇ τῶν Ακεφάλων αἱρέσει

ρίσει τυύτῳ ἀποπλανᾶσθαι, αὐτῷ τούτους ἐχόν- A
ANNO CHRISTI των καθηγητὰς ϗ προστάτας τῆς ἑαυτῷ * μισο-
ACTIO VI λοιπὸ αἱρέσεως ; Ὁ γὰρ τῆς ἐξῆς Εὐσεβί-
ου ὁ Παμφίλου παρ' αὐτῷ εἰς μαρτυρίαν ἄγεται, ὅστις ὑπὸ πάσης της καθολικῆς ἐκκλησίας γι-
νώσκεται προστάτης εἶναι τῆς Ἀρείου αἱρέσεως · καθὼς Ὁ ἐν πᾶσι τοῖς γράμμασιν αὐτοῦ ϗ ἐκδό-
σεσιν ἐμφέρεται · δεύτερον προσκυνητὸν λέγων τὸν Θεὸν λόγον, ϗ ὑπουργὸν τοῦ πατρὸς, ϗ τὰ δεύ-
τερεῖα τῆς ἀξίας ἔχοντα, τῇ τε ὁμοουσίῳ ἀντι-
φερόμενος δόξῃ, ϗ μεταβολῇ τῆς ἁγίας σαρκὸς τοῦ κυρίου εἰς ἣν τῆς θεότητος φύσιν. ϗ ἐκ τού-
των σύγχυσιν προσβάλων, οὐδὲ εἰκόνα δέχεται, ἀλλ' οὐδὲ πᾶσα ἡ τῶν Ἀρειομανιτῶν συναγὼς ὁμή- B
γυρις. δοξάζουσι γὰρ ἐκτὸς ψυχῆς λογικῆς ἄν-
θρωπῆσαι τὸν κύριον ἡμῶν, ἀντὶ τῆς ψυχῆς τὴν θεότητα ἔχοντα, ἵνα τὸ πάθος αὐτῇ προ-
σενέγκωσι, καθὰ μαρτυρεῖ Γρηγόριος ὁ Θεολό-
γος · Ὧ ὡς θεοπαθῆται εἰκόνα οὐκ ἀποδέχονται. ὡσαύτως Ὧ Σεβῆρος ὁ συγχυλικὸς οὐκ ἐδέξατο εἰκόνα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἐν ἐκκλησίᾳ, κα-
θὼς πλεῖστοι τῶν ἱστοριῶν διήγνωται. πῶς οὖν Ἀρείῳ ϗ Διοσκόρῳ Ὧ Εὐτυχεῖ ϗ τῇ τῶν Ἀκε-
φάλων αἱρέσει ἕπεσθαι τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν φάσκουσι, τὴν δεξαμβὴν τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγρα-
φήσεις, θαυμάσαι ἐστὶ, μέγα ἐξερευγόμενοι, C
καὶ τινα βλασφημα λογίδρια ἐκ τῆς ἀπυλώπου
χλωτις, αὐτῶν γλώττης εἰς ἀέρα * χεόμενα, ϗ οὐδὲν ἕτερον. ἀκουσάτωσαν οὖν ἀληθῶς · ἀνωτέρω περι-
γραφῆς ἐστι, καθὼς εἴπομεν, ἡ θεία φύσις · ἡ δὲ γε ἀνθρωπίνη, περιγεγραμμένη. ϗ οὐδεὶς τῶν
Ὧ φρενήρων περιγραπτὴν λέγων τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, ταύτῃ συμπεριγράφει τὴν ἀπερίγραπτον
ἕξιν. ϗ γὰρ ὁ κύριος Ὧ, καθὸ τέλειος ἄνθρωπος ἦν, οὐκ ἦν ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ, ἐκ ἦν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ. ϗ τοῦτο αὐτὸς πιστοῦται λέγων · ἀγωμεν εἰς τὴν
Ἰουδαίαν πάλιν. ϗ περὶ τοῦ Λαζάρου διαλεγόμε-
νος Ὧ τοῖς αὐτοῦ φοιτηταῖς, ἔτως ἔφη · χαίρω δι' ὑμᾶς, ὅτι ἐκ ἤμην ἐκεῖ. καθὸ δὲ Θεός D
ἐστιν, ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ πάρε-
στι, μᾶλλον παντὸς ἀπερίγραπτος. πῶς οὖν φλύαφήματί τινα κενοφωνοῦντες, βαστάζουσιν
ἀκρατεῖ γλώττῃ λέγοντες, συμπεριγράφειν ὁ ζωγράφος κατὰ τὸ δοκοῦν τῇ αὐτοῦ ματαιότητι τὸ
ἀπερίγραφον τῆς θεότητος τῇ περιγραφῇ τῆς χλιδῆς σαρκός ; εἰ συμπεριγράφη ἀνακεκραμένη ϗ
ἐσπαργανωμένη ἐν φάτνῃ τῇ φύσει τῆς ἀνθρω-
πότητος ἡ φυσις τῆς θεότητος αὐτοῦ, συμπερι-
γράφεται ϗ ἐν τῇ ἀναγεγραμμένῃ εἰκόνι τῆς ἀν-
θρωπότητος αὐτοῦ ἡ ἀπερίγραπτος θεότης αὐ-
τοῦ · ὡσαύτως ϗ ἐν σαρκὶ εἰ συμπεριγράφη τῇ
φύσει τῆς ἀνθρωπότητος ἡ φύσις τῆς θεότητος E
αὐτοῦ, συμπεριγράφεται ϗ ἐν τῇ ἀναγεγραμμένῃ εἰκόνι τῆς ἀνθρωπότητος αὐτοῦ ἡ ἀπερίγραπτος
θεότης αὐτοῦ. εἰ δὲ ἐκεῖνα οὐ γέγονεν, οὐδὲ τοῦτο πάντως. ὅθεν ἔγνωσαν τὸ τοῦ θεοφόρου Διο-
νυσίου ῥητὸν ἐκ τοῦ περὶ ἱεραρχίας λόγου, οὕτω λέγοντος · οὐδὲ γάρ ἐστιν ἀκειβὴς ἐμφέρεια τοῖς
αἰτιατοῖς ϗ τοῖς αἰτίοις · ἀλλ' ἔχει μὲν τὰ αἰ-
τιατὰ τὰς τῶν αἰτίων ὑπερεχομένας εἰκόνας, αὐτὰ
δὲ τὰ αἴτια τῶν αἰτιατῶν. ὑπερίδρυται ϗ ὑπερίδρυ-
ται, κατὰ τὸν τῆς οἰκείας ἀρχῆς λόγον. ὥστε
δέδεικται ϗ τοῖς μικρὰ νοεῖν δυναμένοις, ὡς μα-

cum Acephalorum hæresi illam errare, ipsis hos habentibus præceptores & tutores suæ ipsius nova eligentis hæreleos ? In subsequentibus enim Eusebius Pamphili ab eis in testimonium ducitur, qui ab omni ecclesia catholica noscitur patronus esse Arii hæreseos, quemadmodum in omnibus conscriptis suis expositionibusque continetur ; secundum adorabile Deum Verbum dicens & ministrum Patris, & secunda dignitatis habentem, * ab homousii differens majestate, & commutationem sanctæ carnis Domini in divinitatis naturam ; ac per hoc confusionem dogmatizans, nec iconam recipit, sed neque omnis Arianorum scelerata collectio. Prædicant enim sine anima rationali hominem factum fuisse Dominum nostrum, & pro anima divinitatem habere, ut passionem in eam efferant, sicuti testatur Gregorius deiloquus : & utpote deitatem passam fatentes, non admittunt imaginem. Similiter & Severus confusibilis minime suscepit imaginem Christi Dei nostri in ecclesia, sicut plurimi historici narrant. Quomodo ergo Arium & Dioscorum ac Eutychetem, Acephalorum scilicet hæresim secutam fuisse catholicam ecclesiam asserant, quæ suscepit imaginales historias, mirandum est : dum magna eructent, & quasdam blasphemas ratiunculas ex lingua sua, quæ sine porta est, in aerem fundant, & non aliud. Audiant ergo veraciter : Superior circumscriptione est, quemadmodum diximus, divina natura · * an potius humana est circumscripta. Et nullus bene sentientium circumscriptam dicens humanam naturam, cum hac circumscribit eam quæ incircumscripta est. Etenim Dominus secundum quod homo perfectus erat, cum esset in Galilæa, non erat in Judæa : & hoc ipse affirmat dicens : *Eamus in Judæam iterum*. Et cum de Lazaro differet discipulis suis, ita dixit : *Gaudeo propter vos, quia non eram ibi*. Porro secundum quod Deus est, in omni loco dominationis suæ præsto est, manens modis omnibus incircumscriptus. Quomodo ergo vaniloquiis quibusdam vanitate vocis perstrepentes, verbosantur infreni lingua dicentes : Circumscripsit pictor secundum quod visum est vanitati suæ incircumscriptibile deitatis circumscriptione creatæ carnis ? Si circumscripta est reclinati & cunabulis involuti in præsepio * natura humanitatis natura divinitatis ejus, simul circumscripta est etiam in depicta imagine humanitatis ejus incircumscripta deitas ejus : similiter & in cruce si circumscripta est * natura humanitatis natura deitatis ejus, simul circumscripta est & in depicta imagine humanitatis ejus incircumscripta deitas ejus. Si vero illa * non est factus, nec hoc utique. Utique cognovissent deiferi Dionysii dictum in sermone de hierarchia ita perhibentis : Neque enim * certa similitudo est causalibus & causis ; sed habent quidem causalia causarum convenientes imagines : ipsæ autem causæ causalibus supereminent & superstabilitæ sunt, secundum principii sui rationem. Itaque ostensum est etiam his qui pauca intelligere possunt, quod vanam vocum quamdam novitatem introducere tenet retarcinatus eorum sermo, contra ecclesiam, & non contra pictorem agones apponens.

Gr. scelestam confubstantialitatis repugnans, & comm.

Gregor. Nazianz. in epist. 2 ad Cledonium circa medium

Gr. at vero humana

Joan. 11.

Gr. cum natura

* cum hac

Gr. facta non sunt

De cæl. hierarch. 2

Gr. exacta

nens. Porro impudentiam continuantes, temere dicunt.

ACTIO VI.

τιαν κενοφωνίαν τινὰ εἰσάγειν πειρᾶται ὁ ἐρράψωδημένος αὐτῶν λόγος, κατὰ τῆς ἐκκλησίας τοὺς ἀγῶνας προτιθέμενος, καὶ ἑκατὰ ζωγράφων. τὸ δὲ ἀναισχυντεῖν ἔχοντες, αὐθαδῶς λέγουσιν.

ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Damnandi autem ab his qui bene ſentiunt, eo quod incomprehenſibilem & incircumſcriptam divinam Chriſti naturam pingere conentur, profecto ad aliam confugient malæ machinationis defenſionem, quia ſolius carnis illius quam vidimus & palpavimus, & cum qua converſati ſumus, iconam depingimus; quod eſt impium, & Neſtoriani peſſimi ſenſus inventio.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Καταγινόμενοι δὲ παρὰ τῶν εὖ φρονούντων ἐν τῷ τὴν ἀκατάληπτον καὶ ἀπερίγραφον θείαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν ἐπιχειρεῖν αὐτὸς γράφειν, πάντως ὅπου ἐφ' ἑτέραν καταφεύζονται κακομήχανον ἀπολογίαν· ὅτι τῆς σαρκὸς μόνης, ἣν ἑωράκαμεν καὶ ἐψηλαφήσαμεν, καὶ ἣ συνανεστράφημεν, ἐκείνης ἱστορεῖμεν τὴν εἰκόνα· ὅ ἐστι δυσεβές, καὶ τῆς Νεστοριανῆς κακοδαιμονίας ἐφεύρεμα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Adhuc eiſdem continuantur artificiis falſi aſſertores circa veritatem, ad impudentem contradictionem converſi. Verum convenientia ſibi dicentes, incidunt in laqueum blaſphemiæ; & amentiæ continuantes verba, id eſt, incomprehenſibilem & incircumſcriptam divinam Chriſti naturam, accuſant Chriſtianos, dicentes hanc eos circumſcribere. Deinde artificioſe loquentes, eorum aſſumendo perſonam, falſo pronuntiant, quia ſolius carnis illius quam vidimus & palpavimus, & cum qua converſati ſumus, iconam depingimus: ut quaſi ex hoc iterum in Neſtorii blaſphemiam eccleſiam inducant. Unde & inferunt: Quod eſt impium, & Neſtoriani peſſimi ſenſus inventio. Ergo veritatem audiant. Chriſtiani unum Emmanuel ſcientes Chriſtum Dominum, ipſum depingunt ſecundum quod Verbum caro factum eſt; & multiplices garrulitates a ſe procul repellunt, ſimplici corde omnia quæ tradita ſunt in eccleſia ſuſcipientes; & intuentes picturas, nihil aliud intelligunt, niſi quæ ſignantur in ipſis. Et enim cum viderint in pictura parientem virginem & angelos ſupra ſtantes cum paſtoribus, recogitant Deum humanatum naſci propter ſalutem noſtram; & confitentur dicentes: Is qui ſine carne erat, caro factus eſt, Verbum increatum eſt, increatus creatus, impalpabilis palpatus eſt: atque unum eumdemque confitentur perfectum in deitate & perfectum in humanitate, Deum veraciter & hominem veraciter. Præterea dictum eſt retro de ſceleſta Neſtorii hæreſi, quia imaginum effigies in nullo cum ea concordant; & ſufficienter dictum eſt. Quod ſi oportuerit, & iterum dicetur. Putantes autem in ſe quid intelligere, ajunt.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ετι τῶν αὐτῶν ἔχοντες τεχνασμάτων οἱ ψευδηγόροι περὶ τὴν ἀλήθειαν, πρὸς ἀναίσχυντον ἐναντιολογίαν ἐκβαπτίζουσιν. ὅμως ἑαυτοῖς ἀκόλουθα λέγοντες, ἐμπίπτουσιν εἰς παγίδα βλασφημίας· καὶ παρανοίας ἔχοντες ῥήματα, τὴν ἀκατάληπτον καὶ ἀπερίγραφον τοῦ Χριστοῦ φύσιν, κατηγορεῖσι τῶν Χριστιανῶν, λέγοντες ταύτην αὐτοὺς περιγράφειν. εἶτα καὶ τεχνολογοῦσιν, αὐτῶν ἀναλαμβάνοντες τὸ πρόσωπον, ψευδῶς ἀποφαίνονται, ὅτι τῆς σαρκὸς μόνης, ἣν ἑωράκαμεν καὶ ἐψηλαφήσαμεν, καὶ ἣ συνανεστράφημεν, ἐκείνης ἱστορεῦμεν τὴν εἰκόνα· ἵνα ὡς ἐκ τούτου πάλιν εἰς τὴν Νεστορίου δυσφημίαν τὴν ἐκκλησίαν ἀπάγωσιν· ἔνθεν καὶ ἐπάγωσι, ὅ ἐστι δυσεβές, καὶ τῆς Νεστοριανῆς κακοδαιμονίας ἐφεύρημα. ἐχέτω τοίνυν ἀκουσάτωσαν. οἱ Χριστιανοὶ ἕνα τὸν Εμμανουὴλ γινώσκοντες Χριστὸν κύριον, αὐτὸν ἀναζωγραφοῦσι, καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο· καὶ τὰς πολυτρόπους φλυαρίας ἀφ' ἑαυτῶν ἐξελαύνουσιν, ἁπλῇ καρδίᾳ πάντα τὰ παραδεδομένα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀποδεχόμενοι· καὶ βλέποντες τὰς ἀναζωγραφήσεις, οὐδὲν ἕτερον ἐννοοῦσιν, ἢ τὸ σημαινόμενον ἐν αὐταῖς. ὅταν γὰρ ἴδωσιν ἐν τῇ ἀναζωγραφήσει τετοκυῖαν τὴν παρθένον, καὶ ἀγγέλους ἑστῶτας μετὰ ποιμένων, ἀναλογίζονται Θεὸν ἐνανθρωπήσαντα τεχθῆναι διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν, καὶ ὁμολογοῦσι λέγοντες· ὁ ἄσαρκος ἐσαρκώθη, ὁ λόγος ἐσαρκώθη, ὁ ἄκτιστος ἐκτίσθη, ὁ ἀναφὴς ἐψηλαφήθη· καὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦσι τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι, Θεὸν ἀληθῶς καὶ ἄνθρωπον ἀληθῶς. εἴρηται δὲ ἐν τοῖς κατόπιν περὶ τῆς Νεστορίου ἐναγοῦς αἱρέσεως, ὅτι αἱ τῶν εἰκόνων ἀνατυπώσεις οὐδὲν αὐτῇ συμφωνοῦσι· καὶ ἤδη ἀρκούντως ἐρρέθη. εἰ δὲ χρή, καὶ πάλιν ῥηθήσεται. δοκοῦντες δὲ ἐν ἑαυτοῖς τι ἐννοεῖν, φασί.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Tractandum eſt enim in hoc, quia ſi ſecundum orthodoxos patres ſimul caro, ſimul Dei Verbi caro, nunquam partitionis ſenſum ſuſcipiens, ſed tota ex toto a divina natura ſu-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Σκοπητέον γὰρ καὶ ἐν τούτῳ, ὅτι εἰ κατὰ τοὺς ὀρθοδόξους πατέρας, ἅμα σὰρξ, ἅμα Θεοῦ λόγου σὰρξ, μηδέποτε μερισμοῦ ἔννοιαν δεχομένη, ἀλλ' ὅλη ὅλως τῇ θείᾳ φύσει προσληφθεῖσα, καὶ ὁλο-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

ὁλοκλήρως θεωθεῖσα, πῶς διχαθήσεται, ἢ ἰδιοσατηθήσεται παρὰ τῶν ἀσεβῶς τοῦτο δρᾶν ἐπιχειρούντων; ὡσαύτως δὲ ἔχει καὶ ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἁγίας ψυχῆς. προσλαβόσης γὰρ τῆς τοῦ Θεότητος ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποστάσει τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν, ἡ ψυχὴ ἐμεσίτευσε θεότητι καὶ σαρκὸς παχύτητι. καὶ ὥσπερ ἅμα σὰρξ, ἅμα Θεοῦ λόγου σάρξ· οὕτως ἅμα ψυχὴ· ἅμα Θεοῦ λόγου ψυχή· καὶ ἀμφότερα ἅμα, τεθεωμένης δηλονότι τῆς ψυχῆς, ὡς καὶ τοῦ σώματος, καὶ ἀχωρίστων τούτων τῆς θεότητος ὑπαρχούσης, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαζεύξει τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἐν τῷ ἑκουσίῳ πάθει. ὅπου γὰρ ψυχὴ Χριστοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ θεότης· καὶ ὅπου σῶμα Χριστοῦ, ἐκεῖ καὶ ἡ θεότης.

scepta & integre deificata est, quomodo scindetur, vel separatim statuetur ab his qui impie hoc agere conantur? similiter autem & super ejus habetur anima. Assumente quippe Filii deitate in propria persona carnis naturam, anima mediatrix effecta est inter deitatem & carnis crassitudinem: & sicut simul caro, simul Dei Verbi caro est; ita simul anima, simul Dei Verbi anima est: & utraque simul, deificata scilicet anima, sicut & corpore, & his indivisa deitate manente etiam in ipsa disjunctione animæ a corpore in voluntaria passione. Ubi enim anima Christi, ibi & deitas: & ubi corpus Christi, ibi & deitas.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Ὅταν τινὸς ἅπτεσθαι μέλλωσι πονηρῶ λόγῳ οἱ παρεκβεπόμβοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, προσλαμβάνουσί τινα ὁμολογούμενα παρὰ πάντων· ἵνα διὰ τῆς ἐν τούτοις ἀγνωμοσύνης μηδὲ περὶ τῶν λοιπῶν ἀπιστῶνται. ὀλίγα γὰρ ἄττα καλῶς ἀποφηνάμενοι, τοὺς κάχληκας τοῖς μαργαρίταις συμφύρουσι, καὶ ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον ἐπιστρέψαντες, φάσκουσι διχαθῆναι καὶ ἰδιοσατηθῆναι τὸν ἕνα Χριστὸν παρὰ τῶν ἀποδεχομένων τὰς σεπτὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις· καὶ δυσφήμως φθέγγονται, μηδέποτε μερισμοῦ ἔννοιαν * δεχομένων. ὡς ἔοικεν, ἠγνόηται αὐτοῖς αἱ τῶν πατέρων φωναί. καθ' ἐπίνοιαν γὰρ πάντες διαίρεσιν τῶν δύο φύσεων ῥαδίως κηρύττουσιν· ὃ μὲν δὲ τοῖς πράγμασι, καθὼς ἀνωτέρω εἴρηται, ὡς βλασφήμως ἐτόλμησεν εἰπεῖν Νεστόριος. οὐδεὶς δὲ ἀληθείας λόγος, ἕνεκα τοῦ ἀναζωγραφεῖσθαι τὸν κύριον, καθὸ ἄνθρωπος τέλειος γέγονε, διχοστασίας καὶ ἰδιοσατήσεως, ἤ τινος διαιρέσεως, ἢ πάλιν τοὐναντίον συγχύσεως, καθὼς πολλαχοῦ ἐψεύσθησάν τινες. ἄλλο γάρ ἐστιν εἰκὼν, καὶ ἄλλο τὸ πρωτότυπον· καὶ τὰ ἰδιώματα τοῦ πρωτοτύπου οὐδαμοῦ τῶν εὖ φρονούντων ἐν τῇ εἰκόνι ἐπιζητεῖ. ἐν γὰρ τῇ εἰκόνι ἄλλο οὐδὲν ὁ ἀληθὴς λόγος γινώσκει, ἢ κατὰ τὸ ὄνομα κοινωνεῖν, οὗτινός ἐστιν εἰκὼν, καὶ οὐ κατὰ τὴν οὐσίαν, καθὼς πολλαχοῦ εἴπομεν, ἀναγκαζόμενοι ἐκ τῶν αὐτῶν ἐλέγξεων. ἐπαπορῦντες γάρ τινες εἰκότως τι λέγειν κατὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν φθέγγονται, κενὰ λαρυγγίζοντες, καὶ ἀδολεσχίαν τοῖς ἀκροωμένοις ἐμποιοῦντες. διὸ καὶ καταγέλαστοι παρὰ πᾶσιν ἀποδείκνυνται, ποτὲ μὲν διαίρεσιν, ποτὲ δὲ σύγχυσιν λέγοντες, ἑτοιμοτάτην τὴν γλῶσσαν ἔχοντες, πρὸς τὸ ἁμαρτοεπεῖν. ἔνθεν καὶ λέγουσιν.

Quando aliquem tracturi sunt nequam sermonem * subversores catholicæ ecclesiæ, assumunt aliqua quæ omnes profitentur: ut per sensum bonum qui in his esse cernitur, nec de reliquis * incredibiles judicentur. Pauca enim quædam bene pronuntiantes, & quodammodo glareis margaritas commiscentes, atque ad vomitum proprium repedantes, ajunt scindi & separatim statui unum Christum ab his qui recipiunt venerabiles imagineas picturas. Et vituperabiliter effantur, nunquam partitionis sensum fuisse receptum. Liquet ergo quod ignoretur ab eis patrum voces. * Studiose quippe omnes separationem duarum naturarum expressius prædicant, sed non rebus, ut superius dictum est, sicuti blasphemе Nestorius dicere ausus est. Nulla autem est procul dubio ratio dissensionis vel separationis, aut alicujus divisionis, vel rursus essentiæ confusionis, quemadmodum crebro falso concionati sunt, pro eo quod pingitur Dominus secundum id quod homo fuit perfectus. Aliud est enim imago, & aliud principale: & proprietates principalis nullatenus quis eorum qui sanum sapiunt, in imagine quærit. In imagine quippe nil aliud vera ratio novit, quam secundum nomen communicare illi cujus est imago, & non secundum substantiam, juxta quod crebro jam diximus coacti ex * ipsis disputationibus. Inopiam enim passi aliquid dicendi contra catholicam ecclesiam, eadem de eisdem effantur, vana fauce loquentes, & * exercitium audientibus facientes. Propter quod & ridendi apud omnes monstrantur, aliquando partitionem, aliquando vero confusionem dicentes, paratissimam linguam habentes ad * subsequendum. Unde & dicunt.

* Gr. qui avertunt se a catholica ecclesia.
* i fide minus digni
* Gr. Cogitatione
* ipsorum
* Gr. vaniloquentiam
* Gr. ad verba peccandum

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Εἰ τοίνυν ἐν τῷ πάθει ἀχώριστος τέτων ἔμεινεν ἡ θεότης, πῶς οἱ ἀνόητοι καὶ πάσης ἀλογίας πεπληρωμένοι διαιροῦσι τὴν σάρκα τῇ θεότητι συμπλακεῖσαν καὶ θεωθεῖσαν, καὶ δηθὲν ὡς φιλῶ ἀνθρώπου εἰκόνα γράφειν πειρῶνται; καὶ ἐν τούτῳ γὰρ εἰς ἕτερον ἀνομίας βάραθρον ἐμβάπτουσι,

Si igitur in passione inseparabilis mansit ab his divinitas, quomodo insensati & cuncta irrationabilitate repleti, dividunt carnem quæ cum divinitate connexa & deificata est. & quasi puri hominis imaginem pingere tentant? Nam & in isto in aliud iniquitatis barathrum incidunt, separantes carnem a divinitate, & privata

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

vatæ ſubſiſtentiæ illam aſſeverantes, & aliam perſonam carni tribuentes, quam & * imaginare fatentur: ex hoc oſtendentes quartæ perſonæ additamentum in Trinitate: ſuper hæc & * aſſumptionem, quæ divinitus eſt ſuſcepta, atheoton depingentes. Colligitur ergo ab his qui Chriſti imaginem * pingendam exiſtimant, aut divinitatem circumſcriptam & carne confuſam, aut corpus Chriſti atheoton & diviſum, ac perſonam privatæ ſubſiſtentiæ * ſuper carnem dari: ſimiles in hoc effecti Neſtorianorum impugnationi quæ in Deum eſt. In talem blaſphemiam atque impietatem incurrentes confundantur & revereantur, & ceſſent qui patrant, & deſiderant, & colunt imaginem, quæ fallaciter ab eis facta & dicta eſt Chriſti. Ceſſet etiam a nobis ex æquo & Neſtorii partitio, atque Arii, Dioſcori & Eutychetis, & Severi confuſio, quæ ſunt * immenſa mala, & impietate comparia.

* i. imaginibus exprimere

* Gr. & quod eum aſſumptione deificatum eſt, atheoton, id eſt, non deificatum depingentes.

* Gr. pingi

* in carne

* Gr. ediametro pugnantia mala.

χωρίζοντες τὴν σάρκα ἐκ τῆς θεότητος, καὶ ἰδιοϋπόστατον αὐτὴν παρεισάγοντες, & ἕτερον πρόσωπον διδόντες τῇ σαρκί, ὅπερ εἰκονίζειν λέγουσιν· ἐκ τούτου δεικνύοντες τετάρτου προσώπου προσθήκην ἐν τῇ τριάδι· πρός γε τούτοις καὶ τὸ θεωθὲν προσλημμα ἰσοροῦντες ἀθέωτον. συναχθήσεται ἓν τοῖς τὸ Χριστοῦ εἰκόνα γράφειν οἰομένοις, ἢ τὸ θεῖον περιγραπτὸν καὶ τῇ σαρκὶ συγχυθὲν, ἢ τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ ἀθέωτον καὶ διηρημένον, καὶ πρόσωπον ἰδιοϋπόστατον ἐπὶ τῆς σαρκὸς δίδοναι, ἐξομοιουμένοις ἐν τούτῳ τῇ Νεστοριανῶν θεομαχίᾳ. εἰς τοιαύτην οὖν βλασφημίαν τε καὶ ἀσέβειαν ἐμπίπτοντες αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν, καὶ παυέσθωσαν οἱ δρῶντες καὶ οἱ ποθοῦντες καὶ σεβόμενοι τὴν ψευδωνύμως γινομένην & λεγομένην ὑπ' αὐτῶν τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα. ἀπέστω ἡμῶν ὁμοίως καὶ ἡ τοῦ Νεστορίου διαίρεσις, καὶ ἡ τοῦ Ἀρείου, Διοσκόρου, Εὐτυχοῦς καὶ Σεβήρου σύγχυσις, τὰ ἐκ διαμέτρου κακὰ καὶ ἐμότιμα τῇ ἀσεβείᾳ.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Nequaquam per unam viam gradiuntur Chriſtianos calumniantis hæreſeos propugnatores, quemadmodum moris eſt orthodoxis, qui de divinis dogmatibus diſputantes, regiam viam tantum retinent, & hac vel illac nullo pacto deelinant. Sed evertentes vias Domini, contrarias opiniones apud ſe colligunt; & in ſuo ſenſu abundantes, ſapientes per omnia eſſe putantur. Sed audiant ab Iſaia, qui fiducialiter dicit: *Iſa. 5.* *Væ qui ſapientes eſtis in oculis veſtris, & coram vobiſmetipſis prudentes.* Etenim quæ nunquam ab orthodoxis Chriſtianis dicta ſunt, quaſi prædicata per illos aſſumunt; & ſeductorios ſyllogiſmos contexentes ſophiſtice arguunt: & colligitur ab eis injuria & maledictio, quin potius & impietas. Quæ enim Diodorus atque Teodorus Mopſueſtiæ, ac Neſtorius & Eutyches & Dioſcorus & Severus aſſumpſere contra veritatem rabiem eructantes, ipſi catholicæ eccleſiæ tribuunt: & malo malum commiſcentes * applicant, hanc * impiis iſtis hæreticis conſpergi perhibentes, & ſtoliditate & inutilitate verba referta poſſident, & ſicut caupones miſcent vinum aqua, id eſt, verum ſermonem cum perverſo, & temperant fel amaritudinis. Hæreſis enim Dioſcori & Eutychetis contraria eſt Neſtorio, quemadmodum jam diximus: atque contrarias hæreſes in una opinione atque profeſſione eſſe poſſibile non eſt: quemadmodum album & nigrum, vel calidum & frigidum impoſſibile eſt videri in uno ſubjecto in uno eodemque tempore. Neque enim in nive inventum eſt aliquando calidum, neque in igne frigidum. Porro amentiæ ipſorum inutilitatem manifeſtiorem dicemus. Imaginem enim & principale idipſum dicunt veloces erga calumniam: & idcirco in confuſiones & partitiones inducunt eos qui depingunt evangelicam relationem. Eutychianorum enim, id eſt, eorum qui prædicant unam naturam ſecundum ſubſiſtentiam in unitione Chriſti, ac per hoc dogmatizant confuſionem, veritatis tranſmutatio nihil aliud in

* addunt

* cum imp. i. his ſentire per.

Οὐδαμῶς τῆς μιᾶς ὁδοῦ ἐχόντων οἱ τῆς Χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως προβολοί, καθὼς ἔθος ἐστὶ τοῖς περὶ θείων δογμάτων * ὀρθοδόξοις τῆς βασιλικῆς ὁδοῦ ἔχεσθαι μόνον, καὶ μὴ ἐκκλίνειν ἔνθεν καὶ ἔνθεν. ἀλλὰ διαστρέφοντες τὰς ὁδοὺς κυρίου, ἐναντιωτάτας δόξας παρ' ἑαυτοῖς συλλέγουσι τῷ ἰδίῳ νοΐ πληροφορούμενοι, σοφοὶ τὰ πάντα δοκοῦντες εἶναι. ἀλλὰ ἀκούσατε παρὰ τοῦ παρρησιαστοῦ Ἡσαΐου λέγοντος· οὐαὶ οἱ σοφοὶ ἐν ἑαυτοῖς, καὶ ἐνώπιον ἑαυτῶν ἐπιστήμονες. καὶ γὰρ τὰ μηδέπω παρὰ ὀρθοδόξων Χριστιανῶν λαληθέντα, ὡς ὁμολογούμενα λαμβάνουσι. καὶ παρασυλλογιζόμενοι σοφιστικῶς τῇ ἐκκλησίαν ἐλέγχουσι· & συναγεται παρ' αὐτῶν ὕβρις καὶ λοιδορία, ἐπὶ προσθήκῃ δὲ τούτων καὶ ἀσέβεια. ἃ γὰρ Διόδωρος, καὶ Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, καὶ Νεστόριος, Εὐτυχὴς τε καὶ Διόσκορος, καὶ Σεβῆρος ἀνελάβοντο κατὰ τῆς ἀληθείας λυττήσαντες, αὐτοὶ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσνέμουσι· καὶ κακῷ τι κακὸν ἀναμιγνύντες προσάπτουσι, ταύτῃ τοὺτοις τοῖς δυσσεβέσιν αἱρεσιώταις συμφύρεσθαι, ἠλιθιότητος καὶ ἀληθείας ἀνάμεσα ἔχοντες ῥήματα· καὶ ὡς κάπηλοι μιγνύουσι τὸν οἶνον ὕδατι, τὸν ἀληθῆ λόγον τῷ διεστραμμένῳ, καὶ ἀναχιρνῶσι χολὴν πικρίας. ἡ γὰρ αἵρεσις Διοσκόρου καὶ Εὐτυχέος ἐναντία Νεστορίῳ πῶς ἐστι, καθαφθάσαντες εἴπομεν· καὶ ἐναντίας αἱρέσεις ἐν μιᾷ δέχεσθαι καὶ ὁμολογίᾳ εἶναι, τῷ ἐνδεχομένων οὐκ ἔστιν· ὥσπερ λευκὸν καὶ μέλαν, ἢ θερμὸν καὶ ψυχρὸν ἀμήχανον ἰδεῖν ἐν ἑνὶ ὑποκειμένῳ κατὰ τὸν αὐτὸν χρόνον. οὐδὲ γὰρ ἐν τῇ χιόνι εὕρηταί ποτε τὸ θερμόν, οὐδὲ ἐν τῷ πυρὶ τὸ ψυχρόν. τῆς δὲ παροιμίας αὐτῶν τὴν ἀλήθειαν ἐκδηλοτέραν ἐροῦμεν. τὴν εἰκόνα καὶ τὸ πρωτότυπον ταυτὸν λέγουσιν εἶναι οἱ ταχεῖς περὶ τὴν κατηγορίαν· καὶ τοῦτο ἕνεκεν εἰς συγχύσεις καὶ διαιρέσεις εἰσάγουσι τοὺς εὐαγγελικὴν ἱστόρησιν. τῶν γὰρ Εὐτυχιανῶν, ἤτοι τῶν φρονούντων μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως τοῦ Χριστοῦ, καὶ σύγχυσιν ἐκ τούτου δογματιζόντων, τῆς ἀληθείας ἡ παρατροπὴ οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, εἰ μὴ ὅτι ὑπόστασιν

* ex Lat. διαλεγομένοις ὀρθ.

καὶ

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

καὶ φύσιν τὴν τοῦτον ὁρίζονται· ὅπερ ἄλλο καὶ ἄλλο γινώσκομεν οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι. ὑπόστασιν γὰρ λέγομεν οὐσίαν τινὰ μετ' ἰδιωμάτων, καὶ παρὰ τὸ ὑφεστάναι· φύσιν δὲ πρᾶγμα αὐθύπαρκτον, μὴ δεόμενον ἑτέρου πρὸς σύστασιν, καὶ παρὰ τὸ πεφυκέναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ καὶ ὅτοι τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ καὶ αὐτὸν τὸν Χριστὸν οὐδὲν ἕτερον τοῦ ἑτέρου κατ' οὐσίαν λέγουσι διαφέρειν· ἐπεὶ εἰ τὴν διαφορὰν ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τοιαύτης τὰς κενοφωνίας ἐτερατολόγησαν. ἀειδηλον γὰρ πᾶσιν ὑπάρχει, ὅτι ἄλλο ἐστὶν εἰκὼν, καὶ ἄλλο πρωτότυπον· τοῦτο μὲν ἔμψυχον, ἐκεῖνο δὲ ἄψυχον. καὶ ἐπειδὴ ἐφλυαφήσαν ἐν τῇ εἰκόνι συμπεριγράφεσθαι τὴν θείαν φύσιν, ἐκστάντες τοῦ ὀρθοῦ λόγου, παρεδόθησαν εἰς ἀδόκιμον νοῦν. Πέτρου γὰρ καὶ Παύλου ἀναζωγραφουμένων βλέπονται, αἱ δὲ ψυχαὶ αὐτῶν ἐν ταῖς εἰκόσιν οὐ πάρεισιν· ὁπόταν οὐδὲ αὐτοῦ τοῦ σώματος τοῦ Πέτρου παρόντος, τὴν ψυχὴν αὐτοῦ βλέπειν τις. καὶ ἐπειδὰν αὕτη μὴ ὁρᾶται, τίς τῶν τῇ ἀληθείᾳ ἑπομένων λέγει, ὅτι κεχωρισμένη ἐστὶν ἡ σὰρξ τοῦ Πέτρου ἐκ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ, εἰ μή πως καθ' ἐπίνοιαν μόνον; πόσῳ γε μᾶλλον ἡ ἀπερίγραπτος φύσις τοῦ Θεοῦ λόγου ἐκ τῆς περιγραφείσης παρ' αὐτοῦ σαρκὸς περιγραφομένη; οὐδὲ γὰρ ὅτε κεκοπίακεν ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, καὶ παρὰ γυναικὸς Σαμαρείτιδος πιεῖν ἐζήτει, καὶ παρὰ τῶν Ἰουδαίων ἐλιθάζετο, ἡ τῆς θεότητος φύσις κεκοπίακεν, ἢ λίθοις ἐβάλλετο· ἄπαγε τῆς βλασφημίας. τοιαύτας οὖν τὰς πολυπλόκους συροφὰς, θέλουσα τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις διαπτύσαι, ἡ πολυθρύλλητος ματαιότης τῶν χριστιανοκαταγόρων παρεισήγαγε ἀκρατεῖ γλώττῃ, καὶ ἑτέρα τινὰ παρεισφέρουσα, καὶ ἀνομίαν ἐπ' ἀνομίαις συναπτουσα, τετάρτῃ προσώπῃ προεθήκαν ἐν τῇ ἁγίᾳ Τριάδι ἐφλυάφησαν. οἱδὲ ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ὡς τέκνα γνήσια γεγενημένοι, πάντα τὰ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεχόμενοι, καὶ Ἄρειον καὶ Νεστόριον, Ἀπολλιναρίου τε καὶ τοὺς τούτου φοιτητὰς Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον βδελυττόμενοι, τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα. εἰκόνας μόνον καὶ οὐδὲν ἕτερον αὐτὰς γινώσκοντες, καθὸ τῷ πρωτοτύπῳ τὸ ὄνομα μόνον ἐχούσας, καὶ οὐχὶ τὴν οὐσίαν. καρκίνῳ δὲ δίκην λοξὰ βαίνοντες, ἐφ' ἑτέραν βλασφημίας ὁδὸν ἀπάγονται, λέγοντες.

illis est, nisi quod subsistentiam & naturam idipsum definiunt: quod aliud esse atque aliud alumni catholicæ norunt ecclesiæ. Subsistentiam enim dicimus substantiam quamdam cum proprietatibus, ab eo quod est * hypheſtanæ. Porro autem naturam fatemur rem per se * subsistentem, non indigentem alio ad sui * stabilitatem, ab eo quod est ab * pephycenæ. Hoc præterea modo & isti imaginem Christi & ipsum Christum nihil distare per substantiam dicunt. Nam si differentiam nossent, nequaquam has vocum novitates portentose prætenderent. Omnibus enim evidens est, quia aliud est imago, & aliud primitivum: hoc quidem animatum, illud autem inanimatum est. Et quoniam verbosati sunt, in imaginem circumscribi pariter divinam naturam, excidentes a recta ratione, traditi sunt in reprobum sensum. Petrus enim & Paulus depicti videntur, sed eorum animæ in imaginibus non adsunt: quandoquidem nec ipso corpore Petri præsente, animam ejus aliquis videt. Cum ergo ipsa non aspiciatur, quis eorum qui veritatem sectantur, dicit, quia separata est caro Petri ab anima ejus, nisi forte per intelligentiam tantum? Quanto magis incircumscripta natura Dei Verbi a circumscripta carne quæ ab eo assumpta? Neque enim quando fatigatus est ex itinere, & a muliere Samaritana bibere quærebat, & a Judæis lapidabatur, deitatis natura fatigabatur, vel lapidibus submittebatur: absit blasphemia. Has ergo multiplices conglobationes, volens imaginales picturas respuere, multum susurrans vanitas Christianos calumniantium incontinenti lingua induxit; & alia quædam subinferens, atque inquitatem super iniquitates congerens, quartæ personæ additamentum in sancta Trinitate stolide locuta est. At nos qui in catholica ecclesia utpote proprii filii nati sumus, omnia quæ sunt dispensationis Domini nostri Jesu Christi suscipientes, atque Arium & Nestorium, Apollinarium quoque & hujus discipulos Eutychetem & Dioscorum abominantes, venerabiles imagines suscipimus, imagines tantum & nihil aliud eas scientes, secundum quod principalis tantummodo nomem habent & non substantiam. Cancri autem more oblique gradientes, ad aliam blasphemiæ ducuntur viam, dicentes.

* Gr. hypheſtanæ, id est, subsistere.
* Gr. existentem, constitutionem,
* In Græco πεφυκέναι, id est, natum esse. H.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εὐφράνθησαν καὶ ἀγαλλιάσθωσαν, καὶ παῤῥησιαζέσθωσαν οἱ τὴν ἀληθῆ τοῦ Χριστοῦ εἰκόνα εἰλικρινεστάτῃ ψυχῇ ποιοῦντες καὶ ποθοῦντες καὶ σεβόμενοι, καὶ εἰς σωτηρίαν ψυχῆς καὶ σώματος προσφερόμενοι· ὧν αὐτὸς ὁ ἱεροτελεστὴς καὶ Θεὸς, τὸ ἡμῶν ἐξ ἡμῶν ὁλικῶς ἀναλαβόμενον φύραμα, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἑκουσίου πάθους εἰς τύπον καὶ ἀνάμνησιν ἐναργεστάτην τοῖς αὐτοῦ μύσαις παραδέδωκε. μέλλων γὰρ αὐτὸν ἑκουσίως ἐκδιδόναι τῷ ἀοιδίμῳ καὶ ζωοποιῷ θανάτῳ αὐτοῦ, λαβὼν τὸν ἄρτον εὐλόγησε, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ μετιδοὺς εἶπε· λάβετε, φάγετε εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τοῦτό μου ἐστὶ τὸ σῶμα. ὁμοίως καὶ τὸ ποτήριον μετιδοὺς εἶπε·

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Lætentur & exultent, & fiducialiter agant hi qui veram Christi imaginem sinceriſſima animam faciunt, & deſiderant, & colunt, & in ſalutem animæ & corporis offerunt: quam ipſe ſacratiſſimus immolator & Deus noſter, ex nobis ex toto maſſam aſſumens, ſecundum tempus propriæ paſſionis in typum & rememorationem evidentiſſimam tradidit miniſtris ſuis. Seſe namque voluntarie traditurus memorabili & viviſicæ morti ſuæ, acceptum panem benedixit, & gratia agens fregit, & dans dixit: Accipite & comedite in remiſſionem peccatorum; Hoc est corpus meum. *Similiter & calicem tradens dixit:* Hic est ſanguis meus: hoc facite in meam com-

Matth. 26.
Marc. 14.
Luc. 22.

memorationem. *Veluti nulla alia ſpecie ab eo electa ſub cælo, vel* * *forma imaginari ejus incarnationem valente.* * *Vide ergo quod imago vivifici corporis ejus pretioſe ac honorabiliter facta ſit. Quid enim argumentatus eſt in hoc ſapientiſſimus Deus? Nonne ut oſtenderet & exprimeret evidenter nobis hominibus miſterium quod operatus eſt per diſpenſationem ſuam? quia ſicut id quod ex nobis ſuſcepit, materia ſola eſt humanæ ſubſtantiæ per omnia perfectæ, non figurantis proprie ſubſiſtentem perſonam, ut non additamentum perſonæ divinitati intercidat: ita & imaginem materiam præcipuam, id eſt, panis ſubſtantiam præcepit offerri, non figurantem hominis formam, ne idololatria ſubintroducatur. Sicut ergo corpus Chriſti quod ſecundum naturam ſanctum eſt,* * *utpote divinitus ſanctificatum; ita manifeſtum eſt, quod adoptione, id eſt, ipſa imago ejus ſancta eſt, utpote per quamdam ſanctificationem gratiæ* * *ſanctificata. Hoc enim & mercatus eſt, ut diximus, Dominus Jeſus, ut ſicut carnem quam ſuſcepit, propria ſecundum naturam ſanctificatione ex ipſa unitione deificavit; ſimiliter & euchariſtiæ panem,* * *non ut falſam imaginem naturalis carnis, per ſancti Spiritus adventum ſanctificandam, divinum corpus fieri voluit mediante ſacerdote, qui oblationem de communi ſeparans, ad ſanctificationem pertingere facit. Itaque Chriſti caro ſecundum naturam animata & * *intelligibilis, uncta eſt Spiritu ſancto in divinitatem. Similiter & divinitus tradita imago carnis ejus, divinus videlicet panis repletus eſt Spiritu ſancto cum calice vitam ferentis ſanguinis lateris ejus. Hæc ergo demonſtrata eſt vera imago diſpenſationis quæ in carne facta eſt, ſcilicet Chriſti Dei noſtri, quemadmodum ſupra dictum eſt; quam ipſe nobis verus naturæ vivificator & fictor voce propria tradidit.

* figura

* Gr. En ergo imago viv. cor. quæ prætio. ac hon. fit.

* Gr. utpote deificatum

* Gr. deificata.

* induſtrie geſſit.

* ut non f.

* mente prædicta, uncta eſt per Spiritum Sanctum divinitate.

Τοῦτό μέ ἐϛι τὸ αἷμα· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡς γὰρ ἄλλο εἶδος ἐπιλεχθέντος παρ' αὐτῷ ἐν τῇ ὑπ' οὐρανὸν, ἢ τύπε, εἰκονίσαι τὴν αὐτοῦ σάρκωσιν δυναμένε. ἰδὲ ἓν ἡ εἰκὼν τοῦ ζωοποιοῦ σώματος αὐτοῦ, ἡ ἐντίμως καὶ τετιμημένως προσκυνεμένη. τί γὰρ ἐμηχανήσατο ἐν τούτῳ ὁ πάνσοφος Θεός; οὐχ ἕτερόν τι, ἢ δείξαι καὶ ϛερεῶσαι φανερῶς ἡμῖν τοῖς ἀνθρώποις τὸ πραγματευθὲν μυϛήριον ἐν τῇ κατ' αὐτὸν οἰκονομίᾳ· ὅτι ὥσπερ ὃ ἐξ ἡμῶν ἀνελάβετο, ὕλη μόνη ἐϛὶν ἀνθρωπίνης οὐσίας κατὰ πάντα τελείας, μὴ χαρακτηριζούσης ἰδιοσύϛατον πρόσωπον, ἵνα μὴ προσθήκη προσώπε ἐν τῇ θεότητι παρεμπέσῃ· οὕτω καὶ τὴν εἰκόνα ὕλην ἐξαίρετον, ἤγουν ἄρτε οὐσίαν προσέταξεν προσφέρεσθαι, μὴ σχηματίζουσαν ἀνθρώπε μορφὴν, ἵνα μὴ εἰδωλολατρεία παρεισαχθῇ. ὥσπερ οὖν τὸ κατὰ φύσιν τοῦ Χριϛοῦ σῶμα ἅγιον, ὡς θεωθὲν· οὕτως δῆλον καὶ τὸ θέσει, ἤτοι ἡ εἰκὼν αὐτοῦ ἁγία, ὡς διά τινος ἁγιασμοῦ χάριτι θεωμένη. τοῦτο γὰρ καὶ ἐπραγματεύσατο, ὡς ἔφημεν, ὁ δεσπότης Χριϛὸς, ὅπως καθάπερ τὴν σάρκα, ἣν ἀνέλαβε, τῷ οἰκείῳ κατὰ φύσιν ἁγιασμῷ ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἐθέωσεν, ὁμοίως καὶ τὸν τῆς εὐχαριϛίας ἄρτον, ὡς ἀψευδὴ εἰκόνα τῆς φυσικῆς σαρκὸς διὰ τῆς τοῦ ἁγίε πνεύματος ἐπιφοιτήσεως ἁγιαζόμενον, θεῖον σῶμα εὐδόκησε γίνεσθαι, μεσιτεύοντος τοῦ ἐν μετενέξει ἐκ τοῦ κοινοῦ πρὸς τὸ ἅγιον τὴν ἀναφορὰν ποιεμένε ἱερέως. λοιπὸν ἡ κατὰ φύσιν ἐμψυχος καὶ νοερὰ σὰρξ τοῦ κυρίου ἐχρίθη πνεύματι ἁγίῳ τὴν θεότητα. ὡσαύτως καὶ ἡ θεοπαράδοτος εἰκὼν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, ὁ θεῖος ἄρτος ἐπληρώθη πνεύματος ἁγίε σὺν τῷ ποτηρίῳ τοῦ ζωηφόρε αἵματος τῆς πλευρᾶς αὐτοῦ. αὕτη ἐν ὑποδείκται ἀψευδὴς εἰκὼν τῆς ἐνσάρκε οἰκονομίας Χριϛοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, καθὼς προλέλεκται· ἣν αὐτὸς ἡμῖν ὁ ἀληθινὸς τῆς φύσεως ζωοπλάϛης οἰκειοφώνως παρεδέδωκεν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Patet, qualiter omnis ſermo propoſitus, quando ſemel a veritate averſus eſt, in multas & periculoſas pravitates a conſequentia ſeductoria proferatur: quippe quod & iſti præceptores novitatis perpeſſi ſunt. Averſi enim a veritate propter imaginum factionem, etiam in alteram extremam apoplexiæ inſaniam delapſi ſunt. Etenim quaſi ex Delphico tripode obliqua hæc & pernicioſa dogmata oraculo * conſecuti ſunt. Sed audiant a proverbiali verbo: *Laqueus fortis viro labia ſua, & capitur proprii verbis oris.* Ligna enim & fenum & ſtipulam appoſuerunt, quorum finis in combuſtionem. Nullus enim aliquando tubarum Spiritus, ſanctorum videlicet apoſtolorum, aut illuſtrium patrum noſtrorum, incruentum ſacrificium noſtrum, quod in commemorationem Chriſti Dei noſtri ac omnis diſpenſationis ejus efficitur, dixit imaginem corporis ejus. Neque enim acceperunt a Domino ſic dicere vel confiteri, ſed audiunt evangelice dicentem eum: *Niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non intrabitis in regnum cælo-*

* vaticinati ſunt Prov. 6.

Joan. 6.

Εοικέ πως λόγος προβαλλόμενος, ἐπειδὰν τῆς ἀληθείας ἅπαξ παρεκτραπῇ, εἰς πολλὰς καὶ ἐπικινδύνους ἀποπίας ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν πλάνην ἀκολουθίας ἐκφέρεσθαι. ὃ λοιπὸν καὶ ἔϛοι οἱ τῆς καινοτομίας εἰσηγηταὶ πεπόνθασιν. ἐκβαίνοντες γὰρ τῆς ἀληθείας ἕνεκεν τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, καὶ εἰς ἑτέραν ἐσχάτην ἀποπληξίας μανίαν κατωλισθήσαν· ὡς γὰρ ἐκ Δελφικοῦ τρίποδος τὰ λοξὰ ταῦτα καὶ ὀλέθρια ἐχρησμῴδησαν δόγματα. ἀλλ' ἀκέσωσι παρὰ τοῦ παροιμιακοῦ λόγου· παγὶς ἰσχυρὰ ἀνδρὶ τὰ ἴδια χείλη, καὶ ἁλίσκεται ῥήμασιν ἰδίε στόματος. ξύλα γὰρ καὶ χόρτον καὶ καλάμην παρέθεντο, ὧν τὸ τέλος εἰς καῦσιν. οὐδεὶς γάρ ποτε τῶν σαλπίγγων τοῦ πνεύματος ἁγίων ἀποϛόλων, ἢ τῶν ἀοιδίμων πατέρων ἡμῶν, τὴν ἀναίμακτον ἡμῶν θυσίαν, τὴν εἰς ἀνάμνησιν τοῦ πάθους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν καὶ πάσης τῆς αὐτοῦ οἰκονομίας γινομένην, εἶπεν εἰκόνα τοῦ σώματος αὐτοῦ. οὐδὲ γὰρ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου οὕτως λέγειν ἢ ὁμολογεῖν, ἀλλὰ ἀκούσι λέγοντος αὐτοῦ εὐαγγελικῶς· ἐὰν μὴ φάγητε τὴν σάρκα τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπε, καὶ πίητε αὐτοῦ τὸ αἷμα, οὐ μὴ εἰσέλθητε εἰς τὴν βασιλείαν

τῆς

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

τῶν ἐρανῶν. καὶ ὁ τρώγων μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, κἀγὼ ἐν αὐτῷ. Εἶτα, λαβὼν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ ἐδίδου τοῖς μαθηταῖς αὐτοῦ, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό ἐστι τὸ σῶμά μου. καὶ λαβὼν τὸ ποτήριον, καὶ εὐχαριστήσας, ἔδωκεν αὐτοῖς, λέγων· πίετε ἐξ αὐτοῦ πάντες. τοῦτό ἐστι τὸ αἷμά μου τὸ τῆς καινῆς διαθήκης τὸ περὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Εἶτα οὐκ εἶπε· λάβετε, φάγετε τὴν εἰκόνα τοῦ σώματός μου. ἀλλὰ καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐκ τῆς θείων τοῦ κυρίου ἀρυσάμενος, ἔφη· ἐγὼ παρέλαβον ἀπὸ τοῦ κυρίου, ὃ καὶ παρέδωκα ὑμῖν· ὅτι ἐν τῇ νυκτὶ, ᾗ παρεδίδοτο, ἔλαβεν ἄρτον, καὶ εὐχαριστήσας ἔκλασε, καὶ εἶπε· λάβετε, φάγετε· τοῦτό μού ἐστι τὸ σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλώμενον· τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὡσαύτως καὶ τὸ ποτήριον μετὰ τὸ δειπνῆσαι, λέγων· τοῦτο τὸ ποτήριον ἡ καινὴ διαθήκη ἐστὶν ἐν τῷ ἐμῷ αἵματι· τοῦτο ποιεῖτε * εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. ὁσάκις γὰρ ἂν ἐσθίητε τὸν ἄρτον τοῦτον, καὶ τὸ ποτήριον τοῦτο πίνητε, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλετε, ἄχρις οὗ ἂν ἔλθῃ. ἀκουσῶς ἀποδέδεικται, ὅτι οὐδαμοῦ οὔτε ὁ κύριος, οὔτε οἱ ἀπόστολοι, ἢ πατέρες εἰκόνα εἶπον τὴν διὰ τοῦ ἱερέως προσφερομένην ἀναίμακτον θυσίαν, ἀλλὰ αὐτὸ σῶμα καὶ αὐτὸ αἷμα. καὶ πρὸ μὲν τῆς τοῦ ἁγιασμοῦ τελειώσεως, ἀντίτυπά τισι τῶν ἁγίων πατέρων εὐσεβῶς ἔδοξεν ὀνομάζεσθαι. ὧν ἐστιν Εὐσάθιος ὁ εὐσαθὴς προμάχος τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, καὶ τῆς Ἀρειανῆς κακοδαιμονίας καταλύτης, καὶ Βασίλειος τῆς αὐτῆς δεισιδαιμονίας καθαιρέτης, ὁ τὴν ὑφ' ἥλιον τὴν λείαν βάσιν τῆς ὀρθῶς ἐκδιδάξας δογμάτων. ἐξ ἑνὸς γὰρ καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος φθεγγόμενοι, ὁ μὲν ἑρμηνεύων τὸ ἐν ταῖς παροιμίαις Σολομώντειον ῥητόν· φάγετε τὸν ἐμὸν ἄρτον, καὶ πίετε οἶνον, ὃν κεκέρακα ὑμῖν· τοῦτο φησί· διὰ τοῦ οἴνου καὶ τοῦ ἄρτου τὰ ἀντίτυπα τῆς σωματικῶν τοῦ Χριστοῦ κηρύττει μελῶν. ὁ δὲ ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς ἀπαυγήσας, ὡς ἴσασι πάντες οἱ τῆς ἱερωσύνης μυσταγωγοὶ, ἐν τῇ εὐχῇ τῆς θείας ἀναφορᾶς ὧδέ πως λέγει· θαῤῥοῦντες προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ θυσιαστηρίῳ, καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ ἁγίου σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ σου, σὲ δεόμεθα, καί σε παρακαλοῦμεν. καὶ τὸ ἑξῆς ἐπιφερόμενον ἐκδηλοτέραν τὴν ἔννοιαν τοῦ παρόντος καταρτίζει, ὡς πρὸ τοῦ ἁγιασθῆναι ἐκλήθη * ἀντίτυπα, μετὰ δὲ τὸν ἁγιασμὸν σῶμα κυρίου καὶ αἷμα Χριστοῦ λέγονται, καί εἰσι, καὶ πιστεύονται. αὐτοὶ δὲ οἱ γλιχόμενοι θέλοντες τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀφανίσαι θέαν, ἑτέραν εἰκόνα παρεισήγαγον, πῆτις οὐκ εἰκών ἐστιν, ἀλλὰ σῶμα καὶ αἷμα· μοχθηρίᾳ δὲ καὶ πανουργίᾳ σωρευόμενοι, σοφίσματι κιβδήλῳ ἑαυτοὺς παραχρώμενοι, θέσει ὠνόμασαν γίνεσθαι πιστὴν τὴν θείαν προσένεξιν. Ὥσπερ τοῦτο λέγειν ἐστὶ μανίας σαφοῦς, ὅτι καὶ τὸ εἰκόνα λέγειν τὸ σῶμα καὶ αἷμα τοῦ κυρίου, τῆς ἴσης ἔχεται παρανοίας, καὶ πλέον τῆς ἀμαθίας τὴν ἀσέβειαν ἔχει. εἶτα ἀφέντες τὸ ψεῦδος, ἅπτονται μικρόν τι τῆς ἀληθείας, θεῖον σῶμα λέγοντες γίνεσθαι. καὶ εἰ εἰκὼν τοῦ σώματός ἐστιν, οὐκ ἐνδέχεται εἶναι αὐτὸ τὸ θεῖον σῶμα. ἐκεῖθεν κἀκεῖθεν περιφερομένοις ἀβέβαια πάντα τὰ παρ' αὐτῆς θρυλλούμενα. ὥσπερ

Matth. 26. Marc. 14. Luc. 22.

1. Cor. 11.

Prov. 9.

rum. Et, *qui manducat meam carnem, & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo.* Et, *accepto pane gratias agens, fregit, & dedit discipulis suis, & ait: Accipite & comedite; hoc est corpus meum. Et accipiens calicem, gratias egit, & dedit illis dicens: Bibite ex hoc omnes; hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effundetur in remissionem peccatorum.* Et non dixit, accipite & comedite imaginem corporis mei. Sed & Paulus divinus apostolus ex divinis Domini vocibus hauriens, ait: *Ego accepi a Domino quod & tradidi vobis, quoniam in qua nocte tradebatur, accepit panem, & gratias agens fregit & dixit: Accipite & comedite; hoc est corpus meum quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam commemorationem. Similiter & calicem postquam cœnavit, dicens: Hic calix novum testamentum est in meo sanguine: hoc facite, quotiescumque biberitis, in meam commemorationem. Quotiescumque enim manducabitis panem hunc, & calicem hunc bibetis, mortem Domini annuntiabitis, donec veniat.* Ergo liquido demonstratum est, quod nusquam Dominus, vel apostoli, aut patres imaginem dixerunt sacrificium sine sanguine, quod per sacerdotem offertur, sed ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Et ante sanctificationis quidem * celebrationem, typos quibusdam sanctorum patrum hæc pie visum est nominare: quorum est Eustathius propugnator orthodoxæ fidei & Arianæ destructor vesaniæ, & Basilius ejusdem infelicis superstitionis depositor, qui omne quod sub sole est, planam rectorum dogmatum basim edocuit. Ex uno enim eodemque spiritu disputantes, unus quidem eorum interpretans Salomoniacum dictum, quod in proverbiis legitur: *Comedite panem meum, & bibite vinum quod miscui vobis:* hæc dicit; Per panem & vinum, typos corporalium Christi prædicat membrorum. Alter vero ex eodem fonte hauriens, ut noverunt omnes sacerdotii mystici cultores, in oratione divinæ oblationis ita dicit: Confidentes appropinquamus sancto altari, & proponentes typos sancti corporis & sanguinis Christi tui, te deprecamur, & te rogamus: & quod deinceps infertur, certiorem patris hujus perfecit intellectum, qualiter * antequam sanctificata fuerint, vocata sint typi: post sanctificationem autem, corpus proprie ac sanguis Christi dicuntur, sunt, & creduntur. Ipsi vero viri fortes volentes venerabilium imaginum demoliri visionem, aliam imaginem introduxerunt, quæ non est imago sed corpus & sanguis: porro * fatigatione & astutia depressi, sophismate pravo semet * offendentes, adoptione nominaverunt fieri hanc divinam oblationem * & corpus & sanguinem Domini, æquali quodammodo appropinquat amentiæ, & ampliorem * indisciplinationis habet impietatem. Deinde dimisso mendacio tangunt pauxillum quid veritatem, divinum corpus dicentes fieri: & si imago corporis est, non potest esse hoc divinum corpus. Ergo hinc inde circumductis, invalida omnino manent ea quæ ab illis susurrata sunt. Sicut enim oculus turbatus non recte videt, ita & ipsi nequam confusione cogitationum sensum suum turbantes & turbulentum reddentes, idipsum patiuntur quod insanientes,

alia

Adnotatio Gr. e Scholiasta.

* αντίτυπα μετὰ τὸ ἁγιασθῆναι πολλάκις ἄρτος καλεῖται ἄγια δῶρα ὅ ἐστι παρὰ Γρηγ. Ναζιανζ. Θεολ. εἰς τὸν ἀδελφεὸν αὐτοῦ Καισάριον. καὶ ἐν τῷ ἀναφορικῷ ἐπιτ. καὶ ἐν τῇ ὀπτολογ. παρὰ Κυρίλλῳ Ἱεροσολ. κατηχ. μυστ. 5. καὶ ἄλλοις.

* Græci patres jam sanctificata non raro vocant antitypa, ut Nazianz. orat. fun. in fororem, & apol. 2. Cyrillus Hier. catech. 5. myst. & alii.

* Gr. improbitate

* Gr. decipientes

* Gr. addit. & quemadmodum hoc dicere aperta infania est, sic & imaginem asserere corpus, &c.

* Gr. indisciplinatione

ACTIO VI.

alia ſcilicet pro aliis * phantaſtice paſſi : aliquando quidem imaginem dicentes ſancti corporis Chriſti * intelligibile ſacrificium noſtrum, aliquando vero poſitione corpus. Porro hæc paſſi ſunt, quemadmodum ſupra diximus, imaginalium formationum * vultum ab eccleſia volentes exterminare, gaudentes ſuper everſione eccleſiaſticarum traditionum.

* Gr. phantaſtice judicantes.
* Gr. ſacrum
* aſpectum

ANNO CHRISTI 787.

γὰρ ὀφθαλμὸς διαπαραχθεὶς ὐκ ὀρθῶς ὁρᾷ, οὕτω καὶ αὐτοὶ τῇ τῶν πονηρῶν συγχύσει λογισμῶν τὸν ἑαυτῶν νοῦν παράξαντες καὶ θολώσαντες, τὸ αὐτὸ πάσχουσιν, εἶτα οἱ μαινόμενοι ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων φαντάζόμενοι· ποτὲ μὲν εἰκόνα λέγοντες τοῦ ἁγίου σώματος Χριστοῦ τὴν ἱερὰν θυσίαν ἡμῶν, ποτὲ δὲ θέσει σῶμα. ταῦτα δὲ πεπόνθασι, καθὼς φθάσαντες εἴπομεν, τὴν τῶν εἰκονικῶν ἀνατυπωμάτων ὄψιν ἐκ τῆς ἐκκλησίας θέλοντες ἀφανίσαι, ἐπιχαίροντες τῇ διαστροφῇ τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων.

TOMUS QUARTUS

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ITerum inſiſtentes iiſdem oblocutionibus, movent linguas ſuas, has ad injuriam acuentes ſanctæ Dei eccleſiæ : etenim ajunt.

ΤΟΜΟΣ δ'.

B

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΠΑΛΙΝ ἐχόμενοι τῶν αὐτῶν δυσφημιῶν, κινοῦσι τὰς γλώττας αὐτῶν, πρὸς ὕβριν ταύτας θήγοντες τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας. καὶ δήφασιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Mendacis autem cognominationis malum imaginum nomen neque ex traditione Chriſti vel C *apoſtolorum aut patrum eſſe habet, neque orationem ſacram ſanctificantem illud, ut ex hoc ad ſanctitatem ex eo quod commune eſt transferatur : ſed manet commune & inhonoratum, ſicuti patravit hoc pictor.*

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἡ δὲ τῶν ψευδωνύμων εἰκόνων κακωνυμία ὅτε ἐκ παραδόσεως Χριστοῦ, ἢ ἀποστόλων, ἢ πατέρων τὸ εἶναι ἔχει, ὅτε δηλαδὴ ἱερὰν ἁγιάζουσαν αὐτὴν, ἵνα ἐκ τούτου πρὸς τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ κοινοῦ μετενεχθῇ. ἀλλὰ μένει κοινὴ καὶ ἄτιμος, ὡς ἀπήρτισεν αὐτὴν ὁ ζωγράφος.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Linguam habentes magniloquam, adjectionibus malum abſque timore Dei amplificant ; & temerario corde ac potentatu inania meditantes, mendacis cognominis & mali nominis imagines quæ ſub nomine Chriſti factæ ſunt, pronuntiaverunt. Et ſi D hoc de regum imaginibus dicere auderent, morte vindictam forſitan pertuliſſent. Patientur autem hanc & percipient utique, quando & verborum & actuum retributio fiet. Præterea cum multis quæ nobis ſine ſcripto tradita ſunt, etiam imaginum factio in eccleſia ab apoſtolorum prædicatione dilatata eſt. Indicat autem hoc & hiſtoria de hæmorrhoiſſa, quæ ex diverſis hiſtoriis teſtimonium habet, & ſecundum quod ſanctum evangelium refert, ſanitatem adepta eſt : quia hæc ſtatuam erexit Domini, & ſe tangentem fimbriam ſtatuæ poſuit. Inter illam autem & Chriſti imaginem herba quædam oriebatur, appro- E pinquans pedi ſtatuæ, omnis languoris remedium. Porro has etiam in ſcripturis Chriſtianos * verſari, ſanctorum patrum noſtrorum plurimi tradiderunt. Baſilius Magnus, cujus doctrina per omnes terminos reſonat, in diverſis ſermonibus ſuis mentionem earum facit : Et Gregorius ipſius & carne & ſpiritu frater, Nyſſæorum præſul, in ſermone de Abraham : Et Gregorius cognomento deiloquus in ſcriptis a ſe carminibus ; in quibus ſermo refertur, qui eſt inſcriptus de virtute : Joannes etiam

Matth. 9.

Marc. 5. Luc. 8.

* operatas

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Γλῶσαν ἔχοντες μεγαλορρήμονα, προσθήκης τὸ κακὸν πλεονάζουσι, φόβῳ Θεοῦ ἐκτὸς· καὶ θράσει ἀκρατεῖ κενὰ μελετήσαντες, ψευδωνύμους καὶ κακωνύμους εἰκόνας τὰς ἐπ' ὀνόματι Χριστοῦ ἀπεφώνησαν. καὶ εἰ τοῦτο τετολμήκασιν ἐπὶ βασιλέων εἰκόσιν εἰπεῖν, θανάτῳ τινὶ δίκῃ ἴσως ὑπέσησαν. πείσονται δὲ ταύτῃ καὶ λήψονται, ὅτε καὶ λόγων καὶ πράξεων ἀντίμισθις γίνεται. μὴ δὲ πολλῶν τῶν ἀγράφως ἡμῖν παραδοθέντων, καὶ ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ πεπλάτυνται ἀπὸ τῆς τῶν ἀποστόλων κηρύξεως. δηλοῖ ἡ ἱστορία ἡ περὶ τῆς αἱμορροούσης ἐκ διαφόρων ἱστοριῶν μαρτυρουμένη, ὅτι αὐτὴ ἀνδριάντι ἀναθεῖσα τοῦ κυρίου, καὶ ἑαυτῆς ἀπτομένης τοῦ χρασπέδου τοῦ ἀνδριάντος, καθὼς λοιπὸν διηγεῖται τὸ εὐαγγέλιον, ὅτι τῆς ἰάσεως ἔτυχε· μεταξὺ αὐτῆς τε καὶ τῆς τοῦ κυρίου εἰκόνος ἑστῶσα ἀνέφυ πρόσειγγίζουσα τοῦ ποδὸς τοῦ ἀνδριάντος, πάσης νόσου ἀλεξητήριον. καὶ ἐγγράφως δὲ τούτου ἐμπολιτεύεσθαι εἰς τοὺς Χριστιανοὺς, πλεῖστοι τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν παραδεδώκασι. Βασίλειος ὁ μέγας, οὗ ἡ διδασκαλία περιηχεῖ πάντα τὰ πέρατα, ἐν διαφόροις λόγοις αὐτοῦ μνήμην αὐτῆς πεποίηται. Γρηγόριος ὁ αὐτοῦ καὶ σαρκὶ καὶ πνεύματι ἀδελφὸς, ὁ Νυσσαέων προεδρος, ἐν τῷ εἰς τὸν Αβραὰμ λόγῳ αὐτοῦ· ὁ Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος ἐν τοῖς γεγραμμένοις ἔπεσιν αὐτοῦ, ἐν οἷς λόγος ἐμφέρεται ἐπιγεγραμμένος περὶ ἀρετῆς· Ἰωάννης ὁ χρυσοῦ τιμαλφέστερον

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI

ρον σῶμα κεκτημένῳ· ἐν τῷ ἐπιτιφίῳ λόγῳ αὐτοῦ εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, καὶ εἰς τὸν ἐπιγεγραμμένον λόγον αὐτῷ, ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ἐστι νομοθέτης· Κύριλλος ὁ καθαιρέτης Νεστορίου ἐν τῇ ἐπιστολῇ αὐτοῦ τῇ πρώτῃ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, καὶ Ἀνασάσιος Θεσπόλεως, Σωφρόνιος, Μάξιμος. καὶ τί κατ' ὄνομα τούτων μνημονεύομεν; πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν ἀπεδέξαντο· καὶ ψευδηγοροῦσι λέγοντες, ὅτι πατέρων οὐκ ἔστι παράδοσις. ναὶ, καὶ πάνυ γε εἰκότως, ἐὰν οὐδὲ εὐαγγέλιον παρέδωκαν ἀναγινώσκεσθαι, οὐδὲ εἰκόνας ἀνατυπῶν· εἰ δὲ τοῦτο, κἀκεῖνο. ἐπακολουθεῖ γὰρ ἡ διὰ σκιαγραφίας ἀνατύπωσις τῇ εὐαγγελικῇ διηγήσει, καὶ αὕτη τῇ σκιαγραφικῇ ἐξηγήσει· καὶ ἀμφωκαλὰ καὶ τίμια. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικά, ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμφάσεις. εἰ γὰρ εἴπομεν, ἥλιος ὑπὲρ γῆῶ ἐστι, πάντως ἡμέρα ἐστί· καὶ ἐὰν εἴπωμεν, ὅτι ἡμέρα ἐστί, πάντως ὁ ἥλιος ὑπὲρ γῆν ἐστιν· ὅπως ἐνταῦθα, ἐὰν ἴδωμεν ἐν εἰκόνι εὐαγγελιζόμενον τὸν ἄγγελον τῇ παρθένῳ, πάντως εἰς ἀνάμνησιν ἐρχόμεθα τῆς τοῦ ἀγγέλου διηγήσεως, ὅτι ἀπεσταλη ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸς τὴν παρθένον· καὶ εἰσελθὼν πρὸς αὐτὴν εἶπε· χαῖρε κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σοῦ, εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξίν. οὐκοῦν ἐκ τοῦ εὐαγγελίου ἀκούσαντες τὸ πραγματευθὲν μυστήριον διὰ τοῦ ἀγγέλου πρὸς τὴν παρθένον, καὶ ἀναμιμνησκόμεθα καὶ ἐν εἰκόνι ὁρῶντες ὡσαύτως ἐμφαντικώτερον τὸ πραγματευθὲν ἐννοοῦμεν. εἰς δὲ ἑτέραν αὖθις ἀμαθίας ὁδὸν ἐξεβάπησαν, εἰπόντες.

qui os auro pretiosius possidet, in epitaphio sermone suo, quem in Meletium habuit episcopum Antiochiæ; & in sermone suo qui etiam supra scribitur, quia veteris & novi testamenti unus est legislator: Cyrillus depositor Nestorii epistola * sua ad Acacium episcopum Scythopoleos, * Sophronius, Maximus. Sed quid nominatim horum memoriam facimus, cum omnes sancti patres nostri imaginum facturam susceperint? At hi mendaciter asserunt perhibentes, quod patrum non sit traditio. Etiam, satis congrue: si evangelium legendum minime tradiderunt, nec imagines figurandas: at si hoc, & illud. Sequitur enim titulationis vel picturæ formatio evangelicam relationem, & hæc picturalem narrationem: & utræque bonæ & honorabiles. Quæ enim indicativa sunt invicem, indubitanter etiam alterum alterius habet intelligentias. Si enim dixerimus, sol super terram est, utique dies est: & si dixerimus, quia dies est, utique sol super terram est. Ita & si viderimus in imaginem evangelizantem angelum virgini, utique in commemorationem habemus venire evangelicæ narrationis: *Quia missus est angelus Gabriel a Deo ad virginem: & ingressus ad eam dixit: Ave gratia plena, Dominus tecum; benedicta tu inter mulieres.* Ergo ex evangelio audivimus gestum mysterium per angelum ad virginem, & commonemur: & in imaginem intuentes similiter quod gestum est, manifestius intelligimus. Porro & in aliam rursus indisciplinationis viam conversi sunt, dicentes.

* c. ep. Scr. Prima Anastasius Antiochenus patr.

Luc. 1.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οὔτε δέχεται ἱερὰν ἁγιάζουσαν αὐτὴν ἵνα ἐκ τούτου πρὸς τὸ ἅγιον ἐκ τοῦ κοινοῦ μετενεχθῇ· ἀλλὰ μένει κοινὴ καὶ ἄτιμος, ὡς ἀπήρτισεν αὐτὴν ὁ ζωγράφος.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Neque orationem sacram sanctificantem illud, ut ex hoc ad sanctificationem ab eo quod commune est, transferatur: sed manet communis ac inhonorandum, quemadmodum hoc pictor effecit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Καὶ τἀληθὲς ἀκουσάτωσαν. πολλὰ τῶν ἐν ἡμῖν καθιερωμένων δέχεται ἱερὰν οὐ δέχονται, αὐτόθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ ἐνέματος πλήρη ὄντα ἁγιασμοῦ τε καὶ χάριτος. τοὔνεκεν ὡς σεπτὰ καὶ τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα. αὐτὸς οὖν ὁ τύπος τοῦ ζωοποιοῦ σταυροῦ χωρὶς δέχῆς ἱερᾶς γινόμενος παρ' ἡμῖν σεβάσμιός ἐστι, καὶ ἀρκούμεθα τῷ τύπῳ αὐτοῦ λαμβάνειν τὸν ἁγιασμόν. διά τε τῆς γινομένης παρ' ἡμῶν εἰς αὐτὸν προσκυνήσεως, τῆς τε ἐν τῷ μετώπῳ σημειώσεως, καὶ τῆς ἐν τῷ ἀέρι διὰ δακτύλου γινομένης σφραγῖδος, ἀποδιώκειν δαίμονας ἐλπίζομεν. ὡσαύτως καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνος διὰ τῆς τοῦ ὀνόματος σημασίας εἰς τιμὴν τοῦ πρωτοτύπου τιμὴν ἀναφερόμεθα· καὶ ἀσπαζόμενοι τούτῳ, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦντες μεταλαμβάνομεν ἁγιασμοῦ. ἐπεὶ καὶ ἱερὰ διάφορα σκεύη ἔχοντες ταῦτα ἀσπαζόμεθα καὶ περιπτυσσόμεθα, καὶ ἁγιασμόν τινα εἰληφέναι παρ' αὐτῶν ἐλπίζομεν. ἢ ἕτερον καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη φιλιωσήσουσι κοινὰ καὶ ἄτιμα εἶναι, ὡς ἀπήρτισεν

Et quod verum est audiant. Multa quæ in nobis sacrata sunt, orationem sacram non recipiunt, cum inde & ex ipso nomine plena sint sanctitudine simul & gratia. Et propterea hæc ut revera veneranda honoramus & salutamus: ipse enim typus vivificæ crucis absque oratione sacra effectus, penes nos colitur, & contenti sumus figura ejus ad suscipiendam sanctificationem. Et per adorationem quæ facta est a nobis in eum, & per notam in fronte expressam, atque per signaculum quod in aere per digitum fit *, abigere dæmones * infequi speramus. Similiter & in imagine per nominis annotationem ad primitivi honorem reducimur· & salutantes ac honorabiliter adorantes, percipimus sanctificationem. Nam & sacra diversa vasa habentes, hæc salutamus atque amplectimur, & sanctitatem quamdam percipere ab eis speramus. Itaque aut crucem & sacra vasa stulte dicturi sunt communia & inhonoranda, sicuti

ACTIO VI.

cuti fecit ea faber & pictor & textor, eo quod non habeant orationem sacram sanctificantem illa: aut certe & venerabiles imagines tamquam sacras & sanctas & honorandas admittent. Ceterum volentes & alia zizaniis immixta plantare semina, quasi ex spiritu pythonico etiam adhuc effantur.

ANNO CHRISTI 787.

αὐτὰ ὁ τέκτων, καὶ ὁ ζωγράφος, καὶ ὁ ὑφάντης ἐπεδὰν οὐκ ἔχωσιν ἔγχυσιν ἔγχειρὰν ἁγιάζουσαν αὐτά· ἢ καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας ὡς ἱερὰς καὶ ἁγίας καὶ τιμίας ἀποδέξονται. βελόμενοι δὲ καὶ ἕτερα ζιζανιώδη φυτεργῆσαι σπέρματα, ὡς ἐκ πνεύματος πυθωνικοῦ καὶ ἔτι φθέγγονται.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

*Si vero quidam eorum qui in tali errore detinentur, dixerint, recte quidem a nobis & pie dici ea quæ in subversionem imaginis, quæ Christi dicitur, asseruntur, propter inseparabiles & inconfusas duas naturas, quæ in una subsistentia convenerunt: sed * deficere nos a ratione, eo quod superimmaculatæ ac semper gloriosæ, quæ proprie Dei genitrix est, & prophetarum, apostolorum quoque & martyrum, cum sint puri homines, & non ex duabus naturis, divinitate scilicet & humanitate, in una subsistentia, instar unius Christi, ad fiendum imagines interdictionem facimus.*

* Gr. *dubitare eo q.*

Εἰ δέ τινες τῶν ἐν τῇ τοιαύτῃ πλάνῃ κατισχεθέντων λέγοιεν, ὀρθῶς μὲν καὶ εὐσεβῶς εἰρῆσθαι παρ' ἡμῶν τὰ ἐπ' ἀναιρέσει τῆς λεγομένης τοῦ Χριστοῦ εἰκόνος λεχθέντα, διὰ τὸ ἀδιαίρετον καὶ ἀσύγχυτον τῶν δύο φύσεων, τῶν ἐν τῇ μιᾷ ὑποστάσει συνελθουσῶν. ἀπορεῖν δέ, ὅτι ἕνεκα τῆς παναμώμου καὶ ὑπερενδόξου κυρίας θεοτόκου, προφητῶν, ἀποστόλων τε καὶ μαρτύρων, ψιλῶν ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐκ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, ὡς ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ, τὴν εἰκόνας γίνεσθαι τῇ ἀναγορεύσει ποιούμεθα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Nullus eorum qui in catholica ecclesia enutriti sunt, intellexerit vel direxerit, quia recte ac pie judicaverunt super hac novitate: sed omnes summi sacerdotes, & sacerdotes tam orientis & occidentis, quam arcti & mesembriæ, anathemati destinaverunt eos qui ita sensserunt. Verum modicam partem harum diœceseon seduxerunt, & a toto ecclesiæ corpore reciderunt, aut contemnentes Domini vocem dicentem: *Qui enim unum ex minimis meis istis scandalizaverit, expedit ei ut suspendatur mola asinaria circa collum ejus, & demergatur in mare.* Et ipsum non reverentes, utpote adversus imaginem ejus rabiem exercentes, nec sanctos ejus erubescunt: sed & adversus ipsos commoverunt linguas, ita dicentes.

Matth. 18.

Οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἀναπεθραμμένων νοήσειεν ἢ εἴποιεν, ὅτι ὀρθῶς καὶ εὐσεβῶς κεκρίκασιν ἐπὶ ταύτῃ τῇ καινοτομίᾳ· ἀλλὰ πάντες ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς τῆς ἑῴας καὶ δύσεως, ἄρχιερεῖς τε καὶ συμβοίας, ἀναθέματι παρέπεμψαν τοὺς οὕτω φρονήσαντας. μικρὸν δὲ μέρος ἀπεπλάνησαν τῶν τῇδε παροικιῶν, καὶ τοῦ σώματος ὅλης τῆς ἐκκλησίας ἐξέπεσον, ἢ ἀγνοήσαντες τὴν τοῦ κυρίου φωνὴν, ἢ καταφρονήσαντες τὴν λέγουσαν· ὃς ἕνα τῶν μικρῶν τούτων σκανδαλίσει, συμφέρει αὐτῷ ἵνα μύλος ὀνικὸς κρεμασθῇ περὶ τὸν τράχηλον αὐτοῦ, καὶ βληθῇ εἰς τὸν θάλασσαν. καὶ αὐτὸν μὴ ἐντρεπόμενοι, ὡς κατὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ λωβήσαντες, ὅτε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ αἰδοῦνται· ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς κεκινήκασι τὰς γλώττας, οὕτωσὶ λέγοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Deficere nos a ratione, eo quod superimmaculatæ & semper gloriosæ, quæ proprie Dei genitrix est, & prophetarum, apostolorum quoque ac martyrum, cum sint puri homines, & non ex duabus naturis, divinitate scilicet & humanitate: & quia oportet ad istos dicere, quod primo destructo, nec bis sit opus.

Ἀπορεῖν, ὅτι ἕνεκα τῆς παναμώμου καὶ ὑπερενδόξου κυρίας θεοτόκου, προφητῶν, ἀποστόλων καὶ μαρτύρων, ψιλῶν ἀνθρώπων ὄντων, καὶ οὐκ ἐκ δύο φύσεων, θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος· καὶ ὅτι δεῖ πρὸς τούτους λέξαι, τοῦ πρώτου ἀναιρεθέντος, οὐδ' αὐτῶν ἔστι χρεία.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Neque primum evangelice aut apostolice, aut scripturaliter, aut paterne, aut argumentose, & ut absolute dicamus, aut pie destructionem fecerunt; sed ex proprio ventre pronuntiantes, catholicæ ecclesiæ Dei restiterunt; neque de propositis intemeratæ dominæ nostræ genitricis Dei imaginibus aut sanctorum est illis verax vel pius sermo resistendi: quemadmodum jam, dan-

Οὔτε πρῶτον εὐαγγελικῶς, ἢ ἀποστολικῶς, ἢ γραφικῶς, ἢ πατρικῶς, ἢ ἀποδεικτικῶς, ἢ ἁπλῶς εἰπεῖν, εὐσεβῶς ἀναῄρεσιν πεποιήκασιν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας κοιλίας φθεγγόμενοι, τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Θεοῦ ἀντεπίχθησαν· ὅτε περὶ τῶν προκειμένων τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου εἰκόνων, ἢ τῶν ἁγίων, ἐστὶν αὐτοῖς ἀληθὴς, ἢ εὐσεβὴς λόγος ἀντιπίπτεσθαι· καθὰ θεῖος δόγμα

λόγος

λόγον ἀπεδείξαμεν. φθάσαντες γὰρ εἴπομεν ἐκ τῶν ἁγίων πατέρων ἀρυσάμενοι, ὅτι, ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὅτι ὁ σεβῶν εἰκόνα τοῦ βασιλέως, ὁρᾷ ἐν αὐτῇ τὸν βασιλέα. ὁ γοῦν προσκυνῶν τῇ εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν βασιλέα· ἡ γὰρ ἐκείνου μορφὴ καὶ τὸ εἶδός ἐστιν ἐν τῇ εἰκόνι. καὶ ὥσπερ ὁ παροινῶν εἰκόνι βασιλέως, τιμωρίαν δικαίως ὑφίσταται, ὡς αὐτόχρημα βασιλέα ἀτιμάσας· καί τις τῆς εἰκόνος ὕδατι ἕτερον ὕσης, ἢ ξύλον ἢ χρώματι κηρῷ μεμιγμένα καὶ κεκραμένα. τὸν αὐτὸν τρόπον ὁ τὸν τύπον τοῦδέ τινος ἀτιμάζων, εἰς αὐτὸ ἐκεῖνο, οὗ ὁ τύπος ἐστὶν, ἀναφέρει τὴν ὕβριν. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πραγμάτων διδάσκει, ὅτι τῆς εἰκόνος ἀτιμαζομένης, πάντως τὸ πρωτότυπον ἀτιμάζεται. τοῦτο πάντες ἄνθρωποι ἴσασι, καὶ αὐτοὺς γινώσκουσι τῶν πατέρων κατεπανίστασθαι, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐναντιοῦσθαι, καὶ τῇ φύσει τῶν πραγμάτων μὴ ἐξακολουθεῖν. πάλιν δὲ μεστὰ ψεύδους ἔχοντες τὴν γλῶτταν, οἴονται παραχρύειν τὴν ἀλήθειαν, λέγοντες.

te Deo verbum, demonſtravimus. Prius enim diximus, ex ſanctis patribus haurientes, quia imaginis honor ad principale tranſit; & quia qui intuetur imaginem regis, intuetur in ea regem. Qui ergo adorat imaginem, in ea adorat regem: illius enim forma & ſpecies eſt * imago: & ſicut qui injuriam infert regis imagini, pœnam jure perpetitur, tamquam qui ipſi cauſæ, videlicet regi, inhonorantiam intulit: quamquam imago nihil aliud ſit quam lignum & colores ceræ immixti & temperati. Ita & hoc modo qui figuram cujuslibet inhonorat, in idipſum cujus imago eſt, refert injuriam. Sed & ipſa natura rerum docet, quia dum imago inhonoratur, utique principale inhonoratur. Hoc omnes homines ſciunt, ipſoſque cognoſcunt adverſus patres inſurgere, & catholicæ eccleſiæ traditioni reſiſtere, atque naturam rerum non ſequi. Iterum autem refertam mendacio habentes linguam, opinantur * offendere veritatem, dicentes.

ANNO CHRISTI 787.

* Gr. in imagine,

* fraudare

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Πλὴν ἐρῶμεν καὶ τὰ τῆς αὐτῆς ἀναῤῥοπῆς. ἐπείπερ ἡ καθολικὴ ἡμῶν τῆς Χριστιανῶν ἐκκλησία μέση Ἰουδαϊσμοῦ καὶ ἑλληνισμὸς τυγχάνουσα, οὐδ' ὁποτέρας αὐτῆς σωήθους τελετῆς μετέχει, ἀλλὰ καινὴν δισεβείας καὶ μυσαγωγίας θεοπαράδοτα ῥίζαν οὐδεὶς, τῷ μὲν Ἰουδαϊσμῷ τὰς ἐναίμους θυσίας καὶ ὁλοκαυτώσεις μὴ παραδεχομένη, τῷ δὲ ἑλληνισμοῦ πρὸς ταῖς θυσίαις καὶ πᾶσαν εἰδωλοποιΐαν τε καὶ εἰδωλολατρείαν βδελυσσομένη, ὃς ἀρχηγὸς καὶ ἐφευρετὴς τῆς βδελυρᾶς ταύτης τέχνης γεγένηται. ἐλπίδα γὰρ ἀναστάσεως μὴ ἔχων, ἄξιον ἑαυτοῦ παίγνιον σωεσκόπησεν, ἵνα τὰ μὴ παρόντι ὡς παρόντα διὰ τῆς χλεύης παραστήσῃ. εἰ οὖν οὐδὲν τῶν ξένων ἐστὶν ἐν αὐτῇ, ἆρα ὡς ἀλλότριον τοῦτο καὶ δαιμονιοφόρων ἀνδρῶν εὕρεμα ἀποῤῥαπέσθω τῆς τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Verumtamen dicamus ea quæ ſunt eorum deſtructionis. Quoniam quidem noſtra catholica Chriſtianorum eccleſia media inter Judaiſmum & paganiſmum exiſtens, neutrorum ſolemnes ceremonias habet, ſed novæ pietatis & myſtici ſacrificii divinitus traditi ſemita incedit, Judaiſmi quidem ſacrificia ſanguinolenta & holocauſta non admittens, paganiſmi autem præter ſacrificia omnem idolorum factionem, & idolorum cultum abominans, qui auctor & inventor abominabilis hujus artis factus eſt: ſpem enim reſurrectionis non habens, dignum ludibrium ſibi adinvenit, ut non præſentem quaſi præſentem per deriſionem exhibeat. Si ergo nil extraneorum eſt in ea, merito ut alienum etiam hoc, & dæmonici ſenſus virorum adinventio, avertatur a Chriſti eccleſia.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τὸ τῆς ἀμέτρου χυδαιολεξίας αὐτῆς γράμμα πληρέσατα τυῖς ληροκοπίαις ἐξησκημένον, χέτλιόν τι καὶ κωμῳδῆ γέλοῖον τυγχάνει. ἐν γὰρ τοῖς κατόπιν εἰς κρημνοὺς καὶ φάραγγας κατενεχθείτες διὰ τῆς ἑαυτῆς λογιδείων, νυνὶ εἰς πέτυρον ᾅδου ἑαυτοὺς κατηνώχασιν, ἑλληνισμῷ καὶ Ἰουδαϊσμῷ ἀσαφαινόμενοι μέσην εἶναι τὴν τῶν Χριστιανῶν ἐκκλησίαν. εἶτα πάλιν ἑαυτοῖς περιπίπτοντες λέγουσιν, οὐδ' ὁποτέρας αὐτῆς σωήθους τελετῆς μετέχειν· τοιγαροῦν ἢ κἀκεῖ ψεύδονται, ἢ ὧδε οὐκ ἀληθεύουσι. πάλιν δὲ εἰπεῖν, ἑαυτοῖς ψεύδονται. τὸ γὰρ ψεῦδος ἐν τῇ ἀληθείᾳ μόνον ἐναντιοῦται, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ, ὡς ὁ ἱεροψάλτης ἔφη Δαβίδ· ἐψεύσατο, γάρ, φησὶν, ἡ ἀδικία ἑαυτῇ. Βασίλειος ἦν ὁ Καισαρείων πρόεδρος, ὃ εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος ἐξῆλθεν, ἐν αὐτῷ τῷ προοιμίῳ τῶν κατὰ Σαβελλίου λόγων αὐτὸς ὅπως φησί· μάχεται Ἰουδαϊσμὸς ἑλληνισμῷ, ἀμφότεροι δὲ Χρι-

EPIPHANIUS DIACONUS * legit.

* & eubuclenſius

Immenſurabilis ac frivolæ dictionis eorum litera pleniſſime deliramentis procurata, importunum quiddam & nimis riſu dignum exiſtit. In * poſterioribus enim in præcipitia & * fauces per ratiunculas ſuas inducti ſunt: nunc autem in profundum inferni ſe intulerunt, mediam inter Judaiſmum & paganiſmum pronuntiantes eſſe Chriſtianorum eccleſiam. Deinde iterum * intra ſe cadentes dicunt, neutrorum ſolemnes ceremonias habere. Igitur aut ibi mentiuntur, aut hic veritatem non dicunt. Sed ut verius dicatur, ſibimet mentiuntur. Mendacium enim non modo veritati contradicit; ſed & ſibi, ut ſacer pſalmiſta inquit David, *Mentita eſt* enim, ait, *iniquitas ſibi*. Baſilius ergo Cæſarienſium præſul, cujus in omnem terram exivit ſonus, in ipſo procœmio ſermonis ſui contra Sabellianos ſcripti ſic ait: Impugnat Judaiſmus paganiſmum, uterque vero Chriſtianiſ-

* Gr. antecedentibus * barathra

* ſibi non conſtantes dicunt,

Pſalm. 26.

ACTIO VI.

mum. Ipſi autem qui * putantur ſuper patres eſſe ſapientes, mediam perhibuerunt eſſe Chriſtianorum fidem inter hos duos adverſarios. Judaiſmus quidem inopiam divinitatis, at vero paganiſmus multitudinem deorum induxit. Gregorius enim qui a theologia cognominatur, utriuſque abjectionem faciens, ita dicit: Dei autem cum dixero, Patris ajo & Filii & Spiritus Sancti: neque ſupra hæc deitate excedente, ut non vulgus deorum introducamus; neque intra hæc definita, ne divinitatis inopia * judicemur, aut propter monarchiam judaizantes, vel propter deorum copiam paganizantes: malum enim in utroque ſimile, licet in contrariis inveniatur. Et quæ veteris quidem ſunt teſtamenti, quod tenuit Iſraeliticus populus, Dei traditio erat: paganorum autem, dæmonum. Ergo, & hic cum divinitus traditis præceptis dæmonica connumeraverunt & commiſcuerunt, imaginem Domini idolum pronuntiantes, dæmonum imaginibus conſimilem. Calumniantur ergo & Abel & Noe & Abraham ſacrificiorum cauſa, quæ ab ipſis per animalia ſunt oblata, & Moyſem, & Samuel, & David, & reliquos patriarchas; quia & ipſi extranea & pagana ſacrificia Deo ſacrificabant: quamquam ſcriptura teſtimonium eorum perhibeat ſacrificio, dicens: *Odoratus eſt Dominus in odorem ſuavitatis*. Utinam cognoviſſent veritatem, quia quæ Deo dicantur, accepta ſunt apud Deum. Immolaverunt enim Domino Deo, ſcriptum eſt. Quæ vero dæmonibus, abominabilia & reſpuenda. *Sacrificarunt* enim *dæmoniis, & non Deo*, ait ſcriptura. A nobis ergo & per nos eſt malum atque hujus adverſum, & non ex ſubjectis materiis. Idolum enim, ut ait apoſtolus, quid eſt? & idolothytum quid eſt, niſi quod quæ immolant gentes, dæmoniis immolant, & non Deo? Porro plurimum errantes, & injurias & mendacia fingentes, deliberant, & inferunt hujuſcemodi.

* ſibi videntur

Oratione in Chriſti nativit.

* damnemur

Gen. 8.

Deut. 32.

1. Cor. 10.

ANNO CHRISTI 787.

σιανισμῷ· αὐτοὶ δὲ οἱ δοκοῦντες ὑπέρσοφοι τῶν πατέρων εἶναι, μέσην ἀπεφλύαντο τὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν τούτων τῶν δύο ἐναντίων. ὁ μὲν γὰρ Ἰουδαϊσμὸς πενίαν θεότητος, ὁ δὲ ἑλληνισμὸς πολυθεΐαν εἰσήγαγε. Γρηγόριος γὰρ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος τὴν δυοῖν τὴν ἀπαγόρευσιν ποιούμενος, ὅτω φησί· Θεοῦ δὲ ὅταν εἴπω, λέγω πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος· ὅτε ὑπὲρ ταῦτα τῆς θεότητος χεομένης, ἵνα μὴ δῆμον θεῶν εἰσαγάγωμεν· ὅτε ἐντὸς τούτων ὁριζομένης, ἵνα μὴ πενίαν θεότητος κατοικισθῶμεν, ἢ διὰ τὴν μοναρχίαν Ἰουδαΐζοντες, ἢ διὰ τὴν ἀφθονίαν ἑλληνίζοντες. τὸ γὰρ κακὸν ἀμφοτέροις ὅμοιον, κἂν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἀρίσκηται. τὰ μὲν τῆς παλαιᾶς διαθήκης, ἧς μετεῖχεν ὁ Ἰσραηλίτης λαός, Θεοῦ παράδοσις ὑπῆρχε· αἱ δὲ τῶν Ἑλλήνων, δαιμονίων. ὅκου καὶ ἐνταῦθα τοῖς θεοπαραδότοις προσάγμασι τὰ δαιμονιώδη συνεμίσγησάν τε καὶ συνέμιξαν, ὥσπερ τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου εἴδωλον ἀπεφλύαντο ταῖς τῶν δαιμονίων εἰκόσι παραπλησίως, κατηγορήσουσιν ἕν καὶ Ἄβελ, καὶ Νῶε, καὶ Ἀβραάμ, χάριν τῶν παρ' αὐτῶν προσαχθέντων θυσιῶν διὰ ζώων· καὶ Μωϋσέως, καὶ Σαμουὴλ, καὶ Δαβὶδ, καὶ τῶν λοιπῶν πατριαρχῶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ ξένας καὶ Ἑλληνικὰς θυσίας τῷ Θεῷ ἐθυσίαζον· καίτοι γε τῆς γραφῆς μαρτυρούσης τῇ αὐτῇ θυσίᾳ· ὠσφράνθη κύριος εἰς ὀσμὴν εὐωδίας. εἴθε ἐγνωσαν τὴν ἀλήθειαν, ὅτι τὰ τῷ Θεῷ ἀναπεμόμενα, ἀποδεκτὰ παρ' αὐτῷ. ἔθυσαν γὰρ κυρίῳ τῷ Θεῷ, γέγραπται. τὰ δὲ τοῖς δαιμονίοις, βδελυκτὰ καὶ ἀπόπτυστα. ἔθυσαν γὰρ δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ, φησὶν ἡ γραφή. ἀφ' ἡμῶν ἕν καὶ δι' ἡμῶν ἐστὶ τὸ κακὸν καὶ τὸ ἐναντίον τούτου, καὶ οὐκ ἐκ τῶν ὑποκειμένων ὑλῶν. εἴδωλον γάρ, φησὶν ὁ ἀπόστολος, τί ἐστιν; ἢ εἰδωλόθυτον τί ἐστιν, εἰ μὴ ἃ θύει τὰ ἔθνη, δαιμονίοις θύει, καὶ οὐ Θεῷ; τὰ μέγιστα δὲ σφαλλόμενοι, καὶ ὕβρεις καὶ ψεύδη ἀναπλάττοντες, σκέπτονται, καὶ ἐπιφέρουσι τοιάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Quieſcat ergo omne os obloquens iniqua & contumelioſa contra noſtrum Deo acceptum conſilium atque ſententiam. Sancti enim qui Deo placuerunt, & ab ipſo ſunt dignitate ſanctitatis honorati, vivunt ſemper Deo, licet hinc migraverint. Quos qui in mortua arte atque odibili, nunquam vivente, ſed ab adverſariis paganis, vane reperta, penſat erigere, blaſphemus oſtenditur.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Παυσάτω οὖν πᾶν στόμα λαλοῦν ἄδικα καὶ ἐφύβρισα κατὰ τούτης ἡμῶν τῆς θεαποδέκτου γνώμης τε καὶ ψήφου. οἱ γὰρ τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντες ἅγιοι, καὶ παρ' αὐτοῦ τιμηθέντες τῷ ἀξιώματι τῆς ἁγιότητος, ζῶσιν ἀεὶ Θεῷ, κἂν ἐνθένδε μετέστησαν. ὃς ὁ ἐν νεκρᾷ τέχνῃ καὶ συγκτῇ, μηδέποτε ζησάσῃ, ἀλλ' ἐξ ἀντικειμένων Ἑλλήνων ματαίως ἐφευρεθείσῃ, λογιζόμενος ἀνασηλῶν, βλάσφημος ἀποδείκνυται.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

In his quæ ab eis nunc dicta ſunt, extraneos & alienos ſe a Dei pace demonſtrant; quam videlicet Dominus noſter his qui germane ac ſine dolo in illum credunt, dimiſit dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Quomodo enim pax, ſi contra eorum conſilium & ſententiam catholica eccleſia erigitur, confortata & certificata traditionibus ſuis?

Joan. 14.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Ἐπὶ τοῖς παρ' αὐτῶν νυνὶ λεχθεῖσι ξένους καὶ ἀλλοξίους ἑαυτοὺς τῆς τοῦ Θεοῦ εἰρήνης ἀποδεικνύουσιν, ἣν ὁ κύριος ἡμῶν τοῖς γνησίως καὶ ἀδόλως εἰς αὐτὸν πιστεύσασιν ἀφῆκεν, εἰπών· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν. πῶς γὰρ εἰρήνη, ἐὰν κατὰ τῆς αὐτῶν γνώμης καὶ ψήφου ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὀχυροῦται, κρατοῦσα καὶ βεβαιουμένη ταῖς παραδόσεσιν αὐτῆς;

οἱ

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

οἱ γὰρ θεῷ ζήλῳ κινούμενοι πάντοτε τοῖς πατράσι συμφωνοῦσι, καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεσμῶν, τῶν δὲ ἐναντίως ἐχόντων ὡς ἐχθρῶν ἀποφεύγουσι. τούτους οὖν ὡς ἐξ ὅλου τοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἑαυτοὺς ἀποτεμόντας, οὐ παύονται οἱ ἀληθεῖς προσκυνηταί, οἱ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ τῷ Θεῷ λατρεύοντες, καὶ τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις εἰς ὑπόμνησιν καὶ ἀνάμνησιν μόνον ἔχοντες, καὶ τούτοις περιπτυσσόμενοι καὶ ἀσπαζόμενοι, κατὰ τὴν ἀδέκτον αὐτῶν παρὰ τῷ Θεῷ γνώμης καὶ ψῆφον τὸν θώρακα τῆς ἀληθείας ἐνδεδυμένοι, τῷ στερεμνίῳ τοῦ πνεύματος ἐκκεντοῦσι. οἱ γὰρ ἀπ' αἰῶνος εὐαρεστήσαντες τῷ Θεῷ ἅγιοι, πρὸς ἡμετέραν ὠφέλειαν καὶ σωτηρίαν τὰς βίβλους αὐτῶν ἀναγεγραμμένας ἡμῖν καταλιπόντες, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν πραχθέντα διὰ ζωγραφικῆς ἐξηγήσεως ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παραδεδώκασιν εἰς ὑπόμνησιν τοῦ ἡμετέρου νοὸς, καὶ πρὸς ἀναγωγὴν τῆς αὐτῶν πολιτείας. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐν τῷ * ἐγκωμίῳ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα μαρτύρων λέγω αὐτὸ οὕτως φησί· δεῦρο δὴ οὖν εἰς μέσον αὐτοὺς ἀγαγόντες διὰ τῆς ὑπομνήσεως, κοινὴν τινὰ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν τοῖς παροῦσι καταστησώμεθα, προδείξαντες πᾶσιν ὥσπερ ἐν γραφῇ τὰς τῶν ἀνδρῶν ἀρετάς. ἐπεὶ δὲ πολέμων ἀνδραγαθήματα καὶ λογογράφοι πολλάκις καὶ ζωγράφοι διασημαίνουσιν, οἱ μὲν τῷ λόγῳ κοσμοῦντες, οἱ δὲ τοῖς πίναξιν ἐξαρτύοντες. καὶ πολλὴν διήγειραν εἰς ἀνδρείαν ἑκάτεροι· ἃ γὰρ ὁ λόγος ταῖς ἰσοδείαις δι' ἀκοῆς παρίστησι, τοῦτο γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσι. συμμίξαντες δὲ ἐγκώμια ἑαυτῶν τῇ πανουργίᾳ, τάδε φασίν.

Qui enim divino zelo moventur, semper patribus & traditioni ecclesiasticarum legum concordant: eum vero qui contrarie se habet, ut inimicum effugiunt. Hos ergo tamquam eos qui ex toto corpore ecclesiæ sese reciderunt, non cessant veri adoratores, qui in spiritu & veritate Deo serviunt, & imaginales picturas in relationem & commemorationem tantum habent, & has amplectuntur atque salutant, contra reprobum divinitus consilium eorum atque sententiam, thorace veritatis induti, pugione spiritus pungere. Sancti enim patres qui a sæculo Deo placuerunt, ad nostram salutem atque utilitatem vitas suas conscriptas nobis dimittentes, etiam ea quæ a se acta sunt, per picturæ narrationem in catholica ecclesia tradiderunt, in commemorationem animi nostri, & ad erectionem conversationis suæ. Etenim sanctus Basilius in sermone suo super laude sanctorum quadraginta martyrum sic ait: Age itaque, in medium eos per commemorationem adducentes, communem utilitatem ipsorum his qui præsentes sunt, constituamus, præmonstrantes omnibus velut in pictura virorum fortia facta. Nam & bellorum præconia & verborum scriptores multotiens & pictores designant, * alii quidem sermone adornantes, alii vero tabulis exarantes; multosque ad virilitatem erexerunt utrique. Quæ namque sermo historiæ per auditionem exhibet, hæc pictura tacens per imitationem ostendit. Commiscentes autem præconia sua * versutia, talia fantur.

* Gr. illi quidem s. ad. hi vero t.

* versutiæ

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Πῶς δὲ καὶ τὴν πανύμνητον μητέρα τοῦ Θεοῦ, ἐν ᾗ ἐπεσκίασε τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος, δι' ἧς ἡμῖν ἔλαμψε τὸ φῶς τὸ ἀπρόσιτον, τὴν ὑψηλοτέραν τῶν οὐρανῶν, καὶ ἁγιωτέραν τῶν χερουβίμ, ἐν τῇ χυδαίᾳ τοῦ Ἕλληνος τέχνῃ γράφειν κατατολμῶσιν; ἢ πάλιν τοὺς μέλλοντας συμβασιλεύειν τῷ Χριστῷ, συγκαθέδρους τε γίνεσθαι, καὶ κεῖνον τὴν οἰκουμένην, καὶ συμμόρφους τῆς δόξης αὐτοῦ ἔσεσθαι· ὧν, ὡς τὰ λογιάσασιν, οὐκ ἦν ἄξιος ὁ κόσμος· οὐκ ἐνδέποντι τῇ τοῦ Ἕλληνος ἀναγράψασθαι τέχνῃ; ὃ θεμιτὸν γὰρ τοῖς ἐλπίδα ἀναστάσεως κεκτημένοις Χριστιανοῖς δαιμονολατρῶν ἐθνῶν ἔθεσι χρῆσθαι, καὶ τοὺς τοιαύτῃ μέλλοντας δόξῃ φαιδρύνεσθαι ἁγίους ἐν ἀδόξῳ καὶ νεκρᾷ ὕλῃ καθυβρίζειν. ἡμεῖς γὰρ παρὰ τῶν ἀλλοδοξούντων οὐ δεχόμεθα τὰς ἀποδείξεις τῆς καθ' ἡμᾶς πίστεως. καὶ γὰρ τῶν δαιμόνων θεολογούντων τὸν Ἰησοῦν, ἐπετίμα αὐτοῖς, ἀπαξιῶν ὑπὸ δαιμόνων μαρτυρεῖσθαι.

*Quomodo autem & superlaudabilem matrem Domini, in qua obumbravit plenitudo divinitatis, per quam nobis illuxit lux inaccessibilis, excelsiorem cælis, & sanctiorem cherubim, in vili gentili arte pingere audent? aut iterum eos qui concregnaturi sunt Christo, confessoresque * fieri, ac judicare orbem terrarum, atque consortes * fore gloriæ ipsius, quibus, ut sacra dicunt eloquia, dignus non erat mundus, non erubescunt gentili arte pingere? Nefas enim est Christianis, qui spem resurrectionis habent, dæmonum cultricum gentium moribus uti, & sanctos, qui tali & tanta gloria resplendebunt, in ingloria & mortua materia injuriis cumulare. Nos enim ab alienis non suscipimus probationes fidei nostræ. Etenim dæmoniis Deum prædicantibus Jesum, increpabat eos, dedignatus a dæmonibus testimonium habere.*

* futuri, ac judicaturi

* futuri Hebr. 11.

Marc. 1. Luc. 4.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ἐξ ἐγκωμίων ἀρξάμενοι βούλονται τοὺς ἁπλουστέρους συναρπάσαι πρὸς τὸν ἑαυτῶν ματαιοφρόσυνον. ἀλλ' οἱ τὸ φρόνημα τοῦ ὄφεως ἔχοντες καὶ οὐχὶ τὸ πανοῦργον, καὶ τὸ ἀκέραιον τῆς περιστερᾶς, ἴσασι

A laudibus inchoantes, volunt simpliciores surripere ad vanum sensum suum. Sed qui prudentiam serpentis habent & non versutiam, simplicitatemque columbæ, norunt & sermonibus & laudibus intemeratam & im-

ACTIO VI.

maculatam vere ac proprie Dei genitricem & sanctos honorare, & horum virtutes per historicos libros ad memoriam reducere, & rursus per imaginales titulationes nota facere certamina & fortitudines eorum, atque hos magnificare supremis honoribus, & scire illos secundum sacrum apostolum dissolutos cum Christo esse, & intercedere pro nobis, & sinceram ac summam fidem & servitutem in spiritu & veritate soli Deo offerre, & non quibuscumque creaturis quæ sub cælo sunt. Quid autem materiam sumentes ut turpem, contumeliis volunt afficere veritatem? quos oportebat potius quod pejus est fugere, & quod melius est sectari, & priscorum recordari sanctorum sacrificiorum, quæ a scriptura laudantur; * quomodo Deo, modo vero dæmonibus offerrentur: quamquam existens materia omni erat contagio plena: & subjectum tantum aspicientes, calumniantur ecclesiam gentilium figmentorum habere indicia. Sed non quia materia in diversis contrarietatibus rerum utilis exprobratur vel turpis ostenditur, despicienda est ejus utilitas. Si enim studuerint taliter intelligere & accipere, * polluentur omnia secundum ipsos quæ Deo sunt dicata, sacra scilicet vestimenta, & vascula sacra. Etenim qui quæ paganorum sunt sapiebant, ex auro & argento idola construebant, ac libamina ex vino libabant, & ex farina lagana militiæ cæli offerebant hi qui ex Hebræis idololatræ fiebant. Restat ergo eis incusare catholicam ecclesiam, quia pagani per historicos libros deos suos dæmones collaudabant! & nos non collaudemus sicut pagani neque Deum qui super omnia est, neque sanctos ejus, per historicos libros, quia ex alienis recipimus approbationes. O subversionem & amentiam! Cum enim homines procul dubio simus sensibiles, rebus sensibilibus utimur ad cognitionem & commemorationem omnis divinæ ac piæ traditionis. Deinde ut adulteratores veritatis, subvertentes vias simul & intelligentias Domini, dicunt.

Philip. 1.

* Gr. quando Deo offerebantur, quando vero dæmonibus; quamquam eadem existens materia, omni

* Gr. abibunt

ANNO CHRIST. 787.

A καὶ λόγοις καὶ ἐγκωμίοις τὴν πανάχραντον καὶ πανάμωμον, καὶ ἀληθῶς καὶ κυρίως θεοτόκον, καὶ τοὺς ἁγίους τιμᾶν, καὶ τὰς τούτων ἀρετὰς διὰ ἱστορικῶν βίβλων ἐν μνήμῃ φέρειν, καὶ αὖθις διὰ εἰκονικῆς στηλογραφίας ἀναγνωρίζειν τούς τε ἄθλους καὶ τὰς ἀνδρείας αὐτῶν, καὶ τούτους μεγαλύνειν ταῖς ἀνωτάτω τιμαῖς, καὶ γινώσκειν αὐτοὺς κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἀναλύσαντας, καὶ σὺν Χριστῷ ὄντας, καὶ πρεσβεύειν ὑπὲρ ἡμῶν, καὶ τὴν εἰλικρινῆ καὶ ἀκραιφνῆ πίστιν καὶ λατρείαν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ τῷ Θεῷ μόνῳ προσφέρειν, καὶ μὴ τοῖς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν οἱοισδήποτε κτίσμασι. τί δὲ τὴν ὕλην λαβόντες ὡς αἰσχρὰν, κακίζειν ἐθέλουσι τὴν ἀλήθειαν; ἔδει B αὐτοὺς μᾶλλον φυγεῖν τὸ χεῖρον, καὶ τὸ κρεῖττον ἑλέσθαι, καὶ ἀναμνησθῆναι τῶν πάλαι παρὰ τῆς γραφῆς ἐπαινουμένων ἁγίων θυσιῶν, ὅτε τῷ Θεῷ προσήγοντο, ὅτε δὲ τοῖς δαιμονίοις· καίτοι γε ἡ αὐτὴ ὕλη τυγχάνουσα, παντὸς μιασμοῦ ὑπῆρχεν ἔμπλεως. καὶ εἰς τὸ ὑποκείμενον μόνον ἀποβλέποντες, κατηγοροῦσι τῆς ἐκκλησίας Ἑλληνικῶν ἀναπλασμάτων ἔχειν σύμβολα. ἀλλ' οὐκ ἐπειδὴ ἡ ὕλη εἰς διαφόρους ἐναντιότητας πραγμάτων χρησιμεύουσα κακίζεται, ἢ αἰσχρὰ δείκνυται, παρορατέον αὐτῆς τὸ χρήσιμον. εἰ γὰρ μέλλοιεν οὕτω νοεῖν τε καὶ ἐκλαμβάνεσθαι, οἰχήσεται πάντα κατ' αὐτοὺς τὰ τῷ Θεῷ καθιερωμένα, λέγομεν δὴ ἱεραὶ ἐσθῆτες, C καὶ σκεύη ἱερά. καὶ γὰρ οἱ τὰ Ἑλλήνων φρονοῦντες, ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἴδωλα κατεσκεύασαν, καὶ σπονδὰς ἐξ οἴνου ἔσπενδον, καὶ ἐξ ἀλεύρου * χαυόνας τῇ στρατιᾷ τοῦ οὐρανοῦ οἱ τῶν Ἑβραίων εἰδωλολατρήσαντες προσέφερον. λείπεται οὖν αὐτοῖς ἐγκαλεῖν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὅτι οἱ Ἑλληνες διὰ ἱστορικῶν βίβλων τοὺς ἑαυτῶν θεούς τε καὶ δαίμονας ἐγκωμιάζουσι· καὶ ἡμεῖς μὴ ἐγκωμιάσωμεν, καθὼς οἱ Ἑλληνες, μήτε τὸν ἐπὶ πάντων Θεὸν, μήτε τοὺς ἁγίους αὐτοῦ διὰ ἱστορικῶν βίβλων, ὅτι ἐξ ἀλλοτρίων δεχόμεθα τὰς ἀποδείξεις. ὦ τῆς παραφροσύνης καὶ τῆς παρανοίας. δηλαδὴ γὰρ ἄνθρωποι ὄντες αἰσθητικοὶ, αἰσθητοῖς πράγμασι χρώμεθα πρὸς ἡμετέραν ἀναγνώρισιν, καὶ ὑπόμνησιν πάσης D θείας καὶ εὐσεβοῦς παραδόσεως. εἶτα ὡς παραχαράκται τῆς ἀληθείας, διαστρέφοντες καὶ τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς ἐννοίας τοῦ κυρίου, λέγουσιν.

* χαυῶνας χαύοντας λέγανα.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Super hoc ergo examinato & pertractato edicto nostro, præbeamus & ex divinitus inspirata scriptura, & ex probabilibus patribus nostris manifesta testimonia conspirantia nobis, & roborantia hujuscemodi piam intentionem nostram; quibus non contradicat qui horum habet experimentum: qui autem ignorat, discat & retineat illa ut Dei: & secundum primam quidem rationem ex ejus voce divinitus dicta, quæ ait: Spiritus est Deus, & qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare: *& iterum:* Nemo Deum vidit unquam: *&*, neque vocem audistis, neque speciem ejus vidistis: *&*, beatificante eos qui non viderunt eum, & crediderunt.

* Gr. dogmat.

Joan. 4.

Joan. 1.
Joan. 5.
Joan. 20.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Πρὸς τούτῳ οὖν τῷ διεξεταστικῷ καὶ διεσκεμμένῳ ἡμῶν δόγματι, παρέξομεν καὶ ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ τῶν ἐγκρίτων ἡμῶν πατέρων ἐναργεῖς τὰς μαρτυρίας συμπνεούσας ἡμῖν, καὶ ἐπικυρούσας τὸν τοιοῦτον ἡμῶν εὐσεβῆ σκοπόν· αἷς μὴ ἀντερεῖ ὁ ἐν E πείρᾳ τούτων ὑπάρχων. ὁ δὲ ἀγνοῶν, μανθανέτω καὶ κατεχέτω αὐτὰς, ὡς τοῦ Θεοῦ οὔσας. καὶ κατὰ μὲν πρῶτον λόγον ἐκ τῆς κυριολέκτου φωνῆς λεγούσης. πνεῦμα ὁ Θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν· καὶ πάλιν· Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε· καὶ, οὔτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε· καὶ μακαριζούσης τοὺς μὴ ἰδόντας αὐτὸν, καὶ πιστεύσαντας.

ΕΠΙ-

ANNO CHRISTI 787. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS & cubuclesius legit. ACTIO VI.

Ὅταν τινὲς τὸ ὀρθὰ ὀλισθήσειν ἐπιχειρῶσι δόγματι κατὰ τὸ αὐτοῖς δοκοῦν, θαυμαζέτω μηδείς, εἰ γραφικοῖς λόγοις κέχρηνται· ἐπεὶ καὶ πάντες αἱρεσιάρχαι ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὰς τῆς ἑαυτῶν πλάνης συλλέγουσιν ἀφορμάς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος ὀρθῶς εἰρημένα τοῖς ἑαυτῶν κακονοίαις παραχαράττοντες. καὶ τοῦτο προανεφώνησε Πέτρος ἡ κορυφαία τῶν ἀποστόλων σάλπιγξ, λέγων· ἃ οἱ ἀμαθεῖς καὶ ἀστήκτοι στρεβλοῦσι κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας ἴδιον γάρ ἐστι τοῖς αἱρεσιώταις, κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας στρεβλοῦν τὴν τῶν θείων καὶ ἀληθινῶν δογμάτων γνῶσιν. καθόλου γὰρ τῶν ἁγίων πατέρων τὸ, κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ εἰς ἔργα αὐτοῦ, ἐπὶ τῆς κατὰ σάρκα οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ ἐκλαβόντων, Ἄρειος καὶ Εὐνόμιος, καὶ οἱ περὶ αὐτούς, ἐπὶ τῆς ἄνω θείας γεννήσεως ἐξελάβοντο, καὶ ἐκ τούτου τῆς γνώσεως παρετράπησαν. πάλιν δὲ καὶ Ἀπολλινάριος εὐαγγελικὴν φωνὴν κακῶς νοήσας, τὸ· οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανόν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου· εἰς ἀποπίαν ἐκπέπτωκε, λέγων, μετὰ σαρκὸς καταβεβηκέναι τὸν Θεὸν λόγον ἐκείνης, ἣν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἔχων ἐτύγχανε, προαιώνιόν τινα καὶ συνουσιωμένην αὐτῷ· καὶ ἀποστολικήν τινα ῥῆσιν προβαλλόμενος λέγουσαν· ὁ δεύτερος ἄνθρωπος ὁ κύριος ἐξ οὐρανοῦ· ἠπατᾶτο κατὰ τὸ αὐτῷ δοκοῦν· καὶ θαυμαστὸν οὐδέν· εἰ καὶ οἱ τῆς νεωτερικῆς ταύτης φαυλότητος αἱρεσιῶται ἐκ τῆς θείας γραφῆς ἡμῖν προφέρονται τὰς ὑπολήψεις. ἐκ γὰρ τῶν ἑαυτῶν διδασκάλων ἔλαβον τὰς ἀφορμάς, τὰς γὰρ ἐπὶ τῆς ἀοράτου καὶ ἀκαταλήπτου θεότητος φωνὰς εἰρημένας, εἰς τὴν κατὰ σάρκα οἰκονομίαν ἀντηλλάξαντο τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας Τριάδος, τίς γὰρ τῶν εὖ φρονούντων οὐ γινώσκει, ὅτι τὸ, Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε, ἐπὶ τῆς θείας φύσεώς ἐστι γεγραμμένον; καὶ τὸ, ὅτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε, εἰ συνοήσειέ τις ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος, ὅλον τὸ εὐαγγέλιον ἀναῤῥέπει; ποῦ γὰρ θήσομεν τὸ, εἶπεν ὁ κύριος τοῖς ἑαυτοῦ μαθηταῖς; καὶ, εἶπεν ὁ κύριος πρὸς τοὺς ἐληλυθότας πρὸς αὐτὸν Ἰουδαίους; καὶ εἶπεν ὁ κύριος· οὐαὶ ὑμῖν γραμματεῖς καὶ φαρισαῖοι; ἢ πάλιν πῶς συνοήσομεν· ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐδίδασκεν αὐτούς; δῆλον ταῦτα ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος. τὸ δέ· ὅτε φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόατε, οὔτε εἶδος αὐτοῦ ἑωράκατε· ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας. καθὸ γὰρ ἄνθρωπος τέλειος ἐγένετο ὁ Θεὸς λόγος, ὡς ἐφθάσαντες εἴπομεν, καὶ φωνὴν αὐτοῦ ἀκηκόαμεν, καὶ εἶδος αὐτοῦ ἑωράκαμεν καὶ μὴν τὴν ἀνάστασιν, ἐψηλαφήθη γάρ, καὶ ὀπτανόμενος τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγεν αὐτοῖς τὰ περὶ τῆς βασιλείας. εἶτά τε καὶ τὴν θείαν λατρείαν καὶ προσκύνησιν, ἣν οἱ Χριστιανοὶ * ἀληθινὴν καὶ εἰλικρινῆ πίστιν ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσι, τῇ σχετικῇ καὶ ὁμοίᾳ προσκυνήσει καθωμοίωσαν. ἐν τούτοις γὰρ τοῖς δυσὶ πράγμασίν ἐστι τὸ παρ' αὐτοῖς διεστραμμένον. τοιγαροῦν καὶ χριστιανοκατήγοροί εἰσί τε καὶ προσαγορεύονται· λέγουσι γάρ, ὅτι τὴν προσφερομένην τῷ Θεῷ προσ-

Cum aliqua recta, secundum quod sibi videtur, dogmata conantur pervertere, nemo miretur, si scripturæ verbis utuntur. Nam & omnes hæresiarchæ de divinitus inspirata scriptura erroris sui colligunt occasiones, quæ per Spiritum Sanctum recte dicta sunt malignis sensibus suis adulterantes. Et hoc summa præ- 2. Petr. 3
nuntiavit apostolorum tuba, Petrus videlicet dicens: Quæ indocti & instabiles pervertunt secundum sua desideria. Proprium est enim hæreticis, secundum sua desideria pervertere divinorum & verorum scientiam dogmatum. Generaliter enim sanctis patribus nostris, *Dominus creavit me initium viarum suarum in opera sua*, in dispensationem Christi secundum carnem factam assumentibus, Arius & Eunomius, & qui juxta ipsos sunt, in supernam & divinam generationem acceperunt, ac per hoc a recta scientia retro redierunt. Rursus autem Apollinarius evangelicam vocem male intelligens: *Nemo ascendit in cælum*, Joan. 3.
nisi quæ de cælo descendit Filius hominis: ad pravitatem conversus est, dicens, cum carne descendisse Deum Verbum, quam habens in cælis erat, æternam quamdam & consubstantialem sibi: & apostolicum quoddam dictum objiciens, quod perhibet: *Secundus homo Dominus de cælo*: * dicat, se 1. Cor. 15.
* Gr. decipiebatur
cundum quod sibi visum fuerat. Nullique mirandum, si & novæ hujus pravitatis sectatores ex divina scriptura nobis proferunt opiniones: ex magistris enim suis acceperunt occasiones. Voces enim quæ super invisibili & incomprehensibili divinitate dictæ sunt, in carnis dispensationem Domini nostri Jesu Christi, qui est unus ex sancta Trinitate, commutaverunt. Quis enim eorum qui bene sentiunt, nescit, quod illud quod dicitur, *Deum nemo vidit unquam*, super divina natura sit scriptum? & illud, *neque vocem ejus audistis*, Joan. 1. Joan. 5.
neque speciem ejus vidistis, si intellexerit quis super humanitate, totum evangelium subvertet? Ubi enim ponemus illud quod fatemur, *Dixit Dominus discipulis suis*: Et, Matth. 23.
dixit Dominus ad Judæos qui ad se venerant: Matth. 3.
Et, *Dominus dixit*, *Væ vobis scribæ & pharisæi*? vel rursus quomodo intelligimus, *Aperiens os suum*, *docebat eos*? significanter Joan. 5.
hæc super humanitate. Illud autem: *Neque vocem ejus audistis*, *neque speciem ejus vidistis*, super divina substantia. Secundum id enim quod homo factus est perfectus Deus Verbum, ut prædiximus, & vocem audivimus, & speciem ejus vidimus etiam post resurrectionem. Palpatus est enim, & apparens discipulis, differebat eis de regno. Deinde & divinam servitutem & adorationem: quam Christiani * veram & sinceram fidem in se habentes, affectuosæ ac honoranti adorationi consimilem prædicant. In his quippe duabus rebus est illud quod apud eos perversum est: quare & Christianorum calumniatores sunt & appellantur. Dicunt enim, quia decentem Deum adorationem & servitutem imaginibus Joan. 20
* ſ. vera & ſincera fide in ſe habeat

* ἀληθινῆ

ACTIO VI.

bus offerunt Christiani, & quia incomprehensibilem divinam naturam circumscribunt. O abnegationem & stoliditatem, & quidquid his aliud attinet! Non enim locum habet sermo, sed maledicto plenus est & calumniis. Christiani quippe adorationem quæ in spiritu & veritate est, neque imaginibus, neque divinæ figuræ crucis impartiti sunt; sed neque invisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem unquam fecerunt, sed secundum quod Verbum caro factum est, & habitavit in nobis, ea quæ humanæ dispensationis ejus sunt, pingunt & * imaginantur. Scientesque quia spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in spiritu & veritate oportet adorare, adorationem & servitutem quæ per fidem est, ipsi soli Deo, qui super omnes in Trinitate laudatur, offerunt. Nam divinum typum crucis & venerabiles imagines desiderio & affectu flagrantes, secundum principalium relationem salutamus, & honorabiliter adoramus. Vana itaque & inania, seu * clandestina omnimodis atque levia eorum eloquia esse monstrantur a veritate, quemadmodum & cetera aliena a pietate intelligentes, ajunt.

Joan. 4.

Joan. 1.

* imaginibus exprimunt.

* Gr. infirma

χωήσιν καὶ λατρείαν τῆς σεπτῆς εἰκόσι προσφέρειν οἱ Χριστιανοί, καὶ ὅτι τινὶ ἀκατάληπτον φύσιν περιγράφουσιν. ὦ τῆς παρεκβοπῆς καὶ ἠλιθιότητος, καὶ εἴτι τούτοις ἕλκει ἕπεται· οὐ γὰρ χώραν ὁ λόγος, ἀλλὰ λοιδορίας καὶ συκοφαντίας μεστός. οἱ γὰρ Χριστιανοὶ οὔτε τινὶ ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκυνήσιν τινὶς εἰκόσιν ἀπένειμαν, οὔτε τῷ θείῳ τύπῳ τοῦ σταυροῦ, οὔτε τῆς ὁρατῆς καὶ ἀκατανοήτου φύσεως εἰκόνα ποτὲ πεποιήκασιν· ἀλλὰ καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, τὴν τῆς ἀνθρωπίνης οἰκονομίας αὐτοῦ ἀναγράφουσι καὶ εἰκονίζουσι. καὶ γινώσκοντες, ὅτι πνεῦμα ὁ Θεός, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν, τινὶ κατὰ πίστιν προσκυνήσιν καὶ λατρείαν αὐτῷ μόνῳ τῷ ἐπὶ πάντων Θεῷ ἐν Τριάδι ἀνυμνουμένῳ προσάγουσιν. ἐπεὶ τὸν θεῖον τύπον τοῦ σταυροῦ καὶ τὰς σεπτὰς εἰκόνας πόθῳ καὶ σοργῇ κινούμενοι πρὸς τινὶ τῶν προτοτύπων ἀναγωγὴν ἀσπαζόμεθα, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν. μάτιοι οὖν καὶ ὑπόκενοι καὶ σαθραὶ παντάπασιν αἱ κενολογίαι αὐτῶν παρὰ τῆς ἀληθείας ἀποδείκνυνται, ὡς καὶ τὴν ἐξῆς ἀλλοτρίως τῆς εὐσεβείας ἐννοήσαντες, φασίν.

ANN. CHRIS. 787.

GREGORIUS EPISCOPUS legit,

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

C

Deut. 5.

Et in veteri testamento dicente ad Moysem & ad populum: Non facies tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum: *eo quod in monte de medio ignis vocem verborum vos audivistis, & similitudinem non vidistis, sed vocem.*

Καὶ ἐν τῇ παλαιᾷ φήσας * πρὸς Μωσέα καὶ τὸν λαόν· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω· διότι ἐν τῷ ὄρει ἐκ μέσου τοῦ πυρὸς φωνὴν ῥημάτων ὑμεῖς ἠκούσατε, καὶ ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε, ἀλλ' ἢ φωνήν. * Ισ. 40.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Hinc occasionem impietatis attrahunt, quasi pueros Christianos sophismatibus suis * portentuosa rabie inficere nitentes. Quia igitur si per imaginum scriptionem habes in commemorationem Christum, vel sanctos ejus, in idololatriam dilaberis. Omnemque hi sortes injustitiam meditantes, in prælocutionibus suis ad dictionem qua præcipitur, Non facies omnem similitudinem, fugiunt: & veritatem in injustitia possidentes, & suam justitiam volentes statuere, exercent se ad impietatem: & in insubsistentia mendacii gloriantes, a veritate alienantur. Voces enim quæ olim in lege datæ sunt populo Israel qui vitulo serviit, & Ægyptiarum abominationum experimentum habuit, Christianorum sacratæ catervæ coaptantes, se publicant & portentuose loquuntur, * adusti labiis oris sui. Utinam intellexissent, quia Dominus inducturus eos in terram repromissionis, eo quod habitarent in ea gentes colentes idola, & adorantes dæmonia, solem quoque ac lunam stellasque & alias creaturas, sed & volucres, & quadrupedia, atque repentia, & non Deum vivum & verum; legem dabat: *Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque in cælo sursum, & quæcumque in terra deorsum.* Quandoquidem subinfert, abstrahens eos

* Gr. veluti larva terrentes, quod si per

Exod. 32.

* Gr. & capiuntur

Exod. 20.

Ἐντεῦθεν τινὶ ἀφορμὴν τῆς ἀσεβείας ἐφέλκονται, ὥσπερ παῖδας τοὺς Χριστιανοὺς μορμολύττοντες τοῖς ἑαυτῶν σοφίσμασιν, ὅτι γε εἰ διὰ εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἔχεις εἰς ὑπόμνησιν Χριστὸν ἢ τοὺς ἁγίους αὐτοῦ, εἰς εἰδωλολατρείαν καταλιθαίνεις. καὶ πᾶσαν ἀδικίαν μελετήσαντες ἐν τοῖς προλεγομένοις παρ' αὐτῶν οἱ γραφάδαι, πρὸς τὸ, οὐ ποιήσεις πᾶν ὁμοίωμα, καταφεύγουσι λέξιν· καὶ τινὶ ἀληθειαν ἐν ἀδικίᾳ κατέχοντες, τινὶ ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες στῆσαι, παιδοβιβῶσιν ἑαυτοὺς πρὸς ἀσέβειαν· καὶ τῇ ἀνυπαρξίᾳ τοῦ ψεύδους ἐναβρυνόμενοι, τῆς ἀληθείας ἠλλοτρίωνται. τοὺς γὰρ παλαι νενομοθετημένας τῷ λαῷ τὰ Ισραὴλ φωνὰς, τῶν τῷ μόχῳ λατρευσάντων, καὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν βδελυγμάτων πεῖραν σχόντων, μεταῤῥυθμίζοντες εἰς τινὰ τῶν Χριστιανῶν θείαν ἐμήνυσιν, ἑαυτούς τε θεατρίζοντες περιπολοῦσιν, καὶ ἀλίσκονται χείλεσιν ἰδίοις σώματος. ἔφελον συνένοησαν, ὅτι μέλλων ὁ Θεὸς εἰς τινὰ γῆν τῆς ἐπαγγελίας εἰσάγειν αὐτοὺς, διὰ τὸ κατοικεῖν ἐκεῖ ἔθνη εἰδωλολατρεῦντα καὶ προσκυνοῦντα δαιμονίοις, ἡλίῳτε καὶ σελήνῃ, καὶ ἀστράσι, καὶ ἑτέροις κτίσμασιν, ἀλλὰ καὶ πετεινοῖς, καὶ τετραπόδοις, καὶ ἑρπετοῖς, καὶ τῷ Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, συνομοθέτησε οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω. ἐπει-

ἐπειδήπερ ἐπιφέρει, ἀπάγων αὐτοὺς τῆς εἰδωλολατρείας· οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδ' οὐ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ἡνίκα δὲ τὴν σκηνὴν τοῦ μαρτυρίου κατὰ τὴν τοῦ Θεοῦ διαταγὴν ἐποίει ὁ πιστὸς θεράπων αὐτοῦ Μωσῆς, τὰ σύμπαντα δεικνὺς δοῦλα αὐτῷ, αἰσθητὰ χερουβὶμ ἀνθρωπόμορφα, ἀντίτυπα τῶν νοητῶν, ἐκ χρυσίου κατεσκεύασε, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, (ἱλαστήριον) τὸ τὸν Χριστὸν προτυποῦν. αὐτὸς γάρ ἐστιν ἱλασμὸς τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὥς φησιν ὁ θεῖος ἀπόστολος. οὐκοῦν διὰ δύο πραγμάτων αὐτοὺς εἰσήγαγεν εἰς θεογνωσίαν, τοῦτο μὲν λέγων· κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· τοῦτο δὲ, ποιήσας χρυσᾶ χωνευτὰ χερουβὶμ, κατασκιάζοντα τὸ ἱλαστήριον, ἤτοι προσκυνοῦντα αὐτῷ. καὶ διὰ τῆς ὁράσεως καὶ τῆς ἀκοῆς ἀνῆγεν αὐτοὺς κυρίῳ τῷ Θεῷ προσκυνεῖν, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύειν. ἀλλ' οὗτοι διαστροφῆς μεστὸν ἔχοντες φρόνημα, καὶ ἀποστολικὴν ῥῆσεν προβάλλονται τοιάνδε.

A ab idololatria : *Non adorabis ea, neque servies illis*. Cum autem tabernaculum testimonii secundum Domini dispositionem faceret fidelis famulus ejus Moyses, universa ostendens servire illi, sensibiles cherubim humanæ formæ * instar intelligentium ex auro patravit, obumbrantes propitiatorium, Christum præfigurans. Ipse est enim propitiatio peccatorum nostrorum, ut ait divinus apostolus. Ergo per duas res eos introduxit ad Dei cognitionem, * illud quidem dicendo : *Dominum Deum tuum adorabis, & ipsi soli servies* : * hoc vero faciendo aureos & conflatiles cherubim obumbrantes propitiatorium, id est, adorantes illud : & per visionem & auditum sublevabat eos ad Dominum Deum adorandum, & soli illi serviendum. Sed isti perversitate plenum habentes sensum, etiam apostolicum dictum proponunt hujusmodi.

ACTIO VI. *Ibidem.*

* typos intelligibilium 3. *Joan.* 2.

* tum dic. *Matth.* 4.

* tum fac. *Deut.* 6.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐσεβάσθησαν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. καὶ αὖθις· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀποδεικτικῶς εἰρηκότος· ἄρα ἡ πίστις ἐξ ἀκοῆς, ἡ δὲ ἀκοὴ διὰ ῥήματος Θεοῦ.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Et commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis : & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam creatori. *Et rursus* : Et si noveramus secundum carnem Christum, sed nunc jam non novimus eum : per fidem enim ambulamus, non per speciem : *& eodem approbanter dicente* ; Ergo fides ex auditu, auditus autem per Verbum Dei.

Rom. 1.

2. *Cor.* 5.

Rom. 10.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Διαῤῥήδην ἐστὶν εἰπεῖν, ὅτι αὐτοὶ παρεοίκασι τοῖς ἔθνεσι, τοῖς ἀλλάξασι τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ λατρεύσασι τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, ἀλλάξαντες καὶ διαστρέψαντες τὰς ἐννοίας τὰς ἀποστολικὰς κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· ἐπεὶ πᾶσιν εὔδηλόν ἐστιν, ὅτι Ἕλληνας κωμῳδῶν ὁ ἀπόστολος φαίνεται ἐν τῷ λέγειν· ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου. ἐπιφέρει γάρ. καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν· κἂν ὑπούλως ἔχοντες αὐτοὶ ἐξέτεμον τὴν ὁλόκληρον φράσιν, ἵνα ὡς ἐκ τούτου τοὺς ἁπλουστέρους δελεάσωσιν, ὅτι περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας εἰκονικῶν ἀναζωγραφήσεων ὁ ἀπόστολος ἀποτείνεται· καίτοι γε τὰ ἐπιφερόμενα φανερὰν ἔχει τὴν διασάφησιν. πετεινῶν γὰρ καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν μνήμην πεποίηται, καὶ ὅτι ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ἴσασιν οὖν οἱ ἱστορικῶν βίβλων ἐμπειρότατοι, ὅτι Αἰγύπτιοι πάλαι βόας ἐσέβοντο, καὶ ἕτερα τετράποδα, καὶ πετεινὰ διάφορα, καὶ μυίας, καὶ σφηκίας, καὶ εὐτελέστερα τούτων κνώδαλα· Πέρσαι δὲ τὸν ἥλιον καὶ τὸ πῦρ. Ἕλληνες δὲ πρὸς τούτοις καὶ πάσῃ κτίσει ἐλάτρευσαν· ἀλλὰ καὶ τῶν Ἑβραίων τινὲς, καθὼς ἱστορεῖ ἡ τῶν βασιλειῶν βίβλος, καὶ τῶν προφητῶν αἱ διηγήσεις. ἐπεὶ εἰπάτωσαν, πῶς ἢ πότε ἐματαιώθη τὰ ἔθνη, καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία; πρὸ τοῦ πιστεῦσαι εἰς Χριστὸν, ἢ μετὰ τὸ πιστεῦσαι; πάντως πρὸ τοῦ πιστεῦσαι. πρόδηλον γὰρ τοῦτο.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Palam dicendum est, quia ipsi comparati sunt gentibus, quæ commutaverunt gloriam Dei, & servierunt creaturæ potius quam creatori, commutantes & pervertentes sensus apostolicos secundum sua desideria. Nam omnibus certum est, quia paganos irridere videtur apostolus, dicendo : *Commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*. Infert enim : *& volucrum, & quadrupedum & serpentium* : licet ipsi fraudulenter integram reciderint disputationem, ut quasi ex hoc simpliciores decipiant, quasi de ecclesiæ imaginalibus descriptionibus apostolus hoc prætendat ; præsertim cum illa quæ subinferuntur, manifestam habeant explanationem. Volucrum enim & quadrupedum & serpentium mentionem fecit, & quia servierunt creaturæ potius quam creatori. Noverunt historicorum librorum peritissimi, quia Ægyptii olim boves colebant, & alia quadrupedia, & volatilia diversa, & muscas, & crabronum habitacula, & viliora istis animantia : Persæ vero solem & ignem. Græci autem super hoc omni creaturæ servierunt ; sed & Hebræorum quidam, ut liber Regnorum narrat, & prophetarum relationes. Nam dicant, quando stultæ factæ sunt gentes, & obscuratum est insipiens cor eorum ? antequam credidissent in Christum, an postquam crediderunt ? utique antequam credi-

Rom. 1.

ACTIO VI.

didiſſent : manifeſtum enim hoc . Si enim dixerint , poſteaquam crediderunt in Chriſtum gentes , creaturæ ac idolis deſerviſſe , diſpenſationis Chriſti Dei noſtri prophetiæ ſecundum ipſos mendaces erunt , quæ pronuntiatæ ſunt de eccleſia . Erit Jeruſalem ſancta , & alienigenæ non tranſibunt per eam ultra : & ; *Miſericordiam meam non diſpergam ab eis , neque profanabo teſtamentum meum ; & quæ procedunt de labiis meis , non faciam irrita* . Si vero ab agnitione Dei ſe exules facientes , & ante Chriſti adventum traditi ſunt in reprobum ſenſum , diabolo ſervientes , vana eſt adverſus Chriſtianos accuſatio quæ nunc ab eis efficitur , & fiducialiter dicet ad eos Iſaias clamans : *Væ qui ſcribunt malitiam : ſcribentes enim , malitiam ſcribunt* . Igitur maligne ac tergiverſatorie apoſtolicas & ceteras ſacras ſcripturæ voces accipientes , ſeſtinant magnum ſalutis noſtræ myſterium diſpenſationis Chriſti Dei noſtri , per quem redempti ſumus ab errore idolorum , pervertere , & in ſe gloriam transferre : ſed nullus eis credit Chriſtianorum . Confitemur enim univerſi , ab errore idolorum & ab omni religione gentili Chriſtum verum Deum noſtrum in profectione ſua , qua ſecundum carnem ad nos venit , nos penitus abſtraxiſſe . Porro ſi ipſi hoc minime confitentur fuiſſe factum , nec confeſſionem , nec vocationem ejus habent . Unde adverſus eos apoſtolus ait : *Quid enim habes , quod non accepiſti* ? At ſi acceperunt , illam redemptionem confiteri debuerant , & ſuſcipere imagines , quæ ſunt eccleſiaſtici decoris in oculorum aſpectum nobis effectæ , & enarrationes evangelicæ per eas in mentes noſtras aſſumptæ in commemorationem & relationem evangelicæ hiſtoriæ , ſicuti crebrius dictum eſt . Et quoniam alias quoque apoſtolicas voces proponunt , dicentes : *Et ſi noveramus Chriſtum ſecundum carnem , ſed nunc jam non novimus : per fidem enim ambulamus , non per ſpeciem :* in medium proferamus harum interpretes & magiſtros magnivocos . Joannes itaque qui fulgentius auro & lapide poſſidet magiſterium , interpretans apoſtoli dictum quod ait : *Itaque ex hoc nos neminem novimus ſecundum carnem . Et ſi cognovimus ſecundum carnem Chriſtum , ſed nunc jam non novimus :* ita dicit : Neminem novimus ſecundum carnem fidelium . Quid enim & ſi in carne ſunt ? ſed vita illa carnalis periit , & deſurſum nati ſumus ſpiritu , & aliam novimus civilitatem & converſationem , & vitam , & conſtitutionem quæ in cælis eſt . Iterum ejuſdem ; Auctorem eſſe Chriſtum demonſtrat : unde & intulit : *Et ſi noveramus Chriſtum ſecundum carnem , ſed nunc jam non novimus* . Dic mihi , numquid carnem depoſuit , & nunc non eſt cum corpore ? abſit : etenim & nunc in carne eſt . Hic enim Jeſus , qui aſſumptus eſt a nobis in cælum , ſic veniet . Sic , quomodo ? in carne cum corpore . Quomodo ergo ait : *Et ſi noveramus ſecundum carnem Chriſtum , ſed nunc jam non novimus* ? quia & ſi paſſibilem noveramus Chriſtum , ſed jam nunc non . Nam noſtrum ſecundum carnem eſſe , eſt in peccatis eſſe : & non ſecundum carnem eſſe , in peccatis non eſſe . Chri-

Pſal. 88.

Iſai. 10. ſecundum 70.

2. Cor. 4.

2. Cor. 5.

Hom. 11. in 2. ad Cor.

2. Cor. 5.

Act. 1.

εἰ γὰρ φασι , μὴ τὸ τισθῆναι εἰς Χριστὸν τὰ ἔθνη ἦν κτίσει καὶ τοῖς εἰδώλοις λατρεῦσαι , * τῆς οἰκονομίας λέγω Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ψευδεῖς αἱ προαναρρήσεις καθ' αὐτοὺς , αἱ διὰ τῆς προφητείας προκατηγγελθεῖσαι περὶ τῆς ἐκκλησίας . ἔσται Ἱερουσαλὴμ ἁγία , καὶ ἀλλογενεῖς οὐ διελεύσονται δι' αὐτῆς ἔτι . καὶ , τὸ ἔλεός μου οὐ μὴ διασκεδάσω ἀπ' αὐτῆς , οὐδὲ μὴ βεβηλώσω τὴν διαθήκην μου , καὶ τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῆς χειλέων μου οὐ μὴ ἀθετήσω. εἰ δὲ τῆς ἐπιγνώσεως τοῦ Θεοῦ ἑαυτοὺς ἐξορίσαντες , καὶ πρὸ τῆς Χριστοῦ ἐπιδημίας παρεδόθησαν εἰς ἀδόκιμον νοῦν , τῷ διαβόλῳ λατρεύσαντες , ματαία ἡ ἔγκλησις ἡ κατὰ τῶν Χριστιανῶν νυνὶ παρ' αὐτῆς γεγυμνασμένη , καὶ παῤῥησιάσεται πρὸς αὐτὰς Ἡσαΐας βοῶν· οὐαὶ οἱ γράφοντες πονηρίαν· γράφοντες γὰρ , πονηρίαν γράφουσι . πονηρῶν πονηρῶς καὶ κακούργως τὰς ἀποστολικὰς καὶ γραφικὰς φωνὰς ἐκλαμβάνοντες , σπεύδουσι τὸ μέγα τῆς σωτηρίας μυστήριον , τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν , δι' οὗ ἐλυτρώθημεν τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων , ἀνασπάσαι , καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀπενέγκῃ τινὰ δόξαν . ἀλλ' οὐδεὶς τῶν Χριστιανῶν αὐτοῖς πιστεύει . ὁμολογοῦμεν γὰρ ἅπαντες , ἀποστῆσαι ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων καὶ πάσης Ἑλληνικῆς θρησκείας Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν ἐν τῇ κατὰ σάρκα πρὸς ἡμᾶς ἐπιδημίᾳ αὐτοῦ . εἰ δὲ αὐτοὶ τοῦτο οὐχ ὁμολογοῦσι γεγενῆσθαι , οὐδὲ τινὰ κλῆσιν αὐτοῦ ἔχουσι . καὶ πρὸς αὐτοὺς φησιν ὁ ἀπόστολος . τί γὰρ ἔχεις , ὃ οὐκ ἔλαβες ; εἰ δὲ καὶ ἔλαβον , ἐκεῖνον ὁμολογεῖν ὤφειλον τινὰ ἀπολύτρωσιν , καὶ τὰς εἰκόνας δέχεσθαι , ἐκκλησιαστικὰς εὐπρεπείας ἐν τῇ τῶν ὀφθαλμῶν ὁράσει ἡμῖν γεγυμνασίας , καὶ διηγήσεις εὐαγγελικὰς δι' αὐτῶν εἰς τοὺς νοὰς ἡμῶν ἀναλαμβανομένας πρὸς ἀνάμνησιν καὶ ἐξήγησιν τῆς εὐαγγελικῆς ἱστορίας , ὡς πολλαχοῦ εἰρηται . καὶ ἐπειδήπερ καὶ ἑτέρας ἀποστολικὰς φωνὰς προβάλλονται λέγοντες · εἰ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν , ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν · διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν , καὶ οὐ διὰ εἴδους · εἰς μέσον ἀγάγωμεν τοὺς τῶν ἑρμηνευτὰς μεγαλοφώνους διδασκάλους . Ἰωάννης οὖν ὁ ὑπὲρ χρυσίον καὶ λίθον τίμιον διδασκαλίαν κεκτημένος , ἑρμηνεύων τινὰ αὐτῶν τοῦ ἀποστόλου ῥῆσιν λέγουσαν · ὥστε ἡμεῖς ἀπὸ τοῦ νῦν οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα · εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν , ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν , οὕτω φησίν · οὐδένα οἴδαμεν κατὰ σάρκα τῶν πιστῶν . τί γὰρ εἰ καὶ ἐν σαρκί εἰσιν ; ἀλλ' ἡ ζωὴ ἐκείνη ἡ * σαρκικὴ ἀπώλετο , καὶ ἄνωθεν * κατ ἐγεννήθημεν πνεύματι , καὶ ἑτέραν οἴδαμεν πολιτείαν καὶ διαγωγὴν , καὶ ζωὴν , καὶ κατάστασιν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς . καὶ πάλιν τοῦ αὐτοῦ · ἀρχηγὸν τὸν Χριστὸν ὄντα δείκνυσι . διὸ καὶ ἐπήγαγεν · εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν , ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν . τί οὖν , εἰπέ μοι ; τὴν σάρκα ἀπέθετο , καὶ νῦν ἐκ ἔστι μετὰ τοῦ σώματος ; ἄπαγε· καὶ γὰρ καὶ νῦν ἐν σαρκί ἐστιν . ὅτως γὰρ ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ἡμῶν εἰς τὸν οὐρανόν , οὕτως ἐλεύσεται . ὅτως , πῶς ; ἐν σαρκὶ μετὰ τοῦ σώματος . πῶς οὖν φησιν · εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν , ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν ; ὅτι εἰ καὶ παθητὸν ἐγνώκαμεν τὸν Χριστὸν , ἀλλὰ νῦν οὐκέτι. ἐπὶ ἡμῶν μὲν γὰρ τὸ κατὰ σάρκα , τὸ ἐν ἁμαρτίαις εἶναι · τὸ δὲ μὴ κατὰ σάρκα , τὸ μὴ ἐν ἁμαρτίαις εἶναι · ἐπὶ δὲ Χριστοῦ

ANNO CHRIS. 787.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

σῶ τὸ κατὰ σάρκα, τὸ ἐν τοῖς παθήμασιν εἶναι τῆς φύσεως, οἷον ἐν τῷ διψᾶν, ἐν τῷ πεινᾶν, ἐν τῷ κοπιᾶν, ἐν τῷ καθεύδειν. ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἐποίησε, οὐδὲ δόλος ἁρέθη ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ. διὸ καὶ ἔλεγε· τίς ἐξ ὑμῶν ἐλέγχει με περὶ ἁμαρτίας; καὶ πάλιν· ἔρχεται ὁ ἄρχων τοῦ κόσμου τούτου, καὶ ἐν ἐμοὶ οὐχ εὑρήσει οὐδέν. τὸ δὲ μὴ κατὰ σάρκα, τὸ καθ' ὑπεροχὴν τούτων ἀπηλλάχθαι λοιπόν, ἐστὶ τὸ ἐκτὸς εἶναι. καὶ γὰρ μέλλει τοιοῦτος ἔρχεσθαι κρίνων τὴν οἰκουμένην, ἀπαθῆ αὐτὴν ἔχων καὶ ἀκήρατον. εἰς ὃ καὶ ἡμεῖς βαδιούμεθα, συμμόρφου τοῦ σώματος ἡμῖν γενομένου τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. καὶ Κύριλλος δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας ὁ ὑπέρμαχος τῆς εἰλικρινοῦς ἡμῶν πίστεως, σαφηνίζων ἡμῖν τὸ αὐτὸ ῥητὸν, ὅπως διερμηνεύσει. ἐπειδὴ γὰρ γέγονεν ἄνθρωπος ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος, ἡ ῥίζα τοῦ γένους ἐφάνη δευτέρα, οὐ κατὰ τὴν πρώτην ἐξ Ἀδὰμ, ἀλλ' ἐν ἀμείνοσιν ἀσυγκρίτως νοουμένην καὶ ὑπάρχουσαν μετασχηματιζόμεθα πρὸς ζωήν. οὐ γὰρ ἐσμὲν ὑπὸ θάνατον, ἀλλ' ὑπ' αὐτὸν τὸν τὰ πάντα ζωοποιοῦντα λόγον. καὶ οὐδείς ἐστιν ἐν σαρκὶ, τουτέστιν ἐν ἀσθενείᾳ σαρκικῇ, ὅ ἐστιν ἡ φθορά· οὐ τοῦτο δὲ λέγει ὁ Παῦλος, ὅτι οὐ σεσάρκωται Χριστός. εἰ γὰρ καὶ λέγει, ὅτι οὐδένα ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα, οὐ τοῦτο σημαίνει. ἐπεὶ πῶς ἀνέβη; σαρκὸς γὰρ ἀσθενείας τοῦτο. ὃ δὲ λέγει, τοῦτό ἐστι· γέγονε μὲν σὰρξ ὁ λόγος, καὶ ὑπὲρ πάντων ἀπέθανε, καὶ ὅπως αὐτὸν ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα· πλὴν ἀπὸ τοῦ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. εἰ γὰρ ἔστι νῦν ἐν σαρκὶ· ἀνέστη γὰρ τριήμερος, καὶ ἀνέβη εἰς οὐρανούς· ἀλλ' ὑπὲρ σάρκα νοεῖται· οὐκέτι γὰρ ἀποθνήσκει, οὔτε ἄλλην τινὰ σαρκὸς ἀσθένειαν ὑπομένει, ἀλλὰ πάντων ἐστὶ τούτων ἀμείνων ὡς Θεός· ὁρᾶτε οὖν οἱ δι' ἐναντίας, ὅτι οὐ μόνον τὰς ἀποστολικὰς φωνὰς διαστρέφετε, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἁγίοις πᾶσιν ἐναντιοῦσθε. αὐτοὶ μὲν γὰρ διὰ τῶν προκειμένων ἀποστολικῶν ῥητῶν, παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποδεικνύουσι, καὶ ἡμᾶς ὁδηγοῦσιν ὡς συμμόρφους γενομένους τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ, μὴ κατὰ σάρκα περιπατεῖν, τουτέστι μὴ ἐπακολουθεῖν τοῖς σαρκικοῖς ἡδοναῖς. ὑμεῖς δὲ τοῖς ἴχνεσι τούτων κατακολουθεῖν μὴ ἀνεχόμενοι, ἑτέρως παρὰ τοὺς πατέρας φρονήσαντες, καινὴν δόξαν παρεισφέρετε· καὶ ὁδὸν ἀξύβητον βαδίζοντες, ἑαυτούς τε καὶ τοὺς ἑπομένους ὑμῖν εἰς χρημνοὺς καὶ φάραγγας ἀπάγοντες, εἰς πέτυρον ἅδου καταβιβάζετε. ἀλλ' οὐδεὶς ὑμῖν πείθεται μὴ ἑπομένοις τῇ τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλίᾳ. τὸ δὲ, διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους, ὁ αὐτὸς Ἰωάννης ἑρμηνεύων, οὕτω φησίν· ἵνα μή τις εἴπῃ· τί οὖν; λέγοντες σου, ἐνδημοῦντες ἐν τῷ σώματι, ἐκδημοῦμεν ἀπὸ τοῦ κυρίου, τί τοῦτο λέγεις; ἀλλοτριούμεθα οὖν αὐτοῦ ἐντεῦθεν ὄντες; προδιώρθωσεν εἰπών· διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. καὶ ἐντεῦθεν μὲν αὐτὸν ἴσμεν, ἀλλ' οὐχ ὅπως σαφῶς. ὃ δὲ ἀλλαχοῦ λέγει· ἄρτι βλέπομεν ἐν ἐσόπτρῳ καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. καὶ τοῦτο μὲν ἄμφω οἱ θεσπέσιοι πατέρες εἰρήκασιν· ἐπεὶ καὶ ἐν ἄλλοις ῥητοῖς αὐτὸς ὁ ἀπόστολος σαφῆ ἡμῖν διαγγέλλει τὴν ἔννοιαν, λέγων· ὃ γὰρ βλέπει τις, τί καὶ ἐλπίζει; εἰ δὲ ὃ οὐ βλέπομεν, ἐλπίζομεν δι' ὑπομονῆς ἀπεκδεχόμεθα. προδήλου οὖν,

Ast vero esse secundum carnem, est in passionibus esse naturæ; utputa sitiendo, esuriendo, fatigando, dormiendo. Peccatum enim non fecit, nec dolus inventus est in ore ejus. Unde & dicebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* & iterum: *Venit princeps mundi hujus, & in me non inveniet quidquam*. Igitur non secundum carnem Christum esse, est jam ab his tristitiis liberari, & non absque carne esse. Etenim cum ipsa veniet judicaturus orbem, impassibilem eam habens & incorruptibilem: in quod & nos transibimus, configurato corpore nobis effecto corpori claritatis ejus. Præterea Cyrillus Alexandrinus propugnator sinceræ fidei nostræ, explanans nobis idem dictum, taliter interpretatur: Nam quia factus homo est unigenitus Dei Verbum, & radix generis apparuit secunda, non juxta primam quæ est ex Adam, sed in melioribus incomparabiliter intelligendam & existentem transformamur ad vitam. Non enim sumus sub morte, sed sub ipso Verbo quod cuncta vivificat: & nemo est in carne, id est, in infirmitate carnali, quod est corruptio. Non autem hoc dicit Paulus, quod non sit in carne Christus. Nam etsi dicit, *Neminem novimus secundum carnem*, non tamen hoc significat: siquidem quomodo mortuus est? hoc enim carnis infirmitas est. Ergo quod dicit, hoc est: Factum est caro Verbum, & pro omnibus mortua est: & sic cognovimus eum secundum carnem, verumtamen ex hoc jam non novimus. Nam etsi est nunc in carne (resurrexit enim tertio die, & ascendit in cælos) sed supra carnem intelligitur. Non enim jam moritur, neque aliam aliquam carnis infirmitatem sustinet, sed his omnibus est potior tamquam Deus. Videtis ergo adversarii, quia non solum apostolicas voces pervertitis, sed sanctis patribus adversamini. Ipsi enim per antelata dicta Christum passionibus liberatum post resurrectionem ostendunt, & nos docent tamquam conformes effectos corpori claritatis ejus, non secundum carnem ambulare, id est, non sectari carnales voluptates. Porro vos vestigia horum persequi minime patientes, aliter quam patres sapiendo, vanam quamdam gloriam introducitis, & viam non tritam ambulantes, vosmet & sectatores vestros in præcipitia & fauces inducendo, in profundum inferni demergitis. Verum vobis nemo credit non sequentibus sanctorum patrum nostrorum doctrinam. Sane illud quod dicitur, *Per fidem enim ambulamus, non per speciem*, idem Joannes interpretans, sic ait: Ne quis dicat: quid ergo? dicendo, *quamdiu sumus in corpore, peregrinamur a Domino*, ut quid hæc dicis? Alieni ergo efficimur ab eo hic existentes? Ante correxit, dicens: *Per fidem ambulamus, non per speciem*. Et hic quidem eum scimus, sed non ita liquido: & alibi dicit: *Nunc videmus in speculo & in ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Et hæc quidem ambo egregii patres dixerunt; quoniam & in aliis dictis suis apostolus liquido nobis sensum indicat, dicens: *Quod enim videt quis, quid sperat? Si autem quod non videmus, speramus, per patientiam ex-*

• oplaiorem

Joan. 8. Joan. 14

2. Cor. 5.

Hom. 10. in 2. ad Cor.

1. Cor 13.

Rom. 8.

ACTIO V!.

pectamus. Perſpicuum ergo eſt, quia per fidem ambulamus, & non per ſpeciem. Neque enim videmus hic Deum, ſed credimus in eum: quia & ea quæ condidit, fide dicimus ab eo facta fuiſſe; quemadmodum magna ſpiritus voce ipſe prædicat, dicens: *Fide intelligimus aptata eſſe ſæcula Verbo Dei, ut ex inviſibilibus viſibilia fierent*. Et contemplantes ordinatum motum univerſitatis, ad intelligentiam venimus Dei, qui omnia in ſapientia fecit. Hoc ergo eſt: Per fidem ambulamus, & non per ſpeciem. & non ut ipſi ex indiſciplinatione linguæ depravantes ſenſum apoſtolicum, in venerabilium imaginum factionem acceperunt quod dictum eſt. Doctrinis ergo patriis auditis, has ſequamur, & præſentem novitatem abominemur, dicentes: *Odivi eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo.*

Hebr. 11

Pſal. 25.

ὅτι διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους. οὐ γὰρ ὁρῶμεν ἐντεῦθα τὸν Θεόν, ἀλλὰ πιστεύομεν εἰς αὐτόν· ὃ καὶ τὸ δημιουργήματι αὐτοῦ πίστει λέγομεν παρ' αὐτοῦ γεγονέναι, καθὼς τῇ μεγαλοφωνίᾳ τοῦ πνεύματος ὁ αὐτὸς κηρύττει λέγων· πίστει νοοῦμεν κατηρτίσθαι τοὺς αἰῶνας ῥήματι Θεοῦ, εἰς τὸ μὴ ἐκ φαινομένων τὰ βλεπόμενα γεγονέναι, καὶ θεωροῦντες τὴν διάταξιν κίνησιν τοῦ παντὸς, εἰς ἔννοιαν ἐρχόμεθα τοῦ σοφίᾳ τὰ πάντα ποιήσαντος Θεοῦ. τοῦτο οὖν ἐστι, διὰ πίστεως περιπατοῦμεν, καὶ οὐ διὰ εἴδους· ἔχει ὡς αὐτὸ ἐξ ἀπαιδευσίας γλώσσης στρεβλοῦντες τὴν ἔννοιαν τὴν ἀποστολικὴν, εἰς τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ποίησιν ἐξελάβοντο τὸ εἰρημένον. τὰς οὖν πατρικὰς διδασκαλίας ἀκούσαντες, ταύτας ἀκολουθήσωμεν, καὶ τὴν νυνὶ καινοτομίαν βδελυξώμεθα λέγοντες· ἐμίσησα ἐκκλησίαν πονηρευομένων, καὶ μετὰ ἀσεβῶν οὐ μὴ καθίσω.

ANNO CHRISTI 787

TOMUS QUINTUS.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

QUoniam ad malitiam currentes pedes eorum, irretiti ſunt his laqueis; ecce oſtenſum eſt, neminem ex his qui in eccleſia nutriti ſunt, gloriam Dei in imaginum facturam, vel in aliam qualemcumque commutaſſe creaturam. Eja nunc & ceterorum deſtructionem faciamus, auxiliatrice habita, quæ non vincitur, veritate. Etenim ipſi additamentis malum abundare volentes, etiam ſanctos patres in medium adduxerunt, eos obloquendo contra venerabilium imaginum picturam effatos fuiſſe, addentes

3. Eſdr. 4.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Porro æqualia & apoſtolorum diſcipuli & ſucceſſores deiloqui, videlicet patres noſtri edocent. Dicit ergo in patrandis ſignis famoſiſſimus Epiphanius Cyprius: Attenuate voſmet ipſos, & tenete traditiones quas ſuſcepiſtis; ne declinetis ad dexteram, neque ad ſiniſtram Quibus ſubinfert: Et in hoc memoriam habete, filii dilecti, ne inducatis imagines in eccleſias, neque in cœmeteria ſanctorum; ſed per memoriam habete Deum in cordibus veſtris: ſed neque in domum communem: non enim expedit Chriſtiano per oculos & vagationes mentis efferri. Qui & alios ſermones expoſuit in ſubverſionem efficiendarum imaginum, quos qui amorem diſcendi habent, quærentes invenient.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

* Gr. Studioſi in ſcrutandis rebus eccleſiaſticis,

* Amatores diſcendi eccleſiaſticorum negotiorum ſcrutinium, eos qui aliter ſapiunt, ſuamque volunt ſtatuere juſtitiam, & divinæ reſiſtere, noverunt nothis & falſis conſcriptionibus innitentes, tamquam

ΤΟΜΟΣ ε'.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ΟΤΙΠΕΡ εἰς κακίαν ἔχοντες οἱ πόδες αὐτῆς, τοῖς ἑαυτῆς ἐνεπάρησαν βρόχοις, καὶ ἤδη ἀποδέδεικται, ὅτι οὐδεὶς ἐξ αὐτῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνατεθραμμένων τὴν τοῦ Θεοῦ δόξαν ἀντηλλάξατο εἰς τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν, ἤτε ἐν ἄλλῳ οἱῳδήποτε κτίσματι. φέρε νῦν καὶ τῆς ἐξῆς τὴν ἀνασκευὴν ποιησώμεθα· σύμμαχον ἔχοντες τὴν μὴ νικωμένην ἀλήθειαν. καὶ γὰρ αὐτὴ προθήκης τὸ κακὸν πλεονάσαι θέλοντες, καὶ ἁγίους πατέρας εἰς μέσον ἤγαγον, αὐτοὺς * λοιδορήσαντες κατὰ τῆς τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀναζωγραφήσεως ὑφηγορεῦσαι, ταῦτα προσιθέμενοι.

* Ισ. λοιδοροῦντες.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τὰ ἴσα δὲ καὶ οἱ τῶν ἀποστόλων μαθηταὶ καὶ διάδοχοι θεοφάντορες ἡμῶν πατέρες ἐκδιδάσκουσι. λέγει γοῦν ὁ ἐν σημειοφόροις περιβόητος Ἐπιφάνιος ὁ Κύπριος· προσέχετε ἑαυτοῖς, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς παρελάβετε· μὴ ἐκκλίνητε δεξιὰ, μηδὲ ἀριστερά. οἷς ἐπιφέρει καὶ ἐν τούτῳ μνημεῖον ἔχετε τέκνα ἀγαπητὰ, τὸ μὴ ἀναφέρειν εἰκόνας ἐπ' ἐκκλησίας, μήτε ἐν τοῖς κοιμητηρίοις τῶν ἁγίων· ἀλλ' ἀεὶ διὰ μνήμης ἔχετε τὸν Θεὸν ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν· ἀλλ' ἅτε κατ' οἶκον κοινόν. οὐκ ἔξεστι γὰρ Χριστιανῷ δι' ὀφθαλμῶν περιπορίζεσθαι καὶ ῥεμβασμῶν τὸ νοός. ὃς καὶ ἕτερους λόγους ἐξέθετο ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν εἰκόνων ποιήσεως, οὓς οἱ φιλομαθῶς ζητοῦντες εὑρήσουσιν.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οἱ φιλομαθεῖς περὶ τὴν τῆς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ἐρεύναν, τὰς ἑτέρως φρονοῦντες, καὶ θέλοντας τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην σῆσαι, καὶ τῇ τοῦ Θεοῦ ἀντιτιθῆναι, ἴσασι νόθοις καὶ παρεγγράπτοις συγγράμμασιν ἐχυρίζομένας, ὡς νόθους ὄντας

ANNO CHRISTI 787.

τυς καὶ οὐ γνησίους υἱοὺς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀδελφοὺς δέξασθαι οὐ προσιέναι, μᾶλλον δὲ ἀποχρεόμενοι λέγουσι· σπέρμα Χαναὰμ καὶ * Ἰούδα· γνόντες τὸ ὑπὸ τοῦ εὐαγγελιστοῦ εἰρημένον· ἐξῆλθον ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' οὐκ ἦσαν ἐξ ἡμῶν. εἰ γὰρ ἦσαν ἐξ ἡμῶν, μεμενήκεισαν ἂν μεθ' ἡμῶν. καὶ πάλιν, τοῦ θείου ἀποστόλου λέγοντος· ὅτι εἰσελεύσονται μετὰ τὴν ἄφιξίν μου λύκοι βαρεῖς εἰς ὑμᾶς, μὴ φειδόμενοι τοῦ ποιμνίου, τοῦ ἀποσπᾶν τοὺς μαθητὰς ὀπίσω αὐτῶν. καὶ βλέπετε, μή τις ὑμᾶς ἔσται ὁ συλαγωγῶν διὰ τῆς φιλοσοφίας καὶ κενῆς ἀπάτης. καὶ πάλιν ὁ αὐτός φησι· μὴ παντὶ πνεύματι πιστεύετε. πρέπον οὖν ἐστι παντὶ Χριστιανῷ παρεγγραπτῶν βίβλων ἀκρόασιν ποιουμένῳ, ταύτας διαπτύειν, καὶ μηδόλως προσδέχεσθαι. καὶ γὰρ τοῦ θείου ἀποστόλου πρὸς Λαοδικεῖς φέρεται πλαστὴ ἐπιστολή, ἔν τισι βίβλοις τοῦ ἀποστόλου ἐγκειμένη, ἣν οἱ πατέρες ἡμῶν ἀπεδοκίμασαν, ὡς αὐτοῦ ἀλλοτρίαν· καὶ τὸ κατὰ Θωμᾶν Μανιχαῖοι παρεισήγαγον εὐαγγέλιον, ὅπερ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ὡς ἀλλότριον εὐσεβῶς ἀποστρέφεται. οἷα καὶ νυνὶ ἡ χρῆσις, ἡ λεγομένη μὲν τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου, μὴ οὖσα δέ. αὐτὸς γὰρ ὁ θεσπέσιος πατὴρ ὀγδοήκοντα κεφαλαίων ἔκδοσιν ποιησάμενος, πάσας τὰς αἱρέσεις ἐθριάμβευσεν, Ἑλληνικάς τε καὶ Ἰουδαϊκάς, καὶ ὅσαι κατὰ τὸν χριστιανισμὸν γεγόνασι, μηδεμίαν παραλελοιπώς. καὶ εἰ τὴν τῶν εἰκόνων ποίησιν ἀλλοτρίαν τοῦ Χριστοῦ ἐγίνωσκεν, εἰς τὸν ἀριθμὸν τῶν αἱρέσεων ταύτην κατέταξεν ἄν. πάλιν δὲ τὰς ἐκθέσεις ταύτας τὰς κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἡ ἐκκλησία εἰ ἐδέξατο, οὐδ' ἂν αἱ σεπταὶ εἰκόνες ἀνεζωγραφοῦντο ἔν τε κοσμήσει τῶν σεπτῶν ναῶν, καὶ πρὸς ἡμετέραν ἀνάμνησιν. ἐκ γὰρ αὐτῶν τῶν χρήσεων, ὧν εἰς μαρτυρίαν προφέρονται οἱ τῆς κενοφωνίας εἰσηγηταί, αὐτόθεν ἔχει τὴν ἀνατροπήν. ὁ γὰρ ἅγιος Ἐπιφάνιος ἐν τοῖς χρόνοις ἦν Θεοδοσίου καὶ Ἀρκαδίου. παρεκτείνονται οὖν ἔτη ἕως τῆς νυνὶ αἱρέσεως ὡσεὶ τετρακόσια. καὶ τὰς βίβλους τὰς κατὰ τῶν εἰκόνων οὐδεὶς τῶν Χριστιανῶν ἐδέξατο, εἰ μὴ οἱ τῆς νυνὶ κενοφωνίας ψευδηγόροι. καὶ ἐὰν τὰ τοσαῦτα ἔτη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ οὐκ ἐδέχθησαν, οὐδὲ νυνὶ ἀποδεχθήσονται, διὰ τὸ μηδέπω αὐτὰς δεδέχθαι. ἣν γὰρ ἐπιστολήν τινες αὐτῶν προφέρονται ψευδῶς ἐπιγεγραμμένην τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Ἐπιφανίου τοῦ τῆς Κυπρίων προέδρου πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ἡμεῖς ταύτην μετὰ χεῖρας λαβόντες, καὶ ἀναγνόντες ἐρευνητικῶς, καὶ οὐ παροδευτικῶς, εὕρομεν ἐν τῷ τέλει τῆς ἐπιστολῆς ἔμφασιν τοιάδε περιέχουσαν· ὅτι πολλάκις λαλήσας τοῖς συλλειτουργοῖς μου, περιαιρεθῆναι τὰς εἰκόνας, οὐκ ἐδέχθην παρ' αὐτῶν, οὐδὲ πρὸς βραχὺ ἀκοῦσαι τῆς ἐμῆς φωνῆς ἠνέχοντο. σκοπήσωμεν οὖν, τίνες ἦσαν ἐν τοῖς χρόνοις τοῦ μνημονευθέντος πατρὸς ἡμῶν Ἐπιφανίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀοίδιμοι διδάσκαλοι καὶ περίβολοι ἀρραγεῖς τῆς ἐκκλησίας· Βασίλειος ὁ μέγας ἐν ἔργῳ καὶ λόγῳ, Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος, Γρηγόριος ὁ τῆς Νυσσαέων πόλεως πρόεδρος, ὁ πατὴρ πατέρων παρὰ πάντων ὀνομαζόμενος· καὶ Ἰωάννης, οὗτινος ἀπὸ γλώσσης μέλιτος γλυκίων ῥέεν αὐδή· τοιγαροῦν γὰρ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ χρυσοῦ στόματος ἐδέξατο. πρὸς τούτοις καὶ Ἀμβρόσιος, Ἀμφιλόχιος, καὶ Κύριλλος Ἱεροσολύμων. εἰ τοί-

* f. οὐχὶ Ἰούδα.

A spurios & non proprios ecclesiæ catholicæ filios, minime ut fratres admittere; imo vero abdicantes dicunt: *Semen Chanaam & non Juda:* scientes ab evangelista dicunt: *Exierunt ex nobis, sed non erant ex nobis. Si enim essent ex nobis, permansissent utique nobiscum.* Et iterum sacratissimo apostolo dicente: *Quia intrabunt post discessum meum lupi graves in vos, non parcentes gregi, ut abducant discipulos post se. Et videte ne quis vos decipiat per philosophiam & inanem fallaciam.* Et rursus idem: *Nolite omni spiritui credere.* Decet ergo unumquemque Christianum, qui falsos libros audit, hos expuere, ac nullatenus B admittere. Etenim divi apostoli ad Laodicenses fertur ficta epistola in quibusdam libris apostoli jacere, quam patres nostri reprobavere, ut alienam ab ipso: & Manichæi secundum Thomam introducunt evangelium, quod catholica ecclesia pie tamquam alienum avertit. Ita & præsens testimonium dicitur quidem, sed non est sancti patris nostri Epiphanii. Ipse namque egregius pater octuaginta capitulorum editione facta, cunctas hæreses publicavit, paganas scilicet & Judaicas, & quotquot post Christianismum factæ sunt, nullam dimittens: & si imaginum factionem alienam a Christo nosset, hanc utique in C numero hæreseon statuisset. Et rursus si expositiones has, quæ sunt adversus venerabiles imagines, ecclesia suscepisset, non utique imagines pingerentur ad ornatum venerandorum templorum & commemorationem nostram. Ex ipsis enim scripturis, quas novitatis præceptores in testimonium proferunt, earum habetur eversio. Sanctus enim Epiphanius temporibus erat Theodosii & Arcadii: extenduntur ergo usque ad præsentem hæresim quasi anni quadringenti. Et libros adversus imagines nullus Christianorum recepit, nisi falsi præsentis novitatis assertores: & si tot annis in ecclesia non sunt recepti, D neque nunc recipiantur, eo quod aliquando recepti non fuerint. Epistolam enim, quam quidam eorum proferunt, falso suprascriptam ejusdem sancti Epiphanii Cypriorum insulæ præsulis ad Theodosium imperatorem, nos in manibus accipientes, & scrutabiliter, non transitorie perlegentes, invenimus in fine epistolæ sententiam hujusmodi contineri: quia multoties locutus cum comministris meis, ut auferrentur imagines, receptus non sum ab eis, neque audire vocem meam saltem paululum passi sunt. Intendamus ergo, qui fuerint temporibus jam memorati patris nostri Epiphanii in ecclesia illustres magi- E stri, & incorruptæ munitiones ecclesiæ: Basilius magnus in opere & sermone, Gregorius cognomento Theologus, Gregorius Nyssensium civitatis præsul, pater patrum ab omnibus nominatus: & Joannes, cujus a lingua vox melle dulcior effluebat, unde & cognomen aurei oris accepit. Insuper & Ambrosius, Amphilochius, & Cyrillus Hierosolymitanus. Si igitur ipse qui conscripsit horum expositionem dictorum contra venerabiles imagines, se non receptum dicit a sanctis patribus qui tunc in vita supererant, quomodo falsa dicta quæ ipsi

ACTIO VI.

Daniel 13.

1. Joan. 2.

Act. 20.

1. Joan. 4.

ACTIO VI.

ipsi sancti patres non receperunt, nos qui in finem sæculorum devenimus, & scientia ac sermone deficimus, quia nec discipuli eorum digni sumus vocari, contra ecclesiam recipiemus? Absit scelerata ac temeraria expositio. Caruerunt * recto sermone qui hoc contra ecclesiam nisi sunt: in nobis sit Christum diligentibus apostoli dictum, teneamus traditiones quas accepimus, & profanas vocum novitates devitemus, & mendacia hæc esse sciamus. Libri enim sancti patris nostri Epiphanii, sive qui dicitur Ancyrotos, sive reliqui, in omnem orbem terrarum diffamantur, & sonus eorum vulgatus, & propemodum per universam ecclesiam sparsi sunt. Harum autem ratiuncularum quæ contra venerabiles imagines murmurant, duo vel tres per universum orbem libri non inveniuntur, nisi forte noviter scripti sint: & si essent noti in catholica ecclesia, sicut ille qui dicitur Ancyrotos sancti Epiphanii, in omnibus est ecclesiæ dilatatus, ita & ipsi dilatati existerent. Sed ut extranei & alieni & falsati, nondum in ecclesia catholica recepti sunt, neque apparuerunt. Ergo nec nunc, ut pax Dei in omnibus ecclesiis & antiqua traditio degat. Ne emittant autem linguas vaniloqui, calumniantes eos qui recte sapiunt, quod sancto Epiphanio adversentur hi qui recipiunt antiquam legislationem catholicæ ecclesiæ: quod nequaquam verum est. Conscriptionem enim abjicimus, sanctum vero patrem doctorem ecclesiæ catholicæ novimus. Etenim sacratissimi patres, qui in quarta & universali sancta Chalcedonensi synodo congregati sunt, epistolam quidem quæ dicitur Ibæ episcopi Edessæ ad Marin Persan anathematizaverunt, veluti Nestorio concordantem: similiter & quintæ synodi patres: Ibam autem nequaquam. Non enim verum apparuit, quod Ibæ fuerit epistola: hinc in anathematismis non Ibam anathemati submiserunt, sed epistolam quæ dicebatur Ibæ: dicebatur enim, licet non esset. Ita ergo & hæc mendacis assertionis conscripta, quæ contra venerabiles imagines sunt, dicuntur quidem a quibusdam sancti Epiphanii esse, sed nullo modo sunt, ut demonstratum est. Etenim templum dedicaverunt in Cypriorum insula ejus discipuli, nominantes illud ejusdem vocabulo patris; & cum multis aliis titularibus picturis imaginem ejus in ipso templo locaverunt. Et si iste taliter venerabilium abominaretur vultum imaginum, quomodo discipuli ejus imaginaliter hunc depingerent? Judicate omnes qui auditis, & veritatem a mendacio separate: quia non patris editiones hæ, sed Manichaicæ quædam sunt: quas fugiamus ut felle amaritudinis plenas. Ipsi enim & confusionis introductores hanc effigiem minime receperunt, quippe non veraciter humanatum Deum Verbum carne fuisse dogmatizantes, sed per phantasiam & conjecturam. Propterea & isti phantasiam passi, aliis pro aliis intellectis, proferunt hæc.

* recta ratione 2. Thess. 2. 2. Tim. 3. Tim. 3.

ANNO CHRISTI 787.

A νυν αὐτὸς ὁ συγγραψάμενος τὴν τῶν ῥητῶν τούτων ἔκθεσιν, τὴν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, μὴ δεδέχθαι λέγει παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν τότε ἐν τῷ βίῳ περιόντων, πῶς ἃ αὐτοὶ οἱ ἅγιοι πατέρες οὐκ ἐδέξαντο, ἡμεῖς οἱ εἰς τὰ τέλη τῶν αἰώνων καταντήσαντες, καὶ λόγου καὶ γνώσεως ἀπορούντες, ὅτι οὐδὲ μαθηταὶ ἐσμὲν ἄξιοι αὐτῶν καλεῖσθαι, τὰ φαλσογραφηθέντα κατὰ τῆς ἐκκλησίας δεξόμεθα; ἄπαγε τῆς ἐναγοῦς καὶ τολμηρᾶς ἐκθέσεως. ἐξέστησαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου οἱ τοῦτο κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἐγχειρήσαντες. ἔστω ἐν ἡμῖν τοῖς φιλοχρίστοις τὸ τοῦ ἀποστόλου ῥητὸν, τὸ φάσκον· κρατήσωμεν τὰς παραδόσεις, ἃς παρε-
B λάβομεν, καὶ τὰς βεβήλους κενοφωνίας παραιτησώμεθα, καὶ ψευδῆ καὶ πεπλασμένα ταῦτα γνωσώμεθα εἶναι. αἱ γὰρ βίβλοι τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Επιφανίου, ἥτε λεγομένη Αγκυρωτὸς καὶ αἱ λοιπαί, εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διαβεβόηνται, καὶ ὁ φθόγγος αὐτῶν ἐξήχηται, καὶ παρὰ μικρὸν κατὰ πᾶσαν ἐκκλησίαν διεσπαρμέναι εἰσί. ταῦτα * δὲ τὰ λογίδρια, ἃ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων περιβομβοῦσι, δύο ἢ τρεῖς βίβλοι ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην οὔπω εὕρηνται, εἰ μὴ νεωστὶ ἐγράφησαν. καὶ εἰ ἦσαν γνώριμοι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ὥσπερ ἡ λεγομένη Αγκυρωτὸς τοῦ ἁγίου Επιφανίου, ἐν πασαις ταῖς ἐκκλησίαις πεπλάτυν-
C ται, οὕτως καὶ αὗται ἂν ἐπλατύνθησαν· ἀλλ' ὡς ξέναι καὶ ἀλλότριαι καὶ παρέγγραπτοι, οὐδέπω ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἐδέχθησαν, ἀλλ' οὐδὲ ἐνεφανίσθησαν· οὐκοῦν οὐδὲ νυνὶ, ἵνα ἡ εἰρήνη τοῦ Θεοῦ ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ ἡ ἀρχῆθεν παράδοσις ἐμπολιτεύηται. μὴ παραπεμπεσθωσαν δὲ τὰς γλώσσας οἱ κακολόγοι, κατηγοροῦντες τῶν ὀρθῶς φρονούντων, ὅτι τῷ ἁγίῳ Επιφανίῳ ἐναντιοῦνται οἱ ἀποδεχόμενοι τὴν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, οὐδαμῶς· τὸ μὲν γὰρ συγγραμμα ἀποβαλλόμεθα, τὸν δὲ ἅγιον πατερα διδάσκαλον τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας γινώσκομεν. καὶ γὰρ οἱ ἐν τῇ ἁγίᾳ τετάρτῃ καὶ οἰ-
D κουμενικῇ συνόδῳ τῇ ἐν χαλκηδόνι συναθροισθέντες θεῖοι πατέρες τὴν ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην Ιβα ἐπισκόπου Εδέσης πρὸς Μάρην τὸν Πέρσην ἀνεθεμάτισαν, ὡς Νεστορίῳ συμφωνοῦσαν· ὡσαύτως καὶ οἱ τῆς ἁγίας πέμπτης συνόδου· τὸν δὲ Ιβαν οὐδαμῶς. οὐ γὰρ ἀληθὲς ἀπεδείχθη, ὅτι Ιβα ἦν ἡ ἐπιστολή. ἔνθεν καὶ εἰς τοὺς ἀναθεματισμοὺς οὐ τὸν Ιβαν ἀναθέματι παρέπεμψαν, ἀλλὰ τὴν λεγομένην Ιβα ἐπιστολήν· ἐλέγετο γάρ, οὐκ ἦν δέ. οὕτως οὖν καὶ ταῦτα τὰ ψευδηγορα συγγράμματα κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων λέγονται μὲν παράτινων τοῦ ἁγίου Επιφανίου, οὐδαμῇ δὲ οὐδαμῶς εἰσιν, ὡς δέδεικται.
E καὶ γὰρ ναὸν ἀνεδείμαντο ἐν τῇ Κυπρίων νήσῳ οἱ αὐτοῦ μαθηταί, ὀνομάσαντες αὐτὸν τοῦ αὐτοῦ πατρός· καὶ μετὰ πολλῶν εἰκονικῶν στηλογραφιῶν καὶ αὐτοῦ εἰκονα ἐν τῷ ναῷ ἀνέθηκαν. καὶ εἰ οὗτος τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐβδελύσσετο ὄψιν, πῶς οἱ τούτου φοιτηταὶ εἰκονικῶς τοῦτον ἐστηλογράφησαν; κρίνατε πάντες οἱ ἀκούοντες, καὶ τ' ἀληθὲς διὰ τοῦ ψεύδους χωρίσατε. ὅτι οὐ τοῦ πατρὸς αἱ ἐκδόσεις αὗται, ἀλλὰ Μανιχαϊκαί τινες, ἀφ' ὧν φευξώμεθα, ὡς χολῆς πικρίας μεμεστωμένων. αὐτοὶ γὰρ καὶ οἱ τῆς συγχύσεως εἰσηγηταὶ ταύτην τὴν θέαν ἐδέξαντο οὐδαμῶς, ὡς οὐκ ἀληθῶς πρεσβεύοντες ἐνανθρωπῆσαι τὸν Θεὸν λόγον σαρκὶ, ἀλλὰ κατὰ φαντασίαν καὶ δόκησιν, διὸ καὶ οὗτοι φαντασιούμενοι, ἕτερα ἀνθ' ἑτέρων νοοῦντες, προφέρονται τάδε.

* τούτων δὲ τῶν μεγιδρίων, L

ΓΡΗ-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

A

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ομοίως δὲ καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τοῖς αὐτοῦ ἔπεσι λέγει· ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. ἡ μὲν γὰρ ἐν χρώμασιν εὐχερῶς ἐκπλύνεται· ἡ δὲ ἐν τῷ βάθει τοῦ νοὸς, ἐκείνη ἐμοὶ προσφιλής.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Similiter autem & Gregorius deiloquus in carminibus ſuis dicit: Injuria eſt fidem habere in coloribus, & non in corde. Quæ enim in coloribus eſt, facile diluitur: quæ vero in profundo mentis, illa eſt mihi amabilis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Διεστραμμένως αὖθις νοήσαντες, καὶ ἕτερον ῥητὸν B Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου προβάλλονται. ὅπερ παρὰ μὲν τοῦ πατρὸς οὕτως ἐξεδόθη,

Ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι. μὴ καρδίῃσι·
Ῥεῖα κεν ἔκπλυτ' ἔοι· βαθέῃ ἐμοιγε φίλον.

Perverſe rurſus intelligentes, & aliud dictum Gregorii theologi proferunt, quod a patre quidem ita prolatum eſt.

Injuria eſt fidem habere in coloribus, & non in cordibus,
Qui fluentes diluuntur; ſed mihi gratum eſt profundum.

Ὑπὸ δὲ τούτων τῶν ψευδοφαλσολόγων·

Ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ μὴ ἐν καρδίᾳ. ἡ μὲν γὰρ ἐν χρώμασιν εὐχερῶς ἐκπλύνεται· ἡ δὲ ἐν τῷ βάθει τοῦ νοὸς, ἐκείνη ἐμοὶ προσφιλής. ἔβυσαν τὰ ὦτα, καὶ τὰ ὄμματα ἔμυσαν, καὶ ὀρθὰ νοεῖν οὐκ ἠθέλησαν, ἀθετήσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις. ἀκοῇ γὰρ ἤκουσαν, καὶ οὐ σωῇ ἔκαν· καὶ ἔβλεψαν, καὶ οὐκ εἶδον. πεπωρωμένοι γὰρ τῇ καρδίᾳ καὶ τὰς πατρικὰς διδασκαλίας καὶ παραδόσεις ἐστρέβλωσαν κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· ὁ γὰρ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος ἐν τοῖς μετρικοῖς αὐτοῦ ἐκδόσεσι τὸ ῥητὸν ὃ αὐτοὶ προήνεγκαν, ἡγορεύων, ἠθικόν τινα λόγον εἰσάγει ῥυθμίζοντα τὸν βίον ἡμῶν, πρός τι ἀφίεσθαι τῶν προσκαίρων καὶ κοσμικῶν πραγμάτων καὶ ἡδονῶν σαρκικῶν, καὶ τὸν πνευματικὸν ἑλέσθαι βίον, ὅστις πρὸς τὰ ἄνω ἀνάγει· καὶ μὴ πιστεύειν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ τοῖς προσκαίροις καὶ μὴ μένουσι προσανέχειν, ἃ καὶ χρώματι ὡμοίωσεν· ἀλλ' ἔχεσθαι μᾶλλον τῶν πνευματικῶν καὶ ἀληθινῶν, ἃ τινα ἐν τῇ καρδίᾳ τὴν βεβαίωσιν ἔχει, καὶ μένουσιν εἰς τὸν αἰῶνα. ὁ δὲ βίος ἡμῶν ῥευστὸς, καὶ παροικία ἡ ἐνταῦθα ζωή. ὥσπερ γὰρ χρῶμα καὶ μίλαν τις ἐκπλύνει, ἢ καὶ ὑπὸ τοῦ χρωματουργοῦντος μεταστοιχειοῦται· οὕτως καὶ ἐν τῷ βίῳ τούτῳ, καθὼς ὁ αὐτὸς φησι, κύκλος τις τῶν ἡμετέρων περιτρέχει πραγμάτων ἄλλοτε ἄλλως, ἐπὶ μιᾶς ἡμέρας, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ὥρας, φέρων μεταβολάς. καὶ γὰρ πάντα σκιᾶς δίκην ἀφανίζεται τὰ ἀνθρώπινα· καὶ πομφόλυγος διαπνευστότερός ἐστι πᾶς ὁ τῆς ἀνθρωπίνης δυνασείας ὄγκος. πᾶς γὰρ ἄνθρωπος χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου. ἡ δὲ τῶν πνευματικῶν ἔργων ἐπίδειξις ἀκράδαντός τίς ἐστι, καὶ ἐν τοῖς μύσταις ἔχει τινὰ ἀντίμετρον. ἐὰν γὰρ κατὰ τῶν εἰκόνων λάβῃ τὸ εἰρημένον, διηγόρευσεν ἄν· ὕβρις πίστιν ἔχειν ἐν χρώμασι, καὶ μὴ εἰς τὸν Θεόν· ἀλλὰ μὴ ἐν καρδίῃσιν, ἀπεφήνατο· τουτέστι, τὰ πάγια καὶ βέβαια ἵνα ἐργαζώμεθα τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ οὐχὶ τοῦ κόσμου τούτου· ἄτινα ὡς ῥευστὰ, τυχέως ἀλλοιούμενα, πίστιν οὐκ ἔχει. αὖθις δὲ κακῶς ἀλληγοροῦντες, καὶ κατὰ τὸν ἴδιον νοῦν τὰ πάντα συ-

Ab iſtis autem falſiloquiis ita:

Injuria eſt fidem habere in coloribus, & non in corde. Quæ enim in coloribus eſt, facile diluitur: quæ vero in profundo mentis, illa eſt mihi amabilis. Obturaverunt aures, & oculos clauſerunt, & recta intelligere noluerunt hi qui ſpreverunt eccleſiaſticas traditiones. Auditione quippe audierunt, & non intellexerunt. & videntes viderunt, & non cognoverunt. Obcæcati enim ſunt corde, & paternas doctrinas * perverterunt ſecundum ſua deſideria. Sanctus namque Gregorius deiloquus in metricis editionibus ſuis ſententiam quam protulerunt ipſi, dictans quemdam moralem ſermonem inducit, informans vitam noſtram; ut recedamus a temporalibus & mundanis negotiis & carnalibus voluptatibus, atque ſectemur vitam ſpiritualem quæ ad cæleſtia ducit; & non credamus huic mundo, & temporalibus quæ non permanent, nec perdurant, quæ & colores nominavit: ſed hæreamus potius ſpiritalibus & veris, quæ in corde firmitatem habent, & permanent in æternum. Nam ſæculum noſtrum fluxibile, incolatus eſt præſens vita. Sicut enim color & atramentum cito diluitur, * licet a pictore conficiantur: ita & in mundo iſto, quemadmodum ipſe ait, circuitus noſtrarum diſcurrit rerum nonnunquam aliter, * in una die, eſt autem quando & hora fert mutationes. Etenim more umbræ omnia exterminantur humana, & ampulla in aqua ex pluvia facta magis expirat omnis elatio potentatus humani. Omnis enim homo ſenum, & omnis gloria ejus quaſi flos feni. Porro ſpiritualium operum exhibitio immobilis quidem eſt, & in his quæ permanent, habet * viciſſitudinem. Si enim contra imagines dictum illud eſſet, aſſereret utique dicens: Injuria eſt fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed non in cordibus, pronuntiavit: id eſt, firma & ſtabilita ut operemur regni cælorum, & non mundi hujus: quæ ut fluida, cito mutata, fidem non habent. Rurſus autem male allegorizantes, & ſecundum proprium ſenſum omnia colligentes, magnorum anti-

* Gr. addit ac traditiones In ſeu. diſt.

* vel a pictore transformatur,

* Gr. aliàs alter, in una

Iſa. 40.

* retributionem.

ſti-

ACTIO VI.

ANNO CHRIST 787.

ſtitum Baſilii & Joannis dicta proferunt in testimonium, asserentes.

ἀνάγοντες, τῆς μεγάλων μυσηπόλων Βασιλείου καὶ Ἰωάννου ῥητὰ προφέρουσιν εἰς μαρτυρίαν, λέγοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Joannes autem Chryſoſtomus docet ita : Nos per ſcripturas ſanctorum præſentia fruimur, non corporum eorum, ſed animarum imagines habentes. Quæ enim ab illis dicta ſunt, animarum ipſorum imagines ſunt. Maxima enim via ad * opportunitatis inventionem, ſanctus ait Baſilius, meditatio eſt ſcripturarum divinitus inſpiratarum. In his enim & actuum commonitiones inveniuntur, & vitæ beatorum virorum inſcriptæ traduntur, veluti quædam imagines animatæ converſationis quæ in Deo eſt, imitatione operum quæ ſecundum Deum ſunt, poſitæ.*

* Gr. *offerti* In 1. ep. ad S. Greg. de vita ſolitaria.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ἰωάννης δὲ ὁ Χρυσόστομος διδάσκει ὅτως· ἡμεῖς διὰ τῆς γραφῶν τῆς τῶν ἁγίων ἀπολαύομεν παρουσίας, οὐχὶ τῶν σωμάτων αὐτῶν, ἀλλὰ τῶν ψυχῶν τὰς εἰκόνας ἔχοντες. τὰ γὰρ παρ' αὐτῶν εἰρημένα, τῶν ψυχῶν αὐτῶν εἰκόνες εἰσί. μεγίστη γὰρ ὁδὸς πρὸς τὴν τῶ καθήκοντος ἄρεσιν, ὁ ἅγιος ἔφη Βασίλειος, ἡ μελέτη τῆς θεοπνεύστων γραφῶν· ἐν ταύταις γὰρ καὶ τῆς πράξεων ὑποθῆκαι εὑρίσκονται, καὶ οἱ βίοι τῶν μακαρίων ἀνδρῶν ἀνάγραπτοι παραδεδομένοι, οἱονεί τινες εἰκόνες ἔμψυχοι τῆς κατὰ Θεὸν πολιτείας, τῷ μιμήματι τῶν κατὰ Θεὸν ἔργων προκείμενοι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Nequaquam aliquis eorum qui recta ſapiunt, in ſubverſionem venerabilium imaginum has expoſitiones ſenſit vel ſenſerit. Evidens quippe omnibus eſt, quia audientes virilitates ſanctorum & perſeverantias eorum, animarum ipſorum ſtabilitatem & fortitudinem beatificamus; & divinas ſcripturas recitantes, vitaſque ſanctorum virorum relegentes, & imaginales picturas intuentes, geſtorum ſecundum Deum ipſorum operum recordamur. Quæ enim ſermo per auditionem repræſentat, hæc pictura tacens per imitationem oſtendit, ſicuti ait magnus Baſilius. Sed & Joannes Chryſoſtomus aſſerit in ſermone ſuo, Quod veteris & novi teſtimonii unus ſit legislator, & in indumentum ſacerdotis, habito, cujus initium eſt : Chriſti regni evangelium prædicant quidem prophetæ. Et poſt alia : Ego & cera perfuſam dilexi picturam pietatis cauſa. Vidi enim angelum in imagine pellentem barbarorum cuneos : vidi conculcatas barbarorum tribus, & David veritatem dicentem : *Domine in civitate tua imaginem eorum ad nihilum rediges*. Comprobatum eſt igitur, quod ea quæ ſanctis patribus bene ſunt edita, ipſi extra divinum chorum effecti ſubverterunt. Porro adhuc detinentur a malitia, & mala quæ contra idola a ſancto patre noſtro Athanaſio dicta ſunt, ad ſubverſionem imaginalium picturarum proponunt, dicentes.

Sermone in 40. mart.

ante med. ſerm.

Pſal. 72.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οὐδαμῶς τις τῆς ὀρθὰ φρονούντων ἐπ' ἀναῤῥοπῇ τῆς σεπτῆς εἰκόνων ταύτας τὰς ἐκδόσεις ἐνενόησεν ἢ συνοήσειεν. ἀναφανδὸν γὰρ πᾶσίν ἐστιν, ὅτι ἀκούοντες τὰς ἀνδρείας τῶν ἁγίων καὶ τὰς αὐτῶν καρτερίας, τῆς ψυχῶν αὐτῆς τὸ σεβάσιον καὶ γνήσιον μακαρίζομεν· καὶ θείαις γραφαῖς ἐντυγχάνοντες, καὶ βίους ἀνδρῶν ἁγίων ἀναγινώσκοντες, καὶ εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ὁρῶντες, τῶν κατὰ Θεὸν αὐτῶν ἔργων σὺν ἀναμνήσει γινόμεθα. ἃ γὰρ ὁ λόγος διὰ τῆς ἀκοῆς παίσησι, ταῦτα γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσιν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος σὺν τῷ ἐγκωμίῳ τῶν ἁγίων τεσσαράκοντα. ἀλλὰ καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος σὺν τῷ λόγῳ αὐτῷ, ὅτι παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τῶ ἱερέως, ὃ ἡ ἀρχή· τῆς Χριστῶ βασιλείας τὸ εὐαγγέλιον προκηρύττουσι μὲν προφῆται. καὶ μετ' ἔπερα· ἐγὼ καὶ τὴν κηρόχυτον ἠγάπησα γραφὴν εὐσεβείας ἕνεκεν. εἶδον γὰρ ἄγγελον σὺν εἰκόνι ἐλαύνοντα βαρβάρων σίφη· εἶδον πατούμενα βαρβάρων φῦλα, καὶ τὸν Δαβὶδ ἀληθεύοντα· κύριε σὺ τῇ πόλει σου τὴν εἰκόνα αὐτῶν ἐξουδενώσεις. ἀποδέδεικται τοίνυν, ὅτι τὰ παρὰ τῆς ἁγίων πατέρων καλῶς ἐκδεδομένα αὐτοὶ ἔξω θείου χοροῦ γενόμενοι διέστρεψαν. ἔτι δὲ ἔχονται κακίας, καὶ τὰ κατὰ τῆς εἰδώλων παρὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀθανασίου ῥηθέντα, πρὸς ἀναῤῥοπὴν τῆς εἰκονικῶν ἀναζωγραφήσεων προβάλλονται, λέγοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Denique & Athanaſius Alexandriæ luminare ait : Quomodo non miſereamur eorum qui creaturas colunt ? quoniam hi qui vident, eos qui non vident, & qui audiunt, eos qui non audiunt, orant : creatura enim a creatura nunquam ſalvabitur.

S. Athanaſ. in oratione contra gentes paulo poſt princip.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Καὶ Ἀθανάσιος δὲ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας φωστὴρ ἔφη· πῶς οὐκ ἔστιν ἐλεῆσαι τοὺς τὰ κτίσματα σεβομένους; ὅτι οἱ βλέποντες τοῖς μὴ βλέπουσι προσεύχονται, καὶ οἱ ἀκούοντες τοῖς μὴ ἀκούσι· κτίσμα γὰρ ὑπὸ κτίσματος οὐδέποτε σωθήσεται.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

A

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

Βαβαὶ τῆς παρανοίας. καρπόν τινα βλασφημίας ἐδὸν ἐννοήσαντες, τῆς ἀληθείας παρεκβέβηκασι. τῷ γὰρ θεσπεσίῳ πατρὸς κατὰ τῶν εἰδώλων ταῦτα διαγορεύσαντος, αὐτοὶ μὴ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ τῆς εἰλικρινοῦς ὁμολογίας, καὶ τῆς θείας ἀναγεννήσεως, ἐκτὸς τοῦ ἑνὸς ἐπὶ πάντων Θεοῦ κτίσμασι λατρεύειν τοὺς Χριστιανοὺς κατηγοροῦσι, καὶ εἰδωλολατρεῖν ἀποφαίνονται. φεῖσαι κύριε τοῦ λαοῦ σου, καὶ μὴ δῷς τινα ἀπαχθῆναι τῇ αὐτῇ βλασφημίᾳ. πάντες γὰρ οἱ τῷ ὀνόματί σου κεκλημένοι B ὁμολογοῦμέν σε λυτρώσασθαι ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων ἀπάτης καὶ πλάνης· καὶ μετὰ τὴν σὴν ἐπίγνωσιν ἐδαμῶς οἱ τῆς θείας ἀναγεννήσεως ἀξιωθέντες ἐξεβάπημέν τινι κτίσματι τῆς ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τὴν θείαν σου προσκύνησιν προσάγειν, ἀλλά σοι τῷ μόνῳ λυτρωτῇ ἡμῶν. καὶ ψάλλομεν· κύριε ἐκτὸς σοῦ ἄλλον οὐκ οἴδαμεν, τὸ ὄνομά σου ὀνομάζομεν. μάρτυς αὐτὸς, ἁγίων ἀγγέλων στρατιαὶ, καὶ θεία κήρυγμα ἀποστόλων, προφητῶν καὶ μαρτύρων καὶ θεσπεσίων πατέρων. ἔχομεν δὲ εἰς ἀνάμνησιν τῶν παντὸς ἡμῶν αἰσθητηρίου, εἰς δοξάν σου, πρὸς τὸ ἀναγεσθαι ἡμᾶς πρὸς τὴν σὴν μεγαλειότητα, καὶ τύπον τοῦ θείου σταυροῦ, καὶ εὐαγγελικὴν διήγησιν, C καὶ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, καὶ ἕτερα πλεῖστα καθιερωμένα σκεύη· καὶ πιοῦτα ἀσπαζόμεθα διὰ τὸ ἐπὶ τῷ ὀνόματί σου γράφεσθαι καὶ ἁγιάζεσθαι. ἀλλ' οἱ ἐνεργήσαντες θησαυρίσματα γλώσσῃ ψευδεῖ, μάταια ἐδίωξαν. διὸ καὶ οἴχεται αὐτῶν πᾶσα γλωσσαλγία. καθάπερ γὰρ φωτὸς ἀναλάμψαντος τὸ σκότος ἐκδιώκεται, οὕτως τῆς ἀληθείας φανείσης τὸ ψεῦδος τῆς αὐτῶν γλώττης ἐξετμήθη τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος. τὸ δὲ τμηθὸν ἔχοντες καταλείμματα, ἐπιφέρουσι, λέγοντες τοιάδε. D

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Papæ quanta amentia! inanem quamdam blaſphemiæ viam excogitantes, a veritate projecti ſunt. Cum enim egregius pater contra idola hæc promulgaverit, ipſi poſt agnitionem veritatis, & ſinceræ confeſſionis, ac divinæ regenerationis, abſque uno qui eſt ſuper omnia Deus, creaturis ſervire Chriſtianos accuſant, & idololatriam exercere pronuntiant. Parce, Domine, populo tuo, & ne dederis quemquam horum ſeduci blaſphemia. Omnes enim qui nomine tuo vocamur, confitemur te redemiſſe nos ab idolorum deceptione pariter & errore: atque poſt agnitionem tuam, nos qui divina regeneratione digni facti ſumus, nequaquam converſi ſumus, ut alicui creaturæ ſub cælo divinam adorationem tuam offerremus; ſed tibi ſoli redemptori noſtro pſallimus: Domine præter te alium neſcimus, nomen tuum nominamus. Teſtis es ipſe, & ſanctorum angelorum militiæ, & ſacratiſſimus cœtus apoſtolorum, prophetarum, martyrum, & egregiorum patrum. Habemus autem in commemorationem omnis ſenſus noſtri, & in gloriam tuam, ut ſublevemur ad magnitudinem tuam, figuram divinæ crucis, & evangelicam narrationem, & imaginalem picturam, nec non & alia plura vaſa ſacrata: & hæc ſalutamus, eo quod in nomine tuo ſiant & ſtatuantur. Sed * ut compotes theſaurorum, lingua mendaci vana perſecuti ſunt: propter quod & * procedit omnis eorum garrulitas. Nam quemadmodum lumine illuceſcente tenebræ abiguntur, ita veritate apparente mendacium linguæ ipſorum exciſum eſt gladio ſpiritus. Sed ex eo quod exciſum eſt habentes quædam reſidua, hæc proferunt, ita dicentes.

* Gr. qui collegerunt theſauros lingua

* perit

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

Ομοίως καὶ Αμφιλόχιος ὁ τῆς Ικονίου φησίν· οὐ γὰρ τοῖς πίναξι τὰ σαρκικὰ πρόσωπα τῶν ἁγίων διὰ χρωμάτων ἐπιμελὲς ἡμῖν ἐστιν, ὅτι ἐχρήζομεν τούτων, ἀλλὰ τῇ πολιτείᾳ αὐτῶν δὲ ἀρετῆς ἐκμιμεῖσθαι.

GREGORIUS DIACONUS
legit.

Similiter & Amphilochius Iconii dicit: Non enim in tabulis carneas perſonas ſanctorum per colores curæ nobis eſt figurare, quoniam non his opus habemus; ſed converſationem eorum virtutibus imitari.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

E

Αἱρετικῶν ἂν ἴδιόν ἐστι τὰ περικεκομμένα ἐκβάλλειν τὰς χρήσεις. ἐπεὶ εἴ τις φιλοπόνως ἐρεύνησει, ἐδαμῶς τὴν ἔννοιαν τοῦ πατρὸς εὑρήσει ἀπαγορεύσαν τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνατύπωσιν ἀλλ' ἐγκωμιάζων τὴν ἀνδρείαν καὶ σεμνότητα τῆς ψυχικῆς διαθέσεως τῶν ἁγίων, καὶ προκείνων τὴν τῶν ἀρετῶν ἐργασίαν, τοῦτό φησιν ὁ πατὴρ, καὶ ἵνα πρὸς μίμησιν ἡμᾶς ἀναγάγῃ τῆς αὐτῶν πολιτείας. οὐ γὰρ διὰ σαρκικὴν φιλίαν αὐτοὺς ἐγκωμιάζομεν, οὐδὲ ἀνασηλογραφοῦμεν· ἀλλὰ πρὸς μίμησιν θέλοντες ἔχειν τοὺς αὐτῶν ἀρετὰς, καὶ ἐν βίβλοις τοὺς βίους αὐτῶν ἀνισορροῦμεν, καὶ εἰκονικῇ

Hæreticorum ergo proprium eſt reciſa producere teſtimonia. Nam ſi quis ſtudioſe ſcrutatus fuerit, nullo modo ſenſum patris inveniet inhibentem venerabilium imaginum formationem: ſed fortitudinem collaudans, & firmamentum animæ ſanctorum effectus, & præferens virtutum effectum, hæc locutus eſt pater, & ut ad imitationem nos erigeret converſationis eorum. Non enim ob carnalem amorem illos laudamus, aut depingimus: ſed ad imitationem volentes habere virtutem eorum, & in libris vitas ipſorum deſcribimus, & in imaginali ſcriptura illos depingimus: cum minus in-

ACTIO VI.

indigeant hoc a nobis historice collaudari, vel in imagine lineamentis depingi: sed ad utilitatem nostram hoc, sicuti prædictum est, facimus. Non enim tantum passiones sanctorum nos ad salutem nostram erudiunt, sed ipsa conscriptio passionum ipsorum etiam per imaginalem picturam ostensa, similiter & anniversaria eorum memoria. Totus enim sermonis stylus hunc sensum commendat, & ad subversionem venerabilium imaginum nullatenus est id quod a patre dictum est. Neque enim oblocutionem aliquam adversus illas facit. Nam & si dicit: Non coloribus in tabulis carneas eorum * personas curæ nobis est figurare: propter intentionem virtutis hæc ab eo dicta sunt: subinfert enim: Sed conversationem eorum per virtutem imitari. Curæ quippe nobis est virtutes bonorum virorum eligere, & actus eorum imitari, atque conversationem ipsorum æmulari. Præterea templa istis jugiter dedicare, aut in imagine istos erigere, illos qui virtutem ipsorum contemnunt, non est laudabile. Nemo plane laudaverit, si viderit hominem virtutes sanctorum parvipendentem, de die in diem horum imagines * commendantem, vel templa multa erigentem, aut vasa sacra patrantem, & suum ipsius templum deificis virtutibus non adornantem. Ait enim Deus per Isaiam prophetam ad eos qui hujuscemodi erant: *Si obtuleritis mihi similam, vanum: thus abominatio mihi est. Et cum manus vestras extenderitis ad me, avertam oculos meos a vobis: & si multiplicaveritis deprecationem vestram, non exaudiam vos.* Sed quid facietis? *Lavamini, mundi estote, auferte mala ab animabus vestris in conspectu oculorum meorum: quiescite a malis vestris, discite bene facere: quærite judicium, liberate oppressum, judicate pupillum, justificate viduam.* Ergo cum ista correxerimus, tunc & ea quæ a nobis offeruntur, apud Deum accepta erunt, sive sancta templa, sive sacrata vasa, sive venerabiles imagines sint. Sic ergo aptum est, ad memoriam sanctorum nos virtutes horum, secundum quod possibile fuerit, * imitari. Martyrum enim laudatio est, collectorum ad virtutem hortatio, sicut magnus ait Basilius in moralibus sermonibus suis. Cum his autem, sicuti dictum est, etiam templa erigere, & imagines formare, & sacra vasa Deo offerre, laude dignum est: oportet enim & hæc facere, & illa non omittere, ut verus sermo nos docet. Non enim quis utique virtutem acquirere poterit, nisi in atriis Domini assuescat, & per lectionem divina eloquia audiat, & per visionem ducatur ad sensum tam evangelicarum narrationum & disciplinarum, & martyricarum relationum atque certaminum. In omni autem tempore, loco, momento, & hora virtutibus dare operam pernecessarium est: quia in passionibus Christi semper & continuo conversari necesse est, & mortificationem ejus in corpore nostro circumferre; & hoc diligenter facere commodum est: conciliatio enim est regni cælorum. Porro multas cruces exarare in una domuncula, & contemnere mandata Christi,

* facies

* dicantem

Isai. 1. junta 70.

* Gr. diligere & imitari.

In serm. in 40. mart.

Matth. 23.

ANNO CHRISTI 787.

A γραφῇ αὐτοὺς ἀναζωγραφοῦμεν, ἥκιστα χρῃζόντων τοῦ παρ' ἡμῶν ἱστορικῶς ἐγκωμιάζεσθαι, ἠστηλογραφικῶς εἰκονίζεσθαι, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἡμῶν ὠφέλειαν, καθὰ εἴρηται, τοῦτο ποιοῦμεν. οὐ γὰρ μόνον τὰ πάθη τῶν ἁγίων πρὸς ἡμετέραν σωτηρίαν ἐστὶ παιδαγωγὰ, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ συγγραφὴ τῶν παθημάτων αὐτῶν καὶ διὰ εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως δεικνυμένη, ὡσαύτως καὶ ἡ ἐτήσιος αὐτῶν μνήμη. ὅλος γὰρ ὁ χαρακτὴρ τοῦ λόγου ταύτην τὴν ἔννοιαν παρίστησι, καὶ πρὸς ἀναστροπὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐστὶν οὐδαμῶς τὸ παρὰ τοῦ πατρὸς εἰρημένον, οὐδὲ διαβολήν τινα πρὸς αὐτὰς πεποίηται. εἰ γὰρ φάσκει, οὐ χρώμασι τοῖς πίναξι τὰ B σαρκικὰ αὐτῶν πρόσωπα ἐπιμελὲς ἡμῖν ἐντυποῦν, διὰ τὸν σκοπὸν τῆς ἀρετῆς ταῦτα παρ' αὐτοῦ λέλεκται. ἐπιφέρει γάρ. ἀλλὰ τὴν πολιτείαν αὐτῶν δι' ἀρετῆς ἐκμιμεῖσθαι. ἐπιμελὲς γὰρ ἡμῖν τὰς ἀρετὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἐκλέγεσθαι, καὶ τὰς πράξεις αὐτῶν μιμεῖσθαι. καὶ τὴν πολιτείαν αὐτῶν ζηλοῦν. τὸ δὲ ναοὺς αὐτοῖς ἀναδείμασθαι διηνεκῶς, ἢ ἐν εἰκόνι τούτους ἀναστηλοῦν, καταφρονοῦντας τῆς τούτων ἀρετῆς, οὐκ ἐπαινετόν. οὐδεὶς γὰρ ἂν ἐπαινέσειεν, εἰ ἴδοι ἄνδρα τὰς ἀρετὰς τῶν ἁγίων ἀποκρουόμενον, καὶ * ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ εἰκόνας τούτων ἀνατιθέμενον, ἢ ναοὺς ἐγείροντα πλείστους, ἢ σκεύη C ἱερὰ κατασκευάζοντα, καὶ τὸν ἑαυτοῦ ναὸν ταῖς ἐνθέοις ἀρεταῖς μὴ κατακοσμοῦντα. ἔφη γὰρ ὁ Θεὸς διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς τοὺς οὕτω διακειμένους· ἐὰν προσφέρητέ μοι σεμίδαλιν, μάταιον· θυμίαμα, βδέλυγμά μοι ἐστί. καὶ ὅταν τὰς χεῖρας ὑμῶν ἐκτείνητε πρὸς μὲ, ἀποστέψω τοὺς ὀφθαλμούς μου ἀφ' ὑμῶν· καὶ ἐὰν πληθύνητε τὴν δέησιν, οὐκ εἰσακούσομαι ὑμῶν. ἀλλά τί ποιήσετε; λούσασθε, καθαροὶ γένεσθε, ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου. παύσασθε ἀπὸ τῶν πονηριῶν ὑμῶν, μάθετε καλὸν ποιεῖν· ἐκζητήσατε κρίσιν, ῥύσασθε ἀδικούμενον, κρίνατε ὀρφανῷ, καὶ δικαιώσατε χήραν. ὅταν D οὖν ταῦτα κατορθώσωμεν, τότε καὶ τὰ παρ' ἡμῶν προσφερόμενα δεκτὰ παρὰ τῷ Θεῷ, εἴτε ἅγιοι ναοί εἰσιν. εἴτε ἱερὰ σκεύη, εἴτε καὶ σεπταὶ εἰκόνες. οὕτως οὖν ἁρμόδιόν ἐστιν ἐκλέγεσθαι ἡμᾶς πρὸς μνήμην ἁγίων τὰς τούτων ἀρετὰς, καὶ κατὰ τὸ δυνατὸν ἐκμιμεῖσθαι. τοῦτο γάρ ἐστι μαρτύρων ἐγκώμιον, ἡ πρὸς ἀρετὴν παράκλησις τῶν συνειλεγμένων, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος ἐν τοῖς ἠθικοῖς αὐτοῦ λόγοις. σὺν τούτοις δὲ, καθὰ εἴρηται, καὶ τὸ ναοὺς ἐγείρειν, καὶ εἰκόνας ἀνατυποῦν, καὶ ἱερὰ σκεύη τῷ Θεῷ προσφέρειν, τῶν ἀξιεπαινέτων ἐστί· δεῖ γὰρ καὶ ταῦτα ποιῆσαι, κἀκεῖνα μὴ ἀφιέναι, ὁ ἀληθὴς λόγος ἡμᾶς ἐκδιδάσκει, οὐ γὰρ ἄντις ἀρετὴν κτήσασθαι δύ- E ναιτο, ἐὰν μὴ ἐν ταῖς αὐλαῖς τοῦ κυρίου * παροδεύῃ, καὶ διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἐνωτίζηται τῶν θείων λογίων, καὶ διὰ τῆς ὁράσεως πρὸς αἴσθησιν ὁδηγῆται τῶν τε εὐαγγελικῶν ἐξηγήσεων καὶ μαθημάτων, καὶ τῶν μαρτυρικῶν διηγήσεώντε καὶ ἄθλων. ἐν παντὶ δὲ καιρῷ καὶ τόπῳ καὶ χρόνῳ καὶ ὥρᾳ τὰς ἀρετὰς ποιεῖν ἐπιμελές ἐστι καὶ ἐπάναγκες· ὅτι καὶ τοῖς παθήμασι τοῦ Χριστοῦ ἐμπολιτεύεσθαι πάντοτε καὶ ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἀναγκαῖον, καὶ τὴν νέκρωσιν αὐτοῦ ἐν τῷ σώματι ἡμῶν περιφέρειν, καὶ ἐπιμελῶς τοῦτο ποιεῖν, λυσιτελές· πρόξενον γάρ ἐστι τῆς οὐρανῶν βασιλείας. τὸ δὲ σταυροὺς πολλοὺς ἐγχαράττειν ἐν ἑνὶ οἰκίσκῳ, καὶ καταφρονεῖν

* ἵσ. ἡμέρ. ἐξήμερας.

* παρεδρεύῃ.

τῶν

τῶν ἐντολῶν τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς μιμήσεως τῶν παθη- A & imitationem paſſionum ejus, inſipientiſ- ACTIO VI.
μάτων αὐτοῦ τῶν ἀνοήτων ἐστίν· ἄνθρ γὰρ τῶν ἔργων simum eſt: ſine operibus namque fides
ἡ πίστις νεκρά. φησὶ γὰρ εὐαγγελικῶς ὁ κύριος· mortua eſt. Dicit enim evangelice Domi- Jacob. 2.
ὁ πᾶς ὁ λέγων μοι, κύριε κύριε, εἰσελεύσεται εἰς nus: *Non omnis qui dicit mihi, Domine* Matth. 7.
Domine, intrabit in regnum cælorum, ſed
τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ἀλλ' ὁ ποιῶν τὸ θέλημα *qui facit voluntatem Patris mei qui in cæ-*
τοῦ πατρός μου τοῦ ἐν οὐρανοῖς. ἔτι δὲ ἐχόμενοι τῶν *lis eſt*. Adhuc autem ſubjungentes propo-
προκειμένων, καὶ ἑτέραν ἀποδεῖξιν πρὸς τοῖς εἰρημένοις ſitis, & aliam probationem his quæ dicta
ἀποδώσομεν. σωφρονεῖν ἐστι τοῖς τὸ σωτήριον ἡμῖν ſunt reddemus. Moris eſt ſanctis patribus
τοῦ Θεοῦ διασαφῆσαι θέλημα ἁγίοις πατράσιν ἡμῶν, noſtris, qui ſalutarem nobis Dei voluntatem diſſeruerunt, prolixe mandatorum nos
κατ' * ἔκτασιν τιμὴν τῶν ἐντολῶν τήρησιν ἐκδιδάσκειν dicta docere, & ad mandatum, de quo eis
ἡμᾶς, καὶ πρὸς ᾧ ἐντολῇ ἐστιν αὐτοῖς ὁ σκοπὸς intentio eſt, moderari audientes, hoc annuntiare excelſum eſſe & majus: ut tamquam anchoram certam id habentes, nec
ῥυθμίζειν τοὺς ἀκροωμένους, τοιοῦτον ὀφείλειν circa reliqua negligentes ſimus. Porro pro-
ὑφηλιόν τε καὶ μείζονα· ἵνα ὡς ἄγκυραν ἀσφαλῆ lixitatem vitantes, pluresque ſilentio præ-
τοιοῦτον κατέχοντες, μηδὲ περὶ τοὺς λοιποὺς ἀμελῶ- B tereuntes, Aſterium Amaſinum in medium
μεν. διὰ δὲ τὴν ἔκτασιν τοῦ μήκους τοὺς πλείους σιγή- adducamus. Etenim in Lazarum & in divitem conſcribens ſermonem, * quoddam
σαντες, Ἀστέριον τὸν Ἀμασείας εἰς μέσον ἀγάγω- * ſententiam
μεν. καὶ γὰρ αὐτὸς εἰς τὸν Λάζαρον καὶ εἰς τὸν πλού- verbum de pauperibus alendis & contra di- quamdam latius explicatam de
σιον λόγον συγγραψάμενος, ἔμφασίν τινα περὶ πτω- vites dictans, admonet divites eleemoſynæ paup.
χοτροφίας κατὰ πλουτούντων διαγορεύσας, παραινεῖ fructus reddere, & non ſplendide vel clare mollibus veſtimentis amictos eſſe: & in-
τοῖς πλουσίοις τιμὴ ἐλεημοσύνῃ εὐχαρίζεσθαι, καὶ troducit moralem quemdam ſermonem ad
μὴ φαιδρῶς καὶ λαμπρῶς μαλακοῖς ἱματίοις ἀμφιέν- quoſdam * religioſiores, in vita divitias * religioſioris
νυσθαι. καὶ παρεισάγει ἠθικόν τινα λόγον πρός τι- ambientes, perhibens ita: Noli pinge- vitæ d.
νας θᾶλαβεστέρους κατὰ τὸν βίον, πλούτῳ ἐφειμένους, re Chriſtum in veſtimentis, ſed potius
λέγων ὅπως· μὴ γράφε τὸν Χριστὸν ἐν ἱματίοις, horum ſumptus pauperibus eroga. Ac de-
ἀλλὰ μᾶλλον τὴν τῶν ἀναλωμάτων τούτων δαπάνην inde volens recidere divitiarum cupidita-
πτωχοῖς προσπορίζου. εἶτα καὶ θέλων ἐκκόψαι τοῦ tem, ſubinfert: Sufficit enim ei una in- C
πλούτου τιμὴν ἔφεσιν, ἐπιφέρει· ἀρκεῖ γὰρ αὐτῷ ἡ corporationis humilitas: id eſt, non placet Chriſto Deo noſtro per mundialem favorem & avaritiam demonſtrari diſpenſationis ſuæ myſteria. Neque enim pium eſt vel acceptum in conſpectu ejus, propter evangelicam commemorationem, materiam divitiarum theſaurizare ad excuſandas excuſationes in peccatis, pauperibus contemptis indigentibus panum, atque privatis indumentis & tegumentis: hoc enim avaritiæ, & non pietatis eſt proprium. Sicut enim non eſt communicatio lucis ad tenebras, neque participatio juſtitiæ & iniquitati: ita neque divitiarum concupiſcentia & mollium veſtimentorum amictus, ad D
μία τῆς ἐνσωματώσεως ταπείνωσις· τοῦτον, οὐκ
ἀρεστὸν Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, διὰ κοσμικῆς προ-
σπαθείας καὶ φιλαργυρίας ἐμφαίνεσθαι τὰ τῆς οἰκο-
νομίας αὐτοῦ μυστήρια. οὐδὲ γὰρ εὐσεβὲς ἐστιν ἡ ἀπό-
δεκτον εὐώπιον αὐτοῦ, εὐαγγελικῆς ἀναμνήσεως ἕνε-
κεν ὕλην πλούτου θησαυρίζειν, καὶ προφασίζεσθαι
προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις· πτωχῶν δὲ καταφρονεῖν
ἐνδεομένων ἄρτων καὶ ἐνδυμάτων, καὶ σκεπασμάτων
ἐστερημένων. τοῦτο γὰρ φιλαργυρίας ἴδιον, καὶ οὐκ
εὐσεβείας. ὥσπερ γὰρ ἡ κοινωνία φωτὶ πρὸς σκό-
τος, οὐδὲ μετοχὴ δικαιοσύνῃ καὶ ἀνομίᾳ· οὕτως οὐδὲ
πλούτου ἔφεσις, καὶ ἱματίων μαλακῶν ἀμφίεσις, πρὸς
τιμὴν εὐαγγελικὴν ἀνατύπωσιν καὶ ἰσοτιμίαν. ἡ μὲν
γὰρ τιμὴ τῆς οἰκονομίας διήγησιν φανῶς ἡμᾶς ἐκ-
διδάσκει, εἰς σωτηρίαν ἀνάγουσα· ἡ δὲ πλανᾶσθαι
ὡς ὑπόθυνος κολάσεως, καθὼς φησιν Ἰακω-
βοῦ ὁ ἀδελφόθεος· οἱ πλούσιοι κλαύσατε καὶ θρη-
νήσατε, ὀλολύζοντες ἐπὶ ταῖς ταλαιπωρίαις ὑμῶν.
ὁ πλοῦτος ὑμῶν σέσηπε, καὶ τὰ ἱμάτια ὑμῶν σητόβρωτα γέγονεν· ὁ χρυσὸς ὑμῶν καὶ ὁ ἄργυρος
καλιώται, καὶ ὁ ἰὸς αὐτῶν εἰς μαρτύριον ὑμῖν ἔσται.
τοιγαροῦν, καθὰ εἴρηται, πάντα τὰ διὰ φιλαργυ-
ρίαν γινόμενα * τῷ κόσμῳ οἴχεται. δυνατὸν γὰρ * Lat. εἰς
ἡμῖν ἐστι διὰ μικροῦ τινος ἀναλώματος ἔχειν ὀφρο- πίσμ.
φὰς, ἐνδύματί τε καὶ σκεπάσματι, καὶ ἐν τούτοις
ἀρκεῖσθαι. πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ
καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περιφρείας ἔχει κα-
τηγορίαν, ὡς ὁ θεῖος ἔφη Βασίλειος. ἀρκεσθῶμεν
οὖν οἷς χρείαν ἔχομεν, καὶ ἐκ τούτων τοῖς πτωχοῖς
ἐπαρκέσωμεν, καὶ χεῖρα αὐτοῖς ὀρέξωμεν, ἵνα καὶ τοῦ
τοῦ κυρίου φωνῆς ἀκούσωμεν λεγούσης· μακάριοι οἱ
ἐλεήμονες, ὅτι αὐτοὶ ἐλεηθήσονται· καὶ, ἐφ' ὅσον
ἐποιήσατε ἑνὶ τούτων τῶν ἀδελφῶν μου τῶν ἐλαχίστων,
ἐμοὶ ἐποιήσατε. καὶ ἐπειδὴ Ἀστερίου μνήμην ἐποιησά-
μεθα, φέρε τοῖς αὐτοῦ λόγοις χρησάμενοι, τὴν τῶν
σεπτῶν εἰκόνων παράδοσιν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν

& ad evangelicam formam atque hiſtoriam. Hæc enim diſpenſationis quidem relationem affatim edocet, in ſalutem ducens: illa vero miſera denuntiatur, uti cruciatui obnoxia, quemadmodum Jacobus ait Domini frater: *Divites plorate, ululantes in mi-* Jacob. 5.
ſeriis quæ advenient vobis. Divitiæ veſtræ putrefactæ ſunt, & veſtimenta veſtra a tineis comeſta ſunt: aurum & argentum veſtrum æruginavit, & ærugo in teſtimonium vobis erit. Igitur, ſicuti dictum eſt, omnia quæ propter avaritiam facta ſunt in mundo, tranſibunt. Poſſibile nobis eſt per modicam impenſam habere alimenta & indumenta & operimenta, & his eſſe contentos. Quidquid enim non propter neceſſitatem, ſed propter ſpecioſitatem aſſumitur, pravitatis habet accuſationem, ut divinus ait Baſilius. Contenti ergo ſimus his Lib. Reg. fu-
quorum egemus, & ex his pauperibus ſuf- ſius diſputat. c. 22.
ficienter demus, & manum illis porrigamus, ut & Domini vocem audiamus dicentem: *Beati miſericordes, quoniam ipſi mi-* Matth. 5.
ſericordiam conſequemur, &, *quam diu feci-* Matth. 25.
ſtis uni ex his minimis fratribus meis, mihi feciſtis. Et quia Aſterii memoriam fecimus, eja verbis ejus utentes, venerabilium

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

lium imaginum traditionem antiquam eſſe legislationem monſtremus catholicæ eccleſiæ. Etenim ipſe contemplatus imaginem paſſionis Euphemiæ martyris, talibus eſt laudibus uſus: Mulier quædam fuit ſacra virgo, incorruptam Deo pudicitiam vovens, quam Euphemiam vocant. Cum autem tyrannus aliquando pios perſequeretur, ſatis prompte mortis elegit periculum. Porro cives & communicatores religionis, pro qua & mortua eſt, utilitatis * lege ſacram virginem admirantes, juxta ſacrarium ſepulcro dedicato, & arca poſita, honores ei concelebrant, & annuatim diem feſtum faciunt & ſolemnem. Denique ſacrati divinorum myſteriorum aſſertores etiam ſermonibus memoriam ſemper honorant, & qualiter perfecerit agonem perſeverantiæ, diligenter præſentes populos edocent. At vero pictor pie agens & ipſe per artem ſecundum vires totam ejus hiſtoriam in ſindone figurans, circa ſepulcrum poſuit * titulum. Habet autem ſe ſic artis diligentia. Excelſus ſuper thronum locatur judex, amare ac furioſe virginem intuens. Iraſcitur enim ars etiam in materiis inanimatis, cum vult. Satellites autem principis & milites multi, alii quidem monumentorum deſcriptores, ferentes libros & * pittacia. Quorum alius ſuſpenſa manu a cera, aſpicit ad eam quæ judicabatur, valide totam inclinans faciem, quaſi * juſſus facilius loqui, ut non laborans erga auditum, mendoſa deſcriberet & * imperfecta. Stabat autem virgo in fulva tunica & veſte philoſophiam ſignificans; &, ut viſum eſt pictori, * vultu urbano: ut autem mihi apparet, animam decorata virtutibus. Ducunt autem eam ad principem duo milites, uno ante quidem trahente, altero vero poſt tergum urgente temperatum virginis morem pudore atque conſtantia. Nam in terram quidem intuetur, erubeſcens vultus virorum: ſtabat autem imperterrita, nihil perpetiens ad agonem. Verum cum ego a D alios interim laudarem pictores, vidi mulieris illius Colchidis opus, quod gnatis gladium illatura, miſericordia & furore divideret faciem: & uno quidem oculorum iram oſtenderet, altero vero matrem indicaret parcentem & horreſcentem. Nunc autem miraculum ab illo ſenſu ad hanc mutavi picturam; & valde quoque admiror artificem, quoniam magis commiſcuit colorum morem, pudorem pariter & fortitudinem temperans. affectione videlicet quæ ſibi invicem adverſantur. Cumque progrederetur anterius imitatio, carnifices quidam in parvis tunicis nudi jam ad opus urgebant: & unus quidem apprehendens E caput & inclinans retrorſum, præbebat alteri apparatam ad pœnam virginis faciem: at ille aſſiſtens incidebat dentes. Malleus & teretrum pœnæ inſtrumenta videntur. Lacrymor hinc, & mihi paſſio ſermonem recidit. Sanguinis enim guttas ita pictor liquido coloravit, ut diceres veraciter eas a labiis fluere, & lamentis affectus abires. * Vinculum poſt hæc; & iterum virgo decora in fulvis veſtibus, ſed & ſola, extendens manus ad cælum, invocans Deum tutorem in pœnis. Orante autem ea, vide-

ἀποδείξωμεν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. καὶ γὰρ αὐτὸς θεασάμενος εἰκόνα τοῦ πάθους Εὐφημίας τῆς μάρτυρος, ἐγκωμίοις ἐκέχρησο τοιῇδε. Γυνή τις ἱερὰ παρθένος ἀκήρατος θεῷ τὴν σωφροσυνίην καθιερώσασα, Εὐφημίαν καλοῦσιν αὐτήν. τυράννῳ δέποτε τοὺς εὐσεβοῦντας ἐλαύνοντος. μάλα προθύμως τὸν ἐπὶ θανάτῳ εἵλετο κίνδυνον. οἱ δὲ δὴ πολῖται καὶ κοινωνοὶ τῆς θρησκείας ὑπὲρ ἧς ἐτελεύτησεν, ὡς ἀνδρείαν ὁμοῦ καὶ ἱερὰν τὴν παρθένον θαυμάσαντες, πλησίον τοῦ ἱεροῦ τὴν θήκην δειμάμενοι, κατιθέμενοί τε τὴν λάρνακα, τιμὰς τελοῦσιν αὐτῇ, καὶ τὴν ἐτήσιον ἑορτὴν, κοινὴν καὶ πάνδημον ποιοῦνται πανήγυριν. οἱ μὲν οὖν τῶν τοῦ Θεοῦ μυστηρίων ἱεροφάνται καὶ λόγῳ τιμῶσι τὴν μνήμην ἀεὶ, καὶ ὅπως ἐξετέλεσε τὸν τῆς καρτερίας ἀγῶνα, ἐπιμελῶς τοὺς συνιόντας λαοὺς ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δὲ δὴ ζωγράφος αὐτὸς διὰ τῆς τέχνης τὰ κατὰ δύναμιν, πᾶσαν τὴν ἰσορίαν εἰς σινδόνα χαράξας, αὐτοῦ που περὶ τὴν θήκην ἱερὸν ἀνέθηκε θέαμα. ἔχει δὲ ὧδε τὸ φιλοτέχνημα. ὑψηλὸς ἐπὶ θρόνου καθίδρυται δικαστὴς, πικρὸν καὶ δυσμενὲς βλέπων εἰς τὴν παρθένον· ὀργίζεται γὰρ ὅταν ἐθέλῃ καὶ ταῖς ἀψύχοις ὕλαις ἡ τέχνη. δορυφόροι δὲ τῆς ἀρχῆς στρατιῶται πολλοί· οἱ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπογραφεῖς δέλτους φέροντες καὶ γραφίδας· ὧν θάτερος ἀναρτήσας ἀπὸ τοῦ κηροῦ τὴν χεῖρα, βλέπει πρὸς τὴν χρυσομάλλου σφοδρῶς, ὅλον ἐκκλίνας τὸ πρόσωπον, ὥσπερ παρακελευόμενος γεγωνότερον λαλεῖν, ἵνα μὴ κάμνων περὶ τὴν ἀκοὴν, ἐσφαλμένα γράφῃ καὶ ἐπιλήψιμα· ἔσηκε δὲ ἡ παρθένος φαιῷ χιτῶνι καὶ ἱματίῳ τὴν φιλοσοφίαν σημαίνουσα, ὡς μὲν ἔδοξε τῷ γραφεῖ, καὶ τὴν ὄψιν ἀσεία· ὡς δὲ ἐμοὶ δοκεῖ, τὴν ψυχὴν κεκαλλωπισμένη ταῖς ἀρεταῖς. ἄγουσι δὲ αὐτὴν πρὸς τὸν ἄρχοντα δύο στρατιῶται, ὁ μὲν ἕλκων ἐπὶ τὸ πρόσω, ὁ δὲ κατόπιν ἐπέγων κεκραμένον τῆς παρθένου τὸ ἦθος αἰδοῖ καὶ σεμνότητι. νεύει μὲν γὰρ εἰς γῆν ὥσπερ ἐρυθριῶσα ταῖς ὄψεις τῶν ἀρρένων· ἔσηκε δὲ ἀκατάπληκτος, οὐδὲν πάσχουσα πρὸς τὸν ἀγῶνα δεινόν. ὡς ἔγωγε τοὺς ἄλλους τέως ἐπήνουν ζωγράφους, ὅτ' ἐθεασάμην τῆς γυναικὸς ἐκείνης τῆς Κολχίδος τὸ δρᾶμα, ὅπως μέλλουσα τοῖς τέκνοις ἐπιφέρειν τὸ ξίφος, ἐλέῳ καὶ θυμῷ μείζει τὸ πρόσωπον· καὶ θάτερος μὲν τῶν ὀφθαλμῶν τὴν ὀργὴν ἐμφανίζει, θάτερος δὲ τὴν μητέρα μιμουμένη φειδομένη καὶ φρίττουσαν. νεῦ δὲ τὸ θαῦμα ἀπ' ἐκείνης τῆς ὁράσεως πρὸς ταύτην μετέθηκα τὴν γραφήν. καὶ σφόδρα γε ἄγαμαι τὸ τεχνίτου, ὅτι μᾶλλον ἔμιξε τῶν χρωμάτων τὸ ἦθος, αἰδῶ τε ὁμοῦ καὶ ἀνδρείαν κεράσας, παθῶν κατὰ φύσιν μαχόμενα. προβαινούσης δὲ εἰς τὸ πρόσω τῆς μιμήσεως, δήμιοί τινες ἐν χιτωνίσκοις γυμνοὶ ἤδη ἤρχοντο τοῦ ἔργου· καὶ ὁ μὲν δρεπάνῳ τῆς κεφαλῆς, καὶ ἀνακλίνας εἰς τὸ κατόπιν, παρεῖχε τῷ ἑτέρῳ ἐξεπὲς εἰς τιμωρίαν τῆς παρθένου τὸ πρόσωπον· ὁ δὲ παρασὰς ἐξέκοπτε τῶν ὀδόντων· σφῦρα δὲ καὶ τρέξον φαίνεται τῆς τιμωρίας τὰ ὄργανα, δακρύω δὲ τὸ ἐντεῦθεν, καί μοι τὸ πάθος ἐπικόπτει τὸν λόγον. τὰς γὰρ τοῦ αἵματος σταγόνας ὅπως ἐναργῶς ἐπέχρωσεν ὁ γραφεὺς, ὥσε εἴποις ἂν προχεῖσθαι τῶν χειλέων ἀληθῶς, καὶ θρηνήσας ἀπέλθοις. δεσμωτήριον μετὰ ταῦτα· καὶ πάλιν ἡ παρθένος σεμνὴ ἐν τοῖς φαιοῖς ἱματίοις καθῆται μόνη, ἐκτείνουσα τῷ

χεῖρε

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

χεῖρε πρὸς ἑρανὸν, καὶ καλέσα Θεὸν ἐπίκυρον τῆς A tur ſuper caput ſignum, quod lex eſt Chri-
δεινῶν. ἀχομένη δὲ αὐτῇ φαίνεται ὑπὲρ κεφαλῆς ſtianis adorandi & ſuperſcribendi: quod ego
τὸ σημεῖον, ὃ δὴ νόμος Χριστιανοῖς προσκυνεῖν τε indicium eſſe arbitror paſſionis quæ illam
καὶ ἐπιγράφεσθαι· σύμβολον οἶμαι τὰ πάθη, ὅπερ manebat. Mox ergo & poſt paululum
αὐτῇ ὑδέδεκτο. δῆθεν γοῦν καὶ μετ' ὀλίγον πῦρ ignem alibi vehementem pictor ſuccendit,
ἀλλαχοῦ σφοδρὸν ὁ ζωγράφος ἀνῆψεν, ἐρυθρῷ rubro colore hinc & inde clareſcente flam-
χρώματι ἔνθεν καὶ ἔνθεν ἐπιλαμφθείτε σωματο- mam corpus efficiens. At vero in medio
ποιήσας τὴν φλόγα. ἵστησι δὲ μέσην αὐτῇ τὰς flammæ ſtatuit eam manibus ad cælum ex-
χεῖρας πρὸς ἑρανὸν διαπλώσασαν, ἀχθηδόνα δὲ paſſis, ſed moleſtia nulla in facie appa-
ὐδεμίαν ἐπιφαίνουσαν τῷ προσώπῳ, ἀλλὰ τἐναντίου rente: quin e diverſo hilarem, quoniam
γεγηθυῖαν, ὅτι πρὸς τὴν ἀσώματον καὶ μακαρίαν ad incorpoream & beatam vitam pergebat.
ἐξεδήμει ζωήν. μέχει τότε καὶ ὁ ζωγράφος ἔσπευσε Uſque huc & pictor retinuit manum, &
τὴν χεῖρα, χάριν τὸν λόγον. ὥρα δέ σοι καὶ αὐ- ego ſermonem. Porro attende tibi, ſi vo-
τῇ, εἰ βούλει, τελέσαι τὴν γραφήν, ἵνα κατίδῃς B lueris eamdem perficere picturam, & con-
ἀκριβῶς, εἰ μὴ πολὺ κατόπιν τῆς ἐξηγήσεως ἤλ- ſideres diligenter, niſi multum inferius
θομεν. Ταῦτα μὲν Ἀστέριος. σκοπέντες δὲ τί ἐν quam oportuit, ad narrationem acceſſimus.
τῇ θείᾳ γραφῇ εὑρήκαμεν, εὑρήσομεν τὸν αὐτὸν Et hæc quidem Aſterius. Tractantes au-
ἐκεῖθεν ἐκλεξάμενον τὰ παρ' αὐτῷ διηρθρωμένα. tem quæ in divina ſcriptura dicta ſunt,
ὁ Θεὸς γὰρ τῷ θεράποντι αὐτοῦ Μωσεῖ περὶ τῆς inveniemus eumdem ex ea legiſſe, quæ ab
σκηνῆς διατιθέμενος, ποικίλα καὶ διάφορα ἐν αὐ- ipſo dicta fuerunt. Deus enim famulo ſuo
τῇ ἔργα προστάξας, πρὸς τούτοις ἔφη· ποιήσεις αὐ- Moyſi de tabernaculo diſponens, poſtquam
λαίας ἐκ βύσσου κεκλωσμένης, Ⓒ ὑακίνθου, καὶ πορ- varia & diverſa in eo opera fieri præce-
φίρας, καὶ κοκκίνου κεκλωσμένου χερουβίμ· ἐργασίᾳ pit, ait: *Facies cortinas ex byſſo retorta*, Exod. 26.
ὑφάντου ποιήσεις αὐτάς. καὶ αὖθις μὲν ἡ διατυ- *hyacintho*, & *purpura*, & *cocco retorto che-*
πωθεῖσα διδάσκει ἡμᾶς, ἵνα τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμέ- *rubim: opere textoris facies eos*. Et ipſa
να ἀναλώμασι πολλοῖς κατισχυρίζωνται· ἐπὶ δὲ quidem diſpoſitio docet nos, ut ea quæ
τῆς ἀνθρωπίνων οὐχ ὅτως. εἴρηται γὰρ τῷ λαῷ· C Deo dicata ſunt, expenſis multis confi-
καὶ ἱμάτιον ἐκ δύο ὑφασμένον οὐκ ἐπιβαλεῖς σεαυ- ciantur: in humanis autem non ita. Di-
τῷ. λελάτηται δὲ ὁ θεῖος ἀπόστολος τούτων τὴν ctum eſt enim populo: *Et veſtem duobus* Deut. 22.
ἔννοιαν παιδεύσας παραγγέλλων· τὰς γυναῖκας ἐν *contextam ne induas*. Lucidiſſime autem di-
καταστολῇ κοσμίῳ, μετ' αἰδοῦς καὶ σωφροσύνης κοσ- vinus apoſtolus horum ſenſum commendat,
μεῖν ἑαυτάς, μὴ ἐν πλέγμασιν, ἢ χρυσῷ, ἢ præcipiens: *Mulieres in habitu* * *ornato*, *cum* 1. Tim. 2.
μαργαρίταις, ἢ ἱματισμῷ πολυτελεῖ· ἀλλ' ὃ πρέ- *verecundia & ſobrietate ornantes ſe*, *non in* * *decenti*
πει γυναιξὶν ἐπαγγελλομέναις θεοσέβειαν δι' *tortis crinibus*, *aut auro*, *aut margaritis*,
ἔργων ἀγαθῶν. τούτῳ οὖν εἰδότες ἡμεῖς οἱ τῷ Θεῷ *vel veſte pretioſa*; *ſed quod decet mulieres*,
μόνῳ τὴν λατρείαν ἡμῶν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ *promittentes pietatem per opera bona*. Hæc
προσάγοντες, πάντα τὰ αὐτῷ ἀνατεθειμένα καὶ conſiderantes nos, qui Deo ſoli ſervitu-
καθιερωμένα, εἴτε θεῖος τύπος τῇ τιμίᾳ σαρκὶ, tem noſtram in ſpiritu & veritate offeri-
εἴτε ἅγιον εὐαγγέλιον, εἴτε σεπταὶ εἰκόνες, εἴτε mus, omnia quæ oblata & dedicata ſunt,
ἱεραὶ σκηναί εἰσι, καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ περιπτυξό- D ſive divinus typus pretioſæ crucis, ſive e-
μεθα, ὡς ἐλπίδα ἔχοντες ἁγιασμοῦ μεταλαμβά- vangelium, ſive venerandæ imagines, ſi-
νειν παρ' αὐτοῦ· καὶ προσκυνήσιν τιμητικὴν αὐτοῖς ve vaſa ſacra ſint, & * ſalutamus & am- * ſalutamus amplecta mur, &c.
ἀποδώσομεν. προσκυνεῖτε γάρ, φησί, τῷ ὑπο- plectimur ea, veluti ſpem habentes ſanc-
ποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ, ὅτι ἅγιός ἐστι. διὸ καὶ tificationis ab eis percipiendæ: & adoratio-
Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τῷ εἰς τὰ γενέθλια nem honoratoriam illis impendimus. *Ado-* Pſal. 98.
τοῦ Χριστοῦ λόγῳ αὐτῆς ὅτω φησί· τὴν Βηθ- *rate enim*, inquit, *ſcabellum pedum ejus*,
λεὲμ τίμησον, καὶ τὴν φάτνην προσκύνησον· ἅγιον *quoniam* * *ſanctum eſt*. Propter quod & * Gr. ſanctum.
γὰρ τῷ Θεῷ ἀνατέθεινται, τῇ αὐτοῦ ἐπιφοιτήσει Gregorius Theologus in ſermone ſuo de Non longe a fine.
τε καὶ μεθέξει ἅγιά ἐστι, καθὼς πᾶσα ἡ θεία nativitate Chriſti ait: Bethlehem honora,
γραφὴ μαρτυρεῖ· Ⓒ ὡς ἁγίῳ ἡ τιμὴ τῆς ἁγιό- præſepe adora. Ergo quod Deo dicatur,
τητος οὐκ ἄλλως φυλάττεται, ἢ διὰ τῆς ἡμῶν χε- præſentia & participatione ejus ſanctum
τικῆς προσκυνήσεως. αὐτοὶ δὲ ἔτι ἐμπνέοντες ψεύ- E eſt, quemadmodum omnis ſcriptura teſta-
δους, ἀλλότριόν τι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας συρ- tur: & ei qui ſanctus eſt, honor ſanctita-
ράψαντες, φασίν. tatis non aliter conſervatur, quam per
noſtram affectualem adorationem. Ipſi au-
tem adhuc ſpirantes mendacium, aliena
quædam ab eccleſia catholica conſuentes,
ajunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Συνῳδὰ δὲ τούτοις καὶ Θεόδοτος Ἀγκύρας, ὁ συναγωνιστὴς Κυρίλλου, περὶ τῆς αὐτῆς διδάσκει ὅτως· τὰς τῆς ἁγίων ἰδέας ἐκ ὧν εἰκόσιν ἐξ ὑλικῶν χρωμάτων ἀναμορφοῦν παρειλήφαμεν, ἀλλὰ τὰς τούτων ἀρετὰς διὰ τῆς ἐν γραφαῖς περὶ αὐτῆς δηλουμένων

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Conſona vero iſtis & Theodotus Ancyranus, *concertator Cyrilli*, *de eiſdem docet ita*: *Sanctorum vultus non in imaginibus ex materialibus coloribus factis formandos accepimus*, *ſed horum virtutes per ea quæ de illis in ſcriptis indicantur*, *quaſi quaſdam animatas imagines*

ACTIO VI.

imitari didicimus, & ex hoc ad similem illis zelum erigimur. Nam dicant hi qui tales erigunt formas, quali putas ex his perfruantur utilitate, vel in quam spiritalem contemplationem ducantur per harum commemorationem? sed manifestum est quod vana sit hujusmodi excogitatio, & diabolicæ argumentationis inventio.

οἷόν τινας ἐμψύχους εἰκόνας ἀναμάττεσθαι δεδιδάγμεθα, ἐκ τούτου πρὸς τὸν ὅμοιον αὐτοῖς διεγειρόμενοι ζῆλον. ἐπεὶ εἰπάτωσαν οἱ τὰς τοιάσδε ἀναστηλοῦντες μορφὰς, ποίας ἐκ τούτων ἄρα κατυπολαύοιεν ὠφελείας, ἢ ἐν ποίᾳ διὰ τῆς τούτων ἀναμνήσεως ἀνάγονται πνευματικῇ θεωρίᾳ; ἀλλ' εὔδηλον, ὡς ματαία ἡ τοιαύτη ἐπίνοια, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρημα.

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Si Theodotus esset in hac vita, cum beata Susanna clamaret dicens: *Deus æterne, qui absconditorum es cognitor, qui scis omnia antequam fiant:* tu nosti, quia falso contra me tulerunt testimonium hi, qui æmulantes senes Babylonicæ confusionis hujus novitatis auctores existunt. Sed volentes se idoneos & illustres ostendere, quædam vana fauce loquuntur: & fallax ostenditur calamus scripturæ ipsorum, & evidenter adulteratores veritatis inveniuntur. Multi enim nobiscum exquirentes, deindeque scrutantes in sermonibus ejusdem Theodoti de proposito dicto, si vere scriptum sit hujuscemodi, nunquam usquam invenimus. Neque enim ipse quid tale locutus est: evidenter namque monstratum est, quod non sit Theodoti testimonium. Amaritudine quippe & exacerbatione plenus sermo, & linguæ intemperatæ, atque immundorum labiorum præsumptio est dicere, esse diabolicæ argumentationis inventionem venerabilium figuras imaginum. Vere perspicuum est, quod Christianos accusantium sit hæc adinventio atque figmentum, & non Theodoti. Nam si, ut ipsi ajunt, ex ipso testimonium protulerunt, oportebat eos expresse indicare, ex quo ejus sermone testimonium sit assumptum. Sed ut scientes illud falsum, silentio mendacium reliquerunt. Itaque sermonibus ejus coacervatis, videlicet his qui ad Lausum scripti sunt contra Nestorium in tomis sex; & interpretatione symboli sanctorum patrum apud Nicæam convenientium, & sermone de nativitate Domini, & in lumina, & in Eliam & viduam, & in sanctum Petrum & Joannem, & in claudum qui sedebat ad speciosam portam, & in eos qui talenta acceperunt, & in eum qui de duobus cæcis, nullo modo dictum, quod ipsi protulerunt, invenimus. Sed nec cum pseudosyllogus eorum collectus turbaretur, & inscriberetur in falsa sermocinatione ipsorum, a codice Ancyrani testimonium est assumptum; sed per quoddam mendax pittacium, ut pestilens quiddam discurrit, quod simplices admiserunt. Porro sensati, & qui acquiescunt veritati, hoc semper mendacium arbitrati sunt. Præterea ductorem pestiferæ hæreseos suæ adhuc proponunt adjutorem Arii, & coadjutorem Eusebii Nicomediensis, & Theognii Nicænsis, & Maridis Chalcedonensis, qui præfuit his qui restiterunt sanctæ synodo Nicænæ; ita fatentes.

Dan. 13.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ Θεόδοτος παρῆν ἐν τῷ δε τῷ βίῳ, τῇ μακαρίᾳ συνεξεβόησεν ἂν Σωσάννῃ πρὸς Θεὸν λέγων· ὁ Θεὸς ὁ αἰώνιος, ὁ τῶν κρυπτῶν γνώστης, ὁ εἰδὼς πάντα πρὶν γενέσεως αὐτῶν· σὺ ἐπίστασαι, ὅτι ψευδῆ κατηγόρησάν μου, ζηλώσαντες τοὺς πρεσβυτέρους τῆς Βαβυλωνικῆς συγχύσεως, οἱ τῆς ψυχοφθόρου ταύτης καινοφωνίας εἰσηγηταί. ἀλλὰ θέλοντες ἑαυτοὺς ἱκανοὺς καὶ περιφανεῖς ἀποδεῖξαι, κενά τινα λαρυγγίζουσι, καὶ ψευδὴς ἀποδείκνυται ὁ κάλαμος τῆς γραφῆς αὐτῶν, καὶ προφανῶς παραχαράκται τῆς ἀληθείας εὑρίσκονται. πολλοὶ γὰρ μεθ' ἡμῶν ἐκζητήσαντες, εἶτα τε καὶ ἐρευνήσαντες ἐν τοῖς λόγοις τοῦ αὐτοῦ Θεοδότου περὶ τοῦ προκειμένου ῥητοῦ, εἰ ἄρα ἐγγέγραπταί τι τῶν τοιούτων, οὐδαμῆ οὐδαμῶς εὕρομεν. οὐδὲ γὰρ αὐτός τι τῶν τοιούτων διηγόρευσε· προφανῶς γὰρ δέδεικται, ὅτι οὐ Θεοδότου ἡ χρῆσίς ἐστι, πικρίας γὰρ καὶ παροξυσμοῦ μεστὸς ὁ λόγος, καὶ γλώσσης ἀκρατοῦς καὶ ἀκαθάρτων χειλέων ἡ τόλμα τοῦ φλυαφῆσαι, * διαβολικῆς· χριστιανοκατηγόρων τοῦτο ἰδίωμά τε καὶ πλάσμα, καὶ οὐ Θεοδότου. ἐπεὶ εἰ ὡς αὐτοί φασιν, ἐξ αὐτοῦ τὴν μαρτυρίαν παρήγαγον, ἔδει αὐτοὺς τρανῶς δηλῶσαι, ἐκ ποίου λόγου αὐτοῦ ἡ χρῆσις ἐλήφθη· ἀλλ' ὡς γινώσκοντες αὐτὸ φάλσον, τὸ ψεῦδος τῇ σιωπῇ ἐπαφῆκαν. τοὺς λόγους αὐτοῦ τοίνυν συναγείραντες· λέγομεν δὴ τοὺς πρὸς Λαῦσον γραφέντας κατὰ Νεστορίου ἐν τόμοις ἕξ, καὶ τὴν ἑρμηνείαν τὴν εἰς τὸ σύμβολον τῶν ἐν Νικαίᾳ ἁγίων πατέρων, καὶ τὸν λόγον τὸν εἰς τὴν γέννησιν τοῦ κυρίου, καὶ τὸν εἰς τὰ φῶτα, καὶ τὸν εἰς τὸν Ἠλίαν καὶ τὴν χήραν, καὶ τὸν εἰς τὸν ἅγιον Πέτρον καὶ Ἰωάννην, καὶ τὸν εἰς τὸν χωλὸν τὸν καθήμενον πρὸς τὴν ὡραίαν πύλην, καὶ τὸν εἰς τοὺς τὰ τάλαντα λαβόντας, καὶ τὸν εἰς τοὺς δύο τυφλοὺς· οὐδαμῶς τὸ ῥητὸν, ὃ αὐτοὶ προσήνεγκαν, εὕρομεν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ ψευδοσύλλογος αὐτῶν ὅτε ὠχλαγωγεῖτο, καὶ ἐνεγράφη ἐν τῷ φαλσολογήματι αὐτῶν, ἀπὸ βιβλίου τοῦ Ἀγκυρανοῦ ἡ χρῆσις μετελήφθη, ἀλλὰ διὰ ψευδοπιττακίου τινὸς ὡς λοιμός τις διέδραμεν, οὗ τινος μετέλαβον οἱ ἁπλούστεροι. οἱ δὲ ἐχέφρονες καὶ τῇ ἀληθείᾳ πειθόμενοι, τοῦτο πάντοτε ὡς ψεῦδος ἡγήσαντο. ἡγήτορα δὲ τῆς αὐτῶν λοιμώδους αἱρέσεως ἔτι προβάλλονται τὸν ὑπερασπιστὴν Ἀρείου, καὶ συνασπιστὴν Εὐσεβίου Νικομηδείας, Θεογνίου Νικαίας, καὶ Μάριδος Χαλκηδόνος, τὸν ἐξάρξαντα τῶν ἀντιπαρατυξαμένων τῇ ἐν Νικαίᾳ ἁγίᾳ συνόδῳ, οὕτω φάσκοντες.

* leg. ex L. διαβολικῆς μεθοδείας εὕρημα· τῶν συντρόνων τοὺς . . . πους.

ΓΡΗ-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VI.

A

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ὁμοίως δὲ καὶ ὁ τῦ Παμφίλυ Εὐσέβιος πρὸς Κωνσταντίαν Αὐγύσαν αἰτησαμένῳ Χριστῦ εἰκόνα ἀποσταλῆναι αὐτῇ παρ' αὐτῦ, τοιάδε λέγει· ἐπεὶ δὲ ⟨& περίτινος εἰκόνος ὡς δὴ τῦ Χριστῦ γέγραφας, εἰκόνα ⟨βλομένῃσοι ταύτην ὑφ' ἡμῶν πεμφθῆναι· τίνα λέγεις καὶ ποίαν ταύτην, ἵνα φῇς τῦ Χριστοῦ εἰκόνα; πότερον τὴν ἀληθῆ καὶ ἀμετάλλακτον, καὶ φύσει τοὺς αὐτοῦ χαρακτῆρας φέρυσαν; ἢ ταύτην ἣν δι' ἡμᾶς ἀνείληφε, τῆς δύλυ μορφῆς περιθέμενος τὸ σχῆμα; ἀλλὰ περὶ μὲν τῆς τῦ Θεῦ μορφῆς οὐδ' αὐτὸς ἡγῦμαί σε ζητεῖν, ἅπαξ πρὸς αὐτοῦ πεπαιδαγμένον, ὅτι οὔτε τὸν πατέρα τις ἔγνω, εἰ μὴ ὁ υἱός· οὐδ' αὖ τὸν υἱὸν γνοίη ποτέ τις ἐπαξίως, εἰ μὴ μόνος ὁ γεννήσας αὐτὸν πατήρ. καὶ δὴ μετά τινα· ἀλλὰ πάντως τῆς τοῦ δύλυ μορφῆς ἐπιζητεῖς τὴν εἰκόνα, καὶ ἃ δι' ἡμᾶς περιεβλήθη σαρκίν. ἀλλὰ καὶ τῦτο τῇ δόξῃ τῆς θεότητος ἀναχεχρᾶσθαι μεμαθήκαμεν, καὶ καταπεπόσθαι τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς. & μετ' ὀλίγα· τίς οὖν τοσαύτης ἀξίας τε καὶ δόξης τὰς ἀποστιλβύσας καὶ ἀπαστραπτύσας μαρμαρυγὰς οἷός τε ἂν ᾖ καταχαράξαι νεκροῖς καὶ ἀψύχοις χρώμασι καὶ σκιαγραφίαις; ὁπότε μηδὲ προσβλέψαι αὐτῷ ἐπὶ τὸ ὄρους εἰ θεσπέσιοι ὑπέμειναν μαθηταί, ὅτε ἔπεσον ἐπὶ πρόσωπον, ἀφόρητον αὐτοῖς τὸ θεώμενον ὁμολογήσαντες. εἰ γὰρ τότε ἡ ἔνσαρκος αὐτοῦ μορφὴ τοσαύτης ἔλαχε δυνάμεως πρὸς τῆς ἐνοικύσης αὐτῇ θεότητος μεταβληθεῖσα, τί χρὴ λέγειν, ὅτε τὴν θνητότητα ἀπόδυς, καὶ τὴν φθορὰν ἀπονιψάμενος, τὸ εἶδος τῆς τοῦ δούλυ μορφῆς εἰς τὸ τοῦ δεσπότου καὶ Θεῦ δόξαν μετεσκεύασατο μὲν τὸ κατὰ τοῦ θανάτυ νίκην, μὲν τὸ εἰς οὐρανὸς ἄνοδον, μὲν τὸ ἐν τῷ βασιλικῷ θρόνῳ ἀμφὶ τὰ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ἵδρυσιν, μὲν τὸ ἐν τοῖς ἀκατονομάστοις καὶ ἀῤῥήτοις κόλποις τοῦ πατρὸς ἀνάπαυσιν; εἰς ὃ ἀντόντι καὶ ἀποκαθισάμενον αἱ οὐράνιαι δυνάμεις ἀνεφώνυν λέγουσαι· ἄρατε πύλας οἱ ἄρχοντες ὑμῶν, καὶ ἐπάρθητε πύλαι αἰώνιοι, καὶ εἰσελεύσεται ὁ βασιλεὺς τῆς δυξης.

B

C

D

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

[1] *Similiter autem & Pamphili Euſebius ad Conſtantiam Auguſtam petentem Chriſti imaginem mitti ſibi ab eo, talia fatur: Quia vero de quadam imagine quaſi Chriſti ſcripſiſti, hanc volens tibi a nobis mitti, quam dicis & qualem hanc, quam perhibes, Chriſti imaginem? Utrum veram & incommutabilem, & natura characteres ſuos portantem? an iſtam quam propter nos ſuſcepit, ſervi formæ ſchemate circumamictus? Sed de forma quidem Dei nec ipſe arbitror te quærere, ſemel ab ipſo edoctam, quoniam neque Patrem quis novit niſi Filius, neque ipſum Filium novit quis aliquando digne, niſi ſolus Pater qui eum genuit. Et poſt aliqua: Sed utique ſervi formæ imaginem quæris, & corpuſculi quo amictus eſt propter nos. Sed & id gloria divinitatis temperatum didicimus, & abſorptum eſſe mortale a vita. Et poſt pauca: Quis ergo hujuſmodi dignitatis & gloriæ vibrantes & præfulgentes ſplendores exarare potuiſſet mortuis & inanimatis coloribus & ſcripturis umbraticis? quandoquidem nec aſpicere in eum in monte egregii ſuſtinuere diſcipuli, qui etiam cecidere in faciem, importabile quod ſibi viſum fuerat confitentes. Ergo ſi tunc incarnata ejus forma tantam virtutem ſortita eſt ab inhabitante in ſe divinitate mutata, quid oportet dicere, cum mortalitate exutus, & corruptione ablutus, ſpeciem ſervilis formæ in Domini & Dei gloriam commutavit, poſt victoriam videlicet contra mortem, poſt regreſſum ad cælos, poſt locationem in regio ſolio circa dexteram Patris, poſt quietem in inenarrabilibus & ineffabilibus ſinibus Patris, in quam aſcendentem & reſtitutum cæleſtes virtutes collaudabant, dicentes:* Tollite portas principes veſtras, & elevamini portæ æternales, & introibit rex gloriæ. *Matth. 17.* *Pſal. 23.*

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ἡ προφητικὴ φωνὴ ἁρμόσειεν ἂν, ἵνα ὁ Θεὸς διὰ τοῦ προφήτυ Ἱερεμίυ τοῖς τῶν Ἰυδαίων λαοῖς ἐγκαλῶν ἔλεγεν· ἐμὲ ἐγκατέλιπον πηγὴν ὕδατος ζῶντος, καὶ ὤρυξαν ἑαυτοῖς λάκκυς συντετριμμένυς, οἳ ὐ δυνήσονται ὕδωρ συνέχειν. ἀφέντες γὰρ τὰς τῶν ἐγκρίτων πατέρων διδασκαλίας οἱ λογάδες τῶν ψευδολόγων, καὶ ζηλώσαντες τοῖς ἀποκηρυχθεῖσι τῷ πτύῳ τῆς θείας κρίσεως ἐκ τῆς δεσποτικῆς ἄλωνος, λέγω δὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, αὐτοὺς εἰς σωασπισμὸν τῆς ἑαυτῶν αἱρέσεως ἐπισπῶνται. τίς γὰρ οὐκ ἔγνω τῶν πιστῶν τῆς ἐκκλησίας, καὶ γνῶσιν εἰληφότων ἀληθινῶν

E

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Prophetica vox iſtis convenit, quia Deus per prophetam Jeremiam adverſus Judæorum populos quæritur, dicens: *Me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi lacus contritos, qui aquam continere non poterunt.* Deſerentes enim probabilium patrum doctrinas, fallacium collegiorum primores, & æmulantes eos qui ventilabro divini judicii ab area dominica, id eſt catholica eccleſia ſunt projecti, ipſos in protectionem hæreſeos ſuæ adducunt. Quis enim fidelium eccleſiæ, & eorum qui verorum dogmatum ſcientiam perceperant, ignorat, quod Euſebius Pamphili in reprobum *Jerem. 2.*

---

1 Epiſtolam Euſebii integram ad Conſtantiam Auguſtam, vide in Notis ad Nicephorum Gregoram pag. 795. *Harduinus.*

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

bum ſenſum traditus, unius opinionis & ſenſus fuerit cum his qui Arii ſuperſtitionem ſecuti ſunt? In omnibus quippe hiſtoricis ſuis libris creaturam Filium & Verbum Dei vocat, & miniſtrum, & ſecundum adorabilem. Si vero quidam hunc defendentes dicunt, ſubſcripſiſſe illum in ſynodo; concedamus ita fuiſſe. Sed labiis ſuis veritatem honoravit, cor autem longe fuit ab ea, ut oſtendunt conſcripta ejus & epiſtolæ omnes: licet aliter atque aliter ſecundum tempus & cauſas * conſpergi & mutari, aliquando quidem laudans ea quæ ſunt Arii ſentientes; aliquando vero veritatem ſimulans, oſtendatur juxta Jacobum fratrem Domini vir dupli-B ci animo & inconſtans in omnibus viis ſuis: & non exiſtimet, quod accipiet aliquid a Domino. Si enim corde credidiſſet ad juſtitiam, & ore confeſſus eſſet in ſalutem verum ſermonem, utique pro ſcriptis ſuis veniam poſtulaſſet, horum correctionem faciens; & pro epiſtolis ſuis profecto verbum * rationis feciſſet: ſed hoc nullatenus uſque fecit; manſit enim ſicut Æthiops non mutata pelle ſua. Denique cum interpretaretur, *Dixit Domino, Deus meus es tu*, extra veracem ſenſum excedens ſic ait: Legibus naturæ omnis filii pater, dominus eſt utique ejus: & idcirco unigeniti Filii Dei ipſe qui genuit eum C Deus, ſimul & Deus & Dominus & pater eſt. Similiter autem & in epiſtola ad ſanctum Alexandrum præceptorem magni Athanaſii directa, cujus initium eſt; Cum quanta ſolicitudine, vel cum quanta cura ad * hæc litteræ venerint; expreſſius blaſphemans ſic ait: de Ario & ejus aſſeclis: Calumniantur eos litteræ tuæ, tamquam dicentes, quia Filius ex non exiſtentibus factus eſt, ſicut unus ex omnibus: at illi protulerunt epiſtolam, quam ad te fecerant: in qua fidem ſuam exponentes, ipſis verbis hæc confitebantur: Legis videlicet ac prophetarum, & novi teſtamenti Deum genuiſſe Filium unigenitum ante D tempora æterna, per quem & omnia & ſæcula fecit: genuiſſe autem eum non conjectura, * ſed veritate, ac ſubjeciſſe propriæ voluntati, inconvertibilem & incommutabilem, creaturam Dei perfectam, ſed non ſicut unam ex creaturis. Si ergo litteræ ipſorum veritatem dicunt, * utique apud te fertur: in quibus confitentur Filium Dei ante tempora æterna, per quem fecit & ſæcula, eſſe inconvertibilem & creaturam Dei perfectam, * ſed non ſicut unam ex creaturis. Porro epiſtola tua calumniatur eos, tamquam dicentes, quia Filius factus eſt ſicut unum omnium: cum hoc non dixerint, ſed clare definierint, E quia non ſicut unum ex creaturis. Nota ergo, ſi non protinus eis iterum occaſio detur ad reprehendendum & detrahendum movendi quotquot voluerint. Iterum eos accuſabas dixiſſe, quia qui eſt, eum qui non erat, genuit. Miror autem ſi poſſit quis aliter dicere: ſi enim unus eſt qui eſt, profecto ex ipſo factum eſt omne quod eſt * cum ipſo: ſi vero non ſolus ipſe eſt qui eſt, ſed & Filius erat qui eſt; quomodo eum qui erat, is qui eſt gignebat? Taliter enim utique duo eſſent * qui

δογμάτων, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου εἰς ἀδόκιμον νοῦν παραδοθεὶς, ὁμόδοξος καὶ σύμφρων γέγονε τῆς τοῦ Ἀρείου θρησκείας, ἐν πάσαις ταῖς ἰσορρόποις αὐτοῦ βίβλοις κτίσμα τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ ἀποκαλῶν, καὶ ὑπεργόν, καὶ δεύτερον προσκυνητόν; εἰ δέ τινες τοῦτον διεκδικοῦντες λέγουσιν ὑπογράψαι ἐν τῇ συνόδῳ, δῶμεν οὕτως εἶναι· ἀλλὰ τοῖς χείλεσιν αὐτοῦ τιμᾷ ἀλήθειαν τετίμηκεν, ἡ δὲ καρδία αὐτοῦ πόρρω ἄπεστιν ἐξ αὐτῆς, ὡς δεικνύουσι τά τε συγγράμματα καὶ αἱ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πᾶσαι. εἰ δὲ ἄλλοτε ἄλλως κατὰ τοὺς καιροὺς καὶ κατὰ τὰ πράγματα συνεφύρετο καὶ μετεβάλλετο, ποτὲ μὲν ἐπαινῶν τοὺς περὶ Ἀρείου φρονοῦντας, ποτὲ δὲ τὴν ἀλήθειαν ὑποκρινόμενος, ἀποδείκνυται κατὰ τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον, ἀνὴρ ὢν δίψυχος, ἀκατάστατος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ· καὶ μὴ οἰέσθω, ὅτι λήψεταί τι παρὰ κυρίου. εἰ γὰρ καρδίᾳ ἐπίστευσεν εἰς δικαιοσύνην, καὶ στόματι ὡμολόγησεν εἰς σωτηρίαν τὸν ἀληθῆ λόγον, πάντως ὑπὲρ τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ συγγνώμην ἠτήσατο, τούτων τινὰ ἐπανόρθωσιν ποιούμενος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ λόγον ἀπολογίας ἐποιήσατο ἄν· ἀλλ' οὐδαμῇ οὐδαμῶς τοῦτο πέπραχεν· ἔμεινε γὰρ ὡς Αἰθίοψ μὴ ἀλλάξας τὸ δέρμα αὐτοῦ. ἐν γὰρ τῷ ἑρμηνεῦσαι αὐτὸν τό· εἶπα τῷ κυρίῳ· κύριός μου εἶ σύ. ἔξω τῆς ἀληθοῦς γνώσεως ἐκβεβηκὼς, οὕτως φησί· νόμοις φύσεως παντὸς υἱοῦ πατὴρ, κύριος ἂν εἴη αὐτοῦ· διὸ καὶ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὁ γεννήσας αὐτὸν Θεὸς εἴη ἂν αὐτοῦ καὶ Θεὸς ὁμοῦ καὶ κύριος καὶ πατήρ. ὡσαύτως δὲ καὶ ἐν τῇ πρὸς τὸν ἅγιον Ἀλέξανδρον ἐπιστολῇ τὸν καθηγητὴν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου, ἧς ἡ ἀρχή· μεθ' ὅσης μὲν ἀγωνίας, καὶ μεθ' ὅσης φροντίδος ἐπὶ ταῦτα ἦλθον τὰ γράμματα· τρανότατα βλασφημῶν οὕτω φησὶ περὶ τοῦ Ἀρείου καὶ τῶν σὺν αὐτῷ. καὶ κατηγορεῖ αὐτῶν τὰ γράμματα, ὡς λεγόντων, ὅτι ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ μὴ ὄντος γέγονεν ὡς εἷς τῶν πάντων. οἱ δὲ προλύεγκαν ἑαυτῶν γραμματεῖον, ὃ πρὸς σὲ πεποιήκασιν· ἐν ᾧ τοῖς ἑαυτῶν πίστιν ἐκθέμενοι, αὐτοῖς ῥήμασι τάδε ὡμολόγουν. τὸν νόμον καὶ προφητῶν καὶ παντὸς τῆς θείας Γραφῆς Θεὸν γεννήσαντα υἱὸν μονογενῆ πρὸ χρόνων αἰωνίων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας καὶ τὰ πάντα πεποίηκε· γεννήσαντα δὲ οὐ δοκήσει, ἀλλὰ ἀληθείᾳ ὑποστήσαντα ἰδίῳ θελήματι ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον, κτίσμα τοῦ Θεοῦ τέλειον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων. εἰ δὴ οὖν τὰ παρ' αὐτῶν γράμματα ἀληθεύει, πάντως δὲ καὶ παρὰ σοί φέρεται· ἐν ᾧ ὁμολογοῦσι τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ πρὸ χρόνων αἰωνίων, δι' οὗ καὶ τοὺς αἰῶνας πεποίηκεν, εἶναι ἄτρεπτον καὶ κτίσμα τοῦ Θεοῦ τέλειον, ἀλλ' οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων. ἡ δὲ σὴ ἐπιστολὴ κατηγορεῖ αὐτῶν ὡς ἂν λεγόντων, ὅτι ὁ υἱὸς γέγονεν ὡς ἓν τῶν κτισμάτων· αὐτῶν τοῦτο μὴ λεγόντων, ἀλλὰ σαφῶς διορισαμένων, ὅτι οὐχ ὡς ἓν τῶν κτισμάτων· ὅρα εἰ μὴ δι' ὃ πάλιν αὐτοῖς ἀφορμὴ δίδοται εἰς τὸ ἐπιλαβέσθαι καὶ διαβάλλειν ὁρμᾶσθαι ὅσα καὶ θέλωσι. πάλιν αὐτοὺς ἠτιῶ λέγοντας, ὅτι ὁ ὢν τὸν ὄντα ἐγέννησε. θαυμάζω δὲ, εἰ διώπαταί τις ἄλλως εἰπεῖν. εἰ γὰρ εἷς ἐστιν ὁ ὤν, δῆλον ὅτι ἐξ αὐτοῦ γέγονε πᾶν ὅ, τι καὶ ἔστι μετ' αὐτόν· εἰ δὲ μὴ μόνος αὐτός ἐστιν ὁ ὤν, ἀλλὰ καὶ

υἱὸς

* immiſcendo ſe ſe ac immutando, *Jacob. 1.*

* defenſionis

Pſal. 23.

* has litteras venerim,

* *Gr.* ſed vere in rerum naturam produxiſſe propria voluntate,

* quæ utique apud te etiam ſunt:

* in mſ. Joliano ad marginem ſcriptum: Fuge, totum blaſphemia; & paulo infra: O impietatem!

* *Gr.* poſt ipſum;

* *Gr.* quæ ſunt

υἱός; ἢ ὁ ὢν, καὶ πῶς τὸν ὄντα ὁ ὢν ἐγέννησεν; ὅπως γὰρ ἂν δύο εἴη τὰ ὄντα. καὶ ταῦτα μὲν Εὐσέβιος πρὸς τὸν ἀοίδιμον Ἀλέξανδρον· ἀλλὰ καὶ ἕτεραι ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα φέρονται, ἐν αἷς εὕρηνται ποικίλαι βλασφημίαι τοὺς περὶ Ἄρειον διεκδικοῦσαι. ὡσαύτως καὶ πρὸς Εὐφρασίωνα ἐπίσκοπον ἐπιστέλλων σαφέστατα βλασφημεῖ· ἧς ἐπιστολῆς ἡ ἀρχή ἐστιν οὕτως· τῷ δεσπότῃ μου κατὰ πάντα χάριν ὁμολογῶ· καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς· οὐ γὰρ συνυπάρχειν φαμὲν τὸν υἱὸν τῷ πατρί, προϋπάρχειν δὲ τὸν πατέρα τοῦ υἱοῦ. πλὴν αὐτὸς ὁ πάντων μᾶλλον ἀκριβῶς ἐπιστάμενος υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἕτερον ἑαυτὸν εἰδὼς τοῦ πατρὸς καὶ μείω καὶ ὑποβεβηκότα, εὖ μάλα εὐσεβῶς τοῦτο καὶ ἡμᾶς διδάσκει λέγων· ὁ πατὴρ ὁ πέμψας με μείζων μου ἐστί. καὶ μεθ' ἕτερα· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς μὲν Θεὸς ὁ υἱός, ἀλλ' οὐκ ἀληθινὸς Θεός. ἐκ τούτων οὖν τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ ἀποδείκνυται τὰ Ἀρείου καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν δοξάζων. μετὰ δὲ ταύτης τῆς ἀποστατικῆς αὐτῶν αἱρέσεως οἱ τῆς Ἀρείου μανίας εὑρεταὶ καὶ μίαν φύσιν πρεσβεύουσιν ἐπὶ τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως, καὶ δοξάζουσι σάρκα δίχα ψυχῆς ἀναλαβέσθαι τὸν κύριον ἡμῶν ἐν τῇ σωτηριώδει αὐτοῦ οἰκονομίᾳ, λέγοντες τὴν θεότητα ἀναπληροῦν τῆς ψυχῆς τά τε βουλήματα καὶ κινήματα, ἵνα τὸ πάθος, καθώς φησι Γρηγόριος ὁ θεολόγος τῇ θεότητι ἐπιγράψωσι· καὶ οἱ τὸ πάθος τῇ θεότητι προσάπτοντες, Θεοπασχῖται δῆλόν εἰσι· καὶ οἱ ταύτης τῆς αἱρέσεως μετέχοντες εἰκόνα οὐ προσίενται δέχεσθαι, ὡς οὐδὲ ὁ δυσσεβὴς Σεβῆρος, καὶ Πέτρος ὁ Κναφεὺς, καὶ Φιλόξενος ὁ Ἱεραπόλεως, καὶ πᾶσα ἡ ἀμφ' αὐτοὺς πολυκέφαλος ὕδρα καὶ ἀκέφαλος. ταύτης οὖν τῆς συμμορίας καὶ Εὐσέβιος ὑπάρχων, ὡς δεδείκται ἔκ τε τῶν ἐπιστολῶν αὐτοῦ καὶ τῶν ἱστορικῶν συγγραμμάτων, εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ ὡς Θεοπασχίτης ἀποβάλλεται. τοὔνεκεν γράφει Κωνσταντίᾳ τῇ Λικινίου γυναικὶ, μὴ παρ' αὐτῷ εὑρῆσθαί ποτε εἰκόνα. ἐπειδὴ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ λέγει, ὅτι μετεβλήθη ἡ ἔνσαρκος αὐτοῦ μορφὴ εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν· ἀλλ' οὐδεὶς τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν οὕτως ἐφρόνησεν ἢ ἐδίδαξεν· οὐδὲ γὰρ ἡ ἀλήθεια οὕτως ἔχει. ἀκούσωμεν Ἀθανασίου τοῦ καθαιρέτου τῆς Ἀρείου μανίας, τί φησιν ἐν τῇ δογματικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Εὐψύχιον πρεσβύτερον Καισαρείας· ὡσαύτως καὶ Κυρίλλου ἐν τῇ πρώτῃ ἐπιστολῇ τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπίσκοπον Διοκαισαρείας, καὶ ἐν τῷ κατὰ Συνουσιαστῶν λόγῳ. ἄμφω γὰρ ὥσπερ ἐπίγειον ἐμπολίτευμα ἔχοντες, οὕτως καὶ οὐράνιον, καὶ παρὰ τοῦ ἑνὸς πνεύματος ἐμπνευσθέντες, συνῳδὰ ἀλλήλοις φθέγγονται. Ἀθανάσιος μὲν ἐν τῇ προλεχθείσῃ πρὸς Εὐψύχιον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχή· ἐφ' οἷς μὲν ὡήθης ἡμᾶς ἀδικεῖσθαι· καὶ μεθ' ἕτερα φησί· κοινὸς ὁ τῶν προβάτων καρπὸς, τοῦτο δὴ τὸ * νωτιαῖον θέρος, τὸ ἔριον εἰς κοινὴν χρῆσιν τοῖς ἅπασι προκείμενον. ἀλλ' ὅταν τῇ ἐκ τῆς θαλάττης προσομιλήσῃ βαφῇ, πορφύρα λέγεται, καὶ τῆς προσηγορίας ἀμειβομένης, καὶ τῆς χρήσεως κατ' ἐξαίρετον βασιλεῦσι μόνοις ἁρμόττειν λαχούσης· καὶ ἔστιν ἔρια, καὶ οὐκ ἔστι· τὴν μὲν φύσιν ἐκεῖνο ὅπερ πρότερον ἦν, τὴν δὲ χρῆσιν οὐκέτι· φεύγει γὰρ τὴν κοινότητα διὰ τὸ τοῦ χρωμένου ἀξίωμα· οὕτω γοῦν καὶ ἡ σὰρξ τῆς κοινῆς ληφθεῖσα φύσεως, ἐπειδὴ γέγονε περιβόλαιον βασιλέως, τῆς αὐτῆς

...τιεῖον ...etur le... Anasta. ..., ut patet versione

A existerent. Et hoc quidem Eusebius ad memorandum Alexandrum: sed & aliæ epistolæ ipsius ad eumdem virum sacratum feruntur, in quibus inveniuntur variæ blasphemiæ, illos qui circa Arium sunt, defendentes. Similiter & ad Euphrasionem episcopum mittens, expressius blasphemat; cujus epistolæ initium est ita: Domino meo per omnia grates confiteor; & in ceteris: Non enim simul cum Patre Filium fuisse fatemur: verumtamen ipse Filius Dei, qui magis omnia liquido novit, alium se a Patre & minorem atque inferiorem sciens, admodum pie hoc etiam nos docet, dicens: *Pater qui misit me, major* B *est*. Et post alia: Nam & ipse quidem Filius Deus est, sed non verus Deus. Ex his ergo scriptis ejus ostenditur Arii & comparium ejus dogmata prædicare. Cum hac autem apostatica sua hæresi Arianæ insaniæ inventores & unam naturam dogmatizant in unitione, quæ est per subsistentiam; & prædicant carnem sine anima suscepisse Dominum nostrum in salutari dispensatione sua, dicentes divinitatem adimplesse animæ voluntates & motus, ut passionem, sicut ait Gregorius theologus, divinitati adscribant: & qui passionem divinitati applicant, constat eos Theopaschitas esse: & qui hujus hæreseos participes C sunt, imagines non admittunt, quemadmodum nec impius Severus, & Petrus Cnapheus, & Philoxenus Hierapolitanus, & omnis quæ circa eos est * polycephalos & sine capite hydra. Hujus ergo factionis etiam Eusebius existens, sicuti demonstratum est tam ex epistolis, quam ex historicis ejus conscriptis, imaginem Christi tamquam * Theopassianus abjicit: & hac pro causa Constantiæ uxori Licinii scribit, non aliquando apud se inveniendam * imaginem. Quoniam & in eadem epistola dicit, quia mutata est incarnata ejus forma in divinitatis ejus naturam. Sed nullus sanctorum patrum nostrorum sic sapuit D aut docuit: neque enim sic veritas se habet. Audiamus igitur quid Athanasius depositor Arianæ insaniæ in epistola dogmatica sua dicat, quam ad Eupsychium presbyterum Cæsariæ scripsit: pari modo & Cyrillus in prima epistola ad Successum episcopum Diocæsariæ, & in sermone contra commixtores edito. Ambo enim sicut terrenam, ita & cælestem conversationem habentes, atque ab uno spiritu inspirati, consona invicem fantur. Athanasius quidem in prædicta ad Eupsychium epistola, cujus initium est: In quibus quidem * assuetus es nos reverendissime. Et post alia sic ait: Communis ovium est fructus, sed E & australi æstate *, lana in communem usum universis apponitur. Sed cum de mari tinctura assumitur, purpura dicitur, & talem appellationem meretur: sed cum in usu præcipue regibus solis aptatur, & est lana, & non est: natura quidem illud quod prius erat, est; usu vero non jam: fugit enim quod commune erat propter dignitatem utentis. Sic ergo & caro de communi suscepta natura, quoniam facta est amictus regis, * quod ante facta non fuerat. Ita & Dominus gloriæ dicitur * fortassis etiam secundum quod homo est; na-

Joan. 14.

Epist. 1. ad Cledonium post princ.

* multorum capitum multiplex

* Deo passianus

* vide ep. 144. Photii de Eusebio & imag.

* Gr. existimasti nos.

* Gr. hæc in quam desi mellis,

* Gr. addit. eamdem meruit ... riam, atque is qui ea est usus,

* *eadem habentur in c. Jol.*

ACTIO VI.

eamdem gloriam meruit quam is qui illa usus fuisse dignoscitur : licet per naturam amictus regis ante facta non fuerit : ita ut d. g. dicatur. * merito *Luc.* 1.

natura humana passionem admittente , & injuria in ipsum transeunte , qui veluti veste usus est carne . Sicut enim is qui ostrum scidit , quasi ipsi regi insidiatus fuerit , animadversionem sustinet ; quoniam rex purpuræ passionem in se transtulit , quamquam ipse nihil mali pertulerit : ita & carnis passio , manente impassibilitate Dei Verbi , per contumeliam in ipsum venisse dicitur . Ideo Paulus Dominum Christum secundum quod homo est , Filium Dei esse tradit . Et ante hunc Gabriel Archangelus admirabilem partum evangelizans Mariæ , *Ave* , inquit , *gratia plena* , *Dominus tecum* . *Ecce tu in utero habebis* , *& paries filium* , *& vocabunt eum Jesum* : *hic erit magnus* , *& Filius Excelsi vocabitur* . Itaque vocatur Filius Dei Jesus , non in divinam naturam carne conversa , sed per unitionem ad Deum Verbum effectam , * æquivocam dignitatem sumente . Cyrillus autem similiter in prædicta ad Successum epistola , cujus initium est : Lecto commonitorio quod a sanctitate tua transmissum est . Et post alia sic ait : Post resurrectionem vero corpus quod passum est , non jam infirmitates habuit in se . Non enim ultra famis vel fatigat , aut alius hujuscemodi capax esse dicimus illud , sed jam incorruptum : & non hoc tantum , sed & vivificans : vitæ quippe corpus est , id est , unigeniti . Clarificatum est autem claritate Deo decibili , & intelligitur Dei corpus : cujus rei gratia & si quisquam dixerit illud divinum , sicut illud quod hominis est , humanum , non exorbitabit a decente ratione . Unde reor & sapientissimum Paulum dicere : *Et si noveramus secundum carnem Christum* , *sed nunc jam non novimus* . Cum enim Dei , sicut dixi , proprium sit corpus , transcendit omnia quæ humana sunt . Porro commutationem in divinitatis naturam non potest pati corpus quod de terra est ; impossibile enim est . Nam prædicamus divinitatem ut factam , & eam quæ assumpserit quid in se , quod non est per naturam ipsius proprium . Æqualis enim pravitatis est dicere , quia mutatum est corpus in divinitatis naturam ; nec non & illud , quia mutatum est Verbum in carnis naturam . Sicut enim hoc impossibile est (inconvertibilis namque & incommutabilis est) ita & alterum . Non enim valet in divinitatis substantiam , id est naturam transferri quid creaturarum : creatura quippe etiam caro est . Ergo divinum quidem est corpus Christi , quoniam Dei corpus est ; & ineffabili claritate præfulgidum , incorruptibile , sanctum , vivificum . Quod vero in naturam divinitatis conversum sit , nullus sanctorum patrum aut sapuit , aut dixit . Itaque & nos ita disponimus . Similiter autem & in sermone quem contra commixtores edidit , cujus initium est : * Beatus modo nobis sermo dogmatum veritatis * in studio est . Et post alia sic dixit : Ergo si * susceptæ ejus carne in divinitatis naturam desiit esse filius hominis , liquebit utique omnibus , quod filiorum adoptionis gloriam etiam nos deposuerimus , quasi non habentes ultra primogenitum in multis fratribus , quando factus

* ‡. ejusdem nominis *Epist.* x. *ad Successum post med.*

B. Cor. 5.

* longus

* *Gr.* elaboratus est.

* *Gr.* mutata

ANNO CHRIST. 987.

ἠξιώθη δόξης τῷ χρησαμβῴῳ, κἂν μὴ τιὼ φύσιν ἐγλίετο. ὥσε κύριος δόξης λέγεται εἰκότως κ᾽ ὁ ἄνθρωπος· τῆς μὲν καθ᾽ αὐτὸν φύσεως ἀποσιμένης τὸ πάθος, τῆς δὲ ὕβρεως ὀξβαινούσης ἐπ᾽ αὐτὸν τὸν ὥσπερ ἐνδῆτι χρησάμβυον τῇ σαρκί. ὥσπερ γὰρ ὁ τιὼ ἀλυργίδα ὀξαρρήξας, ὡς * ἐπιζεβηκὼς αὐτῷ τῷ βασιλεῖ, τιὼ τιμωρίαν ὑπέχει· καί τοι γε ὁδοὶ δεινὸν αὐτὸς πέπονθεν ὁ βασιλεύς, τῆς δὲ πορφύρας τὸ πάθος ἐπ᾽ αὐτὸν ἀνίκεται· ὅπω κ᾽ τὸ τῆς σαρκὸς πάθος μὴ ἐν τῇ ἀπαθείᾳ τᾶ λόγω διὰ τῆς ὕβρεως ἐπ᾽ αὐτὸν ἐληλυθέναι λέγεται. κ᾽ διὰ τᾶτο Παῦλος τὸν δεσπότιν Χριστὸν, καθὸ ἄνθρωπον, υἱὸν Θεῦ παραδίδωσι. κ᾽ πρὸ τότω Γαβριὴλ ὁ ἀρχάγγελος τὸν παράδοξον τόκον διαγγελιζόμβυος τῇ Μαρίᾳ, χαῖρε, φησὶ, κεχαριτωμένη, ὁ κύριος μετὰ σᾶ. ἰδὲ σὺ ἐν γαστρὶ ἕξεις, κ᾽ τέξῃ υἱόν, κ᾽ καλέσουσιν αὐτὸν Ιησῦν· οὗτος ἔσαι μέγας, κ᾽ υἱὸς ὑψίστυ κληθήσεται. ὥσε καλεῖται υἱὸς Θεῦ Ιησοῦς, ὐκ εἰς θείαν φύσιν τῆς σαρκὸς μεταβληθείσης, ἀλλὰ τῇ πρὸς τὸν Θεὸν λόγον ἑνώσει τιὼ ὁμώνυμον ἀξίαν λαβούσης· Κύριλλος δὲ ὡσαύτως ἐν τῇ προκειμβύῃ πρὸς Σύκενσον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχή· Ἐνέτυχον τῷ ὑπομνηστικῷ τῷ παρὰ τῆς σῆς ὁσιότητος ἀποσταλέντι. κ᾽ μεθ᾽ ἕτερα ὅπω φησίν· μετὰ δέ γε τιὼ ἀνάστασιν ἰδὼν μὴ αὐτὸ τὸ σῶμα τὸ πεπονθὸς, πλεῖω ὐκέτι τὰς ἀσθενείας τὰς ἀνθρωπίνας ἔχον ἐν ἑαυτῷ· ὁ γὰρ ἔτι πείνης ἢ κόπυ, ἢ ἑτέρυ τινὸς τῶν τοιούτων δεκτικὸν εἶναι φαμὲν αὐτὸ, ἀλλὰ λοιπὸν ἄφθαρτον· κ᾽ ὐχὶ τᾶτο μόνον, ἀλλὰ γὰρ κ᾽ ζωοποιόν. ζωῆς γὰρ σῶμα, τυτέστι τᾶ μονογβυᾶς· καταλαμπρωθὲν δὲ κ᾽ δόξῃ τῇ Θεοπρεπεστάτῃ, κ᾽ νοεῖται Θεῦ σῶμα. τοιγάρτοι κἂν εἴτις αὐτὸ λέγοι θεῖον, ὥσπερ ἀμέλει τὸ τᾶ ἀνθρώπυ ἀνθρώπινον, ὐκ ἂν ἁμάρτοι τᾶ πρέποντος λογισμᾶ. ὅθεν οἶμαι κ᾽ τὸν σοφώτατον Παῦλον εἰπεῖν· εἰ κ᾽ ἐγνώκαμβυ Χριστὸν κατὰ σάρκα, ἀλλὰ νῦν ὐκέτι γινώσκομβυ. Θεῦ τὰ ἀνθρώπινα. μεταβολὴν δὲ τὴν εἰς θεότητος φύσιν ὐκ ἐνδέχεται παθεῖν σῶμα τὸ ἀπὸ Γῆς. ἀμήχανον γάρ. ἐπεὶ κατηγορᾶμβυ τῆς θεότητος ὡς γβυνῆτης, κ᾽ ὡς προσλαβούσης τι ἐν ἑαυτῇ, ὁμὴ ἔσι κατὰ φόσιν αὐτῆς ἴδιον. ἴσον γάρ ἐσιν εἰς ἀποπίας λόγον τὸ εἰπεῖν, ὅτι μεταβλήθη τὸ σῶμα εἰς θεότητος φύσιν. κ᾽ μᾶλλον κἀκεῖνο, ὅτι μεταβλήθη ὁ λόγος εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν. ὥσπερ γὰρ τᾶτο ἀμήχανον· ἄτρεπτος γὰρ κ᾽ ἀναλλοίωτός ἐσιν· ὅπω ἐ τὸ ἕτερον. ὁ γὰρ ἔσι τῶν ἐφικτῶν, εἰς θεότητος ὐσίαν, ἤτοι φύσιν μεταχωρῆσαί τι δυνάσθαι τῶν κτισμάτων· κτίσμα δὲ κ᾽ ἡ σάρξ. ἐκᾶν θεῖον μὲν εἶναι φαμὲν τὸ σῶμα Χριστᾶ, ἐπειδὴ Θεῦ σῶμά ἐσι, ἐ ἀῤῥήτῳ δόξῃ κατηγλαϊσμένον, ἄφθαρτον, ἅγιον, ζωοποιόν. ὅτι δὲ εἰς φύσιν θεότητος μεταβλήθη, ἅτε τῶν πατέρων τις τῶν ἁγίων πεφρόνηκεν ἢ εἴρηκεν, οὔτε ἡμεῖς οὕτω διαλεγόμεθα. ὁμοίως δὲ κ᾽ ἐν τῷ κατὰ Σωσσιασῶν λόγῳ, οὗ ἡ ἀρχή· * ὁ μακάριος ἡμῖν ἀρτίως πεπόνηται λόγος τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων. κ᾽ μεθ᾽ ἕτερα φησίν· οὐκοῦν εἰ μεταβαλούσης αὐτοῦ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν τῆς θεότητος φύσιν, ἀπέση τοῦ εἶναι κ᾽ υἱὸς ἀνθρώπυ, σαφὲς ἂν γβυοιτο παντὶ τῷ λοιπὸν, ὅτι τῆς υἱοθεσίας τὸ καύχημα κ᾽ ἡμεῖς ἀποβεβλήκαμβυ, ὡς οὐκ ἔχοντες ἔτι πρωτότοκον τὸν ἐν πολλοῖς ἀδελφοῖς, ἐφ᾽ ᾧ γέγονε καθ᾽ ἡμᾶς. κ᾽ μᾶ βραχία· ἆρα τῆς δεδωρημβυίης ἡμῖν ἐκλείας ἀδοκήτως διωλισθήκαμβυ; οὐμε-

* ἐπιζεβοῦς λευκὸς

* ἄλ. μακ

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

μένοις. οὐ γὰρ τῆς τινων ἀβελτηρίας καὶ ἀνοσίοις εὑρήμασιν εἰς ἀδόκιμον νοῦν ἀπενεχθέντες, φρονήσομεν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν. κανόνα δὲ ὥσπερ τῆς εἰς ἀληθῆ καὶ ἀδιάστροφον πίστεως τὴν ἱερὰν καὶ θεόπνευστον δεχόμενοι γραφὴν, φαμὲν, ὅτι γνησίως ἡμῶν πρωτότοκος ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ λόγος οὐκ ἀποπεφοίτηκε τοῦ εἶναί τε καὶ λέγεσθαι μεθ' ὑιὸς ἀληθινὸς, Θεὸς καὶ υἱὸς ἀνθρώπου. οὔτε μὴν εἰς φύσιν θεότητος τὴν ἀρρέπτως καὶ ἀσυγχύτως ἑνωθεῖσαν αὐτῷ σάρκα μεταποιχειώσας ὁρᾶται, δόξῃ δὲ μᾶλλον ἰδίᾳ καταφαιδρύνας αὐτὴν νοεῖται ἂν εἰκότως καὶ θεοπρεπῶν ἐκπλήσας ἀξιωμάτων. οὕτω κατὰ καιροὺς ὀφθήσεται τοῖς ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν ὑπονοήσας ἐξ οὐρανοῦ. καὶ γοῦν ὅτε τῆς μεθ' σαρκὸς οἰκονομίας διαπεράνας εὖ μάλα τὸ μυστήριον, ἀναπεφοίτηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἶτα τὸ χρῆμα καταπεθήπεισαν οἱ τοῦτο τεθεαμένοι· νεφέλη γὰρ ὑπέλαβεν αὐτὸν, καθὰ γέγραπται· τότε τοῖς πεθαυμακόσι προσαφώνηκέ τις τῶν ἁγίων ἀγγέλων· ἄνδρες Γαλιλαῖοι, τί ἑστήκατε βλέποντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανὸν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. ἆρα οὖν οἱ πρὸς οὓς ὁ λόγος, ἄσαρκον αὐτὸν πεθέαντται λόγον ἀναφοιτῶντα πρὸς τὸν πατέρα; ἦγουν ἀποβεβληκότι τὴν πρὸς ἡμᾶς ὁμοίωσιν; καὶ οὐκ ὄντι μὴν ἐν ἁπτῷ τε καὶ ὁρατῷ σώματι, μεταskευασμένον δὲ μᾶλλον εἰς ἀναφῆ τε καὶ ἀόρατον φύσιν; εἶτα τίς ὁ φάναι τοῦτο πλημμελῶς; εἰ δὲ ὅτως ἐλεύσεται, καθὰ καὶ ἀνέβη, πῶς οὐκ ἀληθὲς εἰπεῖν, ὡς ἥξει δὴ πάλιν ἐν σώματι, καὶ οὐ γυμνὸς καὶ ἄσαρκος λόγος; καὶ μετ' ὀλίγα· σαφῶς οὖν ὅτι τὴν ἐν ἐσχάτοις τοῦ αἰῶνος ἡμερῶν ἐξ οὐρανοῦ κάθοδον, ὁποία τις ἔσαι, προαναφαίνων αὐτοῖς, μετεμορφώθη μοὶ· τὸ δέ γε τῆς μεταμορφώσεως χρῆμα πεπρᾶχθαί φησιν ὁ θεσπέσιος διαγγελιστὴς, οὐ κατὰ τὴν τοῦ εἴδους ἀπόθεσιν, ἥτις ἀνθρωπίνου σχήματος ἀποβολὴ, περὶ μόνου δὲ μᾶλλον τὴν δόξαν. ἐκλάμψαι γὰρ ἔφη τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ ἐσάμιλλον τοῖς ἡλίου μαρμαρυγαῖς ἐκδοῦναι τὸ σέλας. καὶ μεθ' βραχέα· γέγραφε δὲ περὶ Χριστοῦ καὶ ὁ πάνσοφος Παῦλος· ὃς μετασχηματίσει τὸ σῶμα τῆς ταπεινώσεως ἡμῶν σύμμορφον τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ. εἶτα τί πρὸς τοῦτο φαῖεν ἂν μεταβαλεῖν λέγοντες εἰς τὴν τοῦ λόγου φύσιν τὴν σάρκα αὐτοῦ; ἆρα καὶ τὰ τῶν ἁγίων σώματα μετεσχήσονται κατὰ ἔκπλιξιν εἰς φύσιν θεότητος; ἵνα καὶ σύμμορφα γένηται τῷ σώματι τῆς δόξης αὐτοῦ; καί τι πῶς οὐ ψυχρολογία τοῦτο τῆς ἐσχάτης ἀμαθίας ἔμπλεως; μεταβαλούσης γὰρ ὅλως, καθά φασι, τῆς σαρκὸς εἰς φύσιν θεότητος, ποίῳ χεχρήσεται σώματι Θεὸς ὢν ὁ λόγος; ἀσώματον γάρ τι χρῆμα θεότης· καὶ ἀληθὲς, ὅτι Θεὸν οὐδεὶς ἑώρακε πώποτε. φανήσεται δὲ αὖθις ἀποτεινόμενος ὡς πρὸς αὐτὸν Εὐσέβιον, οὕτω φησὶν ὁ αὐτὸς θεσπέσιος πατὴρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ. παρεισκρίνεται δέ τις καὶ ἕτερος αὐτοῖς, καθάφασι, περὶ τούτων λόγος. ὁ γάρ τις θεσπέσιος Παῦλος διίσχυρίζεται γεγραφώς· εἰ δὲ καὶ ἐγνώκαμεν κατὰ σάρκα Χριστὸν, ἀλλὰ νῦν οὐκέτι γινώσκομεν. ἐκεῖ εἰ μὴ κατὰ σάρκα γινώσκεται, φασὶ, μεταβαλεῖν ἀνάγκη τὴν σάρκα λέγειν εἰς τὴν

est similis nobis. Et post pauca dicit: Putas ne a donata nobis gloria insperate dilapsi sumus? nequaquam. Non enim quorumdam profanationibus & insipientibus adinventionibus in reprobum sensum induti, sapiemus præter quod oportet sapere. Regulam autem rectæ & directæ fidei sacram & divinitus inspiratam suscipientes Scripturam, fatemur, quia factus primogenitus noster unigenitus Dei Verbum non cessavit esse ac dici Deus pariter & verus filius hominis. Sed nec in naturam divinitatis carnem quam inconvertibiliter & inconfuse sibi univit, cernitur transformasse: imo vero gloria sua illustrans eam, & Deo decibilibus hanc dignitatibus replesse convenienter agnoscitur: ita per tempora manifestabitur his qui in universa terra sunt, e cælo adveniens. Ergo & quando cum carne, dispensationis consummato valde bene mysterio, regressus est in cælum, confestim conternati qui hoc contemplati sunt: nubes enim suscepit eum secundum quod scriptum est: tum his qui mirabantur, acclamavit quidam sanctorum angelorum: *Viri Galilæi, quid statis aspicientes in cælum? hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum.* Ita ne * vos ad quos nobis sermo est, sine carne viderunt Verbum rediens ad Patrem? id est, similitudine nostra exutum, & non existens in tractabili & visibili corpore: an potius compositum ad intractabilem & invisibilem naturam? Denique quis est qui hoc dicere audeat? At vero si sic veniet, quemadmodum & ascendit, quomodo non vere dicatur, quia veniet etiam iterum incorporatum, & non nudum & sine carne Verbum? Et post pauca dicit: Intelligite itaque quia descensionem in novissimis sæculi temporibus e cælo futuram, & quæ vel qualis erit, illis prænuntians, transfiguratus quidem est: & transfigurationis quoque habitus est factus, ut egregius ait evangelista, non secundum speciei depositionem, id est humani habitus abjectionem, sed potius secundum solam gloriam: resplenduit namque facies ejus, ait. Itaque in similitudinem solis fulgoris dedit splendorem. Et post brevia: Scripsit autem de Christo & sapientissimus Paulus, quia reformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ. Deinde quid ad hoc asseruerint qui mutatam dicunt in Verbi naturam carnem ejus? Ergo & sanctorum corpora transferentur conversione in naturam divinitatis, ut configurata fiant corpori claritatis ejus? & cerre quomodo non sit frigida hæc assertio, extrema indisciplinatione referta? Conversa quippe omnino, juxta id quod ajunt, carne in naturam divinitatis, quo utetur corpore Deus existens Verbum? Incorporea enim & vera quædam substantia est divinitas. & verum est, quoniam Deum nemo vidit unquam. Expressius autem denuo prosecutus, ac si ad ipsum Eusebium, taliter ait idem egregius pater in eodem sermone: Infertur autem quidam & alius ab eis, ut ajunt, de his sermo. Siquidem egregius Paulus invenitur scripsisse: *Et si novimus secundum carnem Christum sed*

* Gr. hi ad quos sermo factus est.

Act. 1.

Matth. 17.

Philipp. 3.

Joan. 1.

2. Cor. 5.

ACTIO VI

sed nunc jam non novimus. Ergo si non secundum carnem noscitur, inquiunt, necessario dicitur mutasse carnem in sui Verbi naturam, ut sicut Deus dignosceretur. Dicet forte, ut reor, ad istud quis Nam cum statim dicat etiam de nobis · *Qui autem in carne sunt, Deo placere non possunt: vos autem non estis in carne, sed in spiritu*: nos nudos novit carne & sanguine? Putasne spiritibus incorporeis hujuscemodi alloquitur. * dum nec erubescit hec intelligere vel asserere? Ergo in nobis carnem dicit procaces & non sine querela passiones. Denique cum omnium nostrum Salvator Christus castissimus sit & delinquere nesciat, (neque enim peccatum fecit) alio nimirum modo illud quod dicitur secundum carnem intelligi decet. Non enim est vel erit in infirmitatibus ultra carnalibus. Evidenter ergo novimus ex divinitus fonantibus patribus, quia non ex fontibus Israel hauserunt contentionis hujus auctores, ut fieret illis in vitam æternam; sed ex fontibus malignis & sterilibus sibi potum attulerunt: & alienum sectantes, in præcipitia & hiatus inducti sunt. Cum oporteret eos, si ecclesiæ essent alumni, Basilium magnum afferre dicentem: Imaginis honor ad principale transit: & Gregorium Nyssenum perhibentem: Vidi imaginem passionis, & non sine tristitia visionem transivi, liquidius arte ante faciem historiam afferente: atque Joannem, qui etiam cera perfusam picturam se diligere dicit, pietate repletam: nec non & horum consermocinatores & æque magistros. Deinde perversa problemata nec dum dirigunt, adjectionibus malum autem abundare facientes, adhuc asseverant.

Rom 8.

* Gr. nonne ineptum est hoc, Gr.

De Spiritu Sancto ad Amphil. §8.

Serm. 8. prope fin.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Hæc ergo scripturalia & paterna testimonia in præsenti definitione nostra ex multis pauca colligentes posuimus, ne in longum extenderetur: cum sint etiam & alia plurima, quæ sponte deserimus propter infinitam multitudinem. Ex his ergo divinitus inspiratis & beatis scripturis ac patribus firmiter ædificati, & supra petram divinæ servitutis quæ in spiritu est, pedes nostros locantes: in nomine sanctæ supersubstantialis & vitæ principalis Trinitatis, unius voti effecti omnes nos qui sacerdotii dignitate circumdamur, una voce definimus, abjectam fore & alienam atque abominabilem ex Christianorum ecclesia omnem imaginem ex diversa materia & coloribus per malam pictorum artem effectam.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ecclesiasticæ traditioni cervicem suam inclinare nullatenus passi, sed obcæcati ad electionem congruentiæ, perceptionemque veritatis, & piam traditionem probabilem facientes, non torrente voluptatis potari passi sunt, ut fieret in eis fons aquæ salientis in vitam æternam, hujus novitatis

Joan. 4.

αὐτοῦ τοῦ λόγου φύσιν, ἵνα ὡς Θεὸς γνωσκηται· φαίη δ' ἂν οἶμαί τις πρὸς τοῦτο ἀθυς, ἆρα οὖν λοιπὸν ἂν λέγῃ καὶ περὶ ἡμῶν· οἱ δὲ ἐν σαρκὶ ὄντες Θεῷ ἀρέσαι οὐ δυνανται· ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐστὲ ἐν σαρκὶ, ἀλλ' ἐν πνεύματι· γυμνοὺς ἡμᾶς οἶδε σαρκὸς καὶ αἵματος; ἆρα πνεύμασιν ἀσωμάτοις τὰ τοιαδε προσλαλεῖ; καίτοι πῶς οὐ τερθρεύεται τοῦτο νοεῖν ἢ φράσαι; οὐκοῦν ἐφ' ἡμῶν μὲν σάρκα φησὶ τὴν τῆς σαρκὸς ἔκτοπά τε καὶ οὐκ * ἀνεπίπληκτα πάθη. ἐπὶ δέγε τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ, παναγνά τε ὄντος καὶ τὸ πλημμελεῖν οὐκ εἰδότος· οὐ γὰρ ἐποίησεν ἁμαρτίαν· ἑτεροξόπως ἂν τὸ κατὰ σάρκα νοεῖσθαι πρέποι. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἐν ἀσθενείαις ἔτι σαρκικαῖς. σαφῶς οὖν ἴσμεν ἐκ τῶν θεοφθόγγων πατέρων, ὅτι οὐκ ἐκ λῶν πηγῶν τοῦ Ισραὴλ ἠρύσαντο οἱ τῆς ἐρεχελίας ταύτης προίσορες, ἵνα γένηται αὐτοῖς εἰς ζωὴν αἰώνιον· ἀλλ' ἐκ τῆς πηγῆς τῆς πονηρᾶς καὶ ἀλεκνούσης ἑαυτῆς πόμα ἐισκεκομίκασι· καὶ ἀλλοξίῳ ἐξακολυθήσαντες, εἰς χρημνοὺς καὶ φάραγγας ἀπάγονται· ἔδει αὐτοὺς, εἰ τῆς ἐκκλησίας ὑπῆρχον τρόφιμοι, Βασίλειον τὸν μέγαν προενεγκεῖν λέγοντα· ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· Γρηγόριον τὸν Νύσσης· εἶδον εἰκόνα τοῦ πάθους, καὶ οὐκ ἀδακρυτὶ τὴν θέαν παρῆλθον, σαφῶς τῆς τέχνης ὑπ' ὄψιν ἀγούσης τὴν ἱστορίαν· Ιωάννην τὸν καὶ τὴν κηρόχυτον γραφὴν ἀγαπᾶν λέγοντα, θεοσεβείας πεπληρωμένην· καὶ τοὺς τοιούτοις συνομίλους καὶ συνδιδασκάλους. ἔπειτα τὰ διεσραμμένα προβλήματα οὐδέποτε κατορθοῦντες, προσθήκῃς δὲ τὸ κακὸν πλεονάζοντες, ἔτι φασί.

ANNO CHR. 78

* ἀνεπί-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Ταύτας οὖν τὰς γραφικὰς καὶ πατρικὰς μαρτυρίας ἐν τῷ παρόντι ἡμῶν ὅρῳ ὡς ἐκ πολλῶν ὀλίγας ἀθροίσαντες σωτεθείκαμεν, διὰ τὸ μὴ εἰς μῆκος τοῦτον ἐκτείνεσθαι· πλείσων γὰρ καὶ ἄλλων οὐσῶν, ἑκουσίως παρελίπομεν τὸ ἄπειρον πλῆθος. ἐκ τούτων οὖν τῆς θεοπνεύστων καὶ μακαρίων γραφῶν τε καὶ πατέρων βεβαίως οἰκοδομηθέντες, καὶ ἐπὶ τῇ πέτρᾳ τῇ ἐν πνεύματι θειαλατρείας τὰς πόδας ἡμῶν ἑδράσαντες, ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας ὑπερουσίου καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος μιᾶς γνώμης γνόμενοι ἅπαντες ἡμεῖς οἱ τὸ τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα περικείμενοι, ὁμοφώνως ὁρίζομεν, ἀπόβλητον εἶναι καὶ ἀλλοξίαν καὶ ἐβδελυγμένην ἐκ τῆς τῆς Χριστιανῶν ἐκκλησίας πᾶσαν εἰκόνα ἐκ παντοίας ὕλης καὶ χρωματουργικῆς τῆς ζωγράφων κακοτεχνίας πεποιημένην.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τῇ ἐκκλησιαστικῇ παραδόσει τὸν ἑαυτῆς αὐχένα κλίνειν μὴ ἀνεχόμενοι, ἀλλὰ ἀποτυφλωθέντες πρὸς τὴν ἐκλογὴν τὸ συμφέροντος καὶ τὴν κατάληψιν τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν εὐσεβῆ παράδοσιν ἀποκήρυκτον ποιησάμενοι, οὐ τὸν χειμάρρουν τῆς τρυφῆς ποτισθῆναι ἠθέλησαν, ἵνα γένηται ἐν αὐτοῖς πηγὴ

πηγὴ ὕδατος ἀλλομβὺς εἰς ζωὴν αἰώνιον, οἱ τὺ- A garruli assertores : sed ex lacubus contri- ACTIO VI.
της τῆς κμνοτομίας ἀθυρολέκται, ἀλλ' ἐκ λάκ- tis irrigati, fœtidam stirpem germinave-
κων σωπεξιμβύων ἀρδευθέντες, δυσώδη σελίχη runt, habentem fructum fel amaritudinis,
βλασάνουσιν, ἔχοντα καρπὸν χολὴν πικρίας. κ) & mendacium super mendacium adjicientes, protulerunt : Plurimis etiam aliis exi-
ψεῦδος ἐπὶ ψεύδει προστιθέντες ἀπεφήναντο· stentibus scripturalibus testimoniis, quæ
πλείσων κ) ἄλλων ἐυσῶν μαρτυρίων ἃς ἐκουσίως sponte dimisimus. Igitur sicut jam osten-
παρελίπομεν. τοιγαροῦν, καθὼς προαποδέδεικται, sum est, quotquot probabilium patrum te-
ὅσαι μὴ ἐκκρίτων πατέρων χρήσεις παρ' αὐτῆ stimonia ab eis prolata sunt, suam justi-
προηνέχθησαν, τὴν ἰδίαν δικαιοσύνην ζητοῦντες tiam statuere quærentes, hæc perverse in-
σῶσαι, διεσαμβύως τυύτοις ἐνόησαν· ὅσαι δὲ tellexerunt. Quotquot autem adversariorum
τῆ ἐναντίων, ἐκ εἰσὶ τὸ θείυ πνεύματος. ὅθεν sunt, non sunt divini Spiritus. Unde &
κ) προσφθέγγεται αὐτὸς μελῳδῶν ἐν πνεύματι ὁ affatur eos melos in spiritu canens beatus
μακάριος Δαβίδ· μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν David : *Vana locutus est unusquisque ad pro-* Psal. 11.
πλησίον αὐτῦ· χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ κ) ἐν καρδίᾳ B *ximum suum : labia dolosa in corde, & cor-*
ἐλάλησε κακά. κ) ἀντιφθέγγεται ὁ παρρησιαστὴς *de locuti sunt mala*. Et iterum fiducialiter
Ησαΐας λέγων· ἡ βουλὴ τῆ πονηρῶν ἄνομα βου- agens loquitur Isaias, dicens : *Consilium* Isai. 44.
λεύεται· ἐκ ἔγνωσαν γὰρ φρονῆσαι, ὅτι ἀπεμαυρώθησαν βλέπειν τοῖς ὀφθαλμοῖς αὐτῶν. τὸς *malorum iniqua consiliatur : non enim nove-*
γὰρ ὑγιαίνοντας ὅρυς κ) νόμυς καταλιπόντες, ῥή- *runt sapere, quia obscurati sunt videre oculis suis*. Etenim sanas definitiones & le-
μασι χηματίζονται τὴν ἀσέβειαν, κ) πειρῶνταί ges derelinquentes, verbis simulant pieta-
τινα ἀσεβῆ δογμορρυῆσαι, ἵνα διὰ τῆς ἐν τύτοις tem, & tentant quædam pia pronuntiare,
ἀγνωμοσύνης μηδὲ περὶ τῆ λοιπῶν ἀπισῶνται, ut per sensum bonum qui in his inest,
λέγοντες· ἐν ὀνόματι τῆς ἁγίας κ) ὑπερυσίυ καὶ nec super reliquis * incredibiles habeantur, * fide minus
ζωαρχικῆς Τριάδος. ἀλλὰ περὶ τὸν νοῦν κακουρ- dum ajunt : In nomine sanctæ ac super- digni
γεῖν θέλοντες, ἐξ ἰδίας γνώμης φθέγγονται τε substantialis & vitæ principalis Trinitatis.
κ) ὁρίζονται, γυμνὴν τιθέμενοι τὴν ἀσέβειαν, μη- Sed erga sensum male operari volentes,
δὲ τὸ κρίμα τῆ Θεῆ κατὰ νῦν λαβόντες, μηδὲ C ex proprio sensu pronuntiant & definiunt,
τὴν κυριακὴν ἀπόφασιν ἐωῦσαν ἐννοήσαντες· ὃς nudam ponentes impietatem, neque judi-
ἐὰν σκανδαλίσῃ ἕνα τῆ μικρῶν τύτων τῆ πιστευ- cium Dei in mente accipientes, neque do-
όντων εἰς ἐμὲ, συμφέρει αὐτῷ, ἵνα κρεμασθῇ μύ- minicam sententiam clamantem intelligen- Matth. 18.
λος ὀνικὸς εἰς τὸν τράχηλον αὐτῦ, κ) καταποντι- tes : *Quicumque scandalizaverit unum ex mi-* Marc. 9.
σθῇ εἰς τὴν θάλασσαν. εἶτάτε κ) καθάπερ χοῖροί *nimis istis qui in me credunt, expedit ei ut*
τινες τὸς μαργαρίτας πατήσαντες, λέγω δὲ τὰς *suspendatur mola asinaria in collo ejus, &*
ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις, ἀπόβλητον κ) ἐβδελυ- *demergatur in mare*. Sicque demum quem-
γμένην ἐκ τῆς τῆ Χριστιανῶν ἐκκλησίας πᾶσαν admodum porci quidam margaritas, id est
εἰκόνα ἐκ παντοίας ὕλης τεθρυλλήκασι, ποιήσαν- ecclesiasticas traditiones conculcantes, ab-
τες βωμὸν, ὑ διὰ κυρίυ· κ) σωτῆρας, ὑ διὰ τῆ jectam & abominabilem ex Christianorum
πνεύματος αὐτῦ· κ) ὥσπερ λύκοι βαρεῖς τῇ ποίμνῃ ecclesia omnem imaginem ex diversa ma-
τῆ Χριστῆ ἐπῆλθον. ἀλλ' ἡ τῆς ἀληθείας λαμ- teria tumultuati dixerunt, facientes consi-
πρότης κ) ἡ τῆ φωτὸς αἴγλη ἀκραδάντον ἔχει τὴν D lium, & non per Dominum ; & sponsio-
παῤῥησίαν. τίς γὰρ ἐκ οἶδεν, ὅτι τῆς εἰκόνος nes, & non per spiritum ejus : & sicut lu-
ἀτιμαζομένης, πάντως ὅτινός ἐσιν ἡ εἰκὼν, εἰς pi graves in gregem Christi supervenerunt :
αὐτὴν προσρίπτεται ἡ ἄλιμία ; τυῦτο κ) ἡ ἀλήθεια sed veritatis claritas & lucis jubar immo-
ὕτως οἶδε, κ) ἡ φύσις τῆ πραγμάτων διδάσκει· bilem confidentiam habet. Quis enim ne-
κ) ταύτῃ συμᾴδυσι κ) θεῖοι πατέρες, ὁ μὲν ἅγιος sciat, quod imagine inhonorata, in eum
Βασίλειος λέγων· ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρω- profecto, cujus imago est, referatur inho-
τότυπον διαβαίνει. Αθανάσιος δὲ· ὁ γὰν προσ- norantia ? Hoc veritas ita novit, & natu-
κυνῶν τὴν εἰκόνα, ἐν αὐτῇ προσκυνεῖ τὸν Βασι- ra edocet rerum, atque cum hac concinunt & divini patres ; & quidem S. Basilius dicens : Imaginis honor ad primitivum transiit. Athanasius vero : Qui ergo adorat imaginem, in ipsa adorat regem : & similiter Chrysostomus : Nescis, quia cum imagini regis injuriam feceris, ad principale dignitatis affers injuriam ? Et ipsi quidem patres naturam rerum secuti sunt ; isti vero insurgunt & adversus ecclesiam & adversus veritatem : quia non solum blasphemia sunt pleni, sed & amentiæ ac indisciplinationis superfluitatem sermo ipsorum habet. Oportebat ergo eos communem & nihil dissonantem vocem pronunciare, & priscam traditionem firmare, sibique diligenter acquirere, quam fidelium universa multitudo ex traditione apostolorum & patrum tenuit & confessa est ; & non novitatem & interceptionem facere consuetudinis, quæ pie in nobis retenta est. Quæ enim tradita sunt in catholica ecclesia, neque augmentum, neque detrimentum admittunt. Maxima enim apponentem & adimentem vincit pœna : *Maledi-* Deut. 27.

ACTIO VI.

ctus enim ait, *qui transfert terminos patrum suorum*. Sed non habuerunt propositum ad cognoscendam veritatem. Ergo audient verba illa sapientiæ: *Qui operatur thesauros lingua mendaci, vana persequitur, & veniet in laqueum mortis.*

Prov. 21.

A τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ οὔτε προσθήκην, οὔτε μείωσιν ἐπιδέχεται· μεγίστη γὰρ τὸν προστεθέντα καὶ τὸν ἀφαιροῦντα τιμωρία δεσμεῖ. ἐπικατάρατος γὰρ, φησὶν, ὃς μετατίθησιν ὅρια πατέρων αὐτοῦ. ἀλλ' οὐκ ἔσχον προαίρεσιν πρὸς τὸ γνῶναι τὐληθές. οὐκοῦν ἀκούσονται τὰ τῆς σοφίας· ὁ ἐνεργῶν θησαυρίσματα γλώσσῃ ψευδεῖ, μάταια διώκει, καὶ ἐλεύσεται ἐπὶ παγίδα θανάτου.

ANNO CHRISTI 787.

TOMUS SEXTUS.

ΤΟΜΟΣ ϛ'.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

B

UTinam in mentem assumpsissent vocem, quam Dominus dixit principi apostolorum Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam.* Sed effecti harmoniæ hujus alieni ac ædificationis, risu digna delirant definientes hujusmodi.

Matth. 16.

ΟΦΕΛΟΝ εἰς ἔννοιαν ἔλαβον τὴν φωνὴν, ἣν ὁ κύριος εἶπε τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων Πέτρῳ· σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν· καὶ πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, ἀλλὰ γενόμενοι τῆς ἁρμονίας καὶ τῆς οἰκοδομῆς ταύτης ἀλλότριοι, τοῦ γελᾶσθαι ἄξια ληρῳδοῦσι, διοριζόμενοι τοιάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Non audere hominem quemquam ultra studere tam scelestum & impium studium. Qui vero ausus fuerit amodo construere imaginem, vel adorare, aut statuere in ecclesia vel in privata domo, seu occultare: si quidem episcopus, aut presbyter, aut diaconus fuerit, deponatur: si vero monachus aut laicus, anathematizetur, & imperialium legum obnoxius sit, tamquam contrarius præceptorum Dei, & inimicus dogmatum paternorum.

C

Μηκέτι τολμᾶν ἄνθρωπον τὸν οἱονδήποτε ἐπιτηδεύειν τὸ τοιοῦτον ἀσεβὲς καὶ ἀνόσιον ἐπιτήδευμα. ὁ δὲ τολμῶν ἀπὸ τοῦ παρόντος κατασκευάσαι εἰκόνα, ἢ προσκυνῆσαι, ἢ στῆσαι ἐν ἐκκλησίᾳ, ἢ ἐν ἰδιωτικῷ οἴκῳ, ἢ κρύψαι, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εἶεν, καθαιρείσθω· εἰ δὲ μονάζων ἢ λαϊκὸς, ἀναθεματιζέσθω, καὶ τοῖς βασιλικοῖς νόμοις ὑπεύθυνος ἔστω, ὡς ἐναντίος τῶν τοῦ Θεοῦ προσταγμάτων, καὶ ἐχθρὸς τῶν πατρικῶν δογμάτων.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

D

Ecclesiam universam accusantes, & in hoc minime contenti, neque saturitatem impietatis accipientes, adhuc sine lege & sine jure definiunt non faciendam imaginem. Sed quis rogo eorum qui pie vivunt & sentiunt, istis obediat? Adeo namque confirmata est venerabilium in ecclesiis imaginum exhibitio, ut ex quo denuntiatum est evangelium usque nunc, in illis manifestatæ consistant: & omne quod antiquitate excellit, reverendum est. Quid enim aliud jubet divinus apostolus * Corinthiis scribens: *Tenete traditiones quas accepistis?* Et rursus Timotheo Titoque profanas vocum novitates præcipiens devitare. Omnes ergo Christiani tamquam in sancta catholica ecclesia geniti, traditiones quas accepimus, tenemus, & in illis stabilimus, & novitates vocum devitamus, sequentes divinum apostolum. Et quotquot per singula tempora nobilibus patribus nostris visa sunt supra fundamentum apostolorum & prophetarum superædificanda, recipimus: ea vero quæ aliter se habent, ut inimica & impugnantia execramur; omnia videlicet quæ a pessimis & impiis hæresibus vane deprompta sunt: cum quibus & noviter fabrefactam Christianos accusantium garrulita-

* Thessalonicensibus 2. Thes. 2. 1. Tim. 6. 2. Tim. 2. Tit. 3.

Τῆς ἐκκλησίας ἁπάσης κατηγορήσαντες, καὶ εἰς τοῦτο μὴ ἀρκεσθέντες, μήτε κόρον τῆς ἀσεβείας λαβόντες, ἔτι ἀνόμως καὶ ἀθέσμως ὁρίζουσι μὴ ποιεῖν εἰκόνα. καὶ τίς ἂν τῶν εὐσεβῶς νοούντων ἢ βιούντων τούτοις πεισθείη; τοσοῦτον γὰρ ἐβεβαιώθη ἡ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἐμφάνεια ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, ὅτι ἀφ' οὗ κατηγγέλη τὸ εὐαγγέλιον μέχρι τοῦ νῦν, ἐν αὐταῖς ἀναδεδειγμέναι εἰσί· καὶ πᾶν τὸ ἀρχαιότητι διαφέρον, αἰδέσιμον. τί γὰρ ἄλλο κελεύει ὁ θεῖος ἀπόστολος Κορινθίοις γράφων· κρατεῖτε τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβετε; καὶ αὖθις Τιμοθέῳ καὶ Τίτῳ· τὰς βεβήλους καινοφωνίας ἀποστρέφεσθε. E πάντες οὖν οἱ Χριστιανοὶ, ὡς γεννηθέντες ἐν τῇ ἁγίᾳ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν, κρατοῦμεν, καὶ ἐν αὐταῖς βεβαιούμεθα, καὶ τὰς νέας κενοφωνίας παραιτούμεθα, ἐξακολουθοῦντες τῷ θείῳ ἀποστόλῳ· καὶ ὅσα κατὰ καιροὺς τοῖς ἀοιδίμοις ἡμῶν πατράσιν ἔδοξεν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἐποικοδομῆσαι, δεχόμεθα· τὰ δὲ ἐναντίως ἔχοντα ὡς ἐχθρὰ καὶ πολέμια διαπτύομεν· λέγομεν δὴ πάντα τὰ παρὰ τῶν αἰσχίστων καὶ δυσσεβῶν αἱρέσεων φληναφηθέντα· μεθ' ὧν καὶ τὴν νεότευκτον τῶν χριστιανοκατηγόρων ὡς θεοστυγῆ ἀθυρολεξίαν προσοχθίζον-

ζοντες, μυσαττόμεθα. ἐκτεταμμένῃ δὲ ἔχοντες τὴν ἀσέβειαν, ὃ μόνον τὴν γλῶσσαν πεθηγμένην ἔσχον πρὸς τὸ ἁμαρτοεπεῖν, ἀλλὰ καὶ τὴν χεῖρα τῶν κρατούντων συκοφαντεῖν καὶ πλήττειν ἐδίδαξαν, εἰπόντες· τοῖς βασιλικοῖς νόμοις ὑπεύθυνον ἔσω ὁ μὴ αὐτοῖς προσανεχόμενον. ἐκ ταύτης οὖν τῆς φωνῆς πολλά τε καὶ παντοδαπὰ τῇ οἰκουμένῃ διῆλθεν, ὡμότης ἔντονος ἐξησκεῖτο τοῖς χαλοῦσι καὶ τοῖς ἄρχουσιν αὐτοῖς τοῖς ἀλλοδαποῖς ἐπισκόποις. καὶ ποῖα γλῶσσα δύναται ταῦτα ἐκφαγωδῆσαι; πόθεν δὲ, ἢ πῶς ἄρξομαι, ὅθεν ἕκαστον τῶν πραγμάτων, διηγήσασθαι; τὰς κλόνους, τοὺς φόβους, τοὺς διωγμούς, τὰς κατὰ πόλιν φρυρήσεις τῶν μοναχῶν, καὶ μασιγώσεις, τὸ δεσμώτας αὐτὰς εἶναι ἐν πολλοῖς ἔτεσιν, ἀλύσεις τοῖν ποδοῖν περικειμένας, τῶν ἱερῶν σκευῶν τὸν ἀφανισμόν, τῶν βίβλων τὸν ἐμπρησμόν, τῶν ἁγίων ναῶν τὰς κοινώσεις, τῶν ἁγίων μοναστηρίων τὰς βεβήλους μετατυποιήσεις εἰς κοσμικὰ καταγώγια· ὥστε τοὺς ἐνδιαιτωμένους ἐν αὐτοῖς ἁλαβεῖς ἄνδρας μετὰ τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων αὐτῶν τὰς βαρβαρικὰς χώρας καταλαβεῖν, ἀποστολικῶς κρείττονα ζωὴν ἡγησαμένους τὴν εἰς τὰ ἔθνη διαγωγὴν τῆς μετὰ τῶν ὁμοφύλων βεβήλου συναναστροφῆς, τῷ θείῳ ἀποστόλῳ πειθομένους, τοῖς τοιούτοις μηδὲ συνεσθίειν. καὶ τὸ δεινότατον πάντων, ὅτι ἕως τοῦ νῦν αὕτη ἡ ἀσέβεια τῆς βεβηλώσεως τῶν ἁγίων μοναστηρίων παρά τισιν ἀθέσμως διαμένει· καὶ ἀντὶ τῶν ἱερῶν ὕμνων καὶ τῆς φωνῆς τῆς ἀγαλλιάσεως τῆς ἐν σκηναῖς τῶν δικαίων, πορνικὰ καὶ σατανικὰ μελῳδήματα· καὶ ἀντὶτῶν ἀλλεπαλλήλων γονυκλισιῶν, ὀρχησικὰ λυγίσματα. σὺν τούτοις καὶ τοὺς κινδύνους, τὸν πάραχον, τὸν σάλον καὶ αἰσχισμούς, τὰς ποινὰς, τὰς πληγὰς τῶν ὀφθαλμῶν, τὰς ἐκτομὰς τῶν ῥινῶν, τῶν γλωσσῶν τὰς ἀποτομὰς, τὰς ἀλίμους φυγὰς, ἤγουν ἐξορίας τῶν ἁλαβῶν ἀνδρῶν, ὅτι ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην διεσπάρησαν· τὰς τῶν ἁγίων προσώπων ἐμπρησμούς, τῆς γραικάδος τὰς ἐκκαύσεις, τῶν παρθένων μετὰ τὸν πρὸς Χριστὸν σύνταξιν, τὴν ἄνομον καὶ βιαίαν συζυγίαν· καὶ τὸ δεινότατον πάντων, τὰς μιαιφονίας. ταῦτα καρποὶ τῶν ἐρεχελούντων κατὰ τῆς ἀληθείας. ταῦτα μανία σαφὴς, καὶ οὐ κρίσις ἀληθής. ἐπεῖδεν ὁ Θεὸς, καὶ ἐκ τούτων πάντων τῶν σωεχόντων δεινῶν ἀπήλλαξε τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ. καὶ δόξα αὐτῷ. ἀμήν. ὑπὸ δὲ τῆς ἰδίας ἀθέσμου βουλῆς παρεωραμένοι, ἐκ τῆς ἀληθείας ἐλέγχονται, λέγοντες ὅπως.

tem, utpote Deo odibilem execramur abominantem. Porro extensam habentes impietatem, non solum linguam acutam habuerunt * ad quamdam fraudem, sed & manum imperantium calumniari & percutere docuerunt, dicentes: Imperialium legum obnoxius habeatur qui non illis paruerit. Ex hac igitur voce multa & diversa per orbem diffundebantur: crudelitas indeficienter, hoc studium erat imperantibus & * principibus ejus atque alienis episcopis. Et quæ lingua potest hæc tragicis fletibus enarrare? Unde autem, vel qualiter incipiam singularum rerum hinc gestarum referre turbationes, timores, persecutiones, custodias monachorum per civitates, atque flagella, vincula eorum per multos annos, catenas circumdatorum pedum, sacrorum vasorum demolitionem, codicum ustionem, sanctorum templorum profanationes, venerabilium monasteriorum pollutas translationes in sæcularia receptacula: ita ut inhabitantes in eis reverendi viri post rapinam bonorum suorum ad barbaricas regiones pergerent, & more apostolico meliorem ducerent vitam, eligentes potius inter gentes degere, quam cum contribulibus conversationem obscœnam ducere; divino obedientes apostolo præcipienti, cum hujusmodi nec cibum sumere. Et quod est horum omnium atrocissimum, quia etiam usque in præsens hæc impietas profanationis venerabilium monasteriorum apud quosdam prævaricatorie permanet: & pro sacris hymnis & voce exultationis, quæ in tabernaculis justorum fiunt, cantica meretricia & satanicæ modulationes: & pro creberrimis genuflexionibus, saltatoriæ * disputationes. Cum his autem pericula, tumultum, commotionem, verbera, pœnas, orbationes oculorum, excisiones narium, mutilationes linguarum, ignominiosas fugas, id est exilia reverendorum virorum, quia per universum orbem dispersi sunt; sanctarum facierum adustionem, barbarum incendia, virginum, post fœdus Christo promissum, iniquum & violentum conjugium: & quod his omnibus est truculentius, homicidia. Hi sunt fructus contra veritatem pervicaciter contendentium: hæc est vesania manifesta, & non judicium verum: quæ vidit Deus, & his omnibus continuis malis liberavit ecclesiam suam. Et gloria ipsi. Amen. De nequam autem consilio suo contempti, a veritate arguuntur, dum taliter ajunt.

* ad peccandum loquendo

* Gr. princip. & ipsis adversantis episcopis.

1. Cor. 5.

* inflexiones. * λυγίσματα legit Anastasius.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οἰόμεθα δὲ καὶ τοῦτο, μὴ τολμᾶν ἄνθρωπον τὸν οἱονδῆν, ἐκκλησίας Θεοῦ ἢ διαγῆς οἴκου προεστῶτα, προφάσει ἐκμειώσεως τῆς τοιαύτης τῶν εἰκόνων πλάνης ἐπιβαλεῖν τὰς αὐτοῦ χεῖρας εἰς ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ ἅγια σκεύη χάριν μετατυποιήσεως, τοῦ εἶναι αὐτὰ ἐνζωδα.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*Definimus autem & hoc, non audere hominem quemlibet, qui ecclesiæ Dei aut venerabili domui præest, sub obtentu diminutionis talis imaginum erroris, mittere manus suas in sancta vasa quæ sunt Deo deputata, causa transferendi ea * in simulacra.*

* Gr. in alias usus, quod sæpe terris depicta fiat.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ταῦτα στόματα μὴ φοβουμένων τὸν κύριον ἐξη-

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Hæc ora non timentium Dominum eruc-

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

ctarunt. Quis enim eorum qui habent divino timore confixam mentem, ea quæ Deo sunt deputata, præsumeret idolorum vocabulo nuncupare, licet nimium sit indoctus ac indisciplinatus? nisi forte oblitus fuerit magni & salutaris mysterii, quod Deus Verbum carne adveniens in nobis operatus est, eruens nos ab idolorum errore. Nam simulacra vocare Dei cultoribus moris est gentilium idola. Vere hæc eorum sunt, qui ex terra garrulitates provocant, & de ventre eorum pronuntiationes eliciunt; qui saturitatibus stercoralibus conceptis, putridas evaporationes mentis emittens, vesanos & phrenesi captos effecit. Unde & inferunt.

A ρεύξαντο. τίς γὰρ ἂν τῶν ἐχόντων τῷ θείῳ φόβῳ καθηλωμένον τὸν νοῦν, τὰ τῷ Θεῷ ἀνατεθειμένα τολμήσειε τῇ τῶν εἰδώλων προσηγορίᾳ ἀποκαλέσαι; οὐδὲ τῶν λίαν ἀμαθῶν καὶ ἀπεύδευτον εἰ μή που ἀμνημονήσειε τὸ μέγα καὶ σωτηριῶδες μυστήριον, ὃ ὁ Θεὸς λόγος σαρκὶ ἐπιδημήσας ἐν ἡμῖν εἰργάσατο, ῥυσάμενος ἡμᾶς ἐκ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης. τὸ γὰρ ζῶδα καλεῖν σύνηθες τοῖς εὐσεβέσι τὰ τῶν ἐθνῶν εἴδωλα. ὄντως ταῦτα τῶν ἐκ τῆς γῆς φωνούντων τὰ βαττυρίσματα, καὶ τῆς τούτων κοιλίας τὰ ἀποφθέγματα· ἥτις χορτάσματα κοπρώδη λαβοῦσα, δυσώδεις ἀναθυμιάσεις τῷ νοῒ ἐκπέμπουσα, παραπλήγας καὶ φρενητιῶντας τοῦ B γελᾶσθαι ἀξίους πεποίηκεν. διὸ ἐπιφέρουσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Sed nec in vestes, aut alia vela, vel aliud quid consecratum in sacrum ministerium, ne inutilitas in illa efficiatur.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Μήτε μὴν εἰς ἐνδυτὰς ἢ ἕτερα βῆλα, ἢ εἰς ἕτερόν τι ἀφιερωμένον εἰς ἱερὰν ὑπουργίαν, διὰ τὸ μὴ ἀχρείωσιν εἰς αὐτὰ γίνεσθαι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Detrahentes & deliberantes, quod male recipiat imaginales picturas ecclesia sanctorum, turpia, & idola & simulacra has appellantes; nunc velut obliti suæ scelestæ sententiæ, hæc manenda in ecclesia tamquam Deo consecrata judicant. Et si Deo consecrantur, quomodo turpia sunt, & diabolicæ artis adinventiones? Sed certum est quod Caiphæ sit sententia. Ille enim malitia quidem Christum occidit, ignorantia vero vera dicens, hunc Salvatorem humani generis confitebatur. Ita & ipsi similes ei facti, malitia quidem errorem, & simulacra, & turpia, & diabolici argumenti adinventionem, imaginum effigiem dicunt: nolentes autem & a veritate convicti, sacra hæc & Deo dicata confiteri coguntur, & in laqueos propriarum contentionum incidunt. Unde eos qui sequuntur illos deridentes, alloquuntur.

Joan. 11.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Διαβάλλοντες καὶ ὁρίζοντες κακῶς δέχεσθαι τὰς εἰ- C κονικὰς ἀναζωγραφήσεις τὴν ἁγίαν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν, αἰσχρά τε καὶ εἴδωλα καὶ ἔνζωδα ταύτας ἀποκαλοῦντες, νῦν ὥσπερ ἐπιλαθόμενοι τῆς ἑαυτῶν ἐναγοῦς ἀποφάσεως, ταῦτα μένειν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς τῷ Θεῷ καθιερωμένα κρίνουσιν. εἰ δὲ τῷ Θεῷ καθιέρωνται, πῶς αἰσχρὰ καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὑρήματα; ἀλλὰ πρόδηλον ὅτι Καϊαφαϊκὴ ἡ ἀπόφασις. ἐκεῖνος γὰρ τῇ μὲν κακίᾳ τὸν Χριστὸν ἀπέκτεινε, ἀγνοίᾳ δὲ ἀληθεύων, σωτῆρα τοῦτον τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων ὡμολόγει. οὕτως καὶ αὐτοὶ ἀφομοιωθέντες αὐτῷ, τῇ κακίᾳ μὲν πλάνην, καὶ ζῶδα, καὶ αἰσχρὰ, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρυμα τὴν τῶν ἁγίων εἰκόνων θέαν ἐν- D διαβάλλουσιν. ἄκοντες δὲ καὶ ὑπὸ ἀληθείας ἐλεγχόμενοι, ἱερὰ ταῦτα καὶ ἀναθήματα τῷ Θεῷ ἀναγκάζονται ὁμολογεῖν, καὶ ταῖς πάγαις τῶν ἰδίων ἀρεσχελιῶν περιπίπτουσιν. ὅθεν φενακίζοντες τοὺς αὐτοῖς ἑπομένους προσφθέγγονται.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si vero quis a Deo accepta virtute voluerit transferre eadem vasa vel pallas, non audere eum absque consilio & notitia sanctissimi & beatissimi universalis patriarchæ, ac præceptione piissimorum & amicorum Christi imperatorum nostrorum hoc agere, ne hac occasione diabolus ecclesias Dei humiliet: sed nec quemquam principum, vel eorum qui ipsis subsunt, id est laicalis ordinis, hujusmodi occasione immittere manum in divina templa, & hæc captivare; quemadmodum a quibusdam qui inordinate ambulabant, ante jam talia facta sunt.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἰ δέτις λαβὼν παρὰ Θεοῦ δύναμιν, θελήσειε μεταποιῆσαι τὰ αὐτὰ σκεύη ἢ καὶ ἐνδυτὰς, μὴ τολμᾷν αὐτὸν ἄνευ γνώμης καὶ εἰδήσεως τοῦ ἁγιωτάτου καὶ μακαριωτάτου οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, καὶ ἐπιτροπῆς E τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων βασιλέων ἡμῶν τοῦτο πρᾶξαι, ἵνα μὴ τῇ προφάσει ταύτῃ ὁ διάβολος τὰς ἐκκλησίας τοῦ Θεοῦ ταπεινώσῃ. μήτε δέ τινα τῶν ἀρχόντων ἢ τῶν ὑπ' αὐτοὺς, ἤτοι τοῦ λαϊκοῦ τάγματος τῇ αὐτῇ προφάσει ἐπιβάλλειν τὴν χεῖρα ἐπὶ τοὺς θείους ναοὺς, καὶ τούτους αἰχμαλωτίζειν, καθὼς τοιαῦτα ὑπό τινων ἀτάκτως φερομένων προγέγονεν.

ΕΠΙ-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

A

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Τίς οὐ γελάσειεν ἐπὶ ταύτῃ τῇ νομοθεσίᾳ, μᾶλλον δὲ θρυνήσειε; διὰ τούτων γὰρ τῶν διακένων ῥημάτων πολλοὶ κατετόλμησαν τὰς Βριάρεω χεῖρας ἐπιβαλεῖν ἐν τοῖς ἱερατικοῖς σκεύεσι, παρ' αὐτῶν δηλονότι λαβόντες τὰς προφάσεις. εὐόλισθον γὰρ ἡ κακία. αὐτοὺς γὰρ παριδόντες τοὺς μακαριωτάτους, ὡς αὐτοί φασιν, ὡς δὲ ἡ ἀλήθειά φησιν, ἀλλοτριεπισκόπους σφετεριζομένους τὸν χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων, καὶ τὰς ἐν μουσείοις ἀναζωγραφήσεις, καὶ αὐτοὶ οὕτως B εἰργάσαντο, εἰς κοινοὺς οἴκους καὶ λουτρὰ καὶ θέατρα ταῦτο μεταποιήσαντες· καὶ τὰ ἅγια τῇ τούτων κρίσει ἐβεβηλώθησαν. καὶ ἐγκαυχώμενοι φασίν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Quis non derideat, imo lamentetur super hac legislatione? Propter hæc enim vaniloqua verba multi temere præsumpserunt * graves manus immittere in sacrata vasa, ab ipsis videlicet sumentes excusationes: facile namque malitia labitur. Illos enim * providentes beatissimos, ut ipsi dicunt, sed ut veritas se habet, alienos episcopos defraudaturos aurum & argentum sacrorum monumentorum, atque factas in musivis picturas, * sic operati sunt, in communes domos & balnea atque theatra hæc transmutantes: & quondam sancta horum judicio polluta sunt; & gloriantes ejus.

* Gr. Briares

* Gr. parum curantes

* Gr. ipsi quoque sic

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τούτων δὴ καλῶς ἐχόντων καὶ παγιωθέντων τῇ τοῦ Θεοῦ χάριτι, δίκαιον ἐκρίναμεν τῷδε ἡμῶν τῷ καθολικῷ καὶ θεαρέστῳ συγγράμματι ὅρους κεφαλαιώδεις ἐκθέσθαι· ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς δοκοῦμεν ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴν καὶ πιστεύομεν πνεῦμα Χριστοῦ ἔχειν. καὶ καθάπερ οἱ πρὸ ἡμῶν εἰς αὐτὸ C πιστεύσαντες τὰ συνοδικῶς ὑπ' αὐτῶν ὁρισθέντα λελαλήκασι, καὶ ἡμεῖς πιστεύομεν εἰς αὐτὸ, διὸ καὶ λαλοῦμεν· μετά τινας προταχθησομένους πατρικοὺς ὅρους ἀκολούθως καὶ συμφώνως τὰ δόξαντα ἡμῖν ὁρίζοντες.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

*His autem bene habitis, atque gratia divina firmatis, justum judicavimus, hoc catholico ac Deo placente scripto nostro definitiones capitulares exponere: quoniam & nos putamus apostolice dicere: sed & credimus nos spiritum Christi habere; & sicut antecessores nostri qui in ipsum crediderunt, quædam synodice definientes locuti sunt, & nos credimus in ipsum, * per quem loquimur: post quasdam quæ * præceptæ sunt, patrias definitiones, consequenter & concorditer quæ nobis videntur, definientes.*

1. Cor. 7.

* propter quod etiam loq.

* Gr. præmittuntur, pat.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Πολλά τε καὶ παντοδαπὰ ἀνωτέρω ληρωδήσαντες, καὶ ἰδίαν φαυλότητα τρανῶς ἀποφηνάμενοι, καὶ εἰς πολλὰ ταύτην διελόντες, ἑαυτοὺς παρεισφέρουσι τοῖς διδασκάλοις τῆς ἐκκλησίας ἐξισοῦσθαι, καὶ D ταῖς ἱεραῖς αὐτῶν ἐμφάσεσι τοὺς ἐναγεῖς αὐτῶν ὅρους συναριθμεῖσθαι ἀλαζονεύονται, τὸ ψεῦδος τῇ ἀληθείᾳ συγκαταμίξαι βουλόμενοι, οἷα δηλητήριον ἀνακιρνῶντες μέλιτι. ἀλλ' οἱ τῷ θείῳ πνεύματι ὁδηγούμενοι διακρίνουσι τὸ κρεῖττον ἀπὸ τοῦ χείρονος· καὶ ὅσα μὲν εὐσεβῶς ὡς παρὰ ἁγίων πατέρων προορισθέντα, ἀποδέχονται· ὅσα δὲ διεστραμμένως ὡς παρ' αὐτῶν λαληθέντα, ἀποκρούονται. αὐτοὶ γὰρ οἱ ψευδορρήμονες ὁμολογοῦσι μὲν εἰδέναι Θεὸν, τῆς δὲ ἀπαγούσης τρίβου πρὸς τὴν βασιλικὴν ὁδὸν ἐκτρέπονται, τὰ τῆς ἡμετέρας εἰλικρινοῦς πίστεως ῥήματα πονηρίας ἰῷ χρώσαντες, ἀπαιδευσίαν ὅμορον ἔχοντες τοῖς πάλαι αἱρεσιάρ- E χαις. καὶ αὐτοὶ γὰρ τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ τὰ πλεῖστα συμπεφωνήκασιν. ἐν ἑνὶ δὲ ἢ δύο παρεκβεβηκότες, τὸ ἀνάθεμα ἐκληρώσαντο. μεθ' ὧν τὴν μερίδα ἔχον, κἂν τοιάδε ἀποφαίνωνται.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Multis & variis superius deliratis, pravitatem suam expresse pronuntiantes, & in multa hanc dispertientes, semetipsos magistris ecclesiæ coæquare nituntur, & cum sacris eorum affatibus scelestas definitiones suas arroganter annumerant, mendacium veritati commiscere volentes, & quodammodo melle haustus pestiferos temperantes. Sed qui spiritu Dei aguntur, quod melius est a pejore discernunt, & quæcumque pie tamquam a sanctis patribus ante sunt definita, recipiunt: quæcumque vero perverse ab his dicta sunt, offensi retundunt. Ipsi enim falsiloqui confitentur quidem se nosse Deum, sed a semita quæ ducit ad regiam viam exorbitant, sinceræ fidei nostræ verba malitiæ veneno inficientes, & suæ inscientiæ affines habentes hæresiarchas. Nam & ipsi plura ecclesiæ catholicæ consona sapuerunt: verum in uno vel duobus prævaricantes, anathematis pœnam sortiti sunt. Cum quibus portionem consecuti sunt hi qui talia fantur.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ κατὰ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς παραδόσεις, ἐπὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis non confitetur secundum apostolicas & paternas traditiones, in Patre & Filio & Spi-

ACTIO VI. ANNO CHRIST 787.

*Spiritu Sancto unam deitatem, naturam atque ſubſtantiam, voluntatem & operationem, virtutem & dominationem, regnum & poteſtatem in tribus ſubſiſtentiis, id eſt perſonis glorificatis; anathema. Si quis non confitetur unum de ſancta Trinitate, id eſt Filium Verbum Dei & Patris, Dominum videlicet noſtrum Jeſum Chriſtum, ante ſæcula quidem genitum ſecundum divinitatem, in noviſſimis autem diebus eumdem propter ſalutem noſtram deſcendiſſe de cælis, & incarnatum ex Spiritu Sancto & Maria ſemper Virgine, & ex ea natum ſuper omnem ſenſus humani capacitatem; anathema. Si quis non confitetur Deum eſſe ſecundum veritatem Emmanuel, & idcirco Dei genitricem ſanctam Virginem eſſe (genuit enim carnaliter carnem factum Dei Verbum) anathema. Si quis non confitetur carnem ſecundum ſubſiſtentiam unitam eſſe Verbo quod eſt ex Deo Patre, atque unum eſſe Chriſtum cum carne ſua, eumdem ſcilicet ipſum Deum ſimul & hominem; anathema. Si quis non confitetur Domini carnem vivificam eſſe, & propriam ejuſdem Verbi quod eſt ex Patre, ſed ut alterius cujuſdam præter ſe ſibi quidem ſociati per dignitatem, id eſt ut ſolam divinam habitationem habentis, & non potius etiam vivificantem, ut diximus, quia facta eſt propria Verbi omnia vivificare valentis; anathema. Si quis non confitetur in uno Chriſto vero Deo noſtro duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales operationes communicabiliter, inſeparabiliter, inconvertibiliter, indiviſe & inconfuſe ſecundum ſanctorum patrum magiſterium; anathema. Si quis non confitetur Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum cum aſſumptione, id eſt animata carne ſua anima rationabili atque intellectuali, Deo & Patri conſidere; ſicque demum venturum cum paterna claritate ſua judicare vivos & mortuos, non quidem jam carnem, ſed nec inſorporeum, quibus ipſe novit rationibus * Deo ſpecificato corpore, quo & appareat his qui eum pupugerunt, & maneat Deus abſque craſſitudine; anathema.*

*Gr. *Deiformi corpore,*

πνεύματος μίαν καὶ τὴν αὐτὴν θεότητα, φύσιν τε καὶ οὐσίαν, θέλησίν τε καὶ ἐνέργειαν, δυναμίν τε καὶ κυριότητα, βασιλείαν καὶ ἐξουσίαν ἐν τρισὶν ὑποστάσεσιν, ἤτοι προσώποις δοξαζομένοις, ἀνάθεμα. εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος, ἤτοι τὸν υἱὸν καὶ λόγον τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ πατρὸς κατὰ τὴν θεότητα, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐξ αὐτῆς γεννηθέντα ὑπὲρ πᾶσαν ἀνθρώπων κατάληψιν, ἀνάθεμα. εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ Θεὸν εἶναι κατὰ ἀλήθειαν τὸν Ἐμμανουὴλ, καὶ διὰ τοῦτο θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον· γεγέννηκε γὰρ σαρκικῶς σάρκα γεγονότα τὸν ἐκ Θεοῦ λόγον· ἀνάθεμα. εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ σαρκὶ καθ' ὑπόστασιν ἑνῶσθαι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε εἶναι Χριστὸν μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτὸν δηλονότι Θεόν τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον, ἀνάθεμα. εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν τοῦ κυρίου σάρκα ζωοποιὸν εἶναι καὶ ἰδίαν αὐτοῦ τοῦ ἐκ Θεοῦ πατρὸς λόγου, ἀλλ' ὡς ἑτέρου τινὸς παρ' αὐτὸν, συνημμένου μὲν αὐτῷ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤτοι ὡς μόνην θείαν οἴκησιν ἐσχηκότα· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον ζωοποιὸν, ὡς ἔφημεν, ὅτι γέγονεν ἰδία τοῦ λόγου τοῦ τὰ πάντα ζωογονεῖν ἰσχύοντος· ἀνάθεμα. εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ ἐνὸς Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν δύο φύσεις, καὶ δύο φυσικὰ θελήματα, καὶ δύο φυσικὰς ἐνεργείας κοινωνικῶς τε καὶ ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως κατὰ τὴν τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαν, ἀνάθεμα. εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν μετὰ τοῦ προσλήμματος, ἤτοι τῆς ἐψυχωμένης ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ σαρκὸς αὐτοῦ συνεδρεύειν τῷ Θεῷ καὶ πατρὶ, ὅπως τε πάλιν ἥξειν μετὰ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ δόξης κρίναι ζῶντας καὶ νεκροὺς, ἐκείνῃ μὲν σάρκα, οὐκ ἀσώματον δέ, οἷς αὐτὸς οἶδε λόγοις θεοειδεστέρᾳ σώματος, ἵνα καὶ ὀφθῇ ὑπὸ τῶν ἐκκεντησάντων, καὶ μείνῃ Θεὸς ἄχρι παχύτητος· ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Uſque ad hæc bene ſentiunt, cum ſanctorum patrum editionibus concinentes: imo vero dogmata eorum uſurpantes, ſibi gloriam conferunt. Porro in ceteris amara virulentæ linguæ ſuæ & viperea veneno mortifero plena dogmata evomunt.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Μέχρι τούτων ὀρθογνωμονοῦσι συναίδοντες ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων ἐκδόσεσι· μᾶλλον δὲ τὰ αὐτῶν σφετερισάμενοι δόγματα, δόξαν ἑαυτοῖς περιτίθενται. ἐν δὲ τοῖς ἐξῆς τὰ πικρὰ τῆς ἰοβόλου αὐτῶν γλώττης καὶ ἐχιδνώδη δόγματα ἐκ θανατηφόρου μεμεστωμένα ἐξεμοῦσιν.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis divinum Dei Verbi characterem ſecundum incarnationem per materiales colores conſiderare ſtuduerit, & non ex toto eum corde adoraverit oculis intelligibilibus, ſuper claritatem ſolis a dextris Dei in excelſis ſuper thronum gloriæ ſedentem; anathema.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις τὸν θεῖον τοῦ Θεοῦ λόγου χαρακτῆρα κατὰ τὴν σάρκωσιν διὰ ὑλικῶν χρωμάτων ἐπιτηδείως κατανοῆσαι, καὶ μὴ ἐξ ὅλης καρδίας προσκυνῇ αὐτὸν ὄμμασι νοεροῖς, ὑπὲρ τὴν λαμπρότητα τοῦ ἡλίου ἐκ δεξιῶν τοῦ Θεοῦ ἐν ὑψίστοις ἐπὶ θρόνου δόξης καθήμενον, ἀνάθεμα.

ANNO CHRISTI 787. ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit. ACTIO VI.

A

Παράδοξοί τινες ἀλληγορισαὶ ἀποδείκνυνται ἐπὶ ταύτῃ αὐτῶν τῇ * φαντασιώδει ἀποφάσει. χαρακτῆρα γὰρ τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς τὸν υἱὸν τὸ ἀποστολικὸν κηρύξαντος, διὰ τὸ ἀπαράλλακτον τῆς οὐσίας, αὐτοὶ ἑναλλάξ ποιησάμενοι, εἰς τὴν προσληφθεῖσαν σάρκα παρὰ τοῦ Θεοῦ λόγου σχολιῶς ἐννοήσαντες, ἐξ ἀφρένων φρενῶν ἐρεύγονται, καινήν τινα ἀπόφασιν λέγοντες. εἴτις τὸν θεῖον τοῦ Θεοῦ λόγου χαρακτῆρα κατὰ τὴν σάρκωσιν δι' ὑλικῶν χρωμάτων ἐπιτηδείοι καταυνοῆσαι. ὅτι μὲν ἑτερούσιος τῆς τοῦ B Θεοῦ λόγου φύσεως ἡ σὰρξ, ἣν προσέλαβε, πάντες ἴσμεν, ἔκ τε τῆς ἀληθείας καὶ τῶν πρωτάρχων τῆς ἐκκλησίας ἁγίων ἀποστόλων καὶ θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν παιδευθέντες. καὶ γὰρ ὁ τῶν ἀπορρήτων θεατὴς Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθὰ εἴρηται, τὸ ὁμοούσιον θέλων κηρύξαι πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα τοῦ υἱοῦ καὶ Θεοῦ λόγου, οὐδὲν ἕτερον οἰκειούμενον καὶ σωφρονοῦν εὗρεν, ἢ τὸ ἐκβοῆσαι χαρακτῆρα τῆς ὑποστάσεως τοῦ πατρὸς τὸν υἱόν. οὗτοι δὲ τὴν ἀλήθειαν εἰς ψεῦδος μεταστρέψαι πειρώμενοι, ἀντεισάγουσι βλασφήμους καὶ σαθρὰς φωνάς, προσπηγνύμενοι τῷ τῶν σεπτῶν εἰκόνων μίσει. C ἔνθεν καὶ παρεμπίπτουσιν εἰς ἔννοιας σωισώσας τὸ βλάσφημον, καὶ παραδοθέντες εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ἔτι φασίν.

Inopinati quidam allegoriſtæ ſuper hac phantaſtica ſua ſententia demonſtrantur. Characterem enim Dei & Patris Filium apoſtolo prædicante, propter indiſſimilitudinem & incommutabilitatem ſubſtantiæ, ipſi alterum facientes, characterem in aſſumpta a Deo Verbo carne prave intelligunt, & ex ſenſibus inſenſatis eructant, inanem quamdam ſententiam perhibentes: Si quis divinum Verbi Dei characterem ſecundum incarnationem per materiales colores conſiderare ſtuduerit. Quia alterius quidem ſubſtantiæ eſt caro quam aſſumpſit, & Dei Verbi natura, cuncti novimus, tam ex veritate, quam ex principibus eccleſiæ ſanctis, videlicet apoſtolis, & egregiis patribus noſtris edocti. Etenim arcanorum inſpector Paulus divinus apoſtolus, ſecundum quod * dicitur, homouſion volens prædicare ad Deum & Patrem Filii & Dei Verbi, nihil proprium & conveniens adinvenit, quam ut exclamaret characterem ſubſtantiæ Patris Filium. Iſti autem veritatem in mendacium convertere tentantes, introducunt vituperationes atque quaſſatas voces has, venerabilium imaginum odio * configentes. Unde incidunt in intellectus blaſphemiam commendantes, atque in reprobum ſenſum traditi, adhuc inquiunt.

Hebr. 1.

* Gr. dictum eſt,

* Gr. affixi.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω. GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴτις τὴν ἀπερίγραφον τοῦ Θεοῦ λόγου οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν διὰ τὸ σεσαρκῶσθαι ἐπιτηδείοι δι' ὑλικῶν χρωμάτων ἐν εἰκόσιν ἀνθρωπομόρφοις περιγράφειν, καὶ οὐχὶ μᾶλλον θεολογεῖ αὐτὴν οὐδὲν ἧττον καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἀπερίγραφον ὄντα, ἀνάθεμα.

Si quis incircumſcriptam Dei Verbi eſſentiam atque ſubſiſtentiam, pro eo quod incarnatum ſit, ſtuduerit per materiales colores in imaginibus humana forma circumſcribere, & non potius Deum prædicat, illud nihilo minus etiam poſt incarnationem incircumſcriptum eſſe, anathema.

D

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω. EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ὡς περὶ τὰ καίρια τῆς ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων ἀνιάτως νοσήσαντες, καὶ τὴν λοιμώδη νόσον ἀνιμησάμενοι, τὸν νοῦν διαφθαρέντες, ταῦτα φράζουσι· καὶ τὸ αἰσχρὸν τῆς ἀπάτης προσρίζουσι τῷ ὀρθῷ λόγῳ· καὶ ἐξαπατῶντι τὸν νοῦν εἰς τὴν ἀπερίγραφον φύσιν τοῦ θείου λόγου τὴν περιγεγραμμένην καὶ παρ' αὐτῆς ληφθεῖσαν σάρκα συγχέοντες. τοῦτο γὰρ ἔκδηλον δηλοῖ τὸ παρ' αὐτῶν εἰρημένον· οὐδὲν ἧττον καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν ἀπερίγραφον ὄντα. πῶς ποτε ταύτην τὴν κουφολογίαν ἐφεῦρον οἱ σοφοὶ περὶ τὰ μάταια; βλασφημίας γὰρ πλήρης τὸ ἀπερίγραφον μετὰ τὴν σάρκωσιν διαγορεῦσαι τὸν ἐπὶ πάντα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν, καὶ μάλιστα αὐτοῦ διαγορεύσαντος τοῖς μαθηταῖς· ὅτι Λάζαρος ὁ φίλος ἡμῶν κεκοίμηται, καὶ χαίρω δι' ὑμᾶς, ὅτι οὐκ ἤμην ἐκεῖ. ἆρα τὸ, οὐκ ἤμην ἐκεῖ, ἰδίον περιγραφῆς ἴδιον; κατάγνωτε. ἵνα τὰ πρὸ τοῦ πάθους περὶ τούτου διαγγελικῶς λεχθέντα ἐάσωμεν, τὰ μετὰ τὴν ἀνάστασιν εἰποιμι. ταῖς γυναιξὶν ἐμφανίσας ἑαυ-

Tamquam circa opportunas eccleſiaſticas traditiones inſanabiliter infirmati, & peſtilenti languore ſenſum corruptum habentes, hæc aſſerunt, & contagium deceptionis recto ſermoni applicant; & decipiuntur mente, incircumſcriptam naturam divini Verbi, & circumſcriptam & ab ipſo aſſumptam carnem confundentes; hoc enim expreſſe indicat quod ab ipſis eſt dictum: Nihilo minus etiam poſt incarnationem incircumſcriptum eſſe. Ubi aliquando hanc levem aſſertionem adinvenerunt ſapientes circa inania? Nam plenus blaſphemiæ ſenſus eſt, incircumſcriptum poſt incarnationem aſſerere ſuper omnia Dominum Jeſum Chriſtum verum Deum noſtrum, & maxime ipſo diſcipulis perhibente: *Lazarus amicus noſter dormit; & gaudeo propter vos, quia non eram ibi.* Ergo, non eram ibi, circumſcriptionis eſt proprium? etiam, & oppido etiam. Sed ut ea quæ ante paſſionem de hoc evangelice dicta ſunt, omittamus, quæ poſt reſurrectionem acta

Joan. 11.

ACTIO VI.

ANNO CHRIS. 787.

sunt dicam. Mulieribus apparens incircumscriptus nullatenus erat: semetipsum manifestare duobus discipulis, circumscriptionis est proprium. Januis clausis intrare, & a Thoma palpari, quid aliud quam circumscriptio est? & discipulis in Galilæam euntibus, illic ab eis videri & adorari, hoc ipsum est. Videntibusque discipulis ascendere in cælum, & angelo super istos astante atque dicente: *Viri, quid statis intuentes in cælum? hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis eum euntem in cælum*. Putas non sunt hæc circumscriptionis? etiam valde. Sic enim & omnes deiferi patres nostri docent; & manifestum est his qui bene sapiunt, quod secundum id quidem quod Deus & Verbum Dei, & Patris, est invisibilis, incircumscriptus, incomprehensibilis, & in omni loco sit dominationis suæ: secundum id autem quod humanam naturam suscepit, & visibilis & circumscriptus, juxta quod ipse discipulis ait, non illic se fuisse: & comprehensibilis est, ut Thomas nos certos reddidit. In multas ergo malitias per unam blasphemiam suam concinunt deceptoriæ Christianos accusantium vesaniæ præceptores: rursus enim calumniantes pronuntiant,

Joan. 20. Luc. 24. Joan. 20. Act. 1. Joan. 11. & 20.

τὴν, ἀπερίγραφος ὢν ὁδαμῶς. τὸ ἑαυτὸν φανερῶσαι δυσὶ μαθηταῖς, περιγραφῆς ἐστιν ἴδιον. τὸ τῆς θυρῶν κεκλεισμένων εἰσελθεῖν, καὶ ὑπὸ Θωμᾶ ψηλαφηθῆναι, τί ἕτερον, ἢ περιγραφή; καὶ τὸ πορεύθηναι τοὺς μαθητὰς εἰς τὴν Γαλιλαίαν, κἀκεῖ αὐτὸν ὑπ' αὐτῶν ὀφθῆναι καὶ προσκυνεῖσθαι, αὐτὸν τοῦτό ἐστι. τὸ δὲ βλεπόντων τῶν μαθητῶν ἀναληφθῆναι εἰς τὸν οὐρανόν, καὶ πῦ ἀγγέλου αὐτοῖς ἐπιστάντος καὶ εἰπόντος· ἄνδρες τί ἑστήκατε ἀτενίζοντες εἰς τὸν οὐρανόν; οὗτος ὁ Ἰησοῦς ὁ ἀναληφθεὶς ἀφ' ὑμῶν εἰς τὸν οὐρανόν, οὕτως ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. ἆρα οὐκ ἔστι περιγραφῆς τοῦτο; καὶ πάνυ γε. οὕτως γὰρ καὶ πάντες οἱ θεοφόροι πατέρες ἡμῶν ἐκδιδάσκουσι· καὶ πρόδηλόν ἐστι τοῖς εὖ φρονοῦσιν. ὅτι καθὸ μὲν Θεὸς καὶ λόγος τοῦ Θεοῦ καὶ πατὴρ, ἐστὶν ἀόρατος, ἀπερίγραπτος, ἀκατάληπτος, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ ἐστὶ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ· καθὸ δὲ ἀνθρώπου φύσιν ἀνελάβετο, καὶ ὁρατὸς καὶ περιγραπτός, καθὼς αὐτὸς τοῖς μαθηταῖς διηγόρευσε, μὴ εἶναι ἐκεῖ· ἢ καταληπτός, ὡς ὁ Θωμᾶς ἡμᾶς ἐπισώσατο εἰς πολλὰς ἂν κακίας διὰ τῆς μιᾶς αὐτῶν βλασφημίας συμπίπτουσιν οἱ τῆς ἀπατηλῆς τῶν χριστιανοκατηγόρων φρενοβλαβείας εἰσηγηταί, αὖθις γὰρ συκοφαντοῦντες φθέγγονται.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis Dei Verbi naturæ & carnis inseparabilem per subsistentiam factam unitionem, id est patrationem quæ ex utroque inconfusa & inseparabilis est facta, in imagine pingere tentat, nominans eum Christum; Christi autem nomen Deum & hominem significat; ac per hoc confusionem duarum naturarum portentuose fingens, anathema.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις τῆς τοῦ Θεοῦ λόγου φύσεως καὶ τῆς σαρκὸς τὴν ἀδιαίρετον καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, ἤτοι, τὴν ἀμφοῖν ἕν, ἀσύγχυτόν τε καὶ ἀμέριστον ἀποτέλεσμα γεγονὸς, ἐν εἰκόνι πειρᾶται γράφειν, ὀνομάζων αὐτὼ Χριστόν· τὸ δὲ Χριστὸς ὄνομα Θεόν καὶ ἄνθρωπον δηλοῖ· ὡς ἐκ τούτου σύγχυσιν τῶν δύο φύσεων περιτιθέμενος, ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Novit execramentum erroris recto Verbo adhærere. Etenim isti inseparabili & inconfusæ unitioni quæ in Christo est per subsistentiam, imaginum facturam adversam, & confusionem duarum naturarum asserentem, mendaciter & nequiter autumant: sed veritas Dei non est alligata. Nam Christus nomen est duarum naturarum, visibilis scilicet & invisibilis, index: ipse vero Christus visus hominibus per velum, id est carnem suam, licet divina natura occultaretur, per signa hanc manifestabat. Idcirco sancta Dei ecclesia, ut accepit a sanctis apostolis & patribus, ipsam speciem quæ visa est hominibus, describit, & non dividit Christum secundum eorum deliram accusationem. Imago enim secundum nomen tantum, & non secundum definitionem communicat primitivo, ut sæpe jam diximus; quia & anima caret, quam impossibile est * circumscribi, quia invisibilis est. Et si animam, præsertim cum sit creata, impossibile est depingere: quanto magis incomprehensibilem & investigabilem unigeniti Filii divinitatem imaginari quis sensibiliter excogita-

* describi,

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Οἶδε τὸ αἶχος τῆς ἀπάτης προσρίβεσθαι τῷ ὀρθῷ λόγῳ. καὶ γὰρ ὅτι τῇ ἐπὶ Χριστοῦ ἀδιαιρέτῳ καὶ ἀσυγχύτῳ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τῶν εἰκόνων ποίησιν ἀναντιῤῥήτως, ὡς σύγχυσιν τῶν δύο φύσεων εἰσάγουσαν, ψευδῶς καὶ κακῶς ἐκλαμβάνουσιν. ἀλλ' ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ οὐ δέδεται. τὸ γὰρ, Χριστὸς, ὄνομα δύο φύσεών ἐστι γνωστικὸν, τῆς μὲν ὁρατῆς, τῆς δὲ ἀοράτου, αὐτὸς δὲ ὁ Χριστὸς ὁρώμενος τοῖς ἀνθρώποις διὰ τοῦ καταπετάσματος, τουτέστι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, κἂν ἡ θεία φύσις ἐκρύπτετο, διὰ τῶν σημείων ταύτην ἐφανέρου. ἡ μὲν οὖν ἁγία τοῦ Θεοῦ ἐκκλησία ὡς παρέλαβε παρὰ τῶν ἁγίων ἀποστόλων καὶ πατέρων, αὐτὸ τὸ εἶδος τὸ ὁραθὲν τοῖς ἀνθρώποις ἀναζωγραφεῖ. καὶ οὐ διαιρεῖ τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν αὐτῶν ληρώδη κατηγορίαν. ἡ γὰρ εἰκὼν κατὰ ὄνομα μόνον, καὶ οὐ κατὰ τὸν ὅρον κοινωνεῖ τῷ πρωτοτύπῳ, ὡς πολλάκις εἰρήκαμεν· ἐπειδὴ καὶ ψυχῆς ἐστὶν ἔμψυχα. ὡς ἀδιάτον περιγράφειν, ὅτι ἄσαρκος. καὶ εἰ τὴν ψυχὴν, καίπερ κτιστὴν οὖσαν, ἀναζωγραφεῖν ἀδύνατον, πόσῳ μᾶλλον τὴν ἀκατάληπτον καὶ ἀνεξιχνίαστον τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ θεότητα ἐννοήσειέ τις αἰσθητῶς εἰκονίζεσθαι, κἂν εἰ λίαν ἔξω φρενῶν

ANNO CHRISTI 787.

νῶν ὑφάρχων; ἐπέστρεψεν ἢν ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ κεφαλὰς αὐτῶν. τὸ γὰρ ἀνάθεμα, ὃ αὐτοὶ ἐλήρησαν, ἐν αὐτοῖς μένει εἰς τὸν αἰῶνα. αὖθις δέφασιν.

ret, licet nimis extra sensus existat? Conversus est ergo dolor eorum in capita ipsorum. Anathema enim quod ipsi * sortiti sunt, in ipsis manet in sæculum: porro iterum ajunt.

* Gr. sugati

ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Εἴτις διαιρεῖ τὴν ἐνωθεῖσαν σάρκα τῇ Θεοῦ λόγου ὑποστάσει, ἐν ἐπινοίᾳ ψιλῇ αὐτὴν ἔχων, καὶ ὡς ἐκ τούτου γράφειν αὐτὴν ἐν εἰκόνι ἐπιηδάων, ἀνάθεμα.

Si quis dividit unitam Dei Verbi subsistentiæ carnem, in sensu puram eam habens, & ex hoc pingere illam in imagine studens, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος οὕτω φησίν· ἰσόρροπα αἱ φύσεις διάσαντα ταῖς ἐπινοίαις, σωδιαιρεῖται καὶ τὰ ὀνόματα. ἀλλ' καὶ πλεῖστοι τῶν πατέρων ταύτῃ τῇ ἐννοίᾳ ἐχρήσαντο· καὶ γὰρ τῇ ἀληθείᾳ οὕτως δοκεῖ. αὐτοὶ δὲ ἐκτὸς ὄντες καὶ αὐτῆς καὶ τῶν πατρικῶν παραδόσεων, λέγουσιν· εἴτις διαιρεῖ τὴν ἐνωθεῖσαν σάρκα τῇ τοῦ Θεοῦ λόγου ὑποστάσει ἐν ἐπινοίᾳ. ἀφίστανται οὖν μηδ' ἐν τούτῳ συμφωνοῦντες τοῖς ἁγίων πατέρων ἐκδόσεσι· ἀλλὰ τῇ ἀληθείᾳ φανότατα διαμάχονται, τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν φθεγγόμενοι, καὶ Νεστορίῳ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ἴσα δοξάζειν κατηγοροῦσιν. ἑαυτοῖς δὲ ἀκόλουθα λέγοντες, ἐπιφέρουσιν.

Sanctus Gregorius cognomento Theologus dicit: Quando naturæ distant in sensu, separantur simul & nomina: sed & multi ex patribus hoc usi sunt: etenim veritati ita videtur. Ipsi autem & ea privati & paternis definitionibus, dicunt: Si quis dividit unitam Dei Verbi subsistentiæ carnem in sensu. Reperiuntur ergo nec in isto consonantes cum patrum expositione sanctorum: sed veritatem evidenter impugnant, eadem de * ipsis affati; & catholicam ecclesiam similia Nestorio prædicare calumniantur. Porro sibi congrua dicentes, inferunt.

Orat. 2. de Filio ante medium.

* Gr. iisdem

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Εἴτις τὸν ἕνα Χριστὸν διαιρεῖ εἰς ὑποστάσεις δύο, ἀνὰ μέρος τιθεὶς τὸν τοῦ Θεοῦ υἱόν, καὶ ἀνὰ μέρος τὸν τῆς παρθένου Μαρίας, καὶ οὐχὶ ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν, ἀλλὰ σχετικὴν αὐτοῖς τὴν ἕνωσιν γεγονέναι ὁμολογῶν· καὶ ἔνθεν ἐν εἰκόνι ὡς ἰδιοπόστατον τὸν ἐκ τῆς παρθένου διαγράφοι· ἀνάθεμα.

Si quis unum Christum dividit in subsistentias duas, separatim ponens Dei Filium, & separatim Virginis Mariæ, & non unum ac eumdem, sed affectualem unitionem eis factam fuisse fatetur; & hinc eum in imagine, quasi privatæ subsistentiæ sit ex Virgine, pingit, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Τοσαῦτα περὶ τῶν αὐτῶν ἀνακυκλούμενοι φθέγγονται, ὡς παρὰ βραχὺ μηδὲ ἀριθμῷ ὑποπίπτειν τὰ παρ' αὐτῶν θρυλλούμενα. ἐφαρμόττες γὰρ τῇ τοῦ Νεστορίου δυσεβεῖ δόξαν, ἣν τῶν εἰκόνων ἀνατυπώσει ταύτῃ προσρίβασι, παραδοξά τινα καὶ ἀλλόκοτα καττύοντες λογίδρια. ὧν πολλαχοῦ τῇ ἀναξόπλῳ ποιησάμενοι, νυνὶ τὴν σιωπὴν παραδοῦναι ἀναγκαῖον ἡγησάμεθα. ἐρεύγονται δὲ αὖθις τοιάδε.

* Tanta eademque de semetipsis in circuitu ambulantes pronuntiant, ut pene nec numero subjiciantur, quæ ab eis rumore improbo asseruntur. Adinvenientes enim Nestorii impiam opinionem, imaginum formationi hanc applicant, inopina quædam & absurda resarcinantes. Hujusmodi ergo ratiuncularum crebro facta destructione, nunc silentio has tradere necessarium judicamus. Eructant autem rursus hæc.

* Tam multa de iisdem inculcando prom.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Εἴτις τὴν ἐκ τῆς προσλαβούσης καὶ θεωσάσης θεότητος, καὶ ἀθέωτον αὐτὴν ἐκ τότε καπισχυρίζων, ἀνάθεμα.

*Si quis carnem quæ deificata est ex unitione sua quæ ad divinum Verbum affecta est, in imagine pinxerit, veluti separans eam ex assumente atque deificante illam divinitate, & * sine Deo hanc per hoc conficiens, anathema.*

* Gr. minime deificatam hanc

ACTIO VI.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

ANNO CHRISTI 787.

Catholica eccleſia etſi pingit Chriſtum in humana forma, ſed non ſeparat hanc ex unita ſibi divinitate. Deificatam autem potius credit, & unam cum Deo hanc confitetur, ſecundum magnum Gregorium & veritatem: non ſicut ipſi indocte ac inerudite barbarizantes dixerunt, ſine Deo ex hoc carnem Domini confici. Sicut enim quis hominem depingens, ſine anima non facit hominem, ſed ille cum anima permanet; & imago ejus dicitur, eo quod ſimilis ei appareat: ita & nos imaginem Domini facientes, deificatam carnem Domini confitemur; & nihil imaginem aliud ſcimus, quam imaginem indicantem principalis imitationem. Hinc & nomen ejus ſortita eſt, & ſecundum id tantum ei communicat: & ideo venerabilis eſt & ſancta. Si vero ſceleſti viri vel dæmonis eſt imago, polluta & contaminata eſt, quia & principale ejus profanum & contaminatum exiſtit. Ergo laborantes in vanum, colligunt manibus ſterilitatem, & recipiunt a veritate anathema: quo non carebunt dicentes hujuſmodi.

Oratio 2. in paſcha circa med.

Ἡ καθολικὴ ἐκκλησία εἰ καὶ ἀναζωγραφεῖ τὸν Χριστὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, ἀλλ' οὐ διαιρεῖ ταύτλν ἐκ τῆς ἑνωθείσης αὐτῇ θεότητος, θεωθεῖσαν δὲ μᾶλλον πιςδει, καὶ ὁμόθεον ταύτλν ὁμολογεῖ κατὰ τὸν μέγαν Γρηγόριον τὸν θεολόγον, καὶ τὴν ἀλήθειαν· καὶ οὐχ ὡς αὐτοὶ ἀμαθῶς καὶ ἀπαιδεύτως βαρβαρίζοντες ἔφησαν, ἀθέωτον τλὺ σάρκα τοῦ κυρίυ ἐκ τότυ κατασκεάζεσθαι. ὥσπερ γάρ τις ἄνθρωπον ἀναζωγραφῶν, οὐκ ἄψυχον ποιεῖ τὸν ἄνθρωπον, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐψυχωμένος μένει, καὶ ἡ εἰκὼν αὐτῦ λέγεται παρὰ τὸ ἐοικέναι, ὕτως ⟨καὶ⟩ τὴν εἰκόνα τῦ κυρίυ ποιοῦντες, πεθεωμένλν τλὺ σάρκα τῦ κυρίυ ὁμολογοῦμεν, καὶ τλὺ εἰκόνα ἑτέρου ἴσμεν ἢ εἰκόνα δηλῶσαν τλὺ τῦ πρωτοτύπυ μίμησιν. ἔνθεν καὶ τὸ ὄνομα αὐτῦ κεκλήρωται, καὶ κατ' αὐτὸ κοινωνεῖ μόνον, καὶ διὰ τῦτο σεπτὴ καὶ ἁγία· εἰ δὲ ἀναγὲς ἀνδρὸς ⟨καὶ⟩ δαίμονός ἐσιν εἰκών, βέβηλον καὶ μεμιασμένη, ὅτι καὶ τὸ πρωτότυπον. οὐκῦν κοπιάσαντες εἰς κενὰ σωάγυσι χερσὶν ἀκαρπίαν, καὶ δέχονται παρὰ τῆς ἀληθείας τὸ ἀνάθεμα· οὗ οὐκ ἐκςήσονται, λέγοντες τοιάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Si quis Deum Verbum qui in forma Dei eſt, quique formam ſervi in ſua ſubſiſtentia recipit, & per omnia ſimilis nobis factus eſt abſque peccato, tentat per materiales colores formare, quaſi purum hominem, & ſeparare illum ab inſeparabili & incommutabili divinitate, ut ex hoc quaternitatem [a] *inducat in ſanctam & vivificam Trinitatem, anathema.*

[a] Gr. inducens

Εἴτις τὸν ἐν μορφῇ Θεῦ ὑπάρχοντα Θεὸν λόγον τλὺ τὸ δέλυ μορφλὺ ἐν τῇ ἰδίᾳ ὑποσάσει ἀναλαβόντα, καὶ κατὰ πάντα ὅμοιον ἡμῖν γεγονότα χωρὶς ἁμαρτίας, πειρᾶται δι' ὑλικῶν χρωμάτων ἀναμορφοῦν, ὡς δῆθεν ψιλὸν ἄνθρωπον ὄντα, καὶ χωρίζειν αὐτὸν τῆς ἀχωρίςυ καὶ ἀμεταβλήτυ θεότητος, ὡς ἐκ τούτυ τετράδα εἰσάγων ἐπὶ τῆς ἁγίας καὶ ζωαρχικῆς τριάδος, ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

O amentiam ipſorum & vecordiam! non enim reverentur colligere anathema. Sed ut vermes in cœno volutati nutriuntur, ita & iſti huic voci infixi, ſaturitatem minime accipere patiuntur, ſanctificatæ Dei eccleſiæ maledicere conantes, cum ſint ipſi maledictione digniſſimi. Hi namque qui benedicunt ei, ut ait ſcriptura, [b] benedicentur: & qui maledicunt ei, maledicti ſunt. Porro purum hominem illos conjicere Salvatorem Chriſtum, & ſeparare illum a divinitate, ſicque quaternitatem inducere per picturam, quis putas, non derideat, & riſum latum ſuper eorum inſipientia non diffundat, imo vero blaſphemiam lugeat? Non enim ſecundum quod in imagine figuratur Chriſtus in humana forma, quaternitatem credit is qui hoc facit; ſed confitetur Deum Verbum incarnatum eſſe veritate & non phantaſia. Denique Neſtorius qui læſis ſenſibus duas ſubſiſtentias ſicut duas naturas blaſpheme dogmatizavit in Chriſto, ille quaternitatem induxiſſe dignoſcitur. Sancta vero Dei eccleſia unam ſubſiſtentiam Chriſti in dua-

[b] ſunt benedicti Gen. 27.

Ὢ τῆς αὐτῦ ἀνοίας καὶ ἀπονοίας. οὐκ αἰχύνονται γὰρ σωάγειν τὸ ἀνάθεμα. ἀλλ' ὥσπερ σκώληκες ἐν ⟨κ⟩ορβόρῳ κυλινδόμενοι τρέφονται, οὕτως καὶ ὅτι ταύτῃ τῇ φωνῇ ⟨ἐ⟩νειλόμενοι, κόρον λαβεῖν οὐκ ἀνέχονται, τλὺ ἡγιασμένλν τῦ Θεῦ ἐκκλησίαν ἀρᾶσθαι πειρώμενοι, αὐτοὶ ὄντες ἀρᾶς ἄξιοι. οἱ γὰρ εὐλογοῦντες αὐτλὺ, ὡς φησιν ἡ θεία γραφή, εὐλόγλνται· καὶ οἱ καταρώμενοι αὐτλὺ, κεκατήρανται. τὸ δὲ ψιλὸν ἄνθρωπον ὑποτρέχειν τὸν σωτῆρα Χριστὸν, καὶ χωρίζειν αὐτὸν τῆς θεότητος, εἶτά τε καὶ τετράδα εἰσάγειν διὰ τῆς ἀναζωγραφήσεως, τίς ἂν ὁ γέλωτα πλατὺ τῆς αὐτῦ ἀφροσύνης καταχέοιτο, μᾶλλον δὲ θρηνήσοι τὸ βλάσφημον; ὁ γὰρ καθὸ εἰκονίζεται Χριστὸς τῇ ἀνθρωπίνῃ μορφῇ, τετράδα πιςδει ὁ τῦτο ποιῶν· ἀλλ' ὁμολογεῖ τὸν Θεὸν λόγον ⟨ἐ⟩νανθρωπῆσαι ἀληθείᾳ καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν. ὁ δὲ φρενοβλαβὴς Νεσόριος δύο ὑποσάσεις ὡς δύο φύσεις βλασφήμως δοξάζων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, ἐκεῖνος εἰσάγειν τετράδα κεκήρυκται. ἡ δὲ τῦ Θεῦ ἁγία ἐκκλησία μίαν ὑπόσασιν τῦ Χριστῦ ἐν δυσὶ ταῖς φύσεσιν ὀρθῶς ὁμολογοῦσα, πρὸς ἀναίμνησιν τῆς σωτηριώδους

αὐ-

αὐτοῦ οἰκονομίας εἰκονικῶς ἀνατυπῶν αὐτὴν ἐνθέως ἐκπαιδεύεται. Θέλοντες δὲ ἑαυτοὺς δοκίμους δεῖξαι, καὶ ἀληθές τι φρόνουσιν, ὅπω λέγοντες.

bus naturis recte confessa, ad commemorationem salutaris ejus dispensationis imaginaliter formare illum divinitus erudita est. Porro volentes semetipsos probatos ostendere, etiam verum quid asserunt, ita dicentes. ACTIO VI.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ τὴν ἀειπάρθενον Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, ὑπερτέραν τε εἶναι πάσης ὁρατῆς καὶ ἀοράτου κτίσεως, καὶ μὴ εἰλικρινοῦς πίστεως τὰς αὐτῆς οὐκ ἐξαιτεῖται πρεσβείας, ὡς παῤῥησίαν ἐχούσης πρὸς τὸν ἐξ αὐτῆς τεχθέντα Θεὸν ἡμῶν, ἀνάθεμα.

Si quis non confitetur sanctam semper Virginem Mariam proprie ac vere Dei genitricem, sublimiorem esse omni visibili & invisibili creatura, & cum sincera fide ipsius non expetit intercessiones, tamquam fiduciam habentis ad Deum nostrum qui ex illa genitus est, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Ἐν τούτοις ἱδρυμένη καὶ βεβαιωμένη ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, παρὰ τῶν ἑτέρως φρονούντων τῇ αὐτῆς ἐνθέῳ παραδόσει ὐ δέεταί τι ἐνωτίζεσθαι. καὶ γὰρ ὁ κύριος ὑπὸ τῶν δαιμόνων κηρυττόμενος, τούτους ἐξήλαυνε· καὶ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος καὶ οἱ συνέκδημοι αὐτοῦ ὑπ' αὐτῶν μαρτυρόμενοι ἀνθρώποι εἶναι τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑψίστου, καὶ τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας καταγγέλλειν, αὐτὸς ἐξεδίωκον· οὕτως καὶ οὗτοι εἰ καὶ τι ἀληθὲς προσφθέγγονται, ἀλλ' οὖν παρὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλησίας ἐξελαύνονται. αὖθις δὲ ὥσπερ κύνες ἐπιστρέφοντες ἐπὶ τὸ ἴδιον ἐξέραμα, καὶ ὗες λουόμενοι εἰς κύλισμα βορβόρου, γρυζουσι τάδε.

In his stabilita & certificata catholica ecclesia, ab his qui aliter sapiunt quam ejus in Deo traditio docet, non indiget quid audire. Etenim Dominus dum a dæmonibus prædicaretur, hos abigebat: & Paulus divinus apostolus & comites peregrinationis ejus ab eis testimonium habentes, quod homines essent Dei excelsi, & viam salutis denuntiarent, eos pellebant: ita & isti licet aliquid verum pronuntient, tamen a sancta Dei ecclesia propelluntur. Rursus autem veluti canes reversi ad suum vomitum, & sues loti in volutabro luti, grunniunt hujuscemodi *Act. 16.* *2. Pet. 2.*

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS
legit.

Εἴτις τὰς τῶν ἁπάντων ἁγίων ἰδέας ἐν εἰκόσιν ἀψύχοις καὶ ἀναύδοις ἐξ ὑλικῶν χρωμάτων ἀνασηλᾶν ἐπιτηδεύοι, μηδεμίαν ὄνησιν φερούσας· ματαία γάρ ἐστιν ἡ ἐπίνοια, καὶ διαβολικῆς μεθοδείας εὕρεσις· καὶ οὐχὶ δὴ μᾶλλον τὰς τούτων ἀρετὰς διὰ τῆς ἐν γραφαῖς περὶ αὐτῶν δηλουμένων οἷόν τινας ἐμψύχους εἰκόνας ἐν ἑαυτῷ ἀναζωγραφεῖ, καὶ πρὸς τὸν ὅμοιον αὐτοῖς ἐκ τούτου διεγείρεται ζῆλον, καθὼς οἱ ἔνθεοι ἡμῶν ἔφησαν πατέρες, ἀνάθεμα.

Si quis universorum sanctorum effigies in imaginibus inanimatis & surdis ex materialibus coloribus titulari studuerit, nullum profectum ferentes (vanum enim est commentum, & diabolicæ argumentationis inventio) & non magis horum virtutes per ea quæ in scripturis de illis insinuantur, veluti quasdam animatas imagines in se depingit, & ad similem illis ex hoc erigitur zelum, quemadmodum divini patres nostri dixerunt, anathema.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ
ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS
legit.

Οἱ ἔνθεοι ἡμῶν πατέρες τι τοιοῦτον ὅπε ἐδίδαξαν, ὅπε ἐκήρυξαν, ἀλλ' ἑαυτοῖς τοῦτο τὸ ὄνομα περιτιθέασιν οἱ ψευδηγόροι· καὶ αὐτῷ ἐστιν αὕτη ἡ λυρῳδία, ἐπειδὴ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς ἑβδόμῳ σαββάτῳ ἑαυτὰς κιχλήσκουσι. καί τις σοφὸς εἶπεν· ἐπαινέσαι σε ὁ πέλας, καὶ μὴ τὸ σὸν στόμα· ἀλλότριος, καὶ μὴ τὰ σὰ χείλη. ὅτοι δὲ παρά τινος μήτε διδαχθέντες, μήτε ἐπαινεθέντες, ἑαυτοῖς ἔπαινον προστορίζονται, καὶ καλεῖσθαι θέλουσιν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ῥαββί, πατέρες προαιρούμενοι εἶναι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. ταύτῃ δὲ συκοφαντοῦσι Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν καταλελοιπέναι, καὶ εἰδωλολατρείᾳ προσκολληθῆναι· καίτοι γε αὐτὸς ἔφη διὰ Ἡσαΐου τοῦ προφήτου πρὸς αὐτόν· θήσω σε

Divini patres nostri tale quid neque docuerunt, neque prædicaverunt, sed sibimet hoc nomen imposuerunt falsiloqui: & ipsorum sunt istæ ineptiæ, quoniam in subsequentibus septimam sese synodum nuncupant. Et * quidem Sapiens dicit: *Alius te laudet, & non os tuum: extraneus, & non labia tua.* Isti autem a quoquam neque eruditi, neque laudati, sibimet laudem excogitant, & vocari volunt ab hominibus rabbi, patres esse gestientes catholicæ ecclesiæ. Hanc autem calumniantur Christum Deum nostrum derelinquere, & idololatriæ adhærere; cum ipse dicat per Isaiam prophetam ad illam: *Ponam te exultationem æternam, lætitiam ge-* *Prov. 27.* * Gr. quidam *Isa. 60. juxta 70.* *Cant. 4.*

ACTIO VI.

ANNO CHRISTI 787.

nerationum generationibus. Et per Salomonem : *Tota bona es proxima mea, & macula non est in te*. Inspiciamus ergo insipientiam ipsorum : quia quam calumniantur idololatriæ, hujus se gloriantur esse magistri. Et si idololatrarum sunt patres, dicant : partis alicujus quæ idololatriam exercuit in ecclesia sunt magistri, an totius ? & si quidem partis, debuerant & ipsi concinere plenitudini ecclesiæ, & sub hujus jure subsistere, & fructus veritatis * apud se carpere : quemadmodum omnes egregii patres nostri, qui incorrecta corrigebant, & coaptabant dississa. Sed quia catholica ecclesia hac traditione decoratur, ipsi ab ea excisi, * putant totam damnare tamquam erroneam : & certe horrendum est, dicere ; & tacere, damnatio. * Procedit enim contra ipsos vera in Christum professio, & pernicies universitatem arripuit : sed procul sint hæc, tamquam in vanum dicta & sine causa pronuntiata. Itaque hinc & inde impellentur, quia venerabilium imaginum pictura ex superioribus annis tradita in catholica ecclesia, & in venerabilibus templis informata, quam sancti patres & tradiderunt & receperunt, & omne Christianorum collegium : ipsi non solum ab his omnibus sunt * frustrati, sed quod est sævius & terribilius, clamor anathematis eorum sodomitice & gomorrhice multiplicatus est. Hinc & peccatum eorum magnum est nimis : & quis poterit sufferre hujus furoris insaniam, harumque satyricarum turbulentiarum scenicas facies ? Quod si cognovissent veritatem, quæ manifesta est omnibus qui pie intelligere volunt, scirent utique, quia sicut per ea quæ in scripturis de sanctis indicantur, memores passionum eorum efficimur, & ad similem zelum erigimur : ita & per imaginalem descriptionem passiones horum videntes, in commemorationem virtutis eorum & Deo plenæ. vitæ venimus. Deinde rursus bene sentiunt, dicentes ita.

* Gr. ab ea

* Gr. videntur

* Gr. Perit enim secundum ipsos

* abducti,

Gen. 19.

ἀγαλλίαμα αἰώνιον, ἀφροσύνῃ γλυεῶν γλυεαῖς. καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ· ὅλη καλὴ εἶ πλησίον μου, ὅλη καλὴ, καὶ μῶμος οὐκ ἔστιν ἐν σοί. σκοπήσωμεν δὴ τὶ αὐτῶν παραφροσύνῃ, ὅτι ἧς κατηγοροῦσιν εἰδωλολατρείαν, ταύτης ἐγκαυχῶνται εἶναι διδάσκαλοι. καὶ εἰ εἰδωλολατρῶν εἰσι πατέρες, εἰπάτωσαν· μέρους τινὸς εἰδωλολατρήσαντος τῆς ἐκκλησίας εἰσὶ διδάσκαλοι, ἢ ὅλης; καὶ εἰ μὲν μέρους, ὤφειλον αὐτοὶ προσιδεῖν τῷ πληρώματι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ ὑπὸ ταύτης διεμβᾶσθαι, καὶ τοὺς καρποὺς τῆς ἀληθείας παρ' αὐτῆς δρέπεσθαι. καθὼς πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν τὶ ἐσφαλμένα τῆς αἱρετικῶν ἀνώρθων, καὶ σωτηριολόγουν τὰ διεῤῥωγότα. ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ καθολικὴ ἐκκλησία ταύτῃ τῇ παραδόσει φαιδρύνεται, ὅτι ταύτης ἀποχιωθέντες, δοκοῦσι πᾶσαν καπνίζειν ὡς ἐσφαλμένην· καὶ φενακῶδές ἐστι τὸ λαλεῖν, καὶ τὸ σιωπᾶν κατάκρισις. οἰκεῖαι γὰρ κατ' αὐτοὺς ἡ εἰς Χριστὸν ἀληθὴς ὁμολογία, καὶ πανωλεθρία τὸ πᾶν κατέληφεν. ἀλλ' ἀπίσω ταῦτα, ὡς * μὴ τελαληθότα, καὶ εἰκῇ ἐκφωνηθέντα. ἀκὸν ἔνθεν κἀκεῖθεν ἀπωθήσοντα, ὅτι ἡ τῆς σεπτῶν εἰκόνων ἀναζωγράφησις ἐξ ἄνωθεν τῶν χρόνων παραδοθεῖσα ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐν τοῖς σεπτοῖς ναοῖς ταύτῃ ἐγκατυπωθεῖσα, ὡς οἱ ἅγιοι πατέρες παρέδωκαν καὶ ἐδέξαντο, καὶ πᾶσα ἡ τῆς Χριστιανῶν ὁμήγυεις· αὐτοὶ δὲ μόνον ἐξέστησαν τούτων ἁπάντων, ἀλλὰ καὶ τὸ δεινότατον καὶ φενακωδέστατον, τὴ χραυγὴ αὐτῶν τοῦ ἀναθέματος σοδομικῶς καὶ γομορρικῶς πεπλήθυνται. ἔνθεν καὶ ἡ ἁμαρτία αὐτῆς μεγάλη σφόδρα· καὶ τίς δυνήσεται ὑπενεγκεῖν ταύτης τῆς μανίας τὸ θυμωδέστατον, καὶ τούτων τῆς σατυρικῶν θορύβων τὰ μορμολύκεια ; εἴθε ἔγνωσαν πληθές. ἀρίδηλον γάρ ἐστι πᾶσι τοῖς εὐσεβῶς νοεῖν ἐθέλουσιν, ὅτι ὥσπερ διὰ τῆς ἐγγραφαῖς περὶ τῆς ἁγίων δηλωμένων ἐν μνήμῃ τῆς αὐτῆς γινόμεθα παθημάτων, πρὸς τὸν ὅμοιον διεγειρόμενοι ζῆλον· ὕτω καὶ διὰ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως τὰ παθήματα τούτων ὁρῶντες, εἰς ἀνάμνησιν τῆς αὐτῆς ἀνδρείας καὶ τὸ ἐνθέου αὐτῶν βίου ἐρχόμεθα. εἶτα πάλιν ἐγνωμονοῦσι, λέγοντες ὅτως.

* ἀλ. μάτην

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Si quis non confitetur omnes sanctos qui a sæculo usque nunc sunt, qui ante legem, ac in lege & in gratia Deo placuerunt, honorabiles esse coram ipso anima & corpore, vel horum non postulat orationes, tamquam fiduciam habentium pro mundo intercedere, secundum ecclesiasticam traditionem, anathema.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Εἴτις οὐχ ὁμολογεῖ ἅπαντας τοὺς ἀπ' αἰῶνος καὶ μέχρι τοῦ νῦν ἁγίους, πρὸ νόμου, καὶ ἐν νόμῳ, καὶ ἐν χάριτι τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντας, τιμίους εἶναι ἐνώπιον αὐτοῦ ψυχῇ τε καὶ σώματι, καὶ τὰς τούτων ἐκ ἐξαιτεῖται προσδοκὰς, ὡς παῤῥησίαν ἐχόντων ὑπὲρ τοῦ κόσμου πρεσβεύειν, κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἀνάθεμα.

EPIPHANIUS EPISCOPUS legit.

Cum ecclesiasticam traditionem dixerint, oportebat eos promulgare. Si quis & imaginales picturas non recipit, anathema sit. Antiqua quippe revera est in catholica ecclesia traditio, & valde juste in commemorationem nobis principalium agnita : sed impudenter hanc mysticam projicientes scien-

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Ηνίκα ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν εἶπον, ἔδει αὐτὸς ἀποφαίνεσθαι· εἴτις καὶ τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις οὐκ ἀποδέχεται, ἀνάθεμα ἔστω. ἀρχαία γὰρ αὕτη ὄντως ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ παράδοσις, καὶ μάλα εἰκότως εἰς ἀνάμνησιν τῆς προτύπων ἡμῖν ἐγνωσμένη. ἀλλ' ἀναιδείᾳ ἀπειπάμενοι

ANNO CHRISTI 787.

μβνοι ταύτῳ τλὶ μύησιν ὀλεθρίως τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ προσφθεγγονται· ὁδὸς σε εἰδέναι οὐ βουλόμεθα. ὅθεν καὶ μὴ τιὼ ἐκδοσιν αὐτῆς ταύτῃ, καὶ τλὶ τῆς πρεσβειῶν ἀπροσδέκτον τῷ Θεῷ προσαγωγὴν ἀπεβάλεντο, λεισάντες ταύτῃ ἐκ τῆδε αὐτῆς τὸ συγγράμμα. καὶ τοῦτο ἴσασι πάντες, ἔθος γὰρ τοῖς αἱρετικοῖς, ὅταν ἐν ἑνὶ λόφῳ περίδωσι τλὰ ἀσέβειαν, καὶ τῆς ἀληθινῆς ὁδὸ ἁμαρταφῶσιν, εἰς πολλὰ καὶ διάφορα διεσφάλθαι. μονοειδὴς γὰρ ἡ ἀλήθεια, τὸ δὲ ψεῦδος πολυχιδές. Ἀρειανοὶ γὰρ κτίσμα λέγοντες τὸν Θεὸν λόγον, μὴ ταύτης αὐτῆς τῆς δυσεβοῦς βλασφημίας ἐκτὸς ψυχῆς τοῦτον ἀνθρωπῆσαι λελήρωδήκασι. καὶ Εὐτυχὴς ὁ δείλαιος μίαν φύσιν δοξάζων ἐπὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ κυρίου, ἐβλασφήμει, θειοτέραν τινὰ σάρκα λέγων αὐτὸν ἀνειληφέναι, καὶ οὐχ ὁμοούσιον τῆς ἡμετέρας φύσεως. ὡσαύτως οὖν οἱ προίσορες ταύτης τῆς αἱρέσεως τούτους ζηλώσαντες, ἐν μιᾷ καινοτομίᾳ μὴ ἀρκεσθέντες, ὡς κόρον τοῦ κακοῦ μὴ ἔχοντες, καὶ ἑτέραν γείτονα ταύτης ἐπεισπάσαντο. ἀκόλουθα δὲ λόγια, δοκοῦντες τοῖς ἁγίοις πατράσιν ἐξισοῦσθαι, ὑποκρίσει προσποιούμενοι τὴν ἀσέβειαν, ἐκφέρουσιν.

tiam, catholicam alloquuntur ecclesiam: Vias tuas * nolumus. Unde post hanc editionem suam, & intercessionum Deo acceptabilem oblationem abjecerunt, delentes hanc ex hoc scripto suo: quod omnes noverunt. Moris enim est hæreticis, ut cum * viderint vel in uno * sermone pietatis, & veritatis viam revertantur, in multa & diversa * failentes. Simplex est enim veritas: at vero mendacium multiplex, Ariani quippe creaturam dicentes Deum Verbum, cum hac impia blasphemia sua sine anima hunc incarnatum fuisse delire mentiti sunt: & Eutyches infelix unam naturam opinans in dispensatione Domini, blasphemabat, diviniorem quamdam carnem dicens eum suscepisse: & non consubstantialem naturæ nostræ. Similiter ergo & antistites hujus hæreseos hos æmulantes, una novitate minime contenti, & satietatem mali non habentes, & aliam vicinam hujus arripueruut. * Sequentia vero eloquia, putantes sanctis patribus coæquari, & hypocrisi simulantes pietatem, proferunt.

ACTIO VI.

* Gr. scire nolumus,

* Gr. contemplerint * verbo pietatem, & a veritatis via aberraverint Jabi.

* Consentanea

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ κρίσιν καὶ ἀνταπόδοσιν τὴν ὡρὸς ἀξίαν ἑκάστῳ τοῖς δικαίοις τοῦ Θεοῦ σαθμοῖς, καὶ μὴ εἶναι τέλος κολάσεως, μήτε μὴν τῆς ἐρανίου βασιλείας, ἥτις ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ καταξίωσις· οὐ γὰρ ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν βρῶσις καὶ πόσις, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ εἰρήνη καὶ χαρὰ ἐν πνεύματι ἁγίῳ, κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· ἀνάθεμα.

Si quis non confitetur resurrectionem mortuorum, & judicium, & retributionem condignam unicuique justis Dei ponderibus recompensandam, & non fore terminum supplicii, sed nec cælestis regni, id est Dei deliciarum (non enim est regnum cælorum esca & potus, sed justitia, & pax, & gaudium in Spiritu Sancto, secundum divinum apostolum) anathema.

Rom. 14.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit,

Οὗτος τῆς πρωτήρχων τῆς ἀληθινῆς ἡμῶν πίστεως, ἁγίων ἀποστόλων καὶ θεσπεσίων πατέρων ἀφορισμός. αὕτη τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἡ ὁμολογία, καὶ ἐχὶ τῆς αἱρετιζόντων· ὁ δὲ ἐπιὼν, τόπων οἰκεῖος, ἐπειδὴ ἀμαθίας καὶ ἀπαιδαγίας γέμει, οὕτως περιβομβῶν.

Hæc primatum veræ fidei nostræ, sanctorum scilicet apostolorum, & egregiorum patrum est * segregatio. Hæc catholicæ ecclesiæ est, & non hæreticorum confessio. Quod vero subsequitur, proprium est eorum, quoniam indisciplinatione ac ineruditione plenum est, dum ita * circumbombat.

* definitio.

* circumboat.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Εἴ τις ὐ παραδέχεται τιὼ καθ' ἡμᾶς ἁγίαν ταύτῃ καὶ οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συνοδον, ἀλλὰ ταύτῃ ἐνεξαβάλλει καθ' οἱονδήποτε τρόπον, καὶ οὐ μὴ πάσης πληροφορίας ἀσπάζεται τὰ παρ' αὐτῆς κατὰ τιὼ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς διδασκαλίαν ὁρισθέντα, ἀνάθεμα ἔστω ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, καὶ τῶν ἁγίων οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων.

Si quis non recipit sanctam hanc & universalem septimam synodum nostram, sed huic quoquo modo derogat, & non cum omni satisfactione amplectitur ea quæ ab ipsa secundum divinitus inspiratæ scripturæ doctrinam definita sunt, anathema sit a Patre & Filio & Spiritu Sancto, ac universalibus septem synodis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Ἡ τῆς ἀληθείας ἀπόπτωσις, νῦ καὶ φρενός ἐστι

Veritatis ignorantia, sensuum & mentis est

ACTIO VI.

ANNO CHRIST. 787.

est cæcitas. Hæc enim eorum sententia plus inscientiæ & amentiæ quam impietatis habet. Non enim sapientes sunt, nisi circa indisciplinationem. Septimam enim synodum sese vocantes, quasi de aliis septem synodis quæ factæ fuerunt, anathematismum suum posuere, dicentes: Anathema sit a sanctis & universalibus septem synodis: & non magis deridentur propter indisciplinationem, quam compassionis affectu lugentur propter impietatem. Veritatem enim * ferentes, & a bona semita & regia via aversi, in foveam & hiatus atque præcipitia incidunt. Quibus & proverbialis sermo pronuntiat: * In axis agri sui erraverunt, & collegerunt manibus infecunditatem. Propter quod & acutas sagittas suas, & tensos arcus, quos adversus ecclesiam jaculati sunt, in corde ipsorum veritatis amatores & justitiæ quæsitores infixerunt: & assumunt David modulantem in spiritu: Lacum aperuerunt hujus pravitatis institutores, & foderunt eum, & inciderunt in foveam quam fecerunt; & conversus est dolor eorum in caput eorum, & in verticem eorum iniquitas eorum descendet. Quoniam dicunt amarum dulce, & dulce amarum: & ponunt lucem tenebras, & tenebras lucem, dicentes ita.

* deferentes,

* In axibus Prov. 9.

Psal. 7.

Isa. 5.

τύφλωσις. αὕτη γὰρ αὐτῶν ἡ ἀπόφασις πλέον ἢ ἀσεβείας ἴλιγ ἀμαθίαν ἢ παραφροσύνην ἔχει· οὐ γὰρ εἰσὶ σοφοί, εἰ μὴ τὴν ἀπαιδευσίαν. ἑβδόμην γὰρ συνόδον ἑαυτοὺς ἀποκαλοῦντες, ὡς παρὰ ἄλλων ἐπὶ συνόδων γεγονότων τὸν ἑαυτῶν ἀναθεματισμὸν ἀνατιθέασι λέγοντες· ἀνάθεμα ἔσω ἐκ τῶν ἁγίων ἢ οἰκουμενικῶν ἑπτὰ συνόδων· καὶ οὐ μᾶλλον γελῶνται τῆς ἀπαιδευσίας. ἢ οἰκτείρονται τῆς ἀσεβείας. τὴν γὰρ ἀλήθειαν ἀφέντες, καὶ τῆς ὀρθῆς ἢ βασιλικῆς ὁδοῦ παραξαποῦντες, ἐπὶ βόθρους ἔρχονται ἢ φάραγγας ἢ κρημνούς. ἢ προσφυέστατα αὐτοῖς ὁ παροιμιακὸς λόγος· τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλανήκασι, ἢ συνῆξαν χερσὶν ἀκαρπίαν. διὸ ἢ τὰ πεπηγμένα αὐτῶν βέλη ἢ τὰ ἐντεταμένα τόξα, ἃ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἠκόντισαν, οἱ τῆς ἀληθείας ἐρασταὶ ἢ τῆς δικαιοσύνης ζητηταὶ εἰς τὴν αὐτῶν καρδίαν ἐμπήξασι· ἢ ἀναλαμβάνονται τὸν Δαβὶδ μελῳδοῦντα ἐν πνεύματι· λάκκον ὤρυξαν οἱ τούτης τῆς κακίας φαυλότητος εἰσηγηταί, ἢ ἀνέσκαψαν αὐτὸν, ἢ ἐνέπεσον εἰς βόθρον ὃν εἰργάσαντο· ἐπεστράφη ὁ πόνος αὐτῶν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτῶν, ἢ ἐπὶ κορυφὴν αὐτῶν ἡ ἀδικία αὐτῶν καταβήσεται. διότι λέγουσι τὸ πικρὸν γλυκὺ, ἢ τὸ γλυκὺ πικρόν· ἢ τιθέασι τὸ φῶς σκότος, ἢ τὸ σκότος φῶς, λέγοντες ὅτως.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

His igitur a nobis cum omni districtione & diligentia decretis, definimus, aliam fidem nemini licere proferre, id est conscribere vel componere, aut sapere seu docere aliter. At vero qui ausi fuerint componere fidem aliam, vel proferre, aut docere, aut tradere his qui volunt reverti ad agnitionem veritatis a quacumque hæresi; aut novitatem vocum, id est dictionis adinventionem, ad subversionem præsentium definitionum quæ a nobis promulgatæ sunt, introduxerint: si quidem episcopi fuerint, vel clerici, alienos esse episcopos ab episcopatu, & clericos a clero: si vero monachi fuerint aut laici, anathematizari.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Τῶν τοίνυν παρ' ἡμῶν μετὰ πάσης ἀκριβείας τε ἢ ἐμμελείας θεσπισθέντων, ὁρίζομεν, ἑτέραν πίστιν μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν, ἢ γράφειν, ἢ συντίθεσθαι, ἢ φρονεῖν, ἢ διδάσκειν ἑτέρως, τοὺς δὲ τολμῶντας συντίθεσθαι πίστιν ἑτέραν, ἢ προκομίζειν, ἢ διδάσκειν, ἢ παραδιδόναι τοῖς θέλουσιν ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ αἱρέσεως οἱασδήποτε, ἢ καινοφωνίας, ἤτοι λέξεως ἐφεύρεσιν πρὸς ἀνατροπὴν εἰσάγειν τῶν νῦν παρ' ἡμῶν διορισθέντων· τούτους, εἰ μὲν ἐπίσκοποι εἶεν ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἶναι τοὺς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς, ἢ τοὺς κληρικοὺς τοῦ κλήρου· εἰ δὲ μοναζοντες εἶεν ἢ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Illusi ab indisciplinatione hæc ab egregiis patribus nostris extorserunt, ac veluti propria composuerunt. Propter quod & inanis & otiosus est sermo ipsorum, & nec responsione dignus.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Βιαιοληθέντες ἐξ ἀπαιδευσίας τυπτὶ κεκλόφασι παρὰ θεσπεσίων πατέρων ἡμῶν, ἢ ὡς οἰκεῖα συνεπλάσαντο. διὸ ἢ μάταιος ἢ ἀργὸς αὐτῶν ὁ λόγος, ἢ ἐδὲ ἀποκρίσεως ἄξιος.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Divi imperatores Constantinus & Leo dixerunt: Dicat sancta & universalis synodus, si per consensum omnium sanctissimorum episcoporum definitio quæ nunc lecta est, promulgata sit.

Sancta synodus exclamavit: Omnes ita credimus, omnes idipsum sapimus; omnes consonanter & libenter subscripsimus, omnes orthodoxe credimus, omnes, intelligibiliter intel-

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Οἱ θειότατοι βασιλεῖς Κωνσταντῖνος ἢ Λέων εἶπον· λεγέτω ἡ ἁγία ἢ οἰκουμενικὴ σύνοδος, εἰ κατὰ συναίνεσιν πάντων τῶν ὁσιωτάτων ἐπισκόπων ὁ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἀναγνωσθεὶς ὅρος ἐξεφωνήθη.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε· πάντες ὅτω πιστεύομεν, πάντες τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν· πάντες συναινέσαντες ἢ ἀσμενίσαντες ὑπεγράψαμεν· πάντες ὀρθοδόξως πιστεύομεν· πάντες γνησίως τῇ νοερᾷ θεότητι

τηλι λατρεύοντες προσκυνοῦμεν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων. ὕπω πάντες λαξεύοντες τῷ Θεῷ προσεκύνουν. πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. εὐσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτοῖς. Λέοντι καὶ Κωνσταντίνῳ αἰωνία ἡ μνήμη. ὑμεῖς ἡ εἰρήνη τῆς οἰκουμένης. φυλάξῃ ὑμᾶς ἡ πίστις ὑμῶν. τὸν Χριστὸν τιμᾶτε, αὐτὸς ὑμᾶς φυλάξει· τὴν ὀρθοδοξίαν ὑμεῖς ἐβεβαιώσατε. εὐσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτοῖς. ἀπέστω φθόνος τῆς βασιλείας αὐτῶν. ὁ Θεὸς φυλάξοι τὸ κράτος ὑμῶν· ὁ Θεὸς τὴν βασιλείαν ὑμῶν εἰρηνεύσοι· ἡ ὑμετέρα ζωή, τῶν ὀρθοδόξων ζωή. ἐπουράνιε βασιλεῦ τὸν ἐπίγειον φύλαξον. δι' ὑμῶν ἡ οἰκουμενικὴ ἐκκλησία εἰρήνευσεν. ὑμεῖς φωστῆρες τῆς ὀρθοδοξίας. τοὺς φωστῆρας τῆς οἰκουμένης κύριε φύλαξον. αἰωνία ἡ μνήμη Κωνσταντίνῳ καὶ Λέοντος. νέῳ Κωνσταντίνῳ τῷ εὐσεβεστάτῳ βασιλεῖ πολλὰ τὰ ἔτη. τὸν ἀπὸ γένους ὀρθόδοξον κύριε φύλαξον· εὐσεβῆ κύριε ζωὴν αὐτῷ. ἀπέστω φθόνος τῆς βασιλείας αὐτοῦ· τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης πολλὰ τὰ ἔτη. τὴν εὐσεβῆ, τὴν ὀρθόδοξον ὁ Θεὸς φυλάξοι. ἀπέστω φθόνος τῆς βασιλείας ὑμῶν. ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὸ κράτος ὑμῶν. ὁ Θεὸς εἰρηνεύσῃ τὴν βασιλείαν ὑμῶν. τὸ ἀσύγχυτον τῆς κατὰ Χριστὸν οἰκονομίας ὑμεῖς διηκριβώσατε· τὸ ἀδιαίρετον τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων βεβαιοτέρως ὑμεῖς ἐκηρύξατε· τὰ τῶν ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν ἓξ συνόδων δόγματα ὑμεῖς ἀφεκυρώσατε· πᾶσαν εἰδωλολατρείαν ὑμεῖς ἐξηφανίσατε. τοὺς διδασκάλους τῆς τοιαύτης πλάνης ὑμεῖς ἐθριαμβεύσατε· τοὺς τὰ ἐναντία φρονοῦντας ὑμεῖς ἐσηλιτεύσατε.

ligibilem divinitatem adoramus. Hæc eſt fides apoſtolorum, hæc eſt fides patrum, hæc eſt fides orthodoxorum. Sic omnes ſervientes Deo adorabant. Multos annos imperatorum, Luminaria pacis, Domine, cuſtodi: piam, Domine, vitam illis. Leoni & Conſtantino æterna memoria. Vos eſtis pax orbis terræ: conſervet vos fides veſtra. Chriſtum honorificatis, ipſe vos conſervabit. Orthodoxiam vos confirmaſtis. Piam, Domino, vitam eis. Abſit invidia ab imperio eorum. Deus cuſtodiat imperium veſtrum. Deus imperium veſtrum pacificet. Veſtra vita, orthodoxorum vita. Cæleſtis rex terrenos cuſtodi: per vos univerſalis eccleſia pacificata eſt. Vos luminaria orthodoxiæ eſtis. Luminaria orbis, Domine, conſerva. Æterna memoria Conſtantino & Leoni. Novo Conſtantino piiſſimo imperatorum multos annos. A genere orthodoxum, Domine, cuſtodi: piam, Domine, vitam ei: abſcedat invidia a regno ejus. Piiſſimæ Auguſtæ multos annos. Eam quæ pia, quæ orthodoxa eſt, Deus conſervet. Abſcedat invidia a regno veſtro. Deus cuſtodiat imperium veſtrum, Deus pacificet regnum veſtrum. Inconfuſam in Chriſto diſpenſationem vos bene diſcreviſtis. Inſeparabilitatem duarum in Chriſto naturarum firmius vos prædicaſtis. Sanctorum & univerſalium ſex conciliorum dogmata vos roboraſtis. Omnem idololatriam vos exterminaſtis. Magiſtros hujuſmodi erroris vos publicaſtis. Contraria ſentientes vos propalaſtis.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Προσφωνήσαντες τοῖς βασιλεῦσι τὰ εἰωθότα, τῷ ψεύδει οἴστρῳ τὴν ψυχὴν ἐκκαυθοῦντες, ἐξ αὐτῆς τῆς τοῦ διαβόλου μεθοδείας φθέγγονται, εἰπόντες· πᾶσαν εἰδωλολατρείαν ὑμεῖς ἐξηφανίσατε. εἴθε κεκώφωτο τὰ ὦτα ἡμῶν, μὴ ἀκοῦσαι τῆς ψυχοφθόρου ταύτης φωνῆς. μὴ ἐνδελέχισε γάρ, φησὶν ὁ παροιμιακὸς λόγος, γυναικὶ πόρνῃ. τὸν γὰρ σωτηριώδη τῆς οἰκονομίας λόγον λυμαίνεσθαι βουλόμενοι, εἰς πᾶσαν βλασφημίας ὑπερβολὴν κατέδυσαν καὶ τί πρὸς ταύτην τὴν γοερὰν λύτταν εἴπωμεν, ἢ ἃ παρὰ τοῦ ἁγίου πνεύματος τῷ θεσπεσίῳ Δαβὶδ λέλεκται; *τάφος ἀνεῳγμένος ὁ λάρυγξ αὐτῶν, καὶ ταῖς γλώσσαις αὐτῶν δολιοῦσι. ἔνθεν καὶ ἀπέκεσον ἐκ τῶν διαβολίων αὐτῶν, κεκριθότες παρὰ τοῦ ῥυσαμένου ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. αὐτὸς γὰρ ἄνθρωπος τέλειος διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν ἀξιώσας γενέσθαι, πᾶσαν εἰδωλολατρείαν ἐξηφάνισεν. ἔφη γὰρ διὰ τοῦ προφήτου· ἰδοὺ ἡμέραι ἔρχονται, καὶ ἐξαλείψω τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ οὐκέτι ἔσαι αὐτῶν μνεία. δῆλον ἡ προφητεία εἰς αὐτὸν ἀναφέρεται, καὶ οὐχ ὡς αὐτοὶ ἔφησαν, εἰς βασιλέων κράτος. ἀποσασίας τέως ἴδιον, ταύτην τὴν χάριν καὶ δωρεὰν ἑτέροις προσποιεῖσθαι. βοῶσιν οἱ Χριστιανοὶ ἐκ τοῦ μεγαλοφωνοτάτου Ἡσαΐου ἀρυσάμενοι· οὐ πρέσβυς, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. εἰ δὲ, ὡς αὐτοί φασι, σύλ-*

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Pronuntiantes imperatoribus conſueta, mendacii fautoribus quaſi facibus animam exardeſcere facientes, ex ipſa diaboli argumentatione loquuntur, dicentes; Omnem idololatriam vos exterminaſtis. Utinam ſurdæ fierent aures noſtræ, ne audirent corrumpentem animas vocem. Noli, inquit proverbialis ſermo, aſſiduus eſſe cum muliere meretrice. Salutarem namque diſpenſationis rationem demoliri volentes, in omnem blaſphemiæ exceſſum devenerunt. Et quid ad hanc lugendam rabiem dicemus, niſi ea quæ a Spiritu Sancto per David pſalmographum prolata ſunt? *Venenum aſpidum ſub labiis eorum; ſepulcrum patens eſt guttur eorum; linguis ſuis doloſe agebant.* Hinc & deciderunt a cogitationibus ſuis, judicati a Chriſto Deo noſtro, qui nos eripuit ab idolorum errore. Ipſe enim homo perfectus propter ſalutem noſtram fieri dignatus, omnem idololatriam exterminavit. Dixit enim per prophetam: *Ecce dies veniunt, & delebo nomina ſimulacrorum a terra, & jam non erit eorum memoria.* Certum ergo eſt quod prophetia in ipſum referatur, & non ſicuti ipſi dixerunt, ad imperium principum. Apoſtaſiæ quippe proprium eſt, hanc gratiam ſeu donum aliis * acquirere. Clamant Chriſtiani ex magnivoco Iſaia potati: *Non legatus, non angelus, ſed ipſe Dominus ſalvavit nos.* Si vero, ut ipſi fatentur, epiſcoporum collegium vel regum imperium

Pſalm. 13. Zach. 13. Iſa. 63.

* tribuere.

ACTIO VI.

eruit nos ab errore idolorum, aberravit a veritate humanum genus; * & non ſalvantes, ſed alterius magna extollentis eſt hoc credere ſalvum. Ab idolorum enim errore ac deceptione Chriſto Deo noſtro cruente nos, ipſi magna extollunt, fatentes ſe redemptionem feciſſe. O arrogantiam & amentiam! Fruſtrati quippe veritate, & mente ac ſenſibus excæcati ſunt; propriiſque conjecturis & phantaſiis decepti, adulatione * intincti ſunt: & aptas ac decentes declamare imperatoribus laudes recuſantes, ea quæ in Chriſtum Deum noſtrum referuntur, eis deprompſerunt: cum magis oporteret fortitudines horum edicere, contra hoſtes victorias, barbaricas ſubjectiones, quas in imaginibus & in parietibus in memoriam narrationis multi pinxerunt, & videntes ad amorem & zelum traxerunt: * ſubjiciendorum acquiſitiones, conſilia, trophæa, mundanos ſtatus, civiles ordinationes, civitatum directiones. Hæ ſunt laude dignæ ac bonæ offerendæ imperatoribus famæ, per quas & omne quod ſubditum * eſſet eis, provocaretur ad mentem. Porro linguas adhuc acutas habentes, & iram ac accuſationem ſpirantes, in obſcura luna * ſe putant ſagittare rectos corde, dicentes * ita.

*Gr. alio ſalvante hoc, & alio ſalvatum a ſe illud jactante.

* demerſi.

* ſubjectorum conſervationem,

* eſt eis, provocatur ad benevolentiam.

* videntur ſag.

* iſta

ANNO CHRIST. 787.

Λογος ἐπισκόπων καὶ πρεσβυτέρων καὶ βασιλέων κράτος ἐρρύσατο ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, διεψεύδη περὶ τῆς ἀληθείας τὸ ἀνθρώπινον γένος, ἄλλα τοῦτο σώσαντος, καὶ ἄλλα μεγαλαυχοῦντος ἴδιον ὑπάρχειν τὸ σῶσαι. τῆς γὰρ εἰδώλων πλάνης καὶ ἀπάτης Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ῥυσαμένου ἡμᾶς, αὐτοὶ μεγαλαυχοῦσι τιμὴ ἀπολύτρωσιν ποιήσασθαι, ὧ τῆς ἀλαζονείας καὶ παρανοίας. ἐκπάντες γὰρ τῆς ἀληθείας, τὸν νοῦν καὶ τιμὴ φρένα ἀπετυφλώθησαν· καὶ ταῖς οἰκείαις δοκήσεσι καὶ φαντασίαις, τῇ κολακείᾳ καταβαπτισθέντες περιπεπλάνηνται· καὶ τὰ ἁρμόδια καὶ πρέποντα ἀναγορεύειν τοῖς βασιλεῦσιν ἐγκώμια ἀπεσάμβυοι, τὰ εἰς Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἀναφερόμενα αὐτοῖς προσπεφωνήκασιν. ἔδει μᾶλλον αὐτοῖς τὰς ἀνδρείας τούτων ἐξειπεῖν, τὰς κατὰ τῶν τολεμίων νίκας, τὰς βαρβαρικὰς ὑποπτώσεις, ἃς ἐν εἰκόσι καὶ ὑφαντοίχοις εἰς μνήμην ἐξηγήσεως πολλοὶ ἐσηλογράφησαν, τοὺς ὁρῶντας πρὸς πόθον καὶ ζῆλον ἕλκοντες· τιμὴ τὲ ὑπηκόῳ περιποίησιν, τὰς βελὰς, τὰ τρόπαια, τὰς κοσμικὰς συστάσεις, τὰς πολιτικὰς καταστάσεις, τὰς τῶν πόλεων ἐπανορθώσεις. αὖται ἀξιεπαίνετοι βασιλεῦσιν ὦφελίαι, αἵτινες καὶ πᾶν τὸ ὑπήκοον προσκαλοῦνται εἰς ἔννοιαν· τὰς δὲ γλώσσας ἔτι τεθηγμένας ἔχοντες, καὶ ἐμπνέοντες ὀργῆς καὶ συκοφαντίας, ἐν σκοτομηνίᾳ δοκοῦσι καταπεξέλειν τὰς ἀθεῖς τῇ καρδίᾳ, λέγοντες τάδε.

GREGORIUS EPISCOPUS legit.

Germani, Georgii & Manſur, malæ opinionis virorum, ſenſum vos diſſolviſtis.

Germano duplici ſenſu, & ligni cultori, anathema.

Georgio conſentaneo ejus, & falſario paternorum magiſteriorum, anathema.

Manſur nequam nominis, & ſimilia Sarracenis ſentientis, anathema.

Imaginum ſervitori & falſa ſcribenti Manſur, anathema.

Contumelioſo in Chriſtum, & inſidiatori imperii Manſur, anathema.

Impietatis doctori & malo interpreti divinæ ſcripturæ Manſur, anathema.

Trinitas tres iſtos depoſuit.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ἀνέγνω.

Γερμανῦ, Γεωργίυ καὶ Μανσὴρ τῶν κακοδόξων φρόνημα ὑμεῖς διελύσατε.

Γερμανῷ τῷ διγνώμῳ καὶ ξυλολάτρῃ ἀνάθεμα.

Γεωργίῳ τῷ ὁμόφρονι αὐτῦ, καὶ φαλσωτῇ τῶν πατρικῶν δεδασκαλιῶν, ἀνάθεμα.

Μανσὴρ τῷ κακωνύμῳ καὶ σαρρακηνόφρονι, ἀνάθεμα.

Τῷ εἰκονολάτρῃ καὶ φαλσογράφῳ Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Τῷ τῦ Χριστῦ ὑβριστῇ καὶ ἐπιβήλῳ τῆς βασιλείας Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Τῷ τῆς ἀσεβείας διδασκάλῳ καὶ παρερμηνευτῇ τῆς θείας γραφῆς Μανσὴρ, ἀνάθεμα.

Ἡ τριὰς τοὺς τρεῖς καθεῖλεν.

EPIPHANIUS DIACONUS legit.

Jerem. 3.

Dicamus ad hæc illud prophetæ: *Facies meretricis facta eſt tibi, renuens erubeſcere ad omnes.* Etenim illæ in ſua opprobria & turpia ſtudia venuſtatæ, eos qui pudice vivunt, ſubſannare conſueverunt. Abominatio enim peccatoribus Dei cultus. Ita & iſti labia habentes doloſa, locuti ſunt contra juſtos iniquitatem in ſuperbia & contemptu. Sed Dominus abſcondit eos in abdito vultus ſui, & a conturbatione eorum contexit eos, & a contradictione linguarum ipſorum eruit eos. Ut luminaria enim in mundo luxerunt, verbum vitæ continentes: Germanus videlicet, qui in ſacris literis enutritus, & ut Samuel ab infantia Deo deputatus, atque ſanctis patribus eſt

Pſalm. 11.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΣ ΔΙΑΚΟΝΟΣ ἀνέγνω.

Εἴπωμεν πρὸς τοῦτο τὸ τοῦ προφήτου. ὄψις πόρνης ἐγένετό σοι, ἀναισχύντησας πρὸς πάντας. καὶ γὰρ ἐκεῖναι εἰς τὰ ἑαυτῶν ὀνείδη καὶ αἰσχρὰ ἐπιτηδεύματα ἐγκαλλωπιζόμεναι, τοὺς σεμνῶς βεβιωκότας μυκτηρίζειν εἰώθασι· βδέλυγμα γὰρ ἁμαρτωλοῖς θεοσέβεια. ὅπως καὶ ὅτι χείλη ἔχοντες δόλια, ἐλάλησαν κατὰ τῶν δικαίων ἀνομίαν ἐν ὑπερηφανίᾳ καὶ ἐξουδενώσει, ἀλλὰ κύριος ἔκρυψεν αὐτοὺς ἐν ἀποκρύφῳ τοῦ προσώπου αὐτοῦ, καὶ ἀπὸ ταραχῆς αὐτῶν ἐσκέπασεν αὐτούς, καὶ ἀπὸ ἀντιλογίας τῶν γλωσσῶν αὐτῶν ἐρρύσατο αὐτούς. ὡς φωστῆρες γὰρ ἐν κόσμῳ διέλαμψαν, λόγον ζωῆς ἐπέχοντες. καὶ Γερμανὸς μὲν τὰ ἐν τοῖς ἱεροῖς γράμμασιν ἀνατεθραμμένος, καὶ ὡς Σαμουὴλ ἐκ βρέφους τῷ Θεῷ ἀνα-

ἀναπεθεμβίω, καὶ τῆς θεσπεσίων πατέρων ἐφαμίλ-
λω· ἃ ταῖς ὄχλοναῖς ἐξακολουθεῖν ἀναγκαῖον·
διαβεβόωται τὰ συγγράμματα ἐν πάσῃ τῇ οἰ-
κουμένῃ. αἱ γὰρ ὑψώσεις τῶ Θεῶ ἐν τοῖς λάρυγ-
γι αὐτῶ, καὶ ῥομφαῖαι δίστομοι ἐν ταῖς χερσὶν
αὐτῶ, ἀκονιζόμεναι κατὰ τῆς ἀπειθούντων τῇ ἐκ-
κλησιαστικῇ παραδόσει. Γεώργιος δὲ, ὁ Κύπρος
ἡ πατρὶς, εὐαγγελικῶς τὸν βίον ἐμπολιτευσάμε-
νος, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν τὸν δόντα ἡμῖν ὑπο-
γραμμὸν τῆς οἰκονομίας αὐτῶ, μιμησάμενος, ὃν
ἤρισεν, οὐκ ἐκραύγασε· λοιδορούμενος ἐκ ἀντε-
λοιδόρησε, πάσχων ἐκ ἠπείλησε, τῷ τύπτοντι αὐ-
τὸν εἰς τὴν σιαγόνα, ἔστρεφε καὶ τὴν ἄλλην, τῷ
ἀγγαρεύοντι αὐτὸν μίλιον ἓν προσετίθει δίπλά-
σιον· ἦρε τὸν ζυγὸν ἐκ νεότητος αὐτοῦ, ἀγαθὸν
ἡγησάμενος κατὰ τὸν προφήτην καθίσαι κατιμό-
νας καὶ σιωπῆσαι. Ἰωάννης δὲ, ὃς παρ' αὐτῶν ὑβρι-
στικῶς Μανσὴρ προσηγόρευται, ἀφεὶς πάντα, Μαθ-
θαῖον τὸν εὐαγγελιστὴν ζηλώσας, Χριστῷ ἠκολού-
θησε, μείζονα πλοῦτον ἡγησάμενος τῆς ἐν Ara-
βίᾳ θησαυρῶν τὸν ὀνειδισμὸν τοῦ Χριστοῦ. καὶ εἵλετο
μᾶλλον συγκακουχεῖσθαι τῷ λαῷ τοῦ Θεοῦ, ἢ πρόσ-
καιρον ἔχειν ἁμαρτίας ἀπόλαυσιν. αὐτὸς ἓν σαυ-
ρὸν ἑαυτὸ καὶ τοῦ Χριστοῦ ἀράμενος, καὶ ἀκολου-
θήσας αὐτῷ, ὑπὲρ Χριστοῦ ἐκ τῆς Ἰοῦ Χριστοῦ ἐξ ἀνατο-
λῆς διὰ Χριστοῦ ἐσάλπισε· μὴ φορητὸν ἡγούμε-
νος τὴν ἐν ἀλλοδαπῇ γεγονυῖαν καινοφωνίαν, καὶ
τὴν κατὰ τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς ἐκκλη-
σίας ἄθεσμον συσκευὴν καὶ λυσσώδη μανίαν· ἀλλὰ
πάντων θεμαμβώσας, πάντας παραινετικῶς καὶ νου-
θετητικῶς ἠσφαλίζετο, μὴ ἀπαχθῆναι μετὰ τῶν
ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· ζητῶν ἐν ἐκκλησίαις
τὴν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν κρατεῖσθαι, καὶ τὴν
εἰρηναίαν κατάστασιν, ἣν ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς
αὐτοῦ ὡς * γνώριμον τῆς τοῦ ὀνόματι αὐτοῦ κεκλη-
μένων ἐδωρήσατο, λέγων· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δί-
δωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν. τού-
των οὖν τῶν αἰδεσίμων ἀνδρῶν καὶ ἀξίων πίστεως
ὅπως ἀναδειχθείτων ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ,
τίς ἡ πρὸς αὐτοὺς ἐπαγασατικὴ συκοφαντία, καὶ
οἷον φρικωδέστατη, ἵν' καὶ φέρειν τις ὑ δύναται;
ἔντως ἀγνόημα ἠγνόησαν οἱ παλαίπωροι, τὴν οἰ-
κείαν γλῶσσαν ἀκρήμνως ἀπογυμνώσαντες, Γερμα-
νὸν τὸν μυσηπόλον θύλῳ καὶ ἱερέα Χριστοῦ δίγνω-
μον καὶ ξυλολάτρην ὀνομάσαντες, ὡσαύτως καὶ Γεώρ-
γιον καὶ Μανσὴρ· ὁπότε οὐδὲ τῆς * ἐν τέλει τις πιθα-
νὴ Βλάσφημον τῷ ὁμοπίστῳ προσέρριψεν. ὅτι
Ἑβραίων δὲ καὶ Ἀγαρηνῶν καὶ ἄλλων ἀπίστων ἐγ-
γλήσιν τοιαύτην περί τε τὸ θεῖον τύπον τοῦ σαυ-
ροῦ, καὶ τῆς σεπτῶν εἰκόνων, καὶ ἱερῶν ἀνατεθειμένων
τῷ Θεῷ, πολλαχοῦ οἱ Χριστιανοὶ ἐνεκλήθησαν·
ἐπεὶ Χριστιανὸς ὁμοπίστῳ τοιαύτην ἐγκλησιν οὐδα-
μοῦ προσήγαγε. ἀλλὰ δύσχρηστος ὁ δῆμος τῷ
ἀδίκῳ, ὥσπερ ὀφθαλμιῶσιν ἥλιος. αὐτοὶ γὰρ
δραπετεύσαντες ἀπὸ τῆς ἀληθείας, καὶ τὰ ἐκκλη-
σιαστικὰ θεσμὰ ὀξωθούμενοι, παρεδόθησαν τοῖς
ψευδηγορήμασι καὶ ταῖς λοιδορίαις· καὶ οὐδὲν ἕτερον
συνάγουσιν, ἢ κατηγορῆσαι τῆς Χριστιανῶν καὶ τῆς
τοῦ Θεοῦ ἱερέων, καταλελοιπέναι Θεὸν ζῶντα καὶ
ἀληθινὸν, καὶ εἰκόσι λατρεύειν· ἐπεσβόλοι τινὲς καὶ
λωβητῆρες, ἀκριτόμυθοί τε καὶ ἁμαρτοεπεῖς γινό-
μενοι. καὶ τίς τῆς φοβερᾶς τὸν κύριον καὶ γελώντων
ὁ πλατὺς αὐτῆς κατηχεῖ γέλωτα; ἢ μᾶλλον οὐ

consimilis comprobatus. Cujus sequi disputationes necessarium esse, conscripta ejus affirmant * per universum orbem. Exultationes enim Dei in faucibus ejus, & gladii ancipites in manibus ejus, jaculati contra diffidentes ecclesiasticæ traditioni. Et Georgius patria Cyprius, qui evangelice * patrimonium venumdans, & Christum Deum nostrum, qui dedit nobis normam dispensationis suam, imitans, non contendit, non clamavit: cum malediceretur, non maledicebat: cum pateretur, non comminabatur: percutienti se maxillam vertebat & alteram, angarianti se mille passus apponebat & duplum: tulit jugum a juventute sua, bonum arbitratus secundum prophetam singulariter sedere, & silere. Atque Joannes qui ab eis injuriose Mansur appellatus est, quique dimissis omnibus Matthæum evangelistam æmulatus, Christum secutus est, majores divitias arbitratus thesauro * quem in Arabia dereliquit, opprobrium Christi; & elegit potius affligi cum plebe Dei, quam temporalem voluptatem habere peccati. Ipse itaque crucem suam & Christi portans, & secutus eum, pro Christo ab oriente per Christum tubicinavit; non tolerabilem ducens vocum novitatem, quæ * diverso fuerat modo facta, seu prævaricatricem factionem, rabidamque insaniam, quæ adversus sanctam Dei catholicam ecclesiam erat armata. Sed hanc publicans, omnes exhortando & admonendo, cautos reddebat, ne adducerentur cum operantibus iniquitatem; quærens in ecclesiis antiquam legislationem teneri & pacificam constitutionem, quam Dominus discipulis * suis nominis sui vocabulum sortientibus donavit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. His ergo reverendis viris & fide dignis taliter in ecclesia catholica demonstratis, quæ est adversus eos insurgens accusatio, & quam hæc est horrenda, quam etiam ferre quis omnino non poterit? Vere ignorantiam ignoraverunt miseri, propriam linguam inhoneste denudantes, Germanumque mysticum sacrificatorem & sacerdotem Christi, duplici sensu & ligni servitorem nominantes; similiter Georgium & Mansur; cum aliquando nec principibus quisquam talem blasphemiam ei qui unius fidei secum erat, injecerit: ab Hebræis autem & Agarenis, aliis infidelibus querela tali tam super divino typo crucis, quam super venerabilibus imaginibus & aliis sacris Deoque dicatis rebus, sæpe Christiani accusati sunt. Nam Christianus Christiano hujusmodi accusationem nullatenus intulit: sed inutilis est justus injusto, quemadmodum lippis oculis sol. Ipsi quippe fugientes a veritate, atque ab ecclesiastica lege repulsi, traditi sunt falsiloquiis & maledictis; & nihil aliud colligunt, quam ut accusent Christianos & Domini sacerdotes, quasi dereliquerint Deum vivum & verum, atque iconis deserviant: maledici quidam & * læsi, multiloqui, & horum sectatores effecti, & quis timentium Deum, & deridentium non latum risum suum effundat? vel potius non tristi lamento induatur & nocte profunda super hac ipsorum

ACTIO VI. celebrata Dei Psal. 149.

vitam instituens

Thren. 3.

omni Arabum

Gr. in aliena regione lata,

suis tam quam insigne donavit, Joan. 4.

Gr. convitiatores, locutores temerarii, & linguaces

ACTIO VI.

impietate? Et quia cum sint inventores A malorum secundum divinum apostolum, defecerunt scrutantes scrutinia, garrulitatibus eorum bene valere fatentes, sufficienter Dei gratia ad perfectam destructionem vanarum cogitationum falsi nominis eorum scientiæ * consummantes, & cum veteribus hæresibus errorem inanis pravitatis ipsorum connumerantes, hunc excidimus gladio spiritus: age nunc instruamus animos audientium. Omnia ergo præsentia sunt intelligentibus, & erecta his qui inveniunt scientiam, sicuti Proverbiatori bene, nec non & veritati videtur. Sancta enim Dei catholica ecclesia ex diversis & variis rebus eos qui sibi nati sunt, trahit ad pœ- B nitentiam & ad agnitionem mandatorum Dei custodiæ; & omnes sensus nostros festinat dirigere ad gloriam ejus, qui est super omnia Deus; atque per auditum & visum correctionem facit, ipsa quæ gesta sunt, vultibus eorum qui accedunt, apponens. Quando namque ex avaritia & amore pecuniarum rapit quemquam, ostendit ei in imagine Matthæum, qui ex telonariis apostolus factus, avaritiæ furia derelicta Christum secutus est: & Zacchæum in sycomorum ascendentem, desiderantem Christum videre, ac ei repromittentem dimidium substantiæ se præbere pauperibus, & si cui aliquid abstulit, reddere quadru- C plum: & fit ad custodiam conversionis & jugem memoriam, imaginalium formationum continua visio, ne repedetur ad proprium vomitum. Rapuit rursum alium desiderio meretricio depressum; pudici Joseph imaginem apponit, qui fornicationem abominans, & hanc pudicitia vincens, illud quod dicitur ad imaginem custodivit, cujus participes efficiuntur qui hanc dilexerunt. Iterum alibi beatam Susannam proponit pudicitia ornatam, & manibus extensis adjutorium ab excelso invocantem, & Danielem judicem præsidentem, & hanc eruentem de manibus seniorum iniquorum; & fit imaginalis titulationis memoria ad D custodiam pudicæ vitæ. Rapuit in deliciis substantiam suam consumentem, & mollibus vestimentis vestitum, quæ oportet egenis præbere, in talibus vestibus expendentem, & delicatam vitam amplectentem; & ostendit ei Eliam melote amictum, & sufficienti esca contentum: & Joannem pilis cameli indutum, & agresti melle nutritum, Christumque digito demonstrantem, & profitentem hunc tollere peccatum mundi. Cum his etiam magnum Basilium, atque ascetarum & monachorum multitudinem, corpore arefactorum. Ne vero extendamus sermonem, paucorum mentionem facientes, reliqua dimisimus audien- E tibus perscrutanda. Habemus enim omnem evangelii narrationem depictam, & ad recordationem Dei nos adducentem, & gaudio nos replentem. His enim vultibus nostris appositis, cor timentium Dominum lætificatur, floret facies, anima tædio affecta in alacritatem transfertur, & psallit una cum Dei patre David: *Memor fui Dei, & delectatus sum*. Memoriam ergo Dei per eos semper habemus. Lectio enim minus nonnunquam recitatur in venerabilibus templis; imaginalis vero forma-

* disputatione peracta.

Prov. 8.

Matth. 9. Marc. 2. Luc. 5. Luc. 19.

Gen. 39.

Dan. 13.

Matth. 3. Marc. 1.

Psal. 76.

ANN. CHRIS. 787.

A συχνὸν πένθος περιβαλεῖται καὶ νύκτα βαθεῖαν πρὸς ταύτην αὐτῶν τὴν ἀσέβειαν; καὶ ἐπειδὴ ἐφευρεταὶ κακῶν κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ὄντες, ἐξέλιπον ἐξερευνῶντες ἐξερευνήσεις, ταῖς αὐτῶν φλυαρίαις ἐῤῥῶσθαι φράζοντες, ἱκανὰ Θεοῦ χάριτι πρὸς τελείαν ἀνατροπὴν τῶν ματαίων λογισμῶν τῆς ψευδωνύμου αὐτῶν γνώσεως ἀπαρτίσαντες, καὶ ταῖς παλαιαῖς αἱρέσεσι τὴν πλάνην αὐτῶν ταύτην τῆς * κενῆς φαυλότητος συναριθμήσαντες, ἐξετέμομεν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος· φέρε *καθικετεύσωμεν τῶν ἀκροωμένων τοὺς νόας. πάντα οὖν ἐνώπια τοῖς συνιοῦσι, καὶ ὀρθὰ τοῖς εὑρίσκουσι γνῶσιν, ὡς τῷ παροιμιαστῇ καλῶς καὶ τῇ ἀληθείᾳ δοκεῖ. ἡ γὰρ B ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ ἐκκλησία ἐκ διαφόρων καὶ ποικίλων πραγμάτων τοὺς ἐν αὐτῇ γεννηθέντας ἕλκει πρὸς μετάνοιαν καὶ ἐπίγνωσιν τῆς τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τηρήσεως, καὶ πάσας τὰς αἰσθήσεις ἡμῶν σπεύδει καθοδηγεῖν πρὸς δόξαν τοῦ ἐπὶ πάντων Θεοῦ, καὶ δι' ἀκοῆς καὶ ὁράσεως τὴν ἐπανόρθωσιν ποιεῖται, αὐτὰ τὰ πεπραγμένα ἐπ' ὄψεσι τῶν προσερχομένων προτιθεῖσα. ὅταν γὰρ ἐκ πλεονεξίας καὶ φιλαργυρίας ἁρπάσῃ τινὰ, ὑποδείκνυσιν αὐτῷ ἐν εἰκόνι Ματθαῖον τὸν ἐκ τελωνῶν ἀπόστολον, τὴν τῆς φιλαργυρίας μανίαν καταλιμπάνοντα, καὶ Χριστῷ ἀκολουθοῦντα· Ζακχαῖον ἐπὶ συκομορέαν ἀνερχόμενον, ποθοῦντα Χριστὸν C ἰδεῖν, καὶ αὐτῷ συνταττόμενον τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων παρέξειν πτωχοῖς, καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησεν, ἀποδιδόντα τετραπλάσιον· καὶ γίνεται πρὸς φυλακὴν τῆς ἐπιστροφῆς καὶ διηνεκῆ μνήμην ἡ τῶν εἰκονικῶν ὑποτυπώσεων συνεχὴς θέα, πρὸς τὸ μὴ παλινδρομῆσαι εἰς τὸν ἴδιον ἐμετόν. ἥρπασεν ἕτερον αὖθις ἔρωτι πορνικῷ κατεχόμενον, Ἰωσὴφ τοῦ σώφρονος τὴν εἰκόνα προτίθησιν· ὃς τὴν πορνείαν βδελυξάμενος, καὶ τῇ σωφροσύνῃ ταύτην νικήσας, τὸ κατ' εἰκόνα διεφυλάξατο, οὗ μέτοχοι γίνονται οἱ ταύτης ἐρασταί. πάλιν ἑτέρωθι τὴν μακαρίαν Σωσάνναν ἀνατίθησι σωφροσύνῃ κοσμουμένην καὶ χεῖρας ἐκτείνουσαν, τὴν ἐξ ὕψους βοήθειαν ἐπικα- D λουμένην· καὶ Δανιὴλ κριτὴν προκαθήμενον, ταύτην ἐξερούμενον ἐκ χειρὸς πρεσβυτέρων ἀνόμων· καὶ γίνεται τῆς εἰκονικῆς στηλογραφίας ἡ μνήμη πρὸς φυλακὴν σώφρονος βίου. ἥρπασε τὸν ἐν τρυφῇ τὸν βίον δαπανήσαντα, καὶ μαλακοῖς ἱματίοις ἠμφιεσμένον, καὶ ἃ χρὴ τοῖς πένησι παρέχειν, ἐν τοιαύταις ἐσθήσεσι καταναλίσκοντα, καὶ τὴν ἁβροδίαιτον ζωὴν ἀσπασάμενον. δεικνύει αὐτῷ τὸν Ἠλίαν μηλωτὴν ἠμφιεσμένον, καὶ τῇ αὐτάρκει τροφῇ ἐπαρκούμενον, καὶ Ἰωάννην τρίχας καμήλου ἐνδεδυμένον, καὶ ἀγρίῳ μέλιτι τρεφόμενον, τὸν δὲ Χριστὸν δακτύλῳ δεικνύοντα, καὶ προδιαγράφοντα αἴρειν τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. σὺν τούτοις καὶ τὸν E μέγαν Βασίλειον, ἀσκητῶν τε καὶ μοναζόντων πλῆθος κατεσκληκότων τῷ σώματι. διὰ δὲ τὸ μὴ ἐκτετάσθαι τὸν λόγον, ὀλίγων μνήμην ποιησάμενοι, τὰ λοιπὰ ἐπαφήκαμεν τοῖς ἀκροωμένοις ἐρευνᾶν. ἔχομεν γὰρ πᾶσαν τὴν τοῦ εὐαγγελίου διήγησιν ἀναστηλογραφουμένην, καὶ εἰς μνήμην Θεοῦ ἡμᾶς ἄγουσαν, καὶ χαρᾶς ἡμᾶς ἐμπιπλῶσαν. τούτων γὰρ ἐπ' ὄψεσιν ἡμῖν προκειμένων, καρδία φοβουμένων τὸν κύριον εὐφραίνεται, θάλλει πρόσωπον, ψυχὴ ἀθυμοῦσα εἰς εὐθυμίαν μεταπεποίηται, καὶ ψάλλει μετὰ τοῦ θεοπάτορος Δαβίδ· ἐμνήσθην

* κενῆς

* ἴσ. καθικετεύσωμεν ex

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VI.

οὕτω τοῦ Θεοῦ, καὶ ἀφράνθιω. μνήμιω οὖν Θεοῦ διὰ αὐτῆς πάντοτε ἔχομεν. ἡ γὰρ ἀναγνωσις ἔσθ' ὅτε καὶ ἐλλείπει ἀδεσθαι ἐν ταῖς ἑπτοῖς ναοῖς· ἡ δὲ εἰκονικὴ ἀνατύπωσις ἐσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας, ὡς ἐν αὐτοῖς καθεδρυμένη, διηγεῖται ἡμῖν καὶ ἀγγέλλει τὰ τῆς πραγματευθέντων ἀληθείας. δεξώμεθα οὖν τὴν παράδοσιν τῆς ἐκκλησίας, τιμήσωμεν τὴν θεσμοθεσίαν· μὴ περιεργασώμεθα τὴν ἀσεβῆ καὶ ἐνθεσμον σωτηρίαν· μὴ πολυπραγμονήσωμεν τὰ ἀρχαῖα δίκαια. πᾶν γὰρ ὃ εἰς ἀνάμνησιν τοῦ Θεοῦ ἀνατίθεται, ἀποδεκτὸν αὐτῷ· οἱ δὲ ἐκτὸς γινόμενοι τῆς παραδόσεως ταύτης, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες οἱ γνησίως υἱοθετηθέντες ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἄρα νόθοι εἰσὶ, καὶ οὐχ υἱοί. ἐκεῖ οἰόμεθα δεῖν καλῶς εἶναι τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάθεσιν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ πνευματικῶς δι' αὐτῶν ἀναγεσθαι ἐπὶ τὰ πρωτοτύπων αὐτῶν ἀνάμνησιν, καὶ ταύτης διὰ τὴν αὐτῶν τιμιότητα καὶ ἀσπάζεσθαι καὶ περιπλύνεσθαι, καὶ τὴν ὀφειλομένην προσκύνησιν ἀπονέμειν. εἴτε οὖν ἀσπασμόν τινα τοῦτο φίλον καλεῖν, ἢ προσκυνήσιν· ταυτὸν γὰρ ἀμφότερα, εἰ μή πως τὴν κατὰ λατρείαν προσκυνήσίν τις ὑπονοήσειεν· ἄλλη γὰρ αὕτη, ὡς πολλαχοῦ δέδεικται· μόνον ἄξιος ὁ προσερχόμενος ἔστω τῆς προσκυνήσεως. εἰ δὲ μὴ ἄξιος, καθαρθήτω πρῶτον, καὶ εἶθ' οὕτως προσελθέτω τῇ εἰκονικῇ σεπτῇ ἀνατυπώσει. μὴ ἔνεστω σατανικὴ εἴπερ περὶ τὴν αὐτῶν προσκύνησιν, μήτε δειλία ὑπονοίας ἔχετω φόβος πονηρᾶς· ὅτι εἰ προσέλθω τῇ εἰκόνι, ταύτῃ ἀσπασόμενος, δουλεύσομαι τῷ ἐν πνεύματι λατρείαν αὐτῇ προσνέμων. ἄπαγε τῆς ὑπονοίας ταύτης. θεομάχοι καὶ κενολόγοι τὸν ὄφιν μιμούμενοι, ταῦτα γλωσσαλγοῦσι, καὶ αὐτὸς τῇ γυναικὶ προσελθὼν ἐψεύσατο ψευδολογήσας· τί εἶπεν ὁ Θεός; ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῇ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου· οὐ φαγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. οὕτως καὶ οὗτοι τὰς θηλυδριώδεις καρδίας ἐξαπαλῶσι, λέγοντες, ὅτι ὁ προσκυνῶν εἰκόνα τοῦ κυρίου, ἢ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν καὶ ἀληθῶς θεοτόκου, ἢ ἁγίων ἀγγέλων, ἤ τινος τῶν ἁγίων, τῷ ἐν πνεύματι λατρείαν ταύτην προσφέρει. μὴ ἀπατηθῶμεν οὖν τῷ λόγῳ αὐτῶν. παραινέσεις * παρέμφασις τοῦ ὄφεως αὕτη. ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἀναβέπει τοῦτο τὸ μύθημα, παρακελεύομενος πᾶσιν ἡμῖν· τῷ Βηθλεὲμ σεβάσθητι, καὶ τὴν φάτνην προσκύνησον. σὺν τούτῳ δὲ καὶ Μάξιμος ὁ ἀοίδιμος, οὗ ἔπαινος ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, ὡσὶν μετά τινων ἀνδρῶν διαλεγόμενος περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, θεῖον τύπον τοῦ τιμίου σταυροῦ, ἅγιον εὐαγγέλιον καὶ σεπτὴν εἰκόνα προσάπτων εἰς μέσον ἄγεσθαι, καὶ ταῦτα ἐπὶ βεβαιώσει τῶν λαληθέντων σὺν αὐτοῖς ἠσπάσατο. ὁ δὲ τῆς ἀθανασίας ἐπώνυμος ξανότητα ἡμῖν διαγορεύει, ἐν τῇ πρὸς Μαρκελλῖνον ἐπιστολῇ, ἣν προέταξεν ἐν τῇ βίβλῳ τῆς ἑρμηνείας τῶν ψαλμῶν, οὕτως λέγων· τὴν βίβλον τῶν ψαλμῶν τις λαμβάνων, τὰς μὲν περὶ τοῦ σωτῆρος προφητείας σωθήσεται ἐν ταῖς ἄλλαις γραφαῖς θαυμάζων καὶ προσκυνῶν διεξέρχεται. ὁρᾷς; τὰς τοῦ σωτῆρος προφητείας ὁ θεσπέσιος πατὴρ προσκυνεῖν ἡμῖν παρακελεύεται. καὶ εἰ ταύτας δεῖ προσκυνεῖν, πόσῳ γε μᾶλλον

tio veſpere, mane & meridie tamquam in eis ſtabilita, narrat nobis & annuntiat veritatem geſtorum. Suſcipiamus ergo traditionem eccleſiæ, honoremus legislationem; ne ſcrutemur piam & legitimam conſuetudinem, ne curioſe agamus adverſus antiqua jura. Omne quippe quod in commemorationem Dei * conditur, acceptum eſt illi. Qui vero præter hanc traditionem efficiuntur, cujus participes facti ſunt omnes qui germane filiorum adoptionem receperunt in catholica eccleſia, merito nothi ſunt, & non filii. Itaque ſentiamus bonum & optimum eſſe, venerabilium imaginum poſitionem in eccleſia fieri, & ſpiritualiter reduci per has ad principalium ſuorum memoriam, atque iſtas propter earumdem honorificentiam & ſalutare & amplecti, ac debitam adorationem impendere. Sive ergo alicui ſit ſalutationem gratum vocare, ſive adorationem (hoc ipſum enim eſt utrumque; niſi forte quis adorationem quæ ſecundum latriam exhibetur, intelligat; alia enim eſt hæc, ut multipliciter eſt oſtenſum) tantum dignus is qui accedit, ſit adoratione. At ſi non fuerit dignus, purificetur primum, & ita demum accedat ad imaginalem venerabilem formam. Nec inſtantia ſatanica ſit erga adorationem earum, neque formido inique ſuſpicionis habens occaſionem: quia ſi acceſſero imaginem hanc ſalutaturus, invenior latriam quæ in ſpiritu eſt, huic impendere. Abſit ſuſpicio hæc: Impugnatores enim Dei atque vaniloqui ſerpentem imitantes, hæc garrulis linguis effantur. Etenim ipſe accedens mulieri ſuſurravit mendaciter: Quid, perhibens, dixit Deus? ex omni ligno quod eſt in paradiſo, comedes: de ligno autem quod eſt in medio paradiſi, non comedetis. Ita & iſti effeminata corda ſeducunt, dicentes: Quia qui adorat imaginem Domini, aut intemeratæ dominæ noſtræ ac vere genitricis Dei, vel ſanctorum angelorum, aut cujuſquam ſanctorum, latriam quæ in ſpiritu hæc, huic offert. Ne decipiamur ergo ſermone ipſorum: admonitio enim & prava diaboli eſt hæc aſſertio. Nam & theologus Gregorius hanc deſtruit fabulationem, omnibus nobis jubens, cum dicit: Bethlehem cole, præſepe adora. Cum hoc autem & Maximus memorandus, cujus laus in omnibus eſt eccleſiis, dum cum viris quibuſdam de eccleſiaſticis negotiis diſputaret, divinum pretioſæ crucis typum, ſanctum evangelium & venerandam iconam præcipit in medium afferri, & hæc cum illis ad certitudinem eorum quæ dicta ſunt, ſalutavit. Athanaſius autem, qui ab immortalitate nomen accepit, expreſſius nobis annuntiat in epiſtola ad Marcellinum miſſa, quam præordinavit in codice interpretationis pſalmorum, ita dicens: Libro pſalmorum quis accepto, * Salvatoris quidem prophetias conſuete ſicut in aliis ſcripturis admirans & adorans * egreditur. Videſne qualiter prophetias egregius pater adorare nobis jubeat? Et ſi has pium eſt adorare, quanto magis proventus propheticarum aſſertionum in imagine viſos neceſſarium eſt adorare? habet enim prophetia: *Ecce vir ſſa. 7.*
go in utero habebit, & pariet filium. Hanc

Orat. de nat. Dom.

* dicatur,

* Gr. de Salvatore

* proſequitur.

ergo

ACTIO VI.

ergo prophetiam in imagine nos videntes, id est virginem eum amplexantem quem peperit, quomodo sufferemus, quo minus adoremus & salutemus? Quis ineruditus mente differre audeat ad hujusmodi salutationem? Dignos nosmetipsos adoratione faciamus, ne accedentes indigne, * Ozan pœnam incidamus. Ipse quippe tangens arcam, eadem hora periit, indigne appropians illi. Quamquam & ipsa diversis figuris variata, & ex lignis constructa fuerit, quemadmodum & imaginum factura. Porro hi qui dicunt imaginales formationes sufficere in commemorationem tantum haberi, & non etiam ad salutationem, unum recipientes, alterum reprobantes, per hoc * parvi quidam, partimque mendaces & partim veraces demonstrantur: alias quidem vera confitentes, & alias * depravantes. Et o insensibilitatem horum! Ergo qui aliquando eramus orthodoxiæ ac veritatis calumniatores, nunc horum efficiamur advocatores; & pro reprobatione ecclesiasticarum traditionum petamus veniam peccatorum. In omnibus his mandata custodiamus per ea quæ præcepta sunt: ambulemus propheticam vocem audientes, quæ dicit: *Si * annuntiaverit tibi homo, quid bonum, aut quid requirat Dominus abs te, quam ut facias judicium, & diligas misericordiam, & paratus sis ambulare cum Domino Deo tuo?* Super hæc furorem sopiamus, linguam refrenemus, mendacio ac turpiloquio, & maledicto * retinentes. Oculum temperemus, ventrem erudiamus, psalmodiæ ac orationi instemus, in omnibus a Deo datis nobis gratias agamus, juramento ne assuetum os nostrum faciamus, sed dominicam vocem audiamus dicentem: *Ego autem dico vobis, nolite jurare omnino.* Gloriam conculcemus, quæ deorsum jacet: maximum omnium bonorum, misericordiam & caritatem arripiamus, & hanc timori Dei conjunctam. Sine timore quippe Dei caritas reproba est. Nam & Josaphat amicus erat cum Achab, sed audivit: *Si peccatori tu amicitia jungeris, si odio habito a Domino tu auxiliaberis?* Ergo cum timore Dei omnia faciamus, expetentes etiam intercessionem intemeratæ dominæ nostræ & natura Dei genitricis semper virginis Mariæ, atque sanctorum angelorum, & simul omnium sanctorum: salutantes quoque colendas eorum reliquias, ut eorum sanctitatis participes simus. Sic enim perfecti erimus ad omne opus bonum in Christo Jesu Domino nostro: quem decet gloria, imperium, latria cum Patre & Spiritu Sancto, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

* in Ozæ 2. Reg. 6.

* Gr. semipravi

* I. vituperantes.

Mich. 6.

* annuntiatum est o homo,

* abstinentes,

Matth. 3.

1. Par. 19.

ANNO CHRIST. 787.

A λον τὰς ἐκβάσεις τῶν προφητικῶν ἐμφάσεων ἐν εἰκόνι ὁρῶντας ἀναγκαῖόν ἐστι προσκυνεῖν; ἔχει γὰρ ἡ προφητεία· ἰδοὺ ἡ παρθένος ἐν γαστρὶ ἕξει, καὶ τέξεται υἱόν. ταύτην οὖν τὴν προφητείαν ἐν εἰκόνι ἡμεῖς ὁρῶντες, ἤτοι τὴν παρθένον ἀγκαλιζομένην ὃν ἔτεκεν, πῶς ὑπενέγκωμεν μὴ προσκυνεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι; τίς ἀπαίδευτος τὸν νοῦν ἀναβαλέσθαι τολμήσειε πρὸς τοιοῦτον ἀσπασμόν; ἀξίους οὖν ἑαυτοὺς ποιήσωμεν τῆς προσκυνήσεως, ἵνα μὴ προσελθόντες ἀναξίως, τοῦ * Οζῆ τὴν τιμωρίαν πεισώμεθα. αὐτὸς γὰρ προσψαύσας τῆς κιβωτοῦ, αὐθωρὸν ἀπώλετο, ἀναξίως αὐτῇ προσεγγίσας. καί τοι γε καὶ αὐτῆς διαφόροις μορφαῖς B πεποικιλμένης, καὶ ἐκ ξύλων κατεσκευασμένης, καθάπερ καὶ ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις. οἱ δέ γε ἀρκεῖσθαι λέγοντες τὰς εἰκονικὰς ἀνατυπώσεις εἰς ἀνάμνησιν μόνον ἔχειν, καὶ οὐχὶ καὶ εἰς ἀσπασμὸν, τὸ μὲν ἀποδεχόμενοι, τὸ δὲ ἀθετοῦντες, ἡμίφαυλοί τινες καὶ ψευδαλήθεις ἀποδείκνυνται, ἄλλοθι μὲν ὁμολογοῦντες τ' ἀληθὲς, ἑτέρωθι δὲ φαυλίζοντες, καὶ ὦ τῆς τούτων παραφροσύνης. οὐκοῦν οἵ ποτε κατήγοροι τῆς ὀρθοδοξίας καὶ ἀληθείας, νυνὶ συνήγοροι τούτων γενώμεθα. καὶ ὑπὲρ τῆς ἀθετήσεως τῶν ἐκκλησιαστικῶν παραδόσεων αἰτησώμεθα συγγνώμην τοῦ ἁμαρτήματος. ἐπὶ πᾶσι τούτοις τὰς ἐντολὰς φυλάξωμεν διὰ τῶν προσταγμάτων· C ὁδεύσωμεν τὴν προφητικὴν φωνὴν ἐνωτιζόμενοι τὴν λέγουσαν· εἰ ἀνηγγέλη σοι ἄνθρωπε, τί καλὸν, ἢ τί κύριος ἐκζητεῖ παρὰ σοῦ, ἀλλ' ἢ τοῦ ποιεῖν κρίμα, καὶ ἀγαπᾶν ἔλεον, καὶ ἕτοιμον εἶναι τοῦ πορεύεσθαι μετὰ κυρίου τοῦ Θεοῦ σου; πρὸς τούτοις θυμὸν κατευνάσωμεν, γλῶσσαν χαλινώσωμεν, ψεύδους αἰσχρολογίας τε καὶ λοιδορίας ἀπέχεσθαι. ὀφθαλμὸν σωφρονίσωμεν· γαστέρα παιδαγωγήσωμεν· τῇ ψαλμωδίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ προσκαρτερήσωμεν· ἐν πᾶσι τοῖς δεδωρημένοις ἡμῖν παρὰ Θεοῦ εὐχαριστήσωμεν· ὅρκῳ μὴ ἐθίσωμεν τὸ στόμα ἡμῶν, ἀλλὰ τῆς κυριακῆς φωνῆς ἀκούσωμεν λεγούσης· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, μὴ ὀμόσαι ὅλως. D δόξαν πατήσωμεν τὴν κάτω μένουσαν· τὸ μέγιστον πάντων τῶν ἀγαθῶν, τὸν ἔλεον καὶ τὴν ἀγάπην ἐπισπασώμεθα, καὶ ταύτην φόβῳ Θεοῦ συνεζευγμένην· χωρὶς γὰρ φόβου Θεοῦ ἀγάπη ἀδόκιμος. ἐπεὶ καὶ Ιωσαφὰτ ἐφιλιοῦτο τῷ Αχαάβ· ἀλλ' ἤκουσεν· εἰ ἁμαρτωλῷ σὺ φιλιάζεις, εἰ μισουμένῳ ὑπὸ κυρίου σὺ βοηθεῖς; μετὰ νῦν φόβου Θεοῦ πάντα ποιῶμεν, ἐξαιτούμενοι καὶ τὰς πρεσβείας τῆς τε ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν, φύσει θεοτόκου ἀειπαρθένου, Μαρίας, τῶν ἁγίων ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων· ἀσπαζόμενοι καὶ τὰ σεβάσμια αὐτῶν λείψανα, πρὸς τὸ μετέχειν ἡμᾶς τῆς αὐτῶν ἁγιότητος· οὕτω γὰρ καταρτισθείημεν εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθὸν ἐν Χριστῷ Ιησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν· ᾧ πρέπει δόξα, κράτος, λατρεία σὺν τῷ πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

* Οζάν: atq ita legisse detur Anastasius, Ozan habe eoque uti ἀστα 'κλίτ

E

ACTIO SEPTIMA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ a Deo redimitæ matris ejus; anno octavo consula-

ΠΡΑΞΙΣ ΕΒΔΟΜΗ.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν. βασιλείας τῶν εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς θεοστέπτου αὐτοῦ μητρός· ἔτους ὀγδόου

ὀγδόῃ τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ ἰδῶν εἰδῶν Οκτωβρίων, ἰνδικτιῶνος ια΄.

tus eorum, tertio * Iduum Octobriarum, indictione undecima.

ACTIO VII.

Σωελθούσης τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, τῆς κατὰ θείαν χάριν καὶ ἀσεβῶν διάταγμα τῶν αὐτῶν θεοκυρώτων βασιλέων συναθροισθείσης ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, τουτέστι Πέτρου τοῦ ἁλαβεσάτου πρωτοπρεσβυτέρου τῆς κατὰ Ρώμην ἁγιωτάτης ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου τοῦ ἁλαβεσάτου πρεσβυτέρου μοναχοῦ καὶ ἡγουμένου τῆς κατὰ Ρώμην ἁγαθοῦς μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, ἐπεχόντων τὸν τόπον τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας τοῦ ὁσιωτάτου καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης Ἀδριανοῦ· καὶ Ταρασίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς μεγαλωνύμου Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, καὶ Ἰωάννου καὶ Θωμᾶ τῶν ἁλαβεσάτων πρεσβυτέρων, μοναχῶν καὶ τοποτηρητῶν τῶν ἀποστολικῶν θρόνων τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, Ἀγαπίου ἐπισκόπου Καισαρείας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἐφέσου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Κωνσταντίας τῆς Κύπρου, Λέοντος ἐπισκόπου Ἡρακλείας τῆς Θρᾴκης, Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀγκύρας, Νικολάου ἐπισκόπου Κυζίκου, Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων, Πέτρου ἐπισκόπου Νικομηδείας, Ἡλίου ἐπισκόπου τῆς Κρητῶν νήσου, Ὑπατίου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Θεοφίλου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης, Σταυρακίου ἐπισκόπου Χαλκηδόνος, Λέοντος πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τῆς μητροπόλεως Σίδης, Ἐπιφανίου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Σαρδινίας, Νικηφόρου ἐπισκόπου τοῦ Δυρραχίου, Νικολάου πρεσβυτέρου, ἡγουμένου καὶ τοποτηρητοῦ Τυάνων, Δανιὴλ ἐπισκόπου Ἀμασείας, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Μωκισοῦ, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Γαγγρῶν, * Νείλου ἐπισκόπου Κλαυδιουπόλεως, Γρηγορίου ἐπισκόπου Νεοκαισαρείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Πισινοῦντος, Θεοδώρου ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λαοδικείας τῆς φρυγῶν ἐπαρχίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Σωάδων, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας, Θεοφυλάκτου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Καρίας, Λέοντος ἐπισκόπου Ἰκονίου, Ἀναστασίου ἐπισκόπου Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Πέργης, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Τραϊανουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Ῥόδου, Χερσοφόρου ἐπισκόπου Φάσηδος, Μανουὴλ ἐπισκόπου Ἀδριανουπόλεως τῆς Θρᾴκης, Νικολάου ἐπισκόπου Ἱεραπόλεως, τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, Βασιλείου ἐπισκόπου τοῦ Συλαίου, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Εὐχαΐτων, Κυρίλλου μοναχοῦ καὶ ἐκ προσώπου Γοτθίας, Θεοδώρου ἐπισκόπου Σελευκείας, Στεφάνου ἐπισκόπου Σουγδαίων, Ἀντωνίου μοναχοῦ καὶ τοποτηρητοῦ Σμύρνης, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου τοῦ Ρηγίου, Ἰωάννου μοναχοῦ καὶ ἐκ προσώπου Παζῶν, * Θεοδώρου ἐπισκόπου Κατύνης, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ταυρομενίου, Γαυδιώσου ἐπισκόπου Μεσσήνης, Θεοδώρου ἐπισκόπου Πανόρμου, Στεφάνου ἐπισκόπου Κιβυρραιωτῶν Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Λεοντίνης, Ἰωάννου ἐπισκόπου * Τροκαλέων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταυριανῆς, Χερσοφόρου ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Κυριακῆς, Βασιλείου ἐπισκόπου τῆς Λιπαρίτων νήσου, Θεοτίμου ἐπισκόπου Κροτώνων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Καρίνης, Θεοφάνους ἐπισκόπου τοῦ Λιλυβαίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Τροπαίων, Σεργίου ἐπισκόπου Νικωτέρων, Θεοδώρου

Conveniente ſancta & univerſali ſynodo, quæ per divinam gratiam & piam ſanctionem eorumdem Deo roboratorum imperatorum coacta eſt in Nicæenſium clara & ſplendida metropoli Bithynienſium provinciæ, id eſt, Petro reverendiſſimo archipresbytero ſanctiſſimæ eccleſiæ quæ Romæ eſt ſancti apoſtoli Petri, & Petro reverendiſſimo presbytero, monacho & hegumeno venerabilis monaſterii ſancti Sabbæ Romæ ſiti, retinentibus locum apoſtolicæ cathedræ almi & ſanctiſſimi archiepiſcopi ſenioris Romæ Hadriani: & Taraſio almo & ſanctiſſimo archiepiſcopo magni nominis Conſtantinopoleos novæ Romæ, & Joanne ac Thoma reverendiſſimis presbyteris, monachis & loci ſervatoribus apoſtolicorum orientalis diœceſeos, Agapio epiſcopo Cæſariæ, Joanne epiſcopo Epheſi, Conſtantino epiſcopo Conſtantiæ Cypri, Leone epiſcopo Heracliæ Thraciæ, Baſilio epiſcopo Ancyræ Galatiæ, Nicolao epiſcopo Cyzici, Euthymio epiſcopo Sardis, Petro epiſcopo Nicomediæ, Elia epiſcopo Cretæ inſulæ, Hypatio epiſcopo Nicææ Bithynienſium provinciæ, Theophilo epiſcopo Theſſalonicæ, Stauracio epiſcopo Chalcedonis, Leone * epiſcopo & loci ſervatore metropoleos Sidæ, Epiphanio diacono & loci ſervatore Sardiniæ, Nicephoro epiſcopo Dyrrachii, Nicolao presbytero & hegumeno ac loci ſervatore Tyanenſium, Daniele epiſcopo Amaſiæ, Gregorio * epiſcopo & loci ſervatore Mociſi, Conſtantino epiſcopo Gangrenſium, Niceta epiſcopo Claudiopoleos, Gregorio epiſcopo Neocæſariæ, Gregorio epiſcopo Peſſinuntenſium, Theodoro epiſcopo Myrenſium Lyciæ, Euſtathio epiſcopo Laodiceæ Phrygenſium provinciæ, Michaele epiſcopo Synadenſium, * Gregorio epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ, Theophylacto diacono & loci ſervatore Cariæ, Leone epiſcopo Iconii, Anaſtaſio epiſcopo Nicopoleos veteris Epiri, Conſtantino epiſcopo Pergæ, Gregorio presbytero & loci ſervatore Trajanopoleos, Leone epiſcopo Rhodi, Chriſtophoro epiſcopo Phaſidis, Manuel epiſcopo Hadrianopoleos Thraciæ, Nicolao epiſcopo Hierapoleos Phrygenſium provinciæ, Baſilio epiſcopo Sylæi, Theophylacto epiſcopo Euchaitenſium, Cyrillo monacho & vicario Gothiæ, Theodoro epiſcopo Seleuciæ, Stephano epiſcopo Sugdaenſium, Antonio monacho & loci ſervatore Smyrnæ, Conſtantino epiſcopo Rhegii, Joanne monacho & vicario Patratum, * Theodoro epiſcopo Catanæ, Joanne epiſcopo Tauromenii, Gaudioſo epiſcopo Meſſanæ, Theodoro epiſcopo Panormi, Stephano epiſcopo * Bithynienſium, Conſtantino epiſcopo Leontinæ, Joanne epiſcopo * Trocalenſium, Theodoro epiſcopo Taurianæ, Chriſtophoro epiſcopo ſanctæ Cyriacæ, Baſilio epiſcopo Liparitentium inſulæ, Theotimo epiſcopo Crotonenſium, Conſtantino epiſcopo Carinæ, Theophane epiſcopo Lilybæi, Theodoro epiſcopo Tropæorum, Sergio epiſcopo Nicoterenſium, Theodoro epiſcopo * Briæ, Mauriano epiſcopo Pompejupoleos, Joanne epiſcopo ſanctæ Salonen-

Kalendarum

* Gr. presbyt. ita quoque inf. ſolyanum.

* Gr. presbyt. & ita inf.

* Georgio

* Dorotheo

* Ciboneenſium, * Trocalenſium,

* Bizyz,

ACTIO VII.

nentiæ, * Eustathio episcopo Apameæ provinciæ Bithynienſium, Petro episcopo Germienſium, Joanne episcopo Arcadiopoleos, Constantino presbytero & loci servatore Sebastopoleos, Gregorio presbytero & ex persona Nicopoleos Armeniæ, * Sisinnio episcopo Parii, Epiphanio episcopo Mileti, Niceta episcopo * Brococusli, Joanne presbytero & loci servatore Coloniæ, Urso episcopo Hibaritenſium eccleſiæ, * Eustathio Episcopo Methymnæ, Leone episcopo Cii, Joanne episcopo Apri, Theophylacto episcopo Cypsellenſium, Laurentio episcopo Apsetianenſium eccleſiæ, Leone episcopo Carpathi, Eustathio episcopo Tradenſium, Cyriaco episcopo Driziparenſium, Leone episcopo Mesembriæ, Gregorio episcopo * Cernenſium, Theodoro episcopo Heracliæ, Theodosio episcopo Amorii, Joanne episcopo Nyssæ, Georgio episcopo regalium Thermarum, Setherico episcopo Cisciſſienſium, Damiano episcopo Mitylenæ, Constantino episcopo Mastaurenſium, * Georgio episcopo Briulenſium, Gregorio episcopo Palæopoleos, Leone episcopo Algizenſium, Theodosio episcopo Nissepelenſium, Sabba episcopo Anienſium, Lycasto episcopo Varetenſium, Thoma episcopo Lebedi, Eustathio episcopo * Caritenſium, Cosma episcopo Myrinæ, Pardo episcopo Pittanæ, Basilio Adramyttenſium, Joanne episcopo Rhædesti, Joanne episcopo Panidis Thraciæ, Joanne episcopo [1] Oviſæ, Georgio episcopo Camulianenſium, Theophylacto episcopo Hypepenſium, Theophylacto episcopo Trallæ, Ignatio episcopo Prinæ, Constantino presbytero & loci servatore Agaæ, Basilio episcopo Magneſiæ, Basilio episcopo [2] Medenſium, Nicephoro presbytero & vicario Gargarenſium, Theophane episcopo Caloæ, Nicodemo episcopo Eugazenſium, Theognio presbytero & loci servatore Sion, Stratonico episcopo Cumæ, Theophilo episcopo * [3] Tumnenſium, Olbiano episcopo Elææ Pergamenſium, Leone episcopo Phociæ, Mariano episcopo [4] Atandrenſium, Melchiſedec episcopo Calliopoleos, Theophylacto episcopo Chariupoleos, Leonide episcopo Madyti, id eſt Siladenſium; Sisinnio episcopo Zurulli, Thoma episcopo Daonii, Gregorio episcopo Theodoropolenſium, Sisinnio episcopo Chalcidis, Benjamin episcopo * Limicenſium, Joanne episcopo Bryseæ, Spyridone episcopo Palææ, id eſt Cythrenſium; Eustachio episcopo Solenſium, Theodoro episcopo Citii, Georgio episcopo Trimithuntenſium, * Joanne episcopo Amathuntenſium, Constantino episcopo Juliopoleos, Theophilo episcopo Anastasiopoleos, Synesio episcopo Cibiæ, Leone episcopo Minzi, Petro episcopo Asponæ, Anthimo episcopo Berinopoleos, Michael episcopo Melitopoleos, Sisinnio episcopo * Hadrianæ, * Theodosio episcopo Germæ, Basilio episcopo * [5] Hadrianopoleos, Leone episcopo Pœmanenſium, Symeone episcopo Ocæ, Strategio

ANNO CHRISTI 767.

ἐπισκόπῳ Βιζύης, Μαυριανῷ ἐπισκόπῳ Πομπηϊουπόλεως, Ἰωάννῃ ἐπισκόπου τῆς ἁγίας Σαλονιωτίας, Εὐστρατίῳ ἐπισκόπῳ Ἀπαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Πέτρῳ ἐπισκόπῳ τῆς Γερμίων, Ἰωάννου ἐπισκόπῳ Ἀρκαδιουπόλεως, Κώνσα πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Σεβαστουπόλεως, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Νικοπόλεως Ἀρμενίας δευτέρας, Σισιννίῳ ἐπισκόπῳ τῆ Παρίῳ, Ἐπιφανίῳ ἐπισκόπῳ Μιλήτου, Ἰωάννου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Κολωνείας, Οὔρσῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἰβαριλιανῶν ἐκκλησίας, Εὐστρατίῳ ἐπισκόπῳ Μεθύμνης, Λέοντος ἐπισκόπῳ τῆς Κύου, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ τῆ Ἄπρου, Θεοφυλάκτῳ ἐπισκόπῳ Κυψέλλων, Λαυρεντίῳ ἐπισκόπῳ τῆς Ἀψετιανῶν ἐκκλησίας, Λέοντος ἐπισκόπῳ Καρπάθου, Εὐσταθίῳ ἐπισκόπου [6] τῆ Τράδων, Κυριακῷ ἐπισκόπῳ Δριζιπάρων, Λέοντος ἐπισκόπῳ Μεσημβρίας, Γρηγορίῳ ἐπισκόπου Δέρκων, Θεοδώρῳ ἐπισκόπῳ Ἡρακλείας, Θεοδοσίῳ ἐπισκόπῳ τῆ Ἀμορίου, Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ Νύσσης, Γεωργίῳ ἐπισκόπῳ τῆς Βασιλικῶν Θερμῶν, Γεωργίῳ ἐπισκόπου Καμουλιανῶν, Σωτηρίχου ἐπισκόπου Κισχιασῶν, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου [7] Τπέπων, Δαμιανῷ ἐπισκόπῳ Μιτυλήνης, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Τράλης, Κώνσα ἐπισκόπου Μασαύρων, Ἰγνατίου ἐπισκόπου Πρίνης, Γεωργίου ἐπισκόπου Βεμούλων, Κώνσα πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Ἀγάης, Θεοδοσίου ἐπισκόπου Νύσσης, Βασιλείου ἐπισκόπου Μαγνησίας [8] Ηπιλου, Βασιλείου ἐπισκόπου [9] Μενάνδου, Σάββα ἐπισκόπου Ἀνέων, Νικηφόρου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Γαργάρων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Παλαιασπόλεως, Θεοφάνους ἐπισκόπου Καλόης, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀλγίζων, Νικοδήμου ἐπισκόπου * Εὐγάζων, Λυκάσου ἐπισκόπου Βαρέτων, Θεογνίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Σιὼν, Θωμᾶ ἐπισκόπου Λεβέδου, Σταυρονίκου ἐπισκόπου Κύμης, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Ἐρυθρῶν, Θεοφίλου ἐπισκόπου [10] Τύμνων, Κοσμᾶ ἐπισκόπου Μυρίνης, Ὀλβιανοῦ ἐπισκόπου Ἐλαίας, Πάρδου ἐπισκόπου Πιττάνης, * Βασιλείου ἐπισκόπου Ἀσσοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Φωκείας, Ἰωάννου ἐπισκόπου Ραιδεστοῦ, Ἰωάννου ἐπισκόπου Παρίου Θράκης, Μελχισεδὲκ ἐπισκόπου Καλλιουπόλεως, * Θεοφίλου ἐπισκόπου Χαριουπόλεως, Λεωνίδου ἐπισκόπου Μαδύτου, ἤτοι Ηκοΐλα· Σισιννίου ἐπισκόπου * Χαλκίδος, Θωμᾶ ἐπισκόπου τοῦ Δαωνίς, Γρηγορίου ἐπισκόπου Θεοδωρουπόλεως, Βενιαμὶν ἐπισκόπου Λιζίχων, Ἰωάννου ἐπισκόπου τῆς Βρύσεως, Σπυρίδωνος ἐπισκόπου Παλαιᾶς, ἤτοι Κύθρων· Εὐσταθίου ἐπισκόπου Σόλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κιτίου, Γεωργίου ἐπισκόπου Τριμιθοῦντος, Ἀλεξάνδρῳ ἐπισκόπου Ἀμαθούντων, Κώνσα ἐπισκόπῳ Ἰουλιουπόλεως, Σωσεσίου ἐπισκόπου Κιβίας, Θεοφίλῳ ἐπισκόπῳ Ἀναστασιουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπῳ Μίνζου, Πέτρῳ ἐπισκόπῳ Ἀσπόνης, Ἀνθίμῳ ἐπισκόπῳ Βεριναπόλεως, Μιχαὴλ ἐπισκόπῳ Μελιτουπόλεως, Σισιννίου ἐπισκόπου Ἀδρανίας, Θεοδώρου ἐπισκόπου Λέοντος ἐπισκόπῳ Ποιμανίνου, Συμεὼν ἐπισκό-

* Eustratio
* Eutychio
* Secundæ,
* Proconnesi: in Gr. nihil respondet.
* Eustratio
* Dercenſium,
* Græcis non respondet Latina versio.
* Erythrenſium,
* Thumnenſium,
* Licizen,
* Alexandro
* Hadraniæ,
* Theodoro
* Adranuthyrenſium,
* Εὐάζων,
* Ἰωάννου
* Θεοφυλάκτῳ
* Τζυρυλλῷ

1 Al. *Oniſæ*. 2 *Menandenſium* in MS. 3 Pro *Temnenſium*. 4 Pro *Antandrenſium*.
5 *Adranuthyrenſium* in Græco, pro *Hadrianotherenſium*, ut ſupra. 6 Κωτράδων: & Latine Cotradenſium.
7 Pro Τπαίπων. 8 Pro Σιπύλε. 9 Pro Μαιάνδρου. 10 Pro Τύμνου.

HARDUINI NOTÆ.

σκόπου Ωχης, Σξατηγίς ἐπισκόπου Δαρδάνης, Ιωάν- A
νης ἐπισκόπου Λαμψάκου, Θεοδότου ἐπισκόπου Πα-
λαίων, Λέοντος ἐπισκόπου Τρωάδων, Θεοδώρου ἐπι-
σκόπου τῆς Αβύδου, * Νείλου ἐπισκόπου Ηλαίδος,
Ανασασίου ἐπισκόπου Τριπόλεως, Λέοντος ἐπισκό-
που Τρακυλλων, Στεφάνου ἐπισκόπου Σάλων, Ιωάννου
ἐπισκόπου * Ταβάλων, Ισσῖς πρεσβυτέρου καὶ τοποτη-
ρητοῦ τῶν * Θυαξίων, Στεφάνου ἐπισκόπου Σιλάν-
δου, Νικολάου ἐπισκόπου τῶν Περικόμματος, Ιωάν-
νου ἐπισκόπου Σέτων, Κώνσα ἐπισκόπου Ακρασοῦ,
Θεοφάνους ἐπισκόπου Μαιονίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου
Σξατονικείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Γόρδου, Ιωάννου
ἐπισκόπου Δάλδης, Εὐσαθίου ἐπισκόπου Τρκανῆς,
Ιωσὴφ ἐπισκόπου Αλιαλείας, Θεοφίλου ἐπισκόπου B
Ερμοκαπηλίας, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Ιεροκαισαρείας,
Μιχαὴλ ἐπισκόπου * Καισαρέων, Δαβὶδ ἐπισκό-
που Ελενοπόλεως, Κυρίωνος ἐπισκόπου τοῦ Λόφου,
Βασιλείου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ τοῦ Δασκυ-
λίου, [1] Θεοφίλου ἐπισκόπου Απολλωνιάδος, Κών-
σα ἐπισκόπου Καισαρείας τῆς Βιθυνίας, Γεωργίου
ἐπισκόπου Βασιλινουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου
Νεοκαισαρείας, ἤτοι Αρίσης, Νικηφόρου ἐπισκό-
που * Αδρανοῦς, Θεοδώρου ἐπισκόπου Προύσης,
Επιφανίου ἐπισκόπου Λάμπης, Θεοδώρου ἐπισκόπου
Ηρακλειοπόλεως, Ανασασίου ἐπισκόπου Κνωσσοῦ,
Μελίτωνος ἐπισκόπου Κυδωνίας, Λέοντος ἐπισκό-
που Κισσάμου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Σκβρίτων, Λέον- C
τος ἐπισκόπου Φοίνικος, Ιωάννου ἐπισκόπου Αρκα-
δίας, Επιφανίου ἐπισκόπου Ελευθέρνης, Φωτεινοῦ
ἐπισκόπου Καντάνου, Σισιννίου ἐπισκόπου Χερσο-
νήσου, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ τοποτηρητοῦ Κε-
φαλληνίας, Φιλίππου ἐπισκόπου Κορκυραίων, Αν-
τωνίου ἐπισκόπου Τροιζηνῶν, Πέτρου ἐπισκόπου
Μονεμβασίας, Γαβριὴλ ἐπισκόπου Αἰγίνης, Λέον-
τος ἐπισκόπου Πορθμοῦ, Φιλητοῦ ἐπισκόπου Ωρεῶν,
Λέοντος ἐπισκόπου Ζακύνθου, Λέοντος ἐπισκόπου
Λινόης, Νικήτα ἐπισκόπου Μέλης, Νεοφύτου
ἐπισκόπου Γορδοσέρβων, Ιωάννου ἐπισκόπου [2] Στέ-
νων, Λέοντος ἐπισκόπου Ασπένδου, Κώνσα ἐπισ-
κόπου Ζήλων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Σινώπης, D
Μαρίνου διακόνου καὶ τοποτηρητοῦ Ανδράπων, Κών-
σα ἐπισκόπου Ζαλήχων, Γρηγορίου ἐπισκόπου
Αμάσρης, Ηρακλείου ἐπισκόπου Ιωνοπόλεως,
Νικήτα ἐπισκόπου Δαδύβρων, * Θεοφάνους ἐπι-
σκόπου Προυσιάδος, Κωνσαντίνου ἐπισκόπου Κρα-
τείας, Νικήτα ἐπισκόπου Αδριανουπόλεως, Νικήτα
ἐπισκόπου τοῦ Ροιζαίου, Κώνσα ἐπισκόπου
τῶν Πολεμωνίου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κομάνων,
Ιωάννου ἐπισκόπου Κερασούντων, Νικηφόρου ἐπι-
σκόπου Κλαναίου, Λέοντος ἐπισκόπου Τρωκνάδων,
Ιωάννου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Φασηλίδος,
Θεοδώρου ἐπισκόπου Πιννάρων, Στεφάνου ἐπισκό-
που Κάμνου, Ανασασίου ἐπισκόπου Πατάρων, E
Γεωργίου ἐπισκόπου Νήσα, Κώνσα ἐπισκόπου
Κανδίδων, Λέοντος ἐπισκόπου Κορυδάλων, Νι-
κοδήμου ἐπισκόπου Σιδύμων, Λέοντος ἐπισκόπου
Τλῶν, Πέτρου διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Ορυ-
κάνδων, Σλεφάνου ἐπισκόπου Αράξου, Γεωργίου

epiſcopo Dardanenſium, Leone epiſcopo Troadis, Theodoro epiſcopo Abydi, Niceta epiſcopo [3] Helæi, Anaſtaſio epiſcopo Tripoleos, Joanne epiſcopo Lampſaci, Theodoto epiſcopo Palæarum, Leone epiſcopo Traculenſium, Stephano epiſcopo Salenſium, Joanne epiſcopo * Ballenſium, * Gabalenſium, / Tabalenſium.
[4] Neſorio presbytero & loci ſervatore Thyaterenſium, Stephano epiſcopo Silandenſium, Nicolao epiſcopo Pericommatos, Joanne Setenſium epiſcopo, Conſtantino epiſcopo Acraſi, Theophane epiſcopo Mæoniæ, Michael epiſcopo Stratonicæ, Gregorio epiſcopo Gordi, Joanne epiſcopo Daldæ, Euſtathio epiſcopo Hyrcanæ, * Joanne epiſcopo Attaliæ, * Theophraſto epiſcopo Hermocapiliæ, Zacharia epiſcopo Hierocæſariæ, Michael epiſcopo Ceraſeorum, David epiſcopo Helenopoleos, Cyrione epiſcopo Lophi, Baſilio presbytero & loci ſervatore Daſcylii, * Theophylacto epiſcopo Apolloniadis, Conſtantino epiſcopo Cæſareæ Bithyniæ, Georgio epiſcopo Baſilinopoleos, Leone epiſcopo Neocæſariæ, id eſt Ariſtæ; Nicephoro epiſcopo [5] Hadrianopoleos, Theodoro epiſcopo Pruſæ, Epiphanio epiſcopo Lampæ, Theodoro epiſcopo Heracleopoleos, Anaſtaſio epiſcopo Gnoſſi, Melitone epiſcopo Cydoniæ, Leone epiſcopo Ciſſami, Theodoro epiſcopo Subritenſium, Leone epiſcopo Phœnicenſium, Joanne epiſcopo Arcadiæ, Epiphanio epiſcopo Eleuthernæ, Photino epiſcopo Cantanenſium, Siſinnio epiſcopo Cherſoneſi, Gregorio presbytero & loci ſervatore Cephallenenſium, Philippo epiſcopo Corcyrenſium, Antonio epiſcopo Trœzenæ, Petro epiſcopo Monembaſiæ, Gabriel epiſcopo Æginæ, Leone epiſcopo Porthmi, Phileto epiſcopo Orei, Leone epiſcopo Zacynthi, Leone epiſcopo Linoæ, Niceta epiſcopo Melæ, Neophyto epiſcopo Gordoſervorum, Joanne epiſcopo * [6] Herenenſium, Leone epiſcopo Aſpendenſium, Conſtantino epiſcopo Zelenſium, Gregorio epiſcopo Sinopæ, * Mariano diacono & loci ſervatore Andrapenſium, Conſtantino epiſcopo Zalechorum, Gregorio epiſcopo Amaſtræ, Heraclio epiſcopo Jonopoleos, Niceta epiſcopo * Cladibrenſium, Theophane epiſcopo Sorenſium, Joanne epiſcopo Heracliæ Ponti, Theophilo epiſcopo Pruſiadis, Conſtantino epiſcopo Cratiæ, Niceta epiſcopo Hadrianopoleos, Niceta epiſcopo Rœzæi, Conſtantino epiſcopo Polemonii, Theodoro epiſcopo Comanenſium, Joanne epiſcopo Ceraſutenſium, Nicephoro epiſcopo Clanæi, Leone epiſcopo Trocnadenſium, Joanne diacono & vicario Phaſelidenſium, Theodoro epiſcopo Pinnarenſium, Stephano epiſcopo Camni, Anaſtaſio epiſcopo Patarenſium, Gregorio epiſcopo Neſæ, Conſtantino epiſcopo Candibenſium, Leone epiſcopo Corydalenſium, Nicodemo epiſcopo Sidymenſium, Leone epiſcopo Limirenſium, Conſtantino epiſcopo [7] Denſium, Petro diacono & vicario Ory-

ACTIO VII.

* Ioſeph
* Theophilo
* Theophilo
* Stenenſium.
* Mariano
* Dadybrenſ.

1 Supra Θεοφυλάκτου. 2 Pro Στένων, ut dictum eſt ſupra. 3 Pro *Illi*, ut ſupra.
4 *Heſejo* in Mſ. *Iſoe*, ſupra. 5 *Adriani*, ſupra, ut in Græco.
6 *Stenenſium* in Græco, pro *Etenenſium*. 7 Pro *Tlenſium*, ut ſupra.

ACTIO VII.

Orycandenſium, Stephano epiſcopo Araxi, Georgio epiſcopo Hyniadenſium, Conſtantino epiſcopo Combenſium, Stauracio epiſcopo [1] Zenopoleos, Gregorio epiſcopo Cibyræ, Baſilio epiſcopo Tibenſium, Dorotheo epiſcopo Neapoleos, Conſtantino Alabandenſium, David epiſcopo Jaſſi, Gregorio epiſcopo Milaſſenſium, Sergio epiſcopo Bargylienſium, Gregorio epiſcopo Heracliæ Latmi, Joanne epiſcopo Mindi, Stauracio epiſcopo Stadienſium, Gregorio epiſcopo Stratoniciæ, Niceta diacono & vicario Halicarnaſſenſi, Michael epiſcopo Chæretopenſium, Pantaleone epiſcopo Valentiæ, Georgio epiſcopo * Peltruſium, Chriſtophoro epiſcopo Atanaſi, Leone epiſcopo Eumeniæ, Paulo epiſcopo Acmoniæ, Gregorio epiſcopo [2] Timenutherenſium, Philippo epiſcopo Tranopoleos, Leone epiſcopo Alcenſium, Nicephoro epiſcopo Lundenſium, Georgio epiſcopo Appiæ, Joanne epiſcopo * Siblios, Zacharia epiſcopo Trapezupoleos, Leone epiſcopo Sebaſtæ, Andrea epiſcopo Cideſtenſium, Doſitheo epiſcopo Pſonimtenſium, ſive Colaſſon, Conſtantino epiſcopo Cottyaii, Niceta epiſcopo Nacoliæ, Leone epiſcopo Docimii, Theophylacto presbytero & vicario * [3] Pſoenſium, Conſtantino epiſcopo Eucarpenſium, Michael epiſcopo Hierapoleos, Joanne presbytero & vicario throni * Actorienſis, Nicolao epiſcopo Phytiæ, Theophylacto epiſcopo Cinnabarienſi, Damiano epiſcopo Meri, Chriſtophoro epiſcopo Promiſenſium, Niceta epiſcopo Auguſtopoleos, Conſtantino epiſcopo Ambladenſium, Stephano presbytero & vicario Otri, Georgio epiſcopo Midaii, Gregorio presbytero & vicario Polybotenſium, Siſinnio epiſcopo Philomelienſium, Michael epiſcopo Papenſium, Siſinnio epiſcopo Apameæ Cibotenſium, Conſtantino epiſcopo Conanenſium, Nicephoro epiſcopo Adadenſium, Petro epiſcopo [5] Tiaſenſium, Theodoſio epiſcopo [6] Agalaſi, Leone epiſcopo Baræ, Petro epiſcopo Seleuciæ * Hidiæ, Nicephoro epiſcopo Phlogenſium, * Mariano epiſcopo Magydenſium, Leone epiſcopo Andidenſium, Stephano epiſcopo Parnaſſi, Bardane epiſcopo Doarenſium, * Euſtathio epiſcopo * Debelti * Euphemio epiſcopo Sozopoleos, Theodoro epiſcopo * Vulgarenſium [7] Phygi, Georgio epiſcopo Plutinopoleos, Baſilio epiſcopo Perberænſium, Michael epiſcopo Pamphili, Ruben epiſcopo [8] Scopeli, Siſinnio epiſcopo Garilenſium, Calliſto epiſcopo Eudociadenſium, Conſtantino epiſcopo * Lacenſium, Joanne epiſcopo [9] Crudulenſium, Theodoro epiſcopo Cremnenſium, Conſtantino epiſcopo Hadrianæ, Theophilo epiſcopo Chii, Galatio epiſcopo Meli, * Georgio epiſcopo Leri, Manzone epiſcopo Diocæſariæ Pracanenſium, Euſtathio epiſcopo Celendereos,

ἐπισκόπου * Οὐϊτάνδου, Κώνσα ἐπισκόπου Κόμβων, Σταυρακίου ἐπισκόπου Ζηνοπόλεως, Γρηγορίου ἐπισκόπου Κιβύρης, Βασιλείου ἐπισκόπου Τάβων, Δωροθέου ἐπισκόπου Νεαπόλεως, Κώνσα ἐπισκόπου Αλαβάνδων, Δαβὶδ ἐπισκόπου Ιασσῦ, Γρηγορίου ἐπισκόπου * Μιλάνης, Σεργίου ἐπισκόπου Βαργυλίων, Γρηγορίου ἐπισκόπου Ηρακλείας τοῦ Λάτμου, Ιωάννου ἐπισκόπου Στυδείας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Στρατονικείας, Νικήτα διακόνου καὶ ἐκ προσώπου Αλικαρνασσῦ, Μιχαὴλ ἐπισκόπου [10] Χαιρετόπων, * Λέοντος ἐπισκόπου Ουαλεντίας, Γεωργίου ἐπισκόπου Πέτλων, Χρυσοφόρου ἐπισκόπου Ατιναστῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Εὐμενείας, Παύλου ἐπισκόπου Ακμονίας, Γρηγορίου ἐπισκόπου Τιμβυθήρων, Φιλίππου ἐπισκόπου Τραγανοπόλεως Λέοντος ἐπισκόπου Αλέου, Νικηφόρου ἐπισκόπου Λόνδων, Γεωργίου ἐπισκόπου Αππίας, Ιωάννου ἐπισκόπου Σίβεως, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Τραπεζουπόλεως, Λέοντος ἐπισκόπου Σεβαστῆς, Ανδρέου ἐπισκόπου [11] Κιδεσσῦ, Δοσιθέου ἐπισκόπου Ψόνων, ἤτοι Κολασσῶν, Κώνσα ἐπισκόπου τοῦ Κοττυαείου, Νικήτα ἐπισκόπου Νακωλείας, Λέοντος ἐπισκόπου τοῦ Δοκιμίου, Θεοφυλάκτου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου [12] Ιψοῦς, Κώνσα ἐπισκόπου Εὐκαρπίας, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Ιεραπόλεως, Ιωάννου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου [13] Ακτορείου, Νικολάου ἐπισκόπου Φυτείας, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Κιννα βάρεως, Δαμιανοῦ ἐπισκόπου Μήρου, Χρισοφόρου ἐπισκόπου Προμισοῦ, Νικήτα ἐπισκόπου Αὐγουσοπόλεως, Κώνσα ἐπισκόπου Αμβλάδων, Στεφάνου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου [14] Οτρου, Γεωργίου ἐπισκόπου τοῦ Μιδαείου, Γρηγορίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Πολυβώτου, Σισιννίου ἐπισκόπου τοῦ Φιλομηλίου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Πάπων, Σισιννίου ἐπισκόπου Απαμείας τῆς Κιβωτοῦ, Κώνσα ἐπισκόπου Κονάνης, * Νεοφύτου ἐπισκόπου Αδάδων, Πέτρου ἐπισκόπου [15] τοῦ Τιασσοῦ, Θεοδοσίου ἐπισκόπου Αγαλασσοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου Βάρης, Πέτρου ἐπισκόπου Σελευκείας τῆς * Ιδίας, Νικηφόρου ἐπισκόπου Φλόγων, Μαρίνου ἐπισκόπου Μαγύδων, Λέοντος ἐπισκόπου Ανδίδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Παρνασσῦ, Βαρδανίου ἐπισκόπου Δοάρων, Εὐστρατίου ἐπισκόπου [16] Δεβελίου, Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σωζοπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Βουλγαροφύγου, Γεωργίου ἐπισκόπου Πλωτινουπόλεως, Βασιλείου ἐπισκόπου Περβεραίων, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Παμφίλου, Ρουβὶμ ἐπισκόπου τῶ Σκοπέλου, Σισιννίου ἐπισκόπου [17] Γαριλέων, Καλλίστου ἐπισκόπου Εὐδοκιάδος, [18] Κώνσα ἐπισκόπου Λαγνῶν, Ιωάννου ἐπισκόπου Κυδρύλων, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κρημνῶν, Κώνσα ἐπισκόπου Αδριανῆς, Θεοφίλου ἐπισκόπου τῆς Χίου, Γαλατίου ἐπισκόπου τῆς Μήλου, Σεργίου ἐπισκόπου τῆς Λέρου, Μάνζωνος ἐπισκόπου Διοκαισαρείας Πρακάνων, Εὐσα-

ANNO CHRISTI 787.

* Petlenſium
* Sibeos
* Ipſenſium
* Piſidiæ
* Marino
* Euſtratio
* Debelti
* Euthymio
* Bulgarophygi
Lagnon
* Sergio

* Μιλάνου
* L. Pantaleonte
* Νικηφόρου
* Πισιδίας

Εὐθύ

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro *Zenonopoleos*.
2 Pro *Temenothyrenſium*, in Phrygia Pacatiana.
3 *Ipſenſium* in Græco, pro *Hypſenſium*, ut ſupra.
4 Pro *Stectorienſis*.
5 *Tityaſſenſium*, ut ſupra.
6 Pro *Sagalaſſi* in Piſidia.
7 MS. *Phyſi*.
8 MS. *Scupelli*.
9 Lege *Cudrulenſium*.
10 Pro Καιρεπάπων, ut ſupra.
11 Supra Κυδισσοῦ.
12 Pro Τψοῦ.
13 Pro Τεκμηρίου, ut ſupra.
14 Supra Οτρου.
15 Pro Τιτυάσσης.
16 Supra Δεβέλτου.
17 Supra Γαριέλων.
18 Supra Κωνσταντίνος Δηγούνων.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VII

θίᾳ ἐπισκόπου Κελενδέρεως, Ζαχαρίου ἐπισκόπου Καρδαβεύνδων, Σισιννίου ἐπισκόπου Μουσβαδων, Εὐσταθίου ἐπισκόπου Λάμου, Θεοδώρου ἐπισκόπου Γερμανικοπόλεως, Σισιννίου ἐπισκόπου Συκίων, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Δαλισανδοῦ, Λέοντος ἐπισκόπου * Σιβυλλίων, Στεφάνου ἐπισκόπου Φιλαδελφείας, Εὐδοξίου πρεσβυτέρου καὶ ἐκ προσώπου Μετελλουπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Κάδων, Θεοφυλάκτου ἐπισκόπου Μοσυνίων, Βασιλείου ἐπισκόπου Διονυσιουπόλεως, Στεφάνου ἐπισκόπου Συννάου, Κωνσταντίνου τῆς Ἀνδροῦ, Εὐσταθίου ἐπισκόπου τῆς Τήνου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Δεκατερῶν, Ἰωάννου ἐπισκόπου Νικαίας τῆς Θράκης, Θεοφάνους ἐπισκόπου Λεβέδου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λιθοπροσώπου, Νικηφόρου ἐπισκόπου Ἀρκαδιουπόλεως, Θεοδώρου ἐπισκόπου Ἡρακλειουπόλεως, ἤτοι Πιδοχθόης, Κωνσταντίνου ἐπισκόπου Μέτρων, Λυκάστου ἐπισκόπου * Φιλαδέλφου, Μιχαὴλ ἐπισκόπου Τράλλων, Ἰωάννου ἐπισκόπου Λήμνου, Λέοντος ἐπισκόπου Ἀμισοῦ, Μιχαὴλ ἐπισκόπου τῆς Τίου, Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Πέρτων, Ἰωάννου ἐπισκόπου [2] Τημβριάδων, Στεφάνου ἐπισκόπου Ὀρύμνων, Ἡρακλείου ἐπισκόπου τῆς Σάμου, Ἰωάννου ἐπισκόπου Πραινέτου.

A Zacharia episcopo * Cardibimachensium, Sisinnio episcopo Musbadensium, Eustathio episcopo Lamoensium, Theodoro episcopo Germanicopoleos, Sisinnio episcopo Sicis, Constantino episcopo Dalisandi, Leone episcopo * Sibillensium, Stephano episcopo Philadelphiæ, Eudoxio presbytero & vicario Metellopoleos, Theodoro episcopo Cadensium, Theophylacto episcopo Mosynensium, Basilio episcopo Dionysiopoleos, Stephano episcopo Synnai, Constantino episcopo Andri, Eustathio episcopo Teni, Joanne episcopo Decateron, Joanne episcopo Nicææ Thraciæ, Theophane episcopo Lebedi, Joanne episcopo Lithoprosopi, B Nicephoro episcopo Arcadiupoleos, Theodoro episcopo Heracliopoleos, id est * Pidochthoe, Thidatoæ, Constantino episcopo Metrorum, Lycasto episcopo * Philadelphiæ, Michael episcopo Trallensium, Joanne episcopo Lemni, Leone episcopo Amisi, Michael episcopo Tii, Epiphanio episcopo Pertensium, Joanne episcopo Timbriadensium, Stephano episcopo Orymnensium, Heraclio episcopo Sami, Joanne episcopo Præneti.

Καθεωθότων τε πρὸ τοῦ ἱερατείου ἄμβωνος τοῦ ναοῦ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας τῆς ἐπωνύμου Σοφίας. συμπαρόντων τε καὶ ἀκροωμένων τοῦ ἐνδοξοτάτου καὶ μεγαλοπρεπεστάτου ἄρχοντος, τουτέστι Πετρωνᾶ τοῦ παυδφήμου ἀπὸ ὑπάτων πατρικίου καὶ κόμητος τοῦ Θεοφυλάκτου βασιλικοῦ ὀφικίου, καὶ ἐλλαβεστάτων ἀρχιμανδριτῶν, ἡγουμένων καὶ μοναχῶν, κατὰ τάξιν τιμὴν προτιχθεῖσαν ἐν τῇ πρώτῃ προκειμένων καὶ τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων.

C Residentibusque ante ambonem sacratissimi templi sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ cognominatur Sophia: præsentibus quoque & audientibus glorioſissimo & magnificentissimo principe, Petrona videlicet laudabilissimo exconsulibus patricio, & comite Deo servandi imperialis obsequii, ac reverendissimis archimandritis, hegumenis & monachis, secundum ordinem ante taxatum in prima actione: propositis etiam sanctis & intemeratis Dei evangeliis:

Θεόδωρος ὁ ὁσιώτατος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς τῆς Σικελῶν νήσου λαβὼν ἐπὶ χεῖρας τὸν ἐκτεθέντα ὅρον ἀνέγνω.

Theodorus sanctissimus episcopus Taurianæ Siculorum insulæ acceptum præ manibus librum, expositum terminum legit. * expositam definitionem

ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον.

D

TERMINUS SANCTÆ MAGNÆ ac universalis synodi secundo in Nicæa collectæ.

Ἡ ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπονομαζομένῃ Σοφίᾳ, ἀκολουθήσασα τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

Sancta magna ac universalis synodus, quæ per Dei gratiam, & sanctionem piorum & Christianorum imperatorum Constantini & Irenæ matris ejus, congregata est secundo in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provinciæ in sancta Dei ecclesia, quæ cognominatur Sophia, sectata traditionem catholicæ ecclesiæ, definivit inferius ordinata.

E

Ὅτι φῶς τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἡμῖν χαρισάμενος, καὶ τὰ σκότη τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς λυτρωσάμενος, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, νυμφοσάμενος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπίλον ἢ ῥυτίδα, τοιαύτην ἐπηγγείλατο διαφυλάττεσθαι, τοῖς τε ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς διεβεβαιοῦτο λέγων· μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

QUI lucem agnitionis suæ nobis donavit, & a tenebris idolorum ac insania nos redemit, Christus scilicet Deus noster, desponsata sibi sancta sua catholica ecclesia non habente maculam seu rugam, hanc se conservaturum promisit; sanctisque discipulis suis asseverabat, dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Porro hanc repromis- *Ephes. 5.* *Matth. 28.*

sio-

ARDUINI NOTÆ

[1] Supra Σιβύλλων. [2] Pro Τημβριάδων in Pisidia.

ACTIO VII.

sionem non solum illis donavit, sed & nobis qui per eos credidimus in nomine ipsius. Ergo donum hoc quidam non cogitantes, a versuto inimico volatici quodammodo facti, a recta ratione ceciderunt; traditioni etiam catholicæ ecclesiæ resultantes intellectu veritatis frustrati sunt: &, ut ait proverbialis sermo, in axe * agri sui erraverunt, & collegerunt manibus suis sterilitatem, quia sacrorum monumentorum Deo decibili ornamento detrahere præsumpserunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent autem; de quibus Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminaverunt portionem meam*. Sceleratos quippe secuti vi-B ros sensibus suis pellectos, calumniati sunt sanctam Christi Dei nostri ecclesiam, quæ ipsi est desponsata, & inter sanctum & profanum non distinxerunt, imaginem Domini & sanctorum ejus similiter ut statuas diabolicorum idolorum nominantes. Propter quod Dominus Deus non ferens intueri ab hujusmodi pesti corrumpi subditos suos, nos sacerdotii principes beneplacito suo undique convocavit * divino zelo fervente, & nutu Constantini & Irenæ imperatorum nostrorum adductos: quatenus deifica catholicæ ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem. Igitur cum omni diligentia perscrutantes, discutientes, C & intentionem veritatis sectantes, nihil adimimus, nihil addimus; sed omnia quæ catholicæ sunt ecclesiæ, immutilata servamus: & sequentes sancta sex universalia concilia, in primis quod in splendida Nicæna metropoli convenit; adhuc etiam & quod post in divinitus conservanda regia urbe collectum est.

* agricolationis suæ,

Jer. 12.

Ezech. 22.

* Gr. divino zelo & nutu

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum, qui ex Patre natus est D ante omnia sæcula: lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero; natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria virgine, & homo factus est: crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & E vivificantem, qui ex Patre * Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: expecto resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. Abominamur autem & anathematizamus Arium & consentaneos & communicatores vesanæ opinionis ejus; Macedoniumque & eos qui juxta ipsum bene Pneumatomachi nominati sunt. Confitemur autem & dominam nostram sanctam

* Julian. Cardin. act. 5. conc. Flor. testatur apud Latinos extare tunc temporis codicem vetustissimum VII. synodi, in quo legebatur, ex Patre Filioque.

* In cod. Jol. qui ex Patre procedit, omisso Filio.

πίστιν δὲ ἡμῖν ἐπαγγελίαν οὐ μόνον αὐτοῖς ἐχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς δι' αὐτῶν πιστεύσασιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. τῆς οὖν δωρεᾶς ταύτης ἀλογήσαντές τινες, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀπατῶνος ἐχθροῦ ἀναπεπόμενοι ἐξέπεσαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀντιταξάμενοι, πρὸς τὴν συμπεσιν τῆς ἀληθείας διήμαρτον· καὶ ὥς φησιν ὁ παροιμιακὸς λόγος, τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλανήκασιν, καὶ σωνῆξαν χερσὶν ἀκαρπίαν· ὅτι τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων τὴν θεοπρεπῆ διακόσμιαν διαβάλλειν τετολμήκασιν, ἱερεῖς μὲν λεγόμενοι, μὴ ὄντες δέ. περὶ ὧν ὁ Θεὸς διὰ τῆς προφητείας βοᾷ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὴν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου. ἀνιέροις γὰρ ἐπακολουθήσαντες ἀνδράσι, ταῖς ἰδίαις φρεσὶ πειθομένοις, κατηγόρησαν τῆς ἁρμοδείσης Χριστῷ τῷ Θεῷ ἁγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀνὰ μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστειλαν, τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ὁμοίως τοῖς ξοάνοις τῶν σατανικῶν εἰδώλων ὀνομάσαντες. διὸ μὴ φέρων ὁρᾶν ὑπὸ τοιαύτης λύμης διαφθειρόμενον τὸ ὑπήκοον ὁ δεσπότης Θεὸς, ἡμᾶς τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀρχηγοὺς τῇ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ σωεκάλεσε, θείῳ ζήλῳ καὶ ἐπινεύσει Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν θεοσεβεστάτων ἡμῶν βασιλέων· ὅπως ἡ ἔνθεος παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κοινῇ ψήφῳ ἀπολάβῃ τὸ κῦρος. μετὰ πάσης τοίνυν ἀκριβείας ἐρευνήσαντές τε καὶ διασκεψάμενοι, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀληθείας ἀκολουθήσαντες, οὔτε ἀφαιροῦμεν, οὐδὲν προσίθεμεν, ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀμείωτα διαφυλάττομεν· καὶ ἑπόμενοι ταῖς ἁγίαις οἰκουμενικαῖς ἓξ συνόδοις, πρῶτα μὲν τῇ ἐν τῇ λαμπρᾷ Νικαέων μητροπόλει συναθροισθείσῃ, ἔτιγε μὴν καὶ τῇ μετ' αὐτὴν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ βασιλίδι πόλει.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα· σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα· καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν. Βδελυσσόμεθα δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν Ἄρειον καὶ τοὺς αὐτῷ σύμφρονας καὶ κοινωνοὺς τῆς μανιώδους αὐτοῦ κακοδοξίας· Μακεδόνιόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν καλῶς ὀνομασθέντας πνευματομάχους, ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν δε-

ANN CHRIS 787.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VII.

δίσποιναν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον, ὡς πᾶσαν σαρκὶ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, καθὰ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον ἐδογμάτισε συνόδ⟨ος⟩, καὶ τὸν ἀσεβῆ Νεστόριον καὶ τοὺς ἅμα αὐτῷ, ὡς πρόσωπικὴν δυάδα εἰσάγοντας, τῆς ἐκκλησίας ἐξώθησε. σὺν τούτοις δὲ καὶ τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τοῦ σαρκωθέντος δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἁγράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον γινώσκοντες. ὡς καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι συνοδος ἐξεφώνησεν, Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον δυσφημήσαντας τῆς θείας αὐλῆς ἐξελάσασα· συνυποβάλλοντες αὐτοῖς Σεβῆρον, Πέτρον, καὶ τὴν πολυβλάσφημον αὐτῶν ἀλληλόπλοκον σειράν, μεθ' ὧν καὶ τὰ Ὠριγένους, Εὐαγρίου τε καὶ Διδύμου μυθεύματι ἀναθεματίζομεν, ὡς καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα πέμπτη συνοδος. εἶτά τε καὶ δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας κατὰ τὸν τῆς φύσεως ἰδιότητα ἐπὶ Χριστοῦ κηρύττομεν, καθ' ὃν τρόπον ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕκτη σύνοδ⟨ος⟩ ἐξεβόησεν, ἀποκηρύξασα Σέργιον, Ὀνώριον, Κῦρον, Πύρρον, Μακάριον, τοὺς ἀθελήτους τῆς εὐσεβείας. καὶ τοὺς τούτων ὁμόφρονας. καὶ συμπλέκτας φαμέν, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφους ἢ ἀγράφους παραδόσεις ἀκηλιδωτόμητως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσις, ὡς τῇ ἱστορίᾳ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συμφέρουσα, πρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς ὁμοίαν λυσιτέλειαν ἡμῖν χρησιμεύουσα. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικά, ἀναμφιβόλως καὶ τὰς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμφάσεις. τούτων οὕτως ἐχόντων, τῷ βασιλικῷ ὥσπερ ἐρχόμενοι δρόμῳ, ἑπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τοῦ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι ταύτην γινώσκομεν· ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τὰς σεπτὰς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τὰς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδ⟨ων⟩· καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσης ἐν ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόν⟨ος⟩, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀναπαυτώσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὸ τῶν πρωτοτύπων μνήμας τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύταις ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, ἀ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει. ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμιαμάτων καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς εἴθισται. ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν. ἔπω γὰρ κρατύνεται ἡ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, εἴπουν παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ

Mariam proprie ac veraciter Dei genitricem, quoniam peperit carne unum ex sancta Trinitate, Christum videlicet Deum nostrum, secundum quod & Ephesinum prius dogmatizavit concilium quod * infirmum Nestorium cum collegis suis, tamquam personalem dualitatem introducentem, ab ecclesia pepulit. Cum his autem & duas naturas confitemur ejus qui incarnatus est propter nos ex intemerata Dei genitrice semper virgine Maria, perfectum eum Deum & perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum & Chalcedonensis synodus promulgavit, Eutychetem & Dioscorum * dissamatos a divino atrio abigens: conferentes cum illis pariter Severum, Petrum, & eorum multifarie blasphemantem alterutris perplexionibus restim contextam: cum quibus & Origenis & Evagrii ac Didymi fabulas anathematizamus, sicuti & Constantinopoli congregatum quintum concilium egisse dignoscitur. Deinde quoque & duas voluntates & operationes secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus; quemadmodum & Constantinopoli sexta synodus exclamavit, adjiciens Sergium, ** Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium, & eos qui sine voluntate sunt pietatis, atque istis similia sentientes. Et ut compendiose fateamur, omnes ecclesiasticas sive scripto, sive sine scripto sancitas nobis traditiones illibate servamus: quarum una est etiam imaginalis picturæ formatio, quæ historiæ evangelicæ prædicationis concinit, ad certitudinem veræ & non secundum phantasiam Dei Verbi inhumanationis effectæ, & ad similem nobis utilitatem commode proficiens. Quæ namque se mutuo indicant, * incunctanter etiam mutuas habent significationes. His ita se habentibus, ** regiæ quasi continuati semitæ, sequentesque divinitus inspiratum sanctorum patrum nostrorum magisterium, & catholicæ traditionem ecclesiæ (nam Spiritus Sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat) definimus in omni certitudine ac diligentia, sicut figuram pretiosæ ac vivicæ crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas, tam quæ de coloribus & tessellis, quam quæ ex alia materia * congruenter in sanctis Dei ecclesiis, & sacris vasis, & vestibus, & in parietibus ac tabulis, domibus & viis: tam videlicet imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, honorabiliumque angelorum, & omnium sanctorum simul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam & desiderium, * ad osculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam. Non tamen ad veram latriam, quæ secundum fidem est, quæque solam divinam natutam decet, impartiendam: ita ut istis, sicuti figuræ pretiosæ ac vivificæ crucis, & sanctis evangeliis, & reliquis sacris monumentis, incensorum & luminum obiatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis piæ consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit: & qui adorat imaginem

* impium

* Gr. blasphemantes

** Sanctus Maximus Graecus doct. & confessor, qui tempore Honorii PP scripsit, illum egregie defendit in dialogo cum Pyrrho, ut supra dictum est in 6. synodo, act. 15.

* indubitanter

** regiaque incedentes via,

* Gr. cong. se habente

* Gr & hit osculum & honorariam adorat. trib. non tamen veram lat.

ado-

ANNO CHRISTI 787.

adorat in ea depicti subsistentiam. Sic enim robur obtinet sanctorum patrum nostrorum doctrina, id est traditio sanctæ catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad

2. Thess. 2. fines terræ suscepit evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, & omnem divinum apostolicum cœtum, & paternam sanctitatem exequimur, tenentes traditiones quas accepimus. Sic triumphales ecclesiæ prophetice canimus hymnos:

Soph. 3. *Gaude satis filia Sion, prædica filia Jerusalem; jucundare & lætare ex toto corde tuo. Abstulit Dominus a te injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus rex in medio tui: non videbis mala ultra, & pax in te in tempus æternum.*

Eos ergo qui audent aliter sapere aut docere, aut secundum sceleſtos hæreticos ecclesiasticas traditiones spernere, & novitatem quamlibet excogitare, vel projicere aliquid ex his quæ sunt ecclesiæ deputata, sive evangelium, sive figuram crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas reliquias martyris; aut excogitare prave, aut astute ad subvertendum quidquam ex legitimis traditionibus ecclesiæ catholicæ; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus monasteriis: si quidem episcopi aut clerici fuerint, deponi præcipimus; monachos autem vel laicos a communione segregari.

Petrus indignus primus presbyter sedis sancti apostoli Petri, & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Sabbæ siti Romæ: & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes misericordia Dei presbyter & patriarchalis syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii siti in Ægypto super Babylonem, retinens locum trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata subsequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus misericordia Dei indignus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo misericordia Dei episcopus Heracliæ Thraciæ, paterna dogmata sequens & tradi-

ACTIO VII.

A περάτων εἰς πέραπι δεξαμβὴς τὸ Εὐαγγέλιον. ὑπω τῷ ἐν Χριστῷ λαλήσαντι Παύλῳ καὶ πάσῃ τῇ θείᾳ ἀποστολικῇ ὁμηγύρει καὶ τακτικῇ ἀγιότητι ἑξακολουθοῦμβ, κρατοῦντες τὰς παραδόσεις ἃς παρειλήφαμβ· οὕτω τὰς ἐπινικίας τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικῶς κατεπάδομβ ὕμνους. χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἰερουσαλήμ. τέρπου καὶ φράινου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. περιῄρηκε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμβίων σοι, λελύτρωσαι ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου· οὐκ ὄψει κακὰ ἔκετι, καὶ ἐρεῖ ἐπὶ σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

B Τοὺς οὖν πλημμύτας ἑτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν, ἢ κατὰ τὰς ἁγίας αἱρετικὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν, καὶ καινοτομίαν τινὰ ἐπινοεῖν, ἢ ἀποβάλλεσθαί τι ἐκ τῶν ἀνατεθειμβίων τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐαγγέλιον, ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ ἅγιον λείψανον μάρτυρος· ἢ ἐπινοεῖν σκολιῶς καὶ πανούργως, πρὸς τὸ ἀναῤῥῦψαί ἕν τι τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἔτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς ἁγίοις μοναστηρίοις· ἐπισκόπους μὲν ὄντας ἢ κληρικοὺς καθαιρεῖσθαι προσάσομβ, μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς τῆς κοινωνίας ἀφορίζεσθαι.

C Πέτρος ἀνάξιος πρωτοπρεσβύτερος τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γαράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς D σύγκελλος, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος * τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῆς ἐγκειμένης ἐν Αἰγύπτῳ ἄνω Βαβυλῶνος, ἐπέχων τὸν τόπον τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς ἑπόμενος δόγμασι καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα. * ἴσ. τῆς ἐγκ. τοῦ

Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας, τοῖς E πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων νήσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παρα-

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VII.

παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα. B

Ἠλίας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κρήτης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆς Σιδητῶν μητροπόλεως, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν C ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ἀμασείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσαντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν νήσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει D τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου ὁμοίως.

Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου ὁμοίως.

Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως ὁμοίως.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ὁμοίως.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινοῦντος ὁμοίως.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ἁμαρτωλός, διάκονος καὶ ἔξαρχος, καὶ E τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Σταυρουπόλεως, ἤτοι Καρίας, ὁμοίως.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνάδων ὁμοίως.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἰκονίου ὁμοίως.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας ὁμοίως.

Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.

tionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Elias peccator episcopus Cretæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Stauracius peccator episcopus Chalcedonis, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo presbyter sanctæ magnæ Dei ecclesiæ & vicarius sedis Sidensis metropoleos, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Daniel peccator episcopus Amasiæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Epiphanius peccator, diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii similiter.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos similiter.

Niceta indignus episcopus Claudiopoleos similiter.

Gregorius indignus episcopus Neocæsariæ similiter.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntis similiter.

Theodorus indignus episcopus Myrensium similiter.

Theophylactus peccator, diaconus & locum retinens throni Stauropoleos Cariæ, similiter.

Eustathius indignus episcopus Laodicææ similiter.

Michael indignus episcopus Synadensium similiter.

Leo indignus episcopus Iconii similiter.

Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ similiter. * Gregorius

Constans indignus episcopus Pergæ similiter. * Constantinus

Geor-

ACTIO VII. ANN CHRIST 787.

Georgius peccator, presbyter & locum retinens throni Mociſi, ſimiliter.
Γεώργιος ἁμαρτωλὸς, πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Μωκισοῦ, ὁμοίως.

Chriſtophorus indignus epiſcopus Trapezuntenſium ſimiliter.
Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζουντος ὁμοίως.

Leo indignus epiſcopus Rhodi ſimiliter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ρόδου ὁμοίως.

Manuel indignus epiſcopus Hadrianopoleos ſimiliter.
Ἐμμανουὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως ὁμοίως.

Baſilius indignus epiſcopus Sylæi ſimiliter.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου ὁμοίως.

Theodorus indignus epiſcopus Seleuciæ ſimiliter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.

Nicolaus indignus epiſcopus Hierapoleos ſimiliter.
Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.

* Conſtans indignus epiſcopus Rhegii ſimiliter.
Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ρηγίου ὁμοίως.

* Conſtantinau

Cyrillus peccator, monachus & locum retinens * Niceri epiſcopi Gotthiæ, ſimiliter.
Κύριλλος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς καὶ τὸν τόπον ἐπέχων * Νικοπόλεως ἐπισκόπου Γοτθίας ὁμοίως.

* Nicetæ

Stephanus indignus epiſcopus Sugdaenſium ſimiliter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συγδάων ὁμοίως.

Theodorus indignus epiſcopus Catanæ ſimiliter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης ὁμοίως.

Joannes indignus epiſcopus Tauromenii ſimiliter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυρομενίου ὁμοίως.

Galato indignus presbyter & vicarius Stephani epiſcopi Syracuſæ ſimiliter.
* Πλάτων ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἐπισκόπου Συρακούσης ὁμοίως.

* Γαλάτου

Gaudioſus indignus epiſcopus Meſſinæ ſimiliter.
Γαυδιῶσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσσήνης ὁμοίως.

Theodorus indignus epiſcopus Panormi ſimiliter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πανόρμου ὁμοίως.

Stephanus indignus epiſcopus Bibonis ſimiliter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβώνων ὁμοίως.

Conſtans indignus epiſcopus Leontinæ ſimiliter.
Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λεοντίνης ὁμοίως.

Theodorus indignus epiſcopus Taurianæ ſimiliter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῶν ὁμοίως.

Chriſtophorus indignus epiſcopus ſanctæ Cyriacæ ſimiliter.
Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ὁμοίως.

Baſilius indignus epiſcopus Liparenſium ſimiliter.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαριτῶν νήσου ὁμοίως.

Theotimus indignus epiſcopus Crotonenſium ſimiliter.
Θεότιμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κροτώνων ὁμοίως.

Conſtans indignus epiſcopus Carinæ ſimiliter.
Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρίνης ὁμοίως.

Theophanes indignus epiſcopus Lilybæi ſimiliter.
Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λιλυβαίου ὁμοίως.

Joannes indignus epiſcopus Treocaleos ſimiliter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Τρεοκάλεως ὁμοίως.

* Τρεβέ

Theodorus indignus epiſcopus Tropæorum ſimiliter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.

Sergius indignus epiſcopus Nicoterenſium ſiliter.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.

Theophylactus indignus epiſcopus Euchaitenſium ſimiliter.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων ὁμοίως.

Maurianus indignus epiſcopus Pompejopoleos ſimiliter.
Μαυριανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως ὁμοίως.

* Bizyes

Theodorus indignus epiſcopus * Biziis ſimiliter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.

Antonius peccator, monachus & loci ſervator throni Smyrnæ, ſimiliter.
Ἀντώνιος ἁμαρτωλὸς, μοναχος καὶ τηρητὴς τοῦ θρόνου Σμύρνης ὁμοίως.

* Euſtathius

Euſtratius indignus epiſcopus Apamiæ ſimiliter.
Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ὁμοίως.

(Theophanus indignus epiſcopus Lebedi ſimiliter.)
. . . . . .

Petrus indignus epiſcopus Germenſium ſimiliter.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Γερμίων ὁμοίως.

Joannes indignus epiſcopus Arcadiopoleos ſimiliter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.

Siſinnius indignus epiſcopus Parii ſimiliter.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παρίου ὁμοίως.

Epi-

Επιφάνι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Μελιτίωῆς ὁμοίως.
Epiphanius indignus episcopus * Melitenæ similiter.

Νικήτις ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προικονήσυ ὁμοίως.
Niceta indignus episcopus Præconnesi similiter.

Κώνσας ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Σεβαστουπόλεως ὁμοίως.
Constans indignus episcopus Sebastopoleos similiter.

Ιωάννης ἀνάξιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπυ τῦ θρόνυ Κολωνείας, ὁμοίως.
Joannes indignus presbyter & vicarius throni Coloniæ similiter.

Εὐστράτι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Μεθύμνης ὁμοίως.
Eustratius indignus episcopus Methymnensium similiter.

Λέων ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Κίυ ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Cii similiter.

Γρηγόρι@ ἀνάξι@ πρεσβύτερ@ καὶ τοποτηρητὴς τῦ θρόνυ Νικοπόλεως ὁμοίως.
Gregorius indignus presbyter & loci servator throni Nicopoleos similiter.

Ιωάννης ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως Ἄπρυ ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus Apri similiter.

Θεοφύλακτ@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Κυψέλλων ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Cypsellorum similiter.

Θεόδωρ@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ηρακλειυπόλεως, ἤτι Πιδαχθόης, ὁμοίως.
Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos * similiter.
* sive Pidachthoæ,

Εὐστάθι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως Κωτράδων ὁμοίως.
Eustathius indignus episcopus Cotradensium similiter.

Κυριακὸς ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ [1] Δριζυπάρων ὁμοίως.
Cyriacus indignus episcopus Drizyparensium similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Μεσημβείας ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Mesembriæ similiter.

Γρηγόρι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Δέρκων ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Dercensium similiter.

Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος [2] Νύσυ ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus Nysæ similiter.

Γεώργι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus [1] Imperialium thermarum similiter.

Σωτήριχ@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Κισκιασῶν ὁμοίως.
Sothericus indignus episcopus Ciscissensium similiter.

Γεώργι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν ὁμοίως.
* Georgius indignus episcopus Camulianensium similiter.
* Gregorius.

Δαμιανὸς ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Μιτυλλίνης ὁμοίως.
Damianus indignus episcopus Mitylenæ similiter.

Κώνσας ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Μασαύρων ὁμοίως.
[6] Constans indignus episcopus Mastaurensium similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βριύλων ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus Briulensium similiter.

Θεοδόσι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Νίσης ὁμοίως.
Theodosius indignus episcopus Nyssæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Τράλλης ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Trallæ similiter.

Ολβιανὸς ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Ελαίας ὁμοίως.
Olbianus indignus episcopus Elææ similiter.

Πάρδος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
Pardus indignus episcopus Pitanæ similiter.

Λέων ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Αλγιζων ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Alzigensium similiter.

Θεόγνις ἀνάξι@ πρεσβύτερ@ καὶ ἐκ προσώπου Σιὼν ὁμοίως.
* Theognius indignus presbyter & vicarius Sion similiter.
* Gr. Theognis

Στρατόνιχ@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως.
Stratonicus indignus episcopus Cymæ similiter.

Βασίλειος ἀνάξι@ ἐπίσκοπος Ατραμμυτείυ ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Atrammytensium similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ [3] Υπέπων ὁμοίως.
Theophylactus indignus episcopus Hypepensium similiter.

Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλὸης ὁμοίως.
Theophanes indignus episcopus Caloæ similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φωκείας ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Phociæ similiter.

Βασίλει@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Περγάμυ ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Pergami similiter.

Γρηγόρι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Παλαιασπόλεως ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Palæaspoleos similiter.

Ιωάννης ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως Ασσῶν ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus civitatis Assensium similiter.

Βασίλει@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Μαγνησίας ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Magnesiæ similiter.

* Mau-

---

1 In Notitiis Δρυσιπάρων. 2 Pro Νύσης, ut supra. 3 Pro Υπαίπων.
4 At supra Milet. 5 In MS. Regalium. 6 MS. Constantinus.

ACTIO VII.

* Maurianus indignus episcopus civitatis Atandri similiter.
* Marinus Lycastus indignus episcopus Baretensium similiter.
Constans loci servator episcopi civitatis Agaæ similiter.
Nicephorus loci servator Gargarensium similiter.
Nicodemus indignus episcopus Euazensium similiter.
Sabbas indignus episcopus Aneensium similiter.
Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Cosmas indignus episcopus Myrinæ similiter.
Joannes indignus episcopus sanctæ Saluntianensis ecclesiæ similiter.
Ursus episcopus sanctæ Avaritianensium ecclesiæ similiter.

Laurentius peccator episcopus sanctæ Absartianensis ecclesiæ similiter.
Eustathius indignus episcopus Solensium similiter.
Spyrido indignus episcopus Cythrensium similiter.
Theodorus indignus episcopus Citii similiter.

Georgius indignus episcopus Trimithuntensium similiter.
Alexander indignus episcopus Amathuntensium similiter.
Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ similiter.
Joannes indignus episcopus Rhædesti similiter.
Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos similiter.
Leonides indignus episcopus Cœlensium similiter.
Joannes indignus episcopus Panii similiter.
Theophylactus indignus episcopus Charitopoleos similiter.
Joannes indignus episcopus Lithoprosopiensium similiter.
Sisinnius indignus episcopus Chalcidis similiter.
Sisinnius indignus episcopus Zuruli similiter.

Beniamin indignus episcopus Lizicensium similiter.
Constans presbyter & loci servator Hexamilii similiter.
Constans indignus episcopus Metrorum similiter.
Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos similiter.
Constans indignus episcopus Juliopoleos similiter.
Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos similiter.
Leo indignus episcopus Mizuæ similiter.
Synesius indignus episcopus Cinæ similiter.

Petrus indignus episcopus Asponæ similiter.
Anthimus indignus episcopus Verinopoleos similiter.
Lycastus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.

A Μαξίν@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ πόλεως [1] Ἀπίνδρα ὁμοίως.
Λύκασος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βαρέπων ὁμοίως.
Κώνσας τοποτηρητὴς πόλεως Αγάης ὁμοίως.
Νικηφόρ@ τοποτηρητὴς Γαργάρων ὁμοίως.
Νικόδημ@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὁμοίως.
Σάββας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ανέων ὁμοίως.
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αρκαδιυπόλεως ὁμοίως.
Κοσμᾶς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.
B Ιωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλυντιανῆς ἐκκλησίας ὁμοίως.
Οὖρσος ἀνάξι@ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Αβαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.

Λαυρεντι@ ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπ@ τῆς ἁγίας Αψαρτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.
Εὐσάθι@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σόλων ὁμοίως.
Σπυρίδων ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ [2] Κύθρων ὁμοίως.
Θεόδωρ@ ἀνάξι@ ἐπίσκόπ@ τῆ Κιτίυ ὁμοίως.

Γεώργι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Τριμιθοῦντος ὁμοίως.
C Αλέξανδρ@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Αμαθουῶτ@ ὁμοίως.
Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Νικαίας τῆς Θράκης ὁμοίως.
Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Ραιδεστῆ ὁμοίως.
Μελχισεδὲκ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Καλλιυπόλεως ὁμοίως.
Λεωνίδης ἀνάξιος ἐπίσκοπ@ Κοίλων ὁμοίως.
Ιωάννης ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Παυίυ ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Χαριτοπόλεως ὁμοίως.
Ιωάννης ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Λιθοπροσώπου ὁμοίως.
D Σισίννι@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.
Σισίννι@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Τζουρουλοῦ ὁμοίως.

Βενιαμὶν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιζίκων ὁμοίως.
Κώνσας πρεσβύτερος & τοποτηρητὴς τῆ Εξαμιλίυ ὁμοίως.
Κώνσας ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Μέτρων ὁμοίως.
Γρηγόρι@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεοδωρυπόλεως ὁμοίως.
Κώνσας ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Ιουλιυπόλεως ὁμοίως.
Θεόφιλ@ ἀνάξιος ἐπίσκοπου Ανασασιουπόλεως
E ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μιζένης ὁμοίως.
Συυέσι@ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κίνης ὁμοίως.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ασπώνης ὁμοίως.
Ανθιμ@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Βερινυπόλεως ὁμοίως.
Λύκας@ ἀνάξι@ ἐπίσκοπ@ Φιλαδελφείας ὁμοίως.

Σπί-

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro Ανπάνδρω.

2 Pro Χύτρων, ut supra.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιλάνδων ὁμοίως. A Stephanus indignus episcopus Silandi similiter.

Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος [1] Μιονίας ὁμοίως. Theophanes indignus episcopus Mioniæ similiter.

. . . . . .

. . . . . .

(Gregorius indignus presbyter & loci servator Eramiæ similiter.)

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερασίων ὁμοίως. Michael indignus episcopus Ceraseorum similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σεθ[illegible] ὁμοίως. Joannes indignus episc. Setensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως. Joannes indignus episcopus Daldæ similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ταβάλων ὁμοίως. Joannes indignus episcopus civitatis Tabalensium similiter.

Θεόπιστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἑρμοκαπήλου ὁμοίως. Theopistus indignus episcopus Hermocapeli similiter.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοποπος Αὐρηλιουπόλεως B ὁμοίως. Nicolaus indignus episcopus Aureliopoleos similiter.

Ἀνασάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως. Anastasius indignus episcopus Tripoleos similiter.

Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως. Zacharias indignus episcopus Hierocæsariæ similiter.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τράλλων ὁμοίως. Michael indignus episc. Tralensium similiter.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γόρδου ὁμοίως. Gregorius indignus episcopus Gordi similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρακούλων ὁμοίως. Leo indignus episc. Traculensium similiter.

Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Υρκανίδος ὁμοίως. Eustathius indignus episcopus Hyrcanidensium similiter.

Ἰωσὴφ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀτταλείας ὁμοίως. Joseph indignus episcopus Attaliæ similiter.

Λεόντιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ποιμανηνῆς ὁμοίως. * Leo indignus episcopus Pœmanini similiter. * Leontius

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαμψάκου ὁμοίως. Joannes indignus episc. Lampsaci similiter.

* Νικήτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ [2] Ἰλαίου ὁ- C μοίως. * Niceta indignus episcopus Ilæi similiter. * Nectarius

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [3] Ἀδρανουθήρων ὁμοίως. Basilius indignus episcopus Adranotherensium similiter.

Συμεὼν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὠχης ὁμοίως. Symeon indignus episcopus Ocæ similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Γέρμης ὁμοίως. Theodorus indignus episcopus civitatis Germæ similiter.

Θεόδοτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [4] Παλαίων ὁμοίως. Theodorus indignus episcopus Palæensium similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀβύδου ὁμοίως. Theodorus indignus episcopus Abydi similiter.

Στρατήγιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαρδάνου ὁμοίως. Strategius indignus episcopus Dardani similiter.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μελιτουπόλεως ὁμοίως. Michael indignus episcopus Melitopoleos similiter. D

Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδρανείας ὁμοίως. Sisinnius indignus episc. Adraniæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως. Theophylactus indignus episcopus Apolloniadis similiter.

Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως. Constans indignus episcopus Cæsariæ Bithynienſium similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως ὁμοίως. Georgius indignus episcopus Basilinopoleos similiter.

Κυρίων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λόφου ὁμοίως. Cyrio indignus episcopus Lophi similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀρίστης ὁμοίως. Leo indignus episcopus civitatis Aristæ similiter.

Νύμφος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ἀδριανοῦς ὁμοίως. * Nicephorus indignus episcopus civitatis Hadrianæ similiter. * Nymphus

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προύσης ὁμοίως. E Theodorus indignus episcopus Prusæ similiter.

Βασίλειος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Δασκυλίου ὁμοίως. Basilius presbyter & vicarius Dascylii similiter.

Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἑλενουπόλεως ὁμοίως. David indignus episcopus Helenopoleos similiter.

Ἀνασάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [5] Κνωσσοῦ ὁμοίως. Anastasius indignus episcopus Cnossi similiter.

Si-

---

[1] Pro Μιονίας, vel Μαιονίας in Lydia. [2] Pro Ἰλίου, ut supra. [3] Pro Ἀδραμυθηρῶν, ut supra.
[4] Vetus Παλάτων, ut supra, & Latine *Palatensium*. [5] Al. Γνωσσοῦ.

ACTIO VII.

Sisinnius indignus episcopus Chersonesi similiter. — Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χερσονήσου ὁμοίως.

Epiphanius indignus episcopus Eleuthernæ similiter. — Ἐπιφάνι© ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐλευθέρνης ὁμοίως,

Melito indignus episcopus Cydoniæ similiter. — Μελίτων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως,

Photinus indignus episc. Cantani similiter. — Φωτεινὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καντάνα ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Phœnicii similiter. — Λέων ἀνάξι© ἐπίσκοπος τῦ Φοινικίε ὁμοίως.

Niceta indignus episcopus [1] Cladibrensium similiter. — . . . . . .

Joannes indignus episcopus Arcadiæ similiter. — Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδίας ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Ciſſami similiter. — Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κισσάμε ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus civitatis Subritensium similiter. — Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Σεβριτῶν ὁμοίως.

B

Epiphanius indignus episcopus civitatis Lampæ similiter. — Ἐπιφάνιος ἀνάξι© ἐπίσκοπος πόλεως Λάμπης ὁμοίως,

Joannes indignus episcopus Limbi similiter. — Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῦ Λίμβε ὁμοίως.

Gabriel indignus episcopus Æginæ similiter. — Γαβριὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αἰγίνης ὁμοίως.

Petrus indignus episcopus Monembasiæ similiter. — Πέτρ© ἀνάξι© ἐπίσκοπ© Μονεμβασίας ὁμοίως,

Antonius indignus episcopus Trœzenæ similiter. — Ἀντώνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροιζῆνος ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Porthmi similiter. — Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πορθμῦ ὁμοίως.

Philetus indignus episcopus Orei similiter. — Φιλητὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ὠρεῦ ὁμοίως.

[1] Nectarius — * Niceta indignus episcopus Melæ similiter. — * Νεκτάριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μέλης ὁμοίως. * Νικήτ

Neophytus indignus episcopus Gordoservorum similiter. — Νεόφυτ© ἀνάξι© ἐπίσκοπος Γορδοσέρβων ὁμοίως.

Gregorius indignus presbyter & loci servator episcopi Cephalenensium similiter. — Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς Κεφαλληνίας ὁμοίως.

C

[2] Corcyræotum — Philippus indignus episcopus * Cercyræon similiter. — Φίλιππος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερκυραίων ὁμοίως.

Leo peccator episcopus Zacynthi similiter. — Λέων ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ζακυνθε ὁμοίως.

[2] Hemensium — Joannes indignus episcopus * [2] Gemensium similiter. — Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γέμων ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Safimensium similiter. — Κώνσας ἀνάξι© ἐπίσκοπος Σασίμων ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Aſpondi similiter. — Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ασπόνδε ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Amiſi similiter. — Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αμισῦ ὁμοίως.

Heraclius indignus episcopus Junopoleos similiter. — Ηράκλειος ἀνάξι© ἐπίσκοπ© Ιωνοπόλεως ὁμοίως.

Theophanes indignus episcopus Sorensium similiter. — Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σωρῶν ὁμοίως.

[1] Nectarius — * Niceta indignus episcopus Hadrianensis similiter. — * Νεκτάρι© ἀνάξι© ἐπίσκοπ© Ἀδριανῶν ὁμοίως. * Νικήτ

D

Joannes indignus episcopus Heracliæ Ponti similiter. — . . . . . .

Constans indignus episcopus Cratiæ similiter. — Κώνσας ἀνάξι© ἐπίσκοπος Κρατείας ὁμοίως.

Theophylus indignus episcopus Prusiadi similiter. — Θεόφιλ© ἀνάξι© ἐπίσκοπ© Προυσιάδ© ὁμοίως.

Michael indignus episcopus Tii similiter. — Μιχαὴλ ἀνάξι© ἐπίσκοπος τῆς Τίε ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Comanensium similiter. — Θεόδωρ© ἀνάξι© ἐπίσκοπος Κομάνων ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Cerasuntensium similiter. — Ἰωάννης ἀνάξι© ἐπίσκοπ© Κερασῦντ© ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Polemonii similiter. — Κώνσας ἀνάξι© ἐπίσκοπος τῦ Πολεμωνίε ὁμοίως.

[1] Nectarius — * Niceta indignus episcopus Ryzæi similiter. — * Νεκτάρι© ἀνάξι© ἐπίσκοπ© τῦ Ρυζαίου ὁμοίως. * Νικήτ

E

Nicephorus indignus episcopus Clanei similiter. — Νικηφόρος ἀνάξι© ἐπίσκοπος Κλανέε ὁμοίως.

Leo indignus episcopus civitatis Trocnadensium similiter. — Λεόντιος ἀνάξι© ἐπίσκοπ© πόλεως Τρωκνάδων ὁμοίως,

Theodorus indignus episcopus civitatis Pinnarensium similiter, — Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιννάρων ὁμοίως.

Georgius indignus episcopus Neſſæ similiter. — Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νήσα ὁμοίως.

Stephanus indignus episc. Camni similiter. — Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπ© [3] Κάμνε ὁμοίως.

Κών-

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro *Dadybrensium*, in Paphlagonia. 2 Forte *Germensium*. 3 Pro *Kavνε*, in Lycia.

Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Τλῶν ὁμοίως.
Constans indignus episcopus civitatis [9] Tlensium similiter.

Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] [1] Κανδίβων ὁμοίως.
Constans indignus episcopus Candibensium similiter.

Διόντιος ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] πόλεως Κορυδάλων ὁμοίως.
Leo indignus episcopus civitatis Corydalensium similiter.

Πίξος ἀνάξιος διάκονος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου [2] Οριανάδων ὁμοίως.
Petrus indignus diaconus & loci servator throni * Oricandensium similiter.
* Oribandensium

Νικόδημος ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] Σιδύμων ὁμοίως.
Nicodemus indignus episcopus civitatis Sidymensium similiter.

Ἰωάννης διάκονος καὶ τοποτηρητὴς Φασηλίδος ὁμοίως.
Joannes indignus diaconus & loci servator Phaselidis similiter.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀράξων ὁμοίως.
Stephanus indignus episcopus Araxi similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] [3] Υηάνδων ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus Hyniandi similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Λιμύρων ὁμοίως.
Leo indignus episcopus civitatis Limyrensium similiter.

Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [4] Ζηνοπόλεως ὁμοίως.
Stauracius indignus episcopus Zenopoleos similiter.

Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κόμβων ὁμοίως.
Constans indignus episcopus Combensium similiter.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κιβύρης ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Cibyræ similiter.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταβῶν ὁμοίως.
Basilius indignus episcopus Tabensium similiter.

Δωρόθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.
Dorotheus indignus episcopus Neapoleos similiter.

Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀλαβάνδων ὁμοίως.
Constans indignus episcopus Alabandensium similiter.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Heracliæ similiter.

Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἰασσῷ ὁμοίως.
David indignus episcopus Jassi similiter.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυλάσσης ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Mylassensium similiter.

Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Βραγυλίων ὁμοίως.
Sergius indignus episcopus civitatis Bargylensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπ[ος] πόλεως [5] Μίνδου ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus civitatis Mindi similiter.

Σταυράκιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σταδείας ὁμοίως.
Stauracius indignus episc. Stadiæ similiter.

Γρηγόριος ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.
Gregorius indignus episcopus Stratoniciæ similiter.

Νικήτας ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ὑποψήφι[ος] Κεράμε ὁμοίως.
Niceta indignus episcopus & electus * Halicarnassi similiter.
* Gr. Cerami

Μαυριανὸς ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος πόλεως Ἀκμονείας ὁμοίως.
Maurianus indignus * presbyter & electus * Cerami similiter.
* episcopus
* Gr. Acmoniæ

. . . . . .
. . . . . .
(Paulus indignus episcopus civitatis Acmoniæ similiter.)

Λέων ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπ[ος] Ἀλέων ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Aleensium similiter.

Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζοπόλεως ὁμοίως.
Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Leo indignus episcopus Eumeniæ similiter.

Φίλιππος ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπ[ος] [6] Τραιανοπόλεως ὁμοίως.
Philippus indignus episcopus Trianopoleos similiter.

Δοσίθεος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Χώνων ὁμοίως.
Dositheus indignus episcopus Chonensis similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέλτων ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus Peltensium similiter.

Γεώργιος ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος [7] Ἀππίας ὁμοίως.
Georgius indignus episcopus Appiæ similiter.

Ἰωάννης ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπος Σεβλίου ὁμοίως.
Joannes indignus episcopus [10] Subli similiter.

Παντολέων ἀνάξι[ος] ἐπίσκοπ[ος] Γαλατίας ὁμοίως.
Pantoleon indignus episcopus Galatiæ similiter.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος [8] Χαιρετόπων ὁμοίως.
Michael indignus episcopus Chæretopensium similiter.

Gre-

ARDUINI NOTÆ

1 Pro Καινδύβων, in Lycia. 2 Pro Ορυκάνδου, in Lycia. 3 In Notit. Lyciæ, Οὐνιάνδων.
4 In Notit. Ζηνουπόλεως, & Ζήνωνος πόλις in Lycia. 5 Pro Μινδου, in Caria.
6 Τραιανούπολις, in Notit. Phrygiæ Salutaris. 7 Al. Ἀππίας in Phrygia Pacatiana.
8 Pro Καιρετώπων, in Phrygia Pacatiana. 9 Est Τλῶς in Lycia
10 In Notitiis Phrygiæ Pacat. Σιβλία & Σίβλιος.

ACTIO VII. ANN CHRI 787

Gregorius indignus episcopus Timenutherensium similiter. — Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [3] Τιμβυυθήρων ὁμοίως.

Georgius indignus episcopus [1] Mindali similiter. — Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μινδαείς ὁμοίως.

Niceta indignus episcopus civitatis Nacolii similiter. — Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ναχωλείας ὁμοίως.

* Cattievii Constans indignus episcopus * Cottyaii similiter. — Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῦ * Κοττυαείου ὁμοίως. * al. Kυάου.

Leo indignus episcopus Docimii similiter. — Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τῆ Δοκιμίε ὁμοίως.

Constans indignus episcopus civitatis Eucarpiæ similiter. — Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐκαρπίας ὁμοίως.

Michael indignus episcopus Hierapoleos similiter. — Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ιεραπόλεως ὁμοίως.

* Gr Cinabarensium Damianus indignus episc. * Meri similiter. — B Δαμιανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως [4] Κιναβάρων ὁμοίως.

(Niceta indignus episcopus Agustupoleos similiter.

Theophylactus Cinabarensium similiter.) . . . . . .

Gregorius indignus presbyter & loci servator throni civitatis Polyboti similiter. — Γρηγόριος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς πολυβότε ὁμοίως.

Theophylactus indignus presbyter & loci servator throni Ipsi similiter. — Θεοφύλακτος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῦ θρόνε Τψε ὁμοίως.

Nicolaus indignus episcopus Phytiæ similiter. — Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.

Stephanus presbyter & loci servator throni Ostri similiter. — Στέφανος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τῦθρόνε [5] Οστρε ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Ambladensium similiter. — Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Αμβλάδων ὁμοίως.

Epiphanius indignus episcopus [2] Peltensium similiter. — C Επιφάνιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Πελτῶν ὁμοίως.

Michael indignus episcopus Pappensium similiter. — Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως * Πάππων ὁμοίως. * Πάππα in Pisidia.

Sisinnius indignus episcopus Philomelii similiter. — Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῦ Φιλομηλίε ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Tymbriadensium similiter. — Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τυμβριάδων ὁμοίως.

Stephanus indignus episcopus civitatis Orymnensium similiter. — Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ορύμνων ὁμοίως.

Nicephorus indignus episcopus Phoglensium similiter. — Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φόγλων ὁμοίως.

* Marinus * Marianus indignus episcopus Magydensium similiter. — Μαρῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μαγύδων ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Didensium similiter. — D Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δίδων ὁμοίως.

Stephanus indignus episcopus Parnasi similiter. — Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Παρνασσῦ ὁμοίως.

Theophilus indignus episcopus Chii similiter. — Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Χίε ὁμοίως.

Sergius indignus episcopus Leri similiter. — Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λέρε ὁμοίως.

Heraclius indignus episcopus Sami similiter. — Ηρακλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Σάμε ὁμοίως.

* Galation Galatius * indignus episcopus Meli similiter. — Γαλατίων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλε ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Andri similiter. — Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ανδρου ὁμοίως.

Eustathius indignus episcopus Teni similiter. — Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τηνε ὁμοίως.

Callistus indignus episcopus civitatis Eudociadensium similiter. — Κάλλιστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Cremnensium similiter. — E Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κρημνῶν ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Lagnensium similiter. — Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαγνῶν ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Andrianæ similiter. — Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ανδριανῆς ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Codrulensium similiter. — Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κοδρύλων ὁμοίως.

Eustratius indignus episcopus Debelti similiter. — Εὐστράτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δεβέλτου ὁμοίως.

Εὐ-

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro *Medaii* in Phrygia Salutari, Μηδαίν.
2 Forte, *Pertensium*, in Lycaonia.
3 Pro Τημνοθυρῶν, in Phrygia Pacatiana.
4 In Notitia Phrygiæ Salutaris Κιναβάριον.
5 In Notitia Phrygiæ Salutaris, Οτρος, & Οζρος.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VII.

Εὐθύμιος ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Σωζοπόλεως ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Βυλγαροφύγου ὁμοίως.
Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Πλουτινουπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαριέλης ὁμοίως.
Ρυβὶμ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σκοπέλυ ὁμοίως.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Περβίρεως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Παμφύλου ὁμοίως.
Μάνζων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρακάνων ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κελενδέρεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Μυσβάδων ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λάμυ ὁμοίως.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιβίλων ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπος Καρδαβούνδων ὁμοίως.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συννάους ὁμοίως.
Κώνσας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κάδυς ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀζάνων ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Μοσυνάων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πραινέτυ ὁμοίως.

A Euthymius indignus episcopus Sozopoleos similiter.
Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi similiter.
Georgius indignus episcopus Plutinopoleos similiter.
Sisinnius indignus episcopus Garielensium similiter.
*Rubim indignus episcopus Scopeli similiter. * Ruben
Basilius indignus episcopus * Piperensium similiter. * Gr. Perberecos
Michael indignus episcopus Pamphyli similiter.
Manzo indignus episcopus Pracanensium similiter.
B Eustathius indignus episcopus Celendereos similiter.
Sisinnius indignus episcopus Musbadensium similiter.
Eustathius indignus episcopus Lami similiter.
Leo indignus episcopus Sibilensium similiter.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.
Zacharias indignus episcopus Cardabundensium similiter.
Stephanus indignus episc. Synnai similiter.
Constans indignus episc. Ancyræ similiter.
C Theodorus indignus episcopus Cadi similiter.
Joannes indignus episcopus Azani similiter.
Theophylactus indignus episcopus Mosynensium similiter.
Joannes indignus episcopus Prænetensium similiter.

Ἡ ἁγία συνόδος ἐξεβόησεν· πάντες οὕτω πιστεύομεν, πάντες τὸ αὐτὸ φρονοῦμεν, πάντες συναινέσαντες ὑπεγράψαμεν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων. αὕτη ἡ πίστις τὸν οἰκουμένην ἐστήριξε. πιστεύοντες εἰς ἕνα θεὸν ἐν τριάδι ὑμνούμενον, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ ὅπως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔσωσαν. οἱ μὴ ὄντα φρονοῦντες, πόρρω τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τὴν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν. ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς τοὺς προσιθέντας τι ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζομεν· ἡμεῖς τὴν ἐπείσακτον καινοτομίαν τῶν χριστιανοκαλυγόρων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. ἡμεῖς τοὺς μὴ ὅπως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεῶι οἱ Χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσῆλθον, ἀνάθεμα. * τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐρρύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλολατρεῖν δεδέχθαι, ἀνάθεμα. πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς πολλὰ τὰ ἔτη. νικητῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη. νέῳ Κωνσταντίνῳ καὶ νέᾳ Ἑλένῃ αἰώνια ἡ μνήμη. ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὸ κράτος αὐτῶν. ὁράνιε βασιλεῦ τοὺς εὐσεβεῖς φύλαξον. ὅλοις τοῖς αἱρετικοῖς ἀνά-

D Sancta synodus exclamavit: Omnes ita credimus, omnes idipsum sapimus, omnes consentientes subscripsimus. Hæc est fides apostolorum (hæc fides patrum) hæc fides orthodoxorum: hæc fides orbem terrarum firmavit. Credentes in unum Deum in Trinitate laudandum, honorabiles imagines osculamur. Qui sic se non habent, anathema sint: qui sic non sentiunt, procul ab ecclesia pellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur. Nos leges patrum custodimus. Nos eos qui addunt quid vel adimunt de ecclesia, anathematizamus. Nos subinductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos venerandas imagines recipimus. Nos eos qui sic non se habent, anathematismis submittimus. His qui assumunt dicta quæ a divina scriptura contra idola proferuntur, in venerabiles imagines, anathema. His qui non salutant sanctas & venerabiles imagines, anathema. His qui vocant sacras imagines idola, anathema. His
E qui dicunt, quia ut ad deos Christiani ad imagines accesserunt, anathema. (His qui communicant scienter iis qui injuriam & contumeliam venerabilibus imaginibus inferunt, anathema.) His qui dicunt, quia præter Christum alius eruit nos ab idolis. anathema. His qui audent dicere, catholicam ecclesiam aliquando idola recepisse, anathema. Multos annos imperatorum. Constantini & Irenæ matris ejus multos annos. Victorum imperatorum multos annos. Novo Constantino & novæ Helenæ æterna memoria. Dominus custodiat imperium eo-

rum

ACTIO VII.

rum. Cælestis rex terrenos custodi. Omnibus hæreticis anathema. Frementi concilio contra venerabiles imagines, anathema. * Ei qui recipit impias hæreseos ratiunculas ipsorum, anathema. Theodosio falsi nominis episcopo Ephesino anathema. Sisinnio cognomento Pastillæ anathema. Basilio qui obscœna pronunciatione Tricaccabus appellatus est, anathema.

* Gr. addit. Iis præterea, qui tergeminam pravitatem dictorum præsulum, hæresiarcharum æmulati sunt, anathema. Theodoro, Antonio & Joanni, tanquam Manesti, Apollinario & Eutychi phantasticæ apparentiæ assertoribus, anathema. Theodoro Syracusano cognomento Crithino, & qui cum eo simul apostatæ facti sunt, anathema.

Trinitas horum trium dogmata deposuit. Anastasio, Constantino, & Nicetæ, qui per successionem throno Constantinopolitano præsederunt, ac si novo Ario, Nestorio & Dioscoro, anathema.

Sancta Trinitas horum trium dogmata deposuit.

Joanni Nicomediæ, Constantino Nacoliæ, hæresiarchis anathema. Ad nihilum deduxerunt imaginem Domini & sanctorum ejus: ad nihilum deduxit eos Dominus.

Si quis quemquam hæreseos Christianos accusantis, vel in ea * vitam suam transigentem defendit, anathema.

* vita sua functum

Si quis Christum Deum circumscriptum secundum humanitatem non confitetur, anathema.

Si quis evangelicas narrationes titulis picturisque factas non admittit, anathema.

Si quis non osculatur has tanquam in nomine Domini & sanctorum ejus factas, anathema.

Si quis omnem traditionem ecclesiasticam sive scriptam, sive non scriptam, irritam facit, anathema.

Germani orthodoxi æterna memoria.
Joannis * & Gregorii æterna memoria.
Prædicatorum veritatis æterna memoria.

* Gr. Georgii & in ms. Jotyano.

Trinitas hos tres glorificavit: quorum disputationes sequi mereamur, miserationibus & gratia primi & magni pontificis Christi Dei nostri, intercedente intemerata Domina nostra sancta Dei genitrice, & omnibus sanctis ejus. Fiat. Amen.

PIISSIMIS ET CHRISTIANISSIMIS imperatoribus nostris Constantino & Irenæ matri ejus Tarasius indignus episcopus divinitus conservandæ regiæ urbis vestræ novæ Romæ, & tota sancta synodus, quæ beneplacito quidem Dei, præceptione vero Deum amantis imperii vestri secundo convenit in hac splendida Nicæorum metropoli.

GLorificatur ecclesiæ caput, Christus videlicet Deus noster, optimi principes, quoniam cor vestrum quod in manu ejus custoditur, protulit verbum bonum: præcipiens scilicet * erigere nos in nomine ipsius, ut ecclesiasticorum dogmatum inconcussum & immobilem ac divinum affatum firmissime teneamus. Etenim sicut caput vestrum auro & lapidibus fulgidis coronatur, ita & sensus vestri evangelicis & paternis magisteriis adornantur. Cum enim eorum,

* Gr. convenire

Ἀνάθεμα. τῷ φρυαξαμβῴῳ σωεδρίῳ κατὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνων, ἀνάθεμα. Τῷ δέχομβίῳ τὰ ὀυατεβῆ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν λογίδεια, ἀνάθεμα. Θεοδοσίῳ τῷ ψλδωνύμῳ ἐπισκόπῳ Εφέσυ ἀνάθεμα. Σισιννίῳ τῷ ἐπικλίῳ Πασιλλᾶ ἀνάθεμα. Βασιλείῳ τῷ κακεμφατῷ ξικακκάβῳ ἀνάθεμα.

Ἡ ξιὰς τῆς ξιῶν τὸ δόγμα καθεῖλεν. Ανασασίῳ, Κωνσαντίνῳ καὶ Νικήτᾳ τοῖς κατὰ διαδοχλὶ τῷ θρόνῳ Κωνσαντινυπόλεως πρωεδρδάσασιν, ὡς νέῳ Αρείῳ, Νεσορίῳ καὶ Διοσκόρῳ, ἀνάθεμα.

Ἡ ἁγία ξιὰς τῶν ξιῶν τὶ δόγματι καθεῖλεν. πρωσέτι τοῖς ζηλώσασι καὶ μιμησαμβόις τὴν ξιφυῆ κακίαν τῶν ἐρημβώων αἱρεσιαρχῶν πρωέδρων ἀνάθεμα. Θεοδώρῳ, Αντωνίῳ καὶ Ιωάννῃ, ὡς Μάγεντι, Απολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τοῖς φαντασιοσκόποις, ἔδοχήτως ἀνάθεμα. Θεοδώρῳ τῷ Συρακυσῶν τῆς Σικελίας τῷ ἐπιλεγομβώῳ Κριθίνῳ, καὶ τοῖς σωαποστᾶσιν αὐτῷ ἀνάθεμα.

Ιωάννῃ Νικομηδείας, καὶ Κωνσαντίνῳ Νακωλείας, τοῖς αἱρεσιάρχαις ἀνάθεμα. ἐξεδδύωσαν τλὶ εἰκόνα τᾶ κυρίυ καὶ τῶν ἁγίων αὐτᾶ· ἐξεδένωσεν αὐτοὺς ὁ κύριος.

Εἴ τις χρισιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως ὄντα τινά, ἢ ἐν αὐτῇ τὸν βίον ἀποῤῥήξαντα διεκδικεῖ, ἀνάθεμα.

Εἴ τις Χριστὸν τὸν Θεὸν περιγραπτὸν ἐχ ὁμολογεῖ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνάθεμα.

Εἴ τις τὰς ἀγγελικὰς ἐξηγήσεις τῆς σκιλογραφικῶς γινομβίας ὑ πρωσίεται, ἀνάθεμα.

Εἴ τις ὐκ ἀσπάζεται ταύτας ὡς εἰς ὄνομα τᾶ κυρίυ ὔσας καὶ τῆς ἁγίων αὐτᾶ, ἀνάθεμα.

Εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιασικλὶ ἔγγραφόν τε ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα.

Γερμανᾶ τᾶ ὀρθοδόξυ αἰωνία ἡ μνήμη.
Ιωάννυ καὶ Γεωργίυ αἰωνία ἡ μνήμη,
Τῶν κηρύκων τῆς ἀληθείας αἰωνία ἡ μνήμη.

Ἡ τριὰς τοὺς ξεῖς ἐδόξασεν· ὧν ταῖς ὑμνολογαῖς καὶ κολυθεῖν ἀξιωθείημβυ οἰκτιρμοῖς τε καὶ χάριτι τυ̃ πρωτο̃υ καὶ μεγάλυ ἀρχιερέως Χριστᾶ τᾶ Θεᾶ ἡμῶν, πρεσβδύσης τῆς ἀχράντυ δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκυ, καὶ πάντων τῶν ἁγίων. γένοιτο. ἀμλὶ.

ΤΟΙΣ ΕΥΣΕΒΕΣΤΑΤΟΙΣ ΚΑΙ γαλλιοτάτοις ἡμῶν βασιλεῦσι Κωνσαντίνῳ & Εἰρλίνῃ τῇ αὐτᾶ μητρὶ Ταράσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Θεοφυλάκτυ καὶ βασιλίδος ὑμῶν πόλεως νέας Ρώμης, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σωόδος ἡ κατ' ἀδοκίαν Θεᾶ, πρωσάξει δὲ τῆς φιλοχρίσυ ὑμῶν βασιλείας σωελθᾶσα ἐν ταύτῃ τῇ Νικαίων λαμπρᾷ μητροπόλει τὸ δλτερον.

ΔΟΞΑΖΕΤΑΙ ἡ τῆς ἐκκλησίας κεφαλὴ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, κρατίσοι βασιλεῖς, ὅτι περ ἡ ἐν τῇ χειρὶ αὐτᾶ φυλαττομβίη καρδία ὑμῶν ἔβλυσε λόγον ἀγαθὸν, πρωσαξασα σωαγωγέρθαι ἡμᾶς ἐν τῷ ὀνόματι αὐτᾶ, ἵνα τὴν τῆς ἐκκλησιασικῶν δογμάτων ἀκράδαντον καὶ ἀσάλδτον θεηγορίαν βεβαίαν κατέχωμβυ. καὶ γὰρ ὥσπερ ἡ κεφαλὴ ὑμῶν χρυσῷ καὶ λίθοις ὀβυγεσάτοις ἐσεφάνωται, ὕτως οἱ νόες ὑμῶν ἀγγελικαῖς τε καὶ

πα-

ANNO CHRISTI 787.

πατριχαῖς διδασχαλίαις χατιχεχόσμηνται. αὐτῆς γὰρ, ὧν εἰς πᾶσαν τὴν γῆν ὁ φθόγγος ἐξελήλυθεν, ὡς ὄντως φοιτηταὶ χ᾽ συμμέτοχοι, παντὸς δὲ τοῦ Χριστωνύμου λαοῦ ὁδηγοὶ πρὸς εὐσέβειαν, τὸν τῆς ἀληθείας ἐνηλογραφήσατε λόγον, χ᾽ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας χ᾽ εὐσεβείας διεζωγραφήσατε χαρακτῆρα, χ᾽ οἷα λαμπτῆρες περιφανεῖς τοῖς πιστοῖς ἀνελάμψατε, χ᾽ ταῖς χινδυνευούσαις ἐχχλησίαις χεῖρα ὠρέξατε, τὰ ὑγιῆ δόγματα χρατύναντες, χ᾽ τῇ ὁμογνωμοσυνίᾳ τῶν διεσώθη πιστευσάντες. ἐξὸν τοίνυν μετὰ παῤῥησίας εἰπεῖν· τὸ τῆς εὐσεβείας εὐδοχίᾳ Θεοῦ δι᾽ ὑμῶν ἐβεβραβεύθη χατόρθωμα, χ᾽ πεπλήρωται χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, χ᾽ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· χ᾽ διὰ ἐγγράφου φωνῆς ἡμῶν αἱ γλῶσσαι λαλοῦσι τὰ πράγματα· τί γὰρ τοῦ φυλάττεσθαι ἐχχλησιαστιχῶν πραγμάτων βεβαίωσιν φαιδρότερον, χ᾽ πρὸς εὐφροσύνην, χαριέστερον; ἐπεὶ δὲ ἀνέστησάν τινες ἄνδρες, μόρφωσιν μὲν εὐσεβείας ἔχοντες, ὅλι ἱερωσύνης ἀξίωμα περιεβέβλητο, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἠρνημένοι, τῆς Βαβυλωνίων ἱερέων τὴν χατηγορίαν ἐπισπασάμενοι. ὃς χ᾽ ἡ προφητεία θριαμβεύει λέγουσα. ἐξῆλθεν ἀνομία ἐξ ἱερέων Βαβυλῶνος. μᾶλλον δὲ Καϊφαϊχὸν συνέδριον συνεστάμβοι, γραμματῆρες γεγόνασι δυσεβῶν διδαγμάτων. ζ ἀρὰς χ᾽ πιχρίας ἔχοντες στόμα, τὸ ἐπὶ χαχοῖς ἰσχύειν δόξαν ἐλογίσαντο. χ᾽ δύσφημον ἔχοντες γλῶτταν, χ᾽ χάλαμον ὑπουργοῦντα ταύτῃ, ταῖς αὐτολέχτοις τοῦ Θεοῦ φωναῖς μαχόμβοι ἐπατρολόγησαν, τὸ βασίλειον ἱεράτευμα χ᾽ ἔθνος ἅγιον, τοὺς ἐνδυσαμβίους Χριστὸν, χαὶ τῇ χάριτι αὐτοῦ ἀνασωθέντας ἐχ τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης, εἰδωλολατρας ἀποχαλέσαντες. χ᾽ χαχουργίας ἔχοντες γνώμην, χεῖρας ἀθέσμους ἐπέβαλον, ἀφανίσαι οἱ ὅμβοι τὴν τῶν σεπτῶν εἰχόνων ἀναζωγράφησιν. χ᾽ ὅσα μὲν ἐχ ψηφῖδος ὄντα, ἐξώρυξαν· ὅσα δὲ ἐχ χηροχύτου χρωματουργίας λεάναντες τῶν σεπτῶν ναῶν τὴν ἀχοσμίαν εἰς ἀχοσμίαν μετέβαλον. σὺν τούτοις δὲ ζ τὰ ὂν σανίσιν εἰς μνήμην ὄντα Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χ᾽ τῶν ἁγίων αὐτοῦ πυρὶ παρέδωχαν· χ᾽ ὡς ἔπος εἰπεῖν, τὰς χαθ᾽ ἡμᾶς ἐχχλησίας λυμηνάμβυοι διετάραξαν. χ᾽ αἱρεσιάρχαι οἱ ἱεράρχαι γεγόνασι· χ᾽ ἀντὶ μὲν εἰρήνης ἔξω τῷ λαῷ προσεφώνησαν, ἀντὶ δὲ σίτου ζιζάνια ταῖς ἐχχλησιαστιχαῖς ἀρούραις ἐνέσπειραν· τὸν οἶνον ἔμιξαν ὕδατι, ζ τὸν πλησίον ἐπότισαν ἀναζοπὴν θολεράν· χ᾽ λύχοι Ἀραβιχοὶ ὄντες, δορὰν προβάτων ὑπεχρίθησαν ἐνδύσασθαι· χ᾽ τὴν ἀλήθειαν παραλογιζόμβυοι, τὸ ψεῦδος ἐπεσπάσαντο. ἀλλ᾽ ὠὰ ἀσπίδων ἔῤῥηξαν, χ᾽ ἱστὸν ἀράχνης χατὰ τὴν προφήτου ὕφανναν· χ᾽ ὁ μέλλων τῶν ὠῶν αὐτῶν φαγεῖν, συντρίψας ἔσον εὗρον, χ᾽ ἐν αὐτῷ βασιλίσχον ἐν χρῷ πνοῆς θανατηφόρου γέμοντα. χ᾽ ἐπεὶ ταῦτα οὕτω διέθεντο, χ᾽ τὴν ἀλήθειαν τὸ ψεῦδος χατεβόσχετο, ὁ συνεχώρησατε ἡμερώτατοί τε χ᾽ ἀνδρειότατοι ἡμῶν βασιλεῖς, ἐν τοῖς ὑμετέροις χρόνοις τὸν ὕπο λοιμώδη χ᾽ ψυχοφθόρον πλάνην ἐνδραμβύειν· ἀλλὰ ταύτῃ τῇ αὔρᾳ τοῦ θείου πνεύματος τοῦ ἐν ὑμῖν οἰχοῦντος ἀφανίσαι προεθυμήθητε, ὅπως εὐσαθὲς ὄβραμβυν τῆς ἐχχλησίας τὸ σύστημα, χ᾽ τοῦ παντὸς ὑπήχοον τὸ σύγχριμα, χ᾽ τὸ βασίλειον ὑμῶν χατὰ τὴν ὑμετέραν ἐπωνυμίαν εἰρηνιχῶς διαβιώνηται. χ᾽ ἐχ ἀνεχτὸν ἡ φορητὸν ἡγήσασθαι, τὰ μὲν ἄλλα

A quorum in omnem terram exivit ſonus, eſſetis diſcipuli & participes, totiuſque Chriſti nomine nuncupatæ plebis ad pietatem ductores, veritatis ſtylo deſcripſiſtis ſermonem, & orthodoxiæ ac pietatis depinxiſtis characterem; & veluti luminaria præfulgida fidelibus illuxiſtis, & manum periclitantibus eccleſiis porrexiſtis, ſana dogmata confirmantes, & conſenſum eorum * quæ inter ſe diſ- * qui in ſe diſſonabant, B ſonant, inſtaurantes. Licet igitur cum fiducia dicere: Pietatis bona voluntate Dei per vos * correctio ſtabi ita eſt: & idcir- * Gr. inſigne co repletum eſt gaudio os noſtrum, & lin- opus ſtabilitum gua noſtra exultatione: & per inſcriptam *Pſalm.* 125. vocem noſtram res linguæ noſtræ loquuntur. Quid enim eccleſiaſticorum negotiorum firmitatis cuſtodia jucundius, & ad lætitiam gratius? Quia vero inſurrexerunt quidam viri, formam quidem pietatis habentes, quoniam ſacerdotii dignitate circumamicti ſunt; virtutem autem ejus abnegantes, & Babylonenſium ſacerdotum * calumniam arripien- * accuſationem tes; quos & prophetia publicat dicens: *Egreſſa eſt iniquitas a ſacerdotibus Babylonis*. Imo vero Caiphaicum concilium ſtatuentes, genitores facti ſunt dogmatum impiorum: & os maledictionis & amaritudinis habentes, prævalere in malis gloriam arbitrati ſunt. Infamemque linguam & calamum miniſtrantem huic poſſidentes, & voces quæ C ab ipſo Deo prolatæ ſunt, impugnantes, atque * portentoſæ regale ſacerdotium, & * Gr. portentoſe, Gr. gentem ſanctam, & eos qui Chriſtum induerunt, & gratia ejus ab idolorum errore ſalvati ſunt, idololatras vocantes. Et nequam operationis habentes votum, manus ad illicita immiſerunt, demoliri opinati venerabilium picturam imaginum. Et quidem quæcumque de teſſellis fuerunt facta, effoderunt: quæ vero ex cera fuere perfuſo colorum opere, deleverunt, venerabiliumque * imaginum decus in dedecus tranſtulerunt. * Gr. templo- Cum his autem & ea quæ in tabulis in rum memoriam Chriſti Dei noſtri & ſanctorum ejus extiterunt, igni tradiderunt. Et ut apertius dicamus, eccleſias noſtras depopulati conturbaverunt: & facti ſunt hæreſeon principes, qui erant principes ſacerdotum; & pro pace quidem contentionem populo acclamaverunt: porro pro frumento zizania in eccleſiaſticis arvis ſeminaverunt; vinum miſcuerunt aquæ, & proximum potaverunt ſubverſione turbulenta: & cum lupi Arabici eſſent, pelle ovium ſe ſimulaverunt eſſe indutos: & veritate * parvipen- * defraudat ſa, mendacium arripuerunt: ſed ova aſpi- *Iſai.* 59. dum ruperunt, & telam araneæ ſecundum prophetam texuerunt, & qui comeſturus eſt, ovum eorum conterens, * calefactum inve- * putridum niet, & in eo regulum eſſe veneno & ſpiritu mortifero plenum. Et quia hæc ita diſpoſuerunt, & veritatem mendacium depavit, non indulſiſtis manſuetiſſimi atque fortiſſimi imperatores noſtri, temporibus veſtris permanere tam peſtilentem & animas corrumpentem errorem; ſed hunc aura divini Spiritus qui in vobis habitat, exterminare procuraſtis: quatenus ſtabilis permaneat eccleſiæ cœtus & cunctorum ſubditorum * collatio, atque imperium veſtrum ſe- * collectio, cundum cognomen veſtrum pacifice dirigatur. Nec tolerabile vel portabile duxiſtis, * Gr. ut in aliis quidem ut- * quo minus unum ſentiremus, & in idip- tum, Gr.

ACTIO VII.

ACTIO VII

sum conveniremus, & erga vitæ nostræ capitulum, id est pacem * ecclesiarum, nemo ex nostris se discinderet & abscinderet; cum Christus sit caput nostrum, nos autem consequenter membra & unum corpus per mutuæ ac unius opinionis fidem. Propter quod sacram nostram & populosam congregari jussistis catervam in hac Nicensium metropoli, ut ecclesiarum dissensionem repellentes, disjuncta ad unitatem trahamus; & eam quam nuper intexuerunt ex spineis filis ignominiosam grossamque vestem, id est doctrinam falsam, disrumpere & scindere, & orthodoxiæ incorruptam * conservare tunicam studeamus. Itaque apostolicas & paternas traditiones sequentes, audemus autem dicere, conspiratione sanctissimi Spiritus consonantes, invicemque * collecti universi concordantem nobis habentes traditionem ecclesiæ catholicæ, consonantiis quæ formatæ sunt a sanctis sex universalibus conciliis concordes effecti sumus, anathematizamus Arii vesaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii insensatum sensum, Nestorii * humanam culturam, Eutychetis & Dioscori confusibilem vanitatem, & cum illis polycephalon hydram; Origenis, Didymi & Evagrii desipientes fabulationes; Sergii, & Honorii, & Cyri, & Pyrrhi, & asseclarum eorum unius, imo nequam moris voluntatem: nec non & his similem vanitatem, quæ post has vane garrivit contra venerabiles imagines, consonanter & unanimiter ab Spiritu sumentes verbum, & ab eo haurientes mundam aquam, spongia dogmatum divinorum delevimus; & inventores * tergiversatoriæ vocum novitatis ab ecclesiasticis vestibulis procul emisimus. Et sicut manus & pedes concorditer animæ motibus agitantur, ita ab Spiritu accepta gratia & fortitudine, vestrique concursus pietate pariter & auxilio habito, simul acclamavimus, veritatemque prædicavimus: omnimodis videlicet recipiendas venerabiles imagines Domini nostri Jesu Christi, secundum quod perfectus est homo factus; & quæcunque historice secundum evangelicam narrationem scribuntur: atque intemeratæ Dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, sanctorumque angelorum (ut enim homines apparuerunt his qui digni facti sunt apparitione ipsorum) una cum omnibus sanctis: nec non & certaminum eorum agones figurandos decrevimus tam in tabulis & parietibus, quam in sacris vasis & vestibus, quemadmodum a priscis temporibus sancta Dei catholica ecclesia recepit, & in legem accepit tam a sanctis primisque doctrinæ nostræ magistris, quam ab eorum successoribus egregiisque patribus nostris: & has adorandas, id est salutandas: idipsum enim est utrumque: κυνεῖν quippe antiqua Græca lingua, & salutare & osculari significat: & πρὸς præpositio augmentum quoddam significat amoris; quemadmodum φέρω & προσφέρω, κυρῶ & προσκυρῶ, κυνῶ & προσκυνῶ, quod salutationem indicat, & secundum protensionem amicitiam: quod enim quis osculatur, & adorat: & quod adorat, profecto & osculatur; sicut testatur humana affectio, quæ a nobis ad amicos habetur, & * lectio hæc ambo perfi-

* Gr. eccl. essent inter nos dissidia

* Gr. expandere

* convenientes

* culturam hominis,

* novatricis vanitatis

* Gr. obviorum congressus

ANNO CHRISTI 787.

A ὁμονοεῖν ἡμᾶς καὶ συμβιβάζεσθαι, περὶ δὲ τὸ τῆς ζωῆς ἡμῶν κεφάλαιον, ἤτοι τὴν εἰρήνην τῶν ἐκκλησιῶν, ἑαυτῶν ἀποῤῥήγνυσθαι καὶ ἀποσχίζεσθαι· καὶ ταῦτα Χριστοῦ κεφάλαιον ὄντος, ἡμῶν δὲ καθεξῆς μέλη καὶ ἓν σῶμα διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους ὁμοδοξίας καὶ πίστεως. διὸ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ πολυάνθρωπον συναθροισθῆναι ἐκελεύσατε ὁμήγυριν ἐν ταύτῃ τῇ Νικαέων μητροπόλει, ἵνα τὴν τῶν ἐκκλησιῶν διάστασιν ἀποσεισάμενοι, τὰ διεζευγμένα πρὸς ἕνωσιν ἐφελκύσωμεν, καὶ τὴν ἔναγχος ὑφανθεῖσαν ἐξ ἀκανθίνων νημάτων συρφετώδη σισύραν, εἴτουν ψευδοδιδασκαλίαν, διαῤῥῆξαι καὶ διασχίσαι, καὶ τὸν τῆς ὀρθοδοξίας διαπλῶσαι χιτῶνα *. καὶ δὴ ἀποστολι-

B καῖς καὶ πατρικαῖς ἐξακολουθήσαντες παραδόσεσι, τολμῶ δὲ λέγειν, συμπνοίᾳ τοῦ παναγίου ὁμονοήσαντες πνεύματος, ἀλλήλοις τε συνενεχθέντες ἅπαντες, σύμφωνον ἡμῖν ἔχοντες τὴν παράδοσιν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ταῖς ὑποτυπωθείσαις συμφωνήσεσι παρὰ τῶν ἁγίων ἓξ οἰκουμενικῶν συνόδων συμπεφωνήκαμεν, ἀναθεματίσαντες τὴν Αρείου μανίαν, τὴν Μακεδονίου λύτταν, Απολλιναρίου τὴν ἀνόητον φρένα, Νεστορίου τὴν ἀνθρωπολατρείαν, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου τὴν συγχυτικὴν ματαιότητα, καὶ τὴν σὺν αὐτοῖς πολυκέφαλον ὕδραν· Ωριγένους, Διδύμου καὶ Εὐαγρίου τὰ ληρώδη μυθεύματα· Σεργίου, καὶ Ονωρίου, καὶ Κύρου, καὶ Πύῤῥου, καὶ

C * τὴν σὺν αὐτοῖς μονοθέλητον, μᾶλλον δὲ κακοθέλητον βούλησιν· καὶ τὸ καινούργημα τὸ τούτοις ἐφάμιλλον, τὸ μετὰ ταύτας κενῶς φλυαρηθὲν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, συμφώνως καὶ συμψύχως παρὰ τοῦ πνεύματος λαβόντες λόγον, καὶ παρ' αὐτοῦ ἀρυσάμενοι καθαρὸν ὕδωρ, τῷ σπόγγῳ τῶν θείων δογμάτων τοῦτο ἐξηλείψαμεν, καὶ τοὺς ἐφευρετὰς τῆς νεωτεροποιοῦ κενοφωνίας πόῤῥωπου τῶν ἐκκλησιαστικῶν περιβόλων ἐβάλλομεν. καὶ ὥσπερ χεῖρες καὶ πόδες συμφώνως τοῖς τῆς ψυχῆς ἀφηγήμασι κινοῦνται, οὕτως παρὰ τοῦ πνεύματος λαβόντες χάριν καὶ ἰσχὺν, σύνδρομον ἔχοντες τοῦ κράτους ὑμῶν τὴν συμμαχίαν, τὴν εὐσέβειαν συμπεφωνήκαμεν, καὶ τὴν ἀλήθειαν ἐκηρύξαμεν· ὥστε κατὰ πάντα ἀποδέχεσθαι

D τὰς σεπτὰς εἰκόνας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, καθὸ τέλειος ἄνθρωπος γέγονε, καὶ ὅσα ἱστορικῶς κατὰ τὴν εὐαγγελικὴν διήγησιν διαγράφονται· τῆς τε ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας θεοτόκου, ἁγίων τε ἀγγέλων· ὡς ἄνθρωποι ἐνεφανίσθησαν τοῖς ἀξίοις γενομένοις τῆς αὐτῶν ἐμφανείας· καὶ πάντων τῶν ἁγίων· καὶ τοὺς ἀγωνιστικοὺς αὐτῶν ἄθλους ἔν τε σανίσι καὶ ἐν τοίχοις, ἱεροῖς τε σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, καθὼς ἐκ τῶν ἀνέκαθεν χρόνων ἡ ἁγία τοῦ Θεοῦ καθολικὴ ἐκκλησία παρέλαβε, καὶ ἐθεσμοθετήθη παρά τε τῶν ἁγίων πρωτάρχων τῆς ἡμῶν διδασκαλίας, καὶ τῶν αὐτῶν διαδόχων θεσπεσίων πα-

E τέρων ἡμῶν· καὶ ταύτας προσκυνεῖν, ἤτοι ἀσπάζεσθαι· ταυτὸν γὰρ ἀμφότερα· κυνεῖν γὰρ τῇ ἑλλαδικῇ ἀρχαίᾳ διαλέκτῳ τὸ ἀσπάζεσθαι καὶ τὸ φιλεῖν σημαίνει· καὶ τὸ τῆς πρὸς προθέσεως ἐπίτασίν τινα δηλοῖ τοῦ πόθου, ὥσπερ φέρω καὶ προσφέρω, κυρῶ καὶ προσκυρῶ, κυνῶ καὶ προσκυνῶ, ὃ ἐμφαίνει τὸν ἀσπασμὸν καὶ τὴν κατ' ἐπέκτασιν φιλίαν. ὃ γάρ τις φιλεῖ καὶ προσκυνεῖ· καὶ ὃ προσκυνεῖ, πάντως καὶ φιλεῖ, ὡς μαρτυρεῖ ἡ ἀνθρωπίνη σχέσις ἡ παρ' ἡμῶν πρὸς τοὺς φίλους γινομένη, καὶ ἔντευξις τὰ δύο ἀποτελοῦσα. οὐ μόνον δὲ τοῦτο

παρ'

* add. ex I σπουδάσωμε

* ἴσ. τῶν

ANNO CHRISTI 787.

παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς παλαιοῖς ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ ἐγγεγραμμένον εὑρίσκομεν. ἐν γὰρ ταῖς ἱστορίαις τῶν βασιλειῶν γέγραπται· καὶ Δαβὶδ ἀνέστη, καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ, καὶ προσεκύνησε τῷ Ιωνάθαν, καὶ κατεφίλησεν αὐτόν. τί δὲ πάλιν ὁ κύριος περὶ τῶν φαρισαίων εὐαγγελικῶς φησιν; ἀγαπῶσι τὰς πρωτοκλισίας ἐν τοῖς δείπνοις, καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς. δῆλον ἐντεῦθα ἀσπασμὸν τὴν προσκύνησιν λέγει. οἱ γὰρ φαρισαῖοι ἀλαζονικὸν φρόνημα ἔχοντες, καὶ ἑαυτοὺς δικαίους εἶναι οἰόμενοι, προσκυνεῖσθαι ὑπὸ πάντων ἔσπευδον, οὐχὶ στόμα πρὸς στόμα φιλεῖσθαι· τοῦτο γὰρ ταπεινοφροσύνης μᾶλλον σύμβολον, καὶ οὐ φαρισαϊκῆς οἰήσεως. πάλιν δὲ ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος, καθὼς ἱστορεῖ Λουκᾶς ἐν ταῖς πράξεσιν. ὅτι γενομένων ἡμῶν εἰς Ιεροσόλυμα, ἀσμένως ἀπεδέξαντο ἡμᾶς οἱ ἀδελφοί. τῇ δὲ ἐπιούσῃ εἰσῄει ὁ Παῦλος σὺν ἡμῖν πρὸς Ιάκωβον· πάντες τε παρεγένοντο οἱ πρεσβύτεροι. καὶ ἀσπασάμενος αὐτούς, ἐξηγεῖτο καθ' ἓν ἕκαστον ὧν ἐποίησεν ὁ θεὸς ἐν τοῖς ἔθνεσι διὰ τῆς διακονίας αὐτοῦ. ἔχει οὖν καὶ ἐνταῦθα τὸν ἀσπασμόν, τὴν πρὸς ἀλλήλους τιμητικὴν προσκύνησιν ὁ ἀποστολικὸς νοῦς διαγράφει. καθάπερ καὶ περὶ τοῦ Ιακὼβ φησι. προσεκύνησεν ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου αὐτοῦ. σύμφωνα δὲ τούτοις καὶ ὁ τῆς θεολογίας ἐπώνυμος Γρηγόριος λέγει· τῷ Βηθλεὲμ σεβάσθητι, καὶ τῷ φάτνῃ προσκύνησον. τίς ἄρα γε τῶν ὀρθῶς ἢ εἰλικρινῶς νοούντων τὰ γεγραμμένα τῆς θείας γραφῆς, ἐννοήσειεν, ὅτι τοιοῦτοι περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας διαγορεύοντες; εἰ μήτε τῶν ἀνοήτων καὶ ἀμοίρων ὄντων πάσης γραφικῆς γνώσεως καὶ παιδευτικῆς διδασκαλίας. μὴ γὰρ τῷ ἄκρῳ τῆς ῥάβδου ἐλάτρευσεν Ιακώβ, ἢ τῇ φάτνῃ ὁ θεολόγος προσάσει Γρηγόριος λατρεύειν; ἔδαμῶς. πάλιν τε καὶ ἡμεῖς τὸν ζωοποιὸν σταυρὸν ἀσπαζόμενοι, πάντες συμφώνως ᾄδομεν· τὸν σταυρόν σου προσκυνοῦμεν δέσποτα, καὶ προσκυνοῦμεν τῷ λόγχῃ τῷ νύξασαν τὸ ζωοποιὸν πλευρὰν τῆς σῆς ἀγαθότητος. ὅπερ προδήλως ἀσπασμός ἐστί τε καὶ λέγεται, ὡς δηλοῖ τὸ προσψαύειν αὐτὰ τοῖς οἰκείοις ἡμῶν χείλεσιν. εἰ δὲ καὶ πολλάκις εὕρηται ἡ προσκύνησις ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ, καὶ τοῖς ἀσεμνολόγοις ἁγίοις πατράσιν ἡμῶν ἐπὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας, ὡς πολύσημος ὢσα ἡ φωνὴ μίαν τῆς αὐτῆς σημαινομένων ἐμφαίνει τῷ κατὰ λατρείαν προσκύνησιν. ἔστι γὰρ προσκύνησις καὶ ἡ κατὰ τιμὴν καὶ πόθον καὶ φόβον· ὡς προσκυνοῦμεν ἡμεῖς τὸν καλλίνικον καὶ ἡμερωτάτην ὑμῶν βασιλείαν. ἔστιν ἑτέρα κατὰ φόβον μόνον· ὡς Ιακὼβ προσεκύνησε τὸν Ησαῦ. ἔστι καὶ κατὰ χάριν· ὡς Ἀβραὰμ ὑπὲρ ἀγροῦ, ὃ ἔλαβεν παρὰ τῶν υἱῶν Χὲτ εἰς ταφὴν Σάρρας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, προσεκύνησεν αὐτοῖς. πάλιν δὲ προσδοκώντες τινες ἀντιλήψεως τυχεῖν παρὰ τῶν ὑπερεχόντων, προσκυνοῦσιν αὐτούς, ὡς Ιακὼβ τὸν Φαραώ. ἔνθεν καὶ ἡ θεία γραφὴ διδάσκουσα ἡμᾶς· κύριον τὸν Θεόν σου προσκυνήσεις, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύσεις· τῷ μὲν προσκύνησιν ἀπολύτως καὶ ὁ μόνῳ εἴρηκεν, ὡς διάφορα σημαινόμενα ἔχουσαν καὶ ὁμώνυμον οὖσαν τῷ φωνῇ· τὸ δὲ λατρεύσεις αὐτῷ μόνῳ εἴρηκε· καὶ γὰρ μόνῳ Θεῷ τὴν λατρείαν * ἡμεῖς ἀναφέρομεν. τούτων οὕτως ἀποδειχθέντων, ὁμολογοῦμεν καὶ ἀναμφισβητήτως

ciens. Hoc autem non ſolum apud nos, ſed apud veteres in divina ſcriptura ſcriptum reperimus. In hiſtoriis namque regnorum ſcriptum eſt: *Et David ſurrexit, & cecidit in faciem, & adoravit tertio Jonatham, & deoſculatus eſt eum.* Quid autem Dominus de Phariſæis rurſus evangelice ait? Amant primos recubitus in cœnis, & ſalutationes in foro. Certum eſt quod hic ſalutationem adorationem appellet. Phariſæi quippe jactantem ſenſum habentes, ſeleque juſtos opinantes, adorari ab omnibus feſtinabant, non ore ad os oſculari: hoc enim eſt potius humilitatis, & non phariſaici tumoris indicium. Iterum autem Paulus divinus apoſtolus, ſicut Lucas in Actibus apoſtolorum deſcribit: *Quia cum veniſſemus Hieroſolymam, libenter exceperunt nos fratres. Sequenti autem die introibat Paulus nobiſcum ad Jacobum; omneſque collecti ſunt ſeniores. Quos cum ſalutaſſet, narrabat per ſingula quæ feciſſet Deus in gentibus per miniſterium ipſius.* Ergo & hic ſalutationem honoratoriam adorationem quam invicem exhibemus, apoſtolicus ſenſus deſcribit; quemadmodum & de Jacob ait: *Adoravit faſtigium virgæ ejus.* Conſona vero iſtis & Gregorius cognomento Deiloquus dicit: Bethlehem cole, & præſepe adora. Quis, putas, eorum qui recte & ſincere intelligunt quæ divina Scriptura proferuntur, intelligat, quod hæc de adoratione quæ in ſpiritu fit, pronuncientur? niſi forte de inſenſatis ſit, vel ex his qui totius ſcripturalis ſcientiæ ac paternæ doctrinæ inexpertes exiſtunt. Numquidnam faſtigio virgæ ſervivit Jacob? aut præſepi præcepit theologus Gregorius deſervire? Et rurſus quoque nos vivificam crucem ſalutantes conſone canimus: Crucem tuam adoramus, Domine, & adoramus lanceam quæ apetuit vivificum latus tuæ bonitatis: quod certiſſime ſalutatio eſt & dicitur, ſicut indicat illud, quod hæc propriis labiis noſtris contingimus. Nam etſi multotiens invenitur adoratio in divina Scriptura, & urbane loquentibus patribus noſtris pro ſervitute quæ eſt in ſpiritu, cum vox multa ſignificet, * una tamen ſignificatione ejus tantummodo reperitur, quæ ſcilicet ſola manifeſtat adorationem quæ eſt ſecundum latriam. Adhuc autem adoratio eſt & ea quæ per honorem, & per amorem ac timorem fit: ſicuti nos adoramus & glorioſiſſimum & manſuetiſſimum imperium veſtrum. Eſt & alia per timorem tantum, ſicut Jacob adoravit Eſau. Et eſt per gratiam, ſicut Abraham adoravit filios Het pro agro quem accepit ab eis in ſepulturam Saræ uxoris ſuæ. Iterum autem expectantes quidam a ſublimioribus beneficium conſequi, adorant eos, ſicut Jacob Pharaonem. Hinc enim divina Scriptura docens nos: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſervies:* adorationem * ſine prohibitione dixit, tamquam diverſas quidem ſignificationes, ſed homonymam vocem habentem, & non ſoli addidit. Porro ſervies illi ſoli dixit: etenim ſoli Deo ſervitutem noſtram referimus. His ergo ſic comprobatis, veraciter & incunctanter eſſe coram Deo acceptum & beneplacitum

ACTIO VII.

1. Reg. 20

Matth. 23

Act. 21

Hebr. 11.

Serm. in nat Chriſti.

* unum exſignificatis ejus eſt adoratio ſecundum latriam.

Gen. 33

Gen. 23.

Gen. 47.

Luc. 4.

* abſolute ponit, & non adjicit, ſolis, ut ſignificata multa habentem, & vocem æquivocam. Porro

ACTIO VII.

constat, imaginales formationes dispensationis Domini nostri Jesu Christi, & intemeratæ Dei genitricis semperque virginis Mariæ, ac honorabilium angelorum, & omnium sanctorum, adorare & osculari: & quisquis sic se non habuerit, sed disceptaverit, vel etiam elanguerit erga venerabilium imaginum adorationem, hunc anathematizat sancta nostra & universalis synodus, quæ munita est divini Spiritus operatione, ac paternis & ecclesiasticis traditionibus. Porro anathema nihil aliud est, quam separatio a Deo. Si enim quidam fuerint altercantes, & contra ea quæ definita sunt non obedientes, in stimulos calcitrant, & suas ipsorum animas lædunt, Christum offendentes, & ecclesiæ ipsius calumniis delectati, impugnantes vesane pietatem, utpote priscorum hæreticorum communicatores & consentanei & contribules per impietatem. Fratres autem & comministros nostros Deo amabiles episcopos misimus cum abbatibus & clericis, ut omnium quæ in nobis gesta sunt, manifestationem denuncient deisonis auribus vestris. Porro ad signaculum & robur eorum quæ a nobis definita sunt, quin etiam ad satisfactionem piissimi imperii vestri, subjecimus paterna testimonia ex multis pauca collecta, & claritate veritatis certitudinem illustrantia. Ceterum omnium nostrum Salvator qui vobis coimperat, quique per vos ecclesiis pacem suam concedere voluit, per multos annos custodiat regnum vestrum cum senatu & principibus & fidelissimo exercitu vestro, atque universa republica: donetque vobis victoriam. Ipse quippe ait: *Vivo ego, dicit Dominus, quia glorificantes me glorificabo.* Ipse est qui præcinxit vos virtute, & * tundet cunctos hostes, & donabit vobis omnes obedientes. Gaude ergo * civitas, lætare nova Sion, orbis terræ * speculatio. Nam & ibi David regnavit, & hic Davidice * te ipsi custodiunt. Dominus in medio tui: & sit nomen ejus benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

1. Reg. 2.

* plangent hostes, & gaudebunt subditi.
* Gr. & tu civ.
* specula
* pii imperatores rerum potiuntur.
Psalm. 45.

ANN. CHRIS. 787. ex εἶναι πρὸ ἐκκλ.

A ἀποδεκτὸν καὶ εὐάρεστον * εἶναι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, εἰκονικὰς ἀναλυπώσεις τῆς τε οἰκονομίας τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς ἀχράντου θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῶν τε τιμίων ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων, προσκυνεῖν καὶ ἀσπάζεσθαι. καὶ εἴ τις μὴ οὕτως ἔχοι, ἀλλ' ἀμφισβητοίη καὶ νοσοῖ περὶ τὴν τῶν σεπτῶν εἰκόνων προσκύνησιν, τοῦτον ἀναθεματίζει ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἡμῶν σύνοδος, ὀχυρωθεῖσα τῇ τοῦ θείου πνεύματος ἐνεργείᾳ καὶ ταῖς πατρικαῖς καὶ ἐκκλησιαστικαῖς παραδόσεσι. καὶ τὸ ἀνάθεμα οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ χωρισμὸς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. εἰ γάρ τινες εἰσιζυγομαχοῦντες πρὸς τὰ ὁρισθέντα μὴ πειθόμενοι εἰς κέντρα λακτίζουσι, καὶ B τὰς ἑαυτῶν ἀδικοῦσι ψυχὰς, Χριστῷ προσκρούοντες, καὶ ταῖς κατὰ τῆς ἐκκλησίας αὐτοῦ συκοφαντίαις ἡδόμενοι, εὑρίσκονται πολεμοῦντες ἐμμανῶς τὴν εὐσέβειαν, ὡς τῶν πάλαι αἱρετικῶν ὄντες κοινωνοὶ καὶ σύστοιχοι καὶ ὁμόφυλοι κατὰ τὴν ἀσέβειαν. τοὺς δὲ ἀδελφοὺς καὶ συλλειτουργοὺς ἡμῶν θεοφιλεῖς ἐπισκόπους ἀπεστείλαμεν σὺν ἡγουμένοις καὶ κληρικοῖς, ἵνα πάντων τῶν ἐν ἡμῖν πεπραγμένων τὴν δκοήλ σιν ἀναγγείλωσιν εἰς τὰς θεοηχεῖς ὑμῶν ἀω-άς. πρὸς δὲ ἐπισφράγισιν καὶ ἐπικύρωσιν τῶν παρ' ἡμῶν ὁρισθέντων, καὶ μέν τοι καὶ πληροφορίαν τοῦ ὑμετέρου πανευσεβοῦς κράτους, ὑπεταξαμεν πατρικὰς χρήσεις, ἐκ πολλῶν ὀλίγας συναγαγόντες, τῇ λαμπρότη- C τι τῆς ἀληθείας καταυγαζούσας τὸ βέβαιον. ὁ δὲ πάντων ἡμῶν σωτὴρ καὶ συμβασιλεύων ὑμῖν, ὁ ταῖς ἐκκλησίαις δι' ὑμῶν τὴν εἰρήνην αὐτοῦ βραβεῦσαι εὐδοκήσας, ἐν πολλοῖς ἔτεσι φυλάττοι τὸ βασίλειον ὑμῶν σὺν τῇ συγκλήτῳ καὶ ἄρχουσι καὶ τῷ πιστοτάτῳ ὑμῶν στρατῷ, καὶ παντὶ τῷ πολιτεύματι· καὶ δωρήσαιτο ὑμῖν τὸ νικᾶν. αὐτὸς γὰρ εἶπε· ζῶ ἐγὼ, λέγει κύριος, ὅτι τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω. αὐτός ἐστιν ὁ περιζωννύων ὑμᾶς δύναμιν· καὶ κόψεται πᾶν τὸ πολέμιον, * χαρίσεται δὲ τὸ ὑπήκοον, χαῖρε οὖν καὶ αὐτὴ πόλις, εὐφραίνου ἡ νέα Σιὼν, ἡ τῆς οἰκουμένης περιωπή. κἀκεῖ γὰρ Δαβὶδ ἐβασίλευσε, καὶ ὧδε δαβιτικῶς οἱ εὐσεβεῖς D βασιλεῖς πρυτανεύουσι. κύριος ἐν μέσῳ σου· καὶ εἴη τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. ἀμήν.

* χαρίσει

DEO AMABILIBUS SACERDOTIBUS & clericis tam sanctissimæ Dei magnæ ecclesiæ, quam omnium ecclesiarum Deo conservatæ regiæ civitatis, sancta synodus apud Nicæam secundo collecta.

ΤΟΙΣ ΘΕΟΦΙΛΕΣΤΑΤΟΙΣ ΙΕΡΕΥΣΙ τε καὶ κληρικοῖς τῆς τε ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ πασῶν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς θεοφυλάκτου καὶ βασιλίδος πόλεως, ἡ ἁγία σύνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον.

CHristus Deus noster, qui vere est veritas, paternumque lumen & splendor: qui de tenebris nos vocavit in admirabile suum lumen, & ab idolica vesania nos eruit; qui delevit nomina idolorum a terra, & repromisit non eorum ulterius esse memoriam; voluit annuere pios & per cuncta orthodoxos ac fideles imperatores nostros, ad congregandum nos in Nicæna clara metropoli, sicut nostis: ut distantium dissonantiam in consonantiam perduceremus, & medius paries tolleretur inimicitiæ, & antiqua legis positio catholicæ ecclesiæ firmitatem resumeret. Igitur nobis in idipsum sancti Spiritus inspiratione & cooperatione convenientibus, omnes consonuimus; & oriens,

ΧΡΙΣΤΟΣ ὁ Θεὸς ἡμῶν ἡ ὄντως ἀλήθεια, τὸ πατρικὸν φῶς καὶ ἀπαύγασμα, ὁ ἐκ σκότους ἡμᾶς καλέσας εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ E φῶς, καὶ τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς ῥυσάμενος, ὁ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐπαγγειλάμενος μηκέτι αὐτῶν εἶναι μνείαν, εὐδόκησεν ἐπινεῦσαι τοὺς εὐσεβεῖς καὶ κατὰ πάντα ὀρθοδόξους πιστοὺς βασιλεῖς ἡμῶν, συναθροισθῆναι ἡμᾶς ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει, καθὼς γινώσκετε· ἵνα τῶν διεστώτων τὴν διαφωνίαν εἰς συμφωνίαν μεταγάγωμεν, καὶ τὸ μεσότοιχον ἀρθῇ τῆς ἔχθρας, καὶ ἡ ἀρχῆθεν θεσμοθεσία τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸ κῦρος ἀπολάβοι. καὶ δὴ συνελθόντων ἡμῶν ἐπὶ τὸ αὐτὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐπι-

ἐπινοίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ, πάντες συμπεφωνήκαμεν· καὶ ἀνατολή, ἄρκτος, δύσις καὶ μεσημβρία εἰς μίαν ἑνότητα συνήλθομεν· καὶ ἐβραβεύθη τῆς ἀλίτου ἐκκλησιῶν εἰρηναία κατάστασις διὰ τῆς πρὸς ἀλλήλας ὁμοδοξίας καὶ πίστεως, ἡ καταπέπωκε τὸν τρίβον τῆς ποδῶν ἡμῶν· καὶ τῆς βλασησάσης ἐκ τῆς ζιζανίων τὸ ἀρχαῖκὸν ἐχθρᾶ αἱρέσεως ἐξερριζώθη τὸ σέλεχος. καὶ ἰδοὺ εὐαγγελιζόμεθα ὑμῖν ἐπ' ὄρους ὑψηλοῦ ἑστῶτες χαρὰν τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης μετὰ πάνδημον ἑορτήν. τί γὰρ τούτου χαριέστερον; τῷ παῤῥησιαστῷ Ἡσαΐᾳ ἀνωθεν προειπόντος· ὡς ὡραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τὰ ἀγαθά. καὶ ἄξιον ἦν καὶ ἐπέρασεν, καὶ τῆς ὑμετέρας ἱεροπρεποῦς θεοφιλίας ἐγκαλλώπισμά τε καὶ ἀγαλλίαμα, τοῦ πᾶσαν τὴν θεόλεκτον ὑμῶν ὁμήγυριν σωσθρευθῆναι, καὶ θεωρὸς γενέσθαι, καὶ τῶν κατὰ Θεὸν χάριν πεπραγμένων καὶ τῶν λαληθέντων τινὰ δύναμιν ἀναθεωρεῖν, ἐπί τε τῇ κατορθώσει τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ⁊ καταλύσει καὶ κατισροφῇ τῶν φρυαξαμένων κατὰ τῆς ἀληθείας, καὶ τὰς ἀποστολικὰς καὶ πατρικὰς τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας παραδόσεις ἀλλοιωσάντων, καὶ τὸ γε κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς εἰς ἀφανισμὸν ποιησάντων. ἀλλ' ἐπειδὴ ὑγρὰ κέλευθός ἐστι διὰ μέσου, πάλιν δὲ καὶ χερσαία τρίβος, δύο χρεία πραγμάτων ἦν, πλοίων τε πρὸς τὸ διαπλεῖσαι, καὶ κτηνῶν ὀφειλόντων ὑμᾶς μεταπομπεῖσθαι· ἀμφοτέρων ἓν ἀποροῦσα ἡ ἱερατικὴ ὑμῶν ὁμήγυρις, τῆς μεθ' ἡμῶν συνελεύσεως ἐσπούδασε. σωματικῶς δὲ καὶ νοερῶς συμπαρῆτε ἡμῖν, τὸ αὐτὸ φρονοῦντες, ὅπερ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τὸ πλήρωμα. καὶ ἐπειδὴ ἀλλήλων μέλη ἐσμέν, Χριστῷ τῷ Θεῷ κεφαλῆς ἡμῶν ὄντος, τῶν θεοδώς πεπραγμένων παρ' ἡμῖν τινὰ διήγησιν ἀναγκαῖον ἡγούμεθα διὰ βραχέων ὑμῖν ἐπισεῖλαι. λαλοῦσι γὰρ καὶ διὰ γραμμάτων αἱ γλῶσσαι τὰ πράγματα, καὶ παρεισῶσιν ὡς βλεπόμενα. ἤδη γὰρ συνελθοῦσιν ἡμῶν ἔνθεν ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν πατρικῶν ἀμαργμάτων, εἰς ἓν ἐσπεύσθημεν, τὸ ἓν πεφρονήκαμεν, φίλοι, ἃ Μωσῆς ἐδίδαξε, μὴ ἐπιλαθόμενοι, τινὲς λέγουσαν· ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου, καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. ὅπως τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐξηκολουθήσαμεν, καὶ ὅτε ὕφεσιν, ὅτε πλεονασμὸν ἐποιησάμεθα. ἀλλ' ἀποστολικῶς διδαχθέντες, κρατοῦμεν τὰς παραδόσεις ἃς παρελάβομεν, πάντα ἀποδεχόμενοι καὶ ἀσπαζόμενοι, ὅσαπερ ἡ ἁγία καθολικὴ ἐκκλησία ἀρχῆθεν τῶν χρόνων ἀγράφως καὶ ἐγγράφως παρέλαβεν· ἐξ ὧν εἰσι καὶ ὑποτυπώσεις τῶν εἰκονικῶν ἀναζωγραφήσεων· καὶ ὅσα τὸ ἔμπαλιν ἀπεβάλοντο οἱ θεσπέσιοι πατέρες ἡμῶν, καὶ οὐκ ἡμεῖς ἀποβαλλόμεθα, καὶ τῆς ἐκκλησίας ἠγούμεθα πολέμια· μεθ' ὧν συναριθμεῖται καὶ ἡ προσεχὴς ἡμῶν φωνὴ τῶν χριστιανοκατηγόρων, ὡς γάγγραινα νομὴν λαβοῦσα ἐν εἶναι ἐκκλησίαις ἡμῶν. ἀλλ' οὐκ ὑπερεῖδε κύριος ὁ Θεὸς εἰς τέλος. τῆς γὰρ ἀληθείας ἀνακαλυφθείσης, πᾶσιν ἡ ὀρθοδοξία ἐξέλαμψε, τὸ ψεῦδος μετὰ τῶν συμφυῶς αὐτῷ σκότος ὑποδύσαν. εἰ γάρ, ὡς αὐτοὶ ὠφλωφήκασιν, εἰδώλοις παρῆκεν ἡ τῶν εἰκόνων ἐνλογραφία, τῆς ἡμετέρας ἀπολυτρώσεως τὸ μυστήριον ματαιοῦται, ὅπερ ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς τῇ αὐτοῦ παρουσίᾳ, καὶ δὲ

ANNO CHRISTI 787.

A arctus, occidens & meſembria in unam unitionem concurrimus: & * triumphavit ſanctarum eccleſiarum pacifica ordinatio per alternæ opinionis veritatem & fidem, quæ direxit ſemitam pedum noſtrorum: atque per hoc ſtirps hæreſis quæ ex antiqui hoſtis zizaniis germinavit, eradicata eſt. Et ecce evangelizamus vobis ſuper montem excelſum ſtantes eccleſiaſticæ pacis gaudium & publicam feſtivitatem. Quid enim hoc gratius? Iſaia fiducialiter agente, & * cælitus prædicente: *Quam ſpecioſi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona*. Et dignum erat & valde placitum, atque veſtræ decentis ſacræque Deo amabilitatis ſpeci-
B men & exultatio, ut omnis Deo electa concio veſtra ſimul inveniretur, & contemplaretur virtutem eorum quæ per Dei gratiam dicta & geſta ſunt, tam ſcilicet ſuper legitimarum * correctione traditionum eccleſiæ catholicæ, quam in deſtructionem & ſubverſionem eorum qui fremuerunt adverſus veritatem, nec non apoſtolicas & paternas eccleſiæ catholicæ commutaverunt traditiones, vel etiam juxta quod ſibi viſum eſt, in exterminium redegerunt. Sed quoniam humidum iter in medio eſt, rurſuſque terrena via, duabus rebus opus erat, navibus ſcilicet ad navigandum, & jumentis congruis ad vehendum: utriſque carens
C ſacratiſſima veſtra caterva, mutua noſtra conventione privata eſt. Verum ſpecialiter & intelligibiliter præſto * eſtis nobiſcum, id ſentientes quod & catholicæ eccleſiæ plenitudo: & quia invicem ſumus membra * Chriſti Dei capitis noſtri, eorum quæ apud nos Deo donante acta ſunt, neceſſarium ducimus vobis breviter narrationem mittendam: loquuntur enim etiam per literas linguæ cauſas, & repræſentant quaſi videndas. Cum enim convenißemus ex paternarum magiſterio normarum, in unum * confirmavimus quod & ſapuimus; canti-
D ci quod Moyſes docuit, non obliti, quod dicit: *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi; ſeniores tuos, & dicent tibi*. Sic traditionem catholicæ eccleſiæ ſectati ſumus, & neque minus, neque plus quippiam fecimus; ſed ab apoſtolo edocti, tenemus traditiones quas accepimus, omnia recipientes & amplectentes, quæcumque ſancta catholica eccleſia antiquitus ſcripta & non ſcripta recepit: ex quibus ſunt etiam figurationes picturarum imaginum: & e contra quæcumque abjecerunt patres noſtri egregii, nos quoque projicimus, & eccleſiæ arbitramur adverſa. Cum quibus connumeratur * intenta vocum novitas Chri-
E ſtianos accuſantium, veluti cancer paſcua in eccleſiis noſtris accipiens: ſed non deſpexit Dominus Deus in finem. Nam veritate revelata orthodoxia cunctis iluxit, & mendacium cum ſecum naſcentibus tenebris abolitum eſt. Si enim, ut ipſi vane garrierunt, idolis comparatur imaginum titulatio, noſtræ redemptionis myſterium evaneſcit, quod Dei Filius operatus eſt præſentia ſua, qua pro nobis carne converſatus eſt abſque peccato: & * ſubſequuntur etiam remiſſiones propheticæ, dicentes: *Serviamus illi in ſanctitate & juſtitia omnibus diebus vitæ noſtræ*. Et rurſus: *Excitatus eſt tamquam dormiens Dominus, tam-*

ACTIO VII.

* conſtituta eſt

Iſai. 52.

* antiquitus

Rom. 10.

* comprobatione

* eratis

* Chriſto Deo capite noſtro,

* confirmati ſumus, unum ſenſimus.

Deut. 32.

* nupera

* variæ ſunt

Luc. 1.

Pſalm. 77.

quam

ACTIO VII.

ANNO CHRISTI 787.

quam potens crapulatus a vino. Et percussit inimicos suos in posteriora, opprobrium sempiternum dedit illis. Si opprobrium sempiternum datum est inimicis nostris, malis videlicet virtutibus, per resurrectionem ejus, quomodo iterum Christiani idolis servierunt? O & inscientiam & impietatem ipsorum! Utinam intellexissent, quod scandalizare unum ex minimis qui crediderunt in Christum, importabilem habeat indignationem: quanto magis orbem sollicitum reddere simultatibus? Sed ad nihilum verbum Domini redegerunt, reprobantes ecclesiasticas traditiones: propterea ad nihilum redegit eos Dominus; & cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Nestorio, Eutychete ac Dioscoro, Sergio, Honorio, atque cum omni eorum pessima secta connumeravit turbulentum factionis eorum concilium: stultitiam namque horum

Matth. 28.

* experimentes

* imitantes stulta locuti sunt, & funda veræ confessionis cum ipsis lapidati sunt, atque soluta acies ipsorum. Neque enim reliquit Dominus in perpetuum virgam peccatorum super sortem ecclesiæ; quoniam Judaice meditati sunt inania, & secunda illius concilii hæreditaverunt. Hoc nempe concilium, Caiphaicum conciliabulum factum est. Illud adversus Dominum inania meditatum est: hoc adversus ipsius imaginem fremuit. Hoc enim concilium redemptionem nostram quæ per Christum effecta est, sibi & aliis adscripsit. Hoc concilium profundum consilium consiliatum est, & non per Dominum: & fœdera fecit, & non per Spiritum ejus: quoniam ornatum venerabilium templorum demolitum est. In hoc concilio nullus hominum invenitur ad imaginem Dei factus, quia imaginem Domini ac sanctorum ejus dehonestantes & confringentes, igni tradiderunt. Hoc concilium furia & vecordia plenam satanicarum vocum sententiam fecit. Hoc concilium solam nuncupationem habet sacerdotalem, scientiam autem pravam atque profanam. Hoc concilium contumax habet os, & spiritum mendacio delibutum: nam veritatem quidem finxit, * in fallacia præsumpsit. Hoc concilium sancta nostra synodus, utpote zizania dominicæ areæ, id est catholicæ ecclesiæ, ventilavit, & ventilabro divini judicii projecit. Ablata ergo sunt a catholica ecclesia & redarguta figmenta ejus. Verum enim & rectissimum ecclesiæ judicium nec novum fieri, nec adimi in ea quidquam indulget. Nos igitur paternas leges sequentes, ab uno spiritu accepta gratia, * immutilate & indiminute omnia quæ ecclesiæ sunt custodivimus, quemadmodum sex sanctæ universales synodi tradiderunt: & quæcumque dimiserunt honoranda in catholica ecclesia, absque omni cunctatione recipimus. Ex quibus, ut dictum est, etiam imaginum factio est: quas honoranter * honoramus & salutamus. Idipsum etenim utrumque: & quisquis huic professioni hæserit, catholicæ est ecclesiæ germanus & particeps filius. Ergo omnia scandala recesserunt, omnia exterminata sunt. Veritas viget, mendacium foras emissum est. fator zizaniorum prorsus defecit; frumentum autem, populus videlicet Christi amicus, in unum horreum ec-

* falsitatem vero libere docuit.

sine ulla innovatione

* Gr. adoramus

ἡμᾶς σαρκὶ ἐπολιτεύσατο χωρὶς ἁμαρτίας, ἐπραγματεύσαλο. Ὡς οἰχονται αἱ ἐπαγγελίαι αἱ προφητικαί, ἡ μὴ λέγουσα· λαξεῦσιν αὐτῷ ἐν ὀσιότητι ⸂καὶ δικαιοσύνῃ πάσας τὰς τῆς ζωῆς⸃ ἡμῶν ἡμέρας. ἡ δέ· ἐξηγέρθη ὡς ὁ ὑπνῶν κύριος, ὡς δυνατὸς κεκραιπαληκὼς ἐξ οἴνου. καὶ ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω, ὀνειδος αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. εἰ ὀνειδος αἰώνιον ἐδόθη τοῖς ἐχθροῖς ἡμῶν, ἤγουν ταῖς πονηραῖς δυνάμεσι, διὰ τῆς αὐτοῦ ἀνασάσεως, πῶς πάλιν οἱ Χριστιανοὶ εἰδώλοις ἐλάτρευσαν; φεῦ καὶ τῆς ἀμαθίας καὶ τῆς ἀσεβείας αὐτῶν. εἶδε καὶ ἐσιώπησαν, ὅτι τὸ σκανδαλίσαι ἕνα τῶν μικρῶν τούτων πιστευσάντων εἰς Χριστὸν, ἀφόρητον ἔχει τιμὴν ἀγανάκτησιν· πόσῳ γε μᾶλλον τὴν οἰκουμένην ἀνασατῶσαι; ἀλλ' ἐξεδύσωσαν τὸ ῥῆμα κυρίου, ἀθετήσαντες τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις. διὰ τοῦτο ἐξεδένωσεν αὐτοὺς κύριος, καὶ μετ' Ἀρείου, Εὐνομίου, Μακεδονίου, Απολλιναρίου, Νεστορίου, Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, Σεργίου καὶ Ονωρίου, καὶ πάσης αὐτῶν τῆς κακοδοξίας συνηρίθμησε τὴν τοιαύτην συμμορίαν αὐτῶν ὀχλαγωγίαν· τὴν γὰρ μωρίαν τούτων ἀπομαξάμενοι, μωρὰ λελαλήκασι, καὶ τῇ σφενδόνῃ τῆς ἀληθοῦς ὁμολογίας σὺν αὐτοῖς λελιθοβόληνται, καὶ ὤφελεν ἡ παράταξις αὐτῶν. ὅθεν γὰρ ἀφῆκε κύριος εἰς τὸν αἰῶνα τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῆς ἐκκλησίας, ὅτι Ιουδαϊκῶς ἐμελέτησαν κενὰ, καὶ τὰ διαστρεῖα τοῦ συνεδρίου ἐκείνου ἐκληρώσαντο. τοῦτο τὸ συνέδριον Καϊαφικὸν Γολγοθήριον γέγονεν. ἐκεῖνο κατὰ τοῦ κυρίου κενὰ ἐμελέτησε, τοῦτο δὲ κατὰ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐφρυάξατο. τοῦτο τὸ συνέδριον τὸν διὰ Χριστοῦ γνωμολογοῦντα ἡμῖν ἀπολύτρωσιν ἑαυτοῖς καὶ ἄλλοις ἐπεγράψατο. τοῦτο τὸ συνέδριον καθαίρεσιν βεβούλευται, καὶ ὃ διὰ κυρίου καὶ συνθήκας πεποίηκε, καὶ ὃ διὰ τοῦ πνεύματος αὐτοῦ· ὅτιπερ τὸν διακοσμίαν τῆς σεπτῆς ναοῦ ἐξηφάνισεν. ἐν τούτῳ τῷ συνεδρίῳ ἐδεὶς τῆς κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἀνθρώπου ἔρηται, ὅτι τὸν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῆς ἁγίου αὐτοῦ ἀτιμάσαντες καὶ συντρίψαντες, τῷ πυρὶ παραδεδώκασι. τοῦτο τὸ συνέδριον μανίᾳ καὶ ἀπονοίᾳ * κατὰ σατανικῶν φωνῶν τὴν ἀπόφασιν ἐποιήσατο. τοῦτο τὸ συνέδριον τὴν προσηγορίαν μόνην ἔχει ἱερατικὴν, φαύλην δὲ καὶ ἀνίερον τὴν γνῶσιν. τοῦτο τὸ συνέδριον ἀκόλασον ἔχει τὸ σόμα, τὸ δὲ πνεῦμα αὐτοῦ ψευδόχειρον· ὅτι τὴν μὲν ἀλήθειαν ὑπεκρίθη, τῷ δὲ ψεύδει ἐπαῤῥησιάσθη. τοῦτο τὸ συνέδριον * ἡ καθολικὴ ἐκκλησία, ἅτε ζιζάνια τῆς δεσποτικῆς ἄλωνος, λέγομεν δὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἐξελίκμησε, καὶ τῷ πτύῳ τῆς θείας κρίσεως ἀπεβάλετο. ἀφῄρηται ἓν ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, καὶ διελέγχθη αὐτοῦ τὰ πλάσματα. ἡ γὰρ ἀληθὴς τῆς ἐκκλησίας καὶ δίκαιος κρίσις οὐδαμοῦ ἐν αὐτῇ συγχωρεῖ ἐδέν, ὥστε ἀφαίρεσιν ποιεῖσθαι. ἡμεῖς τοιγαροῦν πατρῴοις νόμοις ἑπόμενοι, παρὰ τοῦ ἑνὸς πνεύματος λαβόντες χάριν, ἀκηλοτυπήτως καὶ ἀμειώτως πάντα τὰ τῆς ἐκκλησίας ἐφυλάξαμεν, καθὼς αἱ ἅγιαι ἓξ οἰκουμενικαὶ σύνοδοι παραδεδώκασι· καὶ ὅσα ἔσαν τιμᾶσθαι ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποδεχόμεθα δίχα πάσης ἀμφιβολίας. ἐξ ὧν ἐστιν, ὡς εἴρηται, καὶ ἡ τῶν εἰκόνων ποίησις· καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν καὶ ἀσπαζόμεθα· τιμὴν γὰρ ἀμφότερα· καὶ

ὅσις

ANNO CHRISTI 787.

ὅστις ταύτης τῆς ὁμολογήσεως ἔχεται, τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐστὶ γνήσιος υἱός τε καὶ μέτοχος. οὐκοῦν πάντα τὰ σκάνδαλα οἴχεται, πάντα ἠφάνισται. ἡ ἀλήθεια πολιτεύεται, τὸ ψεῦδος ἐξώρισται. ὁσπορεὺς τῆς ζιζανίων τελέως ἐξέλιπεν, ὁ δὲ σῖτος, ὁ λαὸς ὁ * φιλόχριστος εἰς μίαν ἀποθήκην τῆς ἐκκλησίας Χριστοῦ συγκεκόμισται. τὸ τῆς ὀρθοδοξίας φῶς ἀνατέταλκε, τὸ τῆς πλάνης σκότος καθυποδέδυκεν· ἡ κατήφεια εἰς χαρὰν μετημφίασται, τὸ πένθος εἰς εὐφροσύνην μεταβέβληται· ἐστράφη ὁ κοπετὸς εἰς χαρὰν ἡμῖν. πάντα πρὸς τὸ κρεῖττον μεταπεφοίτηκε. διὸ καὶ ἡμεῖς ἀποστολικῶς ὑμῖν προσφθεγγόμεθα. χαίρετε ἐν κυρίῳ, χαίρετε, καὶ πάλιν χαίρετε. Τριαδικὴν γὰρ χαρὰν ἡ τριὰς ἡμῖν ἐχαρίσατο· ἣ πρέπει δόξα πᾶσα, τιμὴ καὶ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῆς αἰώνων. ἀμήν.

* Χριστάνομοι

A clesiæ Christi allatum est. Orthodoxiæ lux orta est, erroris tenebræ sublatæ sunt. Mœstitia in gaudium commutata est; luctus in lætitiam traductus est; conversus est planctus in gaudium nobis. Omnia in melius transvecta sunt: propter quod & nos apostolice vobis pronunciamus: *Gaudete in Domino, gaudete, & iterum gaudete.* Trinum enim gaudium Trinitas nobis donavit: quam decet honor & imperium in sæcula sæculorum. Amen.

Philip. 3.

ACTIO VII.

B

ΠΡΑΞΙΣ ΟΓΔΟΗ.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου καὶ δεσπότου Ιησοῦ Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν. βασιλείας τῆς εὐσεβεστάτων καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν δεσποτῶν Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς θεοστέπτου αὐτοῦ μητρὸς, ἔτους ὀγδόου τῆς αὐτῶν ὑπατείας, πρὸ δέκα καλανδῶν Νοεμβρίων, ἰνδικτιῶνος ιά.

Ὡς διαπρύσιοι κήρυκές τε καὶ φύλακες τῆς ἀληθείας γεγονότες οἱ τῆς ὀρθοδοξίας συνήγοροι βασιλεῖς, θείῳ πόθῳ κινούμενοι, οὐφορητὸν ἡγήσαντο C μὴ συνεδρεῦσαι τῇ συνόδῳ. τοὔνεκεν διὰ κελεύσεως αὐτῶν ἐπιστέλλουσι τῷ πατριάρχῃ, ἀγαγεῖν ἅπαντας τοὺς θεοφιλεῖς ἐπισκόπους ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει αὐτῶν νέᾳ Ρώμῃ. αὐτὸς οὖν δεξάμενος τὰ γράμματα, εἰς ἔργον τὴν κέλευσιν τῶν βασιλέων ἐπλήρου· καὶ τῶν προτεταγμένων ἁπάντων διαλαληθέντων, καὶ πέρας αἴσιον δεξαμένων, ἅπαντας τοὺς θεοφιλεῖς ἐπισκόπους σὺν αὐτῷ λαβὼν, εἴχοντο τῆς ὁδοῦ, καὶ ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει τὴν ἄφιξιν αὐτῶν ἐποιοῦντο. καὶ παραγενομένων αὐτῶν, οἱ βασιλεῖς εὐμενῶς πάντας ἀπεδέξαντο. ἡ δὲ αἰσίως προλάμπουσα θεοφρέρητος βασίλισσα ἀγαθὴν βουλὴν βουλευσαμένη, ταυτὴν ἡμέραν ὁρίσασα, D συνοδικῶς μετὰ τῶν ἐπισκόπων προκαθεσθῆναι ἐκέλευσεν· ὃ δὴ καὶ γέγονεν ἐν τῷ παλατίῳ τῷ λεγομένῳ Μαγναύρᾳ. καὶ δὴ προτεθέντων τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίων, αὐτῆς προκαθισάσης μετὰ τοῦ συμβασιλεύοντος αὐτῇ υἱοῦ, ἅμα πάσῃ τῇ συνόδῳ, παρ' αὐτῶν τε προτραπεὶς ὁ πατριαρχης τῇ συνόδῳ προσειπεῖν τὰ εἰκότα, τὸ κελευσθὲν ἐπλήρου. εἶθ' οὕτως καὶ αὐτοὶ παρὰ Θεοῦ ἐνηχηθέντες, προσηνεῖ τε καὶ ἐμμελεῖ λόγῳ πάσῃ τῇ συνόδῳ προσεφώνουν. ὥστε σὺν τῷ πατριάρχῃ πάντες οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι εὐφήμουν αὐτοῖς τὰ δέοντα. Τούτων οὕτως πραχθέντων, ἐκέλευσαν οἱ βασιλεῖς ἔτι διαλεχθῆναι τῇ συνόδῳ οὕτως· ἀναγνωσθήτω E ὁ παρ' ὑμῶν ἐκφωνηθεὶς ὅρος εἰς ἐπήκοον ἡμῶν τε καὶ παντὸς τοῦ περιεστῶτος φιλοχρίστου ἡμῶν λαοῦ. καὶ πᾶσα ἡ σύνοδος ἐπὶ τοῦτο ἐπινεύσασα, λαβὼν * Κοσμᾶς ὁ θεοφιλέστατος διάκονος καὶ κουβουκλείσιος τὸν ὅρον ἀνέγνω. καὶ μετὰ τὴν ἀνάγνωσιν ἐπύθοντο οἱ βασιλεῖς ταῦτα· λεγέτω ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος. εἰ κατὰ συναίνεσιν πάντων ὑμῶν ἐξεφωνήθη ὁ ἀναγνωσθεὶς ὅρος. οἱ δὲ ἐξεβόησαν· οὕτως πιστεύομεν. πάντες οὕτω φρονοῦμεν. πάν-

* Θομᾶς

ACTIO OCTAVA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi veri Dei nostri. Imperio piissimorum & amicorum Christi dominorum nostrorum Constantini & Irenæ ejus matris, anno consulatus ipsorum octavo, x. Calendas Novembris, indictione undecima.

Ex nova versione. *Quæ sequuntur actionis octavæ titulo prænotata: hoc loco in Græcis tantum leguntur codicibus, sed apud Anastasium & vulgatam editionem non habentur.* (Excipe canones, de quibus postea.) *Visum tamen est ea inseri, quod illa contineant, quæ sunt acta post synodum.*

Tamquam illustres veritatis præcones, atque custodes imperatores orthodoxiæ fautores, divino moti desiderio, minime ferendum putarunt non considere synodo. Proinde scripto ipsorum præceptum est patriarchæ, ut omnes Deo amabiles episcopos adduceret ad conservandam divinitus novam Romam regiam ipsorum urbem. Quibus ille literis acceptis mandatum imperatorum exequebatur. Nam post omnium supra expositorum tractationem, felicemque rei exitum, omnibus Deo amabilibus episcopis secum acceptis in viam se dedit, & in urbem a Deo conservandam profecti sunt omnes. Quo ubi pervenere, ab imperatoribus benigne accepti sunt. At vero quæ faustissime præfulget a Deo custodita imperatrix bono inito consilio diem statum dixit, quo synodice cum episcopis præsideret: quod & factum est in palatio quod Magnaura vocatur. Itaque propositis sanctis Dei evangeliis, præsidente ipsa cum simul regnante filio, & universa synodo, patriarcha synodum alloqui, quibus par erat verbis, jussus est: isque mandatum imperatorum exequebatur. Deinde ipsi etiam vocibus a Deo acceptis placido & eleganti sermone synodum affati sunt: ita ut omnes cum patriarcha Deo amabiles episcopi congruis acclamationibus illos prosequerentur. His ita gestis, rursus imperatores ad synodum talibus usi sunt verbis: Legatur clara voce edita a vobis definitio, ut a nobis & cuncto astante & Christum amante populo audiatur. Et annuente hoc universa synodo, Cosmas Deo amabilis diaconus & cubuclesius acceptam definitionem legit. Qua lecta imperatores ita interrogaverunt: Dicat sancta & œcumenica synodus, num lecta definitio vestrum omnium consensu sit edita. At illi exclamaverunt: Ita credimus, ita omnes sentimus; omnes consentiendo subscripsimus. Hæc est fides apostolorum, hæc fides patrum, hæc fides ortho-

ACTIO VIII.

thodoxorum : hæc fides orbem terrarum constabilivit. Credentes in unum Deum in Trinitate collaudatum, honorabiles ejus imagines salutamus. Qui sic non habent, anathema sint. Qui non ita sentiunt, ejiciantur ab ecclesia. Nos antiquum catholicæ ecclesiæ institutum sequimur. Nos addentes vel dementes quidquam de catholica ecclesia, anathematizamus. Nos adventitiam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos venerandas imagines recipimus. Nos qui non ita sentiunt, anathemati subjicimus. His qui accipiunt sacræ scripturæ dicta adversus idola in venerandas imagines, anathema. Ei qui non salutat sanctas imagines, anathema. His qui sacras imagines idola vocant, anathema. His qui dicunt Christianos accedere ad imagines tanquam ad deos, anathema. His qui dicunt per alium nos, quam per Christum Deum nostrum liberatos ab idolis, anathema. His qui dicere audent catholicam ecclesiam idola unquam recepisse, anathema. Omnibus hæreticis anathema. Concilio, quod in venerandas infremuit imagines, anathema. Ei qui recipit impia hæreseos ipsorum scripta, anathema. Theodosio Ephesino pseudoepiscopo anathema. Sisinnio cognomento Pastillæ anathema. Basilio infausti nominis Tricaccabbo, anathema. Trinitas trium dogmata evertit. Anastasio, Constantino & Nicetæ, qui per successionem sedi Constantinopolitanæ præsederunt, veluti novo Ario, Nestorio & Dioscoro, anathema. Joanni Nicomediæ & Constanino Nacoliæ hæresiarchis, anathema. Despexerunt imaginem Domini & sanctorum ejus, despexit eos Dominus.

ANNO CHRISTI 787.

A τες συναινέσαντες ὑπεγράψαμεν. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων. αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐστήριξε. πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, τὰς τιμίας αὐτοῦ εἰκόνας ἀσπαζόμεθα· οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτως φρονοῦντες ἐκ τῆς ἐκκλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν· ἡμεῖς τοὺς προστιθέντας τι ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὴν ἐπείσακτον καινοτομίαν τῶν χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν· ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα. ἡμεῖς τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι B καθυποβάλλομεν. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις, τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τῷ μὴ ἀσπαζομένῳ τὰς ἁγίας εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς εἰκόνας εἴδωλα, ἀνάθεμα· τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ Χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσέρχονται, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐῤῥύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν, τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἴδωλά ποτε δεδέχθαι, ἀνάθεμα. ὅλοις τοῖς αἱρετικοῖς ἀνάθεμα. τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ἀνάθεμα. τῷ δεχομένῳ τὰ δυσσεβῆ τῆς αἱρέσεως αὐτῶν συγ- C γράμματα, ἀνάθεμα. Θεοδοσίῳ τῷ ψευδωνύμῳ ἐπισκόπῳ Εφέσου ἀνάθεμα. Σισιννίῳ τῷ ἐπίκλην Παστιλλᾷ ἀνάθεμα. Βασιλείῳ τῷ κακεμφάτῳ τῷ Τρικακκάβῳ ἀνάθεμα. ἡ τριὰς τῶν τριῶν τὰ δογματα καθεῖλεν. Αναστασίῳ, Κωνσταντίνῳ καὶ Νικήτᾳ τοῖς κατὰ διαδοχὴν τῷ θρόνῳ Κωνσταντινουπόλεως προεδρεύσασιν, ὡς νέῳ Αρείῳ, Νεστορίῳ καὶ Διοσκόρῳ, ἀνάθεμα. Ιωάννῃ Νικομηδείας, καὶ Κωνσταντίνῳ Νακωλείας, τοῖς αἱρεσιάρχαις ἀνάθεμα. ἐξουδένωσαν τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ· ἐξουδένωσεν αὐτοὺς ὁ κύριος.

Si quis Christum Deum nostrum circumscriptum non confitetur secundum humanitatem, anathema.

Si quis evangelicas historias imaginibus expressas non admittit, anathema.

Si quis ipsas non salutat, cum sint in nomine Domini & sanctorum ejus, anathema.

Si quis omnem ecclesiasticam traditionem sive scriptam, sive non scriptam rejicit, anathema.

Post has acclamationes patriarcha offert imperatoribus lectum definitionis tomum, postulavitque cum universa synodo, ut consignaretur & communiretur piis eorum subscriptionibus. Et accipiens fauste præfulgens religiosissima imperatrix subscripsit, dabatque simul regnanti filio, ut & ipse subscriberet. Quod ubi factum, reddita est patriarchæ definitio per Stauracium celeberrimum patricium & logothetam dromi.

Tumque unanimi consensu omnes episcopi ita imperatoribus acclamarunt:

Multi anni imperatorum. Constantino & Irenæ matri ejus multi anni. Orthodoxis imperatoribus multi anni. Victoribus imperatoribus multi anni. Pacificis imperatoribus multi anni. Novo Constantino & novæ Helenæ æterna memoria Deus imperium ipsorum conservet. Pacatam, Domine,

Εἴ τις Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν περιγραπτὸν οὐχ D ὁμολογεῖ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις τὰς εὐαγγελικὰς ἐξηγήσεις τὰς στηλογραφικῶς γινομένας οὐ προσίεται, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις οὐκ ἀσπάζεται ταύτας εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου οὔσας καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα ἔστω.

Εἴ τις πᾶσαν παράδοσιν ἐκκλησιαστικὴν ἔγγραφον, ἢ ἄγραφον ἀθετεῖ, ἀνάθεμα ἔστω.

Καὶ τούτων ἐκφωνηθέντων, προσφέρει ὁ πατριάρχης τοῖς βασιλεῦσι τὸν ἀναγνωσθέντα τόμον τοῦ ὅρου. καὶ ἐξήτει μετὰ πάσης τῆς συνόδου ἐπισφραγίσαι καὶ ἐπιβεβαιῶσαι δι' εὐσεβῶν αὐτῶν ὑπογραφῶν. καὶ λαβοῦσα ἡ αἰσίως προλάμπουσα εὐ- E σεβεστάτη βασίλισσα ὑπέγραψε, καὶ ἐδίδου τῷ συμβασιλεύοντι αὐτῇ υἱῷ καὶ αὐτὸν ὑπογράφειν. καὶ τούτων οὕτως τελεσθέντων, ἀπέδοντο τὸν ὅρον τῷ πατριάρχῃ διὰ Σταυρακίου τοῦ πανευφήμου πατρικίου καὶ λογοθέτου τοῦ δρόμου.

Καὶ ἐκ συμφωνίας πάντες οἱ ἐπίσκοποι εὐφήμουν τοὺς βασιλεῖς τοιάδε.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς πολλὰ τὰ ἔτη. ὀρθοδόξων βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη. νικητῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη. εἰρηνοποιῶν βασιλέων πολλὰ τὰ ἔτη. νέῳ Κωνσταντίνῳ καὶ νέᾳ Ελένῃ αἰωνία ἡ μνήμη. ὁ Θεὸς φυλάξῃ τὸ κράτος αὐτῶν. εἰρηναίαν

κύριε

ANNO CHRISTI 787.

κύριε ζωὴν αὐτοῖς. διαμείναι κύριε τὸ βασίλειον αὐτῶν. ὑράνιε βασιλεῦ τοὺς ἐπιγείους φύλαξον.

Καὶ μετὰ τὴν εὐφήμησιν ἐκέλευσαν οἱ βασιλεῖς τὰς πατρικὰς χρήσεις ἀναγνωσθῆναι ἐκ τῶν προαναγνωσθέντων ἐν τῇ Νικαέων μητροπόλει, καὶ προγραφέντων ἐν τῇ τετάρτῃ πράξει· τουτέστιν Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου εἰς Μελέτιον ἐπίσκοπον Αντιοχείας, Αστερίου ἐπισκόπου Αμασείας εἰς Εὐφημίαν τὴν μάρτυρα, Ιωάννου ἐπισκόπου Θεσσαλονίκης ἐκ τῶν γραφέντων αὐτῷ λόγων κατὰ Ελλήνων· τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ Στυλίτου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν Ιουστῖνον τὸν βασιλέα, τοῦ μακαρίου Νείλου ἀσκητοῦ ἐπιστολὴ πρὸς Ολυμπιόδωρον ἔπαρχον. ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἕκτης συνόδου κεφάλαιον πβ'.

Ὧν ἀναγνωσθεισῶν εἰς ἐπήκοον αὐτῶν τε καὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ἀρχόντων καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, ἅπαντες κατανυγέντες τὴν καρδίαν ἐπείσθησαν τῇ ἀληθείᾳ. καὶ πάλιν τὰ εἰκότα οἱ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι εὐφήμησαν σὺν τῷ πλήθει τοῦ λαοῦ· ἐπεπλήρωτο γὰρ ἡ προῤῥηθεῖσα βασιλικὴ δίαιτα ἀνδρῶν· πᾶσα γὰρ ἡ πόλις παρῆν μετὰ καὶ τῶν στρατιωτικῶν ταγμάτων· καὶ τῆς καθέδρας ἐξανέστησαν, οἳ καὶ τὸν Θεὸν ἐδόξαζον, καὶ χαίροντες εὐχαρίστουν τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι.

A vitam ipsis. Perduret, Domine, ipsorum imperium. Cælestis rex tuere terrestres.

Et post faustas acclamationes præceperunt imperatores, ut patrum sententiæ legerentur, ex iis quæ in Nicæna metropoli recitatæ pridem erant, & expositæ sunt actione quarta: hoc est, Joannis Chrysostomi in Meletium episcopum Antiochenum, Asterii episcopi Amasiæ in Euphemiam martyrem, Joannis episcopi Thessalonicensis ex sermonibus ab eo scriptis contra gentiles; Sancti Symeonis Stylitæ epistola ad Justinianum imperatorem, beati Nili solitarii epistola ad Olympiodorum præfectum. Ex canonibus sanctæ & œcumenicæ synodi sextæ caput o-
B ctogesimum secundum.

Quibus lectis & auditis tum ab ipsis, tum ab excellentissimis principibus, Christique amante populo, compuncti omnes corde acquieverunt veritati. Et rursus Deo amabiles episcopi acclamarunt quæ decebat cum multitudine populi. Plena enim erat prædicta domus regia concursu hominum: tota quippe aderat civitas cum ordinibus militum: ac de sedibus surrexerunt. Qui etiam Deo gloriam dederunt, & gaudentes ei gratias egerunt, cui sic placitum est.

ACTIO VIII.

ΚΑΝΟΝΕΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΙ ἐκφωνηθέντες παρὰ τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον.

C

Ὅτι δεῖ τοὺς θείους κανόνας κατὰ πάντα φυλάττεσθαι.

α'.

ΤΟΙΣ τὴν ἱερατικὴν λαχοῦσιν ἀξίαν, μαρτύριά τε καὶ κατορθώματα αἱ τῶν κανονικῶν διατάξεών εἰσιν * ὑποτυπώσεις. ἃς δεχόμενοι ἀσμένως, τοῦ θεοφάντορος Δαβὶδ ἄδομεν πρὸς τὸν δεσπότην Θεὸν λέγοντες. ἐν τῇ ὁδῷ τῶν D μαρτυρίων σου ἐτέρφθην ὡς ἐπὶ παντὶ πλούτῳ. Ὃ, ἐνετείλω δικαιοσύνην τὰ μαρτύριά σου εἰς τὸν αἰῶνα. συνέτισόν με, καὶ ζήσομαι. καὶ εἰ εἰς τὸν αἰῶνα ἡ προφητικὴ φωνὴ ἐντέλλεται ἡμῖν φυλάττειν τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ζῆν ἐν αὐτοῖς, δῆλον ὅτι ἀκράδαντα καὶ ἀσάλευτα διαμένουσιν. ὅτι καὶ ὁ θεόπτης Μωσῆς οὕτω φησίν· ἐν αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφαιρεῖν. καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐν αὐτοῖς ἐγκαυχώμενος βοᾷ. εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι καὶ, εἰ ἄγγελος εὐαγγελίζεται ὑμῖν παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. τούτων οὕτως ὄντων καὶ διαμαρτυρομένων ἡμῖν, ἀγαλλιώμενοι ἐπ' αὐ E τοῖς, ὡς εἴ τις εὕροι σκῦλα πολλὰ, ἀσπασίως τοὺς θείους κανόνας ἐνστερνιζόμεθα, καὶ ὁλόκληρον τὴν αὐτῶν διατυγὴν καὶ ἀσάλευτον κρατύνομεν, τῶν ἐκτεθέντων ὑπὸ τῶν ἁγίων καὶ σαλπίγγων τοῦ πνεύματος πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν τε ἓξ ἁγίων καὶ οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ τῶν τοπικῶς συναθροισθεισῶν ἐπὶ ἐκδόσει τοιούτων δογμάτων, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν. ἐξ ἑνὸς γὰρ ἅπαντες καὶ τοῦ αὐτοῦ πνεύματος αὐγασθέντες ὥρισαν τὰ συμφέροντα. καὶ οὓς μὲν τῷ ἀναθέματι παραπέμ-

ποθῆναι.

CANONES * ECCLESIASTICI promulgati ab eadem synodo.

* ex versione Anastasii Bibl quam contulimus cum cod. Joliano.

Quod oporteat sacros canones per omnia conservare.

I.

HIS qui sacram sortiti sunt dignitatem, testimonia & directiones canonicarum præceptionum formæ consistunt. Quas libenter suscipientes, cum deiloquo David canimus ad Dominum Deum dicentes: *In via testimoniorum tuorum delectatus sum, sicut in omnibus divitiis. Et mandasti justitiam testimonia tua in æternum. Intellectum da mihi, * & vivifica me.* Et si in æternum prophetica vox mandat nobis custodire testimonia Dei, & vivere in illis, * immutilata profecto & immota permanent. * Et quia Dei inspector Moyses ita dixit: *In illis non est addendum, & ab eis non est auferendum.* Et divinus apostolus in eis gloriatus clamat: * *In quem desiderant angeli prospicere.* Et, *Si angelus evangelizaverit vobis præter quod accepistis, anathema sit.* His ita se habentibus & protestantibus, exultantes in eis sicut qui invenit spolia multa, divinos canones amplectabiliter in pectore recondimus, & integram illorum præceptionem ac immobilem tenemus: tam scilicet illorum qui ab almis & laudabilissimis apostolis sancti Spiritus tubis editi sunt, quam eorum qui a sex sanctis & universalibus synodis, atque his conciliis

* & vivam.
* Gr. inconcussa
* Gr. quia & Deut. 4.
1. Petr. 1.
* Gr. in quæ
Gal. 1.

ACTIO VIII.

quæ localiter collecta ſunt, in expoſitionem hujuſmodi decretorum promulgati ſunt: nec non & eorum qui a ſanctis patribus noſtris prolati fuiſſe probantur. Ab uno enim eodemque Spiritu illuſtrati definierunt quæ expediunt. Et quidem quos anathemati tranſmittunt, & nos anathematizamus: quos vero depoſitioni, & nos deponimus: quos autem ſegregationi, & nos ſegregamus. Porro quos * epitimio, id eſt pœnæ tradunt, & nos quoque ſimili modo ſubmittimus. Sine avaritia namque ſint mores, contenti præſentibus, Paulus aperte clamat divinus apoſtolus, qui in tertium cælum aſcendit, & audivit ineffabilia verba.

A πστι, κ ἡμεῖς ἀναθεματίζομεν· ὃς δὲ τῇ καθαιρέσει, κ ἡμεῖς καθαιροῦμεν. ὃς δὲ τῷ ἀφορισμῷ, κ ἡμεῖς ἀφορίζομεν. ὃς δὲ ἐπιτιμίῳ παραδέδωκασι, κ ἡμεῖς ὡσαύτως ὑποβάλλομεν· ἀφιλάργυρος γὰρ ὁ τρόπος, ἀρκούμενοι τοῖς παροῦσιν, ὁ βεβηκὼς εἰς τρίτον οὐρανὸν κ ἀκούσας ἀῤῥήτων ῥημάτων Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διορῥήδην βοᾷ.

ANN. CHRI. 787.

* epitimium eſt pœna quæ pro modo delicti in obſervantiam datur, ait Anaſt. in cod. Iolyano. Hebr. 13.

II.

Quod oporteat conſecrandum epiſcopum caute polliceri canones ſervare: ſin autem, minime conſecrari.

B

β'.

Ὅτι δεῖ τὸν χειροτονούμενον ἐπίσκοπον ἀσφαλῶς σωπίζεσθαι τοὺς κανόνας φυλάττειν. εἰ δὲ μήγε μὴ χειροτονεῖσθαι.

Quoniam pſallentes repromittimus Deo: *In juſtificationibus tuis meditabor, non oblivi-ſcar ſermones tuos*: omnes quidem Chriſtianos hoc ſervare ſaluberrimum eſt; ſed præcipue hos, qui hierarchicam conſecuti fuerint dignitatem. Unde definimus, omnem qui ad epiſcopatus provehendus eſt gradum, modis omnibus pſalterium noſſe; ut ex hoc etiam omnis clericus qui ſub eo fuerit, ita moneatur & imbuatur. Inquiratur autem diligenter a metropolita, ſi in promptu habeat legere ſcrutabiliter & non tranſitorie tam ſacros canones & ſanctum evangelium, quam divini apoſtoli librum & omnem divinam ſcripturam: atque ſecundum Dei mandata converſari & docere populum ſibi commiſſum. Subſtantia enim ſummi ſacerdotii noſtri ſunt eloquia divinitus tradita, id eſt vera ſcripturarum divinarum diſciplina, quemadmodum magnus perhibet Dionyſius: quod ſi * diſceptaverit*, nullatenus conſecretur. Ait enim * prophetice Deus: *Tu ſcientiam repulliſti, & ego repellam te, ne ſacerdotio fungaris mihi.*

Ψαλ. 118.

Ἐπειδήπερ ψάλλοντες σωτιαζόμεθα τῷ Θεῷ· ὧν τοῖς δικαιώμασί σου μελετήσω, οὐκ ἐπιλήσομαι τῶν λόγων σου· πάντας μὲν Χριστιανοὺς τοῦτο φυλάττειν σωτήριον, κατ' ἐξαίρετον δὲ τοὺς τῇ ἱερατικῇ ἀμπεχομένους ἀξίαν. ἔνθεν ὁρίζομεν, παντὶ τὸν προάγεσθαι μέλλοντι εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς βαθμὸν, πάντως τὸ ψαλτήριον γινώσκειν· ἵνα ἐκ τούτου καὶ πάντα τὸν κατ' αὐτὸν κλῆρον οὕτω νουθετῆ μυεῖσθαι. ἀνακρίνεσθαι δὲ ἀσφαλῶς ὑπὸ τοῦ μητροπολίτου, εἰ προθύμως ἔχει ἀναγινώσκειν ἐρευνητικῶς καὶ παροδικτικῶς τούς τε ἱεροὺς κανόνας, τό τε ἅγιον Εὐαγγέλιον, τοῦτο τὸ θεῖον ἀποστόλου βιβλίον, καὶ πᾶσαν τὴν θείαν γραφήν. καὶ κατὰ τὰ θεῖα ἐντάλματα ἀναστρέφεσθαι, καὶ διδάσκειν τὸν κατ' αὐτὸν λαόν. οὐσία γὰρ τῆς καθ' ἡμᾶς ἱεραρχίας εἰσὶ τὰ θεοπαράδοτα λόγια, οὕτω δὴ τῶν θείων γραφῶν ἀληθινὴ ἐπιστήμη, καθὼς ὁ μέγας ἀπεφήνατο Διονύσιος. εἰ δὲ ἀμφισβητοίη, καὶ μὴ ἀσμενίζοι ὕστω ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν, μὴ χειροτονείσθω. ἔφη γὰρ προφητικῶς ὁ Θεός· σὺ ἐπέγνωσιν ἀπώσω, κἀγὼ ἀπώσομαί σε, τοῦ μὴ ἱερατεύειν μοι.

* Gr. hæſitaverit, & non ita facere ac docere libenter voluerit, nullat.

* & ita libenter facere & docere minime ſponderit, Oſe. 4.

III.

Quod non oporteat principes eligere epiſcopum.

γ'.

Ὅτι οὐ δεῖ ἄρχοντας ψηφίζεσθαι ἐπίσκοπον.

Omnis electio a principibus facta epiſcopi aut presbyteri aut diaconi, irrita maneat ſecundum regulam quæ dicit: * Si quis epiſcopus ſæcularibus poteſtatibus uſus, eccleſiam per ipſos obtineat, deponatur: & * ſegregentur omnes qui illi communicant. Oportet enim ut qui provehendus eſt in epiſcopum, ab epiſcopis eligatur; quemadmodum a ſanctis patribus qui apud Nicæam convenerunt, in regula definitum eſt, quæ dicit: Epiſcopum convenit maxime quidem ab om-

Πᾶσαν ψῆφον γινομένην παρὰ ἀρχόντων, ἐπισκόπου, ἢ πρεσβυτέρου ἢ διακόνου, ἄκυρον μένειν κατὰ τὸν κανόνα τὸν λέγοντα. εἴ τις ἐπίσκοπος κοσμικοῖς ἄρχουσι χρησάμενος, δι' αὐτῶν ἐγκρατὴς ἐκκλησίας γένηται, καθαιρείσθω κ ἀφορίζεσθω, καὶ οἱ κοινωνοῦντες αὐτῷ πάντες. δεῖ γὰρ τὸν μέλλοντι προβιβάζεσθαι εἰς ἐπισκοπὴν, ὑπὸ ἐπισκόπων ψηφίζεσθαι, καθὼς παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ ὥρισαι ἐν τῷ κανόνι τῷ λέγοντι· ἐπίσκοπον προσήκει μάλιστα μὲν ὑπὸ πάντων τῶν ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ καθίσασθαι. εἰ δὲ δυσχερὲς εἴη τὸ τοιοῦτον, ἢ διὰ

Canon. apoſt. 30.

* Gr. ſegregetur, & omnes qui Can. 4.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

ἢ διὰ κατεπείγουσαν ἀνάγκην, ἢ διὰ μῆκος ὁδοῦ, ἐξ ἁπάντων ζητεῖς ἐπὶ τὸ αὐτὸ συναγομένους, συμψήφων γινομένων καὶ τῶν ἁπάντων, καὶ συντιθεμένων διὰ γραμμάτων, τότε τὴν χειροτονίαν ποιεῖσθαι. τὸ δὲ κῦρος τῶν γινομένων δίδοσθαι καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν τῷ μητροπολίτῃ.

nibus, qui sunt in provincia, episcopis ordinari. Si autem hoc difficile fuerit aut propter instantem necessitatem, aut propter itineris longitudinem, tribus tamen omnimodis in idipsum convenientibus, & aliis per literas consentientibus, tunc consecratio fiat. Firmitas autem eorum quæ geruntur, per unamquamque provinciam metropolitano tribuatur antistiti.

δ'.

Περὶ τοῦ ἀπέχεσθαι τοὺς ἐπισκόπους πάσης δοσοληψίας.

Ὁ κήρυξ τῆς ἐκκλησίας Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος οἱονεὶ κανόνα τιθεὶς τοῖς Ἐφεσίων πρεσβυτέροις, μᾶλλον δὲ παντὶ ἱερατικῷ πληρώματι, ἔτως ἐπαρρησιάσθη εἰπών· ἀργυρίου, ἢ χρυσίου, ἢ ἱματισμοῦ ὑδενὸς ἐπεθύμησα· πάντα ὑπέδειξα ὑμῖν, ὅτι κοπιῶντας δεῖ ἀντιλαμβάνεσθαι τῶν ἀσθενούντων· μακάριον ἡγούμενος τὸ διδόναι. διὸ καὶ ἡμεῖς μαθητευθέντες παρ' αὐτοῦ, ὁρίζομεν, μηδόλως αἰσχροκερδῶς ἐπινοεῖσθαι ἐπίσκοπον, προφασιζόμενον προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις, ἀπαιτεῖν χρυσίον, ἢ ἄργυρον, ἢ ἕτερον εἶδος τὸν ὑπ' αὐτὸν τελοῦντας ἐπισκόπους, ἢ κληρικοὺς, ἢ μοναχούς. φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· ἄδικοι βασιλείαν Θεοῦ οὐ κληρονομήσουσι. καὶ, οὐκ ὀφείλει τὰ τέκνα τοῖς γονεῦσι θησαυρίζειν, ἀλλ' οἱ γονεῖς τοῖς τέκνοις. εἴ τις οὖν δι' ἀπαίτησιν χρυσίου ἢ ἑτέρου τινὸς εἴδους, ἢ διά τινα ἰδιοπάθειαν ἀρεθείη ἀπέργων τῆς λειτουργίας, καὶ ἀφορίζων τινὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν κληρικῶν, ἢ σεπτὸν ναὸν κλείων, μὴ γίνεσθαι ἐν αὐτῷ τὰς τοῦ Θεοῦ λειτουργίας, εἰς ἀναίσθητόν τινα ἑαυτοῦ μανίαν ἐμπίπτων, ἀναίσθητος ὄντως ἐστὶ, καὶ τῇ ταυτοπαθείᾳ ὑποκείσεται, καὶ ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὡς παραβάτου ἐντολῆς Θεοῦ καὶ τῶν ἀποστολικῶν διατάξεων. παραγγέλλει γὰρ καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων ἀκρότης· ποιμαίνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ μὴ ἀναγκαστῶς, ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ Θεόν· μὴ αἰσχροκερδῶς, ἀλλὰ προθύμως. μηδ' ὡς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων, ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

IV.

Quod abstinendum sit episcopis ab omni dati acceptione.

Prædicator ecclesiæ Paulus divinus apostolus ac si canonem ponens Ephesiorum presbyteris, imo vero & omni sacratæ multitudini, ita fiducialiter perhibuit dicens: *Argentum, aut aurum, aut vestem nullius concupivi: omnia ostendi vobis, quoniam sic laborantes oportet susci-pere infirmos* beatius existimans dare. Propter quod & nos edocti ab eo definimus, nullatenus episcopum turpis lucri gratia excogitare ad excusandas excusationes in peccatis, & expetere aurum vel argentum aut aliam speciem ab episcopis, vel clericis, aut monachis qui sub ipso sunt. Ait enim apostolus: *Iniqui regnum Dei non possidebunt*: Et, *Non debent filii parentibus thesaurizare, sed parentes filiis*. Quisquis ergo propter exactionem auri vel alterius cujuslibet speciei, aut propter proprium * vitium inventus fuerit coercens a ministerio, vel sequestrans aliquem clericorum qui sub se degunt, aut venerable templum claudens, ne in eo Dei ministeria celebrentur, ad insensata suam transmittens insaniam, insensatus veraciter est; ac per hoc, simili pœnæ eo subjecto, convertatur dolor ejus in caput ejus, ut in transgressorem mandati Dei & mandatorum apostolicorum. Præcipit enim & Petrus principalis apostolorum summitas: *Pascite qui in vobis est gregem Dei non coacte, sed spontanee secundum Deum: non turpis lucri gratia, sed forma facti gregis: & cum apparuerit principis pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam.*

* affectum

Act. 20.

1. Cor. 6.

1. Petr.

ε'.

Ὅτι οἱ ἐνευδίζοντες τοῖς κληρικοῖς, διὰ τὸ πεπίχθαι ἐν ἐκκλησίᾳ χωρὶς δόσεως, ἐπιτιμίῳ ὑποκεῖνται.

Ἁμαρτία πρὸς θάνατόν ἐστιν, ὅταν τινὲς ἁμαρτάνοντες ἀδιορθώτοι μένωσι. τὸ δὲ τέτοιο χεῖρον, ἐὰν καὶ βαχηλιῶντες καταξανίσαντες τὸ εὐσεβὲς καὶ τῆς ἀληθείας, καὶ προτιμώμενοι τὸν μαμωνᾶν τῆς τοῦ Θεοῦ ὑπακοῆς, καὶ τῶν κανονικῶν αὐτοῦ διατάξεων μὴ ἀνεχόμενοι. διὸ ἐν τούτοις οὐκ ἔστι κύριος ὁ Θεός· εἰ μή τι τυπε-

V.

*Quod qui exprobrant clericis, eo quod ordinati sunt in ecclesia sine datis, * epitimio subjaceant.*

* i. mulctæ

Peccatum ad mortem est, quando quidam peccantes incorrecti persistunt. Hoc vero deterius est, si & arroganter elati insurgunt adversus pietatem & veritatem; & præferentes mammona Dei obedientiæ, nullatenus regularibus ejus præceptis intendunt. In his non est Do-

ACTIO VIII. ANNO CHRISTI 787.

minus Deus, nisi humiliati proprio resi-
puerint fortasse excellu. Oportet enim
eos magis accedere ad Deum, & cum
contrito corde remissionem hujus peccati & indulgentiam petere, & non gloriari in illicito dato. Juxta enim est Do-
Psal. 33. minus his qui tribulato sunt corde. Eos igitur qui gloriantur se per datione auri ordinatos in ecclesia, & in hac maligna consuetudine quæ alienat a Deo & omni sacerdotio, sperant, & ex hoc impudenti facie & non operto ore exprobabilibus verbis eos qui ob virtutem vitæ a sancto Spiritu electi & constituti si-
B ne datione auri sunt, inhonorant; primo quidem novissimum gradum accipere sui ordinis definimus: quod si permanserint, per epitimium corrigantur. Si vero quis claruerit super consecratione hoc aliquando faciens, efficiatur secundum apostoli-
Can. 30. cam regulam quæ dicit: Si quis episcopus per pecuniam dignitatem hanc obtinuerit, vel presbyter aut diaconus, deponatur & ipse & qui eum consecravit, & excidatur omnimodis etiam a communione, quemadmodum Simon magus a
C me Petro. Similiter & juxta secundam regulam sanctorum patrum qui apud Chalcedonem convenerunt, quæ ait: Si quis episcopus per pecunias consecrationem fecerit, & sub pretio redegerit gratiam quæ non potest vendi, ordinaveritque per pecunias episcopum, vel chorepiscopum, sive presbyteros aut diaconos, aut quemdam eorum qui in clero connumerantur: aut præposuerit per pecunias œconomum vel defensorem, sive mansionarium, aut prorsus quemquam qui sub regulam est, turpis lucri gratia:
D qui hoc conatus fuerit agere, si convictus fuerit, proprii gradus periculum subeat: & qui consecratus est, nihil proficiat ex consecratione vel promotione quæ per negotiationem effecta est; sed sit alienus a dignitate * & solicitudine quam per pecunias consecutus est. Si vero quis mediator apparuerit in hujusmodi turpibus & illicitis * datis; si quidem clericus fuerit, proprio gradu decidat: si vero laicus vel monachus, excommunicetur.

* seu
* lucris

A νωθέντες τῶ ἰδίω σφάλματος ἀνανήψωσι. χρὴ γὰρ μᾶλλον αὐτοὺς προσερχεσθαι τῷ Θεῷ, καὶ μὴ σωπερίμμικτης καρδίας τὴν ἄφεσιν τοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν συγχώρησιν αἰτεῖσθαι, ἐχὶ ἐναβρύνεσθαι τῇ ἀθέσμῳ δόσει. ἐγγὺς γὰρ κύριος τοῖς συντετριμμένοις τῇ καρδίᾳ. Τοὺς οὖν ἐγκαυχωμένους διὰ δόσεως χρυσίου τετίχθαι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ ταύτῃ τῇ πονηρᾷ συνηθείᾳ ἐπελπίζοντας ἢ ἀλλοτρίωσιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ πάσης ἱερωσύνης, καὶ ἐκ τούτου ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀπεριακαλύπτῳ στόματι ἀνειδίστοις λόγοις τοὺς διὰ ἀρετὴν βίου ὑπὸ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκλεγέντας καὶ καταπεμφθέντας ἐκτὸς δόσεως
B χρυσίου ἀτιμάζοντας, πρῶτον μὲν τοῦτο ποιοῦντας τὸν ἔσχατον βαθμὸν λαμβάνειν τοῦ οἰκείου τάγματος, εἰδὲ ἐπιμένοιεν, δι' ἐπιτιμίου διορθοῦσθαι· εἰ δέ τις ἐπὶ χειροτονίᾳ φανεὶς ποτὲ τοῦτο πεποιηκὼς, γινέσθω κατὰ τὸν ἀποστολικὸν κανόνα τὸν λέγοντα· εἴτις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς
C καὶ ὁ χειροτονήσας, καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου. ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῶν ἐν Χαλκηδόνι ὁσίων πατέρων ἡμῶν, λέγοντα· εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσηται, καὶ εἰς πρᾶσιν καταγάγῃ τιὼ ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβυτέρους, ἢ διακόνους, ἢ τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων· ἢ προβάλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμοναρίου, ἢ ὅλως τινὰ τῶν κανόνος διὰ αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν· ὁ τοῦτο ἐπιχειρῆσαι ἐλεγχθεὶς κινδυνεύετω εἰς τὸν ἴδιον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας, ἢ προβολῆς· ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τῶν φρονλίσματος, ὑπὲρ ἐπὶ χρήμασιν ἔτυχεν. εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανεὶς τοῖς οὕτως αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις
D λήμμασι, καὶ οὗτος, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, ἐκ τοῦ οἰκείου ἐκπιπτέτω βαθμοῦ· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναχὸς, ἀφοριζέσθω.

VI.

Ut efficiatur localis Synodus per annum.

Quoniam quidem regula est, quæ di-
Conc. Nic. t. 5. cit: Bis in anno per singulas provincias oportet fieri per conventum episcoporum regulares inquisitiones: propter fatigatio-
* Gr quod inopia laborent ad iter
nem & * ut oportune habeantur ad iter agendum hi qui congregandi sunt, * definierunt sextæ synodi sancti patres, omni excusatione remota, modis omnibus semel in anno fieri, & depravata corrigi. Hunc ergo canonem & nos renovamus: & si quisquam princeps inventus
Can. 8.

ς'.

Περὶ τοῦ γίνεσθαι τοπικὴν σύνοδον κατὰ χρόνον.

E Ἐπειδήπερ κανών ἐστιν ὁ λέγων· δὶς τοῦ ἔτους καθ' ἑκάστην ἐπαρχίαν χρὴ γίνεσθαι διὰ συναθροίσεως ἐπισκόπων τὰς κανονικὰς ζητήσεις. διὰ γοῦν τὴν συνέχειαν καὶ τὸ εὐδεῶς ἔχειν πρὸς ὁδοιπορίαν τοὺς συναθροιζομένους, ὥρισαν οἱ τῆς ἑκτης συνόδου ὅσιοι πατέρες, ἐξ ἅπαντος τρόπου καὶ προφάσεως ἅπαξ τοῦ ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι, καὶ τὰ ἐσφαλμένα διορθοῦσθαι. τοῦτον οὖν τὸν κανόνα καὶ ἡμεῖς ἀνανεοῦμεν· καὶ εἴ τις ἄρεθῇ ἄρχων τοῦτο κωλύων, ἀφοριζέσθω. εἰ δέ τις ἐκ τῶν μητροπολιτῶν ἀμελήσοι τοῦτο γίνεσθαι ἐκτὸς ἀνάγ-

κης

χης καὶ βίας, καὶ ἵνος ἀλόγου προφάσεως, τοῖς κανονικοῖς ἐπιτιμίοις ὑποκείσθω· τῆς δὲ * συνόδου γινομένης περὶ κανονικῶν καὶ εὐαγγελικῶν πραγμάτων, δεῖ τοὺς συναθροισθέντας ἐπισκόπους ἐν μελέτῃ καὶ φροντίδι γίνεσθαι τοῦ φυλάττεσθαι τὰς θείας καὶ ζωοποιοὺς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. ἐν γὰρ τῷ φυλάσσεσθαι αὐτὰς ἀνταπόδοσις πολλή· ὅτι καὶ λύχνος ἐντολή, νόμος δὲ φῶς, καὶ ὁδὸς ζωῆς ἔλεγχος καὶ παιδεία· καὶ ἡ ἐντολὴ κυρία τηλαυγὴς φωτίζουσα ὀφθαλμούς. μὴ ἔχειν δὲ ἄδειαν τὸν μητροπολίτην, ἐξ ὧν ἐπιφέρονται οἱ ἐπίσκοποι μετ' αὐτῶν, ἢ κτῆνος, ἢ ἕτερον εἶδος ἀπαιτεῖν. εἰ δὲ τοῦτο ἐλεγχθῇ, ἀποτίσει τὸ τετραπλάσιον.

A fuerit hoc prohibere, communione privetur. Si quis vero metropolitanorum hoc neglexerit agere, absque necessitate vel vi seu aliqua rationabili occasione, canonicis pœnis subjaceat. * Dum autem synodus agitur super canonicis & evangelicis negotiis, oportet congregatos episcopos in meditatione & solicitudine fieri custodiendorum divinorum & vivificorum Domini mandatorum: in custodiendis enim illis retributio multa; quia & lucerna mandatum: lex autem lux, & via vitæ argutiæ & disciplina est; B & mandatum Domini lucidum illuminans oculos. Porro non habeat metropolitanus licentiam ex his quæ defert episcopus secum, sive jumentum, sive aliam speciem expetendi. Quod si hoc egisse convictus fuerit, solvat quadruplum.

* Gr. Synodo autem peracta,

* *Ἀναβασὶ τοῦτο.* Ne te moveat, si hanc definitionem nos minime habeamus, cum & earum nonnullas quas inter canones habemus, in auctoritatem non recipiamus, sicut quasdam ex conciliis. Aliæ namque apud Græcos tantum, aliæ vero apud certas solum provincias in observantiam ecclesiasticam assumuntur, sicut sunt Laodicenſis conc. 16. & 17. regulæ, quæ apud Græcos tantum servantur, nec non & Africanorum conciliorum 6. & 8. capitula, quæ nulla provincia servare nisi Africana dignoscitur.

ζ'. VII.

Ὅτι τοὺς ἐγκαινισθέντας ναοὺς ἐκτὸς καταθέσεως λειψάνων ἁγίων δέον ἀναπληρωθῆναι.

Quod templa noviter sine reconditis sanctorum reliquiis dedicata oporteat suppleri.

Ἐφη Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος· τινῶν αἱ ἁμαρτίαι προδηλοί εἰσι, τισὶ δὲ καὶ ἐπακολουθοῦσιν. ἁμαρτιῶν οὖν προκαταλαβουσῶν, καὶ ἕτεραι ἁμαρτίαι παρέπονται τούτοις. τῇ οὖν ἀσεβεῖ αἱρέσει τῶν χριστιανοκατηγόρων καὶ ἄλλα ἀσεβήματα συνηκολούθησαν. ὥσπερ γὰρ τιμῶ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὄψιν ἀφείλοντο ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ ἕτερά τινα ἔθη παρελύσασιν, ἃ χρὴ ἀνανεωθῆναι, καὶ κατὰ τιμῶ ἔγγραφον καὶ ἄγραφον θεσμοθεσίαν ὅτως κρατεῖν. ὅσοι οὖν σεπτοὶ ναοὶ καθιερώθησαν ἐκτὸς ἁγίων λειψάνων μαρτύρων, ὁρίζομεν ἐν αὐτοῖς κατάθεσιν γίνεσθαι λειψάνων μετὰ καὶ τῆς συνήθους εὐχῆς. καὶ εἰ ἀπὸ τοῦ παρόντος τις εὑρεθῇ ἐπίσκοπος χωρὶς ἁγίων λειψάνων καθιερῶν ναόν, καθαιρείσθω, ὡς παραβεβηκὼς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις.

Ait Paulus divinus apostolus: *Quorumdam peccata manifesta sunt, quorumdam autem & subsequuntur.* Peccatis ergo prævenientibus, & alia peccata his accidunt. Impiam itaque Christianos accusantium hæresim & aliæ impietates subsecutæ sunt. Sicut enim venerabilium imaginum vultum abstulerunt ab ecclesia, ita & alios quosdam mores deseruerunt, quos & oportet renovari, & secundum scriptam D & non scriptam legislationem denuo detineri. Quotquot ergo venerabilia templa consecrata sunt absque sanctis reliquiis martyrum, definimus in eis reliquiarum una cum solita oratione fieri positionem. Et si a præsenti tempore inventus fuerit episcopus absque lipsanis consecrare templum, deponatur, ut ille qui ecclesiasticas traditiones transgreditur.

Psal. 18. *Prov.* 6. 1. *Tim.* 5.

η'. VIII.

Ὅτι τοὺς Ἑβραίους οὐ χρὴ δέχεσθαι, εἰ μήπου ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας ἐπιστρέψωσιν.

Quod Hebræos non oporteat recipi, nisi forte ex sincero corde conversi fuerint.

Ἐπειδὴ πλανώμενοί τινες ἐκ τῆς τῶν Ἑβραίων θρησκείας, μυκτηρίζειν ἔδοξαν Χριστὸν τὸν Θεὸν, προσποιούμενοι Χριστιανίζειν, αὐτὸν δὲ ἀρνοῦνται, κρύβδην καὶ λαθραίως σαββατίζοντες, καὶ ἕτερα Ἰουδαϊκὰ ποιοῦντες· ὁρίζομεν τούτους μήτε εἰς κοινωνίαν, μήτε εἰς εὐχὴν, μήτε εἰς ἐκκλησίαν δέχεσθαι· ἀλλὰ φανερῶς ἔσωσαν κατὰ τιμῶ ἑαυτῶν θρησκείαν Ἑβραίοις· μήτε τοὺς παῖδας αὐτῶν βαπτίζειν, μήτε δοῦλον ὠνήσασθαι ἢ κτᾶσθαι. εἰ δὲ ἐξ εἰλικρινοῦς καρδίας καὶ πίστεως

Quoniam errantes hi qui ex Hebræorum superstitione consistunt, subsannare se Christum Deum existimant, simulantes Christianizare, ipsum autem negant, clam & latenter sabbatizantes, & alia Judæorum more facientes: definimus hos neque in communionem, neque in orationem, neque in ecclesiam suscipi; sed manifeste sint secundum religionem suam Hebræi: neque pueros eorum baptizari, ne-

ACTIO VIII.

neque ſervum * emi vel acquiri. Si vero ex ſincero corde ac fide converterit ſe quis eorum, & confeſſus fuerit ex toto corde, divulgans mores eorum & res, ut alii etiam arguantur & corrigantur; hunc ſuſcipi & baptizari, & pueros ejus: quin & * obſervari eos, ut recedant ab Hebraicis adinventionibus, definimus: alias autem nullatenus admittendos.

* Gr. emere vel poſſidere.

* cautos reddi

A ἐπιστρέψει τις αὐτῷ, καὶ ὁμολογήσει ἐξ ὅλης καρδίας, θεμαμβδων τὶ κατ' αὐτῷ ἔθη καὶ πράγματα, πρὸς τὸ καὶ ἄλλους ἐλεγχθῆναι καὶ διορθώσασθαι, τοῦτον προσδέχεσθαι καὶ βαπτίζειν, καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ· καὶ ἀσφαλίζεσθαι αὐτοὺς ἀποσῆναι τῶν Ἑβραϊκῶν ἐπιτηδευμάτων, εἰ δὲ μὴ οὕτως ἔχοιεν, μηδαμῶς αὐτοὺς προσδέχεσθαι.

AN IO CHR 78

IX.

De non abſcondendo libro quolibet hæreſeos Chriſtianos accuſantium.

θ'.

Περὶ τοῦ μὴ κρύπτειν τινὰ χριστιανοκατηγορικῆς αἱρέσεως βίβλον.

B

Omnia puerilitia ludibria, inſanaſque debacchationes atque conſcripta, quæ falſo contra venerabiles imagines facta ſunt, dari oportet in epiſcopio Conſtantinopoleos, ut recondantur cum ceterorum hæreticorum libris. Si vero quis inventus fuerit hæc occultare, ſiquidem epiſcopus aut presbyter, vel diaconus fuerit, deponatur: ſi vero monachus aut laicus, anathematizetur.

Πάντα τὰ μειρακιώδη ἀθύρματα καὶ μανιώδη βακχεύματα, τὰ ψευδοσυγγράμματα κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων γενόμενα, δέον δοθῆναι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἵνα ἀποτεθῶσι μετὰ λοιπῶν αἱρετικῶν βίβλων. εἰ δέ τις εὑρεθείη ταῦτα κρύπτων, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος εἴη, καθαιρείσθω· εἰ δὲ μοναχὸς ἢ λαϊκός, ἀναθεματιζέσθω.

X.

Quod non oporteat clericum relinquere parochiam ſuam, & ad aliam tranſire abſque notitia epiſcopi.

ι'.

C Ὅτι οὐ δεῖ κληρικὸν ἀπολιπεῖν τὴν ἑαυτοῦ παροικίαν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀφικέσθαι χωρὶς εἰδήσεως τοῦ ἐπισκόπου.

Quoniam quidam clericorum parvipendentes canonicam conſtitutionem, relinquunt parochiam propriam, & ad alias parochias convolant, & maxime in hac Deo ſervanda regia urbe ſeſe apud principes locant, in eorum oratoriis miſſas facientes: hos abſque proprio epiſcopo & Conſtantinopolitano antiſtite non licet ſuſcipere in qualibet domo vel eccleſia: quod ſi hoc fecerit, & ita perſeveraverit, deponatur. Quotquot autem cum conſcientia prædictorum hoc fecerint ſacerdotum, non licet eis mundanas & ſæculares curas ſuſcipere, præſertim cum hoc agere prohibeantur a ſacris canonibus. Quiſquis autem apparuerit eorum, qui dicuntur majores, curam tenere, aut deſinat, aut deponatur: potius autem maneat ad magiſterium tam puerorum, quam famulorum, relegens eis divinas ſcripturas: ad hoc enim etiam ſacerdotium conſecutus eſt.

D

Ἐπειδή τινες τῶν κληρικῶν παραλογιζόμενοι τὴν κανονικὴν διάταξιν, ἀπολιπόντες τὴν ἑαυτῶν παροικίαν, εἰς ἑτέρας παροικίας ἐκδέχουσι, κατὰ πλεῖστον δὲ ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ καὶ βασιλίδι πόλει, καὶ εἰς ἄρχοντας προσεδρεύουσιν, ἐν τοῖς αὐτῶν δίκτυοις τὰς λειτουργίας ποιοῦντες· τούτους ἐν χωρὶς τοῦ ἰδίου ἐπισκόπου καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως οὐκ ἔξεστι δεχθῆναι ἐν οἱῳδήποτε οἴκῳ ἢ ἐκκλησίᾳ· εἰ δὲ τοῦτο ποιήσει, ἐπιμενῶν καθαιρείσθω. ὅσοι δὲ μετ' εἰδήσεως τῶν προλεχθέντων ἱερέων τοῦτο ποιοῦσιν, οὐκ ἔξεσιν αὐτοῖς κοσμικὰς καὶ βιωτικὰς φροντίδας ἀναλαμβάνεσθαι, ὡς κεκώλυται τοῦτο ποιεῖν παρὰ τῶν θείων κανόνων. εἰ δέ τις φωραθείη τῶν λεγομένων μειζοτέρων φροντίδα ἐπέχων, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω. μᾶλλον μὲν οὖν ἤτω πρὸς διδασκαλίαν τῶν παίδων καὶ τῶν οἰκετῶν, ἐπαναγινώσκων αὐτοῖς τὰς θείας γραφάς· εἰς τοῦτο γὰρ καὶ τῷ ἱερωσύνῃ ἐκληρώσατο.

E

XI.

Quod oporteat œconomos eſſe in epiſcopiis ac miniſteriis.

ια'.

Ὅτι δεῖ οἰκονόμους εἶναι ἐν τοῖς ἐπισκοπείοις καὶ ἐν τοῖς μοναστηρίοις.

Can. 26. Concil. Chalced.

* Lege, *regulas*. Hard.

Cum ſimus debitores omnes ſacras * literas cuſtodire, & eam quæ dicit, in unaquaque eccleſia œconomos eſſe, modis omnibus inviolabilem conſervare debemus. Et ſi quidem unuſquiſque metropolitanus in ſua eccleſia conſtituerit œco-

Ὑπόχρεοι ὄντες πάντες τοὺς θείους κανόνας φυλάττειν, καὶ τὸν λέγοντα, οἰκονόμους εἶναι ἐν ἑκάστῃ ἐκκλησίᾳ, παντὶ τρόπῳ ἀπαράβατον διατηρεῖν ὀφείλομεν. καὶ εἰ μὲν ἕκαστος μητροπολίτης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ καθιστᾷ οἰκονόμον, καλῶς ἂν ἔχοι· εἰ δὲ μήγε. ἐξ αὐθεντίας

ANNO CHRISTI 787.

τίας ἰδίας τῷ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπῳ ἀδεια ἔστι προχειρίζεσθαι οἰκονόμον ἐν τῇ αὐτῆ ἐκκλησίᾳ. ὡσαύτως καὶ τοῖς μητροπολίταις, εἰ οἱ ὑπ' αὐτοὺς ἐπίσκοποι οὐ προαιροῦνται οἰκονόμους ἐγκαθιστῆσαι ἐν ταῖς ἑαυτῶν ἐκκλησίαις. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ τῶν μοναστηρίων.

nomum, bene utique: sin autem, ex auctoritate * propria Constantinopoleos episcopo licentia est præponendi œconomum in ejus ecclesia: similiter & metropolitanis, si episcopi qui sub ipsis sunt, non sategerint œconomos statuere in suis ecclesiis. Idipsum autem servandum est etiam in monasteriis.

ACTIO VIII.

* Gr. speciali

ιβ'.

Οτι ὁ δεῖ ἐκποιεῖσθαι ἐπίσκοπον ἢ ἡγούμενον ἐκ τῶν προασείων τῆς ἐκκλησίας.

XII.

*Quod non oporteat episcopum vel abbatem alienare quid de * proastiis ecclesiæ.*

* i. suburbanis

B

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἁρεθείη ἢ ἡγέμενος ἐκ τῶν αὐτεργιῶν τῆ ἐπισκοπείᾳ ἢ τοῦ μοναστηρίᾳ ἐκποιούμενος εἰς ἀρχοντικιὸν χεῖρα, ἢ καὶ ἑτέρῳ προσώπῳ ἐκδιδῷ, ἄκυρον εἶναι τὸ ἔκδοσιν κατὰ τὸν κανόνα τῶν ἁγίων ἀποστόλων τὸν λέγοντα. πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων ὁ ἐπίσκοπος ἐχέτω τὸ φροντίδα, καὶ διοικείτω αὐτὰ ὡς τῆ Θεῆ ἐφορῶντος· μὴ ἐξεῖναι δὲ αὐτῷ σφετερίζεσθαί τι ἐξ αὐτῶν, ἢ συγχύσιν ἰδίοις τὰ τῆ Θεῆ χαρίζεσθαι. εἰ δὲ πένητες εἶεν, ἐπιχορηγείτω ὡς πένησιν, ἀλλὰ μὴ προφάσει τούτων τι τῆς ἐκκλησίας ἀτεμπολείτω. εἰ δὲ προφασίζοιντο ζημίαν ἐμποιεῖν, καὶ μηδὲν πρὸς ὄνησιν τυγχάνειν τὸν ἀγρὸν, μηδ' οὕτως τοῖς κατὰ τόπον ἄρχουσιν ἐκδιδόναι τὸν τόπον, ἀλλὰ κληρικοῖς ἢ γεωργοῖς. εἰ δὲ πανουργίᾳ πονηρᾷ χρήσοιντο, καὶ ἐκ τοῦ γεωργῆ ἢ τῆ κληρικοῦ ὠνήσεται ἄρχων τὸν ἀγρὸν, καὶ οὕτως ἄκυρον εἶναι τὸ πρᾶσιν, καὶ ἀποκαθίσασθαι ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ ἢ ἐν τῷ μοναστηρίῳ· καὶ ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος τοῦτο ποιῶν ἐκδιωχθήτω, ὁ μὲν ἐπίσκοπος τοῦ ἐπισκοπείου, ὁ δὲ ἡγούμενος τοῦ μοναστηρίου, ὡς διασκορπίζων κακῶς ἃ οὐ συνήγαγε.

Quisquis episcopus inventus fuerit vel abbas de * salariis episcopii sive monasterii transferre quidquam in principum manus, vel etiam alii personæ conferre, * irritum sit quod datum esse constiterit, secundum * canonem sanctorum apostolorum qui dicit: Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus solicitudinem habeat, & dispenset eas tamquam Deo contemplante; non liceat autem ei fraudare quidquam ex illis, vel cognatis propriis donare quæ Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur: C sed non sub eorum occasione quæ sunt ecclesiæ * defraudentur. Quod & excusationem si prætenderint, damnum facere, & nihil ad profectum agrum existere; nec sic principibus qui per loca illa sunt, tribuatur ager vel locus, sed clericis vel agricultoribus. Quod si callidi. tate usus fuerit, & a colono vel clerico emerit princeps agrum; etiam sic irrita sit venditio, & restituatur episcopio vel monasterio: & episcopus vel abbas hoc faciens abjiciatur, episcopus quidem ab episcopio, abbas autem a monasterio, tamquam qui dispergit male quæ non collegit.

* agris, seu fundis,

* Gr. irrita sit alienatio secundum

* Can. 39.

* Gr. venumdet.

ιγ'.

Οτι μεγάλης κατακρίσεως ἄξιοί εἰσιν οἱ τὰ μοναστήρια κοινοῦντες.

XIII.

Quod in magna damnatione sint hi, qui monasteria communia faciunt habitacula.

D

Επειδὴ διὰ πολὺ γενομένου κατὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν συμφορὰν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καθηρπάγησάν τινες ἁγιεῖς οἶκοι ὑπό τινων ἀνδρῶν, ἐπισκοπεῖά τε καὶ μοναστήρια, καὶ ἐγένοντο κοιναὶ καταγώγια, εἰ μὴ δυσκρατοῦντες ταῦτα προαιροῦνται ἀποδιδόναι, ἵνα κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἀποκατασταθῶσιν, δι' ὃ καλῶς ἔχει· εἰ δὲ μή γε, εἰ μὲν τῶ καταλόγω τοῦ ἱερατικοῦ εἰσι, τούτους καθαιρεῖσθαι προσάσομεν· εἰ δὲ μοναχοὶ ἢ λαϊκοὶ, ἀφορίζεσθαι, ὡς ὄντας κατακρίτους ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος· καὶ πεπίχθωσαν, ὅπου ὁ σκώληξ οὐ τελευτᾷ, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται, ὅτι τῇ τοῦ κυρίου φωνῇ ἐναντιοῦνται, τῇ λεγούσῃ· μὴ ποιεῖτε τὸν οἶκον τοῦ πατρός μου οἶκον ἐμπορίας.

Quoniam propter calamitatem, quæ pro peccatis nostris in ecclesiis facta est, subreptæ sunt a quibusdam viris quædam venerabiles domus: tam videlicet episcopia, quam monasteria, & facta sunt communia diversoria: si quidem voluerint ii qui hæc retinent, reddere ea, ut * secundum antiquitatem instaurentur, bene & optime: alioquin, si de sacrato catalogo fuerint, hos deponi præcipimus: si vero monachi vel laici, excommunicari: quos nimirum constat condemnatos esse a Patre & Filio & Spiritu Sancto: & deputentur, ubi vermis non moritur, & ignis non extinguitur: quia voci Domini adversantur, quæ dicit: *Non faciatis domum* Joan. 2. *Patris mei domum negotiationis.*

* Gr. in pristinum statum

XIV.

ACTIO PRIMA.

ANNO CHRISTI 787.

XIV.

Quod non oporteat ſine manus impoſitione legere in collecta ſuper ambonem.

A ιδ'.

Οτι ὐ χρὴ ἐκτὸς χειροθεσίας ἀναγινώσκειν ἐν τῇ σωάξει ἐπ' ἄμβωνος.

Quia ordo debet in * ſacratione cuſtodiri, omnibus liquet: & cum diligentia conſervare ſacerdotii promotiones, Deo eſt prorſus acceptum. Et quoniam videmus ſine manus impoſitione a parvula ætate tonſuram clerici quoſdam accipientes, nondum ab epiſcopo manus impoſitione percepta ſuper ambonem irregulariter in collecta legentes, præcipimus, amodo id minime fieri: idipſum quoque B conſervandum eſt etiam inter monachos. Lectoris autem manus impoſitionem licentia eſt unicuique abbati in proprio monaſterio ſolummodo faciendi, ſi dumtaxat abbati manus impoſitio facta noſcatur ab epiſcopo ſecundum morem præficiendorum abbatum, dum conſtet illum eſſe presbyterum. Simili modo ſecundum antiquam conſuetudinem chorepiſcopos * præceptione epiſcopi oportet promovere lectores.

* Gr. sacerdotio.

* per præceptionem

Οἱ τάξις, ἐμπολιτεύεται ἐν ἱερωσυνῇ, πᾶσιν ἀεὶδηλον· καὶ ἐν ἀκριβείᾳ διατηρεῖν τὰς τῆς ἱερωσυνῆς ἐγχειρίσεις, Θεῷ ἐστιν ἀάρεσον. καὶ ἐπειδὴ ὁρῶμεν ἐκτὸς χειροθεσίας νηπιόθεν τὴν κεφαλὴν τῷ κλήρῳ λαβόντας τινὰς, μήπω δὲ παρ' ἐπισκόπου χειροθεσίαν λαβόντας, καὶ ἀναγινώσκοντας ἐν τῇ σωάξει ἐπ' ἄμβωνος, ἀκανονίσως τοῦτο ποιοῦντας, ἀποβέπομεν ἀπὸ τοῦ παρόντος τοῦτο μὴ γίνεσθαι. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ μοναχῶν. ἀναγνώσεως δὲ χειροθεσίαν ἄδεια ἐστὶν ἐν ἰδίῳ μοναστηρίῳ καὶ μόνον ἑκάστῳ ἡγουμένῳ ποιεῖν, εἰ αὐτῷ τῷ ἡγουμένῳ ἐπετέθη χειροθεσία παρὰ ἐπισκόπου πρὸς προεδρείαν ἡγουμένου, δῆλον ὄντος αὐτοῦ πρεσβυτέρου. ὡσαύτως καὶ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔθος τοὺς χωρεπισκόπους κατ' ἐπιβοπὴν τοῦ ἐπισκόπου δεῖ προχειρίζεσθαι ἀναγνώστας.

XV.

Quod non oporteat clericum duabus eccleſiis connumerari.

ιε'.

C Οτι ὐ δεῖ κληρικὸν ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις καταταίσσεσθαι.

Clericus ab inſtanti tempore non connumeretur in duabus eccleſiis. Negotiationis enim eſt hoc & turpis commodi proprium, & ab eccleſiaſtica conſuetudine penitus alienum. Audivimus enim ex ipſa dominica voce: *Quia nemo poteſt duobus dominis ſervire: aut enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet.* Unuſquiſque ergo ſecundum apoſtolicam vocem, in quo vocatus eſt, in hoc debet manere, & in D una locari eccleſia. Quæ enim per turpe lucrum in eccleſiaſticis rebus efficiuntur, aliena conſiſtunt a Deo. Ad vitæ vero hujus neceſſitatem ſtudia ſunt diverſa: ex his vero qui voluerit, acquirat corporis opportuna. Ait enim apoſtolus: *Ad ea quæ mihi opus erant, & his qui mecum ſunt, miniſtraverunt manus iſtæ.* Et hæc quidem in hac a Deo conſervanda urbe. Ceterum in villis quæ foris ſunt, propter inopiam hominum indulgeatur.

Matth. 6.

1. Cor. 7.

Act. 20.

Κληρικὸς ἀπὸ τοῦ παρόντος μὴ καταταςσέσθω ἐν δυσὶν ἐκκλησίαις· ἐμπορείας γὰρ καὶ αἰσχροκερδείας ἴδιον τοῦτο, καὶ ἀλλότριον ἐκκλησιαστικῆς σωτηρίας. ἠκούσαμεν γὰρ ἐξ αὐτῆς τῆς κυριακῆς φωνῆς· ὅτι οὐ δύναταί τις δυσὶ κυρίοις δουλεύειν· ἢ γὰρ τὸν ἕνα μισήσει, καὶ τὸν ἕτερον ἀγαπήσει· ἢ τοῦ ἑνὸς ἀνθέξεται, καὶ τοῦ ἑτέρου καταφρονήσει. ἕκαστος οὖν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν φωνὴν, ἐν ᾧ ἐκλήθη, ἐν τούτῳ ὀφείλει μένειν, καὶ προσεδρεύειν ἐν μιᾷ ἐκκλησίᾳ· τὰ γὰρ δι' αἰσχροκέρδειαν γινόμενα ἐπὶ τῆς ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, ἀλλότρια τοῦ θεοῦ καθεστήκασι. πρὸς δὲ τὴν τοῦ βίου τούτου χρείαν ἐπιτηδείματά εἰσι διάφορα. ἐξ αὐτῆς εἴ τις βάλοιτο, τὰ χρειώδη τοῦ σώματος ποριζέσθω. ἔφη γὰρ ὁ ἀπόστολος· ταῖς χρείαις μου καὶ τοῖς οὖσι μετ' ἐμοῦ ὑπηρέτησαν αἱ χεῖρες αὗται. ἐν ταύτῃ μὲν ἐν ταύτῃ τῇ θεοφυλάκτῳ πόλει. ἐν δὲ τοῖς ἔξω χωρίοις, διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ἀνθρώπων, παραχωρείσθω.

XVI.

Quod non oportet ſacratum virum veſtimentis pretioſis indui.

E ις'.

Οτι ὐ δεῖ ἱερατικὸν ἄνδρα ἱματίοις πολυτελέσιν ἀμφιέννυσθαι.

Omnis jactantia & ornatura corporalis aliena eſt a ſacrato ordine. Eos ergo epiſcopos vel clericos qui ſe fulgidis & claris veſtibus ornant, emendari oportet. Quod ſi in hoc permanſerint, epitimio tradantur. Similiter eos qui unguentis inunguntur. Quoniam vero radice amaritudinis exorta, contaminatio

Πᾶσα ἀλαζονεία καὶ κόσμησις σωματικὴ ἀλλοτρία ἐστὶ τῆς ἱερατικῆς τάξεως. τοὺς οὖν ἑαυτοὺς κοσμοῦντας ἐπισκόπους ἢ κληρικοὺς δεῖ ἐνδήτων λαμπρῶν καὶ περιφανῶν, τούτους διορθοῦσθαι χρή· εἰ δὲ ἐπιμείνοιεν, ἐπιτιμίῳ παραδίδοσθαι. ὡσαύτως καὶ τοὺς τὰ μύρα χριομένους. ἐπειδὴ δὲ ῥίζα πικρίας ἄνω φύσα, μίασμα γέγονεν ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ ἡ τῆς χειροτονοκατηγόρων αἱ-

αἵρεσις · καὶ οἱ τοιοῦτοι δεξάμενοι ἀ μόνον τὰς εἰκονικὰς ἀναζωγραφήσεις ἐβδελύξαντο, ἀλλὰ καὶ πᾶσαν βλάσφημίαν ἀπώσαντο, τοὺς σεμνῶς καὶ εὐσεβῶς βιοῦντας προσοχθίζοντες · καὶ πεπλήρωται ἐπ' αὐτοῖς τὸ γεγραμμένον · βδέλυγμα ἁμαρτωλῷ θεοσέβεια. καὶ εἰ ἄρα θῶσι τοίνυν ἐγγελῶντες τοῖς τιμῇ βίῳ καὶ σεμνῇ ἀμφιάσιν πεμφιεμένοις, δι' ἐπιτιμίου διορθοῦσθαι. ἐν γὰρ τοῖς ἄνωθεν χρόνοις πᾶς ἱερατικὸς ἀνὴρ μετὰ μετρίας καὶ σεμνῆς ἀμφιάσεως ἐπολιτεύετο. πᾶν γὰρ ὃ μὴ διὰ χρείαν, ἀλλὰ διὰ καλλωπισμὸν παραλαμβάνεται, περιπερείας ἔχει καταγνοείαν, ὡς ὁ μέγας ἔφη Βασίλειος. ἀλλ' οὐδὲ ἐκ σημείων ὑφασμάτων πεποικιλμένων ἐσθῆτα ἐνεδέδυτό τις, οὐδὲ προσετίθεσαν ἑτερόχροα ἐπιβλήματα ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων. ἠκούσαμεν γὰρ ἐκ τῆς θεοφθόγγου γλώττης, οἱ τὰ μαλακὰ φοροῦντες ἐν τοῖς οἴκοις τῶν βασιλέων εἰσίν.

A facta est in catholica ecclesia Christianos calumniantium hæresis, etiam hi qui hanc receperunt, non solum imaginarias picturas abominati sunt, sed & omnem reverentiam repulerunt, eos qui religiose ac pie vivunt, * offendentes: ac per hoc completur in eis quod scriptum est: *Abominatio est peccatori Dei cultus*. Igitur si inventi fuerint deridentes eos qui vilibus & religiosis vestimentis amicti sunt, per epitimium corrigantur. Priscis enim temporibus omnis sacratus vir cum mediocri ac vili veste conversabatur. Omne quippe quod non propter necessitatem suam, sed propter venustatem accipitur, * elationis habet calumniam, quemadmodum magnus ait Basilius. Sed neque ex sericis texturis vestem quis variatam induebat, neque apponebat variorum colorum ornamenta in summitatibus vestimentorum. Audierant autem ex deisona lingua, quia *qui mollibus vestiuntur, in domibus regum sunt*. ACTIO VIII. * odio habentes: Eccles. 1. * luxus h. crimen, *In regulis brevioribus resp ad interrog.* 49. Matth. 11.

ιζ'.

Ὅτι μὴ ἔχων τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν, μὴ ἐπιχειροίη κτίζειν δικτήριον οἶκον.

XVII.

Ut qui non habet ea quæ ad consummationem sufficiant, minime oratoriam ædificare domum incipiat.

Ὅτι τινὲς τῶν μοναχῶν καταλιπόντες τὰ ἑαυτῶν μοναστήρια, ἐφιέμενοι ἄρχειν, καὶ τὸ ὑπακούειν ἀναινόμενοι, ἐγχειρίζουσι κτίζειν δικτηρίους οἴκους, τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν μὴ ἔχοντες · εἴτις οὖν τοῦτο ἐπιχειρήσει ποιεῖν, κωλυέσθω ὑπὸ τοῦ κατὰ τὸν τόπον ἐπισκόπου. εἰ δὲ τὰ πρὸς ἀπαρτισμὸν ἔχοι, τὰ βεβλεμμένα αὐτῷ εἰς πέρας ἀγέσθωσαν. τὸ αὐτὸ δὲ φυλάττεσθαι καὶ ἐπὶ λαϊκῶν καὶ κληρικῶν.

Quia quidam monachorum deserentes monasteria sua, præesse anhelantes, & obedire renuentes, inchoant construere oratorias domos, ea quæ ad perfectionem necessaria sunt non habentes: quisquis igitur hoc visus fuerit agere, prohibeatur a loci episcopo. At vero si sumptus sufficientes ad perfectionem habuerit, quæ ab ipso desiderantur, ad terminum perducantur. Idipsum autem servandum est etiam super laicis & clericis.

ιή.

Ὅτι οὐ δεῖ γυναῖκας ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ ἐν ἀνδρῶσι μοναστηρίοις.

XVIII.

Quod non oporteat fœminas habitare in episcopiis, vel virorum monasteriis.

Ἀπρόσκοποι γίνεσθε καὶ τοῖς ἔξωθεν, φησὶν ὁ θεῖος ἀπόστολος. τὸ δὲ γυναῖκας ἐνδιαιτᾶσθαι ἐν ἐπισκοπείοις, ἢ καὶ μοναστηρίοις, παντὸς προσκόμματος αἴτιον. εἴτις οὖν δέλεαρ ἢ ἐλευθέραν ἐν τῷ ἐπισκοπείῳ κτώμενος φωραθείη, ἢ ἐν μοναστηρίῳ πρὸς ἐγχείρησιν διακονίας τινός, ἐπιτιμάσθω· ἐπιμένων δὲ καθαιρείσθω. εἰ δέ καὶ τύχοι ἐν προαστείοις γυναῖκας εἶναι, καὶ θελήσει ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος πορείαν ἐν τοῖς ἐκεῖσε ποιήσασθαι, παρόντος ἐπισκόπου ἢ ἡγουμένου μηδόλως ἐγχείρησιν διακονίας ποιείσθω κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν γυνή, ἀλλ' ἐσχαζέτω ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, ἕως ἂν τοῦ ἐπαναχώρησιν ποιήσωνται ὁ ἐπίσκοπος ἢ ὁ ἡγούμενος, διὰ τὸ ἀνεπίλητον.

Sine offensione estote bis etiam qui foris sunt, divinus dicit apostolus. Fœminas autem commorari in episcopiis, vel etiam monasteriis, omnis est offensionis materia. Quisquis ergo ancillam vel liberam in episcopio possidere claruerit, vel in monasterio ad opus ministerii alicujus, increpetur: si autem permanserit, deponatur. Porro si contigerit in proastiis fœminas esse, & voluerit episcopus vel abbas iter * ad eas facere, præsente episcopo vel abbate nullatenus monasterii opus facere eo tempore mulieri liceat, sed seorsum moretur in alio loco, donec episcopus vel abbas recedat propter irreprehensibilitatem. 1. Cor. 10. * Gr. illuc

ιθ'.

Περὶ τοῦ ἐκτὸς δόσεων τὰς καταπυγὰς τῶν ἱερατικῶν ἀνδρῶν, μοναχῶν τε καὶ μοναστριῶν γίνεσθαι.

XIX.

*Ut sine dationibus * sponsiones sacrorum virorum, monachorum quoque ac monacharum fiant.*

Τοσοῦτον κατενεμήθη τῆς φιλαργυρίας τὸ μῦ- In tantum inolevit avaritiæ facinus in re-

* admissiones

ACTIO VIII.

ANNO CHRISTI 787.

rectores ecclesiarum, ut etiam quidam eorum qui dicuntur religiosi viri atque mulieres, obliviscentes mandatorum Domini, decipiantur, & per aurum * introitus accedentium tam ad sacratum ordinem, quam ad monasticam vitam efficiant. Unde fit, ut quorum initium improbabile est, omnia sint projicienda, ut magnus ait Basilius. Neque enim Deo per mammona servire licet. Si quis ergo inventus fuerit hoc faciens, si quidem episcopus vel abbas extiterit, vel quilibet de sacrato collegio, aut desinat, aut deponatur, juxta secundam regulam sancti Chalcedonensis concilii. Abbatissa vero ejiciatur de monasterio, & tradatur in alio monasterio ad subjectionem. Similiter & abbas qui non habuerit manus impositionem presbyteri. Porro quæ filiis a parentibus dantur more dotis, vel si qua ex propriis rebus acquisita offeruntur, profitentibus his qui ea offerunt Deo * dicanda, definimus, sive perseveraverint, sive exierint, manere illa in monasterio secundum repromissionem ipsorum, nisi fuerit culpa prælati.

* receptiones

* Gr. dicata

A στος εἰς τοὺς ἡγήτορας τῶν ἐκκλησιῶν, ὥστε καὶ τινας τῶν λεγομένων εὐλαβῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν ἐπιλαθομένους τὰς ἐντολὰς τοῦ κυρίου ἐξαπατηθῆναι, καὶ διὰ χρυσίου τὰς εἰσδοχὰς τῶν προσερχομένων τῷ τε ἱερατικῷ τάγματι καὶ τῷ μονήρει βίῳ ποιεῖσθαι. καὶ γίνεται ὧν ἡ ἀρχὴ ἀδόκιμος, καὶ τὸ πᾶν ἀπόβλητον, ὥς φησιν ὁ μέγας Βασίλειος. οὐδὲ γὰρ Θεῷ διὰ μαμωνᾶ δουλεύειν ἔξεστιν. εἴ τις οὖν εὑρεθείη τοῦτο ποιῶν, εἰ μὲν ἐπίσκοπος ἢ ἡγούμενος· ἤ τις τοῦ ἱερατικοῦ, ἢ παυσάσθω, ἢ καθαιρείσθω κατὰ τὸν δεύτερον κανόνα τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου. εἰ δὲ ἡγουμένη, ἐκδιωχθήτω τοῦ μοναστηρίου, καὶ παραδοθήτω B ἐν ἑτέρῳ μοναστηρίῳ πρὸς ὑποταγήν. ὡσαύτως καὶ ἡγούμενος μὴ ἔχων χειροτονίαν πρεσβυτέρου. ἐπὶ δὲ τῶν παρὰ γονέων διδομένων δίκην προικῴων τοῖς τέκνοις, ἢ ἰδιοκτήτων αὐτῶν πραγμάτων προσαγομένων, ὁμολογούντων τῶν προσαγόντων ταῦτα εἶναι ἀφιερωμένα τῷ Θεῷ, ὡρισάμεθα, κἄν τε μείνῃ, κἄν τε ἐξέλθῃ, μένειν αὐτὰ ἐν τῷ μοναστηρίῳ κατὰ τὴν ὑπόσχεσιν αὐτῶν, εἰ μὴ εἴη αἰτία τοῦ προεστῶτος.

XX.

Quod non oportet amodo duplex monasterium fieri: & de duplis monasteriis.

Ex hoc definimus, minime duplex fieri monasterium; quia scandalum id & offendiculum multis efficitur. Si vero aliqui cum cognatis abrenunciare, & monasticam vitam sectari voluerint, debent quidem viri virorum adire cœnobium; fœminæ vero mulierum ingredi monasterium: in hoc enim placatur Deus. Quæ autem hactenus sunt dupla, teneant secundum regulam sancti patris nostri Basilii, & secundum præceptionem ejus ita formentur. Non habitent in uno monasterio monachi & monachæ: adulterium enim intercipit cohabitationem. Non habeat aditum monachus ad monacham, vel monacha ad monachum secreto ad collocutionem. Non cubet monachus in muliebri monasterio, neque singulariter cum monacha convivetur: & quando necessaria vitæ a virorum parte ad regulares deferuntur, extra portam hæc suscipiat abbatissa monasterii fœminarum cum quadam vetula monacha. Porro si contigerit, ut aliquam propinquam suam videre voluerit monachus, in præsentia abbatissæ huic confabuletur per modica & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat.

κ'.

C Ὅτι οὐ δεῖ ἀπὸ τοῦ παρόντος γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον. καὶ περὶ τῶν διπλῶν μοναστηρίων.

Ἀπὸ τοῦ παρόντος ὁριζόμεθα, μὴ γίνεσθαι διπλοῦν μοναστήριον, ὅτι σκάνδαλον καὶ πρόσκομμα τοῖς πολλοῖς τοῦτο γίνεται. εἰ δέ τινες μετὰ συγγενῶν προαιροῦνται ἀποτάξασθαι, καὶ τῷ μονήρει βίῳ κατακολουθεῖν, τοὺς μὲν ἄνδρας δέον ἀπιέναι εἰς ἀνδρῷον μοναστήριον, καὶ τὰς γυναῖκας εἰσιέναι ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ· ἐπὶ τούτῳ γὰρ εὐαρεστεῖται Θεός. τὰ δὲ ὄντα ἕως τοῦ νῦν διπλᾶ κρατείτωσαν κατὰ τὸν κανόνα τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Βασιλείου, καὶ κατὰ τὴν διαταγὴν D αὐτοῦ οὕτω διατυπούσθωσαν. μὴ διαιτάσθωσαν ἐν ἑνὶ μοναστηρίῳ μοναχοὶ καὶ μονάστριαι· μοιχεία γὰρ μεσολαβεῖ τῇ συνδιαιτήσει. μὴ ἐχέτω παρρησίαν μοναχὸς πρὸς μονάστριαν, ἢ μονάστρια πρὸς μοναχὸν ἰδίᾳ προσομιλεῖν. μὴ κοιταζέσθω μοναχὸς ἐν γυναικείῳ μοναστηρίῳ, μηδὲ συνεσθιέτω μοναστρίᾳ κατὰ μόνας. καὶ ὅτε τὰ ἀναγκαῖα τοῦ βίου παρὰ τοῦ ἀνδρῴου μέρους πρὸς τὰς κανονικὰς ἀποκομίζονται, ἔξωθεν τῆς πύλης ταῦτα λαμβανέτω ἡ ἡγουμένη τοῦ γυναικείου μοναστηρίου μετά γραός τινος μοναστρίας. εἰ δὲ συμβῇ, καὶ συγγενῆ τινα θελήσει θεάσασθαι ὁ μοναχὸς, ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς ἡγουμένης ταύτῃ E προσομιλείτω διὰ μικρῶν καὶ βραχέων λόγων, καὶ συντόμως ἐξ αὐτῆς ἐπαναχωρείτω.

XXI.

Quod non oporteat monachos deserere propria monasteria, & transire in alia.

Non oportere monachum vel monacham monasterium proprium relinquere,

κα'.

Ὅτι οὐ δεῖ καταλιμπάνειν τοὺς μοναχοὺς τὰ οἰκεῖα μοναστήρια, καὶ ἐν ἑτέροις μεταβαίνειν.

Μὴ δεῖν μοναχὸν ἢ μονάστριαν καταλιμπάνειν τὴν οἰκείαν μονὴν, καὶ ἐν ἑτέρᾳ ἀπέρχεσθαι.

ANNO CHRISTI 787.

θαι. εἰ δὲ συμβῇ τοῦτο, ξενοδοχεῖσθαι αὐτὸν ἀναγκαῖον· προσλαμβάνεσθαι δὲ ἄνευ γνώμης τοῦ ἡγουμένου αὐτῷ οὐ προσήκει.

κβ'.

Ὅτι δεῖ μετ' εὐχαριστίας καὶ πάσης φειδοῦς καὶ εὐλαβείας μοναχοὺς, εἰ συμβῇ, μετὰ γυναικῶν ἐσθίειν.

Θεῷ μὲν τὸ πᾶν ἀνατίθεσθαι, καὶ οὐ τοῖς ἰδίοις θελήμασι δουλοῦσθαι, μέγα χρῆμα τυγχάνει. εἴτε γὰρ ἐσθίετε, εἴτε πίνετε, ὁ θεῖος ἀπόστολός φησι, πάντα εἰς δόξαν Θεοῦ ποιεῖτε. Χριστὸς οὖν ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐν τοῖς εὐαγγελίοις αὐτοῦ τὰς ἀρχὰς τῶν ἁμαρτημάτων ἐκκόπτειν προσέταξεν. οὐ γὰρ ἡ μοιχεία μόνον παρ' αὐτοῦ κολάζεται, ἀλλὰ καὶ ἡ κίνησις τοῦ λογισμοῦ πρὸς τὴν τῆς μοιχείας ἐγχείρησιν κατακέκριται. λέγοντος αὐτοῦ· ὁ ἐμβλέψας γυναικὶ πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐμοίχευσεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ. ἔνθεν οὖν μαθητευθέντες, λογισμοὺς ὀφείλομεν * καθαίρειν. εἰ γὰρ πάντα ἔξεστιν, ἀλλὰ οὐ πάντα συμφέρει, ὡς ἐξ ἀποστολικῆς φωνῆς διδασκόμεθα. ἐπάναγκες οὖν ἐστι παντὶ ἀνδρὶ διὰ τὸ ζῆν ἐσθίειν. καὶ οἷς μὲν βίος ἐστὶ γάμου καὶ τέκνων καὶ λαϊκῆς διαθέσεως, ἀναμὶξ ἐσθίειν ἄνδρας καὶ γυναῖκας, τῶν ἀδιαβλήτων ἐστί. μόνον τῷ διδόντι τὴν τροφὴν τὴν εὐχαριστίαν προσαγέτωσαν, καὶ μὴ διά τινων θυμελικῶν ἐπιτηδευμάτων, εἴπουν σατανικῶν ᾀσμάτων, κιθαρῶν τε καὶ πορνικῶν λυγισμάτων, οἷς ἐπέρχεται προφητικὴ ἀρὰ οὑτωσὶ λέγουσα· οὐαὶ οἱ μετὰ κιθάρας καὶ ψαλτηρίου τὸν οἶνον πίνοντες, τὰ δὲ ἔργα κυρίου οὐκ ἐμβλέπουσι, καὶ τὰ ἔργα τῶν χειρῶν αὐτοῦ οὐ κατανοοῦσι. καὶ εἴ ποτέ τινες εἶεν τοιοῦτοι ἐν τοῖς Χριστιανοῖς, διορθούσθωσαν· εἰ δὲ μή γε, κρατείτωσαν ἐπ' αὐτοῖς τὰ παρὰ τῶν πρὸ ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα. οἷς δὲ ὁ βίος ἐστὶν ἡσύχιος καὶ μονότροπος, ὡς συντεταγμένοις κυρίῳ τῷ Θεῷ ζυγὸν μονήρη ἆραι, καθίσαι τε καὶ σιωπῆσαι. ἀλλὰ μὴν καὶ τοῖς ἱερατικὸν ἐκλεξαμένοις βίον οὐδόλως ἔξεστι κατ' ἰδίαν γυναιξὶ συνεσθίειν, εἰ μή που μετά τινων θεοφόβων καὶ εὐλαβῶν ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν· ἵνα καὶ αὕτη ἡ συνεστίασις πρὸς κατόρθωσιν πνευματικὴν ἀπάγῃ. καὶ ἐπὶ συγγενῶν δὲ τὸ αὐτὸ ποιείσθω. εἰ δὲ καὶ αὖθις ἐν ὁδοιπορίᾳ συμβῇ τὰ τῆς ἀναγκαίας χρείας μὴ ἐπιφέρεσθαι μοναχὸν ἢ ἱερατικὸν ἄνδρα, καὶ διὰ τὸ ἀναγκαῖον καταλῦσαι βούλεται εἴτε ἐν πανδοχείῳ, ἢ καὶ ἐν οἴκῳ τινὸς, ἄδειαν ἔχειν αὐτὸν τοῦτο ποιεῖν, ὡς τῆς χρείας κατεπειγούσης. *

καθαίρειν.

al. cod. add. ἄνευ ἐπ' εὐλογίας.

ACTIO VIII.

& ad alia proficisci. Quod si contigerit hoc, recipi hunc hospitio necesse est: assumi autem eum sine voluntate abbatis ejus non convenit.

XXII.

Quod oporteat cum gratiarum actione & omni parcitate ac reverentia monachos, si contigerit, cum fœminis manducare.

Deo quidem totum committere, & non propriis voluntatibus deservire, magna res est. *Sive enim manducatis, sive bibitis*, divinus apostolus dicit, *omnia in gloriam Dei facite*. Christus ergo Deus noster in evangeliis suis initia peccatorum recidere præcepit. Non enim mœchia ab eo tantum inhibetur, sed & motio cogitationis ad mœchiæ commissum damnatur, dicente eo: *Qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, jam mœchatus est eam in corde suo*. Hinc ergo edocti, cogitationes debemus mundare. Nam etsi omnia licent, sed non omnia expediunt, ut ex apostolica voce docemur. Necessarium ergo est omni homini manducare, ut vivat. Et quidem inter eos quibus vita est nuptiarum & natorum, atque laicalis affectus, manducare viros & mulieres simul, nulli detractioni patet; tantum ut ei qui dat escam, gratias agant: * & non ab eis per quasdam thymelicas voluptates satanæ imago cantantibus citharisque atque meretriciis contortionibus coli videatur. Quibus superveniet prophetica maledictio, quæ ita dicit: *Væ qui cum cithara & psalterio vinum bibunt, opera autem Domini non intuentur, & opera manuum ejus non intelligunt*. Et si usquam fuerint inter Christianos hujusmodi, corrigantur. Sin autem, obtineant super eis quæ sunt ante nos regulariter edita. Quibus autem vita est * solitaria & unius moris, ut eis videlicet qui Domini jugum se singulare tollere spondent, sedere & tacere convenit. Sed & his qui sacratam elegere vitam, nullo modo licet secreto cum mulieribus convivari; nisi forte cum quibusdam Deum timentibus & reverendis viris, vel etiam mulieribus; quatenus & ipsa convivatio ad directionem spiritalem proficiat, & inter consanguineos quoque idipsum efficiatur. Rursusque si contigerit in itinere monachum vel sacratum virum non circumferre quæ victui opportuna sunt, & propter necessitatem divertere sive in * xenodochium, sive in domum alicujus, licentiam habebit hoc faciendi, tamquam urgente necessitate.

1. Cor. 11.

Matth. 5.

1. Cor. 6.

* Gr. & non per q. t. v. hoc est satanicas cantilenas, citharasque & meretricias inflexiones: quibus

Isa. 5.

* quieta & solitaria,

* publicum diversorium,

ACTIO VIII.

☞ ΛΟΓΟΣ ΕΓΚΩΜΙΑΣΤΙΚΟΣ

Τῇ ἁγίᾳ πρωτοφωνηθεὶς συνόδῳ παρὰ Ἐπιφανίου διακόνου Κατάνας τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας· καὶ τοποτηρητοῦ Θωμᾶ ἀρχιεπισκόπου Σαρδῶν νήσου : *

SERMO LAUDATORIUS SANCTÆ

Pronunciatus ſynodo ab Epiphanio diacono eccleſiæ Catanæ Siculorum provinciæ, ac loci ſervatore Thomæ archiepiſcopi Sardorum inſulæ.

ANNO CHRISTI 787.

* Græcus textus nunc primum prodit e MS. Cod. Bib. S. Marci Ven.

BEatus propheta Iſaias divino accepto Spiritu factam gentium per Chriſtum redemptionem valde bene prævidens, & eorum qui per ipſum ſalvandi erant multitudinem non ignorans, ut ex perſona Dei alicubi pronunciavit his qui qui per ſingula tempora ſacrorum ſortiuntur præpoſituram ovilium, hæc : *Ambulate per portas meas, & ducite populum meum, & lapides a via projicite*. Quænam intelliguntur portæ, niſi divinitus inſpiratæ ſcripturæ, ſanctorumque prophetarum verba ? Quæ nimirum quaſi quaſdam intellectuales portas rationabilium paſtores pecudum interpretando aperientes, ſic eas ad latum & verum adducunt oſtium videlicet Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, qui vere ad Patrem nobis factus eſt oſtium, quemadmodum ipſe ait, quia *ego ſum oſtium*. Porro lapides qui in via projecti ſunt, ſcandala forte ſunt hæreticæ factionis, quæ veluti quidam lapides fidei noſtræ ſemitæ appoſita, eos qui ad Chriſtum qui vera eſt via, properare volunt, impie impedire procurant, quantum in ſe eſt, iter eis ſalutis claudere feſtinantes. Rurſuſque via hæc Dominus utique noſter Jeſus Chriſtus conjicitur, ſicut ipſe ait ; quia *ego ſum via*. Hæreticorum ergo ſcandalis, ac ſi quibuſdam lapidibus, ſacerdotum peritiſſimi, ingenioſe ſatis & artificioſe ductore Spiritu a via noſtra, id eſt fidei ratione purgatis, non ſolum hos contra capita eorum qui illos jecerant, mittunt, verum etiam hoc modo ſemitam quæ ducit ad * viam, ſubjectis plebibus facilem & tritam efficiunt ; ita ut poſſint ſapere ac dicere : *Anima noſtra ſicut paſſer erepta eſt de laqueo venantium. Laqueus contritus eſt, & nos liberati ſumus. Adjutorium noſtrum in nomine Domini*. En igitur divinus ſacerdotum conventus dominicorum mandatorum ſequax, huc ad venerabile diſpenſationis Chriſti myſterium paternis doctrinis ordinandum & enucleandum concurrit. Non quaſi hoc ipſum primum plebibus prædicaverint, cum ante octingentos ferme annos in orbe toto fuerit prædicatum : ſed quod tantum ſalutare conſilium, quod per eum conſummatum eſt, divinæ ſcripturæ interpretationibus lucidiſſime populis adaperuerunt, & hæreticos ab ipſo * petris alliſos ſpiritus ſeu * ſtercora valde congruere putaverint. Noverunt enim propheticam vocem ſibi quaſi ex perſona Dei etiam in hoc clamantem : *Sacerdotes audite, & conteſtamini domui Iſrael :* haud dubium quin ſpiritali. Quibus & nos quoque concurrentes, utpote quod in ipſis eſt pariter ſentientes, ſplendido huic choro congratulamur, & præ deſiderio mentis pennam moventes, quod poſſibile eſt ei conferre ſatagimus, & verbis tempus decentibus præſens celebrare, ac præconiorum hoc floribus coronare ſtudemus ſpectacu-

Iſa. 57.

Joan. 10.

Joan. 14.

* f. viam,

Pſal. 123.

* patris alliſos Spiritu, ceu ſtercora valde congrue reputaverint.

* f ſtercori, vel ceu ſtercora

Amos 6. 6.

Ὁ Μακάριος προφήτης Ησαΐας θείῳ καταλαμπόμενος πνεύματι, τὴν διὰ Χριστοῦ γενομένην τῷ ἐθνῶν ἀπολύτρωσιν εὖ μάλα προαναθεωρήσας, καὶ τῶν δι' αὐτοῦ σεσωσμένων τὴν πληθὺν οὐκ ἠγνοηκὼς προσπεφώνηκέ που ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ τοῖς κατὰ καιροὺς τῶν ἱερῶν λαχοῦσι ποιμνίων ἐπισατεῖν τοιάδε· πορεύεσθε διὰ τῶν πυλῶν μου, καὶ ὁδοποιήσατε τῷ λαῷ μου· καὶ τοὺς λίθους ἐκ τῆς ὁδοῦ διαρρίψατε· τίνες δ' ἂν νοοῖντο αἱ πύλαι, ἢ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς καὶ τῶν ἁγίων προφητῶν οἱ λόγοι; οὓς ὥσπερ τινὰς νοητὰς ἀναπτύσοντες πύλας τῇ ἑρμηνείᾳ οἱ τῶν λογικῶν θρεμμάτων ποιμένες, ὅτως αὐτὰ ἐπὶ τὴν εὐρείαν τε καὶ ἀληθινὴν ἀποφέρουσι Θύραν, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν ὄντως πρὸς τὸν πατέρα γενόμενον ἡμῖν θύραν· καθὼς αὐτός που φησὶν, ἐγώ εἰμι ἡ θύρα. λίθοι δὲ πάλιν οἱ ἐν τῇ ὁδῷ προσεπτεμένοι τὰ ἐξ αἱρετικῆς τυχὸν συμμορίας ἂν εἶεν σκάνδαλα, ἃ καθάπερ τινὲς λίθοι τῇ ἡμετέρᾳ τῆς πίστεως παρατιθέμενα ξίβῃ, τὴν πρὸς τὴν ὄντως ἔσαν ὁδὸν ἰέναι θέλοντας δυσεβῶς προσκόπτειν παρασκευάζει· τὸ ὅσον ἐφ' ἑαυτοῖς τὴν ὁδὸν αὐτοῖς ἀποκλείειν σπουδάζοντες. ὁδὸς δὲ πάλιν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, τοῦτο ἂν νοοῖτο, καθὼς φησιν αὐτός· ὅτι ἐγώ εἰμὶ ἡ ζωὴ, καὶ ἡ ὁδός· ὅς τινας δὴ αἱρετικοὺς λίθους οἱ τῶν ἱερέων ἐπισήμονες προσφυῶς τε καὶ μάλα εὐτέχνως σὺν ὁδηγίᾳ τοῦ πνεύματος τῆς ἡμετέρας ὁδοῦ, ἤτοι τοῦ τῆς πίστεως ἀποκαθαίροντες λόγου, πέμπουσι μὴ αὐτοὺς πρὸς τοὺς τῆς ῥιψάντων κεφαλάς· εὐκολον δὲ ὕτω καὶ τεθριμμένον τοῖς ὑπὸ χεῖρα λαοῖς τὴν εἰς τὴν ὁδὸν ἰοῦσαν τρίβον ἀπεργάζονται· ὡς δύνασθαι φρονεῖν τε καὶ λέγειν· ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐῤῥύσθη ἐκ τῆς παγίδος τῶν θηρευόντων· ἡ παγὶς συνετρίβη, καὶ ἡμεῖς ἐῤῥύσθημεν· ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου. Ἰδοὺ τοιγαροῦν ἡ θεία τῶν ἱερέων ὁμήγυρις ἀκόλουθα τοῖς θείοις ἐντολῶν, παράγουσα ἐνταῦθα συνέδραμε τὸ σεπτὸν τῆς οἰκονομίας Χριστοῦ τοῖς παξικαῖς διδασκαλίαις θαῤῥαλέως μυστήριον· οὐχ ὡς ἐν πρώτοις αὐτὸ τοῦτο τοῖς λαοῖς κηρυττόντων· ὅπου γε πρὸ ἑκατοσίων ἐτῶν ἐγγὺς που τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ κεκήρυκται· τὸν δὲ αὐτοῦ δὴ μόνον σωτήριον σκοπὸν τελευσθῆναι ταῖς γραφικαῖς ἑρμηνείαις τηλαυγεστάτως τοῖς λαοῖς ἀναπτυσόντων, καὶ τοὺς προσερχομένους αὐτῷ αἱρετικοὺς τῷ πνεύματι ἀποσκυβαλιζόντων λίθους. καὶ μάλα γε ἑκότως. Ἴασι γὰρ τὴν προφητικὴν φωνὴν αὐτοῖς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐ τέτῳ βοῶσαν. οἱ ἱερεῖς ἀκούσατε, καὶ ἐπιμαρτύρασθε τῷ οἴκῳ Ἰσραήλ· δῆλον δὲ ὅτι τῷ πνευματικῷ. Οἷς δὴ καὶ ἡμεῖς συνδεδραμηκότες ὡς καὶ αὐτοῖς συμφρονοῦντες τῇ φαιδρᾷ ταύτῃ γαννύμεθα χορείᾳ· καὶ ὑφ' ἡδονῆς τῆς διανοίας πτερὸν ἀνακινούμενοι,

μβνοι, τὰ κατὰ δύναμιν αὐτῷ συνεισβάλλειν προ- A
θυμέμεθα· ϗ τοῖς τῷ ημῳ πρέπουσι λόγοις τὸ
παρὸν τοῦτο συλλεξαι θέλομεν, καὶ τοῖς ἐξ
ἐγκωμίων ἄνθεσιν αὐτὸ στεφανῶσαι· ἐδεὶ γὰρ κω-
λύει, εἰ ϗ τὸ λίαν ὑπερτελὲς διὰ πενίας ἴσως ϗ
νοὸς ἀσθενείας ἐκ ἐφικνέμεθα· τὰ δέ γε ημῖν
ἐφικτὰ συνεισηνέγκαι. πολλάκις γὰρ δὲ μικρὰ
ψηφὶς μεγάλοις ὑποβληθεῖσα λίθοις, τὸ ὅσον
ἐπ' αὐτῇ, τὸ ἀσάλευτον τούτοις προσεποιήσατο.
τίς τοίνυν ἐστὶν ὁ ημέτερος λόγος ἐν μέσῳ προῖ-
τω, τοῖς θείοις ημῖν ξαπεζίταις σὺν εὐμβολίᾳ
πολλῇ δοκιμαζόμβνος. σκοπὲς τῇ θεοπνεύστῳ γρα-
φῇ, ὦ ἱερώτατον σύστημα, ἄνωτε ϗ κάτω τὸν κατ'
εἰκόνα Θεῦ γενεσμένον ἄνθρωπον εἰς τὸ εὐθὲς B
ἀνίσασθαι. ϗ τινὶ εἰς τὸ ἀρχέγονον καλλ@
ἀναφοίτησιν, ὃ διὰ ἀπροσεξίας ἀφήρηται· πάλιν
δὲ ἐπιμελείας αὐτὸ πραγματεύσασθαι. τοῦτο αἵ
τε παραφυλαχαὶ τῆ νομικῶν ἐντιλμάτων, αἵτε
ὡς ἐν ἰσορίας ξόπῳ τῆ εὖ ἢ ἑτέρως τῷ βίῳ
σύμπολιτευσαμένων ἀνθρώπων ὑφηγήσεις· αἵτε
ψαλμικαὶ ἱερολογίαι, αἵτε παροιμιώδεις διδας-
καλίαι τὴν ἠθικὴν ημῖν ἐπεξηγέμβναι φιλοσο-
φίαν διὰ πολλῆς φροντίδος τεθείκασιν. Αλλ' ἐχ
εἵατε γέγονεν αὐτὴ ἑαυτὴν ἡ εὐόλισθ@ ημῶν
ϗ τῇ ἁμαρτίᾳ ὑπελθοῦσα φύσις εἰς τὸ ἐξ οὗπερ
πέπτωκεν εἰ Αδὰμ ἀρχικώτατον ἀνακομίσασθαι
ἄξίωμα. δεδέηται δὲ μᾶλλον ἄλλης τινὸς εὐσθενῆς C
ϗ ἀκαταμαχήτε κρείττονος δυνάμεως, ἥτις αὐτὴν
ἴων ἐξ ἀσθενῆς προαιρέσεως ἐμφυεισῶν αὐτῇ κη-
λίδων ἐξιάσοιτο, ϗ πρὸς τὸ ῥωμαλεώτερον μετὰ
τινος φιλοτίμβ προσθήκης, ἀνθυπονοσήσει. Τοῦτο
τοιγαροῦν εἰδυῖα ἡ θεία τε ϗ πνευματοκίνητ@ τῆ
προφητῆ χορεία, ἄλλος ἄλλοθί πβ τῆ τοιούτων
αὐτῇ ἀγαθῶν τὰς ἀγγελίας φέρουσα ἐν τοῖς ἑαυ-
τῆ ἕκασος ημέροις διηγόρευε τὸν συναΐδιον ϗ
ὁμοούσιον τῷ Θεῷ ϗ παῖδὸς υἱὸν ϗ λόγον, πεμι-
σίᾳ ἀγαθότητος εἰς τινὰ ημετέραν ἐκατὰν ἀφιχ-
θέντα τινὰ ημῶν τελείαν ἀμφιάσασθαι φύσιν, ϗ
ταύτῃ τῷ ἀΰλῳ ϗ ἀοράτῳ πυεῖ ἧς αὐτὸ θεό-
τητ@ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀναχαλκῶσαι. Α'λλ@ D
μβὶ τὴν ἀνύμφευτον σύλληψιν, ἓ τινὰ ἀμώμητον
ϗ παρθενικὴν πκετὴν ἀναχηρύτων· ἕτερος τινὰ
τῆς ἐπικρατησάσης ἀπὸ τινὰ ἐν Αδὰμ παραβά-
σεως, ϗ μέχρι τῷ νόμβ σατανικῆς πλημμελείας
ἀδυναμίαν παντελῆ ὀλόθρευσίν τε ϗ μείωσιν. Α'λ-
λος τινὰ αὐτὸ τὸ σατανᾶ μετὰ ϗ τῆ συναποσα-
τησάντων αὐτῷ δαιμόνων ὀλεθρίαν ὑπόπτωσιν ἀπὸ
προσώπε τῷ φανησομβνῳ Θεῷ, ϗ τινὰ τῶν λελυ-
τρωσαμβνων ημῶν ὑπὲρ τῆ εἰς ημᾶς πραχθησομβνων
δαψιλεσάτων ἀγαθῶν ἀναφαίρετον εὐχαριστίαν, τῷ
λυτρωσαμβνῳ κομιθησομβνῳ. ἕτερος τὸ ἑκούσιον
τοῦ σαρκωθέντος Θεῦ πάθος, ϗ τινὰ εἰς ἅδου
κάθοδον, ϗ ἄνθις τὴν ἐξ ἅδε εὐσθενῆ ἀνακο-
μιδὴν, μετὰ τῆ πᾶς ἀφύκτοις ἐκείνε δεσμοῖς κα- E
τεχομβνων ψυχῶν. ἄλλ@, τινὰ ἀφ' ημῶν πρὸς
τὸν ἐν οὐρανοῖς αὐτῦ πατέρα ἔνδοξον ἀναφοίτησιν,
ϗ τὴν ἀμφὶ τὰ δεξιὰ τῦ πατρὸς ἵδρυσιν. ἕτερ@
τινὰ ἐξ οὐρανῦ καταπτᾶσαν ημῖν τοῖς εἰς αὐτὸν
πιστεύσασιν ἄφθονον τοῦ πνεύματ@ ἐπιφοίτησιν,
ϗ τινὰ εἰς πάντα τὰ ἔθνη τοῦ εὐαγγελικῦ κη-
ρύγματος ταχυτάτην πεῖοδον, ϗ τινὰ ἐντεῦθεν
γεγενημβνην τῆ ἀνὰ τινὰ οἰκεμβνην εἰδώλων παν-
πλῆ ὀλόθρευσιν, διὰ τῆς ωρῶτον εἶα ϗ μό-

lum: nihil enim prohibet: licet ad id perfecte præ inopia fortassis & infirmitate sensus pertingere nequeamus, quæ tamen nobis sunt possibilia conferre maturamus. Sæpe namque parvus calculus magnis commissus lapidibus, quantum in se fuit, his immobilitatem se contulisse simulavit. Quis autem noster sit sermo, in medium proferatur, * a divinis vobis trapezitis benignitate multa discutiendus, & divinitus inspirata scriptura probandus. O sacratissima statio, sursum atque deorsum hominem ad imaginem Dei factum ad rectitudinem iterato salvate; & reditum ad originalem pulchritudinem, quæ per incuriam sublata est, rursus per curam ei * mereamini. Hoc enim sive observationes legalium mandatorum, sive relationes hominum, qui more historiæ bene aliterve in sæculo conversati sunt, sive sacra psalmorum eloquia, sive proverbiales doctrinæ moralem nobis narrantes philosophiam, per multam solicitudinem exposuerunt. Sed impossibile erat facile lapsam peccatoque submissam naturam nostram in se antiquissimam, ex qua cecidit in Adam, recipere dignitatem. Quæ videlicet potius eguit alia quadam robusta & inexpugnabili meliori virtute, quæ illam ex infirmo ulcerum sibi turgentium proposito sanaret, & ad robustiorem valetudinem cum quodam liberali augmento reduceret. Hoc igitur cum sciret divino Spiritu motus prophetarum chorus, alibi aliterque talium ei bonorum nuncia protulit, in suo tempore unusquisque prædicens consempiternum & consubstantialem Dei Patris Filium & Verbum divitiis bonitatis suæ ad nostram extremitatem profectum, nostram perfecte induisse naturam, & hanc invisibili & qui sine materia est, igne divinitatis suæ in antiquitatem reformasse. Alius quidem innuptam conceptionem & immaculatum ac virginalem partum prædicans: alius vero * potentatum omnimodum, exterminium, & imminutionem prævaricationis quæ obtinuit ab Adam, & in Adam facta est usque ad legem, atque diabolici simul delicti. Alius autem ejusdem satanæ ac dæmonum, qui cum eo apostatæ facti sunt, exitialem ruinam a facie apparentis Dei, atque incomparabilem gratiarum actionem redemptori afferendam a nobis qui redempti sumus, super largissimis bonis quæ in nobis patrata sunt. Ast alius voluntariam incarnati Dei passionem, & in infernum descensionem, & rursus ex inferno validum reditum cum animabus, quæ inevitabilibus * illis vinculis tenebantur. Alius vero glorioſum a nobis ad Patrem, qui in cælis est, regressum, & ad Patris dexteram sessionem: alius autem descendentem de cælo nobis collatum, qui in illum credimus * sine invidia, Spiritus adventum; & in omnes gentes evangelicæ prædicationis circuitum velocissimum: & quod hinc factum est per orbem terrarum idolorum omnimodum exterminium, per mundam reversionem ad unum & solum verum Deum nostrum effectam, atque impræmissam & jugem latriam, quæ illi a nobis per universam terram intelligibiliter & spiritaliter exhibetur. Quæ omnia veritate temporibus suis terminata sunt, & finem glorioſissimum susceperunt.

ACTIO VIII.

* A verbis Domini, quæ citantur a vetustis patribus, nec sunt apud evangelistas: *Essent probi trapezitæ:*

* mercamini

* *f.* potentatuum.

* Forte, *illis*, Hard.

G ἄφθονον id est, copiosum.

ACTIO VIII.

runt. Audi igitur Paulum magna voce clamantem, & veritatem istam corroborantem: *Deus manifestatus est in carne, justificatus est in spiritu, apparuit angelis, prædicatus est gentibus, creditus est in mundo, assumptus est in gloria*. O magni doctoris affectum! Deus, inquit, manifestatus est in carne, quod est omnium bonorum causa, indeficiens donatio, sufficientissimæ divitiæ, perennis non auferendorum charismatum fons, insatiabilis esurientium esca, vivificus de cælo panis, jugis sitientium rivus, ex quo qui biberit, non sitiet in æternum. His manifestatus est in carne: sed & mundo, ait, creditus est. Quomodo creditus est in mundo? dic beate Paule: Imbue & nos ex arcanis illis vocibus, quibus in abditis paradisi imbutus es. Imbue etiam nunc prædicatione, cujus creditus es in omnes gentes prædicator & apostolus fieri. Infunde præsenti ecclesiæ veritatis verbum, extingue spiritales hæreticorum visus, ut quondam Elymæ magi: exprime cum fiducia dispensationis mysterium. Loqueris enim etiam post mortem voces excellentius, & operaris in spiritu quæcumque vis. Etiam inquit doctor: *Mihi minimo omnium sanctorum data est gratia hæc in gentibus, evangelizandi* videlicet *investigabiles divitias Christi, & illuminandi omnes, ac docendi, quæ sit dispensatio mysterii absconditi a sæculis a Domino, qui omnia creavit*. Quapropter audite: *Creditus est*, dixit, *in mundo, reconcilians omnia in semetipso, & pacificans per sanguinem crucis suæ, sive quæ in terra, sive quæ in cælis sunt*. O sublimem hanc prædicationem! O inenarrabilem istam misericordiam! Unigenitus Filius Dei omnia in seipso reconcilians pacificavit per sanguinem crucis suæ. Et quomodo quidam post tantam ineffabilem reconciliationem nos fieri priorum seditiosorum inimicorum affirmant? Quomodo post unius & solius veri Dei agnitionem adorare idola Christianos dicere ausi sunt? Præsertim cum propheta omnimodam horum comminutionem quodammodo clamet, & dicat: *In die illa apparebit Dominus, & exterminabit deos gentium terræ: & adorabit eum unusquisque de loco suo, omnes insulæ gentium*. Ecce subversionem idolorum, & Deo celebrandam adorationem ab unoquoque de loco suo audivimus. Quomodo igitur nos qui hoc agimus, idololatriam exercere accusamur? Quis autem & omnino posset in antiquitatem idolorum errorem renovare super terram? Si enim nequissimi dæmones qui per hæc placantur, hoc facere possunt, quomodo non destruetur totum dispensationis mysterium, sancta manifeste clamante scriptura: *Quia percussit inimicos suos in posteriora?* In quo innuitur, quia Christus etiam opprobrium sempiternum dedit eis. Qui enim potest aliquid operari, non inter mortuos, sed inter viventes adhuc procul dubio constituitur. Quomodo autem & ipse proprios confortans discipulos, & ad omnes vel quaslescumque difficultates viriliter subeundas adhortans, veritatem dicet, cum asserat: *Confidite, ego vici mundum*? Si enim quod hic vicisse se repromittit, hoc illi valuerunt rursus per rebellionem auferre, non utique tale quid victoria nominabitur, nec inter

1. Tim. 3.

* affatum.

Joan. 4.

Act. 13.

Ephes. 3.

Coloss. 1.

Zach. 13.

Psalm. 77.

Joan. 16.

ANNO CHRISTI 787.

νον ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν καθαρᾶς ἀνανεύσεως, καὶ τῆς ἀνενδότου καὶ διηνεκοῦς πρὸς ὅλων ἀναπεμπομένης αὐτῷ κατὰ πάσης τῆς γῆς νοερᾶς τε καὶ πνευματικῆς λατρείας· ἅτινα πάντα τοῖς ἑαυτῶν ἡγεμόσι τῇ ἀληθείᾳ συνεπεράνθησαν, καὶ τέλος ἐνκλεέστατον ἐδέξαντο. Ἄκουσον τοιγαροῦν τοῦ Παύλου μεγαλοφώνως ἐμβοῶντος, καὶ τίνι ἀληθειαν τοῖτοις ἐπισφραγίζοντος· Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ, ἐδικαιώθη ἐν πνεύματι, ὤφθη ἀγγέλοις, ἐκηρύχθη ἐν ἔθνεσιν, ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, ἀνελήφθη ἐν δόξῃ. ὦ τῆς τοῦ διδασκάλου μεγαληγορίας· Θεὸς φησιν ἐφανερώθη ἐν σαρκὶ, τὸ πάντων τῶν ἀγαθῶν αἴτιον, ἡ ἀνέκλειπτος δωρεὰ, ὁ ὀργέσατος πλοῦτος, ἡ ἀέννατος τῶν ἀναφαιρέτων χαεσμάτων πηγὴ, ἡ ἀκόρεστος τῶν πεινόντων τροφὴ, ὁ ἐξ οὐρανοῦ ζωοποιὸς ἄρτος, τὸ ἀέννατον τῶν διψόντων ῥεῖθρον, ἐξ οὗ ὁ πίνων οὐ μὴ διψήσῃ εἰς τὸν αἰῶνα. ὅτος ἐφανερώθη ἐν σαρκί· ἀλλὰ καὶ τῷ κόσμῳ φησὶν ἐπιστεύθη. πῶς ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ; εἰπέ, ὦ μακαριώτατε παῦλε, μύησον καὶ ἡμᾶς ἐκ τῶν ἀῤῥήτων ἐκείνων φωνῶν, ὧν οἱ τοῖς ἀφίκτοις τὸ παραδείσου ἐμυήθης· τροφήθι καὶ νῦν τὸ κηρύγματος, ἵ ἐπιστεύθης εἰς πάντα τὰ ἔθνη κηρύξαι, καὶ ἀπόστολος γενέσθαι. πήγασον τῇ παρούσῃ ἐκκλησίᾳ τὸν τῆς ἀληθείας λόγον, καὶ σβέσον τὰς νοητὰς τῶν αἱρετιζόντων ὄψεις· ὡς ποτε Ἐλύμα τὸ μάγε. ξάνωσον μετὰ παῤῥησίας τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον. Λαλεῖς γὰρ καὶ μετὰ θάνατον, φωνῆς ὑψηλότερον, καὶ ἐνεργεῖς τῷ πνεύματι ὅσα ἂ βούλει. Καὶ, φησὶν ὁ διδάσκαλος, ἐμοὶ τῷ ἐλαχιστοτέρῳ πάντων ἁγίων ἐδόθη ἡ χάρις αὕτη ἐν τοῖς ἔθνεσιν εὐαγγελίσασθαι τὸν ἀνεξιχνίαστον πλοῦτον τοῦ Χριστοῦ, καὶ φωτίσαι πάντας, τίς ἡ οἰκονομία τοῦ μυστηρίου τοῦ ἀποκεκρυμμένου ἀπὸ τῶν αἰώνων ἐν τῷ Θεῷ, τῷ τὰ πάντα κτίσαντι. Τοιγάρτοι ἀκούσατε. Ἐπιστεύθη ἔπον ἐν κόσμῳ, ἀποκατηλλάξας τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν καὶ εἰρηνοποιήσας διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ, εἴτε τὰ ἐπὶ τῆς γῆς εἴτε τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. ὦ τοῦ ὑψηλοῦ τούτου κηρύγματος. ὦ τῆς ἀνεκδιηγήτου πάντας φιλανθρωπίας. Ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ Θεοῦ τὰ πάντα εἰς ἑαυτὸν ἀποκατηλλάξας εἰρηνοποίησε διὰ τοῦ αἵματος τοῦ σαρκὸς αὐτοῦ· καὶ πῶς τινες μετὰ τὴν τοσαύτην ἀνέκφρασον καταλλαγὴν, ὑπὸ χεῖρα τῶν πάλαι σασιαστῶν ἐχθρῶν ἡμᾶς γενέσθαι διϊσχυρίζονται; πῶς μετὰ τὴν εἰς τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν ἐπίγνωσιν εἰδώλοις τοῖς χειροποιήτοις προσκυνῆσαι εἰπεῖν τετολμήκασι; καίτοι τοῦ προφήτου τὴν παντελῆ τούτων ἐκμείωσιν, ὥσπερ ἀναβοῶντος καὶ λέγοντος· ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ ἐπιφανήσεται κύριος, καὶ ἐξολοθρεύσει τοὺς Θεοὺς τῶν ἐθνῶν τῆς γῆς· καὶ προσκυνήσουσιν αὐτῷ ἕκαστος ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ πᾶσαι αἱ νῆσοι τῶν ἐθνῶν. Ἀκούεις τὴν ἡλίκλην τῶν πολλῶν Θεῶν καταισροφὴν, καὶ τὴν ἐξ ἁπάσης τῆς γῆς ἕκαστον ἐκ τοῦ τόπου αὐτοῦ τῷ Θεῷ ἀποπελεῖσθαι προσκύνησιν, πῶς πίνυν οἱ τοῦτο πράττοντες εἰδωλολατρεῖν αἰτιώμεθα; τίς δὲ ὅλως καὶ ἴχυσεν εἰς τὸ ἀρχαῖον τοῦ τῶν εἰδώλων πλάνου ἐπὶ γῆς ἀπανακαμψίσαι; εἰ μὴ γὰρ οἱ διὰ τόπων θεραπευόμενοι πονηρότατοι δαίμονες τοῦτο ποιῆσαι δέδυνται, πῶς οὐκ ἀνατραπήσεται ὅλον τὸ τῆς οἰκονομίας μυστήριον, τῆς ἁγίας ὀρθοδόξου βοώσης γρα-

γραφῆς· ὅτι ἐπάταξε τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ εἰς τὰ ὀπίσω; Δῆλον δὲ ὅτι Χριστὸς καὶ ὄνειδος αἰώνιον ἔδωκεν αὐτοῖς. πάντως γὰρ ἔτι ὁ δυνάμενος τί ἐνεργεῖν οὐκ ἐν τοῖς τεθνεῶσιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ζῶσιν ἔτι κατατέτακται. πῶς δὲ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἰδίους ἐπιθαῤῥύνων μαθητὰς καὶ πρὸς πᾶν ὁτιοῦν τῶν δυσχερῶν ἀνδρικῶς ἰέναι παρακελευόμενος ἐπαληθεύσει λέγων· θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον. εἰ γὰρ οὓς νικῆσαι ἐκεῖνος ἐπήγγελται, τοῦτο ἐκεῖνοι ἴσχυσαν, διὰ τῆς ὧν ἀφῃρέθησαν ἀνταναῤῥήσεως, οὐδ' ἂν τὸ τοιοῦτον ὀνομασθήσεται νίκη, οὐδ' ἂν ταῖς εἰς ἀνδρείαν ἀριστείαις κατατετάξεται. πῶς γὰρ νίκη ἡ τοὺς λυτρωθέντας εἰς τέλος μὴ ἀποκερδήσασα, ἀλλὰ τοῖς ὁμοίοις ὑπὸ τῶν πρότερον ἡττημένων ὑποβληθεῖσα παλαίσμασι; καίτοιγε οὐδὲ τοῖς ὁμοίοις πολλοῦ γε καὶ δεῖ; τὸ γὰρ κτήσασθαί τι καὶ ἀπολέσαι πλέον ἔμοιγε τοῦ, τὸ ἀφῃρημένων ἀντικατασχεῖν, εἰς ἀνανδρείας κατηγορηθήσεται λόγον. ποῦ δὲ καὶ ἄρα τὰς τῶν εἰδώλων στάσεις; οἱ τοῦτο λέγοντες τεθεᾶσθαι φασίν. Εἰ μὲν ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῶν δαιμονικῶν τεμενῶν ἱδρύμασιν οὔπω τοῦτο τοῖς χριστιανοῖς εἰς λόγον ἐγκλήματος προστριβήσεται. Ὁρῶμεν γὰρ λείψανά που ἐνιαχοῦ τῶν πάλαι εἰδωλικῶν τεμενῶν παρὰ τῶν παλαιῶν ἐγκαταλελειμμένα, πρὸς θρίαμβον, οἶμαί που, τῶν ἐν τούτοις ἐπιθυσάντων· καὶ μέντοι καὶ πρὸς μνήμην ἡμῶν τῶν λελυτρωμένων εἰς εὐχαριστίαν ἡμᾶς ἐνάγουσαν διὰ τῶν ὁρωμένων ἐξιτήλων μορφωμάτων· ἐκ ποίων τὸ χριστιανῶν γένος βδελυκτῶν σεβασμάτων διὰ Χριστοῦ ἐκλελύτρωται· εἰ δὲ δὴ ἐν ταῖς χριστιανικωτάταις ἡμῶν ἐκκλησίαις τοῦτο φασὶν εὑρηκέναι. ὢ τῆς ἐντεῦθεν ἀτοπίας· ὢ τῆς παγκάκου βλασφημίας. πῶς γὰρ ἔνθα Χριστὸς κεφαλὴ καὶ θεμέλιός ἐστι, κατὰ τὸν σοφώτατον Παῦλον τοῦτο γενέσθαι δεδύνηται; ἐψεύσθημεν ὄντως χριστιανοὶ τῆς ἐλπίδος· πεφενακίσμεθα δὲ καὶ ταῖς τῶν κηρύκων φωναῖς, οἵ γε Θεὸν ἡμῖν τῆς τῶν δαιμόνων πλεονεξίας ἡμᾶς ἀπαλλάττοντα ἐπιδεδημηκέναι τῷ βίῳ κεκηρύχασι. πῶς δὲ ὅλως τοῦτο καὶ ἴσχυσαν; Ἆρα γὰρ ἐροίμην ἂν τοὺς οὕτω φρονοῦντας, ὡς τοῦτο τῆς κεφαλῆς ἡμῶν παραχωρέσης γεγένηται, ἢ τυχὸν θελούσης μὲν μὴ γίνεσθαι, μὴ δυναμένης δὲ ἐπαμύναι· καὶ πῶς οὐκ ἐπέκεινα τοῦτό γε πάσης βλασφημίας. εἰ γάρ ἐστιν ἀληθὴς ὁ ἱερώτατος Παῦλος Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν ὀνομάζων τὸν υἱόν· πῶς ἄρα καὶ ἴσχυσε τὴν τοῦ πατρὸς ἀκαταμάχητον δύναμίν τε καὶ σοφίαν, τὴν πᾶσι τὸ εἶναι δοῦσαν τῶν ὄντων κατευμεγεθῆσαι τί; Δῆλον γὰρ ὅτι ἐν τούτῳ ταύτῃ συμβέβηκεν οὐδὲ τὸν ὃ ἐστι ταύταις τῶν τοιούτων κατηγορημάτων ἐξωθήσουσι. πῶς γὰρ Θεὸς παντοκράτωρ δυνατός τε καὶ ἰσχυρὸς ὁ πατὴρ ἔτι λέγοιτο, τῆς ἰδίας ὥσπερ ἀφῃρημένος δυνάμεως, καὶ ὑπὸ χεῖρα τῶν σφῶν ἐχθρῶν γεγενημένος; πῶς δὲ καὶ ὅλως παρακεχώρηκε τὴν τῷ ἰδίῳ αὐτοῦ αἵματι ἁρμοσθεῖσαν αὐτῷ ἐκκλησίαν τοῖς ἀγρίοις οὕτω καὶ ἀφιλοικτίρμοσι καταδουλωθῆναι πνεύμασι; Καίτοι τοῦ ὑμνογράφου λέγοντος· ὅτι κατὰ τὸ ὕψος τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς ἐκραταίωσε Κύριος τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐπὶ τοὺς φοβουμένους αὐτόν. Εἰ γὰρ ἐπὶ τοῦτο σεσάρκωται, ὥστε τῆς τούτων ἡμᾶς ἀπαλλάξαι χειρός,

A fortia facta connumerabitur. Nam quomodo victoria erit, si * liberator in finem minime lucrifaciat, sed similibus ab his qui prius superati fuerant, luctaminibus * redigatur? verum nec similibus, sed fortioribus? Nam possidere quid & perdere, plus mihi, quam non acquisitum non possidere, in rationem imbecillitatis reputabitur. Porro ubi putas idolorum * flatus? qui hoc dicentes posuistis, ajunt. Et si in antiquis dæmonicorum templorum sedibus, nondum hoc Christianis in causam criminis irrogabitur. Videmus enim reliquias in quibusdam locis priscorum dæmonicorum templorum a veteribus derelictas, ad pompam, ut reor, B eorum qui in his immolaverunt; vel etiam ad memoriam, quod nos redempti sumus, & in gratiarum actiones ducentem per visibiles infirmasque formationes: ex quibus Christianorum abominabiles factæ sunt culturæ, a quibus per Christum erepti sumus, nisi in Christianissimis hæc, inquiunt, ecclesiis nostris invenirentur. O pravitatem quæ hinc efficitur! o pessimam blasphemiam! Quomodo enim, ubi Christus caput & fundamentum est secundum sapientissimum Paulum, hoc fieri poterit? Fraudati vere sumus spe nos Christiani: decepti sumus etiam prædicatorum vocibus, qui etiam Deum nobis a dæmoniorum superstitio- C ne nos liberaturum in mundum venisse prædicaverunt. Quomodo etiam hoc penitus dicere potuerunt? Nam * interrogaverunt eos qui sic sapiunt, Utrum hoc capite nostro permittente factum sit, an forte volente quidem ne fieret, non valente tamen auxiliari: & quomodo subsequenter hoc non sit totius blasphemiæ: Si enim verax est sacratissimus Paulus, dum Christum Filium Dei, virtutem & Dei sapientiam nominat, quomodo quæso valuit Patris inexpugnabilem virtutem & sapientiam, quæ omnibus esse tribuit, quidquam eorum quæ sunt exuperare? Perspicuum enim est, quia si istud huic accidit, nec id quod non est hæc, a D talibus accusationibus pellent. Quomodo enim Deus omnipotens, potens & fortis Pater adhuc dicatur, si quæ sua sublata sunt virtute, subdita inimicis sunt effecta? Vel quo pacto Filius indulsit in ecclesiam, quam proprio sanguine suo sibi desponsavit, immanibus taliter & immisericordibus rursus deservire spiritibus? præsertim cum hymnographus dicat: *Quia secundum altitudinem cæli a terra confirmavit Dominus misericordiam suam super timentes eum.* Si enim in hoc incarnatus est, ut de eorum nos manu liberaret secundum propheticas prolocutiones: liberati autem sumus, ut ajunt, ad modicum: non fuit: sed putata est. Non E enim * gladii, sed abundantioris & difficilioris servitutis nobis factus est causa, tanto inimicos nostros ferociores construens, quanto illos nos liberati, ut opinamur, irrisimus. Ubi autem continua misericordia conservatur, quam secundum altitudinem cælestem a terra * immensa super nos confirmasse se repromisit, quod indicat infinitum? Vel quomodo iniquitates nostras elongasse a nobis dicitur, quantum distat ab oriente usque ad occidentalem plagam, quod omnimodam redemptionem signat, si adhuc eisdem implicamur erroribus? Et certe

ACTIO VIII

* liberatos redigantur

* flatus.

1. Cor. 3.

* f. interrogemus.

1. Cor. 1.

Psal. 102.

* gaudii

* immensam

Ibidem.

ACTIO VIII.

te videmus medicorum peritissimos, cum alium infirmo corpore jacentem artis suæ diligentiis adjuverint, & ad sanitatem reduxerint, non cum mox a præsenti liberaverint passione, suæ subtrahere artis experientiam, sed * certe vitæ circuitum cautiorem ei per quædam auxilia præmunire, valentia solicitum operari: quatenus non eisdem forte per imperitiam iterum molestiis opprimatur. Ast rursus si verum est, quemadmodum & comprobatum est; quia nostram unigenitus Dei & Patris Filius induit naturam: manifestum est, quod propriis eam bonis ditaverit, & præcipuis Spiritus donis repleverit, ne de cetero * sæculi cujusquam egeret auxilio, semel ab eo robore qui hanc assumpsit acceB pto. Hoc enim, reor, & beatus evangelista insinuat, cum tempore baptismatis omnium nostrum Salvatoris Christi se vidisse dicit Spiritum Sanctum de cælis descendentem & manentem super eum; significans eum naturam de cetero sine * adjectione ditasse. Etenim non egebat ille qui per omnia Spiritui est coæqualis, Spiritus de cælis adventu, quantum ad propriæ naturæ pertinet rationem. Numquidnam in se augmentum sanctitatis acquireret, qui paternos in semetipso fert characteres, & Spiritus consubstantialitate nullatenus commutatur? Sed nostram in se præfigurabat gratiam: quoniam eo quo in Adam sumus privati, per ipsum C & in ipso sumus iterum locupletati, & naturæ antiqua dignitas rediit. Si igitur Spiritus gratia super eum descendens mansisse legitur; & hoc quidem non est * rejiciendum, naturam scilicet deinceps conservasse Verbum, apparuit, quia profecto hujusmodi gratia in omne genus pertransiit. Quomodo ergo * perhibetur, nos veraciter ignorantia peccasse, & quasi honorem qui erga Deum est exercendus, idolis exhibuisse? Nam hujusmodi quidem per Christum gratia sumus ditati. His dicendum est qui omnia præsumunt. Porro si confessi fuerint, hæc nos quæ super Verbum sunt bona, per Christum meruisse, sed post hoc prioribus D denuo summissos esse erroribus: infirmata est ergo secundum ipsos gratia quæ per Spiritum data est, ne sufficienter usque in finem cum his qui semel hanc sortiti sunt, permaneret. Et quid ita sapere magis impium vel infelicius? Vel quomodo is qui per omnia justus est, & cunctis vivificam præbet virtutem, omnium videlicet inspector atque omnipotens Patris Spiritus, natura sua deficiet, & mensuris infirmitatis succumbet? Aut quomodo illud dicitur: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*? Verum salutaris fatebitur vox, si repromissionum ejus res per opera in finem processisse non cernitur? Etenim talibus E tunc secum existentibus sanctis apostolis talem repromissionem donavit. Quomodo enim usque ad consummationem hi in carne permanserunt, qui etiam modicum post regressum ejus ad cælos in vita manentes, communi naturæ functi sunt lege, vitam morte deserentes? Verum in nos hujusmodi evangeliorum munus pertransit: qui videlicet eorum prædicationi summissi sumus, & Christum qui cum eis conversatus est, nobiscum existentem in spiritu & per totam vitam habemus. Expedit igitur in his plo-

* Forte, certe. Hard.

* secundi

Marc. 1. Joan. 1.

* adjectione

* ei

* perhibent

Matth. 28.

κατὰ τὰς προφητικὰς προαναῤῥήσεις· ἀπηλάγμεθα δὲ, ὥσφασι πρὸς βραχύ· τίς ὄνησις ἦς πρὸς βραχύ; ἀκ ἔσης μὲν, δοκέσης δὲ ἐλευθερίας. Οὐ γάρ τοι χαρᾶς ἀλλὰ πλείονος ϗ δυχερεστέρας δηλείας πρόξενος ἡμῖν γέγονε, τοσοῦτον τοὺς καθ' ἡμῶν ἐχθροὺς ἀγεννεστέρους παρασκευάσασα, ὅσον ἐκείνοις ἡμεῖς ἀπηλλαγμένοι ὠόμεθα κατεκαγχάζομεν. πῶ δὴ ἦν τὸ διηνεκὲς αὐτοῦ ἔλεος ἔτι σώζοιτο ἄν, ὅπερ κατὰ τὸ ἀπὸ ἦς γῆς πρὸς τὸ ὐράνιον ὕψος διάμεσον κραταιῶσαι ἐφ' ἡμᾶς ἐπηγγείλατο, ὃ δηλοῖ τὸ ἀπεριόριστον; πῶς δὲ καὶ τὰς ἀνομίας ἡμῶν κατὰ τὸ ἦς ἀναπλῆς ἐπὶ τὸ δυτικὸν κλῖμα διάστημα ἀφ' ἡμῶν μακρύναι λέγεται, ὅπερ τὴν παντελῆ ἀπολύτρωσιν σημαίνει, εἰ ἔτι τοσαύταις συνεχόμεθα πλάναις; ϗ γοῦν ὁρῶμεν τοὺς ἦς ἰατροὺς ἐπισήμονας, οἳ ἐπειδάν τινα ἦς ἀθρόως τὸ σῶμα δυσκεισμένον πᾶς ἐκ τῆς τέχνης ἀκριβασμοῖς ἐπαμύναντες εἰς ὑγείαν ἐπανάξωσιν. οὐχ ὅπως μὴ αὐτὴν τοῦ παρόντος ἀπαλλάξωσι πάθους τὴν ἑαυτῶν εἰσφέρουσι τεχνικὴν ἐμπειρίαν, ἀλλὰ γε ϗ τὴν ἐξῆς τοῦ βίου περίοδον ἀσφαλεστέραν αὐτῷ διά τινων προφυλακτικῶν βοηθημάτων παρασκευάζουσι· ὡς ἂν μὴ τοῖς αὐτοῖς τυχὸν ἐξ ἀπειρίας ἐχληροῖς πάλιν συνενεχθείη. Εἰ δὲ δὴ πάλιν ἀληθές ἐστιν, ὥσπερ οὖν ϗ δέδεικται, ὅτι τὴν ἡμετέραν ὁ μονογενὴς τοῦ Θεοῦ ϗ πατὴρ υἱὸς πεφόρεκε φύσιν, δῆλον ὅτι ἦς οἰκείων αὐτὴν πεπλήτηκεν ἀγαθῶν, ϗ ἦς τῶ πνεύματος ἐξαιρέτων ἐνέπλησε θησαυρῶν· ὡς μηκέτι τούτῳ εἰς τὸ ἐξῆς δευτέρας ἐπιδέεσθαι τινὸς βοηθείας, ἅπαξ τὸ εὐσθενὲς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀνειληφότος λαβοῦσαν. τοῦτο γὰρ οἶμαι, καὶ ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς αἰνίττεται· ὃ πῦ ἡμῶν ἦ βαπτίσματος τοῦ πάντων ἡμῶν σωτῆρος Χριστοῦ ἰδεῖν λέγων τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐξ ὐρανῶν καταβὰν, ϗ μεῖνον ἐπ' αὐτόν· ὅπερ τοῦ ἀναπέβλητον αὐτὸ τὴν φύσιν εἰς τὸ ἐξῆς καταπλουτεῖν ἔμφασιν ἔχει. Καὶ γάρ τοι οὐκ ἐδέετο ὁ κατὰ πάντα πῶ πατρὶ ἰσοσάσιος τῆς τοῦ πνεύματος ἐξ οὐρανῶν ἐπιφοιτήσεως· ὅσον γε εἰς τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον. τί γὰρ ἂν αὐτῷ προσθήκης ἁγιότητος ἐμποιήσῃ πῶ τὰς πατρικὰς ἐν ἑαυτῷ φερούσῃ χαρακτῆρας, ἢ τῇ τοῦ πνεύματος ὁμουσιότητι μηδαμῶς παραλλάττοντι; ἀλλὰ τὴν ἡμετέραν ἐν ἑαυτῷ προδιεζωγράφει χάριν· ὅτι τε ὃ ἐν Ἀδὰμ ἀφηρήμεθα, δι' αὐτοῦτε ϗ ἐν αὐτῷ πάλιν πεπλουτήκαμεν, ϗ τῇ φύσει τὸ ἀρχαῖον ἐπανῆλθον ἀξίωμα. Εἰ τοίτυν ἡ τοῦ πνεύματος χάρις ἐπ' αὐτὸν κατιπτᾶσα μεμενηκέναι λέγεται· τοῦτο δὲ τὸ ἀναπόβλητον ἀεὶ τὴν φύσιν εἰς τὸ ἐξῆς δυσωζειν ὁ λόγος ἀποδέδεικε, δῆλον ὅτι ἡ τοιαύτη χάρις εἰς ὅλον δυβαίνει τὸ γένος. πῶς ἂν φασιν ἡμᾶς ἀγνοίᾳ τἀληθοῦς ἡμαρτηκέναι, ϗ πρόφασει δῆθεν τῆς εἰς Θεὸν τιμῆς εἰδώλοις πάλιν προσκεκυνηκέναι; εἰ μὲν γάρ ὅπω οὕτω διὰ Χριστοῦ τὴν τοιαύτην πεπλουτήκαμεν χάριν· ἦν τοῦτο λέγειν τοῖς τὰ πάντα τολμῶσιν. εἰ δὲ δὴ ὁμολογήσουσι τούτων μὲν ἡμᾶς ἦ ὑπὲρ λόγον ἀγαθῶν ἠξιῶσθαι διὰ Χριστοῦ· μετὰ τοῦτο δὲ ἡμᾶς τοῖς προτέραις ἀνθυπενεχθῆναι πλάναις· πόθεννε λοιπὸν κατ' αὐτοὺς ἡ δοθεῖσα τοῦ πνεύματος χάρις, τῷ μὴ δυβαρκῶς μέχρι τέλους ἅπασι τοῖς αὐτοῖς μεταλελοχόσι παραμεῖναι. Καὶ τί τοῦ ὕ-

τως

τως φρονεῖν δυασεβέστερον, ἢ ἀθλιώτερον; πῶς γὰρ τὸ διὰ πάντων διῆκον καὶ πᾶσι τοῖς ζωογονον παρέχον δύναμιν, τὸ παντεπίσκοπον καὶ παντοδύναμον τοῦ παρὸς πνεῦμα τῆς ἰδίας ἐκραίνη φύσεως, καὶ τοῖς τῆς ἀσθενείας ὑποκείσεται μέτροις; πῶς δὲ καὶ τὸ ἔσεσθαι μεθ' ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, ἡ σωτήριος ἐπαληθεύση φωνή; εἰ τὸ τῆς ἰδίων ὑποχέσεων χρῆμα δι' ἔργων εἰς πέρας ἐκβεβηκὸς οὐχ ὁρᾶται; καὶ γάρτοι ὑ τοῖς τοτε αὐτῷ συνοῦσιν ἁγίοις ἀποστόλοις τοιαύτην ἐπαγγελίαν δεδώρηται. πῶς γὰρ ἕως τῆς συντελείας οὗτοι σαρκὶ μεμενήκασιν· οἵ γε μικρὸν μετὰ τὴν εἰς οὐρανὸς αὐτοῦ ἀναφοίτησιν τῷ βίῳ παραμείναντες τῇ κοινῇ τῆς φύσεως ἐλειτέργησαν νόμῳ, ζωὴν τῷ θανάτῳ ἀπολιπόντες; Ἀλλάγε εἰς ἡμᾶς ἡ τοιαύτη τῆς εὐαγγελιῶν δωρεὰ δηλοῖ τὰς τὸ αὐτῆς ὑπερβαθόντας κήρυγμα, καὶ τὸν μετ' αὐτῶν ἀναγραφόντα χριστὸν συνόντα ἡμῖν ἐν πνεύματι διὰ παντὸς τοῦ βίου ἔχοντας. Ἔξεστι, τοιγαροῦν ἐν τούτοις τὴν τῆς οὕτω πεφρονηκότων αἱρετικῶν ἀποδακρύσαι πλάνην· ὅτι τοῖς ὕστερον ἐναργέσι δηλαμάχονται δόγμασι, καὶ τὰς ὕπω θεοπρεπεῖς ἀθεσίαις ἐπαγγελίας τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας δυασεβῶς καταγορεύοντες. ἁδαμῶς γὰρ αὕτη ἐκ τῆς παραδοθείσης αὐτῇ μετοικεσίνηται πίστεως· μεμένηκε δὲ ὥσπερ παρθένος ἁγνὴ κατὰ τὸ γεγραμμένον τοῦ ἑαυτῆς νυμφίου τὴν ἀῤῥαβῶνα ἄσυλον δηλασασα, ἤτοι τὴν δοθεῖσαν ἐπ' αὐτὴν τοῦ πνεύματος χάριν· Τοι γάρτοι καὶ ὁ Θεῖος Δαβὶδ πολλαῖς πρότερον γενεαῖς τὸ πρὸς τὴν πίστιν αὐτῆς ἑδραῖον ἀνακηρύττων ἔλεγεν· Ὁ Θεὸς ἐν μέσῳ αὐτῆς, καὶ ὐ σαλευθήσεται· εἶτα πάλιν· ἐσερέωσε τὴν οἰκουμένην ἥτις ὐ σαλευθήσεται: ταῖς σατανικαῖς δολοῦσι πολιορκουμένη μηχαναῖς. ἂν γάρ τινες τὸ σερέωμα τοῦ εἰς αὐτὴν δηλοθέσπος εὐαγγελικοῦ κηρύγματος τῆς πάλαι ἢ τῆς νῦν αἱρετικῶν κατισεῖσαι πεθελήκασιν ἐκείνοις μὴ τὸ μελετηθὲν εἰς ἔργον ἐκβέβηκε. Ταύτη δὲ μόνη τὸ ἀσάλευτον εἰς αἰῶνα τετήρηται, κατὰ τὴν ἀψευδῆ τοῦ φήσαντος ἐπαγγελίαν· εἰ ἐπιλήσεται γυνὴ τοῦ παιδίου αὐτῆς, ἢ τοῦ μὴ ἐλεῆσαι τὸ ἔκγονα τῆς κοιλίας αὐτῆς; εἰ δὲ καὶ ἐπιλήσεται τοῦτο γυνή, ἀλλ' ἐγὼ ὐκ ἐπιλήσομαί σου, λέγει Κύριος. ἐάσαντες τοιγαροῦν τὰς οἱ τούτοις αὐτῆς τῶν λόγων τροφὰς. καὶ μακρὰ ταῖς φλυαρημοσύναις αὐτῆς χαίρειν εἰπόντες, ταῖς τῆς ἁγίων πατέρων ἀνθυπονοσήτωμεν δόξαις. Θεὸν τοιγαροῦν ἅπαντες ἐν ἀνθρωπείᾳ μορφῇ τῷ βίῳ ἐπιδεδημηκότα, τῆς τῆς εἰδώλων πολυβόπου πλάνης ἡμᾶς ἠλευθερωκέναι δεδείχασιν· ὅτως αἱ προφητικαὶ προαγορεύσεις πεθεσπίκασιν, ὅτως ἡ ἀποστολικὴ χάρις ἐβάνωσε. ταύτην ἡμεῖς τοῦ διδασκαλίαν ὐκ ἐν πιθοῖς σοφίας ἀνθρωπίνης λόγοις, ἀλλ' ἐν διδακτοῖς πνεύματος ὡς γέγραπται ἐβεβαιώθημεν. Οὐ γὰρ ἡμᾶς αἱ τῆς λόγων κομψείαι ὅτως ἔχειν πεπείκασιν· ἑλλήνων γὰρ τοῦτο· ἀλλ' ἡ τῆς συμπερασμάτων αὐτῶν ἀλήθεια. Πῶ γὰρ ἔτι τὸ τῶν δαιμονίων ὀλέθριον σῖφος; πῶ αἱ διάκενοι καὶ βδελυραὶ τῶν εἰδώλων πλεταί; πῶ αἱ τῶν ψευδωνύμων Θεῶν ἐπισφαλεῖς καὶ ψυχοφθόροι μαντεῖαι; πῶ αἱ βακχεῖαι τῆς Ἀφροδίτης, καὶ τὰ ὄργια τῆς Δημήτρας, καὶ τῆς Ἀρτέμιδος αἱ ξενοκτονίαι; πῶ αἱ τῶ Διονύσου παράφοροι ἑορταί,

rare hæreticorum errorem, qui hæc taliter contempſerunt, qui tam manifeſtis dogmatibus objurgantur, & tam Deo decibiles irritas promiſſiones eccleſiæ catholicæ faciunt, his impie derogantes. Nullatenus enim hæc a tradita ſibi commota eſt fide: manſit autem ſicut virgo caſta, ſicut ſcriptum eſt, Chriſti ſponſi ſui arrham inviolabilem ſervans, id eſt, datam in ſe Spiritus gratiam. Cujus rei gratia & divinus David multis prius gentibus immobilitatem * fieri ab illa exhibitæ prædicans aſſerebat: *Deus in medio ejus non commovebitur: * etenim firmavit orbem terræ, qui non commovebitur:* diabolicis videlicet impugnata machinamentis. Nam & ſi firmamentum evangelicæ prædicationis quæ in eam data eſt, quidam antiquorum vel inſtantium hæreticorum concutere voluerunt, illis tamen quod meditati ſunt, in opus reputatum eſt. Huic autem ſoli immobilitas in æternum ſervata eſt juxta repromiſſionem illius qui non mentitur, dicens: *Si oblita fuerit mulier pueri ſui, ut non miſereatur ſobolis ventris ſui? Quod ſi & oblita fuerit hujus mulier, ſed ego non obliviſcar tui, dixit Dominus.* Dimiſſis itaque ſermonum eorum tortionibus, quibus in his uſi ſunt, & a longe garrulis ſermocinationibus ipſorum ave dicto, ſanctorum patrum * ſaporis * delectemur opinionibus. Deum igitur omnes nobis in humana forma in mundum profectum a multimodo nos idolorum errore liberaſſe monſtraverunt: ſic propheticæ prolocutiones promulgaverunt, ſic apoſtolica gratia explanavit. Hac nos doctrina non in perſuaſibilibus humanæ ſapientiæ verbis, ſed in oſtenſione ſpiritus, ſicut ſcriptum eſt, certificati ſumus. Non enim nos ſermonum ſuaſiones ſic habere fecerunt; paganorum enim eſt hoc: ſed ipſarum rerum quæ * confirmatæ ſunt, veritas. Nam ubi eſt pernicioſa dæmoniorum acies? ubi inanes & execrandæ idolorum immolationes? ubi falſi nominis deorum deceptoriæ animarumque corruptrices divinationes? Ubi debacchationes Veneris, & ſacra myſteria Cereris, atque Dianæ hoſpiticidia? Ubi * Dionyſii vetanæ feſtivitates cum illicita virorum veſania, & nuncupati Mithræ juſta imbutio? Ubi ſubtus terram & ſupra terram facta & aeria homicidia vocatorum deorum taliter delectantium? Nonne omnia unigeniti Filii Dei adventu perierunt, & finem profaniſſimum ſuſceperunt? Nonne pulchre quondam dedicata eorum templa, nunc imperatoriis eliſa juſſis & ad terram proſtrata ſunt? Nonne memoriæ ipſorum ab omnium corde Chriſtianorum diſparuerunt, & illud prophetiæ ipſis rebus factum aſpicitur; videlicet: *Repleta eſt terra cognoſcendi Domini, quaſi aqua multa quæ operit mare?* Adoremus igitur Dominum qui apparuit, & ab hoc nos ſæviſſimo liberavit errore. Hymnum dicamus ipſius infinitæ miſericordiæ, prædicemus eccleſiæ noſtræ altiſſimo monti horribilem & ineffabilem diſpenſationis ejus * condeſcenſum. Exaltemus voces in fortitudine, & ne parcamus magnificentiam majeſtatis ejus incomprehenſibilem, ſcilicet affectum quem erga nos exhibuit, enarrantes. Dicamus ad eum & nos cum propheta: *Quis Deus ſicut tu, auferens iniquitates, & occultans peccata reſiduis hæredi-*

* fidei
Pſal. 45. & 92.
* & iterum
Iſa. 49.
* ſ. ſapidis
v.c. ſolyi nihil mutat, neque vero neceſſe fuit cum *ſaporis* adjective dicatur non ſecus ac *ſapidis*.
* conſummatæ
* Pro *Dionyſii*. Hard.
Iſa. 11.
* conſenſum
Mich. 7.

ACTIO VIII.

ANNO CHRIST. 787.

tatis tuæ? Præterea choros ducamus cum præsenti sacro commercio, ave illi affati tamquam gaudii bravium tribuentes. Gaude igitur sacratissimum collegium divini ac sacrati conventus. Gaudete sanctorum patrum sanctissimi propugnatores. Gaude sine mendacio congregatio, in cujus medio Deus

Psal. 100. inambulat, sicut scriptum est. Gaude concilium spiritali apparitione refertum: ex qua qui illustratur, non offendet ad lapidem hereticæ falsæque locutionis spiritales animæ pedes. Gaude speculator divinarum indagationum; quem qui modeste sequitur, a minitante romphæa eruitur. Gaude semper floride paradise, in cujus medio vitæ lignum plantatum est, per quadripartitam evangeliorum tabulam præsidens. Gaude aurea ignitaque columna in novum Dei Israel, lucidis dogmatum doctrinis ab Ægyptiaca manu, id est hæretizantium errore liberans, & ad terram repromissionis patrum orthodoxia deducens. Audacter in ostensione veritatis & fiducialiter age. Revelata facie gloriam sacræ & catholicæ ecclesiæ prædica. Supra petram stabilis conversationis versatiles quorumdam mentes doctrinis confirma.

Tuque præcipue, o sanctorum patrum concors & sacratissime præco, atque instantis nostri cœtus exarche, qui sublimem nobis per Christum thronum adornas, magni & primi pastoris diligentissimum speculum, spiritus mundissimum habitaculum, rectissima orthodoxorum dogmatum ponderatio, politaque in Christo conversationis habitæ regulæ nominatissima lucerna, & septem candelabrorum luminibus tota fulgidissima. Resplendere fac nobis tamquam ex invisibili candelabro sacræ cathedræ evidentissimorum verborum perspicuitates. Distribue autem & esurientibus vivificum divini magisterii panem, & nutri populum in extranea terra vagum affectum hæretici incolatus. Efficere nobis novus Joseph frumenti dator, & ambiguitates scripturalium explanans ænigmatum, opimis nos & spiritalibus interpretationibus nutri. Eleva oculos tuos, & vide super te collectos filios tuos, qui luporum congressionibus dispersi sunt. Plenum tibi esse omne sacratissimum hoc divino decreto templum conspicitur. Crebro mentis tuæ saltu bestiarum præoccupa impetus, & hos præveniens sapientia tua exclude. Semper ovili tuo tranquillitatem concilia. Præmium autem hoc frequentibus ac bene sonantibus ad Deum emissis orationibus, ut tibi in multitudinem augeatur secundum repromissiones quæ sunt in Abraham instar astrorum numeri factæ. Gaude vero & tu Nicænsium inclyta urbs, inter metropoles opinatissimum nomen, Bithynienſium provinciæ glorioſissimæ primitiæ: quæ prius quidem sanctorum decem & octo trecentorumque deiferorum patrum vestigiis sanctificata es, nunc autem horum successorum æque trecentorum cum quinque decadibus numerum complentium, ac reverendorum monachorum qui pene innumerabilis sunt multitudinis, eisdem * benedictionibus circumdata es gratiis. In te quippe * orthodoxæ fidei orthodoxiæ fundamentum a quadam satanica subversione concussum * perecliturum, stabilimentum sine perturbatione percepit. In te feram illam & immitem bestiam, A-

* benedictionum

* periclitaturum, forte deest, sed pon.

μετὰ τῆς ἀθέσμου ἀνδρομανίας, καὶ ἡ τὸ λεγομένη Μίθρα ἔνδικος μίνησις; πῶ αἱ ὑπόγειοι, καὶ ὑπέργειοι, καὶ ἀέριοι ἀνθρωποκτονίαι τῶν λεγομένων Θεῶν οὕτως ἐπιτερπομένων; οὐχὶ πάντα τῇ ἐπιδημίᾳ τοῦ μονογενοῦς υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὤλλυντο, καὶ τέλος πᾶν βέβηλον ἐδέξαντο; οἰχὶ τὰ ὂν κάλλει δομήσεων ποτὲ ἐκπεποιημένα αὐτῶν τεμένη νῦν ἠέπωται, καὶ εἰς γῆν καταβέβληται αὐτοκρατορικοῖς παρακελεύμασι τάπο αὐτῶν πεπονθότων; Οὐχὶ ἐκ τῆς ἁπάντων Χριστιανῶν καρδίας αἱ τούτων μνεῖαι ἐξηφανήσθησαν, καὶ τὰ τῆς προφητείας αὐτοῖς πράγμασι περατωμένα ὁρᾶται; τὸ ἐπλήσθη πᾶσα ἡ γῆ τοῦ Γνῶναι τὸν Κύριον, ὡς ὕδωρ πολὺ κατακαλύπτον θαλάσσας; προσκυνήσωμεν τοίνυν τὸν ἐπιφανέντα Κύριον, καὶ τῆς τούτων ἡμᾶς λελυτρωκότι παγχαλέπου πλάνης, Ὑμνήσωμεν αὐτοῦ τὸ ἀπερινόητον τῆς φιλανθρωπίας· κηρύξωμεν ἐν τῷ τῆς ἡμετέρας ἐκκλησίας ὑψηλοτάτῳ ὄρει τὴν φεκτικὴ ἀνέκφρασον αὐτοῦ τῆς οἰκονομίας συγκατάβασιν· ὑψώσωμεν τὰς φωνὰς ἐν ἰσχύι, καὶ μὴ φεισώμεθα τῇ μεγαλοπρεπείαν τῆς δόξης αὐτοῦ, δηλαδὴ τῇ περὶ ἡμᾶς αὐτοῦ ἀκαταπλήκτον ἐκδιηγούμενοι σοργήν. Εἴπωμεν μετὰ τοῦ προφήτου καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτόν· τίς Θεὸς ὥσπερ σύ, ἐξαιρῶν ἀνομίας, καὶ ἀποκρύπτων ἁμαρτίας τοῖς καταλοίποις τῆς κληρονομίας σου; Συγχορεύσωμεν δὲ καὶ τῇ παρούσῃ ἱερᾷ πανηγύρει, τὸ χαῖρε αὐτῇ προσφθεγγόμενοι, ὡς τῆς χαρᾶς βραβευτήριον. χαίροις τοίνυν, ὦ ἱερώτατε σύλλογε θείας καὶ ἱερατικῆς ὁμηγύρεως. χαίροις ἁγίων πατέρων ἁγιώτατε πρόμαχε. χαίροις Θεοῦ ἀψευδέστατον ἄθροισμα, ἐν ᾧ Θεὸς ἐν μέσῳ περιπολεύει, ὡς γέγραπται. χαίροις χορεία πνευματικῆς δαδουχίας ἀνάπλεε, ἐξ ἧς ὁ καταλαμπόμενος προσκόψει πρὸς λίθον αἱρετικῆς ψευδοδοξίας, τοὺς νοητοὺς τῆς ψυχῆς πόδας. χαίροις ὁ σκοπὸς τῶν θείων δηλώσεων, ᾧ ὁ εὐρυθμος ἐπόμενος τῆς ἀπηλλόσης ῥομφαίας ἐκρίπτει. χαίροις ἀειθαλέστατε παράδεισε, ἐν ᾧ τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τὸ ξύλον πεφύτευται, διὰ τῆς τεταγμένης τῶν εὐαγγελίων νοτίδος ἀρδευόμενον. χαίροις χρυσοπύρσευτε σύλε, ὁ πάνυ νεὸν τῷ Θεῷ Ἰσραὴλ ταῖς φωτοφαέσι τῶν δογμάτων διδασκαλίαις τῆς Αἰγυπτιακῆς χειρὸς ἀπαλλάξας τῆς πλάνης αἱρετιζόντων περιπλανήσεως, καὶ πρὸς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας τῇ τῶν πατέρων ὀρθοδοξίᾳ καθοδηγήσας. Εὐθάρσως ἐπὶ τῇ ἀναδείξει τῆς ἀληθείας παῤῥησιάσθητι. Ἀνακεκαλυμμένῳ προσώπῳ τὴν δόξαν τῆς ἱερᾶς καὶ καθολικῆς ἐκκλησίας κήρυσσον ἐπὶ τὴν πέδαν τῆς σεσηρυίας ὁμολογίας τὰς ἐυμεταφόρους τῶν τινῶν διανοίας ταῖς διδασκαλίαις ὑποσημείζων. Σὺ τε κατ' ἐξαίρετον, ὦ ἱερῶν πατέρων σύσοιχε ἱεροκῆρυξ, καὶ τὸ παρόντος ἡμῶν συλλόγου ἔξαρχε, ὁ τὸν μετάρσιον ἡμῖν διὰ Χριστοῦ κατασκευάζων θρόνον, τὸ τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου ποιμένος ἀκριβέστατον ἔσοπτρον, τὸ τοῦ πνεύματος καθαρώτατον ἐνδυμάτημα, ἡ εὐθυτάτη τῶν ὀρθοδόξων δογμάτων σάθμη, ὁ ἀπεξεσμένος τῆς ἐν Χριστῷ πολιτείας κανών, ὁ περιώνυμος καὶ ἐπταφώτου λυχνίας ὁλολαμπρέστατος λύχνος· πύρσευε ἡμῖν ὡς ἐξ ἁπτῆς λυχνίας τῆς ἱερᾶς καθέδρας τῶν φανωτάτων λόγων τὰς διαυγείας. Διάθρυπτε δὲ καὶ τοῖς θείοις τὸν ζωτικώτατον τῆς θείας διδασκαλίας ἄρτον· καὶ θρέψον λαὸν ἐν ξένῃ γῇ, ἀλητικῶν γεγενημένον

νημόνιον τῆς αἱρετικῆς ἀποικεσίας. Γενοῦ ἡμῖν νέος Ἀ
Ἰωσὴφ σιτοδότης ταῖς ἀποραίαις τῶν γραφικῶν
αἰνιγμάτων ἴαις ἐυπορίσοις ἀναπτύξεσι τῶν πνευ-
ματικῶν ἑρμηνειῶν ἡμᾶς ἐκβέφων, Ἄρον κύκλῳ
τὰς ὀφθαλμάς σε, καὶ ἴδε ἐπὶ σὲ συνηγμένα τὰ
τέκνα σε, ἃ ταῖς τῶν λύκων ἐφόδοις διεσκόρπισο.
πλήρης σοι πᾶς ὁ ἱερώτατος ὄχος τῷ θείῳ συντάγ-
ματος νεὼς ὁρᾶται. Πυκνῶσε τῆς ὀλιγοίας ἄλματι
τὰς τῶν Θηρῶν προλάμβανε ἐφόδους, καὶ ταύτας τῇ
σῇ σοφίᾳ προαποκλείων. Ἀεί σε τῇ ποίμνῃ τὸ
ἀπάραχον προξένει. προσοχύρωσε γε τοῦτο, καὶ ταῖς
πυκναῖς τῶν εὐήχων εἰς Θεὸν προσευχῶν σε ἐπάλ-
ξεσιν· ἵνασοι εἰς πλῆθος ἐπιδοίη κατὰ τὰς ἐν τῷ
Ἀβραὰμ ἐπαγγελίας τοῖς ἄστρων χοροῖς παρα- B
πλησίως. χαίροις δὲ καὶ σὺ Νικαίων περίκλυ-
τον ἄστυ, τὸ ἐν μητροπόλεσι περίπυστον ὄνομα, τῆς
βιθυνῶν ἐπαρχίας τὸ εὐκλεέστατον ἀκροθίνιον· ἡ
πρότερον μὲν τῶν τῶν ἁγίων ὀκτωκαίδεκα καὶ τρια-
κοσίων θεοφόρων πατέρων ἴχνεσιν ἁγιαθεῖσα, νῦν
δὲ τοῖς τότων ὁμοδόξοις τριῶν ἑκατοντάδων σὺν
πέντε δεκάσιν ἀριθμῶν ἐκπληρῶσιν· εὐλαβῶν τε
μοναχῶν ἐκ εὐαριθμήτων πλήθει, τοῖς αὐταῖς
τῶν εὐλογίων περικυκλεμβάνουσι χάρεσιν. Ἐν σοὶ γὰρ
τῆς ὀρθοδόξου πίστεως ὁ θεμέλιος ὑπό τινος σαπρο-
τέρας δυσροπίας σεισθῆναι κινδυνεύων ἑδραίωσιν ἀκ-
λόνητον εἴληφεν. Ἐν σοὶ τὸν ἄγιον ἐκεῖνον καὶ C
ἀτίθασσον θῆρα Ἄγριον ὁ θεῖος ἐκεῖνος τῶν πα-
τέρων χορὸς τὰ ἱερὰ τῶν γραφῶν ἐφαπλώσαντες λί-
να ἐζώγρησαν, καὶ τοῖς φοβεροῖς κατηκόντισαν ἀνα-
θέμασι· κἀντεῦθεν τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ πατρὸς ὁμοού-
σιον τῷ γεγεννηκότι πᾶσα φύσις ἀνθρώπων θεο-
λογεῖν ἐκμεμαθήκαμεν. Διά τοι τοῦτο καὶ τὸ παρὸν
ἱερώτατον σύνταγμα τῆς ὑσαρίθμε ταύτης χο-
ρείας δυὰς εὐσεβῶν βασιλέων ἐν σοὶ συγκροτηθῆ-
ναι πεθέσπεικεν, εἰρήνη νέα ἑλέσθη σὺν υἱῷ γνη-
σίῳ νέῳ Κωνσταντίνῳ, ὃς ἡ ἐν σοὶ τοῦ πνεύματος
χάρις τοῖς τότε καὶ νῦν ἁγίοις ἐπιλάμψασα παρά-
σει, φυλάξοι δαψιλέσι χρόνοις ἀπάραχον αὐτοῖς
τὸ κράτος δωρεμένη, καὶ τῶν ἐχθρῶν τὰ φῦλα πρὸ D
ποδῶν καταιρῶσι· ὡς ἂν ἡμῖν ἡ τῶν ἀγαθῶν μὴ
διαλίποι χορηγία. χαίροις τοίνυν ὦ μητροπόλεων
περίδοξον κάλλος, ἐν τούτοις, ὅτι ἐν σοὶ τὸ πρω-
τὸν ἡμῖν τῶν ἀγαθῶν ἀνέφυ, ἐν σοὶ δὲ καὶ τὸ
τέλος, οὐχ ὡς πρὸς ἀξίαν πρὸς ἀριθμὸν δὲ ἥλις
ἐστὶ τῶν σεπτοτάτων εἰκόνων τῆς καθολικῆς ἡμῶν
ἐκκλησίας ἡ ἀρχαία παράδοσις, ἐν τοῖς ἰδίοις
ἀποκαπυσαθεῖσα ὅροις. Νῦν ὄντως εὐφραίνεται ὁ
οὐρανὸς, καὶ αἱ νεφέλαι δικαιοσύνην ἀποστάζουσι·
καὶ τὸ μεσότοιχον τὸ φραγμὸν λέλυται τῇ ἑνώσει
τῆς διαστάσεως παραχωρησάσης, καὶ εἰς μίαν ὁμο-
φροσύνης σύμπνοιαν ἡ τετρὰς τῆς οἰκουμένης συνήνε-
κται. Νῦν αἱ πολλαὶ τῶν διαφόρως ὑποσυρομένων E
εἰς τὸ συνελθεῖν δόξαι· καὶ σύμφωνον ὕμνος
ἀπὸ περάτων γῆς ἕως περάτων τῷ Θεῷ ἀναπέμπε-
ται. χαίροις τοιγαροῦν, καὶ σκίρτα ἐπὶ τούτοις καὶ σὺ,
ἐκκλησία καθολικὴ, ἡ ἐν πάσῃ τῇ οἰκουμένῃ·
χόρευε ἀγαλλιωμένη ἐπὶ τῇ τῶν υἱῶν σε ἐπανε-
λεύσει· ἀπόθου τὸ τῆς διαλύσεως ῥάκος, καὶ ἔνδυσαι
τὴν ὁλόκληρον τῆς ὀρθοδόξου ἑνώσεως χιτῶνα. Οὐκέτι
πεθήσῃ ὀνειδισμοῖς τοῖς γείτοσί σε, μυκτηρισμὸς καὶ
χλευασμὸς τοῖς κύκλῳ σε λαοῖς. Οὐκέτι φοβη-
θήσῃ ὀξυδορκούσας ἀθέων καὶ ἀμυήτων ἀνθρώπων
ἑβραίων δὴ λέγω καὶ Ἀγαρηνῶν· ὡς δή σοι μὴ τοῦ

rium scilicet, divinus ille patrum chorus sacris scripturarum expansis captavit retibus, & terribilibus anathematibus perculit, & hinc Filium Dei & Patris, Dominum & consubstantialem gignenti, omnis natura hominum prædicare didicimus & idcirco præsens sacratissimum compactum hujus numerosi conventus dualitas piorum imperatorum consolidans coiligi sanxit, Irene videlicet nova Helena cum filio proprio Constantino novo, quos in te Spiritus gratia, quæ tunc & nunc sanctis illuxit patribus, conservet per largissima tempora, imperturbabile donans eis imperium, hostiumque nationes ante pedes prosternat, quatenus nobis bonorum copia non deficiat. Gaude itaque in his, o metropoleon inclyta species; quoniam in te nobis & primo bonorum exordium, & nunc finis exortus est, venerabilium nimirum imaginum catholicæ ecclesiæ prisca traditio in suis terminis restituta. Nunc vero lætatur cælum, & nubes stillant justitiam. Nunc medius paries maceriæ dissolutus est unitione dissensionis concessa, & in unius assensionis conspirationem quaternitas orbis terræ collecta est. Nunc multæ quæ in diversa trahebant, convenerunt opiniones, & consonus hymnus a finibus terræ usque ad fines terræ Deo dirigitur. Gaude igitur tripudians super his & tu catholica ecclesia in toto terrarum orbe diffusa. Duc choros exultans super filiorum tuorum conventu: depone divisionis pannos, & induere integra orthodoxæ tunicæ unitatis. Jam non poneris opprobrium inimicis tuis, subsannatio & derisio populis qui in circuitu tuo sunt. Non jam timebis contemptus hominum, Hebræorum scilicet & Agarenorum, qui sine Deo & sacra initiatione consistunt, quasi tibi non fuerit perfectio fidei doctrinis apostolicis tradita. Jam non ab hæreticorum ore criminaberis, quasi recesseris ab uno Deo propter decentissimum honorem erga ipsius amicos exhibitum. Jam non reputaberis idolorum similis templis propter sacratissimarum in te imaginum erectionem effectam. Decet enim te tamquam regi sæculorum Filio & Verbo Dei nuptam, in carne ipsius dispensationis humanam formam habentem anthropomorphon imaginem per picturam ferre, ut innotescat quod regia sponsa sis. Decet enim Dei genitricis matris Christi qui te desponsavit; imaginem tuis sacratissimis parietibus * factam in pictura & musivorum opere ferre: quatenus gratia quæ tibi per hanc illuxit, tacita prædicatione communiter cunctis populis prædicetur. Nisi enim ex hac incarnaretur, quomodo tam speciosо sponso tu spiritali copula jungereris? Decet enim te & omnium sanctorum apostolorum, & prophetarum, confessorum, patriarcharum, & sanctorum patrum, * studiosorum * quoque ac martyrum, & totius pii collegii formatas imagines interius in picturarum confectionibus ferre: quatenus ipsa perfectionem orientis qui te ab alto circumfulsit, omni visione ostentes. Aliis quidem tuam quodammodo prænunciantibus vocationem, & prophetiis suis sponso quasi quibusdam dotibus antea desponsantibus. Aliis vero evangelicum tibi ministrantibus verbum, & per

ACTIO VIII

* in pictura facta ex musivorum opere

* i. asceterum, solitariam vitam degentium in c. Jol. id est confessorum;

ACTIO VIII.

universam terram dispersa rationabilia tibi ovilia colligentibus. Aliis autem suis quasi sudoribus per eamdem in dogmatibus diligentiam incorruptibilitatem gregibus tuis mercantibus. Porro aliis sanguinibus suis erga te sinceram affectionem etiam usque ad mortem conservantibus, & hoc modo certitudinem in te veritatis demonstrantibus. Quibus cum denis millibus cælestium angelorum coronam ferens, & amplissime predicans, enuncia virtutes ejus qui de tenebris te idololatrici erroris vocavit in admirabile lumen suum, id est, in se ac Patrem qui sine initio est, atque in consempiternum & consubstantialem Spiritum suum, in unam scilicet quæ est super omnem principatum, naturam, fidem & confessionem. Cui gloria & imperium nunc & in universa sæcula sæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

A τελείου τῆς πίστεως ταῖς ἀποστολικαῖς παραδοθείτος διδασκαλίαις. Οὐκέτι τὴν ἐκ τοῦ ἑνὸς Θεοῦ ἀναφοίτησιν διὰ τὴν πρὸς τοὺς αὐτοῦ φίλους πρεπωδεστάτην τιμὴν τοῖς τῶν αἱρετικῶν ἐγκληθήσῃ στόμασιν. Οὐκέτι τοῖς τῶν εἰδώλων τεμένεσι ἐν ἴσῳ καταλογισθήσῃ, διὰ τὴν ἐν σοὶ τῶν ἱερωτάτων καὶ σεπτῶν ἁγίων εἰκόνων ἀναστήλωσιν. πρέπον γάρ σοι ὡς τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων υἱῷ καὶ λόγῳ τοῦ Θεοῦ νυμφευθείσῃ, τὴν τῆς ἐν σάρκου αὐτοῦ οἰκονομίαν ἀνθρωπόμορφον εἰκόνα διὰ γραφῆς φέρον, ἵνα γνωρίζῃ βασιλικὴ ὑπάρχουσα νύμφη. πρέπει σοι τῆς τοῦ νυμφευσαμένου σε Χριστοῦ θεομήτορος καὶ ἀειπαρθένου μητρὸς ἐμμουσούργῳ γραφῇ τὴν εἰκόνα σοῖς πανιέροις τοίχοις φέ-
B ρειν· ὡς ἂν ἡ διὰ ταύτης σοι ἀναλάμψασα χάρις σιγῶντι κηρύγματι κοινῶς τοῖς λαοῖς διαγγέληται· Εἰ μὴ γὰρ ἐκ ταύτης σεσάρκωτο πῶς σὺ τῷ τοιούτῳ ὡραίῳ νυμφίῳ ἐν πνευματικῇ συναφείᾳ προσεπέλασας; πρέπει σοι καὶ τῶν πάντων ἁγίων ἀποστόλων τε καὶ προφητῶν, πατριάρχων, καὶ ὁσίων πατέρων, ἀσκητῶν τε καὶ μαρτύρων, καὶ παντὸς εὐσεβοῦς συλλόγου τὰς εἰκόνας ἔνδον ταῖς γραφικαῖς κατασκευαῖς ἐντυπουμένας φέρειν, ὡς ἂν σοι τὸ τέλειον τῆς ἐξ ὕψους σε περιλαμψάσης ἀνατολῆς, πάσῃ τῇ θείᾳ καταστάσει μένῃ. Τῶν μὲν τὴν σὴν, ὥσπερ προαναφωνούντων ἱερὰν προσκλησιν, καὶ τοῖς τοῦ νυμφίου σε προμνηστευομένων προικώοις ταῖς προφητείαις· τῶν δὲ τῷ εὐαγγελικῷ σοι διακονούντων λόγῳ, καὶ τὰ πανταχοῦ γῆς ἐσκορπισμένα σοι ἐπισυναγόντων λογικὰ ποίμνια· τῶν δὲ τοῖς ἰδίοις, ὥσπερ ἱδρῶσι, διὰ τῆς ἐν δόγμασι δαυτομολόγου συμπνοίας τὸ ἀδιάῤῥηκτον τοῖς σοῖς ποιμνίοις πραγματευομένων· τῶν δὲ τοῖς ἑαυτῶν αἵμασι τὸ πρὸς σὲ γνήσιον καὶ μέχρι θανάτου διαφυλαξάντων, καὶ ταύτη τὸ βέβαιον τῆς ἐν σοὶ ἐπιδεικνυμένων ἀληθείας· οἷς σὺν μυριάσιν ἐπουρανίων ἀγγέλων στεφανηφόρος πομπεύουσα, ἐξάγγελε τὰς ἀρετὰς τοῦ ἐκ σκότους σε τῆς εἰδωλολάτρου πλάνης καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς· λέγω δὴ τὴν εἰς αὐτόν τε, καὶ τὸν ἄναρχον αὐτοῦ πατέρα, καὶ τὸ συναΐδιον καὶ ὁμοούσιον αὐτοῦ πνεῦμα· τὴν μίαν ὑπεραρχικὴν φύσιν, πίστιν, καὶ ὁμολογίαν, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ εἰς τοὺς σύμπαντας αἰώνας τῶν Ἀμήν. αἰώνων.

PER CUNCTA SANCTISSIMO & beatissimo fratri & comministro, domino Hadriano papæ senioris Romæ, Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem.

C ΤΩι ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΓΙΩΤΑΤΩι ΚΑΙ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, κυρίῳ Ἀδριανῷ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Ταράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης ἐν κυρίῳ χαίρειν.

SUfficeret quidem salutaris dispensatio magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi ad pacem, unanimitatem & concordiam omnibus Christianis. Ipse namque post ex mortuis resurrectionem apostolis suis insufflans ait: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Cujus rei gratia contestans omnibus nobis ille qui raptus in tertium cælum, & in paradisum ingressus audivit arcana verba, Paulus scilicet divinus apostolus asseruit dicens: *Christus est pax nostra, qui fecit utraque unum; & medium parietem maceriæ * dissolvens, inimicitiam in carne sua*. Et rursus Thessalonicensibus præcipiens ait: *Itaque fratres state, & tenete traditiones quas didicistis sive per sermonem, sive per epistolam nostram*. Sed quoniam inimicus qui ab initio nequam est diabolus, non dimisit per diversa tempora ædificatam supra fundamentum apostolorum & prophetarum ecclesiam, secundum quod sibi visum est, discindere atque disrumpere, semet inferens per quosdam se sequentes viros malos; & zizania superseminare in regione hac, quæ culta est a tubis Spiritus, apostolis scilicet sanctis. Ipsi enim virtute ex alto accepta, & hac divinæ sulcis operationis proscissa, escam æternæ vitæ re-

Joan. 14.

2. Cor. 12. Ephes. 2.

* dissolvis 2. Thess. 2.

ΗΡΚΕΙ μὲν ἡ σωτηριώδης οἰκονομία τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πρὸς εἰρήνην, ὁμόνοιάν τε καὶ συμφωνίαν πᾶσι τοῖς Χριστιανοῖς. αὐτὸς γὰρ μετὰ τὴν ἐκ νεκρῶν ἀναβίωσιν τοῖς ἀποστόλοις αὐτοῦ ἐμφυσήσας ἔφη· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, εἰρήνην τὴν ἐμὴν ἀφίημι ὑμῖν, τοὔνεκεν διαμαρτυρόμενος πᾶσιν ἡμῖν ὁ ἁρπαγεὶς εἰς
D τρίτον οὐρανὸν, καὶ εἰς τὸν παράδεισον εἰσελθὼν, καὶ ἀκούσας ἄῤῥητα ῥήματα, Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἀπεφήνατο εἰπών· Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν, καὶ τὸ μεσότοιχον τοῦ φραγμοῦ διαλύσας, τὴν ἔχθραν ἐν τῇ σαρκὶ αὐτοῦ. καὶ αὖθις Θεσσαλονικεῦσι γράφων παραγγέλλει· ἄρα οὖν ἀδελφοὶ στήκετε, καὶ κρατεῖτε τὰς παραδόσεις, ἃς ἐδιδάχθητε εἴτε διὰ λόγου, εἴτε δι' ἐπιστολῆς ἡμῶν. ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ ἀρχέκακος ἐχθρὸς διάβολος οὐ κατέλιπε κατὰ διαφόρους καιροὺς τὴν ἐποικοδομηθεῖσαν ἐπὶ τῷ θεμελίῳ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἐκκλησίαν κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτῷ διαχίζειν τε καὶ διαῤῥήσσειν, ἑαυτὸν παρεισφέρων διά τινων
E αὐτῷ ἐπακολουθούντων ἀνδρῶν πονηρῶν, καὶ ζιζάνια ἐπισπείρειν ἐν ταύτῃ τῇ γεωργηθείσῃ ὑπὸ τῶν σαλπίγγων τοῦ πνεύματος ἁγίων ἀποστόλων. αὐτοὶ γὰρ δυνάμιν ἐξ ὕψους λαβόντες, ταύτην τῇ αὔλακι τῆς ἐνεργείας ἀροτριάσαντες, τροφὴν ζωῆς αἰω-

νίου

νίου κατέλιπον δρέπεσθαι τοῖς δι' αὐτῶν πιστεύσασι. τούτων τὴν θεηγόρον διδασκαλίαν λαβόντες οἱ κατὰ καιροὺς ταύτης ποιμένες καὶ φύλακες ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, τὰ μὲν ζιζάνια, ἤτοι αἱρέσεις καὶ καινοτομίας παρεισκριθείσας καὶ ἐπεισαχθείσας πρόῤῥιζον ἐξέτεμον, καὶ τὸν ἀμητὸν καθαρὸν τῇ ἀρούρᾳ διετήρησαν. ἡ οὖν ὑμετέρα ἀρχιεροπρεπὴς ἀδελφικὴ ἁγιωσύνη τούτοις ὁμιλήσασα διὰ τῶν αὐτῶν θεηγόρων διδασκαλιῶν, καὶ παρ' αὐτῶν λαβοῦσα τὸν τῆς ἀληθείας λόγον, τὰς νυνὶ ἀκανθώδεις βλαστησάσας βοτάνας, τῇ τῶν πιστοτάτων καὶ εἰρηνοποιῶν βασιλέων ἡμῶν συμφωνῶν ἀληθείᾳ, ἐκτῖλαι τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος ἔσπευσεν, ἀποστείλασα κατὰ τὴν ἡμῶν γραφεῖσαν αὐτῇ αἴτησιν, πρὸς τὸ γενέσθαι οἰκουμενικὴν σύνοδον, ὁμωνύμους ἄνδρας τῷ πρωτάρχῳ τῶν ἀποστόλων Πέτρῳ. ὧν παραγενομένων, οἵ τε εὐσεβεῖς καὶ γαληνότατοι ἡμῶν βασιλεῖς τούτους εὐμενῶς δεξάμενοι, πρὸς ἡμᾶς ἐκέλευον πέμπεσθαι, δι' αὐτῶν δεξαμένων ἡμῶν τὰ γράμματα ἡμῶν. καὶ ὁμιλήσαντες αὐτοῖς τὰ προσήκοντα, προσεκαλεσάμεθα καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἱεροπρεπεῖς ἄνδρας, Ἰωάννην καὶ Θωμᾶν λόγου καὶ γνώσεως μετέχοντας, καὶ εὐλαβείᾳ καὶ σεμνότητι κεκοσμημένους· παρῆσαν γὰρ ἐνταῦθα κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν καὶ αὐτοὶ ἐληλυθότες. καὶ δὴ συναθροισθέντων πάντων τῶν θεοφιλῶν ἐπισκόπων τῆς ἐνταῦθα διοικήσεως κατ' ἐπίνευσιν καὶ θεῖον ζῆλον τῶν πιστοτάτων καὶ εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν, καθέδρα συνόδου γέγονεν. ἀλλά τινες ἐξ ἀφρένων φρενῶν κινηθέντες, ταραχὴν ἐν ἑαυτοῖς ποιησάμενοι, ἐξανέστησαν ἡμᾶς τῆς καθέδρας· καὶ κωλυθέντες, ἐνιαυτὸν ἕνα ἡσυχῇ διεμείναμεν. τοῦ δὲ χρόνου παρελθόντος, αὖθις οἱ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι συναθροίζεσθαι ἐν τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας παρὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν ἐκελεύοντο. καὶ δὴ ἡμεῖς συνεκδήμους ἡμῖν λαβόντες τούς τε θεοφιλεῖς ἄνδρας καὶ τοποτηρητὰς ὑμῶν, ὡσαύτως καὶ τοὺς ἐκ τῆς ἀνατολῆς ἐληλυθότας, ἀφικόμεθα ἐν τῇ αὐτῇ μητροπόλει· καὶ * προκαθεσθέντων ἁπάντων ἡμῶν, κεφαλὴν ἐποιησάμεθα Χριστόν. ἔκειτο γὰρ ἐν ἁγίῳ θρόνῳ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον ἐπιφωνοῦν πᾶσιν ἡμῖν τοῖς συνελθοῦσιν ἱερουργοῖς ἀνδράσι· κρίμα δίκαιον κρίνατε· δικάσατε τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ γενομένῃ καινοτομίᾳ. καὶ προκριθέντων ἀναγνωσθῆναι τῶν τῆς ὑμετέρας ἁγιότητος γραμμάτων, ἦμεν ἐν κοινῇ χορείᾳ ἅπαντες, τοῖς πνευματικοῖς ἐδέσμασιν ὡς καὶ βασιλικοῖς δείπνοις ἐντρυφῶντες, ἅπερ ὁ Χριστὸς διὰ τῶν σῶν γραμμάτων εὐωχουμένοις ἐπέτρεπιζε· καὶ ὡς ὀφθαλμὸς τὸ ὅλον σῶμα πρὸς τὴν τῆς εὐθείας καὶ ἀληθείας τρίβον ὑπεδείκνυες. οὕτως οὖν τὰ διεῤῥωγότα μέλη εἰς ἓν συνεβιβάζετο· οὕτως ἡ ἀληθὴς συμφωνία ἐκρατύνετο· οὕτως ἡ καθολικὴ ἐκκλησία τὴν ἕνωσιν ἀπελάμβανε. μεθ' ὧν καὶ τῶν ἐκ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως ἀποσταλέντων ἡμῖν γραμμάτων ἡ ἀνάγνωσις γεγονυῖα τὸ ἀκραιφνὲς τῆς πατρικῆς παραδόσεως ἐδείκνυε κάλλος, καὶ τῆς ἀληθείας ἡ δύναμις ἐκρατύνετο, προκαταρχόντων δηλονότι τῆς ἀναγνώσεως πατρικῶν χρήσεων πλείστων. τούτων οὕτως γενομένων, ὡμολογεῖτο παρὰ πάντων ἡμῶν τῶν εὐδοκίᾳ Θεοῦ συναθροισθέντων ἡ ὀρθὴ καὶ ἀδιάβλητος ὁμολογία, ἥτις παρ' ὑμῶν ἀπεστάλη ἡμῖν, καὶ δι' ἀναφορᾶς ὑμῶν καὶ τοῖς εὐσεβέσιν ἡμῶν βασιλεῦσι. καὶ πάντες οἱ τῆς αἱρετικῆς ἐκείνης κακίας αἱρεσιάρχαι, καὶ οἱ τούτοις ἀκολουθήσαντες,

liquerunt his qui per ipsos crediderunt, carpendam. Horum deiloquam doctrinam sancti patres nostri, qui hujus pastores & custodes per singula fuere tempora, suscipientes, zizania, id est hæreses & novitates * addititias atque introductas radicitus exciderunt: & messem mundam arvo conservaverunt. Vestra ergo fraterna & summo pontificio decorata sanctitas cum his per deiloquas suas doctrinas quodammodo sermocinata, & ab eis accepto veritatis verbo, spinosas herbas quæ nunc germinaverunt, fidelissimorum & pacificorum imperatorum veritati concordans, evellere machæra spiritus festinavit, mittens secundum scriptam sibi petitionem nostram, ad universalem synodum faciendam æquivocos viros principis apostolorum Petri. Quibus advenientibus, pii & tranquillissimi imperatores nostri eos benigne suscipientes, ad nos jubebant mitti, per eos literas vestras nobis suscipientibus. Et locuti cum illis quæ conveniebant, advocavimus & eos qui ab oriente venerant sacerdotio decoratos viros, Joannem & Thomam, verbi & scientiæ participes, atque reverentia & modestia perornatos: aderant enim hic & ipsi per idem tempus pervenientes. Itaque congregatis omnibus Deo amabilibus episcopis hujus diœceseos, per nutum & divinum zelum fidelissimorum & piorum imperatorum, sessio synodi facta est. Sed quidam ex insensatis sensibus moti, turbationemque intra se facientes, exurgere nos fecerunt e consessu: & prohibiti, anno uno taciti mansimus. At vero anno transacto, rursus Deo amabiles episcopi congregari in Nicænsium clara metropoli Bithyniensium provinciæ a piis imperatoribus nostris jussi sunt. Siquidem & nos comites nobis asciscentes Deo amabiles viros & loci servatores vestros, similiter & eos qui de oriente venerant, perreximus ad eamdem metropolim. Qui cum omnes sedissemus, caput fecimus Christum. Jacebat enim in sancta sede evangelium sanctum, contestans omnibus nobis sacratis viris qui conveneramus: *Judicium justum judicate*: Judicate inter sanctam Dei ecclesiam & novitatem quæ facta est. Et cum prælatæ primitus vestræ fraternæ sanctitatis literæ legerentur, * præstolabantur omnes, spiritalibus eduliis tamquam in regalibus cœnis fruentes, quæ Christus per literas tuas epulantibus præparabat: & sicut oculus totum corpus ad rectitudinis & veritatis semitam ostendebas. Sic ergo dirupta membra in unum conveniebant; sic vera consonantia confirmabatur; sic catholica ecclesia unitatem recipiebat. Cum quibus & earum quæ de orientali diœcesi missæ sunt nobis literæ, lectione facta, integra paternæ traditionis pulchritudo demonstrabatur, ac vis veritatis roborabatur, propositis videlicet lectioni plurimis testimoniis patrum. His itaque gestis prædicabatur a nobis omnibus, qui beneplacito Dei congregati eramus, recta & irreprehensibilis confessio, quæ nobis missa est a vobis, & per relationem etiam piis imperatoribus nostris. Et omnes hæ-

ACTIO VIII.

* subreptas

Joan. 7.

* Gr. communi confidebamus corona omnes,

re-

ACTIO VIII.

reticæ illius pravitatis hæresiarchæ, & qui eos secuti sunt, & inconvertibiliter vitam suam finierunt, pari * depositione damnati sunt cum his qui ante * catholicæ hæretici fuerunt ecclesiæ. Qui enim in vita sua * præsentes fuere, salutem suam per scriptos a se libellos confessi sunt. Et nequaquam dimisit Christus Deus noster, petra nimirum in qua stabiliti sumus, desuper contextam per totum tunicam, id est ecclesiam suam, quæ ab ipso & * per ipsum ædificata est, discissam & diruptam; sed nec membra alias atque aliter sese moventia. Quin potius una cum veteribus hæresibus etiam errorem * vanæ pravitatis eorum, qui Christianos accusantes contra venerabiles imagines rabide latrant, verbo gratiæ suæ destruxit, & gladio Spiritus pupugit. Et satisfacti sumus per omnia, & per experimentum cognovimus, quia valet super omnia veritas, & vincit secundum non mentientem dicentis vocem. Resistit autem ei * universorum nullus, & est robustissima, ita ut elevetur contra omnes inimicos; & eorum qui resistunt sibi, legiones dissolvit. Ecce enim, ecce labia quidem falsa loquentium cessaverunt, & caligo procacium vituperationum quievit; illuxit autem veritatis dogmatum speciositas, undique abjecta hæretica infamia. Et ecclesia ornamentum suum sortita est, & accepit requiem ex opprimentibns se doloribus. Immobilis enim est & inexpugnabilis: adversus cujus fidem portæ inferi & infidelitatis prævalere non poterunt, sicut ex dominica voce audivimus. *Et repletum est gaudio os nostrum, & lingua nostra exultatione:* & facti sumus lætantes in ecclesia, cui præsidemus secundum Dei voluntatem. Hæc itaque facta sunt Christo, qui super omnia Deus noster est, volente, per orthodoxos & fortissimos imperatores nostros. Ipsi enim in omni loco venerabiles imagines erexerunt, tam scilicet in celeberrimis templis, quam in regalibus palatiis suis: Quibus Dominus Deus vicissitudinem tribuat, exaltans cornu regni eorum tam ad pacem ecclesiarum suarum, quam ad salutem omnium Christianorum. Et sit nomen ejus benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

* *hoc est*, religionis officio

* in cathol. eccl. hæreses amplexi sunt.

* adhuc superstites erant, sal. *Joan.* 19.

* *Gr.* super necnon in c. Jol.

* *Gr.* novæ

* *Gr.* omnino nihil,

Matth. 15.

Psal. 125.

καὶ ἀδιαστρόφως τὸν βίον ἀποῤῥήξαντες, ὁμοίᾳ ἀφοσιώσει καταδικάσθησαν τῶν πρὸ αἱρετισάντων ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ. οἱ γὰρ τῷ βίῳ παρόντες ὡμολόγησαν τῇ σωτηρίαν δι' ἐγγράφων αὐτῶν λιβέλλων. καὶ ἐδαμῶς ἔπασε Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, ἡ πέτρα ἐν ᾗ ἐστηριγμένοι ἐσμὲν, τὸν ἄνωθεν ὑφαντὸν δι' ὅλου χιτῶνα, εἴτουν τὴν παρ' αὐτῆς ἐπ' αὐτὸν οἰκοδομηθεῖσαν ἐκκλησίαν αὐτῆς διεχισμένην καὶ διερρηγμένην, καὶ τὰ μέλη ἄλλοτε ἄλλως κινούμενα. ἀλλὰ ταῖς παλαιαῖς αἱρέσεσι καὶ τὴν πλάνην τὴν ἡμῶν φαυλότητα τῶν χριστιανοκατηγόρων τῶν κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων λυττησάντων, τῷ λόγῳ τῆς χάριτος αὐτῆς ἀνέτρεψε, καὶ τῇ μαχαίρᾳ τὸ πνεῦμα τος ἐξεκέντησε. καὶ πεπληροφορήμεθα κατὰ πάντα, καὶ διὰ πείρας αὐτῆς ἔγνωμεν, ὅτι ἰσχύει ὑπὲρ ἅπαντα ἡ ἀλήθεια, καὶ νικᾷ κατὰ τὴν ἀψευδῆ τοῦ εἰπόντος φωνήν. ἀντιτάσσεται δὲ αὐτῇ τὸ σύμπαν ἐχθρὸν, καὶ ἔστιν εὐθυμεσάτη, ὡς ἐξανίστασθαι παντὸς ἐχθροῦ, καὶ τῶν ἀνθεστηκότων αὐτῇ ὄγκους τὰς φάλαγγας. ἰδοὺ γὰρ ἰδοὺ τὰ μὲν τῶν ψευδηγορησάντων ἤρρησε χείλη, καὶ πέπαυται τῶν ἐκτόπων δυσφημιῶν ἡ ἀχλύς. ἀνέλαμψε δὲ τῶν τῆς ἀληθείας δογμάτων τὸ κάλλος, παντιχόθεν τῆς αἱρετικῆς δυσφημίας ἐκβεβλημένης· καὶ ἡ ἐκκλησία τὸν ἴδιον ἐκληρώσατο κόσμον, καὶ ἔλαβεν ἀνάπαυσιν ἐκ πόνων συνεχόντων πόνων. ἄσεως γὰρ ἔστι καὶ ἀκαταμάχητος, ἧς πύλαι ᾅδου καὶ ἀπιστίας οὐ κατισχύσαι ποτὲ δυνήσονται, ὡς ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ἠκούσαμεν· καὶ ἐπληρώθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως· καὶ ἐγρηγόρησεν ἀφραινόμενοι ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ᾗ προκαθεζόμεθα κατὰ Θεὸν βούλησιν. τοῦτο οὖν γεγόνασι, Χριστοῦ τοῦ ἐπὶ πάντων ἡμῶν Θεοῦ δοξάσαντος, διὰ τῶν ὀρθοδόξων καὶ ἀνδρειοτάτων ἡμῶν βασιλέων. αὐτοὶ γὰρ κατὰ παντὸς τόπου τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀνέστησαν, ἔν τε σεβασμίοις ναοῖς, καὶ ἐν ταῖς αὐλαῖς τῶν βασιλείων αὐτῶν. οἷς κύριος ὁ Θεὸς τὴν ἀντίδοσιν παράσχοι, ὑψῶν τὸ κέρας τῆς βασιλείας αὐτῶν ὑπέρ τε εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν αὐτοῦ, καὶ σωτηρίαν πάντων ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν. εἴη τὸ ὄνομα αὐτοῦ εὐλογημένον εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

[1] *PER OMNIA SANCTISSIMO & beatissimo fratri & comministro Hadriano papæ senioris Romæ Tarasius indignus episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino. salutem.*

ΤΩι ΤΑ ΠΑΝΤΑ ΑΓΙΩΤΑΤΩι ΚΑΙ μακαριωτάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ, κυρίῳ Ἀδριανῷ πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Ταράσιος ἀναξίως ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἐν κυρίῳ χαίρειν.

MUltifarie multisque modis, evangelice simul & apostolice atque paterne docemur sine avaritia habere mores in sacerdotii sanctificatione, & non aurum, non argentum, aut aliquid aliud usurpare super manus impositione omnis sacrati viri, quemadmodum ostendemus in ordinatis inferius testimoniis, tam ex scripturæ divinæ assertionibus, quam ex paternis magisteriis assumptis. Qui enim manus im-

ΠΟΛΥΜΕΡΩΣ καὶ πολυτρόπως, εὐαγγελικῶς, ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα ἀφιλάργυρον ἕξιν ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστείᾳ, καὶ μὴ χρυσίζεσθαι ἢ ἀργυρίζεσθαι ἢ σφετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονίᾳ παντὸς ἱερατικῆ ἀνδρὸς, ὡς ὑποδείξομεν ἐν ταῖς κάτωθεν παρατεθειμέναις χρήσεσιν ἀπό τε γραφικῶν θεηγορικῶν καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν. οἱ γὰρ ἐπιτιθέντες τὰς χεῖρας, ὑπὲρ-

[1] Est in libro juris Græco-Romani Gr. & Lat. ex alia versione: *Hard.*

ὑπηρέται τῦ πνεύματός εἰσιν ἐχὶ πωληταὶ τῦ πνεύματος. δωρεὰν γὰρ λαβόντες τὴν χάριν τῦ πνεύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῆς μεταλαμβάνουσιν ἀπεφαίνοντο, ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ταύτῃ τῇ ἐλευθερίᾳ τετιμημένοι. εἰ δέ τις ἐλεγχθεὶς χρυσίῳ τοιούτῳ ὠνησάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύσει τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς * τάξεως. εἰ γὰρ καὶ ὀνόματι τῷ ἱερωσύνῃ κεκλήρωται, ἀλλ' οὐ διαψεύδεται ὁ λόγος ἐπὶ τῷ πράγματι. οὐδεὶς γὰρ Θεῷ δουλεύειν δύναται καὶ μαμμωνᾷ, ὡς διαγγελικῶς ἐμάθομεν. καὶ ἐπεὶ ἠκούσαμεν προφητικῶς τοῦ Θεοῦ βοῶντος· ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ιερουσαλήμ. αὖθίς τε ἐπαπειλούμενος καὶ λέγοντος· ὁ σκοπὸς ἐὰν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην, καὶ μὴ σημάνῃ τῇ σάλπιγγι, καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξηται, καὶ ἐλθοῦσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῆς ψυχήν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοποῦ ἐκζητήσω. φόβον τοῦ τῆς σιωπῆς κατακρίματος ἀναγγέλλομεν τοῖς προέδροις πᾶσι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν, ἵνα μὴ παῤῥησίας κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον ἔχωμεν· καθαροὶ ἐσμὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παραβαινόντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάνυ γε μᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασιν ἢ χειροτονησάντων ἢ χειροτονηθέντων, Πέτρου τοῦ θείου ἀποστόλου, οὗ καὶ τὴν καθέδραν ἐκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἁγιότης, ὡς Σίμωνα τὸν μάγον τοῦτον καθελόντος. τούτου ἕνεκεν οὐκ ὑποσελλόμεθα τὸ ἀγγέλλειν τοῖς ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατοῦντες τὰ παρὰ τῶν ἁγίων καὶ παυσαμένων ἀποστόλων, καὶ τῶν θεοδιδάκτων πατέρων ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα· καὶ εἴτι τούτων παρεβάθη ὑπό τινων, βδελυττόμεθα. ἡ γὰρ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀρχιεροπρεπὴς ἁγιωσύνη συνθέσμους καὶ κατὰ Θεὸν βάλησιν πρυτανεύουσα τοῖς ἱεραρχικοῖς ἁγιστείαν, δοξαβόητον ἔχει τὴν δόξαν. εἴρηκε γὰρ διὰ τοῦ προφήτου ὁ παντοκράτωρ καὶ μέγας ἀρχιερεὺς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν· ζῶ ἐγὼ, ἀλλ' ἢ τοὺς δοξάζοντάς με δοξάσω· οἶδας γὰρ ἄνερ ἐπιθυμιῶν τοῦ πνεύματος, ὅτι φορητότερα μᾶλλόν ἐστι Μακεδονίου καὶ τῆς ἀμφ' αὐτὸν πνευματομάχων ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ δοῦλον τοῦ Θεοῦ καὶ παντὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα νομισάντων, ὅτι ἑαυτῆς, ὡς δοκοῦσι, δοῦλον αὐτὸ ποιοῦσι. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅ, τι ἂν ἔχοι, εἰ βούλοιτο, πωλήσει, εἴτε οἰκέτιν, εἴτε ἕτερον ὧν κέκτηται· ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων, δεσπότης βουλόμενος εἶναι τοῦ ἠγορασμένου, διὰ τιμῆς ἀργυρίου τοῦτο κτᾶται. ὅπως οἱ ταύτῃ δηλονότι ἄθεσμον πρᾶξιν ἐργαζόμενοι, καταβιβάζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἴσα ἁμαρτάνοντες τοῖς βλασφημοῦσιν, ὡς Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια τὸν Χριστόν· ἢ τόγε ἀληθέστερον εἰπεῖν, παρεοίκασιν Ιούδᾳ τῷ προδότῃ, ὃς τοῖς θεοκτόνοις Ιουδαίοις τιμῆς ἀργυρίου Χριστὸν ἀπεμπολήσατο. ὡς οὖν τὸ ἅγιον πνεῦμα ὁμοούσιόν ἐστι Χριστῷ τῷ Θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς παντὶ πνὶ δῆλον ἔσονται μερίδος, ὡς ἀποδέδεικται. εἰ δὲ ὑ πιπράσκεται· πρόδηλον γὰρ ἐδαμῶς· ἀναμφιλέκτως ἐκ ἔστιν ὧν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἴτουν ἡ τῆς ἱερωσύνης ἁγιστεία· καὶ ὃ ἐκ ἔλαβον, οὐδὲ ἔχουσι. μνησθήτωσαν τοῦ ἁγίου Πέτρου πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδεύσαντα εἰπόντος λέγοντος. οὐκ ἔστι σοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ. εἰ γὰρ ἀπεμπολεῖται ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀξία, ἆρα περιττὴ παρ' αὐτοῖς ἡ κατὰ τὸν βίον σεμνὴ πολιτεία, ἢ ἐν ἁγνείᾳ καὶ

ponunt, miniſtri ſunt Spiritus, non venditores Spiritus; gratis quippe accipientes gratiam Spiritus, gratis his qui a ſe percipiunt, dare præcipiuntur, ex dominica voce hanc * libertatem adepti. Si quis autem convictus fuerit pecunia hanc obtinuiſſe, abjectum fore ab ordine ſancto promulgant hujuſmodi: & licet nomine ſacerdotium ſortiatur, ſed fallitur ſermo * in re. in cauſa. Nemo enim ſervire poteſt Deo & mammonæ, ſicut ex evangelio didicimus. Quia vero prophetice audivimus Deo clamante: *Sacerdotes loquimini ad cor Jeruſalem*: rurſuſque comminante atque dicente: *Speculator ſi viderit gladium venientem, & non inſonuerit tuba, & populus ſe non cuſtodierit; & veniens gladius acceperit ex eis animam, ſanguinem de manu ſpeculatoris requiram*. Timorem ex ſilentio damnationis denunciamus præſulibus omnibus eccleſiarum quæ apud nos ſunt, ut cum fiducia ſecundum divinum apoſtolum dicamus: Mundi ſumus a ſanguine prævaricantium canonicas diſpoſitiones, & multo magis eorum qui per pecunias manus impoſuerunt * vel imponunt; Petro divino apoſtolo, cujus cathedram ſortita eſt fraterna ſanctitas veſtra, hos tamquam Simonem magum deponente. Hujus rei gratia non ſubterfugimus, quo minus annunciemus veritatem, cuſtodientes & tenentes quæ a ſanctis & laudatiſſimis apoſtolis, & memorabilibus patribus noſtris canonice ſunt prolata: & hos qui quid horum contempſerint, abominamur. Igitur fraterna & ſummo ſacerdotio decorata ſanctitas veſtra, jure ac ſecundum Dei voluntatem * pontificalem ordinans pietatem, opinatiſſimam habet gloriam. Dixit enim per prophetam primus & magnus ſummus ſacerdos Chriſtus Deus noſter: *Vivo ego, ſed glorificantes me glorificabo*. Noſti enim vir deſideriorum Spiritus, quia tolerabilior eſt Macedonii & eorum qui circa ipſum ſunt, Spiritus impugnatorum impia hæreſis. Iis enim creaturam & ſervum Dei ac Patris Spiritum delire fatentibus, iſti ſui ipſius eum, ut autumnant, ſervum efficiunt. Omnis enim dominus quod habuerit, ſi voluerit, venumdat, ſive ſervum, ſive aliud quid eorum quæ poſſidet. Similiter & qui emit, dominus volens eſſe ejus quod emerit, per pretium pecuniæ illud acquirit. Ita & qui hanc iniquam actionem operantur, detrahunt Spiritui Sancto, æqualiter peccantes his qui blaſphemant, dicentes, in Beelzebub ejicere dæmonia Chriſtum. Atque ut verius dicamus, Judæ comparantur traditori, qui Dei occiſoribus Judæis pretio argenti Chriſtum venumdedit. Cum ergo ſanctus Spiritus conſubſtantialis ſit Chriſto Deo noſtro, ejuſdem omnino & ipſi portionis erunt, ut oſtenſum eſt. Si vero non venditur, (perſpicuum enim eſt, quod nullo modo) non eſt procul dubio in eis gratia Spiritus Sancti, id eſt, ſacerdotii ſanctitas. Nam quod non acceperunt, non habent. Memores ergo ſint ſancti Petri, ad eum qui hoc ſtudebat ita dicentis: *Non eſt tibi pars, neque ſors in ſermone hoc*. Si enim venumdatur ſacerdotii dignitas, ergo ſuperflua eſt apud ipſos vitæ proba-

ACTIO VIII

Gr. libertatem

Matth. 6.

Iſa. 40.

Ezech. 33.

Act. 20.

Gr. vel manus impoſitionem acceperunt;

Gr. ſacrum hierarchicum gubernans ordinem,

1. Reg. 2.

Luc. 11.

Act. 8.

babilis actio, & in castitate aliisque virtu-
ACTIO VIII. tibus conversatio. Superfluus est secundum ipsos etiam Paulus divinus apostolus do-
1. Tim. 3. Tit. 1. cens, oportere *episcopum irreprehensibilem esse, prudentem, ornatum, doctorem, continentem, sobrium, amplectentem enim qui secundum doctrinam est fidelem sermonem, ut potens sit exhortari in doctrina sana, & eos qui*
* Evanescunt * facerdotii. *contradicunt arguere.* *Proferuntur igitur hæc omnia de venditore ac emptore * beneficii. Porro subjecta sanctorum testimonia alienum omnino a sacerdotio pronunciant eum qui dederit aliquando vel acceperit in aliquo tempore, sive scilicet ante manus impositionem, sive in manus impositione, sive post manus impositionem. Accipere est enim, accipere quandocumque. Sed & omnes promotiones ecclesiasticas auferunt in datione pecuniarum.

ἀρετῆς ἀναστροφή. περιττὸς καὶ αὐτὸς ὁ Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος διδάσκων, δεῖν τὸν ἐπίσκοπον ἀνεπίληπτον εἶναι, σώφρονα, κόσμιον, διδακτικόν, ἐγκρατῆ, νηφάλιον, ἀντεχόμενον τοῦ κατὰ τὴν διδαχὴν πιστοῦ λόγου, ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ, καὶ τοὺς ἀντιλέγοντας ἐλέγχειν. οὐκοῦν τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ τοῦ πράττω καὶ ἀγοράζω τῆς ἱερωσύνης· αἱ οὖν ὑποκείμεναι ἀγιόλεκτοι χρῆσεις ἀλλόκοτον πάντῃ τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνουσι τὸν ποτε δόντα ἢ λαβόντα ἐν οἱῳδήποτε χρόνῳ, εἴτε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, εἴτε ἐν τῇ χειροτονίᾳ, ἢ καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν. λαβεῖν γάρ ἐστι, τὸ λαβεῖν ὁπηδήποτε. ἀλλὰ καὶ πάσας ἐκκλησιαστικὰς προβολὰς ἀφαιρεῖσθαι ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δόσει.

Canon sanctorum apostolorum XXIX.

Si quis episcopus aut presbyter, aut diaconus per pecunias hanc obtinuerint dignitatem, dejiciatur & ipse & ordinator ejus, & a communione modis omnibus abscindatur, sicut Simon magus a me Petro.

Κανὼν τῶν ἁγίων ἀποστόλων κθ'.

Εἴ τις ἐπίσκοπος διὰ χρημάτων τῆς ἀξίας ταύτης ἐγκρατὴς γένηται, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος, καθαιρείσθω καὶ αὐτὸς καὶ ὁ χειροτονήσας· καὶ ἐκκοπτέσθω παντάπασι καὶ τῆς κοινωνίας, ὡς Σίμων ὁ μάγος ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου.

De actibus apostolorum.

Cap. 8. *Cum vidisset autem Simon, quia per impositionem manus apostolorum daretur Spiritus Sanctus, obtulit eis pecuniam, dicens: Date & mihi hanc potestatem, ut cuicumque imposuero manus, accipiat Spiritum Sanctum. Petrus autem dixit ad eum: Pecunia tua tecum sit in perditionem, quia donum Dei existimasti pecunia possidere. Non est tibi pars, neque sors in sermone isto: cor enim tuum non est rectum coram Deo. Pœnitentiam itaque age ab hac nequitia tua, & roga Deum, si forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. In felle enim amaritudinis & obligatione iniquitatis video te esse.*

Ἐκ τῶν πράξεων τῶν ἁγίων ἀποστόλων.

Ἰδὼν δὲ ὁ Σίμων, ὅτι διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων δίδοται τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, προσήνεγκεν αὐτοῖς χρήματα, λέγων, δότε κἀμοὶ τὴν ἐξουσίαν ταύτην, ἵνα ᾧ ἐὰν ἐπιθῶ τὰς χεῖρας, λαμβάνῃ πνεῦμα ἅγιον. Πέτρος δὲ εἶπε πρὸς αὐτόν· τὸ ἀργύριόν σου σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι τὴν δωρεὰν τοῦ Θεοῦ ἐνόμισας διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστι σοι μερὶς, οὐδὲ κλῆρος ἐν τῷ λόγῳ τούτῳ· ἡ γὰρ καρδία σου οὐκ ἔστιν εὐθεῖα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. μετανόησον οὖν ἀπὸ τῆς κακίας σου ταύτης, καὶ δεήθητι τοῦ κυρίου, εἰ ἄρα ἀφεθήσεταί σοι ἡ ἐπίνοια τῆς καρδίας σου. εἰς γὰρ χολὴν πικρίας καὶ σύνδεσμον ἀδικίας ὁρῶ σε ὄντα.

Ex libro tertio regnorum.

Cap. 13. *Non est reversus Jeroboam de via sua pessima, sed e contrario fecit de novissimis populi sacerdotes excelsorum. Quicumque volebat, implebat manum suam & fiebat sacerdos excelsorum, & propter hanc causam peccavit domus Jeroboam, & eversa est, & deleta desuper facie terræ.*

Ἐκ τῆς τρίτης τῶν βασιλειῶν.

Καὶ οὐκ ἐπέστρεψεν Ιεροβοὰμ ἀπὸ τῆς κακίας αὐτοῦ· καὶ ἐπέστρεψε, καὶ ἐποίησεν ἐκ μέρους τοῦ λαοῦ ἱερεῖς ὑψηλῶν. ὁ βουλόμενος ἐπλήρου τὴν χεῖρα αὐτοῦ, καὶ ἐγίνετο ἱερεὺς εἰς τὰ ὑψηλά. καὶ ἐγένετο τὸ ῥῆμα τοῦτο εἰς ἁμαρτίαν τῷ οἴκῳ Ιεροβοὰμ, καὶ εἰς ἀφανισμὸν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.

Ex libro quarto regnorum, de lepra Giezi.

Cap. 5. *Reversusque Naaman ad virum Dei cum universo comitatu suo, venit & stetit coram eo, & ait: Vere scio quod non sit Deus alius in universa terra, nisi tantum in Israel. Obsecro itaque, ut accipias benedictionem a servo tuo. At ille respondit: Vivit Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret, penitus non acquievit.* Et post pauca: *Dixitque Giezi puer viri Dei: Pepercit dominus meus Naaman Syro isti, ut non acciperet ab eo quæ attulit. Vivit dominus, quia curram post eum, & accipiam ab eo aliquid; & secutus est Giezi post tergum Naa-*

Ἐκ τῆς δ'. τῶν βασιλειῶν, περὶ τῆς λέπρας Γιεζῆ.

Καὶ ἐπέστρεψε Νεεμὰν πρὸς Ελισαιὲ αὐτὸς καὶ πᾶσα ἡ παρεμβολὴ αὐτοῦ· καὶ ἦλθε, καὶ ἔστη ἐνώπιον αὐτοῦ. καὶ εἶπεν· ἰδοὺ δὴ ἔγνωκα, ὅτι οὐκ ἔστι Θεὸς ἐν πάσῃ τῇ γῇ, ἀλλ' ἢ ἐν τῷ Ισραήλ. καὶ νῦν λάβε τὴν εὐλογίαν παρὰ τοῦ δούλου σου. καὶ εἶπεν Ελισαιέ· ζῇ κύριος ᾧ παρέστην ἐνώπιον αὐτοῦ, εἰ λήψομαι. καὶ παρεβιάσατο αὐτὸν λαβεῖν, καὶ ἠπείθησε. καὶ μετ' ὀλίγα· καὶ εἶπε Γιεζῆ τὸ παιδάριον Ελισαιέ· ἰδοὺ ἐφείσατο ὁ κύριός μου τοῦ Νεεμὰν τοῦ Σύρου, τοῦ λαβεῖν ἐκ χειρὸς αὐτοῦ ὧν ἐκόμισε. ζῇ κύριος, εἰ μὴ δράμωμαι ὀπίσω αὐτοῦ,

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VIII.

τῦ, καὶ λήψωμαι παρ' αὐτοῦ τι. καὶ ἐδίωξε Γιεζῆ ὀπίσω Νεεμάν. καὶ μὴ βραχέα· καὶ εἶπε Νεεμάν· λάβε δὴ τάλαντον ἀργυρίου. καὶ ἔλαβε δύο τάλαντα ἀργυρίου ἐν δυσὶ θυλακίοις, καὶ δύο ἀλλαξονομβίας στολάς. καὶ μεθ' ἕτερα· καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελισαιέ· πόθεν Γιεζῆ; καὶ εἶπε Γιεζῆ· οὐ πεπόρευται ὁ δοῦλός σου ἔνθα καὶ ἔνθα. καὶ εἶπε πρὸς αὐτὸν Ελισσαιέ· οὐχὶ ἡ καρδία μου ἐπορεύθη μετὰ σοῦ, καὶ οἶδα, ὅτε ἀπέστρεψεν ὁ ἀνὴρ ἀπὸ τοῦ ἅρματος εἰς συναντησίν σου; ἐνεῶ ἔλαβες τὸ ἀργύριον, ἐνεῶ ἔλαβες καὶ τὰ ἱμάτια· καὶ λήψῃ ἐν αὐτῷ κήπους, καὶ ἐλαιῶνα, καὶ ἀμπελῶνα, καὶ πρόβατα, καὶ βόας, καὶ παῖδας, καὶ παιδίσκας· καὶ ἡ λέπρα Νεεμάν κολληθήσεται ἐν σοὶ καὶ ἐν τῷ σπέρματί σου εἰς τὸν αἰῶνα. καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τοῦ προσώπου αὐτοῦ λελεπρωμένος ὡσεὶ χιών.

A

man. Et poſt pauca: *Et dixit Naaman: Accipe talentum argenti: & coegit eum, ligavitque duo talenta argenti in duobus ſaccis, & duplicia veſtimenta.* Et poſt alia: *Et dixit Eliſæus: Unde venis Giezi? Qui reſpondit: Non ivit ſervus tuus quoquam. At ille ait: Nonne cor meum in præſenti erat, quando reverſus eſt homo de curru ſuo in occurſum tui? Nunc igitur accepiſti argentum, & accepiſti veſtes: ut emas oliveta, & vineas, & oves, & boves, & ſervos, & ancillas: ſed lepra Naaman adhærebit tibi & ſemini tuo in ſempiternum: & egreſſus eſt ab eo leproſus quaſi nix.* 4. Reg. 5.

B

Τοῦ ἁγίου Βασιλείου ἐκ τῆς εἰς τὸν Ησαΐαν ἑρμηνείας.

Ex ſancti Baſilii epiſcopi interpretatione in Iſaiam. In cap. 8. poſt medium.

Νόμον ἔδωκεν εἰς βοήθειαν, ἵνα εἴπωσιν, οὐχ ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο, περὶ οὗ ἐκ ἔξεστι δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. ὅτος δὲ ὁ νόμος οὐκ ἔστιν ὡς τὸ ῥῆμα τοῦτο τοῦ ἐγγαστριμύθου, ὃ γὰρ πρὸς ἀπάτην ἐπινοήται, ὥσπερ ἐκεῖνα, ἀλλὰ ἀληθείας ἐστὶ διδάσκαλος. κἀκεῖνοι μὲν ἐν ἀργυρίῳ μαντεύονται· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ καταγέλαστον, ὅτι ἀργύριον αὐτοῖς τελοῦσι μισθὸν τοῦ ψεύδους οἱ ἀπατώμενοι. τοῦτο δὲ τὸ ῥῆμα, τοιοῦτόν ἐστι τοῦ νόμου, οὐκ ἔστι τοιοῦτον, ὥστε δῶρα δοῦναι περὶ αὐτοῦ. οὐδεὶς γὰρ τοῦ χάριν τοῦ Θεοῦ ἀποδίδοται, δωρεάν, φησίν, ἐλάβετε, δωρεὰν δότε· ὁρᾷς πῶς ἠγανάκτησε Πέτρος ἐπὶ τῷ Σίμωνι ἀργύριον ὑπὲρ τῆς τοῦ πνεύματος χάριτος προσκομίσαντι; τὸ ἀργύριόν σου, φησὶ, σὺν σοὶ εἴη εἰς ἀπώλειαν, ὅτι ἐνόμισας τοῦ δωρεὰν τοῦ Θεοῦ διὰ χρημάτων κτᾶσθαι. οὐκ ἔστιν οὖν ὁ τῆς εὐαγγελίου λόγος ὡς τὰ πωλούμενα ῥήματα τῶν ἐγγαστριμύθων. τί γὰρ ἄν τις δοίη ἄξιον αὐτῶν ἀντάλλαγμα; ἄκουε τοῦ Δαβὶδ ἀπορουντος καὶ λέγοντος· τί ἀνταποδώσω τῷ κυρίῳ περὶ πάντων ὧν ἀνταπέδωκέ μοι; οὐκ ἔστιν ἓν δῶρα δοῦναι περὶ τούτου ἀντάξια τὰ ἀπ' αὐτοῦ χάριτος. ἓν δῶρον ἄξιον, ἡ φυλακὴ τοῦ δωρηθέντος. ὁ δός σοι τὸν θησαυρὸν, οὐχὶ τιμὴν ἀπαιτεῖ τοῦ δοθέντος, ἀλλὰ φυλακὴν ἀξίαν τοῦ δεδομένου.

Legem dedit in adjutorium, ut dicant; non ſicut hoc de quo non licet dare munera. Hæc vero lex non eſt ſicut verbum hoc quod eſt in ventriloquo: non enim ad deceptionem excogitata eſt, ſicut illa, ſed magiſtra eſt veritatis: & illi quidem * in argento divinant. Hoc enim eſt quod deridetur, quia & argentum eis tribuunt mercedem fallaciæ hi qui decipiuntur. Hoc autem verbum, id eſt legis, non eſt tale, ut munera dent pro eo. Nemo enim gratiam Dei venumdat. *Gratis*, inquit, *accepiſtis, gratis date*. Vides, qualiter indignatus Petrus ſit contra Simonem, pecunias pro Spiritus Sancti gratia offerentem? *Pecunia tua*, inquit, *tecum ſit in perditionem; quia exiſtimaſti donum Dei per pecuniam poſſidere*. Non eſt ergo evangelii ſermo, ſicut verba quæ venduntur a ventriloquis. Quid enim dabit quiſquam dignum pro eis in commutationem? Audi David hæſitantem atque dicentem: *Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi?* Non poſſunt ergo munera dari de hoc condigna gratiæ, quæ ab ipſo eſt. Unum eſt donum dignum, cuſtodia videlicet ejus quod donatum eſt. Qui dedit tibi theſaurum, non pretium repetit dati, ſed cuſtodiam dignam ejus quod datum eſt. * pro arg. Iſai. 8. 10. ex Græco. Matth. 10. Act. 8. Pſal. 115.

C

D

Τοῦ αὐτοῦ ἐκ τῆς ἐπιστολῆς τῆς πρὸς τοὺς ὑφ' ἑαυτὸν ἐπισκόπους, ὥστε μὴ χειροτονεῖν ἐπὶ χρήμασιν.

Ejuſdem ex epiſtola ad epiſcopos deſtinata qui ſub ipſo erant, ut non manus imponerent per pecunias.

Νομίζουσι μὴ ἁμαρτάνειν, τῷ μὴ ἅμα προσλαμβάνειν, ἀλλὰ μετὰ τινὰ χειροτονίαν λαμβάνειν. λαβεῖν δέ ἐστιν ὁτεδήποτε τὸ λαβεῖν. παρακαλῶ οὖν, τούτῳ τινὶ πρόσοδον, μᾶλλον δὲ τινὶ προσαγωγὴν τινὰ ἐπὶ γέενναν ἀπόθεσθε, καὶ μὴ τὰς χεῖρας μολύνοντες τοιούτοις λήμμασιν, ἑαυτοὺς ἀναξίους ποιήσητε τοῦ ἐπιτελεῖν ἁγία μυστήρια.

Existimant se non peccare, quia non pariter cum manus impositione munus accipiunt. Accipere autem est, quandocumque accipiatur. Rogo ergo, ut hanc oblationem, imo vero * terrenum commodum deponatis, & ne manus talibus contaminantes acceptionibus, vosmetipsos indignos faciatis celebrandi sancta mysteria. * inductionem in gehennam

E

Ex τοῦ βίου τοῦ ἁγίου Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου.

De vita S. Joannis aurei oris.

Προσῆλθεν ὁ τῆς μακρηγορίας ἡμῖν αἴτιος τοῖς ἐπισκόποις πᾶσιν Εὐσέβιος ὁ κατήγορος τῶν ἓξ λοιπῶν ἐπισκόπων, ἀξιῶν δεχθῆναι εἰς κοινωνίαν. προσαντιλέγουσί τινες τῶν ἐπισκόπων, μὴ δεῖν αὐτὸν δεχθῆναι ὡς συκοφάντην. ἐπὶ τούτοις ἐκέ-

Accessit ille qui longæ nobis erat disputationis auctor, ad episcopos omnes, Eusebius videlicet accusator sex reliquorum episcoporum, & postulans ut susciperetur in communionem. Contradicunt quidam episcoporum, non oportere illum * in calum- * ut

ACTIO VIII.

niatorem admitti. In his ſupplicavit dicens: Quoniam * litis majorem partem per duos annos * examinavit, & * dilatio ad teſtes effecta eſt, deprecor veſtram Deo amabilitatem, * ut mihi ab eo teſtes hodie tribuantur. Nam ſi & Antonius epiſcopus mortuus eſt, qui accepto auro promovit; ſed manent qui dederunt & ordinati ſunt. Sanxit præſens concilium, ut requiratur negotium: inchoatur cauſa ex lectione monumentorum quæ primitus geſta ſunt. Ingreſſi ſunt teſtes: ingreſſi ſunt & ſex qui dederunt & ordinati ſunt: in initio negabant. Cumque permanerent teſtes tam laici quam presbyteri, quibus * viſum fuerat fidenter eſſe credendum; quædam autem & mulieres: etiam ſpecies pignorum præfati, & loca, & tempora, & quantitatem; non admodum bene conſcientia ſua diſpoſita, ultronei confitentur abſque multa neceſſitate: Quia dedimus, confitemur, & facti ſumus, talem exiſtimantes * conſequentiam eſſe, ut videremur a curia publica liberari. Et nunc obſecramus, ut ſi quidem juſtum eſt nos eſſe in miniſterio eccleſiæ, ſimus: ſin autem, ſaltem aurum quod dedimus, recipiamus: nam uxorum noſtrarum quædam dedimus vaſa. Joannes ad hæc repromittebat concilio, quia a curia quidem ego eos cum Deo liberabo, poſtulans imperatorem; vos autem præcipite accipere illos quod dederunt, ab hæredibus Antonini. Præcepit ſynodus aurum quidem eos recipere ab hæredibus Antonini, communicare autem intra altare, & eſſe privatos ſacerdotio: ne iſtis indulgentiam conſecutis, conſuetudo fieret Judaica vel Ægyptia vendendi ſacerdotium, vel emendi. Ajunt enim peſtilentem & falſidicum patriarcham Judæorum per ſingulos annos vel infra, archiſynagogos per vices conſtituere cauſa colligendæ pecuniæ: ſimiliter & æmulatorem hujus, Ægyptiorum ſcilicet patriarcham; ut impleatur illud propheticum: *Sacerdotes ejus cum muneribus reſpondebant, & prophetæ illius cum argento divinabant.* Mich. 3.

* lis
* examinata eſt,
* cauſa
* Gr. ut a me teſtes
* Gr. viſi fuerant confidere,
* conſuetudinem

Ex canonibus ſexcentorum triginta ſanctorum patrum, qui Chalcedone convenerunt, regula ſecunda.

Si quis epiſcopus per pecunias fecerit ordinationem, & ſub pretio redegerit gratiam quæ non poteſt vendi, vel chorepiſcopum, vel presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero; aut promoverit per pecunias diſpenſatorem, aut defenſorem, vel manſionarium, aut quemquam qui ſubjectus eſt regulæ, pro ſui turpiſſimi lucri commodo: is quem hoc attentaſſe probatum fuerit, proprii gradus periculo ſubjacebit: & qui ordinatus eſt, nihil ex hac ordinatione aut promotione, quæ per negotiationem facta eſt, proficiat, ſed ſit alienus ea dignitate & ſolicitudine, quam pecuniis quæſivit. Si quis vero mediator tam turpibus & nefandis datis vel acceptis extiterit, ſiquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, ſi vero laicus aut monachus, anathematizetur.

ANNO CHRISTI 787.

Ατενε λέγων * ἐπειδὴ ἡ δίκη τὸ πλεῖσον μέρος ἐπὶ ἔτη δύο ἐβασανίσθη, εἰς μάρτυρας δὲ γεγένηται ἡ * ὑπόθεσις, δέομαι τῆς ὑμετέρας θεοφιλίας, σήμερον παρ' αὐτὰ δοῦναί με τοὺς μάρτυρας. εἰ γὰρ καὶ Ἀντωνῖνος τετελεύτηκεν ὁ ἐπίσκοπος, ὁλαβὼν τὸ χρυσίον καὶ χειροτονήσας, ἀλλ' οὖν γε μένουσιν οἱ δεδωκότες καὶ χειροτονηθέντες. ἐδικαίωσεν ἡ παροῦσα συνοδος ζητηθῆναι τὸ πρᾶγμα. ἄρχεται ἡ ὑπόθεσις ἐξ ἀναγνώσματος τῶν πρώην πραχθέντων ὑπομνημάτων. εἰσῆλθον οἱ μάρτυρες, εἰσῆλθον καὶ οἱ ἐξ τῶν δεδωκότων καὶ χειροτονηθέντων. ἐν ἀρχῇ ἠρνοῦντο. ἐπιμενόντων δὲ τῶν μαρτύρων, τῶν μὲν λαϊκῶν, τῶν δὲ πρεσβυτέρων, οἷς ἔδοξαν πεπαρρῆκέναι * τινῶν δὲ καὶ γυναικῶν, καὶ τὰ εἴδη τῶν ἐνεχύρων λεγόντων, τοὺς τόπους, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τῷ ποσότητι, ὑ πάνυ καλῶς αὐτῶν ὀλιγοψυχίας τῆς συνειδήσεως, αὐθαίρετοι ὁμολογοῦσι δίχα πολλῆς ἀνάγκης· ὅτι δεδώκαμεν, ὁμολογοῦμεν, καὶ γεγόναμεν τοιαύτῃ νομίσαντες ἀκολουθίαν εἶναι. ἵνα δόξωμεν τῆς βουλῆς τῆς δημοσίας ἐλευθερωθῆναι. καὶ νῦν δεόμεθα, εἰ μὲν ἐστιν ὅσιον ἡμᾶς εἶναι ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῆς ἐκκλησίας· ἐπεὶ κἂν τὸ χρυσίον ὃ δεδώκαμεν, ἵνα λάβωμεν. τῶν γὰρ γυναικῶν ἡμῶν δεδώκαμέν τινα σκεύη. Ἰωάννης πρὸς ταῦτα ὑπέσχετο τῇ συνόδῳ, ὅτι τὸν μὲν βουλευτὴν ἐγὼ αὐτοὺς συν Θεῷ ἀπαλλάσσω, αἰτήσας τὸν βασιλέα· ὑμεῖς δὲ προσάξατε αὐτὸν λαβεῖν ἃ δεδώκασι παρὰ τῶν Ἀντωνίνου κληρονόμων. προσέταξεν ἡ συνοδος, τὸ μὲν χρυσίον αὐτὸν λαβεῖν παρὰ τῶν κληρονόμων Ἀντωνίνου, κοινωνεῖν δὲ ἔνδον τοῦ θυσιαστηρίου, εἶναι δὲ ἀπὸ ἱερέων· ἵνα μὴ τόπων συγχωρηθέντων, ἔθος γένηται Ἰουδαϊκὸν ἢ Αἰγύπτιον τοῦ πωλεῖν καὶ ἀγοράζειν τινὰ ἱερωσύνην. φασὶ γὰρ τὸν λυμεῶνα καὶ ψευδώνυμον πατριάρχην τῶν Ἰουδαίων κατ' ἔτος ἀμείβειν, ἢ καὶ παρ' ἔτος τοὺς ἀρχισυναγώγους, ἐπὶ συλλογῇ τοῦ ἀργυρίου· ὁμοίως καὶ τὸν ζηλωτὴν τοῦτον τῶν Αἰγυπτίων πατριάρχην· ἵνα πληρωθῇ τὸ προφητικόν· οἱ ἱερεῖς αὐτῆς μετὰ δώρων ἀπεκρίνοντο, καὶ οἱ προφῆται αὐτῆς μετὰ ἀργυρίου ἐμαντεύοντο.

* ὑπέρθεσις

Ex τῶν κανόνων τῶν ἑξακοσίων ἑβδομήκοντα ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων, κανὼν δεύτερος.

Εἴ τις ἐπίσκοπος ἐπὶ χρήμασι χειροτονίαν ποιήσαιτο, καὶ εἰς πράσιν καταγάγῃ τινὰ ἄπρατον χάριν, καὶ χειροτονήσῃ ἐπὶ χρήμασιν ἐπίσκοπον, ἢ χωρεπίσκοπον, ἢ πρεσβύτερον, ἢ διάκονον, ἢ ἕτερόν τινα τῶν ἐν τῷ κλήρῳ καταριθμουμένων, ἢ προβάλλοιτο ἐπὶ χρήμασιν οἰκονόμον, ἢ ἔκδικον, ἢ παραμονάριον, ἢ ὅλως τινὰ τῶν κανόνων, δι' αἰσχροκέρδειαν οἰκείαν, ὁ τοῦτο ἐπιχειρήσας, ἐλεγχθεὶς κινδυνευέτω περὶ τὸν οἰκεῖον βαθμόν· καὶ ὁ χειροτονούμενος μηδὲν ἐκ τῆς κατ' ἐμπορίαν ὠφελείσθω χειροτονίας ἢ προβολῆς, ἀλλ' ἔστω ἀλλότριος τῆς ἀξίας ἢ τοῦ φροντίσματος, ὑπὲρ ἐπὶ χρήμασιν ἔλυσεν, εἰ δέ τις καὶ μεσιτεύων φανείη τοῖς ὕστις αἰσχροῖς καὶ ἀθεμίτοις λήμμασι, καὶ ὅστις εἰ μὲν κληρικὸς εἴη, τὸ οἰκεῖον ἐκπιπτέτω βαθμός· εἰ δὲ λαϊκὸς ἢ μοναζων, ἀναθεματιζέσθω.

Ex

Ex τῆς ἐγκυκλίου ἐπιστολῆς Γεννα-
δίου τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς σὺν αὐτῷ συνόδου.

Ex synodica epistola Gennadii sanctissimi archiepiscopi Constantinopoleos, & synodi quæ cum eo erat.

ACTIO VIII.

Ἔστω τοίνυν καὶ ἔστιν ἀποκήρυκτος, καὶ πάσης ἱερατικῆς ἀξίας τε καὶ λειτουργίας ἀλλόξιος, καὶ τῇ κατάρᾳ τοῦ ἀναθέματος ὑποκείμενος, ὅ, πεπεῖσθαι ταύτῃ τὴν ἱερωσύνην διὰ χρημάτων οἰόμενος, καὶ ὁ ταύτην παρέχειν ἐπὶ χρήμασιν ὑπισχνούμενος, εἴτε κληρικὸς εἴτε λαϊκὸς εἴη. κἂν ἐλέγχοιτο, κἂν μὴ ἐλέγχοιτο τοῦτο ποιεῖν. οὐ γὰρ οἷόν τε συμβιβασθῆναί ποτε τὰ ἀσύμβατα, οὐδὲ Θεῷ συμφωνῆσαι τὸν μαμμωνᾶν, ἢ τοὺς τούτῳ δουλεύοντας δουλεῦσαι Θεῷ. δεσποτικὴ αὕτη ἐστὶν ἀπόφασις ἀναμφίλεκτος. οὐ δύναται Θεῷ δουλεύειν ὁ μαμμωνᾷ.

Sit igitur, & est abjectus, & ab omni sacerdotali dignitate atque officio alienus, & maledictioni anathematis subditus, tam qui possidere hoc sacerdotium per pecunias opinatur, quam is qui præbere id propter pecunias pollicetur, sive clericus, sive laicus sit: sive convictus, sive non fuerit convictus hoc facere: non est enim possibile convenire inconvenientia, neque cum Deo concordare mammona, vel eos qui huic serviunt, servire Deo. Dominica est etiam sententia hæc quæ incunctanter asserit, non posse Deo servire & mammonæ. *Matth. 6. Luc. 16.*

Ἐκ τῶν κανόνων τῆς ἁγίας ἕκτης συνόδου, κανὼν κβ΄.

Ex canonibus sanctæ sextæ synodi regula vigesima secunda. *

* *ad oram c. Jolyani*: Hi canones non apud Latinos, sed apud quosdam Græcos inveniuntur, sicut alia nonnulla.

Τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονουμένους, εἴτε ἐπισκόπους, ἢ οἱασδήποτε κληρικούς, καὶ ὁ κατὰ δοκιμασίαν καὶ τὴν βίου αἵρεσιν, καθαιρεῖσθαι προσάσσομεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς χειροτονήσαντας. ἀκούσωμεν ταύτῃ πάντα, καὶ σωτισώμεθα, ὁ μόνον ἀρχιερεῖς καὶ ἱερεῖς, καὶ οἱ τῷ κλήρῳ καταριθμούμενοι, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ κατοικοῦντες τὴν οἰκουμένην. δεῖ γὰρ περισσοτέρως ἡμᾶς προσέχειν τοῖς ἀκουσθεῖσι, μήποτε παραῤῥυῶμεν· ὅτι οὐ φθαρτοῖς ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ ἠγοράσθημεν ἐκ τῆς ματαίας πατροπαραδότου ἀναστροφῆς, ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὕπως ἡμᾶς δίδαξον ἄνερ ἱερώτατε, ἕπεσθαι τοῖς γραφικοῖς καὶ διαγγελικοῖς ἀποστολικοῖς, κανονικοῖς τε καὶ πατρικοῖς παραγγέλμασι. πειθόμεθα γὰρ τοῖς ῥήμασι τοῦ σώματος ὑμῶν. ἐπὶ ὑψηλῶν ἀνάβηθι, ὕψωσον ἐν ἰσχύϊ τὴν φωνήν σου· πορεύθητι ἐν πλατυσμῷ· κήρυσσε μετὰ παῤῥησίας, ὅπως ἐξαρθῇ καὶ εἰς ἀφανισμὸν οἰχήσηται ἡ διὰ χρημάτων χειροθεσία, καὶ πᾶν εἴτι ταύτῃ διὰ φιλαργυρίαν, ἀδικίαν τε καὶ ἐμπορίαν αἰσχροκερδῶς παρέπεται. ταύτης γὰρ μετὰ τῆς συνοικούντων αὐτῇ ἐξαιρεμένης ἐκ τοῦ περισσοῦ λαοῦ, τοῦ τῷ ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ κεκλημένου, καὶ δωρεὰν τυχόντος τῆς ἀπολυτρώσεως, πάντα τὰ τῇ κακίᾳ σωρεύματα μιάσματα προῤῥιζον σωρεχτμηθήσονται, καὶ οἱ ἱερεῖς ὡς φοίνιξ ἀνθήσουσι, Χριστοῦ εὐωδίαν τοῖς σωζομένοις ἐμπνέοντες, καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπινικίως ᾠσῴδοντες. περιεῖλε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματά σου. ἔτι τε καὶ τοὺς δρεπομένους γλυκάζοντες, πληθυόντές τε αὐτοὺς ἐν γήρᾳ πίονι, τῆς * μακαρίας ἐκείνης λέγω καὶ ἀκηράτου ζωῆς κληρονόμους ἀναδεικνύοντες.

Eos qui per pecunias ordinati sunt, sive episcopi, sive quicumque clerici, & non secundum probationem & vitæ optionem, deponi præcipimus: sed & illos qui hos ordinasse noscuntur. Audiamus hæc omnia, & auribus percipiamus, non solum summi sacerdotes & sacerdotes & qui in clero connumerantur, sed & omnes qui orbem habitamus terrarum. Oportet enim abundantius nos intendere his quæ audiuntur, ne forte defluamus: *Quia non corruptibilibus argento & auro redempti sumus de vana nostra traditionis paternæ conversatione, sed pretioso sanguine agni immaculati & incontaminati Jesu Christi.* Sic nos doceto, vir sacratissime, sequi divinam scripturam, & evangelica, apostolica, canonica, & paterna præcepta. Obedimus enim verbis oris vestri. Super excelsa conscende, exalta in fortitudine vocem tuam: abi in latitudine, prædica cum fiducia, ut auferatur & in abolitionem veniat impositio manus quæ per pecunias fit: nec non & quidquid hanc propter avaritiam, injustitiam & acquisitionem, turpis lucri gratia sequitur. Hac enim una cum his quæ cum illa conveniunt, a populo acquisitionis qui nomine Christi censetur, & gratis consecutus est redemptionem, ablata, omnia contagia quæ nequitiam sequuntur, radicitus amputabuntur, & sacerdotes ut palmæ florebunt, Christi odorem his qui salvi fiunt inspirantes, & ecclesiæ triumphale carmen canentes: Abstulit Dominus injustitias tuas ex te. Quin & eos qui carpunt dulcedine replentes, & multiplicantes illos in * terra * pingui, longævæ, inquam, illius vitæ ac incorruptibilis hæredes monstrantes. *1. Petr. 1.*

* senecta uberi,

* videtur legisse Anast. ἐν γῇ aut χέρᾳ

ΤΩι ΘΕΟΣΕΒΕΣΤΑΤΩι καὶ ἁλαβεσάτῳ συλλειτουργῷ, κυρίῳ Ἰωάννῃ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ καὶ ἀναχωρητῇ τῆς κοσμικῶν φροντίδων, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης.

DEO COLENDISSIMO [1] *comministro domino Joanni presbytero & hegumeno * seu anachoretæ, Tarasius indignus episcopus Constantinopoleos novæ Romæ in Domino salutem.*

* Gr. & anachoretæ, eum rerum scilicet mundanarum contemptori.

Οὐκ ἀθείων ναμάτων τοῦ θείου πνεύματος ἀρδόμενος καὶ τῇ ἐμπνεύσει τούτου καταυγαζόμενος

QUI ex fluentis divini Spiritus irrigatus, & inspiratione hujus est illustratus, David ille scilicet inter reges

1 In Græco, *Dei colentissimo ac reverendissimo*. Hard.

ges propheta & inter prophetas rex, laudans dicebat: *Initio cognovi de teſtimoniis tuis, quoniam in æternum fundaſti ea.* Sine mendacio itaque his qui intellectum habent, eſt hymnodia hæc, & firma his qui concinunt eam. Ait enim inſpector Dei Moyſes de omni divinæ ſcripturæ affatu: *In illis non eſt addere, & ab illis non eſt auferre.* Qui ergo ſcrutabiliter & non tranſitorie omnibus ſacris ſcripturis & paternis doctrinis incumbunt, & lectioni horum intendunt, & mentem ſuam pietati & veritati infigunt, & non ad propriam hanc voluntatem referunt, illuminantur mirabiliter a montibus æternis, illuſtrati ab evangelicis & apoſtolicis præceptis. Montes enim hæc pſalmiſta nominat, quoniam in his meditantes & inambulantes, ad cæleſtia pertranſimus: æternos autem, quia non recentia nec temporalia, ſed * ab origine mundi prædicta ſunt; quamquam noviſſimis temporibus prolata ſint a prædicatoribus evangelicæ prædicationis. Nos ergo, vir deſideriorum, eorum videlicet quæ ſunt Spiritus, Deo te a juventute cognoſcentes deditum, paucos cordis noſtri motus & voluntates ad animi alacritatem commendamus: plura quippe ſilentio honorentur. Utique auditum eſt a vobis de ſynodo quæ facta eſt beneplacito Dei in Nicænorum urbe: ad quam videlicet ſynodum nos & ſacrati viri & loci ſervatores tam papæ ſenioris Romæ, quam orientis ſanctiſſimorum principum ſacerdotum convenimus; nec non & Deo amabiles epiſcopi plurimi ſecundum præceptionem piorum imperatorum noſtrorum. Similiter & reverendi archimandritæ & hegumeni, & multitudo monachorum. Cumque multa inter nos dicerentur, quod verum & placitum eſt Deo, ſancitum eſt; & ſecundum priſcam legislationem ſanctorum patrum noſtrorum eccleſia recepit imaginum picturam & titulos, ad * ſuperiorem ſenſum & memoriam mentis noſtræ, ac participationem cujuſdam ſanctificationis. Quidquid enim ſanctum evangelium per lectionem inſinuat nobis, id ipſum & imagines: & quidquid geſtorum libri de paſſionibus martyrum narrant, ſimiliter & imagines: & has ſalutamus tamquam formas primitivorum, & nihil aliud: profecto in unum Deum in Trinitate laudandum credentes, & ipſi ſoli ſervientes. Expetimus etiam interceſſiones intemeratæ dominæ noſtræ ſanctæ Dei genitricis, ſanctorumque angelorum, & omnium ſanctorum patrum noſtrorum. His ita ſe habentibus, queſta eſt ſynodo pars major reverendorum * monachorum. Sed & nos præſcivimus querelam iſtam, quia plures epiſcoporum pecuniis obtinuerunt ſacerdotium: & licet peccatis noſtris * obcæcemur, & horum reſtibus conſtringamur, in quibus propitius nobis ſit Deus: attamen evangelicorum mandatorum & canonicarum præceptionum cognitionem percepimus, & in munda conſcientia, & ſimplici corde, & in more ſine avaritia, & * imperturbabili ad Deum habito, canonicum per omnia ſequi optamus præceptum: & * comprehendimus noſmetipſos, inclinavi-

ACTIO VIII. *Pſalm. 118.* *Deut. 34. Deut. 4. & 12.* * *Gr.* ante mundi conſtitutionem dicta ſunt; *Pſalm. 76.* * elevationem animi, * epiſcoporum * implicemur, * *Gr.* conſcientia alacriter erigente ſe ad Deum, can. * ſubmiſſimus

Δαβὶδ ὁ ἐν βασιλεῦσι προφήτης καὶ ἐν προφήταις βασιλεὺς, ὑμνῶν ἔλεγε. καταρχὰς ἔγνων ἐκ τῆς μαρτυρίας σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά. ἀψευδὴς τοῖς νῦν ἔχουσιν ἡ ὑμνῳδία αὕτη, καὶ βεβαία τοῖς αὐτῇ ᾄδουσιν. ἔφη γὰρ καὶ ὁ θεόπτης Μωϋσῆς περὶ πάσης γραφικῆς * θεηγορίας. ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. οἱ οὖν ἐρευνητικῶς, καὶ ὑ παροδευτικῶς πᾶσι τοῖς γραφικοῖς καὶ πατρικοῖς διδάγμασιν ἐγκύπτοντες, καὶ τῇ ἀναγνώσει τύπων προσέχοντες, καὶ τὸν νοῦν ἑαυτῶν τῇ εὐσεβείᾳ καὶ τῇ ἀληθείᾳ προσπαγνώπτες, καὶ ὑ πρὸς τὸ ἴδιον θέλημα τοῦτο φέροντες, φωτίζονται θαυμασῶς, ἀπὸ ὀρέων αἰωνίων, καταυγαζόμενοι ὑπὸ τῆς εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν ἐντιλμάτων. ὄρη γὰρ τοῦτο ὁ ψαλμῳδὸς ὀνομάζει, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἐμμελετῶντες καὶ ὁδεύοντες, πρὸς τὰ ὑράνια ἐπιβαίνομεν. αἰώνια δὲ, ὅτι ὑ πρόσφατα, οὐδὲ πρόσκαιρα, ἀλλὰ πρὸ καταβολῆς κόσμου λελάληται, εἰ καὶ ἐπ' ἐσχάτων τῶν χρόνων ἐκπεφώνηται παρὰ τῶν κηρύκων τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος. ἡμεῖς οὖν, ἄνερ ἐπιθυμιῶν, τῆς τοῦ πνεύματος, ὡς τῷ Θεῷ σε ἐκ νεότητος γινώσκοντες ἀνακείμενον, τῆς καρδίας ἡμῶν ὀλίγα τινὰ κινήματά τε καὶ βουλήματα πρὸς ψυχικὴν εὐθυμίαν ἀνατιθέμεθα. τὰ γὰρ πλείονα σιωπῇ τιμάσθω. πάντως συνηχήθη ὑμῖν περὶ τῆς συνόδου τῆς γνησμούσης εὐδοκίᾳ Θεοῦ ἐν τῇ Νικαέων πόλει. εἰς ἣν συνοδον ἡμεῖς τε καὶ ἱερομύσται ἄνδρες εὐσεβηταὶ τῆς τε πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, καὶ τῆς τῆ ἀνατολῆς ἁγιωτάτων ἀρχιερέων συνήλθομεν, καὶ θεοφιλεῖς ἐπίσκοποι πλεῖστοι κατὰ πρόσταξιν τῆς εὐσεβῶν βασιλέων ἡμῶν· ὡσαύτως καὶ εὐλαβεῖς ἀρχιμανδρῖται καὶ ἡγούμενοι, καὶ πληθὺς μοναχῶν. καὶ ἤδη πολλῶν μεταξὺ ἡμῶν λαληθέντων, τὸ ἀληθὲς καὶ ἀρεστὸν τῷ Θεῷ ἐκρίθη. ὃ κατὰ τὴν ἀρχαίαν θεσμοθεσίαν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν ἡ ἐκκλησία ἀπέλαβε τὴν τῶν εἰκόνων ἀναζωγράφησίν τε καὶ ἐγκαραφίαν, πρὸς ἀναγωγὴν καὶ ὑπόμνησιν τοῦ καθ' ἡμᾶς νοὸς, καὶ μετοχήν τινος ἁγιασμοῦ. εἴτι γὰρ τὸ ἅγιον εὐαγγέλιον διὰ τῆς ἀναγνώσεως ἐνσημαίνει ἡμῖν, τὸ αὐτὸ καὶ αἱ εἰκόνες· καὶ εἴτι αἱ μαρτυρικαὶ βίβλοι διηγοῦνται περὶ τῶν παθημάτων τῶν μαρτύρων, ὁμοίως καὶ αἱ εἰκόνες· καὶ τιμῶντας ἀσπαζόμεθα ὡς ἐκτυπώματα τῶν πρωτοτύπων ὄντα, καὶ οὐδὲν ἕτερον· προσήκειν πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν ἐν Τριάδι ἀνυμνούμενον, καὶ αὐτῷ μόνῳ λατρεύοντες. ἐξαιτούμεθα δὲ καὶ τὰς πρεσβείας τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, ἁγίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ ὁσίων πατέρων ἡμῶν. τούτων ὄντως ὄντων, συνεκάλεσαν τῇ συνόδῳ τὸ πλέον μέρος τῶν εὐλαβῶν μοναχῶν. ὃ ἡμεῖς δὲ προεγινώσκομεν τὴν ἔγκλησιν ταύτην· ὅτι οἱ πλείονες τῶν ἐπισκόπων χρήμασιν ὠνήσαντο τὴν ἱερωσύνην· καὶ κἂν ἁμαρτίαις ἡμετέραις περιπειρώμεθα, καὶ σειραῖς τούτων συσφιγγώμεθα, ἐφ' αἷς ἵλεως ἡμῖν γένοιτο κύριος· ἀλλ' οὖν τῶν εὐαγγελικῶν ἐντιλμάτων καὶ κανονικῶν διατάξεων τὴν γνῶσιν εἰληφαμεν, καὶ ἐν καθαρῷ συνειδότι, καὶ ἁπλῇ καρδίᾳ, καὶ ἀφιλαργύρῳ τρόπῳ, καὶ ἐν συνειδήσει ἀνεπτερωμένῃ πρὸς τὸν Θεὸν, τῇ κανονικῇ καὶ εὐαγγελικῇ διατάξει κατὰ πάντα ἕπεσθαι εὐχόμεθα· καὶ καθηκαμεν ἑαυτοὺς καὶ ὑπεκλίναμεν δεδόσθαι τοῖς εὐαγγελικοῖς καὶ ἀποστολικοῖς παραγγέλμασιν· ἀγω-

ANNO CHRISTI 787. * θεολογίαν

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

ἀγωνιζόμενοι καὶ τοὺς τῶν ἱερωσυνῶν κληρωσαμένους ὅπως ἀναστρέφεσθαι καὶ βιοῦν καὶ πολιτεύεσθαι, ἀλλὰ καὶ πάντας τοὺς τῷ Χριστῷ ὀνόματι κεκλημένους. εἰ δέ τινες ἀπειθοῖεν τοῖς ἐντάλμασι τούτοις, κοινωνὸς τῷ τοιούτων λεγομένων ἱερέων, ὢν οὐκ ὄντων δὲ, εἶναι οὐκ ἀνέχομαι· ἀλλὰ ἀλλοξένωσιν τῆς τούτων εἰμὶ μερίδος. καὶ ἐμοὶ διαμαρτύρασθαι ταῦτα οὐκ ἐπηρεῖ, ὑμῖν δὲ ἀσφαλές. οἱ ἓν θεῖοι κανόνες τὸν δόντα ἢ λαμβάνοντα ἐπὶ χειροτονίᾳ ἱερωσύνης καθαιροῦσι καὶ ἀποδιώκουσι τῆς ἱερατικῆς ἀξιότητος. ὁ θεόπτης Μωϋσῆς, ὡς ἔφθην εἰπών, βοᾷ· ἐπ' αὐτοῖς οὐκ ἔστι προσθεῖναι, καὶ ἀπ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ἀφελεῖν. ὡσαύτως καὶ ὁ ὑμνογράφος Δαβὶδ ψάλλει, καὶ ἡμεῖς σὺν αὐτῷ· καταρχὰς ἔγνων ἐκ τῶν μαρτυρίων σου, ὅτι εἰς τὸν αἰῶνα ἐθεμελίωσας αὐτά· καὶ τίς ἱκανὸς πρὸς τοῦτο ἀντισῆναι; εἰ μήπε μωραίνῃ τὴν διάνοιαν, καὶ παίζειν ἐθέλῃ τὰ θεῖα. ἤδη γὰρ τεθεμελίωνται τὰ μαρτύρια τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐρριζωμένα εἰσὶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοῦ, κἂν προσκαίρως τινὲς ἀπειθῶσιν ὑφ' ὑμῶν αὐτά. ἐκεῖνα οὖν εἰς τὸν αἰῶνα μένουσι, καὶ μακάριοι οἱ ἐξερευνῶντες αὐτὰ, καὶ τούτοις πειθόμενοι· καὶ οἱ ἀπειθοῦσι. πᾶς ἓν ἐπίσκοπος, ἢ πρεσβύτερος, ἢ διάκονος ἐλεγχθεὶς ἐπὶ χρήμασι τὴν χειροτονίαν ἢ δοὺς ἢ λαβών, τῆς ἱερωσύνης ἐκπίπτει. ἴσως δέ τινες λέγουσιν, ὅτι μετανοοῦμεν ὑπὲρ τῆς ἁμαρτίας, καὶ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ αὐτῷ. ναὶ καὶ ἐγὼ λέγω, ὅτι πᾶσαν μετάνοιαν ὁ Θεὸς προσδέχεται, καὶ συγχωρεῖ διὰ μετανοίας τὰ προγεγονότα ἁμαρτήματα. οἶδα γὰρ καὶ Δαβὶδ μοιχείᾳ συνεχθέντα καὶ φόνῳ, ἀλλὰ μετανοήσαντα, δεχθέντα καὶ μαρτυρηθέντα. εὗρον Δαβὶδ τὸν τοῦ Ἰεσσαὶ ἄνδρα κατὰ τὴν καρδίαν μου, ὃς ποιήσει πάντα τὰ θελήματά μου. καὶ τὰ ὅσια Δαβὶδ προφητικῶς μαρτυρέμενα, ἐνδηλον διὰ μετανοίας τούτῳ διορθωσαμένῳ. ἀλλὰ πάλιν οἶδα ἀκούσαντα αὐτὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ· οὐ σὺ οἰκοδομήσεις μοι οἶκον, ὅτι ἀνὴρ αἱμάτων εἶ. οἶδα Μανασσῆν δι' ἐξαγορεύσεως ἀφεθέντα τῆς ἀσεβείας. οἶδα καὶ πόρνας καὶ τελώνας δεχθέντας διὰ μετανοίας, οὐδέ τινα δὲ τούτων εἰς ἱερωσύνην ἀριθμηθέντα, εἰ μή πε πρὸ τοῦ βαπτίσματος τοῦτο πέπραχεν. οἶδά τινας μοναχοὺς, ὅτε μὲν ἐν τῷ κόσμῳ ἦσαν, πορνείᾳ συνεχθέντας· μονάσαντας δὲ, ὡς φωστῆρας ἐν τῷ κόσμῳ λάμψαντας διὰ τοῦ ἀπαθοῦς βίου· οὐδένα δὲ εἰς ἱερωσύνην ἐπιβάντα. εἰ δὲ καὶ σφάλμα γέγονεν, ὁ νόμος ἐκκλησίας τοῦτο. τὴν ὁσίαν Μαρίαν πόρνην τὸ πρότερον ἴσμεν. αὖθις δὲ σώφρονα, οὐ μὴν δὲ εἰς τὰς ὀφικίους καταλεγεῖσαν, ἁγίαν δὲ ἐξηρημένην παντὸς πονηροῦ πράγματος· καὶ τί ταῦτα λέγω, τὸν ἀληθῆ λόγον ἐπιγαμοῦμεν; παρὰ τῶν θείων ἀποστόλων μυηθεὶς, καὶ παρὰ τῶν αὐτοῖς ἀκολουθησάντων ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πεπαῤῥησασμένως βοῶ· ὅτι ὁ ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος ἢ πρεσβύτερος ἢ διάκονος, ἀλλότριός ἐστι τῆς ἱερωσύνης. οὐδὲ γὰρ ἡ τοῦ θείου πνεύματος χάρις πιπράσκεται. Καϊαφαϊκὸν τὸ ἐπιτήδευμα, Σιμωνιακὸν τὸ ἐγχείρημα, ἀλλότριον τῆς ἱερατικῆς ἁγιστείας. καὶ ἐπὶ πορνείᾳ εἰ ληφθῇ τοιοῦτος μὴ τὸ ἁπλοῦν, εἰς ἱερωσύνην ὁ προσελθὼν· θεῖοι κανόνες τοῦτο διαγορεύουσιν. ἀλλ' εἰ καί τις εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἱερωσύνην τοιοῦτόν τι πράξας, γνωσθεὶς ἐξεβλήθη. πάντα δὲ ἄνδρα τῇ μετανοίᾳ προσκαρτε-

A mus ad ſerviendum evangelicis atque apoſtolicis & paternis diſpoſitionibus: decertantes ut hi qui ſacerdotium ſortiti ſunt, ſic degant & vivant & converſentur, ſed & omnes qui Chriſti nomine vocitantur. At ſi quidam non acquieverint præceptis iſtis, communicator talium qui dicuntur quidem, non autem ſunt ſacerdotes, eſſe non patior, ſed alienus ab horum ſum portione: & mihi quidem proteſtari hæc non pigrum, ipſis autem tutum. Divini ergo canones dantem vel accipientem in ordinatione ſacerdotii, deponunt, & * perſequuntur a ſacerdotali dignitate. Inſpector Dei Moyſes, ut dixi, clamat, *In illis*, inquiens, *non eſt addendum, & ab eis non eſt auferendum*. Similiter & hymnographus David pſallit, & nos cum illo: *Ab initio cognovi de teſtimoniis tuis, quia in æternum fundaſti ea*. Et quis ad hæc reſiſtendi idoneus? niſi forte infatuetur ſenſu, & divinis velit illudere. Jam enim fundata ſunt teſtimonia Dei, & radicata ſunt in eccleſia ejus: licet quidam temporaliter non obedientes, minime cuſtodiant ea. Illa ergo in æternum manent; & beati qui ſcrutantur ea, & his obediunt: & væ qui non obediunt. Omnis ergo epiſcopus, vel presbyter, aut diaconus convictus, quod per pecunias manus impoſitionem dederit vel acceperit, a ſacerdotio decidit. Fortaſſis autem dicunt aliqui, quia pœnitentiam agimus pro peccato, & Deus ignoſcit illud. Ita & ego dico, quia & omnes agentes pœnitentiam Deus ſuſcipit, & indulget per pœnitentiam peccata quæ jam patrata ſunt. Novi enim & David adulterio depreſſum & homicidio, ſed acta pœnitentia receptum, & divino teſtimonio approbatum: *Inveni David*, inquit, *filium Jeſſe, virum ſecundum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas*: & ſancta David prophetice teſtimonium habentia: * perſpicuum ergo eſt, per pœnitentiam eum fuiſſe correctum. Sed iterum novi audiſſe illum a Deo: *Non tu ædificabis mihi domum, quia vir ſanguinum es*. Novi Manaſſem per confeſſionem ab impietate dimiſſum. Novi & meretrices & publicanos receptos per pœnitentiam: verum nullum ex his in ſacerdotii dignitate numeratum; niſi forte id ante baptiſma commiſerit. Novi & monachos aliquot, cum in mundo eſſent, * omni libidine conſpurcatos; cum autem ſolitarie viverent, tamquam faces in orbe reſplenduiſſe: nullum tamen ex his in ſacerdotem ordinatum. Quod ſi autem id ſemel atque iterum factum eſt, non tamen confeſtim legem in eccleſia præſcribit. Scimus * ſanctam Mariam prius * meretricem fuiſſe, poſtea factam continentem: non tamen inter diaconas relata eſt. Quorſum vero hæc dico? cum veritatis ſermonem cognoſcam, * & eum qui a divinis apoſtolis initiatus eſt, audacter clamantem videam: Quod quicumque per pecuniam ordinatus eſt epiſcopus, aut presbyter, aut diaconus, alienus eſt a ſacerdotali dignitate: non enim divini ſpiritus gratia venditur. Caiphaicum hoc ſtudium eſt, Simoniaca hæc machinatio, & aliena a ſacerdotali ſanctificatione. In ſcortatione aut adulterio ſi quiſ-

piam

* expellunt.

Deut. 4. & 12.

Pſalm. 118.

2. *Reg.* 11.

Pſalm. 88.

Act. 13.

* *Gr.* perſp. ubi is pœniten. correctus eſt.

1. *Par.* 22. & 28.

2. *Par.* 33.

Matth. 21.

Marc. 2.

Luc. 7.

* fornicatione detentos, effectos autem monachos ſicut luminaria in mundo per ſtudioſam vitam lucentes.

* almam *i.* Ægyptiacam fornicariam, turſus autem pudicam *Can.* 30.

* a divinis apoſtolis & ſanctis patribus noſtris edoctus audacter clam.

Joan. 11.

Act. 8.

Can. apo. 16

ACTIO VIII.

piam post baptisma fuerit deprehensus, divini canones illum ad sacerdotium non admittunt: quin etiam si quispiam * promotus ad sacerdotium, tale aliquid fecerit, confestim ejicitur. Omnis igitur vir qui in pœnitentia perdurat, per bonitatem & mansuetudinem Dei veniam peccatorum suorum obtinet, quemadmodum etiam in superioribus demonstravimus. Novatum autem, & ejus impiæ hæretis assectas anathematizo, utpote qui injurius sit adversus pœnitentiam, & mansuetudinem Dei elevet. Quare ejus opinionis sum, ut confitear recipiendum episcopum per pecunias ordinatum, modo pœniteat: bonus enim Deus est in omnibus, & viscera ejus aperta sunt super omnem hominem pœnitentem, quem etiam in regnum suum inducit. Sed quoniam juxta divinum apostolum, episcopus * inculpabilis esse debet: qui propter pecunias aliquem ordinat, aut ab aliis ordinatur, alienus est a sacerdotali dignitate, ut omnes novimus quicumque ecclesiæ alumni sumus. Ergo bona & laudabilis pœnitentia quæ ad Deum ducit, & a peccatis liberat. Et ego quoque misericordia indigeo: novi enim Dei mansuetudinem, qui omnem ad se venientem recipit. Dixit enim per prophetam: *Tu primus dic peccata tua, ut justificeris.* Et, *Dixi, eloquar iniquitatem meam coram Domino, & tu remisisti impietatem cordis mei.* Et, *Pro ea orabit ad te omnis sanctus in tempore opportuno.* * Nam si pater, filio peregre existente, & rem impie & inique agente, redeuntem iterum ad se naturali amore prosequitur: quanto magis Deus omnium nostrum pater, omnem pœnitentem suscipiet in ulnis suis, cum sit singulariter misericors? Non enim mortem petit peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat. Quemadmodum etiam in evangelio ab ipsa Domini voce per parabolam de prodigo, & postea pœnitente, instructi sumus, a patre cælesti recepto * in cælis. Gaudet enim super omnem hominem agentem pœnitentiam. Pœnitentia insignis est armatura, magna salutis via, * hospitii regni cælorum dispensatrix, incorruptibilis viæ dux, martyricorum certaminum æquiparatio, ad Deum viam indicans, & cum ipso nos esse faciens; humani generis baculus, cadentium & lapsorum surrectio. Beati qui hanc amplectuntur, & huic adhærent. Qui hanc exercent, cum angelis vitam æqualem ducunt, ab omni malo declinant, & bonum faciunt. Pœnitentia est * coalumna & familiaris dilectionis, eleemosynæ, * jejunii, abstinentiæ, temperantiæ, probitatis, honestatis, mansuetudinis: & ut verum uno verbo dicam, * hæc omnia pollet pœnitentia. Si quis autem hanc contaminat & contemnit, non inter servatos, sed inter perditos numerandus est, quorum vermis non moritur, & ignis non extinguitur. A quibus liberemur, digni habiti promissis bonis misericordia & miserationibus Christi Dei nostri. Hæc a nobis prædicantur, vir sanctissime, si forte fuerint, qui nos quoque infamare voluerint. Novimus enim te singularem * admonitionem & cultorem evangelicarum & apostolicarum, canonicarumque jussionum. Quamobrem audacius quoque ad te ista scribi-

ANNO CHRISTI 787.

ρῶντι ἐπὶ ἁμαρτήμασι, τῇ ἀγαθότητι καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ γινώσκων, οἶδα λυτροῦσθαι τῆς ἁμαρτίας, καθὼς καὶ ἀνωτέρω ἀποδεδώκαμεν. καὶ ἀναθεματίζω Ναυάτου καὶ τὰς τότε τῇ δυσεβεῖ αἱρέσει ἐπισπωμένους, ὡς ἀθετοῦντας τὴν μετάνοιαν, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Θεοῦ μὴ προσιεμένους. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸν ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντα ἐπίσκοπον μετανοοῦντα ὁμολογοῦντι προσδέχεσθαι· ἀγαθὸς γὰρ ὁ Θεὸς ἐπὶ πᾶσι, καὶ ἀνεῳγμένα τὰ σπλάγχνα αὐτοῦ ἐπὶ παντὶ ἀνθρώπῳ μετανοοῦντι· καὶ εἰς τὴν βασιλείαν αὐτοῦ τοῦτον εἰσάγει. ἀλλ' ἐπεὶ κατὰ τὸν ἀπόστολον ἱερεὺς ἀνεπίληπτος ὀφείλει εἶναι, ὁ ἐπὶ χρήμασι χειροτονήσας τινά, ἢ χειροτονηθεὶς ἐπ' αὐτοῖς, ἀλλόφυλός ἐστιν ἱερωσύνης, ὡς πάντες οἴδαμεν οἱ τῆς ἐκκλησίας ξόφιμοι, ἐκ κανονικῶν μαθημάτων παιδαθέντες. ἐκεῖ καλὴ καὶ ἀγαθὴ ἡ μετάνοια, καὶ πρὸς Θεὸν ἀνάγει, καὶ τῶν ἁμαρτημάτων λυτροῦται. καὐτὸς γὰρ ἐγὼ χρῄζω ἐλέους· οἶδα γὰρ τῇ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν, ὅτι πάντα τὸν προσερχόμενον ἀποδέχεται. ἔφη γάρ διὰ τοῦ προφήτου· λέγε σὺ τὰς ἁμαρτίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῇς. καὶ, εἶπα, ἐξαγορεύσω κατ' ἐμοῦ τῇ ἀμαρτίαν μου τῷ κυρίῳ, καὶ σὺ ἀφῆκας τὴν ἀσέβειαν τῆς καρδίας μου. καὶ, ὑπὲρ τούτης προσεύξεται πρὸς σὲ πᾶς ὅσιος ἐν καιρῷ εὐθέτῳ. καὶ τὸν πορευσάντα Κορίνθιον οἶδα προσδεχθέντα παρὰ τῷ θείῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ, ἃ μὴ δὲ εἰς ἱερωσύνην ἀναβιβασθέντα. εἰ γὰρ πατὴρ ἀποδημήσαντος υἱοῦ, καὶ τέκνον ἀθετήσαντος, αὖθις δὲ ἐπανερχομένου, προσλαμβάνεται διὰ τῆς φυσικῆς στοργῆς· πόσῳ μᾶλλον ὁ πατὴρ πάντων ἡμῶν Θεὸς πάντα μετανοοῦντα καὶ προσδέχεται καὶ ἀγκαλίζεται ὡς φιλάνθρωπος; ὃ γὰρ θέλει τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν. καθὰ καὶ ἠκούσαμεν ἐξ αὐτῆς τῆς κυριακῆς φωνῆς εὐαγγελικῶς παραβολῇ διηγουμένης περὶ τοῦ ἀσώτως τὸν βίον ζήσαντος, ὅτι μετανοήσαντος αὐτοῦ, παρὰ τοῦ ἐν οὐρανοῖς πατρὸς ἀπεδέχθη. χαίρει γὰρ ἐπὶ παντὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι. μέγα ὅπλον ἡ μετάνοια, μεγάλη σωτηρίας ὁδός, προάγουσα οὐρανῶν βασιλείας, ἀφθάρτου ζωῆς ὁδηγός, μαρτυρικῶν ἀθλήσεων πάρεσις, πρὸς Θεὸν ὁδηγοῦσα, καὶ σὺν Θεῷ εἶναι ποιοῦσα, τοῦ ἀνθρωπίνου γένους βακτηρία, πιπτόντων ἀνάστασις. μακάριοι οἱ ταύτῃ ἀσφαλούμενοι. οἱ ταύτῃ προσέχοντες μετ' ἀγγέλων σωζοῦνται· οἱ ταύτῃ ἀσκοῦντες ἐκκλίνουσιν ἀπὸ παντὸς κακοῦ, καὶ ποιοῦσιν ἀγαθόν. μετάνοια ἐν ξόφος καὶ ὁμόοικος ἀγάπης, ἐλεημοσύνης, προσκαίρης, νηστείας, ἐγκρατείας, σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, χρηστότητος, ἀγαθωσύνης, ἐπιεικείας, καὶ τῶν τούτοις ἀκολούθων. τὰ ἀληθῆ εἰπεῖν, ταῦτα μετάνοια. καὶ εἴ τις ταύτῃ ἀθετεῖ, ἐν τοῖς σῳζομένοις οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις, ἐν οἷς ὁ σκώληξ ὁ πολύτρωτος, καὶ τὸ πῦρ οὐ σβέννυται. ὧν ῥυσθείημεν, ἀξιωθησόμενοι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν· καὶ ταῦτα ἤδη παρ' ἡμῶν κηρύσσεται ἱερώτατε ἄνερ, εἴ καί τινες θέλοσι λοιδορεῖν ἡμᾶς· ἡμεῖς οὖν οἴδαμέν σε δοχεῖον εἶναι τῆς εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν καὶ κανονικῶν ἐξατασσομένων. πιθανὸν καὶ προσανεθέμεθά σοι τοῦτο διὰ τῆδε τῆς ὕβρεως, καὶ παρακαλοῦμεν, ἐφ' οἷς πεπληροφόρησαι, ἀνδράσιν εὐλαβέσι, μοναχοῖς τε καὶ βιωτικοῖς

* Gr. prom. est ad sacerdotium qui talis Can. 25.

* irreprehensibilis

1. Tim. 3.

Isai. 43. Psalm. 31.

* Gr. addit. Et Corinthium qui fornicatus est, novi a divino apostolo Paulo receptum, non tamen evectum ad sacerdotium. Ezech. 18. & 33. Luc. 15.

* in cælis redundat

* Gr. regni cæl. conciliatrix, * in c. Joliaco dicitur reconciliatio regni c.

* collactanea & cohabitatrix charitatis

* Gr. addit. orationis,

* Gr. hæc omnia est pœnit.

* Gr. receptaculum, & in c. Joliano.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VIII.

χοῖς τοῦτο προσαναθέσθαι· εἰ δὲ ἀρεσόν σοί ἐστι, καὶ ὑποδεικνύναι. αἰτόμεθα δὲ ἐν ταῖς ἁγιοπόροις σου εὐχαῖς μιμνήσκεσθαι ἡμῶν, ὅπως ῥυσθῶμεν ἐκ τῆς κύκλῳ συνεπιτιθεμένων κακῶν. εἰσὶ γὰρ ὧδε ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν ἐπανασάσεις, ἐξ ὧν διὰ Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐρρύσθημεν, καὶ ῥυσθῆναι ἐλπίζομεν, καὶ ἀπὸ τοῦ παρόντος, φυλαττομένης τῆς ψυχῆς ἡμῶν ἀπαραβάτου. εὐδεὶς γὰρ ἤλπισεν ἐπὶ κύνιον, καὶ κατῃσχύνθη. λέγομεν οὖν καὶ πάλιν, εὔχου ἡμῖν ἄνερ φίλε Θεοῦ καὶ ἡμέτερε, ἀλλὰ καὶ πάτερ· οἴδαμεν γάρ, ὅτι σοργὴν τέκνων πρὸς ἡμᾶς διάκεισαι. καὶ ὁ Θεὸς τῆς εἰρήνης, ὁ τὰ μακρὰν καὶ τὰ ἐγγὺς εἰς ἑαυτὸν προσκαλεσάμενος, ἐν εἰρήνῃ τῇ ζωῇ διατηρήσαι πάντων ἡμῶν τῷ ὀνόματι αὐτοῦ κεκλημένων, πρεσβείαις καὶ εὐχαῖς τῆς ἐχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, καὶ πάντων ἁγίων αὐτοῦ. Ἀμήν. * Πᾶσι δὲ τοῖς ἀδελφοῖς τοῖς καταντῶσιν εἰς ὑμᾶς ὡς ἐξ ἡμῶν προσαγορεύσοις, ἵνα καὶ αὐτοὶ μεθ' ὑμῶν εὔχωνται ἡμῖν.

Ἰησοῦς Χριστὸς Θεοῦ Θεοῦ υἱός.

A mus, cupimusque ut ea monachis, & asce- tis, * virisque omnibus religiosis, cum quibus tibi commercium est, significes: * & ut in orationibus tuis cælipetis nostri memor sis, obnixe rogamus, quo ex circumdantibus nos undique malis tandem aliquando liberemur. Urgent enim & intus & extra insultationes, a quibus misericordia Dei sumus liberati, & posthac quoque nos evasuros confidimus. Quamobrem iterum atque iterum dicimus, cra, precare, o amice vir Dei & noster, imo potius pater: scimus enim quod affectu eo erga nos affectus es, quo pater erga liberos suos. Deus pacis, qui & remota & propinqua ad se convocat, vitam nostram in pace conservet, & omnes illos qui cum colunt & admirantur, nomenque illius invocant, salvos faciat intercessione & precibus dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, & omnium sanctorum. Amen. Omnes fratres qui ad vos pervenerint, nostro nomine salutes velim, ut & ipsi vobiscum pro nobis orent.

* Gr. virisque (secularibus, * Gr. addit. ii vero etiam tribuerit, ostendas.

ΠΩΣ ΔΕΙ ΝΟΕΙΝ ΤΟ ΑΚΟΙΝΩΝΗΤΟΝ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, καὶ πᾶσαν προφητικὴν ῥῆσιν τὴν εἰδώλα σκιρτεύουσαν.

QUOMODO INTELLIGENDUM sit Dei nomen esse incommunicabile, & omnem propheticam locutionem, quæ invehitur in idola.

Ex nova versione.

ΟΣ εἰς τρίτον οὐρανὸν βεβηκὼς, καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸν παράδεισον, καὶ ἀκούσας ἀῤῥήτου ῥήματος· ὁ ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ καὶ κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ κηρύξας τὸ εὐαγγέλιον, Παῦλος ὁ θεῖος ἀπόστολος ἐλέγχων τὴν τῶν Ἑλλήνων δυσσεβῆ καὶ ματαίαν θρησκείαν, ὅπως φησίν· ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου, καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν· καὶ ἐσεβάσθησαν, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. κατὰ γοῦν τὴν διάνοιαν τοιοῦτόν ἐστιν ἐννοῆσαι, ὅτι τὸ ἀκοινώνητον ὄνομα τοῦ Θεοῦ λίθοις καὶ ξύλοις περιέθηκαν. αὐτοὶ γὰρ τοῦτο πεποιήκασιν οἱ πάσης θεοσεβείας ἀλλότριοι, καὶ οἱ ἀποσατήσαντες τῆς Ἑβραίων παράφρονες. ἐμίγησαν γὰρ τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἔμαθον τὰ ἔργα αὐτῶν. καὶ καταλιπόντες τὸν ἀόρατον καὶ ἀκαταλήπτον καὶ δημιουργὸν τοῦ παντὸς Θεὸν ἡμῶν, δαίμοσιν ἔθυσαν, τῇ Βάαλ καὶ τῇ Ἀσάρτῃ, τῷ Χαμὼς, Ἀπόλλωνί τε καὶ τῷ Διΐ, Ἀρτέμιδί τε καὶ τῇ Ἀφροδίτῃ, Διονύσῳ τε καὶ Ἑρμῇ, καὶ ἑπέροις πλείοσι· καὶ τὰ ἰσῶν εἴδωλα θεὸς προσηγόρευσαν· ἀλλὰ καὶ πετεινῶν, καὶ τετραπόδων, καὶ ἑρπετῶν. διὸ ἔφη ὁ αὐτὸς ἀπόστολος· παρέδωκεν αὐτοὺς ὁ Θεὸς εἰς ἀδόκιμον νοῦν, ποιεῖν τὰ μὴ καθήκοντα, πεπληρωμένους πάσῃ ἀδικίᾳ, κακίᾳ, πονηρίᾳ, πλεονεξίᾳ· μεστοὺς φθόνου, φόνου, ἔριδος, ψιθυριστὰς, καταλάλους, θεοστυγεῖς, ὑπερηφάνους, ἀλαζόνας, ἐφευρετὰς κακῶν.

Τοιγαροῦν δέδωκεν ὁ Θεὸς διὰ Μωσέως νόμον, εἶτα προφήτας προκατανγέλλοντας τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐλέγχοντάς τε, ἀπειλοῦντας, νουθετοῦντας, παρακαλοῦντας, τοῦ ἐπιστρέψαι τέλος εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ σεβάσαι τὴν κτίσιν λατρεῦσαι Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ, ὅτινος τὸ ὄνομα οὐκ ἔχει κοινωνίαν πρὸς τὰ κτίσματα καὶ τὰ εἰδωλικὰ σεβάσ-

QUI in tertium penetravit cælum, & paradisum ingressus audivit arcana verba; qui ab Jerusalem per circuitum usque ad Illyricum prædicavit evangelium, Paulus divinus apostolus impiam & inanem gentilium superstitionem redarguens ait: *Mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentum: & coluerunt, & servierunt creaturæ potius quam creatori.* Juxta hunc igitur sensum intelligere est, quod incommunicabile Dei nomen lignis & lapidibus adaptarunt, hoc enim illi fecerunt, qui ab omni Dei cultu fuere alieni, & qui ex Hebræis dementes a Deo defecerunt. Commisti sunt enim inter gentes, & didicerunt opera eorum. Et relicto invisibili, incomprehensibili, & opifice omnium Deo nostro, immolaverunt dæmoniis, Baal, Astartæ, Chamos, Apollini & Jovi, Dianæ & Veneri, Baccho & Mercurio, & plurimis aliis; & horum idola deos appellarunt; sed & volucrum & quadrupedum & serpentium. Quapropter idem apostolus: *Tradidit*, inquit, *illos Deus in reprobum sensum, ut faciant ea quæ non conveniunt, repletos omni iniquitate, malitia, nequitia, avaritia; plenos invidia, homicidio, contentione; susurrones, detractores, Deo odibiles, superbos, elatos, inventores malorum.*

2. Cor. 12.

Rom. 15.

Rom. 1.

Ibidem.

Propterea Deus legem dedit per Moysen: deinde prophetas adventum prænuncciantes Salvatoris Christi Dei nostri, nec non arguentes, minitantes, admonentes, cohortantes, ut ii redirent ad agnitionem veritatis, & posthabita creatura servirent Deo vivo & vero, cujus nomen cum creaturis & simulacris idolicis communicari non potest. Ait namque apostolus: *Quæ socie-*

1. Cor. 6.

tas

ACTIO VIII.

tas luci ad tenebras ? quæ autem conventio Christi ad Belial ? Verum neque lex, neque prophetæ eos convertere potuerunt ; permanserunt enim in perditione sua. Advenit ergo qui prædictus erat a prophetis, ipsius Dei Verbum, coæternus Patri, verusque Deus, assumpta carne ex intemerata Dei genitrice semper Virgine Maria, & factus est homo nobis similis excepto peccato, ut nos ab errore idolorum liberaret, & a diaboli servitute eriperet. Expleris ergo omnibus suæ dispensationis mysteriis, passus carne in cruce, & sepultus, & resurgens, & ascendens in cælos, unde descenderat, omni illa impuritate & abominatione nos liberavit, missis sanctis suis apostolis & discipulis ad omnes gentes, accepta ab eis, quemadmodum ipsis promiserat, virtute ex alto, Spiritu Domino, vivificante & omnipotente, qui ex Patre per Filium procedit. Per quem facti potentes opere & sermone, genus humanum ab inani idolorum cultu liberarunt ; docentes nos credere in unum Deum qui in Trinitate laudatur & glorificatur : tradentes etiam in ecclesia symbola ipsi & successores ipsorum patres nostri celeberrimi. Quæ tenentes Christiani, signum venerandæ crucis sanctum evangelium scripto traditum, venerabiles imagines per exprimentem rei figurationem, & quamplurima alia Deo dicata : eaque nobis admoventes, & cum affectu adorantes ac salutantes, sanctificationis ipsorum participes efficimur. Non tamen ad hæc quasi ad deos accessere Christiani, quemadmodum ad idola gentiles. Absit id ab eis crimen : nugæ sunt hæ, & vaniloquentia Iconoclastarum. Ex quo etiam merito Christianorum accusatores appellantur. Cumque dementes sint, vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum. Labia dolosa in corde, & corde prava locuti sunt. Quod ea quæ adversus idola pronunciata sunt a lege divina, prophetis & apostolis, in evangelicarum rerum picturas male exceperunt, pervertentes sacram scripturam juxta propria desideria ; nihil aliud intelligentes, quam ex idolis illis non esse nos per Christum Deum nostrum liberatos, aut salvatos. O hominum dementiam atque insaniam ! quia sanctum a prophano non distinxerunt. Nam Domini & Sanctorum ejus imaginem eodem quo dæmoniorum effigies nomine appellarunt. Proh improbitas hominum ! Væ ipsis, quod a Deo resilierunt. Etenim Christiani unum Deum colentes in Trinitate collaudatum, & soli ipsi latriam offerentes, per sensibilia signa ducimur ad intelligibilia. Cum enim sensibiles simus, non aliter ad intelligibilia provehimur, quam per sensibiles notas tum scripturæ ad meditandum, tum picturæ, qua res coloribus & lineamentis exprimuntur. Hæc enim in prototyporum omnium inducit & evehit recordationem : & alterum quidem auditu percipimus, alterum vero oculis contemplamur. Quæ ita se habent, ut alterum alterius notitiam inferat : habent etiam sine controversia, ut alterum alterius contineat declarationem, & iisdem afficiantur honoribus.

Psal. 11.

ANN CHRIS 787.

Α ματα· φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος· τίς κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος; ἢ τίς συμφωνία Χριστῷ πρὸς Βελίαρ ; ἀλλ' οὐκ ἴσχυσαν ὅτε νόμος, ὅτε προφῆται τόποις ἐπιστρέψαι· ἐπέμειναν γὰρ τῇ ἑαυτῶν ἀπωλείᾳ. ἦλθεν οὖν ὁ προφητευθεὶς, αὐτὸς ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος, συναΐδιος τῷ πατρὶ καὶ συναΐδιος, καὶ Θεὸς, σάρκα προσλαβόμενος ἐκ τῆς ἁγράντου Θεοτόκου ἀειπαρθένου Μαρίας· καὶ γέγονε καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος πλὴν ἁμαρτίας, ἵνα ῥύσηται ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, καὶ ἐλευθερώσῃ ἐκ τῆς τοῦ διαβόλου δουλείας. πάντα τοίνυν τὰ τῆς οἰκονομίας αὐτοῦ πληρώσας μυστήρια, παθὼν σαρκὶ ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ ταφεὶς, καὶ ἀναστὰς, καὶ ἀνελθὼν εἰς οὐρανὸς, ὅθεν κατῆλθεν· ἐλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ Β πάντων ἐκείνων τῶν μιασμάτων καὶ βδελυγμάτων, ἀποστείλας τοὺς ἁγίους μαθητὰς αὐτοῦ (τοὺς ἀποστόλους εἰς πάντα τὰ ἔθνη, λαβόντας δυνάμιν ἐξ ὕψους, καθὼς αὐτοῖς ἐπηγγείλατο, τὸ πνεῦμα τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ παντοδυνάμον, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς διὰ υἱοῦ ἐκπορευόμενον. διὰ ὧν γυμνοὶ δυνατοὶ ἐν ἔργῳ, ἐλυτρώσαντο τὸ ἀνθρώπινον ἐκ τῆς ματαίας τῶν εἰδώλων λατρείας, διδάξαντες ἡμᾶς πιστεύειν εἰς ἕνα Θεὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον καὶ δοξαζόμενον, παραδόντες καὶ σύμβολα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐτοί τε καὶ οἱ αὐτῶν διάδοχοι ἀοίδιμοι πατέρες ἡμῶν. ἃ κρατοῦντες οἱ Χριστιανοὶ, τύπον τοῦ τιμίου C σταυροῦ, ἅγιον εὐαγγέλιον διὰ γραφικῆς θεωρίας, σεπτὰς εἰκόνας διὰ ἐξηγητικῆς ἀνατυπώσεως, καὶ ἕτερα πλεῖστα ἱερὰ ἀναθήματα· καὶ τούτῳ προσεγγίζοντες, καὶ σχετικῶς προσκυνοῦντες καὶ ἀσπαζόμενοι, τοῦ ἁγιασμοῦ αὐτῶν μεταλαμβάνομεν. οὐ μὴν δὲ πύτως ὡς θεοῖς προσῆλθον οἱ Χριστιανοὶ, καθάπερ οἱ Ἕλληνες τοῖς εἰδώλοις· ἄπαγε τῆς κατηγορίας· φλύαφήματι ταῦτα καὶ φλυαρίαι τῶν Εἰκονοκλαστῶν. διὸ καὶ ἀξίως χριστιανοκατήγοροι ὀνομάζονται. καὶ παράφρονες ὄντες, μάταια ἐλάλησεν ἕκαστος πρὸς τὸν πλησίον αὐτοῦ. χείλη δόλια ἐν καρδίᾳ, καὶ ἐν καρδίᾳ ἐλάλησαν κακά· ὅτι τὰ κατὰ τῶν εἰδώλων διηγορεύμενα παράτε τῆς θείας νόμου, καὶ τῶν προφητῶν, καὶ τῶν D ἀποστόλων, εἰς τὰς εὐαγγελικὰς συνγραφίας κακῶς ἐξειλήφασι, στρέψαντες τὴν θείαν γραφὴν κατὰ τὰς ἰδίας ἐπιθυμίας· οὐδὲν ἕτερον ἐνοοῦντες, ἢ Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐξ ἐκείνων τῶν εἰδώλων οὐκ ἐρρύσατο ἡμᾶς, οὐδὲ ἔσωσεν ἡμᾶς. ὢ τῆς τούτων παραφροσύνης καὶ παραφορᾶς· ὅτι ἀναμέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστειλαν. τὴν εἰκόνα γὰρ τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἴσα ταῖς εἰκόσι τῶν δαιμονίων ὠνόμασαν. φεῦ τῆς τούτων πονηρίας. οὐαὶ αὐτοῖς, ὅτι ἀπεπήδησαν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. οἱ γὰρ Χριστιανοὶ ἕνα Θεὸν σέβοντες ἐν E τριάδι ἀνυμνούμενον, αὐτῷ μόνῳ καὶ λατρεύοντες, διὰ αἰσθητῶν συμβόλων πρὸς τὰ νοητὰ ἀγόμεθα. αἰσθητοὶ γάρ ὄντες ἄλλως πως πρὸς τὰ νοητὰ οὐκ ἀνατεινόμεθα, εἰ μὴ διὰ αἰσθητῶν συμβόλων, διά τε γραφικῆς θεωρίας, καὶ διὰ εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως. ἄυλη γὰρ ἁπάντων τῶν προτοτύπων ὑπόμνησίς ἐστι καὶ ἀναγωγὴ πρὸς αὐτά. καὶ τὸ μὲν διὰ τῆς ἀκοῆς ἐνωτιζόμεθα, τὸ δὲ διὰ τῆς ὁράσεως κατανοοῦμεν. τὰ ἀλλήλων γνωρισικὰ χωρεῖς πάσης ἀντιλογίας καὶ τὰς ἀλλήλων ἔχουσι δηλώσεις, καὶ ταῖς αὐταῖς τιμαῖς γεραίρονται.

Ετι

ANNO CHRISTI 787. ACTIO VIII.

Ἔτι δὲ πρὸς ἀκριβεστέραν κατανόησιν καὶ ἑτέρα τινα προσαπολογήσομαι. κοινὸν πάντων ἐστὶ τῶν τοῦ Θεοῦ δημιουργημάτων, ἀλλήλων μετέχειν, πρὸς ἄλληλα ἔχειν τὴν συγγένειαν. καὶ εἰ ἕτερόν τι τὸ ἕτερα ὑπερέχει κατὰ ἀξίαν καὶ τάξιν, ἀλλ' οὖν παντὰ τὰ ὄντα κοινωνίαν ἔχει ἄλληλα. οἱ γὰρ ἄγγελοι ἁπλοῖ νόες ὄντες, ἐκ τοῦ μὴ ὄντος, εἰς τὸ εἶναι παρήχθησαν παρὰ τοῦ πάντων δημιουργοῦ Θεοῦ· ὡσαύτως καὶ ἀνθρωπίνη φύσις· ἀλλὰ μέση τίς ἐστι μεγέθους καὶ πυκνότητος, ἤγουν τῆς τῶν ἀρχαίων ἀγγέλων καὶ τῆς ἐπιγείων. καὶ καθὸ κτίσματά εἰσιν ἑκάτερα, κοινωνίαν ἔχουσιν εἰς ἄλληλα. εἶθ' ὅπως οἱ ἄγγελοι μὲν ἁπλοῖ νόες ὑπάρχουσι καὶ ἀνώλεθροι, ὁ δὲ ἄνθρωπος θνητός· ἀλλὰ νοῦ καὶ ἐπιστήμης ὢν δεκτικός, μετέχει κατὰ τοῦτο τῆς τῶν ἀγγέλων φύσεως. αὖθις ἡ ἀνθρωπίνη φύσις μετέχει τῆς τῶν λοιπῶν ζώων, ὅτι καὶ αὐτὸς καὶ αὐτὰ σάρκες, καὶ ἐσθίουσι, καὶ ὑπνοῦσιν· ἀλλὰ καὶ τῆς γῆς μετέχουσιν, ἐξ ἧς ἐληφθημεν, ὅτι καὶ πάλιν εἰς αὐτὴν ἀναλυόμεθα, ἕως τῆς μεταποιήσεως ἡμῶν τῆς ἀπὸ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν. τοιγαροῦν καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα ἀλλήλων μετέχουσιν, ἤγουν ἡ γῆ, τὸ ὕδωρ, ὁ ἀὴρ, τὸ πῦρ. καὶ ἡ γῆ μὲν ξηρὰ καὶ ψυχρά ἐστι, τὸ πῦρ ξηρὸν καὶ θερμόν, τὸ ὕδωρ ψυχρὸν καὶ ὑγρόν, ὁ ἀὴρ θερμὸς καὶ ὑγρός. καὶ καθὸ μὲν ἐστι ξηρὰ ἡ γῆ, μετέχει τοῦ πυρός· καθὸ δὲ ψυχρά, μετέχει τοῦ ὕδατος. ὡσαύτως καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα τούτῳ τῷ λόγῳ πρὸς ἄλληλα κοινωνίαν ἔχουσιν. ἔνθεν καὶ τὰ σώματα ἡμῶν τῇ ἀναλογίᾳ τῶν τεσσάρων τούτων στοιχείων ἐκ τεσσάρων στοιχείων σύγκεινται, αἵματος, φλέγματος, χυμοῦ, καὶ χολῆς. καὶ τὸ μὲν αἷμα θερμὸν καὶ ὑγρόν, καὶ ἀναλογεῖ τῷ ἀέρι· ἡ ξανθὴ χολὴ θερμὴ καὶ ξηρά, καὶ ἀναλογεῖ τῷ πυρί· ἡ μέλαινα ξηρὰ καὶ ψυχρά, καὶ ἀναλογεῖ τῇ γῇ· ὁ χυμὸς ὑγρὸς καὶ ψυχρὸς, καὶ ἀναλογεῖ τῷ ὕδατι. πρὸς δὲ σαφεστέραν διήγησιν καὶ ἔτι λέξω. βασιλεὺς ὁ δεσπότης· εἰ καὶ προλάμπει ἐπὶ πᾶσι τὸ κράτος ὑμῶν, καὶ ὑπερέχεις τῇ ἀξίᾳ σοῦ τῇ δεσποίνῃ καὶ βασιλίσσῃ μητρί σου, καὶ τῷ νεύματι ὑμῶν τὸ ὑπήκοον ἅπαν κατακολουθεῖ· ἀλλὰ μιᾷ ἀνθρωποί ἐστε, καὶ ὁρισμὸν ἐπιδέχεσθε· ὅτι πᾶς ἄνθρωπος ζῶον λογικὸν θνητὸν, νοῦ καὶ ἐπιστήμης δεκτικόν· καὶ Πέτρος γὰρ καὶ Παῦλος, καὶ οἱ λοιποὶ ἄνθρωποι τὸν αὐτὸν ὁρισμὸν ἐπιδέχονται· ἤγουν μετέχετε τῆς κοινῶν τοῖς ἀνθρώποις, καὶ κοινωνίαν ἔχετε μετὰ πάντων. ὁ δὲ Θεὸς ἀόρατος ὢν καὶ ἀκατάληπτος, ἀνεξιχνίαστός τε καὶ ἀπερίγραπτος, ἀπαθὴς, ἀθάνατος, μόνος βασιλεὺς τῶν βασιλευόντων, καὶ κύριος τῶν κυριευόντων, οὐκ ἔχει κοινωνίαν οὔτε μετὰ ἀγγέλων, οὔτε μετὰ ἀνθρώπων, οὔτε μετὰ ἑτέρας κτίσεως. αὐτὸς γὰρ δημιουργὸς, τὰ δὲ πάντα ποιήματα· αὐτὸς προνοητὴς, τὰ δὲ πάντα παρ' αὐτοῦ προνοούμενα· ἔξω οὖν πάσης φύσεως κτιστῆς ἐστιν ὁ Θεός· κατὰ τοῦτο ἀκοινώνητόν ἐστι τὸ ὄνομα αὐτοῦ. εἰδὼς καὶ ὁ θεσπέσιος Μωσῆς ἴδια στοιχεῖα παρέδωκε γράφεσθαι ἐπὶ τῷ τοῦ Θεοῦ ὀνόματι, καὶ οὐ ἐτέραις φωναῖς ἐδαμοῦ τούτου ἔγραφον. εἰ δὲ καὶ μετέχουσι τοῦ Θεοῦ αἱ ἀγγελικαὶ δυνάμεις, καὶ οἱ θεοσεβεῖς καὶ φοβούμενοι αὐτὸν ἄνδρες, χάριτι αὐτοῦ μετέχουσι, καὶ οὐκ οὐσίᾳ. ὃ τιμίως ἀξιωθεὶς οὐ μετοχῇ γίνεσθαι δεῖ ἀγαθῶν ἔργων.

A Ad clariorem autem rei intelligentiam alia quædam etiam apologiæ causa proponam. Omnium Dei creaturarum commune est, ut participatione aliqua inter se conjunctæ sint affinitate, & quamvis aliæ aliis dignitate & ordine antecellant, res tamen omnes communicatione quadam inter se junguntur. Nam angeli cum sint puræ mentes, ex nihilo producti sunt ab omnium rerum conditore Deo; similiter & natura humana: sed & media est inter excellentiam & tenuitatem, cælestium scilicet angelorum, rerumque terrenarum: verum ut creaturæ conveniunt inter se. Deinde angeli quidem puræ sunt mentes B & incorruptibiles, homo autem mortalis: sed cum sit mentis ac disciplinæ capax, angelicam participat naturam. Rursus natura hominis naturæ ceterorum animalium est particeps, quod & ipse & ipsa caro, & comedunt, & dormiunt, terramque communem habent, ex qua sumpti sumus, & in quam resolvimur usque ad transmutationem nostram ex corruptione in incorruptionem. Ita plane & quatuor elementa communi juncta sunt nexu, terra, aqua, aer, ignis, & terra quidem sicca est & frigida, ignis siccus & calidus, aqua frigida & humida, aer calidus & humidus: & conveniunt quidem terra & i- C gnis, ut sicca; terra vero & aqua, ut frigida: simili modo & reliqua elementa communione hac inter se sociantur. Hinc etiam nostra corpora proportione horum quatuor elementorum ex quatuor humoribus constant, sanguine, pituita, flava & atra bili: & sanguis quidem calidus & humidus, proportione respondet aeri: flava bilis calida & sicca, & proportione respondet igni: atra bilis sicca & frigida, & proportione respondet terræ: humor humidus & frigidus, & proportione respondet aquæ. Addam etiam ad majorem explanationem. Dominus rex & imperator est: sed & imperium vestrum præfulget omnibus, & dignitate præmines cum domina & imperatrice matre tua, vestroque nutui subditi omnes parent. Attamen ho- D mines estis, & definitione comprehendimini, quoniam omnis homo animal est rationale mortale, mentis & scientiæ capax, & Petrus enim & Paulus, & ceteri homines eamdem susciptunt definitionem: hoc est, ea quæ sunt communia hominibus, & vos habetis; estque vobis cum omnibus eadem natura communis. At vero Deus invisibilis, incomprehensibilis, investigabilis, incircumscriptus, impassibilis, immortalis, solus rex regum, & Dominus dominantium, nulla aut cum angelis, aut cum hominibus, aut cum alia creatura communicatione est conjunctus. E Ipse enim opifex, cuncta vero creata: ipse providentia regit, reliqua omnia providentia reguntur. Extra igitur omnem creatam naturam est Deus: atque hac ratione nomen ipsius est incommunicabile. Idcirco & admirabilis Moyses peculiares tradidit literas ad scribendum Dei nomen, quas ad alias voces non usurpabant. Quod si virtutes angelicæ, atque homines pii Deumque timentes participes Dei sunt,

ACTIO VIII.

id ejus gratia, non natura habent. Cujus tu quoque fias particeps per bona opera. Et ipse imperium vestrum exaltet, & subvehat vos ad intelligenda & cogitanda quæ perducunt ad æternum ipsius regnum, miseratione sua & precibus sanctæ & immaculatæ dominæ nostræ Dei genitricis, omniumque sanctorum ejus Amen.

ANN. CHRIS. 787.

Αὐτὸς οὖν ὑψώσαι βασιλείαν ὑμῶν, καὶ ἀναξαι ὑμᾶς νοεῖν καὶ λογίζεσθαι τὰ ἀπάγοντα εἰς τὴν αἰωνίαν αὐτοῦ βασιλείαν, τῷ τε αὐτοῦ ἐλέει, καὶ πρεσβείαις τῆς ἁγίας ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ἀμήν.

IN [a] CONCILIUM [b] NICÆNUM II.

UNIVERSALE [c] SIVE OECUMENICUM

Septimum [d] approbatum, [e] trecentorum quinquaginta episcoporum, [f] quo Iconoclastarum hæresis condemnata est anno Domini 787. [g] tempore Hadriani papæ I. & Constantini, ac Irenes imperatorum, indictione 11.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*.) Hæc sacrosancta synodus, prout in reliquis anterioribus concillis universalibus observatum est, rogatu, auxilio & opera imperatorum, jussu autem & auctoritate Hadriani pontificis indicta & celebrata fuit. Nam in sacra illa divali epistola, quam Constantinus & Irene ad Hadrianum per legatos transmiserunt, quæque supra inter præambulares nunc recens est excusa, post iconomachiam Constantinopoli superioribus temporibus habitam, subjungunt: *Unde nunc constanter cum mundo corde & vero cultu, quæ ad Deum pertinent, una cum omnibus subditis nostris, & his sacerdotibus doctissimis locuti sumus, & cum consilio decrevimus, ut fieret universale concilium. Et rogamus vestram paternam beatitudinem, ut det seipsum*, (id est, suo consensu approbet, scilitaque præsentia confirmet.) Paulo post enim subjungunt: *Ascendat huc in stabilitatem & firmitatem antiquæ traditionis super venerabilibus imaginibus*; quasi dicerent: Nihil firmum & ratum est in ecclesia, quod tua auctoritate non est confirmatum. Rogamus ergo, ut ad synodice confirmandam antiquam de sacratum imaginum cultu traditionem adesse dignetur is, sine cujus auctoritate nulla synodus universalis unquam legitime celebrata fuit. Hoc est, quod paulo infra ajunt: *Et tamquam verus primus sacerdos & is, qui in loco & sede sancti & superlaudabilis apostoli Petri præsidet (sicut dictum est) ascendat.*

Qua occasione congregatum fuerit.

Hæc de auctoritate convocati concilii. Qua occasione hæc sacrosancta synodus indicta fuerit, narratur act. 1. in epistola Constantini & Irenæ ad concilium scripta in apologia Tarasii, quæ extat apud Theophanem & Anastasium in translatione Concilii VII. nimirum, quod cum Paulus patriarcha Constantinopolitanus ob simulatam fidem & juramento confirmatam perfidiam iconoclastiæ, pœnitentiam acturus thronum reliquisset, vitamque monasticam suscepisset, dixerit: *Nisi synodus universalis fiat, & error qui est in medio vestri corrigatur, salutem non habebitis*: eoque dicto designatum successorem Tarasium adeo commoverit, ut non nisi sub promissione œcumenici concilii celebrandi oblatum munus episcopale acceptare voluerit. Actorum synodalium e Græco in Latinum triplex extat editio. Prima quidem e verbo ad verbum adeo inconcinna atque inepta, ut nec eam librarii exscribere dignarentur. Quæ dum plane contemneretur, Anastasius bibliothecarius opportunus interpres occurrit, atque eam secunda editione in Latinum vertit, sensa sensibus quam diligentissime reddens, eamque inter alia e Græco in Latinum translata concilia œcumenica in sanctæ Romanæ ecclesiæ archivo recondidit. Postremo is qui Anastasii versionem ignoravit, exosus primam, elaboravit aliam, quæ cum aliis conciliis in his conciliorum tomis cusa, communique usui expositа habetur. *Cui quantum præstet quæ Anastasii est*, inquit Baronius, *intuebitur lector, si legat, simulque conferat, cum plura apud Anastasium inveniet, quæ in edita desiderantur, & ea quidem haud parvi momenti; prout noster Petrus Morinus, qui contulit, diligentissime annotavit*. Nunc demum juxta votum illa quæ Roma jam multis annis expectata fuit, lucem aspexit, atque huic editioni conciliorum inserta est, de qua collector Romanæ editionis in frontispicio ista prænotavit: *Septima synodus cum tribus Græcis codicibus manuscriptis collata, duobus bibliothecæ Vaticanæ, tertio Antonii Augustini archiepiscopi Tarraconensis: Latina versio Anastasii nunc primum editur ex vetustissimis codicibus Vaticanis*. Et quæ in Græco textu habentur, & in hac versione desiderantur, vel aliter legisse videtur Anastasius, quam nunc in codicibus Græcis habeantur, in margine indicavimus.

Actorum synodalium triplex editio & translatio.

b *Nicænum*.) Ut Constantinopoli conveniretur, constitutum fuerat, & reipsa observatum. Sed cum ibidem in ecclesia sanctorum apostolorum anno 7. Constantini imperatoris concilii initium fecissent, milites prætoriani, qui Iconoclastarum hæresim medullitus imbiberant, sacrosanctam congregationem manu militari plane exturbarunt. Quo facto imperatores admodum perturbati dimiserunt episcopos ibidem congregatos, quoadusque urbem & exercitum turbulentis illis hominibus, quos Copronymus invexerat, expurgassent, atque ab omni ulteriore metu seditionis liberassent. Qua re prudenter miroque successu peracta, *iterum me ipse Majo anni sequentis*, inquit Theophanes, *mittens per omnem locum congregavit omnes episcopos, qui convenirent in Nicænsium civitatem ad celebrandum illic concilium, & per totum tempus æstivum congregati sunt omnes apud Nicæam: siquidem eos qui ex Romana sedis & orientalium patriarcharum persona venere, omnino non dimiserat, sed retentos secum habebat*. Ita sacrosancta synodus œcumenica Constantinopoli turbata, Nicææ fuit habita in basilica primaria ejus civitatis, titulo sanctæ Sophiæ nuncupata.

Locus concilii quis.

c *Oecumenicum*.) Id œcumenicum concilium fuisse non potest negari, cum legati sedis apostolicæ primo loco sedentes, & ante alios primum loquentes, concilio præsederint, aliique aliarum sedium patriarchalium ecclesiarum in oriente legati interfuerint. Unde magna cum injuria sacratissimi concilii Theodorus Studita in epistola 38. ad Arsenium, (quam ob argumentum impium non immerito velut commentum rejeceris) localem hanc synodum appellat.

Oecumenicum concilium fuisse probatur.

d *Approbatum*.) Auctoritate Leonis hanc synodum confirmatam esse testatur Ivo 4. parte cap. 157 contra calumniam auctorum illius libelli, quem sub nomine Caroli Magni ann. 1549. suppresso nomine typographi & loci, dolosus impostor Eli-Phili evulgavit. Hanc sacrosanctam synodum defendit Hadrianus papa in epistola ad Carolum Magnum scripta. Quis neget, eumdem apostolica auctoritate synodum sacratissimam velut oraculum Spiritus Sancti recepisse & approbasse? Illi qui sub Ludovico Pio interfuerunt conciliabulo Parisiensi aperte profitentur, Nicænam hanc synodum ab Hadriano papa comprobatam fuisse; sed paulo post eumdem Hadrianum reprobasse eamdem, quasi ipsa imagines veluti Deum venerandas esse sanxisset. Illud prius nostræ sententiæ suffragatur, ideoque non inviti amplectimur. Posterius vero, quod de recantata palinodia Hadriani papæ subjungunt, doctissime refellit reverendissimus & illustrissimus Cardinalis Baronius, & velut commentum & malitiosam calumniam rejicit. Fueritne hæc sacrosancta Nicæna synodus a patribus concilii Francofordiensis condemnata, inter vitia hujus sæculi doctis-

A quibus tificibus probatu fuerit.

Ab a con Francof dien synodu damnat fuerit.

stissimos gravis est controversia. Alii negant, alii affirmant. Singuli suas habent rationes, quas infra pluribus attingam. Reverendissimus cardinalis Baronius eam sententiam veriorem esse judicat, quæ asseritur, quod patres concilii, mendaciis & impostoris auctorum libri Carolini decepti, Nicænam synodum, quasi ipsa imagines cultu latriæ soli Deo debito colendas esse sanxisset, suo decreto reprobarint & condemnarint: quodque non tantum legati sedis apostolicæ, verum etiam ipse Hadrianus Papa, postquam libellum a pluribus auctoribus contra Nicænam synodum & cultum imaginum conscriptum a Carolo imperatore ad se missum accepisset, concilium œcumenicum propugnaverit, actaque Francofordiensis concilii illa, quæ contra Nicænam synodum gesta erant, cassa atque plane irrita reddiderit. Hanc esse communem historicorum & antiquissimorum scriptorum sententiam, probat iis testimoniis, quæ infra in notis concilii Francofordiensis allegabo. Theodorus Studita, aliive Græci impostores hanc sacratissimam synodum calumniantur, quod lapsos pœnitentes episcopos citra dispendium dignitatis receperit, idque non sine sacratissimi concilii injuria, ut patebit infra in notis act. 1. & 2.

e *Trecentorum quinquaginta episcoporum*.) Ita Pselus, quem communis sententia scriptorum fere omnium sequitur. Photius autem trecentos septuaginta septem numerat. In menologio Basilii imperatoris trecenti sexaginta septem episcopi interfuisse scribuntur. Pontifex Hadrianus & patriarchæ orientales per suos legatos præsto fuerunt. Ex reliquis plurimi confessionis gloria celeberrimi extiterunt, e quorum numero sunt Plato & Theophanes monachi; item Euthymius Sardicensis episcopus: qui tempore Constantini Copronymi vincula & exilia, sediumque privationem passi fuerant. Confessus episcoporum & ordo rerum in hac synodo idem fuit, qui in œcumenicis conciliis supra descriptus habetur.

f *Quo hæresis Iconoclastarum condemnata est*.) Septem actionibus, quarum prima habita fuit octavo Kalendas Octobris, indictione undecima, mense eodem tunc inchoata. Exordio illius ad rogationem episcoporum Siciliæ, Tarasius causam cogendæ synodi prælocutus, singulos admonuit, ut adversus exortam hæresim strenue agerent. Ex suggestione Constantini episcopi Constantiæ Cypri deinceps jussi sunt adesse episcopi de hæresi Iconoclastarum accusati. Quibus præsentibus, jussu synodi lectæ sunt literæ imperatorum, quibus significabant, quod exemplo Pauli Constantinopolitani patriarchæ se episcopatu abdicantis, errorem detestantis, atque ad œcumenicum concilium celebrandum adhortantis, animo perculsi, constituissent fidem catholicam evulsam revocare, quodque tantæ molis structuram a creatione Tarasii catholici episcopi inchoassent. Porro inter alia exhortationis verba ad synodum habita, hæc quæ obscure absque germano sensu leguntur in vulgata editione, apud Anastasium ita redduntur. *Igitur quoniam a toto terrarum orbe collegit vos Deus consilium suum statuere volens; ecce propositis sanctis evangeliis, & intelligibiliter clamantibus: Juste judicate: state stabiles pietatis propugnatores, & omnem novitatem vocum, & noviter apparentem seditionem recidere procurate, quemadmodum & Petrus primus princeps collegii apostolici, qui servilis deceptionis amentia percussa, Judaicæ auditionis sensum gladio abstulit: extendite securim spiritus, & omnem arborem germinantem fructum contentionis & introductæ novitatis, aut magistralibus vocibus transplantate, aut canonicis increpationibus concidite, & ignem futuræ gehennæ transmittite*, &c. His præmissis, eas quas ab Hadriano pontifice de congregenda synodo literas acceperat, produxit, easque legi procuravit; sicut etiam quaterniones illos, quos tres orientales patriarchæ per suos legatos ad synodum destinaverant. Quibus perlectis, sancta synodus imperatoribus de fide catholica optime merentibus bene precata, conversa est ad cognitionem lapsorum episcoporum, Basilii Ancyrani, Theodosii Myrensis, atque Theodosii Amorii. Qui omne ante sacrum concilii consessum stantes, suamque hæresim abjurantes, in ecclesiam recipi, & veniam petiverunt, eamque non gravate impetrarunt, quando alii post alios fidei catholicæ professionem edidissent, atque Iconoclastarum hæresi anathema dixissent. Post hos ad synodalem consessum receptos, producti sunt alii episcopi pariter lapsi, hi: Hypatius episcopus Nicænus, Leo Rhodiensis, Gregorius Pisidiæ, Gregorius Pessinuntis, Leo Iconii, Nicolaus Hierapolis, Leo Carpathi: cumque horum fides non adeo explorata esset, prolixior de iis cognitio adhibita fuit. Tarasius Constantinopolitanus patriarcha dum Leonis Rhodiensis fidem explorat, audissetque illum multo tempore in eadem hæresi permansisse, illam auream memoratu dignam dixit sententiam: *Diuturniores passiones difficiliores sunt ad curandum: sic & anima quæ in obscuro est hæreseos, lumen orthodoxiæ difficile recognoscit*. Quomodo autem prædicti lapsi episcopi, & qui ab ipsis fuerant ordinati, in ecclesiam recipiendi essent, ex sacris antiquis canonibus, sanctorumque patrum assertionibus ex codicibus e patriarchio in synodum allatis, facta est prolixior disquisitio. Tarasius inter differendum interlocutus ostendit, ejusmodi hæresim jam diu ante ab improbis hæreticis Marcionistis, Manichæis, Petro Fullone, Xenaja Hierapolitano, atque Severo plantatam, adeoque potius hoc tempore renovatam, quam adinventam esse. Cumque ad horum recipiendos quidam episcopi orthodoxi se difficiliores præberent, quidam episcopus Juvenalis nomine, commiseratione permotus, ex sua sede surgens, eamdem cum lapsis excepturus sententiam, se illis immiscuit; idque ut facilius veniam quam petebant, consequerentur. Quod cum eadem intentione etiam Illyrici episcopi fecissent, receptionem eorum in sequentem * annum placuit differre.

ANNO CHRISTI 787

* actionem

Secunda actio celebrata est VI. Kalendas Octobris, in qua Tarasius diligenter examinavit, num Gregorius Neocæsariensis episcopus lapsus vere an ficte pœniteret, & ecclesiæ catholicæ restitui cuperet. Sed cum ille ex intimis præcordiis vere pœnitentis signa edidisset, mandatum est illi, ut libellum supplicem, quo se vere catholicum esse profiteretur, ipse conscriberet, & sequenti actione synodo offerret. Post hæc lectæ sunt literæ, quas Hadrianus Papa ad imperatorem & Tarasium Constantinopolitanum episcopum, de primatu Romanæ ecclesiæ, de sacrarum imaginum cultu, aliisve fidei articulis conscripsit. His absolutis, legati sedis apostolicæ interloquentes rogarunt, quid Tarasius, quidve universa synodus de iisdem sentiret. Respondet Tarasius: *Confirmamus atque permanebimus in significatione literarum quæ lectæ sunt, imaginales descriptiones*, id est, quæ ad sacras imagines pertinent, *suscipientes, secundum antiquam patrum nostrorum traditionem*, &c. Cumque ad eorumdem legatorum sedis apostolicæ interpellationem, sancta synodus de iisdem literis respondisset: *Sequimur & suscipimus, & admittimus*: legati patriarcharum orientalium magnis præconiis easdem Hadriani epistolas, fidemque Tarasii extulerunt, ac deinceps cum reliquis episcopis & archimandritis omnibus easdem sua subscriptione confirmarunt.

Actionis 2. compendiosa descriptio.

Tertia actio secundum accuratiorem Anastasii versionem celebrata habetur III. Kalendas Octobris. Unde quod in vulgata editione hæc nostra mendose legitur, eam VI. Kalendas Octobris habitam fuisse, corrigendum est: nam ex supradictis constat, quod secunda actio VI. Kalendas Octobris celebrata fuerit. In hac proposita est in primis causa Gregorii Neocæsariensis episcopi, quem cum nonnulli ad ecclesiam, non autem ad episcopatum pristinum recipiendum esse dixissent, ideo quod Iconoclastarum antesignanus fuisset, atque orthodoxos tempore persecutionis in oriente graviter vexasset, decretum est tandem auctoritate legatorum sedis apostolicæ, ut una cum collegis in sedem suam recipiatur, maxime quia objectum ille persecutionis crimen probari non posset. Post hæc jussu concilii recitatæ fuerunt epistolæ, quas Tarasius dederat ad patriarchas orientales, qualve eorumdem patriarcharum nomine monachi Palæstinæ Tarasio reddiderant. Quibus approbatis, legati sedis apostolicæ nomine trecentorum decem & octo patrum, qui ante in eadem civitate Nicænum primum concilium collegerant, aliter sentientibus anathema dixerunt: cumque eamdem sententiam sacrosancta synodus plane approbasset, suaque subscriptione corroborasset, faustis acclamationibus imperatoribus oblatis, finis huic actioni impositus fuit.

Vulgata editio mendosa.

Actionis 3. compendiosa enarratio.

Quarta actione, quæ juxta translationem Anastasii ipsis Kalend. Octobris celebrata est, omnium sententia jussa sunt afferri sacra volumina, quibus de cultu sacrarum imaginum testimonia recitarentur. Primumque ex divina scriptura tam veteris quam novi testamenti, inde ex sanctorum patrum sacris voluminibus decerptæ sententiæ. Addita est lectio historiæ de imagine illa Domini nostri Jesu Christi, quam Judæi circa tempora Constantini & Irenæ Beryti in Syria iterum crucifixerunt, clavis perforarunt, & post turpes irrisiones, contumelias & conspurcationes lancea transfoderunt. De qua memorabile illud continet eadem historia; quod cum latus imaginis lancea perforassent, sanguis & aqua copiose profluxerint; ex quo illi quidem in admirationem versi, nec tamen conversi, novum experimentum tentant, si homines male affecti & morbosi eo sanguine aspersi sanarentur. Quod cum revera præstitum esset, Deo corda eorum attingente, omnes abnegata perfidia in Christum crediderunt, & baptismum susceperunt. Recitatam historiam patres concilii audientes, lacrymis sunt perfusi, non aliter, quam si crucifixionem Salvatoris ex uno evangelistarum acceptam recitari audivissent. His locis & auctoritatibus variis de sacrarum imaginum veneratione allatis & recitatis, subjuncta est lectio epistolarum Gregorii papæ

Actionis 4. descriptio brevis.

II. &

II. & Germani Conſtantinopolitani epiſcopi. Ad poſtremum ſacra ſynodus ſe antiquis traditionibus & patrum ſententiis inhærere profeſſa, anathematiſmos ſuperioribus ſimiles promulgavit, omniumque epiſcoporum ſubſcriptione firmavit. Hæc actio in editione vulgata, ut ſupra in margine notavi, non uno in loco mendoſa eſſe reperitur, & in hiſtoria imaginis crucifixæ Beryti quædam apocrypha de imagine Chriſti a Nicodemo facta admixta habet: a quibus expurgabitur facile, ſi cum Anaſtaſii verſione conferatur. Quæ de canonibus ſextæ ſynodi hac actione dicuntur, non a ſynodo, ſed Taraſio Græco dicuntur: ideoque intelligenda ſunt & explicanda, prout ſupra in notis ſextæ ſynodi verbo *concilium*; & item pſeudo-ſexti concilii, verbo *canones* 102. explicata fuerunt.

ANNO CHRISTI 787.

Editio vulgata mendis ſcatet.

Actionis 5. compendioſa relatio.

Quinta actio collecta eſt quarto nonas Octobris, in qua Taraſius oſtendit, Iconoclaſtas Judæorum, Sarracenorum, Gentilium, Samaritanorum & Manichæorum ſectarios eſſe: refutatiſque eorum argumentis, quæ pro confirmatione ſuæ hæreſeos attulerant, alia plura teſtimonia ad comprobandum ſacrarum imaginum cultum recitari mandavit. Poſt hæc evidenter demonſtravit, quod Anaſtaſius, Conſtantinus & Victor patriarchæ hæretici tempore vigentis perſecutionis ſacros codices, in quibus de venerando cultu ſacrarum imaginum mentio aliqua inveniebatur, corruperint, aboleverint & incenderint. Denique his peractis, ſententia & decreto legatorum ſedis apoſtolicæ iterati ſunt adverſus Iconoclaſtas anathematiſmi, finiſque quintæ actionis impoſitus fuit. Notandum, quod hac actione Joannes Theſſalonicenſis ait, angelos & animas eſſe corporeas, idemque cum Baſilio & Athanaſio univerſam eccleſiam ſentire, falſum eſt, & ab eccleſia nequaquam receptum. Quod autem ex profeſſo & inſtituto ſynodi allegabat, angelos & animas pingi poſſe, judicio eccleſiæ probatum eſt. Rationem quam ille ibidem intulit, ſynodus non curavit, utpote quod de retinendo uſu imaginum dumtaxat in ea ageretur.

An angeli & animæ definitione hujus concilii ſint corporeæ.

Actio 6. deſcribitur & emendatur.

Sexta actione, quæ non pridie, (ut habet vulgata editio) ſed tertio nonas Octobris, teſte Anaſtaſio, celebrata fuit, definitio fidei, quam in pſeudoſeptima ſynodo Conſtantinopolitana ſub Copronymo habita Iconoclaſtæ ediderunt, ſub nomine Gregorii Neocæſarienſis epiſcopi recitata fuit: Joannes & Epiphanius viri orthodoxi eamdem doctiſſime refutarunt. Unde quod Gregorius imaginem Chriſti euchariſtiam nominat, Iconoclaſtis noſtri temporis parum patrocinatur. Nam quod ille hac actione dixiſſe fertur, ſub nomine Iconoclaſtarum propoſuit, & ab orthodoxis verbum imaginis in euchariſtia plane deteſtantibus eſt refutatum.

Actionis 7. res geſtæ.

Cumque ita ſuperioribus actionibus perfidia Iconoclaſtarum jam ſatis refutata & condemnata fuiſſet, ſeptimam & ultimam actionem tertio Idus Octobris celebrantes, ediderunt catholicæ fidei definitionem, in concilio Florentino ſeſſione quinta recitatam & approbatam, in qua ne cum Iconoclaſtis in aliquo dogmate communicarent, profeſſi ſunt, Spiritum ſanctum, quod illi negabant, a Patre Filioque procedere; atque imagines deiparæ virginis, aliorumque ſanctorum, non minus quam ſanctæ crucis retinendas & colendas, non tamen cultu latriæ propter ſe atque ex ſua natura adorandas eſſe. Hanc limitationem addendam eſſe putavi in gratiam ſcholaſticorum quorumdam theologorum, qui docent Chriſti redemptoris, atque ſanctiſſimæ crucis imaginem latriæ cultu reſpectivo adorari poſſe. Qua in re a definitione concilii non reipſa, ſed verbis tantum & modo loquendi diſcrepare videntur.

Canon. 22.

His itaque in ſynodo definitis x. Kalendas Novembris, actione (ſecundum novam editionem) octava editum fidei decretum univerſa ſynodus acclamando, & contrarium ſentientes anathematiſmis execrando, approbavit, ſuaque ſubſcriptione firmiter corroboravit. Poſt hæc viginti duos canones ad eccleſiaſticam diſciplinam pertinentes ediderunt: atque tandem tres ſynodales epiſtolas, unam ad imperatores, alteram encyclicam ad omnes eccleſias, tertiam ad Hadrianum papam perſcripſerunt, & ſacratiſſimæ ſynodo XII. Octobris, quæ anniverſaria memoria apud Græcos recolitur, finem impoſuerunt. De his quæ abſolutam ſanctam ſynodum ſunt conſecuta, Ignatius in Taraſio apud Surium XXV. Februarii iſta ſcribit: *Tandem cum Taraſius & pius qui cum eo collectus cœtus patrum venerandum literarum decretum tutis monumentis mandaſſent, & ut id ſalvum & integrum maneret, precati eſſent, ut & patres qui primam adverſus furioſum Arium victoriam erant conſecuti, adjutores haberent, & eorum quæ decreta fuerant, cuſtodem Deum invocaſſent; & vanæ inaniſque hujus ſententiæ auctores, & omnis hæreſis inventores ab atrio eccleſiaſtico per anathema ſeparaſſent: in urbem regiam delata ſunt ab iſtis orthodoxa dogmata. Quos ſumma benevolentia exceperunt imperatores. Erecta itaque cathedra ipſorum imperatorum, & totius a Deo electæ ſynodi jam dictæ Magnaura inſigni æde, & novo decreto recitato, cum aures imperatorias divinus impleſſet Spiritus (audiebant enim eos in unum convenisse concentum auxilio ejus qui omnia continet, & in unam conſenſiſſe ſententiam) iidem admirati ſunt accurationem; & eſſe doctrinam divina inſpirationis quæ ab eis decreta fuerant, ſapienter judicantes, penna & manu imperatoria ea optima comprobant & confirmant: & non vilibus donis ſynodum proſecuti, unumquemque miſerunt in ſuam civitatem, & ad greges rationis participes. Taraſius autem & apoſtolicarum ſedium myſtæ eximii, cum ad ſacroſanctæ eccleſiæ veniſſent præfecturas, & divinis doctrinis populum inſtruxiſſent ac roboraſſent: iis qui in clerum cooptati fuerant, aut epiſcopatum tenebant, nullum ante ſynodum, aut in ſynodo, aut poſt ſynodum crimen intendunt de priori mala opinione, neque eos qui ordinati fuerant ab hæreticis, a paſcuis ſegregant eccleſiaſticis; ſed ſynodalem & paternam ſequentes diſpenſationem, eos quidem qui ad piam transfugerant ſententiam, manibus ſuis complexi ſunt tamquam fratres & collegas in munere pontificatus: eos vero qui in re aliqua claudicaverant, & in his quæ ad fidem pertinent perverſis aſpexerant oculis, & deinde a lapſu reſipuerant, & libellis comprehendendam abrogarant opinionem, iiſdem amplectentes viſceribus, collocabant in ſuis ſedibus, & in pacifico ſtatu & tranquillitate, nullis agitatam fluctibus conſervaverunt eccleſiam orbis terræ. Et in iis quidem quæ ad glorioſam fidem pertinent, ſic magnus Taraſius affectus, ad eam recte & aperte explicandam, & ad eos qui vacillabant & utriſque pedibus claudicabant, ut recto pede incederent, perſuadendos, magnum ſuſcepit certamen & immenſum laborem: quotidie quidem eos qui recedebant, honeſtis monitis inducens: & ſi quos videbat corde perverſos, eos dirigebat verborum congreſſionibus, eoſque legibus colligans veritatis, adducebat eccleſiæ ſacras boſtias, &c.*

Patres nium Conſtantinopolim.

Qualiter lapſis ſe ſit Taraſius

g *Tempore Hadriani papæ I.*) Anno ſeptimo imperatorum inchoatam, & ſeditione Conſtantinopolitani præfidii turbatam fuiſſe hanc ſynodum, ſupra ex Theophane recenſui. Sed cum per imperatorem metus militum prudenter ſublatus eſſet, contigit anno octavo Conſtantini & Irenes, menſe Septembri, initio indictionis undecimæ hanc ſynodum viciſſim congregari, & in nomine Domini Jeſu Chriſti, ut videre eſt initio actorum ſynodalium actione 1. iterum inchoari. Cum itaque ſecundum veriorem computationem Baronianam cum prædictæ indictionis undecimæ initio, atque cum octavo anno imperii Conſtantini & Irenæ, annus Chriſti redemptoris noſtri 787. concurrat, recte hunc annum Chriſti actis ſynodalibus præfixi: quibus Paulus Diaconus 781. Cedrenus 786. Onuphrius 789. male annotarunt. Pſellus annos tantum ſexaginta inter ſextam & ſeptimam ſynodum eſſe voluit: quod cum nullo modo defendi poſſet, quidam, teſte Bellarmino de conc. lib. 1. cap. 5. mendum libriariorum in Pſellum irrepſiſſe, ipſumque centum annos ſcripſiſſe ſuſpicantur.

Quo tempore habitæ nodus.

ANNO CHRISTI 787.

SYNODUS CONSANTINOPOLITANA CONSTANTINI ET EIRENES,

ANNO CHRISTI 787.

Ex libello ſynodico.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ τοίνυν τοῦ βασιλέως, Λέων ὁ υἱὸς αὐτοῦ ὁ ἐκ Χάζαρος διεδέξατο· καὶ τοῦ βασιλέως Λέοντος, Κωνσαντῖνος ὁ υἱὸς αὐτοῦ μετὰ Εἰρήνης τῆς οἰκείας μητρὸς ἐκληρώσατο· οἳ θείαν καὶ ἱερὰν ἐν τῷ ναῷ τῶν ἁγίων καὶ πανευφήμων ἀποστόλων συνοδον ποιησάμενοι, μέχρις ὥρας τετάρτης καθήσαντες, ἀναθεματίσαι εἰκονομάχους κατέσπευδον. ὅπερ γενέσθαι οὐ συνεχώρησαν σχολάρχοι.

CONSTANTINO vero in imperio filius Leo Chazarenus ſucceſſit: ejuſque imperium Conſtantinus iterum filius cum matre Eirene ſortitus eſt: qui divinam & ſanctam in templo ſanctorum, & celeberrimorum apoſtolorum ſynodum inſtituentes, uſque ad quartam horam conſidentes, anathemate notare imaginum oppugnatores feſtinarunt: quod tamen ut fieret, ſcholarii non permiſerunt.

SYNODUS VII. OECUMENICA NICÆÆ BITHYNORUM,

Ex eodem libello ſynodico a Joanne Pappo primum tum ab Henrico Juſtello edito.

Οἱ οὖν φιλόχριστοι βασιλεῖς καὶ θειότατοι, ἐξορίᾳ τοὺς σχολαρίους παιδεύσαντες, ἁγίαν οἰκουμενικὴν ἑβδόμην συγκροτηθῆναι σύνοδον ἐν Νικαίᾳ τῶν Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἐθέσπισαν· ἧς ἐξῆρχον προκαθεζόμενοι, Κωνσαντινουπόλεως ὁ ἐν ἁγίοις Ταράσιος, τὸν Κύπριον Παῦλον διαδεξάμενος· Πέτρος καὶ Πέτρος πρεσβύτεροι, Ἀδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ῥώμης τὸν τόπον ἐπέχοντες, Ἰωάννης καὶ Θωμᾶς μοναχοὶ καὶ πρεσβύτεροι, τοποτηρηταὶ πατριαρχῶν Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Ἱεροσολύμων, τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως· Ἣ τις ἁγία σύνοδος τοὺς κατὰ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας λυττήσαντας ἀναθέματι καθυπέβαλε· καὶ ὅρον ἐκθεμένη ὀρθόδοξον, τὰς εἰκόνας τὰς ἱερὰς πρὸς τὴν ἀνέκαθεν δόξαν αὐτῶν ἀνεβίβασεν.

CHRISTI igitur amantes & diviniſſimi imperatores, exilio ſcholarios caſtigantes, ſanctam œcumenicam ſeptimam ſynodum Nicææ, quæ ad Bithynorum præfecturam ſpectat, congregari præceperunt: cui præfuerunt præſidentes, ſanctus Tharaſius Conſtantinopolitanus, qui Paulo Cyprio ſucceſſerat, Petrus, & Petrus presbyteri, Adriani ſanctiſſimi papæ Romani locum tenentes, Joannes & Thomas monachi & presbyteri, patriarcharum Alexandrini, Antiocheni, Hieroſolymitani diœceſeos orientalis locum tenentes. Hæc ſancta ſynodus eos, qui contra Dei eccleſias latraverant, anathemati ſubjecit: & definitione orthodoxa expoſita, ſacras imagines ad priſtinam exiſtimationem revocavit.

EADEM SEPTIMA GENERALIS SYNODUS

Ex libello Photii de ſynodis, ſive epiſtola ad Michaelem Bulgariæ principem pag. 14. editionis Londonienſis.

Ἡ δὲ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη σύνοδος Νικαίαν μὲν τῶν Βιθυνῶν μητρόπολιν ἔσχεν, ἣ ὀρθοδόξων δογμάτων δικαστήριον πάλαι γεγονυῖαν, καὶ αὐτὴ τῆς εὐσεβείας κριτήριον ἔδειξεν, ἑπτὰ μὲν καὶ ἑξήκοντα καὶ τριακοσίων ἱερῶν ἀνδρῶν πλήθει πλατυνομένη· τριάρχας δὲ καὶ πρωτοστάτας τῆς ἱερᾶς αὐτῶν καὶ μεγάλης φάλαγγος προβαλλομένη Ταράσιόν τε τὸν ἐν ἀρχιερεῦσι θεοῦ περιβόητον (θεῖος ἦτος καὶ πανάριστος ἀνὴρ, καὶ τῆς βασιλίδος πόλεως τοὺς ἱεραρχικοὺς οἴακας, εἴπερ τις ἄλλος, περιάγειν ἄξιος) καὶ δὴ καὶ Πέτρον τὸν διλαβέστατον πρωτοπρεσβύτερον τῆς ἐκκλησίας, καὶ Πέτρον ἄλλον, πρεσβύτερον, καὶ αὐτὸν τῆς ἐκείσε μονῆς ἡγούμενον τοῦ ἁγίου Σάββα, οἳ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας διεπλήρουν τὸν τό-

SANCTUM & œcumenicum ſeptimum concilium Nicæam quidem Bithyniæ metropolim, quæ & antea rectorum dogmatum judicium fuerat, ipſam quoque religionis tribunal oſtendit. Trecentorum autem & ſexaginta ſeptem ſacrorum patrum multitudine dilatatum, ſacræ magnæque phalangis ſuæ ordinum duces ac præſides conſtituit Tharaſium inter epiſcopos celeberrimum, (Divinus hic vir atque optimus erat, ac dignus, ut ſi quis alius, qui ſacra regiæ civitatis gubernacula tractaret,) & Petrum religioſiſſimum protopresbyterum eccleſiæ Romanæ, & alterum Petrum presbyterum ipſum quoque, & illius manſionis præfectum ſancti Sabæ: hi ſedis apoſtolicæ ſortiti ſunt locum Adriano tunc

ANNO CHRISTI 787.

pontificiam dignitatem exercente : & Joannem & Thomam monastica vivendi ratione celebres , & sacro honore insignes , & totius orientis diœceseon apostolicarum magnarumque sedium tenentes locum , & vices agentes episcoporum , nempe Apollinarii , & Theodoriti , & Eliæ , quorum primus Alexandriæ , alter Antiochiæ , tertius Hierosolymorum erat antistes . Tunc Constantinus & Irene recte de religione sentientes , & pietatis gloria coronati , Imperii Romani purpuram induebant . Hoc sacrum magnumque concilium recens patefactam & barbaram hæresim , quæ ab impiis & execrandis hominibus parta erat , divina communique sententia simul cum ipsius auctoribus condemnavit . Infelices enim homines isti , verbis non confitentes se Christo vero Deo nostro maledicere , factis omnia in eum maledicta & linguæ petulantiam congesserunt . Cumque illum sine medio , & sine aliquo velo contumelia afficere non auderent , per venerandam imaginem , omnem Christo inimicæ mentis cupiditatem expleverunt . Adorandam enim Christi imaginem per quam idolorum error occluditur (proh nefarium sceleratæ atque impiæ linguæ cogitationisque somnum) idolum appellaverunt , omnibus ipsam ignominiis afficientes , & per plateas ac vias publicas trahentes , & pedibus conculcantes in ignem conjecerunt , spectaculum Christianis hominibus miserandum , & sola Christi hostium impietate dignum . Eadem & in reliquas sacras imagines contulerunt , cum celeribus pedibus effunderent , dirisque manibus & impuris libris atque dementiæ societatem caperent homines pessimi sacras Christianorum notas & effigies non minus quam si gentium essent abominationes , imo vero magis , publice detestabantur . Ex quo bellum gravissimum adversus Christum , & sanctos ejus commovebatur . Omnibus enim perspicuum est honorem imaginibus habitum ad eos transire , quos illæ referunt . Verum isti nova Judæorum Christi hostium progenies , dum Christi atque sanctorum ejus imagines afficiunt contumelia , ea perficiunt , in quibus patres ipsorum defecerunt . Irruunt enim in facinora Judæorum , singularique alacritate patres suos superare conantur . Et dum non audent in medio Christianorum labris etiam Christum abnegare , in eumdem ipsum Judaicum paternumque zelum deprehenduntur incidere , & adulterinam hanc etiam ostendunt imitationem , nec ullo consistunt loco , sed tamquam veneno hæresis ebrii , huc illuc jactantur & ruunt . Christianos enim se esse profitentur , & adversus Christum debacchantur . Judæos se appellari nolunt , & imagines oppugnantes zelum ipsorum Christo inimicum , imitantur & superant . Idololatriæ nomen vitant , & se in ipsos Christianos , divinaque Christianorum , sanctaque mysteria nihilo idololatris leniores præbent . Quam ob rem sanctum & œcumenicum concilium eos , qui adulteræ istius , & multis seminibus commistæ opinionis ignobilitatem fugere noluerunt , tamquam nothos , & a fidelium nobilitate alienos ,

A πον, Αδριανοῦ τότε ἀρχιερατικὸν κοσμοῦντος ἀξίωμα. ἅμα δὲ τούτοις Ιωάννην καὶ Θωμᾶν ἄνδρας μοναδικῇ πολιτείᾳ περιωνύμους, καὶ ἱερατικῇ τιμῇ περιλάμποντας, καὶ τῆς ἀνατολῆς ἁπάσης διοικήσεως τῶν ἀποστολικῶν, καὶ μεγάλων θρόνων τοποτηρητὰς, καὶ τῶν ἀρχιερέων προνόμιον ἔχοντας, λέγω δὴ Απολιναρίου τε καὶ Θεοδωρίτου καὶ Ηλία, ὧν ὁ μὲν Αλεξανδρείας, ὁ δὲ Αντιοχείας, καὶ ὁ λοιπὸς δὲ Ιεροσολύμων ἱεροπρεπῶς τε καὶ πανσόφως προειστήκεισαν. τότε Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρήνη ὀρθοδοξίας στεφάνῳ κοσμούμενοι, καὶ τὴν αὐτοκράτορα τῆς Ρωμαϊκῆς ἀρχῆς πορφυρίδα ἐστηρίζοντο. αὕτη τοιγαροῦν ἡ ἱερὰ καὶ μεγάλη σύνοδος ἀρτιφανῆ τε καὶ βάρβαρον αἵρεσιν ὑπὸ δυσσεβῶν καὶ B ἀνιέρων ἀνδρῶν παρεισαχθεῖσαν θεοκρίτῳ καὶ κοινῷ ψηφίσματι κατεδίκασε, καὶ τοὺς εἰσηγητὰς καὶ προμάχους αὐτῶν τῷ αὐτῷ συνυποβαλοῦσα κρίματι. οὗτοι γὰρ οἱ δείλαιοι Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν ἡμῶν βλασφημεῖν οὐχ ὁμολογοῦντες τοῖς ῥήμασι, διὰ τῶν ἔργων πᾶσαν ἐπήνουν ὕβριν καὶ βλασφημίαν καὶ ἀσέβειαν, καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον δυσφημεῖν ἀμέσως καὶ χωρίς τινος παραπετάσματος οὐ θαρρήσαντες, διὰ τῆς σεπτῆς εἰκόνος τὸ πᾶν αὐτῶν τῆς χριστομάχου γνώμης ἐξεπλήρουν θέλημα. εἴδωλον γὰρ, ὦ τῆς μιαρᾶς καὶ ἀθέου γλώσσης καὶ διανοίας ἀπήχημα, τὴν προσκυνη- C τὴν εἰκόνα Χριστοῦ, δι' ἧς εἰδώλων πλάνη διώκεται, προσηγόρευσαν καθυβρίζοντες, καὶ πάσαις αὐτὴν ἀτιμίαις περιβάλλοντες ἀνὰ τὰς ἀγορὰς καὶ τὰς λεωφόρους ποσὶ κατεπάτουν, περιέσυρον, πυρὶ παρεδίδοσαν, θέαμα Χριστιανοῖς ἐλεεινὸν, καὶ τῆς ἑλληνικῆς χριστομαχίας μόνης ἄξιον. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἱερῶν εἰκόνων καὶ εἰκονισμάτων ποσὶ θολεροῖς ἐκχέαι, ἅμα χερσί τε παλαμναίαις καὶ βεβήλοις χείλεσιν ἐνεσέλγαινον, καὶ κόρον οὐδένα τῆς τηλικαύτης μανίας καὶ περιπληξίας οὐδαμῶς ἐλάμβανον οἱ ἀλάστορες. ἀλλὰ τῶν ἑλληνικῶν βδελυγμάτων οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὰ Χριστιανῶν ἱερὰ σύμβολά τε καὶ ἐκτυπώματα διὰ μίσους ἄγοντες ἐβδελύσσοντο. δι' ὧν αὐτοῖς D καὶ ὁ ἄσπονδος πόλεμος κατὰ Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων συνεκροτεῖτο καὶ ἐκρατύνετο. δῆλον γὰρ ἅπασιν ὡς ἡ τιμὴ τῶν εἰκονισμάτων τιμὴ γίνεται τῶν εἰκονιζομένων, ὥσπερ καὶ ἡ ἀτιμία εἰς αὐτὰ διαβαίνει τὰ εἰκονιζόμενα. ἀλλ' οὗτοι τὰ νέα τῶν χριστομάχων ἰσδαίων γεννήματα δι' ὧν μὲν τὴν σεπτὴν εἰκόνα Χριστοῦ καὶ τῶν αὐτοῦ ἁγίων ἐξύβριζον, τὸ προγονικὸν ἀνεπλήρουν ὑστέρημα, εἰς τὰ ἰουδαίων τολμήματα ἐκφερόμενοι καὶ νικᾶν φιλονεικοῦντες τῇ ὑπερβολῇ τῆς προθυμίας τοὺς γεννήτορας· δι' ὧν δὲ Χριστιανῶν ἐν μέσῳ οὐκ ἔσχον τολμῆσαι τὸν Χριστὸν καὶ χείλεσιν ἀπαρνήσασθαι, E καὶ αὐτοῦ ἐκείνου τοῦ ἰουδαϊκοῦ καὶ πατρῴου ζήλου ἠλέγχοντο διαπίπτοντες, καὶ νόθον καὶ τὴν αὐτῶν δεικνύοντες τὴν μίμησιν καὶ μηδαμοῦ στάσιν ἔχοντες, ἀλλ' ὥσπερ τῷ κακῷ καρωθέντες τῆς αἱρέσεως, ὧδε κἀκεῖσε διερρίπτοῦντο καὶ παρεφέροντο. Χριστιανοὺς μὲν γὰρ ἑαυτοὺς ὀνομάζοντες κατὰ Χριστοῦ ἐφρυάττοντο, καὶ τὴν ἰουδαίων κλῆσιν οὐ προσιέμενοι τὸ χριστόμαχον αὐτῶν παρεζήλων διὰ τῆς εἰκονομαχίας καὶ ὑπερέβαλον, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸ τοὺς εἰδωλολατρείας ἐκκλίνοντας ὄνομα οὐδὲν εἰδωλο-

δωλολατρῶν ἀνεκτότερα εἰς τε Χριστιανοὺς αὐτοὺς καὶ εἰς τὰ τῶν Χριστιανῶν θεῖα καὶ ἅχραντα μυστήρια ἐπιδείξαντο· διὰ τάτας μὲν ὅσοι μὴ τῆς μοιχαλίδος ταύτης καὶ πολυσπόρου καὶ συμπεφυρμένης δόξης φυγεῖν ἐθέλησαν τιμὴν δυσχέρειαν, ὡς νόθα γλύμματα καὶ ἔκφυλα τῆς κατὰ πίστιν ἀληθείας, ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ συνοδος διακρίνασα δεσμοῖς ἀλύτοις τὸ ἀναθέματος καθυπέβαλεν. τὴν δὲ εἰκόνα Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἡμῶν κατὰ τὰς ἀνέκαθεν ἀποστολικὰς τε καὶ πατρικὰς παραδόσεις, καὶ τὰς τῶν ἱερῶν λογίων ἐκφαντορίας ἐπὶ τιμῇ καὶ σεβασμιότητι τοῦ εἰκονιζομένου προσκυνεῖσθαι καὶ τιμᾶσθαι ψήφοις ἁπάσαις ἐπεκύρωσέ τε καὶ ἐπεσφραγίσατο τῆς προσκυνήσεως καὶ τιμῆς δηλονότι προσαγομένης, καθ' ὃν τρόπον καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς συμβόλοις καὶ τύποις τῆς καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτης λατρείας προσερχόμεθα. ὁ γὰρ ἐν αὐτοῖς ἰσωμένος καὶ συμπεπλεγμένος τὴν τιμὴν καὶ προσκύνησιν, οὐδὲ εἰς ἑτερόφυλα καὶ διάφορα τέλη χιζόμεθα, ἀλλὰ διὰ τῆς φαινομένης, ὁμοφόρου καὶ μεριστῆς αὐτῶν θεραπείας καὶ προσκυνήσεως ἱεροπρεπῶς τε καὶ ἀδιαιρέτως εἰς τὸ ἀμέριστον ἐκείνου ἐνοειδῆ τε καὶ ἑνοποιὸν θεότητα ἀναγόμεθα. ὅτω τὸν τίμιον σταυρὸν προσκυνοῦμεν, ἐν ᾧ τὸ δεσποτικὸν ἐξετανύσθη σῶμα, καὶ τὸ τῶν κόσμου καθάρσιον ἀνέβλυσεν αἷμα, καὶ ἡ τοῦ ξύλου φύσις ταῖς ἐκείνου ῥοαῖς ἀρδομένη τὸ ἀγήρω ζωὸ ἐβλάστησεν ἀντὶ θανάτου. ὅτω τὸν τύπον τοῦ σταυροῦ προσκυνοῦμεν, δι' οὗ δαιμόνων ἐλαύνεται σίφη, καὶ πάθη θεραπεύεται ποικίλα, τῆς ἄπαξ ὠφ τῷ πρωτοτύπῳ χάριτος καὶ δυνάμεως ἐνεργηθείσης, καὶ μέχρις αὐτῶν τῶν τύπων μιμῆς ὁμοίας ἐνεργείας συμπροϊούσης. τούτων τοιγαροῦν ἕκαστον, τιμὴ τε Χριστοῦ εἰκόνα φημὶ καὶ αὐτὸν τὸν σταυρὸν, καὶ δὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ σταυροῦ τὸν τύπον παραπλησίως τῇ σεβασμιότητι καὶ προσκυνήσει ἕξομιοῦντες, οὐκ ἐν αὐτοῖς περιγράφομεν καὶ περιορίζομεν τιμὴν καὶ τὸ σέβας. ἀλλ' εἰς τὸν δι' ἡμᾶς ἀνθρωπήσαντα πλούτῳ φιλανθρωπίας ἀφάτῳ, καὶ τὸν ὑπὲρ ἡμῶν ἐπονείδιστον θάνατον ἑκουσίως ὑπενεγκόντα, ταύτῃ ἀναφέρομεν καὶ ἀνιερεμεν. ὅτω δὴ καὶ νεὼς ἁγίων καὶ τάφους καὶ λείψανα πιστοῖς φέρονται ἐάσεσι πιστῶς προσκυνοῦμεν, τὸν αὐτὸν δωξάσαντα Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν μεγαλύνοντες καὶ ἀνυμνοῦντες. καὶ δὴ καὶ ἔτι τύποις κατὰ τὰς μυστικὰς καὶ ἁγίας ἡμῶν τελετὰς ἐστι παραπλήσιον διὰ τῆς ἐν αὐτοῖς ἐνεργουμένης δωρεᾶς τε καὶ χάριτος, τὸ ἀρχικόν τε καὶ πρωτεργὸν αἴτιον ἐπιγινώσκομέν τε καὶ δοξολογοῦμεν. διὸ καὶ τῶν μακαρίων ἐκείνων καὶ ἱερῶν ἀνδρῶν ἡ θεοφορος καὶ ἁγία πανήγυρις, οὐ μόνον τιμὴ εἰκόνα Χριστοῦ, καθάπερ ἔφημεν, ἀλλά γε δὴ καὶ τῆς παναγράντου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου, καὶ πάντων τῶν ἁγίων τὰς ἱερὰς εἰκόνας κατὰ ἀναλογίαν τῆς πρωτοτύπων ὑπεροχῆς καὶ σεβασμιότητι τιμᾶσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι κοινῶν θεσπισμάτων ὅροις, ἐπεσφράγισέ τε καὶ ἐπεκύρωσε· καὶ γὰρ καὶ δι' αὐτῶν εἰς δι' αὐτῶν εἰς ἐνοποιόντινα καὶ συναγωγὸν ἀναγόμεθα θεωρίαν, καὶ πρὸς τὸ ἀκρότατον τῶν ὀρεκτῶν δι' ἰστῆς ἀξιόμεθα θείας, καὶ ὑπερφυοῦς συναφείας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν σοφῶς τε καὶ θεαρέσως πεπεσαμένη διώρισε. πᾶσαν δὲ αἱρετικὴν νόσον καὶ πᾶσαν ἀκοσμίαν τῆς λογικῆς ἀπελάσασα, τὸν οἰκεῖον κόσμον καὶ τὸ καλλος τῆς ἐκκλησίαν ἐπαναλαβοῦσαν ἀπέδειξεν· καὶ οἷα δὴ

ANNO CHRISTI 787.

insolubilibus anathematis vinculis constringendos judicavit. Imaginem autem Christi veri Dei nostri, ex apostolorum & sanctorum patrum traditionibus & sanctorum oraculorum testimoniis, ad honorem & venerationem illius quem ipsa refert, adorandam atque colendam suffragiis omnibus censuit & confirmavit. Cum adoratio nimirum atque honor adhibeatur eodem modo quo in aliis sacris notis & formis sanctissimæ latriæ utimur. Neque enim in illis consistimus, honoremque & adorationem concludimus, neque ad alios diversos ac varios fines distrahimur: sed per diversum & singularem ipsorum cultum & adorationem quæ cernitur sacra convenientique ac minime divisa ratione, animos nostros ad invisibilem illam singularemque atque unicam divinitatem dirigimus. Sic venerabilem crucem adoramus, in qua Domini corpus extensum est, & sanguis ille, quo mundus universus purgatus est, emanavit, & ligni natura illius fluxibus irrigata pro morte vitam perpetuam tulit. Sic crucis signum adoramus, quo dæmonum agmina fugantur & varii curantur morbi: cum semel in ipso exemplari gratia & virtus exhibita sit, & usque ad exemplaria similis vis sese diffundat. Hæc igitur singula, nempe Christi imaginem, & ipsam crucem, crucisque notam, cultu adorationeque prosequentes honorem, & adorationem non ipsis concludimus, sed ad eum dirigimus, qui propter incredibiles divitias amoris erga nos factus est homo, & mortem pro nobis pertulit contumeliosam. Sic & sanctorum templa, sepulcra, & reliquias, ex quibus morborum curationes emanant, fideliter adoramus, Christum verum Deum nostrum qui gloria ipsos affecit, collaudantes & celebrantes. Et si quid his in mysticis & sanctis nostris sacrificiis simile est per munus & gratiam in illis exhibitam præcipuum auctorem & principem causam agnoscimus & commendamus. Quapropter & divinus ac sanctus ille beatorum atque sacrorum virorum cœtus, non solum imaginem Christi, quemadmodum diximus, verum etiam immaculatissimæ semperque Virginis Mariæ & dominæ nostræ Dei genitricis, & sacras sanctorum omnium imagines, pro ratione excellentiæ & sanctitatis exemplarium, colendas & adorandas communium oraculorum decretis constituit & confirmavit. Per ipsas enim ad præsentiam quodam modo atque congressum, animi ducimus intentionem, & per hanc divina naturamque superante conjunctione copulamur cum illo qui summus est rerum expetendarum. Hæc igitur sapienter divineque septimum illud concilium decrevit atque constituit. Quo quidem facto omnem hæreticam pestem ac turpitudinem a grege rationis prædito depulit, propriumque decus ac pulchritudinem ecclesiam recipere ostendit, & tamquam sponsam non in fimbriis aureis, sed in-

ANNO CHRISTI 787.

intelligentibus decoratam imaginibus, ad Christi sponsi dexteram constitutam, hilaribus & lætis oculis toti fidelium multitudini conspiciendam honorandamque demonstravit.

A νύμφην οὐκ ἐνκροσσωτοῖς χρυσοῖς, ἀλλ' ἐν νοεροῖς ἐξοραϊσθεῖσαν εἰκόνισμασιν, ἐκ δεξιῶν τοῦ νυμφίου Χριστοῦ παραστήσασα ἱλαροῖς καὶ χαίρουσιν ὀφθαλμοῖς καθορᾶσθαι καὶ ἐναγλαΐζεσθαι παντὶ τῷ τῶν πιστῶν πληρώματι παρεσκεύασεν.

EADEM NICÆNA II. EX NILO.

SANCTA & œcumenica septima synodus Nicææ secundo habita est, imperantibus Constantino & ejus matre Irene, congregata a * sexcentis sexaginta tribus sanctis patribus adversus Iconomachos. Præerant huic Adrianus papa Romæ, Tarasius Constantinopolis, Politianus Alexandriæ, Theodoritus Antiochiæ, Elias Hierosolymorum. Annus erat mundi * Christi vero 724. A septima ad octavam sunt anni centum viginti.

* trecentis

* *Ex auctoris mente & calculo esset annus mundi 6288. sed in hos & supra notatos annorum numeros non parum irrepsit erroris.*

HΑ'γία καὶ οἰκουμενικὴ ἑβδόμη σύνοδος ἡ ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον γέγονεν ἐπὶ τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς μητρὸς αὐτοῦ συγκροτηθεῖσα ὑπὸ τριακοσίων ἑξήκοντα τριῶν ἁγίων πατέρων κατὰ τῶν εἰκονομάχων· ἡγοῦντο δὲ B αὐτῆς Αδριανὸς πάπας Ρώμης, Ταράσιος Κωνσταντινουπόλεως, Πολιτιανὸς Αλεξανδρείας, Θεοδώριτος Αντιοχείας, Ηλίας Ιεροσολύμων. ἦν δὲ ἀπὸ κτίσεως κόσμου ἔτη . . . ἀπὸ δὲ Χριστοῦ ἔτη ψκδ'. ἀπο ἑβδόμης ἕως ὀγδόης ἔτη ἑκατὸν εἴκοσι.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Ad hanc usque synodum non pervenit Anonymus ille scriptos, cujus Breviarium de sex synodis œcumenicis suis supra locis inseruimus; aut certe fatendum est codicem ms. ex quo edita primum fuit lucubratiuncula illa, mutilum fuisse atque imperfectum.

His vero Græce jam Latineque excusis synodi VII. Actis subjiciendam arbitramur vulgatam sive antiquam versionem illam, quæ in regia conciliorum omnium collectione non sat commode præmissa reperitur. Ea autem sic se habet.

SAN

SANCTA SYNODUS ŒCUMENICA NICÆÆ SECUNDO HABITA, ORDINE SEPTIMA.

VULGATA ET ANTIQUA * EDITIO.*

* Hanc verſionem Anaſtaſianæ Græco textui e regione reſpondenti præmiſit Regius collector, nos ne quid a Romana anni 1608 & Biniana anni 1618 editionibus recederemus, eamdem ſubjungimus.

ACTIO PRIMA.

IN nomine Domini & dominatoris Jeſu Chriſti, veri Dei noſtri, imperantibus piiſſimis & Chriſto deditiſſimis dominis noſtris, Conſtantino cum matre ſua Irene, anno conſulatus illius octavo, ſub octavum Kalend. Octobr. indictione undecima, conveniente ſancta & œcumenica, hoc eſt, univerſali ſynodo, quæ per gratiam divinam, piumque illorum imperatorum ſancte orbem terrarum gubernantium decretum congregata eſt in clariſſima Nicænſium metropoli, quæ eſt in Bithynia provincia: nimirum, Petro viro religioſiſſimo archipresbytero, quæ Romæ eſt, ſanctiſſimæ beati Petri apoſtoli eccleſiæ, præterea Petro piiſſimo monacho & gubernatore monaſterii ſancti * Sabæ apud Romanos, vicariis exiſtentibus apoſtolicæ ſedis, cui præerat ſanctiſſimus beatiſſimuſque archiepiſcopus veteris Romæ Hadrianus, præſentibus Taraſio ſanctiſſimo & beatiſſimo archiepiſcopo inclytæ Conſtantinopoleos novæ Romæ; Joanne & Thoma religioſiſſimis presbyteris monachis, & locum retinentibus apoſtolicarum ſedium ejus, quæ in oriente eſt, diœceſeos.

Agapio epiſcopo Cæſareæ, quæ in Cappadocia.

Joanne epiſcopo Epheſi.

Conſtantino epiſcopo Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro.

Nicolao epiſcopo Cyzici.

Eutymio epiſcopo Sardenſium.

Petro epiſcopo Nicomediæ.

Stauracio epiſcopo Chalcedonis.

Elia epiſcopo Cretæ.

Epiphanio diacono, tenente locum Thomæ archiepiſcopi Sardiniæ.

Joanne monacho loco Nicephori epiſc. Dyrrachii.

Daniele epiſcopo Amaſiæ.

Nicolao monacho & præfecto monaſterii quod Apra appellatur, in locum metrop. Thyanenſium.

Conſtantino epiſcopo Gangrorum.

Niceta epiſcopo Cladiupoleos.

Theophylacto diacono, in locum metropoleos Stauropolitarum.

Euſtathio epiſcopo Laodiceæ.

Michaele epiſcopo Synnadon.

Conſtantino epiſcopo Perges.

Anaſtaſio epiſcopo Nicopoleos veteris Epiri.

Chriſtophoro epiſcopo Phaſidos.

Teodoro epiſcopo Seleuciæ.

A Baſilio epiſcopo Sylæi.

Nicolao monacho, in locum metropol. Moceſi.

Manuele epiſcopo Adrianopoleos Thraciæ.

Conſtantino epiſcopo Rhegii.

Cyrillo monacho, in locum Nicetæ epiſcop. Gotthiæ.

Theodoro epiſcopo Catanæ.

Joanne epiſcopo Tauromeniæ.

Gaudioſo epiſcopo Meſſanæ.

Theodoro epiſcopo Panormi.

Stephano epiſcopo Bibonum.

Conſtantino epiſcopo Leontinæ.

Theodoro epiſcopo Taurianes.

Chriſtophoro epiſcopo * Adraces. * Andriacæ,

B Theotimo epiſcopo Crotonis.

Baſilio epiſcopo Tonneſiorum.

Conſtantino epiſcopo Carines.

Joanne epiſcopo Trecaleos.

Theophane epiſcopo Lilybæi.

Theodoro epiſcopo Tropheorum.

Sergio epiſcopo Nicoteron.

Galatone archipresb. locum tenente Rhegii.

Stephano epiſcopo Syracuſano.

Theodoro epiſcopo Byzies.

Mauriano epiſcopo Pompejopoleos.

Gregorio presbytero, in locum epiſcopi Leontopoleos, quæ eſt in Smyrna.

* Euſtratio epiſcopo Aparneæ Bithyniæ. * Eucratio

Siſinnio epiſcopo Parii.

D Epiphanio epiſcopo Mileti.

* Gregorio presbytero, in locum Nicopoleos urbis. * Georgio

Niceta epiſcopo * Præconneſi. * Proconneſi.

* Euſtratio epiſcopo Methymnes. * Eucratio

Leone epiſcopo Chii.

Joanne epiſcopo Apron.

Theophylacto epiſcopo * Cypſalon. * Cypſelon.

Stephano epiſcopo * Suidaon. * Sugdaon.

Leone epiſcopo Meſembriæ.

Joanne epiſcopo Nyſſæ.

Georgio epiſcopo Thermarum * Babæ. * Baſizarum.

Georgio epiſcopo Camulianorum.

Soterico epiſcopo * Ciſciſſon. * Ciceſſon.

Conſtantino epiſcopo Mauſtaron.

E Georgio epiſcopo Briulon.

Theodoſio epiſcopo Niſſæ alterius

Theophylacto epiſcopo Trallium.

Baſilio epiſcopo Magneſiæ, quæ eſt Anelii.

Ignatio epiſcopo Prienes.

Saba epiſcopo Agæorum.

Baſilio epiſcopo Magneſiæ, quæ eſt prope Mæandrum fluvium.

Gregorio epiſcopo Palæopoleos.

Theo-

---

1 Hujus verſionis auctor eſt Gybertus Longolius, qui eam Coloniæ primus edidit an. 1540. Falſo autem antiqua ea a quibuſdam exiſtimata eſt: cum is operi ſuo hunc titulum inſcripſerit. *Synodi Nicænæ, quam Græci ſeptimam vocant .... Actiones omnes contra Iconoclaſtas & Iconomachos .. . Opus nunc recens inventum, & e Græco verſum per G. Long.* Hard.

ANNO CHRISTI 787.

Theophane episcopo Calocs.
Leone episcopo Algizon.
Nicodemo episcopo Engazon.
Lycasto episcopo Barilon.
Theophylacto episcopo Hypæpon.
Eustathio episcopo Erythron.
Theophane episcopo Lebedon.
Stratonico episcopo Cumano.
Theophylacto episcopo Cymuon.
Cosma episcopo Myrrhines.
Olbiano episcopo Eleas.
* Basilia — * Plaride episcopo Adramytii.
Marino episcopo Antandri.
Joanne episcopo Assi.
Leone episcopo Phoceæ.
Nicephoro diacono in locum Gargarorum.
* Ægæa, vel Ægaes, * Chion. * Teon. — Constantino diacono in locum * Agæon.
Theognide in locum * Sion.
Theophylactum in locum * Teo.
Joanne episcopo Rhædesti.
Joanne episcopo Parini.
Melchisedec episcopo Calliopoleos.
Leone episcopo Madytæ.
f. * Turzuli, aut Trusuli. — Sisinnio episcopo * Tzuruli.
Theophylacto episcopo Chariules.
Thoma episcopo Danii.
Gregorio episcopo Theodoropoleos.
Sisinnio episcopo Chalcidos.
Joanne episcopo Brysæos.
Benjamin episcopo Lizici.
Constantino episcopo Heliopoleos.
Petro episcopo Aspones.
Synnesio episcopo Cymes.
Theophylacto episcopo Anastasiopoleos.
Leone episcopo Minsi.
* Perinupopoleos. — Antimo episcopo * Herinupoleos.
Spyridone episcopo Cythron.
Eustathio episcopo Solorum.
Theodoro episcopo Citios.
* Thremethunton. — Georgio episcopo * Trimithunton.
Alexandro episcopo Amathunton.
Michael episcopo Melitopoleos.
Theodoro episcopo Germes.
* Adrianitheron. — Basilio episcopo * Adranutheron.
Leone episcopo Pœmanini.
Simeone episcopo Oces.
Strategio episcopo Dardani.
Joanne episcopo Lampsaci.
Theodoro episcopo Palæorum.
Niceta episcopo Ilei.
Leone episcopo Troadum.
Theodoro episcopo Abydi.
Anastasio episcopo Tripoleos.
* Trocalon. — Leone episcopo * Traculon.
Stephano episcopo Pusalon.
Joanne episcopo Tabe.
Stephano episcopo Siladon.
Joanne episcopo Sethon.
Theophane episcopo Minnias.
Lycasto episcopo Philadelphiæ.
Michael episcopo Troales.
Gregorio episcopo Gordorum.
Joanne episcopo Daldes.
Eustathio episcopo Hyrcanes.
Theopisto episcopo Hermocapyles.
Davide episcopo Helenopoleos.
Cyrione episcopo Lophi.
Theophylacto episcopo Apolloniados.
Constantino episcopo Cæsareæ Bithyniæ.
* Basilinupoleos. — Georgio episcopo * Basinupoleos.

A
Leone episcopo Arisles.
Nicephoro episcopo Adranes Thraciæ.
Basilio presbytero in locum Dascyliorum.
Niceta episcopo Meles.
Neophyto Episcopo Gordoserbon.
Leone episcopo * Liboes.
Leone episcopo Aspendon.
Joanne episcopo Etennon.
Leone episcopo * Amysi.
Constantino episcopo Zelon.
Mariano in locum Zalichi.
Gregorio episcopo Sinopes.
Georgio episcopo Nicopoleos.
Constantino episcopo Asemon.
Gregorio episcopo Amastridos.
B
Gregorio episcopo * Jonopoleos.
Niceta episcopo Dadybron.
* Theophilo episcopo Plusiados.
Constantino episcopo Cratiæ.
Niceta episcopo Adrianopoleos.
Joanne episcopo Heracleæ Ponti.
Theodoro episcopo Comanorum.
Niceta episcopo * Rhyzæi.
Nicephoro episcopo Claneon.
Leone episcopo Trocnadon.
Leone episcopo Corydalon.
Anastasio episcopo Pataron.
Georgio episcopo Nissæ.
Stephano episcopo Arazon.
Theodoro episcopo Pinaron.
C
Nicodemo episcopo Candibon.
Stauracio episcopo * Zenopoleos
Leone episcopo Lamyron.
Stephano episcopo Camnon.
Constantino episcopo Tlon.
Joanne episcopo Combon.
Petro diacono, & in locum Orycandon.
Joanne diacono in locum Cariæ.
Georgio episcopo * Cybirres.
Basilio episcopo Taborum.
Dorotheo episcopo Neapoleos.
Constantino episcopo Alabandon.
Gregorio episcopo Heracleæ.
Davide episcopo Jassi.
Gregorio episcopo * Mylasson.
D
Sergio episcopo Vigiliarum.
Joanne episcopo Myndi.
Stauracio episcopo Sradiæ.
Gregorio episcopo Stratonicæ.
Anthimo episcopo Hylarimon.
Theophylacto.... in locum Amyzonis.
Niceta episcopo Halicarnassi.
Mariano.... in locum Ceramorum.
Theodosio episcopo Chonon.
Michaele episcopo Chæretepon.
Pantaleone episcopo * Valentiæ.
Georgio episcopo Peltarum.
Cristophoro episcopo Atanaon.
Leone episcopo Eumenias.
Paulo episcopo Acmonis.
E
Gregorio episcopo * Timæni Theron.
Leone episcopo Scoputranopoleos.
Leone episcopo Aleus.
Nicephoro episcopo Lubdon.
Georgio episcopo Appiæ.
Joanne episcopo Eucarpiæ.
Michael episcopo Hieropoleos.
Niceta episcopo Nacoliæ.
Nicephoro episcopo Promiæ.
Nicolao episcopo * Phyton.

* Amyzi
* Juncpol
* Theoph &c.
* Ruzzi
* Zibupo
* Burtha
* Milasi
* Mylasi
* Elenti
* Timen rarum.
* Pytho

Theo-

Ansia est *Leontius Linos*; supra, *Leo Linsei*. Harduinus.

Theophylacto episcopo Cynabon.
Niceta episcopo Augustopoleos.
Joanne episcopo Cotylæ.
Georgio episcopo Mediæi.
Theophylacto œconomo & vicario * Ipsi.
Stephano designato Troum.
Joanne designato * Ectorion.
Constantino episcopo Ambladon.
Epiphanio episcopo Perton.
Sisinnio episcopo Philomelii.
Michaele episcopo Papon.
Theodosio episcopo * Sagalassi.
Sisinnio episcopo Apameæ, quæ est * Cibon.
Jona episcopo Coanes.
Nicephoro episcopo Adadon.
Petro episcopo Pythias.
Leone episcopo Bares.
Petro episcopo Seleuciæ, quæ est Pisidiæ.
Leone œconomo & vicario Sozopoleos.
Mariano Episcopo Magydon.
Paulo episcopo Attaliæ.
Nicephoro episcopo Phoglon.
Leone episcopo Andidon.
Leone episcopo Sibyllon.
Manzone episcopo Pracanon.
Theodoro episcopo Germanopoleos.
Eustathio episcopo Cilindereos.
Sisinnio episcopo Musbadon.
Eustathio episcopo Lamon.
Theophylacto episcopo Zenopoleos.
Constantino episcopo Dalisandi.
Anastasio episcopo Lauxadon.

Sedentibus his in editissimo templi loco sanctissimæ ecclesiæ magnæ, quæ cognominatur Sophia, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, Petronio glorioso proconsule & patricio, Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore ærarii militaris, præterea religiosis archimandritis, gubernatoribus & monachis; depositis in medio sacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, religiosissimi Siciliæ insulæ episcopi dicere cœperunt: Dignum arbitramur ante omnia & conveniens huic sanctæ & œcumenicæ synodo, sanctissimum summumque pastorem & rectorem præsidem imperatricis urbis Constantinopoleos novæ Romæ, ad initium quæ deinceps tractabuntur, capitum præfari, & veluti januam aperire, & quæ hoc loco deceant, prius explicare.

Sancta synodus respondit: Sanctissimorum episcoporum oto satisfiat.

Tarasius sanctissimus beatissimusque patriarcha Constantinopoleos dicere cœpit. Admodum sane tempestivum est nunc, propheticam illam vocem, quam sæpe etiam ab ipso evangelio prædicatam audivimus, recitare: *Recta fient quæ obliqua erant, & asperæ viæ in planas convertentur.* Cum Deo siquidem cuncta quæcumque fiunt, prompte peragi possunt, quoniam illius voluntati consiliisque nemo obstare potest. Quamquam autem per insultum veteratoris hostis, qui hoc unum conatur ut discerpat & convellat, disturbetque sanctam & catholicam ecclesiam, anni præteriti tempore, sub Kalendas mensis Augusti, in pia & regia civitate præsidentibus nobis in sanctorum & omnibus sæculis laudatorum apostolorum (quos rede Spiritus sancti tubas dicimus) templo, commota sit ingens hominum turba, furore & amaritudine plena, quæ manus in nos injicere tentavit, (a qua tamen divina gratia & favore sumus liberati; idque paucorum episcoporum subsidio quorum nomina libens relinquo, cum plerisque omnibus sint cognita) visa sit obstaculum aliquod & veluti remora injecta, ne verus impietatis sermo exaudiri & stabiliri posset: attamen clementissimi nostri imperatores, qui a Deo gubernacula mundi acceperunt, cum rectæ fidei acerrimi propugnatores essent, malæ vero & minus sinceræ impugnatores, non potuerunt somnum dare oculis suis, nec palpebris dormitationem, donec Dei tabernaculum, hoc est, illius ecclesiam, in unitatem reduxerunt, & pacificum conventum eidem indixerint. Qua de causa consilio & divina voluntate rursus in idem illud, quod tum agebatur, congregaverunt. Sed pro benefactis istis Christus maximus omnium nostrum rex, qui solus largiter retribuere potest, rependat illis. Nos vero viri sacerdotes ipsum auxiliatorem invocantes, & timorem illius animis nostris infigentes, futurumque judicium in eo constituentes, succinctis superciliis in veritatem ipsam mentes nostras defigamus. Et in omnibus apostolico more sobrie ambulantes, ad æquilibrium cuncta examinemus, ut omnes orationis vanitatem, contentionem & redundantiam, tanquam zizania puris segetibus innascentia, sine aliqua procrastinatione extirpemus, cum adversus veritatem suppullulent, & ecclesiæ repugnent. Nam quæ in ea hactenus tradita sunt, non sunt, Etiam & Non, sed etiam tantum sunt in veritate, manentque infracta & minime siculnea in æternum tempus. Et is qui denunciat, quod portæ inferorum non prævalebunt ei, mentiri nescius est. Et si confidimus gratum esse coram conspectu Dei, adveniant, qui anno præterito contra veritatem restiterunt: & si quisquam eorum habet quod objiciat, aut contradicat, sive aliam quamvis apologiam, intrepide loquatur. Sic enim omnis inquisitio manifestabitur.

ANNO CHRISTI 787.

2. Cor. 1.

Matth. 16.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ est in Cypro, episcopus inquit: Si sanctæ & œcumenicæ synodo, juxta ea quæ a sanctissimo & beatissimo Patriarcha Tarasio dicta sunt, placuerit, ingrediantur sanctissimi episcopi, qui in hac parte ad sacram & œcumenicam synodum convocati sunt.

Sancta synodus respondit: Ingrediantur. Et ingressi sunt omnes præfati episcopi. Deinde quoque ingressi clarissimi senatores, dixerunt: Domini nostri optimi diploma sacrum & venerandum ad sacrosanctam omnem synodum jusserunt destinari, id audite.

Sancta synodus ait: Confirmet Deus regnum optimorum nostrorum principum: & simul Leontius vir clarissimus a secretis, in manibus ferens sacrum diploma, legere cœpit.

EPISTOLA IMPERATORIS AD SACRAM SYNODUM.

Constantinus & Irene fideles Romanorum imperatores divina voluntate & nostra gratia, jussuque sacrati nostri imperii congregati sanctissimis episcopis in Nicæna synodo.

JEsus Christus Dominus noster, verus Deus, veraque juxta Dei patris naturam sapientia, per illius in carne divinitatem, mirificamque œconomiam vindicans nos ab errore idolorum, nostram naturam liberando renovavit, cooperante illius congenere Spiritu sancto. Et pri-

primus factus ſummus ſacerdos, hujus appellationis reddit nos conſortes, o viri ſacerdotes. Hic igitur paſtor bonus ille, qui errantem oviculam in humeris portans, hominem qui ab ovili ſuo exciderat, reſtituens in conſortium angelicæ ſuæ ſacrique munere virtutis, per ſeipſum nos redemit, ſolvens interſepti obſtaculum, nimirum inimicitiam, in carne ſua nobis pacificam rationem vivendi gratuito conceſſit, ob id & cunctis evangelice prædicari juſſit: *Beati pacifici, quoniam ipſi filii Dei vocabuntur*. Hanc igitur ob beatitudinem, quæ nobis donata eſt, nobilitatiſque cauſa qua Deus nos adoptavit, imperatoria noſtra & pia majeſtas, ad concordiam & pacem univerſum Romanum imperium erigere contendens, præcipue tamen ſanctarum Dei noſtri eccleſiarum ſtatum qua poſſumus cura & conſilio conſervare intendimus, Sacerdotumque concordiam per omnia firmam & ſtabilem eſſe deſideramus, orientis videlicet in partibus, ſeptemtrionis, occidentis, & meridiei. Jamque adeſtis Dei voluntate per præſides provinciarum, perque deſcriptas ſæpius ſynodicas literas, miſſaſque a ſanctiſſimo patriarcha. Hæc eſt enim a multis ſæculis ſynodica lex per univerſam eccleſiam, quæ a ſæculis per ſæcula durabit evangelice inſtituta, cujus hortatu & veluti juſſu vos ſanctos viros ſacerdotes congregavimus, qui eſſe diſpenſatores teſtamenti illius per incruenta ſacrificia vocamini: quo recte ſentientium ſynodorum determinationibus judicium veſtrum confirmetur, omniſque ſplendor Spiritus ſancti reluceat. *Nullus ſiquidem lucernam accendens, ponit eam ſub modio*, juxta vocem Domini, *ſed ſupra candelabrum, ut lumen det omnibus qui in ædibus ſunt*. Sic enim & olim a piis patribus noſtris conſtitutum deinceps obſervetur, ut ſanctæ Dei eccleſiæ in pacifica conſtitutione firmentur. Non aliter enim pro veritate depugnamus, pietatemque promotam cupimus: præterea eccleſiaſticum ſtatum *eam, qua a principio obtinuit, legislationem & auctoritatem obtinere volumus, quam militaribus conſiliis nos cupimus eſſe inſtructos, civilibuſque negotiis invigilantes. Atque hæc in poſterum melius animo volventes, nunc multo ſacratiſſimam non dubitavimus ſummis laboribus congregare ſynodum. Damus quoque unicuique libertatem, ut ſine omni formidine ea eloquatur, quæ ſecum animo deliberaverit, quo veritas magis magiſque eluceſcat, & intrepida voce audiatur: Simul etiam ut ex multis eccleſiis diſſidium auferatur, paciſque copulatio & conſtantia in omnibus connectatur. Et ſimulatque Paulus ſanctiſſimus patriarcha juxta divinam voluntatem carnem præſentem commutaturus erat, præſenſque habitaculum derelicturus, & ad ſuperiores ſedes commigraturus, imo vero ad Dominum noſtrum Chriſtum, epiſcopatui renunciavit, monachicam eligens vitam: nobis vero interrogantibus illum, qua de cauſa hoc feciſſet, reſpondit, quod ſi morte occupatus & præventus in epiſcopatu hujus piæ & regiæ civitatis fuiſſet, etiam extra omnem eccleſiam catholicam reſurgere cogeretur: quod ipſum in tenebras exteriores quæ diabolo & angelis illius paratæ ſunt, abducit. Dolebat enim ſynodum quamdam hic indictam, quæ ſubvertere contendebat imaginum picturas, quas ſancta eccleſia catholica ſervat & amplectitur, & ad memoriam præfiguratorum ſuſcipit. Idipſum, inquiebat, eſt quod animum meum commovet, quod meam conſcientiam urget, quomodo judicium Dei effugere queam. At quæ cauſa eſt, quamobrem ejuſcemodi viris commorari debeam, aut ſimul cum illis verſari? Hæc vero & plura alia ducibus quoque noſtris glorioſiſſimis locutus eſt, vitamque finivit. Hanc igitur reſponſionem noſtra regia majeſtas animadvertens, horrebam, præſertim cum & ab aliis antea audieramus hæreticam eſſe horum hominum cogitationem, animo noſtro deliberavimus, quidnam in hac re utile eſſet & facto opus: & conſilium noſtrum in medio propoſuimus, ut repræſentato electo noviter patriarcha, finis contentionibus per illum imponeretur. Advocantes igitur viros negotiorum eccleſiaſticorum haud imperitos, Chriſtum vero verum Deum noſtrum invocantes, & cum eis conſilium capientes, quem ex omnibus digniſſimum haberem, cui primas partes in hanc ſacratiſſimam divinorum obſervantiſſimæ & regiæ civitatis noſtræ cathedram deferemus, ut animo, concordique ſententia Taraſius, qui nunc in ſacroſancta dignitate nobis præſidet, dignus declaratus eſt. Hunc igitur ad nos vocantes, teſtimonium de illo & ſuffragia data expoſuimus. Verum is nulla ratione acquieſcere illis volens, reliquorum electioni aſſentiri reſpuit. Nobis vero perquirentibus, qua tandem cauſa obedire nollet, principio quidem occaſionem hanc attulit: majus eſſe ſummi ſacerdotii cathedræ jugum quam illius humeris ſuſtineri. Nos autem conſiderantes quod occaſionem quæreret, nec auſcultare nobis vellet, non deſtitimus virum ſolicitare, omnibuſque viribus in eo perſeveravimus, donec aſſenſum nobis præberet, ut ſummi ſacerdotii dignitatem aſſumeret. Contemplatus itaque noſtram inſtantem & urgentem ſedulitatem, cauſam recuſationis nobis denunciavit: Quandoquidem, inquit, video & conſidero, ſupra petram Chriſtum Deum noſtrum fundatam eccleſiam nunc eſſe diſciſſam, diſſipatam & ruptam: nos quoque modo hoc, modo illud diverſis animis loquentes, orientis autem unanimi fide præditos Chriſtianos, noſtros vero aliter animatos: cumque illi conſentientes Chriſtianos occidentis, nos e diverſo in ſingulos dies ab omnibus illis anathematizari, univerſalem ſynodum poſtulo fieri, eorum omnium qui tum ex omnibus loci gubernatoribus a papa veteris Romæ, tum ab orientis ſummis ſacerdotibus mitti poſſunt. Hæc ubi auribus noſtris fuiſſent percepta, in faciem præſentium ſacerdotum & clariſſimorum noſtrorum ducum, totiuſque Chriſticolæ noſtriæ plebis, virum eduximus: & omnibus libertatem dedimus, ut ſi quid adverſus virum haberent, dicerent, ut purgare ſeſe poſſet. Illi vero hæc audientes, libenter hominem acceperunt, poſtulantes ſimul noſtram pacificam & piam dominationem, ut ſynodum univerſalem indiceremus. Huic igitur petitioni annuere tum viſum eſt, meoque nutu juſſi convenire, imo ut verius loquar, Deo ſic volente, nobis vero præeuntibus, congregavi vos. Quandoquidem autem ex univerſo terrarum orbe Deus vos conjunxit propriam voluntatem confirmare volens, depoſitis in medio ſanctis evangeliis, veraciter & prudenter clamantibus, *Juſte judicate:* ſtate firmi pietatis propugnatores, & omnem vaniloquentiam, nuperamque inductionem exſcindere animo prompto contendite. Quemadmodum & Petrus apoſtolicæ ſedis primus dux ſervilem & teme-

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO PRIMA.

Luc. 15.

Coloſ. 1.

Matth. 5.

Matth. 5.

Marc. 4. Luc. 11.

ſ. * tam eam quam

Matth. 5.

Joan. 7.

temerariam insaniam verberans, Judaici auditus instrumentum gladio amputavit. Extendentes igitur securim spiritus, omnem arborem ferentem fructum jurgii & ambiguitatis, & non ferendæ novitatis, aut erudito sermone transplantate, aut canonicis edictis conscindite, & in venturæ gehennæ ignem transmittite, ut corpus ecclesiæ omnibus suis partibus integrum, rationi conveniens & consentiens, auctoritatem traditionis patrum obtinens, item pax & tranquillitas spiritus conservetur, & totius nostræ Romanæ reipublicæ status in fidei quiete tranquilletur. Accepimus autem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ literas per locum tenentes illius, Petrum religiosissimum primatem presbyterum, & Petrum Deum colentissimum presbyterum præsidem monasterii, qui & nobiscum in concilio sedent; quas jubemus juxta synodicam consuetudinem publice legi: vosque omnes cum decenti silentio animadvertere. Post id etiam duos quaterniones umbilicis conclusos legetis, qui a summis sacerdotibus & viris sacris orientalis diœcesis, per Joannem religiosissimum monachum & assessorem patriarchicæ sedis Antiochenæ, & Thomam presbyterum & rectorem, qui nobiscum in concilio sunt præsentes, missi sunt, ut per eos cognoscatis, quænam sit catholicæ ecclesiæ sententia & judicium.

Sancta synodus respondit: Servet Deus imperium eorum, producat illorum tempora Deus: augeat Dominus eos gratia.

Et adductus est Basilius religiosissimus Ancyræ episcopus, præterea Theodorus episcopus Myron, & Theodosius episcopus Amorii. Stantibus autem his in medio sacræ synodi, Basilius Ancyræ episcopus inquit: Quantum erat mihi in viribus, argumentum & certam persuasionem fidei in me suscipiens, patres, ego minimus vestrum servus, in catholicæ ecclesiæ defensionem processi.

Tarasius beatissimus patriarcha ait: Gloria sit Deo, qui cunctos servatos vult, & in cognitionem veritatis pervenire.

Basilius Ancyræ episcopus e libello sic cœpit legere: Ecclesiastica legislatio jam olim a principio canonice, & a sanctis apostolis, illorumque successoribus sanctis patribus & præceptoribus nostris, præterea sacris & universalibus synodis, reliquisque certis in locis celebratis conventionibus tradita est: qua omnis hæreseos passim suppullulantis suppressa est seges, & ad meliorem orthodoxumque sensum conversa, ut etiam per scripta testimonia stabilis ecclesiæ catholicæ auctoritas adversus omnem hæresim quæ abnegata est, assumpta in locum orthodoxa fide deprehendatur. Hinc & ego Basilius episcopus Ancyranæ civitatis, catholicam ecclesiam conjunctam & consentientem esse cupiens, Hadriano sanctissimo papæ veteris Romæ, Tarasio beatissimo patriarchæ, sanctisque apostolicis thronis, Antiochiæ, inquam, Alexandriæ, & * sanctæ urbis, nec minus summis sacerdotibus & presbyteris cunctis orthodoxis hanc, quam descripsi, meam confessionem exhibere volo, insinuans me vobis, qui ex apostolica auctoritate potestatem habetis errata corrigendi & ignoscendi, id unum a congregatione vestra beata stipulando, ne quid ægre feratis, quod serius accesserim: tarditatis enim est, & ineruditæ meæ pigritiæ, qui opus commissum non adimpleverim, cum omnibus viribus laborandum in orthodoxæ ecclesiæ profectum mihi cognoscam: sed hæc, inquam, tardissimi intellectus mei culpa est, ut ob id a Deo & beatitudine vestra juste postulem veniam. ANNO CHRISTI 787.

CONFESSIO CATHOLICA.

CRedo igitur & confiteor in Deum Patrem omnipotentem, & in unicum Dominum Jesum Christum filium ejus unigenitum, & in sanctum Spiritum Dominum vivificantem, Trinitatem consubstantialem, in throno eodem consedentem, in una deitate, potestate, & auctoritate adoratam & glorificatam, in unius sanctæ Trinitatis, & Domini Dei nostri Jesu Christi œconomia, quemadmodum sex sacræ œcumenicæ synodi tradiderunt, hæc omnia sic confiteor. Universam autem hæreticorum linguæ incontinentiam abjiciens execror, quemadmodum ipsos sese reddiderunt execrabiles. Interpellans etiam intemeratæ virginis nostræ Deiparæ, sanctarum cœlestium potestatum, omniumque sanctorum intercessionem: horum etiam sanctas reliquias cum omni honore suscipiens & amplectens, honorifice veneror, firmiter credens me illorum sanctitatis fieri posse participem. Eodem modo venerandas imagines, quæ œconomia Jesu Christi Domini & Dei nostri, qui propter salutem nostram homo factus est, & inviolatæ virginis dominæ nostræ Deiparæ, sanctorumque apostolorum, prophetarum, martyrum, & omnium sanctorum suscipio & amplector, eisque honorem debitum exhibeo. Abjiciens & execrans ex toto animo & corde congregatam ex depravata mente & insania, & appellatam septimam synodum, apud eos qui recte sapiunt, nimium quam juste & canonice ψυδοσύνοδον, hoc est, falsum conciliabulum appellatum, utpote ab omni pietate & religione alienam, & a Deo traditæ ecclesiasticæ legislationi audenter & præfracte, ne dicam impie, obtrantem, venerandasque imagines contumelia afficientem, jubentemque has e medio sacrarum ecclesiarum tolli, cui præfuit Theodosius falso nominatus Ephesi episcopus: Sisinnius item Pergæ cognomine Pastillas: Basilius Pisidiæ improbus ille, cognomine Tricacabus: quorum vanus assecla, sed tamen miseratione dignus, Constantinus, qui aliquando fuit patriarcha. Hæc ita confiteor, & in his acquiesco. Ob id simplici corde & recto animi arbitrio, Deum testem citans, subjectas execrationes (hoc est, anathematismos) constitui.

ANATHEMATISMI.

I.

Christianorum accusatores & calumniatores, εἰκονομάχους, hoc est, imaginum demolitores, execror.

II.

Qui sacræ scripturæ verba de idolis & gentilium statuis, ad venerandas Christianorum imagines exponentes trahunt, execratio.

III.

Qui venerandas & sanctas imagines non amplectitur, execratio.

IV.

Qui asserunt Christianos, ut Deos imagines adorare, execratio.

V. Qui

* est Hieolymita. Hard.

ANNO CHRISTI 787.

V.

Qui favent ex animo violatoribus & ignominia afficientibus ſanctas imagines, execratio.

VI.

Qui præter Chriſtum Deum noſtrum dicunt alios eſſe, qui nos liberarunt a cultu idolorum, execratio.

VII.

Qui doctrinas ſanctorum patrum, & traditionem catholicæ eccleſiæ contemnunt, quique cauſantur, & voces Arii, Neſtorii, Eutychis, & Dioſcori jactant, dicentes quod niſi ſatis ex veteri & novo teſtamento inſtructi eſſemus, ſanctorum patrum, ſacrarum ſex ſynodorum doctrinas, & catholicæ eccleſiæ traditiones non ſequeremur, execratio.

VIII.

Qui audent dicere catholicam eccleſiam aliquando idola ſuſcepiſſe, anathema.

IX.

Qui inquirunt diabolicarum inſidiarum inventum, ſacrarum imaginum culturam, & ædificationem, nequaquam autem ſanctorum patrum noſtrorum traditionem, execratio.

Hæc quidem ſic confiteor & approbo, & ex tota anima, corde & mente demonſtro. Quod ſi autem, ſive ex calumnia, ſive ex inſtinctu volens nolens ullo tempore ab his a me prius confeſſis deſcivero, aut perverſo animo diſceſſero, alienus ſim & a Deo Patre & Filio & ſancto Spiritu, a catholica eccleſia, & omnibus ſacratis actionibus. Cuſtodiam autem hæc omnia, & ſecundum divinos canones ſanctorum apoſtolorum, & beatorum patrum noſtrorum, ab omni corruptione & turpi lucro.

Taraſius beatiſſimus & ſanctiſſimus patriarcha dixit: Omnis ſacratus cœtus Deo det gloriam, & gratiarum actionem rependat, propter hanc confeſſionem tuam, quam præſtitiſti catholicæ eccleſiæ.

Sancta ſynodus reſpondit: Gloria illi Deo qui concordat diſſidentes. Et in medium accedens Theodorus pientiſſimus Myron epiſcopus, dixit:

Et ego peccator & indignus, multa inveſtigavi & inquiſivi, id quod optimum eſt eligere cupiens. Deum precor & veſtram beatitudinem, ut cum reliquis omnibus ſanctæ eccleſiæ catholicæ adjungar & conglutiner.

Taraſius ſanctiſſimus & beatiſſimus patriarcha dixit: Gratum proculdubio & per quam liberale apud Deum, reſipiſcentes ſuſcipere.

Theodorus epiſcopus religioſiſſimus Myron, priori libello correſpondentem ſuum quoque legit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Et pro pientiſſimo Theodoro epiſcopo Myron, gratiarum actiones Deo agamus.

Euthymius beatiſſimus Sardenſium epiſcopus ait: Benedictus Deus qui illum eccleſiæ conjunxit.

Et adductus eſt Theodoſius pientiſſimus epiſcopus Amorii, & inquit: Sacratiſſimi, Deumque colentiſſimi domini hujus ſanctiſſimæ ſynodi, etiam ego peccator & ſeductus multa mala adverſum venerandas imagines præter veritatem blateravi: quare nunc agnoſcens culpam, & condemnans meipſum execror, idipſum porro facturus quod male dixerim, & in mundo hoc docuerim: precor autem & obteſtor ſacram ſynodum veſtram, ut in reliquum Chriſtianorum numerum & me licet indignum veſtrum famulum recipiatis.

ACTIO PRIMA

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Plurimam cordis contritionem explicuit religioſiſſimus Theodoſius: quamobrem receptu dignus eſt.

Sancta ſynodus ait: Secundum ſacros canones dignus eſt.

Taraſius beatiſſimus patriarcha ait: Si nulla res alia canonice prohibet, dignus eſt.

Theodoſius religioſiſſimus Amorii epiſcopus proprium libellum ſic ipſe legere cœpit:

Sanctæ huic & univerſali ſynodo, Theodoſius ego Chriſtianorum minimus, ſic confiteor: In primis approbo, ſuſcipio, ſaluto & veneror, ante omnia intemeratam Domini Jeſu Chriſti veri Dei noſtri imaginem, & ejus quæ ipſum ſine ſemine peperit, ſanctæ matris virginis, cujus etiam auxilium, protectionem & interceſſionem nocte, diuque, ut peccatori mihi ſubveniat, invoco, ut quæ eam poteſtatem habet ab illo, quem in mundum edidit, Chriſto Deo noſtro: Qui etiam ſanctorum & multis rationibus prædicatorum apoſtolorum, prophetarum, martyrum, patrum & eremum colentium imagines ſuſcipio & veneror, non ut deos (abſit) verum mentis meæ affectum & deſiderium, quo in illos affectus ſum, hoc modo indicans, ex toto animo omnes obteſtor, ut ad Deum pro me intercedant, quo in oculis ejus miſericordiam in die judicii conſequar. Eadem ratione & reliquias ſanctorum veneror, & honore proſequor, & ſaluto, veluti athletarum & certatorum pro Chriſto, quique gratiam a Deo conſecuti ſunt, & remedia præſtare, morbos curare, dæmones ejicere, quemadmodum Chriſtiana eccleſia veluti per manus accepit a ſanctis apoſtolis & patribus uſque in præſens ſæculum. Probo ſimiliter, quæ a primordio receptæ traduntur imagines, principio Jeſu Chriſti Domini noſtri, & ſanctæ Deiparæ virginis, ſive ex auro, ſive ex argento, ſive colorum ductibus, ſive quacumque materia exprimantur. Ut omnibus manifeſta fiat ejus in carne œconomia. Neque diſſimili ratione probantur a me ſanctorum & omnibus ſæculis apoſtolorum, prophetarum, martyrum geſta, politiæque: ut in omnium oculis prælia & certamina, quæ pro Chriſto ſubierunt, hæreant, atque id in compendioſam veluti ſcripturam, narrationem & eruditionem populi, maxime ſimplicioris. Nam ſi imperatorum vexillis ſanctioribus & imaginibus in civitates & provincias miſſis, omnis populus cum cereis & ſuffimentis odoratis occurrunt: quanto juſtius eſt in Chriſti Dei noſtri eccleſiis imaginem Servatoris noſtri Dei, & intemeratæ matris ejus, ſanctorum etiam omnium patrum & piorum erigere? Quemadmodum D. Baſilius inquit: Verum etiam in bello fortia virorum facinora & hiſtorici ſcriptores & pictores ſæpe denotant: hi quidem oratione exornantes, hi vero in tabulis depingentes, utrique etiam multos ad virtutem excitarunt. Idem alibi: Quantum tibi laborandum ſit, ut unum aliquem e ſanctis invenias, quem puduit Chriſti? Et Chryſoſtomus ait: Sanctorum enim gratia morte non amputatur, interitu non obtunditur, ſed & poſt mortem viventibus ſunt potentiores. Aliaque multa quæ dici vix queunt. Et ob id obteſtor vos ſancti Dei, & exclamo: *Peccavi in cælum & coram vobis*: ſuſcipite me, ut Deus recipit prodi-

In conc in 4°. tyres.

Joann. Lat. vi

digum, meretricem & latronem. Quæritote me, quemadmodum ovem perditam quæsivit Christus, quam & humeris sustulit. Contingat mihi gratia in oculis Dei, sanctorumque ejus angelorum, ut per pœnitentiam salutem consequar, dum vos domini sancti pro me interceditis.

I.

Qui venerandas imagines non veneratur, anathema.

II.

Qui in sanctas & venerabiles imagines blasphemias congerunt, anathema.

III.

Qui traducere & maledicis verbis incessere audent venerandas imagines, aut easdem rejicere, anathema.

IV.

Qui ex animo Christianum populum non docent venerationem sanctarum & honorabilium imaginum omnium sanctorum, qui ab initio Deo placuerunt, anathema.

V.

Christianorum accusatoribus, aut iconoclastis, hoc est, imaginum demolitoribus, anathema.

Sabas religiosissimus præses Studii dixit: Juxta apostolicas ordinationes & sacras universales synodos, dignus est ut recipiatur.

Tarasius beatissimus patriarcha inquit: Qui olim erant orthodoxæ fidei calumniatores, nunc veritatis præcones existunt.

Constantinus beatissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Multas mihi lacrymas libellus piissimi Amorii episcopi excussit.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Si videbitur synodo, in sedes suas recipiantur.

Religiosissimi monachi dixerunt: Quemadmodum sacræ œcumenicæ synodi eos qui ex hæresi ad meliorem mentem redeunt; ita quoque nos illos recipiamus.

Sacra synodus respondit: Placet nobis omnibus. Confestim Basilius Ancyræ, Theodorus Myron, & Theodosius Amorii, religiosissimi episcopi in sedibus suis & cathedris justi sunt residere.

Euthymius religiosissimus Sardensium episcopus ait: Bene Deus orthodoxum induxit.

Sacra synodus respondit: Orthodoxus adsit synodo, pater patribus.

Post eos autem inducti sunt Hypatius religiosissimus Nicææ episcopus, Leo Rhodi, * Gregorius Pisidiæ, Gregorius alter Pessinunton, Leo alter Iconii, Nicolaus Hierapoleos, Leo alter Carpathi, religiosissimi episcopi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non possum satis nosse, unde existatis instructi, ut tam profundum consilium conflaveritis, non propter Dominum: item confœderationes inieritis, non ex spiritu ejus, nuper concurrentes clam & latenter, quo veritatem subverteretis: si quidem vero ex imprudentia id feciſtis, date rationem ignorantiæ vestræ: si vero falsa ratione inducti, adducatur ea, ut ab omnibus exaudiatur. Certum enim mihi est, sanctum hunc cœtum complexiones & controversias vestras, auxiliante & propugnante, quæ nunquam vinci potest, veritate, dissolvendo dissoluturum, & confringendo confracturum, ut falsos nexus, injustosque, & qui nullum veritatis argumentum in se continent.

Leo religiosissimus episcopus Rhodi inquit: Peccavimus & coram Deo, & coram ecclesia, coramque hac sacra synodo. Imperitia autem nos excidere a veritate compulit, neque quidquam quod in defensionem adducere possimus, habemus. ANNO CHRISTI 787.

Gregorius episcopus Pessinunton inquit: Secundum fidem a sanctis apostolis nobis traditam, sic confitemur & servamus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Si quæ ratio est apud vos, quemadmodum vobis dictum est, adducatur.

Hypatius ejusque complices dixerunt: Nihil est, ter sancti patres, quod loquamur. Secundum ignorantiam & insipientiam fueramus locuti.

Tarasius sanctissimus patriarcha ait: Quæ vos ratio ad veritatem redire coegit?

Hypatius ejusque complice dixerunt: Sanctorum apostolorum, patrumque nostrorum doctrina.

Gregorius religiosissimus Pessinuntum episcopus ait: In Antiochena synodo sanctorum apostolorum dictum est: Servatos non debere amplius ad idola aberrare, sed certandum esse ante columnam Dei hominisque Jesu Christi Domini nostri. Sed & divus Isidorus Peluſiotes dicit, ναὸς λόγος ἀθεὸς, ὃν ἀ ςέφα ἄγαλμα Hoc est, Templi nulla ratio, quod non ornatur imagine.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus inquit: Cuncta pie & vere loquimur, etiam si indigni & peccatores simus. Ex legali, prophetica, apostolica, patrumque traditione instructi sumus, hanc esse veritatem, pietatemque, ut in sanctis ecclesiis venerandæ imagines colantur, docente idem multorum annorum consuetudine, ab apostolorum temporibus hucusque probata: atque ex his persuasi sumus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Quo pacto cum fueris decem aut octo annos episcopus, non potuisti hucusque in eam persuasionem venire?

Leo reverendissimus episcopus ait: Quandoquidem multis temporibus malitia duravit, duravit & improba doctrina: cumque hæc perseveraret ob nostra peccata, declinare nos a via veritatis coegit: sed spes est apud Deum salutis nostræ.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Morborum qui longissimi sunt, difficillimi curatu esse solent: sic animus hæreseos tenebris obrutus, lumen veritatis difficillime admittit.

Constantinus sanctissimus Constantiæ, quæ in Cypro est, episcopus inquit: Oportebat vos episcopos existentes ab aliis non debere doceri, sed aliorum esse doctores.

Leo religiosissimus Rhodi episcopus ait: Si in lege peccati non fieret expressio, non opus esset gratia.

Stauracius sanctissimus Chalcedonensis episcopus inquit: Sed nos, fratres, sub lege non sumus, sed sub gratia.

Hypatius, ejusque complices episcopi ajunt: Ex malis magistris malas doctrinas assumpsimus.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Quandoquidem dixistis, κακῶν διδασκάλων κακὰ μαθήματα, Mali doctoris improba eruditio: Ex malis doctoribus sacerdotes ecclesia non recipere debet.

Hypatius religiosissimus Nicææ episcopus inquit: Sic usus obtinuit.

Gregorius religiosissimus Pessinuntum episcopus

ANNO CHRISTI 787. *Joan. Chryſoſt.*

pus inquit : Divus Joannes Chryſoſtomus inquit : ἐγὼ καὶ κυρίκιτον ἠγάπησα γραφὴν διαβάσας πε πληρωμένην. Hoc eſt, ego & ex cera fuſilem picturam pietate plenam amavi.

Sabas religioſiſſimus monachus & præſes Studii, ait : Benedictus Deus, qui nos in viam veritatis perduxit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha ait : Audiamus modo rationem & defenſionem horum.

Sacra ſynodus inquit : Recte Domine.

Joannes religioſiſſimus monachus, presbyter, & locum tenens apoſtolicæ ſedis Antiochiæ, inquit : Multorum ore celebratum eſt, perſancte pater, quo pacto oporteat eos recipere, qui ex hæreſi revertuntur : ob id ſuademus, ut ſacra ſynodus libros ſanctorum patrum impræſentiarum afferri jubeat, quo cognoſcamus & conſideremus, quænam in recipiendis certa ratio conſervari debeat. Dubitamus ſiquidem & nos.

Conſtantinus religioſiſſimus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, epiſcopus inquit : Rogamus tuam beatitudinem, domine, afferantur libri de quibus dictum eſt, ut plena fiducia hanc optimam ordinationem exequamur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit : Juxta petitionem Dei amantiſſimorum virorum locum tenentium, & beatiſſimorum epiſcoporum, afferantur libri.

Conſtantinus vir divinorum ſtudioſiſſimus, ſacri patriarchatus notarius, dixit : Secundum juſſionem veſtræ ſanctitatis adſumus ſacros codices afferentes, quos ex bibliotheca ſacri patriarchatus, & canonibus ſanctorum apoſtolorum, ſacrarumque ſynodorum, ſacrique noſtri patris Baſilii, & aliorum ſanctorum patrum traditionibus ſumpſimus.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit : Principio legatur canonicarum ordinationum liber.

Sancta ſynodus dixit : Legatur.

Idem ille Conſtantinus Dei ſtudioſiſſimus diaconus, & notarius ſacri patriarchatus, legit.

Canon ſanctorum apoſtolorum quinquageſimus tertius.

Si quis presbyter eum qui a peccato convertitur, non receperit, ſed rejicit, deponitor. Siquidem Chriſtum offendit, qui gaudium in cælo ſuper peccatorem reſipiſcentem oboriri dixit.

Sabas religioſiſſimus vir, & qui cum eo erant, inquit : Hoc certe manifeſtum & clarum eſt, & ab omnibus receptum, debere videlicet peccatorem unumquemque reſipiſcentem ab eccleſia recipi.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit : Eſt & alter canon eadem de re.

Idem divinorum amantiſſimus notarius legit.

Sacræ ſynodi Nicenæ canon octavus.

De his qui ſe Catharos, id eſt, puros nominarunt, ſi ad communem catholicam & apoſtolicam eccleſiam redierint, viſum eſt ſanctæ & magnæ ſynodo, ut accepta manus impoſitione in clero ſic maneant. Præ omnibus autem his curandum, ut confeſſionem per ſcripturam exhibeant : videlicet ut eccleſiæ catholicæ dogmata ſuſcipiant & ſectentur, nimirum communionem ineuntes cum his qui ſecundas nuptias affectarunt, quique in perſecutione lapſi ſunt ; quibus tamen ſpatium temporis præſcriptum eſt, ut in omnibus eccleſiæ catholicæ & apoſtolicæ dogmata ſequantur. Ubicumque autem illi ipſi ſive in vicis, ſive in civitatibus inventi fuerint, modo per manuum impoſitionem ordinati fuerint, in clero reperti, in eodem ordine ſunto. Et quæ deinceps. ACT. PRIM.

Theodorus religioſiſſimus epiſcopus Catanes dixit : Ad hæreſim iſtam lectus canon nihil facit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Imo ad quamcumque hæreſim pertinet.

Epiphanius religioſiſſimus diaconus ſanctiſſimæ eccleſiæ Catanes, quæ eſt Siciliæ provinciæ, vicarius Thomæ epiſcopi Sardiniæ, ait : Hic canon de hæreticis Catharis datus eſt.

Taraſius beatiſſimus patriarcha inquit : Modo igitur & nos renaſcentem hæreſim quomodo debemus recipere.

Joannes Dei colentiſſimus, loci ſervator apoſtolici throni orientis, ait : Hæreſis quemvis etiam hominem ab eccleſia ſeparat.

Sancta ſynodus ait : Hoc notiſſimum eſt.

Religioſiſſimi monachi dixerunt : Canon jubet, χαροθετημένους, id eſt, ordinatos recipi.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha reſpondit : Quonam modo intelligitis hoc ipſum verbum χαροθετημένους ?

Religioſiſſimi monachi ajunt : Domine, doctrina etiamnum opus habemus.

Taraſius beatiſſimus patriarcha infit : Fieri poteſt, ut χαροθεσία, id eſt, manus impoſitio, pro benedictione accipiatur, non pro ordinatione.

Clariſſimi duces dixerunt : Si nihil aliud vetat, ob eorum iſtam reſipiſcentiam, juxta canones recipiantur.

Taraſius beatiſſimus patriarcha inquit : Inveſtigemus & alienos canones de reliquis hæreſibus.

Sancta ſynodus dixit : Id omnes rogamus, veniant canones.

Idem ille ſtudioſiſſimus notarius legit.

Sacræ & œcumenicæ Epheſinæ ſynodi canon tertius.

Si qui in qualibet civitate clericorum a Neſtorio, quique illius dogma ſequuntur, prohibiti ſunt, ut * minus recte ſenſerint, hos, ut gradum proprium recuperent, juſtum cenſuimus. Quicumque autem clerici univerſali & orthodoxæ ſynodo conſentiunt, & nunc & in futurum etiam quovis tempore jubemus, ne omnino epiſcopis a ſacris canonibus & orthodoxa fide deficientibus & abſiſtentibus, eaque tranſgredientibus, ſubjiciantur. * Forte *minus* Hard.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Manifeſtior canon hic de eo articulo quem quærebamus. Legantur & reliqui canones.

Stephanus venerabilis monachus, & librorum cuſtos ſacri patriarchatus, dixit : In manibus ſunt epiſtolæ beati patris noſtri Baſilii de prædicto argumento, num recipiendi ſint in ſacrum ordinem, qui ex hæreſi revertuntur. Has, ſi vultis, lecturus ſum.

Sa-

Sacra ſynodus reſpondit : Legantur.
Stephanus monachus legere cœpit.

Ex prima ad Amphilochium canonica epiſtola beati patris noſtri Baſilii.

Eorum qui Encratitæ nominantur, verſutiam operæ pretium eſt conſiderare. Siquidem, ut ſeipſos reddant ne ab eccleſia recipiantur, auſi ſunt proprium baptiſma occupare. Unde & ſuam quoque conſuetudinem falſam reddiderunt. Quandoquidem autem nihil expreſſum de his neque conſtitutum eſt, arbitror, non eſſe nobis inconveniens eorum baptiſma irritum & vanum aſſerere. Et ſi quiſpiam ab illis fuerit aſſumptus, ſi ad eccleſiam redierit, baptizandus eſt. Quod ſi autem illud ipſum univerſali ordini videbitur impedimento futurum, ad conſuetudinem provocandum eſt. Et patres qui apud nos rerum eccleſiaſticarum diſpenſationem habent, ſequendi ſunt. Suſpicor autem, ne auſteritate ſententiæ tardiores ad baptizandum redditi, impediantur, ne minus (alioqui ſervandi) baptiſma conſequantur. Si vero illi baptiſmum noſtrum ſervant, nihil nos angat : non enim illis in gratiæ retributione obnoxii ſumus, ſed canonibus exacte ſerviendum eſt. Omni autem ratione conforme ſit, eos qui ad eorum baptiſma accedunt, jungi fidelium modo, & ita ad myſteria accedere. Novi vero quod fratres, qui cum Izoe & Saturnino, quique ex eo ordine ſunt, conveniunt, in epiſcoporum ſedem receperimus. Ut etiam nunc qui ejus ſunt ordinis, diſſeparare ab eccleſia nequeamus, qui canonem quemdam, qui de communicatione cum iis agit, ex epiſcoporum traditione ediderimus.

Venerabiles monachi dixerunt : Petimus, ut & afferatur divi Athanaſii ad Rufinianum epiſtola.

Sancta ſynodus reſpondit : Fiat juxta venerabilium monachorum petitionem.

Interea Leontius vir clariſſimus a ſecretis, dixit : Legantur ordine & reliquæ divi Baſilii epiſtolæ.

Stephanus venerabilis monachus & librorum cuſtos recitavit.

Ex epiſtola beati patris noſtri Baſilii ad Evaiſenos.

Quos vero nuper ex Galatia tranſmiſerunt, ut libertatem recuperandi epiſcopatum conſequantur, tales ſunt, quales eos eſſe noverunt, qui cum illis vel exiguo tempore convixerunt. Iterum : Quod ſi autem dicunt ſe reſipuiſſe, doceant per ſcriptum ſuam reſipiſcentiam, & execrationem fidei quam Conſtantinopoli ſuſceperunt. Præterea ab hæreticis ſeparent ſe, & ſimpliciores minime decipiant.

Ex ejuſdem ad occidentis epiſcopos epiſtola.

Eorum etiam qui me non parum afflixerunt, Euſtathius unus eſt : is, inquam, qui ex Sebaſtea Armeniæ minoris oppido natus eſt, quique olim Arii diſcipulus comeſque individuus extitit, cum is Alexandriæ inclaruiſſet, & impias in Unigenitum blaſphemias meditaretur, quo tempore etiam inter veriſſimos & maxime germanos viri illius diſcipulos numeratus eſt. Poſteaquam autem ad ſua reverſus eſt, beatiſſimo epiſcopo Hermogeni illum accuſanti, & de perverſo dogmate reprehendenti, ſanioris fidei confeſſionem tradidit, atque ita manus impoſitionem ab eo nactus, poſtquam ille dormivit, confeſtim ad Euſebium epiſcopum Conſtantinopoleos (quo per ea tempora nemo magis Arii dogma tutabatur) fugit. Illinc etiam iiſdem fere de cauſis expulſus, iterum in patriam rediit, defenſionem afferens, impiam ſuam mentem callide celans, verbaque non iniqua, ſed quæ recta ſapere videbantur, prætexens. Epiſcopatum autem facile conſecutus, confeſtim induxit animum ad execrationem conſubſtantialitatis conſcribendam, in eo conventiculo quod Ancyræ ab ipſis habitum eſt. Illinc autem in Seleuciam profectus, ea quæ cum illis qui ejuſdem ſunt dogmatis, conſcripſit, omnibus notum eſt. In Conſtantinopolitana autem urbe, conſenſit iterum cum iis, quæ ab hæreticis erant propoſita, ita ab epiſcopatu dejectus, quod ſcilicet in Melitena jam antea fuerat depoſitus, ipſe ſibi viam qua in priſtinum ſtatum revocari poſſet, (nimirum reditum ad nos) excogitavit. At quæ fuerint illi a beatiſſimo epiſcopo Liberio propoſita, quæque ipſe compoſuerit, ignoramus. Hoc unum ſcimus, epiſtolam qua reſtitueretur, ab illa Tyanenſi ſynodo exhibitam : qua etiam in locum eſt reſtitutus.

Leda etiam eſt ad Terentium comitem ejuſdem beati patris noſtri epiſtola, in qua ſignificavit pater idem communicationem & receptionem Euſtathii, qui ab hæreſi fuerat reverſus.

Stephanus venerabilis diaconus & loci ſervator ſancti patriarchici ſecreti, legere cœpit.

Ex definitione œcumenicæ ſynodi tertiæ, quæ contra impios Meſſalianos, hoc eſt, Euchitas habita eſt.

Placuit omnibus nobis, & Dei amantiſſimis epiſcopis Valeriano & Amphilochio, omnibuſque Pamphyliæ & Lycaoniæ provinciarum venerabilibus epiſcopis, ea quæ in ſynodica charta deſcripta ſunt, omnia conſervare, neque ulla ratione tranſgredi, firmatis ſimiliter quæ in Alexandria acta ſunt, ut quicumque per quamvis provinciam Meſſaliani, hoc eſt, furioſæ hæreſeos cultores extiterint, ſive etiam in ſuſpicionem venerint ejuſcemodi morbi, ſive clericorum de numero fuerint, ſive ex laicis, inquiri & excommunicari. Quod ſi autem aliquis illud ipſum dogma fuerit execratus, ſi quidem clericus extiterit, in ea ordinatione permaneat : ſi vero laicus, in eccleſiæ communionem recipiatur.

Petrus venerabilis lector & notarius ſacri patriarchici ſecreti, legit.

Beati patris noſtri Cyrilli archiepiſcopi Alexandriæ epiſtola commendatoria ad Maximum Alexandrinæ eccleſiæ diaconum.

Didici a dilecto anachoreta Paulo, tuam pietatem religioſiſſimi epiſcopi Joannis conſuetudinem & in hunc diem uſque recuſaviſſe, quod in Antiochenſium fortaſſe eccleſia ſunt etiamnum aliqui, quibus aut Neſtorii dogma placeat, aut aliquando placuerit, ſed nunc abſtinere cœpiſſe. Probet igitur tua benevolentia, num illi ipſi nude & irreverenter congregentur, Neſtorianaque & ſapiant, & apud alios

ACTIO PRIMA.

loqui ausint, numve aliquando conscientiam cauterio ustam habuerint. Arbitror enim eos nunc congregari, ut simul resipiscant qui in eodem erant errore deprehensi, quia forte apud alios delictum fateri non ausint. Solent enim pleraque talia apud deceptos fieri. Quod si autem jam videas eos congregari in fide, malorum oportet te oblivionem præteritorum inducere. Malumus enim eos videre negantes, quam inverecundo animo collaudantes Nestorii improbitatem. Igitur ne contentiones dicamur amare, religiosissimi episcopi Joannis familiaritatem amplectamur, hoc illi indulgentes, & ecclesiasticæ œconomiæ causa nec simus tam exacti exploratores in eos qui ad mentem redierunt. Res enim commoda administratione, multaque (ut dixi) diligentia indiget.

Ejusdem ad Gennadium presbyterum & archimandritam epistola.

Intensam tuam erga pietatem affectionem non jam nunc, sed multis ab hinc annis cognovi: plurimum autem ea de causa studia tuæ vitæ, diligentiamque commendo. Est tamen cum administrationem rerum aliqui transgrediantur, extraque limites paullo plus quam oporteat, ferantur, quo majus lucrum consequantur. Quemadmodum illi qui mare navigant, exoriente tempestate & fluctibus concitatis, ita ut navis periculum timeant, onera quædam in mare dejiciunt, ut reliqua conservent: sic & nos in nostris rebus facere oportet, cum non liceat exacte omnes ad salutem perducere, subinde aliquem conniventer relinquimus, ne universorum jacturam & damnum patiamur. Hæc autem scribo, quod inaudierim te ægre affectum esse adversus beatissimum & piissimum nostrum comministrum Proclum episcopum, quod in communionem Ælienium episcopum receperit, quem Palestinæ ecclesiæ statuta præsidem non agnoscunt. Ad effrenem autem hujus negotii cupidinem vana quædam ambitio excitat, quæ procul dubio finem amarum est assecutura. Itaque nequaquam velim tuam pietatem fugere familiaritatem cum beatissimo & piissimo Proclo episcopo. Siquidem eadem illius sanctitati, mihique sententia est, neque hujus dispensationis modus cuiquam prudentium displicuit.

Lectis his, monachi dixerunt: Si jusserit sancta synodus, afferatur ad Rufinianum beati patris nostri Athanasii epistola, & legatur.

Sancta synodus dixit: Satisfiat petitioni religiosorum monachorum.

Stephanus præfatus monachus inferens in manibus librum, legere cœpit.

Divi Athanasii ad Rufinianum.

Domino dilecto, & desideratissimo comministro Rufiniano, Athanasius in Domino salutem. Et post alia: Quandoquidem studiose & ecclesiastice (hoc enim tuæ pietati iterum convenit) de iis, qui necessario redacti sunt, nec per improbam fidem sunt corrupti, inquisivisti, eaque de re ad synodos & alios scribere voluisti, ut animi sententiam de iis explicarent, velim mi domine desideratissime sic habeas. In primis cum a vi cessatum esset, synodusque præsentium & eorum qui longinquas regiones incolebant, episcoporum haberetur, nec modo comministris, qui per Græciam passim habitant, verum etiam in Galliis & Hispania: communi decreto placuit, ut & hic & ubique gentium, quicumque lapsi fuissent proprio arbitrio, & antesignani fuissent impietatis, si resipiscerent, ignoscendum quidem illis, verum non restituendos in cleri numerum: qui vero non auctores, sed necessitate & violentia compulsi fuissent, visum est illis quidem ignoscendum, & in cleri locum restituendos, maxime cum probabilem defensionem & excusationem dederint. Atque hoc quoque œconomice & rationabiliter factum videtur. Nam ipsi quidem animo statuerant, non velle ad impietatem delabi: verum quoniam impiissimi quidam eorum causa statum ecclesiæ ad seditionem trahebant, duxerunt longe satius esse, vi compulsos se concurrere & onus gestare, quam populum perdere. Hæc cum afferrent, visi sunt nobis non absurda respondisse, quando & in occasionem facti, exemplo Aaron fratris Moseos, se defenderent, qui in eremo populi transgressionibus acquievit, defensionem habens, ne populus in Ægyptum reversus, idolorum cultui iterum se manciparet. Videbat enim si in eremi vastitate substitisset, futurum ut paullatim ab impietate regrederetur, in Ægypto autem nullam esse ad impietatem regressus viam. Hac de causa clero per ea tempora ignotum est. Qui vero in errorem seducti erant, & violentia huc compulsi, data quoque iis communio est; quemadmodum hæc & Romam scripta sunt, Romanorumque ecclesiam omnia comprobasse constat. Hæc quoque tuæ pietati confidenter scribo & significo, quo pietas tua ea quæ decreta sunt, hoc modo amplectatur.

ANNO CHRISTI 787.

Luc. 3.

Sabas & qui cum eo aderant monachi dixerunt: Non hæc solummodo D. Athanasii vox est, verum etiam synodorum, propterea quod inquit idem pater, ipsos quoque Romanos, totamque Græciam idem comprobavisse. Definit autem eos qui ex hæresi ad pristinam mentem redeunt, suscipiendos ad pœnitentiam, verum sacerdotii dignitatem minime illis restituendam.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Non de quovis hæretico redeunte ad mentem, recipiendo beatus pater statuit, sed de eorum principibus & antesignanis, quique in sua hæresi veluti deliciantur & se oblectant, verbisque artificiosis veritatem ipsam fucare studeant haud aliter ac orthodoxi cum libertate solent, ipsi autem sententiam scripturæ perversæ explicant. Verum iterum recitetur eadem epistola ad Rufinianum.

Epistola ejusdem patris.

Lecto autem loco, in quo beatus pater lapsis veniam dat impietatis, sed qui præcipui hæreticorum fuerunt, negat restituendos in ordinem sacerdotalem; qui vero antesignani non fuissent, sed vi & necessitate ad impietatem coacti, ignoscendum quidem illis, & in cleri locum restituendos, quod justam excusationem afferrent.

Venerabiles monachi dixerunt: En quemadmodum in principio diximus: sic est: siquidem beatus pater eos qui ex hæresi revertuntur, in sacerdotii dignitatem non recipit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videmini mihi mentem patris non intelligere, quandoquidem eos qui non fuere auctores hæreseos, vi autem compulsi sunt, recipit ad pristinam

ANNO CHRISTI 787.

ſtinam dignitatem: ſolummodo vero præcipuos atque adeo parentes, ſive auctores hæreſum, a dignitate ſacerdotii recipienda excludit, recte profecto, juſteque id pronuncians.

Et rurſum.

Inſignem pugilem D. Athanaſium eccleſia novit, utpote qui Romam uſque varia perſecutione ab Arianicæ hæreſeos principibus coactus, deinde inhoneſte inſthinc fugatus, cum rediiſſet in Græciam, paſſimque per eccleſias oberraret, adverſarii illius pro tempore veluti ad meliorem mentem reverſi, cum illo conjuncti ſunt: verum illo recedente, confeſtim ſolita audentia ad priſtinam hæreſim reverterunt, pioſque omni ratione perſecuti ſunt. Hac igitur ratione arbitror beatum patrem dixiſſe, ad ſacerdotii dignitatem ejuſcemodi non recipiendos: utpote a quibus cum ipſe, tum reliqui orthodoxi nihil præter gravia expectarent.

Sabas religioſus monachus inquit: Profecto vir erat, qui facile malorum obliviſcebatur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha reſpondit: Clarum hoc eſt, non enim alicui mortalium malum pro malo retribuit. Verum propter zelum Dei & confirmationem eccleſiæ, humanitate ſua & benignitate inſita non potuit uti, niſi ad juſtitiam Dei tuendam, vindicandamque.

Joannes venerabilis presbyter monachus, & locum retinens orientalis diœceſeos, dixit: Recte hoc ſtatutum in confirmationem audientium explicatum eſt. Monachi reſpondentes dixerunt: Verum vi adactos & compulſos beatus pater admittit: dicant igitur hi, an vim paſſi ſint, an adacti ſint, ut a veritate deſciverint.

Hypatius, ejuſque complices epiſcopi dixerunt: Nos violentiam nullam ſuſtinuimus, neque adacti ſumus, ſed in hac hæreſi noſtra nati ſumus & converſati, & vitam diu egimus.

Theodorus piiſſimus epiſcopus Catanæ, quique aderant illi Siculi epiſcopi, præterea Epiphanius civitatis Catanæ diaconus, & vicarius Thomæ epiſcopi Sardiniæ, dixerunt: Qui hactenus lecti ſunt beatorum patrum canones, de Novatianis, Encratitis, & Arianis dati ſunt: hujus autem hæreſis magiſtros quo loco habebimus?

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Invenimus & Manichæos reſpuiſſe imagines, ſed & præter hos Marcioniſtas, & illos qui confundunt naturas Chriſti, quorum princeps Petrus Fullo: præterea * Xeneum Hierapolitanum, ſed & Severum, alioſque hæreticos,

Epiphanius venerabilis diaconus ſanctiſſimæ Catanes eccleſiæ, & vicarius beatiſſimi Thomæ archiepiſcopi Sardiniæ, inquit: Minor ne eſt, quæ nunc novata eſt hæreſis, an major illis quæ hactenus fuere?

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: malum perpetuo idem eſt & æquale: maxime autem in rebus eccleſiaſticis, in quarum decretis, cum parvis tum magnis, errare idem eſt: ſiquidem in utriſque lex divina violatur.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens thronorum orientalium, dixit: Hæreſis illa omnibus hæreſibus pejor eſt, malorum omnium peſſima: utpote quæ œconomiam Servatoris noſtri ſubvertat.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Ducit nos in rectam viam id, quod a beato patre noſtro dictum eſt: ſi nulla alia ſubſit cauſa, recipiantur venerabiles epiſcopi.

ACTIO PRIMA.

Sancta ſynodus dixit: Legantur & reliqua canonicarum inſtitutionum.

Conſtantinus venerabilis diaconus, & notarius ſacri patriarchatus, legit: Ex actis ſanctæ & univerſalis quartæ ſynodi Chalcedonenſis.

Orientales & qui cum illis erant piiſſimi epiſcopi exclamarunt: Peccavimus omnes, omnes veniam precamur. Et rurſus Thalaſſius, Euſebius & Euſtathius, venerabiles epiſcopi dixerunt: Omnes erravimus, omnes veniam petimus.

Et exurgens piiſſimus epiſcopus Juvenalius tranſgreſſus eſt in alteram partem, & adjunxit ſe pœnitentibus. Et exaltata voce orientales, quique cum his erant religioſiſſimi epiſcopi clamaverunt: Bono omine Deus huc te adduxit: Orthodoxe, recte veniſti.

Et poſt alia plurima piiſſimi Illyrici epiſcopi dixerunt: Omnes lapſi ſumus, omnes veniam precamur.

Sabas venerabilis monachus & præfectus * ſtudiorum, inquit: Si viſum eſt ſanctæ ſynodo, videamus ordinationem eorum, quos recipimus, num ſint ab hæreticis, an minus.

* Studii ſeu Studitarum.

Sancta ſynodus dixit: Quæratur deinceps de electione.

Antonius venerabilis monachus ex libro eccleſiaſticæ hiſtoriæ Rufini Romani presbyteri legit. Lib. 1. c. 28.

Pergit interea Euſebius Alexandriam, ibique confeſſorum concilio congregato, pauci numero, ſed fide integri & meritis multi, quo pacto poſt hæreticorum procellas & perfidiæ turbines tranquillitas revocaretur eccleſiæ, omni cura & * deliberatione diſcutiunt. Aliis videbatur fidei calore ferventibus, nullum debere ultra in ſacerdotium recipi, qui ſe utcumque hæreticæ communionis contagione maculaſſet. Sed qui imitantes apoſtolum, quærebant, non quod ſibi utile eſſet, ſed quod pluribus; vel qui imitarentur Chriſtum, qui cum eſſet omnium vita, pro ſalute cunctorum humilians ſe deſcendit in mortem, quo ſcilicet inveniretur & in mortuis vita; dicebant melius eſſe, * humiliare paullulum propter dejectos, & inclinari propter eliſos, ut eos rurſus erigerent, nec ſibimet ſolis puritatis merito cælorum regna defenderent, ſed eſſe glorioſius, ſi cum pluribus illuc mererentur intrare. Et ideo ſibi rectum videri, ut tantum perfidiæ auctoribus amputatis, reliquis ſacerdotibus daretur optio, ſi forte velint, abjurato perfidiæ errore, ad fidem patrum, ſtatutaque converti, nec negare aditum redeuntibus, quin potius de eorum converſione gaudere; quia & ille evangelicus junior filius paternæ depopulator ſubſtantiæ, ſed in ſemetipſum reverſus, non ſolum ſuſcipi meruit, ſed & dignus paternis complexibus deputatur, & annulum fidei recipit, & ſtola circumdatur: per quam quid aliud, quam ſacerdotii declarantur inſignia? nec probabilis extitit apud patrem ſenior filius, quod invidit recepto: nec tantum meriti habuit non delinquendo, quantum notæ contraxit non indulgendo germano. * liberatione. * humiliari Luc. 15.

Cum igitur hujuſcemodi ſententiam ex evangelica auctoritate prolatam, ordo ille ſacerdotalis & apoſtolicus approbaſſet ex concilii decreto, Aſterio ceteriſque qui cum ipſo erant, orientis injungitur procuratio, occidentis vero Euſebio decernitur. Additur ſane in illo concilii

ACTIO PRIMA.

cilii decreto etiam de Spiritu ſancto plenior diſputatio, ut ejuſdem ſubſtantiæ ac deitatis, cujus Pater & Filius, etiam Spiritus ſanctus crederetur, nec quidquam prorſus in Trinitate aut creatum, aut inferius, poſteriuſve diceretur.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex hiſtoria eccleſiaſtica Socratis.

Lib. 2. c. 24. Photinus Sirmii exiſtens epiſcopus, Marcelli Ancyrani fuit diſcipulus, & ipſe purum hominem Chriſtum, quemadmodum præceptor ejus Marcellus, dixit.

Et iterum idem ex eadem hiſtoria legere cœpit

Lib. 2. c. 36. Qui vero in Sardicenſi ſynodo fuerant, indicta cauſa damnarunt, definitionem autem fidei Nicææ datam confirmarunt omnem impietatem ejicientes & execrantes: reddiderunt vero ſedes Paulo & Athanaſio, necnon Marcello Ancyrano, apologiam afferenti & dicenti, non intellectum ſuum librum, cum ipſe etiam averſetur omnes, qui purum hominem Chriſtum dicunt.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Plurimi jam canonici, ſanctarumque ſynodorum & patrum libri lecti ſunt, qui docent nos reverſos ab hæreſi recipere debere, modo non ſubſit improba aliqua cauſa. Sancta ſynodus dixit: Recte fecit dominus, qui nos ex epiſtolicis & ſynodicis commentariis de hæreticis recipiendis inſtruxit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Id quod ex beato patre Athanaſio lectum eſt, denuo legatur.

Stephanus librarius & venerabilis monachus legit: Epiſtola beati Athanaſii ad Rufinianum, ut prius ſcriptum eſt.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quemadmodum in ſuperioribus docuimus, ita mens eſt beati patris Athanaſii.

Venerabiles monachi dixerunt: Nos indigni ſanctitatis tuæ ſervi, & antea teſtati ſumus, quodcumque ſacræ ſynodi admittunt, modo nihil ſit quod impediat, & nos recipere.

Petrus Dei ſtudioſiſſimus presbyter & apoſtolicæ ſedis Hadriani papæ Romani vicarius, dixit: Et Romæ quoque extorris erat Macarius, hæreticus a ſancta ſynodo ſexta deſignatus: verum piæ memorationis pater noſter Benedictus deliberandi ſpatium per triginta dies illi conceſſit, & quodam tempore Bonifacium conſiliarium ad eum miſit, quo verbis admonitione plenis ex ſacra ſcriptura illum inſtrueret; verum ad meliorem mentem haud quaquam perduci potuit. Id autem pater beatus ob id egit, quo rurſus illum in priſtinum ſtatum reciperet.

Sacra ſynodus reſpondit: Si ex toto corde epiſcopi iſti delictum agnoverint, gratia Deo, ipſiſque. Si vero ficto animo ſimulant, judicet in eos Dominus, quemadmodum in Arium & Neſtorium judicavit. Epiſcopi autem, in quos inquiſitum erat, ſe ipſi execrantes, aperte teſtati ſunt non ſubeſſe confeſſioni fictum animum: dixerunt autem, niſi ſecundum catholicam eccleſiam ſenſerimus, execrabiles ſimus a Deo Patre, & Filio, & ſancto Spiritu.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha ait: Inhærendum eſt ſuperioribus dictis.

Petrus Dei ſtudioſiſſimus epiſcopus, vicarius ſanctiſſimi papæ Romani Hadriani, dixit: Ut ſcriptum eſt ab hiſtoricis, divus Meletius creatus fuit ab Arianis epiſcopus: & cum aſcendiſſet ambonem, prædicavit conſubſtantialitatem, & tamen illius electio reprobata eſt. ANNO CHRIST. 787.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes, reliquique epiſcopi Siciliæ dixerunt: Certum eſt quod inquit protopresbyter apoſtolicæ cathedræ.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha ait: Nuſquam equidem diſcrepanti animo patres invenimus, verum omnes veluti ejuſdem ſpiritus eadem prædicant, eademque docent: verum eccleſiæ œconomiam (gubernationem) contemplatus beatus pater Athanaſius, ita nobis tradidit, ut judicet recipiendos in cleri conſortium, qui hæreſeos magiſtri non fuiſſent.

Religioſi monachi dixerunt: Si quid in medio ſynodi judicatum eſt, cenſemus recipiendum.

Sancta ſynodus dixit: Speramus poſt ſanctam ſynodum non futuros aliquos, qui pervertentur. Ea ratione & epiſcopi ſeſe anathematiſmo obligaverunt, ut ſi ad priorem hæreſim reverſi fuerint, judicet de eis ſancta ſynodus.

Conſtantinus vir religioſus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro dixit: Multa ſanctitate conſpicui domini, ſi quidem hi libellos confeſſionis exhibuerint, recipiantur: ſin minus, judicet de eis ſancta ſynodus.

Clariſſimi duces dixerunt: Geſtant in manibus libellos, eoſque parati ſunt offerre.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Conſilio meo, de præſenti quæſtione quidquid eſt reliquum ſanctorum canonum evolvatur.

Coſmas venerabilis diaconus, & ſacri patriarchatus * cubicularius, ex vita ſancti patris noſtri Sabæ legit: Itaque cum ſancta univerſalis quinta ſynodus Conſtantinopoli eſſet congregata, communi & generali anathemate rejecti ſunt Origines & Theodorus epiſcopus Mopſueſtiæ, & quæcumque ab Evagrio & Didymo dicta ſunt de præexiſtentia, ſive περὶ προυπάρξεως. Probarunt autem id quatuor patriarchæ præſentes. Præterea imperator noſter Dei obſervantiſſimus acta ſynodi Hieroſolymam miſit: in qua civitate coacto epiſcoporum conventu, quotquot erant Palæſtinorum epiſcopi, manibus & pedibus & ore ſententiam & ſtatutum ſynodi confirmarunt, niſi quod Alexander epiſcopus Abyles contrarium ſenſit: quamobrem epiſcopatu exutus Byzantium ſe recepit, & terræmotu abſorptus eſt & defoſſus. Neolauritas autem, cum ſe a catholica communione ſeparaſſent, Eutychius patriarcha diverſis rationibus aggreſſus eſt, & in octo menſes uſque varia admonitione & adhortatione uſus, cum non poſſet fieri voti compos, neque ad unitatem eccleſiæ eos perducere, imperatoriis juſſionibus obtemperans, illos per Anaſtaſium ducem a Neolaura expulit, regionem ab illorum peſte liberans.

* al. cubiculus.

Taraſius beatiſſimus patriarcha ait: Videtis quod octimeſtre tempus archiepiſcopus exegit, longanimitate & adhortationibus apud illos uſus: atqui jam noverat ante eos anathemate in ſynodo execratos. Quid eſt igitur quod hæſitamus & præbemus noſmetipſos difficiles, quo minus ex ordinatione canonica, & ſanctorum patrum diligentia, & ſynodicis juſſionibus, quæ redeuntes ab hæreſi qualibet recipiunt, & hos admittamus?

San-

Sancta synodus dixit: Sic est revera, nisi tamen canonica subsit causa, quæ impedimento sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha inquit: Sic placeat omnibus, quo eos recipiamus.

Sancta synodus dixit: Placet omnibus.

Venerabiles monachi exclamarunt: Et nobis sane placet.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Denuo dicimus, si alia non subsit canonica causa quæ prohibeat, redeuntes recipiantur. Oportet enim ubique canonicas ordinationes servare.

Venerabiles monachi dixerunt: Juxta sex sanctas & œcumenicas synodos ex hæresi redeuntes recipimus, nisi causa quæpiam non toleranda subsit.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Et nos quoque omnes instructi a sanctis patribus nostris, sic definimus.

Venerabiles monachi dixerunt: Si qui monachi a sacra synodo absunt, quid de illis fiet?

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Illis ex canonibus prius lectis hæc persuadebimus: qua autem de causa ab hac synodo absunt?

Sabas religiosissimus monachus dixit: Non novi, sed sibi ipsi adversantur.

Euthymius religiosissimus episcopus Sardensium dixit: Quemadmodum jam admonuimus, afferantur libri, ut plenius erudiamur de his, qui ab hæreticis sunt ordinati.

Constantinus venerandus diaconus & notarius ait: Quandoquidem jubetis, ut de consuetudine ea qua ab hæreticis quidam ordinantur, legamus: Ecce vobis libros, ut si jusseritis, legantur.

Sancta synodus respondit: Legantur.

Stephanus venerabilis monachus librorum custos legit.

Ex historia ecclesiastica Rufini.

Hanc igitur intestinam persecutionem Macedonius ad episcopatum accedens auxit: Acacius vero & Patrophilus, Maximo Hierosolymorum episcopo expulso, Cyrillum suffecerunt.

Et post hæc Cosmas venerabilis diaconus, notarius & cubicularius sacri patriarchatus, legit.

Ex historiæ ecclesiasticæ Theodori lectoris libro quinto.

Dioscorus autem secundum canones sibi visos creatus, episcopatui Constantinopolitano inhæsit: designavit etiam primatem ecclesiæ ejusdem Anatolium quemdam, qui Alexandrinæ ecclesiæ quisquilias Constantinopoli effundebat, habens sibi confestim comministrum Eutychen, ad quem urbane Anatolius inquit: Futurum ignorat, qui in quo statu fuit, & non considerat. Acta autem hæc sunt sub consulatu Protogenis & Asterii.

Tarasius beatissimus patriarcha dixit: Quid de Anatolio dicitis? nonne princeps fuit quartæ synodi? & tamen a Dioscoro impio illo fuerat creatus, atque id etiam præsente Eutyche. Ergo & nos ab hæreticis ordinatos recipiamus, quemadmodum quoque Anatolius receptus est. Et iterum: Vera Dei vox est, filios non morituros pro patribus, sed unusquisque pro suo peccato morte morietur. Addatur quod ordinatio a Deo est. Quandoquidem autem de Anatolio dubitant, legatur quid de eo scriptum sit.

Cosmas diaconus & * cubicularius sacri patriarchatus, legit.

* al. cubuclesius.

Præfatio Chalcedonensis sanctæ & universalis synodi.

Conveniente sancta & universali synodo secundum sacram præceptionem in Chalcedonensi urbe congregata, nimirum Paschasino & Lucentio reverendissimis episcopis, & Bonifacio religiosissimo presbytero, tenentibus locum sanctissimi & revererdissimi archiepiscopi almæ urbis Romæ Leonis, & Anatolio reverendissimo episcopo inclytæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ:

Reverendissimi monachi dixerunt: Et istud quoque recipimus.

Iterum Constantinus diaconus & notarius sacri patriarchatus legit.

Ex vita sancti patris nostri Sabæ.

Flaviano igitur & Elia patriarchis, ut dictum est, Sidoni existentibus, literisque adulatoriis & œconomicis ad imperatorem utentibus, præterea Sidonensem synodum, quæ secundum rectam fidem congregata fuit, dissolventibus, cum domum ad proprias sedes redirent, qui a Sotericho & Philoxeno stabant, rem indigne ferentes, in iram vehementissimam imperatorem excitarunt, utpote qui deceptus per vafriciem & simulationem patriarcharum fuisset. Accepta autem potestate, quantam ipsi volebant, utroque sufficienti, Antiochensium populo id diviserunt, atque ita variis modis Flavianum afflixerunt, & vexarunt, cogentes interim, & obtorto collo huc trahentes, ut acta Chalcedonensis concilii anathemate prosequeretur: quo nolente, episcopatu suo privatus, in exilium quoque damnatus est. Cum autem eam rem cognovisset imperator, & ex animo id sibi placeret, Severum quemdam, principem hæresis Acephalorum, Antiochiam in episcopatum dirigit. Hic episcopatu accepto, qui illius conversationem & consuetudinem detestabantur, in eos pessima quævis exempla edidit. Dirigit etiam synodicas suas literas Eliæ patriarchæ: quo non recipiente, in archiepiscopum imperatorem exacerbavit. Rursus eaidem Hierosolymam versus mense Majo indictione sexta mittit, addita clericorum quorumdam & regia quoque manu. Quod cum percepisset beatus noster pater Sabas, ascendens cum reliquis eremi præsidibus in sacram urbem, eos qui cum synodicis Severi veniebant, ex sancta civitate exegit. Multitudine autem monachorum undique confluente, omnes ante sacrum Cranium, sive Calvariæ locum, simul cum Hierosolymitis congregati sunt, unaque voce exclamarunt: Anathema Severo, omnibusque qui cum eo communicant: præsentibus & audientibus adhuc magistranis principibus & militibus, quos imperator isthuc miserat. Hic autem Severus miris adulationibus auctoritatem sibi apud imperatorem obtinens, & confisus regia potestate, Chalcedonensem synodum infinitis execrationibus devovit, omnibus ingenii viribus Eutychis opinionem catholicis adversam defendere, & porro spargere conatus. Eutyches autem unam Christi filii Dei post incarnationem ex virgine naturam asserebat, homo pervertens omnia & tumultuarius, qui plurima nova dogmata ecclesiæ catholicæ fidei & legibus contra-

ACTIO PRIMA.

traria confinxit : probabat enim impiiſſimam illam & latrociniis maxime infamem ſecundam Epheſinam ſynodum , teſtatus aperte , illam non inferiorem , quam priorem Epheſi habitam , cenſendam . Præter hæc eruditione & doctrina æquales affirmabat Cyrillum divinum Alexandrinorum archiepiſcopum , & Dioſcorum , qui in communionem recepit Eutychem hæreticum , veluti convenientem animo & opinionibus ſuis , & ſanctiſſimum & unice orthodoxum Flavianum ſanctæ urbis archiepiſcopum interfecit & ſuſtulit . Atque ita ad omnem impietatem promovens Severus his , nihil aliud quam linguam ſuam in Dei blaſphemiam exacuit : diviſit autem in ſuis libris indiviſam & unam in Trinitate deitatem & hypoſtaſin , nullam in his nominibus differentiam agnoſcens . Unam ſanctam adorandam & conſubſtantialem divinarum hypoſtaſeon Trinitatem , naturarum & deitatum & deorum Trinitatem auſus eſt dicere : hujuſcemodi autem animarum corruptorem & peſtem Anaſtaſius imperator compulit Eliam archiepiſcopum in communionem recipere : cumque nulla ratione id ageret , ira exardeſcens imperator , Olympium quemdam Cæſareenſem , qui ducatum Palæſtinæ curabat , addita generali a Sidone ſcripta epiſtola , in qua continebatur non recipiendam Chalcedonenſem ſynodum , ad Eliam epiſcopatu deturbandum miſit . Olympius autem cum regia poteſtate accedens , uſus variis artibus , Eliam abegit , Joannem vero Marciani filium , conſentientem cum Severo & communicantem , Chalcedonenſemque ſynodum execrantem , epiſcopum Hieroſolymorum die tertio menſis Septembris , in principio decimæ indictionis inſtituit . Poſtquam autem honorabilis Sabas & reliqui eremi patres audiviſſent Joannem conſecratum eſſe a Severo , congregati apud eum , ex aperto teſtati ſunt , ſe neutiquam in communionem Severum recepturos , ſed pro Chalcedonenſi ſynodo extrema paſſuros , prætertim cum totam populi catervam habeant commilitantem . Ea ratione Joannes , quia partes ſuſcipiebat , negligit ea conficere quæ a duce erant ei commiſſa . Anaſtaſius autem imperator poſtquam percepiſſet Joannem fœdera rupiſſe , in furorem verſus , cum Olympius ad manus non eſſet , ſtatim Anaſtaſium Pamphili ducatui Palæſtinæ præfectum mittit , quo Joannem compellat , uti Severum ad communionem recipiat , & ſynodum Chalcedonenſem anathemate devoveat , aut epiſcopatu deturbetur . Hic igitur cum ingreſſus eſſet Hieroſolymam , e veſtigio Joannem ad ſe vocatum in carcerem publicum dimittit . Totus autem populus ea cauſa gaudio diſſolutus eſt , quod is inſidiator & proditor archiepiſcopi Eliæ fuiſſet . Quidam autem Cæſareenſium civitatem gubernans , clam in carcerem ingreſſus , conſilium dat Joanni , modo velit rebus ſuis conſultum , & epiſcopatu ſuo minime privari , videat ne a quopiam illi perſuadeatur , quo in communionem Severum recipiat : perſuadeat autem duci , dicatque ſe omnia quæ juſſa ſint ut faciat , ſine mora effecturum : verum ne per vim & neceſſitatem videatur compulſus , ſe , ubi liberatus ſit e carcere , poſt duos dies , quo inſtat dominica , quævis imperata alacriter facturum . His vero verbis perſuaſus dux eum eccleſiæ ſiſtit : itaque archiepiſcopus a carcere liberatus totum monachorum cœtum , per noctem ad ſanctam civitatem convocat . Fuit autem numerata eorum multitudo circiter decem millia monachorum . Quandoquidem autem tantam hominum multitudinem eccleſia capere non poterat , viſum eſt , ut ad ſancti protomartyris Stephani templum ſe ſe conferrent , quod tantæ multitudini videbatur ſufficiens : quo minus autem mali quippiam daretur ſuſpicandum duci , ſimulavit omnis turba ſe Hypatio conſobrino imperatoris gratulandi cauſa occurrere , qui a Vitelliana captivitate liberatus , voti reus Hieroſolymam ſe contulerat . Poſtquam igitur omnes tum monachi , tum cives in præmemorata baſilica conveniſſent , adfuit & Anaſtaſius dux , & Zacharias vir conſularis , adducentes ſecum cum magna multitudine Hypatium in protomartyris Stephani baſilicam , exiſtimante quoque duce omnia pro regis voluntate & arbitrio eventura . His autem congregatis , in cancellos aſcendit archiepiſcopus , comites habens ſecum Theodoſium & Sabam monachorum coryphæos & præſides . Populus autem univerſus nihil aliud quam longo tempore exclamabat : Hæreticos anathematiza , ſynodum confirma . Confeſtim autem tres illi una voce Neſtorium , Eutychen , Severum , & Soterichum Cæſareæ ejus , quæ eſt Cappadociæ , epiſcopum , & omnes qui ſynodum Chalcedonenſem non recipiunt , condemnant .

ANN CHRIS 567.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit : Recte hactenus noſtras aures patrum præcepta inſtruxerunt , quid autem , ab hæreticis creatos recipiemuſne , an minus ?

Sancta ſynodus dixit : Sane , domine , ſatis ſumus inſtructi , & ſunt recipiendi .

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit : Sane & plurimi qui in ſexta ſynodo præſides fuerunt , a Sergio , Pyrrho , Paulo , & Petro , doctoribus (inquam) hæreſeos Monothelitarum , fuere creati . Sed & hi viciſſim Conſtantinopolitanas ſedes inter clerum diſtribuerunt , & ab extremo eorum doctore Petro uſque ad ſextam ſynodum anni non pauciores quam quindecim interceſſerunt . Qui vero intermediis temporibus fuerunt , Thomas ſcilicet , Joannes & Conſtantinus , ab hæreticis fuerunt ordinati , verum ea de cauſa non ſunt reprobati . Circiter enim quinquaginta annos hæreſis illa viguit : & tamen in ſexta ſynodo patres quatuor illos prænominatos tantum damnarunt , * cumque eorum ordinationem reliquerint .

* Pro, q quam. H

Sancta ſynodus dixit : Clarum eſt .

Conſtantinus reverendiſſimus epiſcopus Conſtantiæ ejus quæ eſt in Cypro , dixit : Satis jam videtur mihi confirmatum , eos qui ab hæreticis ordinati ſunt , recipiendos : ſi quis vero deſtinato animo ad hæreticos ſe contulerit , ab eiſque ordinatus fuerit , eum nequaquam recipiendum .

Venerabiles monachi dixerunt : De his quoque divi Baſilii ad Nicopolitas epiſtolam habemus , rogamuſque ut audiatur .

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit : Legatur .

Conſtantinus diaconus & notarius legit .

Ex

Ex epiſtola beati patris noſtri Baſilii ad Nicopolitas.

Non novi epiſcopum, neque inter ſacerdotes Chriſti numeraverim, qui a contaminatis manibus in fidei vaſtationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus. Hoc meum eſt judicium: vos vero, ſi quam habetis vobiſcum electionem, ipſi judicate, conſultateque, quandoquidem unuſquiſque ſuæ ſententiæ dominus eſt, nos vero innocentes a ſanguine iſto. Hæc autem vobis ſcripſi, non quod quidquam diffidam, ſed ut quorumdam ambiguitatem confirmem & explicem, prolata in diverſum mea ſententia, ne ſcilicet quoslibet ad communionem ſuſcipiatis, neve manuum impoſitionem ab eis recipiatis, ut poſtea pace facta, violenter ſeipſos ſacerdotali complemento adnumerent.

Venerandi monachi dixerunt: Ecce, pater, hæreticorum creationem, in eo quod inquit: Neque inter Chriſti ſacerdotes numeraverim, qui ab impuris manibus in fidei vaſtationem, ad dignitatem aliquam fuerit provectus: omnino averſatur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha inquit: Et ego profecto, qui ob hujuſcemodi cauſam & in fidei diſſolutionem creati ſunt, abominor. Tum autem maxime, quoties orthodoxi epiſcopi fuerint præſentes, a quibus potuere creari. Hæc autem eſt ſententia beati patris, ſi ſynodica convocatio fuerit facta, & eccleſiarum in recta fide concordia, qui auſus fuerit impuris hæreticis creandum ſe ſe dare, deponi dignus eſt.

Sancta ſynodus ait: Hæc vera ſententia eſt.

Venerandi monachi dixerunt: Id vero, quod in fine epiſtolæ ſcriptum eſt, ut poſtea pace facta violenter ſeipſos ſacerdotali complemento adnumerent, & poſt pacem creatos quoque non recipit, quid ſibi vult?

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Nequaquam inquit pater eos non recipiendos, ſed ne vim ſuſtineant, volentes uniri recte ſentienti clero. Sane enim non ex neceſſitate & difficultate hoc fiet. Attamen divinus pater, cum per ea tempora plurimi eſſent epiſcopi orthodoxi, alumnis eccleſiæ Arianorum creationem interdixit. Nulla enim aderat defenſio. Quod autem illud ita ſe habeat, quodque non ignorarint ſententiam patris noſtri, qui fuerunt in eccleſiæ functionibus illi ſucceſſores, qui ab hæreticis electos, deinde vero emendatos receperunt, clarum eſt ex ſuperioribus. In omnibus enim patres ſibi conſona ſcribunt, contrarietaſque inter ipſos nulla reperitur: ſed illi videntur ſibi contraria apud illos notare, qui diſpoſitionem dictorum, & ſcopos eorum non intelligunt.

Venerabiles monachi dixerunt: Apte ſoluta eſt dubitatio.

Sancta ſynodus dixit: Epiſcopi qui confeſſi ſunt, proprios libellos, quod ad eccleſiam redierint, legant.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Legant: diſcuſſa enim exacte quæſtionum duarum capitalium hypotheſis eſt, de iis videlicet qui ad eccleſiam catholicam ex hæreſi redeunt, & qui ab hæreticis ſunt ordinati.

Hypatius epiſcopus Nicææ ſuum libellum legit: Eſt autem idem libellus, quem etiam Baſilius reverendus Ancyræ epiſcopus fecit. Leo epiſcopus Rhodi, Nicolaus Hierapoleos, Gregorius Peſſinuntum, Georgius Antiochiæ Piſidiæ, & Leo Carpathi, æquales libellos exhibuerunt. ACTIO PRIMA.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Confeſſiones cognoſcentes, ubi libellos legerimus, in ſecunda congreſſione receptio illorum fiet, modo nihil apud eos ſit quod impediat.

Sancta ſynodus dixit: Fiat, ut jubes. Interea ſancta ſynodus exurgens, in hunc modum fauſta precata eſt: Multi ſint anni Conſtantini & Irenes: maximorum regum & imperatorum multi ſint anni orthodoxis imperatoribus. Compeſce, Domine, hæreticorum vanas voces; da, Domine, illis piam vitam.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Pax Domini ſit cum omnibus nobis. Amen.

ACTIO SECUNDA.

IN nomine Domini & dominatoris Jeſu Chriſti, veri Dei noſtri, imperantibus piiſſimis & Chriſti amantiſſimis dominis Conſtantino & Irene pia ejus matre, anno octavo conſulatus ejus, ſub ſexto Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente ſancta ac univerſali ſynodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam ſanctionem in Nicæa ſplendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata eſt, videlicet Petro religioſo protopresbytero eccleſiæ ſanctiſſimæ divi Petri apoſtoli apud Romanos, & Petro venerabili presbytero, monacho & præſide manſionis piæ ſancti Sabæ apud Romanos, retinentibus locum apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ Hadriani, Taraſio beatiſſimo archiepiſcopo almæ urbis Conſtantinopoleos novæ Romæ; Joanne item & Thoma religioſiſſimis presbyteris monachis, retinentibus locum apoſtolicorum thronorum orientalis diœceſeos: conſiſtentibus his ante ſacros cancellos templi ſanctiſſimæ eccleſiæ cognominatæ Sophiæ, præſentibus ſimul & audientibus illuſtriſſimis juxta ac magnificentiſſimis ſenatoribus, nimirum Petronio glorioſo exconſule patricio, & Theophylacto comite imperialis obſequii, Joanne regio oſtiario & quæſtore ærarii militaris, & tota denique ſynodo juxta ordinem in priori actione præſcriptum: præſentibus etiam religioſiſſimis archimandritis præſidibus, & toto monachorum cœtu, propoſitis in medium ſanctis & inviolatis Dei evangeliis, Nicephorus reverendus diaconus & chartophylax ſacri patriarchatus, dixit: Ante fores hujus venerandi templi regius quiſpiam homo adſtat, Epiphanium Neocæſareæ epiſcopum ſecum adducens.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Ingrediantur.

Mox ſplendidiſſimus regius mandator ingreſſus, ait: Miſſus fueram ab optimis noſtris dominis, ut venerandum epiſcopum Neocæſareæ ad piam & ſacram veſtram ſynodum adducerem, quem jam vobis iſto.

Sacra ſynodus reſpondit: Deus pios noſtros imperatores cuſtodiat & conſervet.

Taraſius beatiſſimus patriarcha ad epiſcopum Neocæſareæ ait: Num ignota tibi hactenus fuit veritas, aut cognitam contempſiſti? & ſi ignota tibi fuit, non pudet te rectum ſermonem

nem minime didiciſſe, quemadmodum non puduit te didiciſſe perverſum?

ANNO CHRISTI 787.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ dixit: Quandoquidem univerſus iſte cœtus idem loquitur, & idem ſentit, didici & inſtructus ſum, quod hæc ſit veritas, quæ nunc exiſtimatur & prædicatur. Et ea de cauſa veniam poſtulo meorum antea delictorum. Cupio autem & cum omnibus his illuminari & doceri. Siquidem errata mea & delicta infinita eſſe agnoſco, & pro pœnitentia apud ſanctam ſynodum, beatumque dominum ſolicito.

Taraſius beatiſſimus patriarcha dixit: Niſi forte verſuto velamine & prætextu mentem tuam inumbres, verbis quidem veritatem exprimens, ſed animo interim doloſo aliud ſentias.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ ait: Abſit, veritatem confiteor, neque eſt cur mentiri velim, aut verba mea diſtorquere.

Taraſius beatiſſimus patriarcha ait: Debueras ab hinc multo tempore aures aperuiſſe, & Paulum divinum apoſtolum audiviſſe dicentem: *Traditiones quas accepiſtis, ſive per ſermonem, ſive per epiſtolas noſtras, ſervate.* Et iterum Tito & Timotheo ſcribentem: *Impuras verborum vanitates reſpuite.* Quid autem impurius & vaniloquentius, quam Chriſtianos idololatriæ ſtudioſos dicere?

2. Theſſ. 2. 2. Tim. 6. & Tit. 3.

Gregorius venerandus epiſcopus Neocæſareæ dixit: Malum eſt, & malum eſſe confitemur: ſed ſic factum eſt & fecimus: ea vero de cauſa veniam delictorum noſtrorum poſtulamus. Confiteor, domine, coram honorificentia ſanctitatis tuæ, omniumque fratrum ſanctæ ſynodi, quod erravimus, & iniquitatem improbitatemque deſignavimus, & veniam ob id poſcimus.

Taraſius beatiſſimus patriarcha inquit: Placeat, ut ſequenti auditione cum libellis, quæ ad eum pertinent, cognoſcamus.

Sancta ſynodus ait: Ut jubet ſanctitas tua, cum libello in ſequenti actione adſtans epiſcopus veniat, & juxta conſtitutum agetur.

Leontius glorioſiſſimus imperatori a ſecretis dixit: Sacra & a Deo collecta ſynodus meminerit, in priori conventione Dei obſervantium magnorum imperatorum noſtrorum fuiſſe lectas literas, in quibus mentio fiebat ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ, & religioſiſſimorum pontificum orientis ſynodicarum literarum, quas in duobus quaternionibus adducimus, de quibus vos, quid fieri vultis, admonemus.

Sancta ſynodus dixit: Legantur libelli beatiſſimi & ſanctiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ. Et legit eas Nicephorus glorioſiſſimus ab imperialibus ſecretis.

Interpretatio literarum Romanarum Hadriani Romani archiepiſcopi.

Dominis piiſſimis & ſereniſſimis victoribus, triumphatoribus, filiis in Deo & Domino noſtro Jeſu Chriſto dilectis, Conſtantino & Irenæ Auguſtis, Hadrianus ſervus ſervorum Dei.

2. Cor. 4. Deus qui juſſit e tenebris lucem ſplendere, quique nos a poteſtate tenebrarum per Filii ſui, veræ ſcilicet lucis, incarnationem, liberavit, in quo cuncta divinitatis ſuæ ſpecimina juſſit converſari, per quem etiam univerſa renovavit, ſimul in illo, per ſanguinem crucis illius, cum ea quæ in cælis, tum in terra exiſtentia pacificans, per divitiarum bonitatis ſuæ plenitudinem, in eccleſiæ ſuæ faciem reſpiciens, pietatem veſtram & prædeſtinatam ſerenitatem imperatoriæ manſuetudinis ad perfectionem fidei vocare non dedignatus eſt, quo omnem mendacii improbitatem per vos contegat, veritatemque in lucem producat. Poſteaquam enim quæ a veſtra ſerenitate & pietate nobis miſſa ſunt, cognovimus, dici non poteſt, quantopere cor noſtrum gaviſum ſit: tanto enim gaudio & lætitia repleti ſumus, ut ne humana quidem lingua explicare ea ſufficiat. Quemadmodum enim a ſuperioribus hæreſeos ſchiſmatibus eramus conterrefacti, ita nunc rurſum per veſtram juſſionem exultatione ſumus perfuſi: nam in regia veſtra civitate venerandarum imaginum cauſam juſſiſtis retractari, quæ a retro imperatoribus turpiter in eas commiſſa ſunt. Hi enim non ſolum eas ſubverterunt, ſed & contumelia affecerunt, ridiculas eas exiſtimantes, atque utinam non computet illis peccatum hoc Altiſſimus. Satius enim fuiſſet, ne injeciſſe quidem manus in eccleſiam: unde factum, ut totus orientalium partium populus in errorem ſit inductus, & in propria exiſtimatione & voluntate rebus eccleſiæ abuſi ſint, donec in regni ſolium vos erexit, quos ſciebat in veritate illius gloriam inquiſituros, & quæ a ſanctis apoſtolis, cunctiſque doctoribus tradita erant, conſervaturos; honoremque debitum venerandis imaginibus, quæ per amentiam hæreticorum ſubverſæ fuerant, reddituros. Nuper vero per piam veſtram juſſionem de voluntate veſtra inſtructi, omnipotentem Deum pro veſtro imperio precibus ſolicitantes, gratiarum actione gloriam illius prædicavimus. Illud autem in ſtabilimentum & confirmationem regni veſtri maxime ſit, quod magnum opus hoc aggreſſi eſtis, quod ſine mediatione veſtra in hoc mundo vix fieri poteſt: reddetur enim jam ſibi vetus & antiqua orthodoxa fides, reſtituentur venerandæ imagines in eam faciem, qua in prima eccleſia conſpectæ ſunt. Vos autem partem habebitis cum eo, qui nunc in divina requie quieſcit, Conſtantino imperatore & Helena ejus matre, qui orthodoxam fidem illuſtrarunt & confirmarunt, adeoque ſanctam matrem veſtram catholicam & ſpiritualem Romanam eccleſiam exaltarunt, ut plane ſpes ſit, eorum piam appellationem in veſtra cognomenta piiſſima & a Deo data tranſituram, ut per omnem terrarum orbem novus Conſtantinus & nova Helena prædicetur, per quos ſancta catholica & apoſtolica eccleſia renovabitur. Vos autem maxime in traditione orthodoxæ fidei eccleſiæ beati Petri & Pauli principum apoſtolorum acquieſcetis, eamque amplectemini, quemadmodum a ſuperioribus imperatoribus factum eſt, qui vicarium ejus ex toto corde dilexerunt. Quapropter veſtra quoque a Deo data majeſtas, ſanctiſſimam Romanam eccleſiam principum apoſtolorum, quibus a Deo ipſo data eſt poteſtas ſolvendi & ligandi peccata cum in cœlo, tum in terra, honorabit. Ipſi ſcilicet regni veri propugnatores erunt, cunctaſque barbaras nationes pedibus veſtris ſubjicient, ut quocumque ire perrexeritis, victores vos declarent. Hi ſiquidem principes apoſtolorum ſunt, qui catholicam orthodoxam fidem auſpicati, per ſcripta quidem veluti legibus latis fidem ſuam ſervandam præceperunt: omnibus ſcilicet, qui in ſedes illorum ſucceſſu-

Coloſſ. 1. Matth.

ACTIO II.

ri erant, & in fide eorum usque ad consummationem sæculi permansuri, atque ita nostra servat ecclesia, & sanctas eorum figuras veneratur; unde in hunc usque diem venerandis horum imaginibus ecclesiæ nostræ ornatæ ac conspicuæ sunt. Quemadmodum sanctissimus & beatissimus papa Silvester in principio Christianorum nostrorum orthodoxa fide testatur. Cum aliquando felicis recordationis Constantinus imperator per noctem somnum caperet, ecce beati apostoli Petrus & Paulus dormienti adstiterunt, dicentes: Quandoquidem sanguinis infantium effusionem morbi tui gratia fieri jussisti, en a Christo missi sumus, quo sanitatem tibi afferamus. Audi igitur nostrum consilium, & ea quæ tibi præcipimus, fac impleas. Principio Silvestrum episcopum, qui persecutionis tuæ gratia Roma exulat, & in * Sorapeno monte clam in speluncis cum clero latitat, cura ad te vocari. Is tibi lavacrum pietatis, in quo lavaberis, præparabit, dabiturque tibi non modo lepræ, verum omnium morborum sanitas. Cumque præclaris istis bonis fueris recreatus, confestim jubeto, per omnia loca Romanorum ecclesias restaurari; te vero ipsum purum, abjecto idolorum cultu, declarabis, cultumque debitum soli Deo vero adorando exhibeas, juxta illius voluntatem omnia tua consilia disponens. Imperator itaque e somno excitatus, omnes suos aulicos, quicumque in palatio erant, convocavit, quodque per insomnium illi ostensum fuerat, exposuit: nec mora aliqua, sed confestim ministros suos ad Sorapenum montem, in quo beatus pater Silvester cum clero vacans lectionibus sacrorum librorum latitabat, misit. Jam cum undique videret milites circumcingentes montem inquirendi causa, existimans quod ad martyrium raperetur, clerum ita affatus est: *Ecce nunc tempus expectatum, ecce nunc dies salutis*. Egresso autem de spelunca narrarunt milites, qua de causa quæreretur: cum quibus ad imperatorem, trahens secum comites tres presbyteros cum duobus diaconis, profectus, cum imperatorem vidisset: Pax tibi, inquit, o imperator, sursum, de cælo, & victoria. Imperator itaque hilari oculo & tranquillo animo illius verba exaudiens, quæcumque sibi per insomnia fuerant revelata, beato Silvestro exposuit. Postquam autem finem narrationis fecisset, quæsivit imperator, qualesnam arbitraretur esse deos Petrum & Paulum, quos viderat. Respondit pater, nequaquam esse deos, sed servos & discipulos Domini nostri Jesu Christi, quos in hoc elegisset, ut omnes gentes converterent, ut crederent in eum. Hæc cum audivisset imperator, præcontatus est, num alicubi essent historiæ illorum: mox beatus Silvester per diaconos afferri, quas habebat, apostolorum imagines jussit: quas cum imperator aspexisset, clara voce proclamavit: Hi sunt quos per visum conspexeram, neque amplius incredulus sum; paretur lavacrum in meam salutem. Constructo autem lavacro, cum sacro rore tinctus esset, confestim est sanitati pristinæ restitutus. Deinde non immemor accepti beneficii, ecclesias Dei ædificare cœpit, columnas earum passim sacris imaginibus in memoriam incarnationis Domini nostri Jesu Christi omniumque sanctorum reverentiam exornavit: nec alia de causa, quam ut Christianismum in lucem & veritatem, Deique cultum proveheret, & omnes gentes a cultu idolorum & diabolica deceptione convertetet. Quemadmodum etiam divus pater Gregorius apostolorum successor prædicavit, ob id depingi in templis evangelicas historias, ut homines illiterati, & qui sacros libros legere nequeunt, (quorum sane maxima pars est) conspectis illis redderent Deo gloriam, & reducerent in mentem, quæ in carne conversatio Domini nostri Jesu Christi fuisset. Ut taceam interim orthodoxos alios & Christianissimos imperatores, cum sacerdotibus omnibus & honestis viris Deum colentibus, simul etiam cum universo Christiano populo, qui omnes juxta antiquam sanctorum patrum traditionem, venerandas imagines & receperunt & tenent, & in memoriam & compunctionem cordis conservant, & in hunc usque diem venerantur. Neque aliter fiebat in partibus & regionibus illis, donec proavus vester ex impiorum quorumdam instructione venerandas imagines abstulit. Ex quo tempore magnus error Græciam istam invasit, unde non contemnendum scandalum in mundo factum est. *Sed væ illis per quos scandala* in mundum irrepserunt, ut ipsa veritas mentiri nescia testatur. Qua de causa in magnam tribulationem uterque Gregorius Romani pontifices per ea tempora sanctissimi conjecti sunt. Sæpius etiam proavum vestræ serenitatis admonuerunt, ne sineret venerandas imagines de statu suo dejici: verum illorum salutiferæ preces nequidquam fusæ sunt, animumque illius haud quidquam commoverunt. Post id & Zacharias, Stephanus, Paulus, & alter Stephanus, qui nobis in episcopatu hujus almæ urbis præcesserunt, avum patremque vestræ serenitatis pro restitutione sanctarum imaginum sæpe interpellarunt. Eadem ratione & nostra exiguitas imperatoriam vestram majestatem cum omni humilitate obsecrat, sinat aliquando recordationis causa erigi in ecclesias sacram Jesu Christi juxta incarnationem humanitatis imaginem: ponatur in aula Dei similitudo, ejus ante matris, sanctorum quoque & beatorum apostolorum, prophetarum, martyrum & confessorum, & ex animi desiderio eas veneremur, quemadmodum a sanctissimis patribus majoribus nostris, probatissimisque pontificibus, nobis a multis sæculis traditum est. Reliquum est, ut mansuetudo imperatoria in partibus illis Græciæ hoc idem imperet, & orthodoxam fidem confirmet, quo juxta scripturam, *unum fit ovile & pastor unus*: cum videat in universo terrarum orbe, ubi Christianismus pollet, ab omnibus fidelibus venerandas imagines honorari: nimirum, ut per visibilem figuram, ad invisibilem magnitudinis ejus divinitatem spirituali dispositione mentes nostræ rapiantur, secundum carnem, quam Dei Filius propter salutem nostram suscipere dignatus est, redemptorem nostrum in cælis existentem adoremus, & in Patre glorificantes, laudemus, quemadmodum scriptum est: *Deus spiritus est*: & illud comprobando, secundum spiritum deitatem illius adoramus. Nequaquam autem sic statuamus, quemadmodum quidam nugantur, ut imagines tamquam deos conficiamus: Labor enim & fatigatio nostra, quem exhibemus, in desiderium Dei sanctorumque ejus perficitur. Et quemadmodum sacra scriptura imagines in memoriam venerationis habet, sic & nos eas habeamus, servantes tamen perpetuo fidei nostræ

ANNO CHRISTI 787. Lib. 7. indict. 1. epist. 109.

Matth. 18.

Joan. 10.

Joan. 4.

ACTIO II.

stræ puritatem. Quin etiam factor noster & artifex Dominus Deus, juxta propriam imaginem & similitudinem, hominem de luto terræ finxit illuminavitque, in libera potestate sui ipsum constituens. Præterea primus ille homo liberi arbitrii existens, cuncta animantia terræ & volatilia cæli, annuente Deo, nominibus propriis vocavit. Abel autem ex primitiis ovilis sui propria voluntate dona Domino Deo obtulit, de quo legimus: *Respexit Dominus ad Abel & ad munera illius*. Deinde Noe post cataclysmum, hoc est, diluvium, altare propria voluntate Domino construxit, & ex omnibus animalibus & volatilibus pura dona in altare hoc obtulit. Similiter etiam Abraham, quemadmodum testatur scriptura, propria voluntate aram extruxit in honorem & gloriam Dei, quemadmodum apparuerat. Jacob etiam, cum fugisset a facie fratris sui, vidit per visum angelos Dei per scalam ascendentes & descendentes, & Dominum innixum scalæ ad se loquentem. *Postquam autem surrexisset, ex sua voluntate lapidem, in quo caput declinarat, sustulit: & ubi erexisset eum, infudisseque oleum super eum, vocavit locum Bethel, dicens: Non est hic aliud quam domus Dei*. Ob quam sane causam non legimus illi iratum Deum. Non enim illi exprobravit, quod sua voluntate lapidem erexisset. Etenim, o serenissimi filii principes & recte sentientes imperatores, quæcumque in admonitionem hominum ad gloriam Dei spectantia fiunt, Deo displicere nequeunt. Rursus idem Jacob ille in summitate virgæ suæ adoravit, fide dilectionis id agens. De qua beatus Paulus apostolus in epistola ad Hebræos dicit. Non quod virgam illam, sed tenentem eam, in signum dilectionis adoravit. Quid hoc sibi vult? nimirum quod & nos juxta desiderium & amorem, quo erga Deum sanctosque illius affecti sumus, figuras in imaginibus repræsentemus. Non, inquam, in coloribus & tabulis honorem constituentes, sed eorum prædicantes gloriam, quorum appellationem imagines referunt. Accedamus iterum ad scripturam, videamusque quid Mosi a Domino mandatum fuerit, cum illum juberet propitiatorium de auro mundissimo conficere, quod duos cubitos & dimidium in longitudine, & cubitum & semissem in latitudine conficiebat. Duos quoque cherubim aureos & productiles, ex utraque parte oraculi. Et paulo post: *Impones testimonium, quod dabo tibi, quo operienda est arca. Et loquar ad te supra propitiatorium ac de medio duorum cherubim, qui erunt super arcam testimonii*. Quin etiam in velis & cortinis tentorii duorum cherubim opus textile & diversicolorium fieri jussit. Ex his animadvertendum est, serenissimi domini & filii principes, Deum omnipotentem Dominum nostrum, de medio cherubim manu hominum factorum, pro salute populi non dedignatum loqui. Quamobrem non est dubitandum, omnia quæ in ecclesiis Dei ad laudem & decorem domus illius constituuntur, sancta & colenda esse. Sed & hoc, o serenissimi imperatores, ad incredulorum certiorem fidem, & errantium castigationem, adjiciendum est, non frustra Mosi famulo suo, quemadmodum in libro Numerorum legitur, propter pestem in populum grassantem præcepisse: *Fac serpentem, & pone illum in signum: & qui tactus fuerit, illumque inspexerit, vivet. Fecit igitur Moses serpentem æneum, & posuit illum, & servati sunt*. O insaniam infrementium adversus fidem & cultum sacrum Christianorum! o stultitiam vetantium venerandas imagines honorari, in quibus Servatoris nostris, cujus potentia genus humanum & constat adhu, & servatur; & præterea genitricis ejus, omniumque sanctorum historiæ continentur. Nam si Israeliticum populum per inspectionem ænei serpentis servatum a sua peste credimus, Christi vero Dei & Servatoris nostri, omniumque sanctorum figuras contemplantes & venerantes, dubitamus nos servari? Absit, ut amplius dubitemus, ut a patrum sanctorum traditione diversa sentiamus: hæreamus in doctrina illorum, nec ab illa declinemus. Et Salomon in eo templo, quod Domino ædificavit, cherubim in gloriam Dei fecit, & diversis coloribus illud adornavit. Quare ergo non & nos quoque sentientes recte confessionem fidei nostræ & speciositatem domus Dei ex diversis coloribus & picturis exornabimus? *In diebus illis erit altare Domini in medio terræ Ægypti, & columna continens fines ejus: & erit in signum & testimonium Domino in terra Ægypti. Clamabunt enim ad Dominum a facie tribulantium, & mittet eis Salvatorem & propugnatorem qui liberet eos*. Quin etiam psalmorum cantor David hymnum canens, dicit: *Confessio & pulchritudo coram eo*. Iterum: *Domine, dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ*. Rursus idem adventum & incarnationem Filii Dei Servatoris nostri prædicans, magnifice faciem illius, juxta dispensationem incarnationis illius, adorandam censet, dicens: *Exquisivit te facies mea, faciem tuam, Domine, requiram*. Iterum: *Faciem tuam supplicabunt divites populi*. Rursus: *Signatum est super nos lumen vultus tui, Domine*: Qua de causa divus Augustinus magnus ille doctor, in sermonibus adhortatoriis suis inquit: Quid est imago Dei aliud, nisi vultus Dei, in quo signatus est populus Dei? In cujus consensum & divus Gregorius Nyssæ episcopus, de patriarcha Abraham sermonem faciens, dixit: Vidi non infrequenter passionis figuram, neque sine lacrymis ejuscemodi picturam transii, cum scilicet opus artificii in personam significatam demonstratum esse viderem: & reliqua, quæ ex interpretatione in cantica canticorum affert. Nec aliter deinceps subsequens * sex eadem doctrina sonat. Numquid materia diversorum colorum animæ imitationem non repræsentat? Nam qui imaginem aspicit, quæ ex arte per diversos colores in tabula est expressa, non ex scriptura & colorum tinctura similitudinem accipit, sed ad contemplationem primi exemplaris animum reducit. Quin etiam in epistola divi Basilii, qua in Julianum desertorem invehitur: Quemadmodum a Deo Christianam & inculpabilem nostram fidem veluti hæreditario jure accepimus, sic confiteor, & in eo maneo. Credo autem in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum. Unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam Filii incarnatam οἰκονομίαν: deinde sanctam Mariam, quæ secundum carnem illum peperit, hanc Deiparam vocans. Suscipio etiam sanctos apostolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum supplicant, quo per illorum mediationem propitius mihi sit Deus noster benignissimus,

ANNO CHRISTI 787.

Gen. 1. Gen. 2. Gen. 8. Gen. 3. Gen. 28. Hebr. 11. Exod. 37. Exod. 25. Exod. 38. Num. 21. 3. Reg. 6. Isai. 19. Psal. 95. Psal. 25. Psal. 26. Psal. 44. Psal. 4. Greg. Nyssenus. * for. ex

mus, & remissionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob causam & historias imaginum illorum honoro, & palam adoro: hoc enim nobis traditum a sanctis apostolis, non est prohibendum, sed in omnibus ecclesiis nostris eorum historias erigimus. Idem in sermone in quadraginta martyres: Quinetiam bellorum trophæa, & victorias, & historici scriptores & pictores demonstrant: hi quidem oratione rem exornantes; hi vero in tabulis depingentes, multos ad virtutem & virilitatem excitarunt. Siquidem quæ historia oratione exprimit, hæc tacens pictura per imitationem ostendit. Joannes quoque Chrysostomus episcopus Constantinopolitanus, in sermone in parabolam de semente: Nonne injuria afficit regem, qui regiam vestem violat? Non novisti, quod is qui in injuria afficit imperatoriam imaginem, in imperatorem ipsum veluti exemplar imaginis, ejusque dignitatem injurius est? Nescis quod quicumque ex ligno & coloribus imagini convicia dicit, illum non damnari, veluti in rem inanimatam, sed contra regem ipsum dixerit? Indicatur enim occulte regi injuriam intulisse. Et rursus ex eodem in sermone in sanctam quintam diem paschæ: Omnia facta sunt in gloriam Dei, & ad nostram doctrinam: quare ad pluviæ ministerium dictum est: Impleatur terra fructuum copia, mare natantibus: omnia Deo serviunt, imo potius imagini Dei. Nam cum regiæ figuræ, & imagines in civitates inferuntur, populus non ipsam tabulam, aut ex cera factam imaginem honore prosequitur, cumque magistratu illuc obviam procedit, sed potius regiam historiam & veluti præsentiam suscipiunt: eodem sane modo, & ipsa creatio non terrenam istam speciem, sed cælestem historiam admiratur. Similiter beati Cyrilli verba ex interpretatione ejus in sanctum Matthæi evangelium, afferimus. Sic enim inquit: Fides enim depingit Verbum, quod in forma Dei existit, quod liberata nostra vita adjunxit se Deo, similitudineque nostra assumpta factum est homo. Idem paulo post: Imaginum usum nobis supplent parabolæ, quæ signorum virtutem nobis subjiciunt, nimirum per oculorum appositionem, manuum tactum, & quæ in nudo intellectu contemplationem obscure habent. Adducamus etiam & D. Athanasii Alexandrini episcopi verba, de eo quod Dominus carnem humanam assumpsit. Ex multis commode pauca sumentes, scripsimus: Quandoquidem ea quæ in tabulis picta sunt, cum figura per sordes & situm deleta fuerit, necessarium est, ut denuo pingatur & reficiatur, modo talis sit, ut adhuc renovari in eadem materia & tabulis possit. Nam per eamdem formam & materiam, in qua depingitur, non destruitur; verum potius in eo quod ante fuit, consensit. Dicamus & aliud ex D. Ambrosii ad Gratianum imperatorem libro tertio, capite nono: Quid ergo? numquid cum divinitatem & carnem adoramus, Christum dividimus? num, quando in eo & divinam imaginem & crucem adoramus, ipsum partimur? Absit. Itidem audiamus, quid nobis beatus Stephanus episcopus Bostrorum prædicet: Quicumque imagines divorum confitentur, non errant: siquidem omne opus factum in nomine Dei, bonum & sanctum est. Aliud enim imago, aliud ἄγαλμα, hoc est, animalis abjecti statua. Quando namque Deus Adam plasmavit, hoc est, creavit, dixit: *Faciamus hominem secundum imaginem & similitudinem nostram*: & fecit hominem ad imaginem Dei. Ergo quod imago Dei sit homo, ob id statua, deorum est idololatria & impietas? haudquaquam. Etenim si Adam imago dæmonum fuisset, utique reprobandus fuisset & recepto indignus: quando vero Dei imago est, honore prosequendus & admitti dignus. Omnis enim imago, sive angelorum, sive prophetarum, aut apostolorum, aut martyrum, aut aliorum justorum virorum, in nomine Dei facta, sancta est. Non enim ipsum lignum honoratur, sed ipsum illud quod in ligno datur contemplandum: atque ita per recordationem veneratio exhibetur. Omnes enim principes, etiamsi pessimi sint peccatores, adoramus & reverenter salutamus. Quid vetat igitur, quo minus non liceat & sanctos Dei ministros venerari, & in memoriam eorum imagines statuere & erigere, ne in oblivionem perpetuam veniant? Verum, inquis, Deus ipse manufacta prohibuit adoranda. Dic mihi, o Judæe, quid est quod super terram extet, quod non sit manu hominum factum, postquam a Deo fuerat creatum? Quid? arca Dei, quæ ex lignis sethim constructa est & ædificata, nonne opus est hominum? Quid altare? Quid propitiatorium? quid urceus, in quo manna recondebatur? quid mensa & candelabra? quid interiores & exteriores cortinæ? suntne opera manuum hominum, quæ Salomon fieri mandavit? Quam ob rem ea quæ sancta sanctorum dicuntur, cum sint manufacta; præterea cherubim & sex alata illa, quæ circa altare Domini fuerunt, cum sint animalia, & imagines angelorum, opera manuum hominum, non fuerunt ejecta, & a Judæis proculcata? Non aliam sane ob causam, quam quod Dei mandato imagines fuerunt angelorum sacratæ. Gentium autem idola, quia imagines fuerunt dæmonum, Deus ejecit & condemnavit. Nos vero in memoriam sanctorum imagines facimus: quorum, ais? Abrahæ, Mosis, Eliæ, Isajæ, Zachariæ, reliquorumque prophetarum, apostolorum, & sanctorum martyrum, qui propter Christum tribulati sunt, qui in imagine contemplatur, & meminerit illorum, & glorificet Deum, qui illos quoque magni fecit. Decet siquidem eos honor & veneratio, propter justitiam eorum, ut omnis qui viderit eos, in imitationem illorum operum ducatur. Qualis vero iste est adorationis honor? profecto non alius, quam is, quo nos peccatores quoque invicem prosequimur, salutantes nos inter nos per honorationem & dilectionem. Quid aliud apud Dominum Deum nostrum tentamus, quam adorantes glorificantes & trementes eum! Imago enim nihil aliud est, quam figura illius, * in qua pictura expressus est. Impii vero qui ipsi nihil boni faciunt, neque sanctorum recordantur, caveant bona operantes impedire: neque scandalo sint his, qui sanctos Dei servos honore afficiunt. Boni enim operis bonam mercedem adipiscentur. Impii vero quemadmodum animo suo voluerunt, ita infidelitatis suæ mansionem invenient: quando justitiam negligentes, a Deo desciverunt. Ex his liquido constat, ob recordationem sanctorum imagines tantum pingi, venerari & coli, quos clare constat servos esse Dei, & pro nobis apud deitatem obsecrantes & intercedentes. Dignum namque est, ut ducum nostrorum memores simus, & Deo gratias agamus. Accedant his, quæ beatus Hie-

* qui in pictura

ACTIO II.

ACTIO II.

ronymus presbyter Hierosolymitanus in quodam sermone scripta reliquit. Etenim, ut * concessit omnibus gentibus adorare quæ manu facta sunt, Judæis quidem * crustas illas quas fabricavit Moses, præterea duo cherubim aurea; ita nobis Christianis crucem largitus est, & bonorum operum imagines pingere & venerari, atque ita nostrum opus apud eum probare. Hæc sunt, serenissimi & piissimi imperatores & dilectissimi filii, quæ ex sacra scriptura novi & veteris testamenti, item piis sanctorum patrum sententiis de sacris imaginibus Dei, sanctorumque virorum, item de divina pictura in ecclesiis ad laudem Dei, & memoriam sanctorum suscipienda breviter descripsimus. Quæ per apostolicam relationem serenitatis vestræ potentiæ cum omni humilitate & sincero corde studiose discutienda offerimus. Nos enim perfunctorie ex diversis probatissimis patribus testimonia de venerandis imaginibus desumpsimus: quæ profecto quod in libris eorum non adulterinis, sed germanis inventa sunt, servanda existimamus, & ob id mitissimis vestris imperiis legenda tradidimus, obsecrantes interim ex animi fervore vestram mansuetudinem obtestando, & veluti præsentes genibus advoluti, & coram vestigia pedum volutando, ego cum fratribus meis coram Deo supplico, obtestor, adjuro, quo sacras imagines in ipsa Deum colente & regia urbe, & in utrisque Græciæ partibus in pristinum statum restitui & firmari jubeatis, custodientes traditionem hujus sanctissimæ vestræ ecclesiæ, abjiciendo etiam & execrando impiorum hæreticorum improbam vehementiam, quo sacram hanc vestram catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam indissolutam complecti possitis. Amen.

* permisit
* Tabulas marmoreas H.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Ipsi vos qui literas has a papa suscepistis, ad pios nostros imperatores deferte.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri, & locum tenentes Hadriani sanctissimi papæ Romani, dixerunt: Nos postquam ab apostolico nostro patre Hadriano litteras accepissemus, eas ad pios nostros imperatores pertulimus.

Joannes magnificentissimus quæstor inquit: Norunt & hoc venerabiles Siculi. Nam Theodorus Catanensium episcopus, & cum illo religiosissimus diaconus Epiphanius, locum retinens archiepiscopi Sardiniæ; ambo, inquam, ex mandato imperatorum nostrorum simul cum piissimo apocrisario beatissimi domini nostri patriarchæ Romam profecti sunt.

Theodorus Dei amantissimus episcopus Catanes inquit: Cum ab imperio piissimorum principum literæ sacræ ad me missæ fuissent, simul cum Leone presbytero vestræ sanctitatis servo, datum quoque est mandatum mihi a provinciæ Siculæ præside, ut Romam proficiscens, orthodoxorum nostrorum imperatorum fidem & rectam animi sententiam archiepiscopo exponerem. Beatus autem papa cum audivisset, inquit: Quod si hæc in diebus horum imperatorum contigerint, non esse dubitandum, quin Deus imperium illorum supra antecessorum suorum regna extolleret. Hinc & superius lectam epistolam responsoriam ad pios imperatores misit. Addidit & epistolas cum ad sanctitatem vestram, tum ad eos qui in concilio præsident, scriptas.

Cosmas notarius & cubicularius inquit: Missæ sunt & aliæ literæ a sanctissimo papa veteris Romæ ad Tarasium sanctissimum & universalem patriarcham nostrum. Quod si autem placuerit sanctæ synodo & cœtui, dicant quid de iis fieri debet.

ANNO CHRIST. 787.

Sacra synodus dixit: Legantur.

Cosmas præfatus legit.

EPISTOLA HADRIANI SANCTISSIMI PAPÆ VETERIS ROMÆ.

Translata ex Romana lingua in Græcum sermonem,

*Dilecto fratri Tarasio * generali patriarchæ Hadrianus servus servorum Dei salutem.*

* Hoc v
tur Græ
quispiam
posuisse
est in
eo textu

PAstoralibus curis & subtilissima consideratione animadvertentes, quomodo præconii vox sana omni tempore a præcone oporteat prædicari: quomodo item pastor in compassione qualisque in reductione existere debeat, & in eadem ex integro insignis, utque in pia commiseratione omnium infirmitatem in seipsum suscipere debeat, & in divinam voluntatem cuncta sua sagaci inspectione transferre. De his, inquam, omnibus statutum est nobis, vestram dilectam beatitudinem & conventum sacratum appellare, succincte & paucis in his synodicis literis confessionem vestræ fidei prædicando. Nam quas mihi per Leonem venerabilem presbyterum vestrum literas misistis, mox in principio paginæ primæ cognovi pietatem tuam cum laicorum ordinatione, tum imperatorio suffragio in sacrum patriarchatus solium exaltatam. Quam ob causam effuso gaudio exultavit cor meum. Quod si autem non perspecta mihi esset, & probe cognita, erga sacras synodicas sex constitutiones & venerandas imagines vestra sinceritas & orthodoxa fides, nequaquam ad synodum convocandam assentiremus. Verum quemadmodum non leviter cor nostrum ex superioribus vestris dissensionibus dolore tactum est, ita plurimo gaudio anima nostra perfusa est, postquam cognovissem piam vestram confessionem, & rectam fidem esse firmam & stabilem. Invenimus autem in prædicta synodica vestra epistola, quanta sit confessio & recta fides vestra circa cœtus sacros & sex sacras synodos, & erga venerandas & sacras imagines, quæ profecto mira est & compunctione digna. In qua etiam clare est expressum, quod in sextæ synodi divine & legaliter prædicatis canonibus recipitur pictura illa veneranda, in qua Agnus digito præcursoris demonstratus, graphice est insculptus: qui in typum gratiæ assumptus, verum nobis per legem Agnum, nempe Christum Deum, indicat. Veteres igitur typos, figuras & umbras, tamquam veritatis signa & notas ecclesiæ traditas suscipientes, gratiam & veritatem agnoscimus, tamquam legis plenitudinem hanc arbitrantes. Ut igitur & in colorum effectibus omnium oculis subjiciatur figura illa, quæ Agnum illum qui abstulit peccata mundi, nimirum Deum nostrum, juxta humanam effigiem delineat: censemus ab hoc tempore, pro veteri illo Agno & novum in ecclesiis Dei erigendum, quo per eum exaltationem humilitatis verbi Dei consideremus, quo in memoriam politiæ illius qua in carne vixit, item passionis ejus & salutiferæ mortis, unde mundo liberatio contigit, veluti manu ducamur. Hac orthodoxæ fidei testificatione improborum hæretico-

Joan.

ticorum curiositatem & importunam garrulitatem vestra fraterna sanctitas repellat: quemadmodum eorum improba machinatio apud nos Dei gratia non recepta, sed impia judicata est. Succingentes igitur lumbos nostræ mentis, nobiscum cum catholica & apostolica Romana ecclesia consentiendo, contra hæreticorum insaniam armemur, quamvis ab his sæpe fuerit ecclesia impugnata. Deinceps etiam venerandas imagines primum juxta humanam figurationem Christi Dei nostri, secundum nos & pro nobis & per nos incarnati; deinde inviolatæ & veræ deiparæ, postremo omnium sanctorum suorum * beatitas vestra dilecta colere & adorare pergat. Rogamus etiam interim, ut in eo proposito, quod ab initio constituisti, manere velis. Consulimus etiam pastorali cura, ut orthodoxam fidem quam semel confessus es, inviolatam & stabilem prædicando & docendo conserves. *Fundamentum enim aliud nemo ponere potest, præter id, quod jacet, qui est Jesus Christus.* Quisnam igitur firmamentum dilectionis Dei & proximi conservans, ipsum illum Jesum Christum, Deum & hominis filium, ante oculos fundamentum non proposuerit? In confesso enim est, ubi Christus fundamentum est, ibi bonorum operum structuram sequi. Ipsa vero veritas per se dicit: *Qui non ingreditur per januam in ovile, is fur est & latro: qui vero per fores ingreditur, hic pastor est ovium.* Quemadmodum ipse Salvator inquit: *Ego sum janua.* Is igitur ad ovile ingreditur, qui per januam incedit: qui vero per januam intrat, per Christum ingreditur. Quicumque igitur ab ipso creati & liberati generis humani veritatem intelligens conservat, & gradum pastoralis dignitatis portans pondus sustinet, non ad gloriam & honorem prætereuntem respiciens, sed gregem suscipiens diligenter vigilat, ne oves vel a perversis hominibus & perversa loquentibus, vel malo spiritu afflatis corrumpantur. Recte sane beatus Jacob, qui propter uxores multos annos servivit Laban socero suo, visus est dixisse: *Viginti annis fui tecum, oves tuæ & capræ steriles non fuerunt, arietes ovium tuarum non comedi; captum a bestia non offendi tibi; ego damnum omne reddebam, quidquid furto perierat; diu noctuque æstu urgebar & gelu, fugiebat somnus ab oculis meis.* Si tantos labores & vigilias pastor Laban sustinuit, quot quantasque vigilias sustinere debet, qui pascit oves Dei? Sed in omnibus his confirmabit & docebit, qui propter nos homo factus est, dignatus (est) fieri, quod fecit. Ipse dilectionem & sancti Spiritus amorem in nos transfundat, & a cunctis solicitudinibus nos eximat, oculosque mentis vestræ aperiat, ut per laborem & certamen dilectionis & cursus vestri, quo sanctam nostram & apostolicam ecclesiam imitamini, efficiatis aliquando apud pios imperatores nostros, quo sanctorum venerandæ imagines in pristinum locum restituantur, ut in hoc sacerdotium nostrum firmum permaneat. Nam ex confessione fidei vestræ cognovimus beatitudinem vestram id unum egisse apud piissimos, orthodoxos & Christi amantes imperatores nostros, fideles & rectæ fidei propugnatores, quo synodus generalis celebretur; idque illi in præsentia totius fidelis populi supplicationibus vestris annuerunt, synodumque in regia civitate fieri mandarunt. Nos itaque sapientes & probatos sacerdotes & de rebus quæ ad constitutionem imaginum pertinent, doctos, cum magno animi desiderio, quemadmodum regia mandata jubebant, misimus, quo in pristinum locum in illis partibus restituerentur. In primis autem vestra sanctitas piissimis & triumphatoribus nostris imperatoribus sine trepidatione inducat in animum, ut falsam congregationem illam sine consensu ac præsentia apostolicæ sedis, contra omnem patrum venerabilium traditionem, contra venerandas imagines sine ordine & debita convocatione factam execretur, & anathematizatam præsentibus apocrisariis nostris cognoscat: quo omne zizanium ab ecclesia eradicetur, & Jesu Christi Domini nostri verbum impleatur, cum ait: *Et portæ inferorum non prævalebunt adversus eam.* Et alibi: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & dabo tibi claves regni cælorum: & quæcumque in terra ligaveris, ligata erunt in cælis: & quæcumque solveris in terra, soluta erunt in cælis:* cujus etiam sedes per totum terrarum orbem primatum obtinens lucet, omniumque ecclesiarum Dei caput exstitit. Unde & ipse beatus Paulus apostolus, Dei jussu ecclesiam pascens, nihil omnino prætermisit, sed ubique principatum obtinuit & obtinet: cui etiam & nostræ beatæ & apostolicæ sedi, quæ est omnium ecclesiarum Dei caput, velim beata vestra sanctitas ex sincera mente & toto corde agglutinetur, utpote quæ revera sit recte sentiens, & pietatis incorruptæ conservatrix. Hoc sacrificium primum omnipotenti Deo exhibeatur. Vestraque beatitudo magnos & piissimos nostros imperatores supplicibus verbis admonebit, ut ecclesiæ nostræ vestigia sequentes coram Deo & horribili ejus judicio, venerandas imagines in regia civitate, & omni loco in antiquum statum restituendas curent, jubeantque: nimirum servantes traditionem hujus sanctissimæ nostræ Romanæ ecclesiæ, persequantur improborum & hæreticorum impostruram, & per vestrum certamen & fideliissimos labores, eorum deceptionem execrentur. Nisi enim sacras & venerandas imagines in pristinum locum restituerint, nostram confirmationem nullo modo audemus tradere. Hujus rei causa summo labore fidei & conatu, ante omnia convenit vestræ sanctitati advigilare, ut quamprimum sacræ & venerandæ imagines Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi, & sanctæ ejus genitricis semper virginis, & sanctorum apostolorum, omniumque beatorum prophetarum, martyrum & confessorum in partibus illis, in pristinum ordinem collocentur, ut unanimiter propheticam illam oden cantemus; Domine salva piissimos imperatores. Et: *Exaudi nos, Domine, in die qua invocaverimus te:* *Psalm. 19.* *quoniam dilexi decorem domus tuæ, & locum tabernaculi gloriæ tuæ.* *Psalm. 25.* Quos autem ad vos misi, Petrum scilicet dilectum nostrum protopresbyterum sanctæ Romanæ ecclesiæ: nec non Petrum abbam & præsidem, ut ad pedes sereniss. imorum & piissimorum nostrorum imperatorum adducantur, per principem apostolorum Petrum supplicamus, ut cum humanitate & singulari benevolentia ab eis recipiantur, precenturque cum gratiarum actione illis & corporis mentisque firmum robur. Omnipotens Deus vestram dilectionem, modo constans maneat, conservet, custodiat & protegat, & fructum fidei tibi innatum infinitis modis augeat, & in æternum gaudium deducat: Deus sanum te conservet, frater dilecte.

ACTIO II.

Matth. 16.

Petrus

ACTIO II.

Petrus & Petrus piiſſimi presbyteri, & locum tenentes ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, dixerunt: Dicat nobis beatiſſimus patriarcha regiæ urbis Taraſius, conſentitne literis ſanctiſſimis papæ veteris Romæ, an minus.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha reſpondit. Cui Chriſti lumen circumfulſit, quique nos per evangelium generavit Paulus, vere divinus apoſtolus, Romanis ſcribens, & ſtudium ſinceræ fidei eorum erga verum Deum noſtrum exoſculatus, ſic inquit: *Fides veſtra prædicatur in univerſo orbe*. Hoc teſtimonium & nos inſequi par eſt, temerariumque repugnare arbitramur. Quamobrem Hadrianus veteris Romæ primas, & teſtatorum principum ſucceſſor, clare & vere cum ad imperatores noſtros, tum ad noſtram mediocritatem mihi ſcripſiſſe videtur, conſtabilivitque, & rectam eſſe declaravit catholicæ eccleſiæ antiquam traditionem. Ob id & nos per ſcripturam inquirendo, argumentando & demonſtrando exquirentes, & patrum quoque præceptis imbuti, ſic confeſſi ſumus, confitemur & confitebimur, concordamus, & vim literarum lectarum confirmamus, & imaginum picturas ſecundum priſcam patrum noſtrorum traditionem recipimus, & has deſiderio noſtro adoramus, ut in nomine Dei noſtri, & intemeratæ Dominæ noſtræ deiparæ virginis ſanctorumque angelorum, & omnium ſanctorum factas. Sed apertis verbis teſtamur nos dumtaxat in unum Deum verum latriam (hoc eſt, cultum) & fidem noſtram referre & reponere.

Rom. 1.

Sancta ſynodus dixit: Univerſa ſancta ſynodus ſic credit, & ſic docet.

Petrus & Petrus Deum amantiſſimi presbyteri, legati apoſtolicæ cathedræ dixerunt: Dicat nobis ſacra ſynodus, num recipiat ſanctiſſimi papæ veteris Romæ literas, an minus.

Sancta ſynodus reſpondit: Sequimur, recipimus & probamus.

Joannes Deum colentiſſimus presbyter & legatus orientalis diœceſeos, inquit: Tempeſtivum eſt impræſentiarum ex pſalmo canere: *Miſericordia & veritas obviarunt ſibi, juſtitia & pax ſeſe exoſculatæ ſunt*. Scimus autem quod Deus noſter Jeſus Chriſtus ipſe miſericordia eſt & veritas, in ſucceſſione quoque ſanctiſſimi patriarchæ & orbis terrarum paſtores idem exiſtunt & dicuntur. Etenim miſericordia & veritas occurrunt ſibi. Hadrianus ſanctiſſimus papa veteris Romæ, & Taraſius patriarcha imperatricis urbis Conſtantinopoleos, idem ſapiunt, idem ſentiunt & fatentur. Et vere nominata pax, Dei ſuffragio imperans & divinitate potens, deſiderans videre eccleſiæ decorem, & literis quoque uſa, recte nominatam juſtitiam, Romanam ſcilicet eccleſiam, exoſculata eſt, juſſitque in medium procedere, & præſentem ſanctum cœtum lætitia perfudit, rectam fidem propalavit. Nunc etiam ob ſacras Hadriani ſanctiſſimi papæ literas, quæ & ad ſereniſſimos noſtros imperatores, & ad ſanctiſſimum & ter ampliſſimum patriarcham Taraſium ſcriptæ ſunt, plurimum gaudii inter nos erupit. Ea quoque de cauſa Deo maximas gratias agimus, quod in nobis lætitiam tam immenſam effecit. Benedictus Deus, qui nobis ejuſcemodi imperium excitavit, quod omni cura & ſolicitudine ſatagit, Chriſtianum populum undique in conſenſionem & unanimitatem, & ſacrorum canonum patrumque traditionis obſervantiam deducere. Sed Criſtus Deus noſter per ſanctiſſimam illius genitricem & omnes ejus ſanctos, voſque ipſius ſacros ſacerdotes, qui idem ſentitis, & dolum in cordibus veſtris non habetis, ſed perpetuo incumbitis in hæc ſtudia, ut omnia quæ ſcripta ſunt, impleatis, promiſſiones ſuas veras demonſtret. Imperatores autem noſtros dominos longævos faciat, induat eos gloria, & cornu eorum exaltet: ſubjiciat ſub pedibus inimicos eorum, donet illis præmium vitæ æternæ, & cum ſanctis regibus connumerari. Cuſtodiat etiam ſacram hanc & eadem ſentientem ſynodum.

ANNO CHRIST. 787.

Pſal. 74.

Agapius ſanctiſſimus epiſcopus Cæſareæ Cappadociæ, dixit: In divinis noſtris ſcripturis exaratum eſt: *Diſtinxit Deus inter lucem & tenebras*. Ecce enim poſtquam hæreticorum caligines diſcuſſæ ſunt, lux orthodoxæ fidei omnes illuminavit. Quam & ego ſecutus, ſuſcipio & ampleſtor ſanctas & venerandas imagines: qui vero ſecus ſentiunt, eos anathemate devoveo.

Gen. 1.

Joannes ſanctiſſimus Epheſi epiſcopus dixit: Quemadmodum ſanctiſſimi papæ Romani literis continetur, ſic credo, & per gratiam Chriſti Dei noſtri veri confiteor.

Conſtantinus ſanctiſſimus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, epiſcopus dixit: Juxta tenorem literarum, quæ ab Hadriano ſanctiſſimo papa Romano ad ſereniſſimos dominos noſtros & ad beatiſſimum patriarcham Taraſium miſſi ſunt, omnibus conſentio, & ſic confiteor, & cum hac fide ad tribunal Chriſti veri Dei noſtri proficiſcar.

Baſilius ſanctiſſimus Ancyræ epiſcopus dixit: Quemadmodum continent literæ ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, & ſecundum ſententiam beatiſſimi & univerſalis patriarchæ Taraſii, ſic ſentio, ſic teneo, ſic docebo. Et cum hac mea ſententia ad futurum ſæculum digredior.

Nicolaus ſanctiſſimus epiſcopus Cyzici dixit: Secundum literas beatiſſimi papæ Romani Hadriani, & expoſitionem confeſſionis ter ſanctiſſimi patriarchæ Taraſii, ſic ſentio, ſentiamque, & de præſenti ſæculo cum illa ipſa confeſſione diſcedam.

Euthymius ſanctiſſimus epiſcopus Sardenſium dixit: Et ego ante lectis beatiſſimi papæ veteris Romæ literis ſincere & irrepugnabiliter inhæreo, conſentio, & confiteor de orthodoxa fide, deque ſanctis videlicet & venerandis imaginibus, non veluti hoc ſit novum aliquod dogma, aut nuperum inventum recipiens, ſed clare cognoſcens ex apoſtolica traditione, ſanctorumque doctorum in eccleſia juſſu per manus nobis traditum: ob eam cauſam venerandas imagines ex toto corde cum debito honore & ſalutatoria adoratione ſuſcipio. Eos vero qui ſecus ſentiunt, aut reclamant, contrariave docent, alienos a catholica eccleſia arbitror, renuncio, & hæreticos proclamo.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Juxta prius lectas Hadriani beatiſſimi papæ Romani literas, & ſecundum fidem ſanctiſſimi patriarchæ Taraſii, venerandas imagines recipio, adoro, & id perpetuo docebo, ut poſſim etiam aliquando in futuro ſæculo rationem apud judicem noſtrum Deum reddere.

Elias ſanctiſſimus epiſcopus Cretæ dixit: Juxta venerandas ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani literas confiteor & teneo, venerandas & ſacras imagines nunquam ſeponens, ſed perfecte eas adorans, qui vero ſecus confitentur, eos anathematizo.

Stauracius ſanctiſſimus epiſcopus Chalcedonis dixit:

dixit: Secundum epiſtolàm ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ ad ſanctiſſimum & generalem patriarcham Taraſium miſſam, confiteor, & ſanctas & venerabiles imagines recipio, amplector & honoro, veluti arrhabonem exiſtentes meæ ſalutis: ſecus autem ſentientes anathematizo.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrachii dixit: Juxta relationem ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ ad ſereniſſimos noſtros imperatores, & ad ſanctiſſimum & univerſalem patriarcham miſſam: item juxta ſanctiſſimi archiepiſcopi Taraſii doctrinam, fidem & confeſſionem ſentio, teneo, doceo & docebo, & cum hac mea confeſſione vitæ meæ breve ſpatium finiam, & timendo tribunali Chriſti me ſiſtam.

Epiphanius diaconus eccleſiæ Catanes, & locum tenens Thomæ archiepiſcopi Sardiniæ dixit: Clariſſimam orthodoxiæ definitionem, & ſanctorum apoſtolorum traditionem, relatio ad pios & Chriſtum amantes noſtros imperatores a beatiſſimo papa veteris Romæ Hadriano miſſa, in præcedenti lectione clare explicavit. Quin etiam idem docuit epiſtola ad beatiſſimum univerſalem patriarcham Taraſium miſſa. Ob id & ego his omnibus aſſentior, & recto corde adhæreo, venerorque & adoro, quæ a multis ſæculis traditæ ſunt in eccleſia, venerandas & ſanctas imagines. Qui vero his contradicit, eum tamquam hæreticum conſentientem averſor, & diris devoveo.

Leo presbyter ſanctiſſimæ eccleſiæ Conſtantinopoleos, locum tenens Sidæ metropolis, dixit: Juxta lectas ſynodicas epiſtolas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, ſanctas & venerandas imagines recipio, quoniam hæc vetuſtiſſima traditio eſt: qui vero aliter ſentiunt, anathematizo.

Nicolaus præſes manſionis Apræ, & locum tenens Tyanenſium metropoleos, dixit: Venerandas imagines, & juxta veterum traditionem, & juxta ſynodicas literas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, recipio: eos vero qui aliter credunt, anathematizo.

Conſtantinus ſanctiſſimus Gangrorum epiſcopus dixit: Juxta lectam relationem ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, & priſcam patrum traditionem, venerandas imagines recipio; & qui idem ſibi faciendum non exiſtimant, anathemate devoveo.

Nicetas ſive Victor ſanctiſſimus epiſcopus Claudiopoleos, dixit: Juxta ſynodicas literas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, venerandas imagines ex traditione priſca recipio: qui ſecus faxint, anathemati ſint obnoxii.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Myron Lyciæ dixit: Juxta ſynodicas epiſtolas lectas, ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ miſſas, credo, ſicque confiteor, adoro & amplector venerandas imagines: & qui diverſum ſtatuunt, anathematizo & averſor.

Theophylactus diaconus & exarchus, locum tenens metropoleos Cariæ, dixit: Juxta ſynodicas literas Hadriani ſanctiſſimi papæ Romæ veteris confiteor: eos vero qui ſecus ſentiunt, anathemate percello.

Michael ſanctiſſimus epiſcopus Synnadon dixit: Juxta tenorem literarum ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ miſſarum confiteor, & juxta priſcam traditionem ſanctas & venerandas imagines recipio: qui vero non itidem ſentiunt, anathemate percutio.

Euſtathius ſanctiſſimus epiſcopus Laodiceæ dixit: Quemadmodum literæ ſynodicæ jam lectæ ab Hadriano ſanctiſſimo papa veteris Romæ, ſic confiteor, & eodem modo recipio venerandas imagines, juxta veterum traditionem: repugnantes vero execror. ANNO CHRISTI 787.

Anaſtaſius epiſcopus Nicopoleos veteris Epiri, dixit: Juxta ſynodicas Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ confiteor, recipio, & adoro venerandas imagines, idque juxta priſcam doctrinam: qui vero ſecus faxint, averſor ut hæreticos.

Chriſtophorus ſanctiſſimus Phaſidos epiſcopus dixit: Quemadmodum literæ ſynodicæ Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ jam lectæ tradunt, ſic confiteor, & venerandas imagines juxta priſcam doctrinam recipio; anathematizo autem qui ita non faciunt.

Gregorius presbyter ejus, quæ eſt prope Conſtantinopolim, ſanctorum apoſtolorum eccleſiæ, & locum tenens metropoleos Moceſi, dixit: Juxta literas ſynodicas ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani, & juxta priſcam traditionem venerandas imagines recipio: qui eas averſantur, condemno anathemate.

Baſilius epiſcopus *Sylæi dixit: Juxta traditionem veterem eccleſiæ & literarum ſynodicarum ſanctiſſimi papæ veteris Romæ Hadriani confiteor, & recipio & adoro venerandas & ſanctas imagines: qui vero reſpuunt hoc, anathematizo. * Silei.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes pronunciavit in eamdem ſententiam.

Manuel ſanctiſſimus epiſcopus Adrianopoleos Thraciæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Maurianus ſanctiſſimus epiſcopus Pompejopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum ſanctiſſimi epiſcopi Gothiæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Byzies in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Tauromeniæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Gregorius presbyrer locum retinens epiſcopatus Smyrnes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Gaudioſus epiſcopus Meſſanæ Siculus, &c.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Apameæ Bithyniæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Germion, &c.

Joannes diaconus & locum retinens Apoſtolopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Panormi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Arcadiopoleos in eamdem ſententiam pronunciavit.

Stephanus ſanctiſſimus epiſcopus Bibonum &c. locum tenens Leontopoleos, &c.

Siſinnius epiſcopus ſanctiſſimus Parii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Leontinæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus Mileti, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Proconneſi, &c.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Taurianes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus *Adriaces in eamdem ſententiam pronunciavit. * Andriacæ vel Adriæ.

Euſtratius ſanctiſſimus epiſcopus Methymnes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theotimus ſanctiſſimus epiſcopus Crotonum in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leon

ANNO CHRISTI 787.

Leon sanctissimus episcopus Chii, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Nesion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Apron, &c.
Ignatius sanctissimus episcopus Prienes, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus * Cypselon in eamdem sententiam pronunciavit.
* Cypsalon,
Theodorus sanctissimus episcopus Trophæorum in eamdem sententiam pronunciavit.
Stephanus sanctissimus episcopus * Sugdaon in eamdem sententiam pronunciavit.
* Suidaon,
Sergius sanctissimus episcopus Nicoteron, &c.
Gregorius presbyter locum tenens Nicopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Mesembriæ, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Amorii, &c,
Cyriacus sanctissimus episcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Camulianorum in eamdem sententiam pronunciavit.
Soterichus sanctissimus episcop. * Ciceslon, &c.
* Ciscisson.
Constantinus sanctissimus episcopus Mastauron in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Briulon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ, &c.
* Sabas sanctissimus episcopus Agæorum, &c.
* Sabbas
Gregorius sanctissimus episcopus Palæopoleos in eamdem, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum, in eamdem, &c.
Theophanes sanctissimus episcop. Coloes, &c.
Leo sanctissimus episcopus Algizon, &c.
Nicodemus sanctissimus episcopus Eugazon in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Barilon, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Hypæpon in eamdem, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Lebedon in eamdem, &c.
Stratonicus sanctissimus episcopus Cymes, &c.
Cosmas sanctissimus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus sanctissimus episcopus Elææ, &c.
Pardus sanctissimus episcopus Pittanes, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Pergami, &c.
Marianus sanctissimus episcopus Antandri, &c.
Basilius sanctiss. episcop. Adramyttii, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Assi, &c.
Leo sanctissimus episcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Gargaron in eamdem, &c.
Costantinus sanctiss. episcopus * Agaes, &c.
* Ægeon, * Ageæ.
Theognis sanctissimus episcopus Sion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Rhædesti, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Panii, &c.
Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopoleos in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Madyti, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chariupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Thomas sanctissimus episcopus Danii, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Chalcidos, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Bryseos, &c.
Benjamin sanctissimus episcopus Lizicon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Amastridos in eamdem sententiam pronunciavit.
Stephanus sanctissimus episcopus Soron, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Dercon, &c.
Heracleus sanctissimus episcopus Junopoleos in eamdem, &c.

A Constantinus sanctissimus episcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
ACTI II.
Antonius sanctissimus episcopus Trœzenes in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Nacoliæ, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Aspones, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Cynes, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Anastasiopoleos, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Solorum in eamdem, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus * * Citutii in eamdem, &c.
* Cicutii * Pro, C H.
Basilius sanctissimus episcopus * Trimithunton in eamdem, &c.
* Threm thunton
B Alexander sanctissimus episcopus Amathunton in eamdem &c.
Michael sanctissimus episcopus Melitupoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Adranias, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Germes, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Adrianitheron in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon sanctissimus episcopus Oces, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Ilii, &c.
Leo sanctissimus episcopus Troados &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Abydi, &c.
Anastasius sanctissimus episcopus Tripoleos
C in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Traculon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Salon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Silandi, &c.
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatos in eamdem, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Sethon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Liparon, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Meoniæ in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Stratonices in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
D Michael sanctissimus episcopus Troalon, &c.
Gregorius sanctiss. episcopus Gordon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Daldes, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Hyrcanes in eamdem, &c.
Josephus sanctissimus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsareæ in eamdem, &c.
Davidus sanctissimus episcopus Helenupoleos in eamdem, &c.
Cyron sanctissimus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsareæ Bithyniæ in eamdem sententiam pronuncia-
E vit.
Georgius sanctissimus episcopus Basilinupoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Aristes, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus * Adranes, &c.
* Adra Thrac
Basilius in locum Dascylii in eamdem, &c.
Christophorus sanctissimus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam pronunciavit.
Nicetas sanctissimus episcopus Meles, &c.
Neophytus sanctissimus episcopus Gordoserbon, &c.
Leo sanctissimus episcopus Linoes, &c.

Joan-

Joannes sanctissimus episcopus Etennon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Zelon, &c.

Gregorius sanctissimus episcopus Sinopes dixit : Quemadmodum tradiderunt nobis qui ab initio oculati testes verbi fuerunt, quique ab ipsis imbuti sunt sancti nostri patres, ita quoque certior factus in literis ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ, & ad sereniſſimos & piissimos dominos nostros, & ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium missis, contineri, sic credo & sic confiteor, sicque teneo & tenebo ad extremum usque animæ spiritum, veneraborque & adorabo honorabiles, venerandas & sacras imagines : qui vero ita non sentiunt, aut confitentur, eos anathemate execror.

Constantinus sanctissimus episcopus Sasimon dixit : Juxta prælectas sanctisimi Hadriani papæ veteris Romæ synodicas literas, sic confiteor, credo, adoro, & recipio sanctas & venerandas imagines, ex veteri ecclesiæ traditione : qui vero dissentiunt, eos diris devoveo.

Nicetas sanctisimus episcopus Dadybron, &c.

Theophilus sanctisimus episcopus Plusiados in eamdem, &c.

Nicetas sanctisimus episcopus Adrianupoleos in eamdem, &c.

Joannes sanctissimus episcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Constantinus sanctisimus episcopus Gratiæ, &c.

Nicetas sanctisimus episcopus * Ruzæi, &c.

Nicephorus sanctisimus episcopus Claneon, &c.

Leo sanctissimus episcopus Trocnadon, &c.

Anastasius beatisimus episcopus Patarachon in eamdem, &c.

Georgius sanctisimus episcopus Nissoi, &c.

Theodorus sanctisimus episcopus Pimiaron in eamdem, &c.

Nicodemus sanctisimus episcopus Didymon in eamdem, &c.

Georgius sanctisimus episcopus * Uniandi, &c.

Constantinus sanctisimus episcopus Candibon, &c.

Stauracius sanctisimus episcopus Zenopoleos in eamdem, &c.

Leo sanctisimus episcopus Lamiron, &c.

Stephanus sanctisimus episcopus Caunon, &c.

Constantinus sanctisimus episcopus Combon, &c.

Petrus sanctisimus episcopus Orycandi, &c.

Joannes sanctisimus episcopus * Phasilidos, &c.

* Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.

Gregorius sanctisimus episcopus Cybirres, &c.

Basilius sanctisimus episcopus Thabon*, &c.

Dorotheus sanctisimus episcopus Neapoleos, &c.

Gregorius sanctisimus episcopus Heracleæ, &c.

David sanctisimus episcopus Jassi, &c.

Gregorius sanctisimus episcopus Mylasses, &c.

Sergius sanctisimus episcopus Vigiliarum, &c.

Joannes sanctisimus episcopus * Mybdi, &c.

Stauracius sanctisimus episcopus Stadiæ, &c.

Gregorius sanctisimus episcopus Stratoniceæ, &c. ANNO CHRISTI 787.

Theodosius sanctisimus episcopus Chonon, &c.

Michael sanctisimus episcopus Chæretopon, &c.

Pantaleon sanctisimus episcopus Valentiæ, &c.

Georgius sanctisimus episcopus Peltarum, &c.

Christophorus sanctisimus episcopus Atanasi in eamdem sententiam pronunciavit.

Leontius sanctisimus episcopus Eumeniæ, &c.

Gregorius sanctisimus episcopus Timeni serarum in eamdem sententiam pronunciavt.

Leo sanctisimus episcopus Tranupoleos, &c.

Nicephorus sanctisimus episcopus Lundon, &c.

Georgius sanctisimus episcopus Appiæ, &c.

Constantinus sanctisimus episcopus Eucarpiæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Leo sanctisimus episcopus Aleus in eamdem, &c.

Michael sanctisimus episcopus Hierapoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Christophorus sanctisimus episcopus Promisi in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicolaus sanctisimus episcopus * Phytiæ in eamdem sententiam pronunciavit. * Pythiæ,

Theophylactus sanctisimus episcopus Cinnabori in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicetas sanctisimus episcopus Augustopoleos in eamdem, &c.

Constantinus sanctisimus episcopus Cotyæi in eamdem, &c.

Georgius sanctisimus episcopus Mediæi in eamdem, &c.

Leo sanctisimus episcopus * Docimi- in eamdem sententiam pronunciavit. * Docimii,

Damianus sanctisimus episcopus Meri in eamdem sententiam pronunciavit.

Theophylactus œconomus & locum tenens Ipsi in eamdem, &c.

Stephanus designatus Itri in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes designatus * Hectorii, &c. * Pro *Stectorii*. H.

Constantinus sanctisimus episcopus Ampladon in eamdem, &c.

Epiphanius sanctissimus episcopus Perton, &c.

Sisinnius sanctisimus episcopus Philomelii in eamdem, &c.

Joannes sanctisimus episcopus Sibliæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Michael sanctisimus episcopus Papparon in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctisimus episcopus * Sagalassi in eamdem, &c. * Agalassi

Sisinnius sanctisimus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, in eamdem, &c.

Constantinus sanctisimus episcopus Conanes in eamdem, &c.

Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.

Marianus sanctisimus episcopus Magydon in eamdem, &c.

Nicephorus sanctisimus episcopus Phlogon in eamdem, &c.

Leo sanctisimus episcopus Andidon in eamdem sententiam pronunciavit.

Manzo sanctisimus episcopus Pracanon in eamdem sententiam pronunciavit.

ANNO CHRISTI 787.

Theodorus sanctissimus episcopus Germanicopoleos in eamdem, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Cilindreos in eamdem, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Trapezupoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Musbadon in eamdem, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Lamon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Sibyllon, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Tiberiupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes sanctissimus episcopus Azanon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Dionysupoleos in eamdem, &c.
Manuel sanctissimus episcopus Nicopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes presbyter ex commisso Coloneæ, &c.
Eustratius sanctissimus episcopus Debelti, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Bulgarophygi in eamdem, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Plutinopoleos in eamdem, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Perbereos in eamdem sententiam pronunciavit.
Michael sanctissimus episcopus * Pamphyli, &c.
Ruben sanctissimus episcopus Scopeli, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Carelles, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Monembasiæ, &c.
Gabriel sanctissimus episcopus Æginæ, &c.
Leo sanctissimus episcopus Porthmi, &c.
Dardanus sanctissimus episcopus Dobron, &c.
Andronicus sanctissimus episcopus Leontopoleos in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Sebastæ, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Halicarnassi in eamdem, &c.
Leo sanctissimus episcopus Corydalon, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Cremon, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Hadrianes in eamdem, &c.

* Pamphyliæ,

Sancta synodus dixit: Æquum est, ut & venerabiles monachi pronuncient.

Venerabiles monachi dixerunt: Si ordo ita exigit, pronunciabitur a nobis ut mandatis.

Sabas venerabilis monachus, præfectus * studiorum, dixit: Juxta priscam traditionem jam a multis sæculis approbatam, & secundum irreprehensibilem a sanctis apostolis, prophetis & ecclesiasticis doctoribus traditam fidem: præterea secundum epistolam a beatissimo & apostolico papa Hadriano ad pios Christi amantes nostros reges, & Tarasium universalem patriarcham missam, quæ oculos nostros & aures fulgore fidei perstrinxit, confiteor & credo.

* Studii seu Studitarum.

Gregorius venerabilis monachus & præses sancti Sergii dixit: Juxta priscam traditionem, & ante multa sæcula legislationem, quæ in magna Dei ecclesia per manus beatorum & præclarorum apostolorum tradita est, hactenusque a piis omnibus & sanctis patribus nostris & doctoribus est observata: item juxta sacrarum sex synodorum traditionem, & literas ab apostolico & sanctissimo veteris Romæ papa Hadriano ad piissimos & Deo devotissimos nostros imperatores, nec non ad Tarasium universalem patriarcham missas, quibus intellectus cordium nostrorum illuminatus est, credo, prædico, confiteor, certamque fiduciam accipio, me remissionem peccatorum, si recte egero, consecuturum.

ACTIO II.

Joannes præfectus Pegurii in eamdem sententiam pronunciavit.

Simeon præfectus Chores in eamdem sententiam pronunciavit.

Eustathius præses monachorum sancti Maximini in eamdem sententiam pronunciavit.

Georgius præfectus Perges in eamdem, &c.

Simeon præses Abrahamitarum in eamdem, &c.

Joseph præses Heraclei in eamdem, &c.

Plato præfectus * Saculon in eamdem, &c.

* Pro Sa dien. H.

Gregorius præses monachorum sancti Hyacinthi in eamdem sententiam pronunciavit.

ACTIO TERTIA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis dominis Constantino & Irene pia ejus matre, anno octavo consulatus ejus, sub sexto Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente sancta ac universali synodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam sanctionem in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso protopresbytero ecclesiæ sanctissimæ divi Petri apostoli apud almam Romam, & Petro venerabili monacho & præside monasterii sancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus apostolicæ sedis sanctissimi ac beatissimi papæ veteris Romæ Hadriani: Tarasio beatissimo archiepiscopo almæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris monachis, retinentibus locum apostolicorum thronorum orientalis diœceseos: stantibus his ante sacros cancellos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, nimirum Petrona glorioso exconsule patricio, & Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore ærarii militaris, tota denique synodo juxta ordinem in prima actione præscriptum: Præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præsidibus, & toto monachorum cœtu: propositis in medio sanctis & immaculatis Dei evangeliis, Demetrius Dei studiosus diaconus, armamentarius sanctæ ecclesiæ Constantinopolitanæ: Quandoquidem in priore actione visum est magnæ & generali synodo, insequenti doctrinam patrum & legislationem ecclesiasticam, eos qui ex hæresi revertuntur, recipiendos: quin etiam rursus admittendos, qui ab hæreticis ordinati sunt, modo orthodoxam fidem sapiant: ecce adstant ante fores episcopi, qui libellos confessionis orthodoxiæ suæ paulo ante legerunt, rogantes ut admittantur, & de illis judicetur secundum vestram existimationem.

Sancta synodus respondit: Adsint.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Qui dudum advenit Neocæsareæ piissimus episcopus, reddat de se rationem per libellum.

Gregorius piissimus episcopus Neocæsareæ di-

dixit : Confirmet Deus imperium dominorum nostrorum optimorum, lætitia profundat Deus thronum eorum. Ter sanctum autem dominum nostrum cum sacerdotali cœtu & sancta synodo Dominus orantem pro mea paupertate exaudiat. Attulit autem libellum suum, eumque legit, nihil aliud continentem, quam quod in superioribus libellis in prima actione lectis scriptum est : postquam autem legisset,

Tarasius beatissimus patriarcha dixit : Confiteris etiam hæc simplici corde?

Gregorius piissimus episcopus Neocæsariæ dixit : In nomine Dei, & per sacras tuas preces, sanctorumque patrum, pura conscientia & omni simplicitate confiteor, obsecroque vestram beatitudinem pro me orare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Quid ad hæc definiemus?

Sanctissimus episcopus Siciliæ dixit : Quod cum aliis factum est, fiat etiam cum isto.

Sancta synodus dixit : Fiat.

Sanctissimus patriarcha dixit : Sed verbum quoddam vulgatum est, quo tempore persecutio fuit, quosdam episcoporum verbera intulisse viris piis : cui tamen rumori sine aperta demonstratione non putarim fidem adhibendam. Sed de hac re cognoscat sancta synodus, canonem quemdam sanctorum apostolorum extare : Si quis presbyter aut diaconus fideles peccantes, aut infideles injuriantes verberaverit, deponitor.

Sancta synodus inquit : Sic prædicant.

Beatissimus patriarcha dixit : Id si hoc modo se habuerit, quid fieri par est?

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit : Juxta sanctos ecclesiæ catholicæ canones cognoscit hæc synodus.

Sanctissimus patriarcha Tarasius ait : Si intulerit qualiscumque etiam episcopus verbera aut plagas viris Deum timentibus, quique persecutionem patiuntur, indignus est episcopatu.

Sancta synodus ait : Indignus est.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Nam flagellationibus tamquam persecutor grassatus est.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, & qui cum illo erant religiosissimi Siciliæ episcopi, præterea Epiphanius diaconus & vicem agens Thomæ episcopi Sardiniæ, dixerunt : Quarta synodus confestim ubi sedisset, in primis exclamavit : Dioscorum foras pelle, interfectorem ejice, quandoquidem in synodo latronum manus in viros innocentes injecit.

Joannes religiosissimus presbyter, locum retinens orientalis diœceseos, ait : Sacra synodus ex inspiratione sancti Spiritus hoc recte definiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Verbis fictis non adhibemus fidem.

Sancta synodus dixit : Si quispiam habet quo eum accuset, suo tempore apud sanctam synodum insimuletur : ut tandem cognita veritate, synodus hæc sacra de eo per suffragia determinet.

Gregorius episcopus Neocæsareæ dixit : Nemo mortalium me accusare poterit de verberibus aut plagis alicui illatis.

Sancta synodus ait : Hac de causa & nos gaudemus.

Gregorius episcopus Neocæsareæ dixit : Neque etiam in regia piaque civitate, neque etiam in meo territorio, hominum quispiam a me læsus est.

ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus respondit : Si hoc modo se habet, in pristinum locum recipiatur.

Sabas venerabilis monachus & præses Studii dixit : Videte quid agatis. Archiepiscopi hunc hæreticorum antesignanum confessi sunt. Scitis autem beatum nostrum patrem Athanasium ad Rufinianum scripsisse, hæreticorum antesignanis satis sit, ut ad pœnitentiam recipiantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sed neminem verberavit.

Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit : Juvenalis, quique stabant a partibus illius, principes erant synodi latronum : attamen in quarta synodo recepti sunt.

Joannes clarissimus quæstor dixit : Placeat sacræ synodo divinitus congregatæ, Gregorium Neocæsareæ episcopum, qui synodo impiæ præteritæ antesignanus fuit, in crastinum conservari, quo ipse suam hæresim & propriam doctrinam condemnet.

Joannes venerabilis presbyter, & vicem agens orientalis diœceseos, dixit : Gratia Deo, quod viros hos a tam perversa synodo sustulit, qui ipsi reprehendunt & aversantur suas doctrinas & improbas factiones, quique ipsos se pudoris & verecundiæ notaverunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Novimus omnes Juvenalium, patriarcham existentem Hierosolymitanum, ratione dignitatis principem synodi fuisse : postquam autem iniquitatis sciviſſet se argui, pœnituisseque, susceptus est.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanæ, retinens locum Thomæ episcopi Sardiniæ, inquit : Verum Juvenalis neminem fuerat persecutus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Atqui hic quoque respondit se neminem persecutum fuisse. Quin etiam Eustathius hæresiarcha Macedonianorum fuerat, sed tamen divus Basilius pater noster cum libello illum recepit.

Venerabiles monachi dixerunt : Verum quia conticuit Juvenalis, ob eam causam objicimus hoc.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Laudamus fervores studiumque vestrum, & in canonicas & evangelicas traditiones zelum.

Sabas venerabilis monachus, præses Studii, dixit : Conservet Deus optimos nostros dominos, qui congregationem hanc synodicam ad uniendam ecclesiæ catholicæ concordiam convocaverunt.

Sancta synodus dixit : Gratiæ Deo, & in sæcula sæculorum laus.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sancta synodus jam antea declaravit, reversos ab hæresi juxta patrum traditionem recipiendos, nisi alia quædam causa subsit, quæ ex sacerdotali dignitate eos ejiciat. Hoc igitur & nunc quoque referimus.

Sancta synodus respondit : Omnes hoc ipsum dicimus.

Joannes venerandus presbyter, locum retinens orientalis diœceseos, dixit : Quæ hactenus dicta sunt diversimode, sancta & utilia sunt.

Petrus religiosus presbyter Romanus, item Joannes & Thomas Deum colentissimi presbyteri vicem agentes orientis, dixerunt : Recipiant ædes suas.

ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus dixit : Hoc ipsum omnes jubemus, & in hoc convenimus. Et in suas sedes ascenderunt religiosissimi episcopi, videlicet Niceensis, Neocæsareanus, Rhodi, Iconii, Hierapoleos, Pessinunton & Carpathi.

Sancta synodus dixit : Bene Deus orthodoxos induxit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit : Quandoquidem in priori sanctæ synodi confessu, piissimorum nostrorum imperatorum sacram digni habiti sumus a secretis illius accipere, consequens est, ut videamus quid in ea scriptum fuerit. Habebatur autem in illa, literas fuisse missas ad sereniſſimam eorum majestatem ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ : præterea duos quaterniones ad sanctissimum patriarcham ob orientalibus archiepiscopis. Atqui literas papæ Romæ veteris legimus & audivimus, quæque in iis dicebantur, cognovimus. Precamur itaque generositatem vestram, illustrissimi patricii, ut & literæ ab orientalibus allatæ huic sanctæ synodo legantur, ut cognoscamus idemne sentiant & doceant papa veteris Romæ, & Tarasius beatissimus patriarcha, præterea qui in orientalibus plagis sunt episcopi.

Magnificentissimi duces & sacra synodus dixerunt : Fiat secundum vestram petitionem.

Joannes & Thomas Deum amantissimi presbyteri, & vicem agentes orientalium patriarcharum, dixerunt : Si huic sacræ synodo visum fuerit, legantur prius literæ a beatissimo Tarasio patriarcha ad pontifices orientales scriptæ : deinde, si videbitur, legemus quoque ea quæ ab illis sunt rescripta.

Sancta synodus dixit : Legantur.

Et legere cœpit Stephanus venerabilis diaconus & notarius sacri patriarchici secreti.

EXEMPLAR LITERARUM ad summos sacerdotes & episcopos Antiochiæ, Alexandriæ, & sanctæ urbis, a Tarasio sanctissimo patriarcha Constantinopoleos missarum.

DOminus noster Deus, multa magnaque prudentia hominum vitam dirigens & gubernans, & uniuscujusque vitæ exitum & eventum summa cura respiciens, (namque sine ipso nihil factum est, cum & capilli nostri numerati sint a Deo) me hominem laicum, & in vulgari ordine in hunc diem usque habitum, imperialibusque obsequiis & ministeriis invigilantem, nescio quo judicio (ipse novit) ad sacerdotalem sedem violentis jussionibus imperatorum nostrorum piissimorum, veritatis propugnatorum, item sanctissimorum episcoporum & clericorum, ascendere coegit, ita ut necessitatibus me submittere decreverim, & fructum obedientiæ carpendum illis tradiderim. Quamobrem vos ter sanctos viros, veluti patres obsecro, ut meam pusillanimitatem baculo vestræ virtutis, & paternis doctrinis sustentetis, & veluti fratres, puris vestris precibus mihi per armaturam Dei contra insidias hostium succurratis, & in his tempestuosis fluctibus me gubernetis, ut recta in portum voluntatis Christi Dei nostri navim meam impellam. Est enim vere inter nos bellum acerbum, quod non ferro, sed verbis designatur. Trophæum tamen victoriæ erigere possumus, invictam videlicet veritatem. Neque quidquam est, quod turbulentam adeo tempestatem vereamur, cum defensorem & tranquillatorem omnium malorum Christum habeamus, qui etiam fluctuanti mari minari & increpare potest. At nunc satis proœmiorum. Ad alterius sermonis narrationem accingor. Quandoquidem antiqua quædam observantia, imo vero apostolica traditio in ecclesiis diu obtinuit, ut illi qui recens assumpti fuissent ad summi alicujus sacerdotii gradus, illis qui & ante eos & multis temporibus summi sacerdotii gradum obtinuissent, fidem suam exponerent ; visum igitur est mihi hæc secuto, & me submittere vobis, & manifeste meæ fidei confessionem apud vos exponere, quemadmodum a Spiritus Sancti tubis, quarum *sonus egressus est in omnem terram, & verba eorum in fines orbis terræ* : item a gregibus & ovibus eorum divinis patribus nostris, a teneris unguibus didici.

Joan. 1. Matth. 19.

Psal. 18.

ACTIO III.

Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, & in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei & Deum nostrum, genitum ex Patre extra tempora & ante sæcula ; & in Spiritum Sanctum Dominum vivificantem, qui ex Patre per Filium processit, & ipsum esse definimus Trinitatem consubstantialem, ejusdem venerationis & honoris & sedis, sempiternam, increatam, omnium opificem, unum principium, unam deitatem & dominatum, unum imperium, potentiam, facultatem & auctoritatem, in tribus subsistentiis indivisim discretam, & indistinctim unitam : non ex imperfectis tribus unum existens, quemadmodum magnus ille Dionysius inquit : Secundum quidem singularitatem personarum, tria adoranda : juxta vero communitatem naturæ, unus Deus omnium visibilium & invisibilium factor & prædestinator. Confiteor & propter nostram salutem in extremis temporibus juxta carnem unius sanctæ Trinitatis Filii Dei Dominique nostri Jesu Christi ex vera Deipara & semper Virgine Maria generationem, subsantiam assumpsisse nobis similem materialiter sine peccato, non descisCente ab eo quod fuerat, sed in duabus naturis sine confusione manentibus, cumque duabus in illis voluntatibus & effectibus : Crucifixum pro nobis carne, sepultum & resurgentem, in cælosque reversum. venturum judicare vivos & mortuos. Præter hæc mortuorum resurrectionem expecto, & secundum uniuscujusque actionem æternam retributionem bonorum simul & malorum. Obsecrans intercessionem sanctissimæ intemeratæ dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, sanctorumque angelorum, & sanctorum glorioſorum apostolorum, prophetarum, martyrum, confessorum & doctorum, amplector etiam horum venerandas imagines, & omnem hæreticam vaniloquentiam execror, eorumque antesignanos & primates, Simonem dico, Marcionem, Manenta, Paulum Samosatenum, & Sabellium Afrum, eorumque sceleſta dogmata detestor. Suscipio etiam sex sacras generales synodos, earumque divina decreta. Primæ quidem, quæ definivit Patri consubstantialem, & æque sine principio fuisse Filium, anathematizans impium Arium, Aetium, Eunomium, Eudoxium, Demophilum ; post hos etiam qui recte dicuntur *. Anomii, & Semiariani : præterea omnem eorum sceleſtam congregationem. Secundæ autem decreta recipio, quæ definiit Deum esse Spiritum Sanctum Dominum vivificantem. Aversor autem Macedonium, & omnes qui ab

* Anom

il.

illius partibus stant. Cum his vero & Deo odiosum Apollinarium, hominem plane de divinis insipide loquentem. Ex tertia vero, unum nostrum Jesum Christum, verum Deum nostrum, ex Patre genitum, ipsumque in extremis diebus nostra causa ex sancta Deipara semper Virgine Maria incarnatum: & Nestorium hominis adoratorem, ejusque assecias, Diodorum, inquam, & Theodorum, quique illius quadruplatem fabulam sectantur, & in Christo dualitatem personalem constituunt, longe a mea confessione propello. Quartæ vero synodi capita hæc accipio, ex duabus naturis, & in duabus naturis unum esse sanctæ Trinitatis Christum Deum nostrum in carne peregrinantem: anathematizo autem Eutychen, Dioscorum, & omnem acephalon eorum turbam: cum his etiam Dei hostem Severum, & impium illum Julianum Halicarnassensem, qui incorruptibile corpus Dominum nostrum assumpsisse fabulatur. Quintam vero veluti Spiritus Sancti machæram amplector, quæ a multis ante temporibus vigentes impias hæreses amputavit, & de earum auctoribus triumphavit, Origene nimirum, Didymo & Evagrio; quos omnes ut hæreticorum magistros execror. Sextam autem laudo, quod ex duabus naturis Christum prædicavit, ob id etiam illi duas naturales voluntates & operationes in alterutra natura, humana scilicet & divina, assignavit: anathemate autem execror Cyrum, Sergium, Honorium, Pyrrhum, Paulum, & omnes qui eorum decretis insistunt, veluti Sodomiticam vitem, & Gomorrhicum palmitem amaros botros producentem, exosos habeo. Ejusdem quoque sextæ synodi omnia, tum recte & divine decreta edita, traditosque canones recipio, præcipue tamen, in quo assignatur quibusdam in picturis agnum digito præcursoris indicatum feliciter effigiari, velut in typum gratiæ, verum illum agnum Christum Deum nostrum, per legis præcessionem præfiguratum. Propterea antiquas illas picturas & umbras figurarum, tamquam symbola & notas ecclesiæ traditas, amplectimur: ipsam tamen gratiam & veritatem prius suo honore convenientes: legis enim satisfactio hæc sunt: picturas autem non in alium usum admittimus, nisi ut perfectius omnium conspectu oculisque exhibeantur: quemadmodum Agnus qui peccata mundi sustulit, juxta humanam effigiem configuratus a nobis erigitur, ut ex hac ejus humiliatione altitudinem Verbi Dei considerantes, ad memoriam dispensationis in carne ejus omnia trahantur, & ad illius passionem, salutiferamque mortem, unde mundo liberatio orta est, velùti manu ducamur. Supervacuæ autem verborum nugæ & vaniloquentia, quæ temere a quibusdam effunditur, ob hoc a nobis non recipienda est, quod secundum gratiam divinam non proferatur. His igitur valere jussis, & ab eorum consortio abstinentes, lumbos intellectus nostri in veritate succingimus, pariterque cum imperatoribus nostris piissimis, veritatis propugnatoribus, ad concordiam ecclesiæ erigimur, quam ob causam ab illis synodum cum libertate totius populi Christiani rite indici postulavimus, illi autem nostræ petitioni innata sua pietate mox assensérunt. Vos autem *supra fundamentum apostolorum & prophetarum, quorum lapis angularis Christus*, ædificatos (quemadmodum ab initio dicere cœperam) commilitones, comites, & pariter defensores accipientes fiduciam hanc a Deo maximo habemus, (non quod nobis quidquam tribuamus, tamquam sufficere ad hanc rem nostra potestate possemus, sed sufficientia nostra a Deo adimpletur) membra ista ecclesiæ, quæ nunc fracta sunt & divulsa, in unum ecclesiæ corpus coaptari, conglutinari & conjungi, ne amplius dissipentur, posse: quæ tunc augmentum capient, cum sciverunt Christum Deum caput eorum esse. Ceterum sanctitatem vestram precamur, quo nobis simul cum epistolio vestro duo mittantur, qui vices vestras hic peragant. Si quid autem ex Dei traditione hactenus, quod ad hoc argumentum facere possit, habueritis, velim nobis declaretis, quo literæ vestræ synodicæ, & vicarii quoque a vobis missi, hi quidem cum gratia audiantur, illæ vero legantur: atque id solum, ne amplius schisma aliquod in ecclesia Dei maneat. Idem etiam hoc a primate veteris Romæ postulavimus. Vos autem fraterne nunc obtestamur, apostolicamque ad vos vocem eloquimur, ut cum Deo optima investigetis, & juxta divinam vestram speculationem ea quæ investigata sunt, manifestetis. Scriptum enim est: *Labia sacerdotum judicium servabunt, & Dei legem ab ore eorum requirent*. Credimus enim semina veritatis in sacerdotibus servari. Nostri autem pii imperatores, & in omnibus recte sentientes, veritatis stabilimentum erigere cupientes, Deum perpetuo supplicant, juxta divi Gregorii qui a theologia cognomentum invenit, sententiam, ut in uno Deo & in Trinitate uni existentes, uno ore & unanimes per Spiritum Sanctum non contrariantes, sed inter nos veritatis sententiam cognoscamus & exerceamus. Absit autem contentio & seditio longissime a nobis: & quemadmodum uno baptismo tincti, summam unamque fidem habemus, ita quoque in omnibus ecclesiasticis negotiis unum animum studeamus habere. Pax autem Dei, quæ omnem intellectum superat, in unitate & nos, & quæ discissa sunt, reducat. Diuturnum quoque ulcus curet, & in firmitudine sinceræ fidei, & veritatis confessione omnes nos confirmet, sanctamque suam ecclesiam custodiat, quæque huic imminent scandala, intercedente immaculata Deipara Virgine Maria, omnibusque Sanctis, avertat. Fiat. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

2. Cor. 3.

Malach. 2.

Orat. de pace.

Philip. 4.

Petrus & Petrus religiosissimi presbyteri, vicem agentes Hadriani sanctissimi papæ veteris Romæ, dixerunt: Posteaquam sanctissimus papa ejuscemodi literas accepisset, ea de causa cum rescripto jam lecto nos huc misit.

Joannes Deum colentissimus presbyter, vicem retinens orientalium, dixit: Dedit & nobis piissima imperatrix has literas, ne in manus impiorum & hostium ecclesiæ incideremus, sed sisteremur in præsenti synodo.

Sancta synodus dixit: Deus recte vos huc adduxit.

Constantinus Deum amantissimus diaconus & notarius dixit: In manibus gesto præfatos quaterniones ab oriente missos: si videbitur synodo commodum, legentur.

BEA-

ANNO CHRISTI 787.

BEATISSIMO ET SANCTISSIMO domino Tarasio archiepiscopo Constantinopoleos, universali patriarchæ, orientales pontifices & sacerdotes in Domino gaudete.

LEctis sanctissimis & divino afflatu editis libellis, & apostolica & patrum doctrina sanctitateque plenis, nos eremum incolere studentium minimi & extremi, timore & gaudio perculsi sumus. Illo quidem propter terrorem, quo plerique nostrum peccatis servientes, in extremo judicio vexabimur, cum impietatem non extinguamus: sed per omne genus mali ambulantes, novas quotidie occasiones excogitamus, quibus nosipsos perdamus & interficiamus. Gaudio autem exultamus, quod fidei orthodoxæ sinceritas, veluti solaribus radiis emicans, in lucem se magis magisque profert: patrum quoque & apostolica dogmata in clarissimam simplicitatem illustrat. Tempestivum igitur esse videtur, ut prophetæ Zachariæ, qui parens fuit vocis indicis verbi illius, carmen alta voce exclamemus: *Visitavit nos oriens ex alto*. Itaque cum in tenebris & umbra mortis, ignorantiæ & perversæ deceptionis & impostura, nimirum Arabicæ impietatis, sedeamus, opus est, ut intellectualibus & prudentibus pedibus in recta pacifici status via incedamus. Quis potis est eloqui magnificentiam Domini? Concinat nobiscum David divinus ille pater: *Auditas faciet laudes ejus:* quoniam misertus est Deus populi sui desperantis. Quinetiam quæ divisa erant, in unam fidei convenientiam reduxit: *Erexit enim nobis cornu salutis nostræ, in domo* *, & divino suo successore unigenito Filio Domino & Deo, Servatore nostro Jesu Christo, cui estis vos beatissimi, primo loco secundum ecclesiæ legem & ordinem vicini, deinde triumphatores & divinitus designati imperatores nostri, & domini terrarum orbis. Sacerdotalis enim dignitas, imperii sanctificatio est & confirmatio: imperium vero, sacerdotalis dignitatis robur & potentia. Qua de re sapiens quispiam rex, & inter reges facile beatissimus dicere solebat: Maxima dona, quæ a Deo hominibus data sunt, sacerdotii dignitatem & imperium existimavi. Illa enim, cælestia curat & dispensat: hoc autem legibus æquis & justis omnia quæ in terris fiunt, procurat. Nunc obstaculi medium ruptum est dissolutum: eminet autem ante discordiam & schisma, unanimitas & consensio. Pax quoque Dei quæ excellit omnem cogitationem, splendide triumphat: nunc qui genuerunt inter nos convicium vicinis, & subsannatio participantibus nobiscum, & improperium qui circumdant nos. Ex hoc quoque tempore in terram prostrati, in cælos divinitus ascendamus, & cum psalmographo in mentis lætitia clamavimus: *In hoc cognovi, quoniam voluisti me, quoniam non est gavisus super me inimicus meus*. Et me quoque propemodum ex mentis simplicitate & innocentia deceptum resumpsi, & iterum erexi, & in petra apostolicæ fidei claudicantes meos pedes defixi. Hæc aliaque his similia glorioſæ literæ vestræ nos scribere coegerunt, ut in omni canonico statu, & a patribus tradita ordinatione incedentes, cognoscat vestra sanctitas in unitate fidei & recta mentis sententia idem nos cum dilectis & religiosissimis fratribus nostris viris sanctis sapere & sentire, quod sanctitudo vestra libellis suis declaravit, quos multis de causis omnes libenti & alacri animo susceperunt: primum, quia vestræ sanctitatis placentem omnibus sententiam continebant: deinde, quod tam ampliter optimorum nostrorum imperatorum bonam mentem & sententiam prædicabant: Postremo totius populi Christiani erga veram pietatem meliorem mentem, & bonam erga divina voluntatem & sententiam, spemque melioris sæculi. Vos vero veluti una anima in duobus corporibus apostolico more sentientes id quod rectum est, & a Spiritu sancto instigati, confirmate fratres vestros, ut diligentes sint contra hostes crucis, atque in eam rem omnibus animi viribus incumbite, consiliaque bona date, quoniam scriptum est: *Consilium bonum conservabit te, intellectus bonus custodiet te*. Nos quoque bono consilio utentes, fratres nostros veritatis studiosissimos, Joannem & Thomam zelo Dei, orthodoxæ fidei amore ornatissimos, non veluti magnorum patriarcharum sedibus consimiles, sed sanctissimi silentii & quietis amatores. Diximus autem ad eos: Ecce nunc tempus salutis & tranquillitatis, quo nullum aliud vel tempestivius, vel utilius. Ite cum viris his, & viva voce docete, quæ dominos vestros per literas cognovisse putatis, aut potius suspicamini, & falsam accusationem, qua quidam ecclesias Ægypti & * Syrii infamant, infringite: & quis cultus, quæque ex apostolica traditione in ecclesiis Dei observantia sit, exponite, desideratosque dominos nostros salutate. Quamquam autem vos infantes estis, & non admodum docti, confidenter tamen agite. Deus enim ora vestra aperiet, dabitque eloquentiam, qua sufficientes eritis ad omnem contentionem subvertendam. Hæc cum mandassemus illis, ad vos misimus, o viri sanctissimi. Quamobrem precamur vestram sanctitatem, ut bono animo eos recipiatis: habebitis enim trium apostolicorum thronorum concordem sententiam, & concinentem concordiam, qui sane sex generales synodos ante habitas una voce prædicant: aliam autem illam (quam septimam dicunt) non modo non recipiunt, sed uno animo & voce detestantur, utpote quæ ex hæresi contra apostolicam & patrum traditionem sit congregata, non aliam ob causam, quam ut sacrosanctas & venerandas imagines subvertat. Vos autem viri sanctissimi zelo Dei instructi, cum habeatis adjutores piissimos nostros dominos serenissimos imperatores, totamque simul a Deo vocatam congregationem, estote fortes & animosi, prævaleat cor vestrum contra eos, qui apostolicas traditiones subvertere conantur. In Dei autem Christi obedientiam omnes transferatis. Gaudemus enim, & Christo gratias agimus, quod imperatores piissimos dominos nostros, & sanctissimum papam veteris Romæ Hadrianum, consentientes & consolicitantes habeatis: qui etiam dicitur suos apocrisarios ad vos misisse. Confessos autem omnes audivimus eam fidem, quæ in sexta synodo postremum edita est, quæ profecto sine omni controversia sana est & valde vera, & secundum apostolicam sententiam & mentem incedens. Ut autem vestra beatitudo satis copiose de nostra fide instruatur, putavimus consultum quoque, sex synodorum antea habitarum fidem recensere, principio autem Theodori beatæ memoriæ patris nostri patriarchæ Hierosolymitani, deinde aliarum synodorum, quæ ita habet.

ACTIO III.

Luc. 2.

Psal. 103.

Luc. 1. * f. David.

Psal. 40.

Prov. 2.

* Syriæ.

EXEM-

EXEMPLAR SYNODICARUM *literarum Theodori ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymorum.*

CRedimus, ſanctiſſimi fratres, quemadmodum a primordio credidimus, in unum Deum Patrem omnipotentem, ſine principio exiſtentem & ſempiternum, omnium viſibilium & inviſibilium factorem. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum Filium Dei unigenitum, qui ab æterno & expers affectionis genitus ex Deo & Patre, neque aliud initium quam Patrem cognoſcentem, & qui ex ipſo * ſubſtantiam habet, lumen de lumine, Deum verum e Deo vero. Et in unum ſanctum Spiritum, ſine fine ex Patre procedentem, lumen & Deum, * & ſui ipſius decreti, exiſtentem, & vere exiſtentem, Patri Filioque coæternum, conſubſtantialem, & ejuſdem generis, ejuſdemque ſubſtantiæ & naturæ, eodem modo etiam deitatis ejuſdem Trinitatem conſubſtantialem, eodem honore affectam, & ejuſdem throni exiſtentem, in eamdem deitatem conſummatam, & in unam & communem coactam poteſtatem, ſine perſonali & * ſubſtantiali confuſione & electione Trinitatem in unitate credimus, & unitatem in Trinitate glorificamus. Trinitatem quidem in tribus ſubſiſtentiis, unitatem vero in unitate deitatis, neque unitatem illam confuſam habentem, neque Trinitatem per omnia diviſam, ſed in altera alteram conſervatam. Diviſa eſt enim numerariis ſubſiſtentiis, & numerata perſonalibus alteritatibus, ſed ſubſtantiæ & naturæ identitate unita, & nulla ratione partitionem admittens. Unus enim Deus eſt. Inde etiam divinitas una abſolute prædicatur, & in perſonarum Trinitate cognoſcitur. Et non, in quantum unus Deus, & una deitas, Deus eſt diviſus, & in tres deos partitus: Arianorum enim iſta eſt impietas; neque etiam, in quantum tres unus Deus eſt, & demonſtratur, & tres hypoſtaſes prædicantur, & Pater & Filius & Spiritus ſanctus dicitur, contractus & conjunctus, & in unam ſe hypoſtaſim contrahens: Sabellianorum enim iſta eſt impietas. Quamobrem recte a viris divinarum rerum peritis dictum eſt, unitatem nos ſentire in una & ſingulari deitate, Trinitatem autem in tribus inconfuſis ſubſiſtentiis: nec alium Deum unum præter tres perſonas cognoſcimus, neque tres Trinitatis conſubſtantiales perſonas, quæ ſunt Pater, Filius & Spiritus ſanctus, alium præter unum Deum agnoſcimus. Ob id etiam unum hæc tria, in quibus divinitas, prædicamus, vel (ut verius dicamus) quæ deitas eſt & cognoſcitur.

Credimus etiam in unum ejuſdem ſanctæ conſubſtantialis Trinitatis Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, *Qui in forma Dei exiſtens, non rapinam arbitratus* (ut inquit apoſtolus) *in eo quod ſimilis cum Deo exiſtat, ſed ſeipſum exinanivit, aſſumpta ſervi forma*. Nam Patri exiſtens conſubſtantialis & coæqualis aſſeſſor, in extremis temporibus non dedignatus eſt ex ſancta & immaculata domina noſtra deipara aſſumpta carne, animata anima intellectuali & rationali, ab initio a noſtra maſſa, non ſeminio, ſed opificio per Spiritum ſanctum naſci. Sic ex duobus contrariis progreſſus Deus Verbum, perfectus natura Deus exiſtens, idem perfectus natura homo fuit, non vertens naturam, neque phantaſmate ſimulans diſpoſitionem ſuam, ſed aſſumpta ex ſancta virgine rationaliter & intellectualiter carne, & quæ in * ſeipſo id quod erat ſortita, unitus ſecundum hypoſtaſim, inconfuſus, indivitus, non naturam deitatis ſuæ in carnis ſubſtantiam mutans, neque etiam ſubſtantiam carnis ſuæ in naturam deitatis ſuæ. Duæ enim naturæ immutabiliter in ſe invicem unitæ in una Verbi Dei hypoſtaſi, unum Filium & Dominum noſtrum declarant, viſibilem & inviſibilem, mortalem & immortalem, eodem modo * deſcriptum, perfectum Deum & perfectum hominem, perfectum in duabus naturis declaratum, & in duabus poteſtatibus & virtutibus & voluntatibus adoratum. Non enim operatus eſt divine, neque rurſus humaniter, niſi natura fuiſſet Deus & homo. Hunc vere Deum exiſtentem & hominem confitemur, propter noſtram ſalutem crucifixum, & mortem in carne guſtaſſe, tribus etiam diebus in ſepulcro receptum, reſurgentem a mortuis propriæ deitatis potentia, deprædantem infernum, & eos qui a principio captivi tenebantur, liberantem, in cælum aſcendentem, & a dextera Patris ſedentem, venturum, juxta incorporeorum vocem ad apoſtolos, in ſecunda præſentatione judicare vivos & mortuos. Confitemur etiam & a mortuis in extremo die per vocem archangelicæ tubæ reſurrectionem, & omnium qui vixerunt, ſive bene, ſive male, ex juſto Dei noſtri Jeſu Chriſti judicio retributionem & vitam æternam venturam, neque finem habituram. Suſcipimus autem & ex animo amplectimur & amamus ſex ſacras & univerſales ſynodos, quæ ex Spiritu ſancti inſtinctu contra omnes hæreſes quæ in diverſis locis & temporibus fuerunt, congregatæ ſunt, quas ſane omnes excellenter univerſæ, quæ ſunt ſub ſole, eccleſiæ prædicant, earumque rectis & a Deo inſpiratis dogmatibus ſeipſos confirmant, rejicientes quos ipſæ rejiciunt, recipientes vero quos illæ recipiunt.

Et prima quidem in Nicæa congregatis trecentis decem & octo patribus, propter Arii, cognomento inſani, hæreſim extirpandam, ejuſque corruptrices animarum blaſphemias: qui ſublatam cupivit unam illam & inconfuſam deitatem, Patris etiam creationem Filium inani ſua garrulitate prædicabat, negans per Filium etiam cuncta ex nihilo in illud quod ſunt, producta. Damnavit etiam eadem ſynodus omnes qui cum illo erant ejuſdem ſententiæ. Hæc eadem perſancte conſtituit Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum ante cuncta ſæcula ex Patris ſubſtantia & hypoſtaſi, ante tempora ſine deflexu generatum, præterea Patri conſubſtantialem, & ſancto quoque Spiritui. Atque hæc per ſymbolum, ſive rectam fidem confeſſa eſt.

Secunda vero in Conſtantinopoli, convenientibus centum quinquaginta patribus, congregata eſt contra πνευματομάχον Macedonium, & eos qui a partibus ejus ſtabant Deo odibiles Semiarianos. Hæc ſancta ſynodus Spiritum ſanctum ducem & ductorem nacta, declaravit ex Patre ante tempora & perpetuo Spiritum ſanctum egreſſum habuiſſe: præterea Patri & Filio conſubſtantialem, coadoratum & conglorificatum: Eos vero qui blaſphemias fuderunt in Paracletum, veluti non ſimul proceſſiſſet, execrationibus infinitis devoverunt. Sed & cum his inſanum Apollinarium, qui & Servatorem, hominem ſine mente, ipſe demens blaſphemavit.

Tertia, quæ in Epheſo prior ex ducentis patri-

ANNO CHRISTI 787.

* ipſo

* *f.* circumſcripſum eumdem & incircumſcriptum

Act. 1.

ANNO CHRISTI 787.

patribus emicuit, Neſtorii adoratoris hominis veſaniam ſuſtulit & abſcidit, ejuſque aſſeclas in perpetuum damnavit. Hic enim ex propria ſtultitia ſeductus, alium ante ſæcula Deum Verbum; alium vero ex virgine pro noſtra ſalute incarnatum nugatus eſt. Ob id etiam nolens coactus eſt Trinitati quartam perſonam ſuperinducere: non ſolum autem unitas duas Chriſti naturas in duas hypoſtaſes, verum etiam nomen hoc θεοτόκος hoc eſt, deipara, impius iſte adjurans, pro eo Χριστοτόκος, id eſt, Chriſtipara, ſubſtituit, cum omnes cognoſcant eam vere Dei matrem poſt partum & ante partum virginem qualibet intellectuali & ſenſibili natura ſuperiorem, gloria & ſplendore ornatam. Hunc igitur tertia ſynodus ducentorum patrum anathemate reddidit execrabilem, illiuſque corruptrices animarum nugas plane deteſtata eſt, unum ex patre filium ante ſæcula ſplendentem, & in extremis temporibus ex immaculata virgine deipara Maria noſtram naturam induente teſtata. Quin etiam docuit perfectum Deum & perfectum hominem, ipſius Filium Dei prædicans, hoc eſt, unum & Filium & Chriſtum & Dominum. Simplicius autem unam naturam Verbi Dei incarnatam, quod indicat duarum naturarum ſecundum hypoſtaſim unitatem. Inſtituit autem proprie dici, & ſecundum veritatem, ſanctam Mariam θεοτόκον, hoc eſt deiparam.

Tempeſtive & ea quæ in Chalcedone celebrata eſt ſynodus, in qua ſexcenti patres erroneam hæreſim, quæ Chriſti duas naturas confundit, ſuſtulerunt: quam ſane primus inſanus Eutyches per inſipientiam induxit, auſus negare duas naturas in uno Chriſto incommutabiliter unitas, unam autem naturam ex duabus extitiſſe compoſitam prodigioſe pronuncians. Hinc Dioſcorum ſceleſtum illum hominem commilitonem & advocatum nactus, bonorum dogmatum accuſator, & veritatis hoſtis repertus eſt. Sed hos duos ſancta quarta ſynodus ſubvertit, eorum vaniloquas deliriationes ſeveris anathematibus, ipſoſque auctores ſubjecit: duas autem Chriſti veri Dei noſtri naturas, ſine confuſione, incommutabiliter, inconvertibiliter in una ipſius hypoſtaſi uniri prædicavit: perfectum etiam ipſum in deitate & humanitate exiſtere, ex duabus & in duabus naturis cognitum. Præter hæc Neſtorii quoque ſceleſti iſtius diviſionem, ipſumque adeo & qui dogmata illius ſectantur, abrenunciavit.

Deinceps & quinta congregata ſynodus eſt in imperatoria civitate, ex ſexaginta quatuor ſupra centum epiſcopis conſtans. Hæc, Spiritu ſancto duce, priores quatuor ſynodos confirmavit, juſſitque ut harum decretis acquieſceremus, execrans Arium, Neſtorium, Eutychen, Theodorum Mopſueſtienſem, horumque omnium blaſphemias. Præterea Origenem, Evagrium, Didymum, omneſque fabuloſas & gentiles eorum prodigioſas narrationes: Ad hæc epiſtolam, quæ Ibæ cujuſdam nomine ad Marim Perſam circumfertur. His adde Theodoriti commentaria, quæ contra recta duodecim capita beatæ memoriæ Cyrilli conſcripta ſunt.

Poſtquam ſancta ſexta ſynodus, veluti alter ſol, ex ducentis & octoginta novem patribus, in regia civitate locum ſortita illuxit; in qua congregata exiſtens, eos, qui duas ſui juris voluntates & operationes in Chriſti Dei noſtri incarnata œconomia negant, & unam voluntatem, unamque operationem Servatoris noſtri deitatis & humanitatis conſtituunt, anathematizavit: nimirum Sergium, Pyrrhum, Petrum, Cyrum, Honorium, Theodorum dictum Pharan, nec non Polychronium delirantem ſenem, præterea omnes, qui conſtituerunt, conſtituunt, ac conſtituere tentabunt unam voluntatem & operationem duarum Chriſti naturarum. Nam ſi (ut quidam ſapiens inquit) involuntariam & inefficacem humanam Chriſti naturam relinquimus, ubi perfectum illud in humanitate ſervabitur? Igitur duas voluntates & operationes invicem in Chriſti naturis, ut naturaliter loquamur, aptantes, efficiemus ut magnum ſalutaris œconomiæ myſterium manifeſtiſſime appareat. ACT. III

His itaque ſex ſacris ſynodis, quas ſolas univerſales agnoſcimus, concorditer orthodoxa fides ſtabilita eſt: neque aliam, præter has, ſynodum accipimus. Non enim quidquam apoſtolicarum traditionum, nihil etiam patrum legitimarum editionum, quod dubium movere poterat, aut correctione indigebat, omiſſum eſt. Idcirco univerſos hæreticæ improbitatis auctores, ut ſeminis zizaniarum diabolicarum plantatores, animarumque corruptores, a principe peſſimo, Simone (inquam) Mago, uſque ad extremos eorum ſucceſſores, uno (quod ajunt) faſce deinceps ex tota anima anathematizamus. Maxime autem, quos ſex priores ſynodi univerſales damnarunt. Quibus etiam adjicio Severum, Acephalorum & unius naturæ clamantium principem, illiuſque commilitones omnes. Neque iniquum eſt his adjicere Petrum Fullonem, qui ter ſancto hymno adjicere aliquid auſus fuit, impaſſibilique deitati paſſiones affricare tentavit: Quicumque etiam hunc ut ducem ſequuntur. Locales autem ſynodos non averſamur, ſed magis amamus, amplectimur & recipimus, earum etiam divinitus inſpiratas canonicas conſtitutiones, correctiones, & utiles earum legislationes ſumma obſervantia colimus. Apoſtolicas autem eccleſiæ traditiones, quibus veneratio culturaque ſanctorum docetur, recipimus & veneramur: Eos autem ut miniſtros, amicos & filios Dei exiſtentes, honoramus. Honor enim qui a conſervis idem ſentientibus invicem exhibetur, indicium eſt benevolentiæ erga Dominum. Sunt enim promptuaria Dei & pura Chriſti habitacula, Spirituſque ſancti immaculata ſpecula. Quin etiam *animæ eorum in manu Dei exiſtunt*, ut ſcriptum eſt. Deus enim vita exiſtens, cum ſancti in Dei manu ſint, in vita & lumine neceſſum eſt ut exiſtant. Et ob id, *pretioſa in conſpectu Domini mors ſanctorum ejus*. Hi viventes in libertate Deo adſtiterunt. Servator noſter Chriſtus fontes ſalutares ſanctorum reliquias nobis reliquit, multis modis beneficia in debiles fundentes, unguentum redolentis ſuavitatis ſcaturientes. Et ut inquit magnus doctor, cui * ab immortalitate nomen eſt, martyrum oſſa morbos fugant, infirmis medicantur, cæcis viſum impartiunt, lepras emundant, tentationes & mœrores ſolvunt. Atque id per Chriſtum, qui in ipſis habitat. Bene etiam pſalmographus cecinit: *Mirabilis Deus in ſanctis ſuis*. Et iterum: *Sanctis in terra illius mirificas fecit omnes voluntates ejus in ipſis*. Cum etiam ſanctas imagines reveremur, principio adorantes Dei Verbi propter nos incarnati, Domini noſtri & Servatoris Jeſu Chriſti, qui formam ſervi aſſumpſit, imaginem. Quamquam ſciamus ipſam imaginem & typum deitatis, quæ cum carne illius immaculata in-

Sap. 3.

Pſal. 115.

* Athan. Intelli.

Pſal. 67.

Pſal. 134.

Philip. 2.

con-

convulsim unita est, minime posse figuram præstare. Invisibilis enim est divina natura, nec depingi, nec figurari se permittit. *Deum enim*, ut ipse inquit, *nemo vidit unquam*. Sed humanitatis illius imaginem coloribus ducentes adoramus. Visus enim est Deus, & cum hominibus conversatus est, nostroque more & natura laboravit, esuriit, sitiit. Adoramus quidem Christi imaginem, quemadmodum facies ejus visa est, non tamen a deitate separata: absit ut ita sentiamus, cum ab ipsa prima conceptione cum deitate unita sit. Quamvis enim dicat ad Judæos: *Quid vultis me occidere, hominem qui veritatem locutus sum vobis*: non tamen ob id dumtaxat homo fuit, sed & Deus. Et cum inquit, *Ego, & Pater unum sumus*, hic non abnegat nostram naturam. Humano enim ore & lingua instrumentaria hæc loquitur. Veneramur etiam & adoramus imaginem deiparæ & dominæ nostræ irreprehensibilis immaculatæ, & inexplicitæ castitatis matris, quæ illum peperit. Quin etiam sanctorum apostolorum, prophetarum, & victorum martyrum, sanctorumque & beatorum, veluti amicorum Dei, imagines colimus, non in materia aut coloribus honorem constituentes, sed per hoc officium nostrum, quod ipsis adeo, quorum typum imagines gestant, debemus, impartientes: cum sciamus, juxta Basilii magni sententiam, quod imagini honor exhibitus ad ipsum prototypum referatur. Ad eos vero, qui contentiosius nobiscum agentes, negant fas esse, imagines sanctorum adorare, cum sint manufactæ, ob id etiam idola impii illi eas vocant: sciant hi, quod & cherubim & propitiatorium, & arca, & mensa, quæ admirandus Moses ex Dei mandato præparavit, manu hominum facta sunt & adornata. Divina enim scriptura reprehendit eos qui sculptilia adorant, & qui dæmonibus immolant. Gentium enim sacrificia abominanda erant, justorum vero probanda. Cum igitur satis crasse scriptura venerandas imagines recepit, adorare eas licitum est, sed prototypi causa. Has igitur synodicas literas cum acceperitis patres sanctissimi, si quid in illis repertum fuerit correctione dignum, petimus ut sine invidia, vestra doctrina nos reddatis participes, idque literis rescriptis admonete. Sic enim fiet, * ut concordes vos & nos in fide * inventi glorificetur Pater & Filius & Spiritus sanctus, nunc & semper, & in sæcula sæculorum. Amen.

Et posteaquam literæ lectæ fuissent, Petrus uterque venerabiles presbyteri, vicem agentes sanctissimi Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Confidimus, juxta fidem quam recte confessus est Tarasius sanctissimus patriarcha Constantinopoleos, & apud nos apostolicus papa Hadrianus, sanctam hanc synodum ambulaturam, utpote quæ jam consensit illis, quæ ipsi confessi sunt. Benedictus etiam Deus, quod orientis sanctissimi præsules in confessione adorationis imaginum venerandarum consoni cum Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ & Tarasio beatissimo patriarcha novæ Romæ inventi sunt. Qui vero ita non confitentur, anathemati a trecentis decem & octo patribus hic congregatis, subjiciantur.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, fiat.

Agapius sanctissimus episcopus Cæsareæ dixit: Literis, quæ ab orientis præsulibus sanctissimis missæ sunt ad Tarasium universalem patriarcham, veluti columnæ orthodoxæ fidei, omnibus modis assentior, eorumque communionem recipio: qui vero secus saxint, anathemati subjicio. ANNO CHRISTI 787.

Joannes sanctissimus episcopus Ephesi inquit: Epistolio orthodoxo a præsulibus sanctissimis orientis ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium destinato acquiesco eorumque communionem amplector. Qui vero ita non confitentur, neque venerandas imagines colunt, alienos ab ecclesia catholica & apostolica censeo, eosque diris devoveo.

Constantinus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In nullis peccantes cum videam literas, quæ nunc lectæ sunt, & ab orientalibus episcopis ad Tarasium sanctissimum & beatissimum archiepiscopum & universalem patriarcham missæ: item cum in his eamdem fidei confessionem cognoscam, ego indignus etiam assentior, & uno animo idem prædico. Suscipio enim & amplector venerandas imagines, adorationem autem quæ sit secundum λατρείαν, hoc est, Dei culturam tantummodo supersubstantiali & vivificæ Trinitati conservo. Qui vero aliter sentiunt, quique glorioſos sanctos non approbant, a catholica & apostolica ecclesia separo, & anathemati subjicio, & ad eos relego, qui incarnatam Christi Dei veri nostri œconomiam pertinaciter negant.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Literis, quæ ab orientalibus sanctissimis præsulibus ad beatissimum archiepiscopum & universalem patriarcham Tarasium missæ sunt, acquiesco & adhæreo; & quæ illi sunt confessi, cum omni animi promptitudine recipio: qui vero sic non sentiunt, anathemati subjicio.

Nicolaus sanctissimus episcopus Cyzici dixit: Literis sanctissimi patriarchæ Tarasii ad orientales præsules missis, & rursus libellis orientalium sanctissimorum præsulum ad universalem patriarcham rescriptis de sanctarum imaginum veneratione, assentior: eorumque communionem recipio: qui vero secus sentiunt, anathemati relego.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: In omnibus veritatem sectari cupio, & traditionibus sanctorum apostolorum patrumque inhærere contendo. Quamobrem literis dudum lectis, a Tarasio sanctissimo patriarcha scriptis, quasque ille a sanctissimis orientis præsulibus recepit, quoniam illis una est voluntas, acquiesco, & idem sentio nimirum de sanctis eorum decretis, & quæ venerationem sanctarum imaginum respiciunt. Qui vero extra hoc vaniloqui sunt, nuganturque contra sanctas imagines, neque illis quidquam tribuunt, hæreticos & perversos existimo, & eorum communionem longe valere jubeo.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Juxta literas a præsulibus orientalis diœceseos ad sanctissimum & universalem archiepiscopum & patriarcham Tarasium missas sentio, & quæ in illis confessa sunt, recipio. Veneror autem & adoro venerandas & sacras imagines, & qui non sunt ejus sententiæ, execror.

Hypatius Nicææ episcopus dixit: Epistolæ, quam miserunt orientales præsules summi ad Tarasium beatissimum & universalem patriarcham, accedo; & quæ in ea confessa sunt, recipio. Veneror etiam sacras imagines, & easdem adoro & amplector. Omnes autem qui ita sibi faciendum non existimant, alienos a catholica & apostolica ecclesia esse arbitror, & anathemate devoveo.

ANNO CHRISTI 787.

Elias sanctissimus episcopus Cretæ dixit: Literis ab oriente missis insisto, & eas approbo.

Stauracius Chalcedonis episcopus dixit: Cum videam literas lectas, tum quas sanctissimus & universalis patriarcha Tarasius ad orientem direxit, tum quas ab orientali diœcesi sanctissimi archiepiscopi ad Tarasium rescripserunt, plane convenire, & in nulla re dissonare, sed plena testimonia rectæ fidei dare, ego quoque his assentior, eadem confiteor, & alienos ab ecclesia, qui aliter existimant, judico.

Nicephorus reverendus episcopus Dyrrachii dixit: Ab oriente orthodoxis literis a sacerdotibus summis ad Tarasium sanctissimum patriarcham missis assentior, eorumque confessionis expositionem recipio: qui vero aliter animati sunt, eos condemno.

Epiphanius sanctissimus diaconus ecclesiæ Catanes, locum retinens Thomæ sanctissimi episcopi Sardiniæ dixit: Verum est, quod scriptum est: *Favi mellis, sermo bonus: dulcedo eorum, medela animæ.* Ecce enim quæ jam lectæ sunt synodicæ literæ Tarasii sanctissimi & beatissimi archiepiscopi imperialis urbis Constantinopoleos novæ Romæ, ad orientis sanctissimos summosque sacerdotes scriptæ: quin etiam rursum ab his ad illum destinatæ, dulci & redolenti favo doctrinæ & orthodoxæ fidei patrum efflorescentes, omnium nostrorum mentes sensus redolentia perfuderunt, eos etiam qui in fide anima claudicabant, robore & virtute orthodoxæ doctrinæ sanaverunt: ob eam causam ego paria cum his sentiens, recipio, veneorque juxta veterem traditionem sanctas imagines. Et conventiculum illum apostaticum, quam septimam synodum delirantes quidam ausi sunt appellare, omnesque qui cum hac sentiunt, horrendis diris devoveo.

Prov. 16.

Leo sanctissimus presbyter, & locum retinens metropoleos Sides, dixit: Gratia Christo vero Deo nostro, qui concordes esse voluit literas orientalium præsulum cum illis, quas ad illos sanctissimus patriarcha Tarasius destinaverat: quamobrem ego quoque his accedo ac inhæreo. Qui vero diverse sentiunt, anathemate execror.

Nicolaus venerabilis monachus, præses mansionis quæ Apra appellatur, locum retinens metropoleos Tyanensium, pronunciavit in eamdem sententiam.

Gregorius sanctissimus episcopus Neocæsareæ dixit: Literis ab orientalibus archipræsulibus ad sanctissimum & universalem patriarcham Tarasium missis acquiesco, adhæreo, & recipio venerandas colendasque sanctorum imagines: qui vero mecum non sentiunt, anathemati subjicio.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit: Quibus perpetuo pietatis ratio habita est, his sane continuo orthodoxæ fidei sermo splendescit. Merito sane ob id literis jam lectis, quas sanctissimus patriarcha Tarasius ad orientis archiepiscopos direxit, & rursus quas illi sanctiss. præsules ad Tarasium universalem patriarcham imperatricis urbis Constantinopoleos novæ Romæ remiserunt, mea tenuitas accedit, cum in illis videam consensum orthodoxæ fidei & sanctorum patrum decreta convenire. Ob id idem etiam sentiens cum ipsis, recipio & exosculor sanctas & venerandas imagines. Septimam autem synodum falso ita appellatam, quæ contra has promulgata est, cum omnibus qui huic adhærent, anathemate devoveo.

ACTIO III.

Anastasius sanctissimus episcopus Nicopoleos veteris Epiri dixit: Cum videam consonas & per omnia convenientes literas sanctissimi & universalis patriarchæ Tarasii, & ad illas quoque rescriptas ab oriente, assentior his, & me in finem vitæ in eadem sententia permansurum, sanctasque & venerandas imagines reverenter habiturum confiteor: eos vero qui ita non sentiunt, anathemate execror.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ dixit: Quemadmodum convenimus, ut idem sentiremus, ita & idem eruditi sumus. Convenientibus enim & concordantibus literis synodicis lectis Tarasii sanctissimi & universalis patriarchæ pridem ad orientis sanctissimos præsules missis, & rescriptis eorum ad eumdem patriarcham secundum traditionem sex sacrarum synodorum, & orthodoxam fidem, ego quoque his fidem adhibens, eadem credo, & venerandas imagines veneror & adoro, inque hac catholica & orthodoxa fide & vivere cupio, & tribunali Christi animo intrepido sisti. Qui vero præter hoc aliter existimant, eos anathemate percello.

Gregorius sanctissimus episcopus Pessinunton in eamdem sententiam pronunciavit.

Basilius sanctissimus episcopus Silæi in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron, &c.

Leo sanctissimus episcopus Rhodi in eamdem sententiam pronunciavit.

Eustathius sanctissimus episcopus Laodiceæ, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicolaus sanctissimus episcopus Amorii in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodosius sanctissimus episcopus Hierapoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Nicetas sanctissimus episcopus Cladiupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Michael sanctissimus episcopus Synnadon in eamdem sententiam pronunciavit.

Leo sanctissimus episcopus Iconii, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Pisidiæ, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Perges, &c.

Theophylactus Deum amantissimus diaconus, locum tenens metropoleos Tyanensium in eamdem sententiam pronunciavit.

Leo sanctissimus episcopus Carpathi, &c.

Christophorus sanctissimus episcopus Phasidos, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes pronunciavit in eamdem sententiam.

Manuel sanctissimus episcopus Adrianopoleos Thraciæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Maurianus sanctissimus episcopus Pompejopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.

Cyrillus in locum sanctissimi episcopi Gothiæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Theodorus sanctissimus episcopus Byzies in eamdem sententiam pronunciavit.

Joannes sanctissimus episcopus Tauromeniæ in eamdem sententiam pronunciavit.

Georgius presbyter locum retinens episcopatus Smyrnes, &c.

Gaudiosus sanctissimus episcopus Messanæ Siculus, &c.

Eustratius sanctissimus episcopus Apameæ Bithyniæ, &c.

Petrus sanctissimus episcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Panormi, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Arcadiopoleos, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Bibonum, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Parii, &c.
Constantinus sanctissimus episc. Leontinæ, &c.
Epiphanius sanctissimus episcopus Mileti, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Proconnesi, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Taurianes, &c.
Christophorus sanctissimus episcopus * Adriaces, &c.
Eustratius sanctissimus episcop. Methymnes, &c.
Theotimus sanctissimus episcopus Crotonum, &c.
Leon sanctissimus episcopus Chii, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Nesion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Apron, &c.
Ignatius sanctissimus episcopus Prienes, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus * Cypselon, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Trophæorum, &c.
Stephanus sanctissimus episc. * Sugdaon, &c.
Sergius sanctissimus episcopus Nicoteron, &c.
Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Mesembriæ, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Amorii, &c.
Cyriacus sanctissimus episcopus Driziparon, &c.
Galatas presbyter in locum Rhegii, &c.
Theodosius sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Camulianorum, &c.
Soterichus sanctissimus episcopus * Ciceſson, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Mastauron, &c.
Georgius sanctissimus episcopus Briulon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Nyssæ, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Magnesiæ, quæ est prope Meandrum, in eamdem, &c.
Theophanes sanctissimus episc. * Coloes, &c.
Leo sanctissimus episcopus Algizon, &c.
Nicodemus sanctissimus episcopus Eugazon, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Barilon, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Hypæpon in eamdem sententiam pronunciavit.
Theophanes sanctissimus episcop. Lebedon, &c.
Stratonicus sanctissimus episcopus Cymes, &c.
Cosmas sanctissimus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus sanctissimus episcopus Elææ in eamdem sententiam pronunciavit.
Pardus sanctissimus episcopus Pittanes in eamdem sententiam pronunciavit.
Basilius sanctissimus episcopus Pergami in eamdem sententiam pronunciavit.
Marianus sanctissimus episcopus Antandri, &c.
Basilius sanctiss. episcop. * Atramyti, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Assi in eamdem sententiam pronunciavit.
Leo sanctissimus episcopus Phoceæ, &c.
Nicephorus sanctissimus episcopus Gargaron in eamdem, &c.
Costantinus sanctiss. episcopus * Agaes, &c.
Theognius sanctissimus episcopus Sion, &c.
Joannes sanctissimus episcopus * Prædesti, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Panii, &c.
Melchisedec sanctissimus episcopus Calliopoleos in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Madyti in eamdem sententiam pronunciavit.
Theophylactus sanctissimus episcopus Chariupoleos in eamdem sententiam pronunciavit.
Thomas sanctissimus episcopus * Danii, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Theodoropoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Chalcidos in eamdem &c.
Joannes sanctissimus episcopus Bryseos, &c.
Benjamin sanctissimus episcopus Lizicon, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Amastridos in eamdem, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Soron, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Dercon, &c.
Heraclius sanctissimus episcopus Jonopoleos in eamdem, &c.
Constantinus sanctissimus episcopus Heliopoleos in eamdem, &c.
Antonius sanctissimus episcopus * Trœzenes in eamdem, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus * Nacaleæ, &c.
Petrus sanctissimus episcopus Aspones, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Cynes, &c.
Synesius sanctissimus episcopus Anastasiopoleos, &c.
Eustathius sanctissimus episcopus Solorum, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus * Citutii, &c.
Basilius sanctissimus episcopus * Trimithunton in eamdem, &c.
Alexander sanctissimus episcopus Amathunton, &c.
Michael sanctissimus episcopus Melitupoleos in eamdem, &c.
Sisinnius sanctissimus episcopus Adranias, &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Germes, &c.
Gregorius sanctissimus episcopus Adrianitheron, &c.
Leo sanctissimus episcopus Pœmanii, &c.
Simeon sanctissimus episcopus Oces, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Lampsaci, &c.
Nicetas sanctissimus episcopus Ilii, &c.
Leo sanctissimus episcopus Troados &c.
Theodorus sanctissimus episcopus Abydi, &c.
Anastasius sanctissimus episcop. Tripoleos, &c.
Leo sanctissimus episcopus Traculon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Salon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Abalon, &c.
Stephanus sanctissimus episcopus Silandi, &c.
Nicolaus sanctissimus episcopus Pericommatos in eamdem sententiam pronunciavit.
Joannes sanctissimus episcopus Sethon, &c.
Basilius sanctissimus episcopus Liparon, &c.
Theophanes sanctissimus episcopus Meoniæ in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus Stratonices in eamdem, &c.
Lycastus sanctissimus episcopus Philadelphiæ in eamdem, &c.
Michael sanctissimus episcopus * Troalon, &c.
Gregorius sanctiss. episcopus Gordon, &c.
Joannes sanctissimus episcopus Daldes, &c.
Eustathius sanctissimus episc. Hyrcanes, &c.
Josephus sanctissimus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias sanctissimus episcopus Hierocæsareæ in eamdem, &c.
Davidus sanctissimus episcopus Helenupoleos in eamdem, &c.
Cyrion sanctissimus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus sanctissimus episcopus Apolloniados in eamdem sententiam pronunciavit.
Constantinus sanctissimus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, &c.

ANNO CHRISTI 787.

* Daonii, * Colchidos, * Trizenes, * Nacoliæ, * Pro, *Citii* H. * Thremethunton, * Pro *Tralion* sive *Tralliensium*. H.

ANNO CHRISTI 787.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus Baſilinupoleos, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Ariſtes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus * Adranes, &c.

* Adranes Thraciæ.

Baſilius in locum Daſcylii in eamdem ſententiam pronunciavit.

Chriſtophorus ſanctiſſimus epiſcopus Ceraſenes in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Meles, &c.

Neophytus ſanctiſſimus epiſcopus Gordoſerbon, &c.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Linoes, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Etennon, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Zelon, &c.

Gregorius ſanctiſſimus epiſcopus Sinopes, &c.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Saſimon in eamdem &c.

Nicetas ſanctiſſimus epiſcopus Dadribon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theophilus ſanctiſſimus epiſcopus Pluſiados in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Adrianupoleos in eamdem, &c.

Joannes ſanctiſſimus epiſcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Gratiæ, in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus * Ruzæi, &c.

* Riuzzi, * Rhozæi,

Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Claneon, &c.

* Trogmadon,

Leo ſanctiſſimus epiſcopus * Trocnadon, &c.

Anaſtaſius beatiſsimus epiſcopus Patarachon in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Pro *Nyſſæ*. H.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus * Niſſoi, &c.

* Pro *Pinnaron, vel Tinarenſium*. H.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Pimiaron in eamdem ſententiam pronunciavit.

Nicodemus ſanctiſsimus epiſcopus Didymon in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Uniandi, * Pro *Oeniandi*. H.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus * Vinandi, in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Candibon in eamdem, &c.

Stauracius ſanctiſsimus epiſcopus Zenopoleos in eamdem, &c.

* Pro *Lymiron*. H.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus * Lamiron, &c.

Stephanus ſanctiſsimus epiſcopus Caunon, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Combon in eamdem ſententiam pronunciavit.

Petrus ſanctiſsimus epiſcopus Orycandi, &c.

* Phaſelidis,

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus * Phaſilidos, in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.

* Abas * Pro *Sebbas*. H.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Cybirres, &c.

Baſilius ſanctiſsimus epiſcopus Thabon, &c.

Dorotheus ſanctiſsimus epiſcopus Neapoleos in eamdem, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Heracleæ in eamdem, &c.

David ſanctiſsimus epiſcopus Jaſſi, &c.

* Mylaſſon, * Milaſi,

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus * Mylaſſes in eamdem, &c.

Sergius ſanctiſsimus epiſcopus Vigiliarum, &c.

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Mybdi, &c.

Stauracius ſanctiſsimus epiſcopus Stadiæ, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus Stratoniceæ in eamdem, &c.

ACTI III.

Theodoſius ſanctiſsimus epiſcopus Chonon in eamdem, &c.

Michael ſanctiſsimus epiſcopus Chæretopon in eamdem, &c.

Pantaleon ſanctiſsimus epiſcopus Valentiæ in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Peltarum, &c.

Chriſtophorus ſanctiſsimus epiſcopus Atanaſi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leontius ſanctiſsimus epiſcopus Eumeniæ, &c.

Gregorius ſanctiſsimus epiſcopus * Timæti ferarum in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Timæni * Timeni

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Tranupoleos, &c.

Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Lundon in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſsimus epiſcopus Appiæ, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Eucarpiæ in eamdem, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Aleus, &c.

Michael ſanctiſsimus epiſcopus Hierapoleos in eamdem, &c.

Chriſtophorus ſanctiſsimus epiſcopus Promiſi in eamdem, &c.

Nicolaus ſanctiſsimus epiſcopus Phytiæ, &c.

Theophylactus ſanctiſsimus epiſcopus Cinnabari in eamdem, &c.

Nicetas ſanctiſsimus epiſcopus Auguſtopoleos in eamdem, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Cotyæi in eamdem, &c.

Georgius ſanctiſſimus epiſcopus * Mediæi, &c.

* Medæi

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Docimi, &c.

* Pro *Mediæi*. H.

Damianus ſanctiſsimus epiſcopus Meri, &c.

Theophylactus œconomus & locum tenens Ipſi in eamdem ſententiam pronunciavit.

Stephanus deſignatus Itri, &c.

Joannes deſignatus * Hectorii, &c.

* Pro *Hectorii*. H.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Ampladon in eamdem, &c.

Epiphanius ſanctiſſimus epiſcopus * Pertem, &c.

* *f.* Perh

Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Philomelii, &c.

Joannes ſanctiſsimus epiſcopus Sibliæ in eamdem ſententiam pronunciavit.

Michael ſanctiſsimus epiſcopus Papporum in eamdem ſententiam pronunciavit.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus * Sagalaſi in eamdem ſententiam pronunciavit.

* Agalaſſ

Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Apameæ, quæ eſt Ciboti, &c.

Conſtantinus ſanctiſsimus epiſcopus Conanes in eamdem ſententiam pronunciavit.

Leo œconomus & locum tenens Sozopoleos, &c.

Marianus ſanctiſsimus epiſcopus Magydon in eamdem, &c.

Nicephorus ſanctiſsimus epiſcopus Phlogon in eamdem, &c.

Leo ſanctiſsimus epiſcopus Andidon, &c.

Manzo ſanctiſsimus epiſcopus Pracanon, &c.

Theodorus ſanctiſsimus epiſcopus Germanicopoleos in eamdem, &c.

Euſtathius ſanctiſsimus epiſcopus * Cilindreos in eamdem, &c.

* Celend reos;

Zacharias ſanctiſsimus epiſcopus Trapezupoleos in eamdem, &c.

Siſinnius ſanctiſsimus epiſcopus Musdabon in eamdem, &c.

Eu-

Eustathius sanctissimus episcopus Lamon, &c.

Stephanus sanctissimus episcopus Philadelphiæ, &c.

Leo sanctissimus episcopus Sibyllon, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Tiberiupoleos, &c.

Joannes sanctissimus episcopus Asanon, &c.

Basilius sanctissimus episcopus Dionysupoleos, &c.

Manuel sanctissimus episcopus Nicopoleos in eamdem, &c.

Eustratius sanctissimus episcopus Debelti, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus Bulgarophygi, &c.

Georgius sanctissimus episcopus Plutinopoleos, &c.

Basilius sanctissimus episcopus * Perbereos in eamdem sententiam pronunciavit.

Michael sanctissimus episcopus * Pamphyli in eamdem, &c.

Ruben sanctissimus episcopus Scopeli, &c.

Sisinnius sanctissimus episcopus * Garelles, &c.

Petrus sanctissimus episcopus Monembasiæ, &c.

Gabriel sanctissimus episcopus Æginæ, &c.

Leo sanctissimus episcopus Porthmi, &c.

* Dardanus sanctissimus episcopus Dobron, &c.

Andronicus sanctissimus episcopus Leontopoleos, &c.

Leo sanctissimus episcopus Sebastæ, &c.

Nicetas sanctissimus episcopus Halicarnassi in eamdem, &c.

Leo sanctissimus episcopus Corydalon, &c.

Theodorus sanctissimus episcopus * Cremon, &c.

Constantinus sanctissimus episcopus Hadrianes, &c.

Reliqui autem sanctissimi episcopi & venerabiles monachi exclamaverunt: Universa hæc quæ per gratiam Christi veri Dei nostri, & divinum imperatorum nostrorum decretum, congregata est synodus, propter relationem, quæ ab Hadriano sanctissimo papa veteris Romæ ad imperatores Christianissimos nostros missa est; & propter chartam, quæ nunc in definitionem rectæ sententiæ lecta est, & ab universali & sanctissimo patriarcha Tarasio ad orientales præsules missa fuit: item ob eas literas, quæ a sanctissimis præsulibus orientis ad beatitudinem præsentis patriarchæ destinatæ sunt, quoniam simul omnes in nulla re dissonant, sed conveniunt, gaudio & lætitia plurimum perfunditur, nosque simul omnes eas recipimus & amplectimur, & venerandas imagines cum summo honore adoramus. Septimam vero falsam synodum, quæ contra illas est habita, nimirum ut omnibus in locis subverterentur, diris devovemus. Ceterum Deus custodiat imperatores nostros bonos, & sanctissimum patriarcham.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Rixosa contentio inter nos sedata est, & obstaculum inimicitiæ sublatum est. Oriens enim & occidens, septemtrio & meridies sub jugum unum inclinant, & unam concordiam acceptant.

Sancta synodus dixit: Gloria tibi Deus, qui nos unos reddideris.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Gratiarum actio pacificatori Christo vero Deo nostro, cum Patre & sancto Spiritu, in sæcula. Amen. ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus ita bene & feliciter precata est: Multi anni imperatoribus. Constantino & Irenæ magnis regibus multi anni. Orthodoxis imperatoribus multi anni. Custodes fidei, Domine, protegas: propugnatores ecclesiæ confirma. Novi Constantini & novæ Helenæ æterna memoria. Pacificam vitam da illis, Domine. Patriarchis multi sint anni: sacræ congregationi multi anni. Amen.

ACTIO QUARTA.

IN nomine Domini & dominatoris Jesu Christi, veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis dominis Constantino & Irene pia ejus matre, anno octavo consulatus ejus, sub sexto Kalendas Octobris, indictione undecima, conveniente sancta ac universali synodo, quæ per divinam gratiam, & a Deo decretorum imperatorum piam sanctionem in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata est, videlicet Petro religioso protopresbytero ecclesiæ sanctissimæ divi Petri apostoli apud almam Romam, & Petro venerabili monacho & præside monasterii sancti Sabæ apud Romanos, vicem agentibus apostolicæ sedis sanctissimi ac beatissimi papæ veteris Romæ Hadriani: Tarasio beatissimo archiepiscopo almæ urbis Constantinopoleos novæ Romæ: Joanne item & Thoma religiosis presbyteris monachis, retinentibus locum apostolicorum thronorum orientalis diœceseos: stantibus his ante sacros cancellos templi sanctissimæ ecclesiæ cognominatæ Sophiæ, præsentibus simul & audientibus illustrissimis juxta ac magnificentissimis senatoribus, nimirum Petrona glorioso exconsule patricio, & Theophylacto comite imperialis obsequii, Joanne regio ostiario & quæstore ærarii militaris, tota denique synodo juxta ordinem in prima actione præscriptum: Præsentibus etiam religiosissimis archimandritis præsidibus, & toto monachorum cœtu: propositis in medio sanctis & immaculatis Dei evangeliis, Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Juxta actiones præteritas Spiritus Domini omnipotentis instruens, quantum fieri potuit, ad veritatem labia nostra, in proœmii gratiam præfati sumus. Et nunc quoque testamur synodum sacram hanc gaudere, quod ex lectis literis clarum est & perspicuum, orientis & occidentis sacerdotes summos in unam sententiam convenisse. Jam vero propheticam sententiam inducere oportet: *In altum montem ascende, qui evangelizas Sion: prædica in fortitudine, vocem tuam exalta, qui evangelizas Jerusalem: prædicate, nec timete.* Isai. 40. Hanc propheticam admonitionem, o viri sacerdotes, infigentes animo, annunciemus voce nostra pacem ecclesiæ catholicæ, quæ est vera Sion, & civitas cælestis imperatoris Christi Dei nostri. Fiet autem illud hac ratione: adducantur nobis in omnium auscultationem & conspectum sanctorum patrum præstantiorum libri, e quibus haurientes, potum det unusquisque nostrum ad ovile istud. Sic enim fiet, ut per omnem terram sonus noster exeat, & in fines orbis terrarum virtus verborum. Psal. 18. Nec transferamus bene definita a patribus nostris, sed apostolice edocti, traditiones quas accepimus, servemus.

Con-

ANNO CHRISTI 787. 2. Thess. 2.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro dixit: Juxta sanctissimi patriarchæ universalis allocutionem, consuetudines & libri sanctorum patrum afferantur, & cursim huic sanctæ synodo legantur.

Leontius clarissimus a secretis dixit: Sanctissimi & beatissimi patriarchæ universalis Tarasii salutiferæ & utili jussioni, nec non hujus universalis sanctæ synodi approbationi acquiescentes, adducimus sanctissimos libros. Horum autem primus codex sacrorum bibliorum est a Deo scriptorum & electorum, quem & primo loco nunc legemus. Omnes igitur attente & studiose auscultemus, ut verborum virtutem cognoscamus, fructumque omnem inde decerpamus. Idem ille sic legit.

E libro Exodi filiorum Israel.

Exod. 25. *Dixitque Dominus ad Mosen: Facies propitiatorium ex auro puro, duos cubitos cum dimidio in longitudine, & cubitum unum cum dimidio in latitudine: facies etiam bina cherubim aurea sculpta, impones autem ea utrinque super angulos propitiatorii. Fient autem cherubim hoc modo. Unus ponatur ex hac parte, & cherubim alter ponatur ex illa parte propitiatorii. Utrumque latus propitiatorii tegant cherubim expandentes sursum alas, obumbrantes alis suis propitiatorium. Respiciant autem sese adversis vultibus ad propitiatorium versis. Et superpones propitiatorium sursum super arcam, & in arcam testimonia, quæ dabo tibi, immittes. Illinc autem me cognosces. Loquar autem tibi desuper ex propitiatorio in medio cherubim, qui erunt super arcam testimonii, omnia quæcumque volo per te mandari filiis Israel.*

E Numeris.

Num. 7. *Ipsa est dedicatio altaris, post lotionem manuum & unctionem illius, ut ingrediatur Moses ad tabernaculum testimonii, & loquar illi. Et audivit vocem Domini loquentis ad se de altari, quod est super arcam testimonii, in medio duorum cherubim, & loquebatur ad illum.*

Ex Ezechiele propheta.

Ezech. 41. * for. Aulam 1 * Aulæ *Et introduxit me in templum, ut metiretur * Ailam sex cubitos latitudinis hinc, & sex cubitos latitudinis * Ailam illinc.* Et paulo post: *Domus autem & quæ vicina erant, in gyrum fabrefacta ligno: fundamentum autem & a fundamento usque ad fenestras, eodem modo. Fenestræ autem triplicibus valvis claudebantur, ut darent prospectum. Et usque ad domum interiorem & forinsecus ad mensuram sculpti cherubim & palmæ, & palma per medium cherubim: duasque facies habebant cherubim, faciem hominis juxta palmam ex hac & illa parte: cælata autem erat domus in circuitu a fundamento usque ad laquearia cherubim.*

Ex epistola ad Hebræos.

Hebr. 9. *Igitur habebat & quidem etiam prius tabernaculum justificationes cultus ad sanctum mundanum. Siquidem tabernaculum factum fuit, primum, in quo erant lucernæ, & mensa, & propositio panum, quam vocant sanctam. Post secundum autem velum erat tabernaculum, quod vocatur sanctum sanctorum, aureum habens thuribulum, & arcam testamenti undique circumtectam auro, in qua urna aurea habens manna, & virga Aaron quæ germinaverat, & tabulæ testamenti. Supra hanc autem cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.*

ACTI IV.

Sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus viri sacerdotes, qui vetus scriptura divina habuit symbola, & ex hac assumpsit nova, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium.

Sancta synodus dixit: Recte, domine, ita est veritas.

Sanctissimus patriarcha dixit: Si vetus scriptura habuit cherubim obumbrantia propitiatorium, & nos quoque imagines Jesu Christi & sanctæ Deiparæ sanctorumque habebimus obumbrantes altaria.

Magnifici duces dixerunt: Vere Dei mandatum est.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ Cypri dixit: Quemadmodum lectum est, cherubim faciem habuit hominis: quanam ergo ratione quidam dicunt, Quis vidit faciem cherubim? Atqui habetur etiam quod faciem cælatam habuerit.

Sanctissimus patriarcha dixit: Omnes sancti quos Deus dignos judicavit videre angelos, conspexerunt eos in forma hominis, quemadmodum multis locis in scriptura legitur. Quamobrem & de cherubim Mosi dans oraculum Deus, jussit ut omnia faceret secundum formam & typum quem ostendit illi in monte. Hinc est quamobrem famulus Dei Moses, quales figuras vidisset, ejuscemodi etiam faceret, inter quæ & cherubim. Exod.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Cum autem populus ad idololatriam convertebatur, tunc ad Mosen Dominus dicebat: *Non facies tibi similitudinem aliquam, ne populus culturam illi exhibeat.* Exod.

Joannes sanctissimus presbyter, vicem agens apostolicarum sedium orientis, dixit: Clarius est his, quod & Jacob columnam erexit Deo, unde & benedixit illum, promittens illi non dicenda dona: sed & alibi & forma hominis cum eo luctatus est, vocavitque illum Israel, quod interpretatur, mens videns Deum. Ipse enim inquit: *Vidi Dominum facie ad faciem, & salvata est anima mea.* Ecce autem non solum intellectuales virtutes illi visæ sunt, sed ipse invisibilis natura Deus & incorporeus, ut hoc in nostra speculatione ostensum est. Gen. 28. Gen. 32.

Demetrius religiosus diaconus & armamentarius sanctæ ecclesiæ Constantinopoleos, legit.

Sancti patris nostri Joannis Chrysostomi, ex encomio in Meletium.

Cum undique per sacrum hunc gregem oculos circumferens, totam urbem hic præsentem videam, non habeo quod de beato hoc dicam paulo post: Religionis autem doctrina erat quod fiebat. Continue enim cogentes, ut appellationis suæ memor esset, irrationalis affectionis & cogitationis expulsionem nomen suum habebat: atque in hoc adeo incumbebat,

1 Hoc est, frontes, seu postes templi. *Hard.*

bat, ut passim in triviis, in foro, in agris, in compitis nominis proprietati satisfaceret: neque enim ad nomen hoc dumtaxat affectus erat, sed & ad corporis typum. Quod autem in nomine faciebat, hoc & in imagine illius effectum est. Siquidem in annulis, in poculis, in phialis, in thalami parietibus, & ubique sanctam illam imaginem multi pinxerunt, ut non tantum sanctam illam appellationem audirent, sed & ubique corporis formam inspicientes, duplicem haberent peregrinationis consolationem.

Petrus sanctissimus episcopus Nicomediæ dixit: Siquidem D. Joannes Chrysostomus de imaginibus ejuscemodi prædicat, quis est, qui contra illas amplius mutire audeat?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Recepit eas vere, & tanto desiderio erga illum affecti fuere viri pietatis studiosi, ut omnibus in locis S. Meletii imaginem figurarent: unde & beatus pater magnifice eos laudat.

Sanctissimus patriarcha dixit: Et nos ex sanctis patribus nostris accepta institutione confitemur imagines sanctas & venerandas.

Theodosius venerabilis præses S. Andreæ apud Nesium, libellum ejusdem beati patris Joannis Chrysostomi attulit, quem in manibus acceptum Antonius monachus legit: Beatæ recordationis patris nostri Joannis Chrysostomi oratio: Quod veteris & novi testamenti unus sit legislator, & in vestimentum pontificis, cujus initium: Evangelium regni Christi prophetæ quidem annunciant. Et paulo post: Ego & ex cera fusilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum in imagine barbarorum nubes propulsantem, vidi barbarorum cohortes conculcatas, & Davidem vere dicentem: *Domine, in civitate tua imaginem eorum ad nihilum redige.*

Sanctissimus patriarcha dixit: Qui auro habuit os & sermonem magis lucidum, ausus fuit dicere: Ego & fusilem ex cera picturam amavi, quid ergo dicemus de illis, qui eam execrantur?

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Cum is dicat, Ego amavi, quis audebit reclamare?

Joannes venerabilis monachus presbyter, & locum tenens orientalium diœcesium, dixit: Quis autem est iste angelus, nisi de quo scriptum est: Quia angelus Domini centum octogintaquinque millia Assyriorum in una nocte percussit, qui pro Jerusalem castrametati fuerant?

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Sed Deus nobis sit propitius in iis, quæ perpetravimus contra sanctas imagines.

Gregorius diaconus & notarius legit: Ex oratione beati Gregorii Nysses, dicta in Constantinopoli de deitate Filii & Spiritus, & in Abraham, cujus initium: Quemadmodum afficiuntur erga florida prata. Et paulo post: Vidi sæpius inscriptionis imaginem, & sine lacrymis transire non potui, cum tam efficaciter pictura ob oculos poneret historiam. Procumbit enim ante aram Isaac genibus innixus, circumductas ferens in tergo manus. Ille vero a tergo pueri, innixus pedum curvamini, sinistra comam pueri apprehendit ad se trahens: declinat autem faciem ad puerum, miserabiliter intuens, dextram autem gladio obarmatam gestat, quam etiam ad cædem dirigit: jamque gladii acies ipsum corpus propemodum attingit, cum illum divina vox a facto deterret. ANNO CHRISTI 787.

Clarissimi duces dixerunt: Mirum est, patrem ita miratum fuisse picturam, ut fleret.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Frequenter beatus pater historiam legit, sed obiter: postquam autem eam pictura expressam vidit, flevit.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens diœcesis orientalis, dixit: Si tanto doctori historia inspecta peperit utilitatem & lacrymas, quanto magis rudibus & idiotis utilitatem & commoditatem afferet?

Sacra synodus dixit: Variis in locis historiam Abrahæ vidimus, ut pater inquit.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes, dixit: Si beatus Gregorius vigilantissimus ad divina oracula, inspecta Abrahæ historia flevit: quanto magis œconomia Domini nostri Jesu Christi, veri Dei nostri, a nobis inspecta, ad lacrymas & utilitatem contemplantes nos adhortabitur?

Sanctissimus patriarcha dixit: Nonne & nos lacrymas fuderimus, si Dominum & nos videremus cruci affixum?

Sancta synodus dixit: Mirifice in ea altitudo humilitatis, qua pro nobis homo factus est, inspicitur.

Stephanus venerabilis notarius, & diaconus, & referendarius, legit: S. Cyrilli episcopi Alexandrini epistola ad Acacium episcopum Scythopoleos, de malorum depulsore, cujus initium: Literis, quæ a tua sanctitate missæ fuerant dudum, lectis valde gavisus sum. Et post multa: Dicimus igitur, quod umbra & figura lex erat, imo veluti quædam pictura, ad contemplationem videntium ipsa opera posita. Umbræ autem artificii in tabulis pingentium primæ characteres existunt, quibus si superinducti fuerint colores, tunc sane pulchritudo picturæ apparebit. Et post alia: Scriptum est autem in libro de mundi creatione: *Et factum est post verba ista, tentavit Deus Abraham, & dixit ad eum: Abraham Abraham. At ille respondit: Adsum. Ait illi: Tolle filium tuum unigenitum, quem diligis, Isaac, & vade in terram excelsam, atque ibi offeres eum in holocaustum super unum montem, quem monstravero tibi. Igitur Abraham de nocte consurgens, stravit asinum suum, ducens secum duos ministros, & Isaac filium suum: cumque concidisset ligna in holocaustum, abiit ad locum quem præceperat ei Deus. Die autem tertio elevatis oculis, vidit locum procul, dixitque ad pueros suos: Sedete hic cum asino; ego autem & puer illuc usque properantes, postquam adoraverimus, revertemur ad vos. Tulit quoque ligna holocausti, & imposuit super Isaac filium suum: Ipse vero portabat in manibus ignem & gladium, & profecti sunt ambo simul.* Et paulo post: *Et ædificavit Abraham altare, & desuper posuit ligna: cumque colligasset pedes Isaac filii sui, posuit eum in altare super struem lignorum, extenditque manum, & arripuit gladium, ut immolaret filium suum.* Num igitur quispiam nostrum cupit cognoscere, quomodo totam hanc de Abraham historiam in tabula depinxerit? num in una omnia jam dicta, an per partes, & in diversis multimode constituta? dico autem nunc insidentem asino, assumpto simul & puero, ministris autem subsequentibus: nunc vero, ubi asinum cum famulis jubet manere, oneratque li-

ANNO CHRISTI 787. Genes. 22.

lignis ipſum Iſaac, aſſumendo gladium & ignem. Rurſus in alio loco, ſed tamen in ſpecie altera: *Adoleſcentem enim in lignis ligando, armabat ipſe dextram gladio, ut puerum immolaret.* Non autem erat alius atque alius Abraham. Diverſis enim in locis pictura ſæpe viſa, ubique pictoris artificio eamdem repræſentabat facti rationem. Non enim conveniebat, cum tam multis daretur conſpiciendum artificium, in aliquo dictorum vacillare.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: En & beatus Cyrillus conſona cum divo Gregorio Nyſſenſi dixit.

Coſmas notarius & cubicularius legit: Ex carmine S. Gregorii theologi, & ex ſermone de virtute, cujus initium:

Θεὸν τὸ πάντων αἴτιον πρῶτον καλῶ, Hoc eſt, Deum cunctorum auctorem primum invoco.

Nec Polemon mihi tacebitur,
Res mira hæc multorum verbis ciaruit.
Hic prius erat utique non ſobrius,
Turpiſque valde voluptatum ſervus.
Sed poſtquam amore honeſto ſe occupavit,
Conſiliarium nactus non novi ſatis quemnam,
An prudentem aliquem, an ſeipſum; confeſtim
Uſque adeo affectionibus viſus eſt ſuperior,
Ut quoddam ponere cogar illius factorum mirum.
Scortum intemperans aliquis ad ſe vocarat juvenis:
Illa vero ubi prope limen perveniſſet,
De quo in imagine Polemon proſpiciebat,
Inſpecta illa, (erat autem veneranda)
Spectaculo victa, mox receſſit,
Ut vivum reverita pictum.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Beatus Gregorius pater divinus mirandam exiſtimavit Polemonis effigiem.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Etenim continentia ex ea orta eſt: niſi enim Polemonis imaginem ſcortum vidiſſet, ab improbitate non deſtitiſſet.

Nicephorus ſanctiſſimus epiſcopus Dyrrachii dixit: Mirifica illa imago, & digna contemplatione, quia mulierculam a delicto turpitudinis vindicavit.

Georgius diaconus & notarius ſacri patriarchatus legit: Ex oratione de muliere ſanguinis fluore laborante, Antipatri epiſcopi Boſtrorum, cujus initium: Quod Judæorum vocationem primam docuit ſcriptura. Et paulo poſt: Hæc ſalutares fimbrias attingens, regem naturæ veluti retinens, dominum allocuta eſt, vehementiamque paſſionis illi exponens, poſtquam gratiam nacta fuiſſet, ſtatuam Chriſto erexit. Cum autem ſubſtantiam in mendicos omnem erogaſſet, quidquid habebat reliqui, Chriſto applicuit.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Quemadmodum columnarum depictor imaginem Chriſto aſſignat, eodem modo & hæmorrhoiſſæ ſtatuam.

Baſilius ſanctiſſimus epiſcopus Ancyræ dixit: Dominus non prohibet imagines, imo recepit quoque eas.

Thomas venerabilis monachus monaſterii Lacus anſeris, dixit: Librum beati Aſterii epiſcopi affero, & ſacræ huic ſynodo, ſi jubet, legendum trado.

Sancta ſynodus dixit: Legatur.

ACT IV

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Beati Aſterii epiſcopi Amaſiæ ecphraſis in Euphemiam martyrem.

Nuper, o viri, Demoſthenem habebam in manu vehementem illum oratorem. Erat autem locus ille, in quo Æſchinem crebris enthymematibus acerbe vexat: inhæſi autem orationi, & ſententiarum denſitate feſſus, animi remittendi cauſa obambulabam, quo animus aliquantulum refocillatus, redderetur quietior. Egreſſus autem ædibus, poſtquam in foro cum familiaribus aliquot aliquamdiu ambulaſſem, illinc me in Dei templum orandi pro tempore cauſa recipio. Huc autem cum veniſſem, ambulabam in una ex porticibus, in qua picturam quamdam contemplatus ſum, quæ me ſuſpenſum tenuit. Dixiſſes Euphranoris fuiſſe artificium, aut alicujus eorum qui picturæ plurimum dignitatis conciliarunt, non aliter pingentes tabulas, ac ſi vivas formas traderent. Adeſdum autem, ſi voles, modoque otium ſit: picturam tibi exponere cupio. Non enim nos muſarum filii, pictoribus colores pejores habemus. Mulier quædam ſancta, virgo ſincera, Deo caſtitatem ſuam dedicavit, Euphemiam ipſam vocant. Cum autem tyrannus aliquando pios homines ad mortem cogeret, ipſa mortis periculum alacriter ſubire cupiit. Cives autem & ſacrificii ſodales, propter quod mortua eſt, veluti virilem & ſacram admirantes virginem, capſam exponentes, laudibus illam efferunt, feſtumque annum cum ſumma & totius populi ſolemnitate celebrant. Æditui autem divina myſteria populo oſtendunt, & oratione memoriam illius celebrant, & quomodo certamen fortitudinis ſubierit, advenientes docent. Pictor autem & ipſe pietatis ſtudioſus, univerſam hiſtoriam, quo potuit artificio, prope capſam in ſindone effigians, ſacrum hoc ſpectaculum ibi dedicavit. Habet autem artificium picturæ hoc modo: Judex in alta ſella, acerbe & torve virginem aſpiciens (iraſcitur enim & inanimata materia, ſi quando pictura voluerit) collocatus eſt. Adſtant autem latrones regni & choors militum. Adſunt & commentarienſes, tabulas & ſtylos geſtantes manibus: quorum alter abducta a cera manu, ſerio admodum virginem aſpicit, faciem ad illam inclinans, quaſi juberet ut altius loquatur, ne auſcultatione impeditus vitioſe ſcribat, falſave aut dubia. Adſtat autem virgo pulla veſte & pallio, ut pictor putavit, philoſophiam profeſſa: ut autem ego arbitror, anima virtutibus ornata prædita; facies illius urbana. Ducunt autem eam ad judicem duo milites, hic quidem a fronte illam trahens, ille autem a tergo eam protrudens. Virginis autem habitus pudore & conſtantia mixtus eſt. Oculos enim in terram, veluti virorum conſpectu pudefacta, defigit. Stat autem intrepida, certaminis amaritudinem nihil exhorreſcens. Ut ego tandem pictores etiam laudare cogar, quos Colchicæ illius mulierculæ facinus pinxiſſe video. Hæc enim adactura in viſcera filiorum ferrum, commiſeratione & ira vultum habet temperatum: ſiquidem altero

ocu-

oculorum iram exprimit, altero autem matris naturam, horrentem ad tale facinus, & parcere cupientem liberis, indicat. Nunc autem in hanc picturam miraculum istius operis transtuli. Multum vero pictorem istum admiror, quod longe magis coloribus mores expresserit, affectiones pudoris & virilitatis, quæ tamen invicem pugnant, affabre commiscens. Progrediente vero hac imitatione, populares quidem in tuniculis nudi ipsam rem jam aggrediuntur. Hic enim arrecto capite virginis, & in tergum reflectens, alteri ad pœnam virginis ora exhibet. Adstans ergo ille, dentes virginis excutit. Malleus autem & terebra, tormenti sunt instrumenta. Sed lacrymas fundo. Nam & mihi hæc passio vocem aufert, ut amplius loqui nequeam. Nam tam exacte sanguinis guttas pictor defluentes depinxerat, ut juraveris a labiis profluere. Virgo autem iterum carcerem petens, in pulla veste sola sedet, manusque ad cælum extendens, Deum malorum depulsorem alloquitur. Fundente autem hac orationem, apparet supra caput illius signum, quod scilicet Christianorum consuetudine adoratur, & passim inscribitur: erat autem (ut arbitror) symbolum pœnæ, quam illa erat subitura. Deinde quoque pictor alias ignem vehementem, rutilante colore, hinc inde accenderat, etiam flammam faciens corpoream. Constituit autem eam mediam, manibus quidem ad cælum elatis, nullos dolores horrentem, sed potius vultu læto gaudentem, quod ad incorpoream & beatam vitam sit transmigratura. Hucusque pictor manum tabulæ, ego vero verba adhibui. Tempus vero est, ut & tu, modo velis, picturam absolvas.

Clarissimi duces dixerunt: Pia ergo est pictoris ars, neque ut aliqui, eam conviciis prosequamur. Quin etiam & ipse pater pictorem, veluti pie agentem, statuit.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Imo & sacram tabulam illam vocat, Theologus autem imaginem venerandam, Chrysostomus sanctam: qui vero nunc lectus est, sacram appellat: quis poterit autem amplius his contradicere?

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Sanctorum patrum doctrinas omnes audientes animo compuncti sumus, & ob delicta ploramus. Deo tamen gratias agimus, quod sancta patrum institutione in cognitionem veritatis redierimus.

Theodosius sanctissimus episcopus Amorii dixit: Ter sacri & Deum colentes domini, nos cum tota hac synodo sancta, ubi sanctorum patrum de venerandis imaginibus audissemus sententiam, credimus, confitemur, & imagines venerandas etiam sanctas appellamus: qui vero aliter sentiunt, anathema.

Sancta synodus dixit: Anathema.

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Semper artificiosus pictor per artem res ipsas exhibet, quemadmodum etiam qui martyris Euphemiæ imaginem delineavit: quamobrem & in his doctor pingendi artem laudat.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Recte dictum fuit, Laudabatur prius quæ de Colchide muliere picta fuerunt, donec ad imaginem martyris transii.

Sancta synodus dixit: Et hæc videns, compunctus est.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit: Lectus pater, eisdem affectionibus fuit obnoxius, quibus etiam sanctissimus Gregorius. Ambo enim per imagines ad lacrymas acti sunt. ANNO CHRISTI 787.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Adhortatur pater, & facultatem dat in fine, ut qui velint martyrum certamina depingere, faciant. Dicit enim: Tempus est, ut & tu, modo velis, picturam absolvas.

Joannes religiosissimus presbyter, locum tenens apostolicorum thronorum, dixit: Ergo major est imago, quam oratio. Atque hoc providentia Dei contigit propter idiotas homines.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: In sanctis istis viris talem compunctionem sacræ imagines excitarunt, quanto magis igitur in nobis.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Cum ejuscemodi patres nostri dicant, non habemus quod dicendum nobis amplius videtur.

Reverendus presbyter locum tenens orientalium diœcesium, dixit: Pictores haudquaquam adversantur scripturis. Nam quod scriptura dicit, hoc illi repræsentant, adeo ut confirmatores videantur scriptorum.

Theodosius Amorii episcopus dixit: Divinus apostolus sic docet; *Quæcumque præscripta sunt, in nostram doctrinam sunt præscripta*. Ipsæ igitur sacræ imagines & picturæ, tum musaicis operibus, tum colorum materia delineatæ, in nostram doctrinam, zelum & typum eriguntur, & pictæ sunt: ut & nos illis conformes, idem certamen apud Deum exhibeamus; quo & nos eo statu & parte constituat, quo illi fuerunt, & cohæredes regni sui cælestis faciat. Rom. 15.

Theodorus sanctissimus episcopus Catanes dixit: Beatus doctor & Dei studiosus Asterius, velut astrum lucidum, omnium nostrum mentes illuminavit: ut jam non præter æquum & rectum catholica & sancta ecclesia venerandas imagines suscepisse videatur, sed commode & tempestive sanctorum patrum consiliis acquievisse.

Gregorius venerabilis diaconus sanctæ magnæ ecclesiæ legit.

Ex Anastasii Persæ sancti martyris vita, martyrioque, cujus initium.

* Congeneres Filius & Verbum Dei, per quod cuncta creata sunt, cum existant. Et paulo post. * Unigenitus.

Cum vero redundaret in eo desiderium quo illuminaretur, sæpe virum prænominatum precatus est, ut sacri fontis lavacro tingeretur. Is vero Persarum metuens vim, ne per hoc in periculum incideret rem diutius protraxit. Adiit autem simul cum eo ecclesias, precum fundendarum gratia: cum vero istic sanctorum martyrum historias depictas conspicaretur, interrogavit; ecquid ista sibi vellent? Audiens autem ab eo, quænam essent a sanctis miracula designata, quotque intolerabiles cruciatus a tyrannis pertulissent, quantaque constantia firmati, obduravissent, miratus est plurimum, etiam ad stuporem usque. Postquam autem aliquamdiu apud religiosum illum virum hæsisset, subiit illi in mentem, quo Hierosolymam peteret, atque illic sacri baptismatis rore lavaretur.

ANNO CHRISTI 787.

Theodorus religioſiſſimus epiſcopus Myrorum dixit: Venerabilium imaginum traditio, ut videtur, neceſſaria eſt & legitima.

Euthymius venerabilis diaconus monachus & notarius Dei colentiſſimi epiſcopi Gotthiæ. *

* Deeſt Verbum *legit*. H.

Ex miraculis ſancti martyris Anaſtaſii, cujus libri initium.

Miraculorum narrationem contexere inſtitui. Et paulo poſt legit.

Agendum igitur & in Cæſarea Palæſtinæ regionis mirifica a ſancto viro deſignata recenſeamus. Cum ſanctæ civitati reliquiæ ſacræ appropinquaſſent, omnibus res ea fuit declarata & ſignificata: itaque lætitia magna perfuſi omnes, ſurgentes ſubito, lignaque ſacra pulſantes, invicem obviam facti ſunt in veneranda virginis deiparæ æde, quæ appellatur Nova. Illinc cum cruce & ſupplicatione egreſſi, læti & gaudentes cum gratiarum actione ſacris reliquiis occurrerunt. Et reflorascentes, imo veluti novo igniculo iterum excitati magnam ex infidelitate ſua & mortificatione pietatis refocillationem acceperunt. Accedentibus autem illis, & ſalutantibus ſepulcrum martyris, illicque ſacris reliquiis munus in memoriam ſancti offerentibus, mulier quæpiam ex primariis civitatis fæminis, cui nomen Arete, verum a virtute, quam Græci ἀρετὴν vocant, longe alieniſſima, ad infidelitatem converſa dixit: Ego reliquias e Perſide venientes nunquam venerabor. O miſeram & deſperatam fæminam! non audivit hæc miſera ſacri Davidis vocem increpantis eos, qui impudenti & inverecundo ore quidvis effutiunt; *Ceſſare*, inquit, *facias linguam tuam a malo, & labia tua ne loquantur dolum*. Quid igitur glorificans eos quos glorificat Deus, in hanc deſignavit, deinceps me referente audietis. Cum ſacræ reliquiæ in urbem allatæ fuiſſent, communi ſententia cives martyri oratorium prope Tetrapylum (locus eſt is in medio civitatis) conſtruere decreverunt: quin etiam illius imaginem illic conſtituerunt. Jam cum eſſet extructum oratorium, ſanctus martyr in habitu monachi per ſomnum coram miſera adſtitit, illique ait: E lumbis ægrotas. Ipſa autem reſpondens: non, inquit, domine, neque enim quidquam mali ſentio: Poſtquam hoc dixiſſet, expergefacta, ſubito dolores in ſe ruere ſenſit, cœpitque clamare & gemere. Atque adeo graviter affecta fuit, ut ne quidem otii ſatis habuerit, quo exputare quiviſſet, quænam illius tam ſubiti & vehementis doloris cauſa, quiſve auctor eſſe poſſet. Sic autem quatuor integris diebus in cruciatibus ſubſtitit. Quinto autem die ſub crepuſculum vidit ſibi ſanctum illum adſtantem, atque ad eam dicentem: Deſcende ad Tetrapylum, ſanctique Anaſtaſii interceſſionem apud Deum poſce, quo ſana fias. Ipſa igitur cum ſurrexiſſet ex grabbato, in memoriamque blaſphema illa & impia verba, quæ contra caput ſuum dixerat, redirent, convocatis liberis ſuis, ad eos dixit: Tollite, me, tollite me, inque templum D. Anaſtaſii concedamus: ſiquidem jam docta ſum meo cum periculo, reliquias ex Perſide venientes adorandas venerandaſque: & quæ Deus ſacravit, ea non eſſe communia appellanda. Impoſitam itaque eam ferculo bajularunt: cum autem appropinquarent ipſi loco, ipſa eminus conſpicata ſancti imaginem, cum lacrymis cœpit exclamare: Hic eſt qui in ſomnis vere a me viſus, inſtruxit me de malis quæ me habent. Deinde ſe ipſa in ſolum proſternens, ſanctumque orationibus flebilibus martyrem placans, ſana firmaque ſurrexit. Et quæ paulo antea alienis pedibus incedebat, extremaque patiebatur; nunc ſuis itinans, domum una cum reliquis, Deum glorificans, martyremque magnificans, perrexit.

ACTIO IV.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Ipſa illa imago in præſentem diem Romæ eſt in monaſterio cum pretioſo capite.

Joannes epiſc. Tauromeniæ dixit: Recte dixerunt venerabiles vicarii. Nam & in Sicilia muliercula cum dæmonio vexaretur, Romam profecta ad imaginem ſanctiſſimam ſupra dictam, ſanata eſt.

Joannes colentiſſimus monachus, vicarius orientalium ſedium, dixit: Ex prædictis ſatis clarum exiſtit, ſanctorum imagines etiam miraculis clareſcere, & medelas facere.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Affero divi Athanaſii in hanc ſacram ſynodum librum, quem (ſi jubetis) legemus.

Sancta ſynodus ait: Legatur.

Stephanus itaque notarius & diaconus legit.

Sermo beati patris noſtri Athanaſii de imagini Domini veri Dei noſtri Jeſu Chriſti, de miraculo in Beryto civitate prodito.

Levate oculos intellectus veſtri, novum hoc ſpectaculum contemplamini. Inſpicite in Dei immenſum hoc miraculum, date illi gloriam, illius inexplicabilem erga homines amorem, illiuſque diſpenſationis magnitudinem conſiderate, lacrymas cum lætitia fundite. Apud Deum nihil novum: Deus enim exiſtens cuncta poteſt. Quod autem in diebus noſtris & noſtri cauſa factum eſt, corda omnia quæcumque audient, in ſtuporem ducet. Stupuit cælum propter talia auſa. Abyſſus conturbata nimis eſt. Sol, luna, & reliqua ſidera obtenebrata ſunt ob tale facinus. Rurſus autem lætata ſunt ob id, quod circa ſe Deus diſpenſavit. Cunctæ cælorum virtutes audite, & ſtupeſcite in eo quod factum eſt in diebus noſtris. Intelligentes intelligite, inclinate aures veſtras, ut ex corde audiatis.

Berytus civitas eſt in finibus Tyri & Sidonis ſita, ω vectigalis autem Antiochienſibus. In hac civitate cum Judæorum natio frequens eſſet, contigit, ut prope ſynagogam, quam illic amplam habent, quidam e Chriſtianorum numero domicilium a quodam conductum habitaret. Hic ex adverſo lectuli imaginem Jeſu Chriſti Domini noſtri fixerat: erat hæc ſane veneranda, quod integram Chriſti Domini proportionem exprimeret. Contigit autem non ita diu poſt id temporis Chriſtiano manſionem aliquanto ampliorem quærere: neque id omnino fortuito factum eſt, ſed ex divina diſpenſatione, *quæ omnes cupit in agnitionem veritatis venire, & ſalvos fieri, exhibens miracula his qui illum colunt, & pie in illum credunt*: verum in redargutionem diffidentium, confirmationem autem

1. Tim. 2

ω In Græco eſt, τελοῦσα δὲ ὑπὸ Ἀντιόχειαν, quod verti debuit, *ſub ditione Antiochiæ*. Harduinus.

CTIO IV.

autem & ſtabilimentum credentibus. Quærebat itaque, ut dicere cœperam, Chriſtianus ædes majores, quas cum in alio civitatis loco inveniſſet, e domo quam prope ſynagogam habuit, in alteram migravit. Cumque res ſuas omnes in eam tranſtuliſſet, imaginem tamen illam Domini illic forte reliquit; oblivionem quidem illud, ſed tamen divina diſpenſatione. Judæus autem commoditate loci captus ædiculam illam conduxit, nondum animadvertens ejuſcemodi imaginem illic affixam: ſuaque iſthuc transferens, aliquamdiu illic habitavit. Quodam autem die hic cum gentilium ſuorum quoſdam in prandium invitaſſet, contigit, ut quidam convivarum ſublatis oculis imaginem Chriſti Domini noſtri inſpiceret: moxque converſus ad convivatorem: tu (inquit) Judæus cum ſis, qua fronte tandem audes hujuſcemodi imaginem domi tuæ habere? Non dicam hic, quot plauſtra conviciorum & maledicta in Dominum Salvatorem effuderit. Convivator autem ſeipſum purgare ſtudens affirmabat etiam ſancte, ſe hujuſcemodi imaginem hactenus non vidiſſe: atque ita qui invitatus erat, tacuit. Poſtquam autem fuiſſet egreſſus, ad principes ſacerdotum hominem detulit, quod imaginem Salvatoris in ædibus conſervaret, Nazaræumque non ejeciſſet. Illi vero audita re, interrogaverunt, num id poſſet approbare. Clamante illo, ſe poſſe confirmare quæ diceret, omnes congregati & furore perciti, illo quidem die nihil egerunt, ſed mane facto, congregati ſummi ſacerdotes & ſeniores cum ingenti hominum ejuſdem nationis turba, aſſumpto ſimul delatore Judæo, ad ædes illas, in quibus imago Domini noſtri habebatur, ire pergunt. Cum autem ad eum locum veniſſent ſeniores & principes ſacerdotum cum ipſo ſimul delatore, irruunt in domum, & confeſtim imaginem Salvatoris Domini noſtri contemplati, furore pleni, Judæum quidem extra ſynagogam ejiciunt, imaginem vero detrahunt, dicentes: Quemadmodum patres noſtri illuſerunt illi, ita & nos faciamus. Tunc omnes cœperunt expuere in faciem ſanctæ imaginis Chriſti, colaphiſque hinc illinc faciem cædentes dicebant: Quæcumque deſignarunt patres noſtri in illum, ea & nos quoque faciamus in illius imaginem. Deinde inquiunt: Audivimus quod illuſerunt ei patres noſtri, faciamus idem hoc & nos quoque: Mox talia convicia evomuerunt in Jeſu Chriſti imaginem, quæ nemo ſanæ mentis excogitare poſſet. Addunt deinde: Audivimus, patres noſtros pedes manuſque illius clavis fixiſſe: quid obeſt, quo minus & nos idem tentemus? confeſtim autem imaginis Domini pedes manuſque clavis ferreis foraverunt. Deinde inſano ore clamant: Audivimus quod & aceto & felle imbuta ſpongia illum potaverunt: faciamus & nos ſimiliter: acceptaque ſpongia aceto plena, ad os imaginis applicuerunt. Rurſus ajunt: Notum nobis eſt, quod & calamo caput illius patres noſtri percuſſerint. Fiat idipſum etiam a nobis pariter: ſumpto igitur calamo caput Domini cædere cœperunt. Tandem ajunt: Clarum nobis eſt, quod lancea latus illius pupugerunt: nihil a nobis omittatur: addamus & hoc ipſum: itaque lanceam cuidam porrigentes, juſſerunt, ut latus imaginis dominicæ transfigeret. Ex eo autem confeſtim ſanguinis & aquæ rivuli emanare cœperunt. Chriſte, gloria tibi, incomprehenſibilis Domine, gloria tibi. Quis tibi ſimilis, Domine? Quis alius præter te, Deus faciens horrenda ſigna & terribilia, & obſtupeſcenda in cælo & in terra? O admirabilis mediator Dei & hominum, & homouſion, mundi redemptor ac ſalvator, totius bonitatis & pietatis fons & origo. O quantus es Domine Jeſu in humilitate, qui cum eſſes Deus, morticinum noſtræ carnis ſuſcipiendo, homo fieri dignatus es pro ſalute generis humani, quem impii & crudeles paulo minus ab angelis minoratum cernentes, horribili morte plectere non erubuerunt. O quam magnus es noſter Salvator in patientia, qui in tempore tuæ traditionis tuo proditori ad te venienti oſculum præbere non renuiſti, & ſervo Malcho apoſtoli gladio abſciſſam auriculam redintegraſti, quando ad paſſionis victimam velut ovis manſuetus deducebaris. O quantus es in miſericordia, Chriſte, ſpes unica mundi, qui cum in cruce teipſum hoſtiam Deo Patri exhibuiſſes, ſanctam & immaculatam, pro tuis crucifixoribus veniam poſtulaſti, dicendo ad Patrem: *Pater, ignoſce illis, quia neſciunt quid faciunt*. Tunc quidem pro noſtra ſalute incurvatus in eadem carne, quam ex Virgine ſancta & immaculata aſſumpſeras, mortem pertuliſti crudelem. Et qui eras in ſubſtantia cum Patre ſanctoque Spiritu unus & impaſſibilis exiſtens & inviſibilis, condoluiſti humanam perire naturam. Et ideo in hanc lacrymarum vallem deſcendens, pro noſtris ceratibus & piaculis formam ſervilem ſuſcepiſti, in qua te permiſiſti ab iniquis teneri, flagellari, ad ultimum vero crucifigi. Nunc autem in ſancta imagine tua crucifigeris Domine iterum ad confuſionem impiorum omnium infidelium, & ad corroborationem omnium in te credentium. Et ideo tibi omnipotenti Deo una cum Patre Spirituque ſancto gloria ſit per cuncta ſæculorum ſæcula, decus & fortitudo, virtus atque victoria. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

Luc. 23.

Luc. 23

Audite omnes eccleſiæ filii cetera quæ poſtmodum facta ſunt. Ipſius enim myſterii diſpenſatio. Poſtquam enim, (ut ſuperius dictum eſt) latus ſanctæ imaginis illius apertum eſt, continuo exivit ſanguis & aqua. Dixerunt autem principes ſacerdotum: Afferatur vas ad locum vulneris, & videamus exitum rei. Qui illico detulerunt hydriam, & ad locum vulneris, unde ſanguis & aqua decurrebant, ſtatuerunt. Quæ abſque ulla mora ſubito repleta eſt. Dixerunt autem ad invicem: Quoniam ſuſurrant Chriſtum colentes, quod ſigna & inaudita multa fecerit in mundo, quæ nemo alius agere potuit, accipiamus hunc ſanguinem & aquam hanc, & deferamus ad noſtram ſynagogam, & congregemus univerſos qui ſe male habent, & ex hoc ſpargamus eos: & ſi vera ſunt, quæ de Chriſto dicuntur, continuo ſanabuntur: ſin alias, oſtentui habeantur a nobis cuncta, quæ a ſuis ſequacibus aſſeruntur de eo. Hæc dicentes, hydriam deferunt ad ſynagogam, æſtimantes ſe Chriſto Jeſu Domino noſtro æterni regis filio maximam inferre poſſe injuriam. Congregaverunt igitur quoſcumque repererunt languidos: & in conſpectu Hebræorum introducti in ſynagogam, inter quos quidam provectæ ætatis erat homo, quem a nativitate ſua graviſſima poſſederat corporis moleſtia, quæ Græca locutione παράλυσις, Latine vero diſſolutio membrorum dicitur. Hic dum primum ab eis fuiſſet perunctus, repente de ſuo grabbato, quaſi cervus exiliens, ad laudem Filii Dei incolumis redditus, ad propria remeavit.

Joan. 3.

Matth. 26. & *Marc.* 14. & *Luc.* 22. & 23. *Joan.* 18. & 19.

Deinde adducentes cæcos nonnullos, loca eorum luminum perungere ſtuduerunt. Qui ipſi ſtatim in Jeſu Chriſti nomine diſcuſſa cæcitate, poſt multos annos lumen amiſſum recipere meruerunt. Ægrotantes autem plurimi ad hoc ſpectaculum ſunt adducti, manibus poſt terga revinctis. Cumque & illi fuiſſent perunctι, mirabili virtute Dei undique perfuſi, ſenſu redintegrato priſtino ad propria dum revertuntur ſaniſſimi, laudes Dei omnipotentis Filio Jeſu Chriſto Domino Salvatori noſtro perſolvuntur ab omni populo. Tumultus autem exortus eſt magnus per totam tandem urbem concurrentibus omnibus propter innumerabilia, quæ fiebant, miracula. Et quicumque variis languoribus infirmos poſſeſſos habebant apud ſe, illuc eos deducentes, perungebant, & ſtatim ſanitatem quam deſiderabant, conſequebantur. Omnes autem, ad quoſcumque pervenire potuit opinio, afferentes infirmos, quos habere poterant in domibus, paralyticos, cæcos, claudos, ſurdos, mutos, & leproſos, ſive aridos, deducebant eos ad ſynagogam Judæorum, ubi hæc ſigna fiebant divinitus. Sed quamvis maxima eſſet hæc eadem ſynagoga, nequaquam tamen recipere poterat ſupervenientium multitudinem: infinitæ enim erant populorum catervæ, quæ illuc undique confluebant propter innumerabilia miracula & prodigia, quæ pro ſua nimia prolixitate, ne faſtidium generent, tranſgrediendo prætermittuntur. Omnes autem principes ſacerdotum & ſeniores, & omnis turba Judæorum, parvulorum, ac majorum, & mulierum, videntes quæ facta fuerant, crediderunt in Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, & dicebant: Gloria tibi ſit, æterne Deus & omnipotens Pater, qui nobis indignis, quamvis ſero, revelaſti unicum Filium tuum Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quem, ut Iſaiæ vaticinium cecinit, virgo concepit, & virgo peperit, ac poſt partum Virgo permanſit. Gloria tibi ſit, Chriſte Fili Dei, qui tanta mirabilia nobis miſeris demonſtraſti. * Te credimus, tu nobis eſto propitius, & nos ſuſcipere dignare, quia ex toto corde, & tota anima atque virtute ad te confugimus. Hæc & his ſimilia clamantes dicebant: lacrymas autem amaras emittebant & ſingultus. Poſtquam autem curati ſunt cuncti, qui ægritudine detinebantur, occurrit omnis multitudo Judæorum, ad domum ſanctæ eccleſiæ, quæ in eadem urbe erat ubi metropolitanus; cujus provoluti veſtigiis, ſe peccaſſe, ſe graviter deliquiſſe, magnis vocibus fatebantur.

Iſa. 6.

* f. in te

Qui cum in iis perquireret omnem rei geſtæ veritatem, ſanctam iconam Domini Salvatoris eidem demonſtrantes, annunciaverunt cuncta quæ in ea exercuerant: & qualiter ab ictu lanceæ ſanguis & aqua emanavit ex latere ipſius, nec non & de mirabilibus ab ea oſtenſis illi retulerunt per ordinem. Ille vero interrogabat, qualiter icona ipſa ab iis fuiſſet reperta, & ſi ab aliquo eam excepiſſent. At illi retulerunt ei, quod quidam Chriſticola per oblivionem in cellula ſynagogæ proxima dimiſiſſet eamdem iconam, dum ſe ad alium locum transferret hoſpitandi gratia. Qui ſtatim jubetur inquiri, & repertus, in præſentia domini metropolitani ſtatui. Cumque ab eo ſtudioſiſſime fuiſſet interrogatus, quomodo icona apud ſe deveniſſet, vel a quo tam mirabiliter poſita eſſet, reſpondit dicens, quod Nicodemus qui ad Jeſum nocte venerat, propriis manibus eam compoſuiſſet, & moriens Gamalieli tradidiſſet. Gamaliel autem doctoris gentium Pauli διδάσκαλος, cum diem ſibi cerneret adeſſe extremum, Jacobo eam reliquit, & Jacobus Simeoni & Zacchæo, & ſic per * ſucceſſores temporum in Hieroſolymam perduravit, uſquequo ſubverſio illius urbis patrata eſt quadrageſimo & tertio anno poſt aſcenſionem Domini & Salvatoris ad cælos. Sed biennium antequam Titus & Veſpaſianus eamdem ſubverterent urbem, admoniti ſunt a Spiritu ſancto fideles atque diſcipuli Chriſti, ut relicta urbe, ad regnum ſe transferrent Agrippæ regis, quia ipſe tunc Agrippa Romanis fœderatus erat. Qui egreſſi ab urbe, omnia quæ ad cultum noſtræ religionis vel fidei pertinere videbantur, ſecum auferentes, in regiones tranſtulerunt ſe. Quo tempore etiam icona cum ceteris rebus eccleſiaſticis deportata, uſque in hodie in Syria permanſit, quam ego ipſe a parentibus ex hac luce migrantibus mihi traditam jure hæreditario uſque nunc poſſedi. Hæc certa & manifeſta ratio eſt de icona ſancta Domini Salvatoris, qualiter de Judæa in Syriæ partes devenit. Auditis his ſermonibus, reverendiſſimus metropolitanus valde hilaris redditus, converſus ad populum Iſraeliticum, dicebat: Convertere Iſrael ad Dominum patrem univerſorum viventium, & adora nobiſcum ejus Filium, per quem ſunt omnia creta; & Spiritum ſanctum, qui eſt vivificator cunctorum viventium, & illuminator noſtrarum animarum: feſtina debitum abſolvere votum. Omnis autem turba ſtirpis Judaicæ clara voce cœpit cantare & dicere: Unus Deus Pater, & ipſe ingenitus. Unus Filius, & ipſe unigenitus Chriſtus, quem patres noſtri crucifixerunt, & nos ipſum agnovimus verum Dominum. Unus Spiritus ſanctus, & ab utroque procedens, per quem veraciter nos credimus eſſe ſalvandos.

ACTIO IV. Act. 22.

* fort. ſucceſſiones

Hæc dicentes, proſtrati genibus ipſius, veniam poſtulabant de ſuis conſequi ſceleribus per baptiſmi remedium. Quos ſuſcipiens beatus antiſtes cum ſuis clericis, per dies plurimos de diſciplina erudivit Chriſtiana. Ad ultimum vero catechumenos factos, & triduano peracto jejunio, ex aqua & Spiritu ſancto regeneravit eos. Poſtquam vero baptiſmum conſecuti ſunt, rogabant enixius ſanctum virum, ut ſynagogam ſuam eccleſiam conſecraret in honorem ſancti Salvatoris mundi: quorum petitionem minime aſpernatus, ſynagogam illorum, quæ major eſſe videbatur, in nomine unigeniti Filii Dei redemptoris mundi conſecravit. Ex tunc itaque per diverſas orbis terræ nationes & provincias mos inolevit, ut baſilicas plurimas vel oratoria pontifices Chriſtianæ legis in honorem ſancti Salvatoris mundi condere & dedicare non deſinant. Nam antea antiquiores noſtri vel majores hoc peragere minime præſumpſerunt. Sed ad narrationis noſtræ ordinem reflectamus articulum. Rogaverunt autem metropolitanum præfati viri, ut ceteras ſynagogas eorum in honorem quorumdam beatorum martyrum conſecrando reconciliaret. Itaque & huic petitioni libenter animum accommodavit, & quæ ſuggeſſerunt, juvamine cuncta explevit devotus. Factum eſt gaudium magnum in civitate illa non ſolum de ſanitate corporum, quæ emanaverat maxima, ſed & de tantis animabus, quæ ab interitu ſatanæ ad vitam æternam fuerunt revocatæ. Venerabilis vero & ſummus antiſtes die noctuque

Joan. 3.

variis

ANNO CHRISTI 787.

variis fluctuabat cogitationibus de hydria, quæ dominicum intra se retinebat cruorem, valde hæsitans, quid de ea opportunum fuisset peragere. Tandem autem salubri reperto consilio, omnium ecclesiarum, quæ per orbem terræ longe lateque consistebant, inæstimabile atque profuturum providit consolationis remedium. Denique ampullas præcepit fieri vitreas, in quibus portiones misit singulas de sanguine & aqua, quæ de imagine Domini Salvatoris nostri decurrerunt: quas etiam per Asiam, Africam, Europam, per suos nuncios dirigens, cuncta quæ apud urbem jam dictam suo tempore contigerant deveniſſe, suis scriptis vel eloquiis manifestissime universis sanctæ ecclesiæ filiis viriliter declaravit. Hoc insuper ab his efflagitans, ut per annos singulos in mense Novembri, qui apud Hebræos est nonus, apud nos vero mensis undecimus, nono die ipsius mensis, id est, quinto Idus Novembris, non minori reverentia, quam natalis Domini, vel paschalis, ista dies præcipua observatione colatur. Hæc est vera & vehementer credula ratio de cruore lateris Domini nostri Salvatoris, qui profluxit de sancta imagine ipsius, quæ crucifixa est in Syria, in Beryto civitate. Hic est etiam sanguis ille dominicus, qui apud plerosque repertus esse dicitur. Nec esse aliter æstimandum a vere catholicis, præter id quod scribitur a nobis, quasi ex Carne & Sanguine Christi aliquid possit in mundo inveniri, nisi illud quod in ara altaris per manus sacerdotum quotidie spiritualiter efficitur. Hæc ergo sciens, amantissimi patres & fratres, acceleravi declarare vobis ad ædificationem animarum vestrarum, ad incrementum nostræ fidei, ut & in hoc scire valeatis, quanta sit virtus & pietas Dei & Salvatoris Domini nostri Jesu Christi. Idcirco in fide fortes estote, & congaudete super magna & obstupenda ejus miracula, quæ in nostra generatione a Deo sunt patrata. Et date illi gloriam cum lætitia gaudentes, & cum nimia cordis compunctione ejus majestati immensas gratias agite, eo quod fidei suæ & scientiæ dignos fecit esse. Ipsi Christo Jesu Salvatori nostro cum Patre sanctoque Spiritu gloria sit honorque, laus etiam perennis, qui sempiternum atque indivisum absque initio & fine obtinet imperium.

CTIO V.

ANNO CHRISTI 787.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Ecce is, * qui ab immortalitate appellationem sortitus est, totam hanc sacram congregationem ad compunctionem & lacrymas compulit. Non enim venerandas esse tantummodo imagines sanctorum docuit, sed & maximas quasdam medicandi rationes ab his proficisci.

* Hoc est Athanasius. H.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed quispiam dixerit: Quamobrem miracula a nostris imaginibus non eduntur? Cui sane ita sit cum apostolo responsum: *Miracula non credentibus data sunt, sed illis qui in incredulitate versantur.* Hi igitur qui imaginem ita tractabant, infideles erant: qua de causa signum illis datum est a Deo per imaginem, ut ea ratione ad fidem nostram Christianam traherentur: *Generatio enim improba & adultera signum quærit, & signum non dabitur illis.*

Cor. 14.

Matth. 12.

Theodorus devotissimus diaconus & notarius epistolam beati Nili ad Heliodorum silentiarium legit.

Inter miracula, quæ diversis in locis & temporibus ad infidelium fidem roborandam, stabiliendamque, credentium vero spem augendam, Dominus edidit, unum ex mille tibi, Platonis scilicet nostri triumphatoris martyris, recensebo: per quem non solum in nostra patria, sed per omnem civitatem regionemque postulantibus ejus præsentiam Dominus mirificam donat gratiam, & incredibilem potentiam ostendit. Nam in monte Sina, in quo Moyses a Deo legem suscepit, cum ingens monachorum, tum indigenarum, tum alienigenarum turba versaretur, quidam ex eis vir Galata cum filio suo vitam solitariam eligens, longam illhic ætatem duxerat: quæque ad exercitium eremiticæ vitæ pertinebant, diligenter obierat. Forte autem fortuna cum barbaricæ quædam nationes in præfatum montem irruptionem facerent, eos qui in procinctu erant, simulque Galatæ senis filium, captivos traxerunt, manibusque post tergum revinctis nudos absque calceis, jejunosque per immitia illa & asperrima silentiaque loca vi & necessitate, immensoque terrore compulsos abegerunt. Abscondens autem sese in abdita quadam montis spelunca bonus senex, luctu mœroreque, quod optimo filio orbatus esset, macerabatur, Dominumque nostrum Christum per intercessionem Platonis patrii martyris, ad commiserationem sollicitabat. Idem quoque filius in vinculis per ejusdem martyris patrocinium tentabat, ut sui misertus Dominus miraculum aliquod exhiberet. Utrorumque autem preces cum essent exauditæ, patris videlicet in spem mortis latentis, filiique in captivitate detenti: ecce confestim martyr noster Plato ipse eques, equumque alium trahens, filio vigilanti, cognoscentique ex pictura sæpe visa effigiem martyris, apparuit, jussitque, ut ex media turba exurgens, equum ascenderet. Vix dixerat hæc, cum vincula aranearum telis fragiliora visa sunt, ipseque solus per divinum nutum admonitus, liberatusque, equum ascendens, gaudens confidensque divinum martyrem ducem suum secutus est. Compendio autem & admodum velociter uterque, tum sanctus ipse, tum adolescens monachus, veluti alati, senis mansionem perveniunt assequunturque jacentis adhuc in terra, & filii cladem deflentis. Sanum autem patri ex animo dolenti præclarus victor martyrque filium dilectum postquam obtulisset, nusquam amplius visus est. Ut non dubitandum sit, quin omnibus in locis Deum per ipsos martyres invocantibus, mirifica & admiranda præclari illi athletæ per Dominum Christum dare possint. Hoc tibi scripsi, veluti gratum de martyre testimonium, quem nunquam satietas recordationis beatorum martyrum capere solet.

Sancta synodus dixit: Demonstratum est, quomodo per præcognitam imaginem martyris, ipsum adeo martyrem præsentem cognovit cum liberaretur.

Theodorus Myrorum episcopus dixit: Ego quoque non multum dissimilia passus sum. Nam cum aliquando ab aulicis quibusdam injuria essem affectus, venit ad me diaconus meus, vir pius & timens Deum, retulitque in somnis sibi visum metropolitanum nostrum, pollicentem negotiis meis expectatum finem & successum. Ibi mihi inquirenti, qua effigie visus sibi esset patriarcha, respondit: Facie rubicunda & capite cano; inquam ego, non esse eam patriarchæ similitudinem, sed divi Nicolai imaginem, quemadmodum fertur: respondit tum is mihi

ANNO CHRISTI 787.

mihi me recte dixisse, sic enim circumfertur illius imago passim expressa, quemadmodum mihi in somnis adstitit. Mox itaque confisus sermonibus in sacram & regiam urbem profectus, res quæ ad episcopatum meum pertinebant, ex animi sententia composui.

Thomas Dei amantissimus presbyter monachus & vicarius orientis, dixit: Sunt quidam qui asserunt beatum Nilum contra imagines scripsisse: videamus igitur, cum in manibus sint libri, quid de iis sentiat, modo synodo placeat.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Cosmas sanctissimus diaconus & cubicularius, accepto libro, legit.

Ejusdem beati patris nostri Nili ad Olympiodorum proconsulem.

Scribis mihi, num decorum putem, cum in animo habeas fani ædificationem in honorem sanctorum martyrum, ejusque qui per eorum testamenta certamina, labores & sudores prædicatus est Christus, ut imagines in sacro loco omnigenarum animantium per parietes undique fieri cures, has quidem a dextera parte, illas vero a sinistris: quo spectatores per terram casses, apud eosque lepores & capreas circumcursantes, venatoresque fugientia animalia velociter cum canibus insequentes videant: in mari vero emissa retia, omneque genus piscium captum, in terramque piscatorum in manibus eductum: præterea, ex gypso omne id quod oculos pascere potest, effectum, idque in domo Domini contemplentur. Nequaquam. Sed in vulgari domo mille cruces figi, quam historias avium, jumentorum, & sepentum, germinumque, malim. Ego vero ad scripta sic respondeo, puerile plane esse & stultum, ejuscemodi rebus fidelium oculos fascinare velle. Debet enim esse firmæ & virili sententiæ genuinum, in sacro loco ab oriente sanctissimi templi, unicam & solam effigiari crucem. Per solam enim salutiferam crucem genus humanum liberatum est; perque hanc desperabundis undique spes annunciatur. Verum novi & veteris testamenti historiis hinc inde parietes templi repleri dostissimi pictoris opera velim, quo scilicet hi qui literas non norunt, neque sacram scripturam legere queunt, contemplatione picturæ in memoriam reducant, quinam germane vero illi Deo per fortia facta servierunt, atque in certamen excitentur glorioforum & laudatorum facinorum, per quæ cum cælo terram commutarunt, venerantes scilicet per contemplationem ea quæ non viderunt. In communi vero domo, in qua multa fuerint habitacula, sufficiat singulis veneranda crucis imago. Reliqua omnia, ut supervacua, relinquenda necessarium puto. Orationibus autem continuis, firma fide, eleemosynis notabilibus, humilitate, spe ad Deum perpetua, divinorum sermonum meditationibus, erga fratres compatientia, erga familiares humanitate, omnibus denique Domini nostri Jesu Christi præceptis veluti muro cingere sese, suamque conjugem, liberos, & omnem substantiam curare, ornare & tueri, laudo, & ad hoc adhortor.

Theodorus episcopus Myron dixit: Hæc epistola lecta, jamdudum ab aliis corrupta & vitiata existens, perdidit & errare nos fecit: arbitrabamur enim eam esse sinceram & recte consultricem, ut nunc lecta est.

Sanctissimi episcopi dixerunt: Nos si tum audivissemus, quod pater iste hinc & illinc depingi jubet ædem veteris & novi testamenti narrationibus, non sane frustrati credidissemus. Illi enim pro eo quod pater inquit, hinc & illinc historias colloca, dealba, posuerunt, id scilicet est, quod nos potenter in errorem induxit. ACTI IV.

Petrus & Petrus Dei amantissimi presbyteri vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt: Tale etiam qui nunc in Deo quiescit, Joannes olim fecit; nam cum templum Romæ Salvatoris extrueret, in utroque pariete templi historiam veteris & novi testamenti inscripsit: hinc quidem Adam exeuntem paradisum, illinc vero latronem paradisum ingredientem; & reliqua.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si veri fuerint olim propugnatores dogmatum Christi, quam ob causam beati Nili patris librum in confirmatione non exhibuerunt, nimirum in confirmationem omnium dogmatum suorum? Dicant itaque religiosissimi episcopi, Gregorius Neocæsareæ & Theodosius * Amorii, num adducti fuerint libri ad synodum, an minus. * Amorii, Amurii,

Gregorius & Theodosius religiosissimi episcopi dixerunt: Nequaquam domine, sed pro ipsis libris excerpta quædam nobis ostenderunt, & ex iis deceperunt nos.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Vos autem cum summi sacerdotes eratis, quamobrem non quæsivistis integram sententiam a libris?

Gregorius Neocæsareæ dixit: Crede domine, neque negligentia, neque detrectatio laboris in causa nobis fuit: sed, quemadmodum scriptum est, obtenebratum erat cor nostrum imprudens, dicentesque nos ipsos sapientes, stulti facti sumus. Rom. 2.

Theodorus sanctissimus episcopus Myron dixit: Scilicet & nos ipsos illa ipsa excerpta, quæ vos adduxistis, perdere possent. Novit enim Deus, quod hæc ipsa sancti Nili, quæ nunc lecta est, sententia excæcavit nos, maxime autem me: verum nunc sincere lecta confirmavit & servavit me.

Constantinus episcopus Cypri dixit. Quandoquidem adest ejusdem epistolæ alterum exemplar, legatur. Et accepto codice, Joannes diaconus & notarius sancti patriarchatus codicem alterum continentem præscriptam epistolam ejusdem Nili legit.

Constantinus sanctissimus episcopus Cypri dixit: En manifestum est, sanctum hunc & divinum patrem Nilum sanctas imagines recepisse. Verum a falsa synodo illa accusatus est, quod contra imagines locutus sit: unde non solum improbi illi Christianorum calumniatores sunt, verum etiam sanctorum accusatores & parricidæ, sycophantice divinos patres mendaciis circumvenientes.

Euthymius sanctissimus episcopus Sardensium dixit: Librum sancti confessoris Maximi in manibus habeo, adducoque, quo legatur. Sumptum illum Joannes notarius sacri patriarchatus legit.

Ex

CTIO IV. *Ex dogmatibus quæ agitata ſunt inter piæ memoriæ Maximum, & Theodoſium epiſcopum Cæſareæ, quæ eſt in Bithynia, ejuſque aſſeclas, quorum principium.*

Quæ agitata ſunt de fide inculpata noſtrorum Chriſtianorum. Et paulo poſt Maximus dixit: Domine, ſi ſic decretum eſt, ut fiat, egrediantur qui ita ſenſerunt, ſi quæcumque juſſeris, ſequar. Poſt hæc ſurgentes omnes, cum gaudio & lacrymis ſurrexerunt, pœnitentiamque egerunt, factaque precatione, unuſquiſque ſancta evangelia, venerandamque crucem & imaginem Dei Servatoris noſtri Jeſu Chriſti, nec non dominæ noſtræ deiparæ, ſalutarunt, ponentes manus ſuas ſuper ea in confirmationem eorum quæ locuti erant. Et paulo poſt: Converſus autem ad epiſcopum abbas Maximus, cum lacrymis eum ſic affatus eſt: Magnus dominus, diem judicii omnes expectemus: noviſti quæ ſancita ſunt per ſancta evangelia, vivificamque crucem, nec non imaginem Dei Salvatoris noſtri, ipſiuſque ſanctam ſemper virginem matrem.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Cypri dixit: Verbum hoc, ſalutarunt, hoc loco ſanctus pater ſumpſit pro adorarunt: ſiquidem ſanctum evangelium & vivificam crucem ipſe adoravit, deinde imagines venerandas Servatoris & inculpatæ ejus matris.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Annumeratæ ſunt ſacris vaſis venerabiles imagines.

Sancta ſynodus dixit: Clarum eſt.

Sanctiſſimi epiſcopi Siciliæ inſulæ dixerunt: Quemadmodum ſacra cum ſacris numerantur.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Habemus & nos eumdem S. Maximi librum, & ſi operæ pretium putaveritis, iterum prælibata legantur.

Coſmas diaconus & cubicularius, accepto libro eamdem beati Maximi ſententiam legit.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Animadvertamus fratres, quo pacto dixerunt hoc verbum ἠσπάσαντο, id eſt, ſalutarunt: quod & nos reverenda acceptione facere debemus. Nam λατρεία ad unum Deum refertur.

Ioannes venerabilis monachus presbyter, vicarius orientis, dixit: Niſi fuiſſent neceſſariæ imagines, eas propter ſtabilitionem factorum non fuiſſent oſculati, ut etiam meo judicio cum ſanctis evangeliis & veneranda cruce æquivaleant.

Petrus ſanctiſſimus epiſcopus Nicomediæ dixit: Neque etiam vulgaris vir qui hoc fecit, ſed Maximus Dei philoſophus, & cum patribus certans, quin etiam confeſſor & veritatis propugnator. Sufficiat igitur nobis, ut in ſalutando venerandas imagines illum ſequamur.

Elias venerabilis protopresbyter ſanctæ eccleſiæ dominæ noſtræ deiparæ in Blachernis, legit ex charta, quæ definitiones ſanctæ & univerſalis ſextæ ſynodi continet.

Canon ſanctæ & univerſalis ſextæ ſynodi.

In quibus ſanctarum imaginum picturis agnus digito præcurſoris indicatus expreſſus eſt, qui in formam acceptæ gratiæ, verum nobis per legem agnum Chriſtum Deum noſtrum oſtendit. Veteres igitur typos & obumbrata veritatis ſymbola, præfigurationeſque eccleſiæ traditas amplectentes, gratiam in primis curantes, veritatem tamquam legis plenitudinem acceptamus. Quo igitur perfectius & in colorum varietate omnium oculis ſubjiciatur character ille, quo ſecundum hominem agnus Chriſtus Deus noſter, qui abſtulit peccata mundi, effigiatus eſt, poſthac in imaginibus pro veteri agno erigi debere declaramus. Per hoc enim humilitatis altitudinem Verbi Dei conſiderantes, ad memoriam in carne paſſionis & ſalutaris mortis diſpenſationis veluti manuducti, quæ mundo illinc contigit liberatio, cognoſcimus. Poſtquam autem hæc legiſſet, ad ſanctam ſynodum converſus dixit: Venerandi ſancti patres eccleſiæ, perſecutionem me magis nullus excitaſſet, niſi divinus hamus me cepiſſet hac charta, cui ſancti patres ſextæ ſynodi ſubſcripſerunt: neque ſolum in recte ſentientem fidem iſta me traxerunt, verum etiam ſanctiſſimus patriarcha, cui mercedem cæleſtem Deus retribuat, plurimum docendo me juvit.

ANNO CHRISTI 787.

Sabbas venerabilis monachus dixit: Qua de cauſa hæc non ex libro, ſed ex charta lecta ſunt.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quoniam charta ipſum eſt autographum, in qua patres ſubſcripſerunt.

Petrus metropolites Nicomediæ dixit: Quin etiam habeo & alterum codicem ſextæ ſacræ ſynodi canones continentem: quem in manibus ſumptum Victor venerabilis diaconus & notarius legit, repetens eumdem canonem.

Sanctiſs. patriarcha dixit: Quæ eſt hæc ignorantia, qua plerique laborant circa hos canones? ſcandalum enim eſt dubitare, num ſint ſextæ ſynodi. Cognoſcant igitur tales ſextam ſynodum temporibus Conſtantini fuiſſe congregatam, nimirum contra eos qui tantummodo unam actionem & voluntatem in Chriſto collocant. Illi igitur hæreticos anathemate verberantes, orthodoxamque fidem confirmantes, ſub annum decimumquartum imperii Conſtantini domum redierunt: poſt annos igitur quatuor aut quinque iidem illi patres ſub Juſtiniano Conſtantini filio congregati, prædictos canones ediderunt: neque hac de re quiſquam dubitet. Nam qui temporibus Conſtantini ſubſcripſerunt, iidem illi ſub Juſtiniano quoque præſentem hanc chartam ſubſignarunt, quæ res ſatis clara eſt ex eorumdem propriarum manuum immutabili ſimilitudine. Neceſſum autem erat * poſt ſynodum univerſalem definitam, canones quoque eccleſiaſticos ederent. Igitur ad recordationem ſalutaris illius mortis * in carne politiæ ex venerandis imaginibus nos manuduci declararunt Quod ſi autem in diſpenſationem Chriſti veri Dei hoc modo manuducimur, quales eos eſſe arbitrandum eſt, qui has ſubvertere conantur?

* ut poſt

* Pro, *& in carne politiæ* ſive converſationis. *M.*

Sancta ſynodus dixit: Vere impios, Hebræos, & veritatis hoſtes.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Sed Deus noſter Dominus bonus eſt ad ſuſcipiendum omnes nos: non enim virgam peccatorum in ſortem juſtorum miſit.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Rhodi dixit: Ecce ex ſacris ſcripturis demonſtratum eſt, eccleſiam noſtram tot annis fuiſſe oppugnatam, & veluti deſcerptam, ſed gratias Deo noſtro agimus, qui ter ſanctum noſtrum dominum in correctionem illius ſuſcitavit. *Pſalm.* 114.

Petrus & Petrus Dei amantiſſimi presbyteri, & locum ſervantes Hadriani papæ veteris Ro-

ANNO CHRISTI 787.

Romæ, dixerunt: Librum habemus in manibus beati Leontii episcopi Neapoleos, quæ est in Cypro, rogamus autem, ut legatur.

Stephanus autem diaconus & notarius acceptum codicem legit.

Leontii episcopi Neapoleos Cypri, ex quinto libro apologiæ pro Christianis, & contra Judæos, & de imaginibus sanctorum.

Agedum igitur, & deinceps de venerabiliter pictis imaginibus apologiam texamus, quo eorum ora, qui impietatem garriunt, obturentur. Hæc enim est ipsa legalis traditio. Audi vero Deum dicentem ad Moysen: *Imagines duas cherubim aureas sculptas facies obumbrantes propitiatorium.* Rursus templum, quod ostendit Ezechieli Deus, facies habebat palmarum, leonum, & hominum, & cherubim, a fundamento ipso usque ad laquearia tecti. Vere horrendum verbum Israeli præcipitur, ne ullum sculptile faciant, neque imagines, neque similitudinem eorum, quæcumque sunt in cælo aut super terram. Rursus vero jubetur Moyses facere sculptilia, & cherubim animantia: Ezechielique præcipitur, ut impleat omnia imaginibus & similitudinibus sculptilium, leonum, palmarum, & hominum, atque ita templum illud ostendit. Unde & Salomon ex lege formam hanc accipiens, templum sculptilibus æreis, fusilibus imaginibus boum, leonum, palmarum, & hominum implevit; neque tamen ob id reprehensus est a Deo. Igitur si de imaginibus me arguis, redargue ipsum Deum, qui hæc in memoriam eorum, quæ apud nos sunt, fieri jussit. Judæus dixit: Sed ejuscemodi similitudines non adorabantur ut dii, tantummodo in recordationem fiebant. Christianus dixit: Recte dixisti. Neque enim apud nos, ut dii, adorantur sanctorum imagines, typi, characteres: nam si deos in ligno imaginis adorarent, futurum esset, ut omnes & reliqua quoque ligna adorarent: si vero ut Deum adorarent lignum, non sane ubique extincto charactere imaginem exurerent. Ego vero, quatenus duo ligna crucis colligata sunt, typum quidem adoro propter Christum, qui in eo crucifixus est: cum vero fuerint dissoluta a se, abjicio ea & exuro quoque. Et quemadmodum qui mandatum imperatoris suscepit, illius sigillum osculando, non ipsam ceram, aut characterem, aut plumbum veneratur, verum imperatori ipsi adorationem & cultum exhibuit: ita quoque Christianorum filii, typum crucis adorantes, non naturam ligni adoramus, sed sigillum, & annulum, & characterem, Christum ipsum aspicientes, per hoc eum qui in illo crucifixus est, salutamus & adoramus. Et quemadmodum genuini filii, peregrinante longo tempore patre, ingenti amore ex animo erga eum affecti, quidquid illius in domo viderint, sive baculum, sive sedem, sive clamydem, hæc inquam omnia cum lacrymis attrectantes, amplexantur, non illa honorantes, sed patrem desiderantes & venerantes: sic & nos fideles omnes crucem Christi tamquam virgam adoramus: ut sedem vero & cubile illius, ter sanctum sepulcrum: præsepe autem & Bethlehem, reliquaque illius habitacula, ut domum: sic apostolos illius, beatosque martyres & reliquos sanctos, veluti amicos illius colimus. Ita Sion tamquam illius civitatem, Nazareth vero tamquam illius patriam amplectimur: non aliter etiam Jordanem, Aquam divinum illius lavacrum, reveremur. Magno enim & inexplicabili erga eum amore, quo ascendit, ubi resedit, ubi apparuit, aut quod tetigit, aut omnino obumbravit, tamquam Dei locum colimus & adoramus, non ipsam regionem aut lapides venerantes, sed eum qui in illis conversatus est, apparuit, & in carne cognitus est, quique nos ab errore liberavit, Christum Dominum Deum nostrum. Hinc etiam propter Christum, Christique passiones, passim in ecclesiis, in domibus & foro, in picturis, in sindonibus, in promptuariis, vestibus, omnibus denique in locis hanc figuram ponimus, quo continuo contemplantibus nobis hæc in mentem veniant, & non obliviscamur, quemadmodum tu oblitus es Domini Dei tui. Sicut autem tu adoras librum legis, non naturam membranarum aut atramenti adorans, sed verba Dei quæ in illo continentur: sic & ego imaginem Christi adorans, non lignorum aut colorum naturam adoro (abfit) sed inanimatum characterem Christi. Hunc enim cum habeam, per ipsum Christum me tenere & adorare mihi videor. Quemadmodum etiam Jacob accipiens a filiis suis vestem sanguine conspersam Joseph, cum lacrymis eam osculatus est, suisque oculis circumposuit, non ipsam vestem diligendo, aut honorando, hoc fecit, sed per eam arbitratus est se Joseph osculari, & in manibus habere. Sic & Christiani omnes imaginem Christi, aut apostoli, aut martyris tenentes, nostraque carne osculantes, animo videmur nobis ipsum Christum, aut martyrem amplecti. Agedum tu qui arbitraris nullum manu factum, aut plane effigiatum, adorandum esse: numquid sæpe uxoris, aut filiorum mortuorum vestem, aut ornamentum in vestiario videns, illud osculatus es, & lacrymis rigasti? neque tamen in hoc damnatus es: non enim ut Deum vestes adorasti, sed ipsum amorem erga eum, qui his amiciebatur, tuum per oscula declarasti. Quandoquidem ipsos nostros liberos & patres, qui creati sunt, & peccatores existunt, subinde osculamur: neque ob id damnabiles sumus, neque illos tamquam deos complectimur, sed amorem nostrum erga eos naturalem per ejuscemodi osculum declaramus. Ergo, ut sæpe dixi, in omni salutatione & adoratione intentio ipsa requiritur & exputatur. Tu vero cum me criminaris, quod ut Deum lignum crucis adoro: quid est, quamobrem non vertis in crimen Jacob, adorantem in summitate baculi Joseph? Sane manifestum est, quod lignum non adoravit, sed per lignum Joseph, quemadmodum nos per crucem Christum. Quin etiam impios illos viros qui sepulcrum vendebant, Abraham adoravit, & genu illis in terram flexit: verumtamen illos non ut deos adoravit. Rursus Jacob Pharaonem impium & idololatram existentem benedixit, sed tantum illum non ut Deum benedixit. Rursus procidens coram Esau adoravit, sed non ut Deum adoravit. Quod si autem plures salutationes & adorationes ex scriptura tibi demonstrari postules, quæ non sunt reprehensæ, facile efficiam. Atqui & tu quoque conjugem tuam fortassis impiam, affectionibus turbulentam, quotidie salutans, non reprehenderis, etsi nequaquam tibi divino ore uxoris salutatio præcepta sit: me vero cum videris Christi, aut ejus inculpatæ matris, aut alterius justi imaginem salutantem, confestim indignaris, blasphemias fundis, & resilis, & idololatras nos vocas:

ACTIO IV.

Exod. 25.

Exod. 20.

Exod. 25. Ezech. 41.

3. Reg. 6. & 7.

Gen. 37.

Hebr. 11.

Gen. 23.

* f. tamen

Gen. 47.

Gen. 33.

cas: mirum te extra verecundiam, neque horrere, neque tremere, neque erubescere, cum videas me per omnem terrarum orbem idolorum fana destruentem, martyrum vero templa ædificantem. Jam si constat me idola adorare, quid causæ est, quamobrem martyres qui idola destruxerunt, veneror ut deos, & glorifico? Quo pacto ipsos martyres qui statuas ligneas confregerunt, honore prosequor? Si ligna ut deos glorifico, quomodo veneror & adoro martyres & apostolos, qui lapideas effigies perdiderunt? Quomodo honore afficio, laudo, templa erigo, festa celebro tribus illis pueris, qui in Babylone imaginem auream non adorarunt? Vere magna est Judæorum cæcitas, magna impietas, in veritatem injurii sunt: ingratæ Judæorum linguæ in Deum convicia dicunt. A sanctorum martyrum reliquiis & imaginibus sæpe dæmones fugantur: hæc tamen scelesti illi contumeliis afficiunt, pervertunt, illudunt & subsannant. Dic mihi, quot inumbrationes, quot scaturigines, sæpe etiam & sanguinis fluores ex imaginibus & reliquiis martyrum extiterunt? ii tamen corde insensati, videntes non credunt, verum fabulas ista & nugas esse arbitrantur. Quinetiam quotidie per orbem terrarum omnem, homines plane impios, exleges, idololatras, homicidas, scortatores & latrones confestim per Christum & crucem illius compunctos, in agnitionem meliorem venire, mundoque renunciantes omnem virtutem colere videretis. Velim autem mihi dicas, qua ratione tibi idololatræ sumus, qui ossa, cineres, pannos, sanguinem, sepulcra denique martyrum adorantes, illis tamen non sacrificamus. Judæus dixit: Qua ratione per universam scripturam præcepit Deus nullam creaturam adorandam? Christianus dixit: Dic mihi, terra & montes nonne sunt Dei creaturæ? Judæus dixit: Recte. Christianus dixit: Quomodo igitur ait scriptura: *Exaltate Dominum Deum nostrum, & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est; & adorate in montem sanctum suum?* Et rursus Deus ait: *Cælum mihi sedes, terra autem scabellum pedum meorum.* Judæus: Sed tamen non ut deos, verum per illa eum qui hæc fecit, adoras. Christianus: Fidelis sermo, quamobrem scias & tu, quod & ego per cælum, terram, mare, ligna, lapides, reliquias, templa, crucem, angelos, homines, per omnem denique creaturam visibilem & non visibilem, omnium auctori Domino & factori soli adorationem & cultum exhibeam. Non enim per se creatura auctorem adorat, sed per me *cæli enarrant gloriam Dei*, per me Deum adorat luna, per me Deum glorificant astra, per me aquæ, pluviæ, rores, omnis denique creatura Deum adorat & glorificat. Sicuti rege aliquo bonam coronam, pulcram & speciosam suis manibus contexente, omnes qui bene erga regem affecti sunt, eam amplectuntur, & coronam venerantur, non sane aurum aut margaritam venerantes, sed verticem regis, & doctas illas manus, quæ coronam fecerunt: ita, o homo, Christianorum populus quascumque crucis & imaginum ejus figuras amplectuntur, non ipsis lignis, aut lapidibus vel auro, aut corruptibili imagini, aut capsulæ, aut reliquiis cultum præstant, verum per hæc Deo omnium factori gloriam, venerationem & cultum exhibent. Siquidem qui in sanctos impenditur honor, in ipsum recurrit. Imago enim Dei est, qui secundum Dei imaginem homo factus est, maxime autem qui Spiritum sanctum in habitaculum suum recipit. Juste itaque imaginem Dei servorum venerans & adorans, donum sancti Spiritus glorificat. *Inhabitabo enim in eis*, inquit, *& circumambulabo*. Pudore suffundantur Judæi, qui proprios reges, & alienos adorantes, nos Christianos tamquam idololatras derident. Nos autem Christiani, omnibus in civitatibus & regionibus in dies & in horas singulas contra idola stamus armati, contra idola psallimus, contra idola & preces fundimus: & qua tandem fronte Judæi nos vocant idololatras? ubi nunc sunt, quæ olim ab ipsis oblatæ sunt idolis, boum, ovium, & filiorum quoque victimæ? Ubi sacrificiorum fumi? ubi aræ & profusiones sanguinum? Nos vero Christiani propemodum, quid sit ara, quid sit victima, ignoramus. Nam Græci adulteris quibusdam hominibus, homicidis, impuris & scelestis templa dicarunt, eorumque idola cum illis ipsis deos fecerunt, nequaquam sane vei prophetarum, vel SS. martyrum nomine templum aut aram appellantes. Quemadmodum enim in Babylone Israelitæ organa & citharam & alia quædam, quemadmodum ipsi Babylonii, habebant, & illi quidem ad laudem Dei, hi vero in ministerium dæmonum: sic & de imaginibus gentilium & Christianorum censendum est: siquidem gentes ad cultum diaboli, nos vero ad gloriam & recordationem Dei illa servamus. Alioquin & multa Deus per crucem auditu mira fecit: siquidem lignum vitæ, & lignum scientiæ appellavit: aliam autem plantam vocando Sabech concessionis signum ponit: deinde virga Pharaonem obtexit, mare divisit, aquam dulcem fecit, serpentem exaltavit, petram rupit, & aquam eduxit: lignum etiam germinans in tabernaculo, Aaronis sacerdotium confirmavit. Sic & Salomon inquit: *Benedicite lignum per quod fit justitia*. Sic & Elisæus lignum in Jordanem projiciens, ferrum in typum Adam velut ex inferis reduxit: sic mandat suo puero per virgam resuscitare filium Sunamitidos mulieris. Is igitur qui tanta miracula per ligna fecit Deus, dic rogo, numquid per sanctæ crucis pretiosum lignum miranda efficere potest? Quod si autem est impium ossa venerari; quamobrem ossa Joseph cum omni honore ex Ægypto vecta sunt? Quomodo homo mortuus, ossa Elisæi attingens, resurrexit? Jam si per ossa mirifica Deus facit, clarum est quod & per imagines, lapides, pluraque alia idem possit. Adde quod & Abraham noluerit Saræ uxoris corpus alieno sepulcro mandare, sed magis proprio, honoris gratia. Adde Jacob, qui per lapidem Deum veneratus, constituens, eum unxit in typum summi angularis lapidis. Rursus & in Laban, lapidem Bunon appellavit. Testatur etiam Jesus filius Nave, duodecim lapides constituens in memoriam Dei. Erant autem, o Judæe, duo etiam cherubim obumbrantia propitiatorium sculpta. Jam ingrediatur aliquis templum tuum Græcus idololatra, iisque visis carpat te, tamquam & tu quoque idola adores: fare, quid habes quo de duobus cherubim fusilibus, bobus, palmis, & leonibus, quæ in templo sculpta sunt, te defendas? Vere nihil habes quod adversus illum dicas, nisi hoc unum, quod ea non tamquam deos habeas, sed in memoriam Dei, ejusque gloriam, cherubim hæc in templo visantur. Quod si ista sic se habent, qua ratione nos de imaginibus reprehendis? At dices mihi: Mosi

ANNO CHRISTI 782.

Levit. 26. 2. Cor. 6.

Gen. 3.

Sap. 14 4. Reg. 6. 4. Reg. 4.

Gen. 50. 4. Reg. 13.

Gen. 23.

Gen. 28.

Gen. 31. Jos. 4.

Exod. 25.

ANNO CHRISTI 787.

a Deo jussum est, ut ejuscemodi sculptilia in templo collocanda curaret: ego sane hoc ipsum etiam dico. Sed Salomon illinc digressus, plura in templo apparavit, quæ tamen Deus non mandaverat, quæ neque tabernaculi testimonium habuit, neque templum quod vidit Ezechiel: non tamen in hoc a Deo in crimen vocatus est Salomon. Nam in gloriam Dei, quemadmodum etiam & nos, ejuscemodi effigies excogitarunt. Habuisti quoque & tu Judææ & alia quædam in memoriam & laudem Dei, nimirum virgam Mosis, tabulas a Deo fabricatas, rubum incombustum, humidam ex siccitate petram, urceum continentem manna, arcam, propitiatorium, velum, & a Deo declaratum ephod, denique a Deo præparatum tentorium. Utinam & in hæc adoranda, super omnia Deum invocando, primum vocasses, recordatusque fuisses per hæc pusilla imaginum & figurarum veri Dei, & non vitulum supra tabulas divinitus datas habuisses. Utinam sanctum aureum thuribulum servasses, & non vitulas Samariæ coluisses! utinam florentem virgam, & non Astartem urbis desolatricem! utinam a Deo stillantem petram pro Baal amplexus fuisses! Verum * propter hæc omnia non adoras, o quondam Israelita, quia Deum ex toto corde non amas. Nam qui amicum suum aut regem, maxime autem benefactorem suum amat, etiam filium illius modo viderit, aut baculum, aut sedem, aut coronam, aut domum, aut servum, amplectitur, & per hæc ipsum benefactorem honore prosequi sibi videtur, maxime vero Deum. Cum igitur Christianos crucem adorare conspexeris, scito quia crucifixo Christo honos impenditur, tantum abest, ut ligno colant. Nam si ligni naturam adorarent, profecto omnes silvas & arbores adorando venerarentur. Quemadmodum tu Israel aliquando hæc adorasti, ligno & arbori dicens: *Tu mibi esto Deus, tu me produxisti.* Rursus nos crucem ita non affamur, neque etiam sanctorum imagines, Dii nostri estis. Non enim Dii nostri sunt, sed tantummodo similitudines & imagines Christi & sanctorum illius, ad commemorationem, honorem, & decorem ecclesiarum venerandæ. Nam qui martyrem colit, Deum ipsum colit; qui matrem illius adorat, ipsi honorem assignat: qui apostolum honore prosequitur, ipsum qui apostolum misit, honorat. Utinam & tu quoque Mosaicas & propheticas imagines fecisses, illasque quotidie adorares. Sic enim eorum Domino & Deo veram latriam exhiberes, non autem aureas statuas Nabuchodonosoris. Qua vero fronte contra me imaginum & crucis causa insurgis, cum noris Abrahamum idololatras adorasse, Mosen vero Jethro idololatræ idem fecisse, Jacob autem Pharaonem, Daniel Nabuchodonosorem? Hi prophetæ & justi cum sint, ob beneficia quædam illis præstita, in terra existentes illos idololatras adorarunt: me scilicet crucem, sanctorumque effigies, a quibus infinita beneficia, Deo procurante, nobis obtigerunt, adorantem despicies? Quandoquidem qui regem metuit, filium illius injuria non afficit. Qui Deum autem timet, hic omnino etiam Filium Dei, crucisque illius typum & sanctorum illius effigies colit & adorat. Ipsi enim

3. Reg. 6.

Exech. 40. & 41.

Pro, pro pretea. H.

Jerem. 2.

Gen. 28. Exod. 18.

gloria cum Patre & sancto Spiritu, & nunc & in sæcula sæculorum. Amen.

ACTIO IV.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Pater hic, qui lectus est, in una ex civitatibus Cypri decenter & sancte conversatus est, multaque encomia & panegyricas illius orationes etiam habemus, inter quas & extat oratio in transfigurationem Domini. Scripsit & sancti Joannis Misericordis appellati episcopi Alexandrini vitam: præterea beati Simeonis, [1] * turbationesque propter Christum circa ea tempora in ecclesia factas. Scripsit & alia quædam, in quibus omnibus orthodoxus cognoscitur: floruit circa tempora Mauritii imperatoris.

Hic gravissime errat vetus interpres, aliique in eremum traxit, dicetur infra.

Joannes Dei colentissimus presbyter, vicarius apostolicæ sedis orientis, dixit: Clarum est, quæ in laudem prædicti patris dicta sunt, sic se habere. Quin etiam legati sanctissimi papæ librum istum synodo exhibuerunt, maxime vero ob eam causam, quod copiose sanctarum imaginum receptionem & adorationem prædicarit.

Idem ille vicarius librum sanctæ synodo ostendens, dixit: Libellum istum, reverendissimi patres, in hac regia civitate apud [2] Cyrium Procopium silentiarium reperi, eamque ob rem gavisus sum, quandoquidem exemplar aliud plane & idem immutatum in oriente habemus. Docet autem in illo beatus Anastasius de differentia adorationis: & si sacræ synodo visum fuerit, legatur.

Sancta synodus dixit: Legatur. Assumptumque librum Stephanus venerabilis monachus legit.

Sancti Anastasii episcopi Theopoleos epistola, per quam respondet cuidam ad dubitationem quamdam, a qua expediri cupiebat, ejus autem principium tale.

Si doctrina existimaretur ex variis opinionibus. Et paulo post: Nemo autem offendatur in adorationis vocabulo. Siquidem & homines & sanctos angelos adoramus, non autem quod λατρείαν hoc est, cultum divinum exhibeamus. Inquit enim Moses: *Deum tuum adorabis, & illi soli λατρείαν præstabis*: quo loco diligenter observabis, qua ratione posteriori dicto, nimirum latriæ, adjecerit, soli: adorabis vero, hoc ipsum non est appositum. Quamobrem adorare licet. Quid enim aliud est, quam honoris alicui exhibiti veluti emphasis, adoratio? Latria vero nequaquam, neque etiam licebit προσκύνησαι, quod est proprie Deum adorare. Hæc quispiam ad primum dicere posset. Secundum vero multorum opinionibus subvertetur, qui experientiam lectionis sacræ non satis perceperint,

Deut. 6.

Taraſius sanctissimus patriarcha dixit: Videamus quid de adoratione dicat pater ille.

Sancta synodus dixit: Differentiam adorationis exhibuit; dixit enim, *Deum tuum adorabis, & illi soli latriam præstabis*; ad latriæ præstationem adjecit, soli: adorationi vero haudquaquam ipsum id apposuit: falsa autem synodus hunc ipsum locum in maximum stabilimentum sui assumpsit.

Matth. 4.

Taraſius sanctissimus patriarcha dixit: Viden-

1 Hoc loco Longolius interpres crasso errore σαλὸς, quod est Simeonis cognomen in Græco quo σαλὸς accepit, quod est *procella*, locumque integrum propterea corrupit. *Hard.*

2 Hoc est, *dominum*: Græce, κυρὸν, vel κύριον. *Hard.*

dendum tamen diligentius, quomodo ter sapiens pater ipsum hoc interpretatur, quod in medio scripsit: id enim est, quod nos omnes & eos qui contentiose adversantur, in imaginum receptionem & adorationem adducit: Honorationis, ait, emphasis adoratio est. Omnes igitur qui sacras imagines se venerari confitentur, adorationem autem recusant, a sancto patre tamquam hypocritæ redarguuntur. Nam cum vere adorationem, quod est honoris symbolum, recusant, contrarium facere cognoscuntur, nimirum sanctis convicia dicere.

Leo sanctiss. episc. Phoceæ dixit: Tempestivum est cum propheta dicere: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi, rupisti saccum meum, & induisti me lætitia.* Scripturæ enim animos nostros ab omni impietate converterunt, & divina scientia & eruditione nos impleverunt.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, librum beati Anastasii episcopi Theopoleos Stephano diacono & notario legendum tradidit.

*Beati patris nostri * Athanasii ad Simeonem episcopum Bostrorum sermo de sabbato, cujus initium.*

Si patres oportet secundum oracula, ut tu ais, interrogare. Et paulo post: Quemadmodum enim absente rege, pro eo illius imago adoratur: præsente vero eo, veluti supervacuum hoc mittitur, cum satius sit ipsum, quam imaginem, coli: neque tamen ob id ipse qui non adest, per id quod pro illo adoratur, ignominia affici creditur. Et post pauca: Quemadmodum cum quispiam temulentus in imaginem imperatoris impetum faciens, juste corrigitur, veluti ipsum regem ignominia affecisset, cum tamen ipsa imago nihil sit præterquam lignum, aut colores cum cera mixti: eodem modo qui in alicujus typum aut effigiem ignominiosus est, in illum, cujus est typus, injuriam factam arbitramur.

Joannes venerabilis monachus, presbyter, & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit: Indicat dictus pater, quomodo absentis imperatoris imago honore, non ignominia, affici debeat: eodem modo, cum nobis vere omnium Dominus Jesus Christus sensibiliter non adsit, (carnalibus enim nostris oculis divina illius essentia videri non potest, quamquam ut Deus ubique sit) tantum illius imago honoranda est, quemadmodum de imperatore statuit pater prædictus.

Gregorius venerabilis monachus, præses mansionis * Hermicdon, librum beati Sophronii attulit, quem acceptum Stephanus religiosissimus monachus legit.

Beati patris nostri Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum encomium in sanctum Cyrum & Joannem.

Venerunt alii aliter sanctos hos, diversimode eorum dona magnificantes, benefactaque multifariam prædicantes: hi quidem excelsorum templorum erectionibus, illi vero variorum unionum ornatibus, alii gemmarum & auri contextibus, alii præclaro pictorum artificio, alii aureis argenteisque donariis, alii sericis bombyciniisque texturis, & (ut uno dicam verbo) omnes in martyrum honorem pro cujuslibet opibus & voluntate invicem vincere contendant, quo affectionem erga sanctos hos clare ostendant, referantque pro corruptibilibus immarcescentia, pro temporariis ea quæ finem non habent, præmia: talibus enim donis admirandi isti suos amatores rursum afficere solent. ANNO CHRISTI 787.

Ex eodem commentario de iisdem sanctis miraculum trecentesimum sextum, cujus initium.

Alexandriam Ægypti & Libyæ metropolim. Et paulo post: Igitur cum venissemus in templum quoddam absoluti operis, forma quidem tremendum & supra modum splendidum, altitudine vero in cælum usque ascendens, ingressi singula perlustrantes, ecce imaginem maximam & mirificam vidimus, repræsentantem in medio quidem picturam Domini Jesu Christi: Christi autem matrem & dominam nostram deiparam semper virginem Mariam a sinistris, a dextris vero Baptistam Salvatoris nostri præcursorem, qui in utero saltu illum indicaverat: præterea apostolorum & prophetarum & martyrum choros aliquot & martyrum cœtus, qui ante imaginem collocati, genibus flexis & capitibus in solum inclinatis, ante Dominum procidebant. Et paulo post: Et tertio ad imaginem venientes, prædictis verbis modisque usi sunt, horamque longam obsecrarunt, & declinati, hoc solum, quod jubes Domine, clamabant. Christus vero commiseratus annuit, & ante imaginem inquit: illi date. De terra itaque surgentes martyres, primo quidem gratias agebant Deo nostro, qui eorum preces exaudivisset; deinde gaudentes & exultantes, ecce (ajunt ad me) gratiam Deus tibi dedit: ingredere itaque Alexandriam, & in magno templo jejunus dormi, parumque olei ex lampade, quæ supra Salvatoris imaginem accensa dependet, in ampulla sumpto, rursus jejunus ea quæ hic sunt, auferes; & hoc pedes ungens, donum sanitatis consequeris. Et paulo post: Ipse vero surgens post somnum lampadis oleum sumpsit, & ad sanctorum fanum veniens, manus & pedes inunxit, & confestim Da morbo liberatus, valetudinem bonam recuperavit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Omnia vera dicit, quæ de decore sanctarum domorum, picturarum, reliquarum artium, item donariorum celebritate locutus est.

Thomas religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit. Hæc ipsa imago, patres reverendi, Alexandriæ in templo dicto Tetrapylo etiam hodie exstitit, omnesque morbos curat.

Sancta synodus dixit: Gloria Deo, qui etiam per imagines sanctorum miracula perficit.

Eustathius venerabilis monachus, presbyter & præses mansionis Maximi, dixit: Et ego, patres sancti, ejusdem patris librum affero, continentem multorum sanctorum virorum vitas: & si placet, adducatur.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Stephanus itaque monachus acceptum librum legit.

Ejusdem patris nostri Sophronii e limonario.

Dixit abbas Theodorus Æliotes, quod erat quidam inclusus in monte olivarum, pugil egregius: oppugnabat autem eum dæmon scortationis. Quodam itaque die cum vehementer

ANNO CHRISTI 787.

insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit dixitque dæmoni: Quousque non relinquas me? Absiste posthac a me, jam enim mecum consenuisti. Dæmon oculari aspectu videndum illi se tradens, dixit: Jura mihi quod ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo, & juravit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum. Tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si nolis me tecum luctari, cave amplius adores: habebat autem imago figuram dominæ nostræ deiparæ virginis Mariæ, gestantem Jesum Christum. Dicit illi incluſus: Apage, res erit mihi curæ. In sequenti autem die rem abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, significavit, omniaque patri retulit, senex autem pater inciuso dixit: Vere pater delusus es, quod dæmoni jurasti; tantum hoc unum bene fecisti, quod confessus es: profuerit autem tibi, ne sinas in hac civitate amplius lupanar, neque egrediaris, quin adores Christum Jesum Dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato plurimis verbis, ad proprium locum concessit: dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? numquid jurasti mihi, nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiisti? dico tibi maledice, in die judicii tamquam perjurus condemnaberis. Incluſus respondit: Quod juravi, juratus sum: quodque pejeravi, novi: verum Dominum meum & creatorem non abjuravi, te vero non audio.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit: Quemadmodum monilia aurea, ita divini nostri patres in sanctorum adorationem consentiunt.

Joannes religiosissimus monachus, presbyter & vicarius summorum sacerdotum orientis, dixit: Sed & aliud indicant etiam verba patris nostri Sophronii, quod scilicet præstat juramentem pejerare, quam plane juramentum in destructionem venerandarum imaginum ferre. Hoc autem dico, quia hodie quidam juramento idem statuerunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Quandoquidem noverat bonitatem Dei, qui pœnitentes facile recipit, hujus gratia statuit impium juramentum transgrediendum: & nunc qui in hæresim hanc conjurarunt, si aliud peccatum non fecerint, facilis erit excusatio, habebunt quod dicent. Quod si vero aliis peccatis graventur, utinam Deum placent, petantque remissionem illegitimi juramenti.

Theodorus sanctissimus episcopus Subriton, dixit: Coryphæus apostolorum Petrus negavit quidem, sed pœnitens receptus est. *Matth. 26.*

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Herodes bene juravit, sed periit. Petrus autem negans Dominum cum jurejurando, deinde regressus, postquam flevisset, servatus est. *Marc. 6.* Omnem enim iniquitatem bonus Dominus remittit, si quispiam ex toto corde pœnituerit.

Sancta synodus dixit: Recte, domine, nam sic & nos sancta scriptura docet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Princeps primus theologiæ divus Joannes dixit: *Filioli, si dixerimus quod peccatum non habemus, mendaces sumus.* Igitur si Deum invocavimus pro peccatis nostris, propitius nobis erit, & connivebit ad peccata nostra. *1. Joan. 1.*

Nicephorus sanctissimus episcopus Dyrrachii dixit: Multis precibus opus habemus, o pater: multa enim mala fecimus, quin etiam continua pœnitentia & confessione indigemus, ACT IV

Leo sanctissimus episcopus Phoceæ dixit: Scriptum est, quod *falsum jusjurandum non amabitis:* hujus gratia, falsum nostrum juramentum, veluti nullum habens robur, remittetur. *Zach 8.*

Joannes religiosissimus monachus, presbyter & vicarius orientis, dixit: Si jusseritis, fiat excussio de jurando.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: De eo jam dictum est. Verum quia plura restant excutienda, ad propositum redeamus.

Theodosius diaconus, monachus, notarius & oratorii custos legit.

Ex libro miraculorum SS. Cosmæ & Damiani.

Vir quispiam admodum mansuetus fistula in junctura coxæ laborabat: cumque multorum curationes frustra tentasset, medicorumque novaculis annis quindecim esset scissus, exhaustus, & superatus malo, videns ulcus in dies augeri, jamque pro uno foramine quatuor * * ora oscula aperta, perque unum eorum potum etiam & cibum quandoque reddi, medicosque dicentes malum prævalere, neque hominum manu superari posse; desperabundus, statuit deinceps abstinere: Multis autem consulentibus, ut divorum Cosmæ & Damiani famulorum Dei templum sacratum adiret, statuit secum consiliis amicorum (res enim multi consilii necessitas) acquiescendum. Videt igitur per somnium viros Dei sibi adstantes, dicentes: Adesdum ad nos, & sanaberis. Hac itaque adhortatione confisus, insigne templum divorum accedit, quotidie ad eos supplicans, quo posset a morbo liberari. Cum autem jam multos dies frustra preces fudisset, neque quidquam, quod solatio esse posset, percipere: egressus ædem sacram, videt in porticus limine a dextro latere imaginem Servatoris nostri positam; picta autem erat & sancta deipara domina nostra, beatique viri Cosmas & Damianus, & quidam ex magnatibus, qui tabulam suspenderat, Leontius nomine. Obsecrationibus igitur rursum factis, amareque illacrymans multis horis, rogat sanctos, ut voti fiat compos. Digressus autem ad cubiculum domus suæ, vidit noctu sanctos viros Dei ad se venientes, in medio autem virginem matrem dicentem ad illos: En hic est, suppetias illi quam primum ferte.

Idem iterum ex miraculis Cosmæ & Damiani legitur de uxore Constantini Laodicensis. Contigit virum quemquam in militari scientia approbatum, nomine Constantinum, singulariter erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectum, perpetuoque eorum intercessionem imploraantem, extra regiam hanc civitatem exercitus sibi commissi causa proficisci, qui & imaginem sanctorum secum etiam peregre ferre solebat. Cum autem veniset in Laodicensium civitatem quamdam, quæ Trimistaria dicitur, hæreretque ibi paulo longius ob mandata quæ procuranda susceperat, uxorem ibidem duxit. Quæ cum paulo post ex maxilla sinistra dolere cœpisset, jamque in abscessum malum vergeret, viro sæpe questa de doloribus: tandem eum adiit, fassaque est, se eos dolores amplius ferre non posse. Is vero illi respondens, consolansque, quatenus fieri posset, ait: Quid vis faciam uxor? nescis nos

pere-

peregre esse, neque domi nostræ? si quidem in nostra civitate viveremus, possem ego cerea sanctorum meorum Cosmæ & Damiani imagine omnes dolores tuos sedare & auferre: hæc autem fidelis existens, mirataque subitæ sanitatis per sanctos Dei promissionem, rogavit, ut in sancta beatorum æde, postquam reversi fuissent, preces fundere sibi liceret. Compuncta enim animum ex auditione tantummodo de viris sanctis, quievit. Postera autem nocte se somno ubi composuisset, videt tremendos hos & magnos medicos & famulos Christi Cosmam & Damianum, ea qua pinguntur figura, lecto suo assistentes, & dicentes illi: Quid habes? quid torqueris? quid virum tribulas? en adsumus vobis, nihil est quod sitis soliciti. Hæc cum dixissent, abierunt. Hæc vero cum de somno surrexisset, maritum studiose de viso interrogavit, de forma sanctorum Cosmæ & Damiani, de historia, & ratione qua consolationem ferunt ægris. Ad quæ cum vir respondisset, ipsa quoque cetera, quæ per visum cognovisset, exposuit. Postea autem maritus cogitans & recordatus, quod in manicis sub axilla figuram sanctorum ferret, manicam excussit, uxorique imaginem ostendit: hæc autem cum vidisset, adoravit, & cognovit vere omnia quæ cum sanctis & secum essent acta.

Joannes venerabilis monachus, locum tenens summorum sacerdotum orientis, dixit: Satis aperte declaratum est nobis, per imagines quoque suas sanctos miracula designasse. Siquidem per imaginem mulierculæ apparentem, hanc curarunt.

Manzon sanctissimus episcopus Pracanon dixit: Postquam ego e regia urbe profectus in civitatem meam pervenissem, subito morbo adeo correptus fui, ut amicorum jussu testamentum condere cogerer: sed jussi, ut inferrent ad me sanctam Servatoris nostri Christi imaginem; quam cum vidissem, dixissemque: Domine, qui das sanctis gratiam, respice me: imposuissemque loco dolenti, morbus ab eo repulsus est, & sanitatem recuperavi.

Theodorus sanctissimus episcopus Seleuciæ dixit: Et nobis hoc perceptum est, factum enim est non longe a nobis.

Theodosius diaconus, monachus, & armarii custos sacrarii patriarchici, ex eodem passionis libro, de muliere quæ torminibus agitabatur, legit.

Paulus sapientissimus doctor & columna ecclesiæ clamat: *Spes non pudefacit, quia charitas Dei effusa est in cordibus nostris*: ejuscemodi spem habens fidelis quædam mulier, cum continuis torminibus vexaretur, ob singularem erga sanctos Dei Cosmam & Damianum affectionem, perpetuo precibus apud eos solicitabat, eorumque templum frequentabat, quo posset aliquando a tam sævo malo liberari: nec satis fuit quod in singulos dies eorum templa frequentabat, quin etiam omnibus ædium suarum parietibus imagines eorum appinxit: insatiabile siquidem desiderium ejus erga sanctos Dei apparebat. Neque hoc reprehensione dignum censebitur, quandoquidem in animi simplicitate id quod esse incredulum potest, judicatur. Contigit autem quodam tempore, ut hæc internis affectionibus supra modum cruciaretur: cumque præ torminibus in grabbato sese volveret, erigens sese præ pœnarum magnitudine ad locum repere cœpit, in cujus parietibus sanctorum effigies depinxerat, fide usa pro scipione. Chrisma autem accipiens in aquam effudit, illamque bibit, & confestim sanitati sanctorum intercessione restituta est. Hæc ergo postquam convaluisset, in magnam ecclesiam ascendit, omnibusque indicavit, quanta beneficia curationis erga eam sancti præstitissent. ANNO CHRISTI 787.

Simeon venerabilis monachus, presbyter, & præses mansionis Choræ, librum obtulit, quem acceptum Victor Dei amantissimus diaconus & notarius sancti patriarchici secreti, legit.

Beati patris nostri Joannis Chrysostomi oratio in pelvim, cujus initium.

Omnia facta sunt ad gloriam Dei, utilitatem vero nostram. Nubes in pluviarum administrationem, terra in fructuum productionem, mare in mercium copiam, omnia tibi serviunt Deo, imo imagini Domini. Non enim cum regiæ imagines & figuræ in civitatem afferuntur, magistratus & populus gratulabundus tabulas veneratur, neque ex cera fusilem imaginem, sed regiam figuram: sic & creatio non terrestrem formam, sed cælestem characterem veneratur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Libri isti qui lecti sunt, ex templo sunt sanctorum Anargyron in hac regia civitate: clerici autem loci istius eos attulerunt, ut in sacra synodo legerentur.

Sancta synodus dixit: Oportebat eos libros afferri: nam ad utilitatem omnium lecti sunt.

Petrus venerabilis lector & notarius sacri patriarchatus, legit.

Ex quarto libro contra Arianos verba divi Athanasii, cujus initium.

Cum judicatum semel sit Arianorum insanias ab ecclesia desciviisse. Et post alia: Hoc aliquis ex imagine imperatorum clarius & attentius cognoscere possit. Nam in imagine regis forma & species est, in rege vero ea quæ est in imagine, forma existit: impermutabilis autem est in imagine regis similitudo, ita ut qui imaginem inspexerit, ipsum quoque regem simul inspiciat. Rursus qui regem conspicit, novit eum esse quem in imagine conspexerat. Quandoquidem autem ex eo quod similitudo non differt, volenti post imaginis inspectionem regem videre, recte dixerit imago: Ego in illo sum, & ille in me: & quod in me vides, vides & in illo: qui igitur imaginem adorat, adorat etiam ipsum regem. Illius enim forma & figura est imago. Paulo post princip.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc sane rerum natura docet, quod honor imagini exhibitus ad ipsum fontem primum referatur: quomodo etiam contumelia. Quæ autem pater dixit illo loco, ad exemplum quoddam pertinent similitudinis.

Epiphanius venerabilis diaconus ecclesiæ Catanes, locumque tenens Thomæ venerabilis episcopi Sardiniæ, dixit: Paradigmata de rebus coincidentibus & convenientibus dicuntur, quemadmodum divinus pater accipit regis imaginem.

Victor venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex

ANNO CHRISTI 787.

Ex ſancti Baſilii magni ad Amphilochium de ſancto Spiritu triginta capitibus. Ex cap. 18.

Paulo poſt princip.

Quia rex dicitur etiam regis imago, neque tamen ob id duo reges: non enim ſcinditur potentia, neque honor diſtribuitur. Nam quemadmodum principatus nos conſervans, poteſtaſque una; ita & noſtra glorificatio, ſive laudatio una, & non plures: quam ob cauſam etiam imaginis honor ad primum veluti fontem dirigitur.

Joannes venerabilis monachus, presbyter & locum tenens orientalium ſedium, dixit: Librum quem in manibus ferimus, ab oriente adduximus, petimuſque ut legatur.

Conſtantinus venerabilis diaconus & notarius legit.

Ex libro D. Baſilii contra Sabellianos, Arium, & impios alios, cujus initium.

Judaiſmus cum gentilitate pugnat, utraque autem cum Chriſtianiſmo. Et poſt alia: Sed veritatis ſermo utrinque contrarietates effugit. Ubi enim unum quidem principium, unum vero quod ex eo, & unum quidem originale, una vero imago, illic unitatis ratio non corrumpitur. Quapropter ex patre genitus filius exiſtens, & naturaliter exprimens in ſeipſo patrem, ut imago quidem, incommutabilitatem habet: ut vero genitum, conſubſtantiale conſervat. Non enim qui in foro regiam imaginem diligentius intuens, regemque illam dicens, eum qui in tabula pictus eſt, duos reges fatetur, nimirum ipſam imaginem, & eum cujus eſt imago: Neque ſi quis in tabula pictum indicaverit, dixeritque, ecce regem; ob id primum & verum exemplar, ipſum ſcilicet regem, appellatione privavit: profecto videtur magis honorem regis per ejuſcemodi confeſſionem ſtabiliviſſe.

Joannes ſanctiſſimus presbyter, locum tenens epiſcoporum orientalium dixit: Falſa ſynodus ſparſerat hoc axioma: Quicumque imaginem Chriſti adorat, in duo Chriſtum dividit: & quicumque imaginem adſpiciens dixerit, aut inſcripſerit ei, hic eſt Chriſtus, Chriſtum dividit. Stultum id ſane eſt. Nam divinus pater Baſilius, veluti lampas & doctor eccleſiæ Chriſti, quique per Spiritum Sanctum ad divina initiatus eſt, honorem imaginum ad ipſum exemplar primum redire teſtatus eſt. Et qui imaginem regis contemplatus inſpexerit in ea regem, ſive adoraverit, non ſane duos reges aut adorat, aut videt, ſed unum regem tantum. Clare enim dixit beatus pater, quod & rex dicatur regis imago, neque tamen duo reges. Adeo ut tam clarum ſit, quod is qui adoraverit imaginem, & dixerit: Hic eſt Chriſtus; non peccaverit. Indicat enim quod Chriſtus verus eſt Dei Filius, & patri coaſſidens in cælis, idque in proprio ſuo corpore: verum per imaginem quæ per colores exprimitur, potentia ejus adoratur & glorificatur, & per ſenſum in cognitionem ejus poteſtatis pervenimus. Unde & beatus pater indicavit, non eſſe duas adorationes, ſed unam ipſius imaginis & primi exemplaris, cujus eſt imago.

Petrus & Petrus Dei amantiſſimi vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, librum obtulerunt, quem Demetrius venerabilis diaconus, notarius & armentarius ſanctæ magnæ eccleſiæ cuſtos legit.

ACTI IV.

Ex epiſtola beati patris noſtri Baſilii ad Julianum imperatorem apoſtatam.

Quemadmodum a Deo Chriſtianam & inculpabilem noſtram fidem veluti hæreditario jure accepimus, ſic confiteor, & in ea maneo. Credo autem in unum Deum Patrem omnipotentem, Deum Patrem, Deum Filium, Deum Spiritum Sanctum. Unum Deum hæc tria adoro & glorifico. Confiteor etiam Filii incarnatam οἰκονομίαν. Deinde ſanctam Mariam, quæ ſecundum carnem illum peperit, hanc deiparam vocans. Suſcipio * enim ſanctos apoſtolos, prophetas & martyres, qui pro me apud Deum ſupplicant, quo per illorum mediationem propitius ſit mihi Deus noſter benigniſſimus, & remiſſionem peccatorum mihi gratis largiatur. Quam ob cauſam & hiſtorias imaginum illorum honoro & palam adoro. Hoc enim nobis a ſanctis apoſtolis non eſt prohibitum, ſed in omnibus eccleſiis noſtris eorum hiſtorias erigimus.

* etiam

Gregorius venerabilis diaconus ſanctorum & laudatorum apoſtolorum legit.

Theodoriti epiſcopi Cyri, ex vita Simeonis, cujus initium.

Simeon inter præcipuos. Et poſt alia: Ajunt autem eum in Roma, maxima ſcilicet illa, tam fuiſſe fama nobilem, ut in omnibus etiam officinarum veſtibulis exiguas ejus imagines collocarunt, cuſtodiam quamdam & ſecuritatem rebus ſuis illinc promittentes.

Joſeph venerabilis monachus manſionis Herculii dixit: Et ego peccator librum affero qui vitam Simeonis in admirando monte continet: & ſi juſſeritis, legetur.

Sancta ſynodus dixit: Capita tantummodo hiſtoriæ referantur, ut domi ab omnibus poſtea legatur.

Coſmas autem venerabilis diaconus & cubicularius legit.

Ex vita beati patris noſtri Simeonis in mirando monte caput centeſimum decimumoctavum, de muliere quæ in Rhoſopoli mirum in modum a dæmonio exagitata, & ſanitati reſtituta eſt, & multis annis ſterilis exiſtens concepit, & ob id imaginem in domo ſua ſancti viri collocavit, ad quam plurima miracula contigiſſe clarum eſt, quale de hæmorrhoiſſa quadam, quæ annis decem & quinque malo laborans, tantummodo inſpecta imagine ſanata eſt, adhuc beato patre vivente. Item aliter quidam Antiochenus civis mercator, qui cum dæmonio vexaretur, ad Simeonem conceſſit: a quo ſanatus, imaginem illi in veſtibulo ædium ſuarum poſuit, quam improbi quidam & infideles de loco deturbantes, valide puniti ſunt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ Cypri dixit: Hæc quidem, venerabiles patres, ex iis quæ lecta ſunt, & audivimus, & credimus. Et ego pro mea mediocritate, quæ contigere ſigna his non abſimilia, narrabo. Vir quiſpiam Cyprius in Conſtantia urbe armentarius in ſacellum virginis deiparæ orandi cauſa conceſſit, & inter orandum ſuſpiciens imaginem, virginem ex coloribus in pariete expreſſam animadvertit, aitque: Quorſum hæc?

—hæc? & ſtimulo, quo boves agebat, ſublato, A imagini dextrum oculum exſculpſit: egreſſus autem templum, cum pecus pungeret, ſtimulus fractus eſt, parſque ea, cui ferrum infixum eſt, in hominem delapſa, in oculum illius dextrum infixa eſt. Hunc ego virum vidi, & unoculum eſſe etiamnum cognoſco.

Alius quidam in civitate quæ dicitur Citium, die decima quinta menſis Auguſti, cum feſtum virginis celebratur, ingreſſus templum ut velis ornaret illud, clavum in parietem malleo adigendo, frontem imaginis divi Petri in pariete depictæ transfodit. Funiculo itaque velo alligato, confeſtim illius caput frontemque intolerabilis doloris cruciatus invaſit, qui conſtanter per duos feſtivitatis illius dies permanſit. Epiſcopus autem Citii, re cognita, hominem increpavit, juſſitque ut abiens clavum iterum eximeret ex imagine, quo facto, continuo dolor mitigatus eſt. Interrogetur, ſi libet, epiſcopus: adeſt enim in hac congregatione.

Interrogatus autem epiſcopus Citii, jurejurando affirmavit ita ſe habere in medio ſynodi.

Ante biennium duæ naves in Syriæ civitatem Gabala cum aliquot viris Cypriis navigaverunt. Cum autem in Gabala perveniſſent, ſagittarii aliquot Agareni circa mare deambulabant, & quidam eorum cum Cypriis ingreſſus templum in civitatem, cum vidiſſet in pariete pictam imaginem, quæſivit e Chriſtianis, quidnam prodeſſet iſthic imago, ad quem Chriſtianus inquit: Venerantes eam juvat, ignominia vero afficientes nocet: ad quem Sarracenus ait: En ego effodiam illius oculum, ut cognoſcam quid poſſit. Arrepto igitur conto quem manibus ferebat, in dextrum imaginis oculum intruſit: quo facto ſtatim quoque illius oculus dexter in terram cecidit. Ipſe quoque ardenti febre correptus, a comitibus ſuis ad propria reductus eſt. Hæc nobis narrarunt redeuntes Cyprii, qui triginta duo numero fuere.

Theodorus ſanctiſſimus epiſcopus Catanes librum attulit, quem acceptum Gregorius Dei amantiſſimus diaconus ſanctorum apoſtolorum D legit.

Ex oratione divi Baſilii in beatum martyrem Barlaam, cujus initium.

ora- Prius quidem ſanctorum mortem. Inter reliqua: O clari athleticorum recte factorum pictores, exurgite, veſtris artibus militis mutilatam imaginem magnificate. Obſcurius a me corona dignum virum deſcriptum, coloribus artis veſtræ lucidum & ſplendentem facite. In oſtendendis præclaris facinoribus martyris, victrix abeat pictura. Gaudeo in hoc certaminis genere me vobis eſſe inferiorem. Videam manus exactiſſimum opus, quo certamen pin- E gitur: videam clariorem pictum in veſtra imagine pugilem. Lugeant dæmones, claris martyris facinoribus per nos oſtenſis attoniti. Inſcribatur etiam tabulæ, qui certaminibus præſidet, Chriſtus, cui gloria in ſæcula ſæculorum. Amen.

Leo ſanctiſſimus epiſcopus Phoceæ dixit: & 19 18. Scriptum eſt, *In duobus aut tribus teſtibus ſtabit omne verbum*. Hodie autem nobis plurimi ſacrati libelli oblati ſunt, qui mentes noſtras irrigaverunt, & ſatis de ſanctarum imaginum firmitudine docuerunt.

Et Petrus lector librum ex vita ſanctæ Mariæ Ægyptiacæ legit, cujus initium.

Myſterium regis celare decorum. Inter cetera. ANNO CHRISTI 787.

Alios quidem, nemine impediente, templum Tob. 12. recepit, me ſolam autem miſeram non admiſit, veluti ſi copiæ militares in hoc ſubornatæ eſſent, quo mihi ingreſſum præcluderent: ita me turbæ vehementia coarctabat; quamobrem in proaulium ſive veſtibulum templi me recipere coacta ſum. Deficiebam enim ex populi impetu & impreſſione, ab ea quam intuli, & ſuſtinebam. Adeo violenter mecum agebatur. Stabam autem in angulo quodam aulæ ipſius templi, atque ita adhuc vix a populi tumultu me defendere potui. Cumque ſurſum B aſpicerem, intuita ſum vivificum illud lignum, ſtatimque ratio ſalutaris oculos mentis meæ tetigit, cum indicaretur mihi, cœnoſitatem & impuritatem operum meorum in cauſa eſſe, quamobrem a templo ſecluderer. Cœpi ob id flere & lamentari, pectuſque tundere, gemituſque ex fundo cordis depromere. Cum autem lacrymarer, ecce in ſuperiore loci, in quo ſtabam, parte imaginem ſanctiſſimæ deiparæ ſtantem conſpexi. Loquor autem ad eam, non conniventibus oculis eamdem inſpiciens: O virgo domina, quæ Deum Verbum juxta carnem peperiſti, novi profecto, novi non eſſe decorum neque rationabile, me ſordidam adeo & inquinatiſſimam feminam, imaginem, C corpus & animam caſtitatis tuæ & ſemper virginitatis continentem inſpicere. Juſtum enim eſt impuram adeo me a tua caſtitate & munditia odio haberi & execrari. Verum quandoquidem (ut audivi) propter hoc Deus, quem tu genuiſti, homo factus eſt, ut peccatores ad pœnitentiam vocaret: auxiliare mihi ſoli, & non habenti qui mihi ſupperias ferat: jube ut mihi quoque contingat in templum in- Matth. 5. greſſus: fac ne priver aſpectu ligni, in quo juxta carnem affixus fuit, quem tu genuiſti, proprium ſuum ſanguinem in redemptionem mei effundens. Jube ut & mihi quoque fores pateant, ut & divinam illam crucem adorem. Do enim fidejuſſorem tibi Deum, qui ex te D ortus eſt, me non amplius corpus hoc meum turpi commixtione conſpurcaturam. Verum ut tantummodo crucem Filii tui inſpiciam, confeſtim mundo omnibuſque rebus mundi valedico & renuncio. Quin etiam extemplo, quo me ſponſor ille ſalutaris juſſerit & duxerit, abeo. Hæc cum dicerem, flagrans quædam redundantia fidei in me ſuccrevit, confiſaque Deiparæ commiſeratione, e loco illo, in quo ſtabam, me movens, preceſque continuas fundens, me turbæ ingredientium injicio: neque quiſquam erat qui me impelleret, aut a quo ego truderer aut premerer: neque quiſquam qui me prohiberet, quo minus ad valvas, per quas in templum itur, appropinquarem. Me E igitur & horror animique ecſtaſis invaſit, totaque contremiſcere & conturbari cœpi: quantum autem viribus poteram, junxi me ad januam, & quæ antea mihi aditum negabat, nunc viſa eſt recipere, idque adeo libens. Dein procedens, ingreſſaque ſancta ſanctorum, ſancta crux vivifica me ut eam aſpicerem dignata eſt, divinaque illic myſteria inſpexi. Quantum autem fieri potuit, ad pœnitentiam me convertendo, in terram proſtravi, ſanctumque illud pavimentum oſculata ſum. Poſt id autem egreſſa, ad locum ſponſionis properando, in quo chirographum ſponſio-

ANNO CHRISTI 787.

sionis scriptum erat, genibus inclinatis coram ter sancta virgine deipara, verbis istis usa sum: Tibi quidem, o bonarum rerum amatrix domina, quæ tantam mihi præter meritum humanitatem exhibuisti, preces meas nec rejecisti, gloria: vidi enim gloriam, quam nos prodigæ pudicitiæ videre non debeamus: tibi, inquam, & Deo qui propter te peccatorum pœnitentiam admittit, gloria. Quid enim ego infelix peccatrix ultra possum aut excogitare, aut loqui? Jam autem, o domina, tempus est, ut sponsioni satisfaciam: tu vero me quo placuerit, ducito: esto mihi salutis magistra, mihi viam, quæ ad pœnitentiam ducit, indica. Hæc cum adhuc in ore haberem, procul audivi vocem clamantem: Siquidem Jordanem transieris, requiem invenies bonam. Ego vero vocem eam exaudiens, cum lacrymis clamavi, & ad Dominum vocem intendi: Domina deipara ne me relinquas. Hæc cum dixissem, aulam templi egressa festinabunda abii.

Joannes religiosissimus monachus, & vicarius summorum episcoporum orientis, dixit: Talem imaginem nos vidimus in sancta Christi Dei nostri civitate, eamque sæpius salutavimus.

Stephanus Dei amantissimus diaconus & referendarius sacri secreti legit.

Ex martyrio beati martyris Procopii, cujus initium.

Per ea tempora regnum obtinebat Diocletianus tyrannus, inter cetera: Neanias gaudio magno perfusus, & fide audens rem bene gessit. Similiter illius omnes comites: ea autem nocte cum militibus reversus est. Venit autem in Scythopolin, & omne sodalitium aurifabrorum & argenti fusorum convocans, interrogavit autem dicens: Potestisne mihi facere vas aliquod, quod ego tradam vobis? Illi vero hominis austeritate deterriti, communi consilio statuerunt apud illum unum ex omnibus, quem optimum artificem existimabant (nomen illi Marcus erat) dicentes: Si quis est qui voluntati tuæ, dominæ, satisfaciet, hic erit. Et paulo post: Marcus autem nequaquam obedire volebat * juveni. Persuasit tamen tandem is dicens: Hoc mysterium regi usque ad vitam nunquam revelavero. Persuasus itaque Marcus, in abdito ex auro & argento noctu crucem fabricavit. Cum autem opus consummatum erigeretur, tres in eo imagines apparuerunt. Scriptum autem erat Hebraica dialecto in superiore parte, Emmanuel; & utrinque in summitate alarum, Michael & Gabriel. Voluit autem Marcus, sibi timens, expungere imagines, verum non potuit. Confestim enim manus illius sicca permansit. Sub gallicinium autem dux qui dicebatur Neanias, ad ædes Marci, quo crucem auferret, properat. Videns autem illam, protinus adoravit. Ait autem ad Marcum: Quæ sunt hæ personæ? quæque hæc inscriptio? Domine in qua hora crux a me erigebatur, imagines istæ per se enatæ sunt, neque ego cognosco, quænam aut cujus sit inscriptio. Neanias vero cognoscens virtutem quamdam in his esse, adorata cruce, Marco artifici copiosam mercedem solvit, profectusque est in civitatem suam.

Stephanus religiosissimus monachus & librorum custos sacri patriarchii, legit:

* Neaniæ

*Ex vita beati patris nostri Theodori archimandritæ monasterii * Sicanon, cujus initium.*

Benedictus Deus & pater Domini nostri Jesu Christi. Inter alia: Cum autem natus esset annos circiter duodecim, lethales bubones homines istius loci invaserant, quo & ipse graviter usque ad mortem laborare cœpit. Itaque illum ad templum beati Joannis Baptistæ, quod erat prope oppidum, ducunt: deposuerunt autem eum in limine ingressus altaris: supra illum vero locum in trabe crucis imago Salvatoris nostri Jesu Christi stabat. Eo autem ex bubone ejulante, instillarunt in illum guttas roris ex imagine: confestim autem gratia Dei levius a dolore se habuit, sanitatique pristinæ restitutus est, domumque reversus est. Paulo post autem cum imitari cuperet Davidem in hymnorum melodia, psalterium discere cœpit. Ipse autem difficulter & cum summo labore discebat: cum autem usque ad psalmum decimum sextum processisset, decimum septimum tandem transire non potuit. Igitur meditabundus in oratorium sancti martyris Christophori, quod prope oppidum erat, concedens, in faciem se projiciens, Deum precabatur, uti illum docilem & facile apprehendentem in psalmorum meditationem redderet. Benignus autem Deus & amator humani generis, qui dixit, *Petite & dabitur vobis*, petitionem illius exaudivit, eique adfuit. Cum autem jam a pavimento se levasset, inque Dei imaginem intentius spectaret, dulcedinem sensit melle suaviorem ori illius insertam. Ipse autem cognita gratia Dei, assumptaque dulcedine, Deo gratias egit, & ab illa hora facili negotio & dociliter psalterium didicit. *Matth.*

Cosmas Dei amantissimus diaconus cubicularius legit.

Epistola Gregorii sanctissimi papæ Romani ad sanctissimum Germanum patriarcham Constantinopolitanum.

Quanta qualisque animi delectatio, cum venerabile tuum & honorificum nomen exaudio, quod mihi gratiam annunciat, non possum satis declarare. Hanc enim nunciationem, quæ & nuper te tuis venerandis literis mihi evangelizata est, plurimo gaudio & exultatione suscepi, & præ gaudio nimio spiritus meus resocillatus est. Deinde in cælum oculos sustollens, gratiarum actionem Deo omnium rerum principi dixi, qui ita in omnibus beneplacitum suum facit, & nobiscum usque ad finem adest: hic enim omnia vestra ad lucem perducit: hoc est enim quod noctu diuque precor, neque unquam ab hac intentione cesso. Confido enim in Christum, neque ab eo absistam. Testatur idem suavis illa & honesta in singulas horas tuæ probitatis recordatio, o benedicte & Deo amate frater: hanc enim in labiis habens non possum dimittere, quin per literas subinde te alloquar. Non enim mihi solummodo hoc utile est, sed omnibus, quod tam insignem ecclesiæ propugnatorem te habeant, ut recte tua certamina omnium ore celebrentur. Maxime autem in hoc certamine, in quo quamquam multa passus sis, & pro benefactis injuriam acceperis, tamen laudandus es, quod ad summam felicitatem res perduxeris.

ACT IV
* In G Συνέω

ris. Cecidit enim impietatis præcurſor. Nam poſtquam putabat juxta ſuam voluntatem omnia peragere, ex alto in profundum ruens, & viribus comminutus, cecidit ſpe ſua inſigniter fruſtratus. Audivit autem ab eccleſia, quæ & Pharao Ægyptius tyrannus prius, Moſe illi accinente, audierat: Dixit inimicus, *Comprehendam, dividam ſpolia, implebo animam meam.* Acclamabatur autem illi, veluti diabolus ipſe foret, hæc prophetica execratio: *Propter hoc auferet te uſque in finem, evellet te & transferet e tabernaculo tuo, & radicationem tuam e terra viventium.* Ita ille præter ſpem fruſtratus propoſito ſuo, ſecundum ſpem periit, idque fortitudine propugnationis quæ venit deſuper, qua ad ſummam pervenit excidionem, ut de eo verum eſſe videatur, quod per ſcripturam dictum eſt: *Telum potentium imbecillum redditum eſt, & impotentes ſuccincti ſunt fortitudine.* Ob id nihil eſt quod contra impietatem eorum qui cum Deo pugnant, Deum eſſe imbecillem credamus. Et ſi in inſanos totus mundus cum Deo pugnare dicitur, quare tu qui ſanctificatus es, cum Deo hoſtes non poſſes ſuperare? Bellum enim erat cum impiis, in quo licet non aperte, inſignem tamen belli ſocium habuiſti Deum noſtrum Chriſtum, cujus quidem laborum inſigne geſtaſti, ipſam dico vivificantem crucem, magnum illud poſt mortem illius trophæum, in quo mundi fines quadripartito deſcripſit, partes etiam ejus literis tres indicavit. Deinde etiam ſanctam omnium dominæ caſtæ Dei matris imaginem, cujus faciem divites populi ſupplicant. Sanctum enim eſt, ut patribus videtur: nam quicumque eam ita venerantur, his ſine dubio magna retribuit. Quandoquidem imaginis veneratio in prototypum, juxta magnum Baſilium, redit. Pietate enim plenum eſt venerandum picturarum argumentum, ut auctor eſt Chryſoſtomus. Si quis alius, ego certe, inquit, ex cera fuſilem picturam pietate plenam amavi. Vidi enim angelum turmas barbarorum in imagine perſequentem, & David vere dicentem: *Domine in civitate tua imaginem eorum annihilabis.* Neque unquam eccleſia erravit in hoc, quod dixerit Deum nobis imagines conceſſiſſe; neque etiam hoc ethnicam traditionem ſapit: nam & in Paneadem civitatem hæmorrhoiſſæ imago tranſmiſſa in memoriam miraculi, quo herbæ excreſcentes omnibus ægritudinibus auxiliares erant, celebrabatur: idque ſumma erga nos Dei bonitate. Ergo eccleſiæ capita & columnæ talia fieri permiſerunt & tradiderunt, ut in omnium oculis ejuſcemodi picturæ exhiberentur, ſacer ille & venerandus typus, quo juxta humanitatem Chriſtus qui peccata mundi abſtulit, velut columna erigerentur, per quam humilitatis Dei altitudinem noſceremus, & diſpoſitionem illius incarnationis in memoriam reduceremus, inque agnitionem ſacratæ mortis illius veluti manu duceremur, quemadmodum ad eam quæ illius contigit, liberationem: neque tamen in hoc quidquam, quod a divinis diſcordat, dicitur. Si enim prophetica præconia eventum non aſſecuta ſunt, ne ſcribantur res ipſæ ad demonſtrationem eorum quæ nondum contigerunt: hoc eſt, niſi incarnatus eſt Dominus, ne figuretur illius juxta carnem imago. Si in Bethlehem non natus eſt ex glorioſiſſima virgine deipara, neque magi munera obtulerunt, neque paſtori-

bus adſtitit angelus, turbaque cæleſtis exercitus hymnum nato puerulo cantarunt: ſi non in brachiis is qui cuncta portat, geſtatus eſt, neque lacte nutritus eſt, qui dat eſcam omni carni; neque etiam illa pingantur. Si non a ſene ſuſceptus is qui vitæ & mortis omniumque princeps & Dominus eſt, fuit, (ſimul ab ipſo cognitus, cum ab eo liberationem, diſſolutionemque precaretur) ipſum prædicavit: ſi non in Ægyptum a matre deportatus, & rurſus ex ea rediit, Nazarethque habitavit, coloribus non effigietur. Si non mortuos ſuſcitavit, ſi non diſſolutos reſtituit, ſi non lepras mundavit, & cæcis oculos reddidit, & impeditam linguam ſolvit, item greſſus claudorum firmavit, dæmoniaque exegit, aures ſurdorum aperuit, cuncta ultra fidem hominum divinis ſignis egit, non pingatur. Si paſſionem volens non ſubiit, & infernum non deſpoliavit, & ubi reſurrexiſſet, in cælum aſcendit, unde venturus eſt judicaturus vivos & mortuos, non per picturam indicetur. Neque etiam earum rerum figuræ & hiſtoriæ picturis & coloribus repræſententur. Hæc autem cuncta ſi facta ſunt, magnumque hoc pietatis myſterium eſt, utinam fieri poſſit, ut & cælum, & terra, & aqua, omnia quoque animantia & plantæ, & ſi quid aliud eſt, ſive per colores, ſeu per picturas aut voces poſſet narrare. Siquidem earum rerum quæ non ſunt, effiguratio, imaginativa pictura vocatur. Quam ſane & Græcorum fabuloſitas poeſim tacentem eſſe dixit: Neque tamen volumus, ut in eccleſia Chriſti idolum aliquod ſit, abſit. Non enim vaccas adoravimus, neque vitulum in Choreb fudimus, neque Deus nobis factitius exiſtimatus eſt, neque rurſus ſculptili procidimus, & Beelphegor initiati ſumus, neque filios noſtros & filias noſtras unquam dæmoniis obtulimus, ut nobis ea quæ in Salomonem dicuntur, objici poſſint: neque a nobis terra ſanguine cædium perfuſa eſt, aut imaginem fecimus quadratam continentem idolum, nec in templum hoc induximus, neque impuritatem ſerpentium aut volatilium parietibus templi inſcripſimus: neque Ezechiel ſpectavit nos Adonim lamentantes, & thymiama Soli offerentes. De quibus inquit apoſtolus: *Servierunt in colenda creatura, creatorem relinquentes.* Neque etiam imagines duarum meretricum Olodom & Olibas in Ægypto ereximus, aut has adoravimus; neque ſacrificia a nobis Bel in Babylone, neque Dagoni in Palæſtina obtulimus, neque etiam aliis gentium diis ſubjecti fuimus. Non ſunt iſta, vere non ita ſe habent: nemo hac de re nos accuſet. Non enim iis rebus quæ nihil ſunt, nomen illud quod ſupra omne nomen eſt, * inferius Chriſti populus uſque in hunc præſentem diem judicat, ſed vivificantem Trinitatem colimus & adoramus. Abſint impura illa a nobis. Modus enim quo idola coluntur, ſatis manifeſtus eſt. Chriſtianis autem pietatis ſtudioſis omnium Dominus eſt quem adorant. Quod ſi autem quiſpiam Judaico animo nobis objiciat ea, quæ in eos qui inſano in idola amore ferebantur, dici ſolent, eccleſiamque noſtram idololatriæ, propter venerandarum imaginum divina & admiranda ad promotionem & adductionem ad pietatem ſtudia, accuſet, habeatur hic non alius ac canis oblatrans, & ut in funda a nobis quam procul abjiciatur. Utinam ſane & Iſraelem Judæus imitetur, cui juſſum erat per viſum,

ANNO CHRISTI 787.

Matth.

1. Reg. 11.

Ezech. 8.

Rom. 1.

Ezech. 23.

Daniel. 14.

Jud. 16.

* [Redundare vox ea, *inferius*, videtur. H.

ANNO CHRISTI 787.

sum, ut Deum typica commemoratione adoraret, neque vitulum & muscas ante tabulas testamenti extuliſſet. Utinam ſacrum altare illi placuiſſet, & non vaccæ Samariæ: utinam virgam Aaron aſpexiſſet, & non Aſtarten. Profecto longe honeſtius & juſtius fuiſſet illis, petram, per quam Deus aquam dedit, ſalutare, quam Baal. Utinam ſatius duxiſſent virgam Moſis inſpicere, & vas aureum, & arcam, & propitiatorium, & velum, & ephod, & menſam, & tabernaculum interius exterioſque, quæ omnia in honorem Dei, quamvis manu hominum erant facta, & ſancta ſanctorum vocabantur; deinde etiam ſculpta cherubim, quorum mentionem facit apoſtolus, cum ait cherubim, gloriæ inumbrantia propitiatorium, quæque gloriam Dei provehere ex ſcripturis docti ſumus: quam coram idolis procidere, in eiſque adorandis ſanctitatem collocare. Omne enim opus quod in nomine Domini factum eſt, venerandum & ſanctum eſt. Quid opus eſt multis verbis? Maxime autem ad virum in divinis eruditum & electum vas Dei, quique gratiam Spiritus Sancti accepit. Non ſane neceſſarium eſt deſcendere ad divinorum decretorum profunditates, cum tu ad altitudinem ſcientiæ, Deo duce, facile aſcendas. Sed hæc hactenus: ad id autem quod principio dicebamus, revertamur. Propugnatricis illius ſanctæ & omnium Chriſtianorum dominæ miranda facta, quæ in te declarata ſunt, per quæ tu quoque contra hoſtes ſervatus es, non ſunt reticenda. Illi enim, cum inſania multa tumultuarentur, tantum invenerunt in ſe adverſitatis hoſtilis, quantum eorum cauſa injuſtitiæ habuit. Neque hoc tamen mirandum eſt. Nam ſi * Betula per manus Judith Iſraelitidos mulieris ſervata eſt, cujus opus Holophernis erat ſublatio, & per ea tempora ob id ſalus Iſraelitis vocata eſt: quomodo non oportebat & tuam ſanctitatem, hujuſcemodi propugnatrice utentem, hoſtibus civitatis prævalere, ipſamque victoria coronare? Sane ipſius ſanctis interceſſionibus, omniumque ſanctorum precibus, potens in bello Deus noſter fortis & longanimus duxit te ſuper Joſeph, & tamquam ovem cuſtodiet te in longa etiam tempora, ut Chriſtianorum rempublicam univerſalem beneficiis afficias, & ad divinam regulam cuncta diſpenſes. Simul autem invicem exhortemur, ut mandata quæ a ſanctis patribus accepimus; ſervemus, errantesque in viam rectam ducamus, pro quo tibi gaudium & oblectatio & bonorum fruitio, o pater ſanctiſſime, & omnibus Chriſtianis expectate.

Hebr. 9.

* Bethulva, vel Bethulia Jud. 13. & 15.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Petrum divinum apoſtolum imitatus & hic beatus pater, buccino nobis ex urbe Roma veritatem cecinit.

Theodoſius religioſiſſimus monachus & notarius legit,

Epiſtola Germani ſanctiſſimi patriarchæ Conſtantinopoleos ad Joannem epiſcopum Synadon.

Epiſtolam ſanctitatis tuæ Taraſius glorioſus patricius nobis tradidit, in qua de * Theophilo epiſcopo Nacoliæ ſcriptum fuit. Significamus autem hac, priuſquam a ſanctitate tua accepiſſemus literas, nos ipſum Theophilum conveniſſe, perſcrutatoſque quænam illius mens, quæve ſententia in cauſa illa, de qua audieramus, eſſet: hanc autem nobis apologiam objecit: (oportet autem ut tuæ ſanctitati omnia pro mediocritate ingenii mei ſcribam.) Dicebat ſe inſtructum ſacra ſcriptura dicente: *Nullam facies ſimilitudinem ad adorandum illam, neque in cælo deſuper, neque ſuper terram.* Deinde dixit, non oportet manufacta adorare, hoc eſt, quæ manu hominum elaborata ſunt. Cum vero ſanctos Chriſti martyres, veras fidei margaritas, omni honore dignos arbitremur, & interceſſiones eorum poſtulemus, non potui illi non reſpondere. Chriſtianorum itaque fidem, cultum & adorationem in unum & ſolum Deum exiſtere dixi, quemadmodum ſcriptum eſt, cum ab iis qui in cælo ſunt, ſanctis & intelligibilibus incorporeis poteſtatibus, tum ab iis, qui in terra ſunt, quotquot veritatis viam noverunt, Quemadmodum in omnibus eccleſiis ſancta laudatur & glorificatur Trinitas, in unica dominatione & deitate, quemadmodum & nos unum Deum confitemur: neque aliquis eſt præter eum, qui ex poteſtate illius dominatur per ſæcula, qui ex non exiſtentibus cuncta produxit, tam quæ viſibilia ſunt, quam inviſibilia. Hoc eſt, in Patrem, Filium, & ſanctum Spiritum, ſanctam conſubſtantialem vivificantem Trinitatem, inquam, credentes confitentes baptizati ſumus, quemadmodum tradidit Deus Verbum exiſtens incarnatum, unus ex ſancta & incomprehenſibili Trinitate Dominus noſter Jeſus Chriſtus, in nomine Patris & Filii & ſancti Spiritus. Hic ſane creaturas non adoramus; abſit: neque cultum divinæ dominationi debitum in conſervos deducimus; abſit. Neque principes, aut reges ſuper terram adorantes, æqualem illis cum Deo adorationem præſtare videmur. Nam & propheta Nathan apparet, in terra cum eſſet, David adoraſſe, quamquam hominem & regem: neque tamen ob id reprehenſus eſt, quod hominem juxta Deum adoravit. Neque imaginum ex cera & colore effigiationem in errorem perfectionis divini cultu ſuſcipimus. Non enim inviſibilis deitatis imaginem, aut ſimilitudinem, aut figuram, aut formam expreſſam, quin etiam ipſorum ſanctorum angelorum præſtantes ordines, neque intelligere, neque inveſtigare omnino poſſumus. Sed quando unigenitus Filius, qui in ſinu Patris exiſtens, ſuam creaturam ex mortis adjectione revocando, Patris & ſancti Spiritus beneplacito homo fieri dignatus eſt, non aliter ac nos, carnem & ſanguinem aſſumens, & ut inquit magnus apoſtolus, *per omnia nobis ſimilis factus, excepto peccato*. Igitur humanitatis illius characteris, & juxta carnem indiſcretæ hominis formæ imaginem figurantes, ipſius incomprehenſibilem deitatem atque inviſibilem (unde ea quæ noſtræ fidei præcipua ſunt, naſcuntur) oſtendere nequimus. Non enim juxta phantaſiam & umbratice noſtram naturam ſibi univit, ut quidam ex veteribus hæreticis errantes tradiderunt: verum re ipſa, vereque homo perfectus per omnia, excepto, quod ab hoſte nobis inſitum eſt, peccato, factus eſt. Hanc ob cauſam, in fide certi, ſanctæ illius carnis characterem in imaginibus delineantes ſaluramus, & cultu & honore omni, quo decet, dignamur; nec ob aliud, niſi in recordationem divinitatis illius vivificæ & * inexpreſſæ humanitatis. Eadem ratione & intemeratæ ejus juxta carnem matris, ſanctæ deiparæ virginis ſimilitudinem referimus: hoc modo oſtendentes, quod mulier

ACT IV. amabile, ſignifica non ep pi prop nomen.

Exod. 20. Deut. 5.

Deut. 6.

Matth. 28.

3. Reg. 1.

Hebr. 4.

* id eſt fabilis natio

juxta

* Iſte Nacoliæ epiſcopus Conſtantinus, non Theophilus vocabatur: hæc enim vox, Θεοφίλης, Deo

juxta naturam existens, & a nostra massa haudquaquam aliena Deum invisibilem, & omnia manu sua continentem, ultra omnem & hominum & angelorum existimationem in ventre suo conceperit, & ex se incarnatum genuerit. Etenim ob id eam, ut vere & proprie veri Dei matrem veneramur, & magni facimus, & quavis visibili & invisibili creatura superiorem reputamus. Ad hæc sanctos martyres Christi, apostolos, prophetas, tamquam conservos nostros & veros Dei ministros, bonis operibus & divina prædicatione veritatis, item perpessione pro ipso Deo afflictionum glorioſos amicos Dei veros, quibus ipse etiam magnam loquendi confidentiam dedit, admiramur & beatos prædicamus, nec non ad recordationem fortitudinis eorum, & rectam pro Christo servitutem, similitudines eorum depingimus: non quod de divina natura participent, per hoc demonstrare volentes, neque debitum tantummodo divinæ potestati & gloriæ honorem illis tribuentes; verum desiderium nostrum & amorem, quo erga eos affecti sumus, ita declaramus. Nam quæ per auditionem tamquam vera credidimus, hæc etiam per pingibilem imitationem ad stabiliorem nostram instructionem collocamus. Quando & ipsi sancti Dei, in unum & solum Deum cultum adorationis, & glorificationem, & * procreationem conservantes, pro Christo sanguinem suum effuderunt, & veræ confessionis coronam acceperunt. Hæc imaginum apparatus ratio est, non quod nos adorationem in spiritu & veritate, incomprehensibili & investigabili deitati decentem, in manufactas imagines, aut in opera hominum arte facta, aut sane in ea quæ subsunt Deo, sive visibilia sint, sive invisibilia, transferre studeamus: verum ut dilectionem nostram, quam juste in sanctos Dei servos habemus, per istum modum exibeamus. Et per honorationem illorum, in eum qui per illos glorificatus est, quique illos glorificavit in confessionem potentiæ suæ, Christum, glorificationem & cultum referimus, ita ut & nos imitatores fortitudinis eorum & dilectionis erga Deum, per bonorum operum contra passiones resistentiam, fiamus. Hunc autem esse imaginum in ecclesia Dei usum, unusquisque per hanc instructionem cognoscat, neque aliunde nos salutis spem, sive in hoc mundo, sive in futuro sæculo expectare, nisi ab unigenito Filio Dei, qui simul cum Patre & Spiritu sancto divina dona largitur. *Non enim aliud nomen, per quod salvari queamus, in hominibus datum est.*

At si Domini & Servatoris nostri, item intemeratæ ejus matris vere deiparæ, nec non sanctorum imagines salutamus, confestim etiam fidem & dispositionem mentis erga illos habemus, sed unum Deum sine principio, sine fine, qui omnia in manu sua habet, factorem nostrum & omnis creaturæ, & vere servatorem, habentem potestatem in cælo & in terra, pro genere humano hominem factum agnoscimus. Ancillam autem & matrem illius existentem, vere pro genere nostro intercedentem præsentissime, ita ut Dominus quidem nostrum salutem dispenset, illa vero materno affectu pro nobis poscat, agnoscimus. Sanctos denique omnes, tamquam conservos nostros & ejusdem nobiscum naturæ participes, gratissimos Dei ministros, ut dictum est, & hac gratia a Deo donatos, ut beneficia a Deo data nobis ministrent: curationes (inquam) morborum, & periculorum liberationes, quando per memoriam eorum invocatio Dei fit, quatenus nobis in hymnodiis & glorificationibus possibile est, (*Memoria autem eorum cum encomio celebratur*, ut ait scriptura) agnoscimus. Hæc igitur omnia * Theophilo Nacoliæ episcopo proposuimus, quæ sane & suscepit, & ut divina confessus est se servaturum, neque quidquam amplius dicturum, aut facturum, quod aliis possit esse offendiculo, aut tumultum excitare. Hæc igitur cognoscens vestra sancta congregatio, illum amplius, nisi in eumdem errorem labatur, vexare non pergat: sed tam ipsum cum literis nostris transmissum, & satisfactionem illius * condescentiæ accipiens, contenta esto, pro potentissimis nostris dominis & imperatoribus, ut quam diutissime vivant, & victores declarentur, precetur. Oret etiam, ut Christianorum populo Dei pax contingat, quæ omnem mentem exuperat. *Philip.* 4.

ANNO CHRISTI 787.

Prov. 10.

* Pro, *Dei amantissimus*, Θεοφιλὴς, Harduinus.

* Græce, εὐγκατάθεσις, assensus. H.

Sanctissimus patriarcha dixit: Pater hic noster beatus Germanus cum sanctissimis patribus præcessoribus illius consensit.

Sacra synodus dixit: Vere, domine, in omnibus conveniunt.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Literas has episcopus Nacoliæ cum accepisset, celavit, neque metropolitæ suo tradidit. Ob eam causam beatus Germanus deinceps ad eum scripsit. Nam principium hujus hæreseos ex eo ortum est.

Theodosius Dei amantissimus diaconus, notarius, monachus, & armarii sacri oratorii custos legit.

Ejusdem beati patris nostri Germani ad Constantinum episcopum Nacoliæ epistola.

Joannes Dei amantissimus Synadon metropolites nobis scripsit, quomodo tua caritas literas nostras illi non tradiderit. Qua de causa non mediocrem propter te dolorem concepimus, quod videris mihi amorem Dei & caritatem & honorem, quæ membra Christi mutuo sibi debent, postposuisse. Quam ob causam per literas istas præsentes caritati tuæ renunciamus, ut * Theophilo Constantino metropolitæ confestim literas traditas, omnemque honorem illi debitum tribuas, illique secundum sacerdotalem ordinationem subjiciaris: quemadmodum quoque sermones nostros tua caritas suscepit, professaque est eos secuturam, neque propriæ sententiæ inhæsuram. Novisti enim quæ locuti fuerimus, cum me invocasti, ne episcopatu tuo privareris: promittebasque te correcturum ea & confirmaturum, de quibus fides tua vacillare dicebatur: neque etiam quidquam amplius contumeliæ adversum Dominum, aut sanctorum ejus imagines dicturum, aut facturum; sed tantummodo e scriptura probatum, nihil divini honoris in creaturis consistere, sed licere tamen venerationem illis exhibere: quam sane rem & nos docuimus sic se habere, quamque stabiliter tenemus & confitemur. Scripta autem nostra ad * Theophilum metropolitam eadem continent, & nos illi exemplar idem transmisimus. Ne igitur populo innocenti offendiculum præbeatur, in memoriam redigas divinum judicium, quo inquit: *Quicumque unum ex minimis istis scandalizaverit, satius ut submergatur illi fuerit.* Hoc igitur caritas tua cognoscat, & epistolam nostram metropolitæ reddito, atque per sanctam

* Ut supra. Hard.

* Ut supra. Hard.

Matth. 18. *Marc.* 9. *Luc.* 17.

consubstantialem & venerandam Trinitatem hoc jubeo, ut nisi facias, nunquam sacrum officium amplius administrare potis. Nam si admonitionibus nihil profecerimus, certe sententiæ austeritate, quantum poterimus, te deterrere cupimus, ne Dei subdaris judicio.

ANNO CHRISTI 787.

Sanctissimus patriarcha dixit: Venerandi fratres, quemadmodum prædixi, inductio peregrinæ istius novitatis a prædicto episcopo Nacoliæ initium cepit.

Constantinus Dei amantissimus diaconus & notarius legit.

Epistola Germani episcopi Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos.

Salomon sapientiæ doctor verbis suis ita alibi expressit: *Frater a fratre adjutus, tamquam civitas munita & alta & regnum vectibus clausum.* Ego autem meipsum non ex eis esse qui auxiliari possunt, sed potius qui auxilio egent, arbitratus, ad vestram caritatem, non sufferens cogitationum turbam, literas has direxi, (quo enim properarem alio, quam quo me veritatis studium pellit?) in quibus si falsa continentur aut mendacia, ut utar Gregorii theologi verbo, auræ eas ferant: sin autem vera sunt quæ referunt, undique sane me mentis sententia firmet. An non igitur propter multorum tarditatem & pigritiam, quibus verba tantummodo in labiis nascuntur, & delectatio dilectionis cor non intrat, sententiæ scripturarum non exquiruntur, & ad profunda rimantur? Quamobrem multorum caritatem fictam potius quam veram esse arbitramur, ut neque etiam multos jam videamus animadvertere & indagare, quid sanctæ scripturæ jussionibus nobis demandetur. *Dilectio enim*, ut inquit apostolus divinus, *malum non cogitat*. Hæc cum apud multos expleta sit, necessarium mihi esse putavi, significare & quid nobis de præsenti tumultuatione videatur. Harum autem cogitationum occasio mihi fuit, quod cum vidissem tuam erga Deum affectionem, qua nobiscum versatus es, & multis quæstionibus & orationum meditationibus, cum per scripta, tum per disputationes se exercitantem, numquam tamen nobis quæstionem aut dubitationem de imaginibus, cum sanctorum virorum, tum ipsius Domini nostri Jesu Christi Servatoris nostri, & juxta carnem illius sanctæ & veræ & deiparæ matris, a tua caritate propositam, neque quæsitum, quid ego ea de re sentirem. Quapropter ut fraterna approbatione mentem nostram aperiamus, brevibus, quæ de ea re nobis cognita sunt, dicemus. Illud tamen prius subjicientes, oportere nos omnem rerum vanam novitatem observare, & maxime cum in fide in Christi populo discordiæ tumultus, & scandali argumentum suboritur. Deinde in ecclesiis consuetudinem longi temporis tenendam. Etenim si cum consilio scriptura vinum ordinat bibi debere, quanto magis nos opportunioribus temporibus, pleniore consultatione res aggredi oportet, ne tremendo Dei judicio subjiciamur, quo is *qui unum ex pusillis scandalizat, a Deo tollitur*? & alioquin omnes quicumque ad contumeliam ecclesiæ Christi errorem aliquem sive verbis, sive factis consulto inducunt, quive ejus divinum venerandumque honorem infringere tentant, judicantur. Hoc igitur præcognoscere oportet, non solum nunc, verum sæpius idque maxime

Prov. 18.

1. *Cor.* 13.

Prov. 31.

Matth. 18.

Judæos nobis opprobrio vertisse, cum tamen idololatriæ servi, & ministri vere semper extiterint. Non sane aliam ob causam, quam ut fidem nostram inviolabilem contaminent. Cum autem in manufacta invehuntur, eaque auferre studeant, non hoc agunt, ut divina natura omnibus visibilibus & sensibilibus superior cognoscatur, sed omne studium cultusque eorum huc vertitur, quo divinam naturam humilient: sed non satius fuerit relinquere: quid enim aliud quam canes sunt, latrantes contra ovile Christi? Sarracenis autem (quandoquidem & ipsi de ea re aliquid dicere velle videntur) sufficiat, quod in eremo lapidi inanimato sacrificia faciant, acclamentque hanc vocem, Chobar: quod a patribus acceptum, per puerilia mysteria & festa peragunt, Christianis vero, quibus per universum orbem terrarum, sub unum evangelii jugum videlicet (ut propheta inquit) servientibus Deo, character propriissimus est fides & confessio in unum Deum Patrem, Filium, & sanctum Spiritum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, consubstantialem, in eodem throno sedentem, simul etiam confessa vera Filii Dei humanitate cum reliquis sacri symboli capitibus, quod populus Christi convenienter & mystice in sacram anaphoram Deo adducit. Deinde spiritualis in nomine trium * Dei principalium hypostasium facta per divinum baptisma regeneratio, & vivificorum incruenti sacrificii symbolorum divinæ operationis transsumptio, communioque. Per quæ sane veritatis resplendet illuminatio, impietatisque tenebræ discutiuntur. Afferens etiam secum judicium evidens, quo errores in divinis commissi, impietasque discerni possit. Hæc igitur cum invicem opposita sint, & ut apostolice dixerim, ab initio segregavit Deus per medium luminis, & per medium tenebrarum. Dicat nobiscum beatus evangelista Joannes: *Hæc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra*: hæc proponatur nobis, de hac nobis dicatur, ipsa est petra, supra quam Christus suam ædificavit ecclesiam in portas inferni, hoc est, impressionum & insultationum contrariæ potentiæ inconcussum & incommutabile præsidium. Illinc commune nomen accepimus, quod (ut Isaias ait) benedicetur. Sic enim inquit: Deum verum benedicent, & non dicibilis ejus naturæ investigabile & incomprehensibile annunciabunt, incircumscriptibile, & quod nulla ratione mutari potest, & in plenitudine constans, prædicantes ejus sempiternam potentiam & divinitatem a creatione mundi, juxta sanctissimum apostolum, in creaturis intellectam considerantes: ita Deo viventi & vero servire digni habiti sumus, idque ea libertate agimus, qua ipse Christus nos liberavit; honorantes eum & glorificantes, omnem idololatriæ errorem & impietatis abjicientes, cui singularis cognitio dicere lapidi: Tu me genuisti & ligno, tu me fecisti, ut est apud prophetam: neque inspicere vult in cælum, ut Isaias clamat, neque cogitare quisnam sit qui hæc omnia indicaverit: qui in numerato totum mundum eduxit, omnia nominibus vocari fecit per gloriam & roboris sui plenitudinem; cujus manus omnem cælestem exercitum, ut alius quidam propheta inquit, fecerunt, ut cum bonam & harmoniacam omnis creationis illius harmoniam inspexerimus, per animæ intellectum, & verbum illum productificum, & per illud Patrem vere exi-

ACTIO IV.

* divinarum

Joan.

Matth. 16.

Isa. 65.

Rom. 1.

Gal. 4.

Jerem. 2.

Isa. 40.

existentem Deum intelligamus & adoremus, ut alibi beatus Athanasius in sermone contra idola clarissime explicat. Quemadmodum igitur nulla communio lumini cum tenebris, neque ulla Christo cum Belial concordia: ita nulla Christianis, qui Deum unum inenarrabili gloria & potentia adorantes colunt, cum his qui Deum, ut Deus est, effingere & formare intendunt. Et hæc quidem apud prophetam justæ miseriæ existimantur: illis enim cor cinis est, ut scriptum est. Quorum hi quidem arbitrantur se Deum, facto sibi idolo recenter ex eo quod non erat, facturos: & eo qualicumque de causa evanescente & obscurato, firmiter sibi non esse Deum, persuasum habent, nisi confestim alium in locum ejus erigant. Et hoc nos aperte divina scriptura docet de vituli in deserto Israelitarum formatione, quando seditione concitati, contra Aaron dicebant: *Fac nobis Deos qui nos præcedant*. Hoc unum arbitrati, non esse Deum neque verum neque falsum, nisi cujus idolum formatum videant, cui etiam postea egressum ex Ægypto attribuerunt: qua sane re quid aliud, quam excessum impietatis suæ indicarint, non video. Hi autem qui gentilis superstitionis & impietatis turpitudinem sectabantur, & hanc promovere studebant, in nomine deorum, qui ab eis colebantur, statuas erexerunt, nimirum Jovis, quem patrem & primatem deorum omnium & hominum vocabant, reliquorumque plurimorum, quorum nota sunt nomina. Quorum culturæ, religiones, & sacrificia, quid aliud erant, quam scortationes, scelera, & omnis impuritatis demonstratio? ne dicam interim puras blasphemias & libidines, ubi & sacrificia & cultus erat, hominem diis jugulasse. Apud Christianos vero sanctorum virorum imagines, qui & usque ad sanguinem peccato obstiterunt, ut cum apostolo loquar, quique verbo veritatis ministraverunt: dico autem apostolos & prophetas, qui pia vita in bonorum operum exercitio fuerunt, quique vere Dei servi reperti sunt: nihil aliud sunt quam fortitudinis eorum delineatio, sanctæque dispensationis & virtutis figuratio, & ad glorificandum Deum, cui in præsenti hac vita servierunt, admonitio & instructio. Sermo enim qui bonorum virorum actiones recensel, juvat audientes, & ad imitationem sæpius adhortatur. Hoc etiam per frequentem imaginum inspectionem fieri verisimile est. Nam quæ historica narratio per auditum docet, ea tacens pictura per imitationem ostendit. Magnus enim Basillus inquit, ex utroque ad fortitudinem incitari. Brevis, & (ut dicam) per summa facta narratio, & factorum in imagine per picturam expressorum imitatrix demonstratio, nobis contemplantibus utilis est. Nam & per idola falsorum illorum deorum gesta impura demonstrantur. Nam & qui sæpe audiverunt, ejuscemodi de sanctis viris narrari, si iterum in imagine ista repræsentari viderint, in memoriam ea quæ audiverunt & legerunt, reducunt. Quin etiam ignorantes ejuscemodi, cum objecta fuerit eorum oculis talis contemplatio, causam inquirendi & perveștigandi acquirunt. Præterea ab his vehementius in amorem & laudem Dei concitamur, ita ut per hæc utraque illi qui egregia sanctorum facta vident aut audiunt, Patrem nostrum qui est in cælis, glorificare juxta evangelii vocem cogantur. Legislatio autem Mosaica populum jubet filamenta hyacinthina ad vestium fimbrias assuere, ut memores sint justorum, & ea custodiant. Multo sane magis per similitudinariam vim apparentem in pictura sanctorum virorum, egressum glorioſæ cataſtrophes rite videre licet, horumque fidem juxta apostolicam doctrinam imitari. Domini autem juxta carnem formæ characterem figurari in redargutionem hæreticorum, qui cum in phantastico & non vero corpore venisse delirantes dicunt, quid obest? ita ut & his prosit, qui ad summa divinitatis spiritali speculatione pervenire nequeunt. Indigent enim & hi corporeo quodam intellectu, ad eorum quæ audierunt confirmationem. Mysterium enim quod & cælos tetigit, quodque virtute a sæculis & a generationibus in Deo celatum est omnium conditore: non solum ex auditu fidem habet: *Fides enim* (inquit apostolus) *ex auditu*: verum etiam ex visis in animis videntium imprimitur. Deus enim in carne in mundo apparuit, & creditus est, omnibus sanctior & magis salutaris repertus. Quare & per evangelica præconia de dispensatione ejus, quæ in carne cum hominibus fuit scripta, ad populorum memoriam juvandam, & venerationes gloriæ ejus, & bonitatis erga nos recordationem faciunt, quæ etiam eadem claritate per artificium prædicari possunt, & ad adorationem ejus nos perducere. Non enim colorum & lignorum mixtura adoratur, sed invisibilis Deus, qui in sinu Patris exiſtit. Is enim adorationem suscipit in spiritu & veritate, per ipsum ad Patrem nobis aditum gratis dans, qui cum eo adoratur. Nam & Jacob in summitate virgæ Joseph adorasse dicitur, non sane ligno illum cultum exhibens, sed suum amorem in eum indicans, qui habuerat eamdem. Ita etiam sanctitatis Christi & superglorioſæ matris imagines a populo Christiano inspiciuntur, & considerantur, & honore afficiuntur. Quare a longis temporibus sanctissimis ecclesiis eas suscipere visum fuit neque quidquam adhuc accidit ut prohiberentur. Quin etiam post omnes persecutionum turbulentias, & post fidei confirmatæ ubique libertatem, omnibus synodis universalibus usque ad nostram generationem celebratis, cum multi quoque canones de imaginibus ederentur, numquam tamen quidquam de earum abrogatione statutum est: quod certe, si illicitæ fuissent, fieri debebat. Multa autem de idolis & idolorum statuis & execrationibus earum, in scriptura dicta sunt, quæ etiam & nunc ipsa consuetudine excluſæ sunt: hæc enim ad alienationem a Deo ferebant. Nam qui dicebat, apostolis se adfuturum usque ad consummationem sæculi, profecto hoc ipsum & illis qui ecclesiæ suæ curam gerunt, annunciavit Non enim illis corporaliter adfuturus erat usque ad hujus præsentis sæculi transitionem. Item & tribus aut quatuor in nomine illius congregatis, adfuturum se illis dixit. Putasne tantas congregationes zelo bono coeuntes, ut illius cultus propagetur, divina illius inspiratio & ductio reliquit, ne posset consummationem perfectæ confirmationis suæ ecclesiæ, in qua neque macula, neque ruga, neque aliquid tale est, videre? Neque hanc consuetudinem non paucæ aut ignobiles urbes, verum omnium regnorum nobilissimæ & principales ecclesiæ servant. Quod autem res pervetusta sit, historicas scripturarum narrationes in imagines effigiare, adstruit beati Gregorii Nyssæni episcopi sermo, in Abraham inscriptionem præ se ferens, in

ANNO CHRISTI 787.

Hebr. 13.

Rom. 10.

Joan. 4.

Gen. 48. Hebr. 11.

Matth. 28.

Matth. 28.

Ephes. 5.

quo

ANNO CHRISTI 787.

quo de oblatione Isaac in tabula expressa re-
censet. Quod si autem illorum res ita expres-
sæ sunt, quanto magis miracula dominicæ dis-
pensationis & passionis talem demonstrationem
habere debent? Sic etiam athleticæ sanctorum
martyrum fortitudines, quæ ad zelum & bo-
nam imitationem aspicientes inducunt, expri-
mi debent, in quibus habetur etiam generosi
& admirandi martyris Anastasii veri pugilatus
certamen. At illi forte dicent, necessario esse
sanctæ scripturæ mandata sequenda, veluti cum
dicitur: *Non facies tibi ipsi idolum, neque simili-*
Exod. 20. *tudinem ullam eorum quæ aut in cælo, aut in*
terra sunt infra, aut in aquis super terram; ne-
que adorabis ea, neque ea coles. Iterum: *Non as-*
Ibid. *sumatur nomen Domini Dei tui in vanum.* Et in
Deut. 5. Deuteron. *Legem meam ne transgrediamini, nec*
facite vobis sculptam imaginem. Et hæc quidem
illi dicunt. Sed clarum habent intellectum.
Naturam enim Dei scimus forma repræsentari
non posse, incomprehensibilemque esse, neque
honorem aliquem esse, qui illi tamquam vito
exhibeatur, sed conjecturis & opinationibus ad
corporeas conceptiones ducimur. Prædicens
Ibidem. enim illis Moyses: *Custodite diligenter animas,*
ne quam similitudinem aspicitatis, in die illa qua
locutus est Dominus ad vos in Choreb, in monte
ex medio ignis. Hæc præfatus, statim subdidit:
Ne legem transgrediamini, nec facite vobis: &
quæ sequuntur. Hoc quidem ob id, quia re-
cordabatur constructionis vituli: atque ita dili-
genter hoc inculcavit, ne ex Ægyptiorum con-
suetudine ad tantam impietatem redirent, di-
vinaque illis arbitrarentur similia. Hoc & ma-
gnus apostolus in oratione ad populum Athe-
Act. 17. nienſem habita ait: *Genus igitur cum simus Dei,*
argento, auro, lapidi, aut figuræ artis, aut ex-
cogitationis hominis, divinum esse simile existima-
ri non oportebit. Eumdem intellectum habet &
Exod. 20. illud: *Non accipies nomen Domini Dei tui in*
vanum: hoc est, non vocabis aut autumabis
Deum, in quo nihil divinitatis existit, sed va-
na opinione & falsa appellatione hoc dignabe-
1. Cor. 8. ris. *Nobis autem*, ut magnus docet apostolus,
unus Deus Pater, ex quo cuncta: & unus Domi-
nus Jesus Christus, per quem omnia; & unus Spi-
ritus sanctus, in quo universa. Naturalis au-
tem diversitas per præpositionum commutatio-
nem ne sit inducta. Etenim tria hæc, unus
Deus inter se invicem intellecta sunt, ut sa-
piens docet Gregorius. Nulli igitur nomen il-
lud super omne nomen existens, populus Chri-
sti in hunc usque diem, præterquam ad san-
ctam vivificantem Trinitatem retulit. Absit ut
hoc faciat. Ubique cum verbum hoc, λατρείαν,
divina scriptura ponit, tantummodo dictis as-
signat, quo a nobis alienum, & non commu-
nem, indicet hunc errorem. Manifesta enim
est quæ sit latriæ idolorum ratio. Apud nos
autem unus Deus adorandus, una & in eum
fides, unum salutare baptisma: sic quoque
una, quæ illi debetur, latria, quemadmodum
a sanctis apostolis traditum est, & hactenus ser-
vatur. Laudationisque sacrificium, quod per
Christum Deo Patri repræsentari inquit divinus
Hebr. 13. apostolus, quid aliud est, quam labiorum no-
men illius confitentium fructus, & in vivificis
mysteriis divinissima traditio, quam præsignifi-
Malac. 1. cavit Malachias propheta, veluti ex persona
loquens Dei. *Ab oriente sole usque ad occasum*
in gentibus glorificatum est nomen meum, & in
omni loco sacrificium offertur nomini meo? Sacri-
Cor 6. ficium, inquam, purum. Nulla itaque confœde-

ratio templo Dei, hoc est, illius ecclesiæ cum idolis. Absit. Ipsa enim columna & firmamen-
tum veritatis apostolice nominatur: *Idolorum autem nomina*, ut Zacharias clamat, *de terra auferentur*, quando omnis locus domui David, hoc est ecclesiæ Christi, cujus domus sumus nos, per traditionem fidei aperietur. Huc faciunt omnino, quæ in sapientia Salomonis, & apud magniloquum Isaiam reperiuntur. Illic enim dicitur: *Principium scortationis, respectus idolorum: desiderium eorum, corruptio vitæ. Neque enim erat a principio, neque in perpetuum erit. Vanitas enim hominum ingressa est mundum. Et propter hoc, brevis finis illis deputatus est*, &c. In propheta autem: *Confutabuntur omnes qui sculptilem Deum aut faciunt, aut conflant; & omnes qui inde generantur exsiccati sunt, & fabri ab hominibus facti sunt*; & reliqua: hoc est, fabri lignarii artis industria, & lignorum quorum usus ad ministerium hominum, in formam viri transformatur, & tripudium insipientiæ adorantium ea. Quibus infertur: *Videte, ne dicatis, mendacium in dextera mea.* Quod præmissæ impietatis veluti subversionem induxit. Nos autem cognoscentes & credentes Filium Dei, quod sit veritas & dextera Patris, alieni a damnatione prophetica demonstramur. Et ob id valde opportune propheticam orationem usurpavero: *Quid paleis ad triticum?* quæ familiaritatis suffiatæ a spiritibus nequitiæ, instabilis levitatis colentium creaturam, præterito creatore, ad veræ divinitatis cognitionis nutriens verbum, quod in omni Christi populo invenitur? Illi enim sunt, de quibus Isaias ait: *In verticibus montium sacrificaverunt; & super colles incensum fecerunt. Sub quercu & populo, subter arbore subumbrante, quia bona tegmenta erant*, quemadmodum alius propheta contemporaneus Isaiæ clamat. Populus autem Christi, regi sæculorum incorruptibili, invisibili, uni sapienti Deo adorationis cultum exhibet, in spiritu & veritate adorando, omnemque laudationem & glorificationem vivificæ Trinitati incessanter offerens. Ea vero quæ extra sapientiam de idolis jactantur, brevem finem habent. Nam eorum obscuratio, & quod amplius esse non poterant, non aliunde quam ex Christi Jesu magni Dei & Servatoris nostri apparitione factum est; quam etiam ecclesia illius a principio usque ad totius mundi terminum, sanguine illius redempta, per omnia confitetur & glorioſe prædicat. Non igitur in illa scripta idolorum damnatione vituperationeque verus & germanus Trinitatis adorator populus Christi se notari putabit, quod sanctorum virorum imagines in recordationem virtutis eorum habeat. Neque etiam beato apostolo Paulo carnalem circumcisionem prohibenti, & illis qui per legem justificari volebant minanti, circumcisio Timothei, legalis tonsura, sacrificium in templum inducere, reprehensionem aliquam aut condemnationem conciliavit. Non enim simpliciter designata inspicere oportet, sed undique rerum intentio probanda est: nam qui causam offerentemque non inspicit, sæpe contraria judicat. Qui vero ita non faciunt, fortasse apud hos ipsius quidem Dei mandatum irreprehensum nequaquam videbitur: siquidem lege sculptile & conflatile interdicente, subjicitur, cherubim gloriæ obumbrantia propitiatorium, ut apostolus inquit: Hæc enim ejus apparatus fuerunt, quibus divinam gloriam vectam fuisse non solum ex scriptura docemur, & divus Athana-

ACT. IV.
1. Tim. 4.
Zach. 13.
Sap. 14.
Isa. 1. 2.
Isa. 44.
Jerem. 1.
Isa. 65.
Osee. 4.
1. Tim. 1.
Rom. 3.
Gal. 2.
1. Cor. 7.
Exod. 2.
Hebr. 7.

sius

sius psalmicum hoc verbum exponens: *Qui sedes super cherubim, appareas:* talem de his tradit sententiam. Etenim cherubim illorum exemplaria, ignota juxta naturam omnibus hominibus existentia, spiritus & ignis existunt, & ab omni corporea figuratione & natura aliena, ea quæ de ipsis a propheta corporalius dicuntur, symbolicum & altius ductum sensum habent. Aliter enim intelligere juxta sacram & corporeis non decentem rationem oportet. Illud vero necessarium est ut dicatur, nequaquam Christianos suorum juxta carnem, aut cognatorum, aut amicorum, aut familiarium figuram pingentes, illam aut colere, aut honore aliquo dignam ducere: imo ne imperatorum quidem jussibus obedientes, potestati talia tribuunt: in quibus sane culpabiles inveniuntur, qui dicentes se sapientes, infatuati sunt, & gloriam Dei incorruptibilis cum similitudine corruptibilis hominis commutarunt, ut inquit apostolus. Adeo ex hac re scire licet, nobis non licere prædictam scripturam in columnam rapere. Igitur si de Deo pias opiniones ad id quod corporalius est, transponimus; aut Deo decentem gloriam & servitium relinquentes, aut aliqua ratione imminuentes hujusmodi argumento deprehendimur: recte utique auferentur, quæ vos vacare faciunt, & abducunt a cultura & assiduitate erga unum & verum Deum. Nunc vero contrarium fieri videmus; nam si quispiam cum scientia, sanctorum alicujus imaginem inspexerit, recte Deum laudans dicet; Gloria tibi Deus; nomenque sancti apponet. Ut per hunc modum, id quod in precatione a nobis dicitur, impleatur, ut per visibilia & invisibilia ter sanctum nomen Christi glorificetur. Verum neque sanctorum virorum aliquem Deum appellari sustinuerimus. Proprie enim & vere ejuscemodi appellatio Deo convenit: & iis qui faciunt quod Deo placeant, Deus id nomen tradidit, ut psalmorum sacro codice scriptum est. Neque rursus, ut sufficientem existimantes cognitionis Dei assertionem, ejuscemodi imagines habentes, despicimus in ecclesiis Dei populi congregationes & concursum: imo in eis diu noctuque, & ut cum psalmographo melius dixerim, vesperi & mane & meridie benedicere Deum oportebit, maxime autem in divinis mysteriis & sacris officiis, dum hæc, inquam, peraguntur. Sed certo sciamus, non aliunde nobis spem salutis accedere, nisi ex pia fidei confessione, quæ sit erga Deum verum & unum in Trinitate adoratum: fidei dico confessionem, quæ partim in corde consistit, partim per os profertur: *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem fit confessio ad salutem*: Semper laudem ejus qui nos fecit, in ore ferentes, & exaltationes ejus in gutture habentes, omnis populus Christi in transumptione sanguinis & corporis ejus, per quam, memoriam mortis & resurrectionis illius juxta suam traditionem celebramus, insatiabili desiderio & a Deo incitato studio ad ea incitatur, magis quam ad fontes aquarum cervus. Verum ne quempiam offendat, quod ante sanctorum imagines lumina & suaveolentia thymiamata acceduntur. Symbolicos enim illa fieri in honorem illorum opinandum est, quorum cum Christo requies, quorum honor ad ipsum recurrit, hoc ipsum testante sapiente Basilio, quod erga conservos bonos honor, erga ipsum Dominum commune benevolentiæ signum exhibet. Sensibilia enim lumina symbolum sunt immaterialis illius & a Deo dati luminis: aromatum autem incensio sincerum & totum sancti Spiritus afflatum & repletionem significat. Et hæc quidem veluti contra subornatas contradictiones, & ex scripturis hinc illinc acceptas objectiones scribere nobis permisimus; adhortantes ut sine scandalo & sine turbatione cum populo conversemur, quando etiam ne unum ex pusillis despiciendum Deus prohibet. Similiter scandalizare aliquem intolerabile & horrendum judicium affert illis qui intendunt. Nunc autem & totæ civitates, & hominum congregationes non parum hac de re tumultuantur. Caveamus autem nos omni studio, ne hujus rei auctores simus. Ante omnia vero providendum est, ne a sententia permuteris, ne ex hoc inimici nostri & hostes crucis Christi supercilium elevent contra fidem nostram, dicantque: Hucusque Christiani erraverunt: nisi enim institutum suum idololatriam cognovissent, non sane nunc manufacta abjicerent. Quod ipsum quantum contumeliæ subversionisque fidei in Christum conciliavit, quivis agnoscere potest. Nam qui semel errarint, eos in viam reducere difficile est, ut qui a veritate alienantur. Quid autem dicere oportet, cum videamus reges nostros & imperatores, ex propria erga Deum affectione, pro sua statua salutiferam crucem gloriationem sæculi erexisse? Summa autem rerum in hoc concludi potest, quod extra omnem controversiam est, sanctorum imagines mirifica designare miracula, ut & debilibus valetudo bona per eos concilietur, sæpeque in somnis apparentes optima quæque nobis consulant. Extra omnem controversiam est in Sozopoli Pisidiæ civitate imago virginis matris intemeratæ, quæ ex picta etiam manu sua unguentorum scaturiginem effundit. Cujus sane miraculi plures testes sunt. Hæc omnia sancti per fidem operati sunt in mundo, ut in actis apostolicis legimus: cujus rei etiam evidens testimonium est umbra vestimentorum, & sudaria sanitates largientia. Quod igitur non omnis corporis umbra, neque quælibet sudaria id possint, facile videtis, qui, quæ fides fuerit utriusque erga Deum, animadverterit, ut qui ejuscemodi gratiam per inanimata illa indicaverit. Quamobrem credendum est, & per imagines quoque talia a Deo designari, non per quaslibet tamen picturas aut imaginum species ejusmodi fiunt, sed sanctorum effigies repræsentantium tantum, aut Jesu Christi. Neque etiam ob hujuscemodi curationes spontaneas esse credendum est, sed tantummodo ex Dei gratia. Dignum autem est (ut arbitror) & id recensere, quod apud Pamphili Eusebium historice scriptum est in historia ecclesiastica. In Paneade enim civitate, quam & Cæsaream Philippi evangelium vocat, dicitur fuisse domus hæmorrhoissæ, hoc est, laborantis profluvio sanguinis mulieris, quæ tacta fimbria Servatoris sanata est, quemadmodum evangelium testatur. Pro foribus autem domus ajunt ex ære fusam imaginem stare, quæ Domini nostri effigiem repræsentat: ex adverso vero statua ejusdem materiæ, mulieris genibus provolutæ, palmasque suppliciter tendentis, expressa est, idque in memoriam miraculi illius, quod circa ipsam factum est; quamobrem & ejusdem procuratione facta est. Sub pedibus autem (veluti apparet) statuæ dominicæ herba quædam excrescit, peregrina specie, neque satis cognobilis, quæ omnium morborum re-

Hebr. 11.

Act. 5.

Eusebius l. cap. 14. Matth. 16

Matth. 9.

me-

ANNO CHRISTI 91

media & curationes exhibet: quod & ipſe Eu-
ANNO CHRISTI 787. ſebius oculis ſe vidiſſe tradit. Manifeſtum au-
loc. ſup. cit. tem eſt, quod ex inſigni Dei miſericordia ejuſ-
cemodi dona contingunt, quemadmodum no-
bis in ſuperioribus demonſtratum eſt. Idem in
eodem libro Euſebius ſcripſit, ſe apoſtolorum
Petri & Pauli, item ipſius Domini noſtri Je-
ſu Chriſti ex coloribus depictas imagines vidiſ-
ſe: aſſerit autem ea ſpecie, qua putantur fuiſ-
ſe. Hæc autem non dicimus, quod arbitremur
nobis circa ærearum ſtatuarum operoſitatem
laborandum, ſed tantummodo ut admoneamus
ſanctitatem tuam, veterem conſuetudinem non
eſſe rejiciendam. Deus enim & veritatis Do-
minus in omnem veritatem te deducet, omneſ-
que ambiguitates & diſceptandi occaſiones ab
animo tuo auferet, ſi unanimiter nobiſcum ad
veritatis rationem indagandam deſcendas, cu-
jus regnum benedictum eſt in perpetuum.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Cuſtodes catho-
licæ eccleſiæ ſancti patres nobis acclamarunt,
ex ſuperna illa prudentia in præſidiis ſuis vi-
gilantes; omnemque vaniloquorum exercitum
diſſiparunt. Suam autem cuſtodiam inconvul-
ſam ſervantes, phalanges hoſtium perſecuti
ſunt: ſimul etiam cum antiquis hæreſibus &
hanc Chriſtianorum accuſatorum novitiam im-
probitatem gladio ſpiritus abſtulerunt. Dica-
mus igitur omnes una voce cum ſacro noſtro
doctore Paulo: *Pax noſtra Chriſtus, qui ex duo-*
Epheſ. 2. *bus unum fecit*. Illum omnis gloria, & cum
Patre & ſancto Spiritu, nunc & in ſæcula ſæ-
culorum, omnis decet adoratio.

Sancta ſynodus dixit: Divinoloquorum pa-
trum doctrinæ nos correxerunt; ex iis veritа-
tem haurientes, admoniti ſumus: ipſis adhæ-
rentes, mendacium perſecuti ſumus; ab iis e-
ruditi venerandas imagines ſalutamus, patribus
annunciantibus bona filiis obedientes ſumus:
gloriamur autem in facie matris, ſanctæque tra-
ditionis eccleſiæ, credentes unum Deum in
Trinitate laudatum. Venerandas imagines ve-
neramur. Qui ſic non credunt, anathema:
qui aliter ſentiunt, longe ab eccleſia abjician-
tur. Nos veteri eccleſiæ legislationi inſiſtamus.
Nos ſtatuta patrum conſervemus. Nos qui ad-
dunt aut auferunt aliquid de eccleſia, anathe-
matizamus. Nos nuperam Chriſtianorum accu-
ſatorum inventionem anathematizamus. Nos
venerandas imagines ſalutamus. Nos, qui ſic
nolunt, anathemati ſubjicimus. Chriſtianorum
accuſatoribus, videlicet iconoclaſtis, anathema.
Qui ex ſcriptura ſententias contra idola dictas,
in ſanctas imagines torquent, anathema. Qui
ſacras imagines idola vocant, anathema. Qui
dicunt Chriſtianos tamquam deos imagines
amplecti, anathema. Qui communionem ha-
bent cum iis qui ſanctas imagines rejiciunt aut
contemnunt, anathema. Qui dicunt, præter
Chriſtum aliquem nos a cultu idolorum libe-
raſſe, anathema. Qui dicere audent ſanctam
catholicam eccleſiam idola unquam accepiſſe,
anathema. Cum autem anathematiſmi præſen-
tes eſſent ex charta dicti, ſancta ſynodus ite-
rum ſubjecta legente Euthymio epiſcopo Sar-
denſium exclamavit: Domini & Servatoris no-
ſtri divinam ordinationem ſancti patres perfi-
cientes, candelam cognitionis ab eo datam non
ſub modio celarunt, ſed ſuper lucernam utiliſ-
Matth. 5. ſimæ doctrinæ poſuerunt, ut omnibus in do-
Marc. 4. *Luc. 8.* mo, hoc ex, catholica eccleſia genitis luceat,
ut nemo ex iis qui pie confitentur Dominum,
ad lapidem hæreticæ pravitatis pedem impin-

gat. Ipſi omnem hæreticorum errorem expule-
runt; ipſi putridum membrum, quatenus cu-
rari non poterat, abſciderunt; & ventilabrum
in manu ferentes, aream ejus expurgarunt: fru-
mentum autem, hoc eſt, verbum nutribile,
quod mentes hominum firmat, in horreo ca-
tholicæ eccleſiæ concluſerunt, paleas autem hæ-
reticæ pravitatis ejicientes, combuſſerunt eas
igni inextinguibili. Quapropter ſancta ſynodus
Dei voluntate, & piiſſimorum noſtrorum im-
peratorum Irenæ novæ Helenæ, & Conſtanti-
ni novi juſſu, in Niceniſium ſplendida metro-
poli ſecundo congregata, per lectiones cognitis
ſanctorum patrum decretis, ipſum Deum glori-
ficet, a quo illis datum eſt verbum ad no-
ſtram inſtructionem, & ad perfectionem ſanctæ
& catholicæ eccleſiæ. Qui vero ſic non ſunt
animati, ſed veritatem ob novitia dogmata re-
jiciunt, eis pſalmographi hoc occinemus: *Quan-* *Pſalm. 73.*
tas improbitates hoſtes in ſancto tuo cogitarunt,
gloriati ſunt cum dicerent, non eſt amplius qui
docet? Sed nos ignoramus dolos eorum, qui ſe-
cundum patrum traditionem incedentes, uno
ore atque corde veritatem annunciamus, nihil
auferentes aut addentes ad ea; ſed his conſen-
timus, his adhæremus, ſic probamus noſtra, ſic
confitemur, quemadmodum ſex ſacræ univer-
ſales ſynodi confitentur.

Credimus autem in unum Deum Patrem
omnipotentem, omnium viſibilium & inviſibi-
lium factorem: & in unum Dominum Jeſum
Chriſtum Filium unigenitum, Verbum ejus,
per quod cuncta creata ſunt: in ſanctum Spi-
ritum vivificantem Dominum, &c. Salutamus
etiam ſanctas dominicas, apoſtolicas & prophe-
ticas, item ſanctorum, præcipue autem domi-
næ noſtræ deiparæ imagines, quæ nobis veluti
exemplaria ſunt & inſtructiones bonorum ope-
rum imitationis & fidei erga Chriſtum; omnem
idololatriam execrantes, & latriam ſolam Chri-
ſto tribuentes & Deo Patri & Spiritui ſancto,
tamquam uni Deo, cui honor & laus in ſæ-
cula.

Petrus primas presbyterorum in ſancta Ro-
mana eccleſia ſubſcripſit Romane, cujus hæc
eſt interpretatio: In nomine Domini noſtri
Jeſu Chriſti Petrus Dei miſeratione archipres-
byter ſanctæ Dei apoſtolicæ & catholicæ eccle-
ſiæ, & locum retinens Hadriani ſanctiſſimi pa-
pæ veteris Romæ, omnes qui ex priori icono-
claſtarum hæreſi reſipiſcunt, ſuſcipiens, & ve-
nerandas imagines admittens juxta traditionem
patrum, ſubſcripſi.

Petrus miſeratione divina presbyter & præ-
ſes monaſterii ſancti Sabbæ, locum ſecundum
retinens apoſtolici papæ, dictis ipſis ſubſcripſi.

Taraſius miſeratione divina epiſcopus Con-
ſtantinopolitanus novæ Romæ, in omnibus
prædictis veritatem confeſſus, libens ſubſcripſi.

Joannes miſeratione divina presbyter, & le-
gatus & locum tenens trium thronorum orien-
tis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hieroſolymo-
rum, omnia approbans & laudans ſubſcripſi.

Thomas miſeratione divina presbyter & præ-
ſes monaſterii ſancti patris noſtri Arſenii, quod
eſt in Ægypto, locum retinens trium orienta-
lium diœceſium, ſubſcripſi.

Agapius indignus epiſcopus Cæſareæ Cappa-
dociæ, omnia prædicta recipiens, ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus Epheſi, omnia
prædicta recipiens, ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſc. Conſtantiæ, quæ
eſt in Cypro, omnia prædicta recipiens, ſubſcr.

Baſi-

TIO V.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici in eamdem sententiam subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardensium in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ in eamdem sententiam subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ in eamdem sententiam subscripsi.

Elias indignus episcopus Cretæ, &c.

Stauracius indignus episc. Chalcedonis, &c.

Nicephorus indignus episcop. Dyrrachii, &c.

Epiphanius indignus diaconus ecclesiæ Catanes, locum tenens Sardiniæ, in eamdem sententiam subscripsi.

Leo indignus presbyter & locum retinens metropoleos Sides, omnia prædicta recipiens, subscripsi.

locum Nicolaus indignus monachus * metropolis Tyanensium, in eamdem sententiam subscripsi.

Gregorius indignus episcop. Neocæsareæ, &c.

Theodorus indignus episcopus Catanes, &c.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri, in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episc. Tauromeniæ, &c.

Gregorius indignus episcop. Pissinunton, &c.

Basilius indignus episcopus Sylæi in eamdem sententiam subscripsi.

Teodorus indignus episcopus Myron in eamdem sententiam, &c.

Leo indignus episcopus Rhodi &c.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ, &c.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ in eamdem sententiam, &c.

Nicolaus indignus episcopus Amorsi, &c.

Theodosius indignus episc. Hierapoleos, &c.

Nicetas indignus episcopus Claudiopoleos in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episc. Synnadon in eamdem sententiam, &c.

Leo indignus episcopus Iconii, &c.

Georgius indignus episcopus Pisidiæ, &c.

Constantinus indignus episcopus Perges in eamdem sententiam, &c.

Eustratius indignus episc. Methymnes, &c.

Theotimus indignus episc. Crotonum, &c.

Leon indignus episcopus Chii in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Nesion in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Apron in eamdem sententiam subscripsi.

Ignatius indignus episcopus Prienes in eamdem sententiam subscripsi.

slon. Teophylactus indignus episcopus * Cypselon, &c.

Theodorus indignus episc. Trophæorum, &c.

Stephanus indignus episcopus Sugdaon in eamdem sententiam, &c.

Sergius indignus episcopus Nicoteron, &c.

Georgius presbyter locum retinens Nicopoleos, &c.

Leo indignus episcopus Mesembriæ in eamdem sententiam subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Amorii, &c.

Cyriacus indignus episcopus Driziparon, &c.

Galatas presbyter in locum Regii, &c.

Theodosius indignus episcopus Nyssæ, &c.

Georgius indignus episc. Camulianorum, &c.

Soterichus indignus episcopus Ciscesson, &c.

Constantinus indignus episcopus Mastauron, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus Briulon in eamdem sententiam, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Joannes indignus episcopus Nyssæ in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Magnesiæ, quæ est prope Mæandrum, in eamdem sententiam subscripsi.

Theophanes indignus episcopus Caloes, &c.

Leo indignus episcopus Algizon in eamdem sententiam, &c.

Nicodemus indignus episcopus Eugazon, &c.

Licastus indignus episcopus Barilon, &c.

Theophylactus indignus episcopus Hypæpon in eamdem sententiam, &c.

Theophanes indignus episc. Lebedon, &c.

Stratonicus indignus episc. Cymes, &c.

Cosmas indignus episcopus Myrrhines, &c.

Olbianus indignus episc. Elææ, &c.

Pardus indignus episcop. Pittanes, &c.

Basilius indignus episcopus Pergami, &c.

Marianus indignus episcopus Antandri, &c.

Basilius indignus episcop. * Atramiti, &c. * *f.* Adramyti,

Joannes indignus episcopus Assi in eamdem sententiam subscripsi.

Leo indignus episcopus Phoceæ &c.

Nicephorus indignus episc. Gargaron, &c.

Constantinus indignus episcopus * Agaes, &c. * Ægeon, * Ægeæ.

Theognius indignus episc. Sion, &c.

Joannes indignus episcopus Rhædesti, &c.

Joannes indignus episc. Panii &c.

Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos, &c.

Leo indignus episcopus Madyti, &c.

Theophylactus indignus episcopus Chariupoleos, &c.

Thomas indignus episcopus Danii, &c.

Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos, &c.

Sisinnius indignus episcopus * Chalcides, &c. * Colchidos,

Joannes indignus episcopus Bryseos, &c.

Benjamin indignus episcopus Lizicon, &c.

Gregorius indignus episcopus Amastridos, &c.

Stephanus indignus episcopus Soron, &c.

Gregorius indignus episcopus Dercon, &c.

Heraclius indignus episcopus Junopoleos, &c.

Constantinus indignus episcopus Heliopoleos, &c.

Antonius indignus episcopus Trœzenes in eamdem sententiam subscripsi.

Nicetas indignus episcopus Nacoliæ in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Aspones, &c.

Synesius indignus episcopus Cynes, &c.

Synesius indignus episc. Anastasiopoleos, &c.

Eustathius indignus episcopus Solorum, &c.

Theodorus indignus episcopus * Citutii, &c. * Pro, *Citii*.

Basilius indignus episcopus * Trimithunton, &c. * Thremethuntos,

Alexander indignus episcopus Amathunton, &c.

Michael indignus episcopus Melitupoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Sisinnius indignus episcopus Adranias, &c.

Theodorus indignus episcopus Germes in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Adrianitheron, &c.

Leo indignus episcopus Pœmanii, &c.

Simeon indignus episcopus Oces, &c.

Joannes indignus episcopus Lampsaci, &c.

Nicetas indignus episcopus Ilii, &c.

Leo indignus episcopus Troados &c.

Theodorus indignus episcopus Abydi, &c.

Anastasius indignus episcop. Tripoleos, &c.

Leo indignus episcopus Traculon, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Stephanus indignus episcopus Salon, &c.
Joannes indignus episcopus * Abalon, &c.
Stephanus indignus episcopus * Silandi, &c.
Nicolaus indignus episcopus Petricommatos, &c.
Joannes indignus episcopus Sethon, &c.
Basilius indignus episcopus Liparon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophanes indignus episcopus Meoniæ, &c.
Michael indignus episcopus Stratonices, &c.
Lycastus indignus episc. Philadelphiæ, &c.
Michael indignus episcopus Troalon, &c.
Gregorius indignus episcopus Gordon, &c.
Joannes indignus episcopus Daldes in eamdem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episc. Hyrcanes in eamdem sententiam, &c.
Joseph indignus episcopus Attaliæ, &c.
Zacharias indignus episc. Hierocæsareæ, &c.
Davidus indignus episcop. Helenupoleos, &c.
Criton indignus episcopus Lophi, &c.
Theophylactus indignus episcopus Apolloniados, &c.
Constantinus indignus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, &c.
Georgius indignus episc. Basilinupoleos, &c.
Leo indignus episcopus Aristes, &c.
Nicephorus indignus episc. * Adrianis, &c.
Basilius in locum Dascylii, &c.
Christophorus indignus episcopus Cerasenes in eamdem sententiam, &c.
Nicetas indignus episcopus Meles, &c.
Neophytus indignus episc. Gordoserbon, &c.
Leo indignus episcopus Linoes in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Etennon, &c.
Constantinus indignus episcopus Zelon in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episc. Sinopes, &c.
Constantinus indignus episc. Sasimon, &c.
Nicetas indignus episc. * Dadribon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episc. Plusiados, &c.
Nicetas indignus episc. Adrianupoleos, &c.
Joannes indignus episc. Heracleæ Ponti, &c.
Constantinus indignus episc. Cratiæ, &c.
Nicetas indignus episcopus * Ruzæi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus indignus episc. Claneon in eamdem sententiam, &c.
Leo indignus episcopus Trocnadon, &c.
Anastasius indignus episc. Patarachon, &c.
Georgius indignus episcopus Nissoi in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus * Pimiaron, &c.
Nicodemus indignus episc. Didymon, &c.
Georgius indignus episc. * * Vinandi, &c.
Constantinus indignus episc. Candibon, &c.
Stauracius indignus episc. Zenopoleos, &c.
Leo indignus episc. * Lamiron in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus indignus episc. Caunon, &c.
Constantinus indignus episc. Combon, &c.
Petrus indignus episc. Orycandi, &c.
Joannes indignus episc. * Phasilidos in eamdem sententiam subscripsi.
Abbas locum retinens metropolis Tii, &c.
Gregorius indignus episcopus Cybirræ, &c.
Basilius indignus episcopus Tabon in eamdem sententiam subscripsi.
Dorotheus indignus episc. Neapoleos, &c.
Gregorius indignus episcopus Heracleæ in eamdem sententiam subscripsi.

* Supra, *Talensis*, H.
* In Græco Σαλάνδρου καὶ Σιλάνδου, in Lydia. H.
* Andranes Thraciæ.
* Pro, *Dadybron*. H.
* Pro, *Rhizæi* H.
* Pro, *Timaron*. H.
* Uniandi.
* Pro, *Oenandi*. H.
* Pro, *Limyron*. H.
* Phaselidos.

David indignus episcopus Jassi in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Mylasses, &c.
Sergius indignus episc. Vigiliarum, &c.
Joannes indignus episc. * Mibdi, &c.
Stauracius indignus episcopus Stadiæ, &c.
Gregorius indignus episc. Stratoniceæ, &c.
Theodosius indignus episcopus Chonon, &c.
Michael indignus episc. Chæretopon, &c.
Pantaleon indignus episcopus Valentiæ, &c.
Georgius indignus episcopus Peltarum in eamdem sententiam subscripsi.
Christophorus indignus episcopus Atanassi, &c.
Leontius indignus episcopus Eumeniæ in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius indignus episcopus Timæn ferarum in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Tranupoleos, &c.
Nicephorus indignus episcopus Lundon, &c.
Georgius indignus episcopus Appiæ in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Eucarpiæ, &c.
Leo indignus episcopus * Aleus in eamdem sententiam subscripsi.
Michael indignus episcopus Hierapoleos, &c.
Christophorus indignus episcopus Promisi in eamdem sententiam, &c.
Nicolaus indignus episcopus Phytiæ in eamdem sententiam, &c.
Theophylactus indignus episcopus Cinnabari, &c.
Nicetas indignus episcopus Augustopoleos, &c.
Constantinus indignus episcopus Cotyæi in eamdem sententiam subscripsi.
Georgius indignus episcopus * Mediæi, &c.
Leo indignus episcopus Docimi, &c.
Damianus indignus episcopus Meri, &c.
Theophylactus œconomus, & locum tenens Ipsi, in eamdem sententiam subscripsi.
Stephanus designatus Itri, &c.
Theophylactus Dei indignus diaconus, locum tenens metropolis Tyanensium, in eamdem, &c.
Leo indignus episcopus Carpathi in eamdem sententiam, &c.
Christophorus indignus episcopus Phasidos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Catanes, &c.
Manuel indignus episcopus Adrianopoleos Thraciæ, in eamdem sententiam subscripsi.
Maurianus indignus episcopus Pompejopoleos in eamdem, &c.
Cyrillus in locum indigni episcopi Gotthiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Byzies, &c.
Joannes indignus episcopus Tauromeniæ in eamdem, &c.
Georgius presbyter, locum retinens episcopatus Smyrnes, in eamdem sententiam, &c.
Gaudiosus indignus episcopus Messenæ Siculus in eamdem sententiam subscripsi.
Eustratius indignus episcopus Apameæ in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Germion, &c.
Joannes diaconus & locum retinens Apostolopoleos in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus Panormi in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episc. Arcadiopoleos, &c.

* Pro, *Adi*, in Ca H.
* Lege, meni, H.
* Græce, λέων. H.
* Medæi

Ste-

Stephanus indignus episcopus Bibonum, &c.
Sisinnius indignus episcopus Parii, &c.
Constantinus indignus episcopus Leontenæ in eamdem, &c.
Epiphanius indignus episcopus Mileti, &c.
Nicetas indignus episcopus Præconnesi, &c.
Theodorus indignus episcopus Taurianes, &c.
Christophorus indignus episcopus * Adryaces, &c.
Joannes designatus * Hectorii, &c.
Constantinus indignus episcopus Ampladon, &c.
Epiphanius indignus episcopus Perten, &c.
Sisinnius indignus episcopus Philomelii in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Sibliæ, &c.
Michael indignus episcopus Papporum, &c.
Theodorus indignus episcopus Sagalassi, &c.
Sisinnius indignus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti, in eamdem, &c.
Constantinus indignus episcopus Comanes, &c.
Leo œconomus, & locum tenens Sozopoleos, in eamdem sententiam, &c.
Marianus indignus episcopus Magydon, &c.
Nicephorus indignus episcopus Phlogon, &c.
Leo indignus episcopus Andidon, &c.
Manzo indignus episcopus Pracanon, &c.
Theodorus indignus episcopus Germanicopoleos, &c.
Eustathius indignus episcopus * Cilindereos, &c.
Zacharias indignus episcopus Trapezupoleos, &c.
Sisinnius indignus episcopus Musdabon, &c.
Eustathius indignus episcopus Lamon, &c.
Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Leo indignus episcopus Sibyllon, &c.
Theodorus indignus episcopus Tiberiopoleos, &c.
Joannes indignus episcopus Asanon, &c.
Basilius indignus episcopus Dionysiopoleos, &c.
Manuel indignus episcopus Nicopoleos, &c.
Eustratius indignus episcopus Debelti, &c.
Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi, &c.
Georgius indignus episcopus Plutinopoleos, &c.
Basilius indignus episcopus * Perbereos, &c.
Michael indignus episcopus * Pamphili, &c.
* Ruben indignus episcopus Scopeli, &c.
Sisinnius indignus episcopus * Garalles, &c.
Petrus indignus episcopus Monembasiæ, &c.
Gabriel indignus episcopus Æginæ, &c.
Leo indignus episcopus Porthmi, &c.
Dardanius indignus episcopus * Dobon, &c.
Andronicus indignus episcopus Leontopoleos, &c.
Leo indignus episcopus Sebastæ, &c.
Nicetas indignus episcopus Halicarnassi, &c.
Leo indignus episcopus Corydalon, &c.
Theodorus indignus episcopus Cremon, &c.
Constantinus indignus episcopus Adrianes in eamdem sententiam, &c.
Sabas monachus & præses Studii similiter subscripsi.
Simeon præses Choræ in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses Hormisdæ in eamdem sententiam, &c.

Joannes præses Pagurii in eamdem, &c.
Eustathius præses Maximini in eamdem sententiam subscripsi. ANNO CHRISTI 787.
Joseph præses Heraclii in eamdem, &c.
Thomas monachus ex persona Joannis præsidis Lacus Anserini in eamdem, &c.
Plato præses & archimandrita Sacri in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Pandiorum in eamdem sententiam subscripsi.
Macarius præses Budanum in eamdem sententiam, &c.
Gregorius præses monachorum sancti Hyacinthi in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Badis in eamdem, &c.
Michael præses sancti Petri in eamdem, &c.
Antonius præses monasterii Dii in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses Gudilorum in eamdem, &c.
Victor præses sancti Alexandri in eamdem sententiam subscripsi.
Theoctistus præses Auleti in eamdem, &c.
Stephanus præses Careonis in eamdem, &c.
Theophylactus præses sancti Eliæ in eamdem sententiam, &c.
Paulus præses * Bathylei in eamdem, &c. * In Græco Βασίλαι. H.
Laurentius præses sancti Laurentii in eamdem sententiam subscripsi.
Gregorius præses Callistrati in eamdem sententiam subscripsi.
Sisinnius præses Aretes in eamdem, &c.
Bannes præses Thermarum in eamdem sententiam, &c.
Stephanus præses Thermizon in eamdem sententiam subscripsi.
Strategius monachus sanctæ Sion in eamdem sententiam subscripsi.
Joseph præses Vigilantium in eamdem, &c.
Theophylactus monachus Catharorum in eamdem sententiam, &c.
Constantinus præses Calabrorum in eamdem sententiam, &c.
Hilarion præses Flori in eamdem, &c.
Theodorus præses Aridi horti in eamdem sententiam subscripsi.
Victor præses S. Eliæ in eamdem, &c.
Constantinus præses sancti Cyriaci in eamdem sententiam subscripsi.
Nicephorus præses sanctæ Deiparæ in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes præses Chenolacci in eamdem, &c.
Stephanus præses sancti Ceryci in eamdem sententiam subscripsi.
Ignatius præses * Zitii in eamdem, &c. * In Græco Ξυτίου. H.
Gregorius præses Monagriæ in eamdem, &c.
Anastasius præses Canæorum in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus præses Homericorum in eamdem sententiam subscripsi.
Thomas præses Gyragates in eamdem, &c.
Theophylactus præses Thodiæ in eamdem sententiam subscripsi.
David præses sancti Thyrsi in eamdem, &c
Joannes præses Faccorum in eamdem, &c.
Gregorius præses Agauron in eamdem, &c.
Dositheus præses Mnemosynes in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus præses Amorrhæi in eamdem sententiam subscripsi.
Constantinus præses sanctorum trium puerorum in eamdem, &c.
Antonius præses Dodecathei in eamdem, &c

ANNO CHRISTI 787.

Paulus præſes ſancti Petri civitatis Pœmanion in eamdem, &c.
Macarius præſes Pſarodi in eamdem, &c.
Antonius præſes ſanctorum apoſtolorum Magneſiæ in eamdem, &.
Calliſtus præſes diverſorum monachorum Cypri in eamdem, &c.
Daniel præſes Columbarii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joannes præſes ſancti Vitalis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus præſes Lemni in eamdem, &c.
Georgius præſes Dominicorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Euphemius præſes Oxybeton in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius præſes ſancti Andreæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joſeph præſes Salvatoris in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Nicephorus præſes ſancti Andreæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Leo præſes Celleorum in eamdem, &c.
Leo præſes aquæ Albæ in eamdem, &c.
Iſidorus præſes Latri in eamdem, &c.
Nicephorus præſes ſancti Medicii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus præſes Atractron in eamdem, &c.
Joannes præſes * Cœlagiorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Paulus præſes Cybeon in eamdem, &c.
Euſchemon præſes Creſon in eamdem, &c.
Epiphanius præſes Paranandii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
David præſes ſancti Sergii Priiecii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Agapius præſes ſancti Thyrſi in eamdem, &c.
Theodoſius præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theophylactus præſes Pepuzon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Antonius præſes Ouzias in eamdem, &c.
Philippus præſes Beſcon in eamdem, &c.
Acacius præſes ſancti Oreſtæ in eamdem ſententiam, &c.
Petrus monachus, & ex perſona Cellariorum in eamdem, &c.
Zacharias præſes Sugdaon in eamdem, &c.
Theophilus monachus, & ex perſona præſidis ſanctæ Deiparæ Photini, in eamdem, &c.
Cerycus præſes Dulocomiæ in eamdem, &c,
Sergius præſes Germiorum in eamdem, &c.
Joannes presbyter ſancti Joſeph Germiorum in eamdem ſententiam, &c.
Victor præſes Octovini in eamdem, &c.
Antonius præſes Acraborum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Petrus præſes Platanii in eamdem, &c.
Marcus præſes ſancti Joannis theologi in eamdem ſententiam, &c.
Leo præſes ſanctæ Deiparæ Saldalon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Conſtantinus præſes * Antipſili in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus monachus ex perſona Theodoti præſidis Caloceton in eamdem, &c.
Eutychianus monachus Calliſtrati in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodorus monachus ſanctæ Deiparæ Epicanæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

* In Græco Κοιλάδων. H.

* Anchypſelii.

Joannes monachus, & ex perſona præſidis Locuſtarum, in eamdem, &c.
Calliſtus monachus ejuſdem monaſterii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Victor præſes ſanctæ Deiparæ monaſterii caſtri Tii in eamdem, &c.
Samuel monachus archangeli Gabrielis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodoſius præſes ſanctæ Trinitatis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joannes monachus, & ex perſona Strategii abbatis ſanctæ Deiparæ in eamdem, &c.
Hilarion monachus ſanctæ Deiparæ Cellariorum in eamdem, &c.
Doſitheus monachus ſancti Theodori Secundorum in eamdem, &c.
Paulus præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem, &c.
Leo præſes ſancti Cyriaci in eamdem, &c.
Epiphanius præſes ſanctæ Deiparæ Lines in eamdem, &c.
Georgius præſes ſanctæ Deiparæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Coſmas præſes Paradiſi in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Euſchemius monachus Salvatoris prope Byraicen in eamdem, &c.
Bardas præſes & archimandrita Pluſiados in eamdem, &c.
Petrus præſes ſanctorum apoſtolorum caſtri Protiles in eamdem, &c.
Baſilius monachus ſanctæ Deiparæ civitatis Amorii in eamdem, &c.
Baſilius presbyter monaſterii Acutæ petræ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Philippus præſes Eumeniæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Baſilius præſes ſancti Luciani in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theophylactus præſes Pegaſii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Anthimus monachus Pſammathii in eamdem ſententiam, &c.
Michael præſes ſancti Georgii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Chriſtophorus præſes Candelarum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Nicolaus præſes * Cæmirgion in eamdem ſententiam, &c.
Siſinnius præſes Lithini in eamdem, &c.
Thomas monachus Moſynon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Michael monachus, & ex perſona præſidis ſanctæ Deiparæ a Turri, in eamdem, &c.
Gregorius præſes Symbolorum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Joannes præſes Rudorum in eamdem ſententiam, &c.
Conſtantinus præſes ſancti Petri Hydendron in eamdem, &c.
Simeon præſes Abraamitarum in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Gregorius præſes ſancti Clementis in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theognis præſes ſancti apoſtoli Timothei in eamdem, &c.
Joannes præſes ſancti Martyris in eamdem ſententiam ſubſcripſi.
Theodoſius præſes ſanctæ Deiparæ in Blachernis in eamdem, &c.
Petrus præſes ſancti Joannis theologi in eamdem ſententiam, &c.

* In Græco Κωνσταν. H.

ACTIO IV.

ACTIO

ACTIO QUINTA.

IN nomine Domini & dominatoris noſtri Jeſu Chriſti veri Dei, imperantibus piiſſimis & Chriſto deditiſſimis noſtris regibus & imperatoribus Conſtantino cum devota ejus matre, anno octavo conſulatus eorum, quarto nonas Octobris, indictione undecima, conveniente ſancta & univerſali ſynodo juxta divinam gratiam, & piorum noſtrorum imperatorum a Deo declaratorum mandatum, in Nicæa ſplendida metropoli provinciæ Bithyniæ congregata, hoc eſt, Petro religioſiſſimo primate presbyterorum ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ beati apoſtoli Petri, & Petro religioſiſſimo presbytero, monacho & præſide ſanctiſſimi in urbe Roma monaſterii ſancti Sabæ, tenentibus locum apoſtolicæ ſedis ſanctiſſimi & beatiſſimi archiepiſcopi veteris Romæ Hadriani, & Taraſio ſanctiſſimo & beatiſſimo archiepiſcopo inclytæ Conſtantinopoleos novæ Romæ, Joanne item & Thoma religioſiſſimis presbyteris & monachis, locum tenentibus apoſtolicorum thronorum orientis diœceſeos, ſedentibus ante ſacrum ambonem ſanctiſſimæ magnæ eccleſiæ quæ vocatur Sophia, præſentibus & audientibus glorioſiſſimis & magnificentiſſimis ducibus, Petrona glorioſo exconſule patricio, comite imperatorii obſequii, & Joanne regio oſtiario quæſtore ærarii militaris, ac tota ſynodo juxta primam ordinationem conſidente, ſimul cum devotiſſimis archimandritis præſidibus monachorum turbæ; depoſitis in medium ſacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Deus qui ventura nobis per prophetas nunciavit, per prophetam Jeremiam de novis iſtis in eccleſia catholica vanitatum & dogmatum auctoribus ait: *Duo enim mala fecit populus meus. Dereliquerunt me fontem aquæ vivæ, & foderunt ſibi ciſternas diſſipatas, quæ non poſſunt continere aquas.* Ciſterna igitur diſſipata, hæreticorum quævis oratio eſt, ex qua Chriſtianorum calumniatores, quique eam hæreſim induxere, hauſerunt, potaveruntque ex ea ſimplices perverſionem & errorem intolerabilem, quibus per propheticam vocem, *Væ, væ* immittetur. Imitati enim Hebræos, Saracenos, gentiles, Samaritas, item Manichæos, phantaſiaſtas & hæreticos, qui Deum paſſum fuiſſe aſſerunt, ſanctarum imaginum uſum prohibere voluerunt, quem tamen a primordiis in eccleſia catholica fuiſſe, ex ſanctorum patrum lectione clarum eſt.

Conſtantinus ſanctiſſimus epiſcopus Conſtantiæ, quæ eſt in Cypro, dixit: Legantur, & ſi quid plures ſunt libri, in redargutionem & triumphum falſæ iſtius & calumniatricis congregationis.

Leontius Sacratus regius ſecretarius dixit: Juxta ſacræ ſynodi juſſionem adſunt divini libri, quos legi operæ pretium eſt: quin etiam & canones hæreticorum contra venerandas imagines editi.

Sancta ſynodus dixit: Legantur.

Coſmas diaconus & notarius & cubicularius legit.

Beati patris noſtri Cyrilli archiepiſcopi Hieroſolymorum in catecheſi ſecunda, cujus initium.

Gravis res peccatum, & animæ difficillimus morbus legis tranſgreſſio. Inter alia: Quæ vero tibi ſententia eſt de Nabuchodonoſor? Non meminiſti ſcripturæ, ubi impiiſſimus appellatur, moribus item feriſſimus, leonina voluntate? Ignoras quod oſſa regum ad lucem eduxerit? ignoras quod populum captivum duxerit, quod regis oculos eruerit, ſimul illi jugulatos filios objiciens? non audiviſti, quod cherubim rapuerit, non (inquam) intellectilia illa & cæleſtia, verum ea quæ in templo erant collocata, obumbrantia propitiatorium, e quorum medio Deus loquebatur? ANNO CHRISTI 787.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Animadvertamus quomodo accuſetur Nabuchodonoſor, quod cherubim ſubverterit, quantumque ob eam rem increpatus ſit, & paſſus fuerit.

Sancta ſynodus dixit: Magnum ſane caſum & condemnationem.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Igitur quicumque ſacrum aliquid e templo ejicit & ſubvertit, eidem ſententiæ ſubjacebit.

Petronas glorioſiſſimus patricius dixit: Poſt iſtam increpationem & regno ejectus eſt, & ſeptem annis in deſertis herbas voravit inſtar bovis.

Coſmas diaconus, notarius & cubicularius legit. *Dan.* 4.

Beati Simeonis Stylitæ, qui in admirando monte vixit, epiſtola quinta ad Juſtinum juniorem imperatorem.

Quis dabit oculis meis fontem lacrymarum, ut in omnibus diebus miſeræ meæ vitæ ſatis & ex toto corde fleam? Tanta enim veſtra ſerenitate & pietate regnante, tanta ſcelera & impietates ab impiis & execrandis Samaritis in ſanctum templum, quod devota tua majeſtas extrui juſſit, deſignata ſunt, qualia nunquam ſunt audita: dico autem eos qui caſtra habent prope civitatem Porphyrionis. Hæc autem quæ facta ſunt, breviter & tenuiter cognoſcet veſtra ſerenitas ex his quæ noſtra humilitas per ſanctiſſimum epiſcopum orientalem patriarcham, qui non leviter ex hoc angitur, ad veſtram majeſtatem ſcripſit. Nec lapides ſufficientes ſunt, ut omnem illam impietatem exclament, quæ oculis ſuis dictus ſanctiſſimus archiepiſcopus vidit. Citius enim mortem & interitum noſtra tenuitas expeteret, quam iterum talia mihi narrari audire. Omnem enim blaſphemiam excellit improbum hoc factum, quod in Deum Verbum pro nobis incarnatum, ejuſque glorioſam matrem, & in venerandam ſanctamque crucem deſignarunt. Hanc rem cum cogitamus, ad divinas veſtras aures nos referimus. Nam cum videamus pias veſtras leges eos qui imaginem aut ſtatuam imperatoris ignominia afficiunt, extremo & juſto mortis ſupplicio plectere: qua tandem pœna puniendi ſunt, qui in imaginem Domini noſtri, ejuſque matris infando facinore graſſati ſunt? Profecto non video quid mihi dicendum ſit: tantum enim ſceleris eſt commiſſum, ut nec ulla humanitatis mica amplius ſupereſſe credatur. Quamobrem obſecramus victorioſam veſtram potentiam, ne ulla poſthac miſericordia eis oſtendatur, neque amplius parcere illis quiſpiam velit, neque ullam apologiam aut excuſationem illorum nomine accipere, ne poſthac pejora aggrediantur.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Cognoſcitiſne, qualem ſententiam pronunciavit? Ba-

ANNO CHRISTI 787.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Indignos putavit, ut quibus ignosceretur.

Joannes religiosissimus presbyter, monachus, locum tenens summorum episcoporum orientis, dixit : Clarum est, Samaritas hos reliquis hæreticis pejores esse, eorumque hæresim exterminandam & auferendam, utpote cum sint longe ab omni gratia. Oratio autem præfata ostendit, eos qui sacras imagines proturbant, illis etiam pejores esse. Dicantur igitur & hi Samaritæ.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit : Ego quidem iconoclastas pejores Samaritis habeo, utpote qui in ignorantia Christianismi versantes, ignorant quid faciunt : hi vero cum in cognitione Christianismi sint, non sunt audiendi, nec excusabiles, quemadmodum scriptum est ;

Luc. 18. *Is qui cognoscit voluntatem Domini, & non facit, vapulabit multis.*

Nicolaus episcopus Cyzici dixit : ut ego vester sanctitatis minimus, librum beati patris nostri Joannis episcopi Thessalonices affero ; eum rogo ut legatis.

Sancta synodus dixit : Legatur.

Demetrius religiosissimus diaconus & notarius, armariique custos, legit.

Joannis episcopi Thessalonicensis ex sermone, cujus initium.

Hucusque adversus Dominum nostrum Jesum Christum tentator prævaluit, ut eum duceret in desertum. Et paulo post : Gentilis dixit : Numquid & vos Christiani in ecclesiis vestris imagines pingitis sanctis vestris, easque adoratis ; neque sanctis tantummodo, verum etiam Deo vestro ? Ita & nos quoque statuas habere existima ; non ut eas adoremus, verum ut per cultum nostrum incorporeæ earum virtutes ad nos perveniant.

Matth. 4.

Sanctus dixit : Verum nos imagines sanctorum, qui revera in carne fuerunt servi Christi, fingimus, idque in memoriam eorum : neque quidquam indecorum efficimus pingentes eos, ut reipsa fuerunt : neque enim e nobis fingimus, neque rerum incorporearum corporeas formas cudimus. Neque ipsi imagines, ut tu dicebas, adoramus ; sed eum qui per picturam indicatur, glorificamus : neque hos etiam ut deos, absit, sed ut veros Dei servos, & amicos, & potestatem habentes pro nobis apud Deum intercedendi. Dei autem imaginem, (dico Jesu Christi Servatoris nostri) quemadmodum ipse super terram cum hominibus conversatus est, pingimus, non ut ipsa natura Deus est, quæ enim posset esse Dei similitudo, aut quæ figura incorporei non effigiabilisque Verbi Patris ? *Deus enim*, ut scriptum est, *spiritus est* : quoniam visum est Deo Patri, ut Unigenitum suum Filium e cælis demitteret, quo pro nostra salute ex Spiritu Sancto & inviolata virgine deipara incarnaretur, nos ejus humanitatem ea ratione pingimus, non illius incorpoream deitatem.

Joan. 4.

Gentilis dixit : Esto, Deum Verbum hominem factum icone exprimatis : Quid ad angelos hoc facit, quos ut homines pingitis & adoratis ? hi tamen homines non sunt, sed intellectuales & incorporei, & simpliciter existentes dicuntur. Sane ea ratione & a nobis deos venerabiles existima : non enim sic quidquam absurdi agimus, quemadmodum neque vos dum angelos adoratis.

ACTIO V.

Loquitur ex propria sententia. Nam Concilium superiori actione quæsita in confessione sua angelos incorporeos affirmat.

Sanctus dixit : De angelis & archangelis, & eorum potestatibus, quibus & nostras animas adjungo, ipsa catholica ecclesia sic sentit, esse quidem intelligibiles, sed non omnino corporis expertes & invisibiles, ut vos gentiles dicitis, verum tenui corpore præditos & aereo sive igneo, ut scriptum est : *Qui facit angelos suos spiritus, & ministros ejus ignem urentem*. Sic autem multos sanctorum patrum sensisse cognovimus, quorum est Basilius cognomento Magnus, & beatus Athanasius, & Methodius, & qui stant ab illis. Solummodo autem Deus incorporeus & informabilis, intelligibiles autem creaturæ nequaquam ex toto sunt incorporeæ, & imitabiles pictura existunt : quare etiam in loco existunt, & circumferentiam habent. Quamquam autem non sunt, ut nos, corporei, utpote ex quatuor elementis, & crassa illa materia ; nemo tamen vel angelos vel dæmones vel animas dixerit incorporeas : multoties enim in proprio corpore visi sunt, sed ab illis quibus Dominus oculos aperuit. Nos igitur eos non, ut Deum, sed ut creaturas intelligibiles & ministros Dei, non tamen ut vere incorporeos, pingimus & colimus. Quod autem hominis forma pingantur, in causa est, quod in ea visi sunt, si quando ministerium Dei apud homines obierunt.

Psalm. 103. ad Hebr.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Animadvertamus dictum patris, quod illic Samaritæ imagines Domini & Servatoris nostri, item intemeratæ ejus matris subverterunt, hic vero gentiles. Ostendit autem pater, quod & angelos pingere oporteat, quando circumscribi possunt, & ut homines apparuerunt.

Sacra synodus dixit : Etiam domine.

Stephanus monachus legit :

Ex libro disputationum Judæi & Christiani. Judæus, inquit : Omnibus assentior, & credo crucifixo Christo, quod ipse sit Filius Dei viventis. Offendor autem in hoc, o Christiani, quod coram imaginibus procidatis. Scriptura autem ubique prædicat, ne faciamus nobis sculptile, aut aliquam similitudinem. Christianus dixit : Deo, ut talis est, scriptura jubet non esse faciendam similitudinem, neque aliquam imaginem adorandam esse ut Deum. Imagines enim quas vides, ad memoriam Jesu Christi salutaris nobis incarnationis pinguntur, personam illius humanitatis exprimentes. Sanctorum autem imagines eodem modo uniuscujusque prælia, certamina & pugnas, item contentiones contra diabolum & mundum, victoriasque significant. Non enim (ut tu arbitraris) Christiani in * Deo sibi illas erigentes adorant, verum zelo & fide flagrantes, sanctorum imagines inspiciunt, recordantes in typo, quanta fuerit eorum erga Deum pietas. Quinimo adorantes, sanctorum Deum invocant, dicentes : Benedictus Deus hujus vel illius sancti, omniumque sanctorum, qui dedisti illis patientiam & tolerantiam, quique eos dignatus es tuo regno, fac nos cum illis participes, & intercessionibus eorum serva nos. Salvatoris autem imaginem contemplantes & adorantes spiritualibus oculis & luminibus mentis, omnium Domino Deo gratias agimus, qui formam servi accipiens, hominem mundumque liberavit, nobisque, sine ullo peccato existens, similis factus est.

* f. Deos

Non

Non igitur ligneæ imagini aut picturæ cultum exhibemus, adoramusque, sed omnium Dominum Christum glorificamus. Atqui frater indicabo & Moysen, qui legem eam tulit, talia quædam fecisse. Nam duo cherubim sculpta paravit, volantia super tabernaculum testimonii hinc & illinc, quo sane nulli mortalium dabatur accessus, præterquam summo sacerdoti, idque semel in anno, cum scilicet incensum ferebat sanctis sanctorum. Similiter & serpentem æneum fecit, quem in deserto suspendit in medio tentoriorum ordine, dixitque: *Quemcumque momorderit serpens, hic intueatur hanc serpentem, credatque quod medelam & sanitatem ab ea sumere potest.* Vides hic, quo pacto idem Moyses, qui similitudinem non faciendam jusserat, serpentem fuderit.

Joannes sanctissimus monachus presbyter, & locum tenens summorum orientis sacerdotum, dixit: Ecce quomodo sancti nostri patres, negantes incarnatam dispensationem Servatoris nostri Jesu Christi, testantur abjecisse sacras imagines, Hebræos dico & Samaritas: quamobrem & qui nunc eas abjiciunt, illis similes sunt.

Epiphanius religiosissimus diaconus locum tenens Thomæ episcopi Sardiniæ, legit:

Ex falso infrascriptis sanctorum apostolorum itinerariis.

Pictor igitur primo die ipsum primis lineamentis denotavit, cessavitque: postridie coloribus eum expressit. Atque ita Lycomedi gaudenti imaginem tradidit, quam in cubiculo positam corollis ornavit, ut Joannes illi postea cognitus dixerit: Malogranata ista de balneo auser dilecte fili: solus enim cubiculum ingredior, neque tecum, neque cum aliis orare possum. Hæc dicens, & jocose recitans, simul cum illo ingreditur. Senex autem imaginem ibi corona cinctam videt, lucernasque adstantes, & ante eam aram: advocato autem Lycomede dixit: Quid sibi vult hæc imago? quem deorum tuorum sic depingi curavisti? Video te nondum gentilitatem exuisse. Lycomedes autem illi respondit: Deus quidem hic mihi solus est, qui me a mortuis cum conjuge mea suscitavit. Si vero post Deum ejuscemodi benefactores deos licet appellare, tu es qui in imagine depictus es, quem ego corono, amo & colo, utpote qui mihi dux bonorum omnium fuisti. Joannes autem cum faciem suam nondum vidisset, dixit illi: Ludis tu quidem me, fili mi, putasne me tali forma? quomodo mihi persuadebis, ut hæc imago mihi assimiletur? Lycomedes autem speculum illi obtulit, in quo postquam seipsum fuisset contemplatus, dixit: Vivit Dominus Jesus Christus, imago hæc mihi similis est. Male vero hanc rem fecisti.

Ex eodem libro.

Aliquando cum Jesum vellem apprehendere, in materiali & crasso corpore mihi occurrit: alias cum illum tangere studerem, immateriale erat & incorporeum subjectum, ita ut plane nihil esset. Aliquando autem a Pharisæo quodam ad cœnam vocatus, isthuc nobis comitantibus concessit. Unusquisque autem nostrum panem dimensum unum tantum accepit, quin etiam & ipsi datus unus est: quem postquam benedixit, nobis divisit. Brevi autem omnes satiati sumus; neque tamen quisquam nostrum panem suum gustaverat: qua de re perculsi sunt admiratione, qui nos vocaverant. Sæpe autem quando cum illo ambularem, animadverti, num alicubi pedis vestigium, cum pedes de terra elevaret, imprimeret: verum observanti mihi nunquam contigit hoc videre. Illud autem vobis refero, quo fides vestra magis confirmetur. Magnalia enim ejus & admiranda quæ fecit, satius nunc fuerit tacere. Sunt enim arcana, quæ neque dici, neque audiri possunt. Priusquam autem ab impiis Judæis comprehenderetur, omnes nos congregans dixit: Antequam ego illis tradar, laudes dicamus patri, & sic ad institutum progrediamur. Jubens itaque nos illum circumgyrare, manibus invicem amplexabamur. Ipse autem in medio consistens dixit: Amen; auscultate autem me. Cœpit igitur hymnum dicere, inquiens: Gloria tibi Pater, & nos illum cingentes, subaudivimus, Amen. Gloria tibi Verbum, gloria tibi gratia, Amen. Gloria tibi Spiritus, gloria tibi sancte, gloria tuæ gloriæ, Amen. Laudamus te Pater, gratias agimus tibi lumen, in quo tenebræ non morantur, Amen. In quo gratias agimus, dico. Salvari volo, & salvare volo. Solvi volo, & solvere volo, Amen. Vulnerari volo, & vulnerare volo, Amen. Nasci volo, & generare volo, Amen. Edere volo, & edi volo, Amen. Audire volo, & audiri volo, Amen. Intelligi volo, cum sim totus intellectus, Amen. Lavare volo, & lavari volo, Amen. Gratia choreas ducit, canere tibiis volo, vos omnes saltate, Amen. Lamentari volo, tundite pectora omnes, Amen. Et inter alia: Hæc dilecti mei saltate nobiscum. Dominus autem egressus est, nos autem veluti aberrantes, aut e somno mox experrecti, alii alio fugimus. Ego autem cum viderem illum patientem, nequaquam potui passionem illius ferre, sed fugi in montem olivarum, flens ob ea quæ acciderant. Et cum hora diei sexta cruci esset affixus, tenebræ super totum terrarum orbem factæ sunt. Et Dominus meus stans in medio speluncæ, & illuminans me, dixit: Joannes a perversis Judæorum turbis crucifigor, lanceis & calamis pungor, acetum & fel mihi in potum dant tibi loquor, & quod loquor, audi. Ego jubeo te ascendere in illum montem, ut audias quæ oportet discipulum a magistro audire, & hominem a Deo. Hæc cum dixisset, per lumen mihi crucem ostendit, & circa crucem populum magnum non unius figuræ: at in ipsa cruce erat una forma, & idea similis. Ipsum vero Dominum supra crucem vidi non habentem formam, sed solam vocem. Vocem autem non illam quidem nobis consuetam, sed propriam quamdam & bonam, & vere divinam, ad me dicentem: Joannes unum oportet ut a me audias: unum enim in futuro opus est ut audias. Hæc crux hujus lucis aliquando a me per vos verbum vocabitur, aliquando mens, aliquando Christus, aliquando janua, aliquando via, aliquando panis, aliquando semen, aliquando resurrectio, aliquando Filius, aliquando Pater, aliquando Spiritus, aliquando vita, aliquando veritas, aliquando fides, aliquando gratia.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Videa-

ANNO CHRISTI 787.

Matth. 27. Marc 15. Luc. 23. Joan. 19.

De hac cruce luminis vide Aug. in Psal. 140. num. 12. *Hard.*

deamus, quia totum hoc opus evangelio repugnat.

ANNO CHRISTI 787.

Sancta synodus ait : Certe domine : dicit enim incarnationem esse opinionem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : In his periodis scriptum est, quod neque edebat, neque bibebat, neque pedibus super terram ambulabat ; quæ ab hæreticorum phantasiastarum opinione non abludunt. Verum in evangelio scriptum est de Christo, eum & edisse, & bibisse. Nam & Judæi de illo dicebant : *Ecce homo edax, & vini potator*. Qua ratione etiam mentiti sunt, quod terram pedibus non calcabat. Quomodo enim scriptum est, *Jesus de via fessus sedit ad puteum?*

Matth. 11.

Joan. 4.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est Cypri, dixit : Hic est liber ille, quem falsa synodus adduxit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Profecto quæ in eo habentur, risu digna sunt.

Theodorus Catanes episcopus dixit : Hic ne liber evertet omnia Dei ecclesiarum ornamenta ?

Euthymius Sardensium episcopus dixit : Decebat ejuscemodi congregationem tales habere libros.

Constantinus sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit : O insignem blasphemiam ! Joannem inquit apostolum in montem olivarum fugisse tunc, cum crux levaretur : & tamen evangelium testificatur, quod cum illo aulam Caiphæ ingressus sit, & quod steterit prope crucem cum matre Domini.

Joan. 18.

Joan. 19.

Sancta synodus dixit : Omnis hæresis ab hoc libro dependet.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Heu, heu, o qualibus hæreticorum libris hæresim suam constituunt !

Gregorius Neocæsareæ episcopus dixit : Liber iste omnis impietatis & sceleris est parens, & tamen contra idola de Lycomede ex eo testimonium citant.

Joannes presbyter, monachus, & locum tenens orientalium diœcesium patriarcharum, dixit : Inducit Lycomeden coronantem imaginem apostoli, quemadmodum Græci sua idola.

Basilius sanctissimus episcopus Ancyræ dixit : Absit, quod sanctus Joannes coram Tito evangelium suum prolocutus sit.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Prælectæ hæ sententiæ suntne evangelicæ ?

Sancta synodus dixit : Nequaquam. Non enim quæ prius lecta sunt, recipimus, neque etiam ea quæ de Lycomede postea dicuntur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Qui priora recipit, recipit & posteriora, & media, & quæ de Lycomede dicuntur, quemadmodum falsum conciliabulum fecit.

Sancta synodus dixit : Anathema sit illi libro a principio usque ad calcem.

Joannes presbyter religiosissimus monachus, vicarius thronorum trium patriarcharum orientis, dixit : En patres sancti, manifeste declaratum est, antesignanos istos Christianorum calumniatores, vere participes & communicantes cum Nabuchodonosor & Samaritis, imo etiam cum gentibus & Judæis, ad hæc cum impiis & execrandis Manichæis, quorum testimonia adduxerunt. Hæc enim sunt eorum, qui Verbi Dei incarnatam dispensationem phantasiam esse dicunt. Sed illis sit cum ipsis commentariis anathema.

ACT V.

Sancta synodus dixit : Anathema.

Petronas magnificentissimus patricius dixit : Si jubes domine, quæramus episcopum Amorii & Neocæsareæ, num ii libri in falsa illa synodo fuerunt lecti.

Gregorius Neocæsareæ episcopus, & Theodosius Amorii, interrogati dixerunt : Non per Deum talis liber illic visus est, sed ex falsis citationibus nos deceperunt.

Sanctissimus patriarcha dixit : Ex propria cogitatione quæ volebant, explicuerunt.

Petronas magnificentissimus patricius dixit : Sed tamen ex regia procuratione cuncta faciebant.

Gregorius Neocæsariæ episcopus dixit : Sæpe dixi, & iterum dico pater, nunquam in medium tales libri aut patrum quoque scripta isthuc allata sunt, sed ex falsis quibusdam citationibus nos deceperunt. Hæc autem de Lycomede videntur & nobis abominanda.

Joannes sanctissimus presbyter monachus, locum tenens orientalium præsulum, dixit : Si videbitur sanctæ huic & universali synodo, pronuncietur sententia, ne quis amplius eum librum describat, impurum & impium.

Sancta synodus dixit : Nemo amplius describat : nec id solum ; verum dignum judicamus qui Vulcano committatur.

Petrus religiosissimus lector legit.

S. Amphilochii episcopi Iconii de falso inscriptis ab hæreticis libris, cujus initium.

Justum quidem arbitramur omnem eorum impietatem detegere, & errorem eorum in publicum proferre : proferunt enim libellos quosdam, quibus apostolorum titulum affingunt in hoc, ut rudiores & simpliciores decipiant. Et paulo post : Ostendemus autem quinam sint hi libri, quos proferunt nobis insani ecclesiæ desertores, non quidem apostolorum Acta, sed dæmonum commentaria. Et inter alia. Hæc sane Joannes apostolus non dixit : Nam qui scripsit in evangelio, Dominum de cruce dixisse, *Mulier, ecce filius tuus*, ut post eum diem in suam acceperit Mariam, quomodo hoc loco dicitur, quod non adfuerit ? Sed non est novum illud. Quemadmodum enim Dominus veritas ipsa est ; ita diabolus mendax exitit : est enim vere mendax, & pater mendacii. Cumque mendacium loquitur, de propriis id agit. Et hæc quidem de mendaciis.

Joan. 19.

Joan. 18.

Joan. 4.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Magnus est beatus pater noster Amphilochius. Audivimus autem quid de itinerariis istis sentiat, quamobrem nihil nos amplius titulus iste moveat.

Basilius Ancyræ episcopus dixit : Nullus liber est, qui evangelio magis repugnat. Non est igitur mirandum, si & de imaginibus alienam habeat opinionem.

Sanctissimus patriarcha dixit : Recte pater sanctus nugacitatem & impudentiam istius libri retudit.

Sancta synodus dixit : Recte pater.

Nicephorus episcopus Dyrrachii dixit : Satius fuisset, ut liber Amphilochii lectus fuisset, & non itinerarium : contaminavit enim aures nostras.

Sancta synodus dixit : Sed ad majorem cautionem, bonum fuit ut legeretur.

Ta-

Tarasius patriarcha dixit : Eusebium Pamphili tamquam testem adduxerunt illi, qui contra sanctas imagines nugantur : adducunt autem epistolam illius ad Constantiam Licinii uxorem scriptam. Videamus autem quam habeat opinionem Eusebius.

Stephanus religiosissimus monachus legit.

Eusebii Pamphili ad Euphrationem, cujus initium : Domino meo per omnia confiteor. Inter alia. Non enim coexistere dicimus Filium Patri, verum præexistere Patrem Filio : nam si simul existant, quomodo Pater erit Pater ? quomodo Filius Filius ? aut quomodo ille primus, hic secundus : & ille quidem ingenitus, hic vero genitus ? Nam duobus secum existentibus, eadem utriusque erit æstimatio. Est aut utraque (ut ita dixerim) ingenita, aut alterutra genita : sed neutrum horum verum est. Neque enim ingenitum, neque genitum fuerit. Sed hoc quidem prius & ordine & dignitate secundo erit, & in eo quod est, & quod ejuscemodi existit.

Sanctissimus patriarcha interrogando dixit : Recipimus hoc ?

Sancta synodus dixit : Nequaquam domine, hic reliquis nobis majore odio prosequendus.

Basilius sanctissimus Ancyræ episcopus dixit : Non veniat Christiano homini in mentem, ut sic loquatur. Lectum autem est ex eadem epistola. Inter alia. Eumdem autem & solum verum esse docet per quæ dicit, *Ut cognoscant te solum verum Deum :* non ut uno solo existente Deo, sed ut solo uno existente vero Deo, cum maxime necessaria adjectione, vero : quandoquidem & ipse quidem Deus Filius, sed non verus Deus : unus enim est & solus verus Deus, qui neminem habet ante se. Si vero & Filius verus, id est, tamquam imago Dei veri, sit & Deus, quando & Deus erat Verbum, non tamen ut solus verus Deus.

Christophorus sanctissimus episcopus sanctæ Cyriacæ dixit : Ter sancte domine, & sacra sanctaque synode, quemadmodum nos habuimus a Deo scriptos libros apostolorum, prophetarum, reliquorumque sanctorum, ita decebat ejuscemodi libros in testimonium & roborationem illam falsam synodum habere.

Sacra synodus dixit : Anathema & libris illis, & qui illos legunt.

Petrus & Petrus sanctissimi presbyteri, vicarii Hadriani papæ veteris Romæ, dixerunt : Ipsa lectio indicat, quod Arianorum sententiam sapiat : habet enim ante lectus Eusebii Pamphili liber & alias blasphemias, quas synodus audire respuit.

Sanctissimus patriarcha dixit : Libros illius rejiciamus.

Sancta synodus dixit : Rejicimus & anathematizamus.

Stephanus religiosissimus monachus dixit.

Antipatri episcopi Bostrorum refutatio apologiæ pro Origine ab Eusebio Pamphili episcopo Cæsareæ conscriptæ liber primus, cujus initium.

Ego quidem sufficienter & satis scriptum esse, religiosissime & beatissime pater Joannes, a tua sanctitate in variis tractationibus arbitror. Et paulo post : Quod autem vir multiscius fuit, qui omnes veterum libros & commentaria investigans & inquirens, propemodum omnium sententias & opiniones exponens, plurima commentaria reliquerit, quorum aliqua digna sunt ut approbentur : non eo inficias. Quod autem aliqui ex eo nituntur probare eum non erasse, quod veterum patrum omnium mentem & sententiam, utpote tot libris lectis, tenuerit, hoc ego non omnino tibi concedo. Potuit enim omnium veterum commentaria facile corradere, cum imperatoriam voluntatem & studium pronum sibi in hoc habuerit. Nego autem eum in dogmatibus quidquam profeciisse : multimodam etiam cognitionem illi tribuo, dogmatum vero stabilitatem & constantiam illi nego. Fuit enim longe inferior certitudine ista dogmatum. Et post pauca : Ut mihi plane non sit ingrediendum in illius sententiam : prius enim apologiam illam excutere volumus, ut ita non illum solum, pro quo apologia scribitur, sed & ipsum auctorem, hæreticos ostendamus. Inter alia : Indicabam clare & vere & sine ambiguitate quemdam ex præclaris ecclesiæ doctoribus docuisse animas hominum prius existere, neque fallacias aliquas in adstruendo affero. In hoc enim, quod indicare conatus es egressum Filii ad Patrem, primum quidem peregrina opinio habita est. Tua enim est hæc, & eorum qui stant a partibus tuis : quamobrem in præsenti de hac re nobis nihil est dicendum : olim enim universali synodo tractatum est & determinatum. In hoc autem non consentire, neque hæc quæ nobis objecta sunt, exquirere, non putarim decorum esse.

Sanctissimus patriarcha dixit : Ostensa sunt commentaria Eusebii aliena esse a sancta ecclesia catholica.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos legit.

Theodori lectoris ex historia ecclesiastica.

Persa quidam Xenæus nomine, qui illis temporibus Calandrion inveniens ecclesiastica dogmata adulterantem, virosque pervertentem, de regione discessit. De hoc multa a diversis audiens, particulatim omnia recensebo. Ex Perside enim proprium dominum fugiens, Romam pervenit. Et paulo post : Hunc Petrus pro Cyro Hierapolim episcopum mittit : hunc non longe postea episcopi Persici insequentes, servilibus parentibus ipsum servum quoque natum, & nondum baptizatum, accusabant, quod cum Petrus cognovisset, neque satis cognosceret quid de illo ageret, dixisse fertur, Sufficere illi episcopi ordinationem ad satisdationem divinæ initiationis.

Stephanus diaconus & notarius sacri patriarchici, legit.

Joannis Diacrimonii * ex historia ecclesiastica : Non esse decens dicebat Xenæus, angelos existentes incorporeos corporea forma effigiare, & in humana effigie incorporeos repræsentari. Quin etiam & hæc fuit opinio ejus, Christo non dandum esse honorem, aut laudem dicendam in pictura hominum arte elaborata. Esse autem illi solummodo acceptam adorationem in spiritu & veritate. Inter

Diacrinomeni (1)

Joan. 4. *Matth.* 3. *Marc.* 1. *Luc.* 3. *Joan.* 1.

ANNO CHRISTI 787.

1 Diacrinomeni dicti fuisse existimantur, quia *segregati* : verius, discernentes. *Hard.*

ter cetera autem dicebat, & hoc esse puerilis animi factum, fingere in columbæ idolo ter adorabilem Spiritum Sanctum. Nusquam enim evangelicis scriptis traditum esse Spiritum Sanctum columbam esse, sed quod in specie columbæ aliquando visus est: id autem dispensative, & non substantialiter, factum esse. Ita, ut dicam uno verbo, intempestivum putabat & inconveniens, pios homines Spiritum Sanctum, ut corpus habentem, delineare. Hæc Philoxenus docens, simul cum ipsa doctrina opere rem demonstrabat. Sæpe angelorum imagines afferens ejecit, Christum autem imagines repræsentantes omnes in unum locum collocavit.

ANNO CHRISTI 787.

Sanctissimus patriarcha dixit: Audivimus viri sacerdotes, quales fuerunt qui imagines non receperunt, non baptizati, Manichæi, qui phantasiam de dispensatione Domini agnoscunt. Ex sceleribus eorum & impuris dogmatibus, Christianorum accusatores, & hæreseos auctores occasionem acceperunt.

Sabas sanctissimus præses Studii dixit: Gratias agimus Deo, & bonæ imperatorum nostrorum dominatorum voluntati, quod falsi illi custodes adulterinæ istius synodi victi sunt cum hæreticis qui a partibus eorum stabant.

Sancta synodus dixit: Anathema illis.

Constantinus religiosissimus lector sanctæ magnæ ecclesiæ legit.

Ex sancto patre nostro Saba: Flaviano igitur & Elia sanctis patriarchis in * Syndone existentibus, ut dictum est, literisque adulatoriis & universalibus apud imperatorem utentibus, & in * Syndone congregatam contra fidem rectam synodum dissolventibus, in propriasque sedes revertentibus, Sotericus & Philoxenus in iram insuperabilem imperatorem excitarunt, utpote qui esset deceptus a patriarcharum vafritia & simulatione: & accipientes quam volebant potestatem, aurumque ingens Antiochiensium populo largientes, Flavianum mirifice tribularunt, & propemodum suffocarunt, compellentes hominem, ut Chalcedone habitam synodum anathematizaret: ita illo ab episcopatu fugato, exulem declararunt, Severumque Acephalorum principem episcopum designarunt.

synodo f Sidone

* synodo

Antonius religiosissimus monachus legit:

Ex Constantinopolitana synodo contra Severum sub Menna patriarcha act prima circa med.

Ex narratione quæ data est sanctæ synodo, quæ congregata est in hac regia civitate contra Severum hæreticum & Acephalum, a clericis & monachis sanctæ Dei ecclesiæ inclitæ civitatis Antiochiæ, cujus initium: Nunc si quando unquam, o beatissimi. Et paulo post: Qualia vero, sanctissimi, & circa Daphnes fontes facere ausus est, magia usus, & incensis impiis dæmonibus serviendo, tota novit civitas. Quin etiam neque sacris altaribus pepercit, neque sacra vasa intacta reliquit. Hæc quidem ut detestanda sculpens, illa vero conflans & erogans suis complicibus. Ausus etiam aliud fuit, sanctissimi: aureas & argenteas columbas, in figura sancti Spiritus supra divinos fontes suspensas, cum aliis abstulit, dicens, nos oportere in specie columbæ Spiritum nominare.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Si in nomine sancti Spiritus dedicatas columbas sancti patres receperunt, quanto magis incarnati Verbi, & in terris in corpore visi, recipiendum? Credite autem mihi, Anastasium ducem Constantinopolitanum aureas argenteasque iconas sibi adscripsisse, si modo hoc fecit Severus.

ACTIO V.

Stephanus religiosissimus monachus, notarius & referendarius, legit.

Joannis episcopi Gabalon, in vitam & politiam Severi hæresiarchæ, cujus initium.

Si noluisset Severus aut vitæ semper suæ. Et paulo post: Neque etiam sanctorum angelorum honorem illæsum esse sivit. Frequenter autem sermonem, in gradibus stans, hac de re habebat, populumque sæpe persuadere conabatur etiam in ipso templo sanctissimi Michaelis, non decere purpureas angelos vestes, sed albas; non ignorans, sanctis non esse curæ potestatibus quo vestitu utantur. Studebat autem & hæc discerpere & commovere, ne, quomodo res se haberet, cognosci posset.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Animadvertamus, quod præter reliqua etiam in hoc accusatus est, qui non purpureas vestes angelis, sed albas attribuendas esse docebat.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos dixit: In sancta magna ecclesia Constantinopolitana cum velum obtegerem, interiusque manum mitterem in breviarium, inveni duos libros relictos per imagines deargentatos: quas cum quærerem, cognovi eas in ignem conjectas & exustas. Inveni & alium librum Constantini chartophylacis, continentem quædam de venerandis imaginibus. Folia autem illa, quæ de ea re tractabant, exciderunt, eumque librum en sacræ synodo offero. Idem Demetrius librum omnibus indicavit, foliorumque excisionem.

Leontius cathosiomenus a secretis dixit: Est & aliud, quod in hoc libro dignum admiratu est. Nam ut videtis, argenteas tabulas habet, & undique sanctorum imaginibus decoratus existit. Ipsi vero rem relinquentes, hoc est, imagines, ea quæ de imaginibus intus scripta sunt, exciderunt: quod sane extremæ dementiæ facinus est.

Sancta synodus dixit: Anathema, qui scidерunt & consultarunt.

Leo sanctissimus episcopus Phoceæ dixit: Ex hoc libro folia exciderunt & perdiderunt: in civitate autem in qua ego habito, ultra triginta libros igne combusserunt.

Sabas præses Studii dixit: Moris est, domini, cæcis, ut lumen non videant: hinc etiam & illi cæci existentes in anima obtenebrati sunt.

Demetrius religiosissimus diaconus & armarii custos legit.

Constantini diaconi & chartophylacis sanctissimæ magnæ Dei ecclesiæ Constantinopoleos, in omnes sanctos martyres, qui per omnem terrarum orbem pro Christo certarunt. Deinde judices dixerunt: Putatisne vos, quod in ære & lapidibus salutem collocamus? Nonne ad potestatem aliquam provisoriam aut contentricem adspicimus, a qua optima nobis contingunt? Quomodo autem (dixerunt martyres) plastæ & lapicidæ statuarum multitudinem variis formis præparant, templisque affigunt? vos autem sacrificiis eas honoratis, & miseriarum liberationem ab eis poscitis, illas invocantes. Quid est autem causæ, quod & (ut dicitis) divina, quæ tyranni apud vos designarunt, non insculpitis in imaginibus? nos autem accusatis, & tamen longe superstitiosius

sius in hisce rebus nobis estis affecti. * Num- quid autem & vos pugiles vestros sculpitis, & tamen non dicendis conviciis imaginum picturam afficitis? Age, age, de hoc errore & ambiguitate sententiæ vos liberavimus, dicunt sancti martyres. Non enim divinum, simplex existens & incomprehensibile, formis & figuris assimilamus: neque cera & lignis supersubstantialem, & ante principia existentem substantiam honorare nos decrevimus: sed primo per transgressionem superato homine, & audenti illa potestate desertoria detracta, natura opus habuit reparatore. Non enim poterat succumbens ex se conflictum, quo fuerat inferior, restaurare, inimico casum urgente, neque patiente respirare; neque par erat in secunda lucta tyrannum excuti: quare ipse opifex propriæ creationis Trinitatis Deus unus & Verbum, non substituit aliquem ex suis creaturis, sed potestate qua ipse valebat, usus, certamina pro nobis in humana natura subivit. Et paulo post: Igitur in qua visus est ab hominibus figura, & in qua conversatus est inter homines, in tabulis pingitur: qua ratione per divinum typum ejus salutaris potentiæ recordamur.

Sanctissimus patriarcha dixit: Gentiles propter idola martyres accusabant, & dicebant eis, qua gratia certatis, & nostras similitudines contemnitis, cum & vosipsi habeatis proprias imagines? Sancti autem sic respondent: Sed nos statuas dæmonum non facimus, sed Verbi Dei incarnati imagines pingimus, ejusque sanctorum; non tamen confestim eos deos facimus.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius dixit: Librum hunc quem fero in manibus, veteris est testamenti, cum scholiis suo loco appositis: inveni autem eum in patriarchio. Habet autem scholion in defensionem imaginum. Insidiatores autem veritatis expunxerunt scholion; ecce vestigia: adhuc siquidem fere apparent. Inspicite, obsecro, venerandi patres.

Idem religiosissimus Cosmas aperiens librum, omnibus in sacra synodo existentibus locum deletum indicavit, quæque adhuc aliquantulum extabant: legit: *Non erunt tibi dii alii præter me. Non facies tibi idolum, neque alicujus similitudinem, quæcumque in terra infra, & quæcumque in aquis deorsum subter terram: non adorabis ea, neque servies illis.* Scholion: Et si facimus hominum piorum similitudines, non tamen ea fiunt, ut adorentur ut dii, sed ut eas videntes ad imitationem facinorum illorum * irritemur. Si vero similitudines Christi facimus, sane * non propter similitudinem adoramus, sed quo mens per ea quæ conspexit, sursum volet. Non enim imaginem corruptibilem hominis corruptibilis adoramus, sed quia Deus homo incommutate dignatus est fieri, facimus illius imaginem velut hominis, quamvis sciamus eum natura Deum existentem. Non idem igitur Deum & imaginem dicimus: sed Deum cognoscentes, similitudinem in imagine dispensationis illius humane figuramus. Gentiles autem errantes, similitudines deos esse arbitrantur.

Adductus est & alter libellus eamdem habens loci illius scripturæ explicationem, in qua & illud lectum scholion erat. Eum autem acceptum Gregorius episcopus Cæsareæ legit, hic facilius apparente scriptura expuncta & prælecta.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hæc fecerunt dicti patriarchæ, Anastasius, Constantinus & Victor, hæretici.

ANNO CHRISTI 787.

Theodorus episcopus Myrorum dixit: Si fuisset iste thesaurus omnibus obvius, non sane quisquam mortalium fuisset læsus. Deus autem reddat illis in die illa, qui ejusmodi celant.

Theodorus episcopus Catanes dixit: Tales profecto digni sunt anathemate: veritatis enim depravatores extitere, & patrum insimulatores falsi. Qui autem ab illis anathemate percussi sunt, laudari merito debent.

Sacra synodus dixit: Væ animabus eorum qui veritatem celarunt.

Petrus sanctissimus episcopus Hermion dixit: *Psalm.* 68. Deleantur nomina eorum ex libro viventium, & cum justis non scribantur.

Constantinus Sanctissimus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro, dixit: Benedictus Deus, qui post tot ustiones, sectiones & expunctiones, ea reliquerit.

Theodorus episcopus Constantiæ dixit: Qui talia fecerunt, lucernam suam sub modio posuerunt.

Cosmas religiosissimus diaconus & cubicularius dixit: Et istum librum invenimus in armario oratoriorum sacri patriarchatus, varia martyrum certamina continentem, & præter ista quædam de imagine non manufacta Camulianorum: folia autem quæ de imaginibus tractabant, excisa sunt: ecce eum omnibus ostendo.

Michael sanctissimus episcopus Synnadon dixit: Pastillus dicebat, ter sancte domine, anathema sit illis qui scripturam aliter quam jaceat interpretantur, & qui illi insidiantur.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Sed labor ejus in caput suum reversus est.

Joannes religiosissimus presbyter monachus, & locum tenens thronorum orientis, dixit: Ut vere dicam, impia iconoclastarum, hoc est imaginum demolitorum, & libros exurentium impietas veritatem reddidit clariorem.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Non solum sacras imagines ejecerunt, sed & evangelium ipsum, & alia secreta quædam. Ita sane potuit veritas tandem melius caput exerere.

Stephanus monachus dixit: Habemus & alium librum, in quem impetum fecerunt iconoclastæ: & si jubes, omnibus ostendam.

Sancta synodus dixit: Omnibus ostendatur, & synodo universæ ostensus est habens in duabus paginis lituras.

Gregorius religiosissimus presbyter & præses Hyacinthi dixit: Est mihi ejus libri integrum exemplar. Domine si voles, legetur.

Stephanus monachus bibliothecarius acceptum librum legit.

Ex historia ecclesiastica Evagrii, ex libro quarto.

Chosroes postquam impressionem in civitatem feciset, mille insidias tendit, tantos enim aggeres fecerat, ut per muros saltare posse videretur, aliasque machinas infinitas construxit. Dicam autem quæ facta sunt. Imperavit Chosroes potestatibus suis, ut lignorum copiosam materiam ad extruendam machinam procurarent: quæ postquam accepisset, ea quæ voluit, extruxit, & in medio aggeris machinam posuit, novumque aggerem circumposuit: stabat autem in civitatem directa: in tantam autem altitudinem erecta est, ut facile possent sine periculo a dextra parte tela in murum & munimenta con- Cap. 26.

conjicere. Cum autem qui expugnationibus assueti erant, machinam instar montis muro appropinquare, hostesque arbitrari se posse pedibus ex ea urbem ingredi viderunt, simul omnes mane facto machinam aliam contra hostium aggerem struunt, quam Romani aggestam appellant, quod subter terram duci possit, in qua etiam ignis indi debebat, ut sic inferne lignis exustis, agger superpositus in terram rueret. Opus autem cum factum esset, igniſque incensus, intentione sua frustrati sunt. Ignis enim non habebat egressum, ut flamma ventilationem accipiens, ligna invaderet. Re igitur ad summam desperationem deducta, imaginem a Deo factam, quam hominum manus non attigit, portant. Augaro autem Christus Deus, quod eum videre desiderabat, misit. Hanc igitur sacram imaginem ad opus a se factum afferentes, ignem quidem succenderunt, ligneæque Chosroæ machinæ immiserunt. Confestim autem divina voluntate & potentia, fideque inspicientium res successit, & quod ante non poterant, nunc perfecerunt. Ligna enim flammam haurientia, dicto citius in carbones conversa sunt, usque ad ipsam summitatem opus est exustum.

ANNO CHRISTI 787.

Leo religiosissimus lector magnæ & regiæ ecclesiæ Constantinopoleos dixit: Et ego indignus vester famulus, cum descendissem cum regiis apocrisiariis in Syriam, Edessam petivi, & venerandam imaginem, non factam hominum manu, adorari & honorari a populo vidi.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Hesterno die religiosissimus præses Maximini limonarium attulit, lectumque est: & invenimus nos in bibliotheca exemylar ejusdem limonarij, sed foliis quibusdam excisis, in quibus de imaginibus tractabatur.

Christophorus sanctissimus episcopus S. Cyriacæ dixit: Ter fancte domine, indignus servus tuus audebitne loqui ad sacram & universalem synodum? propheticum verbum est: *In operibus manuum suarum comprehensus est peccator*. Nam quæ contra nos in falsa synodo moliti sunt, hoc contra illos factum est: & alia quidem exciderunt, alia adulterarunt, quo eorum impietas, veritate ad lucem perducta, magis clarescat.

Psalm. 9.

Stephanus monachus & librarius dixit: Liber traditus a præside Maximini, continens locum in aliis libris vitiatum de imaginibus, adest, idemque legit; Dixit abbas Theodorus Æliotes, quod erat quidam inclusus in monte olivarum pugil egregius: oppugnabat autem eum dæmon scortationis. Quodam itaque die cum vehementer insultaret illi dæmon, senex lamentari cœpit, dixitque dæmoni: Quousque non relinques me? absiste posthac a me: jam enim mecum consenuisti. Dæmon oculari aspectu videndum illi se tradens, dixit: Jura mihi quod ea quæ tibi dicam, nemini significabis, & non amplius tecum pugnabo. Et juravit illi senex per eum qui in altissimis habitat, se nemini dicturum: tum illi dæmon dixit: Imaginem istam, si noles me tecum luctari, cave amplius adores. Habuit autem imago figuram dominæ nostræ deiparæ Virginis Mariæ, gestantem Jesum Christum. Dicit illi inclusus: Apage, res erit mihi curæ. In sequenti autem die abbæ Theodoro Æliotæ, qui tunc habitabat in vico Pharan, rem significavit, omniaque patri retulit. Senex autem patre incluso dixit: Vere pater delusus es, quod dæmoni juraſti: tamen hoc unum bene feciſti, quod confessus es: profuerit autem tibi, ne sinas in hac civitate amplius lupanar, neque egrediaris quin adores Christum Jesum Dominum nostrum cum matre sua in imagine. Confirmatoque eo ac animato pluribus verbis, ad proprium locum concessit. Dæmon autem illi iterum apparuit, dixitque: Quid agis maledice? * numquid juraſti mihi nemini te dicturum? quo pacto autem hæc effutiisti? dico tibi maledice, in die judicii tamquam perjurus condemnaberis. Inclusus respondet: Quod juravi, juratus sum: quodque pejeravi, novi: verum Dominum meum & creatorem non abjuravi: te vero non audio.

ACT V.

* nonne

Narrarunt nobis iidem illi patres, & hoc addentes, fuisse in partibus Apameæ feminam quamdam devotam & Christo deditam, quæ puteum fodit: magnos autem sumptus cum feciſſet, frustraque laborem expendisset, invenit haudquaquam aquam; magnam autem animi molestia cum torqueretur, cum propter labores, tum propter sumptus, in somnis vidit quemdam ad se venientem, & dicentem: Age, mitte ut simulacrum abbæ Theodosii, ejus qui in scopulo vivit, huc afferatur, & Deus tibi dabit aquam. Mulier itaque duos homines misit, qui imaginem afferrent: quæ cum esset allata, demittentes eam in puteum, confestim aqua scaturiit, ut bona pars putei impleretur. Attulit itaque nobis de ista aqua, bibimusque, & Deum nostrum glorificavimus.

Ejusdem.

Narravit nobis Dionysius presbyter ecclesiæ Ascalonis de Joanne abba anachoreta, dicens: Fuit hic vir nostris temporibus magni nominis, & quod Deo plurimum placeret: miraculum hoc de eo legitur. Habitavit in partibus Sicchus, ubi possessionem habebat, milliaribus ab Hierosolymis viginti parvis *. Habebat autem senex in spelunca imaginem intemeratæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, habentem in ulnis Christum Deum nostrum. Cum autem esset abiturus in desertum vastum, aut Hierosolymam adorandæ crucis gratia & sancta loca, vel in montem Sinai orandi causa, vel ad martyres longe ad Jerusalem distantes, (erat enim studiosus martyrum: nunc enim in Ephesum ad divum Joannem, nunc vero ad Euchaita ad sanctum Theodorum, vel ad sanctam Teclam in Seleuciam, vel Araphas ad divum Sergium, ibat) candelam parabat, eamque incendebat pro suo more. Et cum accinctus ad iter preces funderet, dicebat ad dominam, totus in imaginem ejus intentus: Sancta domina Deipara, quandoquidem restat mihi longum iter conficiendum, candelam tuam cura, eamque inextinctam juxta meum propositum serva. Nam ego tuo fretus subsidio, longum iter ingredior. Hæc autem cum ad imaginem dixisset, abiit, destinatumque iter postquam confecit, rediit, nunc quidem intra mensem, nunc intra duos aut tres. Est, & quando quinque aut sex mensibus abfuit, candelam tamen semper accensam deprehendit & ardentem, quemadmodum eam reliquit cum abierat. Neque tamen unquam eam a se extinctam potuit deprehendere, sive de somno excitatus esset, sive ex eremo ad speluncam rediens.

* distant

Basilius sanctissimus episcopus Anoyræ dixit: De-

TIO V.

Demonſtratum eſt, ſanctarum imaginum uſum perveruſtæ eſſe traditionis.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Jam ſane ſatiati ſumus patrum ſententiis, novimuſque ex iis vetuſtam eſſe traditionem, venerandarum imaginum erectionem. Sumus igitur & patrum hac in re imitatores.

Sacra ſynodus dixit: Imitatores.

Stephanus religioſiſſimus monachus dixit: Habemus ejuſdem argumenti quindecim libros, & ſi juſſeritis *.

Tarasius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Impleti ſumus, & ſufficit nobis.

Sancta ſynodus dixit: Sufficit nobis.

Sanctiſſimus patriarcha dixit: Quandoquidem in præcedenti lectione indicatum eſt, ab Hebræis, Gentilibus, Samaritis, Manichæis & Phantaſiaſtis, eccleſiam veluti in culpam tractam ob ſanctarum imaginum cultum, omnibuſque nunc aliter perſuaſum eſt, juſtum eſt & fratrem noſtrum dilectum dominum Joannem vicarium thronorum apoſtolicorum orientis audire. Habet enim quædam de origine ſubverſionis imaginum, quæ ſi vultis audire, narrabit.

Sacra ſynodus dixit: Cupimus audire, domine, ſi quid habet.

Joannes religioſiſſimus monachus, vicarius orientalium epiſcoporum, e charta legit: Cupio equidem ego omnium poſtremus præſentem hanc ſacram ſynodum demonſtratione quadam docere, idque omni veritate, qua ratione, quoque tempore, & unde ſceleſtiſſima iſta & a Deo odio habita Chriſtianorum calumnia, & iconoclaſtarum rabies originem duxerit. Quo autem expeditius & compendio res agatur, de charta mihi pronunciandum eſſe ſtatui, ne qua in re veritati parcatur. Cum diem extremum impiorum Arabum tyrannus, quem Suliman nominabant, clauſiſſet, ſubſecutus illum eſt Umarus, qui poſteaquam regnum adiiſſet, Anaſcaphon Malſaman, hoſtem ſane atrocem, per gratiam Domini noſtri Jeſu Chriſti Servatoris, ejuſque deiparæ matris, cum magna exercitus ſui clade & ignominia a terra iſta expulit, in Syriamque fugavit. Neque de redeundo ſpem illi ullam reliquit. Umaro autem fato defuncto, Ezidus quiſpiam homo levis & inconſtas regnum accepit. Per ea tempora in Tiberiade dux quiſpiam erat Hebræorum impiorum, cui nomen * Sarantapechys, officina diabolorum, quibus vitiare animas luſus eſt & jocus, homo præſtigiator & veneficus & eccleſiæ Dei hoſtis implacabilis. Hic animadverſa Ezidi regis levitate, hominem aggreditur, polliceturque Hebræorum ingenita malitia ſe regi quædam prædicturum, & vatem acturum in maxime neceſſariis rebus ſe offert. Ea re cum eſſet inſinuatus tyranno: Volo, inquit, o princeps, modo me audias, rationem quamdam indicare tibi, qua poteris facillime & vitam commodam degere, & triginta annos regnum æquabili in poteſtate conſervare. Stultus autem tyrannus, ſpe & deſiderio longioris vitæ, animi levitate elatus, (erat enim homo voluptatibus deditus & præditus) reſpondit: Quæcumque me juſſeris facere, modo poſſim, agam: teque, ſi modo conſecutus fuero quod prædixiſti, beneficiis infinitis afficiam. Veneficus autem Hebræus confeſtim inquit: Sine ulla dilatione jube univerſum per regnum epiſtolam, quæ paſſim circumferatur, ſcribi & mitti, qua omnem imaginem & picturam, ſive ea in tabulis, ſive in opere muſaico in parietibus, ſive in vaſis ſacris, aut indumentis & altaribus ſit, & quæcumque in Chriſtianorum eccleſiis reperitur, deleri, expungi, auferri, & ex toto ſubverti mandes. Neque illas ſolum, verum omnes plane ſimilitudines, & earum etiam quæ in foro ornatus & honeſtatis gratia collocantur. Nulla igitur ratione alia, quam ut odium & furorem adverſum Chriſtianos exerceret, præſtigiator id tentavit. Tyrannus autem nefandus præſtigiatori levitate ſua auſcultans, miſſis nunciis, omnes ſanctas imagines & ſimilitudines per univerſam provinciam abſtulit. Hoc itaque modo primum eccleſiæ ornamenta, procurante Hebræo venefico, ablata ſunt. Chriſtiani autem cum id ſuis manibus facere detrectarent, miſſi ſunt Hebræi & Arabes, homines in Deum impii, qui imaginibus exuſtis, eccleſiarum quaſdam calce, quaſdam aliis coloribus dealbarunt & incruſtarunt. Hæc autem cum perveniſſent ad aures pſeudoepiſcopi Nacoliæ, & qui ejuſdem erant cum illo opinionis, impios Hebræos & Arabes imitati, eccleſias Dei veluti crucem Chriſti * verecundantes reddiderunt. Arbitror autem relatu dignum, ut & ſanctitas veſtra audiat, quem finem ignavus iſte & veneficus Hebræus habuerit. Ezidus enim, qui facinus perpetraverat, ultra annum cum dimidiato non vixit, in ignemque æternum deſcendit: poſtquam autem mortuus fuit, in priſtinum ordinem & ſtatum imagines reſtitutæ ſunt. Filius autem illius Ulidus nomine, indignatus Hebræo, tamquam interfectori patris, turpiſſima morte hominem mori coegit. Ita is falſi ſui vaticinii dignum præmium accepit.

Sanctiſſimus epiſcopus Meſenæ dixit: Et ego puerulus eram in Syria, quando Sarracenorum princeps imagines ſubvertit.

Sabas piiſſimus monachus & præſes Studii dixit: Domine & nos indigni ſanctitatis tuæ ſervi petimus, ut ſuis in locis imagines reſtituantur, propriumque & ſolitum obtineant; Chriſtiani autem apud eas preces fundant.

Taraſius ſanctiſſimus patriarcha dixit: Quid dicitis fratres honorandi?

Sancta ſynodus dixit: Laudamus & nos omnes hos.

Petrus devotiſſimus presbyter, locum retinens ſanctiſſimi papæ Romani, e charta legit: Taraſio ſanctiſſimo archiepiſcopo Conſtantinopoleos novæ Romæ, & univerſali patriarchæ & omni ſacræ & univerſali ſynodo, Petrus primas presbyterorum ſanctiſſimæ eccleſiæ ſancti & omnibus ſæculis celebrati Petri apoſtoli, & Petrus presbyter & præſes ſancti Sabæ, ambo vicarii Hadriani ſanctiſſimi papæ veteris Romæ: Juſtum cenſemus, ut juxta omnium veſtrum ſententiam, imo ſecundum veterem catholicæ eccleſiæ traditionem, quemadmodum ſancti patres nos docuerunt, in medium noſtri veneranda imago afferatur, quam ſalutantes, ſancti vos ſacerdotes, quid de ea fieri debeat, pronuncietis. Deinde aliud capitulum aggrediamur, ut omnia quæ ſcripta ſunt adverſus ſanctas imagines, aut anathemate devoveantur, aut expungantur, aut igni mancipentur. Et hac de re poſtulo ſacræ ſynodi ſententiam.

Sacra ſynodus dixit: Veniat, fiat.

Petrus & Petrus religioſiſſimi presbyteri, vicarii ſanctiſſimi papæ veteris Romæ, dixerunt: Si jubet ſancta ſynodus, ſtatuatur in craſtinum veneranda imago, & omnes eam ſalutemus.

San-

ANNO CHRISTI 787.

* ...eſt hic ...ruptio, ...ceſt, le...r.

* Græco ...vexorπx...s. H.

* Pro, *injuria affecerunt*. H.

Sancta synodus dixit: Fiat, fiat, &c.

ACTIO V.

Joannes devotissimus monachus, vicarius orientalium archiepiscoporum, dixit: Benedictus Deus, qui hanc Christi amantem Nicensium civitatem in diebus Constantini & Irenes pientissimorum nostrorum imperatorum glorificavit. Benedictus Deus, qui eam duplici gratia dignam censuit; nam & Arius blasphemus hic subversus est, & nunc iconoclastarum Deo odiosa hæresis per sancta hujus sacræ synodi symbola obscurata est. Benedictus Deus, qui per sanctum apostolum dixit: *Ego sum alpha & omega*. Benedictus Deus, qui ab initio usque in hunc diem orthodoxorum fidem conservavit.

Apoc. 1. & 22.

Sancta synodus in eamdem sententiam proclamavit, secundum singulos versus ter exclamans: Diviniloquorum patrum doctrinæ nos correxerunt. Ex illis haurientes fidem & veritatem, potati sumus. Illos insequentes, mendacium persecuti sumus. Ab illis docti, venerandas imagines amplectimur. Illis ducibus, sanctorum imaginibus juxta honorem adorationem tribuimus. Patres prædicant filiis, filii obedientiæ sumus. Gloriamur in facie matris, nempe in traditione catholicæ ecclesiæ. Credentes in unum Deum in Trinitate glorificatum, venerandas imagines salutamus. Qui aliter sentiunt, anathema. Qui nobiscum non consentiunt, procul ab ecclesia abigantur. Nos veterem legislationem catholicæ ecclesiæ sequimur. Nos patrum statuta conservamus. Nos eos qui addunt aut auferunt ab ecclesiæ traditionibus, anathematizamus. Nos nuperam & importunam Christianorum accusatorum introductionem & inventionem anathematizamus. Nos venerandas imagines suscipimus. Nos ita non affectos anathemate devovemus.

Christianorum accusatoribus & iconoclastis, anathema.

Qui torquent sententias scripturæ de idolis in venerandas imagines, anathema.

Qui venerandas imagines non complectuntur, anathema.

Qui venerandas imagines idola vocant; anath.

Qui clamant, Christianos imagines ut deos adorare, anathema.

Qui scienter communicant cum iis, qui ignominia afficiunt sanctas imagines, anathema.

Qui dixerit, alium præter Christum nos ab idolis liberasse, anathema.

Qui dicere audent catholicam ecclesiam aliquando idola admisisse, anathema.

Multi anni Constantini & Irene. Magnorum regum & imperatorum pacificorum multi anni. Extirpatores nuperæ opinionis Domine conserva. Piam illis vitam Domine tribue.

ACTIO SEXTA.

ACTIO VI. REFUTAT PARS PRIMA.

IN nomine Domini & Dominatoris nostri Jesu Christi veri Dei nostri, imperantibus piissimis & Christi amantissimis nostris imperatoribus Constantino & Irene ejus devota matre, pridie nonas Octobris, indictione undecima, congregata sancta & universali synodo juxta divinam gratiam, & piorum nostrorum imperatorum a Deo declaratorum mandatum, in Nicæa splendida metropoli provinciæ Bithyniæ, hoc est, Petro religiosissimo primate presbyterorum sanctissimæ Romanæ ecclesiæ beati apostoli Petri, & Petro religiosissimo presbytero, monacho & præside sanctissimi in urbe Roma monasterii sancti Sabæ. Tenentibus locum apostolicæ sedis sanctissimi & beatissimi archiepiscopi veteris Romæ Hadriani, & Tarasio sanctissimo & beatissimo archiepiscopo inclytæ Constantinopoleos novæ Romæ, Joanne item & Thoma religiosissimis presbyteris & monachis locum tenentibus apostolicorum thronorum orientis diœceseos, sedentibus ante sacrum ambonem sanctissimæ magnæ ecclesiæ quæ vocatur Sophia, præsentibus & audientibus glorioſissimis & magnificentissimis ducibus, Petrona glorioso exconsule patricio, comite imperatorii obsequii, & Joanne regio ostiario quæstore ærarii militaris, ac tota synodo juxta primam ordinationem considente, simul cum devotissimis archimandritis præsidibus monachorum turbæ; dispositis in medium sacris & inviolatis evangelii Dei codicibus, Leo a secretis dixit: Novit sancta & sacra synodus, quod in præcedenti conventu diversas hæreticorum, accusantium sanctam & inculpabilem Christianorum ecclesiam, sententias in sanctarum imaginum dejectione percurrimus. Nunc autem in manibus est scripta eorumdem blasphemia, res, inquam, absurda, & quæ nullo negotio subverti potest, definitionem continens falsæ istius synodi, quam ipsi congregarunt: quæ tamen in omnibus odiosorum Deo hæreticorum impuræ orationi ubique convenit. Neque solum illam afferimus, sed & artificiosam & efficacem ejus confutationem, quam nobis Spiritus sanctus dedit. Oportet enim eorum temeritatem doctis contradictionibus superare, & fortibus resolutionibus dissipare. Hanc autem in præsenti coram sancta synodo deponimus.

Sancta synodus dixit: Legatur.

Joannes sanctissimus diaconus magnæ ecclesiæ Constantinopolitanæ, & cancellarius, legit.

REFUTATIONIS FALSO NOMINATÆ DEFINITIONIS, A TURBA CHRISTIANI nominis accusatorum confutæ,

TOMUS PRIMUS.

STudio est perpetuo dæmoni humani generis osori, hominem ad Dei imaginem factum a Deo quam longissime separare, multijugisque deceptionibus distrahere; neque quidquam illi magis cordi gratiusque quam veram pietatem oppugnare, ecclesiasticæ pacis statum conturbare. Quod sane nostris temporibus non segniter per auxiliares suas copias ostendit, in quibus qui congregati fuerunt, subjectæ expositionis interpretes fuere, & septimam synodum eam vocare ausi sunt, simpliciter omnibus decretum illud & cognitum odium contra idola exclamantes, & tamquam in hamo escam implicantes, abominationes suas & improbas machinationes contra imaginum figuras omnibus proponere studuerunt, simplicioresque rapuerunt, dum antiquatam illam & corruptam idololatriæ vocem in sanctas imagines recudere: per quam sane qui diabolo ejusque perversæ sententiæ in diabolicis statuis, * & qua servierunt creaturæ, relicto creatore, idololatræ vocati, recte condemnati sunt. Qui autem Christum induerunt, & per gratiam illius ab idolis & errore liberati, & per illum salvi facti sunt, ejuscemodi conculcantur, eorumque verba, veluti abortiva, quæ * confesso vitiata sunt, veluti scelera quædam in ecclesia non ferenda, detestantur. Quamquam autem ea aliquam-

* Pro, qu quia. H

* Pro, stim, d

ANN CHRIS 787

quamdiu deliramentis quorumdam, veluti infantes lacte, educata sint, tamen in justam ætatem pervenire non potuere: Spiritus enim sancti gladio occisa sunt. Sed Christus verus Deus noster, qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum, dirigat cogitata dictaque. Solus enim intellectus est intelligentium & intellectorum, item verbum dicentium & dictorum, omnibus omnia existens & ens, qui dat linguam eruditionis ad cognoscendum, cum opus est, ut verba serantur. Claritas enim verborum illius illuminat & instruit parvulos, ut mendacium exigatur, veritas autem subintret, omnibus clare & lucide splendescens, quam veritatis imitatores cognoscunt, memores divini apostoli dicentis: *Væ mihi, nisi evangelizem*. Pro hac enim est pugnandum, hæcque defendenda erit, mendacium autem funda spiritus lapidandum. Hinc scriptura & patribus, item indagatoribus & syllogismis, speculationem nugantium, & secundum Phinees venientium, hasta spiritus facile una plaga, eo quod juxta hanc impietatem invicem connexi sunt, dissecuerimus, & falsiloquas eorum linguas per claram demonstrationem omnibus probaverimus, utpote quæ contra unigenitum Filium Dei, & illius ecclesiam exortæ sunt, & impietatem contra illius humanitatis altitudinem locutæ sunt. Ob id machæra spiritus, quod est verbum Dei, vincula eorum dirumpentes, & imperitiæ eorum jugum dissolventes, versutiæ eorum tegumenta aperta omnibus indicemus. Quamobrem Dominus illos derisit & subsannavit, ad eos in ira sua loquitur dicens: *Ite a me, novi vos*. De quibus per prophetam Jeremiam locutus est: *Hi prophetarunt mendacia in nomine meo: non enim misi eos, neque præcepi illis. Visiones cordis ipsi locuti sunt, & propter hoc erunt projecti in biviis Jerusalem*; hoc est, in ecclesia catholica; & conculcatio illis, qui recte confitentur Dominum. *Laqueus enim fortis propria labia, & capientur verbis oris proprii. Retributio enim labiorum eorum debetur illis*, impietatis scilicet redargutio. *Reprehendam enim te*, inquit, *& statuam coram te* peccata tua, Atque hæc quidem hactenus. Ne quid autem longis proœmiis orationem extendamus, rectam instantes viam, ad ipsas reprobationes scripti illorum recurramus. Non enim eorum vaniloquentiam apertam, & manifesta convicia indicare poterimus, nisi redarguendo, meliorem contra eos sententiam, judiciumque sincerius opponamus. Magnam sane securitatem in eo collocamus, quod nulla recentia inventa ad rem nostram probandam inquirimus, sed apostolicis, & patrum doctrinis, item ecclesiasticis constitutionibus acquiescentes, his nostra confirmamus. Rogamus autem quicumque inciderint in hunc commentarium, & ut cum singulari indagatione legant, neque defunctorie inspexisse contenti sint: sic enim clare & vere summam contradictionis intelligentes, victoriæ præmia ecclesiæ persolvent. Usi autem sunt ejuscemodi proœmiis.

GREGORIUS DEI AMANTISSIMUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ LEGIT:

ANNO CHRISTI 787

Definitio sanctæ magnæ & universalis synodi.

Joannes religiosissimus diaconus & cancellarius legit.

Iconoclastæ a mendacio inchoantes, per universam hanc novitiam vaniloquentiam synodum in defensionem assumentes, in mendacio quoque cessant. Quo pacto autem sancta dicenda erit, quæ, quid sit sanctum, non intelligit? Execrabilis est, & profana, & adulterina. Nam qui in hac congregati fuere, (ut cum propheta loquar) inter sanctum & profanum non distinxerunt, inter purum & impurum discrimen non statuerunt: imaginem enim Domini Dei nostri, cum imagine simul satanæ, idolum appellarunt. Quomodo autem magna & universalis, in quam neque omnes consenserunt, * & reliquarum ecclesiarum præfecti non admiserunt, sed anathemate eam devoverunt? Non habuit cooperarium, ut hæc quæ nunc celebratur, Romanum papam, neque illius sacerdotes, neque per vicarios, neque per provinciales literas, quemadmodum fieri in synodis debet. Quin etiam neque concordantes sibi habuit orientis patriarchas, Alexandrinum, inquam, Antiochenum, & urbis sanctæ summos pontifices, neque cum illis etiam mystas & sacerdotes. Vere fumus est, caligine plenus, obtenebrans oculos. Insipientium eorum oratio, non lucerna posita super candelabrum, quo lumen præbeat omnibus qui sunt in domo, quamobrem eorum verba veluti sub lectulo enunciata sunt, non supra montem orthodoxæ fidei: neque, in omnem terram apostolicæ egressus est sonus eorum, aut in fines orbis terrarum verba eorum, quemadmodum sex priores sanctæ universales synodi. Septima autem quomodo erit, utpote quæ non concordet cum sex prioribus sanctis & universalibus synodis? Omne enim septimum ordinatum in eadem numeratione, qua res quæ præcesserunt, rebus præcedentibus consentaneum esse debet. Quandoquidem id, quod nihil cum ante numeratis participat, simul connumerari nequit. Veluti si quispiam ordine sex aureos nummos collocet, deinde his addiderit æreum nummum, hunc sane septimum non appellabis, idque propter materiæ diversitatem. Aureus enim pretiosus & multi usus, æneus autem neque pretio, neque operositate commendabilis. Ita & hæc nihil aureum aut pretiosum habens dogmatum, tota subærata est, adulterina, veneno lethali prægnans, sex sanctis & aureis synodis, quæ verbis Spiritus sancti lucent, connumerari indigna est. Habent autem elationem illius qui dixit: *Ponam thronum meum supra nubes*. Talia proloquitur

Quidquid Gregorius iste post hæc dixisse, aut legisse hoc in loco scribitur, id ex synodo illa falsa VII. dicta sumptum hic confutatur: quare ea quæ hic corsivis (ut vocant) literis exprimuntur, sunt verba synodi falsio septimæ dictæ, eaque variatio non honoris sed discretionis causa fit.

* *Ezech.* 22. *f.* & quam *Matth.* 5. *Psal.* 18. *Isai.* 14

GREGORIUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ.

Sancta magna & universalis synodus, quæ juxta gratiam Dei, & per pium devotorum, & orthodoxorum nostrorum imperatorum Constantini & Leonis decretum in hac divinorum studiosa & regia civitate congregata est, in basilica intemeratæ & sanctæ semper virginis deiparæ Mariæ, quæ cognominatur Blachernæ, hæc subscripta determinavit.

JOA-

ANNO CHRISTI 787.

JOANNES CANCELLARIUS.

Si per divinam gratiam horum congregatio facta est, quibusnam gratia Dei locutis verbis exornata est? Qua veritate resplendet? Gratia enim cum veritate conjuncta est. Sunt enim hæc duo sub uno jugo, & veluti convictrices: ejus rei testis Joannes theologiæ princeps: *Gratia & veritas per Jesum Christum* fuit. Ipsi igitur a veritate (in qua gloriatur parœmiasta, hoc est, proverbiorum auctor dicens: *Veritatem meditabuntur fauces meæ*) alieni sunt. *Qui autem ad mendacium festinant, exciderunt a veritate & gratia*. Hinc est quod illorum sermo divino sale non sit conditus, quo gratiam det audientibus. Quod autem ajunt, in sacro virginis nostræ deiparæ templo se congregatos, ne hoc quidem mirum est: nulla enim verecundia ducuntur. Non aliter ac Annas & Caiphas, reliquumque Judæorum conciliabulum, qui contra Christum convenientes sacrum locum non respexerunt, ut ex eo ab impiis consiliis averterentur. Quinimo ob hoc magis accusandi sunt, utpote qui scelerata & impia conventicula in loco non impio, sed sacro coegerunt. Utinam autem, ut a patrum voce proœmium instituerunt, Dionysii divini voces, ejusque traditiones & sanctorum patrum observassent intemeratas. Profecto non esset quod ob impietatem suam nunc male audirent, quemadmodum per omnem expositionem clarum fiet. Verum per omnia repugnanter & minus cohærenter differentes, veluti lupus, ovina pelle tecti, e theologia præfantur.

Joan. 1.
Prov. 8.
Coloss. 4.

GREGORIUS.

Deitas omnium causa, & perfecte cuncta conficiens, quæ omnia sua bonitate ab iis quæ non erant, ad esse produxit, hæc universa ut ornate & compositè ferrentur, definiit; ut bonum juxta gratiam illius traditum habentia habitum, indeclinatam permansionem, & minime labilem ad ambigua nutum statumque veritatis conservent.

EPIPHANIUS DIACONUS ET CUBICULARIUS legit.

Omnis creatura a Deo condita, & quæ ab eo quod non est, * id quod jam est, substantialem facultatem sumpsit, nunc ipsius mandato mota & gubernata novit creatoris præceptum servare, veluti ab ipso sic prædisposita, sive inanimata sit, sive animata. Illi autem traditam nobis a Christo in sancta ecclesia ejus, ad recordationem salutiferæ dispensationis illius, observantiam anathemate devovere non dubitarunt. Sed ignorant hi nihil sine Deo in ea fieri. Inveniuntur autem ipsis inanimatis stupidiores, & ratione cassis minus rationabiles. Neque illud dumtaxat, sed recto cursu se ferri arbitrantes, & absurdis sermonibus dogmatibusque falso prædicant sanctam Dei ecclesiam idolis acquievisse. In falso autem spem suam collocantes, eam affantur: *Vias tuas nosse non volumus*, neque traditiones retro traditas sequi curavimus. Non igitur mirum, si a Christo qui fundamenta veritatis collocavit, aliquando audituri sunt: *Non novi vos*. Diabolum autem triumphantem suum, cum ita sentiant, sibi derelinquant.

* *fort.* in id

Job 21. 14.
Matth. 7. 23.

GREGORIUS.

ACTIO VI. REFUTA PARS I.

Posteaquam lucifer ob claritudinem sedem suam apud Deum firmatam habere volens, & contra creatorem suum in superbiam mentis elatus, illinc cum desertorum exercitu ex superillustri Dei principatu per se esset delapsus, cunctorum malorum opifex, auctor, inventor & magister declaratus, defecit, hominem a Deo creatum, in locum, a quo ipse dejectus erat, videre non sustinens, omnem adversus eum improbitatem exhausit, & per fraudem illum a gloria & splendore Dei alienavit, & ut creaturam, relicto creatore, adoraret, compulit.

EPIPHANIUS.

Si quidem de ea idololatria & creaturarum adoratione sermo fuisset, quæ ab apostolis, quibus potestas data desuper, & a divinis prophetis, quibus per inflationem divinam sanctus datus est Spiritus, abominata est & renunciata, omnes sani ecclesiæ alumni cum illis consentirent. Quin etiam tempestivum erat illis, hæc scriptis committere. Verum quoniam illam relinquentes, pro mendacio pugnant, & patrem ejus diabolum veluti superare simulantes, contra irreprehensibilem Dei ecclesiam linguas exerunt, & cauponum more vinum aquis commiscentes, & perdendum errorem proximo propinantes, juste audient divinam vocem, quam in eos divinus vates David intendit, psallens: *Quid est quod narratis justitias meas, & testamentum meum assumitis per os vestrum? Vos autem odistis disciplinam, & ejecistis sermones meos retrorsum*, constituentes partem vestram cum illis qui dogmata veritatis adulterant. Unde simulantes veritatem loquuntur.

Psalm. 4

GREGORIUS.

Unde opus manus propriæ Deus plasmator in perniciem abire conspicatus, ferre ipsum non potuit. Videns enim quod neque per legis studium, neque per prophetarum sanctorum salutiferam admonitionem genus humanum in pristinam nobilitatem redire posset, filium suum proprium in extremis & definitis temporibus in terram misit, qui Patris placito, & Spiritus Sancti vivificantis & æquipollentis cooperatione, in utero virginis habitans, & ex sancta & intemerata illius carne, in sua propria substantia sive existentia, carnem accipiens nobis consubstantialem, item hanc mediante anima rationali & intellectuali compingens & configurans, natusque ex ea supra omnem rationem & intellectum, volensque crucem subiens, mortemque eligens, & tertio die a mortuis resurgens, omnem salutarem suam dispensationem implevit.

EPIPHANIUS.

Scriptura dicit, in creatione mundi Deum dixisse: *Faciamus hominem secundum imaginem nostram & similitudinem*. Magna itaque dignitatis magnitudo, qua terrigena imagine Dei honoratus est: sed per deceptionem ex eo statu lapso, neque prioris plasmationis dignitatem servante, genus humanum in idololatriam impegit. Hominem autem hunc Deus & Verbum Patris, perfectus est homo factus, neque

Genes. 1.

na-

naturam commutans, a casu illo erexit, & illum ab errore eximens idolorum, ad immortalitatem formavit, tribuens illi insuper donum certæ spei & confidentiæ, quæ sane priore multo est divinior. Adeoque ipsa formatione melior extitit reformatio, quæ est gratia sempiterna. Volentes igitur donorum magnitudinem obscurare, audenti ore aliam idololatriam successisse, imaginum scilicet apparatum, isti jactitant, & a se novam quamdam ab iis liberationem ostensam jactanter gloriantur, suamque sententiam ornatis verbis consuentes, ecclesiam Dei erasse contendunt, sermonesque suos plusquam oleum emolliunt, dum scripturæ locos quosdam in hoc citant. Sed dolosissima sunt verba eorum, & jaculum vulnerans lingua eorum. Loquuntur enim pacifica, sed in se inimicitiam continent: quare subjungitur.

GREGORIUS DEI AMANTISSIMUS EPISCOPUS NEOCÆSAREÆ legit.

Reduxit nos a corruptrice dæmonum doctrina, nempe ab idolorum cultu & errore, & in spiritu, & veritate adorationem nobis dedit.

EPIPHANIUS.

Nolentes, optimi viri, ad veritatem trahimini. Omnis enim sanctorum apostolorum consentiens conventus, & patrum multitudo, ad homines venisse Dei Filium & Verbum prædicat, nosque ab idolorum errore reduxisse annunciat. Quin etiam prænunciantes voces prophetarum habemus, sic clamantes; *Ecce enim* (inquit Dominus) *dies veniunt, & delebo nomina idolorum de terra, & non erit amplius eorum memoria.* Ut sane & vos confiteri cogamini Christum Deum nostrum ab idolorum errore nos abduxisse. Quod si autem abduxit, quomodo rursus in idololatriam inciderunt, qui in illum credunt? Apage cum nugacibus istis deliramentis. Deus incarnatus liberavit, & iterum captivati sumus, & iterum sub potenti manu tyranni sumus? Audite quid scriptura dicat: *Regnum illius, regnum sempiternum, & potentia illius in generationes generationum, regnabitque Dominus in æternum. Deus ille tuus Sion in generationem & generationem.* Non quemadmodum terreni reges, qui nunc quidem victoria superiores, nunc vero inferiores videntur, ita quoque Deus: verum ejus victoria in sæcula perdurabit. *Neque enim Deus instar hominis affectus est, neque ut filius hominis abibit*, ut scriptum est. His autem & apostolus consentit; *Non pœnitenda enim dona Dei*, & judicium illius. Ipsi autem hæc ipsa loquentes, speciosos scilicet se & venerandos exhibere volunt: verum non animadvertunt, quod pugnantia loquantur.

GREGORIUS.

Et sic in cælos assumptus, sanctos illius discipulos & apostolos doctores ejusdemodi salutaris fidei reliquit, qui nostram sanctam ecclesiam veluti sponsam suam variis pietatis & lucidis dogmatibus exornantes, undique ornatam venustam, veluti aureis tegmentis ornatam indicarunt: cujus speciositatem inclyti nostri patres & doctores, item sex sacræ priores synodi assumentes, incontaminatam conservarunt.

EPIPHANIUS.

ANNO CHRISTI 787.

Indocto sane & rudi fastu ingerentes se, novatæ vaniloquentiæ suæ adulterinam opinionem non intelligunt; & velamento vafro arrogantiam suam obtegere studentes, per negligentiam suam ridiculi reprehenduntur. Laudant enim miris modis ecclesiasticam legislationem, & hanc sex sacras synodos servasse, etsi nolint, fateri coguntur, verbisque lepidis pietatem effigiant, circa sententiam vero depravandam student. Et labiis quidem illam *Isa.* 29. honorant, corde autem quam longissime ab ea absunt. Neque traditionem, tot anteactis sæculis probatam, recipere aut servare desiderant. Utinam erubescant cum in priscos Christianorum mores inspiciunt, qui nunc dici volunt hoc nomine: sane non damnarent picturarum apparatum, qui ab eo tempore fuit, quo prædicatum est evangelium. Nam ab eo tempore quo celebrata est sacrosancta synodus, usque ad conciliabulum, quo hi convenere qui contra sanctas imagines steterunt, non plus quam septuaginta anni lapsi sunt. Omnibus autem notum est, illis annis sanctorum picturas non fuisse contemptas, omnibus, inquam, hoc notum est. Verum ab illis temporibus, imo (ut verius loquar) ab apostolorum prædicatione extiterunt, quemadmodum omni loco ex earumdem inspectione in templis sacris docemur, id quod & patres sancti testificantur, & historiarum enarratores tradunt, quorum commentaria etiam in hunc usque diem servantur. In primo enim & quinquies millesimo anno Christus Deus noster ad homines veniens, & triginta tribus annis & mensibus circiter quinque nobiscum vivens, & magnum illud & salutare mysterium operans, in cælos migravit, ascendens isthuc unde descenderat. Quo sane tempore apostolis mandavit, ut ea quæ a se erant docta, alios deinceps docerent. A temporibus itaque illis usque ad tempora Constantini primi ex imperatoribus plene Christiani, anni propemodum trecenti acti sunt, ante illum fere gentilibus tyrannice regnantibus. Per illa autem tempora Christianorum plurimi certamen præclarum certantes, non sine martyrio vitam hanc liquerunt, idque dum idolorum statum studiose oppugnant. At vero Christianorum cœtus divina æmulatione ducti, templa construxerunt, partim Christi nominis gratia, partim sanctorum martyrum causa. Atque illi quidem historiam humanæ Christi dispensationis in iis pinxerunt, hi vero martyrum gestis effigiandis operam collocarunt. Alii id tabulis expressere, quo martyrum memoriam in oculis perpetuo ferrent, aut ipsius etiam Christi facta: alii autem in vestibus sacratis, in pretiosis repositoriis, in quibus incruenta sacrificia peragunt, imagines pinxere. Et sane evidenter hæc ad nostra usque tempora ostenduntur, durabuntque per sæcula, quantumvis amaritudine & bile hæreticorum linguæ contra ecclesiam & sex synodos universales flagrent. Ipsæ autem Dei nutu per diversa tempora congregatæ, quo illos subverterent, ea quæ in catholica ecclesia & per scripta & sine scriptis tradita sunt, confirmarunt & stabiliverunt, inter quæ & imaginum etiam confirmationem. Sacra autem sexta & universalis synodus posteaquam sententiam suam de una voluntate Christi sub

ANNO CHRISTI 787.

Constantino, qui per ea tempora imperium administrabat, cujusque nutu & voluntate conventus is erat indictus, pronunciasset, contigit imperatorem de vita decedere. Justiniano autem ejus filio imperium assumente, iterum unanimiter omnes divina voluntate post quatuor aut quinque annos congregati, de rebus ecclesiasticis, statusque earum correctione, circiter duos & centum canones edidere, in quorum octuagesimo secundo de imaginibus sic tradiderunt: In quibusdam venerandarum imaginum picturis agnus digito præcursoris indicatus, figuratus est, qui in typum gratiæ est assumptus, verum illum nobis per legem præsignificans agnum Jesum Christum Deum nostrum. Veteres igitur typos & umbras, veluti veritatis symbola & præfigurationes ab ecclesia traditas amplexantes, gratiam & veritatem veneramur, &c. Videmus igitur omnes & intelligimus, quod & ante sacras sex synodos, & post has etiam, sanctorum picturæ in ecclesia traditæ fuerint, non aliter ac sacra evangelii lectio. Nam quæ leguntur, ubi ad aures venerint, ad animum deinde legamus & transmittimus: & quæ oculis videmus in picturis, ea quoque mente complectimur; atque ita per duo ista invicem consequentia, lectionem (inquam) & picturam, unam cognitionem acquirimus, qua ad recordationem rerum gestarum pervenitur. Unde e duobus istis summis sensibus in canticis canticorum invenire licet efficacem conjunctionem. Sic enim ibi dicitur: *Ostende mihi faciem tuam, & audire fac mihi vocem tuam. Vox enim tua suavis, & facies tua speciosa.* Quibus nos convenienter & illud ex psalmo accantamus: *Quemadmodum audivimus, ita & vidimus.* His igitur sese in hunc modum habentibus, tempestivum contra eos qui in sanctas imagines blaterant, ita dicere: *Unusquisque vana locutus est ad proximum suum: labia dolosa in corde, & in ore locutus est mala.* A quibus nos gratia Christi liberati sumus.

Cant. 2.

Psalm. 47.

TOMUS SECUNDUS.

EPIPHANIUS.

IGnorantes Domini, mentiri nescientis, de ecclesia sua promissionem, *Portæ* scilicet *inferorum non prævalebunt illi:* obstipo capite, & ore minime recto repugnantissimas afferentes opiniones, ipsi inter se pugnant, & patrum voces suffurati, tamquam proprias sibi adscribunt, sic dicentes.

Matth. 16.

GREGORIUS.

Rursus hujus decorum videre recusans prædictus ille improbitatis architectus, non dubitavit per diversa tempora & modos varios prava quadam persuasione humanum genus sibi subjicere. Quomodo sub prætextu Christianismi idololatriam latenter induxit, propriis suis sophismatibus eos, qui illum respicerent, eo adducens, ut non putarent sibi a creaturis abstinendum, verum has adorandas & colendas, Deumque ipsum factitium aliquid esse, Christi nomine appellatum.

EPIPHANIUS.

Qui spiritualem impugnant Jerusalem, videlicet catholicam ecclesiam, configurantur quodammodo iis qui terrestrem Jerusalem oppugnant. Student etiam patrum uti sermone, quemadmodum Rhabsaces aliquando Hebraica lingua contra Israelem usus est. Siquidem contra patres & catholicam ecclesiam hæretici isti patrum doctrinam & ecclesiasticam vocem usurpant. *Sed a fructibus eorum*, inquit Dominus, *eos cognoscetis.* Assimilantur enim sepulcris dealbatis, quæ foris quidem hominibus speciosa videntur; quomodo & hi Christianorum accusatores, patrum quidem verbis tecti, intus autem ossibus & impuritate omni, cadaverum (inquam) & fœditatum dogmatibus scatent. Nos autem eorum sepulcrum aperientes, omnem eorum impuritatem ad lucem manifestam producemus, maxime quia juxta libidinem suam ea quæ a patribus sanctis in ecclesia catholica tradita sunt, pervertunt: & vocibus quidem eisdem utuntur, sed sententiam depravant. Nam quæ ipsi contra Arianos determinarunt, hæc illi contra venerandarum imaginum erectionem detorquent. Præclarus enim Gregorius ecclesiæ Nyssensium præsul, in funebri oratione quam habuit in sanctum Basilium & carne & spiritu fratrem suum, quædam contra Arianos decernit, quæ ipsi contra imagines assumpserunt, quemadmodum ex ipsius proœmii argumento videre licet. Habet hoc ad verbum ita: Nullus omnino est, qui scopum illum, quo tempore doctor noster erat, institutorum ignorat. Postquam enim furor ille, quo erga idola animi hominum rapiebantur, prædicatione Christi extinctus est, omnesque culturæ vanarum rerum ruinam fecissent, & essent obscuratæ propter pietatis prædicationem, quæ per universum prope terrarum orbem vagabatur: undique is, qui humanæ naturæ prædominari studebat, prohibitus, per Christi nomen ex terrarum orbe est expulsus. Callidus autem ad improbitatem omnis malitiæ repertor existens, in promptu habuit perversas cogitationes, quo iterum humanum genus per fraudem sibi subjiceret. Enimvero sub prætextu Christianismi idololatriam latentem invexit, propriis suis sophismatibus inducens eos, qui in illum respiciebant, ne putarent sibi a creatura descisendum, sed hanc adorandam, hanc colendam, Deumque ipsum opus esse, quod Dei appellatione nominaretur. Si vero ex non existentibus est creatio, & divina substantia secundum propriam naturam alterata est, nullam esse hujus rationem habendam: sed Christi nomine creaturæ imposito, hanc adorari debere, huic serviendum esse, in hac spes omnes salutis ponendas, ab hac judicium expectandum. Et desertor ille & apostata irruens in genus humanum, improbitatem suam multis concessit, Aetio (inquam) & Ario, Eunomio & Eudoxio, & ante illos multis aliis, per quos idololatriam jam cedentem, iterum (ut dictum est) nomine Christianismi induxit, morbusque hic invaluit apud homines, ut creaturam, relicto creatore, adorare gauderent. Huc accessit regum per ea tempora auxilium, quibus eum errorem alere cordi erat. Ita per omnia regna morbus iste invaluit. Cumque omnes propemodum malo superati essent, ecce tibi subito a Deo indicatus est magnus Basilius, quemadmodum Elias tempore Achab, qui religionem lapsam quodammodo suscipiens, tamquam lucernam quamdam deficientem, fidei rationem, per gra-

ACTI VI REFUT PARS I

4. Reg.

Matth.

Matth.

Paulo p principi

3. Reg. 19.

gratiam quam poſſidebat, iterum ut luceret, effecit.

Videamus quæ ſit hoc loco rei veritas. Omnis ſane patris ſententia in Arianitas expletur. Dicit enim Baſilium magnum illis temporibus apparuiſſe, quibus Arius, Eunomius, Macedonius, Eudoxius, & reliqui ſceleſti illius & ſcelerati ſodalitii fuere, aſſerentes Filium creaturam eſſe, & Verbum Patris, & Dominum noſtrum. Hinc Deum, uti creatum, adorantes, juſte ab illo & catholica eccleſia idololatræ appellantur. Quamobrem quem adorant, ex non ente ad eſſe productum, quemadmodum omnium procreationum creatio, aſſerunt.

Venerandas itaque imagines Chriſtiani neque deos appellant, neque ut Deo cultum exhibent, neque ſalutis ſpem in illis conſtituunt, neque ab iis judicium aliquando futurum expectant. Quod ſi autem in recordationem & memoriam, item quod ſingulari quadam affectione in ipſa prototypa ferebantur, ſalutaverint & honorifice adoraverint imagines, non tamen ob id illis latriam exhibuerunt, aut divinam venerationem adſcripſerunt. Abſit hæc calumniatio. Verum Ariani creaturæ Dei Filium & Verbum annumerantes, ab eo ſpem ſalvationis concipiebant, & futurum judicium per eum fore arbitrabantur. Ob eam cauſam admirandus pater illos redarguens dixit: Hanc adorare, nempe creaturam, huic latriam exhibere, in ea ſpem ſalutis collocare, ab illa judicium futurum expectare. Nonne igitur hujus ſcilicet vaniloquentiæ propugnatores, & juxta prophetam, *caupones, miſcentes vinum aqua*, veritatis corruptores inveniuntur? Neque id ſolum, verum etiam patrum traditionum falſarii exiſtunt. Nam quod inquit divinus Pater, filii appellatione vocatum, ipſi in imaginum effigurationem ſententiam transferentes, pro filii appellatione, Chriſti ſcripſerunt vocatione. Manifeſtum ſiquidem eſt, cum is dicat filii appellatione nominatum, quod contra Arianos pronunciet, utpote qui in generationem increatam, & de ſupernis exiſtentem filii, blaſphemabant. Quam ob cauſam hujus hæreſeos anteſignanos nominatim perſtrinxit, Ario dicens, & Eudoxio, & Eunomio, & Aetio. Verum novi iſti hæretici pro filio Chriſtum ponentes, in venerandarum imaginum effigiationem blaſphemias convehere ſtuduerunt. Ob id & in hoc falſiloqui, & mendaciorum patroni oſtenſi ſunt, adducuntque quæ non decet, neque fas eſt uſurpare.

GREGORIUS.

Quamobrem ſane, quemadmodum olim dux auctorque noſtræ ſalutis Jeſus ſuos abſolute doctos diſcipulos apoſtoloſque, infuſa illis Spiritus Sancti poteſtate, ad ejuſcemodi rerum extirpationem miſit: ita ſane & nunc ſuos famulos, & qui cum apoſtolis certant, fideles noſtros reges ſuſcitavit, peritos & ſufficientes ad componendam, quæ inter nos eſt, contentionem, & ad diſciplinam diabolicæ munitionis ſubvertendam, quæ erecta eſt adverſus cognitionem Dei, idque in redargutionem diabolici erroris & inſidiarum.

EPIPHANIUS.

Quis unquam contumelias tales in Altiſſimum dixit? Quis unquam graviora hac impietate elocutus eſt? O impudens & improba blaſphemia! o dolus occultatus fugatæ verſutiæ! utpote cum a diabolo edocti inſidias & fraudes loquuntur, quod manifeſte & vere ad gloriam Dei ducentem nos contemplationem & inſpectionem, per quam humilitatis Verbi Dei altitudinem cognoſcimus, & ad memoriam incarnatæ illius diſpenſationis, paſſioniſque & ſalutiferæ mortis perducimur, diabolicam munitionem contra cognitionem Dei extructam, & dæmonum inſidias, & errores audenti ore appellant. Vere arcum ſuum ad jaculandum (res infanda!) id quod eſt inculpatum, tetenderunt. Nam ſi confeſſum habent, ex alto diſcipulos, accedente Spiritus Sancti miniſterio, in extirpationem idolorum virtutem accepiſſe, quid eſt quod alios dicunt excitatos, qui de imaginibus traditionem, quæ per octingentos annos valuit, quamque beati patres veluti anchora ſtabiliverunt & confirmarunt, ſubverterunt? Nam cum ſemel a Chriſto univerſi ab idolis liberati ſumus, quid eſt quod de iis nos iterum aliquis incuſet? Niſi quiſpiam dicere auſit, poſt ſæcula alias leges & ordinationes, quæ nos in abſurdas occaſiones & erroris plenas ducunt, traditas. Hoc enim jactant generoſi illi dicentes: Quemadmodum olim ſalutis noſtræ dux & auctor Jeſus. Hinc enim ſubit illis ut ita dicant: Omne quod inveteratum eſt & ſeneſcit, prope eſt ut intereat: quandoquidem autem apoſtolorum doctrina inveterata eſt, conſequens eſt ut novam nos erigamus. Moyſes enim & Aaron ſacerdotes, inquit apoſtolus: ſed poſtquam gratia ſubingreſſa eſt, alius nobis ſacerdos ſurrexit. Debebant igitur & ipſi quoque gratiam aliquam amplam invexiſſe, quæ etiam apoſtolicam vinceret. Sed operæ pretium eſt audire quid dicant: Ad componendam, quæ inter nos eſt, contentionem & doctrinam, &c. En cum omnes illius ſynodi fuerint epiſcopi, & perfectionem apoſtolicarum inſtitutionum habuerint, alios debebant diſſidentes componere, non ab aliis corrigi: ita Denim plus extuliſſent diſciplinam & doctrinam traditionum ſanctorum apoſtolorum, patrumque inclytorum. Quamobrem cum illis & eorum doctrina neque partem, neque locum habent, utpote qui doctrinæ illorum non adhærent. Decantat autem illis David pſalmographus dicens: *Perdat Dominus labia doloſa, linguam jactabundam*. Dicant nobis, num verus ſit David, noſque cum eo, pſallens: *Defecerunt jacula inimici in finem, & civitates ſubverti ſti*. Olim enim hoſtis jacula defecerunt, & civitates, hoc eſt, munitiones ejus, cum ſcilicet Filius incarnatus eſt. De quo etiam ſcriptum eſt: *Dividentur ſpolia fortis*. Non autem de falſa illa ſynodo, & eorum collegis traditum eſt: *Defecerunt hoſtis jacula in finem*. Et ſi in finem & ubique defecerunt jacula hoſtis, & ſi civitates impietatis ſubverſæ ſunt, quomodo illas reſtaurare conantur hi & renovare, ut ſibi adſcribant earum ſubverſionem, & generis humani liberationem? Deprimentes magnum noſtræ ſalutis myſterium, œconomiam ſcilicet Chriſti ſupra omnes Dei ſubvertunt, qui vere benedictus in ſæcula ſæculorum. Amen. Deinde adulationibus ad imperatores uſi, ſic ſubjiciunt.

ANNO CHRISTI 787.

Tom. 1. ITAT. 5 II.

ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Qui excellenti & divino zelo commoti, fidelium ecclesiam dæmonum fraude deprædatam videre non sustinentes,

EPIPHANIUS.

Talia cum dicunt, non videntur cognoscere promissiones catholicæ ecclesiæ, ab eo, qui illam fundavit Christus, factas: neque confitentur per liberationem eam, quæ est in Christo Jesu, humanum genus servatum. Quos enim Deus pretioso sanguine suo redemit, eos diabolo revendunt. Quos propria morte vivificavit, eos linguis venenosis occidunt, & in laqueum inferni adigunt. Audiant igitur cantica, quæ lepide ad ecclesiam ex persona Christi canuntur: *Tota pulchra es cognata mea, & reprehensio non est in te*, Jam audiverunt illam totam pulchram esse, & cognatam Christi, & absque omni reprehensione, Ad quam per Isaiam loquitur: *In manibus meis descripsi te, & muri tui coram me sunt semper*. Quo pacto autem ecclesia, cum tales promissiones acceperit, ab hostili dæmonum potestate in prædam rapitur? Et ubi Deus est ipsum caput juxta apostolum, quis hanc captivitate pessumdare poterit? Ipse hanc sibi ipsi sine macula & ruga addixit, quis autem eam jam inquinabit? Vah cum ista suspicione. Clarum sane est, quod inficiatio illius humanæ dispensationis ejuscemodi opiniones excitet. Sed conati sunt ecclesiam in nihilum redigere: ob id & Dominus eos pro nihilo habebit. Eruntque apud omnes qui in ecclesia ejus sunt, contempti & anathematizati. Mansit enim hæc semper prædationi non obnoxia, infracta, inconcussa. Expleti autem adulationibus, in narratione earum quæ apud eos factæ sunt, rerum sermonem gloriosum contexunt.

Cant. 4.

Isa. 49.

Ephes. 5.

GREGORIUS.

Universum devotorum episcoporum sacrum conventum convocaverunt, quo synodice in unum convenientes, ex sacra scriptura disquisitionem de erronea similitudinum pictura faciant, quæ ab excelsa & Deo decente latria ad humilem, terrestrem & materialem creaturarum latriam hominum mentes detrahit. Hæc, inquam, disquirant, & quid sibi hæc de re videatur, exclament, cognoscentes id quod a prophetis dictum est: Labia sacerdotum cognitionem custodient, & legem exquirent ex ore eorum. *Nuncii enim Dei sunt omnipotentis.*

Malac. 2.

EPIPHANIUS.

Immemores Verbi Dei ex Virgine * generationem, magnum hoc & salutare mysterium, quod ipse nobis incarnatus gratuito donavit, liberando nos ab idolorum errore & insano cultu: hanc ipsi salutem comminuentes, sibi honorem adscripserunt, qua improbe contra catholicam ecclesiam triumphare nituntur. Quibus merito per prophetam Christus alloquitur: *Sacerdotes contaminaverunt leges meas, & sancta mea profanaverunt, inter sanctum & profanum non posuerunt discrimen*. Siquidem imagines Domini & sanctorum ejus non discreverunt a dæmonum imaginibus. Quin etiam has simulacra gentium appellantes, sycophantarum more ecclesiam, quam Christus suo sanguine sibi comparavit, accusant, & quod coloribus variis evangelicæ historiæ pingantur, reprehendunt: quam tamen fideles venerandam & sanctam prædicant, cum non respiciant ad ea quæ oculis repræsentantur, sed quæ per res significantur. Nam ut illi qui audiunt auribus, gloriam Deo acclamant: ita qui oculis vident, eumdem glorificant: quia in recordationem conversationis illius inter homines hoc modo pervenimus. Nam si narratio scripta nobis res declarat, quidni & pictura idem demonstret? Qualia autem nugari pergant, videamus. Quæ, ajunt, ab excelsa & Deo decente latria ad humilem, terrestrem, & materialem creaturarum latriam hominum mentes detrahit. O insanientem linguam, quam instar machæræ acutæ & veneno imbutæ possident, qua Christianorum inculpatam fidem in simulacrorum arbitrantur translatam culturam. Et contumeliose humilem & materialem creaturarum latriam hanc appellant. Nemo enim Christianorum, eorum quæ sub cælo sunt, imagini latriam exhibuit. Etenim hoc est gentilium fabulamentum, dæmonumque inventio, satanicæ demum actionis aggressio. Verum hoc Christi in hac terra peregrinatione subversum est. Latria nostra est in spiritu & veritate. Inter varia autem quæ Deo dicantur & sanctis ejus, ecclesia quoque ritum imaginum habet. Ipsi autem seipsos redarguunt, cum dicunt: Et quid sibi hac de re videatur. Ignorant igitur quod ore dominico dictum est, *Qui a se ipso loquitur, gloriam propriam quærit*. Cum igitur hi a seipsis loquantur, ut testificatum est, & non a spiritu, quis eos audire velit, nisi qui a spiritu, alienus exiitit? Deinde gloriabundi non in Domino, sed suorum linguis, sic ajunt.

ACTI VI. REFUTA PARS II.

Joan. 4.

Joan. 7.

* generationis aut generati.

Exech. 22.

GREGORIUS.

Et ideo congregata sacra hæc nostra synodus, quam numero trecenti triginta octo constituimus, juxta ritum legislationis synodicæ, voluntarie amplectimur & prædicamus decreta & scita, traditionesque quas illi firmiter approbaverunt, & servare jusserunt.

EPIPHANIUS.

Ingentis multitudinis cœtum habentes, numero & hominum copia jactabundi gloriantur, & quod turbam contra ecclesiam excitarunt: ob id importuno ore & clausstrum nesciente, garrire, quæ fas non erat, non cessarunt. Quare juxta populum Hebræum aucti sunt, & multi evaserunt: sed in ipsis sibi non complacuit Dominus. Quid vero causæ est? Quia seipsos ab ecclesia expellentes in eremo errarunt, & in sicco, & inaquoso spirituale vinum, corda hominum lætificans, non habuerunt. Iterum autem eamdem fabulam inculcant: verbis enim synodicis statutis inhærere pollicentur, factis autem ipsis negant. Quin etiam annumerant synodos universales præhabitas, sic dicentes.

Psal.

GREGORIUS.

Et primum quidem, juxta quod sancta synodus magna universalis, quæ temporibus pia recor-

cordationis Conſtantini magni imperatoris in Nicæa congregata eſt, quæ impiiſſimum Arium ſacerdotali abdicavit dignitate, propterea quod increatum Filium Dei creaturam eſſe dixit, cum ſit conſubſtantialis Patri & Spiritui Sancto, nec non ejuſdem gloriæ & dignationis. Quæ quoque a Deo electum nobis pronunciavit fidei ſymbolum. Ita quoque deinceps centum quinquaginta patres congregati in imperatoria civitate, temporibus magni imperatoris Theodoſii, Macedonium Spiritus Sancti hoſtem condemnarunt: utpote quem conſtabat in ſanctum & increatum Spiritum blaſphemias profudiſſe: dicebat enim illum Patri & Filio non eſſe conſubſtantialem: illa autem ſynodus, ſalutaris noſtræ ſymbolum fidei latius extendit, ter ſanctum Spiritum & omnipotentem Deum eſſe prædicans.

EPIPHANIUS.

Has quoque ambas ſacras ſynodos & univerſales Neſtorius impius ille, quique illi aderant hæretici, admiſerunt. Eadem etiam ratione & hæc tumultuaria ſynodus aliam inducens hæreſim, a qua, qui huic aſſentiuntur, Chriſtianorum accuſatores a catholica eccleſia nominantur, recepit. Verum hi nihil a dementibus hominibus diſcrepant: ſolem enim exortum ſuper terram videntes, & inter ſe dicentes, ſplendore ſolis ſidera abſconſa ſunt, & dies eſt & non nox; aperta & manifeſta otioſiloquentia ſua colligentes, admonent.

GREGORIUS.

Poſt has, ducentorum ſanctorum patrum in Epheſo prior congregatio Theodoſii junioris imperio, judaizantem & hominis adoratorem Neſtorium condemnavit, quia decernebat ipſum Chriſtum proprie ex Deo Verbum, & particulatim alium Chriſtum ex muliere; & proprie quidem creatum Deum Verbum, & particulatim hominem. Hinc duas hypoſtaſes in uno Chriſto conſtituebat, unionemque juxta hypoſtaſim negabat, ſecundum quam non alius atque alius adoratur, ſed unus intelligitur Chriſtus Jeſus unigenitus, una adoratione in propria carne adoratus.

EPIPHANIUS.

Hanc & Eutyches & Dioſcorus, & ejuſdem farinæ hæretici * confuſa Dei appellati, approbant: ſed tamen hæretici permanſerunt, utpote qui aliam hæreſim induxerunt. Recte igitur & illis hi connumerabuntur: vaniloquentiam enim nuperam & hi in eccleſiam adduxerunt. Quemadmodum autem pueri ea quæ a patribus perſpicue dicta & facta, ridicule invicem enarrant: ita & hi quoque quæ apud omnes notiſſima ſunt, veluti docendo ſe proferre putant, & ſcripto tradunt. Sed apud omnes ridiculi deprehenſi ſunt. Rurſus autem ſua propria vaniloquentia utentes dicunt.

GREGORIUS.

Congregata deinde eſt & in Chalcedone magna & univerſalis ſynodus, imperante Martiano Dei amantiſſimo imperatore. Hæc Dioſcorum & infelicem Eutychem anathematizavit, docentes in duabus naturis, poſt exactam juxta hypoſtaſim Verbi Dei unionem, non eſſe eumdem & unum Chriſtum & Dominum cum carne, ſed ex duabus naturis unitionem factam, unam autem mixtam & confuſam perfectam fuiſſe. Ultra has Conſtantinopoli congregata Juſtiniani imperatoris imperio, qui nunc in Dei pace quieſcit, ſynodus eſt, quæ Origenem, qui & Adamantius, Evagrium, Didymum, cum gentilibus illorum commentariis anathemate devovit. Præterea Theodorum Mopſueſtiæ epiſcopum, & Diodorum Neſtorii præceptorem, Severum, Petrum, Zoaram, cum impiis eorum dogmatibus damnavit. Et epiſtolam Ibæ appellatam, quæ ad Marim Perſam extat. Decreta autem & ſtatuta quartæ ſynodi univerſalis approbavit.

ANNO CHRISTI

EPIPHANIUS.

Univerſales has & ſacras ſynodos, & quæ illas præceſſerunt, & Sergius Conſtantinopolitanus, Cyrus Alexandrinus, & Honorius Romanus, antiſtites, & omnes illi qui Monothelitæ dicuntur, receperunt: verumtamen ut hæretici a catholica eccleſia damnati ſunt, quod nova quædam dogmata per ſuas hæreſes in eccleſiam effuderint. Sic & hi ſanctas has & univerſales ſynodos recipientes, per novam ſuam hæreſim e catholica eccleſia ejecti ſunt. Vana autem de his illorum eſt oratio & otioſa, neque ulla reſponſione digna: quia dum ſanctas ſynodos appellant, illis adverſari oſtenduntur. Quod ſi autem illud ex ignorantia faciunt, res eſt & ſtoliditate, & ruditate plena: ſi vero ſcientes id perpetrant, impiæ ſane & abſurdæ conſcientiæ. Aut enim ſynodum ſynodo ſibi adverſantem, nobis (niſi ſint aliquæ ab eccleſia alienæ & condemnatæ, quemadmodum illorum eſt) oſtendent, aut ſanctas has & ſinceras ſequentur, & quod tota eccleſia, & ipſi recipient. Et ſi quidem ſacras imagines ſuſceperint, eccleſiæ catholicæ adhærebunt, utpote quas ſacræ ſex univerſales ſynodi admiſerunt: ſi vero non ſequentur catholicam eccleſiam, nemo eos audiet, utpote qui hujus ſacram traditionem non ſequantur.

GREGORIUS.

Deinde temporibus Conſtantini pii imperatoris in hac devota civitate centum ſeptuaginta epiſcoporum concilium coactum eſt: in quo Theodorus, quem Pharan vocant, & Cyrus Alexandriæ præſul, & Honorius Romanus epiſcopus, Sergius item & Paulus, Pyrrhus & Petrus, qui illic præſidebant: item Macarius Antiochenus cum Stephano illius diſcipulo anathemate percuſſus eſt, & extra catholicam eccleſiam ejecit, quod unam voluntatem & operationem in duabus unius Dei noſtri Chriſti naturis ſtatuerunt.

EPIPHANIUS.

Hiſce verbulis nihil ædificant: hæc enim antea deſtructa fuerunt. Adulterina autem cavillatione ſacras ſynodos iterum in medium adducunt, ſic dicentes.

GREGORIUS.

Sex igitur iſtæ ſacræ & univerſales, piæ, & Deo placentes ſynodi dogmata noſtræ inculpatæ fidei ex ſanctis evangeliis initiatæ tradiderunt, unam ſcilicet eſſe hypoſtaſim in duabus naturis &

voluntatibus & operationibus unius Christi Do-
ANNO CHRISTI 787. *mini Dei nostri, illiusque unius esse & miracu-*
la & passiones.

EPIPHANIUS.

Ah! quid istud est opinionis & superbæ jactationis? Ecclesiam veluti rudem, & quasi nondum Christi dogmatibus imbutam docere conantur, quæ tamen testimoniis omnium, scientia plena esse deprehenditur, quemadmodum divinus Paulus ecclesiæ mystagogus in spiritus magniloquentia clamat. Sic enim de
Ephes. 3. ea ait: *Ut cognoscatur principatibus & potestatibus per ecclesiam multimode varia Dei sapientia.* Non igitur recte judicarunt, sed impostorum more, ea quæ non erant dubia, in medium adduxerunt, quæ ecclesia catholica tamquam anchoram firmam & recipit & observat, præceptisque eorum continuo inhæret. Nam & sacræ synodi cum divinis placitis & venerandas imagines admiserunt, & honore & cultu quodam certo eas patres nostri dignati sunt; quin etiam in templis sanctis ab se ædificatis eas collocaverunt: nec illic solum, verum etiam in omni loco convenienti eas pinxerunt salutaruntque. Verum hoc conciliabulum omnem illorum divinum cœtum supergredi ausum est, & suam sedem contra illos posuerunt, juxtaque diabolum patrem mendacii cervices erigentes, quæ sancta erant & sacra, contaminaverunt, contempserunt, & in ignem conjecerunt. O violentiam, o insanam audaciam! Pereat eorum superbia: Dominus ex corruptrice malitia illorum populum liberet, omnesque catholicæ ecclesiæ adhærere faciat, & ut evangelicas picturas, & certaminum martyrum effigiationes, quemadmodum ab initio factum est, & ecclesia Dei observat, recipiant, & ut venerentur, efficiat. Deinde eisdem artibus utentes, sic delirando dicunt.

GREGORIUS.

Quæ & nos cum omni diligentia & discussione, consilio ter sancti Spiritus exquirentes & cognoscentes, contra ipsum illud salutis nostræ dogma, hoc est, contra Christi œconomiam, nefandam pictorum artem blasphemantem, & sex sacras sanctas synodos subvertentem invenimus.

EPIPHANIUS.

Est & diligentia & discussio, quæ in malo procedit, quemadmodum diligentiam & inquisitionem contra proprium patrem suum cum
2. Reg. 15. 16. & 17. Achitophel exercuit Absalon: talibus quoque
3. Reg. 18. & isti contra sanctos patres usi sunt. Quemadmodum etiam divino consilio, falsorum prophetarum vaticinia oriri * Achaz arbitrabatur:
* Achab. verum spe sua frustratus fuit. Quoniam &
Prov. 14. Parœmiasta inquit: *Sunt viæ quæ videntur viro rectæ, sed exitus earum in fundum inferni deducunt.* Talia & illis accidunt: nam obnoxii affectibus his, ut hominibus placeant, & de proprio ore loquentes, videntur quidem vias rectas indicare, verum eos qui illis auscultant, in laqueum inferni deducunt. Quomodo enim contra dispensationis Christi mysterium, imaginum pictarum apparatus blasphemias inferunt? aut qua ratione sex sacras synodos contumelia afficiunt? an præter illarum sententiam in ecclesiis imagines collocatæ sunt, cum ipsi illi divini patres nostri, doctorum more & voluntarie veritatem significantes, nostræ salutis mysterium in venerandis templis, pictorum opera utentes, collocarunt? Non autem, ut ipsi ajunt: Quis contra salutis nostræ dogma tempestivum, nimirum adversus Christi dispensationem, nefandam pictorum artem induxit? Nam quod quispiam probat, id vituperari non sustinet. Itaque se delirare cognoscunt, nec nugas suas demonstrari sinunt: arbitrantur autem neminem exorturum, qui fraudes eorum, quibus veritatem deprimunt, se deprehensurum putet. Omnes artes illiberales, quæ a scopo mandatorum Dei declinant, interdictæ sunt. Quæ vero secus agunt, sed in usum aliquem vitæ proficiunt, & non sunt indecoræ, ita a sanctis patribus nostris non sunt damnatæ, nec exclusæ. Picturæ autem arte si in aspectum turpitudinis quispiam usus fuerit, execrabilis est & damnosa: veluti si quis effigies meretricias & spectacula, item molles saltandi flexus, & equestrium certaminum formas, aut si quid his simile fuerit, pingat: sane opus illud turpe & noxium censebitur. Si autem honestorum virorum vitas, & historias certaminum martyrum, eorumdemque passiones, item magni Dei & Servatoris nostri Jesu Christi dispensationis mysterium pictura repræsentare voluerimus, tunc quidem pictorum arte utentes, valde recte fecisse dicemur: nam & pictor crucem depingit, neque tamen aliquis, cui sanum cerebrum est, ob eam causam pictorem aversatur, neque a divina gratia illum excludit, quod coloribus eam ornaverit. Rursus & de libris similiter judicandum est. Nam si quispiam turpes historias aut gesta referat, turpis quoque & abjiciendus, & Christianis auribus indignus censebitur: si vero divinitus inspirata verba, & narrationes ad pietatem facientes scribat, commendandus est, & ecclesia Dei non indignus æstimandus. Idem de imagine Domini nostri Jesu Christi sanctorumque ejus existimandum. Nam & si quis tibiam aut citharam fecerit, turpe illius opus habebitur: si vero sacrum aliquod vas, suscipiendum quidem hoc erit. Neque quispiam prudens artem vituperaverit, cum quispiam ædificat, quod in vitæ usum ac necessitatem fuerit destinatum. Intentio enim & modus, quorsum scilicet artis opus tendat, inspiciendus. Et si quidem ad pietatem vergat, admittendum erit, si vero ad turpitudinem aliquam, execrandum & rejiciendum. Appingentes autem dictis plures vituperationes, deinceps ajunt.

GREGORIUS.

Nestorium autem dividentem in filiorum dualitatem unicum Filium & Verbum Dei pro nobis incarnatum, fingunt.

EPIPHANIUS.

Rursus, quemadmodum & ante diximus, tantummodo pronunciant, nihil demonstrantes. Quomodo enim Nestorium fingit, qui Christi imaginem pingit? Nestorius duos filios inducit, alterum quidem Verbum Patris, alterum autem virginis Filium. Veri autem Christiani Filium unicum Christum & Dominum confitentur. Et cum imaginem illius,
Isai. 1. quemadmodum caro factus est & habitavit in

no-

nobis, perfectus videlicet homo, depingunt, valde recte & pie facere cognoscuntur: est enim Deus Verbum in carne apud nos diversatus, non ipsa deitas considerator depicta. *Deum enim* (ut ait) *nemo vidit unquam*. Siquidem neque depingi, neque videri, neque comprehendi potest, sed tantummodo illius humanitas. Ex duabus enim naturis, & in duabus naturis Christum esse scimus, nempe indivisim divina & humana. Altera quidem ex iis indepingibilis, altera vero pingi valens, in uno Christo considerator. Et imago non quidem secundum substantiam exemplo primo similis existit, sed tantummodo nominis ratione, & dispositione expressorum lineamentorum per membra. Non enim cum quispiam imaginem alicujus hominis pingit, animam in imagine quærit. Et quidem animæ hominis & divinæ naturæ differentia discreta existit: hæc enim increata est, & temporis nescia; illa vero & creata, & temporaria, & ab hac condita. Nullus autem qui sapit aliquid, hominis imaginem videns, cogitavit hominem ab anima per pictorem separari. Non enim dumtaxat anima privata est imago, sed & ipsa corporis substantia; carne, inquam, musculis, nervis, ossibus, elementis, nempe sanguine, phlegmate, humore & bile, quorum sane commixtio in imagine videri haudquaquam potest. Hæc enim in imagine si conspici possent, hominem utique eam, & non hominis imaginem, appellaremus. Igitur & hæc cum ceteris problematum illorum monstris faciunt. Quæ vero sequuntur, risu digna sunt.

GREGORIUS.

Nec minus Arium, Dioscorum, Eutychen, Severum, qui confusionem & commixtionem duarum naturarum unius Christi statuunt.

EPIPHANIUS.

O incircumspectas & aniles fabulas! magnum enim existimant iisdem insistere nugamentis. Nam aut ignorant, quantum inter se distant hæretici a se numerati, aut voluntarii in has nugas delabuntur. Arii enim & Dioscori & Eutychis hæreses contrariæ quodammodo sunt Nestorio, & inter se non parum pugnant, quamquam impietatis ratione satis conveniant. Arius enim a non existentibus ad esse ante sæcula productum & * increatum Dei Patris Verbum dicens, huic impietati & aliam adjicit hæresim: negat enim Christum animam rationalem habere, sed pro ea deitatem, cui affectus applicantur. Dioscorus autem & Eutyches, Nestorio dicenti duas & naturas & hypostases repugnantes, naturas confundentes, unam vaniloque asserunt esse. Et longe a via regia, quæ neque ad dexteram neque ad sinistram declinat, incedentes, ab apostolica & patrum disciplina exciderunt. Quæ nunc autem corcordia & conjunctio catholicæ & sanctæ Dei ecclesiæ, item picturarum explicationibus, cum Ario, Nestorio & Eutyche? verum dant sine mente sonum, & verba inania effutiunt, ab apostolico præcepto longe alieniores: sic enim ait apostolus: *Sermo vester sit semper gratiosus, sale conditus:* & bonus Job eos detestatus, inquit: *Num edetur panis sine sale, aut est gustus in verbis inanibus?* Clarum igitur est, quod & frustra, & inaniter ecclesiam Dei accusant, nunc quidem impio Nestorio & schismatico picturam humanitatis Christi convenire dicentes, nunc vero Eutychi & Dioscoro impiis illis hæreticis & confundentibus naturas. Clarum autem est, quod inter se sectæ istæ pugnent, & utraque contra ecclesiam insurgat. Nam si duxerimus Nestorium, juxta eorum verba, ecclesiæ adhærere, mendaces deprehenduntur, dicentes eam Eutychem & Dioscorum sequi. Si autem Eutychi & Dioscoro cum ecclesia convenire, & in hoc quoque falsi reperiuntur. Nam ut antea dicebamus, Nestorius & Eutyches inter se pugnant: quare inepta & supervacanea eorum est ratiocinatio. ANNO CHRISTI 787.

TOMUS TERTIUS.

EPIPHANIUS.

QUandoquidem in spinis arantes, aliena ab apostolicis seminibus garriunt, & hæreticorum zizaniorum germinationes colligunt, ad eos Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, contaminaverunt partem meam, hæc dicentes.* Jerem. 12.

GREGORIUS.

Quamobrem justum censemus, breviter per præsentem hanc nostram definitionem, eorum qui hæc faciunt & venerantur, errorem demonstrare. Igitur sanctorum patrum & universalium synodorum puram & inviolatam & a Deo traditam fidem nostram & confessionem sic observantes, dicimus non debere quemquam divisionem aut confusionem, ultra verum sensum & voluntatem, inexprimibilem & incognoscibilem illam unionem duarum secundum hypostasim unam expressæ personæ naturarum commisceri.

EPIPHANIUS.

Vere suum errorem ostenderunt vanitatis hujus magistri. Ab omnibus enim sanctis patribus nostris in sex universalibus synodis congregatis, in sanctis templis aliisque convenientibus locis venerandas imaginum picturas collocantibus, propter verba quædam exilia sese abdicarunt: errorem enim esse dicunt, & idololatriam aliam præter dæmonicam istam inducentes, inter duas res contrarias inter se non distinxerunt. Nam ea quæ in gloriam Christi Dei nostri, & recordationem illius incarnatæ politiæ facta: item quæ in laudem dæmoniorum, eorumque memoriam, a gentilibus & quibusdam Judæis constructa sunt, una appellatione per ora sua ferunt, jactantque; neque veriti sunt ea scriptis mandare, commiscentes ea quæ miscerí nequeunt, & prætexentes occasiones in peccatis, divisionis & confusionis deliramenta in ecclesiam catholicam & theologicam scientiam. Quin etiam nugantur, dicentes nullum divisionis modum in unitione Dei Verbi secundum hypostasim intelligendum aut excogitandum. Videntur autem illi patrum sententiae nunquam legisse: aut si omnino legerint, id defunctorie factum est, & minime diligenter. Gregorius enim theologus ille vanam horum verborum congeriem, sive rhapsodiam dissecat, ita dicens: Quando considerationibus distabant naturæ, simul etiam dividebantur nomina. Quin & Orat. 2. de Filio ante medium.

om-

ANNO CHRISTI 787.

omnes beati patres noſtri confuſionem non admittentes, conſideratione duas naturas ſeparabiles eſſe dicunt, idque ratione differentiæ, non diviſionis. Itaque neceſſum eſt, aut latuiſſe illos exquiſitam horum dogmatum ſcientiam, aut injuſte patres accuſaviſſe, cum ipſi nullo modo diviſionem de duabus naturis in unitione diſpenſationis Chriſti ſtatuant. Et Neſtorius quidem ipſa re diſtinguit naturas: aliud enim Dei Verbum, & alium ex Virgine, ſpecialiter ad hominem, & ſpecialiter ad Deum reſpiciens, exiſtimat. Sed catholica eccleſia a confuſione aliam unitionem confitetur, & naturas ſola conſideratione indiviſim diſtinguit. Nam & poſt unitionem unum Emmanuel confitetur. Injuriam autem in naribus ſpirantes, inferunt.

GREGORIUS.

Quænam eſt hæc inſana opinio pictorum, ut lucri turpis & miſeri cauſa, ea quæ effici nequeant, ſtudeant conficere, ut & ea quæ ore & corde ſunt tantummodo confeſſa, impiis manibus figurare intendant?

EPIPHANIUS.

Stupidi eſt, ejuſcemodi verba fundere, animoque tali eſſe præditum, qui nihil aliud quam probos & innocentes cavillari didicit. Quorſum enim iſta inſana mens, res in eccleſia ſacra nugis & deliramentis æquare? Nam quod dicunt, pictorum eſſe lucri turpis cupiditatem, ut Chriſti imagines in templis conſpiciantur: non vident & eos lucri cupiditati deditos, qui ſacros evangelii codices deſcribunt. Quin etiam appellant illos umbratiles, pictores, qui Chriſtum coloribus delineant, depinguntque. Quid ergo? Num & fabrum crucem præparantem, ædificantemve, ſcæotectona, hoc eſt, ineptum fabrum & rudem vocabunt? Dicatur & lapicida, qui menſam ſacram in eccleſiis polit & aptat, ſcæolithurgos, id eſt, improbus lapicida. Similiter aurifaber, & argentarius faber, σκαιοχρυσοχόος, hoc eſt ineptus, & minime in ea arte doctus auri cudendi magiſter, & phrygio: non tamen ob horum inſaniam quævis ars & ſcientia, a Deo ad gloriam illius & noſtram utilitatem noſtræ vitæ tradita, peribit. Quod autem in craſſa ignorantia verſentur, & inſigniter improbi ſint, ex ſacra Scriptura & divinis patrum ſententiis audiant. Hæc enim naturæ noſtræ a rerum opifice donatam ſcientiam approbant. Sic enim Job de Deo dicit? *Quis dedit mulieribus ſubtegminis & telæ ſcientiam?* Quin etiam ut aſſerit teſtaturque ſcriptura, a Deo data eſt Beſeleel ſapientia in omni fabrili ſcientia. Sic enim ait Moyſes: *Et locutus eſt Dominus ad Moyſen, dicens: Ecce nominatim vocavi Beſeleel filium Uriæ, * filium Or, tribus Judæ; & implevi illum ſpiritu divino ſapientiæ eruditionis & ſcientiæ, ut omne opus fabre excogitet, & faber ſummus ſit, tum in argento & auro, tum ære & ferro, hyacintho & purpura & coccinea tela, & byſſo conſuendo. Præterea docui eum lapidicinam ad opera, & fabrilem artem ad ligna uſus cujuslibet apparanda. Et dedi illi ſocium Eliab, filium Sciſamachon de tribu Dan; & in corde omnis eruditi collocavi prudentiam, ut faciant omnia quæ mandavi tibi.* Quibus ſane magnus ille & facundia & eruditione omnigena in theologia Gregorius conſona conſentientia-

Job. 28. ſecundum translat. LXX.

Exod. 31.

* filii

Greg. Nazian. orat. fun. in Baſil. circa med.

que tradit, dicens: Et deſcendit ſpiritus Domini, & deduxit eos, & ſpiritus ſcientiæ replevit Beſeleel architectum tabernaculi. Mirum eſt igitur, cum ex Deo homines iſti improbi ſcientiam eſſe videant, cognoſcantque nobis traditam, quid ita inſolenter ſe gerant. Profecto ob eam cauſam recenſendi ſunt inter hæreticos a Deo damnatos: nam ut ſcriptum eſt, *Peccatis peccata accumulant.* Germani igitur filii, & non nothi & adulterini, ſponſæ exornatæ Chriſti, quæ neque maculas neque rugas habet, catholicæ eccleſiæ, ſoli Deo cum obſecratione ſacrificia & cultum præſentantes, venerandam Chriſti imaginem, veræque & indubitatæ virginis noſtræ deiparæ, ſanctorum angelorum, & omnium denique ſanctorum, ſenſu viſus intuentes ſanctificantur, & in memoriam eorum animo & corde perpendunt, ut in unum Deum per juſtitiam credant, & ore confiteantur ad ſalutem. Eodem modo & evangelii audientes auditione ſenſitiva ſanctificationem, gratia repleti, corde quoque intelligunt ſcriptorum narrationem. Deinde fruſtra inflati, ajunt.

ACTIO VI. REFUT. PARS I.

Iſai. 30.

Rom. 10.

GREGORIUS.

Arbitratus etiam ſic eſt, ipſam imaginem Chriſtum vocando. Eſt autem Chriſtus hoc nomine Deus & homo. Sequitur, ut & imago Dei ſit & hominis: & conſequens eſt, ut aut juxta opinionem vanitatis ſuæ, deitatem quæ circumſcriptione creatæ carnis circumſcribi non poteſt, circumſcripſerit; aut inconfuſam illam unitionem impietatis confuſione confuderit, & geminas blaſphemias in deitatem & per deſcriptionem & confuſionem intulerit. Iiſdem ergo blaſphemiis earum adorator involvitur, & væ illud utriſque præmium, quod ſcilicet & cum Ario, Dioſcoro, Eutyche, & Acephalorum hæreſi erraverint.

EPIPHANIUS.

Non eſt imaginum ſtructura pictorum inventio, ſed eccleſiæ catholicæ probata legislatio & traditio. Nam quod vetuſtate excellit, venerandum eſt, ut inquit divinus Baſilius. Teſtatur hoc ipſa rerum antiquitas, & patrum noſtrorum, qui Spiritu ſancto feruntur, doctrina. Etenim cum has in ſacris templis conſpicerent, ipſi quoque animo propenſo veneranda templa extruentes, in eis quidem gratas orationes ſuas & incruenta ſacrificia Deo omnium rerum Domino offerunt. Atqui conſilium & traditio iſta non eſt pictoris (ejus enim ſola ars eſt) verum ordinatio & diſpoſitio patrum ſanctorum, quæ ædificaverunt. Hoc autem nomen Chriſtus, ſignificativum eſt & deitatis & humanitatis, duarum Chriſti perfectarum naturarum. Secundum autem illam naturam qua viſus eſt, homines Chriſtiani illius imaginem depingere didicerunt, non ſecundum eam qua inviſibilis erat. Hæc enim deſcribi non potuit. Audivimus enim ex evangelio, Deum neminem unquam vidiſſe. Itaque natura humana Chriſto depicto, ut rei veritas id indicat, ſecundum nomen tantum Chriſtiani confitentur ſe adaptare viſam imaginem archetypo, & non ſecundum eſſentiam. Ipſi autem ſtolide leves, imaginem & prototypum nihil differre dicunt, & in diverſis ſubſtantiis identitatem ſubſtantiæ indicant.

De Spiſancto Amphil.

Joan. 1. 1. Joan.

Quis autem riſu inſignem ruditatem & imperitiam non proſequatur, imo magis impietatem

tem eorum non deflebit? Nam in ſenſum repro- A
bum converſi ea quæ non decent, blaterant: & catholicam Dei eccleſiam propter imaginum apparatum, confuſionis cauſam habere jactitant, & illam deitati ſpeciem circumſcriptionis attribuere. Deinde iniquitatem iniquitati ſuperaddentes, væ nobis minantur: ſed labor eorum in caput eorum convertetur. Nam ſi is qui execrabatur veterem Iſraelem, execrabilis erat, & qui benedicebat, benedictus: quanto magis, qui novum Iſraelem videntem intelligenter Deum, Dei ſcilicet eccleſiam execratur, execratione plenus erit? Quis autem illos non deteſtetur, cum eccleſiam cum Ario, & Dioſcoro, & Eutyche, & Acephalorum hæreſi, erraſſe dicant? Hos ſane illi magiſtros & novæ hæreſeos ſuæ ante- B
ſignanos habent.

In ſubſequentibus etiam Euſebius Pamphili ab illis in teſtem advocatur: qui tamen ab omni catholica eccleſia Arianæ hæreſeos defenſor eſſe cognoſcitur, quemadmodum in commentariis ſuis & omnibus a ſe editis libris manifeſtum fit. Dicit enim ſecundo loco adorandum Deum Verbum & miniſtrum Patris, & ſecundas dignitatis partes ferre: qua in re conſubſtantialitatis opinioni repugnat, & tranſmutationem ſacratæ carnis Domini in deitatis naturam tenuit, & ex eo confuſionem adſtruendo, imagines non recipit. Neque is ſolum, verum omnium Arianorum inſana & impia turba. Opinantur enim, extra animam rationa- C
lem, Dominum noſtrum factum hominem, & pro anima deitatem habuiſſe, ut affectiones illi quoque aſſignent, quemadmodum Gregorius theologus teſtificatur. Et quemadmodum Theopaſchitæ hæretici imaginem non admittunt, ita neque Severus, qui confuſionem induxit, imaginem Chriſti Dei noſtri in eccleſia (non) recipit, quemadmodum a pluribus hiſtoricis illud traditum eſt.

Quomodo igitur Ario, Dioſcoro, Eutychi & Acephalorum hæreſi catholicam eccleſiam, quæ imaginum picturas recipit, ſimilem dicunt? Mira profecto ſunt. Neque quidquam aliud agunt, quam inanes quaſdam blaſphemias lingua eorum effrenata eructantes, aerem ver- D
berent. Audiant igitur veritatem. Quemadmodum in ſuperioribus diximus, ſupra omnem circumſcriptionem eſt divina natura: ſed humana circumſcribi & definiri poteſt. Neque quiſquam adeo delirus eſt, qui humanam naturam circumſcribi poſſe dicens, per eam circumſcribere tentat, quæ circumſcribi haudquaquam poteſt. Dominus enim, quatenus perfectus erat homo, in Galilæa fuit: fuit & in Judæa: ejus rei fidem ipſe faciebat dicens: *Aſcendamus in Judæam iterum*. Et de Lazaro ſuis diſcipulis loquens ita ait: *Gaudeo propter vos, ut credatis quod non fuerim ibi*. Quatenus autem Deus eſt, in omni loco dominationis ſuæ adeſt, & uſquequaque incircumſcriptibilis E
permanet. Quomodo igitur intemperanti lingua deliramenta iſta iteratim effutiunt? Et ita dicunt: Circumſcripſit juxta ſuam opinionem pictor, circumſcriptione creatæ carnis, divinitatem, quæ circumſcribi non poteſt. Si in præſepio jacens faſciis * involutus per naturam humanitatis illius divinitatis natura fuit, circumſcribetur & in colorata imagine humanitatis ejus, incircumſcriptibilis ejus divinitas. Si vero illud factum non eſt, neque hoc etiam. Utinam cognoſcant divini Dionyſii ex libro de hierarchia verbum, ſic dicentis: Non enim eſt exacta ſimilitudo cauſatis & cauſis: habent enim cauſata cauſarum contingentes imagines: ipſæ vero cauſæ, ſecundum proprii principii rationem, exemptæ ſunt & ſupereminent. Ut profecto & illis, qui vel paullulum mentis habeant, manifeſtum ſit, collectaneam eorum vaniloquentiam non adverſum pictores, ſed contra Dei eccleſiam deſtinatam. Eadem autem impudentia utentes contumaces, dicunt. ANNO CHRISTI 78.

GREGORIUS.

Damnati autem a cordatis viris in eo, quod incomprehenſibilem & incircumſcriptibilem divinam Chriſti naturam ipſi depingere ſtuduerunt, ad aliam aliquam prava inventione apologiam confugiunt, quod ſolius carnis, quam vidimus & palpavimus, & cum qua verſati ſumus, illius inquam imaginem exhibemus: quod ſane impium eſt, & Neſtoriana diobolica inventio.

EPIPHANIUS.

Iiſdem ſuis artificioſis technis utuntur iniqui iſti veritatis accuſatores, quique ad impudentes contradictiones toti propendent. Simul etiam ſibiipſis convenientia garrientes, in laqueum blaſphemiæ cadunt. Et non ſobria verba proferentes, incircumſcriptibilem & incomprehenſibilem divinam Chriſti naturam in Chriſtianis accuſant, dicentes eos illam circumſcribere. Deinde vaframento artis uſi, perſonamque reſumentes, mendacium demonſtrant, quod carnis ſolius, quam vidimus & contrectavimus, & cum qua verſati ſumus, imaginem referimus. Atque id, ut ex hoc rurſus in Neſtorii dogma eccleſiam abducant: unde & ſubjiciunt: Quod eſt impium, & Neſtorianæ dæmoniacæ pravitatis inventum. Audiant igitur iſti veritatem. Chriſtiani unum Emmanuel Chriſtum Deum noſcentes, ipſum pingunt ſecundum hoc, quo Verbum caro factum eſt. Varia inſuper deliramenta a ſe rejiciunt, ſimplici mente omnia, quæ in eccleſia tradita ſunt, recipientes: & picturas inſpicientes, nihil aliud Danimo cogitant, quam quod in his ſignificatur. Nam cum pictura virginem peperiſſe conſpiciunt, angeloſque cum paſtoribus adſtantes, Deum hominem factum eſſe reputant; natum ob noſtram ſalutem, atque id etiam confitentur, dicentes: Is qui extra carnem eſt, incarnatus eſt: Verbum corpus induit, increatus eſt creatus, intangibilis eſt palpatus: eumque unum in deitate & humanitate perfectum prædicant: dictum eſt autem in præcedentibus de Neſtorii impia hæreſi, quod ſcilicet imaginum effigiationes nihil cum ea conveniant. Et jam de hac quoque ſatis dictum eſt, ſi modo quippiam de ea dici oportet. Arbitrati autem ſecum aliquid inveniſſe, dicunt.

GREGORIUS.

Conſiderandum eſt & hoc. Quod ſi juxta orthodoxos patres, ſimul caro, ſimul Dei Verbi caro nunquam partitionis notitiam ſuſcepiſſet, ſed totaliter tota natura divina aſſumpta, & totaliter & perfecte deitate arrepta fuiſſet, quomodo in duas diducetur, & ab impiis illis qui iſtud facere conantur, privatim ſeparabitur? Conſimiliter vero & de ſacra ejus anima ſe habet. Poſtquam enim aſſumpſiſſet deitatis Filii in propria hypoſtaſi carnis naturam, inter deitatem & carnis craſſi-

ANNO CHRISTI 787.

tudinem anima mediam se interposuit: & quemadmodum simul caro, simul Verbi Dei caro; sic simul anima, simul Verbi Dei anima. Et ambabus simul conspectis, videlicet, anima & corpore, inseparabilis ab ipsis deitas extitit, & in ipsa etiam disjunctione animæ a corpore in voluntaria passione. Ubi enim anima Christi, illic etiam deitas: & ubi corpus Christi, & illic quoque deitas consistit.

EPIPHANIUS.

Quoties isti, qui catholicam ecclesiam aversantur, improbum & impium aliquem sermonem contexere instituunt, quædam ab omnibus confessa & asserta assumunt, ut propter B ista probe dicta, in ceteris quoque fidem acquirant. Quædam enim recte pronunciantes, litorales lapillos cum unionibus commiscent, & ad proprium vomitum reversi, in duas partes deductum, & privatim separatum unum Christum ab iis qui venerandas imagines recipiunt, docent, & perverse loquuntur de partitione, cujus sententia non est recepta. Sed ut videntur, patrum sententiæ illos latent. Omnes enim consilio quodam & inspiratione divisionem duarum naturarum aperte prædicant. Non quidem rebus ipsis, quemadmodum in superioribus dictum est, ut blasphemus ausus est dicere Nestorius. Sermo autem, qui ob id, quod Christus, quemadmodum fuit perfectus homo, pin- C gatur, divisiones aut privatas separationes, aut alias partitiones factas dicit, a veritate non proficiscitur: neque rursus verus est, qui e contra confusionem jactat, quemadmodum isti falsarii sæpe dixerunt. Aliud enim est imago, aliud prototypum: neque aliquis, modo * quid sapiat, proprietates prototypi in imagine exquirit. Nam vera ratio in imagine nihil aliud quam nominis communionem, cujus est imago, neque substantiam prototypi (ut sæpe alias diximus) cognoscit, huc scilicet ipsa significatione dictionum cogente. Desperantes enim contra ecclesiam catholicam se posse aliquid juste objicere, vana quædam & nugacia garriunt, & futili loquacitate auditoribus se insinuare ni- D tuntur. Quamobrem & ridiculi apud omnes deprehenduntur, nunc quidem divisionem, nunc confusionem spargentes: & promptissimam, ut verbis peccent, linguam habent. Quare adjiciunt.

* for. qui. H.

GREGORIUS.

Siquidem igitur in passione inseparabilis ab his mansit deitas, quomodo insani isti, & quavis imprudentia irrationaliores, carnem deitati conjunctam & deificatam dividunt, & hanc, ut nudi hominis imaginem, pingere conantur? Et ex hoc in aliud impietatis barathrum labuntur. Nam carnem a deitate separantes, & per se subsistentem E *eam inducentes, aliamque personam in carne constituentes, quam in imagine repræsentari dicunt, quartam personam Trinitati adjiciunt, & divinam assertionem prædicant impiam. Itaque fiet illis qui Christum depingere nituntur, ut aut deitatem circumscriptibilem & cum carne confusam dicant, aut corpus Christi expers deitatis & divisum, præterea personam per se subsistentem in carne asserant: & ita Nestorianæ Deo repugnanti hæresi similes existunt. In talem igitur blasphemiam & impietatem cadentes pudore suffundantur, aversentur seipsos, & talia facere desinant: ne hi so-*

lum qui faciunt, verum etiam qui falso nomine A *factam & dictam ab ipsis Christi imaginem venerantur. Absit a nobis ex æquo & Nestorii divisio, & Arii, Dioscori, & Eutychis & Severi confusio, male sibi ipsa repugnantia, & quæ utraque ex æquo impietatem procurant.*

ACTI VI. REFUTA PARS II.

EPIPHANIUS.

Nequaquam una via hæreseos, Christianorum accusatorum antesignani incedunt, quemadmodum e contrario orthodoxis mos est regiam viam ambulare, neque huc & illuc declinare, sed in viis Domini tantummodo versari: illi autem repugnantissimas inter se opiniones constituentes propriis sensibus inhærentes, sapientes sibi per omnia videntur. Sed ab Isaia qui veritatem libere proloquitur, audire coguntur: *Væ qui sibi sapientes videntur, & in seipsis eruditi.* Nam quæ nec unquam etiam a Christianis effata sunt, ipsi tamquam confessa accipiunt: falsisque argumentationibus utentes, sophistice ecclesiam invadunt, conviciaque & contumelias quas possunt, congerunt, neque etiam his contenti, impietatis quoque insania laborant. Etenim quæ Diodorus & Theodorus episcopus Mopsuestiæ, item Nestorius, Eutyches, Dioscorus & Severus contra veritatem rabientes adstruxerunt, hæc omnia boni scilicet isti viri ecclesiæ catholicæ adscribunt. Quin etiam malum malo commiscentes, hæresiarcharum istorum verba, deliriis & stoliditate plena & exundantia, cum vero ecclesiæ sermone confundunt. Non aliter autem ac caupones hac in re mihi fecisse videntur. Nam ut illi vinum cum aqua turpis lucri gratia commiscent, ita quoque isti veritatis sermonem cum perverso confundunt. Nam Dioscori hæresis Nestorio plane adversatur: contrarias autem hæreses in una opinione & confessione esse, non contingit. Album enim & nigrum, calidum item ac frigidum, in uno subjecto eodem tempore existere, impossibile; nemo enim in nive calorem, neque in igne frigus deprehenderit. Stoliditatem autem ingenii insani ex his etiam deprehendere licet. Idem esse ajunt, imaginem & exemplar primum imaginis. Eam ob causam ad confusiones & divisiones cogere conantur eos, qui historiam evangelicam depingunt. Nam Eutychianistarum, aut eorum qui unam in unitione secundum hypostasim Christi naturam asserunt, & confusionem ex eo opinantur per subversionem veritatis, qua nihil aliud agunt, quam ut ostendant naturam & hypostasim idem esse: quæ sane inter se differre, veri ecclesiæ catholicæ alumni cognoscunt: ὑποστασιν enim cum proprietatibus subsistentiam dicimus, ab eo quod est ὑφεστανει, hoc est, subsistere: φυσιν vero, id est, naturam, rem per se existentem, non indigentem altera ut subsistat, παρα το πεφυκεναι, hoc est a nascendo. Hoc modo isti & ipsum Christum & imaginem illius, nihil secundum substantiam inter se differre ajunt. Nam si differentiam cognovissent, monstrosam illam orationem non contexuissent: omnibus siquidem manifestum est, aliud esse imaginem, aliud prototypum. Illa enim res est inanimata, hoc autem anima præditum est. Quandoquidem autem nugati sunt, in imagine divinam naturam circumscribi, excidentes a vero sermone, in reprobum sensum traditi sunt. Petro enim & Paulo in imagine figuratis, certum est eorum non adesse animam: cum neque etiam quispiam, ipso

Petri

Petri corpore præsente, animam illius videre possit. Et cum ipsa non videatur, quisnam, rogo, qui veritati studet, dixerit, separatam esse carnem Petri ab anima illius? Quæ si ita se habent, quanto magis incircumscriptibilis Verbi Dei natura, ex assumpta ab illo carne circumscriptibilis existit? Non enim divina natura ex itinere defatigata fuit, neque a muliercula Samaritide potum petebat: neque cum a Judæis lapidabatur, divinitatis natura laborabat, aut lapidibus impetebatur. Abfit ista a nobis blasphemia. Hæc igitur vaniloquentia Iconoclastarum, mirificas strophas & versutias contra imaginum picturam excogitat: quin etiam intemperanti lingua & alia quædam afferunt, iniquitatem iniquitati accumulantes; quartam enim B personam ad Trinitatem adjectione nugantur. At qui in gremio ecclesiæ catholicæ tamquam genuini filii se continent, omnia quæ de Domino nostro Jesu Christo per œconomiam dispensata sunt, recipientes, Arium, Nestorium, Apollinarem, eorumque discipulos, Dioscorum & Eutychen execramur, venerandasque imagines suscipimus: Imagines inquam solummodo, neque quidquam aliud eas, quam imagines existimantes, quæ scilicet primi exemplaris nomen tantum habent, ipsam vero substantiam minime. Cancri autem in modum oblique gradientes, ad aliam blasphemiam iter convertunt, dicentes.

GREGORIUS.

Exultent & lætentur, & libertate linguæ fruantur, quicumque veram Christi imaginem, sinceriſſima mente facientes desiderant & venerantur, & ad salutem animi corporisque afferunt, quam ipse Dominus noster Deus summus sacerdos, ex nobis integre massam assumens, circa passionis tempus in typum & recordationem efficaciſſimam suis sacerdotibus & mystis tradidit. Nam cum se sponte morti objiceret, glorioſæ, inquam, illi & vivificanti, sumens panem, benedixit postquam gratias egisset, & fregit, tradensque discipulis, dixit: Accipite, manducate in remissionem peccatorum. Hoc est meum corpus. Similiter &D calicem tradens dixit: Hic meus est sanguis, hoc facite in mei memoriam: *veluti ne esset ulla alia species electa ab illo, aut quasi non posset ullo alio typo eorum quæ sub cælo sunt, incarnatio illius repræsentari. Ecce igitur vivificantis corporis illius imaginem, quæ honorifice & glorioſe exhibita est. Quid enim aliud in his egit Christus Deus? Non sane aliud, quam ut ostenderet & exhiberet nobis hominibus aperte mysterium illud in dispensatione secundum illum operatum. Quia quemadmodum id, quod e nobis assumpsit, materia sola est substantiæ humanæ, juxta omnia non perfecte expressa, quæ per se existit persona, ne adjectio in divinitate accidat: ita & imaginem totam electam, videlicet panis substantiam, E mandavit apponi, ne scilicet humana effigie figurata idololatria induceretur. Quemadmodum igitur secundum naturam Christi corpus (utpote quod a Deo esset) sanctum est, sic & positione, videlicet imago ejus sancta, ut quæ per quamdam sanctificationem ipsa Dei gratia manet. Hoc enim (ut diximus) Dominus Christus tractavit, ut sicuti carnem quam assumpsit, propria secundum naturam sanctificatione ex sua unitione deificavit, similiter etiam panem eucharistiæ, veluti veram imaginem naturalis carnis per sancti Spiritus aggressionem sanctificatam, divinum corpus* esse vo-

ANNO CHRISTI 787.

luit, illique sic placuit. Medius autem venit sacerdos, qui ex communi sanctum id facit sacra illa anaphora. Ceterum juxta naturam animata & intelligibilis caro Domini, per Spiritum sanctum divinitati juncta est. Eodem modo & a Deo tradita imago carnis ejus, panis scilicet divinus impletus est Spiritu sancto, cum poculo quoque sanguinis lateris illius vivificantis. Hæc igitur vera incarnatæ dispensationis Christi Dei nostri imago, quemadmodum prædictum est, quam ipse nobis verus naturæ vividus creator propria voce tradidit.

EPIPHANIUS.

Videtur quidem tota oratio abominanda. Nam qui semel a veritate exciderunt, in multas & periculosas absurditates per consequentiam proprii erroris deferuntur: sic & istis vaniloquis contigit. Nam a via veritatis descisentes propter imaginum formationem, in aliam quoque extremam dementiam perducti sunt. Nam tamquam ex Delphico oraculo obliqua ista & pernicioſa dogmata vaticinati sunt. Sed a proverbiorum auctore audient: *Laqueus validus viro propria labia, & capietur verbis oris sui*. Ligna enim & fœnum & stipulas apposuerunt, quorum finis ad ustionem destinatus est. Nemo enim unquam sanctorum apostolorum, qui tubæ sunt Spiritus sancti, aut glorioſorum C patrum nostrorum, incruentum nostrum sacrificium in memoriam passionis Christi Domini Dei nostri, & totius suæ dispensationis factum, imaginem corporis illius dixerit. Nam is qui accepit a Domino, sic non dicit aut confitetur, sed audiunt eum sic dicentem evangelice: *Nisi comederitis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non* * *intrabitis in regnum cælorum; & qui manducat carnem meam & bibit sanguinem meum, in me manet, & ego in eo. Et cum accepisset panem, & gratias egisset, fregit & dedit discipulis suis, & dixit: Accipite, edite; hoc est corpus meum. Et accepto calice, cum gratias egisset, dedit illis, dicens: Bibite ex hoc omnes: hic est enim sanguis meus novi testamenti, qui pro multis effunditur, in remissionem peccatorum.* Non autem dixit: Sumite, edite imaginem corporis mei. Quin etiam Paulus divinus apostolus, e sacris Domini verbis hauriens, dixit: *Ego accepi a Domino, quod & tradidi vobis, quia in ea, qua traditus est, nocte accepit panem: & postquam gratias egisset, fregit & dixit: Accipite, manducate: hoc est corpus meum, quod pro vobis frangitur: hoc facite in meam recordationem. Simili modo & poculum, postquam cœnatum esset, dicens; Hoc poculum novum testamentum est in sanguine meo: hoc facite, quotiescumque biberitis, in meam commerationem. Quotiescumque panem hunc ederitis, & poculum hoc biberitis, mortem Domini annunciatis.* Legas quousque voles, nunquam invenies, neque Dominum, neque apostolos, neque patres incruentum illud sacrificium, quod a sacerdote offertur, imaginem dixisse, verum ipsum corpus, & ipsum sanguinem. Attamen ante sanctificationis consecrationem, quibusdam patribus pie sane visum est, ἀντίτυπον, hoc est, exemplar similis formæ nominare: quorum de numero Eustathius, constans is propugnator orthodoxæ fidei, & Arianicæ insaniæ expugnator clarus, item Basilius ejusdem superstitionis averruncator: qui apertam & planam rectorum & probatorum dogmatum viam docentes, uno

Joan. 8. * habebitis vitam in vobis, & ibidem.

Matth. 26.

1. Cor. 11.

ANNO CHRISTI 787.

ore & ſpiritu loquuntur: hic quidem, exponens dictum illud in proverbiis Salomonis: Edite meum panem, & bibite vinum quod commiſcui vobis: hæc inquit: Per panem & vinum ἀντίτυπα membrorum corporalium Chriſti prædicat. Ille vero ex eodem fonte hauriens, ut omnes ſacerdotii myſtæ cognoſcunt, in precatione divinæ anaphoræ (*ita Græci miſſæ partem vocant*) ſic alibi legit: Confidentes tuo ſacro altari appropinquamus, & proponentes antitypa ſancti corporis & ſanguinis Chriſti tui, te precamur & invocamus. Et quæ deinceps ſequuntur, ſententiam patris amplius confirmant, quod ante ſanctificationem antitypa vocaverint, poſt conſecrationem autem, corpus Domini & ſanguinem Chriſti, atque ita eſſe creduntur. Sed generoſi iſti, ſacrarum imaginum cupientes contemplationem obſcurare, aliam ſcilicet imaginem introduxerunt, quæ ſane non imago eſt, ſed corpus & ſanguis: verum vafritia & improbitate confuſi, falſo ſophiſmate ſeipſos ſubvertunt, hanc ſacram oblationem poſitione fieri dicentes. Verum quemadmodum iſtud dicere, aperta inſania eſt: ſic & imaginem afferere corpus & cruorem Domini, ejuſdem eſt dementiæ. Et præter id, quod eſt ſingularis ruditatis opus, impietatem quoque admixtam habet. Deinde dimittentes mendacium, quadamtenus veritatem contingunt, confeſſi divinum corpus panem fieri. At ſi imago corporis eſt, non poteſt ſane fieri divinum corpus. Numquid igitur huc illucque ſe jactantes, inconſtantia & minime firma omnia ſua dogmata aſſerunt? Quemadmodum enim oculus conturbatus non recte videt, ita & ipſi pravarum & ſententiarum & rationum confuſione mentem ſuam perturbant & pervertunt. Idemque, quod inſani homines patiuntur, jam hoc, jam illud imaginantes: & nunc quidem ſanctum & notabile noſtrum ſacrificium, imaginem ſacri corporis Chriſti, nunc autem ſacrum & divinum corpus aſſerunt. Hoc autem modo affecti ſunt, ut antea etiam diximus, quod imaginum * figurarum contemplationem ab eccleſia rejicere voluerunt, eccleſiaſticarum traditionum perverſioni inſiſtentes.

* *for.* figuratarum.

ACTIO VI. REFUTA PARS I

A dubio meritas pœnas dediſſent. Dabunt autem hanc, cum verborum & operum ratio redditur. Quod autem cum multis aliis, quæ in eccleſia obſervantur ſine ſcriptura, nobis imaginum veneratio tradita ſit ab apoſtolorum temporibus, late per hiſtorias traditum eſt, de imagine maxime hæmorrhoiſſæ, quam multis ſcriptoribus confirmare poſſumus. Hujuſmodi autem cum ipſo Domino imago, in ſtatuam conflata eſt: contingit autem ipſa fimbriam ſtatuæ dominicæ, quemadmodum in evangelio traditum: unde etiam ſalutem conſecuta eſt: atque hæc in libris multorum eccleſiaſticorum ſcriptorum reperire licet. Quin etiam Baſilius magnus, cujus ſcripta per omnes terræ fines B reſonant, in diverſis opuſculis ſuis mentionem imaginum facit. Gregorius etiam illius & carne & ſpiritu frater, Nyſſenſium præſul, in ſermone in Abraham idem ſentit. Item alter Gregorius, qui a theologia nomen ſortitus eſt, in verſibus a ſe conditis, qui de virtute inſcribuntur, aſſentit: & Joannes qui os auro ſplendidius & lucidius conſecutus eſt, in oratione funebri in Meletium epiſcopum Antiochiæ, & in ſermone qui inſcribitur, quod veteris & novi teſtamenti unus ſit legislator. Cyrillus item expiator Neſtorianæ hæreſis, in epiſtola ad Acacium epiſcopum Scythopoleos, Anaſtaſius epiſcopus Theopoleos, Sophronius, Maximus. Sed quid hos nominatim citamus? Omnes C enim ſancti patres noſtri imagines receperunt. Quam ob cauſam mendaces deprehenduntur in hoc, quod dicunt non eſſe patrum traditionem? At id valde decenter. Nam ſi evangelium non tradiderunt legendum, tum ſane neque imagines fecerunt: ſi vero illud, etiam & has curarunt edendas. Plane enim pictura convenit cum evangelica narratione. Utraque honore digna: nam quid aliud quam mutuam enarrationem promittunt, & indubitanter certas inter ſe demonſtrationes & indicationes afferunt? Etenim ſi dixerimus, ſol eſt ſuper terram, & omnino dies eſt: ſive, Omnino dies, quia ſol eſt ſuper terram: eodem modo res hic ſe habet. Nam ſi conſpexerimus in imagine angelum annunciantem virgini, plane in recordationem evangelicæ hiſtoriæ venimus, qua narratur, quod angelus Gabriel a Deo ad virginem miſſus fuerit, & ad illam dixerit: *Salve* Luc. 1. *gratia plena, Dominus tecum, Benedicta tu in mulieribus*. Cum igitur evangelium audimus, & quod ab angelo deſignatum eſt percipimus: nonne omnia manifeſtius & clarius multo intelligimus per picturam contemplantes, quam per ſimplicem narrationem? Quomodo autem ad aliam ruditatis viam ſe convertant, operæ pretium eſt audire.

TOMUS QUARTUS.

EPIPHANIUS.

ITerum inſiſtentes iiſdem blaſphemiis, linguas ſuas contumelia tingentes adverſum eccleſiam Dei, ſic ajunt.

GREGORIUS.

Imaginum autem falſi nominis prava appellatio, neque ex Chriſti, neque apoſtolorum, neque patrum traditione cœpit; neque precationem ſacram ullam, qua ſanctificari poſſet, habet: ſed manet communis & inhonorata, quemadmodum ab artifice pictore abſoluta eſt.

EPIPHANIUS.

Linguam magniloquam poſſidentes, improbitatem adjiciunt; & longe extra timorem Dei audacia & confidentia cuncta agunt. Nam præter vana nihil cogitant & meditantur. Imagines enim in nomine Chriſti factas falſi nominis & improbæ appellationis vocant. Sane ſi id ſub imperatoribus Chriſtianis feciſſent, procul

D

E *Neque precationem ullam qua ſanctificari poſſit, habet, ſed manet communis & inhonorata, ut eam abſolvit pictor.*

EPIPHANIUS.

Veritatem audiant. Multa quæ inter nos ſacrata ſunt, ſacram precationem non accipiunt, cum a ſeipſis & a nomine ſuo plena ſit ſanctificatione & gratia: quapropter ut veneranda & ſancta honoramus & amplectimur. Ipſe itaque typus ſalutiferæ crucis, ſive ſacrata precatione, ſive dedicatione, apud nos honorabilis exiſtit.

Saris-

Satisfacit enim nobis figura, quæ tum sanctifi- A cationem accipit, cum a nobis fuerit adorata. Nam sive in fronte eam tamquam sigillum imprimimus, sive per vacuum aera crucis signum facimus, speramus & confidimus dæmones crucem posse fugare. Eodem modo per imaginem & per nominis significantiam, quam ad primum exemplar referimus, fieri posse credendum est: quin etiam salutantes eam, & honorifice adorantes, speramus nos sanctificationem consecuturos. Nam cum diversa sacra vasa habemus, eaque amplectimur & timemus, sanctificationem quamdam ab iis nos accepisse confidimus: quamquam isti & sacra vasa & crucem nugacibus verbis prosequantur, dicentes ea esse & communia & inhonorata, quemadmodum B absolvit ea & faber & pictor & phrygio, quando nullam sanctam precationem habent, quæ ea sanctificet. Volentes autem & alia zizania seminare, tamquam ex spiritu pythonico sic deinceps loquuntur.

GREGORIUS.

Quod si autem quidam ex eo errore existentes dixerint, recte & pie a nobis dictum esse, in subversione imaginis Christi a nobis facta, propter indivisibilem & inconfusam essentiam duarum naturarum in una hypostasi convenientium. tamen iterum dubitare oportet, propter imagines ter inculpatæ & superglorioſæ dominæ deiparæ, C prophetarum, apostolorum & martyrum, cum sint meri nudique homines, neque ex duabus naturis, divina scilicet & humana in una hypostasi consistunt, quemadmodum in solius Christi imaginibus fieri renunciavimus.

EPIPHANIUS.

Nemo eorum qui in ecclesia catholica versantur cogitaverit hoc modo, aut dixerit, quod recte & pie senserint isti, præsertim in hac nova vaniloquentia: sed quotquot sunt supremi pontifices & sacerdotes orientis, occidentis, meridiei & septemtrionis, omnes eos qui tali sunt sententia aut opinione, anathemate devo- D verunt: hujus autem regionis pauci aliquot errarunt, & toto corpore ab ecclesia execti sunt, aut quia Domini vocem ignoraverint, aut quia contemptui habuerint, quæ ita tonat: *Quicumque uni ex pusillis istis offendiculo fuerit, satius illi fuerit, ut mola asinaria a collo illius suspensa, projiciatur in mare.* Itaque isti Deum non timentes contra imaginem illius blaterant: neque sanctos illius reverentur, sed & contra illos linguas suas exerunt, sic dicentes.

GREGORIUS.

Dubitare autem oportet propter imagines ter inculpatæ & superglorioſæ deiparæ dominæ, prophetarum, apostolorum & martyrum, cum fuerint nudi homines, & non ex duabus naturis constituti, quidnam conveniens aut commodum ad has dicere potuerint, subverso priore argumento. Profecto nihil est quod hic habent. E

EPIPHANIUS.

Neque evangelice, neque apostolice, neque ex scriptis aut patrum sententiis, neque etiam probabilibus ullis argumentis, ut uno dicam verbo, subverterunt ea quæ a nobis pie sunt asserta: sed proprio ore loquentes in aciem contra catholicam ecclesiam sese constituerunt. Neque enim quidquam habent, quod contra intemeratæ virginis, aut sanctorum imagines vere, pieque asserere possunt, quemadmodum nos, Deo suppeditante, oratione demonstravimus. Nam in præcedentibus ex sanctorum patrum rivis haurientes, imaginis honorem in primum exemplar reverti significavimus. Et qui imaginem imperatoris videt, in ea ipsum imperatorem contemplatur: & qui imaginem ejusdem adorat, ipsum imperatorem quoque adorat: hujus enim forma & figura illius est imago. Et quemadmodum qui desipiens imaginem imperatoris violat, non aliter castigatur, quam si ipsum imperatorem contumelia affecisset, cum tamen illa ipsa imago præter lignum & colores nihil sit; colores inquam cum cera mixtos & contemperatos: eodem modo, qui typum alicujus sive figuram ignominia afficit, in illum ipsum quem typus repræsentat, injurius est. Quin etiam ipsa rerum natura idipsum docet. Hoc etiam universi mortales agnoscunt, patresque sanctos ita tradidisse norunt, & eos qui aliter docent, ecclesiæ catholicæ, imo naturæ rerum, contradicere. Rursus autem linguam habentes mendaciis imbutam, impetu verborum ita instant. ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Sed quid dicimus de subversione? Quandoquidem catholica nostra ecclesia, media existens inter Judaismum & gentilitatem, neutram illis consuetam sacrificationem accepit, verum novam pietatis & mysticæ constitutionis a Deo datæ formam & vitam ingreditur. Nam cruenta Judæorum sacrificia & holocautomata non admittit, & gentilitatis in sacrificando omnem idololatriam & statuarum copiam aversatur. Hæc enim caput & inventrix abominabilis istius artis fuit. Nam cum spem resurrectionis non haberet, dignum sibi ludicrum excogitavit, ut per eum lusum absentes tamquam adhuc præsentes exhiberet. Siquidem igitur nihil novi non sapit hæc res, profecto tamquam alienum dæmoniacorum hominum inventum, ab ecclesia Christi longissime abjiciatur.

EPIPHANIUS.

Immoderatæ garrulitatis eorum scriptum belle in deliramentis omnibus est exercitatum, sceleſtumque & ridiculum propemodum existit. Nam qui in superioribus seipsos propriis suis verbis in præcipitia & barathra conjecerant, nunc in laqueum inferni se protrudunt. Mediam enim inter Judaismum & gentilitatem Christianam ecclesiam pronunciant. Deinde sibi iterum male consulentes, dicunt, neutrum illorum sacrificiorum Christianos attigisse. Itaque aut illic mentiuntur, aut hic veritatem non loquuntur. Sed ut verum dicam, sibi mentiuntur. Mendacium enim non modo veritati, sed & sibiipsi contrarium est, quemadmodum sacer psaltes David canit: *Mentita est injustitia sibiipsi.* Psalm. 26. Basilius itaque Cæsareensium præsul, cujus sonus in totum terrarum orbem egressus est, in ipso proœmio libri contra Sabellium scripti, sic inquit: Judaismus cum gentilitate pugnat, utraque autem cum Christianismo. Isti autem qui sapientia ipsos patres superare sibi videntur, mediam declararunt hisce duobus pugnantibus secum Christianorum fidem.

ANNO CHRISTI 787.

dem. Judaismus enim deitatis egestatem, gentilitas deorum copiam induxit. Gregorius vero qui a theologiæ professione cognomen accepit, utrorumque horum renunciationem edisserens, ita inquit: Cum dico Dei, Patris inquam, & Filii & sancti Spiritus, neque ultra hæc deitatem fundo, ne gentem deorum introducamus: neque intra hæc quidquam minus definio, ne divinitatis egestatem decernamus, aut propter monarchiam judaizantes, aut propter copiam gentiliter statuentes. Vitium enim in utrisque, etsi contrariis, simile invenitur. Atque illa quidem sacrificia veteris fuere testamenti, quibus populus Israelita justis divinis acquiescens adhæsit, hæc autem dæmonum gentilium. Nonne igitur & hoc loco divinis præceptis & mandatis dæmoniaca ista annumerarunt & commiscuerunt? Imaginem enim Domini idolum dixerunt, dæmonum imaginibus persimile. Accusant igitur & Abel & Noe & Abraham, propterea quod per animalia sacrificaverint: Item Moysem, Samuelem, David, & reliquos patriarchas, qui nova & gentilia sacrificia Deo obtulerunt: cum tamen scriptura testetur Dominum lætatum fuisse in illorum sacrificiis, in odorem suavitatis. Utinam veritatem non aversarentur: nunc enim facile cognoscerent, ea quæ Deo consecrata sunt, illi esse accepta. Scriptum est enim: *Sacrificaverunt Domino Deo suo*. Quæ autem dæmoniis sacrificata sunt, abominanda & respuenda existunt. *Sacrificaverunt enim dæmoniis, & non Deo*, inquit scriptura. A nobis igitur, & per nos, bonum & quod bono contrarium est, non autem ex subjecta materia. *Quid enim est idolum?* inquit apostolus: aut quid est id quod idolis fuerit oblatum? Nisi ea quæ sacrificant gentes, dæmoniis sacrificant, non Deo. Maxime autem errantes, & convicia mendaciaque fingentes, inferunt ista,

Ol. in Christi nativit.

Deut. 32.

1 Cor. 10.

GREGORIUS.

Cessent itaque ora omnium, quæ loquuntur impia & contumeliosa contra hanc nostram Deo gratam sententiam & decretum. Sancti enim qui Deo placuerunt, & qui ab eo dignitate sanctitatis honorati sunt, etiam si hinc transmigraverint, non tamen eos odiosa mortua ars unquam faciet redivivos. Sed quicumque ex gentilium errore illis statuas aut imagines erigere fuerit conatus, blasphemus judicabitur.

EPIPHANIUS.

Ex his jam lectis verbis alienos docent se & peregrinos a Dei pace, quam Dominus noster sincere & minime dolose in eum credentibus dimisit, dicens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Nam quomodo pax esse potest, si contra propriam sententiam & decretum catholica ecclesia insurgat, confirmans & stabiliens eorum traditiones? Quicumque enim divino zelo ducuntur, ubique patrum traditionibus consentanea, & traditioni ecclesiasticorum mandatorum convenientia dicunt: qui vero aliter sentiunt, tamquam inimicos sese abscindunt. Veri autem adoratores, qui in spiritu & veritate Deum colunt, non cessabunt imaginum picturas, quas in historiam & recordationem tantummodo habent, erigere: has venerantes amplectentesque juxta Deo gratam sententiam & decretum suum, thoracem veritatis induent, & hastam Spiritus vibrabunt. Nam qui a sæculo sancti Deo placuerunt, ad nostram utilitatem & salutem vitas depictas nobis relinquentes, & quæ ab ipsis gesta sunt, per picturæ narrationem in catholica ecclesia tradiderunt, maxime in memoriam nostræ mentis, & instructionem eorum politiæ. Etenim & divus Basilius in encomio quadraginta martyrum sic inquit: Agedum in medium eos adducentes recordationis gratia, communem ab illis utilitatem præsentibus constituamus. Ostendemus enim omnibus tamquam in pictura, virorum istorum fortia facta. Nam & bellorum facinora præclara & scriptores historici & pictores sæpius expresserunt: illi quidem oratione rem exornantes, hi autem in tabulis effigurantes: atque ita multos utrique ad fortitudinem excitarunt. Nam quæ sermo historicus per auditum exhibet, hæc pictura tacens per imitationem ostendit. Commiscentes autem encomia suæ versutiæ, sic ajunt.

Jean. 14.

Jean. 4.

ACTA VI. REFUTATA PARS IV.

GREGORIUS.

*Quomodo autem & valde laudatam Dei matrem, quam obumbravit plenitudo deitatis, per quam nobis illuxit lumen quod adiri nequit, matrem, inquam, ipsis cælis altiorem, sanctiorem cherubim, vulgaris gentilium ars pingere audet? Rursus, quomodo eos qui cum Christo regnaturi sunt, & in sedibus cum eo sedebunt judicaturi orbem terrarum, conformes ejus gloriæ, quibus non erat dignus mundus, ut divina * miracula* asserunt, quomodo, inquam, eos non timent per artem gentium exhibere? Profecto non fas est Christianos, qui spem resurrectionis habent, dæmonum culturæ consuetudinibus uti. Et eos qui in tanta & tali gloria resplendebunt, non decebat ignominiosa & mortua materia ignominia afficere. Nos autem ab alienis nostræ fidei demonstrationes non recipimus, & in dæmonibus testimonia non requirimus.*

* oracula

EPIPHANIUS.

In hoc utuntur encomiis, quo simpliciores ad suam vaniloquentiam rapiant. Sed qui mentem habent serpentis, vafritiem vero non habent: item qui simplicitatem columbæ possident, noverunt & verbis & encomiis ter inculpatam & inviolatam vere & proprie Deiparam esse: norunt etiam sanctos venerari, eorumdemque virtutes per historica exempla in memoria habere. Et rursum per specificam effigiationem certamina & virilia eorum facta animo perspicere, & supernis honoribus magnificare, cognoscereque illos secundum divinum apostolum, cum Christo vinctos esse, & pro nobis intercedere, sinceramque & inviolatam fidem & cultum in spiritu & veritate soli Deo offerre, minime vero creaturis illis quæ sunt sub cælo. Quid autem opus erat materiam vituperare, quo veritatem subverterent? Profecto satius fuisset, id quod pejus est evitare, meliora autem eligere: & sacrificia sancta, olim a scriptura probata, erant in mentem revocanda, utpote quæ Deo placuerant: dæmoniorum autem culturæ ab illis erant separandæ, quamquam tamen eadem fuerit utriusque materia, sed altera omni impietate & scelere redundabat. Sed hi respicientes tantummodo in subjectum ipsum, hoc nomine damnant ecclesiam, quod symbola gentilium figmentorum admittat.

tat. Non ob id damnata est materia, quod rerum differentes & contrarios usus exhibeat. Nam si turpis est, profecto illius usus rejiciendus est. Porro si sic tandem oportet omnia intelligere & accipere, nihil obstabit, quin omnia ea quæ Deo consecrata sunt, damnentur, sacras dico vestes, vasa sacra, & similia. Nam & gentiles ex auro & argento idola fecerunt, & libamina vini ex eodem libaverunt. Item e farina panes militares militiæ cæli, qui apud Hebræos idololatræ fuerunt, obtulere. Restat igitur ut clarum fiat, illos injuste ecclesiam catholicam accusare. Nam gentiles historicis libris deos suos & dæmones grandibus encomiis prosequuntur: nos autem, quemadmodum illi, non facimus; sed omnium Deum, sanctosque illius veris demonstrationibus, non ex alienis acceptis, per encomia prædicamus, Nos enim homines existentes, sensu præditi, ad nostram ignorantiam, & recordationem omnis divinæ & piæ traditionis, rebus sensibilibus utimur. Deinde tamquam adulteratores veritatis, sensum & viam Domini subvertentes, dicunt.

GREGORIUS.

Ad hæc exquisita & exputata nostra sententia, tum ex scriptura divinitus afflata, tum ex patrum electorum testimoniis efficacibus, convenientibus nobis & asserentibus piam nostram intentionem, exhibebimus nostram definitionem: quibus non contradixerit is, qui conatur hæc in dubium vocare: qui vero ignorat, discat is & eruditur, quod scilicet a Deo sint. Principio verbum divinæ vocis sic dicentis, præmittimus: Deus est spiritus. *Quicumque Deum adoraverit, in spiritu & veritate adoret. Et iterum*: Deum nemo vidit unquam: neque vocem ejus audivistis, neque formam ejus vidistis. Beati sunt qui non viderunt & crediderunt.

EPIPHANIUS.

Quoties recta dogmata homines juxta suam opinionem subvertere conantur, non miretur aliquis, si scripturæ verba usurpent. Nam & omnes hæresiarchæ tuorum errorum occasiones e divina scriptura collegerunt: & quæ recte a Spiritu sancto dicta erant, perversa animi sententia convellunt. Atque hoc coryphæus apostolorum Petrus olim prædixerat, dicens: *Quæ imperiti & minime constantes, secundum proprias cupiditates pervertunt*. Proprium enim est hæreticis, secundum animi cupiditatem cognitionem divinorum & verorum dogmatum subvertere, nam sanctorum patrum universalem hanc sententiam; *Dominus creavit me principium viarum suarum ad opera ipsius*, (quæ de dispensatione Christi secundum carnem exponitur) Arius & Eunomius, eorumque complices, de superna Dei generatione intelligunt, atque ex his veram sententiam perverterunt. Rursus Apollinarius evangelicam vocem male intellexit: *Nemo ascendit in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis*. Mirum enim est, in quam absurditatem fuerit conjectus, dum conatur ostendere, Deum Verbum cum carne de cælo descendisse, illa, ait, quam in cælis consubstantialem sibi & ante sæcula habuit, quin etiam apostolicum dictum hoc idem adducit: *Secundus homo Dominus e cælo*, &c. Deceptus enim est propria sua opinione. Quamobrem non est mirandum, si novæ istius pravitatis hæretici nobis e divina scriptura sumptiones quasdam afferunt: nam e doctoribus suis occasiones sumpserunt, quibus verba quæ de invisibili & incomprehensibili deitate dicta sunt, in dispensationem Domini nostri Jesu Christi secundum carnem commutarunt. Quis enim, modo quidquam intelligat, non cognoscit, neminem Deum vidisse unquam? Nam hoc de divina natura scriptum est, quemadmodum & illud: *Neque vocem ejus audivistis, neque formam ejus conspexistis*. Quod si autem hæc secundum humanitatem quispiam intellexerit, totum evangelium subvertet. Ubi enim ista collocabimus, *Dixit Dominus discipulis suis?* Et, *Dixit Dominus venientibus ad se Judæis*. Et, *Dixit Dominus*, *Væ vobis scribæ & pharisæi hipocritæ*. Aut quomodo rursus hoc intelligemus, *Postquam aperuisset os suum, docuit eos?* Profecto certum est, ista de humanitate dici. Illud vero, *Neque vocem ejus audivistis, neque formam illius contemplati estis*, ad divinam substantiam refertur. Nam qua ratione homo perfectus fuit Deus Verbum, (ut antea diximus) ea sane formam illius inspeximus, & vocem ejus audivimus. Ad hæc & post resurrectionem tangendum se dedit, & discipulis visus est, differens illis de regno. Post id autem & divinum cultum & adorationem, quam Christiani veram & puram fidem in se tervant, honorariæ & obsequenti adorationi assimilaverunt. In his enim duabus rebus omnis eorum perversitas consistit: quamobrem & Christianorum accusatores sunt & dicuntur. Nam cultum Deo convenientem & adorationem Christianos venerandis imaginibus exhibere, ad hæc incircumscriptibilem Dei naturam circumscribere, asserunt. O perversam mentem & stultitiam, aut si quid aliud in eos dici conveniat! Non enim jam amplius habet quo excurrat impia eorum oratio, sed conviciis & sycophantiis plena existit. Non enim Christiani adorationem in spiritu & veritate imaginibus exhibuerunt, neque etiam divinæ crucis effigiei, neque etiam unquam invisibilis & incomprehensibilis naturæ imaginem apparaverunt. Sed quemadmodum Verbum caro factum est, & tabernaculum fecit in nobis, ita quoque humanam ejus œconomiam describunt & depingunt. Cognovimus enim Deum esse Spiritum, & qui adorant eum, in spiritu & veritate id facere debere: & quæ secundum fidem est, adorationem & cultum illi soli, utpote omnium Deo in Trinitate laudato, offerendum. Nam cum divinam crucis effigiem, & venerandas imagines amore & desiderio amplectimur, ad ipsum prototypum respicimus. Quam ob causam nugamenta illorum vana & nupera, item putrida & a veritate exorbitantia, deprehenduntur, quemadmodum etiam in sequentibus aliena a pietate garriunt.

ANNO CHRISTI 787.

Joan. 1.

Joan. 5.

Matth. 23.

Matth 5.

Joan. 5.

Joan. 20.

Joan. 4.

GREGORIUS.

Et in veteri testamento ait ad Moysen & populum: Non facies tibi idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque sunt in cælo supra, & in terra infra. Quam ob causam in montem in medio ignis, vocem verborum vos audivistis, similitudinem autem non vidistis, sed tantummodo vocem.

Deut. 5. Deut. 4

EPIPHANIUS.

Ex hoc loco occasionem impietatis hauserunt,

ANNO CHRISTI 787.

runt, qua Christianos veluti pueros larvatis suis sophismatis terrent, hoc modo: Si per imaginariam picturam Christum aut sanctos ejus in memoriam revoces, in idololatriam laberis, & omnem impietatem exerces. Hac enim ratione generosi isti ex illis verbis, Non facies tibi similitudinem, argumentantur. Ipsam autem veritatem in injustitia possidentes, & propriam justitiam quærentes confirmare, ad omnem impietatem seipsos instituunt, continuisque in mendaciis deliciantes, a virtute alienati sunt: nam quæ in veteri lege contra eos, qui inter filios Israel vitulum adorabant, & Ægypti abominationibus insistebant, *Exod. 32.* dicuntur, in Christianos quoque jactare non desinunt. Capiuntur autem labiis proprii oris. Utinam autem cogitassent, quia Dominus eam gentem ducturus erat in terram promissionis, in qua habitabant gentes, quæ adorabant & colebant idola, dæmones, solem, lunam & astra, reliquasque creaturas, quin etiam volucres, quadrupedes, & serpentes, Deum autem verum ignorabant: quare tam diligenter eis præcepit, ne facerent ullam similitudinem eorum, quæ aut in cælo, aut in terra sunt. Postquam autem eos ab idololatria abduxisset, jussisset tabernaculum testimonii fabricari, Moyses servus illius fidelis, cui omnia significaverat, sensibilia cherubim, habentia hominum formam, respondentia figura intelligibilibus, ex auro apparavit, inumbrantia propitiatorium, quod scilicet Christum præfiguravit, *1. Joan. 2.* nam ipse propitiatio fuit pro peccatis nostris, quemadmodum inquit divinus apostolus. Proinde per duas istas res ad Dei cognitionem illos perduxit, sic dicens: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli latriam exhibebis.* Hoc autem *Deut. 6. Matth. 4.* faciens, * & ex auro fusa cherubim obumbrantia propitiatorium, sive adorantia illum; per illa, inquam, adduxit eos, veluti per visum & auditum, ut Dominum Deum adorarent, & illi soli servirent. Verum hi, perversione omni plenum habentes animum, apostolicum quoque dictum illud in medium adducunt.

** f. per ea*

GREGORIUS.

Et mutaverunt gloriam immortalis Dei per imaginem non solum ad mortalis hominis similitudinem effictam, & venerati sunt, & coluerunt ea quæ condita sunt, supra eum qui *Rom. 1.* condidit. *Et rursum*: Si enim cognovimus *2. Cor. 5.* Christum secundum carnem, jam non cognoscimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem. *Et hoc quod ab apostolo aperte dictum* *Rom. 10.* *est*: Igitur fides ex auditu, auditus autem per verbum Dei.

EPIPHANIUS.

Aperte dicere licet, eos similes factos gentibus, qui gloriam Dei mutaverunt, relicto creatore, dum apostolicas sententias secundum proprias cupiditates subvertunt. Clarum enim omnibus est, apostolum gentes reprehendisse, in eo quod ait: *Commutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis* *Rom. 1.* *hominis*: infert etiam, *volucrum, quadrupedum, & serpentium*. Dolose tamen isti totam phrasim contaminaverunt, ut per eam immutatam simpliciores inescarent, quasi scilicet apostolus de imaginum in ecclesia pictura verba faceret. Nam quæ ab apostolo inferuntur, apertam habent manifestationem: volatilium enim, quadrupedum, & serpentium mentionem facit: Item ea, *& venerati sunt & coluerunt*: creaturas scilicet supra creatorem. Norunt enim qui in historicis triti sunt, Ægyptios olim & boves & reliqua animalia coluisse, ut diversa volatilia, mures, vespas, item vilia alia & abjecta animalium. Persæ vero ignem & solem adorabant. Græci, præter ista, quamvis creaturam colebant. Quin etiam Hebræi quidam, ut testatur liber regum & propheticæ enarrationes: decepti enim sunt omnes, & gentes vanitatem induerunt: quare obscuratum est stultum cor eorum & ante Christi adventum, & post Christum; maxime tamen omnium, antequam in Christum credidissent: clarum enim hoc est. Quod si autem dicant, postquam creditum est in Christum, gentes creaturis & idolis serviviſse, œconomiæ, inquam, Christi Dei nostri, falsæ sunt prædictiones in se, quæ per prophetas prænunciatæ sunt de ecclesia: *Erit Jerusa-* *Joel. 3.* *lem sancta, & alienigenæ non ingredientur amplius per eam. Et misericordiam meam non au-* *Psal. 88.* *feram ab ea, neque testamentum meum profanabo, nec ea quæ per labia mea egressa sunt, irrita faciam.* Quod si autem a cognitione Dei se exterminaverunt, & antequam Christus in mundum veniret, traditi sunt in reprobum sensum servientes diabolo, vana est accusatio, quæ nunc contra Christianos facta est. Proinde *Isai. 10.* Isaias audacter contra eos clamat, dicens: *Væ* *secundum 70* *scribentes iniquitatem, Scribentes enim iniquitatem, scribunt.* Inique enim & malitiose apostoli & scripturæ verba exponentes, mentiuntur, post salutis nostræ mysterium œconomiæ Christi Dei nostri, per quem sumus liberati ab idolorum errore, errorem rediisse, & in idola gloriam esse relatam. Sed Christianorum nullus illis facile crediderit. Confitemur enim omnes, nos ab idolorum errore & omni gentili cultura liberatos tunc, cum Christus secundum carnem ad nos venit. Si vero illi id factum esse negant, cum ecclesia illius non consentiunt. Et ait ad eos apostolus: *Tu quid* *1. Cor. 4.* *habes, quod non accepisti?* si vero acceperunt eam liberationem, confiteri debebant, & venerandas imagines admittere, quæ ad oculorum aspectum ecclesiastici decoris gratia nobis sunt factæ, ut narrationes evangelicas per eas in animum & memoriam subinde revocaremus, ut sæpe dictum est. Adducunt autem & alias apostolicas sententias, ita dicentes.

GREGORIUS.

Si enim cognovimus Christum secundum carnem, *2. Cor. 5.*
jam non cognoscimus: per fidem enim ambulamus, non per speciem.

EPIPHANIUS.

Nos in medium adducemus insignes hujus loci interpretes. Joannes igitur qui ultra au- *Chrysost. hom. 11. 2. ad Co* rum & lapidem pretiosum eruditionem habet, dictum illud apostoli: *Quare nos hucusque nullum novimus secundum carnem: si vero cognovimus secundum carnem Christum, jam non amplius cognoscimus*: interpretando sic ait: Neminem filium juxta carnem novimus. Quid enim si in carne fuerit, cum vita illa carnalis perierit? de supernis enim nati sumus in spiritu. Novimus etiam aliam vitam, politiam, conversationem, & statum qui in cælis est. Et

mox

mox ejuſdem ducem Chriſtum exiſtentem o ſtendit, quapropter etiam induxit : *Si vero juxta carnem Chriſtum novimus, ſed amplius jam non cognoſcimus*. Agedum igitur num carnem depoſuit, & non amplius cum carne eſt ? abſit. Nam & nunc in carne eſt. *Quemadmodum enim Jeſus a nobis in cœlum aſſumptus eſt, ita veniet*. Aut quomodo ? in carne cum corpore. Quamobrem ergo inquit : *Nam ſi Chriſtum ſecundum carnem cognovimus, ſed jam non amplius modo cognoſcimus* ? Quia ſi paſſibilem cognovimus Chriſtum, at jam non amplius. Ad nos enim pertinet ſecundum carnem, qui in peccatis ſumus : ſed non ſecundum carnem huc ſpectat, quando in peccatis non fuerimus. At cum ad Chriſtum refertur, ſecundum carnem in affectionibus naturæ eſſe ſignificat, veluti ſitire, eſurire, fatigari, dormire. Chriſtus enim peccata non commiſit, neque dolus in ore illius inventus eſt ; quam ob cauſam dixit : *Quis ex vobis arguet me de peccato* ? & rurſum : *Venit princeps mundi hujus, & in me nihil invenit*. At non ſecundum carnem ſignificat, jam liberum eſſe ab illis paſſionibus, non quod reliquerit carnem : nam cum hac veniet judicaturus terrarum orbem, cum hac, inquam, paſſionibus non obnoxia, & ſincera, in qua & nos ambulabimus, corporibus noſtris conformibus illius glorioſo corpori exiſtentibus.

EXPOSITIO CYRILLI in eumdem locum apoſtoli.

CYrillus Alexandrinus fidei noſtræ ſinceræ propugnator, idem illud dictum explicans, ita commentatur : Quandoquidem Unigenitum Verbum Dei factus eſt Homo, & radix ſecunda generis apparuit, non ſecundum primam quæ ex Adam, ſed in melioribus incomparabiliter conſiderata & exiſtens, contendamus nos ad vitam. Non enim ſub morte ſumus, ſed ſub ipſum, quod cuncta vivificat, Verbum. Neque ullus eſt in carne, hoc eſt, in infirmitate carnali, qui eſt interitus. Neque enim hoc dicit apoſtolus Paulus, quod Chriſtus non eſt incarnatus : nam quamvis dicat, quod *neminem cognovimus ſecundum carnem*, non id ſignificat, quaſi aliquo modo mortuus fuiſſet. Hoc enim tantummodo carnis infirmitas. Quod igitur inquit, tale eſt : Verbum caro factum eſt, & pro omnibus occubuit : atque ita illum cognovimus ſecundum carnem, ſed amodo non cognoſcimus. Nam etſi nunc ſit in carne, reſurrexit enim tertia die, aſcendit in cælos. Verum hæc ſupra carnem conſiderantur. Non enim amplius moritur : neque ullam aliam carnis infirmitatem ſuſtinet : enimvero omnibus his ſuperior eſt veluti Deus. Animadvertitis igitur qui adverſari ſemper didiciſtis, quod non modo apoſtolicas ſententias pervertitis, ſed & ſanctis patribus contraria ſtatuitis. Iſti enim per prædicta apoſtolica verba poſt reſurrectionem paſſiones exuiſſe oſtendunt, & nos veluti factos conformes glorioſo illius corpori, non ſecundum carnem ambulare debere dicunt, hoc eſt, non inſiſtere carnalibus voluptatibus. Vos vero illorum veſtigiis non inhærentes, diverſa a patribus ſapere gaudetis, & novam quamdam & minime tritam viam incedentes, & vos ipſos, & qui vos ſequuntur, in præcipitium & rupes ducitis, deinde in laqueos inferni de-

A turbatis. Verum vobis haudquaquam faciliter quiſpiam aſſenſerit, cum patrum noſtrorum ſanctorum traditionibus minime inhæreatis. Quod vero ſequitur. ANNO CHRISTI 787.

GREGORIUS.

Per fidem enim ambulamus, & non per ſpeciem. 2. Cor. 5.

EPIPHANIUS.

Hunc locum idem Joannes Chryſoſtomus enarrans, ait : Porro ne quis audiens, *peregrinamur a Domino*, dicat, cur hæc dicis ? A- Hom. 10. in ep. 2. Cor.
B lieni enim ab illo ſumus, dum hic agimus : prius hæc corrigit, dicens : *Per fidem enim ambulamus, non per ſpeciem*. Et hic quidem iſta ſcimus, verum haud ita aperte, quod & alibi dicit : *In ſpeculo & ænigmate, tunc autem facie ad faciem*. Atque hæc a divinis iſtis patribus dicta ſunt. Quamquam etiam aliis in locis ipſe apoſtolus ſententiam ſuam aperte ſignificet, dicens : *Nam quod quiſpiam videt, id & ſperat : ſi vero quod non videmus, ſperamus, per patientiam expectamus*. Manifeſtum igitur, quod per fidem, non per ſpeciem, ambulamus. Non enim Deum hic videmus, ſed credimus in eum : nam & creaturas illius fide dicimus ab illo factas, quemadmodum
C idem per magniloquentiam ſpiritus prædicat, dicens : *Fide percipimus ſæcula verbo Dei abſoluta, ut ex his quæ non apparebant, ex quæ videntur, fierent*. Et contemplantes bene diſpoſitum & ordinatum motum, ad conſiderationem pervenimus Dei, qui omnia iſta ſapientia ſua fecit. Itaque id eſt, *per fidem ambulamus, & non per ſpeciem*. Non vero iſtorum more, (qui indocta ſua lingua apoſtolicam ſententiam, quaſi contra venerandas imagines faceret, pervertunt) dicta verba exponenda ſunt. Nos igitur patrum doctrinas audientes, his adhæreamus, & novam iſtam vaniloquentiam execremur, dicentes. *Odi eccleſiam malignantium, & cum impiis non ſedebo*. Pſal. 25.

TOMUS QUINTUS.

EPIPHANIUS.

QUod ad omnem improbitatem delati, tandem ſeipſos in laqueos abduxerint, jam oſtenſum eſt. Quod autem nemo eorum qui in eccleſiæ ſinu educati ſunt, gloriam Dei ex imaginibus, aut alia aliqua creatura immutatam dixerit, age nunc deinceps aſſertione facta, veritatemque inſuperabilem commilitantem habentes, adſtruamus. Iſti autem additamentis & auctariis malum ditare cupientes, & ſanctos patres in medium adducunt, eos hoc
E nomine inſimulantes, quaſi contra imaginum picturam ſcripſerint.

GREGORIUS.

Eadem etiam & apoſtolorum diſcipuli & ſucceſſores divini patres noſtri tradunt. Epiphanius enim Cyprius inter anteſignanos præclarus, ſic inquit : Attendite vobis, ut ſervetis traditiones quas accepiſtis. Ne declinetis neque ad dexteram neque ad ſiniſtram : quibus infert hæc : Eſtote memores, dilecti filii, ne in eccleſiam imagines inferatis, neque in ſanctorum cœmeteriis eas ſta-

ANNO CHRISTI 787.

tuatis, sed perpetuo circumferte Deum in cordibus vestris. Quin etiam neque in domo communi tolerentur. Non enim fas est, Christianum per oculos suspensum teneri, sed per occupationem mentis. Idem in aliis quoque sermonibus suis de imaginum subversione multa dixit, quæ studiosi quærentes, facile invenient.

EPIPHANIUS.

Qui studiosi sunt in rebus ecclesiasticis pervestigandis, invenient istos propriam justitiam asserere cupere, & hoc unum studere, quo gratiæ Dei sese maxime opponant, inque nothis & adulterinis commentariis vim & robur opinionis suæ collocent. Quamobrem eos, tamquam nothos & non germanos fratres, ecclesia catholica recipere recusat, averseturque illos, & dicit: *Semen Chanaan, & non Judæ*, Sciunt enim quid ab evangelista dictum sit: *De nobis egressi sunt, sed e nobis non erant: nam si e nobis fuissent, nobiscum mansissent.* Item ab apostolo divino: *Quia post discessum meum ingredientur lupi graves in vos, non parcentes gregi, quo contrahant post se discipulos. Videte autem ne quis sit, qui syllogismis per vanam deceptionem & philosophiam vos seducat.* Et idem rursus inquit: *Omni spiritui ne credatis*, Decet igitur omnem Christianum, cum libros aliquos adulterinos audit aut legit, eos respuere, neque omnino animum adhibere: nam & inter epistolas divini apostoli quædam fertur ad Laodicenses, quam patres nostri tamquam alienam reprobaverunt. Ad hæc Manichæi evangelium secundum Thomam invexerunt: quod ecclesia catholica merito, ut impium, aversatur. Quemadmodum etiam id quod nunc e beato patre nostro Epiphanio dictum est, cum illius nequaquam existat. Divinus enim hic pater octoginta capitum librum edidit, in quo omnes hæreses gentiles & Judaicas, item quotquot post Christianismum susceptum invectæ sunt, damnavit: in quo procul dubio & eam posuisset, quæ de imaginibus ab istis fertur, si alienam a Christi religione hanc existimasset. Quod si autem ecclesia has contra venerandas imagines expositiones suscepisset, profecto non fuissent illis * usæ in ornatum templorum ad nostram memoriam juvandam: nam ex illo usu, quem in testimonium afferunt vaniloqui isti, illinc inquam subversionem habet. Beatus enim pater Epiphanius temporibus Arcadii & Theodosii floruit: ab eo igitur tempore ad hanc hæresim usque, anni sunt quadringenti; & tamen libros illos contra imagines nemo Christianorum, præter istos novitatis magistros, recepit. Quod si tanto tempore in ecclesia non sunt recepti, quamobrem nunc a nobis recipi debent? Nam quam afferunt quidam istorum epistolam, veluti scriptam a beato Epiphanio Cypriorum præsule ad Theodosium imperatorem, nos eam in manibus sumentes, & diligenter & minime defunctorie legentes, invenimus circa finem epistolæ ejusmodi emphasim: Sæpe enim * ministris meis de imaginum ablatione egi: sed ab iis non receptus sum, neque vel in paucis vocem meam audire sustinuerunt. Attendamus autem qui floruerint per tempora supradicti patris nostri Epiphanii in ecclesia, quos tamquam gloriosos doctores & tuta munimenta ecclesiæ dicere possumus. Profecto Basilius sermone & opere magnus, Gregorius cognomento theologus, Gregorius Nyssenus episcopus, quem omnes patrum patrem vocant. Joannes item, cujus a lingua fluit vox melle dulcior: quamobrem & Chrysostomi appellationem meruit: præter hos etiam Ambrosius, Amphilochius, Cyrillus Hierosolymorum episcopus. Quod si is qui hanc expositionem dictorum contra venerandas imagines edidit, ait se a sanctis patribus qui per ea tempora floruerunt, non fuisse receptum: quomodo ea quæ sancti patres non probaverunt, nos qui circa fines temporum & sæculorum occurrimus, quique verbi & cognitionis usu deficimur, & indigni sumus, ut discipuli illorum vocemur, recipiemus, præsertim cum falso contra ecclesiam edita sint? Apage cum ista impia & intolerabili editione. A ratione deviarunt, qui illam contra ecclesiam inferunt. Nos autem Christicolæ, dictum illud apostoli cogitemus: Traditiones quas accepimus, eas servemus, & profanas vaniloquentias recusemus, eaque omnia falsa & efficta cognoscamus. Libri enim beati patris nostri Epiphanii, præcipue is qui dicitur Ancyrotus, & reliqui quoque per universum terrarum orbem sunt famigerati, quod sonus eorum ita sit per omnes ecclesias paucis etiam temporibus sparsus: * atque contra sanctas imagines verbula scripta sunt, eorum vix tres aut quatuor libelli per omnem ecclesiam reperiuntur, modo non sint nuper editi. Quod si autem essent legitimi in catholica ecclesia, quemadmodum est Ancyrotus beati Epiphanii, profecto per omnes ecclesias essent dispersi. Verum ut novitii & alieni, falsique ab ecclesia existimati sunt, nec unquam fuere recepti. Quam ob causam neque nunc etiam recipiendi sunt, quo pax Dei, & quæ ab initio traditio exstitit, in ecclesiis conservetur. Neque hic linguas suas acuant & exerceant vaniloqui isti accusatores recte sentientium, quasi illi qui antiquam ecclesiæ traditionem recipiunt, beato Epiphanio adversentur. Nequaquam. Commentarium enim illum rejicimus, beatum autem patrem catholicæ ecclesiæ doctorem agnoscimus. Nam & divini patres, qui in quarta universali synodo fuerunt congregati, epistolam quæ nomine Ibæ episcopi Edessæ ad Marim Persam circumferebatur, anathemate damnarunt, quasi Nestorio consentientem; eodem modo qui in sacra quinta synodo convenerant: ipsum autem Ibam, nequaquam. Non enim demonstrari poterat, quod esset Ibæ. Quamobrem in anathematismis non ipsum Ibam devoverunt, sed Ibæ epistolam. Dicebatur enim Ibæ, cum tamen illius haudquaquam esset. Sic igitur ista falsa scripta contra venerandas imagines, dicuntur quidem a quibusdam Epiphanii, non tamen sunt, ut demonstratum est: nam & illius discipuli templum in Cypro, quod ejusdem patris nomine appellaverunt, ædificarunt, & cum multis aliis picturis, illius quoque imaginem ibidem collocarunt. Quod si autem is tantopere venerandarum imaginum inspectionem fuisset execratus, quomodo in tantam audaciam illius discipuli erupissent, ut illi imaginem collocarent? Judicate omnes qui auditis, & verum a falso discernite, quia editiones istæ non sunt beati istius patris, sed potius Manichaicæ, quas veluti amara bile plenas fugiamus. Manichæi enim, & quicumque confusionis fuerunt auctores, contempla-

Dan. 13. 1. Joan. 2. Act. 20. 1. Joan. 4.

* for. usa

* f commini-stris

ACT V REFU PARS

2. Thes 2. Tim Tit. 3.

* f. at

tio-

tionem iſtam nunquam ferre potuerunt : non enim accedunt ad hoc, quod Deus Verbum in carne ſit homo factus, ſed tantummodo ſecundum exiſtimationem & phantaſiam, quamobrem illi alia pro aliis imaginantes, ſubjiciunt hæc.

GREGORIUS.

Similiter & Gregorius theologus in verſibus ſuis dicit : Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in corde. Ea enim quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur : quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica.

EPIPHANIUS.

Perverſe rurſus cogitantes, & aliud dictum Gregorii ſcilicet theologi ſubjiciunt, quod a dicto patre ſic editum eſt : Flagitium, fidem habere in coloribus, non in animis, quæ facile elui poteſt ; ſed profunditas mihi cara. Ab his autem ſic falſo ſcribitur : Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in corde : ea enim quæ in coloribus exiſtit, faciliter eluitur ; quæ vero in profundo mentis, illa mihi amica. Obturarunt ſane aures, & oculos clauſerunt : nam iſti qui eccleſiaſticas traditiones rejiciunt, recta intelligere & conſiderare nequeunt. Auditionem enim audierunt, & non intellexerunt : videntes viderunt, & non cognoverunt : Indurati enim corde, patrum doctrinas ſecundum proprias cupiditates pervertunt. Beatus enim Gregorius theologus in metricis ſuis opuſculis dictum illud, quod hi citant, ad moralem quemdam ſenſum attulit : corrigit enim vitam noſtram, ut abſiſtamus a temporalibus & mundanis rebus, voluptatibus ſcilicet carnalibus ; & ſpiritualem rurſus vitam, quæ ad cæleſtia perducat, eligamus : nec credamus mundo huic, neque temporaneis & non manentibus adhæreamus : (hæc enim colores vocavit) ſed potius ſpiritualibus & veris inſiſtamus, quæ in corde ſtabilimentum habent, & in æternum manent. Vita autem noſtra fluxilis & adventa quædam eſt. Quemadmodum enim color & atramentum facile abluitur, aut a pictore transformatur : ſic etiam in hac vita noſtra contingit, ſicut & ipſe alibi dicit : Orbis quidam verſat noſtras res : fit enim aliquando, ut in uno die aut hora multas ferat mutationes. Omnia enim umbræ in modum obſcurantur & pereunt humana : & bulla diffabilior eſt humanæ potentiæ ſuperbia. *Omnis enim homo fœnum, & omnis hominum gloria ſicut flos fœni.* At ſpiritualium operum demonſtratio perfecta eſt, & in manentibus habet retributionem. Nam ſi contra imagines ab illo dictum fuiſſet, dixiſſet potius : Flagitium eſt, fidem habere in coloribus, & non in Deum. Sed ipſe ſubjecit, non in animis, quæ ſunt fixa, firma & certa, ut operemur quæ ſunt regni cælorum, non vero mundi hujus, quæ tamquam fluxa & celeriter ſe mutantia, fidem non habent. Rurſus vero allegorice referentes, & omnia ſecundum propriam mentem adducentes, magnorum ſacerdotum Joannis & Baſilii verba citant.

GREGORIUS.

Joannes autem Chryſoſtomus ſic docet : Nos per ſcripta, ſanctorum fruimur præſentia, non ſane corporum ipſorum, ſed animarum imagines habentes. Nam quæ ab ipſis dicta ſunt, animarum illorum imagines ſunt. Maxima vero ad rectæ inveſtigationem, inquit magnus Baſilius, meditatio ſcripturarum divino afflatu nobis datarum. In his enim & rerum argumenta inveniuntur, & vitæ beatorum virorum perſcriptæ veluti imagines quædam animatæ, ſecundum Deum politica imitatione operum exhibentur.

EPIPHANIUS.

Qui quidquam recte ſapit, nequaquam hæc ad ſubverſionem ſacrarum imaginum pertinere intellexerit. Omnibus enim manifeſtum eſt, cum audivimus virilia & fortia ſanctorum facta, conſtantiam firmitudinemque animorum illorum nos beatificare & laudare : quin etiam cum in divinis ſcripturis ſanctorum vitas legimus, cumque in picturis eaſdem contemplamur, in memoriam revocamus, quantopere in Deum fervore fuerint accenſi : nam quæ oratio per auditum exhibet, hæc ſcriptura tacens per imitationem oſtendit, ut magnus inquit Baſilius. Sed & Joannes Chryſoſtomus in ſermone, quod veteris & novi teſtamenti unus ſit legislator, & in veſtitum ſacerdotis, cujus initium : Regni Chriſti evangelium prædicant quidem prophetæ. Inter reliqua : Ego & ex cera fuſilem adamavi picturam pietatis cauſa. Vidi enim angelum in imagine, propulſantem barbarorum gentem pedibus conculcatam, & David vere dicentem : *Domine, in civitate tua imaginem eorum comminues.* Demonſtratum igitur ſatis eſt, ea quæ a ſanctis patribus recte tradita ſunt, ab his qui extra divinum chorum ſunt, perverti. Inſiſtunt etiam adhuc in eadem improbitate, cum ea quæ a beato patre noſtro Athanaſio contra idola dicta ſunt, in ſubverſionem imaginum picturæque allegant.

ANNO CHRISTI 787. Epiſt. 1. ad S. Greg. de vit. fol.

Serm. in 40 mart.

Ante med ſerm.

Pſal. 71.

GREGORIUS.

Et Alexandriæ lumen Athanaſius dixit : Quomodo non miſeratione proſequendi ſunt, qui creaturas adorant, quod illi qui vident, non videntibus cultum exhibent : & audientes, non audientes orant, precanturque ? Creatura enim a creatura nunquam ſervabitur.

EPIPHANIUS.

Papæ, quanta inſania ! nunc enim novam quamdam blaſphemiæ viam excogitantes plane a veritate deviant. Nam ea quæ divinus vir contra idola locutus eſt, hæc iſti homines etiam poſt cognitionem veritatis & confeſſionis ſinceræ & divinæ regenerationis tribuunt * & præter unum univerſorum Dominum, creaturis ſervire Chriſtianos, & idololatriam commiſiſſe, aſſerunt. Parce Domine populo tuo, & nullum horum blaſphemia ſeduci ſine. Omnes enim qui ſuo nomine vocati ſunt, confitemur nos ab idolorum deceptione & errore liberatos. Et poſtquam te cognovimus, quos divina regeneratione dignatus es, nequaquam ad creaturas quæ ſub cælo ſunt, tuam divinam adorationem retulimus. Tibi autem ſoli liberatori noſtro pſallimus : Domine, præter te neminem novimus, nomen tuum vocamus. Teſtis ipſe angelorum beatorum exerci-

Orat. contra gentes paulo poſt princ.

* *f.* imaginibus ſacris, &

ANNO CHRISTI 787.

tus : teſtis apoſtolorum, prophetarum, martyrum & ſanctorum patrum cœtus. Ad recordationem autem ſenſitorii noſtri ad tuam gloriam, quo ad magnificentiam & figuram divinæ crucis tuæ adducamur, evangelicam narrationem & imaginum picturam habemus. Habemus item & alia plurima conſecrata vaſa : hæc, quia in nomine tuo facta ſunt & conſecrata, exoſculamur. Sed illi tamquam lingua mendaci theſauros ſibi congregantes, vana proſecuti ſunt. Quam ob cauſam & dolor linguæ eorum, & improbitas tandem peribit. Quemadmodum enim lumine accedente, tenebræ fugantur : ſic & veritate apparente, gladio ſpiritus linguæ illorum venenum exciſum eſt. At iterum aſſumptiones qualdam adducunt, ſic dicentes.

GREGORIUS.

Similiter Amphilochius Iconii epiſcopus ita inquit : Non enim nobis ſanctorum corporales vultus coloribus effigiare curæ eſt, quoniam his opus non habemus, ſed politiæ illorum virtutum memores eſſe debemus.

EPIPHANIUS.

Hæreticis proprium eſt mutilatas exquirere ſententias. Nam ſi quis ſtudioſe exquirat, haud facile hanc beati patris ſententiam inve-
nerit contra venerandarum imaginum repræ-
ſentationem : ſed affectionis animæ ſanctorum virilitatem & conſtantiam celebrans, & prædicans virtutum efficaciam, hæc dicit beatus pater : maxime quo nos ad imitationem perducat. Non enim ſanctos propter carnalem amorem laudamus, neque pingimus, ſed quo virtutum illorum ſumus memores. Et in libris quoque vitas illorum deſcribimus, in tabuliſque illos depingimus : non quod hoc a nobis poſtulent ipſi, verum id noſtra cauſa, & propter utilitatem noſtram facimus. Non enim ſolum paſſiones martyrum nos inſtituunt, ſed & contextus & ſcriptum de illorum paſſionibus, picturaque idem indicans. Simili modo
& annua illorum memoria. Figura autem orationis tota beati patris hoc innuere videtur : de ſubverſione autem venerandarum imaginum nulla plane apud illum mentio : ſiquidem nihil, quod eas calumniari poſſit, hic deprehenditur : nam quid ſi dicat : Non enim corporales vultus coloribus in tabulis effigiare nobis curæ eſt ? Hæc enim intentione virtutis ab eo dicuntur. Infert enim : Curæ enim nobis eſt, virtutes bonorum virorum eligere, & operum illorum meminiſſe, & politiam illorum imitari. Ipſis autem templa fabricari, aut imaginem illorum in tabulis circumferre, contemnentes interim illorum virtutes, haudquaquam laudabile eſt. Nemo enim laudaverit virum, quem viderit virtutes ſanctorum averſantem, & quotidie illorum imagines circumferentem, aut templa illis ædificantem, aut vaſa comparantem illis, ſui ipſius autem templum divinis virtutibus non ornantem. Inquit enim Deus per Iſaiam prophetam ad eos qui ita affecti ſunt : *Si mihi obtuleris ſimilaginem, fruſtra. Incenſum mihi abominatio eſt : & quoties manus veſtras tetenderitis ad me, avertam oculos meos a vobis : & ſi multiplicaveritis obſecrationem, non exaudiam vos.* Sed quid facietis ? *Lavamini, mundi eſtote, auferte improbitates ab animis veſtris coram oculis meis. Ceſſate a malitia veſtra, diſcite facere bonum, exquirite judicium, liberate eum qui injuria afficitur, pronunciate pro orpbano, jus dicite viduæ.* Hæc enim ſi recte fecerimus, tunc ea quæ a nobis offeruntur, grata & ſuſcepta erunt apud Deum, ſive ea ſancta templa fuerint, ſive ſacra vaſa, ſive etiam venerandæ imagines. Ita enim commodum nobis eſt, ad memoriam horum virtutes exquirere, & pro viribus imitari. Hoc ſane martyrum eſt encomium, electorum ad virtutem convocatio, quemadmodum magnus inquit Baſilius in moralibus ſuis ſermonibus. Inter hæc quoque laudanda eſt templorum exædificatio, imaginum effiguratio, ſacrorum vaſorum Deo oblatio. Hæc enim oportet etiam facere, & illa non omittere, ut veritatis verbum nos docet. Non enim aliquis virtutem poſſidere poterit, niſi in aulis Domini aſſederit, niſi per lectionem divina oracula auribus hauſerit, & per viſum ad evangelicas hiſtorias & doctrinas, ad martyrum repræſentationes & certamina fuerit perductus. In omni autem tempore, loco & hora virtutes exercere, perquam neceſſarium eſt. Nam & paſſionibus Chriſti incumbere, & in iis verſari perpetuo & continuo, neceſſarium : illiuſque mortificationem in corpore noſtro circumferre, & ſtudioſe hoc facere, utile eſt. Regni enim cælorum hoſpes eſt & procurator. Multas autem cruces in ædicula figurare, & præcepta Dei contemnere, imitationiſque paſſionis illius obliviſci, extrema dementia eſt. *Sine operibus enim fides mortua.* Evangelice enim ait Dominus : *Non omnis qui dicit mibi, Domine, Domine, intrabit in regnum cælorum, ſed qui facit voluntatem Patris mei qui eſt in cælis.* Inhærentes autem præſentibus, agedum & aliam demonſtrationem his competentem reddamus. Conſueverunt patres noſtri ſancti, qui voluntatem Dei ſalutiferam nobis exponunt, per exaggerationem mandatorum obſervationem nos docere, & ad quod mandatum illis ſcopus vergit, eo præparare auditores, hocque extollere & magnificare, quo veluti anchora tuta injecta, in reliquis quoque non ſimus negligentes. Ne vero in pluribus afferendis longiores ſimus, unum Aſterium Amaſiæ epiſcopum citemus. Hic igitur in Lazarum & divitem epulonem ſermonem conſcribens, emphaſim quamdam de alendis pauperibus contra divites exercet. Adhortatur divites, ut eleemoſynarum fructibus divites ſint, ne veſtitu ſplendido & molli utantur. Inducit autem inter cetera ethicam quamdam diſputationem contra religioſulos quoldam ipſa vita, ſed tamen divitiis inhiantes. Sic autem inquit : Ne pingas Chriſtum in veſtibus, ſed magis ſumptu illo & impenſis, pauperibus ſuoveni. Deinde adimere cupiens divitiarum appetitum, infert : Sufficit enim illi una incarnationis humilitas. Hoc eſt, Non placitum eſt Chriſto Domino Deo noſtro, ut per mundanam affectionem & avaritiam, illius œconomiæ myſteria demonſtrentur. Non enim pium eſt aut coram illo acceptum, evangelicæ recordationis gratia materiam divitiarum theſaurizare, & cauſari occaſiones peccati. Pauperes autem qui pane & veſtitu indigent, negligere, non pietatis, ſed avaritiæ opus eſt. Quemadmodum enim nulla communio eſt luminis & tenebrarum, neque participatio injuſtitiæ cum juſtitia ; ita neque divitiarum cupiditas, &

Serm. i mart.

Matth.

Jac. 2.

Matth.

Iſai. 1. juxta 70.

mol-

mollium veſtium indumenta cum evangelica hiſtoria & figura conveniunt. Hæc enim nobis diſpenſationis narrationem, vere ad ſalutem ducentem, explicat. Illa vero ad miſeriam ducit, cum ſit ſubjecta pœnis. Quemadmodum Jacobus frater Domini dicit: *Divites, lugete & lamentamini, ejulantes ſuper miſeriis veſtris. Divitiæ veſtræ computruerunt, & veſtes veſtræ a vermibus roduntur; aurum & argentum veſtrum rubigine exeſum eſt, & rubigo in teſtimonium contra vos manet.* Quam ob cauſam, ut dictum eſt, quæcumque per avaritiam fiunt, cum mundo ſimul pereunt. Poſſumus enim nos perexiguis ſumptibus cibos, veſtes, tectum, quæ nobis ſufficient, comparare. Omne enim quod non ad uſum, ſed ad ſpecioſitatem comparatur, laſciviæ habet accuſationem, ut divinus inquit Baſilius. Sufficiant igitur nobis, quæ ad uſum tantum habemus, & ex iis paüperibus largiamur, manumque porrigamus, ut & nos aliquando Dei vocem audiamus, dicentis: *Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur.* Et, *Quodcumque uni horum fratrum meorum vel minimo feceritis, mihi feceritis.*

ASSERTIO IMAGINUM EX ASTERIO Amaſiæ epiſcopo, de Euphemiæ martyre.

QUandoquidem autem Aſterii mentionem fecimus, ejuſque verbis tamquam exemplo uſi ſumus, oſtendamus quoque ex eodem perquam veterem eſſe de imaginibus traditionem. Ipſe enim contemplatus imaginem paſſionis Euphemiæ martyris, hiſce encomiis uſus eſt: Mulier quædam ſacra virgo inviolata, Deo caſtitatem conſervans extitit; Euphemiam eam vocant. Tyranno autem aliquando pios pellente, animo propenſo mortis periculum adiit. Cives autem & ſacrificii communicatores pro quo ſacrificabat, virginis virilitatem admirantes, prope templum thecam reveriti, deponentes ciſtam, honores illi exhibent, annum feſtum, communemque celebrantes conventum. Divinorum autem Dei myſteriorum ſacerdotes & verbis memoriam illius celebrant, & quomodo fortitudinis certamen certaverit, populum congregatum docent. Pictor autem & is quoque ſecundum vires per artem pius eſt, qui omnem hiſtoriam in ſindone pinxit. Poſuit enim illius prope techam ſacrum ſpectaculum. Habet autem ſe ad hunc modum ſuavitas artis. In alto throno judex ſedet, amare & horribiliter in virginem videns, (iraſcitur enim etiam in ipſis inanimatis rebus, cum vult, ars) ſatellites vero imperii, & multi milites commentarienſes, tabulas & ſtylos in manibus geſtantes, adſtant: quorum unus manum a cera auferens, diligenter ad condemnatam aſpicit, quaſi jubeat clarius virginem loqui, ne in ſcribendo a ſe error committatur. Stat autem virgo in pulla tunica & pallio philoſophiam ſignificante, ut pictori viſum fuit: vultu vero ſatis urbano, meo autem judicio, animo virtutibus omnibus egregie ſplendente. Ducunt autem eam ad principem milites duo, quorum alter horſum, alter illorſum virginem trudunt. Vultus autem virginis pudore & conſtantia mixtus eſt: annuit enim in terram, veluti virorum erubeſcat aſpectum. Stat autem imperterrita, nihili omnino faciens miſerum certamen. Quemadmodum autem aliquando alios pictores contemplatus ſum, in pictura mulierculæ Colchidos, quomodo ſit affecta in jugulatione protium, dum gladium illis intentat: miſericordia enim & furore vultum habet diviſam, quia alter oculorum iram exhibet, alter vero maternum affectum, horrens & parcenti ſimilis: ita quoque mihi hic contigit, nam admirationem meam ab illa cogitatione ad hanc picturam tranſtuli. Valde autem miror pictorem, qui affectus naturæ pugnantes, pudorem ſcilicet & virilitatem, commiſcuerit. Imitatione autem artis procedente ad hiſtoriam, ecce adſunt duo vulgares homines, in tunicuiis nudi; quorum alter caput virginis arripiens, & in tergum flectens, ad pœnam alteri commode exhibere videtur: ille vero adſtans, dentes virginis excutit. Inſtrumenta autem pœnæ, malleus & terebra ſunt. Hic lacrymas amplius continere nequeo, dolorque ſermonem aufert; nam ita manifeſte & evidenter ſanguinis guttas pictor decoloravit, ut juraveris a labiis effluere, & cum fletu diſcedere cogaris. Dehinc carcer. Et iterum in pullis veſtibus decenter virgo ad cælum manus elevans, Deum in malis auxiliatorem invocat. Hac vero ſic precante, apparet a capite ſignum illud, quod conſuetudo eſt Chriſtianis adorare & depingere: ſymbolum autem arbitror paſſionis, quam illa ſuſcepit. Statim autem pictor alibi ignem, huc illucque ſe ſpargentem, rubro colore depinxit, & hic quoque nova arte flammam faciens corpoream. Stat autem ipſa in illo media, manus ad cælum complicans. Dolorem autem nullum vultu prætert, ſed magis gaudenti ſimilis eſt, quod ad vitam incorpoream & beatam iter faciat. Hucuſque pictor manum ſuam extendit, & ego orationem. Tempus autem eſt, ut & tu picturam perficias, ne nimium extra narrationem veniamus. Hactenus Aſterius.

Speculantes autem ea quæ in ſcriptura ſacra dicta ſunt, inveniemus illinc quoque deſumpta, quæ ab eo narrata ſunt. Deus enim famulo Moyſi de tabernaculo quædam mandans, variaque & diverſa opera fieri jubens, ait: *Facies vela e byſſo textæ & hyacintho, purpura & coccinea textura, cherubim artificio texturæ facies.* Et hoc ſane mandatum docet nos, ut in iis quæ Deo dicantur, non parcamus ſumptibus etiam magnis: in hominum autem rebus non ita ſe habere debet; dictum enim eſt populo: *Veſtem ex duabus contextam vobis non injicietis.* Clariſſime autem divinus apoſtolus horum ſenſum explicat, jubens mulieres in habitu decenti cum verecundia, & caſtitate ſe ornare, non in reticulis auro & margaritis ornatis, aut etiam veſte pretioſa, ſed quam decet mulieres, quæ bona prædicant opera. Hæc igitur nos, qui Deo ſoli & uni latriam exhibemus in ſpiritu & veritate, ſcientes, quæcumque illi offeruntur aut conſecrantur, ſive divina fuerit venerandæ crucis figura, ſive ſacer evangelii codex, ſive venerandæ imagines, ſive ſacra vaſa, ea amplectimur & veneramur, ut qui ſpem habeamus ſanctificationis ab ipſis reddendæ, & illis ob id adorationem honorificam exhibemus. *Adorate* enim, ait, *ſcabellum pedum ejus, quia ſanctus eſt ipſe.* Quam ob cauſam Gregorius theologus in ſermone natalium Domini ſic inquit: Bethlehem honore affice; & præſepe adora: nam quæ Deo oblata ſunt, ejus participatione & contrectatione ſancta fiunt. Quemadmodum

ANNO CHRISTI 787.

Exod. 25. & 26.

Deut. 22. 1. Tim. 2. 1. Cor. 3.

Pſal. 98.

non longe a fine.

ANNO CHRISTI 787.

dum idem & tota ſcriptura teſtatur, & ob hoc ſancto honor ſanctitatis illius non aliter conſervatur, quam per noſtram devotam adorationem. Iſti vero nova mendacia ſpirantes, aliena quædam a catholica eccleſia conſuentes, dicunt.

GREGORIUS.

Conſentanea his etiam Theodotus Ancyræ epiſcopus ſic docet: Sanctorum formas & ſpecies ex materialibus coloribus formari minime decorum putamus: horum autem virtutes, quæ per ſcripta traditæ ſunt, veluti vivas quaſdam imagines reficere ſubinde oportet. Ex his enim ad ſimilium imitationem & zelum pervenire poſſumus. Dicant enim nobis, qui illas erigunt ſtatuas, quænam utilitas ex illis ad ſe rediit? an quod qualiſcumque recordatio eos habet ex tali ſpeciali contemplatione? Sed manifeſtum eſt, quod vana ſit ejuſcemodi cogitatio, & diabolicæ deceptionis inventum.

EPIPHANIUS.

Si Theodotus eſſet in præſenti vita, clamaret utique cum beata Suſanna ad Dominum, dicens: *Deus æterne, arcanorum cognitor, qui noſti cuncta priuſquam facta ſunt, tu noviſti Domine*, quod falſo me accuſant, imitati presbyteros Babylonicæ confuſionis, qui omnis valoquentiæ ſunt auctores. Sed ſeipſos idoneos & claros demonſtrare volentes, nova quædam garriunt, & mendax calamus ſcripturæ illorum reperitur, & aperte veritatis proditores deprehenduntur. Multi enim noſtrum diligenter quærentes & indaganter in ſermonibus hujus Theodoti præſentem ſententiam, num alicubi apud illum extaret, nuſquam ſane invenimus. Nihil enim tale ipſe unquam ſermocinatus eſt. Satis autem argumenti fuerit, quia totus hic ſermo amarulentia & exacerbatione plenus ſit: & linguæ incontinentis & labiorum impurorum audacia, imo diabolicæ fraudis inventio, ita contra effigiationem ſanctarum imaginum garrire. Quamobrem Chriſtianos accuſantium figmentum eſt & idioma, non autem Theodoti. Nam ſi illius eſſet, debebant utique aperte locum deſignaſſe ſermonis aut libri, unde hæc ſententia eſſet deſcripta. Sed quia noverunt falſum eſſe mendacium, locum ſilentio præterierunt. Nos igitur cum congregaſſemus illius libros, ſex ad Lauſum tomos contra Neſtorium ſcriptos, interpretationem in ſymbolo ſanctorum patrum qui in Nicæa convenerant, ſermonem in natalem Domini, in luminaria, in Eliam & viduam, in ſanctum Petrum & Joannem, & in claudum ſedentem ad portam ſpecioſam, in eos qui talenta acceperant, in duos cæcos; nuſquam ſane dictam ſententiam invenire potuimus. Neque etiam fieri potuit, ut hanc falſo colligentem ſententiam de veris Ancyrani libris protulerint, ſed fortaſſis alicubi in chartula conſcriptam, tamquam peſtem evitandam deprompſerint, quo ſcilicet ſimpliciores caperent. Nam qui mentem habent & veritatem audiunt, talia ementita eſſe cognoſcunt. Duces autem hæreſeos ſuæ in aciem nondum vocare deſinunt, Arii ſcilicet protectores & contribules illius, Euſebium Nicomediæ, Theognium Nicææ, & Maridem Chalcedonis, ſic dicentes.

Dan. 13.

GREGORIUS.

ACT. V. REFUT. PARS

Similiter & Euſebius Pamphili ad Conſtantiam Auguſtam, petentem Chriſti imaginem ad ſe ab illo mitti, talia dicit: Quoniam autem de Chriſti imagine ad me ſcripſiſti, ut tibi mitterem, velim mihi ſignifices, quamnam putes Chriſti imaginem, utrum illam veram & incommutabilem, natura illius characteres ferentem; aut hanc quam propter nos aſſumpſit, ſervilem formam pro nobis induens. Sed ſane de divina forma non arbitror etiam ipſe ego te eſſe ſolicitam, cum fueris ab illo edocta, neminem Patrem cognoviſſe, præter Filium, neque ipſum Filium condigne quempiam cognoviſſe, niſi qui illum genuit Pater. Et poſt alia: Sed omnino ſervi requiris imaginem formæ, & carnem quam propter nos induit, ſed & hanc gloria deitatis ſuæ commixtam eſſe didicimus, & paſſam mortuamque. Et poſt pauca: Quis igitur gloriæ ejuſcemodi & dignitatis ſplendores lucentes & fulgurantes effigiare mortuis & inanimatis coloribus & umbratili pictura poſſet? cum neque divini illius diſcipuli in monte illum contemplari quiverint, qui cadentes in faciem ſuam, non poſſe ſe ejuſcemodi ſpectaculum inſpicere confeſſi ſunt. Igitur ſi carnis illius figura tantam ab inhabitante in ea divinitate accepit potentiam, quid oportet dicere tunc, cum mortalitatem exuit, & corruptionem abluens, formam ſervi in Domini & Dei gloriam tranſtulit? poſt mortis ſcilicet victoriam, poſt aſcenſum in cælos, poſt cum Patre regio in throno a dextris conſeſſum, poſt requiem in ineffabilibus & innominandis ſinibus Patris: in quam aſcendentem & deſidentem cæleſtes poteſtates illi benedictis vocibus acclamabant, dicentes: Principes, tollite portas veſtras: aperiamini portæ cæleſtes, & introibit rex gloriæ.

Matth.

Matth.

Pſal.

EPIPHANIUS.

Optime in hos quadrat prophetica vox, quam Dominus per Jeremiam vatem Judaicum populum reprehendens dixit: *Me dereliquerunt fontem aquæ viventis, & foderunt ſibi ciſternas pertuſas, quæ non potuerunt aquam continere.* Relinquentes enim ſelectorum noſtrorum patrum ſententias, ſectantur eos qui ventilabro ex area dominica judicio divino excreti ſunt: aream dico catholicam eccleſiam. Hos enim in protectionem ſuæ hæreſeos afferunt. Quis enim fidelium in eccleſia, quique verorum dogmatum ſcientiam habet, ignorat Euſebium Pamphili, in reprobum ſenſum traditum, conſenſiſſe * Arii placitis? Nam in cunctis hiſtoricis ſuis libellis Filium & Verbum Dei creaturam vocat, item ſubminiſtrum, & ſecundo adorandum loco. Si vero quidam afferunt eum in ſynodo ſubſcripſiſſe, concedimus quidem hoc ita ſe habere, verum labris illum dicimus veritatem coluiſſe, corde autem longe ab ea abfuiſſe, quemadmodum & omnes epiſtolæ illius & commentaria oſtendunt. Quod ſi autem alias aliquando pro temporis & rei conditione mutatus apparuit, nunc hos laudans qui ſtabant a partibus Arii, nunc vero veritatem ſimulans; profecto ob id ſecundum Jacobum fratrem Domini, homo duplicis animi, inconſtans in omnibus viis ſuis dicetur: neque putet, quod quidquam a Domino accepturus ſit. Etenim ſi corde credidiſſet in juſtitiam, & ore quoque ad ſalutem verbum ve-

Jerem.

Jacob

Rom.

veritatis fuisset confessus in omnibus suis commentariis, & veniam popoſciſſet. Verum pro epistolis suis nusquam apologiam conscripsit : mansit enim ut Æthiops, non commutans cutem suam, nam in expositione illius loci : *Dixi Domino, Dominus meus es tu* : extra cognitionem veritatis rem aggressus, sic inquit : Lege naturæ, cujusvis filii pater, dominus quoque ejus existit : ob id unigeniti illius Filii Dei, qui genuit illum Pater, fuerit sane illius & Dominus, & Deus, & Pater. Simili modo & in epistola ad beatum Alexandrum magistrum & doctorem Athanasii, cujus initium : Quanto labore & diligentia in has literas inciderim : (hic apertissime blasphemans, sic ait) Arium ejusque studiosos accusant hæ literæ, quod Filium ex non ente, instar unius omnium, factum esse dixerint. Illi vero epistolium attulerunt, quod ad te scripserunt, in quo fidem suam exponentes, his verbis confitentur quæ sentiunt : Legis, prophetarum, & novi testamenti Deum ante sempiterna sæcula sibi Filium unigenitum generasse, per quem & sæcula, & omnia fecit : generasse autem non videtur, sed in veritate propriæ voluntati substituisse, immutabilem & inalterabilem creaturam Dei perfectam : verumtamen non ut unam creaturarum. Tua vero epistola accusat eos, quasi dixerint, quod Filius factus, tamquam unus omnium : cum tamen hoc non dixerint, sed aperte pronuncient, non ut una creaturarum. Vide ne dederis statim illis occasionem, ut ea etiam calumnientur, & assumant, quæcumque voluerint. Iterum accusas eos, quod dixerint, quod qui est, non existentem genuit. Miror sane si quispiam aliter dicere poterit. Nam si unus est, qui est, manifestum est, quod ex eo genitum est omne quod est, estque id post illum. Si vero qui est, non unus sit, sed & Filius sit qui est ; quomodo eum qui est, qui est genuit ? Sic enim qui est, duo fuerint. Et hæc quidem Eusebius ad glorioſum Alexandrum. Feruntur ejus ad eumdem glorioſum virum & aliæ epistolæ, in quibus variæ sunt blasphemiæ, dum Arium defendere conatur. Eodem modo in epistola ad Euphrasionem blasphemus est. Initium ejus epistolæ est : Domino meo cum omni gratia confiteor ; & cetera. Non enim Filium Patri coexistere dicimus, sed Patrem ante Filium fuisse. Porro ipse Filius Dei, hæc nobis omnibus exactius cognoscens, alterum seipsum, & minorem a Patre, subjectumque cognoscens, admodum valde pie nos id docet dicens : *Pater qui me misit, major me est*. Et inter alia : Quoniam Filius & ipse quidem Deus, sed non verus Deus. Ex his igitur scriptis illius apparet, aperte illum Arianicæ esse opinionis & sententiæ. Cum hac autem abominanda hæresi insani isti Ariani & unam naturam in unitione hypostasis esse dicunt. Opinantur autem Christum Dominum nostrum carnem sine anima assumpsisse, addentes in salutari illius dispensatione divinitatem impleviſſe animæ consilia, motionesque, nimirum quo passionem (ut ait Gregorius) divinitate circumscribant, & ob id vere Theopaschitæ sunt. Qui autem hujus sententiæ sunt, imaginem non habendam censent, quemadmodum impius Severus, Petrus Fullo, Philoxenus Hierapoleos episcopus, & omnis denique illa multi capitis * & sine capite hydra contendit. Hujus igitur societatis existens & Eusebius, (quemadmodum ex illius epistolis & historicis commentariis demonstratum est) imaginem Christi Theopaschitarum more rejicit : qua de causa & Constantiæ Licinii uxori scribit, apud se imaginem non reperiri : nam & in eadem epistola dicit, quod illius incarnata forma in deitatis naturam mutata sit. Nemo tamen sanctorum patrum nostrorum sic sensit aut docuit. Neque etiam veritas sic se habet. Audiamus Athanasium insaniæ Arii vindicatorem : alia enim docet in dogmatica ad Eupsychium presbyterum Cæsareæ epistola. Similiter & Cyrillus in prima ad Successum Diocæsareæ episcopum. Similiter in oratione contra * libidinosos dicta. Ambo enim, sicut unam terrestris reipublicæ administrationem habentes, ita & cælestis, veluti ab unico spiritu afflati, consona invicem loquuntur.

ANNO CHRISTI 787.

* commixtores,

Athanasius in epistola ad Eupsychium, cujus initium : In quibus existimasti nos piissime, inter cetera sic inquit : Communis ovium fructus est, hæc, inquam, tergoris messis, haud quæ omnibus ad communem usum præstat : verum posiquam tinctura, quæ de mari accipitur, subdita fuerit, purpura dicitur, & appellatione mutata & usu, propter excellentiam regibus tantummodo aptatur. Ita lana est, & non est. Natura quidem manet id quod a principio fuit ; usu autem non amplius : vulgaris enim usus fuit, propter colorationis dignitatem. Ita quoque caro, natura communi assumpta : postquam enim facta fuerit regis tegumentum, cum ipso rege ejusdem fit dignitatis, quamquam natura non fuerit talis. Quare recte Dominus gloriæ dicitur : & secundum quod homo quoque fuit, affectiones & passiones naturæ eum invaserunt, & contumeliis aliorum fuit quoque obnoxius : quonam modo enim rex veste utitur, sic ipse carne quoque se circumvinxit. Quemadmodum autem qui regis purpuram rumpens, regi pœnam dat, quasi insidiator aut malevolus, quamquam ipse rex nihil fuerit gravius passus ; purpuræ autem passio ad ipsum refertur : ita quoque carnis passio, Verbo Dei manente impassibili, in ipsum propter contumeliam descendere dicitur. Et ob id Paulus Dominum Christum, quatenus homo, Filium Dei tradit. Et ante hunc Gabriel Archangelus paradoxum novi partus Mariæ evangelizans, *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum. Ecce tu in utero habebis, & paries Filium, & vocabunt eum Jesum : hic erit magnus, & Filius altissimi vocabitur*. Quare Jesus Filius Dei vocatur, non quod caro in divinam naturam fuerit mutata, sed propter unitionem ad Deum Verbum cognominem dignitatem accepit.

Rom. 1.

Luc. 1.

Eodem modo Cyrillus in prædicta ad Successum epistola, cujus initium : Incidi in commentarium a tua sanctitate mihi missum ; inter cetera inquit : Post resurrectionem illud corpus, quod passum fuit, mansit, nisi quod debilitates humanæ naturæ in se amplius non recipit. Non enim aut fame, aut lassatione, aut alia aliqua tali passione torquebatur, sed deinceps incorruptibile mansit. Nec id solum corpus est, verum præter hoc etiam corpus vivificans. Vitæ enim corpus est, hoc est, Unigeniti : nam Deo decentissima gloria illuminatum est, & intelligitur Dei corpus. Proinde si quis ipsum divinum corpus, ut certe hominis, humana-

manum dixerit, non ſane quidquam erraverit, decentique ſermone fuerit uſus. Hinc arbitror doctiſſimum Paulum dixiſſe: *Si vero Chriſtum ſecundum carnem cognovimus, ſed jam nunc amplius non cognoſcimus.* Dei enim, ut dixi, prium corpus exiſtens, humana omnia excedit. Corpus autem quod a terra eſt, non poteſt mutationem ſecundum divinam naturam ſubire. Etenim hoc impoſſibile: quoniam in deitate veluti generationis aliquid, & quod nullam ſecundum naturam habet ſecum proprietatem, exiſtit. Æque enim abſurdum eſt, ſi quis dicat, quod corpus in deitatis naturam mutatum ſit, & quod Verbum in carnis naturam ſit alteratum. Nam ut hoc impoſſibile, (immutabile enim & inalterabile Verbum eſt) ita & aliud. Non enim poſſibile eſt creaturam aliquam in deitatis naturam aut ſubſtantiam tranſgredi poſſe. Creatura autem caro eſt. Quamobrem divinum eſſe didicimus corpus Chriſti: quoniam Dei corpus eſt, & ineffabili gloria illuminatum, incorruptibile, ſanctum, vivificans: quod autem in deitatis naturam ſit mutatum, neque patrum aliquis dixit aut cogitavit, neque nos ita ſentire poſſumus.

Similiter & in oratione contra * libidinoſos, cujus initium: Longam nuper de veritatis dogmatibus contexuimus orationem; inter cetera inquit: Proinde num carne ejus in deitatis naturam mutata, deſinit eſſe filius hominis? manifeſtum fuerit omni quod ex hoc ſequitur, quod nos ex adoptionis gloria rejecti ſumus, veluti non haberemus amplius primogenitum in multis fratribus. Et paulo poſt: Num igitur de tam bona fama, quæ nobis data fuit gratis, adeo ſubito excidimus? non ſane. Non enim ſtoliditate, inſipientia & ſtultiſſimis quibuſdam inventis, in reprobum ſenſum perducti ea quæ non decet, ſentimus. Sacram autem ſcripturam, veluti canonem rectitudinis & incommutabilis fidei habentes, dicimus, quod qui natus nobis eſt primogenitus & unigenitus, Dei ſcilicet Verbum, non deſtitit eſſe poſt illud verus Deus & filius hominis. Neque in naturam deitatis incommutabiliter & inconfuſe unita ſibi caro tranſmigraſſe videtur, imo gloria propria illam illuſtrans intelligitur recte Deum decentibus impleta dignitatibus. Sic etiam ſecundum tempora per univerſum terrarum orbem rediens e cælo videbitur. Atqui cum carne quoque, poſtquam bene hoc diſpenſationis myſterium obiviſſet, rediit in cælum: nam qui rem eam viderunt, ſtupore perculſi ſunt. Quia ut ſcriptum eſt: *Nubes illum aſſumpſit*; tum admirantibus illis vox angelorum ſanctorum audita eſt, *Viri Galilæi, quid ſtatis ſuſpicientes in cælum? Hic Jeſus qui a vobis aſſumptus eſt in cælum, ita veniet, quemadmodum eum vidiſtis aſcendentem in cælum.* Num igitur hi, quibus hoc dictum eſt, viderunt eum ſine carne ad Patrem aſcendentem, aut abjicientem noſtram ſimilitudinem, qua in corpore tactili & viſibili fuit, * & intangibilem & inviſibilem naturam commutaſſe? Quis hoc auſus ſit dicere? Si vero veniet ſicut diſceſſit, non vere dixerimus, veniet rurſum in corpore, non nudum & ſine carne Verbum? Et paulo poſt: Cognoſce igitur, quod deſcenſum illum quem facturus eſt in fine ſæculi, ipſis prius manifeſtaverit, cum ſcilicet ſe transfiguraret. Hæc autem transfigurationis figura (mirandus inquit evangeliſta) facta eſt, non ſecundum depoſitionem ſpeciei, videlicet humanæ figuræ abjectionem, imo circa ſolam gloriam. Reſplenduiſſe inquit faciem illius, non aliter ac a ſolis radiis fulgor emittitur. Et mox: Scripſit vero & de Chriſto doctiſſimus Paulus: *Qui humilitatis noſtræ corpus transformabit conforme gloriæ illius.* Quid ad hoc dicent, qui in Verbi naturam carnem illius commutatam aſſerunt? Num ſcilicet ſanctorum corpora tranſibunt in naturam deitatis, ut fiant corpori illius glorioſo conformia? profecto hæc extremæ imperitiæ & inſcitiæ nugacitas exiſtit. Mutata enim carne in naturam deitatis, ut ajunt, quonam utetur corpore Deus Verbum exiſtens? Deitas enim res eſt incorporea, & verum eſt quod Deum nemo vidit unquam. Deinde clariſſime idem deducens, veluti contra Euſebium, ſic idem beatus pater in eodem ſermone dicit: Videtur pro illis facere (quemadmodum ajunt) de his rebus & aliud Verbum: nam divinus apoſtolus ſic ſcripſit. *Si enim cognovimus ſecundum carnem Chriſtum, ſed nunc non amplius cognoſcimus*, Igitur, ajunt, ſi ſecundum carnem non cognoſcitur, neceſſarium eſt illum carnem in Verbi ſui naturam mutaſſe, ut tamquam Deus cognoſcatur. Dixerit autem ad hos (arbitror) confeſtim aliquis: Igitur quando de nobis ſcribit: *Cum vero in carne ſumus, Deo placere non poſſumus. Vos autem non eſtis in carne, ſed in ſpiritu.* Num, inquam, tum nos carne & ſanguine nudatos eſſe cognoverit? Utrum ſpiritibus incorporeis iſta ſcribit? Quo pacto non fuerint iſta monſtro ſimilia? Quamobrem de nobis dicit carnem, nimirum carnis abſurdas & quæ caſtigatione opus habent, affectiones. De noſtro autem omnium caſtiſſimo Servatore, qui errare non novit, neque peccatum fecit, alio modo illud ſecundum carnem conſiderare oportet: non enim amplius eſt in carnalibus infirmitatibus. Clare igitur ex diviniloquis iſtis patribus cognoſcimus, nugamentorum iſtorum magiſtros, non ex fontibus Iſrael, quo illis ſuppetat, in vitam æternam hauſiſſe, ſed in fontibus iniquitatis & deſolationis ſibi potum quæſiviſſe: alienos enim ſecuti, in præcipitia & anfractus ſeducti ſunt. Debebant igitur, ſi eccleſiæ alumni ſunt, Baſilium magnum in teſtem citaſſe, qui imaginis honorem ad prototypum referri aſſerit; & Gregorium Nyſſæ epiſcopum dicentem: Vidi imaginem paſſionis loquentem, & non ſine lacrymis rem contemplatus ſum, hiſtoriam ipſa arte pulcre repræſentante: & Joannem, qui ſe imaginem e cera fuſam, pietate plenam, amaſſe dicit. Debebant, inquam, illos fuiſſe ſecuti, & quicumque cum illis faciunt. Iſti vero in malis auctarium addentes, ita deinceps dicunt.

ANNO CHRISTI 787.

. Cor. 3.

* commixtores.

Act. 1.

* f. & in

Matth. 17.

GREGORIUS.

Hæc igitur ex multis pauca ſcripturæ patrumque teſtimonia, in hac definitione noſtra parcentes ſane copiæ, ne in longum res protraheretur, collocavimus: reliquis enim quæ infinita ſunt, volentes ſuperſedimus, ut qui velint, ipſi requirant: Et his igitur a Deo inſpiratis ſcripturis, & beatorum patrum ſententiis ſtabiliti, & ſuper petram cultus divini in ſpiritu pedes confirmantes, in nomine ſanctæ & ſuperſubſtantialis vivificantis Trinitatis, unanimes & ejuſdem ſententiæ nos, qui ſacerdotii dignitate ſuccincti ſumus, ſimul exiſtentes, una voce definimus, omnem imaginem, ex qu acumque materia improba pictorum arte factam,

ab

ab ecclesia Christianorum rejiciendam, veluti alienam & abominabilem.

EPIPHANIUS.

Ecclesiasticæ traditioni cervicem subdere nolentes, sed excæcati in electione convenientis, & apprehensione veritatis, pietatis traditionem abdicarunt, neque torrentem voluptatis bibere sustinuerunt, quo illis esset fons saliens in vitam æternam: sed e lacubus pertusis irrigati, male olentem truncum, habentem fructus bilis & amaritudinis, produxerunt. Mendacium enim mendacio agglutinantes dixerunt: Aliisque testimoniis, quæ infinita sunt, supersedimus volentes. At ut nos indicavimus, quascumque patrum sententias attulerunt, quibus propriam justitiam conantur asserere, omnes perverse intellexerunt: quæ vero contrariæ plane fuerant, non erant ex spiritu divino. Quamobrem beatus vates David alloquitur eos, in spiritu canens: *Vana locuti sunt singuli ad proximum suum: labia dolosa in corde, in corde locuti sunt mala.* Et Isaias liberrimus prophetarum contra illos dicit: *Consilium impiorum impia consulit.* Recte enim sentire nequeunt, quia obscuratus est visus oculorum eorum. Sanas enim definitiones & leges relinquentes, verbis pietatem figurant, conanturque pie quædam concionari, quo scilicet in hoc recte dicentes, in aliis quoque fidem inveniant: ajunt enim: In nomine sanctæ & supersubstantialis & vivificantis Trinitatis: sed circa sensum & intellectum impie agere nituntur. Nam ex propria sententia loquuntur, & impietatem nudam ob oculos ponunt, neque judicium Dei reveriti, neque dominicam declarationem & pronunciationem respicientes, quæ sic habet: *Nam qui scandalizaverit vel unum ex parvulis istis credentibus in me, satius illi fuerit, uti mola asinaria alligata illius collo, submergatur in mari.* Deinceps & tamquam porci margaritas proculcantes, ecclesiasticas dico traditiones, omnem imaginem ab ecclesia Christianorum rejiciendam & abominandam statuunt, consilia ineuntes non per Dominum, & fœdera ferientes non per spiritum ejus: et enim tamquam graves lupi, in ovile Christi insidias tendunt. Ceterum veritatis splendor, & luminis fulgor, inconcussam habent libertatis audaciam. Quis enim ignorat, imagine contumelia aut ignominia affecta, illum lædi cujus est imago? Hoc & ipsa veritas, hoc rerum natura docet: hoc & beati patres tradiderunt. Basilius enim magnus inquit: Honos imaginis in ipsum prototypum redit. Athanasius: Qui imaginem adorat, in ipsa imperatorem adorat. Similiter & Chrysostomus: Non novisti, quod is qui imaginem imperatoris violat, in prototypum dignitatis injustus est? Atque ita patres rerum naturam secuti sunt. Hi vero & ab ecclesia & veritate desciscentes, non solum blasphemia pleni sunt, sed & insania & imperitia. Debebant enim communem & non dissonantem vocem eloqui, veteremque traditionem confirmare, quam fidelium multitudo ex traditione apostolorum & patrum servavit hactenus & confessa est: omnem autem nuperam vaniloquentiam evitare, & consuetudinem quæ pie hactenus apud nos valuit, nullo modo infringere & labefactare. Nam quæ in ecclesia tradita sunt, neque additionem, neque ademptionem sustinent. Maxima enim eos, qui ita agunt, pœna manet: *Maledictus* enim, inquit, *qui transponit* * *horrea patrum suorum*; sed non ducuntur amore & studio veritatis, quamobrem audient hoc Sapientiæ: *Qui studet thesaurizare lingua mendaci, vana persequitur,* * *& in laqueum veniet diaboli.*

ANNO CHRISTI 787.

* terminos Prov. 22

TOMUS SEXTUS.

EPIPHANIUS.

VOcem, qua Dominus ad coryphæum apostolorum Petrum usus est, animo debebant intelligere: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt illi*: sed ab hac ædificatione & harmonia alienati, digna quæ risu excipiantur, definiunt. Matth. 16.

GREGORIUS.

Nemo hominum, qualiscumque tandem fuerit, tale institutum & impium & impurum posthac sectetur. Qui vero ab hoc die imaginem ausus fuerit sibi parare, aut adorare, aut in ecclesia, aut in privata domo constituere, aut clam habere, si episcopus fuerit aut diaconus, deponitor: si vero solitarius aut laicus, anathemate percellitor, imperialibusque constitutionibus subjicitor, ut qui divinis decretis repugnet, & dogmata non observet.

EPIPHANIUS.

Non satis illis fuit, quod ecclesiam omnem carpserint & vellicaverint, nisi nunc quoque impie definiant, non faciendam esse imaginem, nec illi etiam, qui sibi sic faciendum esse persuaserit. Usque adeo enim venerandarum imaginum demonstratio in ecclesia obtinuit, ut ab eo tempore, quo evangelium prædicari cœptum est, ad hæc usque tempora receptæ fuerint. Jam autem cognoscimus omne quod antiquitate excellit, venerandum esse. Quid enim aliud * Corinthiis mandat divinus apostolus, dicens: *Servate traditiones quas accepistis?* Et rursus Timotheo & Tito. *Profanas vaniloquentias aversemini.* Omnes igitur Christiani, qui in ecclesia catholica geniti sumus, traditiones quas accepimus, servamus, & in iis stabiliti sumus, novamque hanc vaniloquentiam, secuti divinum apostolum, rejicimus. Et quæcumque patribus pro tempore super fundamentum apostolorum & prophetarum ædificare placuit, recipimus: quæ vero secus se habent, ut hostilia respuimus. Dico autem quæcumque ab inimicissimis & impiis hæreticis veluti nugæ allata sunt, in quorum numero quoniam & hi nuperi vaniloqui Christianorum accusatores sunt, ob id eos execramur: nam non modo linguam habent impietate & peccato imbutam, sed & manus docuerunt omnem sycophantiam expedire, verberareque, dicentes: Constitutionibus imperialibus subjicitor, qui non ita fecerit. Ex hac igitur voce per omnem terrarum orbem multa & varia designata sunt. Continuam autem crudelitatem & ipsi principes, duces, & falsi episcopi exercuerunt. Sed quænam lingua calamitatem istam poterit exprimere? Unde & quomodo hanc narrationem aggrediar, non video. Nam quot terrores, persecutiones, per omnes civitates custodiæ, monachorum flagellationes, carceres, multis his annis extitere? Taceo pedicas, catenis ligatos pedes, sacrorum vasorum ablationem, librorum exustionem, sanctorum

* Thessalonicensibus. 2. Thess. 2. 1. Tim. 6. & 2. Tim. 2. Tit. 3.

templorum profanationes, sanctorum monaste- A
ANNO CHRISTI 787. riorum profanas in mundana hospitia & habitacula translationes, quod scilicet in iis pietatis & religionis studiosi viri habitarent, post raptum substantiæ & bonorum, transmigrationes in barbaras nationes, existimantium se posse apostolice meliorem vitam inter gentes quam apud suos ducere. Et quod omnium gravissimum est, in hunc usque diem profanatio ista ministeriorum apud quosdam adhuc manet. Et pro sacris hymnis & voce lætitiæ in tabernaculis justorum, cantica meretricia & satanicæ melodiæ audiuntur: & pro geniculationibus saltationes theatrales celebrantur. His adjice pericula, turbationes, vexationes, verbera, pœnas, oculorum extritiones, narium amputationes, B
linguarum abscissiones, inhonestas fugas & exilia piorum, qui per omnem terram dispersi sunt, sanctarum facierum adustiones, barbæ vellicationes adustionesque, virginum, postquam Christo dedicatæ fuerant, impias & violentas nuptias, & quod vehementissimum est malorum, cædes. Hi sunt fructus horum hominum, qui contra veritatem insurgunt. Hæc vera insania, & non judicium verum. Inspexit hæc Deus, & ex omnibus malis liberavit ecclesiam suam. Gloria sit illi. Amen. Ab impio autem consilio suo seduci, ex ipsa veritate arguunt, dicentes,

GREGORIUS.

C
Determinamus & hoc, ne quis hominum ex iis qui præsunt ecclesiæ, aut sacratis ædibus, sub prætextu exterminationis aut elevationis talis imaginum erroris, manus in ea, quæ sunt Deo sacrata, injiciat, quia possunt transferri in alios usus ejusmodi idola.

EPIPHANIUS.

Hæc eructant ora, quæ Dominum non verentur, neque venerantur. Quis enim, modo mentem divino timore firmatam habeat, ea quæ Deo oblata sunt & dedicata, idolorum appellatione * dedignetur? profecto non satis no- D
* f. dignetur? vi, num & rudes & imperiti rerum id ausint. Nisi plane oblii essent magni & salutaris illius mysterii, quod Deus Verbum caro factum, & in nobis habitans, operatus est, cum scilicet nos ab idolorum errore liberaret; ἴδεα enim (qua voce isti utuntur) a piis gentilium idola nominantur. Sed sunt nugaces verborum strepitus & battarismata, & apophthegmata oris illius, quod stercoreis alimentis usum, vapores fœtidos animo mentique immittit, & deliros insanosque istos homines risu dignos indicat, quamobrem inferunt.

GREGORIUS.

E
Neque etiam in sacras vestes, aut alia vela, aut quidquid consecratum est in sacrum Dei ministerium, ne qua ratione in abusum convertantur.

EPIPHANIUS.

Qui hactenus calumniis prosecuti sunt, definieruntque venerandas imaginum picturas non recipiendas in sacris Dei ecclesiis, & qui eas idola & ἴδεα vocaverunt, nunc tamquam obliti impii sui decreti, has in ecclesiis manere volunt. Quod si autem Deo consecrata sunt, A
quomodo turpes & diabolicæ insidiationis inventiones habebuntur? Sed manifestum est, AC
quod sit Caiphaica assertio. Nam is animi qui- REFU
dem malitia Christum occisum * capiebat: at PARS
ignorantia veritatem dicens, servatorem illum Joan
humani generis confessus est. Eodem modo & f. cu
isti, malitia quidem errorem, idola, ἴδεα diabolicæ insidiationis inventa, * sanctorum ima- * sanct
ginum inspectionem cavillantur, verum contra animi sententiam has sacras & Deo dedicatas confiteri coguntur, & laqueis propriæ nugacitatis implicantur. Quare illos qui se sequuntur, præstigiis decipientes alloquuntur.

GREGORIUS.

Si quis autem a Deo potestatem nactus, hæc ipsa vasa, aut vestes in meliores usus convertere voluerit, non ausit hoc sine sententia & voluntate sanctissimi & beatissimi universalis patriarchæ, & imperatorum nostrorum piorum jussu, ne diabolus sub eo prætextu ecclesias Dei humiliet. Neque aliquis ducum, aut magistratus, aut laicorum cohortes sub illis constitutæ, in divinas ædes manus injiciant, easque veluti captivas profanent, quemadmodum a quibusdam indecenter antehac factum est.

EPIPHANIUS.

Quis propter hanc legislationem non insi- C
gniter rideat, imo magis non lugeat? Propter hæc enim vana verba, multi ausi fuerunt Briarei gigantealque manus sacris armariis injicere, ab his videlicet occasionem sumentes. Labilis enim est & lubrica improbitas. Videntes enim ipsos sanctissimos, (ut isti ajunt) revera autem falsos episcopos, aurum & argentum ex dedicationibus, & imagines quæ in musеis, sibi ascribere, & in privatos usus vertere, & ipsi quoque sic fecerunt. Hæc enim in gutturnia, pelves, theatra commutarunt: & quæ quandoque sacra fuerunt, horum judicio profanata sunt.

GREGORIUS.

His ita se probe habentibus, & Dei gratia confirmatis, justum esse decrevimus, hoc nostro catholico & Deo grato scripto definitiones breves veluti in summam edere, quandoquidem & nos videmur apostolice dicere: Quin etiam credimus nos 1. Cor.
spiritum Christi habere, & quemadmodum qui antea in illum crediderunt, & synodos congregaverunt, decretaque & definitiones ediderunt, ita & nos quoque idipsum credimus. Quamobrem post sacras aliquot præmissas patrum definitiones, consequenter & convenienter nostra determinavimus.

EPIPHANIUS.

E
Multa & diversa in superioribus nugati, & propriam improbitatem manifeste determinantes, & in multa distrahentes, nunc seipsos doctoribus ecclesiæ contendunt comparare, & sacris illorum declarationibus has impias suas definitiones connumerare se jactant, nimirum mendacium cum veritate, tamquam venena noxia cum melle, miscere contendentes. Sed qui spiritu Dei aguntur, facile malum a bono dijudicaverint, & quæcumque a sanctis patribus recte statuta sunt, recipient: quæ vero ab his perverse & improbe statuuntur, aversabuntur. Isti enim falsidici confitentur se Deum cogno-

sce-

scere, verum a regia via per calles & anfractus decedunt: nostræ enim sinceræ fidei verba veneno improbitatis imbuunt. Habent namque consimilem cum hæresiarchis veteribus ignorantiam: nam & ipsi multa cum catholica ecclesia convenientia dixerunt. In uno autem aut altero transgressi, anathema acceperunt: cum quibus sane & isti partem habent, etiam si sic dicant.

PRIMA DEFINITIO.

GREGORIUS.

SI quis secundum apostolicas & patrum traditiones, de Patre, Filio & sancto Spiritu non confessus fuerit unam & eamdem deitatem, naturam & substantiam, voluntatem & actionem, virtutem & dominatum, regnum & potestatem, in tribus subsistentiis sive hypostasibus, nempe personis glorificatam, anathema.

Secunda.

Si quis non confessus fuerit ejusdem sanctæ Trinitatis unum videlicet Filium & Verbum Dei & Patris, Dominum nostrum Jesum Christum, ante sæcula quidem ex Patre secundum deitatem, in extremis autem temporibus ipsum propter salutem nostram e cælis descendisse, & incarnatum ex Spiritu sancto & Maria Virgine, & ex eadem natum supra omnem humani intellectus comprehensionem, anathema.

Tertia.

Si quis non confitetur Deum esse secundum veritatem Emmanuel, & ob id virginem sacram deiparam, quæ secundum carnem, carnem factum ex Deo Verbum genuit, anathema.

Quarta.

Si quis Verbum ex Deo Patre, carni secundum hypostasim non unitum, & unum esse cum propria carne Christum, eumdem videlicet Deum & hominem, non confessus fuerit, anathema.

Quinta.

Si quis non confessus fuerit Dei carnem vivificantem esse, & propriam ipsius ex Deo Patre Verbi, sed veluti alterius præter ipsum, unitam secundum dignitatem, videlicet quasi tantummodo in ea divinam habitationem habuerit, minime vero vivificantem, ut diximus, quod factum sit in proprietate Verbi omnia vivificare potentis, anathema.

Sexta.

Si quis non confessus fuerit in uno Christo vero Deo nostro duas naturas, & duas naturales voluntates, & duas naturales actiones, communiter, indistinctim, incommutabiliter, impartibiliter, inconfuse, secundum patrum sanctorum traditionem, anathema.

Septima.

Si quis non confessus fuerit, Dominum nostrum Jesum Christum, post assumptionem, animatæ, rationalis & intellectualis carnis, simul sedere cum Deo & Patre, atque ita quoque rursus venturum cum paterna majestate judicaturum vivos & mortuos, non amplius quidem carnem, neque incorporeum tamen, ut videatur ab iis a quibus compunctus est, & maneat Deus extra crassitudinem carnis, anathema.

ANNO CHRISTI 787

EPIPHANIUS.

Hucusque recte sentiunt, & patrum traditionibus convenientia dicunt, imo potius tanquam sua propria dogmata asserentes, sibi laudem & gloriam vendicant: in subsequentibus autem amara venenatæ & viperinæ linguæ dogmata, pharmacis lethalibus plena, evomunt.

GREGORIUS.

Octava.

Si quis divinam Dei Verbi secundum incarnationem figuram materialibus coloribus studuerit effigiare, & non ex toto corde oculis intellectualibus ipsum sedentem a dextris Patris, super solis splendorem lucentem in throno gloriæ adorare, anathema.

EPIPHANIUS.

Absurdi & præter modum admirabiles allegoristæ in hac venefica definitione judicantur. Apostolo enim Filium Dei Patris figuram prædicante, propter incommutabilitatem substantiæ ipsius commutatione facta in carnem a Deo Verbo assumptam oblique cogitant, & ex animis insipientibus novam quamdam definitionem eructant. Novimus enim omnes, quod caro quam assumpsit, diversæ substantiæ a natura Verbi Dei existat: hoc, inquam, in veritate præsides ecclesiæ sancti apostoli, & admirandi nostri patres nos docuerunt. Nam absconditorum spectator Paulus divinus (quemadmodum dictum est) apostolus, volens consubstantialitatem Filii & Dei Verbi ad Deum & Patrem prædicare, nihil aliud appropriatum & concinens invenit, quam ut exclamet, characterem hypostaseos Patris ipsum Filium. Isti vero veritatem mendaciis subvertere conantes, tumultuariis & putridis vocibus insistentes, odio venerandarum imaginum, mendacium inducere conantur. Unde in blasphemum & perversum sensum collabentes, & in reprobam sententiam traditi, dicunt. *Hebr. 2.*

GREGORIUS.

Nona.

Si quis incircumscriptibilem Verbi Dei essentiam & hypostasim, propterea quod incarnatus est, naturalibus coloribus in imaginibus ad formam hominis depinxerit, & qui non theologice sentit eam post carnem non minus incircumscriptibilem remansisse, anathema.

EPIPHANIUS.

Tanquam circa opportuna apostolicarum traditionum negotia occupati pestilentem morbum spirantes, sententiamque corrumpentes, omnia dicunt. Nam turpitudinem erroris & fraudis rectis verbis prætexunt, & impostore animo ad naturam incircumscriptibilem divini Verbi carnem

nem assumptam ab eo & circumscriptam coaptant. Hoc enim aperte indicat, quod ab illis dictum est, nihil minus incircumscriptibilem existentem. Ubinam hanc vaniloquentiam invenere sapientes isti in rebus vanis? Blasphemiæ enim plenum est, quod post incarnationem, incircumscriptibilem fuisse asserunt Jesum omnium Dominum, nostrum verum Deum, maxime cum in discipulos suos ita affatur: *Lazarus amicus noster dormit, & gaudeo propter vos, quod ibi non fuerim.* Nonne igitur hoc, *quod ibi non fuerim*, circumscribi potest? Profecto potest. Et ut ea quæ ante mortem de illo evangelice dicta sunt, omittamus, cum post resurrectionem se exhiberet mulieribus, numquid hac ratione circumscribi nequit? Profecto potest. Cum se duobus discipulis ostendit, nonne circumscriptione dignum est? Est profecto. Quod clausis januis ingressus sit, & a Thoma contactus, quid aliud quam circumscriptio? Item quod discipulis in Galilæam profectis, & eum ibi videntibus & adorantibus, quidnam est? Nempe ipsum quod dixi. Quod discipulis intuentibus, in cælum assumptus est, & ab angelo ipsis adstante & dicente, audierint: *Quid statis, o viri, defixis oculis in cælum aspicientes? hic Jesus qui assumptus est a vobis in cælum, sic veniet, quemadmodum vidistis illum abeuntem in cælum.* Nonne hæc sunt circumscriptione digna? Sunt sane. Sic enim omnes nostri divini Patres tradiderunt. Et manifestum est recte sentientibus, quod quemadmodum Deus & Verbum Dei Patris, invisibile, incomprehensibile, & in omni loco dominationis suæ existit: ita secundum naturam humanam quam assumpsit, visibilis est, & circumscriptibilis est, quemadmodum ipse discipulis suis dixit, *quod ibi non fuerim.* Item est comprehensibilis, sicut Thomas nos credere fecit. In multas igitur improbitates propter unam istam blasphemiam, qua Christianos decipere conantur, ruunt. Calumniantes autem deinde loquuntur,

ANNO CHRISTI 787.

Joan. 11.

Joan. 20.

Luc. 24.

Joan. 20.

Matth. 28.

Act. 1.

Joan. 20.

GREGORIUS.

Decima.

Si quis irdivisam Dei Verbi naturæ & carnis secundum hypostasim unitionem, videlicet ex utrisque unam, inconfusam & impartibilem perfectionem factam, in imagine depingere conatur, vocatque eam Christum, (Christus enim nomine uno & Deum & hominem significat) & ex ea re confusionem duarum naturarum monstrose asserit, anathema.

EPIPHANIUS.

Impudentia deceptionis verbo recto imprimitur. Et indivisæ & inconfusæ secundum hypostasim unitioni imaginum structuram opponentes, tamquam confusionem duarum naturarum, mendaciter & improbe accipiunt. Sed veritas Domini ligata non est: quod autem Christi nomen duarum naturarum significativum est, apertum: altera enim ratione visibilem, altera invisibilem naturam demonstrat. Ipse enim Christus hominibus per velum carnis suæ visus est: quamquam divina natura in eo celabatur, tamen per signa elucebat. Sancta igitur catholica ecclesia, quemadmodum accepit ab apostolis & patribus, ipsam formam quæ ab hominibus visa est, pingit: neque tamen ob id Christum dividit, quemadmodum isti falso dicunt. Imago enim secundum nomen tantum, & non secundum definitionem, cum primo exemplari communicat: quia (quemadmodum in superioribus sæpe diximus) anima * privata est, quam nemo circumscribere potest, quia invisibilis est. At si animam, quamvis creata sit, nemo pingere potest: quanto minus investigabilem & incomprehensibilem unigeniti Filii deitatem potuerit quisquam cogitatione comprehendere, ut sensibiliter a se depingatur? Conversus est itaque dolor eorum in caput ipsorum. Anathema enim quod ipsi nugantur, in illis manebit in perpetuum.

GREGORIUS.

Undecima.

Si quis carnem hypostasi Verbi Dei unitam diviserit, & in nuda excogitatione mentis eam habens, ex eo conatus fuerit illam in imagine depingere, anathema.

EPIPHANIUS.

Divus Gregorius, qui a theologia cognomen invenit, sic ait: Quando naturæ distant excogitationibus, simul dividuntur etiam nomina. Quin etiam plurimi patrum hac notione usi sunt: etenim ita revera se habere videtur. Ab illa autem & a Patrum traditionibus desciscentes dicunt: Si quis carnem hypostasi Verbi Dei unitam diviserit excogitatione mentis. Itaque in hoc reprehenduntur repugnantes patrum traditioni. Sed cum subinde eamdem rem inculcant, veritati * apertissime contradicere cognoscuntur. Ecclesiam enim cum Nestorio sentire falso asserere nituntur. Sibiipsis autem consentanea dicentes, inferunt.

GREGORIUS.

Duodecima.

Si quis unicum Christum in duas hypostases diviserit, ab una parte Dei Filium, & ab altera parte Mariæ Filium collocans, neque continuam unitionem factam confitens, & ob id in imagine tamquam per se subsistentem Mariæ Filium depinxerit, anathema.

EPIPHANIUS.

Eadem toties infarciunt, ut brevibus satis dici nequeat, quæ ab ipsis nugæ proferantur. Adjungentes autem impiam Nestorii opinionem sacrarum imaginum effigurationi, paradoxa quædam & inanes sermones commiscent, quorum destructionem cum antea sæpe ostendimus, nunc eadem silentio præterire decrevimus. Eructant autem iterum talia.

GREGORIUS.

Decimatertia.

*Si quis ex unitione ad divinum Verbum deificatam carnem in imaginem pinxerit, veluti dividens eam ex * assumpta & deificata deitate, & indeificatam ex hoc eam conficiens, anathema.*

EPI-

ANNO CHRISTI 787.

EPIPHANIUS.

Cum ecclesia catholica Christum pingit humana figura, non dividit eum a divinitate illi unita, magis autem deificatam illam credit, & consimilem Deo illam confitetur, quemadmodum rei veritas habet, & magnus docet Gregorius. Non vero ut ipsi indocte & imperite barbarismum committentes, indeificatam dicunt carnem Domini ex hoc confici & formari: quemadmodum aliquis hominem pingens, non inanimatum hominem facit, sed ille animatus manet, & imago, ipsius imago, ab eo quod illum imitetur, dicitur: ita quoque imaginem Dei facientes, deificatam carnem Domini confitemur: imaginem autem nihil aliud esse cognoscimus, quam imaginem, significantem scilicet primi exemplaris imitationem, unde & nomen accepit: & hac ratione cum ea dumtaxat communicat, & ob eam quoque causam pia & veneranda. Quod si autem hominis sit improbi, aut dæmonis, profana & execrabilis existit, quoniam & ipsum primum exemplar, ad quod facta est. Laborantes igitur in vanum, fructum sterilitatis secum afferunt, a quo non desistent, cum dicant hæc etiam.

GREGORIUS.

Decimaquarta.

Si quis in forma Dei existentem Deum Verbum, servi formam in propria hypostasi assumentem, & per omnia nobis similem factum sine peccato, conatus fuerit materialibus coloribus figurare, veluti si nudus homo fuisset, & hoc modo ab inseparabili & incommutabili deitate, sejungere, veluti quaternitatem inducturus in sanctam & vivificantem Trinitatem, anathema.

EPIPHANIUS.

O insaniam & dementiam! nullusne pudor est congerendi anathematis? Sed quemadmodum vermes in cœno volutantes, ita hi quoque vivunt. Hanc postea quam semel acceperunt, satietatem ejus capere nequeunt. Neque quidquam aliud agunt, quam quod ecclesiam Dei execrentur, ipsi execratione dignissimi. *Eam enim qui benedicunt*, (ut scriptura testatur) *benedicentur: & qui eam devovent, ipsi devoventur.* Ipsum autem Servatorem nostrum nudum hominem existimare, & Christum a deitate separare, & ex illa re quaternitatem per picturam inducere, quis non crasso risu eorum dementiam, qui sic loquuntur, prosequatur, imo magis defleat blasphemiam istam? Non enim qui Christum humana specie in imagine pingit, mox etiam quaternitatem inducit, sed Deum Verbum hominem in veritate factum, non in phantasia fatetur: insanus autem Nestorius duas hypostases tamquam duas personas in Christo blasphemе asserens, quaternitatem induxit. Verum Dei ecclesia unam hypostasim Christi in duabus naturis recte confessa, ad recordationem salutaris illius in carne dispensationis, illum imagine excipere divinitus docta est. Volentes autem seipsos probos ostendere, & veritatis aliquid aspergunt, dicentes.

GREGORIUS.

Decimaquinta.

Si quis non confitetur sanctam semper Virginem Mariam proprie & vere deiparam, quavis visibili & invisibili creatura superiorem; & cum sincera fide ejus intercessiones, tamquam quæ libertatem apud eum qui ex se genitus est, Deum habeat, non postulaverit, anathema.

EPIPHANIUS.

In his firmata & stabilita catholica ecclesia, ab iis qui aliter quam dogmata & traditiones ejus habent, sentiunt, non vult confirmari. Nam & Dominus a dæmonibus prædicatus, eos tamen expulit. Et Paulus divinus apostolus & comites itineris ejus, probati ab ipsis tamquam homines Dei altissimi, & viam salutis annunciantes, ab ipso persecutionem perpessi sunt: ita quoque isti; quamquam enim aliquid vere dicant, tamen ab ecclesia expulsi sunt & rejecti. Rursus autem tamquam canes ad vomitum proprium reversi, & sues in volutabro luti, talia grunniunt.

Matth. 1. Luc. 4. Act. 16.

2. Petr. 2.

GREGORIUS.

Decimasexta.

Si quis sanctorum omnium ideas in imaginibus inanimatis & mutis, materialibus coloribus depingere studeat, cum nullum omnino usum afferant picturæ, anathema. Vana enim est excogitatio, & diabolicæ insidiationis inventio. Nonne enim satius fuerit illorum virtutes & virilia facta, quæ nobis per scriptas historias tradita sunt, veluti vivas quasdam imagines in seipso depingere, & ad eadem ista seipsum zelo istiusmodi excitare, quemadmodum sancti Patres nos docuerunt?

EPIPHANIUS.

Divini patres neque hoc docuerunt, neque prædicarunt, sed sibiipsis hoc nomen assignant falsi isti accusatores. Eorum enim est deliramentum hoc, nam & postea seipsos septimam synodum appellant. Sed sapiens quidam dixit: *Commendet te vicinus tuus, non autem os proprium tuum: alienus, & non labia tua.* Isti autem neque ab aliquibus laudati, neque ab aliis instructi, sibi ipsi laudem arrogant, & ab hominibus vocari volunt Rabbi: cupientes esse Patres catholicæ ecclesiæ, quam sycophantiis circumveniunt, & verum Deum reliquisse, idololatriæque adhæsisse asserunt. Sane Deus per Isaiam prophetam ad eam ait. *Ponam te exultationem æternam, lætitiam generationibus generationum.* Et per Ecclesiasticum: *Tota pulchra es propinqua mea, tota pulchra, & reprehensio non est in te.* Inspiciamus igitur eorum insaniam, quoniam accusant eam idololatriæ, cujus ipsi se gloriantur esse doctores. Si quidem igitur idololatriæ sunt patres, dicant nobis, num partis ecclesiæ idololatriam agentis, an totius sint doctores. Si autem partis, debebant sane ipsi ecclesiæ catholicæ auctoritati consensisse, & ab hac judicium postulasse, fructusque veritatis ab ea carpsisse, quemadmodum omnes nostri divini patres errata correxerunt, & quæ rupta & consciſſa erant, connexuerunt.

Prov. 27.

Isai. 60. secundum 70.

Cant. 4.

Quo-

ANNO CHRISTI 787.

Quoniam autem catholica ecclesia hac traditione exclarata est, ipsi ab ea avulsi videntur eam totam ut errantem condemnavisse. Horrendum est talia loqui, & condemnatio, omnino tacere. Periit enim illis in Christum confessio vera, & omnium rerum corruptela universa invasit. Sed absint hæc, frustra * a nobis dicta * sunt. Illi enim hinc illinc se abducentes, nusquam consistunt. Venerandarum imaginum pictura multis retro annis in ecclesia catholica & venerandis templis publicata fuit, hanc sancti patres & tradiderunt, & universus Christianorum cœtus recepit: ab hoc isti non solum exciderunt, sed & gravissime & horribilidime clamor anathematis illorum, Sodomitarum & Gomorrhæorum more, omnia implevit, unde peccatum illorum valde ampliatum est. Et quis poterit amplius sustinere insaniæ immensitatem, & satyricorum tumultuum larvationes? Utinam cognovissent veritatem: omnibus enim pietatis cultoribus manifestum est, quod quemadmodum per scripta, quæ sanctorum passiones nobis ad memoriam reducunt, ad similia imitanda excitamur: ita quoque per imaginum picturas certamina illorum aspicientes, in recordationem virilitatis & divinæ vitæ pervenimus. Deinde recta animi sententia loquuntur.

* In Græco non est *a nobis*, & redundat. H.
* sint.

Genes. 19.

GREGORIUS.

Decima septima.

Si quis non confitetur omnes, qui a sæculo hucusque & ante legem, & in lege, & in gratia a Deo data fuerunt, sanctos venerandos esse coram Deo & anima & corpore, et horum intercessiones non petierit, utpote qui libertatem apud Deum habeant pro mundo secundum ecclesiasticam traditionem intervenire, anathema.

EPIPHANIUS.

Cum ecclesiasticam traditionem dicebant, debebant utique appositisse: Si quis imaginum picturas non recipit, anathema sit. Perquam vetusta enim traditio ecclesiæ catholicæ veraciter habetur, & recte nobis in recordationem prototyporum decreta. Sed hanc respuentes impudentiam, sane ejuscemodi imitationem damnabilem ecclesiæ catholicæ annunciant, dicentes: *Vias tuas scire recusavimus*. Unde & post hanc illorum editionem, & intercessionum Deo acceptabilium consuetudinem rejecerunt, expungentes eam ex hoc illorum scripto. Atque hoc omnes novere. Hunc namque morem habent hæretici, quoties uno verbo pietatem contempserint, & a veritatis via aberraverint, in multos & varios errores labi: uniformis enim res veritas, mendacium autem in varia distrahitur. Ariani enim Deum Verbum creaturam dicentes, post hanc illorum blasphemiam impiam, * ex anima illum hominem factum nugati sunt. Eutyches quoque miser, unam in dispensatione Christi naturam asserens, diviniorem carnem illum assumpsisse, neque nostræ humanæ consubstantialem, effingit. Simili modo & hujus hæreseos præsides illos imitati agunt: nam vaniloquentiæ & malitiæ non videntes finem & satietatem, vicina quoque mala ad se trahunt. Et verbula quædam sanctis patribus consentanea dicunt, sed hypocrisi tandem veritatem simulant: quare inferunt.

Job. 21.

* Pro *sine anima*. H.

GREGORIUS.

Decima octava.

Si quis non confitetur resurrectionem mortuorum, judicium, et pro merito cujusque secundum justam Dei liberam retributionem, neque finem esse punitionis, neque regni cælestis, quæ est in Deo voluptas et delectatio: non enim est regnum Dei esca & potus: *sed secundum divinum apostolum*, justitia, pax, & gaudium in Spiritu sancto, *anathema*.

Rom. 14.

EPIPHANIUS.

Hæc est principium veræ nostræ fidei sanctorum apostolorum & divinorum patrum certa sententia, & catholicæ ecclesiæ unica confessio at quæ sequitur, illis propria est, ignorantia. & ruditare plena, sic strepens.

GREGORIUS.

Decima nona.

Si quis hanc nostram sacram universalem septimam synodum non receperit, sed eam quocumque modo calumniatus fuerit, et cum satisfactione omnia, quæ in ea definita sunt doctrina a Deo afflata, non amplexus fuerit, anathema illi sit a Patre et Filio et sancto Spiritu, et a septem sanctis universalibus synodis.

EPIPHANIUS.

Defectio a veritate, mentis & animi exæcatio est. Hæc enim illorum sententia, plena omni impietate, insciitiam & omnem insaniam secum affert: non enim docti sunt, nisi in ruditate: nam seipsos septimam synodum vocant, & tamen anathematismos suos ita conficiunt, quasi a septima aliqua alia synodo essent antea notati. Sic enim dicunt: Anathema sit a septem sanctis universalibus synodis. Quare non magis ridiculi sunt ob insciitiam, quam miserabiles ob impietatem. Veritatem enim relinquentes, & extra regiam & militarem viam ambulantes, in foveas & rupes præfractas se præcipitarunt: & recte illis ob id proverbialis sententia acclamatur: Asciæ * propriæ agricolationis erraverunt, & congregaverunt manibus sterilitatem: quapropter sagittas illorum veneno imbutas, & arcus intensos, quos contra ecclesiam extenderant, amatores veritatis & justitiæ inquisitores in corda illorum detorserunt. Et David in * spiritu melodia psallentem arripiunt. Lacum aperuerunt hujus novæ improbitatis auctores, & effoderunt eum; inciderunt in foveam quam fecerunt. Perversus est labor eorum: & injustitia eorum peribit. *Dicunt* enim *dulce amarum, & amarum dulce*. Statuunt tenebras esse lumen, & lumen tenebras esse dicunt.

* In arbitrium agri sui *Prov. 5.*
* f. spiritu *Psalm. 5.*

Isai. 1.

GREGORIUS.

His a nobis cum omni diligentia & industria decretis, definimus nullam aliam fidem præter hanc afferendam, aut conscribendam, aut componendam, aut docendam. Qui secus facere ausint, docendo scilicet aliam fidem, aut asserendo, aut tradendo illis qui ex quacumque hæresi ad cognitionem veritatis redeunt, aut quicumque novam aliquam

quam vanitatem, aut verborum inventionem, ad destructionem eorum quæ a nobis determinata sunt, afferunt, si episcopi fuerint aut clerici, ab episcopatu & clericatu deponuntor : si vero monachi aut laici extiterint, anathemate devoventur.

EPIPHANIUS.

Hæc bubulci isti & indocti a sanctis patribus nostris suffurati sunt, & tamquam propria sibi adscripserunt, quamobrem vanus & otiosus est illorum sermo, nec responsione dignus.

GREGORIUS.

Divinissimi imperatores Constantinus & Leo dixerunt : Dicat nunc sancta & universalis synodus, num ea quæ nunc iecta est definitio, ab omnibus sanctissimis episcopis collaudetur.

Sancta synodus exclamavit : Omnes sic credimus; omnes idem sapimus; omnes approbanda volentes subscripsimus : omnes orthodoxe credimus; omnes intellectualiter intellectualem divinitatem colimus, adoramus : hæc est fides apostolorum, hæc est fides patrum, hæc est fides orthodoxorum. Sic omnes latriam exhibentes adorant. Multos annos imperatorum. Illuminatores pacis Domine custodi piam vitam Domine da eis. Leoni & Constantino perpetua memoria. Vos estis pax orbis terrarum. Custodiat vos fides vestra, Christum honorate, ipse vos servabit. Orthodoxam fidem vos stabiliviſtis : piam vitam Domine da eis. Absit invidia a regno ipsorum. Deus custodiat robur eorum. Dominus imperium illorum pacificabit : vestra vita, vita orthodoxorum. Rex cælestis, reges terrenos custodi : per vos universalis ecclesia pacificabitur. Vos estis faces orthodoxæ : faces orthodoxæ fidei Domine custodi. Perpetua memoria Constantino & Leoni, Constantino novo pissimo imperatori multi anni. Orthodoxum ab ipsis majoribus Domine custodi : vitam piam Domine da illi. Absit ab imperio illius invidia : multi anni pissimæ Augustæ, piam orthodoxam Domine custodi. Absit ab imperio vestro invidia. Vos inconfusam Christi dispensationem probe dijudicastis. Vos indivisum duarum Christi naturarum stabilimentum prædicastis. Sacrarum sex synodorum universalium dogmata confirmastis. Omnem idololatriam obscurastis. Doctores ejuscemodi erroris vos triumphastis. Vos eos qui contraria statuunt, notastis.

EPIPHANIUS.

Quæ consueverunt imperatoribus acclamari proferentes, & animam habentes œstro mendacii flagrantem, ex ipsa diaboli insidiatione loquuntur, dicentes : Omnem idololatriam vos obscuraſtis. Utinam aures nostræ essent obturatæ, ne cogeremur hanc corruptricem animarum vocem exaudire : *Ne intenderis mulieri meretrici*, inquit Paræmiasta. Salutarem enim dispensationis rationem contaminare volentes, omnes blasphemiæ angulos perscrutati sunt. Quid autem ad hanc tristem rabiem dicam aliud, quam quod per Spiritum sanctum regius propheta David locutus est : *Venenum aspidum sub labiis eorum, sepulcrum apertum guttur eorum, & linguis suis dolose agunt?* Unde & a consiliis suis exciderunt, judicati ab eo qui nos liberavit a cultu idolorum, Christo Deo nostro. Ipse enim homo perfectus ob nostram salutem dignatus fieri, omnem idololatriam obscuravit : inquit enim per prophetam: *Ecce dies venient, & nomina idolorum a terra delebo, & non amplius erit illorum memoria.* Clarum est, prophetiam in ipsum dirigi, & non, ut illi ajunt, in potentiam & robur imperatorum. Defectionis enim signum est hanc gratiam & donationem aliis tribuere præter Christum. Clamant Christiani, ex magniloquo Isaia haurientes : *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus servavit nos.* Si vero (ut ipsi ajunt) conventus episcoporum, & robur imperatorum nos ab idolis liberavit : genus humanum a veritate fallitur : nam cum ab errore idolorum Jesus Christus Dominus Deus noster nos liberavit, quomodo poterunt gloriari & jactare a se idipsum factum? O insanam jactantiam! nam a veritate deficientes, & animo & mente excæcati sunt : & propriis imaginationibus & opinationibus adulatione imbuti, in mille errores lapsi sunt. Et ea quæ apta & convenientia regibus acclamari encomia solita sunt, a Christo abstulerunt, & imperatoribus assignarunt. Quod sane impium est & blasphemum valde. Debebant potius virilia illorum facta proclamare, debebant ab hostibus victorias procedere. Item barbarorum casus & excidia, quæ a multis in tabulis & imaginibus ob id suspenduntur, quo posteros illorum ad similia imitanda excitent. Debebant item prædicare, quot subegerint sibi inimicos, consilia, trophæa, mundi gubernationem, politicas constitutiones, civitatum emendationes. Hæ sunt imperatoribus convenientes acclamationes & laudes, quæ omnes subditos ad benevolentiam trahunt. Linguas autem suas adhuc veneno habentes imbutas, & spirantes iras & sycophantias, in obscuro noctis se rectos & probos de gradu dejicere posse opinantes, sic dicunt.

ANNO CHRISTI 787.

Zach. 13.

Isai. 13.

GREGORIUS.

Luc. 1

Germani, Georgii, & Manzuris sententiam minus rectam vos disputastis. Germano bilingui & animo duplici adoratori lignorum, anathema. Georgio consentienti illi, & falsario paternorum dogmatum, anathema. Manzuri ignominioso & Saracenico, anathema. Iconolatræ & falsigrapho Manzuri, anathema. Doctori impietatis & perverso interpreti divinæ scripturæ Manzuri, anathema. Trinitas hos tres abstulit.

EPIPHANIUS.

Dicamus ad hæc propheticum verbum, *Facies meretricis facta est tibi, depudusti apud omnes qui te viderunt.* Nam hæ in sua convicia & contumelias & turpitudinem se exornantes, qui honeste & probe vivunt, subsannant. Peccatoribus enim pietas est abominatio. Ita & isti labiis præditi dolosis, contra justos gannunt iniquitatem. Sed Deus illos in abditorvultus sui abscondit, & a conturbatione horum protexit illos, a contentione linguarum liberavit eos. Nam ut faces in ecclesia resplenduerunt, habentes verbum vitæ. Germanus enim in literis sacris eruditus fuit, & veluti Samuel a puero Deo dedicatus, divinis patribus semper adhæsit : quare dialogis illius, qui per totum terrarum orbem evulgati sunt, par est acquiescere : *Altitudo* enim *Dei in ore illius, & enses ancipites in manibus illius*, scindentes eos qui ecclesiasticæ traditioni adversantur.

Jerem. 3.

Psalm. 21.

Psalm. 149.

Geor-

ANNO CHRISTI 787.

Georgius autem, cui patria Cyprus, civiliter in hac vita degens, Christum Deum, qui nobis suam dispensationem descriptam reliquit, imitatus, non fuit contentiosus, non clamosus, non calumniator, non retaliator conviciorum: ab aliis vexatus, non minabatur: qui illum ad maxillam verberabat, exhibebat huic confestim & alteram: qui cogebat eum ad milliarii unius iter, adjecit duplum. Jugum Dei a juventute portavit, optimum ratus, secundum prophetam, sedere in solitudine. Joannes vero, qui ab illis Manzur contumelioſe nominatur, cunctis relictis cum Matthæo apostolo, Christum secutus est, longe majores divitias, quam sunt Arabicæ, existimans contumeliam pro Christo. Maluitque simul cum populo Christi affligi, quam temporariam in peccato voluptatem. Ipse igitur cruce sua sublata pro Christo, Christique caris, Deum secutus est, & ex oriente per Christum tuba cecinit, non arbitratus ferendam, quæ in aliena effundebatur regione, vaniloquentiam, & eum qui contra Dei catholicam ecclesiam instructus est, apparatum rabiosamque insaniam: sed hanc triumphans, ubique adhortatorie & consolabiliter tutam vitam duxit. In ecclesiis enim veterem consuetudinem diligenter servandam novit. Pacificam quoque illarum constitutionem & statum, quem Dominus etiam discipulis in signum quo cognoscerentur, quod sui essent discipuli, dedit, dicens: *Pacem meam relinquo vobis*: conservare & roborare studuit. Hos igitur venerabiles & dignos fide viros in ecclesia catholica probatos, illorum seditiosa sycophantia ferre non potest: ita per crassam ignorantiam exacuerunt turpiter propriam linguam. Germanum sacerdotem Dei, ancipiti animo hominem & ligni cultorem, similiter & Georgium & Manzurem appellaverunt. Nemo enim eorum qui in honore sunt, fratrem qui in una fide secum vivit, ita blaspheme alloqui solet. Hebræi autem & Agareni, & alii item infideles, ejuscemodi convicia & maledicta in divinam crucem & venerandas imagines, item in ipsos Christianos, conjicere solent. Christiani enim non solent se invicem (ut dixi) hujusmodi conviciis proscindere. Hi autem fugitivi a veritate & ecclesiasticis decretis, tradiderunt se falsis accusationibus & conviciis, neque aliud quidquam convehunt, quam plaustra maledictionum & accusationum contra Christianos, eorumque pontifices & sacerdotes, quasi hi reliquerint scilicet Deum viventem & verum, & imaginibus culturam exhibuerint: facti procul dubio conviciatores, contumeliatores, loquentes sine judicio, & in verbis peccantes. Quis autem timentium Deum, non propter hanc eorum impietatem in maximum risum effunditur, aut potius luctum tristem non assumit? Quoniam (ut ait divinus apostolus) malorum investigatores sunt, & suas nugas valere affirmarunt, quas tamen per gratiam Dei satis ex falsis illorum sententiis & decretis retulimus, & hæresibus antiquis eorum nuperam vaniloquentiam recte annumeravimus, abscindentes eam gladio spiritus. Age autem, quo moraliter auditorum animos præparemus, apud intelligentes, & qui recta discernere noverunt, & veritatem amant, singula explicemus.

Thren. 3.

Joan. 14.

QUANTOPERE IN ECCLESIA *utiles sint imagines, quæ historias veteris & novi instrumenti repræsentant, brevis demonstratio.*

ACTIO VI. REFUTAT. PARS VI.

SAncta Dei catholica ecclesia ad pœnitentiam & cognitionem observationis mandatorum Dei omnes nostros sensus trahit, & ad gloriam Dei cognoscendam studet nos deducere, non modo per auditum, sed & per visum, morum correctionem moliri cupiens: quare ea quæ acta sunt, omnium oculis optat etiam esse conspicua. Cum enim ex avaritia & habendi studio aliquem rapit, Matthæum ex teloneo apostolum illi indicat, qui relicta avaritiæ insania, Christum secutus est. Eodem modo Zacchæum ascendentem in sycomorum arborem, & Christum desiderantem videre, & comparantem sese ut dimidietatem bonorum suorum det pauperibus: & si quem defraudarit, ut reddat illi quadruplum. Ita imaginum pictarum jugis contemplatio, continuo memoriam exercet, ne iterum recurratur ad proprium vomitum. Si quem autem amore meretricio detentum rapere cupit, casti Joseph imaginem proponit, qui adulterium execratus, & temperantia * illam vincens: atque hoc ipsum factum in imagine repræsentatum, amatores hujus veritatis multum confirmat. Rursus alibi beatam Susannam continentia exornatam exhibet extensis manibus auxilium ex alto invocantem, Danielemque præsidentem judicem, eruentem eam e manibus impiorum sacerdotum. Ipsa autem pictura, ad recordationem temperantis & continentis vitæ facit. Rapere vult aliquem luxuriosum, mollibusque vestimentis indutum, & non erogantem in pauperes, quæ posset ab illis pretiosis vestibus sumere, & a sua delicata vita? Joannem huic pilis camelorum indutum, edentem silvestre mel, & digito Christum, qui suffert peccata mundi, indicantem exhibet. His adjungit Basilium magnum, & cum eo solitariorum jejunantiumque, corporibus in terram stratis, multitudinem. Sed satis sit horum paucorum mentionem fecisse: reliqua auditoribus investiganda relinquo. Habemus etenim totam evangelicam narrationem depictam, & in recordationem divinorum nos ducentem, gaudioque nos implentem. Hæc enim cum nobis ob oculos fuerint posita, corda illorum qui timent Deum, exultant, florent vultus, anima contristata in voluptatem transformatur. Et cum divino patre David psallit: *Recordatus sum Dei, & exultavi*. Itaque semper per eam Dei recordari possumus: nam est cum lectio in sacratis templis non pronuncietur, imaginum autem apparatus, & mane, & meridie, & vespere in his fixus, actorum veritatem nobis narrat & annunciat. Traditionem itaque ecclesiæ recipiamus, legislationem ejusdem veneremur, ne flocci pendamus piam & divinam consuetudinem, in vetera & prisca judicia ne simus curiosi. Omne enim quod in recordationem Dei erigitur, acceptum illi esse constat. Qui autem se excludunt ab ista traditione, quam acceptarunt, quicumque germani in ecclesia catholica filii fuerant, an non sunt nothi & minime legitimi? An nondum sentimus probam & laudabilem esse imaginum erectionem? an non sentimus spiritualiter nos per eas referri ad prototyporum recordationem?

Matth. 9. Marc. 2. & Luc. 5.

Luc. 19.

Gen. 39.

* *f.* illud vi cit.

Dan. 13.

Matth. 3. & Marc. 1. Joan. 1.

Psal. 76.

nem ? Sane ſentimus . Quapropter non indignas habebimus eas honore , ſalutatione & veneratione , debitamque adorationem illis dare debemus . Sive igitur placebit ſalutationem , ſive adorationem appellare , idem profecto erit, modo ſciamus excludi latriam . Hæc enim eſt alia a ſimplici adoratione , ut alibi ſæpe eſt oſtenſum . Qui autem eſt adoraturus venerandam imaginis picturam , ſi dignus eſt , accedat : ſi indignus ſit , purgetur , deinde accedat . Non autem in ſeditione ſatanica aut timiditate ſuſpicionis occaſionem malignæ habeat , quod ſcilicet latriam ſit illi exhibiturus . Abſit iſta ſuſpicio : Dei enim impugnatores & vaniloqui , ſerpentem imitantes , hæc lingua impudica dicunt . Serpens enim ad mulierem veniens , ſtridens mendacia loquebatur . Quid eſt quod dixit Deus : *Ab omni ligno paradiſi * comedes ; a ligno autem quod eſt in medio paradiſi , ne comedatis ab illo* ? Sic & hi mentes muliebres decipiunt , dicentes : Quod ſi quis adoraverit imaginem Domini , aut intemeratæ deiparæ dominæ noſtræ , aut ſanctorum angelorum , aut alicujus e ſanctis , is in ſpiritu latriam illi exhibet . Cavete ne decipiamini oratione iſtorum . Cavete ne doloſa labia vos ſeducant . Admonitio & tranſgreſſio diaboli hæc eſt . Gregorius ille theologus ejuſcemodi cogitata ſubvertit , adhortatus nos omnes ad Bethlehem venerationem , ad præſepis adorationem . Cum illo glorioſus Maximus , cujus laus in omnibus eccleſiis , quando cum quibuſdam de eccleſiaſticis negotiis agebat , divinam figuram venerabilis crucis , item ſacrum evangelium & venerandam imaginem juſſit in medium adduci , voluitque ut in confirmationem actorum oſculerentur ab omnibus . Qui vero ab immortalitate nomen habet , Athanaſius , clariſſime nobis in epiſtola ad Marcellinum , quam præpoſuit libro interpretationum pſalmorum , differit , ſic dicens : Librum pſalmorum aliquis aſſumens , prophetias de Salvatore continuo , ut in aliis ſcripturis , admiratus , & adorans enarrat . Vides quomodo admirandus Pater noſter prophetias adorandas eſſe jubet . Quod ſi autem pium eſt eas adorare , quanto magis exitus propheticarum declarationum in imagine videntes , neceſſario adorabimus ? Habet enim prophetia : *Ecce virgo in utero habebit , & pariet filium* . Hanc igitur prophetiam nos in imagine videntes , nempe virginem in ulnis habentem quem peperit , quomodo non poterimus adorare & ſalutare . Quis tam indoctus , qui audebit differre ſalutationem ? Dignos igitur nos faciamus adoratione , ne indigne aggreſſi , pœnam * Ozan incurramus . Hic enim arcam Domini nutantem attingens , eadem hora interiit , cum indigne ad eam appropinquaret : quamquam & ipſa ex diverſis figuris eſſet variata , & ex lignis conſtructa , quemadmodum imaginum materia eſt . Qui vero dicunt , ſufficere uſum imaginum ad memoriam ſolum , non vero ad ſalutationem eas habendas , illud quidem recipientes , hoc vero recuſantes , ſemiprobi , quadamtenus & falſoveri , ut ita dicam , deprehenduntur , altera quidem parte veritatem confitentes , ex altera vero perverſe agentes . O inſignem quoque horum inſaniam ! Igitur qui accuſatores ſunt veritatis & orthodoxæ fidei , nunc conſonos nos habituri ſunt ? & in reprobatione eccleſiaſticarum traditionum accuſabimur , veniamque poſtulabimus ? In omnibus his præcepta ſervemus : in mandatis , propheticam vocem auribus percipientes ambulemus : hæc ita dicit : *Si annunciatum fuerit tibi , o homo , bonum aliud , quam Dominus a te requirit , aut quam facere judicium , & diligere misericordiam , & paratum eſſe ambulare cum Domino Deo tuo , huic non acquieſcat* . His itaque animum applicemus , linguam refrænemus , quo a mendacio , convicio & turpiloquentia diſcedat . Oculum contineamus , ventrem diſciplinemus , in pſalmodiis & precationibus fortes ſimus . In omnibus quæ a Deo nobis largita ſunt , gratias agamus . Juramentis non inſiſtamus , ſed vocem Domini audiamus , dicentis : *Ego dico vobis , ne jurate* . Inanem gloriam ſub pedibus calcemus . Maximum bonorum omnium miſericordiam & dilectionem amplectamur , & hanc timori Dei conjunctam : nam dilectio quæ eſt ſine timore Dei , reproba eſt . Quia & Joſaphat amabatur ab Achab , ſed audivit : Si cum peccatore amicitiam inieris , ſi exoſo a Deo ſuppetias tuleris . Igitur cum timore Dei omnia agamus , poſtulantes interceſſiones incontaminatæ deiparæ & ſemper Virginis dominæ noſtræ Mariæ ; item ſanctorum angelorum , omniumque ſanctorum : ſalutantes & venerandas illorum reliquias , ut nos ſanctitudinis eorum fiamus participes . Sic enim reddemur perfecti in omne opus bonum , in Chriſto Jeſu Domino noſtro , quem decet gloria , potentia , & ſuperadoratio ſive latria , cum Patre & ſancto Spiritu , nunc & in ſæculorum ſæcula .

ANNO CHRISTI 787. Matth. 6.

Matth.

2. Par. 19.

ACTIO SEPTIMA,
EADEMQUE ULTIMA.

IN nomine Domini & dominatoris noſtri Jeſu Chriſti veri Dei noſtri , regnantibus piiſſimis & Chriſtum amantibus dominis Conſtantino & Irene religioſa ejus matre , anno octavo conſulatus eorum , tertio Idus Octobris , indictione undecima , conveniente ſancta & univerſali ſynodo , juxta divinam gratiam & pium imperatorum a Deo electorum decretum , congregata in Nicæa ſplendida metropoli Bithyniæ provinciæ , hoc eſt , Petro religioſiſſimo protopresbytero ſanctiſſimæ Romanæ eccleſiæ ſancti Petri apoſtoli , & Petro religioſiſſimo presbytero , monacho & præſide venerandæ manſionis ſancti Sabæ , agentibus vice apoſtolicæ ſedis beatiſſimi & ſanctiſſimi epiſcopi veteris Romæ .

Taraſio ſanctiſſimo archiepiſcopo almæ Conſtantinopoleos * novæ .

* *f.* novæ Romæ .

Joanne & Thoma religioſiſſimis presbyteris & monachis , agentibus vice ſedium apoſtolicarum orientis diœceſis .

Agapio ſanctiſſimo epiſcopo Cæſareæ Cappadociæ .

Joanne ſanctiſſimo epiſcopo Epheſi .

Conſtantino ſanctiſſimo epiſcopo Conſtantiæ , quæ eſt in Cypro .

Baſilio ſanctiſſimo epiſcopo Ancyræ , quæ eſt in Galatia .

Nicolao ſanctiſſimo epiſcopo Cyzici .

Euthymio ſanctiſſimo epiſcopo Sardenſium .

Petro ſanctiſſimo epiſcopo Nicomediæ .

Elia ſanctiſſimo epiſcopo Cretæ .

Hypatio ſanctiſſimo epiſcopo Nicææ .

Theophilo ſanctiſſimo epiſcopo Theſſalonicæ .

Stauracio ſanctiſſimo epiſcopo Chalcedonis .

Leonte religioſiſſimo presbytero , & vices agente metropoleos Sidæ .

ANNO CHRISTI 787.

Epiphanio religiosissimo diacono, vices agente Sardiniæ.
Nicephoro sanctissimo episcopo Dyrrachii.
Nicolao religiosissimo presbytero, præside & vices agente metropoleos Tyanensium.
Daniel sanctissimo episcopo * Amasiæ.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Mocesi.
Constantino sanctissimo episcopo Gangrorum.
Niceta sanctissimo episcopo Claudiopoleos.
Gregorio sanctissimo episcopo Neocæsareæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Pissinunton.
Theodoro sanctissimo episcopo Myron.
Eustathio sanctissimo episcopo Laodiceæ.
Michaele sanctissimo episcopo Synnadon.
Georgio sanctissimo episcopo Antiochiæ, quæ est Pisidiæ.
Theophylacto religiosissimo diacono, & vices agente sanctissimi episcopi Cariæ.
Leonte sanctissimo episcopo Iconii.
Anastasio sanctissimo episcopo Nicopoleos veteris Epiri.
Constantino sanctissimo episcopo Perges.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Tyanopoleos.
Leonte sanctissimo episcopo Rhodi.
Christophoro sanctissimo episcopo Phasidos.
Manuele sanctissimo episcopo Hadrianopoleos Thraciæ.
Nicolao sanctissimo episcopo Hierapoleos.
Basilio sanctissimo episcopo Sylæi.
Theophylacto sanctissimo episcopo Euchaiton.
Cyrillo venerabili monacho ex persona Gothiæ.
Theodoro sanctissimo episcopo Seleuciæ.
Stephano sanctissimo episcopo Sugdaon.
Antonio venerabili monacho, & vices agente Smyrnæ.
Constantino sanctissimo episcopo Rhegii.
Joanne venerabili monacho ex persona Patrarum.
Theodoro sanctissimo episcopo Catanes.
Joanne sanctissimo episcopo * Tauromenii.
Gaudioso sanctissimo episcopo * Messenæ.
Theodoro sanctissimo episcopo Panormi.
Stephano sanctissimo episcopo Bibonum.
Constantino sanctissimo episcopo * Leontinæ,
Joanne sanctissimo episcopo * Trocalon.
Theodoro sanctissimo episcopo Taurianes.
Christophoro sanctissimo episcopo sanctæ Cyriacæ.
Basilio sanctissimo episcopo Carines.
Theophane sanctissimo episcopo Lilybæi.
Theodoro sanctissimo episcopo Trophæorum.
Sergio sanctissimo episcopo Nicoteron.
Theodoro sanctissimo episcopo Byzies.
Mauriano sanctissimo episcopo Pompejopoleos.
Joanne sanctissimo episcopo Salonintiæ.
Eustathio sanctissimo episcopo Apameæ, quæ est in Bithynia.
Petro sanctissimo episcopo Germiorum.
Joanne sanctissimo episcopo Arcadiopoleos.
Constantino religiosissimo presbytero, ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ.
Sisinnio sanctissimo episcopo Parii.
Epiphanio sanctissimo episcopo Mileti.
Niceta sanctissimo episcopo Proconnesi.
Joanne religiosissimo presbytero, vices agente Colonæ.
Eustratio sanctissimo episcopo Methymnæ.
Leonte sanctissimo episcopo Chii.
Urso sanctissimo episcopo ecclesiæ Baritianorum.
Joanne sanctissimo episcopo Apron.
Theophylacto sanctissimo episcopo Cypselon.
Laurentio sanctissimo episcopo ecclesiæ Apsetianorum.
Leonte sanctissimo episcopo Carpathi.
Eustathio sanctissimo episcopo Troadis.
Cyriaco sanctissimo episcopo Driziparorum.
Leonte sanctissimo episcopo Mesembriæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Derci.
Theodoro sanctissimo episcopo Geracleæ.
Theodosio sanctissimo episcopo Amorii.
Joanne sanctissimo episcopo Nyssæ.
Georgio sanctissimo episcopo Thermarum * Basizarum.
Georgio sanctissimo episcopo Camulianorum.
Soterico sanctissimo episcopo * Cisison.
Theophylacto sanctissimo episcopo Hypæpon.
Damiano sanctissimo episcopo Mitylenæ.
Theophylacto sanctissimo episcopo Trallium.
Constantino sanctissimo episcopo Mastauron.
Ignatio sanctissimo episcopo Prienes.
Georgio sanctissimo episcopo Briulon.
Constantino religiosissimo presbytero, vicem agente * Agaes.
Theodosio sanctissimo episcopo Nyssæ alterius.
Basilio sanctissimo episcopo Magnesiæ.
Basilio sanctissimo episcopo Mæandri.
Saba sanctissimo episcopo * Aneon Thraciæ.
Nicephoro religiosissimo presbytero ex persona Gargarorum.
Gregorio sanctissimo episcopo Palæopoleos.
Theophane sanctissimo episcopo Caloes.
Leonte sanctissimo episcopo Algizon.
Nicodemo sanctissimo episcopo Eugazon.
Lycasto sanctissimo episcopo Bareton.
Theognio religiosissimo presbytero vices agente Sion.
Thoma sanctissimo episcopo Lebedi.
Stratonico sanctissimo episcopo Cumarum.
Eustathio sanctissimo episcopo Erytheon.
* Theophilo sanctissimo episcopo * Tymnon.
Cosma sanctissimo episcopo Myrrhines.
Olbiano sanctissimo episcopo Eleæ.
Pardo sanctissimo episcopo Pitanes.
Basilio sanctissimo episcopo Pergami.
Basilio sanctissimo episcopo * Atramyton.
Mariano sanctissimo episcopo Antandri.
Joanne sanctissimo episcopo Assi.
Leonte sanctissimo episcopo Phoceæ.
Joanne sanctissimo episcopo Rhædesti.
Joanne sanctissimo episcopo Panii.
Melchisedec sanctissimo episcopo Calliopoleos.
Theophylacto sanctissimo episcopo Chariupoleos.
Leonida sanctissimo episcopo Madyti.
Sisinnio sanctissimo episcopo * Tzuruli.
Thoma sanctissimo episcopo Daonii.
Gregorio sanctissimo episcopo Theodoropoleos.
Sisinnio sanctissimo episcopo * Colchidos.
Beniamin sanctissimo episcopo Lizicon.
Joanne sanctissimo episcopo Bryseos.
* Spyridone sanctissimo episcopo Paleæ sive Cythron.
Eustathio sanctissimo episcopo Solorum.
Theodoro sanctissimo episcopo Cytii.
Georgio sanctissimo episcopo * Trimithunton.
Alexandro sanctissimo episcopo * Trimithunton alterius Badenæ.

ACTO VI

Con-

Constantino sanctissimo episcopo Heliopoleos.
* Synnesio sanctissimo episcopo Tabiæ.
Theophilo sanctissimo episcopo Anastasiopoleos.
Leonte sanctissimo episcopo * Amazi.
Petro sanctissimo episcopo Aspones.
Anthimo sanctissimo episcopo Berinopoleos.
Michaele sanctissimo episcopo Melitupoleos.
Sisinnio sanctissimo episcopo Hadrianes.
Theodoro sanctissimo episcopo Dermes.
Basilio sanctissimo episcopo Hadriani.
Leonte sanctissimo episcopo Pæmaninon.
Simeone sanctissimo episcopo Oces.
Strategio sanctissimo episcopo Dardanes.
Joanne sanctissimo episcopo Lampsaci.
Theodoro sanctissimo episcopo Palæon.
Leonte sanctissimo episcopo Troados.
Theodoro sanctissimo episcopo Abydi.
Niceta sanctissimo episcopo Ilii.
Anastasio sanctissimo episcopo Tripoleos.
Leonte sanctissimo episcopo Traculon.
Stephano sanctissimo episcopo Salon.
Joanne sanctissimo episcopo Gabalon.
Isaia religiosissimo presbytero, & vices agente Thyatiron.
Stephano sanctissimo episcopo Silandi.
Nicolao sanctissimo episcopo Pericommatos.
Joanne sanctissimo episcopo Sethon.
Constantino sanctissimo episcopo * Arrasi.
Theophane sanctissimo episcopo Meoniæ.
Michaele sanctissimo episcopo Stratoniceæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Gordi.
Joanne sanctissimo episcopo Daldes.
Eustathio sanctissimo episcopo Hyrcanes.
Joseph sanctissimo episcopo Attaliæ.
Theopisto sanctissimo episcopo Hermocapylon.
Zacharia sanctissimo episcopo Hierocæsareæ.
Michaele sanctissimo episcopo Cerason.
David sanctissimo episcopo Helenupoleos.
Cyrione sanctissimo episcopo Lophi.
Basilio religiosissimo presbytero, & vices agente episcopi * Dascyli.
Theophylacto sanctissimo episcopo Apolloniados.
Constantino sanctissimo episcopo Cæsareæ, quæ est Bithyniæ.
Georgio sanctissimo episcopo Basilinopoleos.
Leonte sanctissimo episcopo Neocæsareæ, Thraciæ, aut Aristes.
Nicephoro sanctissimo episcopo Adranes.
Theodoro sanctissimo episcopo Pruses.
Epiphanio sanctissimo episcopo Lampes.
Theodoro sanctissimo episcopo Heracleopoleos.
Anastasio sanctissimo episcopo Gnosi.
Melitone sanctissimo episcopo Cydonii.
Leontio sanctissimo episcopo Cytami.
Theodoro sanctissimo episcopo Subriton.
Leonte sanctissimo episcopo Phanicon.
Joanne sanctissimo episcopo Arcadiæ.
Epiphanio sanctissimo episcopo Eleutherio.
Photino sanctissimo episcopo Cantani.
Sisinnio sanctissimo episcopo Chersonesi.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Cephaleniæ.
Philippo sanctissimo episcopo Cercyron.
Antonio sanctissimo episcopo Trœzenes.
Petro sanctissimo episcopo Monembasiæ.
Gabriele sanctissimo episcopo Ægines.
Leonte sanctissimo episcopo Porthmi.
Philippo sanctissimo episcopo Horei.

A Leonte sanctissimo episcopo Zacynthi.
Leonte sanctissimo episcopo Linoes.
Niceta sanctissimo episcopo Meles.
Neophyto sanctissimo episcopo Gordoserbon.
Joanne sanctissimo episcopo Erennon.
Leonte sanctissimo episcopo Aspendi.
Constantino sanctissimo episcopo Zelorum.
Gregorio sanctissimo episcopo Sinopes.
Mariano venerabili diacono vices agente * Antrapon. * Pro Andrapon Hard.
Georgio sanctissimo episcopo * Amastris. * Amastridis.
Heraclio sanctissimo episcopo * Inopoleos. * Junopoleos.
Niceta sanctissimo episcopo Dadybon.
Theophane sanctissimo episcopo Soron.
Joanne sanctissimo episcopo Heracleæ Ponti.
B Theophilo sanctissimo episcopo Plusiados.
Constantino sanctissimo episcopo Cratini.
Niceta sanctissimo episcopo Hadrianopoleos.
Niceta sanctissimo episcopo Rhœzei.
Constantino sanctissimo episcopo Polemonii.
Theodoro sanctissimo episcopo Cormanon.
Joanne sanctissimo episcopo Cerasunton.
Nicephoro sanctissimo episcopo Clanei.
Leonte sanctissimo episcopo Troncadon.
Joanne venerabili diacono ex persona * Phasilidos. * Phaselidi.
Theodoro sanctissimo episcopo Pinaron.
Stephano sanctissimo episcopo Cauni.
Anastasio sanctissimo episcopo Pataron.
Georgio sanctissimo episcopo Nissæi.
C Constantino sanctissimo episcopo * Candibon. * Candybon.
Leonte sanctissimo episcopo Corydalon.
Nicodemo sanctissimo episcopo Dydimorum.
Leonte sanctissimo episcopo Limyron.
Constantino sanctissimo episcopo Tlon.
Petro venerabili diacono ex persona Orycandon.
Stephano sanctissimo episcopo * Anaxi. * Pro Anraxi.
Georgio sanctissimo episcopo * Hymandi. * Pro Orxiandi. Hard.
Constantino sanctissimo episcopo * Cobon. * Pro Combon. Hard.
Stauracio sanctissimo episcopo Zenopoleos.
Gregorio sanctissimo episcopo Cybires.
Basilio sanctissimo episcopo Tabon.
Dorotheo sanctissimo episcopo Neapoleos.
Constantino sanctissimo episcopo Alabandon.
D David sanctissimo episcopo Jati.
Gregorio sanctissimo episcopo Milasi.
Sergio sanctissimo episcopo Bargylii.
Gregorio sanctissimo episcopo Latmi.
Joanne sanctissimo episcopo Myndi.
Stauracio sanctissimo episcopo Stadiæ.
Gregorio sanctissimo episcopo Stratoniceæ.
Niceta venerabili diacono, ex persona Halicarnassi.
Michaele sanctissimo episcopo Chæretapon.
Pantaleonte sanctissimo episcopo Valentiæ.
Georgio sanctissimo episcopo Peltarum.
Christophoro sanctissimo episcopo Atanassi.
Leonte sanctissimo episcopo Eumeniæ.
Paulo sanctissimo episcopo Acmoniæ.
E Gregorio sanctissimo episcopo Tymeni ferarum.
Philippo sanctissimo episcopo Tranupoleos.
Leonte sanctissimo episcopo Aleon.
Nicephoro sanctissimo episcopo Lundon.
Georgio sanctissimo episcopo Appiæ.
Joanne sanctissimo episcopo Sibilion.
Zacharia sanctissimo episcopo Trapezopoleos.
Leonte sanctissimo episcopo Sebastiæ.
Andrea sanctissimo episcopo Cidissi.
Dositheo sanctissimo episcopo Pionon aut Colassæon.
Constantino sanctissimo episcopo Cotyæi.

ANNO CHRISTI 787.

ANNO CHRISTI 787.

Niceta sanctissimo episcopo Nacoliæ.
Leonte sanctissimo episcopo Docimii.
Theophylacto religiosissimo presbytero, & ex persona Ipsi.
Constantino sanctissimo episcopo Eucarpiæ.
Michaele sanctissimo episcopo Hierapoleos.
Joanne religiosissimo presbytero, & ex persona episcopi * Actoii.
* Pro *Stellarii*. Hard.
Nicolao sanctissimo episcopo * Phytiæ.
* Pythiæ.
Theophylacto sanctissimo episcopo Cinnabareos.
Damiano sanctissimo episcopo Myri.
Christophoro sanctissimo episcopo Promisi.
Niceta sanctissimo episcopo Augustopoleos.
Constantino sanctissimo episcopo Ambladon.
Stephano religiosissimo presbytero vices agente Otri.
* Mediæi.
Gregorio sanctissimo episcopo * Medæi.
* Pro *Medalli*. Hard.
Gregorio religiosissimo presbytero, & vices agente Polyboti.
Philom. Sisinnio sanctissimo episcopo * Philomilii.
Michaele sanctissimo episcopo Papon.
Sisinnio sanctissimo episcopo Apameæ, quæ est Ciboti.
Constantino sanctissimo episcopo Comanes.
Nicephoro sanctissimo episcopo Adadon.
* Pro *Tityassi*. Hard
Petro sanctissimo episcopo * Petrasi.
* Agalassi.
Theodoro sanctissimo episcopo * Sagalassi.
Leonte sanctissimo episcopo Bares,
Petro sanctissimo episcopo Seleuciæ Pisidiæ.
Nicephoro sanctissimo episcopo Phoglon.
* Magidon.
Mauriano sanctissimo episcopo * Magydon.
Leonte sanctissimo episcopo Andidon.
Stephano sanctissimo episcopo Parnasi.
Bardano sanctissimo episcopo Doaron.
Eustathio sanctissimo episcopo Debelthi.
* Zosopoleos,
Euphemio sanctissimo episcopo * Sozopoleos.
Theodoro sanctissimo episcopo Bulgarophyci.
Georgio sanctissimo episcopo Plotinopoleos.
Basilio sanctissimo episcopo Perbireos.
* Pamphyli.
Michaele sanctissimo episcopo * Pamphili.
* Rubeu
* Rubim sanctissimo episcopo Scopelon.
Sisinnio sanctissimo episcopo Gateles.
* Pro *Eudociados*. Hard.
Callisto sanctissimo episcopo * Eudonidos.
Constantino sanctissimo episcopo Laginon.
Joanne sanctissimo episcopo Codrullon.
Theodoro sanctissimo episcopo Cremnon.
Constantino sanctissimo episcopo Hadrianes.
Theophilo sanctissimo episcopo Chii.
Galata sanctissimo episcopo Meli,
Sergio sanctissimo episcopo Leri.
Mauzone sanctissimo episcopo Diocæsareæ.
Eustathio sanctissimo episcopo Celendereos.
* Pro *Cardabundon*. Hard
Zacharia sanctissimo episcopo * Cardabendon.
Sisinnio sanctissimo episcopo Musbadon.
* Latmi.
Eustathio sanctissimo episcopo * Lami.
Theodoro sanctissimo episcopo Germanicopoleos.
Sisinnio sanctissimo episcopo Syces.
* Pro *Dalisan*. Hard.
Constantino sanctissimo episcopo * Dalysanes.
Leonte sanctissimo episcopo Sibyllon.
Stephano sanctissimo episcopo Philadelphiæ,
Eudoxio religiosissimo presbytero, & vices agente Metellipoleos.
Theodoro sanctissimo episcopo Cadon.
Theophylacto sanctissimo episcopo Mosynon.
Basilio sanctissimo episcopo Dionysiopoleos.
* Pro *Synnai*. Hard.
Stephano sanctissimo episcopo * Sinao.
Constantino sanctissimo episcopo Andri.
* Pro *Teril*. Hard.
Constantino sanctissimo episcopo * Toni.
Eustathio sanctissimo episcopo Decateron.
Joanne sanctissimo episcopo Nicææ Thraciæ.
Joanne sanctissimo episcopo Lebedi.
Theophane sanctissimo episcopo Lebedi.
Joanne sanctissimo episcopo Lithoprosopi.
Nicephoro sanctissimo episcopo Arcadiopoleos.
Theodoro sanctissimo episcopo Heracliopoleos, aut Pidachtoes.
Constantino sanctissimo episcopo Metron.
Lycasto sanctissimo episcopo Phyladon.
Michaele sanctissimo episcopo Trallensium.
Joanne sanctissimo episcopo Lemni.
Leonte sanctissimo episcopo * Amissi.
Michaele sanctissimo episcopo Tii.
Epiphanio sanctissimo episcopo Pertorum.
Joanne sanctissimo episcopo Thymbriadon.
Stephano sanctissimo episcopo * Orynnon.
Heraclio sanctissimo episcopo Sami.
Joanne sanctissimo episcopo Præneti.

ACTI VII

* Amyzi

* Pro O non. H

Sedentibus his ante sacrum ambonem templi sanctissimæ & almæ ecclesiæ, quæ cognominatur Sophia, præsentibus & audientibus glorioſissimo & magnificentissimo duce Petrona clarissimo consule, & Petro patricio & comite imperatorii obsequii: præterea religiosissimis archimandritis, præsidentibus & monachis eo ordine qui in præcedenti actione est annotatus, propositis sanctis & inviolatis Dei evangeliis, Theodorus sanctissimus episcopus Taurianes insulæ Siciliæ, acceptam in manibus editam definitionem legit.

DEFINITIO SANCTÆ MAGNÆ ET UNIVERSALIS IN NICÆA synodi secundæ.

Sancta magna & universalis synodus, quæ gratia Dei, & juxta pium Christi amantium imperatorum nostrorum Constantini & Irenes illius matris decretum, secundo in splendida Nicææ metropoli, quæ est in Bithynia, in sacra Dei ecclesia Sophia congregata, traditionem catholicæ ecclesiæ secuta, hæc definivit subjecta.

QUI nobis cognitionis suæ lumen gratis dedit, & tenebras caliginemque idolorum insaniæ discussit, nosque ab ea liberavit Christus Jesus Deus noster, qui suam ecclesiam non habentem maculam aut rugam sibi desponsavit, eam diligenter custodiendam esse præcepit, & discipulis sanctis confirmavit, dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Matth. Hanc vero promissionem non solum illis, sed & nobis fecit, qui per illos credidimus in nomen illius. Hanc igitur donationem quidam contemnentes, ab impostore & defraudatore inimico elatiores facti, a recta ratione desciscentes, catholicæque ecclesiæ opponentes fere, circa veritatis intelligentiam peccarunt: & ut dicit proverbialis sermo, axes propriæ agricolationis errare fecerunt, & manibus congregaverunt sterilitatem. Quandoquidem sacrarum dedicationum & oblationum Deo decentem ornatum calumniari non dubitarunt, appellantes se sacerdotes, cum revera non sint. De his Deus per prophetam clamat: *Multi pastores destruxerunt vineam meam, contaminaverunt portionem meam*. Jerem. Minime enim sancte viros, qui sibi ipsis multa tribuunt, secuti sanctam nostram ecclesiam, quam sibi Deus adoptavit, accusarunt, *neque inter sacrum & profanum ullum discrimen posuerunt*: Ezech. nam imagines Dei & sanctorum suorum, similiter cum statuis satanicis idolorum nomine appellarunt. Igitur obedientiam suam ab insania istorum corrumpi amplius non ferens

ACTIO VII.

rens Dominus Christus, nos undique sacerdotalis dignitatis præfectos secundum suum beneplacitum convocavit, accedente huc divino zelo & nutu Constantini & Irenes fidelissimorum nostrorum imperatorum, quo divina traditio ecclesiæ catholicæ communi suffragio auctoritatem accipiat. Igitur cum omni diligentia perscrutantes & investigantes juxta scopum veritatis nobis propositum, nihil adjicimus, nihil demimus: sed cuncta ecclesiæ catholicæ dogmata conservamus, & sex universalibus conciliis inhærentes, eorum acta comprobamus. Principio secundum synodum in splendida Nicæa congregatam, deinde in regia urbe: Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, creatorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium: & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, lumen de lumine, Deum verum ex Deo vero: genitum, non factum, consubstantialem Patri ante omnia sæcula, per quem cuncta facta sunt: qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus est: Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato: passus & sepultus: Et resurrexit tertia die secundum scripturas: Et ascendit in cælos, sedens ad dexteram Patris: Et iterum venturus est cum gloria, judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum, Dominum, vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit; qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. In unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confitemur unum baptisma in remissionem peccatorum, & expectamus resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen. Execramur & anathematizamus Arium & assectas ejus, & qui communicant cum illius improbis opinionibus. Macedoniumque & sodales illius, qui recte appellantur pneumatomachi, id est, impugnatores Spiritus. Confitemur etiam dominam nostram sanctam Mariam proprie & vere deiparam, ut quæ peperit unum sanctæ Trinitatis Christum Deum nostrum: quemadmodum prior Ephesina synodus constituit, & impium Nestorium, sociosque illius, tamquam dualitatem personarum inducentes, ab ecclesia depulit. Ad hæc duas naturas incarnati propter nos ex immaculata Virgine Maria confitemur, perfectum Deum & perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum synodus in Chalcedone habita declaravit: Eutychemque & Dioscorum, blasphemantes in illius divinitatem, exterminavit: adjicientes his Petrum, Severum, & catenam istorum blasphemam non concorditer connexam. Præterea Origenis, Evagrii, & Didymi fabulositates anathematizamus, quemadmodum synodus Constantinopoli conflata, quinta numero, docuit: deinde duas voluntates & actus secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus, quemadmodum sexta Constantinopolitana synodus definiit, detestamurque cum ea Sergium, Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium impios istos pietatis impugnatores, omnesque illis consentientes anathematizamus. Fatemur autem unanimiter nos ecclesiasticas traditiones, sive scripto, sive consuetudine valentes & decretas, retinere velle, quarum de numero est imaginum effiguratio, ut quæ historiæ evangelicæ promissionis concinat, ad credulitatem veræ & non phantasticæ incarnationis Dei, & ad utilitatem similitudinis, quam nobis exhibet, utiliter inventam. His sic se habentibus, regiam viam incedentes, & sanctorum nostrorum, & divinorum patrum doctrinæ insistentes, & catholicæ ecclesiæ, in qua sanctus Spiritus inhabitat, traditionem observantes: definimus cum omni diligentia & cura, venerandas & sanctas imagines ad modum & formam venerandæ & vivificantis crucis a coloribus & tessellis, aut alia quavis materia commode paratas, dedicandas, & in templis sanctis Dei collocandas, habendasque: tum in sacris vasis & vestibus, tum in parietibus & tabulis, in ædibus privatis, in viis publicis: maxime autem imaginem Domini & Dei Servatoris nostri Jesu Christi, deinde intemeratæ dominæ nostræ deiparæ, venerandorum angelorum, & omnium deinde sanctorum virorum. Quo scilicet per hanc imaginum pictarum inspectionem, omnes qui contemplantur, ad prototyporum memoriam & recordationem & desiderium veniant, illisque salutationem & honorariam adorationem exhibeant, non secundum fidem nostram, veram latriam, quæ solum divinæ naturæ competit: sed quemadmodum typo venerandæ & vivificantis crucis, & sanctis evangeliis, & reliquis sacris oblationibus suffitorum & luminarium reverenter accedimus, quemadmodum veteribus pie in consuetudinem hoc adductum est: imaginis enim honor in prototypum resultat, & qui adorat imaginem, in ea adorat quoque descriptum argumentum. Sic enim sanctorum nostrorum patrum obtinet disciplina, vel traditio catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines evangelium suscepit. Paulo ergo sic in Christo loquenti, omnique apostolico cœtui & patribus sanctis idem sentientibus inhærentes: *Servamus traditiones quas suscepimus*. Quare & victoriæ carmina ad ecclesiam cum propheta accinimus: *Gaude valde filia Sion, prædica filia Jerusalem, exulta & lætare ex toto corde tuo: a te Deus abstulit iniquitates adversantium tibi, liberata es de manu inimici tui. Dominus rex tuus in medio tui, & pax tibi in sempiterna sæcula.*

1. *Thes.* 2.

Sophon. 3.

Igitur qui ausi fuerint aliud sentire, aut docere, aut more impiorum hæreticorum ecclesiasticas traditiones contaminare, aut novam quamdam vaniloquentiam inducere, aut quidquam de consecratis in ecclesia abjicere, evangelii, inquam, depictum codicem, aut figuram crucis, aut imaginis alicujus picturam, aut reliquias martyrum, quas sciverint esse germanas & veras, aut contra ista vafre & improbe aliquid excogitare, quod sit contra constitutionem ecclesiasticam, aut uti, tamquam communibus, sacratis Deo, repositis pretiosis, aut monasteriis reverendis; si fuerint episcopi aut clerici, deponuntor; si monachi aut laici, communione privantor.

ANNO CHRISTI 787.

Petrus miseratione divina protopresbyter sanctissimæ ecclesiæ Romanæ beati Petri, & locum retinens Hadriani papæ veteris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & præses sancti patris nostri Sabæ, & vices agens Hadriani papæ veteris Romæ, definiens suoscripsi.

Tarasius miseratione divina episcopus Constantinopolitanus novæ Romæ, patrum dogmatibus insistens, & catholicæ ecclesiæ adhærens, definiens subscripsi.

Joan-

ANNO CHRISTI 787.

Joannes miseratione divina presbyter, assessor patriarchicus, & vices agens trium apostolicorum thronorum orientis, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, patrum dogmatibus insistens & catholicæ ecclesiæ inhærens, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, patrum dogmatibus insistens, &c. subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi in eamdem sententiam subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Constantiæ, quæ est in Cypro in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Heracleæ Thraciæ in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, quæ est in Galatia in eamdem, &c.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, &c.

Euthymius indignus episcopus Sardensium, in eamdem sententiam, &c.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ in eamdem sententiam subscripsi.

Elias indignus episcopus Cretæ in eamdem sententiam subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, &c.

Theophilus indignus episcopus Thessalonicæ in eamdem sententiam subscripsi.

Stauracius indignus episcopus Chalcedonis in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus presbyter, & vicem agens metropoleos Sydæ in eamdem, &c.

Epiphanius diaconus, vicem agens Sardiniæ in eamdem, &c.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii, &c.

* *f.* præses, Nicolaus presbyter * præsidi, & vicem agens metropoleos Tyanensium in eamdem, &c.

Daniel indignus episcopus Amasiæ in eamdem sententiam subscripsi.

Gregorius presbyter, & vicem agens Mocesi in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Gangrorum in eamdem sententiam subscripsi.

Nicetas indignus episcopus Claudiopoleos in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Neocæsareæ, &c.

Gregorius indignus episcopus Pessinunton, &c.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ, &c.

Michael indignus episcopus Synnadon in eamdem sententiam subscripsi.

Georgius indignus episcopus Antiochiæ, quæ est Pisidiæ in eamdem, &c.

Theophylactus diaconus, & vicem agens sanctissimi episcopi Cariæ, &c.

Leontius indignus episcopus Iconii, &c.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris in eamdem sententiam, &c.

Constantinus indignus episcopus Perges, &c.

Gregorius presbyter, & vicem agens Tyanopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Rhodi, &c.

Christophorus indignus episcopus Phasidos, &c.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos Thraciæ in eamdem sententiam subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos, &c.

Basilius indignus episcopus Sylæi in eamdem, &c.

Theophylactus indignus episcopus Euchaiton in eamdem sententiam subscripsi.

Cyrillus monachus, ex persona Gotthiæ, &c.

ACTI VII.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ in eamdem, &c.

Stephanus indignus episcopus Sugdaon, &c.

* Antoninus monachus & vicem agens Smyrnæ in eamdem, &c. • Antonii

Constantinus indignus episcopus Rhegii in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes monachus, ex persona Patrarum in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Catanes in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Tauromeniæ in eamdem sententiam subscripsi.

Gaudiosius indignus episcopus Messenæ in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Panormi in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Bibonum, &c.

Constantinus indignus episcopus Leontenæ in eamdem sententiam, &c.

Joannes indignus episcopus * Trocalon in in eamdem sententiam subscripsi. • Traculo

Theodorus indignus episcopus Taurianes in eamdem sententiam, &c.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ in eamdem, &c.

Basilius indignus episcopus Carines in eamdem sententiam subscripsi.

Theophanes indignus episcopus Lilybæi in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Trophæorum in eamdem sententiam, &c.

Sergius indignus episcopus Nicoteron in eamdem sententiam, &c.

Theodorus indignus episcopus Byzies in eamdem sententiam, &c.

Maurianus indignus episcopus Pompejopoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus sanctæ Salonitiæ in eamdem, &c.

Eustratius indignus episcopus Apameæ, quæ est in Bithynia in eamdem, &c.

Petrus indignus episcopus Germiorum in Deamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Constantinus presbyter, & ex persona Nicopoleos Armeniæ secundæ in eamdem, &c.

Sisinnius indignus episcopus Parii in eamdem sententiam, &c.

Epiphanius indignus episcopus Mileti, &c.

Nicetas indignus episcopus Præconnesi, &c.

Joannes indignus presbyter, & vicem agens Coloniæ in eamdem, &c,

Eustratius indignus episcopus Methymnæ in eamdem, &c.

* Leontius indignus episcopus Chii in eamdem sententiam subscripsi. • Supra L. Hard.

Ursus indignus episcopus ecclesiæ Baritianorum in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Apron in eamdem sententiam subscripsi.

Theophylactus indignus episcopus Cypselon in eamdem, &c.

Laurentius indignus episcopus ecclesiæ Apsetianorum in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Carpathi, &c.

Eustathius indignus episcopus Troadis, &c.

Cyriacus indignus episcopus Driziparorum in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Mesembriæ, &c.

Gre-

Gregorius indignus episcopus Derci, &c.
Theodorus indignus episcopus Heracleæ, &c.
Theodosius indignus episcopus Ammorii, &c.
Joannes indignus episcopus Nyssæ, &c.
Georgius indignus episcopus Thermarum * Basizarum in eamdem sententiam, &c.
Georgius indignus episcopus Camulianorum in eamdem sententiam subscripsi.
Sotericus indignus episcopus Ciceſſon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophylactus indignus episcopus Hypæpon in eamdem, &c.
Damianus indignus episcopus Mitylenæ, &c.
Theophylactus indignus episcopus Trallium in eamdem sententiam, &c.
Constantinus indignus episcopus Mastauron in eamdem sententiam subscripsi.
Ignatius indignus episcopus Prienes, &c.
Georgius indignus episcopus Briulon, &c.
Constantinus indignus presbyter, vicem agens * Agaes in eamdem sententiam, &c.
Theodosius indignus episcopus Nyssæ alterius in eamdem sententiam subscripsi.
Basilius indignus episcopus Magnesiæ, &c.
Basilius indignus episcopus Mæandri, &c.
Sabas indignus episcopus * Aneon, &c.
Nicephorus indignus presbyter ex persona * Bargarorum in eamdem sententiam, &c.
Gregorius indignus episcopus Paleaspoleos in in eamdem sententiam, &c.
Theophanes indignus episcopus Caloes, &c.
Leontius indignus episcopus Algizon, &c.
Nicodemus indignus episcopus Eugazon, &c.
Lycastus indignus episcopus Bareton, &c.
Theognius indignus presbyter, vicem agens Sion in eamdem sententiam, &c.
* Thomas indignus episcopus Lebedi, &c.
Stratonicus indignus episcopus Cumerum, &c.
Eustathius indignus episcopus Erytheon in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episcopus Thymnon in eamdem sententiam subscripsi.
Cosmas indignus episcopus Myrrhines, &c.
Olbianus indignus episcopus Elææ, &c.
Pardus indignus episcopus Pitanes in eamdem sententiam, &c.
Basilius indignus episcopus Pergami, &c.
Basilius indignus episcopus Antamynton in eamdem sententiam subscripsi.
Marianus indignus episcopus Antandri in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Assi in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Phoceæ, &c.
Joannes indignus episcopus Rhædesti, &c.
Joannes indignus episcopus Panii, &c.
Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos, &c.
Theophylactus indignus episcopus Chariopoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Leonidas indignus episcopus Madyti, &c.
Sisinnius indignus episcopus * Tzuruli in eamdem sententiam, &c.
Thomas indignus episcopus Daonii, &c.
Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Sisinnius indignus episcopus Chalcidos in eamdem sententiam subscripsi.

A Benjamin indignus episcopus Lizicon, &c.
Joannes indignus episcopus Bryseos in eamdem sententiam subscripsi.
* Spyridon indignus episcopus Palææ, sive Chytron, in eamdem, &c.
Eustathius indignus episcopus Solorum in in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Citii in eamdem sententiam subscripsi.
Georgius indignus episcopus * Trimithunton, * alterius Badenæ in eamdem, &c.
Alexander indignus episcopus * Trimithunton, * alterius Badenæ, &c.
Constantinus indignus episcopus Heliopoleos, in eamdem, &c.
B Synesius indignus episcopus Tabiæ in eamdem sententiam subscripsi.
Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos in eamdem, &c.
Leontius indignus episcopus Minzi in eamdem sententiam subscripsi.
Petrus indignus episcopus Aspones, &c.
Anthimus indignus episcopus Berinopoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Michael indignus episcopus Melitopoleos in eamdem, &c.
Sisinnius indignus episcopus Hadrianes in eamdem, &c.
Theodorus indignus episcopus * Dermes in eamdem, &c.
C Basilius indignus episcopus * Hadriani in eamdem sententiam subscripsi.
Leontius indignus episcopus Pœmaninon in eamdem sententiam subscripsi.
Simeon indignus episcopus Oces, &c.
Strategius indignus episcopus Dardanes in eamdem sententiam, &c.
Joannes indignus episcopus Lampsaci in eamdem sententiam subscripsi.
Theodorus indignus episcopus Palæon in eamdem sententiam, &c.
Leontius indignus episcopus Troados in eamdem sententiam, &c.
Theodorus indignus episcopus Abydi in eamdem sententiam subscripsi.
D Nicetas indignus episcopus Ilii, &c.
Anastasius indignus episcopus Tripoleos in eamdem sententiam subscripsi.
Leontius indignus episcopus Traculon, &c.
Stephanus indignus episcopus Salon, &c.
Joannes indignus episcopus Gabalon in eamdem sententiam subscripsi.
Isaias indignus presbyter, & vicem agens Thyatiron in eamdem, &c.
Stephanus indignus episcopus Silandi in eamdem sententiam subscripsi.
Nicolaus indignus episcopus Pericommatos in eamdem, &c.
Joannes indignus episcopus Sethon in eamdem sententiam subscripsi.
E Constantinus indignus episcopus Arasi in eamdem, &c.
Theophanes indignus episcopus Mæoniæ in eamdem, &c.
Michael indignus episcopus Stratoniceæ in eamdem, &c.
Georgius indignus episcopus Gordi in eamdem sententiam subscripsi.
Joannes indignus episcopus Daldes in eamdem sententiam subscripsi.
Eustathius indignus episcopus Hyrcanes in eamdem, &c.
Joseph indignus episcopus * Attaliæ, &c.

ANNO CHRISTI 787

* Spyridion

* Tremetunton, * Hæc dux voces videntur superfluæ. Hard.

* Pro *Amasbunton*. Hard.

* Pro *Germes*. Hard.

* Hadrianes

* Athaliæ

ANNO CHRISTI 787.

Theopiſtus indignus epiſcopus Hermocapilon in eamdem, &c.

Zacharias indignus epiſcopus Hierocæſariæ in eamdem, &c.

Michael indignus epiſcopus Ceraſeon in eamdem ſententiam, &c.

David indignus epiſcopus Helenopoleos in eamdem, &c.

Cyrion indignus epiſcopus Lophi in eamdem ſententiam, &c.

Baſilius indignus presbyter, & vicem agens epiſcopi * Daſcyli, in eamdem, &c.

* Daſcylii

Theophylactus indignus epiſcopus Apolloniados in eamdem, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Cæſareæ, quæ eſt Bithyniæ, in eamdem, &c.

Georgius indignus epiſcopus Baſilinopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus epiſcopus Neocæſareæ, aut Ariſtes, in eamdem, &c.

Nicephorus indignus epiſcopus Adranes Thraciæ in eamdem, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Pruſes, &c.

Epiphanius indignus epiſcopus Lampes in eamdem, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Heracleopoleos in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Anaſtaſius indignus epiſcopus Gnoſi in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Meletinus indignus epiſcopus Cydonii in eamdem ſententiam, &c.

Leontius indignus epiſcopus Cyſami, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Subriton in eamdem ſententiam, &c.

Leontius indignus epiſcopus Phanicon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes indignus epiſcopus Arcadiæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Epiphanius indignus epiſcopus Eleutheriæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Photinus indignus epiſcopus Cantani in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Siſinnius indignus epiſcopus Cherroneſi in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Gregorius indignus presbyter, & vicem agens Cephaleniæ, &c.

Philippus indignus epiſcopus Cercyron in eamdem ſententiam, &c.

Antonius indignus epiſcopus * Trizenes in eamdem, &c.

* Pro, Trocentæ. H.

Petrus indignus epiſcopus Monembaſiæ in eamdem, &c.

Gabriel indignus epiſcopus Ægines in eamdem ſententiam, &c.

Leontius indignus epiſcopus Porthmi, &c.

Philippus indignus epiſcopus Horei in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Leontius indignus epiſc. Zacynthi in eamdem ſententiam, &c.

Leontius indignus epiſcopus Linoes in eamdem, &c.

Nicetas indignus epiſcopus Meles in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Neophytus indignus epiſcopus Gordoſerbon in eamdem, &c.

Joannes indignus epiſcopus Etennon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Leontius indignus epiſcopus Aſpendi in eamdem ſententiam, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Zelorum in eamdem ſententiam, &c.

Gregorius indignus epiſcopus Sinopes in eamdem ſententiam, &c.

Maurianus indignus epiſcopus vicem agens * Antrapon, in eamdem, &c.

ACTIO VII.

Gregorius indignus epiſcopus * Amaſtris, in eamdem, &c.

* Pro, Andrapon.

* Amaſtridis

Heraclius indignus epiſcopus * Junopoleos in eamdem ſententiam, &c.

* Junopolis

Nicetas indignus epiſcopus Dabyron in eamdem ſententiam, &c.

* Theophanus indignus epiſcopus Soron in eamdem, &c.

* Theophanes.

Joannes indignus epiſcopus Heracleæ Ponti in eamdem, &c.

Theophilus indignus epiſcopus Pluſiados, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Cratini in eamdem, &c.

Nicetas indignus epiſcopus Adrianopoleos in eamdem, &c.

Nicetas indignus epiſcopus * Rhozæi in eamdem ſententiam, &c.

* Rhuzæi
* Rhyſæi

Conſtantinus indignus epiſcopus Polemonii in eamdem ſententiam, &c.

Theodorus indignus epiſcopus Cormanon in eamdem ſententiam, &c.

Joannes indignus epiſcopus Ceraſunton in eamdem, &c.

Nicephorus indignus epiſcopus Clanei in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Leontius indignus epiſcopus Trocnadon in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Joannes indignus diaconus ex perſona * Phaſilidos, in eamdem, &c.

* Phaſelid

Theodorus indignus epiſcopus Pinaron in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Stephanus indignus epiſcopus * Canni, &c.

* Pro, Canai. H.

Anaſtaſius indignus epiſcopus Pataron in eamdem ſententiam, &c.

Georgius indignus epiſcopus Niſſæ in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Conſtantinus indignus epiſcopus Candibon in eamdem, &c.

Leontius indignus epiſcopus Corydalon in eamdem, &c.

Nicodemus indignus epiſcopus Didymorum in eamdem, &c.

Leontius indignus epiſcopus Limyron in eamdem ſententim, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Tilon in eamdem ſententiam, &c.

Petrus indignus diaconus ex perſona Orycandon in eamdem, &c.

Stephanus indignus epiſcopus * Anaxi in eamdem ſententiam, &c.

* Pro Araxi. H.

* Gregorius indignus epiſcopus * Hymandi, &c.

* Georgius Pro, Oeniandi. H.

Conſtantinus indignus epiſcopus * Cobon in eamdem, &c.

* Pro, Cobon. H.

Stauratius indignus epiſcopus Zenopoleos in eamdem ſententiam, &c.

Gregorius indignus epiſcopus Cybires in eamdem ſententiam, &c.

Baſilius indignus epiſcopus Tabon in eamdem ſententiam, &c.

Dorotheus indignus epiſcopus Neapoleos in eamdem, &c.

Conſtantinus indignus epiſcopus Alabandon in eamdem ſententiam, &c.

David indignus epiſcopus Jaſſi in eamdem, &c.

Gregorius indignus epiſcopus * Mylaſſi in eamdem, &c.

* Mylaſſor

Sergius indignus epiſcopus Bargylii in eamdem ſententiam ſubſcripſi.

Gregorius indignus epiſc. Lami, &c.

Joan-

Joannes indignus episcop. Mindi in eamdem sententiam subscripsi.

Stauratius indignus episcopus Stadiæ in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus episcopus Stratoniceæ in eamdem, &c.

Nicetas indignus * diaconus ex persona Halycarnassi in eamdem, &c.

Michael indignus episcopus Chæretopon in eamdem, &c.

Pantaleontus indignus episcopus Valentiæ in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus Peltarum, &c.

Christophorus indignus episcopus Atanassi in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Eumeniæ, &c.

Paulus indignus episcopus Acmoniæ in eamdem, &c.

Gregorius indignus episcopus * Timæni serarum, in eamdem, &c.

Philippus indignus episcopus Tranopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Aleon in eamdem sententiam subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Lundon, &c.

Georgius indignus episcopus Appiæ, &c.

Joannes indignus episcopus Siblion in eamdem sententiam subscripsi.

Zacharias indignus episcopus Trapezopoleos in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Sebastæ in eamdem sententiam, &c.

Andreas indignus episcopus Cidissos in eamdem sententiam, &c.

Dositheus indignus episcopus Psonon, aut Colassæon, in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Cotyæi in eamdem, &c.

Nicetas indignus episcop. Nacoliæ in eamdem sententiam, &c.

Leontius indignus epíscopus Docimii in eamdem sententiam, &c.

Theophylactus indignus presbyter, & ex persona Ipsi, in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Eucarpiæ in eamdem, &c.

Michael indignus episcopus Hierapoleos in eamdem, &c.

Joannes indignus presbyter, & ex persona episcopi * Actorii, in eamdem, &c.

Nicolaus indignus episcopus * Phytiæi in eamdem, &c.

Theophylactus indignus episc. Cynnabareos, &c.

Damianus indignus episcopus Myri in eamdem sententiam, &c.

Christophorus indignus episcopus Promisi, &c.

Nicetas indignus episcopus Augustopoleos in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Ambladon in eamdem, &c.

Stephanus indignus presbyter, & vicem agens Otri, in eamdem, &c.

Georgius indignus episcopus * Medæi in eamdem sententiam, &c.

Gregorius indignus presbyter, & vicem agens Polyboti, in eamdem, &c.

Sisinnius indignus episcopus * Philomilii in eamdem, &c.

Michael indignus episcopus Papon in eamdem sententiam, &c.

Sisinnius indignus episcopus Apameæ, quæ est Ciboti in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Comanes in eamdem, &c. ANNO CHRISTI 787.

Nicephorus indignus episcopus Adadon in eamdem, &c.

Petrus indignus episc. Potnasi in eamdem sententiam subscripsi.

* Theodosius indignus episcopus * Sagalassi in eamdem, &c. * Theodorus * Agalassi

Leontius indignus episcop. Bares in eamdem sententiam subscripsi.

Petrus indignus episcopus Seleuciæ Pisidiæ in eamdem sententiam, &c.

Nicephorus indignus episcopus Phoglon in eamdem sententiam subscripsi.

Maurianus indignus episcopus Magydon in eamdem, &c.

Leontius indignus episcopus Andidon in eamdem sententiam subscripsi.

Leontius indignus episcopus Andidon in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Parnasi in eamdem sententiam subscripsi.

Bardanus indignus episc. Doaron in eamdem sententiam, &c.

Eustratius indignus episcopus Debelti in eamdem, &c.

Euphemius indignus episcopus Sozopoleos in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Bulgarophygi in eamdem sententiam, &c.

Georgius indignus episcopus Plutinopoleos in eamdem sententiam subscripsi.

Basilius indignus episcopus Perbireos in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episc. Pamphyli in eamdem, &c.

* Rubim indignus episcopus Scopelon in eam sententiam subscripsi. * Ruben

Sisinnius indignus episcopus * Garelles, &c. * Pro, *Garieles*. H.

Callistus indignus episcopus * Eudonidos in eamdem, &c. * Pro, *Eudociados*. H.

Constantinus indignus episcopus * Laginon in eamdem, &c. * Pro *Lagnon*. H.

Joannes indignus episcopus Codrullon in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Cremnon in eamdem, &c.

Constantinus indignus episcopus Adrianes in eamdem, &c.

Theophilus indignus episcopus Chii, &c.

Galatas indignus episcopus Meli, &c.

Sergius indignus episcopus Leri in eamdem sententiam subscripsi.

Mauzones indignus episcopus Diocæsareæ in eamdem sententiam, &c.

Eustathius indignus episcop. Celendereos in eamdem, &c.

Zacharias indignus episcopus * Cardabendon in eamdem, &c. * Pro, *Cardabandon*. H.

Sisinnius indignus episcopus Musbadon in in eamdem, &c.

Eustathius indignus episcopus Lami, &c.

Theodorus indignus episc. Germanicopoleos in eamdem sententiam, &c.

Sisinnius indignus episcopus Syces, &c.

Constantinus indignus episcopus * Dalysanes in eamdem sententiam subscripsi. * Dalisand

Leontius indignus episcopus Sibilon in eamdem sententiam subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Philadelphiæ in eamdem sententiam, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Eudoxius indignus presbyter, & vicem agens Metellipoleos, in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Cadon in eamdem sententiam, &c.

Theophylactus indignus episcopus Mosynon in eamdem, &c.

Basilius indignus episcopus Dionysiopoleos in eamdem, &c.

Stephanus indignus * Sinai in eamdem sententiam subscripsi.

* f Sinaon * Pro, Synaï. H.

Constantinus indignus episcopus Andri in eamdem, &c.

* Pro, Teni. H.

Eustathius indignus episcopus * Tini, &c.

Joannes indignus episcopus Decateron, &c.

Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ in eamdem, &c.

* Superius scribitur Thomas

* Theophanes indignus episcopus Lebedi, &c.

Joannes indignus episcopus Lithoprosopi, &c.

Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos in eamdem, &c.

Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos, aut Pidachtoes, &c.

Constantinus indignus episcopus Metron in eamdem sententiam subscripsi.

Lycastus indignus episcopus Phylladon in eamdem sententiam, &c.

Michael indignus episcopus Trallensium in eamdem, &c.

Joannes indignus episcopus Lemni, &c.

Amyzi

Leontius indignus episcopus * Amissi in eamdem sententiam subscripsi.

Michael indignus episcopus Tii in eamdem sententiam subscripsi.

Epiphanius indignus episcopus Pertorum in eamdem sententiam subscripsi.

Joannes indignus episcopus Thymbriadon, &c.

* Pro, Orymnon. H.

Stephanus indignus episcopus * Orynnon in eamdem, &c.

Heraclius indignus episcopus Sami in eamdem sententiam subscripsi.

* Pro, Praneti. H.

Joannes indignus episcopus * Prænesti in eamdem sententiam subscripsi.

Sancta synodus exclamavit : Omnes sic credimus, omnes idem sapimus, omnes approbantes subscripsimus. Hæc est fides apostolorum : hæc est fides patrum : hæc est fides orthodoxorum : hæc fides orbem terrarum confirmavit Credentes in unum Deum in Trinitate laudatum, venerandas imagines amplexamur. Qui secus agunt, anathemate percelluntor : qui sic non sentiunt, ab ecclesia depelluntor. Nos antiquæ ecclesiæ legislationi insistimus, nos decreta patrum custodimus : nos, adjicientes aliquid aut auferentes ecclesiæ, anathematizamus : nos venerandas imagines suscipimus : nos, qui secus faxint, anathemate percellimus. Quicumque sententias sacræ scripturæ de idolis contra venerandas imagines adducunt, anathema. Qui venerandas imagines idola appellant, anathema. Qui dicunt quod imagines Christiani ut deos adorent, anathema. Qui scientes communicant cum illis qui contra venerandas imagines sentiunt, aut eas dehonestant, anathema. Qui præter Christum Dominum Deum nostrum dixerit alium nos a cultu idolorum liberasse, anathema. Qui audent ecclesiam catholicam dicere idola aliquando suscepisse, anathema. Multi anni imperatorum. Constantini & Irenes ejus matris multi anni. Victorum imperatorum multi anni. Novo Constantino & novæ Helenæ perpetua memoria. Deus imperium Augustorum conservet. Imperator cælestis terrenos reges custodi. Cunctis hæreticis anathema. Rugienti conciliabulo contra venerandas imagines anathema. Impia hæreseon verbula æstimantibus anathema. Theodosio falsi nominis episcopo Ephesi anathema. Sisinnio cognomento Pastillæ anathema. Basilio maledico Tricacabo anathema. Trinitas trium eorum dogma sustulit. Anastasio, Constantino, & Victori, qui successive thronum Constantinopolitanæ ecclesiæ ascenderunt, non aliter ac novo Ario, Nestorio, Dioscoro, anathema. Sancta Trinitas horum trium dogma sustulit. Joanni Nicomediæ, & Constantino Nacoliæ hæresiarchis, anathema. In nihilum redegerunt imaginem Domini & sanctorum ejus. Dominus eos ad nihilum deduxit. Si quis ex Iconoclastarum hæresi aliquem existentem defenderit, anathema. Si quis Deum secundum humanitatem non circumscriptibilem confessus fuerit, anathema. Si quis evangelicas narrationes per picturam repræsentatas non acceptaverit, anathema. Si quis has non salutaverit in nomine Domini & sanctorum ejus, anathema. Si quis traditionem ecclesiæ, sive scripto sive consuetudine valentem non curaverit, anathema. Germani orthodoxi perpetua memoria. Joannis & Georgii perpetua memoria. Præconum veritatis perpetua memoria. Trinitas hos tres approbavit. Horum disputationibus inhærentes, digni reddamur misericordiis & gratia primi & magni supremi sacerdotis Jesu Christi Dei nostri, intercedente simul inviolata domina nostra sancta Deipara, & omnibus sanctis. Fiat, fiat. Amen.

ACT VI

PIISSIMIS ET SERENISSIMIS imperatoribus nostris, Constantino & Irenæ matri, Tarasius indignus episcopus Dei observantis & imperatricis nostræ urbis novæ Romæ, & universa sancta synodus, quæ secundum divinam voluntatem & jussu imperatoris in hac splendida Nicensium metropoli secundo convenit.

CHRISTUS Deus noster, fortissimi imperatores, caput ecclesiæ prædicatur : quoniam cor nostrum in manu ejus existens, verbum bonum scaturiit : suo enim decreto & mandato vos in nomine suo convocavit, ut dogmatum ecclesiasticorum oracula fixa firmaque conservetis. Etenim quemadmodum caput vestrum auro & lapidibus pretiosis exornatum est, ita & mentes vestræ evangelicis patrum doctrinis sunt exultæ : nam quorum sonus in universum terrarum orbem est egressus, cum sitis veluti discipuli & consodales, universique Christiani populi duces & principes, ad pietatem veritatis sermonem contulistis, & orthodoxæ fidei pietatisque figuram descripsistis. Unde fidelibus tamquam faces ardentes relucetis, & periclitanti ecclesiæ manum porrexistis : nam & sanas doctrinas conservatis, & dissidentium unanimem concordiam gubernatis (absit verbo invidia) Dei beneplacito : pietatis officia & honestæ actiones per vos sunt stabilitæ. Quamobrem *os nostrum impletum est gaudio, & lingua nostra exultatione* : nam per scriptam nostram vocem res ipsas linguæ loquuntur. Quid enim splendidius magnificentiusque esse possit principi, quam ecclesiasticarum constitutionum firmitatem & stabilimentum integrum conservavisse? Quandoquidem autem quidam, imaginem quidem pietatis circumferentes, sacerdotii

Psal. 125.

di-

dignitate conſpicuos ſe exhibent, verum ipſum robur ſacerdotii denegantes conſurrexerunt, Babyloniorumque ſacerdotum accuſationem arripuerunt, quos & propheta triumphat, dicens: *Egreſſa eſt ex Babylone iniquitas*, Caiphaicumque conciliabulum coegerunt, facti parentes impiorum dogmatum, execrationis & amaritudinis, quorum os non alio quam ad maledicendum ſpectat, & hinc gloriam famamque venatur, linguam habentes blaſphemam, & calamum bene huic inſervientem, pugnantes verbis Dei, imperatorum majeſtatem monſtroſis verbis corrumpentes: gentem ſacram, quæ ſemel Chriſtum induit, & ex gratia illius ſervata eſt, quaſi in idolorum errore exiſtentem, idololatras vocantes: & improbitatis animo præditi, illis hactenus manus injecerunt, arbitrantes ſe poſſe obſcurare venerandarum imaginum picturam, atque eas partim veluti communi ſuffragio exterminarunt, partim vero quæ ex cera fuſæ erant in ſingularem ornatum, in turpes uſus converterunt: quæ vero ex tabulis & aſſerculis depictæ erant, tum Chriſti tum etiam ſanctorum illius, igni tradiderunt: &, ut uno verbo dicam, omnes noſtras eccleſias contaminantes, diſturbarunt; & hierarchæ, id eſt, ſacrarum rerum præſides antea exiſtentes hæreſiarchæ facti ſunt: & pro pace rixas ad populum locuti ſunt, pro frumento zizaniam eccleſiaſticis agris inſeverunt: vinum cum aqua miſcuerunt, & proximo potaverunt ſubverſionem noxiam. Præterea cum eſſent lupi Arabici, pellem ovinam egregie ſimularunt ſe geſtare. Defraudantes quoque veritatem, mendacium vires cupiverunt acquirere poſſe. Sed aſpidum ova fregerunt, & ſecundum prophetam, telam araneæ filarunt. Qui autem de ovis iſtis edere debebat, poſtquam confregiſſet ea, ventum inanem reperiens, ſimul & baſiliſcum accepit veneno & lethali afflatu plenum. Quoniam autem hæc ita ſe habent, & veritatem ad tempus mendacium ademit, o vos mitiſſimi & fortiſſimi imperatores, non ferentes ejuſcemodi peſtilentem & animis lethalem errorem diutius in terris hærere, ſed hunc Spiritus divini, qui in vobis inhabitat, afflatu obſcurare contendiſtis, quo ſcilicet firma maneat eccleſiæ conſtitutio, & totius populi coagmentum, ac imperium veſtrum pacifice [1] ſecundum nominis appellationem gubernetur. Neque putaſtis ferendum aut tolerabile, quod in reliquis omnibus rebus bene inter nos conveniret, de vitæ autem noſtræ ſumma & præcipuo, nimirum pace eccleſiæ, inter nos eſſent diſſidia, maxime cum noſtrum caput unicum ſit Chriſtus, nos autem deinceps illius unius corporis membra, propter eam, quæ inter nos, communem fidem & ſententiam. Quapropter vos ſacrum hunc noſtrum copioſum in hac Nicenſium metropoli convenire juſſiſtis cœtum, quo eccleſiarum diſſenſionem auferremus; & male disjuncta ad unitionem commodam reduceremus; & ut eam, quæ nuper ex ſpinoſis confutata eſt ſententiis, * [2] vallam, hoc eſt falſam doctrinam convelleremus & diſtrumperemus; & veſtem orthodoxæ fidei conſervaremus illæſam. Quare apoſtolicis & patrum adhærentes traditionibus, ex afflatu Spiritus ſancti in unum convenientibus animis, item eccleſiæ catholicæ & ſacrarum ſex univerſaliumſynodorum dogmata habentes nobis concordantia, audemus anathematizare Arii inſaniam, Macedonii rabiem, Apollinarii dementiam, Neſtorii idololatriam in homine, Eutychis & Dioſcori conſpirantem vanitatem, & horum multorum capitum hydram, Origenis, Didymi & Evagrii nugas fabulaſque, Sergii, Honorii, Cyri, & Pyrrhi, eorumque aſſeclarum unam voluntatem, imo malam & improbam voluntatem.

ANNO CHRISTI 787.

Deinde & qui poſt hos vana & nova excogitarunt nugamenta contra venerandas imagines, eodem ſuffragio, & convenienter accepto a ſancto Spiritu verbo, & pura fontis illius aqua, ſpongia divinorum dogmatum abſterſimus & expunximus, inventoreſque nuperæ vaniloquentiæ longe extra eccleſiaſticos muros ejecimus. Et quemadmodum pedes & manus competenter animæ conſiliis moventur, ita & nos a Spiritu accepta gratia, & robur habentes fortitudinis veſtræ coadjutans, & pietatem reconciliavimus, & veritatem deprædicavimus. Quamobrem omnibus modis recipiendæ ſunt venerandæ imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, quatenus ſcilicet perfectus homo fuit, & hæ quoque omnes, quæ hiſtorice e ſacra evangeliorum narratione depinguntur, nempe intemeratæ dominæ noſtræ Deiparæ, ſanctorum quoque angelorum: nam hominibus ipſi quoque in forma hominis viſi ſunt: item ſanctorum omnium, quorum prælia & certamina tabulis & parietibus, ſacris item veſtibus & vaſis inſculpta amari debent: quemadmodum catholica eccleſia multis retro ſæculis in hiſce eſt inſtructa. Sic enim ea accepit, ſic a ſanctis noſtræ diſciplinæ ducibus, & eorum ſucceſſoribus patribus noſtris ſtatutum eſt. Sunt autem hæ adorandæ quoque, hoc eſt exoſculandæ & amandæ. Idem enim ſignificant hæc juxta antiquam Græciæ dialecton: nam προσκυνῶν, id eſt adorare, & ἀσπαζεσθαι, id eſt amplecti, & φιλειν, id eſt amare, ſignificat. Præpoſitio autem πρὸς, intentionem ſignificat deſiderii, quemadmodum in προσφέρω, & φέρω, χυνῶ, & προσχυνῶ, χυνῶ, & προσχυνῶ, quod ſignificat & amplexum, & vehementem amorem. Nam quod quis φιλῶ, (hoc eſt amat) id etiam προσχυνῶ (hoc eſt amplectitur:) & quod adorat, ſive amplectitur, nempe προσχυνῶ, hoc etiam omnino φιλῶ, id eſt amat. Teſtatur id ſane humana natura & affectio, qua erga amicos ſumus affecti: ſic enim inter duos res agitur, & hoc modo ſibi occurſantes agunt. Non ſolum autem apud Græcos hæc loquendi ratio in uſu eſt, ſed in divina quoque ſcriptura idem annotare licet. In libris enim Regum ſcriptum 1. Reg. 20. eſt; *David ſurrexit, & cecidit in faciem ſuam, & adoravit ter Jonathan, & oſculatus eſt eum.* Rurſus, nonne Dominus de Phariſæis dicit in evangelio: *Amant primos accubitus in conviviis, & ſalutationes in foro.* Certum eſt ἀσπασμὸν, id Luc. 14. eſt ſalutationem, hoc loco a Domino appellari προσκυνησιν, id eſt adorationem. Phariſæi enim glorioſo animo præditi, & ſeipſos juſtos exiſtimantes, ab omnibus adorari ſtudebant. Non enim ore oſculari petebant: fuiſſet etenim hoc humilitatis ſignum, & haudquaquam Phariſaici ſupercilii. Iterum Paulus apoſtolus divinus ſane, quemadmodum in Actibus ſcribit Lucas:

1 Quoniam *Irene* Græce pacem ſignificat. *Hard.*
2 Supra, *ignominioſam groſſamque veſtem*. Hard.

ANNO CHRISTI 787. *Act.* 21.

Nam cum (inquit) *essemus nos Hierosolymis, libenter, & alacriter exceperunt nos fratres: sequenti autem die Paulus nobiscum ad Jacobum ingreditur, aderant autem omnes presbyteri: salutatis autem illis, singula, quæ in gentibus per illum feciſſet Dominus, expoſuit.* Hic enim ſalutationem, honorificam adorationem mutuo factam, apoſtolica ſententia ſignificat. Quemadmodum de Jacob legitur: *Adoravit in ſummitate virgæ ſuæ.* Cum his convenit Gregorius cognomento theologus dicens: *Bethlelem venerare, præſepe adora.* Quis autem, modo recte & ſincere ſcripturas intelligat, ea quæ ita in ſcripturis occurrunt non viderit, inde latriam quæ ſit per ſpiritum non dici, niſi omnino expers ſit intelligentiæ, & plane in ſententiis ſcripturæ & patrum rudis? Non enim in ſummo virgæ Jacob latriam fecit. Neque etiam Gregorius præſepi latriæ vocabulum addit, nequaquam. Rurſus cum crucem vivificam ſalutamus, convenienter canimus: Crucem tuam adoramus, Domine. Lanceam, quæ vivificans latus ſanctitatis tuæ aperuit, adoramus. Quæ ſane adoratio nihil aliud eſt, quam ſalutatio, ſive amplexum malis dicere, quod indicat hoc, quod labiis quoque noſtris propriis ea contingimus. Si vero ſæpius in ſcriptura & elegantibus noſtris patribus adorationem quis dixerit, pro cultu ſive latria, quæ in ſpiritu fit, ſumi non negamus: nam cum vox ſit multæ ſignificationis, non poteſt non aliquando pro cultu adorationis in ſpiritu ſumi. Adoratio enim eſt, cum venerationem, deſiderium & timorem ſignificet: ita nos veſtrum victorioſum & placidiſſimum imperium adoramus. Eſt adoratio, quæ tantummodo victorem ſignificat, quemadmodum Jacob adoravit Eſau. Eſt quæ gratiam notat, quomodo Abraham pro agro, quem accepit a filiis Chet in ſepulcrum Saræ uxoris ſuæ, adoravit illos. Rurſus, qui ſperant beneficium ſe accepturos a potentioribus, eos adorant quemadmodum Jacob adoravit Pharaonem. Hinc divina ſcriptura dicens: *Deum tuum adorabis, & illi ſoli cultum exhibebis: adorabis*, abſolute ponit, neque adjicit, *ſoli*, ut ſignificetur vox diverſæ notionis & æquivoca. *Cultum* autem *exhibebis*, ſive *ſervies ſoli* dixit: quam ob cauſam latriam uni Deo tribuimus, ad quem illum referimus. His ita ſe habentibus, in confeſſo & ſine ulla dubitatione credimus, acceptam & placitam coram Deo eſſe venerandarum imaginum depictionem, & earum quæ diſpenſationem Domini noſtri Jeſu Chriſti exprimunt, & Virginis quoque Mariæ deiparæ intemeratæ, quin etiam glorioſorum angelorum, & omnium ſanctorum, has quoque adorandas & ſalutandas putamus. Qui vero ita non eſt animatus, ſed circa venerandarum imaginum adorationem laborat & dubitat, eum anathematizat ſancta & veneranda noſtra ſynodus, quæ efficacia divini Spiritus & eccleſiaſticis patrum traditionibus munita eſt & cincta. Anathema autem iſtud, nihil aliud eſt quam ſeparatio a Chriſto. Si vero aliqui repugnaverint adverſum ea quæ ſtatuta ſunt, his non adhibentes fidem, ſane contra ſtimulum calcitrant, & propriis animis injurii ſunt. Nam & Chriſto adverſantur, & ſycophantiis, quæ adverſus eccleſiam Dei exercentur, gaudent, ipſamque pietatem ſubvertere conantur: quare hæreticorum veterum aſſeclæ, ſocii & contribules propter impietatem vere dicendi ſunt. Nos autem fratres & comminiſtros noſtros Dei amantes epiſcopos, & cum his præſides & clericos miſimus, ut omnia quæ inter nos acta ſunt ad divinas aures veſtras renuncient. Ad conſignationem autem & majorem certificationem eorum quæ a nobis decreta ſunt, & quo majeſtati quoque veſtræ piiſſimæ ſatisfiat, auctoritates quaſdam patrum ex multis paucas ſubnexuimus, quarum ſplendore veritatis ſtabilimentum elucidari magis poſſit. Salvator autem omnium, & qui vobiſcum regnat, eccleſiæ ſuæ pacem pro præmio tribuat, veſtrum autem imperium cum ſenatu & ducibus, & fideliſſimo militum exercitu, in multos annos conſervet, & victoriam vobis concedat. Ipſe enim dixit: *Vivo ego, dicit Dominus*; * *& glorificantes me glorifico*. Ipſe eſt, qui accingens vos potentia, omnem hoſtilem impreſſionem a vobis auferet, obedientiam autem apud omnes conciliabit. Gaude igitur civitas, exulta nova Sion; totius terrarum orbis veluti alta ſpecula. Regnavit enim & illic David, & Davidice illam allocutus eſt: Dominus in medio tui, cujus nomen ſit benedictum in ſæcula ſæculorum. Amen.

Naz. in orat. de Chriſti nativit.

Hebr. 11.

ACTIO VII.

1. *Reg.* 2. * f. ego

Pſal. 45

DEI AMANTISSIMIS SACERDOTIBUS & clericis ſanctiſſimæ magnæ Dei eccleſiæ, & omnium eccleſiarum Dei colentis & imperialis urbis, ſancta ſynodus quæ in Nicæa ſecundo congregata eſt.

CHriſtus Deus noſter, vera veritas, Patris lumen & ſplendor, qui e tenebris nos in mirandam ſuam lucem vocans, ex idolica inſania nos liberavit, & nomina idolorum de terra delevit, ut nulla plane eorum ſit poſthac memoria, placitum ſibi exiſtimavit, pios & in omnibus orthodoxos noſtros fideles imperatores excitare, qui nos in ſplendidam metropolim Nicæam convocarent, ut noviſtis, quo diſſidentia in unum per nos convenirent, & medius paries inimicitiæ ſuſtolleretur, & vetuſta eccleſia catholicæ legislationis auctoritate obtineret. Igitur Spiritus ſancti inſpiratione in hoc ipſum convenientes, ejuſdem cooperatione omnes in idem conſenſimus. Oriens, inquam, occidens, ſeptemtrio, & meridies, in unam unionem, ut ita dicam, convenimus; ſanctarum eccleſiarum pacificus ſtatus propter conſentientem fidem & ſententias conſtitutus eſt: pedes enim noſtros in rectam viam dirigens Dominus, truncum, qui ex zizaniis vetuſtæ & improbæ hæreſeos excreverat, funditus eradicavit. Ecce evangelizamus vobis, in monte excelſo ſtantes, eccleſiaſticæ pacis gaudium & celebrem feſtivitatem. Quid enim gratioſius eſt confidentis illius Iſaiæ verbo: *Quam ſpecioſi ſunt pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona*? Dignum autem fuiſſet & veſtram devotam præſentiam rebus omnibus interfuiſſe, quo omnem a Deo electam noſtram congregationem uno in loco inveniretis, & per Dei gratiam ſpectatores fieretis omnium quæ acta ſunt: ita & diſſertationis vim quoque cognoviſſetis, quæ in confirmationem legalium eccleſiæ catholicæ traditionum, & deſtructionem eorum qui inſurrexerunt contra veritatem, & apoſtolicas, & Patrum traditiones ab eccleſia catholica alienarunt, facta eſt. Sed quoniam inter nos & veſtram ſanctitatem, & humidum iter eſt, & longa terreſtris via; duabus rebus opus fuit, navibus ſcilicet & jumentis, quibus deferri poſſetis. At quoniam utrorumque copiam non habentes, nobis corpore adeſſe non potuiſtis,

Geneſ. 33.

Geneſ. 23.

Geneſ. 47. *Matth.* 4. *Deut.*

Iſai. 52.

ctio VII.

ſtis, certum eſt, vos mente & animo idem ſentientes nobis adfuiſſe, quod ſane eccleſiæ catholicæ magnum adjumentum exiſtit. Quandoquidem autem inter nos membra ſumus, habentia unum caput Chriſtum Dominum noſtrum, neceſſarium duximus omnem eorum quæ divine apud nos acta ſunt ſeriem narrare: nam & linguæ res per litteras effari poſſunt, eæque ita ſubinde repræſentant omnia, quaſi coram viſa fuiſſent. Poſtquam igitur ex præſcripto Patrum & doctrina convenimus omnes, idem ſentire cœpimus. Recordatique ſumus carminis quod a Moyſe factum eſt & dictum: *Interroga Patrem tuum & renunciabit tibi: quære ſeniores tuos, & dicent tibi.* Ita quoque & nos eccleſiaſticæ ordinationi inſiſtentes, neque quidquam illi adjecimus, neque etiam adempſimus; ſed apoſtolice inſtructi, traditiones quas accepimus ſervamus, omnia ſcilicet ſuſcipientes quæ ſancta catholica eccleſia & ſcripto & conſuetudine admiſit. Quorum de numero cum & venerandarum imaginum eſſent figurationes, de his peculiariter egimus. Rurſus omnia quæ divini noſtri patres rejiciunt, ea quoque & nobis indigna & catholicæ eccleſiæ adverſa & hoſtica arbitramur, in quibus ſane recenſetur & continuata vaniloquentia Iconoclaſtarum, & eorum qui falſo Chriſtianos accuſant gangræna, hactenus eccleſiam depaſcens. Sed Deus Dominus noſter eam in finem non ſuſtinuit: nam poſtquam veritas detecta eſt, orthodoxa & ſincera fides omnibus reſplenduit, mendacium cum tenebris ſibi congenitis evanuit: nam ſi, ut ipſi aſſerunt, imaginum pictura idolis comparabilis exiſtit; noſtræ liberationis myſterium, quod Dei Filius per ſuam in carne ſine peccato præſentiam operatus eſt, vanum reputatur. Quin etiam vanæ ſunt propheticæ promiſſiones, quarum quædam jubet nos eum adorare & colere in ſanctitate & juſtitia omnibus diebus vitæ noſtræ. Alia vero dicit: *Surrexit tamquam ex ſomno Deus, tamquam potens a crapula vini: percuſſit inimicos ſuos, & dedit eis in poſterum improperium ſempiternum.* Si improperium ſempiternum datum eſt inimicis noſtris, hoc eſt improbis potentiis per reſurrectionem, quomodo rurſus Chriſtiani idolis ſervient? Vah eorum impietatem & ruditatem. Utinam cogitaſſent illud: *Qui ſcandalizat unum ex puſillis credentium in Chriſtum, indignationem intolerabilem Dei incurrit.* Sed verbum Domini nihili fecerunt, eccleſiaſticas traditiones caſſaverunt, quam ob cauſam in nihilum rediget eos Dominus. Et cum Ario, Eunomio, Macedonio, Apollinario, Neſtorio, Eutychete, Dioſcoro, Sergio, Honorio, & reliquis iſtis improbe ſentientibus, conſpiratio iſtorum connumerata eſt: nam horum ſtultitiam abſtergentes, ipſi quoque ſtulta locuti ſunt. Jam tamen funda veræ confeſſionis cum ipſis proſtrati ſunt, & acies eorum eſt diſperſa. Non enim Deus in ſæculum dimiſit virgam eorum in ſortem juſtorum, hoc eſt eccleſiæ: Judaice enim vana cogitarunt, & alteras in conciliabulo Judæ tulerunt: quare conciliabulum illorum Caiphaicum inventum eſt. Hoc enim contra Dominum conflatum eſt: ſed Iconoclaſtarum adverſus ejus imaginem illud conciliabulum, liberationem noſtram per Chriſtum factam, ſibi & aliis inſcripſit. Hoc autem concilium profundum, non per Chriſtum cœpit, conſœderationes iniit, ſed non per Spiritum illius, quia ornatum venerandorum templorum ſuſtulit. In hoc conciliabulo nullus invenietur, qui imaginem * ad ſimilitudinem Dei ferat, quia imaginem Domini & ſanctorum illius ignominioſe confringentes, igni tradiderunt: Hoc conciliabulum inſania & dementia occaſionem dedit multarum & ſatanicarum cædium. Hoc conciliabulum falſo nomen ſibi aſſumpſit, ſacerdotale & ſacrum concilium: improba enim & profana mente conflatum eſt. Hoc conciliabulum os habet intemperans: ſpiritu autem falſo Chriſtum & veritatem ſimulavit, mendaciis vero in totum eſt confiſum. Hoc conciliabulum catholica eccleſia tamquam zizania ex area dominica, hoc eſt, eccleſia catholica extirpavit, & * ſputo divini judicii ejecit. Itaque ex eccleſia catholica ablatum eſt, & vafra ejus conſilia redargutionem incurrere. Verum enim & rectiſſimum eccleſiæ judicium innovari in ſe nihil patitur, neque ullam ſemel probatæ rei ablationem ferre poteſt. Nos igitur patrum legibus inſiſtentes, ab uno eodemque Spiritu gratia accepta, ſine ulla novitia machinatione, & incontaminate cuncta eccleſiæ dogmata cuſtodivimus, quemadmodum ſacræ ſex univerſales ſynodi conſtituerunt. Et quæcumque in eccleſia honore affici juſſerunt, ſine omni controverſia recipimus, e quibus eſt, ut antea diximus, imaginum quoque apparatus. Quare eas honorabiliter adoramus & ſalutamus: idem enim ſignificant hæc duo verba. Quique eadem confitetur, hic catholicæ eccleſiæ verus & germanus filius & particeps illius exiſtit. Cuncta itaque ſcandala abierunt, cuncta obſcurata ſunt. Veritas gubernat omnia, mendacium exterminatum eſt, ſeminator zizaniorum omnino defecit: frumentum, hoc eſt devotus Chriſti populus, in unum horreum, nempe Chriſti eccleſiam, comportatum eſt. Orthodoxæ fidei lumen reſplenduit, erroris tenebræ ſuccubuerunt, mœror in gaudium verſus eſt, luctus in exultationem commutatus eſt. Converſus eſt dolor noſter in lætitiam, omnia in meliorem partem reſpexerunt. Quapropter & nos apoſtolice vos alloquimur: Gaudete in Chriſto, gaudete. Terna gaudia Trinitas nobis peperit: quam decet omnis gloria, honor, & potentia in ſæcula ſæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 787.

* Pro, ac vel aut. H.

* vel tilabro

CANONES SANCTÆ ET UNIVERSALIS VII. SYNODI,

Interprete Gentiano Herveto.

TITULI CANONUM.

I. *Quod oporteat divinos canones omnino ſervari.*

II. *Quod ordinandus epiſcopus certo debeat promittere, ſe canones ſervaturum, ſin minus non promoveatur.*

III. *Quod non oporteat a principibus eligi epiſcopum.*

IV. *Quod abſtinere debeant epiſcopi a dando quidlibet & accipiendo.*

V. *Qui clericis exprobrant, quod in eccleſia ſine largitionibus conſtituti ſint, mulctæ ſubjiciantur.*

VI. *De*

VI. *De cogendo concilio provinciali per annum.*
VII. *Ut templa sine reliquiis sanctorum consecrata supplementum accipiant.*
VIII. *Quod non oporteat Hebræos recipere, nisi quando sincero corde conversi fuerint.*
IX. *Ne quis librum celet hæreseos Christianos accusantes.*
X. *Non oportet clericum relinquere suam parœciam, atque ad alteram se conferre citra consensum episcopi.*
XI. *Oportet œconomos esse in ædibus episcopalibus & monasteriis.*
XII. *Non oportet episcopum vel præpositum suburbana ecclesiæ alienare.*
XIII. *Magno supplicio digni sunt qui monasteria profanant.*
XIV. *Non oportet citra manus impositionem legere in sacro cœtu super pulpito.*
XV. *Ne aliquis clericus in duabus collocetur ecclesiis.*
XVI. *Non oportere virum sacerdotio præditum sumptuosis vestibus amiciri.*
XVII. *Qui non habet quæ ad structuræ perfectionem pertinent, ne aggrediatur extruere sacrum.*
XVIII. *Non oportet fœminas vitam degere in ædibus episcopalibus, vel in monasteriis virorum.*
XIX. *Ut sine muneribus constitutiones sacerdotum, monachorum & monacharum fiant.*
XX. *Non oportet deinceps ex uno duplex fieri monasterium, & de duplicibus monasteriis.*
XXI. *Non oportet monachos sua relinquere monasteria & in alia migrare.*
XXII. *Oportet cum gratiarum actione & omni reverentia monachos, si usus venerit, cum mulieribus cibum capere.*

ANNO CHRISTI 787.

CANONES.

I.

IIs qui sacerdotalem dignitatem sortiti sunt, testimonia & ad recte se gerendum instituta sunt canonicarum constitutionum descriptiones. Quas cum divinîloquo David lubenter recipientes, ad Dominum cantamus, dicentes: *In via mandatorum tuorum lætatus sum, tamquam in omnibus divitiis*: &, *Mandasti justitiam testimonia tua in sæculum*: *intellectum da mihi*, & *vivam*. Et si in sæculum nos jubet vox prophetica testimonia Dei servare, & in eis vivere, liquet ea nequaquam concutienda, nullaque ratione labefactanda permanere: nam & venerandus Moyses sic ait: *Eis non licet addere, nec eis licet detrahere*. Et divinus apostolus Petrus in iis glorians exclamat: *Ad quæ angeli declinare desiderant*. Atque etiam dicit Paulus: *Etiamsi vel angelus annunciet vobis aliud, quam vobis annunciavimus, sit anathema*. Cum hæc ergo ita se habeant, & sint nobis testata, iis exultantes, ut si quis multa spolia invenerit, divinos canones libenter amplectimur, eorumque constitutionem integram & illabefactabilem confirmamus, quæ edita fuerunt a sancti Spiritus tubis, omni ex parte celebrandis apostolis, & sex sanctis universalibus synodis, iisque quæ ad ejusmodi decretorum traditionem provinciatim coactæ fuerunt, & nostris sanctis patribus. Ex uno enim omnes eodemque Spiritu illuminati, quæ erant utilia decreverunt: & quos anathemati quidem transmittunt, nos quoque anathematizamus: quos vero depositioni, nos quoque deponimus: quos autem segregationi, nos itidem segregamus: quos autem pœnæ tradunt, nos quoque similiter subjicimus. Ab avaritia enim alieni mores sint, præsentibus contenti, is qui tertium cælum conscendit, & arcana verba audivit, Paulus divinus apostolus aperte vociferatur.

Psal. 118. Deut. 4. 1. Tet. 1. Gal. 1. Hebr. 1. 11. Cor. ACT VI

II.

Quoniam psallentes Deo spondemus: *In justificationibus tuis meditabor, non obliviscar sermones tuos*: omnes quidem Christianos salutare est hoc servare, eos autem præcipue qui sacerdotalem dignitatem obtinent. Quamobrem decernimus quemlibet, qui ad episcopalem gradum est provehendus, psalterium omnino nosse, ut ex eo omnem quoque suum clericum ita institui moneat. A metropolitano autem bene examinari, an ad sacros canones diligenter, ac cum perscrutatione, non autem obiter curlimque legendos, prompto paratoque sit animo, & sacrum etiam evangelium, & librum divini apostoli, omnemque divinam scripturam, & in divinis præceptis versari, & populum suum docere. Nostræ enim hierarchiæ substantia sunt eloquia divinitus tradita, divinarum scilicet scripturarum vera scientia, sicut magnus ait Dionysius. Si quis autem dubius animi fuerit, & non lubenter hæc facere & docere voluerit, non ordinetur. Prophetice enim dicit Deus: *Tu repulisti scientiam, & ego te repellam, ne sis mihi sacerdos*. Psal. 11 De c hier. Oseæ 4.

III.

Omnem electionem quæ fit a magistratibus, episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, irritam manere, ex canone dicente: Si quis episcopus sæcularibus magistratibus usus, per eos ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur, & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum qui est promovendus ad episcopatum ab episcopis eligi, quemadmodum a sanctis patribus Nicææ decretum est in canone, qui dicit; Episcopum oportet maxime quidem ab omnibus qui sunt in provincia constitui: si autem hoc difficile fuerit, vel propter urgentem necessitatem, vel propter viæ longitudinem, tres omnino eodem convenientes, iis quoque qui absunt simul suffra- Can. 3 stol. Can. 4

fragium ferentibus & assentientibus per literas, tunc facere electionem : eorum autem quæ a se fiunt, confirmationem dari in unaquaque provincia metropolitano.

IV.

Præco veritatis Paulus divinus apostolus quemdam veluti canonem Ephesiorum presbyteris imponens, vel universæ potius sacerdotali multitudini, sic libere dixit: *Argentum vel aurum vel vestem nullius concupivi, omnia vobis ostendi, quod oportet sic laborantes infirmos suscipere; dare beatum existimans.* Quocirca ab eo edocti statuimus, ne turpis lucri gratia episcopo in mentem veniat, quærenti excusationes in peccatis, aurum vel argentum, vel ullam aliam speciem ab iis qui sibi subsunt episcopis, vel clericis, vel monachis exigere. Dicit enim apostolus : *Injusti regnum Dei non possidebunt* : nec debent liberi parentibus thesaurum parare, sed parentes liberis. Si quis ergo per auri exactionem vel alicujus alterius speciei, vel propter aliquam propriam affectionem a ministerio arcere inventus fuerit, vel segregare suorum clericorum aliquem, vel venerandum templum claudere, ne in eo divina fiant ministeria, ad id quod non est sensu præditum suam insaniam immittens, est revera sine sensu, & talionis erit legi obnoxius, & labor ipsius in caput ejus redibit, ut qui sit mandati Dei & apostolicarum traditionum transgressor. Præcepit enim & Petrus suprema apostolorum summitas; *Pascite gregem Domini, episcopatum gerentes, non per vim, sed sponte ac voluntarie, secundum Deum : neque turpis lucri gratia, sed prompte & alacriter : nec ut dominatum in clerum obtinentes, sed gregis exemplaria existentes; & cum summus pastor apparuerit, quæ nec corrumpi nec marcescere potest, gloriæ coronam referetis.*

V.

Est peccatum ad mortem, quando peccantes aliqui manet incorrigibiles. Hoc autem est deterius, quando & erecta cervice adversus pietatem & veritatem insurgunt, mammona Dei obedientiæ præferentes, & ejus canonicas constitutiones non ferentes. In iis ergo non est Dominus Deus, nisi forte humiliati a suo delicto resipuerint. Oportet enim eo magis Deo supplicare, & cum corde contrito hujus peccati remissionem & condonationem petere, & non de illicita donatione se jactare : *Deus enim prope est iis qui sunt contrito corde.* Eos ergo, qui per auri dationem se fuisse in ecclesia constitutos gloriantur, & in ea improba consuetudine spem habent, quæ a Deo & ab omni sacerdotio alienat ; & ideo impudente vultu, & ore aperto, probrosis & contumeliosis verbis eos, qui propter actam ex virtute vitam a sancto Spiritu selecti ordinatique sunt præter auri dationem, vilipendunt ac negligunt ; primum quidem eos qui hoc faciunt ultimum proprii ordinis gradum sumere : sin autem perseveraverint, inflicta quoque pœna corrigi decernimus. Si quis autem in ordinatione hoc quandoque seciſse visus fuerit, fiat ut vult canon apostolicus, qui dicit: Si quis episcopus per pecunias hanc sit dignitatem assecutus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur & ipse & qui ordinavit, & exscindatur omnino a communione, ut Simon magus a me Petro. Et secundus canon sanctorum patrum, qui Chalcedone convenerunt, qui dicit: Si quis episcopus pecuniis ordinationem fecerit, & non venalem gratiam in emptionem deduxerit, & pecuniis ordinaverit episcopum, vel chorepiscopum, vel presbyterum, vel diaconum, vel aliquem eorum qui in clero enumerantur, vel pecuniis promoverit œconomum, vel defensorem, vel paramonarium, vel omnino aliquem ex canone turpis lucri gratia: qui hoc aggressus esse convictus fuerit, proprii gradus id faciat periculo: & qui ordinatur, ex ea ordinatione vel promotione, quæ pretio dato instar mercaturæ facta est, nihil juvetur : sed sit alienus a dignitate, vel munere, seu curatione, quam pecuniis assecutus est. Si quis autem rebus adeo turpibus & lucris illicitis intercessor seu sequester aparuerit, hic quoque, si sit quidem clericus, a proprio gradu excidat; sin autem laicus, vel monachus, segregetur.

ANNO CHRISTI 787.

Can. 30.

Can. 2.

VI.

Quoniam canon est qui dicit bis in anno in unaquaque provincia per congregationes episcoporum fieri oportere quæstiones canonicas ; propter vexationem, & quod itineri perficiundo minus sufficerent qui cogebantur, statuerunt sancti sextæ synodi patres, ea omnino & quacumque postposita causa semel in anno fieri, & delicta corrigi. Hunc ergo canonem nos quoque renovamus: & si quis magistratus hoc prohibere inventus fuerit, segregetur. Si quis autem metropolitanus hoc fieri non curaverit, præterquam vi vel necessitate & justa aliqua de causa, canonicis pœnis subjiciatur. Cum autem de canonicis & evangelicis rebus fiat synodus, opus est ut congregati episcopi magnam curam & diligentiam gerant, ut divina & vivifica mandata serventur. In eis enim servandis est retributio multa: quoniam lucerna est mandatum, lex vero lux, & via

Concil. Nicæn. C. 5 Can. 81.

Psal. 118.

Prov. 6.

& via vitæ probatio & disciplina, & præceptum Domini lucidum illuminans oculos. Ne liceat autem metropolitano ex iis quæ secum affert episcopus, vel jumentum, vel aliquam rem aliam petere. Si enim hoc feciſſe deprehensus fuerit, reddet quadruplum.

ANNO CHRISTI 787.

VII.

1. Tim. 5. Ait Paulus divinus apostolus: *Quorumdam hominum peccata sunt manifesta, nonnullos autem consequuntur*. Præcedentibus autem peccatis, alia quoque ea sequuntur. Impiam ergo hæresim eorum, qui Christianos accusant, alia quoque impia consecuta sunt. Quemadmodum enim venerabilium imaginum aspectum ex ecclesia sustulerunt, alios quoque mores reliquerunt, quos quidem oportet renovari, & tam ex jure scripto quam non scripto sic observari. Quæcumque ergo templa consecrata sunt absque sacris reliquiis martyrum, in iis fieri statuimus reliquiarum depositionem cum consuetis precibus. Episcopus autem posthac templum consecrans sine sanctis reliquiis, deponatur, ut qui ecclesiasticas traditiones transgressus sit.

VIII.

Quoniam Hebræorum religionis quidam errantes Christum Deum nostrum subsannare visi sunt, sese Christianos esse fingentes, ipsum autem clanculum & occulte negant, sabbata observantes, & alia Judaica facientes: statuimus, ut neque ad communionem, neque ad orationem, neque ad ecclesiam admittantur, sed aperte sint secundum suam religionem Hebræi; & neque filios eorum baptizari, neque servum ab eis emi vel possideri. Sin autem ex pura & sincera fide quis eorum conversus, & ex toto corde confessus fuerit, eorum moribus & rebus insultans, veluti triumphum agens, ut & alii refellantur & corrigantur; eum recipi & baptizari & ejus liberos, & cautos reddi ut se ab Hebræorum studiis & institutis abstineant. Si autem non ita se gerant, eos nullo modo admitti.

IX.

Puerilia omnia ludibria, furiosaque ac insana dicta & scripta, quæ adversus sanctas imagines edita sunt, oportet dari episcopo Constantinopolitano, ut cum reliquis libris hæreticis reponantur. Si quis autem hæc celare inventus fuerit, si sit quidem episcopus, vel presbyter, vel diaconus, deponatur: sin autem laicus vel monachus, segregetur.

X.

Quoniam nonnulli clerici canonicam constitutionem circumscribentes, sua relicta parœcia in alias parœcias excurrunt, ut plurimum autem in hanc a Deo custoditam & imperatoriam urbem, & apud principes assident, & in eorum oratoriis divina ministeria faciunt: eos sine proprio episcopo & Constantinopolitano non licet in quavis æde vel ecclesia recipi: si quis autem hoc fecerit, si perseveret, deponatur. Quicumque autem cum prædictorum sacerdotum consensu hoc faciunt, non licet eis curas sæculares & mundanas suscipere, ut qui sint a canonibus prohibiti hoc facere. Si quis autem eorum, qui majores, id est curatores appellantur, curationem obtinere deprehensus fuerit, vel cesset, vel deponatur, potius autem offerat se ad docendos filios & servos, legens eis divinas scripturas: ad hoc enim etiam sacerdotium sortitus est.

ACTIO VII.

XI.

Cum omnes divinos canones servare teneamur, eum quoque, qui jubet œconomos esse in singulis ecclesiis, illæsum omnino servare debemus. Et si quidem unusquisque metropolitanus in sua ecclesia œconomum constituit, bene habet: sin minus, Constantinopolitano episcopo speciali auctoritate licebit œconomum in ejus ecclesia præficere. Similiter & metropolitanis, si qui eis subsunt episcopi, nolint in suis ecclesiis œconomos constituere. Hoc ipsum autem servari etiam in monasteriis oportet.

Can. 26. Conc. Chalcedon.

XII.

Si quis episcopus vel monasterii præfectus inventus fuerit ex episcopatus vel monasterii agris, in principis alicujus manus alienare, vel alteri personæ tradere, nullius sit momenti traditio, ut sanctorum apostolorum vult canon qui dicit: Omnium rerum ecclesiasticarum episcopus curam gerat, & ea administret tamquam Deo intuente. Ne liceat autem quidquam ex eis sibi vendicare, vel propriis cognatis quæ Dei sunt elargiri. Si sint autem pauperes, ut pauperibus suppeditet: sed non eorum prætextu res ecclesiæ venumdet. Sin autem detrimentum afferre causetur, nec quidquam ex agro emolumenti percipi, ne sic quidem principibus, qui sunt in eo loco, alienet prædium, sed clericis vel agricolis. Sin autem aliqua improba calliditate utentur, & ab agricola vel clerico agrum princeps emerit, sic quoque nullius sit momenti venditio, & episcopatui vel monasterio restituatur. Porro episcopus vel monasterii præfectus qui hoc fecerit, exturbetur quidem episcopus ab episcopatu, monasterii vero præfectus a monasterio, ut qui male dissipent quæ non congregavere.

Can. 29.

CTIO VII.

ANNO CHRISTI 733.

XIII.

Quoniam per eam quæ fuit propter peccata noſtra in eccleſiis calamitatem ſacroſanctæ quædam ædes a quibuſdam viris arreptæ ſunt, & epiſcopatus, & monaſteria, & facta ſunt communia diverſoria: ſi qui ea quidem tenent, volunt reddere, ut in priſtinum ſtatum reſtituantur, bene & pulchre habet: ſin minus, ſi ſunt quidem ſacerdotalis catalogi, eos deponi jubemus: ſin autem monachi vel laici, ſegregari, ut qui ſint condemnati a Patre, & Filio, & Spiritu ſancto: & ponantur ubi vermis non moritur, nec ignis extinguitur: quia voci Domini adverſantur, quæ dicit: *Ne facite domum Patris mei domum negotiationis.*

XIV.

Quod ordo in ſacerdotio verſatur, eſt omnibus manifeſtum: & ſacerdotii munera exacte ſervare Deo gratum eſt. Quoniam ergo videmus nonnullos a pueris cleri tonſuram accipientes, nondum vero accepta epiſcopi manuum impoſitione, in congregatione in ſuggeſtu legentes, & id non canonice facientes, hoc a præſenti canone fieri non permittimus: hoc ipſum autem etiam in monacho ſervari. Lectoris autem manuum impoſitionem licet in proprio monaſterio tantum unicuique monaſterii præfecto facere, ſi ipſi præfecto ſcilicet ab epiſcopo manus eſt impoſita ad præfecturam hegumeni, dum ſit & ipſe presbyter. Similiter & ex antiqua conſuetudine chorepiſcopos epiſcopi permiſſu oportet lectores ordinare.

XV.

Clericus ab hoc deinceps tempore in duabus eccleſiis non collocetur. Hoc enim eſt negotiationis & turpis lucri proprium, & ab eccleſiaſtica conſuetudine alienum. Ab ipſa enim Domini voce audivimus, non poſſe quempiam duobus dominis ſervire: *Vel enim unum odio habebit, & alterum diliget: aut unum ſuſtinebit, & alterum contemnet. Unuſquiſque ergo*, ut vox eſt apoſtolica, *in eo, in quo vocatus eſt, debet manere, & in una eccleſia aſſidere.* Quæ enim propter turpe lucrum fiunt in eccleſiaſticis negotiis, ea a Deo ſunt aliena. Ad hujus autem vitæ uſum ſunt diverſa ſtudia: ex iis ergo, ſi quis velit, ea quæ ſunt corpori ad uſum neceſſaria comparet. Dixit enim apoſtolus: *Uſui meo & iis qui mecum ſunt ſubminiſtraverunt manus meæ.* Et hoc quidem in hac a Deo cuſtodita civitate. In iis autem quæ extra ſunt locis, propter hominum inopiam, permittatur.

XVI.

Omnis luxus & ornatus corporeus eſt a ſacerdotali ſtatu alienus. Epiſcopos ergo vel clericos, qui ſe ſplendidis & inſignibus veſtibus exornant, ſe corrigere oportet: ſin autem permaneant, ſupplicio tradi: ſimiliter & eos qui ſunt unguentis delibuti. Quoniam autem radix acerbitatis ſurſum pullulans, fuit noſtræ eccleſiæ inquinamentum, Chriſtianos ſcilicet acculantium hæreſis, & qui ea ſuſceperunt, non ſolum imaginum picturas averſati ſunt, ſed omnem etiam pietatem ac religionem extruſerunt, in eos qui pie & honeſte vivunt invehentes; & in eis impletum fuit quod ſcriptum eſt: *Execratio peccatori Dei cultura.* Si inventi *Eccli. 1.* itaque fuerint nonnulli eos irridentes, qui vilem & modeſtum amictum induti ſunt, pœna corrigantur. A ſuperioribus enim uſque temporibus omnis vir ſacerdotalis cum moderato & honeſto indumento verſabatur. Quidquid enim non propter uſum, ſed oſtentatorium ornatum aſſumitur, in nequitiæ reprehenſionem incurrit, ut ait magnus Baſilius. Sed nec ex ſericeis texturis variatum quis veſtimentum habebat, neque in extremis veſtimentis adjecta erant alieni coloris additamenta. Ex divina enim lingua audierunt, quod qui mollia ferunt ſunt in ædibus regum. *Matth. 11.*

XVII.

Quidam monachi ſuis monaſteriis relictis, ut qui imperare deſiderent, & parere recuſent, oratoria ædificare aggrediuntur, cum ea non habeant quæ ad perfectionem pertinent. Si quis ergo hoc facere aggreſſus fuerit, prohibeatur ab ejus loci epiſcopo. Si quis autem ea habet quæ ad perfectionem ſufficiunt, quæ ab ipſo deliberata ſunt, ad finem deducantur. Idem autem ſervetur in laicis & clericis.

XVIII.

Sine offenſione eſſe etiam iis qui extra ſunt, inquit divinus apoſtolus. Mulieres autem in epiſcopiis vel monaſteriis verſari, eſt omnis offenſionis cauſa. Si quis ergo ancillam vel liberam in epiſcopio poſſidere deprehenſus fuerit, vel in monaſterio ad miniſterium aliquod obeundum, puniatur: ſin autem perſeveret, deponatur. Si vero etiam in ſuburbanis mulieres eſſe contigerit, & voluerit epiſcopus vel monaſterii præfectus illuc iter facere, præſente epiſcopo vel monaſterii præfecto mulier eo tempore nullo modo miniſterium obeat, ſed alio in loco ſeorſum verſetur, donec receſſerit epiſcopus, aut hegumenus, ut omnis reprehenſionis occaſio vitetur. *1. Cor. 10.*

ANNO CHRISTI 787.

XIX.

Tanta execrabilis avaritiæ labes ecclesiarum præfectos invasit, ut nonnulli eorum virorum ac mulierum, qui pii ac religiosi dicuntur, Domini mandati oblivi fallantur, & eos qui ad sacerdotalem ordinem & vitam monasticam accedunt, pecuniis admittant: & quorum reprobum est principium, universum quoque rejiciendum efficitur, ut ait magnus Basilius; nec enim Deo licet & mammonæ servire. Si quis ego inventus fuerit hoc facere, qui hoc facit, si sit quidem episcopus, vel monasterii præfectus, vel ex sacerdotali ordine, vel cesset, vel deponatur, ut vult 2. canon Chalcedonensis synodi. Sin autem monasterii præfecta a monasterio extrudatur, & alii monasterio tradatur ad subjectionem. Similiter & monasterii præfectus, qui presbyterii ordinationem habet. De iis autem quæ dantur liberis a parentibus instar dotis: vel rebus suis propriis oblatis, profitentibus iis qui ea offerunt, esse Deo consecrata, statuimus ut sive exeant, ea in monasterio maneant, ut fuit ipsorum professio; nisi is qui præest in culpa fuerit.

Matth. 6.

XX.

A præsenti statuimus non fieri duplex monasterium, quoniam hoc fit multis scandalum & offensio. Si qui autem volunt cum cognatis mundo renunciare, & vitam sequi monasticam, viros quidem oportet in virorum monasteria discedere; fœminas autem ingredi in mulierum monasteria: hoc enim est Deo acceptum. Quæ autem huc usque duplicia fuerunt, serventur secundum canonem sancti patris nostri Basilii, & secundum ejus constitutionem ita regantur. In uno autem monasterio ne versentur monachi & monachæ. Adulterium enim inest media conversatione. Nec monachus libere cum monacha, vel monacha cum monacho seorsum confabuletur, nec cubet monachus in fœminarum monasterio, nec cum monacha seorsum comedat. Et quando quæ sunt vitæ necessaria a parte virorum ad regulares fœminas deferuntur, extra portam hæc accipiat monasterii muliebris præfecta cum aliqua anu monacha. Si autem eveniat, ut aliquam velit cognatam monachus aspicere, præsente præfecta cum ea colloquatur exiguo & brevi sermone, & mox ab ea recedat.

XXI.

Non oportet monachum vel monacham proprium relinquere monasterium, & ad aliud se conferre. Si hoc autem contigerit; ipsum ut hospitem accipi est necessarium: sed eum recipi sine mente monasterii ejus præfecti non convenit.

ACT VII.

XXII.

Deo quidem universum dedicare, & non propriis voluntatibus servire, res magna est. *Sive enim comeditis, sive bibitis*, inquit divinus apostolus, *omnia in Dei gloriam facite*. Christus autem Deus noster in suis evangeliis jussit peccatorum principia resecare. Non enim adulterium solum apud ipsum punitur, sed etiam cogitationis motus ad aggrediendum adulterium condemnatur, ipso dicente: *Qui aspexerit mulierem ad concupiscendam ipsam, eam jam in corde suo adulteravit*. Unde nos quoque edocti, debemus cogitationes purgare. *Etsi enim omnia licent, non tamen omnia expediunt*, ut a voce apostolica docemur. Cuivis ergo homini necesse est comedere, ut vivat: & quibus est vita quidem matrimonii, & liberorum, & laicæ constitutionis, permixtim comedere viros & mulieres, est ab omni reprehensione alienum, si modo ei qui dat nutrimentum gratias agant, non cum scenicis quibusdam studiis, sive satanicis canticis & citharœdicis ac meretriciis inflexionibus; quos prophetica execratio persequitur, sic dicens: *Væ qui cum citbara & psalterio vinum bibunt, Domini autem opera non respiciunt, & opera manuum ejus non considerant*. Et sicubi tales fuerint inter Christianos, corrigantur: sin minus, adversus eos robur suum obtineant quæ ab iis, qui nos præcesserunt, canonice tradita sunt. Cui autem quieta est vita & solitaria: ut qui Domino Deo jugum monasticum tollere statuerit, in solitudine & silentio sedebit. Atqui nec iis etiam, qui vitam sacerdotalem elegerint, licet omnino seorsum cum mulieribus comedere, nisi utique cum divinis & religiosis viris ac mulieribus: ut ipsum etiam convivium ad spiritalem correctionem adducat. Porro idipsum etiam in cognatis faciat. Si autem rursus contingat, ut quæ sunt ad usum necessaria non afferat monachus vel sacerdos, & propter necessitatem velit sive in publico diversorio, sive in alicujus domo divertere, ei liceat hoc facere, utpote urgente necessitate.

1. Cor. 10. Matth. 5. Matth. 5. 1. Cor. 6.

Post editionem canonum extat epistola, sic se habens.

* *In omnibus sanctissimo & beatissimo fratri & comministro, domino Hadriano papæ veteris Romæ, Tarasius divina miseratione episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, in Domino gaudere.*

* Ex i Gil. lii. V pra.

SUfficit quidem salutaris dispensatio magni Dei & Servatoris nostri Jesu Christi ad pacem & concordiam omnibus Christianis. Ipse enim

ANNO CHRISTI

enim * post resurrectionem a mortuis, apostolis suis inspirando dixit: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis*. Qua de causa is qui raptus fuit in cælum, & in paradisum ingressus, audivit verba quæ non oportebat dici: Paulus, inquam, apostolus divinus omnibus nobis testatus est, dicens: *Christus est pax nostra*, * *qui omnia facit ex diversis & medium parietem obstaculi dissolvens*, inimicitiam scilicet de carne sua. Et iterum ad Thessalonicenses scribens admonet: *Igitur, fratres, state, & servate traditiones, quas edocti estis, sive per verbum, sive epistolas nostras*. Sed postea inveteratus hostis diabolus, ecclesiam super fundamentum apostolorum & prophetarum per diversa tempora, juxta beneplacitum Dei ædificatam, non studuit non convellere & interturbare, seipsum scilicet vi inferens per quosdam asseclas suos viros improbos, per quos etiam zizania seminavit in hac eleganti terra ab apostolis exculta. Hi siquidem, accepta a supernis potestate, in sulcis divinæ efficaciæ seminatum frumentum reliquere, quorum divinam doctrinam arripientes patres nostri admirandi zizania quidem extirparunt, nimirum hæreses & nuperas vaniloquentias radicitus usque evellentes, & dimisere messem puram ecclesiæ. Vestra igitur Deo decens sanctitas horum adhærens doctrinis, & ab ipsis veritatis sermonem accipiens, turbas illas spinosas nunc pullulantes, adjungente se tibi imperatorum fidelissimorum sinceritate, extirpare machæra Spiritus sancti satagit. Misisti enim nobis postulantibus viros concordes & dignos apostolica sede sancti Petri, quos ad se missos imperatores nostri sincerissimi humaniter suscipientes, ad nos jusserunt proficisci: a quibus postquam literas sanctitatis tuæ accepissemus, easque legissemus adduximus ad sanctos & reverentes viros Joannem & Thomam verbo & cognitione vobiscum sentientes, qui eisdem temporibus, una cum variis episcopis zelo Dei & voluntate huc se ad sacram synodum, jubentibus & volentibus etiam sincerissimis imperatoribus, contulerunt. Verum nos ante annum sedem colligere synodi statueramus, cum improbi aliquot homines, & quorum mentes insania tumultuabantur, turbam in nobis cientes, cathedram prohibuerunt. Quamobrem coacti sumus integrum annum a proposito nostro desistere, nihilque quod ad eam rem attinebat tentare. Tempore deinde succedente, iterum venerabiles isti episcopi in splendida metropoli Nicæa provinciæ Bithyniæ, imperatorum nostrorum mandato, congregati sunt. Nos autem accipientes comites itineris, & venerandos viros legatos vestros, & vicarios quoque orientis, ad ipsam metropolim venimus: & omnibus sedentibus, eligere caput, nempe ipsum Christum, visum est. Jacebat autem in sacro throno evangelium sanctum, quod omnibus nobis qui convenerant, Justum judicium judicate, Justitiam pro sancta Dei ecclesia administrate, proclamabat. Itaque prærogativa quadam literas sanctitatis tuæ primo loco legi jussimus, & eramus quidem tunc omnes veluti in regio convivio epulis Spiritus intenti, quod tali convivio animi nostri recrearentur. Pedesque nostri in viam rectam veritatis per te ducebantur *. Sic confracta membra in unum corpus componebantur, sic vera concordia revaluit, sic catholica ecclesia in unionem est collecta. Post illas autem literas legimus quoque eas quæ ex orientalibus diœcesibus nobis missæ fuerant: atque ita patrum traditionis lumen acrius exactiusque resplenduit, & vis veritatis clarior fortiorque evasit. His se ita habentibus, ab omnibus nobis qui divina voluntate conveneramus, confessa est & vera & calumniæ expers confessio, quæ & a nobis ad vos missa est. Per relationem itaque nostram piis imperatoribus nostris omnes hæreticæ pravitatis principes, quique eos insequuntur, profanatione & execratione condemnati sunt, propterea quod sanctam catholicam ecclesiam injuria affecerint: nec vero illi tantum, qui in hac vita in eadem opinione manent, sed etiam qui vitam turpiter & perverse projecerunt. Sed quidam eorum adhuc præsentes, salutem suam per scriptos libellos confessi sunt. Neque Christus Deus noster, petra scilicet in qua fixi sumus, vestem illam desuper contextam, ipsam nimirum catholicam a se & super se ædificatam ecclesiam suam & disruptam diutius pati potuit, neque membra huc illucque dispersa diutius diffundi sustinuit; sed simul cum veteribus hæresibus errorem novæ pravitatis Iconoclastarum, qui contra venerandas imagines rabiem suam exercuerunt, verbo gratiæ suæ subvertit, & machæra spiritus excecuit. Abunde autem instructi sumus, & experientia cognovimus, veritatem super omnia posse & valere. Quidquid illi repugnat, id tandem semper cedit, & aciem relinquere cogitur. Ipsa est omnium fortissima, ita ut facile quosvis inimicos superet, & repugnantium phalangas dissipet. Ecce enim falsiloquorum & mendacium labia compressit, tenebræ absurdarum blasphemiarum cessarunt, pulchritudo veritatis dogmatum resplenduit. Jam omnis hæretica blasphemia ejecta est & propulsata. Ecclesia proprium ornatum recepit, requiem ex immensis laboribus invenit. Veritas est inconcussa & inexpugnabilis, adversus quam portæ inferorum & infidelitatis non prævalebunt, quemadmodum ex ore dominico audivimus: *Et gaudio repletum est os nostrum, & lingua nostra exultatione*. Gavisi autem sumus in ecclesia, cui præsidemus juxta Dei voluntatem. Hæc igitur facta sunt, Christo Deo nostro, qui super omnes est, rem procurante, auxiliantibus etiam orthodoxis & fortissimis nostris imperatoribus. Ipsi enim omnibus in locis venerandas imagines restituerunt, cum in sacris templis, tum etiam in portis regiarum, quibus Deus præmium *, exaltando cornu imperii illorum, ad pacem ecclesiæ suæ, & salutem omnium nostrorum Christianorum, cujus nomen sit benedictum in sæcula sæculorum. Amen.

Margin notes: Joan. 14. — 2. Cor. 12. — Ephes. 2. — * qui fecit utraque unum H. — 2. Thess. 2. — * Joan. 19. — 3. Esdr. 3. — Psal. 125. — * Suppl. tribuat. H.

ANNO CHRISTI 787.

EPISTOLA HADRIANI PAPÆ AD CAROLUM REGEM

De imaginibus, qua confutantur illi qui ſynodum Nicænam ſecundam oppugnarunt,

Domino excellentiſſimo filio, noſtroque ſpirituali compatri Carolo regi Francorum & Longobardorum, ac patricio Romanorum, Hadrianus papa.

Ex editione Binii.

DOminus ac redemptor noſter, qui provido ſuo conſilio auctor eſt, dignatus eſt de cælis ex ſinu Patris deſcendere . . . . evangelium ſcientibus liquet, quod voce dominica

Joan. 21. Luc. 22. ſancto & omnium apoſtolorum principi Petro claves regni cælorum, & totius eccleſiæ cura commiſſa eſt. Ipſi quippe dicitur: *Petre, amas me? Paſce oves meas.* Ipſi dicitur: *Ecce ſatanas expetivit cribare vos ſicut triticum, & ego*

Matth. 16. *pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus confirma fratres tuos.* Ipſi dicitur: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam: & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælo: & quodcumque ſolveris ſuper terram, ſolutum erit & in cælo.* Ecce cura ei totius eccleſiæ & principatus committitur. Et ipſe vices ſuas vicariis ſuis pontificibus relinquere dignoſcitur eccleſiæ curam gerendi. Nam etiam claves regni cæleſtis accepit, & poteſtas ei ligandi & ſolvendi tribuitur. Unde fiducialiter freti exiſtimus, quod ſi veſtra a Deo præfata regalis excellentia, erga ejus ſanctam catholicam & apoſtolicam Romanam eccleſiam, & nos, ut cœpit, uſque in finem in amore & dilectione fideliter extiterit, non ſolum eam ab omni peccati macula abluens eripiet, ſed etiam in hoc mundo ſuper omnes barbaras gentes cum ea committentes ſuffragiis ſuis victorias tribuet immenſas, inſuper & regnum cælorum ſine fine. Præterea directum a veſtra clementiſſima præcelſa regali potentia ſuſcepimus fidelem familiarem veſtrum, videlicet Engilbertum abbatem, & miniſtrum capellæ, qui pene ab ipſis infantiæ rudimentis in palatio veſtro enutritus eſt, & in omnibus conſiliis veſtris receptus; ut ideo ſicut a vobis in omni familiaritate recipitur, ita & a nobis reciperetur, & condecenter honoraretur. Unde pro nimio amore, quem erga veſtram melliſluam gerimus regalem excellentiam, ſicut miſiſtis cum nimio amore dulcedinis eximiæ, eum ſuſcipientes, prout voluit, & qualiter voluit, cum magna familiaritate nobis enarrantem; aure placabili & mente benigna eum ſuſcepimus, & quaſi veſtra corporali excellentia nobis narrante, noſtrum ei patientius credidimus conſilium, ad profectum ſanctæ noſtræ Romanæ eccleſiæ, & veſtræ a Deo protectæ regalis potentiæ exaltationem. Inter quæ edidit nobis capitulare adverſum ſynodum, quæ pro ſacrarum imaginum erectione in Nicæa acta eſt. Unde pro veſtra melliflua regali dilectione per unumquodque capitulum reſponſum reddidimus: non quemlibet, abſit, hominem defendentes, ſed olitanam traditionem ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ tenentes, priſcam prædeceſſorum noſtrorum ſanctorum pontificum ſequimur doctrinam, rectæ fidei traditionem modis omnibus vindicantes.

IN ACTIONE TERTIA.

In primo quidem capitulo ferebatur, in eo quod dicit: Et in Spiritum Sanctum Dominum ac vivificatorem, ex Patre per Filium procedentem.

REPREHENSIO. Quod Taraſius non recte ſentiat, qui Spiritum Sanctum non ex Patre & Filio, ſecundum Nicæni ſymboli fidem, ſed ex Patre per Filium procedentem in ſuæ credulitatis lectione profiteatur.

RESPONSIO. Hoc dogma Taraſius non per ſe explanavit, ſed per doctrinam ſanctorum patrum confeſſus eſt: quorum capitula pro veſtro nimio amore, * quod erga veſtram prærectiſſimam a Deo protectam regalem excellentiam gerimus, breviter exaramus: ſcilicet ſancti Athanaſii de apparitione Domini in carne, inter cetera: Et propter hoc inſufflat in facie apoſtolorum, dicens: *Accipite Spiritum Sanctum:* ut cognoſcamus quia de plenitudine deitatis eſt qui dabatur Spiritus diſcipulis. *In Chriſto enim*, inquit, *habitat*, hoc eſt in carne ejus, *omnis plenitudo deitatis corporaliter*, ſicut & evangeliſta Joannes dicit: *Nos omnes ex plenitudine ejus accepimus.* Corporali enim ſpecie ſicut columba apparuit Spiritus Sanctus deſcendens & manens ſuper eum. In nobis etenim primitiæ & pignus deitatis inhabitat, in Chriſto autem omnis plenitudo deitatis. Et ne quis arbitretur, quia quaſi non habens ipſe accipiebat: ipſe enim ſibi deſuper mittebat ſicut Deus, & ipſe ſibi deorſum ſuſcipiebat, ſicut homo. Ab ipſo ergo in ipſum deſcendebat, ex deitate ejus in humanitatem ejus. Et poſt plura: Manifeſtum eſt, quia per ipſum omnia fecit Pater, per ipſum ergo eum ſuſcitat, per ipſum eum ſanctificat, & per ipſum eum exaltat, & per ipſum vitam dat.

Item ejuſdem S. Athanaſii de virginitate, inter cetera. Et in Spiritum Sanctum, qui in Patre & Filio exiſtens, qui a Patre emittitur, & per Filium datur.

Item de hiſtor. eccleſ. lib. 7. Euſebii Cæſarienſis, poſt plura: Gregorii martyris & epiſcopi Neocæſareæ fides: Unus Deus Pater Verbi viventis, ſapientiæ ſubſiſtentis, & virtutis ſuæ, & figuræ, perfectus perfecti genitor, Pater Filii unigeniti. Unus Dominus, ſolus ex ſolo Deo, figura & imago deitatis, Verbum perpetrans, ſapientia comprehendens omnia, & virtus qua tota creatura fieri potuit. Filius verus veri, & inviſibilis ex inviſibili, & incorruptibilis ex incorruptibili, & immortalis ex immortali, & ſempiternus ex ſempiterno. Unus Spiritus Sanctus, ex Deo

ſub-

ANNO CHRISTI 787.

substantiam habens, & qui per Filium appa- A ruit, imago Filii perfecti, perfecta viventium causa, sanctitas sanctificationis præstatrix, per quem Deus super omnia & in omnibus cognoscitur, & cetera. Et non solum historiographus iste hanc memorat S. Gregorii fidem, sed & maximus prædicator S. Gregorius Nyssenus in sermone Græco mirifice atque splendide ea explanavit, qualiter, & a quibus eidem S. Gregorio dispositа atque ostensa & visa est.

Item S. Hilarii ex lib. 8. de fide, inter cetera: Cum Spiritus Sanctus, qui & Spiritus Christi, & Spiritus Dei est, res naturæ esse demonstretur unius; quæro igitur, quomodo non ex natura unum sunt? A Patre procedit B Spiritus veritatis, a Filio mittitur, & a Filio accipit, sed omnia quæ habet Pater, & Filius. Et idcirco qui ab eo accipit, Dei Spiritus est, sed idem & Spiritus Christi est. Et post pauca: Est enim in nobis Spiritus Dei, sed & est in nobis Spiritus Christi, & cum Spiritus Christi inest, inest Spiritus Dei. Ita cum quod Dei est, & Christi est, & cum quod Christi est, Dei est, non potest aliud quid diversum Christus esse, quam Deus est. Deus igitur Christus est, unum cum Deo Christus: & illud evangelicum: *Ego & Pater unum sumus*, &c.

Item de epistola sancti Basilii ad Amphilochium episcopum Iconii, inter cetera: Unum C idem & Spiritum Sanctum, & ipsum in unitate dictum per unum Filium uni Patri conjunctum, & per ipsum complens superlaudabilem & beatam Trinitatem. Et post pauca: Enimvero una Dei scientia est, ab uno Spiritu per unum Filium in uno Patre. Et iterum: Naturalis bonitas & secundum naturalem sanctificationem, & regalem dignitatem, ex Patre per Unigenitum in Spiritu pertransit, &c.

Item sancti Ambrosii ex lib. 1. de Spiritu Sancto, inter cetera: Vos autem baptizabimini Spiritu Sancto. Et post pauca: Unitas ergo operationis, unitas prædicationis, quæ non potest separari. Quod si hoc loco separetur D Spiritus ab operatione Patris & Filii, quia dictum est, Ex Deo omnia, &, Per Filium omnia, ergo & ibi, quia apostolus de Christo dixit. *Qui est super omnia Deus benedictus in sæcula*, non solum cum creaturis omnibus, sed etiam Patri, quod dictu est nefas, prætulit; sed absit. Non enim inter omnia Pater, non inter plebem quamdam creaturarum suarum. Subter creatura omnis, supra divinitas Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Illa servit, hæc regnat: illa subjacet, ista dominatur, &c.

Item sancti Gregorii theologi de secundis epiphaniis, inter cetera: Nobis autem unus Deus Pater, ex quo omnia, & unus Dominus Jesus Christus, per quem omnia, & unus E Spiritus Sanctus, in quo omnia. Hoc ipso autem quod dicimus, Ex quo, & per quem, & in quo, non naturam secamus, neque enim præpositionum syllabæ mutatæ naturæ veritatem mutabunt, sed unius naturæ sui cujusque nominis proprietatem designat. Quod manifestissime indicatur ex eo quod rursus in unum revocatur ista ipsa diversitas: si quis tamen non transitorie apud ipsum apostolum legat illud quod scriptum est, cum dixit: *Quia ex ipso, & per ipsum, & in ipso omnia*: & addidit: *Ipsi gloria in sæcula sæculorum*.

Item sancti Augustini ex sermone de Ascensione Domini inter plura: Dedit in terra conspicuus, & proximis proximus Spiritum Sanctum, insufflando in faciem eorum: & ab hac maxime caritate quæ in cælis est, de cælo misit Spiritum Sanctum. Spiritum Sanctum accipe in terra, & diligis fratrem: accipe de cælo, & diligis Deum: quia & in terra quod accepisti, de cælo est. In terra Christus dedit, sed de cælo est qui dedit. Ille enim dedit qui de cælo descendit, &c.

Ejusdem sancti Augustini de Pentecoste, inter cetera: Desinant namque insipientes blandiri, nobisque dicere: Quid accepturi sumus, cum vobis accesserimus, cum jam nos baptismum Christi habere fateamini? Respondeamus eis: Habetis baptismum Christi, venite ut habeatis & Spiritum Christi. Timete quod scriptum est. *Quisquis autem Spiritum Christi* Rom. 8. *non habet, hic non est ejus*. Induistis Christum forma sacramenti, induite, imitatione exempli.

Et ejusdem sancti Augustini lib. 4. de Tri- Lib. 4. c. 20. nitate, inter cetera: Nec possumus dicere, quod Spiritus Sanctus & a Filio non procedat: neque enim frustra idem Spiritus & Patris & Filii Spiritus dicitur. Neque video quid aliud significare voluerit, quod insufflans ait: *Accipite Spiritum Sanctum*. Neque enim Joan. 20. flatus ille corporeus, cum sensu corporaliter tangendi procedens ex corpore, substantia Spiritus Sancti fuit: sed demonstratio per congruam significationem, non tantum a Patre, sed & a Filio procedere Spiritum Sanctum. Quis enim dementissimus dixerit, alium fuisse Spiritum, quem insufflans dedit, & alium, quem post Ascensionem suam misit? *Unus* e- 1. Cor. 12. nim *Spiritus est, Spiritus Dei, Spiritus Patris & Filii, Spiritus Sanctus qui operatur omnia in omnibus*, &c.

Item ejusdem sancti Augustini in lib. 15. Lib. 15. c. 26 de Trinitate, inter cetera: De utroque autem procedere sic docetur, quia ipse Filius ait: *De Patre procedit*. Et cum resurrexisset a Joan. 15 mortuis, & apparuisset discipulis suis, *insufflavit, & ait: Accipite Spiritum Sanctum*: ut Joan. 20. etiam eum de se procedere ostenderet. *Et ipse est virtus, quæ de illo exibat*, sicut legitur in evangelio, *& sanabat omnes*. Et post pau- Luc. 6. ca: Hoc significans Dominus Jesus, bis dedit Spiritum Sanctum: semel in terra, propter dilectionem proximi, & iterum de cælo, propter dilectionem Dei.

Item de sententia sancti Cyrilli inter cete- Anathematismo nono. ra: Si quis eum, qui unus est, Dominum Jesum Christum glorificatum esse a Spiritu Sancto tamquam aliena potentia, qua per eum operari posset adversus immundos spiritus, & per eum impleste divina signa, & non magis proprium ejus esse Spiritum dicat, per quem signa operatus est, anathema sit, &c.

Item ejusdem sancti Cyrilli ad Joannem Antiochenum, inter cetera: *Ne transferas termi-* Deut. 16. *nos æternos, quos posuerunt Patres tui*. Non enim erant ipsi loquentes, sed Spiritus Dei & Patris; qui procedit quidem ex ipso, non est autem a Filio alienus secundum essentiæ rationem. Et ad hoc nos sanctorum, qui mysteria tradiderunt, dicta confirmant. In actibus enim apostolorum scriptum est: *Venientes autem cir-* Act. 16. *ca Mysiam, tentabant ire in Bithyniam, & non eos permisit Spiritus Jesu*. Scribit etiam & venerabilis Paulus: *Qui autem in carne sunt* Rom. 8 *Deo*

ANNO CHRISTI 787.

Deo placere non possunt. Vos autem non estis in carne, sed in spiritu, si tamen Spiritus Dei habitat in vobis. Si quis autem Spiritum Christi non habet, hic non est ejus, &c.

Item sancti Cyrilli de Spiritus cultura, ex libro primo, inter cetera: Sicuti est Dei, & Patris, simul & Filii substantialiter, ex utroque, videlicet ex Patre per Filium, procedente Spiritu, & reliqua.

Item ejusdem sancti Cyrilli ex libro acclamatorio ad Theodosium imperatorem, inter cetera: Itaque etsi dicetur ubicumque vivificare Pater, operatur hoc omnino per Filium Spiritu Sancto, &c.

Epist. 12. Item ex epistola encyclica sive synodica sancti Leonis papæ ad Flavianum archiepiscopum Constantinopolitanum directa, inter cetera:

Joan. 20. Ideo & clausis ad discipulos januis introivit, & flatu suo dabat Spiritum Sanctum, & donato intelligentiæ lumine, sanctarum scripturarum occulta pandebat, & reliqua.

Item ex sermone ejusdem sancti Leonis præcipui doctoris de Pentecoste, inter cetera: Omnes ergo dilectissimi, qui in Dominum Jesum crediderant, infusum sibi habebant Spiritum Sanctum, & remittendorum peccatorum etiam tunc apostoli acceperunt potestatem,

Joan. 20. cum post resurrectionem suam Dominus *insufflavit, & dixit: Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*, &c.

Unde & egregius prædicator atque mellifluus doctor S. Gregorius papa in 26. sancti

Joan. 15. evangelii homilia, inter cetera inquit: *Cum venerit Paracletus, quem ego mittam vobis a Patre*. Si enim mitti, solummodo incarnari deberet intelligi, sanctus procul dubio Spiritus nullo modo diceretur mitti, qui nequaquam incarnatus est. Sed ejus missio ipsa processio est, qua de Patre procedit & Filio. Sicut itaque Spiritus mitti dicitur, quia procedit, ita & Filius non incongrue mitti dicitur, quia

Joan. 20. generatur. *Hoc cum dixisset, & insufflavit, & dixit eis: Accipite Spiritum Sanctum*. Quærendum nobis est, quid est quod Spiritum Sanctum Dominus noster & semel dedit in terra consistens, & semel cælo præsidens.

Item ejusdem sancti Gregorii papæ ex libro 27. super Job, inter cetera: de quo Joannes

Joan. 1. dicit: *Omnia per ipsum facta sunt*. Ita etiam os dicitur, ac si oris nomine patenter diceretur Verbum, sicut nos quoque pro verbis linguam dicere solemus, ut cum Græcam vel Latinam linguam dicimus, Latina vel Græca verba monstremus. Os ergo Domini non immerito ipsum accipimus, per quem nobis omnia loquitur. Hinc est enim quod propheta

Isai. 58. ait: *Os enim Domini locutum est hæc*, &c. Sed & sancta catholica & apostolica ecclesia ab ipso sancto Gregorio papa ordinem missarum, solemnitatum, orationum suscipiens, plures nobis edidit orationes, ubi Spiritum Sanctum per Dominum nostrum Jesum Christum infundi, atque illustrari, & confirmari nos supplicite petere docuit. Item sancti Sophronii, cujus orthodoxa dogmata in sancta sexta synodo venerantur, inter plurima: Omnia enim per unigenitum Filium Pater in sancto fecit Spiritu, quæ ut sapienti providentia continet, ut Deus suis operibus præsidens, &c.

IN EADEM ACTIONE.

ANNO CHRISTI 787.

Cap. 2. Reprehe.

Utrum Theodorus archiepiscopus Hierosolymorum recte sentiat, qui cum Patrem sine principio penitus & sempiternum se credere dixit, Filium, nescio sub qua ambage verborum, non aliud principium quam Patrem agnoscentem, & ex ipso subsistentiam habentem, professus sit.

Respons. Iste Theodorus patriarcha Hierosolymorum, cum ceteris præcipuis patriarchis, videlicet Cosma Alexandriæ, & Theodoro alio Antiochiæ, dudum prædecessori nostro sanctæ recordationis quondam Paulo papæ, miserunt propriam eorum rectæ fidei synodicam: in qua & de sacratissimis imaginibus subtili narratione, qualiter una cum nostra sancta catholica & apostolica universali Romana ecclesia ipsi ceteri orientales orthodoxi episcopi & Christianus populus sentiunt, & in earumdem sanctarum imaginum veneratione sincero mentis affectu ferventes in fide existunt, studuerunt intimandum. Quam synodicam in Latino interpretatam eloquio prædecessor noster quondam sanctissimus dominus Stephanus papa in suo concilio, quod & ipse pro sacris imaginibus una cum diversis episcopis in partibus Franciæ seu Italiæ fecit, suscipientes ac relegentes, placuerunt tam de diversis * Francorum patrum testimoniis, quam de symbolo fidei, ubi facti sunt, dicentes: Si quis alium terminum fidei, sive symbolum, aut doctrinam habet præter quod traditum est a sanctis magnis & universalibus sex synodis, & confirmatum est ab his sanctis patribus qui in eis convenerunt, & non adorat imaginem sive figuram Domini nostri Jesu Christi, neque humanationem ejus confitetur, sicut qui descendit & incarnatus est propter genus humanum, talem impium anathematizamus, & alienum extraneumque deputamus sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ: & cetera quæ longum est enarrari. Et ideo prædictus Theodorus archiepiscopus taliter professus est, sanctorum patrum sequens doctrinam, id est S. Hilarii Pictavensis episcopi ex libro 1. contra hæresim Arianorum, inter cetera. Ita vero natum esse, ut semper fuisse manifestemus: sicque in eo non innascibilitatis exceptio, sed nativitatis æternitas, quia & nativitas auctorem habeat, neque careat æternitate divinitas, &c. Item ejusdem S. Hilarii ex libro 11. de fide, inter cetera: A nobis bene intelligitur & creditur: nam ipsa sermonum enunciatione eum natum confitemur, non tamen non natum prædicamus. Neque enim idipsum est non natum, atque nasci: quia illud ab altero, hoc vero a nemine est: & aliud est sine auctore semper esse æternum, aliud quod patri, id est auctori, est coæternum. Ubi enim pater auctor est, ibi & nativitas est. At vero ubi auctor æternus est, ibi & nativitatis æternitas est. Quia sicut nativitas ab auctore est, ita & ab æterno auctore æterna nativitas est, &c.

* edit. Sanctor

Orat. in sta lu circa n

Item S. Gregorii, qui & theologi, in sermone de epiphania, inter cetera: Pater ergo pater est sine initio; non enim est aliud aliquid unde Pater est. Filius filius est, sed non absque initio; de Patre enim est. Si vero temporale spectas initium, & ipse sine initio est. Creator-namque est temporum, &

non

——non ipse initium sumit ex tempore. Spiritus Sanctus vere Spiritus Sanctus est, procedens quidem ex Patre, sed non & ipse Filius: non enim generatur, sed procedit, &c.

Item ejusdem S. Gregorii theologi ex sermone de natali Domini infra, &c. Hoc est ipse sermo Dei, qui est ante sæcula, qui est invisibilis, & incomprehensibilis, & incorporeus: qui est initium ab initio, qui est lux de luce, fons vitæ & immortalitatis, figura vera & expressa substantiæ Dei, signaculum veritatis, imago invisibilis Dei Patris, &c.

Item ejusdem S. Gregorii theologi de sermone pacifico secundo: Ego autem deitatis principium introducens sine tempore, & indivise, & immense, quique principium honorisico, & quæ de principio, qualiter, &c.

Item ejusdem S. Gregorii theologi de sermone apologetico infra, &c. Cujus enim erit Filius, si non origo sua referatur ad Patrem. Ut sit ille qui genuit, & iste sit qui est ex illo progenitus. Origo enim Patris est, non exigui alicujus & indigni, sed deitatis & bonitatis. Origo * est Pater in Filio & in Spiritu Sancto, intelligitur & sentitur in illo, vel ut in Filio Verbo, in hoc veluti Spiritu ab ipso procedente, &c.

Item S. Augustini de Genesi ad literam, ex libro primo infra, &c. Nam dicente scriptura: *In principio fecit Deus cælum & terram*, intelligimus * autem in Dei nomine, & Filium in principii nomine, qui non Patri, sed per se ipse creatæ primitus, ac potissimum spiritali creaturæ, & consequenter etiam universæ creaturæ, principium est. Dicente autem scriptura: *Et Spiritus Dei ferebatur super aquas*, completam commemorationem Trinitatis agnoscimus, &c.

Item ejusdem S. Augustini ex libro 38. super Joannem evangelistam, inter cetera: Filius enim Patris est Filius, & Pater utique Filii Pater est. Sed Deus de Deo Filius dicitur: Lumen de lumine Filius dicitur. Pater dicitur lumen, sed non de lumine: dicitur Pater Deus, sed non de Deo. Si ergo Deus de Deo, lumen de lumine principium est; quanto facilius intelligitur principium lumen de quo lumen, & Deus de quo Deus? Videtur itaque absurdum, carissimi, ut dicamus Filium principium, & Patrem principium non dicamus? Sed quid agamus, numquid duo erunt principia? Cavendum est hoc dicere. Quid ergo Pater principium, & Filius principium, quomodo non duo principia? quomodo dicimus Patrem Deum, Filium Deum, & tamen dicimus non duos deos. Nefas enim dicere duos deos. Nefas est enim dicere tres deos. Et post pauca: In eo quod dicitur Spiritus Patris & Filii, non est quod dicam tres; nisi & Patrem, & Filium, & Spiritum Sanctum; unum Deum, unum omnipotentem: ergo unum principium, &c.

Item ejusdem ex lib. 6. de sancta Trinitate, inter cetera: Quomodo ergo Deus de Deo, lumen de lumine? Non enim simul ambo Deus de Deo, sed solus Filius de Deo, scilicet Patre: nec ambo simul lumen de lumine, sed solus Filius de lumine Patre, &c.

Item sancti Sophronii archiepiscopi Hierosolymorum ex synodica ejus, quæ oblata est in sancta sexta synodo, inter cetera: Credo igitur, beati, secundum quod a principio credidi, in unum Deum Patrem omnipotentem, sine principio penitus, & sempiternum, omnium visibilium atque invisibilium factorem. Et in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, qui sempiterne & impassibiliter ex ipso natus est Deo & Patre, & non aliud principium quam Patrem agnoscentem: sed nec aliunde quam ex Patre ipsam subsistentiam habet: lumen de lumine, consubstantialem, Deum verum de Deo vero, ** consempiternum. Et in unum Spiritum Sanctum, qui sempiterne a Deo Patre procedit, & lumen, & Deum ipsum agnoscendum, &c.

ANNO CHRISTI 787.

** edit. Rom. sempiternum

IN SEXTA ACTIONE.

Quod idem Tarasius non recte Spiritum Sanctum contribulem Patri & Filio dixerit, cum sufficeret dicere coæternum, consubstantialem, ejusdemque essentiæ & naturæ.

Cap. 3. Reprehensio.

Item ipse S. Sophronius: Et quoniam perjuravit. Oportebat enim illi mentientem perjurare eum. Ex malorum electione melius erat utiliora eligere, &c.

Responsio. Hoc loco numerus capitum non cohæret, sed interrumpitur: & certe ex ipsa responsione apparet, aliam præcessisse reprehensionem, cui hic respondetur: reprehensioni vero hic propositæ respondent verba quæ habentur infra c. 62. Item Sophronii epi scopi Hierosolymitani atque ad finem cap. Videntur autem hic deesse capita undecim.

Item ex D. Augustino in præfatione in psalmum 31. inter cetera: Debemus nulla opera proponere fidei, id est, ut ante fidem quisquam dicatur bene operatus. Ea enim ipsa opera quæ dicuntur ante fidem, quamvis videantur hominibus laudabilia, inania sunt: & cita mihi videntur esse, ut magnæ vires & cursus celerrimus præter viam. Nemo ergo computet bona opera sua ante fidem, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod non propter eos scriptum sit, qui imagines adorare contemnunt, sicut illi dicunt qui eas adorant, quod in psalmo legitur: *Quanta malignatus est inimicus in sanctis tuis?*

Cap. 15. Reprehensio. *Psal.* 73. Responsio.

Veraciter propter hæreticos hæc dixerunt, sicut beatus Augustinus in ejusdem psalmi explanatione inquit: Quanta maligne operatus est inimicus in sanctis tuis, in his quæ sancta tua erant, id est in templo, in sacerdotio, in illis omnibus sacramentis, quæ illo tempore fuerunt, &c. Similiter & nunc ampliora mala inimici sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ malignantes adversus olitanam orthodoxamque traditionem pro sacris imaginibus, depositione ad nihilum redacti sunt.

Item S. Gregorii Nazianzeni, qui & theologi, in sermone de philosopho Irone, inter cetera: Quomodo enim non gloriabantur? Quomodo enim non polluerunt templum sanctum superventionibus multimodis? Et in omnibus malis principabatur quidem vir impius & iniquus, & neque nomen Christianitatis circumferens, &c.

Orat. in laudem Ironis circa med.

IN ACTIONE QUINTA.

Quod epistola, quam illi S. Simeonis Stylitæ dicunt, missa ad Justinianum imperatorem, multum differt a divinis scripturis, sive sanctorum patrum documentis, in eo quod ait præfato imperatori: Pro quibus commemorantes referimus divinis vestris auribus, sive in eo, quod idem imperator misericordia uti prohibuerit.

Cap. 16. Reprehensio Justiniani

Sanctus quippe Ambrosius scribens ad Gratianum imperatorem librum orthodoxæ fidei,

Responsio

num-

ANNO CHRISTI 787.

numquid peccavit quia dixit ei, ſancte impe-
rator? Et quid extra dixit iſte, ſcribens ad
Chriſtianiſſimum * Juſtinianum imperatorem
pro zelo fidei ſuæ, divinis auribus, expri-
mens? Et ideo divinis auribus, quia per divi-
nos ſermones audit, & fideliter atque ortho-
doxe eos obſervat, recte divinas aures, videli-
cet auditum divinum habere monſtratur. De
miſericordia vero uti prohibente, non ita eſt,
ſed petens morari neque ad modicum, ſed
fieri decentem vindictam ſanctus ille popoſcit:
nam non ſine miſericordia, ut ſuperius fati
ſunt, verum etiam tantum amorem erga ima-
gines ſanctorum habere videbatur, ut impios
illos anathematis jacularet ictibus. Quod agni-
tum habere veſtram a Deo inſpiratam excel-
lentiam magnopere credimus, ubi ſanctus Gre-
gorius in dialogis ſuis meminit de beato Boni-
facio, qualiter miſerum illum, qui cum ſimia
veniens cymbala percuſſit, ſermone ſuo cum
mœrore ad mortem jaculavit. Unde & poſt
pauca S Gregorius, inquit: Metuenda ergo
tanto eſt ira juſtorum, quanto & conſtat quia
in eorum cordibus ille præſens eſt, qui ad in-
ferendam ultionem, quam voluerit, invalidus
non eſt.

* Juſtinum

Lib. 1. c. 9.

Item idem ipſe S. Gregorius in explanatio-
nem beati Job, ubi dum de fortibus ſanctæ
eccleſiæ prædicatoribus tractaret, adjunxit:
Unde ad prophetam de bonis doctoribus Do-
minus dicit: *Devorabunt & ſubjicient lapidibus*
fundæ. Sancti quippe doctores, qui ad virtu-
tem & alios inſtruunt, hoſtes devorant, dum
eos intra corpus ſuum per vim converſionis
immutant. Fortes ex illa eccleſia viri pro-
deunt, quibus quaſi lapideis ictibus iniquorum
corda tundantur. Unde & Golias immaniſſi-
mus ſaxo fundæ moritur, quia angulari ſan-
ctæ eccleſiæ lapide diabolica celſitudo ſupe-
ratur.

Lib. 34. c. 10.

Zach. 9.

1. Reg. 17.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 17. Reprehenſio.

De eo quod omnibus hæreticis Samaritanos
deteriores, & Samaritanis eos deteriores di-
cunt, qui imagines deſtruunt, cum parentes
eorum ſecundum eorum opinionem omnibus
hæreticis deteriores fuerint, qui utrique imagi-
nes deſtruxerunt.

Reſponſio.

Et in his melliſluus doctor beatus Grego-
rius theologus in ſermone de natali Domini,
inter cetera, inquit: Offenderis carne; hoc &
Judæi. Si & Samaritanum vocabis, & ut reli-
qua ſileam, non credis deitati; hoc neque dæ-
mones. O & Judæis infidelior tu, & dæmoni-
bus deterior: &c.

Item ex edicto Juſtiniani imperatoris inter
cetera: Sed neque Theodorus Mopſueſtenus,
qui & Judæos & * Hellinas ſuperavit in ſua
impietate, &c. Item S. Gregorii papæ in ex-
planatione beati Job, de libro 14. inter cete-
ra: *Sicut qui mel multum comedit, non eſt ei*
*bonum: ſic qui ſcrutator eſt majeſtatis, opprimi-
tur a gloria*, & infra: Gloria inviſibilis con-
ditoris, quæ moderate inquiſita nos erigit, ul-
tra vires perſcrutata premit. Unde & hæreti-
ci, quanto de ſublimi intelligentia amplius re-
pleri ambiunt, tanto amplius inaneſcunt. Im-
moderatis namque auribus cognitionis ſupernæ
ſcientiam quo plus appetunt, plus amittunt.
At contra ii, qui in ſancta eccleſia veraciter
ſunt humiles & veraciter docti, norunt de ſe-
cretis cæleſtibus & quædam conſiderata intel-

* *id eſt* Græcos i. e. *Gentiles, & paganos.* Hard.

Prov. 25.

ligere, & quædam non intellecta venerari: ut
& quæ intelligunt veneranter teneant, & quæ
necdum intelligunt humiliter expectent. Quam
præſumptionis audaciam bene prædicator egre-
gius refrænat, dicens: *Non plus ſapere quam*
oportet ſapere, ſed ſapere ad ſobrietatem.

Rom. 12.

Et ideo prædeceſſores eorum plus quam o-
portet ſapere ſe extollentes, & novitate impo-
nere molientes, hæretici deteriores effecti, ad
nihilum redacti ſunt.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 18. Reprehen. Reſponſio.

Quod nulla evangelii lectio tradat Jeſum ad
Abagarum imaginem miſiſſe, ut illi dicunt.

Prædeceſſor noſter ſanctæ recordationis do-
minus Stephanus quondam ſanctiſſimus papa,
in ſupradicto concilio præſidens, inter plurima
veridica teſtimonia per ſemetipſum aſſerens,
docuit ita: Sed nec illud eſt prætereundum,
quod relatione fidelium de partibus orientis
advenientium ſæpe cognovimus. In quibus licet
evangelium ſilet, tamen nequaquam in omnibus
incredibile fidei meritum, & hoc affirmante de
ipſo evangeliſta: *Multa quidem & alia ſigna*
fecit Jeſus, quæ non ſunt ſcripta in libro hoc.
Denique fertur ab aſſerentibus, quod redemptor
humani generis, appropinquante die paſſionis,
cuidam regi Edeſſenæ civitatis, deſideranti
corporaliter illum cernere, & ut perſecutiones
Judæorum fugeret ad illum convocare, ut audi-
tas miraculorum opiniones, & ſanitatum cura-
tiones illi & populo ſuo impertiret, reſpondiſſet:
Quod ſi faciem meam corporaliter cernere cupis,
en tibi vultus mei ſpeciem transformatam in
linteo dirigo, per quam & deſiderii tui fervorem
refrigeres, & quod de me audiſti, impoſſibile
nequaquam fieri exiſtimes. Poſtquam tamen
complevero ea quæ de me ſcripta ſunt, dirigam
tibi unum de diſcipulis meis, qui tibi & populo
tuo ſanitates impertiat, & ad ſublimitatem fidei
vos perducat, &c.

Joan. 20.

Euſeb. lib. c. 13.

Item ex ſynodica trium patriarcharum, vi-
delicet Coſmæ Alexandriæ, Theodori Antio-
chiæ, & Theodori Hieroſolymæ, quæ in præ-
dicto concilio relecta, ab omnibus fideliter
honorata venerabiliter ſuſcepta eſt: ubi poſt
multa ſanctorum patrum teſtimonia, Theodo-
rus patriarcha Hieroſolymorum inquit: Re-
ſtat mihi tempus enarrandi de Abagaro Edeſ-
ſeno, & alia aut ſimilia ſanctorum patrum,
quæ & vos melius cognoſcitis. Perſevera, ſanc-
tiſſime pater, perſevera in eadem bona fide,
corroboratus ſuper petram fidei, ſicut deilo-
qua vox affata eſt apoſtolum Petrum: *Tu es*
Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam
*meam: & portæ inferi non prævalebunt adver-
ſus eam.* Vere non prævalebunt ei in ſæcu-
lum ſæculi. Cognitum facimus tibi ſanctiſſi-
mo domino ego humilis Theodorus patriarcha
Hieroſolymorum, & hi qui nobiſcum ſunt,
Coſmas patriarcha Alexandriæ, & Theodorus
patriarcha Antiochiæ: idipſum intelligimus,
& credimus, ſicut & veſtræ ſanctitati pa-
tet, &c.

Matth. 16.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 19. Reprehen. Pſalm. 73 Reſponſio.

Quod nec illud ad hanc pertineat, ut illi
dicunt, quod ſcriptum eſt: *Quoniam non eſt*
jam propheta, & nos non cognoſcet amplius.

Pro hæreticis illis, qui in pſeudoſyllogo ſub

Con-

Constantino quondam hæretico imperatore gloriantes se aliquid sapere & intelligere, nescientes talia, ipsi psalmifice dixerunt. Coæquantes eos Judæis, de quibus beatus Augustinus in eodem psalmo explanavit, dicens: Ecce isti Judæi, qui se dicunt non agnosci adhuc: & post pauca: Jam signa tua non vides, jam non est propheta, & dicis: Et nos non cognoscet adhuc, quia vos non agnoscitis adhuc. Jam non est propheta, & nos non cognoscet adhuc: Usquequo Deus, exprobravit inimicus? Similiter & ipsi hæretici: usquequo princeps eorum, videlicet Constantinus hæresiarcha, exprobratus est, non intellexerunt, & ideo redacti sunt ad nihilum.

IN ACTIONE SEXTA.

Quomodo intelligendum est quod in canticis canticorum scribitur: *Ostende mihi faciem tuam: auditam fac mihi vocem tuam: quoniam vox tua suavis est, & facies tua speciosa:* quod quidem capitulum illi impudentissime ad imaginum visionem protulerunt.

Recte illud protulerunt, quia visio sacrarum imaginum ad speciosam formam Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi secundum carnem, sanctæque ejus genitricis, & sanctorum pertinet. In persona enim Christi & ecclesiæ diversa sanctorum patrum opuscula in cantica canticorum explanata sunt: & si, quomodo intelligendum est, scire velint, S. Epiphanii episcopi Cypri proferimus expositionem, in qua inter multa diversa inquit: Ostende mihi faciem tuam, & auditam fac mihi vocem tuam: hoc est, per legem & prophetas non mihi loquaris, sed temetipsum totum mihi demonstra: sicut & Moyses tali desiderio comprehensus, fiducialiter dicebat ad Deum, *Ostende mihi tespsum, ut te videam*. Sed tunc equidem dixit Moysi: *Nullus videbit faciem meam, & vivet*. Sponsæ autem suæ volens semetipsum ostendere, incarnatus ei se induto corpore demonstravit, per virtutis modum, per sustentationem & innocentiam, tradens ei pietatis aspectum. Ostendit igitur ei faciem suam conceptus in Dei genitrice virgine, & audire eam fecit vocem suam, cum doceret in Oliveti monte discipulos, & rursus dum per eos in universum orbem terrarum prædicationis dogmata destinasset. *Quoniam vox tua suavis, & facies tua speciosa*. Vox ejus vere suavis est, quæ dicit: *Venite benedicti Patris mei*, &c. Vox tua suavis, hoc est quæ cæcos videre fecit, cum diceret: *Secundum fidem vestram fiat vobis:* Vox tua suavis, id est dicendo: *Venite ad me omnes qui laboratis*, &c. Vox tua suavis est dicens paralytico: *Surge, tolle grabatum tuum, & ambula*. Vox suavis est, dicens: *Confide fili, remittuntur peccata tua*. Vox tua suavis est, dicens: *Confide filia, fides tua te salvam fecit; vade in pace*. Et alia plura quæ per ordinem exarare longum est.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomo primo.

Quod non ad adorandas imagines pertineat, quod scriptum: *Creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam.*

Si sic intelligunt, quod *creavit Deus hominem ad imaginem & ad similitudinem suam*, quia propter adorandas imagines explanavit hoc Tarasius patriarcha, de intellectu habere nihil quidpiam videntur, ut scriptum est, & intelligere non potuerunt. Tarasius namque patriarcha dum concilio hæreticorum renueret, & exprobraret, quod in eorum obscuritate contra sacrarum imaginum stabilitatem dicere ausi sunt. Quatenus propriæ manus opus plasmator Deus videns perire, &c. Idcirco hoc dixit sensu, quoniam quidem terrigena imaginem Dei honoratur, &c. Et post pauca: Imaginum facturæ, & deliberatione vacua sævissime gloriari per eos facta, & variis sermonibus eorum mentem consuentes, ecclesiam Dei ut errantem judicant, &c.

Nam creavit Deus hominem ad imaginem & similitudinem suam. Beatus Augustinus in lib. 5. ex eo quod in Genesi sexto die factum legitur, inter cetera inquit: Et modo attendite: In pœna sua constitutus est homo, & quantum valent reliquiæ imaginis Dei, quæ in illo remanserunt. Obtrivit ipsam imaginem per peccatum, & ipsa reformatur per gratiam, * per quæ libidinem obsolefacta est. Quomodo enim nummus, si confricetur ad terram, perdit imaginem imperatoris; sic mens hominis, si confricetur libidinibus terrenis, amittit imaginem Dei. Venit autem monetarius Christus, qui repercutiat nummos. Et quomodo repercutit nummos? Donando peccata ex gratia: & ostendet tibi, quia Deus quærit imaginem suam. Nam quando illi de tributo Cæsaris dictum est: *Licet tributum dare Cæsari?* Tentabant enim eum, ut si diceret, Non detur, calumniarentur illi per exactores tributi: Ecce qui docet ut non demus tributum: si autem diceret, Detur: Ecce qui maledixit Jerusalem: fecit illam tributariam. Quid ergo ipse dixit, & quid admonuit? *Quid me tentatis hypocritæ? Afferte mihi nummum: & obtulerunt illi. Et ait: Cujus habet imaginem & inscriptionem? Responderunt: Cæsaris. Tunc ait: Reddite ergo Cæsari quæ Cæsaris sunt, & Deo quæ Dei sunt:* id est, Si Cæsar quærit imaginem in nummo, Deus non quærit imaginem in homine? &c. Item sancti Severiani Gabalanensis episcopi de homilia quæ in sabbato dicta est, *Ad imaginem & similitudinem*, inter cetera: Et sicut nos, si non adest imperator, honoramus imaginem imperatoris, sic & creatura & non videns invisibilem, qui ad imaginem factus est, honorabat, &c.

* *edit. Rom.* quæ per

Matth. 22. *Marc.* 12.

Ibidem.

Gen. 2.

IN ACTIONE QUARTA.

Quomodo intelligendum sit quod scriptum est: *Abraham adoravit populum terræ filios Heth*, sive quod Moyses Jetro legitur adorasse: quibus exemplis ii, qui propter adorandas imagines synodos faciunt, suum errorem fulcire affectant: & quia nec Jacob Pharaonem, nec Daniel Nabuchodonosor regem, ut illi dicunt, uspiam leguntur adorasse.

Cap. 23. Reprehensio. *Gen.* 23.

Beatus Augustinus in 46. psalmum nos docuit, dicens: Dominus Deus noster fidem, in qua vivimus per libros * suos, scripturas sanctas, multipliciter nobis varieque diffundit, sacramenta quidem verborum varians, fidem tamen unam commendans. Una enim eademque res ideo multis modis dicitur, ut modus ipse dicendi propter fastidium varietur, sed propter concordiam una fides teneatur, &c. Item ejusdem beati Augustini de filio Abraham ducto ad sacrificium, inter cetera: Duo

Responsio.

* *edit. Rom.* sanctos

illi servi dimissi, & non perducti ad locum sa- ANNO CHRISTI 787. crificii, Judæos significabant: asina illa nescio quid Judæorum significabat. Nolite mirari, quia toties una res potest multis modis significari, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 23. Reprehensio. Quod non ad adorationem imaginum pertineat, nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, inveniatur, quod illi in sua synodo dicunt: Jacob suscipiens a filiis suis vestem talarem tabefactam Joseph, osculatus est cum lacrymis, & propriis oculis imposuit.

Responsio Orat. 2. de pace. Sancti Gregorii theologi de sermone pacifico tertio, inter cetera: Pax amica, quæ ab omnibus quidem laudatur bonum, a paucis vero conservatum, ubi aliquando reliquisti nos tantum jam tempus, & quando reverteris ad nos? Et præsentem amplector, & recedentem invocabo multis lamentationibus & lacrymis, quibus neque Jacob Joseph illum patriarcham a fratribus venditum, a bestia autem raptum, ut sperabat: neque David Jonatham suum amicum, aut filium Absalon postmodum: quorum unus viscera paterna laceratus. Fera rapuit, clamabat Joseph, fera pessima & immansueta: & pueri vestem tabefactam appositam, sicuti pueri carnes osculabatur, &c. Unde & in multorum patrum opusculis de diversis historiis asserta leguntur. In libro enim tertio sancti Ambrosii ad Gratianum imperatorem ita inter cetera invenitur: Neque ad præjudicium trahas, quia non moritur Gabriel, non moritur Raphael, non moritur Uriel. Ecce & in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, nequaquam invenitur Uriel scriptum.

Gen. 36. Locus obscurus. Lib. 3. c. 2.

Lib. 2. c. 7. Item in ejusdem sancti Ambrosii libro secundo de Spiritu Sancto, inter cetera: Esdra nos docuit, dicens in tertio libro. Similiter nec in nostris codicibus, qui ex Hebraica veritate translati sunt, susceptus est tertius liber Esdræ, nisi tantummodo duo. Sed & sanctus Gregorius egregius papa in epistola sua Theoctistæ patriciæ missa, inter cetera inquit: Quantæ autem virtutis præcursor nostri redemptoris fuit, novimus, qui per sacrum eloquium non solum plus quam propheta, sed etiam angelus vocatur; sed tamen, sicut mortis ejus historia testatur, post mortem a persecutoribus corpus ejus incensum est. Et nos legimus in sancto evangelio, corpus ejusdem sancti Joannis Baptistæ a discipulis suis sepultum esse: & beatus Gregorius dicit per historiam, ejusdem sancti Joannis Baptistæ corpus incensum esse. Et ideo, ut diximus, sanctorum dicta nequaquam respuuntur, quia sacram totam divinam scripturam quis aliquando comprehendere valebit?

Lib. 9 epistola 39. Matth. 14.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 14. Reprehensio. De eo quod indocte & inordinate dicunt: Si calumniaris me, quoniam ut Deum adoro lignum crucis, cur non calumniaris Jacob adorantem summitatem virgæ Joseph? Sed manifestum est, quoniam non lignum videns adoravit, sed per lignum Joseph, sicut & nos per crucem Christum.

Responsio. Ipsam namque virgam, videlicet sceptrum, fideliter atque pulchre in typo crucis explanavit beatus Augustinus in psalmo 37. inter cetera dicens: Imo jam in nomine Christi evenire gaudeamus. Jam tenentes sceptrum subduntur ligno crucis: jam fit quod prædictum est; *Adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient illi*. Jam in frontibus regum pretiosius est signum crucis, quam gemma diadematis,

ANNO CHRISTI 787.

Psal. 7

IN EADEM ACTIONE. ET * REPERTUM *est in actione septima.*

* REPERTUM

Cap. 2. Reprehens. Non pertinere ad imaginum adorationem, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Jacob Pharaonem benedixit*,

Responsio. Rom. 1 Daniel. Semper benedicere nos docet sancta scriptura: *Benedicite, & nolite maledicere*. Item: *Benedicite omnia opera Domini Domino*, docemur: & rursus prostrati in oratione spiritaliter ante sancta sanctorum psalmifice dicimus: *Benedicat nos Deus Deus noster, benedicat nos Deus, & metuant eum omnes fines terræ*. Quapropter si de divinæ scripturæ benedictionibus exarare volumus, antequam sermo, ut opinamur, chartæ cessabunt. Tamen unum vobis sancti Augustini addimus testimonium de ipso Jacob luctante cum angelo, ubi inter cetera inquit: *Non dimittam te, nisi benedixeris mihi*. Quia per carnem nos prius benedicit Dominus, norunt fideles, quid accipiunt, quia per carnem benedicuntur: sciunt quia non essent benedicti, nisi caro illa crucifixa daretur pro sæculi vita.

Psal. 65

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 2. Reprehens. Quod vana sit spes eorum qui salutem suam in imaginibus ponunt, dicentes: Sicut Israeliticus populus serpentis ænei inspectione servatus est, sic nos sanctorum effigies aspicientes salvabimur.

Responsio. Antea jam hoc in prædictis sacris conciliis prædecessorum meorum sanctissimorum pontificum explanatum est, dicentibus etiam hoc sanctissimis patribus. Addendum est ad incredulorum satisfactionem & directionem Francicam, quid Deus famulo suo Moysi præceperit, dicens: In libro enim Numeri ita legitur contra pestem quæ eis irruerat: *Fac serpentem, & pone eum pro signo: qui percussus aspexerit eum, vivet. Fecit ergo Moyses serpentem æneum, & posuit pro signo: quem cum percussi aspicerent, sanabantur*. O insania frementium contra fidem & religionem Christianam, ut asserant non colere aut venerari imagines, in quibus figuræ sunt Salvatoris, ejus genitricis, vel sanctorum, quorum virtute subsistit orbis, atque potitur humanum genus salutem. Ænei serpentis inspectione credimus Israeliticum populum a calamitate injecta liberari: Christi Dei nostri & sanctorum effigies aspicientes atque venerantes dubitamus salvari? Absit talium nefariæ temeritatis cedere amentiæ: patrum priscas sequamur traditiones, & ab eorum doctrina nulla declinemus ratione. Possumus enim ita tenentes, quemadmodum nostri prædecessores atque patres, eorum plenam gratiam obtinere.

Num. 21

Item beati Augustini de eo quod apparuit Deus, de virga & manu colorata, & aqua in sanguinem versa: *Sicut Moyses exaltavit serpentem in eremo, ita exaltari oportet filium hominis, ut omnis qui credit in eum non pereat, sed habeat vitam æternam*: hoc est, Quicumque per-

Joan. 3.

percussus fuerit a serpentibus peccatorum, Christum intueatur, & habebit sanitatem in remissionem peccatorum.

Item ejusdem sancti Augustini super Joannem evangelistam de eodem sermone homilia, inter cetera: Interim modo fratres, ut a peccato sanemur, Christum crucifixum intueamur: quia *sicut Moyses*, inquit, *exaltavit serpentem in eremo*, usque in eo, ubi dicit: *Sed habeat vitam æternam*: Et post pauca: Hic autem ait: *Ut habeat vitam æternam*. Hoc enim interest inter figuram sive imaginem, & rem ipsam: figura præstabat vitam temporalem, res ipsa, cujus illa figura erat, præstabat vitam æternam, & cetera.

Item ejusdem sancti Augustini libro tertio de Trinitate, inter cetera: Nam sicut unctio lapidis Christum in carne, in qua unctus est oleo exultationis præ participibus suis, ita virga Moysis conversa in serpentem, ipsum Christum factum obedientem usque ad mortem crucis. Unde ait: *Sicut exaltavit Moyses serpentem in eremo, sic oportet exaltari filium hominis, ut omnis qui credit in ipsum, non pereat, sed habeat vitam æternam*. Sicut intuentes illum serpentem exaltatum in eremo, serpentum morsibus non peribant. Vetus enim homo noster confixus est cruci cum illo. Per serpentem enim mors intelligitur, quæ facta est a serpente in paradiso, modo locutionis per efficientem id quod efficitur demonstrante. Ergo virga in serpentem, Christus in mortem, & serpens rursus in virgam, Christus in resurrectionem, totus cum corpore suo, quod est ecclesia, &c.

Item sancti Severiani episcopi Gabalanensis in sermone sanctæ crucis, inter cetera: Putas non erat justum dici; Si quis vestrum morsus fuerit, respiciat in cælum sursum ad Deum, & salvabitur? Ut enim & attendi cælo relinquat, non potuit dicere: Si quis morsus fuerit, aspiciat lucernam luminis, & salvabitur? aut aspiciat ad mensam propositionis sanctorum panum, & salvabitur? aut ad altare, aut ad velum, aut in arcam, aut in imaginem cherubim, aut in propitiatorium? Sed nihil horum ad medium adduxit legislator magnus, sed solam fixit crucis imaginem, & hanc per maledictum serpentem. Dic mihi ut fidelis famulus: Quod interdicis, facis? quod abrenuncias, ædificas? Qui dicis, Non facias sculptile, & fusilem sculpis serpentem? Sed illam quidem legem posui, ut materias abscindam impietatis, & populum hunc eruam omni idolorum cultura: nunc autem effundo serpentem, ut præfigurem imagine Salvatoris dispensationem, præplanans cursum apostolorum, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

& repertum est in quarta.

Importuna & deliramento plena dictio Leonis Phoceæ episcopi, qui in eo quod ad imaginum adorationem conversus est, sibi versiculum psalmistæ accommodat, dicentis: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi, conscidisti saccum meum, & circumdedisti me lætitia.*

Omni homini Christiano licet cum psalmista orare, ut quando a tenebris in lucem per gratiam venerit Christi, juste dicat: *Convertisti planctum meum in gaudium mihi:* quia quando erutus est ab hæresi, tunc scissus est saccus ejus. Quando vero rectæ fidei cognovit veritatem, tunc ab orthodoxis sanctæ catholicæ ecclesiæ circumdatus est lætitia. De hoc ipso sanctus Augustinus in ejusdem psalmi explanatione similiter inquit: Conscidisti * lamentum peccatorum meorum, tristitiam mortalitatis meæ, & cinxisti me stola prima, immortali lætitia. Et iterum: Ut non plangat, sed cantet tibi, non humilitas, sed gloria mea: quia jam ex humilitate exaltasti me, & non compungar conscientia peccati, timore mortis, timore judicii, & cetera. ANNO CHRISTI 787. In princip. velamentum

IN ACTIONE SEXTA.

In tomi primi fine.

Quod non pertineat ad imaginum adorationem contemnentes illud quod psalmographus cecinit: *Vana locuti sunt unusquisque ad proximum suum, labia dolosa in corde, & corde locuti sunt mala,* Cap. 18. Reprehensio. Psal. 11.

Non ita est, ut illi contempsissent quod psalmographus cecinit: *Vana locuti sunt*, &c. sed contemnentes deliramenta hæreticorum in perversa facie ipsorum, cum psalmographo cecinerunt de illis: *Vane locuti sunt unusquisque ad proximum suum*, & quod sequitur. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione, inter cetera: Veritas una est, qua illustrantur animæ sanctæ. Sed quoniam multæ sunt animæ, in ipsis multæ veritates dici possunt, sicut ab una facie multæ in speculis imagines apparent. Et post pauca: Superbi hypocritæ significantur, in sermone suo spem ponentes ad decipiendos homines, sed Deo non subditi. Responsio.

IN ACTIONE SECUNDA.

Quomodo intelligendum est quod psalmographus cecinit: *Misericordia & veritas obviaverunt sibi, justitia & pax complexæ sunt se:* quod temere aut adulatorie a Joanne presbytero & legato orientalium in participatione beati papæ Hadriani & Tarasii dicitur esse completum. Cap. 29. Reprehensio. Psalm. 84.

Recte dictum est, quia Deus misertus est ecclesiæ Constantinopolitanæ, & obviavit veritati sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, quæ semper justitiam tenuit, ut scriptum est: Responsio.

Justitiæ sedes, fidei domus, aula pudoris.

Quam justitiam, fidem atque pudorem, ut confessa est, ecclesia Constantinopolitana amplectens, quando ab errore conversa est, fecit pacem: quia tantummodo ipsa sola sedes Constantinopolitana resistebat olitanæ orthodoxæ fidei. Nam sedes Alexandrina, seu Antiochena & Hierosolymitana semper nobiscum tenuerunt priscam traditionem, scilicet orthodoxam fidem, ut apud nos synodica earum pro sacrarum imaginum stabilitate habere monstratur. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione inter cetera: Quia justitia & pax se osculantur, non litigant. Tu quare litigas cum justitia? Ecce justitia dicit tibi: Ne fureris, & non audis: Ne adulteres, & non vis audire: Non facias alteri quod tu pati non vis: Non dicas alteri quod tibi dici non vis: inimicus es amicæ meæ, dicit tibi pax, quid me quæris? Amica sum justitiæ. Quemcumque invenero inimicum amicæ meæ, non ad illum accedo. Vis ergo venire ad pacem? Fac justitiam. Ideo alius psalmus dicit tibi: *Declina a malo & fac bonum*, hoc est ama justitiam; & cum decli- Psalm. 36.

declinaveris a malo, & feceris bonum, quære pacem, & sequere eam, &c. ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 30. Reprehensio. *Psal.* 98. Quod non ad adorationem imaginum pertineat, ut illi dicunt, quod scriptum est: *Exaltate Dominum Deum nostrum; & adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.*

Responsio. circa med. Beati Augustini in ejusdem psalmi explanatione, ubi inter cetera inquit: Timeo non adorare scabellum pedum Domini mei, quia psalmus mihi dicit: *Adorate scabellum pedum ejus*: & post pauca: Converto me ad Christum, quia ipsum quæro hic, & invenio quomodo sine impietate adoretur terra, sine impietate adoretur scabellum pedum ejus. Suscepit enim de terra terram, quia caro de terra est, & de carne Mariæ carnem accepit. Et quia in ipsa carne hic ambulavit, & ipsam carnem nobis manducandam ad salutem dedit: nemo autem illam carnem manducat, nisi prius adoraverit; inventum est quemadmodum adoretur tale scabellum Domini, & non solum non peccemus adorando, sed peccemus non adorando. Et post pauca. Ideo & terram quamlibet, cum te inclinas atque prosternis, non quasi terram intuearis, sed illum sanctum, cujus pedum scabellum est quod adoras; propter ipsum enim adoras. *Ibidem.* Ideo & hic subjecit: *Adorate scabellum pedum ejus, quoniam sanctum est.* Quis sanctus est, in cujus honore adoras scabellum pedum ejus? &c.

Ibidem.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 31. Reprehensio. *Ibidem.* Quod nec de eo imaginum adoratio astrui possit, ut illi putant, quod scriptum est: *Adorate in monte sancto ejus.*

Responsio. circa finem. Beati Augustini in ejusdem psalmi expositione, inter cetera: Hæretici non adorant in isto monte, quia mons iste implevit universam faciem terræ. Hæserunt in parte, & totum amiserunt. Si agnoscant ecclesiam catholicam, adorabunt in isto monte nobiscum. Etenim lapis ille, qui præcisus de monte sine manibus, jam videmus quantum creverit, & quantas regiones terræ occupaverit, & usque ad quas gentes pervenerit. Et post pauca: Videmus confracta ab illo lapide omnia regna terræ. *Daniel.* 2. Quæ erant omnia regna terræ? Regna idolorum, regna dæmoniorum fracta sunt. Regnabat Saturnus in multis hominibus; ubi est regnum ejus? Regnabat Mercurius in multis hominibus; ubi est regnum ejus? Fractum est, redacti sunt illi in regnum Christi, in quibus ille regnabat. Et post pauca: Natus est ergo de monte sine manibus lapis ille, crevit, & crescendo fregit omnia regna terrarum. Factus est autem mons magnus, & implevit universam faciem terræ. Hæc est ecclesia catholica, cui vos communicare gaudete: illi autem qui non ei communicant, qui præter ipsum montem adorant & laudant Deum, non exaudiuntur ad vitam æternam, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 32. Reprehensio. *Psal.* 124. Quod non propter illos qui imaginum adorationem spernunt, ut illi delirant, per prophetam dicitur: *Declinantes ad obligationem adducet Dominus cum operantibus iniquitatem.*

Responsio. circa finem. De hæreticis dixerunt: Sicut beatus Augustinus in eodem psalmo explanavit, inter cetera: id est, quorum facta imitati sunt: quia eorum præsentes lætitias amaverunt, & futura supplicia non crediderunt. Et post pauca: Ergo quia Christus Filius Dei pax est, ideo venit colligere suos & secernere ab iniquis. Quibus iniquis? Qui oderunt Jerusalem, qui oderunt pacem, qui volunt conscendere unitatem, qui non credunt paci, &c. ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 33. Reprehens. *Luc.* 11. Absurdissime & incaute contra eos, qui imagines adorare contemnunt, ab his qui eas adorant prolatum est testimonium sancti evangelii: *Nemo accendit lucernam, & ponit eam sub modio.*

Responsio. Valde nimis atque pulchre contra eos qui imagines contemnunt, dixerunt poni lucernam sub modio, quia lucerna fides nostra est, videlicet sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, de qua fide sanctus Ambrosius Mediolanensis *Lib. 7. c.* episcopus super sanctum evangelium secundum Lucam explanatione inter cetera testatur dicens: *Nemo lucernam accendit, & in abscondito* *Luc. 11.* *ponit, neque sub modio, sed super candelabrum.* Ergo quia in superioribus ecclesiam synagogæ prætulit, hortatur nos, ut fidem potius nostram ad ecclesiam transferamus. Lucerna enim fides est, juxta quod scriptum est, *Lucerna pe-* *Psalm.* 1 *dibus meis verbum tuum. Domine.* Verbum enim Dei fides nostra est, verbum Dei lux est, lucerna est fides. Et post pauca: *Nemo ergo fi-* *Joan.* 1. *dem sub lege constituat.* Lex enim intra mensuram est, ultra mensuram gratia. Lex obumbrat, gratia clarificat: & ideo nemo fidem suam intra mensuram legis includat, sed ad ecclesiam conferat, in qua septiformis Spiritus relucet gratia, quam princeps ille sacerdotum fulgore supernæ divinitatis illuminat, ne eam legis umbra restinguat. Item S. Joannis Chry- Homil. 1 sostomi de interpretatione evangelii secundum post mec Matthæum, inter cetera: Ego enimvero accendi, inquit, lumen: esse vero ardentem, vestræ fiat celeritatis: non propter vos solum, sed & propter eos qui futuri sunt, hujus splendore lætificari, & ad virtutem deduci, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap 34. Reprehen. Quod non ita intelligenda sit sententia beati Athanasii Alexandrinæ urbis episcopi, ut illi eam intelligendam putant, qui hanc ad adorationem imaginum accommodare nituntur.

Responsio Multæ quippe sententiæ beati Athanasii in eadem feruntur synodo, & qualem ex ipsis singulatim sententiam dixerint, minime in hoc capitulari exaraverunt: sed sicut in sacris conciliis prædictorum nostrorum prædecessorum sanctissimorum pontificum ejusdem S. Athanasii sententiæ inter cetera scriptæ sunt, fideliter proferimus. Interrogatio Antiochi ad S. Athanasium pro imaginibus: Cum lex & prophetæ dicant, Statuas & similitudines non adorabitis, quomodo vos facitis imagines, & adoratis eas? Respondit: Non sicut deos imagines adoramus nos fideles: absit, pagani: sed tantummodo affectu & caritate nostræ animæ ad vultum faciei imaginis apparentis. Unde multoties vultu * deserto, sicut lignum purum atque com- * delet mune eam, quæ dudum fuerat imago, comburimus. Sicut enim Jacob approximans morti, summitatem virgæ Joseph adoravit, non vir- *Genes.* 47 *junta* 7 gam honorificans, sed qui eam tenebat: sic & fide-

fideles non pro aliquo alio modo imagines adoramus, nisi pro desiderio effigie declarati : & alia plura similia, ut sequitur.

IN ACTIONE SEXTA.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat testimonium, quod de sexta synodo protulerunt.

Idcirco testimonium de sancta sexta synodo protulerunt, ut clarifice ostenderent, quod jam quando sancta sexta synodus acta est, a priscis temporibus sacras imagines & historias pictas venerabantur. Unde ipsa sancta sexta synodus fideliter per canones orthodoxe statuens, ita constituit dicens : In quibusdam venerabilium imaginum picturis, agnus digito præcursoris monstratus designatur, qui in signum relictus est gratiæ. Et pòst pauca : Secundum humanam figuram & in imaginibus a nunc pro veteri agno retitulari decernimus. &c. Unde & beatus Augustinus in 93. psalmo explanavit : Si autem non adoras in Christo ista terrena, quamvis de illis similitudo quædam data est ad significandos sanctos, de quacumque creatura ducta fuerit similitudo, tu intellige similitudinem creaturæ, & adora artificem creaturæ, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod nunquam ab apostolis exemplis aut verbis, ut illi garriunt, imagines adorare institutum sit.

Sanctus Dionysius Areopagita, qui & episcopus Athenienſis valde nimirum laudatus est a sancto Gregorio papa, confirmante eum antiquum patrem & doctorem esse. Iste sub temporibus apostolorum fuit, & in actibus apostolorum monstratur. Unde & a prædictis sanctissimis prædecessoribus nostris pontificibus in sacris conciliis eorum, ejus confirmata sunt veridica testimonia pro sacrarum imaginum veneratione, inter cetera : Amplectentes ista ex epistola sancti Dionysii episcopi Athenienſis, quæ directa est ad S. Joannem evangelistam. Et infra : Quid mirabile, si Christus verax, & discipulos iniqui de civitatibus ejiciunt ? ipsi digne sibi judicantes, & de sacro scelerati * interdicunt recedentes ? In veritate & manifeste imagines sunt visibilia invisibilium. Nec enim in sæculis supervenientibus * culpabilis erit ex ejus justitia respectus Dei.

Item ejusdem de cælesti militia : Prædicta enim incorporea * agmina diversis coloribus effigurantur, & compositionibus varios per colores tradidit, quatenus * tacite nosmetipsos per sacratissimas effigies ad simplices & incorporales pia mente transeamus. Etenim impossibile est, nostra mente ad incorpoream illam pertingere cælestis militiæ imitationem visionemque * nisi per elementorum poterimus per visibilem ad invisibilem pulcherrimamque attingere effigiem, & visibiles odoriferasque imagines rationali traditione invisibiles præfulgi, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Quod non ad adorationem imaginum pertineat, ut illi asserunt, sententia beati Cyrilli in expositione evangelii secundum Matthæum.

Sanctus Cyrillus Alexandrinus, & S. Gregorius Nyssenus, uno tenore in historia Abrahæ pro sacrarum imaginum veneratione dixerunt : Nam in sacris conciliis prædictorum nostrorum sanctissimorum pontificum ita fertur de sermone sancti Cyrilli Alexandrini episcopi. Quemadmodum imaginem si quis designatam jucundam respexerit, mirabitur quidem regis figuram, & quæ in illa apparet : hanc & ejus noscens conscriptionem pariter cernens delectabitur, ut ipsum regem aspiciat, &c. ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE SEXTA.

Quod magnæ sit temeritatis ingentisque ab surditatis, sæpe memoratas imagines corpori & sanguini dominico æquiparare velle. Cap. 38. Reprehensio.

Non æquiparaverunt, sed magis scripturaliter dixerunt : Nullus enim aliquando tubarum spiritus, sanctorum apostolorum aut probabilium patrum nostrorum, quæ sine sanguine nostram libationem, quæ ad memoriam passionis Christi Dei nostri & omnis ejus dispensationis facta, dixit imaginem corporis ejus, nec suscepe-runt a Domino sic dicere aut confiteri, sed audiunt dicentem eum evangelice : *Nisi comederitis carnem filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non intrabitis in regnum cœlorum*. Et alia plurima ex Domini doctrina & beati Pauli apostoli, quæ exarare noluimus, quia in eadem per ordinem scribitur synodo : Nam æquiparare, ut dicunt Iconoclastæ hæretici in eorum pseudosyllogo, venerandas imagines corpori & sanguini dominico, insensabiliter æquiparaverunt. Responsio. Joan. 6. 1. Cor. 11.

IN EADEM ACTIONE.

Quod præsumptive & indocte eas Tarasius cum complicibus suis sacratis vasibus æquiparare non formidet. Cap. 39 Reprehensio.

Pro hoc in synodo dictum est a Tarasio patriarcha Constantinopolitano : Quia & sacra diversa vasa habentes, hæc osculamur & amplectimur, & sanctificationem quamdam accipere ab iis speramus, eo quod hæretici in eorum pseudosyllogo oblatrantes delirabant, neque orationem sacram sanctificantem eam, ut ex hoc ad sanctam a communi transferatur, sed manere communem & inhonoratam, sicut eam operatus est pictor. Nos vero in his fideliter & veraciter dicimus & probamus, quia usus sanctæ nostræ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ fuit & est, quando sacræ imagines vel historiæ pinguntur, prius sacro chrismate unguntur, & tunc a fidelibus venerantur : instar facientes, ut locutus est Dominus ad Moysen dicens : *Facieſque unctionis oleum sanctum unguentum, compositum opere unguentarii, & unges ex eo tabernaculum testimonii, & arcam testamenti, mensamque cum vasis suis, candelabrum & utensilia ejus, altaria thymiamatis & holocausti, & universam supellectilem, quæ ad cultum eorum pertinet : sanctificabisque omnia, & erunt sancta sanctorum : qui tetigerit ea, sanctificabitur.* Responsio. Exod. 30.

IN ACTIONE SEXTA.

In tomo secundo Epiphanius legit.

Quod non ad eorum parentes pertineat, sicut illi dicunt : *Disperdat Dominus universa labia dolosa, & linguam magniloquam.* Cap. 40 Reprehensio. Psalm. 11.

Bene prophetice dixerunt, cum psalmista canentes, sicut beatus Augustinus in eodem explanavit psalmo, dicens : *Disperdat Dominus uni-* Responsio.

ANNO CHRISTI 787.

verſa labia doloſa, &c. *Univerſa* dixit, quis ſe exceptum putet? ſicut apoſtolus dicit: *In omnem animam hominis operantis malum, Judæi primum & Græci. Et linguam ſuperbam.*

Pſal. 11. Rom 2.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 41. Reprehenſio.

Quod non in eorum parentibus, ut illi dicunt, impletum ſit quod ſcriptum eſt: *Inimici defecerunt frameæ in finem, & civitates eorum deſtruxiſti.*

Reſponſio.

Hunc verſum ſemper cum propheta prophetici pſalmifice, dixerunt. Unde & beatus Auguſtinus in eodem pſalmo explanavit, dicens:

Poſt principium.

Inimici defecerunt frameæ in finem: non pluraliter inimici, ſed ſingulariter hujus inimici. Cujus autem inimici, niſi diaboli frameæ defecerunt? Hæ autem intelliguntur diverſæ opiniones erroris. Et poſt pauca: *Et civitates deſtruxiſti*. Civitates autem iſtæ ſunt in quibus diabolus regnat, ubi doloſa & fraudulenta concilia tamquam curiæ locum obtinent, & cetera. Et ideo adimpletum eſt in ipſis hæreticis, quando ſacras imagines temerantes procaciter depoſuerunt.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 42. Reprehenſio. *Pſal. 72.*

Quomodo intelligendum eſt: *Domine, in civitate tua imaginem ipſorum ad nihilum rediges:* quod quidem capitulum, ſicut & cetera, illi aliter quam dictum ſit intelligunt.

Reſponſio. Orat. quod veteris & novi teſtamenti amus ſit legislator, &c.

Pro divitibus hujus mundi in errore exiſtentibus, atque & aliis modis intelligitur. Nam & ipſe ſanctus Joannes Chryſoſtomus, ubi ſe oſtendit picturam ſacrarum imaginum diligere, explanavit, dicens: Ego & ceræ infuſam dilexi imaginem pietate repletam. Vidi enim angelum in imagine perſequentem multitudinem barbarorum, & Davidem vere dicentem: *Domine, in civitate tua imaginum eorum ad nihilum rediges*. Ecce lucidiſſime oſtendit pater, quomodo intelligendum eſt.

Pſal. 72.

Item ſancti Athanaſii de interpretatione pſalmorum, inter cetera: Civitas enim Domini, quæ ſurſum Jeruſalem: imago autem eorum, terreſtris. Quod enim dicit, tale eſt: Quoniam terreſtris, inquit, induti ſunt imaginem, & non cæleſtis, propter hoc ad nihilum redigentur. Audient enim illo tempore: *Neſcio vos*: utpote non indutos eadem Domini imagine, &c.

Matth. 25.

Circa med.

Item ſancti Auguſtini in ejuſdem pſalmi explanatione, inter cetera: Quicumque iſta non habetis, non cupiatis: quicumque habetis, non in eis præſumatis. Ecce dixi vobis: non dico: Damnamini, quia habetis; ſed damnamini, ſi de talibus præſumatis, ſi de talibus inflemini, ſi propter talia magni vobis videamini, ſi propter talia pauperes non agnoſcatis, ſi generis humani conditionem communem propter excellentem vanitatem obliviſcamini. Tunc enim Deus neceſſe eſt retribuat in noviſſimo, & in civitate ſua imaginem talium ad nihilum redigat.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 34. Reprehenſio. *Pſal. 124.*

Quod non, ut illi gloriantur, propter illos dictum eſt qui imagines adorant: *Quoniam non derelinquet Dominus virgam peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ut non extendant juſti ad iniquitatem manus ſuas.*

Recte cum propheta dixerunt: quia virga peccatorum hæretici ſunt, & ſors juſtorum orthodoxi, quemadmocum ſanctus Auguſtinus in eodem pſalmo explanavit, dicens: Sentitur ad tempus virga peccatorum ſuper ſortem juſtorum, ſed non ibi relinquitur, non erit in æternum, *Veniet tempus, quando Chriſtus in claritate ſua apparens, congreget ante ſe omnes gentes, & dividat eas, ſicut dividit paſtor hœdos ab ovibus. Oves ponet ad dexteram, hœdos ad ſiniſtram*, &c.

ANNO CHRISTI 787. Reſponſi Poſt me

Matth.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 44. Reprehe

De eo quod Joannes presbyter, Theodoſio abbate monaſterii ſancti Andreæ, recitante verba Joannis Chryſoſtomi, & dicente: Vidi angelum in imagine perſequentem barbarorum multitudinem, dixit: Quis eſt iſte angelus, niſi de quo ſcriptum eſt, quoniam angelus Domini percuſſit centum octoginta quinque millia Aſſyriorum in una nocte, in circuitu Jeruſalem exercitantium?

4. Reg.

Reſponſi

Jam ſuperius vobis exaravimus, propter quod S. Joannes Chryſoſtomus protulit ipſum aſpectum, ſed ipſa varia multitudo unde fuiſſet tranſiit. Idcirco Joannes presbyter ex proprio arbitrio dixit, ſecundum divinam ſcripturam exiſtimans eſſe, quando angelus Domini percuſſit centum octoginta quinque millia Aſſyriorum in una nocte, in circuitu Jeruſalem exercitantium? Nam utrum ſic eſſet, an non, minime confirmavit, ſed interrogative taliter memoravit.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 45. Reprehe

Dementiſſimum & ratione carens dictum Joannis presbyteri orientalium, in eo quod ait, quoniam non aſſiſtente imperatore imago ejus honoratur: non enim inhonoratur: quatenus & nunc dominatore omnium Jeſu Chriſto viſibiliter nobis non apparente, (inviſibilis enim eſt carnalibus noſtris oculis, ſicut enim Deus, ubique adeſt) honorandam ejus imaginem, ſicuti & in imperatore, pater ſenſit.

Reſponſi

Non ex ſe hæc dixit Joannes presbyter orientalium, ſed de libro ſancti Anaſtaſii epiſcopi Theopoleos, qui in eadem ſynodo lectus eſt, & ideo dixit: Oſtendit pater, quod non aſſiſtente imperatore imago ejus honoratur; non enim inhonoratur, & quod ſequitur, ut ſupra.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 46. Reprehe

De eo quod Joannes presbyter & legatus orientalium incaute imaginum adorationem ſtabilire nitens, dixiſſe legitur: Erexit Jacob titulum Deo, quatenus & benedixit eum.

Reſponſ

In ſimilitudine hoc dixit, quia cum evigilaſſet, tunc ille erexit titulum lapideum in loco, quo locutus fuerat ei Deus, libans ſuper eum libamina, & effundens oleum, vocanſque nomen loci Bethel. Et ideo plures ſimilitudines interpretationum habere videtur. De libro beati Auguſtini, de tractatu Eſau & Jacob: Intelligit, inquit, ſanctitas veſtra; multis enim modis ſignificatur una res, id eſt eccleſia. Et poſt pauca: Quia una res multis modis ſignificatur, quæ nihil horum eſt per evidentiam, omnia eſt per figuram, &c.

Gen. 31.

IN

IN EADEM ACTIONE.

Quam absurde agunt, qui ad confirmandas imagines exemplum divinæ legis proferunt, dicentes propitiatorium, & duos cherubim aureos, & arcam testamenti, præcipiente Domino, Moysen feciſſe.

Jam ſuperius mitiſſime exaravimus, qualiter prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi pontifices ad confirmandas imagines divinæ legis exemplum in eorum poſuerunt ſacris conciliis. Unde ſanctus Gregorius theologus in ſermone de paſcha, inter cetera ait: Et qui loquebatur ante ipſum ad Moyſen, tunc cum de iſtis legem daret, *Vide enim*, inquit, *omnia facies ſecundum exemplar, quod tibi oſtenſum eſt in monte*, adumbratione quadam deſcriptionem inviſibilium oſtendens eſſe viſibilia: & ſuadeor nihil horum ſine cauſa, neque irrationabiliter nec humi repens ordinatum eſſe, nec quod indignum eſſet & Dei conſtitutionibus & Moyſis miniſterio, &c.

Item beati Auguſtini de libro Exodi inter cetera: Facta credimus, quemadmodum facta legimus, & tamen ipſa facta umbras fuiſſe futurorum apoſtolica doctrina cognoſcimus. Putamus ergo * ſpecialiter eſſe inveſtiganda quæ facta ſunt, facta tamen eſſe negare non poſſumus, &c.

Quod non parvi ſit piaculi, ſcripturas ſanctas aliter intelligere, quam intelligendæ ſunt, & ad hos ſenſus uſurpatas accommodare, quos illæ non continent: ſicut in erronea ſynodo, quæ in Nicæa regnante Conſtantino mediante Irene matre ejus, reſidente Taraſio Conſtantinopolitano neophyto epiſcopo, geſta eſt.

Hæ ſubjectæ reprehenſiones non ex ſynodo, ſed de ſenſu tractæ ſunt libri beati Auguſtini de eo quod apparuit Deus Moyſi, ad finem ejuſdem libri, ubi ita explanatum eſt. Omnia ergo futuri populi ſigna ſunt & myſteria de Domino noſtro Jeſu Chriſto, & ſi qua alia ſunt in libris veteribus ſacramenta, ſive illa intelligamus, ſive non intelligamus, quærentem deſiderant, non reprehendentem. Petamus ergo, quæramus & pulſemus, ut aperiatur nobis. Illis futura prædicta ſunt ſacramenta, nos præſentia videmus in eccleſia.

Quæ ſit differentia imaginis & ſimilitudinis, ſive æqualitatis.

Quis de fidelibus ignorare ſe putat aliquando, quæ ſit imago, aut ſimilitudo, vel æqualitas? In ſancta vero catholica & apoſtolica eccleſia humilibus datur gratia. Nam differentia mathematicorum exterioris arte diſciplinæ fideles conſervare deſpiciunt, beato Ambroſio dicente in libro primo de fide, ubi inter cetera inquit: Dicendum eſt nobis quod ſcriptum eſt: *Cavete ne quis vos deprædetur per philoſophiam & inanem ſeductionem, ſecundum traditionem hominum, & ſecundum elementa hujus mundi, & non ſecundum Deum*. Omnem enim vim venenorum ſuorum in dialectica diſputatione conſtituunt, quæ philoſophorum ſententia definitur, non adſtruendi vim habere, ſed ſtudium deſtruendi. Sed non in dialectica complacuit Deo ſalvum facere populum ſuum. Regnum enim Dei in ſimplicitate fidei eſt, non in contentione ſermonis.

Quod contra beati Gregorii inſtituta ſit, imagines adorare ſeu frangere, & quia vetus & novum teſtamentum, & pene omnes præcipui doctores eccleſiæ conſentiunt beato Gregorio in non adorandis imaginibus, nec ut aliquid præter Deum omnipotentem adorare debeamus, in multis locis confirmat ſanctus Gregorius papa. ANNO CHRISTI 787.

Nequaquam ſacras contempſit imagines aliquando, ſed magis conſtantiſſime obſervavit, & eorum veneratus eſt figuras. Illud autem, quod pene omnes præcipui doctores eccleſiæ conſentiunt beato Gregorio, irrationabile fuit ſcribere: quia ſanctus Gregorius ad prædeceſſores ſuos patres atque præcipuos doctores ſanctæ catholicæ eccleſiæ obediens & conſentiens fuit. Nam illi beatum Gregorium in hoc exiſtentes mundo neſcierunt, niſi ſolus ille qui quos præſcivit & prædeſtinavit, &c. Nam qualiter ſanctos prædeceſſores ſuos veneratus ſit, proferimus epiſtolam ejuſdem ſancti Gregorii ad Eulogium patriarcham Alexandrinum directam, ubi inter cetera: Præterea de Eudoxii hæretici perſona, de cujus errore in Latina lingua nihil reperi, mihi a veſtra beatitudine largiſſime gaudeo ſatisfactum. Virorum quippe fortiſſimorum Baſilii, Gregorii, atque Epiphanii teſtimonia protuliſtis, & manifeſte peremptum cognoſcimus eum, in quem heroes noſtri tot jacula dederunt, &c. De veneratione vero ſacrarum imaginum, ſicut in ceteris epiſtolis ſuis ſanctus Gregorius docuit, ita & in epiſtola ſua ad Januarium epiſcopum Calaritanum, quæ ſic incipit: Judæi de civitate veſtra huc venientes queſti nobis ſunt, quod ſynagogam eorum, quæ * Calatis ſita eſt, Petrus qui ex eorum ſuperſtitione ad Chriſtianæ fidei cultum Deo volente perductus eſt, adhibitis ſibi quibuſdam indiſciplinatis, ſequenti die baptiſmatis ſui, hoc eſt dominico, in ipſa feſtivitate paſchali, cum gravi ſcandalo ſine veſtra occupaverit voluntate, atque imaginem illic genitricis Dei Dominique noſtri, & venerandam crucem, vel birrum album, quo de fonte ſurgens indutus fuerat, poſuiſſet. Et poſt pauca: Conſiderantes hac de re veſtræ voluntatis intentum ac magis judicium, his hortamur affatibus, ut ſublata exinde cum ea, qua dignum eſt, veneratione Dimagine atque cruce, debeatis quod violenter ablatum eſt reformare. Et poſt pauca: Ne ergo ſuprafcriptus Petrus', vel alii qui ei in hac indiſciplinationis pravitate præbuere ſolatium ſive conſenſum, hoc zelo fidei ſe feciſſe reſpondeant, ut per hoc quaſi eis neceſſitas fieret convertendi, admonendi ſunt; atque ſcire debent, quia hac circa eos temperantia magis utendum eſt, ut trahatur ab eis velle non reniti, non ut adducantur inviti, quia ſcriptum eſt: *Voluntarie ſacrificabo tibi*, &c. Ecce ſanctus Gregorius non eſt auſus contradicere tali fidei pro ſacris imaginibus, ſed magis eam confirmavit, ubi dixit: Non adducantur inviti.

Responſio.

Libri 7. epiſt. 7.

Lib. 7. ind 2. epiſt. 5.

* Caralis

Pſal. 53.

Quod contra dominicæ vocis imperium faciunt hi qui parentes eorum anathematizant: & ſi ſecundum eorum opinionem prædeceſſores eorum hæretici fuere, iſti ab hæreticis geniti, docti, & conſecrati ſunt, ſive de non judicandis his qui de ſæculo receſſerunt, vel quantum iſtorum error a parentum errore diſſentiat, cum videlicet illi imagines frangere, iſti adorare, cenſuerint.

Cap. 51. Reprehenſio.

Iſti qui hoc ex ſenſu ſcripſerunt, vel ad magniſonum Ezechielem prophetam attendere debebant, dicentem: *Vivo ego, dicit Dominus, ſi erit vobis ultra parabola hæc in proverbium in Iſrael. Ecce omnes animæ meæ ſunt: ut anima patris,*

Reſponſio.

Ezech. 18. 2. 33.

patris, ita & anima filii mea est. Anima quæ peccaverit, ipsa morietur. Et infra: *Et cum averterit se impius ab impietate sua, quam operatus est, & fecerit judicium & justitiam, ipse animam suam liberavit.* Et post plura: *Nolo mortem impii, sed ut revertatur impius a via sua & vivat. Convertimini a viis vestris pessimis, & quare moriemini domus Israel? Tu itaque, fili hominis, dic ad filios populi tui: Justitia justi non liberabit eum, in quacumque die peccaverit: & impietas impii non nocebit ei, in quacumque die conversus fuerit ab impietate sua*, &c. Nam ut sanctus Gregorius in dialogis suis meminit, Ermigildo regi ab Ariana hæresi ad fidem catholicam converso, quid nocuit pater suus Arianus Livigildus Vvisigothorum rex? Prorsus credimus quia nihil, sed magis cum in perditionem animæ suæ ipse pater ejus Arianus pro vera & orthodoxa fide eum occidi fecit, constantissimus Dei confessor & martyr effectus est: pater vero ejus Arianus in ignem æternum pro Ariana fide sua deductus est. Et quid potuit fidelem filium suum in quocumque lædere capitulo? Tunc namque gaudet sancta catholica & apostolica ecclesia, quando inimicos suos, videlicet hæreticos, videt in vera confessione ad eam reverti, Domino dicente: *Gaudium erit super uno peccatore*, &c. Et si de uno gaudium fit, quanto magis de tot millium hominum reversione? quis audebit de fidelibus tandem aliquando resistere? Item ex sancto Augustino in psalmum 84. inter cetera dicente: Peccata parentum non pertinent ad filios, quæ faciunt parentes jam natis filiis. Jam enim filii nati ad se pertinent, & parentes ad se pertinent. Itaque illi qui nati sunt, si tenuerint vias parentum suorum malas, necesse est portent & merita ipsorum. Si autem mutaverint se, & non fuerint imitati parentes malos, incipiunt habere meritum suum, non meritum parentum suorum. Usque adeo autem non tibi obest peccatum patris tui, si te mutaveris, ut nec ipsi patri tuo obsit, si se mutaverit, &c.

Lib. 3. c. 31. — Luc. 15. — Post principium.

Quod inutiliter & incaute Græci ecclesiam catholicam anathematizare conati sunt in eorum synodo, eo quod imagines non adoret: cum utique prius debuerint omnino scrutari, quid uniuscujusque partis ecclesia de hac causa sentire vellet.

Cap. 52. Reprehensio.

Illi non anathematizaverunt catholicam ecclesiam, sed magis ad eam reversi, anathematizaverunt pseudosyllogum illum una cum complicibus ejus hæreticis, qui sacras imagines in sancta ecclesia a priscis temporibus constitutas, inverecunde & incaute non solum deposuerunt, sed insuper incenderunt. Et ideo secundum traditionem sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ ab ipsa reversi hæresi, specialiter eam contemnentes anathematizaverunt. Item ex epistola sancti Gregorii ad Eusebium archiepiscopum Thessalonicensem directa: Hortamur, ut cum omni vivacitate ac sollicitudine fraternitatis hoc vestra rimari cura non desinat, & si ab hac eos insontes pravitate repererit, scandalum de filiorum suorum mentibus habitatorum satisfactione removeat, atque inter omnes hæreses specialiter Severum ac Nestorium anathematizent, &c. Sic & isti fecerunt, de propria eorum hæresi revertentes.

Responsio. — Lib. 7. ind. 2. epist. 8.

Quia mulier in synodo docere non debet, sicut Irene in eorum synodo fecisse legitur.

Cap. 53. Reprehensio.

In ipsis enim exordiis Christianorum, cum ad fidem converteretur imperator Constantinus, mater sua Helena Augusta ad eum cum duodecim scribis & Pharisæis, ac magistris & principibus Judæorum in urbem venit Romam & ipsa una cum Filio suo Constantino Augusto concilium Judæos cum Christianis facere censuerunt. In quo præsidens sanctus papa Silvester cum pluribus sanctissimis episcopis, in ampliorem statum dilatantes Christianorum fidem, tam per sacram scripturam, quamque per miracula, Domino protegente, victores effecti sunt. Sed & sanctus Leo papa egregius doctor, pro sacrosancto quarto concilio ad Pulcheriam Augustam emisit epistolas suas. Unde & ipsa per semetipsam in sancta quarta synodo sedit, una cum fidelissimo Marciano imperatore. Item ex libro sancti Augustini, de eo quod in Genesi sexto die factum legitur, inter cetera: Produxit terra herbam pabuli & ligna fructifera: producunt & homines in ecclesia opera misericordiæ: post ipsa opera, quæ etiam Domino exhibita sunt, cum esset in carne, non solum a viris, sicut fuit Zachæus, sed etiam a mulieribus quæ ei ministrabant de substantia sua, &c.

Quod non ideo adorandæ sunt imagines, quod per eas, ut illi dicunt, nonnulla signa demonstrata fuisse videntur, cum tamen non omnes res adorentur, per quas vel in quibus miracula apparent.

Cap. 54. Reprehen.

Jam superius exaravimus pro adorandis imaginibus, qualiter in eorum explanaverint definitione, demonstrantes eis osculum & honorabilem salutationem reddere, nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam. Ex libro S. Augustini in psalmum 76. inter cetera: Tu vere magnus Deus faciens mirabilia in corpore, in anima solus faciens. Et post pauca: Fecit & Moyses, sed non solus; fecit & Elias; fecit & Elisæus; fecerunt & apostoli, sed nullus eorum solus. Illi cum facerent, tu cum eis; tu quando fecisti, illi non tecum. Non enim tecum fuerunt cum fecisti, quando & ipsos tu fecisti. Tu es Deus, qui facis mirabilia solus, &c.

Respons. — Post med.

De eo quod apocryphas & omni derisione dignas nænias suis locutionibus interposuerunt.

Cap. 55. Reprehen.

Ad derisionem & opprobrium hæreticorum, qui pseudosyllogum illum fecerunt, eorum apocryphas nænias, quas deliraverunt, in medium deduxerunt, demonstrantes eis, qualem errorem conabantur in sanctam catholicam & apostolicam introducere ecclesiam. Et idcirco qui ex ipsa reversi sunt hæresi, cum propheta canebant pro ipsis hæreticis: *Inimici defecerunt framææ in finem*, &c. alia plura. Item S. Gregorii theologi de sermone in epiphaniis, inter cetera: Accedamus ad lucem, & efficiamur etiam ipsi lux participatione lucis æternæ. Et post pauca: Numquid tale aliquid in mysteriis suis habent paganorum, delira commenta, & mysteria obscura, adinventiones dæmonum, aut furiosæ mentis vesana figmenta, tempore confirmata, & fabulis commendata? Ea enim, quæ tamquam vera adorant, rursum ficta esse & composita per fabulas docent. Quod si essent vera, utique fabulosa non essent, cum sint omni genere contraria sibi veritas & figmentum. Sed agunt omnia, tamquam vere pueri in plateis ludentes, ac sibi invicem illudentes. Nulla ibi virilis sensus & perfectæ rationis assertio, nihil quod proferre valeant adversus cultores verbi Dei, & alia similia plura.

Respons. — Psalm. 9. Oration. sancta lux.

Cap. 56. Reprehen.

De eo quod quanto plura exempla hæreti-

co-

corum, & imagines spernentium vel despicientium trahunt, tanto parentes suos majoribus conviciis & injuriis inhonorant, quos procul dubio eorum sequaces in hac parte fuisse profitentur.

Ecce ipsum unum tenorem in hoc capitulari sæpius referunt, quia parentes eorum despexerunt : atque injuriantes inhonoraverunt. Et ideo & nos, ut superius exaravimus, pro hujusmodi breviter addentes dicimus, quia nec parentes boni possunt filiis malis prodesse, neque filii boni possunt parentibus malis auxilium ferre, sed unusquisque pro se reddet rationem Deo. Magis autem multum laudabiles sunt, qui parentes eorum non sequuntur in sæviissimo errore, reversi ad veram fidem orthodoxam sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ. Ex libro sancti Augustini de prophetia, ubi ad oves loquitur Deus, inter cetera : Ergo quicumque ab hæreticis transierint ad catholicam, non habebunt hoc opprobrium gentium, nec portabunt maledictum dissensionis, quia permanent in radice unitatis, in plantatione caritatis : *Non portabunt maledictum, & scient quoniam ego sum Dominus Deus eorum, & ipsi populus meus domus Israel, dicit Dominus Deus.*

Quod non sit contra religionem Christianam, ut illi dicunt, non colere & non adorare imagines.

Ex libro beati Augustini de tractatu Proverbii Salomonis, inter cetera : Invenis hominem porrigentem manu eleemosynas pauperum, nec tamen de Deo ibi cogitantem, sed hominibus placere cupientem. Lanea vestis videri potest, interiorem lineam non habet. Invenis alium dicentem tibi : Sufficit mihi in conscientia Deum colere, Deum adorare : quid mihi opus est aut in ecclesiam ire, aut visibiliter misceri Christianis? Lineam vult habere sine tunica : Non novit, non commendat talia opera mulier ista. Dicenda sunt quidem & docenda spiritalia sine carnalibus, sed illi qui accipiunt, debent tenere spiritalia, & non carnaliter operari carnalia, &c.

Quod non parvi sit erroris, manufactas imagines arcæ testamenti Domini coæquare conari, ut illi in sua synodo facere conati sunt.

Item ex tractatu sancti Augustini de Esau & Jacob, inter cetera : Duo testamenta dicuntur in lege, unum vetus, alterum novum. Vetus promissiones habebat temporales, sed significationes spiritales. Intendat caritas vestra. Si promissa est Judæis terra promissionis, significat aliquid spiritaliter terra promissionis. Si promissa est Judæis civitas pacis Jerusalem, significat aliquid nomen civitatis Jerusalem : & similia alia plura. Unde, ut superius exaravimus de eodem libro sancti Augustini una res multis modis significatur : quæ nihil horum est per evidentiam, omnia est per figuram, &c.

Quod non sint coæquandæ imagines reliquiis sanctorum martyrum & confessorum, ut illi in sua erronea synodo facere nituntur, eo quod reliquiæ aut de corpore sunt, aut de his quæ in corpore, aut de his quæ circa corpus cujusdam sancti fuerunt ; Imagines vero nec in corpore, nec circa corpus fuisse vel fore credunt illis quibus adscribuntur.

In sacris prædictis conciliis prædecessorum meorum sanctissimorum pontificum hæc oblata sunt testimonia, id est sancti Gennadii Massilienſis episcopi, qualiter veneranda sint corpora vel reliquiæ sanctorum, capitulo 40. Sacrorum corpora, & præcipue beatorum reliquias ac si Christi membra sinceriissime honoranda, & basilicas eorum nomine appellatas, velut loca divino cultui mancipata, affectu piissimo & devotione fidelissima adeundas. Si quis contra hanc sententiam venit, non Christianus credatur, sed Eunomianus. Item de petitione clericorum & monachorum sanctæ Antiochenæ ecclesiæ adversus Severum hæreticum in sancta quinta synodo : Neque enim de sanctis altaribus pepercit, sacratissima vestimenta vasaque nonnulla discerpens, ceteraque fundens distribuit consentientibus sibi. Ausus fuit enim ille, beatissimi, quæ in typum Spiritus sancti aureæ argenteæque columbæ pendebant supra sacratissimos fontes & altaria, cum reliquiis usurpare, dicens : Non est necesse in specie columbæ Spiritum sanctum nominare, &c.

Quod hæc synodus, quæ nec synodus quidem dicenda est, nullatenus æquiparari possit Nicænæ synodo, quamquam in eodem sit agitata loco, sicut Joannes presbyter adulanter dixisse perhibetur : quippe cum ab ea non solum in ceteris, sed in symbolo discrepare noscatur.

Jam superius exaravimus hujus synodi divina dogmata irreprehensibilia existere, sicut præcipuorum sanctorum patrum mirifice demonstrant opuscula. Nam si quis a prædictæ synodi symbolo discrepare se dixerit, discrepare videtur a sanctarum sex synodorum symbolo, eo quod isti non ex se, sed per sanctorum dogmatum constitutiones locuti sunt. Ex libro sanctæ sextæ synodi, inter cetera : Sufficiebat quidem ad perfectam orthodoxæ fidei cognitionem atque confirmationem, pium atque orthodoxum hoc divinæ gratiæ symbolum. Sed quoniam non destitit ab exordio adinventor malitiæ, cooperatorem sibi serpentem inveniens & per eum venenosam humanæ naturæ afferens mortem : ita & nunc organa ad propriam suam voluntatem apta reperiens, &c.

Item ex libro sancti Augustini de prophetia, ubi ad oves loquitur, inter cetera : Lateribus & humeris vestris impellebatis, & cornibus vestris percutiebatis, & omne quod deficiebat comprimebatis, quousque dispergeretis eas foras : & salvabo oves meas. Sicut detestanda eorum iniquitas & crudelitas, ita laudanda pastoris nostri & Dei nostri misericordia. Et post pauca sequitur : Et super omnem terram gloria tua. Sponsus in cælo est, sponsa in terra est. Ille super omnes cælos, illa super omnem terram. O hæretice, credis quod in cælo non vides ; negas quod in terra vides ? Dicat ergo hæc, dicat & audiatur, salvet oves suas. Et salvabo, inquit, oves meas, & jam non erunt in devastationem : & judicabo inter ovem & ovem, & excitabo super eas pastorem unum, & reliqua.

Contra eos qui dicunt : Sic divinæ scripturæ libros, ita imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ fidei puritatem observantes.

Sancti Gregorii papæ ex epistola ad Serenum episcopum Massilienſem directa, inter cetera : Dic frater, a quo factum sacerdote aliquando auditum est quod fecisti? Si non aliud, vel illud te non debuit revocare, ne despectis aliis fratribus solum te sanctum & esse crederes sapientem ? Aliud est enim picturam adorare, aliud per picturæ historiam quid sit adorandum addiscere. Nam quod legentibus scriptura, hoc idiotis pictura præstat cernentibus : quia in ipsa ignorantes vident quid sequi debeant : in ipsa legunt qui literas nesciunt. Unde & præcipue gen

In synodo sub Menna Act. 1.

Cap. 60 Reprehensio.

Responsio

Act. 17.

Loco citato

Cap. 1

Reprehensio

Responsio Libri 9. ep. 9.

ANNO CHRISTI 787.

gentibus pro lectione pictura est : quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. Et post pauca : Et quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et rursus : Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, ut nescientes literas, ipsam historiam attendentes, quid actum sit discerent, &c. Item Sophronii episcopi Hierosolymitani, qui ita explanavit in sancta sua synodica, quæ in sancto sexto concilio oblata & mirabiliter suscepta est, de Spiritu sancto dicens : Vere Patri & Filio consempiternum, consubstantialem, atque contribulem ejusdemque essentiæ atque naturæ. Similiter & deitatis trinitatem consubstantialem, cohonorandamque ac confessorem, connaturalem & cognatam atque contribulem, in unam conrecapitulandam deitatem : atque in unam copulandam communem dominationem, absque personali confusione, & absque substantiali divisione. Trinitatemque in unitate credimus, & in unitate trinitatem glorificamus, & cetera. Item ex epistola S. Athanasii ad Epictetum directa, inter cetera : Eorum vero, qui putantur recte credere secundum omnia quæ dicta sunt a sanctis patribus, qui propter inquisitionem immutare volentes, nihil aliud faciunt, nisi secundum quod scriptum est : Proximum quidem potant insipientia : repugnant autem ad nullam utilitatem, sed ut simplices tantum evertant, &c. Item sancti Augustini lib. 7. de trinitate, inter cetera : Sic dicamus tres personas, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, quemadmodum dicuntur aliqui tres amici, aut tres propinqui, aut tres vicini, quod sint adinvicem, non quod unusquisque eorum sit ad seipsum. Quapropter quilibet ex eis amicus est duorum ceterorum, aut propinquus, aut vicinus, quia hæc nomina relativam significationem habent, &c. Item ejusdem sancti Augustini lib. 8. de trinitate, inter cetera : Tantam esse æqualitatem in ea trinitate, ut non solum Pater non sit major quam Filius, quod attinet ad divinitatem, sed nec Pater & Filius simul majus aliquid sint quam Spiritus sanctus, aut singula quæque persona quælibet trium minus aliquid sit quam ipsa trinitas. Dicta sunt hæc, & si sæpius versando repetantur, familiarius quidem innotescunt : sed & modus aliquis adhibendus est, Deoque supplicandum devotissima pietate, &c.

Hoc loco ante Sophronii dicta quædam deesse videntur.

Lib. 7. c. 6.

Lib. 8. in principio.

IN ACTIONE PRIMA.

Cap. 4. Reprehensio.

De eo quod Basilius archiepiscopus in suæ fidei lectione, post confessionem Patris, & Filii, & Spiritus sancti, imaginum & lipsanorum osculationem & adorationem inseruit, fidem se habere dicens, participari ab his sanctificationem : remissionem vero peccatorum, sive carnis resurrectionem, seu vitam futuram omnino tacuit.

Responsio. Lib. 1. c. 2.

Sanctus Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro 1. de fide, quem ad Gratianum imperatorem misit, de Patre & Filio orthodoxe dogmatizans, inter cetera inquit : Est enim plenitudo divinitatis in Patre, & plenitudo divinitatis in Filio. Et de Spiritu sancto nil dixit, quia tantummodo de Patre & Filio explanavit : Et Basilius hæresim, quam abjiciens anathematizavit, & confessionem de vera religione orthodoxæ fidei faciens, imagines sacras & lipsana sanctorum amplectens venerabiliter suscepit, de quibus dudum errorem habuit. Nam de remissione peccatorum, sive carnis resurrectione, seu vita futura, nullum habuit errorem, neque orthodoxæ fidei sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ in hoc contradixit, sicut illi flebiles & infelices hæretici, qui ex occasione imaginibus & lipsanis sanctorum detrahere conati sunt, cum ipsis sacris imaginibus ipsa lipsana sanctorum ejicientes atque abnegantes contempserunt. Sed væ illis, quia de via recta declinantes, per erroneam semitam plenamque frutetis gradientes, in foveam inciderunt, quam facientes, arsuri sunt in æternum. Si enim explanare voluerimus de lipsanorum sanctorum veneratione per divinarum scripturarum, & sanctorum patrum opuscula, quis valebit scribere, aut chartas proferre? Pauca enim ex multis breviter memoramus sancti Basilii episcopi Cæsareæ Cappadociæ, in interpretatione psalmi 115. inter cetera : Ante hoc dicebatur sacerdotibus & Nazaræis, Quoniam omnis qui tetigerit mortuum, immundus erit, & ut lavet vestimenta sua. Nunc autem qui tetigerit ossa martyrum, accipiet aliquam participationem sanctificationis de corpore assistente gratia. *Pretiosa in conspectu Domini mors sanctorum ejus*, &c. Item sancti Joannis Chrysostomi episcopi Constantinopolitani in sermone in epistolam beati Pauli apostoli ad Romanos, inter cetera : Ego autem & propter hoc Romam diligo. Insuper adhuc & aliunde eam habeo laudare, & pro magnitudine, & pro antiquitate, & pro specie, & pro multitudine, & potentia, & directionibus in præliis. Omnia autem talia derelinquens, pro hoc eam beatifico, quia & vivens eis scribebat, & sic eos diligebat, & præsentialiter eis locutus est, & vitam ibi temporalem finivit, & sanctum corpus ejus ibi habent, pro quo & honorabilior civitas magis quam pro aliis. Et sicut corpus magnum & forte oculos habet duos splendentes; sacrorum horum corpora, id est Petri & Pauli: ita non est cælum splendidius, quando sol emittit radios, sicut Romanæ urbis hæ duæ lampades ubique in mundo illuxerunt. Exinde ergo rapietur Paulus, exinde Petrus. Considerate & tremite : qualia videbit insignia Roma, Paulum subito surgentem a loco requietionis suæ simul cum Petro, & proficiscentem obviam Christo? Quale mandat Christo donum Roma? quales coronas civitas continet duas? quales catenas aureas circumnectit? quales habet fontes? Pro hoc admiror civitatem, non pro multitudine auri, non pro columnis, non pro alia phantasia, sed pro egregiis cacuminibus summæ ecclesiæ. Quis mihi tribuet perfundi corpore Pauli, & adhærere sacræ sepulturæ, & pulverem sanctum videre corporis illius, in quo imitatus est Christum, in quo Christi stigmata portavit, in quo ubique prædicationem dissemminavit? Pulverem illum corporis ejus, per quod ubique occurrit? pulverem oris illius, per quod Christus annunciabatur, & lux lucescebat, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Psalm. 115. Serm. 32.

Item ex sermone sancti Augustini in natali sanctorum apostolorum, inter cetera : Nam iste beatissimus Petrus piscator, cui jubebat, non dico curator, sed infimus obsonator, modo genibus provolutus eum adorat imperator, &c.

Item ejusdem sancti Augustini in expositione psalmi 44. inter cetera : *Filiæ regum delectaverunt te in honore tuo* : quia non quæsierunt honorem patrum suorum, sed quæsierunt honorem tuum. Ostendatur mihi Romæ in tanto honore templum Romuli, in quanto ostendam

Psalm. 44. Post medi

ibi

ibi memoriam Petri. In Petro quis honoratur, nisi ille defunctus pro nobis, &c.

Item sancti Gregorii papæ ex epistola Eusebio episcopo Thessalonicensi directa, inter cetera : Si autem Theodorus lector ad orationem sanctos huc ad apostolos venire voluerit, eum fraternitas vestra sine aliqua mora transmittat. Et alia plura talia testimonia, quæ exarare per ordinem longum prævidemus.

IN EADEM ACTIONE.

De eo quod Theodosius Amorii episcopus desidiose sanctæ & unicæ trinitatis fidem tacuerit, de imaginibus vero incaute & extraordinarie dixerit : Confiteor & promitto, & suscipio, & osculor, & adoro imagines. Et post pauca : Qui non instruunt diligenter omnem Christo dilectum populum adorare & venerari sacras & venerandas imagines omnium sanctorum, qui a sæculo Deo placuerunt, anathema.

Putamus, quia zelo fidei fervens prædictus Theodosius talem orationem confessus est, qualem in eorum definitione explanaverunt. Nam & prædecessores nostros, videlicet beatissimos pontifices Gregorium, & Gregorium, Zachariam, & Stephanum, Paulum, & iterum Stephanum, reperimus pro sacrarum imaginum erectione in Spiritu Sancto ferventes, rectæ fidei zelum habere. Pro quo dominus Gregorius papa secundus junior, una cum 79. sanctissimis episcopis ante confessionem beati Petri apostolorum principis præsidens, multorum sanctorum patrum testimonia roborantes, venerari & adorare sacras imagines in eorum concilio censuerunt. Porro prædecessor noster sanctæ recordationis quondam dominus Stephanus papa similiter cum episcopis partium Franciæ atque Italiæ præsidens in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, prædecessoris sui venerabile concilium confirmans atque amplectens, magis magisque & ipse una cum omnibus episcopis præsidentibus, sanctorum patrum testimoniis adhærentes, adorare atque venerari sacras imagines statuerunt. Unde & beatus Paulus apostolus docens inquit : *Tenete traditiones quas accepistis*. Et iterum : *Sed licet nos, aut angelus de cælo evangelizet vobis, præterquam quod evangelizamus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & nunc iterum dico : Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, anathema sit*, &c.

IN ACTIONE TERTIA.

Ridiculose & pueriliter dictum in sententia fidei Theodori archiepiscopi : *Mirabilis Deus in sanctis suis*. Et continuo : *Sanctis qui in terra sunt ejus, mirificavit omnes voluntates meas inter illos*, tamquam hic versiculus illum priorem subsequeretur.

In hoc modo gratis calumniari conantur ; quia sancta ecclesia in matutino Deo canere laudes surgens, in primis : *Domine labia mea aperies* dicit, & post : *Venite exultemus Domino* : Sic incipit : *Beatus vir*. Similiter Paulus apostolus fideliter prophetarum nomina percurrens per ordinem, post Jephte David memoravit, & sic Samuel. Sed & plura sanctorum opuscula invenimus ferre testimonia de novo, & sic postmodum de veteri testamento : sed ob hoc nullus audet quispiam de fidelibus talia in ridiculo habere. Item sanctus Joannes Chrysostomus in interpretatione epistolæ beati Pauli apostoli ad Hebræos, inter cetera docens, inquit : *Non videbit Dominus, nec intelliget Deus Jacob*. Et iterum : *Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est ?* Et iterum : *Propter quid irritavit impius Deum ?* Et rursum : *Dixit insipiens in corde suo : Non est Deus. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt in voluntatibus suis*, &c. ANNO CHRISTI 787. Homil. 7. Psal. 93. Psal. 11. Psal. 9. Psal. 13.

Item ejusdem sancti Joannis Chrysostomi in interpretatione epistolæ beati Pauli apostoli ad Romanos : Pro quo & Matthæus initium faciens evangelii, utrumque horum memorat primum, & tunc per ordinem profert parentes eorum, dicens : *Liber generationis Jesu Christi*. Non sustinuit dicere post Abraham, Isaac, & Jacob, sed ante Abraham David memoravit, &, quod est mirabile, quoniam ante Abraham David posuit, sic dicens : *Filii David, Filii Abrahæ*, & tunc cœpit dicere per ordinem, &c. Homil. 7. Matth. 1.

IN ACTIONE PRIMA.

Contra eos qui dicunt : Deo cooperante nos direximus congregare vos, sive, Congregavit vos Deus, concilium proprium statuere volens. Cap. 7. Reprehensio.

In fine evangelii sancti Marci : *Illi autem profecti prædicaverunt ubique, Domino cooperante, & sermonem confirmante sequentibus signis*. Item sancti Cyrilli in sermone sanctæ Dei genitricis, inter cetera : Gloria quidem tibi a nobis sancta mystica trinitas, quæ hos & nos omnes convocavit in hanc vocationem Dei genitricis Mariæ, &c. Item ex sancta sexta synodo, actione decimaoctava, post subscriptiones episcoporum & imperatoris, Constantinus piissimus imperator dixit : Deum testem proferimus. Et post pauca : Cum ergo Deo complacuit tempus concedere, invitavimus fieri collectionem vestram, ad considerandum nobis sanctas Dei scripturas, omnemque vocis sive assertionis novitatem, quæ adjecta est ad intemeratam nostram Christianorum fidem in his vicinis temporibus, a quibusdam prava sentientibus, expellendam, &c. Responsio. Marc. 16. Habetur in concil. Eph. Act. prima.

IN ACTIONE TERTIA.

Contra eos qui dicunt quod imaginis honor in primam formam transit. Cap. 8. Reprehensio.

Qui huic contradicere voluerit, sancti Basilii contradicet expositioni, quem nullum ex fidelibus credimus adversus ejus orthodoxam fidem expugnare. Quia ipse in sacratissima epistola sua, quam misit ad Amphilochium, inter cetera istud explanavit capitulum. Item sancti Severiani episcopi Gabalanensis, alias Gavalensis, in homilia, in qua demonstravit scripturas per Dominum explanatas, inter cetera : Vestem imperialem si injuriaveris, numquid qui eam induit injuria afficis ? Nescis quoniam si quis imaginem imperatoris injuriaverit, primæ formæ dignitati affert injuriam ? Nescis quoniam si quis imaginem, quæ a ligno detrahit, non sicut in inanimatam materiam audens sic judicatur, sed sicut qui adversus imperatorem manus extendens fœdat materiam, sine anima imperatoris, segregatam ab imperatore ? Imago enim omni- Responsio. Lib. de Spiritu Sancto c. 75.

no si feriatur, ejus injuria imperatorem attingit, &c.

ANNO CHRISTI 787.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 9. Reprehensio.

Quod infauste & præcipitanter sive insipienter Constantinus Constantiæ Cypri episcopus dixit: Suscipio & amplector honorabiliter sanctas & venerandas imagines, & quæ secundum servitium adorationis, quæ substantiali & vivificatrici trinitati emitto. Et qui sic non sentiunt neque glorificant, a sancta catholica & apostolica ecclesia segrego, & anathemati submitto, & parti eorum qui abnegaverunt incarnatam & salvabilem dispensationem Christi veri Dei nostri emitto.

Responsio.

Ex prava revertentes hæresi, totis nisibus eorum, tentaverunt sanctæ catholicæ & apostolicæ in ipsorum confessione satisfacere ecclesiæ, & ideo talem adorationem se confessi sunt pro sacris imaginibus credere, qualis in definitione synodi constituta est inter cetera: Act. 7. Reordinari venerandas & sanctas imagines, quæ ex coloribus & metallo & cetera materia opportune habentur in sanctis Dei ecclesiis, in sacris vasis, & in vestibus, parietibus & tabulis domibusque & viis: quasque Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi imagines, intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, pretiosorum angelorum & omnium sanctorum, & justorum virorum. Quantum enim frequenter per imaginariam reformationem videntur, tantum & qui eas aspiciunt assurgunt ad * primæ formæ memoriam & dilectionem, & ut his osculum & honorabilem salutationem reddant, nequaquam autem secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & vivificæ crucis, & sanctis evangeliis & ceteris sacris ornatis, &c.

* prototyporum.

IN ACTIONE SECUNDA.

Cap. 10. Reprehensio.

Quod Euthymius Sardensis episcopus a præfati Constantini errore non multum dissentit in eo quod ait: Ex toto corde suscipio venerandas imagines, cum condecenti honore & amplectibili adoratione. Illos enim qui aliter aut contrarie sentiunt, aut dogmatizant contra sanctas imagines, alienos catholicæ ecclesiæ deputans prædico, & hæreticos annuncio.

Responsio.

Ecce, ut supra diximus, secundum definitionem synodi confitentur se puram facere ecclesiæ catholicæ confessionem in eo, ubi iste ex toto corde se dicit suscipere venerandas imagines; & cum decenti honore & adoratione amplecti, ut superius in definitione synodi dictum est: Nequaquam secundum fidem nostram veram culturam, quæ decet solam divinam naturam, sed quemadmodum signo pretiosæ & vivificæ crucis, & sanctis evangeliis, & ceteris sacris ornatis. Et ideo dixit, cum condecenti honore; & promisit se contrarios catholicæ ecclesiæ hæreticos annunciare.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 11. Reprehensio.

Quod nulla auctoritate vigeat, neque in ullo authenticorum librorum reperiatur, quod illi dicunt per imaginem cujusdam Polemonis quamdam ab adulterii perpetratione coercitam fuisse: quod quidem æquare nituntur miraculo, quod simbria dominicæ vestis actum est, A quam mulier contingens exoptatam recepit sanitatem.

ANNO CHRISTI 787. Responsio.

In hoc capitulo qui hæc scripserunt, incriminari moliuntur, & contradicere veritati nituntur. Quod probare nequaquam possunt de illis, quod æquare Polemonis miraculum auderent cum simbria dominicæ vestis. In synodo vero miraculum imaginis Polemonis de sermonibus episcopi S. Gregorii theologi, ubi de industria versum scripsit, ipsum ostensum est testimonium, & a Basilio Ancyræ, seu & a Tarasio patriarcha Constantinopolitano, simul & a Nicephoro episcopo Dyrrachii singulatim responsum est. Basilius quidem episcopus respondit: Sanctus Gregorius deiloquus pater B mirabilem putavit imaginem Polemonis. Et patriarcha dixit: Etenim castitas ex ea peracta est. Nisi enim vidisset imaginem prostituta Polemonis, nequaquam ab adulterio recessisset. Simulque & Nicephorus episcopus respondit: Mirabilis imago & digna valde nimis, quoniam potuit mulierem eruere de abominabilis ludibrii operatione. Et post hæc sic alius lector legit: Beati Antipatri episcopi Bostrorum ex sermone de fluxu sanguinis, ubi post multam explanationem, sanctus inquit: Adepta donum, titulum erexit Christo, divitias quidem mendicis expendens; divitias vero reliquas offerens Christo. Et post hæc sic iterum separatim pro miraculo fluxuosæ mulieris C patriarcha respondit: Sicut & imaginem quæ titulatur Christo eam offert, quemadmodum fluxuosa titulum. Similiter & Basilius episcopus respondit: Proprie dicere jubet, & suscipit prolixe qui faciunt imagines. Tamen vestra a Deo inspirata veridica excellentia, ipsam synodum legi facere potest in actione quarta, utrum sic est, an non.

IN ACTIONE SEXTA
Tomo tertio.

Cap. 12. Reprehensio.

Quod non pertineat ad imaginum adoratio- Exod. 31.
nem, ut illi stultissime & irrationabiliter putant, quod per legislatorem scriptum est: *Ec- D ce vocavi ex nomine Beseleel filium Huri filii Hur de tribu Juda, & replevi eum spiritu sapientiæ & intelligentiæ ad perficiendum opus ex auro & argento: & dedi ei socium Ooliab filium Achisamech*, &c.

Responsio.

Pro his firmissimis exemplis prædecessor noster sanctissimus dominus Gregorius secundus junior papa, in suo sacro concilio, (quod & in alio concilio prædecessoris nostri domini Stephani papæ, una cum sacerdotibus partium Franciæ atque Italiæ acto, susceptum & veneratum est) in eo ipso præsidente sanctissimo ac beatissimo quondam domino Gregorio papa per semetipsum, similiter dixit: Si contraria sentientibus, & irritas facere quærentibus antiquas patrum traditiones, salutis occurreret E conversio, sufficerent utique ea, quæ superius a nobis ex patrum testimoniis vel sacris dicta sunt documentis. Sed quia videmus, quod mœrentes dicimus, plerosque turbatis mentibus statuta conturbare ecclesiæ: ideo, fratres carissimi, extenditur sermo, & cupimus ad compescendam erroris insaniam adhuc ex veteribus documentis aliquid dicere: forsan resipiscent inquieti. In libro enim Exodi sic legimus: *Locutus est Dominus ad Moysen, dicens:* Exod. 25 *Loquere filiis Israel, ut tollant mihi primitias; ab omni homine, qui offert ultroneus, accipietis eas.*

eas. Hæc sunt autem quæ accipere debetis, & cetera per ordinem, usque ad duos cherubim, qui erunt super arcam testimonii, cuncta quæ per te mandabo filiis Israel. Nam & aliud protulit testimonium ex libro tertio Regum, ut sileant garrientes mandato Dei. A Salomone constructo templo, *Inter alia fecit in oraculo duos cherubim de lignis olivarum.* Et infra: *Et sculpsit in eis picturam cherubim, & palmarum species, & anaglypha valde prominentia, & texit ea auro: & operuit tam cherubim, quam palmas, & cetera auro.* Ecce, carissimi fratres, consideremus quid Deo mandante Moyses fecerit, quidve Salomon sapientissimus jussu construxerit divino, &c. Quanto debemus puro corde & animo sculptum Christum Deum nostrum, sanctamque semper virginem ejus genitricem Mariam, apostolos quoque, vel omnes sanctos Dei per eorum sacras effigies atque imagines colere vel adorare, & ad propitiandum nobis petere & relaxari delicta? Nos non ob aliud nomen imagines facimus & adoramus, sed pro nobis incarnato Verbo Dei. Si autem manufacta omnia abjicienda sunt, neque arca fœderis, neque aurei & cælati cherubim ejus debuerunt recipi, quæ per Beseleel & Ooliab facta sunt juxta præceptum Dei. Si vero illa suscepta sunt, & hæ imagines opportune recipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt. Unde & operantur, sicuti & arca, multa miracula. Nam & arca & cherubim, ut & hæ sine anima erant, & manufacta, & sculpta. Sed sicut illic per illa operabatur Deus & glorificabatur, ita & hæ simili modo secundum visiones & revelationes prophetarum coloribus distinctæ efficiuntur. Et ne aliquis propter adorationem, quæ a prædecessoribus nostris sanctissimis præsulibus promulgata est, oblatrare præsumat, sciat ipsos talem adorationem docuisse, qualem prædecessor noster sanctus Gregorius egregius doctor & papa in epistola sua, quam in præfato concilio domini Stephani papæ Herulphus * episcopus provinciæ Galliarum civitatis protulit, ubi inter cetera Secundinum servum Dei inclusum Galliæ docuit dicens: Scimus quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut pro Deo aut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei, ut in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre consideras. Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante illam prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nobis ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam Filium Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi * furtarias duas, imaginem Salvatoris, & sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque Petri & Pauli apostolorum continentes, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem, & clavem pro benedictione a sanctissimo corpore Petri apostolorum principis, ut per ipsum a maligno sis defensus, per cujus sanctum lignum munitum te esse credis, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod Theodosius Myrensis episcopus ridiculose & pueriliter egerit, qui ut imaginum adorationem adstrueret, somnia archidiaconi sui in eadem synodo retulit.

Cui dubium est quod & in vetere & in novo testamento pluribus per somnia futura revelata sunt? Sed ut de pluribus optimum unum memoremus, S. Ambrosii Mediolanensis episcopi testimonium proferimus, qui in expositione sanctorum martyrum Gervasii & Protasii inter reliqua ait: Tertia vero nocte, confecto jejuniis corpore, non dormienti, sed stupenti quædam mihi apparuit tertia persona, quæ similis erat beato Paulo apostolo, cujus vultus me pictura docuerat, &c. Hoc testimonium a Sergio sanctissimo quondam archiepiscopo ecclesiæ Ravennatis per Joannem diaconum suum in præfato concilio sanctæ recordationis domini Stephani prædecessoris mei pro sacrarum imaginum veneratione oblatum est. ANNO CHRISTI 787. Refutatio Lib. [illegible] cap. 13

Item sancti Gregorii theologi in epitaphio Cæsarii fratris sui, inter cetera: Tunc Cæsarium meum videbo, numquam abeuntem, numquam remeantem, numquam lamentatum, numquam mœstum, sed splendidum, gloriosum, excelsum, qualis mihi & in visione apparuisti. Hoc dilecte fratrum mihi, &c. Sed & sanctus Gregorius papa in dialogis suis meminit de quibusdam beatissimis viris, atque religiosis fœminis, simulque puellis, quod sanctam Dei genitricem Mariam atque principes apostolorum Petrum & Paulum, & sanctos martyres viderint in transitu suo. Unde eos cognoverunt nisi per picturam, sicut & beatus Ambrosius, ut superius exaravimus, dixit? Orat. Funeb. in laudem Cæsarii, circa finem

IN EADEM ACTIONE.

Deliramentum errore plenum, quod de retruso quodam dixerunt, qui dæmoni juravisse & ipsum juramentum irritum fecisse perhibetur: cujus abbas non mediocriter deliravisse dignoscitur, dicens ei commodius esse omnia in civitate lupanaria ingredi, quam abnegare adorationem imaginis Domini, aut ejus sanctæ genitricis. Cap. 14. Reprehensio.

Hoc testimonium ex libro præcipui doctoris sancti Sophronii oblatum est, & nullus est, ut opinamur, inter orthodoxos Christianos, qui ejus deiloqua dogmata, vel quodlibet explanationis opusculum respuere auderet. Responsio

Item sancti Joannis Chrysostomi in amputatione capitis sancti Joannis Baptistæ, inter cetera: Oportebat enim eum non vetare venerationem sacrarum imaginum.

Item in epistola sancti Gregorii papæ ad Januarium episcopum Calaritanum directa, vobis demonstrantes jam superius exaravimus. Lib. 7. ind. 2. ep. [illegible]

IN ACTIONE SECUNDA

Inutile & dementia prolatum, & risu dignum dictum Agapii Cæsareæ Cappadociæ episcopi reprehenditur in eo quod dixit: Scriptum est in nostris divinis scripturis. Cap. Reprehensio

Divina scriptura pro salute hominum prædicari a fidelibus videtur. Et ideo existimamus quod dixisset: In nostris divinis scripturis, gloriam & decorem fideliter ex ipsis se habere desiderans, simulque ab eadem sacra scriptura se docente dicere, quemadmodum in sanctorum patrum opusculis scriptum est, &c. Sancti Augustini de proverbio Salomonis tractatu, inter cetera: Habent & ipsi sacramenta nostra, habent scripturas nostras, habent Responsio

Amen

Amen & Alleluja noſtrum, habent plerique ſymbolum noſtrum, &c.

ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE QUARTA.

Cap. 3. Reprehenſio. Inutile & demens, & errore plenum dictum, quod dicunt: Qui Deum timet, honorat omnino, adorat & veneratur ſicut Filium Dei Chriſtum Dominum noſtrum, & ſignum crucis ejus, & figuram ſanctorum ejus.

Reſponſio. Ex libro beati Auguſtini de filio Abraham ducto ad ſacrificium, inter cetera: Non enim fruſtra moti eſtis, cum hoc dicerem: Crux cornua habet. Sic enim duo ligna compinguntur in ſe, ut ſpeciem crucis reddant. Sicut ergo in imagine crucis multis locis videmus, ut fiant duo cornua, quibus infigantur manus, cornibus hærentem arietem crucifixum Dominum video, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 4. Reprehenſio. De eo quod idem Joannes non recte dixit: Per imaginem, quæ per colores apparet, adoratur fortitudo ejus & glorificatur, & ad memoriam veniemus de ejus in terra præſentia.

Reſponſio. Lib. 7. ep. 13. Item ex epiſtola ſancti Gregorii papæ, Secundino ſervo Dei incluſo directa, inter cetera: Quod imaginem illius, quem colis, tibi dirigendam per Dulcitium diaconum tuum rogaſti, valde nobis tua poſtulatio placuit: quia illum in corde tota intentione quæris, cujus imaginem præ oculis habere deſideras, ut viſio corporalis quotidiana ſemper reddat exoptatum, & dum picturam vides, ad illum animo inardeſcas, cujus te imaginem videre conſideras, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Cap. 5. Reprehenſio. De eo quod dicunt: Ejuſdem criminis reus eſt qui imagines ſpernit, cujus & Nabuchodonoſor, qui oſſa regum Juda protulit e ſepulcris, & Judaici regis oculos occiſis filiis eruit, & cherubim de templo abſtulit.

Reſponſio. Jam per epiſtolam ſancti Gregorii papæ ſuperius exaravimus, qualiter imagines non ſunt ſpernendæ, ſed venerandæ. Unde prædeceſſores noſtri ſæpius dicti ſanctiſſimi pontifices in ſacris conciliis talem dedere ſententiam: Si quis ſanctas imagines Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ejus genitricis, atque omnium ſanctorum ſecundum ſanctorum patrum doctrinam venerari noluerit, anathema ſit.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 6. Reprehenſio. De eo quod ſecundum Demetrii diaconi dictum, incaute & inordinate parentes eorum egerunt, duos libros inargentatos, eo quod quiddam de imaginibus in his continebatur, comburentes, & alterius libri duo folia præciderunt.

Reſponſio. Hoc proprium hæreticorum factum demonſtratur, quemadmodum in eorum pſeudoſyllogo ſub quondam Conſtantino hæretico imperatore deliraverunt.

Circa finem. Sancti Cyrilli ex epiſtola ad Succeſſum epiſcopum Neocæſareæ, inter cetera: Deficientes adverſus has increpationes machinati ſunt aliquid amarum, & hæretica impietate dignum. Corrumpentes enim epiſtolam, & quædam auferentes, & quædam addentes ediderunt, ut putaretur memorabilem illum ſimilia ſentire Neſtorio, & qui cum eo, &c.

ANNO CHRISTI 787.

Item ſanctæ ſextæ ſynodi in tertia actione, inter cetera: Sermo ſanctæ memoriæ Mennæ archiepiſcopi Conſtantinopoleos ad Vigilium beatiſſimum papam Romanum de eo quod una ſit Chriſti voluntas. Exurgentes legati apoſtolicæ ſedis Romæ, exclamaverunt: Piiſſime domine, falſatus eſt præſens liber quintæ ſynodi, &c.

Item fertur in ipſa ſancta ſexta ſynodo: Sancta ſexta ſynodus dixit: Ecce & hoc teſtimonium ſancti patris peremiſti. Non congruit orthodoxis ita circumtruncatas ſanctorum patrum voces deflorare: hæreticorum potius proprium hoc eſt. Macarius hæreticus dixit: Et jam dixi, quia quærens inſtabilire intentionem meam, hoc modo defloravi. Sancta ſynodus exclamavit: Hæreticum ſeipſum manifeſte demonſtravit, &c. Act. 8. poſt medium.

IN EADEM ACTIONE.

Cap. 7. Reprehenſio. De eo quod in eodem libro in tabulis argenteis, Leontius a ſecretis imagines cernens, antiquiſſimum & ingenioſiſſimum ſui erroris emolumentum ſe inveniſſe gloriatus eſt.

Reſponſio. Act. 8. poſt medium. Item ex eodem ſancto ſexto concilio inter cetera: Conſtantinus piiſſimus imperator, & ſancta ſynodus dixerunt: Edicat Macarius, ut quid hæc neceſſaria ſunt circumrecidit de teſtimonio ſancti & probabilis patris? Macarius hæreticus dixit: Ego teſtimonia quæ defloravi, ſecundum proprium intentum defloravi. Et poſt pauca: Sancta ſynodus dixit: Ecce, benigniſſime domine, & hoc teſtimonium abſcidit. Namque poſt teſtimonia per juſſionem veſtræ fortitudinis relegantur, oſtendent defloratione ejus obumbrata, &c. Loco cit.

IN EPISTOLA IMPERATORIS.

Cap. 8. Reprehenſio. De eo quod Conſtantinus & Irene in epiſtola ſua venerabili papæ urbis Romæ ſcripſerunt: Rogamus tuam paternitatem, & maxime Deus rogat, qui nullum hominem vult perire.

Reſponſio. Luc. 22. In ſancto evangelio ita ait Dominus: *Simon, ecce ſatanas expetivit vos, ut cibraret ſicut triticum. Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: & tu aliquando converſus, confirma fratres tuos*, &c.

2. Cor. 5. Item in epiſtola beati Pauli apoſtoli, inter cetera: *Quoniam quidem Deus erat in Chriſto mundum reconcilians ſibi, non reputans illis delicta ipſorum, & poſuit in nobis verbum reconciliationis. Pro Chriſto ergo legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obſecramus pro Chriſto, reconciliamini Deo.*

Ibidem. Item ſancti Joannis Chryſoſtomi in ſermone de Aſcenſione Domini, inter cetera: Diſce quod non noſtra deprecatione, qui eum offenderamus, ſed poſtulatu ejus, qui juſte nobis fuerat iratus, pax facta eſt. *Pro Chriſto namque*, ait apoſtolus, *legatione fungimur, tamquam Deo rogante per nos*. Quid hoc eſt? Ipſe rogat qui injuriam paſſus eſt? Valde inquit. Nam Deus clemens, & ipſe tamquam miſericors pater deprecatur. Et vide qui medius eſt, qui reconciliator acceſſit, non angelus, non archangelus, ſed ipſe filius deprecantis, &c.

Homil. 5 circa finem. Item ejuſdem ſancti Joannis Chryſoſtomi in in-

interpretatione epistolæ ad Romanos, inter cetera : Quid enim post hæc ? Jam non prophetas, jam non angelos, jam non patriarchas, sed ipsum misit Filium : & occisus est, & ipse veniens, & nec sic extinxit amorem, sed accendit amplius, & manet rogans. Et infra : Et clamat Paulus, dicens : *Pro Christo enim legatione fungimur, tamquam Deo exhortante per nos. Obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.* Et post pauca : Consideremus quoties eum injuria affecerimus post millia bona, cum tamen perstiterit rogans : quoties cum transgressi simus, cum tamen ipse non negligat nos, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

De eo quod præfatus Joannes dixit : In hominis forma luctatus est cum ipso, & vocavit eum Israel, quod est interpretatum mens videns Deum.

Ex libro sancti Gregorii theologi de deitate, inter cetera : Jacob enim scalam excelsam vidit. Et post pauca : Et quasi cum homine, Deo colluctabatur. Et post cetera : Et certamen pietatis translationem vocationis accepit, transnominatus pro Jacob Israel, &c.

Item sancti Augustini de luctatione Jacob cum angelo, inter cetera. Tenebat ergo & luctabatur, quasi cum carnali habitu Jacob amplecti volens, dicebat : *Dimitte me carnaliter, quia ecce jam mane est, ut spiritualiter illumineris*, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Quod non recte sentiant qui dicunt : Si secundum Moysis legitimam traditionem præcipitur populo, purpura hyacinthina in fimbriis in extremis vestimentis poni, ad memoriam & custodiam præceptorum, multo magis nobis per assimilatam picturam sanctorum virorum videre exitum conversationis eorum, & horum imitati fidem secundum apostolicam traditionem.

Credimus quia incognitum non habetis illud quod sanctus Gregorius papa, ut superius exaravimus, in epistola sua dixit, & quia in locis venerabilibus sanctorum depingi historias non sine ratione vetustas admisit. Et quatenus iterum, dum super Ezechielem prophetam tractaret de distinctione sacri eloquii, adjunxit : Scriptura sacra cibus noster est & potus. Et post pauca : In rebus enim obscurioribus quæ intelligi nequeunt, nisi exponantur, cibus est : quia quidquid exponitur, ut intelligatur, quasi manditur ut glutiatur. In rebus vero apertioribus potus est. Potum enim non mandendo glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus, quia etiam non expositia intelligere valemus, &c. Unde & a prædecessoribus meis sanctissimis pontificibus in eorum sacris conciliis expositum est, de veteribus historiis inter plura promulgantibus : Si vero illa susceptia sunt, & hæ imagines opportune suscipiuntur, quoniam secundum Deum fiunt. Unde & operantur, &c.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod non bene Joannes presbyter senserit, qui ut imaginum adorationem adstrueret, dixit : Et Jesu Nave duodecim lapides statuit in Dei memoria.

ANNO CHRISTI 787.

In libro Josue scriptum est : *Josue vero scidit vestimenta sua, & cecidit pronus in terram coram arca Domini usque ad vesperum, tam ipse quam omnis Israel, miseruntque pulverem super capita sua.* Et post pauca : *Dixitque Dominus ad Josue : Surge, cur jaces pronus in terra ? Peccavit Israel, & prævaricatus est pactum meum.* Et itetum post pauca : *Surge, sanctifica populum, & dic eis : Sanctificamini in crastinum*, &c. Ecce prostratus ante arcam fœderis Josue, exauditus est. Unde mellifluus doctor sanctus Gregorius papa in epistola sua, de qua superius exaravimus, Secundino servo Dei in Galliis incluso directa, inter cetera monuit, dicens : Et nos quidem non quasi ante divinitatem ante ipsam prosternimur, sed illum adoramus quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur, &c.

Responsio. Jos. 7. Ibidem. Lib. 7. ep. 53.

Quod non sit æqualis adoratio, ut illi dicunt, Nathan prophetæ erga David regem, adorationi imaginum.

Cap. 13. Reprehensio. 3. Reg. 1.

Ex libro sancti Gregorii papæ super Job, inter cetera : Ita cum in sacro eloquio sola historia aspicitur, nihil aliud quam facies videtur : sed si huic assiduo usu conjungimur, ejus nimirum mentem quasi ex collocutionis familiaritate penetramus. Dum enim alia ex aliis colligimus, facile in ejus verbis agnoscimus, aliud esse quod intimant, aliud quod sonant. Tanto autem quisque notitiæ illius extraneus redditur, quanto in sola ejus superficie ligatur, &c.

Responsio. Lib. 4. c. 1.

Item in eodem libro inquit : Quid per David, qui mamu fortis vel desiderabilis interpretatur, nisi redemptor noster accipitur ? Quid per ejus donum, nisi ecclesia designatur ? Et post pauca : Inquisitio enim divinitatis Domini, fons occultus est : apparitio vero incarnationis ipsius, fons patens. Quid autem per Jerusalem, quæ visio pacis accipitur, nisi eadem sancta ecclesia demonstratur ? In ipsa enim mundi corde Dominum contemplantur, de quo scriptum est : *Ipse est enim pax nostra, qui fecit utraque unum*, &c.

Ephes. 2

Quod sententia Joannis Constantinopolitani, quam illi in testimonium adorandarum imaginum trahunt, non ad id quod illi putant pertinere dignoscitur.

Cap. 31. Reprehensio

Multæ sententiæ sancti Joannis Constantinopolitani in sæpius nominata referuntur synodo, & qualis ex ipsis sit, quæ non ad id quod putaverunt pertineat, siluerunt. Nam in prædecessorum nostrorum sanctorum pontificum conciliis sancti Joannis Chrysostomi ita fertur sententia, inter cetera : Omnia tibi ministrant homini, magis autem imagini : quia & quando imperiales vultus & imagines in civitatem introeunt, obviant judices & senatus, cum laude & timore, non tabulam honorantes ; neque fusæ ceræ scripturam, sed vultum imperatoris sic & mundi hominum non terrarum speciem honorantes, sed cælestem vultum veneremur, &c.

Responsio.

IN ACTIONE QUARTA.

Quod judices, qui in præfata synodo fuerunt, insolenter & incongrue artem pictoriam extollere conati sunt, dicentes : Pia est enim ars pictoris, & non recte eam quidam insipien-

Cap. 14. Reprehensio.

pienter detrahunt. Ipse enim Pater pictorem pie agentem commendat.

ANNO CHRISTI 787.

Beatum Asterium toto oriente sanctum habent, & dum de gestis sanctæ Euphemiæ sermonem fecisset, laudavit ejus martyrium, sicut per ordinem viderat illud liquidius pictum. Et ideo similiter & illi ipsam laudaverunt picturam adversus hæreticos, dicentes quia insipienter eam detrahunt. Sancti Gregorii theologi in sermone de beato Gregorio Nysseno, inter cetera: Putas ergo sufficiunt hæc, aut & breviter virum nobis sermo describet? Si oportet, quemadmodum studiosi pictores multoties committentes colores, ut perfectionem vobis sermonis formam addam, & describam vobis purissimum & manifestissimum, &c.

Item S. Joannis Chrysostomi in sermone in cœna Domini, inter cetera: Nam sicut pictores pingendam tabulam vestigiis quibusdam obumbrare consueverunt, & sic colorum varietate perficere, ita & Christus fecit. In mensa & typi pascha describit, & pascha veritatis ostendit, &c.

Item ex libro S. Augustini de Proverbio Salomonis, inter cetera: *Os nostrum patet ad vos, o Corinthii*. Os suum aperuit attente, & ordinem posuit linguæ suæ, laudans creaturam tamquam creaturam, creatorem tamquam creatorem, angelos tamquam angelos, cælestia tamquam cælestia, terrestria tamquam terrestria, &c.

Response. Orat. ad S. Greg. Nyss. initio.

2. Cor. 6.

IN EADEM ACTIONE.

Inutile & mendacio plenum dictum Joannis presbyteri & legati orientalium, dicentis: Non contraeunt pictores scripturis, sed quidquid scriptura dicit hæc demonstrant, quatenus concordes sint scripturis.

Cap. 15. Reprehensio.

Jam sæpius superius exaravimus, qualiter per sacram epistolam suam, Sereno episcopo Massiliensi directam, sanctus Gregorius eximius doctor & papa, inter cetera docuit: Ac deinde subjungendum, quia picturæ imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi facta fuerant, ut nescientes literas, ipsam historiam intendentes, quid dictum sit discerent, &c.

Response.

Lib. 9. ep. 9

Item S. Joannis Chrysostomi in interpretatione psalmi 50. cujus initium: Pictores imitantur arte naturam, & colores coloribus permiscentes, visibiles corporum depingunt imagines. Et post pauca: Et imperatorem sedentem, & barbarum subditum, & gladium acutum, & fluvios decurrentes, & campos variis coloribus adornatos, & omnia quæ videntur per artem imitantes, mirabilem historiam videntibus præstant, &c.

IN ACTIONE QUINTA.

Et inventum est in quarta.

Falsissimum & omni ridiculo dignum dictum Joannis presbyteri, qui non minus ceteris in imaginum adoratione insaniisse dignoscitur. Ait enim: Qui adorat imaginem, & dicit, quoniam hic est Christus Filius Dei, non peccat.

Cap. 16. Reprehensio.

S. Augustini in psalmi 86. explanatione, inter cetera: Angustias enim omnia pene corpora patiuntur, nec ubique esse possunt, nec semper. Divinitas autem quæ ubique præsto est, undique ad eam potest duci similitudo, & totum potest esse in similitudinibus, quia nihil eorum est in proprietatibus. Numquid Christus est janua, quemadmodum videmus januas factas a fabro? non utique, & tamen dixit: *Ego sum janua*. Aut numquid sic est pastor, quomodo videmus pastores istos præpositos pecorum, &c.

Response. post principium.

ANNO CHRISTI 787.

Joan. 10.

EX SENSU.

Quod illi libri, Vitæ patrum, quorum auctores ignorantur, non prorsus idonei sint ad testimonia danda, & ad hæc quæ in contentionem veniunt confirmanda.

Cap. 27. Reprehensi

Item ex libro S. Augustini de quæstionibus in evangelio secundum Lucam, inter cetera: Vasa ejus in domo, sunt sensus carnales quibus ad investigandam veritatem, quæ intellectu capitur, multi utentes penitus erraverunt, &c. Vitæ enim patrum sine probabilibus auctoribus minime in ecclesia leguntur. Nam ab orthodoxis titulatæ & suscipiuntur & leguntur. Magis enim passiones sanctorum martyrum sacri canones censuerunt, ut liceat eas etiam in ecclesia legi, cum anniversarii dies eorum celebrantur.

Response. Quæst. ex lib. 2. qu.

Quod non bonam habeant memoriam, qui ut non obliviscantur sanctorum, vel certe ipsius Domini, idcirco imagines erigunt.

Cap. 28. Reprehensi

Ex commentario sancti Hieronymi in Matthæum evangelistam, inter cetera: Istiusmodi homines dum volunt alterius imperitiam reprehendere, ostendunt suam. Quamvis enim tenuis humor & liquens esca, tamen cum in venis & artubus concocta fuerit & digesta, per occultos meatus corporis, quos Græci πόρους vocant, ad inferiora delabitur, & in secessum vadit, &c.

Response.

Item S. Augustini in interpretationem psalmi 98. inter cetera: Sion dicta est civitas, quæ est Jerusalem: dicta autem ex interpretatione quadam nomen accipiens, quia Sion speculatio dicitur, id est visio & contemplatio. Speculari enim prospicere est, vel conspicere, vel intendere, ut videas. Est autem Sion omnis anima, si intendit videre lucem quæ videnda est. Nam si ad suam attenderit, tenebratur: si ad lucem illius attenderit, illuminatur. Quia tamen manifestum est Sion civitatem Dei esse; quæ est civitas Dei nisi sancta ecclesia? &c.

Ante medium.

INTERROGATIO.

Ut scientes nos faciant, ubi in veteri vel novo testamento, aut in sex synodalibus conciliis jubeatur imagines facere, vel factas adorare.

Cap. 19.

RESPONSIO.

Nos quidem infra scientes facimus, sicut jam fecimus, quia & in veteri, & in novo testamento, sive in sex synodalibus conciliis semper venerandæ * faciunt sacræ imagines, & factæ inter sancta sanctorum titulabantur. Nam illi nobis dicere debebant, in quali de ipsis sex synodalibus conciliis reprehensæ sint sacræ imagines. Enim vero in primo sancto concilio sæpius ostensum est, quia S. Silvester papa, & Constantinus Christianissimus imperator venerati sunt sacras imagines, & cum nomine

* fuerunt

ANNO CHRISTI 787.

mine Christianitatis palam coram omnibus fideliter atque mirabiliter eas ostenderunt, & a tunc usque hactenus sanctorum pontificum videlicet Silvestri, Marci & Julii miræ magnitudinis sanctæ eorum ecclesiæ apud nos sunt depictæ, tam in musivo, quamque in ceteris historiis cum sacris imaginibus ornatis. Item in sancto secundo concilio S. Damasus elegantissimus papa propriam suam fecit ecclesiam, cujus S. Gregorius papa meminit in dialogis, quæ ex nomine conditoris Damasi vocatur: similiter a tunc usque hactenus historiis sacris & imaginibus pictam habemus. Iterum & de sancto tertio concilio, S. Cælestinus papa proprium suum cœmeterium picturis decoravit. Magis autem successor ejus beatus Sixtus papa fecit basilicam sanctæ Dei genitricis Mariæ cognomento Majorem, quæ & ad præsepe dicitur. Simili modo & ipse tam in metallis aureis, quamque in diversis historiis, sacris decoravit imaginibus. Sed & per rogatum ejus, Valentinianus Augustus fecit imaginem auream cum duodecim portis & Salvatore, gemmis pretiosis ornatam, quam voto gratiæ super confessionem beati Petri apostoli posuit, & a tunc usque hactenus apud nos ab omnibus fidelibus venerantur. Itemque de sancto quarto concilio, egregius atque mirificus prædicator sanctus Leo papa & ipse fecit ecclesias, quas in musivo & diversis historiis seu imaginibus pingens decoravit. Magis autem in basilica beati Pauli apostoli, arcum ibidem majorem faciens, & in musivo depingens Salvatorem Dominum nostrum Jesum Christum, seu vigintiquatuor seniores, nomine suo versibus decoravit: & a tunc usque hactenus fideliter a nobis venerantur. Et de sancto quinto concilio sanctissimus Vigilius papa in Lateranensi patriarchio basilicam faciens, pulcherrime eam decoravit picturis, tam in historiis, quamque in sacris imaginibus: Multo amplius vero ejus sanctissimi successores dominus Pelagius atque dominus Joannes miræ magnitudinis ecclesiam apostolorum a solo ædificantes historias diversas tam in musivo, quam in variis coloribus cum sacris pingentes imaginibus, & a tunc usque hactenus a nobis venerantur. Sed & S. Gregorius papa in monasterio suo pulchrum fecit oratorium, & ipsum diversis historiis pingi fecit, atque sacras ibidem erexit imagines: ubi & cum beato Eleutherio pro ægritudine stomachi sui ingressus, in oratione pariter exauditi sunt. Et ille vir S. Eleutherius, quem dicunt & mortuum suscitasse, ante ipsas sacras imagines se prosternens, divinam exorare clementiam cum S. Gregorio non dubitavit: sed fidem ferentes perfectam, pariter exauditi sunt, & usque hactenus apud nos venerantur. Sed & ecclesia Arianorum, cujus ipse S. Gregorius in dialogis suis meminit, placuit eidem S. Gregorio, ut in fide catholica, introductis illic beati Sebastiani & sanctæ Agathæ martyrum reliquiis, dedicari debuisset, quod & factum est. Et post miraculum, quod in eadem ecclesia factum est, diversis historiis ipse beatus Gregorius pingi fecit eam, tam in musivo quam in coloribus, & venerandas imagines ibidem erexit: & a tunc usque hactenus venerantur. Si enim voluerimus enarrare per ordinem, nostri prædecessores pontifices quantas ecclesias fecerunt usque nunc, mirifice in eis sacras imagines erigentes, atque diversas historias pingentes, nec non & venerantes, apostolice audemus dicere, deficiet nos tempus enumerandi, atque eorum ædificia cum sacris imaginibus & historiis explanandi. In sexto vero sancto concilio non solum contemnere non sunt ausi, sed etiam easdem sacras imagines venerantes statuerunt, agnum Christum Deum nostrum secundum humanam figuram, & in imaginibus a nunc pro veteri agno retitulari. Quapropter S. Ambrosius Mediolanensis episcopus in libro tertio de fide, inter cetera pro hujusmodi docuit: Servemus ergo præcepta majorum, nec hæreditaria signacula ausi rudi temeritate violemus. Librum signatum illum propheticum non seniores, non potestates, non angeli, non archangeli aperire ausi sunt: soli Christo explanandi ejus prærogativa servata est. Librum sacerdotalem quis nostrum resignare audeat, signatum a confessoribus, & multorum jam martyrio consecratum? Quem qui resignare coacti sunt, postea tamen damnata fraude signarunt. Qui violari non ausi sunt, confessores & martyres extiterunt. Quomodo fidem eorum possumus denegare, quorum victoriam prædicamus? Nemo metuat, nemo formidet, &c. Si vero hæretici sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam non oppugnassent, sancta sex synodalia concilia necesse fieri non fuisset. Similiter si a Leone & Constantino hæreticis imperatoribus ipsa sancta catholica & apostolica ecclesia pro sacris imaginibus non fuisset oppugnata, prædecessores mei sanctissimi pontifices concilia nequaquam fecissent, neque nos postmodum fieri annueremus, nisi pro tot millibus animarum, quæ in hæresi manentes, & quotidie in eam deficientes, in laqueo periclitabantur diaboli. Sicut enim in sancta quarta synodo definitum est, pro vera fide dicentibus ita: Quam nos a nostris majoribus traditam debemus cum omni competenti devotione defendere, & dignitatem propriæ venerationis beato apostolo Petro intemeratam & in nostris temporibus conservare; quatenus beatissimus Romanæ civitatis episcopus, cui principatum sacerdotii super omnes antiquitas contulit, locum habeat ac facultatem de fide & sacerdotibus judicare. Et ideo prædecessor noster sanctissimus Gregorius junior papa, scribens ad Leonem & Constantinum hæreticos imperatores: Pro sacris imaginibus, inquit, omnia & ipsa nostra tradimus, si contigerit, corpora. Nam nunquam novitatem recipimus, aut a religione paterna ulla declinamus ratione. Divina enim vox interminatur, quæ per omnia debet præcaveri: *Si totum mundum quis lucretur, & animæ suæ faciat detrimentum, lucratus est nihil.*

ANNO CHRISTI 787. Hist. 11. Canone 82. Lib. 3. c. 7. Apocal. 5. Matth. 16.

Item & in alia sua epistola pro ipsis sacris imaginibus rationabiliter eos increpans, inter cetera dixit: Legitur namque dixisse quidam doctissimus ac venerabilis pater, quia duo sunt, quibus principaliter hic regitur mundus, auctoritas videlicet sacrata pontificum, & regalis potestas. In quibus tanto gravius pondus est sacerdotum, quanto etiam pro ipsis regibus hominum in divino reddituri sunt examine rationem. Et idcirco nequaquam nos quispiam terminos patrum nostrorum transgredi facere valebit, neque novitates vocum imponere: sed in ea orthodoxa fide, quam suscepimus, manentes, & olitanam traditionem amplectentes, prædecessorum nostrorum

Gelasius papa in ep. 20. ad Anastasium imperatorem.

reg. lib. 3. tal. c. 33.

b. 3. c. 30.

ANNO CHRISTI 787.

sanctissimorum pontificum procul dubio venera- A bilitate temporum per tribulationum circumi-
mur & tenemus pro sacris imaginibus concilia, nullum quemlibet jam exinde contrarium sermonem suscipientes, neque rationem reddentes. Nam S. Gregorius mellifluus doctor in homilia super Ezechielem prophetam, dum de intellectu sacri eloquii per temporum incrementa pollente tractaret, adjunxit *Pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia*. Sancti patres, quos per sacram scripturam cognoscimus, ante legem quidem in unius Dei cognitione salvati sunt, perfectam vitæ simplicis obedientiam habentes, & sæpe videndo angelos, jam aliquid de contemplatione tangentes. Data autem lege, sancti patres etiam in decem sunt mandatis eruditi, ut per cognitio- B nem unius Dei, etiam in legis se operibus exercerent. Superveniente autem gratia per testamentum novum, omnis fidelis populus unum Deum Trinitatem esse cognovit, & virtutem decalogi in ejus agnitione complevit. Unde sciendum nobis est, quia & per incrementa temporum crevit scientia spiritalium patrum. Plus namque Moyses quam Abraham, plus prophetæ quam Moyses, plus apostoli quam prophetæ in omnipotentis Dei scientia eruditi sunt. Fallor, si hæc ipsa scripturæ testimoniis non affirmo. *Pertransibunt*, inquit, *plurimi, & multiplex erit scientia*. Sed hæc eadem quæ de Abraham, Moyse, prophetis & apostolis diximus, ex ejusdem scripturæ C verbis, si possimus, ostendamus. Quis enim nesciat, quia Abraham cum Deo locutus est? & tamen ad Moysem Dominus dicit: *Ego sum Deus Abraham, & Deus Isaac, & Deus Jacob: & nomen meum Adonai non indicavi eis*. Ecce plus Moysi quam Abrahæ innotuerat, qui illud de se Moysi indicat, quod se Abrahæ non indicasse narrabat. Sed videamus, si prophetæ plus quam Moyses divinam scientiam apprehendere potuerunt. Ecce psalmista dicit: *Quomodo dilexi legem tuam Domine? tota die meditatio mea est*: atque subjungit: *Super omnes docentes me intellexi, quia testimonia tua meditatio mea est*. Et iterum: *Super seniores intellexi*. Qui ergo legem meditari se me- D morat, & super omnes docentes se ac super seniores intellexisse testatur, quia divinam scientiam plus quam Moyses acceperat, manifestat. Quomodo autem ostensuri sumus, quia plus sancti apostoli edocti sunt quam prophetæ? Certe veritas dicit: *Multi reges & prophetæ voluerunt videre quæ videtis, & non viderunt*. Plus ergo quam prophetæ de divina scientia noverunt, quia quod illi in solo spiritu audierant, ipsi etiam corporaliter videbant. Impleta itaque est ea, quam diximus, Danielis sententia: *Quia pertransibunt plurimi, & multiplex erit scientia*. Quanto enim mundus ad extremitatem ducitur, tanto nobis æternæ scientiæ aditus largius aperitur, &c.

Homil. 16. post medium.

Daniel. 12

Daniel. 12.

Exod. 3. & 6.

Psal. 118.

Ibid. 10.

Daniel. 12.

Item S. Gregorii super Job, inter cetera: Sancti quippe doctores, qui ad virtutem & alios instruunt, hostes devorant, dum eos intra corpus suum per vim conversionis immutant: quos lapidibus fundæ subjiciunt, quia dum fortes quosque in sancta ecclesia viros instituunt, per eos adversariorum superbientium pectora cura confringunt. Quid namque per funda, nisi sancta ecclesia figuratur? Funda namque dum in gyrum mittitur, sicut de illa lapides exeunt, quibus adversariorum pectora feriantur, ita sancta ecclesia dum volu-

Lib. 4. c. 10.

tum ducitur, sortes ex illa viri prodeunt, quibus quasi lapideis ictibus iniquorum corda tundantur.

ANNO CHRISTI 787.

IN ACTIONE SEPTIMA.

Quanta ratione mysterium dominicæ crucis ab imaginibus distet, quas quidem illi eidem æquiparare contendunt. Cap. 20. Reprehens.

S. Ambrosii Mediolanensis episcopi ex libro de incarnatione, inter cetera: Numquid cum & divinitatem ejus adoramus & carnem, Christum dividimus? Numquid cum in eo imaginem Dei crucemque veneramur, dividimus eum? apostolus certe qui de eo dixit: *Quoniam etsi crucifixus est ex infirmitate, vivit tamen ex virtute Dei*: Ipse dixit: *Quia non divisus est Christus*, &c. Respons. cap. 7. 1. Cor. 13. 1. Cor. 1.

Item ejusdem S. Ambrosii ex libro 1. de fide, inter cetera: Imaginem apostolus dicit, & Arius dicit esse dissimilem? Cur imago, si similitudinem non habet? In picturis nolunt homines esse dissimiles, & Arius dissimilem Patrem contendit in Filio. Et post pauca: Prophetæ dicunt: *Splendor est enim lucis æternæ, & speculum sine macula Dei majestatis, & imago bonitatis illius*, &c. Lib. 1. c. Sap. 7.

Item ex epistola S. Gregorii papæ Leontio exconsuli missa, inter cetera: Oleum quippe sanctæ crucis & aloes lignum suscepimus: unum, quod tactu benedicat; aliud, quod per incensum bene redoleat. Decebat igitur, ut bonus vir ea transmitteret, quæ iram nobis Domini placare potuissent. Et post pauca: Præterea benedictionem vobis S. Petri apostolorum principis, clavim sacratissimi sepulchri ejus, in qua benedictio de catenis illius est inserta, transmisimus: ut quod ejus collum ligavit ad martyrium, hoc vestrum ab omnibus peccatis solvat. Lib. 7. epistola 34.

IN FINE LIBRI.

De eo quod Constantinus & Irene in suis scriptis ajunt: Per eum, qui corregnat nobis Deus. Cap. 21. Reprehen.

Ex proverbiis Salomonis, inter cetera: *Meum est consilium & æquitas, mea prudentia, mea est fortitudo. Per me reges regnant. & legum conditores justa decernunt. Per me principes imperant, & potentes decernunt justitiam. Ego diligentes me diligo*. Et post plurima: *Misericordia & veritas custodiunt regem, & roboratur clementia thronus ejus*, &c. Respons. Prov. 8

IN ACTIONE QUARTA.

De eo quod non bene intelligant hoc, quod dictum est: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: ut adorationem quasi absolute diceret, & servitium ipsi soli dixisset. Cap. 22. Reprehen.

S. Ambrosii Mediolanensis episcopi ex libro de fide quinto, inter cetera: Cum legimus: *Dominum Deum tuum adorabis, & illi soli servies*: utrum Christum non adorandum, & Christo non existiment serviendum? Quod si illa, quæ adoravit eum, Chananæa impetrare meruit quod popposcit, & Paulus apostolus, qui servum se Christi prima scriptorum suorum præfatione profitetur, apostolus esse meruit, non ab hominibus, neque per hominem, sed per Jesum Christum: dicant, quid ar- Respons. Matth. 4. Rom. 1. Gal. 1.

arbitrentur ſequendum : utrum cum Ario malint ſibi ſocietatem eſſe perfidiæ, ut ſolum & verum Deum Chriſtum negando oſtendant, quia nec adorandum eum, nec ſerviendum ei judicent : an vero conſortium malint habere cum Paulo, qui ſerviendo atque adorando etiam Chriſtum, utique ſolum verum Deum voce affectuque non diffitebatur, quem pio ſervitio fatebatur ? Quod ſi quis dicat, Quoniam Deum Patrem adoret & Filius, quia ſcriptum eſt : *Vos adoratis quod neſcitis, nos adoramus quod ſcimus* : conſideret, quando, & apud quem, & cujus ſuſcepto loquatur affectu, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Quod cum Deus illocalis ſit, illi minus docte dixerint : Veneramur & adoramus ſicut locum Dei.

Beati Auguſtini in explanatione pſalmi 86. inter cetera : *Fundamentum*, inquit apoſtolus, *nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*. Quomodo ergo fundamenta prophetæ & apoſtoli ? & quomodo fundamentum Chriſtus Jeſus, quo ulterius nihil eſt ? Quomodo putamus, niſi quemadmodum aperte dicitur ſanctus ſanctorum, ſic figurate fundamentum fundamentorum ? Si ergo ſacramenta cogites, Chriſtus ſanctus ſanctorum : ſi gregem ſubditum cogites, Chriſtus paſtor paſtorum : ſi fabricam cogites, Chriſtus fundamentum fundamentorum. Et poſt pauca : Divinitas autem, quæ ubique præſto eſt, undique ad eam duci poteſt ſimilitudo, & totum poteſt eſſe in ſimilitudinibus, quia nihil horum eſt in proprietatibus, &c.

Item ejuſdem ſancti Auguſtini ex libro ſecundo de Trinitate, inter cetera : Quid enim ſibi vult quod ait Dominus : *Ecce locus eſt penes me, & ſtabis ſuper petram* ? Quis locus terrenus eſt penes Dominum, niſi hoc eſt penes eum, quod eum ſpiritaliter attingit ? Nam quis locus non eſt penes Dominum : *Qui attingit a fine uſque ad finem fortiter, & diſponit omnia ſuaviter* ? &c.

Item ſancti Joannis Chryſoſtomi de ſermone ſancti Pauli apoſtoli, ubi ait : *Non quod volo, hoc ago* : & quoniam Jacob figura factus eſt Chriſti, inter cetera : Venit in medio fluminum, & ut vidit ſomnium, dixit : *Non eſt nihil aliud, niſi domus Dei*. Etenim non vidiſti ædificium, ſed ſcalam. Sed quoniam ſcitebat quia ſcala figura eſt eccleſiæ, dicebat : *Hæc domus Dei*, hæc eccleſia eſt. Et unde hæc domus Dei eccleſia eſt, dicit Paulus Timotheo hæc ſcribens : *Spero venire ad te cito. Si autem tardavero, ut ſcias quomodo te oporteat in domo Dei converſari, quæ eſt eccleſia Dei vivi*, &c.

IN EADEM ACTIONE.

Quod enim * habeo quod dicitur Salomon in templo feciſſe boves, & leones, imaginum adoratio firmari poſſit, ut illi dicunt, qui in earum adorationem anhelant. Sive illud quod in Ezechiele ſcriptum eſt : *Facies & cherubim uſque ad cameram*.

Jam ſæpius hæc invenientes capitula exaravimus, qualiter ea prædeceſſores noſtri ſanctiſſimi pontifices in eorum ſacris referentes conciliis pro venerandis imaginibus conſtituere ; & nimirum conſtat eorum apoſtolicam cenſuram apud nos obſervandam ac venerandam exiſtere. Item ex libro S. Auguſtini de pſalmo 84. inter cetera : In veteri teſtamento figurabatur novum teſtamentum, nonnulla figuraverat hæc expreſſio veritatis. In illa autem figura ſecundum quamdam prænunciationem futurorum data eſt illi populo * terraque dicta promiſſionis, &c. Item ex libro S. Auguſtini de quæſtionibus in evangelium ſecundum Lucam, inter cetera : Quid eſt quod dicit Dominus : *Qui fuerit in tecto, & vaſa ejus in domo, non deſcendat tollere illa*. In tecto eſt, qui * excidens carnalia, tamquam in aura libera ſpiritaliter vivit. Et poſt pauca : Hujus ergo ſpiritalis viri jam vaſa iſta vacant in domo, quia mente corpori ſupereminens, per aciem intelligentiæ tamquam in tecto poſitus, perſpicuitate ſapientiæ veluti cælo apertiſſimo fruitur, &c.

Ultimum capitulum eſt, ut ſciat domnus apoſtolicus & pater noſter, & cuncta ſimul Romanorum eccleſia, ut ſecundum quod continetur in epiſtola beatiſſimi Gregorii, quam ad Serenum Maſſilienſem epiſcopum direxit : Permittimus imagines ſanctorum, quicumque eas formare voluerint, tam in eccleſia, quamque extra eccleſiam propter amorem Dei & ſanctorum ejus. Adorare vero eas nequaquam cogimus, qui noluerint. Frangere vel deſtruere eas, etiamſi quis voluerit, non permittimus. Et quia ſenſum ſanctiſſimi Gregorii ſequi in hac epiſtola univerſalem catholicam eccleſiam Deo placitam indubitanter libere profitemur.

Hoc ſacrum & venerandum capitulum multum diſtat a totis ſupradictis capitulis. Et idcirco cum agnovimus veſtræ a Deo ſervatæ orthodoxæque regalis excellentiæ eſſe proprium, in eo ubi rectæ fidei plena penitus confeſſa eſt ſenſum ſanctiſſimum Gregorii ſequi. Meminit enim veſtra prærectiſſima regalis præexcelſa ſcientia, qualiter in ipſa S. Gregorii papæ epiſtola Sereno epiſcopo Maſſilienſi directa, fertur inter cetera contineri, ubi eumdem epiſcopum increpans inquit : Aliud enim eſt picturam adorare, aliud per picturæ hiſtoriam, quid eſt adorandum, addiſcere. Nam quod legentibus ſcriptura, hoc idiotis præſtat pictura cernentibus : quia in ipſa etiam ignorantes vident quod ſequi debeant, in ipſa legunt qui literas neſciunt. Unde præcipue gentibus pro lectione pictura eſt ; quod magnopere a te, qui inter gentes habitas, attendi debuerat. Et poſt pauca : Et quia in locis venerabilibus ſanctorum depingi hiſtorias non ſine ratione vetuſtas admiſit. Et intervallo : Quia picturas imaginum, quæ ad ædificationem imperiti populi fuerant factæ, ut neſcientes literas ipſam hiſtoriam intendentes, quid actum ſit diſcerent. Iterum poſt pauca : Sed hoc ſollicite fraternitas tua admoneat, ut ex viſione rei geſtæ ardorem compunctionis percipiant : & in adorationem ſolius omnipotentis ſanctæ Trinitatis humiliter proſternantur. Simili modo & de alia ſua epiſtola Januario Calaritano epiſcopo directa pro ſacrarum imaginum veneratione, breviter ſuperius exaravimus. Sed & de epiſtola Secundino ſervo Dei incluſo Gallias directa, ſimiliter intimavimus, ubi in ea ita fertur : Imagines enim, quas nobis tibi dirigendas per Dulcitium diaconum tuum rogaſti, miſimus. Valde nobis tua poſtulatio pla-

ANNO CHRISTI 787.

placuit, quia illum in corde tota intentione quæris, cujus imaginem pœ oculis habere desideras: ut visio corporalis quotidiana te semper reddat exercitatum, ut dum picturam vides, ad illum animo ardescas, cujus tu imaginem videre desideras. Et post pauca: Scimus quia tu imaginem Salvatoris nostri ideo non petis, ut quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei in ejus amore recalescas, cujus te imaginem videre desideras: & nos quidem non quasi ante divinitatem ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Et dum nos ipsa pictura quasi scriptura ad memoriam Filii Dei reducit, animum nostrum aut de resurrectione lætificat, aut de passione demulcet. Ideoque direximus tibi furtarias duas * continentes imagines Salvatoris, sanctæ Dei genitricis Mariæ, beatorumque apostolorum Petri & Pauli, per supradictum filium nostrum diaconum, & unam crucem & clavem pro benedictione, ut ab ipsa a maligno defensus permaneas, cujus signo te esse munitum credis, &c. Et quoniam in his vestrum a Deo inspiratum regalem orthodoxum sensum, memorandum est etiam & docendum, qualiter sanctus Gregorius papa Sereno episcopo docuit, de sacris imaginibus, ut ex visione rei gestæ ardorem compunctionis percipiant; hoc est eadem sacras imagines aspicientes in adoratione solius omnipotentis sanctæ Trinitatis humiliter prosternantur. Eo ipso tenore Secundino servo Dei incluso inquit: Ideo enim petis, ut non quasi Deum colas, sed ob recordationem Filii Dei in ejus amore calescas, cujus imaginem te videre desideras: & nos quidem non quasi ante divinitatem ante ipsas prosternimur, sed illum adoramus, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Sicut vero innuit Sereno episcopo, aspicientem sacras imagines in adorationem humiliter se prosterni solius omnipotentis sanctæ Trinitatis, sic & Secundino incluso servo Dei docuit, non quasi Deum colere, sed ante easdem sacras imagines se prosternens, non quasi ante divinitatem, ante ipsas prosterni; sed prosternente illum adorare, quem per imaginem aut natum, aut passum, aut in throno sedentem recordamur. Ita vero & nos eumdem ipsum irreprehensibilem & orthodoxum sensum S. Gregorii papæ sequentes & amplectentes dudum, Irene & Constantino imperatoribus pro sacris imaginibus prædicandis erectione, emisimus dicentes: Quia in universo mundo, ubi Christianitas est, ipsæ sacræ imagines permanentes, ab omnibus fidelibus honorantur, ut per visibilem vultum ad invisibilem divinitatis majestatem mens nostra rapiatur spirituali affectu pro contemplatione figuratæ imaginis secundum carnem, quam Filius Dei pro nostra salute suscipere dignatus est; eumdem Redemptorem nostrum, qui in cælis est, adoramus, & in spiritu glorificantes collaudamus: quoniam, juxta ut scriptum est, *Deus spiritus est*; & ob hoc spiritaliter divinitatem ejus adoramus. Nam absit a nobis, ut ipsas imagines, sicut quidam garriunt, deificemus: sed affectum & dilectionem nostram, quam in Dei amorem & sanctorum ejus habemus, omnimodo proferimus: & sic divinæ scripturæ libros, ipsas imagines ob memoriam venerationis habemus, nostræ

* *in edit. Rom. deest continentes*

Lib. 7. ep. 53.

Rom. 4.

A fidei puritatem observantes, & reliqua. Quid-quid namque de sanctis patrum opusculis aliquantula ibidem exaravimus testimonia, in eodem sensu atque tenore, ut præsentem diximus, cum prædecessore nostro S. Gregorio papa, eumdem sensum fidei tenentes, emisimus prædicantes. Illi vero, ut nobis missi nostri, videlicet Petrus archipresbyter sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ, Petrus religiosus presbyter & abbas venerabilis monasterii sancti Sabæ viva voce dixerunt, statim nostras apostolicas amplectentes syllabas, concilium fieri jusserunt. Sed ab hæreticis seditione facta in Sicilia insula missi nostri sine responso reversi sunt: & demum post eos mittentes iterum B Constantinopolim eos ascendi fecere. Et sic synodum istam secundum nostram ordinationem fecerunt: & in pristino statu sacras & venerandas imagines erexerunt. Et sicut de imaginibus, S. Gregorii * sensum & nostrum continebatur: ita & ipsi in eadem synodo definitionem confessi sunt, his osculum & honorabilem salutationem reddidere; nequaquam secundum fidem nostram, veram culturam, quæ decet soli divinæ naturæ. Insuper & pseudosyllogum illud quod ab hæreticis factum est sub Constantino hæretico imperatore anathematizantes, cum eorum sequacibus atque complicibus damnaverunt; ad fidem orthodoxam sanctæ catholicæ & apostolicæ re- C versi ecclesiæ, per libellos eorum fecerunt rectæ fidei confessionem. Et ideo ipsam suscepimus synodum: nam si eam minime recepissemus, & ad suum pristinum vomitum erroris fuissent reversi, quis pro tot millium animarum Christianorum interitu habuit reddere rationem ante terribile tremendum divini judicis examen, nisi nos solummodo? Si enim super unum peccatorem pœnitentiam agentem gaudium factum est in cælis, quanto magis de tot millibus Christianorum, qui sunt ab errore reversi, quis non gaudeat? & cum psalmista canat: *Accedite ad eum & illuminamini, & vultus vestri non erubescent*, & reliqua. Nos vero adhuc pro eadem synodo nullum responsum hactenus eidem imperatori reddidimus; metuentes ne ad eorum reverterentur D errorem. Dudum quippe quando eos pro sacris imaginibus erectione adhortati sumus, simili modo & de diœcesi tam archiepiscoporum, quam & episcoporum sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ commonentes quæsivimus restituere eidem sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, quæ tunc cum patrimoniis nostris abstulerunt, quando sacras imagines deposuerunt, & nec responsum quodlibet exinde dederunt: & in hoc ostenditur, quia ex uno capitulo ab errore reversis, ex aliis duobus in eodem permaneant errore. Si enim ubique Christianorum eccle- E siæ * canonicæ intactas suas possident diœceses; quanto amplius sancta catholica & apostolica Romana ecclesia, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, sua diœcesi, videlicet archiepiscoporum & episcoporum, imo & patrimonia pro luminarium concinnatione atque alimoniis pauperum irrefragabili jure & tenere & possidere modis omnibus debet? Unde si vestra annuerit a Deo protecta regalis excellentia, eodem adhortamur impetu pro sacris imaginibus, in pristino statu erectione gratiam agentes. Sed de diœcesi sanctæ nostræ Romanæ ecclesiæ tam archiepiscoporum, quam epi-

Luc. 15.

Psal. 33.

* Pro canonicæ. H.

* Hic & in ita hac epistola multa videntur corrupta quæ mss. codd. deficiunt.

ANNO CHRISTI 787.

epiſcoporum ſeu de patrimoniis iterum increpantes commonemus, ut ſi noluerit ea ſanctæ noſtræ Romanæ eccleſiæ reſtituere, hæreticum eum pro hujuſmodi erroris perſeverantia eſſe decernemus. Plus enim cupimus ſalutem animarum & rectæ fidei ſtabilitatem conſervare, quam hujuſmodi habitum mundi poſſidere. De vero veſtra prærectiſſima a Deo protecta excellentia orthodoxæ fidei ſtabilitate roborata freti exiſtimus, quia radix ejus firmiſſima a pravis & infidelibus hominum unquam concutitur vel movetur; ſed in ea, quæ cœpit rectæ fidei traditionis doctrina ſpiritualis matris ſuæ ſanctæ catholicæ & apoſtolicæ Romanæ eccleſiæ tenere & amplecti, incunctanter uſque in A ſæculum ſæculi ſine reprehenſione manere credimus: & ideo confidimus de Dei noſtri potentia, quia quantum erga beatorum principum apoſtolorum Petri ac Pauli eccleſiam fidem geritis & amorem, ſemper pro ejus profectu & exaltatione regali niſi, undique certantes habueritis; tanto brachii ſui propitius in regalibus triumphis ab adverſis & iniquis hominibus vos defendere & circumtegere dignetur, ut una cum ſpirituali filia noſtra domina regina, veſtraque præcelſa nobiliſſima prole longiori ævo in hoc regnantes mundo, in futuro ſine fine vitam cum regno in arce poli habere mereamini. Incolumem excellentiam veſtram gratia ſuperna cuſtodiat.

ANNO CHRISTI 787.

Ex Monticon. Biblioth. Coiſlin.

Ἐπιστολὴ τῆς ἁγίας μεγάλης καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου πρὸς τὴν Ἀλεξανδρέων ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν.

1 *Epiſtola Sanctæ magnæ & œcumenicæ Nicænæ Synodi ad ſanctiſſimam Alexandrinorum Eccleſiam.*

Ἐποφειλομένη πρὸς θεὸν ἐτήσιος εὐχαριστία καθ' B *Anniverſaria Deo debita gratiarum actio qua*
ἣν ἡμέραν ἀπελάβομεν τὴν τῆς θεᾶς ἐκκλησίαν, *die Eccleſiam Dei recepimus, cum declaratione piorum dogmatum & everſione impietatum a malitia profectarum.*
συνοδεύει διαβεβαίωσις δογμάτων καὶ καταστροφὴ τῶν τῆς κακίας δυσσεβημάτων.

x Append. tom. XI. huc tranſlata.

ΠΡοφητικαῖς ἑπόμενοι ῥήσεσιν, ἀποστολικαῖς τε παραινέσεσιν εἴκοντες, καὶ εὐαγγελικαῖς ἱστορίαις σοιχειούμενοι, τῶν ἐγκαινίων τὴν ἡμέραν ἑορτάζομεν. Ησαΐας μὲν γάρ φησι ἐγκαινίζεσθαι νήσους πρὸς τὸν θεόν, τὰς ἐξ ἐθνῶν ὑπαινιττόμενος ἐκκλησίας. εἶεν δ' ἂν ἐκκλησίαι, οὐχ αἱ τῶν ναῶν ἁπλῶς οἰκοδομαὶ καὶ φαιδρότητες, ἀλλὰ τῶν ἐν αὐταῖς εὐσεβούντων τὸ πλήρωμα, καὶ οἷς ἐκεῖνοι τὸ θεῖον ὕμνοις καὶ δοξολογίαις θεραπεύσιν. ὁ δὲ C ἀπόστολος αὐτὸ τοῦτο παραινῶν ἐν καινότητι ζωῆς περιπατῆσαι διαπελεύεται, καὶ εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις, ἀνακαινίζεσθε. τὰ δὲ γενόμενα λόγια τῷ προφητικῷ δεικνύοντι κατάστασιν· ἐγένετο, φησὶν, ἐγκαίνια ἐν Ιεροσολύμοις καὶ χειμὼν ἦν· εἴτε νοητὸς καθ' ὃν τὸ τῶν Ιουδαίων ἔθνος κατὰ τοῦ κοινοῦ σωτῆρος τὰς τῆς μιαιφονίας ἐκίνει καταιγίδας ἢ τὸν τάραχον· εἴτε καὶ ὁ τὰς σωματικὰς αἰσθήσεις τῇ τοῦ ἀέρος ἐπὶ τὸ κρυμῶδες παραλυπῶν μεταβολῇ. γέγονε γὰρ δή, γέγονε καὶ καθ' ἡμᾶς χειμὼν οὐχ ὁ τυχών, ἀλλὰ τῷ ὄντι τῆς μεγάλης κακίας ἐχέων τὴν ὠμότητα. ἀλλ' D ἐλάθησεν ἡμῖν τὴν χαρὰν τοῦ θεοῦ τὸ πρωτοκαίριον ἔαρ, ἐν ᾧ τὸ εὐχαριστήριον τῶν ἐπ' ἀγαθοῖς θεσμῶν τῷ θεῷ συνεληλύθαμεν ποιήσασθαι, ὡς ἂν φαίημεν ψαλμικώτερον· θέρος ἢ ἔαρ σὺ ἔπλασας αὐτά, μνήσθητι ταύτης. καὶ γὰρ τοὺς ὀνειδίσαντας κύριον ἐχθροὺς, καὶ τὴν τότε ἁγίαν προσκύνησιν ἐν ἁγίοις εἰκόσιν ἐξατιμάσαντας, ἐπαρθέντας τε καὶ ὑψωθέντας τοῖς δυσσεβήμασιν κατέῤῥαξεν αὐτοὺς ὁ τῶν θαυμασίων θεὸς, καὶ τῷ τῆς

PRophetica ſequentes dicta, Apoſtolicique monitis obtemperantes, atque Evangelicis hiſtoriis inſtituti, Encæniorum ſive renovationis diem celebramus. Heſajas enim ait, innovari inſulas ad Deum, quibus verbis Eccleſias ex gentibus ſubindicat. Fuerint autem Eccleſiæ, non ſtructuræ ornatuſque templorum tantum, ſed piorum in ipſis congregatorum plenitudo qui hymnis & canticis divinum numen colunt. Apoſtolus autem ad idipſum adhortans, in novitate vitæ ambulare præcipit: &, *ſi qua in Chriſto nova creatura, renovamini*. Dominica autem eloquia prophetico more declarant: *Facta ſunt Encænia Hieroſolymis, & hyems erat*; ſive hyems ſpiritualis, qua gens Judæorum ſanguinarias tempeſtates & tumultum contra communem Salvatorem commovebat; ſive hyems illa, quæ per commutationem aeris in frigus corporeos ſenſus dolore afficit. Fuit utique, fuit & noſtro tempore hyems non mediocris, ſed quæ ingentis malitiæ crudelitatem effundit. Sed efflоruit nobis per Dei gratiam primum vernæ tempeſtatis tempus, in quo ad gratiarum actionem Deo pro beneficiorum meſſe reddendam congregati ſumus, ut congruentiore modo Pſalmorum illud proferremus: *æſtatem & ver tu pſalmaſti ea, memor eſto hujus*. Etenim inimicos Domino exprobrantes, & ſanctam adorationem ipſi in ſacris Imaginibus exhibendam inhonorantes, qui in impietatibus ſuis ſeſe efferebant & ſuperbiebant, confregit ille mirabilium opifex Deus & a defectionis fremitu deturbavit, neque deſpexit

vo-

1 Notandum eſt, inquit P. Montfauconius in præfatione Bibliothecæ Coiſlinianæ, ea ſolum, quæ in principio habentur, eſſe ſecundæ Nicænæ ſynodi, cetera vero ſæculo undecimo adjecta fuiſſe. Hic notatu dignæ ſunt ſanctæ apprecationes, nominatim enunciatis Patriarchis, Epiſcopis, viris inſignibus, & Imperatoribus, qui catholice de imaginibus ſenſerunt; contra vero anathemata aliis de imaginum cultu prave ſentientibus. Exceptum hoc opuſculum ex Cod. XXXIV. Bibliothecæ Coiſlinianæ.

ANNO CHRISTI 1017.

vocem clamantium ad se : *memor esto, Domine, opprobrii servorum tuorum, quod continui in sinu meo, multarum gentium; quod exprobraverunt inimici tui, Domine, quod exprobraverunt commutationem Christi tui.* Commutatio autem Christi fuerint ii qui morte ejus redempti sunt, & crediderunt ei per verbum prædicationis & per Imaginis ejus repræsentationem; per quæ magnum œconomiæ opus a redemptis cognoscitur, per crucem scilicet ac per passiones & miracula quæ & ante & post crucem exhibita sunt; ex quibus ejus passionum imitatio ad Apostolos, deindeque ad Martyres transivit, & per eos usque ad Confessores & Ascetas devoluta est.

Hujus itaque *opprobrii, quod exprobraverunt inimici Domini, quod exprobraverunt inimici Domini, quod exprobraverunt commutationem Christi ejus*, recordatus Deus noster, propriis visceribus & maternis inflexus supplicationibus, necnon apostolicis & omnium Sanctorum precibus, qui una cum illo contumeliis affecti & despecti sunt in imaginibus suis, ut sicut carne compassi sunt, ita ut par erat in contumeliarum quas in Imaginibus passus erat consortium venirent, demum id operatus est quod hodie decrevit; idque secundo fecit quod prius consummaverat. Prius enim postquam multo annorum curriculo sanctæ Imagines despectæ & inhonoratæ fuerant, pietatem erga seipsum reduxit: nunc autem, id est secundo, paulo post triginta afflictionis annos nobis indignis procuravit ærumnarum liberationem, ex affligentibus redemptionem, piæ doctrinæ prædicationem, adorationis Imaginum securitatem, & omnia nobis salutaria ferentem solemnitatem. In Imaginibus enim videmus Christi cruciatus, quos pro nobis subiit, Crucem, sepulcrum, infernum destructum & devastatum, Martyrum certamina, coronas, ipsamque salutem quam primus noster præmiorum coronarumque largitor in medio terræ operatus est.

Hanc hodieque solemnitatem celebramus. In hac precibus & supplicationibus una lætantes & exultantes, Psalmis exclamamus & Canticis: *quis Deus magnus sicut Deus noster? Tu es Deus noster, qui facis mirabilia solus.* Nam gloriæ tuæ contemptores subsannasti; audaces illos & contra imaginem tuam feroces, timidos fugitivosque exhibuisti. Sed hactenus de gratiarum actione Deo referenda, deque Domino contra adversarios tropæo. Quod spectat autem ad certamina & prælia contra Iconomachos inita, alius sermo aliaque descriptio fusius declarabit. Verum quasi in requie quadam post transitum deserti ad possessionem spiritualis Jerusalem; Mosaico moti exemplo, immo potius divina jussione, quasi in cippo quodam ex magnis lapidibus concinnato & ad recipiendam scripturam disposito, in fratrum cordibus benedictiones quæ legis cultoribus debentur, & maledictiones quibus se obnoxios præstant prævaricatores, justum & æquum censuimus describere. Quamobrem hæc dicimus:

Eorum qui carnalem Dei Verbi adventum

A ἀποστασίας φρυάγματος κατηδάφισεν, οὐδὲ παρεῖδεν τῆς φωνῆς τῶν βοώντων πρὸς αὐτόν· μνήσθητι κύριε τοῦ ὀνειδισμοῦ τῶν δούλων σου, οὗ ὑπέσχον ἐν τῷ κόλπῳ μου πολλῶν ἐθνῶν, οὗ ὠνείδισαν οἱ ἐχθροί σου κύριε, οὗ ὠνείδισαν τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ Χριστοῦ σου. ἀντάλλαγμα δ' ἂν εἶεν τοῦ Χριστοῦ οἱ τῷ θανάτῳ αὐτοῦ ἐξαγορασθέντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ διά τε λόγου ἀνακηρύξεως, καὶ εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως· δι' ὧν τὸ μέγα τῆς οἰκονομίας ἔργον τοῖς λελυτρωμένοις ἐπιγινώσκεται, διὰ σταυροῦ τε καὶ τῶν πρὸ τοῦ σταυροῦ καὶ μετὰ τὸν σταυρὸν παθῶν τε καὶ θαυμάτων· ἐξ ὧν καὶ ἡ τῶν αὐτοῦ παθημάτων μίμησις εἰς ἀποστόλους, ἐκεῖθέν τε εἰς μάρτυρας διαβαίνει, καὶ δι' αὐτῶν μέχρις ὁμολογητῶν καὶ ἀσκητῶν κάτεισιν.

Τούτου τοίνυν τοῦ ὀνειδισμοῦ, ὃν ὠνείδισαν οἱ ἐχθροὶ κυρίου, ὃν ὠνείδισαν τὸ ἀντάλλαγμα τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ἐπιμνησθεὶς ὁ θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῖς ἰδίοις σπλάγχνοις καὶ ταῖς μητρικαῖς αὐτοῦ δεήσεσιν ἐπικαμπτόμενος, ἔτι δὲ καὶ ἀποστολικαῖς καὶ πάντων ἁγίων, οἳ συνεξυβρίσθησαν αὐτῷ καὶ συνεξουδενώθησαν ταῖς εἰκόσιν, ἵνα ὥσπερ συνέπαθον σαρκὶ, οὕτως ἄρα ὡς ἔοικεν καὶ ταῖς κατὰ τῶν εἰκόνων αὐτῷ συγκοινωνήσωσιν ὕβρεσιν, ἐνήργησεν ὕστερον ὅ τε βεβούληται σήμερον, καὶ πέπρακε δεύτερον ὅπερ ἐτέλεσε πρότερον· πρότερον γὰρ μετὰ πολυετῆ τινα χρόνον τῆς τῶν ἁγίων εἰκόνων ἐκφαυλήσεως καὶ ἀτιμίας, ἐπανέστρεψε τὴν εὐσέβειαν εἰς ἑαυτόν· νυνὶ δὲ, ὅπερ ἐστὶ δεύτερον, μικροῦ μετὰ τριακονταετηρίδα κακώσεως κατηρτίσατο τοῖς ἀναξίοις ἡμῖν τὴν τῶν δυσχερῶν ἀπαλλαγὴν, καὶ τῶν λυπούντων τὴν ἀπολύτρωσιν, καὶ τῆς εὐσεβείας τὴν ἀνακήρυξιν, καὶ τῆς εἰκονικῆς προσκυνήσεως τὴν ἀσφάλειαν, καὶ τὴν πάντα φέρουσαν ἡμῖν τὰ σωτήρια ἑορτήν. ἐν γὰρ ταῖς εἰκόσιν ὁρῶμεν τὰ ὑπὲρ ἡμῶν τοῦ δεσπότου πάθη, τὸν σταυρὸν, τὸν τύφον, τὸν ᾅδην νεκρούμενον καὶ σκυλευόμενον, τῶν μαρτύρων τοὺς ἄθλους, τοὺς στεφάνους, αὐτὴν τὴν σωτηρίαν, ἣν ὁ πρῶτος ἡμῶν ἀθλοθέτης καὶ στεφανίτης ἐν μέσῳ τῆς γῆς κατειργάσατο.

Ταύτην σήμερον τὴν πανήγυριν ἑορτάζομεν. ἐν ταύτῃ εὐχαῖς καὶ λιτανείαις συνευφραινόμενοί τε καὶ συναγαλλόμενοι, ψαλμοῖς ἐκβοῶμεν καὶ ᾄσμασιν· τίς θεὸς μέγας ὡς ὁ θεὸς ἡμῶν; σὺ εἶ ὁ θεὸς ἡμῶν ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος. τοὺς φαυλιστὰς γὰρ τῆς σῆς δόξης ἐξεμυκτήρισας· τοὺς τολμητὰς κατὰ τῆς σῆς εἰκόνος καὶ θρασεῖς, δειλοὺς καὶ πεφευγότας ἀπέδειξας. ἀλλ' ἡ μὲν εἰς θεὸν εὐχαριστία, καὶ τὸ δεσποτικὸν κατὰ τῶν ἀντιπάλων τρόπαιον ἐν τούτοις. τὰ δέ γε κατὰ τῶν εἰκονομαχούντων ἆθλά τε καὶ παλαίσματα, ἕτερος ὁ λόγος καὶ λογογραφία διεξοδικωτέρα δηλώσει. ὡς ἐν καταπαύσει δέ τινι τῇ (sic) μετὰ τὴν ἐρημικὴν πάροδον εἰς κατάσχεσιν τῆς νοητῆς Ιερουσαλὴμ καθεστῶτες, μωσαϊκῇ τινι μιμήσει, μᾶλλον δὲ θεϊκῇ διακελεύσει, οἷα στήλῃ τινὶ ἐκ μεγίστων λίθων συνηρμοσμένῃ καὶ πρὸς ὑποδοχὴν γραφῆς διευθετισμένῃ, ταῖς τῶν ἀδελφῶν καρδίαις τάς τε εὐλογίας αἳ ὀφείλονται τοῖς νομοφυλακοῦσι, καὶ τὰς ἀρὰς δὲ αἷς καὶ ἑαυτοὺς ὑποβάλλουσιν οἱ παρανομοῦντες, δίκαιόν τε καὶ ὀφειλόμενον δεῖν ᾠήθημεν ἀναγράψαι. διό φαμεν τάδε.

Τῶν τὴν ἔνσαρκον τοῦ θεοῦ λόγου παρουσίαν λόγῳ,

ANNO CHRISTI 1027.

γῳ, σώματι, καρδίᾳ καὶ νοΐ, γραφῇ τε καὶ εἰκόσιν ὁμολογοῦντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν εἰδότων τῆς τοῦ Χριστοῦ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως τὸ ἐν οὐσίαις διάφορον, καὶ ταύτῃ τὸ κτιστὸν καὶ ἄκτιστον, τὸ ὁρατὸν καὶ τὸ ἀόρατον, τὸ παθητὸν καὶ τὸ ἀπαθὲς, τὸ περιγραπτὸν καὶ ἀπερίγραπτον· καὶ τῇ μὲν θείᾳ οὐσίᾳ τὸ ἄκτιστον καὶ τὰ ὅμοια προσαρμοζόντων, τῇ δὲ ἀνθρωπίνῃ φύσει τά τε ἄλλα καὶ τὸ περιγραπτὸν ἀνομολογούντων καὶ λόγῳ καὶ εἰκονίσμασιν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν πιστευόντων καὶ διαχηρυκευομένων, ἤτοι διαγγελιζομένων τοὺς λόγους ἐπὶ γραμμάτων, τὰ πράγματα ἐπὶ σχημάτων· καὶ εἰς μίαν ἑκάτερον σωτελεῖν ὠφέλειαν, τῶν τε διὰ λόγων ἀνακήρυξιν, καὶ τῶν διὰ εἰκόνων τῆς ἀληθείας βεβαίωσιν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν τῷ λόγῳ ἁγιαζόντων τὰ χείλη, εἶτα τοὺς ἀκροατὰς διὰ τοῦ λόγου· εἰδότων τε καὶ κηρυσσόντων ὡς διὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων ὁμοίως ἁγιάζονται μὲν τὰ ὄμματα τῶν ὁρώντων, ἀναγεται δὲ δι' αὐτῶν ὁ νοῦς πρὸς θεογνωσίαν, ὥσπερ καὶ διὰ τῶν θείων ναῶν καὶ τῶν ἱερῶν σκευῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων κειμηλίων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν ἐπισαμένων ὡς ἡ ῥάβδος καὶ αἱ πλάκες, ἡ κιβωτὸς καὶ ἡ λυχνία, καὶ ἡ τράπεζα καὶ τὸ θυμιατήριον τῷ παναγίαν προδιεγράφθαι τε καὶ προδιατυπῶσθαι παρθένον τὴν θεοτόκον Μαρίαν· καὶ ὡς ταῦτα μὲν προετύπου τοῦτο, ὃ γέγονε δὲ ἐκείνη τοῦτο, γέγονε δὲ κόρη, καὶ ὤφθη μετὰ τὴν θεογνωσίαν (l. θεογονίαν) παρθένος· καὶ διὰ τοῦτο μᾶλλον κόρῃ αὐτὴν τοῖς εἰκονίσμασι γραφόντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν τὰς προφητικὰς ὁράσεις ὡς αὐτὸ τὸ θεῖον αὐτὰς ἐσχημάτιζε καὶ διετύπου, εἰδότων καὶ ἀποδεχομένων, καὶ πιστευόντων ἅπερ ὁ τῶν προφητῶν χορὸς ἑωρακότες διηγήσαντο· καὶ τὴν διὰ τῶν ἀποστόλων καὶ εἰς πατέρας διήκουσαν ἔγγραφόν τε καὶ ἄγραφον παράδοσιν κρατυνόντων, καὶ διὰ τοῦτο εἰκονιζόντων τὰ ἅγια καὶ τιμώντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Τῶν συνιέντων Μωσέως λαλοῦντος· προσέχετε ἑαυτοῖς, ὅτι τῇ ἡμέρᾳ ᾗ ἐλάλησε κύριος ὁ θεὸς ἐν Χωρὴβ ἐπὶ τοῦ ὄρους, φωνὴν ῥημάτων ὑμεῖς ἠκούσατε, ὁμοίωμα δὲ οὐκ εἴδετε· καὶ εἰδότων ἀποκεῖσθαι ὀρθῶς· εἰ εἴδομέν τι ἀληθές, εἴδομεν ὡς ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς ἡμᾶς ἐδίδαξεν· ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἀκηκόαμεν, ὃ ἑωράκαμεν, ὃ ἐθεασάμεθα τοῖς ὀφθαλμοῖς, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, καὶ ταῦτα μαρτυροῦμεν· καὶ πάλιν ὡς οἱ ἄλλοι τοῦ λόγου μαθηταί· καὶ συνεφάγομεν αὐτῷ, καὶ συνεπίομεν, ὁ πρὸ τοῦ πάθους μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ παθεῖν καὶ τὴν ἀνάστασιν· πῶν γοῦν ὅσον ἐλλεῖπον θεόθεν δωρηθέντων τὴν ἐν τῷ νόμῳ παραγγελίαν καὶ τὴν ἐν χάριτι διδασκαλίαν, καὶ τὸ ἐν ἐκείνῳ μὲν ἀόρατον ἐν ταύτῃ δὲ καὶ ὁρατὸν καὶ ψηλαφητόν· καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὁραθέντα καὶ ψηλαφηθέντα εἰκονογραφούντων καὶ προσκυνούντων, αἰωνία ἡ μνήμη.

* Οἱ προφῆται ὡς εἶδον, οἱ ἀπόστολοι ὡς ἐδίδαξαν, ἡ ἐκκλησία ὡς παρέλαβεν, οἱ διδάσκαλοι ὡς ἐδογμάτισαν, ἡ οἰκουμένη ὡς συμπεφόρηκεν, ἡ χάρις ὡς ἔλαμψεν, ἡ ἀλήθεια ὡς

A verbo, ore, corde ac mente, ſcriptura (ſ. pictura) & Imaginibus confitentur, æterna memoria.

ANNO CHRISTI 102.

Eorum qui agnoſcunt unius & ejuſdem Chriſti hypoſtaſeos in ſubſtantiis differentiam, & quod in ea eſt creatum & increatum, viſibile & inviſibile, paſſibile & impaſſibile, circumſcriptum & incircumſcriptum; & qui divinæ ſubſtantiæ increati rationem & ſimilia attribuunt, humanæ autem naturæ tum cetera tum circumſcriptionem competere tam verbo quam imaginibus profitentur, æterna memoria.

B Eorum qui credunt & prædicant ſive annunciant verba in ſcriptis, res in figuris; & utrumque putant eamdem utilitatem conciliare, ſcilicet verba prædicationem, & Imagines veritatis confirmationem, æterna memoria.

Eorum qui verbo ſanctificant labia, deindeque auditores per ipſum verbum; ac qui ſciunt & prædicant per venerandas Imagines ſimiliter ſanctificari oculos videntium, mentemque eorum erigi ad Dei cognitionem, quemadmodum & per divina Templa, ſancta vaſa, aliaque ſacra cimelia, æterna memoria.

C Eorum qui ſciunt virgam & tabulas, arcam & candelabrum, menſam & altare incenſi præmonſtraſſe & præfiguraſſe ſanctiſſimam Virginem Deiparam Mariam; & illa quidem hanc præfiguraſſe, quæ tamen non fuerit idipſum quod illa (ſymbola;) faiſſe autem illam puellam, remanſiſſe poſt Dei partum virginem; quique propterea illam in Imaginibus puellam depingunt, æterna memoria.

Eorum qui propheticas viſiones ut ipſum divinum numen eas efformabat & figurabat, ſciunt ac recipiunt; & credunt ea quæ Prophetarum chorus ab ſe viſa enarravit; & qui traditionem per Apoſtolos in Patres derivatam, ſive ſcriptam ſive non ſcriptam corroborant, & ideo ſancta per imagines repræſentant & honorant, æterna memoria.

D

Eorum qui intelligunt Moyſem loquentem: *Attendite vobiſmetipſis, quia ea die, qua locutus eſt Dominus Deus in Choreb ſupra montem, vocem verborum vos audiviſtis, ſimilitudinem autem non vidiſtis*; ſciuntque apte reſpondere: ſi autem quidpiam vidimus veri, vidimus utique ſicut Filius tonitrui nos docuit: *quod erat ab initio, quod audivimus, quod vidimus, quod contempiati ſumus oculis, & manus noſtræ contrectaverunt de verbo vitæ, & hæc teſtificamur*; ac rurſum ut alii Diſcipuli Verbi, & una manducavimus & una bibimus cum illo, non ſolum ante paſſionem & reſurrectionem: eorum, inquam, qui divinitus diſtinguere poſſunt legis præceptum a doctrina gratiæ, & inviſibilitatem quæ in illo a viſibilitate & tangendi facultate quæ in hac reperitur: & ideo viſibilia & ſub tactum cadentia Imaginibus repræſentant & adorant, æterna memoria.

E

Prophetæ ut viderunt, Apoſtoli ut docuerunt, Eccleſia ut accepit, Doctores ut docuerunt, orbis ut una conſenſit, gratia ut effulſit, veritas ut demonſtrata eſt, menda-

cium

ANNO CHRISTI 1017.

cium ut expulsum est, sapientia ut fidenter loquuta est, Christus ut præmia distribuit; sic sentimus, sic loquimur, sic prædicamus Christum verum Deum nostrum & Sanctos ejus, verbis, scriptis, cogitationibus, sacrificiis, Templis, Imaginibus honorantes; illum quidem ut Deum & Dominum adorantes, illos vero propter communem Dominum ut germanos ejus famulos honorantes, & relative ipsis adorationem adscribentes. Hæc est fides Apostolorum, hæc est fides Patrum, hæc est fides orthodoxorum, hæc fides orbem sustentavit.

A ἀποδέδεκται, τὸ ψεῦδος ὡς ἀπελήλαται, ἡ σοφία ὡς ἐπαῤῥησιάσατο, ὁ Χριστὸς ὡς ἐβράβευσεν· οὕτω φρονοῦμεν, οὕτω λαλοῦμεν, οὕτω κηρύσσομεν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ τοὺς αὐτοῦ ἁγίους ἐν λόγοις τιμῶντες, ἐν συγγραφαῖς, ἐν νοήμασιν, ἐν θυσίαις, ἐν ναοῖς, ἐν εἰκονίσμασι· τὸν μὲν ὡς θεὸν καὶ δεσπότην προσκυνοῦντες, τοὺς δὲ διὰ τὸν κοινὸν δεσπότην ὡς αὐτοῦ γνησίους θεράποντας τιμῶντες, καὶ τὴν κατὰ σχέσιν προσκύνησιν ἀπονέμοντες. αὕτη ἡ πίστις τῶν ἀποστόλων, αὕτη ἡ πίστις τῶν πατέρων, αὕτη ἡ πίστις τῶν ὀρθοδόξων, αὕτη ἡ πίστις τὴν οἰκουμένην ἐστήριξεν.

Ad hæc pietatis præconibus fraterno paternoque affectu in gloriam & honorem pietatis pro qua decertarunt, benedicimus ac dicimus: Germani, Tarasii, Nicephori & Methodii, qui vere summi sacerdotes Dei fuere, rectæ fidei propugnatores & doctores, æterna memoria.

B Ἐπὶ τούτοις τοὺς τῆς εὐσεβείας κήρυκας ἀδελφικῶς τε καὶ πατροπαθῶς, εἰς δόξαν καὶ τιμὴν τῆς εὐσεβείας ὑπὲρ ἧς ἠγωνίσαντο ἀνευφημοῦμεν, καὶ λέγομεν· Γερμανὸν, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου, τοὺς ὡς ἀληθῶς ἀρχιερέων θεοῦ, καὶ τῆς ὀρθοδοξίας προμάχων καὶ διδασκάλων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ignatii & Photii, sanctissimorum, orthodoxorum ac celebrium Patriarcharum, æterna memoria.

Ἰγνατίου καὶ Φωτίου, τῶν ἁγιωτάτων, ὀρθοδόξων καὶ ἀοιδίμων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Stephani, Antonii & Nicolai, sanctissimorum & orthodoxorum Patriarcharum, æterna memoria.

Στεφάνου, Ἀντωνίου καὶ Νικολάου, τῶν ἁγιωτάτων καὶ ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Omnia quæ contra sanctos Patriarchas, Tarasium, Nicephorum, Methodium, Ignatium, Stephanum, Photium, Antonium & Nicolaum scripta aut dicta sunt, anathema sint.

C Ἁπάντα τὰ κατὰ τῶν ἁγίων πατριαρχῶν, Ταρασίου, Νικηφόρου & Μεθοδίου, Ἰγνατίου, Στεφάνου, Φωτίου, Ἀντωνίου καὶ Νικολάου γραφέντα ἢ λαληθέντα, ἀνάθεμα.

Omnia quæ præter ecclesiasticam traditionem, & doctrinam explanationemque Sanctorum & celebrium Patrum innovata, aut gesta aut in posterum gerenda sunt, anathema sint.

Ἁπάντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων καὶ ἀοιδίμων πατέρων καινοτομηθέντα, ἢ πραχθέντα ἢ μὴ τὸ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα.

Euthymii, Theophili & Æmiliani, celebrium Confessorum & Archiepiscoporum, æterna memoria.

Εὐθυμίου, Θεοφίλου καὶ Αἰμιλιανοῦ, τῶν ἀοιδίμων ὁμολογητῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Theophylacti, Petri, Michaelis & Joseph, beatorum Metropolitarum, æterna memoria.

Θεοφυλάκτου, Πέτρου, Μιχαὴλ καὶ Ἰωσὴφ, τῶν μακαρίων μητροπολιτῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Joannis, Nicolai & Georgii, ter felicium Confessorum & Archiepiscoporum, & omnium qui ejusdem sententiæ fuerunt Episcoporum, æterna memoria.

D Ἰωάννου, Νικολάου & Γεωργίου, τῶν τρισολβίων ὁμολογητῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων, καὶ πάντων τῶν ὁμοφρονησάντων αὐτοῖς ἐπισκόπων, αἰωνία ἡ μνήμη.

Theodori sanctissimi Hegumeni Studii, æterna memoria. Isaaci Thaumaturgi, & Joannicii prophetico spiritu plenissimi, æterna memoria.

Θεοδώρου τοῦ πανοσίου ἡγουμένου τῶν Στουδίου, αἰωνία ἡ μνήμη. Ἰσαακίου τοῦ Θαυματουργοῦ, καὶ Ἰωαννικίου τοῦ προφητικωτάτου, αἰωνία ἡ μνήμη.

Hilarionis sanctissimi Archimandritæ & Hegumeni Dalmati, æterna memoria. Symeonis sanctissimi Stylitæ, æterna memoria.

Ἱλαρίωνος τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιμανδρίτου & ἡγουμένου καὶ Δαλματίου, αἰωνία ἡ μνήμη. Συμεὼν τοῦ ὁσιωτάτου συλίτου, αἰωνία ἡ μνήμη.

Theophanis sanctissimi Hegumeni magni Agri, æterna memoria.

Θεοφάνους τοῦ ὁσιωτάτου ἡγουμένου τοῦ μεγάλου ἀγροῦ, αἰωνία ἡ μνήμη.

Conciliabulo quod contra sacras Imagines infremuit, anathema. Iis qui dicta Scripturæ sacræ contra idola, adversus venerandas Christi Dei nostri & Sanctorum ejus Imagines accipiunt, anathema.

E Τῷ φρυαξαμένῳ συνεδρίῳ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων, ἀνάθεμα. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς παρὰ τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις κατὰ τῶν εἰδώλων εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἀνάθεμα.

Iis qui scienter participant cum contumeliosis erga sacras Imagines, anathema. Iis qui dixerint alium præter Christum nos liberasse ab idolorum errore, anathema.

Τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει τοῖς ὑβρίζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἡμᾶς ἐῤῥύσατο τῶν εἰδώλων πλάνης, ἀνάθεμα.

Iis qui ausi fuerint dicere, Catholicam Ecclesiam idola aliquando admisisse, utpote qui totum mysterium evertant, & Christianorum fidem contumeliis afficiant, anathema.

Τοῖς τολμῶσι λέγειν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἰδωλάπασι δεδέχθαι, ὡς ὅλον τὸ μυστήριον ἀναῤῥήξασι, καὶ τὴν Χριστιανῶν ἐνυβρίζουσι πίστιν, ἀνάθεμα.

Πολ-

ANNO CHRISTI 1027.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων· ὁ θεὸς φυλάξει τὸ κράτος αὐτῶν· ὁ θεὸς τῇ βασιλείαν αὐτῶν εἰρηνεύσει. ὁράτε βασιλεῦ τὰς ἐπιγείας φύλαξον. Μιχαὴλ τὸ ὀρθοδόξε ἡμῶν βασιλέως καὶ Θεοδώρας τῆς αὐτοῦ μητρὸς, αἰωνία ἡ μνήμη. Βασιλείου καὶ Κωνσταντίνου, Λέοντος καὶ Αλεξάνδρου Χριστοφόρου καὶ Ρωμανοῦ, Κωνσταντίνου Ρωμανοῦ, Νικηφόρου καὶ Ἰωάννου, Βασιλείου, Κωνσταντίνου, Ρωμανοῦ καὶ Μιχαὴλ τῶν τὴν ὑράνιον βασιλείαν τῆς ἐπιγείου ἀλλαξαμένων, αἰωνία ἡ μνήμη. Ζωῆς τῆς εὐσεβεστάτης Αυγούστης, καὶ τελεσμακαρίστου, αἰωνία ἡ μνήμη. A

Multos annos apprecamur Imperatoribus: Deus cuſtodiat imperium eorum; Deus imperio eorum pacem concedat. Cæleſtis Imperator terrenos cuſtodi. Michaelis orthodoxi Imperatoris noſtri & Theodoræ matris ejus, æterna memoria. Baſilii & Conſtantini, Leonis & Alexandri, Chriſtophori & Romani, Conſtantini Romani, Nicephori & Joannis, Baſilii, Conſtantini, Romani & Michaelis, qui terrenum imperium cum cæleſti commutarunt, æterna memoria. Zoes piiſſimæ & beatiſſimæ Auguſtæ, æterna memoria.

Γερμανοῦ, Ταρασίου, Νικηφόρου καὶ Μεθοδίου τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη. B

Germani, Taraſii, Nicephori & Methodii venerabilium Patriarcharum, æterna memoria.

Ἰγνατίου, Στεφάνου, καὶ Αντωνίου, Νικολάου καὶ Εὐθυμίου, Στεφάνου, Τρύφωνος, Θεοφυλάκτου, Πολυεύκτου, Αντωνίου, Νικολάου καὶ Σισιννίου τῶν ὀρθοδόξων πατριαρχῶν, αἰωνία ἡ μνήμη.

Ignatii, Stephani & Antonii, Nicolai & Euthymii, Stephani, Tryphonis, Theophylacti, Polyeucti, Antonii, Nicolai & Siſinnii orthodoxorum Patriarcharum, æterna memoria.

Αὕτη ὡς εὐλογίαι πατέρων ἀπ' αὐτῶν εἰς ἡμᾶς τοὺς υἱοὺς ζηλοῦντες αὐτῶν τὴν εὐσέβειαν, διαβαίνουσιν· ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἀραὶ τοὺς παραλοίας, καὶ τῶν δεσποτικῶν ἐντολῶν ὑπερόπτας καταλαμβάνουσι. διὸ κοινῇ πάντες ὅσον εὐσεβείας πλήρωμα, ἔτως αὐτοῖς τῇ ἀρὰν ἣν αὐτοὶ ἑαυτοῖς ὑπεβάλλοντο, ἐπιφέρομεν.

Quemadmodum hæ benedictiones ab ipſis Patribus in nos filios, eorum pietatem æmulantes, deſcendunt; ſic & maledictiones paricidas & dominicorum præceptorum contemptores apprehendunt. Quamobrem communi voce omnes, quotquot pietatis cœtum & plenitudinem conſtituimus, ita in illos maledictionem cui ſe ſubjecerunt, inferimus.

Τοῖς λόγῳ μὲν τὴν ἔνσαρκον οἰκονομίαν τοῦ θεοῦ λόγου δεχομένοις, ὁρᾶν δὲ ταύτην δι' εἰκόνων οὐκ ἀνεχομένοις· καὶ διὰ τοῦτο ῥήματι μὲν δέχεσθαι καπηχηματιζομένοις, πράγματι δὲ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν ἀρνουμένοις, ἀνάθεμα. C

Iis qui verbo quidem Dei Verbi in carne œconomiam recipiunt, ipſam vero in Imaginibus conſpicere recuſant; atque ideo dum ſe eam recipere verbo ſimulant, revera ſalutem noſtram abnegant, anathema.

Τοῖς τῷ ῥήματι τὸ ἀπερίγραπτον κακῶς προσφυομένοις, καὶ διὰ τοῦτο μὴ βουλομένοις εἰκονογραφεῖσθαι τὸν παραπλησίως ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος κεκοινωνηκότα, Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐντεῦθεν φαντασιαστὰς δεικνυμένοις, ἀνάθεμα.

Iis qui verbo incircumſcriptum maligne admittunt, & ideo nolunt in Imagine repræſentari eum, qui perinde atque nos & carni & ſanguini communicavit, Chriſtum verum Deum noſtrum, atque inde phantaſiaſtæ comprobantur, anathema.

Τοῖς τὰς μὲν προφητικὰς ὁράσεις, κἂν μὴ βούλοιντο, παραδεχομένοις· τὰς δ' ὀφθείσας αὐτοῖς εἰκονογραφίας (ὦ θαῦμα;) καὶ πρὸ σαρκώσεως τοῦ λόγου μὴ καταδεχομένοις, ἀλλ' ἢ αὐτολὶ τὴν ἀληπτόντε καὶ ἀθέατον ὐσίαν ὀφθῆναι τοῖς πεθεαμένοις κενολογοῦσιν· ἢ εἰκόνας μὲν ταύτας τῆς ἀληθείας καὶ τύπους καὶ σχήματι ἐμφανισθῆναι τοῖς ἑωρακόσι σωτηθεμένοις, εἰκονογραφεῖν δὲ ἀνθρωπήσαντα τὸν λόγον καὶ τὰ ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοῦ πάθη οὐκ ἀνεχομένοις, ἀνάθεμα. D

Iis qui propheticas quidem viſiones, velint nolint, admittunt; viſas autem ipſis Prophetis Imagines (o res mira!) etiam ante incarnationem Verbi non recipiunt, ſed ipſam incomprehenſibilem & inviſibilem ſubſtantiam ab illis conſpectam effutiunt; aut hæc, Imagines quidem veritatis & figuras & formas videntibus apparuiſſe fatentur, ſed Verbum hominem factum ejuſque pro nobis ſuſceptas paſſiones Imaginibus repræſentari nolunt, anathema.

Τοῖς ἀκούσι τοῦ κυρίου ὡς· εἰ ἐπιστεύετε Μωσεῖ, ἐπιστεύετε ἂν ἐμοὶ, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ τό· προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἡμῶν ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ· τὸ Μωσέως λέγοντος συνιᾶσιν, εἶτα λέγουσι δέχεσθαι μὲν τὸν προφήτην, οὐκ εἰσάγουσι δὲ δι' εἰκονισμάτων τὴν τοῦ προφήτου χάριν, καὶ τὴν παγκόσμιον σωτηρίαν, ὡς ὡράθη, ὡς συναναστράφη ἀνθρώποις, ὡς πάθη καὶ νόσους ἰάσεως μείζονας ἐθεράπευσεν, ὡς ἐσταυρώθη, ὡς ἐτάφη, ὡς ἀνέστη, ὡς πάντα ὑπὲρ ἡμῶν ἔπαθέ τε καὶ ἐποίησεν· τοῖς οὐ τούτου τὰ παγκόσμια καὶ σωτήρια ἔργα ὧν εἰκόσιν ὁρᾶν μὴ ἀνεχομένοις, μηδὲ τιμῶσιν αὐτὰ καὶ προσκυνοῦσιν, ἀνάθεμα. E

Iis qui audiunt Dominum dicentem: *ſi crederetis Moyſi, mihi utique crederetis* &c. &: *Prophetam vobis excitabit Dominus Deus noſter ex fratribus veſtris, ſicut me*; Moyſemque loquentem intelligunt, deinde dicunt ſe Prophetam quidem recipere, ſed Prophetæ gratiam per Imagines non inducunt ac totius mundi ſalutem, ut viſa eſt, ut converſata cum hominibus, ut affectiones & morbos omni medela ſuperiores curavit, ut crucifixa & ſepulta eſt ac reſurrexit, ut omnia pro nobis paſſa & operata eſt; iis, inquam, qui hæc ad totius mundi ſalutem patrata opera in Imaginibus videre non ſuſtinent, neque illa honorant adorantque, anathema.

Τοῖς ἐπιμένουσι τῇ εἰκονομάχῳ αἱρέσει, μᾶλλον δὲ τῇ χειρομάχῳ ἀποσασίᾳ, καὶ μήτε διὰ τῆς

Iis qui manent in Iconomachorum hæreſi, imo potius in Chriſtomachorum apoſtaſia, ne-

ANNO CHRISTI 1027.

neque per Mosaicam legem ad salutem suam adduci volunt, neque in apostolica doctrina pietatem versari consentiunt, neque patriarchalibus adhortationibus & institutionibus ab errore suo converti volunt, neque ob consensum omnium per orbem Dei Ecclesiarum pudore adficiuntur; sed se Judæorum ac Gentilium sorti penitus subjecerunt; (nam quæ illi sine ullo intermedio in prototypum blasphemant, hi per ipsius Imaginem in ipsum Imagine repræsentatum audere non erubescunt:) iis itaque qui sine ulla resipiscentia in hoc errore detinentur, & ad omnem divinam objurgationem & spiritualem doctrinam aures obturant, utpote jam putridis, qui se a communi Ecclesiæ corpore absciderint, anathema.

Μωσαϊκῆς νομοθεσίας πρὸς τὴν σωτηρίαν αὐτῶν ἀναχθῆναι βουλομένοις, μήτε ταῖς ἀποστολικαῖς διδασκαλίαις ἐπανατρέφειν τὴν εὐσέβειαν προαιρουμένοις, μήτε ταῖς πατριαρχικαῖς παραινέσεσι καὶ εἰσηγήσεσι τῆς πλάνης αὐτῶν ἐπιστρέφειν βουλομένοις, μήτε τῇ συμφωνίᾳ τῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ δυσωπουμένοις· ἀλλ' ἑφάπαξ ἑαυτοὺς τῇ τῶν Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων μοίρᾳ καθυποβαλλομένοις· (ἃ γὰρ ἀμέσως ἐκεῖνοι εἰς τὸ πρωτότυπον βλασφημοῦσι, καὶ ὅτι διὰ τῆς αὐτοῦ εἰκόνος εἰς ἐκεῖνον τὴν εἰκονιζόμενον τολμᾶν οὐκ ἐρυθριῶσι·) τοῖς ἓν ἀνεπιστρόφως τῇ πλάνῃ ταύτῃ κατεχομένοις, καὶ πρὸς πᾶσαν ψόγον θεῖον καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν τὰ ὦτα βεβυσμένοις, ὡς ἤδη λοιμὸν σεσηπόσι, καὶ τοῦ κοινοῦ σώματος τῆς ἐκκλησίας ἀποτεμοῦσιν ἑαυτούς, ἀνάθεμα.

Anastasio Constantinopolitano & Nicetæ, qui sub Isauris initium hæresibus dederunt, ut exsecrandis & perniciei ducibus, anathema. Paulo qui in Saulum conversus est, & Theodoro cognomine Gastæ, Stephanoque Molitæ, insuperque Stephano Crithino, & Leoni Lalondio, ac præterea si quis supradictis impietate similis, in quocumque Cleri Catalogo aut dignitate aut officio reperiatur, iis omnibus in impietate manentibus, anathema. Theodoro, Antonio & Joanni, qui sibi mutuo mala communicarunt, & impietatem alter ab altero successione quadam acceperunt, anathema.

Ἀναστασίῳ Κωνσ. καὶ Νικήτᾳ, τοῖς ἐπὶ τῆς Ἰσαύρων καταίρξασι τῆς αἱρέσεων, ὡς ἀνιέροις καὶ ὁδηγοῖς ἀπωλείας, ἀνάθεμα. Παύλῳ τῷ εἰς Σαῦλον ἀποστρέψαντι, καὶ Θεοδώρῳ τῷ ἐπικαλουμένῳ Γάστῃ, καὶ Στεφάνῳ τῷ Μολίτῃ, ἔτι δὲ Στεφάνῳ τῷ Κριθίνῳ, καὶ Λαλονδίῳ τῷ Λέοντι· καὶ πρὸς τούτοις εἴ τις τοῖς εἰρημένοις ὅμοιος τὴν δυσσέβειαν, ἐν ὁποίῳ ἂν εἴη καταλόγῳ κλήρου ἢ ἀξιώματός τινος, ἢ ἐπιτηδεύματος ἐξεταζόμενος· τούτοις ἅπασιν ἐπιμένουσιν αὐτῶν τῇ δυσσεβείᾳ, ἀνάθεμα. Θεοδότῳ, Ἀντωνίῳ καὶ Ἰωάννῃ, τοῖς ἀλληλοπροξόοις τῆς κακῶν, καὶ ἑτεροζυγοῦσι τὴν δυσσέβειαν, ἀνάθεμα.

Gerontio qui ex Lampe quidem venit, in Creta autem exsecrandæ hæresis suæ virus evomuit, & captum semetipsum revocavit ad eversionem (heu!) salutaris œconomiæ Christi, cum perversis ejus dogmatibus & scriptis & assectis ejus, anathema. Omnibus hæreticis anathema.

Γεροντίῳ τῷ ἐκ Λάμπης μὲν ὁρμωμένῳ, ἐν δὲ τῇ Κρήτῃ τὸν ἰὸν τῆς αὐτοῦ μυσαρᾶς αἱρέσεως ἐξεμέσαντι, καὶ εἰλημμένον ἑαυτὸν ἀποκαλέσαντι ἐπ' ἀναζοπῇ (φεῦ) τῆς σωτηριώδους οἰκονομίας τοῦ Χριστοῦ, σὺν τοῖς διεστραμμένοις αὐτοῦ δόγμασι καὶ συγγράμμασι καὶ τοῖς ὁμόφροσιν αὐτοῦ, ἀνάθεμα. Ὅλοις τοῖς αἱρετικοῖς, ἀνάθεμα.

Multos annos Imperatoribus apprecamur. Christophori, Theodori, Agapii, Joannis, Nicolai, Heliæ, Theodori & Basilii, venerabilium Patriarcharum Antiochenorum, æterna memoria. Sancta Trinitas ipsos glorificavit.

Horum pro pietate usque ad mortem præliis, certaminibus & doctrina nos institui ac roborari Deo supplicantes, ac eorum divinæ conversationis usque ad finem imitatores exhiberi rogantes, optata assequi mereamur miseratione & gratia magni & primi sacerdotum principis Christi veri Dei nostri, intercessionibus gloriosissimæ Dominæ nostræ Deiparæ & semper Virginis Mariæ, divinorum Angelorum, & omnium Sanctorum, Amen.

Πολλὰ τὰ ἔτη τῶν βασιλέων. Χριστοφόρου, Θεοδώρου, Ἀγαπίου, καὶ Ἰωάννου, Νικολάου, Ἡλιοῦ, Θεοδώρου καὶ βασιλείου τῶν ἀοιδίμων πατριαρχῶν Ἀντιοχείας, αἰωνία ἡ μνήμη. Ἡ ἁγία τριὰς αὐτοὺς ἐδόξασεν.

Τούτων τοῖς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας μέχρι θανάτου ἄθλοις τε καὶ ἀγωνίσμασι, καὶ διδασκαλίαις παιδαγωγεῖσθαί τε καὶ κρατιύεσθαι θεὸν ἐκλιπαροῦντες, καὶ μιμητὰς τῆς ἐνθέου αὐτῶν πολιτείας μέχρι τέλους ἀναδείκνυσθαι ἐκδυσωποῦντες, ἀξιωθείημεν τῆς ἐξαιτουμένων οἰκτιρμοῦ καὶ χάριτι τοῦ μεγάλου καὶ πρώτου ἀρχιερέως Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, πρεσβείαις τῆς ὑπερενδόξου δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου. καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς θεοειδοῦς ἀγγέλων, καὶ πάντων τῆς ἁγίων. ἀμήν.

ANNO CHRISTI 787.

CONCILIUM WORMATIENSE V.

IN QUO TASSILONIS BAJOARIORUM DUCIS

Perstricta est versutia, decretaque ad illum de præstanda fide legatio, anno DCCLXXXVII.

P. Sirmond.

De hac synodo Rhegino, post narrationem eorum quæ Carolus Romæ cum Hadriano papa & cum Tassilonis legatis egerat, paucis scribit in hac verba: Rex, *inquit*, oratione ad limina apostolorum completa, & benedictione percepta, in Franciam cursum dirigit, & Vormatiam, ubi erat conjunx ejus Fastrada, pervenit: ubi synodum congregavit, & manifestavit sacerdotibus & optimatibus regni causas itineris, & qualiter versutia Tassilonis coram summo pontifice esset deprehensa. Misit itaque, cum consultu fidelium, ad eumdem Tassilonem, monens ut apostolicis adhortationibus obtemperaret. Qui cum nollet obedire, rex in partibus Bajoariæ exercitum movit, *& cetera, quibus Tassilonem Caroli armis undique circumseptum, ad deditionem compulsum, sacramenta denuo renovasse narrat, obsidesque electos* XII. *Carolo dedisse, ac tertiumdecimum filium suum Theodonem.*

ANNO CHRISTI 788.

CONCILIUM IN VILLA INGILENHEIM,

IN QUO TASSILO DUX PERFIDIÆ DAMNATUS,

Vita concessa, monasterium cum Theudone filio ingressus est anno Christi DCCLXXXVIII.

Idem P. Rhendo.

Synodi hujus, judiciique in ea peracti seriem explicat Ademarus in vita Caroli, & Rheginus abbas anno DCCLXXXVIII. *Narrant autem accusatum a Bajoariis Tassilonem, quod fidem promissam violasset, suadente uxore Luitbera, confessumque quod Avaros contra regem solicitasset, dixissetque se, si decem filios haberet, omnibus orbari malle, quam quæ jurarat observare; cum capitalem in eum sententiam omnes acclamarent, commiseratum Carolum, quia consanguineus ejus erat, obtinuisse ut non moreretur. Tassilonem vero interrogatum quid agere vellet, cum Theodone filio impetrasse, sibi ut in monasterium intrare, atque ibi pœnitentiam agere liceret. Paucos deinde Bajoarios, qui illi adhæserant, exilio multatos esse.*

CONCILIUM NARBONENSE

HABITUM ANNO, UT VOLUNT, DCCLXXXVIII.

In quo inter cetera actum est de finibus parochiæ, id est, episcopatus Narbonensis, præsente Desiderio sedis apostolicæ legato.

Ex archivo archiepiscopi Narbonensis, ediderunt Guillelmus Catellus in commentariis historiæ Landgothicæ & Stephanus Baluzius in additionibus ad cap. 25. libri VI. de concordia sacerdotii & imperii pag. 163. tom. II.

ANno incarnationis dominicæ DCCLXXXVIII. indictione XII. glorioſissimo quoque domino imperatore [1] Karolo regnante ann. XXIII. v. Kalend. Jul. dum pro multis & variis ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Urgellitanæ sedis episcopi pestifero dogmate, monente per suæ auctoritatis literas domno apostolico Adriano, ac domino imperatore per missum suum nomine Desiderium, convenissemus urbem Narbonam intra Basilicam sancti Justi & Pastoris, Ego scilicet Danihel, licet indignus atque peccator, gratia tamen Dei sanctæ metropolitanæ præmissæ urbis episcopus, necnon & Elisantus Arelatensis episcopus, cum plurimorum collegio venerabilium episcoporum, una cum auctoritate domni apostolici, missoque prædicto domni imperatoris Karoli: inter cetera quæ veraci sermone finem acceperunt, orta est querela coram nobis omnibus de parochia Narbonensi. Unde præcipiente domino imperatore, subtili examinatione & speciali, ob prolixas altercationes, examinari jusserat. De qua Danihel episcopus per testes idoneos, Justum scilicet Agathensem, & Vviteringum Nemausensem episcopum, atque Amicum Magalonensem comitem, ceterosque quamplures, discutiendo elucidans, totum Redensem pagum super Vvinedurium * Heltnensem episcopum justissime evin-

* *Ap. Catellum*, Hostieatem.

1 Karolus non fuit Imperator ante annum 800. ex aliis monumentis. Anno 788. tantum Indictio XI. fuisse ponitur, & regni Karoli annus 19. *Harduinus*.

ANNO CHRISTI 788.

evindicavit; & marginem parochiæ Narbonensis ex alia parte usque ad flumen qui vocatur Orbus, quamdiu vocabulum suum idem comitatus retinet, superius & inferius perduxit, plenissime ratione Vvlfegatii episcopi Biterrensis cum prædictis testibus superata. Præterea idem Danihel archiepiscopus de Ausonensi parochia rationem adhibens, ostendit quod nullo modo episcopum ponere illuc potuisset ob paganorum infestationem, & quemadmodum auxiliante Deo per antecessoris sui industriam quondam ibidem hæresis extincta fuerit; & quia ejusdem pagi plebs, sicut quidam ipsorum in præsentia retulerunt, nulli parochiæ adhærere vellet nisi Narbonensi, ob principalitatem tantæ sedis præcipuæ. Cujus archiepiscopi rationem salubrem esse comprobantes, pro prædictis commoditatibus, & ne confinio Hispaniæ occasionem tristitiæ ingereremus, unanimiter justo perpendimus examine ut nulli sedi deinceps sociata habeatur nisi Narbonensi; servata verumtamen auctoritate, si per se episcopum habere nequiverit. Rogamus igitur cunctos subsequentes nos, & hoc nostræ auctoritatis decreto confirmamus, sancimus, stabilimus, tam de Redensi pago, quam etiam de Ausonensi, sive confinio Narbonensi & Biterrensi, quod est * Orbus, ut sicut coram nobis discussum & comprobatum est, ita inconvulsum & incontaminatum nullius contradictione valente in perpetuum permaneat. Si quis vero nostram communem contemnens diffinitionem, per aliquam insidiam aut subreptionem hoc nostræ firmitatis decretum infregerit, aut aliqua machinatione violaverit; si ordini ecclesiastico est adunatus, canonica sententia irrecuperabiliter feriatur, sicut temerator tanti concilii ac decreti. Quod si laica potestas in hoc se per atrocitatis violentiam miscuerit, nisi a temeraria præsumptione se citissime substraxerit satisfaciendo quod deliquit, digna ultione totius anathematis sit undique & ubique multatus, Domini nostri Jesu Christi & nostra auctoritate vigente. Ut autem hoc nostræ firmitatis decretum certiorem roborationis obtineat vigorem, manus nostræ subscriptione illud roborare studuimus.

* sive Orobis fluvius.

In Christi nomine Danihel Dei miseratione sedis Narbonensis metropolitanæ ecclesiæ episcopus hujus decreti institutione subscripsi.

Ego Elefantus primæ sedis Arelatensis episcopus confirmavi.

Desideratus Diensis episcopus subscripsi.

Ego Salicus Arausiensis episcopus.

Ego Arricho Tolosanæ sedis episcopus confirmavi.

In Dei nomine Donadeus Vvappencensis episcopus.

Ego Francolinus Conseranensis episcopus subscripsi.

Ego Lupus Cavalionensis episcopus subscripsi.

Ego Arimundus Uceticensis episcopus subscripsi.

Ego Hiscipio Carcassensis episcopus subscripsi.

In Christi nomine Magincus [1] Adtensis episcopus subscripsi.

Vviteringus Nemausensis episcopus confirmavi.

Felix episcopus Urgellitanæ sedis subscripsi.

Ego Bonitus Valentinæ sedis episcopus subscripsi.

Ego Justus Agatensis episcopus subscripsi.

Ego Adaulfus Jerundensis episcopus subscripsi.

In Christi nomine Vvenedurius Heltnensis episcopus subscripsi.

Ego * Se..... Barcinonensis episcopus subscripsi.

Ego Autbertus Antipolitanæ sedis episcopus subscripsi.

Ego Joannes Cimelanensis episcopus subscripsi.

Ego.....Forojulensis episcopus subscripsi.

Ego Joannes [2] Madolonensis episcopus subscripsi.

Ego Asinarius Vicujulienſis episcopus.

Abraham * Commenensæ sedis episcopus subscripsi.

Ego Amatus Carpentoratinensis episcopus subscripsi.

Ego Raganbaldus diaconus, Dunensis vocatus episcopus subscripsi,

Ego Ansebrandus diaconus ad vicem Landeberti Eglinensium episcopi subscripsi.

Ego Riccimirus indignus presbyter ad vicem Vvlfegarii sedis Biterrensis episcopi subscripsi.

Ego Arricho cancellarius, ac si indignus presbyter, hoc decretum scripsi die & anno quo supra.

Observatio P. Antonii Pagi

Ad an. Christi 788. *n.* 11.

Baluzius ad librum VI. de Concordia cap. XXV. refert Concilium Narbonense, cujus hoc initium est: *Anno Incarn. Dominicæ DCCLXXXVIII. Indict. XII. gloriosissimo quoque Domino Imperatore Carolo regnante anno XXIII. V. Kal. Jul. dum pro multis & variis Ecclesiasticis negotiis, præsertim pro Felicis Urgellitanæ Sedis Episcopi pestifero dogmate, monente per suæ auctoritatis literas Domno Apostolico Hadriano, ac Domino Imperatore per Missum suum nomine Desiderium convenissemus Urbem Narbonam*, &c. Verum Concilium illud de falsitate manifeste suspectum, non solum quia notæ illæ temporariæ inter se pugnant, ut examinanti liquet; sed etiam quia Felix huic Concilio subscribit, & tamen hæresim suam non ejurat, de qua etiam in eodem Concilio nihil legitur præter citata verba. Præterea ante Concilium Ratisponense anno DCCXCII. habitum Felix *quanta potuit pertinacia pravitatem intentionis suæ defendere curavit*, inquit Eginhardus in Annal. & inter Antiquos omnes convenit eum ante Concilium Ratisponense hæresim suam non deposuisse; quod confirmat Jonas Episcopus Aurelianensis in libro contra Claudium Taurinensem Episcopum, qui ait: *Felix cum multis apud Septimaniam eumdem hausum pestiferum propinarit, eum tamen Galliæ Germaniæque, quantum in illo fuit, propinare voluit. Sed.... nullum apud Galliam Germaniamque ejus error locum invenire quivit..... Ejusdem namque Principis* (nempe Caroli) *jussu in unum coacti* (nempe Episcopi) *adhibita etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ auctoritate eumdem Felicem damnaverunt*, nempe in Concilio Ratisponensi. Tertio, nomen *Imperatoris* quod ante annum DCCC. Carolo attributum non fuit, ter in eo Concilio iteratur, quod Libraris adscribi non potest, aut aliquo Monumento publico ante Imperium Carolo collatum exarato confirmari. Cointius anno DCCXCI. num. XI. & seq. illud genuinum censet, & notas tantum temporarias ac nomen Imperatoris assumenta esse ex eo deducit, quod anni Incarnationis hoc sæculo in Actis publicis non apponerentur, indeque Concilium illud in eum Christi annum reiicit. Verum licet Francorum Reges in suis Diplomatis Æra Incarnationis hoc sæculo non uterentur, eam tamen Episcopos in Conciliis aliquando adhibuisse certis exemplis constat. Quia tamen Baluzius in vetustissimis membranis exercitatissimus asserit se illud descripsisse ex MS. quod aut ætati Caroli suppar est, aut non multo remotum, tria Decreta quæ in eo habentur videntur legitima, sed subscriptio duorum Archiepiscoporum, & Episcoporum XXV. notæ temporariæ, ac Felicis Urgellitani Episcopi mentio defendi non possunt; ex enim

[1] Pro, *Aptensis*. Hard.

[2] Hoc est, *Magalonensis*, Hard.

ANNO CHRISTI 788.

enim omnia postea addita, ut majus robur Decretis conciliaretur. Primum Decretum Comitatum Redensem & pagum Redensem adjudicat Danieli Archiepiscopo Narbonensi adversus Episcopum Helenensem. Secundum statuit, ut Orbus fluvius Diœceses Narbonensem & Biterrensem disterminet, quia lis erat inter utrumque Antistitem de limitibus Diœceseon. Tertio, controversia erat de finibus Diœceseos Narbonensis ultra Pyrenæum montem seu de Ausonensi Parochia, quam Daniel Narbonensi Diœcesi accensebat; re discussa definitum a Synodo, ut Ausonensis pagus, donec peculiarem Episcopum habere posset, ad Narbonensem Diœcesim pertineret. Ceterum Conseranensem, Convenensem & A Barcinonensem Episcopos huic Concilio adfuisse, uti in subscriptionibus legitur, nullus mihi facile persuaserit. Ut enim notat Marca lib. 3. Marcæ Hisp. cap. 16. num. 13. ante annum DCCCI. quo *Barcino* erepta est omnino a ditione Maurorum, quamvis Barcinonenses Regiam Majestatem Francorum Regum comiter colerent, suæ tamen auctoritatis erant retinentissimi, nec quicquam Regio nomine geri lubenter perferebant, & parte alia ex Auctore Vitæ Ludovici Pii pater Vasconnes hoc tempore adversus Ludovicum Aquitaniæ Regem rebellasse, & nonnisi anno DCCXC. vel insequenti ad obsequium rediisse.

ANNO CHRISTI 788.

CONCILIUM FINCHENHALLENSE I.

IN EPISCOPATU DUNELMENSI ANNO DCCLXXXVIII.

Sub Eambaldo Eboracensi IV. Non. Septembris congregatum.

Ex Alfordo Annal. ad an. 788. Vigor ad an., 4. Non. Septemb.

ANno Domini septingentesimo octogesimo octavo, mentio est Synodi Finchenhallensis, de qua ita loquitur Hovedenus: *Synodus*, inquit, *congregata est in Pyncamhale* * 4. *Septembris, in quo tempore Albert Abbas Ripensis decessit; & ei Sigret successit anno* 788. Ceterum locus ille paulo aliter in Huntidonio legitur sic: *Convenit Concilium in Vvincenale apud Northumbre*. Villa est in Episcopatu Dunelmensi, qui olim rectius *Finchale*; hodie *Fincheley* dicitur: de quo Hovedenus eo anno, quo de martyrio S. Thomæ Cantuariensis agit: *Eodem die*, inquit, *passio B. Thomæ revelata est Godrico Anachoritæ per Spiritum sanctum apud Finhale, qui locus distat a Cantuaria plusquam* 150. *milliaria*. Quoniam vero de Actis hujus Synodi, ut & sequentis, quæ apud Acleam habita dicitur, nulla prorsus apud Auctores men- B tio est, arbitror acta superioris anni, & Synodi Calchutensis tunc in Northumbria habitæ, hoc anno variis in locis coram Clero, populoque lecta; admissa demum esse, & publici juris facta; nec aliud intelligi per dictas Synodos. Quod enim Spelmannus putet, conventum fuisse ad Danorum rapinas cohibendas, qui anno superiore Britanniam invaserant, nihil tamen ab Episcopis & Clericis in Synodo statutum esse circa Danorum irruptionem vel inde probari potest, quod iidem Episcopi, clericique consenserint in Canonem X. Calchutensis superioris Concilii, qui ita cavet: *Vidimus etiam Episcopos in Conciliis suis sæcularia judicare, prohibuimusque eos voce Apostolica: Nemo*, C *militans Deo, implicet se negotiis sæcularibus, ut ei militet, cui se probavit*.

SYNODUS BRITANNICA

APUD ACLEAM.

Ex tom. 1. Concil. Britann. Lib. 1. c. 17.

IN *splendido veteri manuscripto codice bibliothecæ publicæ Cantabrigensis, cui titulus est*: De tempore regum Britannorum, *sic deprehenditur*. Anno dominicæ incarnationis DCCLXXXVIII. Elfuvaldus rex Nordanhymbrorum, postquam 10. annis regnavit, conjuratione facta ab ejus patricio Siga nomine, miserabili morte XI. Kalendas Octobris occisus est, juxta Murum. &c Quo etiam anno III. Kalendas Octobris synodus fuit in loco qui dicitur * *Acclech. Nulla de* D *actis mentio*. * al. *Aclech.*

ANNO CHRISTI 789.

CAROLI MAGNI REGIS

CAPITULARE AQUISGRANENSE,

SIVE EDICTUM LEGATIONIS,

Quod in Aquisgrani Palatio datum est die x. Kalendas Apriles, anno Christi DCCLXXXIX. indictione XII. anno Hadriani papæ XVIII. Caroli ejusdem regis XXI.

Extat in Capitular. Baluz. tom. I. pag. 209. edit. Paris.

ANNO CHRISTI 790.

CONCILIUM WORMATIENSE VI.

Ex P. Sirmondo.

ANnum *Christi DCCXC. Vvormatiæ transegisse, atque a bellis cessasse Carolum Magnum plerique omnes tradunt. Conventus autem Franco-* E*rum in ea civitate illo anno habiti mentio est in chronico sancti Arnulfi.* Anno, *inquit*, DCCXC. rex Carolus conventum Francorum habuit in Vvorma

matia civitate, disposuitque ea quæ utilia videbantur esse in regno suo. In illo vero anno in nullam partem duxit exercitum. ANNO CHRISTI 790.

Neque abs re fuerit subjungere paucis quæ ad annum sequentem DCCXCI. *habentur in eodem chronico :* Rex Carolus in partibus Bajoariorum perrexit, & ad Regenesburc venit, ubi etiam exercitum suum venire jussit, ibique cum consilio optimatum regni disposuit ire in regnum Avarorum, propter intolerabilem malitiam quam in Galliarum populos & in ecclesiam Dei fecerant. Venit ergo cum exercitu usque ad Anasen fluvium ; ubi triduanum jejunium cum letaniis fecerunt ; postulantes a Deo salutem exercitus, & vindictam inimicorum. Rex itaque &c. *Describit victoriam Caroli, & fugam Avarorum.* ANNO CHRISTI 790.

Porro illo anno DCCXCI. litera dominicalis fuit B. ac proinde Nonæ mensis Septembris in diem Lunæ inciderunt ; quod quadrat cum epistola Caroli Magni ad Fastradam conjugem quæ superiore tomo pag.... edita est post Hadriani epistolam XIV. victoriam tamen de Avaris per exercitum Francorum qui ex Italia venerat, alii conjicere videntur in an. 788.

☞ JOANNIS DOMINICI MANSI

IN NOVAM CONCILII FOROJULIENSIS EDITIONEM

PRÆFATIO.

NOvum rei Conciliaris peritis accidet, cum viderint Paulini Aquilejensis Epistolam ad Carolum Magnum actis Concilii Forojulienſis præfixam, quam norant in præcedentibus editionibus Altinensis cujusdam Concilii anno 802., *ut hucusque in editis comparuisse ; immo & esse loco actorum, quæ, ut ipsi putant, tota perierunt. Nolo tamen innovationis temeritæ me accusent, antequam rationes pro me dicendas ex me auscultaverint. Principio quidem ad Altinense aliquod Concilium anni* 802. *pertinere nequaquam posse arbitror, ut ex ipsa Epistolæ inscriptione perspicuum fit. Præscribitur enim in omnibus mss. Codicibus* semper in Christo inclito triumphatori, domino Carolo Divina coronante clementia Regi &c. *Anno enim* 802. *Carolus Magnus Imperatoris titulum jam assumpserat, quem deinceps ipse sibi semper præsciuit, & in omnibus publicis scriptis nunquam non obtinuit. Non potuit ergo Epistola ista anno* 802. *scribi, sed retrahenda omnino est post annum* 800., *quo tempore* Rex *tantummodo, non* Imperator *salutabatur.*

Insuper Concilium hoc, de quo in Epistola, celebre fuisse oportet, cum permulta sanciverit, ut ex eadem Epistola intelligimus ad ecclesiasticam disciplinam reformandam utilissima, & ab universa Aquilejensi Provincia in frequentissimo Episcoporum Concilio stabilita. Quis vero credat celebre adeo Concilium ne nomine quidem innotuisse historicis ejus ætatis, ut de illo altissimum silentium servaverint ?

Dicet fortasse aliquis præ Antiquorum silentio Epistolam ipsam prævalere, in qua non obscure habitum Altini Concilium istud asseritur. Id utique ego facilis admitterem, si lectio vulgata, certa esset, & asserta. Verum Codex Vaticanus vetustissimus, sæculi ut olim judicabam XI. signatus 3827. *pro Altini habet* alti, *sic enim legit :* In hac, cui Deo auctore, licet indignus indignoque famulatu deservio, Sede Concilium habitum alti fuisse sub nomine Regis tranquillissimis vestræ Serenatis Aulibus operæ pretium duximus intimare. *Hac lectione Altinense nomen evanescit, liberumque omnibus permittitur, ut cuicumque maluerint Concilio Epistolam istam assignent.*

Nec est cur vitium in hac ipsa lectione suspicemur, ac præferamus antiquam ; tanta est enim Codicis, unde vetus educta est corruptio, ut suspicio in eas potius, quam in Vaticanam illam cadat. Insuper in hac Epistola Paulinus habuisse se hoc Concilium in suis sedibus *testatur, quod minus proprie de Altino dixisset, urbe quæ Episcopum suum jam inde ante multos annos obtinebat, licet Metropolitæ Aquilejensis suffraganea. Demum Vaticana lectio stilo Paulini melius congruit, cum Regem nonnisi cum adjecto honoris epitheto commemorare solebat.*

At enim fieri nequaquam potest Synodicam hanc prodiisse ante annum 802. *cum in ea mentio, subobscura quidem, fiat necis Joanni Patriarchæ Gradensi eodem anno illatæ. Ex quo argumentum istud conficiunt, Concilium illud, cujus Synodicam Epistola ista refert, ante annum* 802. *celebrari nequaquam potuit ; haberi vero debuit sub Paulino Aquilejensi, cujus nomen Epistolæ præfixum legitur. Cum igitur post hunc annum nullum aliud Paulini Concilium occurrat, nisi Altinense in Epistola hac commemoratum juxta vulgatam lectionem ; Vulgata ergo hæc lectio retinenda est, & rejicienda Vaticana. Recte, ac belle hæc ita se haberent, si quidem concederemus in Epistola necem Joannis Patriarchæ commemorari ; at profecto necem quidem illatam Sacerdotibus hic legimus ; at Joannis, sive Gradensis Patriarchæ nomen non legitur. Animari quidem potuit a Paulino Carolus Magnus, ut expeteret ultionem necis, seu infectationis in* Sacerdotes *inductæ, quia forte tunc Sacerdotes, seu Episcopi alii fœde habiti sunt, de quibus vexationibus ad nos seros nepotes memoria non pervenit. Quamquam & per hæc tempora neci traditos Sacerdotes commemorat Carolus ad Pippinum ; Capitular. lib.* 5. *c.* 210. *Utcumque res habeat sese, hujus Epistolæ verba ad necem Joannis Patriarchæ spectare nequaquam possunt, cum Patriarcha anno* 802. *interfectus sit ; Epistola vero ad Carolum adhuc Regem, & nondum Imperatorem dirigatur, adeoque annum* 800. *præcedat.*

Cl. P. Bernardus de Rubeis in suis monumentis Ecclesiæ Aquilejensis vim argumenti hujus sentiens, eludere illud nisus est, contendens verbis hisce Epistolæ designari vexationem, quam Leo III. Papa Romæ pertulit. Verum ne hanc pariter opinionem admittam, prohibent verba ejusdem Epistolæ, quibus illata nex Sacerdotibus exprimitur : De Sacerdotibus plagis impositis, semisque vivis relictis vel certe per ejus Satellites interemptis &c. *Constat equidem fœde habitum fuisse Leonem, sed ea occasione interfectos fuisse sive ipsum Pontificem, sive alios Episcopos nullibi legimus.*

Amoto

Amoto igitur nomine Altinensis Concilii, subducta e medio nece Patriarchæ Gradensis quid restat, nisi ut Epistolam hanc Synodicam esse statuerimus Concilii Forojulienſis, cui in manuscriptis, Sirmondo visis, & in Vaticano etiam codice præfigitur. Congruit etiam huic meæ opinioni Synopsis Canonum in eadem Epistola exhibita, quæ cum Canonibus Concilii Forojulienſis quadrat.

ANNO CHRISTI 790.

Porro hanc Epistolam, quæ a Baluzio ex vitiato luxatoque codice integra vulgata est, hic sane ex Vaticano Codice apparet.

[a] CONCILIUM [b] FOROJULIENSE

ANNO CHRISTI 791.

[c] A PAULINO AQUILEJENSI

[d] In cauſſa ſacroſanctæ Trinitatis, & incarnationis Verbi divini congregatum, ſub Hadriano papa I. [e] anno Domini DCCXCI. & Caroli Magni XXIII.

☞ EPISTOLA SYNODALIS

Paulini Aquilejenſis Epiſcopi ad Carolum Magnum Regem.

PAULINI EPISCOPI AD CAROLUM REGEM.

Catholico ſemperque in Chriſto inclito triumphatori Domno Carolo, Divina coronante clementia Regi, Paulinus minimus omnium ſervorum ſervus. Concordi, parilique devotione cum fratribus, & cum conſacerdotibus noſtris roſeo in Chriſti Jeſu cruore æternas multipliciter ſupplici concinnamus Stybiſona voce ſalutes.

ET ſacris paternorum Canonum valenter incitantibus documentis, & veſtris, ut verum reſonat, mellitis ſalubribus irrorantibus ſyllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indignoque famulatu deſervio, ſe de Concilium habitum alti fuiſſe ſub nomine Regis tranquilliſſimis veſtræ ſerenitatis auribus operæ pretium duximus humillimis horum, quamvis incultorum, apicum ſuppliciter notulis intimare. Non enim juris fas eſt, nec poteſt quælibet docili digeſta calamo rationalis formulæ ſanctio perſpicue rata putari, niſi fuerit judiciali calculo exploratius examinata, argentique more a ſui rubiginis ſcoria ſeptimpliciter probabili expurgata combuſtione. Et tunc plurimorum judicio jure fulcita poterit ſacris inſerta foliis veneranda videri. Alioquin non ſatis, ut reor, proprio tantumdem ſcribentis valebit arbitrio probabilis æſtimari. Cumque ex condicto in unum, canonicis coactus ſyllabis, ſacerdotalis cœtus religioſa conveniſſet devotione, requiſitum protinus concorditer conſtat ſumma quantocius explorante ſubtilitatis capacitate, quemadmodum ejuſdem declarat reverendi Concilii ſolertiſſimus ordo, de quacumque activi negotii qualitate, de cauſſa ſiquidem orthodoxæ Fidei. De ſtatu quin etiam, ac famoſa Eccleſiaſtici culminis dignitate. De rerum quarumcumque indiſpendioſa jactura. De quibuſcumque neceſſariis ſuſurrantium quæſtionum petitionibus, de quibus juſte, recteque conqueri poteſt, quarumque querulæ diſputationis exhibitio nodoſa litium allegatione contorta ſacerdotali nihilominus deſiderabat enodatim dirimatione reſolvi. Hæc noſtræ humillimæ parvitatis exiguitas, juxta tenuiſſimæ minus, ut decuit, incapabilem intelligentiæ noſtræ capacitatem, non ut juxta conſummatam perfectionem celebre dignumque fuerat, nec ut tanti exigebat cenſura regiminis, ſed in quantum annuens immeritis nobis altiſſima dignata eſt gratuito munere largire clementia, prout rei ratio præſtabilius expoſcebat, de ſingulis quibuſcumque tentavimus inevitabilium negotiorum querimoniis explicare. Quæ cuncta juxta moris noſtri non incognitæ gloriæ veſtræ voluntatis noſtræ conſuetudinem, quemadmodum in fronte præfati ſumus hujus Epiſtolæ, in veſtro nihilominus decrevimus reſervare judicio, quatenus ſubtili libraminis veſtri moderatius lance librata, ſi ſiniſtro plus juſto relaxante moderaminis perpendiculo nullius eſſe deprehendantur momenti, veſtræ auctoritatis cenſura penitus abolita ſopiantur; ſi vero alicujus fortaſſe utilitatis æquo pendente libraminis diſcorata, ſi dici liceat, poterunt approbari, veſtris fulcita fortius adjumentis vivaciter convaleſcant. Quod ſi ſola putationis ventivagis palmitum fruticantibus foliis indigeat falce, ita dumtaxat, ut reſecatis vitiorum truncatim ſarmentis in camino veſtræ, ut ita dixerim, combuſtis ſapientiæ, in eo ut ad favillas follegenum redigantur, ac per hoc exploſa ad purum ſemiputata paupertatis noſtræ vineta, melliſluo gemmato ſuſpenſa in pampino, uvarum ubertim copiæ pinguedinis infuſa * rationa rora rubeſcat. Quocirco præcoquitur gentibus butriones folliculis in mentium quandoque torculari ingenti expreſſi pondere, aureis novum ſane flaveſcat doctrinæ falernum in pateris, quibus uſque ſalubriter epotatis, ad fundum mœrentia ſiquidem corda ſua virefacta ſaporis dulcedine lætitiæ protinus repleta gaudio ilareſcant; de illa videlicet vini potatione, de qua Pſalmiſta typice cecinit, dicens: *Panis*, inquit, *cor hominis confirmat*, *vinum lætificat*. Et rurſus: *Inebriabuntur ab ubertate domus tuæ*, *& torrente deliciarum potabis eos*. Ecce enim balſigeri tranſmiſſo jamjamque Jordanis alveo, repromiſſionis terram Jeſum ducem ſequentes ingreſſi, fructifera confeſtim arbuſta legis ſtuduimus plantare, cogente præcepto. Quod figurata legitur nihilominus promulgatione digeſtum. In primo itaque, ſecundo, & tertio anno primordia fructuum eorum prohibiti contrectare, guſtare rennimus, ſed nec ſummo voto putavimus horum quidquam, guloſa deluſi fraude apice linguente linguæ, moxque præputia eorum diſcretionis recidio honeſtius perſpeximus cultro, obvolutaque tenuiſſimis verborum foliis, intacta judicavimus permanere, ne forte valde laſciva mollitie reſoluta, & elationis nimiæ perfluida teneritudine, & nedum humilitatis ſucco perfuſa matuiæ dulcedinis ſapore ſucciva, ad vomitum ſuperbiæ magis comedentis provocarent faucem, quam re-

* f. *rationis*

ſe-

fectionis gratia suaviter dulcurata humili de-
ANNO CHRISTI 791. mulcerent edulio receptacula ventris. Nunc autem legaliter in hoc anno de fructibus eorum edendi concessa licentia Mosaico per omnia calamo cohibente non ab re æstimo si avidius vesci ex eis humili simplicique palato desidero. 1. Cor. 9. *Quis plantavit*, inquit Apostolus, *vineam, & de fructu ejus non comedit, & quis pascit gregem, vel premit ubera, & lactis dulcedine defraudatus jejunio deficiens stomacho inarescat?* Sed hoc ipsum melius prorsus putavimus hæc omnia in uno coacervata fasce stili nostri ferculo serenis vestri vultibus deferenda, quatenus vestræ discretionis arbitrio acerrima poma, nec dum maturo succo perlucida, ne carpantur manu sola, aut, ut ita diB xerim, animadversionis virga aurigonis discutiantur syllabarum latentia de fructetis præteuntium pedibus conculcanda. Ea vero, si tamen inveniri potuerint, quæ solis perfusa radio, aureis fugant decore in cortice, rationalique decerpta pollice discoloribus depictis palmulis vestro reponantur judicio redolentia in canistris, ad usus utique fruentium, & si non digna nobilium, pauperum forsitan necessario reservata. Scio enim puros vestros peritissimos viros, hujusce artis gnaros strenuosque cultores, quorum sudore, luculentoque verborum lepore, qui calamo linguæ, astuto perC functi ingenio, in mentis tinto non intingere non sunt ignari, vestris per omnia magnisonis observanda præceptis, & errata corrigi, & triticea farra a vitiorum zizaniis discretius poterunt expurgari, quippe tunc illa aurea, regiaque falce regalibus tenetur moderatius palmis. Habent proculdubio & ipsi proprias dentatis subtiliter nihilominus limis exacutas cinctoriis prorsus vectitant suspensas in strophiis; quamquam nec bellicis his contenti careant armis, induti nimirum loricis triformicis, & cristatis instructi galeis, pergunt ad bella doctissimi. Scio horum quemdam inter triginta nobiliores, & super triginta nominatissimum, & alium inter tres celeberrimos, & super tres principem, sed & alios tres primo fortissimos quorum vibrantibus hastis allophyD lorum, id est malignorum spirituum, sive hæreticorum sanguinolenta strage hinc inde relidi Ecclesiæ hostibus poterunt castra recidi. Hi namque fortissimi castrorum principes, id est & prudentissimi Dominicæ vineæ cultores, nolo me totis viribus insequantur; sed dissimulantes meritorum culpas indulgentiæ mihi venialiter porrigant manum. Non enim magni est præconii, nec judicabitur palmata tyronis de triumpho corona, si de inermi fuerit ruriculæ sanguine rubicunda. Porro si gigantes super me impetu conantur irrumpere, obsecro, o venerabilis Princeps, exemplo mei causa pietatis ala non vos pigeat late, sparsimque diffusa extendere, ac per hoc oppoE sito benignitatis scuto paratisque spiculis labiorum, ne patiaris me ab his violentis ultro calcibus inculcare, quod si quispiam horum Herculea clava robusto se jactans gestare subhumaro, & pedetentim veniens sive clanculo, sive in propatulo improbe capitis mei vibranti immerso ictu, illidere cerebrum connitatur, quatenus inflammata cavillatione cum suis assectis spumosis infuso salibo dentibus alacer hujus fracturæ conlisione procaciter ceperit incrispare cachinnum, mittatur, quæso, protinus ad eum summa pernicitate præcurrens Bannajas filius Jojadæ secretarius Davidis auriculæ
in virga, qui vi extorqueat clavam de manu ANNO CHRISTI 791.
ejus, sed non ad supremam fatalem suam perniciem, quocirco amissa roboris fiducia societur, quin imo membratim tribus vel triginta fortissimis viris caritatis vinculo, & humilitatis ansula religatur. Verumtamen, sicut supra exorabili stili voce prætulimus, Dei omnipotentis devicti amore, & sanctæ Matris vestræ Ecclesiæ profecto decoreque compulsi, quidquid vobis placuerit, vel displicuerit, aut si nihil omnino dignum duxeritis, sacris nobis vestris jubete syllabis significantius propalare. Nec hoc prætereundo, sed magis necessarium per omnia scire vestræ maluimus sincaritatis mansuetudinem, quoniam hujus statuta Concilii non quasi generalia, sed localia, vel etiam specialia cum provincialibus istius sedis, consentaneisque episcopis æquum, ratumque perspeximus delegare; si tamen vestra, vestrorumque fidelium fuerint auctoritate probabiliter roborata, vel si curvatim inclusa infra circulum resecantis falcis vestræ, nonnulla, vel etiam quamplurima inlæsa valuerit effugere, & ad nostræ quandoque humilitatis manus prospera, jucundaque celebrique, præcincta lætitiæ favore læta reverti meruerint, indulgentiæ vestræ prænotata stigmate venerando. Non quidem vetamus cui libuerint, sed nec coartamus, cui displicuerint, gratis tamen cunctis oblata in arbitrio respuendi, vel amplectendi relinquimus unicuique. Non enim fastidientis in guttur ultro immergimus hujus forbitiunculæ scyphos; sed nec avide inhiantis patula raptim de fauce subtrahimus cyathos plenos de rore lyæj, exceptis his nimirum, quibus oris nostri officio opportune, & importune ex debito sunt flaventia pocula modis omnibus propinanda.

De Sacerdotibus autem plagis impositis, semisque vivis relictis, vel certe diabolico fervescente furore per ejus satellites interemptis, non meum, sed vestræ definitionis erit judicium; in vestræ itaque potestatis altitudine in quodam judiciali libello a sanctis olim Patribus salubriter prælibatum legisse me recolo reservatum. Ob quam igitur causam hæc fecerint, vestris, certius scio, omnino non latuisse, neque latere sacris memoriis. Neminem namque alium arbitrati sunt sanctam Ecclesiam de illatis injuriis tam potentissime, quam regali animadversione ulcisci, Vicariam ab eo vicissitudinis expetens curam; ut quemadmodum illa eum, & in præsenti sæculo, & inter bella spiritualibus non cessat coronare triumphis, & cælesti regno divinam implorando clementiam participem fieri imprecatur, ita & ille principalem adeptus potentiam, & ab inimicis ejus valenter eam defendere, & de hostibus ejus ultrici invectionis sententia non desinat vindicare.

Non igitur dedignetur benignitatis vestræ excellentia sollicitudinis erga eam pro hoc negotio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia sacri fontis utero, de qua multo longius felicius estis renati, fideique lactis dulcedine enutriti, quam prius materna, bene quamvis, vulva generati, carnalibus estis uberibus ablactati. Egrediatur quapropter (si placet) una de hac re per universam Regni vestri late diffusam Monarchiam decretalis sententiæ ultio, quam nulla unquam possit inimica veritatis, & adversatrix justitiæ quolibet

ur-

urgente refragationis inſtinctu oblivio abolere. Valde enim hujus ſceleris truculenta præſtigia ob incuriam diſciplinæ per cunctas mundi Eccleſias prævaluere partes. Unde veſtri eſt cenſura magiſterii reſecanda hæc noxialis morbi modis omnibus peſtis, & potentiſſima docilique funditus manu extirpanda; quatenus ſit ſancta Eccleſia, veſtris adjuta præſidiis, libera, & ab humano ſanguine impolluta, quæ Chriſti eſt pretioſo ſanguine purpurata; quocirca ejuſdem retenti feliciter gremio, & in hac vita incolumes, & glorioſi, & æterna beatitudine gaudebundi ſemper potiamini, & felices.

Ita Codex Vaticanus qui ſtatim abſque novo titulo incipit.

Regnante Domino noſtro Jeſu Chriſto in perpetuum ſuper omnes cælos, & ſuper omnem terram, rege regum, & Domino dominantium, cujus regnum regnum ſempiternum eſt, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula. De cujus largiſſimæ benignitatis manu invictiſſimi principes dominus Carolus ac Pippinus, donativo pietatis ejus ſuſcepto regalia ſceptra, ipſo opitulante, proſperis gubernare rebus probantur.

Anno igitur feliciſſimo principatus eorum tertio & viceſimo, & (1) 15. canonicis ſiquidem evocatum ſyllabis fraternum quorumdam epiſcoporum contubernium Forojulium municipium metropolim (a) Aquilejenſem venerante coacervatum convenit. Igitur reſidentibus cunctis ex more in ſedilibus præparatis, aſſiſtente vero circumquaque non modica fratrum conſentanea turba in eccleſia beatæ ſemperque virginis Dei genitricis Mariæ: immolato namque Deo primum in ara cordis ſacrificio laudis & orationis hoſtia in altari pectoris, caritatis igne concremata: poſt apoſtolicam & evangelicam lectionem, hymniſque ſpiritalibus ſalubriter prælibatis, necdum valvis publicis reſeratis patefactis, perſiſtente nimirum pro foribus vulgi glomerata caterva, per ſecretioris januæ aditum, vocante archidiacono, intromiſſus eſt ad brevem, ſacerdotalis ſub ſilentio venerabilis cœtus. Paulinus Chriſti & Domini ſervus his verbis poſt paululum loquendi principium dedit.

Nulli prorſus dubium, domini, ſacerdotum, qui ſacras venerandorum canonum regulas vigilanti non omiſerit ingenio ſagacius explorare, bis in anno concilium per unamquamque provinciam fieri debere, in urbe ſcilicet, & metropoli (b) in quolibet opportuno loco, juxta metropolitani ejuſdem regionis arbitrium, & ut temporis commodius dictaverit ordo, propter neceſſariam videlicet eccleſiaſticæ dignitatis curam. Quinimo propter confluentia gerendarum rerum confuſaque negotia, quæ crebrius litis de radice ſpinoſis cauſſarum (c) emergere aculeis conſuevit, ac per hoc pullulantia dominici ruris triticeæ meſſis virentia lata adhuc, ut ita dixerim, infra ſtipulæ thecam ſpiritualium fructuum turgentibus ſpicis, nedum in flaventes culmos aureas erumpentes ariſtas, necdum ſterilium zizaniorum manipulis in uno faſce ignitis funibus colligatis ultricibus traditis in pabulum flammis, umbroſis nihilo minus ſuffugare falſitatum rhamniculis moliuntur.

Qua de re talia & hujuſcemodi peſtifero de virgulto fruteta gliſcentia, plurimorum nimirum venerabilium fratrum, qui agrum (d) curiæ cæleſtis patroni ſumma ſollicitudinis cura excolere ſunt deputati, radicitus neceſſarium fore proſpectum eſt, ut linguarum falcibus detruncata marceſcant, quatenus ſæpius cenſuræ magiſterio nequitiæ (e) reſciſſis ramuſculis, ipſa quandoque radicum materies, veneni infuſione vitiata, funditus evellatur. Sed quamobrem juxta quod definitum eſt in hac veneranda ſede, cui Deo auctore, non meis meritis, ſed gratuito me præeſſe munere recognoſco, per tot temporum curricula minime ſit reverendi concilii ſeſſio celebrata, veſtram ſcire non ambigo ſinceriſſimam caritatem. Nam propter improbos, qui ſolent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminentia præliorum bella, quæ circumquaque per gyrum finium noſtrorum frementi ferocitate ingruere non ceſſabant, intermiſſum interim hoc magnificum opus proculdubio poterit approbari. Verumtamen non penitus intermiſſum veridicis valebit aſſertionibus æſtimari. Nam quoties reverendis principalibus accerſiti imperiis, in generali celeberrimæ ſynodi venerabilium patrum conventione, humillimam parvitatis meæ præſentiam, quia ſæpius contigit adfuiſſe, veſtris eſt animis ut opinor, non celatum, veſtriſque etiam obtutibus aliquoties latius patuiſſe in promptu, non dubito. Nunc autem divina opitulante clementia, attritis utique ferocium barbarorum ſuperbiæ typho erectis cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de cælo, reddita jam quietiſſima pace terris, ſuperna prorſus largiente gratia, paululumque reſpirantibus regalibus juſſis, neceſſarium duximus ſummopere feſtinantes dilectiſſimam fraternitatem veſtram, juxta priſcorum canonum inviolabiles ſanctiones in uno collegio aggregari: quatenus inſolubili caritatis vinculo colligati, ſuppliciter eum exorantes, qui ſuis dignanter ſeſe fidelibus repromiſit in medio adfuturum, ubi in unum duo vel tres in ejus fuerint nomine congregati. Sicque ſub ejus præſentia, licet indigni, ejus tamen famuli conſtituti, incipiamus jam jamque ipſo auctore & conſummatore noſtri certaminis, & perfectore operum noſtrorum, quin potius ſuorum magis dicam, quam noſtrorum operum perfectore, quia omnia ejus ſunt, & de illius cuncta gratis ſuſcipimus manu. Scriptum quippe eſt: *Omnia opera noſtra operatus es in nobis.* Diligenti profecto exigentes cura, ſi qua ſunt irrita & enormi ſtatione perſiſtentia, quæ ſacris oporteat valenter legibus coerceri, præterita corrigere, præſentia ſuffulciendo conſtituere, futura præcavendo vitare. *Iſa. 26.*

Sed quoniam ad hujus ſpiritualis ædificii fabricam (f) conſtituendam, fundamenta ſunt pri-

(1) Colntius in Annalibus ad an. 805 legit, & *quinto decimo*: & Chronologiam propterea perturbat. *Quindecim* literas canonicas oportet intelligi, miſſas ad totidem provinciæ Aquilejenſis epiſcopos. *Hard.*

(a) Aquilejenſis (b) vel in quolibet (c) emergi (d) juris
(e) reciſis (f) conſtruendam

ANNO CHRISTI 791.

primum fidei nihilo minus profundius jacienda, ſuper illud videlicet inflexibile fundamentum modis omnibus inſerenda, de quo per Paulum dicitur: *Fundamentum enim aliud nemo poteſt ponere, præter id quod poſitum eſt, quod eſt Chriſtus Jeſus*. Cujus nimirum fundamenti conſtructio non debet inordinata manu jactata fulciri. Clamat profecto illa præconia voce in amoris cantico, in cujus thalami conſtructione hæc jaciuntur altius fundamenta, *Ordinata* (ait) *in me caritate*: Cuique longe ante prophetico repromittebatur oraculo: *Sternam* (inquiens) *per ordinem lapides tuos, fundabo te in ſapphiro*. Per ſapphitum quippe, qui aeream fingit ſimulando pulchritudinem, fidei ſimillimum non inconvenienter demonſtrat myſterium.

1. Cor. 3.
Cant. 2.
Iſa. 54.

Primum ergo viſum eſt mihi, omnium minimo Domini ſervorum, in primi ordinis fronte ipſum textum ſymboli ſalubriter a ſanctis editum patribus, quaſi lineam in directum normulatim æquo moderamine, in fundamenti hujus ſpiritalis ædificii mole, intrinſecus ac forinſecus tendere, ut coæquata juxta illius rectitudinis normulam tota noſtri operis fabrica, hinc inde catholicæ fidei libratim ſubmiſſa perpendiculo, rectius ad altiora excreſcens, convenienter in utroque pariete, æquis diſputationum metita funiculis, in ſumma ſcientiæ (*a*) arte perfectionis culmen veridicis aſſertionibus fulciatur. Perſiſtente autem hujus inviſibilis ædificii æqualiter tricamerata ſtructura, quatuor prorſus virtutum altrinſecus poſitis ſubnixa fornicibus, jam jamque triplici purpureoque in funiculo, qui difficile rumpitur, aureum jucundius ſuſpendatur decus ornamentorum,

Pſal. 41.

Poſt inviolabilem igitur & meo (*b*) ſenſu modis omnibus (*c*) inſerendam ſymboli definitionem, a venerandis videlicet (ſicut dictum eſt) olim præſulibus ſancto revelante Spiritu mirabiliter (*d*) prælibatam: a trecentis ſiquidem decem & octo, qui apud Nicæam Bithyniæ, & centum quinquaginta, qui apud Conſtantinopolim. De myſterio namque ſanctæ & (*e*) mirabilis Trinitatis planiore me repromiſiſſe profiteor ſermone dicturum: ſophiſticas per omnia verborum phaleras devitantes, ſed & iſagogicas argumentorum relinquentes inextricabiles concluſiones, ſimpliciter, propter ſimplicium mentes, liquidiuſque, ut humanæ permittit poſſibilitas infirmitatis: vel certe, ut ipſa de ſe ſancta dignatur Trinitas revelare, (*f*) cultiore potius ſenſu quam ſtilo, cupio redolere, propter varios videlicet hæreticorum errores, diverſaſque quorumdam ſimplicium ſuſpiciones, non alteram componere vel docere fidem conſentio, ſed eam, quam a ſanctis patribus traditam omnia ſinceriter ſæcula ſuſceperunt. Scio namque quibuſdam in ſynodalibus foliis eſſe ſancitum, ad refellendas ſiquidem novas, & multiplices (*g*) hæreſes, præſertim propter fraudulentam fictamque Neſtorii vel Eutychis falſidicorum peſtilentiumque virorum, non fidem dicam, ſed potius perfidiam, non licere cuiquam (*b*) alterius fidei ſymbolum docere vel componere. Sed abſit a nobis, procul que ſit ab omni corde fideli, alterum, vel aliter quam illi inſtituerunt ſymbolum vel fidem componere vel docere. Sed juxta eorum ſenſum ea fortaſſe, quæ propter brevitatis compendium minus quam (*i*) decet a ſimplicibus vel indoctis intelliguntur, exponendum decrevimus tradere, ac memoria mandavimus eam, ipſumque textum ſymboli retinere: quatenus juxta apoſtolum idoneus ſit homo Dei, ad omne opus bonum paratus, ad reſiſtendum non ſanæ fidei. Ait enim ipſe: *Sine fide impoſſibile eſt Deo placere*. Hinc alias ſcriptum eſt: *Niſi crediderit is, non intelligetis*. Ipſe enim admirabilis doctor prohibet variis nos & peregrinis (*k*) abduci, ſanam tamen doctrinam docet fidelibus modis omnibus prædicari. Enimvero non eſt in argumento fidei addere vel minuere ea quæ a ſanctis patribus bene ſalubriterque ſunt promulgata: ſecundum eorum ſenſum recte ſentire, & exponendum eorum ſubtile ſupplere ingenium: ſed addere vel minuere, eſt ſubdole contra ſacroſanctum eorum ſenſum, aliter quam illi, callida tergiverſatione diverſa ſentire, & confuſo ſtilo perverſum dogma componere, ac per hoc impio ore potius jactanter garrire, quam docere præſumere. Plurimorum etenim catholicorum virorum, eccleſiarumque Dei cultorum, ſacræ fidei compoſitum venerabile legitur opus, aliis quidem verbis diſſimilique calamo reſonante, ſed eumdem ſenſum, eumdemque ingenii intellectum, concorditer inviolatæ fidei uno aſſertionis redolere probantur documento. Nam ſi recenſeatur Nicæni ſymboli ſeries veneranda, nihil aliud de Spiritu Sancto in ea, niſi hoc modo reperiri poterit promulgatum: Et in ſanctum, (*l*) inquiunt, Spiritum. Quid eſt ergo dicere, Et in Spiritum Sanctum? quomodo accipienda eſt tam breviſſima eorum profeſſio, niſi ut patenter detur intelligi, mentium eorum integræ fidei religioſa devotio, & in ſanctum Spiritum, ſicut & in Patrem (*m*) & in Filium, probabiliter credidiſſe, quemadmodum poſtea a ſanctis patribus centum quinquaginta, qui conteſtati ſunt ſymboli fidem Nicæni Concilii inviolatam perenniter permanere? Suppleverunt tamen, quaſi exponendo eorum ſenſum, & in Spiritum Sanctum confitentur ſe credere, Dominum & vivificatorem, ex Patre procedentem, cum Patre & Filio adorandum & (*n*) conglorificandum. Hæc enim & cetera quæ ſequuntur, in Nicæni ſymboli ſacro dogmate non habentur. Sed & poſtmodum, propter eos videlicet hæreticos qui ſuſurrant Spiritum Sanctum ſolius eſſe Patris, & a ſolo procedere Patre, additum eſt: Qui ex Patre Filioque procedit. Et tamen non ſunt hi ſancti patres culpandi, quaſi addidiſſent aliquid vel minuiſſent de fide trecentorum decem & octo patrum, quia non contra eorum ſenſum diverſa ſenſerunt, ſed immaculatum eorum intellectum ſanis moribus ſupplere ſtuduerunt. Dicerant itaque 150. qui intulerunt a Patre procedentem, evangeliſta teſtante, (*o*) repromiſiſſe diſcipulis ipſum unigenitum (*p*) de ſuo Spiritu: *Spiritus qui a Patre procedit, ipſe me clarificabit*.

De S. Trinitate.

Spiritus S. Patre & filio procedit.

Joan. 15.
Joan. 16.

Legerant nempe ii ſequentes, qui addiderunt,

(*a*) arce (*b*) ſenſui (*c*) inſerenda ſymboli definitione
(*d*) prælibata (*e*) inenarrabilis (*f*) cultiore (*g*) Hæreſiarches
(*h*) alter (*i*) ut decet (*k*) doctrinis abduci (*l*) inquient
(*m*) & Filium (*n*) glorificandum (*o*) promiſiſſe (*p*) Unigenito de ſuo &c.

runt, Qui ex Patre Filioque procedit, (*a*) ipſam eamdemque veritatem in evangelio redarguentem Philippum: *Philippe*, inquit, *qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* Si ergo, ſicut ipſe teſtatur, inſeparabiliter & ſubſtantialiter eſt Pater in Filio, & Filius in Patre, quo pacto credi poteſt, & (*b*) conſubſtantiali Patri Filioque Spiritus Sanctus, non a Patre Filioque eſſentialiter & inſeparabiliter ſemper procedat? Quis eſt iſte, obſecro, qui dicit diſcipulis ſuis, cum inſufflaſſet in eos: *Accipite Spiritum Sanctum*? Quis eſt, inquam, qui repromiſit eis? Nonne unigenitus Filius, qui in Patre eſt, & Pater in eo? *Niſi ego abiero, Paracletus non veniet? Cum aſſumptus fuero, mittam eum vobis.* Et illud: *Paracletus autem Spiritus Sanctus, quem mittet Pater in nomine meo, ille vos docebit omnia, & ſuggeret vobis omnia quæcumque dixero vobis?* Sæpe etenim a nobis noſtriſque majoribus indubitanter diffinitum eſt, inſeparabilia ſemper eſſe opera ſanctæ Trinitatis. In eo namque Spiritus Sanctus a Filio procedere creditur, in quo a Patre procedere non dubitatur. Sed melius hoc approbare valemus, ſi rei geſtæ actio, quæ per apoſtolos eſt executa, in medio revolvatur. Per fideliſſima quippe hiſtoriæ argumenta, quæ Actus nuncupatur apoſtolorum, Luca evangeliſta teſtante, cognovimus, prædicante Petro in Judæa, tria fere millia credentium compuncta corde, dixiſſe ad Petrum & reliquos apoſtolos: (*c*) *Quid faciemus, viri fratres?* Reſpondiſſe vero Petrum pro ſe & pro cunctis ad illos didicimus: *Pœnitentiam* (inquit) *agite, & baptizetur unuſquiſque veſtrum in nomine Jeſu Chriſti, in remiſſionem peccatorum.* Et rurſus, accerſitus a Cornelio centurione, viro juſto & timente Deum, cum aperuiſſet os ſuum, evangelizabat illis multa de regno Dei, & nomine Jeſu Chriſti; *Et adhuc eo loquente, Spiritus Sanctus cecidit ſuper eos qui audiverant verbum:* & poſt pauca protinus ſubinfertur dixiſſe Petrum: *Numquid aquam quis prohibere poteſt, ut non baptizentur hi qui Spiritum Sanctum acceperunt, ſicut & nos? Et juſſit eos in nomine Jeſu Chriſti baptizari.* Sed & doctor & magiſter gentium in fide, & veritate ſolertiſſimam curam gerens omnium eccleſiarum, cum de Joannis baptiſmate diſputaret, quia *Joannes quidem baptizavit baptiſmo pœnitentiæ populum, in eum qui venturus eſt poſt ipſum, ut crederent, hoc eſt, in Jeſum. His auditis, baptizati ſunt in nomine Jeſu.* Porro multi Samaritanorum, cum credidiſſent Philippo evangelizanti de regno Dei & nomine Jeſu, baptizabantur viri & mulieres, haud dubie in nomine Jeſu Chriſti. Si ergo omnes iſti, qui evangelizantibus ſanctis apoſtolis credentes baptizati ſunt in nomine Jeſu Chriſti, & ſancta eccleſia inviolabiliter fundata ſuper eam perſiſtit petram, quam beatus Petrus, non carne & ſanguine, ſed Patre qui in cælis eſt, revelante, ſibi confeſſus eſt, & illius fide regitur & gubernatur omnis eccleſia, cuique ſpecialiter quaſi primo paſtori dictum eſt: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam:* ubi eſt (inquam) illa regula Trinitatis, quam generaliter ſuis poſt reſurrectionem Dominus apoſtolis commendavit, quorumque principatum idem beatus gerebat Petrus apoſtoſus? *Ite*, inquit, *docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Cur magiſter in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, & diſcipuli in nomine tantum Jeſu præcipiunt baptizari? Numquid aliud veritas per ſemetipſam docuit, & aliud diſcipuli veritatis, vel aliam formam doctrinæ eccleſiis tradiderunt? Abſit hoc. Nullus ſic deſipit qui ſani capitis eſt. Nullus tam (*d*) inſanæ furiæ mancipatus, qui hæc vel mente tractare præſumat. Sed videamus qualiter utrumque verum & ſanctum eſt, ſocialeque bonum & individuum myſterium. Sacramentum igitur ſanctæ Trinitatis, quam magiſter & Dominus tribus enumeratis perſonis, in uno tamen nomine voluit demonſtrare; hoc ejuſdem veritatis diſcipuli, in una de Trinitate perſona, id eſt, Filii, totam ſanctamque Trinitatem eſſentialiter, ſancto ſibi revelante Spiritu, intelligere meruerunt. Quoniam, ſicut crebrius (*e*) dictus eſt, inſeparabilia ſunt ſemper opera Trinitatis. Ubi enim Pater, ibi inſeparabiliter Filius & Spiritus Sanctus. Et ubi Filius, ibi inenarrabiliter Pater & Spiritus Sanctus. Et ubi Spiritus Sanctus, ibi incomprehenſibiliter Pater & Filius. Nam etſi audierant diſcipuli, præcipiente Domino & magiſtro propter myſterium Trinitatis: *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti:* audierunt profecto præſentes eum oſtendentem ſibi unitatem naturæ: *Ego*, ait, *& Pater unum ſumus.* Et rurſus: *Ego in Patre, & Pater in me eſt.* Et iterum: *Pater autem in me manens, ipſe facit opera.* Sed & Verbum illud conſubſtantiale Patri ſanctoque Spiritui, internis intuentes obtutibus, quod *in principio erat, & apud Deum erat, & Deus erat, & per quem omnia facta ſunt*, ſemper in Patre, ſemper cum Patre, ſemper apud Patrem, inſeparabiliter ſciebant permanere. Unde non immerito Philippus redargui debuit, qui alicubi fortaſſis Patrem aut plus aliquid quærebat, cum diceret: *Domine, oſtende nobis Patrem, & ſufficit nobis.* Cuique protinus a Domino quaſi per increpationem refertur: *Tanto* (inquit) *tempore vobiſcum ſum, & non cognoviſtis me? Philippe qui videt me, videt & Patrem meum. An non credis, quia ego in Patre, & Pater in me eſt?* De Spiritu autem Sancto, ut oſtenderet eum ſuum Patriſque, ſic ait: *Spiritus* (inquit) *veritatis, qui a Patre procedit, ille me clarificabit.* Nam qui de Patre procedit, Patris profecto Spiritus eſt: & qui veritatis Spiritus eſt, ſuus nihilo minus Spiritus eſt: ipſe enim de ſe dicit: *Ego ſum via, veritas & vita.* * [1] Hinc per Iſaiam Patris teſtatur * Hunc eſſe, cum propter aſſumptum hominem loquitur: *Spiritus Domini ſuper me.* Et illud: *Dominus miſit me, & Spiritus ejus.* Et quia ſuus eſt, idem ipſe per Joelem promiſit, dicens: *Effundam de Spiritu meo ſuper omnem carnem.* Quam bene ergo Dominus alta (*f*) & ineffabili ſapientia, ut oſtenderet perſonaliter myſterium Trinitatis, *In nomine* (inquit) *Patris, & Fi-*

ANNO CHRISTI 791.

Matth. 28.

Joan. 10.
Joan. 14.
Ibid.
Joan. 1.
Joan. 14.
Joan. 16.
Ibidem.
Isa. 61.
Isa. 48.
Joel. 2.
Act. 2.

(*a*) ipſa eademque veritate in evangelio redarguente Philippo
(*b*) conſubſtantialis Patri
(*c*) quid facimus
(*d*) inſaniæ furia emancipatus
(*e*) dictum eſt
(*f*) & ineffabilis Dei ſapientia
(1) Forte, *Hunc per Iſaiam Spiritum Patris teſtatur eſſe*, &c. Hard.

ANNO CHRISTI 791.

& Filii, & Spiritus Sancti. Et ut demonstraret inseparabilem essentialiter individuæ deitatis unitatem, præmisit: *In nomine*. Non enim ait, in nominibus, quasi in multis: sed *in nomine*, quia trinus & unus est Deus. Non enim naturam, (*a*) sed personam discrevit. Quam feliciter quidem & apostoli in nomine Jesu, id est, Salvatoris, totam sanctam & ineffabilem docuerunt intelligere Trinitatem! Quam catholice & sancti patres, in hac fidei stabilitate solidati, a Patre sanctum Spiritum procedere sunt professi! Quam glorioše & illi, qui eum ex Patre Filioque procedere confitentur! Hinc perspicue datur intelligi sempiterna Dei Patris & omnipotens sapientia, (*b*) quæ mirabiliter intelligentiæ nostræ infantiam erudire non cessat, cum (*c*) de se inclinatius loqui in sacro dignatur eloquio, ut se innotescat trinum & unum Deum. Modo propter personarum discretionem distincte loquitur, modo vero indiscrete, propter consubstantialem individuæ deitatis unitatem. Nam si semper indiscrete, absconderet utique mysterium Trinitatis. Si vero semper distincte, excellentiam profecto celaret inseparabilem deitatis. Docet nimirum per sacras testamentorum paginas modo mirabili utrumque, (*d*) ut intelligamus, & corde credamus ad justitiam, & ore confiteamur ad salutem, trinum & unum

Rom. 10. Deum. Unde & ipsa divinitas trinus & unus

Joan. 1. Deus, licet sit inenarrabilis, non tamen est incognoscibilis. Cognosci nempe (*e*) creator a sua rationabili debet creatura. Hinc est quod in evangelio Unigenitus, qui est in sinu Pa-

Joan. 1. tris, loquitur Genitori: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*. Hinc alias per prophe-

Hier. 31. tam prædicendo testatur, dicens: *Cognoscent me* (inquit) *omnes, a minimo usque ad maximum*. Hinc vas electionis de ignorantibus

1. Cor. 14. Deum per exprobrationem intonans ait: *Qui ignorat, ignorabitur*. Inenarrabilis quippe est, quoniam quantus aut quid sit Deus inveniri non potest, & non solum humana, sed neque subtilis & incorporea angelica natura, summam illam & incomprehensibilem, & in-

* penitus circumscriptam divinitatis essentiam, nulla * plenius investigare subtilitatis posset sagacitate. Nam etsi angeli fonti scientiæ perenniter assistentes, omnia sciunt, ipsum tamen scientiæ fontem cujus sit magnitudinis, qui nec initium recipit, nec fine concluditur, metiri

Psal. 146. nequeunt. *Magnus tamen est Dominus noster, & magna virtus ejus, & sapientiæ ejus non est numerus*. Tantum de illo absque dubio sciunt, quantum (*f*) ille illis de se revelare dignatur. Verumtamen cognoscibilis est & illis, juxta quod illi secundum suam possunt naturam capacius sustinere, & nobis scilicet in speculo, & in ænigmate quamdiu per fidem ambulamus, & non per speciem, juxta mo-

2. Cor. 13. dum nostræ naturæ, in quantum nostra prævalet possibilitatis infirmitas summatim sentire. In sacro autem eloquio, vel in fidei instrumento addere vel minuere, est non recte, & aliter sentiendo intelligere, quam a sancto Spiritu per calamum linguæ sanctorum virorum ænigmatum mirabiliter constant mysteriorum sacramenta digesta, qui eodem sancto afflati Spiritu per sacras ea librorum exarare paginas studuerunt. Sicuti est mos proprius hæreticorum, qui negligentes divinæ scripturæ sensum vel modum, genusque locutionis corrupti ab antiquo serpente, secundum sua desideria (*g*) coacervant sibi inextricabiles quæstionum tumultus, & idcirco infuso ferrugineo stylo in tinctorio falsitatis, proprium, sed tamen perversum, se dogma componere gloriantur. Quin potius peregrinis & variis, quam ecclesiasticis ac spiritualibus abuti conantur doctrinis, parvipendentes veritatis refragatores. Le-

Levit. 21. gis præceptum, quo mystice cavetur, sacerdotem semel in sua tribu, & de sua tribu vel stirpis suæ uxorem accipere, & ipsam virginem ex eadem scilicet Christianæ religionis doctrina, qua semel imbutus est, de qua Christianum nomen (*h*) sortitum sese gratulatur sumpsisse, & ex qua per undam regenerationis renatum se recognoscit in immaculatæ fidei puritatem quasi virginem, & non (*i*) hæretica pollutione corruptam, in amplexu amoris excipere, ad propagandam catholicæ fidei posteritatis ex ea sobolem perdocetur. Sed, his despectis, imitati prorsus Zambri, in adulterino concubitu exarserunt. Qui sermo

Num. 25. alterius linguæ vernaculus elucubratus de proprio interpretatus dicitur fluxus vehemens sive canticum meum, qui deceptus in specie Ammonitidis scorti eam petiit, velut isti vehementi fluxu perversæ doctrinæ immoderatius despumantes, delectantur in pulchritudine splendentis eloquentiæ perversi dogmatis. Quem Phinees Domini sacerdos, qui proprio de stilo translatus, in Latino palato, oris augurium resonat, vel requievit, ultrici transfixum pugione in locis genitalibus simul cum sua adultera interfecit. Quia videlicet censu-

Tit. 3. ra ecclesiasticæ disciplinæ hæreticum hominem post unam & alteram (*k*) correptionem, expulsum de ecclesiæ gremio, æterno anathematis jaculo simul cum sua (*l*) condemnata stuprata hæresi (*m*) interimit. Quiescere namque fecerat, juxta nominis sui interpretationem, iram indignationis furorisque Domini, quæ jam egressa erat ad pendendum populum in

Gen. 3. ultionem petulci. Nam quemadmodum lubricus ille serpens in paradiso deliciarum Evam corrupit astutia sua, cujus mentem mendacii venenum inficiens, instigavit ne veritati crederet, sed potius acquiesceret falsitati, dum præceptum inobedientiæ male interpretando persuasit transgredi; ita nunc versipellis in hoc paradiso sanctæ ecclesiæ, quæ spiritalibus divitiis affluit, per hæreticorum molitur semper pectora nequitiæ virus infundere, quatenus falsitatis debriati poculo, errabundo poplite per anfracta erroris * evacuantes, veritatis invenire nequeant fontem. Unde & Pau-

* *f.* evagan

2. Cor. 11. lus de quibusdam dubius præcavens ait: *Timeo enim ne, sicut serpens decepit Evam astutia sua, ita corrumpantur sensus vestri, ne credatis veritati*. Quemadmodum infelix Arius hujus serpentis crapulatus veneno, addere vel demere in sancto evangelio conatus est. Ubi mediatoris vocem intonantis prurienti aure, & cauteriata audierat conscientia, & perfunctorie le-

(*a*) sed personas (*b*) qua (*c*) de se nobis inclinatus (*d*) *deest* ut
(*e*) *deest* creator (*f*) ipse illis (*g*) coacervabant (*h*) sordum
(*i*) hæresea (*k*) corruptionem (*l*) condemnans (*m*) interemit

legerat secundum hominem dixisse : *Vado ad Patrem , quia Pater major me est* . Super hoc igitur quasi addidisse quiddam convincitur , cum polluto sensu , & impio ore ex suo intulit : Non solum secundum humanam naturam , sed & secundum divinitatem , minorem eum & posteriorem Patre mentiri non timuit . Quæ nunquam in sacrosanctis evangeliis , in nulla saltem qualibet divinorum testamentorum serie , se legisse poterit approbare . Et quasi minuisse de sancti evangelii lectione reus (*a*) constringatur , ubi surda & obturata quasi aspis aure , eumdem unigenitum Dei Filium audire despexerat : *Ego & Pater unum sumus* . Hinc quoque videtur minuisse , sed sibi " ibi impudenter addidisse , sed ad suam perniciem , nihil præjudicans divinis oraculis . Sancta autem & veneranda evangelii sacramenta , cunctis inviolata sæculis permanebunt .

Catholicus vero quilibet doctor , recte sentiens , juxta quod a Domino glorioſius est prælibatum , quomodo & secundum hominem minor , & secundum Deum æqualis sit Patri , hæc multiplici evidenter exponendo sermone explicuit , non addidisse vel minuisse : sed irreprehensibiliter prædicandus est , latentia sancti evangelii mysteria suppleviſſe . Multa quidem hujuscemodi & his similia objectionum spicula ex arcu linguæ intorta inveniri poterant , quibus (*b*) adversantium obtrectatorum confossa pectora , saucioque infecta vulnere reticerent : sed propter brevitatis compendium , ab his jam jamque calamo subtrahendo decrevimus temperare . Nam in Apocalypsi Joannes apostolus sub unius libri appellatione , de tota utriusque testamenti serie contestatus est , dicens : *Si quis* (inquit) *apposuerit ad hæc , apponet Deus omnes plagas scriptas in libro hoc . Et si quis diminuerit de verbis libri prophetiæ hujus , auferet Deus partem illius* (*c*) *de libro vitæ , & de civitate sancta* .

Verumtamen sanctos prædicatores ecclesiæ hæc non percellit ultionis vindicta , (*d*) quos ipsum nimirum apocalypsis librum , & unumquodque capitulum scripturarum multiplici disputationum stilo per singula exponendo salubri explicuisse promulgatione laudamus , quosque pro his sempiternam credimus recepturos mercedem . Ipse quippe mediator Dei & hominum , Dominus & magister , multa in parabolis , quas ipse proposuerat , mellifluo divinitatis exponendo ore , verborum insignia multiplicavit , & duobus in via ambulantibus (*e*) aperuit sensum , *& incipiens a Mose & omnibus prophetis , interpretabatur illis in omnibus scripturis quæ de ipso erant* . Sed & beatus apostolus non est culpandus , qui legis ænigmata per multiplicia disputationum differuit verba . Hucusque propter eos qui nequeunt ad purum subtiliter intelligere quid sit in sacro eloquio addere vel minuere . Nunc autem his ita dige stis , proposita nostræ repromissionis debita tandem aliquando pleno reddere calamo jam non differamus .

De causa nempe fidei polliciti sumus contra eos disputare , qui variis erroribus implicati non recte sentiunt de mysterio Trinitatis . Contra eos videlicet , qui de personarum discretione dubitant : qui ipsum putant esse Patrem , ipsumque Filium , qui inferiorem Filium & posteriorem mentiuntur esse Patre , qui tria principia confitentur . Nos autem cum sanctis patribus unum principium confitemur , Patrem , & Filium , & Spiritum Sanctum . Scriptum est enim : *Tecum principium in die virtutis tuæ* . Non principium quod incipit , vel quasi initiale , sed principium quod præcedit omnia . Quia nunquam non fuit Pater , hoc est , paternum nunquam defuit nomen , quia semper Pater fuit , & est . Et nunquam non fuit Filius , hoc est , quia Filii nomen nunquam defuit , quia semper & sine initio Filius fuit , & est . Contradicimus per omnia Patropassianis , qui divinitatem ejus passibilem ausi sunt elinguare . Similiter & illis non cedimus , qui in duos videntur Filios unum Christum Dei Filium dividere , dum illum naturalem & adoptivum affirmare moliuntur , dum unus idemque sit Dei hominisque Filius , cui per prophetam dicitur : *Tu autem idem ipse es , & anni tui non deficient* . Sed melius hæc intimamus , si ipsum , sicut præfati sumus , textum symboli , ac deinceps quæ sequuntur hoc exequimur ordine . Obsecramus vos , fratres , & germano obnixius imprecamur affectu , ut ab hoc loco ea quæ sequuntur , usquequo pervenitur , ubi legitur de divina Unigeniti essentia , hoc modo : In qua regnat in unitate & Trinitate cum Patre , & sancto Spiritu , scribentes illa non in membranis vel morticinis pellibus , sed in tabulis cordis carnalibus , memoria retinere curetis .

ANNO CHRISTI 791.

Psal. 109.

Patropassiani sunt iidem qui Sabelliani.

Psal. 101.

SYMBOLUM FIDEI.

CRedo in unum Deum Patrem omnipotentem , factorem cæli & terræ , visibilium omnium & invisibilium . Et in unum Dominum Jesum Christum , Filium Dei unigenitum , ex Patre natum ante omnia sæcula : Deum de Deo , lumen de lumine , Deum verum de Deo vero , genitum , non factum , consubstantialem Patri , per quem omnia facta sunt . Qui propter nos homines , & propter nostram salutem descendit de cælis , & incarnatus est de Spiritu Sancto (*f*) ex Maria Virgine , & homo factus est . Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato , passus & sepultus est , & resurrexit tertia die secundum scripturas . Ascendit in cælos , sedet ad dexteram Patris . Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos . Cujus regni non erit finis . Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem . Qui ex Patre Filioque procedit . Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur . Qui locutus est per prophetas . Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam . Confiteor unum baptisma , in remissionem peccatorum . Et expecto resurrectionem mortuorum . Et vitam futuri sæculi . Amen .

Sanctam autem , perfectam & inseparabilem & ineffabilem veramque Trinitatem , id est , Patrem , & Filium , & Spiritum Sanctum , individuam confiteor in unitate naturæ , quia trinus & unus est Deus . Trinus nimirum per di-

(*a*) constringitur (*b*) adversantia (*c*) de ligno
(*d*) qui ipsum multiplicius se promulgatione laudamus (*e*) apparuit
(*f*) & Maria Virgine.

distinctionem personarum : unus vero per substantiam inseparabilem deitatis. Has igitur tres personas, Patris Filiique ac Spiritus Sancti, non putativas vel quasi suspicabiles tantum, sed veras, subsistentes, coæternas, coæquales credimus & consubstantiales. Alia est enim persona Patris, alia Filii, alia Spiritus Sancti. Sed Pater & Filius & Spiritus Sanctus, non tres dii, sed unus est Deus. Nam Pater verus Deus, vere & proprie Pater est, qui genuit ex se, id est ex sua substantia, intemporaliter & sine initio verum Filium, coæternum, consubstantialem & coæqualem sibi. Et Filius verus Deus, vere & proprie est Filius, qui ante omnia sæcula genitus est de Patre intemporaliter & absque ullo initio. Lumen de lumine, Deus verus de Deo vero. Et nunquam fuit Pater sine Filio, nec Filius sine Patre. Pater etenim semper Pater est, erat, & erit. Et Filius semper Filius est, erat, & erit. Et nunquam non fuit Pater, quia nunquam non fuit Filius. Semper enim Pater, qui genuit sibi æqualem Filium. Semper quidem Filius, qui genitus est æqualis Patri. Spiritus namque Sanctus verus Deus, vere & proprie Spiritus Sanctus est : non genitus, nec creatus, sed ex Patre Filioque intemporaliter & inseparabiliter procedens. Consubstantialis, coæternus, & æqualis Patri Filioque semper est, erat, & erit. Et nunquam fuit Pater aut Filius sine Spiritu Sancto. Nec Spiritus Sanctus (*a*) sine Patre & Filio. Et idcirco inseparabilia sunt semper opera Trinitatis, & nihil est in sancta Trinitate diversum aliquid aut dissimile vel inæquale. Non divisum naturaliter, non confusum personaliter : nihil majus aut minus. Non anterior, non posterior, non inferior, non superior. Sed una & æqualis potestas, par gloria, sempiterna & coæterna consubstantialisque majestas. Unum namque sunt essentialiter Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus. Et idcirco unus est Deus : sed non unus, propter personarum discretionem, Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Verus enim Pater proprie Pater est, & non est Filius. Et verus Filius proprie Filius est, & non est Pater. Spiritus quoque Sanctus proprie Spiritus Sanctus est, & non est personaliter Pater, vel Filius, sed ex utroque procedit : & tamen non sunt tres dii, sed unus est Deus. Et in hac sancta Trinitate nihil (quod absit) aliquid putandum est visibile, corporale, palpabile, vel comprehensibile. Omnipotens namque sancta Trinitas, invisibilis, incorporalis, impalpabilis, incomprehensibilis, incircumscripta, infinita, immensa & sempiterna, omnia nutu & imperio suo gubernat. Nam etsi legitur oculus Domini vel brachium sive dextera, & cetera, non membrorum positionem, vel molem corporis, sed effectum summæ & inenarrabilis divinæ potentiæ, integra rectæ fidei credulitate debemus intelligere. Nam quia omnia videt, & omnia penetrat, & cuncta nuda & aperta sunt ante eum, oculos habere dicitur : quia vero nos sua virtute creavit, regit, protegit & defendit, brachium vel dexteram habere perhibetur, & his similia. De hac autem ineffabili Trinitate, sola Verbi Dei persona, id est, Filius, in ultimis diebus propter nos & propter nostram salutem, secundum propositum secretæ dispensationis arbitrium, descendit de cælis, unde nunquam recesserat. Incarnatus est de Spiritu Sancto, & ex semper Virgine Maria verus homo factus est, verusque permanet Deus. Nec obfuit humana & temporalis nativitas divinæ illi & intemporali nativitati, sed in una Christi Jesu persona verus Dei verusque hominis Filius. Non alter hominis Filius, & alter Dei : sed unus idemque Dei hominisque Filius, in utraque natura, divina scilicet & humana, Deus verus & homo verus. Non putativus Dei Filius, sed verus : non adoptivus, sed proprius, quia nunquam fuit propter hominem, quem assumpsit, a Patre alienus. Solus enim sine peccato natus est homo, quoniam solus est incarnatus de Spiritu Sancto, & immaculata Virgine novus homo. Consubstantialis Deo Patri in sua, id est, divina : consubstantialis etiam Matri, sine sorde peccati, in nostra, id est, humana natura. Et ideo in utraque natura proprium eum & non adoptivum Dei Filium confitemur, quia inconfusibiliter & inseparabiliter, assumpto homine, unus idemque est Dei & hominis Filius. Naturaliter Patri secundum divinitatem, naturaliter Matri secundum humanitatem : proprius tamen Patri in utroque ; quoniam, sicut dictum est, non sunt duo Filii, alter Dei, & alter hominis, sed unus Christus Jesus propter unam personam Dei & hominis Filius, Deus verus, & Homo verus, in anima rationali & vera carne. Perfectus homo secundum humanitatem, perfectus Deus secundum divinitatem. Qui in eadem natura, id est, humana, quam sumpsit ex Virgine, humanas pertulit infirmitates, non fragilitatem peccandi : sed in eadem dignatus est crescere per incrementa temporis, esurire, sitire, fatigari, contumelias & opprobria sustinere. Dignatus est flagellari, crucis patibulum subire, lanceam in latere excipere, clavis transfigi, fel & acetum gustare. In eadem dignatus est mori, sepeliri, ad inferos descendere, tertia die resurgere, cum discipulis conversari, & post triumphum victricis gloriæ eamdem humanam naturam, ascendendo super omnes cælos, exaltatam super omnes angelos, in Patris dextra collocavit. In eadem iterum venturus est judicare vivos & mortuos, & sæculum per ignem, redditurus unicuique secundum opera sua ; impiis utique supplicium sempiternum, justis vero vitam æternam. Divina autem illa ineffabilis natura, in qua Deus est æqualis Patri sanctoque Spiritui ; impassibilis, immutabilis, inconvertibilis, ubique præsens, semperque omnipotens, inviolata permanens, in qua regnat in unitate & trinitate cum Patre & sancto Spiritu, & nunc, & semper, & per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

Oculi Dei.

Dextera Dei.

Hanc igitur catholicæ fidei sinceriſſimam puritatem volumus omnes Dei sacerdotes, omnesque gradus ecclesiæ, summo cum studio, & absque ullo vitio, ita ut ne unus quidem apex intermittatur vel augeatur, distincte & sensatim discendo memoria retinere, & posteris suis discenda derelinquere. Si quis vigilantiori sensu ante potuerit, laudamus & hortamur. Qui vero imbecilli ingenio torpens,

(*a*) sine Patre vel Filio.

pens, ante nequiverit, (*a*) in anniversaria tamen proximiore hujus venerandi concilii volubilique sessione, cum vestris obtutibus, auxiliante Domino, pusillitatis nostræ præsentiam vita comite repræsentari meruerimus, Deo amabilis fraternitatis vestræ caritas, hanc, sicut dictum est, memoria retineat: ita sane, ut in nostræ humilitatis aspectu, eam studiose valeat recensere: alioquin difficile vos vitare ecclesiasticas ferulas æstimate.

Symbolum vero & orationem dominicam omnis Christianus memoriter sciat, omnis ætas, omnis sexus, omnisque conditio: masculi, feminæ, juvenes, senes, servi, liberi, pueri, conjugati, innuptæque puellæ: quia sine hac benedictione nullus poterit in cælorum regno percipere portionem. Qui autem observaverit hæc, & a malis operibus se custodierit; & in præsenti sæculo salvus erit, & in futuro cum angelis congaudebit.

Non novas, carissimi, regulas instituimus, nec supervacuas rerum adinventiones inhianter sectamur, sed sacris paternorum canonum recensitis foliis, ea quæ ab eis bene (*b*) digesta salubrique promulgata mucrone persistunt, summa devotionis veneratione amplectentes, recentiori stilo operæ pretium duximus renovare: quatenus ad modum mundi ac ruminantis, ungulasque findentis animalis, devoratas escas ad faucem memoriæ revocantes, quasi (*c*) ruminando per sacræ lectionis studium dudum depastum (*d*) spiritale pabulum subtilius liquidiusque sese in ventrem mentis refundat. Quo satiati deliciarum suaviter epulo, ad referendas superni largitoris gratias, de cujus benignitatis manu cuncta gratuito suscepimus munere, modis omnibus incitemur. Qui ut nos post culpam discordiæ ingratos funiculo caritatis trahendo ad Patris suamque gratiam revocaret, *cum in forma Dei esset æqualis Patri, semetipsum pro nobis exinanivit, formam servi accipiens*, mediator inter Deum & nos fieri dignatus est: cujus livore ab eo quod diabolus inflixerat mortis vulnere mirabiliter sumus sanati.

CAPITULA.

I.

PRimum igitur, ut juxta priscas patrum divinitus editas sanctiones, nullus Domini sacerdotum, vel quicumque sub canone constituti, canonicas, quinimo apostolicas, ignorantes aut parvipendentes definitiones, inordinate vel inhoneste in domo Dei, quæ est ecclesia, conversentur: sed, in suo ordine (*e*) cunctis persistentibus, pulchritudo ecclesiastici decoris inviolata permaneat. Illud summopere vigilantique studio præcaventes decernere curavimus, ut nullus canonicæ deditus ditioni, donum sancti Spiritus, pecuniæ prætio fraudulenter deceptus, vendere vel emere præsumat: ne cui in quemlibet sacrum ecclesiastici ordinis gradum, muneris exigente merito, liceat quempiam (*f*) subvehendo promovere: patentique semper cordis aure pertimescens (*g*) intellige clarissimam illam Domini vocem, dicentis: *Gratis accepistis; gratis date*. Hanc quippe pestiferam simoniacam hæresim primus pastor ecclesiæ in ipsa, ut ita dixerim, originali cupiditatis radice anathematis ferro funditus resecare curavit. ANNO CHRISTI 794. *Matth.* 10. *Act.* 8.

II.

Ut longe altius excellat vita pastoris comparata subditi gregis, (*b*) quibus singulariter boni pastoris voce dicitur: *Vos estis lux mundi*. Et rursus: *Vos estis sal terræ*. Et iterum: *Luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in cælis est*. Hinc etenim colligi potest, in quantum distare debet pastor a grege, dum istos homines, & illos plusquam homines, id est, lucem hominum, Dominus voluit appellari. Si ergo lux mundi sumus, lucere utique absque nebulosa hypocrisis admixtione debemus: & si sal terræ sumus, condire nihilo minus terrenas mentes sapientiæ sapore per verbum prædicationis debemus. *Matth.* 5. *Ibidem.*

III.

Item placuit, *ut sobrie, pie, casteque*, juxta apostolum, *viventes, fugiamus turpis lucri gratiam. Non in comessationibus & ebrietatibus, & inebriemur vino, in quo est luxuria*. Quemadmodum per semetipsam Veritas generaliter in evangelio præcipiendo protestatur, dicens: *Cavete a crapula & ebrietate, & curis hujus sæculi*. Unde & in ecclesiastico canone sententialiter constat decisum, aut cessare ab hujusmodi vitii ingurgitatione, aut certe perseverante honoris jactura periclitari debere. Quorum hujus ultricis sententiæ dictatorum nos complices ac fautores esse fatemur. *Tit.* 3. *Rom.* 8. *Ephes.* 5 *Luc.* 21

IV.

Ut juxta Nicæni venerandi definitionem concilii, nullus patiatur subintroductas mulieres secum in domo propria habere, vel private cum eis cohabitantes (*i*) conservari. Et quamquam de quibusdam inhonesta carentibus suspicione clementius aliquo modo inibi legatur indultum, nos tamen omnes omnino nunc necessarium vetare prospeximus, eo quod experimento didicerimus, (*k*) illarum ve- Nicænum concilium can. 3.

(*a*) in anniversarii (*b*) gesta (*c*) ruminanda (*d*) spiritalium (*e*) cuncta persistentia
(*f*) subvehens (*g*) intelligat (*h*) quorum (*i*) conversari (*k*) ob illarum &c.

velamento alias licentius ad eos aditum veniendi, perditionis cauſſam, habuiſſe. Non autem vetamus quempiam, ſed potius adhortamur pauperibus perſonis jure ſibi cognationis conjunctis benefacere, cum ſit omnibus benefaciendum, ſed ab eis ſegregatæ in ſuis degentes domiciliis perſeverent.

ANNO CHRISTI 791.

V.

Ut ſæcularia negotia ultra modum menſuræ nulli liceat exercere. Ait enim apoſtolus : *Nemo militans Deo, implicet ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat, cui ſe probavit.* Intueri quapropter ſubtilius libet, cujus nos eſſe regis milites gratulamur. Et quia in caſtris dominicis militamus, ſollicite penſare conſtringimur, quibus armis muniti, cum tanto adverſario certaminis bella aggreſſi pugnare valeamus, ut expediti ab omni præſentis ſæculi impedimento, intrepidi in prima acie perſiſtentes, poſt palmam victoriæ triumphatricis gloriæ coronam ab eo rege, qui nos de antiquo hoſte triumphavit, ſuſcipere mereamur.

2. Timoth. 2.

VI.

Item placuit, ut eas prorſus mundanas dignitates, quas ſæculares viri vel principes terræ exercere ſolent, in venationibus ſcilicet, vel in canticis ſæcularibus, aut in reſoluta & immoderata lætitia, in lyris & tibiis, & his ſimilibus luſibus, nullus ſub eccleſiaſtico canone conſtitutus, ob inanis lætitiæ fluxum, audeat, faſtu ſuperbiæ tumidus, quandoque præſumendo abuti : niſi forte, ſi in hymnis & ſpiritualibus canticis delectatur, de ſacris videlicet ſcripturarum voluminibus digne honeſteque compoſitis utatur. Ab his igitur non ſolum non inhibemus abſtinere, verum etiam conniventes licentiæ concedimus votum.

VII.

Item placuit, ut nullus epiſcoporum presbyterum, vel diaconum, vel archimandritam in diſpendio honoris condemnare præſumat, abſque hujus venerandæ ſedis conſultu. Si quis poſt hæc prohibita temerarius uſurpare tentaverit, non erit ambiguus de ſui honoris periculo.

VIII.

De his autem, qui propinqui ſanguinis affinitatem ſibi in matrimonium ſociare tentaverint, quia valde gravis nimiſque aſperrima in priſco canone ab antiquis patribus de hoc negotio judicialis ſententiæ elimata ſub pœnitentiæ flagello perſiſtit vindicta : idcirco tanti præcaventes flagitii periculum, ut melius cautiuſque proſpeximus, dignum duximus diffinire : ita dumtaxat, ut nemini liceat furtim raptimque nuptias contrahere, ne forte per erroris ignaviam, vel certe (quod pejus eſt) diabolico inſtigati amore, illicita connubia celebrentur. Sed interventis pactis ſponſalibus, per aliquam dilationis moram, requiſiti quin etiam diligenti cura vicini vel majores natu loci illius, qui poſſint ſcire lineam generationum utrorumque, ſponſi ſcilicet vel ſponſæ. In eo etiam, ut ſine notitia ſacerdotis plebis illius nullatenus fiat, quatenus nulla deinceps ſeparationis tribulatio intercedat. Si vero hoc ordine cuncta peragantur, ac probatum ſine fraude teſtium fuerit, & cauſſa contigerit, quod poſtea aut ipſi recordati fuerint, qui primum ſe neſcire profeſſi ſunt, aut certe per aliorum veracium hominum teſtimonium, inventi fuerint in eo gradu conſanguinitatis, qui ſegregari ſolet, ſegregentur quidem ab invicem, & agant pœnitentiam, & , ſi fieri poteſt, perſeverent utrique innupti. Quod ſi propter incontinentiam, vel certe, quod eſt honeſtius, amore filiorum in id permanere nequeunt, tranſeant quidem ad ſecundas nuptias. Hoc autem dicimus ſecundum indulgentiam, non ſecundum imperium. Beatiores tamen erunt, ſi ſic permanſerint, ſecundum noſtrum conſilium. Filii vero, qui ex tali matrimonio procreati fuerint, legitimi habeantur ad hereditatem defuncti capiendam. Qui autem non obſervaverint omnia hæc, quæ pro ſalute animæ & (a) frugalitate vitæ ſupra compendioſe ſcripta leguntur, & furtivas vel interdictas nuptias contrahere præſumpſerint, & proximi cognationis fuerint inventi, ſeparentur quoque & ipſi, & cunctis diebus vitæ ſuæ ſub pœnitentiæ lamento permaneant : atque ad ſecundas nuptias nunquam ille vel illa perveniant, alieni a communionis gratia judicentur: filiique, qui de hoc tam inceſto conjugio nati fuerint, improbi habeantur, nullamque rerum adipiſci valeant parentum facultatem.

1. Cor.

IX.

Illud præterea per omnia præcaventes prohibere decrevimus, ut nullus præſumat ante annos pubertatis, id eſt, infra ætatem, puerum vel puellam in matrimonium ſociare, nec in diſſimili ætate, ſed coætaneos ſibique conſentientes. Multas ſæpius ex hujuſcemodi nuptiali contractu ruinas animarum factas audi-

vi-

(a) fragilitate

vimus, & tales fornicationes perpetratas, quales nec inter gentes. Ita plane, ut cum contigit puerum adultum esse, & puellam parvulam, & e contrario, si puella maturæ ætatis, & puer sit teneræ, & per virum cognata & socrus deprehendantur adulteræ, & per puellam frater vel pater pueri tanti peccati flagitio pereant irretiti. Unde qui hæc prohibita de cetero usurpare præsumpserit, ab omni ecclesiastico consortio sit alienus, sed * nec a publicis sit immunis judiciis.

X.

Item placuit ut, resoluto fornicationis causa jugali vinculo, non liceat viro, quamdiu adultera vivit, aliam uxorem ducere, licet sit illa adultera; (a) sed nec adulteræ, quæ pœnas gravissimas vel pœnitentiæ tormentum luere debet, alium accipere virum, nec vivente, nec mortuo, quem non erubuit defraudare, marito. Nam etsi legatur in sacris evangelicis paginis, sola fornicationis causa dixisse Dominum, dimittere virum uxorem suam: non tamen legitur concessisse aliam, vivente illa, in conjugio sibi sociare; prohibuisse quidem modis omnibus non ambigitur. Ait enim: *Quicumque dimiserit uxorem suam, nisi ob fornicationem, & aliam duxerit, mœchatur: (b) & qui dimissam duxerit, mœchatur.* Qua de re ita diffinire prospeximus, ut juxta ejusdem Domini mellifluam vocem, nemo hæc interdicta violator inculcare præsumat. Sed quoniam in medio ambiguus interponitur sermo, id est, *nisi ob fornicationem*; quæri nimirum potest, utrum ad solam licentiam dimittendi uxorem, *qui dimiserit uxorem nisi ob fornicationem*, an etiam ad utrumque dictum refertur, hoc est, ad aliam, vivente illa, accipiendam, quasi dixerit: Qui dimiserit uxorem suam, & aliam, nisi ob fornicationem, duxerit, mœchatur. Et idcirco peritissimi viri beati Hieronymi libellum commentariorum recenseri nobis studiose mandavimus, anxie utique cognoscere festinantes, qualiter idem famosissimus doctor hæc sacrata dominica verba, juxta capacioris ingenii sui subtilitatem, sensisse monstraretur. Cujus nimirum sensum sagaciter explorantes, in promptu nihilo minus patuit, ad solam dimittendi uxorem licentiam pertinere. Nam cum more suo vir sanctus hujus capituli summatim seriem exponendam transcurreret, inter cetera & post pauca sic ait: Et quia poterat (inquit) accidere, ut aliquis calumniam faceret innocenti, & ob secundam copulam nuptiarum veteri crimen impingeret, sic priorem dimittere jubetur uxorem, ut secundam, prima vivente, non habeat. Non enim debet imitari malum adulteræ uxoris, & si illa duo, immo unam carnem, per sciſſuras fornicationum divisit in tres, (c) dividat in quatuor. Unde patenter datur intelligi: quamdiu vivit adultera, non licet viro, nec potest impune secundas contrahere nuptias. ANNO CHRISTI 75. Matth. 19.

XI.

Item placuit de feminis cujuscumque conditionis, puellis scilicet vel viduis, quæ virginitatis sive continentiæ propositum spontanee pollicentes, Deo emancipatæ fuerint, & ob continentiæ signum nigram vestem, quasi religiosam, sicut antiquus mos fuit in his regionibus, indutæ fuerint, licet non sint a sacerdote sacratæ, in hoc tamen proposito eas perpetim perseverare mandamus. Si vero postea sese sive clanculo corruperint, seu publice nupserint, dignis quidem mundano judicio corporalibus coercitæ vindictis, segregentur ab invicem, & agant cunctis diebus vitæ suæ pœnitentiam, & a communione corporis & sanguinis Christi priventur: nisi forte pontifex, rescita illorum pœnitentia, si digna fuerit, humanius prævidens, poterit communionis gratiam indulgere. In extremo tamen vitæ suæ viatico humanius indulto non defraudentur. Et in his rebus præcipue illa modis omnibus custodiatur interdictio, ut nulli liceat prædictis personis habitum, id est, vestem mutare absque sui episcopi conscientia.

XII.

Hoc igitur inviolato stilo juste sancire prospeximus, ut monasteria puellarum, quæ sub disciplina regulæ degunt, obstructius munitis claustris, nullo pateant, nisi forte summa compellente necessitate, aditu virorum. Sed neque presbyteri, vel diacones, vel quilibet de clero, vel etiam archimandritis, quasi visitationis vel prædicationis causa, sine permissu episcopi civitatis, sibi licentiam tribuat ineundi. Quin etiam nec episcopus absque sacerdotibus vel clericis suis, ut decet, & honeste convenit, adire illuc licentius se existimet. Sed sive ipse, sive quælibet religiosa persona, alienus ab illicita suspicione, quem morum gravitas ornat, permittente & admonente episcopo exhortationis vel ædificationis obtentu, quæ ad salutem animæ pertinet, dignum fuerit ut adeant hæc Deo dicata loca, non aliter, sed cum

(a) sed nec adultera . . . . . debet (b) deest hæc pars sententiæ in Vaticano.
(c) in tres non decet ut maritus nequius exequendo dividat in quatuor.

ANNO CHRISTI 791

cum idoneis teſtibus (*a*) peragant, ne propter incautam præſumptionem ſanctæ eccleſiæ infametur angelicus ordo. Et nulla ullo unquam tempore licentia ſit abbatiſſæ vel cuilibet monachæ, transfigurante ſe ſatana in angelum lucis, quaſi orationis cauſſa ſuggerente eis, Romam adire, vel alia loca venerabilia circuire. Quam ſit namque irreligioſum & reprehenſibile cum viris propter itineris neceſſitatem converſari, nullus tam excors eſt vel deſipiens qui ignoret. Si quis poſt hanc definitionem hujus reverendi concilii, de his quæ conſona voce ſalubriterque ſtatuta ſunt temerario auſu violare tentaverit, canonicis coerceatur vindictis, ſcilicet aut juxta modum & qualitatem culpæ excommunicatione mulctetur, aut anathematis vinculo punitus vinciatur: aut certe honoris proprii amiſſione nudatus, reus ab eccleſiæ gremio evellatur. Hæ enim ſunt canonicæ ultrices vindictæ, a quibus nullus ſacræ legis prævaricator poterit immunis abire, niſi forte pœnitentiæ interveniente medela veniam meruerit adipiſci.

XIII.

Dies dominicus ut ſit colendus.

Diem autem dominicum inchoante (*b*) noctis initio, id eſt, veſpere ſabbati, quæ in prima luceſcit ſabbati, quando ſignum inſonuerit, vel hora eſt ad veſpertinum celebrandum officium, non propter honorem ſabbati ultimi, ſed propter ſanctam illam noctem primi ſabbati, hoc eſt dominici diei, cum omni reverentia & honorifica religione venerari omnibus mandamus Chriſtianis. Abſtinere primum omnium ab omni peccato, & ab omni opere carnali, etiam a propriis conjugibus, & ab omni opere terreno, & [a] nihil aliud vacare, niſi ad orationem, concurrere ad eccleſiam cum ſumma mentis devotione, ceſſante omni cauſſarum ſtrepitu, cum caritate & dilectione benedicere Deum Patrem, & laudare totis medullis cordis unigenitum Dei Filium, qui iſtam diem per glorioſam ſuam ſanctificavit reſurrectionem, & hymnum dicere ſancto Spiritui, qui eam benedixit per admirabilem ſuum adventum, quando in igneis linguis ſuper beatos deſcendit apoſtolos. Sed & omnium pene dona chariſmatum in eadem ſacratiſſima die creduntur in mundo collata. Nam in ipſa die Dominus poſt reſurrectionem in diſcipulis ſuis Spiritum ſanctum ad remittenda peccata inſufflavit. In ipſa in deſerto Dominus de quinque panibus quinque millia hominum pavit. In ipſa die manna pluit de cœlis primum in eremo, & multæ aliæ ſpiritalium munificentiæ rerum in ipſa die ſunt manifeſtatæ, quas cunctas longum eſt per ordinem recenſeri. Ipſum eſt enim ſabbatum Domini (*c*) delicatum, de quo ſcriptura dicit: *Qui fecerit in eo opus ſervile*, id eſt peccati, *morte moriatur*. Porro ſi de illo ſabbato diceret quod Judæi (*d*) celebrant, quod eſt ultimum in hebdomada, quod & noſtri ruſtici obſervant, diceret tantum, ſabbatum, & nequaquam adderet, delicatum & meum. Sed quia differentiam voluit facere inter illud & iſtud, quod eſt dominica dies, ideo addidit, meum: ac ſi diceret, meum, non veſtrum, delicatum, non in veſtris obſervationibus maculatum. Et ideo cum omni reverentia eſt a nobis honorandum atque colendum. Ceteræ vero principales feſtivitates & ipſæ ſunt veneranter honorandæ vel cuſtodiendæ. Et illa feſta, quæ ſacerdotes in eccleſia prædicant, modis omnibus ſunt cuſtodienda. Nos autem, qui ſacerdotes vocamur, debemus populum nobis ſubjectum & prædicando verbis in omni bono, & faciendo quæ docemus exemplis inſtruere, in caritate, in caſtitate, in humilitate, in continentia, in modeſtia, in vigiliis, in jejuniis & oratione, in religione, in eleemoſynis, in hoſpitalitate, in quantum vires permittunt, in verbo ſapientiæ ſale condito, in temperantia manducandi vel bibendi, in converſatione ſancta, in ſimplicitate cordis, in omni opere bono, *pie & juſte vivendo, expectantes beatam ſpem & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris noſtri Jeſu Chriſti*, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus, per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

XIV.

De decimis vero vel primitiis, ſalvis ſcilicet allegoricarum rerum myſticis ſacramentis, nihil melius puto docere, quam quod ſcriptum eſt in Malachia propheta, dicente Domino: *Inferte omnem decimam in horreum meum, & ſit cibus in domo mea, & probate me in hoc, dicit Dominus, ſi non aperuero vobis cataractas cæli, & effudero vobis benedictionem uſque ad abundantiam, & increpabo pro vobis devorantem, & non corrumpet fructum terræ veſtræ: nec erit ſterilis vinea in agro, dicit Dominus exercituum. Et beatos vos dicent omnes gentes.* Sed quia indignatio & ira Dei manet ſuper gentem vel populum qui hoc Domini præceptum toto corde & bona voluntate non adimplet, ſupra præmiſerat, dicens: (*e*) *Si affiget* (inquit) *homo Deum*,

[a] Pro, *& ad nihil*. H.

Act. 2.

Joan. 2.

Matth. 14.

Malach. 3.

Ibidem.

(*a*) pergant (*b*) noctis illius &c. (*c*) delegatum (*d*) celebrent (*e*) ſi affugit
Et ſic ubique ſemper hoc verbum legit, confugitis, confugimus

Deum, quia vos configitis me ? Et dixistis, in quo configimus te? In decimis & primitivis vestris. In penuria vos maledicti estis; & me vos configitis gens tota. Qua de re quis non alacri & læto pectore (*a*) offerat Deo, ut possit illam promereri benedictionem, de qua dicit : *Effundam super vos benedictionem meam usque ad abundantiam* ? Vel quis non timeat vel contremiscat illam maledictionem, quam minatur nolentibus offerre : *Vos maledicti estis, & me vos configitis gens tota* ? Et si forte nobis non creditis, vel nos despicitis, quia homines sumus; credite ergo ipsi Domino dicenti, qui mentiri non potest, qui utrumque promisit, & maledictionem in hoc sæculo & in futuro, nolentibus obedire ejus mandatis; & benedictionem, & abundantiam, & salutem animæ & corporum bona voluntate obtemperantibus ejus imperiis, & in præsenti sæculo se daturum & in futuro. Non enim exigit Deus a te quæ non habes, nec pensat quantum tribuas: sed in quantum habes, simplici corde de suis, non de tuis donis da Domino. Quia omne quod sumus, vivimus & habemus, ejus est, & de ipsius benignitatis suscepimus manu. Considerat namque qua mente, & non quantum in ejus sacrificium offeras, qui potens est, & in præsenti sæculo centuplum, & in futuro vitam tribuere sempiternam. Qui vivit & regnat cum Patre & Spiritu sancto, & nunc & semper per cuncta sæcula sæculorum. Amen.

Notæ Severini Binii.

a *Concilium*.) Quia occasione hæc synodus in Italia auctoritate Paulini congregata fuerit, indicat ipse Paulinus sermone quem habuit ad patres concilii his verbis: *Nunc autem divina opitulante clementia, attritis utique ferocium barbarorum superbiæ typho erectis cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de cælo, reddita jam quietissima pace terris, superna prorsus largiente gratia, paululumque respirantibus regalibus jussit, necessarium duximus summopere festinantes dilectissimam fraternitatem vestram juxta priscorum canonum inviolabiles sanctiones in uno collegio aggregari*. Hæc ad synodum dicebat Paulinus, cum in præcedentibus se de intermissis conciliorum celebrationibus per tumultus bellicos & frequentes peregrinationes excusasset.

b *Forojulense*.) Sic dictum a Forojullo, quod, juxta acta hujus concilii, est municipium Aquilejensis provinciæ, hodierno tempore Venetis subjectum. Olim insignis ibi urbs fuit Aquileja, ab Attila Hunnorum rege destructa, quemadmodum annis fere ducentis postea Forumjulii ab Avaro rege eversum fuit.

c *A Paulino*, &c.) Vvilfridus Strabo, qui sub Ludovico filio Caroli magni claruit, de rebus ecclesiasticis cap. 25. hæc de Paulino : *Traditur siquidem Paulinum Forojuliensem patriarcham sapius, & maxime in privatis missis, circa immolationem sacramentorum hymnos vel ab aliis vel a se compositos celebrasse*. Eumdem sanctitate & doctrina insignem fuisse, plurimumque synodalibus sub Carolo magno coactis, adeo ut suæ ipsius provinciæ curam eam quam optabat habere non posset, interfuisse, acta concilii ostendunt.

d *In caussa sacrosanctæ Trinitatis*.) His temporibus duæ diversæ hæreses ecclesiam devastabant. Una de processione Spiritus sancti; altera de incarnatione Domini nostri Jesu Christi. De Spiritu sancto controvertebatur, an is a solo dumtaxat Patre, vel a Patre simul & Filio procederet. Antiquam controversiam adversus hæreses sæpius antehac damnatas Paulinus doctissime decidit, ostendens Patrem & Filium unum esse principium processionis Spiritus sancti, adeoque impium & blasphemum videri, contra sententiam ab universa ecclesia temporibus sancti Leonis magni receptam novos errores concitare. De incarnatione Verbi divini Elipandus Toletanus episcopus in Hispania, & cum eo, * quem ipse seduxerat, Felix Urgelitanus episcopus asserebant, Dominum nostrum Jesum Christum secundum naturam divinam dicendum esse Dei Filium naturalem; secundum humanitatem vero eumdem Filium Dei adoptivum esse nominandum. Quæ doctrina cum duos Dei filios asseveret, adeoque Nestorianismum jam diu ante condemnatum resuscitaret, Paulinus recitatione symbolorum Nicæni & Constantinopolitani eamdem solidissime refutavit, explosit & condemnavit. Demum vero in hac eadem synodo post tractationem dogmaticarum disputationum absolutam, sanciti sunt quatuordecim canones ad disciplinam ecclesiasticam spectantes.

ANNO CHRISTI 791.

* is a quo seductus fuerat,

e *Anno Domini* 791.) Hic enim annus Domini cum 23. Caroli magni, qui ponitur initio actorum synodalium, concurrit. Nam ex iis quæ in notis ad vitam Stephani Papæ III. notavi supra, evidenter constat, Pippino anno Domini 768. ex hac vita migranti Carolum filium in ejus regno successisse.

Adnotatio P. Antonii Pagii
ad an. Ch. 791. num. 6. & seq.

Epocha Concilii Forojulienſis.

Concilium Forojulienſe, a Sancto Paulino Forojulienſi Patriarcha celebratum Baronius & post eum Conciliorum Collectores huic anno affixere, quod in ejus Actis legatur : *Anno felicissimo Principatus eorum* (nempe Caroli M. ac Pippini Italiæ Regis) *tertio & vicesimo, & XV. Canonicis siquidem evocatum Syllabis fraternum quorumdam Episcoporum contubernium Foro-Julium municipium Metropolim Aquilejensem veneranter coacervatum convenit*. Annum enim illum vicesimum tertium Caroli ab anno DCCLXVIII. quo in Francia regnare cœpit, deduxere, parum curantes de anno decimo quinto Pippini Regis, qui in præsentem convenire non potest; cum tamen ejus præcipue ratio habenda sit, cum de Concilio in Italia congregato agatur, Præterea Itali Acta publica annos Caroli in Italia, non vero in Francia regnantis notabant, ut varia Monumenta demonstrant, & satis de se patet. Quare cum *Carolus* anno septingentesimo septuagesimo quarto in Italia seu in Longobardia regnare cœperit, *Concilium Forojulienſe* anno septingentesimo nonagesimo sexto, quo annus ejus XXIII. initium sumpsit, & Pippinus annum XV. Regni sui absolvit, habitum fuit, idque ante diem decimum quintum mensis Aprilis, quo anno DCCLXXXI. Romæ ab Hadriano Papa baptizatus, & Italiæ Rex appellatus. Sed cum Carolus annos Regni Italici aliquando a suis victoriis ante diem XV. mensis Aprilis anni DCCLXXIV. in Longobardia reportatis; aliquando vero a capta post diem XXVI. mensis Maii ejusdem anni Papia Regni Longobardici Regia repetat, ut eo anno num. 8. & seqq. ostendimus, annus ille XXIII. Regni Italici a priori Epocha proficiscitur, ut annus XV. Pippini Regis manifeste indicat. Cointius anno DCCXCV. num. 8. dicit annum Caroli Regis XXIII. cum anno Pippini XV. componi non posse, & qui XXIII. Caroli Regis annum servandum censuere, emendare debuisse Pippini Regis annum XV. concluditque hunc Pippini Regis annum retinendum, & expungendum Caroli Regis annum XXIII. ac reponendum annum XXVII. qui anno Christi DCCXCV. cum anno Pippini Regis XV. convenit. Verum locus ille purus est, sed annus XXIII. Caroli a priori ejus Regni Italici Epocha deducendus, qua de re imposterum dubium esse non potest.

Locus in quo celebratum fuit.

Quoad locum Concilii, illud non congregatum apud Forum Livii, vulgo *Forlì*, cum Civitas illa sita sit in Romandiola ab Antiquis *Forum Livii* nuncupata, viginti milliaribus a Bononia distans, sed in Civitate nunc appellata *Cividal d'Austria*, sive *del Friuli*, antiquitus dicta *Forum Julii*, in qua tunc Patriarcharum Aquilejensium Sedes erat, quos propterea Alcuinus, & alii Patriarchas Forojulienses etiam denominavere, uti me docuit U. Cl. Philippus a Turre olim Canonicus Forojulienſis, nunc Em. Cardinalis Imperialis Auditor. Civitas hæc pristinum tandem splendorem, nomenque amisit, & *Utinum* Oppidum non longe inde distitum Metropolico illius Privilegio auctum est, tuncque Civitas Forojulii ea dignitate spoliata *Civitas Austriæ* appellari cœpit. Ea autem Dominio Veneto subest. Legenda quæ anno DCCXXIX. jam diximus.

Ob bellum Hunnicum in annum DCCXCVI. dilatum.

Paulinus in Oratione ad Comprovinciales Episcopos rationem affert, cur Concilii celebrationem tamdiu distulerit, indeque annum, quo illud habitum, magis declarat : *propter improbos, qui solent irrumpere, mundanos tumultus, propterque imminentia præliorum bella, quæ circumquaque per gyrum finium nostrorum frementi furore*

(*a*) offerat decimas Deo.

ANNO CHRISTI 791.

citate ingruere non cessabant, &c. *Nunc autem Divina opitulante Clementia, attritis utique ferocium Barbarorum superbiæ typho erectis cervicibus, auxilio per omnia adminiculante de cælo, reddita jam quietissima pace terris*, &c. *Necessarium duximus summopere festinantes dilectissimam fraternitatem vestram in uno Collegio aggregari*, ubi Paulinus respicit ad bellum Avaricum seu Hunnicum hoc anno inchoatum, & ut videbatur anno DCCXCV. ad finem perductum, ut ex dictis in utroque anno evidenter elicitur. Hunni enim seu Avares jam per quinquennium Forojulienſibus insultarant, & contra eos Henricus Dux Foro-Julienſis atrox bellum gesserat. Quare hoc anno bello non finis impositus sed initium datum, ideoque Concilium Forojulense dici non potest eo indictum fuisse. *Hunnos* hoc ipso anno in Italiam irrupisse infra videbimus. Actum in eo adversus eos, qui variis erroribus implicati de mysterio Trinitatis, præsertimque de processione Spiritus Sancti non recte sentiebant, ac præterea adversus eos, *qui in duos videntur filios unum Christum Dei Filium dividere, dum illum naturalem & adoptivum affirmare moliuntur*; inquit Paulinus in sua oratione; quibus verbis ostendit Concilium istud adversus Felicem Urgellitanum congregatum non fuisse, ut putavit Cointius loco citato, sed generatim adversus Ebionitas, Nestorianos, aliosque hæreticos in Sacrum Incarnationis mysterium peccantes. Sanciti præterea in eo Canones quatuordecim, qui omnes ad Ecclesiasticam disciplinam spectant, & legi possunt apud Natalem Alexandrum sæculo Ecclesiæ octavo.

ANNO CHRISTI 791.

ANNO CHRISTI 792.

[a] CONCILIUM [b] RATISPONENSE, (1)

IN QUO FELICIS URGELITANI

Episcopi hæresis, quæ Christum adoptivum Dei filium dicebat, præsente Carolo magno rege primo, damnata est, [c] anno Christi DCCXCII. Hadriani papæ XXI. Caroli ejusdem regis XXIV.

Ex Jacobo Sirmondo.

DE hac synodo, & Felice in ea damnato, præter historicos scriptores, luculentum est Alcuini testimonium libro primo adversus Elipandum Toletanum episcopum. Antequam, *inquit*, ego, eodem sapientissimo rege Carolo jubente, venissem in Franciam, hæc eadem vestri erroris secta, eodem glorioso principe præsidente Felice, quem multum laudare soles, vestræ partis tunc temporis defensore, ventilata est in celeberrimo loco qui dicitur Raiginisburg, & synodali auctoritate sacerdotum Christi, qui ex diversis Christiani imperii partibus convenerant, æterno anathemate damnata: immo & a beatæ memoriæ Hadriano papa, qui tunc temporis sanctæ Romanæ ecclesiæ apostolica auctoritate rexerat sedem, funditus exterminata. *Incerti auctoris annales*. An. CCCXCII. Hæresis Feliciana, ipso auctore eam abnegante, apud Ragenespurg primum damnata est: qui etiam per Angilbertum abbatem in præsentia Hadriani apostolici adductus, denuo eam confessione facta damnavit.

NOTÆ SEVERINI BINII.

a *Concilium*.) De hujus synodi caussa & occasione annales Francorum sub Ludovico conscripti ista habent: *Urgellis est civitas in Pyrenæi montis jugo sita, cujus episcopus nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti episcopo per litteras consultus, quid de humanitate Salvatoris Dei & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id quod homo est, proprius an adoptivus filius credendus esset, atque dicendus, valde incaute atque inconsiderate, & contra antiquam catholicæ ecclesiæ doctrinam adoptivum non solum pronuntiavit, sed etiam scriptis ad memoratum episcopum libris pertinacissime pravitatem opinionis suæ defendere curavit*. Jonas Aurelianensis episcopus, libro adversus Claudium Taurinensem episcopum conscripto, postquam eadem, quæ ex annalibus Francorum supra recitata sunt, scripsisset, addit: *Et hac virulenta doctrina uterque Hispaniam magna ex parte infecit. Deinde apostolorum Christi actus imitari videri volentes, cum ipsi non apostoli Christi, sed præcones essent hostis antiqui, unusquisque separatim diversas provincias eadem insana sua doctrina imbuendas appetivere. Elipandus scilicet Asturias & Galliciam, cujus discipulos apud Astures me aliquando vidisse memini, quos & catholicorum virorum regionis illius, qui eorum vesanæ doctrinæ secundum sanam doctrinam rationabiliter renitebantur, relatu, perspicuitatisque meæ probatu, secundum eorum actum & habitum certissimos antichristos esse liquido deprehendi; manifestum cernens in illis illud beati Ambrosii compleri*: Habitus mentis in corporis statu cernitur: *& illud cujusdam*: Frons hominis propriæ mentis depromit affectum. Qualis vultus erit, talia corda gerit. *Quibus verissime & apertissime cognitis, & quia jam secundum apostolicum præceptum ter, ut ab eadem sua erronea prædicatione desisterent, admoniti fuerant, tamen in eodem errore permanebant, ut hæreticos devitavi. Porro idem Felix cum multis apud Septimantam eumdem hausturn pestiferum propinarit, eum tamen Galliæ Germaniæque (quantum in illo fuit) propinare voluit. Sed divina gratia adminiculante, nullum apud Gallian Germaniamque ejus error locum invenire quivit: quoniam non solum apud Germaniam studium litterarum, & amor sanctarum scripturarum, verum etiam apud eamdem Galliam (quæ sola, teste Hieronymo, monstra non habuit, sed viris semper fortibus & eloquentissimis abundavit) ejusdem memorabilis viri solertissimo studio & ferventissimo desiderio actum est, ut, Domino opem ferente, in sibi commissæ ecclesiæ filiis & liberalium artium apprime disciplina, & divinarum scripturarum perfecte polleret intelligentia. Quibus militer Christi, utpote invictissimis armis muniti, ejus vesanam doctrinam propulsaverunt*. De rebus in Concilio gestis subjungit: *Ejusdem namque principis jussu, in unum coacti, adhibita etiam sanctæ Romanæ ecclesiæ auctoritate, eumdem Felicem damnaverunt, immo cum auctore sui erroris Nestorio, quem imitatus est, perpetuo anathemati mancipaverunt*. Hæc Jonas Aurelianensis. Annales Francorum supra allegati, post illa quæ supra recensui, de loco & actis Concilii iisque quæ post absolutam synodum contigerunt, hæc subjungunt: *Hujus rei caussa ductus ad palatium regis* (Caroli scilicet) *qui tunc apud Reginum Bajoariæ civitatem, in qua & hiemaverat, residebat: ubi congregato episcoporum concilio auditus est, & erasse convictus, ad præsentiam Hadriani pontificis Romam missus: ubi etiam coram ipso in basilica sancti Petri apostoli hæresim confessus est, atque abdicavit: quo facto ad civitatem suam reversus est*. Hæc annales de loco & actis Concilii. Unde hujus erroris occasio emerserit, dicam infra in notis Concilii Francofordiensis, in quo Felix relapsus iterum condemnatus fuit.

Acta Concilii.

Locus Concilii.

Felix relapsus.

b *Ratisponense*.) Sic dictum a Ratispona, de qua in theatro urbium Hadrianus ista scribit: *Ratispona, vulgo* Regensburg, *sita est ad Danubium, nomen putatur sumpsisse a piuvia & arce. A Claudio Tiberio Nerone imperatore III. extructa tempore passionis Christi, atque ab ipso Tiberina vel Augusta Tiberii vocata. Nominata quoque fuit Regionopurg a Theodonis Bavariæ regis uxore. Præterea dicta fuit Rhætobonna a Rhætis. Item Hiaspalis, Reginopolis, Tetrapolis, Quadrata Colonia Quartanorum, metropolis Ripariolorum, caput Limitaneorum. Nomen Ratisponæ a navigatione deductum videtur. A Carolo magno ad fidem Christi perducta est. Olim metropolis fuit Bavariæ, sedes regum & ducum ejusdem regionis. Pons lapideus anno 1115. sub Henrico V. Imperatore supra Danubium ibi est constructus. Hodie pons conspicitur 11. fornicibus sustentatus, passuum 400. & 70. latitudinis*. Hæc Hadrianus.

Ratisponæ scribitur.

c *Anno Domini* 792.) Testantur Regino, annales Francorum, Baronius, aliique plures.

CON-

(1) Eadem proculdubio est hæc synodus cum ea, quam Reginoburgi habitam fuisse ex Annalibus Laurishamiensibus tradit Cointius Tom. 6. p. 476.

ANNO CHRISTI 792.

CONCILIUM ROMANUM

In quo Felix Urgellitanus Episcopus damnatur.

Pagi ad Ch. 792.

FElicem episcopum Urgellitanum bis anno Christi 792. damnatum fuisse testantur Annalistæ Loiselianus, Fuldensis, Bertinianus, ac Menensis cum Monacho Egolismensi, & incerto Auctore, qui vitam Caroli conscripsit. Primo damnatus est in Concilio Ratisbonensi, iterumque Romæ, quo ab Angilberto ductus est ad Hadrianum Papam, coram quo hæresim suam ejuravit. Audiendus Eginhardus in Annalibus: *Orgellis est civitas in Pyrenæi montis jugo sita, cujus episcopus nomine Felix, natione Hispanus, ab Elipando Toleti episcopo per litteras consultus, quid de humanitate Salvatoris Dei & Domini nostri Jesu Christi sentire deberet, utrum secundum id quod homo est, proprius an adoptivus Dei Filius credendus esset ac dicendus, valde incaute atque inconsiderate, & contra antiquam Catholicæ ecclesiæ doctrinam, adoptivum non solum pronunciavit, sed etiam scriptis ad memoratum episcopum libris pertinacissime pravitatem opinionis suæ defendere curavit. Hujus rei caussa ductus ad palatium Regis, qui tunc apud Reginum Bajoariæ civitatem, in qua & hiemaverat, residebat. Ubi congregato episcoporum concilio auditus est, & erassse convictus, ad præsentiam Hadriani Pontificis missus, ubi etiam coram ipso in Basilica B. Petri apostoli hæresim confessus est atque abdicavit.* In hac synodo litteræ Hadriani exaratæ ad Hispaniæ episcopos, quæ infra in Francofurtensi Concilio leguntur. Id innuit Carolus in sua ad Elipandum epistola in præfato Francofurtensi Concilio allata, ubi ait: *Primo quid domnus Apostolicus cum sancta Romana ecclesia & episcopis illis in partibus quaquaversum commorantibus, & catholicis doctoribus sentiret, sub unius libelli tenore statuimus.*

☞ HISPANUM forte TOLETANUM CONCILIUM

Hæreticorum Elipando Toletano faventium

Circa annum 793. habitum.

Mansi Suppl. pag. 793.

EX synodica patrum Concilii Francfordiensis anno 794. contra Elipandi Toletani hæresim de adoptione Christi Filii Dei celebrati, discimus, Hispanos episcopos in unum coeuntes cœtum Elipandi de adoptione Christi sententiam adprobasse, eamque scripta ad episcopos Galliæ epistola synodica ex detortis quibusdam & vitiatis SS. Patrum testimoniis defendere adnisos fuisse. Ita enim illi in ea synodica, quam per partes afferunt Patres Francfordienses, & refutant, in sua ad præsules Galliæ synodica. *His præmissis SS. Patrum sententiis assertionibus nostris roboratis, in commune decrevimus ab eorum decretis nullo modo deviare vestigiis.* Alteram ejusdem tenoris epistolam ad Carolum Francorum regem dederunt, cujus utriusque meminit idem Carolus in responsione sua ad eosdem, quam inter acta Concilii Francfordiensis legas. Concilium istud tunc convocasse Elipandum censeo, postquam in Concilio Ratisbonensi primum anno 792. dein in Romano Concilio ejusdem anni sententiam suam velut hæreticam reprobatam agnovit. Quare non citius anno 792. nec serius anno 794. quo Francfordienses patres in Concilium coiverunt, habitum censeo. Quæ si probetur conjectura, literæ illæ Adriani, quas post transmissam sibi a Carolo rege Concilii Hispanici synodicam ad Gallos & Hispanos episcopos dedit, inter acta Concilii Francfordiensis legendas, non quidem in Romano Concilio anni 792. in quo Elipandus hæresim ejuravit, sed anno sequenti, & forte extra Concilium datæ sunt.

☞ SYNODUS IN BETH-BOTEN JACOBITARUM

In causa formulæ alicujus in Liturgia abrogandæ

A Cyriaco Jacobitarum patriarcha paulo post annum Græcorum 1104. *Christi* 793. *celebrata.*

793.

COeptam inter Jacobitas controversiam dirempturus Cyriacus Jacobitarum patriarcha synodum ad Beth-Boten, qui locus est ditionis Haran in Mesopotamia convocavit. Dissidii argumentum præbebant verba illa Liturgiæ Syriacæ dum hostia frangitur: *Panem cælestem frangimus in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti.* Hæc nonnulli tamquam ab errore pura, & usu recepta retinenda censebant, repugnantibus aliis perinde ac si panem cælestem a Verbo ac Filio Dei aliud esse significarent. Cœperunt hæc agitari sub Gregorio patriarcha anno 759. ad eam dignitatem evecto, nec anno 793. adhuc sopita Cyriacus, qui tunc suprema dignitate potitus fuerat, ad præsentem synodum retulit. Ille delenda e Liturgia verba arbitrabatur, sed repugnarunt patres, standumque consuetudini censuerunt. Hæc omnia ex Abulpharagii Chronico MS. Patriarcharum tradit Assemanus Biblioth. Orient. tom. 2. pag. 342.

AD

ANNO CHRISTI 794.

AD CONCILIUM FRANCFORDIENSE

CONTRA HÆRESIM FELICIANAM

Anno 794. celebratum

ADDITIO.

CONcilium Francfordienſe anno 794. celebratum nemo ignorat, vulgatique ſunt apud Collectores omnes editi a Patribus illi canones ſex & quinquaginta. Subſcriptiones tamen deſunt, quarum nonnullas dare hic juvat ex auctore Annalium Moiſſiacenſium, non qualis extat apud Ducheſnium, ſed qualem exhibet codex MS. qui ſub nomine Annalium Veterum Francorum vulgatus eſt a PP. Martene, & Durand in collectione veterum Monument. Tom. V. Ita enim anonymus ille ad annum 794. *Congregata eſt ſynodus cum miſſis domini Apoſtolici Adriani Papæ, ſub Patriarcha Aquilejenſi Paulo* (Paulino) *archiepiſcopo, ſeu Petro Mediolanenſi archiepiſcopo, ſeu etiam Italiæ, Galliæ, Gothiæ, Aquitaniæ, Galleciæ epiſcopis, abbatibus, monachis, presbyteris, diaconibus, inter quos etiam venerabilis ac ſanctiſſimus abbas, Benedictus, qui vocatur Vitizza monaſterii Anianenſis a partibus Gothiæ, & religioſos monachos Bedæ Addo qui & Smaragdus, ſeu cunctis fratribus ſuis diſcipulis. Hi ſunt Ingeila, Aimo, Rabanus, Georgius cum ceteris fratribus cunctioque clero devotoque populo pariter aggregato, &c.* Quæ hic de legatis apoſtolicæ ſedis habentur, auctoritate ſua confirmat Eginarthus in Annalibus ad an. 794. qui illos pariter nomine deſignat Theophilactum & Stephanum epiſcopum appellans.

Ad tempus habiti concilii quod attinet ita rem hanc expedii in adnotationibus ad Pagium an. 794. 8.

Concilium hoc Francfordienſe ante diem XIII. Kalend. Auguſti hujus anni celebratum fuiſſe, perſpicue demonſtrat præceptum Caroli Magni pro abbate Cavenſi apud Baluzium Tom. II. capitular. num. XVIII. Teſtatur in eo rex Anianum abbatem *Synodali Concilio venientem una cum monachis ſuis, &c.* rogaſſe, ut ſub tuitione & patrocinio regio reciperentur, quod & impetrarunt. Signatur diploma die illa Julii anno XXVI. & XX. regni Carolini; nempe hoc anno.

ROMANUM CONCILIUM

Sub Adriano anno 794. celebratum pro confirmatione ſynodi Francfordienſis, Elipando, atque Felice damnandis.

Anno 794.

SYnodus iſta Romana, quæ cum præcedenti Romana ſynodo anni 792. ab omnibus huc uſque confuſa eſt, eruitur non obſcure ex Annalibus Moiſſiacenſibus, & ab auctore Veterum Annalium Francorum, qui Annales illos expreſſit, his verbis: *Placuit etiam univerſali Concilio* (Francfordienſi) *ut ob reverentiam ſancti apoſtolici Adriani papæ urbis Romæ ſcripta mitterentur, per omnia juris privilegio reſervato ſummo Pontifici. Qui præfatus papa iterum concilio congregato epiſcoporum totius eccleſiæ Romanorum Heleſantum* (Elipandum) *& Felicem totius perfidiæ arches & ſequaces eorum, ut ſupra, ſanctum Concilium* (Francfordienſe) *pari modo condemnant, & hanc hæreſim funditus eradicare judicant. Miſit etiam epiſtolam omnibus epiſcopis vel eccleſiis partibus Hiſpaniæ vel Galliciæ conſolatoriam, quam qui legerit & crediderit, ad fidei tramitem peragendum ex novo & veteri teſtamento per omnia inveniet ſufficientem refertam.* Ex his Annaliſtæ verbis ſatis conſtare arbitror concilium quoddam habitum fuiſſe ab Adriano papa, in quo Elipandus & Felix damnati ſunt. Concilium vero iſtud tunc convenit cum Adrianus Concilii Francfordienſis acta ſuſcepit. Et in eo pariter concilio data eſt epiſtola Adriani ad epiſcopos Hiſpaniæ, & Galleciæ, quæ actis Concilii Francfordienſis præmittitur. Id ſi tenuerimus, profecto concilium iſtud longe diverſum eſt ab eo, quod editores Veneti anno 792. aſſignant. Illud enim biennio ante Francfordienſe concilium coivit; nec Felicem Urgelitanum damnavit, ſed potius ejurantem illum hæreſim ſuam admiſit, atque ſuſcepit: *Coram ipſo* (Adriano) *in baſilica B. Petri Apoſtoli hæreſim confeſſus eſt, atque abdicavit*, ait Eginhartus in Annalibus. Hæc vero poſtrema Romana ſynodus ſtatim poſt Francfordienſe Concilium habita eſt, & regreſſum ad vomitum Felicem una cum Elipando damnavit. Nec quidquam ſinceritati hujus concilii officiunt literæ Caroli Magni ad Elipandum, in quibus mittere ſe dicit: *Primo quid dominus apoſtolicus cum ſancta Romana eccleſia, & epiſcopis illis in partibus commorantibus ſentiret ſub unius libelli tenore. Secundo dein & tertio loco ſynodicas patrum Concilii Francfordienſis.* Prima enim ponitur Adriani epiſtola honoris gratia, non temporis ordine. Ita enim ego rem totam concipio. Elipandus anno 794. exordiente, vel præcedenti exeunte ſynodicam ſuam miſit ad Carolum; ille vero apto tempore Concilium Francfordienſe coadunavit, ejuſque dein acta tranſmiſit ad pontificem, qui ſtatim concilium convocavit, cujus ſynodicam ad epiſcopos Hiſpaniæ inſcripſit, eaque omnia deferenda curavit ad regem. Omnibus his documentis acceptis Carolus literas ſuas ad Elipandum una cum iiſdem ſcriptis deſtinavit. Erroris hinc arguas Venetum editorem, qui ex Romano Concilio anni 792. profectas cenſet literas illas Adriani ad epiſcopos Hiſpaniæ,

quas

quas concilio anni 794 adscribendas hucusque A demonstravimus. Quin nec satis liquet, an Felix hæresim suam in concilio ejuraverit, id enim, nec Alcuinus tradit, nec alicubi legitur. Hoc unice constat, convictum illum Ratisbonæ hæresim suam Romæ ante confessionem S. Petri damnasse. ANNO CHRISTI 794.

COLLATIO VEROLAMII SUB OFFA REGE MERCIORUM

ANNO CHRISTI 793.

De exquirendo S. Albani protomartyris sepulturæ loco.

REX Offa visione, uti dicitur, admonitus, ut de sepulcro & reliquiis S. Albani protomartyris exquirendis, & cœnobio eidem extruendo curam adhiberet; Accito (*inquit auctor vitæ Offæ regis manuscriptus*) Humberto Mercíorum archiepiscopo, cujus sedes apud Lichefeldam, ut prædictum est, nuper ab eodem regè fuerat constituta, divinam ei voluntatem indicat in præmissis. Tunc archiepiscopus supradictus, assumptis continuo secum Ceoluulfo Lindesiensi, & Unvvona Legrecestrensi episcopis suis suffraganeis, cum innumera utriusque sexus & diversæ ætatis multitudine, regi, die sibi statuta, apud Verolamium occurrerunt. Tunc populo in jejuniis & orationibus sanctificato, antistites sacri sacerdotalibus infulis adornati, adfore sibi beati martyris auxilium flagitabant. Fuerat namque locus, & memoria martyris, post adventum S. Germani Antissiodorensis episcopi, qui cum B. Lupo * Decasinæ urbis episcopo, ad extirpandam hæresim Pelagianam in Britanniam venerant, annis circiter ducentis & quadraginta quatuor, omnino deleta. Siquidem gens pagana Saxonum, Jutorum & Anglorum, Britonibus expulsis, sibi insulam subjugaverant: qui agros cum horreis feraliter depopulantes, prælatos quoque membratim detruncantes omnem pene Britannicam insulam a mari usque ad mare hostili exterminio velut in desertum redegerunt.

Hac itaque tempestate ecclesia beati Anglorum protomartyris Albani, quam Beda Anglorum historia * muro tabulatu lapideo scripsit fuisse constructam, inter ceteras regionis ecclesias, funditus est subversa: unde sepulcrum ejus, quod in adventu S. Germani, & ante, a passione martyris usque ad illius patriæ desolationem, & ab omnibus notum propter antiquæ famæ celebritatem, & miraculorum frequentiam, ab omnibus fuerat * adoratum compatriotis, & honoratum universis, tempore quo Offæ regi invictissimo angelico fuerat ministerio revelatum, locus autem sepulcri & loci destructi cognitio penitus delebatur, &c.

* mira

* Loquitur in sui sæculi dialecto & cath. sensus vocabulo.

CONCILIUM PROVINCIALE VEROLAMII SUB OFFA REGE MERCIORUM

Et Humberto archiepiscopo suo Lichefeldensi celebratum, mense Augusto, anno Domini DCCXCIII. indictione prima.

Deliberatur de cœnobio celeberrimo protomartyri Britannorum sancto Albano instituendo.

POST præfatam collationem, & alia multa de inventione reliquiarum S. Albani protomartyris, sic progreditur codex prædictus manuscriptus.

Acta autem sunt hæc a passione supradicti martyris, anno quingentesimo septimo: ab adventu Anglorum in Britanniam, trecentesimo quadragesimo quarto, indictione prima, Kal. Aug. *Et mox:*

Eodem quoque mense rex (*Offa*) ibidem provinciale tenuit Concilium, cum archiepiscopo Humberto, suis suffraganeis, & primatibus suis universis, ut tractet diligenter & efficaciter de conventu monachorum in loco illo congregando, atque cœnobio construendo, & magnifice & regaliter privilegiando, ubi protomartyris regni sui, imo totius Britanniæ vel Angliæ reliquias invenit, & quem locum sanguine consecravit. Placet omnibus pium regis propositum, eique episcoporum consulit prudentia, ut auctoritate Romani pontificis, etsi alias hoc factum fuerit, quia non iterari inutiliter dicitur quod non scitur perpetratum. Canonizetur similiter & privilegietur monasterium in honorem ejusdem martyris noviter construendum. Et hæc omnia, ut digniorem & firmiorem sortiantur effectum, concilium virorum sanctorum & discretorum suscipit & exaudit; ut per legatos solemnes a latere regis destinatos, aut potius in propria rex ipse super his in curia Romana tractet diligenter. Offa igitur rex piissimus suorum magnatum sano acquiescens consilio, divino ductus Spiritu, transalpinum valde sibi laboriosum & sumptuosum iter arripit sine moræ dispendio. Nec eum cura rei familiaris, vel regni custodiendi necessitas, vel comminantis senii gravitas, (regnaverat enim jam triginta & sex annis) nec laboris immunitas, vel pecuniæ inæstimabilis effusio, ipsum poterant retardare.

Habemus hic annum istius concilii, scilicet 793. qui in fastis convenit cum 36. regni Offæ.

ANNO CHRISTI 793. Ex Baluzii Capitul. to. 1 p. 237.

CAPITULARE DE CAUSIS REGNI ITALIÆ

Datum, ut videtur, anno Christi DCCXCIII. post obitum Hildegardis Reginæ.

Capita ad Ecclesiasticos pertinentia hæc tantummodo sunt.

I.

De Xenodochiis.

Lib. 3. leg. Longob. tit. 1. c. 28. Primo capitulo de Xenodochiis jussit ut quicumque Xenodochia habent, si ita pauperes pascere voluerint & consilium facere quomodo ab antea fuit, habeant ipsa Xenodochia, & regant ordinabiliter. Et si hoc facere noluerint, ipsa dimittant; & per tales homines in antea sint gubernata cum consilio episcopi, qualiter Deo & nobis exinde placeat.

II.

De Ecclesiis baptismalibus.

Ibid. c. 29. De ecclesiis baptismalibus ut nullatenus eas laici homines tenere debeant, sed per sacerdotes fiant, sicut ordo est, gubernatæ. Et neque ipsi pagenses negligentiam habeant de hoc quod ibidem facere debeant. Et illi sacerdotes eas sic regant quomodo ordo canonicus exposcit.

III.

De Advocatis sacerdotum.

De Advocatis sacerdotum, volumus pro ecclesiastico honore & illorum reverentia ut Advocatos habeant. Ibid. tit. c. 3.

VI.

De Monasteriis & Xenodochiis regalibus.

De Monasteriis & Xenodochiis quæ per diversos comitatus esse videntur, ut regalia sint; & quicumque ea habere voluerit, per beneficium domni Regis habeat. Ibid. l. tit. 2. c

XII.

De mancipiis palatii, & ecclesiarum.

De mancipiis palatii nostri & ecclesiarum nostrarum nolumus mundium recipere, sed ipsa nostra mancipia habere. Ibid. l. tit. 22.

CONCILIUM VEROLAMII

SUB OFFA REGE POST REDITUM EJUS ROMA,

In quo concedit rex terras innumeras sancto Albano, & perpetuum hospitium itinerantibus; conventum instituit.

Ibidem. Ex manuscripto de vita S. Albani. Terras confert S. Albano.

TUnc congregato apud Verolamium episcoporum & optimatum suorum concilio, rex unanimi omnium consensu & benevola voluntate, beato Albano amplas contulit terras, & possessiones innumeras: considerans quod ibidem eleemosynariis vigeret hospitalitas. Nam ibidem patet via ab Aquilone venientibus, & ab Austro redeuntibus communionis, & strata generalis dicta *Vvatlingestrate*, & pium ei videbatur, ut omnes itinerantes ibidem pium ex suis eleemosynis domicilium invenirent: locum igitur memoratum cœnobio addictum, libertatum multiplici insignivit privilegio, monachorum quoque conventum ex domibus ordinatæ religionis, maxime tamen ex domo Becci in Neustria, ad tumbam congregavit, & abbatem Vvillegodum ordinavit: quod interpretatur *volens bonum*: vere enim fuit bonæ voluntatis, & de stirpe regia oriundus, regique Offæ consanguinitate propinquus, *&c.*

Et perpetuam itinerantibus hospitalitatem.

[1] [a] CONCILIUM [b] FRANCOFORDIENSE,

IN QUO HÆRESIS FELICIANA

Ab episcopis universi regni Francorum, Italiæ, Galliæ, ac Germaniæ, præsente Carolo Magno rege, atque Hadriani papæ legatis, Theophylacto & Stephano episcopis, tertio damnata est, [c] actaque Concilii Nicæni II. in causa imaginum confirmata, [d] anno Christi DCCXCIV. Hadriani ejusdem papæ XXIII. Caroli Magni XXVI.

Index eorum quæ in hoc Concilio continentur.

I. *Epistola Hadriani papæ ad episcopos Hispaniæ, contra Elipandum episcopum Toletanum.*

II. *Libellus episcoporum Italiæ contra Elipandum, Concilii decreto missus ad provincias Hispaniæ.*

III. *Synodica Concilii ab episcopis Galliæ & Germaniæ ad præsules Hispaniæ missa.*

IV. *Ca-*

1 Collata a P. Jacobo Sirmondo cum Codice S. Mariæ Remensi ab Hincmaro donato, ut ait P. Sirmondus in apographo, quod asservatur in bibliotheca Collegii Parisiensis Soc. Jesu, & ex quo nunc emendatior prodit hæc epistola. *Harduinus.*

LV. *Caroli Magni regis epistola ad Elipandum, in qua trium etiam superiorum libellorum fit mentio.*

V. *Canones* LVI. *Concilii Francofordiensis, ex antiquis codicibus eruti.*

I.

EPISTOLA HADRIANI PAPÆ I. AD EPISCOPOS HISPANIÆ,

contra * Elipandum episcopum Toletanum.

*Hadrianus papa, sanctæ catholicæ atque apostolicæ primæque pontifex sedis, dilectissimis fratribus & consacerdotibus nostris, * Gallicis, Spanisque ecclesiis præsidentibus, in roseo Christi sanguine salutem.*

SI tamen licet de omnibus, *fratribus & consacerdotibus*, dici. Non enim caritatis vinculo fraterna ansula perstringente nostris illigare amplexibus amoris connivemus modo, qui non sunt fidei nostræ communioni sinceris sensibus sociati, ac per hoc a gremio sanctæ matris ecclesiæ lacrymabili divisione extant exortes. Igitur dilectissimus filius noster, & spiritalis compater, domnus Carolus Magnus & venerabilis princeps, rex Francorum ac Longobardorum, seu patricius Romanorum, sæpe nos stili ferculo, catholicæ fidei epulas offerendo, multa refectionis dulcedine satiare consuevit, & confluente ad vallem mentis ex aliis quibuscumque rebus amaritudinis unda, mellitis quinimo rivulis lætitiæ de fonte manantibus, summa nihilominus suavitate temperare non cessat. Sed quoniam ferventi succensus fidei zelo, ea quæ contraria orthodoxæ fidei Spaniarum de confiniis allata sibi persensit, nostris curavit summa pernicitate obtutibus præsentari; beati Petri amore feliciter obstrictus, non renuit illi honorem debitum exhibere, & sedis ejus præsulem dignum duxit sacris syllabis consulendum; regiam videlicet vel canonicam placuit ei consuetudinem renovare. Cumque perlectus & sagacius exploratus fuisset epistolæ textus, reperta sunt in eodem pseudosyllabo perquamplurima cum auctore suo Elipando Toletanæ sedis archiepiscopo redarguenda, ac per hoc redargutionis vindicta modis omnibus ulciscenda. Unde non mediocri dolore mente nostra sauciata, medium se in animum nostrum tristitiæ angor immersit. Qua de re nimio satis zelo compulsi, ex auctoritate sedis apostolicæ, pro causa siquidem orthodoxæ fidei, æquum satumque per sacros apices prospeximus respondendum.

Materia autem causalis perfidiæ inter cetera rejicienda, de adoptione Jesu Christi Filii Dei secundum carnem falsis argumentationibus digesta, perfidorum verborum ibi stramina incomposito calamo legebantur. Hoc catholica ecclesia nunquam credidit, nunquam docuit, nunquam male credentibus assensum præbuit. Multa siquidem sparsim in sacris foliis divinarum scripturarum testimonia super hoc negotio inserta reperiri possunt. Sed si in unum plura coacervatim colligere non vitamus, mensuram prorsus epistolæ ultra modum excedere nihilominus * judicamur. Sufficiant ergo pauca de multis, ne morosa legendi prolixitas desidiosis fastidium inferat, non absterAgat. Cujus namque melius, quam ipsius Domini verba primum ponenda sunt? Ipsius nimirum veritatis testimonia inserenda. Ipse enim de se innotuit cujus Filius esset, cum Patris nomen se asserat hominibus nuntiasse. Ait enim: *Manifestavi nomen tuum hominibus, quos dedisti mihi de mundo.* Joan. 17. Nomen paternum tunc manifestavit hominibus, cum se Patris Filium verum, & non putativum, proprium innotuit, & non adoptivum. Sed notandum quod dicitur: *Hominibus quos dedisti mihi.* Ibidem. Non enim sunt isti ex illis hominibus, quos ei Pater dederat, & imo quos ille cum Patre ante mundi constitutionem elegerat, qui eum adoptivum, & non proprium Filium confitentur: quasi alienus aliquando a Patre fuerit, aut per carnis extraneus ab eo factus esset assumptionem; cum ut Verbum caro fieret una extiterit Patris Filiique voluntas, sicut scriptum est: *Ut facerem voluntatem tuam, Deus meus volui.* Psal. 39. Hinc alias ait: *Ascendo ad Patrem meum, & Patrem vestrum.* Joan. 20. Distincte enim dixit: *meum & vestrum.* Ejus videlicet, non per gratiam, sed per naturam: noster vero per gratiam adoptionis. Porro nunquam non fuit Filius, quia nunquam non fuit Pater. Semper enim & ubique distincte Patrem suum appellat. *Pater*, inquit, *meus usque modo operatur, & ego operor.* Joan. 5. Et rursus: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet,* & *Pater meus quod dedit mihi, majus omnibus est.* Joan. 17. Joan. 10. Quod si secundum eorum callidam tergiversationem cuncta quæ protulimus ad divinitatem tantummodo Filii Dei referenda opinantur, dicant ubi unquam communi affectu dixerit nobiscum, Pater noster. *Scit enim*, inquit, *Pater vester, quid vobis opus sit.* Matth. 6. Non ait, noster, quasi nobiscum adoptatus per gratiam. Et alibi: *Estote ergo & vos perfecti, sicut & Pater vester cælestis perfectus est.* Matth. 5. Cur non dixit, noster? quia aliter noster, & aliter suus. Hinc rursus ait: *Si vos cum sitis mali, nostis bona dare filiis vestris, quanto magis Pater vester, qui in cælis est, dabit bona petentibus se?* Matth. 7. &c. Hinc Paulus electionis vas ait: *Proprio Filio suo non pepercit Deus, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Paulus. Rom 8. Scimus enim, quia non est traditus secundum divinitatem, sed secundum id quod homo verus erat. Illum nimirum qui traditus est, id est hominem, ipsum apostolus proprium Dei Filium protestatur.

Quid enim præstabilius, quidve clarius, & omni religione devotius, quam beati Petri primi pastoris ecclesiæ felici confessione prolatæ fidei tenere fundamentum? *Fundamentum*, inquit magister gentium, *aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* 1. Cor. 3. Hujus nimirum fundamenti immobilis soliditatem beatus Petrus, non carne & sanguine, sed Patre revelante de cælo, confitendam declaravit: cum refutatis quorumdam opinionibus, quid in discipulorum animis fides operaretur, cunctorum cognitor exploraret solus pro se, & pro omnibus, & pro unitate unus testimonium fidei perhibuit dicens: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Matth. 16. Qui mox confessionis præmium nulla interveniente mora adeptus, ut cæli janitor, & ligandi solvendique arbiter factus est animarum. Statimque Dominus, *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.* Ibid. Super hanc, inquit, petram quam confessus es, & a qua vocabuli sortitus es dignitatem, super

Beatus Petrus.

ANNO CHRISTI 794.

hanc soliditatem fidei ecclesiam meam ædificabo ; & idcirco portæ inferi non prævalebunt adversus eam : per quas aditus mortis panditur, ut ad inferni claustra eorum errores sequendo descendant, qui se a beati Petri fidei communione disiociant. Relicta heu miseri inviolabilis petræ inconcussa firmitate, super lubrica & arenosa ruralia perfidiæ domum ædificare festinant. Inundatione autem juxta Dei beatificam vocem facta, illisum est limen domus, & cecidit, quia non erat fundata super petram. O quam bene fidei ejus immobiliter persistente muro, omnium hæreticorum fluxa sunt machinamenta destructa ! Numquidnam dixit Petrus, Tu es Christus, qui propter nos factus es Filius hominis, & per adoptionem factus es Filius Dei ? Absit. Hoc nec Petrus confessus est, nec sancta ecclesia super firmam fundata petram, id est fidei fundamentum, quod Christus est, confitetur ; quam Christus protegit & defendit, & Petrus Christi auxilio fultus gubernat, sed una voce cum Petro Christum Dei Filium confitetur, quia unus est Christus, Dei hominisque Filius, non per gratiam adoptionis, sed propria Filii dignitate.

Sufficeret quinimo in his duobus vel tribus testibus stare omne verbum : sed propter controversias litigantium, qui falsis objectionibus conjecturalium quæstionum molimine veritatis refragari nituntur assertionibus, adhibeamus quin etiam alios veritatis testes, sanctos scilicet prædicatores nostros, qui in gremio catholicæ ecclesiæ lacte fidei sunt nutriti, & ad tantam perfectionis maturitatem pertingere meruerunt, quatenus & solidi cibi capaciores fierent, & minutius turbis frangendi peritiam retinerent. Beatus igitur Athanasius, Alexandrinæ sedis antistes, sancto afflatus Spiritu, hoc modo fidei suæ exorsus principium dedit : Confitemur Filium Dei ante sæcula sempiternum ex Patre genitum, novissimis vero temporibus propter nostram salutem de Maria Virgine natum, sicut scriptum est : *Quando venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum factum ex muliere*, ac deinceps : Si quis vero adversus divinas scripturas alium dicens Filium Dei, & alium qui ex Maria Virgine, hominem secundum gratiam adoptatum sicut nos, quasi essent duo Filii, unus secundum naturam, qui ex Deo, & unus secundum gratiam, qui ex Maria : & si quis Domini nostri carnem de sursum dicit, & non ex Virgine Maria, aut mutatam deitatem in carnem, & confusam, aut alienatam, aut passibilem deitatem, aut inadorandam Domini nostri carnem sicut hominis, & non adorandam Domini & Dei carnem ; hunc anathematizat sancta & apostolica ecclesia, juxta Pauli vocem dicentis : *Si quis aliter evangelizaverit vobis præter quod accepistis, anathema sit*. Eloquentissimus vir S. Gregorius Nazianzenus ad Clidonium ita scribit ? Si quis introducit duos Filios, unum quidem qui ex Deo & Patre, secundum vero qui ex matre, & non eumdem, ut adoptionis excedat gratiam, quæ promissa est his qui recte credunt, alienum eum a nostro consortio judicamus. Naturæ vero duæ, Deus & homo : nam & anima & corpus. Filii vero non duo, neque dii, neque duo homines, quamvis Paulus interiorem & exteriorem hominem appellaverit. Sed hujus expositio capituli tempore reservatur opportuno.

ANNO CHRISTI 794.

Venerabilis vero pater Augustinus, & admirabilis doctor, in quodam sermone super evangelio Joannis inter cetera sic ait : Non enim nos nati sumus de Deo, quomodo ille Unigenitus, sed adoptati per gratiam ipsius. Ille enim venit Unigenitus solvere peccata. Advertat tandem aliquando * obstinata dementia vestra, & abjicientes opera tenebrarum, induti arma lucis, relictaque nocte perfidiæ, in die sinceræ fidei honeste ambulate Pensate quid doctor iste dixerit, adoptatos nos esse per gratiam ipsius, qui peccata solvere venit. Quomodo per illius gratiam nos sumus adoptati, si ipse consors nobis in adoptionis gratia fuit ? Credatur ergo, quod dici nefas est, particeps etiam nobis in causa peccati. Nam sicut peccata nostra non tolleret, si ipse peccatum haberet, ita adoptionis gratiam nobis non tribueret, si ipse propter hominem, quem assumpsit sine sorde peccati, necessarium egerit, ut gratiam adoptionis acciperet. Animadvertite quid dilectus [1] Joannes Baptista & præcursor dixerit : *Joannes*, inquit, *testimonium perhibuit, quia ipse est Filius Dei*. Ipse est, inquit, unus idemque. Oportebat ait beatus Augustinus, cum capituli hujus mysterium exponendo revelaret, ut ille baptizaret, qui est Filius Dei unicus, non adoptivus. Adoptati filii ministri sunt unici : unicus autem habet potestatem adoptare ministrum. Scriptum est enim : *Pater diligit Filium, & omnia dedit in manu ejus*. Adoptivis vero filiis non dedit omnia, sed quædam dona charismatum. Pater diligit Filium, sed quomodo pater filium, non quomodo dominus servum ; quomodo unicum, non quomodo adoptatum.

Jam nunc videamus quid de hac re sentiat prædecessor noster beatus Gregorius egregius doctor, sagacissimus Verbi Dei indagator, & venerabilis Pater. Denique in libris moralibus, sancto repletus Spiritu inter cetera de eo quod scriptum est : *Eratque vir ille magnus inter omnes orientales* : Omnes, inquit, qui in hunc orientem fide consistunt, recte orientales vocantur. Sed quia omnes homines tantummodo homines ; ipse autem oriens Deus & homo ; recte dicitur, *Erat magnus inter omnes orientales*, ac si aperte diceretur, Omnes qui in fide Deo nascuntur superat, quia non ut ceteros adoptio, sed natura illum divinitatis exaltat. Et rursus alibi idem ipse : Quia omnis homo tantummodo homo est, ipse autem Deus & homo, in terra ei similis non est : quia etsi adoptivus quisque filius ad percipiendam divinitatem proficit, nequaquam tamen ut Deus naturaliter esse accepit. Item ipse in eodem libro beatus Job, de eo quod scriptum est : *Ecce Deus excelsus in fortitudine, & nullus ei similis in legislatoribus* : ac si diceret : Qui humilis videbatur in infirmitate, excelsus manet in fortitudine. Et post paululum : Legislator Moyses, legislatores etiam prophetas, vel cunctos legislatores dicere possumus, quos ex lege admonuisse recta populum scimus, sed huic mediatori in legislatoribus similis nullus est ; quia isti gratuito vocati

* MS. al. Ita. H.

Athanasius.

Galat. 4.

Galat. 1.

Gregorius Nazianzenus.

Augustinus.

Joan. 3.

Gregorius magnus.

Job 36.

1 Lege ex MS. *Joannes Christi accubitor de Joanne Baptista, & præcursore*. Hard.

ti ex peccatis ad innocentiam redeunt ; Redemptor autem noſter homo ſine peccato eſt, Filius ſine adoptione. Nam etſi homo quidem, ſed extra menſuram hominum credendus eſt. Unde bene dicitur : *Nullus ei ſimilis in legislatoribus*. Ecce de quo ſcriptura dicit : *Deus excelſus in fortitudine, & nemo ei ſimilis in legislatoribus* : & de quo alia ſcriptura dicit : *Quis in nubibus æquabitur Domino ? aut quis erit ſimilis Deo inter Filios Dei ?*

Tantâ nimirum vos temeritatis dementia deludit, ut æquare eum nubibus & legislatoribus non erubeſcatis : adoptivum eum Filium, quaſi purum hominem, calamitati humanæ ſubjectum, & , quod pudet dicere, ſervum eum, impii & ingrati tantis beneficiis, libe- B ratorem noſtrum non pertimeſcitis venenoſa fauce ſuſurrare. Cur non veremini, querulî obtrectatores, Deo odibiles, illum ſervum nuncupare, qui vos de ſervitute diaboli liberavit ? cui ſervituti vos iterum nitimini perfidiæ ſponte colla ſubmittere ? Porro cum eſſetis ſervi peccati, ipſe vos liberavit gratuito munere per adoptionis gratiam in ſortem Filiorum Dei. Numquid non ſonat de vobis vox illa Domini dicentis : *Ego honorifico Patrem meum, & vos inhonoraſtis me* ? Tales gratiarum actiones infelices ei refertis, ut qui vos honorifice liberos pretio ſanguinis fecit, eum vos injurioſe adoptivum & ſervum canis non confundamini linguis latrare ? Nam C etſi in umbra prophetiæ dictus eſt ſervus, propter ſervilis formæ conditionem, quam ſumpſit ex Virgine, ſicut ſcriptum eſt : *Conſideraſti ſervum meum Job, quod non ſit ei ſimilis in terra* : hoc nos una cum beato Gregorio intelligimus & ſecundum hiſtoriam de ſancto Job, & allegorice de Chriſto dictum. Numquid propterea ſervi ei nomen imponere debemus, quia ſub perſona Job ſcriptura eum typice deſignabat ? Hinc etiam alius propheta, membrum ſcilicet ſacri corporis, ex perſona ſummi capitis tropica clamat involvente vaticinia nube : *O Domine, ego ſervus tuus & filius ancillæ tuæ*. Et rurſus : *Da imperium puero tuo, & ſalvum fac filium ancillæ tuæ*, D & illud : *Noli timere, ſerve meus Jacob, & rectiſſime quem elegi*.

Quæ cuncta & juxta literam prophetice & myſtice revelata, noſtri mediatoris deſignant perſonam. * Quod quilibet catholicorum virorum hujus prophetiæ myſterio uſus, quemadmodum in quodam libro de incarnatione Domini beatus Ambroſius ſimile quid dixerit, propter eos videlicet hæreticos, qui phantaſticum aut etiam ſemiplenum dominicum corpus ſacrilego ore ſuſurrant. Numquid docuerunt eum ſervum vel adoptivum Filium prædicare, cum univerſalis eccleſia, evangelicis atque apoſtolicis imbuta lucidiſſimis documentis, Deum ac Dominum ſuum, totis medullis cordis, tota animi devotione, in dextera eum Patris profitetur ſedentem ? Poſtquam autem ceſſavit umbra veritatis, & ipſa in promptu manifeſtata eſt veritas, quæ ſub allegorica ſilva latebat, nuſquam eum a Patre ſervum vocatum legimus, ſed Filium, & dilectum ; & ſuum ; nec Filium Dominum eum ſuum appellaſſe, ſed Patrem. Nam Deus & homo erat, qui ſecundum Deum dicebat : *Ego & Pater unum ſumus* ; & ſecundum hominem : *Pater major me eſt* : & tamen non ait : Pater Dominus meus eſt, ſed *major*. Euim-

vero etiam in ipſo articulo paſſionis, in quo ſervilis forma pati parata erat, ubi omnis humanæ conditionis infirmitas monſtrabatur, non eum Dominum appellavit, ſed Patrem : *Pater*, inquit, *ſi fieri poteſt, tranſeat a me calix iſte*. Quoniam *magnum pietatis ſacramentum quod apparuit in mundo*, juxta Pauli vocem, *aſſumptum eſt in gloria*. Nullus unquam evangeliſtarum, nemo apoſtolorum ſervum eum commemorat, ſed Dominum & Salvatorem. Nam Thomas cum exploraret veſtigia vulnerum, quæ clavi & lancea intulerunt, exclamavit dicens : *Dominus meus, & Deus meus*. Petrus ait : *Domine tu mihi lavas pedes* ? Diſcipuli omnes : *Domine adauge nobis fidem*. Paulus, clariſſima mundi tuba, ſemper eum Dominum & ipſe confitetur, & omnem linguam confiteri perdocet.

Jam revelata & impleta erat omnis figuratæ locutionis obumbratio : ipſe enim de cruce teſtimonium perhibuit. Nam cum accepiſſet acetum, dixit : *Conſummatum eſt*. Cum autem in altari crucis hoſtiam ſe pro nobis exhibuiſſet Deo & Patri in odorem ſuavitatis, & aceti poculum mixta guſtaſſet fellis amaritudine, tunc conſummata ſunt omnia, quæ longe ante propheticis fuerant oraculis prænuntiata. Jeruſalem autem per figuram ſignificat eccleſiam, ſed in re corporea civitas eſt. Et his ſimilia quamplurima, & innumerabilia myſteriorum ſacramenta, figuratæ locutionis modo edita, & ænigmatibus ſenſim foliis * involuta, per ſacras paginas inveniuntur inſerta ; quæ longe aliter ſunt habenda in ſpecie rerum, aliter in myſticis veneranda figuris. Dictus quippe eſt in myſterio Redemptor noſter lapis angularis, propter duos parietes utriuſque populi, ut faceret utraque unum. Dictus eſt etiam petra, propter firmitatem. Dictus eſt namque & agnus, propter innocentiam & manſuetudinem & ſacrificium quod in altari crucis pro nobis obtulit Deo & Patri. Numquidnam lapis, & petra eſt inſenſibilis creatura ? aut agnus eſt irrationale animal ? aut vitulus laſcivum pecus ? Nam etſi propter ſervi formam, & injuriam paſſionis, paulo minus ab angelis eſt minoratus, propter triumphum tamen victoriæ, & gaudium reſurrectionis gloria & honore eſt coronatus. *Conſtituiſti eum* ait pſalmiſta, *ſuper opera manuum tuarum : omnia ſubjeciſti ſub pedibus ejus*. Omnia namque poſt gloriam reſurrectionis ſubjecta ſunt ei ; haud dubio angeli, & omnis creatura. Dominum igitur angelorum omniſque creaturæ, cujus ſub pedibus cuncta ſubjecta ſunt, vos dicitis ſervum & adoptivum ?

Paulus namque, mundi lilium, & eccleſiæ pulcherrima roſa, templum ſcilicet Spiritus Sancti, & prædicabilis doctor, in univerſo ore ſuo Dominum eum, & non ſervum appellat. E Ait namque : *In nomine Jeſu omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium, & infernorum : & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris*. Unde & alias dicit : *Etſi novimus Chriſtum ſecundum carnem, ſed jam nunc non novimus illum*. Ac ſi patenter diceret : Etſi novimus eum mortalem, paſſibilem, vulneri deditum, ſed iam in gloria Patris ſcimus eum ab omni humanæ conditionis debito alienum. Paulus electionis vas docet, ut omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris : cur ſurda aure & erroris obvoluto te-

ANNO CHRISTI 794.

Matth. 26.
1. Tim. 3.
Joan. 20.
Joan. 13.
Luc. 17.
Joan. 19.
* MS. obvoluta. H.
Pſal. 8.
Philipp. 2.
2. Cor. 5.

nebris corde hunc locum scripturæ legendo transilitis? Paulus omnem linguam Dominum Jesum eum confiteri hortatur, & docet: & vestra lingua non confunditur servum eum & adoptivum latrare? Hæc namque stultiloqua lingua in frusta est præcidenda, & per mille, ut ita dixerim, partes minutius detruncanda.

ANNO CHRISTI 794.

Cur vos non revocant ad viam veritatis & lucis, cæci, scelesti, immites, & incompositi, tam salubria scripturarum documenta? qui cadentes sicut Balaam, apertos habetis oculos, nihil videntes: & quia in foveam erroris corruistis, ideo lumine veritatis privati, ignorantiæ vestræ tenebras non videtis. Apertos vos dicitis habere oculos. Sed quia a statu rectitudinis cecidistis, idcirco patrem mendacii, qui Adæ in peccati nocte aperuit oculos ad malum, & clausit in bonum, intuemini, & Patrem luminis non aspicitis, qui discussa nocte peccati justitiæ nobis diem veritatis radio illuminavit. Numquid non legistis, quia *omne datum optimum, & omne donum perfectum, de sursum est, descendens a Patre luminum?* cur vos de deorsum a patre mendacii, & rectore tenebrarum harum nummum exposcitis peccatorum? Cur cum antiquo serpente renovare vultis delicti chirographum, quod dulcis clementiæ bonitas, unica ac singularis pietas, cruci affixit in arce, & roseo pretiosi sanguinis abluit ostro? An nescitis quia ab origine mundi usque ad meditoris adventum, hujus emptionis debitum, veneni gutta calamo scribentis infusa, mendaciique fraude deceptionis falsitas exarata, omne humanum genus in ventrem malitiæ suæ trahens, quasi fluvium ingurgitantem absorbuit? sicut de eo scriptum est: *Absorbebit fluvium, & non mirabitur: & habet fiduciam quod influat Jordanis in os ejus.* Cur non præcavetis, miseri, ne forte propter perfidiam vestram * elevet se Jordanis in undam tumescentem, glomeratisque fluctibus extra ripas, vos in locis palustribus evomat, statimque serpens ille vos inveniat in cœno erroris defixos, apertoque crudelitatis ore, summa vos rapacitate deglutiat? Intelligite quæ dico. Per Jordanem, ecclesiam, vel baptizatorum advertite multitudinem: per tumescentem undam, censuram disciplinæ, & anathematis jacturam: extra ripas enim Jordanis, extra gremium ecclesiæ: per cœnum, hæreseam pollutionem. In serpente diabolus debet intelligi, qui ideo hæreticorum corda perfidiæ veneno fauciare inhianter desiderat, ut eos quasi ebrios fauce devoret impietatis.

Num. 22.

Jacob. 1.

Job 40.

* MS. *influat Jordanis*, H.

Cur B. Petri parvipenditis glorioſæ confessionis inviolabilem fidem? Cur sacratissimi Pauli apostoli plena sacramentorum mysteriis despicitis perspicua documenta? Cur non per evangelicas paginas planam & directam catholica luce perfusam viam repetitis veritatis? Cur non tot testium Christi veridicas simpliciter sacratiusque prolatas susciptis sanctiones; sed magis his credulitatis præbetis assensum, quæ vestris auribus diabolica sibilat lingua? Patris testimonio de Filio perhibentis non creditis, qui dixit: *Hic est Filius meus dilectus?* Spiritus sancti ostensionem in specie columbæ, quia ipse esset dilectus Filius, nihil penditis? Super quem putatis Spiritum sanctum in specie columbæ descendisse? super Deum, an super hominem? an propter unam personam Christi, super Dei hominisque Filium? Spiritus namque sanctus, cum sit inseparabiliter amborum, Patris videlicet & Filii, & ex Patre Filioque essentialiter procedat, quo pacto credi potest super Deum descendisse, a quo nunquam recesserat, & a quo ineffabiliter semper procedit? Dei enim Filius, secundum id quod Deus est, sanctum Spiritum, cum Patre nunquam a se recedente, inenarrabili modo mittit: & secundum id quod homo est, super se venientem suscepit. De eo ergo, id est de hominis Filio, super quem Spiritus sanctus descendit, licet unus sit Dei hominisque Filius, vox Patris intonuit, dicens: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Si secundum divinitatem dixisset, nequaquam diceret, *In quo mihi bene complacui*: sed tantummodo, in quo mihi bene complacuit. Sed cum dicit, Complacuit, totam simul Trinitatem comprehendit, quia in homine Christo tota complacuit Trinitas. Animadvertite quia nihil vobis restat, ut secundum divinitatem tantummodo credatis dixisse Patrem: *Hic est Filius meus*, sed potius secundum humanitatem, super quam Spiritus sanctus dicitur descendisse. Joannes clamat dicens: *Ego nesciebam eum, sed qui misit me baptizare in aqua, ille mihi dixit: Super quem videris Spiritum descendentem & manentem super eum, ipse est.* Ipse utique unicus, proprius & dilectus, & non servus & adoptivus. Ipsius igitur Filii testimonium abnuetis, qui distincte semper eum suum Patrem & nostrum appellat? Cui ergo vultis credere, aut cui vultis adæquare eum? Dicit enim ipse per prophetam: *Cui assimilastis & adæquastis me*: Cui alius propheta dicit: *Non est similis tibi in diis, Domine, & non est secundum opera tua.* Non est secundum opera ejus, quia sicut singulariter est homo ultra homines, ita singulare est opus ei, & excellens omnia opera sanctorum, qui dii non essentialiter propter gloriam divinitatis, sed nuncupative pro meriti appellantur dignitate. Opus namque ejus est, ut sit unicus, proprius & dilectus Filius Dei. Nostrum opus est, ut simus servi per conditionem, & filii per gratiam adoptionis.

Matth. 17.

Joan. 1.

Psal. 40. *Psal.* 85.

Matth. 3.

Jam nunc tempus est, ut a labore operis stili requiescat mucro, non torpescat, sed requiescat, & otio reparatus semper sit ad omne opus bonum paratus. Series enim prolixæ orationis jam jamque suspensum exposcit versiculi punctum. Attamen priusquam libelli imponatur terminus finalis, adhibenda est litigatorum optio sententialis. Eligant namque quæ volunt, vitam aut mortem, benedictionem aut maledictionem. Optamus namque, & infinitam boni pastoris Domini precamur benignitatis clementiam, ut qui ovem perditam ad ovile propriis humeris reportavit, ut relictis erroris anfractibus, in quibus malæ bestiæ, id est maligni spiritus commorantur, & ad viam quæ ducit ad vitam æternam fidei passibus Christo redeant pertrahente: quatenus in sinu matris ecclesiæ susceptı, per lamentum pœnitentiæ sordes abluant peccatorum, & infamata eorum modestia bonæ famæ recipiant pristinam dignitatem. Nec honoris periclitentur naufragio, & a nostro non disjungantur consortio: ac per hoc reconciliati communioni catholice fidei divina illos pietas cælestium faciat esse participes gaudiorum. Quod si exigentibus indignis meritis, tam insolubili eos malignus spiritus perfidiæ laqueo justo Dei judicio strangulavit, ut resolvi nequeant: ex auctoritate prorsus sedis apostolicæ, ac beati Petri apostolorum principis,

& per

& per eam quam illi magister & dominus tradidit potestatem, & solvendi ligandique licentiam tribuit, quod sine gravi mœrore non possumus dicere perpetuo eos anathematis vinculo religatos, ultrici cum sequacibus suis vindicta plectendos, ac per hoc & a gremio ecclesiæ, & a nostro consortio definio alienos. Si quis autem fidelium Deumque timentium, caritatem eis benignitatis impartiendo, & Christi amore, pro eis precis oblationem Domino offerre voluerit, non solum non inhibemus, sed ut faciat, apostolica admonitione & optamus, & salubri incitamus exhortatione: ut Deus omnipotens, qui neminem vult perire, & omnes homines propter nimiam bonitatem suam vult salvos fieri, revocet eos ad viam veritatis, & ad agnitionem pertingere, sicut dignum est, rectæ fidei, quæ est in Christo Jesu Domino nostro, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 794.

Cumque imprecata & concessa esset morosa dilatio per dies aliquot, placuit ejus mansuetudini, ut unusquisque, quidquid ingenii captu rectius sentire potuisset, per sacras syllabas die statuto ejus clementiæ oblatum sui cor pectoris, fidei munus stili ferculo mentis vivacitate deferret. Sed sicut mos est hæreticis tristia lætis, dulcia permiscere amaris, veneni poculum mellis sapore temperare; quædam in eadem epistola plena blasphemiis, & catholicæ fidei reperta sunt modis omnibus inimica: quædam vero, si dici liceat, inveniri poterant non rejicienda. Sed in eodem poculo, in quo gutta veneni infusa turgescit, mellis nihilo minus amarescit dulcedo.

Quapropter ergo Paulinus, licet indignus peccator, omniumque servorum Domini ultimus servus, Aquilejensis sedis Hesperiis oris accinctæ, cui Deo auctore deservio, nomine non merito præsul, una cum reverendissimo & omni honore digno Petro Mediolanensis sedis archiepiscopo cunctisque collegis fratribus & consacerdotibus nostris, Liguriæ, Austriæ, * Hesperiæ, Æmiliæ catholicarum ecclesiarum venerandis præsulibus, juxta exilem intelligentiæ nostræ tenuitatem, sancto perdocente Spiritu, corde, lingua, stilo contra eorum vesanias, qui rectæ fidei sunt adversarii, respondere non formido: cum sit sancta & universalis ecclesia super firmam nihilo minus immobiliter fundata petram, & portæ inferi nequeant prævalere adversus eam. Verumtamen quia in mari hujus sæculi constituta persistit, adversis hæreticorum flatibus, violentis perfidorum procellis, spumantibusque maledicorum undis illisa concutitur: licet quassari possit, & mergi nequeat, Christi firmata dextera, & apostolico gubernaculo moderata: necessarium tamen existimo omnibus Christianis, cunctisque fidelibus, maxime apostolicis viris, contra hostes ejus fidei armis dimicare. Non enim Christi miles impetum irruentis belli debet enerviter expavescere, nec effugii latibula inermis palando appetere: sed armis militiæ suæ præcinctus, irrumpentium hostium pectora spiritalibus jaculis ex arcu intorquens scripturarum intrepide perforare: quatenus & semetipsum fidei clypeo munitus illæsum custodiat, & inimicorum latera spiculis cruentet acutis. Nam ante certaminis trophæum, tironis non plectitur circa verticem triumphalis corona. Cujus rei ratio apostolicis evidentius approbatur documentis. *Oportet*, inquit egregius prædicator, & de castris dominicis probatissimus miles, *hæreses esse, ut hi qui probati sunt manifesti fiant*. Alta etenim nonnunquam dispensatione agitur, ut unde cadere ad ruinam timetur vacillantibus plantis, inde valentius roborata firmiter inconcussa persistat, & antiquus hostis unde se vicisse superbe gloriatur, inde divina superatus potentia se succubuisse doleat prostratus. Nam quia super fidei fundamentum omnium virtutum fabricam persistere non ignorat, ipsam fidei malitiæ suæ manu eradicare soliditatem festinat, quemadmodum de ejus satellitibus, id est malignis spiritibus, per psalmistam dicitur: *Qui dicunt, exinanite, exinanite usque ad fundamentum*. Usque ad fundamentum quippe maligni

* *legendum est*. Histriæ, Venetiæ. *vel*: Istriæ Hesperiæ. *absque dist.*

1. Cor. 11.

Psal. 136.

II.

LIBELLUS EPISCOPOR. ITALIÆ CONTRA ELIPANDUM

Concilii decreto missus ad provincias Hispaniæ.

Incipit libellus sacrosyllabus, catholico salubriter editus stilo, in concilio divino nutu habito in suburbanis Moguntiæ metropolitanæ civitatis, regione Germaniæ, in loco celebri qui dicitur Franconofurd, sub præsentia clementissimi principis domini Caroli glorioſique regis, anno felicissimo regni ejus XXVI. *Placuit igitur sancto venerandoque concilio, quatenus hic libellus pro causſa fidei ad provincias Galliciæ ac Spaniarum mitti deberet ob noxios resecandos errores: specialiter autem ad Elipandum Toletanæ sedis episcopum, in quo omnis hujus negotii constat materia quæstionum.*

SAncto incitante Spiritu, ac zelo fidei catholicæ scintillatim sub pectore fervescente clementissimi & tranquillissimi glorioſique Caroli regis domini terræ, imperii ejus decreto per diversas provincias regni ejus ditioni subjectas summa celeritate præcurrente, multitudo antistitum sacris obtemperando præceptis in uno collegio aggregata convenit. Quadam die residentibus cunctis in aula sacri palatii, adsistentibus in modum coronæ presbyteris, diaconibus, cunctoque clero, sub præsentia prædicti principis allata est epistola missa ab Elipando auctore noxii sceleris, Toletanæ sedis pseudoepiscopo, Hispalensi termino circumseptæ. Cumque jubente rege publica voce recitata fuisset, statim surgens venerabilis princeps de sella regia, stetit supra gradum suum, ac locutus est de causſa fidei prolixo sermone, & adjecit Quid vobis videtur? Ab anno prorsus præterito, & ex quo cœpit hujus pestis insania tumescente perfidiæ ulcus diffusius ebullire, non parvus in his regionibus, licet in extremis finibus regni nostri, error inolevit, quem censura fidei necesse est modis omnibus resecare.

(1) Collatus a P. Jacobo Sirmondo Soc. Jesu cum codice S. Mariæ Remensi ab Hincmaro donato, ut ait ipse in apographo, quod asservatur in bibliotheca Collegii Parisiensis, ejusdem Societatis. *Harduinus*.

gni spiritus animam inaniter se exinaniisse gloriantur, si ab ipso fundo mentis fidei firmitatem, tentationum jacula exaggerando, eradicare valebunt. Sciunt utique nihil esse boni omne quod videtur bonum, nisi fuerit super fidei fundamentum firmiter radicatum. *Sine fide enim impossibile est Deo placere.* Firmum autem fundamentum Dei stat, habens signaculum hoc: *Novit Dominus qui sunt ejus.* Licet ille sæviat, ac mille modis fraude calliditatis serpendo extra septa sanctæ ecclesiæ, hinc inde squamas nequitiæ suæ Syrtis scopulis illisus exspoliet, ac per hoc circumquaque discurrens, modo in orbe circulato latenter se juxta viam objiciens, ut pedem simpliciter calcantis mordeat, modo in summa sese suspendens falsitatis cauda, hæreticorum pectora veneno perfidiæ inficiendo tumida reddat, ut sauciata * ea vitalia fastidiendo * spiritalia alimenta evomant. Sed quia super firmam petram fundata est, portæ inferi non prævalebunt adversus eam.

ANNO CHRISTI 794.

Hebr. 11.

2. Timoth. 2.

* MS. *eorum vitalia*. H.

* Deest vox *spiritalia*, in MS. H.

Hujus nimirum pestiferi serpentis instinctu, felliisque poculo debriati quidam, quorum non sunt nomina in calculo candido agni inscripta, hæresim veternosam illustrium, fortium scilicet virorum calcibus mirabiliter inculcatam, catholicaque falce olim funditus detruncatam, spinoso moliuntur rediviva radice suscitare de stirpe. Adstruunt igitur, sed falsis assertionibus, Dominum nostrum Jesum Christum adoptivum Dei Filium de virgine natum: quod divinis nequeunt approbare documentis. Hæc igitur dicentes, aut in utero virginis eum suspicantur adoptatum, quod dici nefas est, quia de beata virgine inenarrabiliter sumpsit, non adoptavit carnem; aut certe purum eum hominem sine Deo natum, quod cogitare impium est, necesse est fateantur, ac per hoc postea, quasi eguerit adoptione, a Patre in Filium sit adoptatus: cum nihil Deus eguerit, qui erat in eo non per gratiam, quemadmodum in ceteris sanctis purisque hominibus, sed essentialiter per naturam. *Deus*, inquit apostolus, *erat in Christo, mundum reconcilians sibi.* Quo igitur pacto nobis adoptionem tribuit filiorum, si ipse necessarium eguit ut sibi haberet? Nam quia peccatum non habuit, ideo nobis peccata donavit; quia non accepit ut vita esset, sed ipse essentialiter vita est, idcirco nobis vitam æternam indulsit.

2. Cor. 5.

Videamus nunc quid de ejus incarnatione Gabriel, cui creditum fuerat secretæ dispensationis sacramentum, ad Mariam virginem dicat. *Ave*, inquit, *gratia plena, Dominus tecum.* Cumque turbata esset in sermone, subjunxit angelus: *Ne timeas Maria, invenisti enim gratiam apud Deum. Ecce concipies in utero, & paries Filium, & vocabis nomen ejus Jesum. Hic erit magnus, & vocabitur altissimi Filius.* Jamque credula angelicis dictis, cum ordinem tantæ novitatis inquireret, quomodo sine viro fieri possit, mox angelus addidit: *Spiritus sanctus superveniet in te, & virtus altissimi obumbrabit tibi. Ideoque & quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* Non enim ait, adoptivus vocabitur Filius Dei, sed absolute, *Filius Dei, & Filius altissimi.* Denique non de sola excellentia majestatis ejus tunc loquebatur angelus, sed potius de incarnata divinitate. Porro Quod pronomen neutri generis est, & Sanctum similiter neutri generis est. Ait enim: *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei.* Et rursum Matthæus narrat angelum dixisse:

Luc. 1.

Matth. 1.

Quod enim in ea natum est, de Spiritu sancto est. Ut non dubites de corpore dixisse, quod de inviolata virgine sumpsit, more sacri eloquii partem pro toto; ut per solum corpus totum intelligas hominem in anima rationali ex ea natum. Sed ne quilibet scrupulus ambiguitatis remaneret, quia de incarnationis ejus mysterio dixerit, statim post pauca subinfert: *Dabit ei Dominus Deus sedem David patris ejus.* Secundum carnem videlicet David filius dictus est, non secundum divinitatem. Habes igitur, quoniam de quo supra dixerat: *Quod enim ex te nascetur sanctum, vocabitur Filius Dei*, non adoptivus, sed verus, non alienus, sed proprius; de eo subjecit: *Dabit ei Dominus Deus sedem David patris ejus.* Nam quis eum adoptasse in filium credatur, cum tota sancta Trinitas hominem Christum in utero virginis operata sit? sicut scriptum est, & juxta historiam de primo Adam, & de secundo, id est, Christo, in prophetiæ sacramento: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram.* Vel certe quemadmodum in hac eadem evangelica lectione angelica voce declaratur. Ait enim: *Spiritus sanctus superveniet in te.* Habes Spiritus sancti tertiam de Trinitate personam. *Et virtus altissimi obumbrabit tibi.* In virtute namque altissimi Filii persona demonstratur; quia ipse est Dei virtus, Deique sapientia. In altissimi nomine Patris nihilo minus persona accipienda est. Dicant ergo, si valent hæretici (quod si nequeunt, catholicis se humiliter salubribus subdant documentis) quis de his tribus personis eum adoptaverit, cum tota eum Trinitas in utero immaculatæ operata sit virginis.

Ibidem.

Gen. 1.

Luc. 1.

Porro adoptivus dici non potest, nisi is qui alienus est ab eo a quo dicitur adoptatus, & gratis ei adoptio tribuitur, quoniam non ex debito, sed ex indulgentia tantummodo adoptio præstatur: sicut nos aliquando cum essemus peccando filii iræ, alieni eramus a Deo; per proprium & verum Filium ejus, qui non eguit adoptione, adoptio nobis filiorum donata est, Paulo attestante, qui ait: *Cum ergo venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum, factum ex muliere, factum sub lege, ut eos qui sub lege erant redimeret, ut adoptione filiorum reciperemus per ipsum.* Proprius filius factus est ex muliere, non adoptivus. Hinc alias idem ipse egregius prædicator dicit: *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit eum.* Igitur cum ad Jordanis alveum Joanne comite, qui Christus a populis existimabatur, appropinquaret, & ut sanctificaretur aquarum natura mediis sese Jordanicis intinxisset in undis, ut manifestius inter adoptivum & proprium filium discerneret, statim vox Patris intonuit dicens: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui.* Et rursus, cum esset in monte sancto cum discipulis quos voluit, & visi essent cum eo Moyses & Elias loquentes, mox paterna vox fulgida per nubem discurrens intonuit, discrevitque qui essent servi per gratiam, & per adoptionem filii, & qui verus ac proprius filius: *Hic est*, inquit, *Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui: ipsum audite.* In Adam quippe sibi Deus Pater displicuisse innotuit, qui peccando filii dignitatem amisit. *Pœnitet*, inquit, *me fecisse hominem super terram.* In unigenito sibi Filio complacuit, quia propria non habuit, sed aliena peccata tulit: qui nunquam a paterna voluntate discordans, factus

Galat. 4.

Rom. 8.

Matth. 3.

Matth. 17.

Gen. 6.

ANNO CHRISTI 794.

ctus pro nobis est Patri obediens usque ad mortem, mortem autem crucis. Propter quod & Deus exaltavit illum, & donavit illi nomen, quod est super omne nomen. Si igitur juxta hæreticos adoptivo nomine censetur, ut nos puri & ingrati homines; quo ergo pacto apostolus eum nomen perhibet super omne nomen habere? * Adoptivi etenim nomen non est super omne nomen, sed commune, & infra nominum tenetur mensuram.

Philipp. 2.

MS. Adoptivum, H.

Videamus jam nunc qualiter primus pastor ecclesiæ fidei posuerit fundamentum. Nam cum magister & dominus discipulos sagacius exploraret, quid de se homines dicerent, & illi singulorum opiniones diverso sermone retexuissent, qui cum unumquemlibet de adoptivis filiis existimabant, quorum adoptio nondum in re, quam per mediatoris perceperunt adventum, sed adhuc in spei servabatur occulto: illico Dominus quid illi de se fixius corde retinerent adjunxit: *Vos*, inquit, *quem me esse dicitis?* Moxque B. Petrus, cui non caro & sanguis, sed Pater cælestis revelavit: *Tu es*, inquit, *Christus Filius Dei vivi*. Ecce fidem beati Petri apostoli, quam hæretici surda aure transiliunt, perfunctorie legere non pertimescunt. Petrus confessus est Christum verum Filium Dei vivi, & tu hæretice dicis, Christus adoptivus filius est? enim vero fortassis erigeres perfidiæ aurem, si absolute dixisset: Tu es Filius Dei vivi. Fingeres forsitan more tuo, falsa argumentatione ut diceres: Secundum divinitatem eum Filium Dei confessus est. Sed quoniam cum additamento dixerat: *Tu es Christus Filius Dei vivi*, omnium hæreticorum ora fidei suæ pugno attrivit. Christi namque nomen ab homine quem assumpsit accepit, quia unctus in homine fuit. Nihil tibi restat quid dicas, nisi solito more faciens, sumas de officina mendacii veneno illita spicula, quibus simplicium corda jaculando falsis assertionibus perforare non erubescas. Frons enim meretricis facta est tibi, erubescere noluisti. Defraudare etenim * sacram non veremini scripturam, parvipendentes magistri gentium prohibitionem dicentis: *Nolite adulterare verbum Dei*.

Matth. 16.

MS. sane, H.

2. Cor. 4.

Sed quid mirum, si stulti in his erratis, quæ allegorica sunt silva condensa, & umbrosis phalerarum ænigmatibus obvoluta, carpere nescitis docta manu de sub foliis literarum pendentia spiritalium fructuum poma, cum in propatulo per sanctos prædicatores eductam male intelligentes orthodoxam depravatis doctrinam? Cujus temeritatis & audaciæ estis, o infelices, inflati superbiæ fastu, ut ipsa Joannis evangelistæ mirabilia documenta perversis non erubescatis fabulis depravare, juxta vestram vecordiam, & non secundum sanam doctrinam, intelligentes mystica sacramenta? Dicitis enim quod Joannes scribat in epistola sua: *Habemus advocatum apud Patrem Jesum Christum*, & hoc sit advocatus, quod & adoptivus; cum longe aliud sit advocatus, & aliud sit adoptatus. Nam advocatus ille mihi est, qui pro me judicem interpellat, & caussam necessitatis meæ propria tuitione defendit. Convenientius quippe propitiatus dici potest, quam adoptatus, quia ipse est propitiatio pro peccatis nostris. Cum enim naturam nostram, quam in se assumpsit, in dextera Patris collocatam ostendendo Patri incessabiliter manifestat, propitium cum nobis advocatus noster quasi interpellando efficit & benignum. Adoptivus vero dicitur, cui nihil a patre adoptante debetur, sed gratis indulgendo conceditur. Abusive namque, & non essentialiter, adoptivus est filius dictus, sicut Moyses in filium adoptatus est filiæ Pharaonis, alienus ab ea & generatione & sanguinis affinitate. Hoc ideo posuimus, ut patenter daretur intelligi, eum dici adoptatum, qui nondum prius fuerat proprius filius adoptantis. Unde in Dei Filium non cadit nomen adoptionis, quia semper verus Filius, semper Dominus, ac per hoc & post assumptum hominem veri Filii vocabulum non amisit, qui nunquam verus desiit esse Filius. Quod si juxta vestram vesaniam hoc putatis advocatum esse, quod & adoptatum, confitemini ergo, quod est deterius, & omni blasphhemia plenum, duos adoptivos, Filium scilicet, & Spiritum sanctum. Non enim negare valetis Spiritum sanctum paracletum esse. Quod enim Græce παράκλητος hoc Latine dicitur advocatus. Fatemini quin etiam, quod est super omne malum deterius, super omnem impietatem scelestius, duos adoptivos filios, Verbum scilicet, & Spiritum sanctum, ut sitis deteriores Ario & Eunomio, & maranatha anathemate Macedonio digni. Adoptivus enim non nisi affectatæ locutionis alienus dicitur filius. Omnis enim adoptio ex affectione ducit vocabuli sui originem, quamquam etymologiæ suæ non videatur trahere similitudinis sonum. Habet namque ex utraque parte utinam adverbium eleganter insitum, ut si dicas: Utinam sis mihi in filium adoptivum; & e contra, Utinam merear a te in filium adoptari: ex affectu quidem dilectionis pars subrepit parti, ut in utraque conveniat dilectionis affectus. Sed videant hæretici, qui portæ sunt inferi, qui dixerint; quinimmo perverso garriant ore. Obdurata nempe illorum corda, mendacii latibula, per abrupta perfidiæ debacchantes, semper inquirunt, & ne veritatis luce perfundantur, in spelæo se falsitatis occulere festinant. Cecidit, heu proh dolor, super eos invidiæ ignis, & ideo justitiæ solem non meruerunt videre.

1. Joan. 2.

Exod. 2.

Sancta autem catholica atque apostolica ecclesia, quæ licet in toto sit orbe terrarum diffusa, una tamen est amica sponsi, proxima, & columba, quæ pennis deargentatis sacri eloquii refulget pulcritudine, & in pallore auri posteriora ejus perfectæ fidei puritate clarescunt, confitetur quin potius sanctam & ineffabilem Trinitatem in unitate; salva scilicet inconfusibiliter proprietate personarum, inseparabilem substantiam confitetur. Ita sane, ut alius credatur Pater, quia Pater est, qui genuit coæternum sibi sine tempore & omni initio Filium: & alius credatur Filius, quia Filius est, qui genitus est sine initio a Patre, non putative, sed vere: & alius credatur Spiritus sanctus, quia Spiritus sanctus est, & a Patre Filioque procedit. Et non est aliud Pater, & aliud Filius, & aliud Spiritus sanctus, sed unum sunt inseparabiliter Pater, & Filius, & Spiritus sanctus; non unus, sed unum: quia alia est persona Patris, alia Filii, alia Spiritus sancti, sed una & æqualis, & consubstantialis, & coæterna est Patris, Filiique, & Spiritus sancti inenarrabilis divinitatis majestas quia unus est Deus. Unionem namque in essentia confitemur; Trinitatem vero in personarum discretione prædicamus. Dominum igitur nostrum Jesum Christum, Dei Filium, verum Deum, semper in Patre, semper cum Patre, semper credimus apud Patrem. In ultimis namque tem-

pori-

poribus propter nos & propter noſtram ſalutem, ſecundum ſecretæ diſpenſationis arbitrium, deſcendit de cælo, unde nunquam receſſerat: venit nimirum in propria, ubi nunquam deerat: natus eſt de Spiritu ſancto, & Maria virgine dicente angelo; *Quod enim in ea natum eſt, de Spiritu ſancto eſt.* Factus verus homo, juxta id quod ſcriptum eſt: *Et Verbum caro factum eſt, & habitavit in nobis*: permanſit verus & omnipotens Deus in utraque natura, unus Dei Filius, idemque hominis filius. Nihil enim humana nativitas divinæ præjudicavit nativitati: aſſumpſit quod non erat, permanſit in id eſſentialiter quod erat: non commixtionem paſſus neque diviſionem, ſed in una perſona Chriſti Deus verus & homo permanet verus; non duo filii Deus & homo, ſed unus Filius Deus & homo, non alius filius hominis, & alius Dei, ſed unus idemque Dei hominiſque filius. Unde & eos valde execramur, qui eum adoptivum impio grunniunt ore: quia, ſicut præfati ſumus, adoptivus dici non poteſt, niſi is qui prius alienus eſt ab eo a quo adoptari deſiderat. Dei ergo Filius qua ratione credi poteſt adoptivus, qui inſeparabiliter aſſumpto homine in una perſona coeunte utraque natura, non duo filii, alius Dei, & alius hominis, ut, ſicut illi errando æſtimant, adoptivus ſit hominis filius, & ſine adoptione Dei Filius: ſed in una perſona unus idemque Dei & hominis filius, qui nunquam hominem quem aſſumpſit deſeruit, etiam nec in cruce, quando inclinato capite tradidit ſpiritum, Paulo atteſtante qui ait: *Si enim cognoviſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.* Dominus gloriæ dicitur crucifixus, cum ſola caro ſit crucifixa, ſed quia Dominus gloriæ idem ipſe erat, qui & hominis filius qui crucifigebatur, & nunquam hominem deſeruit, ſicut dictum eſt, quem aſſumpſit, ideo dicitur Dominus gloriæ crucifixus.

Sunt etiam plerique qui adſtruunt ex tribus ſubſtantiis unam mediatoris perſonam Verbi carnis & animæ, cum in cauſſa fidei non videatur neceſſarium ſophiſtica diſputatione ſæcularium literarum calculos ſyllogiſtica ſpargere manu. Sufficeret enim, juxta præcedentium catholicorum patrum ſaluberrimæ promulgationis doctrinam, ſincera ſimplicitatis voce ex utraque natura unam perſonam confiteri, veri Dei verique hominis Chriſti, divina ſcilicet & humana: ſed propter eos utique qui ſemiplenam ſine anima rationali, & ad vicem animæ divinam naturam in carnis diſpenſatione aſſumptam ſuſpicantur, cum pſalmiſta alacri pectore dicat: *Ecce enim Deus adjuvat me, & Dominus ſuſceptor eſt animæ meæ.* Pro hac igitur re, & hujuſcemodi erroris nubilo, ſtili flabello * ex aere mentis ventoſas nubium umbras diſpergere feſtinamus, quatenus æterni ſolis perfuſa radio, micantes ſtellas per cælos valeat puris obtutibus inſpicere ſcripturarum. Non enim ignoramus ex duabus ſubſtantiis humanam ſubſiſtere naturam, ex anima nimirum & carne: ſed unum ſine altero perfectum non efficere hominem. Quid enim caro ſine anima, niſi terra? & quid anima ſine carne? nonne Spiritus? Homo enim ex utroque, & non ex uno. Unde quia redemptor noſter perfectum hominem aſſumpſit in Deum, idcirco ex duabus naturis Deum & hominem confitemur. Non enim caro ſine anima perfecta humana poteſt dici integraque natura. Nam cum ex limo terræ finxiſſet Deus hominem, protinus inſufflavit in eum ſpiraculum vitæ, ſicut ſcriptum eſt: *Et factus eſt homo in animam viventem.* Non igitur alter qui formatus eſt, & alter qui inſufflatus, ſed unus idemque. Ex flatu namque animata eſt terra, tam incomprehenſibili arte mirabilique modo ſummi artificis manu configulata, ut inveſtigari plenius nequeat, qualiter & unum ſit anima & caro, quæ perfectum efficiunt hominem; & tamen diverſa ſit ſubſtantia carnis & ſpiritus. Nam cum ſcriptum ſit, *Ad te omnis caro veniet*: & rurſus: *Non timebo quid faciat mihi caro*: Et iterum: *Et videbit omnis caro ſalutare Dei noſtri*: nullo namque pacto ſine anima videre poteſt, ut videat ſalutare Dei; nec venire valet, ut veniat ad eum omnis caro.

Ponamus igitur, exempli cauſſa, ſecundum humanæ rationis affectum, neceſſitate per omnia compellente, materialia themata diſputandi. Nam ſicut in planis & ſolidis figuris linea, & in quadrangulis punctus, licet ſint indiſſecabiles, & dividi nequeant, & idcirco egregie depingant dimenſionum figuras; omnium tamen numerorum multitudinis ſummam in ſe ſociatam retinent, & ex ſe uſque ad infinitam numeroſitatem procedentes, & rurſus in ſe uſque ad unum recurrentes, individuam retinere probantur unionis cenſuram. Fingamus igitur animam in forma corporis, quaſi lineam vel punctum in planis, ſolidis, atque quadrangulatis figuris cunctas membrorum partium in ſe individue continentes poſitiones, unumquodque in junctura ſua inſertum, ita ut & unum ſit & diverſum. Nam ſi ſubtrahas lineam & punctum æqualitatis, nobilitas degeneratur figuræ. Inſtante autem lineæ jacentis primordio, punctique circumfuſa numeri quadratura, quique ſegregari vel non ſegregari poſſunt, reſolvi inſolubili ſectione in lineæ punctique privilegio demonſtrantur. Ita ſane vis animæ, cum ſit incorporea & inviſibilis, nec dividi poteſt, nec recipit ſectionum ſciſſuras, totam tamen corporis molem, quæ dividi vel ſegregari poteſt, in ſe continentem mirabiliter regit, & per totum diffuſa animando vivificat, & quaſi punctus in medio ſuam individue retinet dignitatem, & in alienam non reſolvitur qualitatem. Nam, ſicut dictum eſt, cum ſit incorporea, corporaliter cuncta per corpus diſponit: & cum ſit ſubſtantia carni corporea, per incorpoream creaturam, id eſt animam, corporeas perficit actiones. Tanta enim ſocietatis convenientia ſibimet ſunt junctæ, ut unum ſine altero nihil poſſit, & alterum ſine altero plenam non poſſit humanam monſtrare naturam: & idcirco placuit ex utraque humanam definire naturam. Nam anima incorporea per corporeos oculos videt, audit, ſentit: & corporei oculi per incorpoream animam videre probantur. Nam ſi recedat anima, oculi aperti remanentes, & aures patentes, nec videre poſſunt, nec audire. Per linguam loquitur anima, & lingua loquitur per animam. In qualibet enim parte corporis inciſa carne anima dolet: ſine anima vero in fruſta ſecata caro nec dolere nec ſentire poteſt. Per carnem nempe anima, & per animam caro eſurit, ſitit, triſtatur. Numquid poteſt dici caro ſine anima humana natura, cum nihil ſit aliud niſi terra? Animata vero * terra humana perfecto poteſt dici integra perfectaque natura. Omne enim imperfectum amittit nominis proprietatem, niſi perfectionis ei commodius adjiciatur ſupplementum. Ex quatuor igitur diverſis elementis humana ſubſiſtere fertur natura,

ANNO CHRISTI 794.

Matth. 1.

Joan. 1.

Pſal. 64. *Pſal.* 52. *Iſa.* 40. Juxta 70.

Gen. 2.

1. *Cor.* 2.

Pſal. 53

* MS. *& aere.* H.

* In MS. eſt ea vox *terra*. H.

ra, calido, frigido, humido, ficco, id eſt, igne, aere, terra, & aqua. Cum ergo ex his quatuor variis homo ſubſiſtat naturis, numquid debemus in uno homine quatuor ſubſtantias profiteri? Si hoc placet, addatur quin etiam quinta, id eſt anima, ut conſtet homo ex quinque, & Verbi omnipotentis ſit ſexta: & tunc, quod eſt omni fatuitate dementius, omnique vecordia ſtultius, fateantur ſex in una Dei hominiſque Chriſti perſona ſubſtantiæ.

Tu forſitan ſuſpicaris, quicumque es noſtræ refragator aſſertionis, de memoria nobis avolaſſe, quia dixerit beatus apoſtolus, in interiore homine habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Hæc nos tota devotione mentis, totaque ſimplicate veraciter retinemus cordis: & adjicimus ea quæ (te forſitan * ſomniante latent) idem vas electionis Paulum dixiſſe reminiſcimur: *Ipſe autem Deus pacis ſanctificet vos per omnia, ut integer ſpiritus veſter & anima, & corpus ſine querela in adventu Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur*. Tria, inquam, dixit, ſpiritus, & anima, & corpus. Numquid aliud eſt ſpiritus, & aliud anima? Non diviſit ſubſtantias, ſed dignitatem diſtinxit. Spiritalis quippe anima, & ſpiritale corpus vult ut in adventum Domini noſtri Jeſu Chriſti ſervetur. In hoc ſpiritali homine, qui & interior dicitur, profitetur idem mirabilis doctor habitare Chriſtum per fidem in cordibus noſtris. Nam eſt homo animalis, & eſt ſpiritalis, non per ſubſtantiam, ſed per meriti qualitatem. Animalis quippe ab anima, ſpiritalis vero a ſpiritu nuncupatur: quemadmodum idem veridicus videlicet doctor alterum ab altero diſcrevit. *Animalis*, inquit, *homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei*: hic eſt exterior, qui foras ſe ad exteriora appetenda effundit, *ſpiritalis autem dijudicat omnia*, id eſt diſcernit, *& ipſe a nemine judicatur*. Hic eſt inquam interior, in quo Chriſtus creditur habitare, qui introrſus ſe per contemplationis gratiam retinet, & internæ refectionis dulcedine depaſtus in amore ſui conditoris ſuaviter requieſcit.

His itaque prælibatis, ad ea quæ reliquimus revertamur. Quæro igitur ut dicas mihi, in qua natura ipſe mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus dignatus eſt eſurire, ſitire, paſſionum ſentire dolores. Quid moraris? non vales negare: * melius eſt ut profitearis, quia ſecundum humanam. Divina enim natura impaſſibilis, inviolabilis, & ſemper permanet immutabilis. Verum eſt, omnino verum, quia in humana. Volo ergo ut liquidius definias, quid ſit humana natura: ſola caro, an ſola anima, an utraque anima & caro? Non enim poſſumus, nec fas eſt veritati contradicere: ex utraque nihilo minus humana conſtat natura, ex anima ſiquidem & carne. Dicito ergo mihi, in ſola carne, an in ſola anima, an, quod verius eſt, in utraque pertulit vulnera paſſionum? Caro enim ſine anima nihil ſentit: anima enim ſine carne non eſurit, neque ſitit, nec poteſt crucifigi, & tamen crucifixa eſt per carnem. In ſummis etenim palmis, & in extremis crucifixa eſt plantis. Quod ſi non eſt crucifixa cum carne, cur ſenſit dolorem? Caro enim, ſicut dictum eſt; ſine anima nihil ſentit. Quod ſi per carnis cognationem ſentit dolorem, & caro per animam dolet inciſa; nec caro ergo ſine anima, nec anima ſine carne, plena poteſt humana dici natura. Ex utraque namque connexione, carnis ſcilicet & animæ, perfecta conſtat humana natura. Unde & majores noſtri hac definitione ſancita, quorum ſagaciſſima capacitatis peritia longe valde a noſtræ tarditatis diſtat ignavia, placuit eis, ſancto annuente Spiritu, duas in una Chriſti perſona indubitanter profiteri naturas, divinam ſcilicet & humanam: quia anima & caro non ſunt duo, ſed unus homo. Deum enim & hominem Dei Filium confitetur. *Mediator*, inquit apoſtolus, *Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus*, qui ex anima & carne non duo, ſed unus eſt dictus homo. 1. Tim. 2.

Ceſſent ergo jam nunc omnes ſuperfluæ muſſitantium adinventiones: ceſſent calumniatrices querularum quæſtionum objectiones, quæ ad rem non pertinent, ſed magis ad ſimplicium ſubverſionem. Doctrinis variis & peregrinis non abducamur. Sed confiteamur cum ſanctis patribus noſtris, catholicis, orthodoxiſque viris, qui rectam fidem & corde perceperunt, & inviolabili ore eccleſiæ filios ſalubriter docuerunt, duas in Chriſto naturas, divinam nimirum & humanam, verum Deum, verumque hominem: in utroque proprium Dei Filium, non adoptivum; ſempiternum ex Patre, temporaliter natum ex virgine matre, conſubſtantialem in ſua Deo Patri, ſanctoque Spiritui, conſubſtantialem etiam nobis in noſtra. Noſtra dicimus, in carnis conditione, non in peccati vel miſeriæ communione. Peccatum enim non fecit, ſed alienum tulit; nec dolus inventus eſt in ore ejus, ſed dolores noſtros ipſe portavit: vulneratus eſt propter ſcelera noſtra: diſciplina pacis noſtræ ſuper eum, & livore ejus ſanati ſumus. Omnium autem hæreticorum perverſa dogmata cum auctoribus & ſequacibus ſuis æterno anathemate percelli judicamus. Elipandum namque, & Felicem, novos hoſtes eccleſiæ, ſed veternoſa fœce perfidiæ pollutos, niſi ab hac ſtultitia reſipiſcant, & per rectæ fidei ſatisfactionem lamentis ſe abluant pœnitentiæ, indignos & ingratos eos a conſortio catholicorum perpetua animadverſione eliminare decernimus, & a gremio orthodoxæ eccleſiæ cenſemus alienos. Optamus tamen, & omni anniſu mentis, immenſæ pietatis boni paſtoris, qui animam ſuam poſuit pro ovibus ſuis, & neminem vult perire, clementiam imprecamur, ut perfidiæ relicto errore, ad viam veritatis, quæ Chriſtus eſt, & ipſo redeant perducente, quatenus in ſinum matris eccleſiæ dilectionis ſuſcepti amplexu, tranquilla ſuaviter fidei pace quieſcentes, largiſſima fugant ubera bonitatis Dei, ac per hoc perpetuæ felicitatis gaudia, gratia Dei, qui pro omnibus mortem guſtavit, largiente ſine fine valeant adipiſci. Eos etiam, qui poſt hanc tam ſaluberrimam definitionem, quam plenaria ſynodus ſancto afflata Spiritu concorditer ſubtili ſinceritate terminavit, falſiſſimis eorum aſſertionibus, ſive clam, ſive in publica voce, præbuerint aſſenſum, ſimili eos ſententiæ vindicta ſancimus eſſe plectendos; reſervato per omnia juris privilegio ſummi pontificis domini & patris noſtri Hadriani primæ ſedis beatiſſimi papæ.

Nos autem, domini & cariſſimi fratres, ſequentes præcedentium patrum ſanam doctrinam, reſpuentes per omnia deliramenta nugacium hominum, corde credamus ad juſtitiam, ore autem confiteamur ad ſalutem Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum verum Dei Filium, non putativum: proprium in utraque natura, non adoptivum: æqualem & coæternum Patri, ſanctoque Spiritui; qui eccleſiam ſuam proprio ſanguine acquiſitam, ſine macula & ruga immaculatam cu-

ANNO CHRISTI 794.

* MS. de hac verba: melius eſt profiteris.

custodiat, & corda nostra in rectæ fidei puritate immutilato jure conservet. Catholicum atque clementissimum, semperque inclytum domnum Carolum regem, per intercessiones beatæ & gloriosæ semperque virginis Dei genitricis Mariæ, per quam meruimus auctorem suscipere vitæ, & beati Petri primi pastoris ecclesiæ, omniumque sanctorum, verum etiam suffragantibus precibus vestris, omnipotens & sancta Trinitas sua eum gratia circumcingat, suaque dextera semper protegat & defendat, ut faciat semper quæ illi sunt placita, quatenus cælestibus fretus armis, inimicos nominis Christi auxilio fultus de cælo ad terram prosternat. Barbaras etiam nationes infinita Deus omnipotens ditioni ejus potentia subdat: ut ex hac occasione ad agnitionem perveniant veritatis, & cognoscant verum & vivum Deum creatorem suum. Regenerati siquidem unda baptismatis, in gremio aggregentur matris ecclesiæ, ut impleatur quod bonus pastor promiserat dicens: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere; & vocem meam audient, ut fiat unum ovile & unus pastor*. Multiplicetur pax in diebus ejus, ut sit sancta ecclesia libera, & ab omni strepitu mundi secura; qua libertate Christus eam liberavit: liceatque, domini sacerdotes, juxta evangelicas & apostolicas canonicasque regulas simplicicer Domino deservire, militare in solis castris Dominicis: quia, juxta ejusdem Domini vocem, *Nemo potest duobus Dominis servire*: & Paulus: *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus, ut placeat ei cui se probavit*. Nemo sibi blandiatur, quod utrumque possit, & Deo & mundo servire; quia veritas est, & mentiri non potest qui hoc fieri non posse testatur. Unde supplicandus est tranquillissimus princeps noster, ut ille pro nobis contra visibiles hostes pro Christi amore, Domino opitulante, dimicet; & nos pro illo contra invisibiles hostes, Domini imprecantes potentiam, spiritalibus armis pugnemus, quatenus vicariam ei tributionem in illa die pro ecclesia sua Dei Filius rependat, ut quemadmodum ille nunc eam inter tot mundanos tumultus constitutam reddit securam, ita eum illa cælestis regni faciat esse participem. Indulgeat miseratus captivis, subveniat oppressis, dissolvat fasciculos deprimentes, sit consolatio viduarum, miserorum refrigerium, sit dominus & pater, sit rex & sacerdos, sit omnium Christianorum moderantissimus gubernator, auxiliante Domino nostro Jesu Christo, qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta, per omnia sæcula sæculorum. Amen.

ANNO CHRISTI 794.

Joan. 10.

Matth. 6.

2. Timoth. 2.

III.

SYNODICA CONCILII AB EPISC. GALLIÆ ET GERMANIÆ ad præsules Hispaniæ missa.

Ex eodem Sirmondi apographo. Har.

Sancta synodus, & venerabiles in Christo patres, cum omnibus episcopis Germaniæ, Galliæ, & Aquitaniæ, & toto catholicæ pacis clero, præsulibus Hispaniæ, & ceteris ibidem Christianitatis nomen habentibus, in Domino Deo, Dei Filio vero & proprio, Jesu Christo, æternæ beatitudinis salutem.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi, qui dixit, *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi sum ego in medio eorum*, congregatis nobis in unum caritatis conventu, præcipiente & præsidente piissimo & gloriosissimo Domino nostro Carolo rege, ad renovandum cum consilio pacificæ unanimitatis sanctæ Dei ecclesiæ statum, & ad prædicandam orthodoxæ fidei veritatem, in qua divina operante gratia salutis nostræ initium exstat & finis, cui nihil augeri potest vel minui, quæ una debet esse omnium Christianorum, dicente beato apostolo: *Unus Dominus, una fides, unum baptisma, unus Deus, & pater omnium, qui super omnia, & in omnibus nobis*. In hac omnis sanctitas vitæ, omnis spes remunerationis æternæ, sine qua nihil sanctum, nihil Deo acceptabile, nihil vivum. Justus enim ex fide vivit: quam qui diabolo decipiente perdiderit, vivens mortuus est: quia sicut per fidem justitia, ita etiam per fidem veram vita obtinetur æterna, dicente Domino salvatore: *Hæc est autem vita æterna, ut cognoscant te solum verum Deum, & quem misisti Jesum Christum*.

ANNO CHRISTI 794.

Ephes. 4.

Joan. 17.

Inter cetera itaque, quæ pro hujus fidei firmitate tractavimus, domini regis nostri præcipua pietate & laudabili sapientia assidente & auxiliante nobis, præcepit subito gloriosa illius excellentia fidei vestræ libellum afferri in medium, qui cum a notario, nobis diligentius attendentibus, sub distinctione sententiarum & proprietate sensuum perlegeretur ad finem, audivimus in eo novas quasdam assertiones exaratas, non tam antiquis sanctorum doctorum traditionibus convenientes, quam vestris nuper inventionibus utcumque confirmatas. Sed duæ difficiles res nostris in eo libello, quem direxistis, sensibus occurrerunt. Una, cur nobis non sufficiant, quæ in sanctorum patrum dictis inveniuntur, & universali catholicæ sanctionis consuetudine confirmantur, dicente scriptura: *Terminos patrum tuorum ne transgrediaris*. Numquid sagaciores sumus ad inveniendam viam veritatis, quam apostolici doctores? & quare aliquid confirmare audeamus, quod in illorum non inveniatur scriptis? Altera res est, quare generationem Filii Dei, vel æternam de Patre, vel temporalem de Matre, quisquam hominum audeat investigare, dicente scriptura: *Altiora te ne quæsieris*. Unde & sanctus Augustinus dicit in sermone de nativitate Christi: Merito, dilectissimi, miranda est Salvatoris nostri nativitas, non solum illa divina, de qua dictum est: *In principio erat Verbum*, sed etiam illa humana, de qua idem dicit evangelista: *Verbum caro factum est*. Unde & propheta: *Generationem ejus quis enarrabit*? Divina enim magis fide veneranda sunt, quam ratione investiganda.

Prov. 22.

Eccl. 3.

Joan. 1.

Isa. 53.

Sed tempus est, ut ad discutiendos sensus libelli vestri veniamus, in quo sanctorum patrum per loca testimonia invenimus posita, sed malæ perfidiæ veneno corrupta, & inter flores pulcherrimos fidei catholicæ anguinos erroris vestri dentes insertos. Tacuistis nomina librorum, & numerum capitulorum, ut difficilius error vester investigaretur: & ex hoc solo perspicuum est erasse vos voluntarie, dum sanctorum patrum venerabiles sensus, per intermissiones aliquorum verborum maculare nitimini. Et miramur, vel magis lugemus? quare hoc facere velitis, quare purissimos catholicæ fidei fontes hæretico pede turbare non timeatis. Invenimus enim in libelli vestri principio scriptum, quod vos posuistis: Confitemur & credimus Deum

Matth. 18.

Dei

Dei Filium ante omnia tempora sine initio ex Patre genitum, coæternum, & consubstantialem, non adoptione, sed genere. Item post pauca eodem loco legebatur: Confitemur & credimus eum factum ex muliere, factum sub lege, non genere esse Filium Dei, sed adoptione: non natura, sed gratia. Ecce serpens inter pomifera paradisi latitans ligna, ut incautos quosque decipiat. Ex sermonibus sancti Augustini hæc testimonia translata sunt: sed hæretica pravitate additum invenimus in sequenti periodo, Non genere esse Filium Dei, sed adoptione: quod etiam in sequentibus plenius, volente Deo, demonstrabimus. Nunc vero tantummodo ad ostendendos & cavendos mortiferos veneni succos legentibus inseruimus. Quod autem exempli gratia posuistis: *Pater major me est*; non propter adoptionem, sed propter formam servi dixit, in qua minor est Patre. Simili modo & propter formam servi illud dictum est: *Puer autem crescebat, & confortabatur spiritu*. Hoc vero quod Joannes dixit: *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratia & veritate*, contra adoptionem carnis facit. Si unigenitus, quomodo tunc adoptivus? vel si non est proprius Filius, quomodo tunc plenus gratia & veritate?

Igitur quod sequitur in epistola assertionis vestræ, beatum dixisse Hilarium, Nam & in ipso usu nostro est adoptivus filius, & verus filius: adoptivum filium non dicimus natura esse, qui verus est filius. Videtis quomodo cæca mens contra suam ponit testimonia sententiam. Quis est qui audeat dicere, Christum non esse vere Filium Dei, Joanne Baptista attestante, dum vidit Spiritum Dei descendentem & manentem super eum: *Et ego vidi, & testimonium perhibui, quia hic est Filius Dei?* De quo & apostolus testatur: *Quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula*. Et si verus Deus, etiam & verus Filius: et si verus Filius, nequaquam adoptivus; quia adoptivus, sicut in testimonio sancti Hilarii positum est, non vere natura est Filius.

Item de tractatu in apocalypsim beati Hieronymi, ut dicunt, hoc modo positum testimonium in epistola reperimus præfata: Calculum candidum, id est, gemma alba, adoptio carnis in Filio Dei. Quod longe aliter in eodem tractatu invenitur: Et dabo ei, inquit, calculum candidum, id est, adoptionem filiorum Dei. Nam calculus gemma pretiosa est. Et post pauca; Sive calculum, corpus baptismo candidatum, sive calculi appellatione sermo divinus significatur. Epistola vero beati Hieronymi, quam ad Cerasiam scriptam dicitis, hactenus nec apud Romanos, nec apud nos inveniri potuit. Nec sibiipsi eum unquam contraria scribere putamus: & veris credere melius est exemplaribus, quam dubiis. Ecce pravitas omni tergiversatione deterior, quæ sic sanctorum patrum purissimis sensibus venena suæ infundit perfidiæ. Sequitur in epistola.

Item in homilia sancti Augustini, secundum humanæ servitutis formam ita dicit: Homo adoptatur, cujus gloriam quæsivit, qui est ab illo unicus natus. Ecce quem Augustinus dicit adoptatum, hunc Joannes dicit: *Advocatum habemus apud Patrem*. In hoc itaque loco ignoramus quid prius agendum sit, an pravitas repellenda, sive imperitia decidenda. In XXVI. homilia in expositione ejus sententiæ legitur, ubi Dominus dixit: *Qui a semetipso loquitur, propriam gloriam quærit*. Ubi post congruam expositionem infert: Quid tu homo facere debes, qui quando aliquid boni facis, gloriam tuam quæris: quando autem aliquid mali facis, Deo calumnias meditaris? Intende tibi: creatura es, agnosce creatorem: servus es, ne contemnas dominum. Adoptatus es, sed non * meritus: Quære gloriam ejus, a quo habes hanc gratiam homo adoptatus, cujus gloriam quæsivit, cui est ab illo unicus natus. De Christo enim dixit, unicus natus: de nobis vero, homo adoptatus. Quam adoptionem praviſſimo sensu qui scripsit epistolam, ad Christi voluit transferre humanitatem. In qua perversitate sensus utrumque, & imperitia scribentis patet, & mala voluntas non latet. Etiam & in sequenti mox sententia, & falsitas malæ voluntatis apparet, ubi dixit: Ecce quem Augustinus dicit adoptatum, Joannes apostolus dicit advocatum. Certissimum est enim Joannem apostolum Christum advocatum nominare, sicut ipse testatur. *Apud Patrem habemus advocatum Dominum nostrum Jesum Christum*. Perspicuum quoque est sanctum Augustinum de homine quolibet per gratiam adoptato dicere, sicut ex sequentia lectionis certissime cognosci potest.

ANNO CHRISTI 794.

Joan. 7.

* MS. meritis. H.

1. Joan. 2.

Sequitur in eodem libello vestro: Item prædecessores nostri Eugenius, Hildefonsus, Julianus, Toletanæ sedis antistites, in suis dogmatibus ita dixerunt in missa de cœna Domini: Qui per adoptivi hominis passionem dum suo non indulsit corpori. Item in missa de ascensione Domini: Hodie Salvator noster post adoptionem carnis sedem repetivit deitatis. Et cetera, quæ ex parentum vestrorum dictis posuistis, ut manifestum sit quales habeatis parentes, & ut notum sit omnibus, unde vos traditi sitis in manus infidelium. Quia hominem Christum verum Dei Patris Filium esse negastis, vobis defensor esse noluit, sed tradidit vos in manus inimicorum suorum, ut dominentur vestri, qui eum recipere noluerunt; & cui illi publice detrahunt, vos occulte illi derogetis. Nec illius Christi testimonio credere vultis de seipso dicentis: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te*. Dum dixit *Tuus*, proprietatem ostendit, veluti & Pater in baptismo testimonio comprobavit: *Hic est Filius meus dilectus*. *Meus* dixit, addidit quoque, *dilectus*: ut intelligeretur proprius esse Filius, sicut apostolus dixit: *Proprio Filio suo non pepercit*. Et melius est testimonio Dei Patris credere de suo Filio, quam Hildefonsi vestri, qui tales vobis composuit preces in missarum solemniis, quales universalis & sancta Dei non habet ecclesia. Nec vos in illis exaudiri putamus. Et si Hildefonsus vester in orationibus suis Christum adoptivum nominavit, noster vero Gregorius pontifex Romanæ sedis, & clarissimus toto orbe doctor, in suis orationibus semper eum unigenitum nominare non dubitavit. In oratione enim, quæ est secunda feria post Palmas ita posuit: Da quæsumus omnipotens Deus, ut qui in tot adversis ex nostra infirmitate deficimus, intercedente unigeniti Filii tui passione, respiremus. Item quarta feria ejusdem septimanæ: Præsta quæsumus, omnipotens Deus, ut qui nostris excessibus incessanter affligimur, per unigeniti tui passionem liberemur. Item in * ascensione Domini: Concede quæsumus, omnipotens Deus, ut qui hodierna die unigenitum tuum redemptorem nostrum ad

Joan. 17

Matth. 3.

Rom. 8.

* MS. in Ascensa Domini

ANNO CHRISTI 794.

cælos ascendisse credimus. Item ad sanctam crucem: Deus, qui unigeniti Dei tui domini nostri Jesu Christi pretioso sanguine humanum genus redimere dignatus es. Ecce eum unigenitum nominavit, cujus sanguine redempti sumus.

Quod autem dicitis in epistola fidei vestræ: Ex Patre unigenitum sine adoptione, primogenitum vero in fine temporis, verum hominem assumendo de virgine carnis adoptione, unigenitum in natura, primogenitum in adoptione & gratia. Scimus enim Deum Dei Filium ex utraque natura & unigenitum esse & primogenitum; unigenitus, quia solus sine initio ex Deo Patre genitus, & solus ex initio temporis ex matre virgine genitus: ideoque in utraque natura unigenitus etiam & primogenitus, quia omnis unigenitus primogenitus est: licet secundum humanam generationem, non omnis primogenitus unigenitus sit. Idem ipse Dei Filius, primogenitus est virginis, ut dicitis; etiam & unigenitus, quia non habuit sequentes carnaliter fratres. Igitur & Deo Patri primogenitus, quia prius ex Deo Patre genitus quam ulla esset creatura, vel aliquod esset tempus, apostolo teste qui ait, ad Colossenses scribens: *Gratias agentes Deo Patri, qui dignos nos fecit in partem sortis sanctorum in lumine: qui eripuit nos de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum filii dilectionis claritatis suæ: in quo habemus redemptionem, remissionem peccatorum: qui est imago Dei invisibilis, primogenitus omnis creaturæ; quia in ipso condita sunt universa in cælis & in terra, visibilia & invisibilia, sive throni sive dominationes, sive principatus, sive potestates: omnia per ipsum & in ipso creata sunt: & ipse est ante omnes, & omnia in ipso constant. & ipse est caput corporis ecclesiæ, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus ipse primatum tenens; quia in ipso complacuit omnem plenitudinem divinitatis inhabitare corporaliter.* Item Salomon: *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret a principio. Ab æterno ordinata sum, & ex antiquis antequam terra fieret. Necdum erant abyssi, & ego jam concepta eram: necdum fontes aquarum eruperant; necdum montes gravi mole constiterant. Ante colles ego parturiebar,* &c. Item in libro Sapientiæ, ipsa dicente Sapientia, id est, Filio Dei: *Ego ex ore altissimi prodivi, primogenita ante omnem creaturam. Ego in cælis feci ut oriretur lumen indeficiens, & sicut nebula texi omnem terram. Ego in altis habitavi, & thronus meus in columna nubis.* Item beatus Hieronymus in tractatu epistolæ ad Titum, ubi dicit apostolus: *Expectantes beatam spem, & adventum gloriæ magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, qui dedit semetipsum pro nobis.* Ubi est, inquit, serpens Arius? ubi Eunomius colluber? Magnus Deus Jesus Christus salvator dicitur, non primogenitus omnis creaturæ: non verbum Dei & sapientia, quæ sunt appellationes divinæ generationis; sed Jesus & Christus, quæ vocabula assumpti hominis sunt. Neque vero alium Jesum Christum, alium Verbum dicimus, ut nova hæresis calumniatur, sed eumdem & ante sæcula, & ante mundum, & post Mariam, immo ex Maria, magnum Deum appellamus, salvatorem nostrum Jesum Christum, qui dedit semetipsum pro nobis.

Hæc testimonia ideo posuimus, ut cognoscatis Deum & Dominum nostrum Jesum Christum, in utraque natura esse & unigenitum & primogenitum, non adoptivum, sed magnum Deum: nec ex eo ei fratres nominari, sicut Helvidius blasphemat, quod primogenitus est, sed ex paternæ caritatis affectu. Nam quatuor modis in scripturis sanctis fratres appellari legimus, sicut beatus Hieronymus in libello contra eumdem Helvidium testatur; natura, gente, cognatione, affectu. Natura, ut Esau & Jacob, duodecim patriarchæ, Andreas & Petrus, Jacobus & Joannes. Gente, quia omnes Judæi fratres inter se vocantur, ut in Deuteronomio: *Si autem emeris fratrem tuum, qui est Hebræus, vel quæ est Hebræa, serviet tibi sex annis, & in septimo anno dimittes eum liberum abs te.* Et in eodem: *Constituendo constitues super te principem, quem elegerit Dominus Deus tuus, eum qui ex fratribus tuis sit,* & reliqua. Cognatione autem fratres vocantur, qui sunt de una familia, sicut Loth frater Abrahæ dicitur, cum sit filius fratris sui Aran, dicente Abraham: *Non sit rixa inter me & te, & inter pastores meos & pastores tuos, quia omnes fratres nos sumus.* Qua lege & in evangelio fratres domini dicuntur Jacobus, Judas, & Simon. Affectu quoque fratres dicuntur, qui in duo scinditur, in spirituale & in commune. In spirituale, quia omnes Christiani fratres vocantur: ut ibi: *Ecce quam bonum, & quam jucundum, habitare fratres in unum.* Et Salvator: *Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Et alibi: *Vade, dic fratribus meis.* Porro in commune, quia omnes homines, ex uno patre nati, pari germanitate conjungimur. Hinc Hieronymus dicit, affectu fratres esse Domini, non adoptione, ubi dicit: *Narrabo nomen tuum fratribus meis.* Et item, *Ite, dicite fratribus meis.*

Sequitur in epistola vestra: Carissimi, nunc Filii Dei sumus, & nondum apparuit quid erimus. Scimus quia cum apparuerit, similes ei erimus, & videbimus eum sicuti est. Similes utique in carnis adoptione, & non similes ei in divinitate. Hujus vero sententiæ intellectum longe aliter catholici patres exposuerunt. Dicit enim S. Augustinus in epistola ad Italicam virginem: In tantum ergo videbimus, in quantum similes erimus, quia & nunc in tantum non videmus, in quantum dissimiles sumus. Inde igitur videbimus, ubi similes erimus. Quis autem dementissimus dixerit corpore nos vel esse, vel futuros esse similes Deo? In interiore igitur homine ista similitudo est, qui renovatur in agnitione Dei, secundum agnitionem ejus qui creavit eum: & tanto efficimur similiores illi, quanto magis in ejus agnitione & caritate proficimus: quia etsi exterior homo noster corrumpitur, interior autem renovatur de die in diem: ita sane, ut in hac vita, quantuscumque profectus sit, longe absit ab illa perfectione similitudinis, quæ idonea erit ad videndum Deum. Quid vero David putatis dixisse de fratribus adoptivis: *Unxit te Deus, Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis?* Non enim beatus Hieronymus, & ceteri sanctæ scripturæ tractatores, hanc participationem unctionis de adoptivis fratribus, sed de regibus, qui Christi vocabantur, intelligi voluerunt, qui oleo humanæ compositionis uncti esse leguntur: sicut idem beatus Hieronymus in tractatu ejusdem psalmi exposuit: *Oleo lætitiæ præ consortibus tuis.* Alii reges, qui typum illius prætulerunt, & regnando consortes dicti sunt, oleo corruptibili sunt inuncti; hic vero Filius Dei a Deo Patre oleo exultationis, hoc est resur-

Coloss. 1.
Prov. 8.
Eccl. 24.
Tit. 2.
Deut. 15.
Deut. 17.
Genes. 13.
Psal. 132.
Psal. 21.
Joan. 20.
Hebr. 2.
Psal. 44.

surrectionis, * ascensionis, dominationisque est A delibutus; quia Christus natura unctus, nos per gratiam, quia in illo pleniter fuit divinitas.

Item post multa testimonia, quæ omnia exequi longum est, novissime in Michææ prophetæ sententiam offendistis, in qua pœnitentis populi personam in seipso propheta assumpsit: in qua & vestræ blasphemiæ stultitiam aperuistis, dicendo: *Numquid dabo primogenitum meum pro scelere meo? fructum ventris mei pro peccato animæ meæ?* Quod dixit *primogenitum*, secundum humanitatem: quod dixit *fructum ventris mei*, secundum divinitatem. Quæ aures catholicæ hanc expositionem audire non abhorrent? Quis fidelis illam nare contracta B non respuit? Tam ridiculosa est, tam stulta hujus sententiæ expositio apud vos, ut propter sanctitatem aurium magis taceamus quid de vestra interpretatione sentimus, quam exponamus: & lectoris arbitrio dimittimus de vobis in hoc loco judicare. Tantum dicimus quid beatus Hieronymus de hac * intellexit sententia. Dicit enim in tractatu ejusdem prophetæ: Deus populum ad judicium provocarat. Ille sciens peccatum suum, non vult contendere, sed rogare: nec tamen in ipsis precibus habet fiduciam. Nihil enim dignum est, quod pro peccato Deo possit offerri: & nulla humilitas potest maculas eluere delictorum: C quia impossibile est sanguinem taurorum & vitulorum, & holocausta medullata, & cruorem arietum, & hircorum pinguium sordes animæ lavare. *Numquid*, ait, *dabo primogenitum meum pro scelere meo*, sicut rex Moab fecisse describitur? *aut fructum ventris mei pro peccato animæ meæ*, quod fecit Jephte, pro temeritate voti offerens filiam? Item secundum LXX. allegoricam expositionem ita differuit: Si dedero primogenita mea pro impietate, & fructum ventris mei pro peccato animæ meæ, dabo quidem quidquid in me primum est, sed pro meo peccato & impietate nihil dignum offeram Deo. * Unde & David precatur, & dicit: *Magis magisque lava me ab iniquitate mea, & a peccato meo munda me.* D

Item mentionem epistolæ beati Pauli ad Hebræos facientes, nec intelligentes omnia quæ posuerunt contra se esse, & semper ubique Christum Dominum Filium Dei nominari, non servum, non adoptivum, sicut in illis testimoniis perspicuum est, quæ ex principio epistolæ illius ponere voluerunt: *Multifarie multisque modis olim Deus locutus est patribus nostris in prophetis, novissime diebus istis locutus est nobis in Filio, quem constituit heredem universorum, per quem fecit & sæcula. Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ ejus, portansque omnia verbo virtutis suæ, purgationem peccatorum faciens, sedet ad dexteram majestatis in excelsis: tanto melior angelis effectus, quanto* E *differentius præ illis nomen hereditavit. Cui enim dixit aliquando angelorum: Filius meus es tu, ego hodie genui te? Et rursum: Ego ero illi in Patrem, & ipse erit mihi in Filium. Et iterum, cum introduceret primogenitum in orbem terrarum, dicit: Adorent eum omnes angeli Dei.* Hæc itaque testimonia non servum, non adoptivum dicunt Dominum nostrum Jesum Christum, sed Filium & heredem universorum: sicut & in sequentibus ejusdem epistolæ legimus. *Moyses quidem tamquam famulus fidelis fuit in tota domo ejus: Christus vero tamquam Filius in domo sua.* Et paulo ante: *Amplioris enim gloriæ iste præ Moyse dignus habitus est.* Quomodo amplioris gloriæ, si servus sicut & Moyses, vel ex servo * adoptivus? Quos & beatus Augustinus in homilia III. sancti evangelii secundum Joannem mirabiliter distinxit, dicens: Tenete ergo, fratres, soliditatem istam: Lex per Moysem data est, gratia & veritas per Jesum Christum facta est. Per servum lex data est, & reos fecit: per imperatorem indulgentia data est, & reos liberavit. Lex per Moysem data est: Non sibi amplius servus assignet, quam quod per illum factum est. Electus ad magnum ministerium, tamquam fidelis in domo, sed tamen servus, agere secundum legem potest, solvere a reatu legis non potest.

ANNO CHRISTI 794.

* MS. *Sicut adoptivus*. H.

Quod autem in sequentibus epistolæ vestræ legitur: His præmissis sanctorum patrum sententiis assertionibus nostris roboratis, in commune decrevimus ab eorum decretis nullo modo deviare vestigiis: Optamus, Dominumque deprecamur, hoc omnino verum esse quod dicitis. Sed necdum perspeximus ita esse. Faciat quandoque misericordia divina fieri, ut terminos sanctorum patrum non transgrediamini.

Quod etiam & in sequentibus adjunxistis, in professione Nicæni symboli non invenimus dictum, in Christo duas naturas, & tres substantias, & homo deificus, & Deus humanatus. Quid est natura hominis, nisi anima & corpus? vel quid est inter naturam & substantiam, ut tres substantias necesse sit nobis dicere, & non magis simpliciter, sicut sancti patres dixerunt, confiteri Dominum nostrum Jesum Christum Deum verum, & verum hominem in una persona? Manst vero persona Filii in trinitate, cui personæ humana accessit natura, ut esset & una persona, Deus & homo, non homo deificus, & humanatus Deus, sed Deus homo, & homo Deus: propter unitatem personæ unus Dei Filius, & idem hominis Filius, perfectus Deus, perfectus homo. Perfectus homo non est, nisi anima & corpore, sicut & sanctus papa Leo in homilia IV. de natali Domini, eamdem nuncupat naturam, quam & substantiam, ita dicens: Tanto fœdere naturam utramque conseruit, ut nec inferiorem consumeret glorificatio, nec superiorem minueret assumptio. Salva igitur proprietate utriusque substantiæ, & in unam coeunte personam, nec negamus & nos Christo hæc tria veraciter inesse, divinitatem scilicet, animam, & corpus. Sed quia vere Deus & homo dicitur, in Dei nomine totum quod Dei est designatur; in hominis vero, totum quod hominis est intelligitur. Ideo sufficit in eo unam perfectam divinitatis, & alteram perfectam humanitatis confiteri substantiam. Aliud est enim contra hæreticos contendere, aliud vero puram fideliter confiteri fidem. Ibi enim veritas animæ & carnis in Christo ostendenda erat, hic perfecta humanitas in eodem confitenda est. Sic & sanctus Augustinus in libro quem Enchiridion nominari placuit, evidentissime & catholice in undecimo capitulo exposuit, ita dicens de Deo Christo: Nempe ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit homo esse quam Dei Filius, & hoc unicus: & propter Deum Verbum, quod illo suscepto caro factum est, utique Deus: ut quemadmodum est una persona

Cap. 35.

na

ANNO CHRISTI 794.

na quilibet homo, anima ſcilicet rationalis & caro, ita ſit Chriſtus una perſona Verbum & homo.

Conſuetudo eccleſiaſtica ſolet in Chriſto duas ſubſtantias nominare, Dei videlicet & hominis, ſicut Caſſiodorus in ſecundi pſalmi tractatu cum ſententia ſancti Auguſtini roboravit. Et ne per hæreticas, inquit, contentiones Chriſtiani animus fluctuetur, quem oportet omnia veraciter fixeque credere, nominis ipſius definitionem auctoritate patrum brevi ſatisfactione concludimus. Audiamus ergo beatum & doctiſſimum Auguſtinum in evangeliſtæ Joannis expoſitione dicentem: Agnoſcamus geminam ſubſtantiam Chriſti, divinam ſcilicet, qua æqualis eſt Patri: humanam, qua major eſt Pater. Utrumque autem ſimul, non duo, ſed unus eſt Chriſtus, ne ſit quaternitas, non trinitas Deus: ac per hoc Chriſtus eſt Deus, anima rationalis & caro: qua veritate recognita, competenter mortiferos vitamus errores. Item beatus Ambroſius in hymno quodam de natali Domini ita dicit: Geminæ gigas ſubſtantiæ alacris ut currat viam. Item ſanctus Auguſtinus in libro Enchiridion capitulo XIII. Proinde, ſicut confitemur, Dominus noſter Jeſus Chriſtus, qui de Deo Deus, homo autem natus eſt de Spiritu Sancto & Maria Virgine, utraque ſubſtantia, divina ſcilicet atque humana, Filius eſt unicus Dei Patris omnipotentis. Item in expoſitione catholicæ fidei: Non ergo duos Chriſtos, neque duos Filios, ſed Deum & hominem * unum Filium: quem propterea Unigenitum dicimus, manentem in duabus ſubſtantiis, ſicut ei naturæ veritas contulit. Iſidorus quoque in libro Etymologiarum: Sic autem, inquit, Dei Filio juncta eſt humana natura, ut ex duabus ſubſtantiis fieret una perſona.

Caſſiodorus. Cap. 38. * MS. *unicum*. H.

Item ſanctæ Romanæ eccleſiæ diaconus Paſchaſius, in libro ſecundo operis pulcherrimi, quod de Spiritu Sancto compoſuit, cujus opuſculi beatus Gregorius papa Romanus in libris dialogorum mentionem fecit, in capitulo IV. ita dicit: Itaque in Deo & homine gemina ſubſtantia, ſed non gemina perſona eſt, quia perſona perſonam conſumere poteſt, ſubſtantia vero ſubſtantiam non poteſt: ſiquidem perſona res juris eſt, ſubſtantia res naturæ. Hoc loco neceſſarium videtur, ut in Chriſto Domino pariter & homine unam perſonam, & duas ſubſtantias teſtimoniis aſſeramus. Da unam Redemptoris Dei hominiſque perſonam. Apoſtolus dicit: *Si enim cognoviſſent ſapientiam Dei, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*. Si requiras quomodo potuerit inviolabilis pati, & incomprehenſibilis crucifigi; perſonæ unitas facit, ut quod homo pertulit, Deus pertuliſſe credatur. Item cum evangeliſta commemorat: *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcendit Filius hominis qui eſt in cælo*; quomodo hic Filium hominis ante paſſionis & reſurrectionis, ſive aſcenſionis diem, & de cælo aſſerit deſcendiſſe, & in cæleſtibus permanere, niſi hoc per unitatem perſonæ ratio veritatis abſolvat? ſicut alio loco capitis & corporis ſociatur perſona, cum legitur: *Eſurivi enim, & dediſtis mihi manducare, ſitivi & dediſtis mihi bibere*. Quid agit perſonæ unitas? Homo paſcitur, & Deus reficitur: pes confovetur, & caput fomentum in ſe ſentire teſtatur. Dicit ergo: *Nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent*; & e diverſo: *Nemo aſcendit in cælum, niſi qui de cælo deſcendit Filius hominis qui eſt in cælo*. Vide quomodo per unitatem perſonæ humana divinis & humanis divina miſcentur. Deus crucifigitur, & homo de cælo deſcendere, & in cælo permanere memoratur. Item paulo poſt in eodem capitulo Paulus apoſtolus etiam duas ſubſtantias evidenter, remota ſacramenti obſcuritate, digeſſit, ita dicens: *Patres noſtri, ex quibus Chriſtus ſecundum carnem, qui eſt ſuper omnia Deus benedictus in ſæcula*.

Paſchaſius diaconus. 1. Cor. 2. Joan. 3. Matth. 25. Rom. 9.

Sed * & inter lucidiſſimas & catholicas ſancti Auguſtini ſententias, quas ſparſim & inordinate poſuiſtis ad defenſionem, ut vos dicitis, veſtram, ut nos intelligimus, accuſationem erroris veſtri, non metuiſtis intermiſcere ſenſus adulterinos, fingentes eum dicere quod in illius non invenimus dictis. Ex quo perſpicuum eſt vos veſtræ non confidere cauſſæ, * quia in exemplis ſanctorum patrum non inveniſtis fidem veſtram confirmari: ideoque adulterinos pravitatis ſenſus interpoſuiſtis, aſſerentes illos dicere quod non dixerunt, ſicut certiſſime * cognoſci poteſt in capitulo XI. de libro ſancti Auguſtini: quem Enchiridion, ut præfati ſumus, nominavit: cujus capituli textum ponimus, ut facilius veſter pateſcat error, & malitiæ noſcatur imperitia. Dicit enim præfatus Pater: Proinde Chriſtus Jeſus Dei Filius eſt Deus & homo, Deus ante omnia ſæcula, homo in noſtro ſæculo: Deus, quia Dei Verbum: *Deus* enim *erat Verbum*: homo autem, quia in unitatem perſonæ acceſſit Verbo anima rationalis & caro. Quocirca in quantum Deus eſt, ipſe & Pater unum ſunt: in quantum autem homo eſt, Pater major eſt illo. Cum enim eſſet unicus Dei Filius, non gratia, ſed natura; eſſet etiam plenus gratia, factus eſt & hominis Filius: idem ipſe utrumque ex utroque unus Chriſtus. Quia cum in forma Dei eſſet, non rapinam arbitratus eſt quod natura erat, id eſt, eſſe ſe æqualem Deo: exinanivit autem ſe, accipiens formam ſervi, non amittens vel minuens formam Dei. Ac per hoc & minor eſt factus, & manſit æqualis: utrumque unus, ſicut dictum eſt, ſed aliud propter Verbum, aliud propter hominem: propter Verbum æqualis Patri, propter hominem minor: unus Dei Filius, idemque hominis Filius: unus hominis Filius, idemque & Dei Filius: non duo Filii Dei, Deus & homo, ſed unus Dei Filius: Deus ſine initio, homo a certo initio, Dominus noſter Jeſus Chriſtus.

Auguſtinus. * MS. *Sed ter.* H. * MS. *quia exemplis*. * MS. *agn.* H. Cap. 35. Joan. 1.

Hiſce igitur veriſſimis catholicæ fidei aſſertionibus perfidiæ venena intermiſcere non metuiſtis. Ubi ergo ille dixit: Cum enim eſſet unicus Dei Filius, non gratia, ſed natura, ut eſſet etiam plenus gratia, factus eſt & hominis Filius, idem ipſe utrumque ex utroque unus Chriſtus: ad confirmandum errorem veſtrum, interpoſuiſtis quod ille non dixit, hoc modo: Cum enim eſſet unicus Dei Filius, non adoptione, ſed genere; neque gratia, ſed natura: ut eſſet etiam plenus in forma ſervi, adoptione & gratia factus eſt hominis Filius, idem ipſe utrumque ex utraque unus Chriſtus. Videat qui legit, & intelligat quanta eſt hæc pravitas, & quanta eſt hæc tergiverſatio. Quare ſanctorum patrum ſenſus commaculatis, & venenum erroris catholico melli immiſcetis? Quid eſt quod dicitis, Deum natura Dei Filium, genere eſſe Filium Dei? Quid

eſt

est quod adoptionem gratiæ conjungitis, dum in eodem capitulo paulo post idem mirificus doctor, eum, qui est hominis Filius, unicum Dei Filium nominare non dubitaret, ita dicens, sicut & ante expositimus: Nempe ex quo homo esse cœpit, non aliud cœpit homo esse, quam Dei Filius, & hoc unicus: & propter Deum Verbum, quod illo suscepto caro factum est, utique Deus: ut quemadmodum una persona est quilibet homo, anima scilicet rationalis & caro, ita sit Christus una persona, Verbum & homo? Igitur si unicus, quomodo adoptivus, dum multi sunt adoptivi filii? Unicus itaque de multis non potest dici. Item unitas personæ, quæ est in Dei Filio & Filio Virginis, adoptionis tollit iniuriam. Si ergo Deus verus est, qui de Virgine natus est, quomodo tunc potest adoptivus esse vel servus? Deum enim nequaquam audetis confiteri servum vel adoptivum: & si eum propheta servum nominasset, non tamen ex conditione servitutis, sed ex humilitatis obedientia, qua factus est Patri obediens usque ad mortem: præfato papa Leone dicente in homilia 11. de nativitate Christi: assumpta est de matre Domini natura, non culpa: creata est forma servi sine conditione servili. Item sanctus Augustinus in homilia xxxix. dicit: Dominus noster etiam in forma servi non servus, sed in forma etiam servi Dominus fuit. Nonne secundum sæculi nobilitatem, beata Maria Virgo ex regali & libera prosapia processit? Huic vero Virgini regiæ dignitatis Spiritus Sanctus accessit, & Filium ex ea procreari fecit. Mirum si Spiritus Sanctus hominem ex ea non potuit facere perfectum & ingenuum.

Sed & hoc volumus a vobis audire, an Adam primus humani generis Pater, qui de terra virgine creatus est, liber esset conditus, sive servus? Si servus, quomodo tunc imago Dei? si liber, quare & Christus quoque non ingenuus de Virgine? Meliore quidem terra, etiam animata & immaculata, Spiritu Sancto operante factus est homo, dicente apostolo: *Factus est primus homo de terra terrenus, secundus de cælo cælestis.* Si terrenum liberum conditum confitemur, quare non multo magis cælestem liberum confitemur? Unde Adam fuit servus factus, nisi ex peccato, apostolo Petro attestante: *Qui enim peccatum facit, servus est peccati?* Christus autem non fecit peccatum, ideo servus non est peccati, sed magis liberator & redemptor eorum qui servi sunt peccati, eo ipso attestante: *Si Filius vos liberaverit, vere liberi eritis.* Sed forte servum hominis eum fuisse dicitis. Quid est quod dicit propheta: *Deus judicium tuum regi da, & justitiam tuam filio regis. Et adorabunt eum omnes reges terræ: omnes gentes servient ei?* Item apostolus: *Omnia subjecit sub pedibus ejus.* Et hoc sæpius repetitur, quam exemplis indigeat edoceri, quod sit Dominus omnium, non alicujus servus. Anne angelorum eum servum vultis dicere, quia dictum est: *Minuisti eum paulo minus ab angelis?* Utique minoratus est propter mortalitatem carnis, non propter conditionis servitium, ideoque statim sequitur: *Gloria & honore coronasti eum, & constituisti eum super opera manuum tuarum. Omnia subjecisti sub pedibus ejus.* Item apostolus ad Hebræos: *Tanto melior effectus angelis, quanto differentius præ illis nomen hereditavit.* Et iterum: *Cum introducit primogenitum in orbem terræ, dicit: Et adorent eum omnes angeli Dei.* ANNO CHRISTI 794.

Quid dicitis de Deo Patre, qui eum in baptismo etiam & in transfiguratione, quæ facta est in monte, Filium nominavit, non servum: *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui?* De qua sententia beatus Hilarius in libro VI. de fide ita differuit: Si proprium ac singulare est, *Hic est Filius meus*; quid calumnias Deo Patri professæ de Filio proprietatis afferimus? Anne tibi videtur in eo quod dicitur hoc significari; Alios quidem cognominatos habeo in filios, sed hic Filius meus est? Donavi adoptionis nomen pluribus, sed iste mihi Filius est. Ne quæras alium, ne non hunc esse credas. Hunc ergo tamquam digito indice, ac verbi significatione contingo, quia dico, & meus est, & Filius est. Hæc quidem paternæ vocis significatio ea fuit, non quod qui ad implendam omnem justitiam baptizandus erat ignoraretur, sed ut qui ad sacramentum salutis nostræ homo cernebatur, Dei voce Dei Filius nosceretur. Restat igitur ut sit rex & Redemptor, Deus & Dei Filius: de quo & apostolus ad Romanos: *Qui proprio Filio suo non pepercit.* Proprium nominavit, non adoptivum. De qua sententia idem beatus Hilarius in libro præfato ita dicit: Numquidnam etiam nunc adoptionis in eo erit nuncupatio, in quo proprietatis est hoc nomen? Item post pauca: Quære virtutem dicti, ut magnitudinem caritatis intelligas: quid sit proprium expende; ne ignores veritatem. Nunc enim apostolus proprium ait Filium, cum in multis vel suum vel ejus sæpe dixisset. Quamvis multi codices, per translatorum simplicem intelligentiam, in hoc loco, pro *proprio Filio*, suo Filio conscriptum habeant; tamen Græcitas, qua lingua apostolus est locutus, proprium nunc magis quam suum nuncupavit. Et licet communis intelligentiæ sensus non satis inter proprium & suum differat, verum apostolus, cum in ceteris aliis dictis suum Filium commemorasset, hic tamen dicit: *Qui proprio Filio non pepercit.* Item libro VIII. Sentisne quid tibi desit, Christo negando quod suum est? Si per naturam Dei Christus tibi Dominus est, habet Spiritum Sanctum: si vero per adoptivum nomen hic Dominus est, Spiritu Sancto carens spiritu erroris animaris: quia nemo nisi in Spiritu Sancto Dominum Jesum potest dicere. Item in dogmate catholicæ fidei. Ergo Dei Filius hominis factus est Filius, natus secundum veritatem naturæ ex Deo Dei Filius, & secundum veritatem naturæ ex homine hominis Filius: ut veritas Unigeniti non adoptione, neque appellatione, sed in utraque nativitate Filii nomen nascendo haberet, ut esset verus Deus & verus homo unus Filius. Item sanctus evangelista Joannes verum eum Filium nos credere edocuit dicens: *Et nos vidimus, & testificamur, quoniam Pater misit Filium suum Salvatorem mundi. Quisquis confessus fuerit quoniam Jesus est Filius Dei, Deus in eo manet, & ipse in Deo.* Item post pauca: *Scimus quoniam Filius Dei venit, & dedit nobis sensum, ut cognoscamus verum Deum, & simus in vero Filio ejus. Hic est verus Deus, & vita æterna.* Tu vero quisquis es, qui Christum prædicas adoptivum, unde tibi iste sensus veniisset, voluissem scire: ubi hoc nomen didicisses,

Hebr. 1. Matth. 3. & 17. Rom. 8. Hilarius. 1. Joan. 4. 1. Joan. 5.

ANNO CHRISTI 794.

cisses, ostende. Patriarchæ nescierunt, prophetæ non dixerunt, apostoli non prædicaverunt, sancti tractatores hoc nomen tacuerunt, doctores fidei nostræ non docuerunt. Forte in tertium cælum raptus fuisti, & ibi audisti arcana verba, quæ hucusque sanctæ Dei ecclesiæ ignota essent, si tu in tertium cælum raptus non esses. Aut super pectus Domini recubuisti, & ibi audisti quæ B. Joannes audire non meruit. Aut te per choros angelorum agnus ducens, hoc tibi nomen ostendit. Aut tibi leo de tribu Juda librum septem sigillis clausum aperuit, unde hæc mysteria intelligeres, & nomina proferres, quæ quatuor animalibus incognita mansissent, immo toti mundo inaudita, nisi tu novus doctor ad declarandum tuum nomen venisses.

Dices enim: Cur times adoptivum Christum Dominum nominare? Dico tibi, quia nec apostoli eum sic nominaverunt, nec sancta Dei & catholica ecclesia consuetudinem habuit sic eum appellare, immo nec credere eum adoptivum esse, sed proprium Filium, juxta præcedentia apostolorum testimonia, & sanctorum doctorum dogmata. Plurimæ vero sunt in sanctis scripturis appellationes Domini nostri Jesu Christi, sicut leo, agnus, lapis, vermis, & multa talia, quæ omnia certas habent & mysticas significationes, cur ita dicantur. Adoptivus siquidem non habet aliam significationem, nisi ut Jesus Christus non sit proprius Filius Dei, nec ex Virgine ei in Filium genitus, sed nescio ex quo servo adoptatus in filietatem, ut vos dicitis: quarum significationum allegoricas interpretationes diceremus, si huic præsenti rationi necessariæ viderentur, sicut leo propter regiam dignitatem, agnus propter innocentiam, vermis propter humilitatem incarnationis. Quod vero e m dicitis leprosum nominari, videtur vos minus intendisse quomodo propheta hoc nomen posuit: *Et nos*, inquit, *putavimus eum quasi leprosum & percussum a Deo & humiliatum. Ipse autem vulneratus est propter iniquitates nostras.* *Quasi leprosum* dixit, non leprosum. Item, *putavimus* dixit, id est, ut B. Hieronymus in tractatu ejusdem prophetæ exposuit: Non putavimus eum propria sustinere peccata, sed, ut verius intelleximus, pro nostris vulneratus est iniquitatibus: nullatenus morbo lepræ percussus est in corpore, nec lepra peccati vulneratus est in anima. Lupum vero & vulturem eum non legimus in scripturis sanctis, quantum nostræ occurrit memoriæ, nuncupari, nec etiam adoptivum.

Isa. 53.

Nonne olim eadem hæresis vestra in Nestorio ab universali sancta ecclesia refutata est, etiam & damnata? Quapropter forte illum anathematizare noluistis, dum alios, Bonosum scilicet, Arium, & Sabellium, Manichæumque, qui prava de Dei Filio senserunt, in epistola vestra anathematizastis. Numquid non ideo damnatus est, quia beatam Mariam semper Virginem, non Dei, sed hominis tantummodo credidit esse genitricem? De cujus hæresi sanctus Cyrillus Eulogio presbytero scribit, hoc modo dicens: Nestorius itaque in suis expositionibus simulat se dicere unum Filium & unum Dominum, sed refert filiationem ad solum Dei Verbum. Et paulo post: Dicendo enim, quia propterea Deus Verbum Christus nominatur, quia habet copulationem ad Christum, quomodo non apertum est, duos dicere Christos, si Christus ad Christum habet conjunctionem, tamquam alter ad alterum? Videtur enim, Nestorium dicere copulationem quod vos dicitis adoptionem. Quid est adoptio, nisi caritatis copulatio, qua Pater adoptione sibi copulat Filium, quem proprium non habet? Et certissimum est, sicut præfati sumus, alium esse proprium Filium, alium adoptivum. Nonne tunc duo Filii erunt Deo Patri, unus proprius, & alter adoptivus, quod nullus catholicus audet dicere? Quid est aliud dicere eamdem Virginem adoptivum vel servum genuisse, nisi negare Deum illam genuisse? Si Deus generatus est, nequaquam adoptivus, sed Filius: quia alia persona est proprii Filii, alia adoptivi Filii servi. Et scimus unam esse personam in Christo Deo, Dei & hominis, sicut B. Gregorius in epistola ad Quirinum episcopum scripsit: Non autem, inquit, prius in utero Virginis caro concepta est, & postmodum divinitas venit in carnem: sed mox ut Verbum venit in uterum, mox Verbum, servata propriæ virtute naturæ, factum est caro: & perfectus homo idem in veritate carnis & animæ rationalis natus est per uterum Virginis Filius Dei. Si igitur mox a tempore conceptionis verus Deus Dei Filius conceptus est, quando fuit ut homo esset sine Deo, unde adoptaretur in Filium? Sicut enim nunquam fuit, ut Deus Pater esset sine Deo Filio, de quo dictum est: *In principio erat Verbum*: ita nunquam fuit, ut homo Jesus esset sine Deo, de quo dictum est: *Verbum caro factum est*, id est, Deus homo factus est. Sicut enim Arius Filium separavit a Patre dicendo, erat quando non erat Dei Filius, ita per adoptionem vos separatis hominem Christum a Deo Filio.

Joan. 1. *Ibid. 14.*

Et miramur, dum tanta sanctorum patrum testimonia profertis, cur non intelligatis quod contra eadem testimonia sensum ponitis vestrum, alia prave intelligentes, alia pessime interpretantes, juxta apostolum, *non intelligentes quæ dicitis, nec de quibus affirmatis*. Sufficiat vobis, obtecramus, dicere in confessione catholicæ fidei, quod sancti patres dixerunt: & sic symbolum tenere ecclesiasticæ professionis, sicut sanctissimi doctores exposuerunt. Longe siquidem inferiores sumus illis ad excogitanda verba convenientia fidei apostolicæ. Tantum firmiter credamus, & teneamus quod illi scripserunt qui Spiritu Dei repleti sunt, & nobis a Deo dati sunt doctores. Qui enim vobis displicet in Domino nostro Jesu Christo, ut verus sit Deo Patri Filius, dum ille ipse & se Filium nominavit, & veritatem, dicendo: *Pater clarifica Filium tuum, ut Filius tuus clarificet te*: & iterum; *Ego sum via, & veritas, & vita*? Nisi forte cum Judæis vultis dicere: *Tu de teipso testimonium dicis, testimonium tuum non est verum*. Mox ille ipse pro se respondebit vobis: *Si ego testimonium perhibeo de meipso, testimonium meum verum est*: & paulo post: *In lege*, inquit, *vestra scriptum est: Quia duorum hominum testimonium verum est. Ego sum qui testimonium perhibeo de meipso, & testimonium perhibet de me qui misit me Pater*. Pater de cælis intonuit, & eum Filium suum nominavit, Christus de terris in cælo clamavit, se Filium nominavit, & vos cum Judæis adhuc increduli estis? Latro in cruce eum Dominum nominavit: Centurio morientem eum videns clamavit: *Vere Filius Dei*

1. Tim. *Joan. 1.* *Joan. 1.* *Joan. 8.* *seqq.* *Matth.*

Dei erat iſte. Sed & dæmones eum vere Filium Dei ſummi cum ſua legione proclamaverunt, ſicut in ſanctis legitur evangeliis, & Elipandus cum ſua legione negat adhuc eum vere Filium Dei eſſe? Apoſtoli interrogati a Chriſto dicente: *Quem dicunt homines eſſe Filium hominis?* de Filio hominis interrogat, & de Filio hominis reſpondit ei Petrus dicens: *Tu es Chriſtus Filius Dei vivi:* & pro hac laudabili confeſſione meruit ab ipſo Deo Salvatore noſtro audire: *Beatus es Simon Bariona, quia caro & ſanguis non revelavit tibi, ſed Pater meus qui in cælis eſt*. Patrem ſuum dixit, qui hæc revelavit. Pater de ſuo Filio myſteria revelavit ſæculari inaudita ſapientiæ: & pro hac glorioſa confeſſione beatum Petrum principem apoſtolorum cæli terræque remuneravit poteſtate, dicens: *Tu es Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adverſus eam, & tibi dabo claves regni cælorum: & quodcumque ligaveris ſuper terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque ſolveris ſuper terram, erit ſolutum & in cælis*. Auditis quid hæc fides apoſtolica meruit: videte quid veſtra mereatur adoptio. Paulus eumdem qui crucifixus eſt, Dei virtutem & Dei ſapientiam prædicavit, ſcribens ad Corinthios: *Nos vero Chriſtum prædicamus, & hunc crucifixum, Judæis quidem ſcandalum, gentibus autem ſtultitiam, credentibus vero Dei virtutem, & Dei ſapientiam*. Ecce duo luminaria mundi quale de Chriſto Filio Dei teſtimonium proferunt: & vos eum adhuc adoptivum vultis dicere, & nobiſcum ſpiritum adoptionis accepiſſe Dei Filium? Iſaias eum Filium appellat: *Filius*, inquit, *datus eſt nobis, & factus eſt principatus ſuper humerum ejus; & vocabitur nomen ejus admirabilis, Deus fortis, princeps pacis, pater futuri ſæculi*.

Intelligite, fratres, quæ legitis, & nolite nova & incognita nomina fingere: ſed quæ in ſancta ſcriptura inveniuntur tenete. Illa enim quæ ibi inveniuntur de Chriſto Deo, honeſtas habent ſignificationes, & noſtræ ſaluti convenientes. Et nolite per humanas inventiones fluctuare, ſed in ſoliditate ſanctarum ſcripturarum voſmetipſos roborate. Illas legite, illas docete: quia in illis eſt vita æterna. Inculcaſtis iterum, iterumque replicaſtis, vos conſona ſanctis patribus ponere teſtimonia. Sed ut probavimus, longe aliter vos illorum intelligitis dicta, quam illi ipſi intellexerunt, qui hæc ipſa teſtimonia libris inſerebant: & invenimus, ſicut & ante præfati ſumus, certiſſime vos illorum ſanctiſſima ſcripta hæreticæ pravitatis veneno infeciſſe, & interſeruiſſe verba, quæ nuſquam in eorum legimus libris. Niſi forte veſtri magiſtri ita ſenſiſſent, quorum nomina ſanctæ & univerſali Dei eccleſiæ ignota putamus hucuſque remanſiſſe, ſi hujus erroris ſchiſma per vos ea mundo non innotuiſſet. Deſinite fratres veſtros per aures populi Chriſtiani diffamare, parentes & voſmetipſos a ſancta Dei dividere eccleſia: & nolite per diverticula diſcurrere errorum, & ciſternas vobis hæretica perfidia diſſipatas fodere, quæ aquas puriſſimæ fidei non tenebunt: ſed per viam regiam ad limpidiſſimum catholicæ puritatis fontem feſtinate, & ex eo potate ſpiritum caritatis & fidei, quatenus de ventre veſtro fluant aquæ vivæ ſalientes in vitam æternam. Tenete vos intra terminos ſanctorum patrum, & nolite novas verſare quæſtiunculas: ad nihilum enim valent, niſi ad ſubverſionem audientium. Sufficit enim vobis ſanctorum patrum veſtigia ſequi, & illorum dicta firma tenere fide. Illi enim in Domino noſtri extiterunt doctores in fide, & ductores ad vitam: quorum & ſapientia Spiritu Dei plena libris legitur inſcripta, & vita meritorum miraculis * clara & ſanctiſſima: quorum animæ apud Deum Dei Filium Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum pro magno pietatis labore regnant in cælis.

Hos ergo tota animi virtute, toto caritatis affectu ſequimini, cariſſimi fratres, ut horum inconcuſſa firmitate doctrinis adhærentes, conſortium æternæ beatitudinis, donante vero & proprio Dei Filio Domino noſtro Jeſu Chriſto, cum illis habere mereamini in cælis. Deſinite, fratres, illum prædicare ſervum, quem regem & Redemptorem habemus, cui data eſt omnis poteſtas in cælo & in terra. Ceſſate eum adoptivum nominare, * qui verus Deus, & verus Dei Filius: in cujus nomine omne genu flectatur, cæleſtium, terreſtrium & infernorum, & omnis lingua confiteatur, quia Dominus Jeſus Chriſtus in gloria eſt Dei Patris. Intelligite in hac profeſſione veſtra duplices diabolicæ fraudis latuiſſe dolos: hoc eſt, ut vos, qui gratia baptiſmi redempti eſtis, ab unitate catholicæ disjungeret eccleſiæ, & ſchiſmatici erroris laqueo a via ſalutis æternæ retraheret, & gentibus, inter quas habitatis, Chriſtianæ fidei initia intercluderet, dum & Dominum noſtrum Jeſum Chriſtum, quem Deum colimus & adoramus, ſervum prædicatis & adoptivum. Hæc ſunt enim argumenta diaboli, & ut vos ſubvertat in fide, & illos avertat a fide. Quieſcite, viri fratres, quieſcite ab hac nequitia: & eſtote vobiſmetipſis doctores ad vitam, & vicinis veſtris ductores ad fidem. Conſiderate quale eſt hoc ſcandalum inter paganas gentes, ut dicatur, Deum Chriſtianorum ſervum eſſe vel adoptivum. Nos per illum adoptati ſumus, non ille nobiſcum adoptivus: nos per illum a ſervitute liberati, non ille nobiſcum ſervus. Cur eum ſervum nominare debemus, qui nos amicos maluit nominare quam ſervos, dicens: *Jam non dicam vos ſervos, ſed amicos: quia ſervus neſcit quid faciat Dominus ejus, vos autem dixi amicos, quia omnia quæcumque audivi a Patre meo, nota feci vobis*? Attendite qua caritate nos nominavit amicos, ea caritate nominemus eum Deum Dei Filium, & diligamus ex toto corde, quia ipſe prior dilexit nos, & tradidit ſemetipſum pro nobis, ut emundaret ſibi populum acceptabilem, ſectatorem bonorum operum. Credamus eum Dominum & non ſervum, ipſo dicente: *Vos vocatis me, Magiſter & Domine, & bene dicitis, ſum enim*. Et verum Deum, verumque Dei Filium confiteamur in utraque natura, divina ſcilicet & humana. Credamus eum omnia velle quæ meliora ſunt, & omnia poſſe quæ vult, ſicut dictum eſt: *Omnia quæcumque voluit Dominus, fecit in cælo & terra*. Quis negat meliorem eſſe proprietatem in Filio, quam adoptionem? Et dum omnipotens Dei Filius noſtræ fragilitatis naturam in unitatem ſuæ perſonæ aſſumere voluit, ut eſſet mediator Dei & hominum, cur non debuit ex meliore Filiorum dignitate, & multo excellentiore, noſtram ſibi in unitatem perſonæ

ANNO CHRISTI 794

* MS. *clara ſanctiſſima* H.

* MS. *qui eſt verus Deus* H.

Joan. 15.

Joan. 13.

Pſal. 113.

næ associare humanitatem, quatenus ex sua gloriosa & propria nobilitate nostræ servitutis redimeret ignobilitatem? Venit enim medicina ad ægros, misericordia ad miseros, redemptor ad reos, liber ad servos, ut dictum est: *Deus ultionum libere egit*. Et in evangelio: *Si Filius vos liberaverit, veri liberi eritis*. Non simus ingrati tantorum beneficiorum Domini nostri Jesu Christi, per quem conditi sumus, & a quo iterum redempti sumus, & in gloriam filiorum Dei adoptati. Prædicemus eum Deum verum & vivum, & vere Filium Dei, ut ad ejus beatissimam visionem pervenire mereamur, in qua est æterna beatitudo, & beata æternitas. Cui laus & gloria in omnes æternitates. Amen.

ANNO CHRISTI 794.

Psal. 93. *Joan. 8.*

IV.

CAROLI MAGNI REGIS EPISTOLA AD ELIPANDUM

ET CETEROS EPISCOPOS HISPANIÆ,

In qua trium etiam superiorum libellorum fit mentio.

Ex eodem Sirmondi apographo. *Hard.*

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, filius & defensor sanctæ Dei ecclesiæ, Elipando Toletanæ civitatis metropolitano, & ceteris in partibus Hispaniæ consacerdotibus orthodoxæ fidei & fraternæ caritatis, in Christo Dei Filio proprio & vero optamus salutem.

GAudet pietas Christiana divinæ scilicet atque fraternæ per lata terrarum spatia duplices caritatis alas extendere, ut materno foveat affectu quos sacro genuerat baptismate. Et maxima est sanctæ matris ecclesiæ exultatio, suorum adunatio filiorum, ut sint consummati in unum, qui redempti sunt ab uno, dicente eodem Redemptore Domino nostro Jesu Christo: *Pater sancte serva eos in nomine tuo, quos dedisti mihi, ut omnes unum sint, sicut & nos unum sumus*. Unde & in cantico canticorum de sancta dicitur ecclesia: *Terribilis ut castrorum acies ordinata*. Constipata exercitus ordinatio, & unanimis bellatorum fortitudo, magno solet hostibus esse terrori: sic filiorum sanctæ matris ecclesiæ intra murum catholicæ fidei pacifica adunatio, aereis potestatibus nimium constat terribilis, & ignitis malignæ perfidiæ spiculis omnino impenetrabilis exstat, sicut & verissimus gentium prædicator, & fortissimus ecclesiæ prælıator præcipit dicens: *In omnibus assumentes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignita extinguere*, & hoc sæculum nequam libero ad cælestia volatu evadere. *Sine fide enim impossibile est placere Deo*. Impossibile est quod omnino ab homine fieri non potest. Principium est salutis nostræ fides: qua intemerata, & integra sanitate confirmata, totius vitæ cursus per bonorum vestigia operum feliciter fine tenus currit. *Per fidem enim*, sicut idem præfatus doctor in epistola ad Hebræos testatur, *omnes sancti placuerunt Deo*.

Joan. 17. *Cant. 6.* *Ephes. 6.* *Heb. 11.*

Hanc igitur fidem orthodoxam, & ab apostolicis traditam doctoribus, & ab universali servatam ecclesia, nos pro virium nostrarum portione ubique in omnibus servare & prædicare profitemur: quia non est in alia aliqua salus nisi in illa, quam pacifica ab initio salutis nostræ unanimitate semper servabat ecclesia: pro qua etiam, viri fratres, & vestra bona devotio, quam vos habere decet in Domino, his partibus fidei vestræ litteras dirigere curastis, utrumque, & generales ad sacerdotales sanctissimas aures, ad nos quoque speciales. In quarum utique serie litterarum non satis nobis elucebat, an quasi ex auctoritate magisterii nos vestra docere dispositis, an ex humilitatis discipulatu nostra discere desideratis. Tamen sive hoc, sive illud vestris ineset animis, petitionem vestram, caritate Christianæ religionis cogente, non spernendam esse censuimus: valde desiderantes, Deumque ex intimo cordis affectu deprecantes, quatenus in veræ fidei soliditate firmiter utrinque permaneamus, & inter fluctivagos hujus sæculi æstus, Spiritu Sancto navigium * vestri cursus regente, ad portam perpetuæ tranquillitatis pervenire mereamur. Ad hanc autem tranquillitatem capiendam, oculus cordis fide purificandus est, & assiduis sanctarum orationum precibus mentis acies illustranda, ut puræ veritatis lumen omni errorum nube expulsa contemplari valeat, ne in opiniones noxiæ falsitatis temeritas inordinata incautius gradientes præcipitet. Nec pigeat Christianum ubi hæsitet quærere; nec pudeat ubi nesciat discere: quoniam pia humilitas discendi sapientiæ intrat secreta; & melius est discipulum esse veritatis, quam doctorem exsistere falsitatis. Ille ad altiora semper provehitur, iste ad inferiora semper dilabitur: & inde magister efficitur erroris, unde auditor contempsit esse veritatis.

* MS. nos H.

Hanc igitur, fratres, pernicioſam devitantes elationem, sanctorum patrum & catholicorum doctorum sacris inhæreamus sensibus. Discamus quæ scripserunt, credamus quæ docuerunt, & non declinemus ad dexteram, neque ad sinistram, sed per viam regiam ad regem & Redemptorem, Deum & Dominum nostrum Jesum Christum concordi fidei & veritatis curramus professione. *Corde enim creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem*, eodem attestante apostolo: *Justus autem ex fide vivit*. Si justus ex fide vivit, quomodo qui fidem non habet rectam, se vivere æstimat? Nos nempe non sumus infidelitati filii in perditionem, sed fidei in acquisitionem animæ. Sequamur sanctorum patrum venerabilia in caritate præcepta. Decet enim ut omnium Christianorum una sit fides, & unus animus, sicut est unum ovile & unus pastor. Qui vero extra ecclesiastici ovilis septa invenientur, lupina rabie devorabuntur, quia vocem boni pastoris non audiunt, qui ante suas oves ingredietur & egredietur, ut eos ad pascua vitæ perducat æternæ. Nobis itaque dictum intelligamus, quod egregius prædicator suis carissimis filiis præcipiebat dicens: *Obsecro vos per nomen Domini nostri Jesu Christi, ut unum dicatis omnes, & non sint in vobis schismata: sitis autem perfecti in uno sensu, & in eadem scientia*. Hæc habentes apostolicæ auctoritatis præcepta, concordate nobiscum. Diligimus vos: hoc vobis volumus in Domino, quod & nobis: quia perfecta quam habemus in Christo caritas congregare gaudet, non spargere; adunare, non scindere; & inconsutilem Salvatoris nostri tunicam integram servare, non dividere: prævidentes hoc idem in pace Christi custodire, quod milites in passione ejus observabant.

Rom. 10. *Rom. 1.* *1. Cor. 1.*

His

His ita prælibatis, vestris in Domino valde congaudemus profectibus, ita ut in cordibus nostris fraterno vulnerati amore, vestram, quam patimini inter gentes, lacrymabili gemitu condoleamus oppressionem: sed majore multo tristitia lugemus, si aliquid diabolica fraude interius oppressionis per infidelitatem vel cujuslibet schismatici erroris patiamini in cordibus. Iste est continuus dolor pectoribus nostris, & pene irremedicabile vulnus, nisi per ejus misericordiam, qui sanat contritos corde, & vult omnes homines salvos fieri, ad agnitionemque veritatis pervenire, illi nos lætificent qui contristaverunt. Vestra igitur correctio nostra est lætificatio: desiderantes vos socios habere in fide catholica, & cooperatores in prædicatione veritatis, ut gaudium, quod Christus suis promisit discipulis, habitet in nobis, & gaudium nostrum impleatur in vobis.

Ad impletionem vero hujus gaudii, fraterna cogente caritate, jussimus sanctorum patrum synodale ex omnibus undique nostræ ditionis ecclesiis congregari concilium, quatenus sancta omnium unanimitatis firmiter decerneret, quid credendum sit de adoptione carnis Christi, quam nuper novis assertionibus, & sanctæ Dei universali ecclesiæ antiquis temporibus inauditis, vos ex vestris scriptis intulisse cognovimus. Imo & ad beatissimum apostolicæ sedis pontificem, de hac nova inventione, nostræ devotionis ter quaterque direximus missos: scire cupientes, quid sancta Romana ecclesia, apostolicis edocta traditionibus, de hac responsione voluisset inquisitione. Nec non & de Britanniæ partibus aliquos ecclesiasticæ disciplinæ viros convocavimus, ut ex multorum diligenti consideratione veritas catholicæ fidei investigaretur, & probatissimis sanctorum patrum hinc inde roborata testimoniis absque ulla dubitatione teneatur. Idcirco vobis per singulos libellos dirigere curavimus, quid prædictorum patrum pia unanimitas, & pacifica perscrutatio, auctoritate ecclesiastica inveniret, statuisset, confirmaret.

domnus. Primo quid * dominus apostolicus, cum sancta Romana ecclesia, & episcopis illis in partibus quaquaversum commorantibus, & catholicis doctoribus sentiret, sub unius libelli tenore statuimus.

Deinde secundo loco, quid ecclesiastici doctores & sacerdotes ecclesiarum Christi de propinquioribus Italiæ partibus, cum Petro Mediolanensi archiepiscopo, & Paulino Forojulianensi vel Aquilejanensi patriarcha, viris in Domino valde venerabilibus, intelligi vel firmiter credi voluissent, suis propriis responsionibus exaratum posuimus libellum, quia ipsi quoque præsentes nostro synodali conventui adfuerunt.

Post hæc tenet & tertius libellus orthodoxam sanctorum patrum episcoporum, & virorum venerabilium fidem, qui in Germaniæ, Galliæ, Aquitaniæ, & Britanniæ partibus dignis Deo deserviunt officiis, vestrisque objectionibus sanctarum scripturarum testimoniis roboratas obtinet responsiones.

Dein quarto loco meæ propriæ unanimitatis, cum his sanctissimis prædictorum patrum decretis, & catholicis statutis consensum subnexui, sicut vosmetipsi in vestra epistola, quam meo specialiter assignastis nomini, rogare curastis: id est, ne paucorum subdolis assertionibus consentirem, sed plurimorum testimoniis roboratam fidem firmiter tenerem. Facio certissime, Deo Domino meo Jesu Christo donante, horum me sanctissimæ multitudini & probatissimæ auctoritati in veræ fidei professione firmiter associans, nec vestræ me paucitati in consensione hujus novæ assertionis socium admitto: sed apostolicæ sedi, & antiquis ab initio nascentis ecclesiæ, & catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungo. Quidquid in illorum legitur libris, qui divino Spiritu afflati, toti orbi a Deo Christo dati sunt doctores, indubitanter teneo: hoc ad salutem animæ meæ sufficere credens, quod sacratissimæ evangelicæ veritatis pandit historia, quod apostolica in suis epistolis confirmat auctoritas, quod eximii sacræ scripturæ tractatores, & præcipui Christianæ fidei doctores, ad perpetuam posteris scriptum reliquerunt memoriam. Cum his quoque doctoribus, & sanctæ ecclesiæ pastoribus, veram prædico fidem, quos in præsenti tempore ille nobis dedit luminaria, qui dixit: *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi.* *Matth.* 28.

Hi sunt propugnatores fidei nostræ, hi sunt rectores per diversas sedes civitatis Christi: cujus antemurale est fides catholica, & caritas firmissimus murus, & propugnacula divinarum testimonia scripturarum: & divitiæ salutis in ea sunt sapientia & scientia, & spes portarum custodia: quæ quatuor clavibus, id est prudentia, justitia, fortitudine, & temperantia, piis aperiuntur animis. Hujus vero civitatis ipse Dei verus & proprius Filius, Deus verus, homo verus, Jesus Christus, Dominus noster, regali præsidet potentia: cujus gratia totam illius civitatis structuram regit, defendit, & exaltat. Quisquis ad hanc civitatem, recta sibi præviante fide, manus bonorum operum habens plenissimas, pervenire festinat, apertas inveniet portas, & regem regum cum millibus sanctorum agminum obviare sibi gaudebit. Sed & gratias vobis agimus de instantia orationum vestrarum, quibus memoriam nostri assidue vos habere dixistis: optantes ut preces vestræ acceptabiles sint Domino Deo Salvatori nostro, & ut ipse per suam misericordiam dignos vos efficiat exaudiri, & ad unitatem sanctæ suæ ecclesiæ revocare dignetur, & ejusdem pietatis humeris in sanctæ matris ecclesiæ reportet ovile, qua de cælis veniens ovem requirere perditam, inventamque cum triumpho gloriæ ad sedem paternæ majestatis revexit.

Illud quoque, quod vobis nostram pietatem flagitare placuit, quatenus in præsentia nostra libelli vestri legeretur textus, & perscrutante plurimorum consilio, quod in eo rectæ fidei sanctionibus consentiens inveniretur: fecimus sicut petistis, collectis undique, veluti præfati sumus, ecclesiasticis doctoribus, & populi Christiani rectoribus: nobisque omnibus pacifico unanimitatis choro consedentibus eumdem libellum a capite calcetenus per distinctiones uniuscujusque sententiæ, & per interrogationes vel responsiones, prout cuique libuit, perlegere jussimus. Quid vero de eo libello præsules ecclesiarum Christi, fideique catholicæ doctores intellexissent, non opus est mihi in hac mea iterare epistola, dum illorum libellus proprius hoc vobis evidenter ostendit.

Scriptam itaque in epistola vestra hujusmodi obsecrationem invenimus: Poscentes vos per eum, qui pro te in cruce manus innoxias ex-

ANNO CHRISTI 791.

ANNO CHRISTI 794.

tendit, & pro te sanguinem pretiosum effudit, & pro te mortem pertulit & sepulturam, ad liberandos electos ad infernum descendit, & pro te resurgens, tibi viam ad cælos revertendi, scilicet ad cælestem patriam, demonstravit, ut per teipsum arbiter sedeas. Ecce ego vestris petitionibus satisfaciens, congregationi sacerdotum auditor & arbiter assedi. Discrevimus, & Deo donante decrevimus, quid esset de hac inquisitione firmiter tenendum. Sed modo per eamdem obsecrationem vos iterum iterumque obtestor, ut in pacifica unanimitate, & catholicæ fidei professione nobiscum firmiter maneatis: nec vos doctiores æstimetis universali sancta Dei ecclesia. Eam fidem tenet, quam orthodoxi patres in suis nobis symbolis scriptam reliquerunt. Et nolite plus sapere, quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem. Nec ratiocinando humano ingenio divina vos mysteria investigare arbitremini: sed magis credendo honorate, quæ humana fragilitas temere perscrutando invenire non valet.

Exemplum mihi Constantini imperatoris proposuistis, cujus initium B. Isidorum laudasse dicitis, & finem doluisse: quod ne mihi accidat per quemdam beatum, quem Antiphrasium cognominastis, benigne suadetis. Hoc etiam, divina miserante gratia, præcavere satago: non ab illo tantummodo, sed etiam ab omnibus, qui aliquid rectæ fidei contrarium docere videntur: assiduaque devotione Dominum deposco, & quoscumque ex filiis sanctæ matris ecclesiæ valeo, mihi in hac petitione adjutores convoco, ne me alicujus verbosa adulatio, vel fraudulenta laudatio decipiens, a via veritatis avertat, sæpius cum propheta decantans, *Corripiet me justus in misericordia, & increpabit me: oleum autem peccatoris non impinguet caput meum.* Vos vero vobismetipsis cavete, quod nos fraterno admonuistis amore procurantes diligentissime: omnipotentisque Dei vobis assiduis precibus clementissimam convocate gratiam, ne callida antiqui hostis versutia sensus vestros in aliqua parte corrumpat, & pejus fiat interius diaboli servitium, quam exterius gentis inimicæ. Eumque expectate Redemptorem, quem salutis vestræ habuistis auctorem. Illum glorificate in corde, & portate in corpore; & dignam in vobis illi præparate habitationem in fide, quæ per dilectionem operatur, quatenus vos illius gloriosa potentia, & ineffabilis misericordia, ab utriusque servitutis molestia, exteriore scilicet & interiore, liberet & custodiat, & in magno die ante conspectum gloriæ suæ cum multiplicibus laboris vestri divitiis glorioſos stare concedat, & vocem optabilem cum operatoribus apostolicæ fidei audire faciat: *Venite benedicti Patris mei, percipite regnum, quod vobis paratum est ab origine mundi.* Paratum igitur vobis regnum ab origine mundi indubitata veritatis promissione speratis, si catholicæ fidei unanimitati vosmetipsos adjungere curetis. Exteriores servitutis molestias interna fidelitatis spe consolamini. Oculos mentis vestræ ad eum erigite qui vos eripuit de potestate tenebrarum, & transtulit in regnum Filii dilectionis suæ.

Hactenus, antequam hujus adoptionis in Christo nomen a vobis exortum nostros offenderet animos, vos germanitatis amore dileximus. Etsi nos vestrum corporale servitium contristaret; rectitudo tamen fidei catholicæ lætificavit in vobis. Nunc vero duplici pro vobis affligimur mœrore, diabolica fraude deceptis in corde, & inimica servitute oppressis in corpore. Sed redite, obsecro, ad unitatem sanctæ matris ecclesiæ, ut vos eruat de angustia servitutis terrenæ, qui vos per baptismi gratiam a vinculo liberavit originalis peccati. Expoliastis veterem hominem; quomodo iterum, fraude decepti maligna, induamini illo? Adoptionis filii Deo Patri facti estis per eum qui non est adoptivus, sed proprius: state per fidei inviolabilem confessionem in libertate filiorum Dei, & nolite infidelitatis jugum subire. Expellite vincula diabolicæ deceptionis de cordibus, quatenus Deus Christus, qui solvit compeditos, excutiat catenam gentis inimicæ de manibus vestris. Habetis nos, divina auxiliante gratia, cooperatores gaudii vestri, si vos nobiscum catholicæ fidei vultis esse prædicatores. Certissimum itaque ibi erit divinæ miserationis auxilium, ubi una est totius ecclesiæ caritas, & una veræ fidei confessio. Ad multitudinem populi Christiani, & ad sacerdotalis concilii unanimitatem revertimini. Si enim duorum vel trium sancto pioque consensui, secundum suam promissionem, Dominum esse præsentem non dubitamus; quanto magis ubi tot sanctissimi patres, tot venerabiles fratres, tot filii piæ matris ecclesiæ, in nomine illius pacifica conveniunt unanimitate, eum adesse medium non est dubitandum, & illorum regere consilia, qui sui nominis laudem quærere dignoscuntur?

Ad confirmanda igitur corda vestra in fide & veritate, hanc nostri nominis, fraterna instigante caritate, epistolam scribere curavimus, optantes ut nostra, quam habemus pro fide catholica, proficiat devotio, & vos divina clementia ad fidem reducat catholicam. Ante igitur quam hujus sæpedicti scandali a vobis oriretur offensio, duplici caritate, sicut prædiximus, dilexímus vos; id est, in orationibus nostris per omnes regni nostri ecclesias habuimus socios, & vestri memoriam quotidie facientes: itidem quoque & Deo auxiliante, voluntatem habuimus vos liberare a servitio sæcularis necessitatis, secundum temporis opportunitatem, & vestri consilii adhortationem. Nunc vero hac duplici caritate (quod sine dolore non dicimus) fraudastis vosmetipsos, non intelligentes vos fraude diabolica esse deceptos, ut utroque juvamine vos denudaret, id est participatione fidei, & orationum nostrarum, vel solatio auxilii nostri. Videte, videte, quam grande malum adversum vosmetipsos habetis factum, quod nequaquam ausi sumus orare pro vobis, sicut pro fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ filiis; nec vos adjuvare quomodo fratres in vestris maximis necessitatibus. Quapropter revertimini ad hanc duplicem consolationem, & abjicite a vobis hanc malignam diabolicæ fraudis versutiam, ut possitis nobiscum consortium habere in omni caritate & auxilio opportuno. Post hanc vero correptionem, sive admonitionem apostolicæ auctoritatis & synodalis unanimitatis, si non resipiscitis ab errore vestro, scitote omnino vos pro hæreticis haberi, nec ullam vobiscum communionem pro Deo audemus habere. Currite dum lucem habetis, ne tenebræ vos anathematis apprehendant, unde non potestis pedes vestros explicare, sed æterna damnatione irretitos esse lugebitis. Adhuc enim pia mater ecclesia revocat vos ad gremium suæ misericordiæ, volens vos Deo nutrire in filios. Tantum nolite vos abstrahere ab ejus pietate, qui vos vocavit in regnum Filii dilectionis suæ.

Psal. 343.

Matth. 25.

Cre-

Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Credimus & in unum Dominum nostrum Jesum Christum, Filium Dei unigenitum, natum ex Patre ante omnia sæcula, & ante omnia tempora: lumen de lumine, Deum verum de Deo vero: natum, non factum: naturalem, non adoptivum: per quem omnia condita sunt, cælestia & terrestria, unius essentiæ & unius substantiæ cum Patre. Credimus & in Spiritum sanctum, Deum verum, vivificatorem omnium, a Patre & Filio procedentem, cum Patre & Filio coadorandum & conglorificandum. Credimus eamdem sanctam Trinitatem, Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, unius esse substantiæ, unius potentiæ & unius essentiæ tres personas, & singulam quamque in Trinitate personam plenum Deum, & totas tres personas unum Deum omnipotentem: Patrem ingenitum, Filium genitum, Spiritum sanctum procedentem ex Patre & Filio: nec Patrem aliquando cœpisse, sed sicut semper est Deus, ita semper & Pater est, quia semper habuit Filium. Æternus Pater, æternus Filius, æternus & Spiritus sanctus ex Patre Filioque procedens: unus Deus omnipotens, Pater & Filius & Spiritus sanctus ubique præsens, ubique totus, Deus æternus, ineffabilis, incomprehensibilis. In qua sancta Trinitate nulla est persona vel tempore posterior, vel gradu inferior, vel potestate minor: sed per omnia æqualis Patri Filius, æqualis Patri & Filio Spiritus sanctus divinitate, voluntate, operatione, & gloria. Alius tantummodo in persona Pater, alius in persona Filius, alius in persona Spiritus sanctus. Non aliud, sed unum natura, potentia & essentia Deus Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. Credimus ex hac sancta Trinitate Filii tantummodo personam, pro salute humani generis de Spiritu sancto & Maria virgine incarnatam; ut qui erat de divinitate Dei Patris Filius, esset & in humanitate hominis matris Filius: perfectus in divinitate Deus, perfectus in humanitate homo: Deus ante omnia sæcula, homo in fine sæculi: verus in utraque substantia Dei Filius; non putativus, sed verus, non adoptione, sed proprietate: una persona Deus & homo, unus mediator Dei & hominum: in forma Dei æqualis Patri, in forma servi minor Patre; in forma Dei creator, in forma servi redemptor. Unus in utroque Dei Filius proprius & perfectus, ad implendam humanæ salutis dispensationem, passus est vera carnis passione, mortuus vera corporis sui morte: surrexit vera carnis suæ resurrectione, & vera animæ resumptione: & eodem corpore, quo passus est, & resurrexit, ascendit in cælos, sedens in dextera Dei Patris: & in eadem forma, qua ascendit, venturus judicare vivos ac mortuos; cujus regni non erit finis. Prædicamus unam sanctam Dei ecclesiam toto orbe diffusam, locis separatam, fide & caritate conjunctam: & veram remissionem peccatorum in eadem ecclesia, sive per baptismum, sive per pœnitentiam, divina donante gratia, & bona voluntate hominis cooperante. Credimus & omnes homines resurrecturos esse, & singulos secundum sua opera judicari: impios æternis suppliciis damnandos cum diabolo & angelis ejus; sanctos vero æterna gloria coronandos cum Christo & sanctis angelis ejus in sæcula sempiterna.

Hæc est fides catholica, & ideo nostra; optamus etiam & vestra: quia una est fides, & unum baptisma, & unus Dominus noster Jesus Christus, qui est Deus verus, & verus homo, verus Deus, & verus Dei Filius, in utraque natura unus idemque mediator Dei & hominum homo Jesus Christus, qui est Deus benedictus in sæcula. Hanc fidem vos, carissimi fratres, firmiter tenere in commune deprecamur: & si aliter antea in quolibet verbo sensistis, corrigite vosmetipsos, & ad unitatem sanctæ Dei ecclesiæ pura fide festinate: & contentiones nominum, novitatesque vocum devitate, quia juxta apostolum, non est hæreticus nisi ex contentione. Vos igitur quia pauci estis, unde putatis vos aliquid verius invenire potuisse, quam quod sancta universalis toto orbe diffusa tenet ecclesia? Sub tegmine alarum illius requiescite, ne vos avida diaboli rapacitas, si foris inveniat, nefando gutture devoret. Redite ad pium matris ecclesiæ gremium. Illa vos foveat & nutriat, donec occurratis in virum perfectum, & in plenitudinem corporis Christi. Habetote nos cooperatores salutis vestræ, catholicæ pacis auxiliatores: & societas nostra sit in Christo Jesu Domino nostro, qui vos nobiscum incorruptos & immaculatos fide pariter & opere custodiat, & constituat ante conspectum gloriæ suæ incontaminatos & irreprehensibiles, & perpetuæ beatitudinis heredes pariter perficiat in æternum. Amen.

ANNO CHRISTI 794.

JACOBI SIRMONDI S. J. ADMONITIO AD LECTOREM.

De canone secundo concilii Francofordiensis, quo rejecta est secunda synodus Nicæna, & de capitulari, seu libris quatuor Caroli Magni, quos adversus eamdem synodum scriptos Hadriano papæ misit.

QUÆSITUM est a multis, nostra & patrum ætate doctissimis viris, de canone isto, & de libris Carolinis, primum veri ne essent, an falsi & subditicii: deinde an synodus illa Græcorum, cui adversantur, Nicæna pro imaginibus synodus fuerit, an alia. Nec injuria fortasse de utroque capite, re nondum comperta, dubitabatur. Nunc vero & synodi canones, librosque Caroli pro legitimis omnes fere agnoscunt, & de synodo Nicæna quæstionem fuisse, quod ex libris ipsis patet, similiter consentiunt. Ac de libris sane Caroli, ut Hincmarum omittam, qui hos a se lectos testatur, inficiari nemo potest, nisi qui Hadriani papæ ad eosdem libros responsioni, seu confutationi, quæ in omnium manibus versatur, fidem detractam velit. De canonibus vero, qui sequuntur, quin ii quoque veri sincerique sint, nobis certe propter antiquissimi codicis auctoritatem ambigere non licet: ut de multis ejus sæculi scriptoribus nihil dicam, qui dum septimam synodum a Francofordiensi rejectam rradunt, secundum hunc canonem, de quo agimus, tacite significant. Nec difficile porro ista sibi de Gallorum episcopis persuadebit, qui meminerit illos Ludovici Pii temporibus non dissimilia in synodo Parisiensi sensisse, & Anastasii bibliothecarii apud Joannem VIII. censura perstrictos fuisse, quod adversus synodi Nicænæ decretum in approbanda imaginum adoratione cunctarentur. Restat ergo, ut quænam illorum de imaginibus mens fuerit, aut qua ratione purgari queant, qui synodum Nicænam, quam inter œcumenicas numeramus, explodere ausi sint, consideremus. Quamquam quod ad synodi nomen attinet, in promptu habent, quo invidiam depellant. Constat enim sic in hac quæstione versatos esse, tum synodi Francofordiensis, tum Carolini voluminis auctores, ut sibi non cum œcumenico Concilio, sed cum peculiari Græcorum, ut appellabant, synodo rem esse contenderent. Ita enim passim in libris illis profitentur, queruntur propterea illam sibi, aut universalis, aut septimæ synodi nomen arrogare, cum œcumenicam dici posse negarent, ad quam soli Græci convenissent, reliquarumque provinciarum ecclesiæ convocatæ, aut sententiam per epistolas more ecclesiastico rogatæ non fuissent. Et quidem, si rem suis momentis expendamus, satis omnino causæ videbatur, cur synodum, cui tot adhuc provinciarum, ac totius

Ad Laudunense c. 20.

In præfat. ad synodum VIII.

Lib. IV. Caroli Magni cap. 28.

Ibid. lib. III. c. 11.

ANNO CHRISTI 794.

totius pene occidentis suffragia deessent, pro œcumenica nondum haberent. Nec Hadrianus ipse aliter se sentire ostendebat; qui allatam e Græcia synodum, ut Hincmarus eodem loco docet, in Galliam misit, Conciliumque ejus causa convocari a Carolo jussit, & libris Carolinis, quibus oppugnata est, ita respondit, ut œcumenicæ synodi nomen illis, auctoritatemque nusquam objiciat. Quare habebant, ut dixi, hac in parte Galli, quo se defenderent, haud perinde fortasse in re ipsa, hoc est in quæstione imaginum, in qua vehementer a synodo dissentiebant. Nam cum in synodo Nicæna de sacris imaginibus duo essent constituta; & retinendas nimirum, & adorandas imagines esse; prius illud nostri libenter amplectebantur, quod ipsi quoque jam ante in synodo Gentiliaca contra Græcos Iconoclastas adstruxerant: alterum vero penitus respuebant, imagines que non adorandas sed memoriæ tantum causa & institutionis habendas affirmabant; Gregorium Magnum, ut ajebant, ducem sequuti, in eam sententiam Sereno Massilienſi episcopo rescripsisse videbatur. Ac merito sane adorandas imagines negarent, si adorare id erat, quod interpretabantur, hoc est, divinum honorem cultumque deferre. Sic enim vitandam imaginum adorationem docuerat sanctus Gregorius, & adorari Deum solum oportere manifestum est. Sed mirum profecto, suspicari id nostros de Græcis potuisse, aut synodum Nicænam, quod Francofordiensis canon declarat, hoc nomine traducere, quasi imagines divino cultu adorandas statuisset: cum in synodo illa nihil sit expressius, quam adorationis, seu προσκυνήσεως, quæ imaginibus tribuitur, nomine non intelligi veram latriam, quæ naturæ divinæ debetur; sed honorariam tantum veneration-nem, qua dum imagines prosequimur, prototypa ipsa per eas honoramus. Quo utique sensu Gregorius idem, qui adorandas divino cultu imagines negabat, in aliis ad Januarium, & ad Secundinum epistolis, congruentem hanc illarum venerationem aperte confirmarat: & Hadrianus papa sub finem epistolæ, qua libris Carolinis respondet, Gregorii magni & synodi Nicænæ diversas de imaginum cultu sententias non fuisse demonstrat. Denique Galli ipsi, qui adorari sacras imagines vetabant, crucis tamen effigiem, reliquias sanctorum, codicem evangelii, & alia, quorum par atque imaginum est ratio, adorare consueverant. Unde adversus illos non insolite pro septima synodo argumentatur idem Anastasius. Ajunt, inquit, quod non sit quodlibet opus manuum hominum adorandum. Quasi non sit codex evangeliorum opus manuum hominum, quem quotidie osculando adorant: Similiter & forma crucis, quam se adorare omnes ubique Christiani fatentur. Quod si quamlibet crucem auream, vel argenteam, aut ligneam adoramus, quæ utique non est eadem ipsa crux, in qua salus nostra patrata est, sed figura & imago ejus; quare non adoremus figuram & imaginem ejus qui eamdem salutem operatus est? Venerabilior namque est qui salutem operatus est, quam ea materia, in qua idem Salvator operatus est: ac per hoc magis est adoratione digna imago Christi salutem operantis, quam imago crucis salutem tantummodo bajulantis. Ceterum qui synodo Nicænæ, nondum satis intellectæ, adorationique imaginum, religiosa, ut apparet, sed inani trepidatione pertinacius initio restiterant, iidem postea, rebus explicatis atque perspectis, & synodum eamdem sunt amplexi, & sacrarum imaginum venerationem religiosissime coluerunt. Quare libros Carolinos, quos majores nostri re tandem ipsa damnarant, vel Hadriani ad eos responsionem, minus proinde necessariam, repræsentari hoc loco (ne quis fortasse inconsulto requirat) supervacaneum censuimus.

Lib. IX. ep. 5.

Act. VII. in Definit. fidei.

In eadem præfat.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

Hanc Hadriani I. papæ epistolam ad Carolum Magnum formis supra excusam habes a pag. 915. A. ad pag. 963.

V.

CANONES CONCILII FRANCOFORDIENSIS.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Damnata hæresis Elipandi & Felicis episcoporum, qui in Dei Filio adoptionem asserebant.*

II. *Synodus Græcorum de adorandis imaginibus rejecta.*

III. *De indulgentia Tassiloni duci Bajoariæ a Carolo rege concessa.*

IV. *De stabili pretio annonæ, tum privatæ, tum publicæ.*

V. *De novis donariis, ut ab omnibus ubique recipiantur.*

VI. *Ut episcopi justitias faciant in suis parochiis.*

VII. *Ut episcopus non migret de sua civitate, nec presbyter, aut diaconus, de sua ecclesia.*

VIII. *De altercatione Viennensis & Arelatensis episcopi: & de Tarentasia, Ebreduno, & Aquis.*

IX. *De purgatione & reconciliatione Petri episcopi.*

X. *Gerbodo incertæ ordinationis episcopo dignitas abrogata.*

XI. *Ut monachi a sæcularibus negotiis & placitis abstineant.*

XII. *Ut recluſi nisi ex episcopi & abbatis approbatione non fiant.*

XIII. *Ut abbas cum suis dormiat monachis.*

XIV. *Cellarii in monasteriis quales eligendi sunt.*

XV. *De monasteriis ubi corpora sanctorum sunt.*

XVI. *Ut pro introeuntibus in monasterium præmia non exigantur.*

XVII. *Ut abbas sine consensu episcopi non eligatur.*

XVIII. *Nulla ex culpa monachos abbati cæcare, aut mutilare licet.*

XIX. *Ne clerici aut monachi tabernas ingrediantur.*

XX. *Episcopus canones & regulam scire debet.*

XXI. *Dies dominica quomodo observanda.*

XXII. *Ne in villis aut vicis ordinentur episcopi.*

XXIII. *Servum sine domini licentia nemo recipiat, vel ordinet.*

XXIV. *Ut clerici & monachi in proposito permaneant.*

XXV. *Ut decimas & nonas ecclesiæ solvant qui debent, & omnes decimam de sua proprietate.*

XXVI. *Ut ecclesiæ per eos restaurentur qui beneficia habent, & ut inde ablata restituantur.*

XXVII. *Ut clerici alieni sine commendatitiis non recipiantur, & qui nunc sunt, redeant ad ecclesias suas.*

XXVIII. *Ut absolute nullius ordinetur.*

XXIX. *Ut episcopus sibi subditos rite doceat.*

XXX. *De altercationibus clericorum inter se, vel cum laicis.*

XXXI. *Ut conjurationes non fiant.*

XXXII. *Ut monasteriorum disciplina servetur.*

XXXIII. *Ut orationem dominicam, & symbolum fidei omnes doceantur.*

XXXIV. *De avaritia & cupiditate.*

XXXV. *De hospitalitate.*

XXXVI. *Ut crimnosis accusare non liceat.*

XXXVII. *De reconciliatione.*

XXXVIII. *Ut presbyteri contumaces cum regiæ capellæ clericis non communicent.*

XXXIX. *De judicio presbyteri in crimine deprehensi.*

XL. *De suscipienda cura puellarum, quæ parentibus privatæ sunt.*

XLI. *Ut episcopus extra propriam sedem ultra tres hebdomadas non hareat · & in episcopi rebus post ejus obitum quis succedat.*

XLII. *Quinam sancti in ecclesia venerandi sint.*

XLIII. *De arboribus & lucis destruendis.*

XLIV.

(1) Hos primum in lucem edidit P. Jacobus Sirmondus ex cod. MS. S. Remigii Remensis. Prius erant in fine operum Alcuini, sed mutili. *Harduinus.*

XLIV. *Ut electi utrinque judices non spernantur.*
XLV. *Ut parvuli ad sacramenta non trahantur.*
XLVI. *Ut in velandis virginibus canones observentur.*
XLVII. *Abbatissæ quæ regulariter non vivunt deponendæ.*
XLVIII. *Ut oblationes quæ in ecclesia fiunt, dispenset episcopus.*
XLIX. *Ut presbyter ante annos XXX. non ordinetur.*
L. *Ut post missarum solemnia pax invicem detur.*
LI. *Ut nomina ante oblationem non recitentur.*
LII. *Quod non in tribus tantum linguis orandus sit Deus.*
LIII. *Ut episcopi & presbyteri canones non ignorent.*
LIV. *Quatenus ecclesiæ ab ingenuis constructæ tradi, aut vendi queant.*
LV. *De licentia Hildeboldi archicapellani.*
LVI. *De Alcuino, quem rex synodo commendavit.*

CANONES

I.

CONjungentibus*, Deo favente, apostolica auctoritate, atque piissimi domni nostri Caroli regis jussione anno XXVI. principatus sui, cunctis regni Francorum, seu Italiæ, Aquitaniæ * provinciæ episcopis ac sacerdotibus synodali Concilio, inter quos ipse mitissimus sancto interfuit conventui. Ubi in primordio capitulorum exortum est de impia ac nefanda hæresi Elipandi Toletanæ sedis episcopi, & Felicis Orgellitanæ, eorumque sequacibus, qui male sentientes in Dei Filio asserebant adoptionem. Quam omnes qui supra sanctissimi patres, & respuentes una voce contradixerunt, atque hanc hæresim funditus a sancta ecclesia eradicandam statuerunt.

II.

Allata est in medium quæstio de nova Græcorum synodo, quam de adorandis imaginibus 3 Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus sanctorum, ita ut deificæ Trinitati, servitium aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur. Qui supra sanctissimi patres nostri omnimodis adorationem & servitutem renuentes contempserunt, atque consentientes condemnaverunt. (a)

III.

His peractis, de Tassilone definitum est capitulum, &c. *Cetera Vide in Capit. Baluz. To. 1. Pag. 263. Edit. Paris.*

*Incipit Epistola Paulini * Patriarchæ Forojuliensis edita in loco celebri nomen Franconofurt in synodo magna contra Felicem hæreticum, de Heistulfo qui uxorem suam occidit caussa adulterii propter unius testimonium.*

Ex ms. codice Rhemensi collato cum cap. 40. libri VI. decretorum Burcardi Vormatiensis ecclesiæ episcopi.

ADmonere te cum lacrymis & multo gemitu cordis curaveram, fili Heistulfe, si tamen filius dici debeas qui tam crudeliter infelix homicidium perpetrasti. Nam occidisti uxorem tuam, partem corporis tui legitimo tibi matrimonii sociatam sine mortis caussa non tibi resistentem, non insidiantem quocumque modo vitæ tuæ. Non inveniisti eam cum alio viro nefariam rem facientem, sed incitatus a diabolo, impio inflammatus furore, latrocinii more atrocius eam gladio tuo * crudelior omni bestia interemisti. Et nunc post mortem ejus addis iniquitatem super iniquitatem, filiorum tuorum improbe prædo, qui matri non pepercisti, & ideo filios tuos orphanos esse fecisti, inducere vis super eam mortis caussam post mortem per unum homicidam & reprobum testem, * cum nec secundum evangelicum, nec ulla divina humanaque lex unius testimonio et quanto magis per istum flagitiosissimum & tam scelestissimum, nec illa debuit viva condemnari, nec tu poteris post ejus mortem excutari. Prius caussa criminis subtiliter in veritate fuerat investiganda, & tunc si rea fuisset inventa, secundum legis tramitem debuit excipere ultionis vindictam. Nam etsi verum, quod absit, fuisset, sicut adulter ille mentitus est, post octo annos pœnitentia forsitan peracta dimittere eam per approbatam caussam poteras si voluisses, occidere eam tamen nullatenus debuisses. *Non enim vult Deus mortem peccatoris, sed ut convertatur ad pœnitentiam & vivat.* * Idcirco placeat tibi consilium nostrum, & fac hoc quod tibi melius & levius videri potest, miserere animæ tuæ, ut non sis tuus tibimetipsi homicida. Quapropter homicida, rogamus te, relinque hoc malignum sæculum quod te traxit ad tam immanissimum peccati facinus. Ingredere in monasterium, humiliare sub manu abbatis multorum fratrum precibus adjutus. Observa cuncta simplici animo quæ tibi fuerint * imperata, si forte ignoscat infinita Dei bonitas peccatis tuis, & refrigeret animam tuam, priusquam crucieris perpetuis flammis.* Hoc tibi levius & melius esse certissime scias. Sin autem pœnitentiam publicam in domo tua permanens, vel in hoc mundo vis agere, quod tibi gravius & durius & pejus esse non dubites, ita ut agere debeas te exhortamur. * Omnibus diebus quibus vixeris pœnitere. Vinum & omnem siceram non bibas. Carnem nullo unquam tempore ullam quamlibet comedas præter pascha & diem natalis Domini. In pane & aqua & sale pœnitere. In jejuniis, vigiliis & orationibus atque eleemosynis omni tempore perseverа. Armis nunquam cingere, nec caussa in quolibet loco litigare præsumas. Uxorem nun-

ANNO CHRISTI 794.

* Flodoard. lib. 3. c. 21. Historiæ Remensis testatur Hincmarum scripsisse Vulfado archiepiscopo Bituricensi, de his qui inconsulte uxores suas interficiunt, atque ad eum misisse sententiam Paulini, quam sibi mitti petierat.

* atrocior & crudelior o. b. eam g. t. interemisti.

* incusare vis mortuam. Hæc nec ev. concedit nec u. d. h. que lex ut un. t. etiam idoneo aliquis condemnetur vel justificetur.

* Duo consilia proponamus tibi, accepta tecum deliberatione duorum, elige magis quod placeat: & miserere animæ tuæ & tu hic in isto angusto tempore positus ab abbate

* Istud consilium ut certissime scias levius & salubrius est, ut sub alterius custodia lugeas defienda peccata.

* Quæ sequuntur apud Burcardum sunora sunt, ut infra patebit.

(a) Hæc duo capita non extant in Baluzio; ex quo factum ut signati apud Labbeum canones duobus numeris Baluzianos superent. *Mansi.*

ANNO CHRISTI 794.

nunquam ducere, nec concubinam habere, nec adulterium committere. In balneo nunquam lavare, in conviviis lætantium nunquam te miscere. In ecclesia segregatus ab aliis Christianis post ostium & postes te similiter reponere. Ingredientium & egredientium te supplici-ter orationibus commendare. A communione sacri corporis & sanguinis Christi cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimans abstinere. In ultimo tamen exitus vitæ tuæ die pro viatico si merueris ut sit qui tribuat tantummodo venialiter ut accipias tibi concedimus.

Sunt & alia multa quæ tibi durius & satis acrius erant juxta tam magnum pondus peccati infelix adjicienda. Sed si hæc omnia quæ supra misericorditer dicta sunt, perfecto corde, Domino auxiliante, feceris & custodieris, confidimus de immensa Dei clementia remissionem te tuorum habiturum peccatorum, & secundum boni justique pastoris imperantis jussionem resolvit te sancta ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, ut sis per ipsius gratiam, qui eam sanguine suo acquisivit, solutus in cælis. Sin autem aliter feceris, & sanctæ matris ecclesiæ tam salubrem admonitionem despexeris, ipse tibi sis judex, & in laqueo diabolico inretitus permanebis. Sanguis tuus super caput tuum. Nos alieni a consortio tuo pro aliorum filiorum Dei salute ipso opitulante omni sollicitudine intenti innitimur desudare, & Domini attentius misericordiam quotidie implorare. Qui cum Patre & Spiritu sancto vivit & regnat Deus in trinitate perfecta, per omnia sæcula sæculorum. Amen

Secundum autem consilium tale est. Arma depone & cuncta sæcularia negotia dimitte. Carnem & sagimen omnibus diebus vitæ tuæ non comedas, excepto uno die resurrectionis Domini, & uno die pentecostes, & uno die natalis Domini: ceteris temporibus in pane & aqua & interdum leguminibus & oleribus pœniteas in jejuniis, in vigiliis, in orationibus & in eleemosynis perseveres omni tempore. Vinum, medonem & mellitam cervisiam nunquam bibas nisi in illis prædictis tribus diebus. Uxorem ne ducas, concubinam non habeas, adulterium non facias, absque spe conjugii perpetuo permaneas. Nunquam te laves in balneo, equum non ascendas: causam tuam & alterius in conventu fidelium non agas: in conviviis lætantium nunquam sedeas: in ecclesia segregatus ab aliis Christianis post ostium humiliter stes, ingredientium & egredientium orationibus supplici-ter te commendes: communione sacri corporis & sanguinis Domini cunctis diebus vitæ tuæ indignum te existimes. In ultimo termino vitæ tuæ pro viatico, si observaveris consilium, ut accipias tibi concedimus. Sunt & alia multa duriora quæ tibi juxta pondus tanti facinoris essent adjicienda; sed si hæc omnia quæ supra misericorditer dicta sunt, perfecto corde Deo auxiliante perfeceris & custodieris, confidimus de immensa Dei clementia remissionem tuorum peccatorum habiturum, & secundum boni justique pastoris imperium, resolvat te sancta ecclesia ab hoc vinculo peccati in terris, ut per ipsius gratiam, qui eam suo sanguine redemit, sis solutus in cælis. Sin autem aliter feceris, & sanctæ matris ecclesiæ salubre consilium despexeris, ipse tibi sis judex & in laqueo diaboli quo irretitus teneris maneas, sanguisque tuus sit super caput tuum: nos alieni a consortio tuo: & sub indissolubili anathemate permaneas, donec Deo & sanctæ ecclesiæ satisfacias.

Hæc apud Buccardum loco indicato. (*a*)

ANNO CHRISTI 794.

Notæ Severini Binii.

a *Concilium*.) Caussam celebrandi Concilii in Germania præbuit Elipandus Toletanæ ecclesiæ archiepiscopus; qui cum audivisset Felicem Urgelitanum episcopum in Concilio Ratisbonensi convictum & damnatum fuisse, eumdemque apud sedem apostolicam, post agnitionem erroris, & hæreseos detestationem, ad ecclesiam & sedem pristinam receptum esse, non destitit acerrimus hæreseos suæ defensor & propagator, neque prius quievit, quam Felicem ad orthodoxos reversum ad castra impietatis revocasset. Immo scriptis ad Carolum magnum litteris privatis, ad universos Galliæ & Germaniæ episcopos patentibus & publicis, intrepide hoc egit, ut cum rege totam Germaniam & Galliam in suam sententiam pertraheret. Itaque cum hac ratione Felicem vere infelicem instar canis ad vomitum, & lotæ suis ad volutabrum luti reduxisset, ne malum longius serperet, infusumque venenum sana membra inficeret, opus erat ut uterque ad plenarium judicium citaretur. Res in hac synodo gestas infra summatim recensebo. Acta Concilii non integra extant. Ea enim quæ de Nicæna synodo hic gesta fuerunt, plane desiderantur. Apud historicos quos infra citabo eorumdem memoria reperitur; sed varia & inconstans, ut ibidem patebit. Ex theologis & scriptoribus hujus sæculi celeberrimis, alii provincialem, alii œcumenicam hanc synodum fuisse scribunt. Ex eo quod legati sedis apostolicæ, teste Alone in chron. Concilio interfuerunt, quodque Carolus rex generalem synodum convocari petierit, existimatum est hunc Francofordiensem conventum universale Concilium fuisse. Ego provincialem synodum rectius nominandam esse putem, cui orientalium episcoporum nemo interfuit, quamque Romanus pontifex universalem esse non voluit. Alexandrinis & Toletanis Conciliis pluribus interfuerunt legati sedis apostolicæ, quæ tamen nullo unquam tempore universalia & œcumenica habita fuere: si qui legati Romani pontificis concilio interfuerunt, illi non ad præsidendum, sed tantum ad insinuandum acta Nicæni Concilii Roma ablegati fuisse videntur. Ea quæ de filiatione Christi naturali hac synodo definita reperiuntur, sine dubio ab universa ecclesia recepta & approbata fuerunt. Qua ratione in eam ducor sententiam, ut existimem nihil hoc concilio contra Nicænæ synodi decreta fidei constitutum fuisse: quia si aliquod provinciale concilium ex pertinacia & hæresi contingat errare, nunquam solet ecclesia hujusmodi concilia quoad partem aliquam approbare, & ut catholica recipere. Communis sententia scriptorum omnium hoc concilium, quoad partem eam quæ de naturali Christi filiatione contra Elipandum definivit, tamquam catholicum recipit, quare verisimile non est patres hujus concilii hæreticos fuisse, quorum definitionem, si tales fuissent, non minus quam Pseudocaroli libellum refutare debuisset. De auctoritate hujus concilii Suarez disput. 49. sect. 3. tria asserit.

Caussa brandi Cii.

Provinc an vero versale f

Utrum Concilium Nicæno tradixerit

Primum, quod definitio contra Felicianam hæresim (in concilio Francofordiensi absolute spectato facta) habeat vim & auctoritatem stabiliendi fidem certam, & obligandi fideles ad credendum, quando sufficienter promulgata & proposita est: quia etiamsi non satis certe constat concilium hoc a pontifice confirmatum esse, tamen certissimum est definitionem ejus definitioni pontificis conformem, adeoque sufficientem fidei regulam esse, qua sufficienter promulgata ac proposita omnes fideles ad credendum id quod in ea proponitur, obligentur: ideo in primis, quia omnes fere scriptores rerum Francicarum & Hispanicarum attestantur hæresim Felicianam in hoc concilio condemnatam esse. Unde, quia constat eorum definitionem pontificia auctoritate implicite saltem approbatam esse, illam auctoritatem habet quam supra enarravi. Secundo docet, valde temerarium esse ac periculosum, acta hujus concilii velut apocrypha vel supposititia rejicere, & ab iis dissentire: tum quod res gestæ, prout in actis hujus concilii extantibus describuntur, consentaneæ sint his, quæ de concilio Francofordiensi historiæ referunt, & in iis nihil est quod ad caussam fidei stabiliendam non conferat, & pietatem ac veram doctrinam foveat; tum etiam, quod postquam acta hujus concilii in lucem prodierunt, aliisque adjunctum est, magno catholicorum consensu ab omnibus receptum, nullusque scriptor illud hactenus negare ausus fuerit. Denique etiam quod si hoc concilium prout nunc extat citra temeritatem rejici posset, possent eadem ratio-

(*a*) Post hæc in Labbeo sequuntur Notæ Sirmondi in canones Francfordienses, quas habes in Baluzii tom. II.

tione omnia concilia, quæ Laurentius Surius ex catholicarum bibliothecarum manuſcriptis veruſtiſſimis exemplaribus (ut profitetur in epiſtola ad Philippum regem catholicum) collegit, in dubium revocari. *Nemo ergo, inquit, ſuſpicari ſine magna temeritate poteſt hoc concilium Francofordienſe prout nunc habetur denuo confictum eſſe, cum ex veteri exemplari ab homine tanta fide digno dicitur tranſcriptum.* Neque etiam eſt ulla occaſio ſuſpicandi, olim fuiſſe ſimili fraude ab aliquo confictum: quia neque eſt hujus rei vel minimum indicium, neque de ullo viro catholico id credi poteſt: quod autem ab hæretico compoſitum non ſit, evidentiſſimum eſt, quia nihil eſt in eo opere quod ſanam doctrinam non contineat & redoleat. Tertio docet non poſſe ſimpliciter aſſeri, acta hujus concilii Francofordienſis a Surio circa annum Domini 1567. recenter inventa, & eam infallibilem fidei auctoritatem habere quam habent acta anteriorum conciliorum approbatorum. Nam etiamſi certum ſit auctoritate hiſtoricorum infra nominatorum, Felicianam hæreſin ab Hadriano I. & concilio Francofordienſi fuiſſe damnatam, & in his quæ nunc habemus ſcriptis ſub nomine Hadriani & concilii Francofordienſis, nihil aliud contineri, quam illius hæreſis damnationem; tamen adhuc nondum eſt certum qualis in particulari fuerit hæreſis Feliciana: quia licet in communi conſtet factam eſſe illius concilii definitionem; tamen ſi in particulari non conſtet hoc ſcriptum editum eſſe in illo concilio, non tenebimur ex illo ſcripto colligere mentem concilii, neque illi eam fidem & reverentiam adhibere, quæ vero concilio adhibetur. Quare magni intereſt ſcire, aut credere in particulari, hoc ipſum opus eſſe idem illud quod a patribus illius concilii editum eſt. De reliquorum conciliorum actis non citra periculum fidei licet dubitare: quia eccleſiaſtica traditione antiqua ad nos devenerunt; adeoque majore reverentia & auctoritate ſunt obſervanda. Ea quæ de ſtylo epiſtolæ Hadriani, & Felicis reſipiſcentia, de Ildefonſo Toletano archiepiſcopo, deque expugnatione Hiſpaniæ per Sarracenos facta huic concilio objici poſſent, illa prolixius loco allegato refutat; nos hæc omnia magna ex parte ſupra attigimus: quare iis omnibus hoc loco abſtinemus. De hac ſynodo ita Surius in admonitione ad lectorem, quam ne quis intermiſſam culpare poſſit, hic integram ſubjungo.

DE SYNODO FRANCOFORDIENSI ad lectorem admonitio F. Laurentii Surii.

SYNODI *apud Francofordiam habitæ non pauci ſcriptores meminerunt, & noſtræ quoque ætatis hæretici plurimum eam jactitant, tamquam in illa damnata ſit œcumenica ſynodus Nicæna ſecunda, quæ ſtatuit imagines pie ac religioſe venerandas. Atque ad hanc ſuam ſententiam ſtabiliendam citant Reginonem, abbatem Urſpergenſem, & quoſdam alios, cum tamen & in Reginone & Urſpergenſi non obſcura utriuſque depravati veſtigia liceat animadverti, aut certe Urſpergenſis lapſus ſit, dum ſub Irene ait Conſtantinopoli ſynodum habitam: & ſi quos præterea allegant, id more ſuo faciunt, id eſt, fide non bona. Jam vero etiam ipſi hac in re tam belle inter ſe concordant, ut etiamſi illis accedere velis, neſciat cui potiſſimum fides habenda ſit. Verum hoc apud id genus homines jam antiquitus in more poſitum eſt nullius penſi habere quæ fide rem gerant, modo ſuum errorem utcumque adſtruxiſſe videantur. Hoc autem pro comperto habendum eſt, in ſynodo Francofordienſi nihil actum eſſe contra Nicænam ſynodum, ſed eam potius damnatam eſſe quæ ſub Conſtantino Copronymo imperatore impiiſſimo ab Iconomachis habita eſt Conſtantinopoli contra imagines, quamque illi ſeptimam œcumenicam dici voluerunt, ſed impetrare fruſtra conati ſunt. Hoc enim eſt quod Urſpergenſis ait, eam nec ſeptimam, nec aliquid dictam eſſe, ſed quaſi ſupervacuam ab omnibus abdicatam. Porro ad ſynodum Francofordienſem frequentes admodum, id eſt, plus minus trecenti ex Germania, Gallia, Italia epiſcopi convenerunt, nec Hadrianus pontifex ſuos voluit legatos abeſſe: quæ res in cauſſa fuiſſe putatur, quod patres qui illi interfuerunt, eam plenariam vocarunt. Nec tamen ſola imaginum controverſia illic agitata eſt, & contra Iconomachorum pſeudoſynodum Conſtantinopolitanam prolata ſententia, ſed etiam Elipandi hæretici; qui tum ſedis Toletanæ in Hiſpaniis erat epiſcopus, impium dogma Chriſtum Dei Filium adoptivum aſſerens profligatum eſt. Atque hæc pars ſola in hit, quæ jam edimus, extat, aliis omnibus, quæ contra Iconomachos acta ſunt, prorſus aut amiſſis, aut certe alicubi adhuc delitescentibus. Quod qui acciderit, etſi certo affirmare non poſſumus, tamen probabilis conjectura eſt, factum id eſſe opera illorum, qui quatuor illos libros contra Nicænam ſecundam ſynodum conſcripſerunt, qui hodie ſub Caroli magni nomine typis excuſi viſuntur, non abſque inſigni contumelia tam ſancti & catholici principis, & putida fraude hæreticorum noſtrorum, qui ſe evangelicos dici volunt: quorum incredibilis impudentia etiam in hoc apparet, quod cum modis omnibus docere velint in Francofordienſi concilio rejectum eſſe Nicænum ſecundum, afferunt pro ſe decretum Francofordienſis ſynodi, quo illorum deplorata mentiendi & quidlibet fingendi libido ita coarguitur, ut mirum ſit illos unquam in cujuſquam boni viri auſos eſſe prodire conſpectum. Eſt autem decretum hujuſmodi, aut potius decreti particula quædam:* Allata eſt, *inquit*, in medium quæſtio de nova Græcorum ſynodo, quam de adorandis imaginibus Conſtantinopoli fecerunt. *Ubi homines verſuti cum vellent lectori perſuadere, Nicænam ſynodum hic intelligi oportere, decretum Francofordienſe corruperunt quidem, ſed mirabili Dei judicio, ut illorum impoſtura omnibus proderetur, obliti ſunt Conſtantinopolim eradere, atque ejus loco Nicæam ſubſtituere. Jam vero dum Conſtantinopolis relicta eſt, nemo tam ſtupidus eſt, qui non animadvertat eam ſynodum Francofordiæ explosam eſſe, cujus ſupra meminimus, quæ ſub Conſtantino Copronymo ab Iconomachis habita eſt Conſtantinopoli. Sed valeant iſti cum malis artibus ſuis. Tu interim, candide lector, fruere hujus Francofordienſis ſynodi quæ ſuperſunt reliquiis, quæ jam in lucem prodeunt, fruiturus quandoque illis, quæ ad Iconoclaſtarum execrationem pertinent, ſi Deo bene volente eorum copia nobis facta fuerit.*

b *Francofordienſe.*) Sic dictum a Francofordia, quæ eſt ad Mœnum fluvium poſita: de qua hæc Hadrianus Rom. in theatro urbium: *Francofordia ad Mœnum ſita, vulgo* Francfurt am Mayn, *ad diſtinctionem alterius Francofordiæ ad Oderam ſitæ, antiquitus Helenopolis, ab imperatrice Helena Conſtantini magni matre vocata. Alii dicunt, hanc civitatem anno 774. extrui cœptam a Francorum ſub rege Carolo magno, poſtea vero collapſam & a Franco Marcomiri IV. Filio (uti ſcribit Hunibaldus) duce Franconiæ reſtauratam, ab eoque denominatam. Civitas hæc in duas partes a Mœno perfluente diſtinguitur, quæ ponte lapideo connectuntur. De hac civitate ita canit quidam:*

—— rapido quæ proxima Mœno
Clara ſitu, populoque frequens, viciſque decora
Inde trahit nomen: nam Teutonus incola dixit
Francofurt: mihi ſed liceat ſermone Latino
Francorum dixiſſe vadum, &c.

Civitas hoc tempore eſt imperialis, ac binis nundinis quotannis celeberrimum nobiliſſimumque totius Germaniæ emporium. Hic Romanos reges eligi a principibus electoribus mos eſt: pluribus aliis privilegiis hæc civitas ab imperatoribus donata eſt.

Locus Concilii quis & qualis.

c *Actaque Concilii Nicani II. in cauſſa imaginum confirmarunt.*) Ita docuerunt hoc tempore Alanus dialog. 4. cap. 18. & 19. & dialog. 5. capite 12. & 13. Sanderus libro 2. de imaginibus capite 5. & libro 7. de viſibili monarchia, numero 613. Surius in præfatione hujus concilii, quam ſupra integram retuli, verbo, *concilium*. Vaſquius libro 2. de adoratione imaginum, diſputatione 7. capite 5. & ſequentibus. Suarez tom. 1. p. 3. diſputat. 54. ſect. 3. Confirmatur auctoritate concilii Senonenſis in decretis fidei capite 14. ubi ſic ait: *Carolus magnus Francorum rex Chriſtianiſſimus Francofordienſi conventu, ejuſdem erroris* (Iconomachiæ) *ſuppreſſit inſaniam quam infeliciſſimus quidam Felix in Galliis & Germaniam invexerat.* Platina in vita Hadriani ſic ait: *Biennio poſt Theophylactus & Stephanus epiſcopi inſignes Hadriani nomine Francorum & Germanorum ſynodum habuerunt, in qua & ſynodus, quam ſeptimam Græci appellabant, & hæreſis Feliciana de tollendis imaginibus abrogata eſt.* Idem fere dicit Paulus Æmilius lib. 2. de geſtis Francorum prope finem: ait enim concilium Francofordienſe egiſſe contra hæreticos damnantes imagines: *Et imaginibus*, inquit, *ſuus honos ſervatus eſt.* Blondus decad. 2. lib. 1. Sabell. lib. 6. enneade 8. Nauclerus generat. 27. Gabliſardus Arelatenſis in chronol. ann. 816. Alanus prædicto loco refert hæreticum quemdam Anſelmum Riid affirmaſſe, Nicænam ſynodum pſeudoſeptimam concilium Conſtantinopolitanum de abolendis imaginibus tamquam hæreticum execraſſe, idemque feciſſe Hadrianum papam & Carolum regem Francofordiæ.

Utrum hoc Concilio acta Concilii Nicæni de cultu imaginum reprobata fuerint.

Nicænam II. ſynodum a patribus hujus concilii condemnatam eſſe ſenſit reverendiſſimus & illuſtriſſimus Cardinalis Baronius, ut dixi ſupra in notis concilii Nicæni II. verbo *Approbatum*: Jam ante illum fere idem ſcripſerat reverendiſſimus & illuſtriſſimus etiam Cardinalis Bellarminus libro 2. de imaginibus cap. 14. &c. Sed ab eorum ſententia me prope invitum abducunt duæ rationes; Quarum prima eſt, quod cum hiſtoriæ & acta concilii referant, legatos ſummi pontificis Hadriani, quos Ado in chronico Theophylactum & Stephanum nominat, huic concilio interfuiſſe, fieri non potuerit, ut totum concilium ignoraverit, qua auctoritate vera ſeptima ſynodus Nicæna congregata, & quid in ea definitum fuerit. Nam cum hæc ſynodus paulo ante ſub eodem pontifice coacta eſſet, non potuerunt legati ejuſdem pontificis, auctoritatem & doctrinam illius ignorare,

Cur auctor a ſententia Baronii & Bellarmini diſcedat.

Ratio 1

ANNO CHRISTI 794.

Ergo etiamsi falsi rumores sparsi essent de illa VII. synodo, ut Genebrardus nescio quo fundamento affirmat, potuissent patres concilii Francofordiensis a legatis summi pontificis instrui, ipsiusque 7. synodi scriptis informari ac doceri. Immo cum celebratio Nicæni concilii esset in universa ecclesia res celeberrima & maxime publicata, non est credibile quod inter episcopos universæ Galliæ & Germaniæ hoc loco congregatos nemo repertus fuerit, cui de congregata septima Nicæna synodo, ejusve per pontificem facta approbatione nihil plane constiterit. Accedit, quod error ille adorandi imagines ut Deos, potius est error gentilium, quam aliquorum hæreticorum, vel eorum qui fidem Christi profitentur. Ergo nulla ratione credibile est, quod Bellarminus & Baronius existimant, patres concilii Francofordiensis id existimasse, aut propter solos rumores falsos id temere credidisse; præsertim cum nulla tunc esset in ecclesia illius erroris suspicio, piique & catholici fuerint episcopi hujus concilii, de quibus suspicari non liceat, quod pravo aliquo affectu erga orientales commoti, patribus sacrosancti concilii Nicæni errorem attribuerint, vel eorum sententiam instar hæreticorum in deteriorem partem interpretati fuerint.

Ratio 2. Altera ratio, quæ me a Baronii & Bellarmini sententia compellit recedere, hæc est: quod patres hujus concilii sæpe profiteantur se procedere sub obedientia Romani pontificis; & in libro sacrosyllabo sub finem, dum sententiam contra hæreticos proferunt, subjungant hæc verba: *Reservato per omnia juris privilegio summi pontificis domini & patris nostri Hadriani primæ sedis beatissimi papæ*: Item quod iidem patres in hoc concilio sæpe profiteantur, se majorum traditiones sequi & ab eorum vestigiis non discedere: & quod Carolus magnus qui huic concilio interfuit, in epistola ad episcopos Hispaniæ dicat, se in primis consuluisse apostolicæ sedis pontificem, quid de caussa in illo concilio tractata sentiret: quodque paulo infra hæc verba subjungat: *Apostolica sedi, & antiquis ab initio nascentis ecclesiæ & catholicis traditionibus tota mentis intentione, tota cordis alacritate conjungar*. Quæ sane patres concilii profiteri non potuissent, si sacrosanctam Nicænam synodum a sede apostolica confirmatam condemnassent.

Ratio 3. Nam ut supra probavi, ex falsa informatione non potuerunt in facto errare. Itaque si scienter & per errorem hæc fecerunt, utique cum pertinacia & hæresi ista fecerunt; atque ita de auctoritate sedis apostolicæ aliter senserunt, aliter locuti fuerunt. Quæ cum meo judicio de tanto & tali episcoporum cœtu non sint præsumenda, non est verisimile id, quod ajunt reverendissimi & illustrissimi Cardinales Bellarminus & Baronius, ipsos patres concilii coram legatis summi pontificis & principe catholico, septimam synodum auctoritate pontificia confirmatam condemnasse, & Hadriano summo pontifici restitisse. Accedit, quod si hujus synodi auctoritate Nicænum concilium damnatum, atque ita error Iconomachorum ex mala etiam informatione reipsa approbatus esset, certe ante nostra tempora, illius erroris aliquis sectator ejus auctoritate se suamque sententiam munire studuisset: quod tamen nullus fecit, maxime cum paulo post Carolum magnum in eadem Gallia exortus fuerit Claudius Taurinensis, qui errorem illum in occidentalem ecclesiam introducere voluit: quem sane plurimum confirmare potuisset auctoritate occidentalis plenarii concilii, si errorem illum definitione confirmasset.

Ratio 4. At vero neque Claudius in suum favorem illud adduxit, neque Jonas Aurelianensis, qui contra illum eodem tempore scripsit, & illius fundamenta confutavit, quidquam de concilio Francofordiensi respondit, vel quoad hanc partem scripsit. Addo ad extremum, quod Romana ecclesia nullum unquam provinciale concilium quoad partem aliquam etiam approbaverit & receperit, in quo alia quadam ex parte cum pertinacia & hæresi aberratum fuerit. Hoc provinciale concilium, quoad eam partem quæ de servitute & filiatione Christi definivit, ab ecclesia receptum & approbatum esse supra annotavi; non est ergo credibile, quod eodem hoc concilio Nicæna synodus ulla ratione condemnata fuerit. Quare non possum non hac in re illam tueri sententiam, quæ auctoritatibus & rationibus supra allegatis munita, sacrosancti œcumenici concilii Nicæni II. auctoritatem contra omnes Iconomachos, plurimum defendit, exornat & auget.

Ad auctoritatem historicorum contrarium afferentium. Responsio 1. Sed dices, quid est respondendum ad auctoritates librorum Carolinorum, Hincmari, Aimoini, abbatis Urspergensis, Reginonis, Adonis, & Joannis Aventini, qui omnes affirmant septimam synodum in concilio Francofordiensi damnatam esse? Respondeo, diversi diversa sentiunt; Alanus, Sanderus & Surius locis supra allegatis dicunt, pseudoseptimam synodum sub Copronymo Constantinopoli habitam a patribus hujus concilii condemnatam esse; sed cum prædicti historiographi scribant omnes illam synodum septimam hic condemnatam quæ pro adorandis imaginibus habita est sub Constantino & Irene, sine dubio non illam pseudoseptimam, sed potius veram septimam synodum eos intellexisse concedendum est; quia hæc, non illa pro adorandis imaginibus tempore Irenæ imperatricis celebrata fuit.

ANNO CHRISTI 794. Respons[io 2.] Vasquius libro 2. de adorat. capit. 7. disputationis septimæ, aliique plures concedunt, apud Hincmarum aliosque prædictos scriptores rerum Germanicarum de Nicæna synodo sermonem esse; sed id, quod referunt, falsum esse, falsaque pseudo-caroli relatione deceptos ita sensisse, adeoque non majorem fidem ipsis, quam pseudo-Carolinis libellis, (quos supra in notis 4. epist. Hadriani ad Carolum ab hæreticis pluribus conscriptos esse, pluraque mendacia continere, & Nicæno Concilio imponere demonstravi,) attribuendam esse.

Responsio [a] ceteris rej[e]ctis approb[a]tur. Suarez to. [..] disp. 54. [..] 3. Ego vero cum Francisco Suarez viro doctissimo opinor, hanc responsionem infirmis conjecturis & testimoniis niti, quæ sibiipsis non constant.

Nam in primis, ut incipiamus a præfatione Eli. Phili. in qua totus discursus superioris responsionis præcipue fundatur, nulla fides ei adhiberi potest: nec verisimile est, reliquos omnes historicos illi soli fuisse innixos.

Quid de C[a]rolinis lib[ris] sentiendum. *Primo quidem, quia auctores præcedentis opinionis dubitant, an in illa præfatione ut est in suo originali, Francofordiense Concilium nominetur: & probabilius credunt, parenthesim illam, in qua Francofordiensis Concilii fit mentio, fuisse ab aliis interpositam. Quod si hoc verum est, neque Hincmarus, neque alii historici potuerunt ex hac præfatione sumere illam sententiam de damnatione synodi Nicænæ in Francofordiensi, sed ad summum, in aliquo conventiculo imperitorum & hæreticorum hominum, a quibus fortasse liber ille editus est.*

Unde sumitur secunda conjectura: nam omnium recte sentientium judicio liber ille non fuit a Carolo magno editus, sed ab aliquo vel aliquibus hæreticis, qui illum vel occulte vel palam Carolo obtulerunt: Carolus autem illum ad pontificem Hadrianum misit, qui in scripto ad Carolum de imaginibus, librum illum ex professo confutavit. Quæ omnia late probant Alanus supra, & Bellarminus dicto libro secundo, capitulo decimoquinto; ergo non est verisimile, Hincmarum virum catholicum & doctum, ex sola illius libri auctoritate factum illud Concilio Francofordiensi attribuisse.

Tertio, quamvis ille liber tempore Caroli editus fuerit, tamen de præfatione, quæ nunc ei præfigitur, merito Alanus & Surius dubitant, an sit antiqua, vel nuper ab aliquo hæretico edita & supposita, vel saltem corrupta: nam qui præfatur, vel ficto vel ementito nomine Eli. Phili. se nominat, ut seipsum occultet, quod statim suspicionem alicujus deceptionis generat, præsertim in re adeo lubrica, & ex se suspecta. Et præterea, quantum ex his quæ Alanus capite decimo octavo refert, conjectare possum, ipse Eli. Phili. se alium a Carolo esse ostendit: nam ex professo in eadem præfatione ostendere conatur, Carolum fuisse illorum librorum auctorem, re prius deliberata cum episcopis Concilii Francofordiensis; fuit ergo auctor illius præfationis Eli. Phili. non Carolus: & illa præfatio non fuit edita tempore Caroli magni: ergo nihil probabile de illa credi potest, nisi quod ab eodem sit edita, a quo denuo liber ille inventus, vel typis mandatus ante quadraginta quatuor annos solummodo. Et minimum improbabile sit, Hincmarum, & alios antiquos historiographos ab illa præfatione sententiam suam hausisse.

Quarto obstat (quod Surius notavit) quia auctor præfationis dicit, synodum illam, quæ a Francofordiensi damnata est, Constantinopoli fuisse celebratam: hæc enim ejus verba referuntur: Allata est in medio quæstio de nova Græcorum synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt: *ex quo verbo colligi potest, eum non de Nicæna, sed de Constantinopolitana synodo loqui: vel certe, cum dicat, in illa synodo actum esse de adorandis imaginibus: cumque etiam dicat (ut Bellarminus refert) Constantinopolim sitam esse in Bithynia, colligitur hominem illum prorsus fuisse imperitum, nullaque fide dignum: aut certe inferri potest, eum ex aliqua traditione aut fama credidisse quamdam Constantinopolitanam synodum rejectam esse in Francofordiensi, ignorasse vero quid in ea actum fuerit, & ex errore id addidisse.*

Ex his etiam constat quam sit infirmum testimonium Hincmari, ut credamus eum testatum esse, Concilium Francofordiense damnasse synodum Nicænam ex sola auctoritate præfationis libri Carolini; cum verisimilius sit, Hincmarum talem præfationem non vidisse. Unde Alanus supra merito fidem non habet huic testimonio, nec credit esse Hincmari, quia nec liber ille Hincmari, unde sumptum dicitur, extat, neque ad nos pervenit, nisi ex relatione Illyrici hæretici, cui nullam fidem adhibemus, neque scimus unde fragmentum illud decerpserit, præsertim cum Trithemius inter opera Hincmari illum non numeret: Deinde in illismet verbis multa sunt falsa, & inter se pugnantia, vel parum probabilia.

Primum, quod asserit in quadam VII. synodo Græcorum quosdam dixisse, imagines esse confringendas, alias vero

vere esse adorandas ; nam hoc non in una synodo, sed in diversis accidit : & ita videtur utramque synodum confundere, nam utramque illam partem dicit, non sane intellectu esse ibi definitam. Deinde, quod ait synodum Nicænam sine auctoritate papæ fuisse habitam, & Romam missam.

Rursus, quod ait Romanum papam illam synodum Nicænam ad se missam, & in Franciam directam ut ibi (sicut indicat) examinaretur, vel corrigeretur, est per se improbabile, & ab omni vera historia alienum.

Denique quod ibi dicitur de volumine contra Nicænam synodum edito, & ab imperatore Romam misso per quosdam episcopos, non consonat cum eo, quod Hadrianus refert, Carolum misisse ad se librum per Engelbertum abbatem.

Denique de aliis historicis omnibus necessario est fatendum, aliquem errorem in eorum scriptis contineri, nam in primis Aimoinus, quem abbas Urspergensis secutus est, expresse dicit, synodum Francofurti damnatam, Constantinopoli congregatam fuisse ; cur ergo interpretabimur eos de Nicæna loqui?

Dices, qui addunt, sub Constantino & Irene.

Respondet Alanus, illos libros quoad hanc particulam ab aliquo Iconomacho fuisse corruptos. Verum quia hoc probari non potest, nec fieri satis verisimile, dicam potius Aimoinum erasse, ignorantem quo tempore Constantinopolitana pseudosynodus congregata fuisset.

Deinde Regino, quem Aventinus imitatur, illam synodum vocat pseudosynodum Græcorum, quo nomine appellata est ab omnibus catholicis illa synodus Constantinopolitana VII. nam Nicæna nec pseudosynodus appellari potuit, cum verissima fuerit, nec Græcorum tantum, cum universalis fuerit, & summi pontificis auctoritate coacta, cujus contrarium de illa synodo ibi indicatur.

Dices ; quomodo ergo dicit Regino illam synodum fuisse factam, pro adorandis imaginibus? Respondet Alanus, legendum esse, pro non adorandis : & particulam non vel incuria vel malitia fuisse sublatam. Sed est difficilis responsio, cum id probari non possit. Libentius dicerem, ignorasse illos auctores, quid in Concilio Græcorum tractatum ac definitum fuerit ; sicut de Nicæna synodo prior opinio dicebat : nec sine fundamento, quia illa pseudosynodus Constantinopolitana nunquam est in Latinum conversa, quod nobis constet : & synodus etiam Nicæna post longa tempora Latinate est donata ; & ex historiis illorum temporum nihil fere certum scire potuerunt de his quæ in illis synodis tractata sunt.

Ad verba Adonis Alanus acute respondet, verba illa, pro adorandis imaginibus, non esse conjungenda cum præcedentibus, sed cum subsequentibus, interposito comate hoc modo, pseudosynodus, quam septimam Græci appellant, pro adorandis imaginibus abdicata penitus, id est, in defensionem adorationis imaginum, penitus abdicata est. Qui sensus est quidem satis consentaneus verbis ipsis : immo vix aliter commode construi possunt, quia nulla synodus appellata est septima pro adorandis imaginibus. Quod si hic sensus verus est, fortasse Regino verbis Adonis fuit deceptus, nam vel æquales fuere, vel Regino junior fuit : floruit enim Regino anno nongentesimo decimo, teste Trithemio, & tamen Ado texuit historiam usque ad annum octingentesimum septuagesimum septimum : fuit ego Ado vel antiquior, vel, ut minimum, æqualis : fieri non potuit, ut Regino verbis Adonis non satis intellectis deceptus fuerit, & ab eis occasionem errandi sumpserint abbas Urspergensis & Joannes Aventinus, qui absque controversia sunt longe recentiores. Immo & de Aimoino, vel Annonio idem dici potest, si fortasse ille est quem sub nomine Ammonii monachi refert Trithemius scripsisse de rebus Francorum anno nongentesimo. Quod si hic sensus non probatur, potius dicendum est (sicut de aliis) ignorasse Adonem quid tractatum sit in pseudosynodo Constantinopolitana, falsoque existimasse, in ea esse definitum imaginibus esse perfectam latriam tribuendam, quam nomine pseudosynodi Græcorum, Nicænam synodum intellexisse.

Ex his ergo omnibus saltem concluditur evidenter, nullum ex historiis posse sumi firmum argumentum, quo existimetur, Concilium Francofordiense contra veram imaginum adorationem, aut contra synodum Nicænam aliquid definivisse. Ostendimus item manifestis indiciis & rationibus, non potuisse Concilium Francofordiense, si in eo de caussa imaginum actum est, aut sententiam Hadriani papæ, & Nicæni Concilii veram definitionem & auctoritatem ignorare, vel ab eis sciens & prudens dissentire, supposita reverentia, quam ex ejus actis quæ exstant, scimus sedi apostolicæ detulisse. Relinquitur ergo, necessario fatendum esse, vel historicos erasse, vel aliqua ex parte corruptos esse eorum codices, vel certe non de vera, sed de falso nominata septima synodo locutos fuisse. Et quidem de testimonio præfationis Carolinæ, & testimonio Hincmari, nulla omnino est habenda ratio : illius quidem, quoniam est ignoti auctoris, & suspecti, & quia non constat, quo tempore aut loco scripta sit, aut edita, vel inventa, & quia aperta continet mendacia, & falsa testimonia, quæ Nicænæ synodo imponit : hujus vero, quia non constat, tale testimonium esse Hincmari, nisi ex relatione hominis hæretici, & hostis imaginum : & quia ea ipsa, quæ in illo testimonio referuntur, parum sunt verisimilia, & aliis certis historiis consentanea. Videatur integrum opus ipsius Hincmari quod editum est anno 1615. Parisiis, ubi sine ulla lectionis varietate Constantinopoli legitur. Quæ opuscula nunc integra reperies in bibliotheca veterum patrum anno 1618. Coloniæ excusa. De reliquis vero auctoribus, cum negare non possimus, errorem aliquem in eorum libris reperiri, omnino enervatur in hac parte eorum auctoritas. Propter quod posses aliquis libere negare, quidquam actum esse de imaginibus in concilio Francofordiensi, neque pro illis, neque contra illas, quia neque extant acta illius Concilii quoad hanc partem, neque ullus auctor catholicus ea se vidisse refert : nam quæ hæretici isto tempore sub hoc nomine divulgarunt, ab eis plane conficta sunt : unde neque exemplar designant ex quo illa transtulerint, neque locum in quo hactenus delituerint, ipsique invenerint. Neque etiam ad verbum describunt acta Concilii, sicut in aliis Conciliis fit, & sicut nos habemus eam partem hujus Concilii, quæ est de filiatione adoptiva Christi.

Denique Jonas Aurelianensis, qui paulo post Carolum Magnum floruit, & contra Claudium Taurinensem in defensionem imaginum ad Carolum Calvum scripsit, initio illius operis mentionem faciens Concilii Francofordiensis, solum dicit in eo damnatum esse errorem Felicis de filiatione Christi adoptiva, nullam mentionem faciens, quod caussa imaginum in illo Concilio acta fuerit, & Vvalafridus Strabo in libro de rebus ecclesiasticis capite octavo mentionem faciens erroris Græcorum circa imagines, dicit damnatum esse in Concilio Romano sub Gregorio III. & subdit. Ipsa denique querela Græcorum, temporibus bonæ memoriæ Ludovici imperatoris, in Franciam perlata, ejusdem principis providentia scriptis synodalibus est confutata. De Concilio autem Francofordiensi nullam mentionem facit, cum tamen Vvalafridus ejusdem fere ætatis auctor fuerit. Non ergo caret hic modus dicendi probabili conjectura.

Quia tamen tot historiæ, quæ mentionem faciunt Concilii Francofordiensis, referunt aliquid de imaginibus in eo actum esse, suspicari coguntur, aliquod habuisse hujus rei fundamentum, & saltem traditione vel fama publica ad eorum aures pervenisse, qui hoc scribere cœperunt, Adonis nimirum, vel Aimoini, aut Reginonis. Quare credibile est, Hadrianum papam cum legatos suos ad Concilium Francofordiense misteret, per illos etiam misisse acta Concilii Nicæni, quod illo eodem tempore finitum fuerat, ut definitio illius toti occidenti innotesceret. Atque ita fieri facile potuit, ut in Concilio Francofordiensi nihil denuo de imaginibus ageretur, vel scriberetur præter acceptationem Concilii Nicæni, & consensionem illorum patrum in damnanda pseudosynodo Constantinopolitana : & hoc fortasse est quod Ado brevibus verbis referre voluit juxta sensum supra traditum : & eadem est aliorum sententia, quamvis circa res alias vel circumstantias pertinentes ad illam pseudosynodum Constantinopolitanam, errorem aliquem ex ignoratione historiæ miscuerint. Quem errorem posteriores historici, ut vidimus, emendarunt partim ratione & certa conjectura ducti, partim quia de Nicæna synodo clariorem notitiam adepti sunt. Sic igitur in re tam incerta merito Concilium Senonense eam partem probabiliorem elegit, quæ ait Concilium Francofordiense Nicæno II. consensisse.

ANNO CHRISTI 794.

Jonas Aurelianensis.

d *Anno Christi* 794.) Hoc anno synodum Francofordiensem habitam esse, indicat 26. annus Caroli regis, qui initio actorum præfixus habetur. Nam, ut supra notavi ex vita Stephani apud Anastasium, constat quod Pipinus anno 768. defunctus successorem habuerit filium Carolum : cujus vigesimus sextus annus regni cum anno Christi redemptoris nostri 794. coincidit. Tempus habiti Concilii Francofordiensis.

e *Elipandum*.) Elipandus Toletanæ ecclesiæ archiepiscopus docebat, Christum pure servum esse, quales sunt qui servitute pœnali ex peccato contracta Deo subjiciuntur. Addebat errorem multo graviorem, hunc Christum ex servo factum esse Dei Filium per adoptionem : atque ita illum a Filio Dei naturali, non tantum natura, sed etiam suppositi distinguebat, & judicio orthodoxorum jam Nestorianismum ante sopitum resuscitabat. Hæc illum de Christo sensisse ac docuisse testatur Joannes Mariana lib. 7. suæ histor. de rebus Hispan. cap. 8. sic scribens : *Nestorii placita Concilii Ephesini diligentia sopita, quasi veteri incendii scintillæ in Hispania, illis auctoribus* (Felice scilicet & Elipando) *suscitata sunt, Christum affirmantibus, qua parte homo est, Dei Filium adoptione esse*, &c. Idem epist. Concilii hisce verbis : *Neque vero alium Jesum Christum, alium Verbum dicemus, ut nova hæresis calumniatur.* Et infra adducens locum ex epist. ad Hebr. 3. cap. *Amplioris gratiæ iste pro Moyse dignus est habitus : quomodo*, inquit, *amplioris gratiæ, si servus sicut & Moyses, vel ex servo adoptivus?* ubi consido primum verba hæc : *sicut & Moyses*, id est, purus servus, & solum per adoptionem filius. Deinde consido verba illa, *ex servo adoptivus* : hæc enim manifeste indicant suppositorum distinctionem. Quod clarius inferius Elipandi hæresis quæ & qualis.

ANNO CHRISTI 794.

declaratur illis: *Sed neſcio ex quo ſervo adoptatus in filiorum ſtatum ut vos dicitis*. Dicebant ergo iſti, Chriſtum hominem prius vel natura, vel fortaſſe etiam tempore, ut ſæpe in illo Concilio inſinuatur, fuiſſe quemdam ſervum, & deinde fuiſſe factum Filium Dei per adoptionem. Adde quod in libro ſacroſyllabico, aliiſque variis Francofordienſis Concilii locis, Felicis & Elipandi hæreſis veternoſa appelletur, non alia ſane de cauſſa, quam quod olim in Neſtorio condemnata fuerit. Jonas Aurelianenſis loco in Concilio Ratisbonenſi ſupra allegato de Felice ait: *Milites Chriſti invictiſſimis armis munitis ejus veſanam doctrinam propulſarunt: ejuſdem namque principis juſſu in unum coacti eumdem Felicem condemnarunt, immo cum auctore ſui erroris Neſtorio, quem imitatus eſt, perpetuo anathemati manciparunt*. Sigebertus in chron. anno 793. ſic inquit: *Felicitana hæreſis condemnatur, & in præſentia Hadriani papæ ab ipſo Felice auctore abdicatur. Hæc hæreſis aſſerebat Filium Dei in divina natura nuncupativum: Item in divina natura verum eſſe Filium Dei, in humana vero adoptivum*. Eamdem ſententiam ſecuti ſunt Anton. 2. par. hiſt. tit. 14. cap. 1. 5. & 6. Paulus Æmil. libro 2. prope finem. Nauclerus generat. 27. aliique plures, quos nominatim citat Franciſcus Suarez tom. 1. 3. part. diſp. 49. ſect. 3. Felix igitur & Elipandus non tantum, (ſicut Durandus aliique ſcholaſtici theologi) in voce adoptionis, ſed re ipſa in myſterio incarnationis errarunt, & in Neſtorianiſmum inciderunt eo ipſo, quod non aliter Chriſtum quam purum hominem a Deo adoptatum eſſe docerent. Ex quadam Elipandi confeſſione, quæ in bibliotheca Toletana in quodam libro a Beato Heterio contra Elipandum ſcripto reperitur, ajunt nonnulli Felicem & Elipandum non in myſterio incarnationis, ſed tantum abutendo voce adoptionis inſtar Durandi aberraſſe: idemque conjecturis affirmant iſtis, quod nihil eorum quæ Neſtorio objecta fuerant in Concilio Epheſino, contra Elipandum attulerint, quodque ipſe Elipandus erroris ſui profeſſionem ad Carolum regem mittens, eam a ſynodo examinari & diſcuti petiverit. Quæ, ſi Neſtorii ſententiam ſectatus fuiſſet, nullo unquam tempore feciſſet. Sed præterquam quod allegata confeſſio Elipandi ab ea quam ad Carolum miſit plane diverſa ſit, nihil aliud ipſa probat, quam quod callide exemplo Neſtorii magiſtri ſui, ut recte dixit ſanctus Thomas tertia parte, quæſtione vigeſima ſecunda, artic. 6. utebatur unitate perſonæ, propter unitatem dignitatis & honoris: quodque errorem Neſtorii ſi non expreſſe, ſaltem implicite tradiderit, eo ipſo quod adoptionem Chriſti a natura non diſtingueret, illamque non ſoli humanitati, ſed cuidam homini tempore vel ſaltem natura prius ſervo attribueret. Quare verior eſt ſententia, quam auctoritate & ratione confirmavi ſupra, nimirum quod Elipandus & Felix Neſtorii hæreſim hac ſua Doctrina reſuſcitarint. Utriuſque ſententiam magna & plenaria ſynodus condemnavit, jureque optimo definiens edixit, quod Chriſtus Dominus de Spiritu ſancto conceptus, expers omnis peccati in hunc mundum editus, non tantum non ſit ſervus ſervitute pœnali Deo Patri ſubjectus, verum etiam quod ſine additione reſtrictæ humanitatis ſimpliciter & abſolute talis nominari non debeat. Et quia Chriſtus Dominus ſecundum orthodoxæ fidei decreta, eſt una perſona, unuſque naturalis Dei Filius, ſub periculo anathematis rectiſſime definivit, Chriſtum Dei Filium adoptivum non eſſe, neque appellari debere; ſiquidem de ratione adoptionis ſit, ut externa perſona ad hereditatem adoptantis liberaliter acceptetur. Contigerunt iſta hac forma & occaſione. Poſtquam Felix Urgelitanus orthodoxæ fidei confeſſionem Romæ edidiſſet, magno conatu laboravit Elipandus, ut a fœcibus & ſordibus ablutum Felicem, ad volutabrum luti reduceret: quod cum & ſæpius conanti ſucceſſiſſet, cupiens virus ſuum extra Hiſpaniam in Gallias & Germaniam diffundi, litteras maxime virulentas de ſua ſententia ſcripſit ad Carolum Magnum, petens eam theologis examinandam & diſcutiendam communicari: addidit ejuſdem argumenti alias ad omnes Galliæ epiſcopos inſcriptas, quibus perfidiæ profeſſionem a ſe editam, teſtimoniis patrum more hæreticorum ab ipſo depravatis & detruncatis confirmavit, atque Ildefonſum alioſve Tolitanæ eccleſiæ anteceſſores epiſcopos de hæreſi mendaciſſime, ut patet ex ejus ſcriptis jam nuper a patre Fevardentio in lucem emiſſis, per magnam calumniam fugillavit. Carolus his litteris acceptis per miſſam non ſemel ad ſedem apoſtolicam legationem egit, ut ad ſynodum ſuo hortatu in Germania hac de cauſſa celebrandam pontifex perſcriberet, quid ipſe de ſententia Elipandi ſentiret. Hadrianus petitioni regis obtemperans Elipandi ſententiam diſcuſſit: quam cum hæreticam eſſe inveniſſet, ſcripta ad epiſcopos Galliarum & Hiſpaniarum epiſtola, hæreticam eſſe doctrinam Elipandi declaravit, eamque anathematis ſententia condemnavit. Poſt hanc pontificis epiſtolam acceptam, congregata eſt ſynodus, cujus initio in præſentia Caroli Magni regis recitatæ ſunt litteræ Elipandi, quaſque ad eas pontifex juſſu regis Caroli reſcripſerat. Quæ cum recitatæ fuiſſent, inquit Paulinus in libello ſacroſyllabico, tempus deliberandi petitum eſt & conceſſum ea de conditione, ut præſtituto termino ſuam ſinguli ſententiam ſacræ ſcripturæ auctoritate confirmatam proferrent. Qua occaſione Paulinus libellum ſacroſyllabum, quem ipſe ſuo ſuorumque epiſcoporum ſuffraganeorum nomine adverſus novam hæreſim Felicianam ediderat, huic Concilio obtulit; quo in publico patrum conſeſſu recitato & diligentiſſime examinato, Elipandus & Felix cum ſua hæreſi ſupra memorata condemnati fuerunt. Poſt latam damnationis & anathematis ſententiam, patres Concilii ad epiſcopos Hiſpaniæ epiſtolam ſynodalem ſcripſerunt, qua ſingulas hæreticorum ſententias prolixius refutarunt: addidit ejuſdem argumenti Carolus Magnus, propterea quod ab eodem Elipando privatas litteras accepiſſet. Præter ſupradictas hæreſes de ſervitute & adoptione Chriſti Felicem etiam impugnaſſe venerationem imaginum aſſeritur in Concilio Senonenſi in decr. fidei c. 14. Teſtatur idem Platina in Hadriano. Sabellicus enneade octava, libro 8. Alphonſus de Caſtro verbo *Imago*. Vaſquez libro 2. de adorat. diſp. 2. c. 3. hanc ſententiam impugnat, ſed meo judicio non recte. Nam auctoritate Jonæ Aurelianenſis epiſcopi manifeſtum eſt, Claudium Taurinenſem diſcipulum Felicis Iconomachum extitiſſe: ergo ſine dubio errorem illum a Felice accepit, quo præceptore in rebus fidei utebatur.

ANNO CHRISTI 794.

Utrum Felix & Elipandus Neſtoriani fuerint.

Objectio.

Reſponſio.

Decretum ſynodale contra Elipandum, & Felicem.

Epiſtola pontificis ad Elipandum qua occaſione ſcripta.

AD SEQUENTEM EPISTOLAM JOANNIS DOMINICI MANSI *PRÆMONITIO.*

VIX ad Gallici regni gubernacula admotus Carolus magnus inter præcipuas regiminis ſui curas, hanc potiſſimam habuit, ut datis circumquaque ad epiſcopos latiſſimæ Gallicæ ditionis literis, eos excitaret ad depellendas majori diligentia eas tenebras, quibus rudes illi populi in rebus fidei & morum obvolvebantur. Exordium a baptiſmo eſt factum, cujus adminiſtrandi ritus variis abuſionibus inficiebatur, & orthodoxa de eo dogmata, vel penitus a non paucis ignorabantur, vel multis non ſanis vitiabantur. Teſtes habeo hujus rei pœnitentiales ejus ætatis libros, in quibus baptiſmi a pravis nominibus collatio reiteranda præcipitur, ut in pœnitentiale Ecgberti, ſuo loco a me dati, injunctum legitur, & in altero veteri, quod Bedæ adjudicandum cenſui, confirmatur. Id etiam ex afferenda ſtatim Paulini Aquilejenſis patriarchæ epiſtola diſcimus, cum eos carpat, qui in ſola membrorum lotione, abſque ulla prolatione verborum baptiſmum ſtare poſſe judicabant. Hinc igitur natæ de baptiſmo eruditorum ejus ætatis epiſcoporum literæ & leges, ut Gebehardi Leodienſis epiſcopi, concilii Arelatenſis VI. an. 813. habiti can. 3. Moguntini ejuſdem anni can. 4. Rhemenſis ejuſdem anni can. 7. Turonenſis ejuſdem anni can. 18. Collegarum igitur ſtudia æmulans Paulinus Aquilejenſis patriarchæ, hanc, quam hic primus e tenebris produco epiſtolam dedit, gliſcentes in provinciam ſuam de baptiſmo errores depellere nitens; quos ſane intolerabiles extitiſſe ejus lectione diſcimus. Ita vero illos caſtigat, ut & ipſe videatur in ea fuiſſe ſententia, quæ baptiſmum in ſolo Chriſti nomine collatum admiſiſſe, vel ſaltem non reprobaſſe videri poſſit; quamquam tamen ab imperitis & indoctis ſic adminiſtrari

agno-

agnoscit & fatetur. Neque id monstri loco habendum esse norunt eruditi, cum ab ea ætate haud longe remotus Nicolaus I. pontifex maximus eamdem sententiam tenuerit, & docuerit. Ceterum de nobili hoc vetustatis documento accepto gratiæ referendæ sunt P. Forbenio Forster priori & bibliothecario cœnobii S. Emmerami Ratisbonensis ord. S. Benedicti, qui e pluteis insignis bibliothecæ suæ extractum, ad me transmisit evulgandum, adjecta brevi & erudita præfatione sua, quam statim subdo. ANNO CHRISTI 794

DICTATUS PAULINI PATRIARCHÆ AQUILEJENSIS.

IN Dei omnipotentis præscientia, qui fecit ea quæ futura sunt, cuncta ante omnia sæcula prædestinatim facta exsistunt: quæ nimirum per singula tempora justo Dei moderatius judicio disponuntur, sicut scriptum est: *Judicabit orbem terræ in æquitate, & populos in veritate sua.* Et ne unus quidem sermo cecidit cassus in terram de omnibus bonis, quæ locutus est Dominus facere, impleturque cotidie, quod veritatis voce inviolato salubriter protestatur jure, qua dicitur: *Et alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & illas oportet me adducere, & vocem meam audient, & fiet unus Pastor & unum ovile.* In quibus verbis subtiliter dominica pensanda sunt documenta, ne quis sibi jactanter tribuerit & de lucto congregatarum ovium propriam laudem dissciens quæreret. Non enim ait: *Oportet illas adducere:* ut intelligeretur quemlibet sine Dei gratia; Sed addidit: *me*, quatenus patenter daretur intelligi, nihil nostrum, sed totum, quod dignum, sanctum, justumque est, suum esse, licet nobis gratuito munere propter nimiam bonitatem ejus merces de executo humiliter obsequio retribuatur, si non nostram, sed ejus, cujus omne, quod sumus, vivimus & movemur, laudem & honoris gloriam requiramus.

Denique cum secundum bonæ voluntatis suæ propositum ferocium gentium mentes ad bonitatis mansuetudinem in præfinito perducere dignatus fuisset tempore, & *Caroli* Christianissimi Principis animum fidei zelo inflammatum feliciter incitasset, quatenus christianas exercituum legiones per dilectissimum *Pippinum* suum Jordannica sceptra Christo Duce gubernante supra *ripas Histri Danubii* adgregandas non retardaret castra calcatius metatus in eodem loco isdem Venerabilis *Pippinus* rex, accersito quin etiam quorumdam Episcoporum reverendo collegio de plurimis quibusque rerum cærimoniis ad cultum Dei & christianam propensius pertinentium Religionem diligenti studuit curiositate clementibus explorare verbis, & indulta quocirca familiaritatis prædictorum Patrum licentia requisitum est primum de sacro regenerationis lavacro, quibus temporibus principaliter & specialiter, si rationalis necessitas aliter non expoſcat, tribui catecuminis oporteret? Inventumque est protinus & per sacras Scripturarum adprobatum paginas, duo tantummodo legitima tempora, in quibus sacramenta baptismatis, nisi justa & inevitabilis, ut præfati sumus, interveniat occasionis necessitas, modis omnibus jure sunt celebranda, Pascha videlicet celeberrimum festum, & Pentecosten glorioſum sancti Spiritus in igneis linguis adventum. Ait enim Magister & Doctor gentium in fide & veritate: *Quicumque baptizati sumus in Christo Jesu, in morte ipsius baptizati sumus: consepulti enim sumus cum illo per baptismum in morte, ut quomodo Christus resurrexit a mortuis per gloriam Patris, ita & nos in novitate vitæ ambulemus.* Nam & trina inter sacras lavacri mersio undas triduanam Domini non inconvenienter significat sepulturam, & tertia elevatio ab unda tertiæ diei gaudium dominicæ Resurrectionis demonstrat.

De Pentecosten autem Dominum dixisse discipulis suis sanctus commemorat Lucas, *Vos autem*, inquit, *baptizabimini Spiritu Sancto, quem accepturi estis non post multos hos dies*, & illud: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto, non potest intrare in regnum cælorum.* Hinc alias egregius Prædicator de conversis & ex fontis utero sacratius renatis intonans ait: *Sed abluti estis, sed sanctificati estis in nomine Domini Jesu Christi, & in Spiritu Sancto.* Unde & ab ipsis Apostolis traditum est sanctæ Ecclesiæ, duo hæc tempora in Mysterio sacri baptismi singulariter celebrare; qua de re placuit juxta hanc inviolabilem apostolicam regulam & canonicæ formulæ celeberrimas sanctiones bina hæc tempora in sacramento regenerationis adscribi, excepto mortis periculo, pro quo non solum non sunt tempora obsservanda; sed nec hora vel momenta diei noctisque silentia, ut quandocumque hujus rei necessitas exigerit, nulla mora interveniente in mortis quemlibet periculo constituto baptismi gratia velocius tribuatur.

Vide Gaetani seu Garibaldi Leodiensis Ep. instructionem Pastoralem

Similiter de his sentiendum est, qui obsidionis discrimine vallati seu timore perculsi naufragii, vel angustia carceris circumdati, quæ cuncta hæc ad mortis pertinent causam. Aliter autem apostolica & canonica, sicut dictum est, immutilatius forma servetur.

Ex hac igitur dominicæ auctoritatis admonitione primus pastor Ecclesiæ quorumdam, ut ita dixerim, fratrum infestos animos temperare curavit, cum ab his de susceptione gentium quasi prævaricator legis redargueretur. *Recordatus sum*, inquit, *sermonum Domini dicentis: Joannes quidem baptizavit aqua, vos autem baptizabimini in Spiritu Sancto.* Et adjecit: *Ego autem quis eram, qui probiberem Deo?* Definitum quippe est in superiore locutione, quibus necessariis omni tempore negotiis desiderantibus sacrum baptisma inculpabiliter concedatur. Videamus, si tamen licet nobis ex considerationis intuitu humiliter perpendere, an etiam propter rudem ad fidem gentem noviter concurrentem prædicta duo tempora laudabiliter valeant anticipari? ita dumtaxat ut non a recto sanctarum Scripturarum tramite exorbitare, nec præcedentium Patrum terminos videamur transgredere. In actibus namque legitur Apostolorum, prædicante Petro, trium millium credentium turba semel & bis, super quo Spiritus Sanctus ceciderat, baptismi gratiam susceppisse. *Et adposita est*, inquiens, *in eadem die*, id est fidelium multitudini in corpore Ecclesiæ adgregata. Sed & Eunuchus legens Esaiam Prophetam adsumpto Philippo divino in curru imperio aqua inventa ab eodem baptizatus adscribitur. Denique & Paulus electionis vas triduano peracto jejunio ab Annania recepto lumine legitur baptizatus.

Hæc igitur prolata exemplorum testimonia, quæ protulimus, probabilia quidem, & verissima

ma habenda exſiſtunt ; ſed longe ab his, de quibus agimus, diſſimiliter ſentienda. Hæc autem gens bruta & inrationabilis vel certe idiotæ & ſine litteris tardiora atque laborioſa ad cognoſcenda ſacra Myſteria invenitur. Illi vero, qui ex circumciſione venerant, quibus credita fuere divina eloquia, legislatio & myſtica Prophetarum præconia, licet Centurio cohortis Italiæ ex gentibus fuerit ; ſed & ille ſæcularibus litteris imbutus, & prius ab Angelo præmonitus, & ante baptiſma timens Deum probatus, a Petro confeſtim inſcribitur baptizatus. Illis namque, qui ex circumciſione erant, ſicut dictum eſt, ſolo modo fides, qua Chriſtum Dei Filium recte crederent, deerat, & ea quæ legebantur qualiter figurate intellegi deberentur, indigebant. Unde & Eunuchus, cum legeret in verbis Eſaiæ Prophetæ : *Sicut ovis ad occiſionem ductus eſt, & quaſi agnus coram tondente ſe, ſic non aperuit os ſuum*, perquirit anxie a Philippo, utrum de ſe hoc Propheta, an de alio aliquo dixerit ? Cui cum typice a Philippo evangelizatum eſſet, de Chriſti hæc paſſione myſtice fuiſſe prædicta, ſtatimque prædicatori ſuo, infuſo ſancto Spiritu, præbens adſenſum fideique munus de theſauro cordis per ferculum linguæ evangelizanti libenter obtulit prolatum. Nihil namque tunc aliud deerat Eunucho niſi ſola aquæ ſubſtantia, qua inventa, protinus in ea meruit baptizati.

Huic autem genti, quemadmodum præfati ſumus, ſacris ignaræ eloquiis non convenit juxta hæc prolata Scripturarum exempla tam citius baptiſmi myſterium indulgere, priuſquam imbuatur fidei ſacramento per aliquas protelationis moras. Præſertim cum Dominus præcipiat diſcipulis ſuis, dicens : *Ite, docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, docentes eos ſervare omnia, quæcumque mandavi vobis*. Et rurſus : *qui crediderit, & baptizatus fuerit, ſalvus erit*. Intueri quippe in verbis dominicis vigilanti ſtudio libet, & animadvertendus in præceptis illius ſacratiſſimus ordo. Non enim ait : Ite, baptizate omnes gentes, docentes eos, ſed primum intulit : *Docete* ; deinde adjecit : *baptizate*. Et non qui baptizatus fuerit & crediderit : ſed, qui crediderit & baptizatus fuerit, hic ſalvus erit. Et poſt Baptiſmum rurſus : *Docete eos ſervare omnia, quæcumque mandavi vobis*. Ut in promptu daretur intellegi, & ante Baptiſmum fides eſſet docenda, & ut intellegat novitius, quæ ſit Baptiſmi gratia, quia per id peccata dimittantur, & regeneratus novus homo, mortuo ſcilicet inter undas redemptionis vetere cum actibus ſuis, qui erat filius peccati incipiat per adoptionem filius eſſe Dei, & particeps regni cælorum ; & poſt hanc mortalem vitam æternæ vitæ beatitudinem conſequatur. Poſt Baptiſmum vero docendi ſunt ſervare omnia Dei mandata, quibus pie & juſte in hoc ſæculo vivere debeat.

Ipſa vero prædicantium doctrina non debet eſſe violenta, humanoque pavenda timore ; ſed benigna, ſuadebilis, & cum dulcedine inrorata. Suadebilis nempe de præmio vitæ æternæ ; terribilis de inferni ſupplicio, non de gladii cruento mucrone, nec coacti aut inviti trahantur ad baptiſmi lavacrum, ſed quos Spiritus Sancti gratia perfuderit, & ex deſiderio animæ ſuæ expetierint ſalutem. Dilatatio autem tarditatis uſque ad quem dierum numerum prætendatur, in ſacerdotis arbitrio æſtimare debet, juxta mores prorſus audientium, quam velocius vel ſerius ſuſcipiant verbum Dei, & adſpirante Spiritu Sancto intellegant ſuæ redemptionis augmentum. Infra quadragenarium tamen numerum protelationis ſumma perſiſtat, ne forte longe protracti flamma deſiderii eorum defervens inaniter refrigeſcat. Ita dumtaxat, ut ſeptenarius numerus in diſcendendo non tranſgrediatur.

Porro de duobus legitimis temporibus, id eſt, Paſcha vel Pentecoſten, in quibus univerſaliter, ſicut dictum eſt, tribuitur baptiſmum, conſiderare libet, qualiter propter converſionem iſtarum gentium, atque Sacerdotum raritatem, inviolabiliter valeant anticipari.

Scimus itaque ſanctum venerandumque Paſchæ gaudium & adventum ſancti Spiritus, id eſt, Pentecoſten in die dominico fuiſſe conlatum ; & nos per uuumquemque * eudumata prima feria, id eſt, dominico die dominicæ Reſurrectionis ſolemnem lætitiam, & ſancti Spiritus inenarrabilis præſentiæ gloriam celebramus. Si ergo felici præſumptione hac de cauſa prædicta tempora anticipare non expaveſcimus, venerandæ tamen dominicæ diei terminum, excepta mortis cauſa, nullo quolibet temeritatis auſu tranſilire præſumamus ; ita ut per hunc ordinem cuncta procedant.

* hebdomad

Denique ſi viſum fuerit Sacerdoti, & non aliter res exigat, per duas vel tres aut amplius minuſve eudumatas juxta definito numero vel non protrahere caticuminum, faciat qualiter illi recte paruerit. Per ſeptem tamen illos dies, in quibus veſpere Sabbati, quæ in prima luceſcit Sabbati, baptizandus eſt, indicto jejunio catacizetur cotidie audiens, unguaturque oleo ſancto, & in veſpere, ſicut diximus, Sabbati ſanctificetur aqua in fonte vel in tali vaſe, ubi in nomine ſanctæ Trinitatis trina merſio fieri poſſit. Et poſtquam ſe profeſſus fuerit credere in Deum Patrem omnipotentem, & in Jeſum Chriſtum Filium ejus unicum, Dominum noſtrum, & in Spiritum Sanctum, & abrenuntiare ſe confiteatur diabolum, & pompis ejus, mundum & pompis ejus, tunc ſemel dicatur a Sacerdote : *Et ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Mox levatus tertia de unda, ſuſcipiatur ab eo, qui ei ſpiritualis pater electus eſt.

Parvuli autem lactantes, niſi ſolo mortis debito interveniente, ſerventur cuncti ad illa duo univerſalia, de quibus jam ſæpius dictum eſt, tempora, Paſcha utique, vel Pentecoſten. De his autem, qui jam baptizati a Sacerdotibus terræ iſtius in nomine ſanctæ Trinitatis eſſe probantur, quemadmodum eorum profeſſione, cum a nobis diligenti cura percunctarentur, didicimus, placuit, non oportere iterum baptizari. Ait enim Paulus divinus Apoſtolus : *Unum baptiſma, una fides*. Et per ſemetipſam veritas Petro, *qui lotus eſt*, inquit, *non indiget, ut lavet iterum, niſi tantum pedes*, id eſt, greſſus pravi operis lacrimarum fonte pœnitendo abluere.

Hi autem, qui a Clericis baptizati ſunt, aqua tamen a Sacerdote benedicta, in nomine ſanctæ Trinitatis, & adſunt præſentes ipſe Baptiſtæ, qui teſtimonium tali perhibeant, vel certe ipſi, qui baptizati ſunt, valent de ſe taliter teſtimonium proferre, nec hos arbitramur recte iterum baptizari, ſed per ſolam manus

nus impositionem tradantur eis omnia dona spiritalia, quæ ante baptismum & post baptismum oportuerant tradi, & sic in gremio sanctæ suscipiantur Ecclesiæ.

Illi vero, qui ab inlitteratis Clericis baptizati exsistunt, & cum intinguerentur in aqua, nec illi fidem, quia nesciebant, professi sunt, nec ille, qui baptizabat dixit: *Baptizo te in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti*. Nec in nomine Jesu Christi, sicut cujusdam horum idiotarum professione comperimus, sed sola aqua solum corpus abluit, hi profecto pro non baptizatis habendi sunt. Sola enim aqua sine sancti Spiritus ammixtione nihil valet aliud, nisi sordes carnium aut quorumcumque rerum abluere. Peccatorum nimirum remissio & sanctificatio spiritalis non nisi per gratiam sancti Spiritus ministratur. *Accipite*, inquiens Dominus, *Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis*. Enim vero non ait Dominus: Nisi quis renatus fuerit ex sola aqua tantummodo, sed ex aqua & Spiritu Sancto. Hinc est, quod Magister & Doctor gentium in sola aqua Joannis baptismate baptizatos mandat iterum baptizari. Nam cum interrogans exploraſſet eos, qui baptizati erant, si accepissent Spiritum Sanctum? & responsum ab eis recepisset, nescire se si esset Spiritus Sanctus, tunc jussit eos in nomine Jesu Christi baptizare. Ex hoc ergo exemplo colligi potest, in sola aqua sine gratia Spiritus Sancti baptizatos iterum proculdubio inculpabiliter baptizari.

ANNO CHRISTI 794.

De his igitur ita satis dixisse sufficiat. Nunc autem ad alia festinantes ab his compendiosius calami cuspite suspendamus.

PAULINUS licet indignus servorum Domini ultimus servus, valvicula sanctæ & orthodoxæ Aquiligensis Ecclesiæ sedis horum Venerabilium fratrum socius & auditor fui.

ANNO CHRISTI 795.

VITA, EPISTOLÆ ET DECRETA LEONIS PAPÆ III.

Leo tertius natione Romanus ex patre Azuppio sedit annos viginti, menses quinque, dies decem & septem. Qui a parva ætate in vestiario patriarchii enutritus, & educatus, omnemque ecclesiasticam disciplinam spiritualiter eruditus, tam in psalterio, quamque in sacris divinis scripturis pollens subdiaconus factus in presbyterii honorem provectus est. Erat enim vir castus, loquela facundus, & animo constans.

Ubi vero inveniebat aliquem præcipuum monachum, vel servum Dei, in colloquiis divinis & oratione cum eo penitus vacare non cessabat. Et valde nimisque hilaris in eleemosynis existebat, verum etiam & infirmorum prorsus maximus visitator, prædicans illis * scripturaliter, * ut eorum animas in eleemosynis redimerent.

Qui plures ejus prædicationibus annuentes, quidquid ille pro Christo * commendabat, occulte diu noctuque pauperibus erogabant: Fructum animarum crebro * offerens salubriter Deo, & dum taliter in ipso vestiario præcipue degens splenderet, & ejus sollertissimam curam ipse vestiarius diligeret, ab omnibus amantissime diligebatur. Quapropter divina inspiratione una concordia, eademque voluntate a cunctis sacerdotibus seu proceribus, & omni clero, necnon & optimatibus, vel cuncto populo Romano Dei nutu in * natali beati primi martyris Stephani electus est, & sequenti die in * natali sancti Joannis apostoli, & evangelistæ ad laudem, & gloriam omnipotentis Dei pontifex in sede apostolica ordinatus est. Erat enim ecclesiasticarum rerum defensor, & contrariorum fortissimus expugnator, & nimis mitissimus, & eidem ecclesiæ benevolus præclarus amator, tardus ad irascendum, & velox ad miserandum, nulli malum pro malo reddens, neque vindictam secundum meritum tribuens, sed pius ac misericors a tempore ordinationis suæ omnibus * studuit justitias facere. Hic vero rogam clero suo in basilica beati Petri principis apostolorum nutritori suo thuribulum aureum ante vestibulum altaris pensans libras decem & septem. Immo & in confessione ejusdem apostoli rugas ex auro purissimo cum gemmis diversis pensantes libras quadraginta & novem. Item coronas majores argenteas tres pensantes libras trecentas & septem. Verum etiam & cortinas albas holoſericas rosatas habentes in medio crucem de * chysoclabo, & periclysin de fundato unam.

* chrysoclavo.

Sarta vero tecta basilicæ beati Petri apostoli, id est, navem majorem, sed & aliam navem super altare cum quadriporticu simul & fontem, atque ante fores argenteas. Verum etiam & turrem cum cameris suis ab imo usque ad summum omnia in omnibus noviter restauravit. Præsertim imaginem Salvatoris cum reliquis miræ pulcritudinis depictam ad decorem suprascriptæ ecclesiæ in fastigio sub arcu majori posuit. Pari modo & in basilica beati Pauli apostoli, atque in basilica Salvatoris * instar imagines fecit, & constituit. Sarta tecta vero tituli beatæ Anastasiæ, quæ a priscis temporibus per incuriam marcuerant, & pene casura erant, suo almo studio noviter restauravit.

* instar, id est similes imagines.

Similiter & titulum sanctæ Sabinæ studiose renovavit. In quo vero templo idem egregius præsul fecit ex argento coronas quinque pensantes libras quatuordecim. Canistra duo pensantia libras tres & semis. Gabatas * interrasiles novem pensantes libras undecim. Fecit autem & in basilica beatæ Dei genitricis, quæ appellatur ad præsepe, cyborium ex argento purissimo quod pensat libras sexcentas & undecim. Simul & rugas argenteas in ingressu presbyterii pensantes libras octuaginta, atque cortinam majorem sericam albam habentem periclysin, & crucem de fundata.

* interfatiles.

Immo & in sacratissimo altari majori fecit vestem de chrysoclabo habentem historiam nativitatis, & sancti Simeonis, & in medio cheri-

ritiſimon. Simul etiam & in camera ejuſdem ecclesiæ & in quadriporticu, necnon & coronas argenteas tres penſantes inibi libras centum quadraginta quinque, & uncias novem. Interea & in baſilica beati Chriſti martyris Laurentii ſita foris muros fecit imagines argenteas tres Salvatoris, beati Petri apoſtoli, & ſancti Laurentii penſantes ſimul libras quinquaginta quatuor & ſemis. Et in ſacro altari veſtem ſericam chryſoclabam habentem hiſtoriam dominicæ paſſionis, & reſurrectionis. Itemque renovavit ſarta tecta B. Felicis, & Adaucti martyrum juxta ſanctum Paulum apoſtolum, ſed & baſilicam S. Mennæ, atque tituli beati Vitalis Chriſti martyris, necnon & cœmeterium B. Sixti atque Cornelii via Appia. Simulque & cœmeterium S. Zotici via Lavicana.

ANNO CHRISTI 795. quinquaginta quinque

Pariter & eccleſiam ſanctæ Dei genitricis, ſemperque virginis Mariæ dominæ noſtræ ſitam in Fonticana, quæ per olitana marcuerat. Fecit autem idem præſul in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli confeſſionem, ſimul & rugas ex auro obrizo habente gemmas preticſas inſtar beati Petri apoſtoli penſantes libras centum quinquaginta & ſex. Et ſuper ipſum ſacrum altare imaginem auream habentem Salvatorem, & duodecim apoſtolos penſantes libras ſeptuaginta quinque, ſed & cameram ejuſdem baſilicæ in modum beati Petri apoſtoli noviter fecit, præſertim & coronas argenteas tres penſantes in una libras ducentas, & viginti. Et vela holoſerica majora ſigillata habentia periclyſin, & crucem de bathin, ſeu fundato numero quindecim. Vela promiſcua majora de quadruplo inveſtita, quæ pendent in arcubus quadraginta tria. Vela modica ſigillata, quæ pendent in arcubus minoribus ornata quadraplo viginti. Item vela modica de ſtauracin, quæ pendent in arcubus decem, & alia decem, ex quibus tria habent periclyſin de chryſoclavo. Item vela quatuor filo pari Alexandrina. Item velum alithino rotatu habens periclyſin, rotas cum cancellis, & in medio crucem cum gemmis, & quatuor rotas de Tyrio filo pares.

Fecit autem in baſilica beati Andreæ ad beatum Petrum apoſtolum rugas argenteas penſantes libras octuaginta. Verum etiam & in baſilica Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, cameram miræ magnitudinis. Hic almificus præſul fecit in altari majori beati Petri apoſtolorum principis veſtem chryſoclabam pretioſis gemmis ornatam habentem hiſtorias tam Salvatoris beato Petro apoſtolo ligandi ſolvendique poteſtatem tribuentis, quamque principum apoſtolorum Petri ac Pauli paſſionem figurantes miræ magnitudinis in natale apoſtolorum reſplendentem.

Item fecit veſtem in titulo Eudoxiæ ſuper altare Tyriam habentem grypas majores, & duas rotas chryſoclabas cum cruce, & periclyſin, blathin, & chryſoclavum. Hic autem præcipuus præſul fecit in baſilica beati Petri apoſtoli pharum argenteum ante presbyterium cum gabathis argenteis triginta, & caniſtrum octogoni in medio penſantia libras ſexaginta & tres; & in cantharis argenteis tam in circuitu altaris, quam in presbyterio poſuit ceroſtata argentea penſantia inibi libras ducentas & duodecim. Et in altare beatæ Petronillæ poſuit veſtem de ſtauraci unam habentem periclyſin de blattis, ſeu chryſoclabo. Fecit autem & in baſilica Salvatoris, quæ & Conſtantiniana, veſtem habentem hiſtoriam crucifixi, & de reſurrectione Domini noſtri Jeſu Chriſti habentem periclyſin de chryſoclabo. Sed & in baſilica beati Clementis veſtem de ſtauracin unam habentem periclyſin de chryſoclabo. Fecit etiam & in arcubus argenteis eccleſiæ Dei apoſtoli vela de ſtauracin valde pulcherrima. Ipſe vero præcipuus pontifex in titulo beatæ Suſannæ ubi & presbyter ordinatus fuerat, dum breviter deſtructus fuiſſet, & jam per longitana tempora ipſæ parietinæ marcuiſſent, ob nimium amorem ampliavit ædificium, & noviter in altum fodiens firmiſſimum poſuit fundamentum, & eruta planitie mirifice excelſa ſuper ipſa fundamenta ædificavit eccleſiam cum apſida ampliſſima, & cacumina mirifica de muſivo, atque cameram decoratam, ſeu presbyterium, & pavimentum marmoribus pulcris ornavit. Verum etiam dextra lævaque, & porticus ejus cum columnis marmoreis conſtruxit. Sed & baptiſterium ibi conſtituit, ubi & dona obtulit, videlicet gabathas aureas fundatas tres, penſantes libras quatuor & ſemis: cruces aureas duas cum gemmis penſantes libram unam, tum virgas argenteas penſantes libras tres, & uncias ſeptem: lucernam argenteam unam penſantem libras quinque: imagines argenteas tres penſantes libras triginta quinque. Fecit & confeſſionem ejuſdem altaris ex argento puriſſimo penſantem libras centum tres & uncias duas. Columnas argenteas octo & gammadia duo, & arcus duos cum crucibus argenteis quinque, & gabathas quindecim penſantia ſimul libras centum quinquaginta. Crucem diacopton penſantem libras quatuordecim. Caniſtrum ex cede Cafotii penſans libras duodecim & ſemis. Coronam majorem de argento unam cum delphinis triginta duobus penſantem libras 32. Necnon & caniſtrum argenteum unum penſans libras decem & octo, ſed & aliud caniſtrum argenteum penſans libras decem & octo. Vaſa colatoria argentea deaurata penſantia libras quatuor, & uncias tres. Gabathas argenteas habentes gryphos deauratos penſantes libras duas. Coronas argenteas duas cum delphinis decem & octo penſantes libras decem & novem. Enimvero idem præcipuus antiſtes fecit in eadem eccleſia veſtem chryſoclabam cum periclyſi cum chryſoclabo unam: ſed & aliam veſtem de blatthin habentem in medio crucem de chryſoclabo Et tabulas chryſoclabas quatuor cum gemmis ornatas, atque gammadias in ipſa veſte chryſoclabas quatuor cum periclyſi de chryſoclabo Fecit autem & in patriarchio Lateranenſi triclinium majus ſuper omnia triclinia nomini ſuæ magnitudinis decorata, ponens in eo fundamenta firmiſſima, & in circuitu laminis marmoreis ornavit, atque marmoribus in exemplis ſtravit. Et diverſis columnis, tam porphyreticis quamque albis, & ſculptis cum vaſibus, & liliis ſimul poſtibus decoravit cameram apſida de muſivo, & alias duas abſidas diverſas hiſtorias pingens ſuper marmorum incruſtatione, pariter in circuitu decoravit. Et in baſilica beatæ Priſcæ fecit idem antiſtes calicem fundatum ſuperauratum unum, & coronas tres. Ex quibus unam habentem delphinos decem & alias duas numero novem, ſed & gabathas octo penſantes ſimul libras 20. novem. Veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu blatthi Byzanteo, & in fronte crucem de chryſoclabo.

ANNO CHRISTI 795.

Hic

Hic autem venerabilis, & sanctissimus præsul dum in sancta catholica, & apostolica Romana ecclesia per ordinem ecclesiasticum degeret, & ritum orthodoxæ fidei teneret, atque ex omni parte tam per diversas ecclesias, quamque in patriarchio in amplis ædificiis construens compte ornaret, cum die quadam more solito in litaniis quæ ab omnibus majores appellantur procederet, ubi sibi populus obviam sacra religione occurrere deberet, & secundum annuam consuetudinem litanias, & missarum solemnia cum sacerdotibus celebraret & omnipotenti Domino pro salute * Christianorum populi preces funderet, & secundum olitanam traditionem a notario sanctæ Romanæ ecclesiæ, in ecclesia beati Georgii Christi martyris in ejus natali ipsa litania prædicata fuisset, omnes tam viri quamque feminæ devota mente catervatim in ecclesia beati Christi martyris Laurentii, quæ Lucinæ nuncupatur, ubi & collecta prædicta inerat, occurrerunt. Ubi dum prædictus venerabilis pontifex a patriarchio egressus fuisset, obviam illi sine planeta iniquus nec dicendus Paschalis primicerius occurrit, & in hypocrisi veniam ab illo petebat dicens, Quia infirmus sum, & ideo sine planeta veni. Tunc sanctissimus præsul veniam illi dedit. Similiter & Campulus sacellarius, in ipsorum dolositate pariter in pontificali obsequio pergentes, & dulcia verba quæ non habebant in pectore cum eo loquentes, maligni etiam & iniqui ac perversi, falsique Christiani, prorsus pagani, filii diaboli, in unum se sathanice colligentes, pleni iniqua cogitatione in ipso itinere ante monasterium sanctorum Stephani & Silvestri, quod domnus Paulus papa fundaverat, clam armati adstitere, atque repente de loco insidiarum exilientes ad ipsum (quod dictu nefas est) impie trucidandum absque ulla reverentia confluxerunt, Paschale ad caput stante, & Campulo ad pedes secundum iniquum eorum consilium. Quo facto, omnis qui circa eum erat populus, videlicet inermis, & in Dei officio præparatus, timore armorum perterritus in fugam conversus est. Ipsi vero insidiatores atque operatores malorum Judaico more sine ullo divino vel humano honoris intuitu, ferino more comprehendentes, in terram eum projecerunt, & absque ulla misericordia scindendo exspoliantes eum, crudeliter oculos ei evellere, & ipsum penitus cæcare conati sunt. Nam lingua ejus præcisa est, & ut ipsi omnino tunc arbitrati sunt, cæcum eum, & mutum in media platea dimiserunt. Verum ipsi maligni Paschalis, & Campulus sicut veri pagani, & impii ad ipsius monasterii ecclesiam ante confessionem eum trahentes, ante ipsum venerabile altare iterum oculos & linguam amplius crudeliter eruerunt, & plagis eum diversis, & fustibus cædentes laniaverunt, & semivivum in sanguine revolutum ante ipsum altare dimiserunt, postmodum vero sub custodia in ipso monasterio dimiserunt. Timore autem perterriti, ne a Christianis hominibus furatus inde fuisset: tunc malignum consilium adepti, sicut ipse Hegumenus monasterii sancti * Erasmi professus est, fecerunt eum ad se venire clam per noctem, tam Paschalis malignus, qui tunc primicerius erat, quam Campulus sacellarius & Maurus Nepesinus, & miserunt eum in prædictum monasterium sancti Silvestri cum pluribus iniquis consentaneis ipsorum A malefactoribus. Et sic per noctem eum exinde * abstollentes deduxerunt in monasterium sancti Erasmi, & in arcta & angusta custodia eum recluserunt. Sed Deus omnipotens qui * eorum malitiam præsciendo diu patienter sustinuit, ipse eorum iniquos conatus mirabiliter destruxit. Contigit enim, cooperante Deo, & beato Petro apostolo suffragante, quod antedictus papa cum ab ipsis carnificibus in monasterium sancti Erasmi in custodiam mitteretur, Domino annuente, atque beato clavigero Petro regni cælorum suffragante, ut visum receperit, & lingua ad loquendum illi restituta sit. ANNO CHRISTI 799 * abstrahentes

Et ut ostenderet omnipotens Deus super B suum famulum solitam misericordiam & magnum miraculum, divino nutu ejus a fidelibus Christianis viris, videlicet per Albinum cubicularium cum aliis fidelibus Deum metuentibus, ex ipso cum claustro occulte abstollentes in basilicam beati Petri apostolorum principis, ubi & ejus sacratissimum corpus quiescit, deduxerunt. Qui omnes audientes & videntes mirabilia Dei, qui innocentem & justum pontificem de manibus inimicorum eruit, glorificaverunt Dominum Deum, dicentes: *Benedictus Dominus Deus Israel, qui facit mirabilia magna solus, & non deseruit sperantes in se.* Ps. 71. Sed in eo adimplevit misericordiam suam ut manifestaretur gloria Dei, & mirabilia in illo, quemadmodum promisit sperantibus in se, C psalmista dicente: *Dominus illuminatio mea, & salus mea, quem timebo? Dominus defensor vitæ meæ, a quo trepidabo?* Ps. 26. Et iterum: *Lucerna pedibus meis verbum tuum, Domine, & lumen semitis meis.* Ps. 118. Et vere a tenebris eum Dominus eripiens, lumen reddidit & linguam ad loquendum restituit, & totis * ejus solidavit membris, & in omnibus operibus mirabiliter deducens confortavit. Et quantum gaudium habuerunt Christiani homines & fideles, tantum mœrore & tristitia angustiati illi nescibant quid agerent, & in periculo se esse existimantes, quærebant semetipsos interficere. Et dum non invenirent quid aliud agerent, do- D mum Albini fidelis beati Petri apostoli & ejusdem pontificis deprædantes destruxerunt, & in ipsam beati Petri apostoli aulam conjungente præfato pontifice confestim Vvinichis glorioſus dux Spoletanus cum suo exercitu obviavit ei, & cum summum pontificem videntem, & loquentem conspexisset, venerabiliter eum recipiens Spoletum deduxit, glorificans & laudans Deum, qui per talia mirabilia eum clarificavit. Quo audito per diversas civitates, Romanorum fideles ad eum occurrerunt, & pariter cum aliquibus ex ipsis civitatibus episcopis, presbyteris, clericis Romanis & primatibus civitatum, ad excellentissimum domnum Carolum regem Francorum, & Longobardo- E rum, atque patricium Romanorum profectus est. Ipse vero Christianissimus & orthodoxus atque præcipuus clementissimusque rex illico ut audivit, misit in obviam ejus Hildivaldum archiepiscopum, & capellanum, & Ascharium comitem. Et postmodum proprium filium suum Pippinum excellentissimum regem cum aliis comitibus obviam ejus iterum, & usque ubi ipse magnus rex obviavit, & sicut vicarium beati Petri apostoli venerabiliter, & honorifice cum hymnis, & canticis spiritualibus eum suscepit, & pariter se amplectentes cum lacrymis se osculati sunt. Et prædicto pontifi-

* eum

ce *Gloria in excelsis Deo* inchoante, & cuncto clero suscipiente, oratio super cuncto populo data est. Tunc benignissimus domnus Carolus magnus rex antedictum pontificem conspiciens gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia super famulum suum per suffragia principum apostolorum Petri, ac Pauli operatus est, & ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit. ANNO CHRISTI 795.

Qui dum in magno honore apud se per aliquantum temporis eum ipse sereniſſimus rex habuisset, hæc præfati iniqui, & filii diaboli audientes post dira & iniqua incendia, quæ in possessionibus, seu rebus beati Petri apostoli gesserunt, moliti sunt, Deo illis * contrario, falsa adversus sanctissimum pontificem imponere crimina, & post eum ad prædictum mittere regem, quod probare nequaquam * potuissent: quia per insidias, & iniquitates eorum talia nec dicenda, sanctam ecclesiam humiliare volentes, proferebant. Sed dum ad prædictum clementissimum magnum regem præfatus pontifex in magno & condecenti honore degeret, ex omni parte tam archiepiscopis quamque episcopis, & ceteris sacerdotibus venientibus una cum * consilio ejusdem piissimi magni regis, omnibusque eximiis Francis, Deo prævio, Romam illum * remeare in suam apostolicam sedem honorifice cum nimio, ut decuit, * miserunt honore. Qui per unamquamque civitatem tamquam ipsum suscipientes apostolum usque Romam deduxerunt.

* contraria, & falsa.
* potuerunt
* filio
* remeantem
* dimiserunt

Tunc Romani præ nimio gaudio suum recipientes pastorem, omnes generaliter in vigilia beati Andreæ apostoli, tam proceres clericorum cum omnibus clericis, quamque optimates & senatus cunctaque militia, & universus populus Romanus cum sanctimonialibus, & diaconissis, ac nobilissimis matronis, seu universis feminis, simul etiam & cunctæ scholæ peregrinorum, videlicet Francorum, Frisonum, Saxonum, atque Longobardorum, simul omnes connexi ad pontem Milvium cum signis, & bandis, & canticis spiritualibus susceperunt, & in ecclesiam beati Petri apostoli eum deduxerunt, ubi & missarum solemnia celebravit. Et omnes communiter corpus, & sanguinem Domini nostri Jesu Christi fideliter participati sunt.

Et alia die secundum olitanam consuetudinem natale beati Andreæ apostoli celebrantes Romam intrans cum multo gaudio & lætitia in patriarchium Lateranense introivit.

Et post aliquantos dies fidelissimis missis, qui cum eo venerunt in pontificale obsequium, videlicet Hildivaldo, & Arno reverendissimis archiepiscopis, & Cuniberto, * Bernhardo, * Hattone, & * Tesse reverendissimis & sanctissimis episcopis, nec non & Flacco electo episcopo, verum etiam Helmgoth, Rothegario, & Germano glorioſis comitibus residentibus in triclinio ipsius domni Leonis papæ & per unam & amplius hebdomadam inquirentibus ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam * ab ipso ipsorum pontifice habuissent, tam Paschalis quamque Campulus cum sequacibus eorum nihil habuerunt adversus eum quod dicerent.

* Berahardo
* Jesse
* ad ipsum pontificem

Tunc illos comprehendentes prædicti missi magni regis, emiserunt eos in Franciam. Qui post modicum tempus ipse magnus rex dum in basilica beati Petri apostoli conjunxisset, & cum magno honore susceptus fuisset, fecit in eamdem ecclesiam congregari archiepiscopos, seu episcopos, abbates, & omnem nobilitatem Francorum, atque Romanorum, & sedentes pariter tam magnus rex, quam beatissimus pontifex fecerunt residere & sanctissimos archiepiscopos, & abbates stantibus reliquis sacerdotibus, & optimatibus Francorum & Romanorum, ut crimina quæ adversus almum pontificem dicta fuerant, * declinarent. Qui universi archiepiscopi & episcopi, & abbates unanimiter audientes dixerunt: Nos sedem apostolicam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, judicare non audemus: nam ab ipsa nos omnes, & vicario suo judicamur; ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit, sed sicut ipse summus pontifex censuerit, canonice obediemus. Venerabilis vero præsul inquit: Prædecessorum meorum pontificum vestigia sequor, & de talibus falsis criminationibus, quæ super me nequiter exarserunt, me purificare paratus sum. Alia vero die in eadem ecclesia beati Petri apostoli cum omnes adessent generaliter archiepiscopi, seu episcopi, & abbates, & omnes Franci qui in servitio ejusdem magni regis fuerunt, & cuncti Romani in eadem ecclesia beati Petri apostoli, in eorum præsentia amplectens præfatus venerabilis pontifex sancta Christi quatuor evangelia coram omnibus ascendit in ambonem, & sub jurejurando clara voce dixit: Quia de istis falsis criminibus quæ super me imposuerunt, Romani, qui inique me persecuti sunt, scientiam non habeo, nec talia egisse me cognosco. Et hoc peracto omnes archiepiscopi, episcopi, & abbates, & cuncti clerici litania facta laudes dederunt Deo, atque Dei genitrici semperque Virgini Mariæ dominæ nostræ & beato Petro apostolorum principi, omnibusque sanctis Dei. ANNO CHRISTI 795.

* examinarent.

Post hæc adveniente die natali Domini nostri Jesu Christi, in jam dicta basilica beati Petri apostoli omnes iterum congregati sunt, & tunc venerabilis almificus pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit * eum.

* Carolum Magnum.

Tunc universi fideles Romani videntes tantam defensionem & dilectionem, quam erga sanctam Romanam ecclesiam & ejus vicarium habuit, unanimiter altisona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri regni cælorum exclamaverunt: *Carolo piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori vita & victoria.*

Carolus Magnus coronatur imperator.

Ante sacram confessionem beati Petri apostoli plures sanctos invocantes, ter dictum est, & ab omnibus constitutus est imperator Romanorum. Illico sanctissimus antistes & pontifex unxit oleo sancto Carolum & excellentissimum filium ejus regem in ipso die natalis Domini nostri Jesu Christi, & missa peracta post celebrationem missarum obtulit ipse sereniſſimus domnus imperator mensam argenteam cum pedibus suis pensantem libras....

Sed & in confessione ejusdem Dei apostoli obtulit una cum præcellentissimo filio suo rege & filiabus diversa vasa ex auro purissimo in ministerio ipsius mensæ pensantia libras.... Sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet super altare, pensantem libras quinquaginta quinque. Et patenam auream majorem cum gemmis diversis pensantem libras triginta. Et calicem majorem cum gemmis, & ansis duabus pensantem libras quinquaginta

octo.

ANNO CHRISTI 795.

octo. Item calicem majorem fundatum cum scyphone pensantem libras triginta & septem. Immo & alium calicem majorem fundatum pensantem libras 36.

Obtulit & super sacratissimum altare beati Petri apostoli, immo & in basilica beati Pauli apostoli mensam argenteam minorem cum pedibus suis pensantem libras 55. cum diversis vasis argenteis miræ magnitudinis, quæ ad usum ipsius mensæ pertinent.

Item in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu, quam Constantinianam vocant, obtulit crucem cum gemmis hyacinthinis, quam almificus pontifex in litania præcedere constituit secundum petitionem ipsius piissimi imperatoris. Immo & altare cum columnis argenteis, & cyborio.

Verum etiam & evangelium ex auro mundissimo cum gemmis ornatum pensans libras..... Item & in basilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad præsepe obtulit sicla argentea majora pensantia libras..... Postmodum vero cum deducti fuissent iniquissimi illi malefactores, videlicet Paschalis cum Campulo, & sequaces eorum in præsentia piissimi domni imperatoris, circumstantibus nobilissimis Francis & Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipsorum consiliis & operationibus, increpabat Campulus Paschalem dicendo: Mala hora faciem tuam vidi, eo quod tu me misisti in istud periculum, & ceteri similiter, unus alterum condemnans manifestabant suos ipsorum reatus. Quos dum tam crudeles, & iniquos piissimus imperator cognovisset, in exilium in partibus Franciæ misit. Præfatus vero sanctissimus pontifex juxta ecclesiam beati Petri apostoli fecit in triclineo majori miræ pulcritudinis decoratam absidam de musivo ornatam, & absidas duas dextra lævaque super marmore & pictura splendentes, & in pavimento marmoreis exemplis stratis, cum ceteris amplis ædificiis, tam in ascensu scalæ, quamque post ipsum triclineum compte fecit. Itemque fecit in basilica beati Petri apostoli vestem chrysoclabam cum pretiosis gemmis ornatam habentem historiam dominicæ resurrectionis. Sed & inter arcus argenteos vela serica alba, & vela de staurace pulcherrima. Post reversionem suam, & ob nimium amorem fecit eidem nutritori suo presbyterium noviter totum marmoreum magnæ pulcritudinis, sculptum, compteque erectum. Sed & super altare majus fecit tetravela holoserica alithina quatuor cum astillis, & rosis chrysoclabis.

Et in eodem altari fecit cum historiis crucifixi Domini vestem Tyriam. Et in ecclesia doctoris mundi beati Pauli apostoli tetravela holoserica alithina quatuor, & vestem super altare albam chrysoclabam habentem historiam sanctæ resurrectionis. Et aliam vestem chrysoclabam habentem historiam nativitatis Domini, & sanctorum Innocentium. Immo & aliam vestem Tyriam habentem historiam cæci illuminati, & resurrectionem. Idem autem sanctissimus præsul fecit in basilica beatæ Mariæ ad præsepe vestem albam chrysoclabam habentem historiam sanctæ resurrectionis. Sed aliam vestem in orbiculis chrysoclabis habentem historias annunciationis, & sanctorum Joachim & Annæ. Fecit in ecclesia beati Laurentii foris muros idem præsul vestem albam rosatam cum chrysoclabo. Sed & aliam vestem super sanctum corpus ejus albam de stauraci chrysoclabam cum margaritis. Et in titulo Calixti vestem chrysoclabam ex blatthin Byzanteo habentem historiam nativitatis Domini, & sancti Simeonis. Item in ecclesia sancti Pancratii vestem Tyriam habentem historiam ascensionis Domini, sed & in sancta Maria ad martyres fecit vestem Tyriam ut supra. Et in titulo sanctæ Sabinæ ut supra. Et in diaconia sancti Bonifacii ut supra. Et in diaconia sanctæ Mariæ, quæ vocatur Cosmidin ut supra. Et in basilica sanctorum Cosmæ & Damiani fecit vestem de blatthin Byzanteo cum periclysi de chrysoclabo & margaritis. Item in ecclesia sancti Valentini fecit vestem chrysoclabam, & aliam vestem fecit de fundato pulcherrimam. Et in diaconia sanctorum Nerei, & Achillei fecit vestem de stauraci. Et in diaconia sanctæ Dei genitricis, quæ vocatur dominica, fecit vestem de stauraci. Ipse vero almificus pontifex in venerabili monasterio sancti Sabæ fecit butronem argenteum cum canistro suo pensantem libras duodecim. Et vestem de stauraci cum chrysoclavo & margaritis. Item & in monasterio sancti Erasmi fecit vestem de stauraci cum cruce, & gamadiis, simul & paratrapetis suis cum periclysi de chrysoclavo. Verum etiam & in titulo Pammachii fecit vestes duas, ex quibus unam de stauraci cum periclysi de chrysoclavo. Et aliam vestem de imizino. Sæpe dictus vero antistes sanctissimus ecclesiæ beati Andreæ apostoli sitæ in tricesimo via Appia in Silice sarta tecta noviter renovavit una cum baptisterio & porticu. In qua ecclesia presbyterium constituit, ubi & dona obtulit tam in argento, quamque in vestibus, & libris. Nona * vero indictione peccatis nostris imminentibus subito terræmotus factus pridie Kalendas Maii, & ecclesia B. Pauli apostoli ab ipso terræmotu concussa, omnia sarta tecta ruerunt. Quod conspiciens magnus & præclarus pontifex in magnam veniens tribulationem, lamentari cœpit tam pro argento quamque pro ceteris speciebus, quæ ibidem demolitæ & confractæ sunt. Sed Domino annuente, & beato principe apostolorum protegente, præfatus pontifex & totis nisibus suis certamen ponens instar sicut antiquitus existebat ampla, & maxima fortitudine ponens in meliorem deduxit statum. Et in meliori specie eam marmoribus decoravit, tamque presbyterium, quamque totam ecclesiam marmoravit, & ejus porticus renovavit.

Anno Sept. non 816. Terræ motus Romæ. Beati Pauli ecclesia corruit.

Ecclesia S. Pauli restauratur.

Simulque & in nave, quæ est super altare, sarta tecta omnia noviter restauravit, & tres imagines aureas ibidem obtulit, scilicet Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, beatorum principum apostolorum Petri & Pauli. Sed & aliam imaginem argenteam Salvatoris deauratam super postes in introitu posuit pensantem libras sexaginta. Sed & omne argenteum ibidem quod conquassatum fuerat noviter restauravit, necnon & fenestras ipsius ecclesiæ miræ pulcritudinis ex metallo Cyprino decoravit. Ipse vero præfatus pontifex fecit in basilica Salvatoris, quæ vocatur Constantiniana, super altare vestes duas, ex quibus unam cum chrysoclavo & gemmis habentem historiam Salvatoris introeuntis in sanctam civitatem, & in aliam chrysoclavam cum gemmis pretiosissimis habentem historiam resurrectionis dominicæ. Et in circuitu altaris vela rubea serica quatuor, & alba quatuor cum chrysoclavo. Et tres ante imagines cum lista, & alias

Dona ecclesiæ Lateranensis.

albas fericas numero ſeptem & triginta. Et in altare beati Venantii fecit veſtem de fundato cum velis duobus. Et in oratoriis ſanctorum Joannis Baptiſtæ & Joannis evangeliſtæ, fecit veſtes de ſtauraci cum chryſoclavo, & vela duo.

ANNO CHRISTI 795.

Idem vero præfatus pontifex ſuper altare beati Petri apoſtoli fecit veſtem cum vite ex auro puriſſimo cum gemmis pretioſiſſimis & margaritis, habentem in medio vultum Salvatoris, & ſanctæ Dei genitricis Mariæ, & duodecim apoſtolorum, ubi & miſit auri libras viginti quinque. Et aliam veſtem chryſoclavam habentem hiſtoriam litaniæ majoris. Sed & aliam veſtem habentem tabulas chryſoclavas tres, & hiſtoriam dominicæ paſſionis legentem: *Hoc eſt corpus meum, quod pro vobis tradetur*, & cetera. Similiter etiam & cortinam majorem de fundato. Verum etiam & per arcus argenteos fecit vela paſchalia cum periclyſi de ſtauraci ex quinque cum chryſoclavo nonaginta & tres, & in arcubus majora vela alba quadraginta & octo. Necnon & gabathas fecit ex auro puriſſimo quindecim cum gemmis pendentes in pergula ante altare penſantes libras ſexaginta quinque & ſemis. Sed & tabulam ante confeſſionem fecit ex auro puriſſimo penſantem libras viginti & novem. Verum etiam & imagines argenteas deauratas duas ſuper * regias majores poſuit penſantes libras nonaginta. Immo & canthara argentea duo in presbyterio fecit penſantia libras quinquaginta: necnon & feneſtras ipſius eccleſiæ ex metallo Cypriano decoravit. Et alias feneſtras de vitro diverſis coloribus decoravit. Fecit & in baſilica doctoris mundi B. Pauli apoſtoli veſtem chryſoclavam habentem in medio Salvatorem & dextra lævaque BB. Petrum & Paulum gentibus prædicantes, cum periclyſi de chryſoclavo & gemmis pretioſiſſimis. Super altare B. Andreæ fecit veſtem chryſoclavam cum margaritis, ſed & preſbyterium ex marmoribus ornavit. Et in altare B. Petronillæ fecit veſtem albam holoſericam cum tabulis de chryſoclavo, & cruce, & ibidem presbyterium ex marmoribus ſculptis decoravit. Fecit & columnas argenteas ſex & regulares duos ex argento puriſſimo penſantes ſimul libras octuaginta. Et ſuper corpus B. Gregorii confeſſoris atque pontificis fecit veſtem albam holoſericam cum tabulis de chryſoclavo & cruce. Itemque fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe cortinam Alexandrinam cum periclyſi de ſtauraci, & aliam albam cum periclyſi de ſtauraci, & aliam albam cum periclyſi de blatthin pendentes ſuper altare, & ante præſepe vela alba cum periclyſi de blatthin. Necnon & intro rugas majores, atque ante ſecretarium, numero duodecim, & intus præſepe fecit veſtem de alythino cum chryſoclavo. Immo & in baſilica beati Laurentii martyris foris muros cortinam Tyriam cum periclyſi de ſtauraci. In baſilica beati Pancratii martyris fecit cyborium ex argento puriſſimo, penſans libras trecentas ſexaginta & ſeptem. Et in titulo Calliſti ad honorem ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ fecit cyborium ex argento penſans libras quingentas quatuor & ſemis.

S. Petri.

* rugas

S. Pauli.

S. Andreæ.

S. Gregorii.

S. Laurentii.

S. Pancratii.

Et in titulo Eudoxiæ fecit veſtem albam cum periclyſi de chryſoclavo. Et in titulo ſanctæ Cæciliæ fecit veſtem de ſtauraci. Sed & in titulo ſancti Euſebii fecit veſtem de fundato. Et in titulo ſancti Vitalis fecit veſtem de ſtauraci cum cruce de chryſoclavo. Necnon & A & in titulo ſanctæ Pudentianæ fecit veſtem ut ſupra. Et in titulo ſanctæ Anaſtaſiæ fecit veſtem de fundato. Fecit & in titulo ſanctæ Praxedis veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in baſilica B. Laurentii in Formoſo fecit veſtem de quadrapulo.

ANNO CHRISTI 795.

Immo & in monaſterio ſancti Anaſtaſii fecit veſtem de chryſoclavo ejuſdem cum martyris paſſione depicta, & pharum de argento cum caniſtro octogoni penſantes libras viginti quinque. Et in monaſterio ſancti Silveſtri fecit veſtes duas, unam in Baſilica majori Byzantea cum chryſoclavo, & aliam de fundato in oratorio. In monaſterio ſanctæ Luciæ in Renatis fecit veſtem de fundato cum chryſoclavo. Et B in ſancto Angelo in Fabiano fecit veſtem de fundato. Et in diaconiæ ſanctæ Luciæ in ſeprem viis fecit veſtem de fundato. In diaconia vero ſanctorum Sergii & Bacchi fecit veſtem de ſtauraci. In diaconia vero ſanctæ Luciæ in Orfea fecit veſtem de ſtauraci, & in diaconia ſancti Euſtachii fecit veſtem de fundato. Ipſe autem a Deo protectus venerabilis & almificus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui in medio baſilicæ crucifixum ex argento puriſſimo penſantem libras ſeptuaginta & duas. Itemque fecit in patriarchio Lateranenſi triclinium miræ magnitudinis decoratum cum abſida de muſivo, ſed & alias abſidas decem dextra lævaque diverſis hiſtoriis depictas, ha- C bentes apoſtolos gentibus prædicantes, cohærentes baſilicæ Conſtantinianæ, in quo loco & accubita collocavit, & in medio concham porphyreticam aquam fundentem. Necnon & pavimentum ipſius marmoribus diverſis ſtravit. Fecit autem & in titulo ſancti Quiriaci veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, & in gyro chryſoclavum, & in medio crucem de margaritis. Immo & in cœmeterio ſancti Sixti via Appia fecit veſtem de ſtauraci, & in medio crucem de chryſoclavo. Verum etiam & in titulo Calliſti ſuper altare poſt abſidam fecit veſtem de ſtauraci, & in medio crucem de chryſoclavo, & ibidem ſimiliter vela ſex fecit de ſtauraci. Fecit & in titulo ſanctorum quatuor Coro- D natorum veſtem de ſtauraci habentem in medio crucem de chryſoclavo. Et in titulo ſancti Marcelli fecit veſtem de ſtauraci.

S. Anaſtaſii monaſterii.

S. Silveſtri.

S. Luciæ.

S. Petri.

Laterani.

S. Quiriaci.

Simulque in eccleſia ſanctæ martyris Sabinæ fecit veſtem de fundato cum periclyſi de blatthin habentem in medio crucem de chryſoclavo. Necnon in baſilica ſancti Laurentii in Formoſo fecit veſtem de fundato. Eccleſiam vero beati Pauli apoſtoli, quæ vocatur conventus, ſitam in territorio Orbetano infra fines Suanenſes, & Cluſinenſes, ſeu Tuſcianenſes, atque Caſtritana, quæ pro nimia vetuſtate jam immarcuerat, atque in ea pecudes refugium faciebant, necnon & ex ea reliquiæ ablatæ fuerant, idem ſanctiſſimus præſul pontifex mundari pre- E cepit, & omnia ſarta tecta ipſius in porticibus noviter reſtauravit, atque in altare ejus veſtem de ſtauraci poſuit, & reliquias recondi præcepit. Pari modo & in baſilica beati Petri apoſtoli ſita in Albano, quæ pro nimia vetuſtate jam ruitura erat, omnia tecta ſarta ejus noviter reſtauravit. Fecit autem idem almificus pontifex in baſilica beati Hippolyti martyris in civitate Portuenſi veſtes de ſtauraci duas, unam ſuper corpus ejus, & aliam in altari majori. Et in titulo ſanctæ martyris Sabinæ tetra vela de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Enimvero & in oratorio ſanctæ Dei genitricis ſito in xeno-

S. Sabinæ.

S. Petri.

S. Hippolyti.

do-

dochio Firmis fecit veſtem de ſtauraci pulcherrimam.

ANNO CHRISTI 795. Litanias ante aſcenſionem dominicam inſtituit.

Ipſe vero a Deo protectus, & præclarus pontifex conſtituit ut ante tres dies aſcenſionis dominicæ litaniæ celebrarentur, ſcilicet feria ſecunda, egrediente pontifice cum omni clero, & cuncto populo cum hymnis, & canticis ſpiritalibus ab eccleſia Dei genitricis ad præſepe pergendo ad eccleſiam Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana. Feria tertia vero exeuntes ab eccleſia ſanctæ Sabinæ martyris, & pergentes ad beatum Paulum apoſtolum. Feria quarta exeuntes ab eccleſia Jeruſalem, & pergentes ad beatam eccleſiam beati Laurentii martyris foris muros. Fecit autem & in titulo ſanctorum quatuor Coronatorum veſtem de ſtauraci habentem in medio crucem de chryſoclavo.

S. Coronatorum 4.

Idem vero ſanctiſſimus præſul in baſilica beati Agapiti martyris in civitate Prænestina fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de fundato, & in medio crucem de chryſoclavo. Fecit idem ſanctiſſimus præſul in eccleſia beati Clementis quæ ponitur in Velitris, veſtem de ſtauraci. Simili modo & in titulo beati Chryſogoni fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in titulo beati Laurentii de Lucina fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in titulo beati Marci fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi. Et in titulo beati Laurentii in Damaſo fecit veſtem ſimiliter. Simili modo & in titulo beati Sixti fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, necnon & in diaconia beati Hadriani, & in eccleſia beatæ Martinæ, & in diaconia antiqua fecit veſtes de ſtauraci cum periclyſi. Simili modo & in diaconia beati archangeli fecit veſtes tres, ex quibus unam de ſtauraci cum periclyſi de blatthin, & alias duas de Tyrio cum periclyſi de blatthin, & alias duas de Tyrio cum periclyſi de fundato cum hiſtoria de elephantis. Immo & in diaconia ſancti Theodori fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi. Et in diaconia beati Georgii fecit veſtem de fundato cum hiſtoria de elephantis, ſeu diverſis hiſtoriis cum periclyſi de fundato. Fecit & in diaconia in gyro veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Simili modo & in diaconia in via Lata fecit veſtes duas de Tyrio cum periclyſi de blatthin.

Præneſte.

S. Laurentii.

S. Sixti.

S. Theodori.

Et in diaconia ſanctæ Agathæ fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Fecit in baſilica beati archangeli quæ ponitur in ſeptimo, veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Et in monaſterio ſancti Agapiti quod ponitur ad vincula, fecit veſtem de ſtauraci. Idem vero miſericordiſſimus præſul fecit in eccleſia beatæ Agnetis martyris, ubi ejus corpus requieſcit, veſtem de fundato cum periclyſi de blatthin. Et in eccleſia beati Apollinaris fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Idem miſericordiſſimus præſul fecit & in titulo ſancti Martini, & Silveſtri veſtes de ſtauraci duas, e quibus unam cum periclyſi de fundato, aliam vero de blatthin.

S. Agnetis.

S. Apollinaris.

S. Viti

Et in diaconia ſancti Viti fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de fundato. Enimvero & in eccleſia beatæ Eugeniæ, in qua ſanctum corpus ejus requieſcit, fecit veſtem de ſtauraci cum periclyſi de blatthin. Fecit & in eccleſia ſancti Stephani in Cælio monte veſtes de ſtauraci duas, in quibus unam in altari majori, aliam vero ſuper corpora ſanctorum martyrum Primi & Feliciani.

S. Stephani.

Simulque & in baſilica beatæ Euphemiæ fecit veſtem de ſtauraci, & in baſilica beati archangeli, quæ ponitur in vico Patricii, fecit veſtem de ſtauraci. ANNO CHRISTI 795.

Fecit & ſuper ſepulcrum beati Sebaſtiani martyris via Appia ad Catacumbas veſtes majores duas, ex quibus unam de ſtauraci, & aliam de fundato. Et inibi ſuper tumbas apoſtolorum Petri ac Pauli fecit veſtes duas de ſtauraci & fundato, ſeu blatthin. Idem vero ſanctiſſimus præſul fecit in baſilica beati Laurentii martyris ſita infra civitatem Tiburtinam, veſtem de ſtauraci. Fecit & in oratorio ſancti Stephani in ſancto Petro, qui appellatur major, veſtem de ſtauraci. Fecit autem & in baſilica beati Hyacinthi ſita in Sabinis, ubi & corpus ejus requieſcit, veſtem de ſtauraci pulcherrimam. Idem a Deo protectus, & præclarus pontifex fecit ſuper altare beati Petri apoſtoli fautori ſuo veſtem de chryſoclavo miræ magnitudinis habentem hiſtoriam dominicæ nativitatis cum gemmis pretioſiſſimis, & margaritis ornatam. Fecit autem in ſupradicta eccleſia vela de ſtauraci atque de fundato pendentia inter columnas majores dextra lævaque numero ſexaginta quinque. Et alia vela alba holoſerica majora tria, quæ pendent ante regias in introitu. Atque ibidem ejus beatitudo fecit crucifixum ex argento puriſſimo, qui ſtat juxta altare majus miræ magnitudinis decoratum penſantem libras quinquaginta duas: cui ſuper fecit gabathas ſex cum cruce ex argento puriſſimo, quæ pendent ante arcum majorem dextra lævaque, penſantes ſimul libras duodecim & ſemis.

S. Sebaſtiani.

Tiburc.

S. Petri.

Enimvero & inibi fecit præclarus pontifex vela de ſtauraci, quæ pendent in arcubus argenteis in circuitu altaris, & in presbyterio numero nonaginta & ſex, ex quibus duo habentia in medio cruces de chryſoclavo cum orbiculis, & alias octo cum periclyſi de chryſoclavo. Necnon & arcus cum columnis ſuis fecit ex argento puriſſimo in ſupradicta eccleſia, & in medio presbyterio penſantes ſimul libras ducentas quinquaginta & unam & ſemis. Idem vero almificus pontifex fecit ubi ſupra crucem anaglypham inter aſilem, ex auro mundiſſimo pendentem in pergula ante altare cum candelis duodecim, penſantem libras tredecim.

Prædictus quoque venerabilis pontifex fecit in baſilica doctoris mundi beati Pauli apoſtoli ea- S. Pauli, lices majores fundatos ex argento puriſſimo ex ipſius apoſtoli donis, qui pendent in arcu majore numero undecim, & alios qui pendent inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta penſantes ſimul libras ducentas ſexaginta & ſeptem.

Hic idem almificus præſul divina inſpiratione repletus fecit in baſilica beati Pauli apoſtoli cyborium cum columnis ſuis ſuper altare miræ magnitudinis, & pulcritudinis decoratum ex argento puriſſimo penſans libras bis mille & quindecim. Necnon & crucem anaglypham interraſilem ex auro puriſſimo pendentem in pergula ante altare, penſantem libras tredecim: Atque velum rubeum, quod pendet ante altare habens in medio crucem de chryſoclavo, & periclyſin de chryſoclavo.

Pari modo & in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe fecit gabathas quinque ex auro puriſſimo, penſantes libras octo & ſemis, atque crucem ex auro puriſſimo penſantem libras decem, necnon & coronam majorem ex argento puriſſimo penſantem libras triginta ſex. Enimvero & inibi fecit vela alba holoſerica pendentia

B. Mariæ

tia inter columnas majores dextra lævaque numero quadraginta duo, ex quibus undecim rosata. Fecit & in circuitu altaris ubi supra alia vela alba holoserica rosata, quæ pendent in arcu de cyborio numero quatuor, ex quibus unum cum chrysoclavo & margaritis, atque velum aliud majus album, quod pendet ante regias majores in introitu. Sarta tecta vero ecclesiæ beatæ Aureæ sitæ in Ostia omnia noviter reparavit. Ecclesiam vero B. Marcelli sitam in quartodecimo, quæ ab igne fuerat exusta, idem almificus præsul in omnibus noviter restauravit. Ipse vero præclarus pontifex fecit in basilica Salvatoris, quæ appellatur Constantiniana, tetravela in circuitu altaris alba holoserica, ex quibus unum habet in medio tabulam cum cruce de chrysoclavo. Immo & in eadem basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi renovavit altare majus miræ magnitudinis decoratum ex argento purissimo pensante libras 69. Fecit & in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe vestem chrysoclavam cum margaritis ornatam, habentem historiam dominicæ nativitatis. Simul etiam & arcus duos ex argento in presbyterio cum columnis quatuor, & alios arcus quinque pensantes libras centum triginta & tres. Idem vero præcipuus præsul fecit in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia Domini nostri Jesu Christi & sancti Simeonis, quando in templo est præsentatus. Et in circuitu listam de chrysoclavo. Nec non & aliam vestem chrysoclavam habentem historiam transitus sanctæ Dei genitricis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam ex gemmis pretiosis, & margaritis ornatam cum periclysi de chrysoclavo, & in circuitu listam de chrysoclavo. Verum etiam & in diaconia ipsius Dei genitricis dominæ nostræ, quæ appellatur dominica, fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum historia ejusdem Dei genitricis ex margaritis ornatam, & periclysin de chrysoclavo. Fecit autem & in diaconia ipsius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua, super altare majus cyborium ex argento purissimo, pensans libras ducentas & duodecim.

Præfatus vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in basilica B. Petri apostoli nutritori suo gabatham ex auro purissimo anaglypham cum gemmis pretiosis ornatam, quæ pendet ante imaginem ipsius apostoli in ingressu vestibuli, pensantem libras septem & semis. Faciem vero sacri altaris ipsius apostolorum principis ab imo usque ad summum cum luminaribus inferius superiusque, necnon & intra confessionem Salvatorem stantem dextra, lævaque ejus beati apostoli Petri, & Pauli habentes pariter coronas ex gemmis pretiosis, atque pavimentum ipsius confessionis investivit ex auro fulvo nimis pensante libras quadringentas quinquaginta & tres & uncias sex. Verum etiam super ipsum sacrum altare fecit vestem chrysoclavam habentem historiam dominicæ ascensionis, & pentecosten cum periclysi de chrysoclavo.

Pari modo ubi supra fecit imaginem ipsius apostolorum principis in porta virorum ex auro purissimo, & gemmis pretiosissimis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam, pensantem libras decem & novem & uncias tres. Præsertim vero idem beatissimus pontifex fecit ubi supra cancellos fusiles in ingressu presbyterii, seu in dextra parte, lævaque, nec non & in ingressu vestibuli ex argento mundissimo, pensantes simul libras mille, quingentas septuaginta & tres. Simulque & columnas * volatiles tam in ingressu corporis dextra, lævaque ex parte virorum, ac mulierum paria octo pensantes simul libras centum nonaginta, nec non & arcus argenteos octo pensantes simul libras centum quadraginta & tres.

Fecit autem idem beatissimus pontifex in basilica B. Andreæ, ubi supra, regnum ex auro purissimo cum gemmis pretiosis ornatum pensans libras duas, & uncias quinque.

Nec non & super altare B. Petronillæ, ubi supra fecit regnum aureum cum gemmis pretiosissimis, pensans libras duas & uncias tres. Simili modo & super altare sanctæ Dei genitricis ubi supra, quæ appellatur Mediana, fecit vestem de fundato cum periclysi de chrysoclavo habentem historiam annunciationis Domini. Fecit autem idem beatissimus pontifex in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli canistros ex argento puro numero 47. pensantes simul libras ducentas quadraginta & septem. Et in monasterio sanctæ Agathæ martyris super Suburram fecit vestem rubeam alythinam habentem in medio tabulam de chrysoclavo cum periclysi de chrysoclavo. Nec non & in monasterio sancti Pancratii sito post basilicam Salvatoris, quam Constantinianam vocant, fecit vestem de fundato. Hic fecit beato Petro apostolo fautori suo evangelia aurea cum gemmis prasinis atque hyacinthinis & albis miræ magnitudinis in circuitu ornata, pensantia libras decem & septem & uncias quatuor. Hic fecit calicem aureum præcipuum diversis ornatum lapidibus pretiosis pensantem libras viginti octo. Similiter & pateram auream pensantem libras viginti octo, & uncias novem.

Pari modo in basilica ipsius apostoli fecit cherubin ex argento purissimo deauratos quatuor, qui stant super capita columnarum argentearum cum cyborio pensantes libras nonaginta & tres. Fecit quoque idem præcipuus præsul ubi supra imaginem Salvatoris auream, quæ stat in trabe super ingressum vestibuli pensantem libras 79. Fecit autem in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli angelos ex argento purissimo deauratos duos, qui stant juxta imaginem Salvatoris in ingressu vestibuli, pensantes libras centum & semis. Verum etiam & * policandilum porphyreticum pendentem in pergula ante confessionem in catenulis aureis, quæ pensant libram unam. Præsertim & in ingressu basilicæ; ubi supra regias majores fecit imagines ex argento quinque pensantes inibi libras ducentas viginti & novem. Enimvero ubi supra fecit aquamanus antipempto deauratas paria duo, pensantes simul libras quatuordecim. Fecit autem idem præsagus antistes, ubi supra, ceroſtatas majores versatiles anaglyphos ex argento purissimo, pensantes simul libras octuaginta & sex & uncias octo. Atque lucernas majores fusiles bimyxas anaglyphas, duas pensantes inibi libras 57. & constituit ejus beatitudo, ut quotidianis noctibus ante altare ipsius apostoli ardere debeant.

Hic divina adspiratus gratia investivit trabem majorem, quæ est sub arcu principali ex argento mundissimo pensante libras mille trecentas quinquaginta & duas.

ANNO CHRISTI 795.

Ostiæ.

Constantinianæ ecclesiæ.

S. Mariæ.

ANNO CHRISTI 795.

* tornatiles, vel versatiles.

S. Andreæ.

S. Petronillæ.

S. Pauli.

S. Agathæ.

Salvatoris.

B. Pauli.

* polycandelum

Fe-

ANNO CHRISTI 795.

Fecit autem hic præclarus pontifex ubi supra in altari majori vestem chrysoclavam miræ magnitudinis, & pulcritudinis decoratam, habentem historiam Salvatoris Domini nostri Jesu Christi sanctæque ejus genitricis, & duodecim apostolorum cum periclysi de chrysoclavo, undique cum margaritis ornatam, & ab utrisque lateribus blatthin cum chrysoclavo decoratam, quæ in natalibus apostolorum idem egregius præsul ibidem poni constituit. Fecit autem ibi super crucem majorem ex auro fulvo nimis panoclystam ornatam gemmis pretiosis, pensantem libras 42. & uncias duas. Nec non & cerostrata paria quatuor investita, ex argento deaurato pensantia simul libras septuaginta & septem.

S. Petronillæ.

Fecit autem venerabilis & præclarus pontifex super altare B. Petronillæ cyborium cum columnis porphyreticis ex argento purissimo miræ magnitudinis decoratum pensans libras trecentas quadraginta & octo, atque imaginem argenteam stantem sub arcu de ipso cyborio pensantem libras decem & semis.

S. Pauli.

Ipse vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli super altare majus vestem chrysoclavam habentem historiam dominicæ resurrectionis cum margaritis ornatam, & periclysin de chrysoclavo. Similiter ex margaritis ornatas imagines apostolorum duas ex argento deauratas pensantes libras octuaginta & sex.

S. Mariæ.

Hic vero misericordissimus pontifex fecit in basilica sanctæ Dei genitricis ad præsepe super altare vestem chrysoclavam habentem historiam dominicæ resurrectionis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam cum periclysi de chrysoclavo undique ex margaritis ornatam.

Et in titulo sanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Callisti, fecit regnum ex auro purissimo pendens super altare majus ex gemmis pretiosis ornatum, pensans libram unam.

Atque in diaconia ipsius Dei genitricis, quæ appellatur dominica, fecit regnum ex auro mundissimo pendens super altare majus ex gemmis pretiosis ornatum pensans libras duas. Hic beatissimus præsul divina inspiratione repletus fecit in basilica Dei genitricis ad præsepe in ingressu præsepii regias vestias ex argento purissimo, pensantes simul libras centum viginti & septem, & super ipsas regias velum modicum fundatum habens in circuitu listam de chrysoclavo. Nec non & alia vela Tyria super regias majores tria in ingressu basilicæ cum periclysi de fundato.

S. Petri.

Fecit autem idem egregius præsul in basilica B. Petri apostoli calices majores ex argento mundissimo, qui sedent super trabes argenteas numero decem & octo pensantes simul libras centum octuaginta duas. Nec non, ubi supra, fecit cerostatas majores fusiles ex argento purissimo, qui stant ante confessionem, pensantes libras centum nonaginta octo. Investivit vero super trabem ex argento mundissimo, quæ est super imaginem auream in ingressu vestibuli, pensante libras centum viginti sex & semis. Verum etiam ubi supra fecit lucernas fusiles duas ex argento purissimo pensantes simul libras viginti & septem. Et hoc constituit ut dominicorum die, vel in sanctis solemnitatibus hinc inde juxta lectorium consisterent, & ad legendum sacras lectiones luminis splendore refulgerent.

S. Andreæ.

Hic fecit ad beatum Andream apostolum cyborium ex argento purissimo super altare majus pensans libras trecentas & quinque. Hic autem præcipuus pontifex divinitus inspiratus baptisterium ubi supra conspiciens, quia jam præ nimia vetustate ruinæ proximum inerat, & quia angustior locus populi existebat, qui ad baptismum veniebat, idem præsul a fundamentis ipsum baptisterium in rotundum ampla largitate construens in meliorem erexit statum, atque sacrum fontem in medio largiori spatio fundavit, & in circuitu columnis porphyreticis decoravit, & in medio fontis columnam posuit, & super columnam agnum ex argento purissimo fundentem aquam, qui pensat libras decem & octo & uncias decem. Nec non & altare majus sub absida construxit, cujus faciem, atque confessionem seu rugas ad decorem ipsius sacri altaris investivit ex argento mundissimo pensante simul libras quadraginta & octo. Verum etiam & vestem de stauraci super eam posuit, atque regularem ibi superinvestitum ex argento purissimo fecit. Et super ipsum regularem posuit arcum & gammadias ex argento, pensantia simul libras octuaginta. Nec non imagines tres ubi supra posuit, pensantes inibi libras triginta & septem & uncias decem. Ipsum vero baptisterium diversis in circuitu decoravit picturis.

ANNO CHRISTI 795. Baptisterii renovatio.

S. Crucis.

Oratorium vero sanctæ crucis ubi supra, quod jam præ nimia erat vetustate ruiturum, hic præcipuus pastor a fundamentis simul cum absida novo ædificio erexit, & ad perfectum usque perduxit, atque ipsam absidam ex musivo diversis decoratam picturis, atque marmoribus miro splendore ornavit, ubi & obtulit ciborium super altare cum columnis suis, atque faciem ipsius altaris investivit ex argento purissimo pensante libras centum viginti & unam & uncias duas. Regnum spanoclystum ex auro purissimo cum cruce in medio pendens super ipsum altare, pensantia libram unam & uncias undecim. Nec non & alias columnas argenteas quatuor & super ipsas columnas regularem investitum ex argento purissimo pensantes inibi libras sexaginta & quatuor & uncias tres. Arcus argenteos tres pensantes libras quadraginta & tres & uncias octo. Imagines argenteas deauratas tres pensantes inibi libras triginta. Canistros argenteos * intersatiles duodecim pensantes simul libras septuaginta & octo. Gabathas argenteas intersatiles fundatas viginti unam, & crucem unam, pensantes in unum libras quinquaginta. Vestem super altare de fundata unam, & aliam de blatthin cum chrysoclava, nec non & aliam vestem albam rosatam cum chrysoclavo. Velum modicum chrysoclavatum cum crucifixo & margaritis ornatum. Vela de stauraci septem, vela de fundato quatuor, vela modica, quæ pendent in regulari ante imagines Tyrias, sex. Vela alba serica ornata in circuitu de fundato duodecim. Velum majus album rosatum ornatum desuper de quadrapulo unum, & aliud velum rubeum cum bubalo, quod pendet ante regias majores. Vela modica de stauraci quatuor; quæ pendent in regulari ante imagines, sed & alia vela promiscua serica numero undecim. Fecit ubi supra ad fontes vela Tyria tria, quæ pendent in regulari ante imagines, & alia vela serica numero viginti unum.

* interrasilet

B. Petri.

Hic fecit B. Petro apostolo nutritori suo calicem aureum præcipuum * spanoclystum diversis ornatum lapidibus pretiosis pensantem libras

* spanoclistum.

bras triginta. Pari modo fecit & patenam au- ANNO CHRISTI 795. ream ſpanoclyſtam ſimiliter diverſis ornatam pretioſis lapidibus penſantem libras viginti quinque. Fecit vero ſuper cyborium de altari majori beato Petro apoſtolo canthara majora quatuor ex argento puriſſimo habentia in medio cereos ex argento deauratos, penſantia in unum libras centum & 40. Prædictus vero, & præclarus pontifex fecit ubi ſupra thuribulum apoſtolicum ex auro puriſſimo penſas libras duas & uncias quinque. Fecit vero veſtem ſupra altare majus chryſoclavam diverſis ornatam picturis, quam conſtituit quatuor temporibus per annum in duodecim lectionibus ibidem ponere. Fecit ubi ſupra coronas majores ex argento puriſſimo quatuor penſantes ſimul libras centum quinquaginta quatuor & ſemis. Fecit vero ubi ſupra lectorium ex argento puriſſimo miræ magnitudinis decoratum penſans libras centum quadraginta & tres. Nec non & ceroſtatas ex argento mundiſſimo ſtantes juxta ipſum lectorium penſantes ſimul libras quadraginta & novem. Verum etiam & ſuper ipſas ceroſtatas fecit lucernas fuſiles bimyxas duas ex argento puro penſantes libras viginti & ſeptem. Et hoc conſtituit, ut dominicorum die, vel in ſanctis ſolemnitatibus hinc inde juxta lectorium conſiſterent, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore fulgerent. Pharocantharos fecit in presbyterio numero quatuordecim ex argento mundiſſimo, penſantes ſimul libras quadringentas triginta & tres. Necnon columnas octo, & arcus quatuor fecit ex argento penſantes inibi libras centum ſeptuaginta & tres.

Fecit vero ubi ſupra calices fundatos ex argento, qui pendet inter columnas majores dextra lævaque baſilicæ numero ſexaginta quatuor, penſantes pariter libras quadringentas ſexaginta & unam.

S. Andreæ. Idem vero præſagus antiſtes ubi ſupra ad beatum Andream apoſtolum inveſtivit altare majus ex argento puriſſimo deaurato miro decore ornato, quod penſat undique libras centum triginta quinque. Cantharas ex argento puriſſimo duodecim penſantes ſimul libras quinquaginta & duas. Caniſtros duodecim ex argento penſantes libras ſeptuaginta & octo.

S. Petronillæ. Inveſtivit vero altare beatæ Petronillæ ex argento puriſſimo deaurato diverſis ornatum picturis, undique penſante libras centum ſexaginta & duas & uncias octo. Nec non inveſtivit altare beati Gregorii confeſſoris atque pontificis ex argento deaurato undique penſante libras centum viginti & ſeptem.

S. Petri. Fecit ubi ſupra in gremio baſilicæ beati Petri apoſtoli cortinam majorem Alexandrinam holoſericam habentem in medio adjunctum fundatum, & in circuitu ornatum de fundato. Verum etiam iſdem præcipuus præſul fecit thuribula apoſtolica ex auro puriſſimo duo, ex quibus unum miſit intus ſuper corpus ejus, quod penſat libras duas, & alterum penſans libras duas, & uncias octo, quod præcedit per ſtationes.

S. Pauli. Hic vero almificus præſul fecit in baſilica beati Pauli apoſtoli thuribula apoſtolica ex auro puriſſimo duo. Hic vero almificus præſul inveſtivit faciem altaris ſanctæ Dei genitricis ad præſepe ex argento mundiſſimo deaurato, quod penſat libras octuaginta & ſex. Fecit autem ibi coronas duas ex argento puriſſimo penſantes libras quinquaginta quatuor. Cortinas majores Alexandrinas holoſericas ornatas in circuitu de fundato. Hic vero præcipuus præſul ex largitate omnipotentis Dei, & beati Petri clavigeri regni cælorum obtulit per univerſum ſacras eccleſias hujus almæ Romæ coronas, vel etiam caniſtros ex argento puriſſimo ob veniam facinorum ſuorum videlicet. In eccleſia Domini noſtri Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana fecit coronas ex argento puriſſimo penſantes libras viginti tres. ANNO CHRISTI 795. S. Salvatoris.

Et in baſilica ſanctæ Dei genitricis ad præſepe inſtar fecit coronam ex argento puro penſantem libras tredecim. Et in baſilica ſanctæ Dei genitricis in titulo Calliſti fecit coronam ex argento penſantem libras tredecim & uncias tres. S. Mariæ.

Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur antiqua, ſimiliter fecit coronam ex argento penſantem libras tredecim. Et in eccleſia ſanctæ Dei genitricis ad martyres fecit coronam ex argento penſantem libras duodecim & uncias tres. Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin, eodem modo fecit coronam ex argento penſantem libras duodecim, nec non & in diaconia ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur dominica, ſimiliter fecit coronam de argento penſantem libras novem. Et in diaconia ſanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in via Lata, fecit coronam ex argento penſantem libras novem. Et in diaconia ſanctæ Mariæ in Cyro fecit coronam penſantem libras octo. Immo & in diaconia beatæ Dei genitricis, quæ ponitur foris portam beati Petri apoſtoli, fecit coronam ex argento penſantem libras quinque & uncias tres. Et in diaconia ipſius Dei genitricis, quæ ponitur in Hadriano, eodem modo fecit coronam ex argento penſantem libras quinque.

Nec non & in oratorio ſanctæ Dei genitricis, quæ ponitur in xenodochio Firmis, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & uncias ſeptem.

In eccleſia beati Petri apoſtoli fecit caniſtrum de argento puriſſimo penſans libras viginti duas. Et in eccleſia beati Pauli apoſtoli inſtar fecit caniſtrum ex argento puriſſimo penſans libras viginti duas & uncias quatuor & octo. S. Petri.

Immo & in eccleſia beati Andreæ apoſtoli, quæ appellatur Eudoxiæ, eodem modo fecit coronam de argento penſantem libras novem. Verum etiam & in eccleſia beati Joannis Baptiſtæ, quæ ponitur juxta patriarchium Lateranenſe, fecit coronam de argento penſantem libras quinque. Immo & in eccleſia beati Joannis evangeliſtæ, qui ponitur ubi ſupra, fecit coronam ex argento penſantem libras quinque. Item & in eccleſia beati Stephani, quæ ponitur in Cælio monte, ſimili modo fecit coronam ex argento penſantem libras ſeptem & uncias undecim. Et in baſilica apoſtolorum, quæ ponitur in Via Lata fecit coronam de argento penſantem libras tredecim. Et in mauſoleo beatæ Petronillæ, quæ ponitur ad beatum Petrum apoſtolum, fecit coronam ex argento penſantem libras viginti. Et in eccleſia Jeruſalem, quæ ponitur in Seſſoriano, fecit coronam de argento penſantem libras quinque. Et in eccleſia B. Laurentii, quæ ponitur foris murum, ſimiliter fecit coronam de argento penſantem libras tredecim. Et in eccleſia B. Apollinaris martyris fecit coronam penſantem libras quinque & uncias quatuor. Verum etiam & in baſilica B. Pancratii martyris, quæ ponitur foris murum, S. Andreæ. S. Joannis. S. Stephani. SS. apoſtolorum. S. Crucis. S. Laurentii. S. Apollinaris. S. Pancratii.

rum eodem modo fecit coronam ex argento pensantem libras octo. Fecit autem & in ecclesia B. Valentini martyris, quæ ponitur foris murum, ubi corpus ejus requiescit, fecit coronam de argento pensantem libras sex. Et in titulo B. Clementis martyris atque pontificis fecit coronam de argento pensantem libras quindecim.

Et in titulo beatorum Aquilæ, & Priscæ fecit coronam ex argento pensantem libras sex. Et in titulo sanctæ Balbinæ similiter fecit.

Immo & in ecclesia sancti Sixti martyris, atque pontificis fecit coronam similiter. Et in titulo S. Laurentii martyris, quæ ponitur Lucinæ similiter fecit pensantem libras quatuor & uncias decem. Et in titulo S. Laurentii martyris, qui appellatur Damasi fecit coronam ex argento pensantem libras quinque. Et in ecclesia ipsius martyris quæ ponitur Formosus, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias septem. Sed & in titulo Pammachii fecit coronam ex argento pensantem libras decem. Et in titulo Æmilianæ pari modo fecit coronam de argento pensantem libras quatuor.

Nec non & in titulo sancti Eusebii fecit coronam de argento pensantem libras sex. Et in titulo Praxedis fecit coronam pensantem libras quinque. Et in titulo Pudentis fecit coronam ex argento pensantem libras novem. Immo & in titulo beati Vitalis martyris fecit coronam ex argento pensantem libras novem & uncias tres. Et in titulo sanctæ Susannæ martyris similiter fecit coronam pensantem libras decem. Et in titulo sancti Cyriaci fecit coronam de argento pensantem libras quinque.

Et in titulo beati Marcelli martyris fecit coronam ex argento pensantem libras decem. Nec non & in titulo beati Marci martyris fecit coronam similiter. Et in titulo beatæ Anastasiæ fecit coronam pensantem libras septem, & uncias novem. Nec non & in titulo Cæciliæ instar fecit coronam ex argento pensantem simul libras decem & unciam unam. Et in titulo beati Chrysogoni martyris fecit coronam ex argento pensantem libras quinque.

Verum etiam & in diaconia sanctorum Nerei, & Achillei fecit coronam de argento pensantem libras sex & uncias quinque. Et in diaconia sanctæ Luciæ, quæ ponitur in Septem viis, fecit coronam ex argento pensantem libras sex & uncias septem. Et in diaconia sancti Bonifacii similiter fecit coronam pensantem libras septem. Et in diaconia sancti Georgii fecit coronam ex argento pensantem libras quinque. Et in diaconia sancti Theodori eodem modo fecit coronam pensantem libras sex & uncias octo. Et in diaconia sanctorum Sergii & Bacchi fecit coronam ex argento pensantem libras sex. Et in diaconia sanctorum Cosmæ & Damiani fecit coronam pensantem libras quinque & uncias octo. Et in diaconia sancti Hadriani martyris fecit coronam ex argento pensantem libras sex. Sed & in diaconia sancti Archangeli fecit coronam ex argento pensantem libras sex. Sed & in diaconia S. Eustachii similiter fecit pensantem libras sex & uncias quinque. Et in diaconia sanctæ Luciæ, quæ ponitur Orfea, pari modo fecit coronam ex argento pensantem libras sex & uncias duas.

Simulque & in diaconia beati Viti martyris, quæ ponitur in macello, fecit coronam ex argento pensantem libras sex. Immo & in diaconia sanctæ Agathæ similiter fecit coronam ex argento pensantem libras quinque. Fecit autem & in diaconia sancti Silvestri, quæ ponitur juxta beatum Petrum apostolum, coronam argenteam pensantem libras quatuor. Verum etiam & in diaconia S. Martini, quæ ponitur juxta beatum Petrum apostolum, instar fecit coronam ex argento pensantem libras quinque & uncias tres. Immo & in titulo sanctorum Silvestri & Martini, qui ponitur juxta Orfea, coronam ex argento pensantem libras sex & uncias duas.

Ipse vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in monasterio sancti Sabæ coronam ex argento pensantem libras octo & uncias decem. Verum etiam & in monasterio beati Anastasii martyris eodem modo fecit coronam ex argento pensantem libras octo & uncias quatuor & semis: sed in monasterio sancti Andreæ, quod ponitur in clivo Scauri, similiter fecit coronam ex argento puro pensantem libras quinque. Et in monasterio beatæ Agathæ martyris, quod ponitur super Suburram, similiter fecit. Nec non & in monasterio S. Erasmi, quod ponitur in Cælio monte, fecit coronam ex argento pensantem libras quatuor & uncias duas. Simili modo fecit & in monasterio sancti Silvestri coronam ex argento pensantem libras sex & uncias tres. Et in monasterio beati Laurentii martyris qui appellatur Pallacini, fecit canistrum de argento pensans libras duas & uncias septem. Enimvero & in monasterio sancti Pancratii, quod ponitur juxta basilicam Salvatoris, fecit coronam de argento pensantem libras quinque & semis. Fecit autem & in monasterio sanctorum Andreæ, & Bartholomæi, qui appellatur Honorii, canistrum ex argento pensans libras tres. Et in monasterio sancti Stephani, quod ponitur juxta Lateranis, fecit canistrum de argento pensans libras duas. Simulque & in monasterio ipsius primi martyris Stephani, quod ponitur ad beatum Petrum apostolum, fecit canistrum ex argento pensans libras tres & semis: Ipse vero almificus præsul fecit in monasterio sanctorum Joannis, & Pauli, quod ponitur juxta beatum Petrum apostolum, canistrum ex argento pensans libras tres. Pari modo fecit & in monasterio sancti Martini, quod ponitur ut supra, canistrum pensans libras quatuor & uncias duas. Sed & in monasterio sancti Stephani ubi supra, quod appellatur Catagalla Patricia pari modo fecit canistrum ex argento pensans libras duas & semis. Simulque & in monasterio sancti Cæsarii, quod ponitur ad beatum Paulum apostolum, instar fecit canistrum ex argento pensans libras tres. Et in monasterio sancti Stephani ubi supra, fecit canistrum pensans libras duas. Immo & in monasterio sanctorum Cosmæ & Damiani, quod ponitur juxta præsepe, fecit canistrum ex argento pensans libras duas & uncias duas. Simili modo fecit in monasterio S. Andreæ, quod appellatur massa Juliana, canistrum ex argento pensans libras duas. Nec non & in monasterio sancti Hadriani, quod ponitur juxta præsepe, instar fecit canistrum pensans libras duas. Et in monasterio sancti Cassiani, quod ponitur juxta beatum Laurentium martyrem foris murum, fecit canistrum ex argento pensans libras.

Fecit autem in monasterio S. Stephani, quod ponitur ubi supra canistrum ex argento pensans libras duas & semis. Verum etiam & in monasterio sancti Victorii, quod ponitur ad sanctum Pancratium, fecit canistrum ex argento pensans

ANNO CHRISTI 795.
S. Valentini.
S. Clementis.
S. Balbinæ.
S. Sixti.
S. Laurentii.
S. Eusebii.
S. Susannæ.
S. Caciliæ.
S. Luciæ.
SS. Cosmæ & Damiani.
S. Hadriani.
S. Luciæ.
S. Viti.
S. Agathæ.
S. Silvestri.
S. Martini.
Dona in monasteriis,
S. Andreæ.
S. Silvestri.
S. Stephani.
S. Martini.
S. Cosmæ.
S. Cassiani.
S. Stephani.

libras duas, & uncias ſeptem. Et in monaſterio ſancti Chryſogoni ſimiliter fecit caniſtrum penſans libras tres.

ANNO CHRISTI 795.

Ipſe vero almificus præſul fecit in monaſterio ſanctæ Mariæ, quod appellatur Ambroſii, caniſtrum ex argento penſans libras duas. Pari modo fecit & in monaſterio ſanctæ Mariæ, quod appellatur Juliæ ut ſupra. Sed & in monaſterio ſancti Andreæ, quod ponitur juxta baſilicam apoſtolorum, fecit ſimiliter.

S. Mariæ.

Simulque & in oratorio ſancti Stephani, quod ponitur in Dulciti, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & uncias quinque. Enimvero & in oratorio ſanctorum Sergii & Bacchi, quod ponitur in Callinico, ſimiliter fecit caniſtrum.

S. Stephani.

Immo & in monaſterio ſancti Agapiti, quod ponitur juxta titulum Eudoxiæ, fecit ſimiliter caniſtrum argenteum & ſemis. Simili modo & in oratorio ſanctæ Agnetis, quod ponitur in monaſterio quod appellatur Duo furna, fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas & uncias octo. Nec non & in oratorio ſancti Viti, quod ponitur in monaſterio quod appellatur de Sardas, fecit caniſtrum ex argento penſans libras tres. Et in monaſterio ſanctæ Bibianæ ſimiliter fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas, & uncias novem. Fecit autem & in oratorio ſanctæ Luciæ, quod ponitur in monaſterio de Renati, caniſtrum ex argento penſans libras duas.

S. Agapiti.

S. Bibianæ.

Verum etiam & in oratorio ſanctæ Mariæ, quod ponitur in monaſterio Michaelis, inſtar fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas, & uncias duas. Et in monaſterio ſancti Sergii eodem modo fecit caniſtrum ex argento penſans libras tres. Ipſe vero almificus præſul & in oratorio ſanctæ Agathæ, quod ponitur in monaſterio apud Africi, caniſtrum ex argento penſans libras tres. Pari modo fecit & in monaſterio ſanctorum Euphemiæ, & Archangeli, quod ponitur juxta titulum Pudentis, caniſtrum ex argento penſans libras quinque. Sed & in monaſterio ſancti Iſidori ſimili modo fecit caniſtrum. Simulque & in oratorio ſanctæ Agathæ, quod ponitur in monaſterio templi fecit caniſtrum ſimiliter. Et in oratorio ſancti Cæſarii, quod ponitur in monaſterio de Corſas, ſimiliter fecit caniſtrum penſans libras duas, & uncias tres. Enimvero & in monaſterio ſancti Semitrii fecit ſimiliter caniſtrum argenteum. Immo & in oratorio ſanctæ Mariæ, quod ponitur in monaſterio Aquæ Salviæ, fecit ſimiliter. Simili modo fecit & in monaſterio ſancti Donati quod ponitur juxta titulum ſanctæ Priſcæ caniſtrum ex argento penſans libras duas, & uncias quinque. Et in monaſterio ſancti Joannis, quod ponitur in Aventino, inſtar fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas. Nec non & in oratorio ſanctæ Mariæ, quod ponitur in monaſterio de Lutara, fecit caniſtra ex argento pentantia libras duas & ſemis. Fecit autem & in monaſterio Jeruſalem, quod ponitur ad beatum Petrum apoſtolum, caniſtrum ex argento penſans libras duas. Verum etiam & in monaſterio ſanctæ Agnetis, quod ponitur foris portam Numentanam, fecit caniſtra ex argento penſantia libras quinque. Et in monaſterio ſanctæ Eugeniæ, quod ponitur foris portam Latinam, pari modo fecit caniſtrum ex argento penſans libras quinque, ſed & in oratorio ſancti Gregorii quod ponitur in Campo Martis, fecit caniſtra ex argento penſantia libras tres. Ipſe vero almificus præſul fecit in titulo beatæ Sabinæ coronam ex argento puriſſimo penſantem libras octo. Pari modo fecit in diaconia ſanctorum Silveſtri, & Martini, quæ ponitur juxta Orſeam, coronam ex argento penſantem libras ſex, & uncias duas. Necnon & in oratorio ſanctæ Luciæ, quod ponitur in xenodochio ſimiliter fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas, & uncias quatuor. Fecit autem & in oratorio ſancti Abbacyri *, quod ponitur in xenodochio, caniſtrum ex argento penſans libras duas. Atque in oratorio ſanctorum Coſmæ & Damiani quod ponitur in xenodochio, quod appellatur Tucium, inſtar fecit caniſtrum ex argento penſans libras duas, & unciam unam. Verum etiam & in oratorio ſancti Peregrini, quod ponitur in hoſpitali dominico ad Naumachiam, fecit caniſtra ex argento penſantia libras quinque, & unciam unam. Præfatus vero pontifex fecit in baſilica Domini noſtri Jeſu Chriſti, quæ appellatur Conſtantiniana, ſuper altare majus veſtes chryſoclavas duas. Ex quibus unam habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & aliam habentem hiſtoriam vivificæ atque adorandæ dominicæ crucis. Cantharos ex argento mundiſſimo octo penſantes ſimul libras viginti & ſeptem, & uncias ſex. Inveſtivit ubi ſupra rugas ante ingreſſum altaris ex argento puriſſimo penſante libras quadraginta octo, & uncias octo. Coronas ex argento puriſſimo penſantes libras duodecim. Fecit ubi ſupra ad fontes vela alba holoſerica ornata in circuitu de fundato, atque quadruplo numero decem.

S. Mariæ.

S. Agathæ.

S. Iſidori.

S. Mariæ.

S. Crucis.

S. Gregorii

S. Sabinæ.

Sarta tecta vero ipſius eccleſiæ cum quadriporticu ſimul & ad fontes omnia & in omnibus noviter reſtauravit. Simul & feneſtras de abſida ex vitro diverſis coloribus concluſit atque decoravit. Et allas feneſtras baſilicæ ex metallo Cyprino reparavit, & in gremio baſilicæ fecit cortinas duas, ex quibus una major fundata alba, & alia minor alba roſata.

Fecit autem idem præſul in baſilica ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præſepe, roſata cum periclyſi de fundato, canthara de argento puriſſimo duo penſantia inibi libras viginti tres: columnas duas penſantes libras viginti & unam, & uncias quinque. Crucem cum gabatha ex argento mundo penſantem ſimul libras quinque: in diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Antiqua, fecit tetravila alythina ornata in circuitu de quadruplo. Et in oratorio ſancti Andreæ ubi ſupra vela duo holoſerica ornata, ut ſupra. In titulo ipſius vero Dei genitricis, qui appellatur Calliſti, fecit veſtem albam holoſericam roſatam, habentem in medio tabulam de chryſoclavo cum hiſtoria præſentationis Domini noſtri Jeſu Chriſti, & ſancti Simeonis cum periclyſi de Tyrio. Tetravila rubea alythina quatuor habentia cruces cum gammadiis, & in circuitu periclyſin de Tyrio. Velum Tyrium majus, quod pendet ante imaginem cum periclyſi de blatthin unum. Vela modica rubea alythina cum ſtaurace in medio numero tria, quæ pendent ante imagines argenteas cum periclyſi de blatthin. Cortinam majorem holoſericam in gremio baſilicæ unam, fecit & imagines argenteas deauratas. E quibus unam cum gemmis, arcum argenteum unum cum gammadiis ſuis. Supra ceroſtata pharum unum, thuribula duo penſantia ſimul libras nonaginta quinque, & uncias ſeptem. Fecit vero idem præſagus antiſtes beato Petro apoſtolo calicem aureum diverſis ornatum pretioſis lapi-

S. Mariæ.

S. Petri.

* Abba Cyr ſeu Syri

Dona ecc ſiarum.

S. Salvator

ANNO CHRISTI 795.

S. Luciæ.

ANNO CHRISTI 795.

pidibus, qui præcedit per ſtationes, penſantem libras tredecim. Hic fecit in baſilica ipſius apoſtoli velum chryſoclavum, quod pendet ſupra in ingreſſu veſtibuli. Item aliud velum majus chryſoclavo quod pendet in trabe argentea ante imaginem Salvatoris ſupra in ingreſſu veſtibuli. Coronam majorem ex argento puriſſimo penſantem libras quinquaginta & tres, & uncias octo. Pharum argenteum pendentem infra ipſam coronam penſantem libras viginti & tres. Item coronas argenteas quatuor penſantes libras quinquaginta & ſeptem. Caniſtros octo, qui penſant ſimul libras quadraginta.

Hic vero pro amore & cautela orthodoxæ fidei fecit ubi ſupra ſcuta argentea duo ſcripta utraque ſymbolo, unum quidem litteris Græcis, & aliud Latinis, pendentis dextra lævaque ſuper ingreſſum corporis penſantia inibi libras nonaginta quatuor & uncias ſex. Fecit ubi ſupra in gremio baſilicæ cortinam majorem holoſericam fundatam unam ornatam in circuitu de fundato, Velum album holoſericum roſatum majus unum, quod pendet in trabe majore ſuper imagines aureas ornatum in circuitu de fundato. Enimvero ſupra ad fontes fecit vela ſerica alba numero novem ornata in circuitu de fundato.

Hic vero, ubi ſupra, inveſtivit altare beatiſſimi Leonis confeſſoris atque pontificis ex argento mundiſſimo deaurato penſante ſimul libras centum & novem. Item inveſtivit altare
S. Gregorii. beati Gregorii confeſſoris atque pontificis ex argento mundiſſimo deaurato penſante undique libras centum viginti & ſeptem.

Hic vero præfectus a Deo & præclarus pontifex inveſtivit altare beati Pauli apoſtoli ex argento puriſſimo, ac decoravit, quod penſat libras centum quinquaginta quinque, nec non & confeſſionem ipſius, atque faciem altaris inveſtivit ex auro puriſſimo penſante inibi libras centum viginti & unam, & uncias octo. Fecit & ſupra in ingreſſu corporis ſcutum ex argento puriſſimo in quo orthodoxæ fidei ſymbolum ſcribi fecit, quod penſat libras triginta & duas. Fecit ubi ſupra coronas majores tres ex argento puriſſimo penſantes libras in unum nonaginta & tres. Fecit autem in baſilica cortinam majorem holoſericam de quadruplo & fundato pulcherrimam. Præfatus vero venerabilis & præ-
S. Petri. clarus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui ſuper altare majus cyborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſſimo deaurato cum diverſis hiſtoriis miræ magnitudinis mirifice decoratum, quod penſat libras duas mille ſeptingentas & quatuor, & uncias tres. Cyborium vero quod exinde abſtulit, poſuit ſuper altare majus in baſilica beatæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præſepe, & crucem ex argento puro fecit, & inibi poſuit penſantem libras duodecim & uncias tres. Nec non & terravela rubea alythina quatuor ubi ſupra fecit, ex quibus unum cum chryſoclavo. Sed & in mauſoleo beatæ Petronillæ, quod ponitur ad beatum Petrum apoſtolum, fecit vela alba majora tria, minora octo ornata in circuitu de fundato. Fecit vero idem præclarus pontifex ante confeſſionem ipſius apoſtolorum principis angelos ex argento puriſſimo dextra lævaque penſantes inibi libras centum quadraginta & ſex. Nec non & alios angelos duos ex argento puriſſimo deauratos, qui ſtant in trabe majori ſuper ingreſſu veſtibuli dextra lævaque juxta imaginem Salvatoris auream penſantes ſimul libras ſexaginta tres, & alios angelos quatuor minores ex argento puriſſimo deauratos ubi ſupra dextra lævaque, qui penſant ſimul libras ſexaginta octo. Verum etiam fecit ubi ſupra columellas ex argento deauratas ſex in ingreſſu veſtibuli diverſis depictas hiſtoriis, quæ penſant ſimul libras centum quadraginta & ſeptem. Fecit & crucem majorem ex argento puriſſimo deauratam, quæ ſtat juxta altare majus, penſantes libras viginti duas. Fecit vero ubi ſupra arcum majorem ex argento mundiſſimo deaurato ſupra in ingreſſu veſtibuli, penſantem libras centum triginta & unam & ſemis.

Fecit vero ubi ſupra intra confeſſionem beati Leonis confeſſoris atque pontificis evange- S. Leonis
lium ex argento mundiſſimo deauratum ſupra in ingreſſu veſtibuli penſans libras quadraginta octo & ſemis. Fecit ubi ſupra columellam unam de argento puriſſimo penſantem libras decem & ſeptem. Ipſe vero a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in diaconia beati archangeli patenam & calicem ex argento puriſſimo penſantes in unum libras decem.

Hic divina inſpiratione protectus fecit in ba- S. Salvatoris.
ſilica Salvatoris, quæ appellatur Conſtantiniana, cyborium cum columnis ſuis quatuor ex argento puriſſimo diverſis depictum hiſtoriis cum cancellis & columellis ſuis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratum, quæ penſant undique ſimul libras mille ducentas viginti ſeptem. Verum etiam & ſarta tecta baſilicæ ſanctæ Dei genitricis ſemperque Virginis Mariæ S Mariæ.
dominæ noſtræ, quæ appellatur Ad præſepe, omnia noviter reſtauravit. Cubicula vero juxta eccleſiam beati Petri apoſtolorum principis, quæ nimia vetuſtate marcuerant, etiam pene ruitura erant, idem egregius præſul a fundamentis firmiſſimum ponens ædificium in meliorem erexit ſtatum. Fecit & ubi ſupra juxta columnam majorem balneum in ſuperiore poſitum conſtructum in rotundum mirifice decoratum. Gradus vero in introitu ejuſdem baſilicæ tam ſuper porticum, quam etiam in atrio noviter reſtauravit. Fecit & juxta eoſdem gradus parte dextra, atrii domum a fundamentis miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam, in qua etiam & accubitos collocavit. Fecit & juxta eamdem domum pro ſubſidiis Chriſti pauperum atque peregrinorum balneum a fundamentis mirifice decoratum. Hic autem præclarus antiſtes divinitus inſpiratus hoſpitale beato Petro apoſtolo in loco, qui Naumachia dicitur, a fundamentis noviter conſtruens, diverſa illic domorum ædificia decoravit, atque eccleſiam in honore beati Petri S. Petri.
principis apoſtolorum a novo conſtruxit. In qua etiam ſanctorum eccleſiæ Chriſti martyrum corpora deferens recondidit, & omnia quæ in prædicto hoſpitali erant neceſſaria conſtruxit.

Prædia etiam illic urbana vel ruſtica pro alimoniis Chriſti pauperum, ſeu advenis, vel peregrinis qui ex longinquis regionibus veniunt, obtulit ad exaltationem ſanctæ Dei eccleſiæ, & ſalute populi Romani. Præſertim igitur & monaſterium ſancti Chriſti primi martyris Ste- S Stephani
phani, quod appellatur Catagalla * patricia, * κατὰ Lat.
quod præ nimia vetuſtate jam emarcuerat, atque ex parte corruerat, idem præſagus pontifex certamen ponens a fundamentis ſimul cum oratorio firmum jaciens fundamentum in meliorem erexit ſtatum. Gradus vero per quos ingreſſus eſt in eccleſiam B. Petri apoſtoli a S.

Andrea apostolo, qui vetustate consumpti erant, a novo refecit.

ANNO CHRISTI 795.

Pari modo & monasterium B. Martini confessoris atque pontificis, situm ubi supra, quod nimia fuerat vetustate quassatum, pene omne a fundamentis restauravit. Sarta vero tecta basilicæ sancti Andreæ apostoli, quod appellatur Catabarbara * patricia, quæ per olitana jam fuerant tempora vetustate consumpta, noviter restauravit. Simili modo & sarta tecta B. Luciæ martyris, quæ ponitur in Orfea, refecit a novo. Pariter etiam & sarta tecta beatæ Balbinæ martyris, quæ jam pene ruitura erant, in melius restauravit. Pari modo & sarta tecta basilicæ beatorum martyrum Cosmæ & Damiani sitæ in Via sacra, mirifice restauravit. Pariter etiam & sarta tecta basilicæ S. Martinæ martyris sitæ in tribus fatis in melius restauravit.

S. Martini.

* κατὰ Βαρβάραν.

S. Luciæ.

Nec non igitur & sarta tecta titulo B. Laurentii martyris, qui appellatur Damasi, noviter restauravit. Hic vero sanctissimus & præclarus pontifex sarta tecta basilicæ B. Valentini martyris, sita in Via Flaminia, quæ jam præ nimia vetustate ruitura erant, prudentissimo studio mirifice a novo refecit. Quadriporticus vero basilicæ apostolorum in Via lata intus & foris omnia sarta tecta ipsarum noviter reparavit: immo vero & sarta tecta basilicæ beatæ Agathæ martyris sita super Suburram, quæ præ nimia vetustate jam emarcuerant, noviter reparavit. Hic vero sanctissimus præsul fecit in patriarchio Lateranensi oratorium a fundamentis in honore beati archangeli, insigni opere firmissime construens, quod etiam ex musivo, seu diversis picturis, atque pulcherrimis marmorum metallis diversis coloribus ornavit undique. Et omnia cimelia tam aurea, quamque argentea, vel etiam vela diversa ibi obtulit. Macronam vero ipsius Lateranensis patriarchii, quæ extenditur a Campo, & ultra imagines apostolorum, quæ præ nimia vetustate ruituræ erant, a fundamentis simul, & sarta tecta, nec non & solarium ab imo usque ad summum noviter restauravit, & in melius firmissimis marmoribus stravit, atque cameram ipsius macronæ noviter fecit, & diversis historiis pictura mirifice decoravit. Hic a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in circuitu altaris B. Petri apostoli nutritoris sui tetravela rubea holoserica alythina habentia tabulas, seu orbiculos de chrysoclavo diversis depictos historiis cum stellis de chrysoclavo. Nec non & in medio cruces de chrysoclavo ex margaritis ornatas miræ magnitudinis pulcritudinis decoratas, quæ in diebus festis ibidem ad decorem mittuntur. Pari modo ut supra & alia tetravela alba holoserica rosata paschatiles habentia tabulas atque orbiculos de chrysoclavo, nec non & cruces cum chrysoclavo ex margaritis cum pericly si de chrysoclavo. Immo etiam & alia vela modica quatuor ubi supra in singulis columnis de cyborio fecit, habentia tigres de chrysoclavo, & in circuitu ornatas de blatthin. Verum etiam & alia vela modica quatuor eamdem habentia similitudinem in basilica doctoris mundi beati Pauli apostoli in columnis de cyborio posuit.

S. Laurentii.

S. Agathæ.

S. Archangeli.

Prædictus vero venerabilis pontifex sarta tecta basilicæ beati Agapiti martyris, quæ ponitur in urbe Prænestina, nec non & sarta tecta alterius basilicæ juxta eamdem basilicam sitæ, quæ jam præ nimia vetustate ruitura erant, omnia noviter in melius restauravit. Pari modo & sarta tecta basilicæ beati Stephani primi martyris constituta via Latina milliario tertio, quæ per multa jam annorum curricula vetustate erant confecta, & ruinis proxima, noviter reparavit. Verum etiam & sarta tecta basilicæ beati Basilidis martyris sitæ in Merulana noviter restauravit. Hic a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in basilica Salvatoris Domini nostri Jesu Christi, quæ appellatur Constantiniana, de proprio argento ipsius basilicæ coronas cum delphinis suis numero quinque, canistros numero triginta quinque, gabathas numero octo, quæ pensant simul libras ducentas septuaginta & sex. Fecit autem in basilica sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ dominæ nostræ, quæ appellatur Ad præsepe, cortinam de fundato, & in circuitu ornatam de blatthin, quæ pendet in porticu super sedem mirifice decoratam. Vela promiscua, tam de fundato, quam etiam de stauraci, & quadrapulo ornata in circuitu de blatthin numero quadraginta. Fecit vero ubi supra ante ingressum præsepii pharum in modum retis ex argento purissimo cum canistris quinque, pensantia simul libras triginta septem & semis.

ANNO CHRISTI 795.

S. Stephani.

Idem vero sanctissimus præsul sancti Spiritus illustratione perfusus fecit B. Petro apostolo nutritori suo calicem aureum præcipuum tetragonum spanoclystum diversis ornatum pretiosis lapidibus, pensantem libras triginta & duas. Nec non fecit & patenam auream spanoclystam miræ magnitudinis decoratam pensantem libras viginti quinque, & uncias novem. Fecit in basilica, cujus supra, pharum in modum retis cum canistro, & cruces de argento purissimo, qui pendet sub auro principali. Nec non & aliur pharum majorem in modum retis cum canistris viginti pendentem sub trabem majorem argenteam ad ornatum sanctæ Dei ecclesiæ, qui pensat inibi libras duo mille centum, quatuor, & uncias septem. Hic fecit in basilica doctoris mundi B. Pauli apostoli crucifixum ex argento purissimo miræ magnitudinis decoratum, pensantem libras quinquaginta duas. Verum etiam fecit ibi supra tetravela alba holoserica rosata, ex quibus unum habens in medio crucem de chrysoclavo, & gammadias de chrysoclavo. Nec non etiam vela alba holoserica numero novem ornata in circuitu de Tyrio. Fecit ibi super gabathas fundatas interratiles ex argento purissimo numero octo, quæ pendent in pharo æreo in medio basilicæ, pensantes inibi libras 14.

S. Petri.

S. Pauli.

Ingressum vero corporis idem præsul ex marmoribus candidis miro decore ornavit; atque regias æreas ibidem posuit. Super columnas vero marmoreas, quæ stant in circuitu altaris ipsius doctoris mundi, ubi trabes quondam ligneæ positæ fuerant, etiam nimia vetustate emarcuerant, hic sacer amistes super ipsas columnas lilios poni fecit, & super ipsos lilios ex metallis marmoreis, platonias posuit, diversisque picturis miræ magnitudinis opus decoravit. Nec non ubi supra fecit vela Alexandrina majora numero quinque, quæ pendent super regias majores in ingressu basilicæ mirifice decorata.

S. Mariæ.

Hic vero sanctissimus & præclarus pontifex fecit in basilica sanctæ Dei genitricis semperque Virginis Mariæ dominæ nostræ Ad præsepe

S. Agapiti.

ANNO CHRISTI 795.

pe tetravela alba holoſerica roſata mirifice decorata. Fecit vero ubi ſupra intra præſepium veſtem albam holoſericam roſatam ornatam in circuitu de chryſoclavo, & in medio habentem crucem cum orbiculis de chryſoclavo vela alba holoſerica roſata numero quatuor ornata in circuitu de Tyrio. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur dominica, fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de Tyrio cum hiſtoria crucifixi. Nec non & rotas de chryſoclavo ornatas in circuitu de quadrapulo. Fecit ubi ſupra cortinam fundatam ornatam in circuitu de blatthin. In diaconia vero ipſius Dei genitricis, quæ appellatur Coſmedin, fecit veſtem albam holoſericam cum tabula de chryſoclavo habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Fecit ad ſanctam Mariam ad martyres veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de Tyrio habentem hiſtoriam crucifixi, & rotam de chryſoclavo ornatam in circuitu de Tyrio. Veſtem etiam in diaconia jam dictæ Dei genitricis poſitam foris portam beati Petri apoſtoli fecit veſtem de Tyrio mirifice decoratam. Hic vero venerabilis & præclarus pontifex fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui caniſtros interraſiles ex argento puriſſimo, tam in quadriporticu, quamque in gremio baſilicæ numero viginti duo, penſantes ſimul libras centum viginti quinque. Gabathas fundatas ſignochriſtas, quæ pendent in quadriporticu, in pharo æreo, in medio baſilicæ, numero quadraginta & octo penſantes ſimul libras centum & unam & ſemis. Phara argentea tria, quæ ſtant ſuper trabes argenteas penſantia libras nonaginta & tres. Arcus argenteos duos penſantes libras quadraginta & unam, & uncias octo. Vela de blatthin majora, quæ pendent per trabes argenteas dextra lævaque presbyterii. Nec non & in circuitu ſedis numero triginta ornata in circuitu de quadrapulo.

Vela modica de fundato numero quadraginta & ſeptem ornata in circuitu de blatthin Byzanteo, & inveſtita de blatthin Neapolitano. Nec non & in gremio baſilicæ fecit cortinam majorem Alexandrinam miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam, ornatam in circuitu de Tyrio.

Vela alba modica holoſerica roſata numero viginti quinque, ornata in circuitu de blatthin, ex quibus unum ornatum de ſtauraci. Super altare vero beati Andreæ, ubi ſupra, fecit veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Verum etiam & ſuper altare beatæ Petronillæ fecit veſtem albam holoſericam roſatam cum tabula de chryſoclavo, habentem hiſtoriam dominicæ reſurrectionis, & in circuitu ejus liſtam de chryſoclavo. Pari modo & in oratorio ſanctæ Dei genitricis, ubi ſupra, in mediana fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclavo, & in circuitu ornatam de Tyrio. In oratorio vero ipſius Dei genitricis, ubi ſupra, quod dicitur domni Pauli papæ, veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu de mizilo. Nec non & in monaſterio ſancti Martini, ubi ſupra, fecit veſtem albam holoſericam roſatam, habentem in medio crucem de chryſoclavo cum periclyſi de Tyrio. Hic fecit in baſilica apoſtolorum Via lata ſuper altare majus veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & in circuitu veſtem de chryſoclavo. Nec non & orbiculos de chryſoclavo cum periclyſi de Tyrio. Tetravela modica rubea ornata in circuitu de fundato, ex quibus unum cum chryſoclavo. Vela modica rubea Alexandrina duo ornata in circuitu de ſtauraci. Et in gremio baſilicæ, ubi ſupra, fecit cortinam majorem de fundato mirifice decoratam, ornatam in circuitu de Tyrio, & in medio cruces de Tyrio.

ANNO CHRISTI 795.

Hic vero egregius præſul fecit in titulo ſanctæ Sabinæ martyris ſuper altari majori veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Pari modo & in titulo ſanctæ Suſannæ martyris ſuper altari majori veſtem albam fecit holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de chryſoclavo cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & in circuitu liſtam de chryſoclavo. Fecit autem in baſilica ſancti Stephani primi martyris in Cælio monte veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria dominicæ reſurrectionis, & crucem de chryſoclavo. Nec non & in diaconia beati Georgii martyris ſuper altari majori fecit veſtem albam holoſericam roſatam habentem in medio tabulam de ſtauraci cum hiſtoria crucifixi ornatam de Tyrio, & roſas de chryſoclavo. Ipſe vero a Deo protectus venerabilis & præclarus pontifex fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis, quæ appellatur Ad præſepe ob nimium amorem ipſius dominæ noſtræ pharum ex argento puriſſimo cum lucerna, & * cereapto ſuo, penſantia ſimul libras quadraginta & ſemis.

S. Sabinæ.

S. Suſannæ.

S. Georgii.

* cerapto

Et hoc conſtituit ejus beatitudo, ut dominicorum diebus, vel in ſanctis ſolemnitatibus juxta lectorium conſiſteret, & ad legendum ſacras lectiones luminis ſplendore fulgeret. Et in eccleſia beati Petri apoſtoli pari modo fecit pharum ex argento puriſſimo deaurato miræ pulcritudinis decoratum cum lucerna, & cereapto ſuo, quæ penſant ſimul libras nonaginta & ſemis. Enimvero, ubi ſupra ad beatum Petrum apoſtolum ſub ipſa imagine Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti crucifixi in modum fecit coronam ex argento puriſſimo, & ibidem ob ipſius Domini noſtri Jeſu Chriſti amorem pro luminariorum ſplendore poſuit penſantem libras....

Baſilica vero beati Apollinaris martyris atque pontificis, quæ fundata eſt juxta civitatem Ravennam, cujus trabes præ nimia vetuſtate de annorum curriculis, & olitanis temporibus nimis emarcuerant, jamque pene ruituræ in tempore illo erant, idem venerabilis pater divinitus inſpiratus, miſit illuc, & per ſolertiſſimam ac providam curam ſuam omnia ſarta tecta ipſius eccleſiæ ſimul cum quadriporticis ſuis noviter ac firmiter reſtauravit, & in meliorem reduxit ſtatum; ſuper altare vero ipſius ſacræ baſilicæ ob honorem omnipotentis Dei, & beati Petri apoſtoli, de cujus donis ac datis fecit veſtem ſericam roſatam habentem in medio crucem de chryſoclavo cum orbiculis, & rotas ſericas habentes hiſtorias annuntiationis, ſeu natalis Domini noſtri Jeſu Chriſti, atque paſſionem, & reſurrectionem; nec non & in cælos aſcenſionem, atque

S. Apollinaris Ravennæ.

pen-

ANNO CHRISTI 795.

pentecoſtem, ornatas in circuitu ſimili modo, ſicut & veſtem de chryſoclavo. Sed & caniſtrum ex argento puriſſimo inibi fecit cum catenulis ſuis penſans libras quindecim. Epiſcopium vero Albanenſe ſimul cum eccleſia, quæ in nomine beati Pancratii fundata eſt, per quamdam negligentiam vel incuriam, per ſubmiſſiones diabolicas, poſt matutinas laudes exuſta, a fundamentis uſque ad ſummum tectum combuſtum eſt. Sed clementiſſimus & ſolertiſſimus pontifex, Deo aſpirante, ex ſancti Spiritus illuſtratione firmum jaciens fundamentum mirum in modum jam præfatam eccleſiam noviter reſtauravit, & ſimul cum ſartis tectis Deo juvante ad meliorem deduxit ſtatum.

Et ut verus amator Dei, & cultor ſanctarum Dei eccleſiarum, fecit ſuper altari majori prædictæ eccleſiæ veſtes duas, ex quibus unam cum rotis majoribus habentem gryphes, ornatam in circuitu de fundato, & tetravela ſerica alythina ornata de Tyrio optimo in circuitu ejuſdem altaris fecit numero quatuor.

S. Petri. Verum etiam & in eccleſia beati Petri apoſtoli ubi ſupra fecit veſtem roſatam habentem hiſtoriam Domini noſtri Jeſu Chriſti, quando extendit manus, & apprehendit beatum Petrum apoſtolum de fluctibus maris.

S. Cyriaci. Idem beatiſſimus vero & præclarus pontifex fecit in baſilica ſancti Cyriaci veſtem albam holoſericam habentem in gyro periclyſin de fundato, & in medio hiſtoriam reſurrectionis, & in circuitu altaris tetravela alba habentia periclyſin de Tyrio. Fecit autem & in titulo ſancti Vitalis veſtem albam holoſericam habentem periclyſin de fundato, & in medio hiſtoriam reſurrectionis, nec non & in diaconia ſancti Archangeli poſuit veſtem albam holoſericam habentem periclyſin de Tyrio, & in medio hiſtoriam aſcenſionis. Item ipſum ſuper altare ſancti Abbacyri ſimilem veſtem obtulit.

S. Agathæ. Porro in diaconia ſanctæ Agathæ martyris fecit ipſe ſanctiſſimus pontifex veſtem albam holoſericam habentem in Tyrio, & in medio hiſtoriam reſurrectionis. Verum etiam & in titulo Pammachii ſuper altare ſanctorum Joannis & Pauli fecit veſtem albam holoſericam ornatam in gyro de fundato habentem hiſtoriam crucifixi, aſcenſionis & pentecoſtes. Pariter & in eccleſia beati Clementis martyris atque pontificis, fecit veſtem albam cum chryſoclavo habentem hiſtoriam reſurrectionis, ſeu aſcenſionis, nec non & pentecoſten.

S. Cyriaci. Immo & in eccleſia ſancti Cyriaci poſita via Oſtienſi fecit vela e quadruplo numero quinque, habentia hiſtoriam Salvatoris vocantis diſcipulos de navi. Et ſuper ſanctum altare ipſius martyris poſuit veſtem de fundato.

B. Mariæ. Ipſe autem a Deo protectus & præclarus pontifex fecit in baſilica ſanctæ Dei genitricis, ſemperque Virginis Mariæ dominæ noſtræ Ad preſepe coronas argenteas, & delphinos ſuos duodecim, quæ penſant libras centum duas, & uncias novem. Sed & phara canthara argentea cum delphinis ſuis fecit numero ſeptem penſantia libras octuaginta quinque, & ſemis. Idem vero beatiſſimus præſul fecit in baſilica beati Petri apoſtoli nutritoris ſui ante presbyterium pharum volubilem ex argento puriſſimo cum coronis & crucibus, penſantem inibi libras triginta quinque, & uncias ſex. Verum etiam idipſum deorſum, ubi ſacratiſſimum corpus ipſius principis apoſtolorum requieſcit, renovavit imaginem auream habentem vultum Salvatoris Domini noſtri Jeſu Chriſti, ac ſanctæ Dei genitricis Mariæ dominæ noſtræ, & beatorum apoſtolorum Petri & Pauli, atque Andreæ, nec non & beatæ Petronillæ martyris, ubi & addidit auri obrizi libras viginti unam & uncias tres.

ANNO CHRISTI 795. S. Petri.

Immo vero ubi ſupra ante S. Andream inveſtivit altare beati Martini confeſſoris Chriſti ex argento puriſſimo deaurato, * ex tranſmiſſo quondam Fridigiſii abbatis, quod penſat undique libras ſeptemdecim, & ſemis.

* ex terra quondam

S. Pauli. Fecit autem & in baſilica beati Pauli apoſtoli doctoris mundi gentium phara canthara ex argento puriſſimo cum delphinis ſuis numero quinque; penſantia libras ſexaginta ſeptem, & uncias quatuor.

SS. Nerei Achillei. Hic a Deo inſpiratus venerabilis & præclarus pontifex conſpiciens eccleſiam beatorum martyrum Nerei & Achillei præ nimia jam vetuſtate deficere, atque aquarum inundantia repleri, juxta eamdem eccleſiam noviter a fundamentis in loco ſuperiore eccleſiam conſtruxit miræ magnitudinis & pulcritudinis decoratam. In qua etiam hæc obtulit dona: caniſtros ex argento numero ſex penſantes ſimul libras quindecim. Ciborium ex argento puriſſimo penſans libras ducentas & quindecim. Calicem & patenam ex argento puriſſimo deauratos penſantes libras duodecim, & uncias decem. Regnum ſuper altare ex auro puriſſimo diverſis ornatum pretioſis lapidibus penſans libras duas, & uncias ſex. Veſtes duas, ex quibus unam albam holoſericam habentem hiſtorias dominicæ nativitatis, ſeu reſurrectionis, aſcenſionis, atque pentecoſtes, ornatam in circuitu de chryſoclavo, & aliam de Tyrio. Idem vero fecit in baſilica beatæ Dei genitricis Ad præſepe regnum ex auro puriſſimo ſpanoclyſto diverſis in circuitu de chryſoclavo pretioſis ornatum lapidibus penſans libras quatuor, & uncias ſeptem. Fecit vero communicales ex argento puriſſimo per ſingulas regiones, qui precederent per ſtationes per manus acolytorum numero viginti quatuor penſanres ſimul libras..... Pari modo & in baſilica beati Petri apoſtoli fautoris ſui regnum ex auro puriſſimo diverſis pretioſis ornatum lapidibus penſans libras ſeptem. Fecit etiam in diaconia ſanctorum Nerei & Achillei vela promiſcua holoſerica numero....

S. Mariæ. S. Petri.

Sarta tecta beati Agapiti martyris ſita juxta baſilicam beati Laurentii martyris foris murum, quia jam præ nimia vetuſtate emarcuerant, noviter reſtauravit. Immo vero & in titulo beatæ Prudentianæ fecit veſtem albam holoſericam ornatam in circuitu de Tyrio.

S. Agapiti S. Prudentianæ.

Qui beatiſſimus pontifex poſtquam ſedem Romanam & apoſtolicam annos viginti, menſes quinque, & dies ſexdecim glorioſiſſime rexit, ex hac luce ſubtractus ad æternam migravit requiem. Fecit autem ordinationes tres per menſem Martium, presbyteros triginta, diaconos undecim, epiſcopos per diverſa loca numero * centum, ſex & viginti. Sepultus vero eſt in baſilica beati Petri apoſtoli pridie Idus Junias, indictione nona, & ceſſavit epiſcopatus dies decem.

* 26

No-

ANNO CHRISTI 795.

NOTÆ SEVERINI BINII.

o tempore eo ponti- x factus.

a *Leo.*) Anno Redemptoris nostri 795. vigesima sexta Januarii, eodem die quo Hadrianus obierat, creatus est ejus successor Leo hujus nominis tertius, in disciplina ecclesiastica a juventute bene institutus, nullaque non virtute exornatus, quem Deus ad hoc in sedem pontificiam evexerat, ut magna pateretur, & magna perageret. Pontificatus exordio carnis incendium passus esse dicitur ex osculo, quod manui suæ mulier impresserat: additur osculatam manum sibi ipsi eum præscidisse, statuisseque ut deinceps pedes tantum non manus pontificis exoscularentur: verum utrumque anile commentum est, plusquam fabulosum. Nam ex iis, quæ supra tomo 1. in vita Gaii pontificis annotavi, constat quod ante hæc tempora moris fuerit pedes non manus pontificis exosculari. Ad Carolum magnum tamquam potentissimum Romanæ ecclesiæ defensorem honorandum, non (ut calumniantur novatores) ad possessionem urbis tradendam, exemplo antecessorum suorum per legationem misit pro munere & dono episcopali claves aureas confessionis S. Petri, & vexillum urbis Romæ, sicut ad eumdem loco benedictionis misit patriarcha Hierosolymitanus claves una cum vexillo locorum sanctorum. Hac occasione Carolus rex ablegavit Engilbertum abbatem monasterii S. Richarii, qui pontifici redderet munera amplissima, quæ ex thesauro Hunnorum erepto idem rex fuerat consecutus. *Annales Francorum.* Acceptos thesauros pontifex in ornamenta ecclesiarum convertit, & in clericos erogavit, omniaque perfecit, quæ ante persecutionem illam recenset Anastasius seorsum ab aliis, quæ post quadriennium edidit, quando ex Germania reversus fuit.

fellitur fa- ula de Leo- e

Constantinus imperator uxore legitima repudiata aliam ducit.

Constantinus V. detrusa uxore sua legitima in monasterium, duxit aliam Theodoram nomine, eamque imperatricem coronavit: cumque Tarasius Constantinopoli adulterum non excommunicaret, ipse piorum consortio habitus est indignus: qui vero cum Theodoro Studita adulterum imperatorem redarguerant, in exilium ablegati fuerunt. Cumque ita scelus sceleri adderet, merito jussu matris, quam imperio exuerat, zelo justitiæ, non regni, oculis, imperio & vita orbatus fuit. Irene dum post recuperatum imperium quinque annis sola imperium tenuisset, a Nicephoro homine impiissimo, hæreticorum omnium fautore, Romanæ ecclesiæ omniumque clericorum contemptore scelestissimo, imperio privata, in exilium amandata fuit, anno Domini 802. atque ibidem anno sequente e vivis decessit. Theophanis annales in Nicephor.

Nicephorus Irenem imperio spoliat & vita.

Adolfum regem Nordamhumbrorum e regno pulsum Leo per legatum sedis apostolicæ in regnum restituit. *Annales Francorum.*

Secunda Leonis papæ afflictio.

Defuncto Carolo imperatore, (quem Eginhartus febri correptum, anno Christi 814. Aquisgrani pie & sancte obiisse refert, sub initium Ludovici) rursum facinorosi homines in pontificem insurrexerunt, vitæque illius graves insidias struxerunt. Quod cum pontifex cognovisset, & in delinquentes lege agi præcepisset, magna seditio Romæ concitata fuit, postque plurimas strages, deprædationes & incendia, tot tantaque mala subsecuta fuerunt, ut onus fuerit Ludovico imperatori, Bernhardum, qui loco Pippini fratris in regnum Italiæ successerat, in urbem ablegare. Qua ratione illa contigerint, annales Francorum pluribus enarrant.

Ob S. Jacobum apostolum Compostellana ecclesia facta est episcopalis.

Hujus pontificis auctoritate sedes episcopalis Iriensis ecclesiæ ad petitionem Alphonsi regis cognomento Casti, & intercessionem Caroli magni, Compostellam est translata, quia reperto ibidem S. Jacobi apostoli corpore venerando, & miraculis insigniter illustrato, reverentia apostolici culminis dignum & conveniens esse omnes senserunt, ut locus ille episcopalis sedis honore insigniretur. Ita omnes qui res Hispaniarum descripserunt. De Leone pontifice Walafridus Strabo in libro de rebus ecclesiasticis cap. 21. scribit relatione fidelium ad suam usque pervenisse notitiam, ipsum, *una die septies vel novies missarum solemnia sæpius celebrasse:* fortasse ut hac ratione majus Dei auxilium imploraret, qui magnis iisque gravissimis afflictionibus quotidie vexabatur.

Prima Leonis afflictio ab Anastasio descripta.

b *Cum die quadam more solito in litania, quæ ab omnibus Major appellatur, Leo pontifex procederet.*) Post enarratam pontificis munificentiam in sacras ædes collatam, subjungit hoc loco Anastasius quomodo nepotes Hadriani pontificis militantes in Romani cleri primis ordinibus, invidia tabescentes, Leonem ob ejus electionem persecuti fuerint, eique in sacra functione constituto oculos eruerint, & linguam præsciderint: item qua ratione post visum & loquelam miraculose recuperatam ad Carolum regem pervenerit, ejusque tutela ac patrocinio munitus Romam redierit. Hæc eadem recensentur in annalibus Francorum, & apud Adonem in chronico, ubi dicit sacrilegas manus in pontificem injectas fuisse septimo Kalendas Maii anno 799. His adde quod cum Roma in Germaniam ad Carolum regem fugeret, pertransiens Coloniam, venerit ad locum, quo viri Dei, Severini corpus venerabile requiescit, ibique, præter morem quem in via servaverat, oratum ecclesiam introivit. Comites autem ejus mirantes caussam hujusmodi sciscitabantur. Quibus ille, teste Surio, vigesimo tertio Octobris, *Loci*, inquit, *hujus defensor domus est, ideo non ausus sum illam pertransire insalutatam. Hinc ergo consuetudo civibus inolevit, ut uno die per singulas hebdomadas ad sancti Severini sepulcrum veniant, & ut per totam hebdomadam ejus patrocinio fulciantur, supplici devotione deposcunt.* In translatione sancti Liborii apud Surium vigesima tertia Julii scribitur, quod Paderbonæ altare consecraverit, atque in eo reliquias S. Stephani protomartyris, quas secum Roma detulerat, condiderit. Hæc sine dubio in primo adventu Leonis papæ in Germaniam contigerunt. Secundo venit in Germaniam anno Domini octingentesimo quarto, de quo accessu pontificis hæc in annalibus Francorum: *Medio Novembris allatum est Carolo, Leonem papam natalem Domini cum eo celebrare velle, ubicumque hoc contingere potuisset. Quem statim misso ad sanctum Mauritium Carolo filio suo honorifice suscipere jussit. Ipse obviam illi ad Rhemorum civitatem profectus est, ibique suscepit eum,* &c. Quas res ille in Germania gesserit, quæ altaria Coloniæ consecraverit, quibus miraculis sanctum Swibertum canoni sanctorum adscripserit, prolixior narratio habetur in epistola Ludgeri apud Surium 1. Martii. In vita Caroli legitur Leonem pro suis persecutoribus exorasse, intercessisse, & impetrasse ne in corpore punirentur, sed tantum in exilium mitterentur, in quos, velut criminis læsæ majestati reos, capitis sententia prolata erat.

Leo bis Coloniam venit, quidve ibidem egerit primo adventu.

Secundus adventus quando contigerit.

c *Qui post modicum temporis cum magno honore susceptus fuisset.* Quo honore Carolum Romam venientem pontifex exceperit, annales Francorum expresse describunt his verbis: *Pridie quam Carolus Romam veniret, Leo papa apud Numentum occurrit, & eum magna veneratione ibidem suscepit. Post cœnam, qua simul refecti sunt, ibi illo manente, pontifex ad urbem processit, postero que die missis obviam Romæ urbis vexillis, adornatis etiam atque dispositis per congrua loca tam peregrinorum quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipse Leo cum clero & episcopis equo descendentem, gradusque ascendentem suscepit, dataque oratione in basilicam beati Petri psallentibus cunctis introduxit. Facta sunt hæc octavo Kalendas Decembris.*

Carolus Romam veniens honorifice est exceptus.

d *Fecit Carolus magnus.*) His verbis describit acta synodalia hujus Concilii, quod in caussa Leonis habitum fuit octavo die, postquam Carolus Romam venisset. Vide notas illius Concilii infra.

e *Post hæc adveniente die natali Domini nostri Jesu Christi in jam dicta basilica.*) Hoc loco enarrat qua forma quibusve ritibus Carolum de Romana ecclesia optime meritum imperatorem coronaverit, totumque imperium a Græcis ablatum in Francorum regem ejusque successores transtulerit. Eamdem historiam Eginhartus Caroli secretarius, & rei gestæ spectator & testis oculatus in vitam ejusdem Caroli, Paulus diaconus, Theophanes in annalibus * Francorum, Annales sub Ludovico conscripti, Aimoinus, Ado Viennensis in chron. Regino, omnesque tam Græci quam Latini scriptores iisdem prope verbis enarrant. Historiam itaque tam celebrem, totque scriptoribus demonstratam, nemo nisi pertinax & impudens hæreticus negaverit. Hæc omnia optimo jure, magno cum fructu totius ecclesiæ, ac præterea Dei nutu, voluntate & consilio contigisse, contra novatores nostri temporis hæreticos perspicue, docte, ac solide demonstraverunt duo collegii apostolici ornamenta amplissima Bellarminus & Baronius quorum hic tomo 9. annalium anno 800. Bellarminum id quod conatus est de translatione imperii contra Illyricum tam feliciter consecutum esse ait, ut nobis vel aliis non sit admodum laborandum, sed gratulandum potius, uti potentissimo vindici veritatis, agendæque gratiæ, quod labore plurimo liberaverit immittendi falcem in adeo densam immensamque mendaciorum silvam.

Leo papa optimo jure justaque de caussa imperium Romanum transtulit a Græcis ad Carolum Francorum regem ejusque heredes.

* errat.

f *Post celebrationem missarum.*) Oblationes, quas hoc loco describit Anastasius, Carolus Romanis basilicis obtulit anno Domini 800. vel si a natali Domini computare incipias, anno Domini 801.

A Carolo dona ecclesiis oblata.

g *Nona vero indictione peccatis nostris imminentibus subito terræmotus factus pridie Kalendas Maii, ecclesia S. Pauli,* &c.) Hæc eadem annales Francorum in vita Caroli magni anno 801 his verbis describunt: *Carolus magnus imperator septimo Kalendas Maias Roma profectus Spoletum venit, & dum esset ibi, pridie Kalendas Maii hora noctis secunda terræmotus maximus factus est, & tota Italia graviter concussa est. Quo etiam terræmotu Romæ tectum basilicæ sancti Pauli apostoli magna ex parte cum suis trabibus decidit, & in quibusdam locis urbes montesque ruerunt,* &c. Quæ ornamenta, quasve impensas in prædictam S. Pauli basilicam aliasque plures restaurandas, augendas & exornandas post terræmotum contulerit, Anastasius prolixe enarrat.

Leo munificus erga ecclesias.

Quæ

ANNO CHRISTI 795.

Quæ vero ante terræmotum ecclesiis a pontifices oblata commemorat, obtulit idem quando ex Germania reversus fuisset.

Cur Leo symbolum Nicænum duabus tabulis Græce & Latine inscribi curaverit.

h *Hic vero pro amore & cautela orthodoxæ fidei fecit scutos argenteos duos scriptos utroque symbolo.*) Cum Galli & Hispani absque licentia ad symbolum vocem *Filioque* addidissent, eoque additamento symbolum Nicænum ad missarum solemnia publice decantassent, visum fuit Leoni papæ e re ecclesiæ futurum, si publicis hisce tabulis duabus argenteis publico loco conservatis utrumque symbolum Græce simul & Latine absque ullo additamento vocis *Filioque* inscriberet, ne deinceps quidpiam ad sacrum symbolum addi posset. Affixit hasce duas tabulas argenteas in basilica sancti Petri; non autem, ut scribit Magister sententiarum lib. 1. dist. 11. in ecclesia sancti Pauli. Quando autem & qua occasione illa vox *Filioque* auctoritate Romani pontificis Romana ecclesia alia causa poscente in symbolum receperit, dixi supra, infra etiam suo loco idem repetiturus.

i *Ex hac luce subtractus est*, &c.) Anno Domini 816. & Ludovici imperatoris tertio.

EPISTOLA

KENULFI REGIS MERCIORUM

AD LEONEM PAPAM III.

Pro archiepiscopatu Lichefeldensi abolendo, restituendaque Dorobernensis ecclesiæ dignitate, quam Hadrianus papa I. & rex Offa discecuerant.

Malm. de gest. reg. l. 1. c. 4.

Domino beatissimo & vere amantissimo Leoni sanctæ & apostolicæ sedis Romano pontifici', *Kenulphus gratia Dei rex Merciorum, cum episcopis, ducibus, & omni sub nostra ditione dignitatis gradu, sinceriſſimæ dilectionis in Christo salutem.*

Gratulatur rex Leonem evehi in papatum.

GRatias omnipotenti Deo semper agimus, qui ecclesiam suo pretioso sanguine acquisitam, inter diversas mundi hujus procellas, novis semper, prioribus ad vitam sumptis, suescit ducibus ad portum salutis attrahere, eamque nova luce infundere, quatenus nullo sit tenebrarum errore fuscata, sed viam veritatis inoffenso pede gradiatur. Unde merito omnis per orbem exultat ecclesia, quia cum omnium verus remunerator bonorum gloriosissimum gregis sui pastorem Hadrianum perpetuo remunerandum super æthera duxisset, suis tamen ovibus pia erexit providentia præmium, qui scit ovile dominicum ad caulas, non inferius vitæ agitare. Nos quoque merito, quos extremitas orbis tenet, eodem modo præ ceteris gloriamur, quod illius sublimitas nostra salus, illius prosperitas nobis perennis exultatio, quia unde tibi apostolica dignitas, inde nobis fidei veritas innotuit. Quapropter opportunum arbitror tuis sanctis jussionibus aurem obedientiæ nostræ humiliter inclinari, & quæ tuæ pietati rite nobis sequenda videantur toto nisu implenda: quæ vero rationi contraria deprehensa fuerint, citius declinanda, ac interim a nobis omnimodo resecanda.

Spondet obedientiam.

Petit adoptari in ejus filium.

Sed modo ego Kenulphus gratia Dei rex excellentiam tuam humiliter exoro, ut te sine offensione animi vestri de profectu nostro, ut optamus, liceat alloqui, quatenus in gremium me pietatis tuæ tranquilla pace percipias, & quem meritorum nulla facultas erigit, larga benedictionis tuæ ubertas ad plebem suam regendam locupletet, ut una mecum gentem, quam vestra apostolica auctoritas fidei rudimentis imbuit, per intercessionem tuam contra impetus exterorum omnipotens erigat, & per se regnum, quod ipse Deus dedit nobis, dilatare dignetur.

A Hanc benedictionem omnes, qui ante me sceptro præfuere Merciorum, meruerunt ab antecessoribus tuis adipisci; hanc ipse humilis peto, & a vobis (o sanctissime) impetrare cupio, quatenus in primis adoptionis sorte me tibi filium suscipias, sicut te in patris persona diligo, & totis obedientiæ viribus semper amplector. Decet enim inter tantas personas fides sancta servari, & inviolata caritas custodiri; quia paterna pietas filiorum felicitas in Deo esse credenda est, secundum illud Ezechiæ: *Pater filiis notam faciet veritatem tuam, Domine.* In quibus verbis te (amande genitor) imploro, ut filio tuo, tametsi indigno, veritatem Domini tuis verbis sacrosanctis notam facere non deneges, B ut per tuam sanam eruditionem (Deo adjuvante) ad melioris vitæ propositum merear pervenire.

Petit canones observari, redintegrari sedem Cantuariæ.

Quinetiam dulcissime cum omnibus episcopis nostris, & cujuscumque apud nos dignitatis persona deprecor, ut nobis de multimodis inquisitionibus, super quibus maximam subtilitatem vestram dignum duximus perquirere, benigne respondeas, ne sanctorum traditio patrum, & ab illis tradita nobis regula quasi incognita per aliquid vitietur in nobis, sed sermo tuus directus nobis in caritate & mansuetudine veniat, ut per Dei misericordiam profuturum in nobis perficiat fructum. Primum namque est quod pontifices nostri ac peritissimi quique in nobis dicunt, C quod contra canones & apostolica statuta, quæ nobis a patre beatissimo Gregorio dirigente statuta sunt, sicut vos scitis, auctoritas Dorobernensis metropolitani in duas scinditur parochias, cujus (eodem patre mandante) ditioni subjacere debent episcopi duodecim, sicut per ecclesias nostras legitur in epistola, quam fratri & coepiscopo Augustino direxit, de duobus Londoniæ & Eboracæ metropolitanis episcopis, quam etiam apud vos haberi non dubitamus. Sed ipse primum pontificialis apex, qui tunc Londoniæ sub honore & ornamento pallii fuerat conscriptus, pro eo Dorobernensi oblatus est atque concessus. Nam quia beatæ recordationis Augustinus, qui verbum Dei, imperante beato Gregorio, Anglorum genti ministrabat, D & gloriosissime ecclesiis præfuit * Saxoniæ, in eadem civitate diem obiit, & corpus illius in ecclesia beati Petri apostolorum principis, quam successor ejus sanctus Laurentius sacravit, conditum fuisset, visum est cunctis gentis nostræ sapientibus, quatenus in illa civitate metropolitanus honor haberetur, ubi corpus ejus pausat qui his partibus fidei veritatem inseruit. Cujus itaque, sicut vos scitis, dignitatis honorem primum rex Offa, propter inimicitiam cum venerabili Lamberto & gente Cantuariorum acceptam, avertere, & in duas parochias dissipare nisus, & piissimus coepiscopus & antecessor vester Hadrianus rogatu prædicti regis facere cœpit, E quod prius nemo præsumpsit, & Merciorum præsulem pallio extulit. Neutrum tamen ex his culpamus, quos Christus, ut credimus, æterna victoria triumphat.

* Quæ nunc Anglia, olim dicebatur Saxonia transmarina.

Quam Offa rex & Hadrianus papa direcuere.

Petit responsum

Sed tamen excellentiam vestram humiles exoramus, quibus a Deo merito sapientiæ clavis collata est, ut super hac causa cum sapientibus vestris quæratis, & quidquid vobis videatur, nobis postea servandum rescribere dignemini, ne tunica Christi inconsutilis, alicujus inter nos dissensionis schisma patiatur; sed per vestram sanam doctrinam, ut desideramus, ad veræ pacis unitatem dirigatur. Magna enim humilitate si-

ANNO CHRISTI 795.

te simul & dilectione hæc tibi scripsimus, papa beatissime, clementiam tuam profusius precantes, quatenus ad ea, quæ a nobis necessario explicita sunt, benigne & juste respondeas.

Sed & illam epistolam, quam Atheraldus archiepiscopus coram cunctis provincialibus episcopis nostris multiplicius de suis, ac totius Britanniæ causis & necessitatibus tibi scripsit, pio amore perscrutari digneris, & quidquid de rebus, quæ in ea scripta sunt, fidei normula poscat, pagina nobis veritatis patefacere memineris: ergo præterito anno legationem meam etiam & episcoporum per Vvadan abbatem misimus; ac ille accipiens legationem illam, segniter, immo insipienter deduxit. Sed modo tibi munus modicum amoris gratia per Brine presbyterum, & Fildas, & Ceolberth ministros meos (pater amande) mitto: quod est 120. mancusas cum litteris, precans te, ut benigne suscipias, & benedictionem tuam nobis donare digneris. Omnipotens Deus te longævo tempore ad laudem suæ sanctæ ecclesiæ custodiat incolumem.

EPISTOLA I. LEONIS PAPÆ III. AD KENULFUM REGEM MERCIORUM.

Respondet superiori, & petita omnia lubens cedit.

Domino excellentissimo filio Kenulpho regi Merciorum provinciæ Saxoniæ Leo papa.

VEniens ad sanctissima limina beatorum apostolorum Petri & Pauli, tam orationis vota fideliter solvens, quam nostræ sedi apostolicæ causam sui sacerdotii suggerens, reverentissimus & sanctissimus frater noster Atheraldus archiepiscopi Dorobernensis ecclesiæ nobis obtulit vestræ regalis excellentiæ syllabas, quibus in duabus epistolis a vobis directis, plenis fidei rectæ, magnam humilitatem vestram reperientes, omnipotenti Deo referimus grates, qui vestram prudentissimam excellentiam in omnibus ornavit ac decoravit erga beatum Petrum apostolorum principem, & nobiscum habere dilectionem, & in omnibus apostolicis humiliter consentire censuris. Porro in una ex illis epistolis reperimus, qualiter gratiam nostræ apostolicæ functionis, si juxta fuissetis, animam vestram pro nobis posuissetis benigne; immo & nostræ prosperitati multum in Domino congaudeatis: & cum nostræ dulcissimæ admonitionis litteræ ad vestræ unanimitatis perveniunt aures, cum omni suavitate & cordis gaudio spiritali, quasi filii paternum munus suscipere satemini. Fatebatur vero & hoc, quod aliquantulam ex vestra facultate benedictionem nobis offerri demandastis, 120. mancusas, quas cum magno amore pro animæ vestræ salute suscepimus.

Et prædictus archiepiscopus cum suis sociis honorifice ac benigne a nobis susceptus est, & adjuvari eum in suis necessitatibus libenter fecimus. Interea credentes vestræ prudentissimæ excellentiæ, ubi rerebatur in ipsis tuis regalibus apicibus, quod nostris apostolicis sanctionibus nullus Christianus contraire præsumit: ideo totis nisibus nostris ea, quæ tuo regno expediunt, emittere atque prædicare conamur, ut ea, quæ nobis præfatus frater noster Atheraldus archiepiscopus, seu tota synodus evangelicæ & apostolicæ doctrinæ sanctorumque patrum, nec non prædecessorum nostrorum sanctorum pontificum, canonica censura prædicante, vestræ regali excellentiæ, seu cunctis principibus gentis vestræ, & universo populo Dei edisserit, nequaquam in orthodoxa eorum doctrina quidpiam resistere debeatis, Domino ac redemptore nostro in evangelio dicente, ubi ait: *Qui vos recipit, me recipit, & qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiat.* Matth. 10. Quanto magis pro ipso sæpe domino archiepiscopo, quem nobis valde nimisque collaudastis, sicuti & est, videlicet clarissimus atque peritissimus, & quia illum scitis prudentem & bonis ornatum moribus, Deoque & hominibus dignum; ecce, fili dulcissime & amantissime atque præstantissime rex bone, in his tuis assertionibus collaudamus Deum omnipotentem, qui talem vobis demonstravit antistitem, qui sicut verus pastor, indicere verbis secundum doctrinam sanctarum scripturarum dignam pœnitentiam valeat, & eruere qui sub ditione sacerdotali ejus existunt animas eorum ex inferno inferiori, & ab igne inextinguibili deducens eos, & introducens in portum salutis: & offerre pro illis hostiam dignam, & immaculatam in conspectu divinæ majestatis omnipotenti Deo. Et quia multum nobis prænominatus archiepiscopus in omni sanctitate sua & vitæ conversatione ultro citroque placuit, valde nimis ei credentes, ex auctoritate ei B. Petri apostolorum principis, cujus vel immeriti vices gerimus, talem præbuimus præsulatum, ut si quisquam ex subjectis suis, tam regibus & principibus, quam universo populo transgressus fuerit dominica mandata, excommunicet eum usquedum pœniteat, & si impœnitens fuerit, *sit vobis sicut ethnicus & publicanus.* Matth. 18.

De Atheraldo vero jam facto archiepiscopo Dorobernensis ecclesiæ, sicut a nobis popposcit vestrorum præsulum excellentia, ut ei justitiam faceremus de ipsis diœcesibus suis, tam episcoporum quam monasteriorum, quibus illicite, ut cognovistis, expoliatus est, & a venerabili sede ejus, quas dudum tenuit, ablatæ sunt; nos per omnia enucleatius trutinantes, in sacro scrinio nostro reperimus S. Gregorium prædecessorem nostrum in integro ipsam parochiam numero duodecim B. Augustino syncello suo archiepiscopo tradidisse, & confirmasse episcopos consecrandi. Unde & nos (veritate ipsa reperta) ordinationes, seu confirmationes nostra apostolica auctoritate illi in integro, sicut antiquitus fuerunt, constituentes reddidimus, & privilegium confirmationis, secundum sacrorum canonum censuram ecclesiæ suæ observandum tradidimus.

II. AD CAROLUM MAGNUM

De privilegio capellæ in Eresburg.

*Leo servus servorum Dei Carolo magno * Romanorum imperatori* * Regi Francorum

PIæ tuæ petitioni per omnia congaudentes, quod jubes annuere non tardamus. Igitur hunc montem Eresburg, quem expugnatum cum tota Saxonia Deo obtulisti, & per nos B. Petro consecrasti, liberum ab humana potestate esse, & fratrum inibi ad Christi servitium adunatorum ditioni tantummodo parere censemus. Qui ne aliquid in hoc impedimenti patiantur, neve regni vestri invasoribus aliqua rebellandi fiducia præpararetur, sub anathemate, S

ANNO CHRISTI 795.

Atheræ d laus.

Subtractos episcopatus Atheraldo restituit.

Auxilium pollicetur Atheraldo, & regi.

Qui sanctiones ejus irrefragabiles agnoscit.

ANNO CHRISTI 795.

Petri auctoritate, interdicimus, ne quis unquam bellica in ipso monte præsidia collocare, aut per te collata prædia, aut decimas circa montem per duas Saxonicas raftas, quas illuc delegasti, audeat diripere. Hæc conservantibus sit pax a Deo Patre; infringentibus excommunicatio, & a beatorum collegio sit separatio in æternum. Data Eresburg per manus bibliothecarii & cancellarii ecclesiæ Romanæ VII. Kal. Januarias, anno Domini .... Leonis III. 4. indict. * 7. die dedicationis capellæ in Eresburg.

* octava.

De Saxonia oblata a Carolo magno S. Petro sunt etiam litteræ Gregorii papæ VII. suo loco recitatæ. Eodem pariter anno patriarcha Hierosolymorum per suum monachum misit ad Carolum magnum sacrosancti sepulcri redemptoris nostri claves, quem dimittens ipse Carolus Zachariam presbyterum illi adjunxit, qui dona ad loca illa sancta deferret. *Hæc annales Francorum*. Innotuerat in oriente etiam tanti regis Christianissimi pietas atque potentia, adeo ut ad hunc unum respicerent omnes, tanquam unicum Christianæ religionis, temporibus istis perditissimis, quibus sub Saracenorum jugo gemebant, decus & ornamentum. Porro pro restauratione ecclesiarum Hierosolymorum Carolus collectam more majorum indixit. Est ea de re titulus in ejus capitularibus his verbis inscriptus: De eleemosyna mittenda in Jerusalem, propter ecclesias Dei restaurandas, proximo natali Domini.

Cap. lib. 4. in appendice c. 31.

III. AD EUMDEM CAROLUM M.

imperatorem de accusatoribus.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

* Hanc & novem sequentes edidit an. 1655. Helmstadii Hermannus Conringius, sed pro solemni hæreticorum more sedissimis adversus ecclesiam catholicam ejusque supremos pontifices criminationibus atque calumniis conspurcatas.

REmeantes ad nos * fidelissimi missi nostri, quos ad vestram imperialem potentiam direximus, retulerunt nobis de vestra benignissima bonitate, quam erga beatum Petrum apostolum, & ejus vicarium geritis ex intimo cordis amore. Interea obtulerunt nobis honorabiles vestras epistolas & capitularem.

Quod vero capitularem, post relectionem duarum epistolarum referantes, inter cetera gaudia, quæ præfatæ epistolæ cordi nostro effuderunt, sic primum capitulum ejusdem capitularis cor nostrum relevavit, ut cum propheta dicere cœpimus: *Domine salvum fac regem, & exaudi nos in die qua invocaverimus te*. Cumque per ordinem ad sextum conjungeremus capitulum, quantum gaudium & lætitiam prædictæ epistolæ atque cetera capitula nobis ingesserunt, tantum mœrore & tristitia postmodum sumus repleti. Continebatur enim in ipso præfato sexto capitulo, quod missos invenire non valetis qui nobis placeant: de qua re valde tristatur vestra serenitas; & nullus de ipsis qui jam ad nos fuit directus per suam voluntatem amplius missus erit, excepto quod obedientiam vestram voluntarie unusquisque adimplere cupit: & non solum missi vestri timent vestram portare legationem ad nostram pusillitatem, verum etiam alii jam non sunt ausi quærere a vobis auxilium, quia nullus est qui vestram quæsivit clementiam, ut dicunt, qui postmodum ad plenam potuisset pervenire gratiam nostram; & quia plures directos habuistis missos fideles, ex quibus jam alii mortui sunt, & ipsi blasphemati fuere, & de ipsis qui vivunt nullus jam sine blasphemio esse videtur. Unde nobis, fili dulcissime, quid aliud agendum est, nisi preces pro his, qui talia vobis mentiti sunt, ad Dominum fundamus? sicut scriptum est: *Orate pro inimicis vestris*. Credat enim nobis vestra serenitas, quia ea quæ ad animæ vestræ salutem cognoverimus, nullo modo tacemus; & si ante tacuimus, nunc autem non cessamus, sive de bonis sive de malis, vestræ intimare potentiæ. Nam qui per mendacium & malas machinationes vult filium separare a matre, judicium habebit cum ipso clavigero regni cælorum beato Petro apostolo. Quia mihi in hoc mundo nihil pretiosius est quam animæ vestræ salus. Sed quia omnia quæ de vestra prosperitate atque exaltatione in corde nostro gerimus per singula exarare non valemus, sic nobis omnipotens Deus retribuat, sicut de vestro honore & sospitate cupimus. Verumtamen cum multo amore multaque fide erga vos constringimur, tacere nullo modo possumus, ut vos ipsi pro anima vestra vigiletis, scientes quia ista misera & caduca vita in modicum exterminatur & finem habet, & omnes rationem reddituri sunt Domino de vaniloquiis. Igitur hominibus non citius credatis ante satisfactionem. Sed tamen si nos bene suscepimus & bene honoravimus pro vestro amore, Deus nobis retribuat bona, & vos satisfaciat ut in causis beati Petri apostoli amplius & amplius decertetis: & si non vobis nunciaverint quomodo eos honorifice suscepimus, quid aliud dicamus nisi ut Deus illis indulgeat? Verumtamen si prope fuissemus, adjuvante Dei omnipotentis misericordia, vos habuissetis veritatem & mendacium discernere; quia talem vobis a Deo datam esse sapientiam credimus, ut tale improperium atque confusionem non habuissemus in faciem nostram. Recordari credimus vestram serenitatem, quia vicibus nobis misistis, quod neminem de nobis male loqui permitteretis, neque locum illi tribueretis. Sed quid igitur restat, nisi ut inter tantas accusationes, quæ de nobis & fidelibus nostris, qui aliquod profectum sanctæ nostræ ecclesiæ faciebant, vobis dictæ sunt, cum lacrymis gratias agam Deo omnipotenti. Nam de illo amore quem erga vos gerimus, nullus in hac vita nos separare potest nisi sola mors, quandoque nobis obvenerit. Sed quid tantum fastidium facimus auribus vestris? Certissime in quantum nobis Deus largiri dignatus est, sic in nostro sensu cogitamus, quod nullus de antecessoribus nostris partibus istis cum tanto amore servierit, quantum nos servivimus. Sed nostrum servitium, ut videmus, nemini acceptum fuit.

Psal. 29.

Matth. 5. *Luc.* 6.

De autem accusatoribus missorum vestrorum, de quibus nobis emisistis, ut aut in nostram aut in vestram præsentiam ad discutiendum veniant; si placet pietati vestræ, missum vestrum dirigite absque illis, qui omnia liquidius inquirat & vestræ imperiali potentiæ fideliter nunciet, quid aut quomodo istis in partibus egerint, qualem profectum exinde sancta Dei ecclesia mater vestra habeat. Verumtamen omnia in vestro committimus sagacissimo arbitrio. His prætermissis: Omnipotens & misericors Deus, per intercessionem sanctæ suæ genitricis Mariæ dominæ nostræ, & beatorum principum apostolorum Petri ac Pauli, tale cordi vestro salubre consilium inspiret, ut oblatio quam dulcissimus genitor vester dominus Pippinus rex beato Petro apostolo obtulit & vos confirmastis, ipse claviger regni cælestis ante conspectum Dei cum ipsa donatione vobis præsentetur, quatenus gaudia æterna percipere mereatis. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

IV.

ANNO CHRISTI 795.

IV. EPISTOLA AD EUMDEM.

Qualiter Sicilienſes cum Sarracenis pactum fecerunt, & captivi redditi.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei & Domini noſtri Jeſu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

TErtio igitur idus Nov. ſuſcepimus epiſtolam Gregorii patricii Sicilienſis: reſponſum ſcilicet ſerenitatis veſtræ epiſtolæ, quam illi per hominem noſtrum emiſimus. Vobis ſiquidem, pro qua cauſſa ignoramus, epiſtolam nomini veſtro titulatam non emiſit, illam tamen quam nobis direxit epiſtolam, de qua vobis exemplar aut poſtquam eam legeremus a noſtro ſigillo veſtræ imperiali potentiæ dirigere petivit: nos pro veſtra ſatisfactione neque eam ad legendum aperuimus, neque quod in ea continetur cognovimus, niſi quod per illum miſſum noſtrum nobis in verbis direxit. Id eſt de illis Sarracenorum miſſis, cum quibus pactum confirmavit ipſe patricius in annos decem. Dicebat enim ad prædictos miſſos Sarracenorum: quale nobiſcum pactum facere vultis, cum ecce jam anni ſunt octuaginta quinque quod pactum nobiſcum feciſtis & firmum non fuit? Immo & Conſtantinus patricius qui ante me præfuit, in decem annos vobiſcum pactum firmavit, uſque ad futuram octavam indictionem; ſed neque ipſum pactum firmum tenuiſtis. Nunc autem quale vobiſcum pactum faciamus, nobis incognitum eſt. Ad hæc reſpondebant ipſi Sarracenorum miſſi dicentes: Pater ipſius Amiralmumin qui nunc apud nos regnare videtur, defunctus eſt, & iſte relictus eſt parvulus, & qui fuit ſervus factus eſt liber, & qui liber fuit effectus eſt dominus; & nullum ſe regem habere putabant, ſed ecce nunc poſtquam omnia quæ pater ſuus habuit ſibi ſubjecit, vult firma ſtabilitate hoc quod paramus pactum ſervare: De Spanis vobiſcum non ſpondemus, quia non ſunt ſub ditione regni noſtri: ſed in quantum valemus eos ſuperare, ſicut vos ita & nos contra illos in mare dimicare permittimus: & ſi ſoli nos non valemus nos a parte noſtra & vos a veſtra Chriſtianorum finibus eos abjiciemus. Poſt hæc vero convenit illis, & confirmavere in ſcripto inter ſe pactum in annos decem: & dedit eis miſſum nomine Theopiſtum notarium, & reddidit illis quantos habuit comprehenſos de ipſis Sarracenis, ut illos Chriſtianos quos de ſuis partibus prædaverant, reddidiſſent. Et poſtquam jam dictum pactum inter ſe firmaverunt, & miſſus ab ipſo patricio abſolutus eſt, invenit in Catena unum hominem ſub nimia velocitate ad patricium nunciare feſtinans, quod ſeptem navigia Maurorum prædaverunt unum vicum in regio, & duæ naves ex eis poſt eos ad littus exierunt vacuæ. Nam & hoc nunciavit nobis ipſe miſſus noſter, quod audiſſet ab hominibus Sarracenorum miſſis, quod iſto Junio menſe tranſactæ ſextæ indictionis, voluiſſent cum aliis centum navibus ad Sardiniam peragrare, & dum veniſſent prope Sardiniam ſubito aperta eſt maris vorago & ſubglutivit illa centum navigia, & poſtmodum ſic cum magno timore reverſi ſunt ipſi Sarraceni, qui hoc dicebant, in Africam, & nunciaverunt ad familiam de illis qui ſubmerſi ſunt. Cumque ipſe miſſus noſter alia audiſſet, interrogavit illum notarium qui cum cuſtodiebat, ſi veritas eſſet quæ ab illis Sarracenis audierat: & dixit ipſe notarius, quod ita eſſet, & ipſe ore proprio legiſſet ad patricium illam epiſtolam quam ei unus Chriſtianus amicus ſuus ab Africa direxerat, in qua de ſubmerſione de prædictis centum navigiis continebatur. Et hoc factum eſt menſe Junio, quando illud ſignum igneum tamquam lampadem in cælo multi viderunt. Ipſi vero miſſi Sarracenorum in navigiis Veneticorum venerunt, & ſic veniendo combuſſerunt igne navigia quæ de Spania veniebant. Ecce quod per hominem noſtrum audivimus ſerenitati veſtræ intimare curavimus: ſed precamur ſerenitatem veſtram, ut poſtquam ipſa epiſtola Gregorii patricii relecta fuerit a vobis, nobis eam dirigere non dedignemini. Quare autem minime vobis epiſtolam ipſe patricius miſit, & in illam quam nobis direxit nomen veſtrum non exaravit, cum a vobis perlecta fuerit, ſtatim veſtra a Deo data ſapientia cognoſcere poterit, cur vobis epiſtolam ut decuit non emiſit. Tamen ſi præſumptio non nobis imputatur, quod amando ea quæ de hac re ſentimus, ſerenitati veſtræ inſinuamus, videtur nobis, quia ſine conſultu Leonis imperatoris ſui non auſus eſt vobis adhuc epiſtolam ſuam dirigere. His præmiſſis: omnipotens & miſericors Deus ſua vos protectione cuſtodiat, atque per multorum temporum annos ad gaudium æternum perducat. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta III. Id. Novemb. Dixit Gregorius patricius ad miſſum noſtrum, quod Michael imperator monachus effectus eſt cum uxore & filiis ſuis.

ANNO CHRISTI 795.

EPISTOLA V. AD EUMDEM.

De occiſione Maurorum in Græcos.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini noſtri Jeſu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

SCimus igitur veſtram a Deo protectam imperialem potentiam ſemper de integritate & exaltatione atque cuſtodia matris ſuæ ſanctæ Romanæ Eccleſiæ ejuſque finibus ſollertiſſimam habere ſollicitudinem, & ideo notum facimus ſerenitati veſtræ ea quæ nuper audivimus & ex parte certi ſumus. Veſtræ ſiquidem a Deo datæ ſapientiæ incognitum non eſt, quod illa nefandiſſima Agarenorum gens partibus Siciliæ anno præſente venire conſiliaverat. Nunc autem, ſicut audivimus, in quibuſdam Græcorum inſulis conjunxerunt. Pro quibus vero miſit Michael imperator patricium & ſpadarios cum ſtolo, ut contra eos Chriſto adjuvante dimicare debuiſſent. Cumque ipſe patricius in Siciliam conjunxiſſet, direxit miſſos ſuos per Beneventum ad Anthimum Neapolitanum ducem, ut cum toto ipſo Neapolitano ducatu qui illi obedire voluiſſent navale auxilium ei præbere ſtuduiſſent. Qui vero dux occaſiones proponens in adjutorio ejus ire contempſit. Kajetani tamen & Amalphitani aliquanta congregantes navigia in auxilio illius abierunt. Poſtmodum vero ut audivimus, ingreſſi ſunt ipſi nefandiſſimi Mauri, tredecim ſcilicet navigia, in inſulam quæ dicitur Lampaduſa, partibus Siciliæ conſtituta, & prædavere eam. Cumque de prædicto Græ-

ANNO CHRISTI 795.

corum ſtolo ſeptem navigia itidem explorando perrexiſſent, ut ſe veritatem cognoſcere potuiſſent, comprehendentes eos Deo odibiles Mauri occiderunt illos: & dum expectaſſent eos Græci qui miſerunt illos ad explorandum & minime eſſent reverſi, abierunt generaliter ſuper eos, & Chriſto miſerante totos illos iniquos Mauros occiderunt, ita ut nec unum ex iis vivum reliquerint. Porro & hoc relatum eſt nobis: quadraginta naves de ipſis Mauris venerunt in inſulam quæ Pontias vocitatur, ubi monachi reſidebant & prædaverunt eam: Poſtmodum vero egredientes ex ea ingreſſi ſunt in inſulam quamdam, quæ dicitur Iſcla majore, non longe a Neapolitana urbe milliaria xxx. in qua familia & peculia Neapolitanorum non parva invenerunt: & fuerunt inibi a xv. uſque ad xii. Kal. Septemb. & nunquam ibi Neapolitani ſuper eos exierunt. Cumque totam ipſam inſulam deprædaſſent, implentes navigia ſua de hominibus, & ejus neceſſariis reverſi ſunt poſt ſe. Kajetani autem, qui poſt deſolationem jam dictæ inſulæ ibidem fuerunt, dixerunt, quod inveniſſent homines occiſos lacere, & granum & ſcirpha quæ ipſi Mauri portare ſecum non potuerunt, ſed & caballos Mauriſcos quos in ſuis ducebant navigiis occiſos ibidem dimiſerunt. Ecce quæcumque audire potuimus de Græcorum partibus, ſerenitati veſtræ intimare curavimus. De noſtris autem terminis inſinuamus veſtræ tranquilliſſimæ imperiali potentiæ, quia per interceſſionem ſanctæ Dei genitricis ſemperque virginis Mariæ dominæ noſtræ, & beatorum apoſtolorum Petri ac Pauli, & per veſtram prudentiſſimam ordinationem, omnia ſalva & illæſa exiſtunt. A quo enim de illorum adventu veſtra nos exhortavit ſerenitas, ſemper poſtera & litoraria noſtra ordinata habuimus, & habemus cuſtodias; noſque cum noſtris ſacerdotibus in eccleſia fautoris veſtri beati Petri apoſtoli omnipotentis exoravimus clementiam, ut ſuam ſanctam eccleſiam ab inſidiis inimicorum cuſtodire & defendere dignetur, voſque ad exaltationem & defenſionem ejus per longa annorum curricula conſervare & protegere jubeat, atque ad gaudia æterna per multa temporum ſpatia cum ſanctis perducat omnibus. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſol. vii. Id. Septembr.

EPISTOLA VI. AD EUMDEM

De iniquo conſilio facto.

Domino piiſſimo & ſereniſſimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini noſtri Jeſu Chriſti, Karolo Auguſto, Leo epiſcopus, ſervus ſervorum Dei.

POſtquam enim epiſtolam Gregorii patricii Sicilienſis ſimul cum noſtra emiſimus ſerenitati veſtræ, conjunxit ad nos unum navigium noſtrum cum aliquibus Græcis hominibus: Ex quibus unus dixit nobis, quod dum eſſet Leo, qui nunc effectus eſt imperator, contra Bulgaros ad pugnandum, Procopia uxor Michaelis imperatoris habuiſſet quemdam amicum nomine Conſtantinum patricium, & exhortaſſe eum ut ſibi eam in conjugio copulaſſet, promittens ei theſaurum abſconditum multum, quod ſe abditum a patre ſuo habere dicebat, per quod populum erogare debuiſſent quatenus imperatorem eum ſibi elegiſſent. Tunc ſeductus ſermonibus ejus, paruit iniquo illius conſilio, & pacavit ſibi multos dans largiflua dona: poſt hæc vero intromiſerunt eum in palatium imperiale, laudem canentes ei, Ipſe autem Conſtantinus fecit ad ſe accerſire Nicephorum patriarcham, & dixit ſe coronari, ſicut mos eſt imperatorum. Ille igitur patriarcha nolens coronare eum manibus propriis, occiſus eſt. Uxorem vero Leonis imperatoris exorbavit & filium ejus parvulum interemit. Hoc cum audiiſſet Leo imperator ubi erat in finibus Bulgarorum ad pugnam, cœpit affligis ſermonibus increpare patricios & optimates qui cum illo erant, dicens: Boni & Chriſtianiſſimi viri, cur talem iniquitatem in me facere voluiſtis, quod elegiſtis me vobis imperatorem? & ecce nunc & uxorem meam, & filium meum occiderunt, & levaverunt ſibi alium imperatorem. Tunc omnes ſtupore magno repleti dixerunt ei: Benigniſſime domine nullam perturbationem ante faciamus, donec intra civitatem ingredi valeamus. Et inito conſilio depoſuit imperialem veſtem, & induit militarem, & tollens ſecum quinque millia viros armatos electos ad prælium, reverſus eſt ad murum civitatis Conſtantinopolitanæ, & cœpit cum eis foris muros magnis vocibus laudare ac dicere: Conſtantinum magnum imperatorem multos annos. Cumque nunciatum fuiſſet quod multi milites fugiſſent a Leone, & veniſſent ad eum laudantes illum, fecit eis aperiri portas civitatis, ut rogam eis dare debuiſſet. Illis autem ingredientibus non pepercerunt neque viris, neque mulieribus, ſed neque parvulis quos invenire potuerunt. Et mortui ſunt, ut fertur, xvi. millia inter viros & mulieres. Tunc ipſe Leo imperator miſertus eſt populo ſuo, & petiit cum Conſtantino bellum committere, ne pro duobus viris tantorum Chriſtianorum ſanguis effunderetur. Poſt hanc vero petitionem ingreſſi ſunt ambo in locum qui dicitur Ippodromio, & occiſus eſt Conſtantinus a Leone imperatore. In eadem hora interfecit Theodorum patricium, & omnes qui in ipſo conſilio fuerunt: Procopiam autem uxorem Michaelis imperatoris occidit, & membra ejus abſcidens diſtribuit per murum civitatis. Cumque ſibi vindictam taliter perfeciſſet & ordinaſſet congrue civitatem, reverſus eſt ad exercitum ſuum in finibus Bulgarorum. Poſtmodum vero conjunxit ad nos unum hominem Gregorii patricii, qui dixit nobis, quod neque patriarcham occiderunt, neque uxorem Leonis imperatoris exorbaverunt, ſed neque filius ejus interfectus eſt, niſi unam parvulam filiam ſuam fecit Procopia uxor Michaelis imperatoris interficere. Hæc vero de Græcis hominibus audientes ſerenitati veſtræ intimare curavimus. His præmiſſis: Omnipotens & miſericors Deus ſua vos protectione cuſtodiat, atque poſt multorum curricula annorum ad gaudia æterna perducat. *Piiſſimum domini imperium gratia ſuperna cuſtodiat, eique omnium gentium colla ſubſternat.* Abſoluta vii. Kal. Decemb.

ANNO CHRISTI 791.

EPISTOLA VII. AD EUMDEM
Gratiarum actionis.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

EXplere verbis, clementissime fili, non valeo, quantum vestro opere vestraque vita delector. Magnas igitur omnipotenti Deo gratias reddimus, quia in ore cordis experimento dulcis fit sapor caritatis. Cum impleatur quod scriptum sit: *Sicut aqua frigida sitienti, sic nuncius bonus de terra longinqua.* Serenitatis namque vestræ suscepta plena consolationis epistola, continuo, ut decuit, gratiarum actiones omnipotenti Deo retulimus, qui vestram imperialem potentiam pacis ecclesiasticæ fecit esse custodem. Ipsa namque fides vos servat, quam erga sanctam Dei catholicam & apostolicam ecclesiam, fautricem & auxiliatricem in omnibus petitionibus vestris, atque in sacerdotali unitate servatis. Cumque vos jugo pietatis cor vestrum humiliter nostræ pusillanimitati subditis, cælesti gratia agitur, ut omnia quæ circa Deum ex vestra purissima voluntate agere cupitis divino adjutorio suffragati ad perfectionem secundum vestrum benevolum desiderium deducitis, & vestrum brachium forte contra inimicos sanctæ Dei ecclesiæ & vestros extenditis. Dilectionem igitur atque firmam caritatem quam erga serenitatem vestram gerimus, est Deus in cælis, scrutatur corda & renes, qui scit qualem amorem & sollicitudinem de vestra diutissima prosperitate quotidie habemus. Quia post Deum & sanctos suos nullum consolatorem habemus nisi solam vestram a Deo protectam imperialem potentiam, unde semper exspectamus defensionem & consolationem. Relectis namque vestris imperialibus syllabis reperimus in eis, quatenus Helmengaudus comes vester nosterque fidelis omnia, quidquid a nobis audivit, vobis per singula nunciavit. Sed si omnia quæ quotidie patimur vobis insinuasset tam ipse quam etiam ceteri missi vestri, qui istis partibus veniunt, fastidium auribus vestris credimus facere. Nescimus enim si vestra fuit demandatio, quod missi vestri qui venerant ad justitiam faciendam, detulerunt secum homines plures & per singulas civitates constituerunt. Quia omnia, secundum quod solebat dux qui a nobis erat constitutus, per distractionem causarum tollere, & nobis more solito annue tribuere, ipsi eorum homines peregerunt, & multam collectionem fecerunt de ipso populo, unde ipsi duces minime possunt suffragium nobis pleniissime præsentare. Sed valde nobis gravis esse videtur, si vobis fastidium facimus: confidimus enim in Dei misericordia, quia in vestris temporibus sancta Dei ecclesia tranquilla atque pacifica persistere habebat.

De autem omnibus bonis & prosperis quæ circa missum nostrum quem in partibus Britanniæ ad Anglorum gentem direximus, omnia pro amore B. Petri apostoli fautoris vestri operati estis, sicut solita est vestra clementia, magnas gratias vestræ pietati exinde agimus: quia semper in solatio sanctæ Dei ecclesiæ, & adjutorio orthodoxæ fidei decertatis. Sed sicut nobis per vestram honorabilem epistolam insinuastis, quod Eardulphus rex de regno suo ejectus fuisset, jam hoc per Saxones agnoveramus, unde maxime ipsum missum nostrum pro ipsa nequitia illic direximus. Magnum enim gaudium & magna lætitia in corde nostro ascendit pro eo quod vestra pietas misit missos suos, & vivum eum ad vos usque perduxistis. Et valde de vita ejus delector, quia & vester semper fidelis extitit, & ad nos missos suos dirigebat. Pro qua re vestra imperialis defensio ubique multipliciter resonat.

ANNO CHRISTI 791.

De vero epistolis quibus vobis Eanbaldus archiepiscopus & Cenulfus rex atque Vvado emiserunt, relegentes, reperimus eorum dolositatem quam inter se habent. Unde valde contristamur. Quia ipse prædictus Cenulfus rex nec suum archiepiscopum pacificum habet nec istum Eanbaldum idem archiepiscopum. Nam & de eorum divisione quotidie in confessione beati Petri apostoli, licet velut immeriti, preces fundimus, ut eos omnipotens Deus pacificet & discordiam quam inter se habent absolvat. Et sicut cœpit vestra serenitas in ipsam pacem nobiscum detestare, sic incessanter elaborare dignemini, quatenus vestra merces copiosa accrescat in cælis. Misistis siquidem nobis, ut nostræ apostolicæ auctoritatis adhortatoriam epistolam sæpefato Eanbaldo archiepiscopo per idoneum missum nostrum mitteremus, ut ad hanc sanctam apostolicam sedem cum suis consentaneis venire debuisset, aut in vestra præsentia rationes deducendum. Nos vero statim ipsam epistolam dictavimus & vobis emisimus. Sed si placet serenitati vestræ, quod ipsam nostram epistolam per idoneum missum ipsis in partibus admissum, quem itidem direximus, misissetis ut una cum prædicto misso nostro ipsum archiepiscopum adhortasset, quatenus aut hic, in nostra præsentia, aut ibidem in vestra una cum sociis suis conjunxisset, valde nobis recte visum fuisset; quia missum nostrum nondum suscepimus, & ipsi homines dolosi sunt, ut ne missos super missos suscipientes in dolositate eveniant. Verumtamen nos missum nostrum præparamus, donec secundum vestrum placitum demandetis, & si placet imperiali potentiæ ut missum nostrum ibidem dirigamus, vos nobis per vestram insinuationem significare jubeamini, & nos statim ipsum missum nostrum dirigemus secundum vestram voluntatem. Omnipotens enim & misericos Deus sua vos protectione longa per tempora conservare dignetur, atque æterna gaudia cum sanctis omnibus faciat possidere. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

EMBOLUM.

Pro tanto amore tantaque dilectione atque fide, quam erga vestram serenitatem gerimus, ea quæ agnoscere valemus silere non possumus. Jesse vero episcopus serviens vester aliud servitium vobis facere potest. Nam missaticum per patrias deportare non nobis videtur quod idoneus sit, neque ad secretum consilium provocandus. Sed rogamus vestram clementiam, ut de hac re clementer considerare debeatis, quia nos omnes in vestro servitio salvi existere cupimus. De autem sacerdotalibus caussis, unde nobis ad detrimentum venire speramus, quæ nos non sic possumus emendare, vobis insinuamus, ut interrogetis Helmengaudum & Hunfridum fideles vestros; quando a nobis absoluti sunt, & in Ravenna conjunxerunt, & ab archi-

ANNO CHRISTI 795.

archiepiscopo ad prandium invitati sunt, id est dominico die ad palmas : quales lectiones & quales admonitiones ante ipsam mensam recitatas audierint, sicut decet in sancto quadragesimali tempore, quando omnes de suis facinoribus Deum deprecantur, ut mereantur emendare. Sed & ea quæ ibidem audierunt nobis turpitudo est vobis in scriptis insinuare.

EPISTOLA VIII. AD EUMDEM

De beneficiis acceptis.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori filio, amatori Dei & Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

MAgno munere misericordiæ Dei totius mundi multiplicata sunt gaudia, cum pro & glorioso clementiæ vestræ studio erga sanctam Dei ecclesiam nostramque pusillitatem geritis, largifluæ tuæ munificentiæ susceptis pulcherrimis munusculis, relectisque scriptis serenitatis vestræ, quæ in nostro corde melle condita sapuerunt, illico, ut decuit, gratiarum actiones tripudiantes gratulanter Deo retulimus. Quia non solum lætitiæ verba in ea reperimus, verum etiam & nostræ prosperitatis sollertissimam curam agnovimus. Sed de tantis immensis beneficiis & muneribus, quibus jugiter nos ditatis, optamus ut ab ipso clavigero regni cælorum, cujus vicem, Deo miserante, gerimus, dignam retributionem suscipiatis, cui tantum honorem assidue exhibetis : scimus namque & fideliter scimus, quia per omnia & in omnibus vobis pertinentibus nostrum gaudium vos esse facturos : sed commutatio excelsi quæ pia facta probat, & benigna solita pietate repensat, ipsa pro nobis digna præmia vestræ pietati retribuat. Post vero munerum offertionem insinuaverunt nobis fidelissimi missi vestri, Helmengaudus videlicet atque Hunfridus glorioси comites, quod filius noster domnus Pippinus rex ad limina apostolorum per vestram largitatem media quadragesima cupit venire, atque colloquium nobiscum habere. Unde in magnum gaudium cor nostrum relevatum est, quod ipsi fidelissimi missi vestri viva voce vobis insinuare possunt, & continuo omnia cum ipsis dispositimus de prædicti dulcissimi filii nostri itinere, missumque statim nostrum direximus, qui omnem præparationem facere deberet, quatenus cum lætitia ad limina apostolorum nostræque pusillitati conjungeret. Igitur post modicos, octavo scilicet Kal. Apr. conjunxerunt ad nos missi præfati filii nostri domni Pippini regis, & obtulerunt nobis honorabilem epistolam vestram. Quam relegentes reperimus vestræ prosperitatis salutem atque sollertissimam curam quam erga tranquillitatem sanctæ Dei ecclesiæ vestra serenitas semper gerit, atque de adventu filii nostri domni Pippini, ut non antea esset venturus nisi post diem sanctum paschæ, apto videlicet tempore. Credat enim nobis vestra clementia, quia quocumque tempore ad nos conjunxerit, cum tanto gaudio tantaque lætitia eum suscipiemus, quantum condecet filio tam magni defensoris sanctæ Dei ecclesiæ : quia scimus Domino opitulante, eo quod & nobis & illi profectum erit si nos conjunxerimus. Iterum postquam conjunxerunt ad nos ipsi missi prædicti filii nostri domni Pippini regis, & dixerunt nobis quod in media quadragesima minime conjungere potest, porrexerunt nobis præfati missi vestri, videlicet Helmengaudus & Hunfridus glorioси comites, aliam epistolam serenitatis vestræ, ubi continebat, ut ipsi fidelissimi missi vestri apud filium nostrum domnum Pippinum prius adirent, & de vestro verbo ei præciperent, ut ubi ambobus placuisset nobis obviam occurrisset, ut quod vos omnimodo optatis, cum Dei adjutorio veniat ad perfectionem, id est ut pax & concordia inter nos firma & stabilis Deo mediante constituatur. In veritate enim dicimus, quia donavit nobis Dominus pacificum imperatorem, de quo apostolus dicit : *Quam speciosi pedes evangelizantium pacem, evangelizantium bona.* Nam omnipotens Deus vestrum potest cor satisfacere ; quia nullam discordiam nullamque iniquitatem circa eum habemus, sed sic eum diligimus & illius profectum cupimus, sicut de carissimo filio : sed qui zizania portant in conspectu vestro vel filii nostri domni Pippini regis, quod nos nec in corde habemus ; omnipotens Deus qui justus judex est, ante cujus conspectum omnia occulta patefiunt, ipse judicet inter nos & ipsos. De vero ecclesiis Dei ut suas habeant justitias, atque littoraria nostra & vestra ab infestatione paganorum & inimicorum nostrorum tuta reddantur atque defensa, nos, quantum Dominus virtutem donaverit, cum ipso prædicto filio nostro studium ponimus : sed vestrum consilium & vestrum solatium & nobis, & illi necesse est.

De autem insula Corsica, unde & in scriptis & per missos vestros nobis emisistis, in vestrum arbitrium & dispositum committimus, atque in ore posuimus Helmengaudi comitis, ut vestra donatio semper firma & stabilis permaneat, & ab insidiis inimicorum tuta persistat, per intercessionem sanctæ Dei genitricis, & beatorum principum apostolorum Petri ac Pauli, & vestrum fortissimum brachium : & Domino miserante, tempore apto, quantum plus celerius valuerimus, per fidelem missum nostrum omni utilitate sanctæ Dei ecclesiæ vestræ imperiali potentiæ liquidius innotescimus. Omnipotens igitur & omnium futurorum præscius Deus ipse vos faciat prosperis exaltari triumphis, & post longævam vitæ ætatem gaudia tribuat sempiterna. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

EPISTOLA IX. AD EUMDEM.

Quæstiones solvendæ.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

REmeante ad nos, Domino annuente, Sabino religioso episcopo de partibus transmarinis, obtulit nobis serenitatis vestræ epistolam, continentem de injuncta sibi legatione vel captu atque redemptione Adulphi diaconi missi nostri ; de quo in magno mœrore manemus, quousque omnipotens Deus illum ad nos usque per vestrum deducat solatium.

Reperimus etiam in ipsa honorabili vestra epistola tres quæstiones subjunctas. Unam quidem de eo quod scriptum est in evangelio secundum Matthæum, ubi dicitur de Domino nostro Jesu Christo : *Et veniens Nazareth habitavit* Matth. 2.

ANNO CHRISTI 795.

vit ibi; ut adimpleretur quod dictum est per prophetas, quoniam Nazarenus vocabitur. Alteram de eo, quod in principio evangelii secundum Marcum testimonium propheticum ita positum est: *Initium evangelii Jesu Christi filii Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum qui præparabit viam tuam ante te.* Tertiam de epistola egregii doctoris Pauli apostoli priore ad Corinthios, ubi dicit: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent; sed sicut scriptum est, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis descendit, quæ præparavit Deus diligentibus se.*

Scribit enim beatus Hieronymus de quæstione prima, id est secundum Matthæum, quod hoc in Isaia scriptum habeatur: sed id magis juxta sensum usum beatum fuisse evangelistam quam juxta sermonis proprietatem. Scriptum namque est in commentario ipsius evangelistæ ab eo beato Hieronymo: *Et veniens habitavit in civitate quæ vocatur Nazareth, ut adimpleretur quod dictum est per prophetas, quoniam Nazarenus vocabitur. Si fixum de scripturis posuisset exemplum, nunquam diceret, quod dictum est per prophetas; sed simpliciter, quod dictum est per prophetam. Nunc autem per prophetas vocans, ostendit se non verba de scripturis sumpsisse sed sensum. Nazareth enim sanctus interpretatur; sanctum autem Dominum futurum omnis scriptura commemorat. Possumus & aliter dicere, quod etiam eisdem verbis juxta Hebraicam veritatem in Isaia scriptum sit: exiet virga de radice Jesse, & Nazaræus de radice ejus conscendet.*

De testimonio vero beati Marci evangelistæ, quod in principio sui profert evangelii dicens: *Initium evangelii Jesu Christi filii Dei, sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante faciem tuam qui præparabit viam tuam ante te.* Et iterum: *vox clamantis in deserto, parate viam Domini, rectas facite semitas ejus.* Sciendum est quod e duorum testimoniis prophetarum unum contexuit corpus, Malachiæ videlicet & Isaiæ, quorum unius edixit, alterius vero tacuit nomen. Quod enim ait: *Ecce mitto angelum meum* &c. de Malachia protulit. Quod vero adjecit: *Vox clamantis in deserto* &c. Isaiæ vaticinium est, sicut in ipsius Malachiæ expositione beatus profert Hieronymus, dicens: *Marcus evangelista duo testimonia Malachiæ & Isaiæ sub unius prophetæ sermone contexens, ita exorsus est. Initium evangelii Jesu Christi, sicut scriptum est in Isaia propheta: Ecce mitto angelum meum ante te qui parat viam tuam. Hoc, licet verbis aliis, in Malachia legimus. Quod autem sequitur: vox clamantis in deserto &c. ab Isaia propheta dicitur.* Item vero in commentario Matthæi idem beatus dicit Hieronymus. *Cum enim testimonium de Isaia Malachiaque contextum sit, quæritur quomodo velut ab uno Isaia exemplum putemus adsumptum: de quo ecclesiastici viri plenissime responderunt.*

At vero testimonium beati Pauli apostoli, quod in epistola ad Corinthios protulit, dicens: *Quod oculus non vidit nec auris audivit*, &c. In Isaia propheta scriptum habetur aliis quidem verbis, eodem tamen sensu. Sic namque scriptum est ibidem: *A sæculo non audiverunt neque auribus perceperunt, oculus non vidit, Deus, absque te quæ præparasti exspectantibus te.* Requirat prudentissima vestra imperialis potentia in capitulo centesimo septuagesimo, & ita inveniet. Quamquam beatus Ambrosius hunc sermonem in expositione ejusdem epistolæ, juxta scriptum apostoli in Apocalypsi Heliæ in apocryphis scriptum esse affirmat.

His præmissis omnipotens & misericors Deus sua vos protectione custodiat, atque per multorum curricula annorum vitam tribuat sempiternam. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

EPISTOLA X. AD EUMDEM. Intercessiones & cetera.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei & Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

OMnes enim qui se nobis fideles asserunt, si vestræ imperiali potentiæ sic fideles non extiterint, ita ut omnes pacem atque dilectionem quam, Deo miserante, erga sanctam Dei catholicam & apostolicam Romanam ecclesiam matrem vestram & nos geritis, cognoscere valeant, vacua est spes eorum & labor eorum sine fructu, & inutilia sunt opera illorum, exceptis his qui per ignorantiam in aliquod ut homo fefellerint. Verumtamen & ipsi corrigendi esse judicamus. Misit siquidem nobis vestra serenitas, eo quod Adulphus diaconus, missus nostræ apostolicæ sedis, cum a vobis more solito benigne ac honorifice susceptus esset & usque ad portum maris deductus, atque exinde ad navigationem commode absolutus, & cum verteretur ad vos primum se velle venire profiteretur, noluit missum vestrum exspectare qui eum usque ad vos deduceret, sed arrepto itinere quasi fugiens, cum vos illum per dies aliquot exspectaretis, ad vos venturum sperantes, spem vestram delusit. Et quod missum Eanbaldi archiepiscopi, qui ipse litteras suas ad vos misit petens ut prædictum legatum ejus ad vos venientem benigne susciperetis, & eum ad vos venire permitteretis: sed neque ille secundum domini sui præceptum peragere studuit. Quamobrem credat nobis vestra serenitas, carissime ac dulcissime fili, quia per nullum iniquum quodlibet consilium hoc facere perpessi sunt, sed ignorationes sæculi hujus sollertiæ hanc solidam occursionem perfecerunt. Nos vero apostolica suffulti auctoritate, secundum vestram voluntatem, vestræ imperiali potentiæ eos dirigere non omittimus. Sed precamur clementiam vestram, ut pro amore beati Petri apostoli fautoris vestri, in cujus servitio prædictum Adulphum diaconum emisimus, immo etiam in ipsum quod nobis sub jusjurando pollicitus est, ut ad profectum sanctæ Dei ecclesiæ & vestrum atque nostrum decertare debuisset, & pacem in ipsa insula seminare studuisset, iterum ipsis in partibus remittamus, nullam pro hoc sustineat tribulationem: ut cum propheta dicere valet, *corripit me justus in misericordia.* Quis enim vestram a Deo datam sapientiam illudere valebit? cum superna gratia sicut vos procul dubio credimus ut habeatis. Sed quia homines sumus & fallimur, petimus pietatem vestram, ut hanc eorum noxam beato Petro apostolo concedere non dedignemini, ut ab ipso clavigero regni cælestis præmium mercedis suscipere mereatis. De autem quod nobis emisit vestra serenitas, fraudulentam eos habere legationem quam vobis ostendere timuerunt, & quia propter hoc tam festinanter profecti sunt, ut Ardul-

Marc. 1. — 1. Cor. 2. — Matth. 3. — Marc. 1. — Malach. 3. — Isa. 40. — 1. Cor. 2. — Isa. 64. — Psal. 140.

ANNO CHRISTI 795.

dulphi regis, iter Romam prævenire potuissent, omnes epistolas quæ de partibus illis nobis perlatæ sunt pro vestra satisfactione vobis emisimus legendas. Prædictum vero missum Eanbaldi archiepiscopi, in quantum Deo auspice agnoscere valuimus, in omnibus Dei famulum eum comperimus. Unde obnixe quæsumus vestram imperialem potentiam, ut pro eo quod ad fautorem vestrum beatum Petrum apostolum directus est, melius illi sit & non deterius, sicut modis omnibus esse credimus, quamquam ignoranter fefellit. Quia valde pertimescimus ne ipse populus acquisitione sanctæ Romanæ ecclesiæ per quamlibet occasionem, & certamen prædecessoris mei domni Gregorii beatissimi papæ, quod ipsis in partibus posuit, meis temporibus infructuosum existere videatur, nec mihi in judicio eveniat. Quid plura dicimus: Sicut per eorum stultitiam agnovimus in aliquod vestrum furorem, ita per infusionem sancti Spiritus velocius a vobis vestram sentiamus misericordiam. His præmissis: Omnipotens & misericors Deus sua vos a malis omnibus protectione custodiat, & quoniam vita vestra bonis omnibus valde est necessaria, post longa adhuc tempora vos ad cælestis patriæ gaudia perducat. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.* Prædictæ vero epistolæ quæ de Saxoniæ partibus nobis missæ sunt magnopere precamur clementiam vestram, ut eas nobis remittere jubeatis, quia eorum verba pro pignore retinemus. *Absolut. prid. Kalend. Januar.*

EPISTOLA XI. AD EUMDEM.

Qualiter quidam episcopus exsul inventus.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

DUm vestræ imperiales syllabæ de civitate in civitatem ad nos perveniissent, quæ & a nobis susceptæ ac relectæ fuissent, reperimus in eis, quatenus a Gradensi insula, ubi Fortunatus archiepiscopus suam propriam sedem habere videbatur, propter persecutionem Græcorum seu Veneticorum exul esse dignoscitur; & si congrue nobis apparuisset, pro caussa necessitatis in Pola, ubi jamdudum Æmilianus quidam episcopus præfuit, quæ & diœcesis prædicti Fortunati archiepiscopi existit, illic suam sedem haberet: & qualiter vestra a Deo protecta imperialis potentia sine consultu apostolatus nostri nequaquam eum alibi collocare voluit. Nos vero de hac re pertractantes providimus; ut secundum qualiter vestræ imperiali clementiæ complacuit ut in Polana ecclesia persisteret, ita maneat sub eo prorsus tenore: ut, si Domino annuente, ei beato Petro apostolo protegente, per vestram in triumphis victoriam, ipsa sua sedes illi restituta fuerit, secundum qualiter prædicta Polana ecclesia integra cum omnia sibi pertinentia susceperit, sic iterum ea restituatur, & non de rebus ejus aut pecunia ad suam debeat subtrahere sedem, sed neque cuiquam ex ipsis rebus seu pecuniis atque speciebus dare quoquomodo præsumat, ut ipsa ecclesia semper irrefragabiliter cum suo antistite salva existere possit. Reservatur siquidem in ipsis vestris imperialibus apicibus, quomodo in Aquis palatio nobiscum providistis de Aquilejensi ecclesia, velut una quæ suam sedem haberet. Credat enim nobis vestra clementia, & quod quicquid ibidem una vobiscum vel cum fratribus, & coepiscopis nostris oratores vestri pertractavimus, omnia ad mercedem animæ vestræ, seu filiorum vestrorum esse conspicitur. Omnipotens & misericors Deus per intercessionem sanctæ suæ genitricis, suorumque apostolorum Petri & Pauli diu vos in hoc mundo conservare dignetur, & per multorum annorum curricula cælestia regna cum suis faciat adipisci. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

ANNO CHRISTI 795.

EMBOLUM.

Et hoc vestræ serenitati intimare curavimus de præfato Fortunato: ut sicut semper pro illius honore temporali laboratis, ita & de anima ejus curam ponatis, ut per vestrum pavorem suum ministerium melius expleat. Quia non audivimus de eo sicut decet de archiepiscopo, neque de partibus Franciæ, ubi eum beneficiastis. Tamen gratias agimus Deo, quia omnia vobis incognita non erunt. Interrogate quidem fideles vestros, & omnia vobis nota fient; eo quod illi qui vobis eum collaudant hoc per munera & calciaria faciunt. Quid nobis plus amabile est quam vestra dulcissima anima? Et Deus cognitor est, quia post salutem animæ vestræ hæc omnia vobis insinuavimus, eo quod de tanto amore quem erga vestram serenitatem gerimus, ideo silere non possumus. Potestis interrogare fratrem nostrum Hildibaldum archiepiscopum & Ercanbaldum cancellarium. Fortassis exinde aliquid cognoveritis, quia cognovimus eos animæ vestræ fideles in omnibus.

EPISTOLA XII. AD EUMDEM.

Qualiter missi justitiam facturi damnum fecerunt.

Domino piissimo & serenissimo, victori ac triumphatori, filio, amatori Dei ac Domini nostri Jesu Christi, Karolo Augusto, Leo episcopus, servus servorum Dei.

AD hoc omnipotens & invisibilis Deus noster vestram a Deo protectam imperialem potentiam sanctæ suæ ecclesiæ fecit esse custodem, ubique gubernatione laudabili ad augmentum gloriæ vestræ vigilantior existeret, & quos consilio exterius regitis perire interius non permittatis, quatenus per fructum piæ sollicitudinis vestræ ad æterna quæ sanctis suis daturus est gaudia pertingere mereatis; atque ex bonorum vestrorum actibus dignam retributionem multipliciter percipiatis. Misimus itaque præsentes oratores nostros, Joannem videlicet reverendissimum episcopum, & Basilium religiosum hegumenum, visitationis caussa ad vestram imperialem clementiam, cum benedictione B. Petri apostoli fautoris vestri. Sed petimus serenitatem vestram ne injuriosum ducatis quod non aliquid dignum munificentiæ vestræ vobis dirigere valuimus. Verumtamen de beati Petri apostoli rebus, quamvis parvæ sunt quæ offeruntur, pro magna semper benedictione suscipiendæ sunt, quoniam & hic vobis valebit majora impendere, & apud omnipotentem Deum beneficia æterna præsentare. Dum enim in homini-

ANNO CHRISTI 795.

minibus post Deum & sanctos suos nonnisi in vestram imperialem potentiam fiduciam habemus, justum prospeximus, ut & gaudium nostrum & angustias quas assidue patimur vestris prius intimaremus auribus, ut oblationem quam vestri dulcissimi parentes & vos ipsi beato Petro apostolo obtulistis, accepta atque secura sit in conspectu ejus, quatenus ab ipso clavigero regni cælorum, qui vos in suis utilitatibus defensores constituit, dignam retributionem percipere mereamini, & vestra opinatissima imperialis munificentia in universo fideli populo laudabiliter diffametur, & nos pro causa negligentiæ ante tribunal Dei cum ipso domino, & nutritio nostro beato Petro apostolo in judicio minime provocemur, pro eo quod oppressiones populi Dei vestræ non nunciaverimus clementiæ. Misit igitur pia serenitas vestra missos suos, ut justitiam nobis facere debuissent, sed magis damnum quam profectum nobis fecerunt. Verumtamen missos vestros qui ad nos venerunt interrogare dignemini, & ipsi viva voce insinuare possunt ea quæ in nostris hominibus audierunt vel viderunt peracta. Sed & præsens Joannes episcopus missus noster per singula vestræ potest innotescere imperiali potentiæ; quia omnia, quicquid per vestrum pium ac legale judicium de causa videlicet palatii Ravennatis recollectamus, unde & jussistis, ut nullus quilibet homo impositum conquassare aut in judicio promovere præsumeret, tam de vulgaria quam etiam de mansis, quos per vestrum dispositum Herminus fidelis vester nobis reconsignavit; omnia cum casis, vineis, seu laboribus atque peculiis abstulerunt, & nihil exinde nobis remansit. Quamobrem quæsumus vestram imperialem clementiam, ut sic de vestra a Deo accepta donatione, quam prædicto Dei apostolo obtulistis, peragere jubeatis, quatenus in nulla minuatur parte, sed maxime per vestrum laboriosum certamen firma atque stabilis & inconcussa perennis temporibus persistere valeat, & nos, licet impares, tantum Deo miserante vicem ejusdem discipuli tenentes, securiter ac patienter Dei omnipotentis possimus exorare clementiam, ut vestrum robustissimum brachium fortiter contra inimicos sanctæ Dei ecclesiæ extendat, & omnes barbaras nationes pede fortitudinis opprimatis. *Piissimum domini imperium gratia superna custodiat, eique omnium gentium colla substernat.*

XIII. AD [a] RICHULPHUM EPISCOPUM MOGUNTINUM.

Gratias agit de muneribus ab eo missis: mittit vicissim reliquias S. Cæsarii, quas postulabat.

Leo episcopus servus servorum Dei reverendissimo & sanctissimo Richulpho episcopo.

CUM ad limina beatorum principum apostolorum Bernharius venerabilis episcopus una cum Adalhardo religioso abbate, missi filii nostri domini Caroli serenissimi imperatoris conjunxissent, & omnia prospera ac salubria de prædicto filio nostro, seu de ejus sublimissima prole, vel omnibus fidelibus suis nobis nuntiassent, immensas omnipotenti Dei gratiarum actiones retulimus. Interea obtulit nobis præfatus Bernharius episcopus sanctitatis vestræ pulcherrimum munus & litteras. Quas vero litteras relegentes, gratias reverendæ almitati vestræ retulimus, quia nostri esse memores in vestris Deo acceptis orationibus non prætermittitis. De tantis autem muneribus, quibus nos assidue pro amore B. Petri apostoli ditatis, credimus in omnipotentem Deum, quia dignam retributionem hic & in futuro ab ipso clavigero regni cælestis percipietis. De reliquiis vero sancti Cæsarii, sicut petistis, per eumdem Bernharium venerabilem episcopum sanctitati vestræ direximus.

ANNO CHRISTI 795.

NOTA SEVERINI BINII.

[a] *Epistola.*) Reverendissimus, suisque pro ecclesia catholica scriptis, disputationibus, ac laboribus longe clarissimus vir, dominus Joannes Pistorius Theologus, Jurisconsultus, ac medicus celeberrimus, sacræ Cæsareæ majestatis consiliarius amplissimus, patronus mihi jugi observantia colendus, ex amplissima nobilissimaque ejusdem sacræ Cæsareæ majestatis Viennensi bibliotheca misit ad me antiquum manuscriptum codicem, in quo inter alia antiqua monimenta hanc Leonis Papæ III. epistolam ad Richulphum Moguntinæ ecclesiæ archiepicopum inscriptam inveni, descripsi, & in hanc nostram epistolarum decretalium, & conciliorum novam editionem transtuli. Idem codex habebat manuscriptum concilium Moguntinum primum, quod auctoritate Richulphi archiepiscopi Moguntinensis sub Leone Papa III. anno Domini 813. celebratum fuit. Sed cum illud a principio ejus quod extat in editione Surianæ parum discreparet, in fine autem mutilum esset, nullas, vel saltem pauculas lectionis varietates in margine annotavi. Ab eodem viro Christianæ reipublicæ & ecclesiæ amantissimo manuscriptum originale exemplar Concilii Constantiensis non sine magnis ejus impensis, laboribus & molestiis Constantia ad me transmissum est; quo fructu quave utilitate totius ecclesiæ, infra indicabimus. Cetera quæ hujus aliorumque doctissimorum virorum studio & industria reperta, & huic nostræ editioni communicata fuerunt, locis opportunis gratissima affectu commemorabo; non alia sane intentione, quam ut intelligas, lector carissime, nihil huic operi insertum vel superadditum esse, quod non a doctissimis iisque probatissimis viris acceptum fuerit.

Unde & a quo hæc epistola Leonis papæ accepta sit. Eadem edita fuit an. 1605. a Serario nostro inter epistolas S. Bonifacii num. 75. D. Joannes Pistorius hanc editionem promovit.

SYMBOLUM ORTHODOXÆ FIDEI LEONIS PAPÆ.

Ex Baluzii Miscel. tom. 7. p. 18.

LEO Episcopus servus servorum Dei omnibus orientalibus Ecclesiis. Hoc symbolum orthodoxæ fidei vobis mittimus ut tam vos quam omnis mundus secundum Romanam sanctam catholicam & apostolicam Ecclesiam rectam & inviolatam teneatis fidem. Credimus sanctam Trinitatem, id est, Patrem, Filium, & Spiritum Sanctum, unum Deum omnipotentem, unius substantiæ, unius essentiæ, unius potestatis, Creatorem omnium creaturarum, a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia, Patrem a se ipso, non ab alio, Filium a Patre genitum, Deum verum de Deo vero, lumen verum de lumine vero, non tamen duo lumina, sed unum lumen Spiritum Sanctum a Patre, & a Filio æqualiter procedentem, consubstantialem, coæternum Patri & Filio. Pater plenus Deus in se, Filius plenus Deus a Patre genitus, Spiritus Sanctus plenus Deus a Patre & Filio procedens. Non tamen tres Deos dicimus, sed unum Deum omnipotentem, æternum, invisibilem, incommutabilem, qui totus est ubique præsens, non per partes divisus, sed totus in omnibus, non localiter, sed personaliter, qui sine commutatione sui mutabilia creavit & creata gubernat, semper manens id quod est, cui nihil accidens esse poterit, quia simplici divinitatis naturæ nihil addi vel minui potest, quia semper quod est, cui semper primum est, cui sempiternum est, cui idem est esse, vivere, & intelligere.

Vide Baronium an. 809.

ANNO CHRISTI 795.

Et hæc tria unus Deus. Hæc tria idem Deus & Dominus, vera & sempiterna trinitas in personis, vera & sempiterna unitas in substantia, quia una est substantia Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Hæc vero sancta Trinitas nihil est in tribus personis simul nominatis quam in una qualibet persona semel dicta, quoniam unaquæque persona plena est substantia in se, non tamen tres substantiæ, sed unus Deus, una substantia, una essentia, una æternitas, una magnitudo, una bonitas, Pater & Filius & Spiritus Sanctus. Nec aliud est Pater in natura quam Filius vel Spiritus Sanctus, nec aliud Filius & Spiritus Sanctus quam Pater in natura, quibus est una natura. Sed alius est Pater in persona, alius Filius in persona, alius Spiritus Sanctus in persona. In Patre æternitas, in Filio æqualitas, in Spiritu Sancto æternitatis æqualitatisque connexio. Unum omnes in substantia & essentia, omnipotentia, & divinitate. Sicut enim eadem sancta Trinitas inseparabilis est in substantia, ita inseparabilis est in operibus, quamvis opera Dei quibusdam personis specialiter conveniant, sicut Patri vox illa quæ de cælo sonuit super Christum baptizatum, & ad Filii personam humanitatis tantummodo pertinet susceptio, & Spiritus Sancti personæ proprie congruit illa columba, in cujus specie idem Spiritus Sanctus descendit super eumdem Filium secundum hominem baptizatum. Tamen absque omni dubitatione illam vocem & illam columbam in Christi humanitatem tota sancta Trinitas operata est, cujus opera inseparabilia sunt. Credimus eumdem Filium Dei Verbum æternaliter natum de Patre, consubstantialem Patri per omnia, temporaliter natum de Spiritu Sancto & Maria Virgine, duas habentem nativitates, unam ex Patre æternam, alteram ex Matre temporalem, qui etiam Filius Dei, suæ carnis conceptione conceptus est & suæ carnis nativitate natus. Deum verum confitemur conceptum & Deum verum natum, eumdem verum Deum verum hominem unum Christum Filium Dei unigenitum, per primum & perfectum in duabus naturis in unius personæ singularitate impassibilem & passibilem, mortalem atque immortalem, crucifixum in infirmitate nostra, eumdemque semper viventem in virtute sua, qui mortuus est carnis suæ morte & sepultus, atque ab inferis, damnato & spoliato principe totius iniquitatis, rediens tertia die resurrexit, atque cum triumpho gloriæ videntibus discipulis cælum ascendit, sedens in dextera Patris, id est, majestate divinitatis, inde jam venturus judicare vivos & mortuos, quem impii judicantem videbunt in ea forma qua crucifixus est, non in ea humilitate qua injuste judicatus est, sed in ea claritate qua juste judicaturus est mundum; cujus majestatis visio æterna est omnium sanctorum beatitudo. Qui secundum hanc fidem rectam non crediderit, hunc damnat sancta, catholica & apostolica Ecclesia, quæ fundata est ab ipso Jesu Christo Domino nostro, cui est gloria in sæcula. Amen.

I. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD LEONEM III. PAPAM.

ANNO CHRISTI 795.

Novo pontifici gratulatur, & munera mittens quæ ejus decessori pararat, parem spondet erga illum benevolentiam, ecclesiæque Romanæ defensionem.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, Leoni papæ perpetuæ beatitudinis in Christo salutem.

Alcuini ep. 84.

PErlectis excellentiæ vestræ litteris, & audita decretali chartula, valde, ut fateor, gavisi sumus, seu in electionis unanimitate, seu in humilitatis vestræ obedientia, & in promissionis ad nos fidelitate. In quibus omnibus ex intimo cordis affectu multiplices divinæ pietati agimus gratias, quia nobis, post lacrymabile doloris vulnus, quod animæ nostræ dilectissimi patris & fidelissimi amici obitus inflixit, tale in vobis solita suæ clementiæ providentia solatium perdonare dignatus est. Unde & vestræ sanctitati, quasi vicario lætitiæ munere, per ejusdem & Domini nostri Jesu Christi misericordiam, qui sanctæ suæ ecclesiæ in vestræ beatitudinis exaltatione consuluit, nostram omniumque fidelium nostrorum demandamus prosperitatem, nec non & pacificam in Dei voluntate totius regni nostri innotescimus unanimitatem: ut æque in nostræ devotionis gaudeatis, sicut & nos in vestræ sanctitatis lætamur successibus. Sed & hoc vestræ sanctissimæ benevolentiæ innotescimus, quod cum dilectionis munera patri meo dulcissimo prædecessori vestro dirigere paraveram, ut caritatis quam in eo habui munificentiæ largitate monstraremem magnitudinem, & suavissimæ inter nos familiaritatis fidelitas multorum ostenderetur oculis; ecce subito, quod sine dolore non dicam, sine lacrymis non cogito, præ tristitia obitus illius legatione consternatus sum, & ubi lætitiæ paraveram insignia, ibi me tristitiæ turbaverunt lugubria. Et si apostolus de mortuis contristari prohibet, tamen caritas lacrymas elicere non cessat. Non quasi mortuum plangentes, sed quasi melius cum Christo viventem recordantes, si nos corporali præsentia amisisse, non tamen spiritali suffragio illum nos amittere arbitramur. Sed magnum divina nobis prævidebat gratia solatium, dum vos, vir venerande, in locum illius subrogavit; ut esset qui quotidie apud beatum Petrum principem apostolorum pro totius ecclesiæ stabilitate, & qui pro salute mea meorumque fidelium, immo & pro totius stabilitate regni nobis a Deo dati intercederet, & paterna pietate nos in filium sibi adoptaret. Ad dilectionis pacificam unanimitatem, Angilbertum manualem nostræ familiaritatis, vestræ direximus sanctitati, quem prius, sicut promisimus, per religiosos viros Campolum & Anastasium beatissimo patri nostro prædecessori vestro dirigere curavimus: sed, ut præfati sumus, dum exenia omnia parata erant, lugubri paternæ mortis nuntio repente tardatum est iter illius. Sed modo lætiores de vestræ sanctitatis successione facti, quod desideravimus in illo pio patre agere, in vobis perficere studemus. Illique omnia injunximus, quæ vel nobis voluntaria, vel vobis necessaria esse videbantur; ut ex collatione mutua conferatis, quidquid ad exaltatio-

ANNO CHRISTI 791

tionem ſanctæ Dei eccleſiæ, vel ad ſtabilitatem honoris veſtri, vel patriciatus noſtri firmitatem neceſſarium intelligeretis. Sicut enim cum beatiſſimo prædeceſſore veſtræ ſanctæ paternitatis pactum inii, ſic cum beatitudine veſtra ejuſdem fidei & caritatis inviolabile fœdus ſtatuere deſidero; quatenus apoſtolicæ ſanctitatis veſtræ, divina donante gratia, ſanctorum advocata precibus, me ubique apoſtolica benedictio conſequatur, & ſanctiſſima Romanæ eccleſiæ ſedes, Deo donante, noſtra ſemper devotione defendatur. Noſtrum eſt, ſecundum auxilium divinæ pietatis, ſanctam ubique Chriſti eccleſiam ab incurſu paganorum, & ab infidelium devaſtatione armis defendere foris, & intus catholicæ fidei agnitione munire. Veſtrum eſt, ſanctiſſime pater, elevatis ad Deum cum Moyſe manibus, noſtram adjuvare militiam, quatenus vobis intercedentibus, Deo ductore & datore, populus Chriſtianus ſuper inimicos ſui ſancti nominis ubique ſemper habeat victoriam, & nomen Domini noſtri Jeſu Chriſti toto clarificetur in orbe. Veſtræ vero auctoritatis prudentia canones ubique ſequatur; quatenus totius ſanctitatis exempla omnibus evidenter in veſtra fulgeant converſatione, & ſanctæ admonitionis exhortatio audiatur ab ore; quatenus ſic *luceat lux veſtra coram hominibus, ut videant opera veſtra bona, & glorificent Patrem veſtrum qui in cælis eſt*. Omnipotens Deus veſtræ auctoritatis beatitudinem, ad ſanctæ ſuæ eccleſiæ exaltationem, per multa annorum curricula incolumem conſervare dignetur.

Matth. 16.

II. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD ANGILBERTUM ABBATEM.

Commonitorium Angilberto, qui cum ſuperioribus litteris ad pontificem mittebatur.

1. *Carolus gratia Dei rex & defenſor ſanctæ eccleſiæ, Homero auriculario ſalutem.*

Alcuini epiſt. 11

DIvina regente miſericordia iterum & proſpere te adducente ad domnum apoſtolicum papam noſtrum, admoneas eum diligenter de omni honeſtate vitæ ſuæ, & præcipue de ſanctorum obſervatione canonum, de pia ſanctæ Dei eccleſiæ gubernatione, ſecundum opportunitatem collationis inter vos, & animi illius convenientiam. Ingeraſque ei ſæpius, quam paucorum honor ille, quem præſentialiter habet, annorum, quam multorum eſt perpetualiter merces, quæ datur bene laboranti in eo. Et de ſimoniaca ſubvertenda hæreſi diligentiſſime ſuadeas illi, quæ ſanctum eccleſiæ corpus multis male maculat in locis. Et quidquid mente tenes ſæpius querelis agitaſſe inter nos. Sed qualis mihi eſſet collatio cum beato Hadriano papa prædeceſſore illius, de conſtruendo monaſterio ad ſanctum Paulum, nullatenus dimittas ſuggerere illi, ut volente Deo revertens certum mihi reſponſum habeas referre. Dominus Deus ducat te, & dirigat in omni bonitate cor illius, ut faciens faciat quod ſanctæ ſuæ proficiat eccleſiæ, ut ſit nobis pius pater, & pro nobis præcipuus interceſſor: ut idem Deus & Dominus noſter Jeſus Chriſtus nos in ſua florere faciat voluntate, & curſum qui ſupereſt nobis vitæ noſtræ ad perpetuæ ſtabilitatis quietem perducere di-

guetur. Vade cum proſperitate, proficiens in veritate, reverſurus cum gaudio, Homeriane puer. ANNO CHRISTI 791

NOTA JACOBI SIRMONDI, S. J.

1 *Carolus Homero.*) Angilberto Centulæ abbati, quam & Alcuinus quoque in epiſtolis, & Theodulfus in verſibus * nondum editis, Homerum ſimiliter vocant. Atque ut Angilbertus hic Homerus, ſic Richulfus Moguntinus epiſcopus Damœtas, Carolus ipſe David, alii aliis tum inter familiares nominibus appellabantur. * Edidit an. 1646. Sirm.

III. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD OFFAM REGEM MERCIORUM.

De peregrinorum negotiatorumque patrocinio: & de variis muneribus quæ pro Hadriani papæ anima mittit ad ſingulas eccleſias regni ejus.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, & patricius Romanorum, viro venerando & fratri cariſſimo Offæ regi Merciorum ſalutem.

PRimo gratias omnipotenti Deo agimus de catholicæ fidei ſinceritate, quam in veſtris laudabiliter paginis reperimus exaratam. De peregrinis vero, qui pro amore Dei, & ſalute animarum ſuarum, beatorum apoſtolorum limina deſiderant adire, cum pace ſine omni perturbatione vadant. Sed ſi aliqui non religioni ſervientes, ſed lucrum ſectantes, inter eos inveniantur, locis opportunis ſtatuta ſolvant telonea. Negotiatores quoque volumus, ut ex mandato noſtro patrocinium habeant in regno noſtro legitime. Et ſi in aliquo loco injuſta affligantur oppreſſione, reclament ſe ad nos, vel noſtros judices, & plenam jubebimus juſtitiam fieri. Cognoſcat quoque dilectio veſtra, quod aliquam benignitatem de dalmaticis noſtris vel palliis ad ſingulas ſedes epiſcopales regni veſtri, vel Ethelfredi, direximus in eleemoſynam domini apoſtolici Hadriani, deprecantes ut pro eo intercedi jubeatis: nullam habentes dubitationem beatam illius animam in requie eſſe; ſed ut fidem & dilectionem oſtendamus in amicum noſtrum cariſſimum. Sed & de theſauro humanarum rerum, quem Dominus Jeſus nobis gratuita pietate conceſſit, aliquid per metropolitanas civitates direximus. Veſtræ quoque dilectioni unum baltheum, & unum gladium Hunniſcum, & duo pallia ſerica duximus deſtinanda. Vale.

IV. EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD OFFAM REGEM MERCIORUM.

PResbyterum Scottum accuſatum mittit in patriam, ut ibi ab epiſcopo ſuo judicetur.

Carolus gratia Dei rex Francorum, & defenſor ſanctæ Dei eccleſiæ, dilecto fratri & amico Offæ regi ſalutem.

PResbyter iſte & Scottus apud nos moratus eſt aliquanto tempore in parochia Hildeboldi Colonienſis epiſcopi, ſed reprehenſibilis factus, ut fertur, a quodam accuſatore, quod carnem diebus quadrageſimalibus comediſſet. Noſtri vero ſacerdotes judicare renuerunt, Alcuini epiſt. 8;

quia plenum teſtimonium accuſantium ſuper eum non invenerunt. Tamen nec cum loco conſueto habitationis ſuæ propter infamiam diutius morari permiſerunt: ne ſacerdotalis honor apud imperitum vulgus vileſceret, vel rumigerula loquela aliqui hortarentur violare ſanctum jejunium. Viſum eſt noſtris ſacerdotibus, illum ad ſui epiſcopi, ubi Deo votum fecit, dirigere judicium. Idcirco veſtram deprecamur providentiam, ut jubeatis illum, ſecundum opportunitatem temporis & profectionis, in ſuam tranſponere patriam, ut ibi judicetur unde exivit. Nam ibi quoque ſanctæ Dei eccleſiæ puritas in moribus, & firmitas in fide, & honeſtas in converſatione, ſecundum canonicam ſanctionem diligenter obſervari debebit, ut una, perfecta & immaculata columba, cujus pennæ deargentatæ, & poſteriora ejus in ſpecie auri clareſcere debent. Vita, ſalus, & proſperitas tibi tuiſque fidelibus a Deo Chriſto detur in æternum.

ANNO CHRISTI 795.

EPISTOLA CAROLI MAGNI REGIS AD EUMDEM.

ANNO CHRISTI 795.

Mittit in Britanniam * Concilium Nicænum II.

* Vid. adnotationem in fine hujus paginæ.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, viro venerando & fratri cariſſimo Offano Merciorum regi ſalutem, honorem & amorem.

CUM deceat reges potentes & famoſos amicitiæ fœdere convinciri, & mutuis gaudiis ad invicem gratulari, ut in vinculo caritatis Chriſtus in omnibus & ab omnibus glorificetur: veſtræ ſerenitati hoc eulogium duximus deſtinandum. Cum nobiliſſimam Longobardorum civitatem cum ſuis civibus omnibus noſtro dominatui ſubjugaverimus, & Italiam totam noſtro imperio feliciter ſubjugaverimus, Chriſti adjutorio (cui famulari deſideramus) rex Deſiderius Longobardorum, duceſque Saxoniæ, quos noſtris nutibus inclinavimus, Vvithimundus & Albion, cum fere omnibus incolis Saxoniæ, baptiſmi ſuſceperunt ſacramentum, Domino Jeſu Chriſto de cetero famulaturi. Hoc igitur ſalubri mandato, ego Carolus regum Chriſtianorum orientalium potentiſſimus, vos o Offane regum occidentalium Chriſtianorum potentiſſime, cupio lætificare & te in dilectione ſpeciali amplecti ſincerius.

Rex Deſiderius Saxoneſque victi & baptizati.

AD EPISTOLAS LEONIS III. PAPÆ ET CAROLI MAGNI APPENDIX.

JOANNIS DOMINICI MANSI PRÆFATIO.

Ex Suppl. Manſi tom. I. pag. 733.

QUamquam omnes a Labbeo ceteriſque Collectoribus prætermiſſas Leonis III. & Caroli Magni epiſtolas hic ſupplere non eſt animus; nonnullas tamen dare juvat, ſive ex iis quæ non ita paſſim ſuppetere lectoribus poſſent, ſive quæ exhibitas a Labbeo epiſtolas aut emendant, aut mancas ab eo traditas integriores reddunt. Hoc igitur conſilio primum locum exhibeo epiſtolæ Leonis III. ad Athelardum Dorobernenſem archiepiſcopum, cui in omnes per Angliam eccleſias primatum aſſerit. Ut lucem epiſtolæ huic afferam, recolere oportet hiſtoriam, inter res hujus ætatis eccleſiaſticas, notiſſimam. Offa Merciorum rex inviſum habens Lambertum Dorobernenſem archiepiſcopum, id egit apud Adrianum I. ut ejus auctoritate duæ in Anglia diſtinguerentur Metropolitanæ cathedræ, quarum alteri Lichefeldenſis, alteri Cantuarienſis antiſtes præeſſet. Hæc non diu ſtetit diœceſis diſtributio; nam Kenulfus rex, Offæ ſucceſſor, inter primas regni ſui curas hanc poſuit, ut res prius in Anglicano quodam concilio ſtabilita, a Leone III. pontifice in integrum reſtitueretur, univerſis per Angliam eccleſiis obſequio Cantuarienſis archiepiſcopi redditis. Leonis III. literas, quibus Cantuarienſem archiepiſcopum primatem totius Angliæ agnoſcit, & pallio donat, hic exhibemus e MS. codice vulgatas ex Vvilkins tom. I. pag. 160. Datæ inſcribuntur die XV. Kal. Februarias indictione decima; *quæ ſi genuina inſcriptio habeatur, reddit annum* 802. *indicantque cauſam illam, quæ anno* 797. *cœpta eſt agitari, aliquamdiu perſeveraſſe.*

Addimus ob ſimilitudinem argumenti epiſtolam cleri totius Angliæ ad eumdem Leonem III. pontificem, contendentis adductis exemplis demonſtrare, archiepiſcopos Dorobernenſes auctoritate potiri ſucceſſores ſibi ordinandi. Epiſtolam hanc pariter damus ex Vvilkins tom. I. pag. 166.

Denique Caroli Magni epiſtolam ad Offam Merciorum regem ut daremus ex eodem Vvilkins, fecit ejuſdem epiſtolæ integritas, cum mutilam & ſubinde obtruncatam exhibuerit Labbeus tom. IX. col. 174. *Venet. editionis.*

LEO-

x Edita eſt a Spelmanno in tom. 1. Concil. Angliæ pag. 305. ac licet eam retulerit ad an. 792. in pagina tamen ſequenti recte adnotavit eam videri datam an. 774. quo Longobardi & Saxones a Carolo devicti ſunt, ut legitur in vetuſtis annalibus. Corrigenda igitur eſt inſcriptio quæ extat in tom. 7. Concil. ubi ita legitur: *Epiſtola Caroli Magni Regis ad eumdem. Mittit in Britanniam Concilium Nicænum ſecundum.* Nulla enim iſthic mentio Concilii Nicæni, neque controverſiæ de imaginibus. *Baluzius Capitular. tom. 2. pag.* 1032.

ANNO CHRISTI 795.

LEONIS III. PAPÆ AD ATHELARDUM

ARCHIEPISCOPUM DOROBERNENSEM.

Mittit pallium, & primatem totius Angliæ agnoscit.

Leo episcopus, servus servorum Dei, Athelardo archiepiscopo Dorobernensis ecclesiæ in perpetuum.

Extat apud Wilkins tom. I. pag. 160.

POntificali discretioni præcipue congruit præsulibus ecclesiarum, secundum eorum irreprehensibilem fidem, audientiam præbere, & eorum, quæ per beatum Petrum principem apostolorum, & nos gerere desideraverint, quæ canonicis non refragantur sanctionibus, effectum concedere. Ut cum id quod desiderant, obtinuerint, flagrantiores erga eorum religionis amorem existant. Exhortanda itaque nobis visa est, ac precanda tua fraterna almitas pro diœcesibus Angliæ sibi commissis, videlicet episcoporum, seu monasteriorum tam monachorum, quam clericorum, & puellarum; quæ sicut ab olitanis temporibus tua ecclesia tenuit, ut in sacro scrinio nostro requisita cognovimus, ita tibi tuisque successoribus tenenda confirmamus. Omnes Anglorum ecclesias sanctus ac egregius prædicator, papa Gregorius ordinavit, atque catholice confirmavit B. Augustino archiepiscopo, sincello suo subjectas fore in ævum per sacrum usum pallii; & ideo tibi scribimus ex auctoritate B. Petri apostolorum principis, cui a Domino Deo potestas * Matth. XVI. data est, dicente: *Quia tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cælorum; & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis:* Immo & secundum institutam sanctorum canonum censuram, licet immeriti, ejusdem A B. Petri, clavigeri regni cælorum, vicem gerentes, tibi, Athelarde, tuisque successoribus omnes Anglorum ecclesias, sicut a priscis temporibus fuerunt, in perpetuum in ipsa tua metropolitana sede, per subjectionis cognitionem, eas irrefragabiliter jure esse concedimus detinendas. Si quis vero, quod non optamus, contra hanc nostræ diffinitionis, vel apostolici privilegii auctoritatem venire tentaverit, ex auctoritate apostolica statuimus, ut, si archiepiscopus vel episcopus fuerit, ex ordine præsulatus sit dejectus. Similiter presbyter vel diaconus aut alius quilibet minister sacri ministerii si fuerit, ab ordine sit depositus. Si autem ex numero laicorum fuerit, tam rex, B quam princeps, aut quælibet magna, sive parva persona, a sacræ communionis participatione se noverit alienum. Hanc privilegii paginam, auctoritate B. Petri apostolorum principis, cujus ministerio fungimur, tibi, Athelarde, tuisque successoribus in perpetuum concedimus obtinendam. Ad cujus firmitatem manibus nostris subscriptionem impressimus; illamque nomine nostro signari mandavimus. Quam etiam a Sergio scriniario nostro scribi præcepimus mense Januario. Dat. 15. Kal. Februarii per manum Eustachii, primicerii sanctæ sedis Apostolicæ, imperante domino Carolo piissimo, consule, Augusto, a Deo coronato, magno, pacificoque imperatore, anno secundo C post consulatum ejusdem domini, indictione decima.

FRAGMENTUM EPISTOLÆ LEONIS III.

Ex Ivone Decr. p. 3. c. 102.

COntra SS. Patrum censuras videtur existere, si sæcularis homo vel laicus presbyteros ab Ecclesiis, in quibus tempore ordinationis eorum denominati, vel introducti fuerint, nitetur expellere.

OMNIUM TOTIUS BRITANNIÆ EPISCOPORUM ET SACERDOTUM

EPISTOLA AD LEONEM III. PAPAM.

De successione archiepiscoporum Dorobernensium.

Omnes episcopi & sacerdotes totius Britanniæ insulæ venerabili Papæ Leoni salutem in Christo.

Apud Wilkins tom. I. pag. 166.

NOtum fore cupimus almitati vestræ, sicut legimus in historiis Anglorum, scribente Beda, historiographo, & laudabili doctore nostro, quod non tam ingens labor incumbebat anterioribus nostris, scilicet pallii gratia Romam usque fatigari, quemadmodum postea mos inolevit. Scripsit namque ipse præfatus doctor, quod beatus papa Gregorius Augustinum prædicatorem genti Anglorum direxerit, non episcopum ordinatum, sed monachum, cum aliis ejusdem religionis cooperatoribus. Ipse namque Augustinus * post conversionem E prædictæ gentis ab Aetherio Arelatensi archiepiscopo, archiepiscopus ordinatus est, juxta quod jussa sancti patris Gregorii acceperat. Postea vero Augustinus successorem sibi Laurentium, adhuc vivens, ordinavit, exemplum D sequens beati Petri principis apostolorum, qui Clementem adjutorem & successorem sibi consecrasse perhibetur. Post Laurentium Mellitus sedem Dorobernensis ecclesiæ suscepit. Et post Mellitum, Justus; qui ambo susceperunt scripta exhortatoria a pontifice Romanæ & apostolicæ sedis Bonifacio, data sibi ordinandi episcopos auctoritate; cujus auctoritatis ista est forma. *Dilectissimo fratri Justo Bonifacius. Pallium per latorem præsentium fraternitati tuæ, benignitatis studiis invitati, direximus, concedentes etiam tibi ordinationes episcoporum, exigente opportunitate, Domini præveniente misericordia, celebrare; ita ut Christi evangelium plurimorum adnunciatione in omnibus gentibus, quæ necdum conversæ sunt, dilatetur*, &c. Nam iste Justus antea ab Augustino episcopus ordinatus est, sicut & Mellitus. Ipse quoque Justus ordinavit Paulinum episcopum, & Honorius papa misit pallium ipsi Paulino, ubi gentem Nordanhymbrorum cum suo rege ad fidem Christi, Paulino

lino evangelizante, conversam esse didicit. Qui ANNO CHRISTI 795. Paulinus post obitum prædicti Justi, Honorium Dorovernensi ecclesiæ archiepiscopum ordinavit, cui etiam præfatus papa Honorius misit pallium & literas, in quibus continentur hæc:

Dilectissimo fratri Honorio, Honorius salutem. Juxta vestram petitionem, & filiorum nostrorum regum, vobis per præsentem nostram præceptionem, vice B. Petri apostolorum principis, auctoritatem tribuimus, ut quando unum ex vobis divina ad se jusserit gratia evocari, is, qui superstes fuerit, alterum in loco defuncti debeat episcopum ordinare; pro qua etiam re singula vestræ dilectioni pallia pro eadem ordinatione celebranda direximus, ut per nostræ præceptionis auctoritatem possitis Deo placitam ordinationem efficere: quia ut hæc vobis concederemus longa terrarum marisque intervalla, quæ inter vos & nos obsistunt, ad hæc nos condescendere coegerunt: ut nulla possit ecclesiarum vestrarum jactura per cujuslibet occasionis obtentum quoquo modo pervenire; sed potius commissi vobis populi devotionem plenius propagare. Deus te incolumem custodiat, dilectissime frater.

Item Albinus vel Alquinus maximus librarius scripsit ad Offam, regem Anglorum, dicens, quod archiepiscopus semper ab archiepiscopo debeat ordinari, & pallium ei debet mitti a domno Apostolico. Sed regum dissensiones hanc turbaverunt ordinationem, ita ut non potuerit fieri, quod fieri debuit; quamvis sancti C canones firmissime decrevissent, nunquam ob regum dissensiones ecclesiastica statuta violari debuisse. Tunc temporis impleverunt sancti & apostolici viri illud laudabile præceptum Salvatoris nostri, dicentis: * *Gratis accepistis, gratis* * Matth. X. 8. *date*. Tunc sine viribus elanguit simoniaca hæresis, quia non pecunia emebatur donum Dei, sed gratis, sicut ipse jusserat, donabatur. Timendum est tamen vendentibus gratiam Dei hoc quod Petrus apostolus Simoni dicebat: * *Pecunia tua tecum sit in perditione; non est tibi* * Act. VIII. *pars, neque sors in sermone hoc.*

ADMONITIO

In sequentem epitomen epistolæ Leonis papæ III.

Ibid. *VEtustissimus ille noster Lucensis Codex MS. in collectione canonum in epitomen redactorum sequentem pariter Leonis epistolam seu epistolæ synopsim exhibet, quam ad Leonem hunc pertinere, ex illo ad quem data scribitur, intelligimus. Directa est enim Alcoino, qui alteri Leoni pontifici nulli præter quam III. æqualis vixit.*

EX EPISTOLA LEONIS AD ALCOINUM.

Ternam mersionem fieri in baptisma.

CAROLI MAGNI

Ad Offam Merciorum regem epistola.

Carolus Dei gratia rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, viro venerando ac fratri carissimo, Offæ, regi Merciorum, præsentis prosperitatis & æternæ beatitudinis in Christo salutem.

Ex Wilkins tom. I. pag. 118. INter regales dignitates, & sublimiores sæculi personas fœderatæ in unanimitate pacis amicitiæ jura, & sanctæ caritatis concordiam ex intimo cordis affectu servare, multis prodesse solet; & si inimicitiæ nodos dominico præcepto dissolvere jubemur; quanto magis vincula caritatis connectere curandum est? Unde & nos, frater dilectissime, antiqui memores inter nos pacti, has vestræ reverentiæ literas dirigere curavimus, ut fœdus in radice fidei firmatum floreret in fructu caritatis; relectisque vestræ fraternitatis epistolis, quæ diversis siquidem temporibus per missorum vestrorum manus nobis delatæ sunt, singulis competenter vestræ auctoritatis suggestionibus respondere satagentes, primo gratias agimus omnipotenti Dei de catholicæ fidei sinceritate, quam in B vestris laudabiliter invenimus paginis exaratam; agnoscentes vos non solum terrenæ patriæ fortissimos protectores, sed etiam & sanctæ fidei devotissimos esse defensores. De peregrinis vero, qui pro amore Dei & salute animarum suarum beatorum limina apostolorum adire desiderant, sicut olim perdonavimus, cum pace sine omni perturbatione vadant suo itineri, secum necessaria portantes. Sed probavimus quosdam fraudulenter negotiandi causa se intermiscere, lucra sectantes, non religioni servientes. Si tales inter eos inveniantur, locis opportunis statuta solvant telonea; ceteri absoluti vadant in pace. De negotiatoribus quoque scripsisti nobis, quos volumus ex manda- C to nostro, ut protectionem & patrocinium habeant in regno nostro legitime, juxta antiquam consuetudinem negotiandi. Et si in aliquo loco injusta affligantur oppressione, reclament se ad nos, vel nostros judices, & plenam jubebimus justitiam fieri. Similiter & nostri, si aliquid sub vestra potestate injusti patiantur, reclament se ad vestræ æquitatis judicium, ne aliqua inter nostros alicubi oboriri possit perturbatio. De Odhbertho vero presbytero, qui de Roma rediens, pro Dei amore (ut referre solet) peregrinari volens, non vos accusare veniens, sciat dilectio vestra, quod eum cum ceteris exulibus, qui timore mortis sub nostræ protectionis confugerunt D alas, Romam direximus, ut sub præsentia domini Apostolici, & N. archiepiscopi vestri, quo se, ut vestri innotuerunt apices, voto constrinxerunt, audita causa illorum judicentur; ut in quo pietatis interceſſio non profuit, æquitatis indicatio proficiat. Quid nobis cautius esse poterit, quam ut apostolicæ auctoritatis censura causam discernat, in qua aliquorum dissonat sententia. Petras vero nigras, quas vestra flagitabat reverentia, vobis direxi. Veniat missus, qui consideret quales animus vester desideret, & ubicumque inventæ fuerint, dari, & in vehendo adjuvari libenter mandabimus. Sed, sicut vos de longitudine petrarum desiderium vestrum intimastis; ita & nostri de E prolixitate sagarum deposcunt, ut tales jubeatis fieri, quales antiquis temporibus ad nos venire solebant. Cognoscat quoque dilectio vestra, quod aliquam benedictionem de dalmaticis nostris, vel palliis ad singulas sedes episcopales regni vestri, vel Aethelredi in eleemosynam domni Adriani, apostolici patris nostri, & amatoris vestri direximus; deprecantes, ut diligenter jubeatis intercedere pro anima illius, nullam habentes dubitationem beatam illius animam in requie esse; sed ut fidem & dilectionem ostendamus in amicum nobis carissimum. Sicut & beatus præcipit Augustinus

pro

ANNO CHRISTI 795.

pro omnibus ecclesiasticæ pietatis intercessiones fieri debere ; asserens , pro bono intercedere , facienti proficere . Sed & de thesauro humanarum rerum , quem Dominus Jesus nobis gratuita pietate concessit , aliquid per metropolitanas civitates transmisimus ; vestræ quoque dilectioni ad gaudium & gratiarum actiones Deo omnipotenti , dirigere studuimus unum baltheum , & unum gladium Hunisçum , & duo pallia serica . Quatenus ubique in populo Christiano divina prædicetur clementia , & nomen Domini nostri Jesu Christi glorificetur in æternum ; pro nobis nostrisque fidelibus, immo & pro cuncto populo Christiano , assiduas fieri faciatis intercessiones , deprecamur ; quatenus mitissima superni regis (bonitas) regnum sanctæ ecclesiæ protegere , exaltare, & dilatare dignetur . Deus omnipotens dignitatis vestræ excellentiam ad tutelam sanctæ suæ ecclesiæ longæva prosperitate incolumem conservare dignetur , desiderantissime frater.

Sæpe sequens agnum lupus , est a voce retentus ,
Sæpe avidum fugiens respicit agna lupum .
Sæpe canes leporesque umbra cubuere sub una ,
Et stetit in saxo proxima cærulea * ;
Et sine lite loquax cum Palladis alite cornix
Sedit , & accipitri juncta columba fuit .
Deceptum risi qui se simulabat amare ;
In laqueos auceps decideratque suos .
Intrat amor mentes , usu didiscitur usus ;
Qui poterit sanum fingere , sanus erit.

Cærula.

Horreensi Virginum Benedictarum Monasterio apud Treveros dat privilegium Leo Papa III. circa annum 692.

Pirei Diplo. m. I. pag. 43. nov. edit.

EGO LEO Vicarius S. Petri Principis Apostolorum , meritis quidem impar , vice tamen ipsius dignitate Romani fungens Præsulatus, Cœnobium *HORREENSE* a *MODOVVALDO* Treverorum Archiepiscopo , subministrante beata *MODESTA* , filia sororis ejus , e regalibus *HORREIS* , a quibus & nomen accepit , ad Divini cultus officium restaurandum post discessum beatæ Virginis *IRMINÆ* , quæ prima hunc locum provehendum suscepit , tanta reverentia , & honore apprime donatum accepimus , ut matre istius Congregationis vita excedente , nulla ab extraneis quocumque modo , sed una ex ipsis subrogetur, Principibus Ecclesiæ Treverensis ex consulto faventibus , Sororibus electione potitis , ipso quoque Præsule devote annuente .

QUOD tanta auctoritate subnixum , ut in æternum stabile permaneat , & fixum , in nomine Jesu Christi Domini nostri , sanctique Prædecessoris Petri , & omnium electorum Dei , æterno servetur damnandus judicio , si quis Prælatus tanto hic commorantes exinaniverit privilegio . Fiat , fiat , amen , amen .

Leonis III. P. M. bulla , qua confirmat translationem sedis episcopalis Ratisb. ex monasterio S. Emmerammi ad ecclesiam S. Stephani , illiusque omnimodam exemptionem promulgat .

ANNO CHRISTI 795.

IN nomine Domini nostri Jesu Christi Dei omnipotentis, Leo papa . Agnitum esse volumus cunctis christianæ religionis fidelibus , tam præsentibus quam futuris , qualiter christianissimus imperator , & augustus nomine Karolus , Deo aspirante , Christum hæreditatis suæ desiderans fieri possessorem , quoddam monasterium juxta muros civitatis *Tyburniæ* , quæ a Tyberio Cæsare Augusto ædificata est , quæ modo vulgo appellata est Reganispurch , quod est constructum in honore S. Mariæ matris Domini nostri Jesu Christi , & principis apostolorum Petri , & S. Georii martyris , ubi præclarissimus martyr & episcopus Pictaviæ corpore requiescit Emmerammus , in nostram immunitatem , successorumque nostrorum gratia defensionis transfudit . Et nos continuo pro Christi amore gratuita mente petitioni ejus pie annuentes decrevimus ita fieri , & justimus hanc certam auctoritatis nostræ inde conscribi , & episcopus ejusdem civitatis tertius , nomine Adalvvinus juxta decretum , & cum auctoritate nostra , in præsentia piissimi imperatoris Karoli , recta ratione in synodali concilio cum judicio episcoporum , clericorum , nec non nobilium laicorum de eodem loco cathedram pontificalem mutavit , & canonica auctoritate in civitate ad ecclesiam S. Stephani protomartyris statuit , & suæ suorumque successorum proprietati ac potestati deinceps in futurum abalienavit . E contra antedictus christianissimus imperator dedit ad illum locum , ubi modo sedes episcopalis est , a parte meridiana ipsius monasterii perticas decempedas XL. & in alia parte C. in longitudine ducentas VII. & ecclesiam S. Petri , & ecclesiam S. Pauli juxta muros prædictæ civitatis , & *Vvimintingen* , & *Egilolfesheim* , & ecclesiam juxta Nappurch , quæ vocatur *Bersana* , & confirmavit monasterium pretiosi Dei martyris Emmerammi in potestate imperatorum sive regum usque in ævum permanere , & ita confirmavit ; ut rector & abbas ejusdem cœnobii unoquoque anno VII. aureos Romam ad altare S. Petri persolveret . Hæc mutatio & confirmatio fuit anno ab incarnatione Domini DCCXCVIII. auctoritatis nostræ ; ita ut si quis imperator aut rex eamdem ecclesiam tam sanctam alicui præstet , anathema sit . Congregatio autem monasterii liberam habeat potestatem , & electionem abbatis juxta decretum S. Benedicti sine omnium contradictione substituendi , & præfatum monasterium cum monachis & omnibus ibidem in præsens collatis , vel in posterum conferendis , in nostram successorumque nostrorum immunitatem recepimus , feliciter . Amen .

Dedit Pez Anecdot. tom. I. part. 3. pag 3.

ANNO CHRISTI 796.

GALLIGANUM INCERTI LOCI CONCILIUM

Forte Turonense, in causa Josephi Cenomanorum episcopi

Circa annum 796. habitum.

Ex Suppl. Mansi pag. 739.

MErulo religiosissimo Cenomanorum episcopo circa annum 796. vita functo successor datus est a Carolo Magno rege Josephus, qui longe aliter ac decessor suus sacrum regimen instituit. Nam seditionem quamdam in se clerici & populi exortam ita repressit, ut passim & impotenter vel in sacerdotes sævierit, nec a flagellis quidem, obcæcationibus, aliisque barbaris suppliciis abstinuerit. Re ad Carolum regem delata, ipse in concilio causam discuti jussit. Diu res ventilata est, cum ille negaret omnia; donec tandem sententiam imminere in se intelligens Josephus, laicali & militare veste indutus in fugam dilapsus est. Quare statim exauctoratus *episcopo Turonensi de cujus familia ortus erat, redditus fuit, qui* [B] *cum in quadam cella sua in pago Turonensi nomine Condeda sub pœnitentia posuit*. Meminit synodi hujus libellus de gestis episcoporum Cenomanensium in analect. Mabillonii pag. 292. edit. in fol. his verbis: *Adpropinquante termino contumeliæ suæ, & a regale exercitu, & a synodali conventu, &c.* Concilium istud, quod Turonense ideo dixi, cum judicia episcoporum suffraganeorum ad metropolitanum, & concilium ab eo indictum pertinerent; concilium, inquam, istud non serius anno 796. habitum fuisse oportet, cum anno illo die XV. Kalend. Januarii, quo Carolus regni sui annum XXIX. agebat, datum sit ejusdem Caroli diploma in gratiam Franconis Cenomanensis episcopi, qui Josepho successit. Vide analecta Mabillonii ibid. pag. 293.

ANNO CHRISTI 796.

CONCILIUM ANGLICUM

ANNO CHRISTI 797.

In quo de Dorovernensis Ecclesiæ prærogativa revocanda, & retinenda actum.

Ex P. Pagi ad an. Ch. 796. n. 27.

KEnulphus Merciorum rex ipso regni sui initio cum nihil antiquius haberet, quam ut primæ sedi Cantuariæ suus honor & locus postliminii saltem jure rediret, Athelardum Dorovernensem, seu Cantuariensem Archiepiscopum Legatum ad Leonem III. Papam misit; qui priusquam Romanum iter aggrederetur, Synodum collegit, uti ex Kenulphi ad Leonem datis litteris, ac superius a Labbeo allatis, & ex epistolis Alcuini ad Athelardum [C] scriptis, quas affert Malmesburiensis lib. 1. de Pontif. liquet. Meminit hujus Synodi Spelmannus pag. 316. eamque in annum 798. confert; sed Alfordus ex litteris laudatis colligit eam anno 797. habitam esse, ac Ethelardum prius Episcoporum Synodum collegisse, quam Romam pergeret, ut quod ipse Leoni proponeret, non tam suo, quam omnium ordinum ore, suffragioque loqueretur. Legendus Alfordus ann. 797. n. 10.

AQUISGRANENSEM CONVENTUM ANNO CHRISTI DCCXCVII.

Caroli Magni Francorum regis XXX. celebratum arguunt capitularia quædam ad res Saxonicas spectantia a Luca Holstenio Romæ edita (*a*) tomo II. collectionis Romanæ.

Extat in Baluz. tom. 1. pag. 250.

ALIUD CAPITULARE.

TITULI CAPITUM. (*b*)

Ex Baluzii Capitul. tom. 1. pag. 275.

CON-

(*a*) Hanc anno 789. adscribit Baluzius in Capitul. t. 1. p. 250.

(*b*) Cointius recte advertit errorem hic esse in anno regni Italiæ Caroli, & loco anno XXII. reponendum esse annum XXIV. sed perperam ait suspectum esse characterem ab incarnatione Dominica, quod talis annorum computus in usu non esset apud Francos ætate Caroli. Verum cum is character differe memoretur in Concilio Germanico an. 742. & in Svessionensi an. 744. celebratis, minime dubium est, quin in Actis publicis annus Incarnationis, antequam Carolus regnaret, adhibitus fuerit, sæpeque etiam omissus, ut ex variis, quæ supersunt, monumentis intelligimus. *Pagius ad an. Ch. 797. n. 6.*

ANNO CHRISTI 800. 803.

CONCILIUM seu CONVENTUS ECCLESIASTICUS RATISPONENSIS

Inter annum 798. & 811. celebratum.

Ter an. 798. 811.

SYnodi vel conventus hujus ecclesiastici mentio fit in veteri charta Frisingensi, quam in altera primi voluminis parte Historiæ suæ Frisingensis descripsit P. Meichelbech n. CCLVI. in qua hæc legas. *Hoc factum est in Regnaspure in publico conventu episcoporum, seu etiam presbyterorum, in quo erat Arn archiepiscopus* Salzburgensis, *Atto episcopus* Frisingensis, *Adelvvinus episcopus* Ratisponensis, *Hato episcopus* Laureacensis seu Pataviensis, *Einrich episcopus* Sabionensis, *Agnus Episcopus*, *Meginart abbas &c.* Annus habiti concilii incertus est, quamquam diversum credo a concilio Ratisponensi contra Felicianam hæresim anno 803. coacto; ex illis enim episcopis, quorum sedes comperta est, discimus concilium esse, non quidem a Carolo rege ex diversarum provinciarum episcopis collectum, sed provinciale ab Arnone archiepiscopo cum suffraganeis suis celebrato, & quidem intra annum 798. quo archiepiscopi titulum primum obtinuit, & annum 811. quo Atto Frisingensis episcopus obiit. Cetera hujus concilii ignorantur.

Ex Suppl. ansi To. 1. 8 741.

MOGUNTINUM CONCILIUM

A Carolo Magno ante profectionem suam ad urbem Romam Anno 800. celebratum.

Anno 800. idem.

ANno 800. Labbeusconcilium Turonense ex auctoritate chronici Moissiacensis assignat, in quo factam a Carolo regni sui divisionem inter filios ex eodem chronico tradit. Cum vero eam regni divisionem tunc temporis commentitiam esse Pagius in Critica A. 800. ex silentio omnium ætatis illius scriptorum demonstraverit: hinc sides etiam ejus concilii, de quo altum est apud eosdem scriptores silentium, nutat. Præstare igitur censeo auctoritatem anonymi scriptoris veterum annalium Francorum apud Martene in Collectione Monum. tom. V. qui pro Turonensi Moguntinum anni hujus concilium his verbis inducit: *Carolus rex congregavit optimates suos & synodum habuit apud Moguntiam episcoporum vel abbatum ec.* Congruit & Eginarthus, qui anno isto curiam Moguntiæ habuisse regem testatur.

Ex editione Sirmondi. H.

ANNO CHRISTI 797.

CAPITULARE THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS AD PAROCHIÆ SUÆ SACERDOTES.

In quo saluberrima, tum presbyterorum propria, tum communia, quibus subditas sibi plebes informare debeant, vitæ Christianæ documenta describuntur.

TITULI CAPITULORUM.

I. *Quod presbyteri subditarum plebium profectum curare debeant: & de dignitate sacerdotum.*
II. *Quod lectioni & orationi assidue vacandum sit.*
III. *Quod lectioni succedere debeat operatio.*
IV. *Quo apparatu ad synodum venire debeant.*
V. *Quæ cura esse debeat panis, vini, & aquæ, cum quibus missæ celebrantur.*
VI. *Ut feminæ ad altare, cum missæ celebrantur, non accedant.*
VII. *Ut sacerdos missam solus non celebret.*
VIII. *Ut in ecclesiis præter res sacras alia non recondantur.*
IX. *Ut nemo deinceps in ecclesia, præter paucos qui id meriti sint, sepeliatur.*
X. *Ut in ecclesia vaniloquia, & profanæ actiones omnes prohibeantur.*
XI. *Ut missæ alibi quam in ecclesia non celebrentur.*
XII. *Ut nulla femina cum presbytero habitet.*
XIII. *Ut presbyteri ab ebrietate & tabernis abstineant, nec temere cum quibuslibet conviventur.*
XIV. *Ne aliarum ecclesiarum fideles ad suam ecclesiam pertrahere nitantur.*
XV. *Ne alienos item clericos sollicitent.*
XVI. *De iis qui aliorum ecclesias muneribus ambiunt.*
XVII. *Ut ægrotantibus aliarum parochiarum parvulis baptismum non denegent.*
XVIII. *Ut vasa sacra in alios usus non detorqueant.*
XIX. *Ad quas scholas mittere consanguineos suos possint, si velint.*
XX. *Ut scholas ipsi habeant, in quibus fidelium parvulos gratis erudiant.*
XXI. *Vitæ Christianæ compendiosa institutio.*
XXII. *Ut omnes fideles orationem dominicam, & symbolum discant.*
XXIII. *Ut omnes bis saltem quotidie, mane & vesperi, Deum orent.*
XXIV. *De observantia diei dominici.*
XXV. *Ut hospitalitatem omnes diligant, & gratis exhibeant.*
XXVI. *Ut a perjurii crimine fideles caveant.*
XXVII. *Ut a falso testimonio fideles abstineant.*
XXVIII. *Ut presbyteri ad docendas plebes sint parati.*
XXIX. *Quo modo orandi fideles uti debeant.*
XXX. *De confessione peccatorum Deo quotidie facienda.*
XXXI. *Qui ad confessionem veniunt. omnia confiteri, & de omnibus examinari debent.*
XXXII. *Quod unusquisque opera misericordiæ, quæ in*

ANNO CHRISTI 797.

in alios corporaliter exercet, in ſeipſo ſpiritaliter agere debeat.

XXXIII. *De officio filiorum erga parentes, & parentum erga filios.*

XXXIV. *Vera caritas quænam ſit.*

XXXV. *Quid cavere mercatores debeant qui negotiantur.*

XXXVI. *Quæ curanda ſint ante quadrageſimam, & quod ſeptem modis peccata dimittantur.*

XXXVII. *Quod jejunium quadrageſimæ ſumma cura obſervandum ſit.*

XXXVIII. *Quod cum jejunio eleemoſyna jungenda ſit.*

XXXIX. *Quod jejunium ante veſpertinum officium ſolvi non debeat.*

XL. *A quibuſnam abſtinendum ſit, cum jejunatur.*

XLI. *Quibus diebus in quadrageſima communicare debeant fideles; & de paſchalis hebdomadæ celebritate.*

XLII. *Quod jejuniorum diebus ceſſare debeant lites & contentiones.*

XLIII. *Quod diebus jejuniorum abſtinendum ſit a conjugibus.*

XLIV. *De ſacra communione, quomodo, & quam frequenter uſurpanda ſit.*

LXV. *Ut diebus dominicis populus per miſſas peculiares a publicis non abſtrahatur.*

XLVI. *Ut omnes ad matrem eccleſiam miſſarum ſolemnia & prædicationem audituri conveniant, neque ante peractum officium cibum capiant.*

I.

Theodulfus fratribus & compresbyteris noſtris Aurelianenſis parochiæ ſacerdotibus in Domino ſalutem.

(a) OBſecro, fratres dilectiſſimi, ut erga ſubditarum plebium profectum, & emendationem vigilantiſſima cura laboretis, quatenus illis viam ſalutis oſtendentes, & eos verbis & exemplis inſtruentes, & vos de eorum profectu, & nos de veſtro, Domino noſtro Jeſu Chriſto auxiliante, fructuoſos illi manipulos reportemus. Obſecro etiam fraternitatem veſtram, ut hæc capitula, quæ ad emendationem vitæ breviter digeſſi, aſſidue legatis, & memoriæ commendetis; & eorum, ſive ſanctarum ſcripturarum lectione mores componatis, vitam emendetis, & cum ſubditis plebibus, opitulante Domino, ad regna cæleſtia pergere certetis. Veraciter noſſe debetis, & ſemper meminiſſe, quia nos, quibus regendarum animarum cura commiſſa eſt, pro his qui noſtra negligentia pereunt rationem reddituri ſumus: pro his vero, quos verbis & exemplis lucrati fuerimus, præmium æternæ vitæ percipiemus. Nobis enim a Domino dictum eſt: *Vos eſtis ſal terræ.* Quod *M. lib. 5.* ſi populus fidelis cibus eſt Dei, ejus cibi condimentum nos ſumus. Scitote veſtrum gradum noſtro gradui ſecundum, & pene conjunctum eſſe. Sicut enim epiſcopi apoſtolorum in eccleſia, ita nimirum presbyteri ceterorum diſcipulorum Domini vicem tenent: & illi tenent gradum ſummi pontificis Aaron, iſti vero filiorum ejus. Unde oportet vos ſemper memores eſſe tantæ dignitatis, memores veſtræ conſecrationis, memores ſacræ quam in manibus ſuſcepiſtis unctionis, ut nec ab eadem dignitate degeneretis, nec veſtram conſecrationem irritam faciatis, nec manus ſacro unguine delibutas peccando polluatis, ſed cordis & corporis munditiam conſervantes, plebibus exemplum bene vivendi præbentes, his quibus præeſtis ducatum ad cæleſtia regna præbeatis.

ANNO CHRISTI 797.

II.

Oportet vos & aſſiduitatem habere legendi, & inſtantiam orandi: quia vita viri juſti lectione inſtruitur, ornatur, & aſſiduitate lectionis munitur homo a peccato, juxta illum qui dicebat: *In corde meo abſcondi eloquia tua, ut* *Pſal. 118.* *non peccem tibi.* Hæc ſunt enim arma, lectio videlicet & oratio, quibus diabolus expugnatur: hæc ſunt inſtrumenta, quibus æterna beatitudo acquiritur. His armis vitia comprimuntur: his alimentis virtutes nutriuntur.

III.

Sed & ſi quando a lectione ceſſatur, debet manuum operatio ſubſequi: quia otioſitas inimica eſt animæ, & antiquus hoſtis, quem a lectione ſive ab oratione vacantem invenerit, facile ad vitia rapit. Per uſum namque lectionis, diſcetis qualiter & vos vivatis, & alios doceatis. Per uſum orationis, & vobis, & his quibus in caritate conjuncti eſtis, prodeſſe valebitis. Per manuum operationem & corporis macerationem, & vitiis alimenta negabitis, & veſtris neceſſitatibus ſubvenietis, & habebitis quod neceſſitatem patientibus porrigatis.

IV.

Quando more ſolito ad ſynodum convenitis, veſtimenta, & libros, & vaſa ſancta, cum quibus veſtrum miniſterium & injunctum officium peragitis, vobiſcum deferte. Nec non duos aut tres clericos, cum quibus miſſarum ſolemnia celebratis, vobiſcum adducite; ut probetur, quam diligenter, quam ſtudioſe Dei ſervitium peragatis.

V.

Panes, quos Deo in ſacrificium offertis, aut a vobis ipſis, aut a veſtris pueris coram vobis, nitide ac ſtudioſe fiant: & diligenter obſervetur, ut panis, & vinum, & aqua, ſine quibus miſſæ nequeunt celebrari, mundiſſime atque ſtudioſe tractentur, & nihil in his vile, nihil non probatum inveniatur, juxta illud quod ait ſcriptura: *Sit timor Domini vobiſcum, & cum* *2. Paral. 19.* *diligentia cuncta facite.*

VI.

Feminæ, miſſam ſacerdote celebrante, nequaquam ad altare accedant, ſed locis ſuis ſtent, & ibi ſacerdos earum oblationes Deo oblaturus accipiat. Memores enim eſſe debent feminæ infirmitatis ſuæ, & ſexus imbecillitatis: & idcirco ſancta quælibet in miniſterio eccleſiæ contingere pertimeſcant. Quæ etiam laici viri pertimeſcere debent, ne Oza pœnam ſubeant, qui *2. Reg. 6.* dum arcam Domini extraordinarie contingere voluit, Domino percutiente interiit.

VII.

Sacerdos miſſam ſolus nequaquam celebret: quia ſicut illa celebrari non poteſt ſine (b) ſalutatione ſacerdotis, reſponſione nihilominus plebis, ita nimirum nequaquam ab uno debet celebrari. Eſſe enim debent qui ei circumſtent, quos ille ſalutet, a quibus ei reſpondeatur: & ad memoriam illi reducendum eſt illud dominicum:

(a) Contulit nunc primo Manſi cum Cod. Vatic. 3827. ex quo hic dantur variantes.
(b) Salutatione Sacerdotis, reſponſione plebis, admonitione Sacerdotis, reſponſione &c.

nicum: *Ubicumque fuerint duo vel tres in nomine meo congregati, & ego in medio eorum.* ANNO CHRISTI 797. Matth. 18.

VIII.

Videmus crebro in ecclesiis messes & fenum congeri, unde volumus & hoc penitus observetur, ut nihil in ecclesia, præter vestimenta ecclesiastica, & vasa sancta, & libros recondatur: ne forte, si alia ibi quam oportet negotia exerceantur, a Domino audiamus: *Domus mea domus orationis vocabitur: vos autem fecistis eam speluncam latronum.* Matth. 21.

IX.

Antiquus in his regionibus in ecclesia sepeliendorum mortuorum usus fuit, & plerumque loca divino cultui mancipata, & ad offerendas Deo hostias præparata, cœmeteria sive polyandria facta sunt. Unde volumus, ut ab hac re deinceps abstineatur, & nemo in ecclesia sepeliatur; nisi forte talis sit persona sacerdotis, aut cujuslibet justi hominis, quæ per vitæ meritum talem vivendo suo corpori defuncto locum acquisivit. Corpora vero, quæ (a) antiquis in ecclesiis sepulta sunt, nequaquam projiciantur: sed tumuli qui apparent profundius in terram mittantur, & pavimento desuper facto, nullo tumulorum vestigio apparente, ecclesiæ reverentia conservetur. Ubi vero tanta est multitudo cadaverum, ut hoc facere difficile sit, locus ille pro cœmeterio habeatur, ablato inde altari, & in eo loco constructo, ubi religiose & pure Deo sacrificium offerri valeat.

X.

Non debetis ad ecclesiam ob aliam causam convenire, nisi ad laudem Domini, & ejus servitium faciendum. Disceptationes vero, & tumultus, & vaniloquia, & ceteræ actiones ab eodem sancto loco penitus prohibendæ sunt. Ubi enim Dei nomen invocatur, Deo sacrificium offertur, angelorum frequentia inesse non dubitatur, periculosum est tale aliquid dicere, vel agere, quod loco non convenit. Si enim Dominus illos de templo ejecit, qui victimas, quæ sibi offerrentur, emebant vel vendebant; quanto magis illos iratus inde abjiciet, qui mendaciis, vaniloquiis, risibus, & hujuscemodi nugis locum divino cultui mancipatum fœdant? Matth. 21.

XI.

Missarum solemnia nequaquam alibi nisi in ecclesia celebranda sunt: non in quibuslibet domibus, & in vilibus locis; sed in loco quem elegerit Dominus, juxta illud quod scriptum est: *Vide ne offeras holocausta tua in omni loco quem videris, sed in loco quem elegerit Dominus ut ponat nomen suum ibi.* Deut. 12.

XII.

Nulla femina cum presbytero in una domo habitet. Quamvis enim canones matrem & sororem, & hujuscemodi personas, in quibus nulla sit suspicio, cum illo habitare concedant; hoc nos modis omnibus idcirco amputamus, quia in obsequio, sive occasione illarum, veniunt aliæ feminæ quæ non sunt ei affinitate conjunctæ, & cum ad peccandum illiciunt.

XIII.

Observandum vobis est, ut & vos ab ebrietate abstineatis, & ut plebes subditæ abstineant prædictis: & neque per tabernas cætis bibendo aut comedendo, neque domos aut vicos curiositate qualibet peragretis; neque cum temnis, aut cum quibuslibet impuris personis convivia exerceatis. Nisi forte paterfamilias quilibet vos ad domum suam invitaverit, & cum sua conjuge & prole velit vobiscum spiritali gaudio lætari, & verborum vestrorum refectionem accipere, & vobis refectionem carnalem caritatis officio exhibere. Oportet enim, ut si quando quilibet fidelium carnalibus vos reficit epulis, a vobis reficiatur epulis spiritalibus. ANNO CHRISTI 797.

XIV.

Nullus presbyter fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ de alterius præsbyteri parochia persuadeat, ut ad suam ecclesiam concurrant, relicta propria ecclesia, & suas decimas sibi dent. Sed unusquisque sua ecclesia & populo contentus, quod sibi non vult fieri, alteri nequaquam faciat, juxta illud evangelicum, *Quæcumque vultis ut faciant vobis homines, hæc eadem facite illis.* Quisquis autem contra hæc constituta venerit, aut his monitis nostris reniti tentaverit, aut gradum se sciat amissurum, aut in carcere longo tempore retinendum. Matth. 7.

XV.

Hoc quoque modis omnibus prohibemus, ut nullus vestrum alterius clericum sollicitet aut recipiat, quia gravis de hac re in sacris canonibus sententia est.

XVI.

Si quis presbyter inventus fuerit alicui clerico aut laico munera dare, aut dedisse, ut ecclesiam alterius presbyteri subripiat; sciat se pro hac rapina, & sæva cupiditate, aut gradum amissurum, aut in carceris ærumna longo tempore pœnitentiam agendo detinendum.

XVII.

Si parvulus ægrotans ad quemlibet presbyterum baptismi gratia de cujuslibet parochia allatus fuerit, ei baptismi sacramentum nullo modo negetur. Si quis hoc munus petenti concedere detrectaverit, & ille parvulus absque baptismatis gratia mortuus fuerit; noverit se ille, qui eum non baptizavit, pro ejus anima rationem redditurum.

XVIII.

Nullus presbyter, seu laicus, præsumat calicem, aut patenam, aut quælibet vasa sacra, & divino cultui mancipata, ad alios usus retorquere. Nam quicumque de calice sacrato aliud bibit præter Christi sanguinem qui in sacramento accipitur, & patenam ad aliud officium habet quam ad altaris ministerium, deterrendus est exemplo Balthasar, qui dum vasa Domini in usus communes assumpsit, vitam pariter cum regno amisit. Daniel 5

XIX.

Si quis ex presbyteris voluerit nepotem suum, aut aliquem consanguineum ad scholam mittere, in ecclesia sanctæ Crucis, aut in monasterio sancti Aniani, aut sancti Benedicti, aut sancti Lifardi, aut in ceteris de his cœnobiis, quæ nobis ad regendum concessa sunt, ei licentiam id faciendi concedimus.

XX.

Presbyteri per villas & vicos scholas habeant, & si quilibet fidelium suos parvulos ad discendas litteras eis commendare vult, eos suscipere, & docere non renuant, sed cum summa caritate eos doceant attendentes illud quod scriptum est: *Qui autem docti fuerint, fulgebunt quasi splendor firmamenti, & qui ad justitiam erudiunt multos.* Daniel 12

(a) Antiquitus in Ecclesiis.

ANNO CHRISTI 797.

multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Cum ergo eos docens nihil ab eis pretii pro hac re exigant, nec aliquid ab eis accipiant, excepto quod eis parentes caritatis studio sua voluntate obtulerint.

XXI.

(a) Cum ergo omnium sanctarum scripturarum paginæ instrumentis bonorum operum refertæ sint, & per sanctarum scripturarum campos possint inveniri arma, quibus vitia comprimantur, & virtutes nutriantur, libuit nobis huic nostro capitulari inserere sententiam cujusdam patris de instrumentis bonorum operum, in qua magna brevitate quid agi, quidve vitari debeat, continetur. In primis Dominum Deum tuum diligere ex toto corde, tota anima, tota virtute: deinde proximum tamquam teipsum. Deinde non occidere, non adulterare, non facere furtum, non concupiscere, non falsum testimonium dicere, honorare omnes homines, & quod sibi quis fieri non vult, alii ne faciat. Abnegare semetipsum sibi, ut sequatur Christum. Corpus castigare, delicias non amplecti, jejunium amare, pauperes recreare, nudum vestire, infirmum visitare, mortuum sepelire, in tribulatione subvenire, dolentem consolari: a sæculi actibus se facere alienum, nihil amori Christi præponere, iram non perficere, iracundiæ tempus non reservare, dolum in corde non tenere, pacem falsam non dare, caritatem non derelinquere: non jurare, ne forte perjures; veritatem ex corde & ore proferre, malum pro malo non reddere: injuriam non facere sed & factam patienter sufferre. Inimicos diligere, maledicentes non maledicere, sed magis benedicere: persecutionem pro justitia sustinere. Non esse superbum, non vinolentum, non multum edacem, non somnolentum, non pigrum, non murmurosum, non detractorem, spem suam Deo committere. Bonum aliquid in se cum viderit, Deo applicet, non sibi; malum vero semper a se factum sciat, & sibi reputet. Diem judicii timere, gehennam expavescere, vitam æternam omni concupiscentia spiritali desiderare, mortem quotidie ante oculos suspectam habere. Actus vitæ suæ omni hora custodire: in omni loco Deum se respicere pro certo scire. Cogitationes malas cordi suo advenientes mox ad Christum allidere, & seniori spiritali patefacere. Os suum a malo vel pravo eloquio custodire: multum loqui non amare, verba vana aut risui apta non loqui, risum multum aut excussum non amare: lectiones sanctas libenter audire, orationi frequenter incumbere, mala sua præterita cum lacrymis vel gemitu quotidie in oratione Deo confiteri. De ipsis malis de cetero emendare, desideria carnis non perficere: voluntatem propriam odisse, præceptis sacerdotis & præceptoris in omnibus obedire, etiamsi ipse aliter, quod absit, agat: memores illius dominici præcepti: *Quæ dicunt facite; quæ autem faciunt, facere nolite*. Non velle dici sanctum antequam sit, sed prius esse quod verius dicatur. Præcepta Dei factis quotidie adimplere, castitatem amare, nullum odisse, zelum & invidiam non habere, contentionem non amare, elationem fugere, & seniores venerari, juniores diligere. In Christi amore pro inimicis orare: cum discordantibus ante solis occasum in pacem redire, & de Dei misericordia nunquam desperare. Ecce hæc sunt instrumenta artis spiritalis, quæ cum fuerint a nobis die noctuque incessabiliter adimpleta, & in die judicii reconsignata, illa merces nobis a Domino recompensabitur, quam ipse promisit: *Quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparavit Deus his qui diligunt eum*. 1. Cor. 2.

ANNO CHRISTI 997.

XXII.

Commonendi sunt fideles, ut generaliter omnes a minimo usque ad maximum orationem dominicam & symbolum discant: & dicendum eis, quod in his duabus sententiis omne fidei Christianæ fundamentum incumbit; & nisi quis has duas sententias & memoriter tenuerit, & ex toto corde crediderit, & in oratione sæpissime frequentaverit, catholicus esse non poterit. Constitutum namque est, ut nullus chrismetur, neque baptizetur, neque a lavacro fontis illius suscipiatur, neque coram episcopo ad confirmandum quemlibet teneat, nisi symbolum, & orationem dominicam memoriter tenuerit; exceptis his quos ad loquendum ætas minime perduxit.

XXIII.

Dicendum illis, ut singulis diebus, qui amplius non potest, saltem duabus vicibus oret, mane scilicet & vespere, dicens symbolum, vel orationem dominicam, vel, Qui psalmasti me miserere mei; vel etiam, Deus propitius esto mihi peccatori, & Deo gratias, pro quotidianæ vitæ commeatibus, & quia se ad imaginem suam creare dignatus sit, & a pecudibus segregare. His actis, & solo Deo creatore suo adorato, sanctos invocet, ut pro se intercedere ad majestatem divinam dignentur. Hæc faciant, quibus basilicæ locus prope est, in basilica: qui vero in itinere, aut pro qualibet occasione in silvis, aut in agris est, ubicumque eum ipsa hora matutina vel vespertina invenerit, sic faciat, sciens Deum ubique præsentem esse, dicente psalmista: *In omni loco dominationis ejus*; &, *Si ascendero in cælum, tu ibi es*, &c. Psal. 102. Psal. 138.

XXIV.

Diei vero dominici, quia in eo Deus lucem condidit, in eo manna in eremo pluit, in eo redemptor humani generis sponte pro salute nostra mortuus resurrexit, in eo Spiritum sanctum super discipulos infudit, tanta esse debet observantia, ut præter orationes, & missarum solemnia, & ea quæ ad vescendum pertinent, nihil aliud fiat. Nam & si necessitas fuerit navigandi, sive itinerandi, licentia datur; ita dumtaxat, ut horum occasione missa, & orationes non prætermittantur. Conveniendum est sabbato die cum luminaribus cuilibet Christiano ad ecclesiam: conveniendum est ad vigilias, sive ad matutinum officium: concurrendum est etiam cum oblationibus ad missarum solemnia. Et dum ad ecclesiam convenitur, nulla caussa dici debet, vel audiri, nulla jurgia sunt habenda; sed tantummodo Deo vacandum est, in celebratione videlicet sacrorum officiorum, & exhibitione eelemosynarum, & in Dei laudibus cum amicis, proximis, & peregrinis spiritaliter epulandum.

Matth. 23.

XXV.

Admonendi sunt, ut hospitalitatem diligant, & nulli hospitium præbere detrectent: & si cui for-

(a) *In Cod. Vatic. legitur hic in margine manu forte altera*, sed *ejusdem antiquitatis*: Beati Papæ Clementis quam ab ipso Apostolo se didicisse commemorat.

ANNO CHRISTI 797.

forte hospitium præstiterint, nullam ab eo mercedem accipiant; nisi forte ille, qui a te recipitur, sponte sua aliquid det. Dicendumque illis, qualiter multi per hospitalitatis officium Deo placuerunt, dicente apostolo: *Per hanc enim placuerunt quidam Deo, angelis hospitio susceptis*, & iterum: *Hospitales sine murmuratione.* Et ipse Dominus ad judicium dicturus est: *Hospes eram, & collegistis me.* Sciant sanc quicumque hospitalitatem amant, Christum se in hospitibus recipere. Nam ille modus hospitalitatis non solum inhumanus, sed etiam crudelis est, quo nunquam hospes in domum ante recipitur, nisi prius dandi hospitii merces compensetur, & quod Dominus agere jussit pro perceptione regni cælestis, pro acquisitione terrenarum rerum agatur.

Ebr. 13.
Petr. 4. Matth. 25.

XXVI.

Prædicandum est etiam, ut perjurium fideles paveant, & ab hoc summopere abstineant, scientes hoc grande scelus esse, & in lege & prophetis, sive evangelio prohibitum. Audivimus enim quosdam parvipendere hoc scelus, & levem quodammodo perjuris pœnitentiæ modum imponere. Qui nosse debent talem de perjurio, qualem & de adulterio, de fornicatione, de homicidio, & de ceteris criminalibus vitiis, pœnitentiam imponendam. Si quis vero perpetrato perjurio, aut quolibet criminali peccato, timens pœnitentiæ longam ærumnam, ad confessionem venire noluerit, ab ecclesia repellendus est, sive a communione & consortio fidelium, ut nullus cum eo comedat, neque bibat, neque in suam eum domum recipiat.

Matth. 5.

XXVII.

Dicendum est eis, ut falso etiam testimonio abstineant, scientes & hoc gravissimum scelus esse, & ab ipso Domino in monte Sinai prohibitum, dicente eodem Domino: *Non falsum testimonium dixeris*: sive: *Testis falsus non erit impunitus.* Sciat se etiam, quisquis hoc perpetraverit, aut tali pœnitentia purgandum, ut superius dictum est de perjurio, aut tali damnatione & excommunicatione damnandum, sicut superius insertum est. Dicendumque illis est, quod summa, non dicam stultitia, sed nequitia est, pro cupiditate argenti & auri, aut vestimentorum, aut cujuslibet rei, aut, quod creberrime contingere solet, propter ebrietatem, in tam grande scelus corruere, ut aut septem annis in arcta ærumna sit, aut ab ecclesia sit repulsus, dicente Domino; *Quid prodest homini si lucretur totum mundum, & animæ detrimentum faciat?* quippe cum aliis videatur pius existere, sibimet crudelis existat.

Exod. 20. Prov. 19.
Matth. 16.

XXVIII.

Hortamur vos paratos esse ad docendas plebes. Qui scripturas scit, prædicet scripturas: qui vero nescit, saltem hoc quod notissimum est plebibus dicat, ut declinent a malo & faciant bonum, inquirant pacem & sequantur eam: quia oculi Domini super justos, & aures ejus ad preces eorum, &c. Nullus ergo se excusare poterit, quod non habeat linguam, unde possit aliquem ædificare. Mox enim ut quemlibet errantem viderit, prout potest & valet, aut arguendo, aut obsecrando, aut increpando, ab errore retrahat, & ad peragendum bonum opus hortetur. Cum vero, Domino opitulante, ad synodum in unum convenerimus, sciat nobis unusquisque dicere, quantum Domino adjuvante laboraverit, aut quem fructum acquisierit; & si quis forte nostro indiget adjutorio, nos cum caritate admoneat, & nos cum caritate nihilo minus ei pro viribus adjutorium ferre non differemus.

Psal. 33.

ANNO CHRISTI 797.

XXIX.

Admonere debetis fideles, ut assiduitatem & studium habeant orandi. Ipse autem orandi modus talis esse debet, ut primum dicto symbolo, quasi fidei suæ recensito fundamento, dicat quisquis est tribus vicibus, Qui plasmasti me, miserere mei, &c. tribus vicibus, Deus propitius esto mihi peccatori, & compleat orationem dominicam. Si ergo locus aut tempus exegerit, deprecetur sanctos apostolos & martyres, ut pro eo intercedant. Et armata fronte signo crucis, elevatis cum corde & manibus & oculis Deo gratias agat. Si vero tempus ad hæc omnia peragenda minus sufficiens fuerit, sufficiat tantum, Qui plasmasti me, miserere mei, & Deus propitius esto mihi peccatori, & oratio dominica tantum cum gemitu & contritione cordis.

Burch. 2. 71. Ivo 6. 163.

XXX.

Omni etenim die Deo in oratione nostra, aut semel, aut bis, aut quanto amplius possumus, confiteri debemus peccata nostra, dicente propheta. *Delictum meum cognitum tibi feci, & injustitias meas non abscondi: Dixi, confitebor adversum me injustitias meas Domino, & tu remisisti impietatem peccati mei.* Facta etenim confessione cum gemitu & lacrymis Domino in oratione, recitandus est psalmus quinquagesimus, sive XXIV. sive XXXI. atque alii ad rem pertinentes, & sic complenda est oratio. Quia confessio, quam sacerdotibus facimus, hoc nobis adminiculum affert, quia accepto ab eis salutari consilio, saluberrimis pœnitentiæ observationibus, sive mutuis orationibus, peccatorum maculas diluimus. Confessio vero quam soli Deo facimus, in hoc juvat, quia quanto nos memores sumus peccatorum nostrorum, tanto horum Dominus obliviscitur: & e contrario, quanto nos horum obliviscimur, tanto Dominus reminiscitur, dicente propheta: *Et peccatorum tuorum non memorabor.* Tu autem memor esto, quod David propheta se feciisse testatur, cum dicit: *Quoniam iniquitatem meam ego cognosco, & peccatum meum contra me est semper.*

Psal. 31.
Hier. 31
Psal. 50.

XXXI.

Confessiones dandæ sunt de omnibus peccatis, quæ sive in opere, sive in cogitatione perpetrantur. Octo sunt principalia vitia, sine quibus vix ullus inveniri potest. Est enim gastrimargia, hoc est ventris ingluvies; secundo fornicatio; tertio acedia, sive tristitia; quarto avaritia; quinto vana gloria; sexto invidia; septimo ira; octavo superbia. Quando ergo quis ad confessionem venit, diligenter debet inquiri, quomodo aut qua occasione peccatum perpetraverit, quod peregisse se confitetur, & juxta modum facti debet ei pœnitentia indicari. Debet ei persuaderi, ut & de perversis (*a*) cogitationibus confessionem. Debet ei etiam injungi, ut de octo principalibus vitiis faciat suam confessionem, & nominatim ei debet sacerdos unumquodque vitium dicere, & suam de eo confessionem accipere.

XXXII.

(*a*) Cogitationibus faciat confessionem.

ANNO CHRISTI 797.

XXXII.

Esurientes satiandi sunt, sitientes potandi, nudi operiendi, infirmi & qui in carcere sunt visitandi, & hospites colligendi; dicente Domino : *Esurivi enim, & dedistis mihi manducare : sitivi, & dedistis mihi bibere*, &c. *Matth. 25.* Nam hæc omnia & in se quisque debet spiritaliter agere, & in aliis corporaliter adimplere : quia pene nihil prosunt hæc omnia ad vitam æternam compensandam, si luxuriose, superbe, invide, & ne singula replicem, si vitiose & inordinate quis vivat, & a ceteris bonis operibus vacet : Qui ergo videt se Christum non habere, qui dixit : *Ego sum panis vivus qui de cælo descendi*, *Joan. 6.* & caritatem, quæ est pastus animæ, non habet, esurit quidem : sed si per bona opera Christo adjungit se, & caritatis dulcedine replet, esurientem omnino se pavit. Qui doctrina Spiritus sancti & scripturarum sanctarum fluentis caret, sitiens est : sed si se fluentis verbi Dei irriget, & mentem suam spiritalis poculi dulcedine ebriet, iste se sitientem potat. Qui videt se justitia, sive ceteris bonorum operum exhibitionibus nudatum, & induit se justitia, sive ceteris virtutibus, nudum se procul dubio vestit. Si in lecto vitiorum suorum jacet, & morbo iniquitatis suæ laborat, & funibus peccatorum suorum constrictus est, & vitiorum suorum obsitus pariete in tenebris iniquitatis suæ, est infirmus quidem : sed si de lecto vitiorum per confessionem egreditur, & per pœnitentiæ lamenta vinculis peccatorum absolvitur, & ad lucem bonorum operum egreditur, infirmum & in carcere positum se procul dubio visitat. Si in hujus vitæ via videt se laborare, & vitiorum procella quasi quadam aeris intemperie inquietari, & receptaculum bonorum operum non habere, sciat se in itinere positum hospitio egere : at si se ad virtutum domum deducat, & sese in earum tutamine recipiat, hospitem quidem suscipit. Quæ omnia cum sibi spiritaliter exhibet, Christum in se, cujus ipse membrum est, pascit, potat, vestit, visitat, ac suscipit.

XXXIII.

Admonendi sunt fideles sanctæ Dei ecclesiæ, ut filios suos & filias suas doceant parentibus obedientiam exhibere, dicente Domino : *Fili honorifica patrem tuum*. *Eccl. 3.* Nam & ipsi parentes erga filios suos ac filias suas modeste debent agere, dicente apostolo : *Et vos patres nolite ad iracundiam provocare filios vestros*. *Ephes. 6.* Nam & hoc dicendum est eis, ut si illi genitali affectu parcere velint injuriis filiorum, non has impune Dominus sinit, nisi forte digna pœnitentia exhibeatur, & quia levius est filiis parentum quælibet flagella suscipere, quam Dei iram incurrere.

XXXIV.

Admonendus est populus, quod hæc sit vera caritas, quæ Deum diligit pluspuam se, & proximum tamquam se, & quæ nihil vult alii facere, nisi quod sibi vult fieri, & plura, quæ recensere longum est. Nam & quicumque in potu & cibo, & dandis atque accipiendis rebus, caritatem (*a*) tantum putant, non mediocriter errant, dicente apostolo : *Regnum Dei non est cibus & potus*. *Rom. 12.* Nam & ipsa quando cum caritate faciunt bona sunt, & inter virtutes computanda.

XXXV.

Admonendi sunt qui negotiis ac mercationibus rerum invigilant, ut non plus terrena lucra quam vitam cupiant sempiternam. Nam qui plus de rebus terrenis quam de animæ suæ salute cogitat, valde a via veritatis aberrat ; & juxta quemdam sapientem, in vita sua perdidit intima sua. Sequendus est enim in hac parte, sicut & in ceteris, apostolicus sermo, qui ait : *Et ne quis supergrediatur, neque circumveniat in negotio proximum suum : vindex est enim Deus de his omnibus*. *1. Thes. 4.* Sicut enim ab his qui labori agrorum, & ceteris laboribus, victum atque vestitum, & necessaria usibus humanis acquirere hiantes stant, decimæ & eleemosynæ dandæ sunt : ita his quoque qui pro necessitatibus suis negotiis insistunt, faciendum est. Unicuique enim homini Deus dedit artem qua pascatur, & unusquisque de arte sua, de qua corporis necessaria subsidia habet, animæ quoque, quod magis necessarium est, subsidium administrare debet.

XXXVI.

Hebdomada una ante initium quadragesimæ confessiones sacerdotibus dandæ sunt, pœnitentia accipienda, discordantes reconciliandi, & omnia jurgia sedanda : & dimittere debent debita invicem de cordibus suis, ut liberius dicant : *Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris*, *Matth. 6.* & sic ingredientes in beatæ quadragesimæ tempus, mundis & purificatis mentibus ad sanctum pascha accedant, & per pœnitentiam se renovent, quæ est secundus baptismus. Sicut enim baptismus peccata, ita pœnitentia purgat. Et quia post baptismum peccator denuo non potest baptizari, hoc medicamentum a Domino pœnitentiæ datum est, ut per eam vice baptismi peccata post baptismum diluantur. Septem enim modis peccata dimitti scripturæ sanctæ demonstrant. Primo in baptismo, qui propter remissionem peccatorum datus est. Secundo per martyrium, juxta illud quod ait psalmista : *Beatus cui non imputavit Dominus peccatum* : quia juxta ejusdem David sententiam, *Psal. 31.* *Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata*. Remittuntur peccata per baptismum, teguntur per pœnitentiam, non imputantur per martyrium. Tertio per eleemosynam, juxta Danielem, qui profano Nabuchodonosor regi ait : *Peccata tua eleemosynis redime in misericordiis pauperum* : *Dan. 4.* & illud : *Ignem ardentem extinguit aqua, & eleemosyna extinguit peccatum*. *Eccl. 3.* Et Dominus in evangelio : *Verumtamen date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis*. *Luc. 11.* Quarto si remittat quis peccanti in se peccata sua, juxta illud : *Dimittite, & dimittetur vobis ; date & dabitur vobis* : *Luc. 6.* & illud : *Sic & pater vester dimittet vobis peccata vestra, si remiseritis unicuique de cordibus vestris*. *Marc. 11.* Quinto si per prædicationem suam quis, & per bonorum exercitium, alios ab errore suo convertat, juxta illud quod ait apostolus : *Quoniam si converti fecerit quis peccatorem ab errore viæ suæ, salvabit animam ejus a morte, & cooperit multitudinem peccatorum*. *Jac. 5.* Sexto per caritatem, juxta illud : *Caritas Dei cooperit multitudinem peccatorum per Jesum Christum Dominum nostrum*. *1. Pet. 4.* Septimo per pœnitentiam, juxta illud quod ait David : *Conversus sum in ærumna mea, dum configitur spina*. *Psalm. 31.*

XXXVII.

(*a*) *deest* tantum

ANNO CHRISTI 797.

XXXVII.

Ipsa autem quadragesima cum summa observatione custodiri debet, ut jejunium in ea, præter dies dominicos, qui abstinentiæ subtracti sunt, nullatenus resolvatur: quia ipsi dies decimæ sunt anni nostri, quos cum omni religione & sanctitate transigere debemus. Nulla in his occasio sit solvendi jejunii: quia alio tempore solet jejunium caritatis causa dissolvi, isto vero nullatenus debet. Quia in alio jejunare in voluntate & arbitrio cujuslibet positum est, in hoc vero non jejunare præceptum Dei transcendere est. Et in alio tempore jejunare præmium abstinenti acquirere est, in hoc vero, præter infirmos ac parvulos, quisquis non jejunaverit pœnam sibi acquirit, quia eosdem dies Dominus, & per Mosem, & per Eliam, & per semetipsum, sacro jejunio consecravit.

XXXVIII.

Diebus vero jejunii eleemosyna facienda est, & cibum vel potum, quo quisque uti debuit, si non jejunaret, pauperibus eroget: quia jejunare, & cibos prandii ad cœnam reservare, non mercedis, sed ciborum est incrementum.

XXXIX.

Solent plures, qui se jejunare putant, mox ut signum audiunt ad nonam, manducare: qui nullatenus jejunare credendi sunt, si ante manducaverint, quam vespertinum celebretur officium. Concurrendum est enim ad missas, & auditis missarum solemnibus, sive vespertinis officiis, largitis eleemosynis ad cibum accedendum est. Si vero aliquis necessitate constrictus fuerit, ut ad missam convenire non valeat, æstimata vespertina hora, completa oratione sua, jejunium absolvere debet.

De consuet. Solent

XL.

Abstinentia vero in his diebus omnium deliciarum esse debet, & sobrie & caste vivendum. Qui vero ovis, caseo, piscibus, & vino abstinere potest, magnæ virtutis est. Qui autem his, aut infirmitate interveniente, aut quolibet opere, abstinere non potest, utatur: tantum ut jejunium usque ad vesperum solemniter celebret, & vinum non ad ebrietatem, sed ad refectionem corporis sui sumat. A caseo vero, lacte, butyro, & ovis abstinere, & non jejunare, * dementissimum est, & omni ratione semotum. Vini enim ebrietas & luxuria prohibita sunt, non lac & ova. Non enim ait apostolus: Nolite comedere lac & ova, sed: *Nolite inebriari vino, in quo (a) est luxuria.*

* desit a vino, aut quid aliud.

Ephes. 5.

XLI.

Singulis diebus dominicis in quadragesima, præter hos qui excommunicati sunt, sacramenta corporis & sanguinis Christi sumenda sunt, & in cœna Domini, & in paraseeve, in vigilia paschæ, & in die resurrectionis Domini, penitus ab omnibus communicandum, & ipsi dies paschalis hebdomadæ omnes æquali religione colendi sunt.

XLII.

In his jejuniorum diebus nullæ lites, nullæ contentiones esse debent, sed in Dei laudibus, & in opere necessario persistendum. Arguit enim eos qui contentiones & lites quadragesimæ tempore exercent, & qui debita a debitoribus exigunt, Dominus per prophetam dicens: *Ecce in die jejunii vestros inveniuntur voluntates vestræ, & omnes debitores vestros repetitis. Ecce ad lites & contentiones jejunatis, & percutitis pugno impie*

Isa. 58.

ANNO CHRISTI 797.

XLIII.

Abstinendum est enim in his sacratissimis diebus a conjugibus, & caste & pie vivendum, ut sanctificato corde & corpore isti sancti dies transigantur, & sic perveniatur ad diem sanctum paschæ: quia pene nihil valet jejunium, quod conjugali opere polluitur, & quod orationes, vigiliæ, & eleemosynæ non commendant

XLIV.

Admonendus est populus, ut ad sacrosanctum sacramentum corporis & sanguinis Domini nequaquam indifferenter accedat, nec ab hoc nimium abstineat, sed cum omni diligentia eligat tempus, quando aliquamdiu ab opere conjugali abstineat, & vitiis se purget, virtutibus exornet, eleemosynis & orationibus insistat, & sic ad tantum sacramentum accedat. Quia sicut periculosum est, impurum quemque ad tantum sacramentum accedere, ita etiam periculosum est ab hoc prolixo tempore abstinere: salva ratione eorum, qui excommunicati, non quando eis libet, sed certis temporibus communicant, & religiosis quibuscumque sancte viventibus, qui pene omni die id faciunt.

XLV.

Ut missæ, quæ per dies dominicos peculiares a sacerdotibus fiunt, non ita in publico fiant, * ut per eas populus a publicis missarum solemnibus, quæ hora tertia canonice fiunt, abstrahatur: quia pessimus usus est apud quosdam, qui in diebus dominicis, sive in quibuslibet festivitatibus, mox ubi missam celebrari, etiamsi pro defunctis sit, audierint, abscedunt, ut per totum diem a primo mane ebrietati & comessationi potius quam Deo deserviant.

* ut populus eas audire queat, & propterea a publicis

XLVI.

Admonendus est populus, ut ante publicum peractum officium ad cibum non accedat, & omnes ad sanctam matrem ecclesiam missarum solemnia & prædicationem audituri conveniant: & sacerdotes per oratoria nequaquam missas, nisi tam caute ante secundam horam celebrent, ut populus a publicis solemnitatibus non abstrahatur. Sed sive sacerdotes, qui in circuitu urbis, aut in eadem urbe sunt, sive populus, ut prædiximus, in unum ad publicam missarum celebrationem conveniant: exceptis Deo sacratis feminis, quibus mos est ad publicum non egredi, sed claustris monasterii contineri.

ADDITIO AD CAPITULARE THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS.

† Ex Labbei Append. Tomi VII.

Hæc & sequentia additis edita esse in supplementis concil. Gall. ex cod. Bigotiano.

DIlectissimi fratres, sanctissimi consacerdotes, & nostri ministerii adjutores, obsecro vos E supplici animo in præsentia Domini nostri Jesu Christi & sanctorum ejus, ut digni Deo in omni religione caritatis & castitatis deserviatis, & sitis populo Dei doctores & ductores in omni exemplo bono, ut populus Dei * utrumque & per vestram sanctam conversationem & devotam prædicationem erudiatur in laudem & in gloriam sancti nominis Domini nostri Jesu Christi & in salutem sempiternam animarum vestrarum. Conversamini coram Deo & coram omni popu-

* f. utrumque.

lo

(a) est omnis luxuria

ANNO CHRISTI 797.

lo in castitate corporis vestri, & humilitate animæ vestræ, & sancta caritate ad omnes, nihil facientes unde sacerdotium sanctitatis vestræ reprehensibile fiat, nec aliquid in vestra reperiatur vita, quod juste a quolibet detrahi possit. Sint mores vestri sine cupiditate mala, sine avaritia, sine comessatione & ebrietate, sicut decet sanctos Dei sacerdotes, qui populo Dei præesse debent & gubernare ecclesias Christi. Discite fidem catholicam, prædicate diligentissime, & eam populo prædicate unusquisque in ecclesia vestra, & facite officia vestra in Dei omnipotentis honore statutis temporibus. ut Deus omnipotens honorificetur, & nomen ejus sanctum ab omnibus laudetur, qui vos videm honorifice facere sacerdotium vestrum & servitium omnipotentis Dei.

Digne prædicate populo, ut confessionem faciant peccatorum suorum, & pœnitentiam accipiant : qualiter a Deo remissionem habere non possunt delictorum suorum, nisi puram faciant confessionem & pœnitentiam justam : & abstineant se a peccatis quæ ante fecerunt, quia hæc est vera pœnitentia & certissima indulgentia, ut item eadem non faciat homo delicta pro quibus veniam poposcit. Abstineant se a fornicatione : & qui feminas habent, legitime temporibus statutis eis utantur, & honorifice habeant feminas suas, & sic fidem castitatis conservent uxoribus, sicut velint quod uxores suæ illis custodiant. Filios vel filias, quos habent, erudiant illos in timore Dei, & in sanctitate sua, ut non sint fures, nec latrones, nec fornicatores, nec alias quaslibet immunditias faciant in corpore suo ad implendam libidinem ; ut sint obedientes parentibus suis in omni bono, ut digni sint benedictionem accipere a Domino. Et prædicate omnibus, veritatem amare, benignos esse ad pauperes peregrinosque & miseros, de substantia quam illis dederit Deus. non solum aliena non accipiant, sed etiam sua benigne tribuant, si velint benedictionem Dei habere : non falsum testimonium dicant, ne perjuria faciant, quia falsos testes & perversos Deus damnat in æternum. Et admonete eos, ut faciant fideliter quæcumque dominis suis debeant facere, in omni labore & opere quod injunctum sit eis : ut sæpius ad ecclesias veniant, maxime festivis diebus, ad orationem, ad audiendum verbum Dei, & non otiosis verbis ibi maneant* in orationem : puram & sanctam habeant humilitatem inter se, & patientiam, & caritatem, quæ est totius boni caput & firmamentum.

* *f.* ut orationem p. & s. habeant, hum. u. s. &c

Prædicate eis quod est unus Deus omnipotens creator cæli & terræ, qui in filio suo Domino nostro Jesu Christo mundum redemit. regnumque cælorum omnibus fidelibus aperuit, in quo judicaturus est mundum. Prædicate illis de futuro judicio, de pœnis impiorum perpetuis ; confessionem & pœnitentiam facere de peccatis suis, vel eadem dimittere peccata. Nominate illa peccata quæ beatus Paulus doctor gentium enumeravit, dicens : *An nescitis quoniam iniqui regnum Dei non possidebunt ? Nolite errare, quoniam neque fornicarii, neque idolis servientes, neque adulteri, neque molles, neque masculorum concubitores, neque fures, neque ebriosi, neque maledici, neque perjuri, neque rapaces, regnum Dei possidebunt.* Qui vero hæc vel his similia agunt, si confiteri & pœnitentiam agere negligunt, æternis tormentis & flammis cum diabolo condemnabuntur. Qui vero regnum Dei intrare cupiunt, faciant justitiam, misericordiam, veritatem, benignitatem, obedientiam, necnon & eleemosynam prout habent facultatem : jejunia quoque, & orationes exerceant, habentes caritatem Dei omnipotentis, & bonum facientes omni homini, prout possint. Vivant in castitate, & pietate, in humilitate, & obedientia, & fide bona, & confidant in Dei misericordia, ut indulgeat illis omnia delicta sua, & æterna gaudia illis perdonare cum sanctis suis dignetur.

2. Cor 6

Hæc, sanctissimi sacerdotes Christi, ad æternam vitam cum sanctis episcopis & apostolis convocati prædicate populo, & vosmetipsos dignos facite in omni eligione & castitate, in conspectu omnipotentis Dei, quatenus concedat vobis cum multiplici labotis vestri fructu æternæ beatitudinis gloriam recipere. Omnipotens Deus vos proficere faciat in omni opere bono, dilectissimi fratres.

ADDITIO ALTERA
AD CAPITULARE
Theodulfi episcopi Aurelianensis.

SAncitum, ut Missæ, quæ per dies Dominicos, peculiares sacerdotibus fiunt, ne ita in publico fiant, ut populus eas audire queat, & præterea a publicis Missarum solemniis, quæ hora tertia canonice fiunt, se abstrahat. Nam pessimum usum quidam in hoc habent, quando in diebus Dominicis, sive in aliis solemnibus diebus, Missas, licet pro defunctis, sive alias quascumque, quæ familiariter a sacerdotibus fiunt, audire respiciunt : & a primo mane per totum diem, ebrietatibus, comessationibus atque vaniloquiis, potius quam Deo, deserviunt. Propterea providendum est, ut omnes ad publicam sanctam matrem ecclesiam, ad Missarum solemnia, & prædicationem audituri, conveniant.

Simul & hoc statutum est, ut in civitate, in qua episcopus constitutus est, omnes presbyteri, & populi, tam civitatis, quam & suburbani, revestiri, in ipsa Missa usque ad benedictionem episcopi, & communionem, devota mente stare debeant : & postea, si voluerint, cum licentia ad suos titulos benedictione & communione percepta revertantur. Et hoc summopere cavendum est sacerdotibus, ut per oratoria, neque per suburbana monasteria, vel ecclesias suburbanas, Missas nequaquam, nisi tam caute, ante secundam horam, foribusque reseratis, celebrare præsumant, ut populus a publicis solemnitatibus, tali occasione accepta, a Missa sive a prædicatione episcopi se minime subtrahere possit ; sed omnes tam sacerdotes suburbani, quam & in urbe constituti, & populus cunctus, ut prædiximus, una cum illis ad publicam Missarum celebrationem conveniant, & nulli, extra parvulos & infirmos, licet Missam auditam habeant, tam in civitatibus, quam & in parochiis, edere & bibere præsumant ante publicum peractum officium. Si quis hæc statuta transgredi tentaverit, canonico judicio usque ad satisfactionem subdatur.

Nota Jacobi Sirmondi S.J.

1 *Theodulphi Capitulare*.) Qui hos Theodulfi canones primus in lucem dedit Cardinalis Baronius, cum de tempore quo scripti sunt nihil haberet, in annum Christi

ANNO CHRISTI 797.

sti DCCCXXXV. eos conjecit, serius omnino quam par fuit; quia Theodulfum ad ea tempora non pervenisse ostendit Jonas ejus in Aurelianensi cathedra successor, qui a Ludovico pio post synodum Parisiensem ad Eugenium papam missus est anno DCCCXXIV. Nobis etsi de anno compertum nihil erat, aptius tamen referri ad hæc tempora posse visum est, quæ propius aberant ab exordio pontificatus Teodulfi, quem per hos annos, ante synodum Francofordiensem episcopum jam fuisse, Alcuini ad Carolum regem epistola IV. declarat.

Idem quoque Sirmondus editioni operum omnium Theodulphi anno 1646. procuratæ Par. in 8. hanc annotationem inseruit. Librum hunc Theodulfus, & post illum similes alios Herardus Turonensis, & Riculfus Suessionensis, eo quod capitulatim concepti distinctique essent, capitula & capitularia nuncuparunt, quemadmodum & legum regiarum codices, ut iisdem nominibus eandem ob caussam appellarent, temporum quoque illorum usus obtinuit. Sic enim & apud Græcos, κεφάλαια, similiter dicta sunt, Marci verbi gratia eremitæ, Diadochi, Nili, aliorumque opuscula ascetica, & Agapeti paræneticа & cetera id genus διὰ κεφαλαίων composita.

ANNO CHRISTI 797.

CAPITULARE SECUNDUM
THEODULFI EPISCOPI AURELIANENSIS.

Ex Baluzii Miscel. tom. 7 p. 21.

A Primo hominis lapsu, in quo bonum naturæ velut ipsa radix generis humani vitiata usque nunc seminarium vitiorum naturæ insertum pullulat, unde fit quod cum labore discimus, sine labore obliviscimur, difficile ad virtutes assurgimus, facile in vitia dilabimur. Quamobrem omni mentis circumspectione satagendum, dilecti o sacerdotes, ut in discendo laborem adhibeamus & in retinendo quod didicimus usum impendamus, maxime nos qui regiminis locum tenemus & similes ejusmodi ordinis nostri. Itaque vos, o sacerdotes Domini, admonemus ut fidem catholicam & memoriter teneatis & corde intelligatis, hoc est, *Credo*, & *Quicumque vult salvus esse*, *ante omnia opus est ut teneat catholicam fidem*. Discutiendi autem sunt omnes Domini sacerdotes utrum canonem Missæ & secretam aut *Te igitur* memoriter teneant & bene distinguant, & nomina mortuorum & vivorum suis in locis ordinabiliter & cum omni devotione recitent, baptisteriumque rite peragant & rectis verbis enuntiare possint, & de negligentia in baptizandis infirmis, ne aliquem sub obtentu infirmorum sanum baptizare præsumant nisi diebus statutis Paschatis & Pentecostes. Admonendum illis ut pro ministerio baptizandi nihil exigant, sive a baptizandis, sive a parentibus illorum, nihil munusculi, nihil pretii omnino, sed cum gratiarum actione & cum summa devotione hoc peragant. Quod si forte parentes eorum, aut qui eos a sacris fontibus suscipiunt, sponte & gratuito aliquid muneris vobis dare voluerint, accipite nihil hæsitantes.

Vide lib. 6. miscellaneor. p. 80. 155.

Instruendi sunt sacerdotes pariterque admonendi qualiter noverint decimas & oblationes quas a fidelibus accipiunt, peregrinorum & pauperum esse stipendia, & non quasi suis sed quasi commendatis uti; de quibus omnibus sciant se rationem posituros & condemnationem passuros. Qualiter vero dispensari debeant sacri canones instituunt, scilicet ut quatuor partes inde fiant, una ad fabricam Ecclesiæ relevandam, altera pauperibus distribuenda, tertia Presbytero cum suis clericis habenda, quarta Episcopo reservata, ut quidquid inde jusserit prudenti consilio fiat.

Tom. 2. Capitular. p. 625.

Lib. 6. miscell. 153-155.

Inhibendum modis omnibus intimandumque ut nullus Sacerdos, Diaconus, Subdiaconus personas feminarum, sicut in canone insertum continetur, de quibus suspectio esse potest, in domo sua habeat, sed neque illas quas canones concedunt, quia instigante diabolo etiam in illis scelus frequenter perpetratum invenitur aut etiam in pedisequis earum. Nec igitur matrem neque amitam neque sororem permittimus ultra habitare in domo una cum sacerdote. Sed si quis de his habuerit talem necessitatem patientem cui sit necessitas sustentatio Presbyteri, Diaconi, vel Subdiaconi, habeat in vico aut in villa domum longe a conversatione Presbyteri, ubi ei administret quæ necessaria sunt.

Vide Notas ad Reginonem p. 355. & ad Capitularia pag. 1238.

Sed etiam hoc secundum auctoritatem canonum modis omnibus prohibendum, ut quando Missa celebratur, nulla femina ad altare præsumat accedere aut Presbytero ministrare aut intra cancellos stare aut sedere.

Vide Notas ad Capitularia p. 1125.

Commonendi sunt ut diebus dominicis pro captu ingenii unusquisque sacerdos ad plebem sermonem prædicationis faciat, primum admonens plebem ut invicem se diligant, caritatem fraternitatis habeant, diligant Dominum plusquam se, proximum tamquam se, deinde ut ab omni malo opere abstineant, & quod sibi nolunt fieri ab aliis, hoc illi aliis non faciant, & quod volunt ut sibi homines faciant; hæc eadem faciant illis.

Deinde, si Dominus dat intellectum, hoc quod sacerdos veraciter intelligit de evangelio, de epistola sancti Pauli, quantum potest dicat illis, admoneat ut ad Ecclesiam sæpe currant, oblationes suas fideliter offerant, confessiones Deo & sacerdotibus faciant.

Nullus sit inter eos qui confessus non sit, adulterium, nec incestum, nec fornicationem cum feminis, masculis, cum pecudibus inter se non consentiant: sed si quis inter eos sit qui in his sceleribus lapsus sit, corrigant & publice cum suo sacerdote emendent.

His & aliis quantum potest singulis diebus dominicis plebem suam instruat.

Admoneat etiam ut omnibus noctibus sabbati & omnibus dominicis diebus cum suis noctibus sequentibus, similiter & in solemnitatibus, in jejuniis, abstineant se a carnali voluptate; ut mundi corpore & corde ad Ecclesiam accedant, & solemnitatem celebrem impuritate voluptatis fœdare non præsumant.

Vide Notas ad Reginonem pag. 558.

Præcipiendum sacerdotibus Domini secundum canonicam auctoritatem de sepulturis & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant, nisi forte qui sepelitur vivens jusserit Ecclesiæ in cujus atrio sepelitur de suis rebus aliquid tribuere, aut etiam post mortem illius, quibus commissum est ejus eleemosynam facere, de illius rebus aliquid sponte dare voluerint. Tamen nullatenus a Presbyteris aliquid ab illis exigatur nec ab illis qui locis & vicis præsunt, vel quotum possessio est ipsa Ecclesia vel hereditario vel beneficiario jure.

Prohibendum etiam secundum majorum instituta ut in Ecclesia nullatenus sepeliantur, sed in atrio aut in porticu aut exedra Ecclesiæ. Intra Ecclesiam vero prope altare, ubi corpus Domini & sanguis conficitur, nullatenus habeant licentiam sepeliendi.

ANNO CHRISTI 797.

Adulterum aut adulteram si Presbyter in domo sua retinuerit, &, quod nefas est, consenserit in domo sua adulterium fieri, sciat se sui gradus honore privandum. Si vero hoc in plebe sibi commissa repererit, nisi statim, si vires suppetunt, non emendaverit, sed aut propter potentiæ timorem aut propter beneficium & lucrum & amicitiam illorum consenserit adulteris, cum depalatum fuerit excommunicandum. Si vero ille quantum potuit excommunicaverit & non potuit malum illud vetare, animam suam liberavit. Verumtamen eum omni studio debet Archidiacono suo & Archidiaconus Episcopo denuntiare.

De incestis omni studio perquirendum sacerdotibus per homines veraces & timorem Dei ante oculos habentes. Et si repertum fuerit, statim aut ipsi emendare studeant, aut cum adjutorio Archidiaconi aut Episcopi emendare & extirpare satagant, ne tanto flagitii scelere illi polluantur & pereant & aliorum vicinitate omnipotentis Dei iram incurrant.

Admonendi sunt sacerdotes & instruendi ut primum ipsi ab omni stimulatione carnis sint alieni, & tunc plebibus sibi subjectis & verbis prædicent & exemplum ostendant ut ab omni se fornicatione & ab omni irrationabili, veluti pecudum, luxuria & pollutione abstineant. Mundo se corpore & mente Deo præparent de confessionibus fidelium accipiendis & dijudicandis, consiliis blandis; quia licet pro modulo quantitate peccati se pœnitentiæ tempus instituendum & longum vel breve vel districtum vel leve vel mediocre sacerdoti, cum accipit cujuslibet fidelium confessionem peccatorum; quia licet ipsum peccatum perpetratum sit, aut si postea iteratum aut frequenter perpetratum sit, si sponte, si coacte, si per ebrietatem & per quodlibet ingenium factum sit; ut cum invenerit unde radix illius peccati processit, tunc congruam adhibeat medicinam.

Qualiter vero peccati adhibenda sit medicina, secundum canones authenticorum sanctorum patrum esse debet, & non secundum placitum hominis, nec secundum voluntatem; nec in hac parte voluntas aut gratia hominis sectanda, sed voluntas Dei in omnibus exquirenda in scripturis sanctis, quatenus dignis precibus & pœnitudine digna placari possit omnipotentis Dei vindicta, quam homo suo vitio provocavit. Ad pœnitentiam vero populus taliter admonendus cum fragilitatis nostræ casus sæpe constet in vitia proclivis; quamquam subventum sit in Christi passione ut quod meritum peccati exigebat, Christi passio redimeret. Et cum salutaribus institutis sacrosancto baptismate in remissionem omnium peccatorum concesso abluamur, tamen quia per modum istius vitæ cursum sine vitiorum turbine nequaquam degere & subripientibus nostræ imbecillitatis flagitiis vitam sine peccati macula ducere non possumus, concessum est clementissimi Dei pietate remedium veræ confessionis & pœnitentiæ ablutio peccatorum, Domino præcipiente per prophetam: *Nolo mortem peccatoris, sed ut revertatur & vivat* Et illud evangelii: *Facite fructus dignos pœnitentiæ*. Et Apostolus: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate ad invicem ut salvemini*. Est quippe veræ confessionis fructuosa pœnitentia, pœnitenda non admittere, admissa cum gemitu cordis deflere, satisfactione vera pœnitentiæ causas excidere, nec earum suggestionibus aditum indulgere, nec iterum in vitiis perpetratis delabi.

Capitalia & mortalia crimina publice defienda sunt secundum canonum & sanctorum patrum institutionem. Sed & secreta satisfactione solvi mortalia crimina non negamus, mutata tamen prius animi intentione, & sæculari jactantia simul deposita, piæ religionis confesso studio, per vitæ correctionem & jugi immo perpetuo luctu se submittente. Nec debet tamen quisque desperare de omnipotentis Dei misericordia & innumera pietate, quia scriptum est: *Peccator quocunque die conversus fuerit ab errore viæ suæ, & declinaverit ab operibus malis, omnes iniquitates ejus in oblivione erunt*. Pœnitentiæ quippe modus in sacerdotis pendet arbitrio. Qui sacerdos diligentissime sanctorum patrum instituta discutiens & intelligens, secundum eorum auctoritatem confitentibus pœnitentiam indicere debet. Est quippe auctoritas canonum & sanctorum patrum firmissima institutio.

Homicidium si quis voluntarie vel per insidias fecerit, jugi se pœnitentiæ submittat; & si hoc publice actum constat, si laicus, deponat arma & omnem sæcularem militiam, & publice satisfaciat, ita ut quadraginta diebus extra Ecclesiam foris ad ostium oret; quibus in pane & aqua exactis, a communione orationum quinquennio removeatur, post quinquennium tantum in orationum communionem recipiatur, non offerat, non corpus Domini omnino attingat; in quo perdurans quatuordecim annos, tunc ad plenam communionem cum orationibus recipiatur, circa exitum vitæ hanc consequatur humanitatem ut viaticum accipiat eucharistiam. Abstinentia illius sit in arbitrio sacerdotis, secundum personam & possibilitatem sic ei imponatur abstinentia ciborum. Si autem occultum sit, occulte similiter agat sicut superius insertum tenetur.

Homicidium qui casu non volens perpetraverit, prior quidem regula per septem annos pœnitentiam communionis sociavit secundum gradus constitutos. Hæc vero Ancyrani Concilii definitio quinquennii temporis pœnitentiam tribuit, ut quadraginta diebus foris ad Ecclesiæ ostium stet; quibus peractis, biennio ab oratione ceterorum fidelium segregetur, non communicet, non offerat; post biennium recipiatur in communione orationum & offerat, non tamen communicet; post quinquennium ad plenam communionem recipiatur. Abstinentia ciborum in arbitrio sacerdotis manebit, secundum personam & qualitatem hominis, sic & pondus & abstinentia erit.

Si quis egrediens per viam, & aut in domo sua, aut in platea civitatis aut villæ, subito aut ab alio superventus, aut litis contentione, volens se defendere, non habens contra illum antea odium, interfecerit hominem, septem annos secundum canonum institutionem pœniteat, tribus a communione privetur, quatuor in communione orationum & oblationum susceptus, in sacerdotis pendebit arbitrio utrum sit corpus Christi dignus accipere, aut usque ad plenitudinem pœnitentiæ ab eo separari. Abstinentia ciborum in prudentia erit sacerdotis secundum possibilitatem pœnitentis & devotionem & affectionem lacrymarum.

Mulieres quæ fornicantur & partus suos necant, aut secum agunt ut utero conceptos excutiant, antiqua quidem definitio usque ad exitum vitæ eas ab Ecclesia removit. Humanius autem

ANNO CHRISTI 797.

autem nunc ſecundum Ancyrani Concilii definitionem decem annorum tempus pœnitentiæ ſubmittuntur, ita ut quadraginta diebus foris ad oſtium Eccleſiæ orent; quibus peractis, per annorum quatuor ſpatia a communione fidelium & oblationum removeantur, deinde in communione orationum receptæ decennii tempus impleant, & propter humanitatem eucharistiam poſt actam pœnitentiam accipiant. Erit tamen in arbitrio ſacerdotis an ante perfectionem pœnitentiæ ad corpus Chriſti accedere debeant ſecundum quod viderit eas compunctas & in lacrymis conſuetas & devotionem magnam habentes. Ciborum abſtinentia erit in ſacerdotis providentia ſecundum quod eas viderit pœnitere & pro perſonarum qualitate.

Mulier quæ duobus fratribus nupſerit abjici debet uſque ad diem mortis. Sed propter humanitatem in extremis ſuis ſacramentis reconciliari oportet, ita tamen ut prius ſolvatur conjugium & maneat innupta, & vir ejus abſque uxore ſimili pœnitentiæ ſubdatur.

Quod ſi duo fratres cum una femina fornicati fuerint, neſcientes alter alterius fornicationem, ſtatim ut cognoverint adulterium, qui hanc habet uxorem dimittat. Et ille quidem poſt actam pœnitentiam, ſi uxor defuncta fuerit, poteſt alteri ſociari, illa vivente nequaquam. Illa vero nunquam ulterius poterit in conjugium aſſumi, & jugi pœnitentiæ ſubmiſſa, ad exitum vitæ communionis gratiam percipiat.

Mulier quæ dormiens filium ſuum oppreſſerit, & mortuus fuerit, ſex annos pœniteat. Vir ejus, ſi in domo illius fuerit, quatuor; ſi vero in uno lecto, ſimili modo pœniteat, duos in pane & aqua, reliquos quatuor ſecundum quod ſacerdos illos viderit poſſe, ita eis imponat abſtinentiam ciborum. Similiter & vir habens uxorem, ſi adulterium perpetraverit, faciat, poſt triennium communicet.

Conc. Nannet. p. 12. Si cujus uxor adulterium perpetraverit, & a viro deprehenſum fuerit & publicatum, dimittat uxorem, ſi voluerit, propter fornicationem. Illa vero ſecundum quod ſuperius inſertum eſt, agat pœnitentiam. Vir vero ejus illa vivente nullatenus habeat licentiam aliam ducere uxorem. Aut ſi voluerit, adulteram ſibi reconciliare licentiam habeat, ita tamen ut pariter cum illa & pœnitentiam agat, & exacta pœnitentia ad communionis gratiam, ſicut ſuperius habetur inſertum, accedant. Similis forma & in muliere ſervabitur. Si vir ejus eam adulteraverit, habeat poteſtatem dimittendi virum propter fornicationem, maneat innupta quamdiu vir ejus vixerit; quia nec ille habet poteſtatem accipere aliam prima vivente, nec illa alium virum ducere vivente adhuc primo. Habent tamen poteſtatem ſemetipſos reconciliare.

Si qua mulier non habens virum, aut vir non habens uxorem, fornicati fuerint, quinque annos pœniteant.

Quod ſi vir non habens uxorem cum alterius uxore adulteraverit, aut ſi qua mulier non habens virum cum alterius viro adulteraverit, adulter erit uterque, & ſecundum quod ſuperius continetur inſertum, pœnitentiam agant.

Furtum ſi quis fecerit, ſeptem annos pœniteat, tres in pane & aqua. Secundum furti qualitatem, ita & modus erit pœnitentiæ. Si per neceſſitatem furtum fecerit, levigetur. Dicit enim Salomon: *Non eſt grandis culpa cum quis furatus fuerit. Furatur enim ut eſurientem impleat animam.*

Qui perjuraverit, ſimiliter ſeptem annos pœniteat.

Qui falſum teſtimonium dixerit, & ejus teſtimonium alicui nocuerit, ſeptem annos pœniteat, ita tamen ut ille qui teſtimonium dixit damnum reſtituat omne cui per ſuum falſum teſtimonium nocuit. Et tunc poterit ad veniam per pœnitentiam pervenire. Si autem hoc facere noluerit, ſciat ſe ſe in vanum pœnitentiam agere.

Qui irrationabiliter verſantur, de his agatur quod in canonibus continetur in titulo in quo Græca verba ſunt, quæ in Latinum verſa ſunt de Concilio Ancyrano cap. XVI. in quo ſenſus triplex, hoc eſt, de his qui cum pecoribus commixti ſunt, & de his qui more pecorum inceſta commiſerunt cum conſanguineis, & de his qui cum maſculis concubuerunt. Quotquot igitur ante vigeſimum ætatis ſuæ annum tale crimen admiſerint, quindecim annis in pœnitentia exactis, orationibus tantum incipiant participari, & in quinquennio altero in communione ſimplici perdurantes, poſt vigeſimum cum oblatione ad communionem ſuſcipiantur. Diſcutiatur autem & vita eorum quæ fuerit tempore pœnitentiæ, & ita hanc humanitatem conſequantur. Quod ſi qui perſeverantes in ipſis criminibus, prolixius tempus habeant ſubmiſſionis, & tales nunquam poterunt ad ſacerdotium provehi. Quotquot exacta viginti annorum ætate & illi qui uxores habent in hæc ſcelera inciderint, viginti quinque annis pœnitentia acta ad communionem ſolummodo orationum recipiantur, altero vero quinquennio perdurantes plenam cum oblatione recipiant communionem. Quod ſi uxores habentes & excedentes quinquageſimum ſuæ ætatis annum in his peocaverint, ad exitum vitæ tantum communionem mereantur. Hi vero qui ſicut muta vixerunt animalia, & ſe & alios hujuſmodi peccati ſcabie contaminaverunt, id eſt, in conſanguineis, in pecudibus, in maſculis, ſtatuto tempore pœnitentiæ non inter alios quam inter eos ſtare & orare debere, qui tempeſtate lunatica jactantur eliſi ad terram ſpiritu immundo vexati, id eſt, cum energumenis. Sicut autem plus abominale miſceri cum jumento quam cum maſculo, ita plus irrationabile crimen cum maſculo quam cum muliere. Cum conſanguineo & cum ſanctimoniali peccare æquale crimen. Id lex Moyſi morte mori judicat. Et cum jumento & maſculo & cum conſanguinea coeuntes.

Æquale autem crimen feminam cum femina peccare ſicut maſculum cum maſculo, & æqualis eſſe debet pœnitentia. De talibus ait Apoſtolus: *Nam feminæ eorum immutaverunt naturalem uſum in eum uſum qui contra naturam eſt. Similiter & maſculi relicto naturali uſu femineo exarſerunt in deſideriis ſuis invicem, maſculi in maſculos turpidinem operantes.* Quod autem ſupra diximus de his agatur qui publice ad confeſſionem venerint & publice pœnitentiam egerint. Quod ſi occulte actum eſt, & occulte ad ſacerdotem venerint, & puram confeſſionem fecerint, occulte pœnitere ſecundum ætatis modum quod ſuperius continetur, ita videlicet ut ſi ante vigeſimum annum aut per ignorantiam hoc egit, aut forte ignorabat non tale eſſe crimen, levius erga illum agendum;

ANNO CHRISTI 797.

& hoc in sacerdotis pendebit arbitrio. Discutere debet qualiter in hoc scelus delapsus sit, aut quam longiori tempore in hoc scelere versatus sit; & secundum quod ab illo confessum fuerit, ita illi modus pœnitentiæ adhibeatur. Videlicet si per ignorantiam hoc egit semel aut bis, id est, cum masculo, cum jumento, & cum consanguinea, statim cum cognoverit hoc grave esse scelus dimisit, ut humanius loquamur, septem annos pœniteat, tribus abstineat a carne, & anno non communicet, nec ad ipsum diem Paschæ, nec offerat, & omni se mente subjiciat, ut spiritus salvus fiat in die Domini, cæterosque secundum modum fragilitatis in arbitrio sacerdotis faciat in abstinentia ciborum. Quod si longiori tempore in hoc crimine versatus, & postquam novit illud scelus magnum esse peccatum commonitus, iterum atque iterum hoc perpetravit, sicut superius continetur insertum, ita pœnitebit. Primum quinque annis ab omni communione segregatus, post illos quindecim annos non offerat, non communicet ad orationem, cum cæteris Christianis in Ecclesiam non intret; quibus exactis, tantum ad communionem orationis suscipiatur. Deinde in pœnitentia viginti annis expletis, si bene & cum lacrymis & cum omni devotione pœnitentiam egit, ad plenam communionem & reconciliationem suscipiatur. Similiter & de cæteris temporibus supra insertis observandum. Si, quod absit, in locis sanctis tale crimen admiserit aliquis, duplicetur illi pœnitentia. Vocatur autem in scripturis crimen pessimum tam de jumento quam de masculo quam de consanguinea. Vocatur autem in mundo immunditia vel delectabile peccatum cum femina non naturaliter concumbere, cum inde Onas filius Juda a Deo percussus fuit quia fundebat in terram semen ingressus ad mulierem. Simul etiam vocatur immunditia mollities vel propter tactum vel visum vel recordationem mulieris, ut aliqua delectatione acciderit vigilanti, vel qui inter femora sua impuritatem lotus cum se ipso vel cum alio exercet; de quibus ait Paulus Apostolus. *Neque immundi regnum Dei possidebunt.* Item: *Nec omnis immunditia, nec nominetur in vobis.* Et alibi: *Neque molles regnum Dei possidebunt.* Qui in his incidit ita pœniteat quasi de crimine quod de regno Dei excludit.

Adulterium si quis Presbyter perpetraverit, sive palatum & publice cognitum, ab ordine sacerdotii cessabit, & publica pœnitentia decem annorum purgabitur. Quod si occulte hoc fecerit, & occulte ad confessionem venerit, occulte ei pœnitentia imponatur. Relinquatur autem in suo arbitrio utrum cessare debeat ab illo ministerio, an permanens possit dignam satisfactionem Domino exinde facere. Quod si ille se lacrymis & orationibus devotissime quotidie laverit & eleemosynarum exhibitione peccata sua extinguere curaverit, si occultum est, poterit occulte in suo permanens gradu agere pœnitentiam. Fornicationem si perpetraverit, eodem modo purgabitur septem annis. Si vero sodomitice, id est, cum masculo collapsus sit, eodem modo XV. annis expiabitur.

Similis forma & de Diaconis & de his qui in sacris ordinibus constituti sunt observanda, ita videlicet ut Diaconus septem annis pœniteat pro adulterio, pro fornicatione vero quinque annis, pro sodomitico decem annis, pro adulterio quinque annis, pro fornicatione annis tribus, pro sodomitico septem annis. Secundum præfixos gradus usque ad ultimum gradum ecclesiasticum observantia talis habeatur. Ne quis autem se excuset sacerdotum ex eo quod ait Paulus Apostolus, *Propter fornicationem autem unusquisque uxorem habeat*, sciant his tantum esse dictum qui in laicali ordine constituti sunt, vel qui necdum ad subdiaconatum accesserunt. Nullo modo enim ad subdiaconatum permittunt canonos accedere nisi eos qui perpetuam continentiam castitatis promiserint se deinceps servaturos. Nam sacerdotes Judæorum a Domino jussi sunt per Moysem ducere uxores, & de nulla tribu nisi de Levi fiebant sacerdotes, ut progenies una custodiretur per successionem.

Nunc autem de omnibus gentibus, sicut ad baptismum, sic ad sacerdotium permittuntur accedere; nullaque necessitas uxores ducere, qui non per carnis successionem, sed per morum imitationem in sacerdotio subrogantur. Ipsi tamen Judæorum sacerdotes, non habentes tam sanctum sacrificium, sicut nos habemus, tempore vicis suæ longe erant a domo sua, & a conjugali opere remoti juxta templum in continentia castitatis excubabant donec tempus ministerii sui explerent. Nunc autem, sicut semper ministrare debent, ita semper continentes esse oporter sacerdotes. Tractant enim, non victimas pecudum, sed ipsum immaculatum corpus & sanguinem Domini. Ejusdem continentiæ & Diaconi & Subdiaconi & in Domino & ipsi in tractatione tanti sacramenti ministri accedunt altaris.

Laicis vero vel qui nequaquam ad altaris ministerium accedunt præcipitur ab Apostolo ut qui se non continent nubant. *Melius enim nubere quam uri.* Hoc est, melius est uxorem legitime ducere quam exardescere per opera fornicationis & adulterii sive sodomitici & immunditiæ.

Admonendi sunt Presbyteri; ut caritatem inter se habentes mutuam, procul ab omni fastu superbiæ & invidiæ mordacitate sanctum exemplum subditis donent tam clero quam laicis. Non sint rapaces, non cupidi, non vinolenti, non procaces, non rixosi, non calumniam cuiquam facientes, sed in omnibus se ipsos irreprehensibiliter custodientes, formam salutis clero & plebibus ministrent, quatenus eorum exemplis ad æternam vitam & morum probitatem proficientes humilitate subleventur.

Admonendi sunt ut usuras nequaquam exerceant, & plebibus sibi subjectis & clero prædicent ut ab hoc vitio omnibus modis abstineant secundum canonum institutionem. Quisquis per quodlibet ingenium magis accipit quam præstat, sciat se usuram feciſſe. Nam si quis triticum aut aliam speciem frugum commodat, & non eamdem speciem accipit, sed aut denarios, quantum tum venundari poterat quando illa commodavit, aut aliquid aliud accepit, absque dubio usuram perpetravit. Si quis vero ex ordine clericorum hoc agere præsumpserit, sciat se sui gradus periculum subiturum. Si vero laicus fuerit, sciat se excommunicandum. Unde convenit ut primum omnes in clericali ordine constituti ab his abstineant & admodum plebibus injungant ut nullus hoc facere omnino audeat.

Sacerdos cum a fidelibus confessionem accipit, inter cætera debet confitentem admonere ut de octo principalibus vitiis confessionem faciat

ciat & emendationem promittat & pœnitentiam medicinam animæ suæ suscipiat. Vitiorum autem principalium octo, sicuti continentur, nomina per singula interroget, & ille confiteatur, & de omnibus, sicut præmissum est, confessionem faciat. Et tunc ei medela pœnitentiæ adhibeatur. Principalia autem vitia, sine quibus vix ullus inveniri potest, hæc sunt. Primum gastrimargia, hoc est, ventris ingluvies. Secundum fornicatio. Tertium acedia sive tristitia. Quartum avaritia. Quintum vana gloria. Sextum invidia. Septimum ira. Octavum superbia.

ANNO CHRISTI 797.

Si quem autem verecundum viderit sacerdos & erubescentem confiteri & discooperire peccata sua quæ gessit, admoneat illum dicens: Frater mi, sæpius nos Dominus hortatur ad medicamina veræ confessionis, non quod Deus indigeat nostræ confessionis, qui omnia (novit) quæ agimus, loquimur, cogitamus. Sed aliter salvi fieri non possumus nisi confiteamur pœnitentes quodcumque gessimus negligentes. Dolet diabolus quando confitetur peccata sua, & desiderat nos celare quæ fecimus: quia qui se ipsum accusat in peccatis suis, hunc diabolus non habet iterum accusare in die judicii; si tamen confitens pœnitendo diluit quæ fecit, nec iterum renovat quæ egit. Unde Jacobus Apostolus ait: *Confitemini alterutrum peccata vestra*. Et Paulus: *Ore confessio fit ad salutem*. Et Salomon: *Qui abscondit scelera sua, non dirigetur. Qui autem confessus fuerit & reliquerit ea, misericordiam consequetur*. Joannes quoque evangelista: *Si confitemini peccata vestra, fidelis & justus Deus ut remittat vobis peccata vestra & mundet vos ab omni iniquitate*. Similiter & psalmista ait: *Dixi, pronuntiabo adversum me injustitias meas, Domine, & tu remisisti impietatem peccati mei*. Sciendum autem hoc magnum salutis medicamen non iterare quæ impie gessit nec priores cicatrices vulneribus aliis resauciare.

Prima autem hebdomada ante initium quadragesimæ confessio danda de omnibus peccatis qua sive opere sive locutione perpetrantur. Et sic nominatim debet eis sacerdos dicere supradicta octo principalia vitia. Primum gula, de quæ diabolus decepit Adam, per quam Christum tentavit cum dixit: *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant*, & per abstinentiam sananda. Secundum vitium principale fornicatio, de qua ait Salomon: *Fovea profunda meretrix & puteus angustus*, & idem doctor: *Quis fortior Samsone? Quis sapientior Salomone? Hic filiis mulierum decipiatur*, & castitate sananda. Tertium principale vitium acedia, id est, instabilitas loci. Hæc non sinit hominem perseverare in bono. Hæc per perseverantiam boni operis sananda, quia, sicut ait Gregorius, *incassum bonum agit si ante terminum vitæ deseratur*. Quartum principale vitium avaritia, per quam vir avarus inferno similis est. Avaro viro nihil scelestius. Hæc eleemosynarum est largitate sananda; quia sicut avaritia in infernum mergit, ita largitas in cælum elevare consuevit. Quintum principale vitium vana gloria. Hæc omni bono opere carer; quia sicut lapis missus non pervenit ad cælum, sic oratio cum vana gloria non pervenit ad Deum. Hæc dilectione Dei sananda. Sextum principale vitium invidia, de qua ait Salomon: *Invidia diaboli mors intravit in orbem terrarum*. Hæc caritate sananda. Caritas non æmulatur, omnia sufert. Septimum principale vitium ira, de qua Christus ait: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit concilio*. Et Paulus: *Sol non occidat super iracundiam vestram. Nolite locum dare diabolo*. Et iterum: *Non vos defendentes, sed date locum iræ*. Hæc patientia sananda. *Beati pacifici*, ait Dominus, *quoniam Filii Dei vocabuntur*. Et iterum: *Diligite inimicos vestros, benefacite his qui vos persequuntur & calumniantibus vobis*. Et alibi: *In patientia vestra possidebitis animas vestras*. Non ipsum autem proprie tristitia quod ira. Tristitia ad acediam pertinet, tristitia sæculi generat mortem. Tristitia mala desperationem operatur & instabilitatem locorum. Unde & acidiosus dicitur tristis. Apostoli irati non fuerunt, tristes autem fuerunt. Tristitia eorum versa est in gaudium. Et tristitia sive acedia, quæ est vitium supradictum, gaudio spirituali sananda. Octavum principale vitium superbia, de qua Christus ait: *Omnis qui se exaltaverit humiliabitur*. Et Salomon: *Ubi fuerit superbia, ibi erit contumelia*. Jesus filius Syrach: *Odibilis coram Deo & hominibus superbia*. Augustinus: *Quid tanta in nos superbia, quæ angelos decepit? Quanto magis homines secum mergere cupit?* Inde angeli facti sunt dæmones. Sicut superbia origo omnium criminum, sic ruina omnium virtutum. Sanctus Gregorius ait: *Fructus putrefactus inutilis agricolis, & fructus superbi inutilis Domino*. Sicut pondus fructuum frangit ramum, sic superbia decorem evertit animarum. Superbia depositi archangelum & tamquam fulgur fecit decidere in lapsum. Hæc humilitate sananda, quia humilitate homines angelis adæquantur.

Hæc octo principalia vitia & illæ quæ de radicibus illorum oriuntur nisi mundaverit quis hic per confessionem & pœnitentiam, non possunt mundari in die judicii, sed deducunt homines in infernum. Quid erubescit homo confiteri, qui peccatis non erubuit coinquinari? Confitendo diluitur quod peccando contrahitur. Quomodo potest medicus vulnus sanare quod ægrotus erubescit ostendere? Ægrotus peccator, sacerdos sapiens medicus.

Qui autem confitetur, flectat genua cum sacerdote coram Deo, & tunc confiteatur quicquid a juventute recordari potest ex omnibus modis quæ gessit. Et si ille tota facinora sua recordari non possit, aut si forsitan erubescit, sacerdos debet eum interrogare quicquid in pœnitentiali constitutum est, si in illud vel in aliud crimen cecidit. Sed tamen non omnia crimina debent ei innotescere, quia multa vitia recitantur in pœnitentiali quæ non decet hominem scire. Ideo non debet eum sacerdos de omnibus interrogare; ne forte cum ab illo recesserit, suadente diabolo in aliquod crimen de his quæ ante nesciebat cadat. Et postquam omnia peccata sua confessus fuerit, faciat ei symbolum dicere & omnibus qui in se peccaverunt dimittere & emendationem promittere Deo, nec iterum ad illa peccata redeat. Cum hæc omnia fecerit, considerabit sacerdos magnitudinem culparum, & juxta modum imponat ei tempus pœnitentiæ. Deinde super eum septem psalmos pœnitentiales cum orationibus quæ sunt in sacramentario dicat, & absolvat eum in pace.

Sciendum autem quod si quis Episcoporum in aliquo de octo principalibus inquinatus sit, quatuordecim annis pœniteat, Presbyter duodecim, Diaconus octo, clericus sex, laicus quatuor.

Mu-

ANNO CHRISTI 797.

Mulier quæ partum ſuum necat, XIV. annis pœniteat. Si filium ſuum occiderit, XV. annis pœniteat. Si in utero ante partum occiderit, VII. annis pœniteat. Si infans ſine baptiſmo mortuus fuerit, parentes ejus annum integrum pœniteant, & nunquam ſine aliqua pœnitentia fiant.

Sunt aliqua peccata quæ, ſicut Iſidorus ait, igne purgatorio purgari poſſunt; quæ eſt ſuperfluitas manducandi & bibendi, pauſandi, loquendi, & tarditas infirmos viſitandi, ad Eccleſiam veniendi, eleemoſynam dandi, ira repentina, quæ non tenetur in corde, ebrietas, ſi non frequenter. Nam ira quæ manet in corde & odium generat & deſiderat vindictam, & inter principalia reputatur.

Quidam dixerunt minora peccata eſſe hujuſmodi, id eſt parvum perjurium, ſi non frequenter ſolitum, loquentes inter jocando vel iraſcendo, parvæ rei furtum, nubere cum uxore quam polluiſti in ſomno, percutere hominem ut ſanguis fluat, truncare membrum hominis ut non moriatur, coire cum uxore in die dominico vel in diebus quibus non licet, violare mortuorum ſepulchra cauſſa ibi fabricandi domum, negligere ſacrificium ut non faciat cum diligentia qua debet, bibere maleficium vel immundam rem, uſuras dare, res alienas tollere parvas, ſacrilegium facere in parvis rebus, id eſt, de Eccleſia furari aliquid, pecuniam eccleſiaſticam furari vel fraudare, donum cremare ſine damno magno, alios cauſſa lætitiæ inebriare, morticina manducare, id eſt, mortificatum a beſtia vel avibus vel de morbo mortua. De his & talibus ejuſmodi ſimilibus Epiſcopus VII. hebdomadas pœniteat, Presbyter quinque, Diaconus quatuor, Subdiaconus tres, clericus duas, laicus unam. Si in majori crimine in ipſis rebus vel aliis invenitur, ſecundum levitatem vel æſtimationem peccati modus pœnitentiæ vel ampliabitur vel levigabitur. Odire vero fratrem, in quo odio quanto tempore fuerit, tanto ſpatio in pane & aqua vivat.

Admonendi etiam ſunt ſacerdotes de unctione infirmorum & pœnitentia & viatico, ne aliquis ſine viatico moriatur. Sed & ſi quis pœnitentiam in infirmitate quærit, dum ſacerdos ad eum venerit, ſi contigerit eum officio linguæ privari, conſtitutum eſt ut idonei viri illi qui cum eo ab initio infirmitatis fuerunt vera teſtimonia dicant quæ ab illo audierunt dum loqui poterat, ſive de pœnitentia, ſive de barba tondenda, ſive de monachatu. Et tunc ſacerdos commonitus officium circa eum adimpleat, & fidejuſſoribus ejus pœnitentiam ejus pro eo imponat, & illi pro eo adimpleant.

Epiſcopus vero ſi ita fuerit infirmatus ut eum ungi liceat, & alter Epiſcopus non ſit præſens qui ei officium adimpleat unctionis, Presbytero licet eum unctionis officio conſecrare. Nulla enim in primo tempore prædicationis Apoſtolorum diſtantia fuit inter Epiſcopos & Presbyteros; nec adhuc eſſet, niſi cauſſa diſſenſionis hæreticorum diverſa docebant & contraria ſibi multi Presbyteri.

Primitus autem infirmo pœnitentia detur. Deinde, ſi permiſerit infirmitas, abluto corpore, albis veſtibus induatur, & in Eccleſiam deportetur, & jaceat in cilicio ſuperjecto cinere. Portetur ibi crux & aqua benedicta; ut cum venerint ad eum, videlicet tres Presbyteri, dicant capitulum: *Pax huic domui & omnibus habitantibus in ea. Pax ingredientibus & egredientibus in nomine Domini.* Deinde fundat ſacerdos de oleo ſacrato in aquam benedictam, & ſpargat eam dicens antiphona: *Benedic Domine domum iſtam & omnes habitantes in ea quoniam tu Domine dixiſti, Pax huic domui &c. Benedic Domine timentes te pusillos cum majoribus. Benedicti vos a Domino, qui fecit cælum & terram.* Et iterum dicat antiphonam: *Aſperges me Domine hyſſopo, &c.* Et data oratione cinerem ſacratum imponat capiti & pectori infirmi in crucis modum dicens: *In ſudore vultus tui veſceris pane tuo, donec revertaris in terram de qua ſumptus es. Pulvis es, & in pulverem revertevis.* Deinde incipiant ſeptem pſalmos pœnitentiales pro eo. Et ſi poteſt, infirmus ſtet gembus flexis & capite inclinato ſive omni corpore proſtratus. Poſt litaniam dicta oratione incipiat unctionem, canentibus ceteris pſalmos & antiphonam congruentes, & faciat de oleo ſuper eum duodecim ſigna crucis, hoc eſt, primum inter ſcapulas magnam crucem uſque ad collum & ex tranſverſo uſque ſuper ſcapulas cum oratione, deinde in collo uſque ad cervicem, tertiam ſuper caput uſque ad frontem in tranſverſo ab aure uſque ad aurem, deinde quartam & quintam in viſu, hoc eſt, in ſuperciliis oculorum, ſextam in olfactu, id eſt, in nato ſive in naribus, ſeptimam in guſtu, hoc eſt, in labiis, octavam & nonam crucem in auditu, id eſt, in auribus deforis, decimam in gutture, undecimam in pectore, duodecimam & decimam tertiam in tactu, id eſt, in unaquaque manu deforis, reliquas duas in pedibus. Hoc autem numero quindenario facimus cruces de oleo ſancto ſuper hominem infirmum propter trinitatis myſterium & quinque ſenſuum ſignificationem. Terni enim quinquies quindecim perficiunt. Et quia per imparem numerum ſæpius ſanctificare ſolitum eſt, quidam viginti cruces facere ſuper infirmum volunt, quidam ex quatuor, id eſt, tres inter ſcapulas, tres ſuper ſcapulas, tres in colio, in cervice, in cerebro, tres in fronte & ſuperciliis, tres in naribus & labiis, duas in auribus, duas in gutture & pectore, duas in manibus, duas in pedibus. Quidam addunt duas in temporibus, duas in manibus interius faciunt. Quidam in fronte ullius nec in manibus ſacerdotis interius crucem de oleo facere oportere dicunt. Sed tamen nil obeſt. Epiſcopus enim non oleum infirmorum ſed chriſma frontibus omnium baptizatorum & manibus ſacerdotum imponit. Nam pectus & inter ſcapulas baptizatis crucem faciendo de oleo exorcizato, non de oleo infirmorum, Presbyter tangit ante baptiſmum. Itaque nil obeſſe videmus eadem loca tangi in unctione infirmi de oleo infirmorum. Apoſtoli autem ungentes oleo infirmos non amplius quam tres cruces cum oleo ſuper eos faciebant. Unde Græci, qui ipſam traditionem Apoſtolorum imitantur, ſimiliter tres tantum cruces cum oleo faciunt, fundentes cum ampulla oleum infirmorum in crucis modum ſuper caput & veſtimenta & totum corpus infirmi, incipientes crucem a capite uſque ad pedes, in tranſverſo a manu dextera uſque ad brachia & pectus uſque ad ſiniſtram manum, ſemel dicentes ad ipſas tres cruces: *Ungo te in nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti, ut oratio fidei ſalvet te, & alleviet te Dominus, & ſi in peccatis ſis, remittantur tibi.* Illa autem veſtimenta oleo ſuperfuſa quibus in-

ANNO CHRISTI 797.

ANNO CHRISTI 797

infirmandus non ſepeliuntur, & ſi convaluerit, abluuntur in loco mundo & iterum utitur eis. Non ſolum autem clericis, ſed etiam laicis, nec tantum viris, ſed & feminis, unctio talis tribuenda, ſi neceſſe fuerit; quia quoſdam ſanctos viros legimus puellas paralyticas oleo ſancto unxiſſe & ſanaſſe. Energumenos etiam legimus oleo ſancto perunctos & ſanatos. Ideo ſi infirmus in amentiam verſus, tamen juxta Concilium Arauſicenſe omne officium pietatis exhibeatur ei, & ipſa communio, ſi tamen in ſua ſanitate catholicam fidem credebat. Sic enim in eo Concilio habetur ſcriptum: *Amentibus quocumque ſunt pietatis conſerantur*. Et rite in hora, quia ſubito obmutescens baptizari aut pœnitentiam accipere poteſt, ſi voluntatis præteritæ teſtimonia juſta fuerint. Sic quamdiu vita apparet in infirmo, commendari omnibus officiis pietatis poterit, etiamſi teſtimonia voluntatis ejus defuerint. Pro fide tamen amicorum omnia ei debent impendi ſacramentorum adjutoria, exemplo evangelico, ubi Jeſus non ad paralytici ſed ad illorum qui eum portabant fidem reſpiciens ait: *Homo, dimittuntur tibi peccata tua*. Hoc autem omnibus modis obſervari oportet, ut poſt mortem communio euchariſtiæ in os cadaveris * immittatur aliquo intuitu miſericordiæ: quod prohibent valde canones. Sola pœnitentia ab amicis pro mortuo poteſt poſt mortem ejus accipi, ſi tanta in eis fuerit caritas.

Ipſis quoque pueris neceſſaria eſt inunctio, cum legamus nonnullos virorum ſanctorum oleo membra puerorum unxiſſe ſacrato & ad ſanitatem priſtinam revocaſſe. Nam pœnitentia pueris adeo videtur neceſſaria ut legamus quoſdam pueros pro meritis peccatorum miniſtris ſatanæ traditos, & abſque pœnitentia interierunt.

Sicut autem jam diximus, ita licitum eſt Presbyteris epiſcopos ungere in infirmitate, ut Carthaginenſe Concilium Presbyteris concedat fideles chriſmate confirmare more epiſcoporum, ſi tamen in periculo mortis aliquem viderint qui ab epiſcopo chriſmate ſancto fuerit confirmatus. Similiter de reconciliatione pœnitentium in periculo mortis eis conceditur. Presbyteri enim, licet pontificatus apicem non habeant, tamen ſecundi epiſcopi ſunt.

ANNO CHRISTI 797

Uncto vero infirmo cum orationibus, ut dictum eſt, jubeatur a ſacerdote orationem dominicam & ſymbolum dicere & ſpiritum ſuum in manus Dei commendare & ſignaculo crucis ſe munire & viventibus valedicere. Tunc ſacerdos det ei pacem & communicet eum dicens. *Corpus & ſanguis Domini ſit tibi remiſſio omnium peccatorum tuorum, & cuſtodiat te in vitam æternam*. Tunc data oratione, in fine dicat ſacerdos: *Benedicamus Domino*. Et reſpondeant omnes: *Deo gratias*: & expletum eſt. In craſtino & uſque ad ſeptem dies viſitet eum ſacerdos, & fundat ſuper eum orationes ad hoc congruentes.

Dicendum etiam ſacerdotibus ut quando pœnitentibus imponunt modum & tempus pœnitentiæ, dicant eis hæc verba: Frater, in hoc omnis pœnitentia valet, præterita crimina pœnitere, & a futuris abſtinere, dare ſtudium in laboribus, in vigiliis, in orationibus, in jejuniis, in eleemoſynis, in indulgentia inimicorum: quia non requirit Deus longa ſpatia pœnitentiæ, ſicut per prophetam dicitur: *Cum converſus ingemueris, tunc ſalvus eris*. Et iterum: *Convertimini ad me, & ego revertar ad vos*. In hoc miſericors Dominus, & non vult mortem peccatoris, ſed ut convertatur & vivat. Et in evangelio ait: *Gaudium erit in cœlo ſuper uno peccatore pœnitentiam agente magis quam ſuper nonaginta novem qui non indigent pœnitentia*. Et iterum: *Qua die converſus fuerit peccator coram me, omnes ejus iniquitates delebo*. Vide ergo, frater mi, quantis teſtimoniis remedia peccatorum didiciſti, & ſcias non aliter veniam promereri poſſe niſi ex toto corde converſus fueris. Fac ergo tibi unam ſarcinam ex omnibus peccatis tuis, quæ nunquam ab oculis tuis recedere poſſit: quia acceptabilior Deo eſt jugis oratio ac gemitus aſſiduus quam longa & tepida pœnitentia.

Sciat autem ſacerdos quod confitentium ſingulas culpas inveſtigare non debet. Quando majorem invenerit, de ejus cauſſa judicabit.

De ovibus Chriſti lucrandis vobis ſacerdotibus hæc dicere ſtuduimus auxiliante Domino Jeſu Chriſto, cui gloria in ſæcula ſæculorum.

ANNO CHRISTI 798.

SYNODUS FINCHALLENSIS
SUB EHANBALDO ARCHIEPISCOPO EBORACENSI HABITA.

Ex tom. 1 Conc. Bri.

Anno Domini MCCXCVIII. vel DCCXCIX. Kenulfi autem regis Merciorum II. Northumbrenſium regno jam extincto.

In qua agitur de paſchatis & canonum obſervatione: ſuſcipiunturque ſanctæ & univerſales quinque ſynodi.

EOdem quoque anno (*videlicet quo captus eſt Eadbertus rex Cantuariorum, quod anno 798. vel mox, infra accidiſſe refert*) qui eſt annus tertius Kenulfi prædicti regis, ſynodo congregata in loco qui dicitur * *Phincabnhal*, præſidente Ehanbaldo archiepiſcopo, aliiſque quamplurimis principalibus, & eccleſiaſticis viris, multa de utilitate ſanctæ Dei eccleſiæ, gentiſque Northanhimbrorum, omniumque provinciarum conſiliati ſunt, & de obſervatione paſchalis feſti, & judiciorum divinorum, & ſæcularium, quæ diebus juſtorum regum, & ducum bonorum, atque ſanctorum epiſcoporum, aliorumque ſapientium, clericorum ſcilicet atque monachorum, quorum providentia & juſtitia, atque divinis artibus, ſtatus regni Northanhumbrorum ſuaviter redolebat his temporibus.

* *Mat. Weſtm.* Finchale, in anno 798.

Præcepit dominus antiſtites Ehanbaldus recitari quinque ſynodorum fidem, de quibus in hiſtoria Anglorum ſic ſcribitur: *Suſcipimus ſanctas & univerſales quinque ſynodos beatorum, & Deo acceptabilium patrum, ſicut præſentis libri continet textus*, &c.

CON-

ANNO CHRISTI 796.

CONCILIUM APUD BACANCELD

ANNO DOMINI DCCXCVIII. KENULFI REGIS MERCIORUM SECUNDO,

Ex tom. 1. Conc. Brit.

Præsidentibus in eodem, Kenulfo ipso, & Æthelardo archiepiscopo Doroberniæ, cum episcopis, abbatibus, &c. subscriptis.

In quo decretum est ex mandato Leonis papæ III. ut super ecclesias viri sæculares non habeant dominium.

ANno dominicæ incarnationis DCCXCVIII. congregatum est magnum Concilium in loco * ubi nominatur Bacanceld, præsidente eodem Concilio * Cenulfo rege, necnon reverendissimo archiepiscopo Æthelardo, cum episcopis, abbatibus, & multis aliis idoneis personis. Tunc idem venerabilis pater & primas totius Britanniæ Æthelardus, sic exorsus est.

* qui dicitur, * Bacanchilde & Cenevulfo,

Ego Æthelardus Dei gratia humilis sanctæ Dorobernensis ecclesiæ archiepiscopus, unanimo consilio totius sanctæ synodi in nomine Dei omnipotentis, & per ejus tremendum judicium præcipio, sicut ego mandatum a domino apostolico Leone papa * recepi; ut ex hoc tempore nunquam temerario ausu super hereditatem Domini, id est, ecclesias, laici præsumant sæculares dominium susci pere: sed sicut in privilegiis ab apostolica sede datis habetur, seu etiam ab apostolicis viris in initio nascentis ecclesiæ traditum est, per sanctos canones, vel etiam a propriis possessoribus monasteriorum constitutum est, ea regula & observantia disciplinæ sua monastica jura studeant observare.

* percepi;

Si ergo, quod absit, ipsi hoc nostrum mandatum & domini apostolici præceptum spreverint, & pro nihilo ducunt: sciant se a præsenti ecclesia justorum segregatos, & in die judicii ante tribunal Christi (nisi ante emendaverint) rationem reddituros.

Hæc sunt nomina sanctorum episcoporum & abbatum, qui cum totius sanctæ synodi consensu, pro * confirmatione prædictæ rei signum sanctæ crucis subscripserunt. * consummatione

SUBSCRIPTIONES.

Ego Athelardus archiepiscopus Dorobernensis civitatis signum sanctæ crucis subscripsi.
Ego Vvede episcopus subscripsi.
Ego Vvorr' episcopus subscripsi.
Ego * Egnuinus episcopus subscripsi. * Edvvinus
Ego Fortherus episcopus subscripsi.
Ego Daniel episcopus subscripsi.
Ego Eadbrith episcopus subscripsi.
Ego Acca episcopus subscripsi.
Ego * Ingvvaldus episcopus subscripsi. * Ingaldus
Ego * Vveardrid episcopus subscripsi. * Leardrid
Ego * Northbertus episcopus subscripsi. * Northbertus.
Signum Aldulfi episcopi Lichifeldensis.
Ego Aadulf Siddenss. episcopus subscripsi.
Ego Osmundus London episcopus subscripsi.
Ego * Tudfridus Damocæ episc. subscripsi. * Tidfridus
Ego * Forthredus abbas subscripsi. * Corfredus
Ego * Vvernbrithius Legorensis subscripsi. * Vverubrithus
Ego * Ealhmundus episc. Vvintonensis subscr. * Euthmundus
Ego Vvermundus Roffensis episc. subscripsi.
Ego Felogildus abbas subscripsi.
Ego Vvilfredus archidiaconus subscripsi.

AD CONCILIUM APUD BACENCELD

Anno 796. Kenulfi Mercorum regis II. celebratum

ADNOTATIO CHRONOLOGICA ET ADDITIO.

Tom. I. pag. 158 Ex Suppl. Manssi Tom. I. pag. 739.

CL. David Vvilkins de anno quo synodus ista convenit, ita differit in adnotatione hic subjecta: „ Cl. Spelmannus concilium hoc „ Baccanceldæ celebratum fuisse dicit anno „ Christi DCCXCVIII. Nos chronicon Saxo„ nicum secuti, ad annum DCCXCVI. refe„ rimus, hac insuper inducti ratione, quod „ archiepiscopus Eboracensis 19. Kal. Septemb. „ hujus anni consecratus, professionem archie„ piscopo Cantuarienſi eo anno fecerit, quo „ concilium fuit celebratum. Jam præter hunc „ *Eadulfum* neminem alium in sede Eboracen„ si tempore Aethelardi, archiepiscopi Cantua„ rienſis, successisse, historia docet. " Hic e„ jusdem decretum, prout in vetustissimo chro„ nico Saxonico exprimitur, latinis literis ab eo„ dem viro docto expressum, damus. „ Aethe„ lardus, archiepiscopus Cantuarienſis, indixit „ synodum, ac stabilivit, & confirmavit man„ dato papæ Leonis omnia Dei ecclesias (spe„ ctantia) quæ fuerant constituta Vvihtgari „ diebus, aliorumque regum diebus, & sic „ dixit: " *Ego, Athelardus, humilis archiepiscopus de Cantvvareberi, cum unanimi consilio totius synodi, & totius congregationis omnium monasteriorum, quibus superioribus temporibus libertas concessa est a fidelibus viris, in Dei nomine, & per ejus tremendum judicium præcipio, sicut mandatum habeo a papa Leone, ne deinceps aliquis audeat sibi eligere dominos ex laicis hominibus super Dei hæreditatem. Verum sicut est in chartis, quas papa concessit, aut sancti viri constituerunt, nostri nempe patres & nostri domini, de sanctis monasteriis; ita illa permaneant inviolata, absque omni recusatione. Si quispiam fuerit, qui hoc Dei, & nostri papæ, nostrumque mandatum observare noluerit, verum spreverit, ac pro nihilo duxerit; sciat ille, quod redditurus sit rationem ante Dei tribunal. Ego autem Athelhardus, archiepiscopus, cum duodecim episcopis, & cum tribus & viginti abbatibus, hoc ipsum cum signo crucis Christi confirmo atque stabilio.*

SY-

ANNO CHRISTI 799.

SYNODUS REISPACENSIS

ANNO CHRISTI 799.

Anno Christi DCCIC. celebrata.

Hansiz. Germ. Sacr. t. 1. p. 145.

HUjus Synodi memoriam exhibet Notitia Transactionis inter Cundharium Abbatem & Attonem Episcopum Frisingensem in Histor. Frisingens. tom. 1. part. 1. pag. 94. relata, in qua legitur: *Id factum est ad Rispach in Synodo in præsentia istorum: Vualtrib Episcopus, Arn Archiepiscopus, Adalvvinus Episcopus, Vvolf Abbas, Hatto Abbas*, &c. Annum hujus Synodi 799. diemque vicesimum Januarii designat Dukerus in Chronico Salisburgensi.

☞ JOANNIS DOMINICI MANSI IN SEQUENTEM SYNODUM *PRÆMONITIO.*

QUam nunc ego primus edo, beneficio P. Forbenii Forster Synodus accepta, in qua alterius synodi Provincialis anonymi decreta promulgantur, statim a me subditur post concilium Reispacense, eo quod mihi suspicio indita sit, canones ipsos Reispacenses in ea contineri, quod ex collatione epistolæ convocationis ad concilium illud, cum textu hujus diœcesanæ Synodi, statim hic evulgandæ eruisse mihi visus sum. Ætas utrinque convenit & tempus. Reispacense enim indictum fuit ad XIII. Kal. Septembris, ex quo ad ipsum Septembris mensem satis temporis supererat, ut concilium absolveretur, & patres ad propria remearent, secum acta illius referentes, in sua diœcesi promulganda; quod & præstitisse & præstare Ratisbonensis episcopus in sua hac epistola non difficile potuit. An mecum in hac conjectura conventuri sint eruditi, ignoro. Profecto, ut liberum sit cuique judicium, sub alio titulo epistolam hanc exhibeo. Ex quo vero codice extracta hæc sit, P. Forbenius in subjectis a se notis exponit.

* *Decreta cujusdam Concilii Provincialis in quadam incerti loci Synodo Diœcesana promulgata.*

Huc forte facit Edictum Caroli Magni videndum in meis Conciliis Tom. I. pag. 768. Vide & ibi subjectum Capitulare. Facile crederem hic indicari Concilium Reispacense anni 799. seu ut mihi est probabilius an. 803 Vide ibid. pag. 743.

QUia igitur, dilectissimi nobis, propter honorem Domini nostri Jesu Christi ad istam sanctam solemnitatem convenistis, opportunum nobis videtur, ut ea, quæ sancti Patres, & Fratres nostri Ecclesiastici viri in eorum statuerunt concilio observandum ob varias necessitates, quibus premimur, ut cum Dei adjutorio & miseratione, quisquis ista observare voluerit a Domino indulgentiam adipisci meruerit.

I.

Ut ammoneamur plebs sancta ut omni studio adsumant sibi usum communioni se jungere sanctorum Episcoporum ceterorumque Sacerdotum, ut quando apud eos sancta Synodus, id est convenientia tractandæ salutis ipsorum seu & eorum, quibus præsunt, quibus baptisma exhibent, quorum confessionem ante Deum suscipiunt, & quibus pœnitentiæ medicamenta ingerant, quorum elymosinis & oblationibus vivunt; quando pro eis iniunt consilia, qualiter salvari possent animas eorum, ut & laici studeant itidem ad idem sanctum concilium venire, & humiliter se commendare in sacrosanctas orationes eorum, & ut una sit concordia Sacerdotum & subjectorum laicorum, & quorum una est fides in Deum, una sit & caritas & devotio; & ut ipsi ibidem quærentes inveniant salutem animæ suæ, & sanctis sacerdotibus pro illorum solertia merces accrescat æterna: & ut invicem caritatis vinculo connexi sciant se Christiani pro Sacerdotibus devotos fore debere, nec non & intercessores pro omni populo Christiano; sicut & Sacerdotes, quamvis eminentiori gradu ceteros excellant fidelissimi atque solertissimi prospectores Christianæ plebis & protectores in orationibus suis fieri debent.

II.

Ut a presbyteris ammoneatur plebs Christiana, ut sanctitatem vitæ, quam in baptismo adsumit, studeat omnimodis conservare, ut abstineant se a fornicationis malo, pro quo maxime istas patimur tribulationes & pressuras, quæ novæ nobis & insolite superveniunt, & ut pœnitentiam veram doceantur facere de omnibus peccatis suis, & non erubescant confiteri Deo peccata sua in ecclesia sancta coram Sacerdotibus, qui testes adstant inter nos & Deum, & a quibus documenta & medicamenta salutis nostræ accipere debeamus; quia qui abscondit scelera sua, non dirigitur in viam salutis. Melius est enim hic in præsenti erubescere in conspectu unius hominis quam in futuro judicio coram cunctis gentibus; unde nos, dilectissimi, monet apostolus dicens: *Confitemini alterutrum peccata vestra, & orate pro invicem, ut salvemini*. Et ne tardent converti se ad Dominum Deum ipsorum, quia nescit homo diem exitus sui, ut nullus absque viatiquo & absque confessione vitam istam excedat, quia maximum periculum est, ut longum illud iter, ubi ad æternam migramus sive ad mortem, sive ad vitam absque viatico faciamus.

III.

Deinde ut ad sanctam Ecclesiam mundi absque sorde peccati frequentius veniant, & cum venerint, non otiosis fabulis intendant, sed tantum orationi vacent, & pro salute animæ suæ laborare studeant.

IV.

Oblationes suas adferre usum adsumant, atque pro seipsis & pro parentibus seu vivis seu defunctis offerre non pigeat, in quo magnam constat esse animarum a delictis absolutionem.

V.

Communionem sanctæ pacis in ecclesia facere non * dignentur, & majorem exinde usum habeant, ut sanctæ pacis osculo ostendant se unianimes in concordia pacis existere, & mu-

* I. dedigneutur

ANNO CHRISTI 799.

tuæ caritatis in invicem vinculis conligati hoc quod foris in pacis oſculo præoſtentant, etiam in corde fideliter ac firmiter retineatur, quia *beati pacifici, quoniam filii Dei vocabuntur*.

VI.

Ut ſanctum ſacrificium ſumere non tardent, ſed ante aliquantos ſe dies ad hoc præparare conentur, abſtinentes a fornicatione nec non & licentia conjugali, ut dignos ſe exhibeant. per pœnitentiam & confeſſionem ipſius Domini noſtri Jeſu Chriſti corpus & ſanguinem percipere, & non ſicut, proh dolor! a multis ſolet fieri, ut aliquando ſpatium anni pertranſit, quo non percipit ſuæ ſacramenta ſalutis, qui nunquam unam ſeptimanam progredi debuit. Attamen ita vos ammonemus ut infra tertiam & quartam dominicam a * nobis non neglegatur, cum etiam & Græci & Romani ſeu & Franci omni dominico communicent.

* *f.* a vobis

VII.

Ut peſſimum uſum juramenti omnimodis vitare ſtudeant.

VIII.

Ut elymoſinarum largitatem diligant, quod maximum eſſe conſtat ſalutis æternæ ſubſidium.

IX.

Ut jejunia per feriam IV. & VI. in uſum adſumant.

X.

Nota hæc de menſe habitæ hujus admonitionis.

Ut per IV. tempora in anno jejunia noſtra elymoſinarum largitas ſuſtentet, id eſt in Sabbato ante palmas, & in Sabbato Pentecoſten, & in Sabbato IV. iſtius menſis ſeu ad iſtam feſtivitatem, & in vigilia Natale Domini.

XI.

Ut iſta quatuor conſecrationis tempora IV. & VI. feriam jejunent uſque ad nonam, & in Sabbato ad Eccleſiam in ipſa hora perveniant.

XII.

Ut & nuptiæ careantur, ne inordinate neque inexaminatæ non fiant, neque quiſquam audeat ante nubere, antequam presbytero ſuo adnuntiet & parentibus ſuis & vicinis, qui eorum poſſint examinare propinquitatem, & cum eorum fiat conſilio & voluntate.

XIII.

Ut ebrietatis malum omnino devitare ſtudent, ubi etiam lites, rixæ & diſcordiæ jurgiaque, inſuper etiam & homicidia perpetrantur.

ANNO CHRISTI 799.

XIV.

Ut modia juſta ceteraſque menſuras vel ſtateras habeant.

XV.

Ut peregrinos & hoſpites in domos ſuas recipiant pro quibus omnibus obſervatis præmia percipiant, ſempiterna, & malum, quod in mundo nos affligit, tolerabilius cum Dei adjutorio erit.

NOTÆ P. FORSTER.

* Decreta, quæ hic exhibentur, deſcripſi ex Codice MS. Bibliothecæ Monaſterii S. Emmerami Ratisbonæ, circa initium Sæc. IX. exarato, in quo Homiliæ a Vigilia Nativitatis Domini uſque ad Aſcenſionem; deinde etiam aliæ exhortationes ad populum Chriſtianum, quibus eadem decreta inſerta ſunt, continentur. In fine ejuſdem Codicis extat Maxentii Patriarchæ Aquileenſis epiſtola ad Carolum M. de Ritibus Baptiſmi, illa ipſa quam inde deſcriptam in lucem edidit Vir Clariſſimus D. Bernardus Pez Theſ. Anecdot. Tom. II. part. II. col. 10.

Proloquium monſtrat, hæc a Synodo quadam Provinciali decreta, deinde ab Epiſcopo quodam Clero ſuæ diœceſis fuiſſe promulgata, conformiter ſtatuto S. Bonifacii in quadam Germaniæ Synodo, cujus decreta ad Cuthbertum Archiepiſcopum Cantii miſit per epiſtolam, quæ inter Bonifacianas eſt 105. ubi ſtatuitur, ut Metropolitanus *moneat, ut Epiſcopi a Synodo venientes in propria Parochia cum Presbyteris & Abbatibus conventus habentes, præcepta Synodi ſervare inſinuando præcipiant*. Quod idem poſtea ſtatutum fuit in Concilio Cloveshoriæ anno 747. celebrato.

Cui loco, aut cui tempori affigenda ſit hæc Synodus, ignoro. Ex cap. VI. colligitur, eamdem neque in Romanorum, neque in Francorum ditione, ſicut nec apud Græcos fuiſſe celebratam. A vero fortaſſis haud multum abſcedam, ſi illam tribuam Epiſcopis Bojariæ, quæ regno ante Caroli M. tempora ſemper diſtincto a Francis nomine veniebat; ſicut etiam diſtinctis utebatur legibus; præterea Epiſcopus, qui hæc decreta promulgavit Ratisbonenſis fuiſſe videtur; tum, quod eadem reperiantur in Codice Bibliothecæ S. Emmerami, qua Epiſcopi Ratisbonenſes, eamdem Abbatiam quondam adminiſtrantes, uſi ſunt; tum quod feſtivitas tempore jejunii menſis ſeptimi, de qua cap. X. fit mentio, congruat ritibus Eccleſiæ Ratisbonenſis, in qua nimirum circa menſis illius finem ab antiquis temporibus celebratur feſtum S. Emmerami E. & M. primarii illius patroni, & dedicationis ejuſdem Eccleſiæ, quæ antiquitus etiam fuit ſedes Epiſcopalis, prius nempe, quam illa ſub Carolo M. translata fuit in Urbem. Hæc ex conjectura.

AD REISPACENSEM SYNODUM

ADNOTATIO CHRONOLOGICA, ET ADDITIO.

Ex Suppl. Manſi tom. I. pag. 744.

REiſpacenſem ſynodum a Labbeo omiſſam ex Hanſizii Germania ſacra in Salisburgen. Venetus editor ſupplevit, contulitque cum eodem Hanſizio, & cum eo qui utrumque præceſſit, Dukerio in chronico Salisburgenſi in annum 799. & menſem Januarium. Sed promovendam in annum 803. diem XIII. Kal. Septembris probare mihi videor ex epiſtola encyclica Arnonis, ut credere par eſt, Salisburgenſis archiep. qua ceteros epiſcopos ad ſynodum invitavit, quam epiſtolam ex P. Pezii Codice Diplomat. part. I. pag. 24. inferius recitabo. Cum enim in epiſtola invitentur epiſcopi ad diem XIII. Kal. Septembris ad Reiſpach, ut ſynodum *ibi agant; certoque pariter conſtet ſynodos in diem dominicam indici; probabili hinc conſequutione deduco ſynodum hanc vel anno 797. vel anno 803. vel 808. conveniſſe. Annum vero 797. excludendum plane demonſtrat archiepiſcopi titulus, quem a Leone III. acceptum Arno nonniſi anno 798. ut liquet ex Pagio, retulit. Annum vero 808. abjiciendum pariter ſuadet Concilium Salzburgenſe præcedenti anno 807. celebratum, quod tamen in vetuſto libro traditionum Friſingenſium poſt chartam ſynodum Reiſpacenſem commemorantem inducitur. Chartam illam ex Dukerio affert Hanſizius, ex quo Venetus Labbei editor ſed mutilam; integram vero refert P. Meichelbech in hiſtoria Friſingenſi tom. I. par. I. pag. 94. ex quo illam deſcribam.

Quod vero cenſendum ſit concilium eo ipſo anno quo Reiſpacenſe *in Francia* habitum, quod memorat Arno in ſua encyclica, quis divi-

ANNO CHRISTI 799.

vinaverit ? Inter capitula ecclesiastica quæ ex capitularibus Caroli Magni selecta dedit Labbeus pag. 239. edit. Venet. in titulo 3. cap. 2. exhibetur decretum *Sacerdotum de purgatione* Caroli regis cum consensu Papæ Leonis sanctum in pleno quodam episcoporum & præsulum concilio; idque post annum 800. prodiisse idem Labbeus tom. IX. pag. 259. egregie probat. Num forte idem est concilium de quo in epistola ? Quærant docti. Nunc tandem epistola hæc sæpius laudata promenda.

ANNO CHRISTI 799.

ARNONIS EPISTOLA ENCYCLICA

ANNO CHRISTI 803.

De celebranda synodo in Rispach.

ANNO CHRISTI 803.

Sincerissimæ dilectionis venerabiliter præferendo, & cum omni caritatis amore amplectendo N. digno Dei antistiti, supplex S. Juvavensis ecclesiæ Archiepiscopus N. bene cupiens prosperitatis vestræ hic præsenti & in futuro sæculo.

P. Pez Codic. dipl. par. 1. col. 74.

SOlito etenim more sanctitatis vestræ precibus nos enixe commendamus. Vestra namque memoria, ut optime condecet, jugiter apud nos retinetur, sicut optime noverit fraternitas vestra, & canonica auctoritas probat, omniumque nostrum est utilitas maxima, qui sumus in loco regiminis constituti, *synodale colloquium* habere, & ibi pertractare nostrum ministerium, a Deo nobis commissum, ad profectum totius Christianæ plebis: quia idipsum a confratribus nostris episcopis hoc anno *in regno domni Senioris nostri in Francia* est peractum. Quapropter Deo auspice nos coadunati sumus synodalem conlocutionem exercere ad *Rispach* die inchoante *XIII. Kal. Sept.* Quapropter bonum est, ut die statuto vos ipsi illuc veniatis, & præcipiatis vestro *Chori episcopo*, ut illuc veniat, & archipresbyteris vestris seu ceteris primoribus ecclesiasticis: & de illa vestra abbatia illos proceres monachos, quantos vobis videbitur. Etsi illa capitula quæ in illa synodo in Francia gesta fuerunt, scripta habeatis, vobiscum deferte. De victualibus vero sagax prudentia vestra præcaveat, ad quantos dies ibi commorari in loco, tantos tunc nostra suppetiat convenientia. Quia, sicut superius præfati sumus, ut illa synodalis loquela, divina auxiliante gratia, nobis a Deo merces adcrescat, & apud homines bona laus. Et hoc scitote, quia ad confratres nostros episcopos istam exemplariam scriptam directam habemus. Perlecta hac epistola a vestra dilectione nobis sospitatem vestram per missum aut per indicolum vestrum nobis innotescere non pigeatis.

CHARTA FRISINGENSIS,

In qua Concilii Reispacensis Patres commemorantur.

Hist. Frising. tom. I par. 1. pag. 94.

NOtitia de hoc quod Cundharius abbas reddidit Attoni episcopo Ecclesias Parochiales IV. ad Thahaningas, ad Mosahen, ad Munirihingas, ad Sulagaloch, & placitavit si aliquis ex propinquis suis dignus extiterit ad sacerdotium, ordinet eum illic episcopus, & in præsentia istorum. Ad Rispach in synodo factum est. Vvaltrih episcopus, Arn archiepiscopus. Adalvvinus episcopus. Urolf abbas, Hato abbas, Reginperht abbas, Amo archipresbyter. Ellandrod archipresbyter. Hiltiperht diaconus, Paldrih archipresbyter.

Esset hic locus, & ipsas, si Deo placet, concilii hujus constitutiones daremus, quales a Dukerio referuntur; sed cum a doctis omnibus rejiciantur ut evidenter spuriæ, ideo negligendas censuimus. Vide Hansizium German. S. tom. II. Salisburgen. Meichelbech Hist. Frising. ubi supra, quorum doctorum argumentis demonstratur Dukerium in iis, quæ ad synodum istam spectant, omnia ad ingenium confinxisse. Accedunt ea quæ de anno & mense habiti concilii supra retulimus, ex quibus nonnisi ad arbitrium annum hunc & mensem confinxisse scriptor ille plane convincitur. Ex quo errore ceterorum veritatem arguas.

ANNO CHRISTI 799.

CONCILIUM ROMANUM

ANNO CHRISTI 799.

IN BASILICA SANCTI PETRI

A Leone III. Papa & episcopis LVII. Caroli Magni regis hortatu celebratum adversus Felicem Urgellitanæ civitatis episcopum, ejusque epistolam contra Alcuinum scriptam, anno Christi DCCXCLX. Leonis ejusdem papæ IV. Caroli regis XXXII.

Ex P. Jacobo Sirmondo.

DAmnata jam pridem fuerat hæresis Felicitana, quæ Christum non verum ac proprium Dei Filium, quod fides docet catholica, sed adoptivum esse contendebat, in synodo Ratisbonensi anno DCCXCII. *ubi & auctor ipse agnitum, ut præ se ferebat, errorem detestans ejurarat; neque ibi solum, sed Romæ item apud Hadrianum papam, ad quem directus a Carolo rege fuerat per Angilbertum abbatem Centulensis monasterii. Post hæc vero in patriam reversus, ad pristinam insaniam mox rediit. Quo nomine in synodo Francofordiensi, ut ex ejus actis patet, una cum Elipando iterum est perstrictus anno* DCCXCIV. *Et cum ad epistolam Alcuini, qua illum, ut meliorem mentem resumeret, hortabatur, virulento idem libello, in quem pristinæ hæreseos capita omnia conjecerat, respondisset, adversus hunc ejus libellum seu epistolam coacta est Romæ synodus, in qua & impius liber confutatus est, & Felici, nisi resipisceret, anathema dictum. Hujus ergo synodi, quæ hactenus obscura & ignota jacuit, luculentum est testimonium, tum apud Felicem ipsum in confessione fidei, quam suo loco proferemus, tum in excerptis actorum synodi ejusdem, quæ restant in schedis quibusdam Pithœanis, unde olim a nobis descripta, publica jam*

tum luce non indigna videbantur. Sic autem habent:

ANNO CHRISTI 799.

EX ACTIONE I.

SYNODI LEONIS PAPÆ III.

ADVERSUS FELICEM URGELLITANUM.

Ex schedis Pithœanis, & confessione Felicis. *Hard.*

LEO sanctissimus ac ter beatissimus sanctæ catholicæ & apostolicæ Romanæ ecclesiæ, & universalis papa dixit: *Et post pauca.* De peste illa, quæ per miserum Felicem ex episcopo de nomine adoptionis in Christo Dei Filio orta est, Concilium facere atque tractare pariter deberemus. Et olim quidem a prædecessore nostro bonæ memoriæ domno Hadriano papa, & ex auctoritate sedis apostolicæ, ejusdem regis magni jussione synodali tramite sub anathematis vinculo putabatur esse extincta, nunc magis ac magis crescendo pullulat. *Et paullo post.* Et ut nobis visum est, pejores hæreses, vel majores blasphemias, quam ante in ejus scriptis vel dictis unquam audissemus, ibidem cognovimus. Asserens autem Christum Jesum Dominum nostrum, nec Filium Dei verum, nec etiam verum Deum, sed nuncupativum.

EX ACTIONE II.

Leo episcopus dixit: Quis non videat miserrimum illum & infelicem hæreticum, quia non solum hæresiarcha dudum de adoptione in Filio Dei latrans factus est, sed etiam & semel & bis, & tertio perjuratus effectus est? In primis namque in Ratisbonense Concilio, quod per jussionem præfulgidi & orthodoxi filii nostri domni Caroli Magni regis actum est, confessus est se ex ipsa hæresi male dixisse: & in ipso conscripsit Concilio, anathematizans qui ausus fuerit dicere Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum adoptivum secundum carnem esse. Et iterum, sub sanctæ recordationis prædecessore nostro domno Hadriano papa, directus a domno Carolo præfulgido magno rege ipse miserrimus hæreticus infelix episcopus, doctus ab eodem almo præsule, fecit illum orthodoxum in vinculis libellum, anathematizans & confirmans inter cetera nequaquam Filium Dei adoptivum esse, sicut dixerat, sed proprium & verum Dominum nostrum Jesum Christum Filium Dei confiteor. Unde & ipsum orthodoxum suum libellum super sacrosancta Dei mysteria in nostro patriarchio ponens, juravit sic tenere & confiteri. Et iterum in confessione super corpus beati Petri apostoli ipsum ponens orthodoxum suum libellum, similiter & illic juravit nequaquam se dicere audere adoptivum, sed proprium & dilectum Filium Dei teneo & confiteor. Et postmodum transgressus legem Dei excelsi, fugiens apud paganos consentaneos perjuratus effectus est. Sed nec illud metuit almum & orthodoxum Concilium, quod in conspectu domni Caroli præfulgidi & orthodoxi magni regis pro hujusmodi re gestum est, satis rectæ fidei continere, & anathematis vinculis jaculantes eumdem Felicem, si in errore persisteret, cum sequacibus suis condemnaverunt. Et ut audivit vestrum Concilium, in suum vomitum, ut canis, reversus est in volutabro luti, ut audistis per suum blasphemum libellum, quem ad venerabilem virum Albinum abbatem monasterii sancti Martini emisit, in pejorem latrationem devenit, quam antea. Et flebilis est miser ille, quia si non ex sua imqua hæresi reversus fuerit in veram & catholicam sacrosanctam olitanam fidem, semetipsum anathematizavit.

ANNO CHRISTI 799.

EX ACTIONE III.

Leo sanctissimus papa dixit: Ipse enim mundi redemptor nos docuit: *Nolo mortem peccatoris, sed ut convertatur & vivat.* Nunc nostris sermonibus commonitionem audiant qui erraverunt, & conversi concordes nobis nostram teneant catholicam & apostolicam fidem, & sanctorum patrum sequantur traditiones. Venerantes procul dubio sanctæ catholicæ & apostolicæ ecclesiæ, quæ est caput ecclesiarum Dei, pias atque sacras definitiones, priscæ insistant religioni, recognoscentes rectitudinem fidei traditæ, suarum ipsi animarum Deo inspirante salutem procurent. *Post pauca.* Felici Orgellitanæ ecclesiæ episcopo, si noluerit declinare eb hæretico dogmate suo, in quo ausus est Filium Dei adoptivum asserere, anathema sit, atque ante tribunal Dei omnipotentis condemnatus, seu a sancta & apostolica Dei ecclesia extorris, nostroque consortio alienus. Hi vero qui conversi fuerint, & nostræ societati se unierint in fide, & concordiæ sanctæ catholicæ atque apostolicæ ecclesiæ, perpetuæ vitæ atque beatitudinis gaudia meteantur, & vocem audiant divinam. *Venite benedicti Patris mei*, &c. Ezech. 3. Matth. 25.

OBSERVATIO P. ANTONII PAGI

ad an. Ch. 799. num. 9. & 10.

Synodus Romana adversus Felicem Episcopum Urgellitanum.

In Conciliorum editionis Labbeanæ refertur Concilium Romanum ex Schedis Pithœanis, quod Baronii tempore ignotum erat. Habitum illud non anno XXXII. Caroli Regis, ut habet ibidem Labbeus, sed anno XXXI. ejusdem Regis die XXIV. mensis Septembris superioris Christi anni inchoato; cum enim Leo III. die XXV. mensis Aprilis hujus anni a Romanis excæcatus fuerit, & postea in Galliam venerit, unde Romam ante diem XXX. mensis Novembris non rediit, & Felix Urgellitanus Episcopus anno XXXII. ejusdem Regis Aquisgrani hæresim abjurarit, ut mox ostendam, Concilium istud Romanum nonnisi ineunte hoc anno haberi potuit, ut recte vidit Cointius ibidem num. XIV. & seqq. Hujus itaque anni initio Leo Papa Concilium illud in Basilica S. Petri cum Episcopis LVII. celebravit adversus Libellum, quem idem Felix Alcuino nuper direxerat. In eum Libellum *Felix* hæreseos sæpius a se damnatæ capita omnia conjecerat, ideoque a Synodo confutatus est, & ipsi Felici, nisi resipiscret, anathema dictum. Hujus Concilii ipsemet Felix meminit in Confessione fidei, quam sub hujus anni exitum emisit, postquam ad Ecclesiæ Catholicæ gremium rediit: *Per auctoritatem*, inquit, *Synodi, quæ nuper in Roma hac intentione præcipiente glorioſissimo ac pïissimo domino nostro Carolo adversus Epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino Abbati Turonensis Ecclesiæ scripseram, congregata est. In qua Synodo, præsente Leone Apostolico, & cum eo ceteri Episcopi numero LVII. residentes, & plerique Presbyteri ac Diaconi cum eis in Domo Beatissimi Petri Apostoli, per quorum omnium auctoritatem istas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit, excluserunt.*

In ea Felix damnatur.

Extant tantum Excerpta ejusdem Synodi ex tribus prioribus Actionibus. In priori Leo Papa ait: *Pejores hæreses, vel majores blasphemias, quam ante in ejus scriptis vel dictis unquam audissemus, ibidem cognovimus.* In secunda dicit Leo Felicem *& semel & bis & tertio perjuratum* effectum esse. In primis enim ut ibidem explicat Leo, in Ratisbonense Concilio, *confessus est se ex ipsa hæresi male dixisse.* Et iterum sub Hadriano Papa ad eum directus a Carolo; & tertio in Concilio quod coram eodem Carolo habitum est, post quod *per suum blasphemum libellum, quem ad Venerabilem virum Albinum Abbatem Monasterii Sancti Martini emisit, in pejorem latrationem devenit, quam antea.* In tertia Actione legitur: *Felici Orgellitanæ Ecclesiæ Episcopo, si noluerit declinare ab hæretico dogmate suo, in quo ausus est Filium Dei adoptivum asserere, anathema sit.*

CON-

ANNO CHRISTI 799.

CONCILIUM URGELLENSE,

In quo Felix Episcopus damnatur.

Ex P. Pagi ad an. Ch. 799. n. 11. & seqq

ANno Christi 799. Leidradus Lugdunensis Archiepiscopus, & Nefridius Narbonensis, Benedictus Anianensis Abbas, aliique complures cum Episcopi, tum Abbates Orgellum jussu Caroli Francorum regis se contulerunt, ut Felicem illius civitatis Episcopum ad catholicam fidem revocarent. Celebratam ab iis Urgellæ Synodum observant Baluzius in notis ad Agobardum adversus Felicem cap. 18. & Marca l. 3. Marcæ Hisp. cap. 12. num. 5. sed hic eam in annum 794. male conjicit. Rem ita se habuisse recte existimat Cointius. Hoc anno, Caroli Regis 31. Leidradus, aliique Præsules Orgellum directi sunt, convocata Synodo Felicem damnarunt, eidemque mox liberum commeatum dederunt, ut in Episcoporum cœtu, præsente Rege, causam suam ageret. Quod mox factum est in Aquisgranensi Concilio.

CONCILIUM AQUISGRANENSE,

IN QUO FELIX URGELLITANUS HÆRESEOS,

In quam relapsus fuerat, iterum convictus, catholicam fidem ex animo posita simulatione professus est, eodem Christi anno DCCXCIX. Leonis III. Papæ IV. Caroli Magni regis XXXII.

Synodi hujus nomen historiamque Alcuino maxime debemus, cujus in ea præcipue adversus Felicem partes fuerunt. Narrat enim qui ejus vitam conscripsit, Carolum Magnum regem, ut Felicianam hæresim expugnaret, magnam synodum episcoporum in Aquisgrani palatio congregasse, in eaque Alcuinum & Felicem regis jussu diebus aliquot conflixisse, ita ut a secunda usque ad septimam sabbati vix aliud gestum sit: victum se denique Felicem voce fletuque testatum esse. Qua de re Alcuinus idem, sed tacita sui mentione, in hæc verba scribit, & synodi annum designat, libro primo adversus Elipantum. Sed & idem Felix, *inquit*, anno præfati glorioſi principis XXXII. advocatus voluntarie veniens ad Aquis palatium, ibique in præsentia optimatum illius, sive sacerdotum Dei, rationabiliter auditus, & veraciter convictus, atque Deo dans gloriam, veramque confessus fidem, in pacem catholicæ unanimitatis reversus est cum suis discipulis, qui ibi tunc temporis erant præsentes. *Nec dissimilia sunt, quæ Felix ipse in fidei suæ confessione persequitur, quam post hæc ad suos Urgellitanos scripsit, quæ & nuper edita est cum operibus Alcuini.* Postquam, *inquit*, ad præsentiam domini nostri ac piissimi glorioſique Caroli regis perductus sum, licentiam ab eo, secundum quod & venerabilis domnus Laidradus episcopus nobis in Orgello pollicitus est, accepimus, qualiter in ejus præsentiam, in conspectu episcoporum, quos ad se ordinatio glorioſi principis nostri convenire fecerat, sententias nostras, quas ex libris sanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, seu nuncupatione in humanitate ejus credebamus, præsentaremus: qualiter non in violentia, sed ratione veritatis, nostra assertio rata judicaretur, si ab illis per auctoritatem sanctorum patrum minime repudiaretur. Quod ita factum est. Nam prolatas a nobis sententias de superdicta contentione, hoc est de adoptione carnis atque nuncupatione, ita illi ex auctoritate de libris sanctorum patrum, id est Cyrilli episcopi, & beati Gregorii papæ urbis Romæ, seu beati Leonis, sive & aliorum sanctorum patrum, qui nobis prius incogniti erant, seu per auctoritatem synodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente glorioſissimo ac piissimo domino nostro Carolo, adversus epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonensis ecclesiæ scripseram, congregata est. In qua synodo, præsente Leone apostolico, & cum eo ceteri episcopi numero LVII. residentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatissimi Petri apostoli. Per quorum omnium auctoritatem jam dictas sententias nostras non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit, excluserunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius ecclesiæ universalis consensu victi, ad universalem ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus, non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sicut dudum, quod Deus scit, sed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione. Quod etiam in conspectu multorum sacerdotum & monachorum professi sumus, *&c.*

Memoratur id Concilium in brevi chronico ex codice monasterii sancti Dionysii in Francia ad annum 797. bis verbis. Carolus rex, *inquit*, ad Aquisgranum habuit concilium cum episcopis, abbatibus, monachis, de cœnobio S. Pauli, qualiter constituere deberet. Et in ipso anno perrexit in Saxoniam, & ibidem hyemavit. *De quo etiam construendo monasterio egerat ipse Carolus antea cum Hadriano & Leone pontificibus Romanis, ut patet ex epistola ejusdem Caroli ad Angilbertum abbatem.*

Labb. in Append. t. VII. *Ex supplementis Conc. Gall.*

CON-

1 Ex P. Jacobo Sirmondo Soc. Jesu. Vide vitam Alcuini die 19. Maii apud Papebrochium n. 15. *Hard.*

ANNO CHRISTI 799. Edita inter opera Alcuini, atque inde in supplementis Concil. Gall.

CONFESSIO FIDEI FELICIS

Orgellitanæ sedis episc. quam ipse post spretum errorem suum in conspectu concilii edidit, & eis qui in ipso errore ei dudum consentientes fuerant, direxit.

IN Dei nomine Felix olim indignus episcopus, domnis in Christo fratribus Emani presbytero, Ildesindo presbytero, atque Exsuperio, Gundefredo, Sidonio, necnon & Ermegildo, seu ceteris presbyteris, similiter Vittildo diacono, & Vvitirico, seu ceteris clericis in parochia Orgellitanæ ecclesiæ degentibus, seu ceteris fidelibus ecclesiæ in superdicto commisso commorantibus, in Domino Deo Patre & Jesu Christo vero Filio ejus, Domino ac redemptore nostro, & in Spiritu sancto, æternam salutem.

De cetero ad agnitionem vestram reducimus, quia postquam ad præsentiam domini nostri ac piissimi glorioſique Caroli regis perductus sum, & ejus conspectui præsentatus, licentiam ab eo, secundum quod & venerabilis domnus Laidradus episcopus nobis in Orgello pollicitus est, accepimus, qualiter in ejus præsentiam in conspectu episcoporum, quos ad se ordinatio glorioſi principis nostri convenire fecerat, sententias nostras, quas ex libris sanctorum habere nos de adoptione carnis in Filio Dei, seu nuncupatione in humanitate ejus, credebamus, repræsentaremus: qualiter non in violentia, sed ratione veritatis, nostra adsertio rata judicaretur, si ab illis per auctoritatem sanctorum patrum minime repudiaretur. Quod ita factum est: nam prolatas a nobis sententias de superdicta contentione, hoc est de adoptione carnis atque nuncupatione, ita illi ex auctoritate de libris sanctorum patrum, id est, Cyrilli episcopi, & B. Gregorii papæ urbis Romæ, seu beati Leonis, sive & aliorum sanctorum patrum, qui nobis prius incogniti erant, seu per auctoritatem synodi, quæ nuper in Roma hac intentione, præcipiente glorioſissimo ac piissimo domino nostro Carolo, adversus epistolam meam, quam dudum venerabili viro Albino abbati Turonensis ecclesiæ scripseram, congregata est. In qua synodo præsente Leone apostolico, & cum eo ceteri episcopi num. LVII. residentes, & plerique presbyteri ac diaconi cum eis in domo beatissimi Petri apostoli, per quorum omnium auctoritatem istas jam dictas sententias nostras, non qualibet, ut dictum est, violentia, sed ratione veritatis, ut oportuit, excluserunt. Quorum auctoritate veritatis, & totius ecclesiæ universalis consensu, convicti, ad universalem ecclesiam, Deo favente, ex toto corde nostro reversi sumus: non qualibet simulatione, seu velamine falsitatis, sicut dudum, quod Deus scit; sed, ut dixi, vera cordis credulitate & oris professione. Quod etiam in conspectu multorum sacerdotum & monachorum professi sumus, pœnitudinem gerentes de pristino errore & sacramento, quam pro hac intentione olim prævaricatus sum: profitentes, nos deinceps adoptionem carnis in Filio Dei, sive nuncupationem in humanitate, nullo modo credere vel prædicare; sed secundum quod dogmatibus sanctorum patrum informamur, eumdem Dominum nostrum Jesum Christum in utraque natura, Deitatis videlicet & humanitatis, proprium ac verum filium profitentes, unigenitum videlicet Patris, unicum filium ejus: salvas tamen utriusque naturæ proprietates, ita A dumtaxat, ut nec divinitas Verbi Dei * in natura credatur humana conversa, vel humana a Verbo adsumpta * invidia mutata: sed utraque, id est, Divina atque humana, ab ipso conceptu in utero Virginis, ita in singularitate personæ sibimet connexæ atque conjunctæ sunt, ut unicus Filius Patri, & verus Deus ex ipso utero glorioſæ Virginis absque ulla corruptione editus prodiretur. Non ita homo adsumptus a Verbo de substantia Patris, sicut ipsumque Verbum a fidelibus genitus credatur, cum sit ex substantia matris: sed quia, ut dictum est, in ipsa vulva sanctæ Virginis ab ipso conceptu ab eo qui secundum divinitatem verus & proprius Dei Filius, existit, in singularitate personæ suæ B susceptus est, atque conceptus, verus & proprius Dei Filius, ex eadem sancta Virgine natus est. Non alius Dei Filius, & alius hominis filius: sed Deus & homo, unicus Dei Patris verus ac proprius Filius, non adoptione, non appellatione, * nuncupatione; sed in utraque natura, ut dictum est, unus Dei Patris, secundum Apostolum, verus ac proprius Dei Filius credatur.

ANNO CHRISTI 799.

* Pro *in naturam credatur humanam*. H.

* Lege, *in divinam*. H.

* Supple, *seu nuncupatione*, H.

Hæc est confessio fidei nostræ, quam Deo juvante a sanctis patribus per eorum scripta cognovimus, & ab universali ecclesia post pristinum errorem nostrum accepimus & tenemus. Quod & vos omnes credere & confiteri, per eumdem Dominum nostrum exhortamur, nil diC minuentes aut addentes ex sensu vestro, sed hoc quod vobis innotescimus, cum universali ecclesia indubitanter retinentes: & ut pro me misero, per quem usque nunc in ecclesia Dei contentio versa est, ex totis præcordiis vestris Domini misericordiam implorare non dedignetis: qualiter propter vestram emendationem & orationem catholicorum sacerdotum, qui in simili prævaricatione, ut ego, nequaquam obnoxii sunt, Domini misericordiam, priusquam de hoc mortali corpore egrediar, consequi valeam. Quod per hoc me magis consequi a Domino confido, si scandalum seu error in fide, qui per me in usque nunc, inter utrasque partes duravit, per me iterum omnia correcta atque D sedata fuerint, atque omnia ecclesiæ membra in unitate fidei & concordia caritatis velut in unum corpus compaginata, ita nemo ex nobis in ecclesia Dei ultra scandalum vel quolibet schisma intromittere audeat, sed omnes nos cum universali ecclesia, quæ in toto mundo dilatata noscitur, similiter sentientes, & ea quæ dudum orta intentio est, id est, adoptionem carnis seu nuncupationem in humanitatem Filii Dei anathematizantes, pacem, ut dixi, & unitatem fidei cum omnibus fidelibus ecclesiæ, absque ulla simulatione, inconvulsa fide retineamus: ne cum Nestorii impietate concordantes, qui purum hominem Christum Dominum credidit, alicubi deinceps labamur, qui dixit:

E „ Oportet vero & de Dei dispensatione quam
„ pro nostra salute in dispensatione Domini
„ Christi Dominus Deus perfecit, scire, quo-
„ niam Deus Verbum hominem perfectum ad-
„ sumpsit ex semine Abrahæ & David secun-
„ dum pronunciationem Divinarum Scriptura-
„ rum: hoc constitutum natura, quod erant
„ illi, ex quorum erat semine, hominem per-
„ fectum natura, ex anima intellectuali & car-
„ ne humana constantem, perfectum hominem
„ constitutum secundum nos per naturam, Spi-
„ ritus sancti virtute in Virginis vulva forma-
„ tum, factum ex muliere, & factum sub lege,

„ ut

ANNO CHRISTI 799.

„ ut omnes nos a servitutis lege redimeret, A
„ ante jam prædestinatam adoptionem accipien-
„ tes, inenarrabiliter sibimet veniens, mor-
„ tuum quidem eum secundum legem huma-
„ nam faciens, suscitans vero ex mortuis, &
„ perducens in cælum, & consedere faciens ad
„ dexteram Dei: unde personam constitutos
„ principatus, & potestates, & dominationes,
„ & virtutes, & omne quod nominatur nomen,
„ non solum in hoc sæculo, verum etiam &
„ in futurum, ab omni creatura accepit ado-
„ rationem, sicut inseparabilem a Divina na-
„ tura habens copulationem, relationem Dei,
„ & intelligentiam omni creaturæ adoratione
„ exhibentem. Et neque duos filios dicimus,
„ neque duos Dominos; quoniam unus Filius B
„ Patris secundum substantiam, Deus Verbum
„ unigenitus Filius Patris, sicut iste conjunctus
„ & particeps constitutis Filii communicat no-
„ mine & honore. Dominus secundum essen-
„ tiam Deus Verbum, cui iste conjunctus ho-
„ nore communicat. Et ideo neque duos filios
„ hos dicimus, neque duos homines: quia ma-
„ nifesto constituto secundum substantiam Do-
„ mino & Filio inseparabilem, tenet ad eum
„ copulationem, qui causa nostræ salutis ad-
„ sumptus confertur nomine & honore Domino
„ & Filio, non sicut unusquisque nostrum se-
„ cundum seipsum constitutus est Filius. Unde
„ & multi secundum beatum Paulum dicimur
„ filii, sed solus præcipuum habens hoc, quod C
„ ad Dei Verbi copulationem, adoptionem &
„ dominationem participans: aufers quidem
„ omnem suspicionem dualitatis filiorum & do-
„ minorum. Præstato vero nobis in copulatio-
„ nem ad Domini Verbum, bonam haberet
„ ipsius fidem, & intelligentiam, & theoriam:
„ pro quibus & adorationem, per relationem
„ Dei ab omnibus cœpit creatura. Unum igi-
„ tur Filium dicimus & Dominum Christum,
„ per quem omnia facta sunt — principaliter qui-
„ dem Deum Verbum intelligentes substantia-
„ liter Filium Dei & Dominum, conspirantes
„ autem adsumptum * Nazaret quem unxit Deus
„ spiritu & virtute, sic in Verbi Dei copulatio-
„ nem adoptionis participantem & dominatio- D
„ nis, qui & secundus Adam.

* Forte, *Jesum a Nazaret.* H.

Hæc est sententia Nestorii hæretici, qui pu-
rum hominem absque Deo Virginis utero ge-
nitum impie adstruebat. In quem hominem ex
eadem sancta Virgine procreatum & genitum,
post nativitatem ejus, Verbum Dei, hoc est
divinitatem Filii Dei, descendisse & habitasse
præ ceteris sanctis impudenter prædicabat. Et
ob hoc, sicut in Christo duas naturas, ita &
duas personas in eo satis improbe vindicare
contendebat. Nos vero ejus impietatem ana-
thematizantes, quædam testimonia ex libris
sanctorum patrum, quos ecclesia venerabiliter E
recipit, decerpentes, huic epistolæ subnectimus,
per quæ nos ad viam veritatis post pristinum
errorem nostrum reversi sumus, vobis subter
adscriptam direximus: per quæ & vos de dicta
intentione veritatem fidei plenius agnoscere
potestis, & ad rectum tramitem fidei reverti.
Contra quas sententias patrum dissentiens,
aliter quam illas nos informant credere aut do-
cere voluerit, & adoptionem & nuncupatio-
nem in carne Salvatoris * credere vel prædica-
re præsumpserit, anathema sit. A quo jaculo
anathematis ipse verus ac proprius Dei Filius,
de quo loquitur, tam vos quam nos, & hic
& in futuro liberare dignetur. Cui cum Patre

* Forte, *qui aliter quam illa.* H.

* Lege, *qui vel quisquis.* H.

in unitate Spiritus sancti similis & coæqualis
extat gloria, ante omnia sæcula, & nunc & in
dies æternitatis.

ANNO CHRISTI 799.

Beatus denique Cyrillus in tractatu suo inter
alia ita dicit: „ Immo multum interest & in-
„ comparabilibus differentiis gloriæ & eminentiæ
„ Salvatoris nostri munimentis, ea quæ nostra
„ sunt. Nos enim famuli sumus: ille vero
„ naturaliter Dominus & Deus, licet factus sit
„ nobiscum, & in his quæ sunt nostra dispen-
„ sative. Præterea & B. Paulus Christum eum
„ nominavit & Deum, ita dicens: *Scitote co-* *Ephes. 5*
„ *gnoscentes quia omnis fornicator, &c. non ha-*
„ *bet hereditatem in regno Christi & Dei.* Solus
„ autem Christus etiam Deus vere, qui Em-
„ manuel est. Etenim nos per gratiam Dei,
„ verumtamen non ita Deus Filius, sed natura
„ magis & veritate, licet caro sit factus.

Item ipse in eodem tractatu post aliqua ita
dixit: „ Quomodo proprius Dei Filius nomi-
„ natus est Christus, qui etiam traditus est a
„ Deo & Patre, causa omnium salutis & vitæ. *Isa. 53.*
„ Traditus est enim propter peccata nostra, & *1. Petr. 2.*
„ ipse iniquitates multorum portavit in corpo-
„ re suo, in ligno, secundum Prophetæ vo-
„ cem. Palam ergo est, quia unitatis res ad-
„ sumpta necessarie proprium Filium declara-
„ vit Dei, qui ex sancta Virgine est. Corpus
„ enim erat non alterius cujuspiam secundum
„ nos, sed magis proprium ex Patre existentis
„ Verbi, natum ex ea. *1. Cor. 15.*

Item ipse post paululum contra Nestorium:
„ Sicut enim in Adam omnes morimur, sic &
„ in Christo omnes vivificamur. Si enim non
„ pateretur humane pro nobis, neque operare-
„ tur divine quæ ad salutem sunt. Dicitur enim
„ prius quidem mori, ut homo: reviviscere
„ autem postea, eo quod sit naturaliter Deus.
„ Si igitur non est passus mori carne secun-
„ dum scripturas, neque vivificatur spiritu, hoc
„ est non revixit. Et si hoc est verum, vana
„ est fides nostra, adhuc sumus in peccatis no- *Rom. 6.*
„ stris. Baptizati enim sumus in mortem ejus,
„ secundum beati Pauli vocem & remissionem
„ peccatorum habuimus per sanguinem ejus.
„ Sed si est Christus neque Filius vere, neque
„ naturaliter Deus, sed homo purus secundum
„ nos, & divinitatis organum: salvati quidem
„ sumus non in Deo quodammodo, sed in
„ uno magis secundum nos moriente pro no-
„ bis, & virtutibus alienis resuscitato. Quomo-
„ do ergo destructa est mors per Christum?
„ *Et infra.* Colimus autem non hominem pu-
„ rum, absit, sed Deum potius naturaliter,
„ non ignorantes ejus gloriam, licet factus sit
„ secundum nos.

Item beati Gregorii papæ urbis Romæ * sua- * Forte, *supr.* H.
per Moralia: „ Eratque ille vir magnus inter
„ omnes Orientales. Omnes, inquit, qui in
„ hunc Orientem fide pleni consistunt, recte
„ Orientales vocantur. Sed quia omnes homi-
„ nes, tantummodo homines, ipse autem oriens
„ Deus & homo, recte dicitur: Erat magnus
„ inter omnes Orientales. Ac si aperte dicere-
„ tur: Omnes qui in fide Deo nascuntur su-
„ perat, quia non ut ceteros adoptio, sed na-
„ tura illum divinitatis exaltat. *Et rursus ali-*
„ *bi idem ipse:* Quia omnis homo tantummo-
„ do homo est, ipse autem Deus & homo. In
„ terra ei similis non est, quia etsi adoptivus
„ quisque filius ad percipiendum divinitatem
„ proficit, nequaquam tamen ut Deus naturali-
„ ter esset, accepit.

Item

ANNO CHRISTI 799.

Item in libro beati Job : „ Mediatori vero „ noſtro in legislatoribus ſimilis nullus eſt, quia „ iſti gratuitu vocati ex peccatis ad innocentiam redeunt. Redemptor autem noſter, ſine peccato eſt, Filius ſine adoptione, nec „ perpetravit umquam quod redarguit. Quas „ quidem ſententias prius non recte intelligebamus.

Item beati Athanaſii Alexandrini epiſcopi : „ Si quis vero adverſus Divinas ſcripturas docet, alium dicens Filium Dei, & alium qui „ ex Maria virgine, hominem ſecundum gratiam adoptatum, ſicut nos : quaſi eſſent duo „ filii, unus ſecundum naturam qui ex Deo, „ & unum ſecundum gratiam qui ex Maria. „ Et ſi quis Domini noſtri carnem deſurſum B „ dicit, & non ex virgine Maria, aut mutatam deitatem in carnem, & confuſam, aut „ paſſibilem Domini deitatem, aut inadorandam Domini noſtri carnem ſicut hominis, „ & non adorandam Domini & Dei carnem : „ hunc anathematizat ſancta catholica & apoſtolica eccleſia.

Item ſancti Gregorii Nazianzeni epiſcopi ad Cledonium : „ Si quis introducit duos filios, „ unum quidem qui ex Deo Patre; ſecundum „ vero, qui ex matre, & non unum eumdemque, & adoptione excedat gratia quæ promiſſa eſt iis qui credunt : alienum eum a noſtro conſortio judicamus. Naturæ vero duæ „ Deus & homo : nam & anima, & corpus, C „ Filii vero * duo : neque dii, neque duo homines.

* Lege, *neque duo : neque duo dii*, &c. H.

Item beatus Leo papa urbis Romæ ita dicit : „ Exultet rectarum mentium fides, & verum „ unumque Dei Filium non ſolum ſecundum „ deitatem, qua a Patre eſt genitus, ſed etiam ſecundum humanitatem, qua de Matre „ Virgine eſt natus, intelligant.

Item ipſe alibi : Adſumpta eſt de matre, „ Domini natura, non culpa : creata eſt forA „ ma ſervi ſine conditione ſervili, quia novus „ temperatus eſt veteri, ut & veritatem ſuſci- ANNO CHRISTI 799. „ peret generis, & vitium excluderet vetu- „ ſtatis.

Observatio Philippi Labbe, S. J.

De Concilio Ratiſponenſi ab aliis omiſſo.

Ad hæc ferme tempora referendam arbitror Ratiſponenſem illam ſynodum in qua actum eſſe cum de aliis cauſſis eccleſiaſticis, tum de chorepiſcopis(quos villanos epiſcopos vocant) teſtatur capitulum 187. libri VII. capitularium Caroli Magni, quod paulo poſt inter ſelecta ejuſdem imperatoris capitula exhibebitur num. 1. tituli IV. de chorepiſcopis. Errare quippe arbitror illos qui decretum illud in ſynodo Reginisbrucenſi, factum adverſus chorepiſcopos revocant ad anterius Concilium Ratiſponæ ſub Hadriano I. celebratum, in quo Felicis Urgellitani epiſcopi hæreſis primo damnata eſt ut ſupra docuimus pag..... Hoc enim poſterius ſub Leone III. habitum docent quæ præcedunt omnia, *de miſſo ad Leonem apoſtolicum Arnone archiepiſcopo*, ut inter cetera quæ ferebat, *etiam eum & hoc interrogaret, ut quidquid ſuper chorepiſcopis definiendum eſſet apoſtolica auctoritate a noſtris epiſcopis regulariter ſopiretur. Qui nobis verbis & ſcriptis ab eo renuncians hæc non eſſe neceſſe iterare &c. Iſta vero omnes maxime regni a nobis a Deo commiſſi*, pergit imperator Carolus, *cum eodem Arnone permittente præfato apoſtolico mitius tractantes, jam dictos villanos epiſcopos inter presbyteros ſtatuerunt, ita ut amplius nihil de epiſcopali miniſterio præſumerent, nec ipſi deinceps a quoquam fierent, qui gradus ſui periculum vitare vellet. Decretum namque eſt illia ſynodo quam Reginisbruc*, hoc eſt Ratiſponæ, *pro eadem vel pro aliis cauſſis apoſtolica auctoritate præfato prætexto habuimus* &c. quæ paulo poſt leges loco a nobis indicato, ne eadem ſæpius apponamus.

Notanda quoque non oſcitanter moneo verba illa quæ cap. 4. tituli III. capitulorum eccleſiaſticorum ejuſdem Caroli Magni, aliquot ab hinc paginis proponentur deſumpta ex cap. 205. libri VII. eorumdem capitularium de purgatione ſacerdotum qualiter Vvormatiæ ſecunda vice a domno Carolo & a ſuis tractata atque ſopita eſt. *Nam cum Vvormatiæ generalem conventum habuiſſemus, allata eſt nobis a Riculfo Mogunciacenſi metropolitano epiſtola beati Gregorii papæ* &c. An inde Vvormatienſem ſynodum ab aliis non animadverſam elicere quis poſſit, quove anno affigenda ſit, viderint, quæſo, eruditi.

CONCILIUM CLOVESHOÆ ANNO CHRISTI 800.

ACENULFO REGE MERCIORUM,

ANNO CHRISTI 800. Ex tom. I. Concil. Brit.

Athellardo archiepiſcopo Doroberniæ, convocatiſque omnibus ejuſdem provinciæ epiſcopis, ducibus, abbatibus, ceteræque dignitatis perſonis celebratum.

E codice manuſcripto cap. 4.

REgnante in perpetuum Deo & Domino noſtro Jeſu Chriſto, ego Athellardus larga omnipotentis gratia Dei annuente Dorobernenſis eccleſiæ metropolitanus, cum præſtantiſſimo rege noſtro Cenulfo, convocans univerſos provinciales epiſcopos noſtros, duces & abbates & cujuſcumque dignitatis viros ad ſynodale concilium in locum qui vocatur Clovesho; ibi ſollicito ab eis ſcrutinio quæſivimus qualiter apud eos fides catholica haberetur, & quomodo Chriſtiana religio exerceretur.

Superſtat hic adhuc fides a ſancto Gregorio ſata.

His itaque requiſitis, una omnium voce ita reſponſum eſt: Notum ſit paternitati tuæ, quia ſicut primitus a ſancta Romana & apoſtolica ſede (beatiſſimo papa Gregorio dirigente) exarata eſt, ita credimus, & quod credimus abſque E ambiguitate, quantum poſſumus, exercere ſatagimus. Poſtquam autem ſuper his uberius tractatum eſt, ita exorſi ſumus.

Neceſſarium eſt (fratres cariſſimi) eccleſias Dei & venerabiles viros qui jam multo tempore terrarum diſpendio & abſumptione chirographorum mirabiliter laboraverunt corrigere. D

Repoſcuntur direpta prædia.

His dictis, prolatæ ſunt inſcriptiones monaſterii quod vocatur Cotham in medium, terrarumque ſibi adjacentium. Quod videlicet monaſterium, cum omnibus ad illud pertinentibus terris, rex inclytus Merciorum Athelbaldus eccleſiæ Salvatoris quæ ſita eſt in civitate Dorobernia dedit : utque illius donatio perſeverantior fieret, ex eadem terra ceſpitem, & cunctos libellos præmemorati cœnobii, per venerabilem virum Cuthbertum archiepiſcopum miſit, & ſuper altare Salvatoris pro perpetua ſua ſalute poni præcepit. Sed poſt mortem præfati pontificis, eaſdem inſcriptiones Væiheah & Oſbertus, quos idem pontifex alumnos nutrivit, maligno acti ſpiritu furati ſunt, & Cenulfo regi occidentalium Saxonum detulerunt. At ille acci-

Traditionis antiqua formula per ceſpitem.

ANNO CHRISTI 800.

accipiens ſtatim teſtimonia litterarum, prædictum cœnobium cum omnibus ad illud rite pertinentibus ſuis uſibus coaptavit, neglectis prænominatis archiepiſcopi Cuthberti dictis & factis.

Item Bregvvinus & Jambertus archiepiſcopi per ſingulas ſynodos ſuas queſti ſunt de injuria eccleſiæ Salvatoris illata, & apud Cenulfum regem occidentalium Saxonum, & apud Offam regem Merciorum; qui videlicet ſæpe memoratum cœnobium Cotham, & alias urbes quamplurimas Cenulfo * rege abſtulit, & imperio Merciorum ſubegit. Tandem Cenulfus rex ſera ductus pœnitentia, telligraphia, id eſt libellos quos a ſupra hominibus Veiheh & Osberto injuſte perceperat, cum magna pecunia * eccleſiæ Chriſti in Doroberniam remiſit, humillime rogans, ne ſub tantæ auctoritatis anathemate periclitaretur. Verum rex Offa præmemoratum cœnobium Cotham, ſicut ſine litteris accepit, ita quanto tempore vixit detinuit, & abſque litterarum teſtimonio ſuis poſt ſe heredibus reliquit.

Secundo autem anno regni Cenulfi facta eſt ſynodus, ſicut ſupra eſt prælibatum, apud Clovesho: at ego Athellardus gratia Dei Dorobernenſis archiepiſcopus, & Cuba primicerius mecum, & multi alii ex illa eccleſia Chriſti ſapientes, libellos præfati cœnobii Cotham in concilium detulimus. Cumque coram ſynodo relicti fuiſſent, omnium voce decretum eſt, juſtum eſſe, ut metropolis eccleſia ſæpe præfatum cœnobium Cotham (cujus inſcriptiones in ſuo gremio habebat) perciperet, quæ ſub tanto tempore tam injuſte ſpoliata fuerat.

ANNO CHRISTI 800.

Tunc autem placuit mihi Athellardo, Dei gratia archiſacerdoti, & Cynedritæ abbatiſſæ, quæ eodem tempore ſæpedicto cœnobio præfuit, * ac ſenioribus ex utralibet parte Cantii, ſcilicet a Bedeford ad hoc ibidem congregatis, * quatenus ipſa Cynedritha in regione Cantia daret mihi pro commutatione ſæpe præfati cœnobii terram centum & decem manſionum, ſexaginta caſſatorum videlicet in loco qui dicitur Fleot, & triginta in loco qui dicitur Tenaham: in tertio quoque loco ubi dicitur Creges Ænnelina, viginti. Quas ſcilicet terras olim rex Offa ſibi viventi conſcribere fecit, ſuiſque heredibus poſt eum, & poſt eorum curſum vitæ eccleſiæ quæ ſita eſt apud Beodford conſignari præcepit.

Is hoc commutat cum ejuſdem abbatiſſa

Hoc etiam coram omni ſynodo elegimus, ut ipſa abbatiſſa a me percipiat ſæpe nominatum cœnobium cum ſuis inſcriptionibus, & ego terras & libellos terrarum illarum, quas mihi in Cantia reddit, ab ea acciperem; quatenus nulla in poſterum inter nos heredeſque noſtros & Offæ regis ſurgat controverſia: ſed quod ſub tam nobili ſynodo teſtimonio inter nos confirmatum eſt, indirupto fœdere ſervetur in perpetuum.

Telligraphia cum terris tradenda.

Ego quoque Athellardus archiepiſcopus concedo Cynedrithæ abbatiſſæ monaſterium quod Cſitum eſt in loco qui dicitur Pectanege ad habendum, quod mihi rex pius Egfridus hereditario jure poſſidendum donavit atque conſcripſit.

* forte regni. Cenulfum reum abreptorum pœnitet.

* eccleſia

* præcedenti ynodo Coam monaſteum Athelrdo archiiſcopo reſtiitur.

[1] CONCILIUM TURONENSE,

IN QUO REX CAROLUS MAGNUS

Regnum inter filios partitus eſt, Anno Chriſti DCCC. regni Carolii XXXIII.

Memoratur hæc ſynodus in chronico Moiſſiacenſis cœnobii, his verbis: Anno, *inquit*, Incarnationis Domini DCCC. Karolus ex circa Quadrageſimæ tempus circuit corpora ſanctorum, qui ſunt in Francia, uſquedum poſt Paſcha venit Turonos, ubi corpus beati Martini confeſſoris quieſcit: & fuere cum eo filii ſui Karolus & Pippinus & Ludovicus. Et habuit ibi magnum Concilium, & conventum populi, & diſpoſuit * regnum filiis ſuis: & facta ibi oratione, ſublimiter reverſus eſt cum pace ad propriam ſedem in Aquis. *Quænam autem fuerint partes uniuſcujuſque, non conſtat, niſi forſan eædem regni fuerint, ac imperii.*

Ex ſupplentis Concil. ail. abb. in Apend. t. VII.

* Prætermiſſa a regia collelone ex Sirmondo reſtituimur.

LEONIS III. PAPÆ

AD CAROLUM MAGNUM REGEM

Adventus in Saxoniam, & quæſtio Romæ per miſſos regis habita * de iis qui pontificem male multarant, anno Chriſti DCCXCIX.

CUm Leonem papam hoc anno factioſi quidam Romæ, quorum principes erant Paſchalis primicerius & Campulus ſacellarius, multis injuriis affectum, erutis oculis & lingua amputata, immaniſſime tractaſſent, Caroli regis fidem implorare coactus eſt. Spoleto igitur, quo ſe poſt acceptam cladem, viſu ac linguæ uſu cæleſti ope reſtituto, contulerat, cum vicinarum civitatum epiſcopis & optimatibus, cleroque Romano profectus, iter ad regem ingreſſus eſt. Padabrunæ in Saxonia exceptum a Carolo fuiſſe antiqui annales produnt. Qua autem reverentia & honore ſuſceptus ſit, Romamque cum miſſis Caroli reverſus, & de quæſtione ab iiſdem miſſis Romæ habita in eos qui Leonem dehoneſtarant, Anaſtaſius bibliothecarius in Leonis ipſius vita docet. Chriſtianiſſimus, inquit, & orthodoxus atque præcipuus, clementiſſimuſque

1 De hac Regni diviſione a Carolo inter filios hic facta nullus alius Annaliſta mentionem fecit: eaque ſine dubio fictitia eſt. *Pagius ad An. Ch.* 800. *n.* 1.

ANNO CHRISTI 800.

que rex, illico ut adventare pontificem audivit, A misit in obviam ejus Hildebaldum archiepiscopum & capellanum, & Aschericum comitem : & postmodum proprium filium suum Pippinum excellentissimum regem, cum aliis comitibus, obviam ejus iterum & usque ubi ipse magnus rex ei obviavit, & sicut vicarium beati Petri apostoli, venerabiliter & honorifice cum hymnis & canticis spiritalibus eum suscepit : & pariter se amplectentes cum lacrymis se osculati sunt, a prædicto pontifice, Gloria in excelsis Deo inchoante, & cuncto clero suscipiente, oratio super cuncto populo data est. Tunc beatissimus domnus Carolus magnus rex antedictum pontificem conspiciens, gratias Deo retulit, qui tam magna mirabilia super famulum suum per sut- B fragia principum apostolorum Petri & Pauli operatus est, & ad nihilum prædictos iniquos viros deduxit. Qui quidem hæc audientes, moliti sunt falsa adversus sanctissimum pontificem imponere crimina, & post eum ad prædictum mittere regem, quod probare nequaquam potuissent. Sed cum apud regem pontifex in magno & condecenti honore degeret, ex omni parte archiepiscopis, episcopis & ceteris sacerdotibus venientibus, una cum regis consilio, omnibusque eximiis Francis, Romam illum cum nimio, ut decuit, emiserunt honore. Quem per unamquamque civitatem usque Romam deduxerunt : at Romani omnes generaliter in vigilia beati Andreæ apostoli cum nimio gaudio C susceperunt. Et post aliquantos dies, fidelissimis missis, qui cum eo venerant in pontificale obsequium, videlicet Hildebaldo & Arno reverendissimis archiepiscopis, & Cuniperto, Bernardo, Hattone, & Jesse reverendissimis & sanctissimis episcopis, necnon & Flaico electo episcopo, verum etiam Helmgoth, Rotticario, & Germario glorioſis comitibus, residentibus in triclinio ipsius domni Leonis papæ, & per unam & amplius hebdomadam inquirentibus ipsos nefandissimos malefactores, quam malitiam a pontifice habuissent, tam Paschalis quam Campulus, cum sequacibus eorum, nihil habuerunt adversus eum quod dicerent. Tunc illos comprehendentes prædicti missi magni regis, emiserunt eos D in Franciam.

Caroli Magni quarta in urbem profectio, in qua Romanorum imperator creatus est, anno Christi DCCC.

EXeunte anno Christi DCCC. cum ad reparandum turbatæ ecclesiæ statum Romam venisset Carolus Magnus, ac die natali Domini, sacrorum causa sancti Petri basilicam esset ingressus, Leo pontifex, ob egregia illius in ecclesiam Romanam, Christique vicarios merita, nihil tale suspicantis capiti coronam imposuit, populo ter unanimi voce acclamante, E Carolo piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori Romanorum vita & victoria. Ita ab omnibus constitutus imperator, oleo sancto a pontifice illico est inunctus, ab eoque more antiquo principum adoratus : & qui antea rex Francorum ac patricius Romanorum vocabatur, exinde, ablato patricii nomine, Imperator & Augustus est appellatus.

De canonica purgatione Leonis papæ, Carolique imperatoris inauguratione, & de judicio in eos peracto qui in Leonem papam manus injecerant, ex Anastasio.

POst modicum tempus, ipse magnus rex, dum in basilica beati Petri apostoli conjunxisset, & cum magno honore susceptus fuisset, fecit in eamdem ecclesiam congregari archiepiscopos, seu episcopos, abbates, & omnem nobilitatem Francorum atque Romanorum. Et sedentes pariter tam magnus rex, quam beatissimus pontifex, fecerunt residere & sanctissimos archiepiscopos & abbates, stantibus reliquis sacerdotibus, & optimatibus Francorum & Romanorum, ut crimina quæ adversus almum pontificem dicta fuerant declinarent. Qui universi archiepiscopi, & episcopi, & abbates, unanimiter audientes dixerunt : Nos sedem apostolicam, quæ est caput omnium Dei ecclesiarum, judicare non audemus. Nam ab ipsa nos omnes, & vicario suo judicamur : ipsa autem a nemine judicatur, quemadmodum & antiquitus mos fuit : sed sicut ipse summus pontifex censuerit, canonice obediemus. Venerabilis vero præsul inquit : Prædecessorum meorum pontificum vestigia & sequor, de talibus falsis criminationibus, quæ super me nequiter exarserunt, me purificare paratus sum. Alia vero die, in eadem ecclesia beati Petri apostoli cum omnes adessent generaliter archiepiscopi, seu episcopi & abbates, & omnes Franci qui in servitio ejusdem magni regis fuerunt, & cuncti Romani in eadem ecclesia beati Petri apostoli, in eorum præsentia amplectens præfatus venerabilis pontifex sancta Christi quatuor evangelia, coram omnibus ascendit in ambonem, & sub jurejurando clara voce dixit : Quia de istis falsis criminibus, quæ super me imposuerunt Romani, qui inique me persecuti sunt, scientiam non habeo, nec talia egisse me cognosco. Et hoc peracto, omnes archiepiscopi, episcopi & abbates, & cuncti clerici litania facta laudes dederunt Deo, atque Dei genitrici, semperque virgini Mariæ dominæ nostræ, & beato Petro apostolorum principi, omnibusque sanctis Dei. Post hæc adveniente die natali Domini nostri Jesu Christi, in jam dicta basilica beati Petri apostoli omnes iterum congregati sunt, & tunc venerabilis almificus pontifex manibus suis propriis pretiosissima corona coronavit eum. Tunc universi fideles Romani videntes tantam defensionem & dilectionem, quam erga sanctam Romanam ecclesiam, & ejus vicarium habuit, unanimiter altisona voce, Dei nutu atque beati Petri clavigeri regni cælorum, exclamaverunt, Carolo piissimo Augusto a Deo coronato, magno, pacifico imperatori vita & victoria. Ante sacram confessionem beati Petri apostoli, plures sanctos invocantes, ter dictum est : & ab omnibus constitutus est imperator Romanorum. Illico sanctissimus antistes & pontifex unxit oleo sancto Carolum, & excellentissimum filium ejus regem, in ipso die natalis Domini nostri Jesu Christi. Et missa peracta, post celebrationem missarum, obtulit ipse sereniſſimus domnus imperator mensam argenteam cum pedibus suis pensantem libras.... Sed & in confessione ejusdem Dei apostoli obtulit, una cum præcellentissimo filio suo rege, & filiabus, diversa vasa ex auro purissimo in ministerio ipsius mensæ, pensantia libras....

libras.... Sed & coronam auream cum gemmis majoribus, quæ pendet ſuper altare, penſantem libras quinquaginta quinque. Et patenam auream majorem cum gemmis diverſis, penſantem libras triginta. Et calicem majorem cum gemmis, & anſis duabus, penſantem libras quinquaginta octo. Item calicem majorem fundatum cum ſcyphone, penſantem libras triginta & ſeptem. Immo & alium calicem majorem fundatum, penſantem libras triginta & ſex. Obtulit & ſuper ſacratiſſimum altare beati Petri apoſtoli, immo & in baſilica beati Pauli apoſtoli, menſam argenteam minorem cum pedibus ſuis, penſantem libras quinquaginta quinque cum diverſis vaſis argenteis miræ magnitudinis, quæ ad uſum ipſius menſæ pertinent. Item in baſilica Salvatoris Domini noſtri Jeſu, quam Conſtantinianam vocant, obtulit crucem cum gemmis hyacinthinis: quam almificus pontifex in litania præcedere conſtituit, ſecundum petitionem ipſius piiſſimi imperatoris. Immo & altare cum columnis argenteis & ciborio. Verum etiam & evangelium ex auro mundiſſimo, cum gemmis ornatum, penſantem libras... Item & in baſilica beatæ Dei genitricis Mariæ ad præſepe obtulit ſicla argentea majora, penſantia libras... Poſtmodum vero, dum deducti fuiſſent iniquiſſimi illi malefactores, videlicet Paſchalis cum Campulo, & ſequaces eorum, in præſentia piiſſimi domni imperatoris, circumſtantibus nobiliſſimis Francis & Romanis, & omnibus exprobrantibus de malis ipſorum conſiliis, & operationibus, increpabat Campulus Paſchalem dicendo; Mala hora faciem tuam vidi, eo quod tu me miſiſti in iſtud periculum, & ceteri ſimiliter unus alterum condemnans manifeſtabant ſuos ipſorum reatus. Quos dum tam crudeles, & iniquos piiſſimus imperator cognoviſſet, in exilium in partibus Franciæ miſit.

ANNO CHRISTI 800.

ANNO CHRISTI 800

Brevior altera narratio, ex Ademaro in vita Caroli Magni.

MEnſe Auguſto Maguntiam veniens iter in Italiam condixit, & Ravennam pervenit. Ibi ordinata in Beneventanos expeditione, poſt ſeptem dierum inducias Romæ iter convertit, & exercitum cum Pippino filio ſuo in Beneventanorum terras prædatum ire juſſit. Romam vero venienti occurrit pridie Leo papa, & Romani cum eo, apud Nomentum duodecimo ab urbe lapide, & ſumma cum humilitate ſummoque honore ſuſcepit. Prandenſque cum eo in loco prædicto ſtatim eum ad urbem præceſſit, & craſtino in gradibus baſilicæ beati Petri apoſtoli ſtans, miſis obviam Romanæ urbis vexillis, ordinatis etiam atque diſpoſitis per congrua loca tam peregrinorum quam civium turmis, qui venienti laudes dicerent, ipſe cum Clero & epiſcopis equo deſcendentem graduſque aſcendentem ſuſcepit, dataque oratione in baſilicam beati Petri pſallentibus cunctis introduxit. Facta ſunt hæc ſub die VIII. Kalendas Decembres. Poſt ſeptem vero dies, rex concione vocata, cur veniſſet Romam omnibus patefecit, & exinde quotidie ad ea quæ erant facienda operam dedit. Inter quæ vel maximum & diſficillimum erat de diſcutiendis papæ objectis criminibus. Et dum nullus probator criminum eſſe potuit, domnus papa coram omni populo in baſilica beati Petri evangelium portans ambonem conſcendit, & invocato ſanctæ Trinitatis nomine jurejurando ab objectis criminibus ſe purgavit. Ipſa autem ſacratiſſima natalis domini, cum rex ad miſſam ante confeſſionem beati Petri apoſtoli ab oratione ſurgeret, domnus Leo papa coronam capiti ejus impoſuit, & a cuncto Romanorum populo acclamatum eſt, Carolo Auguſto a Deo coronato, magno & pacifico imperatori Romanorum vita & victoria. Antea enim domnus Carolus vocabatur ab omnibus rex Francorum, & patricius Romanorum: ſed poſt laudes a domno apoſtolico more antiquorum principum adoratus eſt, atque ablato patricii nomine, Imperator & Auguſtus eſt appellatus.

Poſt paucos autem dies, juſſit eos qui papam anno ſuperiori dehoneſtaverunt, exhiberi, & habita de eis quæſtione ſecundum legem Romanam, ut majeſtatis rei capite damnati ſunt. Pro quibus tamen papa pio affectu apud imperatorem interceſſit, & vita & membra eis conceſſa ſunt: ſed pro facinoris magnitudine exilio deportati ſunt. Hujus factionis principes fuere Paſchalis nomenculator & Campulus ſacellarius, & multi alii Romanæ urbis nobiles. Ordinatis deinde tota hyeme Romanæ urbis, & apoſtolici, totiuſque Italiæ non tantum publicis, ſed etiam eccleſiaſticis & privatis verbis, VII. Kalendas Maii Romæ profectus eſt.

a SYNODUS ROMANA
IN CAUSSA LEONIS PAPÆ,

Congregata in præſentia Caroli regis, anno Domini DCCC. & Leonis papæ III. anno V.

NOTÆ SEVERINI BINII.

Tempus Concilii

a *Synodus Romana.*) Anno Domini 800. Carolus Magnus Romam ſe contulit, ut eccleſiam impiorum factionibus perturbatam in priſtinam ſecuritatem reſtitueret. Ingreſſus eſt urbem octavo Kalendas Decembris. Ut ea quorum cauſſa venerat, citius expedirentur, congregata eſt ſynodus; qua pontifex præſentes epiſcopos ſuæ cauſſæ criminumque ſibi objectorum judices eſſe mandavit, quamquam apoſtolicam ſedem ab aliorum judicio exemptam eſſe non ignoraret. Cumque nemo inveniretur qui objecta crimina probare poſſet, ipſe pontifex in baſilica beati Petri ferens ſacrum evangelium, ambonem conſcendit, & ab objectis criminibus per invocationem divini numinis ſe canonice & legitime purgavit. Rem geſtam annales Francorum deſcribunt: ſuſiſſime eam enarrat Anaſtaſius ſupra in vita Leonis his verbis: *Venit Carolus Magnus in eadem eccleſia congregari archiepiſcopos & epiſcopos, abbates & omnes nobiles Francorum, atque inclytos Romanorum*, &c. apud Anaſtaſium ſupra.

Acta Concilii.

Formula purgationis qua uſus eſt Leo pontifex, extat in libro ſacrorum rituum, quem vetuſtas Romanum ordinem appellat, eſtque hujuſmodi:

Nota res eſt, fratres cariſſimi, malos adverſum me homines inſurrexiſſe, meque ad vitam meam graviſſimis criminibus infamaſſe. Cujus rei cognoſcendæ gratia clementiſſimus hic ac ſereniſſimus rex Carolus una cum ſacerdotibus ac principibus ſuis in hanc urbem ſe contulit.

ANNO CHRISTI 800.

Quamobrem ego Leo pontifex S.R.E. a nemine judicatus neque coactus, sed mea voluntate impulsus, purgo me præsentibus vobis coram Deo & angelis ejus qui conscientiam novit, & beato Petro principe apostolorum, in cujus conspectu consistimus, neque sceleratas res quas mihi objiciunt perpetrasse, neque perpetrari jus-

ANNO CHRISTI 800.

sisse, Deum testans, in cujus judicium venturi sumus, & in cujus conspectu consistimus. Et hoc facio non legibus ullis obstrictus, neque hanc consuetudinem aut decretum in sancta ecclesia successoribus meis, & fratribus coepiscopis imponere cupiens, sed ut certius vos iniquis suspicionibus liberem.

CAPITULA QUÆ ADDITA SUNT

Carolo Magno imperatore ad legem Longobardorum anno Christi DCCCI.

Extant in Capitularibus Baluzii To. I. Pag. 345. Ed. Paris.

☞*Pertinere pariter censeo ad hæc additamenta primum illud Capitulare Caroli Magni quod ex MS. Cod. Chigiano dedit Mabillonius Musæi Italici tom. 1. par. 2. pag. 45. ex quo hic dandum judicavi.*

INCIPIT CAPITULARE.

Qualiter domnus Rex ad placitum suum fidelibus suis ammonuit.

I.

Volumus atque ammonemus &c. ut tom. 1. Capitular. col. 355. artic. XXXVII.

II.

Ut Abbates qui monasteriis regularibus præsunt, volumus atque jubemus ut secundum Regulam vivant & doceant, & de subjectis de hoc, quotquot illis & carnaliter & spiritaliter ministrare curent, & vigilantiam habeant.

III.

Ut Abbates qui canonicam debent normam illis, similiter suis provideant Clericis, sicut ordo Canonicus docet, & juxta vires certent, qualiter ipse Ordo ibidem servetur, & officium debitum ipsi explere queant, & ubi opus est, sua Monasteria emendare procurent: & ut Abbates monasteria ubi commissa magis frequentare delectent, & suos clericos instruant ut Dei servitium expleant & ordinem suum custodiant, quos per cetera delectamenta pro voluntate sæcularium vacare non sinant, nisi forte contingat eos in servitio domni Imperatoris nostroque esse occupatos; & hoc ad tempus erit, non semper.

IV.

Ut vassi & austaldi nostri in ministeriis vestris, sicut decet, honorem & plenam justitiam habeant: & si præsentes esse non possunt, suos advocatos habeant, qui eorum res ante Comitem defendere possint: & quicquid eis quæritur, justitiam habeant.

V.

Volumus atque jubemus ut Advocati in præsentia Comitis eligantur, non habentes famam malam: sed tales eligantur quales lex jubet eligere.

VI.

Volumus etiam atque jubemus, ut Comites & eorum judices non dimittant testes habentes malam famam testimonium perhibere: sed tales eligantur qui testimonium bonum habeant inter suos pagenses. Et primum per ipsos judices inquirantur, & sicut ab aliis rectius inquirere potuerint, ita faciant, non voluntati malorum hominum assensum præbentes: ut & ipsi Comites, vel eorum judices, quos noverunt, causam de qua inter eos agitur compertam esse, sine blandimento ipsius, qui causam habet, faciant ad eamdem causam venire, & per eorum inquisitionem definita sunt. Et jubemus ut testimonia ab invicem separentur, sicut lex jubet: quia si ita agant, multi falsi testes possunt convinci.

VII.

Sed & hoc volumus ut Comites plenam justitiam de latronibus faciant per eorum ministeria, & ut malefactores & fures non patiantur quietos residere, sed per eos, in quantum valent, infestent.

VIII.

Ut ante Vicarios nulla criminalis actio definiatur, nisi tantum leviores causæ quæ facile possunt dijudicari. Et nullus in eorum judicio aliquos in servitio homines conquirat, sed per eorum fidem remittantur usque in præsentiam Comitis: & ingenuos homines nulla placita faciant custodire, postquam illa tria custodiant placita quæ instructa sunt: nisi forte contingat ut aliquis aliquem accuset, exceptis illis scabinis qui cum judicibus residere debent.

IX.

Volumus ut sicut nos omnibus legem conservamus, ita & omnes legem nobis conservare faciant, & plenam justitiam in eorum ministeriis, quidquid ad nos pertinet, facere studeant.

X.

Inhibemus ut propter ullam districtionem, quam nos facere jubemus aut pro quibuslibet causis servi non mittantur in districtionem, sed per missos nostros vel domini eorum, aut illorum advocati, ipsos servos distringant, & ipsi, sicut lex jubet, rationem per servos reddant, utrum culpabiles sint, an non: ipsi vero domini distringant & inquirant servos suos, sicut ipsi amant.

XI.

Ut nemo forcapium de mancipiis aut de qualibet causa recipere præsumat, sicut sæpius domnus Imperator commendavit.

XII.

Ut mancipia adventitia & fugitiva nullus recipere præsumat.

XIII.

De mannire vero, nisi de ingenuitate aut de hæreditate non sint, aperte observandum: de ceteris vero inquisitionibus per districtionem Comitis ad mallum veniant, & juste examinentur ad justitiam faciendum &c. ut to. 2. col. 1105.

Si quis Longobardus faciem Dei & statum humanæ fragilitatis recogitans, pro salute animæ suæ de rebus suis voluerit judicare &c. tom. 1. col. 347.

XIV.

XIV.

ANNO CHRISTI 801.

Si quislibet, contempta jussione nostra, ceteris in exercitum pergentibus, domi residere A præsumpserit, plenum haribannum secundum legem Francorum, idest sexaginta solidos sciat se debere componere &c. ibid.

ANNO CHRISTI 801.

CAROLI MAGNI SELECTA CAPITULA ECCLESIASTICA,

Quæ ab eo, partim adhuc rege, partim imperatore, diversis temporibus edita sunt.

INDEX TITULORUM.

I. *De episcoporum honore ac potestate.*
II. *Ut episcopi & presbyteri ad bella non pergant.*
III. *De purgatione sacerdotum.*
IV. *De chorepiscopis.*
V. *De ecclesiis, & hominibus ecclesiasticis.*

TITULUS I.

De episcoporum honore ac potestate.

CAP. I.

Edictum Caroli regis, ut comites & alii judices episcopis, in iis quæ ad illorum ministerium pertinent, obediant.

Carolus gratia Dei rex Francorum & Longobardorum, ac patricius Romanorum, dilectis comitibus, seu judicibus & vassis nostris, vicariis, centenariis, vel omnibus missis nostris & agentibus.

Ex P. Jacobo admodo.

COgnoscat utilitas vestra, quia resonuit in auribus nostris quorumdam præsumptio non modica, quod non ita obtemperetis pontificibus nostris, seu sacerdotibus, quem admodum canonum & legum continet auctoritas; ita ut presbyteros nescio qua temeritate præsentari D episcopo denegetis. Insuper & aliorum clericos usurpare non pertimescatis, & absque consensu episcopi in vestras ecclesias mittere audeatis. Nec non & vestris ministeriis pontifices nostros talem potestatem habere non permittatis, qualem rectitudo ecclesiastica docet. Insuper nonas & decimas, vel census, improba cupiditate de ecclesiis, unde ipsa beneficia sunt, abstrahere nitimini, & precarias de ipsis rebus, sicut a nobis dudum in nostro capitulare institutum est, accipere negligitis, & ipsam sanctam Dei ecclesiam una cum ipsis episcopis vel abbatibus, emendare juxta vires vestras. Quapropter nos, una cum consensu episcoporum nostrorum, abbatum, nec non aliorum sacerdotum, hæc in- E stituta partibus nostris direximus. Præcipientes enim jubemus, ut nullus quilibet ex fidelibus nostris, a minimo ad maximum, in his quæ ad eum pertinent, episcopo inobediens parere audeat de supradictis capitulis, seu aliis eruditionibus ad illorum ministeria pertinentibus: sed cum bona voluntate, & omni mansuetudinis subjectione, unusquisque sacerdoti suo propter Deum & pacis studium obtemperare studeat. Si quis autem, quod absit, unus ex vobis ullus de nonis & decimis censibusque reddendis atque precariis renovandis negligens apparuerit, & importunus episcopis nostris de his quæ ad ministerium illorum pertinere noscuntur, vel, sicut in capitulare dudum a nobis facto continetur, contradicere præsumpserit; sciat se procul dubio, nisi se cito correxerit, in conspectu nostro exinde ducere rationes. Et ut has litteras certius credatis, de annulo nostro subterius decrevimus roborare.

CAP. II.

Quod principi ejusque legatis fideles futuri non videantur, qui episcopis non obtemperant. Ex capitulis in Theodonis villa firmatis.

Volumus atque præcipimus, ut omnes suis Capitular. lib. C sacerdotibus, tam majoris ordinis, quam & in- 7. capite 306. ferioris, a minimo usque ad maximum, ut summo Deo, cujus vice in ecclesia legatione funguntur, obedientes existant. Nam nullo pacto agnoscere possumus, qualiter nobis fideles existere possunt, qui Deo infideles, & suis sacerdotibus inobedientes apparuerint: aut qualiter nobis obedientes, nostrisque ministris ac legatis obtemperantes erunt, qui illis in Dei caussis & ecclesiarum utilitatibus non obtemperant. Potius namque, juxta veritatis vocem, ille metuendus est, qui potest animam & corpus perdere in gehennam, quam ille qui corpus torquere, & honores temporales potest auferre. De illis dictum est: *Qui vos audit, me audit;* Luc. 10. *& qui vos spernit, me spernit.* & alibi: *Qui vos* Zach. 2. *tangit, tangit pupillam oculi mei.* & rursus: *Qui scandalizaverit unum de pusillis istis, melius* Matth. 18. *est illi, ut suspendatur mola asinaria in collo ejus, & demergatur in profundum maris.* & iterum: *Qui vos recipit, me recipit, & qui me recipit,* Matth. 10. *recipit eum qui me misit.* & multa alia, horumque similia. His ergo fulti oraculis, jubemus ut omnes eis pro viribus ad eorum peragenda ministeria, & ad malos & peccatores atque negligentes homines distringendos, summopere obedientes existant. Qui autem in his, quod absit, aut negligentes, eisque inobedientes fuerint inventi, sciant se nec in nostro imperio honores retinere, licet etiam filii nostri fuerint, nec in palatio locum, neque nobiscum, aut cum nostris societatem aut communionem ullam habere, sed magis sub magna districtione & ariditate pœnas luent. In his namque omnium nostrorum fidelium volumus agnoscere fidem ac benevolentiam, quoniam si hæc fideliter & utiliter impleverint, tunc Deo & nobis fideles erunt. Si autem, quod absit, secus egerint, tunc non solum infideles, sed etiam infames atque reprobi manifeste apparentes notabuntur, eorumque domus publicabuntur, & ipsi exiliabuntur.

CAP.

ANNO CHRISTI 801.

CAP. III.

De epiſcoporum audientia. Ut litem habentes, ſive petitor, ſive poſſeſſor, ſi antiſtitum judicium elegerint, ad eos dirigantur.

Capitular. lib. VI. c. 281.

Volumus atque præcipimus, ut omnes ditioni noſtræ Deo auxiliante ſubjecti, tam Romani, quam Franci, Alamanni, Bajovarii, Saxones, Thuringi, Freſones, Galli, Burgundiones, Britones, Langobardi, Vvaſcones, Beneventani, Gothi, & Hiſpani, ceterique nobis ſubjecti omnes, licet quocumque videantur legis vinculo conſtricti, vel conſuetudinario more connexi, hanc ſententiam, quam ex ſexto decimo Theodoſii imperatoris libro, capitulo videlicet XI. ad interrogata Ablavii ducis, illi & omnibus reſcriptam ſumpſimus, & inter noſtra capitula pro lege tenendam conſultu omnium fidelium noſtrorum, tam clericorum, quam & laicorum, poſuimus, lege cunctis perpetua tenendam. Id eſt, quicumque litem habens, ſive poſſeſſor, ſive petitor fuerit, vel in initio litis, vel decurſis temporum curriculis, ſive cum negotium peroratur, ſive cum jam cœperit promi ſententia, ſi judicium elegerit ſacroſanctæ legis antiſtitis, illico ſine aliqua dubitatione, etiamſi alia pars refragatur, ad epiſcoporum judicium cum ſermone litigantium dirigatur. Multa enim, quæ in judicio captioſæ præſcriptionis vincula promi non patiuntur, inveſtigat & promit ſacroſanctæ religionis auctoritas. Omnes itaque cauſſæ, quæ vel prætorio jure, vel civili tractantur, epiſcoporum ſententiis terminatæ perpetuo ſtabilitatis jure firmentur. Nec licet ulterius retractari negotium, quod epiſcoporum ſententiis deciderit. Teſtimonium etiam ab uno licet epiſcopo perhibitum omnes judices indubitanter accipiant. Nec alius audiatur, cum teſtimonium epiſcopi a qualibet parte fuerit repromiſſum. Illud eſt enim veritatis auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod a ſacroſancto homine conſcientia mentis illibatæ protulerit. Hoc nos edicto ſalubri aliquando cenſuimus, hoc perpetua lege firmamus, malitioſa litium ſemina comprimentes, ut miſeri homines longis ac pene perpetuis actionum laqueis implicati, ab improbis petitionibus, vel a cupiditate præpropera maturo fine diſcedant. Quidquid itaque de ſententiis epiſcoporum clementia noſtra cenſuerat, etiam hac ſumus lege complexi. Gravitatem tuam, & ceteros pro utilitate omnium in perpetuum obſervare conveniet.

TITULUS II.

UT EPISCOPI ET PRESBYTERI AD BELLA NON PERGANT.

CAP. I.

Supplicatio populi apud Carolum magnum pro ſacerdotum cauſſa, ne in hoſtem aut pugnam pergerent. Ex capitulis Vvormatiæ decretis.

Lib. 6. c. 285.

FLexis omnes precamur poplitibus majeſtatem veſtram, ut epiſcopi deinceps, ſicut hactenus, non vexentur hoſtibus, ſed quando vos noſque in hoſtem pergimus, ipſi propriis reſideant in parochiis, Deoque fideliter famulari ſtudeant, & eorum ſacroſancta myſteria canonice & Deo placite peragere ſatagant, atque pro vobis, & cuncto exercitu veſtro, una cum omnibus ſibi commiſſis orare viriliter, miſſaſque decantare, & litanias atque eleemoſynas facere decertent. Quoſdam enim ex eis in hoſtibus & præliis vulneratos vidimus, & quoſdam periiſſe cognovimus. Hæc vero valde periculoſa, & oppido ſunt cavenda. Quæ idcirco ſuggerimus, ne pro talibus vos & nos ſimul pereamus. Novit Dominus, quando eos in talibus videmus, terror apprehendit nos, & quidam ex noſtris timore perterriti, propter hoc fugere, & inimicis terga vertere ſolent. Plures enim poteſtis habere præliatores, ſi illi propriis reſident in parochiis, quam ſi vobiſcum pergunt: quoniam illi qui eos prævident omnes tunc pugnabunt, quod modo nequaquam faciunt, ſed eos tantummodo cuſtodiunt. Nam ſine dubio potius vobis nobiſque proficere poſſunt, ſi remanſerint, quam ſi in hoſtem vel ad pugnam perrexerint: quia tunc eorum precibus adjuvamur, & modo eorum preſſuris gravamur. Quando vero Moyſes expanſis ad cælum manibus orabat, vincebat Iſrael; & quando a precibus ceſſabat, & manus ejus gravabantur, priuſquam ſuſtentatæ fierent, & ipſe precibus inſiſteret, vincebatur & terga vertebat. Talibus ergo & multis aliis exemplis fulti, quorum prolixitatem vitantes modo non dicimus, quia ſapienti ſemel dicta ſuffiunt, prædicta obnixe omnes precamur, & ut concedantur rogamus; quia nullatenus volumus aſſentire ut nobiſcum ad talia pergant, niſi duo aut tres bene docti, electione videlicet ceterorum, ad benedictionem dandam, & ad periclitantium reconciliationem faciendam, ne vos & nos ſimul cum pluribus pereamus, ſed eorum precibus, ut jam memoratum eſt, fulciamur. Quam formam & de ſacerdotibus tenere optamus, id eſt, ut nec illi in hoſtem, niſi bene docti, & ipſi electione atque permiſſione propriorum epiſcoporum, qui tamen tales ſint, de quorum ſcientia & vita ac converſatione omnes ſecuri eſſe poſſimus. Illud tamen vobis & omnibus ſcire cupimus, quod non propterea hæc petimus, ut eorum res, aut aliquid ex eorum pecuniis, niſi ipſis aliquid ſponte nobis dare placuerit, aut eorum eccleſias viduari cupiamus: ſed magis eis, ſi Dominus poſſe dederit, augere deſideramus; ut & ipſi & vos & nos ſalviores ſimus, & Deo potius ipſo adminiculante placere mereamur. Scimus enim res eccleſiæ Deo eſſe ſacratas, ſcimus eas eſſe oblationes fidelium, & pretia peccatorum. Quapropter ſi quis eas ab eccleſiis, quibus a fidelibus collatæ Deoque ſacratæ ſunt, aufert, proculdubio ſacrilegium committit. Cæcus enim eſt qui iſta non videt. Quiſquis ergo noſtrum ſuas res eccleſiæ tradit, Domino Deo illas offert atque dedicat, ſuiſque ſanctis, & non alteri, dicendo talia & agendo ita. Facit enim ſcripturam de ipſis rebus quas Deo dare deſiderat, & ipſam ſcripturam coram altari, aut ſupra, tenet in manu, dicens ejuſdem loci ſacerdotibus atque cuſtodibus: Offero Deo atque dedico omnes res quæ hac in chartula tenentur inſertæ, pro remiſſione peccatorum meorum, aç parentum & filiorum, aut pro quocumque illas Deo liberare voluerit, ad ſerviendum ex his Deo in ſacrificiis, miſſarumque ſolemniis, orationibus, luminariis, pauperum ac clericorum alimoniis, & ceteris divinis cultibus, atque illius eccleſiæ uti-

utilitatibus. Si quis autem eas inde, quod fieri nullatenus credo, abstulerit, sub pœna sacrilegii ex hoc Domino Deo, cui eas offero atque dedico, districtissimas reddat rationes. Ponit etiam in ea alias conjurationes, quas enumerare longum est. Nam qui eas inde postea aufert, quid agit nisi sacrilegium? Si ergo amico quidpiam rapere furtum est, ecclesiæ vero fraudari vel auferri indubitanter sacrilegium est. Unde & in sacris canonibus spiritu Dei conditis, habetur ita: Si quis oblationes ecclesiæ extra ecclesiam accipere vel dare voluerit, præter episcopi conscientiam, vel ejus cui hujuscemodi sunt commissa, nec cum ejus voluerit agere consilio, anathema sit. Absit enim, ut rerum ecclesiarum cupiditate vel ablatione sacrilegi, aut anathema efficiamur, aut talibus laqueis unquam devinciamur: quoniam scimus anathematizatos homines vel sacrilegos non solum infames, & a consortio fidelium, priusquam hæc per publicam satisfactionem ecclesiæ, & episcoporum reconciliationem, manusque impositionem emendent, alienos esse, sed etiam a regno Dei extorres fieri, si in talibus defecerint, non dubitamus. Ut ergo omnis suspicio a nobis, cunctis sacerdotibus, & omnibus Christi & sanctæ Dei ecclesiæ fidelibus funditus auferatur, profitemur omnes, stipulas dextris in manibus tenentes, easque propriis e manibus ejicientes, coram Deo & angelis ejus, ac vobis cunctisque sacerdotibus & populis circumstantibus, nec talia facere, nec facere volentibus consentire, sed magis Deo auxiliante resistere. Et hoc vobis omnibusque fidelibus sanctæ Dei ecclesiæ, & nostris notum esse cupimus, quod cum his, qui absque voluntate aut consensu vel datione rectoris illius ecclesiæ, cui ipsæ res juste esse debentur, & maxime proprii episcopi, res ecclesiæ a regibus petere, aut retentare, vel auferre, aut invadere, vel vastare præsumpserint, nec in hostem, nec ad pugnam ire, nec cibum sumere, nec ad ecclesiam, vel ad palatium, aut in itinere pergere, nec etiam nostros homines cum eorum hominibus, aut caballos vel reliqua pecora nostra cum eorum pecoribus, aut ad pastum ire, aut simul habitare vel manere, nec ullam participationem cum eis, nisi pro emendatione, ante publicam emendationem, & ecclesiæ satisfactionem, unquam scienter aut libenter habere debeamus: ne pro eorum iniquitatibus atque flagitiis una cum eis nos & nostri, quod absit, pereamus. Scimus enim quia perit justus pro impio. Tales vero a nobis, si nos fideles habere vultis, segregate, & in ergastulum sub publica pœnitentia redigite, & postulata concedite. Ut ergo hæc omnia a vobis, & a nobis, sive a successoribus vestris & nostris, futuris temporibus absque ulla dissimulatione conserventur, scriptis ecclesiasticis inserere jubete, & inter vestra capitula interpolare præcipite.

CAP. II.

Concessio domni Caroli imperatoris, ne episcopi ad bella pergant.

Lib. 6. c. 115. Omnibus notum esse volumus, quia non solum ea quæ super episcoporum & presbyterorum hostium vexationibus, & precibus pro nobis & vobis fieri rogitastis, concedere optamus; sed quidquid pro sanctæ Dei ecclesiæ & sacerdotum, sive totius populi, & vestra utilitate inveneritis, concedere paratissimi sumus: & modo ista sicut petistis concedimus: & quando vita comite, Deo auxiliante, ad generale placitum venerimus, sicut petistis, consultu omnium fidelium nostrorum scriptis firmare nostris, nostrorumque, atque futuris temporibus irrefragabiliter manenda firmissime Domino adminiculante cupimus. Modo ea quæ generalia sunt, & omnibus conveniunt ordinibus, statuere, ac cunctis sanctæ Dei ecclesiæ, nostrisque fidelibus, ob Dei omnipotentis amorem, & recordationem tradere parati sumus: & ad proximum synodalem nostrum conventum, ac generale placitum, ubi plures episcopi & comites convenerint, ista sicut postulastis firmabimus.

CAP. III.

Decretum domni Caroli regis Francorum, ut servi Dei neque in hostem pergant, neque armaturam bajulent.

Carolus gratia Dei rex, regnique Francorum rector, & devotus sanctæ ecclesiæ defensor atque adjutor in omnibus, apostolicæ sedis hortatu, omniumque fidelium nostrorum, & maxime episcoporum, ac reliquorum sacerdotum consultu, servis Dei per omnia omnibus armaturam portare, vel pugnare, aut in exercitum & in hostem pergere, omnino prohibemus, nisi illis tantummodo, qui propter divinum ministerium, missarum scilicet sollemnia adimplenda, & sanctorum patrocinia portanda, ad hoc electi sunt: id est unum vel duos episcopos cum capellanis presbyteris princeps secum habeat, & unusquisque præfectus unum presbyterum, qui hominibus peccata confitentibus judicare, & indicare pœnitentiam possit. Lib. 7. c. 91

CAP. IV.

De hoste & pugna, atque armis sacerdotibus prohibitis.

Secunda vice propter ampliorem observantiam apostolica auctoritate, & multorum sanctorum episcoporum admonitione instructi, sanctorumque canonum regulis edocti, consultu videlicet omnium nobilium nostrorum, nosmetipsos corrigentes, posterisque nostris exemplum dantes, volumus ut nullus sacerdos in hostem pergat, nisi duo vel tres tantum episcopi electione ceterorum propter benedictionem & prædicationem, populique reconciliationem; & cum illis electi sacerdotes, qui bene sciant populis pœnitentias dare, missas celebrare, de infirmis curam habere, sacratique olei cum sacris precibus unctionem impendere, & hoc maxime providere, ne sine viatico quis de sæculo recedat. Hi vero nec arma ferant, nec ad pugnam pergant, nec effusores sanguinum vel agitatores fiant: sed tantum sanctorum pignora & sacra ministeria ferant, & orationibus pro viribus insistant: ut populus qui pugnare debet, auxiliante Domino, victor existat, & non sit sacerdos sicut populus. Reliqui vero qui ad ecclesias suas remanent, suos homines bene armatos nobiscum, aut cum quibus jusserimus, dirigant, & ipsi pro nobis & cun- Lib. 7. c. 102

& cuncto exercitu noſtro miſſas, litanias, obANNO CHRISTI 801. lationes, eleemoſynas faciant, orantes Deum cæli ut proficiamus in itinere quo pergimus, victoreſque Deo adminiculante exiſtamus. Gentes enim & reges earum, quæ ſacerdotes ſecum pugnare permiſerunt, nec prævalebant in bello, nec victores extiterunt, quia non erat differentia inter laicos & ſacerdotes, quibus pugnare non eſt licitum. Hæc vero Galliarum, Spaniarum, Longobardorum, nonnullaſque alias gebtes, & reges earum feciſſe cognovimus, qui propter prædictum nefandiſſimum ſcelus nec victores extiterunt, nec patrias retinuerunt. Quam foveam caventes, malumus cum paucis & licitis, Domino opem ferente, victores exiſtere, quam cum multis & illicitis terga, quod abſit, vertere, & cum prædictis gentibus perire. Qualis enim victoria datur, ubi ſacerdotes una hora dominica pertractant miniſteria, & Chriſtianis dominicum porrigunt corpus pro ſuarum animarum redemptione, & poſt Chriſtianos, quibus hoc miniſtrare debuerant, aut paganos, quibus Chriſtum prædicaue, propriis ſacrilegiſque manibus necant; præcipue dicente eis Domino: *Vos eſtis ſal terræ: quod ſi ſal evanuerit, in quo condietur? ad nihilum valet ultra, niſi ut mittatur foras, & conculcetur ab hominibus.* Et dum hæc ita ſe habeant, elegimus potius, Domino adminiculante, nobiſque illis & cunctis eorum eccleſiis opem ferente, nec quidquam eis pro hoc de honoribus, vel eccleſiarum rebus minuente, ut gradus eorum & ſanctorum canonum decreta cuſtodiant, quam illi aut nobis imperantibus, aut conſentientibus, contra hæc faciant, aut gradibus careant, aut pereant, & nos ſimul, quod abſit, cum eis & victoria careamus vel pereamus. Quoniam peccatis exigentibus timemus, ſi talia & tam illicita aut imperemus, aut agere conſentiamus, ut una cum eis pereamus: quia non ſolum qui faciunt, ſed & qui conſentiunt facientibus æquo piaculo rei ſunt in conſpectu Dei & ſanctorum ejus. Si vero iſta veraciter ex utraque parte fuerint cuſtodita, credimus quia corruent ante nos omnes paganæ gentes, & erimus victores; inſuper & bene agentes, Domino auxiliante, vitam poſſidebimus ſempiternam.

Matth. 5.

CAP. V.

De his qui putaverunt idcirco præceptum fuiſſe, non ire ad pugnam ſacerdotes, ut honor eis minueretur.

Quia inſtigante antiquo hoſte audivimus quoſdam nos ſuſpectos habere, * propterea quod conceſſimus epiſcopis & ſacerdotibus, ac reliquis Dei ſervis, ut in hoſtes, niſi duo aut tres a ceteris electi, & ſacerdotes ſimiliter perpauci ab eis electi, non irent, ſicut in prioribus noſtris continetur capitularibus, nec ad pugnam properarent, nec arma ferrent, nec homines tam Chriſtianos, quam paganos necarent, nec agitatores ſanguinum fierent, vel quidquam contra canones facerent, quod honores ſacerdotum, & res eccleſiarum auferre vel minorare eis voluiſſemus: quod nullatenus facere velle vel facere volentibus conſentire, omnes ſcire cupimus. Sed quanto quis eorum amplius ſuam normam ſervaverit, & Deo ſervierit, tanto eum plus honorare, & cariorem habere volumus. Et ut

Lib. 7. c. 104.
* Legendum, *quod propterea conceſſimus.* H

hæc certius credantur, & per futura tempora conſerventur, præcipimus ut nullus res eccleſiæ niſi precario poſſideat, & poſtquam ipſæ precariæ finitæ fuerint, faciant poteſtative ſpeculatores eccleſiarum utrum elegerint, aut ut ipſas res recipiant, aut poſteris eorum ſub precario & cenſu habere permittant. Ita tamen ut ipſi proprias & utiles res eiſdem eccleſiis, de quarum jure eſſe videntur, legaliter tradant; & ſic a rectoribus earumdem eccleſiarum precariæ, ſi renovandæ ſunt, canonice renoventur. Novimus ergo multa regna & reges eorum propterea cecidiſſe, quia eccleſias ſpoliaverunt, reſque earum vaſtaverunt, abſtulerunt, & pugnantibus dederunt. Quapropter nec fortes in bello, nec in fide ſtabiles fuerunt, nec victores extiterunt, ſed terga multi vulnerati & plures interfecti verterunt, regnaque & regiones, &, quod pejus eſt, regna cæleſtia perdiderunt, atque propriis hereditatibus caruerunt & hactenus carent. Quæ omnia vitantes, nec talia facere, nec conſentire, nec infantibus aut ſucceſſoribus noſtris exemplum dare volumus, ſed quantum valemus & poſſumus, adjuncto Leonis papæ, & omnium epiſcoporum, quorum conſilio uſi hoc egimus, ſpiritu noſtro ſpiritui, per Deum & omnium ſanctorum merita prohibemus, conteſtamurque, ne talia faciant, vel facere volentibus conſentiant: ſed adjutores & defenſores, atque ſublimatores eccleſiarum, & cunctorum ſervorum Dei, pro viribus exiſtant, ne in foveam, in quam prædicti reges & regna ceciderunt, cadant, aut in profundum, quod abſit, inferni demergantur. Et ut hæc devotius per futura tempora conſerventur, præcipientes jubemus, ut nullus tam noſtris quam futuris temporibus, a nobis vel ſucceſſoribus noſtris, ullo unquam tempore, abſque conſenſu & voluntate epiſcoporum, in quorum parochiis eſſe noſcuntur, res eccleſiarum petere aut invadere, vel vaſtare, aut quocumque ingenio alienare præſumat. Quod ſi quis fecerit, tam noſtris, quam & ſucceſſorum noſtrorum temporibus, pœnis ſacrilegii ſubjaceat, & a nobis atque ſucceſſoribus noſtris, noſtriſque judicibus vel comitibus, ſicut ſacrilegus & homicida, vel fur ſacrilegus, legaliter puniatur, & ab epiſcopis noſtris anathematizetur: ita ut mortuus etiam ſepultura, & cunctis Dei eccleſiæ precibus & oblationibus careat, nec elecmolynam ſuam quiſquam recipiat. Quod autem maximum ſacrilegium ſit res eccleſiæ auferre, invadere, alienare, vaſtare, vel ſubripi, maxime omnes ſcripturæ divinæ teſtantur, & beatus Symmachus papa ſynodali ſententia cunctos feriendo dicit. Iniquum eſt, inquit, & ſacrilegii inſtar, ut quæ vel pro ſalute, vel pro requie animarum ſuarum unuſquiſque venerabili eccleſiæ pauperum cauſſa contulerit, aut certe reliquerit, ab his quibus maxime ſervari convenerat, auferri, aut in aliud transferri. Et multa ſanctorum canonum decreta, & ſanctorum patrum edicta hæc eadem teſtantur, quæ ſcrutari & ſcire cupientibus perfacile patent.

TI-

ANNO CHRISTI 80.

TITULUS III.

DE PURGATIONE SACERDOTUM.

CAP. I.

Quid de presbyteris criminosis, de quibus approbatio non est, agendum sit.

ib. 5. c. 33. ET hoc vobiscum magno studio pertractandum est, quid de illis presbyteris criminosis, unde approbatio non est, & semper negant, faciendum sit. Nam hoc sæpissime a nobis & a progenitoribus atque antecessoribus nostris ventilatum est, sed non ad liquidum hactenus definitum. Unde ad consultandum patrem nostrum Leonem papam sacerdotes nostros mittimus, & quidquid ab eo vel a suis perceperimus, vobis una cum illis quos mittimus renuntiare non tardabimus. Vos interdum vicissim tractate attentius, quid ex his vobiscum constituamus una cum prædicti sancti patris institutionibus, ut murmur cesset populi, & nos his satisfacientes illæsi Domino auxiliante ab utrisque maneamus. Sequitur constitutio memorata.

CAP. II.

Decretum Caroli regis, ex consultu Leonis papæ, de purgatione sacerdotum.

Lib. 5. c. 34. Omnibus vobis visu aut auditu notum esse non dubitamus, quod sæpissime, suadente antiquo hoste, sacerdotibus crimina diversa objiciantur, sed quoniam qualiter ex eis ab his rationabilis examinatio & satisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ domni genitoris nostri Pippini, sive priscis temporibus, a sanctis patribus, & a reliquis bonæ devotionis hominibus sæpissime ventilatum fuerit, nos tamen pleniter & ad liquidum definitum reperire minime quivimus. Nostris quippe temporibus ad ipsum a sanctis episcopis & reliquis sacerdotibus, & ceteris ecclesiasticæ dignitatis ministris, nostris in regnis, seu in aliis degentibus, nobisque una cum eis agentibus, sæpissime propter multas & nimias reclamationes, quæ ex hoc ad nos ex diversis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consultu domni & patris nostri Leonis apostolici, ceterorumque Romanæ ecclesiæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, sive orientalium & Græcorum patriarcharum, & multorum sanctorum episcoporum & sacerdotum, nec non & nostrorum episcoporum omnium ceterorumque sacerdotum & levitarum auctoritate & consensu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliariorum nostrorum consultu definitum est, vobis omnibus utriusque ordinis ministris scire volumus. Statutum est namque ratione & necessitate ac auctoritate prædicta, consultu omnium, ut quotiescumque cuiquam sacerdoti crimen imponitur, si ipse accusator talis fuerit, ut recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant, in canonibus pleniter expressum est) si autem, ut dictum est, ille accusator qui canonice est recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum testium approbare in conspectu episcoporum poterit, tunc canonice dijudicetur; & si culpabilis inventus fuerit, canonice damnetur. Si vero cum suprascripto prætextu approbare ipse accusator minime poterit, & hoc canonice definiatur. Ipse ergo sacerdos, si suspiciosus aut incredibilis suo episcopo, aut reliquis suis consacerdotibus, sive bonis & justis de suo populo vel de sua plebe hominibus fuerit, ne in crimine aut in prædicta suspicione remaneat, cum tribus aut quinque vel septem bonis ac vicinis sacerdotibus, exemplo Leonis papæ *, vel eo amplius, si suo episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi id esse * prospexerit, & cum aliis bonis & justis hominibus se sacramento coram populo super quatuor evangelia dato purgatum ecclesiæ reddat. Si quis autem scire desiderat, quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quid de accusatore faciendum sit, pleniter in canonibus reperire poterit.

ANNO CHRISTI 801.

* in veteribus membranis, quæ apud nos sunt, adjungitur: qui duodecim episcopos in sua purgatione habuit.

* perspexerit.

CAP. III.

Ut presbyteri criminosi ad synodum venientes in medium collocentur.

Presbyteros criminosos canonice ad synodum venientes jubemus juxta decreta papæ Innocentii cap. XXXIII. in medio collocari, discussisque objectionibus, quæ ipsis presbyteris impinguntur, si convinci potuerint, a sacerdotali removeantur officio; quia qui sancti non sunt, sancta tractare non possunt: atque alieni efficiantur a ministerio quod vivendo illicite polluerunt: & si convinci non potuerint, secundum anterius capitulum, consultu Leonis papæ, & multorum episcoporum statutum, cum aliis presbyteris & fidelibus, justisque hominibus satisfaciant episcopo suo, & populo.

Lib. 5. c. 14.

CAP. IV.

De purgatione sacerdotum, qualiter Vvormatia secunda vice a domino Carolo, & a suis tractata, atque sopita est.

Omnibus vobis tam præsentibus quam & futuris scire cupimus, quia ideo consultu sedis apostolicæ & omnium nostrorum episcoporum ac reliquorum sacerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum, de purgatione criminatorum sacerdotum tanta tractavimus, eamque cum testibus, sicut in anteriori capitulari nostro continetur, fieri decrevimus: quoniam nesciebamus eamdem causam a beato Gregorio papa esse definitam. Nam cum Vvormatiæ generalem conventum habuissemus, allata est nobis a Riculfo Moguntiacensi metropolitano epistola beati Gregorii papæ, in qua inter cetera continebantur hæc: De presbytero vero, vel quolibet sacerdote a populo accusato, si certi non fuerint testes, qui crimini illato appробent veritatem, jusjurandum erit in medio, & illum testem proferat de innocentiæ suæ puritate, cui nuda & aperta sunt omnia, sicque maneat in proprio gradu. Ista vero omnia, quia vires nostras excedunt, in judicio episcoporum juxta canonicam sanctionem definienda relinquimus: ut hæc quando orta fuerint ita definire satagant, ut nec secundum sæculum justam reprehensionem, nec penes Deum, quod absit, damnationem, sed æternæ beatitudinis, ipso auxiliante qui omnia insucata præstat, præmia consequantur.

Lib. 7. c. 205.

Gregorius II. Bonifacio episc. 9. Deliberabilem.

ANNO CHRISTI 801.

TITULUS IV.

DE CHOREPISCOPIS.

CAP. I.

Leonis III. papæ de chorepiſcopis conſulti reſponſum. Epiſcoporum Franciæ decretum, ut chorepiſcopi de miniſterio epiſcopali nihil præſumant, & ut in poſterum non fiant.

Capitular. lib. 7. c. 187. OMnibus ſanctæ Dei eccleſiæ fidelibus & noſtris notum eſſe volumus, quia non parva quæſtio de chorepiſcoporum ſuperſtitione ad nos non ſemel aut bis vel ter venerit, ſed ſæpiſſime noſtris auribus moleſtiam intulerit. Ipſa enim quæſtio non ſolum inter clericos, ſed etiam inter laicos crebrius ventilabatur. Dicebant ergo presbyteri, diaconi, & ſubdiaconi, a regularibus epiſcopis ordinati, non eos eſſe presbyteros, vel diaconos, aut ſubdiaconos, qui a chorepiſcopis videbantur quaſi ſacrati, nec ſacerdotale eos debere peragere officium, niſi forent a canonice ordinatis epiſcopis conſummati. Sumentes quoque de canonica auctoritate ſanctionem, affirmabant a chorepiſcopis ordinatos, vulneratum potius quam epiſcopaliter ſanctificatum per illam manus impoſitionem habere caput. Ubi autem vulnus infixum eſt, medicina eſt adhibenda, quo poſſit recipere ſanitatem. Similiter & laici dicebant, quod talium miniſtrorum vel ſacerdotum, id eſt qui a chorepiſcopis erant quaſi ordinati, officia audire nollent, nec eorum infantes majores vel minores, aut familiam eorum per manus impoſitionem conſignari vel confirmari uſquam vellent, ne magis vulnus quam benedictionem acciperent. Quod jurgium cum enucleatius diſcutere voluiſſemus, placuit nobis ex hoc apoſtolicam ſedem conſulere, jubente canonica auctoritate, atque dicente: Si majores cauſſæ in medio fuerint devolutæ, ad ſedem apoſtolicam, ut ſancta ſynodus ſtatuit, & beata conſuetudo exigit, incunctanter referatur. Quapropter Arnonem archiepiſcopum ad Leonem apoſtolicum miſimus, ut inter cetera quæ ferebat, etiam eum & hoc interrogaret: ut quidquid ſuper his definiendum eſſet apoſtolica auctoritate a noſtris epiſcopis regulariter ſopiretur. Qui nobis verbis & ſcriptis ab eo renuntians hæc non eſt neceſſe iterare vel definire, quia ſæpiſſime a ſuis prædeceſſoribus, & a multis ſanctis epiſcopis, atque ſynodalibus ſanctionibus eos eſſe prohibitos atque damnatos: & ideo non eſſe neceſſe ventilare, ſed definita tenere. Dixit enim nullum fore presbyterum, vel diaconum, aut ſubdiaconum ab eis ordinatum, nec eccleſiam ab eis dedicatam, nec virginem conſecratam, nec quemquam confirmatum, neque quidquam quod de epiſcopali miniſterio præſumpſere eſſe peractum: ſed quidquid ex his ab eis illicite erat præſumptum, omnia a canonice ordinatis epiſcopis debere rite peragere, & in meliorem ſtatum reformare: quia quod non oſtenditur geſtum, ratio non ſinit ut videatur iteratum. Prædictos autem chorepiſcopos omnes præcepit damnare, & in exilio detrudi. Iſta vero omnes maxime regni nobis a Deo commiſſi epiſcopi cum eodem Arnone, permittente præfato apoſtolico, mitius tractantes, jam dictos villanos epiſcopos inter presbyteros ſtatuerunt, ita ut amplius nihil de epiſcopali miniſterio præſumerent, nec ipſi deinceps a quoquam fierent, qui gradus ſui periculum vitare vellet. Decretum * namque eſt in illa ſynodo, quam * Reginisbruc pro eadem vel pro aliis cauſis apoſtolica auctoritate præfato prætexto habuimus, nihil ex prædictis a quoquam eorum agere nec facere volentibus conſentire, ſed quidquid ab eis epiſcopaliter præſumptum eſt, a canonice ordinatis epiſcopis peragi debere, nec ullum uſquam de epiſcopali miniſterio a chorepiſcopis aliquid accepiſſe, quia nihil in dante erat, quod aliquis horum accipere potuiſſet, quoniam quod non habuit quis eorum, dare non potuit. Nam epiſcopi non erant, quia nec ad quamdam civitatis epiſcopalem ſedem titulati erant, nec canonice a tribus epiſcopis ordinati. Ideo de epiſcopali miniſterio nihil agere potuerunt: & idcirco non oſtenditur geſtum, quod præfixi agere putaverunt, quia quod non habuerunt, nullatenus dare potuerunt. Ideo namque nulla cauſſa permittit, ut videatur iteratum, quod de cauſſis memoratis a canonice ordinatis epiſcopis cognoſcitur regulariter peractum. Unde & cum ſæpe quæſtio de male accepto honore naſcatur, quis ambigat nequaquam eſſe * tribuendum quod non docetur fuiſſe collatum? Scimus enim, ſicut & in antiquis patrum legimus decretis, poſſe vera ac juſta legitimi epiſcopi benedictione auferri omne vitium quod a vitioſo fuerat injectum.

ANNO CHRISTI 801.

* Vide quæ illa ſynodo dicta ſunt paullo ante pag. 222 B. * Ratisbonæ

* tributum

CAP. II.

Ut nullus chorepiſcopus per impoſitionem manus Spiritum Sanctum tradat, aut conſecrationem perficiat.

Lib. 7. c. 3 Placuit, ſicut Leonis papæ, & omnium epiſcoporum noſtrorum, atque reliquorum fidelium generali & ſynodali conſultu decrevimus, ut nullus chorepiſcopus per manus impoſitionem Spiritum Sanctum tradere, aut ſacerdotes vel levitas, aut ſubdiaconos ſacrare, vel virgines velare, aut ſanctum chriſma conficere, vel eccleſias aut altaria ſacrare, aut benedictionem in publica miſſa populis tribuere præſumat: quæ omnia ſummis pontificibus, id eſt, cathedralibus epiſcopis debentur, & non chorepiſcopis vel presbyteris, quorum formam juxta ſanctorum canonum decreta chorepiſcopi gerunt. Si autem ii aliquid ex his agere tentaverint, irrita erunt quæ ab iis geruntur, & ipſi omni eccleſiaſtico honore funditus priventur.

CAP. III.

De his qui a chorepiſcopis ſunt ordinati presbyteri, diaconi vel ſubdiaconi.

Lib. 7. c. 3 Ut hi qui a chorepiſcopis presbyteri, vel diaconi, vel ſubdiaconi ſunt ordinati, nullatenus in presbyteratus, diaconatus, vel ſubdiaconatus officio miniſtrare præſumant. Similiter homines, qui imperitis videntur ab eis eſſe confirmati, vel virgines ſeu eccleſiæ ſacratæ, aut chriſma confectum, ſive altaria dedicata, pro confirmatis, vel ſacratis, aut dedicatis minime habeantur, quia quæ illi non habuerunt dare non potuerunt: quoniam ex his eis quidquam agere non licet, quæ omnia ſummis pontificibus debentur, & non chorepiſcopis, qui nec ſummi pontifices vel epiſcopi fuerunt, nec deinceps uſquam fieri poſſunt. Nullum enim

ex

ex LXX. ex his aliquid unquam fecisse legimus vel scimus ; ad quorum exemplum & formam presbyteros vel chorepiscopos , antequam ipsi chorepiscopi prohibiti essent , fuisse agnovimus . Hæc vero omnia a cathedralibus episcopis , qui a comprovincialibus episcopis , aut præsentia , aut judicio metropolitani consecrati esse noscuntur , agenda sunt , & non a presbyteris , vel chorepiscopis , qui ambo unius formæ esse videntur . Quæ si ab eis aut propter imperitiam , aut propter præsumptionem acta , ut prædictum est , ab imperitis esse putantur , a cathedralibus tamen episcopis reformanda vel peragenda sunt : quia quæ illi in his agere cogitarunt imperfecta remanserunt ; &, ut jam prælibatum est , quod illi non habuerunt , dare non potuerunt . Episcopi namque non fuerunt , quia nec a tribus episcopis , nec ad aliquam episcopalem cathedram ordinati fuerunt : & ideo ex his nihil agere potuerunt . Et ne alicui talis ordinatio , vel confirmatio , aut consecratio , reiteratio esse videatur , attendat illud quod scriptum est : Quod non ostenditur gestum , ratio non sinit ut videatur iteratum.

ANNO CHRISTI 801.

CAP. IV.

De chorepiscopis , ne deinceps fiant .

Lib. 6. c. 119. Placuit ne chorepiscopi a quibusdam deinceps fiant , quoniam hactenus a nescientibus sanctorum patrum, & maxime apostolicorum decretis suisque quietibus ac delectationibus inhærentes facti sunt . Idcirco & olim persæpe , & nostro a sancta apostolica sede tempore sunt prohibiti , & ne deinceps a quoquam tam ordinante , quam ordinari cupiente , talis præsumptio assumatur , a cunctis nostri regni episcopis est in synodo canonice prohibitum.

Sunt & alia de chorepiscopis capitula , libro 6. capite 284. & libro 7. capite 310. & 318. quæ propterea hoc loco prætermittimus , quia novi nihil continent . Actum est etiam postea de iisdem in concilio Parisiensi sub Ludovico Pio , & in concilio Meldensi sub Carolo Calvo , & in aliis.

TITULUS V.

DE ECCLESIIS ET ECCLESIASTICIS HOMINIBUS.

CAP. I.

De ecclesiarum servorumque Dei oppressionibus , & de aliis sceleribus nefandis ob quæ regna percussa sunt , ut penitus cavcantur .

Lib. 7. c. 105 PRohibemus omnino sub pœna sacrilegii generaliter omnibus , cunctarum ecclesiarum rerum invasiones , vastationes , alienationes , sacerdotumque & reliquorum servorum Dei oppressiones , vexationes , atque cunctorum generum injurias , nec non & cunctis utriusque sexus hominibus adulteria , fornicationes , sodomiticasque luxurias , atque incesta , vel cuncta illicita conjugia , homicidia injusta , perjuria , falsa testimonia , & omnia illicita : pro quibus non solum regna vel reges , sed etiam homines in eis commanentes perire cognovimus . Sed quia Deo auxiliante per merita & intercessionem sanctorum servorumque Dei , quos sublimare & honorare curavimus atque curamus , hactenus nos & successores nostri regna & regiones acquisivimus , & victorias multas habuimus , deinceps summopere nobis providendum est , ne pro prædictis illicitis & spurcissimis luxuriis his , quod absit , careamus . Nam multas regiones , quæ rerum ecclesiarum invasiones , vastationes , alienationes , vexationesque , & sacerdotum reliquorumque servorum Dei oppressiones , vel quascumque injurias , quæ jam dicta illicita , & adulteria , vel sodomiticam luxuriam , vel commixtionem meretricum sectatæ fuerunt , nec in bello sæculari fortes , nec in fide stabiles perstiterunt . Et qualiter Dominus talium criminum patratoribus ultrices pœnas per Sarracenos , & alios populos , venire & sævire permisit , cunctis earum gesta legentibus liquet . Et nisi nos ab his caveamus , similia nobis supervenire non dubitamus , quia vindex est Deus his hominibus . Quapropter sciat unusquisque nobis subjectus , qui in uno ex his repertus atque convictus fuerit , & honores si habet omnes perdere , & in carcerem se usque ad justam emendationem , atque per publicæ pœnitentiæ satisfactionem retrudi , & ab omnium fidelium consortio fieri alienum . Valde enim cavenda est illa fovea , in quam alios cecidisse cognovimus .

ANNO CHRISTI 801.

CAP. II.

EPISTOLA CAROLI IMPERATORIS AD PIPPINUM FILIUM REGEM ITALIÆ

De pace ecclesiarum Dei , & illis servientium .

Carolus serenissimus Augustus a Deo coronatus , magnus , pacificus imperator , Romanorum gubernans imperium , ac per misericordiam Dei rex Francorum & Langobardorum , dilectissimo filio nostro Pippino glorioso regi sempiternam in Domino salutem .

PErvenit ad aures * nostras , quod aliqui duces , & eorum juniores , castaldii , vicarii , centenarii , seu reliqui ministeriales , falconarii , venatores , & ceteri per singula territoria habitantes vel discurrentes , mansionaticos & paravereda accipiant , non solum super liberos homines , sed etiam in ecclesias Dei , monasteria videlicet virorum ac puellarum , & xenodochia , atque diversas plebes , & super reliquos servientes ecclesiarum Dei , in eorum opera , id est in vineis , & campis , seu pratis , nec non & in eorum ædificiis illos faciant operari , & carnaticos , & vinum contra omnem justitiam ab eis exactare non cessant , & multas oppressiones patiantur ipsæ ecclesiæ Dei , vel servientes earum . Ideoque , carissime fili , has literas ad tuam dilectionem direximus , ut hanc causam diligenter ac prudenter inquirere facias , & , si veritas est quod ita factum sit , deinceps omnimodis emendare & corrigere studeas : quatenus in diebus nostris ac tuis pax ecclesiarum Dei , sive illarum servientium , in omnibus conservetur , & ut merces copiosa nobis ac tibi exinde jugiter accrescat . Audivimus etiam , quod quædam capitula quæ in lege scribi jussimus , per aliqua loca aliqui ex nostris ac vestris dicant , quod nos nequaquam illis hanc causam ad notitiam per nosmetipsos conditam habeamus : & ideo nolunt eis obedire , nec consentire , neque pro lege tenere . Tu autem

* Lib. 5. c. 210. clementiæ nostræ

ANNO CHRISTI 801.

tem noſti, quomodo vel qualiter tecum locuti fuimus de ipſis capitulis. Et ideo admonemus tuam amabilem dilectionem, ut per univerſum regnum tibi a Deo commiſſum ea nota faciat, & obedire atque implere præcipiat. De epiſcopis & ſacerdotibus occiſis, ſicut ſtatutum habemus, & de reliquis quibuslibet cauſſis. Verumtamen de presbyteris videtur nobis, ut ſi liber natus eſt presbyter, tripla compoſitione ſecundum tuam legem fiat compoſitus: & ſi plagatus fuerit, ſecundum qualitatem plagarum vel diſciplinæ tripla compoſitione emendetur qui hoc perpetraverit. Si tamen presbyter ſervus natus fuerit, ſecundum illius nativitatem tripla compoſitione ſolvatur in plagis & diſciplinis. Et de diaconibus ſimiliter fiat. His expletis bene vale ſemper in Domino, fili dilectiſſime.

CAP. III.

Qualiter ex factis aut manſis, vel quartis, manopera & reliqua ſervitia exigantur vel agantur

Lib. 5. c. 351. Pro nimia reclamatione quæ ad nos venit de hominibus eccleſiaſticis, ſeu fiſcalinis, qui non erant adjurnati, quando in Cenomannico fuimus, viſum eſt nobis una cum conſultu fidelium noſtrorum ſtatuere, ut quicumque de prædictis hominibus quartam facti tenet, cum ſuis animalibus ſeniori ſuo pleniter unum diem cum ſuo aratro in campo dominico aret; & poſtea nullum ſervitium & manuale in ipſa hebdomada a ſeniore ſuo requiratur. Et qui tanta animalia non habet, ut in uno die hoc explere valeat, perficiat prædictum opus in duobus diebus. Et qui ſolummodo ita invalida, ut per ſe non poſſit arare, quatuor animalia habet, cum eis ſociatis ſibi aliis aret uno die in campo ſenioris, & uno die poſtmodum in ipſa hebdomada opera manuum faciat. Qui nihil ex his facere poteſt, neque animalia habet, per tres dies ſeniori ſuo a mane uſque ad veſperam operetur, & ſenior ſuus ei amplius non requirat. Diverſis namque modis hæc agebantur; a quibuſdam tota hebdomada operabatur, a quibuſdam dimidia, & a quibuſdam duobus diebus. Idcirco hæc ſtatuimus, ut nec familia ſe a prædictis operibus ſubtrahere poſſit, neque a ſenioribus amplius eis requiratur. Et qui minus quartæ optimæ de terra habet, ſecundum æſtimationem ſuæ telluris opera faciat.

Hæc ab Adalardo comite palatii noſtri ad eorum ſatisfactionem una cum aliis fidelibus noſtris præcipi noſtra vice & publice annuntiari juſſimus.

Nota Jacobi Sirmondi, S. J.

1 *Caroli magni ſelecta capitula.*) Non eſt hæc vetus collectio, ſed noſtra. Selegimus ergo, atque in unum congeſſimus, quæ de præfixis titulis a Carolo magno conſtituta ſparſim apud Benedictum Levitam, & alios diffuſa legebantur. Et quia hæc a Carolo partim adhuc rege, partim jam imperatore decreta conſtabat, nec idem tempus erat omnium, ac ſingulorum fere incertum, huic potiſſimum anno, qui ejus imperii natalem præceſſit, aſſignanda cenſuimus.

DE SYNODIS SEU CONVENTIBUS PUBLICIS A CAROLO MAGNO POST ADEPTUM imperium celebratis, & de capitularibus quæ in iiſdem edita feruntur.

Difficile erat in re obſcura pronuntiare. ſed lucem nobis attulit vetus codex Metenſis, qui unus omnium, quos vidimus, plura ceteris Caroli Auguſti capitularia continet, eademque per ſingulos imperii ejus annos digeſta ſuis etiam locis aſſignat, niſi quod loci nomen in quibuſdam non habet, primumque capitulare, quod ad Italiam potius ſpectet, penitus omittit. Hoc igitur excepto, reliqua in hunc modum repræſentat.

Capitula Caroli Auguſti per annos imperii digeſta.

Anno I. Romæ. Capitula * ad Longobardorum legem adjecta.

Anno II. *Sine loco*. Capitula miſſis dominicis data.

Anno III. Aquiſgrani. Capitula quæ in lege Salica addi juſſit. Item, De lege Ripuariense, & alia diverſa.

Anno IV. Ad Salz. Capitula VIII. Item, Admonitio ad presbyteros.

Anno V. ad Theotonem villam. Capitula infra eccleſiam XVI. Ad omnes generaliter XXIII.

Anno VI. ad Niumaga, infra quadrageſimam. Capitula XVIII.

Anno VII. in Aquis palatio. Capitula VII. *Memoratorium*, &c.

Anno VIII. in Aquis palatio. Capitulare triplex.

Anno IX. in Aquis palatio, Capitula XXXVII. *De eccleſiis non bene*, &c.

Anno X. in Aquis palatio Capitula XVIII. *De clamatoribus*, &c.

Anno XI. *Sine loco*. Capitularia duo interrogationis. Item capitula VIII. Cur exercitus deſerantur.

Anno XII. Bononiæ in litore maris. Capitula XI. *Quicumque liber*, &c. Capitula XIII. Pro juſtitiis faciendis.

Anno XIII. Aquiſgrani. Capitula XXVIII. *Ut unuſquiſque archiepiſcopus.*

Horum partem habet editio Bavarica conſtitutionum Caroli magni, ſed nullo digeſtam ordine, multiſque paſſim mendis depravatam, quibus caruit optimus codex ſancti Vincentii Metenſis quo potiſſimum uſi ſumus. Ex his porro capitularibus illa dumtaxat, quæ mera ſunt eccleſiaſtica, integra ſubjecimus: ex reliquis quæ mixta erant, ea ſolum a nobis excepta ſunt quæ ad eccleſiam viſa pertinere.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULA ECCLESIASTICA.

Excerpta ex variis capitularibus per diverſos ejus imperii annos & loca conſtitutis.

I.

De epiſcopis & aliis ſacerdotibus Ex capitulis, quæ miſſis anno II. data ſunt, cap. 2

DE epiſcopis & reliquis ſacerdotibus, ſi ſecundum canonicam inſtitutionem vivant, & ſi canones bene intelligant & adimpleant.

II.

De abbatibus. Ex iiſdem cap. 3.

De abbatibus, utrum ſecundum regulam & canonice vivant: & ſi regulam aut canones bene intelligant.

III.

De monaſteriis virorum. Ex iiſdem cap. 4.

De monaſteriis virorum ubi monachi ſunt ſi ſecundum regulam vivant, ubi promiſſa eſt.

IV.

* Hæc extant in mſ. Palatino monuit Hoiſteinius. Apud me ſunt ea, ut opinor, capitula numero octo cum brevi præfatione.

ANNO CHRISTI 801.

IV.

De monasteriis puellarum Ex iisdem cap. 5.

De monasteriis puellarum, utrum secundum regulam an canonice vivent, & de claustris earum.

V.

De nonis & decimis, & de castitia ecclesiarum: Ex iisdem cap. 19.

De decimis & nonis, atque castitia ecclesiarum Dei, ut omnes dare & emendare studeant.

VI.

De concordia episcoporum atque abbatum, & comitum seu vassorum dominorum & de justitiis. Ex iisdem cap. 20.

Ut diligenter inquirant inter episcopos, abbates, sive comites, vel abbatissas atque vassos nostros, qualem concordiam & amicitiam adinvicem habeant per singula ministeria, aut si aliqua discordia inter ipsos esse videtur, & omnem veritatem in eorum sacramento nobis exinde renuntiare non negligant. Insuper totum undecumque necesse fuerit, tam de justitiis nostris, quam & pro justitiis ecclesiarum Dei, viduarum, orphanorum, pupillorum, & ceterorum hominum inquirant & perficiant, & quodcumque ad emendandum invenerint, emendare studeant, in quantum melius poterunt, & quod per se emendare non potuerint, in præsentiam nostram adduci faciant.

VII.

De homicidiis clericorum. Ex capitulis anno III. ad legem Salicam additis cap. 1.

Lib. 3. c. 25. Qui subdiaconum occiderit, CCC. solidos componat: qui diaconum, CCCC. qui presbyterum, DC. qui episcopum, DCCC. qui monachum, CCCC. solidos culpabilis judicetur. (1)

VIII.

De confugio ad ecclesiam. Ex iisdem cap. 3.

Lib. 1. c. 140. Si quis ad ecclesiam confugium fecerit, in atrio ipsius ecclesiæ pacem habeat, nec sit ei necesse ecclesiam ingredi; & nullus eum inde per vim abstrahere præsumat, sed liceat ei confiteri quod fecit, & inde per manus bonorum hominum ad discussionem in publicum perducatur.

IX.

De his qui ad casam Dei res suas tradere voluerunt. Ex iisdem cap. 6.

Lib. 1. c. 141. Qui res suas pro anima sua ad casam Dei tradere voluerit, domi traditionem faciat coram testibus legitimis, & quæ hactenus in hoste factæ sunt traditiones, de quibus nulla est quæstio, stabiles permaneant. Si vero aliquis alii res suas tradiderit, & in hostem profectus fuerit, & ille cui res traditæ sunt interim mortuus fuerit, qui res suas tradidit, cum reversus fuerit, adhibitis testibus, coram quibus traditio facta est, res suas recipiat. Si autem & ipse mortuus fuerit, heredes ejus legitimi res traditas recipiant.

X.

De ecclesiis emendandis. Ex aliis capitulis eodem anno III. datis. De caussis admonendis cap. 1.

Append. c. cap. 28. De ecclesiis emendandis, ut ubi uno in loco plures fuerint quam necesse sit, destruantur quæ necessariæ non sunt, & aliæ construantur.

XI.

De ordinatione presbyterorum. Ex iisdem cap. 2.

Lib. 1. c. 142. Ut presbyteri non ordinentur priusquam examinentur: & ut excommunicatio passim, & sine caussa non fiat.

XII.

De conversione liberi hominis. Ex iisdem cap. 12.

Lib. 1. c. 143. Ut liber homo qui in monasterio regulari comam deposuerit, & res suas ibidem delegaverit, promissionem factam secundum * regulam firmiter teneat.

*Cod. MS. secundum legem regularem

XIII.

Ut omne sacramentum in ecclesia juretur. Ex aliis eodem anno III. editis. De lege Ripuariense c. 57.

Lib. 6. c. 209* Omne sacramentum in ecclesia, aut supra reliquias, juret. & quod in ecclesia jurandum est, vel cum VI. electis, vel, si XII. esse debent, quales potuerit invenire, & sic juret. Sic illum Deus adjuvet, & illi sancti, quorum istæ reliquiæ sunt, ut veritatem dicat.

XIV.

De iis qui ad usus illicitos sanctum chrisma dant vel accipiunt.

Ex aliis eodem anno III. additis.

De nuper auditis & compertis cap. 1.

De clericis & laicis qui chrisma ad aliquam nimietatem dant & accipiunt: si quis presbyter aut diaconus dare aut accipere præsumpserit, gradum amittat: ceteri clerici, & nonnanes, disciplinam corporalem, & carceris custodiam sustineant, laici qui acceperint, aut alicui dederint, manum perdant.

XV.

De oratoriis consecratis. Ex iisdem cap. 20.

Ut qui oratorium consecratum habet, vel habere voluerit, per consilium episcopi de suis propriis rebus ibidem largiatur: & propterea illi vici canonici non sint neglecti.

XVI.

De fame, clade, & pestilentia, si evenerit. Ex capitulis ad Theotonem villam anno V. datis ad omnes, cap. 4.

Lib. 1. c. 118. De hoc quod si evenerit fames, clades, aut inæqualitas aeris, vel alia quæcumque tribulatio, ut non expectetur edictum nostrum, sed statim Dei misericordia deprecetur in loco. Et in præsenti anno de famis inopia, ut suos quisque adjuvet, & suam non nimis annonam care vendat: & ne foris imperium nostrum vendatur aliquid alimoniæ.

XVII.

De liberis hominibus qui ad monasteria converti volunt. Ex iisdem cap. 16.

Lib. 1. c. 120 De liberis hominibus qui ad servitium Dei se tra-

(1) *Hanc legem ita declaratam legi in MS. Cod. legum Longobardicarum, Francicarum & Saxonicarum, per titulos digestarum, quem mecum alim communicavit vir eruditus P. Magist. Aloysius Baroni Ord. Servor. B. M. Virg.*

Carolus Imp. Qui monachum CCC. De episcopis & Sacerdotibus occisis, sicut stabilitum habemus, fiat, & de reliquis quibuslibet causis. Verumtamen de Presbyteris videtur nobis, ut quilibet natus est per triplam compositionem secundum legem suam: & compositum fiat ab eo, qui hoc perpetravit. Et si plagatus fuerit secundum quantitatem & qualitatem plagarum, vel disciplinam tripla compositio secundum legem suam emendetur ab eo qui hoc perpetraverit. Si autem servus Presbyter natus fuerit, secundum nationem illius tripla compositione solvatur in plagis & disciplinis. Et de Diaconibus similiter fiat. *Manst*

tradere volunt, ut prius hoc non faciant, quam a nobis licentiam poſtulent. Hoc ideo, quia audivimus aliquos ex illis non tam cauſſa devotionis, quam exercitum, ſeu aliam functionem regalem fugiendo, quoſdam vero cupiditatis cauſſa ab his qui res illorum concupiſcunt circumventos audivimus. Et hoc ideo fieri prohibemus. ANNO CHRISTI 801.

XVIII.

De eccleſiis, ſive ſanctis noviter inventis. Ex iiſdem cap. 18.

Append. 1. cap. 10. De eccleſiis, ſeu ſanctis noviter ſine auctoritate inventis, niſi epiſcopo probante, minime venerentur: ſalva etiam & de hoc & de omnibus eccleſiis canonica auctoritate.

XIX.

De miſſis qui per civitates & monaſteria mittuntur. Ex capitulis anno VI. ad Niumagam editis cap. 3.

Lib. 1. c. 122. Ut prædicti miſſi per ſingulas civitates & monaſteria virorum & puellarum, prævideant quomodo aut qualiter in domibus eccleſiarum & ornamentis eccleſiæ emendatæ vel reſtauratæ eſſe videntur, & diligenter inquirant de converſatione ſingulorum, vel quomodo emendatum habeant quod juſſimus de eorum lectione & cantu ceteriſque diſciplinis eccleſiæ pertinentibus.

XX.

De theſauris eccleſiaſticis. Ex iiſdem cap. 4.

Lib. 1. c. 123. Ut ſinguli epiſcopi, abbates, ſeu abbatiſſæ, diligenter conſiderent theſauros eccleſiaſticos, ne propter perfidiam aut negligentiam cuſtodum aliquid de gemmis aut de vaſis, reliquo quoque theſauro perditum ſit; quia dictum eſt nobis, quod negotiatores Judæi, nec non & alii gloriantur, quod quidquid eis placet poſſint ab eis emere.

XXI.

De mercatis, ut die dominico non fiant. Ex capitulis anno IX. datis in Aquenſi palatio cap. 18.

De mercatis, ut die dominico non agantur. ſed in diebus quibus homines ad opus dominorum ſuorum debent operari.

XXII.

Quod judicio Dei credendum ſit. Ex iiſdem cap. 20.

Ut omnes judicio Dei credant abſque ulla dubitatione.

XXIII.

Si presbyter ſanctum chriſma dederit ad judicium ſubvertendum. Ex iiſdem cap. 21.

Lib. 3. c. 55. Si presbyter chriſma dederit, ab epiſcopo degradetur, & poſtmodum a judice manum perdat, ſi propter judicium ſubvertendum hoc fecerit.

XXIV.

De admonitione ſacerdotum. Ex capitulis anno X. Aquis palatio datis cap. 4.

Lib. 1. c. 165. Ut ſacerdotes admoneant populum, ut eleemoſynas dent, & orationes faciant propter diverſas plagas, quas aſſidue pro peccatis patimur.

XXV.

De prædicatione ad plebem. Ex iiſdem cap. 5.

Lib. 1. c. 166. Ut ipſi ſacerdotes, unuſquiſque ſecundum ordinem ſuum, prædicare, & docere ſtudeat plebem ſibi commiſſam.

XXVI.

De ebrietate. Ex iiſdem cap. 6.

De ebrietate, ut primum omnium ſeniores ſemetipſos exinde vetent, & eorum junioribus exemplum bonæ ſobrietatis oſtendant. ANNO CHRISTI 801.

XXVII.

De admonitione ad omnes. Ex iiſdem cap. 7.

Lib. 1. c. 168. Admonendi ſunt omnes generaliter ſecundum evangelicam auctoritatem, ut ſic luceant opera veſtra coram hominibus, ut glorificent patrem veſtrum qui in cælis eſt.

XXVIII.

De eleemoſyna mittenda Hieroſolymam. Ex iiſdem cap. 17.

Append. 1. cap. 31. De eleemoſyna mittenda ad Jeruſalem propter eccleſias Dei reſtaurandas.

XXIX.

Ut malignis nemo conſentiat. Ex iiſdem cap. 18.

Ibid. c. 32. Ut nullus hominibus malignis conſentiat, ſed magis in quantum poteſt reſiſtat, ut pauperes, orphani, viduæ & eccleſiæ Dei pacem habeant.

XXX.

Ut non niſi permiſſione regali brunia, vel gladius homini extraneo a quolibet detur aut vendatur. Ex capitulis anno XII. Bononiæ datis. cap. 10.

Lib. 3. c. 75. Conſtitutum eſt, ut neque epiſcopus, neque abbates, aut abbatiſſæ, vel quilibet rector eccleſiæ, bruniam vel gladium, ſine noſtro permiſſu, cuilibet homini extraneo, aut dare, aut venumdare præſumat, niſi tantum vaſſalis ſuis. Et ſi evenerit, ut in qualibet eccleſia, vel ſancto loco, plures brunias habeant quam ad homines rectoris ejuſdem eccleſiæ ſufficiant, tunc principem idem rector eccleſiæ interroget quid de his fieri præcipiat.

XXXI.

De epiſcopis, abbatibus, comitibus, & potentioribus, ſi cauſſam inter ſe habuerint. Ex aliis eodem anno XII. pro juſtitiis faciendis cap. 2.

Lib. 3. c. 77. Ut epiſcopi, abbates, comites, & potentiores quique, ſi cauſſam inter ſe habuerint, ac ſe pacificare noluerint, ad noſtram jubeantur venire præſentiam, neque illorum contentio alicubi finiatur. Neque propter hoc pauperum & minus potentium juſtitiæ remaneant, neque comes palatii noſtri recentiores cauſſas ſine noſtra juſſione finire præſumat, ſed tantum ad pauperum & minus potentium juſtitias faciendas ſibi ſciat eſſe vacandum.

XXXII.

Curanda epiſcopis in viſitatione parochiæ. Ex capitulis, ex lege Salica, Romana, & * Gombata cap. 1.

Ut epiſcopi circumeant parochias ſibi commiſſas, & ibi inquirendi ſtudium habeant de inceſtu, de patricidiis, fratricidiis, adulteriis, ce nodoxiis, & aliis malis quæ contraria ſunt Deo, quæ in ſacris ſcripturis leguntur, quod ea Chriſtiani devitare debent. Et infra illorum parochias eccleſias, quibus neceſſe eſt, emendandi curam habeant. Similiter tam noſtras a nobis in beneficio datas, quam & aliorum, ubi reliquiæ præeſſe videntur. Et ut monachi per verbum epiſcopi, & per regimen abbati, & per bona illorum exempla regulariter vivant, prout loca locata ſunt. Et ut præpoſitus, & hi qui foras monaſteria ſunt, ne venatores habeant: quia jam frequenter juſſimus ne monachi foras monaſterium habitaſſent.

* Lex Gombata corrupte ſic dicta pro *Gundebada*, a Gundebado Burgund. rege: inde conc. Francof. cap. 45. *Gunthodingi*, & in cap. Aquiſgran. *Gundebodingi* appellati ſunt qui Gundebadi lege vivebant. *Sirmondus*

XXXIII.

XXXIII.

Ut eccleſiæ pacem habeant. Ex iiſdem cap. 2.

Ut eccleſiæ, viduæ, & pupilli, per bannum regis pacem habeant. Sin aliter, in præſentia noſtra hoc veniat ſi fieri poteſt. Sin autem, miſſi noſtri inveſtigent illud, quomodo geſtum ſit, & nobis renuntient.

XXXIV.

De advocatis epiſcoporum & abbatum. Ex iiſdem cap. 14.

Ut epiſcopi & abbates advocatos habeant, & ipſi habeant in illo comitatu propriam hereditatem, & ut ipſi recti & boni ſint, & habeant voluntatem recte & juſte cauſſas perficere.

CAPITULARE * EPISCOPORUM.

HÆC SUNT CAPITULA EX DIVINARUM ſcripturarum ſcriptis, quæ electi ſacerdotes cuſtodienda atque adimplenda cenſuerunt.

Extant in Balluzio T. 1. pag. 357. edit. Pariſ.

OBSERVATIO PHILIPPI LABBE, S. J.

Hoc loco in mſ. Palatino Bibl. Vatic. ſubjunguntur alia diverſa capitula non edita a pag. 13. ad pag. 18. Principium : *In primis de Aurelianenſi* &c. Finis : *nec conſentiant facienti*. Sed pag. 16. poſt capitulum XIX. ita notatur : *Hoc fuit datum ad Aquis in tertio anno imperii domni Caroli Auguſti, quando ſynodus ibi magna fuit*. Quod ad capitula ibidem ſequentia pertinere exiſtimabat V. C. Lucas Holſtenius : iis enim finitis ſubjungitur : *In quarto ad Salz.* &c. ut paulo poſt occurret. De his vero omnibus ſi ita viſum fuerit plura dicemus in notis.

CAPITULA EXCERPTA DE CANONE.

I. UT per ſingulos annos ſynodus bis fiat.

II. Qualis ad ſacerdotium vel ſacros ordines, ſecundum quod in canone legimus venire non poteſt.

III. Ut nequaquam inter duos metropolitanos provincia dividatur.

IV. Ne in una civitate duo ſint epiſcopi, & de vicariis eorum.

V. Quod non oporteat ordinationes epiſcoporum diu differre.

VI. De ordinatis epiſcopis, nec receptis.

VII. Quod non oporteat abſolute quoslibet ordinare.

VIII. De ſervo, ſi neſciente domino ſuo fuerit ordinatus.

IX. Quod non liceat clericum in duobus civitatibus miniſtrare, nec abbates plurima monaſteria aut cellas habere.

X. Ne de uno loco ad alium tranſeat epiſcopus ſine decreto epiſcoporum, velut clericus ſine juſſione epiſcopi ſui.

XI. De peregrinis epiſcopis & clericis.

XII. De litteris peregrinorum, & clericis ſine litteris ambulantibus.

XIII. Qualis, vel pro qualibus culpis quis ſecundum canonicam inſtitutionem degradetur de officio ſacerdotali.

XIV. De expulſo ab eccleſia, & excommunicatione vel damnato ab officio.

XV. De ordine eccleſiaſtico, & officio miſſæ, & reliquiis ſanctorum, & oratoriis villaribus.

XVI. De altaribus non conſecrandis niſi lapideis.

XVII. De confirmatione cum chriſmate.

XVIII. De baptiſmo.

XIX. De paſcha & die dominico, & reliquis feſtivitatibus.

XX. De jejuniis & quadrageſima, vel litaniis.

XXI. Ut feſtivitates præclaræ non niſi in civitatibus aut in vicis publicis teneantur.

XXII. De hoc officio.

XXIII. Ut omnes fideles communicent, & ad miſſas expectent finalem deprecationem.

De presbyteris, diaconibus, & reliquis ex clero, ex decretis & canone ſancti Silveſtri, & XXCIV. epiſcoporum.

Fecit hos gradus in gremio ſynodi, ut non presbyter adverſus epiſcopum, non diaconus adverſus presbyterum, non ſubdiaconus adverſus diaconum, non acolytus adverſus ſubdiaconum, non exorciſta adverſus acolytum, non lector adverſum exorciſtam, nec oſtiarius adverſus lectorem det accuſationem aliquam. Et non damnabitur præſul ſine LXXII. teſtibus : neque præſul ſummus a quoquam judicabitur, quoniam ſcriptum eſt *Non eſt diſcipulus ſuper magiſtrum*. Presbyter autem niſi in XLIV. teſtimoniis non damnabitur : diaconus autem in cardine conſtitutus urbis Romæ niſi XXXVII. teſtibus non condemnabitur : ſubdiaconus, acolytus, exorciſta, lector niſi ſicut ſcriptum eſt in VII. teſtimoniis filios habentibus & uxorem, & omnino Chriſtum prædicantibus. Sic datur myſtica veritas.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE * QUARTO IMPERII ANNO DATUM AD SALZ.

ANNO CHRISTI 804.

* Vide principium Admonitionis Generalis.

Extant in Baluz. Tom. I. pag. 415. edit. Pariſ.

ADMONITIO IMPERATORIS AD PRESBYTEROS.

Extant in Baluz. ibid. p. 417.

CAPITULARE DOMINICUM

DATUM ANNO INCARNATIONIS DOMINI NOSTRI Jeſu DCCCV. ad Theodonis villam, anno imperii domni Caroli quinto.

ANNO CHRISTI 805.

Extant in Baluz. Tom. I. p. 421. edit. Pariſ.

CAROLI MAGNI IMPERATORIS CAPITULARE INTERROGATIONIS,

ANNO CHRISTI 812.

Quod anno imperii ſui undecimo edidit, de iis quæ pro communi omnium utilitate interroganda conſtituit.

IN primis ſeparare volumus epiſcopos, abbates, & comites noſtros, & ſingulariter illos alloqui.

II. Quæ cauſſæ efficiunt, ut unus alter adjutorium præſtare nolit, ſive in marcha, ſive in exercitu, ubi aliquid utilitatis defenſione patriæ facere debet.

III. Unde illæ frequentiſſimæ cauſſationes, in quibus unus alteri quærit quidquid parem ſuum viderit poſſidentem.

IV.

IV. De eo quod quilibet alterius hominem ad se fugientem suscipit.

ANNO CHRISTI 811.

V. Interrogandi sunt, in quibus rebus vel locis ecclesiastici laicis, aut laici ecclesiasticis ministerium suum impediunt. In hoc loco discutiendum est, atque interveniendum, in quantum se episcopus, aut abbas rebus sæcularibus debeat inserere, vel in quantum comes, vel alter laicus, in ecclesiastica negotia. Hic interrogandum est acutissime, quid sit quod apostolus ait : *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, vel ad quos sermo iste pertineat.

2. Timoth. 2.

VI. Quid sit quod unusquisque Christianus in baptismo, vel quibus abrenuntiet.

VII. Quæ sectando vel negligendo ipsam suam renuntiationem vel abrenuntiationem irritam faciant.

VIII. Quod ille bene in Deum non credit, qui præcepta ejus impune se contemnere putat, vel qui ea quasi non ventura despicit, quæ ille comminatus est.

IX. Quod in nobis despiciendum est, utrum vere Christiani sumus : quod in consideratione vitæ vel morum nostrorum facillime cognosci potest, si diligenter conversationem coram discutere voluerimus.

X. De vita & moribus pastorum nostrum, id est episcoporum, qui populo Dei non solum docendo, sed etiam vivendo exemplum bonum dare debent. Ipsis namque apostolum dixisse credimus, ubi dicit : *Imitatores mei estote, & observate eos qui ita ambulant, sicut habetis formam nostram.*

Philipp. 3.

XI. De vita eorum qui dicuntur canonici, qualis esse debeat.

XII. De conversatione monachorum, & utrum aliqui monachi esse possint ; præter eos qui regulam sancti Benedicti observant. Inquirendum etiam, si in Gallia monachi fuissent, priusquam traditio regulæ sancti Benedicti in has parochias perveniset.

XIII. Ista conservetis sicut vobis decet, & in vobis confido, piissimi pontifices, & in quantum investigare possum, vobis mittere seu scribere non dubito. Bene valete in Domino.

ITEM BREVIS CAPITULORUM quibus fideles nostros episcopos, & abbates alloqui volumus & commonere. De communi omnium nostrum utilitate.

PRimo commemorandum est, quod anno præterito tria triduana jejunia fecimus, Deum orando, ut ille nobis dignaretur ostendere, in quibus conversatio nostra coram illo emendari debuisset : quod nunc facere desideramus.

II. Quærendum est in primis ecclesiasticis, id est, episcopis & abbatibus, ut illi nobis patefaciant de conversatione sua, qualiter vivere debeant, ut cognoscere valeamus, cui de illis aut bonum, aut aliud aliquid refrenati credere debeamus ; & ut scire possimus in quantum cuilibet ecclesiastico, id est, episcopo, vel abbati, seu monacho, sæcularibus negotiis se ingerere, aut quid proprie pertineat ad illos, qui dicuntur & esse debent pastores ecclesiæ, patresque monasteriorum, ut aliud ab eis non quæramus, quam quod ipsis facere licet, & ut quislibet ex eis a nobis ea non quærat, in quibus eis consentire non debemus.

III. Interrogare volumus ipsos ecclesiasticos, ut qui scripturas sanctas non solum ipsi discere, sed etiam alios docere debent, qui sint illi quibus apostolus loquitur : *imitatores mei estote* : vel quis ille de quo idem dicit : *Nemo militans Deo implicat se negotiis sæcularibus*, aut qualiter apostolus sit imitandus, vel quomodo Deo militet.

ANNO CHRISTI 811.

Philipp. 3. 2. Tim. 2.

IV. Iterum inquirendum ab eis, ut nobis veraciter patefaciant, quid sit quod apud eos dicitur sæculum relinquere, vel in quibus internosci possint hi qui sæculum relinquunt ab his qui adhuc sæculum sectantur. Utrum in eo solo quod arma non portant, nec publice conjugati sunt.

V. Inquirendum etiam, si ille sæculum dimissum habeat qui quotidie possessiones suas laugere quolibet modo, qualibet arte non cessat, suadendo de cœlestis regni beatitudine, comminando de æterno supplicio inferni, & sub nomine Dei, aut cuiuslibet sancti, tam divitem quam pauperem, qui simplicioris naturæ sunt, & minus docti atque cauti inveniuntur, si rebus suis exspoliant, & legitimos heredes eorum exheredant ; ac per hoc plerosque ad flagitia & scelera propter inopiam, ad quam per hoc fuerint devoluti perpetranda compellant : ut quasi necessario furta & latrocinia exerceat, cui paterna rerum hereditas, ne ad eum perveniret, ab alio prærepta est.

VI. Iterum inquirendum, quomodo sæculum reliquisset qui cupiditate ductus propter adipiscendas res, quas alium vidit possidentem, homines ad perjuria & falsa testimonia pretiò conduxit : & advocatum, sive præpositum, non justum ac Deum timentem, sed crudelem ac cupidum, ac perjutia parvipendentem inquirit, & ad inquisitionem rerum non qualiter, sed quanta acquirant.

VII. Quid de his dicendum, qui quasi ad amorem Dei & sanctorum, sive martyrum, sive confessorum, ossa & reliquias sanctorum corporum de loco ad locum transferunt, ibique novas basilicas construunt, & quoscumque potuerint, ut res suas illuc tradant, instantissime adhortantur. Ille siquidem vult ut videatur quasi benefacere, seque propter hoc factum bene meritum apud Deum fieri, quibus potest persuadere episcopis : palam fit hoc ideo factum, ut ad aliam perveniat potestatem.

VIII. Miramur unde accidisset, ut is qui se confitetur sæculum reliquisse, neque omnino vult consentire ut ipse a quolibet sæcularis vocetur, armatus homo cum sit, & propria velit retinere, & ad eos qui nondum in totum sæculum renuntiaverunt hoc pertineat, ad ecclesiasticos vero quomodo juste pertineat penitus ignoramus, nisi illi nobis insinuaverint, qui hæc quasi licita usurpare non dubitant.

IX. Quid unusquisque Christo in baptismo promittat, vel quibus cautis abrenuntiet, quamvis unicuique Christiano considerandum sit, specialiter tamen ab ecclesiasticis inquirendum, qui laicis ipsius promissionis & abrenuntiationis in sua vita exemplum præbere debent. Hic diligentissime considerandum est, & acutissime distinguendum, quæ sectando, vel quæ negligendo, unusquisque nostrum ipsam suam promissionem & abrenuntiationem vel conservet, vel irritam faciat. Et quis sit ille satanas, sive adversarius, cujus opera vel pompas in baptismo renuntiavimus. Hic autem conspiciendum est, ne perversa unusquisque faciendo, illum quislibet nostrum sequatur, cui jamdudum in baptismo renuntiavimus.

X. In quo canonum, vel in cujus sancti patris

ANNO CHRISTI 811

tris regula constitutum sit, ut invitus quislibet, aut clericus, aut monachus fiat : aut ubi Christus præcepisset, aut quis apostolus prædicasset, ut de nolentibus & invitis & vilibus personis congregatio fieret in ecclesia vel canonicorum vel monachorum.

XI. Quam utilitatem conferat ecclesiæ Christi, quod is qui pastor vel magister nec cujuscumque venerabilis loci esse debet, magis studet in sua conversatione habere multos, quam bonos, & non tantum probis, quam multitudine hominum delectatur : plus studet ut suus clericus, vel monachus, bene cantet & legat, quam juste & beate vivat. Quamquam non solum minime in ecclesia contemnenda sit cantandi vel legendi disciplina sed etiam omnimodis exercenda. Sed si utrumque cuilibet venerabili loco accedere non potest, tolerabilius tamen ferenda nobis videtur imperfectio cantandi, quam vivendi. Et quamvis bonum sit ut ecclesiæ pulcra sint ædificia, præferendus tamen est ædificiis bonorum morum ornatus & culmen, quia in quantum nobis videtur, structio basilicarum veteris legis quamdam trahit consuetudinem : morum autem emendatio proprie ad novum testamentum & Christianam pertinet disciplinam. Quod si Christus, & apostoli, & qui apostolos recte secuti sunt, in ecclesiastica disciplina sunt sequendi, aliter nobis in multis rebus faciendum est, quam usque modo fecissemus; multa de usu & consuetudine nostra auferenda, & non minus multa, quæ hactenus non fecimus, facienda.

ANNO CHRISTI 811

XII. Qua regula monachi vixissent in Gallia, priusquam regula sancti Benedicti in ea tradita fuisset, cum legamus sanctum Martinum & monachum fuisse, & sub se monachos habuisse, qui multo ante sanctum Benedictum fuit

XIII. De sanctimonialium & ancillarum Dei conversatione.

☞ AD CONSTITUTIONES ECCLESIASTICAS

Caroli Magni Imperatoris, eliasque ejus ætatis

JOANNIS DOMINICI MANSI

PRÆFATIO.

Anno 814.

IN calce conciliorum ad ætatem Caroli Magni pertinentium collocandas duxi sanctiones has ecclesiasticas ejusdem Imperatoris & aliorum; non quod omnes, vel saltem ex iis aliquas sub exitum vitæ Caroli datas censeam; sed eo usus consilio, quod cum incerti sint temporis, ideo illis omnibus canonicis constitutionibus, de quarum epocha certi sumus, subjiciendas duxerim. Quamquam vero certus singularum annus latet, ex earum tamen diligenti lectione intelligimus esse quidem nonnullas, quæ sub Carolo nondum ad imperium evecto prodierint, cum in iis Regem se, non Imperatorem nuncupet; alias vero ipsum jam dignitate illa ornatum indicant, his verbis : *In capitulis domini Imperatoris*, Posteriores istas cum prioribus una eademque serie continuatas exhibet Martenius, ex quo eas profero, omnesque simul ad tempus, quo Carolus nondum imperator renunciatus fuerat, referendas arbitratur, ratus Imperatoris titulum in his dari Carolo ea plane ratione, qua in aliquibus ejus ætatis documentis imperator dicitur, cum non nisi Regem adhuc ageret. Vicissim autem nunquam deinceps regem se appellavit. ex quo imperator dictus est. Reipsa tamen duo, vel plura sunt capitularia plane diversa, nec uno, eodemque tempore vulgata. Profecto capita priora usque ad XIII. ipsæ sunt sanctiones editæ a Carolo *in Synodali conventu* anno XI. regni sui, ideſt Christi 779 quamquam in multis auctiores sunt, nec in paucis vitiatam apud Labbe editionem emendant; & vicissim in aliis a Labbeana emendantur. Reliqua capita ad tempus posterius cum Imperatoris titulo Carolus jam potiretur spectare, docet caput XXXIII. quod ipsum est ad literam caput VII inter Labbeana *Capitula Ecclesiastica* ex Capitularibus excerpta; derivaturque ex *capitulis ad Legem Salicam additis anno III.* imperii; ideſt Christi 803 Neque te lector moveat quod inter posteriora hæc capita quæ ad Carolum jam imperantem refero, legas in capite XIV. *Placuit nobis Karolo Magno glorioſiſſimo Regi* : id enim ab imperito scriptore ex sententia sua adjectum, vel immutatum constat; neque enim *Magni* titulus nisi aliquandiu post obitum Carolo accessit, ut ex Mabillonio Pagius in Crit. Baron. ad an. 814. demonstrat Adde caput istud XIV. statim subjungi post caput XIII. *De rebus vero Ecclesiarum &c.* quæ sanctio totidem verbis, præter quam in Baluzio Capitular. tom. I. pag. 391. serie offert paritet in collectione legum Caroli Magni a Muratorio Rer. Ital. tom. I. par. II. pag. 113. vulgata; in ea vero collectione post caput illud statim succedit alterum ita concepturn. *Carolus divino nutu coronatus Romanum regens Imperium*. Hæc forte verba in suo codice offendens scriptor Codicis a Martenio consulti breviandi sic censuit. *Placuit nobis Karolo Magno glorioſiſſimo Regi*. Utcumque tamen res habeat esse, huc dandum censeo Capitulare Caroli Magni, quale Martenius dedit, erudito Lectori indagandum relinquens ad quem singulæ annum Caroli sanctiones istæ pertineant. Num leges sint novæ, vel potius hinc inde ex codice legum Carolinarum decerptæ Id enim de pluribus illarum constat : nam præter eas, quas indicavi, Caput XXV. idem est ac caput XCIX. legum Caroli ex editione Muratorii Rer. Ital. tom. I. par. II Caput XXIX repræsentat ejus editionis caput C. Caput XXXIV. est caput CII. Caput XXVIII. est CXX. ex quo postremo corrigitur mendum. quod in prius illud caput Martenianum irrepsit, nam pro *tectis Ecclesiæ*, quæ est lectio Martenii, reponendum est *terris Ecclesiæ* Caput XXVIII. est caput CXX. legum Caroli apud eumdem Muratorium, cujus editio optime ex Martenianno Cod. hic corrigitur; quo enim loco ibi placita fieri in ecclesia & in *terris ecclesiæ circumjacentibus vel coherentibus* vetantur, Marienius

ANNO CHRISTI 814.

pro *terris* legit *tectis*. Sequens etiam caput XXIX. eſt idem cum Muratoriano C. & caput XXX. eſt CXXI. Murator. Sunt etiam ex his legibus quædam alium præter Carolum magnum habentes auctorem, quod ex capite Marteniano XXXII. diſcimus; ipſa enim lex totidem verbis comparet in collectione legum ſive Ludovici II., ut eſt apud Baluzium Capitular. tom. II. pag. 339. ſive Ludovici pii ut ex Cod. Eſtenſi probat Murator. Rer. Ital. tom. I. pag. 133. cap. XXXIV.

Reliqua Capitularia quæ profero ex eodem Martenio nihil forte habent cum aliis antehac editis commune.

CAPITULARE
CAROLI MAGNI
regis Francorum.

Ex mſ. codice bibliothecæ Chigianæ eruit Mabillonius, & vulgavit Martene Vet. Monum. tom. VII. pag. 5.

OBSERVATIO PRÆVIA MARTENII.

SEquens capitulare ex vetuſtiſſimo codice ſæculo nono exarato, olim Romani S. Paulini monaſterii, tunc Chigii cardinalis bibliothecæ, eruit Mabillonius. Auctor ſeipſum prodit cap. 12. ubi Pippinum genitorem ſuum appellat, & cap. 14. quod ſic incipit: Placuit nobis Carolo magno glorioſiſſimo regi. *Hinc patet capitulare hoc editum fuiſſe antequam Carolus imperiali diademate decoraretur. Nec refert quod cap. 29. citetur capitulare* domni imperatoris: *nam reges ſe olim etiam imperatores appellabant. Ita Pippinus imperatoris nomine donatur in lib. 2. legis Longobardorum, tit. 46. num. 1.*

I. DE Metropolitanis, ut ſuffraganei epiſcopi eis ſecundum canones ſubjecti ſint; & ea quæ erga miniſterium illorum emendanda cognoſcunt, libenti animo emendent atque corrigant.

II. De epiſcopis, ut ubi in præſens ordinati non ſunt, ſine tarditate ordinentur.

III. De monaſteriis quæ regularia fuerunt, ut ſecundum regulam vivant; necnon & monaſteria puellarum ordinem ſanctum cuſtodiant, & unaquæque abbatiſſa ſine intermiſſione in ſuo monaſterio reſideat.

IV. Ut epiſcopi presbyteris & clericis infra illorum parochiam vel de ſuo miniſterio poteſtatem habeant ſecundum canones facere.

V. Ut epiſcopi de inceſtuoſis hominibus emendandi licentiam habeant ad regendum: & ſi de ipſis inceſtuoſis aliquis poſt judicium epiſcopi in ipſo inceſtuoſo iterum miſerint, ſi alaudem habuerint, ipſam fiſcus regis recipiat.

VI. Nulli liceat alterius clericum recipere, nec ordinare in aliquo gradu, ſine dimiſſoria ſui epiſcopi de cujus parochia (exſiſtit.)

VII. De decimis ut unuſquiſque homo ſuam decimam donet, & per juſſionem & conſilium epiſcopi in cujus parochia fuerint, diſpenſentur.

VIII. De homicidis & ceteris maleſactoribus, qui legibus aut pro pace facienda mori debent, nemo eos ad excuſationem in eccleſiam ſuam introire permittat: & ſi abſque voluntate paſtoris ibidem introierit: tunc ipſe, in cujus eccleſia eſt, nullum victum ei donet, nec alium dare permittat.

ANNO CHRISTI 814.

IX. Ut latrones de infra emunitatem illorum judices & advocati, ad comitum placitum, quando eis annunciaverint, præſentent: & ſi dixerint, quod illos latrones præſentare non potuiſſent; poſtquam eis denunciatum fuerit, nec pro nulla juſtitia dilatanda illis latronibus non conſenſiſſent, nec pro cauſa dilatationis de ſua poteſtate, vel de ſuo miniſterio ipſos latrones non jactaſſent, & hoc iret ut pro ſua voluntate, ſi poſſunt, ipſos latrones præſentare debeant ad juſtitias faciendum. Similiter & vaſſi dominici ipſum exemplum exinde ſuſtineant; & qui ſupraſcripta ſacramenta ſine perjurio jurare non potuerint, ſi beneficium habuerint, aut actum per ipſum perdant: & ſi beneficium non habuerint, bannum dominicum ſolvant.

X. Si quis perjurium fecerit, nullam redemptionem ei facere liceat, niſi manum perdat: & ſi ille qui prius illi ſacramentum jurat, de illo perjurio probatus fuerit, & aliqui de ſuis juratoribus dixerint, quod neſciens ſe ſibi perjuraſſet, aut hoc apud judicium Dei approbet verum eſſe: aut ſimiliter manum perdat, de cujus cauſa perjuria fecerit, ſicut lex loci illius, ubi perjurium factum eſt, a longo tempore fuit: de quorum pretio emendare ſtudeat. De furto videlicet. De minoribus cauſis inſtituimus, ſi ille homo, cujus cauſa jurata fuerit, dicere voluerit, quod ille qui juravit ſe ſciens perjuraſſet, ſtent ad crucem: & ſi ille qui juravit victus fuerit, quod ſe perjuraſſet: ſupraſcriptam ſententiam ſuſtineat. De majoribus vero cauſis lex quam a longo tempore habuerunt obſervetur.

XI. De vindicta & judicio in latrones, facto teſtimonio epiſcoporum, abſque peccato Comites facere poſſint, ſi ibi nec invidia, nec alia occaſio mala, nec injuria non interpoſuerit, niſi vera juſtitia ad perficiendum & pacem confirmandam: ut ſi quis latro de uno furto probatus fuerit oculum perdat: & ſi de duobus furtis probatus fuerit, oculum perdat, & naſum ei cappiletur: & ſi de tribus furtis probatus fuerit, moriatur. Et his duobus furtis, unde oculum unum & naſum perdere deberet, conſtituimus, ut domini ſervi illius ſecundum legem cui facta forta fuerint, ſolvere debeant: de tribus vero furtis unde mori debet, mors illius furta excludat. Et ſic omne ſine culpa per invidiam aut injuſtam occaſionem, niſi per juſtitiam & pacem faciendam, hominem diſfecerit, honorem ſuum perdat, & legibus contra quem juſte fecit, ſecundum pœnam quam intulit emendet.

XII. De cauſis vero, quas bonæ memoriæ genitor noſter Pippinus in ſuis placitis & ſynodis conſtituit, conſervarr volumus.

XIII. De rebus vero eccleſiarum quæ uſque nunc per verbum domni regis homines ſæculares in beneficium habuerunt, ut inantea ſic habeant, niſi per verbum domni regis ad ipſas eccleſias fuerint revocatæ: & ſi inde uſque nunc a parte eccleſiæ decima & nona exivit, & nunc inantea faciat. Et inſuper illas eccleſias de quinquaginta caſatos ſolido uno reddat: de triginta medio ſolido uno reddat; de viginti tremiſſe, & quiſque nunc alium cenſum dedit, inantea ſicut prius fecit, ita faciat: & uſque nunc nullum cenſum exivit. & ipſæ res eccleſiæ ubi ſunt cenſentur, & ubi non ſunt ſcribantur: & ſit diſcretio inter precarias de verbo domi-

ANNO CHRISTI 814.

minico factas, & inter eas quas episcopi, & abbates, & abbatissæ eorum arbitrio vel dispositione faciunt : ut liceat eis, quandoquidem eis placuerit, res quas beneficiaverint, ad partes ipsius ecclesiæ recipere, facientes ut unusquisque homo ad causam Dei in honore Deo fideliter & firmiter deservíat.

XIV. Placuit nobis Karolo Magno glorioſissimo regi, ut vitia quæ nostris temporibus in sancta Dei ecclesia emersa sunt eradicentur & evellantur.

XV. Volumus igitur præordinante Deo ecclesias nostras secundum auctoritatem canonicam ordinare, & ordinem clericorum disponere.

XVI. Monasteria, quæ jampridem regularia fuerunt tam virorum quam & puellarum, seu quæ sub nostro dominio sita sunt, volumus ut secundum regulam disponantur & vivant : & si abbates vel abbatissæ sine regula vivunt, seu inordinati inventi vel inventæ fuerint ; si correpti vel correptæ emendare noluerint, abjiciantur, & de ipsa congregatione, si digni inventi fuerint, abbas vel abbatissa eligantur : sin autem aliunde & de monasteriis regularibus similiter.

XVII. De xenodochiis vero nobis pertinentibus, quæ bene ordinata sunt ipsa permaneant : quæ vero destructa sunt, secundum qualitatem temporum ad priorem cultum perducere cupimus, & ibi pauperes reficiantur, & per personas idoneas fiant ordinata, qui ea juxta Dominum regant, & de eleemosynis pauperum nihil subtrahant.

XVIII. De ecclesiis baptismalibus ita censemus, ut per presbyteros ordinatæ sint, & nullam violentiam ab episcopis suis aut suppositam ab episcopis suis patiantur, sed secundum canonicam institutionem & antiquam consuetudinem faciant.

XIX. Quando episcopus suam parochiam circumeat, ne plus ab ea exigat vel capiat, nisi secundum canones vel antiquam consuetudinem, & oppressionem ab episcopis ejusdemque hominibus ipsa plebs non patiatur. Tam episcopi quam presbyteri, seu diaconus, vel abbas, & monachi, nullam venationem per se facere præsumant, aut ubi ipsi præsentes sunt : neque illa jocorum genera ante se fieri permittant, quæ contra canonum auctoritatem veniunt.

XX. De stipendiis quoque clericorum, ut tam redditus vel oblationes fidelium pleniter secundum canones ipsi clerici habeant.

XXI. Ut præpositi cardinalium ecclesiarum obedientes sint episcopis suis, & episcopi eos a suis vel aliis justis utilitatibus expellere non præsumant absque culpa & justa ratione, & nulla eis per violentiam imponatur.

XXII. Propter ordinationes vel consecrationes presbyterorum ceterumque clericorum nulla nos præmia amodo accepturos promittimus, neque ab ipsis, neque a parentibus, vel amicis.

XXIII. Exenia quoque quæ ecclesiis noviter imposita sunt, amputanda, & non majora quam consuetudo fuerat accipienda censemus.

XXIV. De decimis vero, quæ a populo in plebibus vel baptismalibus ecclesiis offeruntur, nulla exinde pastori ecclesiæ vel episcopo imponatur.

XXV. Nolumus, 1. ut neque abbates, aut presbyteri, aut diaconi, neque quislibet de clero de personis suis ad publica vel sæcularia judicia trahantur vel distringantur : sed a suis episcopis adjudicati justitias faciant. Si autem de possessionibus, seu ecclesiasticis, seu propriis, super eos clamor ad judicem venerit, mittat judex clamantem cum misso suo ad episcopum, ut faciat eum per advocatum justitiam recipere. Si vero talis aliqua contentio inter eos orta fuerit, quam per se pacificare non velint, aut non possint ; tunc per advocatum episcopi, qualem jusserit ipse, causa ipsa ante comitem vel judicem veniat, & ibi secundum legem finiatur, ante posita persona clericorum, sicut supra diximus.

XXVI. Ut clerici seu monachi vagantes sive de ipsa parochia, seu aliunde supervenientes, sine consensu episcopi a nemine suscipiantur.

XXVII. Ut ecclesiæ baptismales ab his qui debent restaurentur, & singulis, prout ejus possibilitas fuerit, restaurandi mensura reputetur. Hoc ideo dicimus, quia in quibusdam locis quosdam per pecuniam consentientibus magistris se subtrahunt. Audivimus autem homines ecclesiasticos pro ecclesiæ ministerio ordinari oportere.

XXVIII. Ut placita publica vel sæcularia nec a comite, nec a nullo ministro suo vel judice, nec in ecclesia, nec in tectis ecclesiæ circumjacentibus vel cohærentibus nullatenus teneantur.

XXIX. Ut servi, aldiones, libellarii antiqui, & alii noviter facti, qui non per fraudem, neque per malum ingenium de publico servitio se subtrahentes, sed per solam necessitatem & paupertatem terram ecclesiasticam vel colunt, vel colendam suscipiunt, non a comite vel aliquo ministro illius, ad ullam angariam seu servitium publicum vel privatum cogantur vel compellantur ; sed quidquid ab eis juste agendum est, a domino vel patrono suo ordinandum est. Si vero de aliquo crimine accusantur, episcopus primo compelletur, & ipse per advocatum suum, secundum quod lex est, juxta conditionem singularum personarum justitiam faciat. Si vero culpabilis fuerit, sicut in capitulari domini Imperatoris scriptum est, ita fiat. Ceteri vero liberi homines, qui vel commendationem, vel beneficium ecclesiasticum habent, sicut reliqui homines justitiam faciant.

XXX. Audivimus etiam quod juniores comitum, vel aliqui ministri reipublicæ, sive etiam nonnulli fortiores vassi comitum aliquas redhibitiones vel collectiones, quidam per pastum, quidam etiam sine pasto, quasi deprecando a populo exigere solent. Similiter quoque operas collectionis frugum, arare, seminare, runcare, carrucare, vel cetera his similia a populo per eamdem & per alias machinationes exigere consuevere. Non tantum ab ecclesiasticis, sed etiam a reliquo populo quæ juste removenda esse videntur, quia in quibusdam locis in tantum inde populus oppressus est, ut multi ferre non valentes, per fugam a dominis vel a patronis suis lapsi fuerint, & terræ ipsæ in solitudinem redactæ sunt. Potentioribus autem vel ditioribus ex spontanea tantum voluntate vel mutua dilectione volentibus solatia præstare invicem, minime prohibemus.

XXXI. De pontibus vero vel reliquis similibus operibus, quæ ecclesiastici per justitiam & antiquam consuetudinem cum reliquo populo facere debent, hoc præcipimus, ut rector ecclesiæ interpellet ei, & solum quod possibilitas fue-

ANNO CHRISTI 814.

fuerit, ſua portio deputetur, & per alios exactores eccleſiaſtici homines non compellantur. Si vero opus ſuum conſtituto die impletum non habuerit, liceat comiti pro pœna præpoſitum operis pignorare juxta æſtimationem vel quantitatem perfecti operis, quouſque perficiat. Comes autem ſi neglexerit, a rege vel miſſo regis judicandus eſt.

XXXII. De decimis ut dentur, & dare nolentes ſecundum quod anno præterito denuntiatum eſt, a miniſtris reipublicæ exigantur, id eſt obligantur quatuor vel octo homines, vel prout opus fuerit, de ſingulis plebibus juxta æqualitatem, ut ipſi inter ſacerdotes & plebem teſtes exiſtant, ubi datæ vel non datæ fuerint. Hoc ideo ne ibi juramentum aliquod faciendi neceſſitas contingat. Non tamen ideo tantos teſtes mittendum dicimus, ut ipſi ſemper in dandis decimis præſentes eſſe pariter neceſſe ſit: ſed ut dum pluribus committitur, minus graventur. In duobus autem, ſi affuerint, ſufficere credimus. Negligentes autem a presbyteris admoneantur ante eccleſias uſque ad tertiam vicem, ut ipſam decimam dent. Quod ſi contempſerint ab introitu eccleſiæ prohibeantur; & ſi tunc minime emendaverint, a miniſtris reipublicæ diſtricti ſinguli per caput ſex ſolidos eccleſiæ componant, & inſuper decimam dare cogantur. Nam ſi iterum contemptores extiterint, tunc per publicam auctoritatem domus vel caſæ vviffentur, * quouſque pro ipſa decima, ſicut ſupra dictum eſt, ſatisfaciant. Quod ſi denuo rebelles vel contradictores eſſe voluerint, & ſuper vviffam ſuam auctoritate intrare præſumpſerint; tunc a miniſtris reipublicæ in cuſtodiam mittantur, uſque dum ad judicium publicum perducantur, & ibi ſecundum legem ad comitem vel parte publica componant: reliqua autem, ut ſupra dictum eſt de decimis, & ſex ſolidos contra eccleſiam ſatisfaciant. Hæc interim, ut ſupra dictum eſt, inter cetera pia chriſtianitatis opera ſervare convenit, quo uſque in ſequenti conventu medio Octubris ut conditum eſt, niſi forte a rege aliter præcipiatur, aliquid melius addendum, mutandum vel Deo duce inveniatur.

* *Id eſt*, claudantur ſigno publico.

XXXIII. Qui ſubdiaconum occiderit ccc. ſolidos componat, qui diaconum cccc. qui presbyteros ſexingentos, ſi epiſcopum ccccccccc. qui autem monachum cccc.

XXXIV. Si quis immunitati aliquod damnum fecerit cccccc. ſolidos componat.

DE ALODE.

Ex eodem mſ. cod.

I. SI quis homo mortuus fuerit & filios non dimiſerit, ſi pater aut mater ſuperfuerint, ipſi in hereditatem ſuccedant.

II. Dum relegiſſemus aliqua capitula ex Romanis legibus, in novella Juſtiniani invenimus ſcriptum inter cetera de conſtitutione Theodoſii imperatoris & Valentiniani auguſti ad Albinum præfectum.

III. Ut nullus audeat epiſcopos, presbyteros, diaconos accuſare. Audemus quidem facere ſolerter plus ſermone de ſanctis ac venerabilibus ſacerdotibus vel levitis omni timore quibus omnis terra inclinat caput tamen adhuc audivimus perfidia in urbe ad Deum vivum aut impium nomen fieri.

IV. Sed ſi quis auſus aut temerarius legi eccleſiæ vel clerus per quem omne pollet imperium invidia audere voluerit, & ſi accuſationem ſeditor perſona fuerit repoſita pœna fiſco noſtro, id eſt, centum pondi auri & centum pondi argenti inferre cogatur, & ſic cum actoribus eccleſiæ cauſam dicat. Si vero infirmis fuerit perſona, prius cogitet animo ſuo perfido, & ſic aut accuſet aut injuriam faciat, & criminis cauſam dicat nunquam objecto patrimonio noſtro, neſcio qua perfidia attentare aſſuevit militantes in palatio Chriſti terra curiæ obducit, juſſimus manum ejus implum dari. Si autem voluerit ſuperſcripta degere vita, nihil ſit cura eccleſiæ catholicæ.

Ex codice monachorum. Sententia.

V. Si quis percuſſerit ſacerdotem, id eſt presbyterum ſive diaconum, decretum eſt ut det pœnam auri libras x. id eſt, ſolidos ſeptingenti viginti. Si quis percuſſerit ſubdiaconum & defenſorem eccleſiæ, det pœnam auri libras quinque, hoc eſt, ſolidos ccc. ſexaginta. Si quis lectorem percuſſerit, det pœnam auri libras III. hoc eſt, ſolidos ducenti ſexdecim.

ANTIQUUM CAPITULARE

Per miſſos Caroli Magni Imperatoris promulgatum.

Ex mſ. Andaginenſis monaſterii ſancti Huberti ante annos 800. exarato.

DIligendo nobis in Domino illo comiti (*a*) HADALHARDUS, (*b*) FULRADUS, UNROCUS, SENHROCCULFUS miſſi domni Imperatoris, in Domino ſalutem.

Non incognitum bonitati veſtræ, qualiter domnus Imperator in iſtis partibus injunctam nobis habuit legationem ſuam (*c*) RADONI ſcilicet, FULRADO & (*d*) UNROCO, ut nos quantum voluiſſemus & Dei & ſuam voluntatem in ipſa legatione agere decertaremus. Sed quia modo RADO ex parte infirmatus eſt, & hac vice in ipſa legatione ſecundum quod neceſſe eſt ire non poteſt, placuit domno imperatori, ut ADALHARDUM & (*e*) HROCCULFUM in ſupra dicta legatione adjun-

(*a*) Hic eſt magnus ille Adalardus abbas Corbejenſis, Caroli magni imperatoris patruelis frater, & regni Italici ſub Pippino rege adminiſter, multis legationibus auctoritate imperatoris perfunctus.

(*b*) Fulradus iſte non inclytus ille abbas S. Dionyſii, qui jam fato functus erat ab anno 784. ſed Fulradus abbas S. Quintini apud Auguſtam Viromanduorum, qui S. Adalardi patruelis erat, uti & Foſcuinus epiſcopus Morinenſis ex Hieronymo patre.

(*c*) Rado erat abbas Atrebatenſis S. Vedaſti, & Caroli magni cancellarius, obiitque anno 815. teſte Mabilonio in Annalibus Benedictinis.

(*d*) Unrocus hoc tempore extitit comes, qui anno 811. adfuit cum Vvala S. Adalardi fratre pacto pacis inter Carolum magnum & Hemmingum regem Danorum, uti & diviſioni theſaurorum, quam eodem anno fecit piiſſimus imperator, ut videre eſt apud Eginardum in vita Caroli magni.

(*e*) Hrocculfus non alius fuiſſe videtur a Ricolfo ſeu Riculfo palatii archicapellano, & Caroli magni conſiliario, deinde archiepiſcopo Moguntino, cujus obitum ad annum 814. refert Serrarius.

ANNO CHRISTI 814.

jungeret, qualiter omnes pariter, secundum quod tum ratio permittit, vel necessitas docet, sicut prædictum est, ad Dei & suam voluntatem peragendam decertando laboremus. Nos igitur in ipsa * lectione positi, idcirco ad vos hanc direximus epistolam, ut vobis & ex parte domni imperatoris juberemus, & ex nostra parte exhortando precaremur, ut de omni re, quantum ad ministerium vestrum pertinet, tam ex his quæ ad Dei cultum, quamque ex his quæ ad domni nostri servitium, seu ad christiani populi salvationem vel custodiam pertinent, totis viribus agere studeatis. Præceptum est enim vobis omnino, & omnibus reliquis missis a domino nostro, ut medio Apreli ei veraciter renunciemus, quid in regno suo ex his quæ ipse in istis annis per missos suos fieri jussit, factum sit, vel quid dimissum sit, ut facientibus gratias condignas reddat, & non facientibus, secundum quod ei placet, increpationes meritas rependat. Et quid plura vobis deinde dicere possumus? non vult omnino nisi ut sic adimpletum ei nunciemus sicut jussit, & quid exinde dimissum sit, & per cujus negligentiam dimissum sit. Nunc autem admonemus, ut capitularia vestra relegatis, & quæque vobis per verba commendata sunt recolatis, & tale exinde certamen habere studeatis, pro quo & apud Deum mercedem, & apud ipsum magnum Dominum nostrum condignam retributionem suscipiatis.

I. Primo igitur inter cetera præcipimus & admonemus, ut tam vos ipsi, quamque omnes juniores, seu pagenses vestri episcopo vestro hoc præsenti, seu per missum suum mandanti, per omnia quantum ad suum ministerium pertinet obedientes sitis, & nullam exinde negligentiam habeatis: deinde & de justitiis domni imperatoris secundum quod vobis vel scriptum, vel verbis est dictum, tale certamen habeatis, sicut vos exinde debitores esse cognoscitis.

II. Deinde, ut justitias ecclesiarum, viduarum, orfanorum & reliquorum omnium sine ullo malo ingenio, & sine ullo injusto pretio, vel sine ulla dilatione, aut non necessaria ora * pleniter & inreprehensibiliter, & juste, ac recte per omnia faciatis, sive ad vos ipsos, sive ad juniores vestros, seu ad quemcumque hominem pertinet, ut exinde & apud Deum mercedem, & apud Dominum nostrum bonam recipiatis retributionem.

III. Deinde, ut quicumque vobis rebelles aut inobedientes fuerint, & vobis nec secundum justitiam auscultare voluerint, inbreviate illos quantricumque fuerint, & aut antea, si necesse fuerit, remandate, aut nobis ipsis cum insimul fuerimus dicite, ut exinde secundum quod Dominus noster commendatum habet faciamus.

IV. Deinde, ut hoc certissime provideatis, si aliquid est de omni illo mandato, sive secundum Deum, sive secundum sæculum, quod vobis domni nostri, aut scribendo aut dicendo commendatum est dubitetis, ut celeriter missum vestrum bene intelligentem ad nostras personas mittatis, qualiter omnia & bene intelligatis, & adjuvante Domino bene perficiatis.

V. Deinde, observate etiam valde, ne aut vos ipsi, aut aliquis, quantum vos prævidere potestis, in vestro ministerio in hoc malo ingenio deprehensus fiat, ut dicatis, tacete, tacete, donec illi missi transeant, & postea faciamus nobis invicem justitias & per illam occasionem ipsæ justitiæ aut remaneant, aut certe tarde fiant, sed magis certate, ut ante factæ fiant, quam nos veniamus ad vos.

VI. Nam si tale aliquod malum ingenium inter vos factum fuerit, aut si ipsæ justitiæ, quas sine nobis facere potestis, aut per negligentiam, aut per malitiam tamdiu retractæ fuerint, donec nos veniamus, sciatis certissime, quod grandem contra vos ationem habebimus.

VII. Deinde, ut istam epistolam & sæpius legatis & bene salvam faciatis, ut ipsa inter nos & vos in testimonium sit, utrum sic factum habeatis, sicut ibi scriptum est, aut non habeatis.

CAPITULA.

I. Sicut sancta synodus Nicæna interdicit, nullius unquam presbyter in domo sua habitare secum permittat mulierem extraneam, præter matrem & sororem, adque amitam, vel matterteram, vel etiam secretum cubiculi, vel cellario nullus presbyter aliquam feminam adire permittat, quod si fecerit post hæc, sciat se honore episcopatus deponi: quia hæc frequenter secundum canonice institutionem prohibuimus & pleniter a presbyteris observatum non fuit. Ideoque præcipimus, ut qui gradum honoris sui retinere vult, omnimodis a familiaritate extranearum mulierum se abstinere faciat, ut nulla occasio inimico pateat suggerendi peccatum, & famam malam a populo nullus eorum incurrat.

II. Ut nullus presbyter derelicta sua ecclesia (*a*) sanguinum seminare præsumat ad domum quamlibet ullius feminæ, vel Deo dicatam, vel laicam, sed domum ecclesiæ suæ unusquisque suam opportunitatem agat, ut ibidem ad ecclesiam suam semper inveniatur expetenti alique ministeria ejus causa.

III. Sicut dudum interdiximus, & sancti canones prohibent, nullus presbyter arma portare audeat.

IV. Ut nullus presbyter tabernas ingredi audeat ad bibendum, nec se misceat in tali conventu sæcularibus hominibus, ubi turpia verba audiat aut loquatur, aut contentiones ibi aliquas audiat, aut interfit sicut sæpe contingere solet.

V. Ut nullus presbyter pro baptizandi causa & communionem tribuendi aliquod pretium exactare faciat, nec in minimum, nec in maximum: quia gratis accepimus, gratis dare debemus: quia nec vendere debent donum & gratiam Dei, quod gratis datur. Quod si fecerit, & ad nostram notitiam pervenerit, sciat se post hæc a gradu sui ordinis periclitari.

VI. Ut presbyteri vocati ad convivium a quolibet de fidelibus, contentiones inter se non habeant de ulla re, nisi caritatis & sobrietatis verba, & Deo placabilia, & continentiam honestam, ut det & sacerdotibus.

VII.

(*a*) *Sanguinum* pro *sanguinem*, & infra hoc capitulo *alique* pro *aliqua*. Plures hujusmodi voces barbaras reperies, quas olim in legum conditoribus illa tempora permittebant.

ANNO CHRISTI 814.

VII. Ut nullus presbyter basilicam suam pe-
tat, & nullus presbyter aliam ecclesiam accipe-
re audeat infra parochiam ad missam celebran-
dum, nisi illam ubi ordinatus est, absque licen-
tiam & permissionem episcopi.

VIII. Ut unusquisque presbyter omni hora, sive die, sive nocte, ad officium suum explen-
dum paratus sit, si fortuitu aliquis infirmus ad baptizandum venerit, pleniter possit implere of-
ficium suum, & ab ebrietate se caveat, ne pro-
pter ebrietatem non valeat adimplere officium suum, neque titubet in eo.

IX. Ut unusquisque secundum possibilitatem suam certare faciat de ornatu ecclesiæ suæ, sci-
licet in patena & calice, planetam & albam, missale, lectionarium, martyrologium, pœniten-
tiale, psalterium, vel alios libros, quot potue-
rit, crucem, capsam, vel, ut diximus, juxta possibilitatem suam.

X. Ut qui de homicidio confessi fuerint, ju-
beat eos presbyter abstinere XL. dies ab ecclesia & communione, antequam ab episcopo recon-
cilientur, aut episcopus eos presbyteris reconci-
liare jusserit.

XI. Ut omnis presbyter curam & sollicitudi-
nem agat, ne aliquis in infirmitate positus, ad extremum veniens, sine viaticum permittat de hoc sæculo exire eos ad quos accedere potuerit, quod si exinde negligens fuerit, periculum sui honoris subjacebit.

XII. Ut unusquisque presbyter ad suam eccle-
siam admonitionem aliquam & exhortationem ad populum faciat, ut unusquisque se corrigat ab iniquitate, & transeat ad bonitatem, sicut scriptum est, declinaverit.

XIII. Ut in sacramento corporis & sanguinis Domini semper aqua in calice misceatur.

XIV. Ut nullus presbyter suam pecuniam ad usuram non donet, ne a quoquam plus reci-
piat quam commodaverit.

XV. Ut unusquisque presbyter, si venerit ad infirmum, & ille jam privatus fuerit officium loquendi; si testes adsunt, qui eum audierunt dicere, quod confessionem suam donare voluis-
set, omnia circa eum expleat secundum mini-
sterium suum, sicut circa pœnitentem adimple-
re debet.

XVI. Ut presbyter negotiator non sit, nec per ullum turpiloquium pecunias congreget.

XVII. Ut nullus presbyter alicubi fidejussor non existat.

XVIII. Ut nullus presbyter ullum clericum recipere præsumat de aliena parochia.

XIX. Ut presbyteri quando ad infirmum ac-
cedunt, cum oleo consecrato veniant, & oleo sancto unguent eum in nomine Domini, & o-
rent pro ipso, & oratio fidei, sicut scriptum est, salvet infirmum, & allevet eum Dominus, & si in peccatis fuerit, dimittantur ei.

XX. Ut presbyter non sine chrismate & oleo sacrato ad baptizandum alicubi proficiscatur, ne-
que sine sacrificio, ut ubicumque contigerit suum ministerium circa infirmos impleri possit, & ipsum oleum cum chrismate adque sacrifi-
cium cum omni custodia & reverentia atque re-
ligione custodiat, nec per ebrietatem aut per aliquod neglectum suum inhonoratum fiat sa-
crum illum suprascriptum.

ANNO CHRISTI 814.

GHAERBALDI EPISCOPI LEODIENSIS

Instructio Pastoralis ad gregem suum.

Ex mss. Andaginensi sancti Huberti ante annos 800. *exarato.*

(*a*) GHAERBALDUS omnipotentis Dei misericordia episcopus omnibus paro-
chianis nostris in pago (*b*) Condrustinse (*c*) Lomicensium, (*d*) Hasbaniensium, (*e*) Arda-
nensium, filiis carissimis in Domino plurimam salutem.

Commune nobis votum communis prosequa-
tur oratio. Ut quod nos debitores sumus Verbi divini & prædicationis vobis impendere ve-
stra oratio suppleat, ut sicut dignum est & Deo acceptabile, proferamus ad utilitatem & profe-
ctum animæ vestræ: quia commendatum gre-
gem Christi qui Christum diligit, pascat. Ergo quia nobis sermo divinus adhortatur & admo-
net, ut erga nobis commissos non pigro vigi-
lemus affectu, sed incessanter & præsenti con-
loquio & scriptis commoneamus eos qui nobis commissi sunt, qualiter ad perpetuam vitam tendere & pervenire omnipotenti Deo auxilian-
te valeant.

I. Primum quidem omnium monere vos vo-
lumus, ut jam dudum prædicavimus ipsi, & prædicare jussimus, de fide catholica & oratio-
ne dominica. Inter cetera quæ vobis sæpe præ-
dicavimus, primum omnium fidem rectam & orationem qua Salvator discipulis orare insti-
tuit, & discipuli nobis commissam tradiderunt, exemplum orandi & credulitatis exemplum ver-
bis paucis, sed in mysterio magnum, ubi salus nostra & spes omnium continetur. Est enim oratio dominica ubi dicimus *Pater noster qui es in cælis*, & cetera quæ sequuntur. Symbolum vero quod duodecim Apostoli, unusquisque ver-
siculum suum edidit, sicut duodecim fuerunt Apostoli, duodecim versiculos ediderunt ad no-
stram fidem & credulitatem. Sicut unusquisque christianus tenere & credere debet atque profi-
teri, & quod in baptismo fidejussor ejus promi-
sit credere deberet, in his versiculis duodecim continetur, ubi salus nostra profiteri potuerit, ita ut corde credat & ore profiteatur, quia ut ait Apostolus: *Corde creditur ad justitiam, ore confessio fit ad salutem*. Ideo & unusquisque chri-
stianus qui profitetur se Deum credere, debet ore confiteri quod corde credit, ut alii audiant quomodo credat, & quomodo Deo fidelis sit: quia si dicit se Deum credere, & ore non pro-
fitetur, quis scit utrum fidelis aut infidelis sit? Palam est quod dicimus, & unusquisque vestrum

qui

(*a*) Ghaerbaldus seu Gerbaldus, vir nobilis & honestus, præfuit ecclesiæ Leodiensi annis viginti quinque, obiitque anno 809.

(*b*) Condrustinsis pagus is est, quem occupabant Condrusi, de quibus Cæsar, Leodium inter & Namur-
cum, cujus caput est Hoyum, Gallice *Huy*.

(*c*) Lomicensium pagus olim fuit totus ille tractus, qui Mosam & Sabin interjacet.

(*d*) Hasbania tractus in Brabantia, cujus caput Trudonopolis, *S. Trone*, ad diœcesim Leodiensem per-
tinens.

(*e*) Ardenna amplissimus est tractus, cujus pars maxima est in ditione Leodiensi, in ducatu Lucemburgensi & in Eyfalia.

ANNO CHRISTI 814.

qui servum habet, exemplo illius capere potest. Si servum quis habeat, & interroget eum utrum ei fidelis sit; si tacet & non respondet utrum fidelis sit, dominus non bene credit ei antequam profiteatur se fidelem esse domini sui; & post professionem fidelitatis, si non demonstratur in opere, non placet domini solis verbis profiteri fidelitatem, si opus non sequatur, & in opere demonstretur qualiter fidelis sui domini existat servus. Quapropter de hac re vobis exhortationis & communionis nostræ causa pastoralis direximus, ut amplius negligentia de vestra oratione, id est dominica, ubi dicimus *Pater noster qui es in cælis*, & de symbolo duodecim Apostolorum, quod inchoatur sic: *Credo in Deum Patrem omnipotentem*, & ceteri versiculi qui sequuntur, ut diximus, negligentes non existatis. Sed omnes sive majores sive minores, sive viri sive feminæ, sive infantes qui discere possunt, omnes discatis & in memoriam retineatis: quia hæc est salus vestra & spes vestra & arma justitiæ.

II. Istud enim, admonere & prædicare caritas Christi urget nos, & sollicitudo domni & imperatoris nostri, qui circa omnem religionem ecclesiasticam sollicitissimam curam prævigilat, & excitat pigritiam nostram, ut non dormiamus, sed vigilemus in custodia mandatorum Domini, & prædicationis officium, unusquisque consideret, quis sit talis unde propheta loquitur: *Væ qui consurgitis mane ad ebrietatem se sectandam & potandum usque ad vesperam*, ut vino æstuetis, & cetera, *& opus Domini non respicitis, nec opera manuum ejus consideratis*. Ad imaginem quippe Dei factus est homo, & unusquisque sublimitatem & nobilitatem conditionis humanæ considerare debet, quia ad imaginem Dei factus est, ut imaginem Dei ad quam factus est, non faciat simile animalibus & pecoribus, qui nihil aliud quærunt, nisi quod terrenum est, id est manducare, bibere, luxuriare, adque dormire. Illi qui ad imaginem Dei facti sunt, discreti ab his sunt, qui sciunt rationem & discretionem boni & mali, neque de his solis quæ videntur, cogitare debent, sed de his quæ non videntur, & per fidem creduntur, & per spem expectantur, id est æternam. *Quæ autem videntur*, ait apostolus, *temporalia sunt: quæ autem non videntur æterna sunt*. Item apostolus: *Est autem fides sperandarum substantia rerum non apparentium*. Quæ autem videmus, in præsenti sunt. Quæ autem non videmus, speramus, & per patientiam expectamus. Ideoque non debetis ea sola sequi, quæ terrena & negotiationis, atque ambitionis, terrenæ cupiditatis insistunt, sed ea quæ æterna sunt & finem non habent, id est vitam futuri sæculi & lucem æternæ beatitudinis; quam lucem, non istam quæ corporeis oculis videmus, sed illam quæ est Christus, qui dixit, *Ego sum lux mundi*, nec illam lucem quam cum pecoribus communiter videmus, sed illam lucem quæ est Jerusalem cælestem, quæ est visio pacis, in qua nulla perturbatio, sed summa pax & lux, ita ut scriptum est, *Civitas illa non eget sole neque luna, nam claritas Dei illuminabit illa, & lucerna ejus est Agnus*, id est Christus, illam vitam & illam lucem toto affectu, tota mente, toto intellectu desiderare debetis, ut ad illam subvenire & illam possidere possetis, protegente & adjuvante Domino Deo & Salvatore nostro JESU CHRISTO, qui omnes homines vult salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Via enim illa, qua illuc pervenitur, Christus est, qui dixit *Ego sum via, & nemo venit ad Patrem nisi per me*. Ideoque fides nostra vobis tenenda est, per quam veniamus ad viam ut non erremus, sed per viam veniamus ad patriam, ubi sine perturbatione, & absque ulla anxietate perpetuo cum Domino & sanctis ejus vivere possemus.

ANNO CHRISTI 814.

III. Hæc autem omnia ut promereamur, fide & operatione instantissima pervenire debemus, quia fides sine operibus otiosa est, & opus sine fide inanis est: quia sine fide impossibile est placere Deo, & fides sine operibus inanis est. Et ideo in utrumque placere possumus Deo, & fide cum operibus, & opus cum fide. Ideoque fides vera nobis tenenda est, per quam veniamus ad viam, ut non erremus, ut sit fides recta cum opere, & opus bonum cum fide. Unum sine altero non valet, & ad fidem rectissimam & ad orationem instantes, & ad opus bonum promptissimos vos sollicita commonitione & prædicatione exhortor, ne forte in vacuum curram aut excurrissem in vobis. Sæpe enim prædicatione nostra, quamvis imperitus sermone, sed tamen sollicita admonitione prædicavimus in vobis verbum Domini. Unusquisque vestrum videat, ut aliquem fructum habeam in vobis, sicut credo quod & habeam. Nam devotio vestra circa ecclesias, & conventus ad missarum solemnia, & vigilias, & luminaria ecclesiæ, sufficienter vos promptos & Deo devotissimos existere novimus, nam de oratione & credulitatis vestræ fide sollicitiores & promptiores vos volumus esse. Nam & qui in posterum in (*a*) Pascha & Pentecosten filios & filias de sacro fonte suscepturi sunt, sciant se orationem dominicam & fidem symboli Apostolorum reddere rationem, ut sciamus qualiter verus fidejussor sit unusquisque illius quem susceperus est a sacro fonte. Igitur & *qui dormiunt, nocte dormiunt*; *& qui inebriantur*, ait apostolus, *nocte inebriantur. Nos autem qui diei sumus, sobrii simus*; & vigilemus in orationibus. Ante omnia autem in invicem caritatem habeamus, quia caritas operit multitudinem peccatorum. Et vos in omni opere bono sanctificantes perveniatis ad gloriam, quam oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit, quam præparavit Deus diligentibus se. His præmissis, moneo vos, sicut filiis carissimis, quia in omnibus carissimi nobis facti estis, ita ut intis sinceres & sine offensa, ut ait apostolus, repleti omnem fructum justitiæ in gloria & laudem Dei. Salutamus vobis iterum in Domino & Salvatore nostro JESU CHRISTO perpetuam salutem.

EPI-

(*a*) Olim baptisma nonnisi in Paschate & Pentecoste celebrabatur, atque aliquo ante tempore symbolum & oratio dominica cathecumenis traddebantur, ac postea ab eisdem reddebantur. Quibus autem diebus hæc præstarentur, diximus in lib. 1. de antiquis ecclesiæ ritibus cap. 1. art. 11. Porro nascimus ecclesia Leodiensis scrutinia illa cathecumenorum observat feria quarta hebdomadæ quartæ Quadragesimæ.

A

ANNO CHRISTI 814.

EPISTOLA CAROLI MAGNI IMPERATORIS

Ad Garibaldum Leodienſem Epiſcopum,

De cura quam inſtruendis populis præcipue ante baptiſmum adhibere debent Paſtores.

Ex mſ. Andaginenſis monaſterii S. Huberti ante annos 800. *exarato.*

IN nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. CAROLUS ſereniſſimus auguſtus a Deo coronatus, magnus, pacificus, imperator, gubernans imperium, qui & per miſericordiam B Dei rex Francorum & Langobardorum, GARIBALDO epiſcopo in Domino ſalutem.

Bene igitur recordari credimus ſanctitati tuæ, qualiter ſæpius in conventu & concilio noſtro monuimus de prædicatione in ſancta Dei eccleſia unuſquiſque veſtrum ſecundum ſanctorum canonum auctoritatem & prædicare & docere deberet. Primo omnium de fide catholica; ut & qui amplius capere non valuiſſet, tantummodo orationem dominicam & ſymbolum fidei catholicæ, ſicut apoſtoli docuerunt, tenere & memoriter recitare potuiſſet, & ut nullus de ſacro fonte baptiſmatis aliquem ſuſcipere præſumeret antequam in veſtra aut miniſtrorum veſtrorum ſacri ordinis præſentia orationem do- C minicam & ſymbolum recitaret, & ſicut in proximo comperimus in die (*a*) apparitionis Domini multi fuerunt apud nos inventi, qui volebant ſuſcipere infantes de ſacro fonte baptiſmatis, quos juſſimus ſingulariter & diligenter examinare & requirere, ſi orationem dominicam & ſymbolum, ut ſupra diximus, ſcirent & memoriter tenerent; & plures fuerunt qui nulla exinde in memoriam habebant: quibus præcepimus abſtinere, ut antequam orationem & ſymbolum ſcirent, & recitare potuiſſent, neque aliquem de ſacro fonte baptiſmatis ſuſcipere præſumerent. Et valde erubeſcentes fuerunt ex hac re, & ſpondere volebant, ut ſi conceſ- D ſum eis fuiſſet, ad tempus hoc improperium a ſe pomiſſent auferre. In quo loco intelleximus, quod non eis fuit convenientia, & ſicut in capitulari noſtro poteſtis reperire, diſcretionem factam habuimus, quanto tempore ſe unuſquiſque abſtinere debuiſſet ab hoc opere, uſque dum bonus fidejuſſor eſſe valeret in hoc negotio, ſcilicet aut certe ſtatim alium inveniret ſcientem, aut ſi infirmitas non impediret, expectaret de Paſcha uſque in Pentecoſten, donec ipſe diſceret ea quæ ſupra dicta ſunt. Nunc autem denuo monemus ut memores ſitis, ſicut condecet de miniſterio ſacerdotali, & conventum habeatis cum veſtris ſacerdotibus, & diligenter omnem rei veritatem requirite & examinate: ita ut opus Domini non prætereat, E nec aliqua requiſitio vobis exinde fiat ante conſpectum ſanctæ majeſtatis.

EPISTOLA GHAERBALDI EPISCOPI LEODIENSIS

ANNO CHRISTI 814.

Ad ſuæ diœceſis presbyteros,

Ut ſolliciti ſint populos ſuos docere orationem dominicam & ſymbolum apoſtolorum.

Ex mſ. Andaginenſis monaſterii S. Huberti in Arduenna.

GHAERBALDUS clementia Dei epiſcopus omnibus presbyteris, qui infra parochia noſtra conſiſtunt, & eccleſias Domini una noB biſcum Deo auxiliante regunt, in Domino perpetuam optamus ſalutem.

Cognoſcatis, quia epiſtola domni & ſereniſſimi imperatoris noſtri ad nos venit, quæ relicta in præſentiam noſtram, ubi comperimus, quia domnus noſter exiſtimat noſtram eſſe negligentiam, ut non adnunciemus populum pleniter de oratione dominica, ut ſciant & ſymbolum quod apoſtoli docuerunt: & domno noſtro dictum eſt, quia noſtra pigritia ſit, qui ſacerdotes ſumus in populo, & prædicare & docere populum debemus, qualiter per rectam fidem & orationem & opus bonum ad cæleſtia regna perveniant; & ex ea parte credo quod veſtra aliquorum negligentia ſit: propterea man- C damus vobis atque conteſtamur per tremendam omnipotentis majeſtatem, ut negligentes de hac re amplius non exiſtatis, ſed pleniter cum omni ſtudio & omni diligentia, ut unuſquiſque veſtrum ad ſuam baſilicam vel in quantaſcumque baſilicas miſſarum ſolemnia celebrat, prædicare & commonere unuſquiſque juxta modum capacitatis ſuæ faciat de præcepto Dei omnipotentis, & verbo domni noſtri imperatoris ſui & parvitatis noſtræ, quia tantum pondus nobis ſuprapoſitum inter vos partire debemus, ut unuſquiſque orationem dominicam, id eſt *Pater noſter qui eſt in cælis*, & reliqua quæ ſequuntur, & ſymbolum ſicut docuerunt ſancti apoſtoli diſcere, & in memoriam retinere ſtudeat & ore D proferre, quia ſine fide impoſſibile eſt placere Deo, & opus bonum, & adnuncietis populo, quia hæc eſt arma, unde ſe contra diabolum defenſare debet, & adverſum generis humani inimicum pugnare debent. Hæc eſt arma ſpiritalis, in qua vincitur diabolus, & gaudent de victoria illi qui cum iſta arma pugnant, id eſt rectam credulitatem, fidem, & rationem & opus bonum ſufficiant iſta (*b*) vobos. Ceterum ſi vos aliquando de iſta adnunciatione negligentes eritis, arcius & diſtinctius vos diſtringere debemus.

CA-

(*a*) Hinc apparet tempore Caroli magni baptiſmum non ſolum in Paſchate & Pentecoſte celebratum fuiſſe, ſed etiam in Epiphania, quod alias demonſtravimus ex antiquiſſimo Sacramentorum libro monaſterii Gellonenſis ipſius tempore ſcripto. Vide lib. 1. de antiquis eccleſiæ ritibus, cap. x. art. 1.

(*b*) *Id eſt* vobis.

ANNO CHRISTI 814.

CAROLI MAGNI EDICTUM,

Quo jejunium pro neceſſitatibus publicis, maxime pro fame, peſte & bello indicitur.

Ex eodem mſ.

IN nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti. CAROLUS ſereniſſimus auguſtus a Deo coronatus. GHAERBALDO epiſcopo, cum univerſis tibi omnipotente Deo & noſtra ordinatione commiſſis in Domino ſalutem.

Notum ſit dilectioni veſtræ, quia nos cum fidelibus noſtris tam ſpiritualibus, quam ſæcularibus tractantes, cum conſenſu & pari conſilio invenimus neceſſarium, & propter inſtantes quaſdam neceſſitates, quas ſubter ſignificaturi ſumus, tria triduana jejunia ab omnibus nobis generaliter eſſe celebranda, atque ab eo in quo vivimus, movemur & ſumus auxilium eſſe quærendum, a quo quicquid juſte ac rationabiliter fides veſtra, ſpes certa, ſeu caritas perfecta poſtulat, ſine dubio tempore congruo impetrat: ipſo Domino dicente: *Petite & dabitur vobis, quærite & invenietis, pulſate & aperietur vobis*. Ipſa autem jejunia, ſicut nobis omnibus viſum eſt, hac diſcretione poſſe fieri, Domino largiente, congruenter impleta, ſcilicet ut primum XI. diebus poſt feſtivitatem S. Andreæ tranſactis, id eſt III. idus, & idus Decembris, & XVIII. calendas Januarii tali ratione fiat, ut omnes a vino & carne his III. diebus abſtineant & uſque horam nonam jejunent, excepto quæ aut ætas aut infirmitas non permittit, qui tamen ſecundum ſuam qualitatem vel vitæ ſuæ profeſſionem, aut (*a*) rationibus ſatis, aut eleemoſynis congruis id ipſum ſecundum conſilium magiſtrorum redemere ſtudeat, quod jejunando & abſtinendo complere non valet. Hora autem nona omnes generaliter ad eccleſias vicinas, ubi eis denuntiatur, devota mente occurrant, & ſi hora vel locus permiſerit, aliquo ſpatioſo loco letania procedant, atque pſallendo eccleſiam intrantes, cum omni devotione miſſam audiant. Qua ſubacta, unuſquiſque domum redeat, & ſtatutis cibis corpori ſatisfaciat, non ad voluntatem, ſed ad neceſſitatem ac ſobrietatem. Similiter quoque monemus unumquemque, ut eleemoſynam faciant ſecundum quod commodum ſubſtantiæ ſuæ permiſerit, & mentis devotio Domino inſpirante ſuaſerit; & unuſquiſque presbyterorum miſſam cantet, & alterius ordinis clericus vel monachus, ſive Deo ſacrata, qui pſalmos didicit, L. pſalmum ſimiliter cantet. Opera autem ea his diebus operare permittimus, quæ nec ad eccleſiam venire impediant, nec ante ſtatutam horam manducare, aut (*b*) bibere cogant. Duo quoque cetera triduana jejunia his diebus pari ratione per omnia erunt celebranda, unum poſt Theophaniam VII. idus, & IV. idus, & II. idus Januarii. Aliud vero poſt Septuageſimam, II. idus Februarii, & XV. calendas Martii, & IV. calendas Martii. Neceſſitates vero quas ſupra nos dicturos eſſe promiſimus inter ceteras, quas tamen hac vice commemorare neceſſarius diximus, hæc ſunt. Denique compertum habemus per fideles noſtros, qui nobis de ſingulis regni noſtri partibus hæc nuntiaverunt, quod inſolito more, & ultra conſuetum ubique terræ ſterelitas eſſe & famis periculum imminere videtur. Aeris etiam intemperies frugibus valde contraria; peſtilentia quoque per loca & pagorum gentium circa marcas noſtras ſedentia bella continua: multa præterea quæ & nunc enumerare longum eſt, & nobis experimentum poſſunt eſſe notiſſima, ſi recordare volumus, qualia incommoda ſingulis diebus propter merita noſtra ſentiamus, certiſſimeque ab his exterioribus colligere poſſumus, nos per omnia Domino non placere interius, qui tanta mala compellimur tolerare exterius. Quamobrem bonum nobis omnino videtur, ut unuſquiſque noſtrum cor ſuum humiliare in veritate ſtudeat, & in quocumque loco, ſive actu, ſive cogitatu ſe Deum offendiſſe deprehenderit, pœnitendo tergat, flendo doleat, & ſemetipſum in quantum ipſo largiente poteſt ab his malis in futurum cavendo cuſtodiat, & hæc debet eſſe præmiſſæ orationis intentio, ut omnipotens Deus, qui non ſolum facta, verum etiam antequam fiant omnia novit, corda noſtra compungat, & nos ſibi ſupplices atque ſubjectos in vera humilitate faciat, & unumquemque noſtrum ab obſervantia mandatorum ſuorum depulſo a nobis omni errore, convertat, miſereaturque, ſive a nobis mala repellendo, ſive bona quibus indigni ſumus tribuendo, ſicut ipſe novit nos indigere, & tribuat ut in membris ſuis, id eſt in corpore ſanctæ eccleſiæ numerari meteamur, quam pacificare, adunare, & regere, atque ab omni malo protegere dignetur, nobis etiam in illa unitate comprehenſis, qui ut gratiam illius promereri poſſimus, hæc jejunia atque has orationes ab omnibus vobis generaliter fieri decrevimus. Hanc quoque epiſtolam relegentes ſecundum tibi a Deo datam ſapientiam coram omnibus diligenter relege, & tradere facias: ita ut omnes intelligant, pro qua neceſſitate hæc agenda ſunt, & unuſquiſque veſtrum per ſingulas eccleſias baptiſmales dirigite, & bonos interpretes mittite, qui omnia tradant, ſicut ſuperius diximus. Nam & per ſingula monaſteria infra parochia tua ita facias.

CAPITULA.

I. PRimitus ergo quæ chriſtianæ legis adverſa ſunt, ea præponimus, ſcilicet qui orationem dominicam & ſymbolum fidei chriſtianitatis memoriter non tenent, neque didicere volunt, eos notate, & ad præſentiam noſtram veniant, ſeu majores ſeu minores, ſive nobiles, ſive ignobile omnes generaliter ante veniant, & dicant orationem dominicam & ſymbolum apoſtolorum; ubi catholicæ fidei plenitudo continetur: quia impoſſibile eſt ſine fide placere Deo.

II. Ut ſic fidem uniuſcujuſque opera ſequantur.

III. Ut ſi patrini vel matrinæ, qui infantes de fonte ſuſcipiunt, ſive maſculos ſive feminas, ſi ipſum ſymbolum & orationem dominicam ſciunt, & filios & filias ſpirituales quos & quas de

(*a*) *f.* orationibus.

(*b*) Hinc patet illicitum fuiſſe jejunantibus extra tempus refectionis bibere; unde colliges quam cæco illi laborant errore, qui liquidum non frangere jejunium docent, maxime ſi de vino agatur aut alio potu confortativo & nutriente. Certe jejunantes hic etiam in refectione a vino abſtinere jubentur.

ANNO CHRISTI 814.

de fonte ſuſceperunt, pleniter inſtructos habeant de fide, de qua pro eis fidejuſſores extiterunt.

IV. Si omnes ſecundum legem Domini ſive nobiles ſive ignobiles uxores legitime ſortitas habent, non uxores ab aliis dimiſſas, non Deo ſacratas, non anes, non raptis & contra parentum voluntatem habentibus, non parentum neque propinquitatis alicujus adfinitate conjunctis, id eſt primum non matris inceſtor, non ſororis, non materteræ, id eſt matris ſororis, non amitæ, id eſt ſororis patris, non privignæ, id eſt filiaſtram, non fratris uxorem, non abunculi uxorem, non nepotis uxorem, non quis patris uxorem concubito inlicito violet, non conſobrinam, id eſt in tertiam generationem, vel de una in tertia, de alia in quarta, vel ambabus in quartam generationem. Una lex ſive de viro ſive de femina in iſtis generationibus conjunctis, ſive aliquam feminam quam ſuus conſobrinus aut ſobrinus in ſecundam, aut tertiam, aut quartam generationem accepit, id eſt aut in tertium articulum, vel in quartum ſibi de una parte in tertiam, & de alia in quarta pertinentes fuerunt poſt obitum defuncti propinqui ejus uxorem illius accipere non poteſt.

V. Ut inquiratur ab omnibus in parochia noſtra conſtitutis, ſi dies dominicus ſecundum ſuam venerationem veneratur & colitur, ut nullus homo opera ſervile in die iſto ſancto faciat. Quod ſi fecit, ante nos veniat, & in præſentia noſtra rationem deducat, ſi ſua præſumptuoſitate aut cupiditate alicujus rei adquirendum hoc opus ſervile fecit, aut ſui domini juſſionem.

VI. Si feſtivitates ſanctorum, qui prædicantur ab epiſcopo & presbyteris, quas colere debent & feriatos habere, ſi cuſtodiantur, an non; & qui eas feſtivitates in contempto habet, & ad miſſam venire deſpicit, & operatur in illis diebus.

VII. Si legitima jejunia per quatuor tempora celebrantur ab omnibus, & jejunent.

VIII. Si dictum jejunium propter aliquam neceſſitatem denuntiatum quis infringere auſus fuit, & non ſecundum quod ei denuntiatum fuit a presbytero eccleſiæ, vel a comite & decanis, ut hoc ſciamus, & ante nos veniant.

IX. Ut quiſquis decimas pleniter non dedit de ſua conlaboratione, ut exinde ante nos rationes deducat, ſive nobiles ſive ſervientes, & unuſquiſque ſive epiſcopus, ſive abba, ſive comes, ſive vaſſus dominicus, ſive qui proprietate ſua habent, omnes ſuam familiam ante nos habeant in locis ubi per epiſtolam noſtram denuntiamus, ſi ita poſſibile fuerit.

X. Ut inquirantur ſortilegi & auruſpices, & qui menſes & tempora obſervent, & qui omnia obſervant, & ita filacteria circa collum portant, neſcimus quibus verbis ſcriptis & veneficiis, id eſt quæ mulieres potiones aliquas donent, ut partes excutiant, & aliquas divinationes faciunt, & pro hoc ut a maritis ſuis majorem amorem habeant. Omnes malificos ante nos, de qualibuſcumque cauſis blaſphemantur, ante nos adducere faciatis, ut cauſa eorum ante nos diſcutiatur.

XI. De homicidis & perjuris, id eſt qui homicidia egerunt, & de perjuriis reprobati ſunt, & pœnitentiam non egerunt, neque agunt, ut ipſi ante nos veniant, & ſi confeſſi fuerunt, quod pœnitentiam exinde accipiſſent a presbyteris, dicant qualem pœnitentiam agant, & qui presbyteri fuerunt, qui eos dijudicaſſent de furtis, aut de perjuriis, aut de homicidiis, quas in quibuſcumque peccaverunt.

XII. Si alicubi in noſtra parochia locus talis eſt, aut ad fontes, aut arbores, aut ad petras, ſi aliqui ſtulti ibi vota faciant aut obſervent pro aliquam ſanitatem aut devotionem aliquam, ut illos nobis notos faciatis, & ante nos adducite, & ſi alia loca, infra noſtram parochiam innoteſcere faciatis, & iterum cultores, & vota oblationum.

XIII. Ut ſi presbyteri aliqui infra noſtra parochia recepti ſunt, non a nobis ordinati, neque ab anteceſſoribus noſtris, ſi aliquis eos receptos habet ad ſuam baſilicam, ante nos eos venire faciat quicumque eos habuerit.

XIV. De presbyteris qui infra noſtra parochia conſtituti ſunt, qualiter ſe habent. Si infra ſuum officium ſe continent ſecundum canonicam auctoritatem & admonitionem noſtram aut non, vel quale teſtimonium inter eos habent, id eſt in populo, aut bonam famam aut malam: Et ſi bona eſt fama, denuntietur, & ſciatur omnibus; Et ſi mala eſt fama, depublicetur ab omnibus, non per invidiam, neque per alicujus mala perſuaſione, ſed ex veritate proferendum.

XV. Admonendum eſt, ut inquiratur, quod dici nefas eſt, eos qui incontinentes & per maximam libidinem ſe circumferentes, etiam cum quadrupedibus miſcentur, ſi aliquis talem hominem habuerit aut paſtorem, aut qualiſcumque ſit, qui in hoc crimine inventus probatus fuerit, ante nos adducatur.

XVI. De his qui commatres habent ad conjugium, de fonte vel ſacro chriſmate ab epiſcopo conſignatum, id eſt de confirmatione; ſi publice eas habent, aut ſi adulteratur; ſimiliter de filiolis quiſquis eas de fonte ſuſcepit, & cum ea adulteravit, vel ad manum epiſcopi eam tenuerit, & poſtea in conjugium eam accepit, adulteravit.

XVII. Si quis vir filiaſtrum aut filiaſtram ad manum epiſcopi tenuit, id eſt ad confirmationem, ubi ſeptiformis gratia Sancti Spiritus datur, ſi quis in tali conjugium, aut adulterium miſcuerit, ante nos venire faciatis: & quia dicitis, quia multa erga religionem chriſtianitatis apud pagenſes veſtros geruntur, in quantum recordare potuimus, in his capitulis commemoravimus modo, quia Domino Deo auxiliante domini noſtri imperatoris licentia, præſentem me oſtendo ad omnia emendanda, & in his cauſis quæ in præfatis capitulis denuntiantur, & in ceteris in quibus ante me proferuntur.

HÆC SUNT CAPITULA

Ex divinarum ſcripturarum ſcripta, quæ electi ſacerdotes cuſtodienda atque adimplenda cenſuerunt.

I. UT unuſquiſque ſacerdos eccleſiam ſuam cum omni diligentia ædificet, & reliquias ſanctorum cum ſummo ſtudio vigiliarum noctis & divinis officiis conſervet.

II. Ut omnes ſacerdotes horis competentibus diei & noctis ſuarum ſonent eccleſiarum ſigna, & ſacra tunc Deo celebrent officia, & populos erudiant quomodo, aut quibus Deus adorandus eſt horis.

III. Ut omnibus feſtis diebus & dominicis unuſ-

ANNO CHRISTI 814.

unuſquiſque ſacerdos evangelium Chriſti populo prædicet.

IV Ut unuſquiſque ſacerdos cunctos ſibi pertinentes erudiat, ut ſciant qualiter decimas totius facultatis eccleſiis divinis debite offerant.

V. Ut ipſi ſacerdotes populi ſuſcipiant decimas, & nomina eorum & quæcumque dederint ſcripta habeant, & ſecundum auctoritatem canonicam coram teſtibus dividant, & ad ornamentum eccleſiæ primam eligant partem, ſecunda autem ad uſum pauperum adque peregrinorum per eorum manus miſericorditer cum omni humilitate diſpenſant. Tertiam verò partem ſibimetipſis ſoli ſacerdotes reſervant.

VI. Ut unuſquiſque ſacerdos orationem dominicam & ſymbolum populo ſibi commiſſo curioſe inſinuent, ac totius religionis ſtudium & chriſtianitatis cultum eorum mentibus oſtendant.

VII. Ut cuncti ſacerdotes precibus aſſiduis pro vita & imperio domni imperatoris & filiorum ac filiarum ſalute orent.

VIII. Ut unuſquiſque ſacerdos quotidianis adſiſtat orationibus pro pontifice, cujus gubernatur regimine.

IX. Ut nullus ſacerdos in domibus vel aliis locis, niſi in eccleſiis Deo dicatis celebrare miſſas audeat.

X. Ut cunctis ſacerdotibus jus & tempus baptiſmatis temporibus congruis ſecundum canonicam inſtitutionem cautiſſime obſervetur.

XI. Ut omnes ſacerdotes quibuſcumque horis omnibus indigentibus baptiſmum infirmitatis cauſa diligentiſſime tribuant.

XII. Ut nullus presbyter ſacrum officium, ſive baptiſmale ſacramentum, aut aliquid bonorum ſpiritalium, pro aliquo precio vendere præſumat, ne vendentes & ementes in templo columbas imitentur, ut pro his quæ adepti ſunt, gratia divina non pretia concupiſcant terrena, ſed ſolum regni cæleſtis gloriam promereantur accipere.

XIII. Ut nullus presbyter a ſede propria ſanctæ eccleſiæ ſub cujus titulo ordinatus fuit, ammonitionis cauſa ad alienam pergat eccleſiam, ſed in eadem devotus uſque ad vitæ permaneat exitum.

XIV. Ut nullus ex ſacerdotum numero ebrietatis (1) initium nutriet, nec alios cogat per ſuam juſſionem inebriari.

XV. Ut nullus ſacerdos extranearum mulierum habeat familiaritatem, nec in ſua domu, in qua ipſe habitat, nullam mulierem umquam permittat habitare.

XVI. Nulli ſacerdotum liceat fidejuſſorem eſſe, neque derelicta propria lege, ad ſæcularia judicia accedere præſumat.

XVII. Nemo ex ſacerdotum numero arma pugnantium umquam portet, nec litem contra proximum ullam excitet.

XVIII. Ut nullus presbyter edendi aut bibendi cauſa ingrediatur in tabernis.

XIX. Ut nullus ſacerdos quicquam cum juramento juret; ſed ſimpliciter cum puritate & veritate omnia dicat.

XX. Ut cuncti ſacerdotes omnibus illis confitentibus eorum crimina, dignam pœnitentiam cum ſumma vigilantia ipſis indicant, & omnibus infirmis ante exitum vitæ viaticum & communionem corporis Chriſti miſericorditer tribuant.

ANNO CHRISTI 814.

XXI. Ut ſecundum diffinitionem ſanctorum patrum, ſi quis infirmatur, a ſacerdotibus oleo ſanctificato cum orationibus diligenter unguatur.

XXII. *De nonis & decimis.*

Volumus atque jubemus, ut de omni conlaboratu, & de vino, & fœno fideliter & pleniter ab omnibus nona & decima perſolvatur. De nutrimine vero pro decima ſicut hactenus conſuetudo fuit ab omnibus obſervetur. Si quis tamen epiſcoporum fuerit, qui argentum pro hoc accipere velit, in ſua maneat poteſtate.

XXIII. *De antiquis eccleſiis, ut non rem ſuam habeant.*

Ut nec decimis nec aliis poſſeſſionibus priventur, ita ut oratoriis tribuatur.

XXIV. *De ſpiritalibus filiolis.*

Deinde præcipimus, ut unuſquiſque compater vel proximi ſpiritales filios ſuos catholice inſtruant.

XXV. *De ſacerdotibus.*

Ut juxta apoſtoli vocem irreprehenſibiles ſint & moribus ornati, & nequaquam turpibus lucris deſerviant juxta illud quod ait ſcriptura: *nemo militans Deo implicat ſe negotiis ſæcularibus, ut ei placeat cui ſe probavit*; & a turpibus lucris & uſuris non ſolum ipſi abſtineant, verum etiam plebes ſibi ſubditas abſtinere inſtruant.

XXVI. *De inceſtuoſis.*

Ut inceſtuoſi juxta canonicam ſententiam pœnitentia multentur. Qui vero decimas poſt crebras admonitiones & prædicationes ſacerdotum dare neglexerint, exconimunicentur. Juramento vero eos conſtringi nolumus.

XXVII. *De diſcretione in corporis & ſanguinis Domini perceptione.*

Cavendum eſt enim, ne ſi nimium in longum differatur, ad perniciem animæ pertineat, dicente Domino: *niſi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus ſanguinem, non habebitis vitam in vobis*. Si vero indiſcrete accipiatur, timendum eſt illud quod ait apoſtolus: *Qui manducat & bibit indigne, judicium ſibi manducat & bibit*. Juxta ergo apoſtoli documentum, probare ſe debet homo, & ſic de pane illo manducare, & de calice bibere, ut videlicet abſtinens ſe aliquot diebus ab operibus carnis, & purificans corpus animamque ſuam, præparet ſe ad percipiendum tantum ſacramentum, exemplo David, qui niſi ſe confeſſus fuiſſet abſtinuiſſe ſe ab opere conjugali ab heri, & nudius tertius, nequaquam panes propoſitionis a ſacerdote accepiſſet.

(1) *f.* vitium.

ANNO CHRISTI incerto.

ANNO CHRISTI incerto.

IN SUBSEQUENTEM EPISTOLAM PRÆMONITIO.

NEc novus nec infrequens in Eccleſia mos obtinuit, ut cum primo Sacerdotes cæterique ſacri eccleſiæ miniſtri initiabantur, ſimul illis de ſcripto monita darentur, ad quorum normam vitam actuſque ſuos componerent. Id mandat concilium Toletanum IV. can. XXVI. de parochianis presbyteris; & in eum uſum valuiſſe conſtat hominiliam Leonis IV. pontificis, quam ſine auctoris nomine & in canones diſtributam PP. Martene & Durand Vet. Monum. tom. VII. pag. I. in duplici MS. Viconienſi & Pariſienſi nacti ſunt ſub hoc titulo: *Commonitorium cujuſque ordinis eccleſiaſtici*. Alteram ego ab hac Leonis epiſtolam canonicam in eum uſum deſtinatam nactus ſum in MS. codice Bibliothecæ Cathedralis eccleſiæ Lucenſis, ſæculi, ut arbitror, XI. quam primus profero, ut eſt in eo codice, ingentibus ſcilicet barbariſmis & ſolœciſmis vitiatam, quos tamen Lectores partim per ſe facile emendabunt, partim ipſe brevi ad marginem adnotatione poſita ex conjectura correxi. Ut vero hic collocarem, ſuaſit mos ſub Carolo Magno inductus, hæc & ſimilia Sacerdotibus cæteriſque eccleſiæ miniſtris injungendi. Poſtquam hæc ſcripſeram, reperi hanc ipſam epiſtolam dudum antea evulgaſſe Baluzium Capitular. To. II. in Append. & Ballerinos Oper. S. Leonis To. III. pag. *669*.

INCIPIT EPISTOLA CANONICA,

Quibus debeant adimplere epiſcopi, diaconi, ſeu ſubdiaconi.

I. PRimum omnium ut fidem Catholicam omnes presbyteri, & diaconi, ſeu ſubdiaconi memoriter teneant; & ſi quis hoc faciendum prætermittat, 40. dierum a vino abſtineant; & ſi abſtinentiam neglexerint, commendandum replicetur in eo ſententia.

II. Ut nullus presbyter, diaconus, ſeu ſubdiaconus cum mulieribus habitare aut converſare præſumat; & ſi inventus fuerit hoc faciens, dejiciatur. Inſuper & exilio deſtinatus dies ſuos in pœnitentiam finiat.

III. Ut ea quæ a Domino conſervandis Chriſtianis principibus amore dilata * ſunt vel fuerint eccleſiis, vel titulis exinde ſubtrahere * præſumat, nec * ſacratas res depopulentur. Et ſi quiſpiam præſumpſerit, res, quæ fraudatæ ſunt, quadruplum reſtituantur, aut ſi non habuerit unde ipſa loca admittant, & res * ipſas, quæ fraudatæ ſunt, ab epiſcopo ipſius recolligantur, & in ipſo loco unde ablatæ ſunt refirmentur. (*ſic*)

* *delata.*

* nemo.

* ne ſacræ

* ipſæ

IV. De presbyteris, qui eos ad communionem recipiunt qui inceſtas nuptias contrahunt, ideſt matrigna, cognata, vel ſocrum, aut filiaſtram, vel proxima agnatione conjunctam in conjugio ſibi ſociant, & ad eos pervenerint, admoneantur ut ſeparentur: qui ſe diſtulerit, a communione priventur, & oblationes eorum ad ſacro Altario non recipiantur; & ſi presbyter ſciens hoc neglexerit diſtringendum, * aut amicitiam temporalem attendendum, ad communionem eum receperit ſine emendatione aut pœnitentiam canonicæ ſubjaceat ſententiæ.

* i. e. punire. Ita & Mogunt. 1. ſub Rabano ca. xxix.

V. De iis presbyteris, qui poſt primam vel ſecundam correctionem recipiunt Idola colentes, vel ſuſcipientes homines, qui ad fontes atque ad arbores ſacrilegium faciunt, nec non de die Jovis aut Veneris propter Paganorum conſuetudinem obſervant, vel cervolam aut anniculos faciunt, hoc eſt ſuffitores & cornua incantant, & eos poſt primam aut ſecundam adhortationem communicaverint, aut oblationem eorum ſuſceperint, 40. ſpatia in pane & aqua ſint contenti.

VI. Ut nullus ſacerdotum extra juſſionem epiſcopi ſui procurationes ſæculares liceat ſuſcipere, exceptum juſſionem pontificis ſui religioſas cauſas, eccleſiarum videlicet aut clericorum, pauperum vel viduarum; ſicut ſacer præcipiunt canones. Si quis contenta hac obſervationem in talibus cauſis ſe implicaſſe inveniatur, canonica ſententiam de hujus præſumptioni ſubjaceat.

VII. Ut ſi cui ſacerdoti ex qualibet mulierum * denuntiatum fuerit, ut exinde ſuſpectio malæ opinionis efficiatur, nulla cum ipſa habeat converſationem neque ſecreta neque præſenti. * Si deinceps inventum fuerit, poſt ſecundam & tertiam conteſtationem, * ut contemptum, gradus ſui periculum ſuſtineat.

* familiaritatem

* patenti

* ut contemptor

VIII. Ut nullam eccleſiam cujuslibet diœceſeos ubi baptiſmum, presbyter abſque diacono eſſe reperiatur. Unde omnis presbyter, non habens diaconum, eligat ſibi perſonam & plebis ſuæ innoteſcat, tunc ad pontificem ſuum conſignans deducat, cujus vita probata habeant, & diaconus conſecretur. Quod ſi diſtulerit presbyter, dicens, eo quod non habeat talem clericum, epiſcopus ſuus provideat ei ex eccleſia ſua, aut unde voluerit bonam perſonam: tantum eſt ut ſine diacono non ſit. Conſtituimus enim diaconum in uno cubiculo cum presbytero ſuo maneat; deferens ei onorem, ut dignum eſt; ante quorum lecta clerici ſimili modo manere videantur: ut ſemper abſque ſuſpectione ſint, & Deus propitietur. Non exiſtente presbytero intra domum, ſi ubicumque abierit diaconus poſt ejus egreſſum locum ejus obtineat ad ſuſcipiendum vel ordinandum quod utili domui eſt; ita demum ut non presbytero ſuo ſuperbiat. Nam ſi hoc adtentaverit, ab epiſcopo ſuo de contemptu ſuperbiæ judicetur, ac de acceſſu eccleſiæ *. Quod ſupra altare ponitur, ſeu undecumque accedere poteſt ſub amborum ſigillum ſit, & non unus ſine alterius notitiam expendere, ubi neceſſarium fuerit, præſumat.

* f. arceatur.

IX. Ut nullus presbyter, diaconus, vel clericus in diœceſi conſtitutus prædia eccleſiæ, hoc eſt terras poteſtatem non habet venundare; ſed ne cuiquam parentum ſuorum donandi; & qui hoc egerint ſub omni celeritate reddito pretio, ad loca ſacra, in qua competunt, revertantur. Sin autem hanc obſervationem contem-

temptam qui hoc præsumpserit, res proprias in ipsa ecclesia relinquat, & ipse foras ejiciatur, eo quod divina congruam rationem * ut qui ecclesias accipiunt ad regendum non dispargendum accipiant. Simili modo nullam habeant potestatem pro quolibet modo alienandum, infiduciandum, neque venundandum; sed nec sine voluntate pontificis sui ad viganiandum, aut liberos * dimittendum, ut superius censuimus. Si habet proprietatem suam, aliud tantum restituatur. Si non habuerit, expoliatus ex omnibus foras ejiciatur. Ipsa tamen res ad ecclesiam, ex cujus res sunt, revertantur.

ANNO CHRISTI 810.

* Divinæ congruæ rationi.

* i. e. servos in libertatem dimittendos.

X. Ad nos perlatum est quod quidam conjugati habent . . . . cula * in qua deserviant, de sacris, mulierum vel filiarum suarum ornamenta faciunt, & proprietacio jure sibi defendant; quod Christianis hominibus nec loqui convenit, ut res sacratas, & quæ in sacra loca offeruntur, mulierum suarum usurpent, vel filiis aut parentum; si * adprobatum fuerit, superiore feriatur sententia.

* f. oracula.

ANNO CHRISTI 810.

* f. si hoc probatum.

XI. Omnes presbyteri, diaconi, subdiaconi vel cunctus clerus * sub episcopo esse noscuntur, si causas habuerint, & minime potuerint inter se deliberare, tunc ad pontificem suum conveniant, causam suam dicendum; nam per nulla sæcularia judicia adire præsumant; & qui hanc præceptionem contempti fuerint superioribus pœnis subjaceant. Ita ut in pœnitentiam sint, abstinentes a * vino potatione, vel ab esu carnium, donec ad metropolitanum suum accedant.

* qui

* vini

NOTÆ EDITORIS IN SUPERIOREM EPISTOLAM.

Can. I. Presbyteris hoc ipsum injungit Hincmarus in Capit. anni 852. cap. I.
Can. II. Ita & Cabilonense II. anni 650. can. III.
Can. III. Non dissimilem abusum coercet Conc. Aquisgranense II. anni 836.
Can. IV. Incestas nuptias in gradibus hisce vetat Conc. Romanum Eugenii II. can. XXXVIII. & Moguntinum I. sub Rabano can. XXIX.
Can. V. Fontes, arbores, petras cultu quodam superstitioso venerantes olim ex Fidelibus quosdam castigant Patres & Concilia, inter quos Concil. Turonense II. anni 567. De die Jovis quam ex superstitione feriatam habebant quidam, lege quæ scribit auctor vitæ S. Eligii Noviomensis lib. 2. cap. 15. De die Veneris nihil uspiam me legisse succurrit. Quid vero sit *cervolam*, *aut annteulos* (legendum aniculas, quod Concilia nonnulla melius explicant *vetulas*) *facere*, discas ex his verbis Faustini episcopi Sermon. in Kalen. Januar. apud Bollandum in Actis SS. ad eam diem. *Cervulum facientes in ferarum se habitum commutant*. Ita & juvenes, decrepitos senes larvati simulabant. Denique quod hic habetur de incantationibus cornuum, respondet illi quod legitur in indiculo superstitionum paganorum Concil. Liptinensis anni 743. ubi cap. 22 legas *De tempestatibus & cornibus & cocleis*; forte enim ad subitas gravesque procellas averruncandas cornubus inflatis instrepebant; est enim *incantare* idem ac *cantare* apud Lampridium in Juliano. *Carmina profana incantare*.
Can. VI. His affinia habes sancita in Aquisgran. an. 789. can. XXII. & Forojulien. an. 791. can. V.
Can. VII. Ita & Cabilonense II. anni 650. can. III. & alia passim.
Can. VIII. Nihil ullibi sancitum de hac re comperi: quamquam scio injunctum esse archipresbyteris ruralibus, ut nunquam sint sine syncellis. Turonen. II. can. XIX. Ticinens. an. 850. can. I.
Can. IX. Vide Moguntin. sub Rabano an. 847. can. VIII. & IX.
Can. X. Huic affine aliquid est in Bracarensi anni 675. can. III.
Can. XI. Ita & Matiscon. an. 581. can. VIII. & Emeritense anni 666. can. XI.

ANNO CHRISTI .....

INCERTI LOCI CONCILIUM IN GALLIA

In quo de purgatione sacerdotum actum est. Post annum Christi DCCC. Carolo Magno Imper.

Ex Labbei Append. tom. VII.

INter capitula ecclesiastica Caroli M. edita pag. 239. habetur titulo III. *de purgatione sacerdotum cap. II.* decretum Caroli regis ex consultu Leonis papæ de purgatione sacerdotum: *quod quidem promulgatum esse in magna quadam & universali synodo satis indicat ipse Carolus, cum ait:* necnon & nostrorum episcoporum omnium, cæterorumque sacerdotum & levitarum auctoritate & consensu definitum est. *Cujus tanti Concilii mirum est omnem periisse memoriam, & servata illius vestigia illo tantum in decreto, quod est a me mox indicatum: quod quidem in capitula Caroli Magni a Benedicto Levita relatum est, lib. 5. cap. 34. Eodem quoque pertinet caput proxime antecedens.*

Porro post annum Christi DCCC. *referendum id esse, intelligimus ex iis sub finem vocibus*, exemplo Leonis papæ: *cujus purgatio an.* DCCC. *exeunti tribuenda est: quo tempore Romæ Carolus erat, ubi renunciatus est imperator, neque nisi post Pascha in Galliam rediit. Quo vero deinde anno legatos Romam miserit, qui Leonem super ea re consulerent, incertum.*

CON-

ANNO CHRISTI

CONCILIUM VORMATIENSE

De purgatione ſacerdotum.

Ex Labbei Append. tom. VII.

Hujus Concilii mentio habetur ac nonnulla deſcriptio, in capitul. Caroli M. lib. VII. c. 205. Quod ſupra editum pag. 231. quantum inter capit. eccleſiaſtica Caroli M. Tit. IV. Ejus porro annum definire non poſſumus. Tantum hoc habemus, poſterius eſſe altero illo incerti loci, de quo ſum proxime locutus.

ANNO CHRISTI 802.

a CONCILIUM b ALTINENSE, c DUBIUM, JUSSU c PAULINI AQUILEJENSIS EPISCOPI

ANNO CHRISTI 802.

Congregatum, ut fertur, anno Domini DCCCII. tempore Leonis papæ III. & Caroli Magni imperatoris.

☞ Altinenſe Concilium hic refero, non quod reipſa concilium Altini in Aquilejenſi provincia a Paulino Aquilejenſi Patriarcha habitum hoc anno credam, aut ſaltem, niſi ex Recentiorum fide, noverim; ſed quod a Labbeo cæteriſque omnibus Conciliorum Collectoribus referatur innixis in depravata, uti in præfatione ad Concilium Forojulienſe anni 796. demonſtravi, lectione Epiſtolæ Paulini ad Carolum Magnum, quam Epiſtolam ibi integram & ſanatam ex Vaticano codice recitavi. Hic vero iterum ejus portionem, qualem tantmodo Labbeus dedit, exhibeo, & ut idem Labbeus legebat, quo facta cum altera, a me excuſa, collatione intelligant lectores, quod tandem judicium de Altinenſi Concilio anni 802. ferant.

EPISTOLA SYNODALIS.

Paulinus Aquilejenſis epiſcopus ſcribit Carolo quod dux Venetorum Gradenſem patriarcham alioſque ſacerdotes occiderit, petitque ab eodem ſcelus Venetorum juſta vindicta puniri.

Catholico ſemperque inclyto triumphatori domno Carolo divina coronante clementia imperatori, Paulinus minimus omnium ſervorum Jervus concordi parilique devotione cum fratribus & conſacerdotibus noſtris roſeo in Chriſto Jeſu cruore æternas multipliciter ſupplici concinamus ſtyliſona voce ſalutes.

ET ſacris paternorum canonum valenter incitantibus documentis, & veſtris (ut verum reſonat) mellitis ſalubribus irrorantibus ſyllabis in hac, cui Deo auctore, licet indignus, indignoque famulatu deſervio, ſede, concilium habitum Altini fuiſſe, ſub nomine regis, tranquilliſſimis veſtræ ſerenitatis auribus operæ pretium duximus humillimis horum, quamvis incultorum apicum, ſuppliciter notulis intimare.

De ſacerdotibus autem plagis impoſitis ſemique vivis relictis, vel certe diabolico ferveſcente furore, per ejus ſatellites interemptis, non meum, ſed veſtræ definitionis erit judicium: in veſtræ itaque poteſtatis altitudine, in quodam judiciali libello a ſanctis olim patribus ſalubriter prælibato legiſſe me recolo reſervatum. Ob quam igitur cauſſam hæc fecerint, veſtris certius ſcio omnino non latuiſſe neque latere ſacris memoriis. Neminem namque alium arbitrati ſunt ſanctam eccleſiam de illatis injuriis, tam potentiſſime quam regali animadverſione ulciſci, vicariam ab eo viciſſitudinis expetens curam: ut quemadmodum illa eum & in præſenti ſæculo, & inter bella, ſpiritalibus non ceſſat coronare triumphis, & cæleſti regno, divinam implorando clementiam, participem fieri imprecatur, ita & ille principalem adeptus potentiam, & ab inimicis ejus valenter eam defendere: & de hoſtibus ejus ultrici invectionis ſententia non definat vindicare.

Non igitur dedignetur benignitatis veſtræ excellentia, ſollicitudinis erga eam pro hoc negotio vigilanter gerere curam, rememorantes per omnia ſacri fontis utero, de quo multo longe felicius eſtis renati, fideique lactis dulcedine enutriti, quam prius, materna bene quamvis vulva generati, carnalibus eſtis uberibus ablactati. Egrediatur quapropter (ſi placet) una de hac re per univerſam regni veſtri late diffuſam monarchiam decretalis ſententiæ ultio, quam nulla unquam poſſit inimica veritatis & adverſatrix juſtitiæ, quolibet urgente refragationis inſtinctu, oblivio abolere. Valde enim hujus ſceleris truculenta præſtigia, ob incuriam diſciplinæ, per cunctas mundi eccleſias prævaluere partes. Unde veſtri eſt cenſura magiſterii reſecanda hæc noxialis morbi modis omnibus peſtis, & potentiſſima docilique funditus manu extirpanda; quatenus ſit ſancta eccleſia, veſtris adjuta præſidiis, libera, ab humano ſanguine impolluta, quæ Chriſti eſt pretioſo ſanguine purpurata; quocirca ejuſdem retenti feliciter gremio, & in hac vita incolumes, & glorioſi, & æterna beatitudine gaudebundi, ſemper potiamini, & felices, per Jeſum Chriſtum Dominum noſtrum, qui cum Patre & Spiritu ſancto vivit & regnat Deus in Trinitate perfecta per omnia ſæcula ſæculorum. Amen.

No-

ANNO CHRISTI 801. Causſa & occaſio Concilii quæ fuerit.

Nota Severini Binii.

a *Concilium*.) Scribunt annales Venetorum, quod permiſſu Joannis Venetorum ducis, & gratia Nicephori orientalis imperatoris, Chriſtophorus homo Græcus, Ulivolenſis epiſcopus conſtitutus fuerit. Quod cum Venetiarum tribuni iniquo animo ferrent, orarunt Joannem Gradenſem patriarcham, ne Chriſtophorum hominem Græcum conſecraret: Joannes vero eorum precibus obſecutus, illum non tantum non conſecravit, ſed etiam a piorum communione ſemovit.

Quo facto dux Venetorum uſque adeo commotus eſt, ut aſſumpto filio Mauricio claſſem ingentem Gradum duxerit, ipſumque opidum primo adventu occuparit, poſtque immenſam tyrannidem in ſacerdotes exhibitam, Joannem Gradenſem patriarcham arripuerit, & arreptum e turri celſiſſima præcipitem dederit, & interfecerit. Cumque vicini epiſcopi hoc ſcelus gravi pœna expiandum A eſſe ſentirent, Paulinus Aquilejenſis ſynodum iſtam convocavit, quæ, ſicut omnibus viſum fuerat neceſſarium & conveniens, ſynodali epiſtola ſuperius recitata, Caroli imperatoris & Francorum regis auxilium implorarunt. In locum defuncti tribunorum ſtudio ſuffectus eſt Fortunatus, Joanni defuncto ſanguine conjunctus, quem pontifex pallio, & Carolus imperator ſecuritatis diplomate donarunt. Baronius anno 802.

ANNO CHRISTI 802. Acta Concilii.

b *Altinenſe*.) Sic dictum ab Altino, quod eſt opidum provinciæ Aquilejenſis.

Paulinus Aquilejenſis cur alibi Forojulienſis epiſcopus nominetur,

c *Paulino*.) Hic in chronico Pithœi Forojulienſis epiſcopus nominatur, ideo fortaſſe, quod Aquilejenſis epiſcopatus Forojulium eſt translatus. Unde dum Sigebertus anno 811. metropoles imperii recenſet, ſic ait: Forumjulii, quæ & Aquileja. Hunc, dum grammaticas artes profiteretur, Carolo imperatori familiariſſimum refert Eginhardus in vita Caroli. Defunctum fuiſſe anno Domini octingenteſimo ſecundo, poſtquam concilio interfuiſſet, narrat chronicon Pithœi.

CONCILIUM AQUISGRANENSE,

In quo actum de præſtando imperatori ab omnibus ſacramento: & de diſciplina eccleſiaſtica clericorum & monachorum. Anno Chriſti DCCCII. Imperii Caroli Magni II.

ex ſupplementis Concil. Gall. Labb. in Append. c. VII.

MEminit *hujus ſynodi chronicon Moiſſiacenſe* B *ad hunc annum* DCCCII. *habitæ: deſignatque menſem*. Imperator Carolus, *inquit*, menſe Octobri congregavit ſynodum univerſalem in Aquis, & ibi fecit epiſcopis, presbyteris, diaconibus prælegi univerſos canones quos ſancta ſynodus præcepit, & decreta pontificum, ut canonici juxta canones viverent, & quicquid in clero, aut in populo, de culpis, aut de negligentiis apparuerit, juxta canonum auctoritatem emendarent. Similiter in ipſa ſynodo congregavit univerſos abbates & monachos qui ibi aderant, & ipſi inter ſe conventum fecerunt & legerunt regulam ſancti patris Benedicti, ut quicquid in monaſteriis ſeu in monachis contra illam factum fuiſſet, hoc ipſum juxta eam C dem emendare facerent. *Quid autem amplius geſtum fuerit in eodem concilio, exponit breve chronicon monaſterii ſancti Dionyſii in Francia his verbis, ad ipſummet annum* DCCCII. Carolus, *inquit*, Imperator, ad Aquis palatium, concilium habuit, ut ei omnes generaliter fidelitatem jurarent, monachi, canonici: ita & fecerunt. *Hujus autem juramenti formulas vic promere viſum fuit ex codice manuſcripto bibliothecæ collegii Claromontani Pariſienſis Societatis Jeſu, quæ ſic habent.*

SACRAMENTUM.

Sacramentale qualiter promitto ego, quod ab iſto die in antea fidelis ſum domno Karolo piiſſimo imperatori, filio Pippini regis, & Berthanæ reginæ, pura mente, abſque fraude, & malo ingenio, de mea parte ad ſuam partem, & ad honorem regni ſui: ſicut per drictum debet eſſe homo domino ſuo. Sic me adjuvet Deus, & iſta ſanctorum patrocinia quæ in hoc loco ſunt, quia diebus vitæ meæ per meam voluntatem, in quantum mihi Deus intellectum dederit, ſic adtendam & conſentiam.

ITEM ALIUD.

Sacramentale qualiter repromitto, ego domno Karolo piiſſimo imperatori filio Pippini regis & Berthanæ, fidelis ſum, ſicut homo per drictum debet eſſe domino ſuo, ad ſuum regnum & ad ſuum rectum: & illud ſacramentum quod juratum habeo, cuſtodiam, & cuſtodire volo, in quantum ego ſcio, & intelligo, ab iſto die & in antea. Sic me adjuvet Deus, qui cælum & terram creavit, & iſta ſanctorum patrocinia.

Addit ſupplementorum auctor, videri ſibi facta hoc in concilio capitula, quæ ſupra edita ſunt pag. 1174. *quibus hic titulus*: Ex capitulis, quæ miſſis anno II. data ſunt.

ANNO CHRISTI 802. ANNO CHRISTI 802.

AD CONCILIUM AQUISGRANENSE

ADDITIO.

Ex ſuplem. Manſi pag. 745

CONcilium hoc Aquiſgranenſe ex auctore Chronici Moyſſiacenſis Labbeo innotuit, cujus & verba recitat. Sed hæc ipſa verba referens auctor Veterum Annalium Francorum vulgatus a PP. Martene & Durand in Collectione Monum. tom. VII. quædam adiicit quæ neglexiſſe pœniteret; ita ergo addit ſcriptor ille coævus: *Similiter in ſancta ſynodo congregavit univerſos abbates, & monachos, qui ibi aderant, & ipſi inter ſe conventum fecerunt, & legerunt regulam ſancti Patris Benedicti, & tradiderunt eam ſapientes in conſpectu abbatum & monachorum; & tunc juſſio generaliter ſuper omnes epiſcopos, abbates, presbyteros, diacones, ſeu univerſo choro clericorum facta eſt, & unuſquiſque in loco ſuo juxta conſtitutionem SS. Patrum, ſive in epiſcopatibus, ſive in monaſteriis aut per univerſas eccleſias; ita ut canonici juxta canones viverent, & quidquid in clero aut in populo de culpis aut negligentiis apparuerit juxta canonum auctoritatem emendaſſent, & quidquid in monaſteriis ſeu in monachis contra regulam S. Benedicti factum fuiſſet, hoc juxta regulam ejuſdem emendare feciſſent. Mandavit autem ut unuſquiſque epiſcopus in omni regno, vel imperio ſuo ipſi cum presbyteris ſuis officium ſicut pſallit eccleſia Romana facerent. Nam & ſcholas ſuas cantorum in loca congrua conſtrui præcepit. Similiter & in monaſteriis Sancti Benedicti ſervantibus regulam, ut officium ipſius facerent, ſicut regula docet.*

FINIS TOMI DECIMITERTII.

GTU LIBRARY
3 2400 00639 8667